

Black Sea

کوردستان

گیوی موکریانی

Diyarbakir

36TH PARALLEL

SYRIA

SEBASTION

Damascus

EUHIR

IRA

JORDA

Amman

کتابفروشی
امام غزالی سندج
تلفن: ۲۲۵۶۱۰۰

فهرهه‌نگی کوردستان

گیوی موکریانی

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی

ئاراس

رنجیره‌ی روشنبیری

خاوه‌نی ئیمتیاژ: شهوکه‌ت شیخ یه‌زدین

سهرنووسهر: به‌دران که‌حمهد جه‌بیب

ناوی کتیب: فهره‌ه‌نگی کوردستان

ناوی دانهر: گیوی موکریان

ژماره‌ی سپاردن له‌کتیبه‌خانه‌ی نیشتمانی: ۲۱۸

سالی ۱۹۹۹

چاپی یه‌که‌م

د. کوردستان موکریانی

ہمولیر ۱۹۹۹/۳/۲۵

لہ چاوپیتیکوتنیکی من و د. جہ مال و مینہ واسی کوپمان لہ گہل پزدار نیچیرقان بارزانی و بہ نامادہ بونی کاک بہدران نہ حمہد سکر تیری روظنامہ نویسی لہ ۱۹۹۸/۷/۲۹ لہ ہمولیر دا پروژہ ی چا پکردنی نمو فمرہنگہ ی ہمرہستان ہاتہ پیش، کاتی کہ کاک نیچیرقان بارزانی پیشنیازی لہ چا پدانی دہستہ سوسہ کانی گیوی موکریانی باوکی کرد و منیش یہ کسمر نامادہ یی خوم پیشان داو لہ روظی دواتر داو اکاریکم لہ سمر نمو بابہ تہ پیشکیش کرد و جہنابی برپاری چا پکردنی دا۔

بۆ بہدیہ پیتانی نہم پروژہ یہ من لہ ۱۹۹۸/۱۱/۱۸ دا لہ ہمولیر نامادہ بوم و لہ ۱۹۹۸/۱۱/۲۵ دا کاک بہدران نہ حمہد دلسوزانہ شرتی کارکردن بہ ہہموو کھل و پھلیکی پیتوست، چوار کو مپیوتەر، پرینتەر، سکھنەر، تھلفون و... بۆ نامادہ کردین۔ من، د. عزیز گمردی و کاک نہ حمہد تاقانہ سمر پھرشتی کارہ کمان بہ دہستہ و گرت و کاک قاسم قادر پیروٹ بہ نہخشہ سازی و برپان لوقمان موسا، حیکمہت عیسا سلیمان، بہخشی مہلا سالح و سہ فیرمہ حموود تیپچن و برپان شیرزاد فہقی نیسماعیل و کمریم سو فی و سمر پھرشتکارانیش و ہک ہلہ چن کارمان تیدا کرد، ہمر پروژہ ی لہ ہشت و نیوی سمر لہ بہیانی تا شمشی سمر لہ نیوارہ و ہک شانہ ی ہہنگ مامہ لہ مان لہ گہل ووشہ کانی نہم فمرہنگہ بہنرخدا دہ کرد۔

بہہشتی گیوی موکریانی باوکم لہ نیوزوربہ ی چا بہ مہنیکانی خویدا و ہمروا لہو چاوپیتیکوتنہ ی، کہ پروژنامہ نویسان لہ گہلیاندا کردوہ، ناواتی بہ چاپ گہ یاندنی فمرہنگی کوردستانی خواستوہ۔ تہز لیرہ دا تہنی دوو لہو دہر پرنانہ ی دہخہ مہ روو، کہ یہ کہ میان نمو چاوپیتیکوتنہ یہ، کہ کاک عہدولسہ تار کازم لہ گہلیدا کردوہ و نموہ ی دووہ میان خوی لہ فمرہنگی مہاباددا باسی کردوہ:

(..ولکنی شخصياً منشغل باعادة استنساخ قاموسي المعلنون: فمرہنگی کوردستان / کردی - کردی و هو یزید علی خمسة الاف ورقة وقد استنسخت منه لحد الآن نصفه تقريباً حيث بلغت حرف الكاف وكل املی أن أتم ذلك بأسرع وقت خشية أحداث الزمان... واطنك لا تدري بأنني قد اتممت تأليف قاموس آخر کردی - عربي وسميته - تۆمەرہ - منذ أكثر من ثلاث سنون ونصف، قدمته الى المجمع العلمي الكردي في حينه هدية مني، ولم أطلب سوى طبعه وقد وعدوني مراراً بذلك ولكن مع الاسف الشديد اعيد إلي بعد كل تلك المدة، دون أن يطبع بحجة ان كتابته غير واضحة وانني الآن على اعتاب الآخرة، اعتب على المجمع ترى ان لم يقم هو بطبع مثل هذا الجهد وأنا على قيد الحياة لأتمتع بنشوة وجود اسمي عليه فقط دون أجر أو جزاء ترى متى يطبع أبعد معاتي؟ جريدة العراق ۱۸/۴/۱۹۷۷)۔

(فمرہنگی کوردستان زور گمورہ یہ و پیتی زور ووردی گمورہ کہ، بہ قاقہ زو و ہمرگی و نمرکی کار گمرانہ موہ نزیکہ ی (۲۰۰۰) دوو ہزار دینار پتری تی دہچی۔ لہ ناو کو قاری ہہ تاوی ہہ تیو و جووانہ مہر گیشدا زور جارام ہاوار کرد، کہ دہستہ جوامیرکی دلسوز و ہیا چہند دہولہ مہندیکی کورد پینہ پیش فمرہنگی کوردستانیان بہ خوپرایسی بہ ہہموو مافیکیموہ پیشکیش دہ کہم، داخہ کہم کہس سمری ہلہندا۔ فمرہنگی مہاباد۔ ہمولیر ۲۵۷۳ / ۱۹۶۱ لا پھرہ ۱۴)۔

بہہشتی گیو: نمو جوامیرہ دلسوزی لہ سالی (۱۹۶۱) ہوہ چاوپیتی بویت، وا لہ ہمولیری پیتہختی کوردستانی نازاددا سمری ہلدا، بہلی پزدار نیچیرقان بارزانی نموہ ی بہہشتی مہلا مستہ فای بارزانی لہ چا پدانی فمرہنگی کوردستانی جوامیرانہ وہ نہستو گرت۔ بمویژنہ یموہ بہ نیوی بنہ مالہ کہمان سوپاس و پیزانینی بی سنووری خومانی پیشکیش دہ کہم و ہیوادارم خودیتی مہزن بۆ ہہموو لایہ کمانی بہاریزیت۔

تیشکیک له سهر فەرهنګی کوردستان

[illegible]

III

خووریان نیزیکه‌ی هه‌زار سالێک ده‌سه‌لاتداریتیان له‌ وولاتی کوردەواری نه‌مپۆ و تا‌ پاده‌یه‌کیش هه‌رێمانی ده‌ووریهریدا هه‌بووه، به‌لگه‌ش بۆ نه‌مه، که‌ کوردستانی نه‌مپۆ مه‌لێه‌ندی خووریان بووه، نه‌م شوێنانه‌ن، که‌ له‌نێو شوێنه‌واری نووسراودا هاتوون و فهرمانه‌پوایه‌تییان تێدا کردووه و نه‌مپۆش هه‌ر کوردنشین، خووریان شوێنه‌واری نووسراویان به‌ زمانی خۆیان، که‌ خووری بووه، هه‌روا به‌ زمانی نه‌که‌دیش بۆ به‌جی هه‌شتووین، لێره‌دا نه‌م شوێنه‌واره نووسراوه ده‌خه‌مه‌ به‌رچاو، که‌ به‌ زمانی خووری نووسراون، له‌وانه‌ شوێنه‌واری نووسراوی پاشای خووری تیش نه‌ته‌ل (٢٠٤٥ — ٢٠٣٧ پ.ز.)، نه‌فسانه‌ی پاشایه‌تی له‌ ناسماندا، نه‌فسانه‌ی گلگامیشی سۆمه‌ری، چیرۆکی پراوچی (که‌شی)، کۆمه‌لێک نامه‌ی پاشای میتانی — توشرا، که‌ له‌ (تل‌ العمارنه‌) دۆزاون‌ه‌ته‌وه، نه‌رشیفی بنه‌ماله‌ی و لێلو، هه‌روا نه‌رشیفی بنه‌ماله‌ی تیخیب تیلای خووری و .. (Gadd 1920، د. جه‌مال په‌شید ١٩٨٨، Groz 1988، د. کوردستان موکریانی 1995).

نورارتووێان له‌نیوه‌ی یه‌که‌می هه‌زاره‌ی یه‌کی پ.ز. دا هه‌تێکی پامیاری به‌ توانای باکووری میسۆپۆتامیا بوون و خوداوه‌ندی مه‌زنیان (خالدی) له‌ موساسیر (میچیسیری نه‌مپۆ) له‌ نزیک په‌واندزیو، ده‌سه‌لاتداریتیشیان گه‌یشتبووه‌ لای کێوه‌کانی کاف و هه‌بوونی کاریگه‌ری زمانی نه‌وان بۆ سه‌ر زمانانی که‌فکازی و نه‌رمه‌نی وای له‌ هه‌تێک که‌فکازناس و نه‌رمه‌نناسان کردووه، هه‌ولێده‌ن به‌ندیوارێک له‌نێوان زمانانی که‌فکازی و نه‌رمه‌نی له‌گه‌ڵ زمانانی خووری و نورارتوودا په‌یدا بکه‌ن.

شوێنه‌واری نووسراو به‌ زمانی نورارتوو له‌ زۆریه‌ی نه‌م هه‌رێمانه‌دا دۆزاون‌ه‌ته‌وه، که‌ له‌ژێر سایه‌ی ده‌سه‌لاتداریتیاندا بوون، که‌ له‌ فوراتمه‌و تا به‌ری باشووری وورمێ له‌ شاری مووشمه‌و تا گۆمی سیشان و باشووری سنووری گورجستانی گرتبووه‌وه. چوارسه‌د تابلۆی نووسراو به‌ زمانی نورارتوو دۆزاون‌ه‌ته‌وه، که‌ بابه‌ته‌کانی پێوه‌ندی به‌ بنیات نان، میژوو و نایینه‌مه‌ هه‌یه، هه‌روا ده‌ نامه‌یه‌کیش، که‌ زۆریه‌یان بۆ پاشا نه‌رگیشتی یه‌که‌م و سه‌ردووری دووه‌م ده‌گه‌رێته‌وه، له‌م شوێنه‌واره نووسراوه‌ نیۆدارانه‌ی، که‌ به‌ زمانی نورارتوو بۆمان به‌جێمان نووسراوی پاشا نیشپوینی کوپی سه‌ردووری یه‌که‌مه، که‌ له‌ سه‌ر به‌ردێکی کێله‌شیندا تۆماری کردووه و .. (د. کوردستان موکریانی ١٩٩٥).

په‌وداوانی میژوو ده‌وێکی بالاییان بێنیه‌و له‌ نه‌هه‌شتینی زمانان و زالبوونی زمانیک به‌ سه‌ر زمانیکیدا دیدا و هه‌روه‌کو له‌مه‌وه‌یه‌ر باسم کرد دانیشتوانی کۆنی کوردستان به‌ زمانانی خووری و له‌دواتردا نورارتوو دواون، که‌ هه‌یج به‌ندیوارێکی به‌ زمانانی ناری و هه‌روا به‌ زمانانی ئێرانیه‌و نه‌بووه، به‌لام له‌گه‌ڵ په‌یدا بوونی هه‌زانی ناری زمانی وه‌ک میتانی و له‌دواتردا هه‌زانی ئێرانی زمانی وه‌ک ماد و په‌رت و سه‌که‌س له‌ کوردستاندا به‌ره‌ به‌ره‌ زمانانی خووری و نورارتوو له‌نێو چوون.

بلا‌وبوونه‌وه‌ی هه‌زانی ناری زمان

هه‌زانی ئێرانی زمان، که‌ له‌نێو خاکی ئێرانی نه‌مپۆ و ناسیای نیه‌و په‌ستدا بلا‌وبوونه‌وه، نه‌ ئێران و نه‌ ناسیای نیه‌و په‌ست خاک و خۆلی بنجی نه‌م هه‌زانه‌ نه‌بوون، که‌ به‌ زمانی ئێرانی دواون، به‌لکه‌ دانیشتوانی نه‌سلی نه‌م هه‌رێمانه‌ به‌ زمانی نیه‌و په‌ستی خۆیان که‌سه‌یان کردووه و زمانه‌کانیشیان ئێرانی نه‌بووه. تێکه‌لا‌وبوونی زمانی هه‌زانی کۆچه‌ری ئێرانی زمان له‌گه‌ڵ زمانانی ناوچه‌یی دانیشتوانی ئێران و کوردستاندا له‌ هه‌زاره‌ی دووی پ.ز. دا بووه.

هه‌زانی ناری زمان له‌ دوا‌ی نیه‌شته‌ جێبوونیاندا و تێکه‌لا‌و بوونیاندا له‌گه‌ڵ دانیشتوانی نه‌م هه‌رێمانه‌ی ده‌ستیان به‌ سه‌ر داگرت، نووسراوی کۆنیان بۆمان جێهێشتوه، وه‌ک نووسراوی قیدی له‌ هندستان و نووسراوی ناوێستا له‌ ئێراندا. به‌ تێکه‌لا‌وبوونی زمانی هه‌زانی ناری زمان وه‌ک میتانی له‌گه‌ڵ زمانانی خووری و نورارتوو و له‌ دواتردا په‌یدا بوونی هه‌زانی ئێرانی زمان له‌نێو کوردستاندا و تێکه‌لا‌وبوونی له‌گه‌ڵ زمانانی ناوچه‌ییاندا زمانی کوردی له‌ کوردستاندا سه‌ری هه‌لدا.

کۆنترین شوئینمواری نووسراو به زمانی کوردی، که تا ئیسته کهوتیته بهردهست دۆکومینتهکانی ههوارامانه لهگهڵ تیکستی کورتی کلیسهیه.

بهلگهنامهکانی ههوارامان له دئی پالنگان نێزیک کهلای ئهردهلان - تهنگی بهر له سهراوهی ناوی سیروانهوه له کوردستاندا دۆزراوهتهوه، ژمارهی بهلگهنامهکان زۆر بوون، بهلام ههرسی دانهیانی له سالی ۱۹۰۹ دا بههۆی دکتۆر سهعیدخانوه گهیشتهته بهردهستی شارهزایانی پۆژههلاتناسی پۆژاواوه، دووان لهو بهلگهنامه، که بۆ سالی ۸۸ و ۲۲ پ. ز. دهگهڕێتهوه به زمانی گریکی نووسراون له سالی ۱۹۱۵ دا له لایهن پروفیسۆر مینسهوه له کۆفاری لیکۆلینهوهی هیلینیدا شیکراوهتهوه و سییهمینیشیان، که به تیپی نارامی بووه و بۆ سالی ۱۲ و ۱۱ ی. پ. ز. دهگهڕێتهوه له لایهن کاولی له سالی ۱۹۱۹ دا تیشکی خراوهته سهر.

له دواي تیپهپوونی سی چارهکه سهده له سهر دۆزینموهی نهم بهلگهنامههدا د. جهمال رهشید نهحمده بۆیهکهمین جار له بواری پۆشنبیری کوردیدا تیشکی زانستی خسته سهر و بهندیواری نهم دۆکومینتانهی به زمان، میژوو و باری ئابووری و یاسایی کورد و کاریگهری ناکوردیشی به لیکۆلینهوهیهکی زانستانه پیشکیش به نامهخانهی کوردی کرد.

نمو دۆکومینتهی، که بۆ سالی ۱۲ و ۱۱ پ. ز. دهگهڕێتهوه و به ئهلف و بیی نارامی نووسراوهتهوه له پووی نیوهپۆکی زمانهوانیهی ههزاره، چونکه ههر تهئ ۲۳ ووشهی تێدايه، که سهر به کۆمهله زمانانی ئیرانی (پورشی و کوردی) بیت و ۱۵ لهم ۲۳ ووشانهش ناوی تاییهتین، ووشهکانی دی نارامین و ههروا تیکستهکه کاریگهری سهردهمی هیللینی (یۆنانی)یشی پتوه دیاره، که لهکاتی تۆمارکردنی بهلگهنامهکهدا چهسپیندراوه.

بهلگهنامهی ههوارامان

- ۱- شانهت ||| ق. یهرهخا نهرووات مهییانو پهتسهپهک بهری تورین.
- ۲- ||| .. و؟ یهکی کهرما نهسمهک من نهیبکه شهکهن پهلهزیات.
- ۳- په زیانو نهریل بهری بهشنین داد نههی کوله زوزین ۱۰ ۲۰ ۵.
- ۴- مه من بومخوتی نا .. خ ههمی نهدلوقیده مته.
- ۵- شههیدین تیریک بهری نهپینی .. بهری رهشنۆ نهروشته.
- ۶- بهری نهبنو گریپنهی میثراپادی سینهک بهری ماتبهنگ.
- ۷- .. کهرما نهسمتن کهرما زینت (؟) نهریل من.
- ۸- پهتسهپهک کوله زوزین ۱۰ ۲۰ ۵.

واتای تیکستهکه به زمانی کوردی هاوچهرخ

- ۱- سالی ۳۰۰، مانگی نهرووات، مهیوان پهتسهپهک کۆری تورین..
- ۲- نرخي (؟) پهزی نهسمهک که (؟) داوه بۆ گهڕاندنموهی خاوهنیتی (؟) بۆ..
- ۳- پهزوان نهریل کۆری بهشنین، نهمهش دای، ههمووی به گشتی (په) ۵۵ زۆزین.
- ۴- نموهی که لای ختوی زهوییه .. دانی پتدا ناوه (؟) له پیش.
- ۵- شاهیدان تیریک کۆری نهپین، ی، کۆری پهشنۆ نهروشته.
- ۶- کۆری نهبنو گریپنهی کۆری میثراپادی، سینهک کۆری ماتبهنگ.
- ۷- نرخي (؟) پهزی نهسمتن، پهزه دهگهڕێتهوه (؟) بۆ نهریل، له..
- ۸- پهتسهپهک، سهرجهم ۵۵ زۆزین.

سەرجهمی واتای تیکسته که به زمانی کوردی هاوچهرخ

ئەو نیوە پارچە زەویی (رەزە)ی، کە بۆ ئەمریل بەجێماوە، لە مانگی ئەمروتات (جۆزەردان) سالی ۳۰۰ (سەلۆکی بەرامبەر بە ۱۲ وە یا ۱۱ ی.پ.ز.)، لە پێش شاهێدان: تیۆیک کۆری نەپین، ی. کۆری رەشنۆ نەرشتاد، نەبنو گریپنهی کۆری میئراپادی، سینەک کۆری ماتبەنگدا بە پەتسپەک بەرامبەر بە ۵۵ زۆزین پێشکیشکرا (فرۆشرا). (د. جەمال رەشید ۱۹۸۸).

شۆینەوارێکی نووسینی دی، کە بەندیواری بەم سەردەمەیی زمانی کوردیوە هەبێت، ئەو تیکسته کلیسەییە، کە لە پال شەش زمانی دی (گریکی، ئاسوری، گۆرجی، عەرەبی، فارسی و تورکی) لەنێو دەستنووسێکدا دۆزراوەتەوه، کە بە ئەلف و بیی ئەلبانی نووسراوەتەوه و ترانسکرێپچی هەر هەموو تیکستهکەش بە زمانی ئەرمەنی دراوه، لەم دەستنووسەدا نیوی کورد لە پال ئەم تیکستەدا نەهاتووه، بەلکۆ نیوی (مار) هاتووه، کە ئەمۆش شیوی گۆکردنی ئەرمەنە بۆ ووشە (ماد) ئەوی شایەنی باسە لەنێو فەرھەنگێکی ئەرمەنیدا، کە لە نیوەی یەکەمی سەدەی نۆزدەمدا نووسراوەتەوه، بەرامبەر بە (مار || ماد) بە زمانی تورکی بە کورد، شیروانی لیکدراوەتەوه (د. کوردستان موکریانی سەردەمەیی زمانی کوردی و کۆمەڵە زمانانی ئێرانی) ئەمەو ئەمەو ئەم تیکستە بەر زمانی کوردی (دیالیکتی کرمانجی باکور) دەکەویت، هەروا لیکۆلەرەوی ئەم دەستنووسە باسی ئەوی کردووه، کەوا لە شۆینانی دی ئەم دەستنووسەدا تیکستی دی بە زمانی (ماد) هەیه و هێماشی بۆ ئەوه کردووه، کەوا (ماد)ەکانیش ئەلف و بیی تایبەتی خۆیان هەبووه.

لیکۆلەرەوهکە وای بۆ دەچێت، کەوا ئەم دەستنووسە لە سالی ۱۴۴۱ دا لە لایەن زیتەر لە نووسەرێک تەواو بوو و دەستنووسەکە ۳۴۶ پەرە و بابەتی جۆراوجۆری سەردەمەیی کۆن و سەردەمی خۆیدا تێدا کۆکراوەتەوه. ئەگەرچی تەواو بوونی ئەم دەستنووسە بۆ نیوەی یەکەمی سەدەی یازدەم دەگەرێتەوه، بەلام من تیکستە کوردیکە و ئەوانی دیش دەگەرێتەوه بۆ کۆتایی سەدەی هەشتەم و سەدەی نۆیەمی زایینی (د. کوردستان موکریانی سەرچاوەی پێشوو).

ئەمە و ئەو باسە (شیخ أبو بکر أحمد بن وحشية النبطي) یە، کە لەنێو بەرھەمی خۆیدا، کە لەژێر سەرنیوی (شوق المستهام في معرفة رموز الاقلام) و لە سالی (241) ی کۆچیدا (821 ز.). نووسیویەتی باسی جۆری نووسینی کوردی کردووه، کەوا دوو نووسەر بەنیوی (بینوشاد و ماشي السوراتي) هەموو جۆرە زانیاری و ھونەر و کتیی کوردییان کۆکردۆتەوه و ئەلف و بییەکی تایبەتیشیان بۆ زمانی کوردی داناوه (زاری کرمانجی ژمارە 18). (لە پەرە 2-3. 16 ی شوال 1347 هـ -- 27 آذار / 1929 سالی سییەم. دکتۆر سەعیدخان 1935، گیوی موکریانی 1961، د. جەمال رەشید ئەحمەد 1988).

زمانی ئەمەو کوردی لە پوو تایبەتیی دیالیکتۆلۆژیە دابەش دەکرێتە سەر چوار دیالیکت:
دیالیکتی کرمانجی (کوردی) ژوووروو.
دیالیکتی کرمانجی (کوردی) نیوهراست.
دیالیکتی کرمانجی (کوردی) ژئوروو.
دیالیکتی کرمانجی (کوردی) ناوچەیی.

ئەمەو لە کوردستاندا دوو شیوی وێژەیی زمانی کوردی هەیه، کە دیالیکتی کرمانجی (کوردی) ژوووروو و دیالیکتی کرمانجی (کوردی) نیوهراستە، لەنێو ئەم دوو شیوەیدا دیالیکتی کرمانجی نیوهراست تارادەیکە هەنگاوی بەرھەو زمانیکی ستانداردی کوردی ناوه، بەلام دوو دیالیکتەکانی دی (ژئوروو و ناوچەیی) ئەمەو زمانی نووسین نین، بەلکۆ هەر زمانی ناخواتن، ئەگەرچی کە لە پووریکی زۆر بەم دوو دیالیکتە نووسراوەتەوه.

دابهشکردنی گه‌لی کورد و خاکی کوردستان به‌سمر چه‌ندین ده‌لته‌تی زمان جیاواز و نه‌بوونی ده‌لته‌تیک یه‌کگرتووی کوردی، کاری کردووه‌ته سمر نه‌بوونی ریتنوسیتکی یه‌کگرتووی کوردی. بۆ‌وتنه له باشووری مه‌زن و به‌ری پۆژشه‌لاتی کوردستاندا پی‌په‌وی نه‌لف و بی‌ی عمره‌بی — فارسی ده‌کرت، له باکوور و باشووری به‌جوو‌کدا نه‌لف و بی‌ی لاتینی و له لایه‌ن کوردانی سۆفیتی جار‌اندا له پاڵ نه‌لف و بی‌ی لاتینی نه‌لف و بی‌ی کرلیش به‌کارده‌بریت. جلوه و مه‌سحه‌فی په‌شیش به‌ جوژه نه‌لف و بی‌یه‌کی تایبه‌تی نووسراونه‌مه‌وه (د. کوردستان موکریانی 1990، لاپه‌ره 45 — 48).

زانایانی کورد هه‌ر له سهدانی کۆنمه‌وه بایه‌خیان به‌ زمانی کوردی داوه و بیرسان له فهره‌نگ دانان کردۆ‌تمه‌وه، بۆ‌وتنه نه‌حمه‌دی خانی نه‌مر له ۱۰۹۴ ی کۆچیدا (۱۶۸۲ — ۱۶۸۳) ی زاینیدا (نمو به‌هاری) دا‌پشت و شیخ مارفی تۆده‌ییش له ۱۲۱۰ ی کۆچیدا (۱۸۶۵) ی زاینیدا (نه‌حمه‌دی) دانا و له‌م سهدیه‌شدا به‌ ده‌یان فهره‌نگ نووسی کورد هیتزو توانای بیرری خۆیان بۆ فهره‌نگ سازی تهرخان کرد.

ژێدەر:

Gadd j.c. 1920 Tablets from kirkuk,
RA. Tom XXII p.4q.

گۆفاری زاری کرمانجی، ۱۹۲۹ په‌واندز، ژماره ۱۸ لاپه‌ره ۲ — ۳.
سه‌عیدخانی کوردستانی ۱۹۲۵ نزانی. تاران.
گیوی موکریانی ۱۹۵۰، فهره‌نگی رابهر، عمره‌بی — کوردی. هه‌ولێر.
گیوی موکریانی ۱۹۵۵، ۱۹۶۶، کۆلکه‌زێینه — کوردی، فارسی، عمره‌بی، فهره‌نسی و ئینگلیزی. هه‌ولێر.
گیوی موکریانی ۱۹۶۱، فهره‌نگی مه‌هاباد، کوردی — عمره‌بی — هه‌ولێر.
د. جه‌مال نه‌به‌ز ۱۹۷۶ زمانی یه‌کگرتووی کوردی. بامبێرگ.
گیوی موکریانی ۱۹۸۶، فهره‌نگی تۆمه‌ره، عمره‌بی — کوردی. به‌رگی یه‌که‌م. به‌غدا.
گیوی موکریانی ۱۹۹۰، فهره‌نگی تۆمه‌ره، عمره‌بی — کوردی. به‌رگی دووه‌م. به‌غدا.
شیخ محه‌مه‌دی خاڵ ۱۹۶۰ — ۱۹۶۴، فهره‌نگی خاڵ. کوردی — کوردی. به‌رگی یه‌که‌م و دووه‌م. سلێمانی.
جگه‌رخۆتین ۱۹۶۲ فهره‌نگا کوردی، به‌رگی یه‌که‌م و دووه‌م. به‌غدا.

Groneberg B. 1980 Repertoire Geographique
des Textes Cuneiforms. 3.
Wiesbaden.

Groz K. 1988 The Archive Wullu
Family. Copenhagen.

د. جه‌مال په‌شید نه‌حمه‌د ۱۹۸۸ لیکۆ‌لینه‌وی زمانه‌وانی ده‌بارهی میژووی وولاتی کورده‌واری. به‌غدا.
هه‌ژار (عه‌بدوله‌رحمان شه‌ره‌فکه‌ندی) ۱۳۶۹ (۱۹۸۹، ۱۹۹۰) هه‌نبانه‌ بۆ‌ینه. فهره‌نگی کوردی — کوردی — فارسی.
ته‌هران.

د. کوردستان موکریانی ۱۹۹۰ قواعد اللغة الكردية. به‌غداد.

د. کوردستان موکریانی ۱۹۹۵ تیشک‌یک له‌سهر زمانی دانیش‌توانی کۆنی کوردستان (خووری و نورارتوو) هه‌یرن فه‌ین.
د. کوردستان موکریانی. سه‌رده‌مانی زمانی کوردی و کۆمه‌له‌ زمانانی ئێرانی. ده‌ست‌نوسه‌.

پېرست و کليلى

نيوه قوله کراوه کانی شاروولکهو هوژ و خیل و تیبره کانی نیو فهرهنگی کوردستان

نارا.	نارارات	بۆل.	بۆلی	دۆس، دۆ.	دۆسکی	سیوه.	سیوهیل
ناک.	ناکری	بی، بیج.	بیجوان	دۆل.	دۆله ممری	ش.	شاریاژپری
ناکو.	ناکزیان	بیت.	بیتوین	دهۆ.	دهۆک	شار.	شارویران
نال.	نالان	پا.	پارسانی	دیا.	دیاریه کر	شاره.	شاره زوور
نامی.	نامیدی	په، پهه.	پهله موی	پهوا.	پهواندز	شاگی.	شاله مگی
ناو، ناوی.	ناویستا	پر، پردی	(نالتونکزی)	په، پهو.	پهوند	شه.	شهبهک
نمرده.	نمرده لان	پژ.	پژدهری	پۆژ.	پۆژیه یانی	شقه.	شقهلاوه
نمرگوو.	نمرگوش	پی، پین.	پینجوتن	پوو.	پۆست	شهم.	شهمزینان
نه نه.	نه نه دۆل	پی، پیر.	پیران	ز، زاخ.	زاخو	شک.	شکاک
نو.	نۆمەرل	پیره.	پیره سنی	زا.	زازا	شن.	شنو
نییره.	نییره وان	تا.	تالهبانی	زهر.	زه رزا	شو.	شوان
بابا.	بابان	تاو.	تاوگۆزی	زه ف، زه ندا.	زه نداو یستا	شیر.	شیروان
باجه.	باجه لانی	تمر.	تمرگموه	زن.	زنه گهنه	شیخ، شیز.	شیخ بزین
باد.	بادینان	توو.	توولابی	ز، زرا.	زراری	شنگ.	شینکایه تی
بار.	بارزان	تی.	تییه کۆ	ز.	زنیار	ع.	عربی
باز.	بازیان	جا.	جاف	زی.	زییتکی	عرا.	عراق
باش.	باشقه لان	جه، جهبا.	جهباری	زییل، زی.	زییلی	عه.	عهدوی
باک.	باکوور	جهل.	جهلالی	ژاوه.	ژاوه رۆ	ف، فه.	فه یلی
بال، باله.	باله ک	جز.	جزیره	ژه.	ژهنگار	قهر.	قهره چی
بالک.	یا (باله) باله کیان	جو.	جووانرۆ	سا.	سابلاخ	قهره.	قهره داخ
بالی.	باليسان	جۆله.	جۆله میترگ	سالا.	ساله یی	که.	که رکوک
بان.	بانه	چی.	چیا کرمانج	سه ش، سهر.	سهرده شت	که ل.	که لهو
باو.	باوه ممر	ح.	حه سنی	سهر، سهرگه.	سهرگه لوی	کر.	کرمانشا
بهخ.	بهختیاری	خا.	خانه قین	سه ق.	سه قز	کرما.	کرمانجی
بهر.	بهرزنجه	خان.	خانی	سه ل.	سه لماس	کف.	کفری
بهروا.	بهرواری	خۆ.	خۆشناو	سزیر.	نیسماعیل عوزیری	کۆ.	کۆیه (کۆیسنجق)
بهگکۆ.	بهگزاده ی کۆیه	خیل، خیل.	خیله سات	سح.	سعیرت	کور.	کوردی
بت.	بتلیس	دا.	داووده	سل.	سلیمانی	کۆک.	کوردی کۆن
برا.	برادۆست	دهر.	دهریه ندی	سن.	سنه	کورد.	کوردستان
برۆ.	برۆتی	دهرس.	دهرسیم	سۆ.	سۆران	کوردی کۆ.	کوردی کۆن
بل.	بلباس	دهش.	دهشته ییل	سوو.	سوورچی	کووک.	کوردی کۆن

بۆت.	بۆتى	دەل. ، دە.	دەلوو	سوور.	سووریه	گەرد.	گەردى
بۆتا.	بۆتان	دز. ، دزە.	دزەیی	سوئ.	سوئسنى	گەردى (باک.)	گەردى باکوور
گەر.	گەرگەرى	مامە. ما.	مامەش	مو. ، موک.	موکریان	هە. ، هەر.	هەرکى
گەل.	گەلباخى	مام.	مامساڤ	مەحموک.	محالى موکریان	هەر.	هەریر
گەو.	گەوەر	ماو. ، ماوہ.	ماوہت	مىح. ، مىرە.	مىرەمەحمەلى	هەس.	هەسنى
گەور.	گەورک	مەگە. ، مەرگە.	مەرگەوەر	مەل.	مەللى	هەرو.	هەرووتى
گۆ. ، گۆزا.	گۆزان	مەر.	مەريوانى	مىل.	مىلانى	هەقئىز.	هەقئىزکان
گۆى. ، گۆ.	گۆيى	مەلەيش.	مەلەیک شايى	نا. ، ناو.	ناوکوپ	هەک. ، هەکا.	هەکارى
گول.	گوللى	مەن.	مەنتەک	نە.	نەهرى	هەل. ، هەلە.	هەلەبجە
کۆ.	کۆيژ	مەندە.	مەندەلى	نخ. ، نەپا.	نەپاخى	هەم. ، هەمە.	هەمەوەند
لەک.	لەک	مەنگ.	مەنگوپ	نەم. ، نەورۆ.	نەورۆلى	هەم. ، هەمورا.	هەمورامى
لە.	لەپ	مەم. ، مەها.	مەهاباد	وا.	وان	هەل. ، هەو.	هەولئىز
لە.	لەهۆن	مەز. مەزو.	مەزوورى	وہ.	وہرتى	هۆز.	هۆزەمارى
م. مار.	ماردین	مەش. ، مەو.	مەوش	ه. ، هەرت.	هەرتەل	يە.	يەزىدى

ماتمشکده: ناوورگه، ناهیرگا، ناتمشگا.

څاښه‌شک: نه‌توون، ناگرځانی ناوړه‌پرستان. ناوی کيتریکي سه‌ختیسه له جوړانړۍ، که له پېش نیسلامدا ناته‌شکه‌ده بوه.

څاښه‌شکه: نه‌توون، ناگرځانی ناوړه‌پرستانه.

څاښه‌شی: جوړوټکه له چاښنه‌کانی گول‌باغ و سووریکي زړو تیره.

څاښه‌ک: لا، کن، تنیشت.

څاښه‌گ: نه‌ته‌گ، گوتشتی سهره‌راسو، ته‌راد، ته‌روک، ته‌لوک. لات‌ه کله‌توی زینیبه. داوین، داممن.

څاښه‌ل: (جا.) : گزپین (بو‌جل و برگ).

څاښو (باک.) : ناوړ، ناگر، نازر، ناهیر.

څاښلای (باک.) : موټت.

څاښی (نمر.) : زټی، له نالټوون وه‌رگیراوه ناوی نافرته‌تانیسه.

څاښگی (زا.) : بهر چاوت‌منگ، پژد، بهرچل، چه‌پخروس، کنسوس، چکوټس، قاپ‌نان، قرچوک، مننده‌مور، کزنه، گراش، نارفسر، چه‌مت‌منگ، به‌دېرسمن، سپور دژ، پیسووک، چاقت‌منگ، ده‌زگرتی، دراف‌کستی، چاوبرسی.

څاښوور: نیمه، له‌تکه خشتی نارټک، خرچان، زه‌نگول.

څاښیل: (ه‌مورا.) : چمرز، شو‌چله، شو‌چره.

څاښیل: (نه، شک.) : سمر، قهیره. کسټیکه تم‌منی له نیوانی جحیلې و پیریدا بې، گم‌پړی ژبان چوار‌بش: مندالې، جحیلې، ناحیلې، پیری.

څاښیل: (نه، شک) : گم‌پړیکه له چوار گم‌پړه‌کانی ژبان، که له نیټه‌پاستی جحیلې و پیریدا بیه.

څلخ: پروخان، ناووخ، داخ، پم‌وش، حیف، موخابین، کسمر، شاه، نای، نژی، ناخن، نئی، ووشه‌پیکه له کاتی تووشیرونی نازارو یا خف‌مت و کار‌ساتیکیدا به‌کار‌ده‌بری. (باک.) : خاک، زموی، گل، خاک.

څاڅا: ناغا، خاوه‌ن دیو سامان، براگ‌موره، به‌گ. — تی: ناغایه‌تی.

څاڅاقتن (باک.) : کوتن، ووتو‌یژکردن، دووان، دوواندن، په‌یقین، قسه‌کردن. باخفه: بدووی، قسه‌بکه. نغاخفه: مه‌دووی، قسه‌مه‌که. باخیفه: بیدوویته، قسه‌ی له‌گمل بکه. نغاخیفه: مه‌یدوویته، قسه‌ی له‌گمل مه‌که. پي باخفه: وه‌دووانی بغه، قسه‌ی پي بکه. پي نغاخفه: وه‌دووانی م‌خه، قسه‌ی پي مه‌که. گمل ناخافتن: دوواندن. دان —: وه‌دووانخستن.

څاڅاقتن: پرکردن، ناخښ‌نمه، تی ناخنښ.

څاڅاقتن: پروانه: ناخافتن، ناخافتن، ناخافتن. (جا.) : ساوژتن. (بابا.) : خاوش‌کاندنې وول‌اخ.

څاڅایانه: ناغایانه، وه‌کوو ده‌ستووری ناغایان.

څاڅایه‌تی: ناغایه‌تی.

څاڅایووک: (باک.) : سه‌قری چکوټه، بازی گچکه. به یه‌کټیکش ده‌لټن، که حمز له گم‌وره‌بی بکات به‌بی نه‌وه‌ی که لیتی بو‌شیت‌نمه.

څاڅه: ناغا.

څاڅه بان (باک.) : گل‌بان، څول‌بان. ناغ‌بانو، جام‌دانی.

څاڅه بانو: ناغ‌بانو، جام‌دانی.

څاڅه‌بنی: (سور.) : پروانه: ناخه بانو.

څاڅه‌په‌ش: (باک.) : هیچ، تره‌ماش: نم‌ل ناخه پم‌شی مانه. واتا له مالنې نیتم‌دا هیچ چټیک نهماره.

څاڅه‌فتار: ناخه‌فتیار، شو کسه‌یه باخووی.

څاڅه‌فتن: پروانه: ناخافتن.

څاڅه‌فتیار: ناخه‌فتمر، شو کسه‌یه باخووی.

څاڅه‌گم‌ورا: شووټیکه له باکووری مار‌دینیبه گه‌لیک قارهمانی کوردی تی‌دا شمه‌ید‌کراوه.

څاڅه‌ل: ناغل، هوټل، گله‌خان. ته‌ریله‌ی بزین و مه‌رانه، هه‌یوانیک‌یه ده‌وره‌ی گیرابی. کله‌که به‌ری به‌گم‌په.

څاڅه‌لیوه: مانگی نمرورټیه، خاک‌لیوه، نادار، ناخلیف، هه‌ول مانگی به‌هارتیه. دوایی هاتن، بران، تم‌واویون.

څاڅه‌لیوه‌کوټلین: کوتایی کارو فمران و هم‌سوچټیک.

څاڅیان (باک.) : گل‌بان، — کردن: گل‌بان کردن.

څاڅیول (باک.) : قور‌شیلان.

څاڅته: یخته، بارگینی ژیر‌بارو کشت وکال‌ته.

څاڅوکه (باک.) : جوړه می‌شوه‌لیکی زړو ووردی به نالو‌شه.

څاڅیبات: پازده پژه‌کانی به‌رای مانگی په‌شمه‌یه.

څاڅش (باک.) : توخه‌ی، توخه‌یش.

څاڅفتن (باک.) : پروانه: ناخافتن. کرانم‌وه‌ی برین و کول‌نم‌وه‌ی.

څاڅاقتن (باک.) : وه‌قسه‌خستن. کول‌اند‌نمه، کرد‌نم‌وه‌ی برین، هه‌ل‌د‌پین.

څاڅقین (بوتا.) : ناخوژتن، قسه‌کردن، چونکوو مری له کاتی ناخوژت‌یدا زاری لیک ده‌کات‌نمه، خونچه، که به‌شکووی ده‌لټن پشکوژ ناخفی. کول‌نم‌وه‌ی برین، کرانم‌وه‌ی برین و کیم لټ‌هاتن.

څاڅکه: قه‌یران، ناه‌گه، ناگه، گیانه‌للا، تن‌گانه، کاتی بغه‌ی نه‌خو‌شی.

څاڅل (ه‌مورا.) : خمرمانه‌ی ده‌وره‌ی مانگ و پژو. ناغل، ناخملی نازالان، دیواری ته‌پاله.

څاڅله (کر.) : خمرمانه‌ی ده‌وره‌ی مانگ و خور. (نمرده.) : دیواری ته‌پاله، لیواریتکه، که به‌گردی شټیکا دروست بکری له قور و نیش.

څاڅله‌دان: کوټیو‌نم‌وه، گرده‌وبون، پیچ خورادنی مار، ده‌ره‌دان.

څاڅلیف (باک.) : ناخلیفه، هه‌ول مانگی به‌هارتیه، ناخلیفه، نمرورز، خاک‌لیتیه.

څاڅلیقینک (باد.) : تاوه.

څاڅن: (باد.) : ناخ وناه و همناسه هه‌ل‌کټ‌شان.

څاڅن: په‌ستران، داپه‌ستران، له‌خو‌ته ناخران.

څاڅن: په‌ستران، داپه‌ستران، هه‌لاخ‌نرا، په‌ستاوترا، داپه‌سترو.

څاڅن: دو‌باره داپه‌سترا.

څاڅن: هه‌لاخنښ، تی‌په‌ستاوتن، په‌ستاوتی چټیک له‌نار چټیکی دیدا.

فامخینهوه: خنښ، هه لآخښ، تیتا خنښ، تیتا ستاوتن، دووباره ناخښنموه.
 فامخو: نامرزی پرسپاره، نایا، نمری، همری، داخوا. (باک.) تمریله.
 فامخووا: پروانه: ناخو.
 فامخووهند (باک.): هونرمه مند، زانسا. (باک.) ی: هونرمه مندی، زانایی.
 فامخ و فم: تف کردن.
 فامخوئن (باک.): ناخاوئن، گفتوگو کردن، دووان، مژوولی، (جز.) په یف کرن.
 فامخو: نیترا، نیدی.
 فامخو: نافر، ده لاف، ناوه په، دهمگه، ناوه په، کول.
 فامخوړان (کۆ.): همرچ و همرچ، پشپوی، زوړ تر بمر چمشنه به کار ده بری.
 ناخوړان و ماخوړان.
 فامخوړان و ماخوړان: همرچ و همرچ، پشپوی.
 فامخوړه: (بار، سور.) ته پو، میشتو له ی وورد و پشه و پیوه ده دا.
 فامخوخت (باک.): پروانه: ناخوئن.
 فامخوږک (پهوا.): پیشکه، ناخرکه.
 فامخو: هه لکیشان: همناسه هملکیشان.
 فامخیه: سینگی که له تمنیشت ناخوړ دا کوترا بی.
 فامخیر (لو.): جو له، پاسستبو نموه. — کردن: جو لآن، هستان و چوون بۆ جیگایه کی.
 فامخیقان (باد.): روواندن.
 فامخیقینی (باک.): کولانه و برین.
 فامخین (باک.): شاهو همناسه هملکیشان نامرزی دهر و نازار و نه گبه تیه.
 فامخینک (باد.): نا هملکیشان.
 فامخیلون: ناوژتن، هاتوچو کردن و لآخ.
 فام (همورا.): نمو؛ پانای کسی سییممی تاکه بۆ نیر.
 فاماب (باله، مام.): زوخواو، زوخ، کیمی برینانه.
 فاماد (باک.): ناخه لپوه، خاکه لپوه، نمرورژ. نیوی مانگی سمره تای بهار تیه، نازار.
 فامادوکه (باک.): جیژنی نوی مانگی خاکه لپوه نمرورژی دابی کونه.
 گولیکه سپی و بنوشمشی هیه.
 فامان (باک.): به کملک، پر سود، شویتیکه پر بمر بۆ بی. زهویه که به بیت و فم بی بۆ کشت و کال.
 فامانی (باک.): پر سودی، به کملکی، پر بمر بۆ بی.
 فامه (باک.): بژاری باخ و بیتستان و ده خلان. — کرن: بژار کردن، پاک کردن.
 فامه (همورا.): نمو بۆ میینانه، پانای کسی سییممی تاکه.
 فامه: باوه نادم، بابه نادم، بابیره گوره نادمی زادانه (به پتی بیرو باوهری نایانان). مرز، میتر، ممرودم. — ی: نه نموه نادم. مرز قایه تی، مرز، میتر، ممرودم، مرزوث.

فامه میزاد: پروانه: نادمی.
 فامه میزاد: پروانه: نادمی.
 فامه نه: ناوخته.
 فامه ی (بابا.): داده ی.
 فامه گار (کۆ.): سیما، قه لافعت، پهنگ و پوو نغندام.
 فامه ده (باک.): بژار چن.
 فامه وده (زا.): قامیشیکی دریزه ناسنیکی بنووه که یهوه، بن میچی بی خاوین ده کرتیموه. (باک.) بژار چن.
 فامی (همورا.): نمو بۆ کوی نیرینمو میینمیه.
 فامی: نمدی، نمدی، نمدی.
 فامیان (زا.): تیریه که له ناوچه ی بمروریدا.
 فامیه مان: شاریکی کوردانه له نزدیک مه لاتیا.
 فام (همورا.): نمو؛ پانای کسی سییممی تاکه بۆ می.
 فامه (همورا.): نمو؛ پانای کسی سییممی تاکه بۆ می.
 فامی (همورا.): نمو؛ پانای دهسته کسیکی سییممه سا نیر بی یا می.
 فام: کویا یه کیک بوه له بزگار بوه کانی کولاک توفان، هیندیکیش ده لپن کوی نوو حیه. ناگر، ناوور، نارد، هارد. (همورا.): خوزگه.
 فامه گار: (همورا.) ناوورگا، ناوورگ.
 فاما (باک.): نایا، نمری، نامرزی بانگ کردن تیه. پازنمونه. به دوایی ووشانموه دهنوس و ده کوو جیهان نارا، په زم نارا، نه نچومن نارا.
 فاموفا: ناری کونه ی شاری کمر کوکیه.
 فامووات: چپای ناگریه.
 فامو: پوویاریکی گموره یه ده کویته سنووری کوردستان و یه کیتی سؤییت.
 فاموسته: پازووه، پازیاگوه، به دهق.
 فاموس: پروانه: ناراز.
 فاموسق: پازاندنموه. (زا.) خستنه پشت گووی.
 فاموش (باک.): کمره ستی جووتی. (باک.) نارابو. پایملی یه کسی جولا یانه.
 فاموش: نمر، هیتو، دنج، هاویش، له سمره خق، هیدی، هیمن، نویره گرتن، هیتو، بی پیرن، نشمی، هیتو، تهپس، همدار، نیوی نیرینانه. — بون: نویره گرتن، هیدی بون، دامرکان، داکاسان، حسانموه، توتکه کردن، ستارگرتن، همدادان، پشودان، تموتین، دامران، دارمان، داکوتن. — گرتن: تبیتن، وورینگ گرتن. حجمین. — نه گرتن: دانه کاسان، چروسا نموه، چوسا نموه. — لپه لگرتن: جاپس و همراسان کردن. — کردن: هیمن و هیدی کردنموه، دامرکاندن، نه تراندن، تبیتاندن، دابین کردن، هولکاندن، لسمه خق پو. توانا، وورینگ.
 فاموفا (نمره.): هموار، بی نوا.
 فاموفا: نارامگه، شوی لی حسانموه، ستارگا، وه قره گا، گور، تا، تو، وه قره، وورینگ، نمرمی، تمبایی، ناسایش، وهرم، بلیپو، نمرمی.

خارەھچەن: (نەردە.) دیمەك، مەھار، چیلکەیدەكى گچكەيە، كە لەپەرەي
 كەپۆي ئاۋال و ووشترانى دەكەن. تەقيلە، تەلك، گورۆز، ئارەخچەن،
 ژۆركلاو.
 خارەھچىياڭ: تەبىر و بوگ، لە كار دەرھاتو، ئەسپى خارلو.
 خارەھفەرۆش: مەيفەرۆش.
 خارەھكەيەر: نەرمەزىن، غەمزىن، ژۆزىن، تەكەلتو، ئەويە دەخەتە بن
 زىننەيە.
 خارەھگۆز (رەوا.): بېوانە: ئالوگۆي.
 خارەھەنت: (ھەورا.) داڧۆزەر.
 خارەھو: (فە.) تات. خارەب. — ستان: خارەبستان.
 خارەھوانە: ووشترى مەيپىنەي چوار سالانە.
 خارەھوي: زمانى خارەبى.
 خارەھەشك (باک.): چەخماخ.
 خارەھقۇخ (باک.): ئەو كەسەيە، كە بەدزى بخوازى چتەكى لە شووختەيكى
 نەيتى دەرخا.
 خارەھتوون (باد.): دۆزە، ئاگرخان، ئاورخان، جەمەنەم.
 خارەھچەن (باک.): چەنگە.
 خارەھخاف (باد.): پەلەويەكى كەمەيك ووشكە، كە تەنھا بە ئاردو پۆن
 دروست دەكرى.
 خارەھخەك: (باک.) پەلەو، پەلەولە، جەورە ئاوسا جەكەشە يە
 كۆلەيەكە، كە شەكر پۆنى ليدرايى.
 خارەھ: ئار، هارد، ئارقان، هاردى، (ھەورا.) ئارە، دانەوتەلى ھارو.
 خارەھەف: (باک.) فەيل، فەرت و فەيل، فەن، چەف، داو، تەلە.
 خارەھەپۆز: ئەو ئارەيە، كە بەرداش لە كاتى سووران و خوڭخواردنيدا فەتى
 دەدا. زاردراوى زمان شيرين و ناشيرين.
 خارەھ بارە: ئاردەيكە خاوەند باراش بەخۆشى خۆي دەيدا بە ئاشەوان و بۆي
 قولىكە دەكات.
 خارەھەرفىچ: ئاردەيكە لە بىرەچ پەيدا بى.
 خارەھ پىچ: جەورە ھەلوايەكە لە ئاردى دروست دەكرى.
 خارەھتوو: ئاردى تروى كوتراو بىتراو.
 خارەھسەواو: پىرخەنەيە، ئاردى وورە ساواريە.
 خارەھشان: ئارداوژ، چتەيكە ئاردى لە بەرداش دور دەخاتەو لەكاتى
 ھارپنيدا. ئەو ئارەيە، كە لەكاتى خوڭخواردنى بەرداشەك دەپۆتە بەر
 دۆليان.
 خارەھئ: پاسەوان، كەشكەچى، ياساوول.
 خارەھەشتار: ئاردەيكە، كە لە دەمى مشارى ھەلدەوهرى.
 خارەھەوا: ئارە پىچ، لۆلكە، پەلەولە ھەلواي ئاردو دۆشاريە.
 خارەھەوارە: ئارە بارە.
 خارەھەيۆ يەككى (ھەورا.): ھيتانەو جى.
 خارەھەي (ھەورا.): ھيتان.

خارامی: هیتنی، هیتاشی، داکاسان، هیتوره، هیووری، ناسوودهیی،
 دنجی، همداری. — لی ههنگرتن: جاپس و همراسانکردن. — دان:
 دامرکاندن. — دهر: دامرکیتن. نا: — پشیوی، نالۆزی، ناؤهه. بی: —
 گلاراه.
 خاران: (باد). خرۆشان، کولاندوهی برینان. (باک). هاندان، فیتدان،
 بناره: هانده. هاپپان، هوردرکان. توپههبون و ناگرتی بهرمیون لبهر
 جیتیو همپشه وچتی ناخۆش. خراکردن، گهندکردن. (نهمده). نهمان،
 زهوی ریتک و نهمان، گوشته زهوی، که بۆ کشتوکال دهست بدات.
 خارافتن: هاپین، هوردرکردن، کولاندنوه، خرۆشانن، هاندان، فیتدان،
 توپهکردن و ناگر تیهردان لبهر جیتیو همپشه وچتی ناخۆش.
 خاراپ: پاشماوهی کهفایتکه، که جل و چتبهکی پی شۆرابی و پارچه کهل
 وپهلی تری پی دهشۆن، ناراف.
 خارابیش: پاراوههویی، جووانی، دهق. بهزهک، تاس و لوس.
 خارابیشکردن: خۆله دهقدان، بهزهک کردن، دهقدان.
 خارابیشگهر: دهقدهر، پارینهه.
 خاره (باک).: نارد.
 خارهبانه: عمرهبانه، گالیسکه، عمرهبانهی دهخلی و دان
 کیشانوه، گهردون، گرگرۆک.
 خارهمزوه (که).: نهله، نارۆزه، (باک). هیتقی، حمز، دلبرزوتن، تاسه،
 نیاز، مگیز، دلخوواز، گاوین، گافین، ویست، کموژ، فیتن، فان، هیوا،
 مرز، خوستک، داخوواز، داواخوواز، دلخوواز، ثاوات، کام، ثیان،
 نومیید، دل بۆچوون. — بوون: حمزکردن، دل بۆچوون. — کردن: حمزکردن،
 دل بۆچوون. — بوون: دلهمبون، بژیان. — دار: به تاسه، نارهمزومهند،
 بهداو دل، به تاسه، به تاسهوه. — داری: نارهمزومهندي. — کردن:
 دلهمبون، بژیان.
 خارهمزومهند: نارهمزودار، بههیوا، به نومیید، بینهکار، خویرین کهل،
 مریکانه، نومییدوار، به هومیید، کسیتکه، که زۆر دلی به شیتیکوه بی.
 خارهمزومهندي: نارهمزوداری، نومییدواری، همیاداری، مریتکاری، دل به
 چیتیکوه بوون.
 خارهمزوی پلهمور (بابا).: نارهمزوی سهرکمرت.
 خارهمزوی دیشاو: تاسوخ، بیتی.
 خارهمزوی سهرکهموون: (بابا). نارهمزوی پلهمور.
 خارهمسه: ناغهرین. — کردن: ناغهرین کردن.
 خارهمش (همرا).: نارهمقه، (همرا). هارهمش.
 خارهمنه (باک).: نار، نارد.
 خارهمق: میژواو، مهی، له ناوی تری و میژوی دروست دهکری و
 سهرخۆشی دیتی.
 خارهمه: خوهری، خویری، هارهمش (همرا). هارهمش، خوهر، نهر
 تهراییه، که له لشی مرزبان یا هممورگیان لبهریکی له گهرمان یا
 لبهر مانندیستی پهیدا دهبی و لبین سوو دیتهمدهمه. — کردن: خوهری
 دان.

تاریخچه

فلزینج: پروانه: (نارینج).

فلزینداز: (خو)، نالوودار.

فلزینگ: (کۆ)، مه‌لاشمو، مه‌رازه، مه‌لازه.

فلزی دۆک: نالی نۆک، له‌په، له‌تکمنۆک.

فلزین: پروانه: ناری. گموره، به‌ختیار. نیسوی نیرینانه، (باک).

فلزیکاری، یارمه‌تی. خو‌لهمیش.

فلز: نازا، پاست، ساخ. چاو له‌دوویی، قارنانی، نازوهری. چاڤ کوری.

(باک). توندوتۆل، پیا، (فه)، هیز، تین.

فلز: دلیر، گیاندار، نه‌ترس، گه‌رناس، خورت، پەردل، کەلمەش، نه‌میتە،

شیر، جەنگ، دینەمیر، شامبۆز، شلیل، بلووتر، بۆزین، شیردل،

شەهلەوند، وەن، وەند، زەخ، کورد، خو‌شمیر، گه‌رناس، تووشمال،

خو‌رتنگەرم، گوشتاخ، تەردەست، دیواند، چاوسور، چاڤ سۆر، چاڤ

شار، سەله‌خسۆر، دلەر، چەلمەنگ، شامیر، شەمیر، بی‌ترس، بی‌باک،

زاتدار، بەزات، تووانا، وایسۆ، ئەگید، زاخ، میترخاس، پەند، جەرمەزە،

وەند، چارشا، بە‌جەرگ، دل‌زا، نه‌ترس، مەرد، جەرگدار، بەدەک،

قارەمان، پالەوان، پروقایم، دل‌قایم، بزرڤ، بۆکە، ناگۆزە، پۆزەمران،

جامیر، بەناث، کورەباث، هالان، وەن، نازاسەر، ژەپاتی، زۆنگ،

زیرەک، جووامیر، زوو، گۆرچ، ناس: بی‌زات، حیز، نا—یی: بی‌زاتی،

حیزی. گۆزی: گۆزیکە بە‌کاکل‌دەریی و ساخیی.

فلزا جهوت: (هه‌ورا)، تیکۆلی بنه‌وی به‌پرویه.

فلزاد: نیوی نیرینانه، سەرمەست، سەرمەخۆ، بە‌ره‌لا، تەرخان، بەسەرخواه،

پس پیتشگر، بەسەرخواه، نازاسەر، بەسەرخواه‌دار. — بۆون: بەسەرپوون،

سەرمەست بۆون، بە‌ره‌لاپو، راهی. — کردن: سەرمەست کردن، بە‌ره‌لاکردن.

گەردن — کردن: لی خو‌شپوون، بە‌خشین.

فلزاد: سەرمەست.

فلزادەری: (باک). نازادنامە.

فلزادنامە: نازادپس.

فلزادی: سەرمەستی، سەرمەخۆیی، نازاسەری، تەرخانی، بەسەرخواهیی،

پایندۆسی، له‌ژێر دەستی دۆزمنان پرکاری هاتن. — پەرمست: نازادی

خوواز. — پەرمستی: نازادی خووازی.

فلزادی خوواز: سەرمەستی خوواز.

فلزار: مانگی مارت، که (۳۱) پۆزه، مانگی نەورۆزی، گولان، جەفا،

دەرد، کۆتەک، گوج، بیکاری، جزار، دەردەساری، دەردەسەری، نەستیل،

نیش، ژان، پەنج، چەرمەسەری، تالو، دەوس، هیش، نۆزۆر،

کووترەوه‌ری، سەخەلت، پەتەپەتین، نیشی نەندام. — دان: نەفراندن،

نەفراندن، هیش پس گەیاندن، بن پەنج کرن، چەوساندنەوه،

چەوساندنەوه، تەریلاتن، دەسین، دەوساندن، چەرمەسەری دان، گۆپە و

شاردان، زەباندن، کەقاندن، کیشەماندان، نیشاندن، نیش پیتگەیاندن. —

کردن: پروانه: نازاردان. — پس گەیاندن: پروانه: نازاردان. —

کیشان: چەوسانەوه، چەوساندەوه، لەسەرخواه‌دان. — دەر: پەنجەر،

چەروسیتنەوه. — دران: جەوردان، جەرگ بران.

فلزادە باریکە: دیق، (بَل). دەرەهە باریکە.

فلزازی سینی: دیق، (بَل). دەرەهە باریکە.

فلزاسەر: پروانه: نازاد. — ی: سەرمەستی و نازادی. (باک). ناززانی،

هەرزانی.

فلزائە (نەردە): سوو تەمەنی، تەپالە، پشکەل، سووختی زستانی و

نیتر.

فلزایەنە: دلیرانە، ئەگیدانە، مەردانە، میترانە.

فلزایەنە: میترایەتی، مەردایەتی.

فلزایین: خۆرتی، پالەوانی، بەجەرگی، نەترسان، جامیری، پەندی،

نەگیدی، چاڤ سۆری، دلیری، زاخی، پرکیشی، زاتداری، نەترسی، بی

باکی. نا: — حیزی، سستی، تەپی، تەنبەلی.

فلزە: ناوور، ناگر، ناقر، ناثر، ناتەش. ناوی باوکی نیبیراهیم پیتەمبەری

بۆه، که کوردیکی نازواییجاییه.

فلزەری: ناوورین، ناگرین. نازەریاییجانی.

فلزەنک: هەللا، کەپوورە، نالە، هاوار.

فلزەیت (باک): تیرەپەکه له‌خیتیکی.

فلزەفەن: (باک). سەختی کردن، نازاردان، سەخەلت کردن.

فلزەنگ: پەگی ناووری.

فلزەنگان: (نەرزەجان) شاریکی کوردانە له‌باکووری کوردستانی

پۆژاوی وی هەموو ترکن و پۆژەهەلات و لای خووارەوه هەموو کوردن.

فلزەییجان: بەشە هەرمیتی که له‌کوردستانی کویتستانی و موکریانیشی

پس دەلین.

فلزری (باک): برینیکە، که کیتی تیزای.

فلزین (باک): سەخەلت بۆون، له‌نازادا بۆون.

فلزەب (باک): بەندوی زێرکپەدە.

فلزەموون: (باک). تاقیمانە. — دان: تاقیمانەدان. — کردن:

تاقیمانەکردن.

فلز: (کۆ). تیکەل‌بوونیککی جوان، نەخشاندن.

فلزنج: (باک). خانووی بەردی بیی نەژم.

فلزنگ (باک): خانووی که لەسەر یەک تاویرە بەرد دروستکرای.

فلزۆد: چاولەدو، قارنان، زگەرسی، چاچنۆک. — ی: چاولەدوویی،

قارنانی، زگەرسیتی.

فلزویاز: وەپال، نۆپال، نازویازی تۆم بە‌مل.

فلزویەزە: پروانه: نازویاز.

فلزۆخە: پروانه: نازووخە و نازووقە.

فلزۆوخە: دانەرتلە، کوویت، تفاق، پس بۆتیکە، که بۆ خوواردن

هەلەگیر.

فلزۆوقە: تفاق، دانەرتلە، کوویت، نەو دانەرتلەییە، که لەمالیتیدا بۆ

خوواردنەمی داہنری.

فلزۆوگۆنۆ (کە): گۆزیتنەوه، نالوگۆز، چت پیک گۆپنەوه.

فلزیز: خو‌شەویست. جوورە گۆزانیکی موکریانیتی.

فلزین: (باک). شیتە، دەستوور.

فلزاتک: باویشک. — ی: باویشک.

فلوژان: مالات، وولس، وولست، مەر و مالات. (ھەر). دار و دەرەنى
بەر و تېكەلە. (ئەرە). گيا، ئالېك، لەرە، سەزەگيا. — دار: خاوەند
ناژان.

فلوژە (م.): كەلەكە و يا كۆمەلە كۆرەن بۆ خراپە، پشیمى، شەر و كېشە،
ناژولە، ناژەل، بى تارامى، شېزەيى، ئاكوڭى. — بون: پەشیمى پەيدا
بون. — كۆرە: شەر و كېشە و ھەللا ھەللا پەندان.

فلوژولە (ھەر).: بېروانە: ناژاوە.

فلوژولە (ھەر).: بېروانە: ناژاوە.

فلوژەن: بېروانە: ناژان.

فلوژە (باک).: بادامچى كىرپىيە، (باک). ناژانگ، ناژانگ.

فلوژە: ناوى دىيەكپىيە لە ناوچەى كۆپە.

فلوژن: ناژىنمە، كۆلىنمە.

فلوژە (پەر).: دارچى كىرپىيە.

فلوژنگ (باک).: بېروانە: ناژا.

فلوژنى (باک).: مەلە. — كۆر: مەلە كۆرە.

فلوژن: كۆلىنمە، تىيەدان، لەناو وەرەدان، تىيان و دەرەيان. چىلەكە
لەناو ددان نان، سووژن لە چىتىكى ڤاكرەن. دەرەكە داخست.

فلوژىنمە: كۆلىنمە، ئۆزىن، ئاژن، ئۆزىن، ئۆزىنمە، بە پەروشكەيەكى
چى كىرەخوارەو لەنۆر دداناندا ھىتانەدەر. سووژن ئاژن كۆرە.

فلوژ (باک).: شووتى پى ھەلگرتەن. ناژەر، شوڤىر.

فلوژان: لىخوپان، پانران.

فلوژەر: لىخوپ، ناژا.

فلوژنى: كىلراو، زەوى جوت لىكراو. ناژوتراو.

فلوژن: پانانەن، ئاخوتن، قش لىكەن، ڤاخىن، ژەندن، ژەنەن، لىخوپىنى
وولاخ و ناژالان، كۆوداندەن، ھاژوتن، پانەن، پاندەن، ڤادان، پانرادان،
ئاخوتن.

فلوژان: ھەلگرتەن سەر. لەرە پاندەن ناژالانە لە شەرى بەھاراندە،
شەراژا: ناژا بەدە. واتە: بەلەمە پەنە. لى خوپىنى ناژان.

فلوژو: ھۆشيار، ھۆشيار.

فلوژىن: لىخوپىن لە شەرى تىكىدا: ئەو پانە لەرە پانەدا — بۆدە.
بلازىونمە ناژالان لە دەشتدا.

فلوژىن: زور، زىر، دې، درشت.

فلوژىنە (ئەرە).: كۆپىتەك، ئاسپازەنە، چەكچىكى ددانەدارە بەرداشى
پى بىراز دەكەن. چەقەقەى ناشى، بىرتىيە لەرە دار يا لەرەيەى، كە
بەستراوە بە كۆپچەكە لە كاتى گەرانى بەرداشدا وورە وورە دان
دەرە تىتە ناو گەرووى بەرداشە كەو بۆ ھا پىنى.

فلوژ (فە).: بىزار، ڤەرەز، چاپس. (ئەرە). ناوى گەمەيەكپىيە، جووړە
مەقبايەكە قومارى پىتە كرى. (باک). ئاسك.

فلوژ: ڤەكۆ، ڤەكچو، ڤەك، زۆرتىنى بە دوای ڤوشانمە دەنوسى
ڤەكۆ: خۆت ئاسايى واتا ڤەكۆ خۆت. (ئەرە). ناش، ئاسپاو.

فلوژان: سانا، ھاسان، ھەدار، ھىسان، ھەسان، سووگ، گەنگاز، بى
ئەرك، بى گىر و گۆل، كارى سووگ. — بون: سانا بون. — كۆرە:
ھاسان كۆرە.

فلوژە: بېروانە: ئاستانە.

فلوژان پۆيو: كۆرەران ئاسان.

فلوژنى: گەنگازى، ھەدارى، سانمەى، خۆشى، سانايى، ھاسانى،
سووگى، بى گىروگرتى كاروبار، ھىسانى، سانىلەكۆكە، بى ئەركى،
ھىسانى، ھەسانى.

فلوژ (ھەر).: ناش، ئاسپاو.

فلوژان (ھەر).: ئاشمەوان.

فلوژىنە: ناش بەتال.

فلوژىنى: ڤەكۆ، ڤەك، ھەرەكۆ: خۆت ئاسايى: ڤەكۆ تۆ.

فلوژىنى: ئارامى، ھىمەنى، ڤەقەرە، بى ناژا ڤەيتى، ئاسوودەيى،
وورنىك، ستارى.

فلوژە: بېروانە: ئاستەر.

فلوژىنە: بەرى كەو.

فلوژىنە (ھەر).: داھىشتان، ڤۆھىشتان.

فلوژان: بېروانە: ئاسوان.

فلوژ: پاست، ڤووكار، جىگا، لە بەرانىر، تەك. لە — تۆدا: لە پاست
تۆدا.

فلوژ: ئاستەر، ئاستار، بەرى كەو و چى تر، پەراوژى كەو.

فلوژە: بەردەرگەنە، دەرچەك، بىلەدىن، پىو، شىپپانە، پىش دەرگا،
شىپەك، دەرەزان، دەرەزانك، ئاسانە، دەرەمال، گەروشكەن، ڤاگە،
دارەكەى خوارەو ڤووارچىو دەرگايە. ئاستەنبوول. سايە، پەنا: لە
— ي تۆدا: خۆى خستە ئاستانەكەت.

فلوژىنە: بېروانە: ئاستەنگ.

فلوژە: بېروانە: ئاستار.

فلوژە (باک).: ئاستەر.

فلوژە: تۆز قالىك، تۆز قالىك، كەموسكىك،

ڤشك، عاستەم. ھىدى. بە — بە كاو، خۆ، لەسەرەخۆ.

— بىن: زەرەپەين.

فلوژىنە (باک).: ڤىگايەكى تەنگ و بازىكە، كە بە

دژواری مالاتى پىدا تىپەرى. كۆسپە، بەرەلست. (ئاسى). ڤىگاي

پىكەندەدارە بەناو چىا و بەرەدەكانىدا پەوات.

فلوژە (ھەر).: بەجى ھىشتان، ھىلان، ھىژن.

فلوژە (ھەر).: بەجى ھىشتان.

فلوژ: بېروانە: ئاستەى.

فلوژان (ھەر).: ئاستانە، بەردەرگا.

فلوژ: ھەلامەت.

فلوژە: تىلەمەيىكى پانە لە كورتان كە دەكۆتە سەر كەفەلى وولاخ.
ئاشمە.

فاسک: (باک.) رهنګيکي بزنييه، که له نيتوانی سوور و زهرديدای،
خهختنه بی. مامز، بان بز، وهره ماس. نيتوی نافره تانه.
فاسکافی: جوړه هډلپه پرنیټکه.
فاسکه ډیر: کله کتوی.
فاسکه ډیږنه: ناسکوله په کی گچک په له زهنگيانه دروست ده کړی
چاوه شان له سردمی بزم و ناهنگیدا به دهستیانوه هملی ده پرتین و
مندالیش یاری پی ده کمن.
فاسکولان (کۆ): نيتوی جیگه یه کییه.
فاسکی ګڼیږه: ناسکیتکی مینیه، که به هملکوت شاخی لی
پروابی.
فاسکولان: نيتوی نافره تانه.
فاسکی قاتار: پروانه: ناسکی مشکی.
فاسکی خفقا (ناسکی خوتمن): پروانه: ناسکی مشکی.
فاسکی مشکی: نازالیکه وهکو ناسکی وایه دوو ددانی درزی وهکو فیلی
هیه زورتر له ناو چپا په کانی هیما لایادا پمیدا دهی لمریز زګیدا
کیسه ییکی گچک په پتویه له ناویدا ماکیتکی خست وهکو دومل
کۆده پتویه هر کاتیکي پرېو نازالیکه هست به دهر و خورشتی دهکا و
زگی خزی له بمردی دمسوی تا دومله که دهری و ماکه کش دهری و
لسمر زهوی ووشک ده پتویه، مبردوم دهچن کۆی ده کمنوه.
فاسکوند: لای قوونی و دندو که کانی جگیه، که به سمر
یه کتیکاندا کمتی.
فاسکی می: ماسک.
فاسکی ډیر: (کمل.) کلاسک.
فاسمان: فلهک، گمردون، نهمان، چمرخ، مینو. هموا، حموا، لا
ژووروی سمر.
فاسمانه: مه لاشو. بن میچ، پشه، لاسرگه.
فاسمانده می (هموا): مه لاشو.
فاسمان و ډقسان: ناسمان و دوزو، ووتیه که بچیاوازی نیتوانی دوو
چتان له یه کتری بدکار دهری.
فاسمانه ډم (جا): مه لاشو.
فاسمانی: شینی کا، کمو، وهکو په نگی ناسمانی. دهنگی — ه: پیت و
فهری ناسمانی.
فاسمین: (باک.) یاسمه نه (کړ).
فاسن: کانتیکه گه لیک چاشنه نامرازی شهری و پیشه گهرتی لی دروست
ده کړی، هاسن.
فاسنه لان: شویتیکه ناسنی زور بی. پارچه پارچه. تیغی ناسنینه.
فاسنې: قلمی ناسن، قلمیکه ناسنی پی ده پرتویه.
فاسنجو: (پروا، که، هو، کۆ.) قاپو قاجاخی مسین.
(پژ.) همور، (همورا، همور.) هموروژ.
فاسنډرک: تیلی دپروای، دپکه ناسنینه.
فاسنډرین: میغنا تیس، ناسنکیش، هیزیکه ناسنی پاده کیشی.
فاسنکوت: ناسنگر. — ی: ناسنگری.

فاسنگر: هسنگر، هیسنگر، ناسنگر، ناسنگوت، ناسنگر، هاسنگر،
کسیتکه له ناسنی چتی دروست بکات وهکو: داس، تهور، تهور داس،
گاسن و چتی تر. — ی: هسنگری، پیشی ناسنگر.
فاسنؤکه: پارچه ناسنیکي چکوله یه.
فاسنی: چتیکه له ناسنی دروست کرابی.
فاسنی سار: کوقان: مېس لمر کاریه، که بی سوو بی.
فاسنینه: ناسنینه.
فاسؤ: ناسو، (باک.) بمرگه، سو، سیله، سو، ناسوگه، (که،
دهر.) کله مله، (همو.) کمل، کله، (بل.) سوړتکه، جیگای هه لاتن و
ناوایونی مانگ و خوره، تاپو، تارمایی.
فاسو: پروانه: ناسؤ، سؤما، پروانکی، پڑشایی.
فاسو ده لاس: هیچ، هیچ وختیک، هیچ کاتیک، تور، بپای بپای.
فاسو ده: دینج، حسانوه، دلنیا، نارام، بی خفقت. — سورن: (همورا.)
ناسو ده بی، سانوه، حسانوه، له کۆل بوونوه، بیتندان، مشکین،
وچاندان. — کردن: پشور پیدان، حساندونه، دلنیا کردن.
فاسو ده ګهری: ناسایش، وقره، نارامی، ستاری.
فاسو ده یی: هیږه، ناشیتی، وهرم، ناسایش، بی خفقتی.
فاسؤک: سیږ.
فاسو ګه (کۆ): گرد، تپولک.
فاسؤګا: دیارګا، بمرچاو.
فاسؤن: (همورا.) ناسان.
فاسو ډینه: (پژ.) جمبا، سؤانی، فده قیانه.
فاسیا: کمرتیکه له کمرته کانی زهوی، کورستانیش کمرتونه ناوییه.
فاسیلو: (همم، دهر، فه.) ناش، ناساو.
فاسیلوان: ناشیوان.
فاسیلو فاسی: ناشی و لاشی.
فاسیلو ډلی: ناسیا و بنالیکل، ناسالنه، جوړه گمه و یاریه که. چمرخ و
فلهک، لملوک، ناش به تندروره.
فاسیایی: دانیشترانی ناسیا.
فاسید (باک.): ناری گمبول و هملوایه، جوړه هملوایه که.
فاسیده (سؤر): کوکی.
فاسیره (فه): نهمتیره.
فاسیو (نمده): پووشه، گونگل، گوسر مه، تهره، دهر، تهمره،
چورتم، چه پوکی پڑگار.
فاس: دوو بمر داس به هوی ناووه، که تۆپ و پهره که نهمور تیتیه به
تهورم له کونجهوه له ناو (نی) یا تهموروه دپتمه ده به گمران و
خوځواردنی تۆپ و بلؤسک سمر بمرده خولیتیه، دانویله ده کاته
نارد، (دهر، همورا، زهن.) ناساو، (دهر.) ناسیا، شویتی هارپنی
دانویله و کرپه. — لیکرن: ناش لیکرن، ناش لی دروست کردن.
(باک.) نه، دهر.) چیتشت، شتو. (باک.) ناهار، شو، ده قاتی جیت و
کران.
فاسخه: میوه کونی پزیو.

ناشناخته: خړاو، داشاخه، خمرچ و باجتيکه له لايښ ميري يا ناغاوه لسمبر
 ناش دابنري، که له سالتېدا له خاوهند ناش بستتري. فراش، مزه، مزي
 ناشي. ده يا چنديه کي مزي ناشييه که ناشوران به ناردي يا به درلوی له
 باراش هپري دهستيتي.
ناشه به تهنووي: (نه). ناشه تهنووي، ناشه به تهنووره، پروانه:
 ناشه تهنووره. گمه په که.
ناشه تهنووره: ناشيکه نيکه وي وک تهنوور و ايه به بهرد و قسل
 دروستکري بونه وي، که به ناوتي کم بگري.
ناشه به تهنووي: (نه). ناشه به تهنووره، گمه په کي دوو دهستيه،
 دهسته په کيان به پتوهر سمر بديده کوه دهيتن و يه کيکيشيان پاسيان دهکا
 دهسته کي تریش له دهرهوه بازده دهنه سمر کوليان تاتي ده کهن.
ناشناخته تهنووي: پروانه: ناشه تهنووره.
ناشيف (هورا): شپوروي، پريشاني، (نه). ناشيف.
ناشيف (نه): شپوروي، پريشاني.
ناشفان: پروانه: ناشوران.
ناشوران: ناشفان، (هورا). ناساوان، مروشه کان، نيشوران، قمراش،
 لورتنه، کريچ، کسيکه کاروباري ناش هلسووي پتي و باراشان لي
 بکات.
ناشوازي: ناشفاني.
ناشباز: (باک). چيشت ليتنر، ناشچي، ناشباز. (باک). — ي: پيشه ي
 چيشت ليتنران.
ناشبه تال: ناساو به تال، ناش دژله، ووتيه که ناشوران به دهنگي بهر
 ده يلي له کاتيکيدا، که ناشه کي داني ناميتي تا باراشي بوبين.
ناشکير: تالانکردني ناش له لايښ جهرده.
ناشبوونهوه: ناکو کي وړي لغيتوانيتدا لا بردن.
ناشهز: شپيرکمر، چيشت ليتنر، ناشچي، ناشباز. — ي: پروانه:
 ناشبازي.
ناشهزخانه: چيشتخانه.
ناشنا: ژير، کوک، پتک هاتو، تمبا، پتک هاتو، پتک کموتو. —
 بوونهوه: پتک کموتوه، پتک هاتوهوه، پتک کموتوه وي دوو يا چهند
 کسان له دوای ناکو کييان. — کردنهوه: پتک هاتونهوه، کوک و تمبا
 کردنهوه، يک خستنهوه دوو کس يا چهند کسان دوای ناکو کييان.
ناشتي: تمباي، پتکي و پتکي، دهنگ، کوکي، پتکي و دږستايه تي،
 سازان، هاشتي.
ناشتيخوواز: ناشتي پهرست. — ي: ناشتي پهرستی.
ناشتيني: ناشيتي.
ناشچي: ناشهز، چيشت ليتنر.
ناشچيتي: ناشبازي، پيشه ي چيشت ليتنران.
ناش چيکون: بيرازي ناشي.
ناشناخته: چيشتخانه، ناشگه.
ناشنار: شوار، ده قاقدار، شيدار، ناهاردرياک.
ناشنو: پروانه: ناش به تال.

ناشنو: ناش به تال، ناسياو چوله.
ناشمه: ناسرمه. هيشرمه، ته کلتو، غمزين.
ناشونه: شپور، پريشان.
ناشفان: ناشوراني.
ناشفاني: (باک). ناشوراني.
ناشقوت: (باک). — بي تين، لاواز، نزيکي نهغوشي.
ناشک: (باک). — چيکدانده ي مري و هممو جووره زيندوان پکييه. ناش
 به لان (ک) نيشانه ي چيکه کردنهويه.
ناشکار: پروانه: ناشکرا.
ناشکرا: (باک). — کرن: ناشکرا. — کرن: ناشکرا کردن.
ناشکار: ديار، ديار کموتو، ناغتاي، شتيار، پوهند، ناشکار، بهردن،
 خواني، نمشکمره، باپه باي، بي پيچ و پنا، پهرت، پهيدا. — بسون:
 دهرکوتن، قيترين. — کردن: (هورا). ناشکر کرده ي، دهرخست،
 قهرچانندن، پهرده لسمبر لا بردن، درکانندن، قيتچانندن، قهرچهرچانندن.
ناشکرين: کريني ناشي.
ناشکري: بهرچاي، شتياري. به: — به بي پيچ و پنا و شاردنهوه.
ناشگه پان: نيش به ناش کردن.
ناشگه (کو): ناشخانه، چيشتخانه.
ناشگه پان: وهستاي ناشي، کسيکي ناشي په نيويه بيني، به کسيکيش
 ده ليتن، که بتواني نيشي خوي هلسووي پتي.
ناشگي: ناشوران. نندازه پيکه له نار، که ناشي بي بگري.
ناشماست: دژکولي، دژخوا.
ناش منالکگل: چيشته قوله. گون نگاهي.
ناشنا: کارناشنا، کارزان، دوست، پوشنا، ناسياو، ناسراو، ناسيار،
 دژس، دژست، برادر، شارهزا، نامناس. — بوون: شارهزا يا دژست بسون.
 — کردن: شارهزا يا کردنه دوست.
ناشناهوه: ناش داميزانندن و خستنه گري.
ناشناس: (باک). ناشنا.
ناشنو پوشنا: نمر کسانه يه، که تيکه لاويان له گمل هبي.
ناشنپانه: دږستانه.
ناشنپايه: دږستايه تي، برادره رايه تي، ناسياوي، شناسي، تيکه ملي.
 شارهزايي، زانباري، سمر لي دهرچون.
ناشنپاي: دږستي، ناسياري، دهنگ، شارهزايي.
ناشو: (باک). — پشيتي. (نمرده). کيم، هورا، چلک، پشيتي، شپوروي.
ناشو: چلک، چلکن، پيس و پوخل.
ناشوستا: وهستاي ناشي، وهستاي نانهوه ي ناش.
ناشوستاي: وهستايه تي ناشي.
ناشوب: شعر و کيشه، هورا، پشيتي.
ناشوب پاشو: (باد). — خروني پر و پوچ.
ناشوويکي: شعر و کيشه و پشيتي هلايسان.
ناشوويکي پان: شعر و کيشه نانهوه.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋى سارد، ئاۋى تىزىۋ.

ئىشلىتىلىش (باک): سىرگە.

ئىشلىتىلىش: چىرمى ئاۋال ئىتەر، كىرۈ.

ئىشلىتىلىش: ئاۋى پەش. پىروپارىكى پەشە لە نىسبىنى.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋەندىكىمە.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋەدان كىرەمە.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋەنىيا. ئاۋەدانى.

ئىشلىتىلىش: (باک)، ئاۋەدانى، ئاۋامى. (باک). — ي كىر: ئاۋەدانىكار، بىننا.

ئىشلىتىلىش: (باک). دەرىدەر، لاپى.

ئىشلىتىلىش (باک): حموز.

ئىشلىتىلىش: ئاۋى بارانە، گۈلچىكە، كە بارانە ئاۋى تىدا كۆيىتمە.

ئىشلىتىلىش (باک): پىياز، شەلى پىياز.

ئىشلىتىلىش (باک): پىياز، شەلى پىياز.

ئىشلىتىلىش (باک): بىند.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋ تى گەپ، بۆمەرى دارىك بەكار دەپرى، كە بىتە سىرۋىكى گەپشەن.

ئىشلىتىلىش: ئاۋ تى ۋەردان. ئاۋ تى ۋەردان.

ئىشلىتىلىش (باک): جۈگەلى خىزدار، ئاۋىكىشە لەسەرەخۇ پىرات.

ئىشلىتىلىش: (باک). جۈرۋە دارىكە. ھەردا، تال، داۋ. ئاۋدا ئاۋدا: ھەردا ھەردا.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋدار. جۈرۋە دارىكىشە. خۇش و بەتام.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋدارى.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋدان.

ئىشلىتىلىش: سەتلى، دەفرى ئاۋ.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋدار.

ئىشلىتىلىش: داۋ، ھەردا، تال.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋدەست.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋدەست.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋدەستخانى.

ئىشلىتىلىش: ئاۋدەت، ئاۋى زار.

ئىشلىتىلىش: پىرانە: ئاۋدەرگە.

ئىشلىتىلىش (باک): شۆرباۋى بى تام، شۆرباۋ، ئاۋى مېۋە ئىتەر.

ئىشلىتىلىش: لىك، ئاۋى زار.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋدەر. — ي: ئاۋدەرى.

ئىشلىتىلىش (باک): تۆلە، سزاساندىن.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋور، ئاگر.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋەرەت، پىرەك.

ئىشلىتىلىش: ھەرداز.

ئىشلىتىلىش (باک): يىز. : داھىنەر، لە نوۋىۋە ھىنەردە.

ئىشلىتىلىش (باک): يىز. : داھىنەر، لە نوۋىۋە ھىنەردە.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋدەر.

ئىشلىتىلىش: دەستار پۇندىن، چۈرۈنە سىراۋى.

ئىشلىتىلىش (زا): ئاۋرىش.

ئىشلىتىلىش (باک): پاشماۋى ئاۋىكىشە دوۋى خورادىنەردە لەناۋ

بەرداخىدا دەمىنىيىتە.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋور.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋور.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋوردار، ئاۋورمەند. (باک). — ي: ئاۋوردارى.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋورمەند. (باک). — ي: ئاۋورمەندى.

ئىشلىتىلىش: ئاۋورتن.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋورتن، ئاۋىكە سىر نىشۋىسى. سىراۋ، ئىدەبخانە، ئاۋدەستخانى.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋورتن، شۋىتىكە ئاۋى لەسەر پانەستى و لىتى.

ئىشلىتىلىش (باک): گىلاس. كىشە ئاۋىكە لەنىۋە لەشى پىسايدا پەيدا دەپى.

ئىشلىتىلىش (باک): نەخۇشى ئاۋرىند.

ئىشلىتىلىش (زا): چىتىكە يا قەسەپكە دەرەك بىكات.

ئىشلىتىلىش: ئاۋىزۋەن، ئاۋە و دۈگەمى پىشۋىندىيە.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋەزى، زانا.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋەزى.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋەزى.

ئىشلىتىلىش (باک): حموز.

ئىشلىتىلىش (باک): كانىيە، كانىيەكە لە بەھارەندە بىتەقەت و لە ھاۋىنەندە ۋىشى بىكات.

ئىشلىتىلىش (زا): كانىيەكە، كە ھەر لە بەھارەندە بىتەمە.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋىزۋەن، ئاۋىقە پىشۋىندى. مامىك، قەۋسەلە، لۆتىم، مەتەلە، ھەتەل، ھەلەپىن. — ي: مامىك، قەۋسەلە.

ئىشلىتىلىش (باک): مەلەۋان.

ئىشلىتىلىش: مەلەۋان.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋورس. زگەر، تۆلدەر.

ئىشلىتىلىش: سارد، سىرۋاۋ بۆ فېنىكى و ھى ئاۋى.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋساندىن.

ئىشلىتىلىش (باک): شۆرباۋى سىرى.

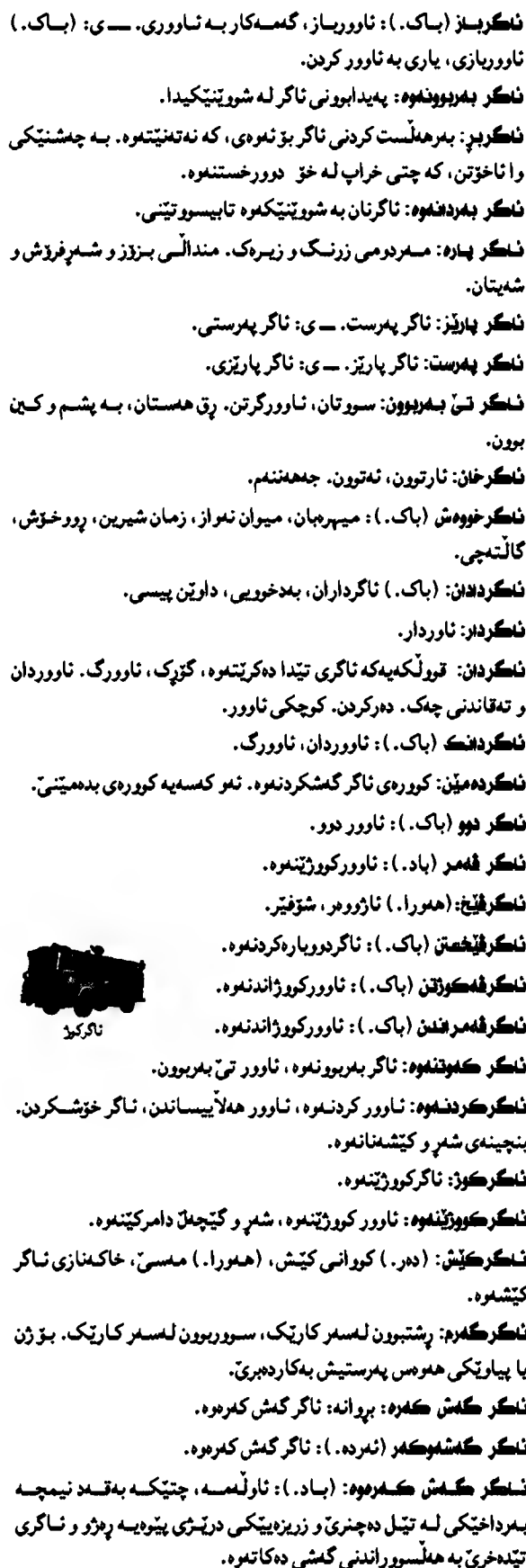
ئىشلىتىلىش (باک): شۆرباۋى سىرى.

ئىشلىتىلىش (باک): تىگەپشەن. ئاۋورسېۋون.

ئىشلىتىلىش (باک): ئاۋىكە پاش شۋىشتى قاپ و قاچاخان دەمىنىيىتە.

ئىشلىتىلىش (باک): خورادىنىكە لە پۇن و ئاۋ و خورۋى دۋىست دەكرى و خورادەمەنى ھەزارانە.

ئىشلىتىلىش (باک): جۈگەلى زىخدار، ئاۋىكە لى تىدەپى.

ناگہ کیڑ

ناگرگر: ناگر گرتو، ناوړو گرتو. ژن يا پياوړتيا هغوس پهرسته.
ناگرگرتن: ناوړو گرتن، توپهيوون و ډاگيرسانى ناوړ، (باک.) ناگر
 گوړکړن، ناگر گمش کړدنهوه.
ناگر هډووشک: نيتسانى چمناگهيه.
ناگرگرږه: دس ناگر، چاوکه، دهسته چيله.
ناگرناک: بڼه، معدومى توپړه و تړه.
ناگرندنهوه: ناگر بهردانهوه.
ناگرهچکه: ناوړه، ناگرى بچووک و کز. ناگرهچکه مندالان، گمهيدهکه.
ناگرهوشکه: ناوړه، ناگرهوکى مندالان.
ناگرهوک: معدومى دروزمانى ناشويگي. شرايهکه له مهرهزه دهده.
ناگرهوکاني: (هغور.) ناوړهچکهى مندالان.
ناگرهوکه: جوړه برنيتكى ناودارى مندالانه له ږو پهيدا دهى،
 (هغور.) ناوړه، نايزه قوله، واز. ناگرهوشکى مندالان.
ناگرى (فه): ژن يا پياوړتيا هغوس پهرسته. ناوړ چيايهکى گموره و
 ناوداره کموتوته کورستان و نزیک سنوړى نيران و پووسيا دياره ناگرى
 لى بوه، ناچارايتيشى يې دهلتين.
ناگرى ږړکا: بويه کتيک به کاردهبرى، که له څيره به نهيتى شپړ و
 کتېچل هلاکيستنې.
ناگرين (باک.): ناوړين، چتیکه وهک ناگر. مرهيهکه زور نازا و به کار
 ييت.
ناگينجه (باد.): پوليس.
نال (باک.): نالان. پهنکى سوورتکى کال، سوورتکى سووک و
 کړاووهيه. لا، کن، پهغ، ږغ. له ووشهى (نالان) قوله کړاوه توه له نيتير
 لرزگى سرچاوه کاني نم فخرهنگدا. په نجهى بالاپره زى دهست.
نال: نال، په نهيى، پهنکى سوورتکى کاله له ناوړ قوره و ږنياسى
 دروست دهکړى. (مهن.) هډار، نابوت. جوړه نه خوشتيکه تروشى
 همدى کس دهيت له بارى زه يستانيدا و دهیکوړى، شوه. پارکيه
 تروشى ددانى مرغان ديت له کاتيکيدا، که چتى ترشى وه کو قوره و
 نيتير بخوات. که بلين ددان نال بوتوه و اتا خاو و نمرم و نهېر بوه،
 (هغور.) حال.
نالان: ناوړ شارتيکى کوردان بوه له کورستانى گمرمينيدا به لان نيتستا
 کاوول بوه وه کو دهلتين: مهنى نالا.
نالان: بهداغ. (هغور.) نالايى، (باک.) بهندير، بهيره، بېراق، (باک.)
 درهوش. تپتيک پيشمه رگه، که (٤٠٠٠) کس بى. قهلمى
 نموسين.
نالان: (باک.): مراز، نامراز.
نالان: چکوله، سهرک، سهره.
نالان: پهنکين، زهره و سوړ.
نالان: (کو.): بيار.
نالان: درهوشدار، نالهنگر، نالدار.
نالان: نالهنگري.
نالان: لستنهوه، وه کو مانگا گوړلکى خوى بليستنهوه.

५८

شاهوودی (باک.): هملپهرین، دیلاته، جووره هملپهرینیکه.

شاهوود: (هسو.) هسوچا، نیلهقه، (باک.) شمبور، دهمسته، گاسن، دهنده، سمرمژانکه و هسوچا، چند پارچه مراژیکه لئناو کمرهستی جو تیداوه کوو: دهمسته، گاسن، دهنده، سمرمژانکه، هسوچا.

شاهوژا: پسمام، (باک.) پرمام، هاپوژا، ساموژا، کوپ یا کچی مام، کوپاپ، دوقام.

شاهوژا: کوپ یا کچی ناموژایه، مندالی مندالی مام.

شاهوژ: دلدهره، بهخیرکمره، پنددادهر، ناموژکاری، پند.

شاهوژای: ناموژکاری، پند.

شاهوژگا: فیرگه، پندگه.

شاهوژگار: رامشگر، موژیار، بمرده فک، پنددادهر، ناموژیار، موژیار، ناموژار.

شاهوژکاری: پنددادان، بمریه کیکه اها تن و پتی باش نیشانان، شیرت، پند، داباش، ناموژکاری، ناموژاری، موژیار، گور، موژیار، ناموژای، بهخیرکردن، لاوانده، بمر پزیشن، به سمر داهاتن، پتی باش نیشانان.

شاهوژکاری کردن: موژیار کردن، لاوانده.

شاهوژن: زغام، ساموژن، زنی مام، هاپوژن، ناپوژن.

شاهوژیار: ناموژگار.

شاهوژیاری: ناموژکاری، موژیار، موژیار، موچ.

شاهووشو: هاموشو، هاتوچو، تیکه لای.

شاهو (هسو.): هاتن، هویتی ماست و پهنیر و نیتر: بوقو کسانه، (نمرده.) له نامان الله کور تکراره توره.

شاهیمان (هسو.): هویتی ماست و پهنیر و نیتر، نامیژن، فریشک.

شاهیمکه (هسو.): هم، جا.: تیکه لایه. — بیرون: تیکه لای بیرون. — کردن: تیکه لای کردن.

شاهیمد: پروانه، نامیدی.

شاهیمدی: شاریکی کورده له بادیاندا کورتوته ژووروی موسلی، که ده لئین ناری عمادییه و درو و هملیه چونکو له بنچینه له مادی میدیا وهرگیراوه.

شاهیمژن (نمرده.): هویتی پهنیر و ماست.

شاهیمژن: تیکه لای کردن، کیمیک له جتی باش له گمل چتیکس تربو باشکردن و هکو ده لئین نم ناره جویه نامیژن نیک ناردی گملی لی بده، فریشک، هویتی پهنیری، نامیان.

شاهیمژ: همبیز، باوهش، همبیز، (هسو.) واوشه، تملیک، هامیژ. — تی وهر هیتا: له باوهش گرتن. له — کردن: همبیز کردن.

شاهیمفی (هسو.): هاتن بوقه لی نیترینو میینانه. هاتون.

شاهن (بار.): دهنه، (باک.) یا، یان، (موک.) نامرازی گله، ییت، یین، نینه و هکو دار بوقه گل داران، کاره، کاران، شاره، شاران. (نمرده.) دم، کات، پوژگار، ناز، نندا، شیرینی، نازداری.

شاهنشایی: له خوریتی، به ناشایی مانوه له به یانییه تانیوه پویه.

شاهن (نمرده.): نندام.

شاهنه (هسو.): من، نمن، نمن، نمن. (هسو.) هسو، نمره (بوقه)، (عیراق) چووار فلسه. نامرازی و چووانده به دوای ناوانوه دهنوس، و هکو: شیرانه واته و هک شیران، پیوانه، واته و هک پیوان. نامرازی دانه پالپشته و هکو مانگانه، پوژانه، دووانه، شمرانه، یینگانه.

شاهنیت: (باک.) تو و بری نمنیسونه.

شاهنشا: نمره یان.

شاهننه (هسو.): هوهتا، هوهتانی: بوقه دوورترین.

شاهنه (باد.): دهمستور، وودم، پیدان، وورمی.

شاهنقب: ناری شاریکی کوردستانه کورتوتسه لای رورواوی کلسی (عینتاب) یی ده لئین.

شاهنفتی: ناری شاریکی کورتوتسه لای رورواوی کلسی.

شاهنه (باک.): نامرازیکی کرداری تیپهر، و هکو منی همراند، من همراند.

شاهنقص: پروانه: به قستی.

شاهنکو (جز، بوتا.): یا، یان، نان، واته، یانی.

شاهنک (باک.): چت.

شاهنگو (باک.): یانی، دهنه، نیتر، نیدی.

شاهنگور (باک.): هاوال، هاوشان، همبیر، هاوپی.

شاهن و نوون: نازونوز، نازو نیمناز، نازو فک، شیرینی، دلبری.

شاهن و فین: نازو نیمناز، نازو فک، شیرینی، نازونوز، دلبری.

شاهن (باک.): نمره دهمی، له سمره خوقه لئین: — وهره: نمره دهمی وهره، له سمره خوقه وهره، سووک وهره.

شاهن (هسو.): بوقه لی نریکه: نمانه.

شاهن (باد.): نیچاوان، (باک.) نیدی، دهنه، نمدی، (هسو.) نمه: بوقه یه کیکی میینو نریکه.

شاهنیشک (نمرده.): نانشک.

شاهنیمون: گول ویا بری نمنیسونه.

شاهنیشا (هسو.): نمران.

شاهنیشک (موک.): فده. به له چق، قوونایشک، قینگانیسک، قورونه نیشک، (هسو.) همره زنی، بلممرک، (خانه.) بلممرک، (دزه.) همنیشک، (باک.) باد. نمنیزک، جومگه که له تیوانی باسک و قوژدا.

شاهنیشک (موک.): پهره یی پشدرگانه یی حوشه یی جا له چوارچیه گیرایی یا نا له کاتی پیوستدا داهنری و لادهبری و یا هملده دریموه و داهه دریموه. داریکی دو پله به خوانکوه دهمستری پیی ناشی به ناودا دهوات، به بمر و نمرکردنوه یی پییه که نوریس بمرزوزم دهمیتسه، لولمو گونجی کواندار که بوقه سمر سوچ به کار دینری.

شاهنیل (زن.): نمران.

شاهن (باک.): هیتان، نینان، بمرهیتان. — جی: بجی هیتان. — ههش: ویکه پیتان.

شلو: (باک.) ثا، (همورا.) ناوی، یاو. ناوپران: چکان، چک بیون، چکیان. — خوار: هینانه خوار. — دان: ناډان. — دار: بهار، تمپ، پاراو. — ښه: هینانموره. له ناوی (ناوړستا) کورنکراوه تموره بڼ لږگه سمرچاوه کانی ناو شم فمرهنگه. — یراوه ستاو: کاما، ناڅاکمر. — وهوا: ثا، وهوا، ناوی ږوو: ناپرو، ناوی جوانی و مېردایه تی، ناوی سارو: چه بیگ، چپاو، چپو، پچپاو، ناوی تمزیو، ناوی سوویر: شوړاو، ناوی گرم، ناوی شیلوگرم: ناوی شیره تین، به ناو: ناودار، بوونه ناو: شم مزار بیون. تڼوی گیانداري نیرینمو مینینه، مېنی. — ی تری و همنارو نیشتر: شیر، شیله. بدلې، نا، ناری، نری.

شلو: ناوان، شاه دان، مالشان ناو: واته مالشان شاه دان بی، شموا، بېر جوړه، وهتو، وسان، شموا، وهرگه، بېرچمنه، وهک نموده، وا، وهک هڅو، شوره، ودها، وهنی، وېسا، هوتو، ولو، هوسا، چورنمو، بېر شویه، بېر ښهنگه. بزر، گوم، لمبرچاوان وون، نیشنگ: کابرا لمر کرده ناو: بو: پیدای تېپېری و لمبرچاوان بزر بو، مانگ و ږو لمر کله لوی ناو بون: له کله لوی تېپېرین و بزر بون، ناڅابون، پنايانگرت. — کردن: لمبر چاوان بزر کردن.

شلو بون: نمدیو و بزیونی گیان لمبر و مانگ و ږو، ناڅابون.

شلو بېر جوړه (همورا.): ناو بونی خور.

شلو: همرا، گام، نیاز، دلخو، داخو، نارموز، هیوا، هیقی، (زن.) شاهخت. — ی دل: چتیکه که هیواداری بکری: دارا به ناواتی خوی گیش.

شلو ښه: ناو اتواز، هیوادار، نارموزو مېند.

شلو ښوون: هیواو نمید کردن.

شلو ویز (همورا.): ناو اتخو.

شلو: کسیتکه، که زور به ناواتی چتیکه بې، مندالیکه، که ناو اتخو وازی باوک و دایکی بې.

شلو (باک.): هملو له دوشاو و ناردی زور تونده ووشک ده کړتیمه بڼ زستانه هملده گیري. (نمرده.) ناودار. تمینل، سست.

شلو: همزه گم، چرخچی، سرگوم، په هنده، نواره، دهریمه، هملده، هملته، نمدال، همتره، هملته، پتال، همزه گم، تارومار، پاتول، گم، انو، سمرگمردان، لی قومار، ناپوره، ویتل، گاف قملیش، نا قمری، ناره کی، هیولهک، گومرا، نمره، تونا، ویلان. نیوی نیرینه. جومهر و په واتی چتی. (باد.) به پملو بکی کمیک شل و تمپ ده لپین، که له ناردی ږون ده کړی. — بیون: همله بیون، هملده د بون. — کردن: سمرگمردان کردن، دهریمه کردن.

شلو بې: دهریمه دې، هملده دای، همزه گم دې، سمرگمردانی.

شلو ښه: چتی دهریمه، هملده دای.

شلو ښوون (باک.): هملده دای، جوایم زکړنم.

شلو ښه: شویتیکه، که چایچی ناو مال چاو و قاوه تی لې نمنی.

شلو: کمره سته قاوه و چایه. کابهار، له شویتیکه بېری بڼ شویتیکه تر.

شلو: هڅو، دهنک، گوزانی، دهنکی خوش و بمرز. نمرز، نرمی موسیقا، نمر. نیوی ناره تانه.

شلو: چریکه، کازکازه، دهنکی خوش، دهنکی خوشی دهنک خوشانه. دهنک و باس: — یتک داکو توه که لمهولا تمنها دهنی زمانی کوردی بخوینری. ناو ناو بانگ.

شلو ښوون: دهنک خوش، ناو ښوون.

شلو ښوون: دهنک خوش، ناو ښوون.

شلو ښوون: ناو ښوون، دهنک خوش. — ی: ناو ښوون، دهنک خوش.

شلو ښوون: بانگ کردن به بمرز.

شلو ښوون: زراو، ناو ښوون و اتا دهنکی زراو و باریک بووه.

شلو ښوون: دهنکی بولبول.

شلو ښوون: دهنکی بالنده و پلمه و ران.

شلو (نمرده.): کسیتکه چای له موله و ستا بی، یا نملق بوی، چول و هول، به تال.

شلو ښوون: خانو بمره دروست کړنموره له دتیه کی ویران و مری تیدار ږان.

شلو (موک.): گیاه که. برادر، هاوړی. (باک.) براک، هاوړی، ناوړی، هاوړمین، هاوړ، برادر، دهسته بر، (باک.) همرا، ناوړ، هاوړ، (بابا.) هاوړی.

شلو ښه: برادرانه، هاوړ تپانه.

شلو ښوون: برادره تی، هاوړ تپانه، دهسته تی.

شلو ښوون: مندالان، پزدان، پسدان، ناڅلاند.

شلو ښوون: (دور.) هامزوا، هاوړوا، همل لرازا، هملنگ.

شلو ښوون: (باک.) له پوی شیتو بمره له جیاتی دهریمی نارهت به کار دهری.

شلو ښوون: هاوړ مندال.

شلو ښوون: دای چله (همورا.): ناو داهاتی چاو.

شلو (باک.): تهریش، نه تپیر (بڼ مړو)، نه تپیر، پانی گم (بڼ سگ)، بې بهت، بدغهک، ناپاک. (همورا.) هاوړنگ، ناوړنگ، ناوړ، چتی درشتی تیدا ده کورتی و ده پری. ناو، ناره دان.

شلو ښه: مزاش. کړتی ناو.

شلو ښه: هوانته، به پری، به خوی.

شلو ښه: هوانته چتی، کسیتکه چتی مرموم بخو یا بیبا به فیرو به خوی.

شلو (باک.): تهریش، ناپاک، بې بهت، بدغهک. ناره دانی، ناوایی.

شلو ښوون: جوړه گمه بیکه مندالنه بې کور و کچ پیکه شمره ناوی ده کمن.

شلو ښوون: (باک.): تیزه جاپ، تیزه زاروک، شایانی قشمری، قشمری، قسه زور کمری چمنه دړو.

شلو ښوون: تیکم به ناو، تمپ.

ناو ښوون

نلوی: ناره دانى، دى، لادى، دهگا، گوند، شار. مال ناوالی: مال ناوالی له کاتى رزىشتنیدا به کار دهرې، که بلنى مالوا له وه لاندې پیتی ده لیس به خیرى، (باک.) بوچشنه، بوچوره.

نلوه پور: چورانه دى ناو له چتیکى تهر، ناوچورون، واتا نمانى چورې ناو.

نلوه خان (موک.): میزدان، تهنه که یه کی گچکه یه بۆ میز، بهمن لوله دى بلوترى لانکانه وه لاندې دهرې.

نلوه رخت (زن.): ناوت.

نلوه خوره: سورینچک، پورى سمرکانى، نمر ناو یه که له لمبوزى وولاخ ده تکیته ناو ناره له کاتى ناو خورانه دهرې. کله لوریکه له نیتو پر استى داراندا ناو پيدا ده خورانه دهرې، تاس، کاسه، ياده، يادى، قاپ، بهرداخ، پيالنه يا قايى ناو خورانه دهرې، (بار.) ترکال، (باک.) پینف، خورارووفک.

نلوه دین: ناوا، ناوا، جیگایه که چول نمې. — برون: ناقابرون. — کردن: ناقاکرن. نا: چول، چول و هول.

نلوه دینکمر: ناقاکمر، ناواکار.

نلوه دینى: ناوالی، ناقاهى، ناقانى.

نلوه دین: ناودز، تهنه، — برون: تهنه برون. — کردن: تهنه دار کردن. — ی: تهنه دى.

نلوه (همرای.): پروانه: ناوهره.

نلوه: (موک.) هوش، ژیرى، باوه، دلنیاى، (همرای.) ناخوپ.

نلوه: داوهره، ساره دهره.

نلوه (همرای.): ناوهره، ناخوپ.

نلوه دهرش هینانه دهر: بۆ کسک به کار دهرې، که همیشه همر دنگراسى ناخوش و شوم پر نه گه تى پیتی.

نلوه دهر: شورى ناوهرې.

نلوه پور: (همرای.) ناوپور، (دهر.) ناوهرې، جۆگله یه که له مالیتدا، که باران و چلکاوى پيدا ده چته دهره، دهرای.

نلوه پورگه: پروانه: ناوهره.

نلوه پوروت: پهر پوروت، پوروت برونى سمر پیتی ناوال و بالندانى سمر پور له تروک و خورى به پورى ناو گهرمه. — کران: پرچکین، خاورنکرانه دهر. — کردن: دارن، پیننه، پهر تاندن، پرچکاندن، پهر پوروت کردن، خاورن کردنه، پاک کردنه، پهر پوروت کردنه.

نلوه پورنکره: ناو پورنکره.

نلوه پورى (دهر.): دهره دى.

نلوه پور: شورینیکه لیس، که ناوهرې شورینیکى تری پيدا بهرات، ناوپورگه.

نلوه پورس (خ.): کرک که له کورک دروست کرابى، جووره جاوکی سپى تابه تیه.

نلوه پورس: جاوى داخداخ و ختخت. — کردن: جاوى داخداخ دروست کردن.

نلوه: ناومزى، زوى، زونگ.

نلوه زى: نافر، برینیکه ناوى بدزى و نمرتورى. زهویه که ناوى لى بزته دهر، زهویه که ناوى تیکرې.

نلوه زيان: خناسین، تهنه خناسین.

نلوه زین: ناوهرې، زير کفت، نافر.

نلوه زنه: ناوشکینه، کله که، شورى داشکاندن ناو له جۆگاندا.

نلوه زو: زير کفت، ناف زيف.

نلوه زنه: کله بهر که له پشت ناشيدا ناوى لى ده شکینى، کاتیکى بیان دهرى ناش بنوتن.

نلوه زو: کالو پوراکى هملگر پوره، بهرواى، بهرگپراو، بهرگپلاو، بهروا، وازى، تهرسه، هۆکدار، شازى، هملگر پوره، (دهر.) هملگر دیاو، (خو.) قله وازى، هملگر، پیتچوانه، بهروا و، پاشیوکی، چوانه. — برونه: هملگر پوره دهرى پوراک و نیت، بهرچرخان، بهرگپران. — کردنه: هملگر پوره، بهرگپران.

نلوه زى: پروانه: ناوهره.

نلوه سى (روژ.): ننگرچک.

نلوه سو: نمریتسه یه زور له ناویدا مایته دهر. به مری بى شمر و پرودامالرویش ده گزى.

نلوه سوو: بهر یا داریکه، که ناو سوویتیه، پینه پیلو تیکیه سوو بیتسه و لوس بووى. چه قه سوو، بیتسه و پرودامالرو و نه بزم.

نلوه زک: قسر.

نلوه سى: فیه قیانه و سوزانى کراسه.

نلوه شکینه: پروانه: ناوهره.

نلوه کول (کو.): لیتومان، ناخوشى، ناوى به کول.

نلوه کى (جا، سل، شار.): ناوهره، دهره دهر بۆ ناوالیک به کار دهرې هته دهره و گورى کوره بووى و کومبیتته لاره، چتى ناوى، تهر، پرنار، پهران. — برون: ناوهره کمرتن.

نلوه کى کله: ناوهره و هته برون له شورى خوى.

نلوه له کردن: قهرن، قعدان، گوشا کردنه، واکر دهره.

نلوه: هاوهره.

نلوه لاره: نهره که دهرى به شوان بهرانه بهر به هینانه دهرى کار و بهر خى ساوا له چپاوه بۆ خاوهنى.

نلوه گل: گلای، پیس. — برون: گلای برون. — کردن: گلای کردن، حوت جارن به ناو و گل شوشن.

نلوه له: کراوهره، سمرناوهره، به تاک، (که.) سمره تاک، (دهر.) کراوه، بش، والا، قالا، وه تاک، سمره پورشار، داچه قار. — برون: بش برونه (تهنه بۆ زاره)، داچه قاندن، کرانه دهر. — کردنه: (بۆ زار) بش کردنه، کردنه، داچه قاندن.

نلوه لجه: قاقمزی ووشک کمره، کاغزى تیکى تهنه چتى تیه ده پیتچرى.

نلوه لدهمان: پروانه: ناوالکراس.

نلوه لزه: پروانه: ناوالزرا.

نلوه لکراس: پروانه: ناوالکراس.

شوداشت: ناردان، ناردیری، ناریاری، نافدان، ناریاری. کړندهری.
 ناردیری.
 شودهان: پوښاکي شوي تا سمر پيښان.
 شودان: ناردانی شیناوه ری، نارداشت، وولاخ و ناوال ناردان، ناریاری،
 ناردانی تیغ و کانا و پولا. نارهان، ناردان، دسا.
 شودهانم: تیغی سوربووه خسته ناو تا په قبی و پرشت پهیدا
 بکات.
 شودانی: ناردانی، ناوی.
 شوده: ناردیر.
 شودهان: پارزین له گزه کوپه تاز.
 شوده: پروانه. نودهست.
 شودهست: پيشار، کمنشت، نافدهست، کهیل، چشمه، نودهستخانه،
 نافیز، نافیز، ناوخانه، کمنار ناو.
 شودهستخانه: نودهست، پيشار، کمنشت، نافدهست، کهیل، چشمه،
 نافیز، نافیز، نودهستخانه.
 شودهستخانه: نودهستخانه.
 شوده: نیری نیرینه.
 شوده: هاردم، لیک، ناوی زار.
 شودهنگ: ناوال، هوال، برادر، کسکه دنگت بیگاتی بؤ گفتگو
 له گم کردن.
 شودهنگی: ناوالی، برادره ری، هاردمی.
 شود: گم، چمبل، ده لاث، کمن، کوریان، شیو، خپ، نافدیکه،
 جیگاهه که ناو دپیتي. خنده کیکه ناو دپیتي.
 شودهکه: پروانه. شوی تیکه ناو دپاندیتی و ناریشی تیدا
 ماییتمه.
 شودهکه: پروانه. ناود.
 شوده: ناره، تمشه، برین، ناوج.
 شودهک: نمر مرزیه له شریقه، که ناو و دهرمانی هلدهری، ناو
 دورزه.
 شودان: ناردان (شیرنیاتیکی ناسراوه).
 شودو: دز، ماستاو.
 شودهوه: نابدورزه، شریقه.
 شودیان: ناوی ددان، مینای ددان.
 شودیز: ناویار، کسکه ناری شیناوه ری دات پمانگانه یا به سالانه،
 (همر، جمان، بابا، قوخل، زوا، وراز، سور،) سوروهان،
 (همر،) گوخل.
 شودیری: ناویاری، ناریاری، نارداشت، توروهانی.
 شودیر (همر): برسی، (زا،) پوخساریکه بسم و سمنگین و گران بی،
 ناگر، نازر، نایر، نایر، نایر، یاک، ناتر، دز، (همر،)
 (زا،) شاهر، (بوتا، جز،) دز، باران ناگر بارانه. — بمردان:
 ناگر بمردان. — تی کمتن: ناوور تیسیر بیون. — دان: ناگردانی چک و
 نیتر، توفاندن، توفاندن، ناوورگ. — دران: تمقین، توفینی چکان. —

کړنده: ناگر کړنده، (باک،) دادان. بنیاتی شمېر کیشه دامه زانندن. —
 هملکران: ناوور هملکران، ناوور داگیرسان. — هملکران: ناگر کړنده،
 ناگر پیکر، ناگر داگیرساندن، (باک،) ناگردان. — گرتن: گیرساندن،
 داگیرساندن. ی بن کایه: تیتچین، تیکول چین، دووزمان، کوکه.
 (باک،) غمزه، عیشه.
 شوهو: پو، یارمته، پووتیکر.
 شوهو: سمر ورسوراندن و پروانین، یارمته و کومه گ کردن.
 شور (همر): برسی، ورسی.
 شور: هورې، برادر، هورېو باو.
 شورپین: هورپین، هورپو باو.
 شورپین (همر): برسی، ورسی.
 شور: ناتمشک، (همر)، هوله فمېنگی، ناگرزه، ناگرزه، ناگر،
 نایر، (در،) ناگره، برینیکی پيسو پوژه پیکي زور پهیدا دهکا و
 زورتر له پووی مندان سمر هلددها و دهشتیتیموه و ناودار شه.
 شوردهشکه: ناوورونکره، گیانداریکي رشی گچکه په بسم
 ناوی دایت و دهچی گویا که ناره که شوی کرابی پووی دهکاتمه.
 شوردهما (همر): پروانه، ناره و چما.
 شورپاز: ناگرپاز.
 شورپازی: ناگرپازی.
 شورپایه گان: نازره یا بجان.
 شورپهرست: ناگرپهرست. — ی: ناگرپهرستی.
 شورخان: ناگرخان، نارتون.
 شوردار: ناگردار.
 شورپان: ناگردان، گوپک، کوچکاوور، (در،) کوچکانی، سورتان،
 توفاندن، توفاندنی چکان، ناووردان.
 شورپانهوه: بؤ نملاولای پشتمه تماشا کردن، هورپانهوه، بؤ تماشا
 هورپانهوه. یارمه تیدان، کومه گی کردن، دهستگرتن، میهره بانیکر،
 پودان، پووتیکر.
 شورپاندیهوه: یارمته و کومه گی کردن، لالیکر دنده، هیتان.
 شورپاندیهوه (همر): هیتانسه جی نمدامی له جی چو.
 شورپان: هورپان، هیتان.
 شورپدهی (همر): هیتان.
 شورپوهو: ناگردو، دارودو، دهس نایر، (همر)، سورقان،
 سورتمه، دارودو و پووشو گویتی و حتی سوتمه، سوتمی.
 شورپان: پزانی ناو. توتکان، بؤ نیر و مییان به کاره بری،
 تیز (ممنی) هاتنهوه. که چتیک بخوری بلین دا بهشی نمر مندانیه بده یا
 توی نمشکی گویا، که توی بتکی مندانیه نابی، پهنک پز، نمشه
 داتران.
 شورپان: پزانی ناو، پشتمی ناو. توتکاندن، منی فزندان. پهنک
 پز.
 شورپان: ناوورپان. پهنک پز، نافیز.
 شورپان: ناوورپان، نافیز.

شاورساندن: ناولی پشاندن، ناپړژین کردن.

شاورساندن: پروانه: ناورپشانندن.

شاورشین: ناپړژینکار، نمو کسویه، که ناولی بزمه ویدا پریشیتن، پړژانندنی ناور به زه ویدا.

شاورهکوژین: ناوړو کوژیتنمه.

شاورهکوژیتنمه: ناوړو کوژیتن.

شاوروگ: گژوک، گژوک، (دزه)، ناوړوگه، کوړانزو، (دهر)، کوړچک کوړانی، ناوړودان، شمږ، کوژچک، (باله)، پفکه، (جا)، کوړوانگ، (دهر)، کوړانی، (هموړا)، ناوړودان، (هموړا)، نایرگا، (پاک)، بندن.

شاورونگ: نیتوی نافرته تانه، پرشنگ، پریشنگ، بریسکانمه، (دهر)، پشک، هستیکي نمرم و لوس و کاره بایه که دهست به ناوړیشمدا بیتنی دیار دهکات و ده لیتن ناوړینگان دیتن.

شاورونگدن: ترووسکانمه، بریسکانمه.

شاوروو (هموړا): ناپرو، ناری پرو، پهنکی پرو، شمږم، پیز، پایه، گموره، شان و شکو. بی: بی ناپرو، بیتشمږم.

شاورووېوېو (هموړا): ناپروویردن، ریسواکردن، به دناو کردنی کسپیک.

شاورووېا: پروانه: نپرووېا.

شاورووت: ناوړووت. — کردن: ناوړووت کردن.

شاوروچکه: ناوړوچکه، ناوړوچکه، گرهمه لا، نایره قولله، ناوړوچکانی، ناوړوچکه می مندلان.

شاورووچووندن (هموړا): ناپرووچوواندن.

شاورووچووک: ناپرووچو، به دناو.

شاورووچوون: ناپروویران، به دناو بوون.

شاوروودار (هموړا): ناپروودار.

شاورووداری (هموړا): ناپرووداری.

شاوروشنکمره: پروانه: ناوړوشنکمره.

شاوروشنکمره: ناوړوشنکمره.

شاوروکه: پروانه: ناوړوچکه.

شاوروومهند: ناپروومهند. — ی: ناپروومندی.

شاوروونکمره: پروانه: ناوړوونکمره.

شاوروونکمره: ناوړوشنکمره، گیاندارتکی پشمی گچکه به به سمر ناویدادیت و ده چی گژیا که ناوړه که قوپاولیتخن بی نمر پروونی دهکاتمه.

شاورو: هاروپی، برادره.

شاورو: بنگیه: ته لاقه ش، دوړزمان، مسمده، سمریه گیتچل، دوړو.

شاوروژ (هموړا): تافکه، پړژ، ناوړوژکه، ناوړوژ، ناوړدست. (مړک).

کسپیکه ناولی پړژ، کسپیکه ناولی مردو پړژ له کاتی شووشتنیدا.

شاوروژکه: تافکه، پړژ، ناوړوژ، جیگایه کی بلنده، که ناولی لی پړژتته خوارمه.

شاورو ژیرکایه: پروانه: ناوړی بنکایه.

شاوریش: به گژ، بهرنگار. — بوون: به گژداچوون، بهرنگاری کسپیک برون، تپک گیران، هه قویشی تپک بین. — کردن: به گژدهایتان، بهرنگار کردن.

شاوریشم: (هموړا)، نارمووش، هه قووشم، همویشم، هه قویشم، هه قویشم، کرمیکسی تایه تیپه قوژاخه دهکات و جل و پارچه ی نافرته تانی لی دروسته کری.

شاوریشمن: نارمووشی، (پاک)، کسیرهوان، پارچه ی ناوړیشمی: شالی کسیرهوان، هه قووشمی. — کیتی: کمرژک. — بادراو: خیماته.

شاوریشی: به گژ به کتریدا هاتن، تپک گیران، بهرنگاری.

شاورین: ناگړین، ناوړوون، وده کووناووری، وده ناووری چو، پهنکی ناووری.

شاورینگ: تاووتوی، نالوو یا نیتشی برینانه، که تینی بگانه نملاولا. بهرانیکی دهمه کیش ده لیتن له لاقی به قهدهر قسپیکي ناستور دهکات و دروایه چاک ده بیتنمه.

شاورینگ: ناوړونگ، هستیکي نمرم و لوس له تینیکسی سړوکی کاره بایدا کاتیکي، که دهست به ناوړیشمیدا به پتیری هستی پی ده کری ده لیتن ناوړینگان دیتن.

شاوریشی: هاروپی، برادره رایه تی.

شاورو: هاروژ، هاروژ، هاروژ، زنه، زنه، قویش، زونگ.

شاورو: زانین، تووانایی، تووانین بژ کردن کارتیک، نمر ووتیه هر له ووتاری نمریون (نفی) دا به کاردیتن: نازاد نای ناوړوژ که تماشای وانه کانی بکات، یا تماشا شووان دهی ناوړوژ دم و چاوی بشوا؟ واته نایان ناوړوژ.

شاوروینه چلو: چاوته پرون به هوی خه فته تیکمه.

شاوروشدهم: ناوله دهمه گمړان له کاتی دیتنی خواردنیک و حمرلی کردنیدا.

شاوروینه چلو: ناو له چاوگمړان، فرمیسک داهاتن.

شاوروشدهم: ناوله دهمه گمړان.

شاورو: ناوړوژ، ناوړوژ، هاروژ، هاروژ.

شاورونگ (خو): ناوړیلکه سمره مریگیه، ناوړونگ.

شاورونگی: زهنگو، پکیت، ویزهنگی، مهنک، دووناسنه به پاست و چه پی زینمه سووار پی تیده خات.

شاورونگی تهلین: بریتیه له ناودانی وولاخ واتا کسپیکه، که وولای ناوهدات.

شاورونگی دای: به پیتی نمو کسانه ده لیتن، که پشته که ی قوژ بی.

شاورونگی لیدان: لیخوپنی وولای بزمین.

شاوروونه: نالقمزرونه، ناستیکي بغالقه و زمانه داره پشتیندو تنگی پی توند ده کری.

شاورو: ناوړه، ناوړ، هاروتممن، جمک، دووانه، هاروژ، هاروژ.

شاوروینگ (نمرده): تپیکه یشتو، تووانا، تپیکه بییک.

شاورویشی: هاروتممنی، هارویشی.

شاوروین: پروانه: ناوړوزان.

شاوروین: پروانه: ناوړوزان.

نلوزینه: نالقمزونهی قوندره هی دی، نلوزونه.

نلوزینگ: نلوزنگ، گیانه‌للا، ناولکه‌ی سمره مریگیه، (بابا).
گیانه‌للا، نلوزینگ. — دان: نلوزینگدان، سمره‌ممرگ.

نلوزیرکا: برونه: نلوری ژیر کایه.

نلوس: (باک). نلوس، هاووس، دوگیان، زگیپ، (خو). تلدار، (سور). به‌تول، تولدار، بزرگ، زگ همیو، زگدار، تینگاو تینگ هاتو، (باد). به‌تیشیت. — بون: زگیپوون، هملزه‌قین، بسه‌خل بون. — کردن: زگیپ کردن، تولپ کردن، نلوساندن.

نلوسان: با کردن، هلا‌مسان، پمغان، نلستوریمون، بمرزبونمه و همل‌کفانی شویتیک له نلندامی گیانه‌داران له بمر هم نلارزکی بی.
نلوساندن: هلا‌مساندن، پمغاندن، نلستور کردن، وهرماندن، بمل کردن.
نلوسو: هلا‌مسو، پمغو، دیمگر.

نلوسهرکفتن: نلویوشی، سمرکومتی ناو داگرتی.

نلوسهرکهم: ژار، بمل‌نگاز، ژارو، کمدست، همل‌زیر، هاوسهرکهم، پیداروست، دملستکورت، همژار، ناتاج.

نلوسهرکهمی: هاوسهرکهمی، دملستکورتی، همژاری، ناتاجی، پیداروستی، کماسی، کمایمی، کمدستی، کمرکورتی.

نلوسی: دهر اوسی، هاوسی، (همرا). هامسا.

نلوسیان: برونه: ناووسان.

نلوش (رژژ): باوش، نامیز، اووشه.

نلوشار: تاگه، تاف.

نلوشان: هاوشان، هاوکوف، ناوکوف، هاوژی.

نلوشانی: هاوشانی، هاوکوفی.

نلوف: نای، ناه.

نلوفاکردن (رهوا): بردن‌زور، لمانوان.

نلوفه (نمرده): کسیتکه په‌لاماری چتیک دابی و‌خوی پیداهل‌زنی بی، تووشبو، دووچار. — بون: تووشبون، دووچاره‌تان.

نلوفهد: کسیتکه، که په‌لاماری چتیک دابی و پیداهل‌زنی بی و پیداهل‌گم‌ابی. — بون: په‌لاماردانی شتیک و پیداهل‌زنین.

نلوه (کو): جووره تربیه‌که.

نلوه کردن: ب‌و‌ننه لمانی پ‌زاندن ب‌و‌نمرمبونمه‌ی، توواندنمه، تاواندنمه. — پ‌ق ناوی چاو: فرمیتک لیوه‌هاتن.

نلوه‌دنده‌زیر: دهر کردن، زورجاران، که شیتیک بچیتنه هم‌مال یا هم‌شرویتیک دانیشی و نلرووات، که بیانموی دهریکمن نلملاولای نلوریشین ده‌کمن، که هم نلریشیت ناوی ده‌پ‌ننه بنیر ب‌وی ده‌ده‌چی.
نلوه‌کوتک (نمرده): ناوی داغ، ناوی کولاو.

نلوه‌کش: ناویمر، ناوهاوور، ناودهر، نل‌کشیت، کسیتکه به مانگانه یا به رژانه ناو بیتی، خورادیتیکه کماوی زور بلسردا بخورتسره. — ی: ناویمری.

نلوه‌گردان: قابیتی مسینی کلک درتیه له کاتی جل شروشتن وئیدیدا ناوی بی له م‌نجل همل‌دیتجری.

نلوه‌گرم: گرم‌او، پ‌لاخ، ناوی کانان، ناوی گرم.

نلوه‌گله (خو): نال‌آلیکه بچیتنه ناو هم مریگه‌لیکی تر پام بی و نلسمه‌یتمه.

نلوه‌گرتن: نوره ناو له گوندیکی، که ناو بهشی همیو جو تیاران نه‌کا ناچار یمنوره هم رژژ جو تیار نل‌وده‌گری ب‌و‌ناودانی کشتو‌کاله‌کانی. خویشبون و ناوتیزانی میوه‌یه‌که، که گه‌یشیتنه پ‌اده‌ی وهی بخسوری. زه‌یه‌که ناوی گرتیتمه، ناودرابی.

نلوه‌گردان: برونه: ناو‌گردان.

نلوه‌گوش: گوتشار، شور‌یوی گوتشتی.

نلوه‌گیل: لیش، تمن، قالب، هم‌گ، هم‌گاو، قور‌او.

نلوه‌گیر: زل‌کاو، زون‌کاو، گول، چال. — ی گم‌روای: حموزی گم‌روای، (جا). ناو‌گردان.

نلوه‌گیر کردن: خواردنی چتیک کم ب‌و‌ل‌بردنی برستیتی له پیش ناخواردیتدا به‌توزیک ده‌لین زور برسی بو، ناو‌گیریکم کرد.

نلوه‌گیری: ناو لیوه‌رگرتی پ‌لاو نیش ب‌و‌نمرمیونی، نلندازه‌ی ناو‌گرتن.

نلولاوی: گروی، خوریک‌دار، ناو‌ل‌دار.

نلوله (زن، بابا، دهر، همرا): (همرا). خوریکه، هاوله، هاوله س‌ی جووره: ناوله‌ی پ‌لاو: خوریکه‌ی پ‌لاو. — ی خوتیز: خوریکه‌ی خوتین پ‌ر. — ی سفت: خوریکه‌ی سفت، ووره برین و زیپکه‌یه‌که له نلندامی مندالان دیتنه دهری.

نلوله دلم‌پ‌یین: م‌بیس له برستیتی‌کی زوره.

نلوله دنگا کوفان: م‌بیس له کاروباری بی سووده و گوفتاری پ‌روچ.

نلو له دنگا کوفاندن: برونه: ناوله دنگا کوتان.

نلوله‌مه (همرا): مندالیکی ل‌م‌رجوی نلوتیه، که هیشتا نلندامی لی نل‌روابی، (نمرده). بیتجوی ناو‌زگی نال‌آنه، که دوای سمرپ‌ینی دایکی ده‌خوری.

نلولک (شار): ب‌ل‌و‌قی دست و پیانه که ل‌م‌ر زه‌بری کار کردن و یا ریشتن پ‌یدا ده‌بی.

نلولوت: ناوی که‌پ‌و.

نلولیچوون: ناوده‌ل‌دنی قاپ و دیزه و گ‌زه‌ی نیشته، که درزی هم‌بی.

نلولیخو: (?).

نلومال (رژژ): دراوسی، هاوسی، دهر اوسی، ناوسی، لیک‌نریک، هاومال، خوی، ناومالک.

نلومالک: نل‌پوش و پ‌لاش و هلاش و چیلکه و دارانه‌یه، که لافاو له گ‌ل‌خوی پ‌ایمالی‌بی و بردبیتی، م‌ردوم ک‌وی ده‌ک‌نمه ب‌و‌س‌و‌تاندن، قافرو.

نلومرداد: ناره‌قه‌ی مردو، چپامانی، چایمانی، ناوی پ‌سیوی.

نلومروای: ناوسپی، جووره‌ناریکه، که هاته ناو چاو‌ک‌ویری ده‌کات، به‌لام به‌میل لی‌دانی رووناک ده‌بیتمه.

نلومل: هاومل، هاونیه، هاوجوت. — بون: بون به‌هاو‌دهم. — کردن: و‌لا‌خیتکی له‌گ‌ل‌ و‌لا‌خیتکی تر پیکمه جله‌کردن و به‌یه‌کوه به‌ستنده.

نلونگ: هاوون، هاوونگ، ناوان، هاوان، ه‌ود، (باک). ج‌وه‌نی، ده‌س‌کا‌وونگ، غیکه له ش‌م‌وانی سایه‌قه‌ی به‌هاریدا ده‌ک‌وتیه سمر گ‌رو

ٺلوی ٻڙ: ٽافگه، سولاف، ٽافگه ٻيٽڪه له سهڪران زور سارو خوشه.
 ٺلوی ٽال و سووڙ: ميبس له پهنج و نازار چوٽنه، ٻروانه: ٺا ٽال و
 سول.
 ٺلويٽه: ٽيڪه لاو، ٽيڪل، ناميٽه.
 ٺلويٽه (باد، بار): پيشڪ.
 ٺلوی چلوان: ٺاوی دهمدان، ترساندن.
 ٺلوی دهمدان: نازار کردن، ترساندن، همپشه لی کردن.
 ٺلوی ددان دین: ٻروانه: ٺاوی دهمدان.
 ٺلویٽر: ناوڙتر، ناقدتر، ناویار.
 ٺلویٽر (همورا): ناوور، ناگر.
 ٺلوی ٻڙش: ٻڙشاوٽڪه، که چورو پمردهی چاوره کوٽری ده کاوٽیر
 ٻروناکی نابینی.
 ٺلویٽرگا (همورا): ناگردان.
 ٺلوی ٻوو: ٺاٻوو، ناٻوو.
 ٺلویٽر: چٽيڪه داروچکه کرابی، هه لاومسرابی.
 ٺلوی زار: ٺاقدنم، لیک، ٺاوی زاری، (همورا،) پینگاو.
 ٺلوی زاردان: همپشه لیکن، ترساندن، ٺاوی چاودان.
 ٺلویٽان: هه لاومسراوه، دالوچکه، دلپوزکه.
 ٺلویٽه (جا): هه لاومسراو، چرایيڪه شووشی گموری ٻلهلداره به
 میچوه هه لاومسراوه و هر لقیکی چرایکی ٽیدا هملکراوه له شوٽدا.
 ٺلویٽر: ٻروانه: ناوٽر.
 ٺلویٽه (کو): ٻراو، ٺاویه، ٺاوهنیا، زوی و زارو شیناوهردی ٺاوییه،
 (شار،) جووره تریزویکی باریک و درٽه.
 ٺلویٽه: ناوٽر، ناوٽرهار، هاوٽر، وشتین، وشتینر، هاوٽر، کسٽيڪه
 چٽی باوی و فوی بدات.
 ٺلویٽن: ٽی ناوٽن، فریدان، هاڻیٽن، ٺاڻیٽن، هاوٽن، خستن،
 پمترکن، باوٽه، ٻوٽیٽه.
 ٺلویٽار: ٻروانه: ناوٽر.
 ٺلویٽنا: ٻروانه: ٺاڻیٽنا.
 ٺلوی سیلوه (همورا): ٺاوی ٻڙش.
 ٺلویٽن: ناوٽن، فریدان، هاوٽن.
 ٺلوی شیلعتین (همورا): ٺاوی شیره ٽین، ٺاوی شیلو گرم.
 ٺلوی گگرم: ناوٽيڪه گرم بی. ميبس له فرمیٽيڪه.
 ٺلویٽيڪه: نارزینک، هموزینک، ٺاوهناسی همردوایی درواگیان،
 سمرممرگ، گیانه لاو. (کو،) خللیلی، جووره تریٽيڪه.
 ٺلویٽه: نه پٽوک، نه پٽک، وٽنی ٺا، ناوٽه، ٻوٽانی، (باک،) دروٽ،
 قباله، (جا،) همورا، جام، (هممه،) جاممک، (باک،) کوٽک، (شوران،)
 (جا،) بالبان، (موک،) ٻوٽه، ناوٽه. — ی بالآنوٽین: ناوٽه ی گموریه.
 (موک،) — ی بمرد: نارٽه ی بمرد و بلوورین. — بماند: شوٽیٽيڪه
 بدمیواره کانیهه زور ناوٽه چسپکراپی. — ی گچکه: کوٽدیله.
 ٺلوی وشتن (همورا): ٺاوی خوش.

تاویہ

فہرست (ہمراہ): ثمان۔ ویشاواتشا: ثمان خویان کوتیان۔

فہرست: نای، ناخ، ٹوی، ٹوف، مرانیکہ لہکاتی نہخوشی، نیش و نازار پتیکہ پشیتدا بہ کار دہری۔

فہرست: پور، خوشکی ہاوک، مسیت، میسی، میسک، ہلک، دایک، دالک۔

فہرست: پای (موک): جوورہ گزرائیکی کونی کوویدیہ۔

فہرست (ہمراہ): ناگر، ناوور، ناقر، ناتر۔

فہرست: کوشن فزورہ (ہمراہ): ناوور کووڑتورہ۔

فہرست (ہمراہ): ناگردان، ناوورگ۔

فہرست (ہمراہ): ناگردان۔

فہرست: داگیرسان، داگیران (بڑا چاونوور)، داگیرسیان (دہر)،

گیران، (ہمراہ) ہڈگیران، ٹیکہ تن۔

فہرست: ناوور یا چرا ہلک کردن۔

فہرست: ناوور یا چرای داگیرساوہ، داگیراو۔

فہرست: نمزوک، ناووسو۔

فہرست: چمند فرمان و دستوریکہ لہ لایمن خوردوہ بھوی پتغہمبیریکورہ بق ناہمیزاد ناردراہی، دین، رشتار، رھوشت، یاسا، کیش، ہتسان۔ ہی: ہی: دین، سوتہ، دوووروی، دلکچہر، ناییندہ، دوووروی، پاشہ پڑ، لمبورووا، لمبویاش، ٹوکسدیہ، کہ دیت۔

فہرست (فہ): ناوتہ، نہنوک۔ دار: ناوتہدار۔

فہرست: ناوتہ بندی۔

فہرست: بدین۔ ی: بدینی۔

فہرست: دوووروی، پاشہ پڑ۔

فہرست و پھوہ: ہاتوچوکار۔

فہرست: دینی، نہنجومنی نایینی۔

فہرست: دہ، (ہاک) د۔ نیشاندہکی پترمانیہ، کہ بہ پیش پگی کاری رانہموردو دہکمریت: نہچم: نیستا و ہیا لمبولا دہرڈم۔ بڑ: کوردی کوتویہ تی:

نہ لای ہمرکس دہچم منعم دہکا خوت بڑ چی پسوا کرد

دربغ کسوا حالزانی رھبی تووشم بیتی بیماری

(سور) مرازی مینیانہ دلین: نو ناوہدانہ لمزگی خویدا، بڑ تافرت

بہ کار دہری۔ (ہاک) ہلکی۔

فہرست (ہاک): بومندالان بہ کار دہری تا پسایی بکمن۔

فہرست: ناوا، بھوشیوہ، بھوچورہ، بھوچشنہ۔

فہرست: نہقہا، نہقہی نیید۔

فہرست: ہڑ: دہنگیکہ وولاخی ہی لی دہخون۔

فہرست: نہنیرہ۔

فہرست: نہنیرانہ، نہنیکہ، نہچیکہ، نہقہری۔

فہرست: دز، جمرہ، پیاوخراب۔

فہرست: دزیتی، جمرہ، پیاوخرابی۔

فہرست: ووتہیکہ بڑ پالڈان بہ کاردی، قسمی خراب نہبال کس مدہ:

قسمی خراب و ہال کس مدہ۔

فہرست: نابہنوس لہ نابہنوسی گیراوہ داریکہ لہ ہیندوستانی و حبشہ و کور دارہ گویری گوروہ نمستور دہبی ہری وی وہ تری زہر دہچی گہلاکانیشی وہ ہی سنہویہری دہچی گولیشی وہ ہی خنہی دہچی۔

فہرست (ہاک): جوورہ گہنیکہ۔

فہرست: سوداسر۔

فہرست: تافرت یا ناڑال یا مالائیکی مینیہ، کہ لہپاش زانی شیرنی نہبی پیدا بہ بیچورہ کی، بیڑو، بیڑک۔

فہرست: بڑ۔

فہرست: بازگ، بازہ، دورہنگ، ہلک، بازو، چاوتکی داچراوہ، کہ تماشای جینگایہکی تابیہتی نہکات، (ہابا) سوومس، (جا) شیلہ، (ہمراہ) بارہ، باری، دورہنگی پلہ پلہ بیہ بہ لہشورہ۔

فہرست: نابلووہ۔

فہرست: گمارزدان، دہرہ گرتن۔

فہرست: دہبرو۔

فہرست (پڑ): نہسپی، موریان۔

فہرست (ہابا) پھو: دہبی۔

فہرست (نردہ): پدتو، جاجم۔

فہرست (ہاک): پپراخ، دژلمہ۔

فہرست (کہ): ہملوک، ہملوک، قیزیلہ، گیایہ کہ۔

فہرست: لہجکدا پارچہیکہ لہسمر شان دہکرتورہ، سمرقوڑ۔

فہرست (ہاک): ورشہیکہ بق خواردن مندالان بہ کار دہری۔

فہرست (موک، پڑ): لیدان، شتیوہ زارلوی مندالانہ، بابہ نہت۔

کردن: لیدان، (ہاک) دینہ یا خوشکی گوروہ۔

فہرست: نہوہتا، نہوہتانی۔

فہرست: نہوہتانی۔

فہرست (نردہ): نیشانہ، ہلک، شوین۔

فہرست (فہ): پاروژنگ، پالوینہ۔

فہرست: ہروانہ: ناتہگ۔

فہرست: زراو، زات، زاور، نازایی۔ چون: زورترسان و زراو چون۔

فہرست (ہاک): ہتشیوی چکوڑہ۔

فہرست: پمند، دہکن، پسوایی، ہہتک۔ کران: جنیویدران،

ناہرویران۔ پیکران۔ کردن: ناہرویران، بہہندہر۔ پیکردن۔

خوشکی چکوڑہ۔

فہرست: پارچہیکہ جوان و بہ نرخہ۔ نہخشہی جوارو جوری وولا تسانی

خرکی زہریہ۔

فہرست: تہ، (ہمراہ) کون تہوہ۔ ش: توش، تہوی، نہتو، تو۔

فہرست: تارتون، جہہنم۔

فہرست (ہاک): لہ نیویرن، پروکاندن، نہروکردن۔

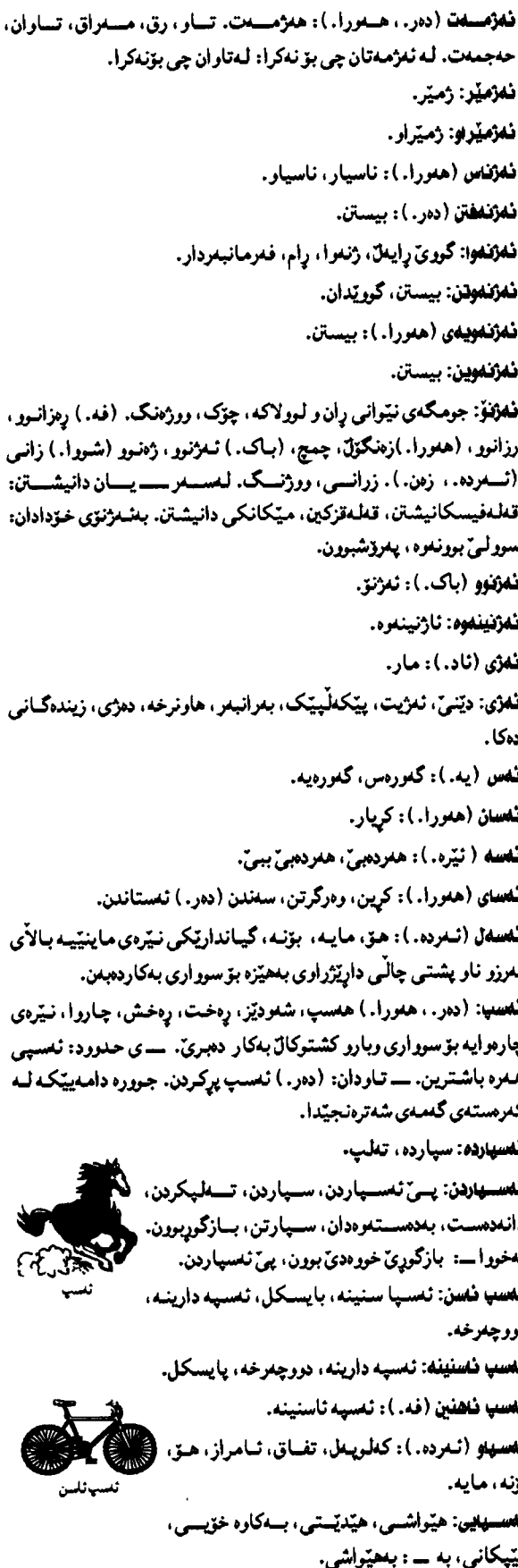
فہرست (ہاک): لہنیویران، پروکان، نہروکران۔

نځه (لو): بڼ، لږ، چرا، نځای چی: بڼچی، لږچی. نځای کوی دځی: بڼکوی دځی؟
 نځه بڼه: چمرخ، پښکجه، خرتک، گمر دونه.
 نځه بڼو (دڼر، فڼ): بڼچی؟
 نځه بڼات: بڼوڼه: ناراپرات.
 نځه بڼکيل (هڼورا): شوقار، سمر گمر دان.
 نځه بڼه: بڼوڼه: نځه بڼه.
 نځه بڼه: داموای هڼوار.
 نځه بڼه (که): خنزیم، لږو تڼوڼه.
 نځه بڼه (باک): بڼر، بڼد.
 نځه بڼه (باک): عڼر بڼ.
 نځه بڼه (که): زڼه ی کڼر.
 نځه بڼه (هڼورا): دابسته، دابسته.
 نځه بڼه (نځه): مڼچک، باسک.
 نځه بڼه (هڼورا): کڼ، وڼچوڼ، لڼکڼ.
 نځه بڼه (هڼورا): کڼ، دڼ تڼی، دڼکوت.
 نځه بڼه: ڼر زڼ، گومگوم بڼی لږو داره گولانو نار هقی پڼده گڼر.
 نځه بڼه: نار هڼچڼ.
 نځه بڼه (باک): نار هڼ، مڼی.
 نځه بڼه (هڼورا): پڼوستان.
 نځه بڼه (هڼورا): پڼوستان.
 نځه بڼه: بڼوڼه: نځه بڼه یڼی.
 نځه بڼه (هڼورا): دانان.
 نځه بڼه (هڼورا): دامو زڼنڼ.
 نځه بڼه (هڼورا): دانڼښتن.
 نځه بڼه (هڼورا): دڼر کڼ داځستن، بڼر داځسته ی.
 نځه بڼه: خاڼه دڼ، پاران.
 نځه بڼه (هڼورا): کڼر تن.
 نځه بڼه (که): شڼ، سوور هڼول.
 نځه بڼه (که): هڼتک.
 نځه بڼه (باک): کڼر گڼر.
 نځه بڼه: شارتکی کڼر دانه له باکووری کڼر دستانڼ دایه.
 نځه بڼه (هڼورا): وازانڼ.
 نځه بڼه (باک): قوولکڼ، چال.
 نځه بڼه (باک): مانڼو وکڼر.
 نځه بڼه: نځه بڼه، داریکه گولیکي سوور دڼی گه لایه کانڼشی پانڼ.
 نځه بڼه: پښتیران.
 نځه بڼه: جوړه پڼه گڼه که وک پڼه نځه بڼه وایه، بڼو شڼی.
 نځه بڼه: کاتی سوور بڼو نځه بڼه له بڼه داره.

نځه بڼو (باک): جوړه خڼاریکه، جوړه هاروړیکه. (نځه بڼه) مرازی
 پرسیاره له گڼه ی نځه بڼه کڼو له نځه بڼه دڼی: نا جوړی.
 نځه بڼو: بڼوڼه: نځه بڼو.
 نځه بڼو (باک): بڼر گڼر ڼر. خوڼه — کڼر.
 نځه بڼه (لو): له.
 نځه بڼه (لو): وڼه بڼه که بڼه کڼر دڼی بڼو پښانڼی چڼیک به یه کڼیک
 له سمر جوړیکي تاییه تی.
 نځه بڼه: کڼر کڼو هڼی نځه بڼه یڼه.
 نځه بڼه (زا): دڼه گڼه مڼی پڼه دڼه کڼر.
 نځه بڼه (زا): یه خڼه، خڼو، خڼیگ. — کڼر: خڼانڼ، خڼانڼ.
 نځه بڼه (ڼوڼه): نځه بڼه، (دڼر) نځه بڼه، (هڼو) هڼاره.
 نځه بڼه (ڼوڼه): (هڼورا) هڼاره ڼوڼه. — ی: هڼاره ڼوڼه.
 نځه بڼه: وولایکڼه له شڼر دایه له دڼر ڼر گڼر بڼی.
 نځه بڼه: پڼو بڼی ناو مال، زڼل.
 نځه بڼه (نځه): سیخه ی ڼوڼه، ڼوړکڼو.
 نځه بڼه (نځه): نځه بڼو گڼر، ترش پڼو ی.
 نځه بڼه (نځه): نځه بڼو تڼکڼان.
 نځه بڼه: نځه بڼه (باک)، نځه بڼه.
 نځه بڼه (نځه): شڼه قڼ، خڼو یوان.
 نځه بڼه: شڼو، پڼه قڼ، جوړان، خو، پڼو شڼ، لږو له نځه، (هڼورا).
 دایک، داک، به لڼ گڼیک کس به نځه بڼه دڼو یڼه.
 نځه بڼه (هڼورا): گولیکي سوور ی پڼه بڼه نځه بڼه وک پڼه بڼه ی
 دڼی.
 نځه بڼه (نځه): دڼو پڼه کڼر دڼو.
 نځه بڼه: بڼو هڼو و ناگاداری به کڼر دڼی، نځه ی، ما، جا، سا،
 نځه ی چ دڼی؟ نځه ی چ نځی، نځی، نځی، پڼس، بایم بڼچ ناخوړتی
 نځی (نځی)، بڼر پڼس به کڼر دڼی له جڼاتی (بڼی) ش به کڼر دڼی
 وکڼو: تو دڼو یڼی؟ نځه ی واتا بڼی.
 نځه بڼه (باک): دایه، دایک، دایک، که منډال دایکي بڼو یڼی به کڼر
 دڼا.
 نځه بڼه: نځه ی، بڼی بڼی.
 نځه بڼه: وڼه ی سمر سوور مانڼی، له وڼه لای کڼر کڼشدا به کڼر دڼی
 کڼلڼی نازاد ناخوړتی.
 نځه بڼه (هڼورا): کڼر له نځی (د - ذ) دایه. دایک، دایه.
 نځه بڼه (هڼورا): دایک و باوک.
 نځه بڼه (هڼورا): دایک و باوک، دایه.
 نځه بڼه: کڼر کڼو هڼی ناوی نځه بڼه بڼو سمر چاره کڼی نځه بڼه هڼه. نا
 (بڼو اقامانه). نځه بڼه، گڼر.
 نځه بڼه (باک): مرازی سمر سوور مانڼی.
 نځه بڼه (لو): مشار.

نهرخه‌پان: دَلَنیا، (باک.) قیسه. — بسون: سمرگین. — کردن: سمرگاندن.
 نهرخین (باک.): ماندوویون.
 نهرخوت: لوره لب، لوله‌یی مشک‌ی.
 نهرده‌بیژ (باک.): زهوناس، نهردناس.
 نهرد: رژی (۲۵) می هم‌میرومانگیکی رژی (شمسی) یه. همد، زهوی، نهرز، خاک. ناموس، نابوو، رق، قین، کین.
 نهرده: کورت‌کراوی ناوی نهرده‌لانه بۆ سمرچاوه‌ی نهم فهره‌نگه.
 نهرده‌بیژ (باک.): زهوناسی، نهردناسی.
 نهرده‌شیر: رقی شیر، قین شیر، دام‌زیرنهری زنجیره‌ی شاه‌نشایه‌تی ساسانیانه له هژی شوان‌کاره‌ی کورد هه‌لک‌موتوه.
 نهرده‌ک (باک.): یمده‌گ (وولاخ).
 نهرده‌هان: شاریکی کوردانه له‌زیر دهستی تورکاندایه.
 نهرز (باک.): زهوی، خاک.
 نهرزان: همرزان.
 نهرزانجان: همرزانجان.
 نهرزانی: همرزانی.
 نهرزه‌پۆم: عمرزه‌پۆم، باژاره‌کی کوردانه له‌بن دهستی تورکاندایه، نهرده‌پۆم.
 نهرزن (باک.): چنه‌گه، چنه‌گه، شاریکی ویرانی کوردستانه کمرتوته نیتوانی وه‌لانی (خمرزا و هسکیف).
 نهرزه‌پۆم: عمرزه‌پۆم.
 نهرزنی (که.): همرزنی.
 نهرزه‌ناس: نهرده‌بیژ.
 نهرزه‌نویت: نهرنهروت، نهلانی.
 نهرزنج (فه.): نانیشک.
 نهرزه‌جان: شاریکی کوردستانه له‌زیر دهستی تورکاندایه.
 نهرزنک (باد.): چنه‌گه.
 نهرزنی (باد.): جووره هه‌نجیره‌که.
 نهرزو (باک.): ناوی ناهره‌تانه.
 نهرزلی (باک.): همرزال، تهمختی له‌سهر نویستی.
 نهرزینگ (باک.): باد، همرزا. چنه‌گه، چنه‌گه.
 نهرزه‌نگ: دیو، شه‌تان.
 نهرزه‌نگی: دیو، ناویکه گیان‌داری زل و قه‌به‌ی ناشیرین و له‌سده‌هه‌زی وی ده‌چوین: ده‌لیتی — یت.
 نهرزن: داریکی بی‌بهره دارده‌ست و گۆپالی لی دروست ده‌کری.
 نهرزنک: داریکی بی‌بهره وه‌کوو داری نهرخه‌پانی وایه.
 نهرش: عمرش.
 نهره‌ن: ناوی شاریکی کوردانه له‌زیر دهستی تورکاندا.

نهره‌پان: نهرخه‌پان.
 نهره‌پانی سوو: نهرخه‌پانی سوو.
 نهره‌پانی: نهرخه‌پانی.
 نهره‌پای (هه‌ورا.): رفاندن، فراندن.
 نهره‌پاز (باک.): هه‌وراز، بێ‌لندی، ته‌پۆله‌که.
 نهرک: نامرازی سهرسهرمانیه‌یه.
 نهرک: همرک، کار، فهرمانی پرنه‌زار، په‌نج، چرووسانه‌وه، نازار، صاف، فهرمان، ده‌ده‌سهری، باری سهرشان، سهره‌نجالی. په — په‌په‌نج و نازار.
 نهرک (نهرد.): ده‌یار، باره‌گا.
 نهرک‌دان: که‌سیکه یا فهرمانیه‌که نهرکی زۆر بی.
 نهرکه: کاریکی گرنگی مه‌به‌ست، که به‌که‌سیکی به‌سپهرن. کووانسو، ناگردان.
 نهره‌پای (هه‌ورا.): نیشاندان.
 نهره‌پان: که‌ونه شاریکی کوردانه له کووستانیه‌دا.
 نهره‌پن: ههره‌پن.
 نهره‌پنستان: ههره‌پنستان.
 نهره‌پنی: ههره‌پنی.
 نهره‌پود (فه.): ههرمی.
 نهره‌پن: نه‌ستیه‌ی قه‌به‌یه (جهدی).
 نهرن (باک.): رق، قین، کین. — اقی لی چوو.
 نهرنای (باک.): رق، قین. — لیچوو: رقی نیشته‌وه.
 نهرنه‌پان (باک.): نه‌فراندن، زویرکردن، نازاردان، چرووساندنه‌وه.
 نهرنه‌پوت (فه.): مه‌یون.
 نهرنه‌پوت: قامکی نهره‌پاسی، ته‌لا ناوه‌ندی، ته‌لکی نهره‌کی، قامکی قوونی، هه‌له‌مه‌قوته.
 نهرنۆ (باک.): رق نه‌ستوو.
 نهرن (باک.): نه‌فرین.
 نهرۆ، هه‌رۆ (باک.): مرازی بانگ کردنه بۆ نهرنه‌پانه.
 نهرواز (باک.): هه‌وراز، سهری کۆی.
 نهره‌پند (باک.): فیل و فهره‌ج و ساخته.
 نهرۆ: ما، چما، چمان، ئایا، ههری، ناخۆ، نه‌یه، تۆبلی، کووره، هۆی، هه‌ر، به‌لی. هیتی: بۆ بانگ‌کردنیش به کارده‌بری، بۆ واک و وهرمان و پرسپاره‌به کارده‌بری، له‌جیات (به‌لی) ش به‌کارده‌بری.
 نهرۆ: ههری (باک.): مرازی بانگ کردنه و بۆ نه‌پانه.
 نهرۆ: پان و پۆر به‌رین.
 نهرۆقان: نهره‌پان، ده‌وان، که له‌په‌شدا کوردستان بوو نیستا کورده‌کان ده‌ربه‌ده‌رکاروون و بۆته پایته‌ختی ههره‌پان.
 نهرۆن (باک.): نه‌فرین. نه‌په‌ی شیر. گه‌ز بۆ پیتوان.
 نهرۆن (باک.): به‌روانه: نه‌فرین.
 نهرۆ و نهرۆ: به‌لی و به‌لی.

فەزە: مَن پاناوی کەسی یەکمەنی تاکە لە کۆمەڵەی پاناوی کاریبی دایە
 (نەز، تو، نەو، ئەم، هون، ئەوان) ئەگەر کاری پانەبردوی تێپەر و
 تێپەردا رابوردوی تێپەڕیشدا بەکار دێت: — دنفیس: مَن دەنووسم.
 — دچم: مَن دەچم. — چووم: مَن چووم.
 فەزا (باک.): ئازا.
 فەزیی: نازیی.
 فەزبە (باک.): کاپسول.
 فەزبەر (باک.): لەبەر، وانەکەیی ئەزبەر کردوو و اتا وانەکەیی خۆی لەبەر
 کردوو.
 فەزبەغی (باک.): مَن بئەندەم، منی بئەندە.
 فەزبۆلە: هەزبۆلە.
 فەزبێه: هەزبێ، هەزوا، جاترە، بەهاراتیکی لە نیو چیستان دەکرێ.
 فەزبێکیوبلە: هەزبێه کیقیلە، نەعنای کیوی، جاترە.
 فەزبۆلە: جاترە.
 فەزحەیران (باک.): مَن سەرگەردانت بم.
 فەزدین زەری (باک.): جوورە پارچەییکی باش و نرخدارە. جوورە
 هەڵپەڕینیکی.
 فەزغەغی: شاریکی کوردانە لە رۆژاوی ژێری دیار بەکرێ.
 فەزغولام (باک.): بەندەیی نوکەر، بەندەیی نوکەر و کۆلەم.
 فەزقوریان (باک.): ئەمن قوریان، قوریانت بم.
 فەزگۆری (باک.): مَن قوریان، ئەمن قوریانت بم.
 فەزمان (باک.): ئاسمان. زمان، زیان، زویان.
 فەزمان ڕەش (باک.): بەدگۆ، زمان پیس، پیس دووین.
 فەزمانی (باک.): ئاسمانی.
 فەزموو (باک.): تاقیکردنەوە. بی ئەزموو: تاقی کەوه. ئەزموووم:
 تاقیمکردوه.
 فەزمین (باک.): تامکردن.
 فەزو: (هەو.) هەزوا، تالی شاری (بۆ پەوانی باشە).
 فەزویه: هەزواي کیوی یا دەستچین.
 فەزۆج (هەورا. کۆن): ئەو، ئەو، منیش.
 فەز (ل.): له.
 فەزهەر (هەورا، باک.): هەزههیا، هەزیا، ئەزههیا (دەر، نەرده.).
 سەر بهیه داخ.
 فەزههها: هەزههیا، عەفی (نەرده.), ماری زۆر گەورهيه.
 فەزههیا (دەر.): پەروانه: ئەزههها.
 فەزهمار: هەزهمار، ژمار، ژمیتر، ژمیتریار، هەلههمار. بی: — بی دهه، له
 ئەزهمار بهدهه، بیتههراذن، (باک.) بیتەر.
 فەزهاره: ژمارە.
 فەزهارهه: ژمارە، بزارهه.
 فەزهاردن (هەورا.): ژمارای، (فە.) شماردن، هەزهماردن، هەزهمارتن،
 ژمارتن، هەلهههراذن، بۆ: — بۆ تههراذن، تۆله دانوه.

نەسبە (ھەوراء): گازوولکە. (نەردە). سووریزە، سۆزکە. نەسپى زەرد، نەسپى پەنگ زەپەن.
 نەسبەنە: بڕوانە: نەسپ ناسینە.
 نەسبەدارینە (فە): چەروەى ناهەن، نەسپاسنە دووچەرە، نەسپیکەشە لەدار دروست دەکری مندالان بۆ یاری سوواری دەبن.
 نەسبەر (لە): سوپەر، مەتال، (نەردە). نەسپەرە.
 نەسبەرە: پارچە دارێکی نێو پاست کونی دوو گووتییە لە دەسکی پتەمەرە دەخری و دەخترتە خواری، تا دەگاتە لولەى پتەمەرە، کە بیانوی زەوی پێ هەلکەن پێ لە نەسپەرە دادەگرن. مەدرەخە. نەگریجە.
 نەسبەرەدار: پتەمەرەیکە نەسپەرەى ھەبێ.
 نەسبەرەم: پتەخانە، پێژن.
 نەسبەرە: سپاردراو، نەسپێردراو، سپاردە، سپێریاگ.
 نەسبەرەهکردن: سپاردن، سپەردەکردن.
 نەسبەردن: سپاردن.
 نەسبەرێژ: مارایەیکە، کە سووار تێیدا لنگ بەدات. ناوی دێیەکیشە لەھەورامانیدا.
 نەسبەژن (پەورا): ژێتێکی کۆک و پوختە و بالابەرزو شۆخە.
 نەسبە شینە: بالەندەییکی پەنگارەنگە لە کەرەوێڵە گەورەترە، لەکاتی فرێندا دەنگێکی لێو دەدێ وەحیلەى نەسپى دەچێ.
 نەسبەک: نێوی دەردو نازاریکییە، (ھەوراء). نەسبەنک، نەخۆشی گرانە تادار کە لێی گۆری و لە کاتی ئارەقەدا لە سەری بەدا شیتى دەکا، یا بێ میتشکی دەکات و دەزریکێنێ. ماکی سووریزە. ناوی گیایەکیشە لە گۆلەکەى بە ئاوە بەدری بە پەشەگرانە تادار زۆر سوودی لێدەبێت.
 گیایەکیشە وەکوو نێرگی وایە لە سەری نەسپەکداری دەنری بە کوتراوی بۆ نەوی بە ھۆی گرانە تا (تیفۆ) و ژانەسەری نەمیتێ.
 نەسبەھەر (ھەوراء): توولەمار، تیرەمار.
 نەسبەنخ: نەسپناغ، نەسپناغ، سپیناغ، سەپناغ. (باد). جوورە سەوزییە کە چیتى پێلێدەنری.
 نەسبەنەر (کە): نەسپەندەر.
 نەسبەنەک: بڕوانە: نەسپەک.
 نەسبەندەر: نەسپەنەر.
 نەسپ باری: یەکسەمى باری، نەسپى باری.
 نەسپى چەمەرخانە: نەسپى پۆستەخانە.
 نەسپەن: کەسێکە نەسپى بەزێ.
 نەسپ دوورەگ: نەسپى خەساو، بارگین.
 نەسپەرەس: مەیدان.
 نەسپەرزە (نەردە): کەپەک.
 نەسپ رێژ: مارەییەیکە، کە نەسپ بەغارێکی بیگاتی.
 نەسپ سوواری: نەسپیکە لەکارو سوواری دەرهاتیی.
 نەسپەنگ: (پاد، پاک). سەنگ، سەنگ، (سەق، ھەوراء). شەنگ. — چەندجوورە: نەسپەنگى بەنێ، ئى کێوانە. — زەویان: ئى زەویانە. — ماینە: ئى تەمرازانە.

نەسپوول (ھەوراء): سەپل.
 نەسپۆن (پۆژ): گڕۆکە، (ھەوراء). چۆغان، زۆزی. بەنگیایەکە بە وورد کراوی بۆ جل شۆشتن یەکار دەبێ، نەسپۆن لەم سى گیایانە پەیدا دەبێ: گۆک، تیتسو، کافور، بۆژانی زگ و کەلەکوو جێگایانتر تێکەل بە ناوی سارد دەکری و شەرتێکی لەبەر سایەقەى دادەنری و بەیانى لە خووتى بخۆرتەرە زۆر بەسوودە بۆ تا، بەسیریش لەگەڵ زەردینە ھێلکەر خووتى کویتستانى دەکرتە شاف زۆر باشە، لەمى خەروودارو خارشتداریشی پێ بشۆزێ گەلیک سوودی لێدێتراوە.
 نەسپ ھیلۆ یا ھیلۆ (ھەوراء): نەسپ دەحیلێت.
 نەسپى (پاک): سەپە، سەپ، سەپەک، سەپى، (زەن، ھەوراء). ھەسپى، سەپى ھەشیش، نەبووت، عەبووت (فە). ھەشپش، شش، مۆزانەییکی بجووی جەنگاوی بە ئالۆش بە لەمى مۆزان ھەلدەگەری.
 نەسپى ناهەن (فە): دووچەرە، نەسپە دارینە.
 نەسپى دار: نەسپیدار، سپیدار، چنار.
 نەسپێردان: بڕوانە: نەسپێر.
 نەسپێردو: بڕوانە: نەسپێر.
 نەسپێردان: نەسپێردان، سپاردان، سپێردان، نەسپێراو، سپاردراو، نەسپێردراو، نەسپەرە.
 نەسپى ھۆز: قامکە گەورە. یە.
 نەسپیندار: جوورە چناریکە، سپیدار، سپیندار، نەسپیندار لەگەڵ شاتانی یەک کۆزن، بەلەن لکی بەلۆ دەبێ و قەدى تاکتا کەشیان خووار دەبێ، گەلایەکانى دەھى شاتووی دەچێ بەلەن گچکەترە و کەسک دەنووتى چونکوو گەلای تووی دەش کەسکێکە پەش دەنووتى.
 نەسپوون (ھەوراء): ھەسپوون، کەسێکە زۆر نەسپى پتەوبێ.
 نەسپى بزن و ھەشکان: کەرەبى.
 نەسپى ھەشکان: کەپە.
 نەسپ (دەر): یە، نەس: گەورەست: گەورە. یە.
 نەسپار: نەسپەر.
 نەسپارە: نەسپێر.
 نەسپان (کە): ھەستان، بەردێکی پوولوسە تیغى پێ تێژ دەکری.
 نەسپان: (ھەوراء). ستان، نەسای، (دەر). سەندن، (کە). سەنن.
 نەسپانە: ستانەنەر.
 نەسپەر (ھەوراء): بەری کەوا، نەسپەر، (ھەوراء). بەتانە، (پاک). بەتان.
 نەسپەرە: (دەر). ھەرزالە، ھەرزال، پێرک، جوورە ھەرزالێکە لە سەر چوار گۆلەکەى کەوت دارە پا دەکری و لە گونداندا کەل و پەلێ لەسەر دادەنری.
 نەسپوور: (ھەوراء). نەسپوور. نەسپوور.
 نەسپەر (کە): نەسپەر.
 نەسپەر: سەران.
 نەسپەر: سەراو.
 نەستەری (زا): دەر، زى، دەرودال. دارێکی دەرەییە دوو بەمژن بەند دەبێ و گۆلى وەکوو خەزقی وایە.

نەسرارکیش: تریاککیش. — ی: تریاککیشی.

نەسرەموک: گلیترە، (دەر.) بنگەرگ، گۆنیزەر، (هەمرا.) بەفرنالووکە. چتیکى خرە پیش بەفرى دەبارى.

نەسرەمووک (کۆ.): ئال و بۆل، تری یەکە لە نێوانى تری و قۆرەیدا بى.

نەسرۆچلەک (بالک.): کەلە شاخی رۆنى سەپانانە.

نەسرۆلەک (شار.): کەلە شاخی رۆنى سەپانانە.

نەسرۆلەک (کۆ.): چریش، نەسترتلەک، سرتیش.

نەسرین: نەستین.

نەسرین: فرمیسک، (فە.) چاوبە فرمیسکەمە.

نەسکەلە: بەندەر.

نەسکەری: جوورە تریبەکە.

نەسکەملە: جوورە کورسییەکی یەکەکیسیبە، جوورە یاریبەکیشە یاری نەسکەملی پێدەلێن.

نەسکەنە (بابا.): مەکارە، ئاستیکى دەم تیزەرە دارتاشان دارى پى هەلەدەکەنن یا قولی دەکەن.

نەسکەنج: نەشکەنجە.

نەسکەنجەبەین: جوورە خۆشاویکی ترشە لە ناوی تری دروستدەکری.

نەسکەل (داو، زەن، جەبا.): پۆلسوی ناووری، (هەمرا.) نیک، نیکسکەمە سەرەوێ پانیبە.

نەسکەنجە: زیزلە، قولقوڵە، نیک، (بانە.) نەسکەنج، نیکسکەمە سەرەوێ پانیبە لە خوارەوێ کەلەکە.

نەسکۆ (باک.): (دەر.) لە کورێبە، هالە کورە، (هەمرا.) چکۆن. نەسکۆی.

نەسکوداری: جوورە سەرۆچیکە، کە کورە دیلەکانی ژێر دەستی ترکان لە سەری دەنێن.

نەسکولند: (کۆ.) نەشکونج، کە جگ لە هەلاویژتێدا بکەوتە سەر دوونوکەکانی سەری یا قوونی، نەسکولندە، نەسکولندە.

نەسکولندە: جگ لە هەلاویژتێدا بکەوتە سەر دوونوکەکانی لای سەری یا قوونی، نەسکولندی پێدەلێن، نەسکولند، نەشکونج.

نەسکۆوی: (هەمرا.) نەسکۆ، کۆودە، (نەردە.) هەسکۆ، هەسک، کەوچیز، (باک.) باتک. کەوگیز. کەوچیکى گەورە دەر زلی کلک درێژە چیشتی شەلی لەمەنجەلێدا پى تیکەورەدەدرى و تیدەکری و بەقالانیش بەکاری دەبن.

نەسەرپلج: چیشیکى تایبەتى بەبنی رەنگاو رەنگ چنرابى.

نەسەین (باک.): یاسەمەنە.

نەسکێف (حسن کێف): شاریکی کوردانە لەسەر رووباری دەجلە کەوتۆتە پۆژاوی جیزو بۆتانیزەر.

نەسوور: سەبزی، سەوزەوات.

نەسید (باک.): شیرنیا تیکە و هەلواپەکە لە دۆشاو و نیشاستە دروستدەکری.

نەسیدە (باک.): چیشتییکە لە برنج و سەوزەوات و گوشت دروستدەکری.

نەشەبۆ (هەمرا.): گیایەکی بۆنخۆشە.

نەشەبا (کە.): چاکتر، بەرزتر.

نەشت (خۆ.): چت، چتەمەک.

نەشتەبا (پەوا.): هیچ، هیچ چتیک.

نەشتەر (خۆ.): شەتەل، بۆچەقاندن.

نەشغال: پروانە: نەشغال.

نەشرە (نە.): کەپۆ پراو.

نەشرەفی: جوورە دراویکی زێرنی گچکەبە دەکری بە پەرەى چەند جوورە خشیکی ژنان، جوورە گۆلێکیشە وەکو گۆلەباغ وایە بەلانی نەم بۆنى کەمترو گەلیک پەنگی هەبە.

نەشقەمە: وورگی ئاوالانە، کە هیشتا بیسایى لى فەرى نەدرابى.

نەشقونج (کۆ.): نەسکولندە.

نەشقەمە مەسای: وورگ ئاوسان.

نەشک (خۆ.): لە ناوگۆردا لە هەردووک تەنیشتی دووبەردى تەنک و درێژ دادەنری و دوو بەردیش لەلای سەری و لاقى لە نێو بەردەکان دادەنری تا نەلەقن. پەلە بەردێکە بخریتە نێوانى دووبەردى لەق تا قایمان بەکات لە ناو دیوارو نیشتردا، (هەمرا، شن.) چەرمی ژێرزگی وولاخانە، (دەر.) لولاکى وولاخی بەرزو گۆیژێزانە، (فە.) فرمیسک.

نەشکەپووز: گروگە: دێوێزەمە، ووشەبێکە بۆ ترساندنی مەندالان بەکار دەبرى دەلێن: — بێگەر، یا مەچۆی — ی لیبە.

نەشکەپووسی (هەمرا.): قۆز، قەپەر، گونک، دەبە، دەبەگون.

نەشکەر (باک.): ئاشکرا.

نەشکەفت: نەشکوت، غار.

نەشکەفتە (پەوا.): نەزان، نادان، گیل.

نەشکەلە: نازار، پەنج.

نەشکەفک (باد.): شکەفک، تەبەک هى دارە بۆ هەمیری.

نەشکەلە: قولفەکانی دەوارە، کە تیکدەخرین و داریان لى قایم دەکری و لیک دەبەستین، جێوچەلە، نەشکەنجە، داریکی باریکی بەقەد پەنجەبە وولاخانى پى جەلە دەکەن.

نەشکەلەک: سەرۆلەت، پارچە سەرۆلەتیکە زیل و چتى پى فەردەدەدرى، نەشکولەت.

نەشکەملەپەلە: شکەملەپەلە.

نەشکەنە (باک.): چیشتییکە بەگەفی لیدەنری.

نەشکەنجە (نەردە.): شکەنجە.

نەشکەر (خۆ، دز، شن، بار.): تەبەکی دارى هەمیری.

نەشکەوت: کۆژ، کۆنەرەخ، زایەند، غولۆلیف، غار، خار، زاخوور، کار، (دەر.) کەووی، (کە.) هەمرا، شکەفت، کەووک، مەر، نەشکەوتیکى زستانى تیبدا دادەنیشن پى دەلێن زۆنگ.

نەشکەنجە: جەرومەنگەندى بەرگسازان، نازار، تالار، چەرمەسەری.

نەشکەولەت: پروانە: نەشکەلەک.

نەشکول: پشکول، پشتیوانی دەرگا.

نەشکپک (پەوا.): شلکێنە.

نەشكەنج: چۆلایى لای راست و چەپى بەر مەوسىلانىيە .

نەشكەنجە: ناسىكى درىزە ناسىكى پىچ پىچى بەسەرەكە پەوھە دەركا و پەنجەرەو ھىندى شتى تری پىش داکوتانى تىدەخرى ولتى توند دەكرى بۆ جوو تىوونى ئەنجا لە ناويدا دەكرى.

نەشكىل: سەمەندۆك، كۆكان، (ھەورا)، شكىل، راست و چەپ، بەر زنجىرەش دەلەين، كە سەگى پى دەبەستەو، بەستەو دەستىك و پاشورىكى يا ھەردووك دەستى وولآخىيە، چووار پەلبەستى وولآخ و بەزەيداخستى، (ھەورا)، دارو ە پشت دەركەى دان و قايمەردنى، پشكۆل، پەند پىكرەن، نازاردان، پىسواكرەن، پىوئەندو قولفەى خىرەتە. نەشكىل (نەردە)، پاوھن.

نەشكىلە: شلكىتە.

نەشكىلگە: نانىكە لە بەر خراپى ئارد وەكوو شلكىتە بە شلى لەسەر ساجى رودەكرى، (بالەكان)، شلكىتە.

نەشكىلۆك: (باک)، تىكۆلى گورىزىيە، (بابا)، تۆكۆل، قاپىلىك.

نەشم (كە): گوویدەزى كەو، كەرى پەنگەشەن.

نەشەس: ئاشنا، دۆست.

نەشەساي (ھەورا): ناسەن.

نەشەسناى (ھەورا): پەناسەندەن، ناساندەن.

نەشەنە (باک): گىوژ.

نەشەى (جا): دەبى، شایانە، دروستە، (ھەورا)، مشیو، (دەر)، دېووک، ئەم کارە لە بووانە يا نایى؟

نەشەيا: دەبو، دەبو، مەشەيا.

نەشەيف (باک): بۆار، گىاي خراو.

نەغز: داگیرکردنى چىتەك لە يەكەتەك، زەوتكرەن.

نەغزە: قونچەكە جگەرە، قونچەكە جغارە.

نەغزە (باک): ھىشەوكرە، گۆل ھەلگەرەو.

نەغزەجان (باک): شەو قەكرە، شەو قەكار.

نەغزەوژ (باک): ئاھەروژ، بىشەرم و بىشەرمە، دوورخاومە، دەرکراو. — كرن: بىشەرم و بىشەرمەكرەن، دەرکرن.

نەغزەر (باک): كەمتار.

نەغزەو (فە): پۆژ، خۆز.

نەغزەو بەر (فە): سەبووان، چەترى ھاوین و زستانان.

نەغزەكەندەن (باک): جىقەدەرەتەن.

نەغزەكەن (باک): جىقەدەرەتەن.

نەغزەسەب: نىوى پىاويە.

نەغزەين (باک): ھەلمى ماسى، چەسپى ماسى.

نەغزەيقا: كەرتەى ئەغزەكا.

نەغزەيقاى: ئەو كەسەيە، يا ئەو شتەيە، كە بەندىواری بە كەرتەى ئەغزەكاو ھەيە.

نەغزەنە: چىپۆك و بەسەرەتەى پىووپوچ.

نەغزووس: داخ و پەروۆش و خەفەت، ووتەى دەپەرنى پەزارەو پەروۆش.

نەغزوون: جادو، نشتو، ئەفسانە، چاوبەندى، چاوبەستى، تەلەسم. — كرن: جادوكرەن.

نەغزوونەر: جادوگر، نشتوونروس. — گەر: جادوواز، كوولەمانى.

نەغزوونگەرى: جادوگەرى، سىخەرازى.

نەغزەر: ناوى جوورە مەقامىكەيە.

نەغزەن: ئەو كەسەيە، كە لە ئەفغانستان دەرى.

نەغزەنەن: وولآتى ئەفغانانە، كە كەوتۆتە بەرى پۆژ ھەلآتى نىران.

نەغزەنى: كەسەيكە ياشەيكە، كە بەندىواری بە ئەفغانەو ھەيە.

نەغ (باک): ئەم، مەرازى پەكە بۆيەكەيكە تەنھاو نەزىك يا بۆ چىتەيكە نەزىكە. جىتەو نەشانەيە، بۆ نەزىك. قى: بۆ نەزىك و نەزىنە. قى: بۆ نەزىك و مەيىنە. وەكوو: قى خار، قى خارە (ئەو خوارەى). وى: بۆ دوور و نەزىنە. وى: بۆ دوور و مەيىنە، وەكوو: وى گۆت، وى گۆت (ئەو گۆت). ئەو: بۆ نەشانەنى كەس يا مەلآت و زىندەوار يا چىتەيكە دوور بە كار دەبەرت.

نەغەن (باک): ئەوان.

نەغەنە (باک): ئەوانە.

نەغە (باک): ئەو.

نەغە ھە (باک): ئەو ەتا.

نەغەندە (باک): ئەو ەندە، ھەندە.

نەغەندە (باک): ئەو ەندە، ھەندە، ھەندە.

نەغەدال (باک): ئەودال، ئەبدال، دىوانە، سەوداسەر. — ى: ئەودالى، سەوداسەرى.

نەغەدەن (باک): تۆلە. — اخە ستانەن: تۆلەى خۆلەكرەنەو.

نەغەر: بەرز، بەند.

نەغەرەن (باک): ھاندان، پەتەلەكوتەن.

نەغەراز (باک): ھەوراز.

نەغەزەندەن (باک): دروستكرەن، لە نەبوونەو پەيداكەرن. — ا دىباى، داھەنەنى دىباى.

نەغەرەنگ (باک): بەر پەنگە، بەر چەشەنە.

نەغەرەست (باک): جوورە دارە عەرەزەكە، بەوانە: ھەقەرەست، نەقەرەست.

نەغەرە: نەمەر، ھەقەر.

نەغەشى: ھەقەشى ھەوشەيكە لە پەرزەن و چەپەران دروست دەكرى بۆ مەلآت و ناژالى تەدەكرى.

نەغەقا (باک): ھەندە، ئەو ەندە.

نەغەك (باک): مەيتەك، قەيتەك.

نەغەر (باک): نەزىرە كەتەى.

نەغەندە (باک): ھەندە، ئەو ەندە.

نەغەى (باک): ئەو.

نەغەزى (زا): نەزىرە، نەزىرە.

نەغەن (باک): خۆشەووستى، دۆدارەتى. — ى: ھەقەتى، (باک)، قەن، سەودا، خۆشەووستى، دۆدارەتى.

نەلقەدان: سەرداسەر، دلدەر. — ی: سەرداسەری، دلداری.

نەلقەبا (باک.): نەمەرە مرازی نیشانەیه بۆ یەکیکی نزیك.

نەلقەنە (باک.): مرازیکی نیشانەیه بۆ یەك یا زۆر تران. (باک.): نەمەرە.

نەلقار (باک.): زەوییه که داری لی چه قابی.

نەلقی (باک.): خەنجەرکی گچکەلەیه لە پشتەوه هەلەدەگیرێ.

نەلقی (باک.): ناقتی، عەقیق.

نەک: دەک، نەما، ناها، بۆ ناگادار کە نەمەرە بە کار دەبێ و جار جاریش بۆ پەرۆشە.

نەک نەک (کە.): نەمانەما، ناها، ناگاداریه.

نەکسەر: نایاب، کەم هەلکەوتوو.

نەککوو: نەک، دەک.

نەکوو: دێوان، دێوێ گەل.

نەکید (باک.): گەورە گەورە.

نەگال: پڕوانە: هەگال.

نەگە: نەگەر.

نەگەر: گەر، کە، خۆ، نەگە، هەگە، نەر. مرازی بێندویاری و مەرجه وەکوو: نەگەر بێتیه لام منیش نامەت بۆ دەنوسم. (ساد.) هۆ، بۆنە، پەلپ، گری، قۆز، تەگەرە، دڵۆ.

نەگەری (هەورا.): نەگەریتوو، بێتوو.

نەگەرچی: هەرچەند، هەگەرچی (دەر.) نەگەر چووی، هەرچەند، نەرچی، هەرچەن.

نەگەرە: دەر، نەرە، وەرە.

نەگەری (جا.): لەبەر.

نەگەر (جا.): نێرە.

نەگەرە (نەرە.): نێرە.

نەگەری (نەرە.): نێرەیی.

نەگەرچە: نەر لێرگە مووانە، کە دوای پڕانەوی لەسەر ناوچاران پادەوستانی لە لای هیندیکیانیش نەمووانە سەری ئافەرەتانه، کە لەسەر پووەتەکانی پادەوستان، (شا، کە.) جە. تیتک.

نەگید (هەورا، باک.): نازا، پەل، نەبەر. — ی: نازایەتی.

نەگین: نەگینا.

نەگینا (بابا.): دەر، ووشەیکە لەنێوانی دوو پستاندا بەکار دێنێ وای دیار دەکات، کە پستی دوو پستی یەکم پوچ دەکاتەوه، وەکوو: تۆ نەم رۆژنامەیه بۆ نەمەرە دەر (نەگینا) مەن خۆم دەیخوونەوه و اتا: کە تۆ دەیخوونەوه مەن دەیخوونەوه تۆ لێرە دانیشە، نەگینا مەن دادەنیشم. واتە. کە تۆ دانەنیشی مەن دادەنیشم.

نەگینە: نەگینا.

نەلاجەگەر (نەلاجەر): شارێکی کوردستان و بەناوبانگە، کەوتۆتە دەشتی (خەنوسی) وە.

نەلەلەت: دەستە، کۆمەلە.

نەلەلەت (هەورا.): هەلەلەت، پەسیوی، دەر.

نەلەوایی: جوورە مەقامێکی کۆنی کوردی خۆشە.

نەلەوێز (العزیز): شارێکی کوردستانە لە ژێر دەستی ترکاندا.

نەلەلە (باک.): نەشکیل، قوڵەوی خێوەتانه، — کردن: نەشکیل کردن.

نەلەگ (کە.): هینگ.

نەلەین: خاکیکە لەبەلقانیدا یەوان دەلێن: نەرنەووت.

نەلەینی: نەرنەتەوهی نەرنەووتەیه، کە لەخاکی (نەلبان) پێدا دەژین.

نەلەیت: بێگومان، بێدەر، هەلەیت.

نەلەیتە: هەلەیتە، بێگومان، بێدەر.

نەلەمکی (باک.): مەنەجەل، دیزە.

نەلەشک (باک.): بەردەیی (بۆ گەرماوی).

نەلەلە: شۆتی مردوو لە نێو گۆردا.

نەلەلەوێز: بەستەییکی تایبەتی چۆپی کوردنێیه لە کوردستانیدا.

نەلەز: هەلەر، گیایەکە بۆ خارشتی وولخان زۆر باشە.

نەلف: ناوی تیپی یەکمە لە ناییتی (نەلف و بیسی کوردی)، نەلف لەسەرەتا و ناوەراست و دوایی ووشانەوه دەبی، نەلفیکی کە لە سەرەتا پێدا بی سی جوورن: (۱) بنچینەیی. (۲) بێندویاری. (۳) پتر نەلفی بنچینەیی نەوچەشنەیه، کە فەزەکانی دروست نییە: وەکوو ناش، ناوور، نامان. هە بێندویاری فەزەکانی دروستە وەکوو (نەگەر): دەتوانی بایستی (گەر) هە پتر نەلفیکە لە پەچەلە کدا هە ووشە کە نەبی وەکوو (نەمەن، نەتۆ)، کە لە بنچینەدا (مەن و تۆ) ن، نەلفیکی، کە لە ناوە پێدا بی دوو جوورە: نەلفی بێندویاری، کە دوو ووشان لێکدەبەستێتەوه، وە: سەرنامەر، پەرانیەر، سەرپا، هە دوو پتر وەکوو خەمخوار، پێگوزار، کە لە بنچینەدا (خەمخۆر و پێگوزەر) ن، نەلفیکی لە دوایی ووشاندا بێنێ دووچەشنن: بنچینەیی، دەرەکی، نەلفی بنچینەیی وەکوو: بێر، نینجا، کۆریخا، دارا، هە دەرەکی نەر، کە کاتی هەلگێتەر وەرگێرانی کرداران بۆ پێدەر و بۆ ماوە یێکی پێویست دادەنرێت وەکوو، کرا، پێزا، خنکا، پێزا.

نەلفە: نەشکیل، هەلەوێزینی گوریس و نێر.

نەلف و بی: ناوی هەموو تێپەکانە، جار جارەش بە تیپی (نا، ب) ی دەلێن وەکوو باسی نەخووتەواری کەستیکی دەرەن دەلێن: نەلفو بێتشی نەخووتەوه.

نەلفی (نەرە.): گەر، گەلوو، قوێگ.

نەلقادار (باک.): تەنگی خەتخەتدار.

نەلقوێز (نەرە.): نەلقوێز، کەستیکە کە بەسێدارە دا کرابێ. — کردن: نەلقوێز کردن، کەستیکی لە سێدارەدان.

نەلقایی (نەرە.): دەرگای گەر، دەرەوه.

نەلقە: نەلقە، چەمەرەییکی خەری وێکەتووه لە ناسن یا زەرە یا لە چێشکێتر، چەمەر.

نەلقەخە: گری پوچەکە.

نەلقەبەگۆش: زێرکەید، بەندە، نەلقە بەگۆرێ.

نەلقە پێکان: پێکەخواردنی مار، تێک نالان.

نەلقەدان: پێچ خواردنی مار، جینگل خواردنی مار.

نهموسنهويله: نهمگرستيله.

نهموست بېسته: دهست خېړو.

نهموسنيله (بابا): نهمگرستيله، كه بؤ جووانى لمدست ده كړئ، نهمگرستيله دروومانى، كه بهرگدروان له قامكى ده كمن بؤ نهموى دهرزى پى پال بدن.

نهممهلى: نهممه.

نهمى: ووشه پيټكه شووتى نزيكى پى نيشان بدرئ.

نهميشتا: نيتا.

نهميشتاكه: نهميشتا.

نهميسته: نيتسه. — كه: نيتسه كه.

نهمن (نمرده): چمن، چمند، نمند، همند، همندي.

نهمنې (باک): نيشانه پيټكه لسمردداني وولاخى سمرزى پير ديار دهكات.

نهمناز: همنار.

نهمنازه: پيوانه، نهماره، نهمنازه، سمنگينى، قند، به قند، همندهى، ژماره، بى: — بى ژماره.

نهمنازه: نهمنازه، ژماره، سنور، پاده.

نهمناشتا (فه): بهرچا، خواردنى بهياني، بهر تيشت.

نهمنام: نهمنام، تمن، تمله.

نهمنام گيان: نهمنامى ژيان و زينده گاني، وه كور: ميتشك، دل، جهرگ، همدروك گون.

نهمنه: قوله كراوه دى (نهمندوله) بؤ سرچاوه كاني نهم فخرهنگه.

نهمنه گياي (همورا): داگيرسان.

نهمنه بواي (همورا): تيغه يشتن.

نهمنيار: نهمبار، كيليل، كيلير، كورنگه، پانگه. — ي تفنگي: بهرم، (باک). شمېك. — ي: وهردينه نان پانكرده نهمه.

نهمنازيوون: نهمنازيوون.

نهمنايي (باک): هارشانى.

نهمنيوو: پ.

نهمنيوون: ماددى.

نهمنتاري (باک): كورا.

نهمنوپه هتا: گومان ليكر او، چا ژوروك، چكرين.

نهمنيكه: كه ثناره، كونه، كزينه، كل و پهلې زور كمن.

نهمنيكه خانه: شووتى كل و پهلې كزينه.

نهمنين (باک): نمرين، بهخم و پموشبون، خفه تخواردن.

نهمنجام: پمپ تال، پرتوك، دووايى، سهره نجام، شموت، دوواي فرمايتك.

نهمنامه: ناسنيكى دوولاييه تاي دهرگاو پنجمره و چتى تری پى داده كورتى، لاولاوه دهرک و پنجمران.

نهمنامدان: پيټك پيتاني كاريك.

نهمنه: چتى نهجنراو.

نهمنه نهمه: نهجن نهجن. — كردن: پهلې و كورتكوت كردن.

نهمنن: نهمن: چتى زور همنجراوى وورد.

نهمنراو: همنجراو.

نهمنن: همنجنين، چين، همنجانين، چناندين، وورد كړنى چت.

نهموومهن: ليژنه يه كى تاييه تيبه، كه بؤ دووان و ليكوليسوه له چتيك پيټكياتى.

نهموومهنى بهرپوه بهرې: ليژنه ي هلسو پاندين.

نهموومهنى شاره واهي: ليژنه ي شاره واني.

نهمجير (لو): همنجير.

نهمجينه (نمرده): چيلكو چواډ، چيلكه.

نهمند: كميتك، چمند، همند.

نهمنداخت: تفنگ و توپ بهرمو نيشانه ناويزتن.

نهمندازه: چاپان، همند، چمنديتى، پاده، سيو، بارست، تيسن، به — يى: به قند، بارستاى، هينده يى، له — به قند: سهراسا، پيپاده. — گر: كميتكه بارستاى چتيكى بگري، نهمندازيار، نهمندازناس، بهرده بار. — گرتن: بارستاى و پاده ي چتيكى گرتن. — گري: بارستاى و پاده گيرى، نهمندازناسى، بهرده بارى.

نهمندازيار: نهمندازمان، نهمندازگر. — ي: نهمندازمانى، نهمندازگرى.

نهمندم: پهل، يه كيتكه له ليژنه ييكي چمند كمسى. بالا، بهژن، نادگار.

نهمندروون: ناووه، ژوروه، ناوژگ، همنار.

نهمندكؤ (باک): وينجه.

نهمنديشه: همنديشه، جوړه گيايه كه.

نهمندوك (موک): نيتودارى ممشكه يه، (دهر). ناودوك، ناوميرى، (همورا): نيتوون.

نهمنديش: مه ترسى، سام، نهمنديشى لى مه كه. ليتى مه ترسه، سامى لى مه كه.

نهمنديشه: پونج. — كردن: پونجين، پامان.

نهمنفلن (باک): توپه و قهلسكردن.

نهمنرين (باک): توپه زويريون، نازار كيشان.

نهمنرپووت: حنزه پووت، جوړه دهرمانيتكه.

نهمنرلوك (باک): كولبه، كوليت، خانويكى خراپوچكه يه.

نهمنزيل (باک): ليس، جيتگيايه كه بالنده ي به شو لسمر همنده نيشى.

نهمنقاس: دانسته، بهدهس، دهمنه قاس.

نهمنگافته: پروانه، نهمنگارته.

نهمنگافتن: نهمنگاوتن.

نهمنگاو (كه): همنگار.

نهمنگاوتنه: دهردي كورتوپرى، له كاتى توو كړن ديدا ده لين: ياخو — ت ليدا، نهمنگاوتنه له گوى دلى دا. نهمنگاوتن: لهنيشاندان، خرچاندن، خچاندن، خيچاندن، همنگارتن، نهمنگافتن، ليدان، (همورا). پيگان، پيگاندين، چتيك له چتيكيتر بدرئ و نازارى بدات يا زامدارى

ڦه‌یڤا: دهن‌ا نا، نمدی نا، چو‌ن نا، که پرسپاریتک بکری‌ا نایا تو‌گمل و نیشتمانت خو‌شده‌ی، که له باریکا خو‌شی بو‌ی‌ن له وه‌لامدا ده‌لی: نه‌ینا واتا نمدی‌نا؟

ڦه‌یڤه (ه‌مورا.): نمدی، نمدی‌ده‌ری.

ڦه‌یڤو: پو‌ژی ه‌یڤی.

ڦه‌یڤی: ه‌ه‌فته، پو‌ژی ه‌یڤی.

ڦه‌یوا (که.): نمدی وایه، وایه.

ڦه‌یوان (ه‌مورا.)، باک.. که.): ه‌یوان، بی‌لای.

ڦه‌یوای: وه‌یوای.

ڦه‌یپاو: نای وای، ه‌ه‌پاو، نمدی‌اد، وه‌یداد، وه‌پاو، ه‌یداد.

ڦه‌یپو: نه‌یپو، ه‌ه‌پو له‌کاتی وه‌پو‌ز بو‌ن لی خو‌شنه‌هاتی گو‌فتار یا کردار یکدا به‌کارده‌ری.

ڦه‌یپو‌ه‌یپو: پو‌ج‌ه‌ت‌کردنه.

ڦه‌یپو: نه‌یپو، ه‌ه‌یپو، پو‌رابردو‌یه‌کی زو‌ر کو‌ن به‌کارده‌ری، واته له کاتی گ‌یرانه‌ی س‌م‌ریده‌ییکی زو‌ر کو‌ندا، که مرز و‌ه‌یری بی‌ت‌مه یا بی‌ری لی بکا‌ت‌مه ده‌لی — واته زو‌ر کو‌ن و دوره.

ڦه‌ی: به‌لی، وایه، به‌راستی وایه.

ڦه‌یڤی: نمدی، به‌لی به‌لی. له‌کاتی باوه‌نه‌کردن و یا ق‌ه‌شم‌ری پی‌کردنی‌دا به‌کار ده‌ری.

ڦه‌یڤی: نه‌ق‌ینی، خو‌ش‌ه‌وستی، میهر، حم‌ل‌یکردن.

ڦج: ووش‌ی ده‌نگیبه.

ڦج: ده‌نگی ناو‌ت‌رتی به‌ل‌غ‌م و ت‌ه کاتیکی مرز ک‌ه‌یوی له گ‌رو‌ی خو‌ی فر‌ت‌بات.

ڦد (باک.): له، ده، (باک.) تل.

ڦد‌لب: ش‌ارو‌چکه‌ی‌کی کوردانه ک‌وت‌ته پو‌ژه‌ه‌ل‌تی ژو‌ری ش‌اری (ح‌ل‌ب).

ڦو‌م‌ری (بابا.): جو‌ره تر‌یه‌که.

ڦه‌پار (لو.): ه‌ل‌گ‌یرانه‌ی زه‌ی ناو باخ و باخ‌چانه.

ڦه‌ت‌پ‌نه: لاو‌کی‌که، که س‌م‌رگ‌وزه‌شی د‌ل‌دارتی نیش‌ان بدات.

ڦه‌ت‌پ‌ر‌ک: شو‌قه‌ل‌ل‌ت.

ڦه‌ت‌پ‌ر‌گ (باد.): زه‌رد‌ه‌اله، زه‌رگ‌ه‌ته.

ڦه‌ت‌ر (فه.): ووش‌تر.

ڦه‌ش‌ک (باک.): قول‌په، ده‌ماره ه‌مه‌ ته‌ست‌وره‌کی س‌م‌ره‌ی پانی‌یه.

ڦه‌ش‌ک‌یل: نه‌ش‌ک‌یل، ف‌ر‌مان، ده‌ست‌ور، تو‌وان‌یی، ده‌سه‌لات.

ڦل (باک.): پ‌روانه: (ند).

ڦله‌ه (باک.): مر‌ازت‌که پ‌و‌ه‌راست گ‌یران و ج‌ه‌ت به‌کارده‌ری: — تی یی تم ه‌م‌ر‌ن نان ب‌خ‌و‌ن: ده‌با نی‌مه ب‌چ‌ین نانی ب‌خ‌و‌ن.

ڦلو‌ل: ه‌لو‌ل، ه‌مل‌و‌ل، ناو‌خ‌الی.

ڦله (باک.): ه‌مل‌و.

ڦله‌و (باک.): ه‌مل‌و.

ڦلیمی (باک.): مل‌پ‌یج، ش‌ال‌گ‌ردن.

ڦه‌ی: ه‌ی پو‌قه‌سه له‌گ‌ه‌ل‌کردن یا پو‌بان‌گ‌ردنه: — پی‌او‌ی چاک پو‌ وات‌کرد؟ نه‌ی خودا داد له‌ده‌ست پو‌ژگاری چه‌گ‌م‌ر. به‌لی: ف‌ر‌مانه‌ک‌ت به‌جی ه‌ینا؟ نه‌ی، نا، نای، نو‌ه. له‌کاتی نیش و تو‌ف‌یش‌دا به‌کارده‌ری.

(ه‌مورا.) نه‌ر، نه‌مه، نمدی (پو‌رسپاره): نه‌من ده‌پ‌رم نه‌ی تو‌ش نایه‌ی.

ڦه‌ی ڦه‌ی (که.): به‌لی به‌لی، نمدی نمدی.

ڦه‌یا، ڦه‌ذا (ه‌مورا.): دایک.

ڦه‌یاز: مان‌گی (مایس‌ه)، که سی و یک پو‌ژه.

ڦه‌یاره: ع‌یار، ع‌یاره، پی‌وانه، نه‌ندازه، (باک.) پی‌ست، خ‌م‌ز.

ڦه‌یارش‌یر: ک‌ونه‌که له پی‌ستی پو‌پی‌وانی شیر ی به‌کار ده‌ری. — شیرک:

خ‌یگه یا ک‌ونه‌که به‌پو‌وانی شیر ی به‌کارده‌ری.

ڦه‌یاری شیر: ک‌ونه‌که شیر ی ده‌پی‌ود‌رت.

ڦه‌یاری پ‌ه‌ن‌یری: ک‌ونه‌که له پی‌ستی پو‌پی‌وانی پ‌ه‌ن‌یری به‌کارده‌ری.

ڦه‌یاسی (باک.): پ‌ره‌دی گ‌م‌یانه.

ڦه‌یه: (باد، که.) داخ‌وا، داخ‌و، ت‌یا وه‌ نیه؟ (فه، ه‌مورا.) نه‌مه پو‌ نز‌یکه.

ڦه‌یه‌پو: پ‌روانه: نه‌پو.

ڦه‌یچار: نه‌م‌جار، نه‌وجار.

ڦه‌یده‌ر: ن‌یره، ن‌یستا، نه‌ره.

ڦه‌یره (که.): ن‌یره.

ڦه‌یرده‌نه (که.): ن‌یره.

ڦه‌یرو: ن‌یره، نه‌یره، وه‌پو، (ه‌مورا.) نه‌یش‌یره، وه‌یش‌یره، شیر، (پ‌ه‌وا.) ک‌ه‌سی، ق‌د ک‌ه‌سی، نه‌پ‌ه‌دک‌ه‌سی. ه‌ه‌پو. زار‌وه‌ی ت‌ایه‌تی ژ‌انه له کاتی لی‌ت‌ه‌مان‌یدا به‌کاری ده‌من یا له‌کاتی بی‌ستی چ‌تیکی ناخ‌و‌شا.

ڦه‌یریه‌نه (نار.): ن‌یران.

ڦه‌یزه‌د (باک.): خودا، ن‌یره‌د.

ڦه‌یزه‌دی (باک.): ی‌غ‌یدی، خود‌پ‌ه‌رست، ی‌زدانه‌رست.

ڦه‌یزی: ده‌لی، چ‌ما، چ‌مان، وه‌ده‌زانی.

ڦه‌یس‌وو‌قام وه‌ی پ‌رو‌م: ک‌ه‌ه‌ییکی من‌دال‌انه.

ڦه‌ی شیر (ه‌مورا.): پ‌روانه: نه‌پو.

ڦه‌یق‌ه‌ز (باک.): ناماده، ساز، نه‌ز — م بی‌مه نک ته: من ناماده‌م بی‌مه لای تو.

ڦه‌یق‌ه‌زاندن (باک.): ناماده‌سازکردن.

ڦه‌یق‌ه‌زین (باک.): ناماده‌سازبو‌ن.

ڦه‌یق‌ه‌ک‌ه‌سی (پ‌ه‌وا.): پ‌روانه: نه‌پو.

ڦه‌یلا (ده‌ر.): نه‌ولا.

ڦه‌یل‌و‌نه‌ولا (ده‌ر.): نه‌ملاو‌نه‌ولا.

ڦه‌یل‌و (باک.): ه‌مل‌و.

ڦه‌یل‌و‌ل: مان‌گی نو‌یم‌ینی س‌الی رو‌ژیبه، که له ن‌یره‌راستی شاب و ت‌شرینی یه‌ک‌مه‌دایه‌و سی پو‌ژه.

ڦه‌ین: پو‌ژی ه‌ین.

نشر

تله

نەم: چىمىۋىلە، كىسى كە چىمىۋىلە لە كىسىكى تىرىنى دەلى: (نەم). —
لىكىرىن: چىمىۋىلەلىكىرىن و بەپانەم دەست بۆلای وى درىزكىرىن. لە
و لەمىشدا دەلىن: نەم لە خۆت.

فەمبار: غەمبار، نەمبار، ژوورى تايىبەتى دەخلى و دانان.
فەمجا: نەمجا.

فەنجا: ووتەيە كە لەپاش دەست ھەلگىرتن لە چىتىك و دەست بە چىتىكى
تىركىن بەكار دىتىرى: تائىستامەن نەم پەرتو كىم دەخوئىندە، نەمجا نۆزەي
تۆيە. — كىو: ئىنجىك كىوئى.
فەنچىك (فە): چىل، يىرگ.

فەنچىنار (كۆ): گىياھەكى دەستچىنە وە گۈلەمەپۆزەي دەچى تامى ناوكى
و ەك بايىنجانىيە گۈلەكەي مۆرە و گەلەيەكەنىشى دەكەنە دۆلەم.
فەنجىل: نامەي ناسمانى عىسا پىغەمبەرىيە (د) چووار يىرگىن، ئىنجىلى
لۇقا، ئىنجىلى مەتى، ئىنجىلى يوحەننا، ئىنجىلى مەرقۇس.
فە يا نەم (پاك): ناھا نەھا، نامرازىكە بۆزىرى و تىزە جاپى
بەكار دەپرىت: نەم (نە) دى غەلىق مەمرە تالانسا قەگەرتى: ناھا نەم
غەلىقە تالاننى بۆ مە بگەرتىتەمە.

فەميا نەمە (پاك): بۆرەپەرھاتەمە و ترس بەكار دەپرىت: نەمە
مەجەننى خە دگەمىيەدە ھىشتىيە، واتا نەمە ئىمە جانتايەكەي خۇمان
لەنار گەمىيەدە بەجى ھىشتىيە.
فۇ: بۆبانكىرىن بەكار دەپرى: نۆبابە، ھۆدايە، ھۆلە كاتى ئىش و نۆف
پىتگەيشتىنى و سەردەمى واق و وورمانىشدا بەكار دەپرى: شاخ، نۆف،
واي، ئاي، ئۆي، نۆھ، نەي، ھەي، كۆرتكراو ھەي ناوي (نۆمەرىل) ھە بۆ
سەرچاۋەكانى نەم فەرھەنگە، بۆ سەرسورپەمانىش بەكار دەپرىت.
فۇب: پىروانە: نۆيە.

فۇبال: گوناح، سوچ، تاوان، ۋەبائ. — ت بىنەستۆم.

فۇلە: دەستەخىرەتتىكى خىلاتانە، ھۆبە، دەستە، چەند، كۆشكىكى
دارىنە، كە بەرپايتىخ و فەرش داپۇشرايى.
فۇلەر (پاك): لىقەي ھەم سەمەرەيە.
فۇلەرى (پاك): لىقەي چىكۆلە.

فۇقۇ: نامرازى بىدەستەلەننى و سەرسورپەمانىيە. — نەم بەتەمرا كەتم
بەلەي: ناھا نەمرا نەمىنىش بەتۆۋە كەتقە ناو بەلەي، نۆتۆدكەم ناكەم،
بەلەي خە ژ مەن قەنكەي.
فۇقۇمۇيىل: بەزۆك، خۆشەيز، كارامە. — چى: بەزۆكەموان، خۆشەيزموان.
— ي زىرىدار: بەزۆكى زىرىدار.

فۇجلىخ: ناگردان، بىنەمالە. — كۆز: بى مىندال.

فۇچىك (پاك): زگ.

فۇج: پىروانە: نۆجە.

فۇجە: دىنگىكە بۆ ناگادار كىرەنمە و گىتپاندەنمە پىروانەستاندى
پەشمو لاخان بەكار دەپرى. نۆھ، نۆجە: نۆجەي.

فۇجە: پىروانە: نۆجە.

فۇجەي: پىروانە: نۆجە.

فۇج: ناخ، نۆف، (پاك). ناخش، نۆھ، لى، نۆخەي، نۆخەيش، خەي.
دەنگىكە لە كاتى خۆشى يا ناخۆشيدا ھەستى پىدەردەپرى، بىس.
فۇخەي: پىروانە: نۆج.

فۇخەيچ (نەردە): پىروانە: نۆج.

فۇخەيش: پىروانە: نۆج.

فۇخو: پىروانە: نۆغىر.

فۇخۇن: نۆقرە، نارام.

فۇخۇن ھانن: دۆلەكەموتن، كەفت و كۆي دۆ، دامىران.

فۇ خوۋەش: نۆخەي، نۆخەيش، نامرازىكە بۆ خۆشى بەكار دەپرى.

فۇخىن: پەرزەن خىوارىن، خەمخۆرى.

فۇدە: دىو، ژوورى خانو.

فۇدەك: قاز.

فۇدوۋو: لەشكر، نۆزدى، ھۆردو، پىتگە. — بەز: لەشكرگە، ھۆردوۋىز.
— كا: لەشكرگا.

فۇدۇ (ھەمرا): نۆردو، ھۆردو.

فۇدۇناگ (پاك): غومە.

فۇدۇمۇن (ھەمرا. كۆن): ھەمرا مان.

فۇدۇر (ھەمرا. كۆن): نازار.

فۇدۇرە (پاجە): دۆرتى.

فۇش: ھۆش، ھۆش، بۆ پىروانەستاندى گۆيدىرئۆان بەكار دەپرى.

فۇشت: نۆش.

فۇشەن: (ھەم). ناوي ھەفتەي چوۋارەمىنە لە ھەشت ھەفتەيەكانى
زىستانىدا لە نۆيە راستى مېرەم و پىتەدەيە.

فۇغۇ: پۇيىن، پۇيىش، چوۋن، مالاۋايى، سەفەرى خېر، كۆچى پەرزە. —
ت خېر بى: نۆغراتە يا خېر بى، كۆچت خېرى، نۆغرى؟ بۆ كۆي بەخېر
دەچى؟.

فۇف: ناھ، نۆ، نۆھ، ناخ، ئاي، نۆف. ووشەيە كە لە كاتى ئىش و داخ و
خەفەت پى گەيشتىدا بەكار دەپرىت.

فۇفە: نەخۇشېيىكى يەكسەمە ۋەك ھەلەمەت ناو بەلموئىدا دېتە خوراي.

فۇفەت: پىروانە: نۆف.

فۇفلاز (پاك): خۆشەرىست، ژىركەلە.

فۇفۇرە: ھەدا، نارام، تۆتكە. — گرتن: نارامگرتن، تۆتكەگرتن، تۆتكە
خورارىن، دابىن بوون.

فۇفۇغۇس: دەرپالوش.

فۇفۇگە (ھەمرا): نەي، (فە). نەورە.

فۇگەر: پام، دەستەمۇ، ھۆگەر. — پىرون: پىروانە، پامپوون، كەتن،
سەمەرا. — ي: پامى، دەستەمۇ، ھۆگرى.

فۇلاق (زا): نەسپى ناپەسەن.

فۇلە (پاك): بالەندەيىكە.

فۇلۇلۇ: ئاي ئاي، نۆف نۆف، لە كاتى خەم و پەرزەن و نازار پىتگەيشتىدا
بەكار دەپرى.

فۆلى (باک.): ژورر.

فۆمەر: ناۋى پىوانە لە (عمر)ى عمرەبىيەۋە ۋاي لىپا تۈرە.

فۆمەرل: خىتلىكى بىناۋىيانكى كوردانە لە پىش پەيدا بولۇپ ئىسلامدا پىاۋىكى ناۋدار ناۋى ھۆمەر (تۆمەر) بۈرە، ئىم خىلە بىناۋى ۋىيەۋە كرارون. لە ئىترانى زۆر، لە كىنارى مۇسۇل ۵۰۰ سال پىترن لىناۋ دزەبىيانىشدا ھىن، دىيەكى ۲۵ مالى لىلاى كىرىيە، ئىمىن خۇم لىم خىلەم.

فۆمەرەك: ئىتلىكى بىچۈكى كوردانە دەكىۋىتە لاي پۆۋەلانى شارى قامىشلۇ.

فۆمەرل: ناۋى ھۆزۈ ئىتلىكى كوردانە لە ژوررۋى شارى نىسبىنى نىزىكى سەدەھزار مۇڭ ھەپە.

فۆۋە: ۋوشەيىكە پەشە ۋولاخى پى رادەۋىستىرى.

فۆۋە: ئۇخ، ئۇف، ئاخ، ۋاي، ئەي، ئاي، لەكاتى ئىش ۋۇف پىگەيشتى ۋ ناھۆمىدى ۋ سىر سۈرپەمانىدا بەكار دەپرىت.

فۆۋە: بۆرۈۋەستەندى ئالان بەكار دەپرىت.

فۆۋەن (باک.): ئۇخەي، ئۇخ، ئۇخەيش، ئۇۋە، بۆ خۇشەيە. — ئىش چ خەشە: ئۇخ ئىۋ باغە چەند خۇشە.

فۆۋە (باک.): ئامراۋى بى دەستەلانى ۋ سىرگەردانىيە. — پەنگە تالانەكەمان بۆ بىگىرەتەۋە.

فۆۋى: ئاي، ئاھ، ئاخ، ۋى، ئۇۋە، ئۇف، ۋاي. لە كاتى ئازار پىگەيشتىدا ئافرەتەن پىرى بەكار دەپرىت.

فۆۋە: جۈرۈ چىراۋىكى تەنكى كۈنكۈنە بۆ جۈۋانى لە قىراخ چىمەكان دەدروپىت.

فۆۋە: ۋوشەيەكە بۆ تىبەردانى سەگ بەكار دەپرىت.

فۆۋە: ئۇپە.

فۆۋە: ۋەتاخ، ژوررى دانىشتەن. — ۋى خە: ۋەتاخى نۇستە.

فۆۋەك (ھەمرا.): قەلەشان، قىزىجان.

فۆۋە (ئەدەب.): تەختى پەۋان.

فۆۋە: مرازىكە بۆ دەق پىدانى جىل ۋ بىرگ بەكار دەپرىت. — چى: ئىم كەسەيە ئوتتۇر دەكا.

فۆۋە: ئوتتۇر.

فۆۋە: ۋوجاخ، كۈۋانگ، قۇۋلەك. — كۈۋىر: بى مىندال.

فۆۋە (باک.): ۋورگ، چىكەلدانە.

فۆۋە (پۆۋە): شەبەك: ھەستە.

فۆۋە: شارىكى كوردانە لە ۱۸ ۋىلايەتەكانى ژىر دەستى ترکاندا لە رۆۋلۋى نامىدى ۋ دىار بەكرىيە.

فۆۋە: (ۋورمى) شارىكە (۱۶۰) سال لىمەم پىش ھەمۋى كوردەپرون نىستە كرۈنەتە (تۈرك) لە نىۋانى كوردەستان ۋ ئازەربايجاندايە.

فۆۋە: پارچەيىكە لە پىنچ پارچە ۋوشكانىيە كانى سىر زەۋى.

فۆۋە: دانىشتۋانى ئورۋىيا، زەمانى ئورۋىيايان.

فۆۋە: ۋەستا. — ۋى دىۋار: ۋەستاي دىۋار، بىننا.

فۆۋە (كەل.): كۈتەن، كۈتەن، ۋوتەن.

فۆۋە (باک.): ئۇف، مىراۋى ۋان ئىشەدەپرىنە، (بابا.) ئۇخەي، ئافەرىن.

فۆۋە: مەقاۋ، ھەلەمەت، نەخۇشەيىكە تۈۋى چارەۋىيان دەپى.

فۆۋە: بىرۋانە: ئۇفەر.

فۆۋە: ۋولاخ، بىرەيىيە لە پەشە ۋولاخ ۋ كىم ۋىستىرو ۋولاخى بىرەۋە. — دار: كىمەدار، ۋولاخدار. — ۋى: كىمەدارى.

فۆۋە (باک.): مائىنى بى تەن ۋ لاۋازە.

فۆۋە: ھىۋا، ھىۋا، ھىۋىد، ھىقى، (باک.) پونگال. بە: — ھىۋادار. — كىرە: ئومىدەۋارى. نا: — بىپەۋا، بى قىرى، بى ھىقى. نا — بۈۋە: دەست لى شۇشتەن، پەچاۋگرتەن، پىشت پىبەستەن.

فۆۋە: ھىۋار: ھىۋىۋا، ھىقىدار. — ۋى: بىۋىۋىۋى، ھىقىدارى.

فۆۋە (باک.): ۋىنچە.

فۆۋە (باک.): كىمە، پۆنى كىمە.

فۆۋە (باک.): ۋ، ۋە.

فۆۋە (باک.): ئۇيە.

فۆۋە (باک.): فە: ۋوتۇ.

فۆۋە (باک.): ئىنگىچە.

فۆۋە (باک.): پىز، قەدەر. — كىرە: پىزگرتەن.

فۆۋە: بىرەز، سەنگىن ۋ گران، شايانى پىز.

فۆۋە (باک.): زگ.

فۆۋە (باک.): تىرەك، بۆۋى خورادەنى.

فۆۋە (باک.): مەزراۋى نىزىك گۈندى، نىشتەمان.

فۆۋە (باک.): ۋورگى ۋولاخان.

فۆۋە (باک.): لىۋراندەن، لىۋرەي سەگ ۋ گۈرگانە.

فۆۋە (باک.): جىگا.

فۆۋە (باک.): كەندۈۋى ئاردودانىۋىلەيە.

فۆۋە (باک.): ھىشۋى، گۈلەگەم ۋ جۆۋ نىتر.

فۆۋە (بابا.): بىرۋانە: ئۇف.

فۆۋە (بابا.): كۈلىك ۋ قورنىۋىكە لىۋىسكى پەيدا دەپى.

فۆۋە (كە.): ئافەرىن، ئوتتەت.

فۆۋە: گىرۋە.

فۆۋە (باک.): نەۋىسى دۈۋەمى خانۋانە.

فۆۋە (ھەمرا.): ھۆۋە.

فۆۋە (ھەمرا.): بۈۋەندەۋە.

فۆۋە (پۆۋە): ھىرەتى جۈۋىتى.

فۆۋە: ۋوشەي پەسەند كىرەيىيە، ئافەرىن.

فۆۋە: ۋوشەي پەسەند كىرەيىيە، ئافەرىن.

فی: بملی، نمری، ناری. فرمانی توارکردنییه واتا، که کسیتیک باخووی و توش بشموی ناخوتنه که ی توار بکات جارچاره پیسی دهلیسی (نی) واتا تواروی که برانین نه نجامی چی بسمر دیت یا چون کوتایی دیت. له زاراده ی باکوردا نامرزی نیرینه له خستنه سمردا، برایی من، بابی من، نابی من؛ نف دز نی من: نم په ه هی من. بس، بیسپوه. مرزی نادیاره، نیشانه ی نغاسیاری، وه کوو دوینی له باغی نیمه دا پیسوی میوه ده چنی نشمناسی. قول له کراوه ی ناوی نیروانه بۆ سمرچاوه کانی نم فمرهنگه. نامرزی خستنه سمر: ی، زینی هسپ، بازنی زتر: زینی نسپی، بازنی زتری، جی نیی، هبی، هی، نی: نم پیئوسه نی ویه، بۆ پرسپارو سمرسوو مانیش به کارده بری وه کوو نی: واته نایا بمراسیتیه، له کاتی باوه پیکردنیدا، که کسیتیک چتیکت بۆ بگپرتتوه دهلیسی (نی) واته وایه، راسته.

فی: بملی، نمری، ناری. بس، بیس، بیسپوه. فیت (باک.): پان.

فیئون: کووتر، کوزه، (دهر.) کور.

فیئون (باد، باک.): دژه، جهمنم. قهلاخیکه دیزه و گژه ی تیدا سوور ده کرتتوه، تاندووری گیتی. هالای ناووری.

فیجگار: پروانه، نیکجار.

فیجگارهی: پروانه، نیکجارهی.

فیجگاری: پروانه، نیکگاری.

فیخه: نیکه، بمرۆک. له — برونه: له کۆلبرونه. له — کردنوه: له کۆلکردنوه، (باک.) میلوان، پستۆ، بمرستۆ، بمرستۆک. (باک.) بمرسکوو، بمرستورک، پیسیر، (زا.) بمرنۆک، (پهوا.) زی، ملیوان. یقه، یاخه، ستر، نیکه، بمرۆک، بمرچیله، شهبک.

فیخه و بهرک: پروانه، نیکه و بهرک.

فیخوبهروک: نیکه و بهرک. — ی بهراری ژنان، بهر، گۆبهروک.

فیخه ی کراس: (پۆژ.) میلوان.

فیخته: نسپی خسار، بارگینی خسار، کمل و گای خسار، یخته. دارهی و نیش، که سمرولق و پۆه کانی برا بن و کورتکرا بیتتوه.

فیخدان: جوهره سندووقیکی گموره بوو کله پهلای ناوالمالیان تیدا هملده گرت. پۆندان.

فیخه قن: خست، کماندن، خسته ی، بیخه، بیکهوتنه.

فیخسیر: دیل، یخسیر، بهیده ست.

فیخسیری: دیلی، یخسیری، بهیده ستی.

فیخنی: نیتنی، یغنی.

فیخنی کیش: نیتنی کیش، یغنی کیش.

فیله (ههرا.): نمه، نهه، نموه.

فیله ک: یهدهک، سووار یا کاروانچی، چاره یهیه کی پتر له وولاخی سواری و باری خویان له گمل خویان ده بن بۆ پنگای دوور.

فیله ک: یهدهک، دهۆ، (باک.) نیردهک، نهردهک، نستوو. شانیه پتری ده مانچه.

فیلهن (باک.): نیدی.

فیلهون: نیتا، ههروکه.

فیلهی: نیتر، له موهاش.

فیله (ههرا.): ناگر، ناوور، ناویر.

فیلهن: (ناو.) نهیری یغه، نیتوی ناخه تانه.

فیلهه: نیره، نهیره.

فیلهنی: دانیشستوانی نیرانی، زمانی نیرانی؛ مه بیهسیان تنه له فارسییه، نه گهرچی نیتیکه ی چل و چوار زمان و دیالیکتی سمرده می کۆن و نیه راست و نوی و هاوچهرخ سمر به کۆمهله ی زمانانی نیرانین.

فیلهه (شبهه.) نیرا، (باک.) نیره، فر، فیری، هر، لها، (جا.) پین. نه گره، چونده، (که.) دهه، (ههرا.) نهیره، نیروانه، (لو.) نیمکه، نیرانه، نهیروانه، (باک.) لهیره، هره، قهره. مرزیکه جیگای نزیکه پیئیشاندهری.

فیلهه (پۆژ.): بیتن، بیتهز، گیتچل، ترکزه، تلهزگه، دیواره که — یه: دیواریکه بیتینه خمریکه برمی.

فیلهه ج: نیتوی کوری هره گچکه ی فمره یهرونییه.

فیلهه ق: هیرق، ههرا، هیش. داریکی دوو پهله، پهله کورته که گاسنی تسی ده خیری و پهله دیزه که می مژانه ی لیده درت. ههستانی چووی وولاخانه. — کردن: ههستاندنی چووی وولاخانه.

فیلهه قان: یهه قان، نه خوشی زهردوویییه.

فیلهه قه: نیره قی جووتی.

فیلهه وان: پروانه، نهرقان.

فیلهه (که.): نیره.

فیلهه ک (باک.): یهدهک، نیدهک (وولاخ). (باک.) جوهره مایینیکی سمرده می پیتشوه.

فیلهش (باک.): هیرش، شالۆ، پهلامار.

فیلهشت (باک.): جوهره داره عمره پیکه گه لای وورد و هه میشه سمرزه و دپکاییه و بی بهره، له چپاییکی کوردستاندا زۆره.

فیلهشکا (ههرا.): ناگردان، ناوورگ.

فیلهشکوشن (ههرا.): ناگر کویتتوه.

فیلهه (باک.): لیره، نیره، (دهر.) لهیره، (ههرا.) چپکه.

فیلهیس (باک.): سمرۆکی نهنجومنی فهلانه.

فیله (نهره.): پاداش، سزای چاکه؛ خورا — ت بهداتتوه: خورا پاداشت بهداتتوه.

فیلهه: خولا، خودا.

فیلهدان: خولا، خودا.

فیلهیدی (باک.): یهزیدی، بهشیکه لهو کوردانه ی، که له سهر نایینی زهرهشت ماون نزیکه ی سهد ههزار کس ده بن له کوردستانی عیراق و سووریه و ترکیه و دوسیه دان. لالهش. که له نزیک موسله شووتی دیدنی وانه.

فیلهینهه (باک.): جوهره بووزوویکه.

فیلهه گه: نیتسگه، شووتیکه دهنگ و باسی گیتی تیدا بلۆ ده کرتتوه.

فیلهه گ (باک.): داری سووتاندنییه.

فیلهه گشان: دارکر، کسیتکه داری ووشک کۆبکاتتوه. — ی: دارکری.

فیزید: یائیزده، خودا، خوا، خووه دی. — ی: یزیدی، یزدانپرست.

فیزس: نیتسه.

فیزا: نیتا.

فیزاکه: نیتاکه.

فیزسه: نیتا.

فیزسه: نیتس، نیش، نیتشه. بز و مهری پی دهنگدهری.

فیزهنی: نیتاکه.

فیزنا: نیتسه، ویتا، (جا، همورا، ژاوه،) نیه، (فه،) نموده،
یمه، (باک،) نهرو، ویتا، فیکافی، نها، (باک،) نهو، نهو، گوو،
(دهر،) هیمانه، هیمه، هندیگاو، هندیگایی، هندیوکه، نوکه، نه،
هنگاو، نوکه، نووه، تازه. تازه کۆکه، نهقۆ. نموده و کاتهیه، که تۆ
تیدی. تا — هتا نهو، هتا نه.

فیزناکانی: نیتسکانی.

فیزناکه: نیتسکه.

فیزناکوونی: نیتسکوونی.

فیزنه: برهانه: نیتا.

فیزنهکانی: نیتسکانی.

فیزنهکه: نیتسکه.

فیزنهکوونی: نیتسکوونی.

فیزنهلهوه (همورا،) دۆزهروه.

فیزتر: هستر، (همورا،) هستر، همسره، هستر، وولاختیکی چارپهل
قوی باریمه دایکی ماینو باوکی کهر، نه نیری بۆ کهل و نه ماچهی بۆ
زگ و زادهست نادن. — ی نیر: نیره کی، فره، هستری نره. — ی می:
ماچه.

نستر

فیزتردار: هسترکیش، هسترقان.

فیزترسووار: سواری نیتسری. — ی: سواری نیتسری

سوون: نیتسره شهله بۆکروی دهچی؟ نیتسره شهله کیسه دهچی؟
گمه ییکی مندالانهیه، (موک،) هنگله شهله.

فیزترگیلکه: جووره نیتسرتکه دایکی ماکرو باوکی نمسه له پروی
نمووه دۆر نابوت و بی تین و گجکویه بی کهلکه.

فیزتک: نیتسک.

فیزتل: شارتیکی کوردانه کورتوته پۆژاوی جزیره بوتانیوه.

فیزقان (دهر، بابا،) نیتسک.

فیزک: (بابا،) دهر، نیتسکان، هیتسک، (جا، همورا،) پیتسه،
(شکا،) هیتسی، (باک،) هستی، (فه،) سنجان، (که،) سوقان،
(دهلر،) سوقان، (سوور،) هیتسک، هیتسک، (باک،) چیشن، کشم،
نشم. — سووک: خوین شیرین، پها شیرین، پها سووک. — ی: خوین
شیرینی. — قورس: خوین تال، که پها، پها گران، نیتسک گران، خوین
سارد. — ی: خوین تالی.

فیزک گران: برهانه: نیتسک قورس. — ی: برهانه: نیتسک قورسی.

فیزک و پرووسک: نیتسکی پروک و رزیو.

فیزکووک (باد،) نیتسکووی، کموچکی گموره کلک درتیه له داری
دروسته کری.

فیزو (باک،) پهنا، جیگایه که با کم بیگریتموه.

فیش (همو،) ژان، دهر، گل، نازار، یش، سو. — دار: پرنیش وکول،
نیش، ژاندار. — پیگه یشتن: کزان. — پیگه یاندن: کزاندموه. — ا
چاقی: چاونیش، چاوکولی. — په فاندن: نیش سووک کردن. له زاروهی
بلیاساندا: نیرو نامووری جووتی کویتستانیانه. ناش ناسیا (یفر،)
هه قیر.

فیشان: ژانکردن، نازارکیشان، یشان، دهرکردن.

فیشانهوه: کولانموه، وهنیشپانهوه.

فیشاندن: یشاندن، کولاندنموه، نارهندن، شیکاندن.

فیشنه (فیشنه) (باک، بار،) بۆ گه پاندنموه ی بز و مهران و یا بۆ
لیخوینیان به کارده بریت.

فیشدار: بهزان. — ی: ژاندار، کولی.

فیشده: نازاردهر.

فیش دهس و ها: جومگه نیش.

فیشک (شن،) پروا، که،) پاس، کیشک، (دهر،) هیشک.

فیشکچی: کیشکچی، پاسوان.

فیشکچیتی: پاسوانی، کیشکچیتی.

فیشکگر (پروا،) نیشکگر، پاسوان، کیشکچی.

فیشکگران: کیشکگران.

فیشک (باک،) فانیله ی پمۆ و نیتس لسمر کراسوه لمبر ده کرت.

فیشوو (که،) هیشوو.

فیش و ده ماری: نیشی دمار.

فیشین (باک،) نیشان.

فیشنی: نیشنی، یدغنی.

فیشنی کیش: نیشنی کیش، یدغنی کیش.

فیشنه یین: پیرتیه کی له کارکو توو.

فیشلیج: کسپکه شهله ی لیدابی.

فیشلیجی: شهله لیداری.

فیشاو (باک،) نیتواری، نیتاره. هیتاره. — اوه خووهش: نیتاره تان باش.

فیشارکی (باک،) نیتاره کی.

فیشهر: همراه، هین، وانیک، کارا.

فیشرسا: نیشریست.

فیشریست: نیشریست.

فیشقوته (باک،) لیش پتمو، تندرست.

فیش (بابا،) قورپ، هیلنج، (موک،) پهاگو خواردموه ی ناو، ناولمبر
پویشتن.

فیشدانهوه: هیلجندان، قمتنه دانهوه، شه پۆلدانی قهره بالغیکی زۆر، که
لمبر زۆری پاشوپاش بگمیتموه. — کردنموه بۆ پشانموه: هیلنج هیتانه
خۆ، نیتدانهوه، شپه له پشانموه ی شت.

فیشلاب: بمرکوت.

فیسالتی: ٹیسٹا کی۔

فیصت: ویستانیکی کم له کاتی ناخوتن یا کاروباریکید، ویسان،

لینک کردن، تارامگرتن، ووچاندان.

ئىستەيۋانلۇق: نەخۇشى دۆزىنە.

فیسٽيگا: پروانه: ٹيسٽگه.

فیستکه: ویستگا، نیستگای رادیو و تله‌فیزيون، شوریتیکه دهنگو
باسی گیتی تیدا بلاو ده‌کنموه. — ی پتگای ناسن: شوویتانه‌یه، که
قه‌تاری لیله‌ادومستی.

نيسقايي: نه خوشييه كه.

نیسک (باد.): قرقینہ، نزگمرہ؛ ہدیسک تینہ من: ہدیسکی گریانم

دی. کوردان به عیسای دهلین ٹیسک.

فیسکوٹک: (باک.) ہنسی کی گریانیہ۔ — تینہ من: ہنسی کی گریانم دیت۔

ٹیسٹ (باک.): ٹیسیوت.

فیسویہ: پیار، نیسوت، (ہورا.) ثالثت، (نہم.) دہرمانگرم.

نیش: کار، فرمان. کردار، کرده. به: —: بیکار، دستبه‌تال.

بۆيىزوبۇيە: قىم، تىف.

نیشانه‌ها که: سووتندت به تال بی، به کییک که سووتندی بخوات و کسیتیکی

تریش بیہوی، کہ سوویتندہ کہی بہ تال ہی دہلی: ٹیشالہ کہ۔

نیشبدهست: کاربرد هست، کسیکه کاروباریکی له ژیر دهستیدابی.

فیضہ (باک.): ٹیمشو، ٹیمشو.

فیشتیا: مزيج، نارمزوی خوواردن و خواردنومهنی کردن، مگیز، به:-

بہ نارفزوو۔ ہی۔: بی نارفزوو۔ (ھوراء)۔ وھردہ: نیشتیادہر۔

فیشران: کارزان، لیہاتوو.

فیضک: (ہاک.) ووشک، ترسی، نسی. (زا.) داریکی باریک

هه‌ر یاریکی شل بوو بێتسه‌وه داوه باریکه‌که‌ی له‌ گۆریسه‌که‌ی ده‌هالینن تا

بارہ کہ توندیبتتوہ۔ (بابا) بھرپولہ دارینکی کوریسی شلپوہوہی بارانی

پہی نوید دہ کریسٹو.

فیشکاموس: ئسکاموس:

پس از آنکه در این کتاب به بررسی و تحلیل این روش پرداخته شد، در ادامه به بررسی و تحلیل این روش پرداخته شد.

نمبر ۱۰۰

نیشکر: کارکر:

فیشکھون: ووشکھون

نیشکر دین: کار کا دین

نیشکران: زمانه بنجره و از آنک بنجره کو به زمانیک لوجره ارجته.

دهد، یعنی که به نحوی دیگر با دایره‌ی بیضی و بیضه سه‌گانه گیت.

فیشکە زاز: کەستکە کاروبار مەش، هەلسەوێتە.

بای: قولنه کراوهری ناوی (بابان) ه بۆ سمرچاوه کانی نهم فخرهنگه.
(همورا.) قا، وا، (دهر.) هموا که بای بی لقی داران و سمری گیایانیش
دهههزی، بای زیریان: بایده که له باکوهره بیت، بای شهمان: بایده که له
باشوهره بیت، (باک.) بایی بیترین: بای پۆژاوايه. با (پۆماتیزم):
نهموشتیکه لمهر چند هویه کی له نهموشت و شان و قولی هرزی
دهدات. بدل، باراسته، له کاتی شیواز و باوه پیکردنیدا به کاردهریت.
نامرازی فخرمان و تیرا خوهرینه بۆ کمسی سییم له باری تاکی گهلیدا:
بابوا: بلاپروا، بابپۆن: بلاپۆن. دهجا، بلا، ده، دا، ده. له کاتی
بهرهوهندی و یهکتی و یهکتاوتنیدا به کاردهریت: با بچین، دهباچین،
با نهمشولتیرههین: دهجا نهمشولتیرههین، بابچووبایی، با بیته لام. وا،
قال: بغا، بهفال. کن: نک، لا، له گه: لباوی: له نک وی، له لای وی.
بانگ، گاز: با — کرن: بانگ کردن، بای که: بانگی که. ما باکی: بۆ
چی بانگ دهکی. پشه: پهگ. له — لغان نانی: نیمه پشمان دهرهینا.
سوود، قازانج، بای تویه: قازانجی تویه. باخست: خستی با، نهمانی
با. یهکتیکه له چوار هویه کانی ژیا: وکور: ناو، ناوور، خاک، با.
دیلسهگ و گورگ و چهقل که هموا جوت بوونیان بکوهره سمری
پیشان دهلین دیلعهبا. بۆ ممر و بز: تهگه بۆ ماین و ماکهر (فال یا
تلهب) بۆ مانگا: مانگا به کهل به کاردهریت، تووانایی جوت بوون،
شهموت. — یی باکوهر: بای شهمان. — ی سهخت: رهشبا. — ی
سممور: بای سمور هی پۆژ ههلاتی. — یی خور: بای ووشک و به هیزی
پۆژاوايه. (باک.) — یی بیترین: بای رۆژاوايه. — ی تهر: (باک.)
سازاخ. — یی دووژوویییه: بایده که بارانهی بیستی. — یی پهش: رهشبا. —
یی ژیری: بایده که له دهشت یا له دۆلهو بیت. (باک.) — یی کوهر: بای
شهمان. — یی گوهر (باک.): بای سهخت. — ی نیهره پویه: قای و هشت، بای
باکوهر.

بای: باله میانه.

بایهه: نهگهرچی، له گه نهمش.

باب: باووک، (پروا.) باو، (باک.) باث، (همورا.) تاته. شاریکی
کورده له باکوهری شاری ههلبییه.

بابا: (باک.) باب، باوه، باوکه، باوکۆ، (همورا.) باپیر، بابهگهره.
(همورا.) — پیاره: زپاب. بابای عوریان.

بابا پیاره (همورا.): زپاب.

بابارمخ نهاله ههزانی: مهلا نهوهری مانی دهلی — ههستیاریکی کورد
بووه.

بابان: باوان، مالی دایک و باب. بنهماله ییکی پادشایی کورد بووه، لهم
دروایه له شاری سلیمانی و خاکی شارهزوردا، که له بهرهی فقهی
نهحمدهی دارهشمانه و له بنچینهدا موکریانین باپیره گهره وان، که
ناوی بوداغ سولتانه، نیستا نارامگای له باشووری شاری سابلاغییه.

بابانه: (باک.) باوینی.

بابان فلوا: ناهره تیکه خاوه ندکس و کاری.

بابان وینان: (پروا.) بابانکۆ، ماله دایک و باب و کاوول، ژنیکه بی
کس و کاری.

بابانی: جوهره پارچه ییکی جوان و نرهدار بووه به ناوی خانوادهی بهرزی
بابانه کانهوه ناو نراوه.

بابه: باووک، باوکه، بابا، (همورا.) تاته، (پروا.) باوه، (باک.) باو،
له کاتی بانگ کردن و یا له گه ناخوتنیدا به کاردهریت.

بابهت: تهر، چمن، باوهت. ژنی جوان، پیاسی جوان. لایمن. له —
چیمه: ؟: له لایمن چیمه؟. باره. له —: له بهری.

بابهخوئی: گهمه ییکی مندالانه به گردی خۆباند دهخولیتهموه.

بابهخوون (همورا.): باوهخوون.

بابهههزی (همورا.): باوهههزی، زردایک.

بابههههه: بۆ کمسیک به کاردهریت، که به دیمن مندال و به لای
به تهمین بی.

بابهههههه: باپیر.

بابهههههه (باک.): براتو تهله، قامکه که یه تهنیشت
تووته له یه.

بابهههههه (باک.): کارساتی سالانه، به سههراتی سالانه.

بابهههههه (باک.): تۆز و با، گیشه لۆکه. سهده.

بابهههههه (باک.): تهرۆک، بۆی خوار دنییه.

بابهههههه: برای باب، زپرا، باوک برا، باث برا، باویرا، براباب.

بابهههههه (باک.): ههزار، دهستکورت، نابوت، بی پاره. (باک.) —
ی: ههزاری، دهستکورتی.

بابهههههه: ههر چیتیکی سوکی بابیبات — ی بی دهلین.

بابهههههه: میهره ییکیه باهر دیتی و کهره نهجیر و ههناو نیستر. جوهره
پارچه ییکی تهنکی گولگولیهه و هک شیله.

بابهههههه (قه.): باویشک.

بابهه (باک.): تیره، بهر باب، په چلهک.

بابیل (باک.): بابل.

بابیلایک (باک.): جوهره گیایه که بهدار و دیواران ههلهه چی.

بابیلوسک (باک.): سهده، سهردهم.

بابیلچک (باک.): قامکه تووته له.

بابین (باک.): پهگ و پهسه ی پزشکی، بنچینه ی پزشکی. گولنه
بابوونه.

بابیو (باک.): باب، هوی باب، باوه، تاته، باوکه، له کاتی ناخوتن و یا
بانگ کردن بایدا به کاردهریت.

بابیو: بابۆله. دهلینگی ههلبیچراوی ژنه پهههههه.

بابیوره (خۆ.): بابۆله.

بابیوس (باک.): ناری خیلکی کوردهه کهوتوته ناو خهزوانانهوه.

بابیۆله: (همورا.) قهپاله، (خۆ.) بابیوره، (دهر.) بالووله، مامه
حوچی، پاروی نانی دهر و پیتچراوه یه.

بابیوولمهیچ: په تیکه مملو تهکی پیده پیتچری، دهمرازه.

بابیوولان (باک.): بهرانه: بابوولانی.

بابیوولانی (باک.): جوهره گهمه ییکی جۆلانه یه.

بابیوۆله: مملو تهک، قۆناخ، قۆندهه.

بابوونه: گولّه فغټی، گولّه چاوتشه، بهیپونه، گیایه کی بهماری بوخوښه گه لایه کانی وهی شویتی ده چی گولټیکی خپری زهر دیني بکرتنه چا بق هه لامعت و زگ نیشه باشه و به ناوه کوی برینی خمرکانه ی مندالانی پی بشوری سوودی هه یه.

بابووهیتر (باک): پنا، پمسیو.

بابوویتر (باک): جیگایه که با نه یگریتسه، (باک). بابیهتر. پنا، پمسیو، بادرز.

بابویتر (باک): پروانه: بابووتر.

بابی (باک): بابو، بابه، باقه، باوکه، (سو). بابی، بلاپی، به لابی.

بابی (بابی): خازه لټین، جوړه گمه یه کی مندالانه یه و ده لټین: بابی بابی حممه دی برابی، ته قلّه ی له چندان دابی.

بابی (بابی): گمه یه که دهسته یه که سوار دهن و به دهست چاویان ده گرن و هستا که یان به سسرو پوترکی نمره یاندا ده مالتی که خوی سوار ی بوو و ده لټی (بابی بابی له چمن بابی) و لمو کاتیدا قامکی کی به مرز ده کاتوره ننجا نمری ژیره و نه گمر هملی هینا دهسته که ی وی ده یه نموه و سوار دهن و نمر کسمش ده بیته و هستا.

بابیټی (باک): بابینی، بابیتی، باوکی، باوکیټی.

بابیتر (خو): جیگایانی قوول و پنا و پمسیوی ناوکیو ناره دانیانه، که باپی کردیتسه له بهفر. بابیټج.

بابیټی: پروانه: بابیتی.

بابیټوک (باک): سیلاو، لافاو.

بابینی: پروانه: بابیتی.

بابیټی (نمرده): هه لامعت، درم، پتا.

بابیټر: چایانی، (هورا، دره). واپر، کسټیکه له کاتی ناره که کردیتدا که هیشتا ناره که کوی ووشک نمو بیټمه بای ساردی لی بدات.

بابیټی: باریکه له پیش ناره که ووشک بو نیتدا بای سارد له لمشی ناره که کردوی بدات.

بابیټکیو: (که). سینټکه سه لاو، (دره). سیسکه سه لا، (هورا). قچکه سه لاو، چنچکه سلیمان، (همر). دیقلوک، (کو). سیچکه سه لاو، (همر). سینچکه، (بار). فردوک.

بابووسکه (نمرده): خو لیمیشی قاقمزی سرو تاوه، که با بییات، مشک.

بابووک (باک): کرټوه.

بابیټج (باد): با و بهفریکه پیټکه ټټیک باوټن و گټیټی ټټیدا بخوا له شور ټټیکی قوول یا چه پدا. بهفریکه با له جیگایه کیدا کوی بکا توره. (باک). باریمست. — کرن: باریمستی. پیټچیکه له بهر زگی مرز قاندا بی.

بابیټچک (باک): کرټوه، بای دووژوونیه. شلټوه، بارین بارینه و بهفر پیټکه ره.

بابیټدان: پیټچدان به چټیک.

بابیټش (باک): چاوتیشه.

بابیټشک (باک): بای بارانه.

با پی ټکرډن (باک): پهرچفاندن، هه لامساندن.

بابیټلیسک (باک): گمرده لورول.

بابیټر: پیره باب، بابا، کالک، باوا، بابی باوک و دایک.

بابیټران: کال و کالک.

بابیټره: بابیټر.

بابیټره گموره: بارکی بابیټر، باوه گموره، باو گمره.

بابیټوی (باک): جوړه همناریکه مزری و ترشی ژور تری.

بابیټش (باک): پزشکی و تیمارگری چاوان. (باک). — ی: پزشکی و تیمارگری ټی چاوان.

بابیټقان: تمنبل، هه تیوجه.

بابیټقانی (باک): تمنبل، هه تیوجه بی. — کرن: تمنبل و سستی کردن.

بابیټکونډ: هه لامساندن، په چفاندن.

بات: جیات، بری، زانوټر، لمباتی: له جیاتی، لمبری، زانوټر، بریتی، گونډیکه له ژوری شاری (مدیاد) دایه پڼگه مه لای باته بی خه لکی وی بی.

باتانی: به تانی، جاجم.

باتانه: بارتنه قا، به قدم، به نمندازه ی.

باتیټوک (باک): مرزی خونکی بی شهرم و شور.

باتسه: پروانه: باتسکه.

باتسکه: هه نجیری بی تام و نه گه یشتو، که لیه هه نجیر.

باتسمی: جهټنټیکی گموره ی یغزیدیا نه.

باتقسم: جهټنټیکی یغزیدیا نه، کمو ټوټه چوار شهمی همره دوایی مانگی دیسه مبرټوه.

باتک (باک): نسکوی، کمو چکی گموره.

باتلاخ (نمرده): زق، زلقه، زناو، زنک، زونکاو، چورټم، زهوی ناودار.

باتقان (همر): پورت. بالیفه.

باتو: پروانه: باتوو.

باتوفا: جوړه گیایه کی سووره.

باتوو: باتی، باتو، هټیکه ی گون. له پموره ی شټوازا دا بټ گونیش به کار ده بری. (باک). نیټلیکی کورده نه له ژوو رووی خاکی بوټانیدایه.

باتیټکونډ: هاندان، پف ټټکردن، هه لټان، فوټیټکردن. شورتی دهن همنگلان، لاسدان.

باتی: بریتی، له جیاتی، لمبری. (باک). پروانه: (باتوو).

باتیټوک (باک): بی شهرم، چه تاوه پروو، پروه له لمر او، بی ناپروو.

باتیټنک (باد): خونه چی تازه بشکوتوو.

باتیټنوک (باد): گولاله سووره.

بلج: خمرج و باج، میری، پاداران، خمرج، خراج، خووه، خوټیک، (باک). مه کات، باج بیټش. باژ، بارانه، پاسهوانه، دهروازووانی، (باک). پاس، زټر سهر. — ی گومرک: نمره یه که گومرک له سهر کالای بیگانانی دا ناوه و له سنوو لټی و هره گیریت، کرټی ټټیهرین، گمرک. — ی سهر: سهرانه، زټر سهر، پاره پیټکه له لایمن دهسته لاتداریکوه له باران دهستټیرت.

باجان (باد، باک.): بايينجان و تمااته. — ی پەش: بايينجان. — ۱
سۆر: تمااته.

باجه: قەفەزەيێکە لە بانک و سەينەماو شەمەندەفەردا يەکیکی تێدا
دادهنیشی چەک و بلیتی تێدا دەپۆی. رۆچنە، کولانە، واجە، کوناواجە،
کوناوہجە.

باجەلەن: پارچە خاکيێکە لە نێوانی مەندەلی و خانەقینیدا و لەسەر ناوی
نەلمەندییە.

باجەلانی: تیرەيێکی کوردە لە خێلی لورلور لە خاکی باجەلانی
دادهنیش، راوێزی ناخەفتیان زۆر لە هەموامی دەچی.

باجەوان: باجگر.

باجگە: شوێنی باج لی وەرگرتی.

باجگر: باجگیر، کەسيێکە باجی کۆیکاتەر.

باجگرتن: باج وەرگرتن، باج سەندن.

باجگری: باج گیری.

باجگیر (فە.): باج نەستین، کاربەدەستی گومرگی، باجگر، باجەوان،
پادار. (فە.): — ی باج نەستاندن گومرگ، باجگری.

باج ئیگرتن: باج وەرگرتن، باجگیری، بە ناخەنەک باج و چتیک لە
چتیک وەرگرتن.

باجووا (دە.): ناخەتیکە بە يەکیکی تر گۆراییتمەر، واتا ژن بە ژنە یسی
کراپی.

باجوولا: نیلیکی کوردی یەزیدیە لە ناو (هەڤێرا) دا.

باجووج (باک.): گەمەر شوخی کار.

باجی (باک.): نەندازە و پەلە ی مۆزیقە.

باجی سەرباز: سەربارانه.

باج (باک.): باج.

باجە (شەبە، زەن.): بلی.

باجک: گەفە شامی سوور، زەرپاتەدیملە.

باجۆ: (باک.) کاکە، برای گمەرە.

باجیک: هەرز، گاڵ.

بلیخ: شوێنییکە داروورەختی بەری و بی بەزی زۆر تێدابی. باغ، (باک.)
دەهل، زینی باغ و باخجە: دارم.

باخە: باغە، جوورە مووروویکە. باقە، چەپک، دەسکی گیاوچتی درواو.

باخەل: دەر باخەل، باخل، باغەل، بەخەل، (هەمرا.) باشیل. (بۆتا، گۆ.)
پزی. گمەر. (هەمرا.) گیرفان.

باخەلە (هەمرا.): گیرفان.

باخەلپ: گیرفان پر.

باخەوان: باخشان، باغەوان، هۆلکشان، (باک.) باخشان. دارکولی،
کەسيێکە کاروباری باخی هەلسووپتی. — ی: باغەوانی، باخقانی.

بلیخ بپین: باغ بپین و پینەوی باخ.

باخت: لە دەست چوواندن، دۆزاندن.

باخجە: بخچک، پالیر، لاتک، (باک.) پاریز، باخی چکۆلە.

باخچەوان: باغچەوان، باخچەقان.

باخجە ی ساواییان: باخجە ی مندالانی گچکە. قوتابخانە ی ساواییان.

باخجە ی گولان: گولستان، گولزار.

باخجە ی مندالان: (باک.) سەلیلاتک.

باخدا: خاوەندباخ.

باخەز: شاریکی گچکە یە لە ناو وولاتی (خەزرا.) دا لەسۆزی شاری
هەسکیفییە.

باخەل: دوکانی شەتل، پارچە زەویەکی گچکەم خوشکراو و کێلراو و زیل
تیکراو، کە سووی هەمچتیک تێدا بچینری دوای سەردەر خەستان
و کەمیت بەرزوونەوی پی دەلین شەتل چونکە لەوی دەگوزێرێتمەر بۆ
ناوێراو یا زەوی نامادە کراو. دەفریکە تۆی تێدا دەپرت بۆسەر وەردان
بۆ وەشانەنی.

باخۆز: بادرز.

باخۆش: باوخوش، ساخ، خوش، گمەرە.

باخۆشە: داریکە دۆکۆلیو هەریسە ی پی تیک وەرەدری.

باخۆشتر: گمەرە تر، ساختر، باوخوشت.

باخوواڤن: پینج خوواردن.

باخووه (باک.): بدووی، قەسە بکە، سەرۆک.

باخووهەر: ماوه، ماودا، دەر فەت.

باخۆشە: پروانە: باخۆشە.

باخی: فەلان بە گمەرە ی خۆیان، کە کورد بی دەلین — هەر وەکوو هیندی بە
نینگلیزان دەلین ساحب، کەچی لە هەموارمانی هەر چەندە فەلەشی لی
نیە هەر بەکار دەپری.

باخیر: وەلām دەر، پراگەیین، پی پراگەیین، ناگادەر، نەو کەسە یە ناگا و
وەلām پراگەیین.

بلا: ترو، تاک، تەنبا، یەکیاد، یەکتووی. ژاوه، فە، با، (دەر.) وا.

بلاڤ: (هەمرا.) دەر. (شادار، وادار، دەر.) واوول، کەسيێکە با ی لە
نەندامی دابی. باهینە، هەوادار، بادی هەوا.

بلاڤۆک (باک.): جوورە پارچەيێکی پەنجەرە یە نەو چنراو.

جوورە قردیلە یە کە لە سەری مندالان دەدری.

بلاڤاری: (دەر.) واداری، نەخۆشیە کە لە چۆک و سەرشان و پەشتی مەوی
دەدات. باپی، وینک، بیروسی.

بلاڤاتی: باری باداری.

بلاڤک (پۆڤ.): بەرز بوونەو و هەلچوونی دار، (زا.) گیا یە کە بە دار و
دەرەختاندا هەلەجی.

بلاڤ: (باد.) باهیف، بەهیف، (هەم.) باوی، بادەم، لری، قەوارۆک،
چەقیلە، چەقالە، چووالە، بایمو، بايام، پەسام، دەیندک. سەری داری
بادامییە. داری — ی: (باد.) دارا بە هیفی.

بلاڤەتالە: بادامی تال، هەرجن، داری بادامی تال.

بلاڤجە: چەقالە.

بادامی: چتیکە وە چەشنی بادامی بچی.

بادامی تال: شرت.

بادامي شين: گولمه.

بادامي كښوي: بادامه كښول، باويه تال، چوالتال، چهقاله، چوالمشنيكه، باييف، كالمش، شمالمشنيك. به بادامي تېرو ووشكي كښي و بهداره كشي ده لښ بادامي كښي.

بادان: فاداي، (هورا)، واداي، (لوي، فه، ده)، وادان، چهقاندن، (باک)، زغمندن، پيچدن، هلچندان، تاودان، زور باداني بڼ و دوزو و نيتير، كرځكردن. بابده: پيچدا. به باكردنې گم و چتي تر.

بادانموه: باداني دو ريس كردنيان به يهك همودا. گمړانموه، وهرسورپانموه، وهرگمړانموه، وادانموه، بانين، چڅېكردنموه. پشمېمان برونموه، پاشگمز برونموه. (دزه). كمناري پارچه پيكي خپر باده دري و لسول ددرې و ددرووي. (هورا). هلمنوچاندن، (موک). نوشتما، داگيرانموه.

بادلوه: بادمه.

باده

بادايي (باک): بادراو، باخواردو.

بلده: نيسنيكان، پميانه، پيالهي ناوخواړدنه، پيالهي مهي. مهي.

بلده بلده: پيرژبي.

بلده چي: مهيفروش، مهيكير.

بلده: واده، لړلده.

بلده روه: پشمېمان، گمړاوه، پاشگمز.

بلده چوون (نمرده): برتييه له لسوت به بهرخودا هاتنموه و اتا سمرشور كړدن و واز له فېز و هموا هيتان. دهرچووني با، لي بمرېون.

بلده رځكردن: دهر كړدنې با.

بلده فروش: مهيفروش.

بلده ف (باک): كړتوه.

بلده ك (باک): پيچ باده، بورغي باده، مرازيكه بورغي و پيچ و چتي تري پي باده ده.

بلده م: بادام.

بادي

بلده وان: په رده كشتي.

بلده وه: بهرزه هموايي، بهرزه هموايله، (نمرده). بهرزه هموايله، (هورا). كولاړه، (باک). فرېرېك، توف و سارد و سمرما.

بلدان: كرځ برونموه، هلچنران.

بلدراو: وادراو، كشت بادراو، بېاف.

بلده نك (نمرده): گياهي بونخوشه به پميرموه دهخوري.

بلده نك بوييه: پروانه: بادرهنگ.

بلدراخان: جوړه گيايهكه.

بلدري: درزي زور باريك له چتيكي.

بلدروو: پويي كهلمباب.

بلدرياك: بادراو، تاودرياك.

بلدريزه: بهري پوچم و ناپسند و يا ثوانه كې ناگم و با له داريان دهكاتموه، باپزه.

بلدريسه: پروانه: بارپسه.

بلدك: خياليكي كوردانه له ژوري خمزايه، له ژوري وولاتي بوتانه گمليك جارن پارس (دهرزه) ي دهكمن.

بلدكزه: پروانه: باگزه.

بلدگير: جوړه موعه پرتكه له سارداو تداره له هينديك كوشكاندا دروست ده كړي يو باكيشي هاوېنان.

بلدلا: خياليكي كوردانه له ژورو خمزايه.

بلدنهان: باينجان.

بلدوه (نمرده): كړتوه.

بادنجان

بادي: ترار، قاپ، بايه، مېن، باده، جامي ناوي يا هي مهي خواردنه، (بار). ترگال، جامي ناوخواړدنه، (باک). باداري، پډماتيژم.

باديه: جامي گموره، قايي مس.

باديله (خو): جامي چكوله، جاميلكه، (خو). بادي، قايي ناو خواردنه يه.

بادين: زيبه كي گموره يه له نيواني همولير و موسلدا. (باک). كاسه، باده.

بادينان: همريميكي كوردستانه نم شارانه تي تدا هلكه تون: ناكري، ناميد، دهوك، زاخو، عين سفني. ناويكي كوني ناييني زهرده شيبه له بنچينه (بمدينان) و اتا باشتري ديناوه ووشه ديس كورديه، ناتمشكه يه كي گموره له ناكري هېروه.

باديناوا: نيري ديه كييه له پڙه لاتي كيوي قمنديليي موه و نمو چومه له و توه پيدا ده بي به نيوي وييه نراوه.

باديني: نمو كسه له ناوچه ي بادينا بزي.

بادي ههفا: بادي هموا. — يي: بادي هموايي.

بادي هموا: بايي هموا، خوېن، بمهوا، بادي ههفا، بي سورد، بي جي، خورا، مفت، همزان، خورايي و فير. — يي: بادي ههفايي، بي سورد، بي جي، خورايي، مفتي، همزاني، خوېني، بمهوايي.

باد: جحيق، به بيچروي بالنده و په پوروران ده لښ، باره كم، (هورا). گوراي.

بار: قوله كراوه دي ناوي بارزانه بوسه سرحاوه كاني ناو نم فهرهنگه. ده پوت (باتمان) بارتيكه. دوتا، دولنگه بار، درولا بار. (باد). بمندهك، هم چتيكي به پشتي وولاخي هلكيري باري پيده لښ. كوچ و بار. — برن: دنيا بون. دهرست، دهريند، يارمه تي. خوه نه دابن باري من: يارمه تي نهدام. ژ خوه راكرن بار: دهرست و دهريند بون. توانايي: له بارمدايه، توانام نيه، لباربون: له توانا و دهسته لاتا بون. باري زمان و ليتوان: به لغتيكه لبار نه خوشي و يا هيچ نه خواردن لسمريان پهيدا ده بي. دڅ: چلوتسي، چلوتيتي، پاودان، پرخ، سنور، دن، روهيت، سروسهكت. كوك: باركردن، كوك كردني كا ترمير، دانانموه. — كردن: كوچكردن، رويشتن. (باد). بش، بهره. پيلوس، سپاچ: خولي كردنه بار، خولي كردنه په لاس. (باک). نووكي قامكي. بوار، بورينگه. سمره خوار. ساخته، عيار، غمش، دهغل. كار، كاروبار. بهري داران. نه خوشي: لشم به بار. بهر، زگ، مندال. دهستور، ري و شوين.

باراسيو (دهر، هورا): باراش.

باراسيو همو: باراش هار. باراش هپي.

جل و بهرگ و خوارده‌مه‌غنییه، که به وولآخ هه‌لیگری. سه‌یزخانه، (که.)
 سه‌یس خانه. قورسایه نمو باره‌یه، که کهسی هه‌لیده‌گری.
 بارگه‌چی: کهسیکه تنه‌ها ناگای له بارگه‌یه.
 بارگه‌چی (همورا.): نافره‌تیکه، که له مائی بوکیتوه له‌گه‌ل بوکسی
 ده‌چینه مائی زاوا و لمویش به کاره‌کمری له‌لای ده‌میتینه‌مه. (میرک.)
 سهرسی.
 بارگه‌هونه: هه‌ندیک ناو مائ و که‌مه‌سته‌یه، که له پیش کۆچکردنی
 تموردا ده‌گوریزیتوه شویتنه نویتیه‌کدی په‌چاوگیراوه.
 بارگه‌ر: داریکه بدرسته بهر بارخانه بۆ نه‌وه‌ی نه‌پووخ و نه‌کمری.
 بارگه‌ران: بارقورس، واتا نه‌رک و مندالسی زۆره. خه‌فه‌تیار، خه‌مه‌خورار.
 — ی: بارقورسی، خه‌فه‌تیار، خه‌مه‌خوراری.
 بارگیر: بارگین، بارکیش، نسپی ژیربار، وولآخی به‌رزهی باره‌به‌ر.
 — ی: باره‌ه‌لگرتن، بارکردن، باره‌مندی.
 بارگیل (باک.): بارگیر. (باک.) — ی: بارگیری.
 بارگین: بارگیر، بارکیش، (باک.) به‌رگیر، کادانه، یابو.
 بارمه‌نه: گرتو، شل، گرهو. چتیکه داده‌نری له‌لای یه‌کیک بۆ دلنسیایی
 له‌مه‌رانیه‌ر چتیکا، که له‌وه‌ی وه‌رگرتوه به‌مه‌رجه بارمه‌نه‌که له‌چته‌که به
 نرختربو.
 باپن: به‌فریکه با پنیبستی، شویتیکه با بیگریته‌مه و به‌فر و تسۆز
 خۆله‌کدی بردبو.
 بارناهه: بلیت، به‌رنامه، پتراز، قاقمزیکه نمو چتانه‌ی یک به یک تیدا
 ده‌نوسری، که ده‌نیردري بۆ شویتیکي.
 بارنه‌به‌ر: نه‌کیش، بارنمه‌ر، وولآخیکه باری نه‌بات. مرۆی بی گوروی و
 لاسار و یاخی.
 بارنه‌به‌ردن: یاخی بیون، نه‌کیشان، سه‌رکیشی کردن، نازادی خوواستن،
 به‌زاج، لامۆفک.
 بارنه‌مه‌ر: به‌روانه: بارنه‌به‌ر.
 بارنه‌مه‌ری: بارنه‌به‌ری.
 بارنج (په‌وا.): به‌روانه: باره‌نج.
 باره‌ه (باک.): بۆزان، باو بارانه، ره‌شیا.
 باره‌شه (نهرده.): باوشیتن.
 باره‌که: (په‌وا.) باره‌که، (همورا.) وارۆکه، چولۆک، (ده‌ر.) ژاوه.
 وارک، کمرگ، مریشکیکی باره تا ته‌مینی ده‌گاته سالیکی.
 بارۆم (همورا.): بارام.
 باروو (باک.): بوج، برج. (زا.) قه‌لآ، (نهرده.) قولله. بارووت.
 باروبارخانه: کۆچ و کۆچار. — ی مالآن.
 باروبه‌نه: مائ و کۆچ، کۆچ و کۆچار.
 باروبوو: به‌روانه: باربوو.
 بارووت: ده‌رمانی ته‌منگی، ده‌رمانی چه‌کانه، تسۆزی ناووره‌ه‌لک‌ده‌نییه.
 کارگی — ی: ترتیزک، توریتیزک، تلۆتیزک، بارووتخانه.
 بارووته (باک.): سهرسهری، خوویری، ته‌مه‌ل.
 بارووت پیژ: بارووتساز.

بارجهوت: همزار، کارناساز. — ی: کارناسازی، همزاری.
 بارخانه: خانو، هه‌یوان و یا جیگایه‌که باری لی بخری. کوما‌باریک،
 چمده باریکی له‌سه‌ر یه‌کتری دانراو، شویتیکه، که باری زۆر تیدا له‌سه‌ر
 یه‌کتری دانراو.
 بارخانو: کهل و په‌لی ناوما.ل.
 بارخانی: نیروما.ل.
 بارخه‌ن: باره‌یتانه‌خورار. باڵ پاکیشانی مریشکه و که‌له‌شیره، که له‌سه‌ر
 ته‌مه‌ستی پاکیشی.
 باردا: چۆمیکه له‌لای رۆژه‌لاتی ژیری شاری قامیشلوویه.
 باردار: گیانداری ناووس.
 باردان (زا.): بادان.
 بارزان: پارچه خاکیکه له‌کوره‌ستانیدا که‌وتۆته نیروانی پواندن و زیبار،
 له‌و خاکدا خلیلی بارزانی تیدا، که له‌وه‌ی به‌سه‌ر چمده تیره‌ییکیدا
 داده‌به‌شترتوه. — ی: دانیشتیوانی بارزان.
 بارزه: جیه‌ی پوه‌ه‌کانه.
 بارسا: بارست. — ی: بارستایی، تیه‌ن.
 بارست: تیه‌ن، قه‌باره، نه‌ندازه، بارسا، بارسایی. (گه‌رد.) کۆ.
 بلنداییکی نیروانی دیراوانه، (هه‌و.) که‌دوو.
 بارستایی: قه‌باره‌یی، به‌قه‌ده‌ر، به‌نه‌ندازه‌ی، بارسایی، (همورا.)
 بارسایی.
 بارسفک (باک.): بارسووک. بی خه‌م، بی په‌روش. (باک.) — ی:
 بارسوکی، بی به‌ریرسیاری.
 بارسووک: (باک.) بارسفک، سفک باری. بی غه‌می، بی به‌ریرسیاری
 بارش: (باز.) بارفت، باوبۆزان، بارشت.
 بارشت: بارانی وورد، وورده‌بارانه‌ی له‌سه‌ره‌خۆ.
 بارشت (باز.): باوبۆزان، بارش.
 باره‌هۆل (خۆ.): خۆراگر، په‌شو درێژ، به‌پشو.
 بارقورس: بارگران، گرانبار. — ی: بارگرانی.
 بارکه‌هونه: کهسیکه باری لی که‌تبی. همزار، ده‌ستکورت، کهسیکه به‌د
 به‌ختیتی و نه‌ماتی پوری تیکردبی.
 بارکه‌هون: توشی نه‌ماتی و نه‌گیه‌تی هاتن.
 بارکه‌هونو: به‌روانه: بارکه‌وته.
 بارکردن: وولآخ بارکردن، بارکردنی به‌مه‌ر، باره‌مندی. کۆچ کردن، قۆناخ
 گۆزین. خه‌سته‌سه‌ر، لی پترکردن.
 بارکیش: وولآخی باری، به‌به‌ر، بارگین، بارگیر. گویتدیر. کهسیکه
 نه‌رکیشی قورس که‌وتبته‌سه‌ری.
 بارکیشان: خه‌ریک بیون به‌هه‌لگرتن و هیتان و بردنی باری نه‌م و نه‌مه‌ه.
 بارکیشی: بارکیشان.
 بارگا: به‌روانه: باره‌گا.
 بارگه: خورجیکی گه‌وره، که جیگای نویتن و پیخه‌فی تیدا بیتسه‌مه،
 بارگه‌ی بازگران و نیر، کهل و په‌لی تاییه‌تی خۆی وه‌کوو پایتخ و نویتن و

بازده له: بازده لټن. (نمرده.) پړپړو، نازا، بڼې شمېرم. چټیکه کمېټک به لټک بڼې. منډالټیکه، که کرزو گموره بویښی. — خوینندن: برتیبیه له بڼې شمېرمی و چاونه ترسی؛ فیساره کس چاک بازده لهی خوینند.
بازده لټن: بازده له، (باک.) بمر دېرداتی، گممه یه که، قاچان، هلمه قو.
بازده نند: مده چک.

بازده ون: کمسټیکه همره سی له گڼل بازو اگرتنې و به خټوکردنې بڼې.

بازده یازنه: بازده، جوړه گممه یټیکې منډالټیه .

بازده یازنځ: یک به دوای یه کتریدا بازده.

بازده یازک (باک.): بازته.

بازده یازکڼ (پړژ.): سې پرکیده له سې بازیدا. به لټک، په ننگیکه په لټه په لټه بیت.

بازده یازوکی: باز یازن.

بازده یازنځ: بازده یازن.

بازده منند: نشته، جاران جادو گمران بڼو هممو جوړه نه خوشی و کارما ټټیکې بڼو گڼل و نمرانانیا ن ده نووسی و له باسکیان ده کرد. بازی بهند.

بازده یازنځ: باز یازوکی.

بازده یازن: بازده، قلممبازده.

بازده یازو: بمر یسیری.

بازده: بازده.

بازده یی (باک.): هه لټو.

بازده یازوکی: هه لټن.

بازده یازن: خو هه لټن له جټگایه کمره بڼو جټگایه کی تر، چمنک کرن، قه لټمبازده. لټه لټن. له ده رفعت — ده رفعت له دست دان. (باک.) مردنی مېر و بز.

بازده یازنه: نټوره استی بهاره که شمری دوو ده قیقه درټر ده بڼې.

بازده لټل: باز یازن.

بازده یازن: بازده.

بازده یازن: بازده.

بازده یازن: بازده لټن.

بازده یازن: قه لټمبازده.

بازده یازن: بازده.

بازده: چو نمره دیده.

بازو (نمرده.): بالنده یټیکې گوشت خوړه به قعد یشو له یټیکې ده بڼې په ننگی بڼوړه قنده.

بازوړه (نمرده.) گمرانموی گولله یه له پاش نموی، که له نیشانه ی بدات. (نمرده.) کمرانه: کمرتنی تیر و بمر یو نموی. (بابا.) فیچقه، خوینټی بازوړه قه ی بهست: خوینټی فیچقه ی بهست. بمر و خوړاړه به پمریشانی و نالوژی غاردان، (که.) ته کاندانه خو بڼو یازده.

بازوړه: له پرده چوونی گیاندار به چالاکي؛ ماره که بازوړه قه ی بهست. فیچقه کردنی خوین له لټ و یا چټی شل له ده رفعت کیدا که کونی تی بڼې.

بازوړک (باک.): بال هی پمرندان.

بازوړگان: بڼه ددار، نمرکسه یه همره بڼت بازوړگانیسی بڼې بکرتست، کوو تالفرزش، سمودا گمر. — ی: (باک.) دان و ستاندن، سمودا گمری، پشه و کاری بازوړگانه، کرین و فروشتی کوو تال.

بازوړک: (جا.) همره، همره، (بازوړ، بازوړ، بازوړ، به لټک، په ش و سپی، پلپلی، پلپلین.

بازوړک: (پروا.) بڼه یی پراو کمرانه. ته پوړلک هی سمره یی گرد و چیا یانه، (همورا.) ته پوړلک، (پروا.) به راژ، مله قوتکه. له سمر جوړه و کمند و چال و تیر، شویتیکه بتوانری به سمریدا بازوړی، پرده باز، بسوار، بڼوړوړ، (باک.) به زوړک.

بازوړگشت: پشیمان، ژوان، گمرانموره. — ی: پشیمانی، ژوانی، گمرانموره.

بازوړک به لټک: پروانه: بازوړک.

بازوړوړ (باک.): نمرسپاردن. — ی خوړه دی بیرون: به خوړا نمرسپاردن. هیوا، نومید، یاممرتی.

بازوړوړی: یارمه تی.

بازوړان (نمرده.): منډالټیکه له دوای مردنی باوکی به جی مایې، باوړک مردو. دامان، خفه تیار بیون.

بازوړانه: پروانه: بازوړانه، پاشماوه.

بازوړانه: پاشماوه، ماروړه، بازوړانه.

بازوړ (باک.) همره، (بازوړ): بازوړه.

بازوړه: بازوړ، بازوړک، بازوړه، له زټو و زټو کانه تی تر بازوړه دروست ده کرتیت، (همورا.) ده سېمن. تروق، چممه ده دانمغاو.

بازوړه کاس (خو.): نالقه یټیکې ناسنه له کوړه یی گاسنی درزدار ده خرت تالیک نمریتیمه.

بازوړه (پروا.): جټگای بازوړه له باسکدا. مده چکی دهستی، (همورا.) بازوړانه، ده یازوړک.

بازوړک (باد.): بازوړه.

بازوړک: پروانه: بازوړه.

بازوړک: بمر یازن، بازوړه چکوړه.

بازوړانه (همو.): پروانه: بازوړه.

بازوړ (باک.): ستراتیکی کوړدیه.

بازوړه (فه.): قوړل.

بازوړ (باک.): په شه با، بای سهخت. — ی: باشو، واهه، بالنده یټیکې دنوړک قولا یی بڼوړه لټو و چنگال تیر، په لمووری بچوړک پراو ده کات.

بازوړه (که.): باسک.

بازوړانه: پروانه: بازوړه.

بازوړ (نمرده.): باشو، واهه.

بازوړ (نمرده.): واهه. — ی: واهه.

بازوړه: قوړل و باسکی قه لټو.

بازوړ (بابا.): نبله ق، بازوړ، مانگا یا وولاخی بهرزه و نازاللی په ش و سپی. قوړل، باهوړ.

بەسناھە: پیتشور، پیتشورنیان، کۆنە، مێژوو، باب و باپیرەکانی پیتشور. —
 ی: پیتشووپی، مێژووپی، دێرینە.
 بەستیک (باک.): جوورە شیرینیەکی لە دۆشاوی دروست دەکری.
 بەستورە: باسوورە.
 بەستوو: پروانە: باسووق.
 بەسزان: مێژووزان.
 بەسقەنە: دەسقەنە، باسکی قەننە، کە زۆرتەری لە دارە ئالووبالو دروست دەکری.
 بەسقەندە: پروانە: باسقەنە.
 بەسقەنگە: پروانە: باسقەنە.
 بەسک: (باک.) پەیک، (هەمرا.) باهو، بازۆلە، چەمیل، چەنگ، نێوانی جومگە دەستی و نانیشکییە. بستوو، بستى، ملە، کەل، تەپۆلکە، ملەشاخێکی باریک و یا نەستوو و کورتە، (هەک.) دەستە، بەرە، کۆمەلە.
 بەسکەبەسک: پروانە: باسکەسەگ.
 بەسکەداو: تیل، دیرەک، دیرەگ.
 بەسکەسەگ: جوورە سەگێکی باریکە وە تاجی دەچی بەلەن لەو گەورەترە، بارکی کۆلە سەگە و دایکیشی تاجییە، (هەمرا.) دوپەرە سەگ، دوپەرەگ.
 بەسکەمەلە: جوورە مەلەیهکە بە جوولاندنی باسکان نەجام دەدری.
 بەسکەموجاپ: باسکە موجاپ، دەسکی موجاپی.
 بەسکە (هەک.): دەستەبەندی، دەستەبەرتی.
 بەسکە: بەسکە: بازى بەسک، تۆلەندى، تۆلەندى باڵ، قسۆل بەسک. بازە، حەمایەل و یا چتیکى وایە، کە لە قسۆل بکری.
 بەسکرو: گۆزین، باس لیکراو، لیدوواو، ناوبراو، نێوبراو، (باک.) پێژنا.
 بەسکردن: لیدووان.
 بەسکڵو: کلازینە، رەبەل، (هەمرا.) قەلاتینگ، جوورە رێواسیکى قسۆلەنە و نەستوو و گەلەپانە.
 بەسکوول (باک.): گەمەیهکە بە باسکیتی نەجام دەدری.
 بەسکە موجاپ: پروانە: باسکەموجاپ.
 بەسکی جفاره: مۆدە، دارجفاره.
 بەسکیش: داریکى درێژە سەرێکی بەنیلەویە سەرەکی تری لە موجاپ (هیش) قایم کراوە، مژانە، مژانکە، مشان، باسکیش جووتى، (باک.) باسکی هەفرکانی یی.
 بەسە: جۆشی چاو، تەمخوومە، گری و دوگمەیهکە لەکاتی چاوتیشدا لە پێلوی سەرەوی چاو پەیدا دەبێ. (هەم.) بۆ خۆشی. چەشنە پارچە قوماشیکیشە.
 بەسەبار: هەفته‌ییکى پر بارانیه له مانگی تازارتدا.
 بەسەبیل (باک.): بەغیز، خۆپەرست. داواکار. (باک.) — ی: بەغیزی، خۆپەرستی. داواکاری.
 بەسناھە: نامیلکەیهکە، کە چەند سەر برده‌ییکى تێدا یی.

بازووبەن: چتیکە لە زێیا لە زێویا چەرم دروست دەکری و لە قسۆل دەخری.
 بازووبەند (باک.): (باک.) بازبەند، بازى بەند، باهووبەند، قسۆلەوانە.
 بازووبەس: زەمەمەى بى دەنگ و خامۆشى ئاوورەپرستانە لە کاتی پەرستێدا.
 بازووی دەرگا: لاشیان.
 بازە (باک.): باز (بائەندە).
 بازى (باک.): وەکوو بازۆ وایە. سترانیکى کوردییە.
 بەسزى: (رەوا، هەمرا.) وولآخی بەرزە لاق سەپیە، (بەسک.) باز، (مەسک.) پەل سەپی، بەلەک. (بابا.) هەمرا. وەردێنە نانی، یاری، گەمە، گالتە، گەپ، کایە.
 بەسزى بەن: پروانە: بازى بەند.
 بەسزى بەسک: باسک بەند، بازبەند، قسۆلەند، تۆلەند، تۆلەندى، باز، نەو جوورە بازەیهکە لە باسک دەکری.
 بازبەجە: بووکۆکە، چتیکە کە مەندالان گەمە یی بکەن.
 بازبەن: زۆراندن، زیانکردن، لە دەست چوون.
 بازبەوان (بابا.): گیایەکی بەهاریە گۆلى رەنگ پیاوێزى دیتى.
 بازى هەوایی: بەرزە هەواییە، بەرزە هەواییە.
 بازۆ (باک.): مەزو، شار، بازۆر.
 بازۆگێل (باک.): سەرۆکی شاری، شارەوان. (باک.) — ی: شارەوانی.
 بازۆی: شارستانی، شاری.
 بازۆلە: لێروکولک و کووانیکى پیسە لە مەندالانى ساوا دیت، کە حەوت و چەلەدارى و دەرەبى دەیکوێ، گۆیا مەندالانى ساوا سەرماى لێبدا و یا ژەکی زۆر بچووا دەری دەکات، دەلێن نەگەر پیتستی مەشکی پەشی لى نریت دەپەرستێت، گۆیا نەگەر لە ناو زگی بیت دەیکوێ. مەرووی بازۆلە دەمانیکە لە شیرى دایکیدا بێسوونە و بێدەنێ نەوی ناو زگی دەردەکاتە دەرە، (کۆ، خۆ، گرتە، زەرتە، بازۆلە، هەمرا.) هەلیز (گیایەکە).
 بازۆن (باک.): باوەشین.
 بازۆ: بنازۆ، لێخو، (دەر.) پەن، دەنگى بە.
 بازۆر (هەمرا.): بازاپ. — کە: بازاپ و سەوداکردن، (باک.) شار.
 بازۆر گێل: شارەوان. — ی: شارەوانی.
 بازۆلە (نەردە.): بازۆلە.
 بازۆلە: نەخۆشیکە لەبەر موسڵدانی نێرینەى ساوا دەدات و میزى دەگیرى. (نەردە.) بازۆلە.
 باس: بەسەرەت، دەنگ و باس، خواس. (هەمرا.) ناگا.
 بەسارک (باد.): ئێرکولەر.
 بەسەر (باک، مەسک.): بایهکە لە بەهاریدا دیت. بەغیز، بەهەوا، هەوایی، کاو، لوت بەند.
 بەسەر: شووتیکە با زۆر بێگرتە، ناوی پووبار و دەرەندیکیشە لە ناوچەى بازبەندا.
 بەسەری (باک.): بەغیزی، بەهەوایی.

باسوخ: (که.) باسوق، باستیک، باستق، سجویق جووره شیرینیه که، که له دژشاو و نیشاسته و بادام دروست ده کری.

باسووخواس: دهنک و باس، دهنک، تهرزه نو.

باسوور: (باک.) (باک.) لپکه که کریمیکه زیان بده غل و دانان ده گه یمنی.

باسورمه: گوتشتی قیمة کراوی تیر خوییه له گمل بهار اتا لهناو ریخولدها هله ده گیری.

باسووق: باستوق. جووره خوارده مینیکه له نیشاسته شیلای تریستی دروست ده کری و ده کرتیه سملک سملک.

باسی: (باک.) لاسایی، لاس.

باسی کرن: (باک.) لاسایی کردنمه.

باش: چاک، چا، چی، زیع، خاس، قنچ، نهیته. — بیون: چاک و خاس بیون. — کردن: چاک و قنچ کردن. ساخ، خوش، لشم ساخ. پوزباش، شوباش و نیترو: و اتا نموکا تاعت به خوشی و ساخی به سردا رابری. له باشغالان کورتکراوه توره بوسه چاوه کانی ناو نم فهرهنگه.

باشار: چاره، دهره قمت، تورانی، زیان. — کردن: چاره کردن، دهره قمت هاتن. — ناکری: چاره ناکری.

باشهفار: (باک.) نیواره باش.

باشهال: پروانه: باشیل.

باشهواله: بالنده ییکی تیریا و جوست و چالاکه. (شار.) باوه شتاوه له، کسیتکه سینی یا چتیکه تری بده ستوه بی و پروا بده ست ناوه له بی.

باشتر: چاکتر، خاستر، قهنجتر، نهشپا.

باشترین: چاکترین، چاترین، قهنجترین.

باشوؤ: (باک.) پوزباش.

باشهغیان: جووره ماریکی نمستوری دریزو زهرده و سرکلکیشی خره.

باشهه: شغل و نیشانهی خرمنا نه.

باشوک: (باک.) باشور.

باشووک: باشووک، (دهر.) وات. بالنده ییکه پاوی چوله کان ده کواو ده یان خورات.

باش و بووش: خوش رابوراردن.

باش و بووش: دست بلاری، مالیه خورایی دان.

باشوور: ژورو، نیوهر، نیوپر، وهشت.

باشوک: سقر.

باشووهک: باشور، بالنده ییکی دندوک که اونه ییه له باشور

چکوله تره: پاوی چوله کهی ده کات.

باشوؤل: پاشول، پاشیل. کوش بمره لیبته یه.

باشی: چاکی، خاسی، قهنجی.

باشیق: باشور، سقر.

باشیق: گوندیکی کورده کانی یغزیدیه که توتیه باکوروی روژه لاتنی مروسل.

باشیل: چاروکه ییکه ژنان له کوتلیان ده کمن دوو سهره کهی خوارده وحشی به پشتیانوه دهبستان بونهی حتی تیکن، پاشول.

باشغیان

باشووک

باشیل: (هورا.) باخل، باغل، باشول، پاشول چاره که.

باشیلا: مروی ناواره.

باشی و بووش: باش و بووش.

باشاندن: باراندن.

باعه: باره ی ناوالته.

باعه بلع: باره ی ناوالته.

بارغ: (هورا.) باخ، تیار. (باک.) دره خشان، زیندو. — کرن: هاندان. — بیون: توندوتووه بیون.

باغات: باغان، باخان.

باغار: (باک.) به چوارناله غاردان.

باغان: باغات. بژگه لی باغه.

باغه: (موک.) باخه، چتیکه له بنیشست دروستده کری (کاوچوک).

(باک.) دهنگی توند و سخت: جووره برینیکی پیسه له چوار پهلای وولآخی به رزه دیت سمی دریزو ده کات و له کهلکی سواروی و باری ده خات.

باغهال: (گو.) باخل، پزی، (هورا.) باشیل.

باغمان: باخمان، (باک.) باغان. — ی: باخوانی، (باک.) باخانی.

باغچه: باخچه، (باک.) به خچه.

باغچهوان: پروانه: باغمان. — ی: باخوانی.

باغچه ی ساواییان: خوتندن گیه که بومندالانی تممن ۴ — ۶ سالی.

باف: (جه، پوز.) کشت و گرزکردنی بمن، یا ده زو له زور یاداندا.

تورنگمر، جول، رتسند.

بافدهنگ: (جه، پوز.) خوپسند، بی هوش، له خوبایی. — ی: خوپسندی، له خوبایی بیون.

بافت: (هورا.) باو، کات، همره، شایان، رهوا، شایسته، ماف. — کردن: خمرج کردن، چواندن. چنین.

بافته: نوار، هونراوه، جووره قهیتان و یا شریکی پانه له ناریشم و نیترو دروست ده کری له لیوار کوا و سیخمه دهرویت.

بافره: که تیره ی سپی.

بافله: بافله، باب قله، نووی پسرولمانی کونه فله یه.

بافو: (نهرده.) تریاک.

بافور: وافور، سبیلی تریاک.

بافیاک: حتی چنراو. قسه ی هله بستراو.

بافیاک: پروانه: بافیاک.

بافیش: (بابا.) فیشال، (دهر.) فیشار، تروتوپ. — کمر: خوهلکیش، به چاوروار، چاوروار کمر، (هورا.) پارچه چی. — کردن: خوهلکیشان، به خورین.

بافین: تمنین، هونینوه، چنین، هونین.

باف: (باک.) باب، باو، باوک. باو، دهستور، شیره.

بافیرا: (باک.) باب برا، برای باوکی.

بافک: (باک.) تیره.

باكهش: بابووتر، باكيش. كهلمشاخ، نيسيتيكان وكوپه ليدان بۆنموى تاهه لآمسى و نمشتهرى لى بدن. نمشتهر، هواكيش.

باكهش گهرقن: كهلمشاخ گهرقن له شوييتيكي لمش به بى نموى، كه بنووكى نمشتهرى بريندار كرى.

باكهف: خشتيكة باش سوير نمبوويتيموه و كه بخريته ناو ناو هملوهرى.

باكهراڻ: هه لآمسان، پمغان، (باك.) پرمون.

باكهراڻ: هه لآمسان، (باك.) پاچين، پوم، (باك.) فزين، ناووسان، پدغين، پهيدا بونى يا لمرگدا. تسوپه و قهلس بون. فيزكرين، بهمبو بون.

باكهرفه: (باك.) : ميوى شين و نهگه يشتوو.

باكهوور: سمرور، ژوورو، لاي چهپ، بىباي شماليش ده ليين. كوردستانى — : كوردستانى ژوورو.

باكهوزيرك: (باد.) : كپتوه: بايهكه بهدم باوه بيارى.

باكهيش: باكير، بادكير، باكهش، واكيش، (خۆ.) گلوته.

باكهيا: (نمرده.) : شويى باكر، باكير، باخون.

باكهيا: (باك.) : چوارناله، غاردانى وولاخى بهرزه به چوارناله.

باكهيا: (باد، برا، باك.) : كپتوه. باي بهمير.

باكهياڻ: (باك.) : بانگير، بانگوش.

باكهياڻ: خشتيكة تمراو سوير نهكرابيتيموه له ناويدا هملوهرى.

باكهياڻ: وورشين، بامشت، وهردهوا، شوييتيكة بابيگر تيموه.

باكهياڻ: (باك.) : گوندور، بانگور، بانگوره، بانگوره، باگوردن، باگردين، بانگردين، (ههوا.) : بانگولين، بانگولين، شولمان.

باكهياڻ: (باك.) : بانگير.

باكهياڻ: (باك.) : باگردان.

باكهياڻ: باي توندوقايم.

باكهياڻ: كپتوه لوكه.

باكهياڻ: (نمرده.) : بايهكه له ناوه ندى شمعا و سعبادا.

باكهياڻ: خلوور، تل — بونموه: خلوور بونموه، تل بونموه. — كردنموه: خلوور كردنموه.

باكهياڻ: (باك.) : مشار.

باكهياڻ: (پهوا، كۆ.) : باگردان.

باكهياڻ: چيايهكى بآنده و سهخته له باكورى باكهياڻ نصيبينييه.

باكهياڻ: جووره نهخوشيتيكة له گونى مرؤقان ددها و دهى ناوسيتى لمير فيزوههوا.

باكهياڻ: باكا، شويى باكر، باكيري سمرى قهليانى.

باكهياڻ: كپتوه لوكه.

بال: قوله كراوهوى ناوى (بالهكانه) بۆ سمرچاوهكانى ناو نم فخرهنگه. بالى بالندان، شاقيل. (فه.) قوڻ، نيوانى شان و نانيشكى، به قولى جلكانين ده ليين. پال، بال، ناو، نيو، دوپ، همنوپ، لبال يهكان: له پال يهكان، له نيوانه كترى نان. پيوانه ييكة له سمرى پهنجمويه تا كه پۆ، نههنگ. دهست، له سمرى قامكانمويه تاشان.

باكهياڻ

بافى: (باد.) : بادام.

بافيتى: (باك.) : بابيتى.

بافيتى: (باك.) : بابيتى.

باق: (باد.) : لاق، پى، بهلك. (باك.) : باقه، ته لآبى، قهفت، گورزه.

باقا دهست: مهچمكى دهستى. باقايى: جومگه پى. (باد.) : سوز.

باك: (باك.) : نيرتكي سيرو پيازيبه.

باقاڻ: پروانه: باقانن.

باقاڻ: باقباق كردن، باپانن.

باقه: بهسه، (نمرده.) بهسته، (باك.) باق، (دهر.) مملو، سهاره، سوواله، گورزه، باوهشيك گياوگوله، كه درواو بهسترايى. دهنگى بزى و پتوى.

باقه: باله، باره بى زنار.

باقهباق: بالبالى بزنييه يا هى پتوييان، باعباع، قالهقا.

باقهبهس: همر چتيكى باقه پى بهستري — ي پى ده ليين، بهستبهس.

باقهبهس: باقبهس.

باقهبينه: (مرك.) : گياهكه لهدم ناواندا به كۆمىل شين ده بى و گمزيك بآند ده بى و گولتى بۆره و باقه پى بهستري، به ههمو گياهكه ترى واش ده ليين، كه باقه پى بهستري، فيزوك.

باقهباق: هواروداد، گازنده.

باقه: ژهنگى قاب و مسيكييه كه پروكيتسى نميتى كه ماست و چيشت و همر شلمهنييتى تپى كرى — ي دهكات و اتا ژهنگى تپيدها. مرؤى نهخويتندوار كه بدوى — ي دهده كوى.

باقهصمات: (باك.) : پسكرويت، شه كمر لمه.

باقل: (باك.) : پاقله. كلتيچكى دوگى ممرى.

باقله: پاقله.

باقله كوليياڻ: باقله كولاو.

باقله كويى: (باك.) : بۆلى.

بالهك: (باد.) : باقله.

بالق: (دهر.) ماسى گموره، مانگا ماسى. كاريله يا بهرختيكة له زگى دايكيدا يا دوواي بونى توشى دهردىكى بى چارو بى دهرمان بووى.

ههول: بهرى هنجيريه، كه له سهره تاي هاريندا ديوره ريتى شو جار بهرى تمراو ده كرى، (خۆ.) شو چمند دهنگه هنجيرانه يه كه دوواي وهراندنى ههول بهر بهداره كموه ده ميئنموه.

بالقونه: (سوو.) : نيرتكيه پياز، (ههوا.) تهره ليلان.

بالقوين: دهردىكى بى دهرمانى كاريله و بهرخانه.

بالقور: (باك.) : گمل، پان، ميگل.

بالق: پروانه: باقيه.

بالقيه: باقى، جووره دروومانتيكه.

باك: له (باكور) قوله كراوه تيموه بۆ سمرچاوهكانى ناو نم فخرهنگه، سام، ترس، ساف، پهروا، دهرهستى، كيتمخوا، همراس، بهباك: دهرهست، باكداد: دهرهست، بى باك: بى پهروا، شتيا، گوهره.

باله‌خانی: باله‌فری، باله‌فره، باله‌لیکدان، باله‌به یک‌دانی پهلومور.
باله‌خانه: (هسو.) کوشک، (دهر.) پانه‌لبان، تالار، شانشین، شانشین، سمرخان.
باله‌خانه‌ی قاپووسانی: کوشکی هاوینی.
باله‌شنه (باک.): سمرینی چکوله‌یه.
باله‌شوره: باله‌شوری، باله‌تدیه.
باله‌شوری: جووره نه‌خوشی‌یکه که له پهلوموران بدات بالی شو‌ده‌کا و ده‌یکوژی، باله‌تدی.
باله‌فره: فره‌فکردنی مغل بیالی، بالنده‌یی‌یکه تازه بالی گرتی.
باله‌فرکه: (هورا.) باله‌فری.
باله‌فری (هورا.): باله‌فرکه.
باله‌مکان: خیتاکی کورده له باشوری کوردستاندا.
باله‌مکه: داریکی دریزه تخته‌یه‌کی لمسری قایم کراوه خوژ و زلی پی کۆ ده‌کرتیموه.
باله‌مکی: بهرازان، تیره‌یه که لم سئ گوندانه داده‌نیشن: باله‌کیان، سرشمه، دیلیمزیا، که کمونونه‌ته وژواوای باکوری شاری رهوانزیه.
باله‌مکیان: شاروچکه‌یه که لمزیک دیانا له باشوری کوردستاندا.
باله‌نه (هورا.): شه‌پیلک.
باله‌وان: باله‌مان، شیپوریکی گموره‌یه و لمسر شان داده‌نری. چمرخ، شاهین، سه‌قمر، سه‌قر، بالنده‌یی‌کی گوشت خوژ و پاوکمه.
باله‌وگرتن: بالگرتن، فرین.
باله‌یی: تیره‌یه‌کی کورده له عیراقیدا.
باله‌یاز: بالیوز، بالووز. سمریاز، گزیر، پولیس.
باله‌یازخانه: بالیوزخانه.
باله‌یالی (باد.): مرم‌میرشا، هوماین، بلوری.
باله‌یست: کستی‌که همدوک بالی له‌پشته‌وه به‌ستراپی.
باله‌یست کردن: به‌ستنی همدوک بالی مردم له پشته‌وه.
باله‌یستن: باله‌یست کردن.
باله‌نه (لو.): تمشوی، تمور.
باله‌نۆ: پالتو، قاپوت.
باله‌نۆز (باک.): دش، خوشکی می‌دیه.
باله‌نۆ سووله (مرک.): بالنده‌یی‌یکه وه تم‌نه تعبایله ناسراوه، چمورکه.
باله‌نجه‌نجه: بالنده‌یی‌یکه له کوتر گجکه‌تره له سمرده‌می فرینیدا باله‌کانی وه که خنجه‌ریان لی دی.
باله‌نار: پهمدار، بالنده، فرنده، پهمور، (هورا.) پهماور، پهموره، پهمنده، مملوره، گیانداریکه، که به‌باله‌ی.
باله‌سوه‌که: سیوره‌فله، بالنده‌یی‌یکه نیواره و سبه‌پنان پستر ده‌گه‌ری و ناتوانی‌نیشی.
باله‌دریز: پشوردریز، پشودار، بارقؤل، به‌پشو، ددان به جمرگی خو‌داگر.
— ی: پشوردریزی، ددان به جمرگی خو‌داگرتن.
باله‌شنه (شو.) (باک.): سمنیر، سمرین، سمنیریکه به قولای چناب.

وَالْمَخَاتِبَةُ

بِالْآخِرِ

بِقَدَرِ

بِال (باک.): له گڼل، کن، لا، نک، جم، لبال، له لای، له کن، بالی
بالندډان، سرنج. بالاخوډه دان: سرنج دان.
باله: بهرن، نغدام، نادگار، قدم، قتمیل، دریزې چت. سهرهوه، بان، ژور.
بالهبرز: کله گت، بالابند، شیکه، شاگه.
بالهبرزه: قامکی ناهندییه، قامکی سییمسی دمه، هلمه قوته.
بالهبلند: بالابرز.
بالهپوش: عابا، بالتو، قاپوت.
بالهته (دهر.): گولی داریکیه بهر که ی له نیرگوله کهیدا دیاریکه ی.
بالهدهست: بالادس، دهستدریز، دهست پریشتهو. — ی: بالادسی،
دهستدریز.
بالهپروان: ناوینه گوره که بالای مردمی تیدا دیار بی. په نجره ییکه
له نریک بنمیه جو پروانکی و باکیشی.
باله: کاریته، تمزه.
بالهشمه (نمرده.): بالیشمه.
بالهشمه (نمرده.): بالیشمه، داریکه، که له دولای تاقهیدا داده نریت بز
نوهی داره کانی سهری تاقه که سهره کانیان بخرنه سهروان.
بالهفر (باک.): فرژکه، فژوک.
بالهپروان (باک.): فرژکوان.
بالهاف (باک، باد.): جل شوشتن، جل شورین، شیو،
کول. چتمه کی که بز شوشتن نامه کرابی. — کرن: شیو کردن، جل شوشتن.
(باک.) — ی: نافرتهی جل شور، ژنی کول کمر. سوینهی جل شوشتن.
بالهکودن: دریزوونی قدم و بالا، گشه کردن، بهرزو نوه.
بالهکوت (فه.): کورته بالا. کولینه.
بالهکول (شو، هورا)، کورت بالا. کولینه.
بالهگهره دان: بونه قوریانی بهرن و بالا، خوگیران بهدوره ی یکیکیدا.
بالان (نمرده.): تله، دار.
بالانندن: باراندنی ناوالان، قاراندن، (زن). کورپاندن، (باک.) بارپن،
کالندن، کالین.
بالانویین: ناوینه ی بال پروان.
بالانی: جوهره نیستریکی بچکولانه یه، که پتی ده لین نیستیره گایلیکه.
باله: باړه، دنگی مهر و بزانه. نسیی گچکه، (هورا.) نوما. (باک.)
حزل، گورج، گیل، تی نه گیشتهو. باړه ی کاریاته. دهست کیشی چهرمه.
له باله.
بالهبال: دنگی بزانه، باړه باړ.
بالهبان (جا، شو.): ناوینه، نیستری زهلام و قلمو و به کار. (هورا.)
بالنده ییکه له بازی گوره تره راوی پیده کری. خوشر، شاتر. (موک.)
دههژ. یه کی که له نامراهه کانی موزیک. شپپورکی گوره یه لاسهر
شاندا داده نریت. بازی توار، بازی میتنه. — ی: وهکو نیستری زل و
لنده هوز. خوشری، شاتری.
بالهقه (باد.): میوه یا تمه کارت که تاکتا کیکی پیگه یشتی. (باک.)
ترتیه که له پیشدا بگاتی. نیشانه. سهره تای گهینی میوه یه.
بالهته: برانه: باله ته ی.

بالتشمه: لاشيپان و داري داره‌پاي سمرده‌رگا و پهنجره‌يه.

بالا فش كردنموه: بال فشمو كردن.

بالقدهان (باک.): پالدا نموه.

بالق: سمره، بانگ، قراسه، قرامير، پي گه‌يشتو، پي گه‌ييك، شه‌يتاني بوگ، شووگام، ليفكام. (باک.) — بوون: پهرفين.

بالک: له ناي (باله‌کيان) قوله‌کراوه‌تموه بوسه‌سرجاوه‌کاني نايو نم فمهرنگه.

بالکگشه (خق.): چاووپاو، شات و شوت.

بالکگه (باک.): سمنير، سمرين، باليف. همر چتيکي وه بمر چتيکي قورس بدری تا پای گری بالگهي پيده‌لین.

بالگرتن: فرين.

بالگرتموه: فرينموي بالنده.

بالگک (باک.): سمنير، سمرين.

بالگوک (باک.): سمنير.

بالگه (باک.): سمنير، سمرين.

بالگيف (باک.): سمرين، سمنير.

بالنه: بالنده، فرۆکه.

بالنچ (فه.): سمنير، سمرين.

بالنده: پهلومور، مر، پمردار، (خق.) بالدار، فرنده، پمروور، (زن.)

پمريده، ممل، مه‌لمور، پمروور.

بالنده‌ي خانه‌کي: بالداري کموي.

بالنده‌ي کموي: بالداري کموي.

بالنده‌ي گؤشت خؤ: بالنده‌ي گؤشت وهر.

بالنده‌ي گؤشت وهر (همورا.): بالنده‌ي گؤشتخؤز.

بالنک: جووره ترنجيکه.

بالنگو (نمرده.): بادپنگ، بارپوته، تۆي گيايه‌کيه.

بالنگي (باک.): سمنيري ژير پيپانه.

بالو (باک.): همرنمبي، که همرنمبي، به‌لای کمموره.

بالور (باک.): خلور. — بوونموره: خلور بوونموره.

بالوره: (خق.) به‌لوره، (جا.) گوزانيه‌که به‌سمری قامکان له گمروو

ده‌دری جا پيکديت. بالوره‌يکي، که کورپان ليتي ده‌دهن: هه‌يارو.

ده‌لينگي هه‌ليچراوي ژنه پوه‌ندانه.

بالوري: پروانه: بالوره.

بالوز: باليوز.

بالوکه: (همورا.) بالورکه، بالوکی، (باک.) بالويک.

بالون (فره‌نسييه.): بالاف، فرۆکه.

بالووپال (باک.): به‌راوه‌ل، به‌روده، فراوان، خوش.

بالوور (باک.): قورونه جووره (قوروني مريشکي) يه.

بالووفک (باک.): سمريني چکۆله.

بالووک: بالۆکه، گمفه.

بالووک ده‌ش: خال.

بالۆکه: گريه‌کي گچکه‌يه له لمشي مرۆقاند ا پيدا ده‌بي.

بالووکه (کۆ.): بالنده‌يکي گچکه‌يه وه‌کيو کولله وايه قامکيکي دريژو چوار لاقی هه‌يه و به پيپانيش غارده‌دا و ده‌شفری لمشي زه‌رد و بالی سووره، کولتيپانيش ده‌خووا وه‌کيو زه‌رووش خوويی پيس ده‌مري، بۆليوي تستور زۆر باشه، سمری سی سوچه و ناو قه‌ديشی باريکه. جۆلاکمه، حوشتري خووا.

بالووکي (همورا.): بالۆله.

بالول (باک.): لولله، بۆي.

بالووله (ده‌ر.): بابۆله.

بالووله: پاروو.

بالوون: پروانه: بالون.

بالووين: بالباز، باليوز.

بالووين‌خانه: باليوز‌خانه.

بالويک (باک.): بالۆکه.

بالي: کورتکراوه‌ي ناي باليسانه بوسه‌سرجاوه‌کاني نايو نم فمهرنگه.

بالي (همورا.): بالدارينه.

باليشت (لو.): سمرين.

بالتشمه: داري سمريني گورگه و داره‌پاو سمرتاقه.

باليف (همورا، کۆ، بار.): سمنير، سمرين، (باک.) هه‌کا، پالگو،

پالگه.

باليفه (موک.): دۆشه‌گيکه پري ده‌کمن له کا يا پووش بۆ نيتو لانکي،

(همورا.) دۆشکه‌له، (همو.) باتمان.

باليفک (باک.): سمنيري گچکه.

باليفوکه‌ي ماري: جووره کرميکه.

بالين: سمنير، سمرين، ديره‌کيکه، که وه‌بهر ديواي شکست ده‌درت تا

نمروخي.

بالين: سمنير.

بالينه (همورا، ده‌ر.): ملوانه‌يکي نهرمه له چهرم و پمرو و پالاتاني

دروست ده‌کمن له ملي کمر و تيستر و گاو تيستري ده‌کمن تا نيبر برينداری

نه‌کات و نازاري پي نه‌گه‌يني، (همو.) کۆپه‌لان. چتيکه له پمرو به‌مري

دروست ده‌کري وه‌ له‌سمر تمه‌که‌ي مندال داده‌نري و منداله‌که‌ي له‌سمری

را‌ده‌هیلن، يا کريکار ده‌يخاته سمر سمر و يا شاني و چتي قورسي له‌سمر

داده‌ني.

باليوز: باليوز، بالباز، سدفير، شابه‌ندر، (باک.) بايلوز. — خانه:

بالوتزخانه، شابه‌ندرخانه.

بام: با، ده‌با، بۆ په‌له و جه‌خت ده‌خرتته سمر فمرماني کسيکي نديوي و

ناخوهر و ناخوهران: بام پروا، بام بريڤين، بام برۆم. په‌شتاله، ژاله، چمرده

بامهن: له به‌همن کورتکراوه‌تموه.

بامبوو: قاميشيکه وه‌ حه‌يزه‌راني ده‌چي.

بامبوول (نمرده.): فيل، که‌لک، ساخته، جادوو.

بامجان (نمرده.): بايينجان.

بانگلیز: باگردان.

بانگلیز: باگردان.

بانگه مهل: ناوازه‌ی بالنده.

بانگور (باک.): باگردان.

بانگور (سور.): خلور. — بونموه: خلور بونموه. — کردنموه: خلور کردنموه.

بانگور (باک.): باگردان.

بانگوش (پروا.): نمو کسمیه باگردانی لسمری بانی بگیتی به پاره و که بهفریش باری بیمالی، (باک.) بانگیتی.

بانگوشی: بانگیتی.

بانگوله (دزه.): میتولکه.

بانگوره (باک.): باگردان.

بانگوویر (موک.): شانمیتیکی پان و ددان تیرو درتزه سنده گل و زبلی پی بلو و پرورش و پهلشی بیستانانی پی کت ده کمنموه.

بانگه لهان: گریان به دهنگی برمز، شین و شیوه نکرند.

بانگه پشترلو: (باک.) خوه نندی.

بانگه پشتن: گازکردن، چرین، بانگپشتن. — کردن: بوشایی و زه ساهوند و یا بونانخوردن یا بونیده‌نی خوازتنی کسپیک، (باک.) قه خوه نندن.

بانگیاری: یانه.

بانگیز (پروا.): بانگوش، باگردان گیتی، بانکوت، نمو کسمیه باگردانی لسمری بانی بگیتی. باگردان. خلور بونموه‌ی گاشه برده‌انه له کتیرانموه.

بانگیز پان (باک.): گیتی پان.

بانگپشتن: بانگپشتن.

بانگی شیوان: بانگی سمره‌تای شعوی. کاتی سمره‌تای شعوی.

بانگین (باک.): هاوار، بانگ، گاز، چرین، (نمرده.) چتیکه لسمری سمره‌ه پی، لای سمره‌ه.

بانغا (نمرده.): مرارتکه نمندازه‌ی با نیشان بدات.

بانغال (نمرده.): بهفرمال. سمریان. سمرمال.

بانوکه (باک.): پارچه زهریکی کوتراوه.

بانو (باک.): بانوو.

بانوک: کسپیکه گزلیک و یا برمز و کاریلای نمبان و بهمر دایکیان و یا یه‌کیکی تر بختاوه. بانک.

بانوو: سمری کیتو یا مله و گردی درتیز، بانی، کیتو، چیا، (دهر.) بمن، (همر.) خات، پای، خام، خاتون، بانووی بانووان: خامی خاتمان.

بانوونه: خاتوونانه، خاتمانه، یایانه.

بانووچکه: همره‌بان، بانی زور چکوله‌یه.

بانوه لبان (دهر.): باله‌خانه.

بانی

بانی (پروا.): کیتو، چیا، بانوو، ته‌لسمری شاخ یا گردتیکه که ته‌خت پی، سمریان، (باک.) برمز، بلند، لای زوروره. — کتن: چوونسمر، و سمرکووتن.

بان یه‌ک: تیکرا، لسمریه‌ک، که‌له‌که.

بانیه‌کنیان: لسمریه‌کتری دانان، که‌له‌که کردن.

بانیه‌جه: پروانه، بانیه‌زه.

بانیه‌زه: ژوروتیکی نزمه که سمریانه‌کی وه‌کوو به‌ره‌یوان یا حوش پی بژ ژوروتیکی برمز، که لسمریه‌یه پی، (بابا.) سمریانی بچووک و نزم، بانووچکه، سمریانووچکه، بانجیله، بانیه‌جه. (شا.) تارمه.

بانین: دانرآنموه. باناندن، دو‌یاره و به‌رخ‌ستنه‌ه، بادانموه‌سمر، گمراندنموه.

بلو: به سمردا هه‌بون، لسمر پتر بون: نازاد باوی له زیره‌کیدا به‌سمر قوتابییه‌کاندا همدیه. کوورتکراوه‌یه (ناوی باوه‌مه‌یه) بژ سمرچاوه‌کانی ناو نم فم‌همنگه. (پروا.) باب، باووک، باث. دیراوی بیستانان. (خو.) بمس، تیچن، تیر، تیرا، — بون: تیراهیتان، تیپه‌لاتن. (موک.) پوز و شمو باشییه له زارواوی مندالاندا. باث، نمریت، شووین، ره‌وشت، باقت، داب، یاسا. — ی نمواوه: واتا موده‌ی کتون بیه. بره‌و، به‌ره‌ه: به‌ره‌ه. پی. — سی بره‌ه. قازانج، سوود، به‌ره، لا، پای، سمرکووتن، پیروزی، به‌خت، باوی منه، باوی تویه: لای منه، سوودی تویه.

بلوا: باوکی دایک و باوک، باپیر.

بلواگوره: باوکی باپیر.

بلوام: بادام.

بلوان: مالی دایک و باب، بابان، خرمان، پی. — پی کسم و بیتنوا.

بلوانه (پروا.): پاساری، نیره‌ی چوله‌کانه.

بلواخی: جیاز، نمو چتمه‌کانه‌یه، که له مالی باوکمه له‌گمل بووکی ده‌تیردی.

بلوه (خو.): دیراو، بژ، گول، (پروا.) بابه.

بلوه‌نیرک: نالقه‌ی مسین یا ناسنینه.

بلوه‌پیاره (بابا، جا، همر.) زریاب، زریاووک، میردی دایک.

بلوت: بایمت.

بلوه‌حیز: باووک حیز، حیزاب.

بلوه‌خوونی (بابا.): باوه‌خون.

بلوه‌خوله (همر.): گمه‌یتیکی مندالانه‌یه به‌دوره‌ی خویندا دسووپتن.

بلوه‌خولی: بابه‌خولی.

بلوه‌خون (موک.): بوک له مالی میردییه‌یه بژ یه‌کمین جار، که بیتنوه مالی بابی و بانگپشتن بکری — ی پیده‌لین، (همر.) بابه‌خون، (دهر.) دزه، (باوه‌خوند، (بابا.) باوه‌خوونی، (پروا.) زرا.) پی بوایی، (پروا.) پی بووکی.

بلوه‌خوند (دهر.) دزه، (باوه‌خون).

بلوه‌خوون: پروانه، باوه‌خون.

بلوه‌و (موک.): له‌آپیزان، خمه‌لوه‌ر، (همر.) بارپیزان، نیوی مانگی نیه‌ه راستی پایزیه. (همر.) بیترا، بیرانه، بیتنه، بهیتنه.

بلوه‌پ: پروا، به‌قا، بایق. — کردن: پروا کردن، دل بچوون. — پیته‌پتان: پروا پیته‌پتان، چسپاندنی چتیک له دلدا. پی. — پی پروا، باوه‌پکه: پرواکه.

بلوه‌ره: بیتنه، بهیتنه.

بلوهره ک (باک.): بای سهخت.

بلوهره پهنه کړیا (همورا.): باوه پرکار.

بلوهره پیکرېو: کمسټکه پروا و به قای پیکرېو.

بلوهره پیکرېو: پروا و به قای کړدن.

بلوهره ډار: پروا مندن. — ی: پروا مندی.

بلوهره ډکار: پروا کار، به قاکار. — ی: پروا کاري.

بلوهره ډکړدې (همورا.): باوه پرکړدن.

بلوهره ډکړی (باک.): باوه پرمندن.

بلوهره ډگران: گرانباوه. — ی: گران باوه ډری.

بلوهره ډگومان (باک.): دووډل، نیگمران له همسو چټیکیدا. (باک.) — ی: دووډلی.

بلوهره پمنند: به باوه ډی، باوه ډکړی. — ی: به باوه ډی، باوه ډکړنی.

بلوهره پنامه: (باک.) باوه ډوک، پروانامه: به قانامه.

بلوهره ډو (همورا.): بینه، بهینه.

بلوهره ډوک (باک.): باوه ډو، به قانامه، پروانامه.

بلوهره ډی: پروایی، به قاک، گور.

بلوهره ډین: میوه یا گه لایه که با وهراند بیتتی.

بلوهره ډیرک (باک.): چزووی دووېشک و نیتر.

بلوهره ډن (بابا.): زړدایک، ژنی باووک.

بلوهره ډیر (باک.): پیوه سیری. (باک.) — ی: پیوه سیری. بای سور.

بلوهره ډن: نامیز، ناووش، هامیز، (همورا.) واووشه، باووش، ته لیک، کوش و بهر سینگ. باوه شیک دار یا پووش، نامیزیک گیارو چتی تر.

بلوهره ډن (همورا.): جوهره گمیده کی مندالاتیه.

بلوهره ډن پیداکړدن: له باوه ډن کړدن.

بلوهره ډن گورتن: گرتنه باوه ډن، له باوه ډن کړدن.

بلوهره ډن (باد.): هلو.

بلوهره ډن: (باک.) باشین، باوډن، باوه شینک. — کړدن: باوه ډن کړن.

بلوهره ډن (باک.): باوه شین، بارووشه.

بلوهره ډنک (باک.): باوه شین.

بلوهره ډن: سمخرته، سیم تنه.

بلوهره ډن: نه گمرچی، هرچمنده.

بلوهره ډن: بارلی.

بلوهره ډن: گوښ و شل بوونی کار و بهر خانه له بهر نه خوشی باره لی.

بلوهره ډن: سید، له نیو کور داند — یو ټو کمسه ی به کار ده بن، که له بنده که دد بچیته سمر پدیا مبر (محمد) (د.ج). پروانه: بارلی.

بلوهره ډن: دهر ډیکه تووشی بزنان دی و پیوه ده فیرتی: هیندیکیش ده لټین نه خوشی که له چورار پهلی کار و بهرخی بدات کوژی ده کا دهی ناو سیتی و ناتوانی پروات.

بلوهره ډن: باویران، توف.

بلوهره ډن: باب برا.

بلوهره ډن: — ی نیوزک: ملما، باید که له ناورگیدا قوړه قوړی بکا.

بلوهره ډن: باویران، (همورا.) زهن، وشن، قوشاران.

بلوهره ډن: باخوش، ساخ، گموره.

بلوهره ډن: باخوشت، ساخت، گموره تر.

بلوهره ډن: به پیوه نارزوو و ویست: نمو خوار دنه یا نمو بهر که باویرانی نارادیه: به نارزووی نمو. بابه تی ددان، شایانی ددان، واتا به ددان ده خوری هینده نمرمه.

بلوهره ډن (نمرده.): نا پرو، نا پروو.

بلوهره ډن: بینه، بهینه.

بلوهره ډن: به سردا زل و چیره بوون.

بلوهره ډن (همورا.): باوه ډن.

بلوهره ډن (باک.): باویشک. داریکه بهر که له پیوه گه یاندنیدا هلوهره ډن.

بلوهره ډن (باک.): باویشک هاتن.

بلوهره ډن (باک.): باویشک هاتن.

بلوهره ډن: باب، باث، بار.

بلوهره ډن: پاساری، چوله که ی نیره.

بلوهره ډن: ووتیه که له کاتی شیوه نیدا به کار دتیری.

بلوهره ډن: له کاتی دوو انیکو خوشی سیتیدا به کار ده بری، باوکه کم، باوکه.

بلوهره ډن: باب برا، باویرا، برابراب.

بلوهره ډن: حیز: حیزاب، باب حیز، (همورا.) باوه حیز.

بلوهره ډن: بابی، باقی.

بلوهره ډن (فه.): باب، باووک.

بلوهره ډن (نمرده.): بابه گموره.

بلوهره ډن (نمرده.): جنیردان.

بلوهره ډن: چامدانی، باوډل، جوهره سندو قتیکه، کمل و پهلی تیده خری و ده سیکشی هیده یو هلوگر تی.

بلوهره ډن (بابا.): پژ. شوین، پروشت، بانک، نه گمر به چاوکی — تماشا ی بکرت.

بلوهره ډن (همورا.): دهر ډیکه وکوو باداری وایه تووشی مالان دیت.

بلوهره ډن (باک.): بادار، روماتیزمدار.

بلوهره ډن: باوی.

بلوهره ډن (همورا.): گموره، (همورا.) قمیج و پیج، پنگای پیچاو پیج و خوارایی ریگایانه له بادانه هودا، نانیشک و سوچی خوارایی ریگایانه.

بلوهره ډن (دهر.): ژاوک، نارووشک، (باک.) بهنژین، باووشک، هونژین، دابچیرنی زاره له کاتی خاوبوونه و یا خور بردنمه و بهی نموهی، که پیوه خوشی.

بلوهره ډن: باویشک هاتن.

بلوهره ډن: پروانه: باویری.

باوه نامه

بایجان

بایجان: بایینجان.

بای داراوس: (همورا.) داراوس.

بایده: بادیه، کاسه.

بای دهپور: بای خورنشین.

بای پوزاویه: (باک.) بایی بترین.

بایز: ناوی نیرینه.

بای زهمن: بای سخت.

بای سبیا: بای سوا، بای پوزهلاتی.

بای سخت: (باک.) بای گوپ، بارهک، بای زهمن.

بای سوا: پروانه: بای سبیا.

بایسور: جوهره نه خوشییکه.

بای شهمال: (باک.) بایی کور، بایکه له باشوروه بهر به باکور ده روات.

بایق (نمره): باوهر، پروا، بهقا، پایمداری.

بایله: جوهره تفراتیکی زور ناسک و تنکه، که زور جارن با دهیدرتی.

بایلکه: باویله.

بایلوز (باک.): دهولممنند، بالیوز.

بای نهرم: (زهن.) سوزه.

بای واده (موک.): بایکه له کوتایی زستانی دیت بهفری ده تاوتینیتوه.

بایی: نرخ، مز، بهما، نرجس، چمندایی، شو شوتیبه بایی چندیه:

واتا نرخ چنده، (بابا.) بهمورا، فیزدار، خوپسند، له خو — بون:

خولی گوران، بهمورابون، (باک.) باداری.

بایده: له گمن.

باییر: بایمر، چول.

باییس: پیوسته، گهره، همدی بی، بایست، هو.

بایین کور (باک.): بای شمال.

بایینجان: بادینجان، (باک.) باجان، گیایکه بهری وه کو کوله کی:

دینی بهلا پشمو قاهویی ده کرتیه دولمه و چند جوهره چیشتیکی تر، به

پیشاری له چوری سووزه نه کداران بری زور باشه.

بایینجان سووی (همورا.): تماته.

بایینجانی سوور: تماته.

بایینجان سیاه: بایینجانی رهش.

بایی هوا: خوپسند. — یی: خوپسندی.

به: ناو دهکات به ناوه لئاو و پولی (خواهند، مهند، دار، یار) ده گپرت:

— هونر: هونرمهند. — هیز: هیزدار، بهوش: هوشیار، بهنگا: ناگادار.

بوسوینده. — خودا، به پیغمبر: واتا سوینده که بهناوی خودا و

پیغمبر. هو، مایه، بونه: پرتو که کم به دارا دا بوناردی:

پرتو که کم به هو دی داروه بوناردی. وه، ده، قاقزه که بهموراد

رویش: قاقزه که وه همورا رویش، به ریمدا رویش: ده ریمدا

رویش. وهک، وه کو، وه بون وچواندن. کمسم نمدیتوه — شیوهی تو:

واتا وهک شیوهی تو. بون هاوپی یی، له گمل، ویکرا، بهسرمیزیموه

پرو له کوردستان ده کم: به هاوپی سمریزیمیزیموه پرو له کوردستان

بلوچلی: (موک.) باوهرلی، بهپوله پاییزه، چتیک خری سپی قزدار زور سوکه له پاییزاندا له گیایان پیدا ده بی، له بهر زور سوکی همیشه بهدم باره له خولاندایه ده لین باوهرلی بایه کی بهسه.

بلوچ (باک.): گل کیشانموه، قوونکه و نیرت به گل پر کردنموه، بهر هلمستی جیگایه کی به خول پر کردنموه.

بلوی نووی: باوی تازه.

بلوینی: نی باب، چتی باب، بابانه.

بلهاتن: هاتنی با. هاتنبا، وه باهاتن، بهبابون.

بلهنجیر: هنجیرتکی بی تامه، که له پیشدا پیده گات.

بلهر (همورا.): به تال، چول، خالی.

بلهوپ: هوپ، بای هوپ، رهشبا.

بلهوز (باک.): بای سخت، رهشبا.

بلهوپ: (باد.) نارس، پتا، پیسیر، درم، هلامت، (باک.) هالموت.

— ی: پیسیری، هلامتداری.

بلهوز: لیشت، توفان.

بلهوس (باک.): رهشبا، بای سخت.

بلهوش: هوشیار، ووریا.

بلهول (باک.): پروانه: بهوس.

بلهوه: شوروی کنار باخجان. شاهینی ترازو، (ژا.) بندهست،

ژیردهست، (همورا.) تخته ی پان. دهست یا باسک. زیر، زور. داری

داره پای وه تاغی. باسکی کیتی.

بلهوه: داری تاشراوی چور پالو، ده کرتیه چور چیهوی دهک و

پهنجه ران. شان و قول. ناسو. لاشیان.

بلهوه بند: (دور.) دزه. بازو بهند، بازی بهند.

بلهوه دار: مرزقی چور شانه ی بهخوه.

بلهیز: بایه، بهیار، بوهر، زوی نه کتارو، زوی به که چتی تیدا نه پروی،

چول. هو، هیز، سراسیمه.

بلهیف (باد.): بادم، بایام، بهداری بادم و بهر کهشی ده لین. چهقاله.

بای (همو.): قازانج، سوود، باو، لا، بای تویه: بهلای تودایه و سوودی بون

تو تیدایه، (همورا.) بی. شمشه، شخارته.

بایام: بادم، باهیف.

بایه (زهن.): بادی، جام.

بایه رخ (دزه، همورا.): حمل، بهقا، پروا، نهمه گ، ده گمر. جیگا — ی

نیه: بی نهمه گ و پشتی بی نایستری.

بایه خدار: بهقادر، نهمه گدار، پروادار. — ی: بهقادر، نهمه گدار.

بایهر: بیور، دهم، سپر، نه قهری، بهیار، بوهر، باهیز.

بایه ف (جبا، که.): (سو.) چهقاله، کالشین، نواشینک،

(سو.) شواشینک، بهدار و بهر کهشی ده لین: — .

بایه فوش: کونده بون.

بایه مو: بایه ف.

بایهوان: کمشتی بایی، گمبیه که به بای ده روات.

بایه فوش

به قیامتی (کۆ): داره داره، پەتی پەتی، باویش بو مندالیکی ده کرتسه،
که تا: داره داره، بکات، ده ده به تبه تبه، ده ده تبه تبه، باویش.

بهختهوهر: بهختیار، (باک.) بهختکمنوک، کامران، بوختیه‌یش، خودان بهخت، بهدلخوواز گه‌یشستوو. — ی: بهختیار، خودانبه‌ختی، خو‌شبه‌ختی، کامرانی، هات، هیوان.

بهختداز: بهختیار، خو‌شبه‌خت. — ی: بهختیار.

بهختپه‌ش: چاره‌په‌ش، بی‌بهخت، به‌دبه‌خت، کول‌ول. — کردن: بهخت بردنبه‌ست. — ی: چاره‌په‌شی.

بهختکهنوک (باک.): بهختهوهر.

بهختکهنوک (باک.): بهختهوهری.

بهختکردن: چرواندن، خمرچکردن، بل‌وکردنوه‌ی دراو. چوونه‌ی په‌نگ.

بهخت نه‌مغه (ه‌مورا.): بهخت وهرگه‌پراو.

بهخت وهرگه‌پران: چاره‌په‌ش برون.

بهخت وهرگه‌پران: چاره‌په‌شکردن.

بهخت وهرگه‌پراو: کوست کمرتوو.

بهختیار: کامران، بهختهوهر، بوختیه‌یش، (باک.) بهخت کمنوک، خردان بهخت، بهدلخوواز گه‌یشستوو، خاوه‌ند بهخت. — ی: بهختهوهری، خودان بهختی، خو‌شبه‌ختی، کامرانی، هات، هیوان. ه‌وژیک‌ی گموره‌ی کورده له کوو‌یستان‌نیدا.

بهخچه (باک.): باخچه.

بهخچه‌شان (باک.): باخچه‌وان.

بهخه‌مته: خزمه‌تگوزار.

بهخه‌م (فه.): کول‌لی‌ره، کیتک.

بهخش: دان، بلا‌ویو، بورین، بهش.*

بهخشان: بهخشین، بهخشش.

بهخشان‌دن (باک.): بهخشین.

بهخشایش: بهخشش.

بهخشهر: لی‌بور، چارپوش، هشازا.

بهخشران: نازادکران، لی‌بوروان.

بهخشریو: نازادکراو، تیله.

بهخشش: ده‌سوازی، ده‌سینه، (نمرده.) شاخسی. خه‌لات، بهخشیش.

بهخشنده: چارپوش، لی‌بورور، ده‌قشر، بهخشمر، دل‌فراوان، کس‌یکه زور پاره یا چتمه‌ک به خه‌لک بدات. — ی: ده‌قشری، بهخشمری، دل‌فراوانی، به‌زوری پاره و چتمه‌ک به خه‌لک دان.

بهخشیش: بهخشش، چیشستانه، خه‌لات، (باک.) پی‌مزرک، چتیکه گموره‌یکه بیدا به بچو‌کیکی، به پیاوه‌تی پاره یا چتمه‌ک به‌خه‌لک دان.

بهخشین: خه‌لات‌کردن، پاره یا چتمه‌ک پی‌شک‌ش به کس‌یک کردن به خ‌و‌پ‌ای، چال‌لی‌پوشین، لی‌بورین، خو‌ش‌ببون، بهخشان، بسورین، و‌ه‌شکردن، بورین، بوران، لی‌خو‌ش‌بون، بوران‌دن، جمبه، نو‌به‌خش، (باک.) دل‌لی‌خو‌قه‌کران، (ه‌مورا.) چنومیرد.

بهخشینه‌وه: بهشینوه.

به‌خ‌و‌ده‌هاتن: خ‌و‌دا‌پ‌ژتن و گموره‌بون.

به‌خ‌و‌زیو: پروانه: به‌خ‌و‌ره‌ژو.

به‌خ‌و‌کردن (نمرده.): به‌خ‌و‌کردن.

بهجک: بهجکه، پرو، چاره.

بهجکه: بهجه، بی‌چو، مندال، (دهر.) وه‌جکه، بی‌چو‌ی گیانداران. — ناسک: کارما‌مز، بی‌چو‌ه ناسک. — ناهو: بهجکه ناسک. — خو‌گ: کورده‌له‌پ‌مراز، بی‌چو‌ه به‌مراز. — سه‌گ: توت‌ک‌سه‌گ، توت‌ک، توت‌ته‌ک‌وله، گوجله‌سه‌گ. — شیر: بی‌چو‌ه شیر، شیر‌ک‌وله، شیر‌ک‌وله. — کمر: بی‌چو‌ه کمر. — کمر‌و‌شک: بی‌چو‌ه کمر‌و‌شک. — کتک: بی‌چو‌ه پشیل. — ک‌وتر: بی‌چو‌ه ک‌وتر. — م: به‌ل‌کم، به‌ل‌کو، به‌شقم. — مار: بی‌چو‌ه مار. — مه‌لی‌چک: جو‌چکه چ‌وله‌که. — مه‌یون: فخره مه‌یون. — مشک: فخره مشک. — و‌رج: پار‌ک‌وله، فخره و‌رج.

به‌ج‌کو: به‌ل‌کو، به‌شقم، به‌ل‌کم.

به‌ج‌نگ: گیاندار‌یکه، که به پ‌چ‌بی‌له‌پ‌یدا کردنی چتاندا.

به‌جو: بی‌چو.

به‌جو‌ه: بی‌چو.

به‌جو‌له: بی‌چو‌له.

به‌ج‌شت (باد.): به‌م‌شت.

به‌ج‌موت ف‌و‌ش‌و‌ره‌وه‌م‌وه: به‌ج‌فت ناو ش‌و‌ریا‌گ‌مه، بی‌ش‌مرم، بی‌ناو پرو، کاولی.

به‌جت: گیتج، گیت، مات، سرگ‌م‌شته.

به‌ج‌نینک (باد.): ه‌مناری نه‌گه‌یشستوو.

به‌ج (باک.): شانازی، فیز. — کردن: شانازی کردن. بهه، پهه، په‌خ، فه، خو‌ه‌ش. ناف‌مرین. پ‌و‌یس‌مر ر‌و‌ش‌ت‌ن‌یش به‌کار‌ده‌ری.

به‌ج‌به‌هر: به‌نا‌گاه، نه‌م‌ستوو، بی‌دار.

به‌ج‌هل (ر‌و‌ژ.): باخ‌ل، نه‌ر به‌ت‌الی‌ه‌یه له نیوانی ک‌م‌ادا، که س‌مر‌س‌ینگ و ک‌له‌ک‌می ده‌گ‌رت‌وه، باوه‌ش.

به‌ج‌ه‌له‌ف‌و‌ش: و‌ورده‌ف‌و‌ش، خو‌رده‌ف‌و‌ش.

به‌ج‌ه‌م‌کردن: گ‌م‌وره کردن و پ‌م‌وره‌ده‌کردنی چتیک.

به‌ج‌ه‌م‌خ: خو‌ش‌خ‌وش، به‌به‌ه، کشک‌ش.

به‌خت: نه‌رد، باو، بای، بهش، ناو‌چ‌م‌وان، چاره، هات، نی‌چ‌ا‌وان، کام‌پ‌ه‌و‌ایی، کام‌پ‌انی، هیر، کام، ک‌وس، ک‌وست، پ‌ل، ده‌رب، چاره‌ن‌وس، نگین، فری‌شته، ه‌س‌اره. (فه.) بی‌: به‌د‌به‌خت، (باک.) نا‌پ‌اک، ته‌پ‌ه‌ش، دل‌پ‌ه‌ش، چاره‌پ‌ه‌ش. نا‌برو، نا‌م‌وس، ل‌س‌م‌ریه‌ختی ته‌بی: ل‌س‌م‌ر ش‌م‌ره‌فی ت‌و‌بی.

به‌ختا: ب‌وتا، ناوی نی‌لی‌کی ک‌وردی نا‌وداره، جزیرا ب‌وتا، به‌درخان پ‌اشا میری نه‌ر نی‌له‌ی بو‌ه.

به‌ختان: بهخت ه‌ی‌ن‌م‌ر.

به‌خته: به‌ران و سا‌بر‌ین، خ‌رت.

به‌خته‌پ‌اران: بارانی‌که له به‌م‌ار‌اندا پ‌و‌به‌ختی خه‌ل‌ک بیاری، جو‌زه‌ردان، به‌خته‌پ‌اران، مانگی مای‌سی‌یه، که ۳۱ ر‌و‌ژه، مانگی دو‌وه‌می به‌م‌اری‌ه.

به‌خته‌م‌ام (زا.): م‌رد‌ومی ده‌س‌پ‌اک و پ‌است گ‌و‌و د‌ل‌س‌و‌ز. — ی (زا.): ده‌س‌پ‌اک، پ‌است‌گ‌و‌ی، د‌ل‌س‌و‌زی.

به‌خته‌م‌وار (زا.): م‌رد‌ومی ه‌ی‌من و ده‌س‌پ‌اک و خاوه‌ند د‌ل و ده‌روون.

به‌خته‌م‌واران (ه‌مورا.): به‌خته‌پ‌اران.

به ده ستموه دان: دانه ده ست، دانی چتیک به یه کییک له پووی زۆرداری یا
 فیل و فهره جوه: کابرا پیاو کوژه که ی دا به ده ستموه. لاوازیوون و له کممی
 دان: فیساره کس بهم نه خؤشییه داویه به ده ستموه.
 به ده ستموگر دن: بریتییبه له چوونی میتره بۆلای ژنی خۆی یه کممین جار.
 به ده س ریکه پوین: له سهر چنگان پۆشتن، سهر چنگانه.
 به ده ق: تموار، نه گۆپار، ده قدار، گیاندار و سهرزاری به که یف، ساز،
 ناماده، پارالووه.
 به ده ل: ساخته، ده سترکرد.
 به ده م: قسه زان، قسه بهوان، به دم و پل، به زمان، به د، سهرزاره کی.
 به ده مار: نازا، سهر شوپ نه کمر، به مهوا.
 به ده سه مهوه دان: له دوودان، لغاو پۆشل کردن، ده رخوااردانی چتیک به
 چتیک تروه، وورده وورده نه پووش و په لآشه ی به به دم ناوړه که وه.
 به ده سه مهوه پوین: سهر نگر ی بیون، هه لنگووتن.
 به ده م و پل: به دم، به زمان، به د.
 به ده م و دوو: قسه زانی قسه خۆش.
 به ده م یه که وه: به سهر به که وه، به دم یه که وه، په یوه ست.
 به ده ن: نه نام، نه نام، ناوگ، تپوش، لهش، قالب، هر، به نیدن، تن،
 به شمن، (باک.) به چک، جهسته، تن، کلۆخ، لهخت، (زا.) شوره،
 دیواری بهرز.
 به ده ن: لهشی، نه نامی، (باک.) به شمنی.
 به ده و (مروک.): نه بهز، خۆش بهز، زۆر غاردهر، گیاندار چم سپان.
 (باک.) به ده به به، زۆر جوان. (ههرو.) خیرا، گورج، توندوتۆل.
 به ده و به هاتن: گرد گه پان، به ده و به چهره خیان.
 به ده وری خۆه لآتن: خۆ جوان کردن، خۆ پازاندن وه.
 به ده به خت: کییکه تی، گین، (باک.) که به تلی، که زیکور، دل بیتیش،
 (باک.) کزۆک، چاره بهش، پۆز بهش، خۆ به سهر، خاک به سهر، پرنسی،
 قه مشقه، کلۆل، به لنگاز، کلۆل، بۆزه، (باک.) به پوک، بووژما،
 بووژمان، به تار، (باک.) به لنگاز، پهریشان، خه مناک، شهل، هه زار،
 بی ده سته لآت، سه لآ، گردا، ویزار، به ده چاره، به دنگین، سیاتاله،
 سیاهاره. ستمه کار، زۆردار، زۆر خراب.
 به ده به خت خۆم: خاک به سهر خۆم، ده ستمه شکار خۆم، خوه لی به سهر ی من.
 به ده به ختی: نامه د، به ده چاره یی، به دنگین، دامای، هه زاری، ژسواری،
 شهلشی، کلۆلی، مهینه تی، چاره بهشی، بی چاره یی، به لنگازی،
 رۆز بهشی، سه لآ، گردا، بۆلات، پارس، پارسه کی.
 به ده به سهن: به دیسان.
 به ده دبئی: قهرز کویر، وام کویر.
 به ده بهان: به دبستین.
 به ده به یین: له نه ستاندن وه دا چیه درێژ.
 به ده بۆ: بۆ دین، دیندار، بۆ گن. — ی: بۆ دینی، بۆ گنمی.
 به ده بیژ: به دگۆ. — ی: به دگۆیی.
 به ده دببن: که سیکه هه میشه به خرا به تماشای دوو پۆز بکات. — ی:
 به خراپ پووانینه دوو پۆز.

به خؤنازین: بایی بیون، شانازی به خۆ کردن.
 به خۆوه: له سهر خۆ، به میژ و توانا.
 به خۆوه به ستن: یه کییک به خۆ به به ستنی له کار و فهرمانیکیدا،
 به خۆ به ستن.
 به خۆوه بیون: قه لمو و تپیک سهرای.
 به خۆوه زیو: زیرهک، ووریا، نازا، کارین، که سیکه به به نه جی شان و قۆلی
 خۆی بژی.
 به خؤدا: سووینده که به ناوی خۆلآ، به به زدان.
 به خۆیه مهوه: خۆ به خۆی. — ده به ستنی: به خوه به و نه وه سی.
 به خۆیه گردن (نه رده.): به خۆیه کردن.
 به خۆیه: خیردار.
 به خۆیه چی: خوات له گه ل بی، له وه لآمی که سیکیدا ده کوتری، که له کاتی
 رۆشیتیدا، مالآوایی بخووازی.
 به خۆیه هاتن: خۆش هاتن. — کردن: خۆش هاتن کردن.
 به خۆیه هاتن: خۆش هاتی، کاتیک به کار ده بری، که یه کییک بیتته لات و
 رۆز باشی و یا شهو باشی بکات تۆش دوای وه لآمی رۆز باشی
 به خۆیه هاتنی ده که ی.
 به خۆیه: خاوه نندار، خاوه نندار، به خاوه نند. — کران: په روه ده کران، حاملان.
 نیوه، خویدار. — کردن: حاملان، به بری بردن.
 به خۆیه بیون: به بری چوون، په روه ده بیون.
 به خۆیه کار: به بری به بر، حاملین، په روه ده کار.
 به خۆیه کردن: په روه ده کردن، (دهر.) به خاوه نند کردن، (ههروا.)
 وه که که ده ی، په نیوه هتان، به ره به هه هتان، پ اگر تن، به بری بردن، خویداری،
 خویداری کردن، به ناو هاووردن.
 به د: خراو، گه مند، گن، (لو.) چه پهل، خراب، خرا، گه نه زه، گه نه زه،
 (پۆز.) توون.
 به ده نه خه (نه رده.): پوگرژ، پووترش، ناوچاوترشاو.
 به ده نه کهوتن: نه خۆش کهوتنی نا ژال و مالآ تانه له زۆر خوار دنی جۆ یا
 دانمۆل، چوار به یلی په ق گۆت ده بی و ناتوانی بخوولی.
 به ده نه یکردن: نا لآنآ و نه کنکی نه خۆشه به دم نه خۆشییه وه.
 به ده نه به نام: دوو پۆز شهو. — ی: دوو پۆز شهو می.
 به ده نه خدیش: به ده خوا، به ده خوا. — ی: به ده خوازی.
 به ده نه: بیجکه، جکه، بی له، به لآن به تهنی و یا له سهره تای رستاندا
 به کار نابری به لکو ده خرتیه نیوه پاستی پستانه وه: لهوی — م نه دیت.
 به ده نه خوار دین: به کار هاتن، به کار خوار دین.
 به ده نه: به ده ست.
 به ده نه ناو خوار دین: به ده ستنی ناو خوار دین وه.
 به ده نه سه مهوه بیون: به ده ستمه بیون. نزیک بیون، نزیکی تموار بیون. خه ریک
 بیون.
 به ده نه ست: به ده سته لآت، مه رومی ده سته لآت دار.
 به ده نه سته لآت: خاوه ن، ده سته لآت.
 به ده نه ستمه مهوه بیون: به ده سه مهوه بیون.

به‌دۆ (باک.): ناری نیرینه.

به‌دوووه‌پۆیین: پاشموپاش کشانهوه.

به‌دووژم: به‌دووم، شووم، بێ فەق، دۆپ، دوومۆر. — ی: شوومی.

به‌دووژانین: چاوه‌پێ نەه‌کرا.

به‌دووژم: شووم، به‌دووم.

به‌دووژ: به‌دگۆ، به‌دبێژ، به‌دزووان، زووان تاق. — ی: به‌دگۆیی، به‌دبێژی، به‌دزووانی.

به‌دۆ (باک.): ناوی نیرینه.

به‌دۆ: خراپه، گەندێ، خراوی. — کردن: خراپه‌کردن. دیتن: به‌دیم کرد. به‌دۆ، ناری: خۆتەندت؟ به‌دۆ خۆتەندم. — بسون: خراپ بسون. به‌دیارکەوتن.

به‌دیاره‌وه‌بوون: ناگاداری کردنی چتیەک.

به‌دی کردن: بینینی چت له‌ دووره‌، به‌چاو کردن، په‌چاو کردن، وه‌دی هێنان، (هه‌ورا.) به‌سه‌رکردنه‌وه، پێکه‌وتن، وێکه‌وتن، منه‌کردن.

به‌دیال (باک.): فێل، نۆیه، نۆزه.

به‌دیالانی (باک.): یارمه‌تی.

به‌هر: کوژتکراوه‌ی ناوی به‌رنجه‌یه‌ به‌سه‌ر چاوه‌کانی ناو نهم فەرهنگه‌ (کەل، زەن، باک.) پێش بۆ کاته، به‌هرله‌تۆ: له‌ پێش تۆدا، به‌هرتر: پێشتر، به‌ری نیوه‌پۆیه: پێشی نیوه‌پۆیه، له‌به‌ر چاوی تۆم دانا: له‌ پێش چاوی تۆم دانا، بار، به‌ر. به‌ری داران، میوه‌ی دارانی به‌ردار وه‌کوو: سێو، هه‌نار، قه‌یسی، هه‌لوچه، گوێزو بادام و نیتەر، مندالیکه، بێجۆیکه له‌ نیتوژگی دایکیده‌ی. مندال، بێجۆ: به‌راقیته‌ی: به‌راویژن، ژنه‌که به‌ری هاویژن. (باک.) به‌رد، کوچک، ته‌وه‌نی. (هه‌ورا.) ده‌رگا، ده‌رک. پێش، به‌رگرتن: پێشگرتن. پێشه‌وه، لای پێشه‌وه، به‌رگه‌ده. تووکی به‌ری مرزقان، مرداره‌به‌ر، به‌یژ، مووچک، (باک.) ریف. مرداری، نازاد، سه‌ره‌به‌ست، به‌ره‌لا، به‌ریبون: نازاد و سه‌ره‌به‌ست بسون. — دان: نازاد و سه‌ره‌به‌ستکران هه‌وساره‌که‌ی له‌ ده‌ست به‌ریبوو. تووانا، به‌رگه، تاقه‌ت، به‌رانبه‌ری، به‌رگرتن: به‌رگه‌گرتن. به‌لغ هی سه‌ماوه‌ر و نیتەر. (شهم.) پوو: به‌هرله‌ من که: پوو له‌ من که. — ی خۆدان: رووتیکردن، ته‌ماشاکردن. سه‌ر، له‌پ، به‌ری ده‌ستی: له‌پ ده‌ستی. ژێر به‌ری پێ: ژێر و بێ پێ. هۆ، مایه، بۆنه، سه‌باره‌ت، له‌به‌ر پاسپاره‌که‌ی تۆ هاتووم: به‌ هۆی راسپاره‌که‌ی تۆوه‌ هاتووم. به‌ش، پش: به‌ره‌ دروینه‌یه‌ک: به‌شه‌ دروینه‌یه‌ک، به‌شمان: به‌ره‌نان. کفار، په‌ر، لا، لان، نه‌ویه‌ری چۆمی: نه‌و په‌ری چۆمی، نه‌و به‌ر له‌ به‌ره‌ خۆشته. یاد، نه‌زیه‌ر، وانه و هه‌له‌به‌ست له‌به‌ر کردن: وانه و هه‌له‌به‌ست له‌ یاد گرتن. پۆشین، له‌ش، تن، به‌رگ له‌به‌ر کردن: جل پۆشین. به‌رینی، به‌رینایی، پانایی، نه‌و چیه‌ به‌ری پانه. مەمک، له‌مه. سینگ، سینه. خوری، به‌رکرن: خوری له‌ پشتی نا‌والان کردنه‌وه. گولله: به‌ری تفنگی، به‌ری تۆپی: گولله‌ی تفنگ و گولله‌ی تۆپی. لا، کن، نک، جهم، به‌ من قاهات: بۆ لای من هات. بۆر (ا). پێشه‌وه: به‌ره‌دم، به‌جۆ به‌ره‌وه: به‌رۆ پێشه‌وه. به‌دوای هه‌رناویه‌که‌وه‌ بنه‌وسێ ده‌یه‌کاته ناوی به‌که‌ر: په‌نجبه‌ر، فەرمانبه‌ر. به‌رنه‌، نه‌وکه‌سه‌یه‌ چتی به‌سات. کەل، وه‌به‌ره‌هاتن: به‌کەل بسون، هاتنه‌به‌ر. کۆتایی، پێگه‌له‌به‌ره‌ناچی: واتا پێگه‌ دووره و کۆتایی نایه‌ت. یه‌که‌م، یه‌که‌مین: نۆیه‌ره. به‌رینی، پانایی: به‌دۆی درێژی جاوه‌که‌ یه‌ک به‌ره. دووبه‌ره. تیره، به‌ره‌باب. کورتی: له‌به‌ر بران: کورتی هێنان.

به‌هر (هه‌ورا.): به‌ره، (هه‌ورا.) له‌ی، گلیتم.

به‌هرا (باک.): به‌لا، با، به‌لا، دا، بۆ فەرمانه: به‌را نازاد بێ: به‌لا نازاد بێ. (لو.) به‌رخ، کارزۆله.

به‌هرا به‌هر: به‌رانبه‌ر، به‌رامبه‌ر، پوویه‌پوو، (هه‌ورا.) وه‌راوه‌ر، (ده‌ر.) وه‌رانوه‌ر، پێک، ته‌راز، چوویه‌چوو، هێمێل، هاو زۆر، هاو نه‌به‌رد، هاو ته‌رازوو. پوویه‌پوو، ده‌سانده‌س. — ی: به‌رامبه‌ری، رێکی، ته‌رازوویی. پوویه‌پوویی، ده‌ساوده‌سی. هاو زۆری، هاو نه‌به‌ردی، هێمێلی، هاو ته‌رازوویی.

به‌هرا به‌هری: به‌رامبه‌ری.

به‌هرا به‌رن: نه‌خۆشیه‌کی جهرگی به‌رنانه.

به‌هرا به‌پیل (ده‌ه.): به‌رامپیل، کۆلوانه، به‌ره‌له‌پیه.

به‌هرا ت: مووچه، جیره، په‌سووله، چه‌ک، حواله‌ سالانه‌ مووچه‌یه‌که‌ گه‌وره بۆ ژێر ده‌ستانی دیاری ده‌کات، (باک.) جووره‌ ماسیه‌که‌.

به‌هرا ته‌ (باک.): که‌لاک، لاکه‌ تۆپیوتکه، که‌ له‌ ده‌شتا فڕێ درا بێ.

به‌هرا تۆز: مووچه‌خۆر. — ی: مووچه‌خۆری.

به‌هرا تێ: چتیکه، که‌ به‌ به‌رات ده‌دری.

به‌هرا تێ: تیره‌یه‌کی کوورده له‌ هۆزی سووێسی.

به‌هرا (باک.): لێدان، ته‌کان، له‌رز.

به‌هرا وه‌ (هه‌ورا.): پایه، (باک.) پێله‌یه‌که‌. (هه‌ورا.) — ی: هه‌له‌که‌ندن.

به‌هرا و: وراز، خووک، (فه.) گوراز، خووک، خووک، (ده‌ر.) وه‌راز، که‌می که‌ گاجووت گچکه‌ ته‌ره و کلکی کوورته و دووسه، به‌رازی می: ده‌ر، مالۆس، ماویه‌به‌راز، مه‌هو، (فه.) ساگه‌وان، به‌رازی نیر: یه‌کانه. به‌رازی کیتی، (باک.) به‌رازی که‌دی، به‌رازی که‌وی، (باک.) به‌رازی که‌وی، گورانه. جانه‌ره‌ری که‌ی که‌وی و کیتی و مل کوورته و

به‌راز

نه‌ستوو و بۆزه به‌ نیره‌که‌ی یه‌کانه و به‌ مییه‌که‌ی ده‌ر یا مالۆس ده‌لێن وه‌کوو سه‌گ به‌ جاریکی چوار پێنج کوورده‌ی ده‌بی، به‌راز زۆر میمێلی کشتو کاله به‌تایه‌ته‌ی مه‌ره‌زه و جۆ گه‌فتماشمی و زۆریش حه‌ز له‌ به‌می و پیاز و خووگانه‌ی ده‌کات، هه‌ر زه‌ویکی زه‌له‌دار و یا زۆر ره‌ق و په‌تووبی گاجووت نه‌توانی بیکێلی چهند دانه به‌می یا پیازه‌ خووگانه له‌ر زه‌ویه‌دا له‌ چهند جێگه‌یه‌دا ده‌شارنه‌وه به‌راز به‌ شووین بۆنیدا ده‌گه‌رێ تا ده‌یۆز ته‌مه‌وه‌ هه‌موو زه‌ویه‌که‌ی ده‌کێلێ به‌ شفه‌ره‌کانی و ده‌یانخوا و نه‌سو جار ده‌پوات. قیتکایی سه‌ری شاخانه. (خۆ.) بازگه. (هه‌ورا.) قوتکه، لووتکه.

به‌هرا و: ئێلێکی کوورده‌ی ناوداره هێندێکی له‌ کوورده‌ستانی سووریه له‌ پۆژه‌لاه‌تی شاری حه‌له‌بیه‌ به‌شیکیشی له‌ناوچه‌ی شاری نه‌ره‌زه‌وه‌.

به‌هرا وه‌ (ده‌ر.): داریکه‌ وه‌به‌رجتی قورس به‌ریت وه‌کوو به‌رازی ناشی. (ده‌ه.) مرخه. ددانیکسی ئێستریه، که‌له‌به. (باله.) داری سه‌وانده. گورگه‌ی خانوو. نۆیل، چل مه‌یره: بازناوی ناش، که‌ پێشی ناشی پێ به‌ره‌زه‌کرتنه‌وه. دوودانی گه‌وره‌ به‌ره‌زه‌ و لاخ له‌شش سالیدا ده‌ری ده‌کات. چهند داریکه‌شه‌ ده‌خێته‌ بن به‌رداشی ژێره‌ی ناش. (زا.) هه‌ره‌چتی که‌ چتیکی تری پێ به‌ره‌زه‌کرتنه‌وه به‌رازی پێ ده‌لێن.

بهرافزانی: تیره یکه لمو سی گوندانه داده نیشن: باله کیان، سریشمه، دپلمزیا، که کموتونه ته رږژاواي باکووری پواندزیره، (باله کیش) یان پی ده لیتن.

بهرافزخوړ: تیره ییکي کورده له قمراخ سیروان له بمستی کووستانیدا داده نیشن.

بهرافزو (باک): بهرازه.

بهرافزی: هوزیکي کورده.

بهرافزی می: دپ، مالتوس، شفره نیه.

بهرافزی فیل: یه کانه، شفره داره.

بهرافزو (شم): بهرهورور.

بهرافزو (شم): بهرهوروتر، بلندتر.

بهراس؟: بهر است؟

بهراستا؟: بهر است؟، پاسی. — ی: بهر پاسی.

بهراش (باک): باراش، بهر داش.

بهراش (باک): ناوی جووره چوله که به کییه.

بهراشه (باک): بالنده ییکه.

بهراشو (باک): جلکی چلکن یو شوشتن، (باک) بهراف.

بهراف: تیلکی کورده له دیار به کرئ، بالاڅ. (باک) بهرافشو، (باک) جلکی چلکی (یو شوشتن). بهر داش، بهراو.

بهرافیت (باک): بهر هایت، بهر دهاویرتن.

بهرافیک: (موک) جیاز زپهوشان، دیاریتیکه له کاتیکي، که بروک ده گاته بهر ده رگای زاوای بهر بروکیدا ده کرئ و مندالان هه لیده گرنهوه.

ههراو دیاریتیکه له جوندان بنیر یو دوستان.

بهراف (باک): گمه ییکي مندالانه یه.

بهرافگر (خو): کولتوژ، کولتوژ.

بهرافکردن: بهر دهو، بهر غاردان.

بهرافای (ههراو): هاتنه دهر، دهر هاتن.

بهرافه: بونی زور خوش، بونی پوهان.

بهرافیه: بهر انبهر، بهر امبر، بهراف، تهراف، ناقار، حاست، راست، (دهر) وهرانوه، وهرانوه، (ههراو) قهرافمر، (پوژ) بهر پوژ، بهر بهشت، (باک) جووتمنی، هاشان، همبهر، هه فبر، تهنغال، (باک) بهر دیک، دوو چتی پوه پوهی یه کتری. — بهون: بهر انبهریون. — کردن: بهر انبهر کردن.

بهرامبهرک: بهر انبهری کردن له گمل یه کتری.

بهرامبهری: بهر انبهرک، زانویر، (باک) بروای تای، ویستانی دوو چت له راست یه کتریدا، دست کردنوه.

بهرامبهری کردن: بهر به لیس، بهر بهر کانی کردن، بهر گری کردن، بهر به لستی کردن، ویستانی یه کتیک له پوهی یه کتیکي تر دا.

بهرامبهری فمکردن: دانواندن، بهرین، سرشوپ کردن.

بهرامبهری: بهر امبهری کردن. بهر به لیتنه، کولتوانه.

بهراف (باک): زگ.

بهران: شه که نیتری سی سالییه، خمرت که گیشته سی سالان ده بیتنه بهران، هوزگج، وهرن، (دهر) وهران، وهرن، تیگل، قوچ. — خواردن: ته که گرتن، و ته که گرتن، (نمرده) مژان.

بهرافان: شاخیکه له باشوری پوژاواي سلیمانیه.

بهرافانهنگی: بهر انبازی، قوچبازی.

بهرافانهک (باک): قامکه گموره ی دهستییه.

بهرافانهکی: جووره بهر انبازی کیوری سمورکاری شاخداري قوژ هه لکراوی تووک کورته، نیری بزنه کیویه.

بهرافانازی: شفره بهران، بهر انبهری.

بهرافانهر: بهر امبر، بهر امبر، زهه فبر.

بهرافانهرک: بهر امبرک، کلایین، یاری بهر انبهری.

بهرافانهری: بهر امبری.

بهرافانهری کردن: بهر امبری کردن.

بهرافانو: که پوخت، لووت دهر پریو.

بهرافانویج: جووره بهر وانکه ییکي گموره یه ژنان له کاتی فرمان بهر سرنگیانوه ده گرن.

بهرافانویل (ههراو، کق): (ههراو) ملوانه، کولتوانه، بهر به لیتنه، بهر انبهری.

بهرافانکی: بهر انکه، (بار) قامکی گموره یه، (دهر) پهنجه که له.

بهرافانگه (باک): تهنیل، سست.

بهرافانگه (باک): پمچی مهر و بزانه.

بهرافنی (باک): داری بهری.

بهرافین (باک): پیشکش کردن.

بهرافو: زوی و میوه یکه بهراو بی، ناوی، ناوه نیا، ناویه، ناویزه، پاراو، (باک) بهراف، (ههراو) دهر او.

بهرافوان: پاریزگار: کسیتیکه یا چند کسیتیکن له گمه دا بوز پاریزگاری له جیگایه کی تاییه تی داده نرین. — ی: پاریزگاری، نارینه ک.

بهرافوبهر (ههراو): بهر پوه بهر.

بهرافورده: سهرنج، بهر اورود، جووتمنی. — کردن: بهر هه فدان، جووتمنی کرن. — ی: بهر اورودی.

بهرافوژو: ناوه ژو، بهر وازی، (دهر) هه لکمر دیای.

بهرافوله: بهر وده، گوشاد، پیش ناوه له، بهر بهر له، پیش بهر له، بهر گوشاد، فراوان، پیش فراوان.

بهرافورده: بهر اورود.

بهرافوژو: ناوه ژو.

بهرافوشت (نمرده): بهر وشت، ناوه ژو، بهر وازی.

بهرافودان: پیش ناو گرتن تا ناو بوز شوینه ی پیوسته بجی.

بهرافورده: بهر اورود، تاقی.

بهرافورده: بهر اورود کردن، تاقی کردنوه.

بهرافورده کردن: لیکدانه، تاقی کردنوه.

بهرافورده ی (ههراو): دهر هیتان.

بەرلەپتە: وولاً خىكە بەرى ئاۋىزىتىى بە ناكامى، بەرھاۋىزىتو، بەراۋىزىتو،
(ھەورا.) بەرش ووستى، (پۆژ.) بەرەوۋەن (پۆژنانە).

بهر اوښت: گيان له بهر ټيکه بهر باوي.

بهره‌ویژن: بهره‌ویژتن، (باک.) بهره‌راقیتن.

بهرایوژتوو: گیان لہمیریکہ ہمیری ہاویژتبی، ہراویتہ، ہمراہاویژتوو،
(روژژ). ہمرہون (ہیژژانہ)، ہمرہونہ.

بهر او یلکه: بالنده یکه هاوینان زهره و بهر سینگی پشه پاییزانیش پهنکی مه یلموشین دهی، بهر گاییلکه، بهر گایلکه.

بہرہ رک (ہا۔): بہرایی، سہرہ تایی۔

بهریواره: بهریتواره خوره زرد، دوای نیوهرق.

بهرایی: بهرایی، دمست پتک، لبراییدا: پیشان، لهپیشدا.

بهرایی: پشانی، له‌پیشدا، سمرانگایی، سمره‌تا، (ه‌مورا)، ولتینه،
بهرایی، سمر، به‌را‌هک، به‌را‌هک، پی‌ش‌ه‌وی چیتیک، باوه‌ی، به‌را، فتوا،
برانی، جاوم به‌را‌یی نادا به‌نه‌خو‌شی بی‌ییم.

بهرایی دان: چاو هه لاتن، چاو هه لهاتن، دل بهوایی دان؛ چاو م بهوایی نادا
وابه کزی دارای ببینم.

بهرایی هاتن: بهرایی دان، دل بهرایی دان، چون کوردژ چای بهرایی هات
 باوکی وابه نهخوشی بیینی.

بهره: بهش، بهره همویر، پډن، بهره، بهره‌م‌شکه، بهروویو، دهسکهوت، قازانج، بهره، بهرژوه‌ند، نږمړه‌ی کاری خوټ نازانی، (همورا.) دهرک، دهرکه، دهرکه، دهرگا، بهرژوک، بهرسینگی، نهمسپیه، قایشه باریکه‌کانه، که به بهرسینگی وولاڅاندا تیده‌په‌تیرتی، دهسته، تیره، بهره‌باب، گرو، (باک.) کوهمله، بهر، نه‌تموه، (همو.) قه‌تاره، پیزه دیرو‌تکی ده دوازده دیرو‌ایسه، (سوی.) گوسرژوک، (ثالا.) تیخیه و بهرژوکی ژانسه، قایشیکی پان و پیشوداره به‌بهرسینگی چاره‌ویدا دیت و زینی پی‌ قایم ده‌کرت، په‌لټیکی بنوا هم‌دود دهستی چاره‌ویدا شو‌رو و له‌تنگه‌ی ژتر سکیدا هملده‌کیشری شو چار‌تنگه‌یبه به‌تنگه‌مل‌کیش به‌زینوه توند قایم ده‌کرت و ده‌بستری، هیلمه‌ی گزوی. سامال، ساو، هو‌اخو‌شی دوای بارانه. ووتیه‌یکه جو‌تیار به‌گای جو‌وسی ده‌لی له‌کایتیکدا، که گایه‌ک پشته هیل پی‌واته پروی له‌بووره بی، چتیکسی سی‌په‌له، په‌لټیکی به‌تنگه‌وه و دو‌په‌له‌ک‌دی تری به‌قلتاغوه توند ده‌کرت، (همورا.) خو‌ش، دوای بارانه. (باک.) بلا، با، ب‌فهرمانه.

بهره: پرايختيکه له بهني خوري چتراو دروست دهکړي، (باک). بهرک،
(فه). لهي، (ددر). وږه، (هغورا). بهر، لهي، گلسم، شالينه. پي له
— تپه پړاندن: شول له هلکيشان. بهره له قورده خرستان: سهرکوټن،
رزگاري له کارو فرماناندا. (شو). بهرخ.

بهره‌یاب: نه‌توده‌ی باب، رچه‌لک، بنه‌چه‌که، تیره، پشت، (باک).
باک.

بهره‌بردار: کمک‌معمد، نه‌ختنه‌خته، پیچ‌پیچه، بهره‌بر، لیس‌بره‌خو،
هیدی‌هیدی، دهسته‌دهسته.

بہرہ بہیان: شہرہ کی، دہمہ دہمی بہیانی۔

بەرەبیل^{۷۷} (نەردە): بەرەجوت، بەریل.

بهره‌بین (همورا): زاریتن، به‌نی زارکی مەشکە و خێگە و کوندە و
تێتە.

بہرہ پاش (باک.): : بہرہ پاش.

بەدەپەو (ئەردە): بەدەپە، گەلیم.

بہرہ پیش (باک.): بہرہ پیش.

بېره د شمشي: دارنكي خړي كونه اړه ده كړي به كلكي تمشي له كاتيكيديا
سسوك بي و زوري لاسه رهنه كرابي بونه وي قورس بي و باش
سسور تېنه وه.

بهره‌وقوف: بریتیه لهو گیشه تووتنه له پاش دهرکردنی ملکانه له ههمرو تووتن له کشتیار دستبیری بو خاوند ملک یا ناغا.

بہرہٴ (نہردہ.): بریتی لہ بابت، لہ جیاتی.

بہرہ جفت: بہرہ جوت.

بهره جووت: (مړک.) بهر یوټ، بهار، بهر هجفت، بهر هجټ، وهرز، زهوی و زاری جووتی، بهر ونده زهوی بهی ده لټین، که جووتیتر جووتی تیدا دهکات و بهر و یوومی لی ټوټه کاتوه، دهغل و دانیکشه، که ساله و سال کشتیار له زهوی خویدا هه لیده گری. — دار: رهوار دار، پرسود.

بهره‌جهره‌خانه: چند پرژیکه له پیش جهره‌دا، که مرز خوی تیدا نامه ده‌کات بۆ جهره‌.

بہرہ خووار: بہرہ و خووار۔

بهره‌خیز (نورده): شوو تینکی تاییه تییه، که باری وولآخی لی ده خری.
مینده کیشه، که بهر باوی.

بهره‌ده: پروبازیکی ناوداره له شامی، گه‌لیک زه‌ری و باغ و باخچه‌ی کوردانی شامی که‌وتونه‌ته پیتش‌وی.

بهره‌دایی: ناوونجی.

بهره ده مووکه: دهمو وکانه، دهمو وکانه.

بهره‌دووی (باک.): بهر دوک، پیستی که به لای بنه‌وی دوگی
مهر انموده.

بهره‌دهی: زهویه که، کوتیته نزدیک گوندی.

بهره‌دهت: پخت، (نمرده). چالیکه داوی تیداده‌نینسره. داموسک و یا تدریکه به بنر تئمه یۆ راوه‌سوتسکه.

بهره‌زا: (کۆ، بابا،) یارپه‌زه، (زرا،) خه‌زه‌روک، (خۆ،) جوغه، (هه‌مو)،
خه‌زه‌ه، (هه‌وا،) خه‌له‌ه‌ش، ره‌به‌نۆک، (ده‌ره،) به‌ره‌زه، ره‌به، گه‌یا‌به‌که‌له
نێتو‌ئا‌وێ‌دا شین ده‌بێ و گه‌لای وه‌هێ که‌ره‌زی ده‌چی‌ لاس‌ک و ده‌ماره‌کانی
باریک و په‌ش و قاچین هه‌ستیاران وه‌ زولفی نازدارانی ده‌چوو‌ین چون‌که،
لزه‌لزه‌که‌ به‌ نێتو‌ئا‌وێ‌دا په‌رتشان ده‌بێ. ده‌لێن که‌سه‌تیک می‌زی گیرایی یا
به‌ردی له‌گورچیلکه‌یدا بێ به‌ چا بی‌بخواتوه‌ په‌رسوده‌.

بهره‌زده: بهره‌لا، تری، ویل، سمرگردان.

بهره‌زایی: بهری در کمزیه له پانکھی مازوو ده‌چی.

بهره‌ها: بهر هوا.

بهره‌زبانہ: (تبرده.) بهره‌زمانہ، ثا و زونہی یشتند.

بەرزەوانە (ئە. دە.): ئاۋز، نە، بشتەند.

بھارتیہ ہندو مت (نئی دہلی) و تاتو، تاتو، تاتو۔

بہرہ: بہرہ، درگاہ، کہ وہ کہ بانگہ، مازوہ، ایدہ۔

101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-109

بهره‌ز: بهره‌زا.

بهره‌زان: ورده ژانیکسی دمه‌دمیسه له پیش منداڵ بوونیدا به‌چمند
پژژیک توشی تافرهت ده‌بی.

بهره‌ژه (نهرده): جوی.

بهره‌ژوور: بهره‌ژوور.

بهره‌ژووره: بهره‌ژووره.

بهره‌ژنه: بهره‌ژنه.

بهره‌ژیر: بهره‌ژیر.

بهره‌ژیره: بهره‌خوار.

بهره‌سته (بابا): بهره‌ستی.

بهره‌شکۆن: (هوک) بهره‌شکۆن، بهره‌شکۆن گهره‌یه، که کمیتیک سه‌ری
کیشابینه پیشه‌وه و له ژیر ویدا سیبهر و جیگای دانیشن و حواند نه‌وه
بی.بهره‌شان (باک): بهره‌وان، نیوژیکار. — ی (باک): بهره‌وانی،
نیوژیکاری، نیوژی.

بهره‌ک: بهره‌ک، بهره‌وانکی پزیشک. (نهرده) نه‌ستیره‌ی سیوه‌یل.

بهره‌که (په‌وا): هه‌ره‌ل به‌ری تریه‌که ده‌نک ده‌نک ده‌ست به‌گیشن و
پشبوونی ده‌کات.

بهره‌که‌بهره‌ک: ووتوژ، پیله‌بازی.

بهره‌که‌وا: ناستر، ناستار، (هه‌ورا) به‌تان، (باک) به‌تان.

بهره‌ک و فاد: ژاگ، ژوژه‌سوره، شیلان.

بهره‌که (نهرده): سه‌ره‌ری.

بهره‌که‌لا: بهره‌کی سووری سپی واشه له گه‌لای داره مازوو په‌یدا ده‌بی.

بهره‌لا: نازاد، سه‌ریست، بهره‌زه، گیاندار و ناوێکه له رۆشنتیدا به‌ر
هه‌لستی نه‌بی. — بوون: نازاد و سه‌ریست بوون. — کردن: نازاد و
سه‌ریست کردن، زماندن، خوێری، تر، سه‌رسه‌ری. — کردن: لی‌گه‌ران،
ده‌قزی به‌ردان.

بهره‌لابوون: نازادبوون.

بهره‌لاکه‌ده‌ی (هه‌ورا): به‌ره‌لاکردن.

بهره‌لاکه‌ریگ: به‌ره‌لاکراو، نازاد.

بهره‌لایی: نازادی، سه‌ریستی.

بهره‌م (باک): نه‌مبار، نه‌باری تفه‌نگی.

بهره‌مه‌شکانه: به‌خشینی که‌ری رۆژیکیه به‌هه‌زاران له پتی خودادا به‌
نه‌وه پیت و فهری مه‌شکه‌که زۆری.بهره‌مه‌شکه: نه‌وه به‌شه رۆنه‌که‌ریه‌یه، که دوای ژاندنی مه‌شکه ده‌نیو
دۆیه‌که‌یدا گرد و کۆه‌بیتنه‌وه بریتیه له ژمه‌ که‌ری به‌ک پۆژ.بهره‌مۆ: کار و به‌رخ و گوێلکه‌یکه به‌چه‌شیتکی و اغیری مژینی دایکی
بووی، که به‌به‌ستنه‌وه نه‌بی چاری نه‌کری.بهره‌موو: بریتیه له کار و به‌رخ و گوێره‌که‌یه‌کی، که واز له مژینی
دایکیان نه‌هێتن تا دوور نه‌خه‌رتنه‌وه و یا به‌لامک یان نه‌کریته ده‌م.

بهره‌مۆم: به‌ره‌میو، تله‌بی هه‌نگوینی.

بهره‌میو: خشت و خالیکه له میتری ده‌گیری.

بهره‌فان: به‌شدان.

بهره‌فندر (زا): به‌ردیل.

بهره‌فندیر: به‌ردیل، مه‌ری دووسا لانه‌یه.

بهره‌فنگ (په‌وا، خۆ، ده‌ر): به‌ره‌فنگ (ده‌ردیکه). خوریه‌که تازه
وه‌ختی به‌په‌وه‌ی بی.بهره‌فنگار: وه‌گه‌ژ، ناویش، دوچار. — بوون: به‌ره‌نگاریوون،
دوچاربوون، دوچاره‌تان، ده‌گه‌ژاها، ناویش بوون. (که) — ی:
پالوو.

بهره‌فنی (هه‌ورا): (هه‌ورا) وه‌ره‌نیا، بیراز و چاک کردنه‌وه.

بهره‌فو: (باک) پوهیه، به‌ریه، به‌ر، پوهو: — خۆشی: پوو به‌خۆشی، —
سابلاخی: چوو: پوو به‌سابلاخی: چوو. به‌ر، به‌ده‌م، پیش.

بهره‌فوا (هه‌ورا): ناوه‌ژو، به‌ره‌وازی.

بهره‌فوازی (په‌وا): ناوه‌ژو.

بهره‌فوان: (باک) به‌ره‌فان، (هه‌ورا) ناوه‌نی، نیوژیکار، (هه‌ورا)
ده‌که‌وان. (ده‌ر) — ی: ناشتی، نیوژی، ناویری، (باک) به‌ره‌فانی.

بهره‌فونیزباربوونه‌وه: به‌ره‌و روو بوونه‌وه.

بهره‌فونیزبارکه‌ده‌وه: به‌ره‌و روو کردنه‌وه دوو که‌س به‌ده‌رخه‌ستی
پاستی و دۆی قسه‌یک له نیوانیا نندا.بهره‌فوه: پیشه‌وه. له — له پیشه‌وه. مه‌یدان، ماهه: هینه‌به به‌— نیه.
سه‌ره‌ژوور، (باک) به‌ره‌ژور.

بهره‌فوه‌بوون: به‌ریو نه‌وه.

بهره‌فوه‌ن: به‌رانه: به‌ره‌وان.

بهره‌فوپر دانه‌وه: پیش پتی یه‌کیکی گرتن.

بهره‌فوپری دانه‌وه: پیش پتی یه‌کیکی گرتن.

بهره‌فوبوون: به‌لای بوونه‌وه، لی‌بوون.

بهره‌فوپاش: که‌شانه‌وه. به‌پاشه‌وه.

بهره‌فوپیری: پیشوازی کردنی که‌ره‌وه و خۆشه‌ریستی، له پیری چونه
پیشه‌وه.

بهره‌فوپیش: چونه پیشه‌وه. به‌پیشه‌وه.

بهره‌فوپیشه‌وه‌ووون: چونه پیشه‌وه، پیشه‌چوون.

بهره‌فوپیل: به‌رانپنج.

بهره‌فوخسان: پیشه‌خسان.

بهره‌فوخۆر: به‌ره‌پۆژ، پوه‌خۆر.

بهره‌فوخووار: سه‌ره‌لی، لای خووارووی چت.

بهره‌فوخوارکه: به‌ره‌خواره.

بهره‌فوخووارکه‌ده‌وه: ناردنی چتیک به‌ره‌وه و خووار.

بهره‌فوخووازی: به‌لای خوواره‌وه، به‌ره‌خواره.

بهره‌فوخووا: به‌روودوا.

بهره‌فوخووان: به‌روودوانان.

بهره‌فوخووازی: به‌روودوازی.

بهره‌وروی: پروپرو.

بهره‌بهره: تهره‌تو نایی.

بهره‌وروی‌نومه: کویونومه بۆ ده‌رخستنی قسه‌یه‌ک، که له نیتوانیساندا کرابی.

بهره‌وروی‌هکرده‌نومه: ناردنی یه‌کیتک، که چتیکسی له‌سهرت بۆ بۆلای یه‌کیتکی تر، که تۆ چتیکت لای بی بۆ نومه‌ی، که بجۆ لیتی وهریگریتموه، بۆ خۆی بهره و نیتیار کردنومه.

بهره‌ورۆژ: بهره‌ورۆژ، لای سهرمه، سهرمه‌ورۆژ، (شم.) بهره‌ورۆژ.

بهره‌ورۆیین: بهره‌ور کەفتن، پیتشکورتن.

بهره‌ورۆتر: (شم.) بهره‌ورۆتر، بۆندتر.

بهره‌ورۆترمه: بهره‌ور بۆندترمه.

بهره‌ورۆژ: بهره‌ورۆژ، لای ژوروو. — بونومه: چونه‌لای ژوروو، چونه‌سهر. — کردنومه: ناردنی گیاندار بۆ لای ژوروو. — ه: هه‌وراز.

بهره‌ورۆژمه: بهره‌ورۆژمه.

بهره‌ورۆژتر: بهره‌ورۆژتر. — ین: بهره‌ورۆژترین.

بهره‌ورۆژیین: سهرکمرت.

بهره‌ورۆژکه: بهره‌ورۆژه.

بهره‌ورۆژر: بهره‌ورخوار، سهره‌ورۆژر، بهره‌ورخوار، (باک.) بهره‌ورۆژر.

بهره‌ورۆژه: بهره‌ورخواره.

بهره‌ورۆژمه: بهره‌ورانه: بهره‌ورۆژه.

بهره‌ورۆژکه: بهره‌ورخواره.

بهره‌ورسهر: بهره‌ورسهری: بهره‌ورۆژه.

بهره‌ورسهرمه: بهره‌ورانه: بهره‌ورسهر.

بهره‌ورسهریشتن: بهره‌ورگه‌یشتن.

بهره‌ولا (نهره): لایه‌لا، خوار، که‌ج.

بهره‌ولۆژ: بهره‌ورخوار. — ای: هه‌لۆژرگه، بهره‌ورخواری.

بهره‌ولۆژه: سهره‌ولۆژه.

بهره‌ولۆژکه: بهره‌ولۆژه.

بهره‌ولۆژی: بهره‌ولۆژی.

بهره‌وه‌ویر: بهره‌وه‌ویر.

بهره‌وما: بهره‌وما.

بهره‌ی هکار: بهره‌ورده‌ندی کار.

بهره‌یا: کوژه‌ر، کوژه‌ر، پووش و په‌لانی دانوئیله‌یه، که شهن و کمر کرابی و پاک کرابیتموه. (ده‌ر.) باگر، وه‌را، بهره‌یا، خراب. دانوئیله‌ییکی پووجه، که له‌کاتی شهنه‌کردنه بابیبات. چتیکه، که بای لی‌بدا باشتەر ده‌رده‌کمری.

بهره‌یات: بهره‌یا.

بهره‌یافت: بهره‌یخت، که‌چیکه کاتی شوی هاتی.

بهره‌یاد: خراب، وستۆ، چتی پپرو پووج و له‌کارکوتوو، توونا، تهره‌توونا. — بوون: له‌ناوچوون، په‌ریشان بوون.

بهره‌یادیوون: تهره‌توونا بوون.

بهره‌یادکردن: له‌ناویردن و په‌ریشانکردن، تهره‌و تووناکردن.

بهره‌یار: بهره‌رسیار. — بوون: بهره‌رسیار بوون، جاشه‌کمر یا نیتستریکه تهمهنی سی سالی تواری، کاتی بارکردنی هاتی و هیشتا نه‌گیرابی، وولا‌خیکه تازه فیره باریردن بکریت.

بهره‌یادان (باک.): چه‌تر، سه‌یوان.

بهره‌یادی: بهره‌رسیاری.

بهره‌یادۆ: بازنه‌ی گچکه، بازنۆکه، بازنیکی باریکی گچکه‌یه له‌دوای بازنه‌کانی ترمه له‌دهست ده‌کری بۆ نومه‌ی دانمه‌لترین.

بهره‌یادک (باک.): سهریان، (ناک.) هه‌یوانی پیتش باله‌خانه‌یه.

بهره‌یادنگ: خوواردنیکه، که پۆژووان له‌نیتوارتدا بیتخووا، بهره‌شیر، سهرشیر، ناشتا، به‌یانی زۆر زوو، سپیده، بهره‌شیر، سهرشیر. — کردنومه: ناشتاشکاندن، خوواردنی بهره‌یادنگ له‌نیتواره‌دا، (باک.) لوله، بۆری.

بهره‌یادی هگویی کهلۆن: سوسه‌کردنی ده‌نگ و باسیک.

بهره‌یادخت: گهره‌کچ، که‌چیکه گه‌یشتیته سهرده‌می میردکرن، (باد.) گوگمری.

بهره‌یهر (باک.): سهرتاش. چاولیکه‌ر، ناگادار، تاسب. ده‌نگیکه جوتیار پیتی له‌گای جوتی پاده‌خوپی، که بیسوی گایه‌کان لابکشمه‌ بۆ لای بوورمه‌ه.

بهره‌یهره: داریکی چمته ده‌خرتیه گپیری هه‌وجا بۆ ته‌ختکردنی گپیری به‌فرما، وه‌ره‌ره.

بهره‌یهره‌کاتی: بهره‌یهره‌کانی، حممه‌ره‌می، سهره‌لاتین، بهره‌انبهری، پقبهری، پقبهری، مله، مل ملاتی، (پۆژ.) پالو، پیله، مشت و مپ، زانویتر، مل ملانه، داروگیر، پروایاتی، چمه‌به‌چمه‌ ویتسانی یه‌کیتک له‌گه‌ل یه‌کیتکی تردا، شپه‌پوپان. — کردن: شه‌پۆلانن، هه‌مانه، سهره‌لاتین، سهره‌لاندکرن.

بهره‌یهره‌لا: بهره‌ناوه‌له، بهره‌وده، گوشاد، پیتش ناوه‌له، پیتش بهره‌لا، فراوان، پیتش گوشاد. — یی: فراوانی، پیتش گوشادی.

بهره‌یهره‌وو (په‌را.): بهره‌یخه، بهره‌یخه. — یی: بهره‌یخه‌یی.

بهره‌یهره‌وچکه: (ده‌ر.) بهره‌وچۆ، (هه‌را.) بهره‌یهره‌وچۆ، (سور.) بهره‌یهره‌وچۆ، بهره‌یهره‌وچۆ، شویتنی په‌نا‌بای روویه‌ه‌تاه.

بهره‌یهره‌وچۆ (هه‌را.): بهره‌یهره‌وچکه.

بهره‌یهره‌وچۆک (باک.): بهره‌یهره‌وچکه.

بهره‌یهره‌وچۆشک (زا.): مه‌ردومی بی‌نیش و کار. که‌سیکه هه‌میشه له‌موه‌قدا بی.

بهره‌یهری: چاولی کمری.

بهره‌یهره (باک.): گرتن و تالانکردنی مالی دوژمنان.

بهره‌یهرۆ: نشتو، (دزه) بهره‌یهند، نوشته، هه‌مایه‌ل.

بهره‌یهرس: بهره‌یست، بهره‌یهند، بهره‌یهر.

بهره‌یهرست: بهره‌ه‌لست، قه‌ده‌خه، بهره‌ه‌لستیکه له‌پیتش ناو یا له‌سهر ریکا داده‌نری بۆ نه‌پۆیین و هاتو چۆنه‌کردن. — کردن: بهره‌ه‌لست دانان، پیتسگرتن.

بهره‌یهرسکردن: بهره‌یستکردن، هه‌لکیشانی په‌سی په‌نگ کراوه له‌زاخای گهرمدا تا په‌نگه‌کی نه‌چیتتموه.

بهره‌سیل: سیرماست، قه‌لیسیل، گۆشتاری به ماست، چتیشتیکه به‌ریخی له نیوسیتلیدا سورو ده‌کنمه‌وه دورایه ماستی تیده‌کن و کمیک ده‌کولن و هیندیک پۆنی کهرشی به‌سرداده‌کن.

بهره‌ش (باک): ماکانی کانی نه پالتیرو. (زا). چتیکه له کان دروستکرا.

بهره‌یق: بهره‌ستیکه له مهره‌زی (تیر) دا له زه‌ویه‌کیدا دروسته‌کری، که به‌رز و نزم به‌ی ژاو خواردنمه‌وی مهره‌زه‌که به‌یه‌کسانی.

بهره‌یفن (نهرده): بهره‌ست، به‌ریان، به‌ریچ، به‌رگیل، به‌نگه، چیه‌یل، چیه‌یکش، به‌رن.

بهره‌یفن: جووره‌خورمایه‌که.

بهره‌یفنه (په‌را): ژیرچنه، (هه‌را). چیرچناکه، (په‌را). قه‌مچوله، (ده). له‌وله‌ی نشتو یا حمایه‌له و یا پشته‌ی مووروو باشی ژانه، که به‌لاتنه‌شیتدا له ملی ده‌کن، به‌ریژن، (پاد). سیخمه‌ی ئافره‌تانه.

بهره‌ییار (موک): زه‌ویه‌که به‌ی شیه‌کردنمه‌وی به‌چینری، (موک). به‌ریوو.

بهره‌یچاف (باک): مالبات دانهر، نه‌وکسه‌یه‌ی پاده‌ی مافی ئاغایا ده‌ولت له مالی کاسب و په‌نجیهران دیاری بکات.

بهره‌یچان (زا): کمیکه په‌وشت و خوی له خه‌لک به‌ده‌ری.

بهره‌یخوار (باک): به‌ره‌خوراره‌وه. — ی (باک): به‌ره‌خوراری.

بهره‌ی (باک): به‌ردشکین، پیشگر، نه‌وکسه‌یه‌ی یتگی‌ی به‌دوژمن به‌گری. — ی: به‌ردشکینی، پیشگری.

بهره‌یینه‌وه: پیشگرتن، به‌ره‌ه‌لستکردن، په‌ک خستن، نه‌ه‌شتان.

بهره‌یژان: ناوێه، بژاره، سه‌رگۆل، سه‌رده‌سته. — ی: نازیاری، نیما.

بهره‌یژۆ: به‌ره‌ژوور، سه‌ره‌ژوور. — ی: به‌ره‌ژووری.

بهره‌یژۆ: سه‌ره‌ژۆتر، به‌ره‌خورار. — ی: سه‌ره‌ژۆتری، به‌ره‌خوراری.

بهره‌ی‌هه‌پ (باک): ده‌راوی چۆم و ده‌ریایان.

بهره‌ی‌هه‌لۆ: پیش ناوه‌له، په‌ن، فراوان. — ی: پیش ناوه‌له‌یی، په‌انی، فراوانی.

بهره‌ین (نهرده): بهره‌ست.

بهره‌یوو (زا): نه‌وکسانه‌ن، که به‌بوک گرواستنمه‌وه ده‌چن.

بهره‌یووار: به‌وانه، به‌ریووار.

بهره‌یووار (هه‌را): قس، نه‌ستپور، ناوالتیکه یا مالتیکه نۆبه به‌ری خۆی به‌گۆی و اتا نه‌وساله‌ی، که په‌ریسته به‌ریگری نه‌یگری و به‌یویری.

بهره‌یووری (باک): سیخمه. (پاد). به‌ریووک.

بهره‌یووره: تۆچاندنه به‌زه‌یدا پیش نه‌وه‌ی، که به‌کێلرت، به‌رچین، پیش بینن و چاو پیکوتن: تۆله — به‌یارمه‌ده و اتا تاچت به‌چاو نه‌بینی باوه‌ی مه‌که و به‌یاری له‌سه‌ر مه‌ده.

بهره‌یووز (بار): چۆخه، چۆغه.

بهره‌یۆسه (پۆژ): به‌له‌موچکه، مرازیکه له کهره‌سته‌ی جووتیدا.

بهره‌یووق (زا): گونجی ئاو.

بهره‌یوووک: (باک). پۆسپی، (پۆژ). پاخه‌سو، پتیه‌سو، ژنیکه له‌گه‌ل بوکی ده‌چتیه مالی زاوی، که له په‌رده‌ی هاتنه‌ده‌ری ده‌گه‌ریتمه‌وه، مالی بوکی، سه‌رچهرمی. — ی: پیشه‌وکرده‌وی به‌ریووک.

بهره‌یوون: سازادبوونی به‌ندی و گرتووان. به‌ره‌لآبوونی به‌ستان و باخ و باخچه. به‌ره‌لآبوونی وولآخ و ناوالتی به‌ستاره‌وه و یا بالنده له قه‌مه‌زیدا. رایب بوونی ئاو. — ی مانگ و رۆژ: له گه‌یران ده‌رچوواندن. ترازانی دوو چتی لیک قایمکراو. ته‌خته‌ی نه‌م کورسییه یا نه‌م دروومه‌ی به‌ریوو. — خواردن: ده‌ست به‌خواردن کردن.

بهره‌یوونه‌وه: کهوتن، کهوتنه‌خوار، کهتن، کهفتن، وه‌ژبین، ته‌که‌ریوون، کوریوونه‌وه، وه‌ده‌وه‌بین، په‌مان، ته‌بین، پوو خان، سه‌رژ، وولآخ، یا چتیکه دووباره به‌ره‌لآو نازاد بیتمه‌وه. کهوتنه‌خوراره‌وه، رایب بوونی ئاو.

بهره‌یه‌ف (باک): ویتجو، به‌رانیه‌ر. — یوون. — کین. — تانین. — هاتن، به‌ریژۆ: سه‌ره‌تا، ده‌ست پیک، دیباچه. (زا). چنه‌باز، چنه‌دریژ. — ی: چنه‌بازی.

بهره‌یه‌ست: سه‌ره‌تای لاری.

بهره‌ییل: به‌ره‌جووت، ده‌سته‌نچ. چهند کمیک به‌هاوکاری به‌ره‌زه‌یه‌یک بکن، هه‌ریه‌یک له‌وان به‌ریلیکیان هه‌یه و اتا به‌شیکیان هه‌یه. به‌ریین: به‌ن که‌لوه، به‌ندکه‌لهمه.

بهره‌ین (بابا): به‌یناقاچه، به‌سه‌ر، به‌ن چنه‌که، تینتینۆکه، قوچ قوچا که له دیوی ده‌روه.

بهره‌یینه: نه‌وه‌یه‌یه، که که‌لوه‌ی له‌ملی گایان قایم ده‌کات.

بهره‌ی: روودان، گه‌رسون، گه‌رگه‌ین، قه‌ومان. — بوون: هه‌لگیرسانی هه‌راوناووه. — کردن: گه‌رکردن، گه‌رگه‌راندن، دابنارتن، هه‌لگیرساندن هه‌راوناووه. هه‌لستاو، هه‌لساگ، سه‌ریا. — بوون: هه‌لسان، به‌ریوونه‌وه، روودان. — کردن: هه‌لساندن، هه‌لآیساندن.

بهره‌یاش (زا): پتچوانه.

بهره‌ی‌هه‌ل: یتگی‌یه‌که به‌ره‌وه هه‌رازی، به‌ره‌وه به‌رقه‌دی چیاو گه‌ردوملان.

بهره‌یه‌جده‌فه‌وه: قسه به‌ردنه دوووه‌ی یه‌کیک به‌قسه هیتانه‌وه به‌سه‌ری دا. به‌ره‌یوی دانوه له‌پۆنا. به‌ریه‌جده‌انه‌وه.

بهره‌یه‌چ: وه‌لام. (نهرده). په‌رژین. به‌هانه، به‌یانو، به‌یانک.

بهره‌یه‌جده‌فه‌وه: وه‌لام دانوه. به‌هانه‌هیتانه‌وه.

بهره‌یه‌سیار (موک): به‌ریار، پتساووار. کمیکه له به‌رانیه‌ر چتیکه‌وه به‌ریاری و به‌ریاری له‌سه‌ریکری. — ی: (موک). به‌ریاری، پتساواری.

بهره‌یشت (باک): کورتانی پشتی کوچ هه‌لگر.

بهره‌یژ (پۆژ): به‌رانیه‌رگرتن. له‌به‌رانیه‌ر دانیشتن.

بهره‌ی‌چ: سه‌مبون، پارچه ئاستیکی وه‌کو مووروو وایه له‌سه‌ر بوورگییان توند ده‌کری تا بوورگییه‌که خاونه‌یتمه‌وه و ده‌رنه‌یه‌ت. به‌ریه‌ست، پیشگیری، به‌ره‌ه‌لست.

بهره‌ی‌هه‌ن: پتیه‌به‌ری، پتیه‌به‌ریی کمیک دان له‌فۆزانی و ئیتردا به‌ر خستن.

بهره‌یینه (سور): په‌ریینه، په‌ریه. (هه‌را). په‌لپینه.

بهره‌قا: گنده‌تا، تاهه‌که له‌پیش نۆبه‌تیدا به‌سوکی سه‌ره‌ه‌لده‌دا.

بهرچاوتاریک: پیتشچاوتاریک. توره. — بوون: پیتش چاوتاریک بوون. مبعس له توره بوون ورق هستانه.

بهرچاوتنگ: لهچمر، پژد، نهخۆر، چهپخوس، روژد، (بابا). چرووک، (باک). بهرجل، چکوس، گزاش، (باک). کوند، کنوس، چاقتنگ، دزگرتی، دهستگرتی، قنوسوس، درژ، گیر، ماسک، درافگنی، نهگرس. — بوون: پژهبوون، چاوی ههلهنهاتن. — ی: کوندی، بهرجلی، پژدی، پوژدی، لهچمری، قنوسوس، کنوسوس، چروکی.

بهرچاوتی: مروقی دلفراوان. — ی: دلفراوانی.

بهرچاوتکه (باد، کو): دهستهچيله. (موک). بهرجاوتکه وولاخان، پیتشچاوتکه.

بهرچاوتکه: دیم، بهرجاو. پارچه خشلیک یا چمبند زهنگیانه یه و مووروویهکی هوتراووهیه ژنان بوجوانی به پیتش سهیریانی داده کمن. نهو قهیتانه پیشوودارهیه، که بهناو چاوانی وولاخدا دهکرتت بۆ دور خستنهوی میتش.

بهرچایی: بهرجا، بهرقمنه، خواردنیکه بهیانیا به چاوه دهخوری.

بهرچاپ: میمل، چل مل، ملوژم؛ دارا — ی فمهیدونییه.

بهرچاق (باک): دهسکی شیر و خهنجری.

بهرچانگ: بهردمست.

بهرچاچک: بهرجنوک.

بهرچلک (باک): چیکلدهیه بالنده.

بهرچن (خو): پارچه بووزووتکه لهراستی زنی بزناندا دهدری بوتمهیه تهگه نهخروات.

بهرچنه (خو، باله): سهوتهی شوللی قوللی لاپانه میوهی تیدا دهبری بۆ دور.

بهرچنۆکه: سهوتهی گچکه.

بهرچۆ: فرمان و کرداریکی پسکای نوتویه، که کهسیکی تر نه توانی بیكات.

بهرچووف (باک): بهرجووق.

بهرچووق: بهرجووف.

بهرچیت (باک): پهرده، تیغه، پهردهیه بۆ ههوا بگيرتتموه. تیغهیه بۆ له قامیش لهخیتیه و چادراندا بۆ جووی کردنسهوی جیگای پیاسو ژنان. بهرجیغ.

بهرچیچک (زهو): نزگهه، (ههوا). بهرجیچکه.

بهرچیغ: بهرجیغ.

بهرچیغ: (ههوا). قیسپ، (ههوا). خیزهه، کیزمه، رکه، رکهه، فرک. وورک، تیل، سینگیکی دریزه لهسریان یاسمرزوی داده کورتی چیغی بی قایم دهکرتی، تا نه کورت.

بهرچیلله (ههوا): تیغه.

بهرچیلک (با): چیکلده.

بهرچین: زهویه که خمرته نهکرا بی تنهها تۆی تیدا چیترا بی و کیترا بی، بهرموره.

بهرچینه: بهرجنه، سهوته.

بهرقاش (باد): بهردتاش.

بهرقاش (بوتا): بهردلک، بهرجا، نانی سهولعهیانی.

بهرقاو: بهرهتاو، بهرخۆر، بهرمیوچکه.

بهرقهر (کل، زن): پیتشتر، پیتشوتر، بهرووتر.

بهرقهره: چیتیکه له کهلک کورتی.

بهرقهسک: بهرتنگ.

بهرقهشت (باک): بهرجا.

بهرقهق: بارتقا، بهقد، هینه، هنده.

بهرقهلاه: بهرتیلانه.

بهرقهووله: پرتیووله.

بهرقتر: پیتشتر. — ی: پیتشترین.

بهرقل (نهرده): پاره یامیچیکه له یاری. (مووشین) لهبرتریلی ههله تدا داده نری.

بهرقیشت: (بوتا). بهرتاشت. (باک). بهرتشت. بهرجا، بهرقیلیان، بهرجایی ههله خواردنی یه کمینی بهیانیه.

بهرقیل: وهلیقت، ژیزروان، زووان گوشادانه. (ههوا). چیتیکه بیده یه بیده کیکی، که کاریکت پی بی بۆ نهمه ی نهوکاره بۆ بکات. (باک). کاسویاده میه. — کرن: تیکدان، کاوول و خراپ کردن.

بهرقیل: برانه: بهرتیل.

بهرقیلخۆر: (ههوا). وهلیقه نخوره.

بهرقیلانه (نهرده): دیارییه که له مالتی زاواوه ده نیردنی بۆ مالتی بووک له پیتش گویرتتموه یدا.

بهرقیلخوارن: بهرتیل و هرگرتن.

بهرقیل کردن (نهرده): قه کیشانمه له یه کیکی.

بهرچ: خمری خۆزانی.

بهرجا: بیجکه، بی له، جگه.

بهرجهون (نهرده): بهرجا، دیم.

بهرجهونگ: بهرژهوند.

بهرجهونگ کردن: بهرژهوند کردن، لیکدانمه، بهراورد کردن، چاکم خراپی قسه. تا قسه لیک نه ده میوه میکه.

بهرجفت (نهرده): بهرجووت.

بهرجل (باک): بهرجاوتنگ. بهروانکه.

بهرجلی (باک): بهرجاوتنگی.

بهرچینک (زا): بهرجاوتکی ژنان.

بهرجا: بهرقمنه، بهرقلیک، بهرجایی، بهرتشت. (بوتا). بهرتاشت. (باک). بهرتشت، بهرتشت، بهردلک، بهردل، ناشتا، یه کمین خواردنی بهراییه له بهیانیا نندا.

بهرچلک (باک): چاویلکه.

بهرچاو: پیتشچاو، تماشاگه، چاوه نداز، دیم، پیتشگه، پیتشگا، (پوژ).

ترویزم: بهرجاوتکه. چیتیکه هه میسه له بهرجاوتی.

بهرچاوه: بهرجاوتکی وولاخان.

بهرچلک

بهرچینه ک (زا.): چیکلدانه‌ی بالندانه.

بهرچینوک (باک.): سبقتوره و چیکلدانه‌ی بالنده‌ی گوشتخوَر.

بهرخ: (دهر، فه، وهرک، هوروا، وهره، باک.) نملکن، بیتجوی

مهرانه چ نیر بچ می تاتممنی دهگاته (۶، ۵) مانگی و هتا بهرگنه‌کی دهریتوه مهر پیتی دهلین بهرخ.

بهرخ فاهوو: کارماز.

بهرخه‌بیه: زرخدان، بهمه، چولمه، گوشته گرده‌کی ژیر چنده‌گه‌یه.

بهرخه‌بیه‌دار: (بابا.) بهرکور.

بهرخه‌میران (که.): کاووپه‌میران.

بهرخه‌گهل: بهرخل.

بهرخهل: بهرخه‌گهل، بهرخهل.

بهرخه‌لهمان: بهرخوان.

بهرخه‌می: (پوژ.) وهره‌ما.

بهرخه‌نهر (پهوا.): (بارزا.) پاشخه‌نهر، کیردی بهرخه‌نهری.

بهرخه‌نیر: (پوژ.) وهره‌نیر.

بهرخه‌وان: وهروان، بیتجویان، (باک.) بیتچقان، (باد.) بهرخه‌قان، (هوروا.) وهروان، ساوه‌لهمان. — ی: وهروانی.

بهرخدان: ده‌لبیاز (پزدان) ی مهریه.

بهرخستن (پوژ.): بهرهاویرتن. منداق یا بیتجو به مردویسی فریدان. بهراویرتن. خستنه پیش، پیشخستن.

بهرخو (باک.): ناوی نافر تانه.

بهرخووار (باک.): بهمه‌وا، بهفیز، گومپا. خوارده‌مندی‌کی کسه که جووی کرابیتوه له نازوو خیتیکی زور بۆ نمهی، که بۆ خواردن له‌بهر ده‌ستدایت. چتی خوار و ختیچ.

بهرخوواردن: بهرهم خواردن، بارخواردن، توشه‌هاتن، گرفتاریون. تیگه‌بین، تیگه‌یشتن، شکانه.

بهرخووه‌دار (باک.): بهرخوردار، پایدار.

بهرخووه‌دان (پاد.): تماشاکردن.

بهرخوهر (باک.): کهلک، سود، بهر، بهرهم.

بهرخوَر: بهرتاو، بهره‌تاو، بهرمیروچکه. بهرهمخوَر. کسیتکه به میچکمیچکه و قسه‌ی خوَش خوْی بیاته پیشه‌وه بۆ نه‌وه‌ی، که بهروویومی خهلکی بخوات.

بهرخوردار: پایدار، تمه‌ندریژ، سه‌ریلند. — برون: پایداربون، بهری ژیان خواردن. — ی: پایداری، تمه‌ندریژی.

بهرخوردکردن: پیگه‌بین، توشه‌بون.

بهرخوورک (باک.): شایه، بارانه و بهفر پیکمه. بهرزه‌ی گچکه.

بهرخوْله: گیاه‌خوْله. بهرخ‌ی ساوا و گچکه.

بهرخی ساوا: (باک.) نملک.

بهره: (هوروا.) تهمنی، (زن.) کسمر، (پوژ.) کسمر، پهل، (باک.)

بهر، کهور، کهر، (دهر، نه‌ره.) کوچک، کوچ، سنگ. له — دان:

بهادادان، ده‌ست بلای، چواندن، له‌نیبردن. پلار، تهموس، تانه،

تانوت. — پیدادان: بهرهاویرتن، پلار ناویرتن، تهموس تیگرتن. (باک.) لولهی چکوله.

بهره‌دا: له‌بیرا، له‌پیشدا، هوهل.

بهره‌دخ: کاسه، پیاله، باده، په‌یانه، ناوه‌خوره، (باک.) پینف.

بهره‌دار: پرهر، خاوندبهر، پرسود. — برون: بهرهمداربون. — کردن:

(باک.) به‌لیاندن. ههلگرتن، خودابه‌دارنیه: خوداهلی ناگری. باردار، زگهر، تولدار. — ی: پرهری، خاوندبهری.

بهره‌داس (پوژ، هوه.): ده‌غلیتکه کاتی دروینه‌ی بی و گه‌یشتی و ناماده‌ی دروینه‌کردن بی، ده‌غلیتکه هینده بهرمیوویتوه داسی بگاتی.

بهره‌داسیاو: بهرداش.

بهره‌دش: بهرداسیاو، (باک.) بهراث، تلت. (هوروا.) هاره‌ناساو،

هاره، هاراسیاو. بهردیکی پان و خره کونیکسی له ناوه‌پاستیدایه به دویره‌دشان به هیزی ناو ده‌غل و دانی ده‌هپن.

بهره‌دشت: گونجان.

بهره‌دان: کوی بهرده. بهره‌لاو نازادکردن، وازلئ هیتان، لیگه‌پان. بای ده‌نگدارو بی ده‌نگ بهره‌لاکردن. ترازان، ترازاندن. هله‌ه‌شاندن، هله‌ه‌شاندنوه. بهرویه‌رمه‌دان. دانیه‌هر، خستنه‌پیش، ناوژتن.

بهره‌ده‌وه: دادانه‌وه، شوژکردنوه، له حمواره خستنه‌خواروه، کوورکردنوه، فریدانی چیتیک له‌بهرییه‌وه، ته‌که‌کردنوه. بهردانی ناوی گیراو.

بهره‌دانی: بهرده‌لان.

بهره‌دوه‌تی (باک.): گوزانی داوه‌تییه.

بهره‌دوی: بهرده‌لان، بهردانی.

بهره‌دویژ: ساوای هاویرتنی بهردیکی ده‌ستییه، بۆرینه‌مالی وان بهرداویرتیک دورره له مالی نیوه.

بهره‌دایی: بهردانی.

بهره‌ده: بهنده‌ی ژیر کپی چ نیر، چ می. وازیینه، ویتکه، لیگه‌پ. تالان؛ چ بهرهمیهره‌یه‌که!

بهره‌ده‌شاه‌یه: بهرده‌عازبه.

بهره‌ده‌نمستی: جوهره بهردیکی شینکاره به لی‌دانی نستی ناگر دیتی.

بهره‌ده‌نموسیتله: نقیم، قاشی نهموسیتله.

بهره‌ده‌بار (باک.): داهینهر، ناگادار، نمنده‌گر، نمنده‌از ناس، نمنده‌از یار، (زا.) پیای ژیر کسمری له همموو چیتیک ده‌رچی.

بهره‌ده‌باران: کوچک باران، سنگسار، سنگباران، بهر‌فریدان، به زوری بۆ یه‌کیتک یا یه‌کیتک به بهردان کوژتن و کومایک بهرد له‌سهر گۆره‌کی کوژدنه‌ره. — کردن: بهیردان داگرتن.

بهره‌ده‌باری (زا.): پیتونی، (باک.) ناگاداری، نمنده‌از گری، نمنده‌از ناسی.

بهره‌ده‌باز: بهردیکه له نیو ناویدا سهری له ده‌ره‌وه‌ی به‌سهریدا باز ده‌ده‌ن و ده‌پهرنوه، پرده‌باز، بهوژ.

بهره‌ده‌بیرو: بهردیکی زور سه‌خته، شلمه‌نیه‌کی، که زور توند بوویتوه و هو‌ی ده‌چوینن دۆشاده‌که نه‌وه‌نده خست بۆتوه بۆته بهردیه‌بیرو.

بهره‌ده‌بیئل: مهری سی سالانه‌یه.

بهرده‌پان: تاتی نوویژی، (دهر.) تیت، (هورا.) بهرده‌فا.

بهرده‌پن: (باک.) نه‌له‌پشک، جورده بهردیکی زوور و سوروکه له‌گرماریدا چلکی بنی بی و پانییه پی خاوین ده‌کرتسه.

بهرده‌ترویلکه: (هورا.) وورشه، (باک.) پدپرک، پدپرک.

بهرده‌تووتن: شیشیک تووتنه له همره (که‌لاریک) ده‌ده‌کری بق ناغا له پاش سییه‌کی.

بهرده‌چه‌خمالج: بهردیکی سهخت و سپیبه وه سهده‌فی ده‌چی، که چه‌خماخی لی پدیری پریشکی ناووری لی هه‌لده‌بی.

بهرده‌ده‌لانه: جورده بهردیکی له کویتانی هه‌یه.

بهرده‌ر: نازاد و پژگاکار، به‌لآکار، (باک.) ناشکرا، دیار، پهرت.

بهرده‌خالدار: بهردیکی خالداره.

بهرده‌خووی: بهردی خووی.

بهرده‌ده‌خدار: بهردیکی دیغدیغه.

بهرده‌پژاک: بهرده‌مرده.

بهرده‌رگا: پیشده‌رگا، بهرده‌رگانه.

بهرده‌رگانه: ناستانه، بیلایی، بلندین، پیشده‌رگانه، بهرده‌رگا. پاره‌یه‌که له به‌مرده‌رگای مائی سووک له زاوا و ده‌ده‌گیری تا ده‌رگایه‌کی لی بکهنه‌وه.

بهرده‌سلو: هسان.

بهرده‌روازه: بهرده‌رگا، پیشده‌رگانه.

بهرده‌پژ: ساچم‌پژ، ده‌ق. — کردن: ساچم‌پژ کردن، ده‌ق کرن.

بهرده‌پژده: (هورا.) جورده بهردیکی سپیبه وه‌کو شه‌کری دانارداناره.

بهرده‌زووره: (زن.) کموره زیره، بهردیکی زیره چه‌قوی پی تیزده‌کمن، بهرده‌زوورگ.

بهرده‌زوورگ: بهرده‌زووره.

بهرده‌س: بهردیکی له دیوی زووره به سهر قوئی کمر و سه‌لته‌دا ده‌گیری. ژیر ده‌ست، بنده‌ست، ناماده، ده‌ست و پیروند، نوک‌سری بهردستان، پیشکار، به‌رچانگ. چتیکسی سووک‌له‌یه له‌سهر ده‌ستان داده‌سری بق فرمانی هه‌میشه‌یی. — بوون: هاتنه ژیر ده‌ست، ناماده‌بوون. — کردن: هه‌تانه ژیر ده‌ست، ناماده‌کردن.

بهرده‌سه‌سه: ژیر ده‌ست، بنده‌ست، بهردستی، بهردی چه‌خماخی، پارچه‌ییکه له دیوی زووره له‌سهر ده‌ستی کمر و سپخه ده‌دری.

بهرده‌ستک (باک.): مرازیکی کهرسته‌ی جو تییه.

بهرده‌ستی: بهردی نه‌ستی، بهردیکی پووشووی له‌سهر داده‌نین و به نه‌ستی لیی ده‌دن پووشووه که هه‌لده‌بی، (باک.) که‌لراژیر، (باک.) شاگرد، نوک‌مر.

بهرده‌ستی: ژیر ده‌ستی، پیشکاری، نوک‌مری. — کردن: کار کردن له‌سهر ده‌ستی کم‌سکیدا، هه‌لسووران له ژیر ده‌ستی په‌ککیدا.

بهرده‌سووری: تیره‌ییکی کوردانه له کویتانی نیرانیدا.

بهرده‌شلخ (کۆ): بهرده‌مرده.

بهرده‌شان: دتیه‌که له نیوانی مهرگه (سهرسیان) یدایه و له‌ژیر فرمان‌پوایی قه‌لادی دایه، گردن‌یکه، که شایمری ناودار عه‌لی بهردشانی له‌ری له دایک بووه.

بهرده‌شۆز: به‌چمشنیک دانه و تله بشوردیتسه، که زیخ و وورده‌بهردی لی بگیرن. — کردن: شووشتنه‌وی برنج و نیسک و ماش و نیتر به چمشنیک و، که بهرده‌کی لی بگیرن.

بهرده‌علازه‌به: بهردیکی قورسه، کوپانی هه‌رزه‌کار به به‌رژکردنه‌وی وی هیزی خویان تاقی ده‌کهنه‌وه.

بهرده‌فکر: قه‌لیاندار.

بهرده‌ف (باک.): بهرده‌فک، دماست.

بهرده‌فک (باک.): یاور، هاواراز، هاوهم، هاواله. ناموژگار. (باک.) مؤنه، دارجواره.

بهرده‌ق (هورا.): هه‌راوه‌وریا، ده‌مه‌قاله، شه‌روکتیه به زمان. — ویتختن: شه‌روکتیه پی فرۆشتن.

بهرده‌قانی (هورا.): قوچه‌قانی، قه‌لماسک، چتیکه به قه‌ده ناو له‌پی ده‌ستی له‌بمن ده‌چنری دوشیبه لاسکی پیوه‌یه بهردی پی ده‌هاوژیری بق ده‌کردنی گورک و چه‌قمل و به‌راز له لایمن شوان و پاسوانه‌وه یا پاسه چۆله‌کی پیده‌کمن له‌سهر مهرزه له جیاتی چه‌ک.

بهرده‌قسل: (په‌وا.) سه‌مه‌بهرد، (هورا.) توه‌نی ناهه‌ک.

بهرده‌کوره (په‌وا.): بالنده‌ییکه، گۆیه‌چنه.

بهرده‌کوره: گوراسن، بهردی کوره‌ی.

بهرده‌گروو: بهرده‌گروئی.

بهرده‌گروئی: بهرده‌گروو.

بهرده‌گیج: بهردی تاییه‌تی، که ده‌سووتین ده‌بیتنه گیج.

بهرده‌لن: (دهر.) هه‌رده، بهرده‌لین. زران، گهرگمر، چه‌قمل، چقل، کهره، کپن، شووتیکه بهردی زوری.

بهرده‌لانی: زۆر بهونی به‌رده له شووتیکیدا.

بهرده‌لهره: ده‌ریه‌ده‌ری، سهرگردانی، به‌شیره‌یه‌ک، که هه‌رده‌مه‌ی له جیگایه‌ک و هه‌ر پۆزه‌ی به شاخیکه‌وه بی.

بهرده‌لین (دهر.): بهرده‌لان.

بهرده‌م: پیشده‌م، پیشه‌وه، به‌ر، پیشده‌می چت.

بهرده‌ماش: نامرازیکی کم‌میرتییه.

بهرده‌مه‌مه‌ر: خارا، مه‌مه‌ر.

بهرده‌مژه: بهردیکی نه‌رمه مؤنه و چتی تسری لی دروستده‌کری، (هورا.) توه‌نه‌پژ. جورده بهردیکی پزویه‌شه ته‌لآش ته‌لآش لیتک ده‌بیتسه، (کۆ.) بهرده‌شاخ، بهرده‌رواک.

بهرده‌مژه (که.): مژه، چتیکسی به‌کۆلانه‌ی خه‌ و یا چوار سووچی تهنکه له قبری کهریلا و نه‌جف دروستده‌کری شیعان له نوویژیدا نیترچاوانی له‌سهر داده‌نین.

بهرده‌مینا: بهردی مینا.

بهرده‌نگ: بهرده‌وگ.

بهرده‌نما: تاتی نوویژی.

بهرده‌نویژ: بهردیکی پان و ته‌ختی دریزه و نوویژی له‌سهر ده‌کری.

بهرده‌واز: بهرده‌باز.

بهرده‌ها: بهرده‌اش.

بهرزه‌کده: قیسپ یا همزگی لق و پۆپ نه‌کراوه، که به‌رژینی باغ و بیستان و حتی پی بکرت.

بهرزه‌کۆل (بابا): قه‌لا‌پچن.

بهرزه‌کی بایان: بۆ کسیتیک به‌کارده‌بری که له‌کیشمو قۆرتیتکی پژاری بوو بی.

بهرزه‌کده: قیسپیتکی هه‌لنه‌پاچراوه و ده‌کری به‌پهرژین به‌بی‌تغین.

بهرزه‌لنگ (هه‌ورا): ئاق‌ناق، گیایه‌که بستییک بلنده و لاسکیشی وه‌کوو ده‌نکی شهمچه (شخارته) ی باریکه، سه‌رشیی خره‌پهلکی شینیکی ناسمانییه، گوله‌کشی وه‌کوو سه‌ری شهمچه‌یه، بۆ بۆن‌خوشی له‌نیو لیفه و سه‌رین ده‌خری.

بهرزه‌وولاخ

بهرزه‌بوون: به‌رژبوونه‌وه، گه‌شه‌کردن، درژبوون.

بهرزه‌بوکردن: به‌رژکردنه‌وه.

بهرزه‌بوولاخ: مه‌یس له‌نەسپ و ماین و نیتره.

بهرزه‌هه‌وایله: باده‌وه. به‌رد بۆ هه‌وا و بلندی ناویرتن.

بهرزه‌بوون: بلن‌بوون.

بهرزه‌بوونه‌وه: بلن‌بوونه‌وه.

بهرزه‌پهرین: به‌رژپهرین.

بهرزه‌زق: نه‌شپا. — ین: سه‌رپهر.

بهرزه‌پهرین: بلن‌دفرینی بالنده و فۆرکه. پس له‌نه‌ندازه‌ی به‌پهری خۆتپهراندن، له‌پهلێ خۆپتر به‌خۆ خوپین، قه‌پداگرتن.

بهرزه‌فک (باک): نه‌و خاک و به‌رده‌بلنده‌یه، که له‌که‌نار ناو و ده‌ریایاندا ده‌پهرتین. به‌ر هه‌لستیکه‌له‌دار دروستکرا بی.

بهرزه‌کردن: بلن‌کردن، پاران، وونارا.

بهرزه‌کردنه‌وه: به‌رژبووکردن.

بهرزه‌گ (موک): وه‌رژک، خواره‌وه‌ی زگ، پیتش زگ، پیتستی ژیرزگی وولاخ و نا‌والان، (هه‌ورا)، وورگ زل، زگ زه‌لام.

بهرزه‌خه: به‌رژۆله.

بهرزه‌وله: مناره.

بهرزه‌له

بهرژی: بلندی، حوایی، هه‌مراز، گه‌ساند، به‌رژایی.

گه‌وه‌یی، شان و شکۆ: کوته‌په‌رێه‌که بۆ قایمی له‌دیوی ژووره‌ی تیخه‌ی کراسی ده‌ده‌ن: به‌ریخه، (ده‌ه). وه‌ریخه، (په‌را) به‌ریه‌وو.

بهرژیلان (نهره‌ه): یاری شیر و خه‌ته‌به‌پاره.

بهرژین (باک): قه‌لتاخ داره‌که‌ی زینییه، (موک)، سو‌را. جووانوویکه تهمنی گه‌یشتیته سالی سییم، واتا له‌سالی سییمدا به‌رژینه و کاتی زینیته‌ی.

بهرزه‌نه: ژه‌مه‌نییک که‌ره، نه‌ر به‌شه‌پۆنه‌که‌ریه‌یه، که له‌مه‌شکه‌بیته خوار ی.

بهرزه‌نه‌ک: دارتکی تمنکی پانه‌له‌به‌رده‌می دانه و گورد داده‌نری، بۆ پ‌اگرتنی نه‌ندازه‌ی پانی ته‌نراوه‌که بۆ نه‌وه‌ی خوار و گپ نه‌بی.

بهرزه‌فند (خۆ، کۆ): به‌ره، چه‌خش، به‌رژه‌وه‌ند.

بهرزه‌فک: به‌روانه‌به‌رژونک، سه‌ره‌تا.

بهرزه‌فند (کۆ، ده‌ه، موک): به‌ره، چه‌خش، به‌رژه‌وه‌ند.

بهرزه‌وه‌ندی: به‌رژه‌ندی، چه‌خشی.

بهرزه‌ژۆر (باک): به‌ره‌وژوو.

بهرزه‌ژیر (باک): به‌ره‌وژیر.

بهرسته (باد): به‌رده‌ستی.

بهرستک (باک): به‌رستۆ، نیخه.

بهرستۆ (باک): نیخه‌ی پۆمل و گه‌ردن، (باک). به‌رستۆک، (باک).

به‌رسکوو، به‌رۆک.

به‌رستۆک: به‌رستۆ.

به‌رسفکه (زی): هه‌یوان، بی‌لایی.

به‌رسف (باد): وه‌لام.

به‌رسکوو (باک): به‌رستۆ، نیخه.

به‌رسه‌ییل: سه‌ری مووه‌کانی سمیل، که له‌سه‌ری لیوی سه‌ره‌وه‌ تیپه‌ری — ی پی ده‌لێن، (باک). به‌سمیل. — دار: به‌سمیل دار.

به‌رسووه‌که (موک): قه‌لۆچه‌سوورکه.

به‌رسووف (باک): هه‌مبو چتییکه، که پاشه و پاشکرا بی و

هه‌لگه‌په‌یتته‌وه.

به‌رسیچکه (فه): نزگه‌ره.

به‌رسیه‌انی (باک): نه‌ر نامرازیه‌که چتی پی مشت و ماق ده‌کری.

به‌رسیف (باک): وه‌لام، وه‌لامی نووسراو. — دان: وه‌لام دانوه.

به‌رسیل: جووره‌کولتیره‌یه‌که به‌ساج دروستکری.

به‌رسیله (بابا، شاره): (هه‌و). به‌سیره، (کۆ). به‌رسیله، به‌سیله،

(موک). قۆزه، (هه‌ورا). هاله‌(له‌ناله‌بوونه‌وه‌ی ددانه)، تریسی نه‌گه‌یشتوو.

به‌رسینه: به‌رسینگه‌ی نه‌سپی، سینه‌به‌ره.

به‌رسینچکه (هه‌و): نزگه‌ره.

به‌رسینگ (باک): به‌رسینگه، به‌رسینگه‌ی منه‌الان. به‌رسینگه‌ی وولاخ، قایشیکه‌ده‌که‌وتیه به‌رسینگی وولاخ ی به‌رزه‌له‌کاتی زین کردنیدا.

به‌رسینگه: — ی منه‌الان، به‌روانکه. — ی وولاخ: به‌ردلک، (باک). به‌ره.

به‌رسینگه‌ی وولاخ: قویش.

به‌رش: به‌نگ.

به‌رشکته: به‌رشکسه، لی قه‌ومیگ، لی قه‌وماو.

به‌رشۆ (باک): جلکی گۆپینی، کراسیکه‌کاتی جلشوشتنی له‌به‌ری ده‌کین.

به‌رشووش (باک): به‌رسووش.

به‌رشیه‌ی (هه‌ورا): ده‌رچوون، چوونه‌ده‌ر، له‌جی چوون، له‌که‌چوون، جه‌ده‌س — له‌ده‌س ده‌رچوون.

به‌رشیف (باک): خواره‌دنیک سوکه له‌پیتش نانی نیواریدا.

به‌رشین (هه‌ورا): چوونه‌ده‌ر، ده‌رچوون.

بهرشیو: خوواردنی نیتواران، بهریانگ. — کردن: نانی نیتواران خوواردن.
 بهرغهٔ: میتگه‌لی کار و بهرخان، بهرگمل، بهرخمل.
 بهرغه‌له‌وان: بهرخوان.
 بهرغه‌موت (باک.): جووره میوه‌ییکه.
 بهرف (باک.): بهرف. وه‌روه.
 بهرفه‌سو (باد.): شلیوه، به‌فرو باران‌یه، که پتیکوه بیارتن.
 بهرفه‌ک (باک.): جووره پیچ و میزه‌ریکه.
 بهرفه‌نده (باک.): به‌سه‌ختی ږو‌خانی ږنوه به‌رف له‌شاخانموره.
 بهرف‌خووک: جووره تهرزه‌پتیکو وورده ده‌باری و به‌فري ده‌تاوینیتومه.
 بهرف‌پل‌دان: به‌راوړتښت، به‌رهاوړتښت، به‌رخستن، له بارچوون.
 بهرفه‌مالک: به‌فرمال، بیللی به‌فري.
 بهرفو: ناوی نافرته‌تانه.
 بهرفه‌ووک: گلیره، پارچه به‌فري ویک کموتو و ډق.
 بهرفی: به‌رف له دڅخی بانگ‌کردنیت‌ایه.
 بهرفی مالک (باک.): بیللی به‌فرمالینیه.
 بهرفاله (باک.): هم‌زار، ده‌ست به‌تال.
 بهرفان (باک.): شوان.
 بهرفه‌ک (باک.): به‌ره‌لپینه.
 بهرفانک (باد.): به‌رکوش.
 بهرفه (باک.): قعد. — کرن: قعد‌کردن. (باک.) دادپین. — کرن: دادپینه خو‌ارموره.
 بهرفه‌کړ (باک.): سهره‌وژیر.
 بهرفه‌کوری (باک.): گوشاد، به‌روه‌ده.
 بهرفین (باک.): مردن له پتگایه‌کی ناشی‌رندا.
 بهرفه‌پ (ږه‌وا.): دارتکه ږوی له شکان و کموتن بیت، (هم‌ورا.) ږه‌واو
 بهرفه‌د: (هم‌ورا.) کار، (ږوژ.) تالان. — ی کیوان: ته‌لان، به‌ندنه،
 هملست، قعد، پال، قعد‌پال.
 بهرفه‌ډیر (باک.): پارته‌ره.
 بهرفه‌لیان: به‌رجایی، به‌ردل، ناشتا. — ی: به‌رفه‌لیان.
 بهرفه‌م (خو، ږه‌وا.): جووره په‌نگیکی سووره.
 بهرفه‌نده: به‌رجا، ناشتی، به‌رفه‌لیان، به‌رفه‌نده.
 بهرفه‌تین (باک.): قعد‌شین، پارچه پارچه‌بوون.
 بهرفه‌لیان: به‌روانه: به‌رفه‌لیان.
 بهرک (باک.): به‌ردی گچکه، گولله. — ی تفنگی: گولله‌ی تفنگی.
 — ی تقی: گولله‌ی تقی، نه‌ستیره‌که به نارموی (شیعراي شامی)‌یه.
 بهرک (باک.): به‌ره‌ی گچکه، (هم‌ورا.) گیرفان.
 بهرکاز: کمره‌سته‌ی خانو، که ناماده کرابی بڅ‌کردنی.
 بهرکاز (باک.): ده‌لا‌قه، په‌نجره‌ی چکوټه.
 بهرکانی (باک.): قوچه‌قانی، به‌رده‌قانی.
 بهرکاو: به‌رزاخ، به‌رقده‌ی کتوی.

بهرکه: دهرک، مال، خانو.
 بهرکه‌تی (باک.): گرنګ، بیتسم، (باد.) کم هملک‌موتو، نایاب،
 به‌رخ و گرانیه‌ها.
 بهرکه‌رده‌ی (هم‌ورا.): دهرکردن.
 بهرکه‌ش: سینی.
 بهرکه‌ف (باک.): دهرفت.
 بهرکه: له به‌ره‌کته‌ی نارموی وهرگیراوه له‌کاتی نژادا ده‌لین: مانگا‌کمت
 به‌رکی کا: واتا شیري زوړ بی.
 بهرکه‌افت: پتیک‌موتن، و به‌رک‌موتن. بهرکه‌ک (باد.): په‌یژه، پی
 پیلکه، نیردیوان.
 بهرکه‌ک‌کردن: به‌ره‌کمت کردن.
 بهرکه‌ل: نیون، نینگوین، که کاتی کتل گرتی هاتبی.
 بهرکه‌مه‌ر: گیایه‌کی بو‌نخوشی گهرمیتیه.
 بهرکه‌م‌اندن (باک.): پیکان، له نیشانه‌دان.
 بهرکه‌موت: به‌ش، پی بران.
 بهرکه‌موتن: و به‌رک‌موتن، پیکران، نه‌نگیوان. پی بران، پیسم بران،
 و به‌رک‌موت، نه‌ویش نه‌ونده‌ی پی ده‌ری. پتیک‌موتن. ویک‌موتی چتیک
 له چتیکي تر، شو‌شه‌که به‌ردیکی به‌رک‌موت. نوره و نوبه ده‌ست‌کوتن:
 دوتی زو نوبه به‌رک‌موت.
 بهرکه‌یه (باد.): نویتەر، یارمه‌تی دهر.
 بهرکه‌ده‌ی: به‌روانه: به‌رکردن.
 بهرک‌کردن: له‌به‌رکردن، نه‌به‌رکردن. پو‌شین، له‌به‌رکردن، پی پو‌شین.
 بهرکوټ: قه‌لپوزی زین، قه‌ریوز. برتیه‌یه له‌و چته‌ی سوار له‌به‌رده‌می
 خو‌یدا بنی یا به‌قه‌لپوزه‌که‌میوه کات به پیچ‌موانه‌ی پاشکو.
 بهرکوو: قه‌لپوزی زین.
 بهرکوت: — ی ده‌غلی: لاکوت، (سور.) خو‌ریه، کم‌تیک دانو‌تله‌یه،
 که له‌پیش کوترا‌نی خرماتیدا ده‌کوتری بونان یا له‌ناش ده‌کری.
 بهرکور (باک.): کم‌تیکه دو‌چنده‌گی بی، به‌رخ‌به‌دار، گوشتی ژیر
 چنده‌گی مړی قه‌لموه، که داده‌کوی.
 بهرکوره: بالنده‌ییکی شینه‌وه کوتری ده‌چی به‌رسینگی ره‌شه و
 ده‌نگیشی زو‌ر خوشه له شاخاندا له شو‌تیکي وادا، که بارانه نه‌یگری
 هیلانه‌ی له قوپ و بنیشتی دوست ده‌کات و زارکیکی تنگی تیده‌کات به
 به‌ردیش به‌زو‌ر و نه‌چ ده‌شکی.
 بهرکوژ (باک.): دانگه، نه‌و جیگایه‌یه، که له زستانیدا تفاق لی
 ده‌دی به‌نا‌الان.
 بهرکوژه: دو‌گمه‌ی قه‌یتان، دوو پارچه قه‌یتان یا ده‌زو له جیاتی
 دو‌گمه‌یه لای ژو‌رووی نیکه‌ی کراس یا کم‌وای مندا‌نمویه لیکیان گری
 ده‌دن، (دهر.) به‌ندیه‌قه، (هم‌ورا.) وهرکول. (هم‌ورا.) پتیک‌گیره.
 بهرکوسه: به‌روانه: به‌رکوسه.
 بهرکوسه: پی‌وای پیش تنک.
 بهرکوسه‌چ (باک.): نه‌و پی‌اوه‌یه ریشی تنک بی، کوسه.
 بهرکوش (باک.): به‌ره‌لپینه، پتیک‌گیره.

بهرگوشک (کۆ): هه‌یوان، هه‌یوانی پێش بآله‌خانە.

بهرگۆف (باک): تەختە بەردی خڕی قەلانی، بەردیکە پەناو پەسیوێ.

بهرگۆن: سەرکۆن، (هه‌ورا)، وه‌رکۆن، کەمە چێشتیکە لە پێش گەشتنیدا بخوێ. — کردن: کەمیک لە چێشتیک خوێاردن لە پێش پێگەشتنیدا. به‌رکۆتی ده‌غلی، سەرکۆن، به‌رکۆن.

بهرگۆله (پۆژ): پارچەداریکە لە نێوانی باسک و مژانەدا رۆدی و مانی هه‌رجاری پێ راست ده‌کرتەوه، داریکە ده‌خرتێه نێوانی مژان و نێهق تا کار باش بکات.

بهرگۆشک (باک): چەکەجە میزان و هی تر.

بهرگ: جلک، پۆشاک، کنج، پەلک، کالا، ده‌فی. به‌رگی به‌رکوتوک و به‌راویان و نیتر، (باک). به‌لگه، جز. گەلای دار و دره‌ختی سه‌وز. به‌هه‌شتوخو، به‌یرو به‌وه‌ی. پێشوو، به‌ری: جاری به‌رگ هاتم: جاری پێشوهاتم.

بهرگاز (باک): خەلفی هه‌نگوین، خەلف.

بهرگه‌یله: به‌راویله.

بهرگه‌ی: پێشکەوتی یه‌کێک له‌به‌رده‌می گایه‌که‌وه، که تازه خرابیته ژێر جوت یا گێهوه بۆ پاهێنانی.

بهرگه‌یله: بآله‌ده‌ییکێ گچکه‌یه و شینه زۆتر له‌به‌رده‌می گاجوتاندا ده‌نیش و کلکی هه‌له‌ده‌کێتی، به‌راویله، به‌رگاویله، پێشگا‌یله، کلک هه‌له‌ده‌کێته، کلک هه‌له‌سه‌نگێته.

بهرگه: توانایی، تاب، تاو، بار، وه‌رگه، به‌روه‌ست، تاووه‌شت. — گرتن: خۆراگرتن، وه‌رگه‌گرتن، له‌توانادا به‌یون، پێکران، له‌باردا به‌یون، به‌رگرتن، به‌روه‌ستن، پێ وه‌ستان، ده‌رین. — نه‌گر: ده‌رنه‌به‌ر. — نه‌گرتن: تاووش نه‌هاووردن، ده‌رنه‌به‌رن، به‌رنه‌گرتن، تاو نه‌هاووردن. (پۆژ). زمانه‌ چکۆله. (باک). سوو، ناسوو، ده‌ین، به‌رچاو.

بهرگه‌ده: به‌ر، گه‌ده، گه‌دگ.

بهرگه‌به‌ر: په‌له‌ی پوکاردار. تکا، هێشی. به‌میار، کەمق، سیاسی، به‌نێه‌یه‌یه‌ر، به‌په‌یه‌به‌ر، کارزان، حاوین، حاوینەر. (باد). جامخانه و شووشه‌ی به‌رده‌م.

بهرگه‌به‌ه‌کی: گیاندارێ جوانی پێکویه‌کی شۆخ و شه‌نگ: نهم پیاوه یا نهم نهمه‌ یان نهم که‌له‌شه‌یه به‌رگه‌به‌کییه.

بهرگه‌به‌دان: قاقه‌زی کاربۆن.

بهرگه‌به‌رن: تینتینۆکه.

بهرگه‌به‌رین (باک): تکا کردن.

بهرگه‌گش (باد): سینی زۆرگه‌وره.

بهرگه‌شته: گه‌پاوه‌وه، به‌ده‌خت. — یی: به‌ده‌ختی.

بهرگه‌شته‌یی هه‌ق: به‌ده‌خت به‌یون.

بهرگه‌شته‌یی: به‌رگه‌شته‌یی.

بهرگه‌شی: سینی، مه‌جوعه، خووان.

بهرگه‌ه‌گر: به‌رگر، خۆگر، شازده هه‌ناسه.

بهرگه‌ه‌گرتن: خۆراگرتن له ژێر باریکی گراندا.

بهرگه‌ه‌گری: خۆگری.

بهرگه‌ل: به‌رغەل، به‌رخەل.

بهرگه‌ل: به‌رێکه سوور و سه‌ی واشه له گەلای داره مازوووه په‌یدا ده‌بی.

بهرگه‌له‌وان: به‌رخه‌وان.

بهره‌ی (هه‌ورا): کورزه‌له.

بهرگه‌روو: جلدروو، کالادروو.

بهرگه‌روون: جلدروون.

بهرگه‌رویتی: پێشه‌ی جل و به‌رگ درویتی.

بهرگه‌ر: به‌رگر، پێشگر، به‌ره‌ه‌لست، نه‌هێژ، په‌که‌مه‌ر، قۆرت، نه‌هێل. به‌رگه‌گر.

بهرگه‌رتن: به‌رگه‌گرتن: نهم بارگینه بۆ نهم به‌اره قورسه به‌رگه‌ناگری. پێشگرتن بۆ ناو و گیان له‌به‌ره. به‌زانانی ترش و خووی به‌ده‌م و چاوی که‌سه‌یکیدا، که ناوه‌ی گرتی، له‌لایه‌ن یه‌کێکه‌وه که مه‌ندالی به‌ ناوهر سووتای بۆ نهمه‌ی، که چاک بێتسه‌وه. هاتنه به‌ری دار و دره‌خت. ناووس بوونی هه‌موو گیاندارێک تهنها ناهه‌رت نه‌بی. به‌ره‌سه‌تکردنی چتی په‌نگ کراو. پێشگرتن، به‌ره‌ه‌لستکردن.

بهرگه‌رد: چتی که له‌به‌ر ده‌سه‌دای و به‌کار بێتری بۆ نهمه‌ی نه‌وه‌شته‌ی، که لهم به‌شته‌ی جاری به‌کار نه‌هێژی و به‌هێتسه‌وه.

بهرگه‌رده‌له: دارێکی خڕی گه‌ده، بۆ داگرتی به‌رده‌شی ناش، وه‌ستا له‌گه‌ل پازنادا به‌کاری دیتی.

بهرگه‌ری: به‌ره‌ه‌لستی، به‌رامبه‌ری.

بهرگه‌ر: دارێکه ده‌خرتێه ناو ته‌رنه‌وه بۆ نه‌وه‌ی که پێک راوه‌ستی. به‌رگر.

بهرگه‌س: به‌رگه‌س، دروو.

بهرگه‌سای: پێشه‌ی جل و به‌رگ درویتی.

بهرگه‌فانوس: کراسی فانوسی.

بهرگه‌گر: به‌رگه‌گر، تێگر.

بهرگه‌ن: (هه‌ورا). وه‌رگن، لووا، تووکی به‌رخ و کاووی یه‌که‌ساله‌یه، که بۆ جاری یه‌که‌م به‌راویته‌وه.

بهرگه‌ووه (په‌ورا): زه‌نگه‌ته‌تری.

بهرگه‌وون: سه‌ره‌تا، پێشه‌رو.

بهرگه‌وود: دارێکه ته‌رونکار به‌کاری دیتی له‌کاتی ته‌رون کردندا بۆ نه‌وه‌ی ته‌رونکه‌ی لاره‌به‌یت.

بهرگه‌ووژ (هه‌ورا): به‌رگه‌روو.

بهرگه‌ووژ (باد، زیبا، بار): ده‌ره، چۆغه، چۆغەل.

بهرگه‌وژینه: هه‌له‌بێژدراو، هه‌له‌بێژیاک، هه‌ل چنیاک، بێژیاک، په‌سه‌ن کرایا.

بهرگه‌ی (خۆ): به‌ناکه‌وی.

بهرگه‌ی: به‌ره‌ه‌لست، به‌رگر، به‌رگه‌ی، پێشگر، پێشگیر، نه‌هێل، نه‌هێژ، په‌که‌مه‌ره، ده‌سگیر، پاکیر. (باک). به‌رگه‌ی، به‌رگیر. جووره‌ ماریکه‌ ژه‌ه‌راوی و کوژنده‌یه، (باک). به‌رگیل.

بهرگه‌ی خه‌ق: په‌یدا کردنی چتی که خه‌سته ژێر ده‌ست.

بهرگه‌ی که‌وون: هاتنه ژێر ده‌ستی چتی که، که به‌ده‌ویدا عه‌وداڵ به‌ویی.

بهره‌گیری: بهره‌گري، بهره‌نستي، پيشگيري.

بهره‌گيري: كودن: بهره‌نست و هستان.

بهره‌گيل (باک.): جوړه ماريکه. بهره‌گري، بهره‌پيچ، بهره‌من، بهره‌مس.

— دانمره: پردان، بهره‌پيچ کردن.

بهره‌گين (نمرده.): پيشرو.

بهره‌گيو (باک.): بهره‌نست.

بهره‌ما (باک.): پاشماوه، بهره‌ماوه.

بهره‌مليخ: قاقمزيكي لولو له كراوى باريك و دريژره توونسي تپه‌دكړي و ده‌كړي يه‌جگړه، بهره‌ماغ، قمميش، قاميشي جغاره. — ي قونچكدار: قمميشي قنچكدار.

بهره‌ماغ: بهره‌ماغ.

بهره‌مال: پروخست، بهره‌مالي نوويزي، (هــو.) دوگرد، دوگورد، (هــورا.) مازلوخ، (باد.) شمل، شملك، (جا.) هــورا. (جاغاز، جاتوماز، (زاغ.) شمل، (نمرده.) دهر.) جارماز، جانماز، پيشمال، دهرمال، دهرمال، ماوه‌يكي ته‌خترکراوه له‌بهر دهرگاي مالان. دووتمخته دهراري ليكداروي تاماده يه بۆ نهری هركا تيكي بایه‌كي به‌پيژ هات له تمنيش پشماله‌كه بگيري و به‌چمند سوله‌ييك له دهراره‌كه قايم بكری بۆ بهره‌مستني بایه‌كه.

بهره‌مالان: پيش مالان، دهرويانا.

بهره‌مالك: (باک.) بهره‌نست، (باد.) جاجم.

بهره‌مالي (باک.): كاره‌كمر، كلفيت، كه‌بيانونوي مال.

بهره‌مالي: پروانه: بهره‌مالي.

بهره‌ماوه: پاشماوه، پاشمروك، (باک.) بهره‌ما، (هــو.) پاشخوران.

بهره‌ماوه‌خۆر: پاشماوه‌خۆر.

بهره‌ماوه‌خۆري: پاشماوه‌خۆري.

بهره‌مه‌جیل (نمرده.): دهرگاي چه‌بهر.

بهره‌مه‌غار: هال، غار، نمشكوت.

بهره‌مه‌مكافه: مندالي شيره‌خۆره. دراو يا جليكه، كه مالى زاوا ده‌يدند بعدايكي بروكي.

بهره‌موور: (دهر.) ملوانكه، ملوانه، گمردانه، كرتسمر، (پيشن.) جا.، (مهر.) كرتسمر، (جا.) كو. (خناوكه، جوړه ملوانه‌ييكه ژنان بۆ جواني راست و چپ له ملياني ده‌كن.

بهره‌مووره: بهره‌موور.

بهره‌مووسلندان: خوار ناووك.

بهره‌میز (پروا، خ.): كه‌ميلى پاشلى ناوالانه.

بهره‌میزه: (هــو.) چلكيكه به‌سمر پستمي ناوړاني ميريويه هي نهر شوونته، كه بى تووكه بۆ برني نوو يه‌كارويه، بۆ برني قوول چلكه‌كه، كه نهرم و چه‌وره ده‌كرته پليته له ناوي دهری، كه قوول نهری له‌سمری داده‌نری.

بهره‌ميشك (شار.): جوړه قلعزوانيكي ناسك و پانه وه‌كو نيسكي وايه له چيگاياني تروش و سخت په‌يدا ده‌ي.

بهره‌میل: جوړه سندوقيكي گردی قوول له له‌مور يا له‌تمخته.

بهره‌نفا (باک.): بني دۆل و شپرو دهره‌يه. هــو له‌ي دۆل و شپرو دهره‌يه. سمرناو، نازناو. پاناو. بناو (داريكه).

بهره‌نقدان (باک.): تيكه‌لكردن، تيكه‌لاوكردن.

بهره‌نامه: بارنامه، كارنامه، پتپاز، پرژه، پرژه، پرگرام.

بهره‌نلو: پروانه: بهره‌نفا.

بهره‌ننه: بهره‌وه، بهره‌نده، نهره‌كسه‌يه له‌كسه يا قوماريدا بياتمه. نهره‌كسه‌يه كه چتي بيات.

بهره‌ننگر: بهره‌ننگر.

بهره‌نمال: (باک.) بهره‌نمال.

بهره‌ننيز: بهره‌ندير، بهره‌ننه دوو سالي تمواوكردي پوي له سي سالي كردي، بهره‌ي سي سالانه.

بهره‌ننگار: گر، ناوړيش. — بوون: به‌گر داچوون، ناوړيشبون. — ي يه‌كتری بوون: پيکه‌لپړزان، ده‌ست ناقيتن هف، به‌گر يه‌كتر يداها تن.

بهره‌نووت: تووی توتتيه بۆ پشمين له كه‌پو ده‌كری.

بهره‌نوویژ (زن.): پيش نوويز، كه‌ميكه پيشنوويژي بكات. (زن.) — ي: پيشنوويژي.

بهره‌نفا (دزه.): كاسنيكي كه‌ميك كوول بووي پارچه ناسنيكي داوتنه سمری و تيژي ده‌كمنوه به‌وكرده‌ويه ده‌لين بهره‌نفا.

بهره‌و (هــورا.): دهره‌وه.

بهره‌وو: پيشوه، (باک.) ميمك.

بهره‌وو: (باک.) ده‌مل، قوپك، (هــورا.) فه. (هــورا.) به‌لو، بهره‌وو، ده‌لين دوو جوړه بهره‌وو هديه بهره‌وي داره مازوي ناخوري، سي جوړه دار هديه بهره‌وي ده‌گري. (۱) داره بهره‌وو. (۲) مازوو (مازوو و جهرتي دار بهره‌وو لوس و بي گري و قووته). (۳) داروول. بهره‌و، پايدهره‌و.

بهره‌وار (باک.): به‌تيلاك و تيلاك به چيا هــو له‌چوون. هــووي پوژو مانگ و ساله. (باد.) كروستان. ناوي چمند ناوچه‌ييكه له ناميدي.

بهره‌وارك (باد.): قمرتاله.

بهره‌واري: پاشي نيووي هوزيكي كورده له باكووري موسول، بهره‌واري بالار بهره‌واري ژيري دوو پارچه، تيروي دييه‌كيشه، ناوي كيوتيكيشه له نيواني بهره‌وال (باد.): پنگاي خوار و خيچي سه‌ختي ناوشاخان.

بهره‌وان: پيشگيره‌يكي تايه‌تبييه له‌كاتي نان خوارديدا به‌سمر كووشی داده‌دن، بهره‌وانكه، بهره‌وانك.

بهره‌وانك: بهره‌وانكه.

بهره‌وانكه: بهره‌سينگي مندالانه، (دهر.) وه‌ريه‌قه، (هــورا.) وه‌روانه، وه‌روانكه، (كو.) بهره‌سينگي مندالان. بهره‌لبيته. (هــو.) بهره‌ووله.

بهره‌وونك (باک.): همنيه هملكرتن.

بهره‌وه (هــورا.): دهره‌وه.

بهره‌وه‌با: پوويبا، پوو و با.

بهره‌وه‌بهر: بهره‌بهره.

بهره‌وېج (باک.): جوړي پولايه، تفهنگي ديغ ديغي لي دروسته‌كړي. — ي گر، — ي هــو، — ي زهر، جوړي تفهنگه.

بهره‌وو

بهره‌دهان: بهرمان، بهرله‌کردن، نازاد کردن. کوردستانی بادی‌ئی و باکو‌پیدا.

بهره‌واری ژۆی: هۆزێکی کورده و دێیه‌کیشه و چیا یه‌کیشه له نیوه‌پراستی سنووری کوردستانی بادینان و باکو‌پیدا.

بهره‌وازی (په‌وا): پێچه‌مرانه، ناوه‌ژوو، واژی. — کردن: واژی کرد‌نمه.

بهره‌وده (خۆ): بهراوه‌له، پێش‌ناوه‌له، بهرپه‌لا، پێش‌بهره‌لا، گو‌شاد، فراوان، پێش‌گو‌شاد و فراوان.

بهره‌وست: بهرگه. — کردن: بهرگه‌گرتن. بهر‌هه‌ل‌ست.

بهره‌وستا (باد): شاگرد.

بهره‌وستن: بهرگه‌گرتن، له‌بار‌د‌اب‌بون.

بهره‌وسێل (باد): ناگردان، ناووردان.

بهره‌وسێن (پۆژ): ئه‌وتۆ‌یه‌که له پێش‌جوت‌کردندا ده‌چێت‌ری.

بهره‌وه‌ه‌که‌یه: به‌پ‌و‌وی کۆ‌یه به‌ری دا‌پ‌و‌وله‌یه و به‌راز‌ن‌ه‌ی هێچ‌گیان‌له به‌رت‌ک‌نا‌ی‌خ‌روات.

بهره‌وه‌نه (پۆژ): ئه‌وه‌یه‌که مندا‌ل یا بێ‌ج‌و‌ی له‌ب‌ه‌ر‌چ‌و‌ی، به‌رها‌و‌ی‌ژ‌ت‌و، به‌را‌و‌ی‌ژ‌ت‌و.

بهره‌وه‌ن (پۆژ): به‌را‌و‌ی‌ژ‌تن، به‌رها‌و‌ی‌ژ‌تن.

بهره‌وبو: (ه‌مو‌را.) به‌رو‌بو، به‌رو‌بووم، به‌ره‌ج‌وت. پ‌و‌وشه، کار‌ه‌سات، گ‌ی‌ج‌ه‌ل، ه‌نگ‌امه؛ یا خ‌و‌ا له‌و به‌رو‌با‌وه به‌د‌و‌وری: له‌و پ‌و‌وشه و کار‌ه‌ساته به‌د‌و‌وری.

به‌رو‌بو: به‌رو‌باو، به‌رو‌بووم، به‌ره‌ج‌وت، وه‌رز، دا‌ه‌ات، به‌ره، پ‌ه‌وار، خ‌ول‌ند‌ۆت. — دار: به‌رو‌بو‌م‌دار. پ‌و‌وشه، کار‌ه‌سات، گ‌ی‌ج‌ه‌ل، ه‌نگ‌امه؛ یا خ‌و‌ا له‌و به‌رو‌بو‌یه به‌د‌و‌وری: له‌و پ‌و‌وش و کار‌ه‌سات و گ‌ی‌ج‌ه‌ل‌انه به‌د‌و‌وری.

بهره‌بوو: به‌ریه‌یار، زه‌ویه‌که به‌ی‌ش‌ی‌کردن‌ب‌چ‌ێت‌ری.

بهره‌بو‌بووم: دا‌ه‌ات، به‌ره‌چ‌و‌ن. نا‌چه، سه‌ره‌زی.

بهره‌ب‌یش‌ک: به‌ب‌یش‌ک‌ه‌ی‌یک ده‌گ‌و‌ت‌ری که د‌ۆ‌شه‌گ‌ه‌له و ده‌س‌رازه و ک‌ه‌ل و په‌لی مندا‌لی ت‌ی‌د‌اب‌ی.

بهره‌ب‌ه‌شت: ه‌م‌د‌و‌ک‌پ‌و، ه‌م‌د‌و‌ک‌دی و پ‌و‌و‌کاری چ‌ت‌یک‌ی، ده‌و‌ری‌ه‌ر. — کردن: وه‌ر‌گ‌ێ‌تی‌انی ت‌ی‌خ‌ه‌ی ک‌راس به‌ج‌ۆ‌رت‌ک، که پ‌ش‌ته‌ک‌ه‌ی له به‌رس‌اغ‌ی ب‌ک‌و‌رت‌ه پ‌ی‌ش‌مه و پ‌ی‌شه‌ک‌ه‌ی له‌ب‌ه‌ر‌ د‌پ‌و‌ی ب‌ک‌و‌رت‌ه پ‌اش‌مه.

بهره‌بو‌تر: پ‌ی‌ش‌تر.

بهره‌بو‌تر‌ین: پ‌ی‌ش‌ترین.

بهره‌بو‌خ‌ۆره: بال‌نده‌ی‌یک‌ی به‌له‌که که‌م‌ی‌یک له پ‌ه‌ش‌ۆ‌له‌ی گ‌م‌ره‌تره به‌پ‌و‌و بادام‌ی ده‌خ‌و‌ا و له ناو خ‌ۆ‌لی و دوو ف‌لی‌ق‌انه‌ی دا‌ر‌ان‌دا ب‌ۆ ک‌اتی به‌رس‌یتی ده‌شیان‌شار‌ت‌مه.

بهره‌بو‌خ‌و‌ار: به‌ره‌خ‌و‌ار، به‌ره‌و‌ژ‌یر، له پای‌دا گ‌ج‌ه‌ک‌تر.

بهره‌بو‌دار: داره به‌پ‌و‌و.

بهره‌بو‌د‌وا: ی‌ک له‌د‌و‌ای ی‌ک: ک‌و‌رد‌ۆ و نازاد به‌رو‌ود‌وا له دا‌یک‌بو‌ون. به‌ره‌د‌وا به‌شو‌وت‌ی ی‌ه‌ک‌ت‌ری‌دا. گ‌م‌را‌وه، گ‌م‌را‌گ‌مه. — خ‌س‌تن: پ‌اش‌پ‌ی‌ش‌ک‌ردن، به‌رو‌ود‌وا‌کردن. — ک‌ه‌فت‌ن: شو‌وت‌ی ی‌ه‌ک‌تری ک‌م‌وت‌ن. — ک‌ه‌فت‌ی پا: پا‌وه‌پ‌اک‌ردن، د‌و‌د‌ل‌بو‌ون. — ک‌م‌وت‌ن: پ‌اش و پ‌ی‌ش‌ک‌م‌وت‌ن. — کردن: به‌رو‌ود‌وا‌خ‌س‌تن، نار‌د‌ن‌مه، گ‌م‌را‌د‌ن‌مه. — نان: پ‌ا‌وان، په‌پ‌تان.

به‌پ‌ۆژ: له‌ک‌اتی پ‌ۆژ‌یدا، (باد.) به‌ریه‌ر‌چ‌که.

به‌پ‌ۆ‌ژ‌و: پ‌ۆ‌ژ‌وو و‌ان، به‌پ‌ۆ‌ژی. — بو‌ون: پ‌ۆ‌ژ‌وو‌گ‌رت‌ن.

به‌پ‌ۆ‌ژی: به‌پ‌ۆ‌ژ‌وو.

به‌پ‌ۆش (باک): د‌یزه، م‌ه‌ن‌ج‌ه‌ل، م‌ه‌ن‌ج‌ه‌ل‌ۆ‌که، ده‌سته م‌ه‌ن‌ج‌ه‌ل، پ‌ات‌یه‌له.

به‌پ‌و‌وش: ده‌سته م‌ه‌ن‌ج‌ه‌ل.

به‌پ‌و‌وش‌ازی: به‌رو‌اژی، به‌پ‌ی‌چ‌مه‌وانه.

به‌پ‌ۆ‌ک: ت‌ی‌خ‌ه، یا‌خ‌ه، یه‌خ‌ه، (باد.) به‌ریک، به‌رو‌وک. (باد.) گ‌یر‌ف‌ان. ت‌و‌ری‌ن، ت‌و‌ره‌که. — ی‌ن‌ه‌سی: به‌رس‌ینگه، به‌نی‌ک‌ه یا ق‌ای‌ش‌یک‌ه به‌ج‌ل و ز‌ینه‌وه له به‌رس‌ینگ‌ی و‌و‌ا‌خ‌ی ق‌ای‌م ده‌ک‌رت‌.

به‌پ‌ۆ‌وک (باک): دار‌یک‌ی به‌چ‌و‌که له ن‌ی‌و‌ شو‌وک و ه‌اله‌ت دا‌ده‌ن‌ری، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی وه‌کو‌و به‌پ‌و‌ویه نا‌وی ن‌را‌وه به‌پ‌ۆ‌وک.

به‌پ‌ۆ‌ک به‌ر‌دان: به‌رت‌یه‌یه له ده‌ست ل‌ی‌ک به‌ر‌دان، واز‌ه‌ی‌ت‌انی یه‌ک‌یک‌له یه‌ک‌یک‌ی.

به‌پ‌ۆ‌ک گ‌ر‌فن: شه‌پ‌ی‌ فر‌ۆش‌تن، ت‌مه‌ق‌ه‌له‌ی‌کردن.

به‌پ‌و‌وک (باد): به‌ری در‌و‌نه‌یه‌که ب‌ۆ ما‌وه‌ی‌یک‌ی ب‌ۆ در‌و‌ن‌مه‌ د‌ا‌پ‌ر‌اب‌ی. گ‌م‌ه‌ی، گ‌یر‌ف‌ان.

به‌پ‌و‌وله (موک): ن‌یر‌ن‌ره، (موک.) ش‌ی‌له‌په، پار‌چه‌دار‌یک‌ه له ن‌ی‌و‌ ک‌و‌نی ش‌ی‌له‌پ‌ی ج‌و‌تی ده‌ن‌ی‌ن تا نه‌ج‌و‌لی و نه‌یه‌ته‌ده‌ری، (ه‌مو.) به‌رو‌ان‌که، (پ‌ۆ‌ژ.) ک‌رمه. ق‌ی‌سه‌که، ت‌ر‌ت‌یز‌و و خ‌ه‌ی‌اری ن‌اس‌ک. چ‌ه‌ند س‌ی‌نگ‌یک‌ی بار‌یک‌ه ت‌ه‌خ‌ه‌ی ده‌و‌اری پ‌ی‌ ل‌ی‌ک ده‌دی. گ‌ای‌ن‌جه. چ‌م‌ی‌له. دار‌یک‌ی گ‌ج‌ه‌ک‌ه‌یه له ناو ک‌و‌نی ه‌ه‌یه ده‌ن‌رت تا ه‌ه‌یه‌که ده‌ره‌ن‌چ‌یت.

به‌پ‌و‌وله: گ‌اس‌ن‌یک‌ی که‌م‌ی‌یک ک‌ۆ‌ل‌بو‌وی پار‌چه‌ی‌یک‌ی گ‌ج‌ه‌ک‌ی پ‌ۆ‌لا ده‌خ‌نه سه‌ری و ت‌ی‌زی ده‌ک‌ن‌مه‌ به‌و ک‌رده‌ویه ده‌ل‌ی‌ن: پ‌ۆ‌لت‌یا، به‌رن‌یا. به‌لو‌وجه.

به‌پ‌و‌وله خ‌ۆره: ک‌و‌نی ه‌ه‌یه.

به‌پ‌و‌ون‌کار: ن‌اس‌ت، ب‌ۆ د‌یار، ب‌ۆ پ‌ی‌ش، ه‌م‌به‌به‌ر، ه‌اف.

به‌رها‌و‌ی‌ژ‌تن: به‌رها‌و‌ی‌ژ‌تن، به‌رخ‌س‌تن، (پ‌ۆ‌ژ.) به‌رو‌ه‌ن، (باک.) به‌را‌ق‌یت‌ن.

به‌رها‌و‌ی‌ژ‌ت‌و: به‌رها‌و‌ی‌ژ‌ت‌و، به‌را‌وت‌ه، (پ‌ۆ‌ژ.) به‌رو‌ه‌ن، له بار‌جو‌و.

به‌ره‌ه‌ت‌او: به‌رت‌او، به‌رخ‌ۆر، به‌پ‌ۆ‌ژ، به‌ر به‌پ‌ۆ‌چ‌که.

به‌ره‌ه‌ف (باد): چ‌تی نا‌ما‌ده‌ی ده‌ره‌ست.

به‌ره‌ه‌ف‌دان (باک): ک‌ۆ‌ک‌رد‌ن‌مه، ک‌ۆ‌م‌ک‌رن، ج‌ف‌اند‌ن، به‌ره‌ف‌ک‌رن.

به‌ره‌ه‌ل‌ب‌ی‌نه: پ‌ی‌ش‌گیر، پ‌ی‌ش‌گیره. (باک.) به‌رم‌ال‌ک،

به‌رق‌اله‌ک، (باک.) به‌رق‌انه‌ک، به‌ر‌ک‌ۆش، (ک‌ۆ.) به‌رو‌ان‌که.

پ‌اش‌ۆل، به‌رام‌پ‌یل، به‌ران‌پ‌یل، چ‌اد‌رک، (د‌ز.) به‌را‌پ‌یل.

به‌ره‌ه‌ل‌دان: به‌ره‌ل‌آو نازاد‌کرد‌نی به‌ندی و گ‌یان له‌به‌ر‌انی گ‌یر‌او و ده‌ست به‌سه‌ر، ده‌ر‌گا ک‌رد‌ن‌وه‌ی با‌و‌ی‌ژ‌ی ناو‌ر‌گ.

به‌ره‌ه‌ل‌ست: چ‌ت‌یک‌ه‌یه‌کی کار‌یک‌ی ب‌خ‌ات و نه‌یه‌لی سه‌ری‌گری، به‌ری‌ه‌ست، به‌رو‌ه‌ست، ک‌ۆ‌س‌په، ن‌اس‌تان‌گ، سه‌کر، (باک.) به‌ر‌گ‌یت‌و. — کردن: به‌ر‌پ‌ن‌مه، به‌رو‌ه‌ستن، نه‌ه‌ش‌تن. — ی: به‌ری‌گری، به‌ری‌ه‌ستی.

به‌ره‌ه‌م: به‌رو‌وب‌و، به‌رو‌وب‌ۆ، ده‌ست‌ک‌م‌وت، ق‌از‌ان‌ج له ک‌ش‌ت‌و‌ک‌ا‌ل و ن‌ی‌تر‌دا.

به‌ره‌ه‌م‌ه‌ی‌ت‌ان: پ‌ی‌گ‌ه‌ی‌اند‌ن و ه‌ی‌ت‌انه‌ نا‌وی چ‌ت‌یک، به‌رو‌وب‌ۆ‌دان، به‌خ‌ی‌و‌ک‌ردن، په‌ن‌ی‌وه‌ی‌تان، ب‌ۆ گ‌یان له‌به‌ر‌ان.

به‌ره‌ه‌نگ: (ده‌ر، په‌وا، خۆ.) به‌ره‌نگ، ده‌رد‌یک‌ی ن‌اس‌راو و د‌یاره.

به‌رم‌ال‌ک

بهره‌نگار: بهره‌نگار. — ی: بهره‌نگداری.

بهره‌موا (باک.): بی جی، بی کَلک.

بهره‌س: — کرن: وده‌رخستن، دهره‌تشان، بهره‌زانی.

بهره‌و (باک.): کورتکراوه‌وی (ابراهیم‌ه).

بهره‌وور: تفنگی خنجه‌تدار، تفنگی لوله‌تسک.

بهری (همورا.): دهرکه، دهرگا. (باک.) له‌پیشدا.

بهریان: جیگای شکاندنی ده‌راوی جوگه و یا پروباری. پری‌گوزاری
ناووبا: بهرانی ناوه‌که یا بایدکه بگره. گرتنی پگای ناوه بۆ پهنک
خواردنوه‌ی بۆ مهبستی، جیگای شکاندنی ناوی کشتوکال.

بهری خووه‌دان: پروتیکردن، تماساکردن.

بهری: بهجی، پسند، وه‌پری. — برون: وه‌پری کسرتن. — کردن: وه‌پری
خستن، ریکرن. گوزهران، خیتی. — بردن: به‌خیتوکردن، په‌روده‌کردن. —
چون: گوزهراندن، به‌پچمون، به‌خیتومون.

بهری (باک.): دهشت. گیرفان. (لر.) به‌پرو. پیتشو. به‌ردار. بزنا
چاره‌ری: بزنی چوار سالانه.

بهریه‌خه: کوته په‌پویه‌که بۆ قایی له دیوی ژورووه وه‌بهر نیتخی کراسی
ده‌ری، (دهر.) وه‌یه‌قه، (پیرا.) به‌ریه‌وو، به‌ری.

بهری بردن: به‌خیتوکردن، په‌روده‌کردن.

بهری په‌په‌گه‌لا: چیتکی ووردی خره له‌پشتی گه‌لا‌ی مازوو په‌یدا ده‌بی.

بهری بی: ژیری بی، سینکی بی، بنی بی.

بهری‌چوون: گوزهراندن، به‌خیتومون.

بهریه‌خه: پارچه‌یی‌که بۆ قایی له پیش نیتخی ده‌دروون.

بهرید: پۆسته، چه‌پهر، له (بردن) مه‌یه له پیشدا کوردان تا دوایی
سهرده‌می سه‌لاح‌ددینی نه‌یوی همر به‌کاریان ده‌برد ووشه‌ییکی
کوردیه.

بهریه‌ست: له‌بی ده‌ست.

بهریز: به‌قهدر، به‌پرو، سدنکین، ماقوول.

بهریه‌اندن (باک.): جوهره‌ تریه‌که.

بهریش: دژبرده، نه‌خوشی‌کی نا‌زال و مال‌تانه‌ گوانی دیشی و شیرری
ووشک ده‌کات.

بهریقانی (زا.): شوان.

بهریک (باد.): (باد.) به‌رۆک. گیرفان.

بهریکردن: په‌وانه‌کردن، خستنه‌پری، ناردن، وه‌رخستن و پیکه‌پیتسانی
پیتوستی پگای، (ژا.) همورا.) کیاسه‌ی، کیاسته‌ی، (لر.) فه،
کل. (کل کردن، (کل، زن.) کیاندن.

بهریما (باک.): بنجی، بنگه‌ی، بنیادینی، بنجینه‌ی، نه‌زادی.

بهرین: پان (دهر.)، پین، ناوه‌ژووی تسک، (همورا.) پیتشو، به‌رگ،
به‌رگین.

بهرینایی: پانایی، (دهر.) پیتایی.

بهرینه: پیتشو.

بهرینک (بار.): گیرفان.

بهرینی: به‌رینایی، پانایی، پیتایی.

بهریوه: به‌ریگادا پۆشتن، پیتقه، به‌ریگایه‌دا.

بهریوه‌بهر: پابهر.

بهریوه‌بردن: سهریشتی و چاوه‌دیری چیتیک. به‌خیتو په‌روده‌کردن.

بهریوه‌چوون: به‌ریگایه‌دا پۆشتن. به‌خیتو برون، گوزهراندن.

بهریوه‌جی: بوخت، کردار یا ووتووتیکه له‌جیتی خۆی بی.

بهریوه‌شوین: به‌پری و جی.

به‌ز: وه‌ز، پیو، چموری نیتوزگی وولاخ و نا‌الانه‌ بیجگه له دووگ.
(باک.) به‌ز، غار، به‌غار و به‌غاردان و به‌زین، به‌زاقی هه‌سپی خووه‌شه:
غارسانی نه‌و نه‌سپه‌ی خۆشه.

به‌زا: نه‌و کسه‌یه یا چته‌یه، که زۆر ده‌به‌زی، خۆشبه‌ز، غارده‌ر، لنگه‌ده‌ر.
هاوژی، هه‌وتمه‌ن.

به‌زات: نازا، زاتدار، (باک.) به‌دک.

به‌زاج (باک.): نه‌کیتشی، سهریچی، (باک.) لامۆفک، فیتلایی،
ساخته‌ چیتى فریودان.

به‌زاجکه‌ر: دووزمان، ناوری بنکایه.

به‌زلیخ (پۆژ.): نازا، به‌کار، جووامیتر.

به‌زلی: کووتال فروش.

به‌زلیت (باک.): له‌قهم، په‌خنه‌گرتن.

به‌زان: به‌زین، (که.) گاپیون.

به‌زاندن (باک.): غاریتاندن، پاپیکردن، به‌زانن. کوول پیتاندن، شکاندن،
به‌سهردا زالبیون، بۆردان، گاردان، حیزنای، دابین کردن، زه‌بوونکردن.
هاتنه‌ ده‌روه‌ی میزی منداله به‌چمشیکى وا، که ناولانکه‌که ته‌ر بکات.
به‌زوبیون: لابرینی په‌رده‌ی کچیتی بووک له‌لایین زاواوه.*

به‌زه (باک.): سوچ، تاون، (زا.) گوناها‌ر، به‌هله‌چوو، (شهرده.)
خۆزگه، بریا، بری.

به‌زه‌قوو: چمورکردنی شویتیکى قه‌له‌شاهه یا سووتاهه له‌ نه‌ندام به‌ به‌زی
داخکراو، که له‌ناو په‌پۆدا به‌ ناگر گهرم و داغ ده‌کری نه‌وسا له‌ شویتنه
قه‌له‌شاهه‌که ده‌دری.

به‌زه‌ده‌ک: گیایه‌کی ده‌ستچینه‌ تۆوه‌که‌ی له‌سهر برینان داده‌نری ده‌ری
ده‌کات.

به‌زه‌ک (باک.): زه‌ردی.

به‌زه‌که‌ر (باک.): گوناها‌کار، سوچدار.

به‌زه‌ه‌وژ (خۆ.): به‌زاوژۆ، گیانله‌به‌ریکی میینه‌یه، که زۆر بزى.

به‌زه‌وی: دل‌سوژی.

به‌زه‌ویا‌چوون: به‌زه‌یدا پۆچوون و چوونه‌ خوارمه‌ه.

به‌زه‌وی پیه‌ه‌تانه‌ه: به‌زه‌ی پیه‌دا تانه‌ه.

به‌زه‌وی ییادان: به‌زه‌ری دادان، پاخستن.

به‌زه‌ویا‌کوتان: به‌زه‌ری دادان، پاخستن.

به‌زه‌ی: دل‌نهرمی، میه‌به‌بانى. سووی، به — میه‌به‌بان، دل‌نهرم، پیار،
به‌زه‌ی دار، دل‌سووتان به‌ کسه‌ییکی له‌ کاتی کزی، نه‌خوشی یا لی
قهرمانیتدا. بی — دل‌هشک، نامیه‌به‌بان، دل‌ه‌ق. بی — یتى:

بەرزەن: غەردان، پارکردن، لنگدان، لینگدان، ھەراکردن، پەرەسن.
تیشکان، بەرگەنەگرتن، بۆخواردن، شکان، دابەن بون، گاریون،
قزیون، کۆلدان، (پۆژ). بەزان، دانواندن، ھەراڤەری نەکردن، بۆپسون.
(خۆ). پەرەسنەوی دۆخەن، ترازبان. خستنی ماڤ و کۆچ لە شوونیک،
چادر ھەلدان. پەپنی وولآخ بەرزە.
بەرزو: تیشکا، بۆخواردوو. — ی: تیشکاوی، بۆخواردووی.
بەرز: زەوی، ووشکانی بەروازی زەریایە. (باک.) زەوی دیم. شیناییکە
بێ ناوی کیشایی.
بەرز: ھاوتەمەن.
بەرزاق (باک.): زەوی دیم و بێ ناو.
بەرزاقیت (باک.): پەخەنگرتن.
بەرزەوھەند (کۆ.): پەسەند. — کردن: پەسەندکردن.
بەرزەن (باک.): ووردە چتیکییە بە ھۆی نەوھە، کە چتیکێ قورسی بە
سەردا کەوتی شکاوی.
بەرزەک (باک.): ووشکانی، دیمەکار. ناپتک.
بەرزەنێر: بەشکۆ، خاوەند شکۆ. — ی: بەشکۆیی.
بەرزەنێر (باک.): شایان. — ی: شایانیتیی.
بەرزەن: بالا، قەد، نەندام، تەتیل، (باک.) ناکیئل. — و بالا، قەد و بالا.
بەرزەن شووش: نەندام پتک و شووش و باریک، دەستە.
بەرزەنووت: کورتەبالا.
بەرزۆک (باک.): زۆربلی، (باد.) پەپیز.
بەزی: ووشکانی، زەوی، نیشکایی.
بەزێردان: بەرزکردنەو.
بەزێرچاوەوھە پووانین: لە زۆرچاوەوھە پووانین.
بەزێرلیوھەوھە: بەنھەنسی، بەنھەنایی. — کردن: شاردنەوی ووتە و لە ناو
زاردا گلماننئی.
بەزینی (باک.): زەوی نەچێنار. زەویەکی دیمە، کە کشتوکالی تێدا
بەری.
بەس: تیر، ھەند. — بون: تیرابون، تی ھەلێنان. تەنھا بەس چوار
کەس بون: تەنھا چوار کەس بون. پەنا، پەسیو، چارە، وەکوو مەحوی
دەلی:
بە خۆ کۆژن نەجاتی خۆت بەدە مەحوی وەکوو فەرھاد
لە زۆری قارەمانی عیشق نەفەندەم ھەر نەجەل بەستە
(باک.) کۆتایی. — کرن: کۆتاکردن، پەندانەوھە، گری، بەستەن.
بەسات: پتیرستی: نەوا نیتە سەینیی بەرە و سابلاخ دەپۆینەو تۆ ھەرچی
بەساتی ھەبە پتیکێخە واتە پتیرستییەکانی.
بەسالدەچوو: پیر.
بەسالدەچوون: پیریون، گەشتە سنووری پیری.
بەسام: سامدار.
بەسە: وازیئە، تیرایە، ھەندە. گۆرانسی بەستە، بەستە چتیکیی، کە
پتیکوھە بەستەراڤن، باقە، دەسکەگۆڤ یا گیا، بەند، خزم، کەس، کەس و
کار، بەستە، ھەلبەست، مەبەست، واتا.

بہارِ زک

بەسەرھەمو: سەلەم، (شار). پویندە. — دان: سەلەم کردن.

بەسەرھەمو: لەبەرچوون، لێ تێکچوون. سەرلێ شێوان، وازلێ هێنان، هەلبواردن، ڕاڤەردن، لەسەر چوون، تێپەڕین. چوونی یەکیەک بەسەر یەکیەک تێرە کاتی کار یا کرداریکیدا.

بەسەرھەمو: بەسەردادان، لە ناکاو چوونە سەر یەکیەک.

بەسەرھەمو: بەسەرداھاتن، نامۆزگاری کردن، ھاتنی یەکیەک بەسەر کەسێکی تردا لە کاتی کار یا گرفتاریکیدا. کارسات و گێچەڵ.

بەسەرھەمو: بەسەرچوون: بەسەر تۆڵە نەستاندنەو مانەو وەکوو دەلێن بەسەر یەو ناچێ واتا نابێ ھەروا بەسەر تۆڵە و سزا لێ نەستاندنەو بپێنیتەو.

بەسەرھەمو: پوین: سەرەنگری بوون.

بەسەرھەمو: گەڕان: مەوشەکردن، خۆبەختکردن بەم و بەو: فیسارە کەس ھەر بەسەرھەمو گەڕێ.

بەسەرھەمو: گەڕان: گرتنی پیاویکی بێگەنە بەسەر ژنیکیو.

بەسەرھەمو: کات ڕەدە سەر ھەر چۆنیک بێ، بەجێ ھێنان، ڕەدە سەر نەجامدانی کاریک بە ھەر جووێکی بێ، پێکھێنان.

بەسەرھەمو: برائەتی کاتی چت، تێ پەڕین، بەسەر چو و اتا کاتی تێپەڕی. ناو ھاتنەوێ گیاندار: فیسارە کەس بەسەرچو و اتا ناوی ھاتەو.

بەسەرھەمو: پوین: چتیک لە لایەن فرۆشیاریکیو بەمۆزی بە نرخیکی زۆر و یا سەرھەوای بێ کەلکی و کەموکووێ دان بەکەسێکی. کێشە و پووشە و گێچەڵیک بە ملی کەسێکیدا ڕەپین. نافەرەتیک، کە بە زۆر خۆی بەسەر پیاویکیدا بپێ.

بەسەرھەمو: لەناکاو چوونەسەر یەکیەک.

بەسەرھەمو: نامۆزگاری کردن، ھەلبێتان. تووشی پووشە و کێشەھاتن. — ی شەر: پۆژ ناوایوون و شوھاتن.

بەسەرھەمو: نامۆزگاری کردن، ھەلبێتان، سەرھەنش کردن.

بەسەرھەمو: سەردان، لە ھەوای ڕاڤەرسین. لێ پێچانەو، لێ تۆزینەو، تاقی کردنەو، بەسەر کەم و کووێ ڕاگەشتن، پێکھوتن، وێکوتن، مەنەکردن، بەدی ھێنان.

بەسەرھەمو: وولای یا ناوای و چتیک تری دزراو، کە بەدۆزیتەرە، بەسەر گرتەوێ پێدەلێن، دیتەرە، دۆزینەرە. تێپەڵچوونەو لە کردار یا گرفتاریک لە نوکەرەو بۆ تەواوکردنی وەکوو دەلێن: قەسە یا کارەکەم بەسەر گرتەو.

بەسەرھەمو: سەر لێ تێکدان و خەریک کردنی یەکیەک وەکوو: بەسەر بەسەر بگێتە.

بەسەر و بەر: پوخت، ڕێک و پێک.

بەسەرھەمو: سەرھات، سەرھاتی، (بەک). بەسەرھاتی، سەرھەوورد، سەرھەو، سەرگۆت. ھەنگامە، کارسات، گۆنەل، گێچەڵ.

بەسەرھەمو: پوودان، دووچاربوون، لەناوچاوانووسان، خۆشی یا ناخۆشی بەسەرھاتن.

بەسەرھەمو: پوودان: بەسەرکردنەو، چتی وون و بزر دۆزینەرە.

بەسەر: بەدرستی.

بەسەرھەمو: چتیکە تێکەڵ بەچتیکێ تەربێ. بەسەر دەست تێکەڵی ژن و پیاویکیدا چوون.

بەسەرھەمو: لەسەردەمی. — مەن: لەسەردەمی ژبانی مندا.

بەسەرھەمو: بەستەزمان، لێقەوماو، بێچارە، ھەزار.

بەسەرھەمو: بەستەزمانی، لێ قەوماوی، ھەزاری، بێچارەیی.

بەسەرھەمو: پڕوانە: بەستەزمان.

بەسەرھەمو: پڕوانە: بەستەزمانی.

بەسەرھەمو: بەستەلەک: بەستەلەک.

بەسەرھەمو: بەستەلەک: بەستەلەک، بەستو، تەزبو، چیاو، ڕەچیاو، (زەن). ماسیان، (ھەورا). یەخ بێنان، شەختە، سەھۆڵبەندان.

بەسەرھەمو: (بەک): زۆر بێلێ، چەمباز.

بەست: (١) چۆم، پوویار، خەر، کەند. (٢) خەرچا، خەرچا، (ھەورا). دەستە، شیری ناو لێ پراو، نەوالتیکێ بچووکە جارچارە ناوی پێدا دەچێ. (٣) (ھەو). تەرم، بەستی. (٤) بەرھەڵست. (٥) شووێتیکێ پێرزی وایە، کە نەگەر گوناھکاریک خۆی بگەییشتێ نێتر کەس ناتوانی دەستی بۆ درێژ بکات.

بەستەم: ناوی خاڵی نەردەشتیری بابەکانە.

بەستە: پاکەت، پێچۆک، بەستراو، تاخە، دەست پێچەک، مەلە. — ی چت: پەل، قەقە، چەند چتیکێ پێکەر بەستراو. بەندیواری، لەسەر، بەستراو. چەشنە گۆرانیکی سووکەلمو کوێر و خۆش و لەبارە. دەرە، کەند. (بەک). جوورە گۆرەییەکە، جوورە ھەلبەستیکێ کوێرە بۆگۆزانی. (بەک). بێ ترس، بێ بەک.

بەستەزمان: بەستەزمان، کەرەوایە، لێ قەوماو، ھەزار. — ی: بەستەزمانی، کەرەوایە، ھەزاری، لێ قەوماوی.

بەستەم: (زا). دەنگ. (خۆ). ناکاریکە بەو چەشنە: باریکی بەستراو کە گۆرەسەکی خاوە بووینەرە نایکەنەرە بۆ توندکردنەرە بەلکۆ پارچە دارێکی لە قەفی گۆرەسەکی دەنێن و بایدەدەن تا توند دەبێ نەو جار سەری دارەکی و ھەن لۆی گۆرەسەکی دەدەن. دەستە نووێتیکێ پێچراو و بەستراو لە ناو چتیکدا. (بەک). تا، لا، بار، فەرە، لنگەبار. (دەر). شووێک (ھەو دارە بێ و نێتر).

بەستەکار: پێکخەر، دانەر.

بەستەکاری: پێکخستن، دانان.

بەستەگی: پەییوەندی، بەندیواری.

بەستەلە: بەستەلۆک.

بەستەلەک: دۆندەرە. پڕوانە: بەستەلۆک.

بەستەلۆک: شووێتیکە سەھۆلی زۆر تێدا بەستبێ لەبەر ساردی.

بەستەم (بەک): نەستی و بەردە.

بەستەم: دۆندەرە.

بەستەمۆفی (پەوا): مێزگیران.

بەستەر (بەک): پارچە قوماشیکێ کوێرەییە.

بەستراو: پێچەردان، پێچە خوارەن، گۆرەدان. بۆنە سەھۆل، (بەک). تەلۆنج. مەیین. — ی دەرک و پەنجەرە و نێتر: داخراو، پێشەردان. لە

ترسان: — جىنىن: — ى پىياۋىك لە چۈنە لاي خىزانى لەبەر سام يا چىتىكى پوچى تر.

بەسترو: بادارو، پىتچ خواردو، گەراۋە بەسەۋۆل، مەيىو، پىتوۋە دراو.

بەستق: پىچان، پىچانە، جەرد، رادان، بىتىن، نژاندن، گرىدان بۆ پىتچ و مېزەر و ھەموو چىتىك. (سور). بار: — بارىتىن، بىنانە، بىنانەنە، بۆ بار و لا بار و گەسك و گەلى چى تر. — ى ناو: بونە سەۋۆل، چىچان، قەرسىن، قەرساندن. مەيىن. دەرگە: — پىتوۋە دان، داخست. كەلگە: — گرد و كۆ بونە، خېمىنە، سەرىكە كىرى. پەكخستى پىيا لە جوت بونى لەگەل ۋى خۆى. بەستى پىگا، بەستى برىن. كوتن، نووسىن، دروستكرن.

بەستەنە: گرىدان، پەتكرن، بەستى گياندارىك بە بىن و چى تر، پەت لە دەست يا پى ياملى و لاخ و مالاۋت و ناۋالان كرىن، پىچانە.

بەسترو: بەسترو، مەيىو، پلۆر، تەزىر، بەستەلەك، چىار، پچىار، سى، بى ھەست، چىو، كوپەلە شىن. بەسترو، بەستى. دىزەگوزە و كوپەلى پروكىش كراو. ھەراسان، بەتەنگە.

بەستوۋە: ناۋى پروبارىكى بە نىو بانگە لە نىوانى ھەلىر و شەقلاۋە. خرىكە ھەمىشە ناۋى پىدا پوات يا نا.

بەستوۋەك (باک): — مل و نىخەى كراسىيە.

بەستوۋەك (باک): — بەسكوۋپك.

بەستى (باک): — چاۋتير، فەرىشەت، بەقنىيات. بارە كەۋىكە فىترى پراى بىكەن. كەنار ناۋى زىخماۋ. كۆلەكە. جەنازە تەرم، بەست، بازە بەستىر: قالى، مافورە.

بەستىن (مەك): — ى چۆمى: كەنارى روبرىيە، بەتايىبە تى نەر شويىنانەى، كە بە زىخ و جەگەل داپوشراۋە.

بەسپىر: (دەر). پەستىر پىتار، (باک). شار. بەتپىتار، پەسەر پىتار، (ھەورا). پەروپىتار، سى سال لەمەپىت.

بەسپىر: سى پۆز لەمە پىش، (دەر). پەستىر پىتار، بەتپىتار، (باک). بىر پىتار.

بەسپىر: پەنابردن، ھانابردنەبەر.

بەسزەمان: بەستەزمان.

بەسزەوان: بەستەزمان.

بەسپە: پەگى گىياھەكى دىزىر و بارىك و گرىدارە و لە گرىتەكانى ۋى چەند پىشەيىكى بارىكى پىتو ھەلاۋە سراۋە ۋەكۆ ھەزارى، لە نىو پەگى داران بە تايىبە تى پەرو و لە ناۋ بەردانى كىوان دەپوۋى.

بەسلەك (نەردە): — بەستەلەك.

بەسلەك: سەۋۆل، سەۋۆلەندەن. بەستەنى، دوتەرمە، دۆلدەرمە.

بەسو: ناۋى ئافە تانە.

بەسىي (نەردە): — كەستەكە، كە لە بەستا بى. پەناھەندە، ھانابەر.

بەسىيەگ (نەردە): — بەسترو، بەستروۋە. كەستەكە نەتوانى بىتتە زاۋا. پەتو، تات ۋىتەكە پەردەى كچىتەيىكەى زۆر سەف بى و پىيا نەتوانى لاىبەرى.

بەسىيەگەۋە: بەستروۋە.

بەسىيان (نەردە): — بەستران، بەندىبون، گرى خواردن، بەسترانى بازارو كرو فرۆشپارى.

بەسىيان بەسپەگەۋە: پىكەۋە بەسترانەۋە.

بەش: بەھرە، پشك، پش، (ھەورا). بەر، مل، بى، بىز، (بىل). موۋچە، بېش، بېش، پەيا، پار، (باک). تا، پەيا، جىون، پش، قەت، قەس، پارچەيەكە لە كۆما و كۆمەلىكى. — بون: بەشكرن، پىكرن، پارىبون. — كرىن: دابەشكرن، پاركرن، پشك كرىن، بەشىنەۋە، بەشكرن، قەتانەن، جۆخىنەكە — كرىن: پىكرن. — پراۋ: بى بەش، بەشخوراۋ، بى بەرى، لىككراۋ. — براۋى: بى بەشى، بەشخوراۋى. — دار: ھارەش، — دارى: ھارەشى. و لاخ، مالاۋت، كەل يا گامىشەيىكە نىو چاۋانى سىي بى، (ھەورا). چار، قەش، قەشان، قەشقە، مارو. ئاۋەلە، كراۋە بۆزار پتر بەكار دەپرى، زار، دەر — كرىنەۋە: زار داچەقانەن، دەر ئاۋەلە كرىن. — بون: ئاۋەلە بون. — كرىن: ئاۋەلە كرىن. بى: — بارەنج، پەنج بە باچو، بى بەھرە، دامەن، بى بەشكرن: بى بەھرە كرىن، پەنج بەبادان. ھىند، بەر، پارچەيەك. — پىكى بۆ ھىتام: ھىندىكى بۆ ھىتام، نانەكەى — پىك كرىد و بەشىكى ماۋە: بەرىكى كىردوۋە و بەرىكىشى ماۋە. گىياندەرى ناۋچاران سىي. كۆلۋى چارە پەش.

بەشپەت: ھەست، جىۋالان، پاشەر، وورە، وورە، زەھە، زارە، پۆن. — بەستران: وورە بەردان، پاشەرشكان.

بەشپەند (باک): — پاشبەند، سەروا.

بەشپە: بەشپاۋ، (پۆز). تاقاۋ.

بەشپەند (باک): — پاشبەند، سەروا.

بەشپە: پراۋانە: بەشار.

بەشپەر: دابەشپەر، بەشكەر، بەشىن، دابى، دابەشكەر. مەۋژ، ئادەمىزاد.

بەشپەن (باک): — ئابىدە، پەيكەر. بەدەن، لەش، قەلاۋەت.

بەشپەنەۋەش (باک): — دلىكىش، دلىگر.

بەشپەنى: لەشى، بەدەنى، ئابىدە، پەيكەر.

بەشپەنەۋەش: بەشكرن، دابەشىن.

بەشپەر: كەستەكە، كە لە مىراتى مردوۋە كىدا بەشدار بى، خاۋەند بەش.

بەشپەش: موۋچەموۋچە، پشك پشك.

بەشپەشكرن: موۋچەموۋچە كرىن، پشك پشك كرىن.

بەشپەرو: بەشخوراۋ، بى بەش، بى بەرى. دامەن، ولىۋل.

بەشت (باک): — كارىتەى خانوۋان.

بەشپەرو: بەھرەى خىوا، خىداداد. سەرفىترە، زەكات.

بەشپەرو: بەشپار، بى بەش، بى بەرى، لىك كراۋ.

بەشپەروۋى: بى بەشى.

بەشدار: ھارەش، كارىرا، ھاقپا، ھەفا، ھاۋكار، كاپرا، خاۋەندەش، بەشپەر.

بەشدارەكى: بەشدارى، ھەقپاى.

بەشدارى: بەشدارەكى، ھەقپاى.

بەشپەند: دابىن كرىن، قايل كرىن، پازى كرىن.

بەشپەن: دابىن بون، قايل بون، پازى بون، بەشپەش: قايل بە

بهكه لك: چتيكه سووډيكي لى وهر بگيردري. — هاتن: بهكارهاتن. —
نمهاتن: بهكار نه خوړاردن، له كار كموتن.
بهكهليف: شاد، كهيفخوش.
بهكهپ: كپهار، بكي.
بهكهري: گوزانيكي تايه تيبه پاله له كاتي دروینه كړه نيدا ده لى.
بهكهريكي: (باك.): جوړه يووړوويكه.
بهكهرووك: گيره شيرين، كهسيكه چاوړو او لم و لمو بكات.
بهكهو: ناري مرغانه. بهكري چيرزكي مېم و زيبتيه.
بهكهيش: مرزقيكه له همسو بارتيكيدا پشودريزو خوړاگري.
بهكه: بيك، ناغا، كهكو، گموره، مير، هخامه نشيه كان به خوايان
دكوت بهگ.
بهكهغه: گمورانه، ناغا يانه. خمرچ و باجيكه له لايمن به گانسه خرا بووه
سمر وهر زير و په نجبران.
بهكهده: بهكتاشي. (پتيازي) بهكتاشي.
بهكهزاده: بهو كسه ده ليين، كه پوله يا له نمره و ندمه به گان بهي.
بهكهزاهرين: بهگزه اچون.
بهكهزاهون: بهگزه اهان.
بهكهزاهان: بهگزه اهان، بهگزه اچون، بهگزه اهرين، ناو قند بووني چتيك
به چتيكي تر، نازاد بهگزه باوكيدا چو، ميوه كه بهگزه چناره كيدا چو: بهي
هله گمرا.
بهكهو: بهميز، بهقين. بهتالووك، بهپله.
بهكهوشه: چوموه پووانين: له رووي رق و كينموه يا نازمه له سيله
چاومه تماشا كردن.
بهكهون: گوندار، گونك، قوې. نيتريكه نارمزوي په پيني زور بكات.
وولاغيكه نه خستېر ابي. بهده مار، نازا، بهزات، زاتدار، دهماردار،
زه بهر دست.
بهكهوي: گوډيگر، گوډيدير. — بوون: گوډيدير بوون. — كردن: گوډيدير.
بهكهويچكلاډن: بهگروي دادان، بهگروي هليتان.
بهكهويچكاهووردن: بهگروي هليتان.
بهكهوي دادان: بهگروي هليتان.
بهكهوي هليتان: له پناي بار و پمده به كيدا چتيك بهگروي كهسيكي
دادان.
بهگي: بهگي. —
بهگير: گيانلېمريكه له بهرانبهر گيچل و كارساتي پوزگاردا خوږ
بگري.
بهگير كهوتن: دمست كموتن، هاتن دمست.
بهگيرهوستان: هاتن هراتي شويونيك له نندام.
بهگيرهوستان: بهگيرهوستان.
بهگيرهان: گيره ده بووني گيانداريك و دوچار بووني به چتيك.
بهگيرهان: دستگير كردن. زور هيتان بو گيانداريك و تنگاو كردن.

بهگيسي: نيتري نافرته تانه.
بهل (باك.): بزنيكه تووكي راست راوستي. ناووسان، هلا مسان. —
بوون. — كردن: ناووساندن، هلا مساندن. قيت، راست. بزني گوي لول و
نيره قوته و سپييه، كه گوي شوې نسي. چتيكه شوې بوويتموه
ته كه ته كي بهي. جوړويكه له پنگي بز.
بهلا: چپوك و كارساتي پوزگار، وه، بلا، قهيدى نيه باو ابي. بلاو،
(باك.) بلاث.
بهلاته (باك.): بهراته.
بهلاتينگ (باك.): په پوه له پنگاو پنگي نيتو شينا يانه.
بهلاجوي: قهشمر چار.
بهلاډ: وانا بهلا به كيدا سا لاي راست يا چپ، لاي پيشمه يا پشتمه.
بهلاډكهفتن: بهلاډا كموتن.
بهلاډكهوتن: بهلاډا كهفتن.
بهلاډهان: كموتن، كهفتن، سللايوونه، پهت برن، دريژسون،
پالكوون، پالكوهفتن، پالډانه، پالډانه. مريد له پېرا، مهرگي له
ناكو.
بهلاشه: جوړه چنارويكي همرزانه ده كړي به كالا.
بهلاف (زا، باك.): بلاو، پهت، ولاو، (همورا.) وهلاو.
بهلافي (باك.): بلاوي، پهت.
بهلاكيتك (باد.): چوله كه بهكه زيندهواري ده خوا.
بهلاگهردان: قوربان، گوري، بهلاگيتر، دهر دهر گمپن، وهيو گمپن. — ي
بالا تيم: بدهواري بالا ت دا گمپن، به قورياني بالا ت يم.
بهلاگي: كهسيكه، كه خوږ بگيتر به دهواري به كيتكيدا. خيتريكه بگري
بو پيشگرتي بهلايك.
بهلالووك: بهلالووك.
بهلالووك: نالوواليو، (باك.) بهلالوك، (همورا.) بهلالوي. (همو.)
داريكه به قهدهر داره گوليكي بلنډتره بهر كه وي ورده به قهدهر نوكتيكيه
پهنگي سوور يا پهش يان زهرده و كوكتلاسيه، كه بخوري و ناو كه كشي
بكروري بو كرم و پو انيش ده ليين زور باشه، (زا.) هله هلوك.
بهلالوكي كيوي: هلالك، هلالووك، هلالك.
بهلالوي: نالوواليو.
بهلاليزك (باك.): جوړه گوليكه.
بهلاليسك: جوړه گوليكي بچكوته نيه.
بهلام: بهلان، بلام، تمنانمت، ثمان، وهلي.
بهلامك: بزموك، بزموك، نمويه كه له دهمي كار و بهرخ و گوتلكان
ده گيري بو نمويه، كه دايكيان نمون.
بهلان (پوز.): گورچ و گول، توند و توژ، چالاك، چله ننگ.
بهلان: بهلام، بلام، بلان، لي، (همورا.) بهلي.
بهلاه: كلا، ترخان، تايه تي. — نان: واز لي هيتان، بهجي هيتان، لي
گمرا، وازلي هاووردن، بهي هوميدبوون.
بهلاهه گير: بهلاگيتر، بهلاگيتره.

به له (هر): مېرټکه گووييه کانی دريژ و لوول و پاست پوهستی نه شوې
 بې و نه قيت. نم ووشه له گڼ هممو نيشانه کانيان به کاردهرې، که
 هيداني تنه له گڼ (کوړ) و (کهړه) ي نه بې.
 به له باريکه: مېر دومی باريکی په قه له.
 به له بېله: نازارتکی کوژنده يه تووشی مهر و بز و مالان دې
 ده يکوړي.
 به له بېش (هر): بزنيکه گوټی پاست و لوول پوهستی و لمشی رهش و
 نيوجاوانی سپيه.
 به له بېل: تکه تکه، (باک) گيانداري گوټی قوت.
 به له بېل (نمرده): مېر دومی زمانه دريژ.
 به له بېوړ: مېرټکه گووييه کانی پاست و دريژ و لوول و راستي و سمر و
 هممو لمشی بۆر بې.
 به له بېا (هر): کميتکه له پوښتندا زور بهی و خيږي.
 به له بېا بېوړ (هر): مېرټکه گووييه کانی پاست و دريژ و لوول و
 پوهستی و چنډ جغزتي پش يا سوړی له پوړی دابی و لمشی بۆري.
 به له بېا پش به له بېا (هر): مېرټکه گووييه کانی دريژ و لوول و
 پاست پوهستی و چنډ جغزتي شين يا سوړی له پوړی بې و لمشی پش
 و پلهی سپی له لمشيدا بې و سمری پشې.
 به له بېا سوړ به له بېا (هر): مېرټکه گووييه کانی دريژ و لوول و پاست
 پوهستی و چنډ جغزتي پش يا سوړی له پوړی بې و لمشی سوړي
 و چنډ پله يکی سپی له لمشيدا بې.
 به له بېا شين بۆر (هر): مېرټکه گووييه کانی پاست و دريژ و لوول
 پوهستی و چنډ جغزتي شين و سوړی له پوړی بې و لمشی بۆري.
 به له بېا شين پش (هر): مېرټکه گووييه کانی پاست و دريژ و لوول
 پوهستی و چنډ جغزتي شين يا سوړی له پوړی بې و لمشی پش بې.
 به له بېا شيني سپی (هر): مېرټکه گووييه کانی پاست و دريژ و لوول
 پوهستی و چنډ جغزتي شين و سوړی له پوړی بې و لمشی سپی.
 به له بېا شيني سوړ (هر): مېرټکه گووييه کانی پاست و دريژ و لوول
 پوهستی و چنډ جغزتي شين و سوړی له پوړی بې و لمشی سوړ بې.
 به له بېا بېش (هر): مېرټکه گووييه کانی دريژ و لوول و پاست پوهستی
 لمشی سپی بې و نوخته نوخته پش يا سوړی پتو بې.
 به له بېا بېش به له بېا (هر): مېرټکه گووييه کانی قيت و لوول و پاست
 و دريژ پوهستی، سمر و ملی نوخته نوخته سوړ يا پش پتو بې و
 لمشی سپی بې و پلهی پش يا سوړی له لمشيدا بې.
 به له بېا (هر): مېرټکه گووييه کانی دريژ و لوول و پاست پوهستی و
 سمر و لمشی تراو سپی بې.
 به له بېا به له بېا (هر): مېرټکه گووييه کانی دريژ و لوول و پاست
 پوهستی و سمر و هممو لمشی سپی بې و پلهی له لمشيدا بې.
 به له بېا بېا (فه) نانشک. کوله کي خوار دنی به پاک کړای و به
 پارچه پارچه دريژ و پان و تنک ووشک ده کمنه بچ چيشتی زستانی،
 (بابا) تاسمه. کوله کي پارچه پارچه له نيو دوشاويدا ده يکوړين،
 جار جارش هم ميتی تیده کمن. (وا) مرهبا، روپ.

به له بېا: شارهزا، بون: و تپه اتن. نا: ناشی، ناشارهزا، بې هونمر،
 لا جوړ. ي: شارهزایی، خوجيی، جهزيی.
 به له بېا: شارهزایی، جهزيی.
 به له بېا: پوړناکی، لا جوړ، بروسکه.
 به له بېا پش (هر): بز، ماکار، يا گيسکيتکه گووييه کانی پاست و دريژ و
 لوول پوهستی و لمش و سمری پش بې.
 به له بېا پش بېش (هر): بزنيکه گووييه کانی پاست و دريژ و لوول
 پوهستی و لمشی پش و نيوجاوانی سپی بې.
 به له بېا سمر (هر): مېرټکه گووييه کانی پاست و لوول و دريژ پوهستی،
 سمر و پوړی پش و ملی بۆر و لمشی سپی بې.
 به له بېا سمر به له بېا (هر): مېرټکه گووييه کانی پاست و لوول و دريژ
 پوهستی و سمر و ملی بۆر و لمشی سپی بې پلان خالی پشی له لمشيدا
 بې.
 به له بېا سمر شين به له بېا (هر): مېرټکه همدوک گووييه کانی پاست و
 لوول و دريژ پوهستی ملی مېله و شين و سمر و پوړی پشې و لمشی
 سپی بې و پلهی له لمشيدا بې.
 به له بېا بېا: نازوونه.
 به له بېا: گوليکی کي و دستچينه، گوله بېو، گولي لېبان.
 به له بېا: دارتکه پوړی بېل سانی لی ده گرن.
 به له بېا (بابا): سمرکيشی، ياخی، (هوک) ناوړه.
 به له بېا بېوړ: سمرکيشی، ياخي تي. ناوړه بون. (که) مۆز کردن.
 به له بېا پش (هر): مېرټکه گووييه کانی پاست و لوول و دريژ
 پوهستی، سمر و ملی پش و سپی بې.
 به له بېا پش به له بېا (هر): مېرټکه گوويي دريژ و لوول و پاست
 پوهستی سمری پش و لمشی سپی بې پلان پلهی پشی له لمشيدا بې.
 به له بېا سپی (هر): بزنيکه گوويي پاست و دريژ پوهستی و لمش و سمری
 سپی بې.
 به له بېا سوړ (هر): بزنيکه گووييه کانی پاست و لوول پوهستی و لمش و
 سمری سوړ بې.
 به له بېا پش (هر): بزنيکه گوويي پاست و لوول بې و لمشی سوړ و
 نيوجاوانی سپی بې.
 به له بېا بېا: گيايدی کوويستان بېه گه لایه کي وه گه لای (بېن) وایه،
 به لای لاسکی باريکتره.
 به له بېا (هر): بزنيکه گووييه کانی پاست و لوول و دريژ بېن و سمر و
 لمشی شين بې.
 به له بېا بېش (هر): بزنيکه گووييه کانی پاست و لوول بېن لمشی شين
 و نيوجاوانی سپی بې.
 به له بېا بېوړ به له بېا (هر): مېرټکه گوويي دريژ و لوول و پاست بې
 سمر گوويي شين و لمشی بۆري و پلهی له لمشيدا بې.
 به له بېا پش به له بېا (هر): مېرټکه گووييه کانی دريژ و لوول و
 پاست پوهستی سمر گوويي شين و لمشی پش بې و پلهی له لمشيدا بې.
 به له بېا سوړ به له بېا (هر): مېرټکه گووييه کانی دريژ و لوول و
 راستي سمری گوويي شين و لمشی سوړ بې و پلهی له لمشيدا بې.

بەن: دەزوی ئەستورە لە خوری پێسراو، (باک.) بەنک، (دەر.) بەند، بەنی خاو. — ی گشت: پەرگ، پەرگە. (سۆز.) کێو، چیا، شاخ وەکوو: بەنی پیرمەم، بەنی باوی، بەننۆک. (زێ.) گەلاو پەلکی داروگیایان. (باک.) داربەن، داری قەزوونی. (باد.) دیواری بە ووشکە بەردانە هێ دەورە ی باخ و باخچە و نێستر. دەروێشتی دێ. گە، جومگە، جەمگە. بەس، بەست، بەندیواری. بەندی قاقەزی، کە ۵۰۰ تەبەقە، بەستە. بەند، بەشتیک لە پەرتووک. زیندان، گرتووخانە. داوەست، بەستەوێ ی وولاخ و نێستر. بەستە سندوق یا تەفەنگ. بەند. بەندی پەسپۆک.

بەن: دیوارساز، دیوارکار، گەکار. گیایەکی کووێستانییە لاسکی وەک کەنگر و گەلاو وەکوو کەرەوز وایە دەکرێتە گزە بۆ زستانی نازاڵان. گیایەکی وە کەمای دەچی بە سوورکراوەیی دەخوری.

بەن: نازکەر، نازکار، نازنووتن.

بەنشوون: گیایەکی بۆنخۆشە دەکرێتە ماست و تۆراخووە.

بەن: (باک.) : بناغە، بنچینە، بنگە، دەستور.

بەن: (زا.) : داری بناو.

بەن: (باک.) : داری بناو. داری ئەستووری پتەوی قایم.

بەن: نان بەدە، بەخشندە، دلفراوان. هەوا بەندان، یەخ بەندان، سەرما، هەوا ساردی.

بەن: بەنێر، بەهۆی، بەنێریانگ، ناودار، نێسودار. بەدناو. لە پرو، لە پروی پەرتووک یا پەروای.

بەن: پیرمەم، پیرمەو.

بەن: بەنێریانگ.

بەن: بەناوی خوردا.

بەن: پەنێرەتێن، پەروەردە کردن.

بەن: بەدناوی.

بەن: دیوارسازی، دیوارکاری، گەکاری.

بەن: (دەر.) : سامۆتە، بەنسامۆتە. بەندە، خولام، نوکەر، زێرکەر.

بەن: (باد.) : دۆخین.

بەن: (پۆز.) : دۆخین، بەندۆخین.

بەن: (ئەردە.) : بەندەر. راولستان، وێسان. (ئەردە.) — ی: کەری سوواری، کەری سپی.

بەن: (بار.) : جوورە دارەبەنێکە قەزوونی ناسک و وورد دێتی و بە بەرە کەشی هەر دەلێن: بەنشیشۆک.

بەن: (باک.) : بنەوشە.

بەن: (باک.) : وەنەوشەیی.

بەن: (ئەردە.) : بەندن. کووێستان، نێلاخ، کێفستان.

بەن: وەنەوشە، بنەوشە.

بەن: بنەوشەیی.

بەن: چەقۆ، تیغ.

بەن: بەند بوون. سەندنی چتیک لە یەکیک بە بێ پاره، دەست لێ گیرکردن.

بەن: (پەروا.) : بەنجەل، (دەر.) : بەندگیس، بەنکەزی.

بەن: قەیتانێکە پێلاوی یی دەبەستری.

بەن: (هەورا.) : بەن سامۆتە.

بەن: قەمیشی تەفەنگ.

بەن: (پەروا.) : قەیتانی کەزی، بەن پەرچ، (دەر.) : بەندگیس.

بەن: بەندی جەرگ.

بەن: پستە، گەلمووتە، هەقۆک، تەنە، گەردە. جۆگە ی گەورە، کە پەر ناوێ، (کۆ.) : شاخەت. بەندیخانە، گرتووخانە، دوستانە خانە. فەرپ، ناز، تەفرە، پیلان، دۆلاب، بەندوباو. تەلە، رشتە، داو، پێچەک، شەبەن، تەلەزگە، پرووشە. پایان، کۆتایی، بەنەر، بەستان، رێگا بەستان. بێنک، (باک.) : جەرد. گیرکردن، قەدەغە، بەرەلەستی. — کردن: بەرەلەستی کردن. — پێووی: کۆمەڵە ی هەلبەستە هەستیاران، چامە (قەسیدە) لە ۱۶ بەیت کەمترینە بەلەن تا ۲۰۰ بەیتیش مەوای هەیە. هەلبەستێکە لە پاش چەند تاکێکی پاشبەندە کە دەکۆرێ. بەش، گات، بەدل، گیر، چاوەڕێ، دووا، مەحتەل، گرفتاری، گیرۆدەیی. — کردن: گیرکردن، مەحتەل کردن. (دەر.) : بەن. (باد.) : دەستە، جومم. سنووری دوو زەرییان، دیواری باخ و باخچان. بەرەستی ناو. بەستە قاقەزێکە برتییە لە ۵۰۰ تەبەقە، بەند لە چاوەنەیدا (۱۶) لاپەرە یە. پەت یا زنجیرێکە دەست و پێتی یی دەبەستان.

بەن: ئەم مۆرفیمە بەندە یە، کە بە هەندێک ووشە ی تاییە تیەو دەنووسێ لە کاتیکی، کە ئەم چەتە تێکرای یی: خەنە، — دیارە لە خەنە بەندێدا خەنە بە تێکرای یی بە کاردێری، سەوێ بەندان، یەخەندان.

بەن: بەندە یانە، بەندەوار، وەکوو بەندان، کۆلانە.

بەن: جیگایە ناری کەمێک تێدا کۆبوو بێتەو، گۆلێکی پێشگیراوە بۆ باخ و باخچە و بێستانان. ئەستێر، ئەستێرک.

بەن: کۆلە، نوکەر، بەنی، خولام، کۆل، مەزور و کارکەرێکە، کە کەرایی.

بەن: دۆخین.

بەن: (باک.) : دەرەگە، پەسار، پەسارگە، قەف، پەور، سترینگەر، گەشتیگا، مینا، پۆخ دەریایان. جیگایە کە لە کەنار زرییان گەمیی لێ رادەوێست، رێگایە کە بەردچنە لە کەنارەو بۆ فێو دەریایە کەشاوە بۆ نزیکێ راولەستگە ی کەشتیان. شاری سەر دەریا.

بەن: جەوای: بەندروو.

بەن: خێگە: دەریین.

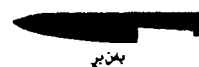
بەن: (باک.) : زیندانەوان، زیندانەقان.

بەن: (باک.) : ناسنێکە لە ژێر پێتی ناشی دادەنری بۆ ئەو ی بەرداشی لە سەر بسوویتەو.

بەن: (شار.) : جوورە گیایە کە.

بەن: (باد.) : تا، لنگەبار.

بەن: (باک.) : بار، دووتا، دوولنگەبار. گۆریسێکە بە درێژی لە کۆزی بەرخانیدا رادەخەن و چلچلە گیای پێو دەکەن تا بێخۆن. (شار.)

بەن

گياپەكە ۋەكوو كوزەلەي ۋايە لەدەم ئاوان شىن دەبىي ۋە دەخوڭ، (شار).
بەندۇكە، مەندى.
بەندەگەرى: نۆكەرى، كۆلەيى.
بەندەگەرىتى: نۆكەرىتى، كۆلەيتىتى.
بەندەگى: نۆكەرى، كۆلەيى، بچووكى، مزوورى كرن بۆيەكتىك.
بەندەمانى (باك.): چاۋەپىتى.
بەندەن: ھەوراز، بلىندى، بەرۋى. لەش، ئەندام، بەدەن، قالب. — ى
كىوان و گردان: بەرۋەدى كىوان، (باد.) بەتەن. قۇيى، قۇيەنى داران،
چەرستان، دارستانى جەنگەل، جەنگەلستان.
بەندەوار (بۆتا.): چاۋەپىتى، گىراو، زىندانى، گرتى. ۋەكوو بەندەن،
بىكار. (بۆتا.) — ى: چاۋەپىتى. گىراوى، زىندانىتى. بەندەگىتى.
بىكارى.
بەندەپانە: ۋەكوو بەندەن.
بەندەپى: بەندەگىتى.
بەندىچ (دەر.): بەنپى.
بەندىچوون: مانەرە، گىرېبون، گرفتارىبون.
بەندىچۇ: شاير.
بەندىچۇ: شايرى، شايرىتى.
بەندىچو: ئارشورۇن، (باك.) ئاشورۇن، (بابا.) خرىنە.
بەندىك: (زا.) بۆيىنباخ، مەندى، گياپەكە تىكەل بەرۋاۋى دەكرى.
قەيتان. نووسراوگر، چىتەكە نووسراوان بگرى.
بەندىكران: پەكخران، راگىرو مەحتەل كران، گىران.
بەندىكراو: گىراو، مەحتەل كراو.
بەندىكرەن: گىرەكرەن، مەحتەل كەرن. گرتن، خستەبەندىخانەرە.
بەندىگىس (دەر.): بەن پىچ.
بەندىل: بەندى دىل، رىشە دىل، ئارامى دىل، ئارامى گيان.
بەندىل (باك.): دەنگى مۆزىكاپە.
بەندىچو: ئاۋورتىك، نىۋورتىك، بەيت و ساو، دەنگ و باسىكى
ئاشىرىنە، كە بىكۆتە دۋاي يەكتىك: ۋوشىيار ھەر پۆۋەي — يكى
بەدوۋاۋە. فرت و فېل، پىلان، پىلان. ۋوتەي ساختە ۋە ھەلبەستراو و بى
جى، ئەفسانە. كىشە، تەشەللە.
بەندىبەس: بەنوبەس، پەپان.
بەندىخېن: دۆخېن.
بەندىك (ھەو.): بەنچەكە لە پەستى دەبەستى، (ھەو.) بېيىن، (زا.)
نېخە.
بەندىكە: گياپەكە بەھاران لە شاخان دەپوۋى، (باك.) بەنكە، بەنك،
گەلەي ۋەك كەرووز ۋايە بە ترشەۋە دەخوڭ. ژىر چەنە، ژىرچەناگە.
بەندىل: باندۇلى كاتەمىرى.
بەندى: نىۋى نىرىنەنە. گرتو، گىراو، گرتى، زىندانى، گراو، (باك.)
بارەدار.
بەندىپە (دەر.): بەرۋەكە.

بەندى پەپوۋەكەن: شازدە لاپەرپە واتا پەرتووك بەندىبەند دەدوۋى ھەر
بەندى (۱۶) لاپەرپە.
بەندى قەسەبىچى: پەشتەي پەسپەسۋكى.
بەندى جەگەر: بەندى جەرگ ۋەكوو مەندال ۋە كەس و كارى نىك.
بەندىخانە: گرتووخانە، بەند، گرتىخانە، زىندان.
بەندىخانەۋان: زىندانەۋان، پاسەۋانى بەندىخانەي، گرتووخانەۋان.
بەندى دىل: بەندى جىگەر.
بەندىچ (باك.): ئالا، بەيداخ.
بەندى ھەلەۋە: زىزە يا قەيتانچەكە گىراۋەي قورسى پى ھەلەۋەسىرى تا
گوۋى ھەلەۋەسىرى.
بەندى فېر: (باك.) بەنپى.
بەندىوار: پەيۋەند، نىك، فې. — ى: پەيۋەندى، نىكى، سەروكار.
بەندىۋە: بەنپىۋە.
بەندىۋە: بەندى پەيۋەند.
بەندىزىن: شەلمەنىيەكى ئاسراۋە گەلىك خۇشەبەز ۋە مەكىنەكانى جىپەن
بەرى ھەلەۋەسۋە.
بەندىمەنە: بەرۋانە: بەنسامۋە.
بەندىمەنە: (دەر.) بەندىمەنەكى، (ھەو.) بەن تەرك، بەنچىكى
ھەنۋەپى چوۋار لۆيە بەلەي راست و چەپى زىندا پاشكۆي پى دەبەستى.
بەندىمەنە: بەندى كاتەمىرى.
بەندىمەنە (فە، دەر.): دۆخېن.
بەندىمەنە (فە.): دۆخېن.
بەندىمەنە (باك.): دارەبەن.
بەندىمەنە: بەندى شەمىرى، بەندى شىرى.
بەندىمەنە: گىرېسىكە بە قادەۋە قەدە ۋە شەغرى پىكەۋە دەبەستىمە.
بەن كەلەۋە.
بەنك (باك.): دارەبەن. سەنور، تەخوۋ، قەمەسەرە. پەشتەند. بەن،
دەزو، بەنى رەسراو. بەنكى ھەتۋەك (باك.) گىرى، ئالە، گىرى
پوچكە. بەندۇكە (گياپەكە). ژىر چەنە، بەندى ژىر چەناگەي ۋەن. دارى
قەزۋان.
بەنكەلە: شەمىند.
بەنكەش: بەنكەشى.
بەنكەلە: بەنكەلە.
بەنكەلە: بەنكەلە، بەنكەلە، بەنكەلە، بەنكەلە.
بەنكەلە: گىرېسىكى بارىكە بەمەردو پىچەكەي (شەغرى) ى پى
دەبەستى.
بەنكەي شەخ: گىرى، گىرى شاخى زىندەۋاران.
بەنكەلە: بەنكەلە.
بەنكەلە: قەيتانى قۇندەرە.
بەنكى ھەتۋەك (باك.): گىرى پوچكە.

بەنگ: شيرەى گيايه كىيىبە بەموشك كراوھى لە گەل توتن لە ناو جگەرە و نىتر بىكرى چەشنە ھەرى و سەر خۆشپىيىكى دەدات. گياندارى قەتەيس ماو. كات. بەند: — بون: بەندبون. جەنگە، كات، ھەرەت. (باک). بەنج، كە ھەر كەپۆى نەخۆشان دەدرى بۆ بىپەوشى.

بەنگا (ھەورا): كەلەبەرى ناو.

بەنگە (ئەردە): بن، سەر چاوە، شەرتى ھەلبەستى ناو، بەند. زەنگە تەترى. جەگە، جومگە.

بەنگەرى (بارز): (گەرد). پەنگ، (ئەركو). شاوئىرى، پتواسى قولەنە و پەلەكى پانە.

بەنگەى شاخ: گرتى شاخى ناژالان و نىتر.

بەنگە (ھەورا): بەنگەلە.

بەنگەى فەخوون: گرتى سەر قامك.

بەنگەى شاخ: گرتى شاخ.

بەنگ بون: بىپەوش بون.

بەنگ كەيش: كەستىكە فەرى بەنگ كەيشانى بوىسى. — ى: بەنگ كەيشان.

بەنگەلەزىل: جوورە گيايه كە لە مەترگ و تەپايدا پتر دىتراو.

بەنگ و بۆ: بەندوبار.

بەنگزوا (ئەردە): بەندى گۆرەوى.

بەنگزەكە: بەندۆكە.

بەن و بەس: بەندوبەس.

بەنگزەلە: (كۆ). مەتوولە، مەتوولەكە، ئەسپەتتى وورد.

بەنگە (باد): پەشەنگا.

بەنگى: گەزەو، ھەرى، ھەرى، گەزەو، سەودا، سەودا، سەودا، بەندى.

بەنگەن: نەوى پەوانە. مەزەتەكە لە چاخ و بەنگى خۆيدا دەوى. جووان و تازە پەنگەشتو.

بەن مەوولەين: بەندروو.

بەنگە: خولام، زەپ كەپو.

بەنوش: بىنەشت.

بەنگەكە: بەنگەكە (گيايه كە)، بەنگەلە. (باد). دارەنگە، دارەبەن.

بەنگەكە: برونە: بەنگە.

بەنگەلە: گيايه كە ناو پە لە گەل كۆرەلەدا، لە ناودا سەوز دەبى.

بەنگەلە: برونە: بەنگەلە.

بەنگەلەكە: بەنگەلەكە، كۆلەكە، كۆلەكە بەن.

بەنى (فە): دابەستو، دابەستى. (باک). بەندە، نۆكەر. شىرنىا تەكە لە دۆشاو و گوويز دروست دەكرى. زەنجەرى كەوان. كەو، شاخ، جەبا، ھەروەسە پەرمەس، بەنى باوى، بەنگەنۆك. (زا). سەجوق. خەلى پەلەدار. بەندى، گوناھكار. ئەوانەى بەدارو ھە بەن كراوون. بەنگەكە گوويز و ھەنجەرى پەتو ھەكرى.

بەنيز (باک): بەنى كەلەمەى مىلى گاجووت.

بەنیش: (باک). بىنەشت.

بەنۆ: بەناو، بەناو، بەناو، نەتو.

بەنۆوان: زەندانەوان، زەندانەوان، دوساخچى.

بەنۆيانەنگ: زۆر ناسراو، نەتو. — ى: ناسراوى، نەتو.

بەو: بەشو، بەشەم، بەم. ھەر.

بەوا (دەر): بەبا، بەفەل.

بەوار (زا): خووارى، (دەر). چەفتى.

بەواسى (باک): بىپەسىرى.

بەو: بەشو. — بەلى، بەو، بىتەر.

بەورەز (ھەورا): دابەياكى چوار پەى درندە پە لە پەشەلە بچووتەر.

بەوسەرى (ئەردە): مایەسىرى، بىپەسىرى.

بەوى كەم (مەك): لەكاتى سەرتەندخواردنەدا بەكار دەبى، دەلەن:

بەوى كەم نامرى و مەبەس لە خۆدا پە.

بەوچوورە: پە چەشنە.

بەور

بەمور (مەك): جانەرتەكى درندە پە لە تەرى پە

پەنگانە و ھەندە سەگەكە توكى پەنگا و پەنگە،

ووشك، (پەوا). ھەشەك، بەر. (جا)، (بابا)، (بەف)، (باد). بەفەل.

بەورەشە: بەفرەشە، كۆلەكە پەورە، كۆلەكى سەوتى، پەرتەكى پەسە

و ھەروەسە لە دەست و پەنجە دى.

بەورەشەكە: بەفرەشە.

بەورەو (فە): ھەروە.

بەوروو (جا): ھەورا، پەشەك و سەوتەكى ناو پە، كە بەند و بەر

دەبى، ئەو تۆز و خۆلە پە لە نەرت دۆكەلى ناو پە و ھەلەيدا بەند و نەوى

دەبى.

بەورى بەيان: جوورە درندە پەكى بچووتە لە تەرى پەنگانە.

بەوو: بوز، دارتەفانە، نەروەن، دارەقەسى پەشە. جوورە دارتەكى

گەورە ھەك تەو بەلام گەلە بارىكتەر، بەرەكە قۆزاخە پە و پە لە

مەشەو.

بەووش: دارتەكى دانەدارى پانە ھەخەنە ناو ھەندى تان و پەى جەمەو تا

پەى بۆرتن و سەفتى كەن. قۆل، نەوانى نەيشك و سەرشان. پانەكەش.

بەوشەل (پۆز): پەشت سەر، پانە پەشە.

بەوشى قۆل: قۆل لە نەيشكەو تا سەرشان.

بەوون: بوز، بەيار. (لە). بۆن.

بەوون فەشتەپەرە (ھەورا): بە خوون دانەشتن، زەھىرى.

بەھ: بەھە، پەح، پەچەح، ئەى ھەى، نەفرەن، پەھە، لەكاتى واق

و ورومان يا پەسەندەرتەدا بەكار دەبەرت.

بەھ: بەھە، پەح، بەھ لە و باخەخۆشە، ووشەپەكە لەسەردەمى زۆر

پەسەندەرتەدا بەكار دەبەرت.

بەھا: نەخ، مەز، بايى، بەا، خاراچ، ھەج، (كە)، ھەورا، ھەجەل. پەح،

پەمە، لەكاتى سەرسەرومان يا باو ھەرتەرتە پەسەندەرتەدا

بەكار دەبەرت.

بەھادار: نەرخدار، كۆفەك، پەمە. — ى: نەرخدارى، پەمە.

بەلەنگەردن: يادکردنەوه.

بەلەنگەردن: بى خەمى و بى كەفەبە به هۆى نەخۆشى يا له پانەها تى شووتىك پەيدا دەبى.

بەلەنگەردن: بىرور، بىرور، دەم، سەر، نەفەكرى، بايسەر، زەهوبەكە قەت يا چەندسالىك نەچتەربى. قەسە پىچەرارهوى ناديار. (خۆ). زەهوبەكە تازه قاشۆى مەوى لى بچەقتىن تا دووسى سالان بەيارى پى دەلەتن. (باک). شەپۆل، ناساخ، بى دىققەت. بى كەلەك، بى سوود، شەخرە.

بەلەنگەردن: كەشكۆل، كۆمەلە هەلبەستى چەند هەستىار و بووتەتەبە.

بەلەنگەردن: شەوهكى، بەيانى، سەپتە، تارىك و پوونى بەيانى. — ى زوو: سەپتە زۆر زوو، دەمەدەمى بەيانى.

بەلەنگەردن: گوشتىكى سوور و زەرد و سەپى بى بۆنە. (دەر). بەمانە، بەوانە. بەلە، بى

بەلەنگەردن: تارىك و پوونى بەيانى زۆر زوو، بەيانى، شەوهكى.

بەلەنگەردن: شەوهكى، بەيانەكى، سەپتە، سۆزى، سەپى، تارىك و پوونى بەيانى، (باک). پەزرودان، تارىگەمور، (باک). تارىگەمور. — زوو: شەوهكى، بەرەبەيان.

بەلەنگەردن: سەپتە، سەپتە.

بەلەنگەردن: سەپتە، سەپتە.

بەلەنگەردن: (باک). گريانىكى بەكۆلە وەكرو گريانى مندالىكى، كه له داىكى دووركەوتىتەوه.

بەلەنگەردن: بەيادىكرن.

بەلەنگەردن: مەبەس لەوهيه مندالىكى بىنگانە بكەيه مندالى خۆت.

بەلەنگەردن: كەستە مندالىكى بيانى كردىتە هى خۆى.

بەلەنگەردن: چوونى چەند چەتەك بەناو يەكترىدا، تەنران. بەكۆلەكترىدا چوون.

بەلەنگەردن: لىكدانى دوولەشكرىا دوو دەستە. ئارەتەكرن، تىكەل كرن. پووخانەن، داغانكرن.

بەلەنگەردن: پىكەوان، لىكدانى دووچت.

بەلەنگەردن: گەشتىكى دوو كەس يا دووچت، بەيهكتى، گەشتە يەكتى.

بەلەنگەردن: بىرون، بابوونە، گۆلەفەق، جوورە گۆلەكى زەرد و بۆنەخۆشى كۆپىيە پەردى سەپى و ناوەكەى زەردە، زەردىيەكەى كۆلە، له چىايان دەرووى بىستەك بەندتر دەبى بۆنى له دووروه دى گۆلەكەى به كۆمەلە وورد و زەردن، لاسكەكەى سوورە گۆلەكەى وەكلىكى سەمۆزى دەجى، گۆل و گۆلەكەى بىكرىا بۆنيان زۆر خۆشە، كه به چا بخۆرتەوه بۆزگ نىشە زۆر باشە.

بەلەنگەردن: بابوونە، بەيوون.

بەلەنگەردن: تاكە هەلبەستىكە، گۆزانيكى درىز بى بەيتى پى دەلەتن، داستان، بەيتى دووازدە سواردى مەريوان.

بەلەنگەردن: (باک). چۆلەكه.

بەلەنگەردن: پىشكى ناژال و وولاخان.

بەلەنگەردن: نىستەتەكە، كه بۆباركرن و سوارى نەوهستى.

بەلەنگەردن: (باک). چۆلەكه. (زا). چتى بى كەلەك.

بەلەنگەردن: پەيزە.

بەلەنگەردن: (مەك). نەزۆك بۆ هەموو جوورە گيان لەبەرتەكى بەكاردەبى بەلەنگەردن: (باک). بەندىر، (هەمورا). نالايى، دەرەوش، بەياخ، بىداخ. — دار: نالادار، نالاهەلگر، بەياخدار، دەرەشار. — ى: نالادارى.

بەلەنگەردن: بەيدا مالى شىخ بزهينى، (مەركە). زەپەر، دارە هەنجىرەكە، كه هەولە بىرى وەراند تەنها چەند هەنجىرەكى پىتو دەمىنى، كه (باقو) يان پى دەلەتن و له پىش هەموو هەنجىرەكى دىكەدا له بەهارىدا پىتەگات.

بەلەنگەردن: دەنگى بى، بىدانه.

بەلەنگەردن: بىدەر.

بەلەنگەردن

بەلەنگەردن: دىل، نىخسەر، دەستەپاچە، جوورە دارە هەنجىرەكە، كه هەولە بىرى وەراند چەند هەنجىرەكى پىتو دەمىنى، كه باقويان پى دەلەتن وه له پىش هەموو هەنجىرەكى دىكەدا له بەهارىدا پى دەگات. — كرن: دەستەپاچەكرن. — ى: دىلى، ژىردەستى، نىخسەرى.

بەلەنگەردن: بارە، سوود، دەرەست.

بەلەنگەردن: (باک). نالاي.

بەلەنگەردن: (باک). نالادار، نالاهەلگر، بەنمەلەى كوردىكن له شامى. — ى: نالادارى، نالاهەلگر.

بەلەنگەردن: بار، ناسنىكى درىز و نەستور و سەرتىزە بەردى قووسى پى هەلەكەن.

بەلەنگەردن: (هەمورا). سەهۆل، چلوورە.

بەلەنگەردن: (دەر). پىكەوه، پىكرا، تىكرا.

بەلەنگەردن: پى گەشتەن، پى گەين.

بەلەنگەردن: (باک). گۆزاني هەلبەرپىتە. جوورە هەلبەرپىتە.

بەلەنگەردن: (هەمورا). پەيان، ميانە، بەنديارى، نىوان.

بەلەنگەردن: (هەمورا). پەيان، نەمەك، بەلەتى.

بەلەنگەردن: پەياندار، نەمەگدار، بەنمەك. — ى: نەمەگدارى.

بەلەنگەردن: (هەمورا). بى شەرم، بى چاوهر.

بەلەنگەردن: چەندى، گايى، كاتى، ماوهى.

بەلەنگەردن: (دەر). پىتو، پىتو، پىتو.

بەلەنگەردن: (دەر). پىتەلەكران، پى هەلچوون.

بەلەنگەردن: دووزمانى، قەسەتەر.

بەلەنگەردن: (باک). واکاندن، ووشك كرن، هەلبەزىن.

بەلەنگەردن: به. — پيارە، نازابە، له دەمكاتى داخوازي و فرماندا بەكاردەت.

بەلەنگەردن: هەتاهەتايە.

بەلەنگەردن: هەتاهەتايە.

بەلەنگەردن: پىپاى، هەتاهەتايى، بەكاردەبى بۆ دووپات نەكرەوهى كردار يا ووتارىك.

بەلەنگەردن: پىچووى هەم گياندارىكى بى.

- ببین:** بلن. گویت لی بې.
- ببین:** (ژا، همورا.) بؤ، (موک.) بې.
- ببینه:** پروانه، تماشاکه، (همورا.) بډیه.
- ببت:** هلاکت، پمپو. وینه یه کی قماره داری دروستکراوه بؤ پرستن، بوت، له ناوې بتلیس قوله کراوه تموه بؤ سرچاوه کانی نم فمرهنگه.
- بته (باک.):** بهتو، بهتوه، بههوی توه. (نمرده.) پنچک، مشک، گیایه که لق و پوی زوری و بنه کی نهستور نمې و زوریش بلند نمې.
- بتمو:** پتمو. — ی: پتمو.
- بتهایی (باک.):** پیکمه.
- بتا پهرستا:** بوت پهرست. — ی: بوت پهرستی.
- بتخانه:** برتخانه.
- بتر (باک.):** دلکرا تموه له خوشیان، دلخو شپون. پتر. — برون: پتر برون.
- بتوره ک (باک.):** بې شپواز، ناتوره، بې توره، بې نه دهب.
- بتویلو:** بمریتری.
- بتری:** بوتری.
- بتلیس:** شارتکی ناوداری کوردستانه دوو مرؤ فی سناو یانگی پیگه یاندوه: (۱) شمره فحانی بتلیسی، که میژوی کوردانی بزممانی فارسی نویسه تموه. (۲) مه لایدریسی بتلیسی: میژوی عوسمانیانی بزممانی فارسی نویسه تموه بمرهش رانه مستا چمند پارچه کوردستانی سمریه خوی خسته ژیر دهستی ترکانموه.
- بتم (باک.):** رونی تره بنتینی.
- بتن:** باشگری. تن خراوه ته دوای برون له گه لیک باراندا، جگه مرخوین ده لی: له بادینان و ههکاری و بوتان و شاری وان به کارده بری نممن ده لیم له زورترین پارچه کانی کوردستاندا به کارده بریت: ده بیستن، نابیتن، هاتیتن.
- بتوم (باک.):** لشتکر، دهسته، کومه له.
- بجمنگ:** شمرکمر، شمراپی، جمنگاوه.
- بجگه (نمرده.):** بیجگه.
- بجه (باک.):** برؤ، همره، همرؤ، بجؤ.
- بجمنگانی:** جنگه بؤ پانی.
- بچران:** پچران.
- بچراندن:** پچرانندن.
- بچربچر:** پچر پچر، پرتکه پرتکه، پارچه پارچه. — برون. — کردن.
- بچرک (باک.):** جووره کوللیه یه کی شه کریه، نواساجی، کوللیه ری بپرون.
- بچریان (نمرده.):** پچران.
- بچرین:** پچمرین.
- بجکه له:** پچکوله.
- بچکوله:** چکوله.
- بچکوله:** چکوله، پچکوله.
- بچوک:** گچکه، چکوله، (همورا.) گولآله، (دهر.) برچک، پچوک، (بوتا.) منداق، زارؤ. — یت من: مندا آتی من.
- بچوکاهی (باک.):** بچوکیتی، مندا آیتی.
- بچوکه له:** چکوله.
- بچوککی:** گچکه پی، بمنده پی، چکوله پی، پچوککی.
- بچوکیتی:** بچوکاهی، مندا آیتی.
- بچوله (نمرده.):** گچکه.
- بغه:** زور به خور.
- بغنیان:** بوختان.
- ببخک (باک.):** باخچه.
- بخوواز:** خرواستر، ویستر.
- بخووالتی (باک.):** کچی خال.
- بخووالتی (باک.):** کوری خال.
- بخور:** زور خور.
- بخور:** گایه که له کاتی کاردا بنوی.
- بخوویر (باک.):** جووره گولیکه.
- بخووین:** خوویناوی، به خووین.
- بخیر (باک.):** تری سوز و شینی نه گه یشتوو.
- بخیر:** بوخار. — یی (باک.): بوخاری، کووره، نوغه بری.
- بدار (باک.):** کهسیکه مال و سامان و نمرایه کی هبی، دارا.
- بدار هه کون (باد.):** ریکه خستن، ریک و پیک کردن، خنکاندن، هه لاوسین.
- بدار:** دایمنده، داینده، نمر کهسیه حتی بدات.
- بدار:** وده، ویده.
- بدار (باک.):** بهدم، سمرزاده کی.
- بدارک (باک.):** بزات، نازا، به جهرگ، فیلبار، فیلبران.
- بدار:** به غار، قوچاخ، چوست، چالاک.
- بدارهم (باک.):** سزا، سمرانه.
- بدالیس:** بتلیس.
- بدلو:** کهسیکه بزانی بدوی، (باک.) پدو، پورک.
- بدوخت (باک.):** نهستیره یه که لهوانی گهریده، فینوس.
- بدی:** بهخشش، دهسمنه.
- بدی و بسان:** داد و بسد، دان و ستانندن.
- بدیج:** پروانه، بپوره، برؤنه، تماشاکه. بدی.
- بدر:** بات، جیات، له — ی: له جیات، لعیاتی.
- بې:** پروانه، بره دار. تووانی، زات، هیز، پر، رجل، پرکیتی، رچلم بریا: له بر بوموه. — ناکات: زات ناکا، پرکیتی ناکات. — کردن: زات کردن، پروهه لاویژتن، تووانین. بپی، برنده، برؤک، کم، چک، تۆز، نهخت، هیتد، همد، بوش، بیس، گل، بوش، — یکم قاقز بده یه: که میکم قاقز بده یه. (دزه.) پارچه، بوش، تیکه، کورت. — برون: پارچه برون.

بمشبون، جۆخینه که برکرا: جۆخینه دابهشکرا. مەرکه — کرا: مەرکه
پارچه کرا. پا، بوار، (باک.) بار، (هوا.) تهنکاو، بردان: پادانی چۆم و
ناوان دهر بازگه یه که له دووباران و شوویتی که پا بدات و مرۆ بیتوانی پییدا
بپهیتمه. (ههوار.) بکه می خه یار و تریزو و نیتر، پنجی گیا و هممو
جووره پوه کیچک، بههه، لهش. (فه.) پسک، فسه زمان. براتوته،
براتوتله، قامکی دووه مه له نیوانی توتته و ههله قوتیده یه. لق،
لک. — یک دار: لقیچ دار. بریه، گۆتره، سه رجم: نمه له —
به چهنديه.

برا: برادر، براله. نمو نیڕینه یه، که له دایک و بابی مرۆی بی و یا له
یه کیچک له مان بیټ، برای باب: مام، ئاپ، ئاپۆ، برای دایک: خال، لالۆ.
بردر، بریا، کرداری رابردوه بۆ یه کیچکی نهدیه.
برا (باک.): به راستی؟ به راسته؟ نایا راسته، نایا وایه.
برایی (نهرده.): به برایی، نارهنزو. براده ی، برایی.
براییقا: نهخۆشی و دهر دیکه له نیسقا سوو کتره.
برایاب: باب برا، (باک.) برایاب، مام، ئاپ، ئاپۆ.
برایاب: برایاب.

برایهش: هاریهش، بهشدار. خاوه ند بهش. (نه، شکا.) بایلیچ.
برایوتوه: براتوتله، قامکه که یه تنیشت قامکه توتله یه.
برایوتوله: براتوته، براقچ.

برایوو: براخو: برای ژنی مرۆیه.
برایوه: وورده ی ژن و ژن و ئاسن و نیتر، پیک.
برایوه: ناوا، دستیار، دۆست، ناشنا، ناسیاو، نامیابی، (باک.)
برا، هاوا، هه قری، (لو.) برا. — ی: براییه تی، دۆستایه تی،
ناشنایه تی.

براده رایه تی: ناوالایه تی، دۆستایه تی، ناشنایه تی.
برادۆست: ناوی ناچه یه که له سنووری نیتران.
برازا: مندالی برا، کوپی برا: (باک.) برای، کچی برا: (باک.) برای.
برازا: نموه ی برا.
برازا: برازاوا.
برازا: برهانه: برازاا.
برازاگ (نهرده.): برازا.

برازوا: (باک.) برازا، برا یا براده رکی زاویه، که له پۆزی سووک
گواستنه ده پشیتندی بووکی ده بهستی.
برازو: مرانکه چتی قورسی پی به مرزگریته وه.
برازو: (باک.) برازا، کچی برا.
برازو: (باک.) برازا، کوپی برا.
برازو: ژنی برا، ژن برا، (باک.) سوو. (ههوار.)
برایچ: برای توتته.
براست: به راست؟

برایستی: به راستی. به راستی؟ نایا وایه؟
برایشت: (باک.) بریشت کردن، له پۆنیدا سوو کردنه وه.

برایشتی (باک.): برژاو.

براک (باک.): برادر، دۆست.

براهه وه: برای له تمهندا گه وه تر، کاک، که یان، که یین. ئاغا،
کووتخا، مغزن، سه رۆک، گه وه.

براله: بۆ برای گچکه به کار ده بری، له پوری خۆشویستییه وه بۆ هممو
که سیک به کار ده بری. جووره گیایه که.

براله (ههوار.): براله.

براله وشۆتی (ههوار.): برای شیر.

براله ی هاشۆت (ههوار.): برهانه: براله و شۆتی.

برالوو (ههوار.): به لالۆو.

برالۆویتی (ههوار.): براتوتله.

براهنگ (نهرده.): جووره بهرته که له بهری داره مازوو.

براهان (باک.): راسمین، به رهوش، په رۆشدار، خه مگین.

بران: برادران.

برپ: به تیغ یا مشاو چتی تر بران و یا بریندا و کردن و یا لهت کران. دوو
کهوتنه، هه لبران، لیکدا بران، قهرتلین. (دهر.) باژۆ، لیخوپه. کم و
کوپی، کووتی. له بهر: کم و کوپی لی په یه ده بوو. تهراو بوو،
کووتای هاتن، (ههوار.) بران، نه مان.

برپه وه: دووایی هاتن، کووتای هاتن، برپه وه، گه یشتنه به نهانی،
نه مانی چت. دوو باره یا چهند باره برانی چت. بی: — په یه ده به ی،
یه کینه، په یه یه یه.

بران بران (پۆز): زۆر به یه له لیخوپین، به تالۆکه ناژوتن، په له په له
له ناژوتندا.

برپندن (ههوار.): برین، کووتاکرین.

برپه نه وه: دار پیه اهیتان، کووتاکرین، گه یاندنه پایانی، (ههوار.)
برپه نه وه، به به وه: کووتای پی به!

برپه یو (باک.): پاله، دروینه کار. که له ره ق.

برپه یو (باک.): پاله، دروینه کار.

برپه گو (باک.): سست، خاو، تنیق، هوا، کیم و زوو خاوی برینان.
برپو: برادران.

برپو: برادران، (دهر.) ههوار.) برپاو.

برپه نه: وه کوو برپان. ناوالانه، دۆستانه، خه مانه.

برپه یه تی: پشه کو کرداری برپانه له گه یه یه کتری. هاوالایه تی،
براده رایه تی، دۆستایه تی، خه مایه تی.

برای بب: مام، ئاپ، ئاپۆ.

برای قووته: براقچ، بایلیچ، تیلکی پۆخی، (ههوار.) دلای راسینی،
قامکه که یه تنیشت قامکه توتله یه.

برای دیک: خال، لالۆ.

برایه یو گه نه: (ههوار.) هه به نه گ، (بال.) پیرا، بۆ گه نه،
گیابۆ گه نه یه، بۆ خاوشتی ده وه به.

برایی: براییه تی.

44

پرېم بوم (باک.): دهنګی ووشریه.

پرېمېن: به کار و ناز او به پرېشت.

پرېن (باک.): بردن، هملګرتن، ګرتن. پېتشقه: — برندنه پېتشمه. — سمری: تمواوګردن، بردن سمر، بهره: بیه.

پرېفلج: لوت، کونملوت، تفنک، له بوږنی توړکی و ډګیراوه و کړدی نیه.

پرېفناخ: لوت، کونملوت، نموش له بوږنی توړکی و ډګیراوه.

پرېفنه: پرېنده، تیز.

پرېفج: دانو ټله پیکې سې و زهر د و ناسراوه و ده گفې ده چی. چلن توړکی پاککړا، چمند جوړیکه له کورستان ټیدا. (۱) ګرده ښه ګازه. (۲) سدری. (۳) ګرمه: زوړه س. (۴) سارده درنګ پېته ګات ناوی پاییز ده خو اتمه. (۵) مولوی. (۶) عنبر. — ی ګرده. — ی سدری، شینایی برنجی.

پرېفج: شوړتی ممرزه.

پرېفجه: مسی زهر، برنج: کانیکې زهره چتی لی داده پېژری.

پرېفج: بېلخو: ګوړنښه، کړوژ، چیشتیکه له برنج و ډو یا ماستار دروسته کړی و ډکو ډینه ډونی به سردا ده کړی و گیای تی ناکړی.

پرېفج: بشیر: شیر برنج.

پرېفج: چین: کمراخ.

پرېفج: ګوت: کسپیکه به پاره برنجی بوړنم و نمو بکوتی به دنگ یا به ناش.

پرېفج: ګوت: تمر او و چن او ټکی تفنک و کونکونه ژنان ده یکن به کراس و ده سمال.

پرېفجه: مسی زهر.

پرېفنه: پرېن، بې، پرېک، بې، تیز، تیغیکه پرېنده بی.

پرېفک: کلمخ، مقصیتیکی زور ګوره یه ناوالی پی ده پرېنوه، جوی ناوال پرېنوه.

پرېفک: برنګ.

پرېفګدان (نمرده.): فزېدان.

پرېفوتی: دهرمانیکه له ګمل توژی تووتنی له لوت ده کړی بوړ پشمین، ووشیدکی توړکیه.

پرېو: بروو، (باک.) همې، (فه.) بوریه، بروو، (ژا.) بشو، (زا.) بری، (همورا.) بلو، لوه. بجه، بچو، بچو، همېو، لوه، هولسو، (شوا.) ډوړی، فهران و تېر اخوړینه بویه کیکی ناماده تا بړوا.

پرېو: (بو.تا.) بروو، (باک.) بره، (سور.) بری، (باک.) بروو، پتزه مویه کی کمانداره به سمر کالانه ی چاوه. جوړه ماسیه که.

پرېوک: ددانه کانی پېشمن چوار له سمری چوار له خواری.

بروو (باک.): برز. قامیش. ګرم مژان، دهر ویتشی مند البونیتیه.

برو: باوه پری، بهقا، بایه خ، باوه پ. — کردن: باوه پ کردن، پروانه، تماشا که.

بروای (شم.): بهروای، ناوه ژوو.

بروانه: بنوړه، بنوړه، تماشا که.

بروایتی (باک.): بهرامبری، بهرمیره کانی.

بروایتیوه: برزیه یوه ست.

بروای: باوه پری، نارموزو، کرانوه: دلم — نادا بجه مالی بهمشتی و اتا دلم ناکریتوه یا مهیدان نادا.

برووو سفندن: زور بوو، چرمیون.

بروو سفندن (باک.): پریشک ناوړتتی ناوړ، ترووسکدان.

بروووسک: کم. — ټکم ناویده یه: کمیتکم ناویده یه.

بروووسک: ناوړیکه له کاتی لیکدانی دوپارچه هموراند له زوی دده. شمشه ی برووسک: تیز، ناداره ی برووسکی، (باک.) بهلیدی. چینی برووسکی، (باک.) بلیچ، نیوی نیرینه.

بروووسکندن: برووسکین، برووسکدان.

بروووسکانهوه: ترووسکانموی هندی چته له دوروه.

بروووسک: ترووسکه. هموره تریشقه، هموره تریشکه. برووسک، چهماخه و ناوړیکه له همور یا له ویککوتتی دوچت پهیدا ده بی. تلگراف.

بروووسکدار: ترووسکدار، (باک.) بهرووش، (ناو.) خشنیت، بریقدار. — ی: بریقداری، بریسکداری.

بروووسکدان: چهماخدانی همور. سمر همدانی نازاریکی کت و پړو تیزه.

بروووسکیان (نمرده.): برووسکدان، نیشان، برووسکاندن. چهماخه و هساندن، برووسکدان.

بروووسکین (باک.): برووسکاندن.

بروووسین (باک.): پریشکدان، دره خشان.

برووش (باک.): شیرازه، بندروو. — کرن: شیرازه کردن. غارا، زور بهز. (زا.) بهرووش، دیزه، دهستمه نجل.

برووش: پریش.

برووشکه: (همورا.): خوره کورتکه.

برووش: پریش.

برووش (باک.): سمرخوش، گیز.

برووو (باک.): بهفیز، فیزدار، بهمورا. — ی: فیزداری، همورا، فیز.

برووک (خو.): هشت ددانه کانی پېشمن چوارسان له سمره و چوارشیان له خوارمورن له نیوانی ډوکي دان. پرېنده، بې، پرېن، بې. برووکیتان: برزی و ډکو قهیتان باریک.

برووکان (بابا.): برووکانوه، درموشان، وورشدان.

برووکانهوه: درموشانهوه، وورشدان، ترووسکانهوه، پروکان.

برووکه: رهوشن، رووناک.

بروکوان: برز چماوه و ډکو کوان.

بروکي خووارهوه: کانکر.

بروی (همورا.): برز.

برویش: قلوته، (همورا.) هولته. (دهر.) هرووش، وولته، برز.

برویش کردن: ناوړتتی پر همل؛ بارام کوه ته پریش کردن، واته کوه ته قسه ی پړو پوچ و بی سمری، مو کردن.

برویشین (نمرده): چیشتی برویشی.

بروین: نازوهر، شوږیر.

بروین: بروایی.

بره: جوړه ماسیبه کی دهریا بیه. بره.

بره (باک): هیز، زهر، تین.

برهاف (باک): کو. — کردن: کوکرده.

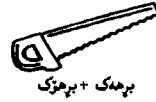
برهان (باد): برویان.

برهک (باک): مشار.

برهوک (باک): مشار.

برهین (باک): برین.

برې: گوږه، بره، نمشتی.

برې: خوږگه، بریا. لبرې چون: پتر برژان: هیلکه که له — چوړه نمرده
برژاوه.

برې: تاممزوی، تاممزو، تینویشی. — م شکا: تاممزویم شکا. —
ناشکی: تاممزوی ناشکی.

برې: بریا.

بریس: بریشی، خوږگه، بریا، کاشکی. بات، جیات، له: — لهباتی،
لهجباتی. (زا،) بره.

بریا: مرازی ناواخوواژتنه. خوږگه، بری، بری، بریان، (خو.) خوږی،
بری، بریکمنی، کاش، کاشکی، بری: بری بمری خوای بایه: بریا
کورستان بربوایمه یه کپارچه.

بریار: بللین و چلونی و شیوه کیږن و فروشتن. چمنی برینی بمرک.
تیغی: تیغی پرنده. له مهجاذو بومرانیس بهکار دهرې.

بریاگ: برلو، پردلو. — دان: لی پړان، لی بزبون، همری کردن.

بریان: بریانی، گوشتی برژاو یا سوورکراوه. — کردن: گوشته کردن
بریانی له نازوگی مریشک یا بمرخ باخوړی و له پوښیدا سوورکرتنه.

بردران.

بریان: پسان، پړان، پچران، پچمران، پروسقیان.

بریانهوه (هورا): برانمه، لمت برون، پسان، برینهوی نازال، دوایی
هاتن.

بریانهوه (هورا): براندنمه.

بریانی: نیتوگی مریشک، یا قلممونه و پان بمرخی پرده کمن له برنج و
کشمیش و بادام و له نیو مهجلیدا دهیکولیتن. گوشتی برژاو یا
سوورکراوه.

بریلو (هورا): برلو.

بریه: گوږه، بریار، دهمې، گوږمه، تهی، بره، مخته. له: — لهگوږه.

پهیان، بللینی. — دان: پهیان و بللینی دان، بریار.

پریه (هورا): برین.

پریتی (جا): لبرې، لبریتی. جیات، پاتی، بریتی، وهجل، وهج.

پریغه: بریغه. یخه که بقایي له دیوی ژوروهی نیخه کی راسی
دهدروی.

برېژ: برژنده، داپژهر. قالبیکه چتی شل و یا توواوهی تیدا داپژری.

برېژمه دان (پوژ): گوشتی له نیو پوښیدا سوورکرنمه.

برېژنای (هورا): برژانن.

برېژیا (هورا): برژاو.

برېژیای: (هورا) برژان.

برېشبریش: سمرسم.

بریسکه: بریسکه، تروسکه شیري.

بریسکه دانهوه: تروسکه دانهوه، (ناو.) خشا.

بریسکه دانهوه: بریقاندنمه.

بریسکه: تروسکهی ناووشووه و تیغ و نیتر، که خوړ لیی بډا.

بریسکه بریسکه: تروسکهی یک لمدوای یه کتری.

بریسکه دانهوه: تروسکه دانهوه، تیشک دانهوهی شووه و چتی لوس و
پوون لمبر خوړ.

بریسکه: تروسکه دهر، شمه قندهر.

بریسکه و هوږ: بریسکه بریسکی زور.

بریش (نمرده): برویش.

بریشفت (نمرده): برینی کالآ. بریار: لمرکوايه — ی جوانه: بریاری
جوانه. برشت.

بریشته (هورا): برژاو.

بریشتهی (هورا): برژان.

بریشکه: (نمرده) دانه. قهلینوک، بریشک. دانمیرلای برژاو لمر
ساج.

بریشکه: بریشکه.

بریفت (باک): ناگادار، ووشیار.

بریفت (باد): تروکی بمری مرقانه.

بریفقا: ناری دوونیلی کورن یه کیکیان له نار ده قوړیا له هیلی نامووده و
یه کیکیش له ژورووی باژپي ستوریه.

بریقان (باک): ووشیار برون، ناگاداری کردن. تروسکان، برقان.

بریقانهوه: تروسکه دانهوه، بریقانهوه.

بریقاندن: تروسکه اندن، برقاندن.

بریقش: بریکه، وریشه، وروشه، برووسکه، تروسکه، دهره شانهوهی
شووه و ناوینه و چتی تر لمبر هتاو و چرا.

بریق دانهوه: برووسکه دانهوه، چرسکه دانهوه.

بریق هریق: تروسکهی یک له دوای یه کتری، تروسکه تروسکه،
بریسکه بریسک.

بریق دادر: بروسکه دار، تریسکه دار، چرسکه دار. — ی: برووسکه داری.

بریق دانهوه: تروسکه دانهوهی ناوینه و یا شووه و چتی تر لمبر هتاو و
چرا.

بریق و باق (پوژ): (موک) شمعق، وه کوو پووناکی ناوینه لمره تاوی
بدرتته دهرهوه.

بریق و هوږ: تروسکه تروسکی زور.

بریک: نافتاوه، لوبلینه.

بریکان: تروسکان، برقان.

بریکاندن: تروسکاندن، برقاندن.

بریکه (نمرده): بریسکه.

بریکه: بریا.

بریکه: تاوټکه، ماره‌پټکه.

برپټن: برنده، پر، بپر، پرڅک.

برپن: (که، زهن، زام، زه‌خم، همورا، پش، باک) قشغوس، کوټان، کوول.

برپټن: برینگ، پروه، بپر.

برپن: بمشار و چه‌قو و حتی تیژ دار و حتی تر ده‌پټنمه، پساندن، پچرین، کوتکردن، پملکردن، قمدکردن، پارچه‌کردن، کمرکردن، برهین، تهره‌فاندن، (باک) براندن، قه‌تاندن، قمریلاندن، ټکر، قلمکردن. برپتی ده غل و دان و میوه و نیتر.

برپن: ووتو وټر برپنمه: کوتایی پټدان. همنگین له شانه دهره‌پټان. له (پان) موه: نیمه گویو بکینه. پټگابرن، پټیشتن. جلک: برپنی پټشاک.

برپنه: برنگی نا‌ژال برپنمه. ژانگرتی نافره‌ته له‌کاتی منډال بوونیدا.

برپنه: برپنمه‌ی ممر و بز، پاچینمه‌ی ممر و بز.

برپنه‌چی (پوژ): برینگچی، شو کسه‌یه نا‌ژالان ده‌پټنمه.

برپنمه: برپنی دار و کوتال و باخ و باغچان دوکمرت یا چمنډ پارچه‌کردن. برپنمه‌ی نا‌ژالان و اتا خویری ممر و موی بزنان به برینگ لی‌کردنمه. — ی قسه: کوتایی پټدان، دوایی پټپټان. گرتنمه‌ی سارا له مژنی شیرای دایکی. پایمداری، مانگانه یا پوژانه و یا سمودا برپنمه (دیاری کردن)، منډال له شیرای گرتنمه. پچرین، پچرین، پارچه‌کردن. برپن پټیچ: نموه‌ی برین تیمارده‌کات و ده‌پټچی.

برپندار: زینبری، زامدار، زه‌خمدار، زامار، کوټاندار. — بون: زامداربون. — کردن: زامدارکردن. به چتی تازه و ساخیش ده‌لټن، که کونی تی‌بووی و یا خورشیکی لی‌پیدا بووی.

برپنداری: زامداری، زه‌خمداری، زاماری، (همر) گیایه‌که له ژاوی ده‌کری.

برپنداس (پوژ): گیایه‌کی بونخوشه شوونکاره له نیتره‌یه و ممشکه‌ی ده‌نټن.

برپنگ: (ده، جوی، پوژ) چاره، چارگ، (باک) کله‌خ، هه‌څنگ، (نمرده) برپن، همورینگ. — ی نا‌ژال برپنمه، مقمستیکی گموره و تایه‌تیه بپرپنمه‌ی مسوی بز و خوری سپیان. ووشک، نیشک و برینگ.

برپنگه: برینگ.

برپنگه‌وان: جوکار، جوکر، برپنه‌چی. — ی جوکاری.

برپنگه‌چی: برینگوان، (پوژ) برپنه‌چی، جوکر.

برپنگه‌چټی: جوکر.

برپو: دنگ، هه‌لا، قریشته، گرمه.

برپوان: (مروک) بلیمان. شو تهراییه، که به بیچوانمه ده‌پټن دواوی بوونیان.

برپویرو: دنگ‌ده‌نگ، هه‌لا‌هه‌لا، قریشته‌قریشته، گرمه‌گرم.

بز (باک، شوا): بز، (پر) بزه، جووره ماسیبه‌کی گموره‌یه. (کو)، (که) چووز. — دان: چووز پټه‌کردن. زق، چاووز: چاووز، چاری داپچاو. بمسوی تماشا‌کردن، چاو — دان، بزدان. کټپټکه له یاری بزندا ده‌کټشری.

بزاقشتر (باک): نټری سی‌سالانه‌یه.

بزاستر (باک): نټری سی‌سالانه‌یه.

بزافتن: بزاون.

بزاف (باد): بزوز، جووله (بو‌مرو) — بون یا — کرن: جوولان.

بزافتن: جوولاندن، بزاون.

بزافکون: جوولاندن، بزاوندن. جوولانمه، بزوتنمه.

بزاق: زانا، بمسلیقه، شاره‌زا، زانیار، بزبو.

بزافتن: جوولاندن، بزاوندن.

بزپووز (خو): جووله، جووله‌جووله، جوولان.

بزه: زهره، زهره‌خمنه، نمرمه‌پټکمن، زه‌قه‌ی چاو، پټکمنینکی سوکتره له زهره‌خمنه ددان دهر ناکوی. — ی خسته سمرلیوان: لمسر لټوه‌کانیموه بزه خوی نوواند. (همورا، شم، بز، کو)، (پر) جووره ماسیبه‌که سمټلی هیه و چاوشی زهره، (کو) چاونټرگ، تروکه: بزه. بزهبز: زه‌قه‌زقی چاوی پټه‌کمنی.

بزه‌پشټیر (باک): بزنی سی‌سالانه‌یه و ممری چوار سالانه‌یه.

بزه‌پتن: بزوتن.

بزه‌کون: پټکمنی بی‌دنگ.

بزه‌کوی (همورا): بزه‌کټوی.

بزه‌کون: بزه‌کردن.

بزه‌کوی

بزه‌له: کووده‌له بهراز، فخره‌پټکه، که له‌خویدا هاتبی و گموره بووی. — بون: گموره‌بون.

بزه‌له: بزنده‌ی.

بزه‌ن: مروی نازا و ولټه‌اتو، لټدر، بکوژ.

بزه‌ن به‌هلوپ: بلوټریمزین.

بزه‌نگ (باک): جووره گمټکه.

بزپوژک: چاووزک، چاووز، چاووز، کسټکه چاوی بزپټنمه. بزوز. ناوکی بمری داری قمره‌قاچټیه، که داری قمره‌قاج کمژوکی ده‌گرت.

بزپوژکه (همورا): ویزویه.

بزپوژکون (بابا): چووز پټه‌کردن، قامک بولای قوونی یه‌کټکی بردن به‌گالته، گالته‌پټکردن: بزنی پټه‌مه‌که: گالته‌ی پی‌مه‌که.

بزدا (باک): ترس.

بزدان (که، کو): چووز پټه‌کردن. (باک) ترسان: بزسده: بترسی.

گمه و گالته و تیز پټکردن. پسان، پچران.

بژدەنگەری: جووڕە کۆڵبێرە یەکە لە پێشدا دەخوێتە سەر ساج تا نێو بەرژ دەبێ
 نۆ جار دە یخەنە سەر مەدە (پێندە) و دیوێکی دیکی بە قایمی بەسەر
 ساجەکەدا دەدرێ. داڕژتە ووشەکە تووکیبە و کوودی نیە.
 بژدەنگە: قوماغی برین، تووژی ئەستووری سەری برین، بژمەتە.
 بژمەز: بسمار، مراژکی دیارە، مێخی ئاسن.
 بژمەزە: وورده پیاوژیکە لە گێڕ (بۆسک) ی ناشی دەدرێ تا
 نەمیژێ، (ئەردە) مێخەکە.
 بژمەزێژ: چتییکە بژماری زۆر لێدراوی.
 بژمەزکۆت: شووین و یا بن پیلۆتیکە، کە بژماری زۆر تێکوترایی. تریبە
 هیتشوی پرگلووبی.
 بژمەزۆک: بژمەتە، قەقاعی برین.
 بژمان (باک): بژمان.
 بژمەقە: بژمانە.
 بژمەزگ (باک): بژن مەزگ.
 بژمەک (باک، موک): بژمۆک، بلامک، بەلامک.
 بژمۆک (پەوا، خۆ، سورو): لەمولاوا. (باک، موک). بژمک،
 (دەر). بەلامک، زاریین، دەمگوش، بژمۆک. جووڕە لغاوێکە لە دارو
 بەنی دروستدەکری لە زاری بەرغ و گۆلکانی دەکەن تا داکیان نەمەن،
 بەلانی پەکی خواردن و خواردنەویان ناخات.
 بژمۆکە: بژمۆک.
 بژن: کاریلە سێ سالاڤ، کە جووڕا بەهاران ببینی
 دەبێتە بژن، (هەمرا، باک)، بژ، (هەمرا، شەبە).
 بژە (هەمرا، لو)، بووژە، گدی، (باک)، پەزی پەش،
 بژنە قسەر: جوویشتەر.
 بژنەقە: شاخانە، پووشانە. جووڕە خەرج و باجیکە لە لایەن مەیری یا
 ناغارە لە خاوەند بژن دەستتێری. چل یەکی ناڤالانە، کە لە لایەن
 مەیری یە لە خاوەندەکی دەستتێری.
 بژنەقەوش: بژنیکە گۆی شۆڕ و درێژی.
 بژنە دۆخە: بژنیکە بۆ دۆ خوری و بەرەکی بەدری بە کەستیک بە
 مەرچە، کە لە دواییدا تەنبا بژنەکە بەساختی بەدرتەمە مەلخۆی.
 لەمەندیک شۆندا بەزای بەکارهە دەدرێ بە ماله ناغایە یەکیکی تر کە
 دۆیەکی بخۆن بەلانی، کە ووشکی کرد بژنەکە بە کارهە دەدرتەمە بە
 مەلخۆی.
 بژنەپەشە: گیایەکی بەهارییە، گەلانی وەک کەرە وایە، بنجیکی بچوکی
 هەبە گۆلێکی شینکاری هەبە.
 بژنەسپی پووت: بژنیکە سپییکی تەواوی.
 بژنەسپیس (خۆ): بژنەکەر.
 بژنەشاخدار: بژنیکە شاخی هەبێ.
 بژنەقوت: بژنیکە گۆی قوت بێ.
 بژنە قول (خۆ): بژنیکە پەش بێ.
 بژنەکەری: بژنیکە گۆی بچووک و قوت بێ.
 بژدەنگ (باک): پساندن، پچەپاندن. (باک). ترساندن، (باک).
 بژدەنگ (باک): ترسەنۆک.
 بژدەنگ (باک): ترسەنۆک.
 بژدەنگ (باک): ترسان.
 بژدەنگ (باک): ترساندن.
 بژدەنگ (باک): پسان، بەزدین.
 بژدەنگ (باک): گەرم، پەنجان، شارلوه، شاردرارهوه، بێ
 سەروشوین. — بژوون: وونبۆن، پەنجان بۆن، گوم بۆن. — کردن:
 شاردنە، لێناویردن، گوم کردن. (باک). تۆکەتان، پۆنی کەتانی.
 بژدەنگ (باک): ئازا.
 بژدەنگ: تاسان.
 بژدەنگ: تاساندن.
 بژدەنگ: چتییکە کۆلۆ کۆلۆ و گۆرگۆر بۆمەستی وەک پۆن دووگ.
 بژدەنگ (هەمرا): بژکاو.
 بژدەنگ (هەمرا): بژکان.
 بژدەنگ: پەنگ گۆزان، هەلبێزان، (دەر). هەلبێزان، هەلبێزان
 شیر، تێکچوونی شیر و ماست و نیشتر کە کۆلۆ کۆلۆ و گۆرگۆر بۆمەستی
 و دەبێتە ئاو و بژپەز بۆنی. تێکچوون و شێوانی گیاندار لە ترسان.
 بژدەنگ: هەلبێزان، ووپەندەکردن.
 بژدەنگ: هەلبێزان، پچکاو، (دەر). هەلبێزان، بۆ شیر و پەنگی مەژو
 و ووتە ناخۆش. شەلۆ، تێکچو.
 بژدەنگ: گومکردن، وونکردن. (زا). خۆ هەنۆن بە پۆنی کەتانی.
 بژدەنگ: پەوانە، بژکردن.
 بژدەنگ (زا): زێکە.
 بژدەنگ: وونی، گومی، نەدیوی. (باک). جووڕە ماسییەکە.
 بژدەنگ (باک): بژواندن، هاندان.
 بژدەنگ (باک): هاندەر.
 بژدەنگ (باک): هاندەر.
 بژدەنگ (باک): بژووتن.
 بژدەنگ (ئەردە): پەزوی دەری. شیلانی سورو، کە ژنان لە ملیانی
 دەکەن، مەرجان.
 بژدەنگ: بژنەگەل، گەلە بژن.
 بژدەنگ: کەل و پەلی ناوماڵ و هێ ناو دوکانی. چەند پارچە چیت و
 شەوشالاتییکە، کە بۆ جل و بەرگ بیکەن یا کەییبتیان. پەزوی کۆن و
 شەوشالات، پەندۆل، تیتۆل. پەلانی بێ نەخ: — تێک بێ نیە.
 بژدەنگ: پۆد.
 بژدەنگ (ئەردە): بۆکییکە لێناو پەردەدا بێ. گیایەکی بەهارییە بۆ زۆر
 دەرمانان بەکارهەری.
 بژدەنگ (هەمرا): کاریلە گچکە، کاروۆلە، کار.
 بژدەنگ (هەمرا): کوودەلە بەراز، بێوڵە.

بژمار

بژن

بزنه کمز (خو): بزنیکه پهنګی سپی بی، به لآن به زهردی بنوتی، (خو). بزنه سیس.

بزنه کمزونه: بزنیکه هممو ماله ژیر دستیک دینیرن بومالی ناغا هم کاتیکې کوږی بی.

بزنه کول: بزی بی شاخ.

بزنه کینې: بزنه کتوی.

بزنه کپوی: (باک). پزکوڅ. بزنه کینې، وهک ناسک وایه به لآم شاخه کانی لکلکن.

بزنه گهل: بزنل.

بزنه ل: بزنه گهل.

بزنه مهوره: بزنیکه توکي دژو نمرم و پهنګی جوړاو جوړی هیه، (باک). چوور.

بزنه موان: شوانی بزنان.

بزنه موهس: ممشکه یکه له پیستی بزی دروستکرای.

بزنه هممهس: بزنیکه دم و قه پزی سورکاری.

بزن بزنه: قوچ قوچانی، قوچ لیدانی، جوړه گمه ییکې مندلانه.

بزن قپینه (بل): چله گیایه که دو بست بلند و گه لای وهک کمور وایه سی کملی دهره کات و هم یه که کولیکې پهنګاو پهنګ دهره کات بنه که خپه و پیاوړتیکې گچکه ده چی، که بزی بیخوا لمبر تیرې پاولی.

بزنه لم (دهر): (زن). بزی میړ، بالنده ییکې بزی کموره یه وکوو قازی وایه گوشتی ده خوری، بزلیم.

بزن مژ: پروانه: بزی مژه.

بزی مژه: شینشینک، (بابا). قوی، قومقومه، قومقووک، بزی مژ، بزی مژوک، بزی مژک، (بل). موک. بزی مشک، زینده واریکه له چشمنی مارمیلکسی و هینده ی پشیل ییکې کموره یه بی تووکه پیست که ده کمنه پروکتشی کالانی خنجر و شیر و چنگی وه چنگی مندالی ده چی. — له پوری نموره بزنان دهرمژ ناونراوه بزی مژه.

بزی مژه ک: بزی مژه.

بزی مشک: بزی مژه.

بزی میړگ (زن): بالنده ییکه وه له گله کی ده چی به لآن لاش و دندووک و پتی پشه، (دهر). بزی لم.

بزی موی: گیایه کی بهاری و کرستانیه کولیکې سپی و اش هیه.

بزو (باک): بوور، دار حمیزه ران.

بزو: پروانه: بزو، (زا). داری بی.

بزووان: جولان.

بزوواندن: بزواندن، جماندن، جمچقاندن، چلقاندن، چلکاندن، بزواندن، (باک). بزقاندن. هاندان، فیتدان.

بزووانده: جولانده، هژانده.

بزووت: (دهر). هورا. سملک بزووت، (زن). پله بزووت، نیمه سوز، (هور). سمرچلو سک.

بزووت: بزووت.

بزووتک: بزووت.

بزووتن: جولان، جولانده، جمان، جومان، (لک). لو. ناخیز کردن، جمچقین، لیان، (پژ). جمن، وهرین، چلقین، چلکین، (باک). لهبتین، بزقان، جمن، هژان. — ی مسمک: جمان، جومان، هاتنه خوارده ی شیر له مسمکی بژ مندالی.

بزووتنه: بزاقرن، بزاقرن، بزاقرن، بزاقرن، جمن، هژانده، جمن، هژانده. سمرکوتی نرخی چت. پتروونی ناو.

بزووت: سمر بزو، تولاز، دهست بزو، چارقال، حالوره، بزنای، توسن، تولاز، بزاقرن، جمن، جمن، بزو، هملکو، بزو، (باک). کرسی پهنیری کون، قمشقه، قمشکه، مژانه، زینده وار، چو جانمور. — ی: توسنی، تولازی، بزوکی، جرنی.

بزووت (پروا، هور): سوزن.

بزووک (باک): جوړه داریکه. بزو، بزو. گیانله ییکه زور زگ و زا بکا و هممو سالتیکې بزی.

بزووک (نمره): بزو، بزو.

بزوکی: بزو، جرنی.

بزوین: جولین، جولین، (باک). بزانو، هملکو. سمر و بزو ژیر له پسته سازیدا، هاندر.

بزوینه: سمر و بزو ژیر له پسته سازی نارویدا.

بزویندن: بزواندن.

بزیوزی: گیایه کی بهاریه کرستانیه سی چوارلق دهره کات کولیکې سپیات ده کړی.

بزیو (باک): زین، زپین.

بزیسک: بزیسک.

بزیسک: پزیشک.

بزیف (باک): زینوین.

بزیق: جوړه گمه یه کی مندلانه یه، گیتیکې گرد (جغزیکې خپ) ده کیشن یه کیکیان ده چته ناویوه و نموانی دیکمش تپی هملده دن.

بزیقو: بزو.

بزیو: بزو، کسپیکه، که زور بجومو.

بزیونه: بزیونه.

بزیوی: بزو.

بزیی: پشه و لاخیکه، که پتی نابیته سی چوار سالییهوه.

بزو (باد): بیتجگه، جگه، بی له. — لوی: بیتجگه لوی. (هور). قلمجغه باریکه کانی گوله گم و جوو گوله پیغمبره و نیت. لق و پوی داران. — ی: تووکیکی دژیر به نیرچوانی وولا خانمور و به یالیشیان ده لین. — مووی کیف، پژ.

بزو: نرمار، (دهر). ووزار، (باک). ناده، نیشیف، (هور). کشکه، ووز، (هور). تلپیش. — کردن: هملبژاردن، ناده کرن. پاک کردنوه ی باخ و باخچان لمو گیایان، که زیانیا پیده گینتی. دژین، خوراندن.

بزو: دژین، خوراندن. هملبژارده، بزارده. — کردن: هملبژاردن، ژماردن. راست کردنوه ی پایلی جول، که پاش و پیش بکوی. تاون، بزارده.

لسمر دمسورې. (باک.) فیزدار، بهفیز، بهمورا. چتیکه وهک چهقاله
 سوړه ده کړې و ده خورې. چهقنه دهست. سمرهست: بارام — چوره
 مالی ناغا.
 بسته لیډان: چهقنه لیډان.
 بسته هی (باک.): فیز، هورا، لوت بلندی.
 بستهک (باک.): شیشه ی تفنگییه. شیشه ی گوشت برژاندی.
 بهتوو: بلوسک، باسک، (هورا.) بستی، مله، کمل، کملو، کمل،
 هوراز، کوسپای، گردو مله و پارچه خاکیکي کمیک بلنده.
 بهتوره: بهتوره.
 بهتوکه (هورا.): بستی سمرتمندووریه.
 بهتی: پروانه: چپای بستی.
 بهتی (هورا.): بستو، باسک، بستی، (هورا.) مله، هوراز، گرد،
 مله یا پارچه خاکیکي نهختیک بلنده. (باک.) بار. کلوش دوای
 درونه ی بنی دهغلان. گوشه دار، خاوند قولینچک. ساقه ته ی تری و
 همرو میوه ییکیه. (خو.) شیشه ی تفنگییه. (بار.) لک و کلکه ی
 شاخه.
 بهک: قار، لا، (فه.) نهگریجه، زولف، (هورا.) زلف، سر لژکه
 مورانه یه، که نافر تان به لاجانگیانیدا شوپ دهکنهوه، نهگریجه ی درتزه.
 (شو.) کولانه ی مریشان. (فه.) قولانج. (فه.) باله خانه، کوشک.
 بهکه: کهیفخوش، شادی، بز، پرووگرشادی و زهره خنده یکه له پروی
 کمیکیدا پیدا دهی، که سمر و دل خوشی: فیساره کس — ی لیوه دی
 یا — ی سمیلی دی: بزه ی سمیلی دی.
 بهکه گیا: قوله گیا یهک، چند چلیک.
 بهک: شادی، کهیفخوشی، پرووگرشادی.
 بهکو: مافوره، (باک.) بکو، رایه خیکه له خوری باش دروستکرايې.
 بهکوک: بسک.
 بهکوکه: بسکوله، بسکوله. لمرزانه. جوړه خشلیکی ژنانه.
 بهکوله: بسکوک، لمرزانه.
 بهسار (هورا.): بزمار.
 بهساره (نمرده.): میخکه.
 بهسارک (فه.): بزمار ی پی، میخکه.
 بهسبل (باک.): بهر سمبل.
 بهسیلاک (باک.): لیمدار، لیودار، (باک.) جیگاهه که خیزو لیمی
 ووردی زوری.
 بهسیلاک (باک.): بسیلاک.
 بهصین: کپار، کپدار. کمیکه بهزور حتی له معدوم بستی.
 بهینهوه: هاو دهنگ، کمیکه وه لامي گورانی پیژ یا شیوه نکمران بداتمهوه.
 بهشاق (باک.): هلپشاوتن.
 بهشاقن: بشاقن.
 بهشاقن (باک.): هلپچراندنی دروومان.
 بهشاقن (نمرده.): پشکنین، گمران.

بشکفاندن (باک.): پشکنین، له توره رهینان.
 بشکفین (باک.): واق و ووپمان، سمرسوړمان.
 بشکور (باد.): زهره، زهره خنه.
 بشکوړاندن (باک.): کردنهوه بز یه کمین جار.
 بشکوړین (باک.): بچکین بز یه کمین جار و کردنهوه.
 بشکوژ (باک.): دوگمه، (باک.) بشکرفت، (هورا.) کانالی.
 بشکوژ: دوگمه.
 بشکوژک (باد.): خرنجه ی گول.
 بشکوژت (باک.): دوگمه.
 بشکوژت (باک.): دوگمه. خرنجه.
 بشکوژت (باک.): دوگمه.
 بشکول (باک.): مرژول.
 بشکوول (باک.): قوپ، قوپلوی.
 بشو (ژا.): بز.
 بشوپ بشپړ: لیکدالیکدا، په پده رپه ی.
 بشیوه: ناشروب و پشیری.
 بشیونه (نمرده.): کمیکه ناشروب بنیتمهوه.
 بشیوی: پشیری.
 بشوک (زا.): مرزی ناشیرین.
 بشه (نمرده.): گڅه، بشه، گڅ، زاراهوی مندالانه.
 بشه یخ: گڅه گڅ، گڅه گڅ، بشه یخ.
 بشور: بخور.
 بشوردان: بخوردان.
 بشور: بخور: گاجو تیکه له کاتی جوړتکر دنیډا مان بگریته.
 بشوروش: بخور و فروش.
 بشوروش (نمرده.): فروشیار.
 بش: بشه، وشه یه که بز ترساندنې مندالان به کار دهری تا دهست له ناوور
 و حتی پیس نمدن. (پژژ.) زهرگه ته. بشه، خه تهر.
 بشار (باک.): بووار. خودیتن.
 بشاقن (باک.): (باک.) بهشانندن، هلپشانندن، تووانندهوه.
 بشه: بش، تلمزگه، بز ترساندنې مندالان به کار دهری تا دهست له ناوور و
 حتی پیس نمدن. (باله.) تلمماسی، (بار.) بشوک، (هورا.) ماشه،
 (دهر.) لاپ، چه پهر و تانوکیکه ماسی له ناوتدا پیده گرن.
 بشه یخ: بشه یخه بز مندالان. (پژژ.) له رزین لسمرمان یا لسمر
 نه خوشی.
 بشه شانندن (باک.): لیک جوړی کردنهوه، تووانندهوه، هلپشانندن.
 بشه شین (باک.): تووانندهوه، بلاو و جوړی بونهوه، بشه شینه: بلاو و جوړی
 بیه، بتوتوه.
 بشر (باک.): شکا، بیور، تمور.
 بشوک (بارز.): ماشه ی ماسی گرتییه. بشه.

بقی نہائی (باک.): بیسوی و نہیوی، خواو نہخوا، دہی ہموایی.

بقی نہائی: ناچاری.

بقہ (پڑ.): پلٹہ.

بقیق (پڑ.): پلٹہ پلٹ، پلٹتی زار، ددان ہمووتہ دانمان.

بقیقو: بقی ناوی.

بقورسی (باک.): ہلگر تھی، بکورس.

بک (موک.): کہ جگ لہ کاتی جگینیدا بہلا ہرینہ قوڑہ کہیدا بکمری (بک) ای ہی دہ لٹن. (باک.) داریکہ.

بکمر: پتکمر، بساز، چتکمر، چتکار. لہ فریزی ناویدا نمر کسیدہ، کہ بہ کاری فریزی کاری ہلدہ سیت.

بکی (باک.): ہمورا، موک.: کہ پار.

بکلیقو: (باک.): بقی ناوی.

بکو: مافورہ، پائیختیکہ لہ خوری باش دروستکاری.

بکوڑ: کوڑوہ، خوونسی، خوونسی، کوڑوہ، کوڑنمر، کوڑن، کوڑندہ.

بکوڑوبی: بکوڑوبی، کوڑندہ و پرندہ.

بکورسی (باک.): ہلگر تھی، شایانی خوگری و دلہ لگرتن.

بکلی (نمرہ.): جو تیار، وریزار، جفتیار.

بکلیگہ (نمرہ.): کتلیگہ، زوی کتیلار.

بکار (جا.): پھوز، پیواز، گوزہرگا، بووار، شویتیکہ لہ ناودا، کہ تنک بی و بتوانی لیتی ہمیہ موہ. — م نادا: بووارم نادا.

بکارہ (نمرہ.): بووارہ، تیہمپن، پتدیزی.

بکارہ دان: بوواردان.

بگاردن: تسی ہمپن اندن، نہ نجامدان، پتکپتسان، تسمو اکردن. ہمپروونکردن. بگپران، نوواندن شاد و نیت. وازلیہ پتسان، ہجی ہشتن، فراموش کردن.

بگہر: گہریدہ، گہرویر.

بگہوہ (باک.): ہمپن، بہ تین.

بگر: گیرندہ، نمر کسیدہ گیان لہبر یا چتیکہ بگری.

بگرای بگر: بگرہ بگرہ و بگرہ و بی ہستہ.

بگرہ: وہزانہ، وازانہ، وادانی: — چمند سالہ توہ نہایتوہ.

بگرہ موہرہ: ہماہرا، ناشروب و پشتیوی، پتکدادانی مرؤف: نمرہ بگرہ و ہزوہی ہرہ.

بگرہ ویکیشہ: ہماہرا، کیشہ کیش.

بگرہ ویکر: بگرہ ویکرہ.

بگرہ ویکوہ: بگرہ ویکوہ.

بگرہ دگ (نمرہ.): پابردو، پتیرست.

بگردن (نمرہ.): پابوردن، پتیمون، تیہمپن. بدخشین، لی بوردن.

بگپ: شاگردیکہ لہ لای کارگہ چیان لباد و چتی تر دہ ہستیتوہ و دہ یگپتی.

بگیران: بگارد، ہجیتی ہشت، لہیری کرد.

بگپان: بگاردن، تیہمپن اندن، پابوردن.

بل (باک.): جگہ، بیجگہ، بی لہ، بلی وی: بیجگہ لوی، بی لوی. (شعبہ.) پڑشتن.

بل: لہ بلباس قولہ کراہ تہموہ بؤ سمرچاودہ کانی ناو نمر فہرہنگہ. گہیشتیو و نمر و بل، میوہ بیٹیکہ یا تہرہ کاریکہ نیوہ کہی نمر و شل و پزیو بی، تہپیو. — بون: نمر میوہی چت لہ نماندازی خو، گہیشتن و تہپینی میوہ پتر لہ راہی خو.

بلا (باک.): با، بلا، دہبا، بؤ ہمپن کردن و جختہ. — ہروا: با ہروا.

بلا: بہ لا، بلائہ، سا، دہ، دا، دہبا، با، دہجا، بلا، لیتی گہری.

بلائہ: بالہ تہ.

بلاچہ (سالہ.): برووسک.

بلاٹ (باک.): بلاؤ. — کرن: بلاؤ کردن.

بلاٹہ (بالہ.): ہمسیری ہنہجیری.

بلاٹووک: نالو بٹو.

بلاٹووکہ کتلیفیلہ: نالو بٹو کیٹی.

بلام: بہ لان، بہ لام.

بلام: بہ لام، بہ لان.

بلامک: بزموک.

بلامکمر (باک.): زورخوڑ. (باک.) — ی: زورخوڑی.

بلان: بہ لام.

بلانہ: بلا، با، سا.

بلآو: ہمرت، ہمپش، چرٹ، ہمرتشان، پڑیاک، (باک.) بلاٹ، بہ لاث، بلا، بہلا، ہمخش، چرقر، ہرٹ، ہمپش، (ہمورا.) وولاؤ، وولاؤ. (باک.) ہمرہ بار. گوشاد، ہمرہ دہر. ناشکرا. — بون: چرٹان، تہنیموہ، پڑان. — بونموہ: بلاؤ بون، (ہمورا.) وہ لایموہ، پڑان، ہرٹان، پڑیان، لیتک دورکو تسموہ. — کردن: ہشانندن، چرقرانندن، چرپانندن، چرٹانندن، بہخشمو کردن، بلاؤ کو کردن، پڑانسن، ہرٹانسن، پڑانسن. — کردنموہ: ہخشکردنموہ، پڑانندن. — کمرہوہ: ہخشمر.

بلو: (نمرہ.) نالقی ناولغاوہ، کہ دہ چتہ ناو زاری وولاخموہ. بوویژ، مورو شگر، نمر کسیدہ بہ مردوان ہلدہ لی.

بلآوہ: بلاؤ بونموہ، پراگندہ بی. — کردن: (ہمورا.) وولاؤ کمرہ دی. —

پی کردن: ہمرت و بلاؤ کردنموہ.

بلآوہ پیکر: ہروانہ: بلاؤہ.

بلآوہ کردن: بلاؤ بونموہ، وولاؤہ.

بلآوہ لیکر: ہمرت بون، بلاؤ بونموہ.

بلآو بون: ہروانہ: بلاؤ.

بلآو بونموہ: ہروانہ: بلاؤ.

بلآو کردن: ہخشان.

بلآو کردن: ہروانہ: بلاؤ.

بلآوی: ہمرتی.

بلہ (موک.): بلی.

بلنډه: زماندرېژي.
 بلنډه: زماندرېژي.
 بلنډه: گومره.
 بلنډه: پلوريزمزين.
 بلنډه: ناکول، ناقولا، لنډههوز.
 بلنډه: ژانيله، پياوي ژانيله.
 بلنډه: همزار، بهلنگاز، بدهخت.
 بلنډه: پلوروي شله.
 بلنډه: (خا.) بهلمرک، نانیشک.
 بلنډه: همزار، بهلنگاز، بدهخت، دهرېدهر.
 بلنډه: (مرک.) ناقولا، نالمار، لنډههوز، تمبيل.
 بلنډه: شوشه چرا، بللور.
 بلنډه: خيتيکي گومره کورده و پينچ تيره به: (۱) وه جاجي کاخدری. (۲) ناکو. (۳) مهنکوپ. (۴) پيران. (۵) مامش. — ی: شتيوي بلباسان جوړه دروومانيتکه.
 بلنډه: (باک.) گز وگياي خوار دنييه.
 بلنډه: (باک.) جوړه گيايه که.
 بلنډه: (باک.) جوړه گيايه که.
 بلنډه: جوړه گولتيکه پهنکه مزمزمې.
 بلنډه: (باک.) جوړه گيايه که.
 بلنډه: (باک.) واق و مات و ورېون، سمرگردان بوون.
 بلنډه: بلبل، بالنده يتيکي دهنگ خوشي باز له يه هينده چوله که يه کييه.
 بلنډه: چمنباز، زورلي. خشليکه زنجيرتيکي زري دو پتي تيده خري و گزي به پري به نيوانياندا دپته خواري، بولبوله.
 بلنډه: (باک.) نوکي قاپان.
 بلنډه: دهنگيکي گچکه يه، که برتنييه له کورتی چتيکي رهق بوناو چتيکي شل به چشتيکيدا نوده نکه پيداده ي، که له قولته گچکه تره.
 بلنډه: بلته يک له دوای يک.
 بلنډه: گيتور، گوتور.
 بلنډه: گيتور کيتي، که سي دهنکي هديه.
 بلنډه: گيتور سووره.
 بلنډه: (همورا.) گيتور، گوتور.
 بلنډه: ناراست، سووک، تنبيل، بي هونه، تپ، گيل، گيتور، چتي بي کليلک. حيز، همزه، سووک بونيرومي.
 بلنډه: (پهوا.) فيل، فريو، بلعات.
 بلنډه: تلې، تويزتيکه بيمردی ناو و يان به قمر اغ هموزانوه دپينري.
 بلنډه: (پوژ.) همرا و قير قير، همرا هووريا.
 بلنډه: (فه.) قولنج.
 بلنډه: بلورسک.
 بلنډه: بس، بست.

بلبل

بَلَنْدَجُونَموه: بمزیزونه.

بَلَنْدَجِه (باک.): گموره، پایبمیز. (باک.) — یی: گموره یی، پایبمیزی.

بَلَنْدَهکرفموه: بمزیزونه، ثمنانن، هه گزگزاندن، نه فراگرن، هه لیتان، هه لیتان، هه لگافتن.

بَلَنْدِی: بمیزی، گفاند، هه نه دث، حمایی، بَلَنْدایی، بَلْنایی.

بَلَنْدِین (باک.): ناستانه، بمزیزونه.

بَلَنْدِینه (باک.): نه مپری پایه.

بَلْنی: بَلَنْدی، بَلَنْدایی.

بَلَنْ

بَلُو (باک.): جال جالوکه، داپیروچکه. (همورا.) برز، همپه، بچه.

بَلُوَر: مینا، بملور، بللور.

بَلُوچه (جا.): کُزجیله یه که نه یاری ناشیبه مزاشی پی و هره گیری.

بَلوور (دهر.): بلووتری شایی و بمزم. بلووتری لانکی مندا آلان. بَلوَر، مینا، (باک.) بملور، بللور، شووشه، ناوتنه.

بَلوورهان: بلووتر لیدر، بلووترژن.

بَلوورهان: پروانه: بلوورقان. — ی: بلوورقانی.

بَلووری: کلژی. هومایین، همپمپشا، جووره چنراویتیکی سپی تنکه ده کرتته کراس و ده ری.

بَلووسک (همورا.): نهو میلله ناسنیه، که سمرتکی لسمه تموره ده ناش دادنه ری. واتا له همردو بمرداش هه لده کیشری سمری سهرده ی له تموره ده خری تا بمرداشی سمره بسووی تیتیموه نهویتی له تویه که قایم ده کری تا تویه که نهو بسووی تیتیموه. شیشه ی کمبابی. (شار.) لووتکه ی چیا، (کُز.) سکپک.

بَلووسک: بسته ی سمرتندو رتیه. (همورا.) که، بسته ی ناشی.

بَلُوَق: تَلُوَق، دَلُوَق، کیس، (شار.) ناولک، پُورگ، (پُور، دهر.) پُوقله، پفکه، بَلُوَق، بلووق، شووتیتیکه له هممو لشدا به تاییه تی لمدست و پیتدا، که ناوی گمرمی بمسردا پُوابی و یان سروتا بی و یان بهمزی پُوشتن و پیتلوی تنگهوه کوترابی بَلُوَق و پفکه ی ده کات و پر ناو ده بی.

بَلووق: پیگه یین، ژنکامی، شوکامی.

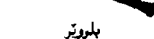
بَلُوَقدار: پفکه دار. — ی: پفکه داری.

بَلووک: ناوچه ییکی گموره یه، که چهند ناواییکی تیتدایت.

بَلووک: میگل، بمره بمرخ و یا بز و مپ و کار.

بَلوول (باک.): نوک و دمکی قابانه، (باد، کُز، دزه، خُ.) بلووتری زهواره ندی. — ی لانکی مندا آلان.

بَلوولک (باد.): بلووتری لانکی.

بَلووتر

بَلووتر: بلور، نای، نهی، (همورا.) لسوولی، بَلُوَر، (باک.) بلور. — لیدان: نهی ژنن. — لیدر: نهی ژن.

بَلووتریه ژن: چنبار، زماندرژ. نازا، تووشمال، دیواندی، زاتدار.

بَلووتریه ییچ: پارچه مپریه که ده بلووتری مندا آلان ده پیچری تا مندا له که بریندار نه بی.

بَلووتریه ییچ: بلووتریه ییچ.

بَلووترژن: بلووتر لیدر.

بَلووتر لیدان: نهی ژنن، فو له بلووتر کردن و دهنگ لیتیتانی.

بَلووتر لیدر: بلوورقان، نای ژن.

بَله موهس: خاوهنده موهس، هموسدار.

بلی: بیتجکه، جکه، بی له، بری. (شبهه، پُور.) دهجم، بمسه فمرده جم، تمنها بُو سه فمرده بی.

بَلَسَی: (همورا.) واچه، (هممه، دهر.) بوش، بوش، (کُز.) سووژه، (باک.) بوویژه، بیی، بیژه، (هممه.) بووشه، (ژن، شبهه.) باچه، بیتش.

بلی: دیتیه کی بچوکه له یادیناندا و ناوچه ی میریه.

بلیت: پارچه نوو سراویتی که ده دری به کسیتیکی، که بهمزی ویموه ده تواری بچیتنه ناو سینهما و شووتانی تر به پاره. بارنامه، تپیمپنامه.

بلیتیچی (باک.): وهرگر.

بلیچ (باک.): برووسکه، شمشه.

بلیژه: بلیتسه ی ناوری.

بلیتسه: مه لاشه، هیله، کلپه، گر، گرین، زمانه، زوانه. — دان: کزاندن، کلپه کردنی ناوور.

بَلِیتسه بلیس: هیله هیل، کلپه کلپ، سوول سوول، نیله نیل، بلیتسه ی یهک لهوای یه کتری.

بلیتهدار: گردار.

بلیتسکه: فیچقی خورتن، به پرتنه هاتنه خواروه ی شیریش ده لیتن.

بلیتک (باک.): کرپه.

بلیتمنه: گریمانه، لیمانه، بریوان، خورتن و خویتی که دوای زانی به نافرته و هی ترده دیته خواروه. کیم و هموی زه جیری دارانیشه.

بلیتمهت: بهمورده، زوززان، کسمق، بمرگر، پیتسور، زور ووریا، زور زیرهک، دوهورده، هه لکه متو، لیتها توو، پرسم، سامدار، هه یه تدار.

بلیتمهتانه: زوززانانه، زوززیره کانه.

بلیتمهتکار: به هورده کار. — ی: به هورده کاری.

بلیتمهتی: به هورده یی، زوززانی، کسمقی.

بَلْن: نیویه یین، نهوان بیتن، کاری فرمانه بُو کسمی دوهم و سیتیم له باری کُودا. که بُو پرسیار به کار ببری له جیاتی نایا بَلْن، که ووشه ی نایا فری دری له گوگردنی (بَلْن) دا دهنگ و دهنگی پرسیاران به کار ده ری.

بَلْنه بیژ: بَلْن بیژ، میکروفون.

بَلْنی: (خُ.) بمری شاللا. تو — وایی: ده لیتی راست بی، نایا تو لات وایه، که نم کاره وایه؟.

بَلْنین: نیتمه بیژن، بوویژن. که بُو پرسیار به کار ببری دهنگی له کوتندا ده گوتی.

بم: قهلموی خرین. — کردن: خوگیث کردن، بمره: نممن بمره به پیچموانه ی مم.

بمره: گیان بده.

بمزانیاپه: بمزانیاپه.

بەسپىنەزەھە: بېكىرە، بىم نەستىنە، پزگەرم كە.

بەكۇرە: خۇگىش كۆرۈن.

بەلگە: لىزە بەجىمىنە، پايدىدار بە، بىزى.

بەن: ژىر، بىنەر، چىر، ناخ، پايان، بىناغە، كۆتايى، بىيخ، رانناۋى كۆي دووم و سىيىمىنە بە دوۋاي ووشانەرە دەنوسى ۋە كۆي: كرابىن، خورابىن، ھاتىن، دانىشتىن، پلۋەستابىن. كېچىتى، خامى، كەنىشكى.

بەناتى: بىنات، بىنيان.

بەنچە (باک): بىنچەكە.

بەنخە: بىناغە، بىنكە، پايدە، بىنچىنە، دىھكەر.

بەنار (مۆك): — ى كىيى: داۋىتىنى خورارەۋى كىيى، (بار). بەنار، (ئەردە). بىنەر، داينە، (خۆ). پىداگرتىن، لەسەرچون، لەسەر پۇشقىن، پەك، پەك، (كۆ). پەك، (دزە). شەپ، كىش، پەكەر، (دەر). شەپوینار، ھەفك.

بەنارە: گروگرتى مىندالان، ھەفك، ووپك، (پەوا). دېنەگە.

بەنخە: بىناخە، بىنكە، پايدە، بىنچىنە، دىھكەر، خىم، (باک). بىنەستىر، تەمەل، شىنگىستە، قانگە، بىنك، بىنەقار، نەغمە، گەۋە، ھىم، بىنەپەت. چەند چىيىكىشە لە دىۋار لەناۋ بىناغە لەسەر زەۋى ساخ دادەنرى. — ى شەپ: بىنكە شەپ.

بەنخەدانان: دانانى بىناخە لەسەر زەۋى ساخ.

بەنخەدانەرە: ھەلەكەندى بىناخە.

بەنخەدانان: بىناخەدانان.

بەنخەدانەرە: بىناخەدانەرە.

بەنخەھەلەكەندى: ھەلەكەندى بىناغە.

بەنخەھەلەكەندى: ھەلەكەندى بىناغە.

بەنەف (باک): بەناۋ، بەناۋىانگ.

بەنەف (باک): شەپ، زۆرەۋانى.

بەنەف (ئەردە): بىناقاقە.

بەنەف (ئەردە): بىناقاقە، گەۋە، ئەرۋەك، پەگ و دەمارەكانى گەۋە.

بەنەگەر (بىن ناگەر): دەستەچىلە.

بەنەگەر: ھەۋىرىكە لەبىن ناۋرى دادەنرى تا بىزى.

بەنەگىرى: بىناگەر.

بەنەگۆش (ھەۋرا): بىناگۆش.

بىن فامۇزا: (ھەۋرا). مامۇزا.

بىنەگۆش: (خۆ). بىرگى، (ھەۋرا). بىناگۆش، (باک). بىنگەم،

بىنگۆش، بىنگۆشچە.

بىنگۆشچە: بىناگۆش.

بەنەف (باک): قوۋلى، بىنيان، بىنەپەت.

بەناۋ: دارى بىناۋەچ، دارىكە ھىندە دارەگۆشزىكى بىلەن دەپى ۋەلىق و پۇيى بىلەرە ۋە لەبەر قورسى لە ناۋىدا نوقۇم دەپى، گۆچانى لى دىروست دىكرى، (كۆ). بىنە، بە بىن ناۋدا پۇشقىن.

بەناۋ (مۆك): كەبەنى مالى، بىناۋە، ناۋەرە تىكە مالى پەننىۋىنى، (ھەۋرا). دىۋا. بەند، سەرچاۋى ناۋى، بىرەلەستىكە لە پىش ناۋ تا بەرزىيىتەرە، (باک). پەۋزە، بىنچەكە، بىن و بىناۋان.

بەناۋ ھەلەكەندى: بىرەلەستىكە لەبەرەمى ناۋدانان بۆ بەرزىكەندەۋى ناۋ تا بىناۋى شىۋىتى بىلەندى پى ناۋ بەردى.

بەناۋەك (باز): گەۋە: مەشكە كۆپەرەگە گلى بە كۆمەلە دەشتى دەردەخاتە سەر زەۋى.

بەناۋەقۇم: پۈۋەكەكىكى ناسراۋە.

بەناۋەچ: دارىكى زۆر بەرزىيە گەلەۋە ۋە كۆلەۋە سىپىدارە، دەكۆلەنرى ۋە گەلەۋە كۆلەۋەكى لە شىۋىتى مەران گەستە دەنەست، كە ۋە كۆلەۋە دۇشاۋ خەست بىكۆلەنرى بۆ بىرىنى ناۋاۋ ۋە ۋولەخ و مالاۋان زۆر باشە.

بەناۋەرە: بىن ناگەردان، (كە). بىن كۆۋانۋ.

بەناۋى: بىناۋ.

بەناۋىلە (دزە): بىلەندەيىكى پەشە لە پەشۋەلى گچكە ترە لەكەنار ناۋان دەۋى.

بەنە: سۈۋە مالىكە، كە بىرى بۆسەر پەزىيا ھەۋاران. بەنەگە، قۇناخ، بارگە. بەنەگە، دەستور، پەزىمان، بەنەگە. مەكۆزەكە لە پەۋش و پەلەش پەۋكەر خۆى تىدا ھاشارەدا بۆ پەۋى كەر و بىلەندە و گىيانەرە. سۆراخ، بەشۋىن و بىنچىنەدا گەپان. (فە). دارى بەرى. گىياپەكە لە گىرەلە لە پەرى ناۋەرە دەپەستى.

بەنەبان: لای سەرۋى، لای ژورۋى، پەشتەرە. — ى خانۋ: نزارە.

بەنەبەگە (ئەردە): بىستى بەردەمى ناۋ، بەند.

بەنەبەر: چىتەكە دوۋايى ھاتىنى ۋە كۆتايى ھاتىنى، بىنە، بىيخ، پەشەپە. — بۆ: كۆتايى ھات.

بەنەبەرۋى: لە پەشەلەكەنران، بەرەۋە چىتەك.

بەنەبەرگەر: لە پەگ و پەشە دەرىھىتان، بەرەۋە چىتەك.

بەنەبەنە: لای ھەرە خورارەۋى كىۋان.

بەنەبەيت: دەستمايە، سەرگۆزەرى بىنخەرمەن لە پەشان كۆدە كرىتەرە، بىنخەرمەن.

بەنەقار: بىناغە، بىنيان، بىنياد.

بەنەقان: دارەكە خورارەۋى كەرسەتى تەۋىيە، كە لەننىۋ كۆنى سەتەكى دەنرى ۋە تەۋى پە قەيم دەكرى.

بەنەقۇ: بىننۆۋى جۋىتى، بىنەتۆم.

بەنەقۇم (ئەردە): بىنەتۆم. پەشە، پەگ، پەتەرە.

بەنەقۇمە: بىنەتۆم.

بەنەقۇۋ: دانەۋىلەيىكە، كە فەلەخۋى بۆ چاندنى سالى تازە ھەلەدەگىرى و يا چاند بىيىتى. مايە.

بەنەجۋ: بىنجۋ، فەرخەجۋ، پەچەلەك جۋەلەكە.

بەنەجۋوت: شىۋانكارە، جۋوت و گاۋ تۆۋدانە، كە دەدەرى بە جۋوتىيار بە نىۋەيى.

بەنەچە (ھەۋرا): بىنچەكە، پەگەز.

بنه چمکه: په چمک، پښت، بنیات، بنه پوت، جیل، بناچه، (باک)، بناوان، (هورا)، بنهجه، په گمز.

بنه چل: بنچین.

بنه خل: (نمرده): بنباخل، بنباغل، بنهنگل، خشت، خشتک، گرده له، کمریوچ، لگن.

بنه دار: بده دنی دار، لشی دار. (باک). جی نشین، نویتنر.

بنه ده مه: جوړه دروومانیکه.

بنه ډان: شویتیکه تایه تیبه بوم ډان، مژگه.

بنه ډوت: بنچینه، بنگه، بنی بنی، بنی بناغه، بنی ډگ و پشه، (هورا)، بناخه، بنوا، شویتنوار. — ی: بنگه می.

بنه ډی: سیتی بن عمری. — ی: ژیرزوی، بن عمری.

بنه ډوک: (ډوا): پاشماوه ی دهغل و دان و خوری و همر چتیکي بیت، (دهر)، بنوک.

بنه ډمان: (باک): گری و یا قوینیریکه له بنی زمانی وولاخان په یدا دهی.

بنه ډله: بندیان.

بنه ډلش: ودهوشه. — ی: بنوشی، ودهوشه یی. جوړه پرووویکه.

بنه ډلقه: بینه قاقه.

بنه ډکش: بنکش.

بنه ډکار: بازگان، بندار. — ی: بازگانی، بنداری.

بنه ډکړن: ناموهی چت له لایمن دزیا دهستکیتشوه له پتیش دزینیدا بؤ نوهی، که دهرفته دهستکوت بیلزی. دوزینهوی شو جینگایه، که چتی دزیاری تیدا حاشاردراوه، سؤراخکړن.

بنه ډکا: (نمرده): هوارگه، بنه گه.

بنه ډکه: قوناخ، چه قز، میوانخانه، بنه، دهستور. بنه، له کاتی بانمهریدا، که پاوان و یا شویتنی لوه ډیاری کرا سووکه مالیکی ده تیرنه شو.

بنه ډکړن: دامه زان، جی گرتن.

بنه ډکړنو: دامه زارو.

بنه ډگل: بنهنگل، بنهخل.

بنه ډوله: گیایه که وه برکدی شویتی دهچی بنه که ی دهخوری، (خو).

سمرکه شکوره.

بنه ډوزروان: بنی گیای گوزروانه.

بنه ډلی: (باک): نهومی خواروه، نهومی ژیره وه.

بنه ډمان: خانمدان، خانواده، بنه مال.

بنه ډماله: خانمدان، (که). بنکوانسو، خانواده، گموره مال، (باک).

مالیات.

بنه ډمیو: داره میو، داری تری.

بنه ډوا: (نمرده): بناوان، بنهنگه.

بنه ډوان: بنوانه، بناوان، کابانی مالی، مال په تیره تیر.

بنه ډوانه: بنوان، نافرته تیکه مالی په تیره تیر، کابان.

بنه ډوه: ژیره وه، لای خواروه.

بنه ډونه: (موک): قایشیکه سهری نیری له گمل نامووری دهستیتشوه.

بنه ډوش: ودهوشه و ډهنگی بنوشه یی.

بنه ډوشه: پارچه یی کی شینی ناوریسمیه ژنان دهیکنه بهرگ، ودهوشه، (باک). بنهفش، گوله. — گولی ودهوشه.

بنه ډوشه یی: ودهوشه یی.

بنه ډوشکه: قمزوانی وورد، (هورا). مشک.

بنه ډوشی: (باک). بنهفشی، ودهوشه یی، چتیکه ډهنگی وه کوو ډهنگی بنوشه ی وایی.

بنه ډوشیله: بهری داری وده ته قه.

بنه ډاخل: بنهنگل.

بنه ډاده: نالبه کی.

بنه ډار: باریکی گچکه و سووکه له ژیرباری له وولاخ دهکری. پتیزان، منه تبار. — ی: پتیزانی، منه تباری.

بنه ډاوزه: (ډوا): گیایه که بنه که ی دهخوری.

بنه ډال: (فه): بنهنگل.

بنه ډخل: پروانه: بنباخل.

بنه ډهر: (خو): گیایه که لغوا بهریدا شین دهی په لکی پانه و نیوگیزیش بلند دهی و دهخوری و شیرینیشه.

بنه ډهره قی: گیایه کی کویتسانی خوشه وه پتیراسی دهچی.

بن بهر ډووگ: گیایه کی یه کچلی بهاری و کویتسانییه لاسکه که ی وهیرو دهچی، چمند گولی کی ووردی سپی دهگری.

بن بهر ډووکه: (ډوا): پتواسیکه له نیسو دو بهر داند دهردی زور نستور و ناسک و خوشه.

بنه ډی: بنه یی، پشه ده ره تیر. — سون: له پشه هه لکمران. — کړن: له پشه هه لکمران.

بنه ډوو: بن کلکی وولاخ.

بن بیژنگ: (موک): شو دهنگه غم و دهخل و دانه یه، که دواي کوتان و له بیژنگدانی به خوله وه له بنیدا ده میتیتشوه، وه یا ورده یه که له بیژنگ دهکوت خوار.

بن پال: تمنیشت، تهک، پنا، که لین. بنهنگل، بنکش، بندهس، بنگل، ژیرمال.

بن پهروگ: (شار): دواي لیکدانی سهر و بنی که لاش به یه کمین چینی بیی ده لین: —.

بن په ل: (ډوژ): شو که لاترو تانه یه، که پسند ناکرتن و سهر چل نین، یه کیکه له دوو جوړه کانی توتن.

بنه لک: سووره پهل (بؤ توتن به کار دهری).

بنه ډان: بنرانی کچان بهمی کمرته خواروه ی له جیگی بلنده وه.

بنه ډاندن: پروانه: بنراندن.

بنه ډان: کمیشکی هه لکرتن، کچیتی لبردن.

بنه‌شک: کچیککی گچکه‌یه، که بهمی گموره نال و گۆز بکری پاره‌ی له‌گه‌ل بی یا نا.
بنه‌یاله: نال‌به‌کی، ژیریه‌یاله.
بنه‌تاتی (باک): جووره ترییه‌که.
بنه‌تو (نهرده): لکه تازه‌کانی داره، که تازه ده‌پو، بندار، نهمام، بنی دار، قه‌دی دار.
بنه‌تکه (نهرده): بنه‌ال، که‌لین، تمنیشت، لا.
بنه‌تل (نهرده): یه‌که‌مین گویزیکه، که مندا‌ال له گه‌می گویزینیدا دایده‌کن و تیلی تی ده‌گرن. به‌رد یا لیسیکه، که بخزیه ژیر تاو‌رتکی گموره تا به ناسانی تل بدری.
بنه‌تله: یه‌که‌مین گویزیکه له گویزینیدا، بنه‌تل.
بنه‌تیان: ه‌ل‌وا و گمزیه‌که، که به بنی تیانه‌وه ده‌نوس.
بنه‌تیک: پیکه‌وه‌نانی پارچه‌ی کالاً به‌درومان له پیش ه‌ل‌پیکانیدا.
بنه‌ج: بنه‌چینه، بلگمه. په‌گ، پشه‌ی دارو‌درخت، لق و پژی گو‌ل و گیا.
بنه‌جامه (باک): ساخته‌چی، فیل‌باز.
بنه‌جامه‌تی (باک): ساخته، فرو‌فیل.
بنه‌خه‌ل: به‌وانه: بنه‌ال.
بنه‌ج: په‌گ و پشه، بیخ. — کردن: پالش‌دان، جه‌خت‌کردن، جی به‌جی کردن و دام‌مزان‌دن.
بنه‌ج به‌ست: بناغه به‌تو کردن، پوه‌کیکه، که پو‌وایی و په‌گی داکوتایی.
بنه‌ج داکوتان: پشه‌داکوتانی درخت و سه‌وزایی، جی گیرپوونی چتیک.
بنه‌جک: پنجه‌ک.
بنه‌جوو: بنه‌جوو، که‌سیکه باب و پایری جووله‌که بو‌ین. کلنیکه.
بنه‌ج و بنه‌وان: سه‌راچه و بناغه‌ی کاریک.
بنه‌جوو‌جکه: کلنیکه.
بنه‌جووی: به‌دووی چتیکیدا گه‌ران، په‌یداکردن.
بنه‌جووی: بنه‌جووی.
بنه‌جو‌گه: بنه‌جو.
بنه‌جی: به‌گه‌می، بنیادینی، (باک). به‌ریا، بنه‌چینه.
بنه‌جلیخ: قه‌واله، سه‌نهدی سامان و دارایی، (نهرده). قه‌باله و سه‌نهدی کۆن: بۆ باخ و سامانه‌که — ی باب و پایرم ه‌میه.
بنه‌چال: نه‌وکایه‌یه، که له‌بن ده‌خلی پاده‌خمن. دانو‌تله‌یه‌که له‌گه‌نم و جو، که له بنه‌چالیدا ده‌میتیموه و ه‌ل‌ده‌گیریت، بو‌تی ده‌غلا‌نه، که له چال‌دا گرتیتی.
بنه‌چانه‌گه: بینا‌قاهه، به‌رین، تینتینوکه، به‌سهر.
بنه‌چانه‌گ (باک): به‌نه‌نگل، (باک). به‌چمنگ.
بنه‌چانه‌گانی (باد): زۆره‌وانی، زۆرانی، زۆرخانانی.
بنه‌چک: به‌نهدو‌ن، یا به‌نه‌گیاهه‌کی نه‌ستور و په‌رو چه له ه‌واناندا به سه‌وزی ده‌میتیی و له پاییزدا ووشک ده‌بی بۆ سو‌تان‌دن ه‌ل‌ده‌گیرتی.
بنه‌چل (نهرده): بن‌لق.
بنه‌چنی (باک): بنه‌چینه‌یی.

بنه‌چین: ده‌مار و په‌گ.
بنه‌چینه: په‌سمن، په‌چله‌ک، بنیاد، کرۆک، به‌جی، به‌ه‌ه‌ت، بناغه، تو‌وله (بناخه) ی دیوار، به‌نوا. — یی: به‌ریی، (باک). بنه‌چینی، به‌جی، بنیادینی، پشه.
بنه‌چهره: به‌شهر.
بنه‌خه‌رمان: دانو‌تله‌یه‌که، که له ژیر خه‌رماندا ده‌میتیموه و خه‌ ده‌کرتیموه، پاش ه‌ل‌گرتی کۆمه‌له‌کان و دابه‌شکردنیان ه‌م چتیککی ماهه — ی پیته‌لین.
بنه‌خو (ه‌مو): دوای لیقه و جاجم پیدادان، په‌ستاوتن و نوشتان‌دنوه‌ی که‌ناره‌کانیه‌تی.
بنه‌خه: قوونت به‌چینه، که‌سیکی لیتی به‌ه‌ومی پیتی ده‌لین —.
بنه‌خار: (باک). خان‌واده، جیش‌شین، نو‌تسهر، بناوان، به‌نوان. قاپ و چتیکه بنی ه‌بی. کچیکه بنی ه‌بی، کچیکه کچینی ه‌بی، خام، که‌چین. بندار، قه‌دی دار، پشه‌دار.
بنه‌خاری (باک): نو‌تسهری، خان‌واده‌یی، بناوانی، به‌نوانی.
بنه‌خان (خو، په‌وا): وورده‌خو‌لی دوای دابه‌رتنیه، (دزه). گه‌فیکه وه‌کوو گزینیه به ده‌ستای ده‌یکه‌نه نه‌ستورک.
بنه‌هرگه (کو): دالان، بیتایی.
بنه‌ه‌س: ژیرده‌ست، نو‌که‌ر. به‌که‌ش، به‌که‌وش، به‌که‌ش، به‌نه‌نگل، ژیریا.
بنه‌ه‌ست: ژیرده‌ست، (ژا). باهو، به‌رده‌ست، به‌ندست، دیل. به‌نه‌لی گیان‌دار. تمنیشت، به‌نه‌نگل. — ی: ژیرده‌ستی، دیلی.
بنه‌ه‌ق: قه‌ده‌ق. نه‌و ته‌وه‌یه، که به‌رداشی له‌سهری ده‌سو‌پتی.
بنه‌هرخه (ه‌مو): بیتدرخه، ه‌ه‌فه‌تی دو‌وه‌مه له ه‌ه‌شت ه‌ه‌فه‌کانی زستانی له نی‌وه‌ی‌استی به‌ند و مریم‌مدایه.
بنه‌ه‌روو: درو‌وماتیکه له نوشتان‌دنوه‌دا که‌ناره‌کی له به‌نوه پی‌سه ده‌دروون، (باک). به‌رو‌ش. جووره درو‌تیه‌که سه‌پان ده‌ست و داسی له به‌نوه داده‌گری تا کای زۆر بی.
بنه‌هریسه‌گه: گچکه‌ترین په‌له‌وه‌ریکی بۆره، له نی‌و په‌رو‌ین و باخ و باخچاندا ده‌ژی.
بنه‌ه‌ک (باد): ته‌وه‌ری ناش.
بنه‌ن (باک): ناو‌ورگ.
بنه‌و (موک): گیاهه‌که به‌مو‌وردی به ه‌م جیگاهه‌کی داکری کیتچی نامیتیی.
بنه‌و: که‌سیکه له به‌نوه درو‌تیه‌کات.
بنه‌و‌ک: دۆک، دۆروک، خلتی رۆنی یا خوریه.
بنه‌و‌که: به‌ندۆکه، گیاهه‌که.
بنه‌وو‌گ: به‌ردو‌گ.
بنه‌و‌له (ه‌مو): به‌نۆله.
بنه‌یان: به‌نه‌له.
بنه‌په‌خ (باک): ده‌شگ.

بنصهر (باک.): سمنیری چکۆله، نازسالنج. (موک) بنچمنه گه، تینتینۆکه.

بنفت (باک.): بست.

بنهۆل (باک.): ژیرکوش.

بنص (باک.): همزار.

بنفانه: بنۆک.

بنفانه له: پاریتیکه له ژیر دۆشه کی پاری.

بنفوره: گیایه که.

بنفۆل: پارچه بیکه له کراسی ژنان، که سمرقۆلی پیدا ده درێ.

بن قۆلتج: بنهنگل.

بن قۆلتج: پروانه: بن قۆلتج.

بنک: قونجکی جغاره و نیتر. ماه، ماهوه، پاشماوه. (باک.) موور، بنه داری نمستور. بناغه. خواروهی چت.

بنکه: بنه، بناغه، چیکه، دهستور.

بنکهزی: (موک.) بنهچ، پرچی لاه.

بنکهش (همورا.): بنهنگل، بندهست. — ی: کرتی درزی بهردکاری و خشتکاری به گنج یا چیمهنتو نیتر.

بنکهش (باک.): بن کوش. بنهنگل.

بنکهشانی (باد.): زۆروانی.

بنکه لیشه: بن هنگل.

بنکهن: بنکهند، شی کردنوهی بنی دار و درهخت و گولان یا دیوار.

بنکهند: چتیکه بنکی هولۆل بووی. — بوون: هولۆل بوون. — کردن: — کردنی بنکی چت.

بنکهوتن: ژیرکوش.

بنکهوش (همورا.): بنهنگل.

بنکهی شهزی: بنکه و بناغه شهزی.

بنکه دار: بازگانیکه، که چت به کۆمل بفرۆشی. قاپ و قاچاخیکه بنکی له ژیری گیرایی.

بنکه داری: پروانه: بنکه دار.

بنک: — ی پلاو و شیر و نیتر، چیشتیکه به بنی مه نجه له مه نووسایی، کپک، (فه.) بنکلاشک.

بنکوس: پۆشاکیکه له بن کراسوه له بهر بکری.

بنکس (نهرده.): بست.

بنکلاشک (فه.): بنک.

بنک لیشه: بندهست: کابرا چۆته — ی همرا مهوه بۆ ههله خه له تاندنی.

بنکووانوو (که.): بن ناگردان. بنمهاله.

بنکوچک (باد.): سمرقۆشی ژنان.

بنکووشک: ژیرخان.

بنکۆل: نهوهی له نهوهی مه نجه له ماه، به پیتچوانه ی بهر کۆل.

بنکیش (دزه.): دوو پارچه پیکه مه ههله دروون.

بنگ (خۆ.): گروفک، سمرگوتلک.

بنگه: بناغه ی هموو چتیک. بۆ باخ و زهویان به کار ده بری. — ی باخ یا زهوی: سمرگه ی باخی و یا زهوی، لای نهوه و خواروه، (باک.) بنه گه. جومگه.

بنگه لیشه: جومگه لیشه.

بنگه موور: چلاو یا کتیکه بنی بۆلای ژووروه درێ دایی.

بنگه ه (باک.): بنگووی، بنگوتیکه، بنانگرووی. بنیات، بنج، بنهرت، بنچینه. — ی: بنچینه یی، بنیاتی، بنجی، بنهرتی.

بنگه هین (باک.): پیزمان، دهستور.

بنگه ی فوگین: گه ی قامکان.

بنگه ک (دهر.): گلیره.

بنگرتی: جیگر توو، دامه زراو.

بنگس (نهرده.): بست.

بنگمت (نهرده.): بست.

بنگل: ژیرگل.

بنگۆزه له: بنگۆزوان.

بنگۆزوان: بنی گیایه کی به هاری گه لاووردی وهک شرو تیه، سیتفه زهینه شی پیده لێن.

بنگوس (نهرده.): پروانه: بنگس.

بنگوست (نهرده.): پروانه: بنکست.

بنگوه (باد.): گه له خان.

بنگول: گیایه کی به هاریه گه لایه کانی وهکو کهرهوزین به پشموه ههله کهنری و ده درێ به پشمو لآخان.

بنگووی: بنانگرووی.

بنگووچیکه: بنانگرووی، بناگروچیکه.

بنگپزی: بنجوری، پهیدا کردن، سۆرخ کردن.

بن له ره مه (بابا.): کولیره ییکی نمستور و کم برژاوه.

بن لهق: بن چل.

بن لق: وورده لکیکه له بهرژنی دار و له بن لکه نمستور و کانهوه درێ دهکات.

بن ملی: نهر مراره یه، که له کهرهسته ی جووتیدا بکویتته ژیر ملی گاو تینستر و هیت.

بن میج: میج.

بنوار (فه.): بنه، بنچینه.

بنووشه (باد.): بنچینه، بناغه ی دیواری ههله کهنه راوه.

بن و بنوان: بنچینه، په جهلهک، پرژه.

بنودار (همورا.): میج.

بنودهس (همورا.): بنهنگل.

بنۆده: پروانه، تماشا که. (همورا.) کونده ییکی گچکه یه، که له چهند پارچه کونده ییکی کون و دپار دروست ده کری.

بنووس (قهره.): نووسهر، نووسیار.

بنۆسك (كۆ): بېتىسى.

بن پوشكه: نەخۇشېتىكى پروەكانە، كە لە بركەى كالتەك و شووتى و تریزوو و خەپارى بەدات پەكى هیشك و گەلەكانیش زەرد دەكات.

بنۆك: (پەوا). بنەرۆك، بنشانە، پاشمارە و گىرى و گۆلى خورى شانەكراوە بە بنەوى دەنكەكانەمە دەمىتیتىمە جانیگىرى و گۆلە، كە بشرىتسىر وەیا بشكرىتە ھەر چىتىك ھەر بنۆكى پى دەلین. گىيەكى دەشتىبە وەكۆر تووتسى وایە بە ووردى بە برىنى ئاژاڭ و وولخاندا دەكرى چاكى دەكاتەمە.

بنۆلە (بابا): چىتىكى كەمە، كە لە بنە تورەكەيەكى دابى، بندۆلە.

بنۆچن (ھەورا): بن بىژنەك.

بنھارى (پاك): پرسە، تازىە، تازىغانە.

بنھەنگىل: بندەس، بندەست، گەمەر، بنەنگىل، (پەوا). بنكەموش، بنكەفش، (پاك). بىجەنگ، بنكەش، بنباخەل، (ھەورا). بنۆدەس، بنكەلەيشە، بنۆدەس، بنچەنگ.

بنى (پاك): تەويلە، نىو، دەنىو، دوو، ھەندور.

بنىيات: بنچىنە، رەجەلەك، سەرچاوە، بنای، بنەتار، بنىساد، بنەجەكە، بنگەم، بنیان، بناغە.

بنىياتى: بنگەمى، بنچىنەمى.

بنىياد: بنیات، بنیان، بنچىنە، شووتەنوار.

بنىيالىنى (پاك): بنیاتی، بنجى، بنچىنەمى.

بنیان (پاك): بنیاء، بنیات.

بنیە: بونىە، لەش، قالب، تووانایى، تار.

بنى پى: ژىرى پى.

بنى قا (پاك): جوورە تریبەكە.

بنیچە: بنچە، خەراج، سەرنا، باج.

بنیخان: لە نەجاسى نەخۇشیدا لەرولاوازبون، بارىك و بنیسى.

بنیصك: پارچە سابوونى گچكە و تەنكە لەپاش شواری مابیتەمە.

بنیھی: بنۆسك، لەرولاوازی، بى ھیزی، بى تىنى، دەردەبارىكە.

بنیشمە (ھەورا): دانیشە.

بنیھنا: بنەشت، (پاك). بنیشت، (دەر). لەك. جاك، (ھەورا). وێژەن، جاك، جاكە، جاكە، چىتىكى سىچى چىپرى بەكىتەشە، لە دارەبەن و یا دارەقەزوان پەيدا دەبى، لە بەھاریدا دارەكە بە تەشوى برىندار دەكرى و لە قورى كۆچىلەيتىكى دروست دەكەن و بە سەر شووتە برىندارەكە يەمە دەنن تا پاییزی پر دەبى لە شىرە پى دەلین بنیشتەتال، كە شل و تالە لەدروایدا لە مەنجەلەيكیدا دەدلوئىرئ و لە ناو كىسەيتىكى خامى دەكەن و دەنیترنە بازار.

بنیشتەتال: (دەر). لەك. جاكە تال.

بنیشتۆكە (كۆ): پەنجە گىيەكە گەلە سىپە، گەلە لاسكەكەى وەكۆر بنیشت دەجوورئ.

بنیشتى كەمى: گىيەكە شىرى لىدى، كە مەمى پەش دەبى دەبیتە جىر (جیل) لاسىتىك.

بنیله: كۆلۆش خستەن ژىرى پى گاكىرەمە لە دەورەمەرى خەمانەمە لە ناو مە تا باش ووردى پكات.

بنیوان: بنوان، بنەوان.

بۆ: مەزى تەرخانکردنى چىتىكە بەكەس یا چىتىكى تەرە، (ھەور). لۆ، (ھەورا). پەى، (پاك). ژ، بۆنا، (لەو). دەر. ئەمرا، ژۆ، لەمۆ، پەمى، پەمى، پەى، پەى، ئەم پىتۆسە بۆ تەھاتو، دەبى بۆ مەلەمە، بۆ مەن، بۆ تۆ، بۆى، بۆ مە، بۆ تۆ، بۆوان، لەمبارى پەسپاردا (واتا نامەزى پەسپارە)، بۆچ، بۆچى، لۆ، لۆچى، سەبەرات بەمچى، (سەور). چەرا، چۆن، چلۆن، (لەو). دەر. ئەمرا، چى، (پاك). چەما. (ھەور). بۆن، بۆى، (ئەردە). لە، (ژا). بى، بى، یاخووا بى، (پۆژ). وەرە، (ئۆ). يەك. (خۆ). دىراوى تووتن و دوكانى بىستانانە. (شەن. مەن). چەمورى، چەمورى. (مەك). دان: چەموركرن، پۆن تىكرن. لەمەر، بەمۆى.

بۆو: بۆر پەردوى كەسى سىتەمى تاكە لە (بۆون) وەرگىراوە، (دەر). ھەورا. بۆن، بۆن. كۆن، بایەقوش، كۆندەبەمۆ.

بۆونا: بۆو: مۆزانە، زىندەوارى گچكە.

بۆوبایە: بۆوبایە.

بۆوبایى: بۆوبایە.

بۆولچ (ژاوە): بۆلى، بۆیە.

بۆولچۆ (ژاوە): دەلەم.

بۆوار: بار، بشار، بۆر، (پاك). بۆر، (شەم). بۆور، بگەر، (جا). بۆرى، بى، بى چۆم و پرویاران، بگەر، پوز، پتەواز، گۆزەرگا. (خۆ). بەمار. — ی: بارى، بشارى. بەمارى.

بۆوارەكانى: كانیپەكە بەھاران پەشەتەمە، (ھەورا). ھانەدەرزە، (دەر). ووارەكەنى، بەھارەدەرزە، كۆرەكەنى.

بۆوارەن (پاك): بۆوارەن.

بۆوارەن: ھەلبۆوارەن. بە جىپەتەتەن. بەخشىن، (پاك). بۆوارەن.

بۆوژو (ئەردە): بۆژۆ.

بۆوان: بۆووتە، بۆوونە.

بۆوانگ (خۆ): مەتۆلە، مەتۆلەكە.

بۆوبایى: بۆوبایە، بۆوانى، بۆوبایە. دەبىو، دەبۆوبایە.

بۆووتەمەلە (ھەورا): كۆندەبەمۆ.

بۆووتە (ھەورا): بۆو، (ھەورا). وەرە.

بۆووتە (ھەمە): بۆوتە.

بۆووتە (ھەورا): بۆو.

بۆووتەكە: كۆندەبەمۆ.

بۆووتەكۆتە: كۆندەبەمۆ.

بۆوبا: بۆوبایە.

بۆوبەمە: بۆتخۆش، بۆنى پەوان و خۆش.

بۆوبەمەدان: بۆدان.

بۆوبەمەمى (ھەورا): بۆنى زار.

بۆوبا: پون كە با و ھەواى لى پەدا بۆبا دەبى.

بۆيۈك: بۇن بىر.

بۆيۈك: بۇ ... ى بىر. بۆن كىر. گومان كىر.

بۆيۈك: بۆكۈر، نان و گۆشت و ئىتىر.

بۆيۈك (باک.): بىيە. بۆكە چىنى و ئىدى.

بۆيۈك (باک.): كارمات، ھىنگامە، بەدبەختى، كۆستى گورە.

بۆيۈك (باد.): شوۋىتى زەبەندى دىم.

بۆيۈك (ھور.): بۆكۈر، بۆنى سوتانى خورى و مو.

بۆت: (باک.) بىت. — پەرسىت: بۆت پارىز، دىلۇقان. — پەرسىتى: بۆت

پارىزى، دىلۇقانى.

بۆت: تىرەيتكى كوردە لە باكوپى زىيى بادنەندا ھىزار و يىتىنچىسىد مال

دەپن. ناوبارە. (باک.) لولەي دار ھەلەقەندىن. تىراو كىر. (باد.)

دارىكى دىزىرە ناۋەكەي ۋەكوپلوسك ھەلەكەنرايى.

بۆت: — كىر: لە تەرىلەدا كا و پەين و پاڭ بە جىگەي ۋولۇخاندا كىر.

(باک.) بۆتاقۇك.

بۆت: نىۋى ھەرىتىكى كوردەستانە و بىر خىلەش دەلەتن، كە لەمۇ دان،

لە ناۋەپراستى كوردەستانىدايە، چىساي جودى (گۆدى) ش ھەم لەم

ھەرىتىدايە. نىۋى نىرىنە. — ى: زاراوو يا شىۋەي پۆشتەمنى خاكى

بۆت. جوورە دروۋمانىكە. چەشەنە ھەلەپىنىكى تايىبەتى ۋانە.

بۆتاقۇك: بىر ۋانە: بۆتاق.

بۆتە (باک.): بۆتۇ، لۇتۇ. گەھ، گاه، بووتە. كاسەيتكى گىلەنەيە زىر و

زىرى تىدا لەناو ئاورىدا دەتوتىرتىمە.

بۆت بۆت (باک.): بالندەيەكە.

بۆت پەرسىت: بۆت پارىز، بىت پەرسىت. — ى: بۆت پارىزى، بىت پەرسىتى.

بۆت: شىۋەي دەرمان و نەوت و مەي تىكرەتنى. دەسكەلە، بۆتلى.

بۆتاقە: بۆتگە، بۆتگا، بۆتخانە، پەرسىتگەي بۆت.

بۆتەك (باد.): پەلوسك، دارىكى ھەلەكۈلراۋە، لەسەر بانسان

و شوۋىتى تردا ئاۋى پى دەگۈزىرتىمە.

بۆتەك (بۆدكا): خىلەيتكى كوردە لە ئىلى ھەقەركانە.

بۆت: زاراو و يا چەشەنى پۆشاكى بۆت.

بۆتەماز: خەمەخۆرە، ماسى گرە.

بۆتەم: كوندەي ئاۋى، كە بۆ خۆش كىرەن لەناو جەوتىدا بېتەنەمە لەپاش

چەند پۆزىكى بۆتى جەوتەكە دەپرات.

بۆجى (باک.): كوجىلەسك، سەگى گچكە، (باک.) بۆنجى.

بۆج: بۆ، لۆ، لۆج، لۆجى، بۆجى، (خۆ.) ما، (پۆز.) بەي، چى، لاجى،

چرا، (باک.) سوور، چىرا، (لو.) دەر، ئەپراي چى، (ئەردە.) بۆجە،

(دەر.) ئەپراچوۋى.

بۆچال: گەم يا ھەر جوورە دەغلىكى لە چالىدا زۆر يىتەتەمە بۆنى چالى

دەگرى، بۆنچال، بۆنىكى ناخۆشە.

بۆچان (ئەردە.): بۆچكەلە، كوجولە، گچكۈلە. ئاۋى پىپاۋانىشە.

بۆجە: بۆجى، لۆجى، چىرا.

بۆجەك: بۆچروك.

بۆجەكەمە: بۆچروك.

بۆجەكەمە: بۆچەك و ھۆر.

بۆجەكە و ھۆر: بۆچەكە و ھۆر.

بۆجەكە: كە چەمورى پېژىتە نىۋانورىيە. — ى لى دى، بۆنى چەمورى

سوتاو.

بۆجەك: دارايى، سامان. قۇلە، كلك كورت. گچىلە سەگ.

بۆجەك: (فە.) بېچك، گچكە، چكۈلە.

بۆجەك: گچكە، چكۈلە. قامك. كلكى گيانداران.

بۆجەكەلە: بچكۈلە، نزم، سووك.

بۆجەكەمە: گچكەمەنە، نزم و سووك بون.

بۆجەكەلە (ئەردە.): گچكە، چكۈلە.

بۆجەك: گچكە، كەمەت.

بۆجەكەلە: بچكەلە.

بۆجەكە (باک.): داغ، دىخ، خەت، دىر. دىقى خەنجەر و تىغان،

دىخدىخ.

بۆجەك: لۆجى، چما، (باک.) چرا، (سوور.) چىرا، چىرا، پچى،

ۋەروچىشى، (ھور.) پەي چىش. (شكا.) چە، ئەپراچوۋى.

بۆجەك: (باک.) بەمەشت.

بۆج: بوغى گەمراۋى يا بىران. — گرتن: گيا بوغ و بەلغ دەگرى.

بۆجەك: (باک.) بوس، بىغ، بىغ. — ى: دووكەلەكەش، دووكەش،

مىغەيرى.

بۆجەك: سۆتە و كوردەي ھەمەنگى.

بۆجەك (ھور.): بالندەيەكە لە چەمورى گچكە تەرە.

بۆجەك (باک.): فوولەكە، دەمدان.

بۆجەك: بىنخا، گۆشت و يا ھەر چىتىكى كەم برۇبى بۆخاۋى لىدى.

بۆجەك: بۇغا، (دەر.) برك، گيايەكى بۆنخوشى كىتوبىە بۆنخوشى و

پارازىتى لە مۆرانە بە جىلكان ۋەردەكرى.

بۆجەك: گيايى، گياۋى.

بۆجەك: دەسپەلەس، دەلەسە، دۆ، چەفتە، تۆمانچ، شىلتاغ، پۆ

(شەق.)، چى و تەچو ھەلەستەن بۆنەم و نەم. — پىكرن: تۆمانن

بۆجەك (باک.): پەلوسك، سوولوك.

بۆجەك: بوختان.

بۆجەك: لەسەدەي چارەمىنىدا بە بەختىريان كوتراۋە.

بۆجەك: بىستەيەكى گەمەرە جىل و كىل و پىل لەناو پەمۇيەكى گەمەرە نان بە

پەمۇيەكە دەلەتن: — ى جىلان: شالماشتە، بەسە، بەستە، (پۆز.)

پىرازگ.

بۆجەكەمە: بوخچە بە گەردانى.

بۆجەكەمە: جوورە گەمەيەكە دەستەيەك بە كۆمەل دادەنەش

بوخچەيەكى بۆيەكتى داۋىن، يەككىك بەمەدورى بوخچەكە دا پادەكە لە

دەمە لە دەستى ھەر كەسكى بىگرى نەم كەسە ۋەكوۋى تىدەكەمى.

بۆجەكە نەكرلەۋە: پىاۋىكە ھەم كۆپى ۋە ھىشتا زىنى نەمەتەنەي.

بۆتە

بوخچک: بوخچەى گچکە.

بووخووش: بوخووش. — ی: بوخووشی.

بوخوشکە (هەمرا): کەنێرە، گىایەکی بەهارییە لە گەلا و شێوەدا وەکوو سیتەرە وایە، بەلام کەنێرە بۆنى خوشتەر، دەلێن بۆن لە کەنێرە کردن نەخووشی گرانە تا دێت.

بۆنفۆیسی (هەمرا): باسە، بێخووشی، دەردێکی بە ئالۆشە بەچاودەکات.

بووخێر (باک): هێشوری چکۆلە و سەرز.

بۆدار: بۆندار، بوودار، بۆ تووتن و هەموو چتێکی بۆدار دەست دەدات. — ی: بۆنداری.

بۆدان: گەم و کونجی و قارە بۆ دەدرێن، نیوە برژاندن، (سوک) نیوە برێژ، بۆن پێدان، بۆندان.

بۆدەفە: بۆندانەر.

بوودەلە: نابووت و پووجەلە، نەزان و گێل و ووپ و تێنەگەشتوو.

بوودەمی (هەمرا): بۆنى زار.

بۆبۆچک (باک): تاجی بالەندە.

بۆدپ: بۆندپ، بۆدپ.

بۆدپە: بۆدەر.

بۆدپۆن: بۆندپ، دپ، قرتک، بۆنێکی ناخۆشە لە مرۆفانی سارد ویا چلکەن پەیدا دەبێ بە تايەتی لە بنههنگل.

بۆدەکا: برۆانە، بۆتکا.

بۆدل: حۆل، گێل، گەوج، نەزان.

بۆدەلە: بۆدل، گەوج، — یی: حۆلی، گێلی، نەزانی.

بۆدووکهەل: چتی دووکهەلای بۆنى دووکهەلی لى دى، جووره مەشکەبێکیشە، کە لە زستاندا لە بن میچی خانوودا هەلەدا سەرت (دۆرنج) دەگرێت بۆ ئامۆی تام و بۆنى دێکەى خوشبى، ساتا ماوهی چەند پۆزێکی بۆنى دێکەى بۆ دووکهەلی لى دیت.

بۆدینه: پەنگ، پو، پونگە.

بۆر: ١) گەورە، بەقەلافت، هەراش. — بوون: هەراشبوون. — خواردن: بەزین، تیشکان، قزموون. — دان: بەزاندن لە ووتووێژ و یاریدا، قزکردن. ٢) زللە، شەقەزە، گەوێ کێشان. ٣) (پەوا). سفت. ٤) کەما: گىایەکە کارگی خواردنى دێتى. ٥) زۆر و پڕ و تیکەچى ژاو بۆ شینایی و باخچە و باغ و جەنگەل بەکار دەبرێ. ٦) جیگایەکی فێنکە لە ژێر پەوش و گەلایاندا و یان لە زویدا دروستەکری تا میوهی تێدا هەلگەرن. ٧) بۆر خوواردوو، قز، بەزیو.

بوور (باد): بوور.

بۆر: نیشانهیێکی گچکە لەسەر هەندى تیبی عمرەبى دادەنرێ، (لەر، زەن). (چووکە) (پیش، دەر). بەر، (هەمرا). بۆر بۆر. (باک). بوور، بێ چۆم و پووباران. پەنگی بۆر، پەشی گەووی، گەووی، پەشیکی سووکە بە سپی پووانى، سپی چلکەن، شەو پەنگ، پەنگیکە وەکوو پەنگی خۆلەمیشییە. (باک). بوور، بەیار، تەریق، شەرمەزار، سەرشۆر.

بوور (باک): جووره عمرەبانهکە. بیوور. (کرما، هەمرا، شکا). بەیار: زەویێکە یەک دوو ساڵ یا قەت نەچێتارێ. جیگایەکە لە زویدا چاک دەکرێت میوهی تێدا هەلەدەگیرێت و پەوش و پەلانی لە دەوور دادەنرێت.

بوورا (باک، سوور، شکا، باد): ژن برا، برای ژنییە.

بووران: بێهۆشی.

بوورافەو (کە): بێهۆشی بوون.

بوورافەن: بەخشین، چارێ پۆشین.

بووراهى: بۆرایى، بۆرى.

بوراق بوون: واق ووپ و سەرگەردان بوون. دلمردو، دلمردگ.

بۆراک (باک): لیک. وورنیش.

بۆران: (باک). بايى دووژوونیه، بارانە یا بەفریکە بەدەم باوه بیاری، شایێه، پەهێلە، تۆف. باى سەخت. کاتی باو بارانەى سەخت.

بۆران: بۆپین.

بۆرافەنە (باک): کۆترخانە.

بۆرافەک (باک): گەوێزەرە.

بۆرافەن: هەلین، بۆرەکردن، قۆزاندن، قووباندن، کۆپین (بۆرەشموولاخ).

بۆرافەن (باک): تێپەراندن.

بۆرافی: جووره چێشتیکە لە هێلکە دروست دەکری. سوورکراوه.

بۆرافی باهجان: بۆرانی باهجان.

بۆرو: چێشتیکە لە برۆشی گەفی برژاو دروست دەکری و پۆنى داغیشی بەسەردا دەکرێت.

بۆرایى: بووراهى، چوونایى، چوونە.

بۆرە: دەنگی بەرزى پەشموولاخانە، قۆرە، قوورە. — لى هاتن: بۆراندن.

بۆرە (هەمرا): بخۆ. جووره خووشەکی پیشەگەرتییە، (باک). پۆزانگ. بۆسەگ یا وولاخێکی بەرزە بەکار دەبرێ، کە بۆرەى وە پەنگی خۆلەمیشی بچێ. بوور، بەیار، زەوی نەکیترارو.

بووره: بوور، بەیار.

بۆرەبنار: دەمقالی.

بۆرەبۆر: قۆرەقۆر: دەنگی پەشموولاخانە، بۆرەى یەک لە دوای یەکتەری.

بۆرەهەن (نەردە): قەلبەچکە، قشەقە، قەل، قەلبەشکە.

بۆرەهەنگ: پیاویکە ناسراوی.

بۆرەهەسو: بۆرەهەس. پیاویکە ناسراو و دیاری. ناکەس، بەندەژاد، پەست.

بۆرەجەر: بالەندەییکی بۆرە وەک فەشەکلۆنە بەلام نەم بێ کلۆرە و بچوکرە.

بۆرەخەم: خەمی دور.

بوورەخێر: قووار، پروسە، زەویەکی دیم و پەقە و بۆنەى نەرم بێ ئاو بەردی تا بکێترێ.

بۆرەژان: ژانە زگتیکی سووکە.

بۆرەسووار: سووارێکە ناسراو و ناوداری.

بۆرەشكە (خۇ): تۆۋى پىيازى.

بۆرەشكە (ھەمرا): گىياى سۈرۈكراموۋىيە لە ناۋ پۇن ۋە ھىلەكەدا.

بۆرەشكە: چىتەكە كەمىيەك بۇرۇ، بۇرۇكالا.

بۆرەك: جوۋرە گىچىتىكى زۇرۋور سېپىيە. (باک.) جوۋرە كۈللىيەيەكى شەكرىيە بە بادام ۋە گۈۋىز ۋە ھىگۈين ۋە قىمەۋە دروستدەكرى. بالندەيىكى بۇرۇ گىچەكى كىتۈر، بۆرەچە.

بۆرەكەي: تىرەيىكى كۈردى جافە.

بۆرەكە: بۆرەقەنە.

بۆرەمە (ھەمرا): ۋەرمە.

بۆرەي خالخال: ۋولاخىكى بەرزى سېپىيە ۋە خالخالە.

بۆرەك (باک): بازگۈر بۇرۇتىكى گىچەكەيە.

بۇرۇ: كۈچ. — كۈردن: كۈچكۈردن.

بۇرۇچ: بۇرۇچى ئىستىران، بىرچ، كۈنگەرە، شەمۋوماكوك، بۇرۇچ (ھەمرا). پىك.

بۇرۇچىل (ئەردە): رەنگى رەشكەۋىيە لە رەنگى چارەۋىدا.

بۇرۇچىن: بۇرۇچىل، سۈنە، مەۋىيە، سەرسەۋىز. (كەل، ھەمرا.) بالندەيىكە پەركانى سەرى رەنگىنە ھىتەدى مەرىشكەيىكە لە قەمراخ ئاران دەۋى ئاۋى مەۋىيە نىرە، پاكاران بەشۋە دەۋەتەن بىگىرن يا بىگۈرۈن. (ئەردە.) مەۋىيە سەپى.

بۇرۇقۇۋالدىن: دىمەكۈت بۇرۇنى يەكەك لە ئاخۇت ۋە ۋوتۇتۇدا، تىشكانى يەكەك لە كەمەيەكەدا.

بۇرۇدان: قۇرۇدن، بەزاندن، زەۋىرۈنكرن.

بۇرۇدىن: بۇرۇدىن، بەخشىن، خۇشبۇن، جەبە، (كە.) تۈرەخش. لى — بەخشىن، لى خۇشبۇن، خۇشبۇن، چاۋلى پۇشىن. لەخۇ — خۇرۇدە قۇربانى.

بۇرۇدان (ھەمرا): ۋەنەز، دەر. بۇرۇدان، (ھەمرا.) بۇرۇك، قىنگەمە.

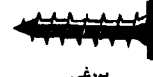
بۇرۇدانمە (ھەمرا): لە بىرە خەۋ چۈنەۋە، ۋەنەزەدان، چاۋلەبىرەخۇدا.

بۇرۇك (ھەمرا): ۋەنەزە.

بۇرۇن (مەك): گىرەنەيىكى پەرسۇزە، كە لە پەرپا بىت. كۈلۈن، گابۇر، گىران ۋە پۇرۇ، (باک.) دەنگى ۋولاخانە، گالۇر، گىران ۋە پۇرۇ.

بۇرۇدان (دەر): ۋەنەزە.

بۇرۇغۇ: بۇرۇغى.

بۇرۇغى: بۇرۇغۇ، پىچ، بۇرۇغىكە لەمۋەكەيە تا تا نىۋە پاستى يا تا سەرى پىچچىچ بى.

بۇرۇغى

بۇرۇقە: بۇرۇقەنە.

بۇرۇك: بۇرۇك، كۈنگەرە.

بۇرۇمان: دەنگەمەنارى ۋوشك بۇرۇمەيە.

بۇرۇ (باک): بۇرۇ، ھەمرا.

بۇرۇ (ھەمرا): بۇرۇ ئاۋ، (باک.) بۇرۇ، لىۋەلى ئاسن ۋە چىتى تر.

بۇرۇگى: بۇرۇ، بۇرۇ، بۇرۇ، (باک.) جۇرنايى.

بۇرۇ (ھەمرا): ۋەرمە، بى، ھەمرا، بۇرۇ.

بۇرۇ (لەك): ۋەرمە.

بۇرۇ: لىۋە، بالۇل، (باک.) تىرەك. بۇرۇ ئاۋى يا

بۇرۇ

كۈرە، سەنمە، بىرمانگ، بۇرۇ، (باک.) بۇرۇك. كىتەن. — شايلۇغان بۇرۇ مۇزىكە، سى دەنگ، كەپەنا. — پىشەمەرگە: بۇرۇ سۇپايى، بۇرۇپە.

بۇرۇپە (لەك): بۇرۇ.

بۇرۇپە: بۇرۇ، لىۋەلى ئاۋ ھۇلۇلى كوناۋەرمە لە شۇشە، تەنەكە، ئاسن يا گلى سۈرۈكرامە.

بۇرۇپەن: بۇرۇ لىتەرە.

بۇرۇ پەشۋ: قۇرۇتۇك، زەمانۇك.

بۇرۇ چىكۈلە: لىۋەلى چىكۈلە، دارۇبى.

بۇرۇ چىكەر: بۇرۇ ساز.

بۇرۇ دەر: بۇرۇ لىتەرە.

بۇرۇش (ئەردە): بۇرۇش.

بۇرۇش (ئەردە): چىشى بۇرۇش.

بۇرۇك (باک): لىۋە.

بۇرۇ گۇۋى: كۈن ۋە لىۋەلى گۇۋىچەكە.

بۇرۇن: بۇرۇن، پەكە، ھەلە.

بۇرۇن: چىۋىرە، بۇرۇن، خۇشبۇن، بەخشىن. تىپەپىن، پۇرۇن.

بۇرۇن: پۇرۇن، تىپەپىن. بەخشىن، لى بۇرۇن، بۇرۇن، چىۋىرە. دەرۋەلى پىشەمەرگان.

بۇرۇنمە (ھەمرا): بۇرۇنمە.

بۇرۇن (باک): تىپەپىن، پۇرۇن.

بۇرۇن: تىپەپىن، پۇرۇن. دەرۋەلى.

بۇرۇ ھەمرا: ھەمرا. بۇرۇ ھەمرا.

بۇرۇ (ھەمرا): ۋەرمە.

بۇرۇ ھەمرا: قۇرۇچەك، قۇرۇتۇك.

بۇرۇ: پىيازىكە پىش ۋە سىملى سەپى تىكەۋىيە. جوۋرە رەنگىكى پەش ۋە سەپى تىكەۋە زۇرۇر بۇرۇ ۋولاخان بەكاردەپى، ھەشنىز. (باک.) مەپىكە سەرى بۇرۇ. چارچارە بۇرۇ رەنگى تىكەۋە بەكاردەپى، ساھەر رەنگىكى بىن. رەنگى نىلەيە، كە بە سەپى بىنۇتى.

بۇرۇ (باپا، ھەمرا): چۈرۈ. — پىۋەكۈردن: چۈرۈ پىۋەكۈردن، (مەك.) دارتۇفانە، ئارمەن، دارتۇكە، دارمەۋىز، بۇرۇ، (باک.) بۇرۇ.

بۇرۇ (باک): نىۋى ئافەتەنە.

بۇرۇن: نىۋى نىرەنە.

بۇرۇن: بۇرۇ.

بۇرۇ (ھەمرا): بۇرۇ.

بۇرۇ: رەنگى بۇرۇ، بۇرۇ ۋە بىرازىش بەكاردەپى.

بۇرۇ (ھەمرا): كارىلە.

بۇرۇ (ھەمرا): نىۋى نىرەنە. مۇرۇ يا مالا تىكە تۈركى دەرۋەنگ سەپى ۋە پەش بى.

بۇرۇ

بووزو: كر، (پەرا)، بووزى، (كە، جا)، شىل، (ھەمرا)، گلېم، قاب شۆر.

بۆزى (باک.): نېرۋىكە بۆپپار و ژنان دەست دەدا، جارجارەش نېسوى ئافرىتانه.

بووزى (پەرا.): بووزو.

بۆزىن: بووزان.

بووزان (مەك.): بېزان، گىيەكە.

بۆزە: گىيەكى گەلۋوردى لاسك درىزە گولۋىكى بۆزى گچكە دېنى، بۆزىكى توندى ھەمە بىغاو جىل و بىرگدا دەكرى تا لە مۆرانە بېارزىزىن.

بووزانمە: ژانامە، قزانمە، قىزىن، گىش و باش بوونمە، ۋەھىزكەتسە، ۋەخۇھاتسە، لە ھەزارى پزگارېون، بارسوك بىون، (باک.) پەرنىن.

بووزانمە: (باک.) پەرنىناندىن، بارسوك كىردن. ژاندىنمە، قىزاندىن، قزاندىن.

بووزە (گۆ.): بېزە، بىلى.

بۆزە: پى، قىن، كىن، پىش. بۆزە. — كىردن: پى و قىن ھەلگىرتن. بۆزە كىردن.

بووزما (باک.): بەدبەخت، پەرىشدار، ھەزار.

بووزمان (باک.): پۆشمان.

بۆزۈ: (باک.) دەغەل، (پەرا، باد.) بۆگە، (باد.) گەندەز، گىيەكە بە پېرە يا بە درۋارى ژاكابى ويا ئالىكىكە لىمەردەمى وولاخاندا مابىتسە، كرى پانك و چۆمەيە.

بۆزۈكەرن: كەچراندىن، ژاكاندن بۆگىاوكا. بېزاركرىن، جاپس و ھەراسان كىردى كىستىكى.

بووزۇنمە: زىندوكرەمە.

بۆس: ماچ، پاموس.

بووس (باک.): بوخار، بوغ، بوغ، شەبۇلى گەرمە.

بۆسار: بۆسارد، بۆنى ناخۇش.

بۆسارد: (ھەمرا.) بۆسارد، بۆنى زۆر ناخۇش، ھەم خۇراكتىكى بۆنى تېكەتتە.

بۆساردى: بۆنساردى.

بۆستان: بېستان.

بووسان (ھەمرا.): ئوستان، ۋەركەت، خەوتن.

بۆسە: مەلەس، سىپە، كەلەمەر، كەمەن، كەلەتن، پەيچۆر، مېل، ھىشاركە، بازكە، كۆزىت، كۆلەت، بۆرە، پوت و كۆزىن ويا كىرتى كىستىك. بۆسە جوتى، (پۆز.) چەمەرە. (كور.) وژامەر، مەزىكە لە كەمەستە جوتىدا.

بۆسە: بوسە، ماچ، پاموسىن.

بووسە (باک.): ئالغەيىكە لە مىلى گايان دەكرىت.

بۆسەخوۋاردن: بوسەخوۋاردن.

بۆسەگەر (باد.): نەمە خۆ مەلەس دابى.

بۆستە (باک.): بىست.

بۆستان (ھەمە، دەر.): بېستان.

بۆسۈ: (ھەمرا.) بۆنسۈ، (ھەمرا.) بوشمەن، (باک.) بېسۈ، بۆنى پەرىزى سوتار، پەرىزى سوتار بۆسۈ لىدى.

بۆسۈ ئېھەستان: بىرتىيە لە بۆلۋونمە ۋەنگ و باسكى ناسىرە لە يەكەكەمە.

بۆسۈ ئېھەستان: مەبەس لە كىستىكى زۆر پوت و ھەزارە ۋەكو دەلەتن فېسارەكەس نەمەندە پوتە ئاۋورى تى بەردە بۆسۈ لى ھەلەنەستى.

بۆش (ھەمە.): بىلى، بېزە، (ھەمە.) بوشە. (باک.) زۆر، گەلەتك، بۆ گىانلەمەران. ھولۇل، چۆل. باش، چاك، باش و بۆش.

بۆشە (باک.): زۆرى.

بۆشەن: چۆلى، ھولۇلى.

بوشە (ھەمە.): بىلى، بېزە، بۆش.

بۆشەكە (نەردە.): پەرمەل، چەلەنگ، چەلەك.

بوشكول (باک.): پىشكەل، پىشكەل، خەم، پەرىش.

بوشمەن (ھەمرا.): بۆسۈ.

بۆشەلەك: كۆك، پۆشە، بالامەز. — ي: كۆكى، پۆشەيى.

بۆشى (باک.): زۆرى. بۆشەيى، چۆلى، ھولۇلى، ئالاتى، ئاۋەلەي، خۇرايى.

بۆشە: بۆشەچى. (باک.) گاۋگامىشى چاۋسور.

بوشە: بىر، بوش، (باک.) بوش، ھەلەمى گەرمە و بىرە ژورەكەيە ھەمە پىس بى.

بوشە (ھەمرا.): بوخارى.

بوشە (بار.): گىيەكە ۋەكو بېزانى واپە لە نېسۋاخاندا پەنجە و بىستىك بىلەن دەپى و بۆنى زۆر خۇشە.

بوشە: بوخارە.

بوشە (باک.): ئاۋى پىپاكتىش بوشە، كە بە ئازايى و خورتى و مېرەنى دەنگى دابۇرە. گاۋگامىشى چاۋسور.

بوشە (پۆز.): گاۋبوشە، ھولە، (مەك.) خولە، گايەكە بىزۆر شەرفەش بى.

بوشە: ھەلەم و شى لى پەيدابون. كىردن (فە.) پشانمە.

بوشە: گەروو خەپ، مەخە، تاس. جىتە لە جىساتى قوزەلقورت بەكارەبى.

بوشە (نەردە.): پارچە، تىكە، نەنجە.

بوشە (نەردە.): پارچەپارچە، تىكەتە، پارەپارە.

بوشە (باک.): جورە گولۋىكە.

بوشە: بۆزى، كەپنا، شاخى مالانان، كە جاران لىسەرىنى گەرمەيان لىدەدا.

بوشە (باک.) ھەفتەجار، قوراق، قورپاق، (ھەمرا.)

قورپاقە، داعايەكى پانكەلەي چورار پىسى پەلەپەلەي

مەلەوانە. دارىكى كىتۈ و كورەستانىيە تىكوللى سوزە

و پەلەكى شىنەكى سەپ پاتە ۋەكو گەلەي مورتكى واپە، بىرى زەرەدە و لە قەزۋانى گەمەرتە، بىرەكەي بىكورتى و بىكولتىرە دەپتە چىرك

بۇق

بۆگەنىك: بۆگەن.

بۆگەنىيۇ: چىتىكە بۆتى گەندۇ خرابوبى. گەنارار.

بۆگەنىتەك: جورۇ بۆگەنىكە لەمبىرەي ۋىزىو ھەندى چىتى تەدەت.

بۆگەنىخ: تۆر ھەرجىتىكى بەتەرى ھەلگىرى — دەپ، گەنخ. — ى: گەنخى.

بۆل: قاقچە، سۆزى، ئافرىتى خىز، جەندە، بەھىشسوى تىرى و خورماش دەلىن. (شار، باب، كۆ). گلۇرە تىرى. زەنگىكى زە لەملى پىشەنگان دەكرى. خۆلەمىش. كۆرتكرارە ۋەى ناۋى بۆلىيە بۆسەر چاۋەكانى نەم فەرھەنگە. گلۇرە تىرى.

بۈۈل (لك): خۆلەمىش، مشكى.

بۆل (باك): زۆرەملى، بەتەزى. پارچە مەرتىك، پارچە ووشىرىك.

بۈۈلۈ: ناۋى خۆلەمىش.

بۆلەن: بۆلەكرەن.

بۈۈلەن: بۆلەن.

بۆلە (ھەورا): گلۇرە تىرى. (پۆز). بۆلە، وورە، پرتە، ختە، لەمبىرە ۋە وورەكرەن.

بۈۈلە (ئەردە): پەخمە، چل، فل، سەپۈل، گىل، كەودەن.

بۆلەبۆل: كوتە كوت، (پۆز). بۆلەبۆل. پەنگەرتىك، جەرتەرت، فەرتەرت، جەرت وپەرت، جەرت وخرت، بۆلەي يەك لەمىۋاى يەكتىرى، ختەخت. — كەرن: قۇتاندن، فەرتاندن، بۆلەندىن.

بۆلەلمە: بۆلەلمە.

بۆلەلمە: ماتەدانى بەرى درەخت نىشانەي گەيشتى، نەرتىيە بۆلەلمە تىكەتۈرە واتە نىشانەي گەيشتى پەيدا بۈرە.

بۈۈلەزە: بۈۈلەزە، لەرەزە.

بۆلەكرەن: بۆلەندىن، بۆلەبۆلەكرەن، ختەكرەن.

بۆلەمى: خۆلەمىشى گەرم، ۋىلەمىر.

بۆلەلمە: ماتەدانى بەرى درەختان: نەم مېرە — ى تىكەتۈرە واتە ماتەى دارە.

بۆلەلمە: بۆلەلمە.

بۈۈلۈل: بۈلۈل. — دەچرىكىتى: (ھەورا). بۈلۈل چرىكىنۆ. — دەخوئىتى: (ھەورا). بۈلۈل مۈۋانۆ. نىۋى ئافرىتە تانە.

بۈلۈلە (پەرا): پىشۋىك چەند مۈۋىۋىك ھۆتارە تەۋە بەقەد پىشۋى و پۈلۈكى زىۋى يا زىۋى بەسەرەۋىيە.

بۆلەك (باك): گۆزى شۈۋانىيە.

بۆلەكە (مەريۋا): (ھەورا). ئالشت.

بۆلەك (جا): تەپلى سەرى.

بۆلەكە (باك): ھەرتەم.

بۆلەمۈز (مۈك): جورۇ تەپىيەكى شىنە گلۈشى خۈر دەنكدارە.

بۈلەمۈس: ھەمىدار، خاۋەندەمۈس.

بۈلەسك: تەۋەدە.

بۆلۈ: ھۆزىكى كۈرە لە گەرمىتى دادەنەش. گلۈرە تەپىيەك.

بۈۈلۈ (ھەورا): خۆلەمىش، مشكى.

بۆم: بۆمبا.

بۈۈم: زەرى، زىد، نىشتەمان.

بۈۈمەدان (مۈك): گىيەكى بۇنخۇشە.

بۈۈمەكرە

بۈۈمەدان: چلە گىيەكە بىستىك بۆند دەپى پەلىكى وورە و بۆنى زۆر خۇشە و تامى تالە بە دەسك لەكەنار و ناۋو دەۋرۈمىرى ھەركۈمىر كۈنىكى ھەلەسۈۋى و ھەنگى تىكەن بە جىتى ناھىلەن و دەپكەنە دالەى خۇيان، سىرەمۈكە.

بۈۈمەكرە: كۈندەبۆز.

بۈۈمەلەزە: بۈۈلەزە، زەرى لەرەزە، لەرەزەك، جەم و جۈۋلى زەرى.

بۈۈمەدانى (بابا): گىيەكە.

بۈۈمبا: نارنج، نارنجۈك.

بۈۈمبۈلۈ: نارنج ناۋىز.

بۈۈمبا سۈۋىلەن: نارنجى سۈۋىتەر.

بۈۈمچ: بۈۈمچەك، بۈۈمچە، بۆگەن.

بۈۈمچە (ھەورا): بۆ ھەمىمۈت، پۈچ، ۋەكۈ، گۆزى پۈچ و كۈۋىز.

بۈۈمچەۋە: بۈۈمچە.

بۈۈن: بۈۈن مەزى يارىكارى تى نەپەرە ھەم ۋەكۈ كەرن مەزى يارىكارى تى نەپەرە، بۈۈن، ھەپىن، دۆى نەبۈن. پايدەدارى، ھەمىشەبۈن، مان. داراىى، ھەبۈن، ھەبۈنى مالى، دارابۈن. كەدارى پەردۈۋە بۆدۈۋە و سىيەم لەبارى گەلدە ۋەكۈ نىۋە بۈۈن، نەۋان بۈۈن. لەدايك بۈۈن. گەيشت، گەپىنى مېۋە و تەپەكارى. پۈۋدان.

بۆن: بېن، (باك). بېن، بۈۋە، (ھەورا). بۈۋى، (ھەورا). بېن، (ئەردە). بۆنە، مايە، دەستازى، بىيانك.

بۆن: بېيەن، بۆ.

بۆن (باك): بۆ، لۆ.

بۆنلۈ: پانار، (باك). بېنۈك، بۆنى خۇش، گولۇ، بۆنار لە خۇدان: بېن لە خۈرەدان.

بۆنە (ھەورا): بېى، (مۈك). ھۆ، مايە، تۈۋر. بىيانۋ، بىيانگە، بىيانك، بەھانە.

بۈۈنەبۈن (باك): پۈۋشە، قۇرت، ھەنگامە، كارەسات.

بۈۈنەمال: ساغ بۈۈنە بەسەر كەستىكىدا.

بۈۈنەۋە: دۈۋارەبۈن، دىسان پۈۋ لە بۈۈن كەرنەۋە.

بۈۈنەۋە: بۈۈن. — ى: بۈۈنى.

بۈۈنەۋە: ھەبۈن.

بۆن پىلەن: بۆدان، نىۋە بۈۋاندن.

بۈۈنەۋە (باك): تىشكىكە بە بۈۋوسك و پەدەۋە بەلەن نەكۈتتە سەرزەۋى.

بۆنچى (باك): تاجى.

بۆنچال: بۆچال.

بۆنخاۋ (ھەورا): بۆخاۋ لە گۆشت و چىتىكى تەدى، كە كەمىرۋابى.

بۆنخۇش: بۆنى خۇش، خۈۋەى بېيەن. (ھەورا). بۆۋەش.

بۈۈمبا

بووی دەم: بۆنى زار.
 بۆيەمە (پۆژ.): پارچە کرێکی پەشه له مشکى و هەورى گچکە ترە ژنان
 لەسەرى خۆى دەبەستن.
 بوویت: بووى، بوو وى.
 بوویژ: هەلبووژ، پۆژبووژ، هەفتەبووژ، شوو بووژ، سالت بووژ.
 بۆيەووش: بۆنى خووش.
 بوویژ: سەردوولکە.
 بوویژ: هۆز، (باک.) هۆزانقان، هەستیار، هۆنەر، گۆزانییژ، ناخوهر،
 ناخەفتەر.
 بوویژە: بلى، بێژە.
 بوویس (پۆژ.): بنو، بخوهر، بخەفە. بوەستە، پاوەستە، بوویسە.
 بۆيسان (هەورا.): بێستان.
 بۆيسانەوان (هەورا.): بێستانەوان.
 بوویسە: بوەستە، پاوەستە.
 بۆیکردگە (ئەردە.): بۆنى گرتوهر، بۆگەن بوهر.
 بووى گەگەن (ئەردە.): بەگەن.
 بۆيوەش (هەورا.): بۆنى خووش.
 بوویى (باد.): گەيىن، گەيشتنى ميوه و تەرەکارى.
 بوویین: بوون.
 به (باک.): بى، بەهى.
 به (باک.): بهه، نرغ.
 بهار (باک.): بههار.
 بهاره (باک.): بههارو، گەفى بههارى.
 بهارخۆز (باک.): هەولە شینایى بههارانە.
 بهانه (باک.): بهانه.
 بههر (باک.): بهرین، پان.
 بههه (باک.): پێکموه.
 بههر (باک.): پتر.
 بههت: بێستان.
 بههتۆک: گرویدێر، بێستەر، بهستیار.
 بههت (باک.): بێستان، شەفتن.
 بههستیار (باک.): بهستۆک، بێستەر، گرویدێر، ئەو کەسەیه گرویتی له
 ناخەفتى ئەم و ئەو بى.
 بههشت (باک.): بەهەشت.
 بهین (باک.): فەرماوێش، نارامى. — امە هات: فەرماویشمان هات،
 بۆن، بێن، پشرو. — دان وستاندن: پشرودان و ئەستاندن. — کشانندن:
 پشرو هەلکێشان. — امە تەنگ بـرو: نارامى ئەمما، حەجمینم لى
 هەلگیرا. بۆن، بێن.
 بهناه (باک.): گیایى.
 بهنهه (باک.): دەمێکى، تاوتێکى، پشووێکى.

بهن تننگ (باک): بټن تنگ، تورې، تنگه تیلکه گرتو.

بهنډار (باک): بونډار.

بهنډخووه دان (باک): خو بونډخو شکرډن.

بهنډین (باک): باویشک، (باد) پشمین.

بهننگ: (باک) دیوار ټکه پارټیزگاری سدنګمر و پسیوان دهکات.

بهنه (باک): هنری بونکرډن.

بهنوونی (باک): نیلوفر، لیلوفر، گولټکی سپیه.

بهنوک (باک): بون، گولار.

بهنولیدان (باک): بونډخو شکرډن.

بهوړ (باک): پرده باز، بوړ، بشار، بگار، شوړیتیکه له پوړیاران، که

مرز بتوانی لټی بهریتومه.

بهوړ (شم): بوړ، بشار، بگار.

بهوست (باک): بست.

بهوک (باک): بی، بهی، بهی.

بهوقا (باک): پتیکمه، بیده کومه.

بهیست (باک): بیست، شنهفتن.

بهینه: بینه، بترانه، (هورا) باوهر.

بټ: (ب) تپتیکسی نابیتی کور دیسه. بهی، بهی، (باک) بهنوک.

(نمرده، شوا): وهره، جگه، بیتجگه، هی. بابی بوکسی تاکی سییمه له ماتمه وهرگیراوه. قوله کراوه دی (بیتجوان) ه بوناو نم فخرهنگه.

بی: دار ټکه بی بمره. دار بهیه و پتین جور: (۱) دار بهی. (۲) شننگی، شوړ بهی. (۳) زهر بهی (بی زهر). (۴) دهم بهی. (۵) شوړ بهی. گه لای تال و باریک و درتزی هدیه. بی، بی، دهی. بچارانه و نرایه: پاخوا هر خویشی. بټو. (فه) سو. (باک) دار بهی. بیسوژن. (لو، شوا) کارله. (دهر) بو.

بیا (لو، فه): وهره.

بیجان: بیوان دهشتی چول و بی ناو، بیرون. له خوچو، بیتوش. — بوون: بی هوشیون.

بیجانگیل (هورا): بیابانګمر.

بی فابروو: بی ناوړو، بی شرم.

بی فابرووی: بی شرمی.

بیار (دهر): بیار.

بی فار (بیعار): بی شرم، پودا مالرو. — ی، بیعار: بی شرمی، پودا مالرو.

بی شام: بی وقره، حه جمن لی هملگیراو. — ی: بی تاوی، بی وقره.

بی شاک: نابه، ناشارها، هیچ نه بیستو، بی خور، ناګا. — هی: بی ناګای، بی خور. — ی: بی ناګای، ناګای.

بی فامان: بی پزا، — ی: بی پزایی.

بی فابروو: بی ناوړو، بی شرم، دامالیاګ.

بی فابرووی: بی ناوړوی.

بی فابین: خورانه ناس. — ی: خورانه ناسی.

بی فامه: بهی، نهمه، بهی نهمه.

بی فامهګ: بی نوروت، بی وفا. — ی: بی نوروتی، بی وفا.

بی فاموا: بی نوا، هموار. — ی: بی نوا، همواری.

بی فامو: بهی نهمه.

بی فامک: بیانو، پلپ، بهانه.

بی فامک: بیانو، پلپ، بیانک، گمزهک.

بی فامک (کو): بیانو، پلپ، بهانه، وورک، گمزهک.

بی فامو: پلپ، بهانه، (دهر) بیانګه، بیانی، گمزهک. — کرتن: پلپ کرتن.

بی فانی (همو): بیتګانه، تاجیک. (دهر) بیانو، پلپ. سوره توره.

بی فوان: بیابان، دهشتی چولی کاکی به کاکی. بی هوش، بیتوخ. — بوون: بی هوشیون. — ی: بیابانی.

بی فوشه (هورا): پراختنی بهر مافوره.

بی فایی (هورا): بهستنی، بهستی نار.

بی فووت (باک): بی نهمه، نانکووتر، بملین شکتن. (باک) — ی: بی نهمه کی، نانکووتری.

بی فیپ وزیپ (باک): نیکمران، دودل. (باک) — ی: نیکمرانی، دودلی.

بی فیش (باک): بش.

بی فین (هورا): بو.

بی فوی و فویو: بقی ونهقی.

بی فیر (باک): بیار، دهلوی بهیر. دهرمانګمر، نیسیوت.

بی فیر (همو): نیسیوت، (باک) دهرمانګمر، نالات، بیسر. — ی: سوور: دهلوجه، هوجهار، (دهر) بیار.

بی فاد: بی بهر، مرزی نالبار و بی کملک، بهر نهمه.

بی فاده: بی بش، بشپراو.

بی فامک: بی کس، بیده. — ی: بی کس، بیدهری.

بی فاف (باک): بی باوکی یا هه تیو، پست، نالبار. بیژو، زول. — ی (باک): بی باوکی، هه تیو. پستی، نالباری. زولی، بیژوتی.

بی فامک: بی ترس، بی پمرو، نه ترس. — ی: بی ترسی، بی پمروایی، نه ترسی.

بی فاف: هموار، دهستکورت، بیکس. — ی: همواری، دهستکورتی، بیکسی.

بی فابووک: کسیتیکه باوکی نهمه. زول، بیژو، بیژک.

بی فاخت: بدهخت، چاره پش، ناوان، تهر پش، ناپاک. — ی: بدهختی، چاره پشی، ناوانی، تهر پشی، ناپاکی، نه پش پری.

بی فام: دار ټکه بهری نهی. ژن یا مال ټیکه نه زوک. — ی: کردوه و سودایکه سوودی نهی. بی بش، بشخور، بی کملک، بی سوود، بی بهر. — ی: بشپراو، بشخور، دهستپراو.

بی فامو: تار، تاریک.

بیسر

بئى بەش: بەشپراو، بەشخورا، بئى بارە، لىسك كراو، دابپراو. — ي:
بەشپراوى، بئى بارەيى.
بئى بەشەرە: بئى بەش، بەشپراو، (باد.) زېمە. — يى: بئى بەشى،
بەشپراوى.
بئى پىروا: بئى باورە، بئى بەقا. — يى: بئى باورە، بئى بەقايى.
بىيىك (باد.): بىيىلەي چاو.
بىيىكە (بار.): بەلەلەي چاو.
بئى بىگار (نەردە.): قوول، بئى بىن، بئى پەي، بئى پەوز.
بئى بىن: دەرياي زۆر قوول، بىر گۆمى زۆر قوول، بئى بىگار، بئى پەي، بئى
پەوز. چىنكى نەپراو موو بئى دورايى. كچى بئى بىن، كچىنى نەمار.
بىيىن (ھورا.): پىشپىند. تىنگە.
بىيىنئار (باک.): بئى بناوان، بئى كابان، بئى ژن.
بئى بىنى: قوول، كچىنى نەمان.
بئى بۆ: بئى بوو.
بئى بوو: بئى بۆن.
بىيىوگ (باک.): بەلەلەي چاو. گلەنەي چاو.
بىيى (ھورا.): بوگى مندان، بىيىلەي چاو.
بىيى چەو (فە.): بىيىلەي چاو، بەلەلەي چاو.
بئى بىر: بىر خراپ، بئى وىر.
بىيىلە: مندانلى تازە بوو و سارا، بەلەلەي چاو. (پەوا.) — ي چاو:
كشكا چاڭ.
بىيىلەگەرە: قومومۇگەي چىكۆلەيە.
بىيىلەمۇجەنى: (ھورا.) بەلەلەي چاو، بىيىلەي چاو.
بىيىلەك: بالندەيىكى بىچوگى بازەلەي دەشتىيە.
بىيىن (ھورا.): پىشپىند.
بئى پە: بئى پى. شىل. ووتەي پوچ، پىرو پوچ، خۇپايى. ھورايى.
بئى پەل (پۆز.): بئى پەنا، بئى كەس.
بئى پەپ: پەپ وەرپو، پەپ نەمار.
بئى پەپە (باک.): بەغپەز، بەخۇپايى.
بئى پەرگ (باک.): بە تالوگە، بە لەز، بە پەلە.
بئى پەروا: بئى ترس، بئى باک. — يى: بئى ترسى، بئى باكى.
بئى پەپ و پال: ھىزار و پووت و بىدەق. — ي: ھىزارى، پووتى.
بئى پەنا: بئى كەس، بئى پال.
بئى پەي: دەريا و گۆم و بىرى زۆر قوول، بئى بىن. بئى نەندازە.
بئى پەنى (باک.): گمورەيى، ھورايى. گوشادى، فراوانى.
بئى پەو: تەمور.
بئى پەو (باک.): نارام، ھىدى. — ي: نارامى، ھىدەيتى.
بئى پەشە (باد.): پەلپەنە (گيايەكە).
بئى پەشگىر: بئى پەرەلەست، نازاد، سەرىست.
بئى پەش و پەو: بئى پەرو دويايى.

بئى پەقان: بئى پىوان، ئىگجار زۆر.
بئى پەلەگەرە: قومومۇگەي گچكە. بىيىلەگەرە.
بىيىن: نىيوى نىرەنە، بئى دەزوو، بئى داو، بئى ھاوتا، تاك.
بئى قەنى (باک.): مەندووتى، بئى تووانايى.
بىيىن: كارمەسات، گىچەل. — ي: كارمەساتى، گىچەلنى.*
بىيىن: ناخوش، بئى مەزە. — ي: ناخوشى، بئى مەزەيى.
بىيىن: پۆزىكە خۆر بەدەرە نەبى. شاگرى بئى تەن. يەكسىمەكە زۆر
پاندەكات و پەرتاو نەبى.
بىيىن: بئى سووچ و گوناح، بئى گوناح. — ي: بئى سووچى، بئى گوناحى.
بئى قەش: مەزى بەدخو و بەدپەتار، كە جىيى ساوەرە نەبى، مەزى
كەستەرخەم.
بئى قەشە (باک.): بئى نەخ، پوچ، بئى ھىز، كەوتو، كەفتەكار.
جورە نىستىرەكە بۆ باركردن و سوواري ناوەستى.
بئى قەل: مەكىنەيەكە بە بىتەل قەسەي پە دەكرى و وەرەگىرى.
بىيىن (بوتا.): پىتر.
بئى قەس: بىيىك. — ي: بىيىكى.
بئى قەمە: كانىيەكە لەلەي پۆزەلەي شەقلاوەرە لەپال چىاي سەفەنەو
ھەلەقەقلى، نەم كانىيە سى واتاي ھەيە: ۱) بئى: وەرە، تەمە واتا مانگى
تەرمە، كە تەمورە يانى لە تەمورەدا وەرە نىرە. ۲) بىيىن: واتا بئى
تەمورە و ھاوینە و ھەمىشە ھەوای خۆش و فەتەكە. ۳) تەمە بەكوردى
دەنگە پەراستى لە بىن بەردىكى گمورە دىتە دەرى و ھىچ دەنگى لى نایەت
و بئى دەنگە.
بىيىن (باک.): بئى ھىز.
بئى تەك (باک.): چۆلەكە.
بئى تەل (باک.): پىترى. وولاخ.
بئى تەو: بئى تەو.
بىيىن: پەست: نەگەر بىتووايى: نەگەر پەست بوو و ابوو. بىيى تەو.
بىيىن: بئى نەما، بئى مال.
بىيىن (باک.): ناتوان، بئى تاو، بئى دەرتەن. — ي: ناتوانى، بئى
تاوى.
بىيىن: جورە گەمەيەكى مندانلەيە.
بىيىن (باک.): وازلى ھىنراو، پەشت تىكرار، ھىزار، دەريەدەر، بئى
پارە.
بىيىن (باک.): بىكار، دەستەروستان.
بىيىن: (باک.) بىرەك، بئى شىواز، بئى نەدەب.
بىيىن: گوندەيى بىناوایانگى مەتوويە لە دۆلى ئالەيە لەنزىك پەردى
تەمەنى، كە لە ژىر فەرمەنەرەيى شارى قەلادىزەيە، مەلەمەندى
مەلەمەندىلا و مەلەمەندى و حاجى مەلەمەندى بىيىن.
بىيىن: بارىك و لاواز، پووت، بئى كەيف.
بئى قەل: لاسلىكى، تەلگرافى بئى سىم. بئى تەمەل.

بى قىن: لاواز، بى ھىز، چەك، (پۇز). نىرەتى. بى زۆر. — ي: لاوازی، بى ھىزى، چەكى، (پۇز). نىرەتى.
 بىچ: زۆل، بىزور.
 بىچ (باک.): پەنگى گۆشتى.
 بىچا: بى جى، نالبار، وىل، پەرت.
 بىچا: پىچە، پەجەى ژنان، روویند.
 بىچلاھ: جوورە زەنگیانەيەكى جوورە زەنگیانەيەكى درىزكۆلەيە ژنان دەيگەن بىزىر چەنە و بەجاوگە.
 بىچاكردن: كار و يا قەسە بى جى كىردن.
 بىچامە: بىرگىكى تايەتايە شەلەمىر دەكرى.
 بىچان: كىتەكە لە باشوورى پەواندزىرەيە چىاي بىچان كەوتۆتە نىوانى بىچان و پەواندز.
 بىچايى: بى جىيى.
 بىچقە: بى نىشان، سادە.
 بىچىگە: بەجگە، بجگە، بىمى، جگە، بى، بى لە، بىزگە، بىز، ژىل، (باک.) ژىلى، بەدەر، بىرجا، خەين، (ھەو.) ھى لە، بىزەمى: بىچىگە لەمى، بىلى وى.
 بىچى: بى پى، بىشورىن، (باک.) بىرھەوا، نادىار، پۇز، بى كەلك، بى نەوا، بى دالە.
 بىچىگە: بىچى، بىشورىن.
 بىچىلى: بىپىيى، بىشورىنى، بىرھەوايى، بى كەلكى، نادىارى، پۇزى.
 بىچارە: نىپى نىرەنە. ناچار، بەلەنگاز، بەستەزما، گەدا، قەلەندەر، لىقەمەوا، باركەتو، دەستەپارچە، ھەزار، داماك، بى بەخت. (شەن.) پارچە دارىكە لەگەل گاسنى پىك دەخى و لەزەمى كىلرودا بە يەكجارى جۆگەي پى لىدەدرى. — يى: لى قەمەوايى، باركەتوويى، ھەزارى، بەستەزما، گەدايى، ناچارى، بەلەنگازى، دەستەپارچەيى.
 بى چاھ: بى چار، كۆرەر، كۆرە.
 بى چوۋەپو: بى شەرم. — ي: بى شەرمى.
 بى چوۋىنى: بى چاوانى، دوور لەچاوى پىس، لەنزاكرەندا بۆيەكەيك يا چىتەك بەكاردەنرى، كە چاوى پىس كارى لى نەكا: كوردستان — بى لەسەر پووى زەمى دەلىتى بەمەشتە.
 بى چەك: بەمى چەك.
 بى چەن و چۆن: بەمى پەيان و مەرج و پىكەوتن.
 بىچەركە: بى ھەست، نارام، بى دەنگ.
 بىچىشان (باک.): بەرخەمان، كارەوان. (باک.) — ي: بەرخەمانى، كارەوانى.
 بىچىك: (فە.) بوچىك، گچىكە.
 بىچىم: شىرە. قىلباز، ساخەتەچى.
 بىچوۋ: مەدا لى ساوا، بىچوۋى بالەندە و ئازالان، بەجىكە، بەجى، بەجە، بىچى، وەچىكە، دۆل، (دەر.) بىچوۋە، وەچىكە. جوورە پارەيەكەش بوو.
 بىچوۋە: ساواي گىياندار، بىچوۋ. پارچەيەكە دەكەيتە ناستى نىفەكى ژنانەو.

بىچوۋەمەز: كارەمان.
 بىچوۋەوان: بەرخەمان، كارەوان، (باک.) بىچقان.
 بىچوۋن: تاك، تاق، بى مانەند، تەك، بى چەش، بى ھاوتا.
 بىچى (باک.): بىچو، بىز و مەپ.
 بىچىشان: شووان، بەرخەمان.
 بىچىك (باک.): نازىرەك، كەمەن، گىل.
 بىچال: مەندو، مەلەنگ، لاواز، نەخوش، ھەزار، نەخوشى كەشەنگ، لە گىيانەللادا بىون. — بىون: نەخوش و لە گىيانەللادابىون. — كىردن: نەخوش و لە گىيانەللادا خستە. — ي: لاوازی، نەخوشى، ھەزارى، بارى گىيانەللەيى، مەلەنگى.
 بىچەل: بى سەنور.
 بىچىل (باک.): بى تىن، بى ھىز.
 بىچ: بىچ.
 بىچ (ھەوا، كە، لى): بىن، پەي، پىشەي دار و گىيانە و بە بىن و زىرەي ھەمەو چىتەكى دەلىن، دووايى. گۆلىكى جووانى كۆتەستەيە.
 بىچار: بى دېو، بى دېر.
 بىچال: نىپى مېيەنە. بى نىشانە، (باک.) باپىشان. ھاوینە ھەوازىكى بى ھاوتايە، پىز، كەلەز، تاوپىز (شالە) يەكە سىنگى چىايەكى بەمىزى چەند كۆن تىكەدوۋە و لە ھەوا بە لاھاو، كە دىتە خوۋارى پەنگى سەي و ھەمەوى وەكە كەف واپە و زۆر سارە كەوتۆتە لى پۇزوا و باشوورى پەواندزى وە لە كەلكى كۆرەكى دىتەدەرى.
 بىخەل: بى خەلەند. — ي: بى خەلەندى.
 بىخەم: بى پەزارە، بى پەمۇش، ئاسوۋە. پاست، پىك. — ي: بى پەزارەيى، بى پەمۇش، ئاسوۋەيى.
 بىخەم: بىدار، ووربا. — ي: بىدارى.
 بىخەستە: رىشەداكرەتان.
 بىخە بى: بىشە، پىشەكەش، پىشەكەن. — كىردن: بىشەكەن. — بىون: بىشەپو.
 بىخە پە: چلى پەمى بالەندەن.
 بىخە وىنچ: پەگ و پىشە.
 بىخە جۇچەك: كلىنچەك، بى جۇچەك، بى دوو، بىخە دوو.
 بىخە دەرەخت: پەگ و پىشەي داران.
 بىخە دىيان: پەرك، پەرو، ھارو.
 بىخە دىوار: بى دىوار، بىنەپەت، بىنەپەت.
 بىخە ران: بىران.
 بىخە: گەمەكە زىي پىدا دەپرات كەوتۆتە لى پۇزوايى باكوورى باتاسى شوۋەنەكى زۆر خوش و دىگرو بىخەمە.
 بىخە فەخوۋن: بى نىنۆك، نازە، بى ناخوۋن.
 بىخە فەشتە: لەمى نىشتە.
 بىخە فەشەن: — تانەشەن. — نىشتە.
 بىخە ھەدى: بى خىرى، بى خاۋەنى.

بیلخود: بیل هوش، له‌خوچو، ماندو، مەلەنگ. — ی: بیل هوشی، له‌خوچویی. پوچ، بیهوده، فیه‌و، خوچایی. بیابان، بیاران. بیل خوست: بیل هست.

بیل خوست بوون: بیل هست و بیل دهنگ بوون.

بیلخودی: بیلخوشی، بیابانی، له‌خوچوون. بیل خاوندی، بیل خیتی.

بیلخوز (پۆژ): کیسه‌ی بیل زامبینه.

بیلخیز: بیل کەلک، بیل سوود، بیل فەق، بیل سوو. — ی: بیل کەلکی، بیل سوودی، بیل فەقی.

بیلخوخ: به‌یداخ.

بیلخود: خوزت، زۆردار، دوروله‌دادگەری. زۆر، سستم، جەمور. زۆر، بیل زمار، گەلیک. — ی: زۆرداری، خورتی.

بیلخود: بیل دره‌خت و بیل داروبار. ووشیار، ووریا، بئناگا. — بوونەوه: ووشیاربوونەوه. — کردنەوه: ووشیارکردنەوه، نیوی پیاوانه.

بیلخوده‌ه‌کردن: ووشیارکردنەوه، وئناگەه‌ئانەوه.

بیلخوده‌ه‌ه‌ل: بیل مال و حال، هه‌زاری.

بیلخودی: ووشیاری، بئناگایی، ووریایی.

بیلخان: بیل تووم.

بیلخه: بیلخان. دهنکی بیتی، دهنکی به‌می.

بیلخوی (باک): بیل پراڤه‌وه، بیل پەرووایی.

بیلخود: نیوی کورانه. بیلکس، بیلنوا، (لور). بیل پەژمار، بیلدەرەتان، بیلەلەوه‌ن، بیلەلەوه‌ند. کاتی هەوێل پیگە‌یشتنی به‌رهمانه، (هەو). به‌یدەر، (باد). جۆخینی گجەکیه.

بیلخودە‌ه‌ه‌تان: بیلەر، بیلجی و پێ، بیلکس، بیلنوا.

بیلخودی: بیل نواایی.

بیلخه‌سی: بیلده‌ست.

بیلخه‌ست: ده‌ست‌کورت، نەدارا. ده‌ست‌ه‌راو. — ی: هه‌زاری، ده‌ست‌کورتی. — ی: هه‌زاری، ده‌ست‌کورتی. بیل ده‌ستیستی.

بیلخه‌سووێژ: کەسیکه ده‌ست‌نوێژی هەلە‌ه‌گرتی یا ده‌ست‌نوێژی شکایی. — ی: بیل ده‌ست‌نوێژی.

بیلخه‌ق (پۆژ): رەنگ‌پرووکاو، ده‌ق‌شکاو، هه‌زار، نه‌و کەسه‌یه‌ له‌سه‌ر باری خۆی نه‌مابێ.

بیلخه‌م: بیل کات. بیل دەم و پل، قسه‌ نا‌ه‌وان.

بیلخه‌م و پل: بیلده‌م، کەمدور.

بیلخه‌م و پل: قسه‌ نا‌ه‌وانی.

بیل دەم و دوون: بیل دەم و پل، کەمدور.

بیلخه‌می: بیل دەم و پل.

بیل دهنگ: کپ، مات و خامۆش، بیل قسه. — بوون: خامۆش بوون، وه‌لام نەدانەوه، نه‌ر دهن‌گانه‌یه‌ له‌ناو ئه‌لف و بیتی کوردیدا که دهنگی لی‌ نایه‌ت.

بیل دهنگ بوون: مات و کپ و خامۆش بوون.

بیل دهنگ کردن: مات و کپ و خامۆش کردن.

بیل دهنگی: کپی، ماتی، کش و ماتی، نارامی.

بیلدل (باک): غەمگین.

بیلدل: نیوی پیاوانه. بیل جەرگ، بیل زاوور، ترسه‌نۆک. کەسیکه هەو‌ه‌سی به‌ دل‌داریتی نه‌یه‌ت، دل‌م‌دوو. — ی: ترسه‌نۆکی.

بیلدوو (باک): بیل دووکەل.

بیلدوو: بیل پایان. — یی: بیل پایانی.

بیلدوو (باک): به‌م‌یز، به‌م‌یز، هه‌یزرا.

بیلدوش (باک): سه‌ت‌له‌ی داری یا نیتر بۆ شیر تیدا دۆشینی، گادۆش.

بیلدوشدان: بیل دووایی، شووین‌ه‌راو، بیل مندال، ووجاخ کوویر، نه‌زۆک.

بیلدوشه: کەسیکه دووای هەردنی هیچ مندالی له‌ پاش به‌جی نه‌مابێ، کۆردونه‌ه‌ه‌، وه‌جاخ کوویر.

بیل دیان: بیل ددان.

بیلر: چالۆ، ده‌قی، قۆلیت. یاد، په‌ت، ویر، هه‌ز، هویر، به‌یراهی، جیل، هوار، هوشی (ناقل)، له — بوون: له‌یادبوون، له‌به‌یرچوون: له‌یادکردن، هه‌زکردن، فەرامۆش‌کردن، به‌یریلۆ: په‌ت‌لۆ، له — کردن: ژدل نا‌قیتن.

بیلر (ه‌وا، خۆ): بیل. داریکه‌ راست و چه‌پ ده‌چه‌قێترێ یه‌کیک له‌سه‌ری داده‌نیشی یه‌که یه‌که سه‌ری نا‌والانی دۆشینی ده‌گری بۆ نه‌وه‌ی به‌یری بیلدوشی، شوویتی نا‌وال لی‌ دۆشین، دۆره‌مه‌ر، (ده‌ر). به‌یره. (باک). به‌یرکم، تووله، بیلل، وان، کات، چاخی نا‌وال و پاشین، یه‌ک‌به‌یر. دووبه‌یر: یه‌ک‌دان دوودان، مه‌ل‌له‌به‌یردان، پانواندن.

بیلر: بیلنه، به‌یرانه، به‌یته، به‌ به‌یر، به‌ زه‌ین.

بیلر: بیل په‌ووش، بیل نایین، بیل پیواز.

بیلر: وه‌ه‌نیا، (ه‌هو). به‌ه‌نیا، (ه‌ه‌ورا). مه‌یراس، چاک کردنەوه، — ی ناشی. — کردن: په‌قانن، قه‌یاره‌کردن، زیرکردنەوه‌ی دیوی نا‌ه‌وه‌ی به‌رداش و ده‌ست‌پ‌دووی سووانی کەل و کونگرتنی دیواری ووشکه‌ کەلەک، دیوارکردنی نه‌ملا و لای کاریز و گۆپ به‌ ووشکه‌ کەلەک، لی‌دانی زۆر.

بیلر: چاک کردنەوه. گۆپ و به‌یرو چال هەل‌کەندن به‌ پێک و پێکی.

بیلراق (باک): نا‌ل.

بیلر: بیلنه، به‌یران، به‌یته.

بیلر: چالۆ.

بیلر: (باک): یاد، به‌یر.

بیلر: هه‌یوان، بیلایی.

بیلر (ه‌ه‌ورا): به‌یر.

بیلر: کەس‌کەمه، یه‌ک یه‌که، واره‌واره.

بیلر: بیلنه، به‌یرانه، باوره، باوره. وه‌ره. هاتنەوه‌ی نا‌والته‌ له‌نیوه‌ پۆباندای بۆ دۆشین، کۆکردنەوه‌ی نا‌والته‌ له‌نیوه‌ پۆ و نیواراند بۆ دۆشین.

بیلر: خه‌و: خه‌وێکه ده‌ستی پێک‌ده‌ی و هه‌یشتا هوشیشی مابێ، خه‌ماش، له‌خه‌و‌پ‌اچوون، (ه‌ه‌ورا). وه‌نه‌زه‌کوت، له‌به‌یره‌خه‌ودا: خه‌ماش‌بوون.

بیلر: به‌نیوه‌دا، واره، پێگه‌نه، وێقه، هه‌یقه، قه‌یرا.

بیلر: په‌زا: په‌زاگران، ناشیرین، په‌زاتال. زۆردار، زیانده‌ر، بیل نامان.

بیلر: هه‌هان (باد): یادگار، به‌یره‌وه‌ری.

بیرمکھ: چياہڪہ لہنٿيوانی ناودہشت و شاوریدایہ چند چالٿیکی پر لہ نار و گلیٿک چالی بی بنی تیدایہ. کہ قبولی تہخمن ناکری ہمدی تی باوی تا کاتمیرٿیکی ہمدہنگی لیوہدی.

بیرموک (گمر.): (کؤ.) ہنمرشوک، (بار.) ہنمیششوک، قمزوانی وورده، بہداروہرہکشی دہلٿن: بیرموک.

بیرمیشک: بیرمشک.

بیرونامہ: پراویہ، کہ چتی تیدا بنوسری بونہدی لہکاتی پیروستدا وہیادت بیٿنہ، یادنامہ.

بیروو: شمرمن، شمرمیتون، شمرمزار، فہیتکار، کمرو، بی شمرم.

بیرو: جوورہ نہخوشیٿیکی پیستی مرویہ و دو چمشنہ: — ی تہ و — ی روشک، خارش، خورش، خورش، (ہمورا.) والاہنی، (زہن.) گزہنہک، (کہ.) گزہنہ، (پڑو.) پیزوک.

بیروہرٿک (پروا.): خنہگورگہ.

بیرووت: پایتہختی لوہناتیہ (۱۰۰۰) کوردی تیدایہ. پڑوانو، ستیر دو پڑوانامہی کوردی بیون لہوی بہ تیسی لاتینی دہدہچون لہلایمن زانی ناودار دؤکتور کامہرانہ.

بیروورد: پیرو. — ی: پیرو.

بیروفت: گیای. خونجہ. دوہمل، قونیر، توکی ہدی مروقان.

بیرووک (باک.): گیرفان.

بیرووہمت (باک.): بی ترخ، بی قہدر، بی ناہرو.

بیروون (شار.): چولگہیکہ ناری بوشینایی و بؤخواردنہدی لی چنگ نہکوی. — ی: دیوہخانہ.

بیروہان: لہ یادبونی چتیکی کون.

بیروہانہوہ: وہیادکوتہ.

بیروہانی (باک.): یادگار.

بیروہانہن: چالوہلکمن.

بی ڀی (کؤ.): گیایہکہ لہ لاسکی تووتنی دہدی دہکا و لہناوی دہبا، (مک.) کیرکہلگا، کار و پرفتاری بی جی و ناہسند. بی جی، بی شوین، لاڀی.

بیڀی (باک.): جیگای ناڙال لی دوشینی. کاباتیکہ ناڙالآن بدوشی، (باک.) بیڀقان، گیرفان.

بی ڀیش: لووسکہ، بی توک.

بیڀی: بار و جوولٿیکہ لہکاتی مندال بونیدبا بہ نافرہتان ویا بہ ناڙالانی ناووسوہ دہینری، (باک.) بیرین.

بیروہشکی ڀلوی: رجن.

بیڀیفان (باک.): بیڀی، ناڙالڈش. پیاری دہشتہکی.

بیڀیک (ہفتی.): گیرفان.

بیڀی کون: بیڀیتی کون، ناڙال دوشین.

بی ڀنگہ: ہلٿت.

بیڀین (باک.): بیڀی.

بیڀی: نیشتیا، قیز، قیل، مگیز، قیز. — ہاتن. — نہاتن. — کون: دلہلشیوان لہ چتیکی، — کونہوہ: دلہلشیوان لہ چتیکی. — بونہوہ:

بی ڀرنگی: بی چونی.

بیڀوہ (نہردہ.): وہرہوہ.

بیڀوہ: بیرہودی.

بیڀوہخمر: ہوشیتنہ، وہبرخمر، وہیادخمرہوہ.

بیڀوہ: بھوش، ہوشدار، تیگہیشستو. — ی: ہوشداری، تیگہیشتن، یاد، ماوہی بیرکونہوہ، ماوہی یادکونہوہ، ہیزیکہ لہ میتشکدا، کہ چاکر خراپہ لیٿک جووی کاتہوہ.

بیڀوہکون: بیرکونہوہ.

بیڀوہ (باک.): تیگہیشستو، بھوش، ہوشدار، زیرک، زرنک، خاوند دل و دہرون، بوجدان.

بیڀیڀی: تیریر.

بیڀوہ: چت لہیاد دہچون لہ دہمیکدا، لہ بیرچون، فہراموشکون.

بیڀوہنہوہ: دہچونی چت لہیاد ہنٿیگجاری.

بیڀوہخت: خستہیاد.

بیڀوہختنہوہ: خستہوہیادی چتیکی بؤیکہک.

بیڀوہوہ: بیرو باوہ. — ی: بیرو باوہ.

بیڀوہوش: (بوتا.) زہرک، گادوشہ، مانگادوشہ، سہتل.

بیڀوہ (باک.): گیای، پروہکی.

بیڀوہنی: پروانہ: بیرزان.

بیڀوہوہ: بیرفرہقوہ. — ی: بیرفراوانی.

بیڀرک (باک.): بیٿی بفرہ زلیہ.

بیڀرکمر (باک.): بیرہلکمن. (باد.) جولا. لمیرہمر، لہیادہمر.

(باک.) — ی: بیرہلکمن. لمیرکون، لہیادہمر، فہراموشکون.

بیڀرکھن: یادکون.

بیڀرکھون: بیرکھن.

بیڀرکھونہوہ: ہاتنہیاد.

بیڀرکھنی (باک.): جوورہ بوزوویکہ.

بیڀرکون: یاد کیسی یا چتیکی کون.

بیڀرکونہوہ: وورہبونہوہ ہدل لہ چتیکی.

بیڀرک: (بار.) تولہ، (باک.) پکہ، بیڀر، پکک، قہمہز.

بیڀرکولا (باک.): بیرہلکمن.

بیڀرگا: یادگہ، یادگا، بیرگہ.

بیڀرگہ: بیرگا.

بیڀرگ: بیڀر، شوٿیٿیکی تایہتیہ ناڙالی تیدا دہدوشری. خاکمنازی دہم پان و گمرہیہ.

بیڀرم (بار.)، (باک.): زرتچہیٿیکی قوہ و بی ٿنہ، کہ نہ ناری بؤچی و نہ لمہمری ہرات، (پروا.)، (خؤ.) بیرمہ. (باک.) حموز. لیٿی ہن ناری.

بیڀرمہ: بیڀرم.

بیڀرمشک: رجن، داریکہ وہ دارہ بی دہچی نارہقی گولہ بونخوشہکانی دہگیری وہ لمیش شمرہتی دروست دہکمن.

قیزهون، بلووری، مهرمهرشا، پهنک: بهمهشت همر وه بیزی کوردستان دهچیت، سینک، سینه.

بیزا: گیایهکی بونخوشی کوردستانییه و لهنتو شیریزی دهکرت، بهیزا، لهترشیاتی دهکرت.

بی زاف: ترسنوک، بی زاور، کهمدل.

بیزاو: نیوی نیرینه. تنگا، کوهی، ویزار، وهپس، وهپز، جاپس، (همر.) همراسان، (که.) لوس. — بیون: همراسان بیون، وهپز بیون، کوهی بیون. — کردن: همراسان کردن، وهپز کردن. بی ده، بی ده، کوهی کردن.

بیزاوی: همراسانی، وهپزی.

بیزاوی: ناوی نافر تانه.

بیزاله: ترسنوک.

بیزان: (زن.) بیزوکردن، بیزکردن، (پهوا.) لهمرچاو کسوتن، وهپز بیون.

بیزه (پژ.) بیزو. مهگیرانی. جوهره دراویکی بی نرخه.

بیزه (پاک.): زهردهبی، یهکیکه له چوار جوهره کانی دارهبی.

بیزه وو (پهوا.): (مهعا.) جهفهری، (بار.) پیشالو، گوزله، گیایهکه وهکو کهرهوز وایه گه لای ورد و تونی ناییه دهخوری.

بیزه وه (همر.): پزیو، هملوهریو، بیس، ناهمهوار، ناپیک، چلکن، همرار، بی دهست لالت. — ی: وهپسی.

بیزوفا (پاک.): ترسنوک. (پاک.) — ی: ترسنوکی.

بیزوان (همرار.): لهمرچاو کسوتن، بیزلی کران.

بیزووا: لهمرچاو کسوتو.

بیزوکار: جیئوده. (خق.) — ی: جیئو، سووک و پيسواکردن.

بیزوکی: حهمنی بیزیکی شایه ریکی کورده له چای مازییه له باکور ی کوردستان.

بیزوگ: بیزو، مهگیرانی، مژن.

بیزوگهوان: ژنیکه مهگیرانی بکات، مژنهوان.

بی زهان: کپ، خاموش. لال. — ی: کپی، لالی.

بیزو ههفت: دل هملنه گرتن.

بیزوو: (شار.) بابا، مهگیرانی، همرهس. (دهر.) بیزی، (همر.) مگیز، (همر.) بیزا، گیایهکه له نیو شیریزی دهکرت. — کردن: مهگیرانی کردن.

بیزو ب: میکرویتیکه بیینی، چیه، زور دار.

بیزو ب: پووشل، مویج، جاپس. — کردن: بیزان، بیزیان.

بیزو بکار: بیزیاو.

بیزو بکار: بیزیای.

بیزو بکردن: بیزو ب.

بیزو بکار: مهگیرانی کار.

بیزو ههفت: دل هملنه گرتن، بزو خواردن و به تومسوه بزو قسه کردنیش به کاردی.

بیزی: ناوی نافر تانه.

بیزی (پاک.): پهریشان، بیزو.

بیزی (همرار، دهر.): مهگیرانی. (پاک.) رهنگی پهنه بی.

بیزیگ: بیزراو، بیزو بولی کراو.

بیزیان: بیزران، تکان.

بیزیو: بیزو بکردن.

بیزیو: بیزنده، بیزه. به لال به تهنی به کار نابری بخرتیه دوای همر ووشه بیکیهوه دهیکاته بهکهر وهکو: گوزانی بیژ، چیرو بیز. بیتجکه، جگه، بیله.

بیزیو: چتی پزیو و کونکونی ههلا بههلا.

بیزیو: کون، ووتن. دابیزتن. (مروک.) بیوژان، گیایهکه بیکوتن و بیکوش ناوهکی بوز برینی مالانان زور به سووده و کرمی دهکوژی، نهم گیایه له همر ژور تکیش دانری لهمر بونهکی میش و میشوله لی لی نامیتی، دهشی کمن به گزه بونا لال. دووان، ویرانکردن: همر چی بو به ناغامان، کوردستانیان بیزا: ویران و کاوولکرد.

بیزیو: بیزانه.

بیزیو: بیزانه، کورتی چت. دابیزتن.

بیزیو: بیزاندن، لهبیزنگ دان.

بیزیو: بلی، بوپزه.

بیزیو: بیزنده، شو کسهیه داخوری.

بیزیو: گیاندار ی کم شیر له پاش زانی. گرامافون.

بیزیو: ناوی پیاوانه، (همرار.) بی ژن.

بیزیو: دهش (پاک.): گهتیکه گولی رهشی.

بیزیو: کون، ووتن، (همرار.) واتهی. دابیزتن.

بیزیو: (پهوا.) بیتجکه.

بیزیو (پاک.): بیزو.

بیزیو (باله.): بیزو.

بیزیو: سهرند، بیزنگ. بلین، بیژن، بزو گه لی دووه و سیتییه: نیوه بیژن، شووان بیژن، دهنگی جو لیه چت، سهرند، (سوور.) بی ژن، پیاو تیکه ژنی نهی، (باد.) بیوهژن.

بیزیو: بیز، بیزه، شو کسهیه دهووی.

بیزیو: مرازیکه دهغل و دانی پی داد بیزری لهسهرده و شیلگیری کونی گچکه تره، (همرار.) ویتجه، ویزنگ.

بیزیو: بیزنگساز، بیزنگ دروستکار.

بیزیو: قازاخی، بیزه میردی.

بیزیو: ژنی کم شیر.

بیزیو: بیزیلک، (پاک.) پینج، (بابا.) زول، بیزموته، شملوف، بیژی، بیزک، (پاک.) بیزیلک، توخمه ته خیل، توخمه حیز.

بیزیو: جیگایهکه بونا خهفتی لی کوبنهوه. چمنباز.

بیزیو: دهنگه رهقه کانی نیسک یا نوک یا ماشیه، که ناکولین. بهو پارچه رهقانهش دهلین، که له نیو به پروودا هملده کمن و وهکو نیسکی وان. (باد.) بزن یا مهریکه، که بهکیسکی و کاووی ناووس بن و بزن.

بیزیو: (پاک.) بیژیتی.

بیژنی (باد.): زۆڼ، بیژو.
بیژنی (باک.): بیژوتی.
بیژیلهک (باک.): بیژو.
بیس: بیست (۲۰).
بیسم: بی ترس.
بیسمان: بی دولهت، په جال، پپال. چتی زور. بی پی و جی، بی یاسا، ناپتک. — ی: بی دولهتی، په جالی، پپالی.
بیسان: بیستان.
بیسانهوان: بیستانهوان.
بیسه: برویسه، پاوهسته، سینگت فراوان بی، پشوت درژی.
بی سمر (باک، موک.): بی پی و جی. — و یسر: بی پی و جی، بی شوین، بزر، وون، ویتل.
بی سمره: بی خاوند.
بی سمرهقا: بی بهرای، همیشه. — ی: همیشه.
بی سمرهبر: ناپتک، نالۆز، شلیخه. — ی: ناپتکی، نالۆزی.
بی سمرهبن: همیشه. هیچ و پوچ، بی مهغز، ناپتک، تیکل و پیکل. — ی: هیچ و پوچی، بی مهغزی.
بی سمرهپا: بی سمرهپی، ناپتک، نالۆجملۆ، نرم، نابوت. — ی: بی سمرهپی، ناپتکی، نرمی، نابوتی.
بی سمرهپی: بی سمرهبن. — ی: بی سمرهبنی.
بی سمرهقا: بی سمرهپا.
بی سهلا: بی کس، کسپکه هاوار و بانگی بهکس پانهگات.
بی سهولا: نهخویندهوار، نهخونده. — ی: نهخویندهواری.
بیست: (۲۰)، بیس، فیس، (زا)، بیست. تاو، دهم، بیستیک: تاوکی، دهیک، بیستیک: تاوکی، دهیک.
بیشتان: (همه، دهر، بوستان، همورا.) بوستان، (باک.) بیستان، کشت و کیاز، مختی، مختی، مخمخک، سوزیخانهیهکه کالهک و شوتی و خدیار و تریزو و سوزواتی لی بهرمهم دینری.
بیشتاناهوان: بیستانچی، بوستانهوان. — ی: بیستانچیتی، بوستانهوانی.
بیشتانجاپ (خۆ): زوییکه توتی لی بجهقیتری، بیستان یا شیناییکه بهراوی.
بیشته: بوسته، پاوهسته.
بیشته: بهستوک، (باک.) بهستیار، بیستک، گویتگر، گووی پاگر.
بیشتهک: رادیو، گویتگر، بیستوک، گووی پاگر.
بیشتهم: چتیکه لهپلهی بیستمدا بی.
بیستمین: بیستم.
بیسترو: نهوی کهوتوته بهر گووی.
بیشت: (همورا.) ژنیهی، شنهفتی، (باک.) بهیستان. شنهفتن، ژنهفتن، شنوتن، (زن)، فه، دهر، همورا.) ژنیهن، نهژنهفتن.
بیشتنهوه: بهگوری گهیشتهوه، دوباره شنهفتی قسهیهک، که له همر بارهیهکهوه کرابی.
بیشتوک: گووی پاگر، بیستک، تلهفون.
بیشتوون: بی نهستونده، بی کۆلهکه، ناواییکی کۆن و بلند له قسری شیرین.
بیست و یکهکلهی گورانی (همورا.): ۲۱ مانگی نیوهپراستی زستانیه و نهوانی لهسهر کوتراوه: کهری برده سهرکانی کورتانی هیناوه به شانی. بیست و یکهکلهی گورانی نهگهر بهفرنهکهوی، تا قولتهی پانی، گوزان له هیچ نهزانی.
بیستیک (باک.): بستی سهر تهنووری، شیشهی کورت.
بیسکار (خۆ): جنیو فروش، نازاردهر، سزاکار. (خۆ) — ی: جنیو، سزا، نازار، بیسکانی.
بیسکانی (باک.): جنیو، سزا، نازار، بیسکاری.
بیسموا (موک، باک.): بی گومان، بی دلۆ دلی (بی شک). (باک.) بوست. مهکزیکه خۆی تیدا حاشار دهدری.
بی سووچ: بی تاوان. — ی: بی تاوانی.
بی سوژ (باک.): بی بهخت، بی پیمان، پیمان شکین.
بیسووس (باک.): موژدان، شمدان.
بیسی (باد.): ماستیکه تامی تیکچوپی.
بیسمیره (باک.): قوره، پسمیره، بهرسيله.
بیسیم: بی تیل، تلهگرافی بی سیم، بی تل.
بییش (باد.): باریو، بهش. — کردن: بهشکردن. بلی. (باک.) باج، خهراج، بهش.
بییشه: میشه، چم، (همورا.) ویشه، کوواشه. دارستانی چ، دارسان.
بییشه (همورا.): باریو، کومهگی. (شبهه، پژو.) دانیشه، (همورا.) بنیشهره.
بییشه: ناشتی خواز.
بی شمرم: بی نابوو، پوقایم، بی نابوو، کاولی، پووش، قولتشم، کولشم، (باک.) بی فمیت، داشوریگ. — ی: پوقایی، بی فمیتی، بی نابووی.
بییشهلان: جنگل، دارستان، لیر، لیرهوار، بیته، بیسهچخو، شخفل.
بییشهنگ (باک.): گرینوک، نوکسهیه زور بگری.
بی شک: بیشکه، لانک، گاواره. بی سوو.
بیشکه (بابا.): لانک.
بی شو (نرده.): بی شومار.
بی شوو: بی شمار، بی شمار، بیسامان. بیوهژن، بی میرد.
بی شومار: چتی زور و زباند.
بی شووین: بی پی، نادیار، بی جی. — ی: بی جییی.
بی شیر: کم شیر، بیژک، بیژوک.
بی شیر: کم شیر.
بیشی: میته، بیته.

بیژنی (باد.): زۆڼ، بیژو.
 بیژنی (باک.): بیژوتی.
 بیژیلهک (باک.): بیژو.
 بیس: بیست (۲۰).
 بیسم: بی ترس.
 بیسمان: بی دولهت، په جال، پپال. چتی زور. بی پی و جی، بی یاسا، ناپتک. — ی: بی دولهتی، په جالی، پپالی.
 بیسان: بیستان.
 بیسانهوان: بیستانهوان.
 بیسه: برویسه، پاوهسته، سینگت فراوان بی، پشوت درژی.
 بی سمر (باک، موک.): بی پی و جی. — و یسر: بی پی و جی، بی شوین، بزر، وون، ویتل.
 بی سمره: بی خاوند.
 بی سمرهقا: بی بهرای، همیشه. — ی: همیشه.
 بی سمرهبر: ناپتک، نالۆز، شلیخه. — ی: ناپتکی، نالۆزی.
 بی سمرهبن: همیشه. هیچ و پوچ، بی مهغز، ناپتک، تیکل و پیکل. — ی: هیچ و پوچی، بی مهغزی.
 بی سمرهپا: بی سمرهپی، ناپتک، نالۆجملۆ، نرم، نابوت. — ی: بی سمرهپی، ناپتکی، نرمی، نابوتی.
 بی سمرهپی: بی سمرهبن. — ی: بی سمرهبنی.
 بی سمرهقا: بی سمرهپا.
 بی سهلا: بی کس، کسپکه هاوار و بانگی بهکس پانهگات.
 بی سهولا: نهخویندهوار، نهخونده. — ی: نهخویندهواری.
 بیست: (۲۰)، بیس، فیس، (زا)، بیست. تاو، دهم، بیستیک: تاوکی، دهیک، بیستیک: تاوکی، دهیک.
 بیشتان: (همه، دهر، بوستان، همورا.) بوستان، (باک.) بیستان، کشت و کیاز، مختی، مختی، مخمخک، سوزیخانهیهکه کالهک و شوتی و خدیار و تریزو و سوزواتی لی بهرمهم دینری.
 بیشتاناهوان: بیستانچی، بوستانهوان. — ی: بیستانچیتی، بوستانهوانی.
 بیشتانجاپ (خۆ): زوییکه توتی لی بجهقیتری، بیستان یا شیناییکه بهراوی.
 بیشته: بوسته، پاوهسته.
 بیشته: بهستوک، (باک.) بهستیار، بیستک، گویتگر، گووی پاگر.
 بیشتهک: رادیو، گویتگر، بیستوک، گووی پاگر.
 بیشتهم: چتیکه لهپلهی بیستمدا بی.
 بیستمین: بیستم.
 بیسترو: نهوی کهوتوته بهر گووی.
 بیشت: (همورا.) ژنیهی، شنهفتی، (باک.) بهیستان. شنهفتن، ژنهفتن، شنوتن، (زن)، فه، دهر، همورا.) ژنیهن، نهژنهفتن.

بئى شىل (باک.): ناپتىک، ناجوان، ناپوخت.

بئى عاز: کىسىگە لە ھىچ چىتىك پەندە ۋەرنە گىرتت. — ى: پەندە ۋەرنە گىرتن.

بئى ھەمرا (ھەمرا.): بەدھەمرا، ناپىرۇزى، بەدھەمرا، شوم، بئى كەلەك.

(ھەمرا.) — ى: بەدھەمرا، ناپىرۇزى، بەدھەمرا، شومى.

بئى ھەمرا: بئى كار. — ى: بئى كارى.

بئى ھەمرا (باک.): بئى شەمرا، بئى ئاپرۇ، ۋوقايم. (باک.) — ى: بئى

شەمرا، بئى ئاپرۇ، ۋوقايم، ئاشايانى.

بئى ھەمرا (باک.): ئاپرۇ، ئاشايانى.

بئى ھەمرا (باک.): كەپ، لىوت، دىن.

بئى ھەمرا: چىتىكە بىر ۋە قىل نەپىر.

بئى ھەمرا (باک.): كاپرا، ھەمرا، ۋانىك، ھەمرا.

بئى ھەمرا (باک.): ئاشايانى.

بئى ھەمرا: بىر، ئاشايانى.

بئى ھەمرا (باک.): كەپ، لىوت، دىن.

بئى ھەمرا (باک.): ئاشايانى.

بئى ھەمرا (باک.): قور، جى يا كۆمىگە، كە لە بەزىنىك قولىرى.

بئى ھەمرا (باک.): بىكەس، بئى خاۋەند.

بئى ھەمرا: بئى زاد.

بئى ھەمرا (باک.): بئى بىچىنە ۋە بئى پەندە.

بىك (باک.): دارە.

بىكار (باک.): پەندە.

بىكار: بئى ھەمرا، بئى نىش، (باک.) ھەمرا، گىرەنشەن، چىرە،

ۋولۇر، پالوتە، ھەمرا، بئى ھەمرا. بئى ھەمرا،

چىرە، پىشودان، بئى نىش، بئى كەلەك، خاۋى.

بىكار: ھەمرا، تەمبىل، كەپ، سىست، شەپەتە، بئى ھەمرا، خاۋى،

تەمبىل، ھەمرا، تەمبىل، كەپ، سىست، شەپەتە، بئى ھەمرا، خاۋى،

بىكەس: بئى پەندە، بئى پەندە، قەلەندەر، بىدەر. ھەمرا، بىدەر،

نىشمان ھەمرا، كوردى سىلمانى بىدەر، ھەمرا، نىشمان، ھەمرا،

بئى ھەمرا، كوردى سىلمانى بىدەر، ھەمرا، نىشمان، ھەمرا،

بىكەس (باک.): چىتىكى بە پىشودان ۋە پىشودان ۋە پىشودان.

بئى ھەمرا: ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكار (باک.): ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس (باک.): ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس (باک.): ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بئى ھەمرا: ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس (باک.): ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس (باک.): ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس (باک.): ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس (باک.): ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس (باک.): ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس (باک.): ناپتىك، ناساز، نەگىنچاۋ، بئى جى. — ى: ناپتىكى،

ناسازى.

بىكەس: بەگ، پىدە ۋە تەنچىيە.

بىكەس (باک.): ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

ۋاىە بەلەن كورتىرە.

بىكەس: سۆز، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بىكەس: بەگ، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا، ھەمرا.

بیلله‌هان (که): پیشکی گیاهه‌لک‌مندی.
 بیلله‌هان (دهر): پیشکی گیاهه‌لک‌مندی.
 بیلله‌هان (هه‌ورا): شوگرده، سول سوله، جووره دوپشکیکی زور بچوکه.
 بیلله‌هان (موک): خورتن گهرم.
 بیلله‌هان (خورتن گهرمی).
 بیلله‌هان (مخالیکی گهره‌یه له خاکی نمرده‌لانیدا.
 بیلله‌هان (موک): گیاهیکی گه‌ل‌پانه گولتی ووردو زهرده، گوله‌کی بیلله‌هان تمنا گولیکی ووردو و بلوره، ده‌کرته گزره بۆن‌ل‌ان.
 بیلله‌هان (نمرده): گیاهیکی تاله.
 بیلله‌هان: بیلله، بیلله‌ی چاو.
 بیلله‌هان (کیتلانی بنی دار و دره‌خانه له بهماراندا.
 بیلله‌هان (کوزمالی بن دار و کیتلانی، شیکردن‌ه‌ی بنی دار و دره‌خان.
 بیلله‌هان: بیللی گچکه.
 بیلله‌هان (باک): لای بیللی، گنجی گیل و گوج و هیل.
 بیلله‌هان: کسکیکه به بیللی کار بکات، بیللی‌چکه. — ی: بیللی کارکردن.
 بیلله‌هان (هه‌ورا): (موک) کفه.
 بیلله‌هان (موک): واتا بیلله‌هان دانا، به‌هاری کوردی کرماشانییه، جیژنیککی نه‌توایه‌تی کوردانه که له (۴۵) ی زستانیدا ده‌کری.
 بیلله‌هان (نمرده): سهرچاو‌ه‌ییکه له بهماراندا بۆت‌توه.
 بیلله‌هان (هه‌ورا): کانیه‌که به‌ماران بۆته‌توه، کوریره‌کانی، به‌هاره‌کانی.
 بیلله‌هان: داوه‌ت و گو‌فندیکه فه‌قی و سوختان ده‌یکمن و تیدا هه‌ل‌ده‌پهرن.
 بیلله‌هان: بیللیکی دارینی کلک کورته ناردی هیل‌ده‌فرو یا جوالی ده‌کرت.
 بیلله‌هان (باک): کلۆ، کولۆ، کریست، بلسور. (باک) — ی: کلۆسی، کولۆسی، بلوری.
 بیلله‌هان (باک): جووره هه‌رمیه‌که.
 بیلله‌هان (باک): بیللی لوقه‌لوق، پۆشتان بیللی گورگه‌لوقه.
 بیلله‌هان: بیللی چکۆله.
 بیلله‌هان (باک): جووره هه‌ل‌پهرینیکی کوردیه به‌دهم گۆزانییه‌هه. سبرود، گۆزانی قوتابخانه.
 بیلله‌هان (باک): هه‌ل‌پهر، سبرودبیل.
 بیلله‌هان (باک): هه‌ل‌پهر، کسکیکه سه‌مایه بکات و گۆزانی بیل.
 بیلله‌هان: ترس، سام، په‌روا، باک، بووم، (هه‌ورا) چینی باوکت بیل: له‌لای باوکت بووم.
 بیلله‌هان (باک): به‌دخو، پروگر. (باک) — ی: به‌دخویی.
 بیلله‌هان (باک): بیلله‌هاری، قه‌پاقه.
 بیلله‌هان: نه‌خوش، ناساز، ناساخ، نساخ. نیوی کورانه.
 بیلله‌هان: نه‌خوشمان. — ی: به‌ماره‌وانی، نه‌خوشه‌وانی.
 بیلله‌هان: به‌مارستان، نه‌خوشخانه.

بیلله‌هان: به‌مارستان، به‌مارسان، نه‌خوشخانه.
 بیلله‌هان: نه‌خوشی، ناساخ، ناسازی، نساخی.
 بیلله‌هان: بیللی مز، بیللی کاله‌دپانه.
 بیلله‌هان (پۆژ): نیرینه‌که هیلکه‌یکه گونی نه‌مایه، (باک) به‌مرخ یا کاریله‌یکه بیللی دایک بیل. — ی: نه‌یونی هیلکه گونیکی نیرینه، بیللی دایکی کار و به‌مرخ.
 بیلله‌هان (نمرده): فیسار، هه‌رامه، واتیک، هین.
 بیلله‌هان (نمرده): سیگۆرته.
 بیلله‌هان: بیللی تام.
 بیلله‌هان: بیللی تامی.
 بیلله‌هان: بیللی میشک، گیل، گیل، گوج، بیللی مه‌غز. — ی: بیللی میشکی، گوجی.
 بیلله‌هان: بیللی میشک، گوج. — ی: بیللی میشکی، گوجی.
 بیلله‌هان (باد): بوومه‌ل‌ه‌ره.
 بیلله‌هان (باک): پروگر، مۆن، غمگین.
 بیلله‌هان (باک): بیللی مگیز، بیللی نیشتیای. — ی: بیللی مگیزی، بیللی نیشتیایی.
 بیلله‌هان: بیللی بیرمشک.
 بیلله‌هان (باک): بیللی فرشک، ناپایداری. (باک) — ی: ناپایداری، بیللی فرشکی.
 بیلله‌هان: قمزوانی به‌وشیله.
 بیلله‌هان: بیللی توک، بیللی پرج، سهرتاووسی.
 بیلله‌هان (باک): بیللی مۆن، ژنی بیللی مۆن.
 بیلله‌هان (باک): گه‌وره، پان. (باک) — ی: گه‌وره‌یی، پانی.
 بیلله‌هان: بیللی گیل، گوج. — ی: گیل، گوجی.
 بیلله‌هان (فه): بیللی، (پۆژ) بیللی ژیر ناو، له‌گۆماندا به‌مه‌له به‌ین ناویدا پۆشتان (بیلله‌ی) هیل‌ده‌لین.
 بیلله‌هان (موک): بیللی، بیللی، بیللی دووم و سیتیمه له‌باری گه‌لدا: نیتیه وهرن، نه‌وان بیللی. (کۆ) گه‌ورو، تینتینۆکه، نه‌موک. (باد، بار، گهر، په‌وا): پشو، ووجان، سانه‌هه. — دریز: پشو دریز. — ی: خوه‌دان: پشودان، ووجاندان. (په‌وا): ناسوده‌یی، کات، ده‌م، چاخ، گاف. — یکی: ده‌میکسی. (هه‌ورا، باد): بیللی، بیللی. — دار: بۆندار. — کرن: بۆنکردن.
 بیلله‌هان (باک): هه‌میشه، بیللی به‌انه‌هه.
 بیلله‌هان: کسکیکه چاری تیز بیل و چتی باش بیللی، وینا، ناگا.
 بیلله‌هان (باد): جووره هه‌نجیریکه.
 بیلله‌هان (باک): په‌روشدار، خه‌مناک.
 بیلله‌هان: بیللی ناو، نادیار.
 بیلله‌هان: تینتینۆکه، قورقوراکه، بیلله‌قاقا.
 بیلله‌هان: به‌ستنه‌هه.
 بیلله‌هان: بارکردن، وولاخ به‌ستنه‌هه.

بیناندهوه: دیتنوه، دژینوه، بستمهوه.

بېنلو: بې ناڅ، بې نیتو، گومار.

بې فلوکه: که سیکه له روکاردا ده لږمه ند و لږمه وده پووت و همزارې.

بې فلو: بې ناڅی، گومانوی.

بې فاهی: بې نایی، پووناکي، پوونایی.

بې نای (همورا): بستم، بستمی، بستمی ناو.

بې نایی چاوان: مېس له خوردايه، خوردا، پوونایی، پووشنی چاو، سوما، چاو، دېده.

بې نه: بې نه، بې نه، بې نه، (همورا،) باوه رږ، (شبهه،) پوژ، (باره،) همه، (بروه رږی).

بې نه (موک): به پشو خورادنهوه بې نای ناویدا به مېله پویشتن، (کو)، بناو، (باک)، بېن.

بې نه: دیتن، دیتار، بېنار.

بې نه کار: بې نه کار، (باک)، جوړه هنجیریکه.

بې نه کار: نمر که سیه بې نه ده کات، (باک)، ناروزومنه ند. — ی: بې نه کړن، (باک)، ناروزومنه ندی.

بې نه و: بې پنا، همزار، بې دالده، قلمندر، نیوی نیرینه. — ی: بې پنايي، بې دالده.

بې نه وېسته: بې نه وېسته، که یږ و به یږ، هاتوچو، دهرده سمری.

بې ن بېن: جار جاره.

بې ن قهنگ: پشو تنگ، همناسه تنگ، بې سمر.

بې ن (باد): بې ن.

بې ن دار: بې ن دار. — ی: بې ن داری.

بې ن دان: پشودان.

بې ن ده (باک): همرا، خمرمان، (باک). — ی: دوو هینده مسسته دان (ده غل).

بې ن ده: بندرخه.

بې ن ده رږ: پشود رږ، به پشو، سینگ فراوان، — بون: به پشود رږ. — ی: پشود رږی، سینگ فراونی.

بې ن دن (خو): بستم.

بې ن دوش (باک): بې ن دوش.

بې ن شک (بار): وه نه رږ.

بې ن فوه: (باد)، بې ن فوه، به چیکلده، پشود رږ.

بې ن فوه: بې ن فوه. — ی: بې ن فوهی، پشود رږی.

بې ن ک (باک): بې ن.

بې ن کورزیک (باد): بون کوروز.

بې ن ک: بېن، پشو، همناسه.

بې ن کړن: خولامه ی هیندی چت، چمنده همناسه یی کی دوو رږ رږ.

قور قور اگی کی سیکي گرتن.

بې ن فاهی (همورا): بې نو رږی ژنان.

بې نووېژ: ناپاک، پېس، پېسار، خورتنکه فتگ، ژنی: — ټیکو توو، مېهک، کنج. — بون: ټیکو تن، — ی: ټیکو تن، مېهک، بون، کنج بون، بیساری، خورتن کهفتن.

بې فلیز: تېروپ، خاوه ند ده ستلا ت، ده لږمه ند. — ی: تېروپ، ده ستلا ت داری، ده لږمه ندی.

بې نین: بستمی وولاخ و بارو نیتو، (پهوا)، بستمی ناو، پېشگر تنی ناو. دیتن، له مخو: — له مخو ادیتن، په مومون، په مومون، بې نه: تماشا که.

بې نین: دیتن، چاو ټیکو تن، بستم.

بې نینه و: دوو باره چاو ټیکو تنه و، دژینوه ی چتی گوم بوو.

بې واده: نه خوراز تراو، بې نه تنگ، بې کات.

بې واده هاتن: بې دهنگ هاتن.

بې وار (باک): بې شویتن، بې جیگا، وه جاک کووېژ، بې مندا ل، نه زوک.

بې واری: بې شویتن، بې جیگایی.

بې و: بې ژن و بې شوو: بې و مېر، بې و ژن.

بې و (فه): بې و ژن.

بې و پیاک: په بې، بې ژن.

بې و پیاو: پیاو ټیکو ژنی نمایی.

بې و مچ: مړی گیل و گومج و بې کلک.

بې و هفت: کاتی ترس و تنگانه و به، نیو شموی مه چو دهره و. کاتی پوژ او ایه، نیو اوه، خور زهره، زهره مایی، بې دهره فت، بې په رږ، بې دهره س. — ی: له کاتی پوژ او زهره په رږ.

بې و هری: بې بهش، بې باره.

بې و هژن: بې شو، (سور)، بې ژن، ژنی، ژنی که مېر دی مردی یا نمایی.

بې و ټیکو ش: ټیکو شین و ده لای بې و نه بې ژیانی خو ی و به خیتو کړنی مندا له کانی.

بې و سیر: (همو،) همورا، (پهوا)، مایه سیری، باوه سیر، (باک)، بهواسی.

بې و هس (باک): بې هیز، بې تین.

بې و هره: بې نارام، نانارام، جیکنه.

بې و له: کورده له بهراز و وورچ و گرجیله سکه، کورده له، کوتک.

بې و له فت: په وانه: بې و له فت.

بې و مېر: پیاو ژنی نمایی.

بې و (جا): بې پووش، بې زیان، بې نازار.

بې و و: تمور، بفر، (باک)، بهر، بوور.

بې و که (دهر): موزانه ی ووردی به نییسه، جوړه زینده واریکی وورد و په شه، هر چتیکی له لکه و خوری دروست کړی ده یخوا.

بې و له: بې و له.

بې و له ت: شوم، نه گیت، همزار، نابوت و پووت، بې و له ت، به ده خت.

بې و له فت: همزاري، شوم، نه گیت، نه ماتی، به ده خت، کورد بې و له فتی گرتویه.

پهوا

بی ټوهمیرد: بی ژن، پایوټکه ژنی نمایی.
 بیولگ: داری ووشک.
 بیوفه: بیت و نعبیت وای کوتوه.
 بیویژان (گمر): مټویژان، (باد). گیایه کی بوټخویشی کوتستانی بهاریه.
 بیویژان (بابا): گویا گیایه کی بوټ ناخوشه مار حمزی لی ناکات و کلچی زورتر لمبردهمی کونه کیدا سوز دهی.
 بیه (باک): بی، بهی.
 بیهن (باد): پشو، همناسه.
 بی هونا: تاقانه، کمیاب. — یی: تاقانهیی.
 بی های: نمانی.
 بی همران (همرا): بی کار، بی فرمان.
 بی ههلمر (باک): بی هاوشان، بی هاوتا. — یی: یه کیتی، بی هاوشانی.
 بی ههلمر (باک): بی هاوشان، نایاب. — یی: بی هاوشانی.
 بی ههلمر: یه کتایی، بی هاوشان.
 بی ههلمیر (نمرده): گمرچک، به تو و داره کی گمرچکی ده لټن.
 بی ههلمس: بی کیف. — یی: بی کیفی.
 بی ههلمش (باک): بی هوش.
 بی ههلمشی: بی هوشی.
 بی ههلمش (باک): که پو.
 بی ههلمش (باک): پشو، حساسنره. بون.
 بی ههلمش: بوندان، پشودان.
 بی ههلمش (باک): پشماندن.
 بی ههلمش (باک): پشمن، پشمن.
 بی ههلمش (باک): پشمن، پشمن.
 بی ههلمش: پشودان.
 بی ههلمش: بی سوز، بی کدک، بی خود، بییت. — یی: بی سوزی، بی کدکی.
 بی ههلمش (باک): بی، بهی.
 بی ههلمش: کاس، بی هوش، کمبیر، بی خود، بی بیر، فراموشکار. بی ناقل، کم خیره.
 بی ههلمش: له موش چورن، بی خودبون، له موش چورن.
 بی ههلمش: دهرمانی بی هوشی.
 بی ههلمش: بی هوشکمر. — یی: بی هوشکمری.
 بی ههلمش: بی هوش بون.
 بی ههلمش: بی خود کردن.
 بی ههلمش: کاسی، بی خودی، بی بیر، گمشکه، له موش چورن.
 بی ههلمش: حیز، بلخ، نابلد، بی کار.

پ: تیپتیکی نایبی کوردیه.
 پا: (لر، فه، همرا، دهر، پو، زن). پی، لاق، قاج، قور.
 (همرا). بسو. — رهنکه: به رهنکه بن. — دیوار: بندیار، ریشه (نامی). — نمدی، پای، پله. پیته کی تفنگ و دهانچه، سیه، ماشه، رکتیف، نامد. پیچک، پای، پاچک. (موک). بر، قام، لمباری چوم و زیناندا به کار دهری بسو مرجه پی بیگاته سوزوی: — دان: بردان، قامدان. — دده: برده، قام دده. — نادا: برنادا، قام نادا. (باد). مراژکه پو خوشکردنی سوویندی به کار دهری: پاسمری باقی خوره کم نمراسه، (باک). بش، باره، پشک.
 پاهلمش (نمرده): تهختی ژیری پی جولایانه، پاکیره.
 پاپ (باک): دنگ، زرينگه، تهقه.
 پاپ (نمرده): دلدار پی.
 پاپره (همرا): دهری، پاپری.
 پاپره (نمرده): پاوه جی، وایدا.
 پاپری (همرا): دهری، (دهر). شوال.
 پاپره می ده کاهان: له خوشی و کیف و دماغ پی وه زهری نه کموتن، که یف خوشی، شادمانی.
 پاپس: پاپست.
 پاپست: پاپس، پاپند، پیروبو، گرفتار.
 پاپستی: پاپسی، پاپندی، گرفتاری.
 پاپن: پاپند.
 پاپند: کوت، پوتند، پوتن. پوتند کراو، دیل، نیخسیر، گرفتار. پاپشند، پی بند، پوتند، پوت یازنجیر که له دهست یا پی پی دهری ستر پتیره.
 پاپنی: پاپندی.
 پاپندی: توشی، گرفتاری.
 پاپه کاهان (نمرده): لاق تیک نالان.

پاڤموی (فه.): جیازی هوکان.
 پاڤم (فه.): پیلو له می.
 پاڤلقه (دەر.): پلیکان، پلهکان.
 پاڤوس (هورا.): پی ما چکار.
 پاڤوسی (هورا.): پی ماچکردن.
 پاڤیل: پی یتل، شرتن پی یه یک یتل له یتلکاریدا.
 پاڤ (باک.): باب، خلته ی چتی خواردنمه له بی کاسدا.
 پاڤا: بۆ مندالیک به کارده بری، که تازه خمریکی پی هملگرتن بی، واتا همرسته سهری و پی بگره. سوپاسگوزار، منی کار. ناچار. — بیون: ناچار بیون. (لو.) باپیر. گموره ترین زانی نایینی فله و دیانان، لمروما دادنه شتی و نووتنری عیسیایه. پایدار، پاینه.
 پاڤاجانه: پاڤجانی.
 پاڤاجینه: په یژه، جیتییه له دیواری بیران ده میلدنریتسه بۆ هاتوچوکردنی ناویره که.
 پاڤلخ (نمرده.): کلاریکی رهش و تووکنی عه جممانه.
 پاڤلشی (فه.): پیخواس، پی خاوس.
 پاڤلشی (فه.): پیخواسی، پی خاوسی.
 پاڤلجانه: جووره پیلاریکی ناوژوونمداری مندالانهیه.
 پاڤلجانی: پاڤلجانه، پاڤوچی مندالانهیه.
 پاڤلست: پی پست.
 پاڤلستی: پی پستی.
 پاڤل: لکه باریکه کانی خوارده ی دارودره ختانه.
 پاڤلجه: په یژه.
 پاڤله (نمرده.): دهر پست، دهر پند. گمروک، گمپ، وهدو کومتو، پشکیتنر، داخوواز، داواکار، بشموتدا گمپ. گمران، وهدو و شوتن کومتن، پشکیتن.
 پاڤک (باک.): بی نمرمار، بی پایان، بی دوایی.
 پاڤل (نمرده.): وهج و ورده که لاییکه له ژیرلق و که لای گموره دا دهری دهکات.
 پاڤوچ: جووره پیلاریکه وهک پانی بهرز ژنان له پیی دهکمن، پاڤوچه.
 پاڤوچه: پیچله، (باک.) چاروخ، پاڤوشی مندالان، پی بهجانی.
 پاڤوژ: کشتی گموره ی ده ریایه، که به ناگر دهر وات، ووشه پیکی فرهنسییه.
 پاڤوژوان: کسیتکه، که پاڤوژ لی بخوژی.
 پاڤوش: ناوه لکراس. پی پوش، سؤل، کمروش، پالا، پیلو، پیتاو، پیتلا.
 پاڤوشکه: په پهره، په پکه، (پوژ، که.) مار، که پیچ — ی کردوه.
 پیچ بخوات ده لیتن — ی کردوه.
 پاڤی: شوقار، سیخوچ. پشکیتنر.
 پاڤیلده (نمرده.): پیاده.
 پاڤیلسلوین: بریتییه له پوشین و چاقو و چانندن له چتیک.

پاڤوژ

پاتوز

پاتیل

پاتیل (نمرده): مەنجەلۆک، مەنجەلۆکە.

پاتیل (نمرده): مەنجەلۆک، دەست مەنجەل.

پاتیلە (دەر، دزە): دەست مەنجەل.

پاجا (نمرده): بەیدە کجاری، بەجارتکی، تێکرا.

پاجە (باک): پەنجەرە.

پاجەچی (باک): پەنجەرە ساز.

پاجەلە (نمرده): فرخە.

پاجی (پۆژ): پی جی، جی پی.

پلج: (موک، باک) پارچ، زەنگەن، چتیکە وەکو تەمشووی بەلەن تەسکترە و دەسکی دارە و زەوی پی هەلە کۆلەری هی کورت و گچکەش بێناش بەکاری دەبا. (باک) پاچ. کەوای چوار داوین، کەوا، کورتەک، کولەجە.

پاجال: پیتچال، چالی جۆلایی و ناسنگەری.

پاجە: سەرو پی، کەللەموی، کەللە پاجە، سەرو پی ناژالە، کە دەکرێتە شۆریاو گیپە، پارچە.

پاجەبەند (باک): پاوەند، پیتەند، چتی پی بەستەن.

پاجەچی: سەرو پی فرۆش، پاجە فرۆش.

پاجەقۆلی (نمرده): پاشقۆل، پشتهپا، پادان.

پاجەکۆلە: جوورە پاچیکی چکۆلە و دەمکۆلە ناودێراوی باخچانی پی شێ و بژاردە کری. — کردن: شێ کردنەوی دێراو و بن شیناییانە بۆ بژاردنی.

پاجە شووال (نمرده): دەلینگی دەری.

پاجرا (نمرده): چرادان، پی چرا.

پاجرکێ (نمرده): پی چرکە.

پاچقان (باک): وەرگێڕ، پیتچقان.

پاچقە: وەرگێڕە. — کرن: وەرگێڕان.

پاچقەزان: پاچقان، وەرگێڕ.

پاچک: پیتچک، پی، پا، قاچ و قۆل. (باک) پەرۆی کۆن، دەسگرە، دەرگرە، کۆنکە، جلکی شوروو و پو دپاو.

پاچکاری: کارکردن بە پاچ.

پاچکە (پۆژ): پیتچکە، تەگەرە. تاپە.

پاچکەقورسی (نمرده): پیتچکی کورسی.

پاچکەمناوزک: پاچە و ریشۆلە.

پاچناڤ (باک): ناوی خواستراوە.

پاچوولکە: پاچی گچکە.

پاچیک (باک): جۆرە گاریتیکە ناخویری و دەدریتە وولآخان.

پاچین (پۆژ): هەلپاچین، داپاچینی لکسی پزوخراوی درەختان. پاچینە (لەر، فە): پلەکانیتیکە لە قوڕ، بەرد، گیتچ، چیمەنتۆ، خشت و نیتەر دروستکراپی بۆ چوونە سەریان. (پۆژ) پاپاچینە، نەردیوان، پەیزە.

پاچینەو (پۆژ): هەلپاچین. بێنەوی ناژالان.

پاچینەوێ قەختەوچویی (فە): نەردیوان، پەیزە.

پاچینەوی دار: نەردیوان، پەیزە.

پاخ (زا): پەرۆ، (باک) ترس.

پاخاڤ (باک): مێژە، سەرنج. ترس، ووشیاری،

پاخەسوو (پۆژ): بەریوک.

پاخەل (گەور): باخەل.

پاخەند (باک): پاقتوت.

پاخروا (هەورا): پیتخاوس، پاپەتی.

پاخەقن (نمرده): پی خستەن، لەپی کەرتەن، ماندروویون.

پاخل (باک): پاشل، باخەل، گیرفان. نیتوانی سینگ و باسکییە، باغەل.

پاخل: پاخەل.

پاخلیسکان: پی خلیسکان، تووشی گوناھ و کاری ناپەوا هاتن.

پاخلیسکیان: پی خلیسکان، پی خزان، پا خلیسکان.

پاخوڤ: کای درستی لە ناخوڤ و توورە کەدا ماوەیە، کە پاشماوەی لەوێ وولآخانه و نیتەر ناخوڤن. چەوڤ، پاشمانە.

پاخووا: (پۆژ) دەغلیتیکە بە گێڕە یا بە جەنجەر کۆترایی بەلەن هیشتا کۆ نەکرابیتتەو سەریە کتری و شەفە نەکراپی. (پۆژ) پاخووا. پیتخویسک قوڕ، تۆپیک قوڕ یا گەنم. (باک) تەختە پیتیکی پیتچکەدارە بە وولآخەرە دەبەسرتتەو چتی قورسی پی دەگۆزرتتەو.

پاخووشە (نمرده): پیتخوست، پاشیل، زەویسکی تەر، کە لە بەرزۆر پیتخوستکرانی ووشک بوو پیتتەو.

پاخۆل: (پۆژ) بیتلی بەفر مالتییتی. تەختە پیتیکی خلیسکی لەسەر بەفری پیتدە کری، عەرەبانەوی سەریفری، (پۆژ) تاخووک.

پادار: پیتدار، بەپی، خاوەندەپی، خاوەند پا. پایەدار، پاوەجی. گیان لەبەر تیکە بە پیتیان بێوانی سەوا. (نمرده) قەدی داران و کۆلە کە پی تەستوور. کۆلە کە. پایەدار.

پادارافە (نمرده): پوولتیکە بۆ مانەو لەخواوەند مالا و سامان وەرە گیریت.

پاداش: پاداشت.

پاداشت: تۆلە چاکە دانەو، قەرەبوو، قەرەوی، نیزا.

پاداشت بەدی: سزا.

پاداشت خامی: نیزا، قەرەبوو، قەرەوی.

پادان: بێکردن، بێدان، بۆبۆاری چۆم و زییان بەکارەبیری پی بگاتە زەوی وەکوو دەلین لێرەدا پادەدا یا پانادا واتە بێدان و بێنەدان، پیدان. پی لیدان، کەمدان، دزین.

پادانە گەز: پاداری، پایەداری، خردداری، پاگژدان، ویستان، خۆگرتن.

پاداو (نمرده): جوورە داوێکە لە تامووسک مووی یال و کلکی چارەوی دروستدە کریت لە دەشت و چۆل و چیا پاندا دەنرتتەو، تەلە، تەپکە. پادەرەلمو: بەشپراو، پی بەش.

پلاوه‌شت (نمرده.): زهوی و دهشتیکه، که له داوتنی کیسو و شاخاندا هه‌لکورتی، پیدمشت پیتی بالندهی پیوه دهبی له‌کاتی چینه‌دار ناتوانی بفری. — ی: دهشت، دهشتایی.

پلاهو: پاکار، شاگرد، دست و پیوه‌ند.

پلاش: به‌ناوبانگ، چیره. شه، شا، شاه، میر، پاشا، خونکار، خسرو، کهی، که‌سیسر، کیسرا، پایه به‌مرزترین سمرزکی ده‌لنت.

پلاشایی: میریتی، خسرویتی، پاشایه‌تی.

پلاشایی: میری، خسرویی، پاشایی.

پلاشک: دنگ، برنج‌کوت.

پار: سالی رابردو، پاره‌که، سالی پار، ماشمر. (پۆژ.) گلۆله‌ی بـن و ده‌زور، (باک.) بمش: پارانیژی: به‌شه‌که‌ی تریشی. — کرن: به‌شکردن. پشت، پشتموه، ژپارار: له‌پشتموه. که‌لاف، دهسته، که‌لافه.

پارازن: پاراستن، (دهر.) پاریزانن، پاریزتن، پایین، (باک.) چناندن، چه‌پالەدان، له‌زیان دوورخستنموه‌ی چتیک. خۆلی: — (باک.) خووه‌لی چناندن، لی‌وو‌شیا‌ریبون. خۆ: — خووه‌دان نالیکتی.

پارازک (باک.): کیشکچیتی.

پارازۆ (باک.): پاریزهر، کیشکچی.

پاراستن: پارازتن.

پاراسوو (باک.): پراسوو.

پارافموه: نزا، تکا، (دهر.) پارپانموه، ناوردانموه، نمرانموه، (همو.) شکامشاک، (همورا.) واپانموه، له‌بهر گمریان، لالانموه، (باک.) لاشارک. له‌بهر: — له‌بهر مردن، به‌قوربانبون، لالانموه.

پارافندن (پەر.): تمنها بۆ پالوتی ناوی کوویه و گۆزه و چتی له‌گل دروستکراو دهبی که‌ناوی ده‌ده‌لین، ده‌لاندن.

پارافندموه: لالاندنموه.

پاراپ: (همو.) موک، سیور. تیراو، ناودار، تمپوتازه، پهن‌گن، دۆی تینویتییه، ناودار، به‌راو. — بیون: ترهان، تیراویون، ناودا‌ریون. — کرن: ترهاندن، ناودان، ناودار کردن.

پاراپی: ناوداری، تیراوی، تمپوتازه‌یی.

پاره: پوژ، دراو. (خۆ.) پاروو، به‌لأن له‌گه‌ل‌نان و چیشته به‌کارده‌بری و ده‌کو — یک‌نان. تیکه، پارچه، کوت.

پاره‌پاره: پارچه پارچه، تیکه تیکه، کوتکوت، دراو، (همورا.) له‌وی.

پاره‌پووس: پوس پاره.

پاره‌پیس: بریتییه له‌مرۆفی پۆژ و قزچۆک و چرووک.

پاره‌خفت: له‌تکه خشت.

پاره‌دار: پوژدار، دراودار. — ی: پوژداری، دراوداری.

پاره‌س (نمرده.): په‌ی، پاگا، بن‌بیرو ناوان. جی پییه له‌کمناری بیران بۆ چورنه‌خوار و هاتنه‌سمره‌وه.

پاره‌که: پار.

پاره‌که‌ری: پینه‌که‌ری: به‌یار و پینه‌گمری.

پاره‌که‌و (نمرده.): بارچۆکه.

پاراسو

پاره‌که‌وو (باد.): پاره‌گۆپره‌وه.

پاره‌وو‌پارۆن: پشک ناویرتن، (پۆژ.) چشنه.

پاره‌وکه: پارچۆکه، مندالیکه تازه پیتی هه‌لگرتی.

پاره‌هه‌لکمر: خرویکل، کلافه هه‌لکمر، که‌لاف هه‌لکمر، چه‌رخ‌ی ده‌زور هه‌لکمر.

پارهار (باک.): گیایه‌که، په‌لپینه.

پارت: دهسته، کۆمه‌له.

پارتی: ده‌سته‌بندی، به‌ندیاری پارت، کۆمه‌له‌ی، لاکوشکه، هموا‌خووا، پاریزگار، برادر، ده‌ستبرا.

پارچ (نمرده.): پاچ.

پارچه: کارتک، ساد، کووی، چینی، برکه، کمرتک، تیلمه، تیکه، ژهنیک، پچ، فەلق، لعت، کوت، له‌ه، له‌تک، تیکه، جهنه‌که، جزار، ده‌رقەل، دۆن، زۆلاک. چوون، چزال، کولک، په‌تۆز، کالاً، والا، ماوت، چۆخ، قوماش، قه‌تک، لات، کووتال. پارتۆتک، پرتۆله، کمرت، په‌تۆزک، پرتکه، پسپان، پاری، (باک.) تلیش، به‌ی، نه‌هین، پاته، جۆخینه‌که پارچه‌کرا: برکرا. — بیون: لعت بیون، گورین. — کردن: پاته‌کردن، له‌تکردن. زهوی، کورانه، حمرد.

پارچه‌پارچه: به‌به‌ره، له‌تله‌ته، کوتکوت، تیکه‌تیکه، تلیش تلیش، له‌تک له‌تکه، په‌لپەل، پەلپەل، شەق وەشق، پەچەپەچ، چەبەج، شەت وەبەت. — بیون: تلیش تلیش و تیکه‌تیکه‌بیون، به‌لقه‌تین، فمرۆان. — کردن: به‌به‌ره له‌تله‌تکردن، به‌لقه‌تاندن، چیه‌چیه‌کردن، کهریکه‌کردن، پاتۆرپاتۆرکردن.

پارچه‌پارچه‌بیون: هه‌لپەل، هه‌لته‌قین، هه‌لپه‌کین.

پارچه‌پارچه‌هه‌لۆشت: به‌به‌ره‌هه‌لۆشت.

پارچه‌پارچه‌هه‌لۆش: هه‌لته‌قاندن، هه‌لپه‌لاندن.

پارچه‌چی: (بابا، همورا.) بانیشکمر، خۆه‌ه‌لکیش، به‌چاووپاو، چاووپاو‌کمر.

پارچه‌هه‌لۆش: کووتال‌فروشی. — ی: کووتال‌فروشی.

پارچه‌مک (باک.): چه‌که‌که‌کیله.

پارخان (باک.): پراسوو.

پارخووان (باک.): هه‌ردووک ته‌نیشستی پان، شووتنه‌قه‌لموه‌که‌یه‌ستی، سمت.

پارده: (شن.) دیواری باخچه و باخانه.

پارده‌وو (نمرده.): پالندو، پانکی، پالوو.

پارزا (باک.): ماکی خروترکه. — دان: کوتان بۆ خروترکه.

پارزه‌نگ (همو.): پارسه‌نگ.

پارزن (همو.): پالۆینه.

پارزین (همو.): پالۆتن.

پارزوون (باک.): شیر پالۆی، شیر پالۆک.

پارزۆنک (نمرده.): کۆلوانه، شالپینه‌ی کۆلی ژنانه. (همو.) چا‌پالۆی، چا‌پارزن، پلا‌پارزن، (باک.) پالۆینه، شیر پالۆک.

پارزی (باک.): داریکه.

پارزینک (باک.): پالۆینه.

پاراس: فارسی. دورپه شیر، دړنده بیکه وه کوو شیری وایه، (باک.) همزاري، بدمبهختی، ده روزه، سووال. — کرن: ده روزه کردن، سووال کردن.

پاراسا (پوژ.): ده روزه کار، سووال کار.

پاراساک: ده روزه کار.

پاراسایی: سووال کردن، ده روزه کردن.

پاراسه: گدایی، سووال، ده روزه.

پاراسهک (باک.): سووال کمر، ده روزه کار. — ی (باک.): همزاري، بدمبهختی، ده روزه کاری.

پاراسهنگ: چار، (هرو.) پارزهنگ، بژ چاروگر تنه وې ته رازوو چتیکه ده خرته تاي سووکی ته رازوو تا بهرام بهر پوهستی، که قاپتیکی به تال له لنگه ته رازوویک دانړی ویرودو یا هر چتیکي تر به نه اندازه قورسایی ده فره که بخرتنه ناو تایه که تر — ی پی ده لیتن.

پاراسهنگ خسته پال: ناو ناتوره و چتی سووک و وی نه چو خسته پال یدیکتی.

پاراسهنگ گرتنه موه: گرتنه وې پاراسهنگی ده فرو یا چتیکي ترو یا سمرکردنی ته رازووه بژ نه وې هر دوک تایه کانی ته رازوو جووت و پټک و بهرانبهر پوهستی.

پاراستن (باک.): بهشکردن، جوایز کردن.

پاراسکمر (باک.): (باک.) پاراسک، ده روزه کار، سووال کار.

پاراسکون: سووال کردن، ده روزه کردن.

پاراسوو (باک.): بهراسوو.

پاراسون (باک.): پالونه.

پاراسی (باک.): فارسی. ده روزه کردن، سووال کردن.

پاراشام (پوژ.): پارشیو.

پاراشمو: پارشیو.

پارشیو: پاشیو، (پوژ.) پارشام، جمعی دووه می پوژوونه له پیش بانگی به یانیدا. — کردن: ژه می دووم خواردنی پوژوونه له بشی دووه می شویدا.

پارقه کون (باک.): بهشکردنه.

پارک: دسگا، کوشک.

پارکه: پار، پارکه، سالی پار.

پارکمر (نمرده.): تمشیله بیکه که لافي پترسرای له سمر هله کړی، پارگر. پینووسی که ممره کبی هله مری و نموسا بهی نه وې نووکی له ممره کب بدری هر دهنوسی تا نمو ممره کبی له ناویدایه تمواو ووشک دهی، خوئوس.

پارکوله: کووده لای یک سالته می بهراز و وورج وگورگیه.

پارگه (نمرده.): کمر، باوه، کمناری کوشتوکال و باخچانه، که کمیک بلنده بژ هاتوچو تا کشتوکاله که پی هست نهی.

پارگون (باک.): جۆگله بیکه له قمراخ چیخ و دهوار و په شمال و ختیه و چادراندا دروست ده کړیت تا ناوی بارانه نه چیتنه ناویانموه، پارونک، پارگین، پارگین.

پارگوویر: (باله.) کمنار، پارین، (هوار.) پارینه، (دهر.) سمنگو، (یز.) پارنگو، گویره که ی ساله وه خته، پانیر، کند. — ی نیر: کونتنو، کورنن، نهی.

پارگې (نمرده.): پارکمر.

پارگین (پوژ.): جۆگله بیکه له قمراخ ختیه تان لی ده دری تا ناوی نه چیتنه نیو ختیه و چادر و په شمال و چیغانموه، پارونک، پارگین، پارگین، پارگون.

پارگین: پارگین.

پارنگو (یز.): پارگویر.

پارو (پوژ.): بیتلی داره بژ ده غل و بژ بهر فریدانی، خاکه نازه دارینه، بیتلی شیر نیاتساز و ناشو انانیشه.

پاروو: پاری، (باک.) تیکه، نمونه خوارده مینی که به جاریکی بتوانری له زار بری. — گرتن: خوارده مینی کردنه پاروو. پیتمه.

پارووشک (باک.): کلچتوک.

پاروکه (نمرده.): مندالی پیروکه له، پیروکه.

پاروکه (نمرده.): پوه موه بیکه مندالی ساوا دهستی پنده گری تاپنی فیره ریشتن بی، چیتیکه به بونه پی پهلگرتنی مندالان دروست ده کړی.

پارووکون: خوارده مینی کردنه پاروو.

پارووکلاندن: پارووی زلگرتن.

پارووکلین: پارووی زلگر.

پارونه (باک.): پانیری دوو سالییه، گولکی پار، پانیر.

پارونهک (باک.): پانیری یک سالییه.

پارووی که شتی: دار سه له.

پارونک: جۆگله بیکه به قمراخ چیخ و په شمالاندا لیده دری بژ ناوهر تا نار نه چیتنه نار چیخ و په شمال و دهوار و چادر و ختیه تانموه، پارگین، پارگین.

پاری (باد، باک.): پاروو. پارچه، تیکه، کوت، لمت.

پاریان (نمرده.): لالانه، لالیان، لالیانموه.

پاریانموه (نمرده، دهر.): پارانموه.

پاریز (باک.): پهریز، بیستان، پاس. کمین، کلین، پاریزگه. — برده سمر تیچان. پوژو، واز له خواردن چن چتیک هتان لیم نه خویشی و نیتر. — گرتن: به پوژوویون، خو لی دور خستنه. — شکانن: پوژووشکانن، خو پاریز: دمگرتو، دلمرودو، ده فگری، همریس، لادان، خو لادان، دکامی. (باک.) باخچه، باخی چکوله. (باک.) پهریز، بیستان.

پاریزافتن: پارازتن، پاریزتن.

پاریزه: پاژه، وانه، وان، پی بمر. ناگادار، پاراز، نقاندا، نوتورقان.

پاریزفن: پارازتن.

پاریز چوون: چوونه کمین، نیشانگرتن، پاریز پوین.

پاريزدار: ناگادار، پاريزگار، بمراوان. پاريزگار، به پاريز. — ي: ناگاداري، پاريزگاري. به پاريزي، پاريزگاري، پاريزگمري.

پاريزدان: پاگيران.

پاريزدلو: پاگيراو. — ي: پاگيراوي.

پاريزپويين: به پاريزچوون.

پاريزفان (باک.): پوژووان. بيستانمان. (باک.) — ي: پوژوواني.

پاريزکمر: خو دورو خريره له همر چتيکي، که زياني بو ي هبي يا دلي لي بکوشي و حمزي لي نهکات، پاريزگار.

پاريزکمرده ي (همورا.): پاريزگاري.

پاريزکردن: خو دورو خستنه و لادن له چتيک، له خوراده منييهک، له کسيک، له شوتنيک بو بمرونده ي خو.

پاريزگا: شووتني پاريز و خو تيدا له مملوستان. سنگمر.

پاريزگان: پاکداوين، (باک.) پاکداو، (زن.) پاريزدار. پاريزمر، پاريزگمر. ناگادار، بمراوان. پاريزگمر، دوربين. — ي: ناگاداري، ناگا لي برون، بمراواني، بيبيمري، نارينهگ. پاريزگمري، دوربين.

پاکداوتني.

پاريزگه: پاريزگا.

پاريزگمر: پاريزگا.

پاريف (باک.): گوشتيکه به تلمدوري بپزي.

پاريک (باک.): پارو.

پاريهي (باک.): جوړه گياهيکه دهخوري.

پاريفن: (کو، پوژ، جا، همورا.) پانير.

پاروين (باک.): هي پار، پانير، نمون، نوزين، گوويلکي دوو سالاني نيره.

پاريفنه: نيون، گوويلکي دوو سالاني ميبه.

پاريفنهوه: تکاکار، مسمدرفان.

پازده: پازده، پانزده.

پازار: جوړه موروويکه دهکري به تمسبيح، بمرديکي رهنک سموزي کانييه. دهرمانی دزي زهر، ترياک.

پازهد: راقه ي زهند.

پازده: پانزده، (۱۵). (نمرده.) ديوار، خندهک، کفند.

پازدهم: پانزدهم، پازدههم.

پازدهمين: پانزدهمين، پازدههممين.

پازدههم: پانزدههم.

پازدههممين: پانزدههممين.

پازدهگه: چاليکه له نيروه اوستي بيستانانيدا بيستانمان بو پاسي بيستان به شو ده چيته ناوي.

پازفلو: داريکه وکورو تيلو نوئل دهخريته ژير پيتي ناش و پيتي ناشي پي بمرز و نرم دهکريت بو وورد و درشتکردني نارد به پي دلوواز، پي ناش تا بمرز بي ناردی زيره تا نرم بيت و داخريته ناردی وورده.

پازفلووک: داريکه وک پيشک دهکري به نوئل و بمرداشي پي هملدهگيري.

پلا (نمرده.): توژ، نمخت، چک. پاژي: توژي، نمختي، چکي.

پلاژ (باک.): پاگر، پاريزمر. کوئله.

پلاژمژ (همورا.): گوپکه و چري که لا گويزتیه، که تازه دهمدکاتهوه.

پلاژمژش (همورا.): گسوي مشکي داره گويزانه، همون که لا وورده کانيه تي که تازه دهرده چن.

پلاژنه (همورا.): پاني، پانيه، پل، بعل، پاشنه، پاشنا، پانيه ي ي يا هي قوندره. (کو.) قونپانيه، (دهر.) قونپيتي، گولمه گوشتي لاي پشتموي پيتيه.

پلاژنهکيش: پانيهکيش، (بابا.) کمرته، پاژنه هملکيش.

پلاژنهکيش: مراژتيکي پاني کميک لرو له پانيه ي ي هملدهکيشري.

پلاژنه ي دهگکا: گرژنه، گيجنه.

پلاژنو: پاژنه، پانيه.

پلاژ: دوسييه.

پلاژوخ: پاسوخ.

پلاژي: توژي، نمختي، چکي.

پلاژي (همورا.): بمر.

پلاژينه (نمرده.): کهپک، زيواني ناو دانوئل، سوس.

پلاس (فره نسي): پارچه قاقازيکه ودهگيري له لايمن ميريسوه بو سمرمستي و دهمتوري همدی چت. (باک.) کشانوه، پي دزکي، خو کشاندنوه. (پوژ.) بامش، پش، باره. پاسي شو: بامشي شو.

پاريزگاري، کيشک، نيشک، (دهر.) هيتشک. — گرتن: کيشکگرتن. پوژوو. — گرتن: بمرپوژووون.

پاسا (نمرده.): پيشپيل، سمرپوش. چاو پوش، پينه.

پاسادان: بهخشين، بووردن، ليپورودن.

پاسار (همورا.): سوانده، گورگه، گوويسوانه ي باني، شو گورگه وداره رايهيه، که له سمر ديواروه بو پوي دهرهوه دهرچوه. شوره، سنور، شور. داخي دل، کسمر.

پاساره: پنو. پاسار.

پاساردان: داخي دل پي پوژن.

پاساري: سواندوکه، سوانکي، سواندليکه، پتيک، (باک.) جمرک، چيچک، (باد.) سثيانگ. (پهوا.) باوانه (هي نير). ممليجک، مملوچک، جوړه چوله که ييکه زور تر لغناو پاسارندا هيلانه دهکات.

پاساردان (بابا.): هشاردان، پاکانه کردن، لمبهدناوي پزگار کردن.

پاسه (همورا.): وا، تاوا، وايه.

پاسهجان: پاسوران. — ي: پاسراني.

پاسهريفان (نمرده.): به شووتن چتيکيدا پوشتن، شووتنکمرتن، بندووادچوون.

پاسهريفان (همورا.): وازانين.

پاسه مملو (همورا.): وانا، کسيکه به تهنه که تهقه ي دهکا تا چولهکان له کشتوکال و بيستانان بمرنوه، به لام دهلي: زستان جووتيار، پايز تووتنمان، پاسه ممرزه نمبووم به داهول.

پاسه ممرزه (بابا.) پارازتي ممرزه لهکاتي گيشتنيدا.

پاسه‌ن (همورا): وایه، وه‌هایه، (دهر.) واهست.

پاسه‌وان: نۆسه‌دار، بیه‌گر، چۆکدار، دیده‌وان، دیده‌شان، نیشکچی، هیشکچی، نۆتۆرشان، کیشکچی، قۆلچسی، چمرخه‌چی، نۆسه‌تچی، کیشکشان، پاسه‌بان، کسمیکه‌ ناگاداری چتیککی بکات.

پاسه‌وانه: باج، خمرج.

پاسه‌وانی: کیشکشان، پارازک، کیشکچیتی، نۆسه‌تچیتی، چۆکداری، (باک.) پارازک، پاسه‌بانی، چاو به چتیکمه‌ه‌بون، ناگاداری چتیککی کردن.

پاسه‌وانی قۆشهن: پیتش قهره‌وۆژ.

پاسه‌دان (دزه.): ده‌رکردن، قاودان، وازلئ هینان به زویری نه‌ک به‌خۆشی ده‌رکردن.

پاسقال: مرۆی قه‌شمیری و گالتچی. — ی: قه‌شمه‌رتی، گالتچه‌چیتی.

پاسکردن: ناگالی بون، ناگاداری کردنی چتیک. وه‌پین، گه‌فین.

پاسگا: پارێزگا، یازگه.

پاسگه: پاسگا.

پاسووان: قاقه‌زیکه له میری ورده‌گیری بۆ نه‌وه‌ی بۆ ههر شوهرتیککی بتووی بچی و له هیج سنوورتیکیدا به‌ره‌هلست نابن، پاساپۆرت.

پاسۆقی (باک.): قه‌لمو.

پاسوخ: وه‌لام، وه‌رام.

پاسی پۆرت: قاقه‌ز یا په‌راوتیکی میریبه مرۆ به‌هۆی ویسه‌وه ده‌توانی به ههمو سنوورتیکیدا تێ په‌رێ، ووشه‌ییکی فره‌نسییه: پاس: تێپه‌رینه، پۆرت: ده‌رگا، سنوور.

پاسی سه‌گ (قه.): وه‌پینی سه‌گ.

پاسین: پاسه‌ن، هه‌لنان، پێ هه‌لکوتن.

پاش: دووا، پشته‌وه، په‌ی، دوو، گوپ، دما، هنگافت، دوما، (لو.) دووای چت، پشت. دقێ پاشین، لای پاشه‌وه. پۆین، ناو پاش.

پاشا: پادشا، میر، خرنکار، شا، به‌لان عوسمانیه‌کان بۆ سهر شوپکردنی کورد و فارس به‌ ژه‌نیرالان گوتوه‌ پاشا.

پاشا پاشاک: دهلەت دامه‌زراندن.

پاشا پاشایینه: جووره یارییه‌کی منداڵانه‌یه یه‌کیکی له خۆیان ده‌کهن به‌پاشا.

پاشار (زه‌ن.): مشوور.

پاشاربو: ناراوێکه که له پاش (سهرابو) چتیککی تری پێ بشووی، چلکار.

پاشا گه‌ردانی: کلاو فرێنی، فرێن فرێن، پاشا گه‌ردانی، بێ پادشایی، ته‌قله‌قی، شێوانی شوهرتیک به‌هۆی نه‌مانی گه‌رده و سه‌ره‌زکییه‌وه، بێ پادشایی.

پاشا گه‌ردانی: پاشا گه‌ردانی.

پاشا گه‌ردانی: باری پاشا گه‌ردانی.

پاشام (پۆژ.): پارشیو.

پاشان: پاشین، دوای، دووایه، له‌وه‌دوا، پاشی. (همورا.) چتیکه‌ولا.

(باک.) پاشی، له‌پاشان، ده‌شتیه‌، ده‌شتقه، دووا جار.

پاشو: قه‌روناو، ناروێکه پاشماوه‌ی ناری دی بیت، ناروێکه بۆ جاری دووه‌م بکرتسه‌وه به‌سه‌ر چایی ناو چادانیدا و به‌سه‌ر گوڵیکیدا که نارقه‌ی بگیری، ناروێکه بکرتسه‌وه دوووه‌، په‌نگ بخواتسه‌وه، قه‌نگاو، ناروێکه پاشماوه‌ی خوارده‌وه‌ی یه‌کیکی بێ که له‌بێ کاسه‌دا مایه‌تسه‌وه.

پاشایه‌تی: پادشایه‌تی، میرایه‌تی، خرنکاریتی.

پاشایی: پادشایی، میریی، خرنکاری. (بابا.) جووره تری یه‌که.

پاشایی دامه‌زراندن: بنچینه میریی دامه‌زراندن.

پاشه‌به‌هر: دووایه‌، پاشه‌مۆک، پاشه‌میر، پاشه‌میر، پاش به‌ره.

پاشه‌به‌هره: (باک.) پشتنه‌خری. — ی منداڵ، دوواترین منداڵی مرۆف.

به‌ری دووایی بیستان.

پاشه‌هه‌روچ: پاشکو.

پاشه‌هه‌وین: پاشین، هه‌ره‌دوا.

پاشه‌ر (کو.): تروانایی، تاب، هیز. — شکا: هیز نه‌مان.

پاشه‌ره‌نه: پکه، پنه.

پاشه‌ره‌وۆژ: دووا پۆژ، پاشپۆژ، نایینه‌، پۆژانی له‌مه‌ودوا.

پاشه‌ره‌وۆژین: چه‌گناس. — ی: چه‌گناسی.

پاشه‌ره‌وۆک: پاشه‌به‌ره، دووایه‌، پاشماوه، گنشته، (دزه.) خاپه‌مۆک. (همورا.) خاکه‌مۆ (ته‌نبا بۆ ده‌غله‌). (باک.) پامان، تێ بیینی، ده‌ست تیه‌وه‌دان، خۆ تیکه‌ل کردن. پاشماوه‌ی سه‌وزی و کشتوکاڵیکه، که خاوه‌نی به‌ره‌لای کردی و به‌ری کم تیدا مایه‌ت.

پاشه‌زه‌ین: (ده‌ر.) پاشه‌قوون. (همورا.) سه‌ره‌که‌هه‌ل. (باک.) پشتزین. له‌دروایه: — له‌وه‌ی: به‌له‌دروای وه‌ی.

پاشه‌سه‌هر (همورا.): پشته‌سه‌هر، جووره خه‌شلیکی ژنانه له‌زه‌تی یا له‌زه‌تیبه به‌ قولایی له‌ پشت سه‌ری قایم ده‌کرت.

پاشه‌سه‌هره: (همورا.) پشته‌سه‌هره. جووره خه‌شلیکی ژنانه.

پاشه‌هک: پاشه‌کی.

پاشه‌هکه‌هه‌ت: پاشه‌که‌هوت.

پاشه‌هکه‌هوت: وه‌رام، نه‌که‌هه‌وز، مالداری، نابۆزی، چتیکه گله‌ره‌بیتسه‌وه بۆ دووایه و بۆ کاتی ته‌نگانه‌و پێداویست. نیاته، نووته، په‌سه‌ناز. — کردن: گله‌دانه‌وه، ده‌ست پێوه‌گرتن. پاشپۆژی کردن. — ی: ده‌ست پێوه‌گرتن، پاشه‌که‌هوت کردن.

پاشه‌هکه‌شه: پاشه‌کشی، کشانه‌ پاشه‌وه. په‌شیمانی.

پاشه‌هکشین: کشانه‌مه‌دووه، خۆدزینه‌وه. په‌شیمانی.

پاشه‌ل: پاشل، داوتی پشته‌وه.

پاشه‌له‌له‌ه: پۆژیکه دووای ته‌واو بوونی جه‌زه‌کان، که قوتابیان وشاگردان له‌ر پۆژه‌دا ناچنه‌وه سه‌ره‌نیشان. کلکی جه‌زه.

پاشه له‌وه‌ه: به‌ره‌چینه یا دووباره‌یه‌یکه ده‌رت به‌ دووای په‌لوره‌ی هه‌نگه‌ره بۆ نه‌وه‌ی شانه‌ی تیدا هه‌لبه‌ستی و هه‌نگوونی تیدا بکات.

پاشه له‌بیس: کسمیکه داوتی پشته‌وه‌ی په‌سی. به‌دناو، گومان له‌کراره.

— ی: به‌دناوی، گومان له‌ کراره‌ی.

پاشه‌مه‌له (همورا.): پاشمه‌له.

پاشمووانه: چټيکه به پاشموه‌ی پلوروه‌ی هنگموه دهنري بۆنموه‌ی شانه‌ی تېدا بکات.

پاشموه: له‌پشته، له‌پاشموه، (شوا.) دياره.

پاشموپاش: پشتاو پشت، (باک.) پاکبۆکی. (په‌وا.) تس. — کشانموه: تسکردنموه، پاشبۆکی کشاندن، پشتاو پشت کشانموه.

پاشبازه (پيرا.): ده‌ست‌اندو، ده‌ست‌دو، ده‌سته‌کموشه.

پاشبهر (باک.): پاشبهر.

پاشبهره: بهري همره دوایي بيستان. دووا منداڼ.

پاشبهن: پاشبهن.

پاشبهنډ: بهندی زين، که ده‌کومپته لای قوونپيموه. دووا بهندی ده‌سته هلبستان. زنجير يا په‌ټيکه پتي وولاخی پي ده‌بسترپيموه.

پاشبۆکی (باک.): به‌پيچموانه، به‌پشته‌دا. — کشاندن: به‌پشته‌هه راکشانموه.

پاشبين: دووا پږبين، پاشه پږبين، چه‌گناس، دووابين.

پاشبينی: چه‌گناسی، دووا پږبينی.

پاشپاريز: دووا پاريز. — ی: دووا پاريزی.

پاشپهنده: پاشمله.

پاشپي (باک.): که‌پانموه.

پاشته‌رک: نهرمزین، تهرکی پاشموه‌ی زینی، پاشکۆ، پاشته‌رکی.

پاشته‌رکی: پاشته‌رک، پاشکۆ.

پاشتر: دوواتر.

پاشترين: دوواترين.

پاشتن (باله، باک.): پيشو هلبستان.

پاشتيلاڼه (بابا.): جياز به‌خشينموه‌ی دوواي بووک بردنی بېسي پږوان، که به‌پرونه‌پيموه ميواندارکی تيکراپي ده‌کړی.

پاشته‌نه: پاشماوه‌ی خنه.

پاشته‌نجر (بار.): کيردي به‌ر خنه‌نجرې.

پاشته‌ن: دوواختن.

پاشته‌وون: پاشماوه‌ی چيشت و خوراده‌مندی.

پاشته‌وون (همرا، دهر.): پاشماوه‌ی سفره، به‌مراره، پاشماوه‌ی سفره.

پاشته‌ووانه: پاشخووان، په‌سمنه.

پاشخورج: هه‌گيه.

پاشداز: مرازيکی تعوينيه. چنډه پيشمه‌رگه‌پيکه له کاتي پږيشتنيدا ده‌کونه دوواي له‌شکري.

پاشده: دووا کموتو.

پاشده‌چوون (باک.): کشانموه، پاشه‌کشي.

پاشدې: سه‌گي پاشدې، سه‌گي پاشگر، يانی گر.

پاشدن: نمو که‌سه‌يه، که پاسی دزان بکات، که‌سيکه له دوواي دزيک يا چندين دزانموه راوستی بۆ پاريزگاري و ناگاداريان و يابه همر چمنپيکی بې هاوکاريان بکات.

پاشدزه: پاشدن.

پاشدوو: ده‌سته، همرا خوا، له پاشمله‌دوو.

پاشدووين: پاشمله.

پاشپږؤ: پاشه پږؤ. (باک.) نابږي. — ی: پاش پږؤ. — کردن: نابږي کرن.

پاشپږي: کشانموه، پي دزه.

پاش شيف (باک.): چيشتي نيواران. نانی پارشيپيه.

پاششان: که‌سيکه بۆ يارمه‌تي شووان بشمو له‌ده‌ري ده‌ميپيتموه.

پاششه‌چوون: بۆلای پاشموه چوون، که‌پانموه.

پاششه‌دان (باک.): کشانموه، پاشه‌کشي، که‌پانموه‌دولوه، پي دزکی.

پاششه‌ني (باک.): پاشگوتن.

پاششقول: پيدانه به‌پي تي نمو که‌سه‌ی، که زورانی له‌گيل ده‌گيريت تا بکوي.

پاششقوون: پاشمزين.

پاششموان: پاشدن. پاشماشه، چه‌ماخه‌ی چه‌کان، فيشه‌ک فرته‌ده‌ري تفنگ و ده‌مانچه.

پاششموته: دووا کموتوي به‌جيمار.

پاششموتن: دووا کموتن.

پاششموتوو: دووا کموتو، که‌سيکه دووا کموتې.

پاششؤم: ماره‌ی بستيک له خوراده‌ی قه‌في گۆجان.

پاششؤ: پاشته‌رک، پاشته‌رکی. خورج، خورجين، هه‌گيه، تهرک، تهرکی، (باک.) جم. چټيکه سوار له‌پاش خږسوه دای بېمستی. (باک.) چونکيو. جماله‌ک.

پاششؤ (باک.): نهرجا، نهرسا، له نه‌نجامدا.

پاششگه‌ز (بابا، جا.): پشيمان، ژيوان. — بونموه: پشيمان بونموه. — کردنموه: پشيمان کردنموه. (بابا، جا.) — ی: پشيمانی.

پاششگر: له ده‌ستووي ريزمانيدا پاشبهندي هلبستان. پاشدې، يانی گر. سه‌گيکه له‌پرا بگري. — ی: يانی گري.

پاششگؤ: پاشمله بيژ.

پاششگؤتن (باک.): پاشمله.

پاششگؤتين (باک.): پاشمله. — کرن: پاشمله لي دووان.

پاششل: داوتنی لای پشته‌هه، پاششل، (لو.) پامان، (هورا.) دامنه. پالوويه که چنډه زه‌نگوله‌پيکی پيوه بې. — پيس: داوتن پيس. — پيسی: داوتن پيسی.

پاششل (باک.): باخل له نيوانی سينگ و مسمکان، گيرفانی ديوي ژوروموه‌ی کراسيپيه. (باد.) گيرفان.

پاششاهه (پږؤ.): چه‌ماخه‌ی چه‌کانه، پارچه‌پيکه له تفنگ، که فيشه‌کی پي فرې ده‌دری.

پاشماک: شه، ميراث.

پاشماک هگر: شه‌گر.

پاشماک هگرتن: شه‌گرتن.

پاشماله: پشت ماله.

پاشمان: مامانيکه، که له پشتي زه يستانهوه داده نيشي له کاتي منداډ بونيدا.

پاشموه: خاکه ږو، ماوهوه. بمرماوه، پتيا، خاړن مایی، بنک (باک.)، پاشمړوک، (همورا، دهر.) پاشخووان، بقماروهوهی هممرو چتیکي بدکارده بری به تاييه تی بقرنو خوراده منيهی که له بمرده می نم و نمرده ده منيتنموه.

پاشموه خور: بمرماوه خور. — ی: بمرماوه خوری.

پاشمهرگ: مندا ليکه دوای مردنی باوکی بووی.

پاشمهرگه: مندا ليکه دوای مردنی باوکی له دايک بووی.

پاشمهغه: پاشمهنده.

پاشمهغه (نمرده): خووان.

پاشمله: چتر، پشتمله (همورا)، پاش ينده، (لو.) پشتی سمر، پاشگوتين، پاشدووی. له — له من ده دوی: چتری من دکا.

پاشمله یی: باسکردنی يه کيک له پشتسمری و اتا بمنه پتی وی.

پاشمیر (باک.): نمر کسه يه له شمریدا يارمه تی براده رتکی يا خرميکی خوی بدات، هه فالدار.

پاش نوویژ: (باک.) پشتی نیقر، پاشنیقر.

پاشنیقر: پاش نوویژ.

پاش فیوه ږو: دوای نیوه ږیوه.

پاشوو: درو پییه کانی لای پشتموه و ولاخانه. هستانه سمر — : شهر ابرون.

پاشووه (نمرده): پاشمهند.

پاش ویش: دووچته، که پیتشو یان پاش و پاشو یان به ناپهوا پیتش خرابی.

پاشور: — ی مردوان: تاته شور، (همورا.) تهخته شور، (همورا.) بهرده پی.

پاشوور: شوی پی لی شروشتن.

پاشوورو: پاشاراو.

پاشول (مرک.): کوش، بمره لیتنه یا کولوانه ییکه، که چتی لمتیو بکری وه کوو کوش، پاشل.

پاش هه لگير: درو پشته کی سواربوون.

پاشی: (باک.) له پاشان.

پاشی: (باک.) دوایه، پشتموه، پاشی، پاشین، دوایی. — خورده مالی: گپرانوه، جلمو سوړپانده نموه.

پاشیش: (باک.) پارشیو، پارشیو.

پاشیل: (نمرده.) له قمشیل، پی شیل، زه ییه کی قوپ له بمر نمره ی که زور هاتو چوی به سمر دا بکری ووشک و پیچست بووی.

پاشین: پاشمروه، بلاو کمرهوه، پهخش کمرهوه.

پاشین: (باک.) دوایی، نیتر، نیدی. (خا.) چانندن.

پاشینه: نی دوایی.

پاشین: له دواییدا، له نه جامدا.

پاشیو: پارشیو، کوو تکراره ی پاش شیوه.

پاشیوای: خودداری، پاداری، پشودویژ، بپندریژ.

پاشان (باک.): له قومارتدا هارمشی کردن.

پاشق (باک.): پاک، خارتین. — کرن: پاک کردنموه. لوولاک.

پاشق (باک.): نمرمایی پله کتیبه، پله ک. پاگز.

پاشقه: پله قازه.

پاشزی: (باک.) پاکي.

پاشانچکه: گیاه کی بهاریه که لایه کی درزی برکه برکه ی هیه، بمریکی سووری وورد ده گری و زوریش پهوانه.

پاشلاوه: جووره شیرنیاتیکه له شه کرو گوویژ کورتراو و ږن و نانی تنک چین چین ده کری و همروه کوو لموزینه ده بری.

پاشله: کاکړوس، جووره گیاه کی بهاریه ده چینی بمره که ی که لموی درزه چمند ده نکيکی تیدایه به کولای و لغاو چیشتشیدا ده خوری.

پاشله کویله: جووره پاقله ییکی کتیبه.

پاشله مارانه: پروانه: پاقله کتیبه.

پاشلک (باک.): لوولاکی گموره یه.

پاشلیو (همورا.): گوویژتکه پله که شینه که ی پتوه مایی.

پاشلیوه (همورا.): گوویژتکه تیکوله شینه که ی پتوه مایی.

پاشلینچکانه (نمرده.): گیاه که وه کوو پهلپینه ده خوری.

پاشولاخ: (نمرده.) سمی مپو بزن و ناسک.

پاک: (باک.) لمتیوانی پاک و پیسیدایه، پاکه و اتا زور پاک نیوه زوریش پیس نیوه. خاوین، پاکز، پاقر. (دهر.) پتیک. (لو.) پیپیک. ناقریه، جنگلی، پروناک، په تی. — بوون: خاوین بوون. — کردنموه: پتیک کردن، خاوین کردنموه، لیل کرن، قوه ژارتن. پلوچ کرن (بوگوویژ خه یار و نیتر). — بوونموه: خاوین بوونموه. برتیبیه له مردنی پیای خراب، ده لیتن خورا زوو پاکي کاتمروه. تملو، تیکرا، هممو، خپ، سمرپاک، گشت. نا — : پیس، دز، بی بدخت.

پاکار: (کرما.) کوویخا، گزیر. (نمرده.) نوکمر.

پاکهغه: دلپاک کردنموه ی یه کیک بسووتند. بی گوناوی، بی تاوانی. — کردن: پله و بهدناو له خو دورخستنموه، سووتند خواردن، پتگاپاک کردنموه. (بابا.) همشاردان.

پاکه (نمرده.): پاکي، خاوینی.

پاکه پاکه: په تاته، یاره لماسی.

پاکت

پاکمت: لهک، (باک.) پاکیت، کاغزتکه یا مقواییکه له

کارخاندا پیچراپیتنموه چرتشی تیدرابی وه کوو قوتووی جگمه، هس شخارته و نیتر. پیچوک، بهسته، تاخه، کمرانک، دمست پیچک. — ی نامان.

پاکمفتن: پیتشکمرتن، پیتشات، هملکمرتن.

پاک کردن: تیکول لی گرتنموه. بزار کردن، به بادادان، دابیژتن. پاک و خاوین کردنموه.

پاکه گميز (همورا.): پیتشواکه.

پاکوت: کوتانوه و شیلانی سمریان بهی بۆ نه‌هیشتنی درزو و قه‌لم‌ه‌شتان له‌کاتی باراندا تا دلۆیه‌ی نه‌کات. پیکوت، پیتپست، پیتشیل. نزم، سووک، پست.

پاکوتره: گیاه‌که له پاقلانچه ده‌چی و ده‌خوری.

پاکوتکی: (نمرده.) پی به زه‌وی دادان، سمکۆلی چاره‌پی.

پاکۆدان: پنینموو درۆینه‌کردنی گژوگیا به ده‌ست، بریتییه له نه‌هیشتنی چت.

پاکوور: (پۆژ.) کۆل (له ده‌ست و پیتیان).

پاکوور: (پۆژ.) پیکوپه، بیتچوه کولله له‌پیش بالگر‌تیتدا.

پاکوپه: کولله‌ی بال نه‌گرتو، پیکوپه. پیاده، نوکمر، خزمه‌تکار.

پاکۆل: (پۆژ.) پیکورت.

پاکۆل: (پۆژ.) سمکۆل.

پاکن: خاوتنی، پاگژی، پاقری. (پاک.) خاوین. باشه، واتا نه‌باشه و نه خراپه، قه‌یدی نیه.

پاکیت: (پاک.) پاکت.

پاکیتی: خاوتنی.

پاکیزه: پوخت، پاکزاده. خاوین، ناوی ئافره‌تانه.

پاکیش: وولاخ، چوارپی.

پاک: (پاک.) زه‌وی کردار لینه‌کراو.

پاکا: پایه، شان، ده‌رگانه، ناستانه، بگار، پاره‌س، پدی، پاگه.

پاکه: تمویه. ناستانه‌ی ده‌رگا، پاگا.

پاکه‌زدان: پایمداری، ویتسان، ویتسان.

پاکه‌ند: (پاک.) یاقوت.

پاکه‌ه: (پاکه‌هه‌کا.) (پاک.) تمویه.

پاکگران: (پاک.) پیتگران. (پاک.) ی: پیتگرانی.

پاکرتن: پی‌گرتن، پی‌پۆیین.

پاکژ: پاک، خاوین.

پاکژ: خاوتنتر.

پاکژقوین: خاوتنتر.

پاکژی: خاوتنی، پاک.

پاک‌گوشادنه: به‌رتیلیکه به‌پۆنه‌ی هاتنی میوانوه پیتشکمه‌ش ده‌کری.

پاک‌گوشانی: پیتکرانه‌وه، پاک‌دنه‌وه، ده‌رگای هاتوچۆکرانه‌وه.

پاکگون: نیشان، درووشم، درووشمی سهرشان.

پاکگر: گرفتار، دووجار، ده‌ریمست.

پاکگیره: (نمرده.) پانوشار.

پاکگیره: (پۆژ.) به‌کوتانی جۆخین ده‌لێن به‌هۆی گیره‌وه، پاهۆزه، پی هۆله، پی‌گیره.

پال: (نمرده.) ته‌پۆلکه. (پاک.) پال.

پال: — پیتوه‌نان: په‌پیش خست، به‌ده‌ست ناوۆتن، پالپیرانان، پالده‌دان، کزری، ته‌کانده‌دان، چه‌پالده‌دان، له‌تر، دانان، ده‌ست پیتوه‌نان. پالده‌نه‌وه: پشت به‌بالیف یا دیوارو چتیکه‌وه‌نان بۆ حسانه‌وه. (ده‌ر.) ته‌لاقدانه‌وه.

پاکه‌می (نمرده.): ماندووتنی، مانگی. — کردن: مانه‌وه، ماندووبوون.

پاکه‌وه‌بوون: پاکه‌رونه‌وه. په‌نگ نهمان، بریتییه له مردن و له‌ناو چوونی کمسکی که حمزی لی نه‌کری و خراوبی.

پاکه‌وپاک: هیچ له هیچ، (ده‌ر.) پیک و پیک. له‌دان و ستاندن یا له‌قوماری، که هه‌ردوک لا هیچیان له‌سهریه‌کتری نه‌میتنی.

پاکه‌وه‌بوون: پاکه‌رونه‌وه.

پاکه‌وه‌بوونه‌وه: پاکه‌رونه‌وه.

پاکه‌موکردن: پاک‌کردنه‌وه، خاوتنکردنه‌وه. ده‌ردان، گه‌سکدان، مالدین. به‌رین و سه‌رویه‌رکردنی دارو و باغ. لا‌بردن، هه‌لگرتن.

پاکه‌موکردیاگ: پاکه‌موکردنه‌وه، خاوتنکردنه‌وه. ده‌رداو، گه‌سکدراو، مالدراو. به‌راو، سه‌رویه‌رکراو (دارو و باغ و باخچه)، هه‌لگیراو، لا‌براو.

پاکتر: خاوتنتر.

پاکترین: خاوتنترین.

پاکخوو: خۆشخو، خۆشه‌فتار. — ی: خۆشخوویی، خۆشه‌فتاری.

پاکداو: (پاک.) پاکداوین، پارێزگار. (پاک.) ی: پاکداوینی، پارێزگاری.

پاکداوین: پارێزگار، داوین پاک، (پاک.) پاکداو. — ی: پارێزگاری، داوین پاک، پاکداوی.

پاکدۆ: (پاک.) دلپاک.

پاکدۆن: (پاک.) دلپاک.

پاککردن: په‌یکردن، پابه‌رین، پی‌په‌رنه‌وه. کورتی هینان، سه‌رکردن، له‌نیشانه‌نمان.

پاک‌دنه‌وه: خاوین کردنه‌وه. تیکۆل لیک‌دنه‌وه‌ی خه‌یار و تریزوو نیستر. بژاردن و خاوتنکردنه‌وه‌ی ده‌غل و دان له‌خاک و خۆل و زیوان. پیتکرانه‌وه.

پاک‌پوو: پوه‌پاک، پوه‌خۆش. — ی: پوه‌پاک.

پاکژ: پاک، خاوین. له‌وه‌ی دارستانیکه قه‌ده‌غه‌کراپی.

پاکۆدان: نه‌هیشتنی گیاه‌ه‌له‌زه‌وی ده‌یدا به‌هۆی درۆینه یا ده‌سکه‌نه‌وه یابه‌هۆی خواردنی ناوه‌لانه‌وه.

پاککردن: پاک‌کردن. — هوه: پاک‌کردنه‌وه.

پاکل: (نمرده.) ناگر خۆشکمر، هاندەر. کلێ پرد، پایه‌ی پردان.

پاکله: (نمرده.) پاکل.

پاکلیره: پاک‌کردنی کمکۆل.

پاکۆ: (جا.) گیاه‌لبنه‌وه‌ی دروون و لیک‌دنه‌وه.

پاک و پاداو: تم و تازه و خاوین، (ده‌ر.) پاک و پاریاو.

پاک و پاداو: تم و تازه و خاوین، پاک و پاریاو.

پاک و پاداو: تم و تازه و خاوین. — ی: تم و تازه‌ی و خاوتنی.

پاک و پوو: کردن: به‌خترکردن و به‌خۆپایی چتیک دان به‌کمیکی: ده‌ست‌به‌کمت هه‌مه‌و — کرد: واتا به‌هه‌پۆ چو‌اندت.

پاک و پیس کردن: جووتنکردنه‌وه‌ی چتی چاک و خراپ له‌یه‌کتری.

سایه، سببیر. — دانوه: پشت به کمسټیک قایم کردن، خو به له ژیر سببیری کمسټیکی خستن. به —: پشتیواندار. بی —: بی پشتیوان. پالان کورت: پال به چټیکه دانه، درټیون بټی نوستان یا بټی حسانهوه. — دانوه: پشت به دیوار یا دارو یا بالیفانهوهان. نار، نیو، بال. له پالان نموناندا راکشاهه: لهناو نوریناندا. (شار.) مله، که، قعد، بهرقعد. — کټوان: به بهرقعدی کټواندا. له — وه: بهمدی، بهمنپیتی، بهکاوهخو. له — دابون: له پیناو له ژیر سایو دالدهدا. وه — دان: دانه پال. تمنیشتی گیاندار، پالو، کهلهکه، پوتنگا. پشت: پالی لیداره.

پالان (همورا): پیلان، کموش، سټل، قوندره.

پالانج: (مسوک.) پهلخ، (همورا.) زین، (کدهگ.) گسور (لور.). گویلیکی گامیشییه، (شکا.) دولبه. گه لای ووشک و وهیوی درک وداله.

پالانج: (پیرا.) پهلخ، گیایه کی سی سووه و یهک یهک له منیو ناویدا کوما کوما تا بهمنټیک بلند ده بی، پالانج زوری پیخوشه بیخسوا. هټیره، پالانجی سی سالانهیه.

پالانجه: (همورا.) نهرده. پیلاندرانه، کالهدرانه، پامز. خمرج ویاچیکه پیسوی ناغا له ممسکیتی دهستیتی له کاتیکیدا، که مسکین قمرزدار بی جگه له قمرزه که — ی خوشی لیدهستیتی، که پیتی ده لټین باجی سمریار.

پالان: دوشه کټیکی گچکه به له پارچه بهرټیان دروست ده کری. (باک.) لیغه. پالانجیکه له ژیر دوشگ راخرابی.

پالانجه: پالانجی، پالانجه.

پالانج: (پژژ.) پالانج، (باک.) پالانج، شیر یا کهره ی تور او به شیر یا لټوک یا هیلگ داده کمن تاخله و موو و چتی تری لی بگرن.

پالانج: پژی که به، که شسوان لهبری مزی شروانیته دهیچنیتسهوه یاکریته که شوانان له باتی شوانانه ی خو ی له خاوهن ناوالی دهستیتی.

پالان: (لو.) فه، (پژژ.) دهر، (کورتان.) کټپان، کټپان.

پالانجه: پالانج، خوری و موویه که له کاتی بهرینهوه داسه بهر پستی مهر و بزنانوه بټی جروانی دهیلریتسهوه.

پالانجه: پالانجی گونج.

پالانجه: ماسوولکه گوشتی بال بهر ی پشتییه. خرکه بهرد، له که خشت، بهردو قورو قسلیکه دهدرتیه پال گونجکاری پالان. ماسوولکه خورپیه، که بټی جروانی لهسهر پستی همدیک بهران و مهری قشت دهیلریتسهوه. بهرد و قور، قسلیکه وه پال گونجی ناو دهدری.

پالانجرو: کورتاندررو.

پالانج: (باک.) پالانج، پارانن بپالینه.

پالانجور: (لو.) پژژ، دهر، کورتان.

پالانجه: کورتانی قه جهری.

پالانجی: گویدرټیکه، که کاتی کورتان لیگردنی هاتی و فټره سوراری و بار بردن بکریته.

پالانجی: پیلان.

پالانجه: پالانجه، پالانجه، پالانجه.

پالانجه: پالانجه، پالانجه، پالانجه.

پالانج: (همورا.) کموشدررو.

پالانج: (دهر.) پژژ، پالانج، پالانج، (باک.) داورهاندن، تلاتدن، پازرنج، پالان، ترهاندن، داورهاندن، پالانجه کردن. خمرشگرتی شلمه منی به چتی چنراو نیتر. هه لټن له ترسان.

پالانجه: کارکمر، کارکمر، وهزیر، کرټج، درټیکمر، براندوخ، (باک.) براندوک، (که.) دروهنی، سهپان، درهوان. (همو.) کرټیکاری دهخلی، رهنجهر، کرټیکرته. (جعبا.) پیلان. شاری گموره. بهشیکه له دهغل که سهپانیک بیدرویتسهوه له پژژیکه: — یتیک جټی یا گه غم ههیه، که سهپانیک له پژژیکیدا بیدرویتسهوه.

پالانجه: (باک.) قایم، رهق.

پالانجه: پالانجی زوری به نهټیم به گیاندرټیکسهوه. پالانجه پست، پالانجه پست.

پالانجه: پالانجه پانیلیکیدان.

پالانجه: پالانجه خلیسکان.

پالانجه: (باک.) پالانجه، پالانجه، پالانجه. — ی: پالانجه، پالانجه.

پالانجه: پیلانجه، پیلانجه، لهقه.

پالانجه: (زینوه.) سهرمه قولات.

پالانجه: (باک.) ووریا، هونرمه مند. (باک.) — ی: ووریا، هونرمه مندی.

پالانجه: (پژژ.) شمل، (نهرده.) رهشمه و مههار.

پالانجه: پالانجه.

پالانجه: قاره مان، نازا، گهرناس، مهیداندار، کورد، کانبوره، پهلهوی، بعل، زردار، (باد.) پهلیوان، کهله، دهسکه لالا. پالانجه. نیتیو نیرینه.

پالانجه: (که.) پژژ، دیوار یا نهستونده ییکی دهه کییه له تمنیش دیواری شکست داده مزری، گولته، تیرهک، پشت کوله که. جووړیکه له مازوو. فیلیپیه، کوله که، پاییه که بدرتیه ژیر شرویتی زده دداری شکست. تهرن نه بایله، بالنده ییکی رهشی گچکه و بال درټیه بهماران پهیداره بی نیتر گویا دوای نیوه ی هاوینی بز ده بی، بالنده ی ناوبراو همیشه به جواره یه، که بنیشی ناتوانی بفری نیوارانیش له سهر دار و بن سسواندان دهنیشن تا له به یانیدا بتوانن خو فرسندن و بفرن خوارنیشیان له جواره میتش و میتشوله یه.

پالانجه: کهجه، کهجه یه که پیتی ده لټین گمهی شالمه لم.

پالانجه: زورانی پالانجه، زورانبازی.

پالانجه: قاره مان، (باک.) گهرناس، پهلهویتی.

پالانجه: پالانجه، درټیون.

پالانجه: پالانجه سترو، پالانجه سترو.

پالانجه: پالانجه سترو، پالانجه سترو.

پالانجه: زنجیری گموره، که ده کرتیه پیتی بهندیانسهوه، دهست بهندی وولاخانه. چټیکی نهرمه له ژیر زین له پشتی وولاخی ده کری تا زینه که پشتی نازار نمدات.

پالانجه: کرټیکاری، پهنجهری، وهزیری، سهپانی.

پالانجه: چټیکی نهرم ونو له بټی پال پیتوه دانسی. — نان: سهرین دانان بټی پال پیتوه دان. — نراو: پالانجه.

پالکوری

پالکوری: (باک.) کورسی به پالویشته.

پالکی: (نمرده.) کمراره.

پالگه (باک.): سمرین، سمنیر، پالگه، سمرچاوه، چارگه.

پالگه: پالگه.

پال لیلانموه: دلنیا برون، گوی دنجیون، ناسوده بیون.

پالله: پالمه.

پالمه: (پار، هسو، کمل، کورد.) گیا بهر خوله به زهریدا پان ده بیتموه، که بیسی شیر لئ دئ تامی وه ناله کۆک ده چی، شنک، نمنسنگ.

پالمنه: گیایه کی بهاری به تامی وه ناله کۆکی ده چی.

پالمن: پال پیته نان. هله پارساردنی چتیک به چتیکموه.

پالنگ: (همورا.) پلنگ.

پالو: شاروچکه یه که له باکورری شاری دیار به کر تیه پایته ختی نیلی (دومله)، و (زازا) یه له پالمو پهلومو هاتوه (زازا و دومل) پهلومی کۆن زمانی و انیش وه کوو پهلومی کۆنه. شیخ سمعیدی پالوی، که شۆشی کرد و له پښتای نیشتمانیدا له دیار به کر سو به قوربانی کوردستان له پالوی نهم شاره یه.

پالوو: (پۆژ.) پقمیری، بهر بهر کانی. داریکه ده در تیه بهر نیی ناش بۆ نه جو لانی. که له که، پهراسو، ده نکه. نه قیزه گاز. قایش یا که ژوو یکه ده کو یته بن کلکی وولا خانم وه تا لنگه مری زین و یا کورتانی پابگریته له بن کلکی توند نه بی بکلکو ده کو یته سهر که هلی. پالدوو، پالدوو، پالوو، قوشقون، (باد.) پالی.

پالوانه: پالو یته. باندیه ییکی رهشی پالدریزی لاق کورتی تیز پۆیه، که بکو یته سهر زهوی ناتوانی به ناسانی بهی.

پالوان: پالوتن، پالافتن.

پالووبسن: پشتیوان و یارمه تی ده. — ی: پشتیوانی، به هاوار وه که یشتن.

پالووبه خند: بهرانه: پالووبمن. — ی: پشتیوانی.

پالووته: (باک.) زیاره، بیگار، کاری به خوپایی، به دهستی کۆمه له و به نۆیه کار و کرداری یه کتری بکمن. دهسته، کۆمه له.

پالوودان: (نمرده.) پالدانم وه.

پالووده: سارده منی ییکی هاوینی به له به فرو له سه هۆل و پشالی نیشاسته و یا سیوی له په نده دراو دوست ده کرت.

پالووکپ: داریکه ده در تیه بهر نیی ناش کاتیکی که به لایه کیدا سمنگ بهی.

پالوژ: (همو.) ههفته ی ششمه له ههفته کانی، که کو تۆته نیوانی پیت و خدر لاس.

پالوش: (باک.) تیکه لاو.

پالوو: (باک.): پالوی وولاخان.

پالوگير: برینی بن کلکه له بهر زهبری پالورا.

پالويوه دان: پالدان به چتیکم وه.

پالويوه نان: پالدان.

پالتو: (که.) پالتو، (همورا.) قاپوت، پالپوش. پالو.

پالتهک: بهر د تاش.

پالتهک: ده در تیکه له قورگی ره شو لایه پهیدا ده بی، هله دامسی و هله دده رن گفی تیده خمن چاک ده بیتموه.

پالتو: قاپوت، ساقو، پالتاو، ووریه. — ی شپ: (پۆژ.) جهته. ناوی چیرۆکی (کۆکوله).

پالچم: (باک.) پهلچم.

پالخشتن: پاکشانندی گیان له بهر تیک، در تیز کردن، پاکیشان.

پالدامین: قهراخی خور وروی داوین، داوینی شاخ و گرد.

پالدان: پالدانم وه، پالپیته نان، پشت پیته نان. هله پارساردن.

پالدهم وه: پالکومتن، پالکه فتن، پالدهم وه دان، بق حسانم وه. پشت پیته بهستن.

پالداوین: پالدامین، داوینی کیتی.

پالداینه: (نمرده.) پالداوین، داوینی کیتی.

پالده: پالوی کورتان.

پالدراو: پالگه، پالپشت نراو.

پالدرای قهوه: گوزاری تمراو، ووشه ی کاری تمراو له پسته سازیدا.

پالدرای ناهموو: گوزاری ناتمراو، ووشه ی کاری ناتمراو له پسته سازیدا.

پالدم: پالدم، داوین.

پالدوو: پالوی کورتان و زینی به. تهنگه ی پشته مری زین و کورتانی به.

پالدوو: (باک.) پالوو.

پالیم: داوین.

پالدیوار: بهنای دیوار، ته نیش مالی.

پالوان: پالپوران.

پالوو: پالافتار.

پالمنگ (خو.): پارسمنگ.

پالشت (پۆژ.): پشتگرتن، جهخت، پالپشت، پشتیوان. — کردن: کس دانن. — دان: پشتگرتن. — کران: کس دین.

پالفته: (نمرده.) پالوته، دابیژراو، پالپوراو، بیژیاک، و آلویت.

پالفته کردن: پالوتن، دابیژتن.

پالفتانچک: (باد.) بندیوار، پشت دیوار، کن دیوار.

پالقۆزه: (بار.) پالقۆزه. (که.) که چهره. مام جیژتۆکه. (همورا، سهق.) مه تی. گیایه که تۆزیک تیزه و ده خوری.

پالک: (باک.) جوهره سمیاتی که. داریکه سمریکی نه ستور و سمریکی تهنگه له نیو مزانه و پر کیده نه ری تا شیفل نه بی. پال، پال، ته نیشته.

پالکفتن: پالکومتن، در تیز بیون، هله لاوان.

پالکومتن: پالدهم وه، پالدهم وه دان، پالکه فتن، در تیز بیون و کومتن، به لاداهاتن، پاکشان.

پالویننه: (هـور، هـورک) شیرپالټو، شیرپالوک، شیروانه، (هـورا).
 پهره‌هوان، شۆپ پهرزن (باک)، پارزنگ، پارزنگ، (هـور) پارزن،
 پارزنگ، (دهـر) شیرپالو، پارسۆن، (باک) ترهانۆک، سکجیس.
 پاللی (باد): پالو.
 پاللی (شا): دار یا ناسنیکه وه‌بر ده‌رگا یا پهنجه‌ره بدری تا نه‌کریتسه،
 (هـورا) پاشکۆل، کموش، سۆل، پیتلار.
 پالیدان: پاقولی، پاچه‌قولی، پادان، پشتی پی لیدان، پی وه‌بر پی دان.
 پالیدان: پی لیدان.
 پالیر: باخچه.
 پالیک (باک): موری ریشه، که بخرتنه سهر سمیل بۆ دریزی.
 پالین (نهرده): کموگیر، ناوپاش.
 پالین: پالوتن.
 پالیدوان: پالوتران.
 پالیدرو: پالرو، پالافتراو.
 پالیدکه: ده‌فریکی پانی کونکونه، حتی پی ده‌پالیدرو، پالویننه، پالین،
 کموگیر.
 پالینگ: (هـورا) پالینگ.
 پاماسی: پاماسه، پی هه‌لامسان، نه‌خوشیه‌کی پییه.
 پامال: پتیوار، پهرس. پاممال، تیداجو، لمانوجو، تالانکراو. — بون:
 پتیوارسون، پاممال بون. — کراو: پاممالکراو. — کردن:
 پاممالکردن، پتیوارکردن.
 پامال: پاممال، پیتیل، ژیری، له قمشیل.
 پامالنه: مالنه. چتیکسی درژی یا چورارچیشه داره به‌ته‌یان ده‌ته‌نری و
 زوبیه‌کی پی مالنه ده‌کری که تۆوی پیدا کرابی بۆ نه‌وی گلمست
 و کمسته‌که‌کان بشکیتی و ووردکات و هم تۆوه‌کمش و ژیر خاکی خات تا
 چۆله‌که نه‌یخۆن.
 پامان (لر): پاشل.
 پاماو: لووسکردنی سوراخی که چ به‌په‌روی ته‌ر.
 پامه‌ره: پتمه‌ره، خاکمناز.
 پامه‌مه‌ری: سهردولکه، سهردولکه‌بیت.
 پامز: (نهرده) پالادپانه، پیتلادپانه.
 پامووره: پاورانه، (هـورا) پامووره، زه‌نگیانه‌ی ره‌ش وشین به‌سی لپ
 ده‌هۆرتسه‌ره له‌پی ده‌کریت.
 پامیزه: گوری هنگه، که لسه‌ر کانی ده‌یکا دوای نار خوراندسه‌ره که
 سه‌رتکی خرو سه‌رتکیش باریکه، هه‌نگدۆز تمماشای ده‌کا سه‌ره
 باریکه‌که‌ی پروی له‌مه‌را پی دوای ده‌کوی تا پلووره‌که‌ی ده‌هۆرتسه‌ره تا
 هه‌نگروینه‌که‌ی درختات. خوری و موری ده‌ست و پی نارال. ناروی ووشک
 بووده‌ی ناولینگی سابرتن له‌کاتی ناره‌زووکردنی په‌ریندا و دوای
 په‌رین.
 پان: به‌رین، پهن، (باک) بیتیز، په‌روی، لیتلات، پۆر، پین، (دهـر).
 مه‌ست. به‌پیتچوانه‌ی تمسک. (باک) کار، نیش. پان، پین. — بون:
 ته‌پسین. — بوننه‌ره: پهنین. — کردن: پهناندن، ته‌پساندن، تۆلکردن.

پان: به‌رین، پانایی.

پانه‌وه: ته‌ختایی سهری که ژ و کیر.

پانایی: به‌رینایی، به‌رینی، (دهـر) پینایی. پهن، پهنایی.

پانه‌خروج: مندالیکه کورت و پان و نه‌ستوری.

پانه‌ککی: جووره قفلکی پانکه‌له‌یه.

پانه‌وه‌بون: پان بوننه‌ره.

پانه‌وه‌بون: پان بوننه‌ره، پلچیان، پلچیه‌بون، ده‌خه‌گیران.

پانه‌وه‌کردن: پانکردنه‌ره، داخستن، راخستن، پلچمه‌کردن، پخج کردن،
 ده‌خه‌گرتن.

پان به‌پان: مه‌بس له‌قه‌سه‌یه‌کی پی په‌رده‌یه.

پان بوونه‌وه: پلچساننه‌ره.

پانه‌وه‌که: کوسکوسانی، پانپانۆکی.

پانتاو: ته‌خت. ته‌پله‌سه‌ری کیر و گردیکه که ته‌خت بی. ته‌ختایی سهر
 خهرمان.

پانتاوی: پانتاو.

پانتۆل: (بابا، هـورا) ده‌مه‌رقۆیان، پانتۆلی، (دهـر) په‌وا،

ههر، فه، ههر، شلوار، (ههر) رۆتک که دوولنگه‌بو بی

نیفه‌ک بی، باندۆلی کاتزمیری.

پانه‌وه‌لۆ: (هـورا) پاشقول.

پاندان: خۆنوس، پیتوسیتکه مه‌ره‌که‌بی هه‌له‌مه‌ری و

نیتر تا مه‌ره‌که‌به‌که‌ی ناوی ووشک ده‌بی ههر ده‌نوس.

پاندرووس (باک): ناتواو.

پانزه (هـورا): پازده.

پانزه‌م: چتیکه له‌پایه و باری پازده‌ی دابی. پانزه‌مین.

پانزه (باک): پانزه، پازده.

پانزه‌م: پازده‌هم.

پانزه‌مین: پازده‌مین، پانزه‌هم، پانزه‌مین.

پانک (بار): مه‌لاشور.

پانکه: جووره ماسیه‌کی خپ و پانه‌گۆشتی خوشه‌ پیستی زگی نه‌ستوره.

جوورتکه له‌به‌ری داره مازوو ده‌گمه‌ی ده‌چی. جووره باوه‌شینیکه

به‌هیزی کاره‌با ده‌خولیتسه‌ره.

پانکه‌له: چتیک کمیتک پان بی.

پانکردنه‌وه: پلچساندنه‌وه.

پانگ (باک): قولانج. نیوانی قامکی گه‌وره و شاده‌یه به‌لیک
 کراوه‌ویی.

پانگه (باک): ته‌ریله. نه‌نباری گه‌م و نیتر.

پانه‌وه‌پان و فره، پان و فره‌وان، پان و به‌رین.

پانه‌وه‌کی: جووره دروومانیکه.

پانه‌وه (پۆش): کورت و قه‌لمو، قه‌لمنه، کوله‌بنه، تیکسه‌پماو،
 تیکسه‌پماو.

پانتۆل

پاندان

پامه‌ره

پانی (باد): پانیہ، (ہمورا): پاژنہ۔ بمرنی، بمرنیایی، پانیی۔
(باک): بیتیزی۔ بمری چت لہ لای تسکییہ۔

پانیان بہگیان: لہ گیان خوشیون۔

پانیہ: پانی، (باد): پمہن، (شوا): قنجهی پا۔ (باک): پشت پمہن۔
پاژنہ، قومپاژنہ، قومپاژنہ۔ (کۆ): قونپانیہ۔ (دەر): قونپیتیسی۔
پانیہی کموش۔

پانیہ بھند: پانی بمرز۔ — درو: پانی بمرز درو۔

پانیہ کیش: پانیکیش، پانی کیش، پاژنہ کیش۔

پانی بمرز: پانیہ بمرز، پیتلاویتی ژنانہیہ وہ کوو سولہ لام پاژنہی بمرزہ۔

پانی بمرز درو: کسیک تہمنا پیتلاو پانیہ بمرز بدروی۔

پانیخ: (کۆ، پۆژ، جا، همورا): پارین، (دەر): سہنگۆ، (یغز):
پارنگۆ، (زہن): لامیش، (باک): پارژنہ، پارنیر، گوئلکہ نیری پارہ کھی
واتا دو سالانہیہ۔

پاوان: پاوہن، پروشو، پاوہن، پمہن۔ قورخ، قمدہغہ، (دەر): پاوہند۔
(همورا): کۆز، لموہ پگی ناژالان۔ (باد): کیشک۔

پاواند: پامور، پامورہ، خرخال، چتیکسی زہنگولہ دارہ لہ زتیر یا زیو
دہ کرتیہ پیتی مندالان بق جوانی۔

پاواندار (باد): کیشکچی۔

پاوہ: نیری محال و ناواییہ کیہ لہ همورامان۔ پاوان۔

پاوہیا (نمرہ): پئی دزکی، پاشہ کشی۔ — کردن: پئی دزکی کردن لہ
کاریکا، پاشہ کشی کردن۔ گومان، نیگہ رانی، دوو دلی، دہستی دہستی۔
— پینکردن: دہستی دہستی پینکردن۔ ناسودہی۔

پاوہیا کردن: گومان کردن، دوو دلی کردن۔

پاوہ جی: پایمدار، پایاوہ جیگہ۔ — کردن: پایمدار و قایم کردنی چت۔

پاوہ جیگہ: پاوہ جی۔

پاوہرہ (همورا): دہری۔

پاوہری (همورا): پروانہ: پاوہرہ۔

پاوہرمانگ (نمرہ): ژنیتیکی ناووسہ، کہ پیتی ناییتہ مانگی نژیہم۔

پاوہن (همورا): خرخال، پیتوانہ۔ (جا، پۆژ): پیتوہند، سہند، سہند،
زنجیری دہستی و پیتی یہ کسمان۔ پاوانی گیاو پروش۔ بخاو۔

پاوہوند (دەر): پاوان۔

پاوہویو (همورا): پئی خسو۔

پاوہی وہ (همورا): (موک): بووکنی، نمو نافرہ تانہن، کہ لہ مالی
زلواوہ دہچن بووکی دین۔

پاوہیل: پئی وٹہندام، پئی ویل، قاج و قول، لاق و لہ تہن۔ ہیژ، تووانا،
شیاری۔

پاوہپۆژ: پئی وبلہک۔

پاوہووا (پۆژ): پاخووا۔

پاودان (پۆژ): دۆخ، بار، چۆنیتی، چلۆنیتی۔

پاوور: پزرو، پززانگ، مندالان۔

پاووروا، پاخروا (همورا): پیتخوواس، پیتخاووس۔

پاووریای (همورا): (فہ): پاپہتی، پیتخوواس، پیتخاووس۔

پنؤژ (باک): ریخؤلہ۔

پنوقول: قاج و قول، لاق، قاج۔

پوممان (پۆژ): دوایی۔

پوممانگ: پئی ومانگ، نمو مانگہیہ، کہ مالآت یا نافرہتی ناووسی تیدا
بزی۔

پاووشک: پئی بامشہی، پئی وقہدم شوم۔

پاوووری: جوورہ مہ قامیتی کوردیہ۔

پاوونہ: پیتہ ندیکہ لہ پیتہ کری۔

پاہہ لکھفتن: ہلکورتن۔

پاہہ لکوفن (نمرہ): پئی ہلکورتن۔

پاہہ لکگر: پئی ہلکگر۔

پاہہ لکگرتن: پئی ہلکگرتن، گورجیون۔

پاہہ لکگیر: وولاخ، چاروا۔

پاہؤلہ (پۆژ): پئی گتیرہ، پاکتیرہ، پاہؤرہ۔ کوتانی خمرمان بہ گتیرہ نک
بہ جہنجر و نیتیر۔

پای (باک): بہخت، پدی، بؤ، پای بالاکمت۔

پایان (همورا): دوایی، کوتایی، بنہان، نہنجام۔ بہ — گہ یاندن:
کوتاکردن، بردن سہر۔ گہ یاندنہ — کوتاکردن، بردن سہر۔ بی — بی
دوایی، بی نہنجام، (باک): پاپک۔

پایہ: پدیسک، نابرو، ناموس، شان، جیگا، جی، دہستہک، دہرقیل،
گشاند، بمرزی شان۔ پایہ بمرز، پلہ بمرز۔ پلیکان، دہہکر، نافہند،
(باک): پیتلہ لک، ہیہم، پەرہ سہ۔ پیتچکی کورسی و نیتیر۔ (باک):
کیشکچی۔ کولہ کدیہ لہ بمرز یا خشت و گتچ و قسل و نیدیکہیہ تا سہری
داری بخرتیہ سہر۔ پایہی پردی یا خانوویہ ران۔ — کمہ کردن سہر: زپ
بہر کرن۔ گمورہ پیتیکی نرخداری دہست پڑیشتو۔

پایہ بمرز: گمورہ، مہزن، پایہ بلند، (باک): بلند جہ، شان بلند، جیگہ
بمرز۔

پایہ بمرزی: (باک): بلند جہی، شان بلندی، جیگہ بمرزی، گمورہ بی،
مہزنی۔

پایہ بلند: جیگہ بمرز، پایہ بمرز، بلند جہ۔ شان بلند، گمورہ، مہزن،
سہرک۔

پایہ بلندی: جیگہ بمرزی، پایہ بمرزی، شان بلندی، گمورہ بی، مہزنی،
سہرؤکی۔

پایہ دار: بمردوام، پایدار، خۆگر، پراوہ ستاو، بمرگہر، بیلہبت، (باک):
قہبری۔ (باک): فرشک۔ — بیون: مان، خۆگرتن۔ — کردن: بہلیاندن،
(باک): قہبرین، نابرو مہند، بہناموس، خاوند شکو، گمورہ، مہزن،
خاوند پایہ۔ نا — : چواریہنہ، دلکۆچہر، بیتفرشک، بی مشوار،
کہ قرقولپیتی۔ نا — ی: بی مشواری، بی فرشکی۔

پایہ داری: پاکیری، پاکیرای، پراوہ ستاوی۔

پایہ مال: پامال، پتیسوار، دہووس، بمریاد۔ — بیون: پامال بیون،
تیدا جیون۔ — کران: پامال کران، دہوسین۔ — کردن: تیدا جیواندن،
بمرچاندن، پتیسوار کردن، زیان پیگہ یاندن۔

(همر.) په لاتو تک. (باله.) شهر فوک. بالنده يتيکی گچکيه، هديه به‌گرداگردي چرادا ده‌خولیتهمو نموانی تریش به‌سهر گول و گول‌نزاران دهنیشن. نه‌خوشییکه له بزین ومه‌پاندا سهره‌لده‌دا.

پهپووله پاپیازه: چتیکی قزقزای خری سوکه پاییزان له‌گولی دړکی، که لموی په‌یدا ده‌بی. باویلی.

پهپووله‌هه‌لپنن: جوړه نه‌خوشییکه له‌تینوتی یا له‌گرمای زوړوه توشی نازله ده‌بی.

پهپووله‌ی کرمی ناوردشمی: پهپووله‌ی کرمی نارموشی.

په‌ت: پارچه گوریسیکی قرله‌یه. گردینک، په‌تک، (نمرده.) په‌له‌تک.

په‌تا: پمسیو، درم، درمانه، درمی. (همه.) په‌تو. باهور، نارسم، هه‌لامت. گرانه‌تا. نه‌خوشییکه پی دریزه بومرو و مالآت وکشتوکال. له‌په‌یتیکی گمره له جیگای به‌نازاری لاش ده‌نری.

په‌تاته: سیغه‌ه‌مین، کرتیه، کارتول، گازوله، رتاخ، خرکه‌گازوله.

په‌ته: کونه لباد و جوال و گوریس وهر کونه‌یتیکی له‌خوری و مسو دروستکرای لمتو‌ناویدا ده‌خوسیتن و به‌کوتان ده‌یکنمه‌خوری، بغیگی له‌خوریه‌ی دروستکری په‌ته‌ی پیده‌لین وهر چتیکی له‌وبنه‌ش دروستکری پییده‌لین له په‌ته‌ی دروستکراو. په‌تک. (همورا.) نانکرن.

پارچه قاقمزیکی تایبه‌تی نووسراوه ده‌ری به‌وکمه‌سی که پاره‌یه‌کی لیره‌ریگیری.

په‌تور (پوژ): کلولی، پووشه، گیتل.

په‌تپری: په‌تیاره، شیت، دیوانه، گوج.

په‌تکه: په‌ته.

په‌تپری: په‌ت پستین. یاخی، بارنمور، بارنمیر، سهرکیش، سهریتج.

په‌تیه‌تی: تیمار و پیچانی برین. ده‌ده‌سهری، چهرمه‌سهری، که‌تن.

په‌تیه‌تی پیکردن: ده‌ده‌سهری و چهرمه‌سهری دانی یه‌کیک.

په‌تیه‌تین: نازار، چهرمه‌سهری.

په‌ت پساندن: سهرکیشی، یاخیرون، به‌زاج، لامو‌فک.

په‌ت پستین: په‌تپری، یاخی، بارنمیر، بارنمور، سهرکیش، سهریتج.

په‌ترومه: په‌یرون‌دکردنی دارودره‌خت.

په‌ترو: پارچه، پرزوله توویزی تنکی سهر برینانه.

په‌تروو: گوشته زوونه‌ی برینان.

په‌تروو برینی (همورا.): قرماغی سهر برینان.

په‌ترووخه: گوشته زوونه.

په‌ترووک: پارچه، تیکه‌له، کوت. — یک‌نان له‌مالاندا نییه:

کوت‌ناتیکیان نییه.

په‌تروکه: توویزه تنکه‌کی سهر برینانه. گوشته زوونه‌ی برینان.

په‌تروکه‌و زه‌خمی (همورا.): توویزو و قرماغی سهر برینان.

په‌تروول: گاز، ماز، نموت.

په‌تشان (باک.): بزبان، ووردوخاشبون، فلیقانه‌وه، تولانه‌وه.

په‌تک: په‌ته، په‌ت، په‌له‌تک. په‌ت یا گوریسیکه له‌کونه گوریس و جوال و لباد و نیت دروسته‌کری دوای نه‌وی، که له‌ناویدا خوسان وکوتران و شیکرانمور و به‌دارانمور کرانه‌بن.

په‌تکر: که‌ماندار، که‌مانکتش.

په‌تک په‌تکلی: گمه‌یه‌کی که‌چانه.

په‌تکرو: که‌مانکتشراو.

په‌تکودن: په‌ت له‌نمستوی مالآت و سه‌گ کردن. به‌نمستوه و پاکیشانی.

هینانه ژیرده‌ست، خسته ژیرفرمانمور.

په‌تله (همورا.): ساواری کولار و نکوتراو، ساور. دانموتله.

په‌تون: همناسه، پشو. ده‌ردیکی گرت — ی نه‌دا. (همه.) په‌تا، درم، درمانه، پمسیو، درمی، باهور، نارسم. نه‌خوشییکه پی دریزه.

په‌توو: به‌تانی، پیخه‌فیکي خوری و نمستوری تووکنی سوواویه.

نمیال.

په‌توت (باک.): چتی ریزیو په‌پوت.

په‌تیه‌تختن: په‌ته‌په‌لاوسین. خنکاندن، له‌داردان.

په‌تی: خوپو، ویزه، خوپری، پوت، قوت، کوت، خاوس، خواس، کرک، ساده. یا —: پیخواس، پی‌ته‌تی. کوردی په‌تی: کوردیه‌که هیچ ووشه‌ی بیگانانی تیدانه‌بی. (فه.) به‌تال، چول، پیخواس.

په‌تیار (پوژ): په‌تکراو، په‌سنگراو، په‌سمن لمل خراو.

په‌تیاره: دیوانه، شیت و شپ، شیتوکه، به‌له‌لا. بی‌عار، هیتی، خوپیری، گه‌پیده، شیت و شور، ناشیرین.

په‌تی په‌تی (کو.): داره‌داره.

په‌ت: بزمار یا سینگیکی ناسنه، که‌سهریکی له‌دیوی ناره‌وه په‌رچ درابیتوه.

په‌جه: (موک.) جیگایه‌که له‌به‌مار و هاین و پاییزاندا شوانه مه‌پو بزنی لی‌مژل‌دری. (همو.) همویز. (بانه.) په‌رجه. (شکا.)

حوشه. (پوژ، که.) پووه‌ندی ناره‌تانه، پیجه. (همورا.) کوزی به‌رخانه، مژگه‌نا‌الانه. پیجه، پوویوش، پوویمند. نانکرن.

په‌جه‌که: پارچه‌یه‌کی چوارگوشه‌ی سپیبه له‌کاتی نانخواردندا به‌سهر کوشدا ده‌دریت.

په‌جه خووز (نمرده.): میگل له‌زوی کردن بوم‌هیز کردنی.

په‌جه خووس (نمرده.): په‌جه‌خووز.

په‌جه‌ک (نمرده.): جوړه په‌نیرتکه.

په‌جه‌نمور: په‌رچدانمور.

په‌چین: کورک‌نمور خه‌فت له‌دلدا: مردم هیندی خه‌فت په‌چینه دل‌م.

په‌ح: په، ها، هاها، په‌حا. بزواق و وپسانی به‌کارده‌ری. په‌ه، په‌هیه، په‌ح.

په‌حا: ناها، هاها، ته‌ح، ته‌حا، په‌ح، بزواق و وپمانییه.

په‌حه‌ح: به‌ه، به‌به‌ه، په‌ح، په‌هه. له‌کاتی واق و وپمان و پسندک‌دیندا به‌کار ده‌بریت.

په‌حق (زا.): کولاندن.

په‌حق (باک.): چابو، پیکه‌اتو، سوتاو، چیشتی لیتراو، کولار.

په‌ح: بوسه‌سورپمان به‌کارده‌ری: — چمن زیره‌که!

په‌ح: په‌ح.

په‌ح: په‌ح.

په‌ح: په‌ح.

په‌ح: په‌ح.

په‌ح: په‌ح.

په‌ح: په‌ح.

په‌ح: په‌ح.

په‌ح: په‌ح.

په‌ح: په‌ح.

په‌ح: په‌ح.

په‌ح: په‌ح.

پهجن (باد): پان.

پهجنای (باد): پانای.

پهجنی (باد): پاژنوی پی. پانی.

پهجن (باک): بهی لیډان.

پهخ: پهخه، پخ. زار او دی منډالانه له بهران بهری چتی جوړاندا به کار دهبری. چتیکه قوږو دم و یا نوکه تیږه کهی تخت بوی. — برون: کول برون. — کردن: کول کردن. پان، داشیکیاگ، شکارو.

پهخت (همورا، جا، پوژ): تداره کی مردو پیکهستان.

پهخش: بلاو، وولاو، پهرت، پهرش، چرژ، پهرشان. (باک). بهردبار. — وولاو: پهرش و بلاو: کاکولی به سمر شانیدا — بسوه. — بسون: بهردباریون، پهرت برون، بلاویون، پژان، پوژان. — کراو: پهرتکراو. — کردن: پهرتکردن، بلاو کردن. — کردنهوه: بلاو کردنهوه، پشانندن، پژانندن، پوژانندن. — کمرهوه: پهرت و دایهشکمرهوه، دایهشین.

پهخشان: (سور). خوره خسان. پهرت، بلاوکران، تهخشان. نیوی نافر تانه. — بوننهوه: پهرت بوننهوه. — کردنهوه: بلاو کردنهوه، پشانندن، پژانندن، پوژانندن.

پهخشای (همورا): پهخشین.

پهخشه (فه): میش. (پوژ). میشوله، پیتشکه. (لوی).
توفانه، میشوله.

پهخشهر: بلاو کمرهوه، (باک). بهلاکمر.

پهخشه کووره: میشوله کویره.

پهخشهوه دان: بلاو کردنهوه.

پهخش وولاو: پهرت وولاو، پشاور، پهرش وولاو.

پهخشین: بلاو کردن. نیوی نافر تانه.

پهخشین: پهرتکمرهوه، بلاو کمرهوه.

پهخمه: پوخ، بوله، سهپول، فل، کودن، گیل، نازیرهک.

پهچ: — ی پهرتوک، دو لاپه پهیه. (باک). پهل. — ی بالندان: توکی بالندان، پهروباژ. گوښه گیر، گوښه نشین. کمنار و قهرخی شو و زهری، بهر، گوښه، سنور، شو: — نهویر، نهوسمر، شو: — ی زبیه: نهویری زبیه، بژ کمناری هممو چتی که به کار دهبری. — ی گولسی: بهلچم، (باک). پهلک. (زا). پهچ.

پهر: مریکه سهر و شان و ملی پشبی. (زا). پهچ، مهچی دم و چار مارو.

پهراپهر: دهراندهر، سهرانسهر.

پهراسو: پالو، دهنکه، دهنک، کهله که، (که). دهنه، دهنده. پاراسو، پارسو، پارخان، (باک). پهراسو، پارووخان، (نهرده). پهره که، چمند نیسکیکی کواندهاره له راست و چپی لهشی گیانداراندا سمرکیان بهستونی سینگمو شو سهره کی تریشیان به برپی پشپوه نو ساوون.

پهراسوه: رایلی زنج، دارتکه بقرایلی زنج رایلی دهکری.

پهراش (پوژ): هاپراو، هاپراو، ووردر او، له ناشکراو.

پهراش پهراش: هاپراو و ووردر خاشکراو، شکار. — بسون: ووردر خاشبون.

پهراش (باک): قمر اغ ناو، کمنار دهرا.

پهراکهنده: (پوژ). پهراگنه. ناواره، دهرمهدهر.

پهراپان: لیکرانوه، کمرتیون، لیفرتیدران. فریدانی تیپ یا ووشه له نورسین و یا ناخفتندا. پهپنی وولاخان.

پهراهنوه: پهپنیهوه.

پهراهنوو: (باک). پهلهوورک، بهزک. قوماره لهسهر پاره و چتی تر به پهپ پهراهنوو دهکری.

پهراهندراو: لیکراوه، لیپوهوه، پهراو، لیجودابوننهوه.

پهراهنن: لیکرندوه، لیفرتیدان، بواردنی چت. — ی وولاخ: کهلدان، چاککردنی وولاخی نیری یه کسم له میینهی. — ی چتی توت وناک. — ی نه خوشی: چابوننهوه، له کولبوننهوه. له تکران، پارچه لیفرتیدان. برتیبیه له نسپ خسته سمر ماینی به فال، نیر خسته سمر می. فراندن، هلفراندن، بالندان، بال پیگرتن.

پهراهندهوه: له چوم و زو یا له پووشه و گیتچه لآن پزگار و قوتار کردن.

پهراهنوو (باک): پهراسو.

پهراهن: پهراپان. فراندن، هلفراندن.

پهراپو: پهراپانراو، پهراپانراو.

پهراپوور: بالنده، بالدار.

پهراپو: دهفتر، (باک). پهلدانک. — جگهره: دهفتری جغاره.

پهراپیدار: دهفتردار. — ی: دهفترداری.

پهراپوژ (پوژ): (کژ، موک). کویه، بهرکویه، شو پارچه تیلماکه یه دورای نوشتاننده کی کمناره کانی له دیوی ژوروهی کواپسوه دهن، کمنار و لیاری کواپسوه. پهرواز، شیرازی پهرتوکان.

پهراپو: پیز، نووده، پاژه، بندسی، پاس، پهرا، پهرا، هیندایز، نوودا.

پهرا (مروک، همورا): (پوژ). پتر، تک. زوره. — نهستانن:

پترسون، زورسون، فراوانی، نهینهوه. — نهستین: (باک). پهنگر.

پارچه، لعت، کوت. (باک). پاره، پوژ، دراو. گهلای دارودرخت و گول.

پیز، بژ، بژلای، سهارت.

پهرا: — ی پهرتوک و قاقز: دو لاپه پهیه. (همورا). — ی چاو: پیلوی

چاو. — ناشی: پهراچی چرخ ناشی ناوی. (همورا). پهل ناساو. — ی

چیکه نه: شو پهراپه چیکه نه ده خولیتیتسهوه. پوله که ی پستی

ماسیانه.

پهراپهرا: پهراپهرا، تووی تووی.

پهرا نهستانن: پهراپان، زورسون، فراوانسون.

پهرا نهستیلکه: پهراپیلکه.

پهرا نهستانن: پهراپان.

پهراپه: داویتی بیابان، پهراپه بیابان.

پهراپه (نهرده): پهراپه.

پهراپه: جهنم: دمه تیژ و پانه کانییه تی، که کرشه ورد دهکات.

پهراپوژ (باک): زوروانی، شو، جهنگ. (باک). — ی: شو و

زورانی. — کرن: شو و زوروانی گرتن.

پهراپه خهږه: پهراپه کی گوره په له خهږه کدا به بادانی دهسکه لویه که ی ده خولیتیهوه.

پهړه زېله (موک): نو ما که نمرمه يه لسمر گولۍ ده غلآن، که بهموی ویموه ناووس دهې.

پهړه ساندن (بابا): پهړه ساندن.

پهړه سه (که): راده، پایه، شان، پله. فراوانیون، بدهمهوه یون، پهړه ساندن. — بوونه: بدهمهوه چوون. پلیکان، پله.

پهړه ساندن: پهړه گرتن، پهړه ساندن، (همورا) وهلابیموه، بلاویونونه، زوړیون. به لاث بوون، تمینمونه.

پهړه سپان (باک): پینه. — کرن: پینه کردن.

پهړه سپاندن: پینه کردن چلی و چتی تر. بهرسینه: پینه بکه.

پهړه سپیلکه: گیاه که وهی گمفی ده چی، لسمر سمرهوه چمند لقیکی باریکی وه کوو خیا ته ی دهرده کات، به کولای لسنیو دم وزاری نیتشو بگیری چاکي ده کاتوه.

پهړه ستن: حمل لیکردن، کورنوش بۆ بردن. خودا — کوردستان پهړه ستن.

پهړه سلیرکه: حاجی رهش، (باد)، حاجی رهشک. ههجه چک، (زن)، پلیسر، پهړه ستریلکه. (دهر)، سپهر ستنک، (همورا)، پلیزگرد، (دهر)، (کو)، پهړه ستریلکه، (دهر)، تسپهر و ستنک، سپیسنک، پهړه ستریلکه، بالنده ییکی رهشی باق و کلک درتزه، هیندکیان بهر گمره نیان زهرده له چوله که ی گورتره و تنها لسنیو تاوه دانیبانا دوی و له جیگای بلند هیلانه ده کات، چونکو که لسمر زوی بنیشی ناتوانی بهر ی.

پهړه سلیرکه: پهړه سلیرکه.

پهړه سلیرکه: پهړه سلیرکه، بالنده ییکی باق و سمر رهشی بهر ستریلکه. ژیر زگ سبی و بهر چنه سووری کلک دوو فاقی چکوله یه.

پهړه ک (باک): ناوی گازدار، ناوی غازدار. (نمرده)، نمرسته یی سیوه یل.

پهړه کا: پهړی کای.

پهړه که (نمرده): پهړه سو، پهړی چتی. پهړی ناشی و نیتر.

پهړه کمر (همو): همللاج، پهړه وان، کسیتکه به کوتک و کهوان لۆکه و خوری شی بکاتوه. — ی: همللاجی، پهړه وانی.

پهړه که ی ناسیو: پهړی ناشی. — قلف، — قلف: پهړی قلفی.

پهړه که ی کلوم: پهړی داخستن، پهړی دهرگا کلومدان. — لوت: پهړه ییکه له نیرانی همدووک تفنکه کاند، — ماسی: پوله که ی ماسی.

پهړه کردن: لۆکه و خوری به کوتک و کهوانی کارگه چیان، فش و لیک بلا و شیکردنوه، همللاجی کردن.

پهړه گرتن: پهړه ساندن.

پهړه نوا (دزه): له کاتی جه نجر یا گتیرده قرشهی بهر پییان هیلده درتزه بو نموه همدو بکورتی بهر کردهوه ده لپن. —

پهړه ند (باک): دانه و وورده پولا. جودهر بۆ تیغ. پولا ی پاس.

پهړه ندر (باک): جودهر دار.

پهړه ننگ: (موک) پیری گواره و گول. (باک) پولاو، بزتی نارور.

پهړه نیشک: گیای نو سندنک. پهنیرشک.

پهړه وازه: پهړه وازه. هملچوون و گموره بوونی منداق و مدل. بیتچوه بالندان، که تازه وازی به بالیان ده کمن بۆ نموه ی فیری فرینس بین — ی پینه لپن. پهړه وازه. چاکتریو نموه ی بار. دهریمدر، پهړتشان. — بوون: بالگرتن. دهریمدریون، دورو کورتوه. — کردن: دهریمدر کردن. فراندن.

پهړه وور (خو، همو): بالنده، فرین، بالدار، پهړه وول.

پهړه وگولا (همورا): پهړی گولان.

پهړه وول (همورا): بهر پیترار.

پهړی (باجه): پیری.

پهړه یزی: بالنده ییکه بدهوری چتیکیدا بیت و بیت و گمبه به بالی خوی بکات یا خوی فیره فرین بکات. گمبه یه کیش به بالی بالندان ده کرت. به مبهستی شوخی و نازیش هاتوه.

پهړه یوون: دهر کفاریون، گوشه گیر یونی به کیتک.

پهړه یووت: مرز قیقی پهړه یووت و نابووت و چکوله یه، شپو و شپوژ، جوو قلی، جوړه پوته، شوخه پیه. مرز قوک. چتی کون و پزیو. پهړه یوکی کون و دپار و پهړه یه. جوړه مراد ییکیشه.

پهړه یوچکه: بهر یوچکه. — ی ناسمانی: بهر یوچکه ی کسکه لانی.

پهړه یوچک (باد): پهړه وول.

پهړه یوچک (باک): پهړه وول.

پهړه یاندن: پیچدان، تاودان.

پهړه یان (باک): خم و تاوو پیچ بوون. پوتاندنوه ی پهړی بالندان. بهر یته.

پهړه یوت (فه): ناوه پوت. — کردن: ناوه پوت کردن.

پهړه یووت: شپو وور، نابووت، دپار، پوچ بووهوه.

پهړه یووله (دهر): پهړه وول.

پهړه یوتاندن: پهړه یان.

پهړه یینه (سوور): پله پینه، پیره (گیاه که).

پهړت: پخش، بلاو، پهړش، پهړتشان. ناشکر ابون. — بوون: پخش بوون، ناشکر ابون. — کردن: بلاو کردن، ناشکر کردن. همل، همل، چهرت، نادرست، نارپک.

پهړتاق (باک): تا، نۆبه تی. پووناکی، تیشک، پویشی.

پهړتقال (باک): چه خمر، شوین، نه نجام، همدرهش. (باک) کوتات.

پهړتقان: تووک پنان، له نیوبران.

پهړتقاندن (باک): تووک پنینمونه، ناوه پوت کردن، پهړ کردن. بهر یینه: بهر یینه، له ناویردن، پارچه پارچه کردن.

پهړتقنیکه یوتن: بلاو نموه، پهړت بوون.

پهړتقو: پهړتاق، پووناکی، پوناهی، پهړتقو پاشای هه کاری باپیری هستیاری کورد عبدالرحیم رحمان پهړتقو، که له پیش چند سالاندا له نمرسته یونی کوچی کردوه و دیوانه کشی همر لموی چاپکراوه.

پهړتقوازه: پهړه وازه، ناواره.

پهړت بلسن: پهړت بوون.

پهړتدان: فریدن، توو هملدان، همدادان.

پهړت سیلی: کپنی بی جی، ویل خه ی.

په چټکتیا (باک.): هارین، وورډو خاشکرډن، پامال، پایمال کردن.

قه‌لشتن، قه‌لشاندنم، دارو نیست. میده حقیقه: ووردو خاشم که.

پەرچقین (باک.): ووردوخاشبورن، قەلشین. قەلشان.

پہلے چلی: ہیچ وہوچ، ہلرچی و ہلرچی۔

پہرچین (ہمرا۔): پھرژین. (ہمرا۔) — کرن: پھرژین کردن.

پهرخ: شیلان و به دست مالین.

پہر خاش: ٹالوڑی، شہر، کیشہ۔

پهروځانندن (بار.): گموزانندن، څارانندن. پليخاندموه، تيکدان. بدمناو

سالاندا چوون، سهریوون.

په برخه: هلک نران، خراپوون، پليخانوه. ووشرخان دروستکردن.

بەلەنەو سالاندا چوون، سەریوون.

پهلو: توده‌قه، تبه‌قه‌ی قاقمز و ئیتر. تا، تاک، لنگه.

پەردىخ: نامادە، گۈرچ، تۈندۈتۈل، گۈرچ و گۆل، كۆك و پۈشتە، پىك

ریتیک. (خو.) قیسپ وشه قره وچروی خانوان. (شار. جا.) پەردوو.

۱) لغوی :- لغوی سمپاره یه ، لغوی سمپاره پوویکی ربره ناسن و

کتابخانه ملی و مرکز اسناد و کتابخانه ملی، تهران

[illegible]

چند روزی که در آنجا بودیم، یک روز با هم صحبت کردیم و گفتیم که اگر می‌توانستیم، چقدر دوست داشتیم که

بالک دین۔

بهرد اخي: توند و تولي، گورجي، نازايي، تعرد هستم.

بہرادر: بالندہ، بالدار، بہرندہ، بہرہوور، بہراوور۔

پیرداغ: پیرداغ، کاسه‌ی ناوی.

لهذاغكورون: ناماده، تندر، تهلک دین.

صورت (زین): فوٹو، لاری

لہذا: کمبو، چین، کوئٹاہ، بنگلہ دیش، سرنگاپور، کینیا، جارجیا، روس،

باک) جارحیت، محال، حتیٰ کہ لہ کہ تال، کہ وہ کار، حتیٰ کہ بگ،

هڪو — ۽ ڏهرگا، — ۽ پنجنجهره، ۽ ڀرڏي ديوار وٽيتر. — ۽ ۽ سيننهما. —

گۆرانی، نەزم و چەشتى مەقام. — ى شايلىغان: پەردەى مۇسقىقا. —

۱. بوکى. — ژنان: چارشنبور پرويند. — ۲. گمى: (باک.) نه ياسى.

مکریوس. نویسی چت: پیوار پلرده پلرده یه. پلری فافلر، تلبله.

پروگرام / دورہ : پردہبار، بغردہبار.

پەردە پەردە. نووی نووی، پەردە بە سووین پەردەدا.

مردہ پتو: جوڑہ پلاویکہ پر لہ کسمیس و بادام و کفتہی و ورد لہا و

دېکړه

برده و در کسب تکدی که از او می بردند، برده و از آنجا که این

ادانده‌ی بد ده له نه‌ستې، وېرته تغذیه‌دار — ۱: بشپړ کونستکه،

به ناگاداری پوردهی دهکات له بابت ههڵدانوه و دادانوهی. تیغهداری.

له‌ده‌دوان: مەبەس لە ئاشکرابوونی رازیکى نەپتییە.

مهرده‌دیری: پهرده دراندن. راز و چستی نهیستی ناشکر کردن.

مکرمہ کے: مہ تمل۔

پہر تووک

پہر تو روک خاتہ

پهړسټن: پهړستن.

پهړسټگه: پهړسټگه، دټوله.

پهړسټگه: پهړسټگه، دټوله.

پهړسټن: خودا پهړسټن، گڼل و نيشتمان پهړسټن. خو — .

پهړسټونه: پهړی کلکی سونهی.

پهړسیاوهش: پهړسیاوهش، گياپه که لاسک پټک و ته لځ ږنگه، گه لای وورده، تامی تاله نه سید گالیک ونه سید تانیکی ټیډایه (۲۰) ی وی له ۱۰۰۰ ناودا بکولای بڼ په سیرو زور باشه.

پهړسیف (باک.): هه لامت، په سیرو.

پهړسیله (بابا.): قوږه.

پهړسین: پهړسټن.

پهړسیو (سور.): هه لامت.

پهړس: جوړه ده غلیکی سوره بر ویشی لی په یدادې. پهړوویوی کړیستانیه.

پهړس: بلاو، پهړاگنده، پهخش. — و بلاو: پهړت ویلاو. — سورن: (باک.) پهړشلین. — کړدن: پهړشلاندن، (باک.) پاشاندن. پهړین، پهړوانه. جوړه ده غلیکی تاییه تی په وه کوو گفنی سور وایه به لام له چهل توک و پورگدایه وه کوو ساوار لیږده کړی و چمند جوړه چیشتیکی لی دوست ده کړی تامی پلاوی پهړیشی له گمل ساوار و برنجی وه کوو ناسمان و پټسمان وایه، که لی کړا پهړیشی پی ده لټین.

پهړسه: پهړش.

پهړسټن: پهړش، پهړشه.

پهړسټین: چیشتی پهړش.

پهړس ویلاو: پهړت ویلاو.

پهړهین (باک.): خو ناسین، شه پتان پی پټکین.

پهړهونه (هه ورا.): پهړوانه، پهړیوله.

پهړهک (باک.): پهړتوکی چکو له.

پهړهکال (زا.): بریقه و پټک ویشی چیتیک.

پهړهکم (خو، پوژ، کو، شار.): خو، فی، گمشکه، دهرده کو پانه، نه خو شیتیک، که مندال بیگری له هوشی خو ده چی، بو نازال پییده لټین سایه. همرگی کو وپ.

پهړه کو لول: همری دم و چاو و مل پهړشی سر لموت سپیه.

پهړه کی شیاگ: بالندهی پهړ کیشراو.

پهړهگ (پوژ، شار، دهر.): پهړتیکي کشته بو که لاش چینی سمری که لاشی پیده چیتیری به شیرازه که میوه. دهر و، بن. (باک.) فیکر.

پهړهگار: مرا تکی دو قوله خه تی خپ و کهوانه داری پیده کیشری. (باک.) پهړگال.

پهړه گاری فلهنده: پهړگار تیکه بو نمندازه کرتی نمنداز یاران دمست ددات.

پهړه گال (باک.): مال، بنماله، خانواده. بار.

پهړه گه: (دهر.) بنی نامادو کشته بو که لاش چینی. پهړگار

(دهر.) پهړگ. (بابا.) کهناری که لاشی چنراوه، لای په نجه و دهر و بری

پهړه گير: زاویه که، که له پهړدهی زاویه تیدا بری یا نه خوشکوی.

پهړه له ږوهه لاویژن: شرم لادان.

پهړه ناس: شاره زای پهړدهی گورانی و مؤزیه.

پهړه ناسی: نرم زانین.

پهړه نشین: به شیراز، پاک، شیرازدار.

پهړه نشینی: به شیرازی، پاک، شیرازداری.

پهړه ده لگرتن: ناشکر کردن، قوراندن.

پهړدهی به لیلخ: تالا، به یداخ، پهړدهی تالا.

پهړدهی ده وراوه: سهره پهړده.

پهړدهی زک: پهړدهی سک.

پهړدهی ژیر پوس: پهړدهی ژیر پیست.

پهړدهی ساز: مه قام.

پهړدهی کهت: پهړدهی تیکه به گردا گردی تختی خوییدا ده گرنه.

پهړدهی لووت: پهړدهی تیکه له نیوانی دوو تفنکه کانی که پو دایه.

پهړدهی منال: پهړدهی مندال، ناولمندال.

پهړدهی وهوی: پهړدهی بوکی.

پهړدهی: نافر تیکه همیشه له پهړده دای و نه به ته دهر ووه. پهړده نشین.

پهړه ز: ووجان، دهرغت، له دمست هاتن.

پهړه و (جا، ش.): هه لاش، تالاش، (خو.) بهرداخ. دار ویردو هه لاش و شرو شالاتی سهرانان، زل و هه لاش تیکه، که لاسر داره پاره داده نری دوایه گله بانی لاسر ده کړی.

پهړه وخیان: پهړه وخیان: هملپ ووزان.

پهړه وخیان: هملپ ووزان، نیوه برژان، نیوه برژ، نیوه سوتان.

پهړه ووان (هه ورا.): شیر یالوک، پالوینه.

پهړه وانه (هه ورا.): پالوینه.

پهړه واره (کرما.): بیر، که لکه له.

پهړه وژان: هاتنه سرخو، لدمست هاتن، پټکران، کاتبون، دهرغت دمست کومت بو کردنی کار تیک یا چوونی شو تیک، پهړه یان. (خو، پهړه.) پهړه یان.

پهړه ویلاو: پهړش ویلاو، پرش ویلاو، پشاور.

پهړه یان: پهړه یان.

پهړه یان: دیواری مال و حورشی گوندی یان هی باغ و باخجانه، که له دار و شولک ده نری. (خو، پهړه.) پهړه یان. (کو.) چيله. تانوک، تان. (باک.) تیمان، پهړجان، پهړتیوان، پاریزگار، پازویش: تو بومن — ی.

پهړس (هه ورا.): پرس، پهړست، پهړستده.

پهړسار: نه خو شمران. نوکهر، خیدار.

پهړساری: نه خو شمرانی. نوکهری، خویداری.

پهړسه (هه ورا.): سهره خوشی، پرسه.

پهړسپی: گياپه که به پټیک بلند دهی گولی به پټیشو و سپی به.

پهړستر او: خودا، خولا، یزه ته، یزدان، تیزه د.

په‌زی چاڤره‌ش (باک.): په‌زی څمرگاش، په‌زی به‌رازی، جووره مه‌رتکه.
 په‌زیایی (همورا.): پرترگتن، نووده و په‌رایبگرتن.
 په‌زیږه: شه‌مانده، شه‌منه، په‌سمنه. چیتستی کۆن، په‌سیره، چیتستی
 ماوه‌ی شوی.
 په‌زیانگ (باک.): چیکلدانه و سیه‌توره‌ی که‌لمشیر.
 په‌زیشک: پزیشک.
 په‌زیشکه: کونجرکه، قونجرکه، نووسه‌که، که به جلکوه ده‌نووسی.
 په‌زی څمرگاش (باک.): په‌زی چاڤره‌ش، جووره مه‌رتکه.
 په‌زین (نهرده.): کولان، لیتران، کولاندن، لیتنان.
 په‌زیو (پۆژ.): په‌زیو. (نهرده.) لیتراو.
 په‌زو (باک.): لق و پۆی داران.
 په‌زیج (باک.): مامان. (باک.) — ی: مامانی.
 په‌زازه (همورا، جبا، فه.): خه‌فت، خم، په‌روش، نه‌نو، پۆکه‌پۆک
 بۆ چیتیک، بیر، هۆش.
 په‌زه‌ل (باک.): درک و دال، لکی شکاو.
 په‌زه‌چاندن (باک.): هه‌لپه‌زاندن، هه‌لقولاندن.
 په‌زه‌چاندن (باد.): به‌پیره‌وه‌چون.
 په‌زه‌قا (باک.): هانده‌ر، فیتده‌ر.
 په‌زه‌چاندن (باک.): پی هه‌لقولاندن. به‌زه‌قینه: پی هه‌لقولینه.
 په‌زه‌چاندن (باک.): هه‌لقولاندن. به‌زه‌قه: هه‌لقولینه.
 په‌زه‌ک: ده‌سته چيله‌ی ناوور.
 په‌زه‌چاندن (باک.): که‌لای داران هه‌لگرته‌مه. به‌زه‌لینه: که‌لای داران
 هه‌لگرته‌وه.
 په‌زه‌چاندن (باک.): ده‌رمانی به‌ر، دارووی گهرماوی.
 په‌زه‌م (همورا.): خوری.
 په‌زه‌موره: په‌زه‌موره.
 په‌زه‌موره: په‌زه‌موره. گیان له‌به‌ر و یا گول و شیناوه‌ردی، که چرچ و ژاکاو و
 سیس و کزبی، ژکیاک، په‌شیر، خمگین، تمین، خمبار.
 په‌زه‌مین (نهرده.): که‌ره‌کیفه، که‌ره‌وول، که‌ره‌وو.
 په‌زه‌ن (باک.): ته‌قه، په‌قه، ده‌نگ. — کرن: ته‌قه‌کردن.
 په‌زه‌نک (باک.): لکی گچکه‌ی داری ووشکه.
 په‌زه‌چاندن: ویستن، هه‌لگرتن.
 په‌زه‌یک (باک.): خه‌لف، لکه داری په‌کسالانه‌یه.
 په‌زه‌ینه (نهرده.): که‌ره‌کیفه، که‌ره‌وول.
 په‌زه‌یو (نهرده.): په‌شیر.
 په‌زه‌یوان: په‌شیمان. — ی: په‌شیمانی.
 په‌س: نیت، نه‌مجا، نه‌رجا. (لو، فه.) نزم، په‌ست، چال، نشیو.
 گچکه، بی‌ناو، سووک. (زه‌ن.) مه‌ر.
 په‌سا: پی خوری یک قور بۆ سواغ کردن. که‌ره‌سته‌ی دۆلمه و نیت.
 په‌سپه‌س: په‌ساپه‌سا، په‌یاپه‌ی، په‌یتا‌په‌یتا، یک له دووی په‌کتری.

په‌سپوړت: ودمنايه‌که وده‌گیری له ده‌لمت بۆ نه‌وه‌ی به‌نازادی هاتو
 چۆ وولآتانی بیگانان بکری.
 په‌ساخوږ (نهرده.): پاشاخوږ.
 په‌سار (باک.): به‌نده‌ر، په‌سارگه، مینای ده‌ریا، ریگای به‌ردچن له
 کناره‌وه بۆ نیت ده‌ریا بۆ لای که‌شتیان. په‌ناگا، ریگای قایم له ده‌شت و
 کیتواندا.
 په‌ساردن: هه‌لپه‌ساردن.
 په‌سارگه: به‌نده‌ر، مینای ده‌ریا، ریگایه‌کی به‌ردچنه له کناره‌وه‌ریاوه بۆ
 ناو ده‌ریا و بۆ لای که‌شتی. جیگایه‌که چتی پی هه‌لپه‌سیردریت. شاخیکه
 لووتکه‌ه‌ی به‌لایه‌کیدا خواریو بیته‌وه.
 په‌ساکوفن (نهرده.): خووساندن.
 په‌ساو (نهرده.): پاشارو.
 په‌سای په‌س: به‌سابس.
 په‌سه (نهرده.): نه‌و چتانمن، که خواری دنیان لی دروست ده‌کری و ده‌کو ناو
 و نارد بۆ نان.
 په‌سه‌ریوږاوه‌که: به‌سیرپاره‌که.
 په‌سه‌ریوږاوه‌که (نهرده.): به‌سیرپه‌شمو.
 په‌سه‌ریوږاوه‌که: به‌سیرپه‌ری.
 په‌سه‌ک: په‌سته‌ک.
 په‌سمن: په‌سند، په، بژارده. — کردن: په‌سندکردن.
 په‌سناز (نهرده.): پاشه‌کوت.
 په‌سند: په‌سمن، په‌سند.
 په‌سندکه‌ه‌ده‌ی: په‌سندکردن.
 په‌سندکردن: په‌سندکردن.
 په‌س بوون (نهرده.): دانان، دۆراندن.
 په‌سپه‌سه‌کل (همورا.): جال‌جالوکه.
 په‌سپه‌سه‌کونه (همورا.): جال‌جالوکه، هیتشه‌گره.
 په‌سپه‌سه‌کول (همورا.): جال‌جالوکه.
 په‌سپه‌سه‌که‌ره: داعبایه‌کی زه‌ردی چنگنه‌وه جال‌جالوکه‌ی ده‌چی.
 په‌س په‌نده (باد.): مرۆی بی‌ناو و کم نرخ.
 په‌سپوړ (زا.): نافرته‌ی چن‌باز.
 په‌ستا: نزم، سووک، همرزه، بی‌شعرم، حیز، کورپه‌بش، (باک.) بی
 باث، کم، پال‌که‌تی، دل‌نزم، زویه‌ه، تووین، پاکوت، زنف، کم نرخ، بی
 ناو. — بوون: به‌په‌روش و کز بوون. — کردن: نزم و سووک کردن.
 په‌ستاپه‌ستا: به‌ی پسانه‌وه، یک له‌دوای په‌کتری، په‌ه‌ندان — گهرمین
 و کووستانه‌ی ده‌کمن.
 په‌ستان: په‌ستن، داپه‌ستن، په‌ستارتن، په‌ستانه‌وه.
 په‌ستانه‌وه: په‌ستینه‌وه، کوتانه‌وه‌ی چتی خار و فش تا توندی.
 په‌ستاندن: په‌ستان.
 په‌ستانه‌وه: په‌ستاتنه‌وه.

په‌سپه‌کل

پهستانونځ: پهستان، داپهستان، داپهستاوتن، داکرتن، پهستينوه،
پهستانموه. تی: — تی ناخن، تی ترنجانن.
پهستونځموه: پهستاندندوه.
پهسته: پهستک.
پهستهک: (ناک). پهسته، کمرک، (زی). چوخ، (هورا). پهسک،
پوشاکیکه زورتی له مهرز یا کورک دروست دهکړی و بی قوږ و نمستوره
و دهکړو سیخمه و ایه لهسر همرو بفرگیکي لهبر دهکړت.
پهستهکافیشهک: دهکړو سیخمه لهبر دهکړی و هندیکیش بهتغیشتی
زنی یوه دهکمن. فیشهکدانی پهستهکی، جووره فیشهکدانیکه وهکړو
پهستهکی دروستدهکړی.
پهستهکولته: کڼونموه ی ژن وپیاوی دپهکه لهناو تیره ناکو بو
سورنموه پهستک و فخره جی همر شوه ی له مالیکي.
پهستموان (باک.): پهسولای تیپهپنیه. دهستور. پهساپورت.
پهستمولهات (باک.): جووره گزانیکی کوردیهه.
پهست قن: نرم تر، هرزه تر.
پهست قوین: نرم ترین، هرزه ترین.
پهستراڼ: داپهستراڼ. لهخوږه ناختران.
پهستراو: داپهستراو، داپهسترو، پهسترو، ناختران، ههلاختران، کوتراو،
داکوتراو.
پهستراوه: پهستراو.
پهستریږ (هورا.): پهسریږی.
پهستریږاو (هورا.): پهسریږار.
پهستکه (بار.): قمزوانیکي کوشراوی وایه، که پړنی پتیره نه میږی،
مړیان له نیو دوشاوی دهکمن وده یخون و به وولاخانیښ ددری.
پهستق: پهستان، پهستین، پهستينوه، پهستانموه.
پهستموه: پهستانموه.
پهستو: پشت، پشموی مال. ههلاختران، پهستراو، ناختران، داپهسترو،
داپهستراو.
پهستق: نرمی، کمس، ناکمسی، هیچ وپوچس. تهرک، دلنزمی.
خهفته تباری، خمباری.
پهستین: پهستان.
پهستينموه: داپهستاوتن.
پهستغل (باک.): لاسایی کهره، قشمرجار. (باک.) — ی: لاسایی
کردنوه، قشمرجاری.
پهسدان (نرده.): دانوه، دوادانوه، گیراندنوه.
پهسوان (نرده.): داپهسیان، پهست بون. نوستان، فس خواردنسی
بالند ی می بو نیرینهکی.
پهسروین: دوراویښ، دوواکوتن.
پهس سلن (نرده.): نهستاندندوه.
پهس سلن: نهستاندندوه.
پهسقره وول: قهرمولی دواوی لهشکر.

پهسقهله (باد.): مړی پاسقال.
پهسکفتن: دواکوتن، پاشکوتن.
پهسلن (باک.): پړزی همره دواوی، قیامت، جیگای همره دواوی.
لان.
پهسمنده: پهسمنده، پاشماوه، پاشخووانه.
پهسمندهی خالفا: پاشماوه ی نالیک.
پهسمندهی فلو: پاشماوه ی ناو.
پهسمنده: پروانه: پهسمنده.
پهسن (باک.): پاسین، هلان، پی هلکوتن. پهسند.
پهساندن: پهسندکردن.
پهسند: پهسن، پهسند، کیش، خوږه شک، پهسن. بهجی، بجم،
بهرزه رند، دخوږ، دلپه ریز. — بون: کیش بون. — کردن: پا لی
بون، پیچاکبون، ههلیژاردن.
پهسندان (باک.): پی هلکوتن.
پهسندی: چاک، پا لی بوی.
پهس فشین: دوواکوتن، خواروه هاتو، بهرمدوا. — ی:
دواکوتنوی.
پهسنوی (باک.): بهخوش، کمسیکه بهخوی ههلی.
پهس فیشتن: دواکوتن، خواروه هاتن. پاشه کشی، ههلاتن.
پهسوا پهسی (نرده.): پشواپشت، پشتمودوا.
پهسوان (کو.): خیتن، خیران. پیکوتن، پیککوتن.
پهس ویلن (نرده.): چال وچول، چالچال.
پهسی (نرده.): دانان، دانیان، دزاندن له قوماردا. چالی، چالایی،
داکفتهکی، داکوتنوی. (نرده.) ناکمسی، لی کوتنوی،
لیکفتهکی.
پهسیره: قوره، (کو.) پهسیله، بهرسيله، ترپی نهگهپیو. هاله.
پهسیره: شومنده برتیهه له چیشته که لهشودا بکرت و پیتیتوه بو
پړو.
پهسیره هارانه (دهر.): تر مارانه.
پهسیسه (شا، هورا.): تروو. چتی تیجگار زور سارد لهبر ساردی
وهی دهچوین، دهلین: دهلی پی پهسیسه ههینده سارده، یا وهکړو دهسی
مردوی سارده بونه. (پړو.) چتیکی شلی هینده کولوه، که ناوهکی
ههلیجراپی، جا شله برنج پی یا شله ساوار.
پهسیف (باد.): ههلامت.
پهسیله (هورا، کو.): قوره.
پهسیو (موک.): پهنا، قف، همنوان، بابهر، بابوهر، (باک.)
بابوهر. جیگایه که با نهیگر تسموه، قورمن. پهنا، دالده، (خو.)
پهنا. (هورا.) ههلامتدار، باهو، نارس، پها، درم، پهسیف. — ی:
ههلامت.
پهس: پشه، بهره. (باک.) پهشانگ، دهنگیکه گاجوتی پی دهره کړی.
پهشام (نرده.): ناماس، پهنام، هواکیشان.
پهشانو: پهشانکار، پهشانکار، بهپی بهیتی بارام و گولندام.

کردنموه: ژپړان کردنموه، پوښمان کردنموه. — ی: شاگزی، ژووقانی، پوښمانی، پی له پاشی، بازگشی، گمپانموه، هملگمپانموه.

پهښیو: پمړیش، پمړیشان، پهکمر. نالۆز، شیتاو، شپره، سمرسووپماو. واق وورپماو، شلوق، سمرلیتشیواو، پمړیو. — بون: شیتوان، شپره بون. — کردن: شیتواندن، شپره کردن.

پهښیوان: شیتوان، پهښوکان.

پهښیواندن: شیتواندن، نالۆز کردن، پهښوکاندن، شپره کردن، پشیتواندن. پهښیوو: شیتاو، نالۆز، پمړیو، شپره، سمرسووپماو، شلوق، واق وورپماو، پهښوکانو.

پهښیوی: پهښوکاری، شیتاوی، شپره یی، پشیتی، سمرلیتشیواوی.

پهښیویان (نمرده): پهښیوان.

پهښ (باک): پهکموه، بهښ. — چرون (باک): پهکموه چرون. لیکدان، شهر پهکموه کردن. (باک). — که تن: ویککوتن. (باک). — اندن: ته که کردن، ته قانندن. بهه قینه: بهه قینه.

پهښو: ته قاو، ته قیو.

پهښووک (باک): دوومل، قورنیر.

پهښره (باک): پهکموه، تیکرا، گشت، دگل هډ.

پهښرهج (هرو، بل): سه تل، جوړه سه تلپیکه.

پهښوک (باد): بلقی زړو ووردی سمرناوییه.

پهښو (خو): چیشتی گغه کوتاوی.

پهښیو: ته قیو، ته قاو.

پهښیووک (باک): بلقی، دوومل، قورنیر. (باک). په قبه قوک.

پهښین (باک): تزقینی چیتیک، ته قین، بهه قه: بهه قه.

پهک: بندن، تخ، راگیر، ته گره، مده لى، دهسته وستانی. — خران: راگیران، بندن کران. — خراو: راگیراو، بندن کراو. — خستن: تخ تیدان، راگرسن، ژمرقه کرن، نهښستن، بندن کردن، له بالدان، هلبیستن، بمره لست کردن، نهښستن، پیسگرتن، بمرپنموه، دواخستن. — تیخستن: له کارخستن. نامرازی سمرسووپمانه، پهککرو. — تیخمر: خیماتکوژ.

پهککان: ویران، کاوول، کمباخ. پیک و — دان: ویران کردن. (باک). — دن: راپیکر کردن، راونان. بهه کینه: برهوه، پلوی نی.

پهککمر (نمرده): پهښیو.

پهککمر: دلۆتیکمر، نهښیو.

پهککمرتن: له کارخستن.

پهکک: پهککرو.

پهککفتن: پهک کمرتن، دامان.

پهکککونه: پهک کمرتو، داماو.

پهکککوتن: پهک کفتن.

پهکککوتو: دهسته وستان. داماو، دامنه، پهک کمرتن.

پهکککو: پهککو، بزو واق وورپمانییه: — نه تهره ی کور د چند نازا و نه بمره!!!

پهښ

پهښه: میتشوله، پهښه، توفانه.

پهښه یمن: پهښه یمن.

پهښه یمن: کولله ی میتشوله، پمړه ی تهختی خمر.

پهښمن: پشمنگ، ناوی باوکی (نمفراسیابی) یه.

پهښتان (نمرده): دهستملان، ملما، دهست له گمردن.

پهښت فیشای (همورا): پشت نیشان.

پهښته پشست: کاری پروپوچ، ووتی پروپوچ، خوتیه لسون، خو له کاریک هملقوتانندن، خوتیه لقوتانندن.

پهښته مال: پشتمالی گمراوی له به خوه ده گری. فوته. دهستمبر.

پهښت مل (همورا): پشت مل، پژمل.

پهښتن (باله): رستن، رستنی خوری و لۆکه و نیتیر.

پهښت و ملی (همورا): پژمل.

پهښک (باک): پریشکی ناووری. دلۆپدی ناو و چتی تر.

پهښلاندن (باک): پمړش و بلاو کردن. بهښلینه: پمړش و بلاو کوه.

پهښلین (باک): پمړش و بلاو بون. بهښله: پمړش و بلاو یه.

پهښم (زه، وژ)، خوری: ناخوتی بی ترخ: نم قسمیه له لام پهښمه.

پهښمه (زی، بار)، رانک.

پهښمهک: جوړه شیرنیا تیکی داوداو و پشال پشاله وه کوو خوری شی کراوده وایه.

پهښمونه (فه): پاشماوه.

پهښمین: چیتیک له خوری دروستکراپی.

پهښمین: پشمین، بندن به پشچمرانه ی ده گین واتا پلاس، بمره، که له خوری دروستکراپی.

پهښووش (وژ): خاکیکه سستک و خاو و پژو و فشم بی و هملره ی، واتا پتمو نپی. چتی شیتاو و نمرم.

پهښوک: پهښیو، شپره، شیتاو.

پهښوکان: شپره بون، تیکچرون، نازاوه بون، شیتوان، پهښیوان، ده پسان، سمرلیتشیوان، سمرسووپان، شه پوپان. — دن: شپره کردن، پهښیواندن، شیتواندن، تیکدان، سمرلیتشیواندن، شه پوکانندن، ده پسانندن.

پهښوکاو: شپرتو، دهت بلاو، په نزهار، شپره، پهښیوان، شیتاو، تیکدراو، سمرسووپماو. گیانداری شپره ی سمرلیتشیوان.

پهښوکی: شپرتی، شپره یی، پهښیوانی، شیتاوی، تیکدراوی، پشیتی، نازاوه یی.

پهښوکیان (نمرده): پهښوکان، جوړپیان.

پهښیلاندن (باد): پووخاندن.

پهښیلین (باد): پووخان.

پهښیمان: پښمان، پوښمان، (باک). ژووقان. پی له پاش، باده رموه، گمراوه، (شا). ژیران، (جا، بابا). پاشگمز، (نمرده). بازگمشته بووگ. — بونموه: پشتی دهستگمزن، سمر له بمرددان، سمرخوه شحاتن، سارده بونموه، بادانموه، گمراوه، وادانموه. —

په‌ک‌وو: (باک.) په‌ک‌وو، حەیف، داخ، ناخ. پیتک. وای، داخه‌کم، په‌ک‌وو، په‌روژ، په‌روژ، داخه‌کم، به‌داخوه.

په‌ک‌وو‌پۆک: په‌ک‌وو، حەیف.

په‌ک‌ین (باک.): هه‌ل‌آتن، په‌ه‌ن. به‌که: هه‌لبی، به‌وی.

په‌ک‌ر: کهر، گهر، په‌ه‌ن و شیاکی دابه‌سترا و په‌ق.

په‌ل: دۆل و نیتوانی دوو شاخان. په‌رێک قاقمز، که دوو لایه‌یه. دۆل، شپو، دهره. (موک، هه‌ورا، پۆژ.) نه‌ندام، ده‌ست، قۆل و باسک. چه‌وار —: چه‌وار نه‌ندام. — کوتان: ته‌قه‌ل‌دان، په‌له‌پروژه، په‌له‌فێکی، جوو‌ل‌نێکه له کاتی ته‌نگانه‌دا. جوو‌ل‌نێ هه‌ره دوواییه له کاتی گیان‌دانیدا. قه‌لبه، دهر‌خک، هه‌لوک، دارێکی کورته هه‌ردوک سه‌ره‌کانی په‌لن. (په‌ره.) مرزێکه له که‌هسته‌ی جوو‌تیدا. قه‌لت. — کردن: به‌رنه‌وه، هه‌له‌پ‌داوتنی سه‌ری هه‌لووک و پیتسوس و نیترا، قه‌م‌کردن، ته‌ره‌ف‌اندن، له‌کردن، پارچه‌کردن. بۆ قاپێک و ده‌فێکی ده‌بی سه‌ر په‌ل بی و اتا بل‌ار، فراوان، گو‌شاد، قوول نه‌بی، سه‌ری به‌لای دهره‌دا نوشتا به‌تێوه به‌چک. دلو، ته‌له، رووشه. به — هه‌کردن: تووشی داو و ته‌له‌پێکی کردن. (که، بابا، پۆژ.) نه‌وی، لیترا، نزم، نشیتری، دۆل، دهره‌خ‌که. — به‌رد: خ‌که به‌رد، ده‌سته به‌رد. گه‌لمه‌ت، سه‌نده‌گل، تو‌ندوتۆل، گوج و گۆل، پۆلوو، په‌نگری ناگری، په‌شکو. (باک.) به‌خت، هات، ناچه‌وان. گه‌ل‌ا. چه‌قه‌سو، سه‌رو، بی‌ناپه‌رو، چه‌ختی، چه‌ختی، پیتسه‌رم. لکه دارێکی به‌ره که به‌چه‌قێرتی. په‌ری به‌ل‌اندان. پارچه، له‌ت، کو‌ت. لق و پۆی داو دره‌خانه.

په‌ل (پۆژ.): په‌له‌به‌رد، ده‌سته‌به‌رد یا کو‌لو گه‌لمه‌تێکی گه‌وره‌یه، که به‌او یێرتی.

په‌له‌پیتکه: په‌له‌پیتکه.

په‌له‌پیسکه: کره‌میکه له‌ناو تووشی گه‌ل‌ای ده‌غل‌ان ده‌دا زیان به‌ دانه‌کی ده‌گه‌ینه‌ی، په‌له‌پیسکه.

په‌له‌ته (پۆژ.): سه‌ک‌ال‌ا. داوای پێکه‌پێنانی کارێکی له‌ فه‌رمانگه‌ یا له کسێکی کردن.

په‌له‌ته‌مان (باک.): کو‌پ، نه‌نج‌وه‌من، کو‌گه.

په‌له‌ه‌خت: جیق ده‌ره‌تێنان، فلیقه‌ندنه‌وه، پله‌خاندنه‌وه. جیت‌دان.

په‌له‌ر (په‌ورا): په‌ل‌ار، ته‌شه‌ر، تانور.

په‌له‌زگ (باد.): کو‌لیکه‌ په‌نگی سه‌ی و سه‌ور ده‌نووتی.

په‌له‌س: کو‌وین، شه‌ری نه‌ستور و کو‌ن و دپ‌وی هه‌زارانه، سه‌پال، سه‌پاله‌ کو‌ن، په‌له‌سی شه‌ر. کو‌وینی چه‌اردان. په‌له‌خ، په‌لیخ. (پۆژ.) جه‌رگ سه‌ورتان. گه‌روو ووشکی له‌تیت‌وان. به‌ر، په‌له‌س. خۆلیکه‌ر‌ده —: خۆلیکه‌ر‌ده‌په‌له‌س.

په‌له‌ش: په‌وش و په‌له‌ش. په‌وشێکه له‌ په‌نج‌ه‌کی به‌و پیتسه‌وه و که‌وتی.

په‌له‌مه‌ار: جه‌مه‌ار‌زی، دو‌کو‌وم، هه‌یرش، هه‌لمه‌ت، (باک.) نه‌یرس. چه‌مه‌ار، گه‌مه‌ار. شاتال، شه‌نگ. دارسه‌کان. — دان: جه‌مه‌ار‌زی‌دان، گه‌مه‌ار‌زان، داپسان، هه‌ل‌کو‌تانه‌سه‌ر، هه‌یرش به‌ر‌ده‌سه‌ر، هه‌لمه‌ت‌به‌ر‌دن، شاتال‌دان، شه‌نگ‌دان. — به‌ر‌ده‌سه‌ر: په‌له‌مه‌اردان.

په‌له‌مه‌اردان: هه‌یرش به‌ر‌ده‌سه‌ر، گه‌مه‌ار‌زان، داپسان، هه‌ل‌کو‌تانه‌سه‌ر، هه‌یرش به‌ر‌ده‌سه‌ر.

په‌له‌مه‌یز: مه‌یز بۆ دو‌ره‌وه‌ فرێدان، په‌له‌مه‌یزه.

په‌ل‌ان (ئه‌رده.): نیتسک، نیتسه‌کان.

په‌ل‌ان: ده‌سته‌لێدان، نه‌وازشه‌کران.

په‌ل‌اندن: ده‌سته‌لێدان، نه‌وازشه‌کردن. به‌ه‌لینه: ده‌ستی لێبه‌ده.

په‌له‌و: په‌ل‌ار.

په‌له: نیتک. بی —: ناخه‌ره. (باک.) له‌کو‌ک، له‌که. نیشه‌نه، په‌ل‌ن، په‌ل، خال، چه‌پک، په‌نک، نه‌تک. — هه‌ور: پارچه‌ هه‌ور. به‌ر‌انه‌پیتکه له کاتی پیتسه‌ستی په‌ییز و به‌ه‌ارانه‌دا بۆ که‌شته‌رک‌ال و شینه‌وه‌ریان به‌یاری و تیر‌واریان به‌کات. هه‌ول. سه‌ره‌په‌ل. هه‌ریه‌وه‌ی — وه عا‌رد و زه‌وی په‌ق نه‌رم ده‌بی و نه‌وسا جووتی لێبه‌گه‌ری. پارچه‌یه‌ک له‌ ده‌غل و نیترا و پارچه‌پیتک له‌ زه‌وی. پارچه‌پیتک له‌ تووتن و پیتسه‌تان. (ئه‌رده.) تالو‌که، په‌له.

په‌له‌ه: په‌له، هه‌له. تالو‌که، له‌ز، تاو، ساتی، هه‌له‌داو، گو‌رم، ته‌وو‌رم، تیر، ده‌ست به‌رد، خه‌یرایی، ده‌سه‌را‌کرد. به —: خه‌یرا، به‌هه‌شته‌ری، به‌تالو‌که، چه‌ک، به‌گو‌ر، چه‌پو‌ک، هه‌له‌دان، به‌له‌ز، پیتسه‌ر، (باک.) وه‌تاو. لنگه‌ ته‌رازوو. (ئه‌رده.) داو‌ینی کال‌ا. داو‌ینی شاخ و گه‌رد. په‌ره‌ی قاقه‌زی. تایی چه‌ت و ده‌کو‌و تایی به‌رو ته‌رازوو. (باک.) شه‌ل: گه‌را‌ر ته‌ په‌له‌یه: واته‌ چه‌یتسه‌تی ته‌شه‌له. (باک.) پۆلوو، په‌نگه‌ر. به‌رد، په‌له به‌ردیتک.

په‌له‌ه‌سه‌و (هه‌ورا): په‌ره‌ی ناشی.

په‌له‌به‌زووت: (هه‌ورا، دهر.) په‌له‌به‌زووت. سه‌له‌که به‌زووت.

په‌له‌به‌ه‌ل: په‌له‌به‌ه‌ل‌وان، گو‌ره‌گو‌ره. هه‌له‌هه‌ل، تالو‌که، په‌له‌قا‌وه، په‌له‌و تالو‌که‌ی بی‌په‌سانه‌وه، هه‌له‌و په‌له. وه‌به‌له‌په‌ل که‌وتن: تاو‌دان. — خسته‌ت: تاو‌دان.

په‌له‌به‌ه‌ل: په‌ره‌ په‌ره، ته‌تۆ، تووشی تووشی. په‌ره‌به‌ره‌یه.

په‌له‌به‌ه‌له: پارچه‌پارچه. په‌ل‌ل، خال‌خال، په‌نک، په‌نک، به‌له‌ک، په‌نینه.

په‌له‌به‌چه‌وو‌رکی: تالو‌که‌یه‌که به‌و نه‌وه‌ی خۆ له‌ چه‌روتم و کاره‌ساتی که‌رزار کردن.

په‌له‌به‌ه‌روژه (جا.): په‌له‌فێکی، په‌له‌کو‌تان، په‌له‌کو‌تی. ته‌قه‌لا، هه‌ول. جوو‌ل‌نێکه له کاتی ته‌نگانه‌دا، دو‌امین جوو‌ل‌نه له کاتی گیان‌دانیدا.

په‌له‌به‌چه‌وو‌رکی: په‌له‌به‌چه‌وو‌رکی.

په‌له‌به‌چه‌وو‌زی: په‌له‌به‌چه‌وو‌زی.

په‌له‌به‌ه‌روسکه: په‌له‌به‌ه‌روسکه.

په‌له‌به‌ه‌رووسکی: په‌له‌به‌چه‌وو‌رکی، خۆ کو‌رتان بۆ گه‌یشتنه‌ چه‌تیک و یان له تیت‌وان خۆگه‌یانه‌ کانییه‌ک.

په‌له‌به‌ه‌سکی (ئه‌رده.): به‌له‌ شه‌وی، به‌ل‌ فشه‌وه‌کردن.

په‌له‌به‌ه‌فه: نانی تیریه، که به‌ ناو‌ور گه‌رم به‌کریتسه‌وه بۆ نه‌وه‌ی سه‌وره‌پیتسه‌وه و ناسکی.

په‌له‌به‌پیتکه: په‌له‌به‌پیتکه.

په‌له‌به‌پیتکه: (هه‌ورا.) په‌له‌پیتکه. پیتیک. به‌ هه‌ردوک قامکی دۆشاو مر‌زه به‌ردیتکی به‌جو‌ک رێک کو‌وشین و ناو‌یرتن. په‌له‌تۆک. — ی ده‌مانچه و ته‌نگه، که قامکی ده‌خه‌رتیه سه‌ری و ناو‌ورده‌دری.

په‌له‌به‌پیسکه: په‌له‌به‌پیسکه.

په‌له‌به‌پیسکه: (هه‌و.) په‌له‌پیسکه، په‌له‌پیسکه. کره‌میکه‌ی په‌شه‌له‌نیترا تووشی گه‌ل‌ای ده‌غل‌ی ده‌دات بی‌زیانه.

په له تک: گوربستیکه له په ته دی دروستکراپی.

په له سڅ: توتنی وورد. (باد.) شویونی پووش وپاوانانه. گیایه که. (پیر.) پالاخ.

په له دار: نیشانداز، خالدار، پنکدار.

په له دار: پارچه داریکی کورته.

په له دان: نمو نندازه بارینه، که زوی خوشاندی و به ناسانی جوی تیډا بکرت و کره له کاسنیوه نديت.

په له دزی: گوله پموی، گوله لبان. گولیکی کموی و کیتیبه به سپی و شین دهنوتی، که نمو گوله پیگه یشت: بز دزی، سمره لدانی په له دزی: نیشاندی بز زیتیه.

په له سڅنگ (فه.): زړ و زوره ند.

په له سیسه: جوړه نه خوشییکه که له میوی بدات چمند گه لایه کی سیس ده کات بهلق و تمره کانیه.

په له شوونه (سقم.): نیرتک مشوونه، جوړه گیایه که.

په له فرته: په له فرکی.

په له فرکی: پروانه: په له فرکی، په له قاوه.

په له فرتی: په له فرکی.

په له فرکی: په لکرتان، په له مشی، په له پلان.

په له فرکی: په له فرکی.

په له قازه: په له پل، هو، ته قه لا. — دان: به موی تووانایه که هو و ته قه لا دان و جنگ ترکردنوه له کاتی تنگانده.

په له قازی: په له قازه، په له کوتی، هله لیریان، هله لیلیان، دسویا و هشان. پلورشان.

په له کردن: تالو و که کردن.

په له کوتی: په له فرکی، دورامین جوړلته له کاتی تنگانه و یا گیاندا تیدا. دستکوتانی کویره یا چاوا ساغه له تاریکیدا.

په له میزه: په له میزه، میز بؤ دوروه فریدان.

په له نادر: داره دست بؤ هاویشن، پلار.

په له ننگ (لو.): پلنگ.

په له نوژ (همو.): سمره و ژیر.

په له موور (بابا، همو.): بالنده، بالدار، پمور، ممل، په له موور، مر، پمورنده.

په له موورگ: په له موور، نمو پارچه وورگه، که ده کرتته گییه.

په له موور: بالنده.

په له موورگ: پارچه وورگی ناژهل.

په له هوور: گموا، پارچه هوور، له که، تمقن، تیکه.

په له هوور: په له موورگ. نمو پارچه وورگه، که ده کرتته گییه.

په له هی بجووک: یه کمین جاره که کمینک بارانه بیاری.

په له هی گه موور: بارانی دووه، که باشیش بیاری و زوی و کشتوکال تمواو تیراو و پاراو بکات.

په له پ: بیانو، بیانگه، بهانه، پرزه، رک، وورک. — پیرن: پرزه پیرن. — کرتن: بیانو کرتن، بهانه مینانوه.

په له سل: پلپل، پارچه پارچه. — بون: پارچه پارچه بون. — کردن: پارچه پارچه کردن، (باک.) تیکه تیکه کردن. ناخوتنیکه که تیکل و پیکل بی مرز تینیه کا. قولته قولتی دهنگی کولاندنیه.

په له لان (نمرده.): په له اوژن بؤ یه کتری، په له شری، په له فرکی.

په له سکیان (نمرده.): بالشو پونوه.

په له گز: بهانه گر. — تن: بهانه کرتن، بیانو کرتن.

په له پین: نوشته ی چاو وزاری.

په له پینه: گیایه کی ناویه و ناسکه لمانو سوزاییدا په پیدایه، گه لایه کی وورد و نستور و ترشی هدی ده کری به چیش. (بابا، همو.) پریز که، پیره، (باد.) پیلپینه.

په له ت (پوژ، دور، همورا.): له سمرمان یا له تینسوان و یا له بر نه خوشی زمان شکان و اتا زمان په لیبون و تووانای ناخوتن نمبون. لاله پته، لاله پته.

په له ته: پلته.

په له تهک (فه.): بهر دتاش، پالتهک.

په له جهره (همورا.): په له سی، وولاخی بهرزه.

په له چاندن (باک.): هاپین، شیلان. جیق دهره تان، فلیقاندنوه. جیتودان. به له چینه.

په له چین: جیق دهراتن، فلیقاندنوه. به له چیه.

په له چم (باک.): گزده گه لا دارانه بؤ ناژهلان.

په له چموک (باک.): چه که چیه کیله.

په له تخ (که، جا.): پالاخ. کووه له ی بهرازیسه. (پوژ.) جوړه سه گیتی زه لام و گموره یه.

په له خاندن: پلخاندنوه. به له خینه.

په له خاندن (باک.): پلخاندنوه، ووردو خاشکردن، په له خاندنوه.

په له خه گامیش: پالاخ. تمبل، قه لمر و زگپه رست.

په له خوچ: خورادنی که باش نه جوورایی.

په له خور: خرمانی که له ژتر گیره دا قرچشکین کرابی. حتی نیوه وورد کراو. — بون: نیوه وورد بونی چت. — کردن: نیوه وورد کرنی چت.

په له دان: په له اویشن، بلاویونوه.

په له دانک (باک.): په لوی وده فتمرتکه قاقمزی تینیری.

په له دانن (باک.): ووردو خاشکردن، هاپین، به له سینه.

په له سین (باک.): ووردو خاشبون. ملسین.

په له شانن (باک.): ویران و کاولکردن، فله شانن. ژهش چرانن.

په له ک: (باک.) بلوق. (همو.) گه لای دار و گول و نیدیکه یه. لقی دار و درخت. گوفیک، سمرگولیک، سمرانگولیک، جیگای خوله میتشیه. پموی گولی. پیلو. — ی چاو: پیلوی چاو. (باک.) هملووک.

په له ک: پیلوی چاو. زه نه سپیندار، جوړه چناریکی جوهه رداره وه چناری ده چس به لان وه کسوی راست و چاک نابی و په لکی خپتره، بهر ده کشی وه قوره ده چی و ناخوری. سووره چنار.

په لکه (کل، هورا): پرچی هور او هره. پهلپک، گرجی، باندی کمو او کراس و نیتر.

په لکه بدر او: پهلکه در او.

په لکه بدر او: پهلکه بدر او، گیایه که دو بست بلند دهی و گه لای و ده کو پاره به گولنی زهره دوای گولنه کان، که وهرین له جیگای وان چتیکی باریک وخ دهره کات و ده کو ننگو ستیله وایه.

په لکه نه گینه: کولکه زترینه، (سور). پهلکه زترینه.

په لکه زترینه: کولکه زترینه، کمرانه ییکی پنگاو پنگه لمسر پوری هور پیدا دهی له کاتیکیدا، که خور له دلزیه ی بارانه کی ناه هوره که ده دات حوت پنگی لی پیدا دهی: و نهوشه یی، شین، لاژوهری، سموز، زهر، پرتقالی، سور.

په لکه میو: گه لایو.

په لکه دار: ناسنیکی دوو پهللی لووت تییره نهخش و گتري پیته کری.

په لکه رن: که لکردن، قه لکردن. پارچه لکردن، برین، پهلکردن. دادان و ده کو سمري هلهوکی.

په لکو (خو): پاک کراو.

په لکوتان: دستکوتانی کوویر و چاوساغ له تاریکیدا. بریتیه له پنج و تیکوشان.

په لکوتانن: پهلکوتانن.

په لکوتانن: همولدان، دستکوتان، تهلش، تهقلادان.

په لکین (باک): خو کرووژم هلیتان، خویک هیتان، به چوار پهلان و زیشتن.

په لگر (باک): ماشه، مه قاش.

په لگرک (باک): ماشه، مه قاش.

په لگره: پهلگرک، (باد). ماشه.

په لکوس (خو، هور): لا لوسکراوه کی جگییه. مندالی بی شهرم و سور تک. (هورا). پلوس.

په لم (باک): پروشل، بیزوی. نه فرهت، موونج.

په لمو: ناساو، پغاو، پغیاو.

په لوو (دزه، کو): لولکه. (باک). نارخا شک. (هورا، که). پهلروله. ناردوا، ناردپیچ، خوارده مهنیکه له نارد و پون و نارد دروسته کری. بیکار و بمرخان بیی چوری دروسته کری.

په لو (باک): جووره گمه یه که.

په لوه شانن: پهلوشانن.

په لوه شانن: پهلوشانن، پهلکوتان، پهلکوتی، پهل قازی. گمزاره کیشان، جیتودان.

په لوو پو: هیز و تورانا، هپرت. پهر و تووکی بالندان، پهر و بالی بالندان، پهر و پو. سامان. لق و پوی دارو درخت. مهبس له وچه و نه تموی زوره.

په لوخ: پوخل.

په لوخته (باک): شاپلیته.

په لوسان: (هورا). پلوسان.

په لوش: بنکه گیایه کی نهستور و دریز و قزقزاییه لق و پوی بوزان لآن دهره هینری و به دست شیده کرتیموه بوز چاوگی ناگر. گمرون. (هورا). پهروش. گیایه که گه لای و ده کوو گویی تاجی وایه و قهراخی گه لایه کانی و ده کوو دمی مشاری و دپواییه، چمند گولیکی زهری دپوای دهره کات. کولوی سو تاندنی هی بن پهلوشه یه، کولو.

په لووک: هله کوک، ناله کوک.

په لووک: تخته ساف، تخته تیره.

په لوو گوش (هورا): پهلگی گووی.

په لوول (باک): کولار.

په لوول: پهلرو. جووره هلهوایه کیشه له نارد و پون و شیرینی دروسته کری. — باسوق: پهلرولای باسوق به باداموره. جووره شیر نیاتیکه و مسجوقی ده چی.

په لوهویزن: پهلرویز کردن، پیدریزی کردن.

په لوهویش (باک): گیایه که.

په لوهووک (باک): پهرانتور. ووره پهلک.

په لیار: (پوژ). به توره، خویرتزک، به شیراز. (فه). نهستونده، کوله که.

په لیت (نمرده): هلیت، شرو وور، که لپه تره.

په لیس (هورا): تیسمالکیکی پان و تنک و تیژه.

په لیس (باک): تالان.

په لی سیاهوشان: (هورا). چمه سیاوله. قهیتهران. گیایه که گه لای و ده کوو گه لای که ره ووزه و لاسکی باریک و دریزه و زور ره شه لمبن کاج و قهلیزدا سموز دهی بوزور جووره دهرمانان به کار ده بریت.

په لیشاندن (باک): پهرتشان کردن. بپهلشینه.

په لیشین (باک): پهرتشانبون. بپهلشه.

په لیقان (باد): پالمران.

په لیک (هورا، کو): (باد). هلهووک. خوارده مهنیه که بووی به پسپسه.

په لیکان (هورا): هلهووکین.

په لم (نمرده): لۆکه، پمه.

په لم (پوژ، هورا): لۆکه، پهنه، پموز.

په لم تومه: پمزدانه.

په لم دان: پمروانه، پمه تومه.

په لم بی: پهنه بی، نالی سوک. لۆکه بی، پمزی.

په لمه: پمه، لۆکه.

په لمه بی: پهنگی نال، چونکو و گولنی پموز ناله، (باک). بیزی، (پوژ)، هورا). پمه بی، پهنه بی. جووره گولیکی نالیسه.

په لمو (باک): لۆکه.

په لمی (باد): پموز، لۆکه.

په لمی (باک): چیشتی گمی شینه.

په لمگ: لۆکه، پموز.

په لمه پری (نمرده): تهننگیکه به باپووت و پهر دا گیرایی بیی گولله.

په‌م‌وو: (دەر، باک، لۆکه، په‌مۆ، دزه). لۆکه‌یه له‌نیۆ قۆزاخه‌که‌یدا. گيا‌یه‌که له سه‌ره‌تای به‌هاریدا به‌تۆ ده‌چینه‌رت، نیو به‌ژن ب‌ل‌ند ده‌بی گه‌ل‌یه‌کانی که‌می‌ک پانن و گو‌لی‌کی شین ده‌رده‌کات له‌دواییدا گو‌له‌که ده‌بیته قۆزاخه تا سه‌ره‌تای پاییز ده‌ده‌کاتمه ناوه‌که‌ی پره له لۆکه نه‌رجا (لاکۆ) که‌ر لۆکه‌چن ده‌چینه‌توه و ده‌بیاته مالتی.

په‌م‌وو‌نه: په‌م‌ودانه، تۆی لۆکه.

په‌م‌وو‌دانه: ده‌نک و تۆی په‌م‌ویه.

په‌م‌وو‌ره: په‌م‌وو‌ره. چیتیکه ژنان بۆ جووانی ده‌یکه‌نه پێیان له زۆر یا له زیو یا له زه‌نگیانه و موروو.

په‌میان: ناوسان، هه‌لامسان.

په‌مین (ئه‌رده): ناوسان په‌غین.

په‌ن: په‌ند، که‌تن، که‌له‌ک.

په‌نا: ده‌ره‌تان، رزگارگه، په‌ناو‌په‌سیو، که‌لین، که‌لین، بابو‌یر، (باک). نیو‌ورگه، نه‌وله‌گا، بابو‌یر، (باک). بابو‌یر، قو‌ژین، دال‌ده، نه‌وا، نو‌واسایه، په‌نابا بۆ لیقه‌مو‌وان، (دەر، دزه). نو‌وان. شه‌قوق، شه‌قوق، قه‌ف، هه‌مه‌ت، هه‌نو‌وان. — برده‌نهر: سه‌رو‌تان. — دان: قه‌فاندن، دال‌ده‌ی که‌سی‌که‌یدن. بی: — بێ‌دال‌ده، بی‌نه‌وا، شه‌قده‌ر. بی: یی: بی‌دال‌ده‌یی، بی‌نه‌وایی.

په‌نابا: په‌نا، په‌ناگا.

په‌نابا‌ت: ده‌شایه، که ده‌کاته نیو قه‌رائی کو‌ریستان و نزیکه‌ی دوو فلسه.

په‌نابا‌د: په‌نابات.

په‌نابهر: هانا‌بهر، په‌ناهنده.

په‌نابهر‌دن: هانا‌بهر‌نی لیقه‌مو‌وان بۆ‌لای یه‌کی‌کی بۆ کار‌تیک یا بۆ پار‌یزگار‌یه‌ک، خۆ خسته‌نه ژیر سایه‌ی...

په‌نا‌په‌سیو: شو‌وتی خۆ تیدا مه‌لۆسکر‌ده، که له‌بهر چا‌وان نه‌بی.

په‌ناو (باک): کانی، سه‌ر‌چاوه.

په‌نا‌گا: په‌نا‌که، دال‌ده، سایه.

په‌نا‌گه: په‌ناو‌په‌سیو، په‌نا‌گا. نه‌وله‌گا، (باک). نیو‌ورگه. په‌رگه، جی‌گای کلا.

په‌نا‌گر‌تن: خۆ خسته‌نه دال‌ده‌ی که‌سی‌ک یا شو‌وتی‌کی نه‌دی‌وه. خه‌ش‌تو‌نی مانگ و هه‌لاتی به‌جۆری‌ک، که به‌کو‌ینه دوای نا‌بو‌ونی پۆژ. نه‌شتن، نا‌بو‌ونی مانگ یا پۆژ. له‌بهر بار و گێچه‌ل‌ان خۆ خسته‌نه په‌ناوه.

په‌نا‌ل (خۆ): په‌سیو، په‌نا، دال‌ده.

په‌نا‌م: وه‌رم، ناوسا، خۆ خسته‌نه په‌ناو‌په‌سیوانه‌وه. (ئه‌رده). دا‌پۆ‌ش‌راو.

شار‌دراوه، شار‌یا‌گ. ناوسان، په‌غان. پاش‌مه‌ پێ‌وار، په‌ی سه‌ر، په‌شته‌سه‌ر.

په‌نا‌مه‌کی (ئه‌رده): په‌نهانی، پۆ‌ش‌راوی، پۆ‌شیده‌گی.

په‌نا‌مه‌کردن (ئه‌رده): دا‌پۆ‌شین، شار‌دنه‌وه.

په‌نا‌م‌گا (ئه‌رده): په‌نا‌گا، مه‌کۆ.

په‌ناو‌په‌سیو: کون، قو‌ژین، په‌نا، په‌نا‌که.

په‌نا‌هنده: په‌نا‌بهر، هانا‌بهر، ده‌سه‌دا‌ینه.

په‌نا‌هێ‌نان: هانا هێ‌نانی لیقه‌مو‌اری‌ک بۆ‌لای که‌سی‌کی تا به‌پار‌یزری.

په‌نای بێ‌ده‌نگ: که‌مه‌بی‌که، ده‌سته‌بی‌که به‌خه‌ی دا‌ده‌نیشن وه‌ستا‌که‌یان له یه‌کی‌کیان ده‌دا نه‌وش له‌وی ته‌نیش‌تی خۆی ده‌دا هه‌ر‌سه‌ر جۆره تا ده‌کاته لای وه‌ستا‌یه‌که.

په‌نه‌رش‌که (ئه‌رده): نو‌وسه‌نه‌ک، په‌نه‌رش‌ک، په‌نه‌نش‌ک.

په‌نه‌رش‌که (ئه‌رده): نو‌وسه‌نه‌کی.

په‌نه‌ز‌نای (هه‌ورا): پێ‌زانین.

په‌نه‌میان (فه): ناوسان، هه‌لامسان.

په‌نه‌میو: ناوسا.

په‌نه‌می‌گ: په‌ناو، ناوسا.

په‌نه‌مین: (هه‌ورا). ناوسان. (ئه‌رده). په‌نه‌مه‌وسکر‌دن.

په‌نه‌وار‌ده‌ی (هه‌ورا): ده‌ره‌خو‌ار‌دان.

په‌نه‌وار‌ای (هه‌ورا): پێ‌وه‌ستان، پێ‌و‌یران، ده‌ره‌قه‌ته‌تان.

په‌نه‌یه (باک): په‌نگی گو‌ل، په‌مه‌به.

په‌نه‌یی: سو‌وری‌کی کاله. گو‌لی‌کی ناله.

په‌نه‌ووله (باک): په‌پوله.

په‌نج: پنج، پێ‌ودارو. له قه‌س‌ل و لۆکه‌ی کۆن و سه‌پینه‌ی هێ‌ل‌که‌ی پێ‌که‌ی بۆ پێ‌نه‌کردنی گونج دیزه و گو‌ژه و کو‌ریله‌ی ش‌کاو. (پۆژ، باک). پێ‌نج، بن — کردن: نازا‌کردن.

په‌نجا: پێ‌نجا (50).

په‌نجا‌ر (باک): نه‌ر گيا‌یان‌من، که ده‌خو‌رین.

په‌نجا‌هه‌م: چیتیکه له په‌له‌ی په‌نجا‌دابی.

په‌نجا‌هه‌مین: په‌نجا‌مین.

په‌نجا‌یی: دراو‌تی‌کی زی‌ونه به (50) فلس ده‌چی.

په‌نجه: (دەر، بابا). قام‌ک، ته‌پل. په‌نجه‌ی ده‌ست و پێ‌یان، مه‌ره‌ی پانی چو‌وار قام‌کان. په‌نج، (باک). چیق. له — دان: به‌ره‌ره‌کانی کردن.

— ی شیری: چن‌گا‌ل. (ئه‌رده). چه‌مۆ‌له.

په‌نجه‌قو‌وتی (هه‌ورا): قام‌که تو‌وتله‌ه.

په‌نجه‌ره: په‌نجه‌ره. چن‌ده کو‌نی‌که له تو‌قی ناش ده‌کرێ بۆ نه‌وه‌ی، که زبانه‌ی په‌ره‌ی ته‌ب‌خه‌ری. له‌پ، رۆ‌ده، پا‌چه (باک). — پێ‌نج‌ه‌ی، په‌نگه له سه‌ره‌تا‌دا په‌نجه‌ره (5) ده‌ر‌کی بو‌وی بۆ‌یه نا‌وی نه‌راوه — چو‌ار‌چێ‌وه‌بی‌کی په‌ له شو‌ه‌به‌نه‌ده بۆ پو‌ونا‌کی ژو‌وران له‌ناو دی‌واری ده‌خه‌رت. — ی چ‌کۆ‌له: مه‌رده، په‌وا‌قه.

په‌نجه‌شه‌ر (باک): جو‌وره قو‌ون‌یر و کو‌لی‌کی‌که. شێ‌ره‌نجه، شێ‌ره‌نجه‌ شه‌ر.

په‌نجه‌شێ‌ر: شێ‌ره‌نجه.

په‌نجه‌که: پێ‌نج خه‌سته‌کی، پێ‌نج ل‌ک.

په‌نجه‌که‌له (دەر): قام‌که‌گه‌وره.

په‌نجه‌که‌شی: کو‌لی‌یه‌کی درێ‌ژ‌که‌یه، که په‌نجه‌ی پێ‌دا درایی له کاتی به‌ ته‌ندو‌رو‌هه‌اندیدا به‌ چه‌ش‌تی‌که‌یدا، که جی‌گای په‌نجه‌کان له کو‌لی‌یه‌که‌دا دیار‌ه‌ی.

په‌نجه‌گۆ‌شت (باک): نه‌رم.

په‌نجه‌م (هه‌ورا): پێ‌نج‌ه‌م.

پایان شد: پینچشده.

پہنچاؤ: پینچشده.

پہنک (باک.): ریسیکھ لیسور ماشور ہڈ لکرا بی۔

پہنگ (ہورا): پشور، پنگ، مہنگ، مہند. (موک.) راوستاو۔ —

خوارندمه: پندگاو خوارندمه، نیتق خوارندمه، راوستان و گهراندمه‌ی ناو بهر دو اوه.

پہنگاف (ہاکی): پہنگاو، پونگاو.

پہنگاف: پہنگاو.

پہنگان: پہنگبوروں. پونگان.

بہنگ اندنموہ: پیشی ناوگرتن، ہنگاندنموہ۔

پہنگاؤ: پہنگاٹ ،

پندرہ خوار دلو، پندرہ سو، بیس خوار دلو، (باک) پندرہ ہیں،
 بیہنگان، بیگمنہ و ن۔

پہنگہ مروس: پہنگہ میٹش.

پہنگہ میٹش: پہنگلہ میٹش.

پهنگه و خواردن: پهنگ خواردموه.

پہلے پیدان: پہلے پیدان.

نہیں نہ کری و نہ فوزی تی نہ کری۔

پہنکر کیٹش (خو، پھوا): ماشہ، مہقاش.

پهنگزین (باک.): ههلبزیندهی توپ و ئیتر.

پہانگل: پہنگر۔

پہن گنہ میس (نہردہ): مان، پیس، رق، قین، پشم۔

[illegible]

پہنمای: ہہلا مساو.

پہنمیان: ہہ لامسان .

پہنچ: ہہ لامساو، ماسیک، ہہ لاتی، ہہ لہاتی.

پہلے: ہاں، ناوسان، نوسان بہ پکھو، پیکھو و سکر دن۔

پہلوور: پھنیروکہ

ده کړیتلوه کیسه.

پهغه: نه، خو نهک، نان، بنر، ده کینار، پش او، دایه ش او،

نہیسی اوون ابرو اساراوہ سوم۔ چسی وون وادیار۔ — بر

پهښه‌په‌ني: نياني، بزري، نمدويي، ووني. ناخوټننیکه يا کردارتيکه به‌نهيټي ته‌نجام بدری.

په‌ني (باد.): ديار، ناشکرا. پل.

په‌نيپه‌ني (باد.): پلپل.

په‌نيږ: پهنير.

په‌نيږ: (دهر.) پهنير. — ي کولآو: شيليموک، برتیه له شیرتکی، که په‌دیت و خست بووی. به‌وی هوټنیکي تاپه‌تپدا، هوټنه‌کي بهو چمنه‌په: کاکلی شیلاروک (شیلان) ی به‌رخي په‌کسالي له‌گل سیر و خووی ووشک ده‌کړتومو هله‌ده‌گیری بۆ سالی دادی.

په‌نيږه (هورا.): په‌نيږکه. شیري ده‌نکی ده‌غلیبه، که کمیتک په‌دیت بووی و بۆ همرو شلمه‌نيپه‌کي به‌کارده‌بری، که کمیتک په‌دیت بووی. توله‌که.

په‌نيږگشت: (خو.) په‌نيږکه، په‌نور، په‌نيږچکه. نیرتکی گیای کر تپیه سپی و نهرم و شیرینه ده‌خوړی، بۆ تفاق زستانی وولاخان ده‌کړته گیسه.

په‌نيږچکه (خو.): په‌نيږگشت، په‌نيږکه، په‌نور.

په‌نيږوک (هورا.): نه‌و شیله‌په‌په‌ له نیر شیلاروکیدایه. (باک.) په‌نيږچکه، گیای په‌نيږگشت.

په‌نيږوکه: په‌نيره. پندرو په‌دیت و توند بۆ همرو شلمه‌نيپه‌کي به‌کارده‌بری، که ږو له توند په‌پیتی بکات. گیاه‌کي که‌لا باریکه گولتکی گچکه ده‌کړی شیرپیکي سپی تپداپه وه‌کوو په‌نيري ده‌خوړی. گیاه‌کي بۆ تفاق زستانی وولاخان ده‌کړته گیسه که‌لا باریکه. په‌نور، په‌نيږچکه، په‌نيږگشت.

په‌وکي (هورا.): بویه، له‌په‌نوره.

په‌وچي (نرده.): بۆ نه‌وه، بۆ نه‌مه.

په‌وکه: بۆ نه‌وه.

په‌وکي (هورا.): بویه، لویه، سهاره‌ت به‌ره.

په‌وټنه: به‌وانه: په‌وینه.

په‌وټنه (فه.): پارانه.

په‌ه: به، به‌به. بۆ سرسورمان و بیزاری ده‌ده‌پریت.

په‌ها: به‌وانه: به‌ه.

په‌هه‌ه: په‌چه‌چ، په‌ح، به‌ه، به‌به‌ه.

په‌هت: بلتیه، گری ناگر.

په‌هق (باک.) نه‌ه، شکا.): چیت لیتان. به‌هته.

په‌هني (باک.) نه‌ه، شکا.): نانی کراو. چیتستی لیتراو.

په‌هقان (باک.): قهرموول، کیشکچی.

په‌هقانی (باک.): کیشکچیتستی.

په‌هه‌هان (باد.): پالومان، قاره‌مان.

په‌هه‌هانی (باد.): پالوانی، قاره‌مانی.

په‌هلو: پالو، په‌لمان، پالو، پایه‌تختی میرایه‌تی دوسل و زازایه.

په‌هلو: نه‌و کسه‌په، که خلیکی پاله و پالوین، که پایسه‌ختی میرانی دوسل و زازان زور ویده‌چی، که زازا و دوسل، دوسل په‌هلو ی بن، چشني زاراه‌ی و انیش کونه و نریکی زاراه‌ی هورامیبه. شاستانی.

په‌هلی (فه.): خالگه، تمیشت، لاتمیشت، که‌له‌که.

په‌هن (باد.): پان، به‌رین.

په‌هناک (باک.): زناو، باتلاخ.

په‌هناخن (باک.): پانکرده‌وه.

په‌هنایی (باک.): پانی، په‌نی، به‌رینی.

په‌هني (باد.): پانیه، پانی.

په‌هنین (باک.): پان برونه‌وه.

په‌هیز (باک.): پاییز.

په‌هیزوک (باک.): جووره گوزانیپه‌کي کوردیبه له کاتی تمی پستیدای به‌کار ده‌بری.

په‌هین (باک.): شق، له‌قه، لووشکه. — دان: شق و له‌قه لیدان، هیرش بردن.

په‌ی: (هورا.) بۆ، لۆ. — تۆ: بۆ تۆ. (باک.) دوا، پاش، پشت. — چورن: دواکسوتن، شوړنکوتن. پی، لاق، پا. — دان نردی: پیداکرتن. — ژی به‌ردان: وازلیپنه‌ان، به‌جیتنه‌ان. — شوین: پی بردن: شوین بردن سمر. دژن، ږنگه. — بردن: پی زانین، دل بۆ چورن، ری بردن سمر، شوین هل‌گرتن. په‌گی سپی. وورده دماری لاش، که به همرو نه‌ندامدا بلاووتنه‌وه و جمه‌سریشیان به‌میشکوه‌په. بن و بیخ، قولی بنی ناوه. — دان: له ږوبار اندا پی گه‌پشته زوی بۆ په‌پنه‌وه.

په‌یا: (بت.) پیار، مرؤ. (باک.) پیاده. په‌یدا. — بوون: په‌یدابوون. هاتنه‌خوار، دابه‌زین. — کردن: په‌یداکرتن. دابه‌زانن، هیتانه‌خوار.

په‌یپه‌ی: یک له دووی په‌کتری، به‌بی برانه‌وه، په‌یده‌ریه‌ی، په‌یتا‌په‌یتا، زوزوو.

په‌یلخ: (خو.) چوماغ، کوتک، خوتره، خوترمه. داریکی نه‌ستوره، که بۆ شری ده‌ستبدات.

په‌یلاه (باک.): پیاده.

په‌یار (باک.): پیاده.

په‌یارای (باک.): پیاده‌یی، پیاده‌ږی، به‌پیان ږوشتن.

په‌یام (هورا.): وه‌لام، په‌یغام. دنگ و باس.

په‌یامه‌ر: تارشه، په‌یغامه‌ر، پیغامه‌ر. — ی: تارشایی، په‌یغامه‌ری، پیغامه‌رایه‌تی.

په‌یامنیر: په‌یغامنیر، وه‌لامنیر، کمیتکه وه‌لام و دنگ و باس به‌رلاولادا بنیری.

په‌ی برن: ږی برن، ږی پی برن، په‌ی پی برن، گومان برن.

په‌ی پیرن: ږی پی برن.

په‌یت (هورا.): خست، توند، چرکه.

په‌یتاپه‌ی: په‌یده‌ریه‌ی.

په‌یتاپه‌یت: (باک.) تم، تم و تم.

په‌یتاپه‌یتا: په‌یده‌ریه‌ی، خیراخیرا. په‌ستا‌پستا.

پهیت و پوړ (هورا): توندوتوژ، گورج و گوژ له کاراندا.

پهیتووهک: بالنده ییکی زرنګ و توندوتوژ، کلک هملته کینه، کلک هلسنګینه.

پهیجه (هورا): نمر دیوان.

پهیجو: په یخوواز، په یډوژ، پشکینه. کسټیکه به شووین دوزینسوی کسټیک یا چټیکوه بګمړی.

پهیجوړ: (جا، نمرده). په یجو. پوسه، هملاس، کمین و کلپن بکار و له راوتیه. (هورا). به شویتندا گمړان، و شووین کمرتن.

پهیجووړ: په یجووړ.

پهیجووړی: به شویتندا گمړان، و هوو سوراغ کمرتن، پشکنین.

پهیجووین: په یډوژ، په یخووازی.

پهیجهټ: وولاغیکه له وړیشتندا همدو په فیسکه ی پاشوری لیکبدات و دک وولاخی سمنګوړ.

پهیچیش (هورا): بوجی؟

پهیخام: په یام، پاسپارده.

پهیخامبهر: پیغمبر.

پهیخامکیان (هورا): په یغامنیر.

پهیخامبهر: پیغمبر. — ی: پیغمبر.

پهیخوواژ: په یډوژ، په یجو. — ی: په یجو، په یډوژ.

پهید: (باک). په یا، دیار، ناشکرا، پیډا. — بیرون: سهرهلدان، دیاربون، ناشکرايون، خرابيون. زان، له دایکبون. — کمرتن: په یاکردن، خویاکردن، دوزینسوه. بنگیری، بنجووړی.

پهیدابون: سهرهلدان، دیاربون، ناشکرايون، خرابيون. لی: — هژدانسوه.

پهیدابییه (هورا): په دیاربون.

پهیدان: نه خنوشیه که به هو ی گرانس باری ووتنه له پیس تیستر سهرهلده دات. په یدان، بووار، بار. پدانس شویتیکه لغار وویارنندا، که مر و بترانی پیډا به پرتسوه.

پهیده رپه: هینا هیتا. په یته پیت، په یته پیتا، خیراخیرا، (که). په یته پته. بشیریشیر، (باک). پیډه. (باک). تم، تم و تم. لیکدالیکدا. بهی برانسه.

پهیدوژ: په یجو، په یخوواژ. — ی: په یجو، په یخووازی.

په دیو: بندیار، له پای دیوار.

پهیر (باک): په رده.

پهیدو (هورا): په یډو. کسټیکه له گرفتار یا له کردار ټکیدا چاو له یه کیکی تربکات.

پهیدووی (هورا): په یډو، چاو تیپین، چاو لیپین. — کمرتن: چاو له ناخوتن و کردهو کسټیک کمرتن.

پهیدو: په یډو. — ی: (هورا). په یډو.

پهیدوون: پیروزه، بهر دیکي نرخداره. ناوی نافر تانه.

پهیزن: مر و وولاغیکه لاق لیکبدن، خو بنگیوی، پاشو ننگیو. گیانداریکه له ټکا وړیشتندا نه گمړ مر و بی همدو بی به جوړ دیکي

لیکبدات، که ده قله هی قولآ په ی بریندار بی خو نه گمړ وولاغ بیت همدووک دهستی لیکبدات و دهستی بریندار بی.

پهیزه: لاق لیکدان و خو ننگاوتی مر و یا مالآت و وولاغ.

پهیزه (بابا): نمر دیوان.

پهیزو (هورا): سودا، دلدارتی. به شویتندا گمړان.

پهیسهر: پیتوار، پشته سهر، پاشمله.

پهیسک (باک): په یه.

پهیغام: په یام، وه لآم، نامیلکه، سوراخ، په یخام، پاسپارده.

پهیغامبهر: په یامبهر، پیغمبر، وه لآم هیتسهر، سوراخ و وه لآمدر. پاسپیراو. — ی: په یامبهر، پیغمبر.

پهیغه بهر: په یغمبر، پیغمبر.

پهیف (چی): قسه، رسته، په ییف.

پهیفاند (باک): ناخافت. وه دو انخستن.

پهیقن (باک): ناخوتن، قسه کمرتن. به یقه.

پهیقن (باک): قسه کمرتن.

پهیک (باک): باسک. وه لآم، سوراخ، پوسه. چالاک، زیرهک. چه پهر، پوسه، ته تر، شاتر، نامبهر، کسټیکه نامه ی همدوم ووتنم و نمر بیات. نمرستیریکه له هیزی کیشنده دا به دوای نمرستیریه کی له خو گموره تر و کویو مانگ و زوی. بهر دهستیکی بچوکه همیشه له گموره کی جدا نمرستیره.

پهیکار: شمر، جنگ. دوای کار، شویتنی کار.

پهیکان: سهری تیر و رمیه، سهره تیزه کی رمب و نیریه.

پهیکان چیه دهس: سهره نیریه.

پهیکان فیزه: سهره نیریه.

پهیکوهر (باک): پوسه چی، پوسه هیتسهر، چه پهر چی.

(باک). — ی: پوسه چی، چه پهر چی، پوسه هیتان.

پهیکهر: دوو، روخسار، چاره، قه لاقهت، بشمن، نابیده، کوتل.

پهیکهره: ره ووش، یاسا.

پهیکهرقاش: نمر کسه یه، که په یکه ده تاشی له بهر و ناسن. — ی: پشه ی په یکه تاش.

پهیکهرقاش: بروانه: په یکه تاش. — ی: بروانه: په یکه تاشی.

پهیکهرساز: په یکه تاش. — ی: په یکه تاشی.

پهیکردن: برین و داهیتانی چټیک. پی برینسوه.

پهیکوکه (هورا): بکویتنده ری.

پهیکوټ: په یکوټه.

پهیکوټه (جا، وژو، هورا): گیایه که په لکی و هکی نیسکی ده چی، دروکی خ دیس و بز ن دهیخوا. قونجرکه، پیکوټه، زور تر له نیو تووتن و شیناییدا ده پویت، میلمی تووتن و شیناییه.

پهیکوټه چاو (وژو): جیگایه کی وایه په یکوټه ی زور بی.

پهیکوی (هورا): بکوټی.

پهیکوی ملی (هورا): بکوټی ده چی.

پهیزه

پهیکار

به کار دهری به تایه تی بو ژنی خوی به عمره بی له جیاتی پتی ده لټن عزیزه تی. (ساله.) ناوی قوون، کوټ. چل: — دان: چلډان. (زا.) نوخته.

پټاپټ (زا.): په سپس کردن.

پټات: زور بیژی پروویوچ.

پټه: پت، پرته.

پټاپټ: پرته پرت.

پټاو: قایم، پهق، مه حکم، (دهر.) پهخته. قورس، مایه دار، پهستراو، دوویاد، سفت، پهسیاک، تاتپکیټ، کهماچ، خووه شکیش، سوورت. مه دیلو ووشک، کز، پندر. — ی: قایی، پهقی، سفتی، قورسی.

پټپټ (باک.): خالکوتان. پټه پت، پرته پرت.

پټپووه (زا.): چټیکه، که چنډ خالیکې په نگار په نگې پیو بی.

پټدان: چلډان.

پټو: پرت، پیتر، (باک.) زه هفتر. (باک.) په ره، بهتر، پیتر، پیتر. زورتر، که لیک جار. فره جار. — بوون: په رسندن. نیتر، نیدی، نیکه.

پټروو (نمرده.): په ترزک، پترووخه.

پټرووخه (نمرده.): قه قاغی سمر بریان.

پټرووهک (نمرده.): په ترزک.

پټری: بیتلش، پراهی، (باک.) پرانی.

پټشخوور: کوردان له پټش ساسانیه فدیله کاند ا به کټو و چیا یانیا ن گوتوه —.

پټشخوژ: نازناوی شو که سپو له پټش نیسلا مه تیدا، که له ده رباری بادشایه کانی کورداندا له پټش بادشادا خوړاکی خوړا دی، پټشخوور، پټشمرکه.

پټک: شهمچه، لیخ پنه، شخارته. (خو.) قامک، تپل، تلی. (نمرده.) په له پیټکه، مووره، خیره.

پټکه: پرتکه قوپک پا پیساییک.

پټکو (باک.): پت، قشتیله، جوان، چکوله، ژیکه له. ژن، نافرته.

پټلوی (گو.): قامک.

پټوټ: گیاه کی هاونیه پنجه گوره په تا دورستان بلند ده بی گه لایه کانی وورد و چکوله و خرن و شینیکې پر په نگه، جلک و بونی پی ر ه شده کن. په شکی به پټوتی داک ناگاته دوتی. پټوت گولی به توپو به سور دهنوتی له منوره لکان نادات شیره کش و گیاه که مشی زور تالان، شیره کی چنډ جارتکی له چاری تانمدار کړی چاکی ده کاتوره، تاسالیکیش هله ده گیری، شیره کی به سپر کلوشه کړیدا بکری و هلبگیری باشه.

پټووېوژ: پروانه: پتروپوز.

پټووېووز (نمرده.): دم و کاویژ، دم و پوچ، دم فلج.

پټووېووزگ: پرتسکه.

پټووېووکو (کرما.): داپزاو، لمانا چو.

پټی (باک.): گچکه، ناوی پیوایکیه. (خو.) نافرته تیکې بی سمره یه ره، پیس و پوخل.

پټیک (نمرده.): په له پیټکه، مووره، خیره.

په ایمان: به لټن، همرتی، پیمان، همری، بریه، ژوان، به لټن، بریار. — به ستان: به لټنډان، بریار دان، وه خوگر تن، گرته سپر، پټکه موتن له په ایمان داریدا. — دان: به لټنډان، بریار دان و دخوگر تن. — راگر: به لټن راگر، (باک.) ده فبگوتن. — شکانډن: به لټن شکانډن.

په ایمانه: باره، کاسه، په رداخ، کټس. پیوانه. پیوانه پیټکه بو پیوانی دانموتله به من و کمویژو چتی تر، نه یار.

په یین: په یین، تمرسی ووشک. (همورا.) سمیتر.

په یینه (همورا.): په یین.

په ی نه بوون: بی ین، قبول.

په ی نه دان: پانه دانی پروبار و ناوان بو په ی نه ده.

په یینه گنا: سدرگوټلک، گوفک.

په یینه که (نمرده.): ناردیکه له سپر کولې بلا ده که منوره تا همیره نه نگوتکی پیوه نه نووسی.

په یوه س: په یوه ست.

په یوه ست: چټیکه، که به چټیکې تره ده نو سابی. — بوون: پټکه موه نو سانی چټیک به چټیکې تره ده و یا که یشتنوره یه کتری. — کردن: پټکه موه نو ساندن و یا که یاندنوره دو یا چنډ چټیک به یه کتری.

په یوه سته (باک.): مندالی حوتسالاتیه.

په یوه ستی: په یوه ندی. نامرازی په یوه ندی.

په یوه ون: په یوه ند.

په یوه ونډ: بهندیوار، په یوه ست، فترونه، پیوه ند. — کردن: پیوه ند کردن. موتریه کردن داریک له داریکی بهری تر. چوړه کردن دره ختیک له دره ختیک تر.

په یوه ندی: سمرور کار، ناشایی. بهندیواری.

په یوټ (همورا.): بو خوت.

په یویرستان (دهر.): پیوه ستان، ده ره که ته اتن، پی ویران.

په ییز: پاییز.

په ییش: پروانه: په یش.

په یین: تهرسه قول، قهرسه قول، تهرسی وولاخی به مرزه به.

په یینه (نمرده.): نیردیوان.

په یینه چی: که سپیکه، که هر په یین کوټکا توه بو سوختی گهرماو و نیتر.

په یینه که: ناردیکه ده کړی به گونکوه له کاتی کردنموه یدا به نان تا به ده ست و تیروکوه نه نووسی.

په یینه کیش: په یینه چی، توونمان.

په یخ: په پاخ.

پټ: (موک.) نهخت، توژ، چک، قیچ، کم، هیچ. — یک: توژیک، که میټ. نه ونده به، که به سمری دو قامکان هلبگیری له نارد و خوئی و نیتر. پته، په له پیټکه، به پشستی په نجه ده ست له چټیک بدری. (زرا،) پوژ، (لو.) لروت، که پو: دایه پتیا. قامک، تپل. پته به قامکی شاده و گوره له گورپی که سټیکیدان، (همورا.) پلټوک. (باک.) ژیکه له، چکوله، قشتیله، جوان. خوشویست، نازدار. بوژن، نافرته

پښتانه (لږ): پليټه.

پچکوله: چکوله.

پښتور: پايه‌مال، خراب و کاوول و پامال. — بوون: کاوول بوون، پامال بوون. — کرن: کاوول کردن، پايه‌مال کردن.

پچ (پژژ): جک، کم، تږز، نه‌خت. — ټک: تږزټک، نه‌ختيک. (باک.) گچکه، پارچه.

پچان (نمړه): چپه کردن، به بنگوړی گوتن، به سرته راگه‌ياندن.

پچه (پژژ): سرته، سرکه، چپه، چرچه، چته، فته.

پچمران: پسان، پرچيان، چريان، پچران، پچکران، پرچان.

پچمرانندن: پچکرانندن، پسانندن، پرچانندن، چرپانندن، (باک.) پشکوورانندن.

پچمرپو: پچراو، پساو.

پچمپچ (پژژ): چپه‌چپ، سرته سرت، سرکه سرک، ووتوویژي نهمپایی، پدیشی نه‌پیشی، که‌ین و به‌ین.

پچمپچم: پارچه‌پارچه، تیکه تیکه، پچمپچ، گيره‌کټشه. — بوو له سرفیساره‌کس، دژواری و سه‌ختی.

پچپچ: ترشان؛ هه‌قیرم — یه پانی گه‌لیک ترش بیوه، واتا ترشاووه هه‌لأتووه.

پچپ: پساو، چتیک، که به‌مده‌وام نه‌پیت.

پچپان: پچکران، پچمران، کمرتبون، تیل، پسانی گیاندار.

پچپانموه: پچمرانموه، پچکرانموه.

پچپانن: پچمرانن.

پچپانندن: پچمرپن.

پچپو: پچمرپو، پساو.

پچپوه: پچمرپو، چتیکه پچمرپو.

پچپچپ: چتیکه له گه‌لی لاره پچرپو، برکمرکه، تیکه‌تیکه، قسه‌ی بزپزپ. کرده‌یه‌که، که سهرومې نه‌پي. کاره‌کټ ه: واته سهرومې نه‌پيه.

پچپک (باد): کول‌لیره‌ی نارو‌مشکینه.

پچپوک: چتیکه زوو به‌پچري.

پچپیاگ (نمړه): پچراو.

پچپیان (نمړه): پچران.

پچپین: پچمرپن، پچکرپن، لی‌کردنموه‌ی چتیک له چتیک به‌منه‌پتم، پرچانن، پچمرانن.

پچپینموه: پچمرپنموه، بردانی یه‌کټیک له یه‌کټیک یا له چتیک، شالآو و په‌لامار بردنمهر یه‌کټیک و پښنموه‌ی نهمدامی، نهمساندن چتیک له کسټیک به‌زږ.

پچک (باک): پیچټیک، کم‌مټیک، نه‌ختیک. وورد. — کردن: ووردوخا‌شکردن.

پچکان (پژژ): پزان، پسان، پچران، دلو‌شان.

پچکانندن (باک): کم‌کردنموه، کم‌مکه‌کردن، پسانندن.

پچکانرو (پژژ): پسیترپو، پچکرپترپو، ووردوخا‌شکراو.

پچکاوه (پژژ): ووردوخا‌شکراو، تمنها بق‌پمنیرو چتی وا به‌کارده‌بری.

پساو، بزکاوه، پچراوه، پترپووه.

پچک (باک): کم‌مکه، پیچپیچه.

پچکران: پچمران، پچران.

پچکرانندن: پچمرانندن، پچکرانندن، (باک.) بشکووپانندن.

پچکرپو: پچراو، پچمرپو، پساو.

پچکرپین: پچمرپن، پسیتر، نمو کم‌سویه چتی به‌پچرپتی.

پچکرپین: پچمرپن، پچمرپن، بشکووپین.

پچکرپینموه: پچمرپینموه، پچمرپینموه.

پچکرپینرو: پچکرانرو، پسیترپو.

پچکوک (باک): کم‌مټیک.

پچکول: پچکوله.

پچکولانه: چتی زږر بجووک.

پچکوله: چتی زږر گچکه.

پچکین (باک): بیجگه، کم‌سبرونموه.

پچووک: کم‌مین، گچکه، چکوله، منداآ، بچیک، (دهر.) گولآله. —

برونموه: گچکه‌ببرونموه. — کردنموه: گچکه‌کردنموه.

پچووکاهی (باک): بجووکیتی، منداآیتی.

پچووکي: گچکه‌یی، منداآی، خودارد‌هستی، ژژرد‌هستی.

پچی (پژژ): کم‌می، نه‌ختی، همدی، تږزی.

پچین (باک): شق تټپه‌ل‌دان.

پچ (باک): زویری، رق، قین، کین، پشم.

پخ: پرخه، ده‌نگی کسټیکي نو‌ستوه. ده‌نگیکه بق‌ترساندن منداآ له شو‌تټیکي نه‌پینیدا به‌کارده‌بری له ناکاودا. ده‌نگیکه بق‌پوهاندنموه‌ی نا‌وال و مالآتان به‌کارده‌بری. — کردن: به‌پي ی زارپوه‌ی منداآن برټیبه له سهرپین. چتی جوان، پخ، پخه.

پخه (پژژ): پخ، پخه، پخه، چتی جوان، که چتیک به‌جوانی نیشانی منداآن بدری پټیان ده‌لټین (پخه) یه.

پخپخ: ده‌نگیکه بق‌ترساندن منداآن به‌کارده‌بری له شو‌تټیکي نه‌دیودا. بق‌پوهاندنموه‌ی نا‌وال و مالآتانیس به‌کارده‌بری.

پخشک: پخ.

پخشکون: برینی شت به‌گرده، خشت برینی چت. سهر برینی په‌پوهورو نا‌وال له زارپوه‌ی منداآندا.

پنځ: پروانه، پندو.

پندو (هرو، باک): پوک، پدی.

پندی (باک): پوک، پندو، پند.

پو (باک): پرد.

پم (موک): داگیرپو، ناخراو، تټ ناخراو. تټی، که‌یل، تراز، تیکمه، ده‌فریا چولآتیکه له لی‌وان لی‌و چتی تټ‌دابی. — بوون: تږی بوون، لی‌وان لی‌و بوونی چتیک. — کردن: تږی کردن، سیله‌کرن، هم‌شانندن، رقتانندن، داردایی‌کردن، تراز کردن. — کردنی جـهـوال: داگرتن، رقتانندن. (باک.): زږر، گه‌لیک. — زان: زږر زانا. نه‌کاو، له‌ناکاو. له: له

ناکار، له نه کار. — پسې بردن: دهره قه تها تن. چستی سفت: نسو
قالییه تانه کدی زور پر و اتا سفته، سفت، پتمو. خاوه ند، خیتوی،
خودان. — زور: زوردار. پر جوش: جوشدار. — هونمر: هونمره ند. بې،
زات. — کیشان: پر کردن، پوهیتان، زات کردن، پوهه لاوژتن.
پړاش (نهرده): پمراش، ووردوخاش. — کردن: ووردوخاش کردن.
پړاش پړاش: ووردوخاش.

پړاشی (باک): زورتر، پتر، پتر، پراهی. — اوان: پتری نمران.

پړاپړ: پړاپړ، لیراویلیویون، تمراو پړ.

پړه: فیه، پیړه.

پړه پړ: دهنګه، فیه فیه.

پړه فګ (باک): خور، رهوشت، پیسه.

پړه فګ فګند (باک): خویښگرتن، راهیتان، رامکردن. بیره نګینه:
رامکه.

پړه فګین: خویښگرتن، راهاتن، هوګریون.

پړه وویوګ: پړیووه.

پړه وویوون (نهرده): پړیوونه.

پړه وکرډن: پر کردن، دلپر کردن، هاندان، فیتدان.

پړیار: دارتکه بهری زور بی، پړیمر. دهغلی قه لمر.

پړیمر پړاپړ: پړاپړ.

پړیملډن: له کانګی دلهره.

پړیمر: پړیار، پړیمره، بهر دار، باردار.

پړیه لک (باک): چړو پرویتیکه لاو، دارستان و گیا.

پړیه ها: ترخدار، بهادر، زور بهیها.

پړیوون: تزی بوونی حموز و تمستیل له ناو. ناووس بوونی شافره و
مالات.

پړیوونه: لیراویلیویونی نامان یا ده فرتک بهر بهره. تیر خواردن و
داکمرتن.

پړیویژ: زور بللی، چنه سووک، چنه باز، سازنده. — ی: زور بلایی،
چنه بازی.

پړیا (پژژ): پړی.

پړیار (باک): پړیمره (گیاهه که).

پړیه (باد): همزایی.

پړیپړ: لیرویژ، تیکمه، لجان، لیبان.

پړیمره: گیاهه که، (رهوا) پلپینه. (خو) پړینه، که پړوکه، (سورور).
پړینه، (دور) پلپینه، چوچه، گیاهه که، که سیکی، که هتاو بردیستی
خوی پیبشووا و بیخووا پر سووه. جوهره خشلیکه، پلپله ی زتر یا زیوی
نیخه ی کولوزجان و گواره پر گولی. پلپله، بهرینه، پړیروک، پهره نګ.

پړیروس (باک): راز رانه گر، چا ژلیک، ناشنا، ناوژه.

پړیروک (باک): پړیمره ی زتر یا زیوه.

پړیریک: (باک) پړیروکه. (زا) گیاهه کی بهارویه.

پړیزه که (باک): گیاهه که.

پړیش (باک): زینده وار تکی پی زوره له شوی تانی سیبمردار و تهردا
دهژی.

پړیول (پژژ): نیتوماق. پارچه ی کونی شې، تیتول. مرؤفی بی که لک و
چه پهل.

پړیولنه: نارد و ناو به تیکه لاوی ده کرتیه گرمولنه گرمولنه، ده ییدن به
جوو چکه ی مریشکان چونکوو جوو جیله، که تازه له هیلکه بیتهدری دانی
بو قوت نادری.

پړیپړ: پړیا. پیتلاویکه نه گوروه نه گچکه بی به لکوو کوتوومت پړ به پی
بیت. (باد) همزایی.

پړیپاکردن: پړیپداکردن، پړدان.

پړیپداکردن: پړیپاکردن، تیر هاتن، له پړاپړاندن، پړدان.

پړیپشه: پیشه دار، خاوه ند کاریکی زور.

پړیینه (سورور): (دور) پلپینه، پړیمره، گیاهه که ده خوری.

پړت: (رهوا) نهخت، توژ، چک، پیچ. — یک: نهختیک. وورده تووکی
بالندانه، پهری بالندان، گنده سووک. (باک) دهنګی فری ی بالی
بالندانه: چوک گز پرت و فیه: چوله که پرتی کرد و فری. (باک) تی.
(باک) قه لمر.

پړت پړتا: راکردنی یک له دوای یه کتری به پرت پرت.

پړتاف: پرتاو، ناویژتن، توپردان.

پړتافتن: فریدان، تاراندن، تهره دوایتان، پاونان.

پړتافیان: پروانه: پرتافیان.

پړتافین: راکردن، ده رجون، هه لاتن.

پړتال: پینگول، پرتول، پیندل، پرتوکاو، پارچه ی شې، پرتک،
پرویتال، پرچک، (سحق) پرتوک، کونه. (باد) فیه. کمل و پهل،
کوتال.

پړتاله (رهوا): هیتشووه تری دهنک بلاو.

پړتاندن: قرتاندن، فلاندن، پولاتن.

پړتاقو: پکیف کوت، به تالوکو، به هه لداوان، غار. — کردن: به پله
غار دانی و لاخی سواری.

پړته: پرت پرت، مرته، جنګه، فرته، فله، بوله، قرته، پته، پنډه، بوله،
کوته. لیدانی ده مار. جوولانه ی گری چرا.

پړته پرت: مرته مرته، پنډه، کوته کوت، گوته گوت، جرت جرت،
جنګه جنګ، پنډه پنډ، بوله بوله به ژیر لیوانه، ناخه فتن له خوره،
رنگه رنگ، پته پت، هسته هست، فله فله، (دور) ترمه ترم.

پړته قال: نارنج.

پړته قالی: رهنګی پرته قالی.

پړته قانندن: (باک) فلیقانندنه، پرچکاندن.

پړته قو (هوا): پروناکی. تروسکه، پهرشایی.

پړت پړته (هوا): وورده برنج.

پړته دان (نهرده): پمرتدان، فریدان.

پړتر (باک): پتر.

پرتک: جل و بفرگی کۆن، کۆنه، پرویتان. گنده توک، پهړه وورده کانی
بالندانه. پارچه ییکی گچکه ی پیسایى مرؤانه.
پرتکان: پرچکان.
پرتکاندن: پرچکاندن، ناوهر ووتکردن، پهړه و توک له بالنده کړدنهوه.
بیرتکینه.
پرتکلو: پرچکاو.
پرتکه: پنتک، پارچه پیسایى مرؤانه. پارچه، وورده ی چت.
پرتکه پرتک: پارچه پارچه، وورده وورده.
پرتک: پرتک: پارچه پارچه. پارچه پارچه پیسایى مرؤیان.
پرتکودن (نمړه): فریدان.
پرتکیان (جا): پزین، تولانهوه.
پرتکین (باک): (باک) پرچکین. ناوهر ووتکران.
پهرت و پهلا (نمړه): چتی هیچ و پوچی بلا و سوه و ناوما، هیچ و
پوچ.
پرتوک: کزکمره و بلا و کمره ی پیتانی چاپخانه. (سفق) پندول،
پارچه ی شې، کۆنه، تیتول، پرتوکاو.
پرتووکان: قهمن، بران.
پرتووکاندن: قهمناندن، بردن.
پرتووکاو (هروا): کۆنه، شې، پرتوک.
پرتووکه (نمړه): پرتکه، قرتکه، پارچه ییکی گچکه.
پرتووکیاگ (نمړه): چتی سوواو، پزسو، کۆن، له کار کمرتور.
پرتووکیان (نمړه): پروا، پزان، کۆنبون، له کار کمرتن.
پرتول: کۆنه، جلکی شې و کۆن، پندول، تیتول، پرتوک. (باک) نه نجام،
جهمر، پهرتال، کار.
پرتوویژي (نمړه): قسه ی شاش و ویشکردن.
پرتی: (خو) لۆکه، پارچه ییکی پیکمه نو ساوی لۆکه یه. (باک).
کومتال. (پهوا) تیسکی لۆکه یه.
پروچ: کمزی، گیس (فه)، دهر، (کعل) پملکه، (فه) هیون، قز، به
همسو توکی سمری نافرته تان ده لیتن، که له لای پشتوه شو پیتیهوه. — ی
به کرووزه: پرچی به گوریزه، پوز هملک. — ی هونراوه: (فه) هیون.
پروچکدهم سامی: ریشوی گوله پیتمه مبره.
پروچان (باد): چچمران.
پروچاندن: چچمراندن.
پروچانن (نمړه): قرتاندن، چچمران، برین، پساندن.
پروچه: (باک) فرجه، فلچه، پرچوک. قهلمی سوه. (نمړه) قرت،
دنگی پسانی گورس.
پروچهک: چه کدار، کمسپکه چه کتکی تمواوی پی بی. — کړدن:
چه کاندن، چه کدار کړدن. — ی: چه کداری.
پروچه: چه نه دریز، زور بلې.
پروچان: فلیقانهوه، جیق دهرهاتن.

پروچاندن (کژ)، پوز، یغز، (زا): فلیقاندنهوه، جیق دهرهاتن. جلک
و کعل و پهلی ته پ کوشین.
پروچقاو: فلیقانهوه.
پروچک: پنچک. شو دهر کورتانمن، که لق و پویان زوره. (سفق).
تیتول، پندول، کۆنه، پارچه ی شې، (دهر) پینگوول. (باک) پرز،
پرتسکی ناوییه. (دهر) تیسکی لکتیکی گچکه و باریکی نینوک یا
کۆشتی لشی مرؤییه، که بگاته کۆشتی زیندو.
پروچکان (باک): ناوهر ووتکران، پرنانهوه، توک و پهړتیکردنهوه.
پروچن: قز، قزدار، پرچنه، قزنه، کمسپکه پرچکی زور و ناشیرینی
هپی.
پروچنه (نمړه): پرچن.
پروچوک (باک): پرچه، فرجه، فلچه، قهلمی سوه.
پروچکه: ناله کۆک، هاله کۆک، گیاهکی بهاریه و ده خوری.
پروچیان (زی): پچران، پسان.
پروچاندن: پرچه پرچکردن له خوریدا.
پروچه: مرخه، (باک) خپه، خپه. هسپتیکه له دم و لووتی مرؤی
نوستو دی.
پروچه پرخ: خپه خپ، خرخر، پرخه، مرخه مرخ، پرخه یهک له دهرای
یه کتری، دنگیکه له که پوز و زاری مرؤی نوستو دی. — کړدن: پرچاندن.
پروخن: کمسپکه له خوریدا بهر خیتی.
پروخ و هوو: دنگی پرخه پرخ زور.
پرو: پر، پیل، چتیکسی ناسراوه که لسه جۆگه و چۆم و زیان
دروسته کړی بۆ نموه، که گیان لسه ران به سهری بهر نیمه.
پروان: پریداکردن، تیر هاتن، نهرین.
پروانه: (باک) بهوز. (دهر) بهر دهباز، پی بازگ، بازگه، چمند
بهردیکن بهر پز و کمسپک لیک دور له نیو ناویدا داده نرین، که سهریان
دیار بی بۆ نموه ی بۆ بهر نیمه به سهرید بازیدن.
پروانه (بابا): چمند دارتیکه لسه (خردار) ی شاش رایسل ده کړین و
بهرداشیان لسه داده نری. دارتیکسی دریزه لسه دوو سینگ دا کورتاوه
له ناوهدی (موله قه) و (نموره) دا رایسل جولا ی راگیر ده کات تا
کاره کی لار و خوار نیییت.
پرو (نمړه): ووجان، ده سترس.
پرو: نازا، چاو نه ترس.
پرو (نمړه): پمردو، نور زل و هژگ و هژاله یه، که له سهر داری
داره رای خانو داده نری و گلپانی لسه ده کړیت.
پروخیانگ (نمړه): هله پرووزا، پروویزیاگ.
پروخیان (نمړه): هله پرووزان، پرووزان.
پروچه (هرو): دوو پارچه دارن لهنی کمره سته یه نه چهریدایه.
پرو: شازچه که به که له کوردستانی گهر میتیدا کورتوته نیوانی کمرکوک
و هملیری.
پری مهلا وسوو شیخان: پردی میریبه کورتوته لای پروژاوی کارلۆکان.

پرسا (نمرده): کسیتکه دوای چت بکموئ بۆزانین، سۆراخکار، پرسیارکار.

پرسانه (نمرده): چتیکه له کاتی پرسدا بۆمالی مردوو دهبرئ.

پرساندن: پرسیارلیکردن، پرس ژیکرن. پرسینه: پرسیار لییکه.

پرسه: پرسه. سهرهخۆشی کردن له مالمی مردوو، شیوهنگ. (پۆژ، ههرا، جا، بابا، ههرا). بانگ، سهرهخۆشی، تازیه، تازغانه، مۆداری، ماتممداری، مهرده، (باک). بنهاری. له نهخۆش پرسین، پرسیار لییکهخۆشان.

پرسههه: مردوو لی مردوو، مۆدار، مهردهمۆدار.

پرسه گورگانه: پرسیکی سهرییه له یهکیکیدا، که نهتهوی بهگرویی بکهی و بهلام بۆگلهیی دوا پۆژه.

پرسه گورگانه: بهوانه: پرسه گورگانه.

پرسچۆت (باک): سهخت، دۆوار. (باک). — ی: سهختی، دۆواری.

پرسو: (دهر). پرسیاو.

پرسک (باک): پرسشکی ناووری.

پرسکار: پرسیارکمر، پرسمر.

پرسکمر: پرسیارکمر، پرسیارکار.

پرسکردن: پرسین، پرسکرین.

پرسیار: پرسکار، لیپرس، پرسکمر. پرس. — کردن: پرسکرین، پرسین.

پرسیارکار: پرسکار، لیپرس.

پرسیارۆک (باک): پرسیاران.

پرسیارۆکی: نمر کهسهیه، که زۆر پرسیار بکات، به پرسیار.

پرسیاو: پرسراو.

پرسین (باک): پرسیارکردن، پرسکرین، لیپرسین، لیپرسینهوه.

پرسینهوه: بهسهرکردنهوی چت به پرسین: فیسارهکس له دۆستی خۆی دهپرسینهوه.

پرش: پرۆ، بلاؤ.

پرشان: پرژان.

پرشاندن (ههرا): پرژاندن.

پرشه: بریسکانهوی شتی به شمرق وهک نهستییه و مانگ و پۆژ و گهلی چتی تر. پرشنک.

پرشهر: پرشی یهک له دوای یهکتری.

پرشهنگ: (موک، ههرا). زۆر شۆخ، زۆر شهنگ. چرسکه، (دهر). پشک، (بابا). پرشنک، پزوسک، پزوسکه، پرشه. جیلوو تیشکی پۆژییه. پریشکی ناو یا ناووری.

پرشکه (پۆژ): پارچه گوشتیکه.

پرشن: پرشنک.

پرشنگ (بابا): پرشنک، پرشن. پرشی مانگ و نهستییه و پۆژ و نمر شتانهیه، که لهبهر ههتاو دهبریسکیتهوه. پریشکی ناووری.

پرش و بلاؤ: پرۆ و بلاؤ، پشاو، پریش و بلاؤ.

پردی (ههرا): پرد.

پردی میران: دینهوه.

پردی بهرسزین: پردیکه له بهرد دروستکراوه له سهردهمی میرییهوه سۆ پیییزه (دینگه) ی ههیه کموته لای بهرسیرین و دۆلیکی لهنیوان چپای مامه پرووت و سیلم دا.

پردی واره کموئ: کموته گوندی واره کۆنی و نزیک نمر دۆلهیه، که دهکموته نیوانی چپای کارۆخ و بستئ.

پردوو: پروودار. — ی: پرووداری.

پردی خه لکانه: له گوندی خه لکانییه بهرانبهری نمر دۆلهیه، که له نیوانی کلکی چپای ههندرین و زۆرکدايه.

پردی کاولۆکان: کموته لای پۆژاوی کاولۆکان (پهواندزی کۆن)، پردی مهلاووسویی شتیخان.

پرز: تووک، کولک.

پرزنگ (باک): دوگمه. پرزدان.

پرزه: هیز، تین، گوپ، تار، بر. — ی بری: هیز و تینی بری. ههست، خوست، دهنگ، ههناسه. — له خۆ برین: خۆبی ههست و خوستکردن. بههانه، پهلهپ، ههلاتگه. دهرفعت، ههله.

پرزه بری: هیز تیندا نهمار، پهلهپ بری. تهنکه نهفهمی. کسیتکه زیانیکی زۆری لییکموتئ.

پرزه برین: هیز و تووانا برین. تهنگاوکردن.

پرزک (باک): لوو، سۆ، برین و زییکه نهمام.

پرژۆر: زۆردار.

پرژوو: زۆردار. تیکچرژاو له (میشه، کشتوکا).

پرژۆن: پارچه، رمیزه، کم، زیوان.

پرژۆله: پیچک، شروپ، پاترۆتک، پارچه، زیوان، پهترۆک. پرژۆن.

پرژوووه: موی نالۆز.

پرژ: کهلۆز، کهلهیز، شیر، ناوپرژ، ناوپرژگه، تاف، (دهر). شۆراوه، قهلهز، قهلهیز، (ههرا). تافگه. (باک). نیوو، بهرکمی، (زرا). شۆش، پلوسک، پرژاو، پرژگه. پرژ چت، تهرز (توله) ی سموزایی وهکیو مینو لاولاو و ترۆزی. پریش و بلاؤ. (ههرا). پریشکی ناووری.

پرژان: پرژان، پرشان، بلاویونهوه، پرژان.

پرژاندن: پرژاندن، پرژاندن. پرژان، بلاوکردنهوه.

پرژوبلاؤ: پرژوبلاؤ، پخش و بلاؤ، پریش و بلاؤ، پریش و بلاؤ، (دهر). پشاو. — کردن: پشاندن.

پرژۆن: پرژی چت، برژۆن.

پرس: پرسیار، داواکردنی زانینی چتیک. — خوه بهسوندا کشانندن: وهدرۆ خهستنهوه. — پئ کردن: پرس پیخهستان، پاوه درگرتن. — پئ قه گهپاندن: وهلامدانهوه، وهدرۆ خهستنهوه. — دان ههت: به گویئ یهکتر کردن، یهکیته. — درۆژ کردن: پینداگرتن. — لیکن، پرسا ژیکرن: لیپرسین، پرسیار لییککردن. لی: — پرسیارکمر. لی: هوه: پرسیار لییککردن. بی: — خۆکره، خۆکردی. راستهوخۆ.

پړق: (همر): مهر، کاوړ يا بهرځيکه څک زل و وورگن بې، (باک).
قاي پيکنين.

پړقین: له پړقمه پيکنيندان.

پړقینه: فرقيته، قرخيته.

پړک: پردی چکوڼه، تلنه، برکه، خلته. (بابا). نور خالانه به که لمسر
که لای که یشتوی توتوتی پیداده بی.

پړکاندن: تروکاندنې چار.

پړکه (پړژ): قاي پيکمني، به توندی پيکمنين، پړمهی پيکمنين.

پړکردن: تړی کردن، داگرتن، تهبانن، تژه کړن. پترکردن.

پړکردنموه: تړی کردنموه، داگرتنموه.

پړکيش: زاتدار، بمرات، نازا، سمرکيش، (همورا). تبا. پړووی.

پړکيشان: پروهه لاریوتن، زاتکردن، پړکردن.

پړکيشی: زات، نازایی، توانایی. — کردن: زاتکردن، به خودا
رایرموونی کردن کاریک.

پړگ: برک، برش، کمپرو، پشی. (ش). کرمی ماسییه، گمرا.
(همورا، بابا)، کمپه کيفی سمر ترش و نيتره، بهر چته سپيانه ده لیتن،
که لمسر پروی سرکه و یا چتی دیکه راده مستی، کمپرو نان و سرکو
دو نيتير. پله یه که له زوی یا دهغل و دان. میته که لی نازال و گله ی
مالاتان.

پړگه: گمراي کولله و کرم و ماسی. (نمرده). توه، خوځيکه، که بهسمر
به فریدا ده کم ب تاولانده ی.

پړگوشته: بریتیه له گیانداري زور قلمو.

پړگه لیتان: پیدابهونی کمپرو لمسر چتی شل یا تمپ.

پړمانن: پړماندن.

پړماندن: پړمه کردن و ولاخ له کاتی لموره پدا، باو و بژبه لوتدا
ده پړماندن.

پړمه: مرقه، پړکه ی پيکمنين. پیرپه، فپمه، پړمه، دهنگی لوتی
چاره ی. — ی وولاخان له کاتی خواردنیتدا. — ی گریان. — کردن:
پړماندن، همناسه دان به لوت به توندی، که دهنگی لی بیت.

پړمپړم: پیرپه پیر، دهنگی خواردنی وولاخانی بهرزه یه. پړم و هوږ. —
کردن: پړماندن. مرقانندن.

پړمهی گریان: پلمه، فرمه ی گریان، تمووژمی گریان.

پړمقی (باد): گړی، چرچی، لوجی پړو.

پړمیشک: مړی زور ژیر.

پړنه: (پړژ). گورج و گوځ، چالاک. — کردن: به گورج و گوځی
پړید کردن، تیر هاتن. (زمن). جانمور.

پړنده (جا): جانمور.

پړنصی (باک): همزار، بهدبخت.

پړنصین (باک): ویکهاتن، کرووژم هلاتن.

پړنؤ (نمرده): دهلیل، بهلکه.

پړنؤن: پارچه یه که کالای شي، تیتوځ.

پړواندن: لیکه خشانندن و وولیني کالو چتی تملراو بولیکردنموی
چتیک، که پتیموه نووسای. وورد کردن. تیکوشین، تربت (تلیت) کردن.
وهراندنې گولنی شینایی و دانمویله.

پړوانن: پړواندن، وولیني گولنی دانمویله و پاک کردنی دانه کانی و
لاردنی پړوش و پهلش.

پړوش (باد): خوشبمز، خوشپړ. (باد). — ی: خوشبمزی، خوشپړی.

پړولپا: پلویا، پاویل، توانا، توانایی، شیاوی. تملوپا، کم و کو،
تاوتو، تاوتوی، کویش، تهلش.

پړولپال: چتمه کی پړو و پړوچی بئ نرخ.

پړولپه شوی: شورتیکه، که پړی له کمل و پهلی ناوماال به ناپتیکی.

پړو و پړوچ: بئ سود، ووتی بئ واتا. هیچ و پړوچ، قلی و بلی، زیف،
مړی چرنافرن، پړوز، تاو، (باک). چمور، توپره هات، دروی زلی
هلبه ستراوی دوور له راستی. کاری: — (باک). فیلهجن.

پړوپړوش: چرپ و چال، همژگ و همژال، پړگال، همژال، پړوش و پهلش،
پلور پړوش، هلاش، پړوش و پهلخ.

پړ و پړشته: پړشته و پمرداخ.

پړوپیت: چتمه که، چتموکه. وورده کمل و پهلی ژنان. جل و بمرگی کون.

پړوپیتاک: جل و بمرگی کون. چتمه که. وورده کمل و پهلی ژنان.

پړوپیتال: پړوپیت.

پړوت (باک): گوزه گمر له کاتی گوزه دروستکردنیتدا.

پړوز: ناپتیکی، بئ جی، پړ و پړوچ.

پړووز: (باک). بهدخو، بهد رهفتار، بهد رهوشت. ناپتیکی، چموتی
کمناری قاقمز و پارچه ی تملراو، که هیشتا لیتی نمبوویتیموه: — ی
کواکم دهر کموتوه واته قهراخی ناووه ی هاتوته دهروه. ننگ و
شوره یی: فیساره کس — ی دهر کموت: واته ننگ و شوره یی
دهر کموت. بۆکپرووز، بۆپرووز.

پړووزان: هلبپرووزان.

پړووزاندن: هلبپرووزاندن، پردوخانن، هلبپرووزانن.

پړووزانن: پړووزاندن.

پړوزه: سوتان، سوزیان. (همورا). بۆکپرووز، بۆکپرووز: نواله تینوان —
م لی دی: بۆکپرووزم لیدئ. کارنامه، بهرنامه، پاتال، پاتار،
پاتاغ، پاتاک، بنوان، بنه چه که، پهگ و پشهی شوریه یی و نرتک.

پړووزکان: پچران.

پړووزکاندن: پچرانندن.

پړووزکاو: پچراو.

پړووزگار (همورا): کز، کساس.

پړووزی (باک): بهدخووی.

پړووزیان (نمرده): سوتان، هلبپرووزان.

پړوزه: کارنامه، بارنامه، بهرنامه.

پړووساندن (باک): پړیشک ناویژتن.

پړووسهل: گیاه که.

پروٹوٹائیس: پروگرام.

ہرونیو: پرڈناٹ، راناو.

پروٹونڈک: فزیکس، نیٹزیکس.

پروياگ (نمده.): دراو. ووردکراو، ٲٲکوشراو، تريٲ، ٲليٲ.

پروپیگنڈہ (نعرہ): ورورڈ کراو، ٹیکوشرارو، کراوہ بہ تلّیت، تلّیتہ،

قریته.

پرمہنگ: فرہنگ.

پہری: تلخیتی، تڑپتی۔

پریاسکہ (کۆ): پریسکہ.

پریانکرد گهسهو: پریانکردوه، هانیانداوه، رقیان هه‌لستاندوه.

پریچی (باد.): چاوی کزی پیر و یوشاوی.

پری دهری: (دہر) پری شہلوارہ کہی. (ہمورا.) پامیری زہرد کہرد.

پریزہ (باک.): پمپرز۔ زہریلے درختوں کے لٹکے۔

یونٹ (ماک.): پیرہ جو تدار، پیرہ و بے دار، رجو اِدار.

نقشہ (باک): رتہ شمار

دوس (باک): بیشک نامور ہے

کے لئے ایک نیا راستہ تلاش کرنا ہوگا۔

پریسکہ: (کو.) پریاسکہ. (ہمورا.) پیازکہ و اتا بہ قندہر پیوازیک.

پریسکہ (نامیّد.): نوردیوان.

پیش: پراش، وورد، تیکہ۔

پریس (ٹہردہ.): چتی وورد.

پریس پریس: ہہلاہہلا، ووردو خاش۔

پیشک: (باک.) پرووسک (بوناور). پرشنگ، (هورا.)

زړووسکۍ. پرسک (بوټاو)، (باک)، بژنک، (دهر)، پشکه (تهنبا بوټو

(ماوہ)۔ (باک)۔ پیشک (بٹناووریہ)۔ (پڑوژ)۔ پزیسک۔ (باک)۔ پرچک

پریشکی ناووریہ)۔ (ہمرا)۔ پرژ۔ پڑی (بوناووریہ)۔ کیریسک (بوناووریہ)۔

[illegible]

دیکر وہی ہے: تبت و ہندوستان میں کینین کا علاقہ کینین

بقدر ما كان ينبغي أن يكون

$\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

۱۰۷

۱۰۰

۲

فردی که در این میان قرار می‌گیرد، باید در این میان قرار گیرد.

۴۳

دینک فنیفیم: س آیم ازین یه یه و خوشتره س ازین یه یه و کشت ازین یه

.....

ن: (باد) مندالتکه له زگه دایک دایو دوا یو نشه تا

سانگیتکی. پس. (بابا.) تۆلە. (باک.) کور، مندال، سستی، بییتینی.

سند، گموره، برین، کووان، کولی.

پہرے

پزان (زا): پزدان.

پزه (پژژ): پزوی دهری. پسیوی و هلامه‌تی ناژالان.

پزه‌زک (باک): فیتهی بلویرتی.

پزه‌زوک (باک): جغاره، جگهره، سیغار.

پزدان: مندالدان، پزدانک، پسدان. (خو) دهلپاز. (باک) پزان.
مندالذانی ناژالان. پروزانگ. — ی پزان: کاردانه. پیستیکی تمنکه له
زگی ناژالان و مانگایاندا بیچوری تیدا بهرم دیت.

پزدانک (باک): پزدان، پسدان.

پزدوک: زیاده گۆشتیکه سا بهرم جیگایه‌کی پرو یا له شعوه بیت.

پزرووک (باک): خورپه‌مه بارانه، بارانیکه زور و بهرپژو بی.

پزشک: پروانه: پزشکی.

پزشکی: پروانه: پزشکی.

پزگ: پزوی دهری. پزه. پزویه‌که تووشی ناژالان دهی وه‌کو هلامه‌ت
وایه بژ ناژال ده‌لین (پزوی) بژ ماین و نمسپ کمه‌قاو، بژ پشه وولاخ
تعبق، بژ سگ سه‌که ناز.

پزماری (همورا): میخه‌که.

پزمام: پسمام، ناموزا.

پزۆ (باد): مرازی بانگ‌کردنه به تاییه‌تی بۆکوران.

پزوو: (دهر) پزی. پزه. (بابا) نافه‌ک. (دزه) رهوا، (سور) نیفۆ،
شووتیکه له دهری و پاتتۆل دۆخینی تیپه‌لده‌کیشری. ده‌می رمشکی
کاکیشان. (مامه، باله) نمو به‌فریه، که با پیش دهرک و دیوارانی پی
ده‌گری. هلامه‌تی ممر و بزنان، مرخه، پسکه.

پزۆر (زا): نازگ و ریخۆله‌ی گیانداران.

پزووو (باک): ریخۆله.

پزوووسک (نهرده): پزشکی، پزوووسک، پرشنگ. — ی: (همورا)
پزشک.

پزوووسکه (نهرده): پزوووسک.

پزی (باد): مرازی بانگ‌کردنیه به تاییه‌تی بۆکوران.

پزی: (باک) دهر. (پزوی دهری. (گۆ، بۆتا) باخۆل، باغۆل. (باک)
ممک، سینک.

پزیسک: (پژژ) پزی. پزشکی ناوور و نیتر. پزۆسوه ناووره
گچکه‌کانه له‌ناو خۆلمه‌شیدا.

پزیشک: پزشکی، دۆکتۆری له‌شی مرۆفان.

پزیشکخانه: شووتی پزشکی. ده‌بوستانی پزشکی.

پزیشکنامه: بهر تووکی پزشکی.

پزیشکی: زانیاری پیشه‌ی پزشکیانه. زانیاریکه له باب‌ست
پزیشکیتیه‌وه. به‌هرتی، — پیشه‌ی: (باک) باین.

پزیشکی نازال و مالاقتان: شو پزشکیه، که تاییه‌تمه‌ند بی به
چاره‌سهرکردنی ناژال و مالاقتان.

پزینک: بلامک، بزمه‌ک، به‌لامک.

پژ (بابا): بژ، پرژۆل. بژی گوته‌که‌م و جۆو گوته‌پیتهمبه‌وه و نیتر.
سهر و پزیی دارو دره‌ختان. لق و پزیی داران، پژال، پژو پۆ. (باک)
فراران. ده‌نگی پژاندنیسه. هه‌لمسان. — بسون: ساکران، ساکردن،
هه‌لامسان. — کرن: باکردن، هه‌لامسان.

پژا (باک): کولۆ، پوخت، پوخته.

پژاک (باک): تنۆک.

پژال (نهرده): بژی سهر لقی دارو دره‌ختان.

پژان: (پژژ) پژانی بنی کچان. پاسانی خووتی لوت، داپسان، په‌خش
و بلۆبوونه‌وه. چرژان، پژان. زمان: زمانکردنوه‌ی مندالان.

پژانسن: چرژانسن، پژانسن، پژانسن، پژانسن. (باک) کولانسن،
پوختکردن. له ناوبردن کچتی کچان.

پژانن: پژاندن. پیته‌درکردن.

پژاو: بلۆ، پژاو، پژاو، په‌خشکراو.

پژه: چمند پرشه‌بیک له ناو، پژه. (نهرده) پشیله.

پژیلن (پژژ): پشیتند.

پژلفاندن (باک): ناو‌پشتن، ناو پژاندن، ناو پیته‌اکردن.

پژک (باک): زگچوون، په‌وانی.

پژگ: پشک.

پژگال: (همورا) پووش و په‌لاش، هه‌ژال، پووش، هه‌ژگ و هه‌ژال،
چرپ و چالی. کار و فرمان.

پژل: هه‌ژگ و پژال، بژی سهر لکی دره‌ختانه.

پژلفاندن (باک): پارچه‌کردن، له‌ترکو‌تکردن. تۆقین، هه‌لتۆقین.

پژمان (باک): پشیمان. نیی مرۆپانه: — ی به‌ختیاری.

پژماندن (پژژ): پشماندن، وه‌پشمان خست.

پژمای (همورا): پشمان.

پژهه: پشه. هاتنه دهره‌ی باو ته‌زوویه‌که له لوت‌توه به‌تورۆم‌تیکی وا
که ده‌نگی لیبت.

پژهه‌پژم: پشه‌ی یک له دوای یه‌کتر. پشه‌پشم.

پژمل: (پژژ) پشته‌ستۆ، پشتمل، به‌وشمل، پاتن، پاتک، ستوو‌کوور.

پژمله: شه‌په‌لاخه، زله‌ی پژملیتیه.

پژملهان: پشت مل پان.

پژمین: به‌نووتی.

پژمین (همورا، پژژ): پشمان، پژمه.

پژنجه (نهرده): فلچه، شانه‌ی جۆلایه.

پژوو (باد): یالی وولاخ.

پژووو (نهرده): لق و پزیی دره‌خت که به‌پای.

پژوووول: به‌رژوبلاو.

پژوون (باک): گزهری گیا.

پژوین: پشیتند.

پژوین: پشیتند.

پژوینه: پشیتنه.

پڙي (ههروا.): لق و پڙي داران، ههڙگ، ههڙاڻ. (باد.) يالڻي وولاڻ.

پڙياڱ (نهرده.): پڙاو، پڙڙاو.

پڙيان: پڙان، پڙڙان.

پڙيلو: پروانه: پڙياڱ.

پڙيڻ: پڙينهر. ناو — ناو پڙين. تڙو — تڙو چين.

پڙين: (باڪ.) ڪولڻ، پوختبون. (بابا.) داپساني خوڻي لوت.

(نهرده.) پڙڙان، رشان.

پڙينهر: پڙين.

پس: (باد، باڪ.) پڙ، تڙ، بهر. منڊالڻيڪه لمانو زگي دايڪيدابي و ڪه هاتيشه دهر تا مانگيڪي همر پسي پيڏه لڻين. ڪوپ. خت، خته: پشيله ي پي ڏهرده ڪري. (باڪ.) ڪوپ: پسمام، ناموڙا، ڪه ڪوپ بي. پسڪ، فسزما، ڪمسيڪه به سهر ي زمان بدو.

پها: (دهر.) پسيا، بڙ ابردوره. سهرچاوه ڪي (پسان) ه.

پهاٽ: گيتي، دنيا، پروي سهر زهر ي، جيهان.

پهان: پچران، قومسان، برپان، (ههروا.) پسيوي، بڙ وولاڻي سهرزهش به ڪارده بري، ڪه زڙي غار دابي. (دهر.) پسيان. پچهران، پچڪان. پروڪاني گياندار بههوي زڙو پيڱه يشتنيڪمه. ڪراسي ڙانه، ڪراسي فمرهنگي.

پهانموه: پچرانموه، تهر يجه ڪم پسياموه، لهشڪره ڪه نموده زڙو بو همر نه پسياموه.

پهانن: پچهرانن، پچڪانن، قرتانن، قومسانن، پروڪانن.

پهاو: پچڪاو، پچراو.

پهاپس: سرتسرت، پرتپرت.

پهان (باڪ.): پينه — ڪردن: پينه ڪردن. پارچه.

پهاپس: پرڙوڻه پرڙوڻه، پچر، پچر، پسيوڪ. پشيش (پشيله ي پي بانگ ده ڪري).

پهاپانن (باڪ.): سرتسرت ڪردن، بههوياشي به گووي دادان، به چريه ناخوتن.

پهاپه (باد.): پسيوي ناوالانه.

پهاپه ڪه له (نهرده.): جالجالوڪه.

پهاپنڻي (ههروا.): جالجالوڪه.

پهاپوڪ: زهرهنگ، شاران (تسبيح). پسيپس، پارچه پارچه، پچرپچر.

پهاپيڪ (باد.): پشيله.

پهاپو: رهجه له ڪناس، ڪاردار، زڙزان، زڙازانا. ناوالداريڪه، ڪه له بهسمر ڪردنموه و ناسينموه ي ناوالاندا زڙو ليهارو و شارهزا بي به پايه يڪي واهي ڪي گوم بويي ڪه چمند زگ وڙاي ڪردي بههوي دروشم و نيشانه ڪانيموه يتيچوهه ڪي ده ناسنموه.

پهاپو: رهگزناسي، رهجه له ڪناسي. — گيان: گياناسي. — دهرمانان: دهرمان ناسي. — نه خوشيان: نه خوشي ناسي. — مهران: مهر ناسي.

پهاپوڙي: رهگزناسيتي، رهجه له ڪناسيتي.

پهاپوڙي سوپايي: رهگزناسي سوپايي. سوپاناسي.

پهاپوڙي سوپايي: سوپاناسيتي.

پهاپوڙي وهرامسي: وهرامناسي. نابوري ناس.

پهاپوڙي (باڪ.): پشيبيني.

پهاپس (باڪ.): پشت، پشته، خته، ختته. دهنگيڪه پشيله ي پي ده رده ڪري.

پهاپهاپس: سرتسرت. (باڪ.) ويزه ي گولله به، ترهه ي گولله به.

پهاپان: فستان.

پهاپه: پوسته، جووره باداميڪي ناسڪه.

پهاپهاپس (خو.): پرتپرت، سرتسرت. (دزه.) ترمه ترم. (ههروا.)

پهاپس.

پهاپهق (باڪ.): ميروڙي خراب.

پهاپترڪ (باد.): په يره.

پهاپوڙ (باڪ.): نتيخه.

پهاپوو (باد.): نتيخه، يهخه.

پهاپخال (باڪ.): خالوڙا، لالوڙا، ڪه ڪوپي.

پهاپدار: پڙدار، تڙدار، ناووس.

پهاپان: پڙدان، پڙدانڪ. دهر.

پهاپڪ: فسزما، لاله پته، لاله پته، (دهر.) فس زويان. (پڙو، باڪ.)

پشيله، پسنگ. — بهوي: پهاپهري: پشيله ي چولي. بسڪ.

پهاپڪه: ههلامه تي ناوالانه. مرخه، پڙو، دهرغه. ورده پڙيشتي پواچيه بڙاي نتيچيري. بال ليڪدان ي جو جيلانه له بهرهمي دايڪيان و باوڪيان تا دانيان بداتي. گيايه ڪي گوڙ پان و زهرده بهونتيڪ بلند ده ي و لاسڪي پر به چمنگي نه ستور ده ي گه لايه ڪاني خوارده ي به قلدهر ني سلقيه و هي لاي سهر ي به قلد گه لاي توويه، دووي ووشڪ بويي چمند پارچه ييڪي لاسڪه ڪي، ڪه هوڻوڪ ده ڪن و له ملي مالتي مرخداري ده ڪن چاڪي ده ڪاتهر. بال ڪردنموه ي يتيچوهه بالندانه له ڪاتي ويستي فري و يا ديتي دايڪه و باوڪيان و يا له چاوه پييدان.

پهاپهاپڪ: پهاپي يڪ له دووي يه ڪري، ماتهمات.

پهاپوڻه (باڪ.): بسڪوڻه، جووره خشليڪه.

پهاپڪي: فسزما ي.

پهاپڪيان (نهرده.): پهاپڪه.

پهاپس: لوروشه ييڪه لمانو چيشتي دڙوگليسي ده ڪري، ڪه گيايه ڪي ڪوويستانيه.

پهاپسار (ههروا.): بزمار.

پهاپساري (ههروا.): ميخه ڪه.

پهاپسام (باڪ.): ناموڙا، ڪوپي مام، پزممام.

پهاپسيران: خانمدان، ميرزاده.

پهاپسچڪ (موڪ.): قولينچچيڪي زهر يه. گيايه ڪيشه يڪ تيش هه لده چي و قايه ده ڪريته باقايي و بڙو جوانسي شه پڪه شي لي دروستده ڪري.

پهاپسنگ (باڪ.): پشيله.

پهاپوڻه: — ي تيچيري: پهاپوڙت. (باڪ.) پهاپسيران.

پهاپوڻمان: مسوڻمان. — ي: مسوڻمان.

پښتو (کور): د ډیمه کار، تمهنا بوزوی دهغل و دان دهی. (نمرده.)
 دهمانچه، دهوانچه.
 پښتا و پښت: پاشوپاش، پشتهودورا. — گمرانوه: پاشوپاش گمرانوه.
 پښتاسپ (فه): جینشین، میرزاده.
 پښت فخت (معلیش، شو): مارهی.
 پښت فخت (معلیش، شو): مارهی.
 پښت فستوور: پښت قایم، خاوهند کس و کار و هیژ، (باک). قیمه.
 دلنیا.
 پښت فستووری: پښت قایم، قیم.
 پښته: پښتی جگی جگیتیه. پښت، کس و کار، تیره و هوز. خته،
 ختتهخت، دهنگیکه پشیلې پیده دهکری. (همورا.) شهپکه. (همو.)
 کور. (کناره بلند کانی دیراو و دوکانی بیستانانه، هموراز، زهوی
 کمیتک بلند. پښتک. لا لوسه کای جگی، تفت، تفته. (همورا.)
 کور. نمر بره چتیه، که به کور هلبگیری.
 پښته (نمرده): پښتی پی.
 پښته پښت: ختتهخت.
 پښته پی: شق.
 پښته پوز (همو): مزلگه.
 پښته پوز (نمرده): پښت پز، پښت پش.
 پښته پښه (نمرده): برینداری پښتی و لاخ بهوی بارهوه یا سواریهوه.
 پښتسهر: جوړه خشلیکی پرپره داره له زیر یا له زوی ژنان له پښتی
 سریان ددهن. پاشمله.
 پښتسهره (همورا): پاشسهره. جوړه خشلیکه.
 پښتستو: پرممل.
 پښتستوور: پروانه: پښت ناستور.
 پښتفان (باد): پښتیوان.
 پښته ک: (که). رانکه، توکه هیندهی گولینکیکی به سرپښتی
 ناوالانوه. (فه). بو کسه دهلین، که له پښتوهی سواریکی سوار
 بی، به لام فیلپیان بو کسهی که له پښتوه سواردهی (وهره) ی
 پیده لین. پښتیوانیکه بدرتیه بمر چتیک.
 پښته ماز: گزشتیکه بمر برپری پښتوه.
 پښته مال: پښت مال، خاوالی.
 پښته مه له: جوړه مهلیکه له سر پښت دهکری.
 پښته مهله: پښتملی.
 پښته ملی: به زور کار به یه کتیک کردن. (نمرده.) شهپه لاعهی پرملیتیه.
 پاشمله.
 پښته میژ: پښتیوان.
 پښتوه: (شوا). دیاره. (باک). پار. دواوه، پاش، پښت. کورین،
 نافس. له: (باک). ژپارپا.
 پښتوه شکیژ: دیواریکه به پښتوه دا شکایتوه.
 پښتو دوا: پښتاو پښت.
 پښتو سوز: پښتستور، پښت گهرم.

پښی (همورا): پزوه.

پښیان (دهر): پسان، (نمرده.) داپسیان، شل بونوه، سستی. خوزیم
 کردنی بالندهی می بوزیره کی.

پښیاندن (دهر): پساندن.

پښیای (همورا): پسان.

پښیزک: پزیک.

پښیک (باک): پشیل، کتک.

پښیرو: پچکرترا، (باک). پچکانرا.

پښ (باد): زق. — کرن: چار زه کردنوه. (همو.) بهغری کولو گموره.
 بهره، بش، جوون. — کردن: بشکردن. ژنگ، نازاریکه تووشی پز و
 باخان دیت، دهلین نمر سال تریمان نبوو چونکو — ی لیدابوو. (باک.)
 جهرگ، سیپه لاک. — ارهش: جهرگ. — اسپ: سیپه لاک. ووتیهیکه
 پشیلې پی بانگ دهکری و پشیلې پی دهرده کری. (باک.) ناردی زور
 وورد.

پښارهش (باک): جهرگ.

پښاسپی (باک): سیپه لاک.

پښافتن (باک): هلبشاون، تاواندنوه، وورد کردن.

پښافیک (باک): بنیسکی سابونی.

پښام (نمرده): ناووسان، همو کردن.

پښان: پمرش و بلاوون.

پښاندن: پمرش و بلاو کردنوهی خول یا تو و نیتر. پرزوبلاو، پدخش و
 بلاو کردنوه.

پښاو: پمرش و بلاو، پمرش و بلاو.

پښاوون: (دهر.) هلبشاون، هلبشافتن.

پښه: پشیل.

پښه پښ: دهنگیکه پشیلې پی بانگ دهکری.

پښه پښ: پښه پښ.

پښه پښ (فه): پښتیند.

پښیلین: پښتین.

پښپک (باک): مرزیکه له کمرهستی جووتی.

پښیش: دهنگیکه پشیلې پی بانگ دهکری.

پښیشوکه: گیایه که پرزی زوره وک کلکی پشیلویه.

پښیو: مرزیکه تونویه.

پښیلند: پښتیند.

پښت: په چلک، بهر باب، بنه چکه، باب و بایر و تیره. — پیبستان: به
 هیرو و نومیدبون، تیر ادیت، تیرابینین. لای پښتوهی لاش له
 شانکانهوه تا سر سخته کانی پښتی پیده لین (همورا.) مازی. ژنکا
 پښت له نمردی: ژنی ماره کراو. — دان: پښت وهرگیران. هلاتن. —
 شکینانن: بمره چیره بون. پاش، دواوه، له پاشان، پښتوه. د —
 په: دپښت فه: له پاشان. یاریکار، یارمه تیده، پښتیوان، پمنا.
 روکاره قوزده کی جگ (میچ) یه. ووشه یه که پشیلې پی دهرده کری،
 ختته، پښت پښت، فس.

پشتکھوون (نمردہ): : پشکوون۔

پشتکړول (ژه.): پشکول.

بہشتکولہ: گوشتہ، بالہوانہ۔

بشتكۆم: كۆم، قور.

پشتگی (باک.): : لیسریشت در تیشوو .

پشتگردن: لاڳرتن، پالشتدان، جهختکردن. ريگالي پرينموه،

نہرو اپنا وپسیو لی پرینتوہ۔ (نہروہ)۔ دووشتہ کی، سوواریکہ یہ کیکی

پشتگويي: پشتگوئچکه.

پشتگوئیچکه: پشتگروی.

پشتگوئی چکه خستن: پشتگوئی خستن.

پشتگوین خستن: لبیر خو بردنه وی کار و فرمانی کی و نه کردنی.

ہشتگوئی کردن: ہدایا چینی ووردہ توو کی بن پرچی ژنانہ بمقصدست.

ہشتگیر: لا کر۔ ی: لا گیری۔

شتگین (نمرده) : دوامین، هی همرده دوایی.

بشت لیڈان: گمہیہ کہ چند، کسیک بہ کوری لہوای یہ کتری

بشت لیڈ انجمن: دلنیا بون، حسا نمونہ نیگمرانی نمان لمبا بت پیکہ اتن

شتمین (باک.): : ششمازه، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹،

ششم‌آزه: پشته ماز، برپری پستی.

هشتماسی: ددانه مشکه.

شتمه‌های (باک.): هه‌تیوی دایکی.

شتمانه: پاشمانه. دهر اوسپنه کيشه، که مالي له پشت مالتانوه بي.

شتمل: پڑمل، ہشتی مل، (روڑ.) بہوشمل.

شفت ملیا: رٹ ملیا

شت مٻڙو : کٽڪج ، بشتهءَ ، بشتهءِ ازو يا هوتيدہ .

شت میزد (پروژ): پستیوان.

شسته خړی (باک.): پاشېږه (مندال).

شیر و پنیر از این گیاه بسیار شادمانه است و شکر از آن کدو رنگ می آید

شتمین و نهمین (۱۰ تا ۱۲) = شش تا دوازده

شماره پنجم (۱۳۸۵) - شماره ۲

درخت، نه دارانند که له بشت دوم با جانند تهخته تک

ایسی وہ کووہی دہرگہ۔

فتوویٰ: پشٹیندہ

پښتانه لکړدن: مېلمس له پښت تېکرډن و زیزبونه له یه کیټکی، ږوولی وهرگېټان.

پښتانه دیوان: ژوریکه کموتیتنه پښتی هیوانموه.

پښتی (همو، سور، پاک): کول (نی به پښتدادنی)، چټیکه به کول هملېگیر. — کیش: کولکیش، (دهر) تیلکه کیش. (پاک) له پاش، له دوای. — نیږو: پاشنیوږیه، پاشنیوژ. سمنیرکی دریزووهی تنکه پالی پیوه ده دری. پاشوانه ی هنګ. (نمده) سمنیر، سمرین، همرچټکی وه بهر پښت بدری، کومه گ، پښتیوان. خلفی میښنگوین. پښتلیز: پښتیر.

پښتیر (جا، بابا، ږوژ): تویله ی پښمو و لاخان، هوژ، هوژی مهر و بزانه. گنجینه ی پښت کله گی.

پښتی سهر (لو): پاشمله.

پښتی کیش (پاک): کولکیش.

پښتین (فه): پښتیند، چټیکه له پښت دېمستری، ږوژین.

پښتینه: تویټکی ناسنه ناوه کدی به شوولی بی یا شوولکی ژالنه پرده کرټموه بډ کره ی چهلټوک. داریکه بغاو بهرزه گموه دا په تده کرټ تا نه جوولی. چټیکه بهر بهستی فیچقه ی ناوتی ناشی پی ده کړی. پښتیندیکه بهسترا بیتنه ناوقدی هیندی چت بډ قایم. تویق و چرمیکه ده خرته نیی ناش. پښبین.

پښتیند: پښپیند، بشپیند، ناڅکیل، (لو) قولان، کمهر، پښتین، (پاک) پښتین، بیین، بنګ، پښ بین، پښتک، کمهر، هفتاک، ترمه، (همورا) بیین، (دروا) کمهر بهست، شوټک له ناوریسمی و کوی قایم وایه. (همو) بهندوک، بنیکه له پښت دېمستری. (پاک) تاقدنګ، شینګ، ته گیند، همیان. پښتیندیکه باریکه له لیره یا له لولوو دروسته کړت.

پښتینده: — ی پردان: کمهره، کمهر.

پښتیوان: لمپهر، چاوسور، گومگ، یارمه تیده. (پاد، پاک) پښته فان، چاقسور، چاقشار، دهر قیل، یارمه تیده. هه څگل. — پی نستور. — پی بهستراو. — پی قایم. به — به پال، کسدار، لمپهر دار، پښتیواندار. بی — بی کس، بیتچاره، بی پال. (پاد) کوله لږ. داریکه له پښت دهر گاره ده چه قیټری تا بخرته بهر پښکول بډ قایم، داریکه لمباری پانی به پښتی تای دهرگا و دهرابه دا ده کوتری، پښکول، تنګ.

پښتیواندار: به پښتیوان، به پال، کسدار، لمپهر. — ی: کسدار، لمپهر داری.

پښتیوانی: یارمه تی، هه څگله، چاقسوری، خاوه ننداری. — کردن: یارمه تیدان و خاوه ننداری کردن.

پښخوین (زرا): تبیک.

پښدان: پښودان، همناسدان.

پښروون (پاد): چټستی پیر خنیه.

پښقل: پښقل، پښکل.

پښقل: پښکل.

پښک: (ږوژ، دهر، چمنه. — ناوژتن: دهر کړن، چمنه ناوژتن، پارو پارتین. (پاک) بهش، پش. — کړن: بهش کړن. پل. — هه گوشتیک،

پله گوشتیک. (دهر) پریشکی ناو، بارانه، بهفر یا ناوور. (دروا) ددانه کانی کیسه له یه ده چنه نیو له لکه کانی گولیه دهر کمره. (همورا) ممشکه یا کونده و نیتر که کونبی چیلکه یا بهر دیکي له نیو ده نین و ده بهست به چیلکه یا به بهر ده که ده لټین پښک. (پاد) گولپکه ی دره ختانه. بهش.

پښکلتن: هملو شان، هملو شانندن، هملدپان.

پښکاموک (پاک): گوزانییه کی کردیبه.

پښکاندن (پاک): پشمین، پشکین.

پښکاوټن: هملیشکاوتن، هملو شانندن دروومان و حتی چنراو. به بلاو کردنموه و لټیک جووی کردنموه ی خوری و سرو و لوکesh ده لټین. ووشکاندنموه.

پښکه گیر (پاک): لاکیر، لایمگیر. — ی: لاکیری، لایمگیری.

پښکه ل: قشیل، پشقل، کشیل، پشکل، پشقل، بوشکول، (پاک) کوشیل، (یلمز) بشکول، پیسای نازال و کهر و یشک و ناسک و نازالانی کتویه، که خړ و پشه.

پښکخصت: دانانی چمند پښکیک له لایم یه کیټکی نهاره زاوه له سهر چمند بهشیک له چټیک، که به هاوکاری کرابی.

پښکمال (پاک): گوزنر، کمر.

پښکلتن: پښکوتن.

پښکلین (پاک): هملچپان، هملو شانندی دروومان.

پښکلاندن (پاک): پښکلین.

پښکل: پشقل.

پښکل: پښکل.

پښکلنمر: پښکلنمر، پښکلنیر.

پښکلنران: (پاک) پښکلین. واق وورپان.

پښکلنیر: پښکلنمر، پښکلنیر.

پښکلین: گهړان، (پاک) پښکلاندن. به سهر کردنموه، کولینموه، منه کردن، دوزین. پښکلاندن، پښکوناندن.

پښکلینموه: پښکلینموه، هملو شانندنموه.

پښکول: (دروا، همو) گولپکه ی دارانه، که تازه دی پښکوی. گولی دار و دره ختانه. (پابا) پټلوو، پنگر. (دهر، همورا) تشق، پښکوی.

پښکودان: مهقلی، منقلی.

پښکودان: پښکوتن.

پښکوداندن: خنیکړن، گش و شاد کردنموه. خهړ کردن. — ی خونچه.

پښکوقون: پښکوان، کرانموه، قیبون، پښکوتن، دهم دانموه ی خونچه ی گول و گولپکه ی داران. (دهر) پښکلتن. خیف بون. ووردیونی بهردی قسل دوی ناو پټدا کردنی. هملتوقینی گمغه شامی له سهر سیل. خونچه — : خونچه بونه گول و دهم کردنموه. ږو — : شاد و که یخو شیبون. نان — : نان و ده کوو گول گولگول برزا. که یخو ش و شاد بون، دلخو ش بون، خنی و خهړ بون.

پښکوقوټو: خونچه ی کراوه، پښکفتو. خنی، شاد،

خهړ، دلخو ش، گش.

پښکوپوژ (پاد): خونچه.

پښکوترو

پشکووژا مەمەکا (ناک): گۆی مەمەکی.

پشکوژە: (پەوا.) پشکو. (شن.) پەند. (کۆ.) چرۆ.

پشکوڤ (باک): گۆلی نە پشکووتوو یا تازه پشکووتوو.

پشکوک: (هەمرا.) دوگمە، کانالێ.

پشکوڤ (فە): پشکەل.

پشکوڤ (هەمرا.): دارو و پەشت دەرکەدان. ئەشکیل. پالێ پەست.

پشکوڤ (باک.): پشکول، قسوپ، قسورای. خۆدەنەوه، پاشەکشێ، پێدزکێ. (نەردە.) مەزێ تێکسەرماو و قەلەر، قۆل، قوتوقۆل.

پشکوڤ (باک.): پشکوڤ، پشکەل، پشکل.

پشکونەلەن: پشکەن.

پشکونەلەنەوه: پشکەن، دۆزین.

پشکوون: پشکووتن و دەم دانەوهی خۆنچە گۆل و گۆلی گەنم و جۆ.

پشکوونەوه (پەوا.): پشکەنەوهی خوری و لۆکە و هەلۆه‌شانەوهو شیکردنەوهی. دۆزین. پەڕپوور خۆی دەپشکوونەوه: بەلەندە خۆی دەدۆزی.

پشکوڤ (دەر.): تەشق. پۆلەو.

پشکە هەوێژن: دەر، دەرکردن.

پشکی: تۆزقالی.

پشکیل (نەردە.): پشکیلان، ئەنگوستیلەیی بێ نەقێمە کە یاری پێدەکری.

پشکیلان: گەمەیی گۆڕەوی بازی، تاقمانەجووت، کالەمستی. کالەمستی گەمەیی کە بە هەردووک دەستان دەکری.

پشکین: پشەمین.

پشەم: پق، قین، کوڤان، کۆڤان، پڕوشە. بە —: پقدار، قیندار.

پشەماندن: پشماندن، پق هەلستان، پک گرتن. وەپشەمین هێنان: پشماندن، بێپشماندن.

پشەمە: بێپشەمە، دەرگی پشەمین، پشەمە. — لێو هاتن، پشەمە. لێو هاتن.

پشەمین: (هەمرا.) پشکەن. (کۆ.) پەوا. پشەمە. پشەمین، هەپشەمین. (باک.) بێپشەمین، پشکەن. پشکان. یەکجار —: دەلێن دەبی پراوەستی و دەست راگری. دووجار —: دەلێن جەختە واتا چاکی هێنا.

پشۆ (باک.): پشیلە.

پشوو: (دەر.) هەناسە، بێن، پەن، پشسی. — بپان: خەفەبەون، خامۆشبوون. — بپین: خەفەکردن، خامۆشکردن. نارامی، سانەوه. — دان: نارام بوون، سانەوه، تبتین. هەناسەدان، تەواسان. — درێژ: بڕوانە: پشوو درێژ. — خۆردنەوه: تبتین، تەواسان، نارام گرتن، ددان بە جەرگی خۆدانان. (پەوا.) کەپووی نانی، پشی، برش.

پشووژا: پشووژێ، بەلدرێژ، بەپشوو. — ی: پشووژێ، بەلدرێژ، بارقۆلی.

پشووژان: حەسانەوه.

پشوو درێژ: دلفەر، مەند، خۆتەنسارد، بەپشوو، لەسەرەخ، دلدەرێژ، (خۆ.) بەرگەدار، بەرگەر، بارقۆل، بەلدرێژ. — ی: وەرە، مەهوار، خۆتەنساردی.

پشووژا: هەناسە سووار. — ی: هەناسە سواری.

پشووک (باک.): پشەنگ.

پشووگرتن: پشووژان.

پشی (لو.): پشیلە، بۆ دەرکردنی پشیلەش بە کار دەبێ. (لو.) کولیچەیی بە پۆن. (پەوا.) پشوو، هەناسە. (خۆ.) ژەنگ. نازاری کە لە پەز و باخان دەدات.

پشین (نەردە.): پزانی ناو، دەلاندنی ناو.

پشیش: پش: پش: ووشەیی کە پشیلەیی پێ بانگ دەکری. گەمەیی کێ منداڵانە.

پشیک (لو.): پشیلە.

پشیلە: (هەمرا.) کتک. (هەمرا.) کتە، کتتە. (لو.) پشسی. (باک.) پشک، پشەنگ، پشۆ، دهلک. پشە. لە مەزگەریانیدا بە پشیلەیی نێرە دەلێن گۆریه.

پشیلە سوورە: گەمەیی کە، یەکی کێک تێدەکەوی ئەرانی تر دەست بە یەکتەری دەگرن و ئەرە دەگرنە ناو خۆیان ئەریش تەقەلا دەدا کە بەناو لنگیاندا دەرچی ئەرانی ئەریش و دەلێن: پشیلە سوورە کووێرا چوو عەمری دپی پشیدچوو، بەلام بەناو لنگی هەمکامێکیاندا دەرچی ئەر تێدەکەوی.

پشیلە شوژ: خۆ خاوین نەشوشتن، دەلێن: ئەرە لە گەرماو لەبەر ساردیی ناو کە خۆم — کرد.

پشۆ: شێرە، ناوارام، پەشتیو، سەخلەت، شێرێ، نیکەران. — ی: ناواوه، ناواولە، نازەل، ناوارامی، بێ نارامی، خەسەر، شکووی، شێووی، هەمرا، نیکەران، شوژ، سەخلەتی، پەشتی، خۆریه، ناخووب، تێکچوونی نارامی و نااسایش.

پشۆهەتی: شێرەبێتی.

پشۆونی: پشێوی.

پف (فە.) باک، پۆژ، دەر.: سیپەلەک، سیپەلەک. فوو. — دان: فوودانی هەمبەنە و کوندە و نیشتر. — کردن: فووکردن، فوولیکردن. — لەکاتی دلتیکچوونیشدا بە کار دەبێ.

پفە: فە، چێشت (لە زاراوهی منداڵانی ساوادا).

پفەپف: فوو فوو، دەرگی فوولیکردن و کوژاندنەوهی چرایانە.

پفەل: چتی فش و فۆل.

پف پیاکردن: فوولیکردن.

پفت (باک.): پف: بارامگۆ. — ناگر قەمراندن: بارام گۆتی پف و ناگرە کە کوژاندەوه.

پفەدان: فوودان، بای تێکردنی هیزە یا ناواڵی سەرپراو تا پێستە کەیی بکووریت و داواڵی بۆ هیزە و مەشکە و کوندە و چتی وا.

پفەریاگ: فوودار.

پفک: تپرتن، ناغزی تەفەنگ، تەفەنگی بایی کە گۆلەیی دار یا قو و گۆلی پیداوێن بە فووتیکردن.

پفکە (هەمرا.): بلۆق، پۆز، پفە، پفەک. ئەر شوێنەنەوهی لە پێستی لەشی مەزێ، کە هەلەدەتۆقی سا لەبەر سووتانی یا لەبەر زەبری چتان و یا لە قەمراخ بێرناو پیدای دەبێ، کە بەدێ ناوی لێدێ. (بەلە.) ناوورگ.

پفکەدار: بلۆقدار. — ی: بلۆقداری.

پښانه (فه): کيس، بلوق.

پښانهک (باد): بلوق.

پښوو (همورا): فرو.

پښه لږدان: فوکر دنی چتیک و هلا مساندنی ناوساو.

پښه لږدلو: چتی فوکر دلو، ناوالی فوکر دلو.

پښ: دنگی ترپیه، دنگی میشییه، دنگی گولله یه. (باک): پښ، فرو.

— لیکن: فوکر دنی کردن.

پښت (باک): پرت، تر.

پښتک (باک): گیاهه که.

پښوک: بالون، بالاف، فوک، فپنده.

پښک (باک): پارچو لکه کانی گیاهه لمرانی حوایی.

پک (موک): لای پشتموی جگیه، واتا لاقو زه که یه تی، پشته.

پکیت (باک): قایم، مه حکم، پشو.

پکر (نمرده): کمره، گمپه.

پل: (موک): پارچه، کوت، گرتک، وللمه، پهل، پشک (تسها بؤ

گوشتییه). (باک): سور، قامک، پت، — دان: به قامکی لیدان.

قون، کون، قنگ، چل، نازار، نیش. — دان: بزوو و لیدانی شووارو.

فیشقه کردن: توری مرزیه له نیو قامیشیدا بؤ دهره. (موک): کوم،

نیوی قونییه، (همورا): سور، (زا، پها، پوز. (باد): پندرؤک.

پهري بالنده. (باک): بؤ پالپشت به کارده بری وه کوو شل و پل. (نمرده):

پله، به دوو قامکان پله لیدان. تاو، خول، سور، با (تاودان، خول و

بادان).

پل (پوز): پله، خال، نیتکی رهش و سپی. زمان. پوو. چل، نازار،

نیش، لیدانی دهمار و دهگی نندام.

پلار: پلار. (همورا): بابا، زهن. پلار. (بابا، جا). پرکه. کوله پرک.

کورقه داریکه به کسپیک یا به چتیکه ابدری. — ناویژتن: بهرد ناویژتن.

قوله دار پیدادان. تانه، تانوت، لاتاو، تووانج، تمشره، تموس،

پلاره قسه.

پلاره قسه: تانه، تانوت، تووانج، تمشر، تموس.

پلار قیگر قن: تووانج له یه کتیک گردتن. پلار به کسپیک یابه چتیک

دادان.

پلاس (همورا): په لاس، ژیره خریکه وه کوو بهر له موی بزن

دروسته کری، جاجمی سپی.

پلاس ماسی: جووره ماسیه که وه سفره خوی ده کاتوره لمر ناو بؤ نموه

همر میش و زینده واریکی لیبیشی بیخوا.

پلاس (نمرده): پووش و پلاس.

پلاف (باد): پلاف.

پلان: (باک): پلان، پیلان، دؤلاب. (نمرده): نیسکان، نیسک.

پلانن (نمرده): تلدان به چت، خولاندنمه.

پلانده نموه (نمرده): تلاندنمه، خلور کردنمه. تیره دان، ساوین، ناوین.

پلانده نموه: تلاندنمه.

پلاو: پهلور، (دهر): پلاو، (که): له په، چتشتیکه له برنج و یا ساوار

یا گفه کوتاو یان له هر پشته و پون به په یی دروسته کرت و پونی

بسمردا ده کرت.

پلاو بامیه: پلاو یکه خورشتی بامیه بی.

پلاو پارزن: ماکیش، پلاو پالو، (همو): پارزننگ، پلاو پمز، سوزمه،

پلاو پارتین، چتیکه وه کوو سله له شولی داره بی و نیتر چنراوه، پلاوی

بی ده پالوینون. سله یا قاپیک کونکونه پلاوی بی ده پالوینو.

پلاو پارتین: پلاو پالو.

پلاو پلاو (نمرده): پلاو پالو.

پلاو پالو: پلاو پارزن.

پلاو پمز: پلاو پارزن، سوزمه، پلاو پالو، پلاو پارتین.

پلاو پلاو: جووره گمه ییکه هر کسه ی ده بی ده جارن لمر یه کتری به

دهنگی بهر بلی پلاو به لام جار له گمل جاری ده بی دهنگی بهر ترکاتومه.

پلاو پلو: مرازیکه بؤ پیروانی پلاو.

پلاو ساوار: (باک): سمت.

پلاو ماش (همورا): پلاو یکه له ماش و برنجی دروسته کری.

پله: بؤ (کو) ده لیس پله کان، پایه (دهر): پابلقه، پایه. جیگا پیی

نیردیوان و پله کان. به قامکی گوره و هلمه قوته — لیدان. (همو):

بسته. (همو): بؤ پور به کارده بری له کاتی ناخوتن و ووتسو ویزیدا.

(باک): پله، پیز، پایه، پایه گا، پا، ده رفت. جووره گمه ییکه.

پله هرکتی (نمرده): پله پیروزی، پله پهل، تالوکه.

پله پله: پایه پایه.

پله لوزیان (نمرده): پشیمان بونومه، شلبونومه. له پله دهر چسون،

که لالا له نیو قامکان تیپه پین.

پله متیان (نمرده): له پله ترازان، که لالا له نیو قامکان دهر پهرین.

پله یقان (نمرده): خوشی خوشی.

پله مکان: به پله ی نمردیوان یا پلیکانان ده لیس. دؤخ. (زهن): پایه.

(دهر): پابلقه. پلیکان.

پله کانه: پلیکان.

پله مته (نمرده): مته ی دار تاشان.

پله ملق (نمرده): مته ی و کوان.

پله نده: لاپره سنی، مرموشکمر، موشهک، خوتی هلقوتین.

پله نیان: هانه هاندانی یه کتیک.

پله موه (بابا): سمرکمرتن، بهرزیونومه. نار هزوی — نار هزوی

سمرکمرتن.

پله وگمرما و سهرای (همورا): پله ی گمرما و سهرمایه.

پله ی یارانه: راده ی یاران.

پله ی سده ی: پایه ی سده ی.

پله ی گمرمایه: راده ی گمرما.

پلپ: مرمومی بی که لک.

پلپ بلسن: مه یین، توندیونی شلمه نی.

پلپخان (باک): کولان.

پلټځانندن (باک): کوټاندن. بېلځینه.

پلټځین (باک): کوټین. بېلپهڅه.

پلټسکيان (نمرده): نهخوښی باله شوې.

پلټل: کوټکوت، پارچه پارچه، پهلپهل تمنها بڼو گوشت هډیه. — بڼون:

پهلپهل و پارچه پارچه بڼون. — کردن: پهلپهل و پارچه پارچه کردن.

پلټل: پهلپهل، خالخال، خالالو، پنک پنک وه کوو پلنگی. په لاری، پهلپهل لاری.

پلټله (باک): په پوروله. پرېره یو گوارو نیتر.

پلټله (پوځ، شار): پرېره یو گوارو و نیتر. پرېره یو بمرمور و حتی و بمرموری ژاناموه.

پلټلې (پوځ): خالالو، په پهلپهل و شکلی پړهش و سوور نه خشاو وه کوو پیستی پلنگی.

پلټلې (باک): چمنه سووک، زور بلې.

پلټلینه: پرېره، جوړه گیایه که.

پلټانگ (باک): په پوروله.

پلټه: پهلته. (پوځ) بڼه، تلپه ی چت، تلپه ی چتی کوشراو. — ی زار: مړی بی ددان له ناخفتندا — ی لیوهدی، دهنگیکه له کاتی هینانه دهره ی چتیک لمنیر چتیکي تردا په دابه ی به نه پتی.

پلټه پلټ: پهلته پهلستی زار. (پوځ) بڼه ی.

پلټه ځانندن: چه قمنه لیډان.

پلټه ځان: قامک ته قانندن.

پلټه ځین (نمرده): چه قمنه لیډه.

پلټووک (همورا): پلته لیډان به دو قامکان. پته. پهلپه پتکه یه به پستی قامکیکي.

پلټچ (نمرده): پان، فلچ. (همورا) گپوڅ.

پلټچانندن (نمرده): پانکرده نموه.

پلټچانده نموه: پانکرده نموه.

پلټچان: پانکرده نموه.

پلټچی (همو): گپوڅ.

پلټه ځکه: نهنگیږه، نیشانچی. کسیکه له مېر مېر پتیدا نهنگیږه بی وه تیری خوی به مېر مېر نمدات.

پلټچ: (زمن) پلټ.

پلټخان: پوروخان.

پلټخانموه: پوروخانموه.

پلټخانندن: پوروخانندن.

پلټخانده نموه: پوروخانده نموه. پهلخانده نموه. (باک) قه په لاختن، په لاختن.

پلټان: چلډانی برین و ټیدیکه یه. (بابا) تلدان. (فه) وورک. بزورتنی رډک و دهمارانده. (پوځ) فیشفه کردنی توخمی پیاو لمناو قامیشییموه بڼو دهره ده.

پلټدی (باک): پشانک. ووشکه پن.

پلټ (زمن): پلټ.

پلټوڅه: (موک) پالټوڅه، (بابا) مام جیوټوکه، (گمر) که چمره، (همورا، سفق) مه تی، گیایه که توژیک تیږه و ده خوری.

پلټک: (همورا) پوور، (لو) پیس.

پلټکانه موه (پوځ): تلاتموه، گموزین، گموزان، گللمان، گللمان. باریکه وولاخ لمناو زلییدا خوی ده گموزیتی و یا مریزه، که خوی نم دیو دیو ده کات.

پلټکافن (پوځ): گموزانندن، تلاتندن.

پلټکافن (پوځ): گموزانندن، پلاتن.

پلټک زا (همو): پوروزا.

پلټکن (پوځ): چلکن.

پلټکیان: تلخوواردن، گموزان، تلیان.

پل ټیدان: پلته قانندن.

پلم (باک): تونند خو، مۆن، گړڅ. — کرن: مۆن و گړڅیوون.

پلمان: بۆله.

پلمفندن: ووته ناشکرا نه کردن، بۆله کردن.

پلمه (نمرده): پرمه، دهنگی لموتی چاره وییه. پرمه ی گریانۍ.

پلمه ځن: مه تی و کمران.

پلمه پوو (باک): بده خو، بده څتار.

پلمه ځیگ: چتی پمژمورده.

پلمه (باک): گرتی همره خووارموی پرېره ی پشستییه. پلټ

پلټنډار: قوله داریکه ده گپرتیه داری بمرز تا بمره که ی بکوټته خواری.

پلټنگ: (همورا) پالینگ، جانموره ځکه زور و پشیلای ده چی به لان زور گموره تر و پنوکپنوک، له جانموره همره دپنده و پرسام و همراسداره کانه، سمره پای شوهش جانموره ځکی زور مېرد و پر تاپوړ و دادگمره خوی له نافرته و مندال و پیران ناگه یمنی، همر چه داریکش، که نموی دیت چه که که ی فریدا خوی تی ناگه یمنی. همر وولاخیکي بونی میزی وی بکات نمژنوی ده لمرزی و توانای پویشتی نامیتی. که پوای بکا له سمر ځیگای ټیچیران میزی ده کا، که ټیچیران بونی میزه که یان کرد لا پځی ده بن و همر بوخیران ده چنه لای پلنگه که نمویش دوای کوژتیاڼ به کاترمیځیکي ده یانخوا.

پلټنگیان: نالوژیبونی موو.

پلټنگی: پلټلی، پهلپهل.

پل وده ځانندن: تیره کیشان، جوړین، دهست وده شانندن.

پلووېا (نمرده): قاج و قول. هموول، ټیکوټشان. تونای، پمپوټ (بڼو ځیگ پویشتن).

پلوویش (باک): گیایه که.

پلووېو: کهوتته سمر فاک و فیکي کاریکي، هموس، سمودا؛ — ی ژن هینانی بی کهوتوه.

پلووېووش (همورا): پړوېووش، پووش و په لاش، پړو پووشی ناوماال.

پلووچ (خو): پاک کردنی ټیکوله شینه که ی گویز و بادهم. بمر بادام و گویزه پهلک شینه لیکرانمش ده لټن. — ناپاست، خووار، نادرست.

پلور (باک.): بهستو (ناو). (زا.) په لور له.

پلور: پلورسک. شمشال.

پلور

پلور: دو باره د هنګوین، که شانه د تیدا لى د ه دات بډ دروستګر دني هنګوین. (همورا.) پلورسک. چټیکى بوشه هنګ شانه د تیدا همدېه ستى، کور دى هنګانه.

پلور هوارانې (همورا.): کولکه زړه نه.

پلور وژنه (نمرده.): بلور لیدنه.

پلورسک: سولاروک، لوساروک. (همورا.) پلورده. (ددر.) سولوک. (باک.) بڅختک، چمبلولوک. سولوى، مرمزم، شرک، مرمزوب. نوموړه که ناوى بارانوى له سمریاناموه پيدا دټه خوارى و يا ناوى پيدا ده چټنه نيو حموز و شووتى ترهوه. پرژ، تافګه، سولاف.

پلورسکه (همورا.): سوزينه.

پلورکاتى (باک.): دست پټه ګرتن.

پلورسګرد (همورا.): پرمسليرکه.

پلور ګرمى و سمرى (همورا.): پله ګرمى و ساردى.

پليان (نمرده.): خلور يونموه، گلان و کورتن له سوار يموه.

پليټ: بليت، پسوله، پارچه کاغذ که له سينما و شووتى وا ده درى به مړوژ.

پليټ: (موک.) تيتک. (همورا.) نووټرد. سمرى دوو پارچه د پټکوه همدرو او بهجوتى بنوشيتير تيموه و ديسان بدروتن.

پليټه: فټيله، پټوک، پټورت، فټيلک، پټيله. چټیکى بادراوه، که له چټیکى تر همدکيشرى.

پليټه کش: دارى که سر له له کراوه پليټه دى پي همدکيشرى.

پليخانموه: (باک.) پرخين، پزانموه، داپلخان، په تشان.

پليخاننخموه: (باک.) پرخاندن، پمخاندن، پزاننموه، په تشاندن، داپلخاننموه.

پليز ګرد (همورا.): پرمسليرکه.

پليسه (زن.): پرمسليرکه.

پليسر ګ: پرمسليرکه، پرمسليرکه.

پليسر ګرد (همورا.): پرمسليرکه.

پليشان: فليقان.

پليشانموه: فليقانموه، پانيونموه د چټیک بهموى قورسايه کموه، که بکوى بهسريد.

پليشاننخموه: فليقاننموه، پانکر دموه د چټیک بهموى قورسايه کموه.

پليشوه: فليقاوهوه، پانيوهوه.

پليټ (باک.): ګوى خپ.

پليقان: فليقان.

پليقانن (ددر.): فليقاننموه.

پليک: پليکان، پټپليک. (باد.) هملوک.

پليکان: پله کان، پليک، پي پليک، که دارى. پرمسه، پايه، پله، پابلقه. (باد.) پي پله لاس، پيستر، پيسترک. (وان) مرمهوان، که له قور و خشت بى.

پليکانه: پي پليک.

پليکاتى (باد.): هملوکين.

پليک: پليکانه.

پن (باک.): (باک.) زچ. نوخته. برکى شووتى و نيتر. کد و توله د لکه گيا يانه، که به زمويدا بلار د پيتموه.

پنار: (بار.) بنارى کيتوى. (باک.) سمرچاوه.

پنه: (که.) دهرخوانه، (ناک.) خانک، (ددر.) همورا، (پهوا.) خوانه، (باله.) دوشه گى نانى. (همو.) فمرشه، (همورا.) پنى، (کږ.) ره پکه، چټیکى پان و خپ له دار يا له گيچ دروسته کرى نه گوتكى هميرى له سمر پان ده کريتيموه.

پنه پيټو (خو.): (پهوا.) پيره پټون. (موک.) سمره سؤده.

پنه داي (همورا.): پيدان.

پنه زاناي (همورا.): سواسکردن.

پنه شؤر (همورا.): پيشؤر (سابون).

پنه کتکه: جوړه مارتکه.

پنه يوان (همورا.): پيگه يشتو.

پنه يواناي (همورا.): پيگه ياندن.

پنه يى (باک.): پنک پنک، پله پله، به له ک.

پنفت: پند، حمحم.

پنټک (وژځ.): پرته ګرو و چنى پيس.

پنټى: کمسيکه وژر ګروى نمداته پاک و خاوتى و خوټک خست. (باک.) پژد، چروک، له چمر، ريسوا.

پنج: چمند لکه دار و يا گيايه، که له کولکه و بنى کون دهرى بکات، ده غل و گژ و گياش، که شينيو ده پټه پنج، که ګموره و بلند بوو چلى پي ده لټين. — کردن: پراوستانى زګ له پهوانى. — ګيا: په ګ و پيشه د پوه و ګژو گيا يانه. پنچک، گيايه کيشه، که سمرى له زهرى هينايه ده موه چمند کده و لقيکى دهرى بکات. دهرمانتيکه برتتپه له قسل و لؤکه کون و پيو بؤ پينه کردنى ديزه و ګوزه د شکاو و ګونجى ناو. پنجدارو. — کردنى ديزه و ګوزه و کوپه و نسو کسل و په لانه دى، که له قور دروسته کړين. مبعس له چاره کردنى کاروبار يسه.

پنچار (بار.) وان، (باک.): سمرهوات. گياو ګزلى خوار دنى، گياى سور کراوه و اتا پنج بؤ ژار و همژار.

پنچک: پنج، پنچکى گيايان، پنچک، پرچک، لق و پوى دارانه. دارى کورت و لق و پوى داره، کوورس، خوټل، دوهون، دهرخ، کيتر.

پنچکه کمرانه: گيايه که پنچکه دى په ق و پتموه کرى پيده به ستر تيموه. پنچکون: ګرتى کونى ديزه و ګوزه و کوپه و نيتر. پينه کردن.

پند: (باک.) جالالوکه. پنده پير. (زا.) قون، قنگ، کون. (خو.) پندريسکه (بالنده يه که). (همو.) که. حمحم. (ددر.) پنت. نسپتى بالنده دى کوى و کيتويه به کمپيله لاق و بال و جيگايانى ترى داده کرى، به ناوى دهمارى تووتنى چاره دى ده کرى. همر لهو چمنش پند هپه توشى لمشى مرميانيش دټ بعم موه کانيدا ده چټه ناو ګوشتييموه، به تراشين و دهرمانى کمره و ايش چاره دى نه کراوه، به لان تمنها سورخى فه قتيان کمپيک له نيټو ناوورى داوټين، مرميه کش چټيکى و هکوو کراسى

پنڭرېوونموره: پنډرېوونموره.

پنڭرېوونموره: ماشه، مهقاش.

پنځوره: (باله.) دارټکسي درټيزی دورلکه له کاری درک و دالاندا به کاردهبرئ.

پنځوک: خال و پهلې وورد له چتاندا.

پنځوک پنځوک: پنک پنک.

پنځی (باک.): راز، نهټی، پنځهان. (باد.) پینه.

پنځی (همورا.): پنه.

پنځیا (پژژ.): پینه و پهرې.

پنځیک: گیایه که.

پنځیژ (باد.): رږشتن له شوریتیک بڼ چمند دهمیکی. — ده کم: واته نیستا ده ږم له پاش دهمیکی تر دیموره.

پنځیوس: بڼ مالیایایی به کاردهبرئ له وه لامیش همر نمو دوپاته ده کرتیموره.

پنځو (خو.): بوختان. تسوک و پهرې بالندان. داوی پروشه و کیشه و گچچل و تلمزکه. رډی، له جولا ییدا. (هزه، همو.) چترک. نمو ریشوره بروانیه، که به سر داری تمونیموره دهمیتیموره. نمو چتهیه، که له سر رایل ده تهرئ. (شاگی.) چترک. — شکاندن: سهرکیشی، پتدریز.

پنځوکلان: تیکچون، پزین. لق و پوپ.

پنځو خووگه: جوړه برتیکي داره مازوویه وه لموزی بمرازی ده چی.

پنځو: بریتیه لهوی، که له سر رایل ده تهرت. دوی رایل له.

پنځو (شکا، شم.): پوک. (نمرده.) پهرې، پورشو. دهسته چيله.

پنځوار (جا.): پوس، گیای ووشک، پزسو، حتی زور پزسو: نمو داره نمونده پزویه بویه به پورار.

پنځوارک: پزوی ناوداری گندهل.

پنځولز (شا، بابا.): هزه، زوانه. (خو.) زه مومه.

پنځولزک (بابا.): تمنیکی تایه تیبه له نمنداز یارتیتیدا.

پنځولز نو: دارټکسي تزوی خوراره، سهرتیکي پان و دادراره، بهر داسی سمروری پی بهر ده کرتیموره بڼ نموده گرده له ی بخرتیه ژیر.

پنځوان: پزان، پزین، گنده لیبون.

پنځولو (همورا.): دارټکه پوری لمشکان و کموتن بی، پزسو، گندهل. (همورا.) بهر قپ.

پنځوه (نمرده.): کمه پور.

پنځو دای (همورا.): پیته دانی ده رک و پنځموره و نیتر. (همورا.) دای پز.

پنځو نیای (همورا.): پترونان.

پنځوپ: توند کردنموره رایلې تمونه به جوړتکی وا، که پوی پیندا ده چی.

پنځوپ: بریتیه له توند کردنموره رایلې تمون به جوړتکی وا پوی پیندا نه چیت.

پنځو (سغز، پژژ.): پرچی ژاننه، توکی سر، قزو موی سر. پوپ چمره: سهرسپی، بڼ ثافرت. (باک.) پویه کله باب و مریشکان.

نالبار، ناهمروار، ژنی قزن. توقسمری کفو درخت و مرغان.

پنځه (زن.): پزه.

ژنان له بمر ده کات له سر ناووره که هله ده تروشکی ده بی نه یه لې بونی سورخه که به دم و چاریدا بچی چونکو زیان به ددان و چوان ده که یه نی. پندی مرغان رشک ده کات و به مووانموره دهنوسین دوایه به قندهر نمسپیه کیان لیدی و به بنی مووه کاند ده چنه خواری نیجگار به خارش و نیش و ژوف و ژان و ژوانه. (همورا، دهر، همو، زن.) چنگنه.

پنځه: نیوی دهنگه. پرته پرتی پیاو و ژاننه.

پنځه پنځه: پرته پرت.

پنځه: پتمو، مه یلمو ووشک، (همورا.) پسر. — بوونموره: چه قینموره. (دهر.) پنځدیره. پنځ. — بوونموره ی زگ: پراوستانی زگ له رهوانی. — کردن: پنځ کردن.

پنځه یوونموره: چه قینموره، ووشک و کرزیروونموره. پراوستانی زگ له چوونی.

پنځه یوزه (باک، باد.): گیایه که له قهراخ جوگه لان شین ده بی، نیرتکه کی هله ده کیشن و سپی ده کم و ده یخون، شیرینه.

پنځه یوک (باد.): (مرک.) پل، کوم، نیوی قوونی مرغانه.

پنځه یوسک (همورا.): بالنده ییکی چکوله و بوز و تیز پویه و چنگالی تیژن له نیو درک و دالاندا ده ی. (همورا.) چکچکه. (کو.) فنده گوله. بڼ کسیتیکش به کاردهبرئ له کاروبار و پزیشیتیدا توند و تسول بی. چه قسوه. نمسپیی بالنده، پنځ.

پنځو (همورا.): پنځر، توند و کرژ کردنموره ی پیستی چاو به موی مازوو و تیکرله همنامه وه کوو کونده و ممشکه، که تالو دهرتین، که خاوو بی تام و بونی ناخوشه، به لام له پاش تالان تام و بونی خوشه ده بی.

پنځی: گیر، تامی گیر.

پنځس (شعبه، پژژ): که پک.

پنځک: خال، پهل، نیشانه. پنت.

پنځکاف (زا.): گولاو.

پنځکه: بهرانه: پنک.

پنځکه همور: پارچه هموریکي گچکه.

پنځک پنځک: خالخال، پهل پهل، پنځن، پنوک پنوک، کانگ.

پنځکدار: نیشانداز، خالدار، پهلدار. — ی: نیشاندازی، خالدار، پهلدار.

پنځک: (دهر.) پونگ. (همورا.) پونگه. (باک.) پنځک. گیایه که له دم ناوان شین ده بی له نیو چمند جوړه چیتیکیدا به کاردهبرئ و ناره قیشی ده گیر. به ووشکی و وور دکرای به برین و هره کړی چاکي ده کاتمه، به ماستاو یا به ناومه بخوری بوزه حیری زور باشه. (فه.) پینه.

پنځکاف (باک.): پنځکاف.

پنځگان (همورا.): زویر و توپه بون، دلگیر بون.

پنځگانموره: پنځگانموره ی ناو، پنځخوار دهنموره ی ناو. (همورا.)

پنځگانموره (دهر.) پنځگیانموره. پرینگانموره له شم.

پنځگانموره: پنځگانموره ی ناو، کرتی پیش ناو.

پنځکه: پنک، پونگ.

پنځخوار دهنموره (پژژ.): مات و کرزیرون، تیکچون.

پنځگر: پنځر، پنځر.

پنځرک

پۆتە: (باک.) پۆپ، سىنگ، كىتىرى، (زەن.) پۆتەنە، (دەر.) پۆتەتە، كىتىرى، كىلارە، برەك، پرەك، كىلارە. تاجى كەلبابى، پۆتەي كەلباب و مېرىشك و قەلمىمورەي. قەلمەپۆتە، قەلمەپۆتە. سەمەو و قىتكاىي و بۇندايى ھەرە سەرى چىيان. — ى لىقى دار و ھەر چىتىكى بۇندىي. — ى كىرى: سەر گۆپەكى چورى مەزىيە. سەر — : سەرچە (بۇ دار).

پۆتەپەش: نازارەتكى بۇندانە پۆتەيان پەش ھەلدەگىتىرى و دەيكورۇتى.

پۆتەزەين (نەردە.): پۆتەشەين، چىراۋىتىكى تەنكە لە خورى وەكوو جاجم. پۆتەشەين: پىتخەفىتىكى شاشى ھارۋىيىيە لە خورى پىسراۋى بارىك دروستەدەكرى.

پۆتەمەكەلەشىرى (ھەمرا.): پۆتەي كەلبابى.

پۆپ چەرمەو: سەرسىي، بۇپيا وژن.

پۆپ چەرمەك: سەرسىي، بۇپيا وژن.

پوۋچە (نەردە.): قۇ، پوۋ، سەمروپۇر.

پوۋچە: بىرۋانە: بۇپۇر.

پۆتەكە: پۆتە.

پۆتەن: پۆتەنە، سەرىيەكلاۋە (بۇ بۇندە). كەسىتەكە ژانايىلە بى و پىرتەپىرت و گۆتەگۆتى ھەي. (خۇ.) وورەكار، ووربا، لى پىتچەمە، كەسىتەكە زۆر لە ھەمرو چىتىكى بىتچىتەمە.

پۆتەنە: بۇندەي پۆتەدار. گۆشتىكى سەورى پىرگە پىرگەيە لەسەرسەرى كەلباب و مېرىشك و قەلمىمورە.

پۆتەنەكەلەشىرى: سەمرو، گىيايەكە گۆلەكەي وەكوو پۆتەي كەلمەشىرى سەورى پەردەدارە.

پۆتەتە (دەر.): پۆتەي كەلباب.

پۆتە: زىنجىر. دىز. دروممانىتەكە پىك و پىتەك نەيى بەلكو گىز و لۆجى پەيدابى. شەلاۋە. (پەوا.) پۆتە. لۆج. (باک.) پەمۇزى پىزى. (باک.) شەرم، شەرمەزى. — كەتەن: بە شەرم داکموتن. — خەستە: بەشەرم داخەستە. پوۋتەل، پوۋچەل، كوۋىز، پوۋچ. (سال.) خۇل، گۆلى وورە. گىزە گىيايەكى ووشك و ھەلچىنارە بۇ زىستانى ئازالان.

پوۋت: باتقان. (مەك.) ھەشت سى (۸ ھۆقە) يە: ۱۶ كىلۇتە. (بار.) نەرمەي باسكى مەزقان. (ھەم.) لاواز، لەم، پوۋچەل، پەنگەرد. (باد.) پىرت. (باک.) باقە گىياي ووشك، (باک.) پىسى. پىرەشكە. پىرەچ، پوۋتەل، ھولۇل. گىز، گىيايەكى نىشكە دەكرتە گىشە بۇ نالىكى ئازالان لە زىستانىدا.

پوۋتەنە: چەرمەسەنە، چەرمەسەنە.

پوۋتەنەمە (سەمرو.): چەرمەسەندەنە، چەرمەسەنە. پوۋتەندەنە. پىچەپەندى نان.

پۆتە (باد.): خىيات. — دان: خەفتان، لىخەفتان. (باک.) بەركەتى. گىزىك. (پەوا.) پىز، تاقەگە.

پۆتەمەكە: پۆتەرا، سەمروپۇتەرا.

پۆتەمەكە (ھەمرا.): كەلەكە (بۇ وولۇخ). گىزىك، بەركەتى.

پۆتەمەكە (نەردە.): كەلەكە، ھەنگىل، پالۋو، بىنەگىل.

پوۋتەل (ھەمرا.): پوۋچ، پوۋچەل (بۇ مەز و گوىز).

پۆتەل: پوۋچەل.

پۆتەلەك: سەمروپۇتە.

پوت پەزىز (باک.): پوت پەرسەت. — ى: پوت پەرسى.

پۆتەلەك (باک.): پىتەتە. قەسەي پىرەپوۋچ و بى وانا.

پۆتەمەكە: سەمروپۇتەرا، سەمروگوتەلا، پىز، پوۋتەك، سەمەكوت، سەمروپۇتەرا، (ھەمرا.) تىلاک.

پۆتەك: كۆنە، بەرگى كۆن و دپار.

پوۋتەك (باک.): دەزگەرى ئاشپەزان. (نەردە.) خۆرە، نەخۇشى و دەردىكە.

پوۋتەل: پوۋچ.

پۆتەلەك: پۆتەلەك.

پۆتەن: جەورە قۇندەردەيەكى لاسكدارە بە قەيتان دادەخى، نىيە چەكە.

پوۋچ: قەسەي بى ھەمرو. پىرت، بى نىخ، بەتال، (ھەمرا.) زەن. نىيە

بەتال، پىرت، (باک.) پوۋچەپراخ، تەموش، كىلۇر، پوۋچەك، پوۋچەل.

چىتى بى ئاۋوك و پىرت (بۇ گوتىز و بادەم). — سەمرو. — كەردن. — كەردەنە: پەشكەردەنە.

پوۋچەل (باک.): پوۋچى.

پوۋچەنە: پىرتكەنە.

پوۋچەنەمە: پىرتكەندەنە.

پوۋچەپراخ (باک.): پوۋچ.

پوۋچەك: پوۋچەلى دانەمۇتە و چىتى تر. چىتى پىرت و بى ئاۋوك.

پوۋچەل: پىرت، پىرت، پىرت، پىرت، پىرت، پىرت، ھەلەپەزەك،

پىرت، پىرت، (پىرت.) سەمروك، (باک.) پوۋچەپراخ، پوۋچەك. بۇ گوتىز و

بادەم و مەمرو و چىتىكى نىيە پوۋچ بى. دەردىكە لە دەخلى بەدات دەنەكەكە بى زاد و پوۋچ دەكات: مەزى پوۋچەل، ئاۋوت، چەمروپەپۆتە.

پوۋچەمەمرو: پوۋچ بىرەنە.

پوۋچەمەكە: پوۋچ كەردەنە.

پوۋچەمە: قىزىكە.

پوۋچەمە: قىزىكە.

پوۋچەك (باد.): پوۋچ، لە پوۋچ گىچەكە كراۋەتە.

پوۋچى: پوۋچەل، ھىچ و پوۋچى.

پۆتە: گۆپەكى دار و دەرەخەنە لە پىش پىشكوتەنەندە. (بابا.) مەيەي زۆر گەيشەرو.

پوۋچ (باد.): تولىخاۋە (مەيە). (پەوا.) پىرت، چىتىكە ھەلەپەزەي و ناسك بى. خاۋ. بە بىتەشەت و قەند و نىتەشەت دەلەين، كە خاۋىتەسە و تىتەكچى. (نەردە.) كىم، ھەمرا، پوۋرتەخ.

پۆخەمە: پۆخەكە، كەمروپىلەك. گىيايەكە گەلەي وەكوو گەلەي كەنگرى وايە، بەلەن ھەندەي وى دپاۋى نىيە، نىتەكەكەي مەيەرتەك بۇندەي گۆلەكەنەشەي وەكوو ھى شەكرەكەيە.

پۆخەكە: جەورە پوۋشەرتەكە.

پۆخەلە (كۆ.): كەمروپىلەك، جەورە گىيايەكە.

پوخت: كولاۋ، پوختە، ئامادە، پىرت. — سەمرو: كولاۋ، پىرت. — كەردن: كولاۋندى، پىرت، پىرت، خاۋىن جەوران، قالا. — كەردن: خاۋىن و پىرت و پىرت كەردن.

پوختە: کاروباری دروست و ساز و پێک و پێک، پوخت. — کردن: پێک و پێک کردن. کولۆ.

پوختەدەنی (نەردە): کولۆ، لیتراو.

پوختەیین: پێک و پێکی لە کاروباردا.

پوخت و پەز: چێشت لیتان. بێیار، بەلێن پێکدان.

پوختی: پێکی، خاوتی.

پۆخ دەرهکەوین: نەنگ و شووبەیی و کێمی دەرکەوتن.

پۆخە: (باک). خشل، چەکی ژنان. (زا). گولنگی فیس و کولۆ.

پۆخل: چتی پیس و ناخاوین.

پوخل (نەردە): کال، نەگەیشتو.

پوخلکار: سست، بۆرە، پەخمە، پەپوول، ناشی، سستکار.

پۆخین: (باک). چێشتی جۆیه. (پەوا). قاروت (ناردی قەرەخەمان).

ناردی زۆر ووردی بێژراو.

پۆدای: پێدەدان.

پۆدە: بۆدە.

پۆدوو (زا): پدووک، پووک.

پۆز: بەلەندەییکی بۆرە و لە کەوی چکۆلەترە و گۆشتیشی خۆشترە، (کۆ).

کەناچە، (باک). پۆزی. تاجی سەری بەلەندە. پان: پان و پۆز. (زا).

کاکۆل، موو، پەچی سەر و قۆی سەری مەزبان. گوشاد، فرالوان. (باک).

پەچ، تووک، قۆز. (نەردە). پەچ، تیکچەزۆ، بۆباخ و مێش و نیتر.

بەلەندەییکی دەشتییە بە زۆری لە گوێی ئار و شییینییدا دەژی، کونجە و

گۆشت خۆشە هێندە کەریکییە، زەکەو.

پوور: (هەر). پەک، (پۆز). تیتیک، (نەردە، زەن، دەر). میمک،

(پۆز). شەبە. (دیده (کە خوشکی باب بێ)، بە خوشکی دایک و باوک

دەلێن.

پۆزەنگ (باک): جوورە خودییەکی پێشەگەریکییە.

پۆزەوین: بە پوور پۆیین. چاوەدێری، بەندیار.

پۆزەو: چتی پێکخراو.

پوورەیشۆکە (مەک): گەیاکەکی دەرەییە نێرتکەکی بستییک بەلەند

دەیی و گەلای بە زەویدا بۆ دەییتمو و شینە گولیشی وەکوو گولێ

شەکرۆکی وایە.

پوورە: (مەک). شەلغە. دەسە، دەستەهەنگ. کۆمەلە بێچووە هەنگیکە

لە بەهاراندا لە هەنگەکان جووی دەبنەو. زە. — ی هەنگان: دەستە

مێشەنگوینانە. (نەردە). کەندو و خەلفی مێشەنگوینان.

پوورەدان (نەردە): فەرنی بێچووە هەنگان و کۆمەلە بەستیان.

پوورەسە (باک): (پەیر). سەرسەیی.

پوورەهەنگ: کورەیی هەنگ.

پۆرت (باک): (باک). پۆز. موو، تووک، ووردەتووک. پێمەلکوتنیکی

لە سنوور پتر.

پوورت (زاخ، دھۆ): تووکی سەر و نیترە. (باک). یال.

پۆزق (نەردە): کێم، هەوا، زووخاو.

پۆزک (نەردە): کلاو و دەسمالی ژنانەییە.

پوورک (زا، دھۆ): سەری پەنجە. (پۆز). مێزەر، پێچ، سەر

پۆتراک.

پۆزکان: (پۆز). پزین، داووشان، بێزانی. بۆ کالۆ چتی خوری و کەل

پەل بەکار دەبێت.

پوورکان: جل و بەرگی پۆز.

پوورکەو: پۆز، پۆز، داوشار. بێزەر.

پۆزچە (هەکا): تووکی سەری مەزبانە، کە وەکوو کاکۆل بێ و هەموو

سەری داگرێ.

پوورخ: تۆلخ.

پوورخان: تۆلخان، پەلخان.

پوورخانەو: تۆلخانەو، پەلخانەو.

پوورخانەن: تۆلخانەن، پەلخانەن.

پوورخانەنەو: تۆلخانەنەو.

پۆزخ: گیاندارێ مۆنی سەندە. لاساری مانگر. زل، زەلام.

پوورخ: پیس، بەرچاو تەنگ.

پۆز دەش (باک): قارەیی پەنگ.

پوورزا: پەک، زا، میمک، زا، (پۆز). تیتیک، زا.

پوورزا: مەندالی مەندالی پوور. نەوێ پوور.

پۆزەنەن (باک): کاکۆلێ کردن.

پۆزەیی (باک): بەرپووک.

پۆزەو (باک): سەرتاش، سەرتاش.

پۆزە: نەرمالی کۆچەمان. دوو چینی لۆلەکراری وایە، کە کرابی بە

بەنبار. (بار). جوورە مێشەوێکی کۆتەر و پەشە، (شار). تەپۆ.

(باک). فەیلە و پەلەیی موو. گەیاکە.

پوورکە: پوور.

پۆزەکوور (باک): بەدبەخت.

پۆزگ: (خۆ). بلۆق، دلوۆ، پەکە، (بابا). تۆقلە، (دە، دەر، پۆز).

پۆقلە. نەندامی مەز لەبەر سووتان یا پۆیشتن یا کار یا زەر بلۆق بکات و

پە ناو بێ — ی پێدەلێن، لە کەنار بێرانیشت دێ، کێس. تووێزێکی

ناسکی تەنکە بە سەر بێرین و هەندێ چتی تەرە. بەرگی خۆجە گولێ

نەپشکووتو. تیکولێ چەلتووک و پەرشە. نێرتکی قونێر و بێرنا.

پۆزگ: نەرمالی کۆچەمان. بارێکە بن بارەکی چێخ بێ.

پۆزگەهەنگ: جوورە بلۆقییکە لە نەخۆشی فەرمەنگییەو پەیدا دەبێ.

پۆزگە نەرمۆکە: (?).

پۆزەلەک (باک): کاکۆلی قەفەف، کوروزە.

پۆزێ: ناوی نافەرەتە.

پۆزێ (باک): پۆز، جوورە بەلەندەییەکە.

پۆزین (لر): چتی پێک و پێک، کە بەکاربێت. (نەردە). گونجان.

پۆزین (لر): پۆزبان، سکالە هەلپشت، دەردی دڵ هەلپشت.

پۆز (باک): کەپۆ. (باک). قوولەیی کێوی. (باک). جەلا، شکا،

بار، کۆ، پەر، جا، هەکا. کەپۆ، لوت بۆ مەز، لوت بۆ وولاخ و

نازاڭلە: دەۋرىي زار، پۆزە، قەپوز. (خۆ). ھۆزە. (بىل). فاش و ئىستور، فاش و بىلار.

پووز: گۆشتى بىلەك، بىلەك، نىۋانى قولايە و ئىزىق. (فە). پىز. (پۆز). پووز.

پووزايى: پىزى، پوزى.

پۆزايى (بىل): ئىستورايى، فاشى، بۆجلىك و گىرفان.

پۆزە (پۆز): دەم و لسوت ناشىرىن، بە مىزى بە فىز و خۆپىسىند و بۆ ئىستىش بە كاردەرى. (ھەورا). پازدە. لسوت، كۆسپايى. لمبوزى چارەي، دەۋرىي زار. لازار، پوت.

پووزە: بىرۈنە: پۆزە.

پووزەيەن: پوزەيەن.

پووزەيەن: چىتەك لە دەمى و ولاخ دەكرى بە تاييەتى لە گىرەدا بۆ بىستى دەمى، قەمتەر، دەمبىس، دەمبىست.

پووزەخوۋىگە: جورىكە لە بەرى دارە مازو وەكو لمۇزى بەراز وايە.

پووزەد (باک): موزەرد.

پووزەوان: پوزەوان.

پۆزەوانە: پوزەوانە. ئاسنىكە دەخىتە سىر لوتى و ولاخ و پەشمەي پى بەند دەكرى.

پووزەوانە (پۆز): بىلەك پۆش. لاسكە گۆرەي بىلەكى بىسى گۆرەي. پوز.

پۆزەيران (باک): سىرخۆش.

پۆزەلەم (باک): قەلەمى نوكدار.

پۆزەگە: دۆزەقە، دەمنەي ناسىاو. زەمبوروک. كونى دۆلەشپە، كە ناۋى بە ھىز لىدەتەدەرى.

پۆزەكان: پزىن.

پووزان (باک): بىزان، گىيەكە.

پۆزەنەي (ھەورا): تى ئازەن، تى ئاخىن، تىپاكرىن.

پۆزەن: خەم، پەزىش.

پۆزەنەي (ھەورا): داپۇشىن.

پۆزەنەيە (ھەورا): داپۇشىن.

پۆس (ھەورا): پىست، كىم. تىكولى دار و دىخت. پەر؛ ھەوالى لاو — يان دەپرىم. توپىك. پۆستە، قەمەۋول، كىشكىچى. تىكولى (ھى ھىلەكە و ئىتىرى دار و ئىتىر، قەمەۋول، كىشكىچى. چەرم، كەۋول. پىستى تەنك، مەش، تىمانچ. چەپەر، پۆست.

پووس (فە): پىست، كەۋول. لىوس بەلەن بە تەننى بە كارنابرى بەلەكو دەلەين لىوس و پووس.

پۆسەن: پۆسانەن، پرتوكانەن، خراۋكرىن.

پۆسە (زەن): پۆس. پىست، پۆست، چەرم.

پۆسەخەنە: پۆستەخەنە.

پۆس نەرمەلىي (ھەورا): پىست دامالەران.

پۆس نەرمەلىي (ھەورا): پىست دامالەران.

پۆسەنە: پارچە پىستىك.

پۆسەنەيە: پىستى پەنەرى، خىگەي پەنەرى.

پۆس پەنەرى: خىگە، زەلام، لەندەھۆر.

پۆست (باک): پىست، كوروك، چەرم.

پۆستە: پستە، جورە بادەمىكى ناسكە.

پۆستە: چەپەر، تەتەر. نامە و پەيامىكە بە ھۆى مېرىيە پەوانە بىكرى و بە خاۋەندى بىگەيەرى. — چى: تەتەركار، چەپەرچى.

پۆستەخەنە: تەتەرخانە، چەپەرخانە. شورىنىكى تاييەتپە، كە پۆستەي تىدا داپەشكرى.

پۆستىگىر قەۋە: كەۋولكرىنى گىياندەر.

پۆستىشەن: كەسپكە خۆى لەناو تەكىە و خانەقايندا كروۋم ھەلەنابى.

پۆستىشەنەگە: خرووسە، خرووسا، پىستىكە دوۋى خەتەنە لە چىۋى مەندالان دەكرىتەۋە.

پۆسكە (با، كۆ): دۆزەقەي ناشى.

پۆسكەنە: پۆسكەنە، ئاشكرا، بى پەردە.

پۆسكەنە: پىشە ھەلەكنار، پۆستكەنە، بىنە پىپەنەن، چىتەك، كە زۆر چاك لىنى كۆلرەپىتەۋە و ئاشكرا كرابى. — كرىن: لىكۆلەنەۋە.

پۆسكەنەن (فە): پىست لىكرەنەۋە لىشى گىيەنلەيران بە گورون بە بى ھەلەپەن.

پۆسكەنەن: پۆسكەنەن، پىست لىكرەنەۋە. پاشمە، لەپەشتى سەر دوۋان.

پۆسكى قەۋە: تىكولى كرىندەۋە.

پۆسكەنە (نەردە): پىست ئىستور. بى شەرم، بى ئارپو.

پۆسلىكان بە پىشەۋە: لىرى، لازار بون.

پۆسى (ھەورا): پىست، پۆست، چەرم.

پۆسىيان (نەردە): پزىن، داپزان، بۆگەن بون.

پۆسىن: پۆسىيان، كەۋولپۆست، كەۋول.

پووش: (باک). پوار. پەلاش، پووش و پەلاش، گىيە ووشك، پووشال پلاش، خاشال.

پۆش: بىزنىكە كەپۆ و گويەكانى سىپى بى بەلەن سەر و لىشى پەشى. (باک). نىۋانى شاخى نازالان و ولاخانە، بېۋشاكەتن ھەقرا: شەپە شاخ كرىن. شاخى نازال و ولاخانە. پەردە. (نەردە). مېچ، سەريان.

پۆشەك: جىك، بەرگ، جىل و بەرگ. كالاى لىبەركرىن. (باک). پەقى. سىپال، پووشەن.

پۆشال (نەردە): پىشوى چەمەكان.

پووشال (نەردە): پووش، رىشۇل، گۆرگىا.

پۆشان: پۆشىن.

پووشەنە: پارەيىكە ئاغا لە خاۋەند نازالەيكى دەستىنى لە سالىدا بەرانىر بەر پووشەي، كە نازالەكانى خواردوۋانە.

پۆشەنە: بى پۆشىن، پى لىبەركرىن.

پۆشەن (نەردە): لىبەركرىن، پى لىبەركرىن. شارەنە، پىنامەكرىن، پەنەنەكرىن.

پۆشە (ئەردە): سەربان، مېچ.

پۆشەر: نەم كەسەيدە يا نەم چەيدە چىيىش، داپۇشەر. پەردە.

پووشە سوورە (دزە): كەرخىكىنە، جورە گىيەكە.

پۆشەكەر (باک): قۇچمان، شەركەر بە قۇچان. بىنانى — نەم پىياوۋە نازايە.

پۆشەگا (بەل): گىيەكى بارىكە لە كورتان داخىرى، گىيە گەرمىنىيە.

پووشەلەن: جىگايەكە پووشى زۆر بى.

پۆشەمەنى: پۆشەمەنى.

پووشەن (شەرا): پىتخەف.

پۆشەن (ئەردە): پۆشەك.

پۆشەنى: پۆشەمەنى، پۆشەك.

پۆشەمەنى: پۆشەنى.

پووش بىقەكە

پووش بىقەكە: پەپورلەيدەكى تىلەك دىرئە چىوار بىالى يەك لەسەر يەكتىرى ھەيدە.

پووش بىرئە: بىلەم، پووشى بىرئە پاكىراو. باران بىران.

پووش پەپ: يەكەمەن مانگى ھارنىيە.

پووشە: بۇ ئىزىدە سووك بەكار دەپرى، جىز، بىلە، كوونى، قووندەر.

پۆشە: چەلەنگ، پەرداخ، كۆك، بۆشناخ. بەرگى — بەرگى كۆك. — بورون: كۆك و بۆشناخ بورون.

پۆشەكەردەنمە: كۆك و پۆشە و بۆشناخ كەندەمەي كەسىپكى ھەزار و پەرت.

پۆشەمەنى: جىل و بەرگ.

پۆشە و پەرداخ: كەسىپكە زۆر پۆشە و پىك و پىك بى.

پۆشەلى: كۆكى، بۆشناخ، پەرداخ.

پووشى: جىزى بۇ ئىزىدە.

پووشخورما: پووشى خورما.

پۆشەنمەنى

پووشەندەست: مەبەس لەرەيدە، كە يەككىكى نابوت بەكى، دەلىن: پووشىكتە بە دەست و اتا نابوت كەردم.

پووشىجان: پووشى ددان، ددان پاكەمەدە.

پۆشەن: داپۇشەن، لەبەر چاوان وونكران.

پۆشەراو: داپۇشەراو، وونكران. تەپسەراو.

پووشەك (باد): پووشەك، گچكە كراومەي پووشە. (دەر) پىفۇك.

پووشەك: لاسكى گىيە ووشەك، پووش. پووشەك. تەورە. (باک) پەرت.

پووشەكۆن: پەشكۆن، پەشكۆن.

پووشەل (باک): بىزىز، نەفەت. — كەن: بىزىز كەردن.

پووشە (ئەردە): فەتەلى لۆكەي پىچەرەمەي چەورەكراو، كە وەكوو شاف ھەلدە گەيرى.

پۆشەمان (باک): پەشيمان. (باک) — ي: پەشيمانى.

پووشەن (ئەردە): پۆشەك، سىپال، پۆشەمەنى.

پووشە: نىزى نىزىنە.

پووشە: لۆكەي كۆن و پەپۇ كۆن لە ناوى كالىك و خۆلەمىشەدا دەخوسىن، كە ووشەكۆن دەپتە پووشەكۆن زۆر باش. كىشەكى چەخماخى. قارى ئەستى و بەردى. (ھەورا) پىفۇ، پىفۇ، پىفۇ. كارگىكى ووشكى پەلە لە نىزىدارە بەرپو و دارگۆز پەيدا دەپى و بە ئەستى و بەرد دادە گەيرى. چىتەكى نەمىشە لە گارگ و كەمەكۆن پەيدا دەپى نەمىش بە بەردە ئەستى دادە گەيرى لە پىش پەيدا بونى شخارتە ھەر نەم بەكار دەبرا. — ي: دارى: قارى دار.

پووش و پەلەخ (باک): پووش و پەلەش.

پووش و پەلەش: پەپووش، پووش و پەلەخ، (ھەورا) پەپووش. ھەزگ و ھەزگال، پەزگال.

پۆشە (ھەورا): (كە) پۆشەن. پۆشەن. جورە شەدەيدەكى پەشى سادەيدە. (باک) پەردە. — كەن: پۆشەن، پەردە پۆشەن.

پووشى (باد): پووشو، قارو، پىفۇ. پۆشى سەرى ژنان، جورە پارچەيىكى تەنكە.

پووشە (فە): پىچە، پووشەن، پووشەن.

پۆشە: شارراو، شارياگەم، پەنام، پەنەن، نەپتى.

پۆشەن: لەبەر كەردن، پۆشان. خەورەكەن، داکوورەين، پووشەن. پۆشى پەشى ناورىشى ژنانەيدە، ھەزار، كە ژنە كرمانجان بەزىزى لە سەرى دەبەستەن. (مەك) شەدە و جورە دەسەلىكە. تەپسەكەن، داپۇشەن، وونكرەنى دەنگ و باس تا پەلە نەپتەمە، پەنام كەردن.

پۆشەن: لەبەر كەم، پىتەپۆشەن.

پووشەن: پووشەلەن، چىتەكە لە پووش دروستكرابى، پارچەيىكى ناورىشى ئەستورە ژنان لە سەريان دەبەستەن، پووشەن.

پووشەن: سەلە و سەوئەتەي پووش.

پووشەنمە: لەبەر كەندەي پۆشەك. داپۇشەنمە.

پووشەن پىچ: جورە خەلەكى ژنانەيدە لە پۆشەنەكەيان دەپتەرى.

پۆشە: گۆرەكەي نەخەسار، پارگۆرەي نەخەسار.

پووش (لو): سىپەلاكى گياندار.

پۆش (باک): توك، موو، پەچ.

پۆشە (فە): سۆيەكە لە زىپەكەي گەورەترە. (پەورا) بىلق. (ھەورا) كۆپەكە.

پۆشە: زىپەكەي ووردى ئاودار، پۆزگ.

پۆشە (دزە)، پۆز، دەر: پۆزگ، بىلق، تىلق.

پۆشە (زا): باوزە، بى ناوئە.

پۆك (باد): پەكەكوو. (ھەورا) پاك و خاوتەن.

پووشە (شەم، شەك): پووش، (باک) پەي، (ھەورا) پەنو، (ھەورا) ھارو، گۆشتى دەرويرى ددانان، پووش، چىگاوول. چەمۆلە، پووشاكوول، (ئەردە) پەنجوولە. باو بارانىكى سارە. سىتلاو، لافاو. (لو) پووش، پووش، پووشە، ھۆلەن. (باک) بەغرى ووشك و اتا ئاودار نەپى.

پووشە (ئەردە): چەمۆلە.

پووشەنمە: پووشەنمە، پووش بونەمە، كەمبونەمە و لەناوچوون، چىچ بورون، بچووكبونەمە چىچ.

پووشەنمە: پووشەنمە، پووشەنمە.

پووکلو: پووترکاو، گەنەل، گەنەل.

پووکلو: چەمۆلە، پووک، چەنگاو.

پووک: پەوانە، پووکە.

پووکە (نەردە): پۆکە، نووکە، گریانى لەسەرەخۆ.

پووکەپووک (زا): بەفرى کەپەپو. (جا). نووکەنووک، سکاڵا و گلەبى لەبەر خۆ، نەرمە گریان.

پووکەپووک: پۆکەپۆک.

پووکەر: جوورە قومارێکە بە قاقەز دەکرى.

پووکەلاو (هەورا): چەمۆلە.

پووک (باد): باى بەهێز، پەشەبا.

پۆل (پۆژ): هێشوی تری و خورما و ئیتەر. گەز و دەستەى لەشکر. پۆلى قوتابخانە. پۆلى بالەندان.

پۆل: ی قوتابخانە. تەشەق. ی ناو دەکەوێ: تەشەق ناو دەشکێ. ی زەوى دەکەوێ: تەشەق زەوى دەکەوێ. کۆمەلە و دەستەى بالەندانە. گەنەل، پێلە، گەبەل. (سور). پۆلە، پەنگەر. (زاخ). دەق. شان. (باک). شەپەلەى شان.

پوول: دراویکی مسینی کەم نرخە. پارچە قاقەزێکی چاپکراوی میریە بە نامە و قۆچانە دەنێ. (زا). تێسکی دەفەى شان.

پوول: (۱) دراو، پارە، (هەورا). زەپ. دەرل، دراڤ، پۆلە، (باک). پەرە. — دروستکەر: کیمیاگەر. — دروستکردن: کیمیاگەری. پێشەى — دروستکردن: کیمیا. بى: — نابووت. (۲) پوولى چەپەر خانە: پوولى پۆستەخانە.

پۆل: کانیکە وەکوو ناسن بەلەن پەسو و سەختەر و نرخدار ترە. تیخ و نامرازى باشى لى دروستدەکری. (باک). جوورە ماسیەکە. پۆلاد، فولاد، مالى (جان پۆلاد) ییە، جان بلاط بنەمالە ییکی ناودارە چەند سەدە ییکی لە کوردستانی ژووری حەلبەى فەرمانەرە یایان کردووە، بەسەر هاتی وان لە مێژووی شەرفەخانە بە تەلیسیدا دوور و درێژە ئەمەری نەو بنەمالە یە دورزین و لە لوبنان دادەنیشن.

پۆلەخۆ: مەزى نازا و نەبەر، شێرکۆژ.

پۆلاد (ل): پۆل.

پۆلەى باش: (باک). پەرەندار.

پوولاک (باک): دووگە.

پۆلەن: گێچەل، تەشەقە، پووت.

پۆلەتیا (مەک): دەمەزەرد، (دە). بەرەنیا. گاسنیکە یا مەرازێکی تر نووکەى کۆل بووی پارچە پۆلە یەکی چکۆلەى دەخەنە سەری و تێزى دەکەنەرە.

پۆلەو: پۆلەن.

پۆلەیین: نامەرازێکە لە پۆلە دروست کرابى.

پوولە (مەک): جوورە ماسیەکە.

پۆلە (فە): پرد.

پوولەزەرتکە: جوورە دراویکی کەم نرخە لە زەرد دروست دەکری.

پوونگە: پارچە چەرمێکی گچکە و سى سووچە لە راست و چەپى کەش دەدریت. — ی ماسیان: چیتێکی گەردى تەنکى پەقە بەسەر پەشتى ماسیانەرە. — ی تارای بووکەن: چیتێکی گەردى زەردى تەنکى بچووکى تر و سەکەدارى کۆتە بە تارای بووکەن و کالای ژنانەرە دەدریت.

پوونگەپۆژ: پوونەرپازاوە.

پوونگەماسا (هەورا): پۆلەکەى ماسى.

پوونگە: مەزى پۆزى لە چەپى پارە پەرست.

پوونگەرست: پارە پەرست، دراو پەرست.

پۆلۆ: چین چین، دەستە دەستە. (باد). بۆلەبۆل، بۆلەبۆل.

پوونگەش: فەلس، فەلوس.

پۆنک: دووزمانى. — چانەن: تێچانەن، دووزمانى کردن. — کردن: پێکەن چانەن. (نەردە). پۆل، تێپى بالەندان.

پوونک (باک): گچکە کراوەى (پوولە).

پۆنک: پۆلەو. (باک). پارە، دراو، پوول، پوولى دراو سەپى.

پوونک (نەردە): پوولەکەى ژنانە. پوولەکەى ماسیانە.

پوونکە (نەردە): پوونک.

پۆنکە: (هەور). کەلى. شۆقل، قەلۆکە. گایەکی خوار و خێچە گەلایەکانى وەهە گەنم و جۆى دەچن، بەلەن کورتەر، لە چەند جێگایەکی گەلایەکانى سەری چکۆلە دەردەکات، کە وەرى پۆلەکەى لێپەیدادەبێ، کە نەویش چەند جوورێکى وەپاقلەى دەچن. — خاتوونە. — گاکۆژ. — گایانە. — مارانە.

پۆنکەخاڵوونە: شۆقلی خاتوونە.

پۆنکەگەگۆژ: شۆقلیگایانە.

پۆنکەگەپەنە: پۆلەکە گاکۆژ.

پۆنکەمارانە: شۆقلیمارانە.

پۆنکەى (هەورا): پێتەرەن.

پۆنکە (شار): دارێکە هێندە ووشک بووی پەلکێشى پێتەرە نەمايێ.

پۆلەو: (پەرە). پەنگەر، (خۆ). زەن، بابا. پەشکۆ، (هەورا). سەکل، سەکل. (دەر). پەشکۆ، (سور). پۆل. (دا). زەن، جەبا. (نەسک). پۆلە، پەل (باد). (خۆ). پۆل. پەرنەنگ، کۆژ، (باک). گۆزە. تراد.

پۆلى (هەور): تەشەق.

پوول: پۆلەو ناوری، سەکل، پەنگەر.

پۆلە: پەشوی زەنگیانە، کە پوولەکەى زێ و ئیتیری پێتەرە دەکری. پۆلە، پۆلەن.

پۆلەس: هەیتە، شاگردارزە.

پۆلەسخانە: هەیتەخانە.

پووم (باک): باکەرن، هەلەمان.

پوونە (باد): کەپەک.

پۆنەین (باک): رامان، نەندەشەکردن. بۆنە.

پۆنەین (باک): خەبەردەر، وەنەرە. بۆنە.

پوونگ: (باک). پەنگ (نەما). (دەر). پۆنگاو.

پوښک: نمر پټز و قيت و بلنډهيه لسمه گلؤ لمېنان به گرټز هډکړاږي و دووايه باري ده گوتون و به لايه کي دپکهيدا باده دمن.

پوښکال (پاک): نوميد، همرا، هيرا، ناوچه، نهنجو من.

پوښکانهوه: پښکانهوه، پښکخوړدندهوه ناو.

پوښکلو: ناوټکه پښکي خوړدبيتهوه و دهره تاني دهرچوړنی نمبي.

پوښکله (همرا): پښک، گيايه کي بهاري و ناوي و بونخوښه وهک نه عنا وايه.

پوښکمران (همرا): پښک لآن، جيتگايه کي پښکي زړو بي.

پوښککيښل: پښک کيښل.

پوښک خوړدندهوه: پښکخوړدندهوه ناو و دوکښل لمېمر گيبراني پتشيان.

پوښک (نمرده): پرواو، تيتکچو، پزبو.

پوښيان (نمرده): پروان، پزان.

پوښچل (دور، پړو): پوچ، پوچل وک: گوتيز و بادام و نيستر.

ميرټکه کميټک گچکه بي.

پوښيز (پړو): پوښ، بدهک. له نيواني بي و نمونوياندايه.

پوښيس (باد): کورزه له، جوړه گيايه که.

پوښي (باد): ميتسوله.

پوښل (خو): پوښلو.

پوښلنه: باربو، باربوټکه، که پړو دووم ژنان به يو کيښوه دېمن و يا بړوټيکي دېمن، که مندالي بوبي. (خو) پوښيه.

پوښله (همرا، همرا، زه): پيشوړي زهنگيانهيه، که پوښله کي زير و نيستري بهسرهويه بهسري مندا لاييدا دهکن. زير و زهنگيانهيه سمری ژنانه. پارچه خشکيښه، که به لاي جانگيډا دهکړي. پوښلانه. (خو).

باربو، بخشش. مندا لايک دوای بوني، که بيبه لاي باو کي و خالي همر چيټيکي که بيبه ني: — ي پيښه لاي.

پوښي (پاک): پندو، پوک.

پوښين (پاک): دېباغکردن.

پوښينه (همرا): پښک. دارټکه سمرټيکي له ژوره به خوړانکي ناشوره دېباستري و سهره کي تري لدهدوه دېبي بهرداشي بي بهرز و يا نرم دهکړتوه بړدرشتي و ووردی نارد، که بي بهرز بي نارد درشت دېبي، که بي نرم بي نارد کي وورد دېبي.

بي: لاق، پا، پتچک، پاچک، چيچ، پي، قول، قاج، (باد). باق. به. —

ي بلې: بمر بلې. نمندازه دري پيښه کي: فووت: نم ژوره (۱۰) بي بهرين و ۱۶ بي دريږه. پوهستان: به پتيره تماشاښه کي کرد و پوښت. لا، کن: پارم پيښه: پارم له لايه. به، لا: پيم وايه، لام وايه، بمرن وايه. پښو: پيښه بهر ژوره. له لا، له کن، وي، جسم. پارم — يه: پارم له لايه، له کنه، وټيه. ترونا، ووزه، دهست و دوو. له — کسرتن: چه تريون، له دهست و دوو کسرتن. — ليتان: ددان پيدانان، دوکاندن. — لي داگرتن: لسمه ريښ، (پاک). ميچ لسمه گرتن. بنارکردن، پرس دريږکردن. — لي هلمپين: دهست دريږي، بي لمېمر تيښه پانندن. — ي ناشي. په لپه پيټکي چه کانه.

پيا: پياح، ناها، پيک، دېسا، (همرا). پياو (له پياو، پياگ) ي کور تکراره توه. (خو، دزه). دابيزين، پيايون.

پياېردن: چيټک لمانو چيټک ږاگردن، چيټک بهناو چيټک دېردن، چه قاندين.

پياېوون (خو، دزه): دابيزين.

پياېوړک (نمرده): دپوانه، شيت.

پياچلطان: پروانه: پياچه قين.

پياچلاندن: چه قاندين چيټک له چيټکي.

پياچلپين: چه قيني چيټک له چيټکيدا.

پياچزان: چزاني شوړيټيک له نمدام به چيټکي داغ.

پياچزانين: چزاندي شوړيټيک له نمدام به چيټکي داغ يا چزاندي چيټکي داغ به لشد.

پياچوون: سمرنجان، ليوردهوونهوه. چوړني چيټک بهناو چيټکيدا، پيدا پوښتن. چه قان، چه قيان.

پياچوونهوه: ووتنه و يا نويسينهوي چيټک لمېمر يا لمانو نو سر او اندا. پيدا پوښتنهوه. پيا به چوړهوه: پيدا به چوړهوه.

پيلج: پيا، ناها، پيک، هه پيه، هه پيهاي. له کاتي واق و وړمانيډا به کار دېرت.

پيلدان: پيدادان، چيټک به چيټکيدا مالين. ليغه يا سمر پوښيک به کسيک يا به چيټکي دادان. دزين، برن.

پيله: پياپاک، په ياده، (پاک). په يار، کسيک به پيښان بهرات. دزي سواره. — کردن: ژهه قاندين. (پړو). جوړه تهننگيکي دريږه. کيټل، نازيرک: فيساره کس له خوړتندنيډا — يه: نازيرک. مرازيک له کمر ستهي کس يه شه ترنجيدا.

پيلده: پيا: پياده پي.

پيلده پي: بارپکه ريگا، پياده پي، پيا پي. — ي: کمناري شه قامان، شوتسته.

پيلده کردن: به پي پوښتن.

پيلده ي: (پاک). په ياداري. پياده پي.

پيلدوون: چيټک به چيټکي دپکه ددوون.

پيار (پاک): مېهره بان، بهر ييدار.

پياراگيښل: پياراگه باندين. دابشکردن وگه ياندين چيټک به چيټکي تر به کم و کوړپهوه: نموچيشت و نانه به ميوانه کان راگه يينه، له کاتيکا نانه که کم و ميوانه کان زورين. فراخستني به شوړيټيک يا به کسيکي به چالاکي نم ناوه بشاگره که راگه يينه و زو و بيکوړتسوه، نم توشه به به کاروانه که راگه يينه.

پياره: زير. باوه پياره: زير باب.

پياروگ (پړو): بوخچه، پرتسکه.

پياري (پاک): مېهره باني، دلسوړي، بهر يي. پياده پي.

پياز: (همرا، همرا، دور، فه). پياز، گيايه کي به ناريانگ و دپاره و سملکداره گه لايه کانيشي لوړ و دريږن، سملکه پياز.

پيازو: پيازو، نمشکنه. گوتشاوټيکيښه، که بشي زوري پيازني.

پيازو: سوچ، تاوان. — کردن، سوچ و تاوان کردن.

پياڙه خوځوگانه: سدلکي گياي کارډو (هازه ناخوړی). پياڙه کيږله: گيايه کي کيږي وه پياڙي ده چې، به لآم ناخوړی، که چې بهراز زوړی حمزلی ده کات. همدنک زهوی، که همدنک دار و پيرلداري و جوړتير نه تروانې بيکيلی چمند سدلکي لمر پياڙه ی يا چمند بيټيه له زهويه کدا دشارنوه بهراز زهويه که ی همدنک دې و ده يکيلی تا نه يډزيتنوه پاناورستی.

پياڙه مارانه: بؤ مارانه، سيرموکه.

پياڙه اکرډن: مېس له روپامايی کردنه بؤ يه کيکي.

پياڙه پر: ترمه پياڙ.

پياڙه که (همرا): پرتسکه.

پياڙه که: گيايه کي کوږتستاني و بهاريه سدلکي وه کوږ فيسقه پياڙي وايه که لاشی وه کنيټوال وايه، که همدلناو شاخاندا ده پو و دشخوړی.

پياڙي: ږنگ پياڙي، چتيکه ږنگي وه کوږ پياڙي وایی.

پياښه: ږاوټچکه.

پياښون: پياښون، پيداښونونه.

پياښون: چتيک له چتيکي تر همدلسون.

پياښ (باک): سمرخوش. نازا.

پياښي (باک): سمرخوشی، نازایی.

پياښوډن: چتيک له چتيکي دی همدکيشان، چتيک له چتيکي تر نان.

پياښخان: چتيک به چتيکي دامالين.

پياښگ: پياو. (نمرده). —ه تي: پياوټی، مرؤفايه تي، پيگه يشترو، خوځاسين.

پياښگين (نمرده): پټږاگه يشتن. نازایی، جوړاميري.

پياښگميندن: فرياختن، پټږاگه ياندن.

پياښگميشن: پي گه يشتن، فرياکوټن.

پياښگمين: پيگه يشتن، فرياکوټن.

پياښخاس: پياو چاک.

پياښخووا: پياړي خودا.

پياښوډن: چتيک بهرووي چتيکي ترډا گرتن.

پياښگي: پياوټی، مرؤفايه تي.

پياښگپان: پيداگپان.

پيال: پيانه، (باک.) پيال. پيال.

پيال: کيلاس. ژير پيال، نالسه کی، بهرداخ، باده،

پميانه، (باک.) بهرتيل، (همرا.) نيستيگان، نيسگان.

پيام (باک): بادام. (نمرده.) پاسپارده.

پيامالين: پيدا مالين، پيدا ماليني چتيک به چتيکي ديکدا.

پيان (باک): ناوه خوږه، قايی ناو خوارنوه. پييان، پياده یی له

ږوشتن. (نمرده.) پاگل. پييان، له لايان، له کنيان.

پيانان: دانانی چتيک له سمر چتيکي تر به نه پيم.

پيانو: پيانو، نمرغون.

پيانوو: مرازيکه له نامرازه کانی موزيکه.

پيانووسان: پيدانورسان، لکانی چتيک به چتيکي ترمه.

پيانووسانډن: پيدانورساندن، لکاندن چتيک به چتيکي ترډا.

پياو: ميړ، مرؤ، همد، همدته، نادم، زهلام، مرؤي نيږينه يه. نا: — نميږ. ناها، هاها، حا، پدحا. نوکمر: نازاد نوکمری کوردستانيه.

پياوانه: همدانه، نازاپانه، ميړانه، نادميپانه، نادمه مانه. کړدوه ی وه کوږ پياوان.

پياوه تي: پياوټی، که له تمه منی ۱۸ ساليډایی. چاکه، ميړانی، رهندي، جوړاميري، نمرک، چاکه، خيږ، جاميري، همدرايه تي. — کردن: چاکه و جوړاميري کردن.

پياوچاک: جوړامير، مرؤي خودا پهرستی بی زبان. — ی: جوړاميري.

پياوخوږو: مرؤي بهزيانی دلږه ق. — ی: دلږه قی، زبانگه ياندن.

پياوږوښ: ناږه تي زمانلوړوسی پر فروږتله.

پياوږنښ: مرؤناس، زيرک. — ی: مرؤناسی، زيرکی.

پياوړي پيو: پيرهميرد، پيرهمير.

پياوړيتی: پياوړه تي.

پياوړيتی: کاروباری پياوړه. تروانای جوړتېوونی له گډل ميپيښی خو ی.

پياواتن: باسکردنی چتيک به دور و دريژي: بارام به دور و دريژي به باسی نازاد دا هات. هاتنی چتيک له شووټنيکه وه: نمر ږيگايه ی پيداها تروم، نمر جوگه يه ی ناوی پيداها تروه.

پياها تروم: پيداها تروه.

پياها تين: پيداها تينان.

پياها لهرپين: هستان و به گزيه کيکي ترډا چوړن.

پياها لهرسارډن: پيداها لهرسارډن، همدلهرسارډنی چتيک به چتيکي ترډا.

پيا همدلهرپان: پيدا همدلهرپان.

پياها لته لهرپان: پيداها لهرپان.

پياها لته لهرپانډن: پيداها لهرپانډن.

پياها لته لهرپان: پيداها لهرپان.

پياها لهرپان: تپه لهرپان قيني ډرک و دال يا بزمار.

پياها لهرچوړن: پيداها لهرچوړن، پيپه لهرچوړنی گياندار يا توله ی ږوه کان به چتيکي بهرزه وه.

پياها لهرچوړنډن: پيداها لهرچوړنډن.

پياها لهرچوړنډن: به تانی يه کيکيدا به خراب هاتنه خوړار.

پياها لهرپان: به تانی يه کيکيدا هاتن به چاکي.

پياها لهرچوړنډن: سمر بهرزه کړدوه و تماشاکردنی چتيکي بهرزه.

پياها لهرچوړنډن: پيپه لهرچوړن، پيداها لهرچوړنی گياندار به چتيکيدا.

تيره پيچان: همدلهرچوړن.

پياها لهرچوړنډن: توره چوړن و به گزډا چوړنوه و قسه ی ناخوش ووتن به يه کيکي و تهره کړدوه ی، پيپه لهرچوړن.

پياها لهرچوړنډن: پياها لهرچوړن.

پياها لهرچوړنډن: پيپه لهرچوړن، پيپه لهرچوړن.

پيتز

وونکرده: نازاد لیره بوو هیندهی پینچهو پینچیکسی خوار و دهړچو، سوړخواردن.

پنج پیاهاښ: پنج پیداهاتنی نازوگ، جوولانیکسی پر پنج و ژانی نازوگه.

پنج پنج: خوار و خنج، قمعج قمعج، پنج و قمعج.

پنج پنجهکه: چتیکه پینچی زور تیکو تیبی.

پنجهخواردن: خوځخواردن، خولانسوه، سوړان، سوړپان، (دهر). چمرخانوه، لولوبون، با خواردن چتیکسی درزله خوځموه.

پنجهان: لولکردن و بادانی چتیک، پینچان.

پنچرا: چرادان، چتیک بوو چرای لسمر داده نرا.

خولی خوار، بادرا، بسترا.

پنچران: خوځخواردن، بستران، پنج خواردن، تیک نالان.

پنچرافموه: بسترانموه، خوځخواردنموه.

پنچراو: خولدراو، پنچدراو، بستراو، چلووچوڅ.

پنچراووه: داپنچراووه، پنچدراو، کوکراووه، — ی: داپنچراووهی، پنچدراوی، کوکراووهی.

پنچقان: وهرگتیر، — ی: وهرگتیران.

پنجه

پنجهک: پنجهک، گولوله، فرشه، پنج، چهرخ، دژ،

تدگمره، لاق و له تن، پاچک، پاچکه.

پنجهک: پنجهک و تایه عمره بانه و نوتومبیل و نیشتره. پنجهکی کورسی و میز و نیشتره، خرتک، دمست و پیتی نازاللی وورده. ناسنه درزه کهی نولواو لای لغاوییه.

پنجه

پنجهکدلموه: له پترو لادان به لای چمپ یا به لای راستدا.

پنجه (باک): سندهل، پایوج، جووره پیناوتیکه.

پنجه له خورده: خوځپنچان، پنجهخواردن.

پنجه لیږدان: پنج له ناسندان و هکوبورغی، خوار و چموت و پزیشن، لادان. یاخی بون، بی گوی پینکرن، — بزتری کردن. فیلکردن و قومار بازی.

پنچن: پوچن.

پنجهواندن: وینجواندن.

پنچ و پنه: شوینتی ناپتیکې پر کون و کهلین، کون و کهلین، کون و قوژین. فروتیل، فرتوتیل، به: فیلبار، کله کبار.

پنچ و پلوچ: شوینتیکه یا چتیکه کناری پیک بی و پینچی زور تیدابی، خواروختیچ.

پنچ و قلو: نازار، پهنج، — دان: نازارکردن.

پنجهک (باک): پاکت، بسته، پژه.

پنجهوکه (سرد): سی چوکله.

پنجهوکه (شار): پیچوک، گیایه که. (سور). جوته کهزی پیش نینجاوانیه. جوته کهزی بر جینوکی لانگ. پهرچم.

پنجهوکلوه: بهفریکه به کولوی گمره باری. پنجهکلوه.

پنجهولهکه: گیایه که بهاریه که لای وک کهرموز وایه گولتیکسی زهردی پنجهوک دهگری.

پنچ: میزهری چیت و شمه، پوررتک، کم، کهچک، تیلار، مؤسی، کهفن، مؤمین، سر و کوفی، بورغی، برغی، منگنه، جهر. (پروا). گمر، خول، سوړان، لول. جاره سوړانیکسی دوه ته. — ټکی هله ده پهرم: گمریکسی هله ده پهرم. — خواردن: (باک). پهریتن، — دان: پهریتانندن. (فه). ژان، نیش، چموتی، خواری، ناراست، چموت. — ی پتگیان، لوفه، سوچ و خوارایی کوچه و کولانان. لاولوهی دهرک و پهنجمران. (بابا). — دان: بادان.

پنچا (باک): نینچاوان.

پنچا (باک): کاسه ی چاو، قولایی چاو، کالانی چاو.

پنچال: (که). پاچال. چالی جولایه، چالی ناسنگمره.

پنچان: تی نالانی چتیک له چتیکسی تر. تیوه پینچان، پهریتانندن، لی پنچان: تی پنچان، تی نالانندن. هله پینچانی کمسک، تنگاکردنی.

پنچانه: پرونه، پنچان.

پنچانهوه: تاپان، لولدان. تیکمره پینچان، قمدکردن. کردنه بوخچه. لی —: توژانموه، وشروتیکموتن، وهرسی و شویوتیکموتن. شاردنموه نه پینیک له یه کیکی تر.

پنچانندن: تی نالانندی چتیک له چتیکسی تر.

پنچاندهوه: پنچانموه.

پنچان: پنچانندن.

پنچاپنچ: پنچ پنچ.

پنجه: پروبند، پروپوش، سهروکه، خافک، پهجه، پروبند.

پنجهدهوره: گمر، خول، خوځخواردن، گمرخواردن.

پنجهک (شا): پارچه داریکه هیندهی بستیکیه کورسی پی پنچ ددهن تا باره که توندی چتیکه، که چتی تری پی بیچرتسموه. گلوله ی بن یا ناوریشمییه. (باک). پارچه په پزی کون، پرزوله، زیوال، بند، نمار.

پنجهکلوه: پنچ وکلوه، بهفریکه به کولوی گمره باری.

پنجهکلوه: پنجه کولوی، بهفریکه به کولوی گمره باری. لوه که یه کی کراوه ده، که پارچه پارچه کرابی به درز کولیمی (دهستپنچ) بزنموه که به خپرک برسی.

پنجه لپاج: گرفتار یا کردار و یان چتیکسی ناپتیک و نالباره.

پنجه لپنچ: پنجه لپاج.

پنجهک (کو): خسولوه. (موک). راپنچان، پنچانموه دهوار به دویش بربارکردنی. نیشک. داریکه پیسی لسمر هله دهگری.

پنچمن: چوله پنچمن، داریکسی درز و نستوره به قمد کلکه بیلیکی په تیکسی له نیه راستی ده خری نمره سمری په تکه بهستراوه به چه پهری دهرکی نازالانموه، داره که له پشت دهرگایه که به با دهری تا توند دهی و پشت دهرگایه که دهریت تا نه کړیتسموه.

پنچمنه (همر): دستپازه.

پنجهونه: چه پونه، ناورو، وازی، بهروازی. چتی پاش و پیش.

پنچ باده: بادهک.

پنچ پیلان: پنچ دان، خوځخواردن، مهبس له دهر باز بون و حق پنچ باده

پنج و مؤره: بورغي، جمر.
 پنجوون: وچوون، ليکړدن. تيدامانموه: نازاد له چاپي
 نمر پمروکدا زړی پنجو. تيداجوون، لماناوچوون،
 پيتمردن. تعريق و شهرمزاربونموه.
 پنجې (باک.): قامکي پتيانه.
 پنجياگ: پنجراو، لولوبوگ، شتويگ.
 پنجيان: لولوبوون، شتوان. باداني چتيک، پنجرا، مېس له پيچدانه.
 پنجيانموه: هلپېچرا، لولوبوون.
 پنجيان بديهکا: بديهکوه بسترانموه.
 پنجې دېسکا: بادانموي رتگا.
 پنجې سمر: سمرپنج.
 پنج: پېچقي چاو.
 پنجاري (همرا.): پنجوړ.
 پنجاس: پنجوواس. ناوړه، همزهگمرد.
 پنجام: وهلام.
 پنجامېمر: پنجمېمر، پنجمېمر، پديامېمر.
 پنجامېمر ايلقي: پنجمېمېري، پديامېمېري.
 پنجامېمېري: پروانه: پنجامېمېريتي.
 پنجووس: پنجوواس، پاپه تي، بي پيلاړ.
 پنجووس: پنجوواس.
 پنجسوو (پژړ، جاف.): بمرپوک.
 پنجسفا: نويڼ، شوړس، سرهخمر.
 پنجسفا: پنجام.
 پنجسفا: کسپيکه له لايمن خوداره پاسپېدرابي، که ناموزگاري
 خدليکي بکات بونموي قسه ي کار ي باش و بيري باش بکنه
 رتياري زيانيان. — ايه تي: پنجامېمېريتي.
 پنجسفا: پيکمنين.
 پنجسفا: پککمون لمړي روينا لمېر ماندوتتي.
 پنجووارڼ: پروانه: پنجووارن.
 پنجووارن (باک.): پنجوړ، خوړش.
 پنجووس: پنجوواس، (باک.) پنجاس. پاپه تي، پاوريسايي. ناوړه،
 همزهگمرد. وولاخي بي نال يا سوو.
 پنجوړ: پنجووارن، خوړشت. (همرا.) پنجارن. چتيکه به نانموه بخوړي.
 پنجوړين: شانازي کړدن، پشت پييستن.
 پنجوسنا: شوړين پي، پيشوړين. پي پست، چتيکه بکوتيه ژير
 پيمانموه، شوړيتيکه، که زور بمرپدا هاتوچو کرابي.
 پنجوشيوون: که يوخوش و شادبون، دلخوشي. بشکست و زيان
 درزمان کيف هاتن.
 پنجوشکړڼ: دوست يا نه ياران به خو خوشکړڼ. دلخوشکړڼ.
 پنجوله: مندالي پېروکه.

پنجووي: کوملتيک له قوري گيراووه. خرمانيکه گيره کرابي و شمن
 نه کرابي.
 پنجو: ناريک، ناپوخت، شتواو.
 پيدا (باک.): پيدا.
 پيداجوون: دريژ پيدان، لسمېر وريشتن. پي هلچوون. بويډا تيپېرين.
 پيداجوونموه: دورساره دريژ پيدان، دورساره لسمېر وريشتن.
 دوپا تکر دنموي چتي نو سر اووه، خوړندراو. ديسان بمر شوړندراو
 رابر دنموه.
 پيداجوړان (پژړ.): شانازي.
 پيدادان: گه شسته مېس و نارو. دمستپيکړ دنموه. هيرش بردنمېر.
 به ليغه يا جاجم و نيتر داپوشين.
 پيدار (باک.): بستر او، هلاواسراو، داپوشين. قاباق، کموشدارينه.
 پيداره: نيسيکيکه بدم قول و راني گياندارموه و کور چاگله: چدلمه،
 چولمېشکيتنه.
 پيدارک (باک.): پيدار.
 پيداري (باک.): گوريس. ميري تي، خونکاري. — کرن: ميري تي و
 خونکار کړدن.
 پيدافسان: فيسکان.
 پيدافساند: فيسکاندن.
 پيدافسين: فيسکين.
 پيداف (باک.): تلمې گورگي.
 پيدافشان: پيدادان، شه قليدان، پيدامالين. تيپاکړدن.
 پيدافکړڼ: ويختن، پيداهلاوه سين.
 پيدافکړڼ: چتيک بمر چتيکيدا کړدن و داپوشين. هته، لسمېر
 وريشتن، مېچ لسمېر گرتن. پرس دريژ کړن، چيرې دريژ کړن. بنار کړن،
 پيدانوسان.
 پيدامالين: پيدادان، پيداکيشان، پيداهيتان.
 پيدان: دان، داني چتيک به کسپيکي.
 پيدافان: تروشي زيانکړن، پيژارڼ.
 پيدانوسان: پيداکړن.
 پيدافيسفا: پيوسن، ناتاج، همزار، دمستکورت، نوسمرکم، زوگور.
 — ي: کماسايي، همزاري، دمستکورت، نوسمرکمي، زوگوري.
 پيداهاتن: بمر داهاتن، توشبون. لسمه تاه دمستپيکړن تا دوايي.
 وري هاتن، بدمېوون.
 پيداهيتان: پيدامالين، چتيک به چتيک داهيتان. سام، ساف.
 پيده (باک.): پيدېره ي، بي پسانموه. ژسېمې پيده: له بديانيموه.
 پيدهش: داوتي خوارموي کيوان، دمستايي. ناستيکي راست و تخته
 له داوتي کړ و کيواندا.
 پيدهکمر (باک.): سفره.
 پيدزه: خودزيموه، پيدزکي.
 پيدزکي: هنگاو کور تکر دنموه و خودواختن. پشيمان، زيواني.

بیستک (بارزا.): نردیوان، پیّ پیلکه، پلیکان. (باد.) پنجره.

پیشگوکە (کۆ): بەرچاوکی کەمێ. پیشەسەری زێڕ یا زێڕ (خسلی ژنانە).

پیشخانە: لیوان، نیشکۆ، دالان.

پیشخۆ: سەلەم، سەرزەخ.

پیشخۆمەت: نۆکەر، بەردەست.

پیشخۆستن: پەلە زیادکردن، بردنە پیشموه.

پیشخۆوارەن: لە پیش پادشا و میراندا چیشت تەمکردن.

پیشخۆز: پشخۆز، پیشمەرگە، پیشەکی.

پیشخۆزی: دەوری، دەفر، قاپ.

پیشداد: یەکمەین کەسیکە، کە داد و گەزاندە کەردبێ. — ی: گەزاندە کەمێ هەمە پیش.

پیشدار: هۆمان، فەرماندەر. (باک). پیشەرەو. پیشمەرگە لەشکر. — ی: هۆمانی، فەرماندار، پیشەرەوی.

پیشەرەمەت: پیشەمستی.

پیشەرەگا: دەرماڵ، (هەورا). دەرووبەری، دەربندار.

پیشەرەگە: ناستانە. پلیکانی پیشەرەگایە.

پیشەرەست: لەبەردەست.

پیشەرەستە: پیشەگە.

پیشەرەستی: دەست پەپیشخۆستن.

پیشەرەو: پێ نیشانەدر، پێسەر. — ی لەشکر: قەرەوۆ. پیشمەرگە سەرەتا.

پیشەرەوی: پابەری، پێ نیشانەدان.

پیشەرەو: بەردەم.

پیشەزان: پیش بێن، پیشگۆ.

پیشەزانی: پیش بێنی، پیشگۆزی، پیشگۆتن.

پیشەزەرەوۆ: پاسەوان، پیش جەنگ.

پیشەقلیان: بەردۆ، ناست، بەرچا.

پیشک (باک): جەرورە نەخشیکی دروومانپێهە. لای پیشموه.

پیشکار: سەرکار، بەردەست، کەفانۆ، شەپەن، پاکار، یاریکار. — ی: بەردەستی، سەرکاری، نۆکەری.

پیشکە (کۆ، هەو، خۆ): مێشەوولە.

پیشکەیی: هاوکار، هاوپیسه. تاسب، چاولیکەر.

پیشکەپیتی: هاوکاری، هاوپیسهیی، تاسبی.

پیشکەش: پیشکیش، دیاری. بەرتیل. ژێر زووان، زووان گەشالانە. — کردن: بەرانی.

پیشکەوتن: پیشەچوون، کەتن پیش.

پیشکەووتو: پیشکەوتی، پیشکەفتی.

پیشکۆ: قەلچەوزی زین، بەرکۆ، بەرزین، زینکۆ.

پیشکی (باد): گەوی، گەوی.

پیشکیش: پیشکەش. لە پیشدا نەو و وشەیه تەنھا بۆ نەسپێکی باش بەکار دەبرا، کە پیشکەش بەگەرە و مەزەن و میر و خەنکاران دەکرا و لە پیشموه دەکیشرا بۆ لای نەو کەسە، کە بۆی دەچوو بە لای نەو دوواییەدا بۆ نەو دیاری و خەلات بۆ هەموو جەرورە چت و بۆ هەموو کەسێکی. — کردن: بردنە پیش، هێنانە پیش. بەخۆیایی چتیکدان بە کەسێکی.

پیشگا: پیشگە، بەرچا. گۆز و نارامگە پادشایان.

پیشگی: بەلندەییکی بەلەک و چکۆلەیه بە دەرووبەری جووتیدا دیت و دەچیت.

پیشگر: بەرگر، پێگیر، بەرەلەست. — ی: بەرگری، پێگیری، بەرەلەستی.

پیشگۆ: دەرماست، سەرۆک، وەکوو لە پیش بەیخاخی شاریدا نەو نەسپێ دەناختوێ لەسەر تیبی سوباسالار و هەم پیشگۆ و دوندەر. پیشزان، پیش بێن، دوربێن.

پیشگۆفن: پیشگۆتنک، سەرەتا، دیباچە. پیشزانین، پیش بێن، دوربێن.

پیشگۆتنک: پڕوانە: پیشگۆتن.

پیشگۆشاد: بەرەلە، پیش بەرەلە. — ی: بەرەلە لای، پیش بەرەلە.

پیشگیر: خاوتی. بەرگیر، (هەو). بەرکۆژە. — ی: بەرگیری.

پیشگیرە (هەو): فۆتە. مەهمل. بەرەلەپێنە، (باک). برقالەک. چادەرک.

پیشیل (موک): پیشیتیل.

پیشنگ (باک): پیشەنگ. لای پیشموه.

پیشمال: بەرمالان، پیشموهێ مالی. پشتمال، خاوتی. پەردەیه کە ژنان بەخۆیانموه دەگرن.

پیشمالان: بەرمالان، وەرەویانا.

پیشماهان: نافەرەتیکە لە بەردەمی ژنێکی زەبەستان دادەنیشی بۆ نەوێ لەنگەری پەرگە لەکاتی مندالبوونیدا.

پیشمەرگە: سەرباز، هەیتە، مەردی، سەپایی. — ی پیاده: سەگمان. پیشخۆز: کەسێکە لە پیش گەوراندا تامی نان و چیشتی بکا بۆ دنیایی. چەند کەسێکن لە پیش لەشکرهوه دەپۆن بۆ تاقیکردنەوی پێگا.

پیشەپێژ (باک): پیشەپێژ، بەرغێژ. پیشەپێژیکەر.

پیشەپێژی: (زەن). بەرەپێژی. پیش نیرەپۆ کاتی پیشەپێژی.

پیشەپێژکە: مەنپەر.

پیشەپێژی: پیشەر کردەوی پیشەپێژی (امام).

پیشەپێژ: پیشەپێژ.

پیشەپێژ: پیشەپێژ.

پیشەپێژی: پیشەپێژی، پیشەپێژ، بەر، بەروو، (باک). بەریدە. پابەردوی کۆن. بەرین، (هەورا). نووا. (باک). مێشەوولە.

پیشەپێژی: پەیری، پەیرانی، بەرەپێژ، بەپێرەچوو. — ی کردن: بەپێرەچوون. — ی: بەپێرەچوون. — کردن: بەپێرەچوون.

پیشەپێژی: بەرتر، بەرووتر، پیشتر.

پښتون: کار بهر ژور به کمښتی کېدو. نابرو وېرېدن، نه تګ کېدو. سهره نشو
کېدو، به سهره پوښنه. (سور، هور). چرا و یا ناوړه هلېکړې به
نمنداژېدون؛ کوشه کې پټېکړد.
پښکوزین (هور): پشمین.
پښکوه (باد): پټکوه.
پښک کردن (خو، دزه): کړنه هارېش له گمه و چټی واد؛ پټک
ناکم: له گمې ناکم و ناکمه هاروال و بهشدار. لټکچوون،
پټکچوواندن.
پښک گمېاندن: وټکېټان.
پښک گمېشتن: توشی یه کتری بوون.
پښک کردن: نمنداژې چټکی به چټکی تر گرتن.
پښکمانهوه: له وده لاسی جهونه پیروزې خه لکیدا به کار دهرې واته جهونه ی
هردووک لمان پیروزیت.
پښکای (هور): هونېنهوه.
پښک (شبه): دهوژ لیدن. پټکوت: پټېست، پاکوت.
پښک و پښک (دور): پاکوپاک.
پښکوتره (کو): پنجه گیایه کی سې پهلکه یه گه لایه کانی وه پټی کوتری
ده چی و بهر ویدا پان ده پټنهوه.
پښکوره: فرخه کوللېه، که هیشتا بالی نه گرتی تازه خمریکی پی
هلگرتن بی. دهمت و پیروند و نوکوره.
پښکوز: پایخی گیایه بۆ پچوه نازالان پاده خری.
پښکول (موک): قونجریسکه، (موک). پښکوله، (شنو). قونجلیسکه،
(پژ). پدیکوله. گیایه که قولنجیک بلند و تولداده، بهر ویدا بلار
ده پټنهوه، که ووشک بوو جوړه ده نکیکسی دیتی دروی تیرې دریزوکی
سې سوچی پیوه یه، دروه کانی لغنوسه نه کی دریز و تیزتره. — چاندن:
تیجانندن. دورزمانی، پولک کردن. — چین: دورزمان. (هور). گروگرستی
مندال و گریانیه تی له کاتیکا پی له زهویسوه دوه وټنی و نایه ته لای
کس. سمکول. شمر فروش.
پښکوله: پدیکوله، سې ددانکه. پټکول.
پښکوله جار: پدیکوله جار، جیگایه که پټکوله ی زوری.
پښکولی: سمکول.
پښکفان: هلکسورپان، پټکسوتن، ناشتی، ویک کومتنهوه، ناشت
بوونهوه، چی به چی بوونی کاروباریک.
پښکفوتو: پټکسوتو، درستبو، ناشت.
پښکفین: پټکېټان، جبه جیکردنی کاروباریک.
پښکفینان: پټک هانین.
پښکفینانهوه: سمرلمنوی پټکېټان، ناشتکر دنهوه.
پښکفینان: ننگیتوران، لغنیشاندان، لیدران، شکان.
پښکفشان: سمرکیشانی کاریک بۆ کاریکی تر؛ نمو کاره پیده کیشی بۆ
زوریری و دلیشان.
پښکاف (باک): هندگار، شهقار.
پښگان (باک): نمخوشی، دهر، نازار.

پښکه (سق): تمویل.

پښکه مړوک (باک): سهران، گمران.

پښکهنه (هور): بیرهدا.

پښکه (باک): لاشکر، نژودو، هژودو، نیردیوانی دوسره.

پښکه مینندن: پهرونده کردن، گموره کردن. بهرهمه پټان. وه دوخستن.
دهره پټان، پروونوس. زو — هژورک. گه یاندنی قسه یه یا چټیک به
یده کیک.

پښکه مېشتن: پښکه مین، به گه یشتن بۆ میوه و چټست. گه یین. پټرا گه یشتن:
بناوات گه یشتن، به ناره زو گه یشتن، قاله پټکردن، پټیا گه یشتن.
به یه کتری گه یشتن، توشه پاتن. گموره بوونی مندال و له خم په خسین.

پښکه میشتو: چټیکه بهرهمه هاتی و پښکه یشتی، پښکه ییو.

پښکه مینک: پښکه یشتو، پښکه ییو.

پښکه مین: گه یشتی بهری دار و نیر، میوه و چټست پښکه یشتن. پټک
گه یشتن، گه یشتنه یه کتری، توشی یه کتری بوون. شه پتان پی پټکه مین،
خوناسین. گه یین، گه یشتن.

پښکه ییو: پښکه یشتو.

پښکر: پهلېگر، پټشکر.

پښگران: (دور). پاگران.

پښگراف: (باک). پاگران.

پښگره: پټشگره.

پښگرتن: کومتنه سهرپتی گیانداري ساوا، پټه لگرتی ساوا.
پهلېگرتن، پټشگرتن. نمنداژې چټکی به چټکی گرتن. پټوان.

پښگرتی (باک): خمریک، لمزک.

پښگروک (باک): تله.

پښگری: په کخستن، پټشگری، پهلېگری.

پښگوفن: پټکوتن، پی ووتن.

پښگورک (باد): گیایه که گه لایه کمشی وه په نجه ی گورگی ده چی و
دهشخوری.

پښگوزک (باک): سینک، گولمېخ.

پښگوهرک (باک): میړدی خوشک له گوزپندهوه.

پښگير: پټگر. — ی: پټگری.

پښگيره (دزه): پی هوره، (پژ). پی هوله. (دور). پاکپره. گیره کردن
به وولاخان. نموده، که گیره له سهر ده کړی.

پښل (باک): دهمت، بیابان، چاخ، کات، دهم. شه پزل. (باد). شه پولی
گچکه. کات، دهم، پټلک: دهمیک، شه پک، شه پیلک.

پښل: کتپاره ی سمر ملی گاجوت. شان و مل. پرد، پر.

پښلا (نمره): پټلار.

پښلاف (باک): پټلار.

پښلافچیکهر: کمووشدروو.

پښلافه: برانه: پټله قه.

پښللو: کموش، سؤل، پاږوش، پښتار، پښلاش. پالار، (هموار). پاله، (باد). پښلاش.

پښله (مرک): کمل یا گامېشیکه شاخی به پشتمو دهدا شکابیتموه یا شاخیکي خوار بی. بڅهموو چتیکي تریش بهکارده بری، که بهپاشموهدها شکابیتموه. (نمرده). پښلوی چار. (بل). ژنیکه سمرتاوسی بی وانا پښلمسری تووکی لښهاتبی و پښستی ږووت بی. گایهکیشه شاخهکانی بڅلای پښسمو درتڅو کمهپکیش خواربوو پښسمو. پشمولآختیکه شاخهکانی بڅلای چندهگی خواربوو پښسمو. مرځی بدمست. (نمرده). قوڅاخه کرمی ناوریشم. پیلوو.

پښله (فه): پښلار.

پښ لېش: پشیمان. — ی: پشیمانی.

پښ لمرهوی نهکمون: مېس له زړی که یفرخوڅشیتیه.

پښلمه: پښلاکه، به یک پی بهیتر به یکیکي دادان.

پښلملق (باد): دهرزله، گایهکیشه.

پښلمکه (ژن): ږوول، پاره، درار.

پښلمگلهگ (باد): گایهکه گه لایه که ی په نجهی له گلهگی دهچی.

پښ لمو مائی نهغان: مېس لمو، که جارتیکتر نه یه توه نمر ماله.

پښلمه لک (باک): بهرا ده، ناقمند، پایه، ږوتبه، پله.

پښلمروار: پښلمروار. بهرداری نمرستوری سو تاندنییه. پیلموار.

پښلمووک (باک): تموج، شه پښل لیدان.

پښلمینه (باد): په لښنه، جوړه گایه که.

پښلمچوک (باک): شه پښل.

پښلمو (هموار): (هموار). پښله، پیلوو.

پښ لښپښ: واز له هامووشوی یه کیکی هیتان.

پښ لښارلښ: چاره ډیری کردنی چتیک بڅنموی، که پتی لښه نی.

پښ لښخت: مېس له چاروقوچاندنه له چتیکي و لمسر نه ږوښتنی.

پښ لښگرگن: مېس له زورکردن له کسپیکي و مېچ لمسرگرتن بڅو

کارتیک. دانماندن پتی ناش بڅوورد هارپنی.

پښ لښکښان: پشت له کاروکردارتیک کردن.

پښ لښک (باک): دهرغت، همل.

پښ لښان: پښ لمسر دانا، پالینان، ددان پیدانان، درکانن. پمرده لمسر

لاردن، ناشکر کردن. راستی ووتن.

پښ لښمر: درکښمر، ددان پیدانمر. پالینمر.

پښ لښمرگښ: تمراریکه له کاتی تهنینیدا جولا پښی به لایه کیدا

وهرده گپری نمرسا تمراره که دو باد دهی.

پښ لښه لښپښ: دمرست درپری، شمولی هملکښان، پښ له بهر

تپمراندن، پښ لښه لښان.

پښ لښه لښان: شو لښه لښان، پښ لښه لښان.

پښ لښه لښان: پښ لښه لښان، شو لښه لښان، پښ لښه لښان،

دهسدری کردن، تپمرین.

پښما (باک): شه گر. پاشماوه، ماوهوه.

پښمان (دهر): پښوان. (باک). پهمان، پلین. (باک). پیمان.

پښمانه (هموار): پښوان.

پښمانه کار (هموار): نمدانزار.

پښمای (هموار): پښوان.

پښمین (دهر): پښوان.

پښموره: ممره، ممریتیر، پښل. خاکمناز.

پښمه له: جوړه ممله ییکه به پښه به جوړلاندنی، همدووک پښان ده کړی.

پښموت شه کړی علمبارنیم سوت (همو): گمه یه کی تیکماری کچ و کورانه.

پښ مردن: تپچون، تپداچون، لمناو چون.

پښ مریشکه (باد): گایه که گه لایه که ی وه په نجهی مریشکی دهچی، پمرداره.

پښمگ: بهخشش، کړی.

پښمیرد: پیاری خدا، عزیز ایل. له چریکی مسم و زین لاپم ۲۵۲ دا نو سراه: (نمرده می سو پاسپرترم نه گمر پښمیردی خولام بیتنه سموی بڅو گیانکښانی).

پښمیسو (پروا): قایه میوانه. داریکه وهبر میوان بدری بڅو بمرز بو نمری.

پښن: (همو). شفق، شپ. — لیدان: شپ لیدان. (ږوڅ، دهر). پان. پارازتن.

پښنازین: شانازی کردن، خوږین و نازین به یه کیکی.

پښناس: پښسوین.

پښناسین: ناسینی چتیک به یه کیکی.

پښنلو: پښشار، قوریانی، گاورگرموون. ږی، مایه، پڅو، له — ی تڅا تروشی زیان بووم: واته له ږی تڅا. خوله — نان: خو کردنه قوریانی. سمر له — نان: سمر دانا، سمر له ږی گایه کیدا کرنه قوریانی. ده لال، نیوږیکار. (خو). ده لالیکه له نیوانی کږ و کچاندا هاتوچیه بکات.

پښنلوار: بهرر سیار. — ی: بهرر سیاری.

پښنلوی: نیوږیتی، ده لالی. — کردن: نیوږی نیوانی شمرو شو و کچ و کوراندا کردن.

پښنلین: پانایی، بهرینی، بهرینایی.

پښنلویون: له لا نمبون، له کن نمبون.

پښنلوان: سپله. — ی: سپله یی.

پښنلوانین: سپله نمبون.

پښنلوان: ماریه لیکن نهاتن، دروست نمبون.

پښنلوان: ماریه لیکن نهاتو.

پښنلکړن: پریه پښ نمبونی کموش و نیتره.

پښنلگه ییک (نمرده): نه گه یشتو، شهیتان پښ پښه گمینیو، خونما سیو.

کال. کچ، پښه گه یشتو بڅو میوه و نیتر. نه کولاو، خا بڅو چښت.

پښنج: پنج (۵).

پښنجان: تنها پښنج.

پښتجه (باک): په نجا (۵۰).

پښتجه: په نجه، چټیکه له پژی پښتجاندايي.

پښتجه مين: په نجه مين.

پښتجه پټار: پټنج وژنه له نيوانی زستان و بهار پټدا، که سال تمواويو نمر پټنج وژانه دهميتيتموه له پټشدا پټشونيان ساليان به دوازه مانگ و مانگيشيان به (۳۰) وژان داده نا بوييپيه سال سي سدوشيتست وژنه پټنج وژيش دهميتيتموه له سالي راسته قينه لسمر هيچ مانگيکي نيبه.

پښتجه بهري (باک): بزنيکي پټنج سالانه.

پښتجه بويي (باک): مري پټنج سالانه، (باک) پټنج بهري.

پښتجه قير: تفنگ يا دهمانجه نيکه، که پټنج تيران بخوات.

پښتجه جلوه گي دل (نمرده): پټنج همسته کانه: وهکو ديستن، بيستان، بونکردن، تامکردن، دهميتيدان (ليک کونتن).

پښتجه خشته گي: په نجهک. چمنه هلبه ستيکه، که سي نيوه هونراوه تري خرابيته سري و دوايپه کيان لسمر شيوه پاشبندى نيو هونراوه يه کم بى.

پښتجه دهري: په نجه نيکه پټنج ده رگاي همي.

پښتجه وژه ي قار: ژماره نيکه له وژاني سالي نوريش پټنج وژه دو وژي و بهر کوتايي زستان و سي وژيش ده کوته سمره تاي بهاري. تار.

پښتجه ميه: پټنج شمېر، پانشمه، پټنج شمېر.

پښتجه مېر (باک): پټنج شمېر.

پښتجه موه: پټنج شمېر.

پښتجه گکا: جوړه گورانيکي کوني کوردييه.

پښتجه گکنج: پټنج چاوگي دل. پټنج گنجينه.

پښتجه گکنجينه: پټنج چاوگي دل، پټنج گنج.

پښتجه گکوشه: پټنج سوچ، پټنج قولينچک.

پښتجه گکوشه ي: نمر شيوه نندازه ييه يه، که پټنج لا و پټنج گکوشه هديه.

پښتجه لا: پټنج گکوشه، پټنج لک.

پښتجه ووار: پټنجبار.

پښتجه وک: چمونه، چمونه.

پښتجه ووين: شارچکه يکي گچکه يه. نيوه که له پټنج وین ياني پټنج يوناني پټکها توه.

پښتجه (باک): په نجا (۵۰).

پښتجه يکه: له پټنج بهشان به شيک.

پښتجه ووار: له پټنج بهشان چوار.

پښتجه (باد): نمر بهشه هانگو ينيه، که پهش په شه و پهراق نيبه. کرپزي هانگو يين.

پښتجه (دزه): په ينيکه.

پښتجه (نمرده): وهنموزه.

پښتجه گاف (زا): شه قار، هانگاو. شه قام.

پښتجه (نمرده): وهنموزه، خوه کوتکي.

پښتجه ولسن: به سمره ينيان کارساتيک به سمر يه کيکيدا له تولسي کرده يه يکي خراب: نمر يان سو يندي درق پي نو اند.

پښتجه ولس: خامه، قلم.

پښتجه ولسي: قلم يي.

پښتجه وک: گيا يه يکي بونخوشه گوليکي سپي هديه.

پښتجه وک: نمر کسه يا نمر چته يه زهري ده پيوي به لان پيوس به تمني به کارنا بري، وهکو: زهري پيوي، ناسمان پيوي، گهم پيوي. (فه). جتيگاي نديوي.

پښتجه وبون: لا و بون.

پښتجه (باد، همورا، زه): ناديار، گوم، بز، وون. پنا، په سيري. — بون: بز و نديويون.

خودا داد لهدس مامه لى فلهک

خستى وه پيوار چرموي چاويه لک

له کاتي توپه ييدا له جياتي بجي و نه گم پتسموه و شو يين پري، (به) قور داچي) به کار ده بري.

پښتجه وک: پټياز.

پښتجه: به مست يا به بست يا به چټيکي ديکه نندازه ي همر چټيک وهکو دهغل و دان و زهري و شلمه يني بگيري — ي پټده لټين. (دهر). پيمايين، پيميان. (باک). پيقان. ناگاداري، ووشياري، پاسواني.

پښتجه وک: پټيانه. کيله، نمر ده فري بادييه، که شلمه يني پي ده پټوري، پټوان. — کردن: کيله پټوان.

پښتجه (نمرده): پټوان.

پښتجه بهرزه پيوي: پټوان قه لا بهجن.

پښتجه بهريوه، بهريوه، (همورا). بزه. — بون: بزه بون، دوچار بون، تي نالقان، تووشبون، گرفتار بون، خريک بون. — کردن: دوچار کردن، تووش کردن، نالقان، تي نالقان، گرفتار کردن. خق — کردن: خق تووشی پووشه و گټه لاندن کردن. خق خريک کردن.

پښتجه بهريويان: بهريين.

پښتجه بون: بزه بون، تووشبون، دوچار بون، تي نالقان، گرفتار بون. خريک بون، گير خوار دني چټيک به چټيکوه يا له چټيکيدا. ماهي وزيشت، ماهي پټره خريک بون.

پښتجه (باک): پتر، زورتر.

پښتجه قيان (نمرده): تيکه لاويون، تيوه چون.

پښتجه چون: به ده موه چون، (دهر). به ده موه چين. وزيشت به ده موه چټيکوه. تيوه چون. وه دوکو تن، به پيوشو ينيوه چون. سمر له نه خوتن، سمر له بوک يا لمر کسه دان، که له پټواري هاتيبيتموه.

پښتجه خست: ويختن، پټدا هلاوه سين.

پښتجه دان: ده رگا بستن، دانوه، جفت کردن، داخستن، گالهدان. (همورا). پوره داي، داي پو، نچکدان، مچ کردن، پټهدان، بستن. پټه نو ساندن، چسپاندن. چزه لټي پټان (گمزن، بؤ دوپشک و نيتير). نچاندن، چزاندن، چزانن. چزو تير اکر دني چزو دار له لشي گيانداران. نان به تندروره ده دان.

پښتې فاش (شار): دارټکه له شټوي يمه قدايه سمرټکی بهخوآنه کموه نووساوه و سمره کي تریشی لمدوره يه بهر داشی سمره وي پی بمرزو و نرم ده کرت.

پښتې پیوزه (پروا): دینگه، پایه.

پښتې ین: لای خوراوی چت.

پښتې (هورا): پیو.

پښتې: بهو، بهم: (هورا). تو— شیرینی: تو بهم شیرینی یی.

شان، پایه، پښتې: به— به پیی. وهشلی— کسهی: خوژکه بهو کسهی. (هورا). پیو، پییه. (باد). پروک.

پییه: بیبار.

پییک (باک): بهملی چاو، (باک). پیوک. بیبیلی چاو.

پیوک (باک): بهملی چاو.

پیپا: بهرمیل، کویه ی دارین یا کانین.

پییک (باک): پر کردن، داگرتن، ناخنمه. لوولاکسی لاقی، نیسکی لوولاکسی.

پیت (موک): (باک). تیپ. کشتوکالی نهمسال به پیته. فیت، پترن، پرشت، پترمو، پتر، فم: به— بهر شتاره. پی— بهی برشته. (هورا). هفتدی پیته جمینه له هشت هفتدانی زستانی کمو توتو نیوانی توخن و پالتوئی. (باد). زپیک.

پیته (هورا، بابا): خوه، خوټک، سزا، سمرانه، مekat، باربو، مریشک و مری و پون و ده غلیکه ناغایان له جیاتی سمرانه ی خوټانی ده ستین. کوکر دمو ی چتمک یا پاره بو باربو کردن یه کیکی. کوکر دمو ی دراو له لایمن چمد کسټیکوه، که چتی پی بکرن و به همسویان بیخون. پروپی ناورمال.

پیته: ورده کمل و پدی ژانه.

پیته (نمرده): پاتاره.

پیته (ممر): کای گا، همزنی زور ورده، پووشی چهل توک و گا (همزنی) په. چیتشتی گوتشار.

پیته پیر: پیکه. کرمتی کیچکه له ناور قعی گم و جودا پهیدا دهی گوله کي له بهر پیته ده قرتی.

پیته پیته: ورده ورده، کمکمه، واروار، ووسووسه، بهشبهش.

پیته (باد): پیچیک، چتیکی کم. (نمرده). پیت، تیپ.

پیته: تیپچن نمو کسه یه پیته کانی چاپخانان ده زانی کوو بلوکاتوه.

پیته پوه: خیردانه: فیتدانه.

پیته: بهرست، به پتر.

پیته (نمرده): پله پیته که، شووپی. (شیخان، ژمن). پیک.

پیته: پاک و خاورن.

پیته: خمتن: پله پیته که هاروتن.

پیته (باک): کرمن، کرمن تیدوار، کرمدار، کرمتیون.

پیته (خو): پیته.

پیته که: گیاه که ده کرتی گزه بو نازالان.

پیتر

پیپ

پیته: زوزان، بلیمت، فیل مسوف. ووشیار، دورین. بهر ورده، رامیاری، سیاسی. ی: زوزانی، بلیمتی، رامیاری.

پیچ (پروا): کم، نخت. — ټیک: کمټیک، نختیک. هیچ، هیچ وروچ.

پیچ: بورغی. (زا). بیچ. (باک). بیرو، زول.

پیچ (باد): کمټیک، نختیک، توټیک.

پیچ: کمکم، توټوټو.

پیچ: کمکمه، توټوټو، نخت نخت.

پیچوان: پیچران.

پیچ پوه: پیچرانه.

پیچ پزله: پزله پیچ، پزله. گیاه که بهداران هله ده گمری بهری و ده کوو تریه له ده باغیدا به کار ده بری.

پیچ (هورا، بابا): جوړه گیاه که ده کوو پیازی وایه ده خوری یک چله و سی سوو نامتیک بلند دهی گیاه کی کوټی ستانی به ده کرتی که لانه. کفتی ساواری بی ناور. (نمرده). گولټو، گلټو.

پیچ: دارټکه له منیو که لانه ده زوی ده نین تا بی پیچن.

پیچ (باک): پیچو که، گیاه که.

پیچ (باد): په نجهی ده ست.

پیچ: پیچار.

پیچان: پیچان.

پیچان به یه: پیچانه به یه که.

پیچانه: پیچانه.

پیچو: پیچار: کمټیک، توټیک، نختیک.

پیچ (باک): کمنار، دهو رو بر. نټیخ، بهرک.

پیتر: زال، ناقسر، کونه سال، به تهمین، سرسپی، پوټسپی، سمر، کال، به سال داجو، له منیو ده جو، کههل. — پون: داکوتن، سمریون، به سال داجون، قمر تیون. به سمری ی یه. به— ده چوون: چوونه پیته سوازی. موغ، پیتر، پیای زانو گموره ی نایینی، پابمر. (سور). پوټ. (ننک، داپیر.

پیتر: پاک و خاورن کراوه.

پیران: ۱) چیا یه که کمو توتو بهاکووری پوټوای رهواندز توه. ۲) نای گوندیکیه. ۳) شیخ سعیدی پیران قاره سانی کوردستان سمرکی کورد، که له ۱۹۲۵ به دهستی ترکان شهید کرا خه لکی نمو گونده یه، که له زووری دیار به کرایه. ۴) نیوی هوټکی کورده کمو توتو نیوانی لاجان و حاجی نومبرانه. ۵) له هوش خوچون. نیوی نیرینه. ۶) (پوټ). ناله، شوه، به پیته یه که توشی مندال و نافر تان دیت. — ی برده: له بر خم و پزاره له هوش خوچون.

پیرا پوه: جوړه ده زمانیکه له پیو لوکه و قسل دروسته کری و گونج دیزه و گزه ی کونی پی پینه ده کری، پیو لوکه و قسل تازه پشکووتو له سمر ناووری تیکل یه کتری ده کری.

پیران: پرمه کردن نسپ و ماین.

پیرانشای (هر): مرمی پشا، بلوری.

پیرانی: جوړه دهنگيکه شوان بدمووی نازالاندا دهیکات وه کوو عاغا.

پیرایلی: پیری، پیریتی.

پیرایی (نمرده): به پیرهوه چوون.

پیره: له پرووی واق وورمانوه بۆ چتی کۆن و پیره کارده بری، پیره چهقو، پیره دار، پیره نسپ، پیره ناو به تهورمه.

پیره (جز): پیره ژن.

پیره: پره، پرمه، دهنگی لوتی چاره ویتیه. پیره پیر.

پیره پنتک: پیرپنتک. مندا لیکه کردار و گوشتاری له پیای گموره بجی.

پیره پیر: پیریزن، پرمه پرمی یهک له دوواییهک. کیشکی بز و مسری کتیره، که دوژمنی دیت بدهنگی پیره پیر هموویان ناگادار دهکات و هلدین.

پیره بلب: باپیر. پیرپنتک. ناری دتیه کییه له ناوچهی شاربازپی.

پیره باوه: گیایه که وه کوو گوویز به لویه به لآن پنه که ی لمری ختره، په لکه کانی کولکن و توژاویه به کالی ده خوری.

پیره بووک (باک): که لکه له.

پیره پتوژ (پهوا): مندا لیکه ووته و ناخوتی پیرانی بیت، پنه بیتو، سره سوره.

پیره دا (باک): ننگ، داپیر.

پیره زا: مندا لیکه له کاتی پیری باوکی یا دایکیدا له دایکیوی.

پیره ژن: پیریزن، (ههوا)، پیره ژنی.

پیره سهگ: سهگی پیر. بۆ جوین بۆ مرغانیش به کارده برت.

پیره ک (باک، بوتا): ژنی به میترد. (جز) پیره ژن، ژن و سال و مندا، خیزان. چتی چرچ و کۆن و پیر.

پیره لوک: داری پیری گندهن. نندامیکه له بر زور مانوه ی لماناواردا سپی پات و چرچ و هلدیزاوی.

پیره مهره: پیره میترد.

پیره مهره ندي: تیره یهکی کورده له هژی داووده، له لیرای کمر کوک و سلیمانی دادنیشن.

پیره میترد: پیره میترد.

پیره میترد: پیره میترد، کونه پیوا، پیوا ی پیری به ناو سالاندا چو. نازناوی هستیار و پژنامه نوو سیتی گرنک بوو ناری حاجی توفیق و خلدکی سلیمانی بوو.

پیره لیل: مریشکی دهشتی، مریشکه کتوی.

پیره پیرتک (باد): جالجالوکه.

پیره خلیل (ههوا): پیر خنیل.

پیر خنیل: پیر خنیل.

پیر خنیل: چیتیکه به برنج یا ساواری وورد لیتری. ناردی ساواری، پیرنی، (ههوا)، پیر خلیل، سمیتک.

پیره سوز: چیتیکه وه کوو فانوسسی، به لآم له باتی شوشه بلوری میتولیدراوی لی ده پیرچی و مومی تیه لده کمن. پیسوز.

پیره عموک (باد): جوړه نافر تیکي زرتیمووی لندهموری ناقلای رایه، که قزنیکی وایی وه جانوه ران بجی له چیرکاندا زوری لیندواون.

پیره عموک: جالجالوکه.

پیره فاک (باک): گیایه که.

پیره قهچک (باک): گیایه که.

پیرک (باک): تایک، مامان، ننگ. ژنی هوشمند. جالجالوکه.

پیره کزین: شمه، دهنگی پشمین. پشمین.

پیره لیکردن: لی پیرکردن وه کوو نه خوشی، که کۆن بی ده لیتن لیتی پیر کردوه.

پیرنی: پیر خنیل.

پیره (بار): بارهبر، دهوار، پیر، وولاخ، کمر، نیستر، نسپ، ماین، چارهوا، چارهوی.

پیره ووت (باک): ناری نیرینه.

پیره وژ: به فر، باو، به پیت، سپی پژ، خوش، خوشستان. ووشه که بۆ جمره و جلکی تازه و خانو به کارده بری به پیچوانه ی شووم و نه گبه تی و بی فری و بدفریه. نیوی نافر تانیشه.

پیره وانه: چیتیکه یه کتیک بتداتی له کاتیکیدا، که کالایه کی تازه ی له بر کردی و یان به پایه که گیشتی له به رانبر نه ودها، که پیت کوتوه (پیریزت) بی.

پیره وده: به ردیکی شینی نرخداره بۆ تقسیم و قاش و چتی تر به کارده بری. (موک) بالنده ییکشه.

پیره وایی: پیره وانه، جمره پیره وده.

پیره وکادی: پیریزکردن، پیریزاییکردن.

پیره وزی: کوتی (پیریزت بی) یه به یه کتیک.

پیره وزی پاشن: سرکوتی دوایی.

پیره وده: پروانه: پیره وده.

پیره وک: پیره لوک.

پیره وکال (باک): پیره وچیل.

پیره مهره (پهوا): چیکلده تیکچوون.

پیره هفوک (باک): وهم، سوره تی خپالی. تعونی جالجالوکه.

پیری: پیرایه تی، پیریتی، به ره پیری، پیتشوازی، رابری، پیتشوازی.

پیریتی: پیرایه تی.

پیره ژن: پیره ژن، کونه ژن، قهراده.

پیره ژن: پیره پیر، کپاده، پیره ژنی.

پیره ژنه سهره سفینه: ده عبا که له گچکه ییدا به قمد زچیک دهی و هیلاتی لمانا و خولیدا دروستده کات.

پیره ژنوک (کۆ): جالجالوکه.

پیز (کف): لرولاک، پوز، بلمهک، نمره ی لرولاکی پییه. (باد) کوزه له (جوړه گیایه که).

پیزیزاک (باد): جوړه چوله که ییک کلاو درته.

پیره ورتک

تاجپووت: دارهباس، دارياس، (باک.) دارمسوق، سمرهجه. (باک.)
داريمشی، داروبست. (جا، هورا.) دارتعم، داربست، دارهست.
(هورا.) دارهبازه، له تهخته و داران دروستدهکړی مردوی تیدا دهبنه
سمرگړستانی.

تاجپور: فمرج، دهسته يکي لمشکريه، که هزار کس دهبيت.

تاجپوق: خشت، کهروچ. (باک.) قهرميت.

تاجپون: دارودست، تابين، تاجپور (لمشکر). (نمرده.) دوولابون،
چمسانمه، چمسانمه.

تاجي (باک.): کوزک، چهپهر، خندهک، سنگمر.

تاجيه: مه تميز، سنگمر، سوريهر.

تاجيتي: تايه تي، تايه تي، تايه کاري.

تاجپاز (نمرده.): له منده هور، زه لام.

تاجپال (نمرده.): هرېشه، ههشه، گاله.

تاجپان (باک.): لولودان، پتچانمه، پتي ووشتری.

تاجپ: تفنگي جوت لوله و حوت لوله ي داوتيه.

تاجپو: تارمايي چت. دهزگايهکي دهوله تيبه سامانان تومار دهکات. جووره
قعباله يتيکي دهوله تيبه دهري به خاوه ند زهوي و خانويهره، بنچاخ،
تاجک، قهراله، توويل.

تاجپو: تاپو، توويل. (نمرده.) تارمايي، ناسو، پشانگ.

تاجي (باک.): تاپو.

تاجت: هوزتيکي کوږده له نزيک دياره کړتیه. عمره، (سور.) تاتک،
حاره، نارو، تات. (کو.) خوشک. (بابا.) کچيکه نيتسکيتک يا پله
گوشتيتيکي له زي (نمندامي شهرم) ي دابي. (هورا.) تهخت. تاته
بمردی لووس، بمرده پان، تهخته بمرده، حه لان، بمردي پان و درتير، که له
قمراخ ناوان داده نري بونويزي، تمرت، سهلبند، فمرش، سو، زراتلات،
کانگير. (هورا.) هيم، بمرده فا، تاس، (دور.) تيت، تله بمردي پاني
درتير، (باک.) تهخت. (باک.) دهست نيشانکردن، ناوليه پيان،
نيشانه کردني کچيک. (نمرده.) سفت، پتمو.

تاجتا: تالتا، داودار، هوداهودا. (لو.) مام.

تاجتار: نقشهک و ترکي مغولن.

تاجتاله (که، پوژ.): کوږتيره، سمری کوږله که.

تاجته: (هورا.) باب، باووک. ديد، خوشکي گموره، (پوژ، دور،
هورا.) دپده. (هورا، نمرده.) نوکمری پير. (نمرده.) باووکي شيري.
ميردي ونيکي مسک تايه نه، که بون منداله که ي به خيري دهکات دهبيت
تاته.

تاجته بمرده: تات، لات، تا، بمردي تمنکي پان و گموره يه.

تاجته شوو: تهخته يتيکه مردوی لسمرد دهشوري. (هورا.) تهخته شوو.
پاشور، مشغن، مه فشن.

تاجتزا (شوا.): ناموزا.

تاجتک: (سور.) حاره، نارو، تات، زماني نارو ي. (فه، شوا.)
مام، مسمو. (کو.) دپده، خوشکي گموره. (باک.) داپوشراو. برای

باب، ناپ. (باک.) تهختک، تاته بمرده. بمرديکي پانه له نيو خاکیدا و
هينديکي له دهه رويه، ديپين: مه ساقاري خووه لسمرد تاتي کوتايه.

تاجتزا: ناموزا.

تاجو (هورا.): باروک.

تاجووله (نمرده.): زار خواريون.

تاجي (نمرده.): سمر و ژيرو بوز. (باک.) زماني نارو ي، نزماني
عاره بي. (هر، هر.) لباد، غمد.

تاجيژوک (باک.): گمرده لولوه.

تاجي هکردن (هورا.): و سمر يتيکوتتي مندالي بچوکه و پويشتي.

تاجي هسستي (باد.): لبادگيران په لولودلاري له کارگدا.

تاج: تاجي پادشايان، کلاري مير و خونکارانه. تانج، زه پگنج،
سمر تاج. چتيکي گچيکه يه لمرينه تاجي له پمرو
ده چنري يا له کان دروستده کړي سمرکردان لسمرد
شانايي دهروون. تاجي گولان. (باک.) دانان:
تاج دانين.

تاج خوږووس: جووره تريهکي سوري گلرو خووار و خيچه وه پوي
که لېباب ده چي. جووره گوليکي سووره وه کوو پوي که لېبابي وايه گوڼه
قديده ي پيده ليتن.

تاجدار: تانجدار. — ي: تانجداري.

تاجي: (دور، هورا.) تانجي. تاژي. (باک.) بونجي. جووره سه گيتيکي
باريک و درتير و ناوقه باريک و کلک پووته بون پوي به کارده بري، پاسي
پي ناکري چونکوو ناره پريت.

تاجي بافندان: (باک.) بوو بوچک.

تاجي که لېباب: پويه.

تاجهک (نمرده.): بنچاخ، قوچان، تاجمن، تاجمند، تاجمندي.

تاجمند: هه تاجمند، تاکي، تاکيني، تاکنگي، تاج نمندازه.

تاجک (نمرده.): بنچاخ، تاپو، قهراله.

تاجپاي (هورا.): ده لاتندن. نار: ناوده لاتندي ديزه گوږه چتي گلي تازه.

تاجيک: بيگانه، بياني، تنها کوردنبي نيتر له هر نه توه يتيکي بي.

تاجخ (باک.): گمرهک، تار. تاخه، دستموياقه يتيک له گه لاي تووتن
ونيتير.

تاجخه: پاکت، بسته، باقه يک له گه لاي تووتن وچتي تر، (باک.) تاخ
— کردن: تووتن لسمريه کتري دانان بوووشک کردنمه.

تاجخه (هورا.): رفحه.

تاجختن: نيشتنی خلته ي شلمه مني.

تاجخک (باک.): باقه يا دهسکيتيکي گچيکه له گه لاي تووتن و نيتر.

تاجم (باک.): دهسته، کوږمه، ده رزن، بسته ي چت، تاقم، يادهسته
جل و بمرگ. تاخمي کورسي وميزان.

تاجووک: جووره عمره بانه يتيکي قوقزي بي پتچيکه يه بسمرد به فريدا
پاده کيتري.

تاجووک (پوژ.): پاخيل. گاليهکي سمره فري، عمره بانه ي
سمره فري.

قادر: نوبه تیدار، (بار). تاری. — ی: نوبه تی داری، (بار). تاویداری.
 قاده رگا: لاده رگا، لنگه ده رگا.
 قاده رهووردن: بنگوئی، ویکورتن.
 قاده ست (پوژ): لاویچ، لاگویتل. (پوژ). گولمیکسی پر بدهستی، چنگیک، چنگیک.
 قاده ستاپ (پوژ): لنگه ده ستاپ.
 قار: پوارو، پوارو، په باب، مرانژیکه له کمرهستی شایلوغان (موسیکا) وه کور کمانجه لیده درې دهنگی خوشه. (موک). تاریک، تنووک، ویل، هه تره، زور تاریک و پش. پش، تال. تان: تاروپو: تان و پو، بهرانبهری پو. (که). کار. (پاک). گهرک. جغز، دائره، نالقه. سوزی، سمبزی. ژمیریاری پیچ پوزانه له نیوانی زستان و بهاریدا، پینجه تی تار. تال، داو، هودایه ک ده زور. نان. (دهر). هله، تهره، ساوارة، پور. — بون: هه تره بون، پورین. — بونوه: بلاو و پهریشان بونوه. — نان: رامالین، هه تره کړدن. (هورا). تارمایی، تارم. (که). پوژ. (جمنده خون، تاموژی. (بوتا). ساموژک، رهشانگ، رهشکی شیتی. — ی مردوان: خیر، میرده زمه. تاراو، گیانداریکه تهره بوی. (پاک). کوهی دهوری هیلگ و بیژنگ و نیتر. کله لای بیژنگ و هیلگ و نیتر. چوارچیه، پوراز.
 قارا: پهره بیکسی تنک و ناسک و جووان و په نگیسی ناویشمییه بهر پوریکیدا ددهن له کاتی گووژت نموده ا. نیوی ناخه تانیسه، دیواخ.
 قاراج: تالان.
 قاران: پورین، تارمبون.
 قاراندن: پاونان، تهراندن، تارنیان، په مانن، پواندن.
 قاراندن: تاراندن.
 قارانی: جووره دراویکی زیونی نیرانییه.
 قارو: هله و ناوارة، هه لآتو.
 قاره دوا (نمرده): تهره دوا.
 قاره ک (پاک): یک (تاره)، واتا یک کوه، یک چمبهری دهوری هیلگ یا بیژنگ و نیتر.
 قاربای (پاک): بهیانی، کانی تاریک و پورینی بهیانی.
 قاربون: هله و ناوارة بون، هه تلیمون، هه تره بون، تهره بون.
 قارچی (پاد): کسپکه، که چتیکی بهش بکات، دابشکار، دابشهر، دابشین، بهشینمر. تاروژن، تارلیدهر.
 قاروژن: کسپکه تار باش لیبدات.
 قارستان (پاک): تاریک.
 قارشه: په دیامبهر، پوخته، چمهر.
 قارک (پاک): گچکه (تار) ییه.
 قارکړدن: تهره کړدن، هه تل و ناوارة کړدن.
 قارکړن: تارکړدن.
 قارگان (زا): جووره گفیک خراپه.
 قارم: (که). خمرمانیکسی همدراووه یه به دوا کوتانی، به لآن هیشتا شمنبا نه کرابی. (پوژ). تارمه. (هورا). تارمایی، تاریکایی،

تاریکی. (نمرده). بهرهمیوان، جلدب. چادر، تارمه، خمرگا، خیهوت. گومبزه، تاق، گومبیت، قوبه. بر، دهست، جلدب. دهستسوار، میگل. کپر، دالورت، تارمه، کووختیکه یا چارداختیکه له دار و شوولک و چری دروست کرابی.
 قارمایی: (بوتا). رهشانگ، رهشکی شیتی. رهشایی، تاپو، ناسو. — چوان: تاریکایی چوان. — مردوان: خیر، میرده زمه.
 قارمه: (که). تارم. کوهله ده غلیکه گیره کرابی، به لآن هیشتا بهیا نه کرابی. (خو). هورده خمرمانیکه بوجاری جووهرم، که خپریتسه سریه کتری و گیره کری. پتری گووژسوارانه، که کسمیک یا زور بولای حوشی یا دهره تیهره بوی. هدیوانی پیش باله خانانه. (پاک). بهرمانگ، بهرکوژک. دووانکوژ، بانیزه. تارو دمه بک. کورسی. — ی دهوری پلیکان و شویتانی تر. دهرافوک، سینج.
 قارمی: شوه که، گومبزه، تاق، سهرامهره، مال و چارداختیکه له شوولک و چری دروست کرابی.
 قارغان: پاونان، په پیتان.
 قارنیان: تاونیان، پاونان، پاونیان، تهره دوونیان، شوون نیان، شونا پوژین، رامالین، پمالنیان.
 قارو (پاک): ناوی نیرینه.
 قاروپو: تان. تان و پو.
 قارو دمه بک: تار و دمبک.
 قاروسار: پیمان، تهره توون، داغان. ویران، کاوول، کامباخ، په خش و بلاو. هله، هه تره، پهرش و بلاو بونی چت. کاوول کړدن، دهریده کړدن، تهره تووناکړدن. — کړدن: بلاو پیچ کړدن. — بون: ویران و هله بون.
 قاری (پاک): تاریک.
 قاریاگ: تارو، هه تل، هه تره کراو.
 قاریتوسک: تالیتوسک.
 قاریتی (پاک): تاریکی.
 قاریک: تنووک، تنوک، نوته ک. (پاک). تاری، تارستان، په شه گهور.
 (هورا). تار. جیگایه که، که پوروناک نهی.
 قاریکایی: (دهر). تاریکی، تیریکایی.
 قاریکه: تاریکایی.
 قاریکه شوه: هدیو بهر، شوه زنگ.
 قاریک دهان: په دیابوونی تاریکی، بهرمداهاتی تاریکی دواوی پوژلوایه.
 قاریک و پوون: — ی بهیانی. تاریگهور، تاریگهورک. تاریک و لیل. تاریکی کوتایی شو، که له گمل پورونکی بهیانیدا تیکل دهی بیان پورونکی دواوی پوژ، که له گمل تاریکایی شو تیکل دهی.
 قاریک و لیل: تاریک و پوون.
 قاریک و فووه ک: زور تاریک، شویتی زور زور تاریک.
 قاریکی: نوته کی، (پاک). تاریکایی، تاریتی، شویتی تاریک، نهمانی پورونکی. (پاد). دوزمان.
 قاریگان (پاک): جووره گفیکه.

تاریک و پوون

تاریک موور (باک.): به یانی. (باک.) تاریک موورک. تاریک و پوونی به یانی.

تاریک موورک (باک.): به یانی. تاریک و پوونی به یانی.

تارینه (باک.): دووډل، نیگمران. دلپیس.

تارینه ډی (باک.): دووډلی، نیگمرانی. دلپیس.

تازه: نو، نوی، نو، نثار، نفت. نوچه. — برونهوه: نویوونهوه. — کهروه: نویکهروه. — کردنهوه: نویکردنهوه. ناوی تازه تانیسه. (باد.) جووان، پند.

تازه به تازه: خورارده مهنیه که له گمل پیته یشتی بخوری. میوه — خوشه.

تازه برین: مهبس له کسیتی که که تازه مردویه کی لی مردبی.

تازه به ییدبوو: تازه به ییدبوو، تازه داهاتو. چله دار. مندالی ساوا.

تازه به یاکهوتوو: مهبس له کسیتی که که له پاش همزاری دهل مهنده بووی.

تازه به یگه یشتوو: نموده، دهمروت.

تازه داهاتو: تازه داهاتو.

تازه زوا: زوا له مانگی هنگی بنده.

تازه قهلا (پژ.): ناشی، نابهله، کسیتی تازه دهستی به کارتی کردی و هیشتا تیتیدا پام و لیها تو نموبی. حتی تازه داهاتو.

تازه کؤکه: نیستا، ویستا.

تازه کردنهوه: نویکردنهوهی حتی کؤن.

تازه گی: به تازه بی، حتی تازه نوی، تازه بی.

تازه بی: نوی، نغاری.

تازی (زا.): پووت و قووت.

تازی: (باک.) فیتک، سارد. ناهکه تازی یا تیزی، ناوی فیتک و سارد. (دوا.) خاو، کال، نه کولاو، پووت، قووت، کؤن. (باک.) پووس. ناروی یا عاربی. تازیه: پرسه، تازیه داری، تازیانه. (باک.) بنهاری.

تازیه خانه: شیرهنگ، شین و شه پوگا، شینگا.

تازی قی (باک.): پووتیتی.

تازیو (باک.): به سمر پوشتن، سمر کونه بی. — کرن: سمر کونه بی کردن، به سمر داهاتن.

تازیله: توره که بیته دزی تیری داندوکی تیدا هله ده گیری. پرویش. تازیه. گهغیه که له دستا پرکری، پرویشی گهرمیتی. چیتیتیکشه بهو گهغه لیترابی.

تازیانه: تازیه، (باک.) بنهاری.

تازی انگ (باک.): قامچی.

تازی کؤ (باک.): ناوی مرویانه (پیوا).

تازی: تاجی، تانجی، (باک.) کاروی.

تاس: (پیز.) کیشیکه بریتیه له نامانیتی وه کوو په، پون و دوشاو و دانمونه و حتی تری پی ده پسون بؤ کرین و فروشتن، که پیته یه کی تنه که یه کیسه. کاسه، شاهه خوره، ترار. قاپ، نامان. تاسی ناو خوراردهوهی. کاس، سمره سوو، واق و وری. (هوا.) — ی سمری ژان:

جووه خشلیکی سمری ژان، له سمر فیتی تاسی دروست ده کن له زتی یا له زوی پشوشی پتیه. نیق سمرک. (شمرده.) پیران، فسران. پشوشو سوار، تنگنه فسی. گهرو خه. بی سو، سمری بی سو، سمر تاووسی. موره ی نمدیتی. تاسا: کاس بو، واق و وری.

تاسان (هوا)، پژ. (موک.): کاسبون، واق و وریمان. تواسان، بی هست و مات بوون. همناسه لیپان. خنکان.

تاسانن: کاسکردن، واق و وریکردن، تواسانن، بی هست و مات کردن، دهست له تینتینو کمان و همناسه پیرن به چشمتیکی واکه بخنکی یا نیوه خنکاوی. خنکانن.

تاسانو: کاس، واق و وریماو. خنکاو.

تاسانن: پروانه: تاسانن.

تاسو: کاس، بی هست، بی هوش. مات، واق و وریماو، همناسه پراو.

تاسایی: کاسی، بی هوشی.

تاسه: یاد، بیرمهری، ناروزو، همرهس، (که.) کمووژ، نهله. بد اووډل، دلخوواژ، کهله کهله، پمزه. — کردن: یاد و ناروزو کردن. — ی پیری: ناروزو و بیرمهری پیری. پمزه ی پیری.

تاسه خووا: کسیتی تاسه و ناروزوی یه کیتی بکات. ناروزو مهنده.

تاسه خوو: ناروزو خوو.

تاسه دار: ناروزو مهنده، بد اووډل. — ی: ناروزو مهنده.

تاسهر: هتاسهر، هتاهه تیه، همیشه.

تاسه کردن: یاد کردن، ناروزو کردن، بیرمهری کردن.

تاسه مهنده: تاسه خووا.

تاسهوی: بهرچنه گموره تری.

تاسب (هوا، خؤ.): دوژمن، نه یار، ناحمز. نه یار که له کمینده بی، پیشکه بی. چاولیکهر.

تاس به سمر داهاتن: تاس بردنهوه.

تاس بردنهوه: واقمانیکه به سمر مرو فاندان دیت له کاتی بیستان یا دیتی چیتیکی سیردا.

تاسبی: دوژمنی، ناحمز، نه یاری. دوژمنایه تی. چاولیکهری، پیشکه پیتی.

تاسک (باک.): پیاله ی گچ که ی ناو خوراردهوه. تاسی چکوله.

تاسک باب: قابلمه ی چیتستی تاسک بابیه.

تاسک بابی: چیتستیکه بریتیه له گوشتی سوور کراوه به پیواز و تماته و لیمو و بهار اتموه دروست ده کری.

تاسک جهله (هوا.): سیسار که که جهله.

تاسک هوو: تاسک باب، قاولمه. قابلمه شو ریای گوشتی به لیمو یا به قوره.

تاسکردن: تاسان. (شمرده.) گمروه خه کرتن، تنگنه فسی بوون، پشوشو سوار بوون.

تاسکلاو: جووه کلاوکی ژانیه سابلآخیه، که به خیهاته و ناویشم گهلیک نهخش و نیگار و گولسی جوانی لیده کرا. کلاوژی، جووه کلاوکی پولاینه له کاتی جهنگیته له سمر دهنری.

تاسمه: (پژژ). پارچه زمویکی کشتوکالی گچکیمه. (بابا). بدله چک.
تاسنای: (همورا).: تاساندن.
تاسواس: (باک).: خم مخوری.
تاس و قلمهقی: خشل و چک و زیوه ری ژنان.
تاسووخ: (پژژ).: نارمزوی دیدار، نارمزو مهندي. نارمزو کرار، کمیا، نایاب.
تاسووق: تاسروخ، خورده مهنیکی زور خوش و نایابه، که کم دستکوی.
تاسوولقه: (دزه).: سوارالت.
تاسوولکه: تاسی گچک.
تاس و لووس: لووس و پروس. خو—دان: خوتاسدان، دست به خوتا هیتان. — کردن: لووس و پروس کردن.
تاسیان: (نمرده).: خنکان، خفمیرون.
تاسیای: (همورا).: خنکان، خفمیرون.
تاسین: تاسان.
تاس: (همورا، پژژ).: گاشه. شمشیر کیوان، تیشه بمردی کیوان. تات، تات بمردی زل و پان. تاشینه بیکر به کاردهری به لآن به تمنی نا به لکرو ناوا: سرتاش، پشتاش، بمرتاش.
تاشا: تماشاش. — کردن: تماشا کردن.
تاشای: تراشین، تاشین.
تاشتموهنی: (همورا).: تات بمررد.
تاشمر: بازرگان. بمرتاش.
تاشی: کوچک: تخته بمردی گچک.
تاشتا: (بوتا).: چیشتی سبه پانه.
تاشتهی: (همورا).: تاشین، تراشین.
تاشتی: (باک).: خواردنی به پانیانه. بمرتیش، بمرچا.
تاشتی: (باک).: خواردنی سبه پانه.
تاشران: (همورا).: تاشیا.
تاشرو: تراشراو.
تاشین: کرووز کردن، تراشتن. تاشستن، تراش کردن، پوارتن. تراشین، ریک خستن و لووس کردن چتیک به گوینزان، پاچین، هله پاچین. دادانی پیتوس. پیرین، دویننه کردن دهغل و گز و گیا و نیتر. دارووشاندن. پوواند نوهی چمر له تووک و موو.
تاف: (جا، همورا، پژژ).: پیرژ، تافکه، ناوشار. ناویکه له بلندییه به لافا و برژتته خواروه. همرهت، چنگه، دم، سمردهم. — ی پیری: سمردهمی پیری. — جوانی: همرهتی جیگلی. هیرش، په لامار، هوروزم.
تافال: (لو).: گویتسووانه.
تافان: (خو).: تووانمه.
تافاندن: (خو).: توواند نومه.
تافو: تافه ناوی زور.

تافه: (نمرده).: دهنگی ناو و بایه، هاشی با و ناو، گهی با. هازه و دهنگی ناو.
تافه تاف: ریشستی ناویکی زوره، که به خو برژتته خواروه. همرهت، کات.
تافه تافیتی: همره تیه تی.
تافه تاف: گولیکی شین و بوخوشی کیتییه هیندهی گوله میلاقه ییکی بلند دهی.
تافته: جوهره چنراویکی ناویشمینی جووانه. دیوا، ناویشم.
تافته خور: فیل باز، ساخته چی.
تافتی: (باک).: گمفی کوتراوی وورد.
تاف: (باد).: پهله همور. دهنگی — گرمه ی هموری. (زاغ).: تاو. تافا بارانی: تاوی بارانه ی. هه تاو، تاو، پووانکی پژژی، تیشک. — امریا: پووانکی دوای پژژاویه.
تافان: (باک).: تاوی بارانه ی. نمر بارانه یه، که له بهمار یان پاییزدا پارچه پارچه دهباری.
تافای: (همورا).: تووانین.
تافه: (باد).: تاوه.
تافه هیف: مانگشمو.
تافه دنگ: (باک).: پشتیند. ناوانگ. — ی: ناویانگی.
تافزه رک: (باک).: زهردهی نیترای.
تافک: پووانکی، پژشایی.
تافکه: پروانه: تافکه.
تافکه: (باک).: پیرژ، شیب، شیر، سولی، پیرژا، پیرژا، ورمین، چیک. بمرکه تی. قلمبزه، پلووسک، پیرژکه، قلمبزه. سولاف، سولاف. (زا).: شوش. قلمبزه، تافه، قلمبزه، ناوشار.
تافکه ی چکوله: فوروهه، (باد).: فوروهه.
تافل: (باک).: دست به چی، دم و دست. نموه کو، نمبا، نگ.
تافوین: سوز، تیزو، گرمه.
تافیه ی: (باک).: پووانکی مانگی، مانگشمو.
تافی: (باک).: تاوی بارانه، بارانه ی به پژژ و زور، خورمه بارانه.
تافی: پووانکی هه تار، تیشک. تاوی بارانه یه.
تاق: کس، زیندهوار، دالعواز. تنیا، تنیا، تنی، تاک، کمت، تک. — ی لی نهیشتن: کسی لی نهیشتن. چین، جار، دهسته، کمهت. دو — دوو جار، دوو چین، دوو دهسته. خمریشته، کمرانه، که قانه، گومبزه. — ی سمر ده رگا و پرد و بانی ژوران، که به خمریشت دروستکراوه و کوانه ییه، که له سمر پیرگیان بق پیتشوازی گسوران دروستکراوی. (موک).: کوشک، سمر، سمره پره. تاک، بیتا، بی هار تا. تاقه، تاقچه، رسی نیوه پژژیک. (که).: دان، نوسهت، نوره و کاتی مالآت دوشین، نیسته ممره کمان دوو تاقه: واتا درودانه. (دهرک).: کراوه، گوشاد. بشیکه له ۲۴ بشی ناو، هممو ناویک ده کرتته ۲۴ بش، به همره بشیک لهوان ده لین تاق له ۲۴ تاقه ی نم کاریزه ۸ تاقم هیه،

تافه

لەلای ھەندىكاڭىش نىسە پۆزۈڭە. لىرەھە تا ساپلاڭ پۆزۈ تاقىڭە بە خۇشەيز. پۆزۈڭە لە تۆرە پۆزۈ ناو.

تاقاڭە: تاكانە، يەكتا، تا، چوڭلە. مەندالنىڭە ھىچ بىرلە خوشكى نەبى. نىيى نىرىنەنە. توند و تىزى.

تاقاڭە (پۆزۈ): بەشاو، بەشە ناو، بەشە ناوى كەسكىيە.

تاقاڭە: كولىن. (ھەمرا). خولانكە. دەلاقە، تاقچە. (خۇ). خەلانكە. (شەن). داق. جوورە پارچەيەكى جووانى نرەدارە لە ناو رىشم و سوزمە دروستدە كرى. (باک). چاوى گايە. تۆپ، تۆپىك پارچە ناو رىشمى. (ئەردە). تاك، تەنە، تاكە، بۆيۈنە (تاقە گۈلىك).

تاقاڭە: تاو، تاب، تەين، ووزە، ھىز، تووانا، پەي، پەي، پەلوپۇ. بە — بەھىز، تووانا، بەخۆرە. بى تاقەت: بى ھىز، بى پەلوپۇ. دابىن. — كەرن: دابىن كەرن، دامەزنانەن، ھەلگەرن، شاردنە. — چوون: بى ھىزبەون.

تاقاڭە: تەكەرن: جاواندەنەي گىياندار. مەوانەكان تاقە تەكە. دامەزنانەنى چتوومەك و وولۇڭ بە پىك و پىكى لە شووتى خۇيدا. ھەلگەرتى كەل و پەل و شاردنەي.

تاقاڭە: تەكەرن: ئارامگەرن.

تاقاڭە: جەنە: سەختەين جىگايە لە جىياندا، نىچىر نەتووانى خۇى لى دەربازكات، كە تەقە لى بىرى، دەكۆزى.

تاقاڭە: تاقىكەمە.

تاقاڭە: تاق و لۇق.

تاقاڭە: كەت كەت، تەكتەك، دانەدانە. يەكەكە.

تاقاڭە: تەكەمە: بالەندەيىكە بەشە ناو ناو دەلى (تاق) و شەمبەدارە، ھەندىك دەلىن وەكۆر كۆتر وايە. جوورە كوندەكە.

تاقاڭە: تاقەي گچكە. تاقە.

تاقاڭە: دەستەيىك لە چتەك. دەستە، تاخم، جوت.

تاقاڭە: جەت: تاقمانە جوت.

تاقاڭە: جوت: تاقمانە جەت. (پۆزۈ). تەقمانە جوت. يارىيەكە يەكەك چەند چتەك دەخاتە دەستەمە و بە ھاپەكەي دەلى تاقمان لە جوت نەمىش نەگەر گوتى تاق يا جوت و بە تاق دەرجو يا بە جوت نەمى ناو دەستە دەباتەمە، دەنا كەمرا دەرنەچو دەيدۇپىتى. — كەرن.

تاقاڭە: پىشخانە، ھەيوان. كۆنگرەكانى كەنارى ھەمىش.

تاق و تەنە: تاك و تەنە، تاك و تەراک. قەراڭ.

تاق و جوت: يەكەيەكە، يەك و دوو. كەت و جوت.

تاق و لۇق: يەكەيەكە، تاقاڭە، كەت و پىت، تاك و تەووك. چەند چتەك لەمەل يەكەرنە بەلەن ناپەك بىوئەن: مەزۇلى تاقولۇق دەستە، يا رايەلى كەكە — كەرتو.

تاقى: (باک). دورىك، نەزمەون. (خۇ). زەمەن. بىراو دەرد. — كەردنە: دەرقانەن، بىراو دەردنى چتەك. نەزمەون، لىرە چاقى خوە پەكەرن. بى نەزمەو: تاقىكەمە. نەزمەوم: تاقىمەكەمە. (ئەردە). جوورە كلاۋىكى ژنانەيە. (باک). كەمرا بە قولاي نەخشاو و درواو.

تاقى پىرۇزى: تاقىكە لە دار و ئالا و تەمراوى جووان لە ناو شەقاماندا دروست دەكرى بە بۆنە سەركەتتى لەشكەر و جىژن و شادمانىيەنە.

تاقىخانە: كارخانەي تاقىكەردنە، يانەي تاقىكەردنە.

تاقى زەپ: كلاۋى زىر، كلاۋىكە لىرە و پارەي زىمى پىرە دەردوون.

تاقىكە (باک): كەمرا، كەرتەك.

تاقىكەمە: تاقەم.

تاقىكەردەي (ھەمرا): تاقىكەردنە.

تاقىكەردەمە: (خۇ). دوو پىك كەرن، زەمەن. نەزمەون، لىرە چاقى خوە پەكەرن. دەرقانەن، (ھەمرا). تاقىكەردەي. تاقىمەكەمە.

تاقىلى (ھەمرا): تەقەلە، كلاۋ.

تاقىلەكەمە: (ھەمرا): تاقىكەردنە.

تاك: چتەكە، كە دوو مەسى نەبى. تاق، واز، كەراو دەرد. تەنە، لىك، تەنە، تەنە، تاكە، تەك، تاكەت، (كەف، پۆزۈ). تىق. دوو تاكە كۆرەي: جوتە كۆرەيەكە. (باک). دىوار.

تاكەنە (ئەردە): تاكانە، تەنە باڭ.

تاكەندەمە: جىا كەردنە، تاكەمەكەرن.

تاكەندەمە: تاكانەندەمە.

تاكە: تارانى. تاك، تەك، تاق، يەگانە، تا، تاكو، ھەتاكو، تالى.

تاكەمە: خەتەن: جوتى كەردنە.

تاكەمەوون: جوتى بوونەمە، جىا ھەيوان، تاكەمە.

تاكەمەكە: جوورە پىلاۋ يا كۆرەيەكە لىنگولەك بوونە يا لىنگىك لىمىرە گەمە تەبى يان پاست و چەپ لە پى كەرن.

تاكەمەلۇكە: تاقەمەلۇكە.

تاكەي: تاكەنگى، تاكەنى. تاجەن، تاجەند.

تاكەمەمە: جوتى بوونەمە چتەك لە چەند چتان.

تاكەكە: دانە دانە.

تاكەكەمە: تاقاڭەكەمە.

تاكەكەك (باک): ھەرومەسور، وورەدەلە. تاكەكە، دەنەك دەنەك، كەمەكەمە.

تاكەرن: قەدەرن، پىچانەمە.

تاكەمەجوت: تاقمانەجوت.

تاكەمە لە جوت: تاقمان لە جوت.

تاكۆ (باک): تاكو، ھەتاكو، تاوەكو.

تاكو: تا، ھەتا، دا، داكو، تاكى، ھەتاكو، تاوەكو.

تاك و تەپ: تاك و تەووك.

تاك و تەراک: تاك تاك، تاق و تەنە.

تاك و تەنە: تاق و تەنە.

تاك و تەنەيى: تاك و تەنەيى.

تاك و تەنەيى: تاك و تەنەيى.

تاك و تەنەيى: تاك و تەنەيى.

تاك و تەووك: دانەدانە، يەكەيەكە پەراگەندە لە ھەمە چتەك: تەوتەكەم — سەوزمەو، واتە چل چلە.

تاكۆ: خىلەكى كۆرە لە نەزىك شارى وانىيە. ھەسەن بەگى تاكۆرى لە نەستەراندا ناودارە.

تاک و لؤ: تەکولۆ.

تاکوولۆ: درێژ و کوتا.

تاکووی: هەتا کووی.

تاککی: تا، هەتا، دا، داکو، تاکو، هەتاکو، تاوەکوو.

تاککیانەو: تاک بوونەو، تاکمبوون.

قال (باک.): قال، تەهل. پاوێژ، خەتی جوولان، تەگبیرکردەو، پەرژە ی کار. پەشت، پەنا. وەرە خووە بدەبەر تالا من: وەرە خۆت بدە پەنای من (خۆت بشارەو یا بیارێژە).

قال: (باک.) تەلخ، تال، تەهل. (فە، دەر.) تێل، تێهل. چتیکە تامی وەک تامی تالیشاری وایی یا کە کرە وازی شیرینیە وەکوو بادەمی تال و نیتر. (هەمو، کە، پۆژ.) داو، هەودا، لیزگ. تالە بەنیتیک: داو بەنیتیک. — دەزوویک: داو دەزوویک. تیکۆلە هەنار و جەوت یا مازووی کوتراوە مەشکە و کوندەو هەمیانە و هیزە ی پێ خۆش دەکری. شەو یا پۆژیک سارد و سەرما: نەمشەو شوێکی تالە، کە لە پۆژی وادا جەوت نەکری و نازاییشی تێدا نەچیتە دەرەو. پارچەبیک گۆشتی پەشە و لەناوەندی سێ و جگەردا. گیاندارێ پەشکەلە (حەسە تال). تورپە، قەلس. تالی شاری. پەش. پەنگی تال، پەشتالە.

قالد (باک.): مەتەرێژ، دیواری شەری.

قالار: هەمیوانی نەوێمە بەرزەکانی خانووان. (هەمرا، تەلار، باک.) کۆشک، بالەخانە، بانەلبان، تەلار.

قالان: تاراج، چەپاو. (باک.) پەلیسە. یەخترەمە. فەرهود. کەل و پەل یا نازال و وولایخکە بەرزو لە مەژۆ بستینری. — کردن: فەرهودکردن، بەرزو مال لە مەردوم نەستاندن.

قالنە (نەردە.): باخچە و پەژیکە لەبەر قەدی شاخاندە چەقێنرایت. میرگ.

قالن و بپۆ: ناخۆزان و بخۆزان و تالانکردنی نەم و نەو.

قالنی: تیلانی، مالیکە، کە بەتالان برایی. چەپاوی.

قالو: تیلۆ، جەخار، خەفەت، زووخواو. (هەمرا، زەرەو. ناوی تال، نەگەر نەخیتسی — ت بە زاریدا دەکەم. مەبەس لە تازار و پەنج و تیش و ژان و زیانە. — ی: تالۆ.

قالی: (دەر.) تالی، تیلایی.

قالە: (موک.) هەرزەلە، کەردە. دەپیلە. جوورە دەغلیکە وەکوو هەرزنی وایە. جوورە پەنگیکسی گویدرێژان و نیسترانە، کە دیزبەن. پەش، پەنگرپەش. تالک، تالو، تالە، کەردە، گیایەکە جوورە قووتیکسی لێ پەیدا دەبێ وەهەرزنی دەچی. (بار.) هەرز. (هەمرا، داو، هەودا. — بەنی، — دەزوویک. بەخت، شانس. زراوی نیوژگی گیان لەبەران. تەلە، داو. (مەژۆ) تالەکە. (هەر.) مەپێکە چەند جەغزیک پەش یا سووری لە پووی بێ و لەشی سێ بێ نا، یا لەشی سێ و دەم و چاوی بۆ بێ. قالەبانی: خێلێکی کورده لە نزیک کەرکووک نیشتهجین.

قالەبۆر (هەر.): مەپێکە چەند جەغزیک پەش یا سووری لە پووی بێ و لەشی بۆری.

قالەبۆرەلەک (هەر.): مەپێکە چەند جەغزیک پەش یا سووری لە پووی دابی و لەشی بۆری و پەلە ی سێ لەلەشی دابی.

قالە قال (نەردە.): بەدبەخت، چارەپەش.

قالەپەش (هەر.): مەپێکە چەند جەغزیک پەش یا سووری لە پووی بێ و بەلانی لەشی پەشی.

قالەپەشەلەک (هەر.): مەپێکە چەند جەغزیک پەش یا سووری لە پووی بێ و لەشی پەشیک بێ کە پەلە پەلە ی سێ تێدابی.

قالەسۆر (هەر.): مەپێکە چەند جەغزیک پەش یا سووری لە پووی بێ بەلانی لەشی سووری.

قالەسۆرەلەک (هەر.): مەپێکە چەند جەغزیک پەش یا سووری لە پووی بێ و لەشی سووریک بێ کە پەلە ی سێ تێدابی.

قالەشین (هەر.): مەپێکە چەند جەغزیک شین و سووری لە پووی بێ بەلانی لەشی سێ بێ.

قالەشین سۆ (هەر.): مەپێکە چەند جەغزیک شین و سووری لە پووی بێ بەلانی لەشی سووری.

قالەشین پەش (هەر.): مەپێکە چەند جەغزیک شین و سووری لە پووی بێ و لەشی پەشی.

قالەشین بۆر (هەر.): مەپێکە چەند جەغزیک شین و سووری لە پووی بێ و لەشی بۆر بێ.

قالەکە (باک.): تالیشک، تالە، تالک. کەردە (گیایەکە). مەژۆ، تالە. چتیکە دەنگی درێژکار و بۆرەلوک وەکوو گوومشک لە ناو گەفدا پەیدا دەبێ نەنەکی تال و پەش و بێ پێزەکا لە گەف گەفی سەووز دەبێ، تالە.

قالەوێکەری خۆشەوێکەری: مەبەس لە کەسیکی، کە دەمیکسی کەیفخۆش و دەمیکش دلتەنگت بکات.

قالبوون: تەلخ بوون. بریتییه لە تورپە بوون و گرژبوون.

قالخ: سنوور، تخبوب.

قالداگریان: پەش بوون، پەشەبوون. رق هەستان.

قالدان: جەوت و مازووی کوتراو بە مەشکە داگردن، خۆشکردن و دەباگردنی پیستی خاوە مازوو و جەوت و تیکۆلە هەنار.

قالش: شارۆچکە و هەریکی کوردستانە لە نازەریایجانی ئێرانیدا.

قالشاری: تالیشاری.

قالشک: تالک، تالیشک، تالکە، تالیش گیایەکی گەلاپان وەکوو گەلای سێس عەنەبەر خۆراکی کەوانە.

قالک: جوورە هەرمییەکە لە مانگی قەوسیدا پێدەگات، کە دوواترین مانگی پاییزییه.

قالکە: (باک.) تەحک. تالک، کالەک و گپکە نەگەبشتو.

قالگ (نەردە.): تالیشک، تالشک، تالیش، تالکە.

قالگە (نەردە.): تالک، تالشک، تالیشک.

قالو: (دەر.) تالە، تالک، تیللی. (هەر.) تالیشک. گیایەکە گەلای کەمیک پان و گولێ سوورە بەرینیک بلند دەبێ و گەلایەکانی زۆر زۆر تال و تووکن پەنگیکسی تووی تووی هەیه.

قالووتوش: تالۆ، پەنج، نەمک. مەینەت.

قالووقە (پۆژ.): پارچە و کری سێ، کە لە لۆکە دروستکراوی.

قال و توون: تالوتوند. تورپە، رق نەستوور.

تالووکە: پەلە، ھەشتار، جەخت، ھەلە، گۆژمە، وەتار، ھەرمە، تاو، گۆژم، تەوژۆم، پەلەپەل، لەز، دەست و برد. — کردن: دەست و برد و پەلەپەل کردن. بە — بەگۆر، بەپەلە، لەز، بەتاو، خێرا، لەزگین، پێتیار. بە — بون: ھەجرین.

تالوول (باک.): گۆجانی چکۆلە.

تالوولە (باک.): گەمەپێکە بە گۆجانی چکۆلە دەکری.

تالە (باک.): دار، تەلە.

تالەموریشم: رشتە، ھەردای ئاوریشم.

تالی: تالایی، تالی، تەلخی. سەختی، گێڕەوکیشتە.

تالی (باک.): گیایەکە.

تالینۆز: تارێ تووسک، تالی تووسک. تالینۆز. گیایەکی کیتیویە.

تالینۆسک: تالینۆز.

تالیش (باک.): داری قەلەمشراو بۆ ووشک بوونەوه.

تالیش: تالیشک.

تالیشاری: ھەزوا. ھەرمانیکی زەردباوی زۆر تالە.

تالیشک: تالۆ، تالک، تالە، (دەر). تیلێ، تالگە، تالشک. گیایەکی تالی گەلا پانی درێژکۆلەیی بەھارییە. گۆلی زەردو دەرەواییە بۆ دەنگ خوشی دەدرێ بە کەوان. گیایەکی کیتیویە گۆیا، کە بیدەن بە کەرگزی پێ زل دەبێ بەلەن، کە مرۆ بیخوات پێی دەمرێ چونکە زەھرە.

تالینۆز: تالینۆز، تارێ تووسک، تالینۆسک، تالینۆز. گیایەکە وە تالیشک دەچێ. گیایەکی بەندێ گۆل گەورە و زەردە، کە ووشک بوو گۆلەکی تۆوی وەکوو ھێ پێواسی سێ قۆلینچک دێتێ.

قام: چەژە، چێژ، چێژە، چەشکە، نەنگۆز، مەزە، مەزە، میلک. باری خوشی یا ناخۆشییە لەکاتی خواردن یا خواردنەوهی چناندا پەیدا دەبێ لە زاردا. بە — خوش، تامدار، مەزەدار، پازراش، پانەرم. بە — ی: تامداری، پانەرمی، مەزەداری. بێ — ناخۆش، بێ مەزە، بێ پانەرم. چەوری. پۆنی چێشتی، (پۆژ). تاماش. ئەر چێشتەییە تەمییە کرۆه. بەتام: خوش، چەوری. بێ تام: ناخۆش، بێ چەوری.

قامازۆ (نەردە): تامەزۆ.

قاماش: پۆنی چێشت لێتان.

قامان (شا، نەردە): پەرمۆین، تانۆک. تەیان، چێکە وەکوو دیوار لە دێک یا لە قامیش یا لە چیری دروست دەکری بۆ قەدەغە کردنی خەلکی لە چوونە ناویاغ و باغچەکەر.

قامەقام: جودا، جوداجودا، جیا جیا.

قامەقامە (بابا): چاویز، تۆتکان. — دان: چاویزدان. — بەشت نادەم: تۆت بێتکی بەشت نادەم. (جاف). تامی تامی.

قامەتیتک (باک.): خوارەدەمەنی خوش.

قامەزۆ: مەگێژدار، پری، تامازۆ، کەسێکە زۆر مەگێژی لە خواردنی چێتکی یا چەند چنان بیت و دەستی نەکووێ یان لەمێژێ نەبخووردبێ.

قامەزۆنی: مەگێژی. — م شکا: پەرم شکا.

قامخۆش: بەتام، چەلەنگ تام. — ی: بە تامی.

قامەدار: خوش، بەتام، مەزەدار، چەژەدار، چەژدار. — ی: خوشی، مەزەداری.

قامەدان: ئالەووزکردن بە زێر.

قامزێ (باک.): زێرکێش، زەرکێش.

قامزێف (باک.): پووکیشتی زوی.

قامزاندن: مندالی شیرەخۆرە فێرە خواردن کردن.

قامزین: مندالی شیرەخۆرە، کە دەست بە خواردنی بکات.

قامسار: (باد). بە ھەوا، بە فیز، فیزدار. (باک). بێ تام، بێ مەزە، ناخۆش. خواردن و خواردنەوهی چێتی ناخۆش. — ی: بە ھەوایی، فیزداری.

قامۆ (باک.): ناوی کۆپانە.

قامووی: تام و بۆن.

قام و بۆن: تام و بۆن، تام و بۆ. بۆن و بەرامە.

قام و بۆن: تام و بۆن.

قامو خووا (نەردە): پۆن و خوری. ناوی زار. (نەردە). ئەک، مەزە و تامی قسە.

قامۆ (پۆژ): تاوێر، تاموێر. ئەر تەختە بەردە سوورانەییە، کە کانگیان ھەیە. (باک). چلک و قەزێ قزێ ئالۆز و نەشتواری گیانلەبەرە.

قاموایی (پۆژ، کە): تارمایی، تاوێ، پەشانگ.

قامووسک: دامووسک، مووی درێژی باڵ و کلکی بارگیرانە دەکرت بە دار بۆ پاری بەلەدان.

قامووی: تاموێر.

قامیقانی (جا، بابا): تامەتامە.

قامیقانی: خواردنی چێتکی خوش لەبەرچاوی کەسێکی بۆ ئەوەی، کە ئەر حەزی لێبکات و تۆش بەشی نەدە. تامەتامەدان، چاویزدان، تۆتکاندن.

قامیزک (پۆژ): تێمیسک.

قامیسک (شار): تێمیسک. زەپکەپێکە لە دەم و لێوی مەردەمان پەیدا دەبێ بە ھۆی تا و لەرزەوه. تەخالە.

قامیلا (شا): دووپاتە. — کردنەوه: دووپاتە کردنەوه.

قان: پانای کەسی دووھە لە باری گەلدا و بە دوای ووشانەرە دەنووسێ: خۆتان، بابتان، پێتوستان. (ھەورا، سۆز، موک). تار، تارویق، تان و پۆ. پایدلی چێتی تەنراو. بە — ا چوون: بە تان و پۆدا چوونەخوارەوه سا بە ھەلەنان یا بە شکاندنەوهی. (زێ، باک). تەیان. تانۆک، پەرمۆین، دیواری بە چیری. چەند دارێکە وەکوو پەنجەرە لە نیوێرستی ژوورێدا دادەنری بۆ ئەوەی، کە بیکاتە دووبەش. پایدلی چێتی تەنراو دێ (پۆ). یە. کەمیک، نەخت، ھەند.

قافە: سەرەنش، بەسەرپۆشتن. — ی سەر چاقە: ھەوور، ھەووری سەرچاو. پەلەپێکی سپییە دەکەوتە سەر بێبیلە چاوو تاریکی دەکات. تانۆک، چێخ، لەکە، پەلە، تانۆت، پەلار، تەوس، (ھەورا). تانی. تەشەر. نیشانەیی گەشتی میوہیە: بێستانەکم کم تانە پێکەوتووە.

قافۆز (بێ): تالینۆز، تالی تۆز، تالی تووسک. گیایەکە ھێندە دارە ھەناریکی بەرز دەبێ گۆلی گەورە و زەرد و سپیشی ھەیە، کە ووشک بوو تۆدەکە و وەکوو ھێ پێواسییە سێ سووچە و کۆلکەکەشی کسارگی خواردنی دێتێ.

وړينگ. — ی گمرما: تینی گمرما. خول، گيج، سور. هلسورپاندنی
تاولمه. کمیتک، چک، پیچ، بیست. — ټکی: بیستیک، دهمیکي.
— دانیشه: کمیتک دانیشه. — ه بارانیک: نهخته بارانیک، په هیله
بارانیک، پړژنه بارانیک، کمه بارانیک. پهله، لفر، تالوکه، گورم. به
— چون: بهپله چون. به — وهتاو، بهپله. تنگاو، سهخت. به —
بون: تنگاو و سهخت بون. — دان: تنگاو کردن. (پژژ). فریو،
تفره، خسته. — کردن: فریدان، تفره دان. گمرم، داغ، گمرمایي،
گمرمی. — دانی ناسن و نییدی: سوور کردنوه ناتوی. شوق. نمین.
ناگری عیشت بهتاوه مسلی شمعی نیو فندر. هزمست. له تاران: له
هزمستان. داو، تال، همدای دزرو و نیتر. لنگ، غار، تهرات.
غاردانی وولاخ و خوشیشتنی مەردوم. به — هات: بهغار هات. ترس،
سام. له — ی وی نازام بجمه کووی. نوبته، تا، یاو. دم، کات، گا،
تاو تاو. توند، بهتاو، بهگور. با. — دان: پیچدان، بادان.
تاوا (لو): تاره.

قوان: (باک). سوچ، گوناح، وهالبهره. پیازه، سموس، گونا. بزاره،
پاداشت، توله. هزمست، هجمست، تاوهاپس، بهرست. له — له
هزمستان. تووانوه. (هورا). پاداش.
قوانوه: تووانوه.

قوانیدار: تاوانکار. — ی: تاوانکاری.

قواندهار: خوړیسوچ، وهالبهره، بهرکمر، فینو، تاوانبار، سوچدار.

قوانداري: سوچداري، تاوانباري.

قواندان (نمرده): بزرادنی چتیک. پاداش دانوه.

قواندهاره: پاداشت دانوه.

قواندهر: کمیتکه له توله خراپه کاریکیدا چتیکي بیرتری، بیرتر.

قواندن: توواندن.

قواندهوه: توواندهوه.

قوانکار: تاوانبار. — ی: تاوانباري.

قوانن: توواندهوه.

تاوا هیلک (بار، گمر): هیلکه و پون.

تاوای (هورا): تووانین.

تاوه: ناخلیقینک، پمپتر. (باک). پمپتسک، پوون پتر. (باک).
کهرسون. ناوگان، تابه. دهریکه له مەنجهلی گچکه په لته شفته و
هیلکه و پون تیدا دروست ده کړی و گوشت و چتی تری تیدا
سوورده کړیتوه. بهرديکی پانه ناشوان کوللیرهی ناشی پی دهریستی.
تاوه (نمرده): تابه، تاخوړ. لنگاولنگ (بوکوش و گوروی).

تاووه: دهمدم.

تاوتوانی (هورا): گمه پیکه.

تاوتوه: دهمدمه، جارجاره، چله چله.

تاویردن: خوړانگازی، خوړیدن، هه تاویردن.

تاویردوو: خوړانگاز، هه تاویردوو.

تاووت (نمرده): تابوت، دارترم، لاشکیش.

تاوتو: تاوتوی. سهره تای نوبه تیبه.

تاج: زه پکنج.

تاجه خوروس: جوړه گولیکه، گولمه مەخمه ری.

تاجدار: خاوند تاج. — ی: خاوند تاجی.

تاجه رویش: تاجی دهریستی.

تاج زوا: تاجیکي تایه تیبه له گول و ریحانه دروست ده کړی و لسه ری
زاوای ده کړی.

تاج که لسه: پوهی که لسه باب.

تاج که لسه: سهر کوله، سهر کوله که.

تاج که: مری ناچارانی کچی گچکه یه، که بهر نیتوه و بهسر موه
بهسر نیتوه تا نه چیته نیو چاوانی.

تاجی: (باک). تاجی، تازی، بونجی. جوړه سگیکي باریک و لاق دریز
و تیز پوه پراوی پیده کمن.

تاجی پیغه مبرانه: جوړه کوللیدکی لوقنی بی زیانه.

تاجی که یانی: تاجی گوه بهر بندی پادشایان له زاروای گیانا سیدا.
چمشنی گرد و کوی گولانه بهسر لقی دارانوه.

تاجی هوان: کمیتکه، که هر پاره ی تازیان بکات.

تاجه رکه فتن (نمرده): کون بون، پشال. هلدان، کون و شپوونی جل
و بهرگ.

تاجزی: ناوی هستیاریکی کورده خه لکی گوندی تانزیه ناوی نیبراهیمه
بهزمانی عهری که لیک هلبهستی بهرزی دانوه.

تاجن (پژژ): تووانین.

تاجن: خله ی بن ناوی و نیتر.

تاجن بوون: نیشتی خله و تله ی ناو شلمه منی.

تاجک: پواندن، پواندن. قه لاتی گورک. (باک). تهگیر، په نیرو هیتان.
پیکه یشت، خونسین، شیتانی بون. همره. د — خوه دا: له همره تی
خویدا. شیتی، دین، (فه). لیه یی.

تان و پو: تان و پایتخ، تارویو. په چله ک، په گ و پیش. — یان ده ناسم.
پیشی بارامی — ی تیکم توه: واتا دودادی سپی بوه.

تان و پوی فویشم: کمیتکه، که له لایمن باوکیشی و دایکیشییموه
په من و جسن بی.

تانووت: تانه، تموس، تمش، تووانج، پلار. (هورا). تانوک.

تانو (باک): ناوی نیرینه.

تانوک: بهر شور که مستورانه ده لیس، که په ریزی پی ده تفری،
شوایه. (شار). تانمان. پهرین. (هورا). تمان. (باک). زی. تان.
(هورا). — ی هوجاری، — ی نامووری. باسکهوچار.

تانووک (هورا): نموس، تانوت.

تانی: (هورا). تانه، تمش، تانوت. همری سهرچاو. (نمرده).
کمی، نه ختی.

تانی: (باک). شوین. (کرما). گوردن.

تانی: تووانین.

تاو: خوړ، پژ، ناغتاو، هه تاو. (باک). تاو. تیشکی خوړ، تیشکی
هه تاو. (هورا). وهر، تاب، تین، ووه، تووانایی، گوپ، تاووش،

تاره

تہذیب: ناگر گمشدہ، ناگر گمشدہ، ناگر گمشدہ۔ ناگر گمشدہ۔

بکات؛ ثمنن ده‌لیم بخوژنه کهچی کابرای تایمن نیخهم ده‌گرت. ناوبراو، باسکراو، ناسراو. هه‌رامه، پاتیک، هین.

تایه‌نی: به‌خوژکردنی مندا‌لیکی شیره‌خوژی که‌سیکی له‌لایمن ناخه‌تیک می‌مکداردا به‌کری.

تایه‌نی (پۆژ): گیشه‌کەر، تایه‌دانەر.

تایه‌نی: دانسته، بژاره، ده‌ستبژیر، خۆمالی، خۆکرد، تابیتی، خۆسه‌ر، تایه‌تی، تایه‌کاری، (هه‌و). رادایی، ده‌ستنده، خاسما، نه‌خازه‌لا. به — : خوه‌سه‌ر، نه‌خازم، نه‌مازه.

تایه‌نی: داریکی دیمیه به‌لای وه‌که هه‌لوژه وایه به‌ریکی شیرینی پایزه‌ی زه‌ردی خری هه‌یه وه‌که نۆک ده‌خوژی، تاووک له‌سه‌ر گۆستانی ده‌چه‌قێتن. تاییژ (باد): تشکبه‌یه، پارچه به‌یه‌ییکی تمسکه.

تایه‌نی: جووره‌ تریه‌کی سپیه گلوی زۆر درێژه، ده‌نکی هه‌یه.

تایه‌نی: گۆزین، باسکراو، ناوبراو. (باک). پێژنا.

تایه‌نی (شا): په‌شکه‌ی کایه‌کی دوو تایه جووایه‌ز جووایه‌ز به‌یه‌که‌وه دروو اوون. تایه‌کی گچکه، که به‌دووان ده‌بیته باریک.

تایه‌نی (باک): دلمردو، خۆپاریژ.

قه: (باک، هه‌ورا، کۆن) تو، نه‌ته، توو. (زه‌ن، دا، پۆژ). کچ، کیژ، دۆت. (په‌و، زرا)، له، ده. ته‌که‌وری کمت، ته‌خه‌ندی کمت، ته‌بانی کمت: له‌بانی کمت. ته‌ده‌ستی دایه: له‌ده‌ستی دایه.

قه‌ب (باک): په‌شبا.

قه‌با: ناشت، نارام، بێ ده‌نگ، جیوت، پتیک، کۆک. پتیکه‌وه، ده‌گه‌ل، له‌گه‌ل، په، به — وه، به‌هه‌فه. بسکان بزل‌فانرا: بسک به‌زول‌فانسه. (باک). دینه‌ی گچکه‌و کیسوی. چت، چتمه‌ک، واق وور‌ماو، سه‌رگمردان. (هه‌ورا). ده‌وله‌مندی نازا، به‌جهرگ، دلێر.

قه‌بالۆ (باک): تونی جال‌جالبوکه.

قه‌بلخ (باک): مانگی خه‌رمانانه، ناب.

قه‌بلخه (باد): سینی فنجانی قاره‌یه.

قه‌به‌ره: (هه‌و). به‌ر، به‌ش. ده‌غلیکی به‌پێوه‌یه و گرته‌کانی پتیکه‌یشتن و ناماده‌ی دروینه‌ی بن. (دزه). ته‌واره. (بابا). گیشه، گه‌لاریژ، شارا، گه‌نم و جۆی درواوه. که‌له‌پتیک یا نیشانه‌یه‌که له‌ناوه‌ندی دوو شوێناندا به‌کری بۆ جودا‌کردنه‌وه‌یان له‌یه‌کتی. (بابا). زه‌وییه‌که به‌پال‌که‌ژ و کیواندا له‌چمشی پلکان دروستکرا‌ی تا زه‌وییه‌که پاست به‌کری‌تسه‌وه بۆ چه‌قاندنی دار و دره‌خت و چاندنی کشتوکال‌لیژی نه‌میتی.

قه‌بلخ: به‌وانه: تبخاخ.

قه‌بله (باک): بانگردین.

قه‌بلخه (باک): نامرازیکی مؤزیه‌یه.

قه‌بایی: کۆکی، ناشتی، پتیک، پتیکیتی، نارامی، بیده‌نگی، یه‌کیتی، جیوتی، پتیکه‌وه. به — : به‌جیوتی و هه‌و‌الایه‌تی پتیکه‌وه.

قه‌به‌قۆ (زا): خانوو و تهنی جال‌جالبوکه.

قه‌به‌ر: ته‌ره‌زینی ده‌ره‌شان.

قه‌به‌ره (موک): تریه‌کی سپیه گلوی وه‌کو کشمیشی وایه و ده‌نکی وورده.

قه‌به‌رین: ته‌ره‌زین.

قه‌به‌ش: مه‌پتیکه سه‌ر و ملی نوخته نوخته‌ی په‌ش یا سووری پتیه‌بی و له‌شیشی سه‌ی بی.

قه‌به‌ش به‌له‌ک: مه‌پتیکه گه‌ردنی نوخته‌ی سوور یا په‌شی تیدایی به‌لآن په‌له‌ی په‌ش یا سووری له‌له‌شدایی.

قه‌به‌ق (موک): ده‌ردتیکه وه‌کوو شله‌که تووشی سم و ناو سمی په‌شه‌و‌لاغان ده‌بی، ژیر سمی به‌ریندار ده‌کات و ناتوانیت به‌روات. له‌ به‌رمه‌که چه‌ند جاریکی په‌شه‌و‌لاغی وایان له‌نیو‌قه‌یه په‌ش یا قه‌ریکی پیس و بۆگه‌ندا راده‌گرت چاک ده‌بوونه‌وه. هه‌ر مندا‌لیکی شیریی وی بخووا به‌لۆق له‌زمان و ژیر لیسوی دی. (ده‌ر، هه‌ورا). ته‌به‌قه. (هه‌ورا، موک). سینی دارینه. خا‌رووفک، له‌نگه‌ری، ته‌به‌ک. ته‌به‌قه‌ی قاقه‌زی و نیتر. (باک). ده‌وری. (بابا، ده‌ر). ته‌به‌ک. ده‌فریکی دارینه به‌خه‌رت دروستده‌کری هه‌ی گه‌وره بۆ هه‌ویر تیدا شیتلایه‌یه هه‌ی گچکه‌تر به‌قه‌د ده‌سته سینیه‌کی بۆ تیدا هه‌له‌ته‌کاندن دانه‌و‌لۆ ته‌ته‌له‌کردنی به‌کارده‌بریت.

قه‌به‌قه: (ده‌ر، هه‌ورا، په‌و). ته‌به‌ق، ده‌ردتیکه تووشی سم و ناو سمی په‌شه‌و‌لاغان دیت. له‌نگه‌ر. (موک): ته‌به‌قه‌ی قاقه‌ز و نیتر.

قه‌به‌قه‌پانه: چتیکه له‌کسیک ده‌ستین، که له‌ناو مه‌ردماندا تری لی به‌ریو‌بی.

قه‌به‌ک: ته‌شتیکی دارینه هه‌ویری تیدا ده‌شیلن. (باک). خا‌رووفک، مزاخه. ترار، شکویک، شکۆک. (هه‌و). نینجانه. (خۆ، شۆ، بار، دزه). نه‌شکه‌و. (زرا). پشخووان. نه‌شکه‌فک، شکه‌فک. (هه‌ورا). دۆله، له‌نگه‌ری. (بابا، ده‌ر). ته‌به‌ق. (خۆ). کاسه. (باک). ترار. (باک). ژووری دانه‌و‌لۆیه. سینی دارین.

قه‌به‌ل (زاخ): مه‌په‌م، که‌للا.

قه‌به‌لیه: قه‌لماسک ناسایه‌کی گه‌وره‌یه، که بۆ چوونه سه‌ر داری خووما به‌کار دیت.

قه‌به‌نه: (فه). دلیران. (که، ده‌ر). دلیران. ته‌به‌نی، ده‌ری گه‌وره‌ی که‌ل‌اش چینی.

قه‌به‌نی: ته‌به‌نه.

قه‌به‌نلن: ده‌خۆشی دانوه، هه‌جماندن، دلدانه‌وه، نارامیدان.

قه‌به‌ن: هه‌جمین، نارامگرتن.

قه‌به‌خاله (زه‌ن): په‌له‌ییکه نه‌نگداره به‌سه‌ر پوخساره‌وه. تیه‌میسک، زیه‌که‌یه‌که دوای تاو‌له‌رمز به‌سه‌ر لیوانه‌وه په‌یدا ده‌بی.

قه‌به‌ر (لو): ته‌وور.

قه‌به‌سی: سینی چا و قاره و شیر و چتی تری له‌سه‌ر داده‌نیتن ده‌یه‌نه پتیش میرانان.

قه‌به‌ج (موک): کسیکه له‌به‌ر نه‌خۆشی یا خو‌اردنیکه زۆر چه‌ور یا زۆر خو‌اردن چیک‌دانه‌ی شتوبی. — ی: ده‌و. تیک‌جیون و شتوانی چیک‌ل‌چاندنه له‌به‌ر نه‌خۆشی یا چیشتیکی زۆر چه‌ور یا زۆر خو‌اردنی.

قه‌به‌کلن (باک): پۆچوواندن. به‌به‌کینه: پۆی چوینه.

قه‌به‌کین (باک): پۆچوون. به‌به‌که: پۆچۆ، پۆجۆ.

قه‌به‌له (هه‌و): ناله‌کی، ژیریا‌له.

قه‌به‌لی (باک): خو‌وه‌لی دانک، ژیر جغاره.

قه‌به‌وور (زا): شمن.

تهپ: تمبیل، سست، خاوخلیچک، خاولیچ، تهپان، بلح، تهپاوتپ. دهنگی کورتن و لیډانیتیه. (باک.) تهپ. گران، کپ، کیپ. گوی — گوی گران، گوی کپ. (باد.) خو، فی، پهرکم. (ابا، سز، باد.) بی هوش، کاس. به — اکورتن: بی هوش بوون. (باک.) فیل، تفره، فریو، فی و فیل. — لی کرن: تهپ لیډان: فریودان. دستار. (باد.) شهپه لاهه، چهپوکه، زله. — مست: به شهپه لاهه و مست، به چهپوکه و مست. (زا، فی، باد.) نهرد. تهپوکه، گرد. کومه لیک له چت. کوما، پاخوا، کومه له، خerman، سل، ساق. — یک گوی: سلیک یا ساقیک گوی. — یک تهپاله ی پشهولاخ، که پان بوییتمه. پیسای پشهولاخان.

تهپارک (زا): قوروشیا که یه که تیکم کرابی و دمی کوروی هنگی پی سرواخ درابی.

تهپاله: دهره دهستی، دهره کیویله، شیاکی ووشکی پشهولاخانه، تهپله، ساهک. (دهر، همر، کز.) سرگین. سغیر. (باک.) کوزه، تهپروشک. (همورا) سورژ. (دهر، باد.) لاس، سرگین. (زن.) سمن. (باد، که.) تهپک. تهپوکه ی گچکه.

تهپالډان (نهرده): تهپالډان.

تهپان: تهپن، نزم بوون، پوچوون، داهاتن، پروخان، داتهپن. تهپن. تهخته یکی نمستوره له دهره بی یا گوژ ده خرتیه ژیر بمر دانه که ی بنوره، نیته پاسته که ی نهختیک قووله ناستیک خری و هکوی گولله توی لمر داه نرت گولله کش قووله بستمه که ی لمر داه نرت، خو انکه ی ناش، نو شرتیه (موره سمنگی) لمر داه نرت و لووتی بوسکی ده خرتیه سمری. (پوژ.) تهخته ی کیسه، که وه ژیر پستمی دهرگا دهرت له ژیره و سمره، گرته نه ی دهرگا. (موک.) زل، قورس، سست. تمبیل. (پوژ.) تهپاوتپ، تهپ. (زا.) گه لاکوتک.

تهپانج (نهرده): تهپانډن، تی ناخنن، تی پستاون.

تهپانج (نهرده): تهپانج.

تهپانډن: قویانډنی بان و همورو چتیک، که ژیری بوشی. تهپالیتیان، لیډان. ناخنمه و پرکردنه ی چت. له کاتی خوار دنیډا زوری تی مه تهپینه.

تهپانډن: تهپانډن. (نهرده.) تهپانډن.

تهپاوتپ (پوژ): تهپ، تهپان. کسمیکه زگی باوسی و بهغی یا با بکات بهغی خوار و نیترهوه.

تهپاوتل: تل دان به پال کورتنهوه.

تهپه: داریکی گردی لوسه به بن میچمه رایله تمونی ده خرتیه سمر. تهپه ی ناره قچن، تهپلاک. پارچه ییکی خری نیو کله له ی ناره قچنیه، دهنگی چتیک نهرمه له کورتندا. (جا، همورا.) گرد، تهپوکه. قلات.

تهپیه: دهنگی کورتی چتیک و دهنگی پی وولاخ و زلام، تریه.

تهپتهپ: پمپر، پمپر، پمپر، تلپه، پمپر، (پوژ.) تهپتپ، تهپه ی یک له دوای یکتی. (باک.) تداره کات، تریه ترپ.

تهپتهپان (نهرده): تهپتهپکردن.

تهپتره: مندالیک تازه پیته لگرتوه که زوو زوو بکوی.

تهپدان: تهپان، کورکدنهوه، خerman کردن.

تهپدور: جوهره داریکی نهرمه سمری شوشی لی دروسته کری.

تهپدووکه: چهپه دوکمل.

تهپدوشک (باک): تهپاله.

تهپسمر: (شیخان): بیچاره، پمپوک.

تهپکلاو (نهرده): تهپله کی سمر کوله که و هستونی دهره. تهپه ی ناره قچن و کلاو.

تهپهگوي: (نهرده.) تهپک.

تهپوکه: تهپوکه ی کتان، سمر سمره ی کتان. تهپاله ی که، که بزو سوتانندی پانکرا بیتمه. تهپاله ی ناو زوی.

تهپوکه (دهر): تهپوکه.

تهپوته لان: زهری و همدی پر شهپول. زهری پر کند و کوسپه و هموراز نشیر.

تهپتهپ (باک): لیډان. — دل: لیډانی دل، لیډان.

تهپتهپه (دزه): نمستورکی ساجی. (همورا.) نانی دهستی.

تهپچ: شویته که پروخابی و تهخت بوی. — بوون: پروخان، تهخت بوون. — کردن: پروخانن.

تهپدان (نهرده): خپرکدنهوه و کومه لکردنی چت. تهپدان سمر. خپرونمه و کومه لبون: پانه که گورگیان بعدی کرد تهپاندا یه سمریک. گهین، بسمر دا زال بوون.

تهپدان سمر: هلمت بردن سمر چتیک و داگیرکردنی.

تهپدهش (باک): ناوان، ناپاک، نهپن، بدغهک، دلپرش. فیلباز. (باک.) ی: ناپاک، ناوانی، بدغهکی، نهپن، دلپرش.

تهپس: بی دنگ، پوشرار، نارام. لیډان. — بوون: بی دنگ و نارام بوون. — کردن: بی دنگ و نارام کردن. لیډان.

تهپسندن (باک): پانکردنهوه، راختن، تنک کردن. لیډان، کوتان. بتهپسینه.

تهپسی: ژیر جفاره. تمشی، دهرتکه و هکوی دهری پان و گچکه یه و هکوی لنگه ی له دار دروسته کرت.

تهپسیله (خز): جوهره چتستیکه.

تهپسین (باک): پانکردنهوه، راختن، تنک کردن. لیډان.

تهپشو (همو): تمشو، تمشو، تمشو. (پروا.) تمشوو. (دهر.) تیشی.

تهپشی (پوژ): کوزجیلای دهره بزو چتست تیدا خواردن.

تهپق: داکوتن، قوپان، تهپک. — بوون: داکوتن، پوچوون، قوپان. — کردن: پوچواندن، قوپانن، بوقاپ و مه نجل و سمریان و نیتر.

تهپقین: قوپان، پوچوون (بوقاپ و مه نجل و سمریان و نیتر).

تهپک (که، باد): تهپاله، سرگین. تهپوکه، گرد. (باک.) تهپکه. لمران، بهلرزهوه. چتیکه له خوری و توکی و وشتی دروست دهکن و گهمی پیته کن.

تهپکه: پت. (که، باد.) تهپک، سوت، سووت. تهپکه ی پوی بالانن. گهمه یا بمرتیکه لمر چالیک به چیلکه ی که به ناستم

ته‌پښ: پوچوونى بان و همموو شووښتيک، که ژتري هوټوټل بى لىبر
قورسى. قوتيان، قوتيان. نرم بون، پوچون، داهاتن. داته‌پښ، پوخوان،
ته‌پان، همرافتن. — ى کاله‌ک و شووتى لىبر کوڼى. — ى مهردوم لىبر
پيرى. ليدانى ده‌مار. (باک.) ده‌نگى ليدانى ده‌سته، ته‌رين. دل ته‌پى،
دل ته‌لرزي.

ته‌پيو: داته‌پيو، پوچوو.

ته‌ت (باک.): چه‌چه، ده‌ستى چکوټه‌يه، چه‌چه له زارواى منداټا.

ته‌تاله (که، پوژ.): کوټره‌ى سمرى کوټه‌کانه.

ته‌ته: (نمرده.) ته‌خته‌پيکى ناسکه. (موک.) منه. مت و مسوروو،
چتى جوان و قشتيله، زارواى منداټا. هوکله‌يه که له هور يا له قو
دورسته‌کړى منداټا يارى پيښه‌کمن. (نمرده.) مالنچ، ماله، لىسه.
ته‌خته‌په‌کى ته‌نکه‌ کوټه و ديزه‌ى پى لوسده‌کړى له‌کاتى دروست‌کړنيدا.
کسيکه به‌ده‌ست و برد نامه‌ى مهردم بيات بڼ خواهنى.

ته‌ته‌په‌خى (نمرده.): ته‌ته، وټه‌ى جانموره‌تيکيه منداټا له هورى
دروست ده‌کمن.

ته‌ته‌ر (هورا، ژا، پوژ، جا.): توند و توټ، چوست و چالاک. شاتر،
نمون، په‌يک. پټگر، جه‌رده، پياوخواو، نامرد.

ته‌ته‌پيچ: پيچانى ده‌ستى شکاو به قاميش و مشما.

ته‌ته‌رى: توند و توټى، چوست و چالاکى. شاترى، نموده‌ى. جه‌رده‌ى.

ته‌ته‌شور (نمرده.): تاته‌شور، مرده‌شور.

ته‌ته‌ک (پوژ.): په‌گى سموزايانه.

ته‌ته‌له: (هورا.) سټيبنده. (نمرده.) پوومست. — کردنى ده‌غل و
تووتن. (هورا.) ته‌ته، ته‌ته. پاکردنموى دانمويته‌يه به هله‌ته‌کاندى
له ده‌فر و له‌نگمري و بيژنگ و چتى تردا بڼ جوړى کردنموى خوټ و به‌رد.
سمت کټوټ. — کردنى ميشک: زاخاودان و ليکدانموى. پارچه
ته‌خته‌پيکى لوسه‌ نلف و بيى تيډا نووسرايتموه بڼ منداټا.

ته‌ته‌له‌کړن: پاک کردنموى دانمويته‌ خوټ و ورده به‌رده به هله‌ته‌کانى
له‌مار له‌نگمري و همرجوته‌ ده‌فرى کردنموى تردا. بڼ جوړى کردنموى خوټ و
ورده به‌رد. هله‌ته‌کردن له گوشتوگودا. سهرکردنى گولله و پلار له نيشانه
شکاندنيدا.

ته‌ته‌له‌ميران (موک.): زىکريله. (په‌وا.) مه‌لکه‌سمن. (زن.)
توتکه‌شوانه. ته‌تلميران. کرميکى په‌ش و تووکنه لىسر گيايان تمنوى
ده‌کات، دوو پټر قاچى هديه په‌نگى به زه‌ليه به کوټم له بن گياپاندا جم
و جوټليانه.

ته‌ته‌ره: ته‌ته‌له. — کردن: ته‌ته‌له‌کردن.

ته‌ته‌ره‌خان (باک.): نه‌خوشيه‌که.

ته‌ته‌ک (زا.): ده‌ستموانه، ده‌ستکش.

ته‌ته‌کېزانه (ده‌ر.): ده‌نکى به‌رى دارى کراتيه، ده‌نکى به‌رى دارى
که‌زوټکيه.

ته‌ته‌له (هورا.): ته‌ته‌له‌ى ده‌غل و تووتيه، (نمرده.) گوپ، پوومست،
کولمه.

ته‌ته‌له‌ميران: ته‌ته‌لميران. (نمرده.) گمه‌يه‌که،

پاريکمر، شوخکار، گمه‌کار.

تند

ته‌لقن: قوړ.

ته‌جه‌نم: سايرين.

ته‌جه: ته‌زه، تکه، سايرين.

ته‌ج: په‌ج.

ته‌جج: په‌جج.

ته‌جت: شاخ و چپاي به‌ردن. (باک.) تات، به‌ردىکى گموره و پانه که
هينديکى له خاکدابه‌ى.

ته‌جا: تما، ترحا، په‌جا، په‌جحا، په‌ج. ناها، هاها.

ته‌ججا: په‌ججا.

ته‌جججا: نامرازى سهرسوړمان و واق ووپمانيه.

ته‌جهر: شيره.

ته‌جهره (زا.): قرجه‌ى نيوده‌پويه.

ته‌جسين (باد.): پى هله‌خليسکان.

ته‌جفيل (زا.): شووشتنى چتى گلاو حوتجاران.

ته‌جل (باد.): تال.

ته‌جله‌سيف (زا.): جوړه کاله‌که مارانه‌يه که ده‌خوړى.

ته‌جلک (باک.): تالکه. کاله‌ک و گرکه‌ى نه‌گيشتوه. (زا.) پياړى
په‌شاله.

ته‌جلى (زا.): گياپه‌کى تاله (په‌نگه‌که کره‌پى)، تالى، واژى شيرنى.

ته‌جليشک: (باد.) تاليشک (گياپه‌که). (زا.) ناوى تالى سووتر.

ته‌ج (باد.): ده‌نگيکه گاجووت و گاميشى پى ده‌گيرپتموه.

ته‌جار: تغار، پيوانه‌پيکى سى پرييه.

ته‌جارو: تغاروار.

ته‌جه‌م (باک.): (باک.) ده‌هم، ده‌ر، شورن، شووټن: بارام لقى ته‌خمى
هات کوشتن: واته بارام له ده‌همه، له‌وده‌ره کوژا.

ته‌خمن: ته‌غن، گه‌لاى داران و تووتنى يا همر چټيکى وه‌کسو وى
بکويته سهره‌کترى و به‌ستري، که هله‌کنرا به‌ته‌خته هله‌بستى — ى
پيښه‌لټن. (په‌وا.) ته‌رخ.

ته‌خه‌ش: (باک.) ته‌خ بشو. ناوى گمه و ياريکى منداټا.

ته‌خه‌شو (باک.): گمه‌پيکى منداټا به‌شو منداټا ده‌يکمن و پييه‌وه
هله‌ده‌په‌رن.

ته‌خت: ته‌ختى مير و خونکار و پادشايان. پاى — شووټنيکه، که
ته‌ختى ميرى لټيه. ته‌ختى نووستى: چارلنگ، همرزال. ته‌ختى لىسر
دانېشتنى. (لو.) چارپايه. ته‌واو، بى‌کسم و کوړى. — بىون:
ته‌واويون. — کردن: ته‌واو کردن. زوى يا سريان يا چټيکى راست و پان
و پټک و پټک، (باک.) ناران. قولايى همرشوټنيکى به‌ناو يا به‌گل
پريکړتموه ده‌لټن — کرا. پټک، ته‌راز، هامار. (باک.) ته‌خته. ته‌ختى
بووکى، په‌رده‌ى بووکى. پى، لپيا و لپ، لجان. (هورا.) تات، کچيکه
پارچه گوشت يا نيسکيکى له نيوستندامى شهرمى دابى و په‌کى
کونکردنى بخات.

ته‌ختان: ته‌ختايى، پټکى. — ى: زوى پټک و پټک، ته‌خت. ته‌ختايى.

ته‌ختايى: پټکى و پټکى و راستى پوکارى زوى، ته‌ختانى.

تهخته بیون: پیک بیونی شویتیک، که مهبس له نهمانی گری و قوت و بهره‌آستیش له کارپکیدا.
 تهخته خو (نمرده): تهختی خو.
 تهخته پهوان (نمرده): تهخته پهوان. تهختی پهوان.
 تهختهک (باک): چوارپایه.
 تهختهکودن: پیک خستی شویتیک و پرکردنوهی شویته نزمه‌کانی و نزم کردنی به‌ریایه‌کانی. به‌رهی دادانی یه‌کیک.
 تهختهگا: شویتن و جیگای تهختی میر و خونکار و پادشایان. پایته‌خت.
 تهخته وونهی (همورا): تهختی نوستن.
 تهخته به‌نه‌فشی (باک): جوړه کر (بووړو) ټکه.
 تهخته پهوان: کمزاره، که دوو چاره‌ی گچکه‌یه له پستی وولای به‌ره ده‌گری و له هر چاره‌یدا یه‌کیک تیتدا داده‌نیشی سا پیایوکی گموره یا بروک. توتومبیل، گالیسکه.
 تهخته نووستن: تهختی خو.
 تهخته مه (زا): بهرکوت.
 تهغه (نمرده): هیشتن. به‌جی هیشتن، لابرډن، وازلپیتان.
 تهغهیر (زا): نچه‌تا.
 تهغهش (کمل): تیریا چتیکه باوژړی و له نیشانه بدری.
 تهغهشان: په‌خشان.
 تهغهشان و په‌خشان: به‌شینوه، دابه‌شینوه.
 تهغه‌لاکوم: جوړله‌جوړ، بزوتن.
 تهغهشک (باد): پ‌فحه، رفه‌ی سمرقاق.
 تهغلپت (زا): جوړ، چمن.
 تهغه (باک): تهغه، ده‌هم، دهر، شویتن، جیگا.
 تهغهین: مغزنده، گوژره، ده‌مپ. لیکدانوه.
 تهغهک (زا): له‌نگری.
 تهغه‌که: (باک) ته‌تپ، پیک و پیک، ناماده‌یی، کارسازی. تفاق (زېر و مال و کمل و پمل) — گرتن: پازاندنوه، دروستیا. جوړه‌کرن.
 تهغه‌که کړدن: پیک و پیک کړدن، ناماده و کارسازی کړدن. تفاق‌گرتن، تفاق‌خستن.
 تهغه (همورا): تر، نیشتر، دی، نیدی، نیدیکه.
 تهغه: غدار، شی‌دار، هیمی، (باک) ته‌راه. شل، ناری، نافی، غاوی. وازی ووشکه به‌هممو چتیکسی واده‌لین، که ته‌راهی هبی یا ناری وی کموتی ده‌کوو داری ته‌راه یا به‌پروکالا و خولیکسی ناری گه‌بشیتیتی. ناوه‌کی، ته‌روتول، شل. سموز. دار و گیا ته‌رین واته سموزن. وولای و ناژاللی — خوژ: شینایی خوژ، گیا خوژ.
 تهغه (باک): بو‌تو، لو‌تو.
 تهغه‌پوون (زا): کمرتنه خواره‌وه له به‌ریبوه.
 تهغهات (جا، همورا، شار): شهرنه‌خویی، ته‌راه، ته‌راه‌تین، سه‌له‌فکردن و تاودان، غاردان.
 تهغهاتی (باک): ته‌راهی، ته‌ری، فیتکی.

تهخته: نمر، نمردان، مردپاک. (زاخو). ده‌یک. (همورا). دیبه‌گ. (زی). ده‌په. (همورا). باهوو. (باک). ده‌پ، دارپاشین. (فه). تهخته‌چو. دارپکی پان و تهنکه سا درپز بی پان کورت. پارچه‌ی ده‌وار و جاجم و پزپشمن و به‌ره و نیشتر که لیک ددرتن، بو‌تینه ده‌لین ده‌واره‌که چوار تهخته‌یه. پارچه، — زه‌ویبه‌ک: پارچه زه‌ویبه‌ک. به‌ستراو، داخراو، هله‌گیراو. بازار — کرا: بازار به‌سترا.
 تهخته فاسن: ته‌به‌قی ناسن.
 تهخته‌به‌ره: تهرک، ته‌شکه‌به‌ره. تاییز.
 تهخته‌به‌ره: تات، به‌ردی پان، سمرت. چیل، تیت، ته‌به‌به‌ره، هیم، ته‌ت.
 تهخته‌به‌هن: ته‌ته‌به‌ند.
 تهخته‌به‌ند: تهخته پوښ. جوړه ته‌ختیکسی گموره‌ی به‌ره، مال و منداډ لسمری ده‌نوون. — ی: تهخته پوښ.
 تهخته‌بیون (پوژ): بو‌ته‌خوښی کموتن.
 تهخته پوښ: ته‌ته‌به‌ند. گوپچه و ناری کارپزیکه ته‌ملولای به‌خره به‌ردان هله‌چنرابی و سهری به‌ته‌به‌ردان داپوشرابی. سمرداره پایسه خانوان ته‌ته‌به‌ند کړدن. — ی: ته‌ته‌به‌ندی.
 تهخته‌به‌یره: ته‌ته‌ساف، ته‌ته‌ده‌زی.
 تهخته‌چوو: ته‌ته.
 تهخته‌ده‌ره: ته‌ته.
 تهخته‌پهوان (باک): به‌ین و کاوکتیکسی ووشکه به‌مژیر پیسی وولای و ناژالدا ده‌گری. کمزاره.
 تهخته‌زه‌نگ: پارچه ناسنیکسی هله‌آوه‌سراوه له قوتابخانه و کارگاندا جارجار لیده‌دري بو‌دیارکردنی کات و پشوو.
 تهخته‌ساف: (فه). تهخته‌تیره. (کو). تهخته‌گوش، قوش. (بابا). کندپ. (بوژ). گوشیه. په‌لوکه. گوی که‌ته. ته‌ته‌ده‌زی. تیره.
 تهخته‌سپ: په‌ری یا چتیکه گچی سمر ته‌ته‌ی په‌شی پیده‌ستردی.
 تهخته‌سیلو: ته‌ته‌ی په‌ش.
 تهخته‌سیه (فه): ته‌ته‌ی په‌ش.
 تهخته‌شهرنج: ته‌ته‌ی شه‌ترنجی.
 تهخته‌شو: تات‌شو.
 تهخته‌شو: تات‌شو.
 تهخته‌قیمه: ته‌ته‌ی قیমে‌ی.
 تهخته‌کالیسی (کو): زینده‌واریکه ده‌کوو پند وایه به‌لان گموره‌تره، که به‌لمش هله‌بگری خارشتی په‌یداده‌کا وه نیسکی ده‌چی به‌لان په‌شتر و تنکتره.
 تهخته‌کوچک (نمرده): ته‌لمسنگ. ته‌ته‌سنگ.
 تهخته‌گوش (کو): ته‌ته‌ساف.
 تهخته‌مشق (نمرده): ته‌ته‌ی په‌ش.
 تهخته‌نهر: تاوله.
 تهغه‌ی په‌ش: (باک). ده‌په‌ش. (همورا). ته‌ته‌ی سیاو.
 تهغه‌ی قیمه: ته‌ته‌ی قیمه.

قەرپاقچى (شا، ھوراء، جا.): شەرنەختى، ھېنان و بردنى ووللاخى
سوارى بەغار. خور، تىراد، پىشپىرگە (بۆسواران).
قەرپىچ (ھوراء، كە.): كىپار و فرۆشپارى دەغلى يا دار و خەلۈز بە
كۆمك بىرې و بفرۆشى. (جا، ھوراء، كارىتە.
قەرپىخ: تاق، تاك، تىراك، تاق و تىغيا.
قەرپاقچە: (باك.) بەترە. نەخۇشى تووشى دىوى ژوورەھى پىتلەوى
چاوان دىت و پەرەنستىنىشە.
قەرپاق: (ھوراء، جا.) تىراتىن. (مىوك.) شەرنەختى. تىرات، پىمازى
كردنى چىند سوارىك. نەمرە غارى سوارانە لەپىش بوكاندا يا لەپىش
دەستە سوارىكىدا يا بەتەنھايى. (مىوك.) گۆشتە نەرم و چەقالتە
تەنكەكەى سەر پىراسووانە، (دەر.) تىراف. (كۆ.) ئاتەك، نەتەك.
تەرپۆك، تەلۆك. سىمت.
قەرپاق (باد.): پادى ئاوخواردنەھ.
قەرپاق: پىك، بەرانىر، جوت، پىك و پىنك. ھىندەى يەكتى، (دەر.)
دەرەنەر. (پۆز.) خوواستەمەى ئاۋالە بۆ بىشە پۆن و دۆشەن، كە تەنھا بۆ
مانگا بەكارەبىرى بۆ مەر و بىز دەلەين (شوانكارە). (باك.) سەوزى،
تەرى، بەروويۇ، داھات.
قەرپاقچى (باك.): كەوتىن، كەوتىنە خوارەھ، بەروونەھ.
قەرپاق (ھوراء، جا.): زۆنگى ئاودار، قۆيى، قۆيى، زىناو.
قەرپاق: (جا.) گىيەكە ھەمىشە شىنە. (باك.) قوللە و سەر تەلەلۆكى
تۆقسەرى چىيان.
قەرپاقچى: تىرازو، شايىن. (ھوراء، خۆ.) تىرازى.
(ھوراء، تىرازى. كۆمەلە نەستىرەيەكىشە، كۆمكا
سىتيا. بەرانىر، تىراز، تەخت، ھامار.
قەرپاقچى: تىرازو، تىرازو، تىرازو.
قەرپاقچى (باك.): لە كاتى توواندەمەى بەفرى زەيىيە، كە بەچىمەن
داپۆشايى.
قەرپاق (ھوراء، خۆ.): تىرازو، كۆمەلە نەستىرەيەكىشە، كۆمكا سىتيا.
قەرپاقچى: شەرم.
قەرپاق: (پۆز.) تراش، تاشىنى پىش و سەر. — بوم، — بوى، — بىكە.
(خۆ.) ھوراء، دەر، بار.) بىنە دارىكە چىند لەكىكى لە ەردەيىمە پىكەھ
پوولايى.
قەرپاق: تەلەش، تىغە.
قەرپاقچى (باك.): تاشىن، تراش.
قەرپاق: كەفەل، نەقىز، گاز.
قەرپاق (نەردە.): سىمت، كەفەل.
قەرپاق: (دەر.) تىراد (گۆشت)، (نەردە.) گۆشتى سىنگ. (باك.)
خۆلەمىشى گەرم، زىلەم. (زا.) قونارى مېو. پارچە گۆشتىكى تەنكى
پانە لە تىزانى پىخۇلە و جەرگ و سىپەلاكىدايە. گۆشتى ھولۇسى
(بۆشايى) خوار كەلەكە. بۆشايى تىزانى پىراسو و كەلەكەيە، كۆك.
قەرپاقچى: بىرنى پەز و باغ.
قەرپاق (باك.): دارىكە.
قەرپاقچى (زا.): ھاوژىتى چىت لە بەزىيەمە بۆ خوارى. خىستان،

تىرازو

بەردانەھ، خىستەنە خوارەھ.
قەرپاق (نەردە.): تەمبەل.
قەرپاق (باك.): (باك.) تىمال. تەمبەل.
قەرپاق (باك.): (باك.) تىمالى. تەمبەل.
قەرپاق: قەشمەرى، گەپ، گەمە، (پەوا.) تىز، يارى، گالتە. گۆرانى،
بەستە، لاووك، لاووزە.
قەرپاق: سىپىكرەنەھى ئاوماق بە لىتارى گلى سىپى.
قەرپاق: بەرپاقچى (باد.): پەرش و بلاويون.
قەرپاق: تىرازو. دىواى پەلە دەغل چاندىن. زەيىكە ھاونانىش غىكى
تەپراى ھىيى.
قەرپاق (باك.): تەرى. — تەرى، تەپراى، تەپرىتى. شىناوەردى تەرى.
قەرپاقچى: تەپرىتى، تەرى، پەوشە، تەپراتى، ئىم، (باك.) تىرەوس.
قەرپاق: تەپرى، تەپراتى، ئىم، تەپرىتى، پەوش، (باك.) تىرەوس. شىوتى
تەرى.
قەرپاق: سەوزى، سەبىزى، سەوزوات. تەپەكارى و مېو.
قەرپاق: تار، ئارار، دەرەدەر. — بون: تارىون. — كردن: دەرەدەر كىردن.
تەرى و مېو پىكى بۆ مىتلاق ئامادەدە كىرە لە پىش ھەلاۋەسىنىدا لەسەر
پوش و گەلا و چى و واى ھەلدە خەن تا كەمىك سىس دەپى. تەرى و مېو
لە — دان: بىر كىردەرە دەلەين، كە باسكرا. گەلاى توتىنى، كە پۆقەزى
زەردى دەر كىردە لىدە كەنەھ و گەلا لىكراۋە كەنى توتىنى زۆرى پىكەھ
دەنەسىتىن و دەرەكەى لەسەر زەرى دادەنەن لىغاۋ جۆگەيەكىدا، كە
پىكى تىدا پەرخاۋى و سەرەكەشى بە پىكى و چىروى دادەنەن لىغاۋى
سى تا ھوت پۆزان دەمىنىتەھ ئىمجا دەرىدىن بە پەستەيەھ دەكەن يا
دەپكەنە دەستە شىشەى تى ھەلدە كىشەن، پىنگەكەى سەر و خوارى ئاۋ
جۆگەكە بۆنخۇشى دەكات.
قەرپاق (نەردە.): مېو و سەزىيەكە، كە دەخوژىن.
قەرپاق (نەردە.): جۆرە گىيەكە ئاۋال دىخوۋا.
قەرپاق: بى تەرى.
قەرپاقچى: بىرەكە تەپرىتى.
قەرپاقچى: گىيەكە خوارەدەمەنى ئاۋالەيە.
قەرپاقچى: تەپرىپىواز. پىپىرازى سەوزى گەلاۋار.
قەرپاقچى: تەپرىپىاز بە گەلاى سەوزەھ.
قەرپاقچى (ھوراء، جا.): دارىكى گەلاۋوردى بەقەد دارى بەلاۋوكتىيە بەرز
دەپى لە چىياندا لىغاۋ بەرداندا دەرەچى و ناشكى، كە پەمەى بىشكىتى
لەكەى با دەردى بە بەردى لىتى دەردى و دەپسى لە سوۋتانىشدا لە دار لە
سۆيەدا دەرەنگىر دەسوتى بە ووشىكى.
قەرپاقچى: توى تازە و تەرى.
قەرپاقچى (ھوراء، جا.): بەردى تەرى. نىۋى دىيەكەشە لە نىزىك سەيد سادق.
قەرپاقچى (ھوراء، جا.): تەرى تەزە.
قەرپاقچى: بىرەكەشە بىرەكەشە لە چىتى ھەرزان: گەمە سەھ بە تەرى تەزەكە.
(نەردە.) ئانە لەگەلەك، ئانى حاجى لەگەلەكى. ھەرزان، چىتى زۆرو

كەم نىخ.
 تەڭرەقۇم: (ھەم). تەڭرەتورە. (باک). تەڭرەتورە. گىياھەكى گەللا ووردى
 توندى بە گۆشتە دەخورى.
 تەڭرەجە (لو): تاق.
 تەڭرەھووا (ئەردە): تەڭرەكردن، پاونان.
 تەڭرەدىن (باک): ھەلەشە، حوخلولى، دەلوکار، كەمپۇش، گىل.
 تەڭرەز (باک): تەڭرەز.
 تەڭرەزى: تەڭرەزەن.
 تەڭرەزەن: وولاخ يا رەشەوللاختىكە بەرى ھاۋىزىتى يا تازە زابى و شىرى
 زۆر بى. تەڭرەزى، تازەشېر. بە جىنېو بۆرۈننىش بەكاردەرى. مانگا يا
 گامىشنىكە ووشك نەكات تا بەسەردا دەڭىتەمە. گىياھەكى كوۋىستانى
 بۆنخۇشە بۆرەم زۆرىاشە.
 تەڭرەزەن (ئەردە): تەڭرەزەن.
 تەڭرەس: گەراد، دەۋىت، قورۇمساخ، مۇزى بى ئاپرۇ و بى ناموس، بى
 نايىن. بۆجىنىش بەكاردەرىت تەڭرە بۆرۈن. (باک). فرىدراو.
 تەڭرەساز: شىلم و گەڭەكوتاي تىكەلەۋ دەكەن تا ھەڭەتەيىكى ناۋى — ە،
 كە كرا بە سەلەك دەپتە ترخىنە. جوۋرە ترشنىكە لە سەلەكى شىلم و
 بروتش دروستدەكرى.
 تەڭرەسالى: سالىكە بەرە بارانە زۆر بى و پەلەى زوۋ دابى و كانياۋەكانى
 باش تەقى بن.
 تەڭرەسالىمانە (ئەردە): جوۋرە گىياھەكى خۇزاكى ئازالانە.
 تەڭرەفاندن (باک): بەلكرن، پېرن، قەدكرن. بىتەرفىنە: بەلەك، بېرە.
 تەڭرەھە (باک): مەروموشكەر، لاپرەمنى، پەندە، موشەك.
 كەسنىكە لىرە و لەۋى جەم بەسەربىات.
 تەڭرەھۇش: كەسنىكە مېرە و سەۋزى بفرۇشى. سەۋزى فرۇش. — ى:
 سەۋزە فرۇشى.
 تەڭرەھە: چەشنى چەكان، چىتىكە ۋەكو پەلەكە بەسەر قەۋانى فېشەكەۋە
 بە تروكاندى دەمانچە و تەڭرەك دەتەڭىرتىت.
 تەڭرەك (پۇژ): دەر، دەر، قەلشە، تەرەك.
 تەڭرەكار: تەڭرەك. كەسنىكە پېشەى باخچە و شىناۋەردى رەڭىرەتەن بى.
 — ى: تەڭرە، بىرەتتە لە ھارۋى و تىزىزو و كالىكە و شىۋىتى و كەكە و
 خەچە.
 تەڭرەكالى (پۇژ): شىنايىكە لە پاش بارانە كىلراى و چىنراى. گەڭى
 بەرا، ئاۋەنبا، بەرا، تەڭرەنبا.
 تەڭرەكان (فە): قەلشەن.
 تەڭرەكە (باک): تەڭرەكى.
 تەڭرەكىن: قەلشەنى پىست. تەڭرەكىن، تەڭرەكىن.
 تەڭرەكەلەن (ھەم): نىرەكە پىراز.
 تەڭرەمەست (باد): كەڭە، سەرتوۋى ماست و شىرە، كە لە پايىزاندا چىن
 چىن لە دىزە يا لە پىستەدا دادەنرى و لە زىستاناندا دەخورى.
 تەڭرەماش: چىتى ھېچ و پوچ، تەڭرەماش (جىنەۋە). — ى خورادوۋە: واتە
 چىتىكى ھېچ و پوچى خورادوۋە. فەرىكە ماش، ماشى تەڭرە.

تەڭرەمالە (ئەردە): ھىلەسا و كەرنى سىۋاخى دىۋار و ناۋمال و شىۋىتى
 گەڭە لەسەر ھەلەختىسى لەپاش شۆرەنە.
 تەڭرەمالى (ئەردە): تەڭرەمالەكردن.
 تەڭرەمۇر (باک): پىۋىكە زۆر بەدەرى خۇى ھەلەى و خۇى جوانكا و
 خۇى پىرازىتەمە.
 تەڭرەنداز: تەڭرەش. — ى: تەڭرەش.
 تەڭرەنبا: (پۇژ). تەڭرەكالى. زەرىكە ئاۋدارى يا بارانەى بەسەردا بارىنى
 نەسا كىلراى.
 تەڭرەۋەكردن (ئەردە): تەڭرەۋەكردنە.
 تەڭرەۋەن: دارىكى گچەكى تالى ناۋىيە.
 تەڭرەۋەن: شىدەرىۋەن، غدار و ئاۋى بون. عارنان و پەندە ۋەرگرتن، دەلەن
 فېسارەكەس ھەركىز تەڭرەنبا، ھەم لە نەۋەندا بەكاردەرىت.
 تەڭرەۋەنەۋە: مەبەس لە ۋەن ھىنانى پىۋىكى بەسالىدا چوۋە لەپاش مەردى
 ۋەنى پىشۋى يا تەلەقەندى.
 تەڭرەۋى: دارىكى كوۋىستانىيە ھەمىشە سەۋزە بەرىكى خې سۋورى ھەيە
 ۋەك بەلەۋەك بۆرەۋانى دەخورى.
 تەڭرە (باک): تەڭرە. دەنگى لىدان يا كەرتى چە.
 تەڭرەلەندن (باک): خۇلىدان، ئازاركرن، ھەلەنگەۋەندى، سەرسەم پىدان.
 تەڭرەلەنە.
 تەڭرەلەن: (باک). خۇلىدان، ئازاركرن. (زا). سەرسەمدانى وولاخ.
 ھەلەنگەۋەن.
 تەڭرەلەش: كەسنىكى بەسالىچوۋە، كە بەرگى تەڭرە و جوۋان لەبەركەت. —
 ى: بەرگى خاۋىن و جوۋان لەبەركەدى پىران.
 تەڭرەلە (باک): پىرى دلتەڭرە. — ى: دلتەڭرە لەكەتى پىرىدا.
 تەڭرەلەن (باک): تەڭرەلەنكى پىك و پىك و پىكە.
 تەڭرە (باد): كەستەك، سەندەك.
 تەڭرە (خۇ): تات، بەردى پان.
 تەڭرەلە (باک): پادەستان، ۋەستان، بەپىۋە پادەستان.
 تەڭرەلەمان (باک): مانەۋە بۆلەكەندە.
 تەڭرەلەۋە (پۇژ): تەڭرەلەۋە، تەڭرە و تەۋە. — بون:
 تەڭرەلەۋە. — كەرن: تەڭرەلەۋە.
 تەڭرەلەندن (باک): گىزكرن، سەلەشەۋەندى. بىتەلەنە.
 تەڭرەلەن (باک): گىزەۋەن، شىۋان. بىتەلە.
 تەڭرە و تەۋە: تەڭرەلەۋە.
 تەڭرەۋە (باک): تەڭرەۋە.
 تەڭرەۋە (زا): ھەپە.
 تەڭرەچە (جا): ناسك، شەك، تەڭرەتازە (بۆچى خورادەمەنى).
 گىيا تازە دەرھاتىۋى ناسكى تازا.
 تەڭرە: جۆر، تەڭرە، چەشەن. شىۋىتى نەگەشەۋە.
 تەڭرەكە: كۆلەۋە.
 تەڭرە (زا): سەرىۋى ۋەن.

تەرخ (ئەردە): تەخر، جى ھېشتان، بەجى ھېشتان. (پەوا.) گەلای تووتىن يان ھەر چىتەكى ۋەكۈۋى بىكەۋىتە سەرىھەكتىرى ۋە تەختە ھەلەستى. تەخمىن. (پۆژ.) چەشتىن ۋە پەنگى مەسۋى دوۋايسى باغ ۋە باخچانە. (باک.) بېش. سەرەنە، باج ۋە خىراج، تەخمىن.

تەرخان: سەرىشك، نازاد، ترخان، ناھىي، نېتچى. ترخىنە. — كىردن: كىردنە تايەتە، دىيارىكىرن، ھەلەۋاردن، نازادكردن. قەدەغەكردنى چىتەك بۆكارىك ياكى بۆشۈۋىتەك. شۈۋىتەك تەرخانكارى بۆمەبەستى، ئەم زەربە تەرخانكارە ۋە مەرزە دائىران، ۋازلىپەتەرن.

تەرخانى: تىرەپەكە لە ھۆزى جاف.

تەرخنە (ئەردە): بېرەپى پەشت.

تەرخنە

تەرخوۋن: گىياھەكە لە نىۋىماست ۋە دۆكۈلىۋى تۇراخى دەكرىت گەلای بارىكە تامى خۇش ۋە تۈندە بەگۈشتىشەمۈ دەخۇرى.

تەرخىنە (پۆژ.): ترخىنە.

تەردەس: تەردەست.

تەردەست: تەردەس، بەدەست ۋە برد، گۈستاخ، چالاك، تۈندۈتۈل، چۈست، گۈرج، گۈرج ۋە گۈل، چاپۇك، زىنگ. كەسەكە دەست ۋە برد بى لە كاراندا. — ي: تەردەسى، چالاكى، تۈندۈتۈل. چۈستى. چالاكى ۋە تۈندۈتۈلپە لە نېش ۋە كاراندا.

تەردەسى: تەردەستى.

تەردەم: كەسەكە قەسەزەن ۋە قەسە پەوان بى. تەرزوۋان.

تەردەمى: قەسەزەن، قەسە پەوانى، تەرزوۋانى.

تەرز: تۈلەي دارە مەتۈۋى بىرەكى خەپار ۋە تىزىۋو ۋە كالىك ۋە شۈۋىتى ۋە گۈۋالەك ۋە نېتەر. شېۋە، چەشتىن، بابەت، مەھوار، جۈۋر، پەۋشت. تەرزە: (دەر.) جا. تەرزە. (پۆژ.) تەگر، تەگەر. (فە.) تەگر. (باک.) تەرز، تەرك، خىخۇك. (ھەس.) تەيرۇك. (بۇتا.) تەرك. (باد.) تەرزەگە، گۈك. (بار.) غولۇلىك. (باد.) تەركۇك. (باد.) زىپەك، گۈلۇك.

تەرزەشكىن: تەرزەكوت.

تەرزەكوت: تەرزەشكىن، كىشتوكال ياكى چىتەكە تەرزە كوتابىتى ۋە لە كارى خىستى. مەبەس لە بەسەر پۇشۋىش ۋە نامۇزگارى يەكەكەپە پەيتاپەيتا يەك لەسەر يەك، — دايگرت.

تەرزەكۈلەكە: تۈلەي كۈلەكە.

تەرزەي گەۋرە: گارىسۇك.

تەرزە ئۈۋەكە: گەلەر. نەۋەكۈۋى نەرمە ۋە نەۋەكۈۋى تەرزەي پەقە ۋە زۆر زۈۋ دەتۈۋىتەرە.

تەرزەۋو (باک.): ۋەلەم، دەنگ، دەنگ ۋە باس، چىتى تازە ۋە نوۋى.

تەرزەمان: تەردەم، كەسەكە قەسەزەن ۋە قەسەپەۋان بى. — ي: تەردەمى، قەسەزەن، قەسەپەۋانى.

تەرزۆ: نېۋى ئافەرەتەنە.

تەرزوۋان (ئەردە): تەردەم، زوۋاندار. — ي: تەردەمى، زوۋاندارى.

تەرزى (باد.): بەرگەدروۋ.

تەرس: (ئەردە). تەرسەقۇل ھى كەر ۋە تىستىر ۋە تەسپ ۋە ماينانە، (ئەردە). سەنېر. (ھەم.) ھەمرا. قەرسەقۇل. بەروۋى، پېچەۋانە.

تەرسا: قەلە، دىيان.

تەرسايى: قەلەيى، دىيانى، عىسايى.

تەرسە: (پۆژ.) ئاۋەۋو، بەروۋى، ۋاۋى. (پۆژ.) گەمە، گالتە، قەشمەرى.

تەرسەۋال (ھەمرا.): ترسەتۇك.

تەرسەقۇل: تەرس، (شا.) تەرسەكەل. (ھەمرا.) قەرسەقۇل. (بابا.)

تەرسەكەر: پېسى چارەۋى (تەمپا ھى كەرەنە).

تەرسەكەر (بابا.): پەۋانە: تەرسەقۇل.

تەرسەكەل (شا.): تەرسەقۇل.

تەرسەۋى (ھەمرا.): ترساندىن.

تەرسەۋەر (ھەمرا.): ترستىنەر.

تەرسى (باک.): ۋوشكى، نېشكى (بۇنان). (فە.) ترستىن، ترستىنەر.

تەرش (باک.): ئاۋاللى ۋەردە، مەپ ۋە بىز ۋە پەشەۋلاخە.

تەرفە (پۆژ.): تەفرە، فرىۋ.

تەرفەۋش: تەرفەۋش. — ي: سەۋزە فرۇشى، تەرفەۋشى.

تەرىك (باد.): پارچە گۈرىس.

تەرىق (باد.): چاۋ نېشان بە ھۆى ئەۋە، كە چىتەكى تىكەۋىتى.

تەرىق (باک.): تەق، تەقە، تەققە.

تەرىقال: ھاۋالايەتى برادەرى خراپ. برادەرايەتى يەكەكى بەدكردار.

تەرىك (خۆ.): دارى سۈۋتاندنى، كە تەپ ۋە نەستۈۋ ۋە پەۋى.

تەرىك: دەمار ۋە رەگمەنى شان ۋە قۇلى ۋەلاخىيە ۋەكۈۋى قۇلنجى مۇزبان ۋايدە. (ھەمرا.) تەشك. خىشلى ۋەنان. (باک.) كۈۋادە. (كە.) پاشكۇ، تەركى. (مەك.) باك. تەرك، پاشتەرك. جىگەي پاشكۈيە لە پەشتەۋى زىنى. خىشلى ۋەنان. نېۋتەرك، تەۋاۋ تەرك. بەشەكانى كەۋى دەۋرەشەنە. (زاخ.) تەرزەي گەۋرە. تەنېشت. تەرزەي دەنگ گەۋرە. بېرىن ۋە دېنى چە بە بارى دېزىدا. چەكى شەپى. ھەمە بەنەپەتى خاكى پەق ۋە زىنەۋە، دەلېن بىناغەكە گەپشۈۋە تەركى ۋەتا گەپشۈۋە ناستى پەۋو قايم. تەك، بەنەپەت، بىن بەنەۋ، ۋىر، بەش، نەمى.

تەرىكە (پۆژ.): جۈۋرە گىياھەكە ۋە قامېشى دەچى قاقەزى لېدروست دەكرى. (پۆژ.) گاپر. پېكە، نەيچەيىكە دەكرىتە چىغ. تۈۋلى تەپ، تۈۋلەي تەپ. (ئەردە.) شۈۋ، تۈۋ، لىق، لىك.

تەرىكەخەم: گۈۋى نەدەر، بى خەم.

تەرىكەخەمى: خىستەنە پەشتەگۈۋى، دانە پەشتەگۈۋى، (باک.) كاسۋولى كىردن.

تەرىكەز (لو.): حەيزەۋانى پەبىيە. تەرىگەز.

تەرىكەن: تەركەنە، پاشكۇ، تەركى، بەن سامۋتە.

تەرىكەنە: بەن سامۋتە.

تەرىكەن: بە ئاۋكرىن، شىل كىردن.

تەپكردىنمە: لە بەھارەندا لە جىياتى كا ۋە جۆ. گىيا بە ۋەلاخى بەرزەدان.

تهروشقه (فه): تریشقه.	تهركزه (همورا): بقه، تركزه.
تهروك: تهراډ. تهركي وولآخي.	تهرك كهوتن: له جی چوونی دهستی كمر.
تهرووكوويستاني: تېرو (داريكة).	تهرك و ټووژ (نمرده): قهلافت.
تهره (باك): دوهن، داري چكوله.	تهركي (كه): پاشكو، تهرك.
تهري (باك): كلكي سگ و نيتير، دوف. كلپنچكه. دووگ.	تهركي بهس (نمرده): بن ساموته.
تهري: تهرايي، تهرايه تي، غداري، هتولي. (باك). تهريتي. هيتي.	تهركي بهن (نمرده): تهركبن.
تهريانه (همورا): تران. سمه تهيته كه له شوول دروستكراي.	تهركي بهند: تهركي بن.
تهريه (پوژ): جهرده، پنگر، (پوژ). تهريده.	تهركي بن بهري: پاشكو بن بهري.
تهرييا: جوړه دروومانتيكه سوري دوو پارچان پيكموه ددروتن. چهپ و چيپر بهسر (باريكة) و (جوسته) دا دپوات.	تهرك: تهريزي كمره. (همورا). تهريگ.
تهريدهان: درووني چت به تهريب.	تهركگيز (زن): داريكه وه گمزي ده چي به لان زور بلندتره، حه يزه راني پرمي. (لو). تهركمز.
تهريده (پوژ): جهرده، پنگر.	تهركگزه: دانه يتيكه له نيتو داوو ته لمر فاقهيدا. تهلمزگه، بقه.
تهريده يي (پوژ): جهريده يي، پنگري.	تهركگژوك (باد): تهريزي چكوله. گليره.
تهريزه: هولولي (بوشايي) كه كه.	تهريان: (باك). پياوي جحييل و جوان و لاو و شوخ و شنگ. شواوا، بازي كمره، شاهين، شايان. (مرك). بالنده يتيكه پراوه كمر پيډه كرت.
تهرياسال: (نمرده). تهرياسال.	تهريله: گيايه كي به هارييه له نيتو دار و دوه ناند ددرووي و به سموزي ددخوري.
تهريش (خو): تهلاشي داري، پارچه. تيكه ي نان و چتي تر. (باك). بهري پاخلو و دانراو.	تهريم (باك): جمنازه، بهشي، بازه، چندهك، لاشي گيانداري مردوو. خوي نالوز و پريشان. حوتوانه ي كمره. گولي تي مي.
تهريشو (باك): كسيكه جلكي كوز و پيس و دپاو له بهر بكات.	تهريمال (زا): كهغلي گياندار. شيوه و كالا.
تهريشفه: (دزه). نهخوشيه كي وولاخ و نالانه توشي سيبه لايان دهبي و نوخته نوخته ي وه كو خروي كه ي دهرده كات. دهرده و نازاريكه، كه له تينوان توشيان ديت و چاوشيان بي تين دهبي. (همورا). تريغه.	تهري مه خيل (باك): وورچي هره كمره.
تهريشين (باد): تورپرون، كين برونه. رقي هستان.	تهرين: زيان گهيانند به يه كيك بهي نمره، كه خوي پي بزاني:
تهريش: شهرمزار. — برونه: شهرمزار برون، تهريقه برون. — كرنه: شهرمزار كردن.	فيساره كس — يكي پيډام، فيرو، خويي. به — دوكانه كم له دهست چو.
تهريشه (نمرده): چاشني، چاشني.	تهرين پيكردن (سل): دهست برين، له خسته بردن.
تهريش برون: شهرمزار برون، تهريش برونه.	تهريو: نيري كورانه.
تهريشكهره: رووشكين، ترشكين، بهخودا شكينه.	تهريو (پوژ، همورا، جا): داري كره. (شار، همورا). پسيسه.
تهريشي: شهرمزاري.	تېرو، تهري، تهريون.
تهرييك: كهلين، گوشه. گوشه گير، خو دورخه روه. كلا. كسيكه يا شوپي كه كهوتيه لاه.	تهريوال (نمرده): تهريواله، تهريواله، همزال.
تهريكي: گوشه گيري، كنهه گيري.	تهريواله (همورا): همزال، كه پريكي گچكه و نزمه لهناو مالدا بول له سمر هلقيني تفافي ناوماي به لان، كه له دهره ي مال يا لهناو باغ و باخچه و پريزاندي پتي ده لين كونده لان.
تهرينه (همورا): داريكي كوستانيه كه لاي له كه لاي همار ووردتره و زور تاله بهره كي وه پزله ي ده چي بوزانه زگ زور باشه.	تهريوشكاني (همو): گمه يتيكي كوپ و كچانه.
تهريوي (باك): جوړه ماسيه كه.	تهريونه: چتي ناياب.
تهري: تهريو، تهريگ، سري، گوتي، موچرك. تينيكه به له مشاديت.	تهريوپر: چتيكي تهري وايه، كه ناوي لي بتكي.
تهريان: سپرون، تهرين، بي همت برون.	تهري و تهري: پاراو، شپال، تهريچك. چتي تازه و نووي.
تهريانن: سپردن، بي همت كردن، قهلاتن، نازاردن و دلگير كردن كسيك بچاو ترساندن. (باك). فريش بهي نمره ي بال بجولي تيني به له نگر له همار او هستان. سار كردن. بهوي سمرما و بهرو بارانوه نندامي لهش سري و بي همت كردن.	تهريوتفاق: رخت، تفاف.
تهريانن: تهريانن. دهره سريدان.	تهريوشوش: كاتي باران و قوپ و چلپاو، قوپ و باران.
	تهريوتول (باك): باريك و ناسك.
	تهريوزي (همو): تهريزو، تهريزي.
	تهريوزي (همورا): تهريزو.

تەسەل: تىر، تىرۈپ، واژى (برسى) يە . دۇنيا . — بون: تىرۈپون. —
 كىر: تىرۈپون. — ي: تىرۈپى. دۇنيايى.
 تەسەزىنگ: (باک.): دارىكە. (باد.) ماسى گرە.
 تەسەك: واژى پان، تىوار، كەم بەر.
 تەسكايى: تەسكى، تىوارى. تىوتى.
 تەسكوترووسك: چتى زۆر تەسك.
 تەسكى: تەسكايى، تىوارى، تىوى.
 تەسە: ھەلەنگوتن.
 تەسو (نەردە.): سىرمە.
 تەسى (باک.): نىشكى، ووشكى (بۇ نان).
 تەشۋى (نەردە.): كلاًوژۇنە، كولانەى سەريان يا ديوار، پۇچنە.
 تەشە (نەردە.): (نەردە.) تەشۋى. كلاًوژۇنە، پۇچنە، كولانەى سەريان
 يا ديوار.
 تەشەر: تەشە، تەروس، لاتاو، پلار، پەلار، تىوانچ، تانوت، — لىدان:
 تىوانچ لىدان.
 تەشەنە: ناردەز، تارگاز، ئارسا (برىن). پىتوچون، بەلاقبون، تەشەنا.
 ۋەبەندەۋى برىنانە.
 تەشەندە: برىنىكە ئاۋەدزىۋى. — ي: ئاۋەدى.
 تەشەنەك (نەردە.): تەشەنە، پەنام، ھەراكتىشان.
 تەشەنەكردن: تەشەنەۋى برىن و خۇخواردنەۋە.
 تەشەبى (نەردە.): تەبەقە تپانە.
 تەشەبى تپانە (نەردە.): تەبەقە تپانە.
 تەشەبى: (فە.) تەبەكى دارىنە ھەير و نانى. (ھەرا.) پۇژ. (كۆشك،
 قاپى دارىنە چىشتى ھەندىكىان ۋەكو دەۋرى پەلە.
 تەشەبى تپان: برىتىيە لە ھەردومى زۆر خۆز.
 تەشەبىلەك: تەشەبى گچكە.
 تەشەت: سوۋىنەى مەسەنە. (زاخ.) گەرەك، دەست، تەسە، تەس.
 تەشەلەك: تەشەبى گچكە.
 تەشەلەك: تەشەبى گچكە. ھوش يا سەريانى راست و كەمىك لىژ.
 تەشەلەك: تەشەبى گچكە.
 تەشەلەك: تەشەبى گچكە.
 تەشەق (ئىرە.): نانى بەياني، بەرچا.
 تەشەق ھەيرى (فە.): تەبەكى ھەيرى.
 تەشەق (زا.): كىسكە مە.
 تەشەلە (نەردە.): تەشەلە.
 تەشەق: تىوا، تەروژم، تەشك. (دەر.) ھەرا. پەشك، پەشكۈي.
 (ھەرا.) پۇل، پۇلى. — ي ھەرا: پۇلى ھەرا (۲۰) شوبات دەشكى. —
 ئاۋ: پۇلى ئاۋ لە ۲۷ شوبات دەشكى. — زەۋى: پۇلى زەۋى لە ۶ ئازارۋى
 دەشكى. — ي دەشكى: پۇلى دەكۋى. — ي ساردى: تەروژمى ساردى.
 بىو بارانە — ي ساردى شكا.

تەزەزاي: تەزاور.
 تەزە (ھەرا.): تەزىن. (باک.) تازە، نوو.
 تەزەرد (ھەر، خۆ.): مەپ، كاۋوپ يا بەرخىكە دەم و چاۋى زەرد و لەشى
 سېى بى.
 تەزەزىج: تەسەب، پەسپەسۆك. بەرموۋىكە موۋوۋو لە زىپ دەگىرى يا
 پىرەشى ھەيدە.
 تەزە (جا، دەر.): تەزە.
 تەزەك: تەزوو. تەزەۋى دەنك گمورە.
 تەزوو: موۋچەك، تەز، تەزى، سوو، كەلەر، شەوت، كارى. — پىدەھاتن:
 تەزى تىرۈپون لە ترسان. تاقۇبى، سوۋ، موۋچەكىكى بى پەروايە دى
 بەسەر تەندامى گيانداراندا لە سەلمان يا لە ترسان يا لە بىستى كىرپى
 ھەندى چەمە. ھەرا، سوو. — ي ساردە: سوۋى ساردە. — ي گەرم:
 ھەراى گەرم، سوۋى گەرم. تەزە.
 تەزى: تەزوو. (باک.) گوشاد، دىزىكراۋ، (باک.) تەيز. (باد.) چتى زۆر
 سارد.
 تەزەزە: ناۋى سارد.
 تەزەك: تەزىو، گۆت، سى.
 تەزەن: گۆت بون، سىرپون، بى ھەست بون، سىرپون لە سەلمان يا لەبەر
 زۆر قورسايى خەستەسەر تەندامى يا لەسەرى دانىشتن. لە لىدانىدا
 تەزىن.
 تەزەۋى: چىاو، چىاو، سى، بى ھەست. شەلمەنىكى زۆر ساردە.
 تەز (باک.): پى، تەزى، تىزى.
 تەزەندىن (باد.): كوشىن، كوشىن. دەستىم تەزەند: دەستىم كوشى.
 تەزە: (باد.) ھۆل كىر، قەلمەندار لە گۆپىنىدا مەندالان، كە گۆپەكەيان
 لىكەۋتە نىۋ جەغزەۋە دەلەن تەزە بىو، بىو ھۆپەۋە گەمەكە تىكەچى
 دەپى دوۋبارە بىكەنەۋە. (جا، كۆ.) كارىتە. (ھەرا، خۆ.) دارىكى
 كورت و تەستورە بەھۆپەۋە سەرى كارىتان بۆ سەرى ديواران بۇند دەكرىت.
 (خۆ.) ئالۋودار، پايەلى بن مىچ. (نەردە، ھەرا.) پايەلى بن مىچ،
 بالار. مەردومى دىزى و زەلام.
 تەزەندە: چىكى دىزە. مەردومى دىزى و زەلام.
 تەزەك: تەشەبەرە، تايىژ، تەخەبەرە، تەشك، لاتەخەبەر. پىستى
 نىۋگەلى ئاۋال و وولاخانە. تەزە. ھەزگ، جوۋرە كالايەكە، كە لە كەتان
 دروستكرابى.
 تەزە (ھەرا.): تىنۋى، تىنگ.
 تەزەلەي (ھەرا.): تىنۋىتى.
 تەزى (باک.): (باک.) تەز، پى. — كىر: پىرەند. تىر، تۆش، نەتۆش.
 تەس: ووشەيەكە بۆ لىخوپىنى گاجوتى بارەبەر بەكار دىنرى. تەبەك،
 تەسە. (پەرا.) پاشمەپاش. — كەنەۋە: پاشمەپاش گەپانەۋە وولاخان.
 كەشەنەۋە وولاخان. ووشەيەكە بىزى پى لىدەخوپىن. ھەرسە ووشەيە
 نەسپ و مەين و نىستىرىشى پى لىدەخوپىرى. (ھەرا.) تەبەكى دارىنە،
 ناندېن، تەسە.
 تەسەزال (ھەرا.): ترسەنۆك. — ي: ترسەنۆكى.

تەقەل پەيىرىشك

تەقە: (باک.) تەقە، دەنگى چىتىكى پەق وەچىتىكى
پەقى تىرىك بىر ياك دەنگى چەكان، (باک.) تەقە.
شەق، پارچە، — بىون: شەقبون. — بىردن: شەقبىردن.
(خۇ.) لەكاتى باۋەرنە كىرگەن دىدا دەلەين.

تەقەلا: (خۇ.) دەق، دەقاۋ دەق، كوت، كوت وەست، كوتولت. ھەقەرى.
(باک.) پايدەدار، خۇيەمىست. بارام تاقەيە: بەپايدەيە.
تەقەلا (ئىردە): تەقەلا.

تەقەلك (زا): ووللا.

تەقان (باک.): چراڭ، زەك، تەقەن، ترەقان.

تەقاندىن: (باک.) پەقاندىن. ترەقاندىن، ئاۋوردانى چەك. ئاگردان. — ي
چەك: تەقە كىرگەن، ئاۋوردان. — ي مل و قۇلنج و قامەك: قۇلنج شكاندىن.
پاۋنان، پەتاندىن، تەقەتەختىستان.

تەقاندىمۇ: لە بىزىنگ و قەلبىردانى دانمۇلە بۆگرتى وورده كەي.

تەقاندىن: تەقاندىن، ئاۋوردان. تەقاندىمۇ دانمۇلە. چەسپاندىن چىتىك
بە چىتىكمۇ، پىتەنوساندىن. (ئىردە.) لىدان. ھەلەينانى ھىلەكە لەلايىن
مىرىشكە كۆرگەمۇ. (ئىردە.) تەقاندىن، ئاگردان (چەك). قرتەلى ھىنانى
گرتى قامەكان، لىدان. (ئىردە.) دابىزىتن، لە بىزىنگەدان، بىزىتن.
پشكىن، گەران.

تەقاندىمۇ: تەقاندىمۇ.

تەقاۋ: تەقاۋ، پەقاۋ، پەقاۋ، تەقاۋ.

تەقاۋىت: كەسپىكە ماۋەى فەرمانبەرىتى مىرى تەقاۋ بوۋى.

تەقە: (باک.) پەقە، شەماتە، پاب، پاپ، پىژن، تەقەقە. شىقە، شىقە، شىقە،
شەرقىن. دەنگىكە لە وىك كەۋىتى دوو چىتى پەق پۈۋەدەدا يا ھى چەكان.
— كىردن: تەقاندىن، پەقاندىن، تەقەنگ ئاۋىژىتن. — تىكەۋىتن: پەۋىن.
شكان، ھەلەتن. — لى ھەستان. — تىكەۋىتن.

تەقەقەۋەك (زا): چەقەنەى ناشى.

تەقەقەۋەك: پەقەقەۋەك، دىۋىۋەك، (باک.) پەقەقەۋەك، چەقەقەۋەك. تەق و
ھۆرى يەك لە دوۋاى يەكتىرى. — ي چەكان: قەمەقەۋەك. — كىردن: چەقەقەۋەك.
تەقەقەۋەكەۋىتن: ھەلەتنى دانىشتىۋان و چۆل بونى شۋىتەك: دەلەين بازارپ
تەقەى تىكەۋىتن: واتە ھەمىۋە كەس ھەلەتن و چۆل بوۋ. نەمان و برانى شىر
لە مەمەك يان لە گوۋانى ئاۋال و مالانان: مانگاگە تەقەى تىكەۋىتن:
واتە شىرى نەما.

تەقەقەۋەكەۋىتن: پەيدابونى تەقە لە چەند لاىكەمۇ. قەسەى پەقە، كە لە
نىۋانى چەند كەسپىكىدا پۈۋەدەدات.

تەقەقەۋە (با): بۆجەخت (تەككىد بەكار دەۋىرى). دەۋى: دەۋى: دەۋى: دەۋى:
بەجى بى.

تەقەقەس (باد): پەراستى، ۋەكات.

تەقەقەۋە (ئىردە): فەپاندىن، زەگچون.

تەقەقەۋە: تەقەنگ ئاۋىژ. چەك ئاۋوردە.

تەقەقەۋە: چەك ئاۋوردان. قەلەشىن، ترەكىن.

تەقەقەۋە: چارە دروۋىتىك، دەنگە دروۋىتىك، دانەى دروۋمان. — لىدان:
تاكەكەدرۋون.

تەقە (باک.): ھەمىۋە، گىشت، تىكەۋە، لە ھەق، تەقە، پىكەمۇ. لەگەل.
— مەقە: ئالۋىز و ئاپىك. كۇما.

تەقە (باک.): تەبا. ھەمىۋان، گىشتيان.

تەقەيى (باک.): تەبايى.

تەقە (باک.): تەپ و مژ.

تەقەم (باک.): تەمور، تەمور، تەمور، تەمور.

تەقەمى (ھەمرا): بەرد.

تەقەمىك (زا): كەمانچە.

تەقەمىقان (باک.): بەندىۋارى، پەيۋەندى، نىزىكى.

تەقەم (باک.): زىانى خۇ، زىاندەر، زىانگەيىتن.

تەقەم (باک.): تىكەۋەردانى چىشت لەسەر ئاۋورى.

تەقەمىي (باک.): زىانى خەۋى، زىاندان، زىانگەياندىن.

تەقەم (باک.): ھەمىۋە، ھەمى، تىكەۋە، گىشت.

تەقەمىر (باک.): تەگىر.

تەمىر (باک.): قۇلەنگ، تەمور، بىۋورى دوۋىسەر. — دان: قۇلەنگ
لىدان.

تەمورىن (باک.): تەمورىن.

تەمورى: شۇخ، قەشمەرى، تەمورى، گالەتە پىكەردن. — پىكەردن:
قەشمەرى پىكەردن.

تەمورىندىن (باک.): قايم كىردن، داپۇشىن بەگل. تەزاندىن، كۆزىتن.
سارد كىردى ئاۋ و چىتى تر.

تەمورىك (باک.): قۇچ ھەلەتن بۆچەم و نىتر. جوۋە ھەنجىرىكە.

تەمورى (باک.): تەمورى، خۇۋىتن بۆ ماۋەيەكى لە يەك يا لە چەند
ئەندامىكى لەش ناگەۋى دوۋاى پەيدا دەگەۋىتەمۇ.

تەمورىن (باک.): قايم بىون، داپۇشىن، تەمورىن، تەمورى پەيداھاتن.
خۇۋىتەدان. خۇۋىتەندىن. تەمورى نەخۇشى و دەرھاتن.

تەمورى: (باک.) لاک، ساپ، بەردىكى پانە مەندالان ساپىتى پە دەكەن.

تەمورى (باک.): تەمورى.

تەمورى (باک.): جىگا، شىۋەى پۇشىتن.

تەمورى (باک.): تىكەل. — كىرن: تىكەل كىردن.

تەمورى (باک.): تىكەل و پىكەل.

تەمورى (زا): چەند چىتىكىن، كە دانراين بۆنەۋەى، كە نامىتە بىرتىن.

تەمورى (باک.): تەمورى.

تەمورىك (باک.): تەمورى جالجالۋوكە.

تەمورى پىرك (باک.): تەمورى جالجالۋوكەيە. جالجالۋوكە.

تەمورىك (باک.): كارى گچكەى تەمورى. تەمورى جالجالۋوكە. — ا پىرى:
تەمورى جالجالۋوكە.

تەمورى پىرپىرۋشك (باد): تەمورى جالجالۋوكە.

تەمورى (باک.): بەل كۆر.

تەمورىك (باک.): لىۋىتەكى چىپان، تۆقەسەرى كىۋان.

229

تەق بىردىن و پارچە بونى سەرۋو و ھىلەكە و ھى تر لە نىئوئاورىدا بەچەشنىكى و، كە دەنگى لى بى.

تەقەبۇن: تەقەكەر، تەقەنگ ئاۋىژ.

تەقەبۇن: تۆقىو، چەكى — چەكى ئاۋوردرارو. ھەلآتو.

تەقەبۇن: تەقەبۇن گوللە لىم كاتەدا، كە ۋەچت بىكەت. بىلۋىيۈنەۋى دەنگ و باسى زۆر بە خىرايى. چەسسانەۋە ھەلۇدان. ھەلۇدان: ھەرچەندە شەر و پۆژ دەتەقەبۇن پىيژىۋى خۆم پەيدا ناكەم.

تەك: (ئەردە). نانەشان، قەرتالە، ترىان، پەك، پەككە، تەككە. لە كاتى سەرۋىرمان و واق وورمانىدا بەكاردەبىر. تەنھا، تەنھا، تەك. (ئەردە). بىنەھەنگەل. بىنى چى قى قىو. تەپكە. (پۆژ). پەردە، لىكەتەنەۋە. ۋەپىشكەت. (جا). كى، لا، كەل، تەنىشت، گەر. لە — : لە تەنىشت، لەكەل، لەگەر. (باک). دەمانچە، ۋەروەر.

تەكەك (پۆژ): ئەۋىندىيە، كە لە بىندىخانەدا زنجىرى لى بى نەكرىت.

تەكان: (مەك). داتەكان، داۋەشان. تەۋرۇم. شەق: داۋە بەر — ۋەبەر شەقىدا. ھىرش، پەلامار، (باک). بەراد. چەندك. ھۆم، جۈلە.

تەكانەۋە (كەما): خۆلى ۋورخستەنەۋە، ۋازلىپەتەن، بەجى ھىشتەن، تەكىنەۋە.

تەكانەۋە: جۈلانى چە لە جىنى خۆى بە ھۆى تەۋرۇمىكەۋە، داخۇرپان، داخۇرپان، داچەكەن، داچەكەن.

تەكانەن: ھەژانەن، چەندەن، پالپىۋەنان.

تەكانەنەۋە: خۆزۋاتەن، چەندەنەۋە، زەلۋ دانەخۇ، خۆزۋاتەن بە تەۋرۇم.

تەكانەن: شەكانەن، شەكان، تەكان لىدان. قەشەن، ۋەشەن، (ھەۋرا). تەكتەي، ۋەشەن، داۋەشانەن، داتەكانەن، قەۋەمانەن، داكوتەن، راۋەشانەن، ھەژانەن. گەجەكانەن، ھەلپەنەن، قەۋەژارتەن، قەۋەشانەن، تۆز لىكەنەۋە. — ى دار: بەر ۋەرانەن، پاچانەن. — ى كەل و پەلى پىس و تۆزۋى: داتەكانەن، داۋەشانەن. بىتەكەنە.

تەكانەن: تەكانەن.

تەكاۋ: داتەكاۋ.

تەكە: (ئەردە). پال پىكەۋەدانى چەندەن كەسكىيە بۆ جى كەنەۋى يەككى تە. ھاتوچە، نەملارلا، جۈلە. (مەك). خالىكە لە پەرى قومارى پەرىئەۋىدايە.

تەكەكە: بەلەبەل و ھات و چۆى چى شۆرە. شەكەشەك.

تەكەكە: جۈلە جۈلە، شەكەشەك.

تەكەدان: پالەدان.

تەكەنەۋە: كەشەۋە، پاشەپاش گەنەۋە.

تەكەرىۋون (دە): تەكەرىۋونەۋە، بەرىۋونەۋە خىۋارى، كەۋون، (پەرا). كۆرىۋونەۋە. (دەر). ۋەردەۋەبەن. — كەنەۋە: بەردانەۋە، كۆرۈكەنەۋە.

تەكەكەن: پالەدان.

تەكەكەتەك (ئەردە): تەكە، ھارپى، ھامپا.

تەكەكەن: ھاتوچە جۈلەنەۋە چى شۆرە.

تەكەكەتەك (ئەردە): ھارپى بون، لەكەل پۆشەن. پەك كەۋون.

تەكەكەتەك: نەرمەزەن، نەرمەزەن، نەرمەزەن. نەرمەزەن زىنپە، كە دەكەتەك ۋە پەنەۋە. چەندەنەۋە لىكەشە دەكەتەك ۋە پەنەۋە.

تەكەكەنە: لىكەشە گەكە يەك كەسكىيە.

تەكەكەي قەلى (مەك): تەكە خالىكە لە كارتى قومارى پەرىئەۋىدا.

تەكەكەر (باک): نىۋەن، نەۋەن.

تەكەكەنە: پەشەنەكە بە ۋەرىۋى چەنەۋى. تەكەنە، كەمەر، ھەمپەن، تەكەن، پەشەنە.

تەكەكەش (مەك): بۆرى نىۋەنە.

تەكەكەن: چۈنە پەشەۋە بە نەپەم. فەسارەكەس (تەكى داۋە بە پەشەۋە). تەكەدان.

تەكەكەنەۋە (ئەردە): چۈنە ۋەۋە.

تەكەكەتەكە: پەك كەۋون.

تەكەكەنە: تەكەكەۋون.

تەكەكەۋون: كەسكىيە، كە ۋەۋى يەككىيە كەۋون.

تەكەكە: جۈرە لىكەشە نەۋەرى پە تەرىپە تا سەر نەۋەنەۋە لە سەر كاۋە دەپەشە: نەم، سەلەنە، تەقە.

تەكەكەي (ھەۋرا): تەكەدانى كەل و پەلى تۆزۋى.

تەكەكە (تەكەكە): پەككە. لەكاتى سەرۋىمانىدا بەكاردەبىر.

تەكە و جەم (قە): جۈلە، تەكان.

تەكە و دەۋ: تەق و دەۋ.

تەكەۋ (باک): تەۋر، گەش، نامادە. پەك: دىيژەن: ھى نەشەۋە — نەۋەۋە: ھەشەنەشە مە پەك نەھاتەۋە. تەكەۋىۋون: پەكەن، نامادەۋون.

تەكەكە: جەكە دەۋرەشەن. سەكەۋى بەردەرگا، ناستانە. دارەست.

تەكەكەدان (ئەردە): پالەدانەۋە، بەلادەكەن.

تەكەكەگا: تەكەۋى دەۋرەشەن، ناستانە. پەشەۋە، پالەۋەن، پەشە.

تەكەكەي دەۋرەگا: ناستانە، بەردەرگا.

تەكەكەنە: ھەلەكەنە، داۋەشەن، داتەكەنە.

تەكەكەنە: لىكەشە پەشەۋە گەكەيە.

تەكەكەنە: لىكەشە پەشەۋە گەكەيە.

تەكەكەنە: (كە). ۋەرى كەن، دەست ھەلگەتە يەككە لە يەككە يە لە كارتىك و لى ۋەرىكەتەۋە كەكەكە. بىتەكەۋە: ۋەرىكەۋە.

تەكەكە: ھەۋەكەۋە قەل بۆ ماين، كەل بۆ مانگا بەكاردەبىر تەكەش بۆ ئازالان بەكاردەبىر. (كە). بەتەكە: ۋەتەكە. بە — بون: ھەچ بون. ۋە — ھاتەن: ھاتەن بەرەن، ھەچ كەن. پەربۆ بۆن بەكاردەبىر. نەرى. — خورادەن: (ھەۋر، كە، ئەردە). نەرى، تەگە، سەبەن، (ئەردە). ھەچە.

تەكەكە (كە): بەدروۋەن پەۋەدانى سەرى نەمەنى و نەكەۋى دەلەن. تەكەكە.

تەكەكە (مەك): تەكە، گەۋى، بەھانە، پەلپ، قۆز، پەۋە، كەشە، كۆلە، پەتەر، گەچەل، تەكەدانى كاروبارىك و ۋەخەستە. تەفەر،

دهستی دهستی. پیچک، تایه‌ی عهره‌بانه و نو تو موبیل. دار یا ناسنیکه ده‌خرتیه نیتوهره‌ی بمر داشی خوراره‌وه. تهره‌وه، کهره‌وه. (نهره‌وه).
 داریکه له نیوانی بمر دی ناشی ده‌کوتن.
 ته‌گهره تیختستن: تیگدانای کار و دوواختستی.
 ته‌گهره تیگه‌کوتن: تیگچوونی کار و دوواکوتستی.
 ته‌گهره‌دان: ته‌گهره‌لیدن.
 ته‌گهره‌لیدن: ته‌گهره‌تیختستن.
 ته‌گهره‌ک (هه‌ورا.): ته‌مرزه.
 ته‌گه‌بن (پوژ.): ته‌گه‌بند.
 ته‌گه‌بند: هه‌میانی‌یکه به ناویرشم ده‌چنری، ته‌گه‌بن، پشتیتندیکه له ناویرشمی دروست ده‌کری پیته ده‌لین هه‌میان.
 ته‌گه‌بیر: نعمت، ته‌کبیر، تانگ، ته‌قدیر، پاوریز، له‌ته‌ک یه‌کتریدا بیرکردنه‌وه، توهم. — کردن: نمو تکردن.
 ته‌گه‌ر (پوژ.): ته‌مرزه.
 ته‌گه‌رک (لو.): ته‌مرزه.
 ته‌ل: (باک.) لا، په‌خ، نال، ته‌نیشته. (هه‌ورا.) تیل، تیلی ناسن، که باریک و دریزه‌وه یو دوروه‌نمو و کاره‌با و نیستر به‌کارده‌بری، سیم. (باد.).
 ته‌لگراف، (باد) تۆل، زگ. که باسی زگه‌پری ناخه‌ره‌تان بکرت له باتی زگ تمل و له موکریانیدا (تۆل) ی به‌کار ده‌بن.
 ته‌ل: (بابا.) پوژ. تال، هه‌ودا، داو. (بابا.) پوژ. دان، ده‌نکه ده‌غلیک. (نهره‌وه.) چل: — یتک دار، چلیک دار، چلی گیا، لکی دار. (نهره‌وه.) بژاره، دانسقه، هه‌لژاره‌وه. (نهره‌وه.) تاک، بیتا، بی‌هاوتا. (نهره‌وه.) شاهه‌لبه‌ست، هه‌زراوه (به‌مین چامه).
 ته‌لای: زپری سپی. (فه.) زپ، زهر. — کار: زپ‌نگهر. — ی: زپ‌نگهری. — گفت: زپ‌کیش.
 ته‌لان (پوژ.) باقه‌ی ده‌خل و دانسی درواوه. نمو ده‌خله‌یه به پروشه‌که‌یه‌وه له‌کاتی درویندا ده‌کرتیه باقه.
 ته‌لار: (هه‌ورا.) تالار، کوژشک. (نهره‌وه.) هه‌یوانی سهر داپوژشوی پیته‌ی وه تاغان. باله‌خانه.
 ته‌له‌سابوون: ده‌رچوونی مرۆ له نهندازه‌ی خو: فیساره کهم ته‌له‌سابووه.
 ته‌له‌سه‌که (پوژ.) سلپوون، سلهمینه‌وه، ته‌قین، په‌وین. له دوروه‌که‌موته — وه‌کوو ناسکیکی له ترسی نیچیره‌وان پاده‌کات.
 ته‌له‌ش: هه‌وول، ته‌قه‌لا، کوژسه‌وه. (باک.) ته‌له‌ش. کوژ، به‌سته‌دار. (خو.) ته‌لریش. (باک.) پیتر. (شا.) هه‌ورا. تۆلش، گاز. (نهره‌وه.) تۆلشه. (هه‌ورا.) ته‌لریش، تیغه. ته‌له‌زمی ته‌نک له دار و چتی تر.
 ته‌له‌ش‌بهره‌وه (موک.): جووره به‌ردیکه ته‌له‌شته‌لش و ته‌نک لیتک جووی ده‌بیتسه‌وه. ته‌متم، هاره‌ینه، ته‌مۆخ.
 ته‌له‌شتن (باک.): تاشین، تراشین.
 ته‌له‌شکودن: ته‌قه‌لادان، هه‌ل‌دان، ته‌لاشکردن.
 ته‌له‌لاق (ده‌ر.): پال. — دانوه: پال‌دانوه له‌سهر ته‌نیشته یا نانیشک و نیتر.
 ته‌له‌لاق: ده‌ست لیکه‌به‌ردانی ژن و می‌رد، کوژایی پیته‌نانی په‌یه‌ه‌ندی هاوسهریتتی به‌شیوه‌یه‌کی یاسایی و شعرعی.

ته‌له‌په‌ش (باک.): دووزمان، ناویری ژیرکایه، ناگری بنکایه.

ته‌له‌په‌شی: دووزمانی.

ته‌له‌هکار: زپ‌نگهر. ناوه‌زپ‌کار. — ی: زپ‌نگهری. ناوه‌زپ‌کاری.

ته‌له‌هکفت: ناوه‌زپ، ته‌لکاری.

ته‌ه‌لان: (موک.) به‌ندن، به‌رقدی شاخان، گرد، ته‌پۆلکه، ته‌به، ته‌لان، پله‌ی شاخ و کیوو هه‌ردانه. هه‌ورانیکه له‌سهر به‌مرد و نا‌پزیک پی‌دار و زیشتنی سه‌خت و دژوار بی. (زه‌ن، کهل.) نازا، چوست، توندوتۆل. ته‌ه‌لان. شو پارچه به‌ردانه‌یه، که له چیاپانه‌وه که‌وتونه‌ته داوینتی.

ته‌ه‌لان: ته‌باره.

ته‌ه‌لانه (کرمان.): پنجینه‌ی ما، نمو ناوما و کهل و پله‌یه، که دوای گوریزانه‌وه‌ی بوکی به‌چمند پوژیک مائی باوکی بوکی بۆ مائی زاوای ده‌نیرن یا ده‌بن.

ته‌ه‌لته‌لان: ته‌لته‌لان: پله‌پله‌ی شاخ و کیوو هه‌ردان.

ته‌ه‌له‌تپه‌ه: گیایه‌کی به‌هاری قه‌قه‌قه‌به‌ به‌شوینتی ته‌لانه‌وه سه‌وز ده‌بی.

ته‌ه‌لایی (هه‌ورا.): زپ‌ین، زپ‌ین.

ته‌ه‌لایی ده‌سته‌هشار: له‌وانه‌یه مه‌بیس لهو پارچه ته‌له‌لایی خوسره‌وه‌ی په‌موریز بی، که له کهل و پله‌ سه‌یر و نرخداره‌کانیه‌تی گویا پارچه زپ‌تیک به‌وه به نهندازی دووسه‌ده مسقاڵ به‌ناوی مشت ته‌ه‌شار و اتا وه‌کوو میوی نهرم بوو به‌دهستی به هه‌موو باریکی‌دا ده‌گۆرا له په‌م‌توکی نیتران له سه‌رده‌می ساسانیاندا یادگاری کریستان سن وه‌رگیتراوی په‌شید یاسمی لاپه‌ره ۴۸۷.

ته‌ه‌له: (باک.) تاله، خه‌فک، ده‌هفک، پی‌دات، پی‌گژوک، لایک. (باد.) ته‌ه‌لی، سووت، سووته. قووج، تاله، داو، هه‌ف. نا‌هرازیکه بۆ گرتنی مشک و پیوی و نیتر ده‌نرتسه‌وه. به‌— وه‌کردن: پیوه‌کردن، تووشکردن، تووشی داو و گیتچهلێکی کردن.

ته‌ه‌له‌ب (فه.): قوړو لیمی ناو ناو، فال (بۆ وولاخی به‌رزه‌یه). به‌— به‌ فاله.

ته‌ه‌له‌باو (فه.): خلتیه لافاو و قوړاوێکی، که نیشتی.

ته‌ه‌له‌به‌رد (بابا.): ناست، به‌ردی پان و دریز.

ته‌ه‌له‌به‌کوژ (پوژ.): په‌ کوتان و په‌ دانان به‌بی‌شه‌وه، که باکی قوړ و چالی بی.

ته‌ه‌له‌به‌قین: مه‌بیس له مه‌ردومی فیلبازه.

ته‌ه‌له‌پووی: (هه‌ورا.) ته‌له‌م‌پووی جووره ته‌له‌پیکه له ناسن دروسته‌کری بۆ گرتنی پتوی و گورگ و داعایان.

ته‌ه‌له‌زگه: هه‌ل‌خلیسکانیکه، که له‌لای پانییه‌وه هه‌ل‌خلیسکی. جیگای ناستم و سه‌خت. به‌ش، ترکه، گیزین، به‌ند، پروشه، ته‌گزه، نیتره‌تی، تیره‌که‌له‌ک.

ته‌ه‌له‌زم (بابا.): تیسما، پارچه‌پیکه ته‌نکه، که له دار یا به‌رد بیتسه‌وه. ته‌له‌ش.

ته‌ه‌له‌س (جزیری): سه‌رخۆش، به‌رده‌ست.

ته‌ه‌له‌سه‌نگ (نهره‌وه.): (نهره‌وه.) ته‌خته‌که‌چک، ته‌خته به‌رد.

ته‌ه‌له‌سم: نه‌فسون، چاچۆل، جادوو، (باک.) باره‌ژن، مستی، هه‌ندیک ده‌لین ماریکی په‌سه‌ له‌سهر گه‌نجینه‌ی نوسته‌وه، هه‌ندیکیش ده‌لین

نورسینیکه کس نازانی بیخویتیتموه. کلیلی رازانی نهی. نشتو و هر چتیکي بۆ چاووزار و پارترکاری له کیشو پووشان ههلباوهری یا له باسک کری. جوهره خشلیکی نافره تانه.

ته لسم بهند: نهفسوون بهند، جادوو بهند. — ی: نهفسوون بهندی، جادوو بهندی.

ته لسم ساز: بارمژنگهر، جادوگر، نهفسوونگر، چاچولگر. — ی:

جادوگر، چاچولگر، نهفسوونگر، بارمژنگهر.

ته لسم سکه (کۆ): کوانیکه له داری چالوکی لسم دار و گووی بان داده نیتومه. بهفر، پشانگ.

ته لسم فۆن: دووردهنگ، دووردهنگ.

ته لسم که: گیتج، فروفیل، تمشخه، چاچوله، گهر، دهه.

ته لسم بواز: تمشه له باز، به گیتج، به تمشخه. (باک.) هه فان.

ته لسم بجاز: تمشه له بجاز، به گیتج، فروفیل، (باک.) هه فانی.

ته لسم کی (فه): رزوا، (فه.) زهره کی.

ته لسم ماس: ماشه ماسیان، به.

ته لسم مشکینه: چۆلهممشکینه، چهلممشکینه.

ته لسم مشک: تهله می مشکی.

ته لسم هه (هه): تهله می مشکی.

ته لسم (نهره): سۆرخ، لا، کن، چومه — ی: چومه سۆرخ یا کنی.

ته لسم پۆی (هه): گورنه تهله، جوهره گمه یه که به دوو کسان ده کری

یه کتکیان به تهله دهی و همدروک دهست و پیتی دههست نهری

دیگمشیان دههسته پتوی لاقتیکی ده کن به ناوهندی همدروک دهستی

تهله کوه، لاقه که تریشی دهخنه ناوهندی همدروک قاج و سهریشی

دهخنه ژیر زگی و پالیکي به تهله یوه دهئین.

ته لهبن: تهله بند.

ته لهبند: سنور به تیلی دروای دامه زراو. پهرژنیکه به تیلی درکاری

دروستکرای.

ته لهبندی: سنور به تیلی دروای دامه زراو.

ته لهبۆن (نهره): هه لبراردن. هه لبراره، دانسته.

ته لهبیش (هه): بژاری بیستانانه بهر چهشنه گزگیای لاره گشت پاک

ده کمنه و بنی پرکه کانی شی ده کمنه و خۆلی تازه و که پتویست بی

زیلشی تیده کن.

ته لهپ: سپاره، نه سپاره، گرک.

ته لهج: خه یار و ته رۆژیکه، که تازه به دهه گولمه سهره لدهه، که ته رۆژ

گهره به پتی ده لێن قیسکه.

ته لهج (باک.): ته لهج.

ته لهج: پهنگیکه شلوی و لیل بی وه کور شوو هه ییکی چلکن و پیس و

تاریک. ژبانی — زنده گانی پر نازار و چه مسمری. مۆن، پروگرژ.

ته لهخه کردن: تاقه تکردن.

ته لهخه کردار: تیلی درکاری.

ته لهزم (نهره): ته لهزم، تیسمالک، چل، که له داری شکار پهیدادهی.

ته لهزکین (نهره): تیلی درکاری.

ته لهز: بیسیم.

ته لهفیز: گالته، تلهفیس.

ته لهفیس: گالته، تلهفیز.

ته لهق (باک.): لیمان و کیم و هوای دوای زانی کار و بهرخانه. پیسای

کار و بهرخه تازه زاوه له پیش نهوه، که بیته پشکل.

ته لهک (باک.): ناره قچن.

ته له لیدان: تیل لیدان، نامه بروسکه ناردن.

ته لهلیت (نهره): کۆچ و بار، کۆچ و مال.

ته لهلیت: کۆتلی شیوه، وولاخی زینکراوه، که جل و بهرگ و چه کی

کارای مردوی بهسره دهه نه بهشین و شه پۆ و شه نهوه به ناواییدا

ده گیتن. وولاخی که بۆ سواری ناغاژن ناماده کرای.

ته لهوار (زا): تهروال، تهرواله، تهرواله. هه رزاق.

ته لهوا (نهره): دهس و پا، پهلو، هه رزاق.

ته لهوک (کۆ): خالگه، کهله که، تهراد. نهرمایی لاتنیش، گۆشته

نهره که سهر پهرا سووانه.

ته لهووک: دروویکه وه کور چالووک به لام بی بهره، (نهره.) درکزی.

ته لهوک: چند تهویتیکی دارینه ده خرتنه نم سهروسهری چیغان بۆ قایی.

ته لهووک: (نهره.) تالووک.

ته لهووک (هه): چالووک.

ته لهه (باد): ته له.

ته لهی (باد): ته له.

ته لهیز (باک.): زگن، وورگن، زگ زل.

ته لهیزم (نهره): ته لهزم، پارچه دارکی وایه له داری شکار پهیدا

دهی، تیسمالک.

ته لهیس: (هه.) گونیه، گروش. گوشیه، تیری یه کچاوه.

ته لهسه (نهره): سووکه باریکه لهه وولاخ دهئری و لهه سهریه

سووردهن یا باریکی تری لسم دادهئین. بنبار.

ته لهک (باک.): بارهش، نامیتز.

ته لهم: بوق، تم و مز، تم و لول، (هه.) تمه. مز. هه لمی ناو

بوغی ته لمی زهی، که لهه زهی و دۆل و نهوالت و چیا یان جووی

نهره بهلان، که بهرزه بهه هه. دووک، ته و ته و ته. خه،

خهفت، پهزاره. تانهی سهرچاوان، پهله ییکی تهنگی سپیه بهسهر

چاوان ده کشی پهکی بینایی ده خات. — ی سهرچاوان، لیلایی، لیلای،

تاری، بوغی چاو.

ته لهما: هیوا و چاو پروانی، ناره زوو.

ته لهما (باک.): ته لهما.

ته لهما: (باک.) فه نهگی. باینجانی سوور. که سیک

گورچیه که ناساز بی دهی نهیخوا.

ته لهما: ناخۆتن به تهو بهوون له کاتی تهو پهیدا.

ته لهما: هیوادار، ناره زوو بهند.

تلهفون

تهما

تهمداداری: هیواداری.

تهمدار (زا): پهگ وپهلی جمسته.

تهمدارن (زا): شاردنوهی چت له ژیر گلیدا.

تهمداشا: شا، شاشا، پروانه، پرونسی، چاولیکه. نوپین، پروانین، تماشاکردن. چاودان، نیا، پزته، تات. لی نپین.

تهمداشاخنه: پیشانگه. سینما.

تهمداشاکار: تماشاکمر، پامین، چاودیر، چاقدیر، پرامان.

تهمداشکه: (بار). هینکمری. پروانه: بنوړه، دینکه، چار، تماشاش.

تهمداشاکمر: تماشاکار. — ی: چاودیری، پامان، تماشاکردن.

تهمداشاکمروډی (هورا): تماشاکردن.

تهمداشاکردن: تماشاکمروډی، بمرتیکردن، پروانین، نووایین، چاوپیداخشانندن، مهیزانندن، چاقلیکرن، لیوستان، سهیرکردن، بمری خووه دان، چاوتیپین، پامان، چاولی کردن، چاقدیری، بانانندن، تپیرامان، نیاکردن، نوپین، مزهکردن، پرامینان، نیپین، نهپین، تیوانندن، هیترانندن، به سوکی: — زهده پیپهاتن. بمرقهوه: — لی مویسون، چپلهکردن، چاولی هلمگیرانوه.

تهمداشهگه: بمرچاو، دیمین.

تهمداکار: تمدادار، هیوادار، قورگ درپاگ.

تهمداکاری: تمداداری، هیواداری. (نمروډه). قورگ درپاگی.

تهمداکو (فه، هورا، ممر): تووتن.

تهمدال (موک): دیاردی، ناشکرایون. دیاری کردنی نیچیریک، که پړاو دهکړی و بدمی کردنی، دهوکوتن، پمیدابون.

تهمدیاری: چاودیری.

تهمدیره (نمروډه): قورت و بهلا.

تهمدیری (باد، هکا): تووالیت، کاکولی سمری پیپاو و ژنان. تووکی سمری مندالانه، که لنینیوانی پرومست و گویتیدایه و ناتاشری له گووندانداو (گولالی) یشی پیدهلین. (باک). تمبیری.

تهمدیزی: (باک). له چکی ناوریشم، گمروښمند. (زا). دستهسری ناوریشم.

تهمدیسی (زا): تمبیزی.

تهمدیل: (هورا، پوژ). تیوره، بیتکاره، تموزهل، تمبیل، تمنپمروه. (فه). بناغهی دیوار، بنچینهی دیوار. — دانان: بناغدانان.

تهمدیله: بناغهی دیوار.

تهمدیلخانه: بیتکارخانه.

تهمدیل (هورا، فه): تمبیل، له مشقورسی، بلوموزی، سستی، تموزهل، فسوسی، خاوی، بی کارهیی، تهپلوسی.

تهمدیلیت: چتیکی پیچراووهیه، که به پاشکوی وولاخاندابهستری. تمبله.

تهمدین: (چوا، باد). پست، ژبی. (که). سیره. ماره و ماودای ژبان. تمدنی مریان بسمر چوار چینان دایبشدهکری ۱۱ مندال له ۲ تا ۱۴ سالان. ۲) جاحیل له ۱۵ تا ۲۵ سالان. ۳) ناحیل له ۲۵ تا ۵۰ سالان. ۴) پیر له ۵۱ تا کوچی دوایی.

تهمدندرژو: ژبی درژو.

تهمدندرژوی: ژبی درژوی.

تهمدباز: تهپولکه ییگی گچکه، کوسپه، کمباز.

تهمدبازی: کمبازی.

تهمدیال (باد): گیزن، گیزاوتیکه، که مهلموان نمویری خوی لیتدا.

تهمدیهی (زا، باک): تووالیت، کاکولی سمری پیپاو و ژنانه، که کرابیته تووالیت، پرچ.

تهمدیل: (خو). زهسته. تمبل، ترال، قونفره، بلوموز، تهپان، بی قورنمان، تمواسو. (باک). بی کنگمان، برانگوه، برانگپه. کهپمر، قدل، باییشان، بارهنگف. سست، به قونفره، چل، سستهپله، تموزهل، خرس، فسوس، قورنگران، خار، خاووخلیچک، بی کاره، بلخ، خاولیچ، تهپلوس، تموزهل، بی قورن و هونمر، له مشقورس، بیتکار. — ی: تمبیلی، خاوی، سستی، تموزهل، تمواسانی، تموزهل، ترالی، باییشانی، خرسی، بیتکاری.

تهمدیلخانه: شووتیکه تمبیلی تیدا بهختو. تمبور دهکری.

تهمدیور (باک): تمبور، تمبور، تمبور، تمبور.

تهمدیور: تمبور، (پوژ). تمریره. مرازیکی کهیف و ناهنگییه.

تهمدیوربازک (باک): تمبورژن، تمبورقان.

تهمدیورژن: تمبوربازک، تمبورقان.

تهمدیوران (باک): تمبورژن، تمبوربازک.

تهمدیوان (نمروډه): گمورهیی و پایه بمری.

تهمدیم: (هورا، پوژ، خو). تهلاشمبرد، جووره بمردیکی ناسکه تهلاش تهلاش و تیلماسک تیلماسک لیک جووی دهپتوره و هلدودهی. (هورا). هارینه. (هورا). تممخ. به هممو جووره بمردیکی پزیو ناسکیش دهلین، که زوو هلدودهی. شاخیکه بمردهکهی پزی بی و هلدودهی. همزهوی و خاکیکی شو جووره بمردانهی لیبی همر — ی پیدهلین و بهکاری کشتوکال نایمت.

تهمدیمه (جا، شا): نووکه ناسنهکهی مغزوهقییه.

تهمدیوان (لو): پیک و پیک.

تهمدیمه (پوژ): (پوژ). داخمه، دامغه. دروشمیکه به داغکردن به ناژالانیوه دهین تا بزر نپن و بناسرتنوه.

تهمدیوان (باک): کوژاندنوه، خاموشکردن. بتمیرینه.

تهمدیرین (زا): بتمیرینه، توپین.

تهمدیرین (باک): کوژاندنوه.

تهمدیس: توش. خشان. — کرن: په لاندن، دست لیدان.

تهمدیشک (نمروډه): تورپک، دری.

تهمدیو (پروا، هورا). تمشوی.

تهمدیو: تمشوی، تیشه.

تهمدیو: داریکی نمستوره هلدوه کولری په پری ناشی تیدهخری، توپی ناشی. تمنیشت، لاقهرغه.

تهمدیو: پروانه، تمورو.

تلفه‌باز: تمنافباز. — ی: تمنافبازی.

قه مووخ: تاویره بهردیکه له لم پهیدا بووپی.

تعمیر: تعمیر، مرزیکه له نامرزی موزیکه و ملی دریره.

تہذیب: لہ تہذیب کو دیہ تہذیبہ کہتے ہیں۔ کانیٹیکیشہ تہذیب

دروستده کړې، ټمکه کې نه فت و بهنښن و پږن و ټیتر لهو دروستده کړې.

(مورد ۵۰) بلس، بستی، بلسک.

پیشہ: (ب.ا.ا): تعمیراتی کمپنی، پیسہ: (مقررہ):

تاریخ ۲۰۰۰

١٢٠

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۵/۰۵

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ (1) وَالْحَيَاةِ الدُّنْيَا (2) وَتُجْزَىٰ (3)

1. What is the main purpose of the passage?

6. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

[illegible]

تفہیم (۱: ۱) : تہمت

تَمْنِيَةٌ: تَمْنِيَةٌ

تعمیرات: تعمیرات، دست، خاوی، تعمیرات، تعمیرات، تال

بایقانه، خرس، ستکاری.

تہذیب و گنہ: تہمو.

تەنھەور: تەنھەورە.

تکنوورڈ: تینوورڈ .

تەنھەرىكەت: تەنھەرىكەت.

تہذیب و دی: کاکہ لہ، سیاہ ان۔

تقریباً ۵۵۰۰۰ کیس در همدیشه به خود اَرزن و به‌شهر و جاسانده، خه‌سوه

خدریک بی۔

تقن پمپوړی: پمپوړه کړنې جهسته به خواردن و خواردنوه و پوښین و

حکیمانہ رویہ.

تلفیہری: لشیہری.

تہذیب (پین۔): دیوہزمہ، غول، دیوہزموکہ، موتہ، میڑدہزمہ۔

تەنتەبنە: خىشلار كىل و پەلى جۈۋانى، فېز و ھىۋاۋ دىمار. دىدەبە،

شکو، ناھنگ، پر :- پرشکو، پر ناھنگ.

کتابخانه ملی (پاک): مدخل، دیزه.

لەمەش (ج. ۱): ماف، لەجیات. بۆ وینە: ستورائیک چچی خاوەندمالی

تَمِيزُ مَتْنِ الْإِسْلَامِ بِالْأَقْبَابِ الْكَامِلَةِ بِمَتْنِ الْإِسْلَامِ

[illegible]

تہذیبی (رؤژ، ژا.): جسمانی.

تہناہی (باک.): : تہناہی، گوشہ گیری.

تلفاتی: تہذیبیہ:

تەندروست: تەندرووس، لەش ساخ، لەش پتەو. ئیقنۆتە.

تەندروستی: لەش ساغی.

تەندرووسی: تەندروستی.

تەندوور: (پۆژ، ھەورا، تەنور، (باک.) ئارگرون، ئارتوون، ئیتوون.

تەندوورە (کە): — ی ناش: قۆتەرە، قۆز تەرە، چالۆزکی قوول و فراوانە
لەبنووە تا سەرەو دیواری دەورە کە ی بە قوول و بەرد ھەلە چن لەجیاتى
دۆلاشییە. تەندوورە.

تەندوورە زەنان: بە گێژن و نەرنە و گرمەو.

تەندوورە زەنە: گێژەنگ، گێژینە، گێژین. گێژەنگە. گێژاوی گۆمى پرووبار
و چۆمانە.

تەندوورە زەنە: تێرە تی، تەلەزگە، بۆ. گەردە لوبە.

تەندوورە سوورکێ: (ھەو.) گەمە و یاریە کە.

تەندوورە ی خراپ (ھەو.): کەری بە تەندوورە، گەمەییە کە.

تەندوورە پلاو: جوورە پلاوێکە.

تەندو: چتى تان و پۆدار، کە تەنرایی. چنراو بۆ کالۆ و مافوورە و بەرە.

تەنز: (باک.) تەنزی. شارێکی کوردانە لە نیوانی بۆتان و حەززان.

تەنزەری: لەش زێ، تەن زێ.

تەنزێ (باک.): تەنز.

تەنشت: تەنشت.

تەنشتەو (زا.): لاشپانی دەرگا.

تەنشتکی (باک.): لە تەنشت، لەکن.

تەنشتو (باک.): تەنشتو.

تەنگ: یە کباد وازی ئاستوورییە، چتى شاش، بلاو. — بون: تەپسین.
— کردن: تەپسانن. (نەردە.) ناسک. (نەردە.) تەر، ئاوەکی. — او:
بووار، بر، ئاوی تەنگ، ئاوی کەم.

تەنگەچی (ھەورا.): تەنگەچی.

تەنگەزێو (مەو.): جوورە چەک و خشلیکی ئافرە تانە، لەوانە یە ئاوی
جوورە چەکیکی بووی.

تەنگە کردن: شاکردنی شینایی پەر بە ھەلکێشانی لقى ئاوبەناو بۆ
ئەوێ شەتەل یا دارەکان باش گەورەن.

تەنگ و قیوال: چتى زۆر تەنگ.

تەنگی پلوانم تەنگی: بەستە یە کە.

تەنگیش: نیتو قەد بەند بۆ مەو و وولآخان. پشیتەند، بیین. تەنگە، تەنگا.

تەنگی شیرازی: بەستەییکی مەکرانی بوو.

تەنگین: نانی تەنگ.

تەنگ: دەرە، ئەشکەوت، تیسوار، تەسک، بێ دەرە تان. وازی فراوان و
فرە یە بۆ ژوور و پێلۆگەری و نیتەر. — پێ ھەلچن: تەنگا کردن. — وە
ھێتان: تەنگا کردن. لەسەنگ و بەردان. دەست — ئاتاج. — ی:
ئاتاجی. ترس، ھەراس، پشیتی. (نەردە.) تەنگە.

تەنگا (پۆژ.): تەنگە ی وولآخان.

تەنگال (باک.): کەنار، لیسوار، کەلە کە، تەنشت. بەر قەد:
خەنجەرە ک خستەبە — آخووە. بەرانیەر، ھەقەر، بەردیلک.

تەنگانە: تەنگ و چەلمە، چەلمەنگ، جەندەرە، سەرگەردانی. (کۆ).
ناپۆزە. (باک.) تەنگاھی، تەنگایی، تەنگانی، دەرآش، تەنگە تاوی،
قاپە، سەختی، تیگیان.

تەنگانەیی: تەنگ و چەلمەیی.

تەنگا: تەنگە تاو، دەرەست، بێزار، (باک.) پێسۆر، ناچار. کەسیکە
لە تەنگانە دا بێ. — بون: تەنگە تاو بون، زۆر بۆھاتن. — کردن:
ھەلچن، تەنگە تاو کردن، تاودان، تەنگ پێ ھەلچن.

تەنگاوتیلکە: (ھەورا.) تەنگە تیلکە، تەنگوتیلە. (خۆ.) تەنگ و
تیلە کە. تەنگە یە کە لەسەر بار و سەریار یا کۆلەو بەستری.

تەنگاوی: تەنگایی، تەنگانە.

تەنگاھی (باک.): تەنگانە، تەنگایی.

تەنگایی: تەنگاھی، تەنگانە، تەنگی، تەنگاوی، تەنگ و چەلمە.

تەنگە: تەنگیش. جێگای تەنگە. بە کەسەو نیتو قەدی وولآخی دەلێن
بۆ مەزبانیش بێناوی سووکا یەتی بە کار دەبێت. قایشیکی پانە زین یا
کورتانی وولآخی پێ قایم دەکرت لەمێر زگی. — پەتی تەنگە، تافتەنگ،
تافزە. بەشە دەریایە، کە بە تەنگی کەرتیشتە نیتو دوو خاگانەو، دەرووی
تەنگی دەریا. — وەبوو: چاو پێو بوو، چاو تێو بوو. (بالە.) کێشیکە
بە قەدەر ھوقە یەکی. مەزانی کە کەرسەتی جووتی. (نەردە.) پشیمان.

تەنگەبەر: گەروو، شرتی تەنگ و تەسک.

تەنگەبەری: تەنگی و تەسکی.

تەنگەبێژە لچن: تەنگە لچن، زۆر ھێتان بۆ چتیک.

تەنگە ھەلکیش: قایشیکی باریکە بە زینەو تەنگە ی پێ قایم دەکرت، تا
زینە کە نە کەوت.

تەنگەتو: گیاندارێکە لە پوویە کەو زۆری بۆھاتی و گیرى خوار دەبێ.

تەنگەتاو بون: گیرخوارن، تەنگاوبون.

تەنگەتو کردن: تەنگا کردن، گیر کردن، بە گیر ھێتان.

تەنگەتوای: تەنگاوی.

تەنگەتیکە: تەنگە تیلکە.

تەنگەتیکە (نەردە.): کەم چیکلدا نە.

تەنگەتیلکە (پۆژ، بابا.): قەلۆزکی خەرپەر، کە نە توانی بجوولێ.
تەنگە تیکە، تەنگاوتیلکە. توو پەر سەرگەرمی.

تەنگەتیلکەدان: توو پەر و سەرگەرمی کردن.

تەنگەخەری: دەرینەند. جاندار، شاکرد دارۆغە. پۆلیس.

تەنگەدان: تەنگە بەستنی وولآخ.

تەنگەکێشان: تەنگە کێشانی وولآخ، تەنگەبەستان.

تەنگەگەرتن: مەبەس لە دڵگیری یەکیکییە لە ووتار یا لە کردەری
یەکیکی تر لە پرووی سووکییەو دەگۆترێ.

تەنگەل (نەردە.): لە پرووی تەنگی دەریا، تەنگوهری، دێرگە، دێنال.

تەنگەنەفەس: پشوو سووار، ھەناسە توند. — ی: پشوو سوواری،
ھێنکەر، ھانکەھانک، پشوو تەنگی، ھەناسە توندی، ھەناسە پێکی.

تەنگە و تیلکە: (ھەورا.) تەنگوتیلە.

تەمورین (باک): هەڵاتن، تەقین، پەوین، خەواتن. بتمەرە: هەلبێ.

تەموز (باک): گەشتی مێو و تەرەکاری پەلە و قۆناغی ھەرە بەرزى تەموزى.

تەموزە (پۆژ): گەمە، قەشمەری. (پۆژ): تەموزە. فەشە، گالته. — پى کردن: گالته پێکردن.

تەموزیم: پێستی، گەرەکی، ناچاری. — نیه بچیه بەغدايه.

تەموزم (بابا، شا، ھەو، کە): ھێز، تەموزم، تین، ھێز، — ی ساردى. ئاوەکە بە — ھات. تالووکە، پەلە، گوپ، بە — پۆشت: بە پەلە پۆشت. — ی بارانە: گوپی بارانە. بە — ھێزدار، بەزەر.

تەموزمى خوون: ھێز و زەبری جوولانی خوون.

تەموزس: کاس، جوورە بێھۆشیکیکە دیت بەسەر نادەمیزاددا بەھۆی پروداویکەرە. تانوت، تانە، پەلار، پەلارە پەقە. لە ناخۆتندا پەلار سۆ کەستیک ناوێژتن بەو مەرجە، کە ھەموو کەستیک تێنەگات. واژى، پێچەرە. بە — ھەو: بە پێچەرە.

تەموزنە (جا): تۆزانەوێ دەم و لوت.

تەموزس فوون: تانەلێدەر، پەلار تێگر.

تەموزسکە (کۆ، خۆ): جوورە ھەنجیرێکە ھەمووی وورە بە دارە کەشی دەلێن تەموزسکە، ھەنجیرە کێولەشی پێدەلێن. (باد): تەسک.

تەموزش: (باک): پووج، بى نرخ، بى واتا، بى سەود. (باد): جوورە نەخۆشیەکی وەبای مەژ و مالا تانە. نازار.

تەموزش: تەشق.

تەموزشک (نەردە): مەشقی سەرمای زستانى. سەختى سەرمای زستان.

تەموزش: تەموزم.

تەموزش: تەموزى.

تەموزش: تەموزى.

تەموزش: تەموزى.

تەموزش: تەموزى.

تەموزى (مەک): لە کاتى جگیتیدا بە کار دەبەیت.

تەموزین: جوورە یاری کردنیکی بە مێج (جگ).

تەموز: تۆق. تۆقیکیە لە ناسن یا لە دار یا لە دەست یا لەمەل دەکری. بە لا، گێچەل، گاپۆرە. لا تەنیشە لووسەکی جگییە. تەموزە، چتیکى دوو فاقە لە زەپ یا لە زەپیا لە باغە ژنان لە نەگەرجە یانی دەدەن تا تیک نەچى. (نەردە). ملوانە، گەردن بەندی دیل و نیشەیران.

تەموز

تەموزات (کۆ): شەپە لاغە (زەلە پەشت مەلییە).

تەموزە (کە، خۆ): گەمەجى، مەژى قەسە خۆش. تەموزى پەرجى ژنان، تۆقى پەرجان.

تەموزە: تەپەسەری چشان. تۆقسەری ھەموو چتیکى. (نەردە). تۆقسەر، تەپەسەر.

تەموزسەر: تۆقسەر، شووتى ھەر بەرزى سەری مەژیان و دیوار و گرد و چیا یان و نیشتر.

تەموزکردن

تەموزکردن: دەست لەناو دەست کەستیکى نان و

کوشینی لە پروی تاسە و خۆشەبەستەرە.

تەموزم (نەردە): تەموزم. پەلە دەغلیک، پارچە زەبێک یا شیناوەردێک.

تەموزمە (نەردە): تەموزم.

تەموز سەر (نەردە): تۆقسەر.

تەموز (باک): زەردار. تەموزە.

تەموزلە (باک): لە تەموزە کردن. تەموزلە.

تەموز: نێچاوان. تەموزە.

تەموز (باک): باز، ھەلبەز. — خەردان: بازدان، ھەلبەز.

تەموز (باک): تەگەر.

تەموز (زا): دەمەرقەپان، پانتۆل.

تەموز: (باک). تەقن. چینی پەلە بە پۆ، کە بەدار تەموزە. پەلە یەرە و مافورە، کە بەدارەوێ پۆ تەنن.

تەموزگەر: (باک). تەقنگەر. تەموزگەر. جوومەکار، کۆرسەر، جوومەکان، کەستیکە تەموزى بکات. — ی: تەقنگەری، جوومەکاری.

تەموز و بەست: فیل و فیلداغ، تەشقەلە.

تەموزى جالجاووکە: (باک). تەقنى پەلە، داف. (باک). تەقنکا پەلە، تەموز. تەقن. (باک). تەقنەپرک، پەلە فۆک. کونکا پەلە.

تەموزى: نەشى، دەشى، گەرەکە.

تەموزى (ھەورا، جا): نێچاوان، ناچەوان.

تەموزە (پۆژ): تاولە. (باک). بنى. شتەر، کۆلەت، کۆرەت، گەورە. (ھەورا). پەشتەر. تەموزە، کووتان، گەلەخان. (زا). ناخەر، پەگە، پانگە.

تەموزە: خۆکە. ژووریکە و لاخى یەکەمى تەموزە. تەموزە. پەموزە: کۆخ، گەلەدان. — ی کەران: ھەرخان.

تەموز: تەما، لە کاتى واق و پەمانیدا بە کار دەبەیت.

تەموز (باک): تات. نێولیتەپان، نیشانکردن، دەستیشان کردن. تەموزەرد.

تەموزى (باک): خەیسکار، ھەلخەیسکار.

تەموزلە (باک): خەیسک پێکردن، خەیسکاندن، ھەلخەیسکاندن.

تەموز (باک): خەیسک کردن.

تەموز (باک): تاق، تالی شاری. (باک). مەپتە سەری زەردێکی سووک بى و میل میلی پەشى تەموز.

تەموز (باک): تالک، تالکە. گەندەرە و خەرچە و گەپە نەگەشتەر.

تەموزى (باک): گەپەکە. تەموز.

تەموز (باک): گەپەکە.

تەموزە (باک): خەیسکەر.

تەموز (ھەر): مەپتە سەر و میل و لەشى گشت سەپى بى و ھەچ پەلەییکی تەموزە. (باک). خەلێکی کورە و کۆچەرن لە کۆچەرنى میرانانە. لیتی، مالی، پام. (نەردە). پامبوی دەرھاتو.

تەموز (نەردە): تەل، لیس، پەیاغ، گارام.

تهيار (همورا): ناماده، کوک، بوشناخ، ساز. (باک.) پارچه زهوی نریک مالان.

تهیاره (نمرده.): نیشتگهی بازه، شوریتیکی تاییه تییه بازی لسمر هلدنه نیشتوه.

تهیان: دایمن، تایمن، دایه، کاره کمر، کلفت، تیان. تیانچه، تیانسه، مه نجلئی گموره.

تهیه و دوگ (نمرده.): ممدومی قالی دهره اتوو. له کار راهاتوو.

تهیه و یوون: قالیبون، دهره اتن، راهاتن، له کار بهلدیه یوون.

تهیتوک (باک.): قازه لاخ.

تهیجه (نمرده.): تهیکه، نانمشان. تریان.

تهیره (فه.): جمرده، ریگر.

تهیره یی (فه.): جمرده یی، ریگری.

تهیره وک (باک.): تمرزه. بارانیکه به تمرزه و به یاری.

تهیری: دهر دیکه تروشی همر ساوال و مالاتیکی بی به لا دادی و سمره نگرئی دهی. (موک.) گیتی.

تهیرین (باک.): بی هست و خوست یوون. سست یوون.

تهیز (باک.): گوشاد، فراوان، دریزکراو.

تهیس (باک.): ترووسکه، بریقه.

تهیسان (باد. باک.): تروسکان.

تهیساندن (باد. باک.): تروسکاندن، بریقه دار کردن.

تهیسین: تروسکان، دهره خشان، بریقه دان. بته یسه.

تهیکه (بابا.): سهله یکه و کور سینی وایه نان و چیشی لسمر داده نری له شوول دروستده کری. پلار پالتیوی تولین یا له سرووت و پووشی گهم دروستکراوه.

تهیمان: پهرزین، تانوک، چه پهر. خله داریکی باریکی دریزه ناوه ندی قیسپی پی ده تهری. چه پهریکه به تهیمان و قیسپ چنرابی.

تهین و لیهان (همو.): نه خوشیه که.

تهیوه (نمرده.): خورده مهنیکه، که له مالی زاوله دهر دیری بۆ مالی بووک له پۆزی گووترانه ویدا.

تهیار: تبار.

تبتین (شهم.): ددان به جهرگی خوداگرتن، پشودریزی، بیتن دریزی، خوگرتن، پشو خورده نوه.

تبل (باد.): قامک.

تبلک (باک.): گمه ییکی کوردیه.

تبا: (باک.) تهپه، دهنگی لیدان یا کموتی چتیکیه. (باک.) لیدانی دلّه، دهنگی لیدانی دلّه. دهلین: تپ تپ دلّی من تی. تهپه.

تبهتپ: تهپه تپ.

تبل (باک. باد.): قامک، نهنگوست.

تبله و رانکی (باک.): تپله و رانی.

تبله و رانی (باک.): (باک.) تپله و رانکی. قامکه گموره. (باک.) تپلکی، رانکی. (دهر.) کله. (نهم.) تلیا به رانی.

تهلاشای: (شکا، نهم.) قامکی شاده ی، تلیا شهادی.

تهلانیه وک (باک.): (باک.) تپلاتای. تپلاتیه کی. قامکی نیوه راستی، قامکی قوتی، نهمه قوته.

تهلاوخی (باک.): (شکا، نهم.) برا توتله، برای توتوه.

تهلاوچیلک: تروتله، قامکه تروتله، (نمرده.) تروت. (شکا، نهم.) قلیج.

تهلک (باک.): ته پئی گچکه.

تهلین (باک.): شلینگ، شیلینگ.

تقت (باک.): چغه، بۆ دهر کردنی سهکان به کارده بری.

تقت (باک.): توتوتن.

تقار (باک.): چجار، قمت، تاقه جاریک.

تق (همو.): چش، قیروسیا، هیچ، پوچ. با نسی چش، وازلی هینان، چاو لی پۆشین. (پروا.) لهقه، پک. — تیدان: پک خست، له قلیبدان.

تقل (نمرده.): ممدومی کهنهفتی له پش چاو کموتوو. بیکاره.

تغم (باک.): توخم، بنهرت، بنچینه، په گمز.

تغوب: سنور، شوره، نوان، چیله، بکنک، درسهگ، جسه پهر، قمتهر. (باک.) تغوب. تالغ. سنووری دوو زهوی یا دوو یا چن دین هدریم و خاکانه.

تغوون: توخوون، نریک، فهره. — یوون: نریک یوون. — کموتن: توخون کموتن، نریک یوونه.

تغوب (باک.): سنور، تغوب.

تغیل (موک.): دریز، کشان. — یوون: دریز یوون، راکشان. پال کموتن.

تد (باک.): (باک.) تت.

تد: بایه کی دهنگداری بۆگنه، که له نار زگدا پیچ ده خوا و به داوتنی پشته ودا دهره پهری. — کمندن: کمن، کمندن، راهیشتن. (باک.) تپکر.

تد: نیر، دی، نیدی، دیکه، که، نیکه، جودا، جیا. به لان به دووای ووشانه و دهنوسی: سالتیکی تر: سالتیکی دیکه، پیتووسیتیکی تر: پیتووسیتیکی دیکه. مرازیکه بۆ به سمر دابوون به دوی ووشانه و دهنوسی: گموره تر. گچکه تر، خوشتر، بهرتر، نازتر.

تد (باک.): ته پاد. شهنه خیتی. که تن ترادی: شهنه خیتی کردنی سوواران.

تد: (همو. باد.) جام، بادی ناوی. (باک.) تبه کی نانی، که داربی.

تد: (باد.): دوری.

تد: هاوشان، تراز. — کردن: ریک و پیک و تراز کردن. (نمرده.) جووره گیره و نه شک نهجه پیکه، که چنی پی تونده کری. ترازوی بهنا. (نمرده.) گیره. بهشگا.

تد: داترازان، به کله لی هاتن. جووتیوونه، له شویتی خو دهر چوون، له جیگای خو ده لا کموتن. (دهر.) ترازان.

تد: دهر پهراندنی چتیک له شویتی خو.

تد: ترازو. (دهر.) ترازو. چتیکه له شویتی خو دهر چووی.

تەرازوو: بەرانبەر، زیوار. دوو چەن، کە لە کێشان و ھەلسەنگاندنیدا بەرانبەر و تەخت و پێک بن. تەرازوو، ھامار، تەخت. مرازیگە چتی پی دەکیشتی بە سی و کیلوو نیستر. بریتییه لە دوولنگە و شاھین، کە ھەریەکە یەسی بەندان بە شاھینەرە بەستراوون. شاوولی بەننا و نیتر. مرازیگە شووشە درێژ و باریکی تیگیارە و تەنۆکیکیش جیوێی تێدا یە بەرزی و نرمی و پاستی و چەوتی دیوار و ماکیە و چتی تری پی دیاری دەکرت. تەرازوو، چەند ئەستێرە یەکی پێکی بەرانبەری یەکتەترین لە نێوانی کۆ و گەلاوێژدا. کەلوو (بەروج) پێکە لە دووژدە کەلوو کانی ناسمانی.

تەرازوویاز: کەسیگە لە کاتی کێشان بە تەرازوودا فێل و ساختەبکات.

تەرازوویازی: فێل و ساختەکردن لە کاتی کێشانی بە تەرازوودا.

تەرازی (ھەورا): تەرازوو.

تەرازیان (دەر): تەرازان، چورتیان. بەزین، شکان، ھەلاتن، پاشەکشە.

تەراش: تاشین، تەراش. — کردن: تەراشین، تاشین.

تەراشان: داپووشان.

تەراشە (نەردە): تەلاش، تەلاش.

تەراشەو: تاشراو.

تەراشتن: تاشین.

تەراشکەر (باک): بەرد تاش.

تەراشین: (باک) تەراشتە، تەراشتن، (فە) تاشین، داپووشاندن.

تەراشانن (نەردە): قەندان، شارەندەر.

تەراشیاگ (نەردە): تەراشیدە.

تەراشیدە (نەردە): گیاندارێکە، کە تەراشبووی. تەراشیاگ، تەراشیاگ.

دەرکراو، دەرەدەر، ناوارە.

تەراق و تەرووق (لەر): شەق و شۆق، دەنگی لێدان.

تەراکی (باک): دارێکە.

تەرال (باک): تەمبەل، تەمەزەل. — ی: تەمبەلی، تەمەزەلی.

تەران: تەین، لی بەربوون.

تەرانیە (باک): تەرانی، قەشمەری، گالته، گەپ لە دووان و ووتوویژدا.

تەراندن: تەپیکەندن، لی بەردان. فێل لێکردن، دەستپەڕین، ساختە لێ کردن.

تەرپو: چتی زۆر شل و پوون، کە بەشی ناوی زۆر تەری.

تەرە (باد): تەری.

تەرەختە (نەردە): تەرختە.

تەرەقەر: ناخۆتیی قوێ و بی جی. خۆ ھەلکێشان و فیزو و دەمار و مەنت بەسەر کەسیکێداکردن. چ تەرەتێکی بەسەر دادەکە؟

تەرەشتە (ھەورا): تەشووی.

تەرەھان: تۆقین.

تەرەھاندن: تۆقاندن، تەقاندن.

تەرەھە (ھەورا، بابا): چەشنی، تەرەقە.

تەرەھە: تەریقی پێکەنین.

تەرەق و تەرۆق: تەق و تۆق.

تەرەھیان (نەردە): پێکەنین. تەریقی پێکەنین.

تەرەھین: کەسیگە چتی بەتەقیتی.

تەرەک (نەردە): درۆ و قەلشی چت. شەق، قەلشتی دەست و پی.

تەرەک (باد): پیار و ژنی داوێن پیس.

تەرەکان: درۆزەندی چت و قەلشین پێستی دەست و پی و نیتر. تەرەکین.

زانێ سەگ و گورگ و وورچ و چەقەل و بەراز.

تەرەکاندن: وەرەکان خست. درکاندن، قەلشاندن.

تەرەکانن: تەرەکاندن، درۆزی بردن، درۆتی بردن. قەلشانندی دەست و پی.

گۆپەکردنی داران. تەرەکاندن.

تەرەکای تۆوتە (ھەورا): تەرەکینی سەگ.

تەرەکای دەلی (ھەورا): تەرەکینی دێلەسەگ. (ھەورا) تەرەکای تۆوتە.

تەرەکەلەک: کاری بی بنج و بناوان، نیشی بی جی، کاریگە لەبەر بی

بنج و بناوانی لەرانبی سەرنەگرت و بڕووخ. تەلەزگە، بھە.

تەرەکەلەکی: کاری بی بنج و بناوانی. نیشی بی جی.

تەرەکیان: تەرەکان. تەرەکین، درۆزەندن، قەلشین. گۆپەکردنی داران، کە

کاتی وە ی بی گەلابکات.

تەرەکین: (فە) ھێلکە ھەلپێتان. تەرەکان. (مەگ) قەلشین دەست و

پی و درۆزەندن. زانی سەگ و گورگ و وورچ و نیتر. تەرەکان.

تەرەماش: تەرەماش. بۆ جێگیریش بەکار دەبرێ: فیسارە کەس — ی

خوار و دوو: واتە ھێچی نەخوار و دوو.

تەرەمەز: بریتییه لە تەنگ و دەمانچەییکی خراو، کە گوللە ی کەم

بھوات.

تەرەمەین: گەزۆ.

تەرەو (ھەورا): تەرور.

تەرەوژە: کورکسەر، کەرەوڵە. قەتی، بەلەندەییکی کونجە ی زەردی

گۆشتخۆشە، بەقەد کۆترکی دەبی.

تەرەوگە (ھەورا): خەرتەلە. گیایەکی بەھارییە لە چەشنی گەلا و تامدا

وەکوو گەلا ی تەوری وایە.

تەرەووی (نەردە): چەمباز، زۆربەلی، زۆر وە، سازەندە، ووراج،

وورپێدەر.

تەرەوی (ھەورا): تەرور، تەر.

تەرەسە (باک): بھوانە: تەرەسە.

تەرەسە: گوندێکە لە پۆژەھەلاتی قامیشلویە چونکوو خاکە کە ی سەییە

بۆیە ناوێرێ تەرەسە.

تەرەب: (ھەورا) تەرور. (باک) گۆر. گۆرپەجە.

تەرەبوس (باک): شە، ھە، نیم، شە.

تەرەبی (ھەورا): شەوی ناوێرێ زستانییە.

تەرەب: زەم، دەنگی کەوتی چتیک. (فە، پۆژ، جا) تەرور. (باک)،

پەوا، تەپ، تەپاس، تەپاس، تەتە ی کوشراو یا مژراو.

تەرەپاس: تەرەب، تەپ، تەپاس، تەتە ی کوشراو یا مژراو.

تەرەپان (باد): داسێکی درۆزەو دەسکیشی درۆزە.

تورپانگیش (باد.): دروینه کار، پالنه.

تورپه: هست، خوست، زرمه، تپه، هستی پی. دهنگی کومتی دلّوپه یا چتیکي قورسی نعرمه له بهرزییوه.

تورپهقرپ: تریه ی یک لمدوای یدکتری، زرمه زرم، تهپه تپ.

تورپژن (خۆ.): دهنگی کومتی چتیکیه، شپژن. دهنگی تریه.

تورپۆکه (ههوارا، نهرده.): شتلم.

تورپوهۆ: تریه و هۆ.

تورت: تورت وه کوو تامی مزر و تیکۆله ههنا و ئیتتر. (نهرده.) قامک، ننگوست. (باک.) تر.

تورتههان (نهرده.): تمبعل، تمه زهل، سست، لاش گران. — ی: تمبعلی، تمه زه لی.

تورتهمانی (ههوارا.): پزدان. میزدان، میزه لدان.

توتیه

توتیه (باک.): مۆتۆرسایکل، توتپۆک. گهواره، زهلام، لهنده هۆز، بهقه لاشهت. مرۆی دریزی قهلمو.

(کۆ.) گیایه کی پهنک زهردی بی گه لایه وه زیره ی میسوی ده چس، له هه مرشینایی و میوکی بسات

ووشکی دهکات، دهکرتنه حهسیر زۆر تر لهندی پهمۆدا شین دهبی. (بیل.) جله. دهردیکه له هه ندی سوزایی ده دات ووشکی دهکا.

توتوک (باک.): توتپۆک. بۆپی خوواردن.

توتپۆک (خۆ.): توتیه، مۆتۆرسایکل. (باک.) توتپک. سورپنجک، (باک.) بامه لیشک. (باک.) ئوریه لیشک.

توتپی (باد.): مهردومی تر.

توتپۆ: تپزل، بهههوا، فیزدار، بهفیز.

توتپیزک (باک.): کارگه و نهنباری پاپووتی.

توتچماق: مرۆی زۆر دریز.

توتج (باک.): لکه تازه کانی دارانه.

توتجیو: تپهتیر.

توتج (پهوا.): هه رجتیکي ههلبوه ری ترخه ی پیده لێن.

توتخان: (لو.) ترخینه. (باک.) ترخان. نازاد. — کرن: ترخانکردن.

توتخانی (باک.): ترخانی، نازادی زمان و ئیتتر.

توتخه: ترخ. تیکچوونی دهروون و ترشانی خوواره منعی له چیکلدانه دا بههۆی زۆر خوواردن و ئیتتر.

توتخینه: (پۆژ.) ترخینه. (ههوارا.) شهلمه مین. چتیکي مززه له پرویش و شیلمی نهنجراو دروستده کری و دهکرتنه سهلک سهلک. چتیکیکشه

له ترخینه ی ووشک و نیسک و نوک و چوهندهر و گوشت دروست ده کری. فۆزل: کسیتکه تپ زل بهکنی. توتپۆ، فیزدار، بهفیز، بهههوا. گونه. — ی: فیز، ههوا.

توس: باک، پههوا. (باک.) سام، ساف. ههواس، نهغیش. باریکه دلّی مرۆقان دهخاته له مزه گورپه گورپ به هۆی دیتا یا بیستی چتیکي وا،

که گیان لیی پپهوتیهوه. به —: سامدار، سامانک. بی —: بی باک، پروقایم. — شکاو: شیرگیر، بهدهمهوه دراو. دهترسم: ترسم ههیه، ترسان ههیه. له خودا —: خوداناس، پارێزگار له تاوان.

توسان: (دهر.) ترسیان. (باک.) بههتین، ترسین، بزدان، جهلفین. پرینگان، پرینگانهوه. تۆقان، تۆقین، زراوچوون. جهلقین، جلقین، ههلقین. کم دلّی، بی زاووری.

توسانلن: تۆقاندن، زراوچواندن، ناوی دهمدان، ناوی چاودان، ههپه شهلیکردن، ههپوگیف لیکردن، پرینگاندنهوه. (باک.) جهفلاندن، بههتاندن، جهلقاندن. (باک.) بزداندن، بزدهاندن، جهلقاندن. ههلقاندن، فهرهاندن، دههاندن، ترس خسته دلّی یه کیکیهوه. (نهرده.) ههپه زهکردن.

توسانن: ترساندن.

توسو: زراوچو، زههلهپهرا، ترسینراو.

توسهتوس: پارێزگاری و خۆگرتن له چتیکي سامدارهوه؛ نارام بۆچی به — دهچینه ژوورهوه.

توسهزالی (ههوارا.): ترسهنۆک.

توسههنۆک: ترسهنۆک، بی زاله، دلّست، بی جهرگ، نهویرهک، نهویرهک، نهویرهک، ترسیاو، ترسهزالی، پهوهک، زهههون، ترسیار، (باک.) بهزدونهک، بهزدۆک، بهزدونهک. ترسو، ترسو، تروسک، فرچاله، دلکهچک، فرچاله.

توسههۆکی: ترسو. (باک.) بهردۆنهکی. ههولۆی.

توسهه: ترسین.

توس شکو: کسیتکه ترسی نهماپی.*

توسناک: کسیتکه یا چتیکه مه ترسی لی بکری.

توسنۆک: ترسهنۆک، بیدل، کم زاوور، کم ذات، بیزارت.

توسو (باک.): ترسهنۆک.

توسویی: ترسهنۆکی.

توسی (شکا.): ووشکی، ئیشکی: نانی —: نانی ووشک واته نانی بی پینخۆر.

توسیار: ترسهنۆک.

توسیان: ترسان.

توسیانی: ترسینه، زههلهپهرا، ترسههرا، بهسام، سامدار، (باد.) بترس. زاتیهرا، زارویهرا.

توسین: ترسان.

توسینه: ترسین، کسیتکه، چتیکه مهردومی بترسینی.

توش: سماق. (ژهن، باک.) سقۆک. توش. بهری داریکیه به هیشرو دهیگری و وهکو نیسکی وایه بۆ مزرکردنی چیش و چتی تردهستده دات. مهردومی مۆن و گرژ. — بوون: توش بوون. مۆن و گرژ بوون. — کردن: ترشیتکردن تاتامی ترشی بسات. مۆن و گرژکردن. تامی توشی وهکو تامی سماقی.

توشان: توشان، ترشپوونی ماست و چیش و چتی تر بههۆی کۆنبوون و زۆر مانهوهی. بۆ کسیتیکش به کاردهی، که زۆر نوستی ده لێن فیساره کس هینه نوستوه ترشاه واته پهندهههوسی کردوه. — ی ههیر: ههلهپروکان، ههیر ههلاتن.

توشانن: توشاندن. (باک.) خلسکاندن.

ترشاو: ترشاو، ترشه لوك، مزرکه (چیتشت)، زور نوستوو. ناویکه له کانی زهوی دهر دیت ترش و بون ناخوش بؤ نه خوشی پیست (خارشت) زور باشه. گراو، گهراو.

ترشه: مزه، مهبخوش. نیوی کچانیشه.

ترشه لوك: ترشاو، چتی ترشاو و ناخوش.

ترشه لوكو: ترشه لوك.

ترشته (هورا، نمرده): تمشوی، تیشه.

ترشته ی گلکاری: پاچ، تمشویی قوره کاری.

ترشقه: ترشقه.

ترشک (باد، باک، بار): کفته و شورباوی ترش، چیتشتی کفته ی گموره و گچکه یه لاسکی سلق و چوهنده و ناوی ترشی تیده کری، به هومو جووره خوارده مهنیکی ترش ده لین، که شل بی.

ترشکه: ترشکه.

ترشکین: به خورده اشکینه، تعریق کهرهوه. تعریق بیروه، شهرمه سار. — بون: تعریق بیرونه، شهرمه سار بیرونه.

ترشکین کردن: تعریق کردنه، شهرمه سار کردن.

ترشکینی: شهرمه ساری، شهرمه ساری*.

ترشو (باک): ترشوکه.

ترش و قالا: چیتشت و خوارده مهنی زور ناخوش. مری گز، موز.

ترش و قه لاش (بابا): چیتشتیکه به نیسک و برنج و چوهنده دروسته کریت، چوهنده به ترش.

ترش و شیرین: جووره شیرینا تیکه. چتی مهبخوش، مزر.

شهریه تیکشه له دوشاو و ترشی سماقی دروسته کری.

ترشوکه (زا): ترشوکه.

ترشوکه: ترشو، ترشوکه. (پژ). گولوکو. گیاهکی ترشه و ده خوری و چمند جووری ههیه: ترشوکه، ترشو، ترشوکه. ترشوکه گایانه. ترشوکه پملک به دراره.

ترشی: ترشیات، (باد). ترشاهی. تامی ترش و کورو تامی قوره ی. له یه برنجیکه — تیکرابی.

ترشیات: ترشی، جووره ترشییه که له سرکه و سموزواتی چنراو ده گیر تيموه.

ترشین: ترشان. (باک). هه لخلیسکان. بترشه: هه لخلیسکی*.

ترشینه (هورا): سرکه.

ترشه ل (باد): شله به ته.

ترهال (نمرده): تلته، تلپه ی چت، تلفار، تلف، سلف.

ترهه (که): دهنگی شکانی دارییه. تره.

ترهه: هه لوره سیه توره یی.

ترک: ناوی نه تموه یه که له چینیه تا سنووری یوتان و بولغارستان کشاوه، هیندیکیان له لای روزه لاتی یه کیتی سؤقیه تی (جاران) دا ده زین ته نه تموه ی کورد له ناو ترکی تازه ربایجان و ترکی تورکیادا ده زی. بویه ترکی تورانی (که مالی) و ایان پیرادابو، که به زور کوردی بکه نه تورک هه تاکوو تورکستانیک

مهرتی لی ده رخن، به لام له سمده ی بیستهمدا شو داخواییه پیک نایمت چورنکو نه تموه ی کورد ووشیار بؤ تموه لمؤیر کابوسی بی ناگایی خهوی گران پابه ریوه. (باک). دهنگی شکانییه، قرجه ی شکانی. تهرزه لویه، تهرزه ی گچکه.

ترکانی: جووره سمایه که له گمل جوو لاندنی نهند اماندا.

ترکمر: ترکمن، ترن.

ترکه ره شه: ترک، تورک.

ترکه زاندن (پهوا): درکاندن، تره کاندن، راز و نه پیتی ناشکر کردن.

ترکهش: تمنیشت.

ترکه ن: ترن، ترکمر. گیانداریکه زور تران بکنی.

ترکه نندن: کنندن، کنن، پاهیشتن، (باک). ترکن. ترن، تره مردانه.

ترکه زه (پهوا): همر چیتکی و کورو ته پکه و ته له بنریموه، که چیتکی وی کموی دهرچی — ی پیده لین. نیرته ی. ته لمرکه، گیتچل، گیتزن.

ترکهک (باک): داری چکوله.

ترکه ز (باک): له کاتی بانگ کردن یا ووتویردا به زنی خویان ده لین ترکه له جیاتی نافرته.

ترک و خووا (خو): به هه لکوت، به پیکوت.

ترکی: زمانی تورکی، نهمانی ترکی. (باک). قه لشاو.

ترکین (باک): قه لشین، زریان. شره قیان.

ترکگل: (زرا، بار). قابی مس، نامان، (پهوا). بادی. (خو). بادیه.

ترکگل: (زرا، بار). ترگار، جام، شووشه، بادی ناوی.

ترکه زوک (بار): تهرزه

تره لیلی: بریتیه له مرمودی بی غمودی هیچ و پوچ.

تره لیلان: تره کندن. خوه لکیشان.

تره مسک (خو، هور، دهر، کو): زهنگه ته تر.

ترمه (باک): پشیتندی ناویرشم. کهشیده حاجیان، (نمرده). شالی کشمیری.

تره مسک (هور): گلووه تر.

ترن: ترکمر، ترکمن. گیاندار بیکاره هیچ و پوچ.

ترنچک (خو): زهنگه ته تر. (شوق). کووارکه.

ترنچکه (خو): زهنگه ته تر.

ترنفسک (خو، پهوا): زهنگه ته تر.

ترنچ: ترنچوک و کورو نارنج و پرته قالییه به خای ناخوری. میوه ی دارنکییه، نارنج. (قه ل). چه قویه که دهسکی له شاخی بی. جووره نه خشیکه له مافوره و چتی دی ده کری.

ترنهان: له ناو ده چون، چونه نیو. تی — چوننهان، قرسان، گیر بیون و چسپ بیونی چیتیک له ناو چیتیکدا.

ترنهانن: برده زور، تی ترنهانن. قرسانن، خرسانن. به زور چیتیک برده ناو چیتیک ترهوه.

ترنهانن: ترنهانن.

ترنهه (باد): په یزه، پتپیلکه.

ترمسک

ترنجەبەین: جووره شه‌ربه‌تیکی مزره وه‌ک ئه‌سکه‌نجەبەین. ترنجەمەین.

ترنجەمەین: ترنجەبەین، خوشاوێکی خوش و مزره وه‌ک ئه‌سکه‌نجەبەین وایه.

ترنجۆ: تیغی به‌پرشت و پرنده‌یه.

ترنجوو: تیغی پرنده.

ترنجۆک: ترنج، لیمۆ، نارنجۆ، هاله‌پیرێژناه. گیایه‌کی گه‌لا تۆکنه وه‌کو گه‌لا گۆله‌باغه بۆنی وه‌کو بۆنی نارنجه ده‌کرت به‌ شۆریاو بۆ خارش (خوڕشت) ی پێست زۆر سه‌ودمه‌نده. گیایه‌کی گۆل وورد و سه‌پیه، گه‌لایه‌کانی که‌مێک پانه و زه‌رد و بۆنداره و زۆر بۆزگ نیشه ده‌یکۆلێتن و ده‌یخۆن گۆله‌کانی وورد و سه‌پی و بۆنخۆشن.

ترنجیان: ترنجان، گیرکردن، تێ ترنجاندن.

ترنلۆ (شا): کری بووزوه که‌ ته‌واو راپه‌ڵ کرابی و دوایه کرابیته گۆله. (سه‌وه). ترنلۆ.

ترنگ: (پۆژ). گیراوه‌یه که‌ هێنده شل بێ ئاره‌که‌ی له‌ ماکه‌که‌ی پتر بێ. چه‌شنه‌ ده‌نگیکه‌ وه‌کو (چنگ، پنگ، شنگ، خنگ). تراو. (ئه‌رده). پله‌ پایه‌ی به‌رز، جاه، جایه‌گا. (ئه‌رده). پلۆک.

ترنگان: ترنگاندن.

ترنگاندن: وه‌ ترنگه‌خستن، وه‌ ده‌نگ هێنانی تیریا سیمی تار.

ترنگای ترنگ: ده‌نگی بێ په‌سانه‌وه‌ی که‌وان یا سیمی تار.

ترنگه: ده‌نگیکه‌ وه‌کو ده‌نگی تار و عود. پل، پلۆک. — ترنگ: ترنگی یه‌ک له‌ دوای یه‌کتی.

ترنگو هۆ: ترنگه‌ ترنگی زۆر. (ئه‌رده). پلته‌قاندن.

ترنوسقاو: چه‌ورییه‌کی که‌مه به‌سه‌ر شۆریا و گۆشتاومه‌وه. گۆشته‌که ئه‌وه‌نده له‌ره — ی به‌سه‌ره‌وه نیه.

ترنیسق (ئه‌رده): (موک). زرووقایی، زرووقایی. کۆتره‌باریکه.

تپۆ: توپه، بێچه‌یکه‌لدا نه. قه‌لنس. (باک). درۆژن، تپکمن. (ده‌ر). خۆ. سه‌ره‌ری، هه‌چ و پوچ، خووتی، جینگه‌نه، ئه‌ویاش، لۆتی، به‌دناو، په‌تیاره، بێتشیواز، سوورمانی، جنده، سه‌لیته، ئاوه‌تی حیز.

تروان (ده‌ر): چلدان.

ترواندن (هه‌ر): چلدانی برینان.

تروپکه: (ره‌وا). ته‌پۆله‌که، ته‌پله‌سه‌ر. سه‌ر سه‌ره‌وه‌ی جێگایه‌کیه که‌مێک بلند بێ یا زۆر وه‌کو تۆقه‌سه‌ری گرد و چیا و ئیتر.

تروفس: تروفس.

تروفتاق: نازووقه‌ی مالتی. تفاقی شه‌ری.

تروفتۆپ: (ده‌ر). بافیش، فیشار. فیشال.

تروفتۆپکار: بافیشکار، به‌فیشار. — ی: بافیشکاری.*

ترووژ: هه‌وا و فیزی بێجی.

تروۆزی (باک). هه‌و، هه‌ورا. تریزوو.

ترووسک: ترووسکه، تریسکه، چه‌روسکه. گیاندارێ چالاک. ترسه‌نۆک. وولاخی: — وولاخی که‌ به‌سه‌مه‌یه‌وه.

تروسکان: (ده‌ر). تریسکان. په‌روکان، په‌روکانه‌وه، تروسکانه‌وه. چه‌رسان، چه‌رسین. (باک). په‌رووسین. کزین. ده‌رخشان، ده‌ره‌شا. ته‌یسان، ته‌سین.

تروسکانه‌وه: په‌روزانه‌وه، چه‌رسکانه‌وه. په‌روکانه‌وه‌ی چه‌راو ناگرو به‌روسکه له‌ دوروه‌وه.

تروسکاندن: چه‌رساندن، ده‌ره‌شاندن، کزاندن. ترووکاندنی چاو.

تروسکانن: تروسکاندن.

تروسکایی: په‌روکانی که‌مێک، چه‌روم به‌ ناسته‌م — ده‌کا.

تروسکه: ترووسکایی. بریقه، په‌رداخ، شه‌به‌ق، به‌روسکه، به‌روسکه، به‌ریسه، تریشه‌قه، چه‌روسکه، تریسکه، ترووزوسکه، (ده‌ر). چه‌ریسه، گه‌شی. ته‌یسن. په‌روکانی که‌مێک بێ تینه وه‌کو تینی چه‌رایه‌کی کزیا ئاریکی زۆر دور. نیتی ئاوه‌تانه.

تروسکه‌تروسکه: بریقه‌بریق.

ترووسکه‌دار: وورشه‌دار، ده‌ره‌شه‌ر، په‌رداخدار. (باک). به‌ره‌وش، به‌لۆق، هه‌لوس، گه‌ش، شه‌به‌قدار، به‌روسکه‌دار، به‌ریسه‌دار، چاڤ به‌رد.

ترووسکه‌داری: وورشه‌داری.

ترووسکه‌دان: (باک). په‌روساندن.

تروسکه‌ر: ترووسکه‌ده‌ر.

تروسکیانه‌وه: ترووسکانه‌وه.

ترووسکه (ئه‌رده): ترشۆکه.

ترووقان: په‌تاندن، تارانن.

ترووقه (ئه‌رده): شکان، راکردن.

ترووقیان: ترووقه.

ترووکان: قووجان. چاو — چاو قووجان، چاولیکتران. په‌روکان. تۆ — تۆقرتان، تۆکان.

ترووکان: قرتانی تۆ چتی وا.

ترووکاندن: چاو قووجاندن، چاولیکتان، چاولیکدان، نقاندن. په‌رکاندن. تۆ — تۆقرتاندن، تۆکاندن، تۆکان، ناوکی تۆ ئیتر و دان ده‌ره‌یتان. ده‌ست به‌ په‌له‌پیکه‌دانان به‌ی فیشه‌ک. مریشکی کورک به‌ دندوکی هیلکه‌کانی ده‌ترووکی (ده‌شکیستی) تا جووکه‌ی لی بێته‌ده‌ر. (خۆ). هیلکه‌هه‌لپیتان.

ترووکایی: ترووسکای.

ترووکه: ترووکایی.

ترووکرن: ده‌رکردنی یه‌کیک به‌ سوکی.

ترولاق (لو): ترۆل.

تروله (باک): ماست.

ترول (لو): شیاکه.

ترووم (ئه‌رده): نه‌ژاد، په‌سەن.

ترومیا (بابا، جا): فیجقه. ئالوگۆز، هه‌ره‌وه، ده‌ستروا.

تروندوو (سه‌وه): ئالوگۆزکردن.*

تره‌هان (باک): پاراووون، پالێوران. لێوێژبوون.

تره‌هاندن (باک): پالۆتن، پاراوکردن. بتره‌ینه: به‌پالێره.

تره‌هانۆک (باک): پالۆینه.

تره‌ه (باک): هه‌لقۆرینجراو، گرپا.

تريھېئو: لەكاتىڭدا بەكار دەبرى، كە گالته بە كەستىكى بىرى، كە بە چىشتىكى ناپەوا دوپى يا فەرمانىتىكى بى جىتى كەربى.

تري: (باک.) تري.

تري: (باک.) تري، (هەمورا.) هەنگور، (لەر، فە.) هەنگور، بەرى درەختى مېرىيە و كە بەهیشو دەگىرى. ناوى چىشن و جۆرەكانى ترييان لە شارەزور و خاكى پاكى باياندا: ئىمىرى، بۆلمازور، پاشايى. پايپىزە، تايغى، چىمىلە، دەرەبۆلە، پەشكە (چەند جۆرى هەيە)، زەركە، زەردى، زەلكە، زرافى، سالى، سەعدانى، سىپىلكە، سىرور، سورشامى، شەقشەقە، شىمىرى، شىرازى، عشاق، فەرخى، كاژاو، كىشىشى، كلكە پىرى، گەرمەكە، گون تولە، مام برايمە، مېخى، نىنۆكى بۆك، هېندووى، يا قوتى. لە باكور گەلىك جوورە تري هەيە بەلان مامۆستا جگەر خوتن تەنھا نەم هەشتانەى نووسىرون: مەرزۆنە، گەورە، زەيتى، حەسەنى، بەنگى، سەفك، كۆخەر، كەركوش.

ترياك: (باک.) ئىسەرار. تلياك. شىرەى گولەخاشخاشىيە بۆزور دەرمانان باشە، بەلان بەكيشانى ريشەى تەندروستى و تەمەن بەبادەدات.

ترياكخۆز: ترياك كيش، كەستىكە ھۆگرى كيشان، خواردنسى ترياك بوى. — ي: ترياك كيشى.

ترياك كيش: ترياكخۆز. — ي: ترياكخۆزى.

ترياكى: تلياكى، كەستىكە، كە زۆر ترياكى بخووا.

تريان (خۆ): سەو تەيەكى قولە سا گچكە يا ناوونجى بى، بەمى گەورە دەلێن: چەرخەتى. قولېنە، تريانە.

تريانە (بار): تريان، (هەمورا.) تەريان. (دەر.) تليان. شىرەوانە، سەو تە، سەبەتە. قولېنە.

تري پايپىزە (مۆك): جوورە تريەكە. (بابا.) چىمىلە.

تريت: تليت، تى كوشين، تيكوشيو. نانتيكە، كە گوشراپتە جتى شلمو.

تريت كۆرد: تليت دروست كۆرد، تيكوشين.

تريچن: تريكشين. — ي: تريكشينى.

تري دۆشوى: (مۆك.) مامبرايمە. جوورە تريەكە.

تري پەش: گەورە. — لە ساي گەورەنيدا ديارە: واتە گەورەنى ئەوئەندە پاك و پروون و پۆشنە گەورە تري، كە قوتەدا لە گەورەنى لەديوى دەرەوئەدا دەبينرەت.

تري پەشكە: جوورە تريەكە.

تري پۆويلە (شا): (بار.) دالينۆك. تريەكى پەشى ووردى كيتوبە.

تريز: (ئەنە.) دەر، دەرەز، تريك. قەلەشت، تەرەك.

تريزە: بەر گۆشتە دەرەپەريو ئەستوراييەى پۆملى دەلێن.

تريزە (ئەردە): قوون، كيون، قەنگ، سورين.

تريزۆو: (هەم.) تەرووزى. (باد.) تەرووزى. (هەمورا.) تەرزۆى.

مەخيلالات. — ي: ناسك. چىمىلە.

تريز (باک.): تيشكى ھەتار.

تري سەرقلە: قەرخە. جوورە تريەكە.

تري سىپىكە (بابا.): جوورە تريەكە.

تري ئى ئى: تليلى، تليلى.

تريسكە (خۆ): (پەوا، گەر): تيشك، تروسكايى پۆژو ناو و ناوور. (پەوا.) گەورە تري.

تريسكان: تروسكان.

تريسكەنەن: تروسكانەن.

تريسكە (دزە): تروسكەى خۆز لە پوچاندا، شەوقى شووشە و گەلى جتى تر.

تريسكەتريسكە: تريسكەى يەك لەدوای يەكتى.

تريسكە و ھۆز: مۆزەو و گوى قوتكردنەوى ئىستەر لەكاتىكا، كە بگاتە شىپىك يا كەندەلاتىك.

تريسكو ھۆز: تريسكە تريسكى زۆر.

تريسم (كۆ): تيلماسك، پارچەى دريژ و بارىك.

تريش: ديكەش، ديژى.

تريشە (هەمورا.): تەشووى، تيشە.

تريشە (هەمورا.): تروسكە، تريسك، تريشك، برووسكە، چەخماخە. برووسكەى ھەور، كە لە چىتىكى بدات.

تريشك (باد.): تريشكە، تروسكە.

تريشۆنگ (باک.): قۆندەرى خلىسكى.

تريشە: تريشە، وورشە، شەبقى مانگ. — ي مانگە شەوقى: شەبق و تروسكەى مانگە. (هەمورا.) دەرديكە لە جەرگ و ھەناوى ئازالان دەدا، ھەر ئازالتيكى تووشى نازارى وا بوى سىيەكەى بەلاى وورگىيەو دەنوسى جوولەكە ناخۆن. دەرديكى ديكەشە لە تينوتىيەو يا گەرمادە تووشى ئازال و وولخانى، پىخولەى پەشەكەت و سىپەلاكى بە پەراسويەو دەنوسى.

تريشەتريشە: تريشەى يەك لەدوای يەكتى.

تريشەتريشە: مەبەس لە زۆر تينو بوونىيە، كە نەخوشىيىكى ئازالانە.

تريشە مانگ: تيشكى مانگ.

تريشەنە (گەرمين): بەقا قاپتيكەن.

تريشەنە: لە قاقاي پتيكەن دان.

تريشە: قاقا، تريشەى پتيكەن، ترەقە، پريشە، پريشە. — ي پتيكەننى: قاقاي پتيكەننى، دەم بە: دەم تراق، دەم بەقا قاقا، زار بە قاقا. (كە.) ناوشان، نيوشان.

تريشەتريشە: قاقاي پتيكەن، تريش و ھۆز، قاقا. تريشەى يەك لەدوای يەكتى، تريش تريشە، پريشە، زەقەن، ترەقەن.

تريش و ھۆز: تريشە تريشە زۆر.

تري ھۆز (مۆك.): جوورە تريەكى شينە گەورەنى لە ھى كىشىشى ووردترە و دەنكى نىيە.

تريك (ئەنە، خۆ): دەر، تريش، ھى شاخ و چيا و دياران، كە زۆر كۆن بى و ھىندەش گەورە بى جتى تيوەجى.

تريكانەن: قىزانەن.

تريكە (كە): پتيكەننىكى بە شەرمەوئەى ئافەتەنە. قىزە.

تريكەن (باک.): تري چن.

تري ئى ئى: تليلى، تليلى.

تري

تريھېئو: لەكاتىڭدا بەكار دەبرى، كە گالته بە كەستىكى بىرى، كە بە چىشتىكى ناپەوا دوپى يا فەرمانىتىكى بى جىتى كەربى.

تري: (باک.) تري.

تري: (باک.) تري، (هەمورا.) هەنگور، (لەر، فە.) هەنگور، بەرى درەختى مېرىيە و كە بەهیشو دەگىرى. ناوى چىشن و جۆرەكانى ترييان لە شارەزور و خاكى پاكى باياندا: ئىمىرى، بۆلمازور، پاشايى. پايپىزە، تايغى، چىمىلە، دەرەبۆلە، پەشكە (چەند جۆرى هەيە)، زەركە، زەردى، زەلكە، زرافى، سالى، سەعدانى، سىپىلكە، سىرور، سورشامى، شەقشەقە، شىمىرى، شىرازى، عشاق، فەرخى، كاژاو، كىشىشى، كلكە پىرى، گەرمەكە، گون تولە، مام برايمە، مېخى، نىنۆكى بۆك، هېندووى، يا قوتى. لە باكور گەلىك جوورە تري هەيە بەلان مامۆستا جگەر خوتن تەنھا نەم هەشتانەى نووسىرون: مەرزۆنە، گەورە، زەيتى، حەسەنى، بەنگى، سەفك، كۆخەر، كەركوش.

ترياك: (باک.) ئىسەرار. تلياك. شىرەى گولەخاشخاشىيە بۆزور دەرمانان باشە، بەلان بەكيشانى ريشەى تەندروستى و تەمەن بەبادەدات.

ترياكخۆز: ترياك كيش، كەستىكە ھۆگرى كيشان، خواردنسى ترياك بوى. — ي: ترياك كيشى.

ترياك كيش: ترياكخۆز. — ي: ترياكخۆزى.

ترياكى: تلياكى، كەستىكە، كە زۆر ترياكى بخووا.

تريان (خۆ): سەو تەيەكى قولە سا گچكە يا ناوونجى بى، بەمى گەورە دەلێن: چەرخەتى. قولېنە، تريانە.

تريانە (بار): تريان، (هەمورا.) تەريان. (دەر.) تليان. شىرەوانە، سەو تە، سەبەتە. قولېنە.

تري پايپىزە (مۆك): جوورە تريەكە. (بابا.) چىمىلە.

تريت: تليت، تى كوشين، تيكوشيو. نانتيكە، كە گوشراپتە جتى شلمو.

تريت كۆرد: تليت دروست كۆرد، تيكوشين.

تريچن: تريكشين. — ي: تريكشينى.

تري دۆشوى: (مۆك.) مامبرايمە. جوورە تريەكە.

تري پەش: گەورە. — لە ساي گەورەنيدا ديارە: واتە گەورەنى ئەوئەندە پاك و پروون و پۆشنە گەورە تري، كە قوتەدا لە گەورەنى لەديوى دەرەوئەدا دەبينرەت.

تري پەشكە: جوورە تريەكە.

تري پۆويلە (شا): (بار.) دالينۆك. تريەكى پەشى ووردى كيتوبە.

تريز: (ئەنە.) دەر، دەرەز، تريك. قەلەشت، تەرەك.

تريزە: بەر گۆشتە دەرەپەريو ئەستوراييەى پۆملى دەلێن.

تريزە (ئەردە): قوون، كيون، قەنگ، سورين.

تريزۆو: (هەم.) تەرووزى. (باد.) تەرووزى. (هەمورا.) تەرزۆى.

مەخيلالات. — ي: ناسك. چىمىلە.

تريز (باک.): تيشكى ھەتار.

تري سەرقلە: قەرخە. جوورە تريەكە.

تري سىپىكە (بابا.): جوورە تريەكە.

تري ئى ئى: تليلى، تليلى.

تړۍ مار: تړۍ مارانه.

تړۍ مارانه: (دېر.) پيسيره مارانه. گياپه کي وه کوو لاولاوی زور بهرې دهې و به داران هله ده چې، بهر کوشي وه به لالو کي ده چې، بسووراوي ليو ورومه تانيشي به کار دېمن، گه لای وه په لکه ميوې ده چې به لان گچکه تر و خړ تره. که له نمونوی باداران هله بسووی له پيشدا خارشتي لی پیدا ده کات و له دوو ایه فیتک ده پتیه، به ناره قه چمند تنوک ناوړي که ده ده کات بهر شپوه به به چمند جاري کي بنه پې دهې، که بنه کوشي ووشک بکړی و بکو ترې به برین وهر کړی گوشته زوونه یی دیتیه وه.

تړین: بڼو نم پېرې به سر دابونه به دواي ناره لساو وه دهنو سې: نازاد زیره کترینی کوپه کاغه، کورستان ویزه بهر وهر ترینی کچه کاغه.

تړین: تړکندن، کندن، کنین، تړ بهر لاکړدن.

تړینه (بهر): کو تره باریکه.

تړینکه (شار): کو تره باریکه.

تړینگه: چرینگه. دهنگی قاپی ناستین و کانا نه. دهنگی که کمیک له هې زرنکه نه مرتره. دهنک و جوړه هست و خوستیکه له بهر زور کدیفخوشی و شادمانی له مرویان ده پیری. — لی هاتن: نیگ جاکار سازبون و کدیفخوشبون.

تړینگه تړینگ: چرینگه چرینگ.

تړیونیک (دېر.): چلدان.

تړیه (باک.): تمسبح، تیزبج.

تړیوور (خو.): چمن، جوړ، وینه. وچوون.

تړی (باک.): تیزبج، تمسبح.

تړه (باک.): پړ، تړی، تیزی.

تړنه (شعبه، پړ): تینو.

تړی (باک.): پړ، (باک.) تړی، تړه. — برون. — کړدن. چاله که، چوالو. داعباپه کي کتیه گویا تا لیدری قلمو دهې.

تس: فس، توس، بای نیتره، که بهې دهنگی دیتیه ده، له داوینی پشته ده. — کړدن: فس کندن. — کندن: فس کندن.

تس (باک.): ووشک، تیشک، نانی بې پیخوړ.

تسان: تسین.

تساندن: فساندن، فس پیکندن.

تسهک: کموش.

تسهگورگ: گياپه که توه که ی وهی کونجی ده چې.

تسهلانووه: مایس له سر نه کومتی په کیکیه، که له نه نجامیدا دهستی لی هله گرتی.

تسهل (نرده.): جوړیکه له بهر کانی دارمازو.

تسهله گورگانه: گياپه که وهک قارچک ناو که ی به تپې وهک چریش و به ووشکی وهک خنمرايه، تسله گورگانه.

تسهکن: فسوس، فسکن، فسهک، فسکمر، فس، تسوک، تس. کمسکه زور تسان بکنی.

تسهکنندن: فسکنندن: تس بهر دانهوه.

تسهله (فه.): پدین، تهرسه قول، زلی و لاخ و ناژال و نیتر.

تسهله گورگانه (همورا.): تسهله گورگانه.

تسن: تسوک، تس خست، تسکن. بهر دوهی تمهبل و بیکاره ش ده لین.

تسهک: تسن.

تسوی: تسویسی، گياپه که له شیره یی جوی ده گيریت.

تسی (باک.): ووشک، تیشک، تیشکی. نانی: — نانی ووشکی (بې پیخوړ).

تسین: تس کندن.

تس: له کاتی بې باوړی و قه سمه ریدا به کار دهې. (همورا.) ترش، تورش.

تساو (همورا.): مزروکه.

تسه (باک.): پړه، تړه، تزیه.

تسهو (پروا.): تشپوک، لوی نیوگوشتیه، که له نیو بهر و گوشتیدایه. (پروا.) زیپکه.

تسهوک (همورا، پروا.): تشپو. لوی نیوگوشتی. زیپکه.

تشت (باک.): پړو، چت، شت.

تشتانوک (باک.): قوسله، مامک، مه تل، مه تلوک.

تشتانوک (باک.): تشتانوک.

تشتوور (باک.): زن، قسر. چویشتیر، بزنی که له ساله ایدا، که ته که نه گرتی، بز نه قسر.

تشت و مشت: کل و پل. شوین، نه نجام.

تشتیر (باک.): چویشتیر.

تسهلکین (همورا.): شورباوی ترشی.

تسو (باک.): کوپړ، چوچوچو. ووشه که کمری بې بانگ ده کړی.

تس و پړین (همورا.): ترش و شیرین.

تسی (همورا.): ترشی.

تسین (همورا.): له به ترشی.

تساو (باک.): تغار.

تسا: خوزی. (دېر.) خوړیس. (نرده.) تفلک، ناو ده. ناوی خستی نیوژاری و لیکنه، که فرتی ده ده. — کړدن: تفان، تسین. — لی کړدن: تف پیدا دان، مونج لسه کړن. — کړنه وه: داتفان، تفانده وه. (موک.) جگیکه لا لویسه که ی بکمری دژی میری.

تساف (باک.): ماودای کورت، ماوهی کورت.

تساق: نالیکي وولاخان، که ووشک بې، نالیکي وولاخ و ناژالانه بهکا و جو و گیا و ونجه و نیتره، که بۆ زستانی ناماده ده کن. — ی جهنگی: کمره سته شه پړ. ترو تساق. دانوړیله مائی، کمره سته ناو مائی. نازووه، کمره سته جو تی. بهر لیه، دست پړیشو، دارا. (نرده.) سموزی، نریه.

تساقی پیکه: توشی پړیگا.

تساقی شه پړ: کمره سته جهنگی، ترو تساق.

تفال (باد.): سفره. پړو په کیشه بهر همیری داده دړی.

تفانندن: تف کردن.

تفاننده دم یه کتری: مهبس له دوکسه یا پتر، که له قسه یه کدا یه کدیگرین.

تفاننده دم: مهبس له وانه دادانی یه کیکیه، منداله کانی نریان همورو دایکیان تفاننده ته ناو ده میانه، واته فیری ناکاری خوی کردون.

تفاننده دم: تفکردنمه، داتفانندن، فپدانی خوارده منی ناو ده مه له گل تفی لمبر هر چتیکی بی.

تفاننده دم یه ک: یه کدیگرتن، پال به یه کوه دان.

تفاننده دم: تفاننده، تفکردنمه.

تفه (همورا): مؤره، قوپه پست. دیواریکه تمنها به قوپه دروستکری.

تفه دست (پهوا): دست به تفی تمپر کردن بۆ دار شکاندنی.

تفه وهنی (همورا): تووشامی، توری سور، گاتو، (همورا). تفه سووری، شاتو.

تفه زپی: توره مه کی، تووکی.

تفه ک: تفنگ.

تفنگ (فه): چک — لیت: تفنگی که پۆ. (باد). تفنگ. جووره چه کیکي ناشکراو دیار و ناسراوه — ناویژتن: تهقه به تفنگ کردن، تفنگ ته قانندن.

تفنگ اوپۆ: به تفنگی تهقه کار (تهقه کار)، تفنگ ته قین. ماهی هاویژتنی گولله به تفنگ. لیره تا باداوه — یکه.

تفنگاوپۆ

تفنگ ته قین: تفنگ ناویژ.

تفنگ چاک که رهوه: (باد). جه خسی.

تفنگچی: تفنگچی، نمگیتو، نمگیتو. نیشانچی.

کسیکه زور جاران نیشانه بنگیتو.

تفنگچی: پروانه: تفنگچی.

تفنگ ساز: (باد). جه خسی. کسیکه تفنگی دروست بکات.

تفنگ سازی: تفنگ دروست کردن.

تفنگی پاوی: نم تفنگی که پاوی پیده کری.

تفت: تامیکه لمنتیوانی تالی و ترشیداوهک تامی مازووی هاپراو. (باک). کولک، تووکی ووشتی.

تفتی: (با). دانوله. بونی چت به تفت، تفتایه تی.

تفتیک: (موک). گنده تووک. تووکیکی وورد و نهرمه له بنهوی تووکه دریژه که ناژالاندایه، بۆ دروستکردنی لبادی باش و سیداره و چتی ناسک به کارده بری. (موک). کولک. (همورا). کورک.

تفتیلک (همو، خۆ، شم). تفریک. کۆتره باریکه.

تفه (پهوا): تیکولنی دارانه، (همورا). تۆکل. تفل.

تفه مار (کۆ): کراسه مارانه.

تفه وهن (همورا): شاتو، توو سووره.

تفک (باد): (نهرده). کووره ده ماندنی. سیکوچکهی ژیر مهنجل.

(باک). ناگردان، ناوړرگ، له پروی نموه که هموو کسیک تفی له ناو ناگردانی کردوه بویه ناو تراوه به تفک.

تفکه (پهوا): ناوړرگیکه به قوپه لمبر زوی دروستکری. کوانی (دهر). (همورا). کوانو.

تفکردن: پۆکردنی تف.

تفکردنمه: تف فپدانی زور لمبر چتی ناخوشت.

تفل (پهوا): توویژ، تیکول.

تفلیکردن: تفکردن له یه کیک لمبر چتیکی خراب.

تفلیک (نهرده): ناوی زار، تف.

تفنگ: (باد) خنخک، (فه) مفرکه، ماک، (همورا). وولولوتی. خمخم، فرنک. قوللیقل، (دهر). کونالوت. کونی که پۆ، جووته کونه کانی لوت.

تفنگ

تفنگ (باک)، بوتو. تفنگ. جی، جیگا.

تفنگچی: تفنگچی.

تفوو: تف لی کردن، مونج، تفکردن، ناوی زار فپدان. تفووی له تۆسه هزاران تفو، نفره.

تفووکردن: تف لی کردن، بیژ و پۆلیکردن. له عندت کردن، نفره کردن.

تفی: (همورا). توو، توت. تووی داره توویه، بهری داره توویه. (باک). تفو.

تفیریک (باک): گوویزه بانه.

تفین: تف کردن.

تفینمه: تفکردنمه.

تف (باک): دهنگ و ویزه گولله یه.

تفو (باک): توور.

تفشک (باد): نمووسکه، پۆک. همنجیره کیتوله.

تفلک (باک): بالنده یه که. (باک). تفریک.

تفی (باک): یار، دۆست. تمنها بۆ نافرته به کارده بری.

تفی (باک): پییسته، گمره که.

تفیریک (باک): (باک). تفلک. بالنده یه که.

تفیل (باک): بالنده یه که و کۆتری ده چی.

تفیلک (باد): پۆ.

تق (باک): پیکنین و قاقایه.

تک: بریتیه له نهندازه یه کی کم له چت. چک، پت، نهخت، تۆز. تکی واته چکی، پتی، نهختی، تۆزی. (خۆ). نارام، هییدی، هیوور، هیمن. — دان: نارام و هییدی بیون، پراوهستان. له بۆزی. (فه). نوخته، نتک، تنۆک، دلۆیه، تنۆله. دوو: هر تک چاوم: همدووک چاوم.

تک مەمەک (فه): گۆی مەمەک.

تکا: (باک). بهرگمر، مەهدەر، لاڤا، هیوی، هیقی، هیقی. (جز). بۆتا. تۆقه، هیوا، خواشت، هویا. روونان له یه کیک بۆ چتیکی. — کردن: پارانه، هیواکردن، بهرگمرین، لاانه. (باک). چکا، سا، دسا، جا، دهجا.

تکاکار: هیوادار، هیوادار، خورایشمەند، مەهدەر، قان. — ی: هیواداری. مەهدەر، قانی.

تکاکردن: پوولیتان، هیواکردن، پاپانموه.

تکان (پهوا): دوکان. چۆران، چکان. تک تک هاتنه خوار. (باک). بیزیان.

تکاندن: چۆراندن. شلمهمنیک به دلۆپ دلۆپ کردنه ناو چتیکی.

تکاندنموه: چۆراندنموه.

تکانن: تکاندن.

تکاو: چۆراو، چکاو.

تکاووه: چۆراوه، چکاووه.

تکه: (ههوارا، باک). دلۆیه، تنۆکه. (پۆژ، که). مات. نمو قوولکه و چاله گچکانهیه، که بۆ مههمه ریتی دروستده کړیت. (نهرده). دلۆیه، تنۆکه.

تکهک: چۆره چۆر، چکه چک، دلۆیه دلۆپ.

تکهکردن: دلۆیه کردن.

تکهباران: تنۆکه ی بارانه.

تکهبال (فه): سهره قوژ.

تک: چک چک، دهنگی تکانی ناوییه.

تکتهک (باک): تمق و هوپی چه کانه، قَلپ و هوپی چه کانه، دهنگی خره خرمی مه تر الیوژییه.

تکتهکندن (باک): دندوک لیدان.

تکدان (پهوا): داکاسان.

تکده: (پهوا): داکاسی، دامرکی.

تک گوس (فه): بهلگه ی گوی.

تکین: تنۆکار، تنۆکه میتر، چپ بۆزی (قه تاره ی ده رمانی چاوان).

تکه (ههوارا): تکه، سابیرین، نیتری، چه چه. ناره زوو کردنی بزنه بۆ نیتری. بزنه که هاوتته — به تکه گیه. — گرتن: تکه گرتن.

تکهو (فه): تهززه.

تکه گرتن: جوت بوونی بزنه له گمیل نیتری.

تکهو (فه): تهززه. (نهرده). تهززه.

تگلی: قوچ، بهران، شه کمنیری چوارساله.

تلی: (ههوارا، پۆژ). پشکه لئی ناوالی وورده یه، که زستانان ته په، بهشیاکمش ده لئین. (ههوارا، زه). جاله، گاشه بهرد، تاویره بهرد. (ههوارا، کۆن) چل (چلی گیا و نیتر). توله، سهگی توله، تله. چتی ههلبزارده، چتی بیهاوتا. (پهوا). کۆل، تیله. (نهرده). چل، برووسک، تله تل (سۆی برینان). (خۆ، زاغ، باد). قامک، تپل. (باد، سبو). زگ، سک، وورگ. — دار: ناووس، زگپر، خل، تلۆر، خلۆر، گل، پل، تلیر، خلیر. تل دان: خوخلوواردن، چنگلدان. — بوونهوه: خلۆریوونهوه، خل بوونهوه. (ههوارا). — کهرده بۆ: خلۆر کردنهوه. (باک). سهکۆ، گرد، تپل، تهپۆلکه. کمه تیله.

تلا (لو): تهلا.

تلاو (باک): تمبعل.

تلان (نهرده): گلان، تلخوواردن، تلدان، تلاتهوه، تلیران، گلیران، خان، خلیران.

تلانموه (که): تلینموه، گمزین، گلاتهوه، تلخوواردنهوه ی گیاندار له پالنهوه.

تلاننهوه: تلاتهوه.

تلاننهوه: گموزاندنموه، گموزاندن، گلاتندنموه.

تلافن: تلاتدن، گلاتدن، پلاتن، پلاتنهوه، تلیرموکردن، خلیرموکردن.

پلاتن، پلکانن، ناوین، تییکم کردن، تییه دان.

تلاوتل: تلپوونهوه ی چتییک له لیوا ییکهوه. گلورگل، خله خله، خرته خرته.

تلاوتل کردن: خلۆر کردنهوه، تلۆر کردنهوه.

تله (نهرده): نیله ی ناوورییه، بلتیه. چل، برووسک و نییش و نۆفی برینانه.

تله: (نهرده). دن، لهسه ر تهپۆلکه وهستاو. ویستانی بهرد له ههوارا و لیتریکیدا به چهشنیکی وا، که کمه مییک

تهکانی پی بدریت: خلۆرییهوه. مرازیکه لهزیر گاشه بهردان داده نری تا خلۆری کاتمهوه. بن تل.

تله تل (نهرده): نیله نیل. چله چلی برینان، برووسک. تهووی برینان.

تلهوویون: بهریوونهوه. خلۆریوونهوه.

تلهوکردن: بهردانهوه، خلۆر کردنهوه.

تلهوژین (نهرده): ههلبژاردن.

تل بوونهوه: خلۆریوونهوه، تلۆریوونهوه، خل بوونهوه ی چتییک له بهرزییه کهوه.

تلپ (دهر، پۆژ): تلته، ترپ، (دزه). تلپاس، تریاس. تری و میوه ی کوشراو، تلپه.

تلپ (باک): توور، ترپ.

تلپاس (دزه): تلته ی تری و میوه و چتی تری کوشراو.

تلپه (پۆژ): تهیه، دهنگی کهوتنه خووارهوه ی مرۆف و چتی تره. تییکۆل و تفر و تلته ی نمو میوه و تماته و چتانه یه که ناویان گیرایی.

تلپه تلپ: تهپه تهپ.

تلپ (باک): بهرداشی ناشی.

تلپای (ههوارا): خل بوونهوه.

تلته: (دزه). تلپاس، تریاس، سههپاته. (زه). سلپهک. (خۆ). سلپات، سریات. (دهر). ملت، تلپ. (پۆژ). تلف، تلپ. خشت و خال. پاشماوه ی میوه و چتی جوو و مژراو یا کوتراو و کوشراو.

تلخوواردن: تل بوونهوه، خلۆریوونهوه.

تللدار: ناووس، زگپر، تۆنپ، تۆلدار.

تللدار: ناووسی، زگپری.

تللدان: پال به چهشنیکی، به چتییکهوه نان، که تل بخووا. زگدان، بهرد یا خشته که له دیواری بۆلای دههوه کمه مییک یا زۆر دههوه تبی. — ی برین: برووسکدان، پلدان. (فه). وورک.

تلسم (باک): تهلمسم.

تلف (نهرده، پۆژ): تلته، تله، تلفار، سلف.

تلفار (نهرده): تله، ترفال، تلف، سلف.

تلي: (شوق، خو)، گلروه تري، (باک)، قاماک، قامکي گموره دوو
 گرتي هديه به لان نموانيتتر همر يه کي سي گرتيان هديه.
 تليبه رانکي: (نهمه، باد، شکا)، تليابه راني، (باک)، تلياگردي،
 تلياگرزي، تليابه رانه کي.
 تليده لاسنوکي: تليا هلاقيزک، دوشامره، قامکي شاده يه.
 تليده نفين: تليا ناقچار، نمونموته، هي نيوده راستيه.
 تليده رکلچک: تليا بابلچک، براتوتله يه.
 تليده ليلچک: تليا قمرقوچک، تليا با، قامکه تروتله يه.
 تلياک (همورا): ترياک، شيره ي گولي خمشخاشيه، که خوشکري بق
 دهرمانی گه لي دهر دو نه خوشيان باشه.
 تليا کخورد: ترياک خورد، — ي: ترياک خوري.
 تليا کي: کسيکه زور ترياک بخور او بکيتسي، ترياکي.
 تلياگ (نهمه): کسيکه يا چتيکه، که گلابي و خلوربوو بيه سوره.
 پلياگ، پلکياگ، تيوه چو، تتيکه لاور.
 تليان: پليان، پلکيان، تيوه چون، تتيکه بون، (دور)، تريان، قولينه له
 شورل (تورل) دروسته کري، گليان، گلموبون، تلموبون، خلوربونوه.
 تليان: تلين.
 تليانه: تلياني، قولينه.
 تليايو (همورا): تلانوه.
 تلييت: تريت، تتيکوشيو.
 تليز: تلوز، گلير، حلير.
 تليژون: تلوربونوه، تلان.
 تليوه و بون: خلوربونوه، خليهر بون، گلموبون.
 تليو بون: گلوربون.
 تليو بونوه: گلوربونوه.
 تليس: تمپ، خوساو، خوسياگ.
 تليسان: تليسانوه، خوسان.
 تليسانوه: خوسان، تمپونوه.
 تليساندن: تليساندنوه، خوساندن.
 تليسانن: تليسانن.
 تليسانوه: تمپونوه، خوسانوه، خوسانوه ي هيندي چت به هوي
 تمپونيه وه. مردني کسيک.
 تليساننوه: تليساندنوه، خوساندنوه.
 تليساو: خوساو.
 تليساوه: خوساوه.
 تليسهک (همو): زهنگه ته تري.
 تليسيگ: تمپ، خوساو.
 تليسيان: تمپون، خوسان.
 تليسيانوه: خوسانوه.
 تليش: پارچه، تيتول، ريندول، درز، (همورا)، نيواني سمره تيژه کاني
 تيشه يه. قليش، درز، چاک، ترک، دپار، دپياگ، هال.

تلف زهينون: تلته ي زهينوني.
 تلف کونجي: تلته ي کونجي.
 تلف هنگوور: تلته ي تري.
 تلفه (نهمه): تلپه.
 تلفه (نهمه): شلقه ي ممشکه و کونده ي نار و چتي تر.
 تلفه تلوق: تلته ي يک له دوو اي يه کتري. شلقه شلق.
 تلک: (پهوا)، سمري قاماک، ده لپن — يکي له پون يا له دوشاويدا:
 قامکي لپدا، (باک)، قاماک. ناوکی درتوره کوه سي خورما.
 تيلماسکيکه له تري.
 تلکه له مخ: شاريکي گچکيه له نيواني شاره کاني حومس و لازقيه دا
 ده لپن ده هزار کوردي تيديا يه.
 تلکوردنوه: خلورکردنوه ي چتيک له لپزي و همراز تيکيه وه.
 تلم (باک): له تمل گچکه تر، گردولکه.
 تلماسک (دور): زهنگه ته.
 تلميسک (دزه): زهنگه ته ي تري، گواره.
 تلمايو (همورا): تلانده وه.
 تلمنگي (باک): به جي هيتستراو، وازلي هيتراو.
 تلوانل: تلار تل.
 تلوق: ناوي گوند تيکيه له خاکی پاکی بوتا نييدا، خه لکي وي ههموبيان
 سورنه تي مندا لان ده کم و هم چهنده هموروشيان کوردن خويان کردته
 سه ييدو به کوردستاني عيراق و سوريه شدا ده گه پتن، سولتان مسمدوح
 په رتوکی زيلي لسمه شهره فنا مه ي چاکردوه.
 تلوتکه (باک): هيتشور.
 تل و تل (باد): زگا و زگ: — به زهيدا کموت. — خوي له ناوي ناريت.
 تلوتيزک (باک): بارووتخانه، کارگه و نه باري بارووتي.
 تلووخ (باد): ژني کاروولي بيشهرم. چتيکي تايه تيبه سهوژل ويه فري
 تيده خوي و ده يگوزنوه، وه کو سوه ته ي چهرمي.
 تلوخوي: چتي زور سورير.
 تلوز: خول، خلوز. — برونوه: خلوز برونوه، قونوه: تلوربونوه،
 قنگه و تلوربونوه.
 تلوربونوه: خلوز برونوه، گلوربونوه ي چتيک له هموراز تيکيه وه.
 تلورکاهن: قونوه و تلورکومت، دولور، دولوروه، پالکومت.
 تلوقه (باد): هيتشور.
 تلوق: بلوق.
 تلول (باد): قورولپته.
 تلولوک (باد): هه لوايه که به شکر و ناردی برنجی دروست کرابي.
 تلورنج (باک): به ستران لسمه رمان، بونه سهوژل.
 تلوه (باک): قاماک.
 تلوق: ناوي گوند تيکيه له خاکی پاکی بوتا نييدا. له لايمن دروستکردني کري
 شال و شپکانوه به ناوبانگه.

تَلِيشان: داتلِيشان، قەلِشان، قَلِشان. درزبردن.

تَلِيشاندن: داتلِيشاندن، دراندن، درپن. قەلِشاندن، قَلِيشاندن.

تَلِيشانن: تَلِيشاندن، درپن، دراندن.

تَلِيشاۋ: دپاو.

تَلِيشبردن: تَلِيش تى بوۋنى چىتىك.

تَلِيش قَلِش: پارچە پارچە، تىتۆل تىتۆل، پىندۆل پىندۆل. — بوۋن: پىندۆل پىندۆل بوۋن.

تَلِيشيان (ئەمردە): قَلِيشان، دران، درپان.

تَلِيشانمۇ (كە): قَلِيشانمۇ، تۆلخانمۇ.

تَلِيشاندن (كە): قَلِيشاندن.

تَلِيشاندنمۇ (كە): قَلِيشاندنمۇ.

تَلِيشانن (ئەمردە): قَلِيشاندنمۇ. (ئەمردە) شَلِيشان. تۆلِيشانمۇ (تەرى و چىتى و).

تَلِيشانن (كە): قەلاندۆش.

تَلِيشياگ: شَلِيشياگ، قَلِشاۋ (تەرى).

تَلِيشياگمۇ (ئەمردە): تۆلِشاۋمۇ، قَلِشاۋمۇ.

تَلِيشيان (ئەمردە): شَلِيشيان، قَلِيشانمۇ، تۆلِشانمۇ.

تَلِيشيانمۇ (ئەمردە): تۆلِشانمۇ، قَلِيشانمۇ.

تَلِيش (يەز): قامك.

تَلِيشكە (باک): گەمەيەكى كوردىيە.

تَلِيشاندن (باک): بە قامكى دەنگ لە لىتوانمۇهەتتان. تَلِيشانلىرىنى بىتلىيەنە.

تَلِيشلى: (باک) تەرىلى لى، تَلِيشلاندن. (باد) تَلِيشلى لى. ھەلەلە.

تَلِيشلى ئى: تەرىلى لى، ھەلەلە لىدان لە خۆشى و شايىدا.

تَلِيشن (ئەمردە): ھەتشان، بەجى ھەتشان، خستەن پەشت گوى. دوچارىيون.

تَلِيش نەقىس: تاپ پايتر.

تەم (باک): ھەمىشە، بىر ئانمۇ، تەم و تەم پەيتاپەيتا.

تەما: تەماحكار.

تەماش: تەماشاش، سەرنج، بېوانە، بېوا، بېنوار، بېنوار، ووردهويە.

تەماشكردن: تەماشاشكردن، ووردهويە، ووردهويە، سەرنجىدان، دىن، دىتن، نۆزىن، پوۋانين.

تەماق (ھەمرا): تاسى ئاۋ خوراردنمۇ.

تەمەلەن: نەواندىنى چىتىك. سەرى خۆى تەمەلەن: واتە سەرى نەواند.

تەمەل (پۇۋ): ھەلەمەت.

تەمەل (ھەمرا): تۆمەز، تۆمەللى، تۆمەز.

تەمەن: بىر تەبىئەت لە دە قەلانى تەمەن.

تەمەك (باد): تەپل.

تەمەلە: بىزمارى مەمرە قانە.

تەمەل (باک): شەيۋە پۇشەن. سەرمایە. بالا، بەژن.

تەم (باک): بەستەيەنكى كرمانجىيە.

تەم و تەم (باک): ھەمىشە، پەيدەرپەي، پەيتاپەيتا.

تەمى (باک): ھەمىشە، بېپەنمۇ.

تەن: توند. (ئەمردە) قوۋن، كوۋن، قەنگ. (موک) گەلەك جارىق كەسى تاكى سىيەم بەدوۋاي ووشانمۇ دەنوسى: دەلەت، دەچەت، دەخوۋاتن، دەنوسىتەن (ھەتد).

تەناز (باک): شۆخى، گەپ، نازكردن. — پەتكردن: شۆخى پەتكردن، گەپ پەيدان، قەشمەرى.

تەناۋور (باک): گياندار، زىندو، گيان لەمەر. — ي: گياندارى، زىندوۋى.

تەنە: گەلەمۇتە، پەستە. (ئى، باد) نە، تەنە، تونە، تونە.

تەنە (باد): نە، تونە، تونە.

تەنەلى (باک): تەنەلى، تەنە.

تەنەلى (باک): تەنەلى، تەنە.

تەنج (پەوا): پەكخستەن، لەقە لەكاردان. تەگمەردەدان.

تەند (باک): توند، سەخت.

تەنراۋ: چنراۋ.

تەنك (فە): تەنك، كەنارى پوۋبار و دەريان.

تەنگ (باک): سەلگى، تەپەگى، كۆمەي پەيسايى.

تەنگە (ھەمرا): نەتەرى ئافەتەنە.

تەنگەتەنگ (باک): تەقەتەقى ئاشى و نەيدىكەيە.

تەنگەر (ھەمرا): نەتەرى ئافەتەنە.

تەنگەلە: كوندە يا مەشكەي پەلەئاۋ يا دۆ.

تەنگەلەكە: كوندە و مەشكەيە، كە زۆر پەكرابى لەئاۋ يا لەچەتى تە.

گياندارىكە لەمەر زۆر خوراردن — بوۋى. خۆى — داۋە.

تەن و تۆل (ھەمرا): توندوتۆل.

تەن و تۆل (ھەمرا): توندوتۆل.

تەنۈۋك: تارىك بەلەن بەتەنە بەكارنابەت، بەلەكو دەلەت: تارىك و تەنۈۋك.

تەنۈۋك: چەپ بۆرى، تەنۈۋمە، تەنۈۋ ۋمار، تەكتەن.

تەنۈۋكە: (زەن) تەكە. (باک) پۇك، چەپ. زەنگۆ. دۆلەتە ئاۋ و بارانە و شەمەنەيە. — ي گەچكە: چەك.

تەنۈۋكەتەنۈۋك: (باک) چەپ چەپ. زەنگۆ زەنگۆ.

تەنۈۋ (باک): تەنە، تەنە، تەنە. بە — پەتنە، بەتەنە.

تەۋ (باک): تەۋتۆ، تۆ، تۆى. بۆ سەخەلەتى و زوۋرى بەكاردەبەت. تەۋ، تەۋ، تەۋ. (ھەمرا) كۆن، تەۋ. (باد) تە، تە تاكە كەسەيە، كە و تەۋتۆلە گەلە دەكەي. (باک) تەۋ، سەرتەۋ، قەيەغ. (ھەمرا)

تەۋ، تەۋ، تەۋ. (باک) تەۋ، تەۋ، تەۋ. — ي خوراردنى يا چاندەتە دەغەل و مەۋە تەپەكارى. — چاندەن: تەۋ ئافەتە، تەۋ و شەندەن. (موک) تەۋ، مەنى، ئاۋ، تەنە بۆكۈرەن دەپى. — تەكان:

ئاورۇدان. — تەكاندەن: ئاورۇدان. چەتەكى خۆش بېيىنى و مەشى نەدرى:

تەۋى دەتەكى و اتا مەندەلى ئاۋى. (بابا) تەمەتەمەكردن.

تۆبە (ئارەبىيە): پەشيمانى، پاشگەزى، پۇمانى، گەپانمۇ.

تۆچىن: تۆمچىن.

تۆڭ: تېر، ھەممۇ پەنگىكى تېر، پەنگ، توۋىخ، تىر، (باک).
جۈرە ئالەكە.

تۆڭم (باک، ھەم): تۆ، تۆ، ھى خوراردن چاندنى.

تۆڭۈكە (پەم): جۈرە ئالەكە.

تۆڭان: گەراي ماسى و مېشەك و ئىدىكە. (ھەمرا، گرا، باک).
تېتەك.

تۆڭ: تۆران، پى، كىن، قىن، — ى كىرەۋە: تۆرۈۋە. (باک). ھەمىيەكە لە
ژوروروى شارى (نەمىيىن). (تۆرابانى) لەناۋ ھەڭتىرکاندايە شەپەفخانى
بىلىسى لە مېژوروى خۇيدا ناسى (كەلا تۆرى) بىردۈۋە، لە مېژوروى
نارەۋاندا (تورەبەدىن) كىسى (تورەبەدىن) چىپاي (ھەڭتىرکا) نە.
(باجن) و (باجنەخۇر) لەم چىپايەدان جىنگاي خىلى (بەجىنەرى)
(بەشەنەرى) يە. (باک). تۆرا: بى خەمى، قەيدى نىيە، نەگەر بارام نەچى
تۆر نەز ناچم، واتا قەيدى نىيە مېنىش ناچم چەبى با بى.

تۆڭ: پەردەيەكە بە ھۆى چاۋىتىشەۋە پەيدادەبى و بەسەر بېيىلە و پەشكىنەى
چاردا دەكشى. — ى ماسيان و ئالەندە. (ھەكا). خەپك. شەپەك،
چىتەكە ۋە كۈپەشەكەى كاي وايە پارى ماسى و ئالەندەى پىتەكەن. داۋ،
تەلە، تەشەقەلە، گىچەل، نەبان، سەركىش، بىگوروى، بارنەبەر، فەرمان
نەبەر، بۆتىسترو و ۋولاخى بەرەزە بەكار دەبەرت، چەموش. ۋاژى كەۋى و
پام. بۆۋولاخى بەرەزە بەكار دەبەرى، بەتەسەۋە بۆ مەۋقانىش بەكار دەبەرى.

تۆڭلۈك: (باک). تۆراق. (مەك). ماستىكە بۆ چەند پۆڭتىكى لەناۋ
تورەكەيىكى دەكەرت و شىۋوتىشى تىكەلەۋ دەكەرى، ھۆى ناۋىرانى بە
تۆراخ نەۋەيە: چۈنكۈ شىۋى تىدەكەرى و لە پەۋاندزىش بە شىۋى دەلەت
دۆراخ، كە ئاۋەكەى پۆشەت تامىكى زۆر خۇشى ھەيە جار جار دۆشى
تىدەكەن تا ئاۋەكەى بچۇرتىمە. (نەردە). ھىزە، مەشەك، تەجەرە.

تۆڭلەن: كىسەى تۆراخى.

تۆڭلەڭ: تۆراخ، تۆراق.

تۆڭلەن: تۆراخدان.

تۆڭلەن: تۆراخدان، نەم كىسەى يا دەفرەيە، كە تۆراخى تىدەيە. شۋوتىكى
تۆراخى تىدا ھەلدەگىرى.

تۆڭلە: دۆى كۈلۈۋە لە كىسەى دەكەن و ھەلى دەۋاسن، كە تەۋاۋ ئاۋەكەى
چۆرۈۋە — ى پىدەلەن، كەشكىشى لى دروستدەكەن.

تۆڭلەك (باک): جۈرە پەنەرىكە.

تۆڭلەن: زىزىۋون، پەنجان، سەل بىۋون. (دەر). تۆرىان. دىگىر بىۋون لە
چىتەك. دەرەدەر و ھەترەۋون.

تۆڭلەن: تۆرەۋەسلىكەن، زىزىكەن. پەنجاندن، دىگىر كەن، پەمانن.
دەرەدەر كەن.

تۆڭلەن: تۆراندن.

تۆڭلەن (باک): سەكى تۆراۋ، تۆر، تۆرە.

تۆڭلە: نەبان، تۆراۋ، زىز، سەل، پەنجىنار، پەنجانراۋ.

تۆڭلە: پەفتار، پەۋەشت، خەۋ. شىۋاز (نەدەپ). بە — پەلىبار،
خەۋەپەرتەك، بە شىۋاز. بى — لا قەردى، لا قەرتى، كانچ، چارقاپ،
بىشۋاز. بىيانى، سۆرەۋ تۆرە.

تۆڭلەن: وىژەۋان (نەدەپ). — ى وىژەۋانى.

تۆڭلەۋان: پاكەرتىكە بە تۆرى ماسى يا ئالەندان بگەرت. كەسەكە بە تۆرى
ماسى و ئالەندان بگەرى و پاكە ماسى و ئالەندان بگات. — ى: بە تۆرى
ماسى و ئالەندان گرتن، كەسەكەشە پىشەى ماسى يا ئالەندە گرتن بى بە
تۆرى، پىشە و كەدەۋى پاكە بە تۆرى.

تۆڭلە: تورەكە، تورىيىن، تور، تورەكەى كەل و پەل و تىشۋى پىگايە.
— ى ئاۋى لە لەشىدا كۆدەپتەمە، ئاۋرەلەنەك. — ى زەھەر: كىسەى
زەھرى، تورەكەى زەھرى.

تۆڭلە: تۆرە.

تۆڭلەن (باک): مەگىجەنى، دۋارد. مەست.

تۆڭلەن: جۈرە تىيەكى پەشى دەنەك چەكەلەيە.

تۆڭلەۋىلەك: چى زۆر تراۋ.

تۆڭلەن: تەمبەل و بىكارە، خاۋ.

تۆڭلەۋەن: پەۋانە: تۆرەۋان.

تۆڭلەۋەن: پەۋانە: تۆرەۋانى.

تۆڭلەۋەك (نەردە): تۆرەۋىلەك.

تۆڭ: لاۋ و پە، كەسەكە قەسەى بە پەۋانى بۆ نەكەرت.

تۆڭلەۋى (باک): جۈرە تىيەكە.

تۆڭلەل (باک): كىتەكە ئالەندە و ئاۋدارە لەنەك شارى دىركا.

تۆڭلەن (باد): تۆرەۋان، پاكەرى ماسى و ئالەندان بە تۆر.

تۆڭلەن: تۆران.

تۆڭم (باک): دەپلاخ، فەرەۋوشتر.

تۆڭن (باک): نەتەۋە، نەۋە، نەفى، كۈپەزا، نەپەرە. خانەزا، خانەدان،
كابۇش. (باک). — ى: خانەدانى، كابۇشى.

تۆڭلەن: كىۋى تۆرۋەس، زەنجىرە چىپايەكە كەۋتە كوردستانى باكۋورتە.

تۆڭى (ھەم): خورپى، بارنەبەر، سەركىش.

تۆڭى (باک): چەقەل، تورگ. خەلەكى (تۆر) ى كە مەبەس لە (تورى
عابدەن).

تۆڭلەن: زىزىۋون، تۆران.

تۆڭلەۋ: تۆراۋ، زىز.

تۆڭلەك (باک): چەقەل.

تۆڭلەن: تۆران.

تۆڭلەۋەك: كەسەكە زۆر بىتورى.

تۆڭ: گەرد، پەم، خۆل، وورە خۆلەكە لە كەل و پەلان جۈۋى بىتەۋە، تەم،
گەردان، تۆز. — لى ھەلەنەستان: مەبەس لە بى سۋودى و نابۋوتىيە.
كەم، نەخت، بى، چەك، ھىند، پە، پەرت، تۆزقال، تۆسقال. — ىك:
تۆزىك، نەختىك، پەتىك، كەمىك، پەتىك، پەتىك، خىچە.

تۆڭلە (نەردە): نەخت، كەم، تۆڭلە.

تۆڭلەۋە: بىزانەۋە و سۋوتانەۋى بىرەن يا پىست.

تۆڭلەۋە: بىزانەۋە و سۋوتانەۋە بىرەن يا پىست.

تۆڭلەۋى: گلاۋى، خۆلاۋى، پەمى، تۆزۋىن.

تۆڭلەۋەن: تۆزۋى.

تۆڤلەمەكردن: ھەلتۆڤقېن، ھەلتۆرەپان، لىپر كىردنى ئىندام، ھەلتۆرەپان. ھەلتۆڤقېنى كەلبەي ھەنجىر.

تۆڤقان: (ئەردە.) تووڤقان. ترەكېن، درزىردىن، تۆڤقېن. توف، تاف، لىپرۆڤى، بىسەردا زالبۇون.

تۆڤقېن: تەڤقېنى چىتېكى تەڤمەنى، (باڭ.) ھەلتۆرەقېن، پەقېن. ترسان، زەھلەچوون، تۆڤان.

تۆڤقېن: تۆڤقېنەر.

تۆڤقېنەر: تۆڤقېن.

تۆڤقېو: ترساو، زراوچو، زراوېراو.

تۆڤك: (باد.) تۆڤە، بالئەدەيىكە ۋەكوندى دەچى، كە دەخوڤىنى دەلى: تۆڭ، تىرەك، بالئەدەي شەۋىيە. (ھەورا.) تاقتاڭكەمە. (ئەردە.) تىرەك، تىڭكۆل، پۆس، پىس.

تۆڭكەن: تۆڭى پۈۋەكى كەتان.

تۆڭكەراڭ: (پەوا.) زۆرەوانى، زۆرەبانى. مىل ملاتى.

تۆڭكەنگر: (بىل.) قەلئەشە.

تۆڭكەردن: تۆڭ چاندن.

تۆڭكۆل (زەن، سوو.): تىڭكۆلى ھىلەكە ۋە دارو ئىتەر. (ھەورا.) تووڭز، تۆڭر.

تۆڭكە: چى قورس ۋە پتەر.

تۆڭكەچى: كەسپكە چى تۆڭكە دارپۆڭ.

تۆڭكەمەلە: پۆس ھەلە، پىستى ئاۋلە ۋە خروڭرەكى.

تۆڭ: (پۆڭ.) پىس، پىز (جەنن). — پىر: پىنگاۋىنك ھاتو، ئاۋوس. مىندالېكە لە زىڭى دايكىدا بى. — دار: ئاۋوس، بەتۆڭ. (باڭ.) تۆڭە. (ئەردە.) تەر، بەتەننى ئا بەلگىۋەلەڭ (تەر) ى بەكار دەۋرى. تەر تۆڭ. تۆرلە. جوۋرە تەر ئاۋىكى دەستىيە سەۋز دەكرى ۋە دەكرىتە كەل ۋە پەل. كۆپى لاۋ. سەڭگىكە تۆڭكى كۆرت بى، تۆڭە. ۋى چاۋ لەدەرى، حىز، قاچە. سوزانى.

تۆڭ: تۆلە. (باڭ.) تۆڭە. — خەۋە ۋە كىر: تۆڭەي خۆڭرەنەمە. (باد.) ھەيف، موخابىن.

تۆڭ: تەلەشكى ئىستورە لە پەنپىر ۋە گەۋزى داڭىراۋ، تەلە.

تۆڭلەز: (پۆڭ، خەۋ، زا، شكا، پەوا.) بۆۋز، ھالوز، جەرمەز، بۆ نىرە كەران بەكار دەۋرى ۋە جار جەرەش بۆ جەنپو بۆ كەنجانىش بەكار دەۋرىت. (باد.) جىڭىل، لاۋ، گەنج. (باڭ.) گىڭىل، ھۆل. چاۋ لەدەرى، داۋىن پىس. — ى (خەۋ): گەنجى، لاۋى، جىڭىلى. (باڭ.) گىڭىلى، ھۆلى. (خەۋ.) گەمەيەكە. (باڭ.) چاۋ لەدەرى بۇون، داۋىن پىسى.

تۆڭلەس (دەر.): تەمۇرداس.

تۆڭلەش: تەلەش. (باڭ.) پىستى ۋە تىڭكۆلى مېۋە. (شارە، ھەورا.) تەلەش، تىڭكۆلى داران.

تۆڭلەشە (ئەردە.): تەلەش.

تۆڭلە (مۆك.): تۆڭ، پىس، پىز. مىندالېكە لەنپۆزىڭى دايكىدا بى. جوۋرە پارچەيىكە، كىر، قماش. (باڭ.) تۆڭلەسەڭ.

تۆڭلە: تۆڭلەكە. تۆڭل. گونجە، ئاڭدېن، ئەڭدېن، تۆڭ، زىمەتەن، دىنان، تۆڭلەش، (ئەردە.) قەمەرى. پاداشى چاكە يا خراپەدانەمە يا كەرنەمە. بۆڭرەنى چىتېك لە جىاتى چىتېكى تر: لە — ى بىزىڭكىدا مەڭىم دا. تۆڭلەنەستەندىن: تۆڭلە كەرنەمە، تۆڭلە خەۋەشە كىر. تۆڭلە كىر، زىمەتەن كەرنەمە، ھەيف ھەلتەن.

تۆڭلەش (باد.): مام پىۋاس.

تۆڭلەنەمە: بۆ بۆڭرەن، بۆ ئەمەردان، ھۆدانەمە، تى ھېنانەمە، خىستەنەمە جى.

تۆڭلەنە: پەزەلە، گىيەكى بەھارىيە بەرىكى سوزى ۋەردى مەز دەگىرت تامى تەماتەي دەدات.

تۆڭلەسەك (باڭ.): قەلەمباز، ھەلبەزىن، ھەلتۆڤقېن.

تۆڭلەكە (ھەورا، ھەورا.): نانى ھاجى لەكەلەڭى، (باد.) تۆڭلە، تۆڭلەك. تۆڭلەكە، تۆڭلە. گىيەكى بەھارىيە ۋە دەخوڭى بەچىشت يا بەكالى بخوڭى نەرمى بە زىڭ دەدا ۋە كەمىك پەۋان دەبى، كە بۆكۆلىنى ئاۋەكەي بەيانىيان بخوڭىتەمە بۆ كىر سوز بەخشە.

تۆڭلەكەردەمە: تۆڭلەسەندەمە.

تۆڭلەند: قۆڭلەند، (ھەورا.) بازى بەند. باسك بەند.

تۆڭلەندى باڭ: قۆڭلەند.

تۆڭلەپ: ئاۋوس، زىڭىر، دوڭيان. — بۇون: ئاۋوس بۇون، زىڭىر بۇون. — كىر: ئاۋوس كىر. — ى: ئاۋوسى.

تۆڭلەن (باڭ.): تۆڭلەستەندەمە. لە باڭوڭرەدا لەبەتەي جەڭنى نەۋرۆزى جىڭىڭى بەنارۋى — دەكەن.

تۆڭلەك (باڭ.): تۆڭلەكە.

تۆڭلەكە: پەۋانە: تۆڭلەكە.

تۆڭ (پۆڭ.): تۆڭى خورادىن ۋە چاندنى.

تۆڭلەڭ: تەماتە.

تۆڭلە: چەند نامەيىكى نووسراۋى خەتخۆشە، كە بەچرىش سەۋەكانىيان لىك دەدەرى ۋە لىۋل دەدەرى تا قوتابى كەمەمە بىخوڭىنى ۋە لە بەرى بنوسىتەمە ۋە لەسەرى فېرە نامە نووسىن ۋە خوڭىندەمە بى. زابەند. — كىر: زابەند كىر.

تۆڭلەنچ (پۆڭ.): بوختان، شىلتاخ.

تۆڭلەند (باڭ.): بوختان، بوختان پىكرى.

تۆڭلەنى (باد.): جوۋرە ھەمىيەكە.

تۆڭلە (ھەورا.): تۆڭى خورادىن ۋە چاندنى.

تۆڭلەلى: (مۆك.) مەمنا. (ھەورا، ھەورا، بىل) تۆمەز. قەز. (بىل.) تۆمەز. (جا.) ۋۆمەز.

تۆڭلەلى: ۋاتاي پىچەۋانە ۋە جار جەرەش ھەلەكەت دەگەمەنى: چوۋەلەي دارا تۆمەللى لەپىش مىندا دەركىۋ تېۋو. فەرھاد دەچوۋە لاى كاۋەي، تۆمەللى كاۋەش بۆلاي ۋى دەھات ۋە تىڭكەلەنگەۋىر تەن.

تۆڭلەز (ھەورا.): مەستەكۆلە.

تۆڭلەڭ (پۆڭ.): تۆڭچىن.

تۆڭمەشان (ھەورا.): تۆڭچىن.

قۇمىك (وان.): دان و گۆشت و چتى و ايه، كه بۇ نىچىران دادە نرىتمە.

قۇمىكخان (ھەمرا.): تۆكەتان.

قۇم وەرەش (ھەمرا.): دەغلغۇش.

قۇن: نى تۇن. (باک.) چىپا كرمانج، كورداغى) ئاوا، پەنگ، چەش، چلۇن، چارا، شىتە: بىشى تۇنى: بىچەشەنە، بىچورە، ئاوا. (باک.) گۆشتى كوتراو و لە قوتواندا ناخراو. كىشىگە بىرىتەپە لە ھەزار گرام.

قۇنىل: چەپكەن، چەپكەن.

قۇو: تۇف، تۇخ، تۇ. (ھەمرا.) پۇژ. (زەن.) تۇم. تۇمە. (دەر.) تۇيۇم. — چاندىن: تۇف ئاقىتن. تۇي قرتاندىن وەكسۇ تۇي كۈلەكە، تۇگۈلبەپۇژە، تۇشۇتۇ، تۇكەلەك و ئىتىر.

قۇوبىستان: تۇي كەلەك و شۇوتى و تىزۇ و خەيار و ئىتىر.

قۇوجان: چارۋىگەكە تۇيچىن تۇي تىدەكا بۇ چاندىن، تۇوبەرە.

قۇوجىن: تۇو وەشىن، تۇم چىن. تۇكار، تۇكەر.

قۇول (باک.): تىكۈلى داران.

قۇولەكە: تۇلەكە.

قۇولۇ (پۇژ.): دە، دەنىو، لەنىو، تۇي، ناردە، نىوەرەست. — ى لىفە: دەنىولتەفەدا. — ى قاقمز: لە تۇيى قاقمزىدا، بە — ى كراسى: بە تۇيى كراسىدا.

قۇى (بابا.): تۇي، تۇلۇ، لۇ.

قۇيانە (بابا.): شىرنىيات و نوقلىكە دەخىتە نىو كالاى بۈكۈمە لە مالى زاروارە دەنىردى.

قۇيۇ: تۇيۇ.

قۇيۇال: تۇيۇ.

قۇيسۇ: تۇيس، تۇسى، تۇيسۇ.

قۇيشەبەرە: نان وزادى پىگەى سەفەر.

قۇيىن: ھى تۇ.

قۇو: (باک.) ھىچ كاتىك، ھىچ دەمىك. — جارا: ھىچ جارىكى. — كەس: ھىچ كەس. ئەتۇ، تۇ، تە. سەرتۇ، قەبىخ، تۇوژ، تۇوژگ، پەپ، قاقمز، تۇي.

قۇپۇخ: سەرەنگرى، ساقە.

قۇت: كۈندەبۇ. دانىشت بە زاروارە مىندالان: تۇتىكە: دانىشە.

قۇتە: تۇوتە، ووشەيكە سەگى پىدەر دەكرى.

قۇتەكۇلە: تۇوتە، توتەكە سەگ.

قۇتەك: تۇوتەك، توتەكە: جۈورە كرەمىكە ھەركەسىكى سەگى ھار كرتىتى دايدەنى. (باک.) مرىشك.

قۇتەكە: توتەكە سەگ.

قۇتەكەسەگ: بىچورە سەگ.

قۇتم: بىرۈنە: تۇوتە.

قۇتوخاندىن (باک.): تۇلو خانەمە، ووردكرن، شكاندن، فلىقانەن.

قۇتو: مرىشكى پى بانگ دەكرى بەلان ئەم ووشەيە بەپىتى ئارەوى و لاتىنى نانووسرى.

قۇتۇخىن (باک.): شكان، تۇلوخان، تۇلوخانەمە، فلىقانەمە، ووردكرن.

قۇتۇك (باک.): توتەك، زوپنا، شىپۇر.

قۇتۇم: تۇتم، سماق.

قۇخت (باک.): سەنگى (۵۰) دەرەمىيە، سەنگىيەكە بەرانبەرى (۵۰) دەرەمىيە.

قۇخس: گىيانداری چەموش، تۇپ. چارەوى يا پەشەمۇلاخىكە، فىرى سىرارى و بارەبەرى و جىوت نەكرابى، تۇپ، سىرگ. گەند، لەناوچور، ھەترەبەر، ئاوارە. لەدەستچور.

قۇخس كىردن: لەناوېردن، بەترەفكرن، لەدەستدان.

قۇخم: تۇو، تۇم، تۇو. نەژاد، پەسەن، پەچەلەك، تۇورم.

قۇخمىخ: سەپانكرن.

قۇخمە: خەمەپە. چىكەلدانە تىچورن لە زۇر خواردن.

قۇخمە قەخىل: تۇخەتخىل، تۇخەمەز، بىژو.

قۇخمەتخىل: تۇخەتەخىل.

قۇخمەزىز: بىژو، زۇل، بىژووزادە.

قۇخم سىپى: تۇكۈلەكە، تۇكرى.

قۇخن: قەرەكەت، نىك بونەمە لە چىتىك.

قۇخنەكەت: قەرەكەت، نىك كەت.

قۇخۇب (باد.): سىنور.

قۇخۇت (زا.): چارەگە قۇقەكە.

قۇخۇن: تۇخن، نىك، قەرە. — بون: نىك بونەمە. — كەت: نىك كەت.

قۇر: مەردىمى تور، پەسك، لالەپەتە. (باک.) تۇرەتۇرە بۇرى و زوپنا و ھۇپنى خۇشەزان. (باک.) تۇرەكە، خۇرچ، خۇرچىكى گچكەپە.

قۇراپ (زەن، كەل.): نىيى نىرىنەنە بەلان تۇراو دەخۇتەتەمە.

قۇراو (زەن، كەل.): تۇراپ. نىيى نىرىنەنە بەلان بە تۇراپ دەنوسرى.

قۇرەقۇر: ترەتر.

قۇرەھات: گرە، (دزە.) زىف. ھىچ و پۇچ، پۇپۇچ.

قۇرەپە: تۇرە، جۈورە كىسەيكە گۇرەى تەنراو شتۇمەكى تىدەكرى، تۇرەكە، كىسە، ھەگە.

قۇرەپىن: تۇرەكە، تۇرك.

قۇرە: جۈورە تامىكە لە تفت كەمتەرە. لالەپەتە. ناسك، چىتىكە لەشكانىدا زو بىپەرى.

قۇرەمال (نەردە.): لاپال و ھەلدەتەرگە. تۇنە، لىژابى.

قۇرە: ناسكى.

قۇرە: تۇلخ. تىرى يا مىرەپەيكە ھىندە گەشىتە، كە لەخۇرا بىلەن خىتەمە.

قۇرە (پۇژ.): نەخۇشەكە بەمۇى زۇر خوارەننە پۇرەدەت.

قۇرش: تىرش، چىتىكە تامى تىرشى بدات.

قۇرشان: تىرشان.

قۇرشاندىن: تىرشاندىن.

تورشان: ترشاندن.

تورشاو: ترشاو.

تورشکه (پوژ): ترشوکهی گهلاپانه، گیایه که.

تورشکه: ترشوکه (گیایه که)، تورسیتهک.

تورش و شیرین: مهیخوش.

تورشی: ترش، تامی ترش.

تورشی: ترشیات.

تورشیات: ترشیات.

تورشیگ (نمرده): پووترشاو، ناچاوترشاو، پووترس.

تورشیگ: ترشاو، گفنیگ.

تورشیان (نمرده): ترشان، ههلاتن بز همیرو چتی تر. کف ههلاتن.

پوورگرژکردن، ناچاوان تیکنان.

تورشینهک: تورشکه، ترشوکه.

تورک: تورره که.

تورکش: تیردان، تیرکیش.

تورکمان: تورکمن.

تورمه: زیتوی پاکی بی خموش. ناوریشم: نم قاقهزه یا نم کره (تورمه) به. کری ناوریشم.

تورمه (نمرده): ههله کسمما. پروانه: تورنته.

تورفته: واشه، باشو، بالندهیه که له کوتر گوره تره پاوی چوله که و کوتران دهکات.

تورفج: ترنج.

تورپو: پروانه: ترپو.

تورسکه: ترسکه.

تورسکه: تروکه، لیکنان.

توروفدی (شار): خویری.

توری: پسکی، فسزمانی.

توز: جوز، خهلفی داری ناسکی باریکی تازه به. پهنگ: بارام پهنگی نهماوه.

توزیلانه (پروا): خلور. — کردن: خلور کرده.

توز (باک): تیژ (چاقو و خنجر و شیرو نیتر). تیژ و کورو تامی پیواز و نیسیوه.

توزمال (فه، لو، لهک): سرداری سوروک خیلانه، که به تولکیشانی وان داده نری و یا لی ده نری.

توس: تویسی، تویسو.

توش (باک): توش. گمدهیه کی مندا لانه.

توشتیر (هرا): گیسکه مییه، که تمه نی له نیوانی یه کسالی و دو سالی دی. (زا) گیسکه مییه، که سی سالییه.

توشمال: دیواند، پیتسما، سوروک.

توک: نوک، نیش، چزوو. (باک) تف. تیز، پهنگ، بارام — ی نهماوه، واتا پهنگی نهماوه.

تول (نمرده): توله. توله، جووره سه گیتی گچکه به.

تولا: توله شیتیکی نمستوره، که له پهنیر و یا گمز.

تولایی: تیره که له لیری گچکه له لوپستانیدان.

توله (لو): توله که.

توله: توله که.

توله: توله، جووره سه گیتی گچکه به، (که) فینه، (خو) توله.

(باک) توله. — ی کیتی: توویک.

تولفانر (تاو): چاونیستر.

تولهک (نمرده): تولهک. — کردن: تووک ههله راندن.

تولخ: تورخ، پورخ. میوه یا تیره کاریکه لمبر زورگیشتنی بتلوو خیتمه و بفلیقیتمه.

تولخانموه: فلیقانموه، پورخانموه.

تولخاندموه: پورخانموه، فلیقاندموه.

تولخی (سوک): جووره تریه کی سپییه و خال خالی زهره، گلروی خره و کورو فخری دهچی و دهکی ههیه.

تولومها: تورومپا.

تولونگی (نمرده): بی شهرم، بی ناوورو، لوتی.

توممز (هورا): هور، بل، توممز، تمز، توممز، توملی، تومبیته، ووشه یی که لمباریکدا به کارده بریت، که مرو به مومینو چاوه پتی که چی به پتچموانه پرویدات: نممن چوبومو مالی کاکم، که چی له مال نمبو، توممز له پتیش مند چوبومو ده ری.

تون: توند، سفت، سخت. تیژ، تروش، شیرپت، پروش، تورپه، زوویر. گورج، خیرا، توند، توندوتول. لیژ، لیژایی، سهره و ژیر.

تونموبوون: توندبوون، پدیت بوون.

تونموکردن: توند کردن، سفت کردن، پدیت کردن.

تونموبوون: توندبوون، نالووزبوون، تورپه بوون.

تونفج: کانیکه و کورو مسی وایه به لان له مسی قایمتره. (باک) ناوی چپایه کی ناوداره له کوردستانی باکور.

تونجک (زا): پهرچم.

توفد: پدیت، خست، کماچ. چتیکه شل نه ییت. مه حکم، قایم، پتسو، به جم. چتیکه له شوونی ختیدانه له قی و قایم بی. گورج، خیرا، چوست، تهردهست، تیژ، به پله، گوزمه، قزچاخ، گورج و گول، چالاک، زیت، پهرداخ، ته تر، تهلان، پهل. خیرا، پله. — برپو: خیرا برپو. — کردن: تاودانی وولاخ. تیژ، توندوتیژ (تام). — تورپه: — کردن: تورپه کردن. تورپه، ده مارگرتو، توندوتیژ. — بوون: شموتموان.

توفده: برتیه له چتیشتی قوبولی وپلاو.

توفدبوون: قایم بوون، مه حکم بوون. خیرا بوون.

توفدبووموه: خست بووموهی چتی شل. قایم بووموهی چتی لهق.

توفده: تیژپو، خوشپو.

توفدهوی: تیژپوهی، تیژپویی.

توله

توانا: تـوانا، بـدهست، دهسته لآندار، دهستدریز، به تاو و تاقمت، بهیز، هیزدار. — بون: پیکران. له — دا بون: توانران. هیز، تاو، تاو وشت، توانشت.

تور

توانایی: (فه) همرهنگ، تار، تاو وشت، توانشت. (باد) خور. (باک) بهندهری، بار. تـوان، تـوان، دهست و دور، قونبمان، ویزان، پرکردن، پرکیشان، شنگ، هوومین. تاو، تاب، باران، هیز، ووزه، توانایی، پیز، گیر، بهشت.

توانسموه: (خو) تافانسموه. ((دهر) تیانسموه. (زن) تاوانسموه، تاویانسموه. (دزه) ختیرانسموه، توولانسموه. (باک) بقمشین.

توانسج: لاتاو، پلار، پلار. (همورا، دهر) پهلار. تمشتر، تانوت، سمرکونه کردن، قسه هاوژتن بزیه کییک، (ووتهی پوشراو).

توانندسموه: تافانندسموه، تاویانندسموه، تاوانندسموه، ختیرانندسموه، تزلاندنسموه، ماشاندن. (دهر) تیانندسموه. (باک) بقاشتن، بقمشاندن.

توانران: له توانادابون، پیکران.

توانشت: توانست، توانین.

توانشین: (دهر) توینین. (باک) شان، شین، کارین. (همورا) یاری، تارای، پرکردن، پرکیشان، له خوژادیتن، پیکران، شیان، کارین، دهروورن، توانایی، تانین.

توانیم: پیتی پسندکردنه وک تافهرین.

تووه: پرکه، خوژیکه بهسمر بهفریدا دهکن تابوتیتسموه.

تووه تووه: تووکه تووکه، پرووشه پرووشه، کمکمه بارین.

تووه پشه: شاتوو.

تووه سووره: شاتوو، گاتوو.

تووه مؤره: جوریکه له تهره ترو، مؤرکاره.

تووه نی (همورا): بهرد.

تووه بهره: توره که ییکه توی تیداده بری بۆ ناو زهوی و زار بۆ چاندنی.

تووه بهره: توره که، قوماشی درواو بۆ تیکردنی شت، جووکی له وهی و لاخ.

تووه پ: توپل، توپله.

تووه پک (شن): تووک له کاتی نه کیشان و چاو پی هه لئاندا به کارده بری. توم (کرکی شیهی موکری نانوسری).

تووه لآخه: به سهریه کدا که له که کراو، به سهریه کدا هاتوو.

تووه پیک: مردار، توپیر.

تووه پین: توپین، مرداربون، منداربون. تیخوپین، ترساندن، بۆله کردن.

تووت: (لو) توو. (باک) کوپ ده فینه، کلاو پینه، گمه به که، که چمند مندالیک به چمبهرداده نیشن، یه کییک کلاوکی له پشتی وان ده گهرتی ویه کییک به دوریابندا ده گهرتی تا ده گاته شوینی خو، نه گهر نهری پزیشتهو ناگای له کلاوه کهی نه بو و کلاوه که گه یشته سهری، سهری دهی و دهی به دوری چمبهردا بیگی پتی تا ده گاته جیگای خو. توو ته، توو ته، توو، ووشه ییکه سهگی پی دهرده کری.

توواناک (زا): قومری.

توانکردن: قایم کردن، مه حکم کردنهوی حتی لهق. تاریک بونی ناسمان به ههوی تیر.

توانکردنموه: قایم کردنهوی حتی لهق. خست کردنهوی حتی شل.

توانوتون: نازا، چالاک، گورج و گۆل، چهلنگ، (پهوا) بهیت و پۆر، چوست و چالاک. — ی: چوست و چالاک، ته تهری.

توانوتیز: تووره، توند، دژ، گرژ، مؤن. — ی: توندی، تووپی.

تواندی: تووپی. تیری، کسکونی، سهختی و ئالۆزی.

توانگ: تونگ، گۆزه.

توانگه: بقبه، شهریه. (باک) پیپوک. بهن یا دهزویه که جۆله پاش رایله کردنی دهیکا به گۆله.

توانگ خانه: (که) تون، کوخن. (همو) کوخنه، کورخانه.

توانگ خانه چی: کوخنه چی.

توانگ خانه چیتی: کوخنه چیتی.

توننه (تونه) (باک): تنه، تننه. نیه.

تون و تان: توندوتال.

تونوتون (همورا): توندوتون.

تونوتون (همورا): توندوتون.

تونوتیز: توندوتیز، ترشکی گهنده، تیشکی واناو له چاو بیستی.

تونوتون، گورج، قوچاخ، چالاک.

توننی: توندوتونی، گورجی. توندی، تووپی، ئالۆزی، قه لسی. تونه، توننه.

توننی: سهختی، دژواری، توروژم، توروژی سهرما یا گهرما.

توننیسموه: توژیانسموه، کاریانسموه، توژیانسموه.

توی: توی، نه توی.

توو: (همورا) تفی. (باد، باک) تی. (زاخ) تووک. (دهر) تووی. (پۆر) تووی. بهری داریکه تووی سپی و سوور و پش دینی بهداره کش همر داره توو ده لئین. تووی فهرنگی: چلهک. — ی پش: تووشامی، گاتوو، توویم شامی. داری تووه یا بهره کهی. (باک) قهیاغ، تووی، سهرتوو، سهرتوو. (موک) تو، ناو (مینی). — تکان: ناو پۆان. — تکاندن: ناو پۆان، تهنه بۆ کوپان به کارده بری وانا مندالی نابی. (باک) تو، نه تو، ته، تی، توو، تووم، هی چاندن و قرتاندنی.

تووه: قرش، نهجنراو (گۆشت و نیشتر).

تووا (پۆر): تمشقی سهرما و گهرما. باری پۆرگار له لایین گهرمی و ساردی بهره.

تووار (باد): بالنده، په پهور، پهله مور.

توواشا: پروانه، بیینه، بتوره، تماشاشا، دیت، پروانین، نووارپن، سهرنج، وروردهو، چاو پیکوتن، خویندن.

توواشاخانه: تماشاشاخانه، سهرانگا.

توواشا کردن: تماشا کردن.

تووالیت: (زا) گوردله، پروتک.

تووان: تـوان.

تورگه

تۈۋقاندىن (ئەردە): سەرنانەسەر بۆۋىنەنە قىسە، دوۋاندن، سەرسەرنىيان.

تۈۋقان: تۈۋتاندن.

تۈۋقە: بۆۋەنگەدان و دەركردنى سەگان بەكار دەپرى. (ھەمرا). سەگ، تۈتكەسەگ. (ئەردە). گۆرانىيە. گۆشتىكى زىادەيە لەسەر پىلىرى چاۋ پەيدادەپى، پەش بالوۋك، بالوۋك پەش. بېۋانە: تۈۋتەلە، قامكە تۈۋتەلە.

تۈۋقەك (مۈك): بالەندەيتىكى شەرتىيە ھەتا پۆۋ ھەردەلى ھەم، جار جارەش دەنەستىرى دەپىلىنى. مۆزىقە، مۆسىقە، شاپلۇغان، دوۋدەك، تاخمى مۆزىقە.

تۈۋقەك و بالەپان: شاپلۇغان، تۈۋتەك. تاخمى مۆزىقە.

تۈۋقەكۆلە (ھەمرا): تۈتكەسەگ، گۈچىلەسەگ، تۈۋتە، بەچكەسەگ، تۈۋتەكۆلە، تۈلەسەگ.

تۈۋقەلە: تۈۋتە، قامكە تۈۋتەلە، قامكەكەي ھەردەچكەيە. قىچقىلىك، تىلىكى قىچقىلىك، قىلىچ. (ھەمرا). كلكە پۈتە. تىلىا قىلىچكى، تىلىا قەردەقچىكى، كلكە پۈتە، قىچ. (پۆۋ). تۈۋتە. قىلىنچىگەر. تۈۋتەك.

تۈۋقەك: دارىكى ھەمىشە سەۋزە، لەلايەن گەلار بىلەن شەۋ ھەمەردە گۈلەخى دەچى بەرىكى خې مەيخۆش دەگرى ۋەك شاتۋە بەلام ۋوردترە گەلى جار بۆ پەرزىنى باغ و باغچە دەپۈتۈرى. (ھەمرا). تۈۋدەپى. (دەر). تۈۋپك. دېكەزى، كۈنار، تۈۋدەپك.

تۈۋقەۋەسك: تىتروۋاسك، تىتەلەپىچا، زىقالە. بالەندەيتىكە ۋەك چۆلەكە ۋايە بەلام كلكى دىرۈتترە و زۆر دەيچۈلىتىنى ھەندىكىش دەلىتىن بەقەدەر كۆتۈرى ئاۋىيە سېپى و سەربالى پەشە مىلى بارىكە و ھەمىشە دەزىقىتى. (مۈك). كلك ھەلتەكەنە.

تۈۋقەك: تۈۋتەسەگ، بېچەسەگ، گۈچىلەسەگ، گۈچۈلە. (ھەمرا). تۈۋتەكۆلە. (شا). تۈۋتەلە. (باک). دارىكە، دەرەختىكە. بەچكەسەگ، تەتەكۆلە. تۈۋتە.

تۈۋقەك: تۈۋتەسەگ، گۈچىلەسە. كەمىكە ھەر گىيالىيەرىكى ھارمىۋىي دایدەنىۋاتا، كەسەكى ھارگرىتتىلى لەپاش ماۋەيەكى دایدەنى.

تۈۋقەسەگ: گۈچىلەسەگ، بېچەسەگ.

تۈۋقەم (ئەردە): تۈشى سماق.

تۈۋقەن: (دەر). تۈۋتۈن، تەن. (فە). ھەمرا. تەماق، تىتەن. چەند جورىكە: تۈۋتەنى سامسۈنى، —ى پەشۈكى، خۋاردە، تەۋەس، —ى نىرگە. گىيەكە گەلانى تالە دەچىتىرى، كەۋۋشك كرايۋە بەجگەرە يا قەننە يا سەبىلە يان نىرگەلە دەكىشىرى. —ى ۋورد: پەلەخ. —ى خۆشكىش: تۈۋتەكە نەزۈر تۈند و نەزۈر نەرم بى. —ى تۈند: جەمبەلى. —ى سەبىلە: (باک). كاماش.

تۈۋقەنە: شەكرىا دراۋىكە يا چەند شىشە تۈۋتەكە ئاغاي گۈندى لە خاۋەند تۈۋتەنى دەستىتى.

تۈۋقەنەۋان: كرىكارىكە تۈۋتەن بەرھەم بىتى. —ى: كارى پاسەۋانى كەردن و بەرھەم ھىنانى تۈۋتەن.

تۈۋقەنەۋان: زەۋىيەكە تۈۋتەنى تىدا بىرى.

تۈۋقەۋە: ھەلەكەت، پىلىگۈپان، بەمەلە.

بەتۈۋ تۈۋش تۈۋشى مەكتەب كەي دەھاتم مەن كەزانى بام خەفەت، مەينەت، كەسەر، ھەسرەت، بەشى ئىنسانى زانايە (ھىمەن)

تۈۋقەۋە (باک): پىكى زۈپنايە.

تۈۋقى: بالەندەيەكە كەۋى دەكرى تاكتاكە فېرە ۋوشەش دەكرى، بەقەد باشۋىكى دەپى، پەنگى سەۋز و سەرى خېر و دندۋكى كۈانەيىيە و پەردۋىكى جۈۋانە.

تۈۋقىا: كانىكە ۋەكۈۋ فافۋنى ۋايە. تۈۋزى گىيەكى ناسراۋە لە چارى ئىشۋا دەكىشىرى.

تۈۋقىا كەۋلە: مۈۋۋۋى شىنە (دەرمانە).

تۈۋقىلە (شا): تۈتكە سەگ.

تۈۋۋى (ئەردە): بىلەكۈرەنە.

تۈۋۋاندىن: تۈۋچاندىن.

تۈۋۋان (ئەردە): فلىقاندىنە، پانكۈرەنە، كۈتان.

تۈۋۋچ (ئەردە): چىلىنچ، چىلى چەسپ و گر.

تۈۋۋدەپى (ھەمرا): تۈۋتەپك.

تۈۋۋدەپك: تۈۋتەپك.

تۈۋۋ (باد): بەخت: مەن خۆ ھاقتىتە تۈۋۋىيەختى تە: مەن خۆم ھاۋىز تە بەرىيەختى تۈ. (باک). باد. ۋىزە، پىز، شىۋاز. نىۋى كۈپى نارۋىچى فەرەيدۈۋى بۈۋە، كەمۋىچەر كۆۋى. (جا). ھەمرا. تۈپ، تۈرۈ. تۈر. گىيەكى گەلانى بەنەكەي ۋەبى چەۋەندەرى دەچى بەلان سىپىيە. (باک). لاسكى گىيان. ھۆ، بۆنە، مايە. تۈۋرەكە، تۈۋرىن، جۈۋالى گچكە.

تۈۋۋ: ھەرىم، قۆل، تۈۋىر. تۈۋس. تۈۋى راۋەماسى و پەلەۋەپ. فېرى، — دان: فېرىدان.

تۈۋۋاق (زا): تۈۋراخ.

تۈۋۋان: ۋولانى پۈمان، ۋولكەي پۈمیان. تۈۋرەستان.

تۈۋۋاندىن: تۈۋۋاندىن، بۆۋى لىدان. فېراندن، ھەلتىزاندىن ۋولاخ.

تۈۋۋان: تۈۋۋاندىن. فېراندن، پىخ كەردن.

تۈۋۋە: ھەرىم.

تۈۋۋە: جەرگاۋوس، پۈۋتۈش، ۋوگۈر، دەرە، زۈۋىر، سەل، زىز، تۈۋۋتۈش، پابىل، سەرگەرم، پاكەش، تۈند، قەلەس، پۈۋتال، مۆز، نەنگر، ئالۋ، قوشقى، كەسپكە زۈۋ ھەلەچى، كەلەيى. خۆ— كەردن: پۈۋتەھل كەرن.

تۈۋۋەۋۋ: سەلۋون، تۈۋان، خەيدىن، زىزۋون، زۈۋىرۋون، گۈۋون، دىگىرۋون.

تۈۋۋەۋۋ: دەنگى بۆۋى و بىلۋىر و ئىتەر. قۈۋەقۈۋى سەكى لىدراۋە.

تۈۋۋەزەلە (كە): تۈۋۋەزەپە. پىزەلە. گىيەكە بەرەكەي ھىندەي نۆكىكىيە بەلان سۈۋرە ۋەكۈۋ تەماتەيە و دەخۋى.

تۈۋۋەش: تۈۋى پىۋازى، كەپەش و ۋوردە ۋەكۈۋ پەشكەي ۋايە. سىۋالە، قاخلى.

تۈۋۋەشە: شاتۋو.

تۈۋۋەشەك (باک): تۈۋى پەش.

تۈۋۋەشۋە: گىيەكە ۋەكۈۋ گىيە خەرتەلەيە لەلايەن تام و چەشەنە.

تووردهق: تروی ووشك.

تووركانه: بشيكة له خمرمان، كه ده دري بسمر كاري ناغاي دي دوای
نمستاندني ملكانه.

تووره كه: توررك، جورك، تورسه، (باك)، تورور، جهورور، جهير.
(دەر). توروره، توريرين، توررك، توربه ره، تور وهره، جورك كيكه
هله ده درويت بوقت تيكردني.

تووره كه پيژ: گردنيكه له گل و خول، كه به كولي مروفان دروست كرابي
به بتيگار. — ي: كاري توروره كه پيژكردن.

تووره كه شوک (شار): (كو)، چركي دشاري.

تووره كه ي گمديي: توروره كي ده روزه.

تووره كردن: خيداندن، سل كردن، زيز كردن، توراندن، كه چه تپنكردن،
دلگير كردن.

تووره كيويه: (كو)، خمر تهله، توروركه.

تووره مهي: (خو)، توروكهرك، تروي كيوي، تروي هممه رنكه.
تغيزي.

تووره وان (سور): ناودير.

تووره واني (سور): ناوديري.

تووره وتنگاو (كو): توروره وتوسن.

تووره وتوپو: كسيكه له خويوه دلگير و سل بي.

تووره وتوسن (شا، موك): توروره وتنگاو.

تووره يي: تونديو تيژي، سهر گرمي، زيزي، پاكشي.

تووربين: (هورا)، توروره كه، توشه به ره، (شا)، بي پيچه.

توور توور (باك): كرمي داران.

توور توور كاو: ناره كي، جليتاو، تپ، شل.

توور تيزك: بارو تخانه، كارگه و كارخانه ي بارووت.

تووردهان: توروره لدان، فريدان.

تووردهان (باد): ويژه وان، توروهان، كسيكه به توري راوه ماسي يا
پره وروان بكات.

توورك: (هورا)، توروتك، توروده ي، تمشك، تورودرك.

توورك (باك): توروره كه، خيگه ي لوله دار، توروره كه.

تووركه: زمي سور كاري دادردار.

توورگ (هورا): چه قمل.

تووروان (نمرده): توروهان.

تووروكه: توروره كيويه، توروره شوانه، گيايه كه به تام و چش له
خمر تهله ي ده چي.

توورده لدان: فريدان، تپه لدان، دور ناويژن.

تووري (باك): چه قمل.

تووربان (دەر): توروان.

تووز: (بابا، شا)، پيگ، تيكلوي داريه، كه به لوله ده رپيژني.

چورز، توله ي داران، (نمرده)، خو، تهرز، شيه، ره فتار.

بالا، به زن، قه لافعت، كه لافعت.

تووزان: چورزانمهر، خليسكان.

تووزانمهر: زورزانمهر، تهرسانمهر، تام و بوني بيباري سور يان چتيكي
تيژي ديگه يه، كه بگاته چاو يا ليووت يان زار ده پيژنيته مهر.

تووزانمهر: چورزانمهر.

تووزانن (نمرده): چورزاننمهر، كارانن، چورزاننمهر، تورزاننمهر.

تووزنه (پروا): توله، (كو)، تووزنه.

تووزنه (كو): توله، لكه باريكه كاني ميتو و نيتره.

تووزك (زا): گياي توند.

تووزكردن: پهيوه نكردن، درخت، توژكردن، جنيودان.

تووزم (پژ): خو، ره فتار، بهد — بهدخو، بهد ره فتار.

تووزيان: كسيه و تورزانمهر، هله خليسكان.

تووزيانمهر: كسيه لي هاتن و تورزانمهر.

تووز (باك): تيژ، (نمرده)، تووژ.

تووزال (نمرده): تووژال.

تووزك (باك): چكوله.

تووزك (نمرده): تووژ، تووژ، (زا)، خه نجر.

تووزك يهخ: پارچه ي سمه لنيكه بسمر ناوه ي ده بست.

تووزمال: پروانه، توشمال.

تووزي (نمرده): تورجي، بلاو كردن.

تووزسوره: جورره تويه كي سوري مزره.

تووزسي: ترويسي، تيسو.

تووش: پرويه پرو، دوچار — بسون: پرويه پرو، بون، گه يشته يه كتر،

ده پيشيا چون، هنگين، دوچار ي كسيكي يا چتيكي بون، تي تالقان،

پيژه بون، گرفتار بون — كردن: پرويه پرو كردن، گه ياندنه يه كتر،

دوچار ي چتيكي كردن، پيژه كردن، تپه دان، گرفتار كردن. — ي يه كتر

هاتن: پيگ گه يشتن. گيانداري دلره ق و به دخو و چه تون. موز،

تونديو تيژ، شيرت، كولمش. پژي — پژي سهرماو سوله. تيستري

توش: تيستري پژي. سهخت، دوار، دژ، گران، گرژ، موز، پي و باني —

: پي و باني سهخت، تيره، خيل، حاجي ده لي: (له توشي خوم سوو

هه چي توشي خوم سوو). لمش، نمندان، تن.

تووشال (نمرده): تووژال، تووژال.

تووشامي: تروي رهش و گهوره، گاتو، تروي سور. (دەر). ترويم شامي.

شاتو، تفره ووهني، توي رهش.

تووشه: توشه.

تووشه به ره: تروشه دان، هوانه، هميه انه.

تووشه له: (هورا)، زرتو، توي پهيوه نده كراوه و به ره كي وورده.

تووشه مي (باك): تروي سور.

تووشبون: گه يشتن دو چت به يه كتر. پرويه پرو بون، دوچار بون،

گه يشته يه كتر، دپيشيا چون، هنگين، تي تالقان، يه كتر ديكت،

به رگين، به رگين، تپك هله نگووتن. پيژه بون، گرفتار بون،

دوچار بون، تپه چون، پروانه، توش.

توشته (باك): گمه ييكي كورديه.

توشتير: چوشتير، بزنی دورساله.

توشتيرزا: توشتير، كه زابى.

توشك (باد): توشكه له، كارهميه، كه پيتى لهسالى دوهم نابى.
(نهرده، دهر)، توكل، (ههرا)، تووتو و توشكه بىرین و سهرو نيتره.
تووزك.

توشكردن: پوو بهروو كردن، گهيانندن يه كترى، پهركهپانندن. پتوه كردن،
تبه دان، گرفتار كردن، دوچار كردنى كهسيك به كارساتيكهوه. پروهانه:
توش.

توشمال (لو، جا): تيره به كه له خيليكى، (ههر)، جۆم. خاوتين و پاكر
كردنمه و هيچ بۆ نهيتستنمه.

توشى: سهختى، دژى، گراني، دژوارى. (باك). — برون: خو تتيكـ
بهكارى خهلكى كردن، خو تتهلفوتانندن.

توشيار: توشهباتو، دوچار، گرفتار. — برون: گهيشتنه يه كترى،
گرفتاريون.

توشفانه (نهرده): ميتشوله.

توشفه (نهرده): كپتوه.

توشفين: كپتوه كردن.

توشفان: توشاندن، ترساندن. ترهكانن، درگادان، تهقين له ناگریدا.

تووك (فه): تتيكولى دار و نيتير. تووكى وورد و سهروك، موو.
كو تووكلى نازال و مالات، پرز، پره، كولك، نزا، داخوازى گهند،
ويستى خراو. — ليتكردن: پتهه لكالان، سنگ ليتكوتان، له سنگدان.
پهوش و خو. (زاخ)، تووى خواردنى. موو، پۆ، پۆرت، پوروت، پهپ.
(پۆژ)، تيتك. قژ. تووكى نهرمى بالندان، كۆنك، پهپ، كوونك، —
پنينهوه: پهترانندن، داپووتانندن، ناوه پووتكردن. (ش) بۆ چاو پى
ههلهپتان دهلين تووم (كركى تووم له موكرياندا ناتوسرى)، پهنگ،
تين، هيتز، كهيف، بى — بى پهنگ، بى هيتز.

تووكان (ههرا): قرتان.

تووكانندن (نهرده، ههرا): قرتانندن. ترووكاندى هيلكه، جوقاندى
جوجيله.

تووكانن: ترووكانندن، شكانندن.

تووكه: پروهوشى بارانه، بارانهى وورد.

تووكهتووك: بالنده يتيكه دهنگه كه تووكهتووكه. تۆقه، توكه.
پروهوشه كردنى بارانهيه، پروهوشه پروهوش، پرووكه پرووك، توهتوه،
نهرمه بارانه.

تووكهرك (خۆ): تووپه مهكى.

تووكهس (باك): هيچ كس.

تووكهسههر: كهسيكه بهسههر نانههري تووپه بووبى. — برون: تووپه برون،
قهلس برون. — كردن: قهلس كردن.

تووكهكردن: ووردبارين، بارانى وورد بارين، پرووكه كردن،
پروهوشه كردن.

تووكه سميل هاتن: مهيس له دلخوشى و بزه گرته.

تووك پوون: بى خهفت، دلنيا، كهيفخوش. — ي: بى خهفته،
دلنيايى، كهيفخوشى.

تووك پۆين: تووك ههلههري مهخمهرو نيتير.

تووك پۆزاي (ههرا): تووك ههلههراندن.

تووك كردن: پهردهركردنى بيتچوه بالنده. پهردهركردنى پهلههروور،
دههاتنى پهري بالنده.

تووكل (گهرده): تتيكول، پودس، توك.

تووكلهوگرقتن: تتيكول ليتكردنمه.

تووكل خهشخاش: كۆكه نار.

تووكل ههناز: تتيكولههناز.

تووكل هيلكه: تتيكوله هيلكه.

تووكمار (فه): كهيفى مار، كراسمارانه.

تووكن: كولكن، موواوى، موويين، تووكدار، تيسكن.

تووكنه: تووكن، تيسكن. زهرنه قوته: بيتچووى بالنده، كه هيتستا
تووكى نه كردبى.

تووكول (ههرا): تتيكول.

تووكول و دارا (ههرا): تتيكولى دارى.

توول (پۆژ): نهمام، دارى سارا، توله، لقى بارىكى درهختانه.
(باك). توله. — كرن: توله كردنمه. بهردى لووس. جووره برنجيكه.

توول (ههرا): شوول، شوولك، شوو، توله دار. لكى تازه بارىكى
درهختانه. تول: چرى.

توولاش: تتيكولدار.

توولاش: تولاشه، دهمه، پرشته، تهلاش.

تووله (خۆ): توله، جووره سهگيكى گچكهيه. (بار). بتر، بتركم، ركه
(قهفزا). (فه). تولكه، نانى حاجى لهگلهكى. توله داره ميتو نيتيره،
توله بارىكه خهيار و تريتزو و شووتى و كالهك و شهمامه و كالهكه
مارانهيه. (باك). بۆق. (ههرا). تهرز. خهلفى يهك سالانه دارانه.
— مار: بيتچووى مار، (موك). تيره مار، (ههرا) نهمامار، ماري
باريك و گچكه.

تولهههه: گياههكى هاوينيه بهرىكى سوورى خرى ههيه.

تولهك: نهخوشيهكه وولاخان باريك و بنيس دهكات. گيانداركه
تووكى وهى بى له بهاريدا. پتويهكه تووكى ههلههري. (كه).
مندالتيكى ده دوازده سالانهيه چ نيتير بى چ مى. گهنجى تازه
پتيگه يشتوو.

تولهكه: تولهكه، پهنيه، پهپكه، مهليچكانه.

تولهك بوون: وهرينى تووكى پتوى و نيتير.

تولهك كردن: تووك ههلههراندن گيان له بهران له بهاريدا.

تولهمار: (موك). تيره مار. (ههرا). نهمامار. ماري باريك و گچكه.

تولهمر: مهيس له كهسيكيه، كه به چتيكهوه خهريك بى و كهچى بهدل
گووى بۆ چتيكى دى ههلهختسى.

توليكيش: راکيشانى باسكه ميتوانه بهسههر زويداو له ههنديك
شويتانيش به خۆل داپوشرى. لهو جياگيايه دا پهگ داکوتى و بهروى،
نوجار ناوهنده كاني بهري تا ههريه كى بيتته ميتويكى سهريهخۆ.

توول ههلاجى: شوولكى پهريه كهرى، شهفشه.

توولی (باک.): ووشتری کولکن و تووکن.

توولی سموز: گیاهه کی لق لقه بهریکی دهگری وک گوژ به لام دریزکوله یه. بایف، داری چهقاله.

توولینه (همورا.): (که.) تولینه. توولینه که له شوولی باریک دروستکرای. جووره سموره تهیه که له شوول (توول) دروستده کری.

تووم (باک.): سهکژ. تووم، په چلهک، زنجیره، توو، بنه چه که. (نهرده.) همورا.) توو، تووم.

تووماته (نهرده.): تمماته.

توومار: توومار.

توومه (نهرده.): توومه، تووم، دان.

توومهدان (نهرده.): توومهدان. توومه دان، مندالان.

توومهدانه (نهرده.): توومهدان، توودان.

توومهمز: توومهمز، توومه یزه.

توومهمیزه: توومهل، توومهمز.

تووم بی هنجیر: واتای دوومه می (گرنک) یه.

تووم پیاز: توو پیاز.

تووم قهقهه یزه: توو قهقهه یزه.

تووم شانای: توو چاندن.

تووم قاخلی: توو قاخلی.

تووم کوهله که: توو کوهله که. کرمی چیکلانه یه.

تووم گول: توو گول.

توون (که.): توونگ خانه ی گهرماوی، توونخانه، شووینی ناگر لی کردنه ی گهرماوی. نه توون (جهمنهم). وولاتیکی دوور و سامناک و ناگرینه. توند، چتی کسکوبون.

توونا: تهیو، تفروتونا، دهریه دهر. ناواره. — چوون: چوونه جهمنهم، چوونه نمبوون.

تووناپوون: له ناو چوون، دهریه دهریوون.

تووناکردن: له ناو بریدن، دهریه دهرکردن، ناواره کردن.

تووناو توون: توون به توون، له ناو چوون. — چوون: چوونه نمبوون، له نیچوون، مردن، توو کاره ساتی له ناو به ربوون. — کردن: برده نمبوون، له نیچوون، مراندن.

توون به توون: توونا و توون. — چوون: له نیچوون، چوونه نمبوون. تووشی کیشه و گیتجه لان هاتن.

توون به توون بریدن: توونا و توون نکردن، برندنه نمبوون، مراندن، له نیچوون بریدن، تووشی کیشه و پووش و گیتجه لان کردن.

توونچی: توونگ خانه چی. کسبیکه له توونگ خانه دا ناگر بکا تهره.

توونخانه: توونگ خانه، توونی گهرماوی.

توونکه: پانتوولی پالمانان.

توونگه: گتزه یه کی زار و مل باریکه و تنگه.

توونی: (همو.) تینو، تینی.

توو وه شین: توو چیتن.

تووشک (باک.): تووی روشک.

تووی: توو، بهری دازه توو.

تووی: تیکولی تنک و هکرو هی پیواز و سیر. قهیاغ، سهرتووی، توو، تووک. لؤ، لؤچ، توویژ، توخ، زیوار، زیوال، ناو، نیو، باد، توویخ. له — ی قه فزیکدا. به تووی کراس. یه کباد.

توویته (پوژ.): تووتله، قامکه چکوله.

توویتنکه: دانیشتن، سهرتن.

توویتنکه گرقتن: نارامگرتن، سهرتن.

توویتنکه گرقتن: نارامگرتن، سهرتن.

تووی توو (باد.): هاپه هاپه، له کاتی برکه کانی گزانی و لاوک و لاوژه و حمیراندا گووی پاگران ده لین: —.

تووی تووی: مانگای پی بانگ ده کری، ده گیتیکی وایه له موکریاندا به تیسی نارووی ولاتینیش نانوسری. گزانیکیشه به ده — وه ده گوتری له کاتی مانگا دوشینیدا، جووره بالوره یه که. پارچه پارچه، تووی له سهر تووی، لؤ له سهر لؤ.

توویخ: تووی، توخ، توویژ، پیستی زور تنک، تووی پیست، مردگ.

توویر (پوژ.): توور، ههریم، قوژ.

تووی رهش: تفره ووهنی، گاتو، شاتو، تووی سوور، تووشمبی.

توویری (زا.): چه قمل.

توویزم (پوژ.): قه لافهت، شکل، دیمن. بهرچار.

توویژ: توژ، توژک، تووژلک، تووی، تیکولی تنک، تفر، تفل، تووشک. توویژی ماری، کرپیژ لیش، تووشک. توویژال، توویخ، مردک. — ناویژتن: مهرتین، — لی کردنه: مهرتاندن. — ی ماری: کراسمارانه، توویژک. — ی سهر برینان: قهار، قرقماغه. چورییه کی تنکه ده کویتته سهرماست و شیر بهووی کولاندنیانوه.

توویژال (جا.): تیکولی تنک، توویژی تنک. زانیاری کم.

توویژگرقتن: پهیدا بوونی توویژ له سهر هندی چت. گرتنه ووی توویژی چت.

توویسوو: تیسو، توویسی.

توویسوو: تفره ووهنی، گاتو، شاتو، تووی رهش.

توویسی: توویسوو. گیاهه کی درکاوییه لاسکه کی برینداره کری تا جهری دهریات، که که تیره یه.

توویشه (پوژ.): تووشه.

توویشبه یه: تووشبه، تووشدان. نانبه ره.

توویشتیر: چویشتیر.

توویشک (پوژ.): گیسکه مییه که تمه منی له سالیکی تییه پنه بی. (همو.) کرپیژ.

توویشک: گیاهه که.

توویشکانه (پوژ.): (ش.) کراسمارانه، توویژی ماری، توویژی ههرچی بی، توویژال. جیقنه ی شلی ملل و بالنده، که به خویاندا ده فیرتن.

توویشوو: تووشه، تیشو. خوارده منیه که، که پیووار له گمل خوی بیبا بیو ریگاهه.

تېپەربوون: تېپەربىن، پارىدن، بەسەرچوونى كات و چاخى چتېكى.

تېپەركردن: تېپەرباندىن، پارەپاندىن، لە ئەندازە دەرجوواندىن.

تېپەربىن: پەتەبون، پارەدن، پارەوبىن، پارەن، تېكشان، وياران، وەرد، راشكان، بوورىن، بۆرىن، بۆھارتىن، تەورىن، تېپەربىن، لە ئەندازە دەرجوون. دەستدەرىزى كىردن، شوول لى ھەلەكەتشان، پى لى بەرە تېپەرباندىن.

تېپەربو: پارەدو.

تېپەستان: تى ناخنان.

تى پەستاندىن: تى ناخنى.

تى پىچان: چتېك لە چتېكەو پىچان. ھەلپىچان، تەكارىدن.

تى پىچاندىن: تى ئالاندى چتېك لە چتېكەو يا كەسەك لە كارەكەو.

قىت (دەر): تات، تاتەبەرد. (ئەردە) دى، دىت. (فە) ھەركەو، بەردىكى قوولە ئاوى بارانەى تىدا پەوستى.

قىتەقان: تىتەقەن.

قىتەقاندىن: دەرجوون، ھەلاتىن، تەقەن، ئاوابوون.

قىتەپان: بىروانە، تىتەپاندىن.

قىتەپاندىن: مەبەس لە زۆر خورادەنىيە لە پووى سوو كىيەو بەكارەبەرى.

قىتەنجان: گىرەخورادنى چتېك لە شووتىكى تەنگەبەردا.

قىتەنجاندىن: تېپەستاتىن، بە زۆر چتېك لە تەلەسەك يا چتېكىتر ناخنىن. گىرەكردنى چتېك لە چتېكى تەنگەبەردا.

قىتەنجان: تىتەنجان.

قىتەنجاندىن: تىتەنجاندىن.

قىتەكان: تەكانى شەلمەنىيەك بۆ ئاوى چتېكى ھەر لەخۆبەو.

قىتەكاندىن: تەكاندىن و تەكاندىنى شەلمەنىيەكى بۆ ئاوى چتېكى بە دۆبە دۆب.

قىتەكەك: گىياھەكى ئاوى ھەمىشە سەوزە گەلەيەكانى ۋەكەو كەو ۋاھە ئاۋال دەيخۇن.

قىتەكاندىن: (بابا) تىچەندىن. تىگوشىن، بۆلك كىردن، دووزمانى كىردن لەلەي يەكەكى گەو يا گەكە، بەخراپە لە كەسەكى دووان. چتېكى وورد كەكەمە لەناو چتېكى شەل دەكرى تا باش تىكەل بىي. ئارەو لەسەر ئاگر ئارەكەى تى دەچىرى.

قىتەقان: تىپراچوون، پۆچوون.

قىتەقاندىن: تىپراكرىدن. چتېك لەناو چتېكى پاكىردن.

قىتەقەن: پۆچوون، چەقەن. لەنىقورپ پۆچوون.

قىتەقەن: تىپراچوون، تى ھەلچەقان.

قىتەقەندەر: ئەو كەسە شتېك لە شتېكى بچەقەتسى.

قىتەچەندىن (بابا): تىچاندىن، دووزمانى.

قىتەچەپان: كۆبەنەو بەسەرىيەكتىدا كەلەكە بەستان بەزورى لە جىگەيكە. زەمەندى كوردۆ ھىندەى خەلك تىچەپووشان دەسووا.

قىتەچەپاندىن: كۆكردەو گىياندار بەزورى و ئاپەكى لە شووتىكىدا.

قىتەچەپان: بىروانە، تىپچان.

قىتەچەپاندىن: بىروانە، تىپچاندىن.

قىتەچەن: باو، تىپرا، تىپرا.

قىتەچو: كىفایە.

قىتەچوواندىن: لەناوان، تىپەلچەقاندىن، تىپراكرىدن، تىپراكرىدن، لەنىئونان، لەنىتەردن.

قىتەچوون: ئەو خانووە ھەزار دىنارى تىچووە، وانا لى سەرف بوو. شانانە بەر كەركى و تەقەلەى تەواكرىدى دان بەگەرم و گورى. تىپراچوون، تىپراچوون، تىپەلچەقەن، تىپەچوون، بۆبەمار و دەزى و سىنگ و چتى و بەكارەبەرى. تىپراچوون، لەناوچوون، تەفروتوونابوون.

قىتەچىن: دووزمان، قەسە گىرەو، ئاوورى بەكایە. نۆبە بى لە باراش ھارپىنىدا. — ى: دووزمانى. نۆبە بى لە باراش ھارپىنىدا.

قىتەچ: تىخ.

قىتەچان: خراشەناو.

قىتەخزان: خزان، خەزىن، داخزان، چوونە ژىر لىفە و نىدىكەو. چوونە ئاوى شووتىكى تەنگ.

قىتەخزاندىن: خزاندىن، ترەنجاندىن، چەپاندىن چتېك بۆ ئاوى شووتىكى تەنگ.

قىتەخزىن: تىخەزىنەر.

قىتەخزىنەر: تىخەزىن.

قىتەخزىن: تىخەزان.

قىتەخەن: تى نىخەن، چتېك لە چتېكى ترەو بخرى و قايم بىرى: — ى پىدەلەن، لى قايم كىردن. چتېك لەناو چتېكى ترەن، كە قوول بى، تى ئاۋىژىن، خەستە ئاوى. كەسەك تووشى رووشە و گىچەل و كارەسات كىردن. سەماوەر: — ئاۋ و ئاۋور لە سەماوەر كىردن، سەماوەر تىئاۋىژىن. تووشى زىانكرىدن. پى دۆپاندىن: فەسارەكەسە لە قومارىدا تىخەست.

قىتەخوپىن: فەرماندان، لى خوپىن، تىپراخوپىن، (ئاۋى). خەش. دەنگدانى گىياندار بۆ پۆشەن و نەپۆشەن و كەپ و مات بوون. گوپراندىن، خوپىن، بەسەردا گوپراندىن و فرمان پىكرىدن.

قىتەخوجان: لەباربوون و گونجەنى چتېك لە شووتىكىدا.

قىتەخوواندىن: پامالكرىدن، پاھە مالكرىدن. پىچوواندىن، مەراندىن، كۆزىن، زىان پىگەياندىن.

قىتەخوون: لەناوچوون، سەردانان، پاھەمال و پاھەمال بوون، پىچوون، پى مردن، لەنىچوون، تىچوون، زىانكرىدن.

قىتەدان: تى ھەلسوون. تىكرەنەو. كەرم: — پەنەپىر يا گۆشتە، كە كەرمى تىداو. تىپراكرىدن، دەزى لىدان، تى ھەلچەقاندىن. ئەسەپى يا سەن لە گەنم و دانەرتەلە كەوتەن.

قىتەدەو: پارچەبەك خەستە سەپارچەبەك جەل و بەرگ و ئىتەر. دووبارە دەست بەچتېك كەردەو، كە ماوەبەك وازى لى ھىتەرابى.

قىتەدە (بەك): تىدا.

قىتەر: تەسەل، تىپروپ، سىر، دۆزى بىرسى. (سۆ). بەس، باوى، باى. — بوون: بەس بوون. — اۋىيە: بۆزى بەسە، باوى وىيە، باى وىيە. تۆخ، پە. پەنگەيكە تۆخ بى. مەزقە دەلەمەند.

فَیْرِدَوْن (باک.): چمور، قه‌لمو.
فَیْرِدَوْنی: چموری، قه‌لموی.
فَیْردوهن (باک.): قه‌لمو، چمور.
فَیْریلاک (باک.): خیزه‌لان، زیخه‌لان.
فَیْردان: پڑانه ناو شویتینکی، تیکه‌لبون. داگیرکردن.
فَیْردندن: تپیزدن.
فَیْردتن: دهن‌اکردنی وورده.
فَیْرشیتی: پرگرو، پرخه‌لک، جه‌نجال.
فَیْرک: تپیر، خورجین.
فَیْرکه: خورجی گموره.
فَیْروو (بل): چه‌قل. به جانمهوری درنده‌ی وه‌کوو شیر و پلنگ و گورگ و ورچیش ده‌لین. تهروو کوو‌تستانی، تیروی. (بابا، همورا). تهروو. دارتکی جه‌نگلییه نیو‌بغزن بلند ده‌بی گه‌لایه‌کانی وورد و سی‌چوکلن بقو بالوکان زور باشه: گویا دوا‌ی دوزینه‌وی سی‌چووار پی‌یه‌کی دور پشته‌وشت بقو ده‌چن و حوت لکی لینه‌که‌نمه له نیسو دوو به‌مدانی دادنین، که نموان ووشک بیون بالوک‌ه‌داره که بالوک‌ه‌کانی پوچ ده‌نمه سا چ خوی بیکا یا به‌ناوی وی بکری. به‌ره‌کشی خپ و سورو وورده. هه‌ره‌کسی ۷ ده‌کی قووت بدات تا ۷ سالان چاری نایه‌شی. شو‌لکی له ملی وولاخی به‌سکه‌دار بکری چاده‌بیتموه.
فَیْرووانین: تمساشاکردنی چتیک و لی ووردبو‌نمده‌ی.
فَیْرو هارو: پتک‌خستن و تخته‌کردنی شویتنی مه‌ره‌زه‌یه به جوریتکی وا، که ناوی لی‌نمیی، شویتنی به‌رز و نرمی نمیی و ناوبیگر‌تتموه.
فَیْروپ: تمسل، تیرو‌تمسل، سه‌رومپ، به‌تواری، به‌پوختی، به‌بی‌کم و کووری.
فَیْروچوون: تپیراچوون، تپچوون، تپه‌له‌چه‌قان، تیزان، ده‌نیوران.
فَیْروکران: تپیراکران، تپیران، له‌نیوران.
فَیْروکردن: تپیراکردن، تپیردن، له‌نیوران، تپینان، تپیرین، په‌زگنان، زه‌لاندن.
فَیْروکردن: تپیراکردن.
فَیْرو‌لیمان (په‌وا.): سیلدار، نه‌خوشی سیلی.
فَیْروهانن: تپیره‌تان، تپه‌وران. (پوژ). پر‌نماتن. گرتن به‌په‌لاماردان، پریتد‌اکردن، نهرین، پر‌دان.
فَیْرویی: تپروو، تهری.
فَیْرهنگ و دنگ: به‌ده‌ده‌به، به‌شان و شکو. (باک). تپیره‌نگ. پر‌حشمت.
فَیْری: تمسلی. توخی هه‌ندیک په‌نگ.
فَیْریتی: تپیری، تمسلی.
فَیْریش (باک.): پر‌نیش.
فَیْز (باک.): بارووتی کو‌تراو. (په‌وا). قه‌شمه‌ری، گه‌پ، تپه‌رانه. (پوژ). تپزه.
فَیْزاب: تپزار. دهرمانیکی تیژ و شله به‌سه‌ر ناسنیش داکری ده‌یسو‌تیتی.
فَیْزان: خوین تپزان.

تیزاو: تیزاب، تیزاو.

تیزه: نوکی چتی تیزه، قوتکه، قیتکایسه کانی پوری دیوار و بورجان. کونیکه له لای پتی همدیک تفنگ و ده مانجه بارووتی لسه ده کری و ناگری پیوه ده نری. — ی تفنگی. تیسکه. تیز. (پوژ). تیزه. تیزی ریشستی گولله.

تیزه دهان: په له په لکردن له یه کیک بز کردنی کاریک.

تیزکه (پوژ): تیزه.

تیز (باک): تمشک بهر. تیز، گورج و گول، قوچاخ، توند، چاپوک. (نرده). تیز، بز تیغ. (نرده). تیز بز بیبار و سرکه.

تیزه ننگ: ناویکه زور خوړ لمشوین و جیگایه کیدا برژتیه ناو گوم و شونانی نرم و لیژوه.

تیزک (باک): چکوله، گچکه. پیوه له ی ساوای دپندان.

تیسوین: تی هلسون.

تیسروان: تیسرمان.

تیسروانن: تیسرمانن، لیدان به داری یا بهرد و نیتز له پرپا.

تیسرمان: تیسروان به دست.

تیسروانن: تیسروانن.

تیسکه: تیزه ی تفنگی، تیز. کونی خواروه ی توپ و تفنگییه، که لمویره ناوور ده درین.

تیسیریاگ: تیکسروا، تیکسروا، چوارشانه.

تیکسیریان: تیکسروان، تیکسروا.

تیسو: تیسروی. (خو). دزی. (کو). دزیه. به تهری نیرتکه که ی بخوری بز زگ نشه باشه، سهری نیرتکه که ی جوی دهره کات له گمل قندی به بریان و دهره کری گوشتی زیندروی پیده هیئتیه، بکه کشی ده کرتیه نسپون.

تیسوون: تیهه لسون.

تیسووی: تیسو، توسی، گیایه کی درکداره.

تیشه: تمشوی، تمشی.

تیش (باد): قاوه لئون، چیشان. نانی قاوه لئون، نانی نیوه ریوه.

تیشته نگو: نانی چیشته نگو، قاوه لئون. کاتی نیوه راستی به یانی و نیوه ریوه، چیشان.

تیشکان: زیان کردن، دزیدن، هله له تان.

تیشکانن: زیان پیکردن، پیدزدیدن، هله له تانن.

تیشکاو: زیان کردو، هله له تان. تیشکار، چتیکه به سهریه کدا شکابی.

تیشوو: توشه، زادی ریگا، زواد، تویشوو. (دزه). بونگ، ده باغ. شو داره نموده شی ناو خوارو دتوه هیشتا تیشووی هله نه گرتوه، شو منداله شو هممو ناوه شی خوارو دتوه، که چی هیشتا تیشووی هله نه گرتوه.

تیشوویه: تیشوودان، تویشویه.

تیشوودان: همبانه، تیشویه. چتیکه تیشووی تیبخری.

تیشوو کردن: زاد بز ریگا و بانان ناماده کردن. نانخواردنی به یانی، بهرچایی.

تیغ: تیغ، کافرمان، گویشان. تیغ، کیرد، چوقو، خنجر، شیر.

تیغه: تیغه ی دیوار، دیواری تنک و باریک. ده مه ی تیغ، ده مه تیغی تراش. لچ، کنار، لیواری حموز و نیتز.

تیغ قیلز: تیغی تیز.

تیزفاندن: فاندنی چتیک لمنیو چتیک تر.

تیزفاندان: فاندنی چتیک بز ناو چتیک تر.

تیغه (باک): وهک هوالی خوی وایه به لان پوهوشی جیوازه. ده ویدا، تیدا.

تیقل (نه پا): تیکول.

تیقلاندن: قلیپ کردنوه ی شلمه نیکه بز ناو ده فرتکی تر.

تیقویان: قویان، لاوزیون، بی تین و توان بوون.

تیقویاندن: قویاندن، لاوز و بی تین کردن.

تیقویاو: قویاو، له، لاوز، بی تین.

تیک: تمرو، گشتی.

تیکوویان: چریان چریان، چریانن.

تیکه: تی بکه، ده نیوکه، چا یا ناو یان چتی شل تیکه.

تیکه: نموه تی ده کا.

تیکه ل: تیکل، تهل، هومین، تیکه لار، تهلپت، چند چتیک، که تیکه لاری یه کتری بوون. ناشنا، دوست، خرم.

تیکه لار: بالوش، تیکرژاو، تیکل، ناوتیه، نامیتیه. — بوون: تیکه لبرون، جمه جقین. — کردن: جمه جقاندن، بهرناقدان، هله چکاندن.

شیره، خمخی. — ی: تیکه لی. دوتایه تی، خزمایه تی، هاوالایه تی.

تیکه ل بوون: تیوه چون، تهل بوون، ناوتیه بوونی چند چتیک به یه کوه.

تیکه لاندان: تیکه لاندان.

تیکه لکردن: کمرچلاندن، بهرناقدان، جمه جقاندن، ناوتیه کردنی چند چتیک به یه کوه.

تیکه ل و پیکه ل: نه قلدن، (باک). گیره قیره. چتی به یه کاجوری ناپیک و نالبار. — بوون: نموه فگه تی.

تیکه لی: تیکه لی. ناوتیه بوون. خزمایه تی، ناشنایی، هام و شو کردن یه کتری.

تیکه و پیکه: وهر پیکان، لولدان، تیک پیکان، پیکانوه، تیکه و دان.

تیکه و پیکه: لولدان، پیکان.

تیکه و دان: تیکه لاریژتن، چپه چپ. تیکه و پیکان، تیکه و دان.

تیکه و پیکه: لمار کومتن، کومتنه ناو چتیک. ماله کردن، لمار ناودا خو شوشتن. زیان کردن، دزدیدن، خرچان. تهره خواردن، گول خواردن.

پیکومتن، خیتوان، گونجان. (باک). مهک، کنج. — ی ژنان: بی نوژییه. — ی پیاوان: ماله کردن.

تیکه و لیکه: سودا. کیشه، کیشه کیش، بی سهر و بیری شوو تیک به جهش تیک و، که پرسینه و ی تیدا نه ی.

تیکه و پیکه: به گز یه کتر داجوونی دو گیاندار یا پتر.

تیکه‌بردان: به‌گزیه‌کتریدا کردنی دوو گیاندار یا پتر.

تیک بهزان: لیک ترازان، له‌پال یه‌کترنران.

تیکه‌زاندن: لیک ترازاندن.

تیک بهزین: له یه‌کتری گیرییون، له‌نیو یه‌کتری نران، وه‌کیو قامکه‌کانی

همردوک دهستان له‌پال یه‌کتری بنرین.

تیکه‌بردن: تیپه‌براندنی دوو چتان یا پتر به‌ناو یه‌کتریدا.

تیکه‌براندن: تیکه‌بردنی دوو چتان یا پتر به‌ناو یه‌کتریدا و تیکه‌خستنیان.

تیکه‌چزان: تیکه‌لاویژون، کموتنه نیویه‌کتری.

تیکه‌چزاندن: تیکه‌لاوکردن.

تیکه‌چزاو: چپ، چپه.

تیکه‌چوو: شیارو.

تیکه‌چووندن: شیاراندن.

تیکه‌چوون: خرابسون، نالوز و ناسازبون. (باک.) به‌قم. په‌ریشان بون،

په‌نگ‌خووردنمه، نا‌کوک بون، هم‌رافت، شیان، شلم‌زان، لوس به‌لوس،

رک و پیکسی له‌ناو‌چوون. پی —: چورت پارهبون. دل —: دل

پیکداهاتن. نا‌کوکی، شمپ و کیشه. دوور کموتنه.

تیکه‌چوونی کاروبار: (خو.) شه‌پیان.

تیکه‌خران: دوو یا چمند چتیکه، که به‌ریتومه ناویه‌کتری.

تیکه‌خرو: دوو یا چمند چتیکه برانومه پال یه‌کتری. تمخه‌کانی پرووی نمر

میزه باش تیکه‌خراوون.

تیکه‌خشت: سمری دوو چشان لیک قایکردن، تیکه بردنی دوو یا چمند

چتیک به‌ناو یه‌کتری.

تیکه‌دان: خراکرن، دار له‌سمر به‌ر نه‌پشتن، کاوولکردن، هلمه‌شانندن.

به‌رتیل کرن، تیک و پیکدان، کرتوپان، شیان، پووخاندن. نیوان

تیکدان: لیک زوویو و توپه‌کردن.

تیکه‌ده: نومه‌ی شت یان نیوانی خه‌لک تیک ده‌دا.

تیکه‌دان: پروانه: تیکدان.

تیکه‌پا: پیکه‌پا، به‌دیه‌کمه، سه‌راپا، سه‌ریاک، پیکه‌مه، تیف، (باک.)

تف. تفده، ده‌ف. هم‌مو، گشت، خپ. — ی: گشتی، به‌گشتی.

تیکه‌کردن: شمپ و کیشه‌کردن. چتیک له‌ناو چتیکسی تر کردن، چا له

نیستیگان کردن، ناو له به‌رداخ کردن، گم له جمو‌الکردن و هتد. تیکرن.

کار و به‌رخ له دایکیان به‌ردان بو‌مژنی. ناماده‌کردن.

تیکه‌ده‌مه: دریز یا پانکردنی پارچه‌یه‌ک له جل و به‌رگ و نیتریه

خسته‌سمری پارچه‌یه‌ک.

تیکه‌مرمان: تیکه‌سروان.

تیکه‌مراندن: تیکه‌سرواندن.

تیکه‌مرمو: دوو قبولری، دوو گوردی، کوله‌بنه، کورت و قه‌لمو، قه‌لمبنه،

پانوله. قه‌لمو داپ‌تزارو. (پژو.) پانوله.

تیکه‌مران: قه‌لموی و داپ‌تزاروی گیاندار.

تیکه‌مرپو: گیاندار ی تیکه‌سروان.

تیکه‌شان: تیپه‌پین، پابردن به‌ی همست و خشه.

تیکه‌شکاندن: شکاندن چتیک به‌سمر یه‌کتریدا.

تیکه‌شان: له‌نیویه‌کتریدا شان و پارچه‌کانی تیکه‌ل به یه‌کتریون.

تیکه‌شکاو: له‌نیویه‌کتریدا شکاو و پارچه‌کانی تیکه‌ل به یه‌کتریویی. —

ی: له‌پال یه‌کتری داشکان.

تیکه‌شدان (باک.): تیکه‌مه‌دان.

تیکه‌ک‌ده‌مه: پارچه‌پیک له پارچه‌پیک کورت یا تمسک به‌ریتومه —

ی پیده‌لین.

تیکه‌گیوان: لیک گیرییونی دوو یا چمند چت له یه‌کتری. شمپ و

کیشه‌یه به لیکدان یا به ده‌مه‌قاله، به‌گزیه‌کتریدا هاتن، به‌پیل‌هاتن،

پیل‌بازی، ووش و می.

تیکه‌ل: تیکه‌ل، تیکه‌لاو. به‌ندیوار. — ی: به‌ندیواری.

تیکه‌له‌ف (باک.): تیکه‌لاو.

تیکه‌نان: له‌پال یه‌کتری نان.

تیکه‌نانه‌مه: له‌پال یه‌کتری نانه‌مه. کا‌تزمیر و پادیو و نیتر هلمه‌شانندن و

له‌شویتی خو‌یان نانه‌مه.

تیکه‌ده‌دانی: (که‌لاله، پروا، سور، همر.) زوره‌وانی،

زوره‌بانی. — کردن: زوره‌وانی گرتن.

تیکه‌ده‌دان: تیپه‌ردان، (همورا.) چمنه‌ردای. گرژاندن.

تیک و به‌کان: کاوول بون.

تیک و به‌کاندن: ویران و کاوولکردن. تیکدان.

تیکه‌فان: کوتان، چتیک به شویتیکیدا بردن به‌نیتمی، تیپه‌پین.

تیکه‌فاندن: تیکوتان.

تیکه‌فانن: تیکوتان.

تیکه‌قیان (نمرده.): تیپه‌پان، تیپه‌پان.

تیکه‌ره (خو.): زوره‌وانی.

تیکه‌شان: تیکوشین.

تیکه‌شمر: همولدر، خیم‌تکار.

تیکه‌شی: همول و پهل به‌چتیک.

تیکه‌شین: همولدان، ته‌قه‌لادان، کوشین، خیم‌تکردن، شان دان به‌مر،

(همورا.) وولا‌بین. زور —: حشرکردن. همولدان. نان له شورباوی

کوشین، تربت کردن. (همورا.) ده‌یولایین. تیپه‌چاندن، دوزمانی، زمان

لیدان. له نمندازه‌به‌ده‌پاره به‌خت کردن.

تیکه‌شیو: تربت، تلپت، نانی له شورباو کوشراو.

تیکه‌ل: تیکه‌ل، شکوولک، شکله‌لوک، تفل، توفر، توفل، تفر، پهلک،

توولک، توولک، توخ، توکل، تووی، قاپیلک، قپیلک، نمشکیلوک.

— برنج و گم و جو: سفی. — ی زور ناسک و تمنک: گمن، گمند. — ی

داران: قاشمولک، قالیوشک، قلاش، لیل. — ی هیلکه: قه‌پیلک. —

لی‌کردنمه: که‌لبتین، که‌لبتاندن.

تیکه‌ه‌لیان: لیک تالان به جوولانه‌مه.

تیکه‌لاویژتن: چه‌چپ، چریه‌چرپ، تیکه‌مه‌دان، هاتوو چویه‌کی ناپیک و

ناهمسروار.

تیکه‌ره

تیکه لهنگوتن: تروشی په کتر هاتن.

تیکه لچوون: بهر په کترید اچوون، بهرنگاری په کتریوون.

تیکه لندان: دوو یا چند کس به شق تیک هلبیدن. تیکل کردنی گه نم و جو بوز باراش.

تیکه لشلان: شیلانی چند چتیک به سر په کتریدا.

تیکه لمران: گهرما یا دوو کمل یا بهرما له ژوروی بهناو مالیدا گهران. پشکین.

تیکه لماندن: ناگادار کردن، تیگماندن، حالتی کردن. خو — : ناوړه لیدانه و غم لى خورادن. خوټى نه گه یاندن: خستنه پشت گووى.

تیکه لیشتن: تى گمیشتن، حالتی برون، سهر لیده رک کردن، سهر لیده رجوون، تیگه یین، ناقسین.

تیکه لیشتنو: بهوش، هوشدار. (باک.) بیرېرې، بیرېره، هوشمند، هوشیار. زیرک و ژیر. تینه گمیشتنو: پاتال.

تیکه لیشتن: تیگه یشتن.

تیکه لیشتنو: تیگه یشتو.

تیکه لیکر: تیکر. — یی: تیکرایی.

تیکه لگرتن: دهنوگرتن، له نیوان. چوارچیره له دیوارگرتن. سهر له خنه گرتن، وینه له چوارچیره گرتن، نیوه نهک و نیتر له نمدام گرتن و هند. هاوژنتی چتیک بوز چتیکى تر.

تیکه لماندن: توپه برون له په کتیکى و هه لسا خان به سریدا.

تیکه لگل (باک.): شلووى، لیل.

تیکه لوشین: تیکوشین.

تیکه لماندن (باک.): تیگه یاندن.

تیکه لمران: تى ناقان، پتوه بون، توش بون، گرفتاریوون.

تیکه لماندن: تى ناقاندن.

تیکه لمران: تیگیران.

تیکه لماندن: تیگیراندن.

تیکه لوشین: تیکوشین. نان له شورباو کوشین و اتا وورد کردن و له ناو شورباو کردن تا بیتنه تلېت. بوز لیدان، چال بوز هه لکندن.

تیکه لمران: دوو چارېوون، پتوه بون، زور بوهاتن، توشی دمه قاله و یا شېر و یان کیش و پروشه هاتن. تى گیران، چتیک له نیتر چتیکى تر گیرکران.

تیکه لمرکردن: گیرکردن چتیک له چتیک، توشکردن، دوو چارکردن.

تیکه لمران: تیگیران، تنگانگه.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمراندن: تیکسمراندن.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تیکه لمران: تیکسمران.

تېپوه پاماندن: تېپ پاماندن، لى پاماندن.

تېپوهردان: تېپ وهردان، شپواندن. (ههورا.) چمنهوهردای. ناو له زار یا له قاب و دهفروهردان بۆ خاوتنکردنمهوهی. هیتانمهوهی دۆ لسمر ناگر تا دیتنه کول بۆ نموهی نمېزکى تا بېکمنه چيشتى دۆکولېو.

تېپوهرووژانسدن: تېپوهرووژان، ههروهوژى، گهلهکوښهگى. تېپوهرووکان و له کردى چتى يا کسى کوښونمهوه بۆ تماشا يا شې يا ياريکارى.

تېپوهرووکان: تېپوهرووژان، ههرووژان، وورووژان، لسمهوهه کوښونمهوه، دهروهان، تېپه راتن.

تېپوهرووکاندن: تى بهردان. خهريک کردن.

تېپه رهانن: داوه رووکان.

تېپه رهينان: نامېر له چتېکمهوه وههينان، تېپه رتنان.

تېپه ريخ: نمو داوهيه، که جولايان دهپيتن و دهپمن و دهپتمن.

تېپه رينان: نامېر له چتېکپيمهوه وههينان، تېپه رهينان.

تېپه رينان (ههورا.): پشتن، چارپشتن، دهزمان له چاوکيشان.

تېپه ژانسدن: (ههورا.) مېژند، جولمزمه. — ى کمر: نه قيزه ليدان. — ى مرژ: نفورچ ليدان. — ى تهنودور: کولژوه لهنېو تهنودور و هردان.

تېپه ژانسدن: نه قيزه له گاجوت يا گوډنرژان دان تا خيرا برېږن. ناگادار کردنمهوه کسېکې بدهست يا به چتېکى تر.

تېپه ژانسدن: تېپه ژانسدن.

تېپه شانسدن: داوه شانسدنې جلکى دژوښ له تهنودورى گهرمدا تا مژانه کاني بکمرته ناو تهنودوره کمهوه.

تېپه شانسدن: تېپه شانسدن.

تېپه شيان (نمرده.): لى وهشيان، سهرگهرم بوون. له کارهوه چوون.

تېپه گلان: تېپه چوون، دوو چارپوونى کسېک به کارکمهوه، که پتې خوشپې، نم سال به تووتن کرېنمهوه تېپه گلاووم. تېپه چوونى چتېک له چتېکى شلمهوه.

تېپه گلانسدن: دوو چارکردنې کسېک به کارکمهوه، که حمزى لېنه کات. چتېک له شلمه نيه کمهوه دان.

تېپوور (تېپور): پى، را، بېروباوه پى.

تېپوورووژان: تېپه رووژان گهلهکوښهگى، ههروهوژ بۆ تماشا يا يارمه تى له کاروباردا و يان بۆ شې.

تېپوورووکان: تېپه رووکان، کوښونمهوه چمند گياندارک له چتېک.

تېپوورووکاندن: تېپه رووکاندن.

تېپورېخ: بۆ حسيرو پهرېږن و قهرتال و بهرې و مافوره دهې، که لهنېوانى لکه کان هله ده کيشرى.

تېپورېښ: تېپورېښ.

تېپوول (دهل، فه.): نېچاوان.

تېپووله (نمرده.): تهريله.

تېپوولين: تېپورېښ.

تېپوول: پى، را، بېروپا، بېروباوه پى.

تېپوول: نېچاوان.

تېپهان: چوونى چتېک بۆ ناو چتېکى تر، حموزه که ناوى تېپهات. داهاتن و ههله تدانى چتېک بۆ چتېک.

تېپهان: تېپه پتانمهوه، شمسه گدارى، سهريلندى، سهرکومتى يه کتېک له کارکيدا.

تېپه لاقن (موک.): له ناوتدا مه له کردن.

تېپه لهنگووون: ههله نگووتن، هنگشېن.

تېپه لجهان: تى ههله چه قېن.

تېپه لجهانسدن: تېپه اکران، تېچوانسدن، تېپه ژکردن، پېدا چوانسدن، راجواندن.

تېپه لجهقېن: تېچوون، تېپه اکران، تېپه ژکران، ههله چه قان، راجوون، تى ههله چه قان، تېپه چوونى چتېکى تېژى وه کوو ده رزى و دپرو و نيتر له لشم يا له چتېکى تر دا.

تېپه لچو: کسېک به بېرې بيرکردنمهوه په لامارى هممو کارکى بدات.

تېپه لچوون: په لاماردان و باوهش کردن به کارکيدا. تووېه برون، تېخوپېن.

تېپه لچوونمهوه: پشيمانبوونمهوه، بادانمهوه، دهست پېکردنمهوه.

تېپه لندان: شق ليدان، بېشه قى له چتېکيدان، بېشه قى له کسېکيدان. تووېه لندان، فرېدان. تېپه لکردن، برنجه که هه رېشته تېپه لده. ناو لمانو ده فرى کردن. ناوپېدا دان.

تېپه لده: دهري که.

تېپه لساوين: تېپه لساوين.

تېپه لساوان: مه قلېن، سوونى چتېک له چتېکى تر.

تېپه لساوون: لى هه لساوون، سووېن، لى سوون، پږن لمانى هه لساوون، مه قلاندن. خوتى —: خوتېپه لقوتاندن، پېشته پېشت کردن.

تېپه لقوتاندن: نافتوش. خۆ —: پېشته پېشت کردن، مېرومووشکردن، خۆکردنه پلنمندر.

تېپه لقوتېن: لاپرېمېنى، مېرومووشکمر.

تېپه لقوتان: له خۆره خۆ له کاروبارى نم و نموهوه دان. تېپه لقوتان.

تېپه لقوتانسدن: تېپه لقوتاندن. خۆ له کاروبارى نم و نموهوه دان.

تېپه لکردن: گوزانى —: بده دهنگى بلند گوزانى گوتن، دهنگ بمرزکردنمهوه له گوزانيدا، گوزانى گوتن. تېپه لچوون له قسه يا له کردهوه يه ک بېرې پرس و پا.

تېپه لکېش (ههورا.) هۆرکېشته. نمو کسه يه چتېکى بېناو چتېکى تر دا هه لېکېشى.

تېپه لکېشان: تېپه لکېشکردن. تېپه لکېشان، دهناو هه لکېشان. ده زو له ده رزى هه لکېشان، پېته کردن.

تېپه لکېلان: زماندرېژى کردن.

تېپه لمان: سهره ژوور تماشا کردن، بهر ه ژوور تماشا کردن.

تېپه لنگان: تېپه لهنگووتن.

تېپه لکېنان: تېپه لکېشان له ناودا. بېس بوون، تېپه اھينان، بايى بوون. زيان پرکردنمهوه، چاکه دانمهوه.

تېپه لېنانمهوه: تېپه پتانمهوه.

تیر: (همورا.) خست، پەیت، پەرنەنگ. مرازیکی راست و درێژه سەرتکی تیژ. تیری کمانەیه، کە دەهاوێژێ. فزک، قوولک، بەشت، تەخش. — ناویژن: تیرەندازی. — کە باوی، باویژە، گوللە. (باک.) توند، پەیت، خست، واژێ شل. (نەردە.) قەد، بەژن، بالا، تسوز. (دەر.) تیر، تەسل. مانگی پاییزیە. (باک.) نەستوو. پارچە زەوی، پارچە خاکێک.

قێپ: (نەردە.) چێر، مۆر. — کردنەوه: بە گۆشە ی چاو تەماشای کردن. چەند جۆگەیکە باریکی راستە بەناو مەڕەزەدا دەبرێ بۆ ناودانی.

قێپ (باک.): دەنگی بۆی نۆتۆمبیلیە.

قیرەوه: تیراوی.

قیراوی: کولکێکی پیسی بێ گرتیە لەسەر ئێسک و یا لەنێر گەروو دیت و چاوەنەوی بۆ نیە، تیراوه، کە ساپۆزیش بێ هەر هەڵدەدا تەوه. ناواری مێخەک (جەوهەری قەنەفل) ی لەنێر برینی تیراوی بکری تا چەندین جارێ دوایە تا چەند مانگێکی واژێ لێ دەهێنێ ئێسکی پزێوی لێ جووی دەبێتەوه دەبێ دەربەستێ.

قیراویژ: تیرەنداز، تیرەناز. نەوکەسیە، کە تیری باوی و شارەزای تیر ناویژن بێ. ماوه و نەندازەییەکە، لە تیرناویژرا تا نەو شووینە، کە تیرەکی دەگات و لێی دەکوی. — ی: تیراویژن.

تیرە (سوک.): سەری دێراوانە. مرازیکی چیکەنەیه. لکسی هۆزو خێڵکێ، جۆم، تووشماق، بابک، بافک، بنەماق، زۆم، بەرەباب. پەگەز، جوم، قۆل. تیرە کە لا، سیرمە، زووتیل، زۆلە چەرمێکی خاوی باریک و درێژ هەڵبەستراوە بۆ پێڵ و پلێتە ی ژێرکە لا. کەندراز. تەختە تیرە، تەختەساف. پەلاماردانی بەرازی بۆ سەرمەز.

تیرە (نەردە.): برووسکە و چەخماخی ئێشی لەش.

تیرە فێستەو (همورا.): پەگەز دۆستی.

تیرەباران: (باک.) تیرباران. بە تیر یا بە تەنگ و چەکی تر دەستپێژی نیشانە بکری.

تیرەچا (نەردە.): چالاویکی راست و قوولە.

تیرەژ (باک.): تیشک.

تیرەژە (باک.): کۆلکە زێپنە.

تیرەشان: تیغی شان. درێژی سەر پۆیە گرد و شاخ و کێو و کەژانە. شانە هەنگوینیەکە هەنگ لەسەر هەلبەستێ.

تیرەشە: بێرە ی پستی.

تیرەشە: تیرەغە.

تیرەشە ی پستی (کۆ.): دەر، خۆ. — بێرە ی پستی.

تیرەگ: کۆلکە، پالەوانە. تیرەک. کۆلکەیکە وەبەر سەربانی شکستە و دیواری شکستی دەدەن.

تیرەمار: جوورە ماریکی زەردی باریک و تیزپەوه لە خۆ ناویژندا توند و چالاک، توولەمار، نەسبە ماریکی باریکە و سەری بادامییە خۆ بە هەر چیدا بدا کونی دەکات.

تیرەفلز: تیرەنداز، تیراویژ. تەنگچی. — ی: تیرەندازی، تیرناویژن. تەنگچیتێ.

تیرەنان (همورا.): تیرۆک. نانی تیری.

تیرەنداز: تیرەناز، تیراویژ و کەسیکە بزانی تیری باوی، تیرەنداز. —

ی: تیرەنازی، تیرناویژن، تیرەندازی.

تیرەبوون (نەردە.): مۆرموونەوه، چیرەبوون.

تیرەوکردن (نەردە.): مۆرکردن، چیرەکردن.

تیرەهێش: تیرەهیش، دارهیش.

تیرەباران: تیرەباران.

تیرەبەتیر (نەردە.): پووبەپوو، بەراتبەر.

تیرتیرەک (باک.): سیسەر، سیسەرک.

تیرەدان: کێشک، وەکوو فێشەکدان چیتیکە تیری تێدا هەڵدەگیرێ.

تیرەک: (باد.) (باک.) تیرۆک. بۆی پوولە ی ناسن. مۆدە، دارجەغەر.

(نەردە.) دیرەک، گولتە، تیرەک.

تیرەکەتەنگ: شیشەییکی درێژ پەمپی لەسەرێکی دەخری لێوولە ی تەنگی بێ خاوین دەکەیتەوه.

تیرەکردن (نەردە.): هاندان، فێندان. (همورا.) باوی، بەاوی، باویژە.

تیرکێش (نەردە.): تیردان.

تیرمار (باک.): ماری بێ ژەر، تیرەمار.

تیرمە (باک.) (باد.): گەلاوێ، سەریسانک، ناوی مانگی حوتەمە.

تیرفج (نەردە.): بن باغمل.

تیرۆک: فێجقە، فێشقە، بەتیزی و خوپی فێکەکردنی ناو یا خوین. — کردن: فێجقەکردن، فێشقەبەستن.

تیرۆژ (باد.): تیرۆش، تیشکی پۆژ، کە لە پۆچنەوه بێتە ژوورەوه.

تیرۆژوو: تیرۆژوو.

تیرۆک: (باد.) تیرک. تیرەنان، نێرەمان، دارێکی خەو و درێژ و لە قامکی نەستووترە ئەرگوتکی هەری ی پێ پاندەکەیتەوه.

تیرۆکەوان: تیر بە کمانەوه، تیرۆکەمان.

تیرۆکی (کۆ.): جوورە ماسییەکە.

تیرۆکی: جوورە ماسییەکە وەتیرۆکی دەچی.

تیرۆمازی (همورا.): کاریتە ی پستی، بێرە ی پشت.

تیروو: جوورە دارێکی دیمبیە وەکوو تەروو لەشاخی دەپووی و زۆر گەورە نابێ. حیز.

تیرووچانک (باد.): زۆرانی، زۆرەوانی.

تیروو (بیرا.): دارێکی کێوییە، لەکاتی هەنگوین کردنی هەنگاندا بەرێکی کەمێک سوور و درێژووکە دێتی و ناخوێ.

تیرۆش: تیرۆش.

تیری: نانی تیری، نانیکە بە تیرۆکی پانکرا بێتەوه.

تیرۆژ (باد.): گەرمای هەتاوی، تیشکی هەتاوی. (دە.) (پەو.) (کۆ.) تیرۆژوو.

تیرۆژوو: (کۆ.) (پەو.) (دە.) تیرۆژ، تیرۆژ، پارچەییکی درێژووکە یە لەملاوای دەپووی و کراس و کەوا ی دەدرت، (باد.) تیرۆژی، تیرۆژوو.

تیرۆژی (باد.): تیرۆژوو.

تيريك (دەر): تاريخ.

تيريكايي (دەر): تاريخايي.

تيز (باک): لروشکه، لهقه. قهشمهري، گهپ، مغزاق، تيتار، گمه، گالته، تيتال.

تيزانگ (نمرده): ميزه لدان.

تيزاو: تيزاو.

تيزه چار: شو کسه يه گمه و گالته ي پيډه کړي. شو شوينه يه گمه و گالته ي ليدنه کړي.

تيزه زاروک: گپ، گالته، گمه، تيزه چار.

تيزيکړدن: گالته به کسيک کردن.

تيزيونه کړدن: تيزيکړدن.

تيزوغيژ (خو): دووچته، که دانرتين و بهرانبهري يه کتري نهن.

تيز: چتي پرند. شيوخ (بو تيغ و دهري و تير). (باک). خوږ، کړ، زنج، زني. — کردن: سونووه، بههسان و چتي تر، سووتن. توند، چوست، چالاک، گورج، — ي ناوي: خوورک. سوږ. کسيکه لسه کړدن کارتيک سوږي. توند، توږ، تيزي بيار و تيرتر. پهله، خيرا. — پښت: تيزو، تيزو، تيزو، تيزو.

تيزاڅ (باک): سيتلو، لافاو، تيزاو. ناوتيک تيزپروات.

تيزاو: تيزاو، تيزاب. تيزاڅ، سيتلو، لافاو. ناو و خو لميش (مشکي) به تيکه لاري — ي پيډه لپن، که ژنان له گمل سابووني کمل و پهلي چلکني پيډه شون. قهليه، که سابووني پيډه وسده کړي.

تيزه چيز: هست و چمه تيزو ناسک.

تيزه وکړدن (نمرده): هاندان، فيندان.

تيزبال: بالنده ييک تيزپروات له مهو ادا.

تيزيوون: مهيس له سوږيووني يه کيکيه لسه کړدن کارتيک. — ي چه قو و تيرتر.

تيزيږ: بير تيز. — ي: بير تيزي.

تيزه ږ (خه): تونډه ږ، تيزو. — ي: تونډه ږ، تيزو.

تيزه ووت: خوشي ږ. — ي: توندو خيرا پښتن.

تيزو: تونډو. — ي: تونډو.

تيزک: گچکه، چکو له.

تيزکمو: کوي گچکه.

تيز کړدن: — ي چه قو و شير و تير به هسان، سونووه، پرشت په ادا کړدن به تيغ. مهيس له هانداني کسيکيه لسه کړدن کارتيک. خو شکر دني ناوور.

تيزه ووت: زيرک، هوشيار.

تيزي: — تيغ: مهو ادا. — ي بيار: تامي بيار سوږ و تيرتر. گورج، خيرا، به — پښتن: خيرا پښتن. توندي.

تيسه نيني (ديرسم): تو چوني (بو نيرانه).

تيسک: لژگه سو يا لژگه خوريه کي دريژه. — ي لژگه: پرتي. (جا، هورا، نمرده). زهنگه ته ي تري.

تيسکال: تو زقال، تو زتيک.

تيسکن: مالا تيکه تو که که ي پارچه پارچه و لژگه لژگه بهر پيشو دريژ پاره ستي، کولکن، تيسکدار، توکن.

تيسمال: تيشه. تيسمالک. (کو). تريس، تيسماک. (بابا). تله زم. (باک). په ليس. پارچه ييکي گچکه و دريژ و باريکه له دار، بهرد، ناسن يان له شوو شه.

تيسمالک: تيسماليکي گچکه يه.

تيسووي: (خو). تيسو، وري. گيا يه که بلنده نيرتکه که ي پاک کړي و بخوږي بوزگ تيشه زور باشه، سهر ي نيرتکه که ي جوي دهره کات له گمل قهندي به کو تراوي به برنان و هرکري زور باشه و گوتسترونه ي دپيتستوه، بنه کشي به کو تراوي ده پيتنه نه سپون.

تيسن: (باک). ميگل، گله، کهرتيک پغز. دپاو، پارچه، پيندو. (باک). تايژ. (پهوا). تيشه، شاخ و بهرديکي تنکه، کمره کيو. (بل). ده غليکي شينه، که تازه سهر ي دهره نسا ي و هيشتا لکي ليک نه بو پيتوه.

تيشه: تيش، بهرديک ته لاش ته لاش ليک جوي پيتوه. تيسمالک، شمشيره. (هورا). تاش. پشيتنديک له بهر ده ته لاش ته لاش بهر پيتوه. کمه رهي زهوي يا گرد و کيوان. (لو، فه). تمشوي، بيور.

تيشه بهرد: تيغه.

تيشه مبي (باد): گاتو، شاتو.

تيشه ي جفت (فه): گاسن.

تيشک: پرشنگ، پرشنگ، تريسک. تاو، هه تاو، (جا). تيزک. (باک). تريژ، تي، تيره ژ. (زن). ليسکي خوږ. پووناکي خوږ يا مانگ و تيرتر، که له دووره له شو پيتيکي بدات. نيوي نافره تانه.

تيشي (دەر): تمشوي.

تيغ: (باک). تيغ، ناسنه لان، بچوم. ناسني تيزي پرند. — ي کون: گورت.

تيفه: ده په، بهرچيت، ناوپره، ناثيريک. (باک). تيه، چيت. ديوارتيکي تمسکه لمانيواني دو ديواراندا. ته لاش، ته راش، ديوار تيک و باريک. (هورا). تيشه بهرد، لاي سهره تيره کاني سهره ي بهر ده کاني سهر شاخيه.

تيفه ده: تيره غه.

تيفه شان: زنجيره ي شاخان، تيفه ي ديوار.

تيفه نند: تيبخند، نشتو و جادويکه گزيا نهوي پتي بي ناپيري.

تيفه نندي: تيبخندي.

تيف: تيفه: — ي پيش و پيشي سهر، سيوسيهر، (باک). شه، قهيه. دواي تاشيني سهر و پيش جاري دووه مه، که تيفي پيدا بخشيتيره تا لووسي و شوقاو تروسکداري.

تيف تيفه دان: دواي تاشيني پيش و سميل بوجاري دووه گويتزان يا ماکيني پيش تاشيني پيدا بخشيتيره.

تيف تيفه دواو: پيش و سهر تاشراوه، که بوجاري دووه تيفي پيدا خشيتر ايتيره.

تيف تيفه کړدن: تيف تيفه دان، تاس و لووسکردن، ناپايش دان.

تيفل: (باک). کووز، قاش، قهتيک. — هک شهبش: قاشتيک شووتي.

تيفرک (ناک): بالنده يککه به قهد کۆتر تکی ده بی پهنگی بهر سینگى
ناسمانییه له ملاولای ملی سى چوار خه تی زهرد و دهش و سپی پیوه یه،
سه پشیشی نوخته نوخته شین و زهرد. کلاوکوپه.

قیقل (بار): تیکولی پتراس و نیتر.

قیق (کف، پۆژ): تاق، تاک، به تمنی. (باک). قاقای پیکمنینی.

قیقمانه جووت (پۆژ): تاقمانه جووت.

قیق (شن): درز و قهلمستی دیوار و زهویه. — بردن: درز بردن.
(موک). ددانه مشکه. پشت ماسی، پشت ماسیلکه، مام شهبه قه.
جسوره دروومانیکه دوو پارچان پیکهوه ده دروون به لان پیکهوه
نانوسیتترین بۆ جوانی ده ساق، هه ندیکیش جهمسه ری هه دووکیان
داده گر نهوه. پارچه په پۆیه که له بهر تمسکی یا له بهر راست کرد نهوه له
کراس و کما و نیتر ده کرت نهوه. (باک). پاره ستاو به پیوه. توندوتۆل،
گورج و گۆل.

قیکار (باک): دیوار.

قیکان (هه ورا): چالوک.

قیکه (هه ورا): پارو، کهرسل. پارچه، کوت، لهت، قرتکه. (ئه رده).
برکه.

قیکه: پارچه ییک له قالی. نوخته.

تیکه پۆس: پۆسپاره.

تیکه تیکه: پارچه پارچه.

تیکه تیکه پۆن: پارچه پارچه پۆن.

تیکه تیکه کردن: پارچه پارچه کردن.

تیکه کریاک: پارو له گهروو گیراو.

تیکه گۆشت: پله گۆشت.

تیکه ی زل: نهواله، نهواله.

تیکه: مه نجه لۆکه ی گچکه ی مسینه. جهره. دیزه ی گچکه.

تیکه: دیزه ی ماست.

تیکه: پر، تمزی، تزی، لیوپیژ.

تیکورک (خۆ): بهر قهوه تماشا کردن. مۆپو نهوه.

تیل: (هه ورا، پۆژ). خیل، چاو خوار، کهستیکه به گۆشه ی چاری
تماشا بکات. خوار و خیتج. چووز. (باک). لووس، کابا من تیه، کابا
من تووژه: تیه، تیر، هاوێژتنی که لا (مه مەر به قامک بۆ نهوه ی
که لایه کی تر بنگیتی): نازاد — ی راسته (تیری راسته). — کردن: تیر
ناوێژتن.

تیلک: گۆشه. به — ی چاو تماشای کرد: به گۆشه ی چاو تماشای کرد.
(گهرد، دژه). پتج، پوتراک، سهرو پوتراک. پتجی خوار، پوتراکى
خوار. سهرتاووسى، کهستیکه پتج سهری مووی پیوه نه بی.

تیلوتیل: خوار و خیتج، خوار و وار.

تیلایی: به گۆشه ی چاو پووانین.

تیله: (فه). توله ی داره میوی. (دهر). کۆل، تیلکه. رهشتاله، ناژاله و
وولاخی رهشتاله. (باک). نازاد، رزگار، به خشار، پاکانه کراو. کهچ،
خوار، سیله. — ی چاو: سیله ی چاو.

تیله میشتی (گهرد): بهر په ی پشتی، کارته ی پشتی.

تیله کۆ: پارچه هه رتیه که، له کورده ستانی نیترانیدا و ناوی هۆزیکیشه، که
له ریدا جیگیر بووه.

تیله کیش (هه ورا): نهو ژنه یه، که سهوواله ی هه لده گرته وه به باقه باقه
دايان ده نی، له گه رمیندا گۆیا ته نها کاری ژنانه.

تیلک (په ورا، هه ورا): قامک، تل. — یک له پۆن یا له دۆشایدان بۆ
چیتژتنی. چووز. — پیوه کردن: چووز پیوه کردن.

تیلکه: تیکه، دیزه ییکه ماستی تیندا ده مه پیترى واتا شیرى تیندا
هه رنده کرى تا بپینه ماست.

تیله سک: پارچه ی درتۆ و باریکه، سا له هه ر چتیکى کرابیتسه وه.

تیسمال، تیله. (کۆ، هه ورا). زهنگه ته تری.

تیله: پارچه، کوت، لهت، تیلماک.

تیلی بهرانبه رین: تیر ناوێژتنی دوو کهس بۆ که لای یه کتری.

تیلین: مه رمه رین، که لایین.

تیم (خۆ): زارواه.

تیماج (ئه رده): تیمانج.

تیمار (هه ورا، باک): چاره، چاره سهر، ده رمان کردن. — کردن: ده رمان و
چاره نه خۆش و برینداران کردن. (باد). ئالیکى شهو تیه، که ته نها
به ره شهو لاخان بدری. (باک، هه ورا). پنهک. — کردن: پنهک کردن، شال
و قاشاو لیدان.

تیمارخانه: نه خۆشگه، خسته خانه.

تیمارستان: نه خۆشگه، خسته خانه.

تیمارکهر: چاره ساز و ده رمانکهری برین و نه خۆشان. پنهک و
قاشاو کردنى وولاخی بهرزه و نیتر.

تیمار کردن: چاره و ده رمان کردنى بریندار و نه خۆشان. پنهک و
قاشاو کردنى وولاخان و شال لیدانی.

تیمارگه: تیماروان، نه خۆشمان.

تیمافج: چه رمی ده باغکراو، پتستی مه رم و بزین و گوێزه که و نیتر، که
خۆش و پنهک کرابی بۆ پیلانو فیشه کدان و چتی تر.

تیمچه: کاروانسه را.

تین: تاو، تاب، تهوژم، تین، پیژ، گف، هه قل، بهر، نیترهوان، هیز، زهبر،
نه نیا، بهرزه، زۆر. (شن). شهنک. (باد). خور. گه رمایی، گه رمی ناوور
و هه تاو و نیتر. به — : هیزدار، تیندار، گه رم، وه تین. (باک). شیره و
گه رم. بى — : نهووم، هه لی، تمشک، زراف، (باک). چیقاق، زراو.
باریک، لاواز، بى تیوک، پیژیز، کهمتین. (باک). تینو.

تینتینۆکه: بینا قاقه، بنسه ر، بنجه مگه، بهرین، گهروو، ئیخه و بهرۆک.
تینداو: بههیز، هیزدار، بهتین، پیژدار، به پیژ. (باک). بگه وده، بۆک،
بۆکه.

تینشیر (باد): شیره تین.

تینگ (ئه رده): تینو. ئالو.

تینگ و تینگ: ناووس، تولپ. — هاتن: ناووسبون، تۆلپه یون.

تینگ کهوتن: ئالو کهوتن.

قینگی: تینوویتی.

قینوو: تونو، (پهوا، همو)، تینو، (شعبه، پوژ)، تزنه، (همورا)، تمزنه، (باک)، تهن، تپهن. بۆزندهوار و دار و شینایی و گژ و گیایه که کاردهبرئ، که ناتاجی به ناو و ناو خواردهنوه بئ، به پیچمانه بی (تیراو) بیه. گهروو.

قینوهتی گرتن (همو): (همو). تینوهتی هینانوه. کهسیکه هست به پیپتزی و ناسازی بکات، که به پیته لای لیزانیکو نمیش لهدهدهوه قورقورآگی دهگری، دهماریکی لمین قورگی دهکوش تا بیپوش دهبی، که وهوش هاتمه به تملوای هست بهلمش سووکی دهکات.

قینویتی: تونیهتی، تهنی. نارهزوی خواردهنوهی ناو کردن.

قینی (باک): شیرمهگرمی. (لهک). چالی گهردن.

قیو (دهو): خوار.

قیوار: تنک، تمسک، تنگ و تیوار.

قیوانده (دهر): تووانده.

قیواندهوه (دهر): توواندهوه.

قیوه: (پهوا، پاز، همورا)، تممل. بهرزی و بلندئ نمو جیگایانهیه، که به بهر قمدی شاخندا دریزه و دریزه ده رگموتی.

قیوتی: لار و لچ، خواردهوار، تمسکایی، تمسکی. نارهزوی به پانوه.

قیوتیوه: تیف تیفه.

قیوتیوهدان: تیف تیفه دان.

قیوول (فه): نیرچاوان.

قیوول تمهینه (دهر): قهپقه پوک.

قیووله (نرده): تمیله.

قیویتی: پروانه: تیوتی.

قیویتی: نیرچاوان.

ج: تپیککی نابیی کوردیه.

جا: سا، دسا، دهی، نیدی، ئیتر، دوایه، جا، کهوایه، جاجاریکیتر سستی نهکی، جی، جیگا، پله، با، بلا، وشه ییکه له کاتی بئ باکتیدا به کاردهبرئ وهکسو: شیر دئ بابی، نایه بانهیهت. جاناسمه (همورا): به جیپشت.

جایی (پوژ): ووتی بی واتا، ووتی بی سوود.

جایاندن (باک): جولاندن، جماندن، لمرزاندن.

جافره: جمهتر، (همورا)، همزی، همزیله، نغزی، همزه، (باد). جهتر، گیایه کی مالی وکیویه بونی خوشه له ناو چیتست و دانولهی

نۆکی دهکرت، گیایه که به تهری یابه ووشکی ناو یان ناره قهکی بدرئ بهوکمهسی، که زۆری خواردهوه، خواردهنهکی بلاو دهکات و تملو ناسودهدهبی. ژنیکو بیتنویژنمیی و ژگ وزای نهکات به جای بیخو اتمه چارهی تملو دهکات، جاتره همدتیک له گمل ۱۵ دهکک عمناب کمپیک بکۆلی و بکرتته چا چاکترین چارهیه بۆ تملوژی خوین.

جافره کۆوله: گیایه کی بههاری کپییه له جاتره دهچی ناو و ناره قی وی بۆ ژانه زگ زۆر باشه.

جاجر (باک): کوللییه که له همنگوین و گوویزی دروسته کری.

جاجرم (باک): جاجم.

جاجک: بنیشت، بنیشت.

جاجکه قاله: بنیشته تال، بنیشتی خار.

جاجم: جاجرم.

جاجیمان (پوژ): پیسیکی تایه تیه بۆ جاجم ناماده کرابی و که بدری به جۆل تاجامی لی دروست بکات.

جاجک (فه، دهر، لک): بنیشت، بنیشت، بنیشت.

جاجکه: بنیشت، ویزن، ژاژکه.

جاجکه قاله (فه، دهر، لک): بنیشته تال، جاجکه تاله. شیریه ییکه له داری قمزوان دهگیرت.

جاجکه خوشه: بنیشتی خوشکراو و کولوه، بنیشتی پوخت.

جاجول (همورا): جادوو، تلهسم.

جاجولگهر: (همورا)، جادوگر. — ی (همورا): جادوگره ی.

جاجیل: جیحیل، لار، همزه کار. — ی: جیحیلی، لای، همزه کاری.

جلیخ: (پهوا)، جلیخ، جۆکی تووتنییه له توره گهی گموره ترو له تلیسیش گچکه تره، جار جاره له مشما دروسته کری، (باک).

شیشهی کهباییه، دیواریکه له دار دروست کرابی، (نرده، باک). زید، نیشتمان، خاک، ولات.

جافچه: کیسهی تووتنییه له جایی چکۆله تره.

جافولکه: جایی گچکه.

جادار: جیشین، جیدار. — ی: جیشینی، جیداری.

جادوو: تلهسم، باریهژن، جاجول، نهفسون، چازوو، یاتوو، تشتوو، زاریهست، دههست، چاوبهست.

جادوویاز: نهفسونگر، جادوگر. — ی: نهفسونبازی، جادوگره ی.

جادوویهن: جادوویهن. — ی: جادوویهنی.

جادوویهن: تلهسم کار، تهنهکیه، که لهزتی یا له زتی نوشتوری چاوو و زاری لیده نووسری. — ی: تلهسمکاری.

جادووهکار: تلهسمکار. — ی: تلهسمکاری.

جادووهگر: جازوگر، چاوبهست، جادوونوس، تلهسم نوس، تلهسم ساز، باریهژنگر، نهفسونگر، چاجولگر، کولنهانی، جاجولباز، جادوویاز. — ی: تلهسم سازی، جازوگره ی، جادوویازی، چاوبهستی، پیسهی جادوگر.

جادوونوس: تلهسم نوس. — ی: تلهسم نویسی.

جار: چهل، چین، پا، گهر، گل، کهمرت، همل، حمل، دم، تاو، دان، کهش، سمر، تانیستا تهنها جاریکی کوردستانم دیتوه. — یکی: چلیکی، چینیکی، (باک). گیایه که، کسات، دم، (باک). مزر.

چار: ووشه ییکه، که بکرتسه پاشبندی ناوان دهیکاته ناوی شویتن: نیرگسه چار: نیرگستان، چلچرا. ناوی دهنکه، بانگ، گاز، بانگمواز، هه لاله، هه پاله. — راهیتشتن: بانگ راهیتشتن. — دان: بانگ کردن، گاز کردن، زوویه که وولاخ و ناژاللی بغنازادی تیندا بلسوه پئی، پاسایی، هاماری، مهیدان، زوویه که له میژ بی نه کیتلرابی و گزو گیای زۆر لی سموز بو بی، سور، بهیار، یغنه چار، (همورا، موک). جینگای پاشمبه دهی بهروویوه، زوویه که بهروویوه می لی هه لگیرابی و دروا بیتنوه، زوی سهختی نه کیتلراو.

چاران: چهلان، له چاخانی پیتشودا، نوسا، بۆگه له: دوجاران، سیتچاران، لعموسا.

چاره چاره: تاوتاه، وارهواره، بیتن بیتن.

چاره: — (نهرده). تاویر، سینه کهمان.

چاره ک: یه چار، چهلکی.

چاره فاجاری: جار چاره.

چارهو چاری: چاره چاری، جار چاره.

چارچار: جار چاره.

چارچاران: پروانه: چاری چاران، چاران، لعمویهر.

چارچاره: چاره چاره، نیوتنیه، تاوتاه، هاووپهاووپ، (باد). بیتن بیتن.

چارجم (باک): چاجم.

چارجیم (باک): چاجم.

چارچی: (باک): بانکه، بانگسار، بانکمر، بانگده، بانگمویژ.

بانگمواز، که ره لپاس، که سیکه پیشه ی تنها چار چیتی بی، هاله کهمر.

چارچیلی: چار راهیتشتن.

چارچمن چاره: هه لی چمندهم، نویه ییکه تر.

چاره دان: بانگمواز کردن، چار راهیتشتن.

چارپو: کاردو، گاردو ناویکی میژووی کوردانه وه کورو: گوتو، جوتو،

کاردو، قاردو.

چارپوهیتشتن: چار دان، بانگمواز کردن.

چارپس: قه لاس، هراسان، وههز، بیتزار. — بسون: وههزیسون،

ههراسانیون. — کردن: وههز کردن، ههراسان کردن. — ی: وههزی،

ههراسانی.

چارماز: بهرماللی نویژئی، چاغاز.

چارفا (باک): چاری، چاریکی، گاهی.

چارپو (باک): ناوی مرۆفانه.

چارپوو (همورا): قسلو زیل یا قسل و پدینی سوتاه ده کرتیه قری حموزو

شویتی تری وه کوو چیمه نتوی پی سوواخ ده درئی تا ناو نه ده لیتی. (فه).

کسک، گزک.

چاروبار: جار چاره.

چاروبه بند: جینگایه که به چارپو سوواخدرابی.

چاروچه لئووک (همورا): چهل توک چار.

چارووه کار: چاروبه بند. — ی: چاروبه بندی.

چاری: چه لی، ووشه ییکه به روکار ناوه و وه کیتر کرداره: لعمه لامی یه کیکیدا بلی ده نوم، ده لین — مهنو.

چاریتو: چه لی دیکه.

چاری چاران: ووشه ییکه چمنده ده میکی رابردو نیشانددهات.

چارپک: چهلک، هه لیک، نۆره ییک.

چارپکان: چاریک، چاریکی، چاری.

چاریکی: هه لیک، چارنا، گاهی. — تر: چهلکی دی.

چارپو (همورا): چاری، چاریکی، چه لی، چهلکی.

چارپو (باک): چازیا، له جادوو وه رگیراوه، ناوی نافر تانه.

چارپوه (باک): جادوو.

چارپو (باک): ناوی نافر تانه.

چاش: (فه). جاشک، کوپی، (باک). داش، ده هشک، (همورا). جاشه مهر، کوپین، (نهرده). به چکه ی کهمر، کوپک، گیریگ، هولی کهمران. که سیکه به پیسی ده ستوری نیسلام ژنیکی سی به سی به پده لاکروی بۆ کاترمیترکی لی ماره ده کری دوایه به پده لای ده کاتوه بۆ میردی پیتشوی، که سیکه بۆ دوزمنی نه توهی خوی چهلکی هه لگری به سینگی براو باب و مامی خویوه بئی.

چاش فیتستو: (تاو). توله قاتر، داش.

چاشه کهمر: پروانه: چاش.

چاشه مهر (همورا): جاشه کهمر.

چاشه هیتستو: جاشیکه، که له دایک برو تا چوار سالان چ نیری و چ می به لان، که گیشته ۵ سالی ده بیتنه تیتستو.

چاشک: له جاشی گچکه تره، جاشکوپ، داشک، کوپی، جاشه کهمر،

چاشووله، جاشوولکه.

چاشکوپ: جاشک.

چاشکوله: جاشکی زۆر گچکه.

چاشما کهمر: جاشه مییه، که له سی سالی دابی.

چاشما مهر (همورا): جاشما کهمر.

چاش فیره کهمر: جاشه نیریکی سی سالانه، (همورا). جاش نیره مهر.

چاشوولکه: جاشی تازه بو، جاشی گچکه.

چاغ: جاخ، چوپکی تووتنییه له توره که ی گموره تره و له ته لیش

گچکه تره.

چاف: گیایه که. خیلکی گموره یه له لیوای کهمر کوک و سلیمانی.

چافه دی: (همورا). جهه هری، تهره ییکه ناسراوه.

چاقی (خو): کهوی، پام، راهاتو، بیتار، لاسار، بی گوی.

چاکاندن (پۆژ): جوون، جوینی بنیشت و چتی تر.

چاکهش: چاکیش، کوسکهش، سککش، دهویت.

چاکیش: جاشکیش، جاشه مهر کیشراو، کوسکهش، کوسکیش، (بۆ

جیتوه). — ی: کوسکیشی.

چاگه (همورا): جی، جینگا، جیکه.

جاگر: جیگر، جیگاگر. — ی: جیگری.

جاله: (هه‌ورا). تاور، هه‌تار، گاشه به‌رد یکه له کێوانه‌وه خلۆز بکرتیموه. — کردن: خلۆز کردنه‌وی گاشه‌به‌رد.

جاله‌به‌رد: به‌ردی خلۆز بووه‌وه.

جاله‌ت: دووخ.

جاله‌ق: (پۆژ). جیگاله‌ق. — بون: جیگاله‌قبون.

جاله‌قوکه

جاله‌قوکه: (لو). جۆلایی که‌ه، (باک). پیره‌قۆک، ته‌ئن پیرک، بیلۆ، (شهم). پیره‌ه‌لالووک، (هه‌ورا). پسه‌مسکلێ، پسه‌سه‌کۆلێ، (پۆژ). داپیره‌چک، داپیره‌زکه، داپیره‌شکه، (هه‌ورا). ماماله، مامالێ، (باک). پند، پنده‌پیر، پیرک، پسه‌سه‌که‌له، (ئه‌رده). کاکله‌ مروشان.

جاله‌قوکه‌ی زۆر گه‌وره: چنگنه.

جام: (موک، هه‌و، پۆژ، که، باک): (په‌وا). بادی، (مه‌ن). بایه، یامه، قاب، ئامانی مس، بادیه، (باک). تزار، ئاوخۆزی، ئاوخۆزه، شووشه، (ئه‌رده). وه‌نه‌دیگ، (جا، هه‌ورا، ئه‌رده). ئاوینه.

جامانه: ئاغبانیو، جووریکیان پیساو له‌سه‌ری ده‌به‌ستی، جووریکیشیان ژنان ده‌یکه‌نه کراس و ده‌سمال.

جامانی: (پۆژ). ئاغبانیو.

جامه‌دانه: ئاغبانیو، جامانه. مندا لێدان، پرزانگ، پزو. زمانلووسی، کلکه له‌قێکردن، سفته، ته‌پزوانی.

جامه‌ک

جامه‌دانی: ئاغبانیو، جامانه.

جامه‌په‌ (ماو): (په، کۆل).

جامه‌ک (هه‌مه): (ئاوینه).

جامه‌لووس: زمانلووس، کلکه ته‌قێکار، سفته‌کار، ته‌پزوان. — ی: جامباز: وولاخکرو وولاخفرۆش، ده‌لالسی کرین و فرۆشتنی وولاخان و چیتیر، زۆزان، فیتباز، (جانباز)، مه‌تره‌باز، ئه‌وه‌که‌سه‌یه له‌سه‌ر ته‌نافی هه‌له‌ده‌په‌ری، ته‌نهباز.

جامبازه: جانباز، یاری کردنی ئه‌سپ و ووشره و هه‌لستانه‌وه سه‌ریاشویان، جانبازه.

جامبازخانه: جانبازخانه، جیگایه‌که ته‌نهبازی لێده‌کری. ده‌لالخانه‌ی کرین و فرۆشتنی وولاخان.

جامتا

جامبازی: جانبازی، کرین و فرۆشتنه‌وی وولاخ و کهل و پهل.

ده‌سته‌به‌ده‌ست.

جامتا: جانتا.

جامه‌تفرۆش: (ئه‌رده). وورده‌فرۆش، وورده‌واله‌ فرۆش، خورده‌چی، عه‌تار.

جامه‌جامک (باک): (که‌سیکه به‌ته‌نی گۆقه‌ندو دیلانی و سه‌مایه ده‌کات و چه‌قنه‌ی له‌ ده‌ستی خۆی خستوه چه‌قه‌قیان لێبه‌دی.

جامچی: جام تیگر، شووشه‌ فرۆش، ئاوینه‌ فرۆش، ئاوینه‌ ساز.

جامچیلتی: جام تیگرتن، شووشه‌ فرۆشتن.

جامه‌خانه: شووشه‌ خانه، ئاوینه‌ خانه، دیوی شووشه‌به‌ند.

جامه‌دانه: جامه‌دانی.

جامه‌ووله: جامی گچکه، بادیه‌ی گچکه.

جامه‌ووله: جامی گچکه.

جامه‌ووله: جامی گچکه.

جامی: ناوی زاناو دانه‌رو هه‌ستیار و وێژه‌وانیکسی به‌رزی کوردی کورستانییه.

جامپۆ (هه‌کا، باک): (جووامپۆ، نازا، (باد). جوان، دلفراوان، به‌خشنده، مه‌رد، ده‌ستپلاو. — ی: نازی، پیاده‌تی، دلفراوانی، مه‌ردی.

جاممیلکه: پارچه‌شووشه‌ییکی گچکه. قایتیکی مسی گچکه‌یه، بادیه.

جان: (باک، بار). جوان، لاو، جیحیل، (فه). گیان.

جان فقه‌رین: گیان ئافه‌رین.

جانکه‌نلین: گیان نه‌ستاندن.

جانخانه: دۆست، یار، نازدار. به‌سته و جووره گۆزانییه‌که. زۆزان، عه‌یار، جادوباز، نفورات، جامباز، جانباز، تیلباز، زمانلووس.

جانهمر (باک): (گیایه‌کی بۆنخۆشه‌ گولێکی سه‌ی بۆره‌لوکه ده‌گری.

جانهمگا (باک): (جووانه‌گا.

جانهمور: درنده‌و داعبیانی درو به‌سام و زیانده‌ر، (زه‌ن). پرند، (جا). پرند، جه‌ناوه‌ر، جه‌ناوه‌ر، داعیا.

جانباز: جامباز، فیلزبان، پیشمه‌رگه، گیان له‌سه‌ری ده‌ست، فیدایی.

جانبازه: جامبازه.

جانبازخانه: ته‌نهبازخانه، جیگایه‌که له‌سه‌ر ته‌نافی سه‌مایه‌ده‌کهن، جیگای کرین و فرۆشتنی وولاخان.

جانبازی: جامبازی.

جان بیژار: ناوی جووره ته‌فنگیکی بووه.

جانقا: باروولی، چه‌لته، سندوقتیکی چه‌رمینی ده‌سکداره و کهل و په‌لی تیده‌نه‌ری و به‌ ده‌ستیش هه‌له‌ده‌گیری.

جاندار (باد، هه‌کار): (گیاندار، گیانه‌مه‌ر، پۆلیس، چه‌کدار، گیانباز، قوریانی، پیشمه‌رگه.

جانده‌اری: (موک): ژاندار، شاگردداروغه، ته‌نگه‌ چه‌ری.

جانفاس: (زا). گۆنیه‌ی ته‌نکی هه‌له‌نه‌دوو‌راو. چته‌کی ئاوریشمینی پووته.

جانکووش: که‌سیکه به‌بانگکردن یابه‌ته‌قه‌ کردن فه‌لان له‌خه‌ر هه‌ستینی بۆ ئه‌وه‌ی بچه‌ کلیسایه.

جانگ: (کۆ). جاو، خام: — گازری.

جانگی (ئه‌رده): (لاجانگ، نیوانی چاوو گۆزیانه.

جانگیه (جا): (لاجانگ.

جانگیر: جیهانگیر، ناوی مرۆپانه.

جانگینه: وه‌کوو جانگ.

جانماز: (هه‌ورا، جا). به‌رمال، دووگرد، دووگورد.

جانفۆ: ناوی باوکی هه‌ستیارێ ناودار قه‌دری جانییه، خۆی ناوی عبدالقادر کوری جانیوه‌ بۆته (قه‌دری جان) له‌شاری (دیرکا) چیبای مانری به‌لان ئه‌مپۆ له‌شاری شامیه.

جانووک (باک): (جووانو، جوانی، جه‌نی.

جانی (باک): بەستەیدەکی ناودارە لە گۆشەند و شای و زەماوەندان دەیتن.

جانی: گیانی، دۆسی، (هەر، باک، بار)، جوانو، جوانی.

جانی مەرگ (باک): جوورە گۆتیکە.

جاو: (کۆ)، جانگ، (هەمرا،) هەلاو، خام، چاپان، کالایەکی لە دەزووی لۆکە دروستدەکرێت.

جوان (باک): گوان. ئێلێکی کوردەمۆ زۆر ناودارە لە عێراقیدا سەرەخۆتێکی بەرزیان هەبوو (میرزێناوە دین جوانی) لەر خێلەیه، ئێن خەلە کانیس لە میژوووە کە خۆیدا لەبەرگی ۲ و لە لایەرە ۸.۶ لێی درواو.

جاو: قسە جوونەر، بەخاری و بە پلته پلته ناخەفتن.

جاو نووکە: گیایەکی گەڵا پانە بەزمیدا رادەکشێ گۆلێ بلۆه وەکوو هێ پتواسی وایە، هەرما لا تێکی ببخووا ماستە کە بۆ کزی لێدێ.

جاوێ (باک): دوارد، مەست.

جاوێچک: نەرەد.

جاوێو: جووراه.

جاوێک: نەرەد جاو دەرکێ.

جاوێگ: (نەرەد)، جاو.

جاوێنەر: پرایە لکردنی جار، بریتییە لە کەسیک، کە زۆر هاتو و چۆ بکات.

جاوێد: نەمە، هەتا هەتا یە، (ناوی)، یەقە ئیتات.

جاوێدان: هەتا هەتا یە، — ی: هەتا هەتا یی.

جاوێ گەزێ: جارێک بوو تا ماوە یێکی دەخرا یە ناو شیاکو چیتێر دوای شووشنەری سبێتر دەبوو و دەرکرا کراس و دەرپێ.

جاوێن (پۆژ): جون، جووین، جوونی بنیشت و پاروو ئیتێر.

جاوێنەر: جوونەر.

جاوێ: چینگ، پایە، شان.

جاوێل (پۆژ): جحیل، لاو، گەنج، جوان. — ی (پۆژ): جحیل، لاو، جایەل، گەنجی.

جاوێل (پۆژ): جحیل، لاو، گەنج.

جایی (باله): کابرا، هەرامە، هین، وانێک، فلانکەس، فلان.

جاییگ: لاجانگ.

جە (هەمرا): لە، — ناکاو: لەناکاو، جەتو، لەتۆ.

جەباخچۆر (باک): شارێکی کوردستانە لە بن دەستی ترکاندا یە، زازان.

جەباو: خێلێکی کوردە لە دەرووبەری کەرکووک دادەنیشن. جوورە کە تیرە یە کە جیوێ تەپلە گۆتییە.

جەبە: وولایخی یاخی، جەبەزە، بۆز، دەرموێر — راو، (پۆژ، کە)، بوورین، بوردن، بەخشین، (کە)، نۆمەخش، شێخ پەزا دەلی: لەبەر عەباکە (جەبە) م کردی ئەو فەقیری خوا.

جەبەخانە: چەکخانە، نەبای چەکانە.

جەبەرە: ساردی و سپی، سەرما و سۆلە.

جەبەرە نووین: خۆ لە ناو هەلکێشانی چۆلە کە یە لە زستانیدا، کە نیشانی سەرما و کێرەو باران یە، یا پشیلە یە کە لە تەنیشت ناو دادەنیشێ نیشانی داها تێ سەرما و سۆلە زۆرە یە وە دەلێن: —.

جەبەرا (باک): چەپە، چۆپە، کەسیکە هەمیشە بە دەستی چەپە کاربکات.

جەبەخانە (باک): جەبەخانە.

جەت: شەو، یە، گیایە کە.

جەتەر (باد): جاتەر.

جەتەر قە: (هەمرا)، جەدرە قە، جوورە ناوێکە لە بابەت پانی و ئەستورییەو لە نێوانی نانی و کولێرە یە یە.

جەجائ (کە): ججال، (دجال).

جەجەندەم: جەمەنەم، دۆژە.

جەجوری (باک): ژەر.

جەجشک: جاشک.

جەجەری: (پەوا)، بێزەر، (بار)، پشالۆ، (بار)، پەوا، پشالۆک.

جەجیل: جحیل، لاو، گەنج، — ی: جحیل، لاو، گەنجی.

جەجی (باک): خۆش بووێر، تیرو پەر جەختی، دەست درێژ.

جەجەر (پۆژ): کێژ، چەق، سیکارد، قیمە کێش. جەجەر، سووی، داخ، پەرۆش، خەفت.

جەجەری (باک): جوورە پۆلایە کە، کە شیر ی لێ

دروستدەکرێ.

جەخت: (پۆژ)، بالشت، بێج بەستکردن، کەسەندان، هەوێ و تیکۆشانی بێبەسەنەر بۆ کاروباریکی. چاک، باش، پیرۆز، دوو جارێ بەی و وچان پشیم. کەسیک جارێکی بێشمی دەلێن سەری هینا بەلێ، کە دوو جارێ بێشمی دەلێن چاک هینا، پەلە، تالووکە، بە: بە پەلە، بە تالووکە.

جەختی: دوو جارێ پشیم بە شرویتی یە کتێریدا لە کاتی ناخۆتن یا بێرێ و پەرۆتێکیدا، کە بە پەرۆ پیرۆزی دەزانن.

جەختی: چالاک و چابوکی. بە — پۆشیت: واتە بە چالاک پۆشیت.

جەخز: جیخێر، دێخ، گێر، گێر، چرخ، دێخێکی بە گەروو خە، (شار).

جەخیز، چووز.

جەخز جەخانی: گەمە یە کێ کورانه.

جەخزێن: جەخزێن.

جەخسی (باد): وەستای تەفەنگ و دەمانچان، چەکساز، تەفەنگ و دەمانچە ساز.

جەخیز (باک): جەخز.

جەخووس: گیایی.

جەدەو (باد): جەدو، پیرین یا دەردێکە دەکووتە پشستی نەسب و ئێسترو کەران و زۆر دەخاییتی و زوو چانابیتسەو بەهۆی بار کردن و یا زین و کورتانەو.

جەدەوی: جەدو.

جەدەرە: جەترە قە.

جاوێ

جەجەر

جهر: جهره. جووره بزمارنکی پیچداره بعبادانی توند دهی و ده کرتومه، پیچ.

جهرابوون: (باک.) پژگاریونی گیانداری ناووس معیسه لمانیتی، جهراندنی گیانداری ناووسه بمرگه که یهوه له کاتی زاینیدا.

جهران: گیر خواردنی چتیکیه لماناو چتیکیترا بهرنگیکی و، که زۆر گران بینه دهرهوه، فیساره ژن بماندالهوه جهراره، فیساره کس به میزهوه جهراره.

جهرانن: بهستران، بهستن و شه ته کدانی چتیک، سفتکردن.

جهرانن: جهراندن.

جهرهوه: بهسارهوه.

جهره: تونگی گموره و زار تنگه له گلی دروستده کری بۆ ناوی، (باک.) جهر، جهرک، جهبان، جهر.

جهره بیدان: بهستن و شه ته کدانی چتیک زۆر به توندی.

جهره ناو: چلکاو.

جهره باده: ناسنکی لووت پانی کلکداره جهری پی باده دری.

جهره بهزه: نازا، توندوتۆل، بزۆز، بیتسهرم، شازده همناسه، پیکراو، ههمه به نکه، کهرکاش، بزۆز، (ههواره.) جهر بهزه.

جهره به زهین: نازایی، بزۆزی، بزۆی، چه تونی، بیتسهرمی، پیکراوی.

جهرت و پهرت: (باک.) جرت و پرت، زۆر بلایی، جهره لیدان.

جهر جهر: (باک.) جهر جهر، گرگره، گرگره، دۆلابی ناوی.

جهر جهره: جهر جهری بیران.

جهر جهره نان: جهر جهره نان، کسیتکه جهر جهری بگپری.

جهر جوو: (باک.) زیخ، وورده بهرد، خیز، قابوخی فیشه کاته.

جهر جهه: (باک.) لیزان، مهحلان، کارزان، ووریا، هونهرمه مند، زیرهک.

جهر خهتوو: (باک.) ناوگردان.

جهر خهتوون: (باک.) ناوگردان.

جهره: (باک.) بهند، بهستن، جهره. (زا.) مشک.

جهر دار: (فه.) سه رهق، که لله رهق، مانگر تو، لاسار.

جهر دام: (پۆژ.) گۆلای بارانمو و نیت.

جهر دان: بادن و پیچدان به توندی و سفتکردن.

جهر ده: (فه.) تهیره، که لهش، نهژده، جهره، جهره دهقان، تهیره، تهیره، گۆزان، پتگر، ته ته، ترک، چه ته، (باک.) نهبا بۆز، جهره دهقان، به یه کتیک یا چمند کسیتکه ده لێن، که پتگا به کاروان و هاتوو چۆ کاران بگری و به زۆر پرووتیان کات.

جهره دهقان: (باک.) جهره، دز.

جهره دهیی: (باک.) نهبا بۆزی، ته ته، ته ته، پتگری، جهره دهقانی، پی به خه لکگرتن و به زۆر روو تکرده نموی.

جهر سی: (باک.) بی نابوو، نابوو و برارو.

جهر قین: (باک.) قه قه کردن، ته قه ته قه کردن.

جهر ک: (باک.) جهره، گۆزه زار تنگ.

جهر که نه لێن: (باک.) جافتلک، ناویره، ناشنا، پهرس.

جهر گ: (بال.) جهگمر، میتاک، جهگمر، (ههواره.) بهمه، (باک.) پشارهش، پیلارهش، دهی به مندیواریتی گزنگیان پتیکمه دهی بۆ به نیتمه ده لیتین جهگ و دۆ. پارچه گزشتی سووری ناسکه له خووار سیپه لاکمه به قورقراگی گیاندارهوه نووساوه، به — نازا، خوینگهرم، بی — ترسنۆک. ددان به — ی خۆداگرتن: نارامی گرتن، هیدی و هیمن بوون، پۆله، منداڵ.

جهر گه ووس: دههری، تروپه، تنگه تارو، وهرهز. — ی: دههرستی، تروپه، دههری، دههریکه جهگمری مری ناووس دهکات به هوی نۆ به تیتی کۆن و کورتویی و سهوما و گه لای هوی تر، ناوی گه لای، که له ناویدا خووسایی بۆ نازاری جیگهرو سی و لیدانی دۆ و دهردی سینک و سل زۆر باشه، گولی پنگیش به ناوهوه بکۆلی بۆ جهگمری ناوس، که له سهوماوهی باشه.

جهر گ: ژانی جهگمر.

جهر گه: چمق، نیتیه راست، جهنگه، جهله. (باک.) جهرینۆک، جفات، بایز له نیتیه — ی شه ره که دابوو.

جهر گ بهز: (باک.) شکا، ره شه به لک. (باک.) شکا. پارچه جهگمریکه له نیت جهویدا سوور بکرتسه یا به بهزهوه بپرتی.

جهر گه ناو: (؟)

جهر گهر: جهگمر، جهگمر، جهگمر، خوینتم، دهنگوباسی — واتا دهنگوباسی جهگمر و ناخۆش.

جهر گهران: زگسوتان، پۆلهمران، دلسوتان، زۆر لیکران.

جهر گهریو: زگسوتار، دلسوتار، جهوورو بیدادی له ته که کدا کراو.

جهر گهرین: کوژتن.

جهر گداو: نازا، به جهگمر. — ی: نازایی.

جهر گسووتان: جهگمر هه لقرچان، مندا لمردن، جهگمر سووتان، (پۆژ.) په لاس.

جهر گسووتاندن: مندا ل کشتن.

جهر گسووتار: زگسووتار، مندا ل لیمردن و جهگمر سووتار. زۆر و بیدادی له که لکراو.

جهر گسوژ: جهگمر سوژ، دلسۆز. — ی: دلسۆزی.

جهر گتایم: نازا، دلیر، به جهگمر. — ی: نازایی، دلیری، به جهگمری.

جهر گماسی: جهگمر ناووسان.

جهر گ و ناو: جهگمر و همناو.

جهر گ و همناو: دلجهر، (پهواره.) جهگمر و ناو، جیگهروسی، شروش و بهمه، جهگمر و سیپه لاک.

جهر گه هناف: (باک.) جهگمر و ناو، جهگمه دل.

جهر گ هه لقرچان: جهگمر سووتان، زگسووتان، جهگمر گهران. — دن: زگسووتاندن.

جهر گه لقرچاو: زگسووتار، جهگمر او. — ی: زگسووتاوی.

جهر مه: زۆره، میتیه نیوه ووشک.

جهر نه هرفنا: جهو ناو هرفنا، گیان له بهری پرپوچ.

جهر نه: (پۆژ.) مه پی شادخار.

جەستە (ھور.) : لەش، تەن، بەدەن، دەستە، کەس بە — ی من نەبی :
 کەس بە دەستە ی من نەبی . ھەمە ئاغا ی دەریغەند فەقەرە دەئێ :
 ھێندە خاک و سەنگ و جەستەم بارەن
 نە جاگە ی جەواب نەرای گوشتارەن
 جەستەنی : جەستەنی ، جەستەنی ، جەستەنی لێ پەرگەزی چارەوی .
 جەستە : سەندووقی گچکە ، فیشەک گیر .
 جەستە : کەلەمە کە لێ جەزیری و لێ قەرغای چۆمی فوڕاتی گۆزی سەلیمان
 شای باوکی عوسمانیانێ تێدا یە .
 جەغز : جەغز ، خێخێز ، جووز ، گەور ، دێغێکە خێشەرابی .
 جەغزێن : جوورە گەمە یەکی مەندالانە یە .
 جەغرا (مۆک ، ھور.) : نازار ، پەنج .
 جەغەر (پژ.) : چارە ، پوختار ، پوو .
 جەغەنگ : فەشە ، گالە ، بەزم ، درکە ، گووشە ، پیک ، ھیتا .
 جەغەت (باک.) : قەپوچکە ، قەدەکانی بەروویە ، کلاوی بەروو ، جەوت .
 بە بیرووی ھەندێکیان یەکیکە لەبەرەکانی داوێ مازووێ جەوتە بەلام
 لوس و پاکە وەکوو جەوت کەنجەر نیە .
 جەغتاو : ئاوی جەوتین ، کەلەناو کۆندە دا یە .
 جەغەتین : کۆندە و مەشکە ی خوشکراو .
 جەغل : ترس .

جەڭلاندىن (باک): ترساندىن.
 جەڭلىپ (باک): ترسان، ماندوويۇن، خاويونىمۇ.
 جەڭشات: كۆيۈنمۇ، ئەنجۈمىن.
 جەڭجەق: (باک): ناۋى چۆمىڭكەيى ۋە سەمەردى ناۋى پەش ۋە ژورور شارى نىسبىنى دەردەكمۇ ۋە نىۋو شارى نىسبىنى ۋە قامىشلىويىدا تىپىدە پەرى ۋە شارى (جەسكە)دا تىڭكەن ۋە چۆمى خاپوردەبى.
 جەڭقېن (باک): زنا، قوپە تىنە.
 جەڭكۆ (ھور): ۋە كۆي.

جیگەر (باک.): جەرگ، جیگەر، کەزەب. جار جاره به واتای دڵ دی.

جیگەر خوون: یا جیگەر خوڕین ناوی همستیارێکی کوردی به‌رزێ کوردستانی باکوورە ئیتستانە نگەر مابێ له شامی دادەنیشی و زۆر دۆستی منه. واتای جیگەر خوڕین به‌ بیروپای وی ئاوايه: (لێره دا مەبەس له جیگەر دله) نەك جەرگه؛ دلبه‌ خوڕین، دلبریندار، له دیوانی من ژمارە ی (١) تەماشاکەن و له دیوانی سه‌یدایی خانی ئەر ناوهم وەرگرتوه؛ مەمیی جیگەر خوون واتە دلبریندار و دلبر له‌ خوون.

جەگەر مەز: ناوی سەردارێکی دەرەبەگی مەوسڵ بۆ وێ زۆر خوێندەو و تالانگرو مێژووبۆ، گەلیتەکیشی لە کوردان کوژتووە. گۆتایە هەرچەنەندە جەگەر جەرگە بەلانی لەم جوورە شووتیانەدا مەبەس لە دڵە.

جھگھن: گیایہ کہ بلند ہلڈہ جی، کہ تہنہا حمسیرو کورتانی لیڈروست
دہ کری، زہل، لیمان.

جلد ۱۷ (۴): جہلاو، نلسہ قچی.

جە لاقى (باک): دۆشاوی کولۆ، دۆشاویکە بە کولۆی پەیت و توند بوو
بیتەو.

چاپوړمېنځگانه: مېنځگانه، دوو تڅخه یې ناستوری درېزه لمېر دووک
سره ګانیدا چېرې پټویه په تړوکی تېده خړې و بورغیه کانی توتد ده کړې
تڅته ګان دینښنه سمر په کتړی و په تړوکه که دق ده کړې لم سمر ده مېدا
هم باش له ناسن دروستده کړې بېناروې پټې دېلېن (مکېس).

جله‌ری (ف.ه.): رقبه‌ری، جلدنه‌گرتن، سهر سه‌ختی.

جھریہ: دو تہختیہ وہ کو جو پہر مہنگنہ، زیندروو یا چہرمدروو جہر می پیدہ گری لہ کاتی درووندا۔

جھریفک (باد.): گھسک.

جهرين: جهران.

جلد زایہ چی: کیشکچی.

جہزیہ لوک (باک.): گیایہ کہ.

جہزخ: جرز، جہزغ، شہفت، شہفتی.

جھڑوہ: بازار، رنج، مہینت۔

چهارم بهیگمیدن: تازاردان.

همزده بیدان: تازاردان.

حەزەرە بە گەندەن: ئازار پىتگە ياندن.

جلزدهوه (نرده.): جلزدهبه، دهردسههري، چهرمهسههري.

جهزوه (باک.): خوری مهران.

جہزیرہ: گراوہ.

جھڙن: ڀڙي شادي و خوشي و ناهنگ، جھڙي سڀري سالي، جھڙي گولن، جھڙي نوروزي، جھڙي ڀڙوان، جھڙي قورباني، جھڙي رزگاري، ڪورستان، جھڙي نازادي ڪورستان، جيتن.

جهنمانه: در او تکیه جهنمان بهمنندال و همزاران دهدری.

جہزہ پیرۃ: جہزہ پیرۃ، جہزہ پیرۃ لہ پکتری کردن.

جهت‌ده پیروزی: جهتنه پیروزی له یه کتری کردن.

جەژنە چەقالە: جەژنیکیە جوولەکان چەقالو تۆکولە کەی سسویتری تییدا دەخۆن.

حەزەنە ھەتەرە: جێژنیەکە جوولەکان نانی ھەتەری تێدا دەکەن.

جهزنی نازادی: جهزنی سهری خویی.

جهنمی پۆڭووان: جیژنیکیه بهبۆندی پزگاری لهتەنگ و چەلەمەیی مانگی
پۆڭووان دتکخاوه.

جەژنی سەدری ساڵ: جێژنی کە بەبۆنەی سەدری ساڵیوه. دەکری وەکوو:
جەژنی سەدری ساڵی فەلان، جەژنی گولانی خۆمان.

جہازنی قوریان: جیڑنہی قوریانی.

جەژنی فەووزۆی: جەژنی پلازی نوێ. کورد — بە جێزیکێی نەتەوەیی
 دادەنێت، کە هێمای سەركوتن و سەریخۆیی دەخێشێت. لەپێش زاینیدا
 سۆمەری و دواتر گەلانی ئێرانێ زمان ۲۱ی مارتیان بە جێزێن داناسە و
 ناھەنگ، تاییەتیان بۆ گێڕاوە.

جلسه (نہدہ): جہستہ، لہش، تلن۔

جەمسەر: (کە.، رۆژ.، شار.): سنوور، تحووب، (بۆزەوی و زار). (کە.، رۆژ.، شار.) جەمسەر بۆ نێوانی دووبەردو دوو پارچە کالاق قاقەزو نێتر.

— ی (کھ، پوڑ، شار): مہیانہ ی، سنووری، تھووبی، جہمسہری۔

جەلال (باک): پەوان، (جاری). — بۆن: پەوان بۆن. — کەرن: رەوانکردن. (باد). نەوالیکی قوولی پەریگایە، کە ناویشی دەبنابێ.

جەلالی: خێلێکی کوردە زۆر گەورە کە تۆتو تە نێوانی سنووری دەستکردی تێران و تۆرک و لە هەردووک لایاندان خێلێکی زۆر دڵێر و نەبەر و نازان. جگ: (قەلپ) مەندوم، لا قوولە کە: جگ، دزەیی (قۆیزان) ی پێدەلێن لا قۆزە کە: بک، دزەیی (پشتان) ی پێدەلێن. لا لۆوسە کە: شەک، دزەیی (میر) ی پێدەلێن. لایە کە تەر: تەوق، دزەیی (کەر) ی پێدەلێن. جەلاندن (باک): ناوە گەلکردن، چتی گەلۆ حەوت جارن بە ناو و قووە سووری شوشتن.

جەلەو (فە): جەلەبی، ناژالفروش.

جەلەوی (باک): جەلە.

جەلە: پێشۆک، پێفۆک، کێفۆک و بێکە قوما مێکە، کە مەندالان وە کور فێشە کەن دە پێننەو و لە ملیانی دە کەن و بە کولۆیش دە خوری و خوشە. (پۆژ). نالقیە کە وە کور تایی ی تۆتۆ مێیل لە قایش و پەرۆ پاتال دروستدە کێ لە ملی نیستریا گا جوت و نیستری دە کەن تا هیژو نەیتی نیلە کە نازاری سەر ملیان نەدات. نیر مرزێکە لە کەرەستە جوتی دە خرتە سەر ملی دوو نیستریا دوو گاجو تانەو. پەقە ی زۆر گەورە یە لە ناو ناوی دە ژێ، (بیت، پۆ). سوو پەرۆ.

جەلە: سەمەندۆک، سنک، چەند وولاخێک ناو ناوە لە گورێسیکی درێژ دە خەن، کە ناژۆتارن بە پێز بە دوای یە کتێریدا دە پۆن. — کەرن: سەمەندۆک کردن. (پۆژ). چاولە دوو، نازو دە، قارسان (حریص)، کەسی کێشە لە کاریکی بەریست بکری ئەریش سەرە پای ئەو ش لەو کاریدا وە پێشتر بکەوێ.

جەلەب (ئەردە): جەلەو، بەدکار، خراو، گوریز، (باک). زرنگی، شێو، لێپا تووبی. نەژاد. مێگەلە، ناژال و وولاخێکە بۆ فرۆشتنەو ی کرابی. کور. چەشن، بابەت.

جەلەبچی: کەسیکە جەلەبی بکری و بفرۆشیتەو، واتە کەسیکە ناژال و وولاخ و پەشە وولاخان بۆ فرۆشتنەو بکری.

جەلەبچێتی: کەین و فرۆشتنەو ی ناژال و وولاخ.

جەلەبدار: بازگانی مەرۆ بزن و پەشە وولاخ و وولاخان. — ی: بازگانی تی ناژالان و وولاخان.

جەلەبی: جەلەبی، کەسیکە ناژال و وولاخ و پەشە وولاخان بکری بۆ فرۆشتنەو، چتی کە هەرە مەیی و تایی تە نەبی.

جەلەبکردن: چەند وولاخێک ناو ناوە لە گورێسیکی درێژ خەن.

جەلەو (باک): شێپەلە غاو، جەلەو، هوسار، هەقسا. دەستە جەلەو، جەلەب، مێگەلە ناژال و نیستری بۆ فرۆشتن بیکرن.

جەلەو: شارێکی کوردی ناو داوە لە ژووری خانە قینی یە لەشکری عومەری لە گەل خەلکی ئەم شارە شەری کرد.

جەلەوی: جەلەبی.

جەلەب (باک): قور و چلپاو.

جەلەبە: جەلەبە.

جەلە: نازا، خێرا، تەندوتۆل.

جەلە: (باک). قەلەشت، درز.

جەلە: دوو داوە، کە سەریان وە کور قەلەمی دادرا بن و کرابن بە بیک، کاری ناتەواو و نا پوختە.

جەلە: جەلە.

جەلە (باک): ناسک. — کەرن: ناسک کردن. — ی: دەست: مست، لۆوێج.

جەلەبندن (باک): دەرهێنان، دەر کردن.

جەم (باک): کەن، نەک، لا، با، بال، رەخ، جەم: لە کەن. (مۆک). هەورا. ژەم، نۆبە، جار، کەرەت، هەل، هەل، مەزە لە شەر و پۆژێکییدا سێ — نانی دە خوات و اتە سێ جارن. (باک). پاشکۆ، خورج، خورجین، (ئەردە). گرد، گلیس، کور، جەلە، گەل، گرداری، یە کە مەنیان. (خۆ). بێ. چاک و قورس بۆ قاب و نامانی مسین، پەختە.

جەمە (هەورا): جەمام، لە گە، لە جی، جەما بۆنی جومگە یا گە قامکان و شووتی تر: لە جیچوون، لە گە چوون. ناوی جیژنیکی برا کوردە کانی یەزیدیە.

جەمە (باک): ناوی تیرە ییکی کوردە لە خێلی کیکا.

جەمام (جە): کەسیکە کەم گەرابی و زوو ماندوو بێ، (زوا). قۆزاق، (مۆک). ئەستور بۆنی جومگە یا ئێشانی کە لە ئەندامدا بەهۆی ماندوو بۆنەو، سەر بۆن، سست، (هەو). جەمان. — بۆن: ئەستور بۆنی جومگە و ئێشانی ئەندام یا دەمار وەر گەران بە هۆی کاروبار و ماندوو بۆنەو. — کەرن: ئەستور کردن جومگە.

جەمامی: دەمار وەر گەران، ئەستور بۆنی جومگە نازاری تە بە هۆی ماندوو بۆنەو.

جەمان (هەو): جەمام.

جەماوە: دەستە مەزێکە، کە لە شوێنیکی کۆ بۆنەو.

جەماوەی: شتی سەر بە جەماوە.

جەمەدانی: ناغانو، جەمەدانی.

جەمەکە (باک): کەری، مەوچە، مەز.

جەمەبۆن: کۆبۆنەو.

جەمەباز (باک): لۆتی، زەلەزە، تەناباز، جەنباز، ئەو کەسە یە، کە لە سەر تەنافی سەمایە دە کات.

جەمەبازی: تەنابازی، جەنبازی.

جەمەبە (باک): توتنی توند. جەمەبەلی ناوی میرێکی هەکاریە بە سەر هاتی و ی و بێ فەشی نارین لە کوردستانی داو داوە بە بلوێر و گۆزانی دە یلێن.

جەمەبە (باک): توتنی توند.

جەمەبێن (زا). شەقانی چتی شل.

جەمەبەندن (باک): بە قامکان هە لێشواتن و هەویر کردن، تیکە لاو کردن، جەو لاندن، بزانن، شەقاندنی چتی شل.

جەمەبێن (باک): بە قامکان هە لێشواتن، تیکە لێوون، جەو لاندن، بزووتن.

جەمەبۆ (هەورا): مەو بە کە.

جهمسهر: چمپهر، سهری دوو چتانه، که بگنمویه به یه کتری، بمسهری دوو یا چمند پارچان ده لَین، که حیوت پیکمویه بنووسیتین و بگنمویه یه کتری.

جهمک (باد): دوانه. ژهمک.

جهمکردن: کۆکردنمویه، کردهو کردن، حله کردن.

جهمو: ناوی بمسته یه کی کرمانجییه.

جهمهور: به پیتی بیرو راو لیکدانمویه جیگه خورین لمهرکی یه کی فله رهنگه کی له لایه (۳۱۰) دانووسیویه: (جهمهور) له دوو ناوان پیک هاتویه جهم مبهس له کۆو جقاته، (هور) یش بهواتا گچکه و ورد، وادیاره له چاخی ساسانییه کانداه دوو کۆمه لگه (جقات) همیرون: جقاتی سهر و جقاتی هور، کمسرا، که یسهر مفرن و سهرۆکی جقاتی سهرایه بو، که به ناروی (عظیم العظماء) ه. و (بزور جهمهور): مفرنی جقاتی هور (گچکه کان) بووه، جقاتی سهرایه (مجلس الشیوخ، مجلس الاعیان)، جقاتی هور (المجلس النیابی) بووه له پاشان کورتوته نار زمانی نارووییویه بۆته جهمهوریه، بهراستی، ماموستا جیگه باشی بۆ چوه و راسته ههزاران ئافهرین. (گیوی موکریان).

جهمیقاندن (زا): سارد کردنمویه.

جهمیقین: ساردیونمویه.

جهمین: (باک): بزوتن، لمهرزین.

جهمنیز (باک): ههله چهره شکه، کارچ، کارچک، ههله چهره شکه.

جهمناور (باک): جانموره.

جهمه: بق، مان، هوک، گپوو، منداله که — ی گرتویه: گپوو گرتویه — گرتن: غمزرین، مانگرتنی نهمس و ماین و نیتستروکهر.

جهمهب (نهرده): پروالته، شپوه، شکل.

جهمهکه (ههرا): پارچه.

جهمهگر: نمویه جهمه دهگری، بق دهگری.

جهمهگرتن: گپووگرتن، مانگرتن.

جهمتک (زا): جموالی گچکه.

جهمناج: قهره بالغ، سهرقالی، دهست نه بهرژان، کۆبونمویه مهردوم له شوونیتیکیدا به زۆری و ناپیکی، چپوکوت.

جهمجه: مۆشه. — ی دار: (باک). کام. داریکی نهمستوری خپه چمند دهمه تهوریکی تیدا داکوتراوه و خهرمانی پسی ده کوتری له کاتی گیره دا. چهرخی ناوی هه لیتنجان له چالوان. ناسنی نهمسهرهوسهری باگردانییه.

جهمجهه (باک): جهمجهه، تهوری چکۆله.

جهمجههوان: نهو کسه یه، که دهغلی به جهمجهه گیره دهکا و ده پکوتی.

جهمدهره (باک): تنگانه، سهرگهردانی. نهم که تین — یی: نیتسه کورتینه ناوتنگانمویه سهرگهردانی. (زا). چتیکه چتی تهرناری پسی دهق دهگری.

جهمدهک: تهر، لاشه، لاک.

جهمدهموون (باک): خهیا، دشانگ، تارمایی.

جهمدهک (باک): لاجانگ، نیرانی گوتچکه و چاو.

جهمدیله (ههرا): کونده ییکی ناوییه له پیتستی کاریله و بهرخان دروست دهگری و قامیشیکیشی تیده خری تا کاروانچی و سهپانان ناوی پی بختیموه. (دزه). جهمونده.

جهمزیر (باک): ژهنگ، زنجیر.

جهمقاندن (باک): ترساندن.

جهمقین (باک): ترسان.

جهمگ: شهر، کیشه، به کۆیه کتیردا چوونی دوو کسهانه یا پتر، ههرا. دهمه قاله، دوژمنایه تی. — کردن: شهر کردن.

جهمگانی (ههرا): شهرکهر، شهر فروش. جهمگاوه، جهمنگار، (جهمگ کهر).

جهمگاوه: شهرانی، شهرکهر، شهر فروش. جهمگانی، جهمنگار، (جهمگ کهر)، نیتیو نیرینه. — ی: شهرکهری، (ههرا). جهمگانی.

جهمگه: کات، گهرمه، ههرهت، کانگه، ناوه راست. — ی: گولانه: کانگهی گولانه.

جهمگه: دارودوهن، دهون، بیتشه لَن، دارستان، لپهوار، لپه، چره، شه خمل. جهمگلستان، دارستانی چپ. — ی: چت و زیندهواری جهمگه لی. تورپه، قهلس.

جهمگلستان: دارستان، لپهوار، لپه، دارستانی چپ.

جهمگمه (باک): جینگمه. کسمیکه چتی خرابی پی ننگ نهی.

جهمگپان: شهرکهر، شیرکۆز. — ی: شهرکهری، شیرکۆزی.

جهمگ زهرکپی: شهری دهسکرد.

جهمگ شوفاس: جهمگ ناس، پسرپۆری شهر. — ی: پسرپۆرتی شهری.

جهمگ کهشتی (باک): کهشتی جهمگی.

جهمگ کا: شهرکه.

جهمگ ناس: جهمگ شوناس

جهمگی: شهرکهر، جهمگاوه.

جهمیقاندن (زا): په تاندنی گیاندار.

جهمیقین: هاژبانی گیاندار.

جهمو (خو، ههرا، ههرا، باک): برینگی ئاژال برینمویه. (ههرا).

لهوه. — دما: لهوه دووا، جۆ، یهو.

جهموان (موک): جهموان، چاقمه. دهفر، ساک، کورزه، له تهلیس گهموره تره له بهن و موو دروسته کری بۆ گواستنمویه دانویله. کیشیکه بۆ دهغل ودان به کار دهبری بریتیه له دهپوتان، جهموان.

جهموان (ههرا): ناودیر. گۆخل. (نهرده). جهموان.

جهموه (فه): جیهوی داری.

جهموره: جهموره ئاغا ناوی برای قارهمانی کوردستان نیسماعیل ئاغای سمکۆیه، که به فیل بانگ پیتستی کرابوه تهوریزی و لهویدا زۆر نامهردانه شهیدکرا.

جهموره (نهرده): ناشۆب و سهختی. جهموره.

جهمونه: جهمونده.

جهمونده: جهمدیله، کونده ییکی ناوی گچکه به بۆ کاروانچی و سهپانان و نیتیر.

جهوپړ (دزه): برینگ. کمښتکه تازه لې بېرېنگی بېرېتمه.

جهوپړي (دزه): باک. برینگ کاري، تازه لې پرېتمه.

جهوت: جهفت. قه پورچکېر قه کاني بېروويه، کلاړي بېرو، بژتالدان وختشکردن وده باغي پيسته و چرم وکړنده و مېشکه و نيتربه کارده بریت. جهوتک: هډگه ي چرمين.

جهوتين: به جهوتی دېغ کړاو، چرم وپيښتېکه به جهوتی خوشکړای.

جهوجو (باک): جهوجوک. سه گي پيس وگچکه.

جهود (باک): کړنده ناو تپيه.

جهودانه (بابا): پړنگاوړېنگ. چمندين پړنگی تپیکه لاو.

جهودک (باک): خيگه ي چکوله، فيشهک.

جهوود: زور، خوړت، نازار، پښ، زرته جوی، ستم، جهفا، زووخاو. — لې کردن: نازاردان. — لیکراو: نازاردراو، جهرگپړاو. (باک). بېجوه گورگ. به چکشيرو دړنده تر.

جهووره: سهختی، کارسات.

جهورک (باک): سه گي جحیلې پړاويه، که هيتشا به کارنبرای.

جهوز: چتيکی خړي کووزکووزی درېژکوله يه له مازوو گموره تره. بهری دارتي گرميانپيه بؤ گه لې دهرمانان به کارده بری.

جهووز: (خو): جووره که تيره و جيوه يه، که له داری بادام و هلوچه و ساق و نيتربه درده کوئ.

جهوسق (زا): پړنگايه که هميشه هاتوو چو پيدا بکړی.

جهوسک (باک): هاوړی، پرفتار، پړنگايه.

جهوشن: زړی، کراس زړی.

جهووک (باک): پاساری، جوی، (زا). جولا.

جهوکهر (باک): نهوکسه يه بېرېنگی نازالان بېرېتمه، برینگوان، برینگچی.

جهوکړی: کاري پرېتمه نازالان به جو.

جهوکړي (باک): پرېتمه نازالان به برینگ.

جهوکي: جووک.

جهوگه (هورا): لهوئ.

جهوهز: شپه، ويزه، پړاو. گموهز، بهرديکی نرخداره. هونهز، کارزانی، سه ليقه، کوونه، دژي. به — هونهزمنند، مهحلان، کارزان، بهسه ليقه، بی — بهسه ليقه، گيل. زاخ، خال و چمند دېغتيکه له سهردمی هيندي تيغی هه لکورتو دهريسکيتمه و خوده نوپتن، خه نجهری — دار بؤ تيغ. بهه ممو جووره پړنگيکی وورد ده لپن، که له قوتواندا له لای وورده و آله فروشان ده فروشي، زرنکی وليهاتن، فيساره کس به ه و اته زرنک و لپهاتووه. — دار: چتيکه به جهوهري، کمښتکه زرنک و لپهاتووبی، چناری — جووره چناريکه. — داری: به جهوهري.

جهوی: که تيره، همنگووه، جيوه دارانه، جيوه له چمند جووره گياو داران پيدا ده بی.

جهوی قوش: جيوه داری.

جهوی خشيلک: جيوه خوريلک.

جهوی گمونه: جيوه ي گوتي.

جهه (باک): جق، جیگا، جی.

جههان: جيهان، دونيا، گيتی. — پهنا: تيره ناز.

جهه نهم: جهمننم، جهمندهم، جهمندهم، دژه، نارتون، نه تون، نيتون، به دژه ي گهرماویش ده لپن.

جهه نهمه: جهمننم، دزوق، دزوخ.

جهه نهمی: جهمننمی، گویا کمښتکه له پوژي په سلاتيدا لېسر به دره فتاري و گوناها ن ده خريته ناو جهمننمی.

جهه نهمه داش: سروروه شينه وه کوو زاخی وایه بؤ وهرديته ي چاو و تراخوما بؤ گوشتي کرمی و برنی نازالان زور سوود به خشه.

جهه نهم (باک): جاتره.

جهه خووه رک (زا): لاره ناو ناو.

جهه داسی (باک): جوی کيتی، جوداس، (باک). جهه داسک.

جهه ر (نرده): رق، قين.

جهه ری (باک): جووره نه خو شيه که.

جهه زود: (باک): جوهره دان، کاتيکه جوی تپيدا ده گاتي.

جهه گندم (باک): جووره ده غليکه.

جهه وک (باک): جووره جويه که.

جهه وک (باک): له ونده، گيايه کی بؤنخوشه.

جهه ویر: کوري جهه ویر نهوکسه يه، که وهزاره تی دياره کرو دهره تی مهرواني دامه زرانند، که نزيکی سمد سالی پتر ژيا له چيروک و ميژواندا کوي جهه ویر مهرواني کورد به ناو بانگن.

جهه وورک (باک): کرمی چکوله سووره له ناويدا.

جهه ویک (باک): هاروي تازه.

جهه ویل: جحیل، گنج، تازه پيگه پيشتو. — ی: جحیل، گهنجی، لوی. جهيش: به پتي لیکدانوه ي جهر خووين، — له کيش، کش، گشتک، گشک هاتوه، ده پيژن گشت ورن و اته هه ميو ورن، پيکوه ورن، دوایه بؤ ته گيش و جهيش.

جهنيک: کاکولي کړپانه.

جيهخانه

جبه: جووره پالتويه کی داوتدريژي قوئداره زانایان و داد پرسان و هيندي پياوی گموره ي تر له جياتی قاپورت و بالا پویش لېمې ده کمن. چهک و تفاسی شپ.

جبه خانه: قوئخانه، کؤگای چهکی جهنگی.

جبهی (پوژ): جووره قاپورتیکی شووانانه تا نمونایانه، شووان و جووتیران لېن قاپورت که یوه لېمې ده کمن.

جبر: نيتليکی کورده، خالدبه کی جری له ۱۹۲۵ دا شهید کړا.

جبله (باک): که لېباب، که لېشیر.

جبو (باد): ووشه يکه وهکسو: کابرا، بؤنيرسان به کارده بریت.

جبله

جج: (باک): دهنگيکه مهری پی لیده خوړن، ييخه، نيخه، ييخه، نيخه.

جبال: جه جال، ده جال.

ججه (باد): ووشه يتيكه مهری پیده ده كړی، بیه، بیهخه.

ججیل: لار، گنج، تولا، لار، لاو، لاو، سپه، جاهیل، جایل، خورت، جوانكه، خوښگرم، (ههوا). جوقون، كسپكه تمه منی له نیوانی مندالی و جاحیل دابی.

ججیلونه: لارانه، گه نجان.

ججیلایمقی: گه نجا به تی، تولا، لاو، لاو، لاو، لاو، لاو.

ججیل: گه نجي، خورتی، لاری، شاخینی، (ههوا). جوقونی.

جج (كه)، خو، (هوا). شاپه، په پهره درپزه، (كه). نه گریجه، بسکی كورت كراوه.

ججار (شار): داغ، پموش، ججار، خفمت.

ججاره: ججاره.

ججاره كیش: ججاره كیش.

ججاره كیشان: ججاره كیشان.

ججاره كیشی: ججاره كیشی.

ججه ججه: تووکی پشیمه سهر نیوچاوانه، كه وه كوو په چم پر ایتسره ولسمه نیوچاران یا لاوومعت راوستی.

ججه: ججه، جوو، ختی راست یا گرد، — لیدان: ججه كیشان.

ججل (دزه): نه یار، ناحز، دوژمن.

جدهو: جدهو، برین و كولكی كی پیسه به هو یاری گران یا زین یا كورتان له سمر شانی وولاخان پیدا دهی و یا له ناو شانی كملتی پیس كړدی — ی پیده لیتن، به پونی هله زوسانهوه چاده بیتسوه. شكست و عهیدار. — بوون: عهیدار بوون و له كار كورتی چت. بریندار بوونی پستی وولاخ له بهر یاری زین یا كورتانی.

جدهوگه: جیگاهه كه له سمر شانی وولاخان به لای یالیسوه، كه جدهو بی.

جدهوی: جدهوی.

جدي (باك): جريت، جليت.

جديدانی: جلیتانی، سوار سوارانی، كپړكی به وولاخان.

جو (باك): خو، په ووش، په فتار. سته، دلكه.

جو (باك): له بنچینه دا گره په، دوژمنایه تی، پكبه پیتی. جووړه ووشه يتيكه خلكی پی تووړه ده كړی و بولاگته پیکردنه جر تمې پوشتی، (باد). هاردهمی و پیکمه راووارن، (نهرده). جرت. — داهیتش: جرت كیشان.

جواچو (باك): جرت جرت، دمه قاله له سمر چیتك.

جوه: جووړه، جوه، بالنده يتيكه. (شم). كشاكش، كیشه كیش.

جوه به گزاده: بالنده يتيكى جوانی رهنه گاروړه نكه به قه پوړكی دهی به لام لهو باریكتره، خومه شینكه، خومه پزه.

جوه جوه: كیشه كیش، كشاكش، دهنگی بیسایي كړدنې مندا لان و نیتر.

جوه جوه: پارچه پارچه، كوتكوت، پچه پچه. — كړدن: پچه پچه كړدن.

جوبو (پوژ): ووشه يتيكه بوق تووړه و قهلس كړدنې بهر ازان به كارده بری.

جوبوژه: ووشه يتيكه بهر ازی پی له كون دهرده په پتیری بوق او كړدنې.

جوبن: بزوز، بزوك، سووك. — ی: بزوزی، سووكی.

جوت: جوت، مرؤی همره.

جوت: زوت، تركمندن بهدم. — لیدان: زوت لیدان، جرتانن، بهزار زوت كیشان.

جرتانن: زرتكیشان، جرتلیدان.

جرتاو: جمره تار.

جرتقه (پوژ): بهزاری تركمنن. خمرقه، سهر كوا، پالتوی شپ.

جرتقه جرت: بوله بول، پرت پرت، منعت. — له سمر كړدن: منعت له سمر كړدن. جووړه پوشتی كیش، بهزاری تركردن.

جرتقه كړدن: بزوی و جرتی كړدن.

جرت و پرت: جرت و فرت، جرت و پرت، بوله بول، چنه لیدان.

جرت و فرت: چنه لیدان، جرت و پرت، هات و چوړ په له پهلې بهی جی، — كړدن: هاتو چوړ جرت جرت كړدن.

جرجب: دوو باریكه له پوژ اوای شاری ماردینی دهرده كوی.

جرج (ههوا): پوك، پوك، پوك، (زن). پوك، (باله). بانوانك، بانبانك، فاته پشك، وه كوو مشكی وایه به لان زور گموره تره.

جرجه كوویزه: خله تكوړ، مشكه كوویزه، كم دهیبری له چوړ و دشت له زهیدا به كوومل خولی هله داتهوه.

جرجه (نهرده): بهرزه جره، سپرپه.

جرجونگانی (نهرده): سهردهمی تووړه تووړه، كسپكه زوو تووړه.

جرجونگانی (نهرده): جرجونگانی.

جود (باك): جليت، جريت، (باد). جرج.

جود هیتش: زرتكیشان بهزار.

جوز (نهرده): سووچ، گوته، پوویزی پوهه كیبه.

جوهه: پرشه، پروسكه، پروسكه، پریشكی ناووری.

جوهو بهس (باك): جووړه شه كړو كه یكه، له شه كړی تواووه و سپیندی هیتكه ی دروسته كړی.

جوهك (باك): گیاهه كه.

جودم (نهرده): تلف، تلفار، سلف، تلهی چتی كوشاوو نیتر. خله يتيكه لهی ناو قاب و چیتره نهیسی. (نهرده). ماریسای، بارستای.

جوداوه رپنا: جرینا و فینا، (كه). چتی پهر پوچ، چوساندنوهی كسپكی به چشمتی پهر پوچ.

جوداوه (باك): جانوهو.

جودنگانن: زرنكه له پوول و چیتره هیتان، پاره یا چیتكیتر دان به شیهه کی وا كه، له دك گران بی.

جودنگه: زرنكه ی پوول و كانانی تر.

جودنگه جودنگ: زرنكه زرنگی پاره یكه له دووای یه كتری.

جودنفرینا (ههوا): چتی پهر پوچ، جونا فنا.

جودجانهوه: زیندهوارو جانوهوران، جلكی شپ، پوویستی بی كه لك.

ججاره

جرج

جفتنه (دەر، فە): جوتە، لەقە، لوبوشکەیه بەدوو پاشوران، (ئەردە).
دووبالندە نیترو مێن ھەریەکەى بەلێکیان ھەیلەسەر زەوی جودا دەبنەرە
و لە ھەموا جوتە دەبن. ماشەییکی گچکەو کورتى نووک
باریکە پێشەگەران بەکاری دەبن و ھەکوو زێرنەگەر و کەژمێر ساز و پیتچینی
چا پەخانان و نیتەر.

جفتنه ھەزمەر: جوورە چۆغەییکی تەنکی سفتی ساخە.

جفتنەوانە: (زەن): ئەستێرەیکە، جوتەر، جوتیار.

جفتنەوانە: جوتە تەوانەى و لاغ.

جفتنەوانە: جوتە و ھەشەن.

جفتنەوانە: جوتە و ھەشەن، لەقەو ھەشەن.

جفتنەوانە: جوتە و ھەشەن.

جفتنەوانە: جوتە، ھاو دەنگی، گۆزانییکە، کە پێکەو ی پێن. (فە).
دوورە لە.

جفتنەوانە: جوتەر، بکێن، جوتەر، و ھەزەر.

جفتنەوانە: (بەک): کۆمەڵە، پارت، کۆمە، نەنجومەن.

جفتنەوانە: (بەک): کۆمەڵە.

جفتنەوانە: (بەک): کۆمەڵە، پەیمان، پەیمانە.

جفتنەوانە: (شەم، شەکا، بەک): کۆمەڵە کۆکردنەر، خێرکردنەر،
کۆکردنەر.

جفتنەوانە: (بەک): کۆر، دانێشتە، کۆمەڵە.

جفتنەوانە: (بەک): کۆمەڵە، کۆمەڵە، گچکە.

جفتنەوانە: (بەک): جوورە بازیا سەقێکە.

جفتنەوانە: (بەک): ترساندن، زراوێردن.

جفتنەوانە: (بەک): کەوڵکردن، پێست لێکردنەر.

جفتنەوانە: (بەک): بەستەر لە ترسان، (بەک): جێتەر.

جفتنەوانە: (ھەورا): جوانی، جێتەر.

جفتنەوانە: (بەک): کۆمەڵە.

جفتنەوانە: (بەک، شەم، باد): کۆمەڵە، جفتن.

جفتنەوانە: جێتەر، شوێنی کۆمەڵە.

جفتنەوانە: (بەک، سوور): دانێشتە، نێشتە.

جفتنەوانە: (ئەردە): تام، مەزە، بەلام ھەمیشە بە دوای ووشەى شیرینەرە
دەنووسی: شیرینج، شیرین مەزە.

جفتنەوانە: (پۆز): قەپاندنی بۆق و بالندەن.

جفتنەوانە: جوورە چۆلە کە یەکی بۆرە لوبوشکەیه لە پاساری کەمێک گەورە ترە و
جەتەرە واتە تاجی ھەیه، کە ھەلەقە زۆر ناووات دەنێشتەرە بەزۆری لە
سەر پێگایاندا، بریتییە لەو قامکەر استە، کە لە پێی کەلەباب ھەردی
لە ژووروی پەنجەکانیوە کە (خەرت) بوو. پەرێکی جوانی تاووس و
نیتەر گەورە پیاوان لە سەر پێچی خۆیانى دەدەن، نیشان، تاج: چەند
پەرێکی قیت و قنچە بەسەر سەری ھەندێ پەلەو پانەرە. (ئەردە). گۆلی
بادامییە، لیس، جێگەى مەل و بالندە و مەشک، زریو و جریو
چۆلە کەو نیتەر، گۆلێادام، ناکاندن لە ژێر کۆل و بارى گراندا، (مەلێش).
مەنچەل.

جفتنەوانە: (پۆز): سیکە تۆزەى بالندەو نیتەر.

جفتنەوانە: (پۆز): قەرتە قەرتی مەشکان، قەرتە قەرتی بۆقان و مەشکانە بە
بێجەرەکانیان.

جفتنەوانە: (دەر): بەفرەشینە، (مۆک): کاسەلە شینکە، بالندەییە.

جفتنەوانە: (بەک): پراو ھەشەن.

جفتنەوانە: (بەک): پراو ھەشەن.

جفتنەوانە: (ئەردە): مەش، قاپ، جگ. (مۆک): جگ لە کاتی جگێتەر، کە
بەسەر لایەری ھە قۆقزە چالە کەى دابکەو و لالووس و بەرینە کەى
لەسەر ھەوێ — ی پێدەلێن.

جفتنەوانە: جیکە کردنی مەشک.

جفتنەوانە: جیکە جیکە مەشک.

جفتنەوانە: (بەک): قاپ، قاپک، (بابا): مەش، مەش، (بەک): قاپ، قاپ،
چوو. بەدیو چالە کەى جگى دەلێن.

جفتنەوانە: سەفەر، جەفەر، جەفەر.

جفتنەوانە: جەفەر: جەفەر کێش. — ی: جەفەر کێش.

جفتنەوانە: جەفەر: جەفەر فرۆش.

جفتنەوانە: جەفەر: جەفەر کێش.

جفتنەوانە: جەفەر: جەفەر کێش.

جفتنەوانە: جەفەر: جەفەر کێش.

جفتنەوانە: مەش، جگین.

جفتنەوانە: بێ، بێجەر، بێلە، ژبلی، جودا، جیاواز، — کردنەر، جودا
کردنەر.

جفتنەوانە: (پۆز، بابا): جەرگ، پۆلەى مەزەن.

جفتنەوانە: گەپ: گەپ کە جۆش ھەردی و بۆ کۆکە و ژانەرگ دەخوێتەر.

جفتنەوانە: (ھەورا): جەفەر، سەفەر، جەفەر.

جفتنەوانە: جەفەر: جەفەر فرۆش.

جفتنەوانە: جەفەر: جەفەر کێش. — ی: جەفەر خواردن.

جفتنەوانە: جەفەر: جەفەر خۆر.

جفتنەوانە: جەفەر: (ھەورا): جەفەر کێش.

جفتنەوانە: جەفەر: جەفەر کێش.

جفتنەوانە: جەفەر: (ھەورا): جەفەر کێش.

جفتنەوانە: جەفەر: جەفەر کێش.

جفتنەوانە: جەرگەرژین، جەرگەرژ.

جفتنەوانە: جەرگەرژ: جەرگ خۆرین، پراو: جەرگ خۆر.

جفتنەوانە: (ئەردە): موو، دۆلمە جەرگ.

جفتنەوانە: مەردنی پۆلەى جەرگەرژ.

جفتنەوانە: مەردنی پۆلەى جەرگەرژ.

جفتنەوانە: بریتییە لە کەسێک، کە پۆلەى مەردنی.

جفتنەوانە: دۆلەز، یەکیکە، کە بە تەنک کەسێکێتەرە بۆ و زگی پێی
بەسۆرتی، جەرگەرژ، مەپرەبان. — ی: دۆلەز، جەرگەرژ،
مەپرەبان.

جگه رځونه: فرزند، مندالی خوشويست، پډلۍ
مردوم سا کوپې يا کچ، خوشويستی دل.

جگه مړوسی: جمرگ و هماغو.

جگمه (هروا، هروا): جگایه که له نږه نندامی
مړیاند، که جگي تېدايه. (هروا) جومگه، گریي بازنه ی
دهستییه. (هروا) زگماگ.

جگتی (باک): قاپی گموره، جگي گموره.

جگن: میچین، جگانی، قاپانه، میچ میچین.

جل: بهرگ، جلک، پوښاک، پوښمینی، (هروا) کنج، جلی. — له بهر
کردن: جل لږوه کړن. — ډاکندن: جل ژخوه کړن. په لاسیکه له پشتمی
وولاخان و پشه وولاخان و چارواو تاجی ده کرت له سهرمان.

جلال (باک): خړ، جوگه ی خړ.

جله: (بل) په قه ی گموره یه، سیله، زور له په قه ی گموره تره.
زینده وارکی ناوییه له ناو ناوی خوی پانده کاتره بۆ گرتی مل و مړوشو
دوايه خوی ویک دیتیمه و مل و مړوشه کان قووت دهدات.

تېره: گیایه که له نږ وینجه یدا شین ده بی پنجمو پېشوپېشو قول قول
ده کشی و بی گه لایمو وینجه ی ووشک دکات.

جله: چاو له دووی، قرم، نازوهری.

جله سپی: جلی نهمپ.

جله شپه: گیایه کی ناوییه وک بهر به سهر ناویدا پانده بیتیمه، جله.

جله: دهسته پشه، دانه لغاو، جلهو، هوسار، هفسار، قهوج،
دهسته جلهو، دهسته جلهو. کومه له ناوالیکه.

جله دار: سهرزکی کاروان.

جله داری: جلهو کیتی.

جله سووږنده: (باک) پاشیاو خووه دان.

جله وشل کردن: بریتیه له بهر لاکردنی منداق و بهر دهست و زور گوی
نهدانیا.

جله شوږ څکرده: داندن.

جله وکیش: جله دار، سهردهسته، سهرکیش.

جله وکیشان: راکیشانی جلهو وولاخ.

جله وگیر: په کیکه پیښگیری یا جلهو گیری کسیتی بکات،
به ریمسکار.

جله وگیری: مبهس پنده دانه بۆ کردن و یا ووتی چتیک، به ریمسکردن،
— ی نازادی بکه له هاروتی به و خراپ.

جله و هله کاندن: جلهو جوړلاندن و پاته کاندن، جلهو هله کیشان،
جله وگرتن.

جله و هله کیشان: جلهو توندو گورچکردن، جلهو هله کاندن.

جله وینی (نمرده): جانتا، جله بندی.

جله ی: بروهانه، جله وک، بهرگدروو، کسیتی، که بهرگ و جلی بۆ خدلی
بپی.

جله یان (نمرده): جله یین، کوی جله یین.

جله وک (کۆ): مزوکه، جلی، چیتیکه له پیازو ترش و هیلکه
دروسته کړی.

جله یین: بانگ پیښتینکی تیکرایي ژنانه له لایم مالی بوکموه به یزده ی
به یی جلی بوکي.

جله پوښ: بهرگ پوښی.

جله پوښی: بهرگ پوښی.

جله وواو: جلشوی. — ی: جلشوی.

جله دان: چاروکه ی کولی ژنانه.

جله دانک (باک): کانتور.

جله دروو: بهرگدروو.

جله دروون: بهرگدروون.

جله دوش: په شپوښ. — ی: په شپوښی.

جله تن: جل و بهرگ و کله پیل شویتن.

جله شو (باک): جلشوی.

جله شو (هروا): کوتکی جلشویتنی، (هروا) دارکوتک. (باک).

بهرگشوی: شویشتان، جلشو، گازر، کسیتی که جلکی چلکن بشووات.

جله شو: جل خوار، کسیتی که ناروانی خوشبوئی، که بهرام بهر جاشی
نهمزیه. — ی: جلشوی، ناربه خۆ شو یستن.

جله شوړک: شویتنیکه بهرگ و کالای تیدا ده شوی.

جله شوړک: کوتکی جلشویتنی، گه لاکوتک.

جله شویتن: شپوکردن، کولکردن.

جله (نمرده): همرزه، سوکی، قرت.

جله ی: جرین، چنوک، نمرکسیه وده ووی ههمو چتیک و ههمو
کسیتی بکوی. مرزی پیسکو قوږ.

جله ی (باک): قیروفت، بارام بوبه جلق ژمن نه ابی. میوه ی زور
گه یشتو.

جله ی: ناوی جوړه پاره یی کی کم نرخ بووه.

جله ی (نمرده): چلکاو، پاشارو.

جله ی: بهرگ، پوښاک، کنج، (هروا) بهلک، جلی.

جله ی: بهرگی کای، جلیکی تنه له کاتی کار کردنیدا به کار ده بری.

جله وروو: بهرگدروو.

جله وروون: بهرگدروون.

جله ی (باک): ناوی جوړه نهمپیکیه له جزیرو بۆ تانی په یدا ده بی.

جله ی: جوړه ماسیه که. جلی گاجو تانه.

جله ی: دهشت و چول، سارا.

جله ی: نه جیلو سک.

جله ی (باک): جیلوه، عیشوه، نمایش.

جله ی بهرگ: پوښاک.

جله ورو: کمل و پهلای ناو مال. جل و توره که ی وولاخان.

جله و مل: بهرگ و بهرگ، په خت و پخت.

جل و بهرگ

جملیان: جمان.	جل ووراز (ههرا.): جلدروو.
جەین (فە.): جمان، جولان، پۆشتن. (خۆ.) جێتێر.	جلهان: گیایەکه.
جن: جندۆکه، قژنەسەر، درنج، عەجنە، بێگانان بە کوردی بە جەنوبیان کۆتووە جن یا جن، هەمیشە کوردی وە دێو درنج چوواندووە.	جلێ (ههرا.): بەرگ، جلک.
جسلاخ: (فە.) تێسکی چۆلە مێشکێتەیه. — شکاندن: چۆلە مێشکێتەکردن.	جلیت: دارێکی درێژە سوواران جلیتین و جلیتازییان پێدەکرد. جریب، جرد.
جناخە: کرمەک، ژێر چەناخە، چتیکە لە قەبتان یا لە زێر و ئیتر بە ژێر چەنگەدا پامەڵ دەکری و هەردووک سەری بە قولاپ لە کلاری ژنان بەند دەکری.	جلینانی: جلیتین.
جناو (پهوا.): قوونێرێکی درێژە لە سەر پەفیسکە و دەمازی پەفیسکە دی، (ههرا.) خیارۆک.	جلیناو: شلتاو، لۆخ.
جناوێن (پۆژ.): ئەنجین، جنین، ووردکردن بۆ گۆشت و سەوزەوات و ئیتر.	جلینباز: کەسێکە یاری جلیتینی باش بزانی.
جناوێو (پۆژ.): ئەنجێراو، ووردکراو.	جلینبازی: جلیتین، زانیی یاری جلیتین.
جناوێو: (باک.) : جەناوێو.	جلینتین: جلیتازیکردن بەسەر سوارییەوه، جلیتازی، دارجلیتین.
جەن: جەنە، جەندە، لەوەن، حەشەری، سووزمانی، گاندەر، حیز، سازندە.	جلنجیلی: چەکچەکیلە.
جەنەباز: ژنەباز، جەندەباز، — ی: ژنەبازی، جەندەبازی.	جلنەسە: سێخەم، سێنە پۆش.
جەنەخانە: سازندەخانە، حیزخانە.	جەم: (پۆژ.) جوولە، جولان، بزوتن. (پۆژ.) گشت، هەموو، جومگە، جومزگە.
جەنەشەروشار: شارانگێڕ.	جەمان: جولان، خووتن —: خووتن بزوتن، کەوتنە پێ. (پهوا.) جنیو.
جەنەنار (کە.): جن هەنار، (کە.) دارێکی کێوی و دپواییە وە دارە هەناری دەچی.	جەماندن: جولاندن، بزواندن، بزوتن، پوواندن، وەپێخستن.
جەنەهری (باک.): جندۆکە میپینە.	جەمان (فە.): جماندن.
جەنجەر: بڕوانە: جنجەر، خالخال، پەنک پەنک، باندەدی دوو یا چەندین پەنگە.	جەمە: روتەیکە بەکار دەهێنری بۆ کۆبونەوه و بەسەرێکەدا کەوتی هەردووم لە شوێتیکدا: ئیمز بazar — ی دەهات.
جەنجروک: (ههرا.) چنگورک، بەنێنۆکی پێن و لێدان.	جەمەجەم (ههرا.): جوولە جوول، هووژە، جوولە، جەمس.
جەنجلی (باک.): پاک و خاوتن.	جەمەجە: جومجومە سەری، کاسە سەری.
جەنجیر: خالخال و پەلە پەلای، جنجەر، چیل، کونج، باندەییکی دوو یا چەندین پەنگی پەلە پەلای.	جەمخار (باک.): زەنگی کلیسایە.
جەنجیک: پل، جەنجیکە گۆشتیک: پەلە گۆشتیک. ناوک و دەنگی میوێه، جیجەنجە.	جەمدان: جولان بەتەکانەوه.
جەنجیکان: (ئەردە.): هەلتروتان بە چیچکانەوه واتە سەرپێیان هەلترووشکان. قەنجکان، هەلتروتیان، کزکولە، دۆن، لەسەر پێیان هەلترووشکان.	جەمژگە: جومگە، مەچی دەست.
جەنجیکە (ئەردە.): جەنجکان.	جەمژگە: دووانە.
جەنکە (ئەردە.): نەجە، پل، پەلە گۆشت و ئیتر.	جەمس (ئەردە.): جوولە.
جەندار: جندۆکەدار، کەسێکە شیت و جندۆکەداری. — ی: جندۆکەداری.	جەمشەرگ (ئەردە.): مەچەک.
جەندە: جەنە، ئافەرەتی سووزانی و حەشەری، سووزمانی، حیز، ژنی حیز، (پهوا.) فەلتۆی، فەلەیتە، فلار.	جەمک: دووانە، مەندال یا هەریگانداریکی تر، ئاوژی، جەمک، ئاوژە، هەقالزا، لغانە، هەقالجیوک.
جەندەباز: جەنەباز، پیاویکە بە شوێن ئافەرەتی حیزدا بخولیتەوه.	جەمکانە (ههرا.): جەمک، دووانە.
جەندەبازی: جەنەبازی کردن.	جەمکە (بە.): دووانە، جەمک، بۆ مرۆڤ و مالاخان.
جەندەخانە: جەنەخانە.	جەمکوت: جەنجال، شووتی پێ و جەنجال. چتیکە چتێ ناخنکراوی، چتیکوت.
جەندەیی: سووزمانیتی، جندیتی، حیزی.	جەمگە: (ههرا.) جومگە، خرتک، جومشگە، (پهوا.) جگمە، مەچی دەست، جیگای جولان، پارچە پت.

جەمخار

جندۆكە: جوورە گيسانداریکی ناديارو وونه گۆيا هيچ نابيیری، جنۆكە، خیتو، دیوہلۆكە، (باک.) جن.

جندۆكەدار: جندار، شیت. — ی: جنداری، شیتسی.

جنواو: ئەنجنراو، چیتیکە بە چەقۆو تیغ وورد کرابی.

جندقاندن: (باک.) جەنقاندن، ترساندن.

جندقین: (باک.) جەنقین، ترسان.

جنکه (نەردە.): پزەیییک لە چیتیک.

جنگە: پرتە.

جنگە جنگ: پرتەپرت، ناوی دەنگییە، زۆرنگە، ناوی دەنگی دراوییە.

جنگدان: جمدان.

جنگز: مزی توورەوتوند، جینگەنە. — ی: توورەیی.

جنگن: جنگز.

جنگو جوول: جم و جوول.

جنۆكە: جندۆكە، جن، عەجنە، درنج، قژنەسەرە.

جنۆكەدار: جندۆكەدار. — ی: جندۆكەداری.

جنهنار: جنهنار.

جنی: (هەورا.) جننی، جندۆكە.

جنيگ: جنراو، ئەنجنراو.

جنيك: میشمو چنارستان، (هەورا.) بيشه، ويشه.

جنيك (زاخ.): لا جانگ.

جنين: ووردکردنی چت بە تیغ و ئەنجنین.

جنيو: جوون، ووتە ناشرین بە یەکیک کوتن، (شیخ.) جژوین، (دەر.)

بيسکاری، (باک.) بیسکانی، (هەو.) جوون، (هەورا.) دوشمەنی،

دژمین، (بابا.) جووین، (زا.) یە، خەبەر، جەین، دوشمین، سخیف، —

بدە: بچیرە.

جنيو پيدان: قسەپیتگوتن.

جنيو پيدان: پیتکران، ناہرووبران.

جنيودان: ووتە ناشرین ووتن، گەزارە کیشان، قییین.

جنيوهرووش: جنيوهەر، دۆنكە، شەرفرووش، كەسيكە زاری شەپى و زۆر

جنيوى بدات.

جنيو هرووش: شەپى فرووشى، زمان شەپى.

جۆ: جوورە دەخلیكە وەكوو گەم وایە، بەلام زىرو گەمرە ترە بەزۆری لە گەم

كای دەدری بە ئازال و وولاخان، (باک.) جەه، جەهە، (زەن.) یەو،

(هەورا.) یەو، یەقە، یەو، (دەر.) جووی، (باک.) جۆك. جۆسى

جوورە: جۆى سەپى، جۆى پەش، جۆى شەشەپ، ئەمەیان

گولەكەى هەشت پزە دەنكى تیدا یە. بۆ ناگاداری پروانە:

جۆى سەپى، ناوەكەى بۆ سوزەنەك و ناویندنو نەخۆشى

گورچیلە زۆر باشە. (هەورا.) جۆگە، (باک.) جۆگەلە.

(فە.) جو.

جۆيار (نەردە.): جۆكە.

جۆبپكە (فە. هەو.): (دزە.) ملە، وورە.

جۆپینگین (باک.): بى ناين، بيشيتواز، چاو لە دووی ژنان.

جۆت (باک.): جوت، جوتیاری. — کردن: جوتکردن، زەوی کیتلان.

(باک.) جوت، زو، جۆتەك ژن، جۆتەك مێر.

جۆتاری (باک.): جوتیاری، (باک.) جۆتکاری.

جۆتۆگ (باک.): دووانە، جەمک.

جۆتۆك (باک.): هەلبەزین، جوت، گیتو جەزانی نەخشاو.

جۆتۆكار (باک.): جوتۆتیر، جوتۆتیار. (باک.) — ی: جوتۆتیری،

جوتۆتیار.

جۆتۆكانی: گەمە یەكە لە خۆ فێردانیدا هەردووك پيشەكان بەجەقن.

جۆتۆكين (باک.): لە خۆشیان هەلبەزین.

جۆتۆكە (خۆ.): (خۆ) خێرمانە، شەنگە بەرەكەتە، كە دوو مازوو یا

بادام یا هەر بەرەدارێكێتر كە پيشكەر نووسابن.

جۆلۆ (باک.): (باک.) گۆتۆ، جەنگاوەر (ناویكی كۆنى كوردانە).

جوت (فە، باک.): گەمە یەكە.

جۆتیار (باک.): جوتۆتیر، جوتۆتیار.

جۆخۆر: جۆخۆرە، جوورە بالندەییكە وەك چۆلەكە وایە.

جۆخۆرە: زەردی وەلى، زەردی جۆخۆرە، جوورە بالندەییكە، وەك

چۆلەكەوایە، جۆخۆر.

جۆخۆركە: بالندەییكی كەژر چۆلەكە بەقەد پەرسێر كە یەكێیو كلكی

درێژە، (بابا.) بەفرخۆرە، (هەورا.) وەرەوور.

جۆخین: خەرمان، جیگای خەرمان، جۆخینان.

جۆخینان: مانگی بەراپی هاوینییە، (باک.) حزیران،

كاتی خەرمانی دەخلى.

جۆخینە: خەرمانەى دەوری مانگ و پۆژی.

جۆداس: قەلاش، قومام، گپا یەكی كیوی زیرە وەك جۆ

وایە بەلام شیرەى كەسو گولەكەى دان ناگرێ، برژانگی گولەكانی لە

چاوی ئازال یا وولاخ بدات برینداری دەكات ماو یەكی ناوی پیدای دیتە

خوار.

جۆدان: كاكیلەى وولاخی بەرزەر پەشەوولاخانە، جوورە گرچییەكە لە

ددانی وولاخی یەكسەم دا جۆی پیدەهاپی. كوخل: كەسیكە سەر بەرشتی

مەرەزەى بكات. جۆدانە، بە دانكوتنى وولاخە بەهۆی دانێكەو زەدە

بووی و دانى پى نەخوړیت.

جۆدافە (نەردە.): جۆدان، ئەنباری جۆیە.

جۆدەرەو: كاتی دروینەهاتنى جۆیە. مانگی حوزەیرانییە.

جۆر: چەشەن، شیتو، لف، وەك، پاسا. (باک.) گپا یەكە.

جۆر: جوورە پەنیرێكی بارێكە.

جۆرلو: گۆرەى. كلاًشێك بەنكەى لە چەرە بیت.

جۆرلو جۆر: جوورلو جوور.

جۆرە جۆر: قۆزە قۆز.

جۆرهیی (پەوا.): جوورە نیرگزیكی شەست پەپیە، دارێكە بەرەكەى خەو

سوورو وورە هەر كەسیكی حەوت دەنكى لیبیخوات تا حەوت سالان چاوی

نایەشى، شوولكیشی لە ملی وولاخی پەسكدار بکری چاکی دەكاتەو.

جۆڭك (رەوا.): تورەكەي ووللاخان، كېسەي گەورە، جۆڭكە.

جۆڭكە: جۆڭك.

جۆڭى: گۆڭىكى بۆنخۆشى جۈوانە، ۋەك قەسپەر بەلەن بېجۈكتىر ۋەنگى تېرتەرە.

جۆزان (باک.): گۈزۈزان.

جۆزەرد: جۆزەردان، كاتى درۋىنەي جۆيە، كاتى پىڭەيشتىيە.

جۆزەردان: مانكى جۆخىنان، مانكى خەرمەنان، بارانېران، (باک.) جەمەزەرا، مانكى سىيەمى بەھارتيە.

جۆش: كۆلەنى شەلمەنى و ئىتىر، خۇش، گەرم بۈۋى كەلەي كەسپىكى،

بە: جۆشدار، بى: بى خۇش. جۈۋرە خىشتىكى قورسى شىنكارە، كە زۆر سۈرۈر بۈۋىتەۋەر. چەسپ، ئۈدۈۋانە — دارۋون ۋاتا پىكەۋە نوۋساۋون.

جۆشەن: كۆلەن، خۇرۇشان. — دىن: كۆلەندىن، خۇرۇشاندىن.

جۆشۋارە: تۈۋانەۋەي بەسەر يەكتىدا چۈۋى ھەندىك چت بەھۆى ناگەرەۋە.

جۆشدار: بەجۆش. — ي: بەجۆشى.

جۆشەن: كۆلەندىن: ھىنانەكۆل لەسەر ئاۋور.

جۆشەۋە: نەۋ جۆيەيە، كە لەكاتى گۆڭەردىدا ئاۋى تىزەبى بەلەن ھىشتا دەنكى پەق نەۋىۋى، فەرىكە جۆ.

جۆش سەنلەن: كۆلەنى شەلمەنى لە سەۋر ئاۋور. گەرم بۈۋى يەكتىك لە كارىكىدا، مەبەس لە تاۋ سەندى جىپانە لە ھاۋىنىدا. جۆش: كەسپىكە بە جۆشېۋى ۋ خۇي لەم ۋەلەۋ ھەلەسۋى.

جۆشيان: ھاتەنەجۆش.

جۆشېۋ: جۆشېۋە.

جۆشېۋە: جۆيەكى شىنە، كە تازە شېۋە تىپەپىسى.

جۆشېلە: جۆشېۋە.

جۆقان (باک.): جۆگۈران.

جۆقۇنى (ھەۋرا.): جۈۋانى، گەنجى.

جۆق (زا، ھەۋرا.): پۆز، پۆل.

جۆك (باک.): جۆكەلەي گچكەيە.

جۆكۆۋىلە (باک.): جەھداسى، جەھداسك.

جۆكە: جۆ، جۆكە.

جۆكە: جۆگا، جۆ، جۆي، (باک.) جان، جەمۆك، (ھەۋرا.) جۈۋە، ھىيەكىس گەۋرە يا گچكەي قورۇلە، كە ئاۋى پىدا دەۋرات بۆسەر كىشتىكەل.

جۆكەلە: جۆكەي گچكە، — ي خې: جلال، — ي فرمىسك: مەخمەك، مەختى.

جۆكەۋان: (باک.) جۆقان.

جۆل: گىيەكى بەھارتيە لە مېرگاندا دەۋۋى ئاۋال ھەزى لىدەكات.

جۆل (باک.): زنجىر، — كىر: زنجىر كىرەن. (باک.) تىكەلەۋ، تەقلى ھەش، تىكەل، (باد.) چەند سەۋە مەرىك يا بىزىتەك، جۈۋە گەڭىتەك.

جۆلا: كەسپىكە، كە بەدەست چتى بىتەنى لە پىچالەندا، (لو.) جولى، كۆرسىكەر، ۋاتە كەسپىكە پىشەي جۆلايى بى.

جۆلانە: چىتەك لە دارۋ تەختە يا لە گۈرىس ۋ پەپۆ درۋستەكۆرى ۋ مەندالى تىدا پادەۋىتىرى، جۆلانى، ھەپەزەنى، ھىفەرۇك، ھەلۋورۇك، بىتەكە، دىلانە، جۆلە، دىلانى، لەلۋە، لەلۋوك، دىگلاڧستان، (باک.) دىگەلەڧا، ھىلان، ھىلەكان، جۆلە.

جۆلانەكەر (ھەۋرا.): خۇشتى خۇدا، بالۇكە.

جۆلانەكەردىن: بە جۆلانە كەسەكەردىن، ھاتەجۆكەردىن.

جۆلانەنى مەندالان بۆۋاۋەندىن ۋەۋەۋەۋە: پاپىتۇك، لەلۋە.

جۆلانۇكە: جۆلانەي چىكۆلە، چىنەجۆلەك.

جۆلانى: جۆلانە.

جۆلايى: پىشەي تەمىنى كەل ۋ پەل، لەلەيەن جۆلاۋە، تەۋىگەرى، (گەۋر.) بار. خانۇت، كەۋەستەي جۆلايى.

جۆلايىكەرە: جالجا لۋوكە.

جۆلە: جۆلانە.

جۆلە مېرگ: شارىكى كوردانە مەرخابىن مارەيىتەك لە ژۇر دەستى تەركاندايە پايتەختى ۋولەتى ھەكارى بۈۋە.

جۆلەك: مېگەلىتەك لە ۵ تا ۱۰ مەۋر ۋ بىزان.

جۆلەك (ئەردە.): جۈۋەلە.

جۆم (باک.): قوم، پىق، — بۈۋە: قومبۈۋە، پۆچۈۋە، — كىر: قومكەردىن، پۆچۈۋەندىن. (باد، خۆ.) جىگايەكە لە ئاۋ شاخ ۋ داخاندان ۋ دېيىتى، جىگايەكى نىزە جارۋ بارشاۋى تىدا پادەۋەستى. (ھەۋر.) بەندەكە لە جۆگەي گەۋرەتەرە لە چۆمى گچكەتەرە.

جۆۋال: پاكەردەۋى جۆگەي گەۋرە ۋ گچكە قۆلەردىنى، سەلەب. — كىر: پادان، سەلەبەردىن، خاۋىنكەردەۋى ئاۋ جۆگەۋى ئىتىر.

جۆۋەۋە: جۈۋامىتىر، سەخى، جۈۋامىتىر، دلفىراۋان. — ي: جۈۋامىتىر، (سەخاۋەت).

جۆۋەلىكە (خۆ.): جىگايەكى نىزە جارجارە ئاۋىشى تىدا پادەۋەستى.

جۆۋ: جۈۋىن، جىتىۋ.

جۆۋەگا (زا.): جۈۋانەگا.

جۆۋىك (باک.): چۆك، ئەۋىز. لە جى چۈۋى پاشۋى گۈۋىدەۋىزە.

جۆۋى (باک.): ھاۋونىگ ۋ دەسكەكەي. (زا.) دۆلى داريا بەرد، كە گەم ۋ بىرنىج ۋ چىتىرى تىدا دەكوتىرى، (پەۋرا.) جۈۋىن، (ھەۋرا.) دۆل، دەسكۆدۆل، سەندۆل.

جۆۋ (باک.): كىتىرى.

جۆۋى (ھەۋرا.): جۆكە.

جۆۋىلەۋ (پۆۋ.): خاكىتەك ئاۋەۋى بى ۋ پەپى لە كانى ۋ كانىۋا.

جۆۋى كىۋى: كاۋۇش.

جۆي سېيى: كۈۋىستانىيە، كە لە گەرمىتى بىچىتىرى بەيەك دۈۋ سالان پەش دەپى، جىۋى پەشپىش كەگەرمىتىيەكە لە كۈۋىستانى بىچىتىرى بەيەكەدۈۋالان سېي دەپى، خاك ۋ ھەۋا دەپانگۆۋى ھەۋر جۆۋانىيە چەلتۈكىش ھەۋرەۋى جۈۋەۋى بىرنىجى كۈۋىستانى سۈۋرەكەي كەمە يانىيەتى

به لآن هی گهرمېن به زوری سووره، چه لټوکی گهرمېن له کووستانې
بجینتری سووری نامینې یا کمتر دهې، هی کووستانیش له گهرمېن
بجینتری سووری لې پیدای دهې.
جوځمېن (زا.): تږین.
جوځکه: کلینچکه کیان لېبهران، کلینچکه کلکی نازال و مالآت.
جوړجله، جوړجیله.
جوړجکېږیاگ: (نمرده.) دوو اېراو، ووتیه که له پټه لکا لټیدا
به کار دهې.
جوړجکه له قی: (نمرده.) کلکه له قی، کلکه سوته.
جوړجکه له ناو گه لگرتن (نمرده.): مېس له ه لټن و شکانی و
خوشار د نمره یه.
جودا: جیاواز، جیا، جگه، جوایمز، تامه تام، جوړی، کل، جې، لاه.
جودا بونموه: لیکبونموه، جیا بونموه، لیکبونور کونتموه.
جودا جودا: جیا جیا، جوایمز جوایمز، جوړی جوړی.
جودا کړد نمره: (باک.) پارستان، وشان، جگم جیا کړد نمره، ه لټا وړدن،
سنکرن، چمر تکر دن.
جودا گانه: به تمنی، به تمنای.
جودایی: جیاوازی، جوړی، جیا، به —: جودا گانه، به تمنای.
جوړ (باک.): چوپړه.
جوړه: بالنده یی کی بوره له چله که گچکه تره، بازی نیر، به نیرینه ی
بالنده و جانموران ده لټن، جوړه دهنگیکه و کور جیره ی ده رگا وایه،
دهنگی باریک.
جوړه ناسپا: ناسپی چوراردانگ.
جوړه یاز: بازی نیر.
جوړه پټنه: چوپړه پټنه، چوپړه پټه.
جوړه پټه: چوپړه پټنه بالنده یی کی گچکه یه، به مړی نابووتیش
ده پټی، جوړه قلی.
جوړه پیاگ: مېر دمی چوراردانگ.
جوړه کلونه (نمرده.): جوړه قشه کلونه، شووان ه لټه لټینه،
چوپړه تاجدار.
جوړه کمو: کوی نیر.
جوړی (باک.): مشککی گمره یه.
جوړده (لو.): بهرگ و کالآ.
جوړک (باک.): جوړه نازال یی کی گچکه مېر پوت و نابووت و کم
نرخه.
جوړکه: توره که.
جوړنه: (بابا.) تیان، حموزیکه له گهر ماویدا ناوی گمری تیدایه بۆ
تیکموتن و خو تیدا شوشتن.
جوړی: جوړه ماسیه که.
جوړیان (نمرده.): گژپان.
جوسته: ریزه دروومانیکي تمیشت باریکه. جسته.
جوستوچ: همون و ته قلا. — کردن: ته قلا دان بۆ دزیمه یا بۆ زانین.

جوسوچو: جوستوچو.

جوغه (خو.): بهرزا، گیاه که.

جوغنه: بالنده ی زور گچکه و بهر پوت و لوازده.

جوغه: جومگه.

جولها (لو.): جولا.

جومان: جمان، بزوتنی مېمک و شیري ناو مېمک.

جومبوش: هاتوچو جوله جوړ.

جومجومه: که لله ی سهر.

جومزگه: جومگه.

جومشگه: جومگه.

جومگ (باک.): جینگای ده رگای جولا یی، کمره سته ی

جولا یی.

جومگه: جومسهری دوو نیکان له نمدام، (هه.) گه،

جمگه، جمزگه، جومشگه، زهنگه، زهند، خرتک، خه ته.

(فه.) مستیک له دانموتله، مستی قوچا و بۆ لټدان و

نیت.

جومگی (همورا.): جوتو، دووانه.

جومگی ماسای (همورا.): جومگه ناووسان.

جوملانه (دهر.): دووانه.

جون (باد.): جور، چمن، (باد.) پهنگی کی ناریته یه به سپی و به رهشی

بنووتی، بۆ، ماش و برنجی.

جونخ (همورا.): چولمیشکیته.

جوندی: گوندی، نازا، دلیر، پالوان، توندوتو، بهیتر، لمرده می

سولتان سه ل احمدینی کوردی نه یویدا وشه گوندی بۆ سوپای، (سرباز)

و عسکر به کار دهرا پیستی (گ) لمراروه میسریاندا به (ج)

دهنوسری بویه بویه (جوندی).

جونگ: رق، قین، — گرتن، جونگ کردن، قینگرتن، له

جی چوونی نیکسانی پاشوری گوندی تره. چووز (بزا)

که به یه کی کوه ده کړی. — پیته کردن: چووز پیته کردن.

جونگه: جومگه. (نمرده.) توپره، قه لیس. دهنگی تری

باریک و بچوک.

جونگه جونگ: تری باریکی یه که به دوای یه کتیردا، ویزه یز.

جونگ پیوه کردن: چووز پیته کردن.

جونای (باک.): نیتوی نافر تانه.

جوهن (باک.): هاوهن.

جوهوور (باک.): (باک.) چهار، توره که ی نالیکی وولاخانه.

جوهی (باک.): جوله که، جو.

جوهیم: (باک.) وولاخی بهرزی توپره و بززه، شهموز، چلمروش.

جوپین (نمرده.): جولان، جولیان، جولیانموره، زیویان، داجوین.

جوو: جوله که، جهو، جوهی، موسایی. (فه.) لوه، جوه.

جووار (زا.): توره که ی وولاخانه.

جومجومه

جوندی

جوانمهر (نہرہ): جو امیر۔ ی: جو امیری۔

جوانو ته ی سهران: ټو دوو کسان به کار ده بری، که همیشه له یهک جیگا پیټکوه ناما ده بن.

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

حوو حله: جوو جه له، جوو چک، جوو چکه، جوو چکه ی مریشکییه.

جووچيله

- جوووف: (باک.) : چۆم.
- جوووق (فه.) : گوند، دئ، (نەردە.) جووقە، گەل، دەستە، گرۆ.
- جوووقە (هەمرا.) : قامکە نەستوور و راستەکە ی پشتەمەدی دەستەکانی کە ئالبابی و مەریشکانه شەری پێدەکەن. (پۆژ.) جووکە، جیکە.
- جوووقە جوووق (پۆژ.) : جیکە جیک، جووکە جووکی بالەندانە.
- جوووقەشینکە (بابا.) : بالەندەییەکە.
- جوووقە جوووق: (نەردە.) : دەستە دەستە، گەلگەل.
- جوووقنی (بابا.) : گچکەو نابووت و پەرپووت، نالەبار، جوووقە پۆتە.
- جوووقن: جووقنە، فیقن، لەرک، سیخن، چرچ و لەر و نابووت.
- جوووک: چووز (بز) یکە بە یەکیکەمە دەکرێ، جووکە. جووکە، جووکی.
- جوووکەندن: جیکە کردنی چۆلەکە و نیت، جووقە کردن.
- جوووکە: جیکە، دەنگی پەرپوور و نیت، جووقە، جیکە، جرووکە.
- جوووکە بێرین: مەبەس لە بێدەنگ و کەپ و خامۆشکردنی زیندەوار یا کەسیکیه.
- جوووکە جوووک: جیکە جیک، جرووکە جرووک: جووقە جووق، دەنگی چۆلەکە و جووچیلە و نیت.
- جوووک پێدەکردن: جووگپێدەکردن.
- جوووکن: گیاندارێکە زۆر بچووکیتێ. ووزەووزکەر.
- جووکی: کەسیکە، کەبە فووتیل مەردوم هەڵخەڵەتیتێ و چاوبەستی لیپکات و نوشتوری پەشی و دێو بەندو چتی هیچ و پووچی بۆ بنووسی، جادووباز، جادووکەر. جووک.
- جووگە: جوگە.
- جووگەبەبار: جووبار.
- جووگەلە: جوگە، جو، جۆی.
- جووگەلەلە (کۆ.) : دووانە.
- جوولان: بزووتن، لشین، لشیان، وەرزین، لپان، قەرقرین، لەبتین، جقان، چرچەکردن، قەخوومین، لەخشپوون، (کە.) خێزان، بزقان، جەمەجقین، وەرزان، (لو.) ناخێزکردن، جەم، جەم و جوولکردن.
- جوولانمە: بزوتمە، هەژان، وەرزانمە. نرخپەرپوونی چت، نرخێ گەفی جوولانمە واتە بەرمە ژوور چووە. قەرقرین.
- جوولاندن: جوولاندن و بزواندن چتە لە شووتنی خۆی، مەراندن، جقاندن، قەرقراندن، وەلەرزە خست، هەژاندن، لەبتاندن، جماندن، (باک.) قەخریان، بزقاندن، چپاندن، جەمەجقاندن.
- جوولاندنمە: بزواندنمە، تەکان پێدان، لشلاندن.
- جوولانن: جوولاندن.
- جوولایی کەرە: جالجالۆکە.
- جوولە: هەژان، (لو.) جوولان، لەرزە، ناخێز، (گۆ.) فەزە، لەخش، بزاورز.
- جوولە جووول: جوولە یەک لە دوای یەکتەری، لەرزە لەرزە، بزاورز.
- جوولەکانی: جوانی، زمانی جوولەکان.
- جوولەکە: جوو، جەبوو، کەسیکە لەسەر ئایینی موسابیی.
- جوولەکردن: جوولانمە دی، (نەردە.) جوولە، گەل، دەستە، گرۆ.
- جوولە مەردەسێ: جوورە گەمە یەکە، کەبەجگ دەکرێ.
- جوولمەر (باک.) : قەرژال.
- جوولک (نەردە.) : جووچەلە.
- جوولگ (هەمرا.) : جۆل.
- جوولگی (هەمرا.) : جۆلایی.
- جوولیان (نەردە.) : جوولان.
- جوولیانمە (نەردە.) : جوولانمە.
- جوولین: بزوتن، جوولینمەر، پازین، (باک.) پازینمەر، بزقانو.
- جوولینمەر: جوولین.
- جووم (بار.) : تیرە، قوژ، دەستە، تووش، (باد.) چیمەن یا شیناییکە کەمێک یا گەلێکی ئاودە بەندابێ، کە پۆژی لێدا بترووسکی، زوویکی راست و تەرازە.
- جوومار (هەمرا.) : شینی گایان گیتو، (هەمرا.) کەومەر، جوورە ماریکە.
- جوومال: جۆمال، جریمال.
- جوومه (فه.) : کراسی ئافەرە تانە.
- جوومەر (زا.) : جووامیر.
- جوومەکار (باک.) : تەرونگەر. — ی: تەرونگەری.
- جوومەشکان (باک.) : تەرونگەر. — ی: تەرونگەری.
- جوومەجە: جەمەدی سەری، مەژالک.
- جوومسێ: هەرمێکی کوردستانە لە پۆژاوی باکووری شاری هەلبێ هەمیر دانیشتووەکانی کوردن.
- جوون: ددان بە چتیکدانان بۆ ووردکردنی، جووین، جاوین، جاکاندن، جووتن. (پەوا.) دۆلی بەردە، کە چتی تێدا دەکوێ، (هەمرا.) موک. (جوونی، (هەمرا.) دۆل، جینێ. جوور، جوور. (کۆ.) کە، کۆمەلە، دەستە، تاخم، بۆ مەرز و وولاخ و چتەکان. (هەمرا.) بەش، پشک، پارچە. ترووسکە ی ئاوتیە لە نێو شیناوە دیدا، کەهەتاو لیبیدات. (باک.) بۆر، پەنگی بۆر.
- جوونایی: بۆری، بۆزایی.
- جوونە: پڕوانە، جوونایی.
- جوونەمە: زەدەداری و گرنج گرنج بوونی ناسن و تەنەکە و چتی تریه هۆی لێدان یان بەسەرداکووتی چتی قورسەمە.
- جوونگ: تروپیی، پق.
- جوونگە: دەنگی باریکی ناخۆش، جووکە.
- جوونگە جوونگ: جووکە جووک.
- جووئ: جودا، جیا، جیاواز. بە — : (کە.) وەجووئ. (دەر.) چۆ.
- جووئبوونمە: جیابوونمە، دوورکەوتنمە ی چتیک لەچتیکێ تر، دابەران، ژێ قوتبوون، ژەهەشیوون، لیبوونمە.
- جووئ جووئ: جودا جودا.
- جووئک (پۆژ.) : دووانە.

جهمابوون، له خمرته کچوون، له گه چوون، ده چوون، به — (گمر).
وه جی، به جیپتتان: وه جیپتتان. بی — خوی ای، بادی هوایی. — کردن:
جیگا کړندهوه، لیگیروون. جیگرن. — کړندهوه: دامغزاندنی چتیک له
شورتیک.

جیبه جی: دهسټه جی، کوتوپ، که بانگم کرد — هات، پیک، — بوون:
پیکهاتن، — کردن: پیکهاتن.

جیپوونهوه: دامغزاندنی چتیک له جیگایه کیدا. گونجان و دامغزاندنی یک
یا چمند گیان لمبر و چتیک له جیگایه کی.

جیپی: پاچی. — ی چاروا: جیگه پای چاروا، چالپا.

جیپی کردن: جیپی لیز کردن.

جیپی لهقبوون: جیپی لیزبوون.

جیپی لیزبوون: جیپی لهقبوون: جیگا و دالده لی شیان.

جیپی لیز کردن: جی پی له فکر، جیگا و دالده لی تیکدان.

جیپی هه لگرفن: شوین پته لگرتن بوقتی دزیاری وتوانکاری.

جیخو سکودن: جیگای خو له شورتیکیدا کړندهوه.

جیخوون: جیخین، خمرمان.

جیدار: نویتنه. — ی: نویتنه ری.

جیپ (باک.): جهره، تونگه کی گموره.

جیپک (باک.): هیتشوری چکوله، زهنگه تهی تری.

جیپفک (باد.): گسک.

جیپفکشان (باد.): گسک لیده.

جیره (که، باک، پوژ): جیخینی شنه باکراوه، ده خل و

دانیکي سوری له (کا) پاکراوه، په وسه، خمرمان.

جیژن: جیژن، زیز.

جیژنه: جیژنه، هالولک.

جیژنه: جیژن، جیژن، زیز، — پیژنه کردن: پیژن بایی کردن.

جیژنه پیژنه: جیژنه پیژنه.

جیژنه پیژن: پیژن بایی کردن جیژن.

جیژنه ی فزادی: جیژن و یادی نازاد برونی گه لیک یا نه توره یهک.*

جیژنه ی سهری سالی: جیژنی کوتایی هاتنی سالیکی و دهسټیکردنی
سالیکی نوی.*

جیژنه ی پوژووان: جیژنی په مزان.*

جیژنه ی فوربانی: جیژنی گموره ی موسلمانان.*

جیژنه ی گولان: بهمار.

جیژنه ی نموروی: پروانه: جیژنی نموروی.

جیژووان: ژووانگه.

جیژي (باک.): گه لای ووشکه، که زستانان ده دری به وولاخ و نازالان،

هه لاش، خمره.

جیگا: (باک.) جی، جیگه، جهی، ته فگر، یاگه، جی، جا، جاگه،

جیگه، سورزه، (باک.) دیله، حاسق، قاست، پال، کیل، ده رفل،
ده فمر.

جووی کړندهوه: جیگا کړندهوه، دوورخستنوه ی چتیک له چتیک تر،
هه لاردن، قه تکرین، گمراندن، هه فگرتن، داپرس، پچه پاندن،
پچمرین، (باک.) جوویلک. چینی دهسټکورت و همزاران.

جووین: جیون، جیو، دوژین، دژمان.

جوویندان: جیوردان.

جووینفروش: جیورفروش.

جووینفروشی: جیورفروشی.

جووینه: داخووا، جویا.

جووین: جیونی چت له زاردا، جویین، جوولان، (فه.) جایین، جیون،
جاکاندن، جیوتن، (همرا.) ژاوین، ژاوی، پاروو و چتی تر به ددان
وورد کردن.

جووین منال: جوولانه ی مندل.

جه (باک.): جی، جیگا. — بوون، جیپوون. — کرن: جیگرن.

جهار (باک.): توره که ی نالیکی وولاخان، (باک.) جهره.

جهاز (باک.): جیازی بوکان.

جهال (باک.): جیحیل، جیوان، (باد.) جان.

جهان: جیهان، گیتی.

جهه (باک.): جی.

جهه رگین (باک.): ژووانگه، جیگایه که په یانی دیده نی تیدا بدری.

جهه ننگ (باک.): جیگای تنگ.

جهه ننگی (باک.): تنگه بهری.

جهتک (باک.): جیوت: — گزوه ی: جیوته گزوه ییک.

جهدار: جیگر. — ی: جیگری.

جهده (باک.): دهسټ به جی.

جهده رک (باک.): جیگای چورنه دهر.

جهزا (باک.): خو جی، هاوولاتی. — یی: خو جیهه تی، هاو وولا تیتی.

جهک (باک.): جیگای چکوله.

جهگیر (باد.): جیگر، تازه جیگر، تازه دانیشتر، کسټیکه به تازه کی
چوویتته شویتیک تازو تیتیدا دانیشتی.

جهگیری: جیداری.

جهنی (باک.): جیونی.

جهوو (باک.): جیوله که.

جهوهر (باک.): توره که ی نالیکی وولاخانه.

جهوهرک: جیپک، جهره.

جهی (باک.): جیگا، جی، (باک.) جه. جودا. — کرن: جودا کردن. —

بوون: جودابوون.

جهیز (باک.): چهار.

جهیز (باک.): جهاز.

جی (فه.) همرا.: جیو، جیو، یوی، یهقه. دیله، جیگا، جیگه،
حاست، جه، (باک.) جهی، ده فمر، جاگه، شویتیکه چتی تیدا دابرنی
یا بوق دانیشستی دهسټ بدا. له — بردن: له گمبردن. له — چوون: (همرا.)

جیگ

جینگا گۆڤى: جینگۆڤى، شوۋىن گۆڤىن.

جینگايى: خۆجىيى.

جینگە: جى، جىگا، شوۋىن و تەخت و پىخەف، پايە، پلە، جاھ، باتى، لەباتى، جيات، لەجياتى.

جینگەئاوردن: بەجىپىتان.

جینگەياز: (؟)

جینگەبەجینگە (ئەردە): جىبە جى.

جینگەبەجینگەکردن: جىبەجىتکردن.

جینگەباي چاروا (ئەردە): جىپىي چاروا، چالپا.

جینگەي خەرمەن: خەرمەنكا، خەرمەنگە.

جینگەخۆشکردن: مەبەس لەرەيە، كەيسەكتىك بىسەرى لە شوۋىننىكىدا بىتتىمەرە دەلى جىگەي خۆم خۆشكردووە.

جینگەداخ: داخكە، داخكا.

جینگەدار: جىنشىن، جىگەنشىن، جادار. — ي: جىنشىنى، جىگەنشىنى، جادارى.

جىگەي دانىشتن: نىشتەمان، زىد.

جى گەرمەكردن: جىگاگەرمەكردن، جىگاخۆشكردن، مەبەس لە شوۋىنگرتن و دۆزىنەو.

جىگەمەزەخم: زەخمىكا.

جىگەشەم: شەمكا، شەمگە.

جىگەكەردنەو: جىتەكەردە، جىدان.

جىگەمگرتن: جىگرتن.

جىگەگۆڤى: جىگۆڤى، جى گۆڤى.

جىگەماگ (ئەردە): جىماو، كەلەپور، جىماگ.

جىگەمان: جىمان، دوامان، دووگەرتن، دووگەفتن.

جىگەماو: جىمار، كەل و پەل و چىمەك.

جىگەمەرەزە: چەلتىرەكچا، مەرەزگا.

جىگەنەمام: نەمامگە.

جىگەنشىن: جىنشىن، جىگەدار، جادار. — ي: جىنشىنى.

جىگەنەوۆىز: نوۆىزگە، مەزگەوت.

جىگەئاوردن: بەجىپىتان.

جىگەمەنگەوورشان: دۆلە، دورليان.

جىگەمەشتەن: بەجىپىشتەن، پەتەيون، لە پىگا و نىتر.

جىگەي: لەجياتى، لەباتى، جىگەي ناوخواردنەو.

جىگەي سەووزبون: كىلگە.

جىگەي شەتەل: باخلە، تۆمەدانە، شەتەلجار.

جىگەر: جاگەر، جىنشىن، جىگەر، وەرت، شوۋىنگەر، جىگەر، وىرت.

جىگەرتو: بىگەرتو، دامەزراو.

جىگەربون: چەسپان.

جىگەرتن: دامەزراو، چەسپانى چىتىك لە شوۋىننىكى. ئەم پىاوەتەيە، كە كەرت جىي گەرت.

جىگەرتەنەو: شوۋىنى يەكتىكى زىندو يا مەردو گەرتەنەو.

جىگەرى: جىگەرى، جىنشىنى.

جىگەر: جاگەر، جىنشىن، وەرت، وىرت، شوۋىنگەر، چىتىكە شوۋىنى خۆي گەرتى.

جىگەربون: كورس بەستەن، سەقامگەربون، دامەزراو.

جىگەركەردن: دامەزراو.

جىگەرى: جىگەرى، جاگەر.

جىل (باک): جىزان.

جىل (ئەردە): جىچىل.

جىلانەجووگە (شار): هەلەدۆشە.

جىمان: بەجىمان.

جىماو: بەجىماو.

جىمەك (پەوا): دووانە، جىمەك.

جىندەك (باک): لا جانگ.

جىنشىن: (باک) بىندەر، بىندەر، كەسپىكە لە جىگەي يەكتىكى تر دانىشى.

جىنشىنى: (باک) بىندەرى، بىندەرى.

جىنووك (خۆ، پەوا، ھەو): لا جانگ.

جىنىش: جىگەر، جىگەر، وەرت، وەرت و پەرت، مەندال.

جىنىشى: جىگەرى، جىگەرى.

جىنىك (خۆ، ھەو، ھەو): لا جانگ.

جىو: بىروانە، جىو.

جىو (لو): دەرار.

جىوەرەزەن (مەك): ئەم شوۋىنەيە، كە مەيەي لە سەرووشك دەكەرتەو.

جىوەرەك (باک): ھەرزە، ئاوارە، بەدبەخت، فەلەكەزەدە.

جىوەرەك: (باک، زا): دووانە، جىمەك، جىمەك.

جىووک (باک): وىكچو، وەيەكچو.

جىو (باک): دووانە، جىووک، جىمەك. وىكچو، وەيەكچو، لىكەردن.

جىوشتەن: بەجىپىشتەن، جىگە ھىشتەن.

جىي: لەبەرانبەر، لەجياتى، لەجىگەي، لەبەرى.

جىي لىنەي: دوورلە پەوى نىو، پەرىنى قايم بى، ھەددى نەي.

جى (فە، زا، ئەردە): جىگا، بىنەپەت. — بون: (زا) جوورەبونەو.

جى (كە): جوورە، جوایز، وىكەچو، تاك، بۆ دويا چەند كەس و گىيانلەبەر و چىتان بەكار دەبى، كە پىكەچىن: ئەوزەويانە جىيان، ئەم ناغا يانە جىيان، ئەم و لاخانە جىيان. (باک) جىگا.

جىيانستەي (ھەو): بەجىپىشتەن.

جىيانى: تاكى، جودايى.

جىگەرتو

جیابوونمەوه: جووتیونمەوه.

جیات: بات، بری، لەشوریتی. لە — ی: لەبری، لەباتی.

جیاز: (باک.) نەخت، جەاز، جەپێز، قەلەم، پەهل. — ی ووشتی: کورتانی ووشتی.

جیازی: ناوماڵ و کەل و پەلێکە، کە لە گەڵ بوکتیی بنێرنە مائی زاوا.

جیازی بووکەن: جیازی وەریان.

جیازی وەبوی: جیازی بووکەن.

جیاکار: جیاواز.

جیاکاری: جوداکاری، جیاوازی. — کردن: جوی کردنمەوه.

جیاکردنمەوه: جووی کردنمەوه.

جیاواز: جواپەز، جودا، جیا، سەرپەخۆ.

جیاوازی: جودایی، جیایی، جواپەزی، لەنێوانی دوو یا چەند گیان لەبەر و چتاندا.

جیاوەبوون: جووی بوونمەوه.

جیاوەکردن: جوداکردن.

جیاوەنەبوون: جووی نەبوونمەوه، تاکمەنەبوون، لکیان، چەسپان.

جیایی (هەورا): جودایی، جیاوازی، جواپەزی.

جیەمان: جێگەمان، بەجێمان.

جیبان: جیوان.

جیپەک (باد.): مەلە.

جیچەک: جووچەک، جووچەک.

جیجەکان: لاقان، لەسەر — دانیشتن: واتە لە سەرپێشان هەلتروشان.

جیچەک: جووچەلە.

جیر: جیل، (لاستیک).

جیر: جی، چتی بەکێش و بەهێز.

جیران: دراوسی.

جیراندن: جیرەکردن.

جیرە: دەنگی مارو دەرکەوتن، جیرەجیر.

جیرە: مووچە، پۆژانە، مانگانە.

جیرەجیرۆک: گیایەکی بەهاری گەڵاڵانە وەکوتووتن دەکەرتە گزەرە بۆ نازاڵان لە زستانیدا.

جیرەجیر: جیرەجیرە یەک لە دووی یەک مارو دەرکە و چتی ترە بۆ پسانمەوه، جیرەهۆز، جیرەجیری زۆر.

جیرەخۆز: مووچە خۆز. — ی: مووچەخۆزی.

جیربوونمەوه (نەردە.): پێچبوونمەوه، بەهێزبوونی شت.

جیرفۆ: نازاڵی کەمشیر یا لە دۆشینیدا درەنگ بدۆشری.

جیری (باک.): جیری.

جیز: خەرمانی سوور و پاکراو.

جیزە (نەردە.): گیزە.

جیزەجیز (نەردە.): گیزەجیز.

جیفۆک: لروشکە، لەقە.

جیق: پێخۆڵمەو جەرگ و ناوو ناوژگ و جیقنە، — دەرھێتان: فلیقاندنمەوه، پەلاختن، ئەفچکاندن، پەلجقاندن، پرچقاندن. (خۆ.) جیقنە، ریقنە.

جیقاندن: جیقەکردن.

جیقانن: جیقەکردن، جیقاندن.

جیقە: جوورە دەنگیکە لە هەندێ کەس پەیدا دەبێ لە کاتیکیدا کە لە ناو دەستیدا پیسایی بکا، جرووکه، دەنگی خۆتێندنی پەلموور، جیکە، فیقە، زیقە.

جیقەتۆرە: جیقەتۆرە، جیکەلدا.

جیقەجیق: جیق و هۆز، جیقەجیقی زۆر.

جیقەلدا: جیقەتۆرە، جیکەلدا.

جیقەنە: ریقنە.

جیقەدەرھاتن: هەناو دەرھاتن لە ئەنجامی پێ لی نان یا کەوتنە بەر گرانایی.

جیقەدەرھێنان: هەناو دەرھێنان لە ئەنجامی خستە بەر قورساییمەوه.

جیقەلدا: جیکەلدا، زیقەتۆرە، جقەلدا، (نەردە.) چلەلدا.

جیقن: گیان لەبەری لەپو بێ تین، کەسێکە بجیقیتی.

جیقنە: — ی پەلموهران، ریقنە، (نەردە.) جیق، رپۆقی چاو. سەردەمی جیقن.

جیک: پاژنە.

جیکاندن: جیکەکردن.

جیکانن: جیکەکردن.

جیکە: زریو، جریکە، جریو، جووچە: — ی چۆلەکوو بیتچوو بەلندا، جووکه، جرووکه، جریکە، جیقە.

جیکەپین: جووکه پین، خەفەکردن.

جیکەجیکە: چتیکە لە قور و قاقەزی دروست دەکەن بۆ منداڵان دەنگی لێو دەیت.

جیکەجیک: دەنگی چۆلەکە و جووچیلە و نیتەر. جووچو، زریو، جریکەجریک، زیقەزیق، جیقەجیق.

جیکەدان (ل.): جیکەلدا.

جیکەنە: جیکەنە، چتیکە پەمۆدانە ی پێ لە پەمۆزی جووی دەکەرتەوه، چەرخیکە، خەرپەک. — کردن، جیکەنەکردن. بێرەفرە، نەسرەو، ناوارام.

جیکەلدا: جیکەلدا.

جیکەنەکریاک: جیکەنەکراوه.

جیکەنە: خەرپەک.

جیکەکردن: ریقنەکردنی پەمۆر.

جیکەکریاک: جیکەنەکراوه.

جیقنەسپیلکە (مۆک.): ریقنەسپیلکە، لۆغان، نێو دەمی پەمۆروان بەتایبەتی هێ مائەکی جوورە زێپکە یەکی دەرە کات سپین و چارە ی دژوارە، پیاوێ پێشاویا سالیسیلات یەک لە ۸ یا پەرمەنگەنات ۲ لە (۱۰۰۰) ی دەدەن.

جیل: جیر، لاستیک: چتیکە تایە ئۆتۆمۆبیل و پاپۆش و خەتکوژنەمەو
هەزاران چتی تری لێ دروست دەکەن. بەجەگە، ڕەجەلەک، (نسل)،
ڕەگەز.

جیلەپۆل: جۆگە تازە نۆکەن.

جیلەو: زاخو، نەشووگا، (عیشو). پڕشەنگ، پڕشەنگ، پڕوناکی خۆر. —
گەر: عیشوگەر، سەرگران. — ی: عیشوگەری، سەرگرانی. ناوی
یەکتە لە دوو پەرتووکە ناسمانییەکانی برا یەزیدییه کوردەکانمان گۆیا
شێخ ئادی کۆری عەدنی مسافر نووسیویەتی، کە خەلکی هەکاری بوو.

جینار (باک): دەرلوسی.

جینجینارۆک (ناک): گۆلی هەناری.

جینچەک: پل: — یەک گۆشت: پلێک گۆشت.

جینچکان: جینچکان.

جینک: لا جانک.

جینگەنە: سەرەری، هیچ و پوچ، پەتیارە، وازی وازی، دەمدەمی،
(باک). جەنگەنە، جینگەز.

جینگز: جینگەنە.

جینگل: گینگل، گینگول. — خواردن: گینگل خواردن. — دان:

جینگل دان.

جینگیز: جینگەنە.

جیوار: بار.

جیوان (ئەردە): جیوان، نووتن، پتەخەف.

جیسو (زەن): مۆوانە. زۆری زیندوو، زیو، دەرمانیکی شلی
جوولەجولەکەر و بزۆزە بۆگەلێ چتان بەکار دەهێت. جەری دارودەرەخت و
گیایان، خێج، گەوون، شوکی داری، (هەمرا). هەنگوژای، جەوسق،
جریو.

جیو جیو: جریو جریو جوو جیلان و مشکانە و چۆلەکە و ئیتەر.

جیهان: گیتی، شووتنی ژیان و زیندەگانی خوش و پەرساوردەیی و
کامەرائی، ئەو شووتنە پان و بەرینەیه، کە هەموو جوورە گیان لەبەرێکی
تێدا دەژی و کاروانی زیندەگانی تێدا هاتووچۆ دەکات.

جیهانگەر: جیهانگیر، گیتی گر، نیتیو نیرینانە.

جیهانگرتن: گیتی گرتن.

جیهانگیر: جیهانگر، گیتیگر، بۆ شاهەنشایان و هەوریش بەکار دەهێرێ،
نیتیو نیرینانە. — ی: گیتی گیر، گیتی گرتن.

جیووک: دووانە، جەمک.

چ: تیبیکێ ئابیی کوردییە. چت. (هەمرا). ش وەکوو منیج: منیش.

مرازی پرسیارە: چت دەوی، چی، چەکە؟ بۆ مرۆڤ نەبی بۆ هەموو
چتیک بەکار دەهێرێ. نا، نە، هە، یە کسان، بۆ جیاوازی، مرۆڤ
دەبی نیشتمان پەرسستی سا — نیری، یان — مە، زۆر، چەند، نەو
گۆلزارە — خوشە: زۆر خوشە. کەچی، هیچ، چۆمە قوتابخانەو چ لەوی
بوی واتە، کە چی لەوی نەبوو. (پۆز). چی؟، چە؟، (مۆک). نا، نە،
مرازی پتەدانە، نانی ناخۆی؟، چ، نە، نا، مرازی گچکە کوردنەوێه و
بەدوایی ناوانەو دەنوسێ: باخچە، کولیچە، دەریاچە.

چش: چ، نا، نە، هە، هە.

چا: چاک، باش، قەنج، خاس، لەوشە (چاک) کورتکراوە تەو. چایی،
چای لێنراو و نامادە کراو، کەبە نیشتمان بە تالێ و شیرینی
دەخووتە، چای. تۆجای ووشک. (هەمرا). لەوی، لەوتەدەری،
بۆدوورە، (هەمرا). چاگە. (ئەردە). چالۆ، بێر، چاوانە،
تیرە چا. (باک). لافار، ستیلۆ.

چابک: (ئەردە). چابوک.

چابۆ: چواریۆ: (وو). (ا).

چابوک: چابک، نازا، توندوتۆڵ، زونگ، (ئەردە). قۆجاخ، سۆک.

چابوکی: توندوتۆڵی، نازیی.

چابوون: چاکبوون. چی بوون.

چاککردن: چاککردن، دروستکردن، ئەسپ سوواری، مایندکردن.

چاکردنەو: بێراز، (اصلاح).

چاپ: نووسینیکی بە هۆی پیت و ماکیەنی چاپخانەو سەرەگرت، —
بوون: بە چاپکەشتا، — کردن: بە چاپکەیانندن، (وا). پتوانەییکی چتی پێ
دەپتووت، دوو —: عەلبەیهکە. درۆ دەلەسە، شاش و شووت ناپاستی.

(ئەردە). شەقل.

(ئەردە). شەقل.

چاپارزەن: چاپالێو، چاپارزن.

چاپارزەن: چاپالێو.

چاپالێو: چاپارزن، چاپارزەن، کەوگیری چای، پارزۆنگ، کەوگیرە.

چاپان (باک): ئەندازە، بارست، تین. خام، جاو، ژاپوون.

چاپەز: چادان، چایدان، قۆزی، لەمس یا لە فافۆن دروستدەکرێ بۆ چا
تێدا لێنان. چاپچی.

چاپەزی: پێشە چایچیتی.

چاپەکان: چاپەمەنی.

چاپەمەنی: چاپکراوان.

چاپەز (ئەردە): فیلباز، درۆزن، دورگە. — ی: فیلبازی، درۆزنی.

چاپخانە: شووتینیکی مەکیەنی پستی چاپی تێدا دامەزرابی، چاپکە،
مەزەرە، کە هەموو جوورە قاقەزو پەرتووکیکی پێ چاپ دەکری. — ی
کوردستان: مەزەرەکی کوردستان.

چاپک: چاپوک، چالاک. (باک). گچکە (چاپ)، ه، پتوانەییکی
گچکەیه.

چاپکەر: چاپکەر، چاپکەر، فیلباز. — ی: چاپکەری، چاپکەری،
فیلبازی.

چاپکە: (باک). دەفریکە جارجارە ماستی تێدا هەوتن دەکەن.

چاپەز

چاپكەر: چاپكار، چاپكەر، كەسپكە بە چاپ چت بنوسى، قىلباز.

چاپكرو: لە چاپدار.

چاپكردن: لەمەزە كەدان، قاقەزو ئىستە بە چاپكە ياندن، درۆدە لەسە ھەلبەست. چاپلەيدان، چاپكرن.

چاپكرن: چاپكردن.

چاپكە: چاپخانە، مەزەكە.

چاپكەر (ھەوراء): كەسپكە خەرىكى پىشەى چاپكردنى بىت، چاپكار، چاپكەر.

چاپكەرى: مەزەكەوانى.

چاپلووس: كلكەسووتەكار، پىترامووس، مەترەباز.

چاپلووسى: كلكەسووتە، زمان لووسى، مەرايى، پىترامووسى، — كردن: نانى گەفى كرن.

چاپلەيدان: لە چاپ دان، چاپكردن.*

چاپلەيدەر: كەسپكە، كە شىتەك لە چاپ دەدا.*

چاپنقىس: (باک.) چاپنوس.

چاپنقىسى: (باک.) چاپنوسى.

چاپنوس: (باک.) چاپنقىس. — ی: چاپنقىسى.

چاپ و چووپ (ئەردە): فرۆفیل، فەرت و فیل، چاپ و گووپ، درۆ دەلەسە، بەردنى چتى ئەم و ئەو بە ناخەنەك.

چاپوك: چاپك، توندوتۆل، نازا، چەست، ووریا، ووشیار.

چاپوكەدەست، دەست سەروك، تەردەست. — ی: دەست سەروكى، تەردەستى.

چاپوكەر: خۆشروو.

چاپوكەر: خۆشرووى.

چاپوكسووار: سەوارچاك. — ی: سەوارچاكى.

چاپوكى: تەردەستى، نازاىى، بەپەلە.

چاپ و گووپ: فەرت و فیل، چاپوچووپ، بەردنى چتى ئەم و ئەم بەناخەنەك.

چات (باک.): گەورە، گەشاد: بارام دەف — ە، واتە بارام دەمى گەورە و گەشادە. (باک.) نىمەنە (لەلۆكەيە). (زا.) پەرز.

چاقەپەزى: (باک.): پەنگا یا شووتىكە چەند لکىكى لى جووى بىتەنە.

چاقەر (باک.): گەورە فرەوان: بارام دەف — ە واتە بارام دەمى زل و فرەوانە. باشتەر، خاستەر، قەنجەر، قەنجەر، چاکتر، (باک.) چىتر.

چاقەرىن: باشتەرىن، خاستەرىن، قەنجەرىن، چاکترىن.

چاکەردن (پۆز.): مەين لە ئەسپ چاکەردن. دووتایان، بەدروون کردنە تەپەر.

چاکەش (باک.): پەرزەكە فرەن یا تەپى پەس خاوتىن دەكەنە، ناسىنىكى درۆزە بارىكە پەرزە پىترادە كىشەرى بە ناو لولەى تەنگ و چتى تەروە بۆ پاكرەنە.

چاکەشى: كارى لولەى تەنگ خاوتىن کردنە.*

چاقە (پۆز.): جەوال، (ئەردە.) پاسەوان، قەردوول، كىشەجى.

چاقۆل: خەتەتى گەچكەيە. داھۆل، چاتۆلە.

چاقۆلە: دەواری تەنگى بەھار و ھاوینانە.

چاقەقۆل: چىشتە قۆلەى مەندالانە.

چاچك: جاجك، جاجكە، بنىشت.

چاقۆل (باک.): جادوو.

چاقۆلە (ئەردە.): تەشقەلە، شلتاخ، بىمبەول، دەبە.

چاقۆلەباز: جادووباز، تەشقەلەباز، شلتاخباز، دەبەباز، چاپباز. — ی

(باک.) جادووەگەرى، تەشقەلەبازى، شلتاخبازى.

چاقۆلگەر: تەشقەلەباز. — ی: تەشقەلەبازى.*

چاچى: چاچى، چاچىچى.

چەلخ: دەم، تاو، حەل، ھەل، (باک.) پەل، چاخك، (پەوا.) بىن،

(ھەوراء.) كات، لە چاخى لاويدا: لە ھەپەتى لاويدا. (ھەوراء.)

قەلمو، نازالى قەلمو، گۆشتە چتى سازو لەبار: كاتزەمىرەكەم

سازە (چاخە)، دەماخى ساخە، قەوالە، (چەك)، بىنچاخ، (ھەوراء.)

چاك، باش.

چاخان (ئەردە.): درۆ دەلەسە و فیشال، خۆھەلگىشان.

چاخەنە: چاىخانە، قاوہخانە، شووتىكە چاى لىترەوى تىدا بەرۆشە.

چاخەنەجى: خاوەن چاىخانە.

چاخەنەچى: پىشەى چاىخانەجى.

چاخەنجى (ئەردە.): درۆزەن، دەلەسەباز.

چاخان و پاخان: درۆ دەلەسە، خۆھەلگىشان.

چاخەكەردن (ئەردە.): دابەستنى نازال بۆ قەلمو بىرونى.

چاخەلخ: دەمەدەم، جارجار.

چاخەك (باک.): كات، چاخ، دەم.

چاخكەردن (ئەردە.): سازكەردنى چت، دروستكەردن، نامادەكەردن.

چاخەسە: نالەكەيەكە دەخەتە ناو كۆنى قايشىيە تا ھەلە قەلەشى.

چاخووە (باک.): كىترە، چەقۇ، كارد.

چاخوچەل (ئەردە.): خانومان، گۆشتەن، بەتەنەمەن، بۆ نافرەت.

چاخى (ھەوراء.): قەلمەرى.

چادان: چاپەيدان، چايدان، قۆزى، چاپەز، چاپەز.

چادەد: چايدەر، چاپەجى، چاپەز، چاپەز، قاوہجى.

چادەرى: كۆن، خەتەت، (باک.) تۆك.

چادەن: جوورە دەوارىكە لە لۆكەى دروستەكەرى و زۆر

جاران سەپپە، پەشماق و خەتەت لە خورى و تووك

دروست دەكەرن.

چادەرىچەنە: چادەرىگەرن، یا گواستەنە.

چادەرك (باک.): پىشەگەر، بەرھەلەبەنە.

چادەركا: شووتىكە خەتەتى زۆر تىدا ھەلەرابى، خەتەتگا، ھۆنە.

چادەرىن: كۆچەر، چۆلگەر، چۆلەشىن.

چادەرىنى: كۆچەرى، چۆلگەردى، چۆلەشىن.

چاخووه

چادر

چادره لندان: بستان و کۆلگه خستنه ژیر چادر، واتا نامادهبی بۆ دانیشتن له ناوی دا.

چاڤی (هه‌ورا): له‌مروه، له‌مروهه، له‌بنچینه‌دا (جناهی) به‌وه‌وه‌ی له‌په‌تاوه.

چاڤی‌شا (هه‌ورا): له‌مان.

چار (هه‌و): چوار، 4، (هه‌و، موک). چاره، مه‌رتکی له‌ش سه‌پی خالکی ره‌شی یا خه‌تیکی درێژو ره‌شی به‌نیو چاودا هاتی، (جا، هه‌ورا): مالا تیکه‌ نیو چاوان یا پوری سه‌پی بی و ده‌وره‌ی پوری ره‌شی، قه‌شان، به‌ش، مه‌رتکه‌ گوه‌تی سه‌پی بی، (باک). په‌رده، ده‌سه‌پی بروکیه، ده‌سه‌ل و هه‌ی، کراسی کچیتی.

چاردان: ته‌نبا، چوار.

چاره‌چه‌قیله (بابا): گول‌له‌سه‌وره، چاره‌چه‌قیله، گول‌مه‌شقانه، گول‌تیکی به‌هاری جووانه.

چاره: ته‌گیر، پاوژ، به‌روپا، په‌نگ و پوو، ده‌من، دیدار، پوخسار، ده‌م، ماد، په‌یکه‌ر، جه‌فه‌ر، په‌نگ و پوخسار، هه‌رمز — ییکی دژی هه‌یه. چاره‌سه‌ر، باشار، یاریکاری، دۆزینه‌وه‌ی پێگای پزگاری، ده‌ره‌تان، پایی کردن. — کردن: چاره‌سه‌رو باشار کردن، ده‌ره‌تان دۆزینه‌وه، ده‌ره‌مان، چار کردن، بی: په‌رتشان، رووت و په‌جالت. به‌خت. — په‌ش: به‌خه‌ره‌ش. ژن و شووی، ماره‌کردن، تیکه‌لی، هه‌سه‌ری. بنی کچان، خویتی کچان. باشار، ده‌رقه‌ت، تیمار، — ی نه‌خۆشی و برینان، تیمار.

چاره‌په‌وش: پوه‌په‌وش. — ی: پوه‌په‌وشی.

چاره‌په‌یس: ناشیرین، دژی، به‌ده‌ره‌فتار، کریت.

چاره‌فرش: مۆن، گرژ. — ی: مۆنی، گرژی.

چاره‌جۆ: پاوژیار. — ی: پاوژیار.

چاره‌چه‌قیله (سمق): گول‌له‌سه‌وره، چاران چوقیله.

چاره‌ده‌ژ: گرژ، مۆن. — ی: گرژی، مۆنی.

چاره‌په‌ش: به‌ده‌به‌خت، به‌خه‌ره‌ش، کول‌ل، (پۆژ). به‌به‌خت، چاره‌سه‌پی، پۆژپه‌ش، به‌تار، به‌وژما، (باک). به‌ژه، به‌وژمان، به‌وشمان، خاکیسار، خاکیسه‌ر، خۆله‌سه‌ر. — ی: به‌ده‌به‌ختی، خاکیساری، شه‌لشی.

چاره‌ساز: چاره‌کار، — ی: چاره‌کاری.

چاره‌سه‌ر: پێگای پزگاری، چاره‌دۆزینه‌وه‌ له‌ کاره‌ساتیک.

چاره‌سه‌ری: — برینان، تیمار کردن.

چاره‌سه‌یو (هه‌ورا): چاره‌په‌ش. — ی: چاره‌په‌شی.

چاره‌شه‌ل: سه‌وره‌وول، سه‌وره‌فش، ده‌م و چا سه‌وری ناشیرین. — ی: سه‌وره‌وولی، سه‌وره‌فشی.

چاره‌ک: چورایه‌ک، چارییک.

چاره‌کار: کارساز، چاره‌ساز. — ی: کارسازی، چاره‌سازی.

چاره‌که: چارۆکه، چارۆکه، چارک، کۆلوانه.

چاره‌کردن: چاره‌سه‌ر کردن، باشار کردن، دۆزینه‌وه‌ی ده‌ره‌تان، ده‌ره‌مان کردن.

چاره‌گ: چورایه‌ک، چاریه‌ک، چاریگ.

چاره‌گا (بار، شن): حه‌وته‌رانان.

چاره‌گه‌وه‌زینه (کۆ): کۆلوانه.

چاره‌گزان: چت یا گیان له‌مه‌ری ئیسک قورس.

چاره‌گه‌زانی: ناشیرینی، ئیسک قورسی.

چاره‌م (هه‌و): چواره‌م.

چاره‌مین (هه‌و): چواره‌مین.

چاره‌نوس: به‌خت، سه‌ره‌نقشت، نیوچاوانی مرۆژ به چاکی یا خرای، هه‌ره‌تیکی به‌سه‌رم بی — ی خۆمه و به‌س. به‌خت و هات.

چاره‌وا: چاره‌وی، وول‌خه‌ی به‌ره‌زه، ده‌وار، پێژ، ماین و نه‌سپ و گوێدرێژ و ئیستیر.

چاره‌به‌ری (باک): بزنیکی چوار سالانه‌یه.

چاره‌به‌ش (باک): چواره‌به‌ش.

چاره‌به‌ستان (باک): چواره‌به‌ستان، که‌شه‌وتی و کاله‌ک و ترێزو و هه‌روێ تیدا ده‌چینه‌ی.

چاره‌با: چاره‌بایه، چه‌را، (پۆژ). چواره‌بی، چاره‌بی.

چاره‌بانی: (باک). جووره‌هه‌له‌په‌رینیکی کوریه.

چاره‌بایه: چتیکه‌ له‌ سه‌ر چوار پێیان پوه‌ستی و هه‌کو: ته‌خت، میز، قه‌ره‌وێله‌و ئیتر، ته‌ختی نوستی.

چاره‌بی (باک): چواره‌بی، مه‌به‌س له‌ ئازا و وول‌خه‌ی به‌ره‌زه و په‌شه‌ وول‌خ و گوێدرێژانه.

چاره‌به‌نه: (باک). جووره‌هه‌له‌په‌رینیکی. (باک).

چاره‌به‌ینه: ناپه‌ی‌دار، به‌یفریشک.

چاره‌به‌ینه‌ی: بی‌په‌ی، به‌یفریشکی.

چاره‌قا (باک): چوارتا، چوارقات، نه‌می‌ مافی‌ خوه‌ چار‌تا به‌ستین: نه‌من مافی‌ خۆم چوار قات ده‌ستین.

چاره‌قاق: چوارقات، چواره‌هه‌نده.

چاره‌کافی: (هه‌ورا). چواره‌مه‌شقی، چواره‌میژه‌کی، چواره‌میژه‌کی، جووره‌دانیشتیکی.

چاره‌کار: چواره‌چوار، ته‌پی به‌شمه‌رگان چوار چوار به‌پێژ ده‌پێشتن.

چاره‌جاف (باک): ووشیار، چواره‌چاو، زرنک.

چاره‌جاف (باک): چارشێو، چارشێف، په‌رده.

چاره‌چه‌ک (باک): په‌چه‌ک، چه‌کدار.

چاره‌چه‌ک (باک): چواره‌گۆشه. (باک). — ی: چواره‌گۆشه‌یی، شکلی چواره‌چته‌یه‌ی.

چاره‌چم (باک): چواره‌چته‌یه.

چاره‌چوه‌ (باک): چواره‌چته‌یه.

چاره‌چی (باک): چارجی، چواره‌پارچه، چواره‌پی.

چاره‌چیق (زا): زه‌ویه‌که‌ قو‌ی زۆری.

چاره‌چیه: چواره‌چته‌یه.

چاره‌به‌

چاره‌داخ (موک): خانو‌وچه‌ی نیو‌یا‌خانه، که‌یله، هۆلک، (باک). دالان، هه‌یوان.

چاردار (زا): داترم، چواردار و هکوه تايوت وايه بريندار و کوژواوی
 خزیانی له سر به گوریسی دهیست.

چارده: چوارده (۱۴).

چارهؤر (باک): چواردهوره.

چاری: چارهک.

چارپښان: چوار پښان.

چارشا (خو): داهاتو، ترسشکاو، نازا.

چارشانه: مرزی زهلام و چوارشانه.

چارشاین (فه): فیترون.

چارشایی: پارهیه کی تیرانییه.

چارشعب (زا): سمریتچ.

چارشعل (باک): پارچه و پهردهیه که به سمر تهختی خویدا ددری،
 چارچفت.

چارشلم: چوارشلمه.

چارشلمه: چوارشلمه.

چارشلمه سوران: چوارشلمه سوران.

چارشلمب (باک): چوارشلمه.

چارشلمبه: چوارشلمه.

چارشلمبیا: چوارشلمه.

چارشمو (نمرده): سمرپوش، چارشیتو.

چارشمو پیچه: عبا و پیچه.

چارشمو پیشمو (دور): چارشیتو.

چارشمو نووپیژ: سمرپوشی نووپیژ.

چارشمو یهکتهخته: چارشیتوی یهکتهخته.

چارشیتو (باک): هیزار، هیزار. (که زهره یا سور یا شین بی)

چارشمو پیشمو، چارشمو، چارچفت، (باک) کمهرچین، پهرپه کی
 گورهو چوار گوشتی ناوریسمی یا سورمه ییه ژنان له جیاتی بالا پش
 دهیگر نموه.

چارشلقاپ (دزه): بزوز، بیتوره، ساخته چی، جووره سه گیکه له کاتی
 راوهستانی و هلترووشکانیدا لای پشتموه ی زندی دهکویته سمر زهوی،
 زنده شوپ. بق مرزیانیش بق توانج به کار دهریت واته و هکوه چوار پښانه.

چارک (باک): چارزکهی ژنان، چارزکهی سپی: ژن بق سووکی دهلتین
 چارکامن له سمری تمبی. برنگ، برینگ.

چارکسه (باک): چوار هینه.

چارکمنار (باک): چوارکمنار، چواردهوره.

چارککولون: مهری سپی و ناوچاوان پش.

چارگ (پژ): برینگی ناژال برینمونه.

چارگاف (باک): چوارناله: همسپی من چارگات دچی: نسپی من به
 چوارناله دپوا. (باک) — ی: چوارناله یی.

چارگوشه: چوارگوشه، چارقوژی.

چارگوشی: شپوهی چوارگوشه یی.

چارلپک (باک): چوارپل، به چارلپکی چون: به چوار پهلان پزیشن.

چارلنگ (باک): تهختی نوستنییه له دار. چوار پی و هکوه، گا، مانگا،
 گامیش، کل، ووشر، کمر، نیستر.

چارمخوړ (باک): چوارکمنار.

چارمشفقه: چوارمشفقی.

چارمکوک (باک): جووره یوزوویکه.

چارمیلور (باک): چوارگوشه، چواردهوره.

چارمیرکی (باک): — پزیشن، به چوار میرده کی دانیشن.

چارنیچک (باک): چوارگوشه.

چارپو (بار): چاروا.

چاروا: (بار) چارقه، پتر، چارهوا، چارهوی، چاوره، چوارپی، وولاخی
 باری، بارگین و کمر و نیستر، (مبس له نسپ و ماین و نیستر و
 کمرانه).

چارواډار: چارویدار، وولاخدار.

چاروه: چهقنه، چند کانیکه سماکمر له قامکیان دهکمن و چهقنه یی
 لیده دهن.

چاروڅ (باک): و هکوکاله وایه له چدرمی گا و گامیش و ووشری
 دروست دهکری.

چارووخ (باک): پاپوچه، جووره پیلوویکه، بابوچ.

چارووک (باک): چاروکه.

چاروکه: (همورا) کولوانه، چاریکه، (باک) چارزکه، چارک،
 شالینه، پارچه چیت یا همرتراویک بی ژنان له کولی خویانی ورده گرن،
 له ناو شیناوهردیانشدا چتی تیده کمن. سمرپوشی نافر تانه. مندالان،
 پزو، پزانگ. گیایه که و هکوه بامی وایه به لام نرمتره و گه لایه کانیشی
 وورد ترن، کولی زهره دهگری ناژال باشی دهخوات.

چاروکه: چارهکه.

چاروی: چاروا.

چارویدار: ولاخدار. — ی: ولاخدار.

چاری (باک): چاروکه.

چاره یهک: چارهگ، چاریک، چاریهک.

چارچی (باک): بازگانی ناژالان، چهرچی.

چارپز (باک): چوارینه.

چارپک: چارهک له کات و چتی تر، چاریهک، چاریهک، چارهگ.

چارپک: چارهگ، چاریهک، چاریک.

چارپن: چوارین.

چارپنی: (باک): چوارلک، چوار خشته کی.

چارپنک: چاریهک، چارهگ.

چازوو (باک): (باک) جازوو، جادوو، فیلبار.

چازووگمر (باک): (باک) جازووگمر، جادووگمر. (باک) — ی:

جازووگمری، جادووگمری.

چازی (همورا): لوی.

جاشیوون: واق و ورممان، سمرسورپمان له کاریک.

جاشت (همورا.): چیشْت، شپو. (نمرده.) قاوه لَتوون (نزیك نیوه پَویه)،
جمنیکه له همر چوار جمه‌کان، بهنانی نیوه پَویه ده لَین. (پَژژ،
سنه.) چِشتان، چِشته‌نگار.

جاشتان: چِشتان، چِشته‌نگار.

جاشته‌نگاو (پَژژ.): چِشته‌نگاو، کاتی چِشتانی.

جاشته‌خانه (همورا.): چِشته‌خانه.

جاشته‌مر (همورا.): چِشت لیته‌مر.

جاشتن (همورا.): چِشتان.

جاشتی (همورا.): چِشت.

جاشتیگا (همورا.): چِشته‌نگاو، کاتی قاوه لَتوونی.

جاشتیگا (همورا.): چِشته‌نگاو، قاوه لَتوون، (نمرده.) قاتوون، ده‌می
قاتوون.

جاشتی وه‌شه (همورا.): چِشتی خوش.

جاشنی (نمرده.): تام، چِژ، مِه‌زه. (نمرده.) چِشتی، تریقه. (نمرده.)
تورش، ترش، ترشی. (همورا.): شپو، چِشت.

چارغ و بمانگ (باک.): ته‌فره، فریس. — دان: ته‌فره‌دان. — کرن:
ته‌فره‌کردن.

چارگمر (زا.): مرژئی چاو پیس.

چارف: چاو، چم، چاو گه‌لیک جووری هه‌یه: چافی پَهِش، چافی به‌له‌ک،
چافی شین، چافی زهر، چافی میشتی به‌لَن کوردان زَوربان به چاوی پَهِش
وبه‌له‌ک هه‌ل‌گوتوه. (باک.) به‌ری‌چا، پِش‌چاو، به‌ری‌چاو، سامدار،
به‌مانوشک، به‌چافی خووه‌دان (باک.) و به‌ری‌هاتمه. به‌چاقالمن دَستِره:
نور تماشای من به‌خواری ده‌کات، ترسا چاقین وان، — دسه‌ری وانه
وی به‌لیزه: نوان هه‌نده‌بان ترس بو، کسه‌ری خویان کز کردبو، لَبر
چافی خووه پاکرن (باک.): تاقی کردمه به‌موردی، سمر چاقان:
به‌سمر چاوآن.

چارفا: (باک.): چلَن، چه‌جوور، چَن.

چارفهره: ترووسکه‌دار، بریقه‌دار.

چارفهرگ (باک.): چاویلکه.

چارفبه‌له‌ک (باک.): چاوبه‌له‌ک، چاوبژ.

چارفبه‌لوق (باک.): چاوبه‌ده‌ر، بیشتیواز، به‌کردار.

چارفهرچی (باک.): چاوبرسی.

چارفهرچی (باک.): چاوبرستی.

چارفهرسه‌ک (باک.): ته‌فره‌ده‌ر، فریوباز، غمه‌زهنواز بۆ نافرته.

چارفهرچی (باک.): چاوکول، چاوئیشه‌دار.

چارفیل (باک.): چاوئیشه‌دار، چاوکول.

چارفیلی (باک.): چاوئیشه، چاوکولی.

چارفیس (باک.): چاوپیس، ناکس. (باک.) — ی: چاوپسی.

چارفتار: چاو بیته‌ن، چاوکر.

چارفتاری (باک.): چاوبیته‌ن.

چارفتانگ (باک.): پَژژ، به‌ری‌چاوتنگ، (باک.) چکروس.

چارفتانگی (باک.): پَژژ، به‌ری‌چاوتنگی.

چارفترسه‌نۆک (باک.): دلسارد، تیکشکاو. (باک.) — ی: دلساردی،
تیکشکاو.

چارفتیر (باک.): چاوتیر. — ی: چاوتیری.

چارفتیر (باک.): چاودیر، تماشاکار.

چارفتیران: چاقدیری، چاودیری.

چارفتیراندن (باک.): چاودان، چاودیران.

چارفتیری (باک.): تماشاکردن.

چارفهرش (باک.): چاوپه‌ش. — ی: چاوپه‌شی.

چارفهری (باک.): چاوپه‌ی.

چارفهرۆک (باک.): چکرن، نمتیبه‌ت.

چارفهرۆک (باک.): جهرکه‌لین، ناویزه، ناشنا، پهرس، ده‌رخمر،
پشکینه‌مر.

چارفهریک (باک.): سووسمار.

چارفهرۆ (باک.): چاوسور، پشتیوان. — ی: چاوسووری، پشتیوانی،
بیدادی، جهور.

چارفشار (باک.): چاوسور. — ی: چاوسووری.

چارفشاش (باک.): خیل. — ی: خیلی.*

چارفشکه‌ست: چاوشکار، چاوترساو.*

چارفشکه‌ستی: ترساو، کسبیکه چاوی لَبر دوزمنی هه‌لنه‌یی و له‌پاست
ویدا ده‌ست نه‌کاتمه.

چارفشین (باک.): گیاهه‌که.

چارفهره (باک.): دلفراوان، چکروس، چومهره‌د.

چارفهره‌کری (باک.): چاو کراوه‌ه، ووشیار.

چارفک (باک.): چاویلکه.

چارفکه‌سپک (باک.): چاوبژ.

چارفکه‌سک (باک.): چاوکسک، چاو کسک و بژ.

چارفکه‌تک (باک.): چاوشینه.

چارفکه‌لایی (باک.): چاوبه‌کل.

چارفکه‌وور (باک.): نازوهر، قارنان، چاوبرسی.

چارفکه‌ول (باک.): چاوکول.

چارفکه‌وی: چاوکولی.*

چارفکه‌مۆک: چاوبیکه‌ر، لاسایی که‌روه.*

چارفکه‌مۆک (باک.): چاوگپه‌ر. — ی: چاوگپه‌ری.

چارفکه‌گرتی (باک.): چاوبه‌ستراو، گیتی کم دپته، ساده، نابله‌د.

چارفکه‌گرتیتی: ساده‌یی، چاوبه‌ستراوی.

چارفکه‌ده‌ری (باک.): چاوبه‌ده‌ری، تۆلاز.

چارفکه‌لی بوون (باک.): چاوبه‌بوون، دیتن.

چارفکه‌لیدان (باک.): چاوبه‌خشاندن.

چارفکه‌لکرن (باک.): چاوبه‌لکرن، دیتن.

چاڤليگه پندښ (باک): چاوليگه پندښ.

چاف ئي کمتن يا پيکهتن: ديتن.

چافني من لريا تمليه (باک): چاوه پيت دکم.

چافناس (باک): نومرکسه يه، که به چاوخه لکي دهناسي يا خه لکي به

چاويانرا دهناسي، شاره زرا، زرنک.

چاڤنياندن (باک): چار قورچاندن.

چاڤنه باري (باک): نه کيتشان، چاوله دووي، بهر چار تمنگي.

چاڤني (باک): چاوتي، چاووزار، چاوي پيس، (باد). چاڤينوک.

چاڤنيږ (باک): چاودير. — ي: چاوديري.

چاڤنوکه (باک): (باد). بهر چاڤ.

چاڤه بول (باک): خيل.

چاڤه شين (باک): چاوشين.

چاڤه موني (باک): خيلي.

چاڤي (باک): ويچون، ليکرن. زاري کاني و سمر چاوان.

چاڤيچيچه کي (باد): جووره تريه که.

چاڤيگي (باد): جووره تريه.

چاڤيگورگين هاته شگيناندن: به دخوي و داوژن پيتسي تيکچو.

چاڤينوک (باک): چاوتي، چاووزار.

چاڤينوکه (زا): چاڤکمر.

چاق (باک): بهشي خواروه ي لولواکيه. خه تيکمو جفزيکه گوشتي

لولواکي له نيسکه که ي جوړي ده کا تموه، لاق.

چاقو (باد): چدقو.

چاڤي پروت (باک): لولواک و به لک پروت، که ستيکه پوښاکي بيشيوازي

پوښيبي. (باک): — ي: لولواک و به لک پروت، پوښاک وباري

بيشيوازي.

چاک: باش، خاس، پند، چا، خووه شمير، چاخ، وه جي، قنج،

پسند، (باک). پاک. (همورا). داوژن، شاقمل، داينه. ماین له نسپ

— کړدن: واته نسپ خسته سمر ماین، (پوژ). چا تکرډن، دپاو،

هه لډپاو.

چاکه: جواميري، باشي، چهي، پياوه تي، نمرک، کړده ي باش.

چاکه پي کړدنه: تپه ليتانه، نمه گداري.

چاکه کړدن: کړده ي باش له گل مروغان. نسپ خسته سمر ماین بڼ

ناووس بووني.

چاکه ل: تلبيشي نملاولاي داوژني کمو او هيندي کالاي تره.

چاکه ل: چاکل.

چاکه بون: خاسبون.

چاکه بوننه: ساخ و خوشبوننه ي نه خوش يا باشبوننه ي چتيکي، که

خراپ بووي له سمره خو.

چاکتر (باک): پاک و خاويستر. چا تر، باستر، خاستر، قه نجر، چيتر،

نمشا، به — زانين: چيتر گرتن، هه فيارکرن.

چاکترين: چا ترين، باسترين، خاسترين، قه نجرين، چيترين، سمر پير.

چاکرډن: باشکړدن، چاککړدن. درستکړدن و ليتاني چا.

چاکرډنه: دروست و ساخکړدنه، بيرازکړدن.

چاککړدن: باشکړدني چتيک کارو فرمانتيک. ميس له نسپ خسته

سمر ماین يه.

چاککړدنه: بيراز، سمره نيا، وهره نيا. بيرازکړدن. کاترميره کم

تيکچو بو، که ترمير ساز چاکي کړده.

چاکل (دهر، جا): هيچک، چاکله، چه لمسه، داريکي دوپه لي

گچکه به له سمر گوري سيکي ده خري تمنگي وولاخي بارکراوي يي

قايد کړي.

چاکله: چاتوژ و خانوژيکي گچکه به له نير باغ و باخچاندا، چاکل،

چاتوژ، قوچ، کوچ.

چاکناس: نومرکسه کار يا مرځ يا چتي چاک

دهناسي، واتا شاره زايه.

چاکوچ: چه کوچ.

چاکوچوني: همالپريسي.

چاکوچوشي: خوشي و بيتي.

چاکه لندان: دوو جار ان پشمن، جه خت.

چاکي: باشي، خاسي، قنجي، قه نجی.

چاکي تي: باشي، خاسي.

چاکه (همورا): لهوي بڼ دووره، (همورا). چا.

چال (باک): بزني سمر سپي. (باد). جوال.

چال: کورتک، قورت، قولکه، (همورا). چالي، جيگاي نرم و نهوي له

زهريدا، — ي دهغل و به فرو ناوونستر. (باک). نسپ و ماین بهش

(نيرچاوان سپي). قوژ.

چالاخ (نرده): هار، همره.

چالخي: چه پوکاني نسپ، هارو هاجي.

چالاه (زا): سهر شوکه. (باک). کنار و ليتاري دهريه.

چالاک: نيوي پياوانه. چهلنگ، شاتر، توندو توژ، بزهر، گورج و گوژ،

به دست و برد، چاپک، سفک، کرژ، چالاخ، قوچاخ.

چالاکي: زهرپ، توندو توژي، چوستي، ته تيري، ده ستوردي.

چالان: قولک سازي، چالاسازي.

چالاو: بير، ده قی، بيري ناوي، گوژ، گولاو، نمستيل. (زا)، دزه.

سسواله تيکه ناوي تيډا ده دريت به مريشک و سگان، (که). چالاوژن.

چالاي (همورا): بير، چالاو.

چالايي: قولايي، چالي.

چالنه (فه): دژ هي گم و ساوار تيډا کوتانيه.

چالنه بهر: چالتيکي قولنه سا گچکه يا گوره بي زستانان يا له سمره تاي

بهار تيډا پري ده کن له به فرو خويي زور به سمر دا ده کن و به کا دايد پوښن

بو هاوني.

چالنه (باک): چوار له پ، چوار له پ، لسم — ده پي: له سمر چوار

به لان ده گهي.

چالځه‌چاپيله: چاره چه‌چاپيله.

چالځه‌زوال: چالځي په‌ژوو.

چالځه‌قوونه: چالځيکي گچکي کميتک قوولځه له زهويدا بؤ ناورو چتيتير.

چالځه‌قونکه: قولکي چکولځه بؤ هلماتين. مات.

چالځه‌که: داعبايه‌کي پانکه‌له‌ي قه‌لموه و چوراپتي خرينه و دهست ويټي

کورته و گوتشيشي ده‌خوړي، (پژژ). جووالو.

چالځه‌وين (که): (دزه، زرا). چالآو، (که). — ي سه‌گي: قابيکه‌ ناوي

تيدا ده‌درې به سه‌گي.

چالځيش (باک): (نازالتيکه سهر و لاقه‌کانی سپي بن.

چالځيستان: چوراپيستان، شوچال و ديروانمن، که له‌نيويستناناندا

شووتی و چتيتري تيدا ده‌چينن.

چالځينگ: قولکستو، قولکي ژيرگمردني.

چالځالان (نمرده): گمه‌ي چالځين.

چالځچناگه: چالځي چناگه.

چالځاکه‌فتن: چالځيون.

چالځووز (فه): سورون.

چالځووينه (نمرده): چالځي دځينه، شوپتيکه کمشک يا پهنيري له شيري

ترش ده‌گرن.

چالځنيان: زيندان، چالځي زيندان.

چالځک (لو): دنگ. (باک). نمرزني: چال و قولايي چنه‌گي.

چالځگه‌نم: چالځگه‌نم، چالځي گه‌نم.

چالځه (نمرده): کيسه‌ي تووتني نيرگه‌لميه.

چالځوول: شوپتي به‌روزنرم له زهويدا، قولوچ قولوچ، چالځال.

چالځوک: تنگز.

چالځووک (هرو، هورا، پړوا، زرا، زي، زيسک.

چالځووينک: چالځيکه ناوي دځي تيده‌کړي تا سه‌گ لتي بخواتمه.

چالځورکمن (هورا): تيجين.

چالځي (هورا): چال.

چالځي: چالايي، قوللي، قولايي، شوپتي نموي ونرم.

چالځي به‌لووت: قولايي ليسي سهرمه، قولايي پيش که‌پق.

چالځي چاو: کاسه‌ي چاو.

چالځي چنه‌گه: چالايي چنه‌گه.

چالځي گووپ: چالايي پورومت.

چالځين: جوړه گمه‌يه‌کي مندا لاتيه‌ي چالځيکي هلمده‌کمن گرويږيا بادام يا

چتي تري تي فري ده‌درې نگه‌مر جووت يا تافي تتيکه‌موت لايه‌کيان

ده‌بياتمه.

چام (باک): جوړه دارتيکي ناستورولند، (باک). کاج، کاژ.

جوړه چه‌په‌رتيکي سي سويچي شوپلينه به‌گوريس به‌ ناو جوگه‌دا

را ده‌کيتشري و جووالی پيده‌کړي.

چان (نمرده): نيري سهرملي گاجوواتنه. (باک). زهنگ. چه‌په‌رتيکي

سي سوچه به شول تمراوه گوريسيتيکي تيده‌خريت به ناو جوگه‌ي ناودا

را ده‌کيتشري بؤ پاککردنموي ناو جوگه له پړوشوويه لاش. چاندين،
 چه‌چاندين، نيان، (نمرده). وهشانن. (باک). جوگمو چومي چکولځه.
 (که). (کو). کومايه‌ک له‌لکي که‌مرو کوتارو گاده‌مه، که‌به‌خري تتيکه
 په‌ستپورين و وه‌کوو جه‌نجر گيره‌ي پيده‌کړي، واته جوړه جه‌نجرتيکه له
 درکودال دروست ده‌کړي بؤ گيره و وردکردني قرشه، نيستاش له
 کوردستانيدا هنديک همزار به‌کاري ده‌بن.

چانه (هورا): چاگه.

چاندرو: چتيراو، به‌زهويدا چه‌چتيراو.

چاندين: شاندين، وهشاندين، (هورا). شاناي، داچکاندين، داچکيلاندن،

داچاندين، وهنه‌ي، فمرک، توککردن، بؤ کشتوکال و بيستانان.

چاندينگه: نمامگه.

چاندين: زهويتکه بؤ چاندين دهست بدات، (زا).

کشتوکال، (باک). توککردن: ديتن نيمسال بارام

گه‌لک چاندين کريه.

چاندي (باک): نمره‌يه، که‌چاندراوه، ديتن توقي تمنی چاندي چقايه؟

زه‌ويتکه بؤ چاندين دهستبدات.

چانقوچ (باک): زهنگ، زهنگي کليسا.

چانقوش (باک): نمرکه‌سيه، که له ده‌رکان ده‌دا

ومزگيني کات و کاتزيمري پاکيتي و ناماده‌گي ده‌دات.

چانکوچ: زهنگي کليسا يان.

چانن (نمرده): چاندين.

چاو: (هورا). چم، ديدنه، (باک). چه‌هف، چاڅ، نمدامي ديتنه، —

به‌کل: چافکلدايي، په‌لکي چاو: پتلو، —

پارسه‌نگ، پارسه‌نگي قاب و مه‌نجل و قهرتالمر

نيتره، که‌به‌تدرازوو ده‌گيرتيموه، بزانري سمنگيني و

قورسايي ده‌فره‌کان چنه‌ده. (نمرده). چاويلکه،

چاووزار، چاوچله. ده‌نگ، ناواز، ده‌نگياو. شولي تي، که پيچرابي به

چتيکيه‌موه. به‌چاوان: له‌سهرچاوان، له‌سهر سهرچاوان، خوړه‌ي قيني،

به‌سهرچاقان، به‌سهرچاقان، به — دادانموه: وه‌پودانموه، مناکرين،

هيتانمويه‌پيش چاو، به‌پودادانموه، ژاني — به — مه‌کردن: له‌چاو بردن،

چاوپي هلمنه‌هاتن، هلمه‌په‌رادوتن، هلمه‌په‌رتاوتن، له‌بهر — خستن، له‌بهر

— کموتن: لي بيزاريون، له‌بهر — بردن، — تيجين: تماشاکردن،

چاوله‌بهر (مړک): شهرمزار، به‌پرسيار. چاوله‌دو: — بون: ناروه‌ز،

سهر — ان: (باک). سهرچاقان، له — بردن: به‌چاو مه‌کردن، چاو

پيه‌په‌لنيان.

چاوا (باک): چون، چلون، مرازي پرسياره.

چاوانگر (خو): ده‌سته‌چيله.

چاوان (باک): چلون، چون.

چاوانه: چالآو، کانيار، سهرچاوه.

چاوانکي (باک): چونه‌کي، چلون.

چاواني: چاروتي.

چاوپنشان: چاوکوليون، زچين.

چاوپنشانکي ښاو بکات: کنيست.

چاندينگه

چانقوچ

چاو

چاوه‌نږ: چاوه‌پروان، چاوه‌پرې.
 چاوه‌نږی: چاوه‌پښی.
 چاوباز: چاوباشقان.
 چاوبازه (بابا): جوړه گیایه که د پکاوییه سدریازه‌لې بهارییه و ده‌خوړی گولیکي سپی دهرده‌کات، (همو.) که‌لېشه.
 چاوبازی: چاوپرکې.
 چاوباشقان: چاوچیز، پیاو یا ژنتیکه بدنپاکي تمماشای یدکتری بکمن.
 چاوباشقانی: چاوه‌حیزی، تمماشاکردنی دوپیاو و ژن بڼه‌کتری بدنپاکي.
 چاوبهره‌ژي: شهرمزار، چاوله‌بر، تهریق، (همورا.) چم بهره‌ژي.
 چاوبهره‌ژي: شهرمزاری، چاوبهره‌ژي: چاوبهره‌ژي.
 چاوبه‌س: چاوبست.
 چاوبه‌سان (نهرده): چاوبندان، چاوبستران.
 چاوبه‌ست: جادوگر، جادوباز، هله‌خه‌ل‌تین، ده‌ستې، ده‌سړکه‌به‌کی تاییه‌تیه چاری مندالانی پیده‌به‌ستری.
 چاوبه‌ستن: به‌په‌رږیه‌کی چاوی خق یا که‌سیکی به‌ستن، جادوکردن، فریودان.
 چاوبه‌ستی: جادوگره‌ی، جادوبازی، هله‌فریوان.
 چاوبه‌سی: چاوبه‌ستی.
 چاوبه‌کل: چاوپه‌ش، پیاو یا ژن چاوی خوی به‌کل په‌ش کردی، چاو دارپژ.
 چاوبه‌له‌ک: چاوبه‌له‌ک.
 چاوبه‌لند: چاوبست. — ی: چاوبه‌ستی.
 چاوبه‌ن: چاوبست، چاوبند، جادو.
 چاوبه‌نن: چاوبستن، فیل لی‌کردن.
 چاوبه‌نن: چاوبندی، چاوبه‌ستی.
 چاوبې: که‌سیکه چاوبېرې.
 چاوبېری: زگه‌پژ، نوسن، سک‌پژ، چاوجنوک، (باک.) چاچېری، (همورا.) چمبېری، وهره‌چم‌ناره، به‌رچاوتنگ.
 چاوبېری: چاوجنوکي، زگه‌پژي.
 چاوبېکان: چاوبېکني.
 چاوبېکي: چاوبېکني.
 چاوبېکني: چاوبېکني، چاوبه‌لته‌کاندن، چاوبېکي، چاوبېکي هله‌لته‌کاندن نیرنه و می یینه‌یله‌یله‌کتری، — کردن.
 چاوبېن: پرنی ژوروه‌ی پیلوی چاوی مرواره.
 چاوبز: چاوبز، چاوبزک، بربزک، چمبېز، — کردنه. تامه‌تامه، تامی تامی، کامی کامی، کامه‌کامه.
 چاوبوره: گیایه‌کی د پکاوی بهارییه وک چاوبازه وایه به‌لام نهم بۆرو ناخوړی.
 چاوبوټ: چاوبز، چاوبز.
 چاوبه‌روشه: کورسکروسک چاوی کزی و زوری بترووکتی.

چاوپښته: چاوکولی، (همورا.) چم‌نښته، (باک.) چاقیلی، چاوپښته، بۆ — زاخی سووتاوی هارپاوی ناله‌بېزکراو دوو مسقال و سپینه‌ی هله‌که‌به‌کی ټیکل‌یه‌کتری ده‌کرتن به‌کمرچک یا به‌شووه‌ده‌شله‌قېنری تا کف ده‌کا نوسا دوای نیشته‌نوه‌ی چمند تنوکیک له‌ناره‌که‌ی له‌نیو چاوه‌کری و کفه‌که‌شی وکړو شله‌ته له‌سمر چاو داده‌نری همموو کفت وکړو ژان و نیش و نؤف و هموا و نازاریکی ده‌کښتی.
 چاوپښته: چاو کول بون.
 چاوپښته‌دار: چاوپکی نیشی همې.
 چاوه: (همورا.) دیو، ژور، هڅه، کون، هی چتیکي بی، (دزه.) له‌کڅه‌کردنیدا که‌که‌مه‌له‌کۆمای نیوېه‌استیوه‌بخریته به‌ریپیان بۆ کوتانی. کانی، سمرچاوه، چاوکه، پوپامایی، پوواله‌ت.
 چاوه‌چلو: چاوه‌پړی، چاوه‌پروان، چاوه‌نواری، چاوه‌پړاندن. — ی: چاوه‌پښی.
 چاوه‌دووا (نهرده): چاوه‌دووا، دلّه‌دووا.
 چاوه‌خووا (که): شهرمزار.
 چاوه‌دږ: یارمه‌تیدار، تپرا میتن.
 چاوه‌دږی: یارمه‌تیدان، تپرا امان.
 چاوه‌دلو: چاوپړاو، درو ده‌لسه، ده‌نگ و باس، چاوپړاو، (پړپاگانده).
 چاوه‌درو: شتواز، شهرم، بی — بیتشهرم، (همو.) به‌ینه‌شه، کورکه.
 چاوه‌پروان: چاوه‌پړی، چاوه‌نږ، که‌سیکه، که‌هیواداری چتیکي بی و چاوه‌پښی بکات.
 چاوه‌پروانی: چاوه‌چاوی، چاوه‌پښی، چاوه‌نږی.
 چاوه‌پروانی: چاوپرونی، — لی‌کردن: چاوپرونی لی‌کردن.
 چاوه‌پروانی: شهرم و حیایی.
 چاوه‌پړی: چاوه‌نږ، چاوه‌چاو، چاوه‌پروان، پړپان، چاوه‌نواری، (باک.) به‌نده‌مان، — بون: (باک.) پاین.
 چاوه‌پړه‌ک: چاوه‌پړی.
 چاوه‌پښی: به‌نده‌مانی، (باک.) پښتیری، چاوه‌چاوی، چاوه‌پروانی، چاوه‌نږی، چاوه‌نواری، به‌نده‌واری، نی‌نیری.
 چاوه‌زار: نازارو زیانیکه، که‌له چاوی بیسه‌وه به‌چتیک یا به‌که‌سیکی بکات، — نوشتو یا چتیکي پیروزه، که‌بۆ چاووزار هله‌بگیري.
 چاوه‌زرتکی: پروانه: چاووزرتکی.
 چاوه‌ش: چاکبېژ، چاوېژ، خوښوېژ، گوزانی وېژ، چرگمر، چریک‌وېژ، قامبېژ، مه‌قامبېژ، ده‌وژ و زورپنا ژن، شایر، — ی سروپایی: که‌سیکه له‌ناو سوادا بیست پشتمرکه‌ی به‌ده‌ستی. زورلی، چمنه‌باز، چمنه‌سوک.
 چاوه‌شی: پیشه‌ی چاوه‌ش.
 چاوه‌هووله (پژ): چاو‌قوله‌ک، ده‌ردی پشانموه، نازار، نازارو ناهوکی که‌کړنده‌یه.
 چاوه‌نده‌از: به‌رچاو، دیمن، تمماشه‌که، چشمه‌نداز.
 چاوه‌نواری: چاوه‌پړی، چاوه‌پروان، چاوه‌پښه.
 چاوه‌نواری: چاوه‌پښی، چاوه‌پروانی.

چاوده ش: کسیتکه چاوی په شیبی. نیوی ناخړه تانه.

چاوده شه: جوړه تریبه که، (موک)، سمرقله.

چاوده شکنه (زن): د دسته چيله.

چاوده وشن: چا ورون. — ی: چا ورونی.

چاودشت: کل له چا ورون.

چاودوان: چا وروان، چا وړی.

چاودوشنکهر: چاوداگیرستین، مزگینتی یکه بېته هوۍ چا ورونی.

چاودوشنی: چا ورونی، پیرزایی.

چاودونکه (هرو): د دسته چيله، بن ناگر.

چاودوونی: پیرزوی کردن له یه کیک به کرتی چا ووت
روون له باریکید، کنامه یه کی خوشی یا کسیتکی
له دور هاتیتوه.

چاودی (بار): په شه ولاخ.

چاوداق: چا ودهق، چا ووق.

چاودهق: (هرو)، چمزهق، بز، چا ویز، چا ویزک، بزیزک، — کردنمه.

چاوداق: چا ووق.

چاودهقی: چمزهقی، چا ویزی.

چاودرتکی (نرده): جوړه گمویاریه که دوکس داده نیشن پتیا
جوت ده کمن و شالیکي له ملی همدوکیان ده کمن، همدوده دن،
که به کتری بلند کمن.

چاوساخ: کسیتکه دهستی کویران بگری بۆ هاتو چویه، پتیشاندهر.

— ی: دهستی کویران گرتن بۆ هاتو چویه.

چاوسهرختن: چا و تېپین.

چاوسیلکه: چا و بازه.

چاوسووتک (نرده): چا و یس، چا وچله.

چاوسوور: یاریکار، پشتیان، سید تمه له په واندزی چا و سوری
نیمه بو. — ی: نازایه تی، نه ترسی.

چاوسوورکه: چا و سوری که، هره شه کار.

چاوسوورکه ره: گمرو سهریشتکاری یه کیک.

چاوسوورکرتن: چا و سوری کردنمه، رق و کین هستان.

چاوسوورکردنمه: مېس له هره شه لیکرتن و ترساندنه.

چاوش: چا و دهش.

چاوشاره کی: چا و شارکی.

چاوشاره کی (بابا): خورشاردنمه، گمیه کی مندالانه یه کیک چاری
ده قرو چینی و نموانی تر خویان دهشارنمه، گمیه کی، چا و شلکانی.

چاوشارکی: چا و شاره کی.

چاوشپ: چا و کول. — ی: چا و کولی.

چاوشلکانی: چا و شارکی.

چاوشیلکانی (هرو): گمیه کی مندالانه یه، خورشاردنمه. چا و شارکی،
چا و شلکانی.

چاوشوړ: شهرمزار، چا و بهر ژیر. — کردن: چا و بهر ژیر کردن، چا و حیز.
شوشه ییکه زاره کی به قده چا و ناویا ده رماناوی تیده کړی چا و
پتیده شوړ — ری.
چاوشوړ کردن: سهر داخستن. چا و بهر ژیر کردن.
چاوشوړی: چا و بهر ژیری، چا و حیزی.
چاوشین: چا و هشین.
چاوشین: چا و یمن، لیدانی ده ماری چا و.
چاوشیم: چر، نه ترس، نازا، — ی: چر، نه ترسی، نازایی.
چاوشندان (نرده): چا و واکرتن.
چاوشندان (نرده): چا و واکرتن.
چاوشنکی (نرده): چا و واکرتن.
چاوشوچان: چا و لیکرتن.
چاوشوچانندن: چا و لیکرتن، چا و بهر کانیان، چا و یوشی.
چاوشوچانن: چا و لیکرتن.
چاوشوچانی (خو): خورشاردنمه.
چاوشوول: چا و چال.
چاوشوولکه: چا و قو له (نازارتیکه)، (که)، به چمازی.
چاوکال: چا و کمال، نیوی ناخړه تانه.
چاوکالی: کسیتکه په نگی چا و و کو کمال وایی.
چاوکه (نرده): چا و گه کی، سهر چا و، دهسته چيله، ده ساگر،
ناگر گیره. سهر چاوکه.
چاوکه کال: چا و کال.
چاوکه لیشیر (نرده): چا و که لیشیر، توی گیایه کیبه توده که سورور
ورده و کو چا و که لیشیر.
چاوکه لیشیر: توی گیایه کیبه ده که کانی سورور وک چا و که
شیر.
چاوکه کمن: چا و ده ریتان.
چاوکه موگ (نرده): چا و شین.
چاوکردن: به دی کردن، دیتن.
چاوکردنمه: مېس له شارزایی و به لده بونی یه کیکیه.
چاوکز: (هرو)، چمکز. — ی: چمکزی.
چاوکسکه (سهر): گیایه که.
چاوکوکه (موک): جوړه تریبه کی سپیه گلووی خوسپی و ورونه
ده کی له نیویدا دیاره.
چاوکوکه: گیایه کی که لاخری گول زه رده.
چاوکول: چا و نیش.
چاوکولی: چا و نیش، (هرو)، چم نیش.
چاوکونکه: گیایه کی که لاخری گول زه رده.
چاوکه: سهر چا و. دیم. چا و گه ناگر، دهسته چيله.
چاوکه: زارو کونی برین، چا و، یه ژور، یه کدیو.

چەپە: (جا.) ھەورا. چەپلەر، (باک.) چەپرا، کەسپىگە ھەر بە دەستى
چەپى کار بکات. (ئەردە.) چەپک، دەسک، دەسکەگول و گيا و نىتر،
سەولتى بەلدەم لىتخوپرین. دەستبەندى وولاخ، پىتەند پاشبەندى وولاخ.
چەپەتروک (مەک.): گيا يەكە لە نىو دەغلاندا شېن دەبى.
چەپەچەلخ: سىکار، چەقۆيەكى گەورەيە، ساتور،
قەسابان بەکارى دەپەن. قىمە کىش، جەخار،
گۆشتکوت.
چەپەچەپ: شەپشەلپى ناو. چەكەچەكى پىلاو.
چەپەلەر: دىوار، (ئەردە.) زىوار، دەرکەيەكە لە تانوک و شەولتى
دروستکراپى و بە تەيان چەراپى، دىوار تىكەشە، کە لە شەول و چەرى
دروستکراپى و تەراپى. پەيک، (سۆ.) تارشە، پۆس، پۆستە، بەرەد.
سەپەر.
چەپەرەپەن (ئەردە.): مەپتەچ، شالگەردن.
چەپەرەپەندان: بىر تىپە لە ئوستانى چەند کەسپىكى زۆر بەگەردى چەتەكىدا
بە چەشەتەكى، کە ھەك تەولتى چەپەر لە تەنەشت يەكتەرىيەپەن.
چەپەرجى: پەيکەر، پەيکەپەنەر، پۆستەچى.
چەپەرخانە: پەيکەخانە، پۆستەخانە.
چەپەك: جىگەي سەوچ و کەنار و پى ھاتو چۆي کەم بە سەورەپەن.
بىر تىپە لە چەند جۆگەپىتەكى کەواندەر لە ناو مەورەدە، کە لىزەپى تەپە
بى تا ناو ھەموو شەو تەپەتەكى بگرتەپە بەيەكسانى.
چەپەكەنە (شا.): بەپەشتى دەستى لەدەم و پەوى کەسپىكىدان.
چەپەن: خاوپن نەکرەپە بۆگەنم و دەغلەدان. — بون: ناخاوپن و پەس
بون. (سەن.) پەس، ناخاوپن، پۆخ، چەكەن، گەپ، بەد، پەس
گەنەپ، بۆھەلەكە.
چەپەلکار: بەدکار، بەدخەو، بەدسەشت، گەنەکار.
چەپەلۆك: چەپۆكە.
چەپەلۆوک: چەپۆك.
چەپەلە: پەس، پۆخلى، قەرتە. (ئەردە.) گەو، پەسەپى.
چەپەندەز (باک.): فەلەزان، دەغلەن. — ي: فەل، دەغلەلى.
چەپەوانە: پەچەوانە، وارو، (ئەردە.) چەوانە.
چەپەوانەپى: پەچەوانەپى، چەوانەپى.
چەپەپەي (کە.): چەپەپەي، جەورە ھەلەپەپەنەپە.
چەپەچەپ (فە.): شەقەشەقى پال.
چەپەچەپى يالەندان (فە.): شەقەشەقى پاللى يالەندان.
چەپەخەوس: بەدخەواز. — ي: بەدخەوازی، دەسەن.
چەپەخەون: زەرەك، شەپەن، زەپ. خەپ، چەولار.
چەپەخەون: وولخەپەكە لە پە — پال لوشەكەي باوئى لاسارو ھارو ھاج
(ئەردە.) شەپەپەون، شەونخەون.
چەپەخەل: قەچ. — ي: قەچى.

308

چهره‌گا (همورا.): له‌وره‌گا، له‌وره‌گه، جی‌گای له‌وره.

چهره‌گه (شعق.): چه‌لاک، به‌رچیغ. داری‌که دوو هه‌ندی به‌رچیغی درێژه، له‌ده‌وره‌یه‌ری ته‌ختی نو‌ستنی چهند داری‌کی وا قایم ده‌کړی تا ده‌وره‌ی به‌په‌رده یا به‌چیغی به‌گیریت.

چهره‌ن: هه‌لیت، چه‌رن و په‌رن، پر‌وېج.

چهره‌نن: هاوارکار، بانگ‌کار، بۆ مرزو وولاخانه، چه‌رنده، نه‌و چوار پی‌تیانه، که ده‌له‌وره‌ی.

چهره‌ن‌په‌ره‌ن: وو‌پنه‌کردن.

چهره‌ب (همورا.): چه‌ور.

چهره‌بی (همورا.): چه‌وری.

چهره‌بیان (نهرده.): به‌سه‌ردا‌ه‌بوون، هونه‌ر.

چهره‌یا: چارپایه.

چهره‌یاندن (باک.): لیت‌دان، زله‌لیت‌دان.

چهره‌پایه: چارپایه.

چهره‌ی: (٤)

چهرت (کۆ.): سه‌تل، ده‌ول‌کتیکی گه‌وره‌ی ناوتیه، (پۆژ.) ناعور. — کردن: جیا‌کردنه‌وه، جو‌دا‌کردن، هه‌لب‌پن، کاروبه‌رخ له‌دایکیان هه‌لا‌واردن.

چهره‌جف (فه.): پر‌ودۆشه‌گ.

چهره‌چی: کر‌وفر‌وشیاری‌که به‌دییاندا به‌گه‌ری، دی‌وه‌ره، که‌سی‌که ووره‌ والا بیاته‌ گوندان به‌پۆن و دان‌وی‌له‌ی به‌گۆ‌پیت‌مه‌وه.

چهره‌چیتی: کرداری کر‌وفر‌وشیاری‌کیه، که به‌ ناو دی‌ها‌تاندا به‌گه‌ری، دی‌وه‌ره‌بی.

چهره‌خ: سه‌رو‌ی هه‌له‌په‌په‌نییه، خول. — دان: خول‌دان، خو‌ن‌سوار‌دن، خول‌اندنه‌وه، هه‌ر‌په‌لین. — پی‌ده‌ر: هولو‌که‌ر. — ی ما‌کینه: تایه‌و پی‌تچک و هه‌ر مرا‌ز‌تکی خه‌ر شایانی سه‌رو‌پان بی. (کۆ، همورا.) چه‌خما‌خی تفه‌نگی، چه‌خما‌خی جگه‌ره‌و نا‌وو‌ر کردنه‌وه. نا‌سمان، گه‌ره‌وون، چه‌په‌گه‌رد، (فه‌له‌ک.) تیژ. — کرن: تیژ‌کردن. (که.) گر‌گه، دۆلا‌ب، جو‌ره غه‌ره‌په‌ی‌کی گه‌وره‌ی سه‌ره‌په‌رانه ده‌س‌کی هه‌یه‌و به‌ده‌ستی و چیت‌تر ده‌یس‌وو‌پیتن. گه‌پانی گیتی و گه‌ره‌وونه. نا‌ستی‌کی که‌وانه‌داره، که له سه‌ر‌شان به‌سو‌وپیت‌مه‌وه. (زه‌ن.) بال‌نده‌په‌ی‌که وه‌کوو دا‌ل وایه‌ را‌وی پی‌ده‌کړی و زۆر گه‌وره‌یه، بال‌ه‌بان، (نهرده.) بال‌ه‌وان. سه‌ده. ما‌کینه، ماشین، ماشینه.

چهره‌خان: سه‌رو‌پان، خو‌ن‌وو‌اردن.

چهره‌خاندن: خول‌اندنه‌وه، سه‌رو‌پاندن، گه‌پاندن، هه‌ر‌په‌لاندن، خول‌پیت‌دان، هی‌نان و به‌ردنی وولاخانه به‌غار.

چهره‌خانن: چه‌رخاندن.

چهره‌خه: خول‌اندنه‌وه به‌که‌وانه‌یی، خول، گیت‌چکه. غار. (جا.) — کردن: شه‌رنه‌خیتی وولاخان، غار‌دانی وولاخانه به‌ده‌وره‌دا. چه‌په‌کن، کونیکه له چیا‌یان به‌کونه‌ده‌ری ده‌کړی بۆ ها‌تو چۆ پی‌دا‌کردنیت‌دا. ده‌گۆ‌را‌چسون، پی‌ش‌گرتن، به‌ر به‌ره‌کانی و به‌ره‌ن‌ه‌ری کردن، به‌ره‌نگاری.

چهره‌خه‌ووون (باک.): کوره، سو‌یه.

چهره‌خه‌تی (خۆ.): بادیه‌کی گچ‌که‌ی ده‌س‌کداره یا کل‌کداره دۆشا‌وو دان‌وی بی هه‌له‌دیت‌جن. (خۆ.) تریان و سه‌به‌ته‌ی گه‌وره‌یه.

چهره‌خه‌چی (همورا.): جی‌زایه‌رچی، جی‌زایه‌چی، نو‌به‌تچی، کیت‌ش‌کچی، پاس‌وان. ناو‌گه‌ردان.

چهره‌خه‌دان: سه‌رو‌پانه‌وه به‌ گردی چیت‌یکیدا.

چهره‌خه‌ه‌کردن: خو‌ن‌وو‌اردن به‌ گردی چیت‌یکیدا.

چهره‌خه‌مه: سه‌وه‌تیکي گه‌وره‌یه له قامیشی دروست ده‌کړی.

چهره‌خه‌وان: به‌رت‌به‌ره‌ی ما‌کینان، هه‌له‌سو‌وپیت‌ه‌ری ما‌کینان.

چهره‌خچی (باک.): هه‌ره‌گه‌ر، نا‌واره.

چهره‌خه‌چیتی: په‌روانه: چه‌رخچی.

چهره‌خه‌خو‌اردن: خو‌ن‌وو‌اردن، سه‌رو‌پان، گه‌پان، چه‌رخیان.

چهره‌خه‌خووس: چیت‌یکه له جۆی فره‌یکی بۆ دراو، که به‌ ده‌ستاپ کرا‌پیت‌ته چهند پارچه‌یه‌ک.

چهره‌خاندن: چه‌رخاندن.

چهره‌خه‌زگ هه‌له‌کردن: چه‌رخ‌ی ده‌زوو هه‌له‌کردنی، پار‌هه‌له‌که‌ر.

چهره‌خه‌شیره‌چی: دۆلا‌ب و چه‌رخ‌ی میوه و چتی تر‌کوشین.

چهره‌خه‌له‌چه‌مه‌ره‌کیشان: به‌رت‌پیه له‌به‌ر ده‌ست‌کردن و سزادانی په‌کتیک.

چهره‌خه‌موقا‌وی: چه‌رخ‌یکه خوری پی ده‌پ‌تس‌ری.

چهره‌خه‌وه‌له‌که: له‌لو‌وک، له‌یلو‌وک، له‌لو‌وکی جی‌ژنان.

چهره‌خه‌هه‌ره‌په‌شم: چه‌رخ‌ی نا‌وریشم.

چهره‌خی: جو‌ره‌پاره‌یه‌کی کۆنی زی‌ونی گچ‌که‌یه پی‌نج پاره قرۆش‌تیک بو‌وه.

(مرک.) جو‌ره‌گول‌تیکه. (نهرده.) گرد، خه‌ر.

چهره‌خیان (نهرده.): خو‌ن‌وو‌اردن، گه‌پان، خولیان، گه‌پان.

چهره‌خین (باک.): گه‌پان، غار‌دان، گه‌پانه‌وه، چه‌رخیان.

چهره‌ه: گه‌رده، چه‌رم‌پیکي گه‌وره (دۆل‌که) یه‌ نا‌وی پی له‌ چۆمی هه‌له‌دیت‌جن.

چهره‌ه‌رخ: ده‌واری ها‌وینانه. که‌پری نی‌و‌پیت‌ستان و باخ و باخ‌چانه.

چهره‌ه‌ره‌ووو: چه‌تا‌وه‌وو نا‌وی ته‌یره‌پیت‌کی کورده له‌ نی‌وانسی سه‌نه‌و هه‌مه‌دانیت‌دا.

چهره‌هه (بابا.): شکار‌ته. تاله‌ په‌نگ‌یکه به‌ په‌شی بنو‌تی.

چهره‌س (نهرده.): چه‌په‌نگ، گیا‌یه‌که وه‌کوو تریاک ده‌کتیش‌ری.

چهره‌ق (باک.): قه‌چی شکانیه.

چهره‌قو‌په‌ز (باک.): جو‌ره هه‌له‌په‌په‌نی‌که به‌جو‌ته سه‌رده‌گړی.

چهره‌قین (باک.): ته‌قه‌تفه‌ق، خشه‌خش، سه‌ره‌ن‌ش‌کردن.

چهره‌م: گو‌پتن، پی‌ست، پۆس، پۆست، پۆسه. — ی خو‌ش‌کراو: سه‌ختیان،

چه‌رم‌ی خارا‌و. — ی خو‌ش‌نه‌کراو: چه‌رم‌ی خا‌و.

چهره‌ماق: (باک.) چه‌رمه‌لاق، چه‌قه، چه‌قال‌ته.

چهره‌مای جه‌ما (همورا.): سه‌پته‌ی چا‌و.

چهره‌مه (جا، همورا.): سه‌پی.

چهره‌مه‌چاق‌الت: گو‌شتی له‌پولا‌وا یا نا‌والی له‌پولا‌وا.

چهره‌مه‌سه‌ره: په‌نج، په‌ته‌پتن، نا‌زار، مه‌سه‌ره، ده‌رده‌سه‌ری.

- چەرمەسەرى: دەردەسەرى.
- چەرمەك (ھەمرا): سې.
- چەرمەل: سېيكەلە.
- چەرمەلە (ئەردە): سېيكەلە، سېپات.
- چەرمەلە: سېيكەلە، (لە) نېشانەى گېچكەيە.
- چەرمەلە ھېلەى (ھەمرا): سېينەى ھېلەى.
- چەرمە نۆ ھېلەى (ھەمرا): سېينەى ھېلەى.
- چەرمەچى: بۆنگىچى، كەسپىكە، كە پېستەى خۆشكات، پېس خۆشكەر.
- چەرم خۆشكەر: بۆنگىچى، چەرمەچى.
- چەرم خۆشكەلەك: چەرمى خۆشكراو.
- چەرمەقېن (ئەردە): چرچ و لۆچى كاللا و چتى تر.
- چەرمەك (باك): پەردە و توتۇزى پېستى كركۇچكەى كەپۇ. — ى
- چاڭ: پەلكى چاۋ.
- چەرمەكەلەن (باك): لۆچكەرن، قەدكەرن، چىندار كەرن.
- چەرمەك (فە): سېى، چتى سېى.
- چەرمەگەربوون (ئەردە): رەشەن و دياربوون، ئاشكرا بوون.
- چەرمەگەسوور: مەرى دەم و چاۋومل سوورى لەش سېپىيە.
- چەرمەكى (ئەردە): سېيتى.
- چەرمەكى بېخ ناخوون: سېياتى بن نېنۇك.
- چەرمەكى چاۋ: سېينەى چاۋ، چەرمەينەى چاۋ.
- چەرمەكى ناۋچاۋ: سېپايى نېچاۋانى ئەسپ.
- چەرموۋ (زەن، جا): سېى.
- چەرموۋسوور: چەرمەك سوور.
- چەرموۋك: باژىرو شارىكى كوردەلە ئۆز دەستى توركاندايە.
- چەرموۋك (زەن، جا): سېى.
- چەرمى (دەل): سېى.
- چەرمەك: سېى.
- چەرمەلە: چەرمەلە، سېيكەلە.
- چەرمەلە: لە چەرمى دروستكراو.
- چەرمەين: چىتەكە لە چەرمى دروستكرايى.
- چەرمەينە (ئەردە): چەرمەين، چىتەكە لە چەرم دروستكرايى.
- چەرمەينە (ھەمرا): سېينەى چاۋ يا ھېلەى. (ئەردە) سېينەى ھېلەى.
- چەرمەينەى چەم: سېينەى چاۋ.
- چەرمەندە: گياندارىكە بلەمەرى.
- چەرموۋ (فە): چەرموۋ.
- چەرموۋ (فە): چەرموۋ.
- چەرموۋدار (لو): چارۋىدار، قەتارچى.
- چەرموۋى ناھەين (فە): ئەسپە دارىنە، دوچەرە، (پايسكل).
- چەرمەن: لەمەران، لەمەرىن.
- چەرمەندەن: لەمەرانەن.
- چەرىك (ئەردە): خىلەسات.
- چەرىن (بابا): لەمەرىن.
- چەرىكە: چىزگە، چىستە، چەشە، چەشگە، چىشگە.
- چەرىگەى ۋىزەيى: چەشەى ۋىزەيى.
- چەس (جا): چىە؟
- چەسپ: چى، چىشە يا كەتەرە و جىوۋە و چىتىكى ترە، كە بگىرەتەرە، قارىسەك، لەم. بەرگ و پۇشاكى تەنگ و تەسكە يا چىتەكە، كە بە شوۋىتەك تونەو پىرە پىرى. ئەمەندەى ترىاكىكە، كە بەشى جەرە كىتاشانىكى
- بكات — ى پىدەلەين. — ىك: سەرىك لە ترىاك.
- چەسپان: خىرا، گورج، تەردەست، ئازا، فرز، كرۇ، بەپەلە، بە تالۋكە.
- چەسپەن.
- چەسپەندەن: جىگىر كەرنى چىتەك لە شوۋىتەك، پىتەرە نووساندەن و لكانەنى چىتەك بە شوۋىتەكەۋە يا بە چىتىكى ترەۋە.
- چەسپەن: چەسپەندەن.
- چەسپەدار: مەچ، لىچى، دەمەشت. — ى: مەچى.
- چەسپەنە: چەسپەندە، نووسەك، پىتەرە نووس.
- چەسپەنەكى: لكان، لكان، چەسپەن.
- چەسپەن (ئەردە): چەسپەن، لكان، لكان.
- چەسپەن: چەسپەن، نووسەن، پىتەرە نووسەن، جىگىرە نووسەن چىتەك لە شوۋىتەك پىرەپى، پىتەرە نووسەنى چىتەك بە چىتىكى ترەۋە.
- چەسپەن: نووسەن.
- چەسەن (ل): چەس؟، چىيە؟.
- چەش: گياندارىكى پراۋىيە، كە دەمى شىرىن بوۋى بەگەرن و خوارەندى نىچىر، (فە) چاۋ، چەم. (شار) گيانلەمەرىكى پراۋىيە، كەمەزى فىرە نىچىر كەرن بوۋى. (ۋۇز، كۆ) فىر، پرا. — بوون: فىرىون، پراھان. — كەرن: فىر كەرن، پراھىتان، بۆسەك تاۋى بە كاردەبەرت بۆيالىندە.
- چەشەن: پىچىزەن، چىزانەن، مەزان، مەزانەن.
- چەشە (كۆ): خۇراک و دانىكە، كە بۆ نىچىران لە ناۋ تەپكە تەلەۋ نىتر دادەنەرت، كە بىخوۋا پىتەبەيت، (ھەمرا) چەشە، تام، چىز. — كەرن: چىزەن.
- چەشەبوون: فىرىون، پراھان، چەشى بوون، بۆيالىندە سەك و تاۋى.
- چەشەخۇرە (ھەمرا، كە): دانەخۇرە، چىز، بۆمروۋ ئاۋال و بالەندەن بە كاردەبەرت، گياندارىكە چەشە بخوۋا و بە تەلەۋەنەبەيت.
- چەشەخۇرەكەرن: دانە خۇرە چىزەن.
- چەشەكەرن: چەشەكەرن.
- چەشەبوون: دەم شىرىن بوونى گياندارى پراۋىيە بەگەرن و خوارەندى نىچىر.
- چەشە: گياندارى چەش، خۇراكىكە بۆگەرنى نىچىران بە تەلەۋەنەبەرتى.
- چەشەبوون: چەشەبوون.
- چەشەخۇرە: چەشەخۇرە، بالەندە يا گيان لەمەرىكە، كە چەشەى خوارەندى.
- كەرن: چەشەكەرن.
- چەشەى (ھەمرا): چەشەن، چىزەن، چەشەن.

چەشتن: چێژتن، تاقی کردنەوی تامی چتان بەزمان، چشین، چشەکردن، مغزین، مغزەکردن.

چەشکە: چێژ، تام، چەشە، مغزە، (ئەردە.) میلاق، میلاک.

چەشکەکردن: چەشکردن، فێرکردنی گیاندار بە دەرخوارد دانی چەشە.

چەشتی خواردنەمەنی.

چەشکۆ (فە.) : چاوکۆ.

چەشە (فە.) : کانی، سەرچاو، چاو، سەراو. (هەو.) : ناودەست.

چەشەچی (هەو.) : ناودەست خاوتنکەرەوه.

چەشەک (هەورا.) : چاویکە.

چەشەک (باک.) : دەرمانیکی بۆ پارێزگاری چاو بەکار دەبریت.

چەشەیک (بابا.) : جوورە دەرمانیکی چاوانە.

چەشن: تەرز، نازین، ئێسک، جوور، وێشە، چەشنەت، تەحر. بەو — : بەجوورە، ناوا.

چەشنە (پۆژ.) : پشک. — ناویژتن: پشک ناویژتن، پارەپارتین.

چەشنەت (باک.) : چەشن.

چەشنی (هەو.) : هەورا، بابا، جا. (ترەقە، تەرەقە، تەریقە، تەرەقە) دەمانجە و تەنگ و چەکانە، مغزە، تام. (ئەردە.) کەرەکیفە سەرترشی و ئیتر.

چەشیت (باک.) : چەشن.

چەغف (زا.) : چاو.

چەغفک (زا.) : چاویکە.

چەغانە: جوورە سازیکە.

چەغە: چغ، چغە، دەنگیکە بۆ دەکردنی سەگان بەکار دەبریت.

چەغەچەرغ: چغەچغ، چغچغ، دەنگیکە بۆ دەکردنی سەگان بەکار دەبریت.

چەغەرە (خۆ.) : چەقەرە، گیانداریکە لەبەرەتەرەوه برابیتەرەوه، کە بووژاوه و کارەتی دەکرد — ی پێدەلێن.

چەغف (پۆژ، کۆ، جا، هەورا، دەر، فە، لو.) : چەوت، خوروار، لار، خێج، چەفتیاگ.

چەغفە (پۆژ.) : چەتەفی ناوڕیشمی، کەلە سەردەبەستری، پارچەییکی ناوڕیشمی بەسیم یا بە سوورمە چنراوه. دالبێت، داربەست. (ئەردە.) درۆ، بوختان.

چەغفەرپۆژ: ئالغەرپۆژ، ئەلقەرپۆژ.

چەغفەکەل: چەوتەکەل، گاجووتیکە تەمەنی چوار ساقی.

چەغفەتی (ئەردە.) : بالاپۆشیکێ ئافەرەتانه، وەک چەتەفی بە سوورمە چنراوه.

چەغفەین: تەنجامە دەرگا.

چەغفەپاس: چەغفەپاسە، چەغفەل، قولاب.

چەغفەشو شەرە (ئەردە.) : چەوتەچیلە، تەماشای ووردبینی، سەرنج.

چەغفەتی (زاوه.) : خوراری، یوار.

چەغفەتیاگ (ئەردە.) : چتی چەماووه، لار، گێپیاگ.

چەغفەرپۆژ

چەغفەرپۆژ

چەغی (باک.) : چەتە، چەفە.

چەغیە: چەتە، چەتەفی ناوڕیشمین.

چەغیەوناگا: چەتەفو حەکاڵ.

چەغەنەک (باک.) : ئانیسکی پێگایان. چۆمیکە لە ناسیای گچکەدا.

چەغەندن (باک.) : دەستپێشتن، دەستەلاتداری. بادان، پێچدان.

چەغەر (باک.) : جوورە دارێکی چەمانە.

چەغەرەبی (باک.) : جوورە داربێهکە.

چەغی (باک.) : خوروار.

چەغیان (باک.) : چەمین، خوراریوونەوه.

چەغیای (باک.) : چەماووه، خوراریووه.

چەغی (ئەردە.) : پەگی سپی، پەیی، بن، بێخ، ریشە. (هەورا.) لەر، لاواز، (گۆشت) ناواڵ یا مالاتی لەرولاواز. لاگرنی گرنیەکی جگبێه، قێزە. کەسێکە گێرێی لە کرپن و فرۆشتنییدا، چەغەسو، سەخت. (هەورا.) چەقە، چەقالتە. (موک.) : جەرگە، نێوێراست، رێساز، دارا لەسەر — ی رێگایە راوەستاوه: واتە لە سەر نێوێراستی پێگایەدا راوەستاوه.

چەقالە: بادامی تەریا ووشکی چکۆلەیی کێویە، چوالە، چەقێلە، دەنک، دەیندک، چوالە باوەر. دار — : چوالەشینکە، باهیشوایم، باوەر، شوشینک، کالەشین، شووالشینک، چەقێلە، ناوکی تالەو هی شیرینیشی هەیە، کە خوشکری دەخوری. (ئەردە.) چەقالە، میوێ نەگەیشتو له پێزە قەیس و هوڵو، بادام.

چەقالە (ئەردە.) : پیر، لەکارکەوتو، داکەوتو. چتیکە لە نێوانی گۆشت و بەزیدایە لە پێست نزیکترەوه بەکاری خوراردن نایەت. (هەورا.) چەق، چەقە، چەک، یاناواڵ و ئیتر.

چەقال و بەقال: بریتییه له هەردو می هەرزە بازاری.

چەقان: چکالان، چەقین، دامەزرانی ناواکیار ئیتر. چەقەنی هەلپەرین و سەماو ئیتر.

چەقانه (ئەردە.) : چەقەنە، چەغانە، تال.

چەقانهژن: چەقەنەلێدەر، پلژن، پلەتەقین، سەماکار.

چەقاندن: چەقاندنی داروورەخت و نەمام و ئالوئیتەر، داچکاندن، داچکیلاتدن، چکالاندن، دارناوتن، چاندن. دامەزراندن، کوتانی چتیک بەزویدا.

چەقاندنەوه، رەنج و نازاردانی مەمکی دایکە لە لایەن مەندالی شیرە خۆرەبەرە، کەزۆر نازاری بەدات، چەوساندنەوهی مەمک. دامەزراندن، دووبارە چەقاندن.

چەقاندن: چەقاندنی دارو سینگ و بەرد و ئیتر، ناشان.

چەقاو: چەقیو، چەقینراو، دامەزرارو.

چەقاوهسوو: چەقسو، بێشەرم، سوو، روودامالراو، چوختی.

چەقە: شیرە کۆلکی گیایەکییە وه بنیشتی دەچی، (هەورا.) کۆکلاخ.

چەقالتە، چەق، چەقەرە، چتیکە لە نێوانی گوشتی و بەزیدایە وه پێستیکی تەنک دەچی و بۆ خوراردن دەست نادات. هەراهرە، چەنەبازی، چەقەچەق. (کۆ.) چیرەوه، بێشەرمی، کوتن و دەنگی

چہ قندق

کوتنیه، قسه‌ی بی‌هوده کردن. له جگینه‌دا دوای هه‌لاوێژتن یا پال پیکممه‌ بێتن کەس نایا تەمۆه دووبارە هه‌ڵیده‌ده‌تەمۆه پێیده‌لێن.

چەققەبۇق: بۇقى ووشكانىيە.

چهارم: جوہرہ دارہ بیہ کہ لہ قمر اخ ناوان دہ پروی بہ لان کورت و لارو گیت:

چەققەتە (پەوا): بێشەرم، چەقسوو، چەنباز، زۆر وەر. (پەوا). نیوہ
کولاًو (بۆگۆشت) تا بۆگەن نەبی یا نیوہەر زاو.

چەققەچەق: ھەراھەرا، (كۆ). چىرىۋە، چەقەلمەۋە، چەقەلمەۋە، چەقەچەق، چەقەقەي يەك لە دوۋى يەكترى مەۋە ئاش و ئىتر، چەقسەۋىيى. — كەردن: گالەن.

چند چہ چہناو: (؟)

چمقہ چناوہ (کھ.): قدرہ چمناخ، زوربلی، چدرہ چقان، چمنباز.

چەققەخانە: شووئىتىكى تايپەتییە بۆكۆبونلار تېدا ناخەفتى.

چہ قہر (رموا.): جیگاہ کہ پر شاخ و بہرہ لان ہی۔

چهارم: چوزره، چوزله، همر توژیکی بچینری نموی، کهله پیشدا دهی دکا، که به قعد دندوکی چۆکه یکه و سپیه ی پیده لّین، که درّترسی چوزله ی پیده لّین، پیوازکو توپه (په تاته) نه چچینری له بهماراندا ی دهرده کین، (همورا،) چه کهره، (همو.) توقسهری چیاپانه.

چهارم (خ.): همراهرا، قیزه قیزی مندا آنه. سه گهر.

چەختى: چەختى، چەختى چۆپان، پروگراممەر، چەقەدەسەر، چق، كەسپىكە لە چەقەردىن ئىدە سىروابى. — بون: سىروادبونەر، شەرم شكان، ترس شكان، سوران.

چهل (نهمه): پاچه، پتچک، قاچ و قول. (همو). تورگ، (باک). توری، تورری، (بل). تیروو، وایک، داعیایه کی کتیرییه لهره منی سه گییه به آن کلکی ئهستورتره قه یوزی باریکتره. همو جیگایه کی له تۆقسهری کیوان یا له کناریان یا لهره قه دیان بلنوقیت بی (چهل) ی پیته ئین. لهر، لاوز. (بل). لووتکه ی چایه کی به سهر لایه کیدا شوو بیتوه. پتچک، نمو میتره جووار چهله، واته جووار پتچکه.

چند سال: (همورا.) بدرده لآن، چقل.

چمقه لایخ (پژژ): کمیته، تل، پشکمل و پیساییکه له بهار اندا، که مالان و نازالان دوای نمره، که به خوندانده فیرتن به پاشلیانمره دنووسی.

چەقەلە: چەقالەي خۆپسک، چەقالەي تاق، لەنتۆ خووتراو کێدا
دەیکۆلێنس و پەروەردە دەکری تالایی نامینی، چقانه، چەقیلە، هە
شیرینیش هەبە.

چھقہ لووس (باک.): کولین جو، چھقہ لووس.

چهلقلهن، زهوی ره قلهن و سهخت.

چەقەنە: چەقان، چەقەنەى ھەلەپەرىن و سەماوئىتەر، چەقەقە، شەكەزەكە و سەماكاران لە قامكیان دەكەن. (ھەورا.) چەقان، (كە.) چەقەوانە، چەقەنە. — ى ناشى، چەقەقەقۆك، چەقەنە، چەرە خۆرە، ئەودارە، كە بە كەچكەمە (چەرە خۆرە) دە بەستراوە، كە دەجەتە ناو

دولیان و سمره که دیکه لسمر بمر داش هله دیمز تسموه و دانو پلے سی
دهدر نیتنته خوراره بو ناو گهروی بمر داش. (باک.) چه قچه قه،
گیاهیکه. پلته قانندن، به قامکی دهستان، دارتکیشه بمرتکی دهگری وه کورو
بهری مژرد.

چەقەنەباز: كەسپكە چەقەنەى لىبىدات، پلەتەقىن، (ئەردە.) چەقەنەزەن.

چەقەنبو (كە.): (هەور.) چەقان، چەقەنە، چەور پارچەى زەرد
ياكانىكى ترە شەكەركۆرسەماكەران لە قامكىيانى دەكەمن لەكاتى
سەماگر نىدا چەقەنى پى لىدە دەن.

چہ قبہ مردہ چہ قبہ مردہ (کے): چہ قہ چہ قہ۔

چہ قچہ ق (باک.): چہ قہ چہ ق.

چەقەچەقە: گىيەكە گەلەي لە ھى دارىسى دەچى و بارىكتەر. گىيەكە
بەھار يىيە و بۆكەستىكى دەنگى نووسابى جۆشەدەرى و دەخۆر تىسەو.
گىيەكەكى دېويىيە و بستىك بىلەن دەبى و ھەي گووتى دەچى چەند گولىكى
سورور يا شىن يا سېي فوو دراو دىتى مندالان لە نىچاوانى خۇيانى دەدەن
دەيتە قىتىن، تىتولتە قىنە، تەقتە قۆك، چەقە قۆك، چەقەنە، نەم گىيە
شىرىكى زۆر تال دىتى. (لو.) قەزوان، چەقە ئاش، چەقەقەي ئاش و
چتى وەكووى. (ئەردە.) كاسنى، گوليلى. (ئەردە.) گىيەكە خۆرسەكە
لە قەراخ چۆم و كشت و كالاندا سەرھەلەدە لىكەكانى كۆرت و رىشەكەي
نەستورن گولەكانى شىن، لە پىرشكىدا رەگ و رىشەكەي بە كۆلەي
بەكەكە رەبىرت تابو ھىزەرى چىكەلەنە، رىشەكەشى دوای ووشەبوونى
بە كۆتراوى وەكوو قاھى بە كەردەبىرەن لەن تام و بۆنى وى نادات.

چەچەم قەبەرگە وىلىكە: بالىنىڭ يەنىكى چىكۈلەيە ھەر چەچەم قەبەرىنى ولەگەن
جۈۋىتىران بىناۋخە تاندا دەگەرى.

چہ چہ چہ ہی ہنگونان: (ہو.): گمیدہ کہ.

چہ چہ قو: گیایہ کی بہاریہ گہ لای خہ و بہریکی وہ کوو گتہری
دہ گری بہ لآن گچکہ ترہ۔

چەقچەقۆك: شەيتانۆكە، نېسكېتەكە وە كەشكۆلى دەچى بە قەد
گۈۈزىزىكى گىچكە دەپى لە چۆلى زىندەوارىكى لەناو دايە، چەقچەقۆك.
(كۆ). گيايەكە گەزىك بىلندتر دەپى گۈلى شىن دىنى وەھى حاجىلەي
دەچى، بە سۈتاراي لەگىل پۇنى بۆشاو وە بىرۆ زۆر باشە. (باک).
چەقچەقە: چەقچەكەي ناشى، كە بە گەرووي ناسنى گرى دەدەن دەخلى
پىدا دېتە خورار، كە وە بەردى ناشەكە بكىرى پۇيە چەقچەقەي پىدەلېن.

چہ چہ قولک (باک.): گمہ یہ کہ.

چند روز بعد از آن (باک.): ته‌قه‌ته‌قه کردن، چه‌چه‌چه کردن، که دوباره لی‌کدری
ته‌قه‌یه لی‌تو دی.

په قز: قوناخ، بنه که. میوانخانه.

وہ قے (ہاکی): بالندہ یہ کہ۔

وہ قلائق قوت (الو.): دہنگی قلعہ و ان قریاتندن.

محققان به دوو بهردان گمفی پیده‌کننه بروتش سابمو جووره پروتیشه ده‌لین

وہ قلم ماست (شکا،، پاک.): ماستاوی خست.

جہ قماق (باک.): چہ خماخ.

وہ قندق (باک.): بہر دی چہ خماخ، تفرنگیہ.

چەكەمەبۇون: زۆر سوتانى شوپىتىك لە ئىندام و دامالرانى پىستەكەى.
 فەرھاد دەستى واسوتاه، چەكەمەبۇو.
 چەكەمەپەق (كە.): ئاغايىا كووپىخايەكى لىكەوتووه، كە هيتشتا
 نارەزوى راوو سوواری بىكات.
 چەكەناس: كەستىكە لە چەكاندا شارەزايى. — ى: شارەزايى چەكان.
 چەكۆ (باد.): نىبى نىرىنانە.
 چەكوپووش (ئەردە.): شەرى ناوماڭ، شەپوپەر.
 چەككۆچ: مېكتوت، زەنپ، زەنت، نەقوورە، چەككوش، چەككۆچى دووسەرە:
 كاشق، — ى قەندى: قەندشكېن، شەكر شكېن.
 چەككۆچەدان: مژنى مەمەك بە چەشنىك، كە هېچى تىدا نەمىتى.
 چەككوش (پۆژ، ھەورا.): چەككۆچ، ئاستىكە دەسكىكى داريا ناسنى
 تىدەخرى بزمار و چتى ترى پىدا دەكوترى.
 چەككوشكارى: بەچەككۆچ كاركردن.
 چەككوش مەكەرى: گەزىنە.
 چەكە و كەوان: مشتو كەوانى پەپەكارى (ھەللاجى) كوتك و كەوانى
 پەپەكەرى.
 چەكە ولووت: پاژنەلووت، ھى كەلاش و نىتر.
 چەكەكىلە (كۆ.): چەكەكىلە، (كۆ.) شەمشەمە، شەمشەمە كووتەرە.
 كىفى ئىندامى كەنگرىيە وەكوو لوولە و بۆپى واپە و زۆر قايە، ھەموو
 كەنگرىكىش نىەتى، (كۆ.) شەكىلە.
 چەكەگل (ھەو.): وور دەپەردى درشت.
 چەكەگناس (باک.): پاشىن، دوورپىن، پاشەپۆژپىن. — ى: پاشەپۆژپىنى،
 لەدوواپۆژ ووردەبۇونەو.
 چەل (پەوا.): ھەزار، تەمبەل، چەلمەل، تۆق بەسەر مەلەو. دان، گەر،
 وەھلە، جار، ھەل، ھەل، كەپەت، نۆبە، چەلە، نۆرە دانەوئەى گەمە
 بەو كەسەى، كە دۆراندووبەتى. (ھەورا.) پووت. — كردن: بەزۆر
 پووتكردنەو. (باک.) چل (۴۰).
 چەلەپە: پاولەسەرىبەفرى.
 چەلەخ (ئەردە.): چالاخ، نەسبى بۆزۆو بۆتو.
 چەلاق (باک.): سەرسەرى، زۆرىلى، چەنەباز.
 چەلاک (پەوا.): چالاك، شۆخ، شەنگ.
 چەلاک (پەوا.): چەلاک، دوو فېچ. دارىكى درىژە و سەرى دوو
 فەلقانەيە، مازوو و گووتزو چتى ترى پى لە دارى بۇندە دەكەنەو
 دەپتەكىتى، (خۆ.) چەرەگە، تىپلا، (كە.) خۆ. چۆلانگ، (شار.)
 چەلانگ، چل، قەلانگ، قەلانگە، (ھەو.) چۆلاک، گەلەندۆر، چالاك،
 چەلەك، چەلامكە.
 چەلاکە: قەلانگ، دارىكى درىژە، سەردەكەى قولپەدارە بۆ ھەنار
 لىكرەنەو مەوئەى تر بەكار دەبىرى. چەلاک.
 چەلان: پاشىنەكەى (ان) بۆگەلە، دوو يا سى يا چوار جاران. جاران،
 سەردەمى پىشوو، چەنانى پىشوو.
 چەلانەن: چەرانەن، لەرەپانەن.
 چەلانگ: چەلاک.

چەلەو (كۆ، بار، پەوا.): چالۆ، گۆشتا، ناوى سەروپى.
 چەلە: چەل، نۆبە، نۆرە، كەپەت. (پۆژ، باک.) چەلە زستانى لە ۱۰ ى
 دىسەمبىرى تا ۲۰ ى كانوونى دووم. — ى ھاوینىش لە ۱۰ ى تەمبوز تا
 ۲۰ ى ئاب. (لو.) گورىس، نۆرەكايە لە پاریدا: نەمجارە — ى مەنە.
 چەلە: دارىكى واپە چەلەمە لە شەمەرە بەكار دەبىرت بە باوھەش دەغلى
 درواوى لە تەنیشتى بەرز دەكرتەو بۆ نەوئەى، كە لە پاشان چەرەپ
 بدرى، (دوش) یشى پىدەلەين. (كۆ.) تىسكى چۆلە مېشكىنەيە،
 چەلەپى: ناسك، جووان، ئەو كەسەيە، كە ئاژال و پەشە وولاخ و نىتر
 بىكرى و بە چەلەب بىپا تە شارانى دوورو نرىك بۆ فرۆشتەوئەى.
 چەلەپەين: جوورە ھەلپەپىنىكە.
 چەلەچەك (باک.): بە — چوون: خوشىن.
 چەلەچەل (كە، كۆ.): چەلەچەلەت، چەقەچەق، زۆر كوتى چتى بىتواتا.
 چەلەھان (ئەردە.): دەستخووازى، داواى نۆبە گەمەكردن، داواى
 دەستكردن.
 چەلەھۆن (بار.): لەبەندارەندە لە چىتىكى گەران.
 چەلەك (باد.): پەوان، پەوان.
 چەلەكەنەلەين: ھەنەلەين، چەلەكەنەزل.
 چەلەكەو (ھەورا.): بالندەپىكە راو كەرە گۆشتخۆرە لە باشووى
 گچەكەترە.
 چەلەكەى (باک.): جوورە ماسىيەكە.
 چەلەكە (ھەو.): ستونە، ئەستونە، ئەستونەى دەوار و قايەى مېوان
 و نىترە.
 چەلەم: پىس و پەلۆس، پىسكىر.
 چەلەم (ھەورا.): ھىچەك، (شارە.) چاكڭ، تەپەى جۆلەيى. چەلەمە،
 چاكڭە، چاكڭ، كەلەم، كەلەمە، چەمەر، چەمەرە، چەلەمەى دارىنە لە
 مىلى گايان دەكرت.
 چەلەمە: (ھەورا.) قولكەى شانپە. تىسكى چۆلە مېشكىنەى بالندەنە،
 بە تىسكە دوو فەلقانەكەى سەرشانىش دەلەين، كە بە مەلەو نووساوە
 وەكوو ھى چۆلە مېشكىنەو لە پەرسىنگى بالندەدايە، چاكڭ، تەنگانە،
 سەخلەتى، كىشەكەش، سەخلەتى: كەس تووشى — نەپەت. چەلەم،
 چاكڭە، چاكڭ، كەلەم، چەمەرەپىكى واپە لە مىلى گايان دەكرت.
 چەلەمەشكانەن: گەروى چۆلەمېشكىنەكردن.
 چەلەمەشكانە (ئەردە.): چۆلە مېشكىنە، چەلەمەشكىنە بۆ تاقى
 كردنەوئەى ياد و گەرتو بەشكانەنى (چەلەمە) ى بالندەنە.
 چەلەمەشكىنە (ھەورا.): چۆلەمېشكىنە.
 چەلەمەگورىس: (ئەردە.) چاكڭە.
 چەلەمەنگ: جووان، شۆخ و شەنگ، كۆك، پۆشتە، لەنجەولار. (باک.)
 موک. (چالاك، توندوتۆڭ، ئازا، پالەوان، سووك، گەرناس، ژۇتھاتى. —
 ى نەفتى و نىتر: شەكەف، شەكەفك، پەرمىلى نەفتىيە. تەنگ و
 چەلەمە، تەنگانەپىكى سەخت. (باک.) خۆش، تامخۆش.
 چەلەمەنگى: جووانى، شۆخى، شەنگى، لەنجەولارى، ئازايى.
 چەلەوان (لو.): يارى چالەين.

چەمە (ئەردە): كەمە، چەماوۋەيى. (ھەورا): چاۋە، سەرچاۋە، كانى.
(ھەورا): چەمەر، كەمە، كەمەي ھېلەك و سەرەند و بېزىنگ و نىتر.
(ئەردە): چاۋگەيى لە خانوۋ يا كەپر، دىو، ژور، چاۋە.
چەمەدان: باۋل. — ي: باۋلى.

چەمەر (مەك): ھەورا، دۈ. (: كۆتەل، چەمەر، شىۋەن و گريان بۆ
مردوۋ بە كۆمەلى، چەمەر، زۆرە كەرن، كۆمەلە كەرن، كۆمەلەي پىياۋ
ژانە بە دەۋرەي تەرمەۋە بەشەن و گابۇر، بۆ (تووك) یش بە كاردەبىرى:
ياخۇدەبە — بى. جاران، كە كەستىكى گەۋرە يا خۇشەۋىست بەردايە جەل و
بەرگ و چەكى بە سەرزىنى ئەسپەكەيدا دەكراۋ بە دەۋرى ئاۋايدا
دەيانگىتپاۋ دانىشتوانى ئاۋايى بە گریانەۋە بە دەۋرەيدا دەۋرەشتەن، چەلەم.
چەمەرە: دەھۆل و زورنایە، كە بە بۆنەي شىۋەن و چەمەرەلى بەدىرى،
جۈۋرە شىۋەننىكى دۈۋدەستەيە دەستەيىك پىياۋ دەستەيىكىش ژن بە
پىۋە ۋەك ئالغە چەمەرە دەبەستان بۆ شىۋەن كەرن.

چەمەرپاي (ھەورا): چاۋەپى.

چەمەرە: ئالغە، دايرە، ھالە، ئاخە. ئالغەيىكە بەنئەلەۋە سەرى مزانەي بە
ئاۋدا دەچىت. (كە، دەر). چەمەرە، چەمەرەي شەغەرى دارى
چەماۋە، دارىكە بە تەرى داھىتەراپتەۋە بە جۈۋرەيكى ۋا، كە ھەردوۋك
سەرى گەشەتتەيەۋە يەكترى بۆ ھەمۋە چىتىكىش بەكار دەبىرى، كە ۋەكو
ئالغە ۋابى. (پۆز). ئالغەدارىكە لە نەرى دەكرى سەرى ئامورەكەي
دەچىتە نېۋەۋە دۈۋايە ھەپەي تېدەكوترى تانەتە دەرى، بۆسە.

چەمەرەخەلىار: تىزۋو، تەۋزى.

چەمەرچۈيى: ھەلەپەرن بە كۆمەل بەدەم گريان و شىۋەنەۋە.

چەمەرى (ئەردە): دەھۆلنىكە بۆ شىۋەن لىبەدىرى.

چەمەزەخم (ھەورا): چاۋوزار. (ھەورا): كەلەلى كەريا ۋوللاخىكىيە
بۆ چاۋوزار لە ناۋ بېستاناندا بە دارىدا دەكرى.

چەمەسەۋلە (ھەورا): قەيتەران، پەلى سىۋەشان، خالەپەش، گىيەكە
گەلەي ۋەكو كەۋەۋوز و ساقى بارىك و زۆر پەشە لە بن كاج و قەلەبەزدا
دەردىت بۆ خارشت زۆر باشە.

چەمەشا: چەموش، سەك.

چەمەقوۋلە (ھەورا): چاۋقوۋلەكە.

چەمەن: چىمەن، مېرگ.

چەمەنەلەۋەي (ھەورا): چاۋداهاتن.

چەمەنەۋ: چىمەنەۋ.

چەمەنزار: چىمەنزار.

چەمەر: چەمەر.

چەمەرە: چەمەرەي شەغەرى، دارى چەماۋەۋەيە. چاۋ چىۋە، پەرواز.

چەمەرسى (ھەورا): چاۋەرسى. — تى: چاۋەرسىتى.

چەمەرىي (ھەورا): چاۋلىكەرى.

چەمەل (باک): ئالغە، ھەنگەل، قوئە، دەسك، دەستە، قوئەي دىزە و
گۆزە. (باک): گەپ، ئاۋد، تەنگە، دېاڭ، ئاقدېگە.

چەمەلوۋلەك (باک): پەلوۋسك.

چەمەۋلە (شا): چەمۆلە.

چەمەپال (زا): سەرىار.

چەمەل (باک): باسك، دەست لەسەرى قامكانەۋە تاپنەنگەل.

چەمەتاۋە: چەماۋە.

چەمەتەنگ (فە): بەرچاۋتەنگ.

چەمەچ (باک): چەۋچ، كەۋچك، جۈۋرە كەۋچكىكە، ئاۋخۆرە، بادەي
ئاۋ خوراردنەۋەيە.

چەمەچە (ھەورا): كەۋچك، چەمەچك.

چەمەچەچاي: كەۋچكى چاي.

چەمەچەمال: شارۋچەكەي كى گچەكەيە لە گەرمەتتەدا كەتۋتە نېۋانى
كەركوك و سەيمانىيەۋە.

چەمەچەك (باک): خېل، كەۋچك.

چەمەچۈچاي (ھەورا): كەۋچكى چاي.

چەمەچۈر (پەۋا): مەۋى لەۋلاۋاز و پېر.

چەمەچۈۋر (باک): زىندەۋار و ئاھۋەكە توشى توتەن و دارە مېۋى دەپى
گۆيا جۈۋرە مېشىكى گەۋرەيە، كە تۈلە ناسكەكانى مېۋەي بگەزى
ۋوشكى دەكات.

چەمەچى (زاخ): چەچى، كەستىكە سەۋدا و كەپن و فرۆشتى سەرىپىيى
بكات.

چەمەچىر (باک): جۈۋرە تىرەكە، تىرەكە، مېلۋى مەندال.

چەمەشەك (باک): گىيەكە.

چەمەشەق (ھەورا): چاۋزەق.

چەمەسەلخ (ھەورا): چاۋسەخ. — ي: چاۋسەخى.

چەمەسەۋلەكە (كە): جۈۋرە چىتىستىكە لە ترخىنە دروست دەكرى،
چىشتى ترخىنە، چەنسەۋتەكە.

چەمەك (باک): دارەدەست، گۆچان، واتا، مەبەست، مانا. قەۋرەخە،
قەراخ، كەنار.

چەمەكز (ھەورا): چاۋكز. — ي: چاۋكزى.

چەمەل (باک): ھەنگەل، قوئەي دىزەۋ گۆزە.

چەمەلە (ھەورا): چاۋ.

چەم و چوخمۇ (ئەردە): چەم و چوخمۇرد.

چەم و چوخمۇرە (ئەردە): شىۋە ۋۆلنىكە، كە زۆر زەبەند و چەپى.

چەمەچەغۇرە (ئەردە): پەۋيار، چۆم، دەرە.

چەم و خەم (ئەردە): نازونوز، چەم.

چەمەۋش: (ھەورا) چەمەۋش، شەمۆز، جۈھىم، زەچەك، ناپاس،
نەگۋەدار، چالەخ، ۋوللاخىكە سا ھى بارى يا سۋارى بى بېزۋو سەركىش
بى و لۋوشكان باۋىت و پەشت نەدات.

چەمەۋوش: گىيەندارى سەك. (ھەورا) چەمەشا، سەك، چەمەۋش،
بارنەبەرى چەتۋەن، بۆۋلاخى بەرە بەكار دەبىرى.

چەمەۋك (باک): جۆكە.

چەمەۋلە: چەۋلە، (كۆ). چىۋلە، (پەۋا). كۆكە، پەۋك، (جا). ھەورا.
پۆكەلەۋ، (شا). كۆشكە، چەمەۋلە، (ھەم). كۆ. كۆشكە، چەۋلە،
چەمەۋلە، پەۋك. — لىتان: ئەم لىكەرن، خەشەپىگەرن، چەۋلەدان.

چەمۆلە گرتن: چەمۆلە لیتان.
 چەمۆلە لیتان: راستکردنەوی دەست بە بلۆ کردنەوی پەنجەکانی
 بەرانبەر بەرووی یەکیکی بۆ تەریق کردنەوی.
 چەمۆلەخان: چەمۆلە لە کەسێکی نان.
 چەمیاگ: چەماو، چەتاو، خەم، جەم، گێپ، نووچیاگ، قاخ.
 چەمیان: چەمان، خواربوونەو.
 چەمینەو: چەمانەو، چەمینەو، نووچیانەو، گێریان، کۆمەربوون.
 چەمینەنەو: چەمانەنەو.
 چەمیاو: چەماو، کۆم.
 چەمیاو: کۆم.
 چەمیاخی (باک.): شووتنیکە دارە تووی زۆر لێیی.
 چەمیش (لو.): کەوش.
 چەمیلە (بابا.): جوورە تریبە. (کە.) بەروولە تریزو، تریزووی ناسک
 و چەماو، کەلە بەراودا کرابی. (کۆ.) دارو گیاو شیناییکە لە کنار ناوان
 شین بی.
 چەمین: چەمینەو.
 چەمینەر: داھینەر.
 چەمینەو: چەمانەو، نوشتانەوی چت بە کوانەیی.
 چەمیاو: چەماو.
 چەمن (پۆژ، فە، ئەرە.): چەند، نان، (باک.) چەنگە. (هەورا.)
 دەرزى.
 چەنلخ (ئەرە.): چەنگ. (پەوا.) ژێرچەنە، بەندی ژێر چەنگەى ژنان.
 چەنلکە: چەنگە.
 چەنلکە (هەورا.): چەنگە.
 چەنلگەدان: برتییە لە زۆر قسەکردن و چەنلیدان.
 چەنلگەدرێژ: چەنباز.
 چەنلگەدرێژ: چەنگە شکار، چەنەر.
 چەنلگەدرێژ: چەنگە کوتی.
 چەنل (ئەرە.): چەندان، ئاوە، هێندە.
 چەنلانی پێشو (پۆژ.): لەچاخانی رابردو، چەلان، جارن.
 چەنلانی (هەورا.): لاسایی.
 چەنە (فە، مەک.): چەنگە. — لێدان: چەنگەلێکدان، قەوچەقەوچ،
 چەنبازیکردن. زەویبە کە قورئەکی هێندە بە تینى هەبى لاقى و لاخان
 بگری. (لو.) هێندە: — ی قرائتیک: هێندە قرائتیک. (خۆ، مەک.)
 هەرس.
 چەنباز: فرەواج. (هەورا.) فرەدو، چەندەرێژ، زماندرێژ، لاترەقەوچ،
 لۆترەوان، دەمەتەقین، قەرەچەناخ، چەنسووک، چەوچەو، چەنەهەراش،
 زۆردو، بەسبێژ، بەزۆک، زۆربلێ، چاوەش، بلبە، پەلپەلێ، چەپەرەرێژ. —
 ی: دەمەتەقێ، هەلپەهەلپ، چەنسووک، چەپەرەرێژ، چەنەهەراشی،
 چەنچەخی، پەلپەیی. — کردن: چەنلیدان.
 چەنبەچەنە: چەنلەچەنل، دەمەتەقێ.

چەنبەچەنە: بەرانبەرکردنی یەکیک بۆ یەکیکی تر بە قسە لە
 روودا کردنەوی.
 چەنبەچەن: چەندان.
 چەنبەدان: چەنبازی.
 چەنبەدرێژ: چەنباز، زچۆنە، سەھەندە، قەرەچەناخ. — ی: چەنبازی.
 چەنسووک: زۆربلێ، چەنباز، چەپەرەرێژ، پەلپەلێ. (باک.) نەوالخ.
 چەنسووک: زۆربلێ، چەنبازی، چەنچە، (باک.) پەلپەیی.
 چەنەکەرەو: (هەورا.) چەنەکەرەو، لێگرتنەو.
 چەنەگە: (هەورا.) چەناگە، چەنە، ئەرەزنگ، (فە.) زنج، زنج،
 پێدین، زەنی، (دەر.) زەندان، (باک.) ئارچەن، ئارزەن، چەن، (پۆژ،
 جا.) چناگە، کاکێرک.
 چەنەلێدان: زۆر بلێیی، قەوچەقەوچ، چەنبازی کردن.
 چەنەلێکدان: زۆر بلێیی، قەوچەقەوچ، چەندان.
 چەنەو: (فە، شووا.) چەنباز، دەمەر، چناگەشکیاگ.
 چەنەو: (هەورا.) چەنەو.
 چەنەو: (هەورا.) تێوێردان.
 چەنەو: (فە، شووا.) چەنبازی، دەمەر، چناگەدان.
 چەنەو: (هەورا.) چەنباز.
 چەنەو: (هەورا.) لێوێردنەو، تێیی.
 چەنەو: (باک.) داوی نێچیران، هەرتەمی کوانەپە، مەرو و تووکی
 نێوچاوانە.
 چەنەو: تۆقی دەوێ چتی، جێگا یەکە لەکۆبە.
 چەنە (باک.): جەنتک، جەنتە، جانتا، وەکوو تووڕەین و خورجی
 چەنە و کەلەوێلی تێدەخەن.
 چەنە (باک.): جوورە چەکیکە.
 چەنە (باک.): تۆشەبەرە.
 چەنە: چەند چەل، چەن بار.
 چەنە (زا.): پۆژ، چرووک.
 چەنە (باک.): پۆژ، بەرچاو تەنگ، چرووک.
 چەنە: (هەورا.) چەن؟، (باک.) چقاس؟، لوما، بۆ پرسیار لە چەندێتی
 و ژمارەى چتان بەکار دەبریت، بۆ پرسیارە.
 چەنە (هەورا.): دەرزیدان. ماو، هەرچەندێکی، کاتێکی نزیک،
 تائەو — تائەو نزیکانە. هەند، دوو یا چەندەند، هێندە، کەم، فەرھاد
 پارەییکی چەندانی پێ نیە و اتا هێندە پێ نییە.
 چەنە: هەند، دوو یا چەندەند، هێندە، دەم.
 چەندای وەنە (هەورا.): دەرزى لیدان.
 چەنە: چقاس، چەن، چەند، بارتەقا. پرسیار بۆ ژمارە یا هێندە یا پێوانە
 یا قەبارە یا پارە و چتی تر.
 چەندەم: پرسیار لە پلەى کەسێک یا چتێک، یا لە ژمارە هاتنی بە
 زنجیرە.
 چەندەو: چاکووش. — ی: چاکووشی.

چەمۇدار: چەمۇدەر، چىتەدار، جامبازى پەشەمۇلاخان.

چەمۇدان: جۇداس، گىياھكە قەققەف ۋە كۈچۈيە بەلەم گۈلەكەي زۆر زىرە ۋە دەنكى نىيە لە نىتو گەفیدا سموزدەبى، قەلەس، قومام، چۆدەر، چاودەر، چەمۇلەك.

چەمۇدەر: چەمۇلەك.

چەمۇدەن: مەفرەق، ناسنى خار.

چەمۇدور: چەمۇپ، قەلەمۇ، تىتەردۆن، پۇناۋى، تەۋاشە، دۆنە. — بون: پۇن تىتەردان. — كىردن: چەمۇرىكىردن، پۇن تىتەپەلەسسون. — كىردنى نان: پۇن لەنەننى ھەلەسسون. (ھەر.) گىياھكە ۋە كۈچۈيە بەندۇكى لە نىتو شىرەزى دەكرى بەلەكى ۋە ھەي بىزاي دەچى، (باک.) ھىچ ۋە پىرۇچ، نالەبار، ناپىك، پىرۇپىرۇچ. (ئەردە.) بالا، بالاتەر، فرەتر، سەنگىنتەر.

چەمۇدايى: بۆ، زۆم، چەمۇرى.

چەمۇدە: دەستەس، مەردومى يىتەرمى بەرەلە ۋە ھارو ھاج. گىياپەرخۇلە، چەمۇرۇكە.

چەمۇدەبى (پەوا.): گىياھكە كۈيەستانىيە گەلەيەكانى ۋە ھەي دارە بى دەچى ۋە كۈچۈيە دەرى بە ئازال ۋە مالا تان.

چەمۇدەسان: چەمۇرىكە لە ناۋ پوندانېك بەكرى ۋە كۈچۈيە كەلەشاغ ۋە ئىتەربۇ تىزكردنى چەقۇوداس ۋە تەۋەرداس ۋە تەۋرە ھەمۇ چەشەنە تىغىتەكى يا لە سەھەسان دانرى.

چەمۇدەستەنى: چەمۇرسان.

چەمۇدە شىرەيى: زەمانلوسى.

چەمۇرىك (خۇ.): گىياپەرخۇلە، چەمۇرەبى.

چەمۇرىكە: گىياپەرخۇلە، چەمۇرەبى.

چەمۇرۇچىلىك: پىس ۋە پەلۇس، چەمۇرىكى ۋە چەمۇر.

چەمۇرۇكە (كۆ.): بالەندەيەكە ۋە پەرسىلەكە دەچى (تەيرەن ئەبەيەلە). دەسزەكەي گىچەكە. گىياھكە بەھارەيە گەلەيەكانى بە سەرزەيدا پان دەپتەمۇ، نىتەركىكى دىۋوۋى دەردەكات بەپاك كىراۋى دەخسۇ، گەلەيەكانى ۋەردن ۋە گۈلەكەي دەگرى تۆۋەكى ۋەردى تىتەدايە، ۋە كۈچۈيە دەرى بەمالات ۋە ئازالان، (ھەر.) چەمۇرە، (خۇ.) چەمۇر.

چەمۇرۇنەرم: زەمانلوس.

چەمۇرى: پۇن، بەزىپىو، بۆ، چەمۇرايى، دوگ، زەھۇم، دۆن، (شەن.) مەنگو. (بۆ، گۈزۈ، پىۋى ناۋزگ.

چەمۇرىدان: چەمۇرەسانى دارتاش، پۇندان.

چەمۇرۇتۇ: خىزىتۇ، پىگا يا شىۋىتەكە چەمۇ زۆر تىتەدا پىخرايى.

چەمۇرى ۋە نەرمە: گۆشت ۋەدوگ.

چەمۇوس: نازار، پەنج.

چەمۇسان: نازار كىتەشەن ۋە مەندوۋىيون.

چەمۇسانمۇ: (مۇك، كۆ، كە.) نازار كىتەشەن، چەمۇسانمۇ، پەتان، بىزۋوتن، جۈۋلەن، ئارام نەگرتن، زۆر گەپان، زۆر مەندوۋىيون.

چەمۇساندىن: پەتاندىن، مەندوۋىيون.

چەمۇساندەمۇ (شا.): چەمۇساندەمۇ، نازار كىردن، مەندوۋىيون.

چەمۇك چەمۇك: دەنگى گىچەلەسەك ۋە ۋولخانى تە.

چەمۇگان: (پەوا.) گۈچان، (باک.) چۆكان، (ھەورا.) پەوا، قاشقۇ، (بابا.) دارشەق، (باک.) كۈتەكى دار.

چەمۇگاننىن: گۈيىن.

چەمۇلەك (كە.): چەمۇدەر، جۈرە گىياھكە لە نىتو جۇيدا دەپروۋى.

چەمۇلەك: شىۋىتەكە چەمۇ لىم ۋە زىخى زۆر بى.

چەمۇلۇك: سەركۆزەرى دانەپەلەيە.

چەمۇلىك (باک.): مەترىگى كىردى چەمۇنە.

چەمۇلىز: چەمۇلىز، چەمۇلىز، گىتەر.

چەمۇلىن: چەمۇلىز، چەمۇلىز، گىتەر.

چەمۇ (باک.): چا.

چەمۇھە (باک.): بۆتا، چاۋ.

چەمۇھە: چەمۇكى بولبول.

چەمۇھە: بىچەم، كەسەم، تەرج.

چەمۇپەلە (ھەورا.): دۇرپەلە.

چەمۇپەنە (كۆ.): ئاۋكەشەنى مەندالەنى ۋە ئانە لە كاتى بى نوۋىزىدا يا لە پىش پان لە پاش مەندال بونىدا.

چەمۇپى (باک.): چاكە.

چەمۇپىك (باک.): سەلە، شەرە، جا.: چىۋا، چىۋا، سارد (تەنپا بۆناۋ دەپى).

چەمۇپ (باک.): تىۋك، تەك، ئاش چەمۇپ دكەفە ئەرد؛ ئار تىۋك تىۋك دەكەپتە سەرزەۋى، دەنگى دۇپەيە.

چەمۇن: چەمۇن.

چەمۇندىن: چەمۇندىن، چەمۇندىن، بەگۈيدا: بەسرتە بە گۈيە ھەلەتەن، سەرتەكردن، بەسرتە ئاخەفتەن.

چەمۇن: چەمۇندىن.

چەمۇ (ھەورا.): چەمۇ، سەرتە، خەشە. (باک.) پاست بونەۋە بەپەلە.

چەمۇچە (ھەورا.): پۇژ، چەمۇچە، سەرتەسەرت، سەرتەسەرتى بەك لە دىۋا يەكتەرى. تىكەمۇدان، تىكەلەۋىزىن، تىۋكە تىۋكە، دۇپە دۇپە.

چەمۇ بۆرى (باک.): تىۋكار، تىكەن، تىۋكە ۋەمىر، تىۋك ۋەمار، قەتارەي دەرمەنى چاۋان.

چەمۇچە (زا.): ھەستى تەكى ئار.

چەمۇك (باک.): تىۋكەي چەمۇلە، پەلە (لەكە).

چەمۇھۇپ: چەمۇ ۋە ۋە، چەمۇچە زۆر.

چەمۇ: شە، چەمۇك، شەمۇك، كەل ۋە پەل، (دەر.) چەمۇ، (پۇژ، باک.) شە، ئانەك، (خۇ.) شە، شەمۇ، شەمۇ، (باک.) شە، پەسۇن، (باک.) لەسەرسە پەۋەستان لە گەمەيەكەدا، — پەك: شەمۇك.

چەمۇ (بار.): چەمۇ، (بالە.) چەمۇ، يىخە، يىخە، بۆلىخەپىنى بىزان بەكار دەپرى.

چەمۇ (باک.): شەمۇرە. (كە.) لە پەشەدا جۈرە پارچە (قەمۇش) پەكى دىخەپەنى سەۋو سەۋو.

چىناق: شەق، ھىچ كەمەكىيان.

چنه (چتنه) (باک): چست، ییخ، ییخه، بۆ لیڅوړینی بزنان به کارده بری.

چنگهگل: چتان، چتمهکان.

چتمهک: پرویت، پرویتال، شت، چت، شتوومک، کمل و پمل، چتومک، (خو). شمت، شتمک، (باک). پرتوک.

چتو (باک): چلون، چون؟، (باک). چتونه؟، به هوی چیبهره.

چتوور (نمرده): چتیر، چشتیر، چویشیتیر.

چتوږ (زا): چون، چلون، کوو.

چتوومهک: کله لومل، تش، کله لومل، پرویت، پرویتال.

چتومت: چشتومت.

چتونه (باک): چلون؟، چون؟، (باک). چتو؟.

چتی: چتیک، چمنی.

چتیر (بابا، جا، همورا): چوتیشیتیر، بزنیکه یا بهرانیکه، که تمهمنی دو سالانه بی، بیتجوی بزنه له تمهمنی یه کمه تا دوو سالان.

چچ (باک): ممک، چچک.

چچوک (باک): غمر غمری چکوله.

چچک، مسمک (باک، باد): بۆ نافرته میږد کردو به کارده بری چونکو بۆ کچان همر مسمک به کارده بری، چپچیله.

چچ (دوا، شق): پهره درېزه کانی بالنده، شاپر، جغه، چخ، چخه، بۆ ده کردنی سډگان به کارده بری.

چخه: چخ، جغه، بۆ ده کردنی سډگان به کارده بری.

چخه چخ: چغه چخ.

چخز: چغز (بازنه، نهلقه)، شوین، (باک). چخیزهک. — ت بزری: شوین و چاره ت بزری.

چخمه: بریتیک پیسه له چاودئ، گیای شیوه ران به کولوی، که سارد بویتنه له چاو بکری زور باشه.

چخیزهک (باک): چخز، جغز، جغز، شوین، جاپ.

چو (باک): جوړه گمیه که.

چو (باک): چوپ، — ټک شیر: چوپیک شیر و نیتر. چسپ، خوږاگر، قایم. (زا، همورا، باک، جا). چیر، چیر، چتی لنج و کمشکدار،

گوشتی نمبر ژاو و نانی هویری به پتیز چرېدن. کیتیک کړانه و بهر ده لانی زور بی. سپی و هکوه شیر. (باک). دهنگی دراندنی تنراوه. چاره:

چرو چاوتیک شوم و ناشیرینی هیه. (باک). پرېه لک، پرتیک چر ژاو، پهرچ، نوغورود، شه خمل، چرستان، میزه لک، دارستان، چنگل،

بیتشه، دارو دره ختی زوری تیک چر ژاو. بیژ، که بکمرته دوای گورانی نیتر: گورانی: گورانی بیژ، گورانی خوین.

چوا: (سور، چی): بۆچی؟، بۆ؟، بۆچ؟ بۆرسپاره، چا نازاد غیه به: نازاد بۆچی توو بهسوه. (همورا، چراوی، (باک). لممه، لامبا،

شمهاله، مرزیکه له کان یا له شوو شه نهفتی تیده کړی و پلیمته تیده خړی، که لیخرنه (شخارته) بهسری پلیمته که یوه بنین هله دهی شوقیک وای لیبه یدا دهی شوینی تاریکی پی پروناک ده کرتومه.

چوا بزو: جاران جوړه چرایک بووه، که بهرینی زهیتی دایساوه یانیش به پونگه چکه کی.

چوا بوون: فیره لومړی پوونی ساوایان.

چواږو (جا): لوکس.

چواخ (نه): کشتوکالی باشی نازار. چرا. گیانداري به ده ماغ و قه لوم.

چواخان: بهرینه شادمانی و پیروزی و چتیک تره وه، که له ناو همرو کولان و پیس دوکان و بازار پیدا زور چرا هله کرابی — ی پیده لیس، شوگر.

چواخیا: همستانه سهرپاشوونی نهمپان.

چواخ پیوون (کو): له پرېا هلهستان.

چوادان: پتچرا، قوتیلای چرا، شوتیک تایه تیبه، که چرای تیدا دانری.

چواغ: چرا. (باک). قوتایه که پیسی بخوتیت و پروشت و خوی فیریکه.

چواغ (باک): زناو، باتلاخ.

چواکمران (نمرده): کاتیکه چرای تیدا داده گیرسی، نیواره، چراکردن.

چواکردن: چراهه لکردن.

چواکووژاندنهوه: کوژاندنهوه ناگری چرا.

چواکووژاندنهوه: کسیتیک بووه که کاری کوژاندنهوه چرای پیسپیردراوه.

چواکا: لومړه که.

چواخ (باک): داریکه سمی ده کوون و به ناگری هله یده کمن، چوله چرا، چالاخ له چراخ، نای گیایه کیشه همر بۆ شو بابه ته به کارده بریت.

چواووش (نمرده): دهسته چرا.

چوافند: بانگ کردن. — (باک). دراندن.

چواو (همورا): چرا.

چواوه چواو (کو): قاره قار، دهنگه دنگ.

چواووک: جوړه چرایه که: شولکی مازو یا هی به پرو له قامک نهمتو تر به گرمی بایدن دوایه بهنی تمشوی ده کوتری و سمریک هله یده کړی و هکوه فانوس پوونای ده دا و بۆ همر شویتیک بجن له گمل خویانی ده بن، چوله چرا، شوچرا، (باله). چراوکه.

چراوکه (باله): چراوک، چوله چرا. (همورا). گرالک.

چراووشی (نمرده): دهسته چرا.

چراووده سی (همورا): فانوس.

چراوله: چیلکه یه کی گچکه یا پووشکه یه که، که منداق سهره کهی داگیریت و گمه ی پی بکات.

چراوی (همورا): چرا.

چرای (همورا): بانگ کردن.

چره (شکا): بۆچی؟، لۆچی؟، بۆ؟، لۆ؟ — (باک). بۆچی؟، لۆچی؟، بۆ؟، لۆ؟، چرا. چنگل و دارستان و لیپه وار. (همورا). بانگ بکه،

گازکه. (جا). چره، که له که، تیکه له لویژتنی همدوم لمبر زوری. قار، دهنگ، دهنگه دنگ.

چره باندان: کووننهوهی همدومی زور له شویتیک به ناپیک.

چره خوره: چه پراس، دوو میتره کی.

چرە دووگەل: دووگەلنى زۆر و توندو پەيت.

چرەو (كۆ): چەقەچىق.

چرپ (ئەردە): دى.

چرپاز: چەپراست.

چرپان: سەرلىشتىۋان، سرتەكردن، چپان.

چرپان چرپان: تىك ئاۋىزىتىن، پىككەكتىن، سەرلىشتىۋاى، سرتەسرت، ئالغۇزى.

چرپاندىن: تىك ئاۋىزىتىن، چرپان چرپان، چپاندىن، بە توندى رۇشتان، بىلەنلىكەردن. (باک). دادان، پەلەكەردن، (بۇ دار و پىنوس). چرپەكەردن بە گۈۋى يەككىكىدا. (ئەردە). دىن، قىلەكەردن.

چرپاندىن: چرپاندىن، دىن، فرپاندىن.

چرپايە: چارپايە.

چرپە: خشە، ھەست، خوست، ئاخۇتن بەسرتە، (ھەو). چپە، (ھەورا). چفە، ھەست و خوستى ھەلاتن، رۇشتان، ھەستى پى.

چرپە چرپ (كۆ، بابا): (باد، ھەو). خشەخش، چپەچپ، سرتەسرت، ھەستوخوست، (ھەورا). چفەچف، خشەخش، چرپە يەك لە دوۋاى يەكترى.

چرپوچاپ (ئەردە): چاپ و گوپ. (ئەردە). دى.

چرپ و چال: خشت و خال، ھەزال، پىروپوش، ھەزگ و ھەزال، پىزگال، (ئەردە). دى، تالان. شوۋىنىكە پى دارودەۋەن و قامىشەلەن پى.

چرپ و ھوۋ: چرپ و ھۆ، چرپەچىرى زۆر.

چرپى: لىك و پىۋى ھەموو جورە دارىكى پراۋە بە تايىبە تى ھى دارەبى و چنار و نىتر، (دەر). سەرچىنە، كەدەخىرتە سەردارى دارەپايە. (باک). قايە مېۋى.

چىرت: چۆرتى حىسابى. (باک). دىگى لەۋەپىنىيە. ۋەنەۋە، خەۋەنۋەچكە. (باک). ھەلەبىز. — كىردن: ھەلەبىزىن، ھەلەبىزىنە. (باک). ۋورە. — كىردن: ۋورەكەردن. لەگەچۈن، لە جى چۈۋى خىرتكە، جۈمگە.

چىرتاندىن: قىرتاندىن تۆۋ و چىتى تر.

چىرتە: دىگى شىكانى شوۋە دار و نىدىكەيە. سرتە، ھەست، خوست، چىرتە، دىگى كەۋمىرتىيە، چىرتە، بەشىكە لە ۶۰ بەشىكەنى خەۋەكى كاتىۋمىرى، كە بە ئارەۋى (ئانىيە) ي پىدەلپىن.

چىرتە چىرتە: سرتەسرت، چىرتەچىرتە، چىرتەچىرتە، چىرتەچىرتە.

چىرتەمىزە: (پۆز). دىلەمىزە، گىمىزە، چىرتەكى. چارە: گىيە بۇنخۇشكە بىكۇلتىرى و بىسالىرى بىشۋى سىۋارى و مىز پانەگرتى زۆر سىۋەبەخشە.

چىرتەك (باک): ھەلەبىزىنە.

چىرتەقۇق (باک): دىۋىزىن، گىل، گىۋى.

چىرتەقۇق (زا): دىۋەقە ناشى.

چىرتەقۇق (باک): دىۋى زۆر گەۋە مالاڭگەپە.

چىرتەن (زا): دىۋى كالا.

چىرچ: چەكەل، چىرچ، لەپ، بىتۈك، چىرچەمەن، ئەۋەيە، كە لۇچى تىكەتۋى. — بىۋى: سىسبىۋى، لەپىۋى، لاۋىۋى، لۇچ بىۋى، ژاكىان. چىن، لۇچ، ژاكىاگ (ھى ۋو و نىچاۋان و جىك). ژاكا، سىس بۇ جى تازە و بە تايىبە تى بۇ گىۋى و گىۋىگىا و ۋوۋەكانە. — كىردن: ژاكىاندىن، چىلساندىن.

چىرچە: مەۋى چىرچىس. ھەست، جۈلە، خوست. — لە خۇپىن: ماتىۋىن، ھەست لە خۇپىن. جورە تىرەكى تىكەل ئەستۋوۋ دىۋىزىۋە پەنگى ۋە ھى قۇۋە دەچى. (ھەو). نىرەمەۋى، مەۋىكە نەنەپىرى. نەمى.

چىرچى: ۋوۋە و قەسە پىۋى و بىۋە واتا.

چىرچە: بىلەندەپىكى زۆر گىچكەيە ۋەكۋو چۆلەكەي ۋەيە بىلەن كەمىك رەشتە.

چىرچە (باک): كەسكىكە زۆرى پىۋە بى، بە فىشال.

چىرچىك (باک): سىسەركە.

چىرچىك (باک): چىرچىك، ئەفسانە.

چىرچى قۇلى (ئەردە): پالەكەت، دىۋىۋى.

چىرچىك (باک): كىرتىن، چەقەن، زەۋى رەق. (باک). بىلەندەپىكە.

چىرچى و لۇچ: چىرچى، چىن. — ي ۋو: چىنى ۋو. — دار: چىندار.

چىرچى ھەلاتن: چىرچى و سىسبىۋى، ژاكىان، گەچران.

چىرچى ھەلەن: چىرچى و سىسبىۋى، ژاكىان، گەچران.

چىرچى: لۇچى ۋو، چىندارى، (باد). پىرمى.

چىرچىان: چىرچى ھەلاتن.

چىرچى: پەخش، بىلە.

چىرچىان: شىكانى دارىكىيە، كە تىشى لىپەيدا بىۋى يە پارچە و لىكەكانى لىك جۈۋى نەۋىۋىنە.

چىرچىان: پىزان (بۇ مەركەب) بەكارەۋى، كە بىلە بىتەۋە، (ھەورا). تەنەۋە، تى، تىك. باغ و باخچە و جىنگەل و لىۋەۋار، كە پىر بىن و ۋو تىكەكەن و تىك بىلەن — ي پىدەلپىن و بۇ ھەموو چىرتكى تىكەل و پىكەل و تىكەچىرچىان بەكارەۋى.

چىرچىاندىن: بىلەكەردن، پەخشاندن، پىزاندىن.

چىرچىۋ: پىرتىك ئالاۋ، پىزاۋ، پىزاۋ.

چىرسان (باک): تىرسىكان. تىرسىكاندىن.

چىرساندىن: تىرسىكان، چىرسان.*

چىرسان: چىر، شەخەل، جىگەيەكە پىر دار و گىيە دىرچى.

چىرسىك (باک): چىرسىكەي ۋوۋى.

چىرسىكەۋە (پۆز): تىرسىكانەۋە.

چىرسىن: چالە پەشكەپىشكە دىۋىن، پەشكەپىشكەي چاۋ. (باک). تىرسىكان.

چىرغ (پۆز): چىرگ، خەپك، دىۋى پىدەپىسى.

چىرغەر (باک): بىلە. — كىردن: بىلەكەردن، پىۋەكەردن. — بىۋى: بىلەۋىۋىنە، پىۋەۋىۋىن.

چىرغىاندىن (باک): بىلەۋى پەرتىشانكىردن.

چوهری (باک.): بلاژی، پهریشانی.

چوق: قرچدی شکانی دار وچتی تره.

چورقه: سهختی گهرما، قرچدی گهرما. قرچدی ددان، — ی شکانی داران.

چورقه چوق: کله کمل، قرچقچ، پیچموانه کراو، شقه شق، چوق و چوقی ددانانه له کاتی سهرما یا تاوله رزید.

چورک (باک.): مره بای میوه یه. زور، گلهک. (دهر، فه.) کیم، هموا. (لو، خق.): چلک. (باک، هموا.) چرک، چیکه نه، خهرک، چرخ، چه کدی هه لاج، ماشینه ی هه لاجیه. (باک.) سوولارک. (باک.) غمر غمره.

چورک (باد.): شیریکه بریتیه له پهنیری له نار پونیدا سوورکراوه. خورماو پونیکه له باتی هیلکه پهنیری تازه ی شیرینی تیکرابی، چیرک. مه لخم، مهرهم، (موک.) هه تیوان، — اسماقی: هوریری ترشی. چه که، شیلدی تری هینه بکولینری تاوه کوو داوه دوزو باریک ده کشی، دوشاوی دوجار کولار.

چورکاندن: چرچاندن، ته قاندنی چهک بیهی فیشهک. (باک.) لۆکه له خهره کدان.

چورکاو (خق.): چلکاو.

چورکه (بابا.): خست و پهیت بزونه ی دوشاو و نیت. جسم، جووله: — ی نه کدی: نه جولتی، (هموا.) چرته، دهنگی که میتری. قرچه، دهنگی شان و درزردنی دارانه، — ی بن میچ: قرچدی بن میچ له بهر گهرمایه. دهنگی جولانی زاره له کاتی ناخه فتندا. قرمه، دهنگی ته قین و ته قاندنی چهکانه.

چورکه چرک: قرچه قرچ، چرکه چرکی یک له دورای یه کتری، داریکه درزی بردی و تلیشه کدی له میچیدا پتری — ی لیدی، ساداره که له میچیدا بی یا گرانیکی له سهری. چرته چرتی که میتری.

چورکه کرفن: جولان، جوولانه.

چورکشان (باک.): چرکمان، خهره کمان.

چورکن: چلکن.

چورکنه (باد.): بالنده بیکی زور گچکه یه له نیو پهریناندا ده بیری و بهر سینگ زهره.

چورکوهوور: چرکه چرکی زور.

چورکیژن: چریکه.

چورکیان: چرکه کردن، کرچه کردن.

چورکیانهوه (نمرده.): جوولانه، جووله کردن.

چورکین (باک.): له چرکدراو. چلکن.

چورگ: (جا، هموا.) میتسمی، چیرک، تهر او قله مرونه ی کتیری، (باک.) بمن، دهنگی — سپی و سووری هدی. (باک.) زور چرکه، گیایه کی تودارو ورد و کورته له میزگان شین دهی.

چورگاو: جیگایه که پرله دارو قامیش و گیاو ناوبی.

چورگه: جیگای چپ.

چورگهر: گزانی بیژ، به ندبیژ، چیریکیت، پازویش، خویش، چاوهش، ناوازه خوان.

چورمان: پوچ بوون.

چورمانهوه: پوچ بوونه له بهر لاوازی، چوروسانهوه.

چورماندن (پهوا.): چتیکه یهق نهر و شلکردن.

چورماندهوه: پوچ و پوتکردنهوه، چوروساندنهوه، له پولوا و زکردنهوه.

چورمن (هموا.): چلمن.

چورمه پهنه: چهرین و پهلهور.

چورنده (چرته): نهو ناژال یا مالآت و وولآخ و چوار پییانه، که ده لهوه پین.

چورنگ (باک.): دهنگی لیدانییه، هاشمه اش و چرنگی گرویه.

چورنگه: دهنگی لیدان و کورنییه.

چورنگین (باک.): زهنگلیدان.

چورنووک (کۆ.): چنگورک، سهری نیتوکی تیژ.

چورؤ (هموا.): چلور، (کۆ.) پشکۆزه، گۆپکه ی دارانه له پیش که لاکردندا.

چورو: چلور، لق ویوی دارانه به گه لوه.

چوروت (باک.): بیتکار، — ی: بیتکاری.

چوروجاو: چورچنه، چوروجهم، دهم و چاو، پوخسار، پوو، چاره، جار چاره بۆ سووکی به کارده بری، به یه کادان.

چوروجاوتشان: چورچاوتیکنان.

چوروو چاوبه یه کادان: خۆ گرژ و مؤن کرن، چورچاوتیکنان.

چوروجهم (هموا.): چورچاو، پوخسار.

چوروجهنه (نمرده.): چورچاو.

چوروژ (بابا.): بنیه، پنچینه، بونیه.

چوروس (باک.): چوروسکه، تروسکه، پوناکیکی زور گچکه یه له دورده بنرتی، زیلهمق.

چوروسان: لاوازیبون، (کۆ.) چورسان، (باک.) شفرین، شفران، شفران، نازارکیشان، شمرک کیشان، لاوازیبون له بهر نه خوشی یا له بهر کار زوری.

چوروسانهوه: چورسانهوه، چورسانهوه، نازارکیشان، کپوزانهوه، نارام نه گرتن، لاوازیبون.

چوروساندن: نازاردان، په نجدان، نارام لیهه لگرتن.

چوروساندنهوه: نازاردان، په نجدان، چورساندهوه، نارام لیهه لگرتن، تهنکاو کردن، شفراندن، (باک.) شفراندن، چورساندهوه، پوچ و پوتکردن.

چوروساو: خففت و نازار چیرتوو.

چوروساوه: خففت و نازار چیرتوو، چورساو.

چوروساوهوه: خففت و نازار چیرتوو.

چوروسکه (خق.): پوناکی و شوقیکه ی زور باریک و کلمی پۆژ یا مانگ و نه ستیره یا ناوور و شورشو نیدیکیه، چوروسی، تروسکه، چسک، چیک، تریسکه.

چوروسکه چرووسک: تروسکه تروسک.*

چوروسی (باک.): چوروسکه ی ناو و نیت.

چرووک: کم دیته، پست، پژد، پنتی، چه پخوس، ده خلب، قهلب، قرچوک، قرنوک، پیسکه، چه پیل، (باک.) چکوسه، (نمرده.) کهنهفت، چلرک.

چرووک: ناقایم. نمرکه — ه: ناقایه.

چرووکاندن: (نمرده.) : ترووکاندن.

چرووکانن: چرووکاندن.

چرووکه: (نمرده.) : همت و خوستیکه له کاتی چرووکاندنمه پدید دهبی، (نمرده.) دهنگی لیکدانی چه قویه.

چروونه: (۴).

چروونه: (شا.) : چیلکهای نیره سو تاهو بهرانبری سهلکه بزوتییه.

چروونهک: (باک.) : سولاروک، پلوسک.

چروونهک: (باک.) : پنهان، — دان خوه، خویهنهانکردن.

چروی: (باک.) : جووره گمه یکه.

چروی: (بار.) : که، (باک.) : ایتیشی: گهلا پتران، خمزه لوره، مانگی نیره پاستی پاییزه. — اپاشی: کمر به ردار، سهرماوهز، مانگی دووایی پاییزیه.

چرویانگی: (باک.) : تشرینی یه کم.

چرویا پاشی: (باک.) : تشرینی دووم.

چرویان: (باک.) : پچه پان، دران، بچره: بپچه، بدپه.

چرویانندن: (باک.) : پچه پانندن، درانندن.

چریه: (هورا.) : بانگ کردن، گاز کردن.

چریژان: پریشک ناویژتن.

چریسک: (باد.) : پؤلوه پزیسکه همره گچکه کانی ناورییه له مناو خولمیشیدا. (باد.) : پریشکی ناورییه، پووناسکی و ترووسکی ناورییه.

چریسکان: تروسکان. — دن: تروسکانندن.

چریسکه: (در.) : باد، پژد، : پریشنگ، تروسکه ی پژی یا حتی تر، بریقه، تریسکه.

چریش: (باک.) : شریز، (در.) : نمرتلیک، (خو.) : نمرتلیک، (هورا.) : سرتش، سترک.

چریش: گیایه که بنه که ی ووشک ده کرتیمه و ده کوتری و ده کو گیراوه ی که تیره بؤ بهرگ تیگرتی پرتووک و چتیر به کاری ده بن، به گیایه که مش و بنه کوتراوه که مشی همرده لیتن — .

چریشوی: مزه لؤ.

چریخ: (پژد.) : تمش، چرک.

چریقیئا: (باک.) : هله بزمینوه.

چریق: دهنگی لیدانییه.

چریک: چیکه، خهرک، چرخیکه به بادان پمژدانه له پمژ جووی ده کاتمه. (باک.) : چریکه، دهنگی بالندان.

چریکانندن: چرین، قیژانندن، زیرقانندن، زیکانندن، هاوارکردن.

چریکه: هاوار، قیژه، زیریکه، زیق، چریژن، بانگ. هاواریکه له بهریش یا له کاتی لیتقومانیدا. داستانی قاره مانانی پرشور، که

بهه لبست داترابی یا به پدخشان. ناوازه، دهنگی خوش، گوزانی، تیه لکردنی گوزانی. دهنگی بولبول و بازو هملؤ، شاه لؤی نیشتمانی کوردهستان ده چریکینی بوی بهسه دانهنگ. دهنگیکه له پرپاییت، کوریژن. — ی برینان: ژان و ژواری له پرپایه تی.

چریکه چریک: قیژه قیژ، زیریکه زیریک، هاوارهاوار، هاوارسانگ، چریکه ی یک له دوای یک. جیکه جیکه بالندان.

چریک و هؤ: چریک و هوپ، چریکه ی ژور، جریوه ی چوله که.

چرین: (گورا.) : که، پژد، هورا، لؤ، (در.) : (باک.) : هله بزمینوه، درؤ کردن. بانگ کردن، گاز کردن، (در.) : چرینوه، قیژانندن، هاوار کردن، هؤز کردن، نیوی دهنگه. گوزانی یا حهیران و لاک یا بهسته کرتن. (باک.) : دران.

چریژن: شویتی چر، چؤل، دهشت، گوزانی بیژ، هاوارکار.

چرینگه: ترینگ.

چرینگه چرینگ: ترینگه ترینگ، دهنگی داسییه، کوه قهرسیلی ده کمری، قاپ و قاچاخی مسیش، که ویک ده کمون — ی لیوه دی.

چریوه: زیروه، جوکه، جیکه، زیروه ی چوله که بیجوه بالنده ی تره.

چریوه چریو: جیوه جیو، جیکه جیک، زیروه زیرو.

چز: (باک.) : مرفیقیکه توکی خورمایی بیت. (باک.) : زهرگه ته. (باک.) : قومار باز له بردنوه ی قوماریدا ده لئ — لهن. (پژد.) : فه. (چزوی دوویشک و زهرگه ته و نیشتره. چزو، کلکی دوویشک و چزوی زهرده وال ههنگ و نیشتره، که به هوی وانوه به گیان له بهرانوه ده ده. — ی ههلسان: واته پییوه دا.

چز: (هورا.) : نیشانه، دامغه، چزخ. — کردن: نیشانه و دامغه کردن. دهنگی سو تانی یا برژانندی گوشتییه.

چزال: (باک.) : پارچه.

چزان: پیوه دران، گمزان، سو تانی بهمشیک له لمشی گیان له بهران به ناوور یا به کانیکی داغ.

چزاندن: پیوه دانی دوویشک و مار و نیشتر. سو تانندی لهش یا چتیک تر به ناوور یا به کانیکی داغ و سوویروهوه. پیوه دانی دوویشک و نیشتر.

چزاندن: چزاندن، پیوه دان.

چزه: چزوی دوویشک و نیشتر. کزه، قرچه، دهنگی گوشتی سوورکراوهه یا برژاو، تنوکیک چموری له بهر ناوور بکمری یا تنوکه ناویک له نیو پژی داغ بکمری — ی لیدی: قرچه یا کززه ی لیدی، ناووره لهمشیش بکمری — ی لیوه دیتی.

چزه: زیان. — دان: زیانندن. (نمرده.) : دزی. (هورا.) : چزو.

چزه پیل: (جا.) : دوویشک.

چزه چز: کززه کز، دهنگی برژانی گوشت و قرچانی پؤنه، چزه ی یک له دوای یه کتری.

چزه لیله لسان: چزهو کززه لیله لسان، مهبس له نیش و نؤفیکه نا کاو گیشتنه به یه کییک، چزه لیله لسان.

چزه لیله لسان: چزهو کززه لیله پتینان.

چزه لیله لسان: پیوه دانی دوویشک و نیشتر، نازار و زیان پیگه یانندن، چزه لیله لسانندن.

جزوه پښتانه: دوو پشکي مام ناوونجی.

جزو پښان (نمرده): بریتیبیه له دریژکردنوهی ناخهفتن و قسه.

جزو چلو (کو): گوشه چار.

جزو خ: (همورا) جز، نیشانه، — کردن، — کیشان.

جزو کردن: کووژاندنوهی چتی نووسراو، خمت بهسمردهاښان.

جزو لک (همورا): جزیلک، (همورا) کتردی بهرخه نجرئی.

جزو لیه (همورا): کتردی بهرخه نجرئی.

جزو لیک (نمرده): جزیلک، ثویارچه دووگه ووردانه یه، که دوای

سوورکردنوه وړون لیترگرتی لماناو تاوهیدا بهوشکی ده میتننوه.

جزو لیه لسان: کزوه قرچه لیتهستان.

جزو مه (باک): جزمه، چه کمه.

جزمه

جزوین (باک): ژاکان، سیس و چرچ و ووشکیوونی لیتو

وگول و گیا لمبر بی ناوی.

جزوو: (پوژ). جز، جزی کولژدم، (باک) باوهزیرک، دریشوکه، جزووی

دووپشک و دریشهی ژهنگه سووره و زهرکه تمو میشه نگوین و نیستره،

دووپشک دریشهی پیژدهانی به سمری کلکیسوره یه.

جزووین: ممبرس له گوشتی برژاو یا سووروه کراوه.

جزو پښانه: سوولسولته، جووره دووپشکیتی مام ناوونجییه.

جزو هوږ: جزو هوږ، چه جزی ژور.

جزوین (نمرده): سووتان، سووزبان، (باک) جزین،

(نمرده) جزان، پیژدهان، گمزان.

جزویرک (باک): بالنده.

جزویرک

جزو لیک: چسکه، کزکه، کسکه، جزلک، جزلیک، (کو) کزلیک.

جزوین (باک): هاشهی ناوی، قده، تیرا، (باک) ژئی جزین، لموی

به قده، لموی تیرا.

جس (پوژ): دهنگیکه بۆده رکړدن و ناژوتنی مهربانه، چش، چشش،

(پوژ) چیس.

جست (باک): چیژ، — کرن: چیژتن، چیژستان.

جسته (باک): کارزان، مدحان، جهرجه، زرنک، لیتهاتو.

چسک (باک): زوو، گورج، پله، (باک) چروسکهی پووناکي.

چسکان (بابا): بهناووری چه له دهست یا لاقی هاتن.

چسکه (بابا، شا): جزیلک.

چش: چشه، وهش، وهشه، بۆده رکړدن و ولاخان به کارده بری. ووشه ییکه

له کاتی دلگیری یا نا هو میږیدا به کارده بری و قیروسیای لیږده کړی.

(همو) چاوویشی، لیگه پان، (پوژ) چس، چیس، چشه، چسه، هیچ،

قیروسیا، قیروسی، (همو) تخ.

چشت (همورا، که، دهر): شت، چترمهک، چت، هین.

چشه (نمرده): هنگ، فرمانه بۆریشتنی وولاخ.

چشت (پهوا): زگ، تزل، به — ناووسه، زگی پره.

چشتر: (که) چشتر، بزنیکه له گیسک گوره تر و هیشتا نمبویتنه بز.

چشتیک: چتیک، شتیک، چشتیک؟، چی؟.

چغه: چغه، ووشه ییکه بۆده رکړدن سه گان به کارده بری. (بار) تووکی

سمر نیژچاوانه، چخ، چخه، چغه.

چغه چخ (باد): گترانوهی دهنگی هندی له بالندن.

چغاره (باک): جگمه، جگاره.

چغاره

چغاندن: چغه کردن.

چغه: چخ، چخه، بۆده رکړدن سه گان به کارده بری. — کردن: چغه کردن،

چغاندن.

چغه چخ: چخه چخ.

چغه چخ: چخ چخ. — کردن: ووتیه که بۆده رکړدن سه گ.

چغاندن (باک): هاندان.

چغل و بهاد: مروی زمان خراوویس.

چغان (نمرده): چغه کردن.

چغه: سرته، بهسره ناخوتن، چه، پچه.

چغه چغه: سرته سرته.

چغت (باک): نازاری ممبرک، جوت، جغت، دووان. (باک) نازاری

جادو، شوم، (نمرده) ناآلقه پز.

چغته (باک): په نجره پز، فله کزده، بهد بهخت. (باک) تغمنگی پراوی،

جفته.

چغ (باک): هله پز، چغ خوه دان: هله پزین، فیتل و فهره ج، نارداث،

ناز، تشقه له. چماننوه. — کردن: چمیننوه. (باک) دهنگی گولله یه.

(نمرده) چغه.

چغات (باک): کۆمئل.

چغاندن (باک): چماندن. (نمرده) بهسره به گوئی هله پان.

چغه (همورا، بابا): سرته، هست و خوست.

چغه چغ (همورا، بابا): سرته سرته، هست و خوست.

چغو (باک): چموور.

چغک (باک): لکه داری چکو له. شوانه به له خه لتین، (بالنده).

چغناک: چماننوه، داهاتو، خوار بوونه.

چغو (باک): فیتل باز، تشقه له باز، فیتل باز، ساخته چی.

چغوئی (همورا): جوانی، جحیلی.

چغی (باک): قه له می مۆرچییه تی.

چغی

چغیک (باک): بالنده ییکه له چوله کدی گموره تره.

چغین (باک): فیتو لیږدان، خوار بوونه، چماننوه.

چق (باک): قرچه، قرچه ی شکانییه، قوئی چؤمانه، خپ، کمند.

(باک) لکی دارانه.

چقا (باک): چمند، چقا پهری وهه یه: چمند ناژالتان هه یه؟.

چقاس؟ (باک): چمند؟، هینده، (بۆر سیاره)، من — ژیره گوت: نعمن

هینده ی پیم گوت.

چغاندن (باک): له گمهی جگیتیدا فیتلیکه.

چغه: چغه، قامکیکه له پتی که له بابی ده ده کوی دوای تمسانی

سالیکی. په ریکه وه کو تاووس و نیتر پادشایان له تاجه که یانی

ده چه قیتن.

چقه‌جق (باک.): چه‌قه‌جق، گپ‌انموی ده‌نگی جولانی همدی‌چت.
 چقه‌جق (باک.): قرچه‌قرچی گوشتییه، که لمانو پونیدا سور ده‌کرتنوه.
 چقه‌چاندن (باک.): قرچاندن و سورتانندیکی زوره، (باک.):
 قچه‌چاندن.
 چقر (موک.): خاچ، ده‌لوی خالدار.
 چقل (شار.): درو، قه‌لچ، درکی گموره، تیسمانکی دار، پشوش و
 نیدیکه. بزی گولی گه‌م و جوو نیدیکه، (په‌وا،) داسی.
 چقل (باک.): لک، لق. (هه‌ورا.) به‌ده‌لان.
 چقلوی: دروای.
 چقله‌که‌لوی (بابا.): درووه زه‌ده، گیایه‌که.
 چقلوکه (باک.): باسکی چقلوی پروبارو چومانه.
 چک (نمده.): زله، شه‌قزلله، شه‌په‌لاخه، سه‌پلاخه. هه‌لک‌وتوو،
 ناوره، (نمده.) دلۆپیک له‌چتی شل، شه‌پازلله. (موک.) لای قوونی
 جگییه، له همدنیک شووتانیش به‌لامرولا پیکه‌ی به‌رینی ده‌لین،
 به‌ختموری هاته‌بۆ جگ به‌کارده‌بریت. (جا،) پۆژ. پت، کم، نه‌خت،
 توز، چکی، پتیک، توزیک، ووشک، بران. — بون: — بونی ناوو
 بارانه ووشان، ووشانم، ووشان، پاهستان، ووشکیونی دلۆپه
 تکی ناو. (باک.) به‌تالوکه، ناماده، ساز، خووه — کرن: خو ناماده
 وسازکردن. مشت، کوتک، چه‌کوچ، ووریا، ووشیار.
 چکا (با.): داخو، ناخو، مرازی پرسیارو بانگ‌کردن.
 چکان (باک.): چیشتیکه زور بکولی و ناوی کم مایی. (باک.) ناو له
 شیناوه‌ردی بران. (باک.) دلۆپه‌پاهستان و ووشک بون، ووشک‌کردن،
 نیشک بونی ناو یا بارانه و ناوی بیر و کاریزو نیت، مچکین، چکیان.
 (باک.) چۆرانم، (باک.) تکان.
 چکانم: چۆرانم، تکانم. کولانی شلمه‌منی له سهر ناوور به‌پله‌یه‌ک
 تاوه‌کرو دوشاوی پدیت ده‌بیتنوه.
 چکانم: جووره گمه‌یه‌که.
 چکاندن (باک.): مچکاندن، ووشک‌کردن دلۆپه و هه‌مرو جووره
 تکه‌یه‌کی ناوی، چۆراندن، تکاندن، چکیاندن. (باک.) پرواندنی چت،
 چه‌قاندنی دار و چتی تر.
 چکانم: چکانم.
 چکانن: چکانن.
 چکاو: چۆرا، تکاو. — مه: چۆراوه، تکاوه.
 چکه: چک، تکه، تنۆکناو، دلۆپه، دادانی ناوه له کوندو مشکو
 تهنه‌کو ده‌فرانی کانی و گلی یان له خانوانمه له کاتی بارینی بارانه‌دا.
 چکه‌یی (باک.): داره بیی ووشک.
 چکه‌چک: تکه‌تک، چۆره‌چۆر، نیتی ده‌نگی تکانی ناوییه. نیتی ده‌نگی
 بالنده‌که‌میری و ماشینانه.
 چکه‌کردن: تکه‌کردن.
 چکه‌له: گچکه‌له، توز‌لانه، نه‌خته‌لانه.
 چکه‌چکاندن (باک.): قۆز لیه‌لکردن بۆ شه‌ری یا خوچه‌کدارکردن.

چکه‌که: له نیت‌شاخ و چپایاندا به‌شویتیکی ده‌لین، که‌چک چک و تک
 تک ناوی لی‌بتکی.
 چکه‌که (هه‌ورا،) په‌وا. پندرسکه، فنده‌گوله.
 چکه‌کوکه (باک.): بالنده‌یتکه.
 چکرم (نمده.): چتیکه به‌زمویدا چه‌قینرا و واتا له‌زمو کوترایی وه‌کوو
 بزمارو مینسندن.
 چکزین (باک.): چاقزورک، به‌دگومانی. نیتیه‌هت بون.
 چکل (بابا.): چه‌قین. چیلکه، چکول.
 چکلان (باک.): چه‌قانی تالوادارو نیت. — دن: چه‌قاندنی تالوادارو
 نیت.
 چکه‌چۆ: مهبس له‌پیدا کردنی چته به‌کم و کووپی و به‌ره‌نجی شان و
 ناره‌قه‌ی نیت‌چاوان.
 چکه‌هسو (نمده.): باقه‌یتیکی گموره‌یه له گیای دروواوه.
 چکو (باک.) باد. چونکو، چونکی. له‌کووی؟ کووتنده‌ری.
 چک و پک (موک.): له کاتی کایه‌ی جگینیدا به‌کارده‌بری.
 چکووراندن (باک.): هه‌لامساندن، بایت‌کردن. (باک.) گرزو
 چیندارکردن.
 چکوورین (باک.): شه‌پۆل لیدان.
 چکۆس (باک.): پۆد، به‌راوت‌تنگ. — ی: پۆدی، به‌راوت‌تنگی.
 چکۆله: توورک، تیزک، (باک.) خرده، تیزک، گچکه، کچک،
 گچکۆله، ورده، وورده‌له، هوورک، ووردیله، به‌جوک، به‌جوک، گولاله،
 پت، پتکۆ، (باک.) پتۆ، به‌جوکه‌له، به‌چکۆله، چووک، چوکه‌له،
 به‌چکه‌له.
 چکۆله‌یی: به‌جوکی، به‌نده‌یی، به‌جوکاهی، به‌جوکیستی، مندالیتی،
 گچکه‌یی.
 چکۆن (هه‌ورا.): له‌کووتیه؟
 چکی: توزی، نه‌ختی، کهمی، پچی.
 چکیان (نمده.) شکا، باک. چکان، دلۆپه ووشک بون.
 چکیاندن: چکاندن، دلۆپه‌ووشک‌کردن.
 چکیک: چکی.
 چکین (باک.): ووشک‌بون، بران. — ی بارانه: پاهستان ووشکیونی
 بارانه، به‌نامن ژیر چکیا: پشوم برا.
 چگا (فه.): گرد، ته‌په.
 چل: چهل، چهل، (٤٠)، چل ویک (٤١).
 چل: زه‌ل، زل، پت، (هه‌ورا.) کۆن، تل، لق، تهنه‌پۆ تاکه‌گیا یا پووشیک
 به‌کار ده‌بری. (باک.) زگه‌هرست، قمردار، چاورسی، زۆرخۆز. (باک.)
 پتچار، خووار. (نمده.) گیل، گوج، فل، په‌خمه، دووچار بیست، چهل
 (٤٠). بالنده‌یتکه، چه‌که‌کیله (به‌لامی قه‌لمو). تروان، پل‌دان،
 (هه‌ورا.) قۆل‌دان، (ده‌ر.) تریونک. — دان: (هه‌و.) پت‌دان، لیدان و
 هه‌لا‌پۆتتی برینان یان جولانی جیگای هه‌لامساوه، که کیمی تیدایی.
 لکه‌دار، چه‌لاک، داریکی راست و دریزه‌بۆ لی‌کردنمه‌ی مازوو و گوویز له
 لکه‌به‌ره‌کانی داران. چیه‌ه، شاقوت، گۆی مسمک. — ی گوان: گۆی
 مسمک. چلی دارو گیا، لکی دار.

چالاب (باک.): زنجیری زتپ.

چالاسک: چلوسک، سهره بزوت، داری نیره سورتار، چلوسک.

چالاک (باک.): چه لاک، (باک.) چلک، داریکی درتزو سهره دی دو پهلده دهرتته بهرکری دواران. (باک.) کورتهک، داریکته بۆ شهپر، داردهست.

چالاک (نهرده.): نسامی داران.

چالافن (نهرده.): لیکنولینهوه وورد برونهوه له چتیک و ناماده کردن، دروست کردن. شیلان، مالین.

چالافن (نهرده.): تروکانن، تروکاندن.

چالاو: (کۆ.) چه لآو، جووره پلۆتیکه.

چالۆهیز: ناشپز، چیششت لیتنهر.

چله (موک.): متهوی تهر، چلیسی، زۆر خۆری، تروکو ههناپی چاو، — ی: تروکه، چلهی چاو، چاوی دی: به ناستم چاوی تروکهی دهکات. چه لاک، چالاک، دوو شاخه.

چله (چله): — ی هاونی: له نیهه پاستی هاونیدایه، — ی زستانی: سهیدک، (که.) خهفتیان، چل پۆژ له نیهه پاستی زستانیدا، — ی زهستانان: ماوه یه که بۆژن، که مندالی بوو تاچل پۆژان. (فه.) گوریسی نهمستوره له موو دروستده کری. به تیهه پینی چل پۆژان ده لیتن دووی بوونی مندالیکی یان دووی مردنی په کیکی یا پاش گویتستنهوهی بوو کیکی، له شوویتیکی نه دیوو پهنه نیشدا تاماوهی چل پۆژان خودا په رستی تیدابکری — ی پیده لیتن. به پیتی ریبازی کوردستانی باکوور: له زستانیدا ۲۰ پۆژی کانونی یه کم و بیستی کانونی دووم ده کاته چلهی زستانی، چلهی هاونیش بوو چه شنهیه: ۲۰ پۆژ له تباغ و ۲۰ یش له تهمووزی، له چلهی زستانیدا سه رما زۆر سهخت و له هس هاونیشدا گه رما زۆر به تین ده بی.

چله بمان: برتیه له چمند دواریکی زۆر به پری به یه کتری داهه لدرابن به جوو ریکی که چله گیری دواره کان به ناو یه کتریدا چووبن.

چله بچووک: چل پۆژه کانی دوایی زستانییه.

چله بپ: به حاجی له گلهک و بالنده ییکی تر ده لیتن، که له پیش کاتی خۆیدا گه رابنهوه کورتستانی. — کردن: هاتنهوهی له گلهگو بالندهی تر له چلهی زستانیدا.

چله بووچک: چلهی گچکه.

چله بایه: دیلاتی.

چله بۆیه: لق و پهلای زۆر به رزی دره ختانه.

چله بۆیهی دره خت: چل و پهلوی هه ره به رزی دار و دره خت.*

چله بچل: تله تل، سوو تانهوهی برین، نیلینتلی ناوورییه.

چله خانه: شوویتیکی چلهی تیدا بگیری بۆ خودا په رستی.

چله دار: مندالیکی تازه بووی چلهی تینه به پیری. نافره تیکی زیستانه، که هیشتا چلهی نه چووبی.

چله دان (نهرده.): چیکلده، چیقلده.

چله دانک (باک.): چیکلده.

چله شوو: بارانی ریزنه ی دوای چلهیه.

چله ک (باک.): تووی فهره نگی. زۆر خۆر، چلیس، لاواز، بی تین.

چله کان: داچله کان، شلمزان، خورپان، داخوریان. — دن: داچله کاندن، شلمزانن، خورپاندن، داخوریاندن.

چله ککو: شلمزان، داچله کاو.

چله که: چله، چلک، دوو شاخه.

چله کی (باک.): زۆر خۆری، زۆر خۆرتی.

چله که (شاره.): نهمستونه ی کورته له داوتنی دوارو په شمالاندا ده درتته بهر نمو گوریساندی، که به میخی دواره کوه به ستراون له کاتی شل بوونه یا داته پینی دواره که دا بۆ نموهی، که گورجی بکاتهوه.

چله که موه: چل پۆژه کانی سهره تای زستانییه.

چله موه زی: چلنیک.

چله مووچ (نهرده.): ۲۵ پۆژ له مانگی (جدی) تیهه ری (وورچ) ده چیتته ناو کونی خۆی ۲۵ پۆژیش له سهره تای (حمل) بمیتی دیتته ده ری نمو چل پۆژه سمختترین پۆژانی زستانییه.

چله م: چله م، بۆ نموه به کار ده بری، که له پهلای (چل) ی دابی.

چله مین: چله مین.

چله ی بچووک: چل پۆژه کانی دوایی زستانییه.

چله ی که موه: چل پۆژه کانی سهره تای زستانییه.

چله موه: ههستان و دانیشتی چل جارن له سهره کتری له ماوهی ههنگاو تیکیدا بۆ هه لگرتن و دانانی بهردیک له چل بهردان تاتهواو ده بی.

چلپ (باک.): وه کوو چپ وایه بۆ سووکی به کار ده بری، فیل، ساخته.

چله افندن: فیل و فهره جکردن، خوار دهنه ی شاری سه گانه به زمان. (باک.) لیکن دهنه، په راندن.

چله افن: چله چلپ و دهنگی ناو خوار دهنه ی سهگ و پشیله. (نهرده.) چه کاندنی مەمک، مژین.

چله او: قوور، پیساو، چلکار، زلقاو.

چلهایی (فه.): هه زاری.

چله: چه کاندنی مەمک و گووان، دهنگی خوار دهنیکه، که به چاو چنۆکی پهیدا بکری و هه ل پهلوشری. (شا.) شله ی ناوی، (نهرده.) له پهلپ، به دهنگی ناو خوار دهنه ی سهگ و پشیلانیش ده لیتن.

چله چلپ (شا.): شله بشلپی ناوی، له پهلپ، چله ی یهک له دوای یه کتری، چلپ چلپ.

چله پهر (باک.): گیایه که.

چلپ و لیس: دهنگی لستنهوه هه ل لوشینی چت، لستنهوه.

چلنووک (باک.): چه لنووک.

چلنووک جار: چه لنووک جار، (نهرده.) شالیکا، له رهزه.

چله منگ: چله گال، ناسنیک چله دار په لیل به تیلوه ده به ستریت تا، که نیچیر به تله موه بوو نه توانی تله که رابکیتشی چونکه چنگی چله منگ که له چتی گیر ده بی نیچیر بۆ راناکیشری.

چله چرا: چمند پارچه ناو تینه یه که له تهنه یه کی ده گیرین و چرای پیندا ده کری بۆ رووناکی.

چله چنگ: چله چنگ، شانه.

چله چله (بابا.): بالنده یه کی بۆره وه کوو په ره ستره کی وایه.

چلچنگ (همورا): شانه.

چلندان: (همورا) پتدان، (بابا، همورا) پلدان، تلدانی برین، (دزه) تروان، (همورا) قولندان، (همورا) ترواندن، (فـه) وورک، لیندان و ههلاوژتن و جوولانی برینان یا جینگای ههلامساوه، که کیمی تیدابی.

چلدهنه: — ی سهرگوزان.

چلفراندن (باک): دراندن.

چلفره: گزشتی سوور کراوهدهیه.

چلفرین (باک): دران.

چلک: (خو) چرک، (باک) قرتس، (نمرده) زیرگ، کیم و هموا و زورخاوی برین.

چلک (باک): هیندیک، باریکی گچکه، باراشیک.

چلکو: ناوی شلوی و چورو چهپل، که له چتمک و دهفری چلکنی شورو لیبه‌ی‌دهیه. (خو) چراکو، چلپاو، قورپاو، زلقاو، بلساو، ناراو، لیته، هرگار.

چلکوخو: پاشماوه خو، کاسه‌لیس، کسمیکه به‌دژی نه‌تموهی خو، پاژهی بیگانان پکات.

چلکه: چله‌که، ته‌کان، سل، سلمه، رهو.

چلک دینی: چلکی ددان.

چلک گووچیکه: سیمراخه، کرژی گوییان.

چلک مرده (نمرده): چلک‌سرو، کمل و پهلک‌ه ناپوخت شوری.

چلکن: چرکی، ناشور، پلکن، قرتزاری، پیسکیر، زیرگن، چهپل، نه‌گرس، لمشی چلکن: دژین. — ی: قرتزی، قرتزتی.

چلکیناموه: سلیماناموه، چله‌که‌کردن، داچله‌کان، ته‌ناخوردن.

چلله، چله.

چلم: (همورا) چرم. کلم، (باک) لیک، ناوو تهراییکی تونده له که‌پو دپته ده‌ری، که لنج و سوویره، زوخو گمریزی که‌پویه.

چلمه‌لغه: مهبس له ناوکی گویزوبادام و نیتره، که هیشتا شیره بی و خوی نه‌گرتی و نه‌گیشتی.

چلمه‌ین (زا): ژاکان، سیسپونی گول.

چلمن: (همورا) چرم، گیانداریکه چلمی زوری.

چلمپو (باک): بالنده‌یکه.

چلمیره (زا): پشکولی ده‌رگا.

چلمپره: (نمرده) نوویل، دار یا ناسنیکي ناستوره چتی قورسی و ه‌کورو به‌رد و نیترله زهری بی‌بلند ده‌کمن. کوله‌که‌یی‌که له نیرخانواندا و به‌مر میچی ده‌دریت، نیرکه، داریکه و به‌مرداری شکاوی میچی ده‌دریت بۆ به‌رزکردنوهی تادیره‌کی و به‌مر ده‌دریت یا ده‌گور — پیت.

چلو (زا): چلو، گه‌لای داره‌پرو و نیتره، که‌پو‌زستانی هه‌لده‌گیری بۆ نالیکی ناژال و مال‌اتان. (باک) چلون؟ بۆ‌پرسیاره. (باک) چلو.

چلوو: (باک) چلو، (همورا) چرو، (خو) چروو، — ی چکوله: چلووک، لکه گچکه‌کانی داره مازوو و به‌پرو و نیتره به‌گه‌لکانیاناموه. گه‌لای دارانه، که تازه‌دی ده‌ری و به‌قه‌بادامیکیه، (کو) پوقره، (شار) چرو.

چلوه (همورا): جریره.

چلوپ (باک): چلو و داری ووشک کۆکه‌رموه، چلوکار، چلوکمر.

چلوچو: همو و ته‌قه‌لا.

چلوچووه (باک): چماوه‌وه، خورار، پیچراوه‌وه.

چلوچوویی (باک): خوراری، پیچراوه‌ویی، چماوه‌ویی.

چلوچو (شاره): همزگ و هم‌ژال، چیلکمو پارچه داری ووردو کورت و ه‌کورو شیشه‌ی تووتن، چیلکه، دارده‌ست، چیلک‌مردپوری سووتاندنی، چوکله.

چلووره (بابا، شار): (باد) گلپله، (بل) سوله‌پمه، (کو) سوم، (بار) زه‌مه‌گلپره، ژه‌کلپره، (خو) پمه، (همورا) به‌یسه، نمر شووشه سه‌ه‌لانه‌یه له کاتی سری و به‌سته‌له‌کیدا به‌سوولاوک و گویسواندا شقوپده‌نموره، واته‌ناوکیه له کاتی سپوسه‌رمایه‌دا له سه‌رده‌می چوپانمویه‌دا همر له همواره ده‌یسه‌ستی.

چلووره: جووره خوارده‌منیه‌کی سارد و شیرین و په‌نگینه.

چلووسک (همورا): سه‌لکه‌بزوت، سه‌ره‌بزوت، چولسک.

چل وغل: مرژی نموسن، چلپس.

چلوک (نمرده): چله‌پویه‌ی داران.

چلووک: چلووی گچکه، وورده چیلکه. (نمرده) مرژی چلکنی پیس و پهلپس.

چلووکمه: (باک) چلوپ، نمرکه‌سیه چلووی کۆ ده‌کاتوره.

چلووکوک (باک): داروباری تیک‌چرپو.

چلووک: چلووک.

چلوومل: چل و مل.

چلون: (همورا) چون، کوو، چغنی، (باک) چاها، چاوان، چاوانکی، چما، چه‌جور، کتو، کتویی، کووسه، چما، چویتم، کووسا، کووسان، چتو، چتونه، چاوا، بۆ‌پرسیاره‌کارده‌بری.

چلونها: هه‌لکه‌موت.

چلونی: کتویی، کووی، چونی؟

چلونیتی: چونیتی، (پوژ) پاودان، بار، دق.

چلی (باک): چلیسی، نموسنی، زور خوری.

چلیان (نمرده): جیبه‌جیبون، دروستیونی کاریک، نازاد کاره‌کی بونا چلی: واته‌بۆی دروست نابی.

چلیان (نمرده): تروکانی چاو، تروکیان.

چلیان (نمرده): گلیسان، خلیسکان. (نمرده) لیویان، ریک‌کومتن، لیوان، راست‌هاتن. (نمرده) تووشهات، تووشهاتن.

چلیچلی (زا): شمه‌شمه‌کوپره.

چلیچلی (باک): چه‌که‌چیکله.

چلیس: زور خور، چاوچنوک، نموسن، زگن، زگرسی، (باک) چل، بۆ همرو جووره گیان له‌به‌ریکی به‌کارده‌بری. — ی (باک) چلی، زورخوری، نموسنی، زگنی.

چلیک (زا): ناسنی سه‌ختی ساخ.

چم (باد، باک): سمی وولاخان و ناڅالان. (باک). قولله ی کټیوه، سهرته پوټکه ی کټیوه. (موک). له کاتی پرسیاردا به کارده بری، چیم؟ نمن چیم؟

چما (موک): بۆ، بۆجی، لۆجی، لمبرچی، داخووا، ناخو، بۆ پرسیاره، — نایه تالامان: داخو نایه تالامان. (همورا). ده لیتی، نه لیتی، نیژی، چما، چمان، واگومان ده کړی.

چمان (نمرده، موک): چما، داخووا، ناخو. (همورا). وهک، همدوه کوو. (باک). خواریو نموه، چمان، چمانمونه. (زا). شکست.

چماني (باک): ږاڅه (شرح) نه کړاو، تی نه گیمینراو، ږاڅمنه کړدنی. چیمینزار (باک): چیمین.

چمیل (باک): دسک و هډنگلی دیزو گوزه یه.

چمچ (همورا): نمزق.

چمچه: چما.

چمچم (همورا): گټویه ټکه (که لاش)، که ژیری چمرم بی.

چمچمه (همورا): جوړه کوشیکه له پیستی خاوی ږشه وولاخان دروسته کړی، کاله یا ژیری چمرم بی، چمچم. پیلوټیکه له سیرمه دروسته کړی. (نمرده). چمچه، کوچک.

چمک (پوژ، که): داوین و لچکی کوايه، شاقمل. (باک). — دان: به ماشه یا به دو قامکان گرتن. (سلیما). لچکی پشیتنه، گۆشه ی کالار ږایښ و چتی تر.

چمکه (نمرده): چونکه، چونکی.

چمکو (باک): چونکوو.

چمکی (باد): چونکوو.

چنار: دارپکی شوش و گه لاپانه، سی جوړه، ۱) چنار: لکی زور بلار ده بی و نه گمر له کولکه کی بڅیتوه وه کوو دوخی راست هلدی، چنار وه کوو ماری هممو سالتیکی ټیکول (پهلک) ی فریده دا له گمل نسپیندار زور چیاوازن گه لای وه کوو په نجوایه زور له هی نسپیندار گوره تره، ۲) پهلک: وه چناری ده چی به لان وه کوو وی راست و باش نابی و پهلکی خر تره، ۳) سووره چنار: زور بلندو نه ستورده بی.

چناره که له: گیایه کی وهی چنار ده چی به کوتراوی له بالوک و قونیر و برینان دهری: دهرگای ده کاتوه.

چنار که له: چنار که له.

چنارستان: جنیک، کوزه سپیندار.

چنکه (نمرده): چمنه که.

چنکه دان (نمرده): چمنه دان و قسملور کردن.

چنکه شکیاک (نمرده): مهبس له مرؤقی سازنده یه.

چنکه (جا، پوژ): چمنه که.

چنکه دان (نمرده): چمنه لیدان، چمنه وری.

چنکه شکیاک (نمرده): چمنه باز، چمنه وری، هلیست ویز.

چنکه هه لته کان: چمنه که تکاندان.

چنک (باد): که متمرخم، شپ، بی سهر ویر، (باد). شلیخه.

چنلن (باک): پارازتن، خوهری: — خو لپارازتن. چنن، بۆ گول و میوه و نیت.

چنلوه (لو): چمنه که، چنانه.

چنلو (لو): ناوا، ناواوا.

چنه (زی): قمر تالای چکو له.

چنیه وړد (همورا): به خشین، لیبورین.

چنه چنکردن: هله پنه کردن، بۆ په یداکردنی چت به شتویه ټکی سووکی و پړسوی.

چنپو له (کو): چمنو له.

چنچرووک: چرنوک، چنچروک.

چنچک (پوژ): چنکه گوشت.

چنچک (پوژ): زنگه ته ترتیک. (فه). چدقاله، دهنکه په قه کی بادام و قه یسی و نیت، ناوکی میوانه، (لو). جینچک.

چنچک (همو): چنچکان.

چنچک: چنچک، قنچکی بامی و میوه یه، قونچک. بریشکه.

چنچکان: (همورا). جیجکان، لسمه — دانیشتن: هله ترووشکان، وده — دان: لیزه نین.

چنچکه سلیمانیه (همورا): باپشکیتو.

چنچن (باک): چمنه سووک، زور بلای، چمنه باز، بۆ له پو له، (باک). پو له پو له، گازنده ی بی سوود. — ی: چمنه سووکی، زور بلایی.

چندک (باک): تکان، — اخوړه دان: تکان دانه خو.

چنرانه وړ: قه چنن، پینه کردن.

چنراو: گوره وکړی تر، که چنرابی، تنراو.

چنک (شن): وور تکه نان.

چنچنک (گهر): دهر وزه کمر، وور تکه نان.

چنگ (باک): دهنکی زتو زتو و مسوکانانه، چرنکه، زرنکه. (نمرده). چمنه وړه، کوم، گټی، مست، مشت، چنگ، پریه — ی: پر به مستیکی قوچاو پریه چنگی، — لیدان: مشت لیدان. چنگوپک، چنگر، په نجو نینوکی بالندان و گیاندارانی تر، چنگال، په نجو له، چنگال.

چنگال (همورا): چنگال، چنگوپک، — ی شیری: چنگالی شیری و جانوهر و بالندانه. (همورا). قامکو انیه له تهنه که دروسته کړی بۆ سه پانان، که له کاتی دروینه دا له قامکی ده کمن. قولای ماسی گرتنی و نیت، ناسنیکي چنگداره گوشت و چتیرتی پیداده کړی. ناسنیکي په لداره له تله ی دهری یان سه تل و دۆلچه، که کورتنه ناو بیرهره پیستی دهرده یتیری.

چنگال و پون (دهر، پوژ): همرمیشک، کوللیرهی گمرم له نار پون کوشین بۆ خواردنی.

چنگانه: جوړه چنگالیکه همدگوونی پی له کونی سهردی دهرده یتیری.

چنگاوول (نمرده): چمنو له، پوچک، پوکاوول.

چنگاوېژ: دمه داینه، دستودامین.

چۆرە بېرىلگەن: ووشك كىرىنى ئاۋلە شىۋىتىكىدا.

چۆرە چۆر: تەك، چۆر چۆر، چكە چك، شۆرە شۆرە.

چۆڭرې: ووشك و چكبرونی ناو له شویتیتیک، که چۆږی تیدا نهمینی، ووشكکردنی ناو له شویتیتیک.

مَدَح

به سرو کلاوی
نه کان ده لّین —

ی ہدیہ بہ ثالثہ

سہید بہ ثالثہ

و گۆچان و ئیتەر.

راوهی منسد الآن

چوڭلە (ندە)
يۇڭ ازى

چيچلہ، بھلوكه.
 . (باد.) چوڻه
 باشه.

جسورہ چڑکی
، چوخل، شاپک

(چۆڭە، چۆڭى،
ئى نىر خدارو باشە.

توختل، شاپک،

(سور.): چۆغە.
شا: ئىلىكى كوردە
دا: ئىلىكى كوردە

هۆزىكى كوردە.
كۆچەرى مىرانە.

مکہ مکرمہ پر زلزلہ

ههسورا. : چۆغه.
سو، كمل. : چيود
ههسورا. : چۆغه.

— ی: چۆداری.

چوداس، قہ لاس۔
کھم، چک، قوم،
ہم، لہری،

کے نام: کمیٹی

ن: تکان، چکان.
نمونه: تکانموره، داب.
ن: تکان، تکانموره.

عۇرپان، چكانمۇه.

چکاندن، چکاندن.

: چکاندنموره، تکان
کاووموه، چکاوموه.

اووه، چکاووه.
تنه خوارووهی بار

نیکو گویش بانه .

یَسُوٰنہ دَا بَیْتہ

ژانی ناو.
 ۱۰۰۰ ناو، شۆپە.
 رنی ناو لیشووتینی

ناو لىشورۋىنىك.

چۆم: (بابا، شا، كە، سەنە، چەم، ھەم، پەوا،) پوویار، (ھەمرا،) دەرە، (دەرە،) گەلەل، (ھەر،) بەست، (باک،) جۆبار، جوف، پوو، پۆ، پۆبار، پۆخانە، پووخانە.

چۆماق: (دزە،) چۆماق، كۆتەك، داردەستىكى نەستورە.

چۆمەلخ: تىلە، لىس، چوخماق.

چۆمەلمو: (پەوا،) چەمانمە، خوارمەنمە، داھاتنمە، كوپمەنمە، كۆم برونمە.

چۆمەندىن: چەماندىن، خواركردن، كوپكردن.

چۆمەنلەنمە: خواركردنمە، كوپكردنمە، كۆمكردنمە.

چۆمەلو: چەماو، شۆرەنەكە چۆم و ئاوى زۆر تىدايى.

چۆمەل: خەلپەكە كۆردە لە نىو (ھەڭىركان) داىە لە نىك قامىشلو، يە.

چۆمەلەن: جىگەيەكە چۆمى زۆر بى.

چۆمى: چەم.

چۆمەلەكە (باک،) كەرە مېو، دالەلەك.

چۆن: چلۆن، كۆن، كۆن، كۆ، چەما، چاوا، چاق، چۆنە، چاڭا، چەنى (بۆ پەرسىيە).

چۆنە (باک،) يەكەست.

چۆنەر (ئەردە،) چەندەر.

چۆنەرەنە: چەندەرى قەندى.

چۆنەرەنە: چەندەرى بىرەنى.

چۆنەرەن: چىشتى چەندەر بە ترشى.

چۆنچۆن: ئاى ئاى، لەكاتى پەرسىيە، يا بە سەر پەشتان يا ھەتەكدا بەكاردەرى.

چۆندەرى (ھەمرا،) چەندەر.

چۆنەك (باک،) چۆك.

چۆنى: چلۆنى، چلۆنىتى، كۆيى، كۆي، لەچ بارىكى دای؟.

چۆنىتى: دۆخ، بار، (پۆز،) پادەن، چلۆنىتى.

چۆو (ئەردە،) داردەست، چۆو.

چۆھچۆھ: چۆچۆ، ووشەيەكە لەكاتى ئالىكەندەن گۆيەنەرى پەبانگ دەكرى.

چۆنمە (ئەردە،) تەرە، پووشە، ھەنگامە، كارەسات.

چۆنمە (باد،) چلۆن، چۆن.

چۆچ (باک،) تۆت، تۆتى، بۆدانىشتى مەندالان بەكاردەرى.

چەخنى: چەقسو، بېشەرم.

چوخەك (باک،) چۆغە.

چوخە: تاقىكى گەرەيە، كە بەسەر كۆلەنەكى داھاتى و ژورەكەشى لەسەر دروستكرابى و لە ژىرە كۆلان و خەلقى بە ژىردا بروت. چوخە.

چوخەلخ: چۆخ، تىلە، لىس.

چوخە: چوخە.

چوخو: (ئەردە،) چەم، پوویار، چوغورد، بېش.

چوغورد: چوغورد، چەم و دۆلى چى، بېشە.

چو: (ئەردە،) شەق، (باک،) پەندىن و تالانكردنە، جوورە ئازالەكى خراپە. (ئەردە،) سېتى، پەنگى سې، سې پاكى بى پەلە وەكو پەنگى شېرى.

چوپرە: چوپە.

چورت: خانوچەك، چۆرتى ئەمەردى. (ئەردە،) چۆرت، وەنەزەكوتى.

چورتەندى: (ئەردە،) پېنەكى، تروكاندى پەلە پېتەكى تەنگ و دەمانچە.

چورتەن (ئەردە،) ترازاندىن، چورتەندى.

چورتە: چۆلە، — ي ناكات: چۆلە ناكات.

چورتەك (ئەردە،) چوپ.

چورتەك: چۆرتى حېسابى.

چورەم: سەخەتە و دەردەسەرى، كارەسات، نوچەردى كەسەك.

چورەم بىرەن: نوچەردى بەدەم دەرە و خەفەتەرە.

چورەندى: چورەندى.

چورەن (ئەردە،) ترازان.

چورچ (ھەمرا،) چرچ.

چورچەمەن (ھەمرا،) مەزى چرچ، سېس.

چورچو: جوورە مەزىكى كۆنى شاپلۇغانى بىرە، بە گچەكەيان كۆتەرە چورچورەك.

چورخ (باد،) چەرخى چەق تېزكردى.

چورەنمە (ئەردە،) وەلەمەنمە.

چورەك (باک،) چەرەى ددانانە، بارام ددانى خورە لىفەرەد چورەكىتى.

چورەك (ئەردە،) دەست لىگىرەكردن، دەست لىبەند كۆن، پەنەكردن.

چورەسقاو: ترەسقاو.

چورو (ئەردە،) چورەك، ھېچ و پوچ.

چورەن: چۆرەن، چۆرەنمە.

چور (باک،) قۆرەقۇرى زىگىيەلەرسەن.

چورەك (باک،) ترەسكەى ئاورى.

چوز: خەلپەكى تازەيە لە دارى مۆتەر بەكراو لە شۆرتى مۆتەرەكەدا پووی، لىق و پۆي تازەى داران.

چوست: شاتر، تەتمەر، توند، چالاك، توندوتۆن، گورچ، ووریا، چابوك، تەردەست، خېرا، بەپەلە. (باک،) بەتالووكە، سەف. (زەن،) تەلان.

چوستەك: ئېمەنى، جوورە پېتەلەكى سولە.

چوستى: توندوتۆلى، چالاكى، تەتەرى.

چوستى: تەردەستىتى.

چوشق: چوشقىر، چوشقىر، چوشقىر، پەشانگى نىر یا مى، كە تەمەنى لە نىوانى سالىكى تا دووسالەبى.

چوشقىر: چوشقىر.

چوغورد: چوغورد، چەم، بېشە، چەم و دۆلى چى.

چوقلى (باک،) كۆلى سەر چلى دارانە، سەرچل، لك، لو.

چووارپاچک

چووارپاچک (نمرده): چارپایہ.

چووارپاٹوو: جتی نمستوری چووار گٹشہی رتک،

چوواربند.

چووارپایہ: چارپایہ.

چووارپہل: چارلہک، ہمدروک دہست و ہمدروک لاق: بہ — ان

رڈیشتن: پلکین، بچار لہپکی چون.

چووارپہل قہوی: بریتیہ لہ گیانداری قہلوی پتمو.

چووارپوٹلہک: چووارپارچہ چہرہ قہرہ نوشتہیہ بقی قایہ لہر است و

چہی کوش دہدری لہناستی جہمسہرہکانی.

چووارپئی: چووارپا، چارپا، خواہندی چووار پیٹیان، چاروا، وولاخ،

چارپی، گیانداریکہ بہ چووار پیٹیان بروات.

چووارپینہ: چارپینہ لہسہر پندجہر پانیہی، کوشی دہدری. ناپایہدار،

بیفریشک.

چووارتاقی: گڑستان. ہدیوان.

چووار چابوخ: چووارچاک، چووار پارچہی گچکہیہ دہکوتہ بن باخہلی

کوارہ.

چووارچاک: — بہ لاداکرن، داوتنہ لکرن. ہلدپاوی، چووار چمکی،

نملارو لایی کوار.

چووارچاو: مہس لہ پیارتیکیہ، کہ درونی ہبی.

چووارچاویون: مہس لہسہر لیشیوانہ.

چووارچاوکرڈن: مہس لہسہر لیشیوانہ.

چووارچمقل (نمرده): چووار چنگولہ، چووار پفل، چووار دہست و پی.

چووار چمک (باد، پڑ): چووار گٹشہ، چووارچاک.

چووار چنگولہ: رڈیشتن لہسہر چووار چنگان و یان بہ چووار چنگان بہ

سہر چتیکی ہلدگہران.

چووارچوار: چارچار.

چووارچیلوہ: چارچم، کیرشک، (ہمرا). چارچیلوہ، پھرواز، دارتکی

چووار پارچہ و چووار سوچہ دہرگا و پندجہرہ و جتی تری تیدہخری و نمر

لہناو دیوارہخری، (باک). دڑیمن.

چووار خالکیشان: رہشکردنی ناچوان و پوی یکتیکی بڑ پساوکردنی.

چووارخوت: بزن و مہری چووار سالانہیہ. (نمرده). مرڈی تیکسرماد و

قہلہ.

چووار خشتہک: چووار پارچہی گچکہیہ لہ کوار، کہ ہمدوربان بکوتہ

بندہستیک.

چووارخشتہکی: چوارلک، چارین، چوارنیوہ ہلدیہستہ، کہ دواییہ

کانی یکم و دہم و چوارہمیان و کوی یکتترین.

چووارادہ: دارتہرم، تابوت. (پڑ). خانوتیکہ لہسہر چووار کولہکان

پاوستابی.

چووارانگ: چواریش لہشہش ہشان. برنجیکی کوتراوی ووردهیہ لہ

ناوندی پلاوی و خاکمرہ.

چووارانگی: چووارانگ.

چوواردہ (ہمرا): چارہ، (۲) جاران (۷) دہکاتہچاردہ.

چوکلہ: پارچہ دار یا چیلکہیہ کی گچکہیہ، چیلکہ، ووردهدار، چیلکہ.

نوکیکی ہمری تیرہ بڑ ہندی پیت دہنوسری و کوی (بی، تی)، کلبہدہم

تیبی ترہہ بنوسرتن تماکو، دہمار.

چوکلہخگ: پشکی ہیزہ و مہشک، پڑک، پشک.

چوکلہشکین (نمرده): بریتیہ، لہ چہلٹوک خستہ نساو کاری

مرڈانہم.

چوکلہشکینی: پشوی.

چوکلہقولاپ: قولاپی ماسی کرتی.

چومہ (زا): ہیج.

چون (ہمرا): وک، وکوی، وکی وندی.

چوندہ (شہ): نیرہ.

چونکہ: چونکو، چونکی.

چونکوو: چونکہ، لمر، لمرپا، پاشکو، (باک). چکو، چمکو، چونکی،

لی، لمر، مافر.

چونکی: چونکو.

چونگہ (فہ): چہنہ. — کردن: چہنہ کردن پرمووران.

چونہ (باک): ہیج، پوچ.

چون یہک: وک یہک.

چو: برو بی ہست، دہستم چوہ: دہستم لہسہرمان سر بوہ. (نمرده).

داری ووشک، چتو. (موک). گری چوہکے قامکی دہست و پیٹیانہ.

(باک). ہیج، ہیچکام. (موک). رڈیشت، (ہمرا). لہوا، بڑ تاکہ

کمستکی نمدیوہ کاردہری. (موک). گریژنگ، قاپ، دو نیسکہ

دہریوہکانی نم لاو ٹولای قولاپیہ، جگ، میج. گہ: لہ — چون:

لہ گہچون (موک). لہ شیوہی شیواوہ لہ جیاتی (کیر) بہ کاردہری،

نہ، نا، نہخیر.

چو فوسان: کیر ہلداسان.

چووا (ژنگا): چیا، کتو.

چووار: چار، چہار، ۴، لہ نیوانی ژمارہ ۳ و ۵ یدایہ.

چوواران: تہنہ چوار.

چووار ٹولہ: چشنہ زریہکی شہریہ لہکاتی جہنگیدہ لہسہر دہکری،

چووار تہختہ ناسنی پیوہیہ دہکونہ پش و پاش و ہمدروک لای

نمرکسہی لہ ہری دہکات.

چووار ٹالینہ (نمرده): چوارناوتہ.

چووارہ (نمرده): چوارنالہ.

چووارہم: چارہم، چارہم.

چووارہمین: چارہمین، چارہمین.

چووارپا: بای سہا، بای دہرو، بای باکوور، بای باشور.

چووارپہن (باک): کورسی.

چووارپوڑ: چابوڑ. (')

چووارپشتان: چارپشتان، بیستانتیکہ شووتی و خیارو

تریزوی تیدا دہچتر.

چووارپا: چواری، چارپا، چاروا، مالٹ.

چوکلہ

چووارپا

چووارده خانە ی ږه مل: چارده خانە لسمه قاقمز ده کیشری ږه ملی پیده گیریتوره.

چووارده ږیان: شویتیکه زوری ږیگا لی بیتوره.

چووارده سته کی: هه لگرتی چتیکه به چواردهستان.

چووارده م: چتیکه بهندیواری به ژماره چوارده دای.

چووارده مین: چتیکه له پایه ی چارده میندابی.

چووارده وره: هاویردور، دۆرما دۆر، چوارمیدور، چاردهور، چوارکمنار، چارکمنار.

چووارده هه م: چوارده م.

چووارده هه مین: چوارده مین.

چووار ډیوار: خانویه ی تموا به سور و پشتوره.

چووار ږیان (هه ورا): چوار ږیان.

چووار ږوکن: چوار ږیوار، چوارالا.

چووار ږیگان: چوار ږیان.

چووار ږیان: خاچه ږی، چار ږیان، چوار ږیگان، جیگایه که چوار ږیگه ی تیدا ږیک بکوی.

چووار ږیه: چوار قه مچ.

چووار سرشت: چوار سوروش.

چووار سوو: چوار سرشته کان، چوار گوزهر، تاقیکه چوار گوزهری لی جوی بیتوره.

چووار سووچ: چوار، چوار قولینچک، چوار گۆشه.

چووار سوروش: چوار چن گۆیا: بناغی دروست بوونی هه مورو چتیکه وه کوو، (با، ناو، خاک و ناوور) بن.

چووار شانه: مری پان و پۆر و بالابمز و چار شانه ی داپژراو.

چووار شش: چار شش.

چووار شهم: چوار شهمه، چوار شهمو، چار شهمه، چوار شهمو، چار شهمب.

چووار شهمه: ږۆتیکه له تیوانی سی شهمه و پینج شهمه دا.

چووار شهمه سووران: چوار شهمه سووره.

چووار شهمه سووره: چوار شهمه سووران.

چووار شهمو: چوار شهمه.

چووار ڤاپ: چار ڤاپ، زنده شۆر، جووره سه گیکه وایه زنده ی لای پاشموی هه چوار ڤه له کانی ده که ږیته سه زهوی.

چووار ڤه: چتیکه چوار جار ان قه ذکرابی. — کردن: نووشتاندنموی چتیک چوار جار ان.

چووار قه مچ (نه ده): که سیکه، که مسوی پش و سمیل و برژ و برژانگی کرابی.

چووار قه مچ کردن: تراشینی موی پش و سمیل و برژ و برژانگ.

چووار قولن: چار گروشی (دیزه یا گولدان)، که چوار قولن هه ی.

چووار که منار: چار مه دۆر، دۆر مه دۆر.

چووار که (هه ورا): هه وایه کی گۆرانی کۆنه.

چووار گۆزه: چوار سوو.

چووار گۆشه: چوار کمنار، چوار نیچک، چوار سووچ، چوار لک،

چوار قولینچک، چوار چمک، چتیکه پانی و دریزی به قه یه کتری بن.

چووار گۆشایی: چوار کمناری.

چووارالا: چوار گۆشه. هه مولا یه که، پیتشه و پاش و راست و چه ی هه مورو

چتیک، دو باد، چوار لانه.

چووارالایی: چوار قه دی.*

چووار لک: چارین، چوار خشته کی.

چووار لوو: چوار لور.

چووار ممشقان: چوار ممشقی، چوار زرانی.

چووار ممشقی: چوار مته کی، چار تیکانی، چوار مته کی، جووره دانیشتنیکه به تیکه پراندنی هه دولا قان به نووشتاوه یی.

چووار میخه: چوار سینگی داکوتراوه به زه ویدا بۆنموی، که چوار ڤه لی یه کیکه پیوه به ستریتوره.

چووار میخه کیشانه وه: به زهوی دادانی مرژ لسمه گازی پشتی و سزادان چوار ڤه لی به چوار میتی داکوتراوه به ستریتوره.

چووار میزه کی: چوار میزه کی، چوار ممشقی، چار تیکانی، چار میزه کی، جووره دانیشتنیکه.

چووار ناله: به چوار ناله غار یدان، به تاو غاردانی وولاخی یه کسمه، به تاو، به پتاوی غاردان، (باک)، باگار.

چووار ناله یی: چار گافی، به توندی و تاو غاردانی نهمه.

چووار نان: یه کیکه له گه موی قه لهنه داریدا چینه کی به رانه ی خوی به زانیدی و تیی خستن.

چووار هه م: چوار هه م.

چووار هه مین: چوار هه مین.

چووار هه مگل: چتیکه وه کوو خیکه و ممشکه ویتیر چوار هه مگل هه ی.

چووار هه مگل (نه ده): چوار هه مگل.

چووار هه مگل: چار کاسه.

چووار یه که: له چوار ږه شان به شتیک. — بهر: له چوار ږه شان به شتیک بهر.

چووار یه کی: چار تیکه.

چووار ږن: چوار گۆشه.

چووار ږن: چووره.

چوواله: چه قاله، بادامی فهریک، داره کشتی گه لای وه کوو بی وایه به ناری بهر که بهر ناو ده ږیت بهر که ی تاله و خۆشه کړیت.

چوواله بادام: چواله ی ناووک شیرین، فهریکه بادامی شیرینی ږه نه بو.

چوواله بادامو (کو): بادامی ده سچین.

چوواله تاله: جووره چواله یه کی تاله.

چوواله شینکه (کو): بادامی کتیری.

*

چووزان: سوتانموی پیست.

چووزانهوه: کولانهوه، کزانهوه، سولانهوه، دهستی قهلمشاو، لسوت دهچووزیتنهوه له سهرمان یان لهبر چتی تیژ و توند.

چووزانهوه: کزاندهوه، کولاندنهوه، سولاندنهوهی نغندام.

چووزانم: چزانم، چدهزانم، نازانم.

چووزه: توله باریکهکانی میتو نیدیکه، چهقهه، تسوزه، چوقره، توورزه، چووزره، چووزله، چووزره، چوور، همر پروهکیکی تازه سهری له سهر زهوی دهرهینابی و پهنگی سپی بی و هیشتا پهنگی کسکی وهرنگرتی — ی پیدهلین، تولهوی کورتی دارانه.

چووزه پونگه: چووزه پورته.

چووزه خلیار: نیسکه خیار.

چووزره: چووزه، چهقهه، تسوزه، چوقره، تسوزه، چووزله، چووزره، چووزره، چووزره، لاسکی ناسکی گیاه، توله باریکهکانی میتو نیتره و همر پروهکیکی، که تازه سهری له سهر زهوی دهرهینابی و پهنگی سپی بی و هیشتا پهنگی کسکی وهرنگرتی — ی پیدهلین.

چووزه شوه: گیاهکی بهاریه و گه لیهکی وک به پرهزا وایه لاسکهکی به ناسکی دهخوری.

چووزه که (همر): گمه ییکی مندلانهیه، لهسهریهک لاقی دهپژن، همنگله شله.

چووزه کی (کۆ): شایی و هملپه پکیته.

چووزله: سوسکه، چووزره، چووزه، لاخ، که، همر، چووزره، (شا)، سهرچووزله، چهقهه، چهقهه، سهرتولیه میتییه و به گیا و پروهکیکی دهلین، که به قهد درزکی له خاک دهرچووی و له چهقهه کی گموره تهر.

چووزره: چووزله.

چووزرکه (سور): گۆمزه.

چووقان: قووقان، نوقان، لیکنران.

چووقاندن: — ی چاو: قووقاندن، لیکنان، نوقاندن، — ی دهست: نوقاندن.

چووقاو: قووقار.

چووقاوهوه: قووقاروه.

چووقه: دهنگی ویک کورتی ددان لهسهرمان.*

چووقه دیان: چرکه چرکی ددان.

چووقین: تکان، بۆلمی ویرته پرت کردن به ژیر لیوانمه.

چووک (باک): چکۆله، گچکه، بچوک، چۆله که. (موک) نغندامی شهرمی نیترینه.

چووکانه (باک): جووره گمه یه که.

چووکه: پروانه: چوک.

چووکله: نیتری نیترینه.

چووکله: گچکه، بچکۆله، چکۆله.

چووکدان: لهسهر نغون دانیشتن.*

چووکفری (باک): جووره گمه یه که.

جووالو: له پتوی گموره تهر دوو دهستهکانی پاشوری له دهستی کورت تهر و خاوتنترین داعباهیه ژووری تاییه تی خوی ههیه له لانی خۆیدا و پووشی لهسهر پاختوه، کوربه شته، چاله که، ووشه که، له دهوری ژووره کهی خۆیدا لهسهر شتی بستیکی قولکرووه ههر له ناور ژووره کهی خۆیدا کممیک دوور ژوورکی بۆ نازووقه ی زستانی دروستکردوه و ههر له بهرانیمر ویش کممیک دوور نغده پخانه ی دروستکردوه. (کۆ). چوارناله، به — چورن: به — هاتن، غاردان به تاوو تمورژم و چوارناله.

چووان: بهخت.

چوواندن: بهختکردن، پاره چوان: خهرجکردن لهناوبردن، لهنیو — لهنیوبردن، تووانکردن.

چوولو: بهختکراو. له دهست چو، لهکیس چو.

چووه (همر): (پهوا). پکه.

چووه (همر): (نهرده). ژور، دیو، چاره.

چوویه چو: بهرانیمر، بهرانیمر.

چووپ (باک): داگیرکردنی چت. (نهرده). درۆ، چاپ، چاپو چووت.

چوویی: چۆی.

چووفن (زا): جوونی چت.

چووجهر (فه): فلاقه.

چووج (باک): کیری مندلان.

چووجان (باک): وولاخی شکست.

چووجک (باک): کموچکی داری ماستاری، گچکه، چکۆله. (باد).

چۆله که، پاساری، بۆ همر و بالنده ییکی گچکه به کاردهبری.

چووجکه: چووجکه.

چووجله: قیتکه، خمشه، چپچک.*

چووجی (باد): وهکرو چپچی وایه بۆ دانیشاندنی مندلانه کاردهبری.

چووخه: چۆخه.

چووخلیتی: چهختی، چهقهسور، سوار، پهل، بی شهرم.

چوور (باک): چورک، (باک). چز، پیساو یا ژنیکه تووکی سهری

خورمای بی — کرن: تاودانی تووک، پهنگکردن. (زا). شهل، لهنگ.

جووره مهریکه. (باک). بز نمهرهز.

چوور (نهرده): چۆر.

چوورپه: چورپا، چرپه، بالنده ییکی بۆره هینه دی چۆله که یه کیه و له

مفرایاندا دهژی، چورپه پۆنه.

چوورپه پۆنه: چوورپه.

چوورقم (همر): وهنموزه، خمه نووچکه. (زه). کاره سات، پروشه،

نه گبه تی.

چوورک (باک): چور، چز، مرۆژیکه تووکی سهری خورمای بی.

چووز (نهرده): پراویزی (چووزان). چووزان: پیگبازی، ۳ وینه ی له

فهرهنگی مەردوخ دایه لایمه ۵۸۵. (موک). گزگل، تیل، تیلک،

(پهوا). تیلکه، (کو). بز، (همر)، (باک). بوز. — پیوه کردن: بزدان،

تیلک پیوه کردن. لکی ناسکی تازه ی دارانه، چووزه، چهقهه، چهقهه،

داریکه به پیوه نه (مه تویه) کرابی. — کردن: پیوه نه کردن.

چوویچکه: — ی داران، نمرلکه داره چکۆله و شلکانه، که له بن لکه گموره کانی داران ده‌ری ده‌کات، وه‌چ، وه‌چه، چووکله، چوچکه. چوویلدار: بریندار.

چوویژ (موک): گیت، چوویژ، (همورا). چوویژ، چموت، لاق خوروار و خییج، گیت، بۆ مرۆڤ و وولاخ و ناژال و هی واهکارده‌ری، که لاق یا پاشو بنگیتی و لیکیدات. (خۆ). کسیتی‌کیشه له کاتی پۆشتیتیدا پانیسه‌کانی لیک دور و په‌نجه‌کانی نزیک یه‌کتری دابنرین.

چوویشتیر (موک، خۆ): بزیته‌که هیشتا نغزایی یا سالتیکی ته‌گه‌ی نه‌گرتیی و قسربیی، (بابا، همورا). چتیر، (ده‌ر). چوشتیر، (باک)، (زن). تشتوور، پشتیر، تشتیر، تووشتیر.

چوویشکه: چۆله‌که.

چوویک (باد): چۆله‌که.

چوویژ (پۆژ): چوویژ، وولاخیکه همر دوو پاشووی گیتو کوانه‌دار بی و له پۆشتیتیدا پاشووی بنگیتی، واته سمه‌نگول بی.

چووین: پۆشتین.

چووین (ل): چوون، پۆشتن.

چهار (باک): چوار، 4.

چهیز (باک): تۆپ، هی تۆپان و گمه‌یه.

چی: گیانداریکه، که چمش بووی. (باک). باش، چاک، قمنج. (پۆژ). کووی، کینه‌ده‌ی، کووتنده‌ری، دروست، ساز: پیتم — ناکری: پیتم دروست ناکری. (همورا). لیره.

چیپوون: چمشبوونی گیاندار. دروستبوون، سازبوون، تلوووبوون، چابوونوه، چابوون.

چیپوویی (باک): گه‌یشتنی میوه.

چیتو (باک، زا): چاتر، چاکتر، باشر، قه‌نجتر.

چیتی (باک): گیایه‌که، گیایی.

چیچ: کتیج.

چیچه: سرگۆی مەمک.

چیچه‌روک (باک): چرچرۆک.

چیچکا (باد): چۆله‌که.

چیخ: پوش، پوشان، دارپوشان.

چیخیز: (باک). جه‌خز، چهرخ، ئالقه.

چیدار (باک): که‌له‌پچه.

چیدهای (همورا): له‌مول، له‌موردوا.

چیز (باک، زا): پاشمله، — ی من دکه: له پاشمله‌ی من ده‌دوی.

چیل: مانگا.

چیم (همورا، جا): چر، گپ، ددانگپ. (نمده). دۆست و برادر. شیر. (کۆ). فیر، دانه خۆره، چمشه، چمشه‌خۆره، راهاتووه. — بووه: فیربووه، چمشه‌خۆره‌بووه، راهاتووه. (همورا). ژیر، بن. (له‌ک). کیرد، چه‌قۆ. (نمده). تیر.

چیان (باک): له‌ره‌پان. — دن: له‌ره‌پاندن.

چوکک (باک): چووکیتی.

چووکک: تۆ، به. — دوو: به کۆ، دوولۆ. چوویچکه‌ی گیا و دارانه. فیرگول، بۆر، چیکله.

چووکله (همورا): چیلکه. (کۆ). سووچی ده‌ره‌وه‌ی قولینچکی چتی سی سووچه. مندالی تاخانه. چووکلی ددانانه.

چووکلیو (که): کۆته‌لی ده‌غل و دان.

چووکیتی: (باک). گچکه‌یی، چووکک.

چووگان (زا): گۆجان.

چوول (ل): دار.

چوولانه (کفل، زن): له‌سایه، له‌مپه‌ره‌بانی، سایه، سبارت: له — ی تۆوه پیکه‌تووه: له‌سایه‌ی تۆوه پیکه‌تووه.

چووله: مۆی قه‌شمهر.

چوولیت (ده‌ر): خه‌زیم.

چووم: پۆشتن: (همورا). من لووانی، سه‌رچاره‌که‌ی (چوون). ه.

چوون: پۆشتن، (همورا). لئوای، (ده‌ر). چین، چووبین، شوون، بچۆ، هه‌ره، بچه، بۆ. له‌ده‌ست چوون، له‌ناوچوون، نهمان، له‌نیو چوون، تۆغدان، تووناو توون چوون، چوونه‌نبوون، هه‌ره‌شیان، هه‌ره‌شین. سر و بی هه‌ست بوون، له‌گۆکوون، ته‌زین: فه‌ره‌اد ده‌ست و پیسی چووه له‌سه‌ره‌مان واته‌سپوویی هه‌ست بووه له‌سه‌ره‌مان. له‌خۆ: بیه‌ه‌شبوون، هه‌له‌چوون. دریزه. له‌سه‌ر: له‌سه‌ر پۆشتن: دریزه‌پیدان، وێچوون، لیکردن: وه‌ی: له‌وی کرد. په‌رینی وولاخ‌ی یه‌کسم، ته‌قینی هیلکه و پۆانی بۆ ناو ناوور، دامراندنوی ناوری گپ: ناوه‌ره جوو واته: دامرکایه‌وه، دراوێکه له کاتی چت کرپندا لیت وه‌ریگیریت.

چوونه‌به‌ست: پتگا به‌ستران، ماوه‌ی چوون به‌ستران.

چوون به‌یه‌کا: تیکه‌زان، چوونه‌ناو یه‌کتری.

چوونه‌ده‌ر: (همورا). به‌ره‌شیه‌ی، لئوای به‌ره‌وه، وه‌ده‌رکموون، به‌ده‌رکه‌تن، ده‌رکموون، ده‌ریوون.

چوونه‌ه‌وور: وه‌رورکموون، (همورا). ئاماوه چووه‌ر.

چوونه‌ژیر: ددان به‌چتیکدانان، درکاندن، چوونه‌ژیریاری کارتی.

چوونه‌سه‌ر: سه‌رکموون، سه‌لیل بوون، وه‌سه‌رکموونه سه‌رجیگایه‌کی بۆند. پیکه‌تان، به‌نه‌نجام گه‌یشتن، تلوووبوون.

چوونه‌سه‌راو: چوونه‌سه‌ریتشاو.

چوونه‌لا: دروستبوونی بیاره له‌گۆل ژنه‌که‌ی.

چوونه‌نیو: چوونه‌ناو.

چوونه‌نیوژ: چوونه‌نیوژ ده‌وه، کهوتنه‌نیوژ ده‌وه.

چوونه‌مو (لو): وه‌ها، ناوا، وا.

چوونه‌موه: دووباره چوونه‌شوونیک. په‌نگ نهمانی کالۆبین و چتی تر.

چوونه‌یه‌ک: گرژبوونی هیتدی ته‌نراو به‌هۆی ته‌ریوونیوه.

چوون به‌یه‌کا: چوونه‌یه‌ک، پیکه‌چوون، هه‌له‌پیکیان.

چووی (فه): چی؟ (زا). برین، زام.

چوویت (همورا): شویت، (په‌وا). دۆراخ، جووره‌ده‌ره‌مانیکی شینیشه له‌ناو ناو ده‌کری سستیلی سپی و هه‌مندی کالۆی تری تیه‌وه ده‌دوی بۆ جوانی.

چورگان

چهر

چیدار

چیره (باک): چیره که، لمه پکه، قهره بویو. (نمرده). دم و چار،
پوخسار، چاره. — بون: قهره ی بون، توله بونمه.

چیره

چیره یز (باد): گورانی بیژ.

چیره یاله (همورا): زیریاله، نالیه کی.

چیرت (زا): ریفنه.

چیر چمنگه (همورا): ژیر چمنگه.

چیر چیر (باک): چیره چیری پیتوسیتیه.

چیرخان: ژیرخان، (همورا). ژیرخانه.

چیره مین (همورا): ژیره مین، ژیرخان.

چیرک (دزه، همو): نمریشووه پراوانیه، که بمسرداری تمرنیومه
دهمیتیموره دوای کوتایی و برینموی کرداری مافوره و بهر و حتی
دیکه. (دزه، همو). پوی تمرنییه، که لمسه موره سو خوارموره
شوره بیتیموره، چیرک.

چیرکرن (باک): جیتودان، دژونکر.

چیرکوله ی (همورا): ژیرکومت.

چیرگ: بهت، چرگ، میتسمپی، بالنده بیکی لاق و مل درتزه و گوشتی
ده خوری له قاز گموره تره. پوی مافوره و بهر و جواله، (شاگی):
هوزیکه له نریک شاری کویه.

چیرهوک: داستان و حیکایهت.*

چیرهوکموان: چیره دریزی، درتزه پیدان، لیتنمپنومه.

چیره میز (نمرده): دوست و برادر.

چیری (باله): کوی، کویتنده ری، کیتنده ری، (همورا). کوزگه. (باک).
چهره، لمه پ، لمه پکه.

چیری (باک): چیلی، فخره ی وولاخانه.

چیریان (باک): لمه پان، (باک). چیران.

چیریانه (همورا): ژیرخانه.

چیریاندن (باک): لمه پاندن.

چیرین (باک): لمه پان، لمه پین.

چیز: تام، چیزه، چست، (پژژ). چمشکه.

چیزان: تام کردن، چیزتن.*

چیزه: تام، میزه، مهره.

چیزفن: میزه کردن، (همورا). پژژ. چمشتن، یدکیکه له پینج هسته کان.

چیزک (باک): منداڭ.

چیزکه: چیشکه.

چیزیله: چوله که.

چیش (شبهه، همورا): چی، چیه؟.

چیشته: (همورا). چاشتی، (دزه، همو). شیو، (همورا). چاشت،
چاشتی، (باک). گرار، (دهر). ناش، گیرمی، خوارده منیه که له سهر
تاوور دروست ده کری.

چیشقان: چاشتمنگاو، چیشتمنگاو، تاشت، نانی قاهه لتوونی: تیشته،

کاتی نیوانی بهیانی و نیوه پویه.

چیشته: شاگردانه، بهخششیکه، کبشاگردان ده دری.

چیشته: گوشتیکه بهی داو له شوریتیکه داده نریت تا شموی جانموره
بیخورا جا بوسه ی شموی تله ی به گوشتومه بؤ داده نریتسه وه، که هات
بیخوات پتوه ده بیت، گیانداری چمش.

چیشته له (شا): (کۆ). چمشه، (همورا). چمشته، دانه خوره، گوشته
یا بالنده بیکه له نیتوتله ی دابنری بؤ پوی.

چیشته خمو: خمی چیشته.

چیشته خوشه (نمرده): کهرهستی چیشتییه.

چیشته قوله: چیشته قولی.

چیشته قولی: (همو). شیوه قولی، شیوه قولانی، (همو). پوها. شیو
شیوانی، کۆ کردنموی چمند جووره خوارده منیه که له لایمن چمند
منالیکییومه، که دابمش ده کمن به ناوخو پاندا.

چیشته کولین (نمرده): چیشته خوشه، تفاق. پتویستی چیشته لیتان
بمش جاره چیشته لیتانیک.

چیشته نگاو: چیشته، چاشت، چاشتمنگاو، تاشت، کاتی قاهه لتوونی،
چیشته نگاو، چاشتیگا، پیش نیوه پویه.

چیشته نوویژ: نوویژی چیشته نییه.

چیشته خانه: ناشخانه، ناشگه، جیگایه که، که همر چیشته تیدا لیتنری.

چیشته کهر: کسیکه پیشه ی همر شیو لیتان بی.

چیشته لیتان: (شهم، مزو). پاتن، (باک). گرمان، پمهن.

چیشته لیتنر: ناشتی، (همورا). چاشته کهر.

چیشته: چمشتن، چیزتن، چمژتن.

چیشته فیواری: شیو، شام، نان و خواردنی شموی.

چیشته بهیانی: تیشته، نانی بهیانی.

چیشته خوش و جهوور: خمزو بهز.

چیشته سبهینی: چیشته بهیانی.

چیشته کونی شموی: شومسند، چیهو رۆک.

چیشته میوه جاقان: کسمه.

چیشته فیوه پویه: تاشت، فراقین.

چیشته: چمشکه. — کردن: چمشکه کردن.

چیکه (همورا): لیره.

چیکردن: چاکردن، تمواکردن، دروستکردن، دامسزاندن، بهر قهرارکردن،
پینمو ساخکردنموره، چمشکردنی گیاندار. (باد). چاککردن، چاکردن.

چیکرؤخ (باک): دانهر، پیکه خهر، دروستگهر.

چیکله (نمرده): چوکله.

چیکنه (لر): چینی چت به ووردی.

چیکه (همورا): لیره.

چیکه (همورا): نیره.

چیکه لوا (همورا): پاشان.

چیل (باک): یاد، بیر. — کردن: یادکردن، وه بیر هیتانموره. (باک).

تات، تخته بهرد، تاویره بهرد، خوار، خیتچ.

چیلک

چیل (ههوارا): کمری می. (ههوارا). مانگا، چیلر.

چیلک (باک): مانگا، چیل.

چیلکەل (باک): کووچه.

چیلکەکی (باک): جووهره ماسییهکه.

چیلک (ئهرده): داری سووتەنی.

چیلکە: داری باریکی سووتاندنی.

چیلکەو (باک): کمری بۆر، بالنده.

چیلکەچنی: کۆکردنەوی چیلکە بۆ چاووگی ناگر.

چیلک: بالندهی کورک، که له سههر هیلکان ههڵنیشتی بۆ جووچه که ههڵنیشتی.

چیلک (ئهرده): بالندهی کپ، پاداو، بالندهی بیکه له ناو تهلهی دادهنێن به خووتندی وی بالندهی تریشی پێوه دێن و پێوه دهبن، بالندهی ناویراو به زۆرترین کهر.

چیلی (باک): (ناموده)، باک، منداڵ، زارۆ. فهرخه و لاخان و مار و بالنده.

چیلیک (باک): گووتلک، بێچوو، فهرخه.

چیل: تۆچین، قسه چین.

چیلراو: داچیلراو، وهشتراو، تۆوی وهشتراو بهزهویدا.

چیلراو: داچیلراو.

چیلو (ههوارا): چت، چتمهک، شت، شتمهک. (پۆژ، بابا، جا، کرما). چیلکە، داری سووتاندنییه. له تاریکی کوتان: وهووری چستی پرووپوچ کمرتن. (دهر). چاو. بههههه.

چیلوان (هوک): چیلکەرچیتو.

چیلوههله (ئهرده): گۆچان کوتانی کورتر بۆ پێگا دۆزینهوه.

چیلوهههه (شاره): چلوهره.

چیلوهسان (کۆ): جووهره برینهندیکه.

چیلوههس: چیلوههست.

چیلوههست: داربهست، کهپر.

چیلوقاش (ئهرده): دارتاش.

چیلوههله: دارتکی خواره به قهدهستیکی له قولفی گوربستیکی دهکری، که رهشه و لاخی پێدهههسترتنوه. بهروولهی دهوار. پێنج پارچه داری کورت و تاییه تیهه دهخهتیه نیاوانی په نهجهی دهستی تاواندارانهوه بۆ ناواردانی.

چیلوداو: چۆدار (بۆ، کهل)، کهسێکه به جهلههه رهشه و لاخ و ناواڵ و نیتر بکری بۆ فرۆشتنهوهی.

چیلوداری: چۆداری.

چیلودهس: چیلودهست.

چیلودهست: چیلودهس، داردهست.

چیلوهههه: دارهههه.

چیلوکاری (ئهرده، ههوارا، کرما): دارکاری. — کردن: دارکاری کردن.

چیلوکوت (ئهرده): سیخناخ، دارکاری.

چیلوو (باک): ترستیکی له پڕپرایه، پاجله کین. — برون: پاجه نین. — کردن: پاجه ناندن.

چیلووهرهش (ههوارا): دارفرۆش.

چیل یۆک (بال): مانگا.

چیلی: سارد.

چیلیگ: سارد.

چی: هین، ههواره: — یه کهم له بیرچوو: هینه کهم له بیرچوو.

(ههوارا). بۆچی؟، لۆچی؟، چی به دوای ههر ناوکییهوه بنووسی ده بێته نیشانهی بکهه: چایچی، چه خماخچی، شه کهرچی. (ههوارا). لهه، لههه، (بۆچت و کهسی نزیك). — سه رهه مینه: لهو سه رهه مینه. چی؟، چه؟، چ چیتیک، چ شتیک، (دهر). چووی. — ده کهی: چه ده کهی؟. (فه). وه کوو، وه کی، (فه). نه راچی.

چیا: کتی، کهژ، شاخ، یعن.

چیاخان: شاخووان. — ی: شاخووانی.

چیای بالهکیان: کیتۆکه کهوتۆته پۆژاوی کهلی عهلی بهگ و گوندی بالهکیان.

چیای زینی دههگه لهی: کهوتۆته باکووری پۆژه لاتی پواندزی بههرو حاجی ئۆمهراو.

چیاهانی (ئهرده): سه رهه مابرون، ناره قه ی لهش له بی تاقه تی.

چیای بهستی: کیتۆکه کهوتۆته باکووری پۆژه لاتی پواندزی به لای حاجی ئۆمهراوه.

چیپو (شاره، جا): ناوی سارد، پچیاو، بهسته لهک، بهستوو، سپ، تهزیو، چتی سپو سارد.

چیای شاگرین: کیتۆ ناورین، چیای ناوور پرتین.

چیپنی (ئهرده): مر داره نارهق، ناره قیکه له بی تینی په یاد دهی.

چیپنی ستهی: کیتۆ قوول و چالدار.

چیپه: بۆ پر سین و وه لاندانهوهی بانگ کهر.

چیپ (باک): رووت، قووت، تاک، تهنها، تهنیا. (باک). نهرم، شل.

چیپم، لاق، لولاک.

چیپیلخ: رووت، (باک). تازی.

چیپت: تهراوو چنراوی لۆکه ییه په نگاره پنگه ژنان بۆ پۆشاک به کار دهبن، پارچه، (ههر). چیپنی کورته بۆ بهرخان. (باک). تیغه، په رهه چیخ.

چیپتر: چیدی، هیچی دی.

چیپتک (باک): قهفه قامیشیکه، که ده رمانی تیدابی، لوله ی قامیش و ناسن.

چیپتۆکه (باد): چتی خراپ و کهم نرغ.

چیپک (زا): چیپک.

چیپچه (ههوارا): (ههوارا). چیپکه، مه مکی ناهه تانه، گزی

مه مکیه، گووان، چلی گووان.

چیپچهک: ده را چه ی وورمی.

چیپچه لاس: هورک و ده زایه، گچ کهم لاواز.

چیپچه لۆک (باد): جووچه کی مریشک و په رهه ههراو، جوو جیله.

چیا

چيچرک (زا.): سيسرک.

چيچرک (باد.): جو جيلهی مريشکان و چۆله که.

ممک، گۆي ممکي. (سۆ.) سيچکه، جوړتکه له بهرکاني داره مازوو.

چيچکان (هغور.): جوړه دانېشتنيکه، له سهره دروک پيښان به جوړتکي وا، که قووني نه گاته سهرزه وي.

چيچکه (شن، پها.): بدلگه گوتچکه يه، شلکه کهي خواره وي گوتيه، نهرمايي گوتچکه. (کو.) وورته گمان، چينچک. — کردن: کمه دانېشتنيکه به سهرچيچکانه.

چيچکۆک (بار.): سيچکه.

چيچله: چيچکه.

چيچله مه چان: جوړه گمه يه که مندا لآن له سهر چيچکان قونه ده کم و بهر يه کتري ده چن کوړوک چان و چه پله ليده ده.

چيچي: (ه.) ممک، چيچکان، چنچکان. ووتيه که به مندا لى ساوا ده کوترى تا دانېشي. دانېشه.

چيچيله: نهرمايي و بدلگه گوي.

چيچ: (باک.) چيت، چيچ. — کردن: خساني گولله يه به سهر جسته داو رووشان دني. سهرکردني گولله و تير و بهر و نيتير، که وه قهراخي نيشانه بکمر و کمه تیک داپرووشيتي. مېس له وستانى خلکه به گردى چتيکيدا به زوري.

چيچمال (کو.): ماسي گرته له گوماندا به چيچي.

چيلدي: هيجي دي، چيتر، هيجي تر.

چيپ: دؤس، دؤست، يار.

چيپ: پيچ، چيره، ددان له — وه بريدن: ددانه چکي، چيترن، چيتراندن، قرساندن، (پوژ.) خمت، خيژ، هيل. نوژه دريژ. شير، شيرگير، چيره. (کو.) موک. چتيکه به رنج و نازار و هير بکشي يا به سي يان له ت بي. (باک.) جنيو. دژون.

چيپانلن (نهرده.): زيقه ي کمو.

چيپانن: چيپاندن.

چيپه: چيچه، چيکه ي کمو. زال. — بون: زال بون. — کردن: پيچکردنه، زال کردن. قرچه، چيره. له ددانمه هاتن: قرچون. — وه بون (نهرده.): پيچيونه.

چيپه چيپ: دنگي ددانان و ده رکو ته ختمو نيديکه يه، جوړه دنگيکيشه له کومه دي.

چيپه دريژ: دنگ بلند و تيژ و دريژو ناپسند، چنمسوک، چنمه باز، زور بلتي. — ي: چنمه بازي، زور بلتي، چنمه سروي.

چيپه وه کردن: چيره له ددانان هيتان له رقان.

چيپ چيپ: دنگي ددانانه.

چيپ چيپۆک (هغور.): بالنده يتي کهسک و زهره هينده ي دو توکانه له نيرو و ده غلاتدا ده ژي پيدا بوني وي نيشانه ي دو ابي به هاريه، که سيکيش له جيگايه يا له شوي نيک شين بيتموه ده لتي ده لتي — ه. چيړکي گچکه.

چيپ قانلن (باک.): ددان له چيپه و بريدن.

چيپرين (باک.): چيپ قانلن.

چيپوک (باک.): پارچه نه ختيک ميه وي ووشکه، له تکه ي سيپو هله وچه و همرمي.

چيپکهو (باک.): کمر ي پور.

چيپړۆک: چرچړۆنک، داستان، خه برۆشک، چيچهرۆک، چرچړۆک، چيپړۆنک، چيپانۆک، قمواتي، به سهرهات و داستان.

چيپړۆکه: چيپړۆک.

چيپړۆکيژ: چرگه ر، داستان بيژ. — ي: داستان بيژي.

چيپرين (باک.): له مړه پاني نازالان. (باک.) جنيودان، (باک.) به چيره: جنيوده.

چيز (زا.): خه رنګه زه، دنگي هله لا تو و شکست خوار دوه.

چيس: — کرن: دانه دت، نسيپاردن، پي نسيپاردن. (پوژ.) ده نګيکه مړي پيدا ژون، چش، چسس.

چيس (پوژ.): چيس.

چيغ (باک.): سينګي دار يا ناسن. (موک.) چيت، له بېن و قاميش دروسته کړي بۆ پهره و دهره ي خپوه تان.

چيغ کردن: چيخ کردن.

چيف (باک.): دنگي چيکه چيکي جو جيله ي مريشک و پهره و ورانه، (باک.) چاو.

چيقلۆک (باک.): قسه ي پروو پروچ، چيپړۆک. کۆمه له. کۆمه له بون، کۆبوونه.

چيق (باک.): قاميش، لاقی گياندار، (باک.) له قمن. لا. په نجه ي پي.

چيقلال (باک.): لاواز، بي تين.

چيقلانده: پشو دريژي، ددان به جهرګي خو داگرتن. بي —: پشوتنگ، قيسکه تنگ.

چيقلان: چيکلان، گه يه، گده، خورگه، زيقه توره، وورگ، ناشک، سبکه توره، پمزيانگ، بهرچلک، سيق، سيقه دانه، (هغور.) چيقله دانه.

چيک (باک.): چرووسکه ي ناوري، پريشک، پارچه، تيسکه ي خوري و لۆکه و نيتير. (باک.) تانه ي سهرچاو. (باک.) چرژ، ناوشار. (باک.) همرامه، هين، وانتيک، تنها بۆ نيران به کار ده بري.

چيکلنه: (باک.) همر، (کو.) چرک، (باد.) باک. دۆلاب، دۆلاش، خه رګ، چهرخيکه به بادان پمۆ له پمۆدانه خاوين ده کاتمه، مراژتکه لۆکي شي ده کاو ده پيشکنيتموه و پمۆدانه که لي فرپنده دات.

چيک چيک (باک.): لۆب، لۆب، گله يي، گازنده، بۆلېژ.

چيکرووت (باک.): چۆک پروت، زيقه توره، چيقلان، توره که يکه له بهر سينګي بالنده دايه خوار دني تيده چي. — ي ولاغ و نازالان: وورک.

چيکلنه (پوژ.): نسيپي مريشک و بالنده.

چيچيکي (باک.): نه موک، همرامه، هين. بۆ مييان به کار ده بري.

چيکمو (هغور.): ليته.

چيل (زا.): قيتل. ماکمو. (جا.) جنچر بۆ بالنده ي کيوي و کمر. (زا.) پروشي کورتان. (نهرده.) به لکه، رهش و سپي، رهشبه لکه. (باک.) گيا يکه، رهشي بازو، سپي بي پله. گيايي. (هغور.) ماکمو، ژهره ژ.

جیلان (شن.): لاواز، باریک.

جیلان (زا.): سوزانی باریکی درخت.

جیل (پهوا.): سنور، تخروب، (موک.) قمتیره، (باک.) پهنک، چمند بمر یا داریکه بوسنوری دوو زهوییان داده‌میزی. (دزه، کۆ.) بمرژین، تانوک، تهمان، شوره، شویتیکه، که زور بمرزی و گزو گیاشی زوری. (خۆ.) دیواریکه به ووشکه بهردان له قهراخ باخ و باخجان کرابی، سنور، تخروب، (بابا.) — کردن: بهرقمه تعماشا کردن، چاو لیه‌لگیرانه، چاولی مؤکردنمه.

جیل‌جهپ (زا.): پیاده‌ری له چیاپاندا.

جیل‌هر (باک.): ریگی پیچدارو باریک، ریگی خوارو ختیج.

جیل‌جیل (کۆ.): به‌لگی گوی.

جیلک (موک.): (باک.) چلک، نمرمو به‌لگی گوییه. (سل.) باک.) چلک، گیایه که به‌لگی وه‌هیشوری ترسی ده‌چی و ورده، که به‌یشت ره‌ش هله‌ده‌گری و شیرینه ده‌کرته خوشاو گویا له خوشای میووی زور خوشتر شیرینتره. (باد.) بالۆکه.

جیلکه: ورده داری باریکی ووشکی توپیچی دارانه بوسوتاندنی، چوکل، چوکل، هزوک، چیلک، چیلک، داری سووتاندنی.

جیلکه‌جیلو: (موک.) چیلان.

جیلکه‌کردن (نهرده.): دارشکاندن بوسوتاندنی.

جیلکه‌ر: قفل‌ساز.

جیلی بۆز (باک.): بۆز، سپی و پشی تیکه‌لاو.

جیلیان (دهر.): ژووری ناوردو، دیوی ناگردو.

جیم (ج): تیپی سیزده‌مین ابایی کوردیه. (باک.) بهشی خواروه‌ی لولاکان، چپ. (وژژ.) نمر قوپولیه‌یه، که به‌گیو چایه‌روه به پیی مالاتانمه هله‌ده‌کهنری یا هله‌ده‌کهنری و له شویتیکی ترده‌چیتیری یا له پیش جوگی داده‌نری تاپی‌ناوه‌که به‌گۆزی. (باک.) زهویی که پرله ره‌گی گیای فریزووی دووای فریزو و پینسوه، (کۆ.) گیاو گۆلی په‌نگ تیک نالو، میتر، چیممن. (جبا، ک.) به‌ردی ره‌قی سووای نیو‌ناوییه. (باک.) لولاک. من چیم، نمن چیم، له (چی ار) پیکه‌توه، چی: چته، (م) یش پانای تاکه‌کسی یه‌کمی ناماده‌یه.

جیممن: زرچک، میترگشه، چیممن، چیممنار، میترگ، چیم، (باک.) خیتلانی، شویتیکه چیمی زوری به‌فریزو داپوشرابی. (باک.) باد.) گیاره‌ش، گیایه که وه‌کوه فریزووی وایه هی زوزانان به‌کهی وه‌کوه پیفوکیه و ده‌خوری.

جیممن‌تو: چیممن‌تو، جووره لیکی شینکاره له‌گمل و خیزی تیکمل ده‌کرتین و ده‌گیرتیه و له‌قسل به‌هیزتره بوناو ناو بوسوواخی دیوارو سهربانان.

جیممن‌زار: چیممن‌زار، (باک.) چانیرخانه، لهره‌گه، میترگ، چیممن‌گه.

جیممنی ووشک: په‌پمن.

جیمک (وان.): دان، دانه، دانی بالندان.

جیممن (لو.): ریشتن.

جیموکان (کۆ.): قهله‌مشتن و توپیژ ناویژتی کممیک له‌سهره‌هی نیژکان ده‌لین.

چین: قهد، دهق. — ی جل و به‌رگان: قهدی جل‌به‌رگان. — کردن: قهد، ده‌فکردن، چهرمکاندن. (باک.) په‌له، نوخته، له‌ککه. (موک.) جار، چل، که‌پت، نویه، را. — ی دیواری: ریژی دیواری. (موک.) تیپ، دهسته، ریژ. — سوواریک: دهسته‌سوواریک. — یک له چتیک، ریژیک له چتیک. (موک.) گریژی نیوجوان، چینی جل‌به‌رگ. لۆج، لۆچی روو، کوزمیه‌چک، چه‌چی. — دار: لۆچدار، (دهر.) چوون، ریشتن.

چینووی: جووره پارچه‌ییکی ناوریسمی جوانی په‌نگاو‌په‌نگه ژنان ده‌یکن به‌کالا.

چینه: ملومووشی بالنده له زهویدا به‌شوین خواردن و دانوتله‌دا، پشتی مرژ له باب و باپیره، په‌چله‌ک، دان، دانه. — کردن: چونگ‌کردن، دانمه‌لگر تهمه‌ی بالنده، خه‌پراندن، خه‌پارتن.

چین به‌چین: دهسته‌دهسته، چین چینه، چتی خالدار، چین له‌سهرچین.

چینی یلشانی: دووژنگ، لۆج و گریژی نیوجوان.

چینه‌چک: چتیک کی کم، نه‌گریجه.

چینه‌چک: چینه‌چک.

چینه‌چوله‌ک (باک.): چۆلانه‌ی چکۆله، چۆلانه‌ک.

چین چین: لۆج، دهسته‌دهسته، تبه‌قه تبه‌قه، په‌نگاو‌په‌نگ. — کردن: دهسته دهسته کردن.

چینه‌چینک: نوقورچ.

چینه‌دار: لۆچدار، چرچ. — کردن: قهرمچاندن، گریژکردن، چکوپراندن.

چینه‌داری: لۆچداری، چرچی.

چین دهم و چاو: لۆچی روو.

چینراو: تۆی چیتراو.

چینک: چینه‌ی بالنده، چیندان، چیکلده‌ی بالندان.

چینک‌روو (باک.): چۆک رووت.

چینگۆ: رووکیشت. جووره تهنه‌که یه‌کی نه‌ستوری رووکیشت‌کراوه. جووره ده‌فریکی ناسراوه. جووره چیتیکه.

چینگ (زهن.): زهنک، زهنگوله.

چینوماچین (هه‌ورا، هه‌و، باک.): مریشکه‌چینی.

چینی: کسپیکه هی وولاتی چین بی. قاپوده‌ری، فه‌خفوری، ده‌ده‌لیک. جووره ده‌فریکی گلینی زور لوس و پوس و تهنه‌که وه‌ک شووشه وایه. دانی مریشک و بالندان.

چیو: سر، به‌سترو له‌به‌رساردی، ناوی سارد. (هه‌و.) پارچه دار یا ناسنیک تهنک یا باریکه له تهنیش چتیک ده‌کوتری تا چته‌که نه‌له‌قی. داری ده‌ست، داری سووتهمنی.

چیوه‌تقی: گه‌ریان، پشکنین.

چیوه‌روک (خۆ.): چیتستی شویتی کۆنه‌یه، شومنه.

چیوه‌س: داریس، دالوت، چه‌فته، تهنیکه له چری و شوول چنرابی.

داریست بۆ بنایی.

چیوقاش: دارتاش.

چیوه‌آه: چوه‌آه، فرفه، پارچه‌داره له نیو‌په‌نجی تاوانبارانی داده‌نن بۆ نازاردانی.

داوژرتیه سهرجیگای دوو پشک پیوه دراو. ناره قه کشتی له چاوی تیکچوو و ژاندار بکری زور بهسوده. گولیکسی بههاری لاسک بهمرزه وهک نیرگز وایه، بهلام چاوه زهرده کهای بهمرزه. بهری گیایه کییه له نیوده غلیذا ده پوی و تاله. حاجی بهیان. حاجی له قلهق: حاجی له گلهگ.

حاجی له گلهگ: حاجی له قلهق بالنده بیکی پشک حاجی له قلهق و سپی و دنووک و لاق و مل دریزو ناسراوه.

حاجیه: نم سهر و نم سهری دریزایی ره شمال یا خانو، له (حاجیه) ی ره شماله کوه و هستا بوم واته له سهری دریزاییهوه. پهل و لک. نم داره دوو: — دوولکه، دووپله.

حاجا: هاها، ناها، حا، حمو. بهدووزانین. له کاتی باره پیته کردن و ناپسندیدا به کارده بری. وشه پیته که بهشمو و لاهی پی لی ده خو پری.

حاجا حادک: (باک). داریکه له قهراخ ناوان ده چه قینری.

حاجه ب: نارهو، تات، تاتک. عاره ب.

حاجه ب

حاجه بانه: عاره بانه، وه کوو عاره بان. عاره بانه، فایتون، نارهوانه.

حاجه ب هوزی (که، همو): گیایه کی هاوینی تا دوو

بهستان بلند دهی، که لایه کانی وهی هیرو دهی له سهری تنها گولیکسی به قهده سیوکی گوره به لان وه کوو هی گولبه پوزده له پیته شدا سووره، که که لای وهرانده سه لکی گولکه کهای بهشینی ده نو پنی سو ده ره یترانی کولکه کهای نیو بهژن هله ده کهنری کولکه کهای زور قورسه و لیچق و زهرده ده لین بق هوی پنی زیر دهی یا خوی ده بیته زیر حوقه ی ۶ دیناران دیتی.

حاجه ب گنگوزی (باد): سهر سهری، کسپیکه کاروباری بی جی بکات.

حاجه ب: زمانی نارهوی، نهژاد نارهو.

حاجدان (سور، خو): عاردان، زورانی گرتن، زوروانی گرتن.

حاجک: گیایه که بهشلیکی جوان ده خو وری و چوار پیته نیش که بیخون پیته قهلو ده بن.

حاجست: ناست، عاست، بهران بهر، حمن، حمناس، جیگا، راست، پرو بهروو، تک، هاست. له — تودا: له راست تودا.

حاجسته: هیدی، هیواش، دژوار، سهخت، هاستم، هاستم.

حاجش (زا): حتی بی کلهک. (باک). نامرازی بانگ کردنیته بق بزنان به کارده بری واته پارهسته.

حاجشار: پنهان.

حاجشا (ع): گوپدان، به پشت داکموتن. هیچ کاتیکسی.

حاجشاردان: شاردنوه، داپوشین، پنهان کردن.

حاجل: نوود، ژیوار، بار، جیوار، هال، رهنج، نازار. بههزار — گه یشته تیره: واته بههزار رهنج.

حاجلور (خو): بههوا، بههوهس، سهر سهری، بزوز، بهفیز، فیزدار، همرادار.

حاجلوری: بزوزی، فیزداری.

حاجلووک: حلووک، حولیچکه، هلهووه، هلهوچه.

حاجلی: تیگه ییو، تیگه یشتو، پی گه ییو، زانا، تیگه ییک. — بسون: ناگاداریون، تیگه یشتن، زانین. — کردن: تیگه یانندن، ناگادار کردن.

جیوچیوه (رهوا): دوو داری کورت و گچکه یه همره کهای سهریکی دار باگردانه له باگردانه که قایم ده کورت، (خو، هورا). سیوسیه.

جیووهس (نهرده): گوزان، داردهست.

جینگ (ههوا): سارد، تمیزو، ناوی — ناوی ساردو تمیزو.

جیمه لای (ههوا): لههولا، لهه پاش.

جیو دهه سهگ: داری دهه می سهگ.

جیوشقه: داره قه، مرزی شمل و یایهک لاق پیته ده پوات.

جیوکاری: دارکاری.

جیو کورت: دارکاری. جه نجال، پر، جیمکرت.

جیو نه پشانیان: دار لهه مرشان دانان.

جیوهه لاجی: داری هله لاجی.

جییه (نهرده): پزیه ی چت. (شبهه). چیه، چیش؟، (ههوا). چیشه،

(دهر). چو یست، (جا). چمن، چویه، چی. (نهرده). نیشانه ی چت.

ح

ح: تیپیکسی نابیی کوردیهه.

ح: ها، ناها، توخوا، بهراستیه، نهما، پیوا له کاتی واق ورمانیذا به کاری دهبا. له کاتی پیدا هله شاخان. (شاره). سو لیخو پنی ره شو و لاهان به کارده بری.

حاپولک: پندان به دوور خستنه وهی هلهما تیکه، که له تیلکردندا له بهره لهستیک کموتی و رستان دیتی له هلهما تی یاری کهره کانی تر بق نه می، که نه یکوورن.

حاپولک: چاپولک.

حاقور: داریکه گیتی پی ده کورتی.

حاجهت: کل و پهل.

حاجی: کسپیکه دیدنی مالی خوای کردی.

حاجی قومهران: هاوینه هوار یکی خوشه و کموتوته نیوان سنووری عیراق و نیران.

حاجی بادام: خوارده منیه کی شیرینی ناسکه له زهر دینسه ی هیلکه و نیشاسته دروسته کری.

حاجی بایهه: حاجی بایف. جووره چه قله کهای دهنک گهره یه.

حاجی بایف: حاجی بایف.

حاجی بهیان: حاجیه، گیایه که لهناو ده غل و دانیدا شین دهی. بهری گیایه کییه، که لهناو ده غل اندا ده پوی.

حاجی پش (باد): پهرسلیرکه، پهرسلیرکه.

حاجی رهنج (باد): حاجی رهنج.

حاجی رهنج

حاجیله: (باد). گولخه زم. گیایه که به کورتراوی

جه چهل (نمرده.): گيتچمل، دهيه، شلتاخ.

جه چولوور: وه پرين و لموره ي سده گييه.

جه چيکه (زا.): ووتيه که له جياتي ووشه ي (نه گهر) به کارده بري.

جهل: شايان، شيار، پيکمون. — ي نيه: رتي ناکموي.

جهده فا (زا.): ته پزلکه.

جهراج (زا.): هيراج.

جهرام: جه پمل، خراو. (ع.) نارپوا، چتيکه خرده قهده غه ي کردبي له کردني يا له گوتني يا بويستني.

جهرامزلاه: بيزو، زول، جاپرو، بيزي. — يي: بيزووي، زولي.

جهريلين (زا.): گري خورادني گوريه.

جهرد: نمرده، نمرز، زهوي، جهرز.

جهرز: همرز، جهرد.

جهرسيله (باد.): به مردپكي گوتشه داره له مسمر سيله ي ديوار داده نري له کاتي دروست کردندا له لايمن وه ستاو.

جهرگ (زا.): قوي، ناو و گلي تیکه لاو.

جهرماندن (زا.): پيسکردن.

جهرمهل (باک.): گياهه که بؤ نه خوشي باداري باشه.

جهري (باک.): قوي.

جهريز: هه لوايه، که له دوشاو و نارد دروستده کري به پارچه کراوي هه لده گيري بؤ خورادني زمستاني. دپيه کي کون و ميژوويه له نيواني شه قلاوه و چيای سپيلکييه.

جهريف: هاوتا، هاوولف.

جهز: ههز، ويست، ناره زوو، هه وهس. هوک، خوشي. — کردن: ههز کردن، ناره زوو کردن، ويستن، ههز کردن، ههز کردن. (دهر.) سهير، حننيکه، عهنتيکه.

جهزار (باک.): ههزار.

جهزليکه: ناره زوو موند. — ي: دلداري، دلدارتي. — ي کردن: دلداري کردن.

جهزليکون: دلدارتي کردن، نه يني. ناره زوي چتيکي کردن.

جهزيا: ههزيا، ههزيا، نه زده ها.

جهزيراني (زا.): جهزه ههريه که له مانگي جهزه يرانيده پيده گات.

جهز (با.): جهز.

جهزه (با.): ههزه.

جهزه ي: کاتيکه، که مهردوم بؤ ديدنه ي يه کتري تييدا کؤده نه وه.

جهزمت: نه زممت، سووي، خم، پهروش، ههزمت، تاو، خهفت. له — ان: له تاوان.

جهزليکون (زا.): جهزليکون.

جهس: ووتيه که به کار ديتري له کاتي سهرسوپه مانيده.

جهسار: حموش، ديوار، پهريژين.

جهساري سهکران: سهراوه ي پروياري پهواندنييه.

دوه مين کيتيکي بلنده، که کهوت ته باکوروي

حسار

پژوهه لآتي پهواندني. حساري سهکري سهکران.

جهسانوه: سهروان، سهروتن، تهواسان، سانوه، ناسوده برون، پشودان، پشي دان، نارامگرتن، نارام برون، به سهراچوني مانديوتي.

جهساندهوه: قهساندن، ناسوده کردن، نارام کردن، سهرواندن، حسانن، ژووژانن.

جهسانن: حسانندهوه، ساندهوه.

جهساو (ع.): حيساب، ژماره، نامار. حساوه.

جهساوه: نارام، ناسوده، نارام گرتو، حساوه وه، ساوه وه.

جهساوگهر: حيسابگهر.

جهسنا: نيپليکي کوردي ناوداره له نزیک شاري مووشييه.

جهسندنيته: حسنده بسته.

جهسندنيسته (هه.): بالنده يتيکه له قهتي گموره تره سپي و په شه، سهري زور بلند و کلکي کورت و لاقی دريژن. (دهر.) حسندنيته.

جهسند بهگ: چيابه کي زور بلنده هاوينايش بهفري پتويه به کهوت ته باکوروي پهواندني.

جهسني: خيپليکي کورده له سهده ي چاره ميندا له کهروک و ههولير داده نيشان به لام نيستا له نيوي چيابه کاني ديرسم داده نيشن.

جهسني مووسا (باک.): نيوي گورانييه.

جهسپهن: دلداري شيت و شهيدا، گراو.

جهسپن: پروانه: حسپن.

جهسس: حس.

جهسحس: کهسيکه به شو کيشکي ناويي بهگري.

جهسيان (نمرده.): حسانوه.

جهسيانوه (نمرده.): حسانوه.

جهسپير: به لاج، بيانهک. (شم.) حسپيل. (باد.) حسپيلک. چتيکه له پروش ده چنري و له ژير لباد و بهره و مافوره له مسر زهوي راده خري. کهزي.

جهسپير باف: کهسيکه، که حسپيري دروستکا.

جهسپير مهيدان: له مسر پروپراکشاندني يه کيکييه بؤ نه وه له بهر چاوي خه لکي دارکاري بهگري.

جهسپيل (شم.): حسپير.

جهسپيلک (باد.): حسپير.

جهش: وورج، هورج.

جهشار: پهنيان، سو. گههک، چيگايه کي سهخته، چيگاي حسانوه ي گيانله بهراني کيترييه.

جهشاردان: شارندهوه، پهنيان کردن.

جهشاردرو: شاردرادهوه.

جهشارگه: چيگاي خوليشاردنهوه، مکؤ، بهگه، شاردنگه، (شار.) قؤخته. وهشارگه، سهنگهر. (ههروا، موک.) سپيه.

جهشهروه: حشروهلا.

جهشهري: کهسيکه نيپجگار شههواني بيست، له بهر زوري شههوه تي لهراست نير و ميتيانداني. شيتوازو سهرسري بي، پتر بؤ تافره تي حيز به کارده بري.

حەشە قەورە (ئەردە): گەيايەكە لە کاتی بێ تووتیدا لە جیاتی تووتن دەکێشێ.

حەشت: هەشت.

حەشتا: هەشتی.

حەشتی: هەشتا.

حەشە (باک): هەژە.

حەشە لا (ئەردە): هەراهرە.

حەشر: هەوێ، تەقە لا، کۆشەو. — کردن: تێکۆشەین، هەوێدان، تەقە لا دان. زماندریزی، پسوایی.

حەشرە لا: هەرا، هەنگامە.

حەشرێک کردن: پسواکردن، گالەپێکردن، شێکردن.

حەشر کردن: ئەپەری هەوێدان.

حەش سەد (باک): هەشت سەد.

حەشیفاندن (زا): نووسین.

حەشیمەت: دەستەمەزیکی زۆرە، کۆمەڵە مەزۆتییکی زۆرە.

حەفت (هەو): حەوت (۷).

حەفتا: حەفتی، هەفتی (۷۰)، حەفتی.

حەفتا (زا): کەمبیار.

حەفتامین: حەفتا هەمین.

حەفتانە: حەوتانە، حەوتوانە، مووچەییەکە، کە هەفتە هەفتە بدێ.

حەفتاو (ئەردە): حەوتجار شروشتنی چتییکی گەلۆرە بۆ ئەوێ.

گەلۆرییە کە نەمیی، سەلۆتی.

حەفتاهەم: هە حەفتا، حەفتام.

حەفتاهەمین: حەفتامین.

حەفتە: حەوتو، حەوتە، هەفتە، ناوێ بۆ حەوت پۆژان، کە یەکیەک لە پۆژەکانووە دەست پێدەکات بۆ وێنە لە هەینیئەو بۆ هەینی یا لە دوو شەمەو تا دوو شەمەییکی تر یەو پێیە.

حەفتە کۆک: جوورە کاتێمێرێکە هەفتە بەهەفتە کۆک دەکری.

حەفتە کێش: وولێخ لە پاش زانی بە هەفتە یەک دە یخەنە بەرفەحەل، چاکردنی ماین و ماکەر لە دووای زانی بە یەک هەفتە.

حەفتەم: حەوتەم.

حەفتەمین: حەوتەمین.

حەفتەوانان: حەفتەوانە، حەوتەوانە.

حەفتەوانە: حەفتەوانان.

حەفتەیین: هەفتەیین، حەوتەیین، حەوتوویی.

حەفت قەنگە: مەزراوێلکە.

حەفت قەنگین (جەبا): جەبێ، مەزراوێلکە. مەزۆکە ی ترشە بە هێلکەو.

حەفتجۆش: حەوتجۆش، حەوتجۆش، جوورە مەسینەییکی پەش و ناسنە.

حەفتێرەنگ (زا): حەوتێرەنگ، غەزەل و کری حەوتێرەنگ.

حەفتێرەنگە: چتییەکە لە گەلی سەوزی دروست دەکری.

حەفتێرەنگیلە (ئەردە): بەلەندەییکی بەجووکی پەنگا و پەنگە بەقەد چۆلە کە بەکێیە.

حەفتێرەنگیلە: بەلەندەییکی پەنگا و پەنگە هێندە ی پاساریکییە.

حەفتێرەنگە: قەلتەشینکە، قەرتە، قەلتە، قەرتک (بەلەندە یە).

حەوێرەنگیلە.

حەفتلۆ: حەوت تەوێلکە.

حەفتەم (کە): کۆشتی و قوربانییکە بە بۆنە ی لە دایک بوونی منداڵ دووای حەوت پۆژان و یامردنی دووای حەوت پۆژان.

حەفتە مێردە: حەوت مێردە.

حەفتەم (زەن): حەوتەوانا.

حەفتی: حەفتا (۷۰).

حەفتی (زا): حەفتە.

حەفتیار (باک، باد): کەمبیار.

حەفتیەک: حەوت یەک.

حەفتییر: حەوتتیر، جوورە دەمانجەیییکە.

حەفتەم (باک): حەوت سەد.

حەفتک (باد): ئەستۆ.

حەفتی سەر: هەژدە یای حەوت سەر.

حەفتجۆش: حەوتجۆش.

حەفتیان: زۆرخۆر.

حەفتی (ئەردە): هەژدە یای، حەفتیان.

حەفتە (هەو): حەفتە ۱۷.

حەفتی: هەفتا، حەفتی.

حەفتە: حەوتە، هەفتە ۱۷. (هەو). حەوتە.

حەفتەم: حەفتە هەم.

حەفتەمین: حەفتە هەمین.

حەفتە هەم: حەفتەم.

حەفتە هەمین: حەفتەمین.

حەفتی (باک): حەفتە ۱۷.

حەفتیان: حەفتی، زۆرخۆر.

حەفتی حەفتەم: هەژدە یای حەوت سەر.

حەفتەلە: بارانییکە، کە لەنێو پەستی پاییزیدا بباری.

حەفتە سەین: چتییەکە، کە تۆلە ی کەم و کوپی چتییکی پێش خۆی بەکاتەرە.

حەفتە کەمەرە: تاقا تەکەرە، جوورە گۆندێکە.

حەفتە مەقۆ: کەمە ی (کالەمستی) یە، حەلە قامەلەق.

حەفتە مەقۆ: حەفتی مەقۆ.

حەفتی: تاقیق.

حەک (مۆک): دەک، یاخووا.

حەککو، حەککو (خۆ): ناها، هاها. لە کاتی باوە پەندە کردنیدا بە کار دەبێ.

[illegible]

جولہ شمش

حالے شیش

[illegible]

جنجک: کوت، حیثجک، حینک، ژهنین، خۆپێوهنان، وهبهرحینجکان دان، کوت پێوهدان. (ههوار). حننگ، دانه بهر — ان.

حندرحو: گهمهیهکی منداڵانهیه، نێوه راستی داریکی درێژولسمهر داریکی تر دانه نریت منداڵان سوواری ههر دووک سهری داره که ی سهرهوه دهبن به نۆیه لایهکی بۆلند ئه یترتی نزم دهی، (ههوار). هه لاندۆش. (وان). حیتله زووک. (بار). شلووک.

حنگل (لر): سنجووقین.

حنج (باک): ناوی بهسته یهکی کرمانجیه.

حوقههوانه (ههوار): حوت تهرانان.

حوته ی وهههه (ههوار): ههفته ی رابردوو.

حوته (ههوار): حوت.

حوپه (که، ههوار): زه به لاج، ناقولا، مرۆی قه لمو و زل و خاو، چتی زل و ناله بار.

حوپله: مرۆیا و لاخ و ناژاڵ یا چیتکی زۆر زل و گموره و ناقولا یه. (باد).

حوپله: (که). حوپه. حوپین.

حوپله: حوپله.

حوپین: زه به لاج، حوپه، درێژو ناقولا.

حوپخانه: گهمه یهکی ئافره تانه.

حوپلو: گولاو.

حوپله (ههوار): ههفته، ههفته. — یی: ههفته یی، ههفته یی.

حوپیل: غوول، حوولی بیابان، غوولی بیابان.

حوپله (پۆژ): دهنگیکه بۆ ناژوتتی ره شهو لاخان به کار ده بریت، وه چه.

حوپک: (باک). قۆمک. شووینی گه پ و گمه و گالته یه، گمه گا، یاریگا.

حوپلوون: سه رسام بوون، گیت بوون.

حوپک (شکا): که پ.

حوپکگیل: گیتل و وتل.

حوپ (موک): گیتلی، ههوی، تولاژی، سه رسامی. (باد). نهۆمی هه ره سه ره وه ی خانووانه.

حوپ بیابان: غوولی بیابان، گویا دیو یکه له پێگایاندا خۆی له پێسووار ده گۆژی و سوواری دهی.

حوپوچه: دهنگیکه بۆ گیترا نه وه ی وولاخ و ره شهو لاخان به کار ده بریت.

حوپین (ههوار): بزین مرۆه.

حوپوود: ناسپی — واته ناسپی ره سن و هه ره باش.

حوپووس: خیتلیکی کوردانه سی ههزار سال پتره له دهووبه ی شاری ما کۆیه و تا سه لماسیان داگیر کردووه. پووس، عووروس، نه ته مه یه کی بێگانه و زۆر به ناویانگه.

حوپووسی: زمانی پووسی.

حوپه یزان: مانگی شه شه می سالی پۆژی، که له نیتوانی مایس و تمموزی دایه.

حوپه: گیایه کی کووستانیه کۆلکه که ی بنی ده پێته ناسپۆن.

حوشتر: گیاندارێکی چوارپیتی تووکنی پی پانی لاق و مل درێژی به هیز و باره ره. ووشتر، هوشتر.

حوشتر الووک: ووشترخۆره، حوشترخوار.

حوشتر الیک: ووشترخۆره، پنجه گیایه که، که ووشک بوو ده پێته دروو ووشتر ده یخوات.

حوشترانه قووقوئس: جووره گهمه یه کی منداڵانه له کاتی کردنیا ئه م ووتاره ی به ده مه وه ده لێن.

حوشتره: ته خته ی پانه له نیتو که رهسته ی جه نه پر دایه.

حوشترهوان: ووشترهوان.

حوشترخۆره: حوشترخوار، جووره گیایه کی دێکاو ییه ووشتر ده یخووا له نیتو چوارپتره ی داریشی ده گرن به پێش په نجه رانی مه وه ی هه لده واسن هاوینان ناوی پێدا ده کمن بۆ فیتنی.

حوشترخوواره: جووره گیایه کی گهمه یێیه دێکاو ییه ووشتر ده یخووا.

حوشتر دانه: جووره گهمه یکی ده نک گموره تره له هه مه ره گهمه یکی تر.

حوشترهوان: ووشترهوان، که سیتکه ووشتران به خیتریکات یا بیان ناژووی یا بیان له وه پتیی.

حوشتره گهروو: چهند گونجیکه سه ره ره رهوژوو له سه ره ره که داده نرین له گونجکاریدا بۆ به ره رهو نه وه ی ئاو له نندازه یه ی، که پاکیشراوه.

حوشتر مورخ: بالنده یه کی گهمه یی گموره ی مل درێزه و ووشتری ده چی.

حوشتری خووا (باد): (کۆ). بالووک. (ههوار). جولا که ره. فرپنده یێکه وه کولله ی ده چی.

حوپله: سه نگی که شتی پی ده کیشری و دوو کیلویه.

حوپله حوق: هوقه حوق، حیق حیق، حیق حیق. دهنگی که، نیتسر، گامیش یا دهنگی پشانمه یه.

حوپله (نهره): فیتل و که له که، فریو، ته ره دهستی، فرت و فیتل.

حوپله باز (نهره): فیتل باز، که له که باز. — ی: فیتل بازی.

حوپل: گیتر، ویتر، مرۆی زل و زه به لاج. سه رسام، حوولوی، حه پۆل، ده به نک، گیتره، گهرج، هپر، بی میتشک، گیتل، هور، (باک). تولاژ، باله، بۆدل، بۆدله. خیتل. ئه ره که سه یه ورده له چتی ناگات. (باد). گرتلیکی دوو سالانه یه، که نیتربیی یا می.

حوپله: جووره گهمه ییکه، (ههوار). په وایی. دهنگی و گولسی له هه مه ره جووره گهمه یکی تر گموره تره بۆ ساوار و په ریش ده ست ده دات. پشکه لئی ووشتر.

حوپمهت (ع): پیز، پایه، ئا به رو، ئاو روو.

حوپمهس: ووشه یه که له کاتیکدا به کار دیتری، که یه کتیک قسه یه که یا کرده یه کی نا شیرین پکات و له لای نه یه کتیکه یه پیتی گوترا بی نه نه کردنی که چی ئه م هه ره بچیتمه سه ری و بیکه له و کاتیدا پیتی ده لێن چۆه سه ره حوولمهستی خۆی. حوولمه ره سی.

حوپمهس: حوولمهس.

حوولمه ره سی: حوولمهس. گمه یه که، حه مه ره فری، حه چل، په یان.

حوپل بوون: گیت بوون.

حوپله ک: حه لووک، حه لووک، حوولچک، هه لووژه.

حولی: تهر دین، بی میسک، سهر سهری، سهر چل، گیل، حزل، (هورا) هله شه. مرزی پارا.
 حولو وریلوور ته کانه: گمه ییکی کچانه.
 حولم سئ (دز): گمه یه که به جگ ده کرت و له یه که تا ۶۰ که هله نه کا ده بیا تموه به لان، که هله ییکی کرد ده یدو پتنی و ده گه پتنه سهر ۳.
 حولووک (باد): هله ووه، هله وچه.
 حولویسک (باد): شیلووک.
 حولویی (باد): لوس.
 حولی (باد): لوس، بو هلمو چتیکه ده بی.
 حولیچهک (باد): هله ووه، هله وچه.
 حولیسین (باد): هله خلیسکان.
 حولیک (باد): هله وچه.
 حولنر: حولنر، حولنر، ی: حولنری، کردنی چتی حولنر.
 حولجه: حینجه.
 حولجهین: پروانه: حینجه.
 حولنجی: حولنجه، حینجه.
 حولندی: دارتکی سهر تیره له گمه ی حولنریانه دا ده پهاوین و ده چه قی نوسا همرکمه ی به نوره داری خو بان داوژن همرکمه یکی بشو انی له داره که ی پیتسو بدات و بیخات ده بیا تموه، بر دمه که ش تهنه لسه داره که یه. (همه). سنجوق.
 حولج: بالای بهرزی ناشیرین.
 حولخانه: جوهره گورانییه کی کچانه له کاتیکیدا ده پلین، که بهرانییه یه کتری هله شه قورن به چیچکانه وه.
 حولود: گلینه ی لیوارشکار.
 حولول (که): زهردی پرته قالی زور پر پهنگه. (که) حولول.
 حولویل (که): حول. (لو) سور.
 حولیلانی: جوهره گورانییه کی جافه کییه.
 حولی: پستی چارده مینی نابیتی کورده ییه. ووشه یه که وولاخی سی لی ده خورن.
 حولیلقی (باد): سهر سامکار، سهر سور هینر، سهر سامی، سهر سورمان.
 حولیج (باک): هارودین (بو ووشتر و گامیشان به کارده بری)، پهنگه بو مرز قانیش به کار بری) وه کو: بارام — بویه: واته هارودین بو.
 حولی: هیز.
 حولیم (روژ): نومر: گیایه که. میکروک.
 حولیشت (کو): شه په لاه، زله ی پرمیلیه. (هورا) پرمه. توقه.
 حولیشت: ووشتر.
 حولی: عیل، نیل، کوجهر، خیل. (هورا) هوز. بهر تکی خره وه کوو ده نک ی پرته قالی چمند دانه یه کی پهمی بو نخوشی تیدایه له وولاتی گهرما ده بی. هیل، دارتکی کورته گولی وورد و سپی وه کوو هی پاقله ی

دیتی په ره که ی گچکه به به قهد گرتی قامکانه تیکوله که ی پهنگی ته لاه ده که کانی بو نخوشه هندی خوراک یی بو نخوش ده کن.
 حولی: پروانه: حیل.
 حولیات: خیات، حیل، خیل سات، کوجهرات.
 حولیلا: گمه یه کی نافر تانه، حیلانه.
 حولیلام: عیلام.
 حولیلافه: حیلانی، حیلانی.
 حولیلافی: نممن و نه تو، حیللا، حیللانه.
 حولیله: نیخه، ییخه، حی. بزنی یی ده رده کری.
 حولیله زووک (وان): حندر حق.
 حولیله جاپی: عیل جاپی، پهمیگیر.
 حولیلم: بهر ی مافور.
 حولیلهجه: خوتندنه وه ی به سهر و بو و ژیر.
 حولیلهجک: ژه نین، خو پتیه نان، حینکه، حنگ. بهر یولای پیش یا پیشی کسپکی یا لهنزیکمه هله شه کاندن.
 حولیو (که): حور، ناها، هاها، له کاتی گمه و فشه یا بی هیوا پیدا به کار ده بری. حیو به خودا به یادیشیدا نایدت.
 حولی: نیخه، ییخه، نیخه، ییخه، ییخه. (که) حولیله. ووشه یه که بزنی پیده رده کری.
 حولی (زا): جوهره بزنیکی پهش و موو دریزه. حیتک گچکه که ی ویه.
 حولیج (باک): شیت، هار، دین.
 حولیجوان: کاره سات، پووشه.
 حولیج: گیاندار ی یاخی.
 حولیس: تین، رق، کین.
 حولیسن: قیندار، رقدار.
 حولی: ترسمنوک، نا نازا، بی زات. تهنیل، سست، خاو، سسته پله. بی هونر، فسوس، نامهر، مهر دومی گهری، هیج له ده ست نه هاتو.
 حولی، پوشت، گاندر، دوخین سست. ژنی حیز، سوزمانی، سوزانی، کاولی، جنده، چه، خوارو، قاجه، کوزدهر. کوی — قوندهر، کوونی. سور، قنگدهر. (ژن) زور هوانی. (باد) تیر و وچانک. خیل تکی کورده له چپای زهنگاری.
 حولیانه: کرده یه که، که هر له حیزان بوو شیتیه.
 حولیبه خوی: حیزه بخوی.
 حولیبه خوی: گزی، ههرزه یی، سوکی، پستی، حیزه به خوی.
 حولیبه خیل: فیتی حیز و بی تابروانه.
 حولیله: حیزه له.
 حولیله: مرزه که هیج و پوچ و هیجی له باردا نه بی.
 حولیلب: باجیز، باوک حیز، باوه حیز.
 حولیلبگیر: کسپکه به نامهر دی له نکا و بگیری.
 حولیلبگرگی (نهره): گمه یه کی مندا لانه یه.
 حولیلفای (هورا): بهراندن. حیز کردن.

خ

جیزی: تەنبەلی، سستی. ترسەنۆکی، ناغازایی. گاندەری، بێ شەرمی، بێ ئاپروویی. جیزیستی.

جیزیقی: چوئیتی و باری جیزی.

جیزی حیزان: ناغازای ناغازایان.*

جیزی حیزانگاو: پەستترین و کەمترین کەس، بۆ کەسیک بە کار دەبەری، کە لەبەردەستی حیزانیشدا زەبوون بێ.

جیش (زا.): زەویە کە خاکە کە سوری یا شین بێ.

جیشکە (باد.): گورگە، گرپیسی مالا تان.

جیشووه: ناز، لارولەنج.

جیشووه یاز: دیلباز. — ی: دیلبازی.

جیشی (زا.): گوریسی پانی نەستور.

جیفریت: دێو، دێوێ لێوگە، مژی کیتی و جانمەریکی نەدیتراو.

جیلانن: کۆژانن، هیرین. — ی: نەسپ و ماین: شەپ، شەهین.

جیلە: کۆژان، شەهین، دەنگی و لاخی بەرزە یە بە جوانووه. گۆرە. فیتل، فەرەج، تەلە کە.

جیلەباز: فیتباز. — ی: فیتبازی.

جیلەجیلە: (هەورا.): کۆرە کۆر، گۆرە کۆر. جیلە یەک لە دوای یەکتەری.

جیلکە: دەنگی پێکەنین.*

جیلکەجیلکە: حرکت، حرکت، حرکت. پێکەنینی بێ جییە، قاقای پێکەنین، پێکەنینی یەک بە دوای یەکتەری بە پسانووه.

جیلکە و هۆر: جیلکەجیلکە زۆر.

جیلە: بەنیکە لە قالی هەلە پێچری و گری دەری و دەق تێتری لە کاتی تەننیدا.

جیلنای فەسەبی (هەورا.): جیلاننی نەسپ.

جیمەر جیمەرۆکە: گیایەکی لیچە.

جینووه: چەنگە.

جینە (نەردە.): جیلە و لاخی بەرزە.

جینجە: خوێندەنوی چت لە گەڵ خوێندەنوی سەر و بۆر و ژێر.

جیندرجۆ: گەمە یە کە.

جینکە: جینچک، حەنگ، ژەنێ. بەر بۆلای پێش یا پاشەوی کەسیکی هەلە کاندن.

جینوان: ناز، نازوونیواز، لارولەنج. هەوا، فیز، تەزلی. بە —: بەهەوا، فیزدار، تەزلی.

جینوان دۆ: بە جینوان، بەهەوا، بەفیز، تەزلی.

جیوه کێ: جووڕە گەمە یە کێ کەجانه.

جیولانە: جیولانی، جیولانە. جووڕە گەمە یە کە کەجانه دەستی یەکتەری دەگرن و بە گردی هەلە دەپەرن — ی: دەلێن.

جیولانی: جیولانە.

خ: تێپی پازە مەینی ئابیتی کوردییە.

خا: خووی. خاتوون: خاپەرۆین. هێلکە. کورت کرەوی خام و خاتوون.

خابوور: خالبوور. (؟).

خاب (باک.): فیتل، فەرەج، تەفرە.

خاباندن (باک.): فریوان، لەخستەردن، قۆلشکاندن، تەفرەدان، هەلە خەلە تاندن، هەلە فریواندن، خالاندن.

خابەرۆک (دزە.): پاشەرۆک، بەشیکی خراو و پزیری پوچ و خراپی میوه یە، وورە ی چتیکە کە ماییتەوه.

خابەرۆک (باک.): بالەندەییکی چکۆلە یە.

خابەرس: خالە پرس (؟).

خابۆ: فیتباز، تەفرەدەر، فریوباز.*

خابۆرە: خۆلە پەتانی کردنی مندالانە.

خابۆرە کێ (کە.): خەریک بوون، خۆبەچتی بێ کەلە کەوه خەریک کردن.

خابۆک (باک.): تەفرەدەر، فریوباز، فیتباز.

خابووور (هەورا.): پەوا. وێران، کاوول. — بوون: وێران بوون. — کردن: وێران کردن، کاوول کردن.

خابیانی (باک.): بەفریوچوون، تەفرە خوواردن.

خابین (باد.): هەلە خەلە تان، تەفرە خوواردن.

خابینۆک (باک.): فریوباز، فریودەر، فیتباز، تەفرەدەر.

خات: خاتوون، خات پیرۆز. (مەو). پای، خام، بانوو: خات بەسی.

خاتە: خاتوون.

خاتەوه: (شورا.) هێلکە پوچ.

خاتر: خۆشویستی و گەورەیی یەکتیک لەلای یەکتیک: فیسارە کەس — ی هەیه لەلات: واتا پزێت دەگری.

خاتراخە: بەشیکی پترە کە نەدری بە کەپاریکی خۆشویستی لە کاتی چت فرۆشتنیدا.

خاترجەم: دلتیا.

خاترخوین: کردنی کاریک بۆ یەکتیک لەبەر خاتری، بوونی یەکتیک بەسەر پشک لە کردنی کاریکیدا.

خاترگرتن: خاترخوین.

خاتر لیکردن: تکلایکردن لە کەسیکی.

خاتروخۆر: خاتراخە، لەبەردلی نەم و نەو.

خاتۆ (باک.): خاتوون. ناوی ژنانە. خاتوو: خاتوون، خام، پای: خاتووبەسی.

خاتووزین: نیتی نافرە تانە.

خاتونون: بانو، یای، خانم، به لآم پتر بۆ کچان به کارده بریت. نیوی نافره تانه.

خاتونونه: خانمانه، وه کووشیوه و ناکاری خانمان.

خاتونونه (کۆ): گیایه که وه سیوه دهی دهچی به لآن گه لآیه کانی وورد تره.

خاتی (باک): خاتون، خاتونیی، خات، خاتو، خاتو.

خاجه: خواجه بۆ پتر گرتن بۆ جووله که و فه لآن به کارده بری.

خلاج: چهلپا، چقر، دوو چتی راست و چه په له زیریا له زیریا له چتیکی تر دروشمیکی فه لآنه. (باک) — پاریز: خاکه مرست. (باک) — ی: خاکه مرستی. — پهرس: خاکه مرستی. — پهرست: خاج پهرس، خاکه پاریز. — پهرستی: خاکه پهرسی، خاکه مرستی، خاکه پاریزی.

خاجه خاچو (باک): خاشخاش.

خاجوگان (زا): سیپای ناسن.

خاجو: ناوی پیوانه، له خاج و ده گیراوه.

خاجی: وه کوو خاج، جووره گولیکه وه خاجی دهچی.

خلاج: سهیر.

خلا: خاتون.

خار (زا، شن، باک): خوار، لای خوار ووه. (موک) — نمشکوت، غار، کوومزه. (نهرده) — لم و قوم، چه گل، وورده برید. (ههرا) — غار، را. — دان: غاردان، را کردن. به — به غار: کسیتی که یا نسیپ و چتیکی تره که خوشبهر بی. دپو، دپک.

خارا (موک): جووره پارچه ییکی ناویشمییه، تافته. برده مهره مهر.

بهردی رهق.

خارا (ههرا): تهننگی سهر خوش، جووره تهننگیکه. لهره پرکه،

لهره پرکه ی وولآخ و نا لآنه. (نهرده) — غارا.

خاراج (موک، ههرا): نرخ، بها، باج.

خارانی: خوشبوونی پیست. پهرخین، خارین (باک، ههرا، وهرزین).

خارافن: ۱) خاوشکاندن وولآخ و نسیپیکیه، که له میژ بی به میژ به فرو بارانی زستانی یا نه خوشی و نیشروه له تمویل نه ماتبیته دهروه که چمند جارتیکی بیپیتن و بیپین و غاری دهن — ی پیده لیتن. ۲) پیست و چهرم به خوشکردنی ده لیتن. — ۳) دیزه و گۆزه و کهل و په لیکه له قهر دوست ده کیری دوای سوورکردنوه یان به ناو تیکردنیان — ده لیتن. پهرخانندن.

خارلو: خوشکراو بۆ پیست. بۆ دیزه و گۆزه ی سوورکراوه ده لیتن که ناویان تیکرا بی. بۆ وولآخی خاوشکایش به کارده بری.

خارلای (ههرا): خاروا.

خارسهامی (کۆ): جووره هه لور چه ییکه و مزه و لایه کی سووره و لایه کی تریشی زهرده.

خارچهک (لو): کارگ، قارچک.

خارخار: چتی له تلمت و بریندار.

خارخارین: غار غارین.

خارخان: غاردان، بغزین، کوتان، هه لینگدان.

خاروا (باک): خوارزا.

خارخارین

خارسک (زا): ژنه فه لیه.

خارش: خورو و خورانی لهش. گپویی، گپک، گهرک، خارشت، خورشتی لهشی مرۆ و نا لآل و وولآخانه.

خارشت: خارش، نالۆش، گهری. (ههرا) — هالۆش. (نهرده) — قنگه خرووکه.

خارن

خارکیش: بهردکیش. کوچک کیش.

خارن (باک، باد): خواردن.

خارنموه (باک): خواردنموه، (ههرا) — واردنموه.

خارنی (باک): خواردنممنی، خوارده ممنی.

خاروخسهک: خاروخاشاک، پووش و په لآش.

خارۆزه (سرور، خۆ): کرمیکی ره شه دوایه ده بیته به لآداریکی وه خال خالۆکی دهچی به لآن زهره نوختنوخته یه له برکی شووتی و کالک و هاروی و تریزو و نسیپداران ده دا گۆیا به مهر کسیتیکیوه بدا خوری گران ده بی. (ههرا) — خه لۆزه، خالۆزه.

خارووف (زا): گلته ی دهم پهل.

خارووفک (باک): تبه کی دار، سینی دار.

خارووک: پیلاری له گیا چندراو.

خاری (زا، شن): خورای.

خاریز: پرپۆله، هیلکه و پۆن.

خارین: خاران.

خاریو: خاروا.

خاز: کاردوو. جه غزیکه له سه زوی بکیشری. (زا) — هاز. (باک) — گاز. هاز، کاردوو.

خازه لئی (موک، ههرا): خازه لیتن. خاجه پۆ: گمه یه کی شهوانی لاوانه.

خازه لیتن (موک، ههرا): خازه لئی.

خازخۆک (باد): سووالکهر، له تهن، ده رۆزه چن، ده رۆزه کهر.

خازگین (باد): خوازین.

خازمیک (باک): پوک، پدو.

خازۆق (باک): هۆزه، جووره جغزایه که جارن له قوونی تاوانباران راده کرا تا درهنگ به ری.

خازۆوق: خازۆق.

خاس (جاف، ههرا): باش، چاک، قنج. — بوون: چاک بوون. — کردن: چاک کردن. — بوونموه: چاک بوونموه. — به یق (ههرا): چاک بوونموه. — ی: چاک، باشی. — ی توخانی: — خانی خانمانی. چمشنه گۆزانییه کی موکریانه. (نهرده) — خاسی کردن: چاکه کردن.

خاسه (باک): جووره جاوێکه. (نهرده) — باشی، چاک، خاسی.

خاسه پرهنگ: ده زمانگ. ده زمانیکی سووره بۆ په نگ کردن و بۆ چاره کردن هه ندیک نه خوشی به کارده بری.

خاسه کی (نهرده): خاسه یی، تاییه تی. کهنیزک، کاره کهر.

خاسه موون (نهرده): پیته لکرتن، هه لآن.

خاکه لیوہ: ناخه لیوہ، نوروز، ههول مانگی بهارییه، (باک.)

ناخلیف، نادار، مارتہ (۳۱) پڑھ. سہرہ تائی بہارہ کہ لمہ پر

تازه سەردەر دینی که چارپی دەمی بۆیات دەمی خۆلوی
دەبی چونکوو گیایه که زۆر بەرز نەبۆتەوه.

خاکه ناز: خاکمندان، تاسنیکی دم پانی کلک دارینه و دریژه

کشتوکال و قوپکاری پیده کری. (ههورا.) بیل.

خاک‌کنده از: خاک‌نار، بیتی ناسن، هسی، هستیث، هستیو. خاک‌نار

کروانی کیش، ناگیش، مہندونہ۔ — ی تہندورری۔ (ہو۔) بیل۔

خاک باز: کسیکه بھڑی خولی ووردہوہ گمہ بکات۔ ی: چتیکہ لہ

نیوخولیتدا شاردنموه و یه کیکی تربیلوزیتموه. — ی: گمه کردن به خاک،

خاکہ شارکی، تہ پید شارکی.

خاک بہنوردہ کہ کیشان: مہبس لہ ویران و کاو لکردنی چتیک یا

شرویتیک.

حکیم: خمنای، پهرستان، به دبه ح، لیقومار، - ی: خمنای،

پدریاسی، بددب‌حسی، لیدو ماوی، چاره‌پرسی.

حاجبوس: خۇپنۇسبەر. — ى: خۇپنۇس.

خاكبيژ: لموحيكى كون كونه خوڤى پى دهبيژرى وهكوو سمرهده،

خاکپیتزله چینگو دروستده دری، بیرهن.

حاکمها: خالی بدی ہیں۔

خاکپهرست: نیشتمان پهرست. — ی: نیشتمان پهرستی.

خاکپەرۆر: نیشتمان پەرست. — ی: نیشتمان پەرستی.

خاکپېژ: خاکی کون کونه خولې پي دېژري له چينکو وه کوو

بیژنک و سهراند. — ی: خاکبیزی.

خاکپڼ (نورده.): مالهدانی زهوییه دووای کیلاتی.

خاڪڙي (لو.): خولميش.

خاکپڙ: دەرگایه که له دیوی ژووروه خبره داخوابی و خویشی وه پشت

بدری تا نہ کرتے ہو۔

خاکسار: بریتیبہ لہ مردومی ہزاری بی نہوا۔ — ی: ہزاری و بی

نموايي.

خاکسپەری (ئەردە.): بۆر، پەنگى بۆر.

خاكسفت (نەردە.): جۆرە خۆلىكىگە بۆدىزە و گۆزە و لەوېش باشتەركەبۇ

نامانانی چینی دہست بدات.

خاكشیر: گیاه کی بهاری بالابه رزه تۆی کی هیه وه ک تۆی تووتن

له گڼل شیری کچان تیڱل ده کری بو فینکی دهری به مندال. کرمی ناو.

خاکشین (باک.): گیایه که.

خاک‌کدش (نمرده.): عهده‌بانهای خوّل و زیل کیّشانی

دہشتی.

خاک کلفت: خوخستنه سمر خاک، نیوجاوان لسمهر زهوی دانان،

کۆپ نۆش.

خاککناز (تورده): خاککننداز، بیتلی ناسن.

خاک‌کنشین: خاکسار، گدا، سوارآل‌کهر، نابروت. - ی: خاکساری.

خالی: مافوره، قالی. (روژ). قالی، مافوره، (باک). خالی.
(پروا). خالگه. به تال، چۆل، حه تال، — کردن: پروا ترن، چۆل کردن.
خالیچه (باک): قالیچه، مافوره.
خالیگا (نمرده): خالگه.

خالی و خووالا: به تال و حه تال، (نمرده). چۆل و هۆل.
خالیگه (بابا): کهله که، خالگه.

خام: خاو، سست بۆ (مرۆقان)، خاویلکه. (موک). خاسه، جاور،
(باک). جانگ. چنراویکی لۆکه بی سپیه له جاور سفتتیه. نه کولۆ،
پوخت نه بو، ناپوخته، کال. (باک). خاو، بۆ ههموو چتیکی دست
لینه دراو دهی، بندار، کچینی دار، پیستی خوشنه کراو،
بانهدراو، یمن یا دهزوویکه گرژنه بی. نه که یشتوو بۆ میوه و
تهره کاری.

خامه

خامه: پیسوس، قه لیم. (نمرده). سهرتوو، سهرشیر،
تووژگ. خاو، بانهدراو.
خامه بی: قه لیم بی.

خامه ک (ههوار): قه نمرهوز، کرکی ناویشمییه و یه کرهنگ و تنکه.
خامه کی: چتیکه که پرهنگی وه کوو پرهنگی خامه کی وایی.
خامه گری: شله گری.

خاموش: بی دهنگ، کپ، خهفه، نارام.

خاموش: خاموش، بی دهنگ، کوژاووه، کوژیاگوه (چرا و نیشتر).

خاموش بوون: بیدهنگ بوون، تهرین، کوژانموه، خهفه بوون.

خاموشکردن: تهراندن، کوژاندنموه، خهفه کردن، کپ کردن.

خاموشگا: خهفه خانه.

خاموشی: بیدهنگی.

خامووخ (زا): یه کهمین ناودانی زهوی دا چیتراوه.

خامینه

خامی: خاوی.

خامینه (ههوار): کاله. (ههوار). — و پاتاو: کاله و پیتاو.

خامینی (ههوار): کاله، پیتاوی چهرمین.

خان: نازناری گهواره: بابیزخان، نادرخان، گولچین خان، — ی تفنگ:
ننباری تفنگ. خانوو، نیشنگه، شووین، میوانخانه،
کاروانسرا، نه خوشخانه. (لو، فه، لک). شا، پادشا، (ههوار).
سان، میر، خان به قۆلکیشانی تووژمالان داده نری و لیده خری که خوشی
یه کی که له تووژمالان. چمند دوو کانی که له نیو حوسشیکیدا بازگانیان
تیدا ده کری، خانوویکه چمنین ژووری تیدا بی که کمر و وولاخی
تیده کری.

خاننه: شایانه، شاهانه، میرانه.

خانوده ل: نیوی پیاوانه.

خانه (لو): مال، جۆلایی هندی چت، جی له نه ماریدا، له خانه ی
یه که ممدای گای ۱ یه که، له خانه ی دوو ممدای ۱۰ دهیه، له خانه ی
سییه ممدای ۱۰۰ سهده و له خانه ی چواره ممدای ۱۰۰۰ ههزاره. هندی چت
دوو یا ده یا ۱۰۰ خانه یه واته خانه خانه یه. کون، ده لاقه، چاوه.
خانه بگیر: گرتی یه کی که و بهر دست کردن له خانوی خویدا.

خان بیزاو: کهسی که له مالی خوی بیزاری. — ی: له مالی خوی بیزاریوون.
خان بۆره: خانوو چکه ی مندالان.
خان بۆره یی: خانوو چکه، گمه یه کی مندالانه یه.
خانه خانه: نینه نینه، نیسی نیسی، له کاتی مریشک دا کردنیدا
به کار ده بی.

خانه خراپ: مال خراو.

خانه خرابی: خانه خراوی.

خانه خرویه (باک): خانه خرویی.

خانه خرویه یی: خانه خروییی.

خانه خرویی: خانه خرویه، میواندار، خویته خرویی، مازوو خان، خاوه ندما،
خانه خروییگ.

خانه خروییی: خانه خرویه یی.

خانه ددان: خانزاد، گهواره مال، بنه مال، توژن، کابوش، هیر، کهسی که له
بنه مال یه کی گهواره ی دیار بی. — ی: توژنی، کابوشی، خانه دانی.

خانه دزا: وولاخ یا چوار پیته که له مالی خاوه نیدا زایی و گهواره بوو بی،
خانزاد.

خانه دزاد: خانه ددان، گهواره مال، خانزاد، توژن، کابوش.

خانه دزادی: خانه دانی.

خانه دزاد: خانزاد.

خانه دزادی: دست به سهر.

خانه دقا: خانوویکی تاییه تیه یادی خودای تیدا ده کری، شووین گهواره یی
شیخ و جی نشینه کانی نه خه بنه دانی. خانگا، خانگاه، لهنگه.

خانه دقین: خان نشین. ناوی شاریکی کوژدانه له کوژدانی شاره ژووریدا.

خانه دکلانه: ووته یه که بۆ چوونموه و دا کردنموه ی مریشکان به کار ده بی
بۆ کولانه کی خویان، (موک). تی تی تی.

خانه دکی (ههوار): کهوی، لینی، گپانداری مالی.

خانه دگا: خانه قا.

خانه دگومان: مهس له مرۆیه کی بهد گومان و دلپسه، دلچه پهل،
به دگومان.

خانه دشین: (باک). دیمانی، کهسی که همیشه له مال موه بی و دهر نه چی،
له کار دورو خراوه.

خانه دوده: بنه مال، بندار، مرۆقانی، (باک). پهرگال، خانه ددان، خانزاد،
خانزاد. خیزان، زار و زیخ.

خانه دوده یی: (باک). بنداری.

خانه دوخان: له بانیکه که بۆ بانیکه تر بازدان.

خانه دهبی (فه): خانه کی، مالی، کهوی.

خانه دی زین: نه شووینده له زین که سووار له سهری داده نیسی.

خانه دچی: کاروانسهرادر، دالاندار، کهسی که سهر پهرشتیتی خانی بکات.

خانه دچیتی: کاروانسهراداری، دالاندار.

خانه دخانه: خانه خانه، چاوه چاوه.

خانه دخانه کی (نمرده): پاشا پاشایی مندالانه، میر میرین.

خاتى

خاندووق (زا.): بىكى گىياھىيە دەخورى.

خاندووق: خاندان، گورەمال، بىنمەل. نىيى ئافرىقە تانە.

خاندووق: خانو. (باک.) پەنە. (زا.) زەمبىل.

خاندووق (باک.): خانى كىچىكە، لە (خان) وەرگىراو.

خاندووق: خانو، جىگاي خاوانمە.

خاندووق: ياي، بانو، خات، يايە، ناوى ژنانە.

خاندووق: يايانە، بانووانە، خاتانە.

خاندووق (ئەردە.): لەرزانە، دەرزى لەرزانە، گۆلى پەنگارپەنگ ژنان

بەسەر و ئىخى خۇيانى دا دەكەن.

خاندووق: ھەر بەرە و اتا خانە لە كاتى ئاخەفتىدە بەرە دەدەرتى.

خاندووق (باد.): پەنە.

خاندووق (باک.): جىگاي تەنگەبەر، تەنگە، دۆل، دەرە.

خاندووق (ھەر.): خانى. (باک.) خىنىك. (ھەر.) يانە. (دەر.) قوغلىق

خاندووق بەرە.

خاندووق: كرى و باجى خانو.

خاندووق بەرە: خانو، خانى، يانە، خانووى گورە.

خاندووق (گەر.): بار. : جۆلەي. كرى جۆلەي.

خاندووقچە: كۆچ، كۆچك، خانىلە، خانەتۆرە، كۆزلاخ، خانووى چىكولە،

مالىك، خانىلە، (پەروا.) خانەتولەي، شافر. — مى مەندالان.

خاندووق: خانم و خاتون، شۆخ و شەنگ، ناسك و نازدار، خانەدان. بى

— بى مال و بى كەس. (ئەردە.) خانەدان، خىل، ھۆز، قەلەو، گۆشتان.

خاندووق: گورەيى، مەزنى.

خاندووق (باک.): نىيى ئافرىقە تانە، بۆرۈزىش لىئاننىش بەرە كاردەبىرى بۆ

ئافرىقە تان. خانو، خانە، يانە. ئەمەدى خانى ھەستىار زۆر بەرز و كورد و

كوردستان پەرسىتىكى بى ھاوتا بۆرە لەسەر دەمى خۇيدا ناو و ناويانگى

بەرزى خانى لە مېزورى كوردىدا جىگايەكى زۆر بىلەن و بايەخدارى ھەيە،

كاتىكى ئەر ھەستى كوردىدە تى و نىشتەمان پەرسىتىكى بىلەن دەكردە و

بانگى كوردانى دەكرد كە پىشتى يەكتىرى بىگرن و نۆكەرى شەرەمە ئەر دەمى

نەتەرەي فەرانسە بەرە كىردى زىگى يەكتىرىان دەدەي و لە كەنىشتە و دېر و

كلىسا ياندا ئاكارى دېندانە يان دەكرد بەلەن موخابىن كە نەتەرەي كورد

ووشىيار و ئاگادار نەمىر نىرخى ئامۇزگارى خانىيان نەزانى. خانى لە ھۆزى

خانەدانى بۆ تانىيە لە ۱۰۶۱ كۆچىدە لەدايك بىو و لە ۱۱۲۵

يكنۇچىدا لە بايغىزىدا كۆچى دووايى كوردە.

خاندووقچە: خانووقچە.

خاو: گىياھىكى بۆنخوشە وە كەرموزى دەچى لە چىيان و جىگايانى توش و

سەخت پەيدا دەيى كە مەشكە بۆ كەن بى ئەر گىياھى تى دەكەن بۆنى

خوشدەكات. سىست، تەمبەل، فاش، قىل، بەقورنەقورن، بى قورن و ھونەر و

دەر. بەرە — كەرتن: ناسازىيەكە لە دوواي مەندو بونى پەيدا دەيى. خاش،

خام، تازى، نەكولار، كات. بىنى —، دەزوى خاو: بىن و دەزوى

بانەدراو، پووخ، ھۆش، كەركىز نەيى. (ھەر.) خەر، خەف، نوستن،

و ھەموز. كۆشتى: — نەكولار. پىستى: — خوشنەكراو. خشتى: — كال.

خاوق: خالە و اق. !.

خاوان: خەلەفان بە كارىكەر، نازاد بە نووسىنەر خاوارە. خاوەند.

خاوانە: بىنىكە كەداترايى بۆ بۆي پەرە و چى دى.

خاواندن: خەلەفاندنى كەستىك بە كارىكەر، ئەرەندالە بخاوتنە.

خاياندن، كىشان، پىچون، بەپىيان لە ھەملىرە وە تا دەگەيە پەواندز سى

پۆزان دەخايتى.

خاوانن: تەفرەدان، لە خشتە بردن.

خاوە (ئەردە.): دەزوى خاو، دەزگ خاو. لباد يا قاپووتىكى خورنە كە

ھىشتا نەپەسترايى. خامە. (ھەر.) سەرەنەيە كە بەزۆر و پەناپەو لەم و

لەر دەستىرتى.

خاوەشەفت (دە.): كەمىك لە فرىتەي خاوتەر. (مەك.) گىياھەكە بە تەرى

و ووشكى بۆنى زۆر خوشە و بۆنى لە مەشكە خوشترە نازدار و دلدەران

بەسەنگى خۇيانىيەرە دەكەن بۆ بۆنخوشى بە مەشكە بۆگەنى دادەكەن.

خاوەخا: سىستە سىست، ياوەياو، ئارام ئارام. تووكى چۆغە و مافورە.

خاوەر: پۆزەلەت.

خاوەرزان: خاوەرناس. — مى: خارەرناسى.

خاوەرئاس: خاوەرزان، پۆزەلەتئاس. — مى: خاوەرزانى، پۆزەلەتئاسى.

خاوەشەنە (شا.): پىستىكى خاوە بۆ شەنە بەكاردەبىرى.

خاوەمى (شە.): نىيەكول بۆ شىرى بەكاردەبىرى.

خاوەن (ھەر.): خاوەند.

خاوەندە: خىتو، مەخو، مەلخو، مەلخو، خاوەن، خىتو، خەدان،

(باک.) خەودەي، خەودەي، خەودەي، خەودەي، خەودەي، خەودەي، خەودەي،

بى — بى خەدان، بى خىتو، بى سەرە. — ار: خاوەنى شت. — ارى:

خاوەندى و چاوەدەي. — شكو: خاوەن شكو. — شكو: خەودەي

پەروش. — مال: مەلخو، مەلخو، مەلخو، مەلخو، مەلخو، مەلخو، مەلخو،

مەلخو. — مى: خىتو، خەدانى. — مى: خەدانىتى.

خاوەبوون دل (ئەردە.): بىستى، خاوەبوونەي دل.

خاوەخىز: خاوەخىزان.

خاوەبوون: سىست و خاوەبوون.

خاوەبوونە: جەفلن، سىست بوونە، نەمانى كرى چت، سارد بوونەي

يەكەكە لە كارىك.

خاوەپەر: بە نىكە نە زۆر خاو و نەزۆر كرى.

خاوەخا (زا.): لارولەنج، ناز و نىماناز.

خاوەخىلچ: مەزى سىست و خاوە، سىست پەل، تەمبەل، تەپلەتەر،

دەستەبوستان.

خاوەخىلچەك: بىكار، تەپلەتەر، خاو، شل و شىواو.

خاوەخىزان: مال و مەندال بە وورد و درشتىيەرە.

خاوەبوون (فە، مەن، خا.): ھىلەكە و پۆن.

خاوەزان (ئەردە.): كەستىكە مەبەستى خەون چاك لىك بەداتەرە، لە

خەونزان، خەون باش لىكەدەرە.

خاوەوس: خاوس، پووت، كۆت، پەتى، بەلەن بەتەنھايى بەكارنابىرى بەلەكو

لەگەل پى بەكاردەبىرى: پىتەخاوس.

خاوشکافندن: (همورا.) شان شکافندن، (با.) ناخاوتن، سمر خمريک
 شکافندن. خاوشکافندن وولاخی دا بهستراو.
 خاوووک: بهنیکي دوولایه بهره و جمرال و تیر و خورج و چتی وای پی
 ده چنری.
 خاووکهر (که.): جورره گوزانیسه کی خوشی کوردیسه له مهقامی
 نالاره یسی خاوتره.
 خاووکهرهوه: برتیبیه له سارد کردنوهی یه کتیک له چتیک.
 خاووکردنمیه: سست کردنمیه، (همورا.) خاو کهمره یو، (فه.) خامکردن،
 نهیتشتی کرژی چت، شل کردنمیه چتی خست و پدیت.
 خاووکه: نوشتنگه، ژووری نووستیبیه.
 خاوتی: پشتمماق، پرومماق، پیشتمماق، دهرجاو، مهخمل. تنراویکی
 نهرم و شل و تووکی لۆکه یسه مرز خوی پی ووشک ده کاتمه.
 خاویلچ: سسته پهل، تمبیل، تمپ له ووته و کاردا.
 خاوانمه (نهمده.): خاوانمه.
 خاوون: خاوه.
 خاویر (نهمده.): خاوالو.
 خاویره (دهر.): بالنده یکه هینده ی پاساریکییه بۆره و تووکی نهممه و
 گۆشتیشی ده خوری.
 خاوین: پاک، پاگز، جوهره، (باد.) زاک، (باک.) ناغیره، برجه قان،
 پییک، جنجلی. — بوون: پاک بوون. — کردنمیه: پاک کردنمیه، تورشماق
 کردن، کلاشین، مهردان، داوراندن، داورشاندن. نیوی نافرده تانه. نا: —
 ناپاک، چه پهل، پیس. (نهمده.) خار بۆرچ و چتی وا.
 خاوینهر: پاکهرمه، خاوتن کهمره، پیشور (سابوون).
 خاوینی: پاک، پاگز، نا: — چه پهل، پیسی، ناپاکی.
 خاوی: خاخی، خامی. به: — بخاخی.
 خاوی (پروا.): گای بار نهمر و جمنه گرو و خیمه زوی دادان.
 خاوی: گیانداری گیلوویل، (نهمده.) خاوالو.
 خاوالو: چاوبیس، نهمه ی تازه له خام هستابی و هیشتا خام بهری
 نهمابی.
 خاویشه (باک.): دپروگهی شیناوه ردی، دوپروگه (جزیره) ی سموزایی.
 خاویلکه (همو.): ساواری نیرنجیه که نه زور درشت و نه زور ووردیسی بۆ
 کفته و دۆلمه دهست دهدات، (همورا.) شمشادنگ.
 خایاندن: کیشان، خاواندن، پیچوون، پیچوونی کاریک بۆ چمن کات و
 ده میک: چوون و هاتنمیه له همه ددان (۶) پروی خایاند. ریک کموتن.
 تهمره دان، هملخه تاندن.
 خایان: خایاندن، خایاندن، پیچوون.
 خایه (فه.) معن، خانه، (لو.) خا، هیلکه.
 خایه پروون (فه.) خا، معن، (هیلکه پروون).
 خایه مایه: مهبس لسمهر و ماله، نهمیان — ی تیدا چو: واته سهره
 مالی تیدا چو. دستمایه و قازانج.
 خایات: کوشمیه، تهمه قلا، همول، (باد.) شهرک، فرمان، کوشش، همول و
 تهمه لادان، کوشمیه.

خهباتکار: کارکهر، به کوشش.*
 خهباتکار: خهباتق. (باک.) کارکهر.
 خهباتکار: همول و تهمه لادان.
 خهباتکار: به کهمر، بهک تیکهر. — ی: به کخست.
 خهبار: بهه، خه تهر.*
 خهبار (زا.) یمز، (باک.) جنیو، جرون.
 خهباردار (همورا.): بیدار. — ی: بیداری.
 خهباتان (باک.): خهبات کردن.
 خهباتاندن (باک.): کارو خهبات پیکردن.
 خهباتین: خهباتکردن، تیکوشان، همول و تهمه لادان.
 خهباروشک (باک.): داستان.
 خهبینه ت (باک.): زیان (زهره).
 خهبار: خه به توله، به لآن له گمل خیر فراق به کارده بری، مندالی ... خیر و
 خه پاره یه: خه به توله یه. (باک.) وهر، زوی دوباره کیتلنمیه.
 خهبارلق (باک.): چینه کردن (بۆ بالندان)، بخه پرتینه: چینه ی بکه.
 خهبارنه: خه پانه. مندالیکی خیر پر و قهلمو و نیسک سووکه، خه به توله،
 تیکسرمارو، قهلمنه.
 خهبار: سینگیکی گچکه ی سی قامک پان و بستیک دریزه، مژانه و همو
 چاری لیک گری ددهن، (خو.) همورا. هه به، گهله. (باک.) زوی
 قهلمشوو. (موک.) شمنه ی ددان پان و گهمره ی دریزه بۆ کاکیشانی
 به کارده بری و جۆخیشی پی هه لده دهنمیه.
 خهباراندن (زا.): خوشکردنی زوی بۆ چاندنی.
 خهبارنوله (موک.): قهلمنه، خه به، خه پانه، خه پهره، خه کله،
 مندالیکه، که پیسی هه لگرتی و خیر پیسی، خه به توره. (پۆژ.) نهمو
 تووکه سه گانه یه، که تازه چاری تووکی پی و قهلمو و خیر پیسی.
 خهبار: دهنگی گاکولکیتی مندالانه، دهنگی غار دانی مندالانه،
 خله خل، خرته خرت.
 خهبار: خه به توره، بۆ مندال و فخره ی ساوا به کارده بری، که کممیک
 گهمره بووی، ساوای قهلمو. — بوون: قهلمو بوونی ساوا.
 خهبار: نویستی هیندی گیانداری وک تووکه سهگ و پشیل به
 گرمولیه یی. چینه کردن بالندان، به تالوکه خواردن، خه پارتن،
 بخه پرتنه.
 خهباراندن (باک.): چینه کردن بالندان. (زا.) خوشکردنی زوی بۆ
 چاندنی. به پهل خواردن.
 خهبار (باک.): خه پله، به پکه کوللیتره، کیتکه نانیکه نهمستورو
 پانکراره، خاقه ی بالندان، (باک.) گازولکه، تۆری پاری. چتیک
 دریزه که همدووک سمری هاتیبتمیه یک نالقه ی دابی.
 خهبار: کوللیتره ی نانی، شومانان، گرده، زور تری له گهم نیسه.
 کوللیتره یکه له جوی دروسته کری. کوللیتره ی نهمستوری همورامانه.
 قهلمنه، خه به توله، خه پهره، خه پانه، به مرمزی قهلمو و نهمستورو
 قهلمنمش ده لیتن. (پۆژ.) نهمو تخته گۆشته یه به دهری نهمامی شمرمی
 نافرده تانمیه یه.

خەپۆ: فیتەزان، فریباز، تەفرەدەر.

خەپوون (ئەردە): پوولپەرست.

خەپوون: پوولپەرست.

خەت: دێغ، خیت، — لێدان: خەتکێشان، دێغ کێشان، — پێداکێشان: پێراھێنان. خیت، دێر، شەخت، کێر، خییەت، خێر، گێتێر سەر کاغەز یا سەر زەوی، — ی نوسین، نووس، نووسین، بۆ چووم، نووسیار. سەرەتای پێش و سیمێلی کۆرپکێشە کە تازە سەری هەڵدای. گێتێر، — ی جووتی: هێل، (مۆک). هیش، دەخەت یەک لاتە، هەقدلات ھۆگانییکە.

خەقا: تاوان، سووچ.

خەقەت: دەرمانییکە بۆ جوانی و پەشبوونی لە برۆ دەدرێ. — ی: پازانەو بە خەتات.

خەقەنە: خرو و سەبران، گۆن بێن. — کەردە (ھەورا): خەتەنە کردن، پێستە پترەکی سەری چووی منداڵان بێن.

خەقەنە سووران: ناھەنگ و شادمانیکە کە بە ھۆی خەتەنەو دەگێتێرێ، خرو و سەبران.

خەقەنە کەردە (ھەورا): خەتەنە کردن.

خەقەنە کردن: پێستی چو (جووک) ی کۆپان بێن.

خەقەنە کرایگ (ئەردە): خەتەنە کراو.

خەقەت: دێغ، دێغ، داغ داغ.

خەقەتانی: گەمە یەکی منداڵانە، خیت خیتانی.

خەقەتیش: خوشنوس. — ی: خەتخۆشی: خوشنوسی.

خەقەتار: دێغدار، داغدار. — ی: دێغدار.

خەقەدان: مەبەس لە دەرهاتنی مەوی پێش و سیمێلییە.

خەقەش: خەتکێش.

خەقەوێن: خەتکۆژینەو.

خەقەوێنەو: خەتکۆژین.

خەقەش: پارچە ناسنیکێ پانە یا پارچە دارێکە بزماری لەسەر دراوێ ھێ دارتاشی، راستە، خەتکەش.

خەت نەقەر (ئەردە): خەتیکە جادوگەرێ لە دەردە خۆیانێ دەکێشن و لە ناویدا خەریکی جادووبازی دەبن.

خەت و خال: خەت و میل.

خەقەر (باد): چۆلەچرا.

خەقەر (ھەر): گەمە یەکی منداڵانە.

خەق و سیمەنە: چیرۆک و بەسەر هاتیکی ناودارە.

خەج: کورتە (خەجیجە) یە.

خەجیجووک (زا): گیایەکی گۆل سوورە.

خەجەجیلک (ناک): داغباوە وەکوو مارمیلکە ی وایە لە ناویدا دەژی، نوختە نوختە زەرد و پەش و سەپی پێتە یە.

خەجەک: سێ پایە، سێ پێ، سێ پێی سەر ناوری.

خەدەنگ (ئەردە): تیر.

خەر (فە): کەر، گویدرێژ، ھەر.

خەرابە: وێرانە، کەلاو.

خەردات: خەرتگێر، دارتاشیکە کە دار خەرت بکاو کاسە و کەوچک و کەمۆلە ی لێ دروست بکات و تەشی و دەفری دارین.

خەراتی: پێشە خەرت گێری، خەرت لێدان، تاشینی کەوچک و کاسە.

خەرەج: خەرەج، باج، باجی میری، میرانە، میری. (باک). تیرە، ھۆز، خێل.

خەرەز: جوورە تەلەسییکە لە بەن دروست دەکری، (باک). خەرار، تەراوتکی شاشی زەری مەوێنە زۆرترین تووتنی پەشۆکی ووردە ی تێدەکری، پەتر لە مەوی بزن دروست دەکری.

خەرەف (باک): ناعووری ناوتیە کە وولاًخێک بە دەوریدا دەسووڕێ بەو ھۆیەو چەند سەتلیک پێ و چەند سەتلیکیش بە تال دەبی.

خەرەفە (ھەر): (باد). خەرک، لوسکردنی مەرمەران.

خەرەم: لەنجە، لارە، لارولەنج، شە، قونە.

خەرەمان: بە لارولەنجە، ئاھرەتی شەنگ و شۆخ، شۆخ. نیتی ئاھرە تانە.

خەرەمین: شینی، مۆنی، قونەقون.

خەرمان (باک): خەرەند، کەندال و بەردانی بێند لە کەنار ناوان.

خەرە: (پەوا). غەرە، دیواری ووشکە کە لێک، دیواریکە بە ووشکە بەردان هەلچترایی. (ھەورا). خەرۆ، شادمان.

خەرە (ئەردە): بێ ھۆش، کاس (ھەورا)، خودسەر، بێ ھۆش. (ئەردە). مەردومی کە لە ھەرەق و بێ گەوێ. (باک). چاوەنوار، چاوەنوارێ.

خەرەبەنگ (ئەردە): خەرەبەنگ.

خەرەزەن: قامچیکێ ئاستورە کەل و گامیشی پێ داژۆن.

خەرەفان: خەرمانی مەوێ لەبەر پیری، ھۆش و ژیری تیکچوون.

خەرەفەو: کەسیکە لەبەر نەخۆشی یا لەبەر پیری خەرەفای، خەرەفیاگ.

خەرەفیاگ (ئەردە): خەرەفەو، گەرچ.

خەرەفیان (ئەردە): خەرەفان، خەرەفین، گەرچ بوون.

خەرەفین: خەرەفان، خەرەفان.

خەرەک: (ھەر). چەرک، (پۆژ). دووک، چەرغ، چتیکسی دارینە یە پەرە یەکی گەورە ھەبە دوو ختیک پێتە یە بە دەسکەلۆجە بە دەدری و لۆکە و خەوێ پێتە یەسری. لە — دراو: چرکین. لە — دان: چرکاندن،

پەرەوانە ییک پێتە یە بە دەست بە دەدری بۆ پستنی خوری و لۆکە، (ھەورا). دوو. خەرکیش، کەرکیش، دووچتی دارینە وەکوو سەوێ تە یە بەرد و خشتی لە سەر پشتی وولاًخان پێتە کێشن، بەردکێشی دارین. سێ پایە.

خەرەکەوان: چرکەوان، چرکشان.

خەرەمە (ئەردە): نێرە کەر.

خەرەن (ئەردە): کەلەک، بەردچن، سەنگ چین.

خەرەند: خەرمان، زەوی و کەندال و بەردی زل و بێندە لە کەنار ناواندا.

خەرەنگەز: جۆرە مێشیکێ زلی سەوزە، مۆز، مێشە کەرانە.

خەرەنگەزە: مۆز، مێشە کەرانە.

خەریەن: خەریەنگ. (باد.) ئەو کەسە یە داری سووتاندنی بە وولآخی دیتی بۆ فرۆشتنی.

خەریەن: گیایەکی بەرزە تۆتۆکی ووردی ھەبە دوو کەلە کە ی بۆ ئەندامی قەلشاو پڕ سوودە.

خەریەن: (ناک، نام، باد.) کاروانچی، وولآخدار، قەتارچی. (کە، نەردە، ھەورا.) گیایە کە لە نێو دەغلیدا شین دەبێ، کە وولآخ ببخوات پیتی سەر خۆش و بێهۆش دەبێ، غەریەن، زیوان.

خەریەنگ: زیوان، خەریەن: کەنک فەریەنگی، جوورە گەرچە کێکە، خەریەن دەسووتێری بۆ ئەو دوو کەلێ بچیت بە ئەندامی قەلشاو سوودی لێ دێتارو.

خەریە: (فە.) کالەک.

خەریۆک (باک.): گری.

خەریۆکی (باک.): گرتدار.

خەریشت: قوڕو بەردێکە بە بن دیوارێکیدا بێری بەلکۆو قایم بێ، بەستن. خەریشتە: کەمەر، کەمەرە، سەریان یا سەر تاق و دەرگا و پەنجەرە یە کە وەکوو گومبەز دروستکرا بێ.

خەرینگ: زەپنگ، خەریوگە، جوورە پنگێکە و ناخوڕی.

خەریوگە: زەپنگ، گیایەکی بەھارییە و ئارییە وەکوو پنگی وایە بۆ برینی پشستی وولآخ باشە.

خەریت: باژارەکی کوردە دکە ئی پۆژا ئای ئەمەد (دیارە کە) ی ئەمرۆ لە خەریت بازاری (العزیز) دروست و ئاو دەنکراوە.

خەرت (باک.): شە کەنێرێکی یە کە سالتە ی خەسارە تا دوو سالان ی پێدەلێن، بە کووری خەسارێش ھەر دەلێن. (ھەورا.) خەرت، مازماز. مەتو کومان و تیغێکە دار تاش داری پێ خەو لوس دەکات. (موک.) جوورە کە رەستەییکی دار تاشییە داری پێ خەو کێ. لە — دران: خەرتین، پزان، خوران. لە — دان: خرتاندن.

خەرتا: جوورە شەلتە یەکی گەورە یە وەکوو پەشکە ی.

خەرتاندن: پزین، لە خەرتدان، کێاندن، لوسکردن، سووانەو.

خەرتە (موک، باک.): خەرتە، زەویتیکی نە کێلارو کە گاسنێکی لێ درێ و تۆی پتووە کێ و دوایە بیکێلنەو، زەوی دووگاسنە، کە واتە دوو جار کێلار بێ. (پۆژ.) جوت، — کردن، جووتکردن.

خەرتەل (ھەو.): دال، دالاش، قەرتەل.

خەرتەل: خەردەل، خەرتەل، خەردالە. (کە.) گیایەکی بەھاری و پاییزییە لە کەنار ئاوان شین دەبێ و دەخوڕی ئەزۆیە ک بەلند دەبێ گۆلی تۆپێکی بلارو زەردە، بەلآن لە پاییز ئاوا گۆرمزە ی پێدەلێن و گۆلی شینە. گیایەکی گەلا پانی بەھارییە وەک گەلا توور وایە بەلام ئەم سەلکی نییە تەمیشی ھەر وە تەمیشی تووری دەچی.

خەرتکەر: خەرتلێدەر.

خەرتکێ: خەرتکەر، خەرت لێدەر.

خەرت لێدەر: خەرتکەر، خەرتکێ.

خەرتین: لە خەرتدان، خوران، کێان.

خەرج: گۆزەران، درپەو. (باک.) بەند، بەندلوی ناوی جۆگە و چۆمانە. (باک.) ماف، باج، خەراج، خاراج، پارە یە کە یا دەغلیکە لە ژێر دەستان دەستپێرێت، درپەو. گۆزەران. (کە.) گۆلە تون، شەرت یا قەیتانی ناویشمە کە لە سیخەمی کوردی وولآتی کەمرکۆک و کلاوی ژناتی موکریان دەخەرت و پیتی دەپازێننەو.

خەرجکەر: دەستبلاو، گۆزەرانکەر.

خەرجکردن: چواندن، بەختکردن.

خەرجی: پۆژانە ی منداڵ و شاگردان، چواندن، دەرجوون. جوورە بافتە یەکی پانە لە کەناری کەوا و سیخەمی ژنان دەگیرێ.

خەرجنگ (باک.): خرچنگ.

خەرداو: دوو داری ئەستوورە (پەردە) یان لەسەر پاریل دەکێ و بەردی ژێر بەرداشیان لەسەر دادەنێت.

خەردال: بەلندە یێکی گەورە ی بۆری گۆشت خۆری کێییە، کەرخۆرە، پەلەوورێکە.

خەردەل: خەرتەل، خەرتەل، گۆرمزە، گیایەکی خۆرەکی دەشتییە. گیایەکی خۆرەکی، گەلا ی وەھ ی تووری دەچی و گچکە ترە، گۆلی زەردی ھەبە، دەنکە کانی وورد و قاوہ یین، تەمیشی توندو تیزە، دەنکە کانی وی دوای کوتانی لە ئاویا لە سەر کەیدا دەکەنە ھەویر لە گەل خواردن بۆ جوولاندنی نیشتیای بەکار دەبێ، لە پزیشکیشدا بۆ شوشتنی پیتی نەخۆشان بەکار دەبێ.

خەردا (باک.): غەردا، ناوی سەردارێکی کوردە لە پازووری جۆمی (دەجلە.) شارێکی ناواری خەردانە. نێوی نێلێکی کوردە تێکەل بە نێلی شەمەری ئارەوان بوو، خەرسا، خەردا.

خەرد (زا.): جووتگرتنی گیاندار بێجگە لە ئادەمی. (بابا.) گەرای کوللە و چتی تر.

خەردا: ناوی سەردارێکی کوردە بە نێلی خۆیە تێکەل شەمەری عەربان بوو.

خەردالە (زەن، کەل.): زالە.

خەرداندن: خەساندن.

خەردان (نەردە.): خەساندن.

خەرسەک: کوللێرە ی ئەستوور و زەر. گەلمەت، گەلمەت، گەل و گەل. پارچە جلیکی قورس و ئەستوور، سیپالی ئەستوور.

خەرسکردن: قەبلاندنی بەری دارە بۆ لێ دەکردنی دەپەک.

خەرس (نەردە.): ھەرگ، قوڕ.

خەرسکان: خەرسکانە.

خەرسکەن: کولکێکە لە بنانگۆی منداڵان تا تەمەنی شەش سالان ھەر وە چاویلکە ی دەچی نەگەر لە پێش دەریو نیدا سوورو داغکراوی پێرە نێن دە ی پەوتنێتەو یا زوو دەری دەکات. ھەندێکی دەلێن برینێکی بە تیشی تەری پەرە ئەستێنە بە دەم و چاری منداڵان ھەلە دەپێرێ.

خەرسکاو: خەریک بەلآن لە گەل خەریک بەکار دەبێ، ھەمیشە خەریک و خەرسکارە.

خەرسکار (نەردە.): وولآخدار، کەردار.

خهرکه همان: چیتیکه وه کوو چیکه نه کمه دی دهفه و بیژنگ و حتی تری پی ده چمپیترتومه، خهرکه همان.

خهرکه هه (شا): سینگ و شریتیکه سمری شریته که له لاق و دهستی شریته که وه سمره کی دیکش له سینگیکی چدقا و قایم ده کمن پیاهه که به هیز راهه کیشن ته قه لی دئ و دیتومه جیی خوی.

خهرکۆنک

خهرکه همان (نهرده): خهرکه همان، مرزیکسی گهوره داری خواری پی راست ده کمنه وه.

خهرکۆن: که رکۆن، گیاییکی بهرزی که لاپانه که لاکه کی به ووشکی ده کوترئ و چیتیک لی پیدای ده پی وه کوو لۆکه کۆن که له ناوی کالک هه لکیشری ده پی به (قار) (پوشو) بۆ ناگر کردنمه به کار دیتری به هوی بهرد و چه خماخه.

خهرکۆش

خهرکۆنک: که ره کیتی.

خهرگ (فه): قور، هرگ.

خهرگا: خیره تی گهوره، باره گا، خهرگه، چادر.

خهرکه له (باک): کۆپ، شووتی لی کۆ بوونه دی

خه لکیکه (باک): میتگه لیکه هه میسه له ده ره دی را بویتری.

کۆمه لکه، جقات.

خهرکۆنک

خهرگۆر (نهرده): گۆر، که ره کیتی.

خهرگۆشه (زه ن): که ره ویشک، هوریشه.

خهرگۆنک (بابا): شور، گاکیتی.

خهرگوش: هوریشه، که ره ویشک.

خهرمان: کۆمه له ده غلیکی سورده له سمر جوخین شنه با کرابی، جیز، ره وه، رفسه، به ده غلی درواو و کۆمه لکراویش ده لئین که بۆ گیره ناماده کرابی. — کوتان: گیره کردن، — مالمیوه، خاکه رۆی خهرمان، بریتیه له چمند شارایک و شارا له چمند مملۆیهک و مه لۆ له چمند دهسته جوخین داره بیک له که م و جوی درواو که له شووتی کۆمه لکراوی و ناماده کی کوتان و گیره پی، که بۆ جاری یه کم گیره ی بجینه سمری بۆ جاری یه کم پی ده لئین: (قرشه کوت). که بۆ جاری دووم گیره بکری یا جهنجیری له سمر بگیتردی پی ده لئین: ورده کوت، که بۆ جاری سیمم خرگرتومه سمر یه کتری و گیره یا جهنجیری له سمر بگیتردی پی ده لئین: (تارمه). بۆ جاری چوارم که شنه با کراو سور و خاوین بۆ ده پی ده لئین: (ره وه). که ره وه له گهل سه پانی دا بهشکرا (کۆمه ل) ی پی ده لئین. له دوای هه لگرتی کۆمه له کان نموه ی ماوه (بنخهرمان) ی پی ده لئین.

خهرمان

خهرمانان: تهباخ، یه رمین، ناوی مانگیکییه، حوزه یران مانگیکه خهرمانی تیدا بهرهم پی. کاتی دروینه و دانانی خهرمان.

خهرمانه: — ی گردی مانگ و پۆر: گیتیکه له هوریکسی تنک له ده ره ی جوخینه مانگ یا پۆر پیدای ده پی نیشانه ی بارانه یه، (هه و). ناخ، ناخه، هیلکی گرده به ده ره ی مانگدا به هوی تنک هوریکه وه پیدای ده پی گۆیا به نیشانه ی بارانه ی داده نین.

خهرمانسور (نهرده): خهرمانی سور.

خهرمانشن نه کرایگ (نهرده): خهرمانی شنه نه کراو.

خهرمانکوتیاگ (نهرده): خهرمانی کوترار.

خهرمانگا: جیگای خهرمانه، شووتی خهرمان و جوخین.

خهرمانلۆخه: له سمر جوخینی ده خلیکه به خیر به هه زاران بدریت، خیر، یارمه تی، کۆمه گی، خهرمانلۆخه.

خهرمان مانگ (نهرده): خهرمانه ی مانگ، ناخه.

خهرمانی سور: (نهرده). خهرمانسور.

خهرمشک (نهرده): مشکی دهشتی.

خهرموورگ (نهرده): مووروه کهرانه، موورگه کهر.

خهرفاز: نازکردنی یه کیک، که لیتی نه یهت.

خهرنگه: میتسه کهرانه، جووره میتسیکی زلی سمرکاره که به وولاخ بنیشی کلکی پی قیت ده کات وله تاوان تا له تووانایدا هه یه هه لدی.

خهرنووک (که): خر نوک.

خهرپۆ: رام، نارام، ده سهرپۆ، ده سهرپۆ، که ری، خمنی، شاد، شادمان، — بوون، — کردن. که سیکه له خوی بایی و بی نه ندازه که یه فوخش بوو پی. ته فره. — بوون: ته فره خواردن.

خهرهوا (شا): نه ستورکی ناشه وانانه، حتی په پکه ی پانه وه سو وهک په نیر و ههنجیر و قیری پانکراوه. تۆتیه، که له ژیر ناگریدا برژیتری.

خهرهوا: کیشانه و پیوانه یه بۆ ده غل و دانانی ووشک که سه د هسوت (مهن) ه.

خهره (بابا): نانه ههنجیره، (هه ورا) له پۆت.

خهره وه (لو): کالک.

خهرینه: خرینه، گلوله مهنی موو.

خهریوه (لو): کالک.

خهری (لو): قور.

خهریت (باک): پیای زه لام و به یزه، که له پیار. (باک). نه وه یه که له خهرت ده دی.

خهریته: جووره که له که ییکی ناوی و مل باریک و دیتو و بن نه ستورده، راوچی بارووتی تیده کمن بۆ تفنگی ره شوکی ساچمه زنی جاران که له لووله ده داده گیراوه و بارووتی تیده کرا. فیشه کدان.

خهریک: گۆ ویز، له کاره وه جوو، لهزگ، پیگرتی، خووه دی، خووه پی، له گۆ، که سیکه له کار و خهرمانیکه مه نالا پی، مژوول، سهرگهرم، خه جیل.

خهریکه (باک): ناخن، (نهرده). خهریکه، سهرگهرمه، خه جیل.

خهریک بوون: لهزگیبون، تیه وروکان، تیه ربوون، لی به او بوون، لی بهران، له کاریکه تالان، له کاریکه وه چوون.

خهریک کوهن: خووه دی کرن، تیه بردان، یه کیک به کاریکه وه کردن، یا له کاریکه تالاندن.

خهز: جانمهریک ناسراوه که لۆی ده کرتیه بهری قاپووت و ئیتر، که لۆی خهز، (باک). نه یار. نیلیکی توکی خوینیه له میژوودا به خوینخوری به ناراینگن، کوردان له دهست وان زۆر زیان و په ریشانی سمر و مالیان دیتومه.

خهز اوو (بار): خهزایی، بالنده.

خهزان: نیوی نافره تانه.

خەسەندەن: نەسپ و گاو ئىتەرلە پەرىن خەستەن و ھىلەكەى گونىيان دەرھىتان يا فلىقاندىنەى گونى گيان لەبرانە بۆنەى كە نەپەرى. شكاندىنەى تەمرى تەماتە و ئىتەر تا پەل باۋىزى و بەرداھىلى تا بەرەكەى زۆر و باشى، ئىتەختە كۆرەن. خەسەندەن.

خەسەندەن: خەسەندەن، خەساو.

خەسەندەن: خەسەندەن (بۆۋلەخ).

خەساو: خەسەندەن، خەسەندەن، گيان لەبەرى خەسەندەن.

خەسە (ئەردە): خەسەندەن تۆرەكەيە. (ئەردە). مەندەو، شەكەت، مانىياگ. نەخۇش، ناساز.

خەسەخانە (ئەردە): خەسەخانە، بىمارخانە.

خەسەك (ئەردە): پىتەك. (باک). نە كەسەيە ۋولخان دەخەسەندەن.

خەسەو (باک): دايەكى پىاۋە بۆن.

خەسەت: تىر، خەس، پەيت، توند، چى، بە پىچەمانەى ۋەى كە شەل بى.

خەسەتە: نەخۇش، بىمار. دىيەكە كە لە ناۋ كىسەيەك كرابى و توند بوۋىتە.

خەسەتەخانە: نەخۇشخانە، تىمارگە، نەخۇشگە، شىۋىتى تىماركەندەن نەخۇش.

خەسەتەك: چىتەكە چى زۆر شىنى پى دەچۈندەن ۋە كۆ دەلەت: دەلەتتى خەسەتەكى شىنە.

خەسەتەى: جۈرە خورمايەكى نەرمە دەكرىتە خەلەنە: ناۋ پوۋش.

خەسەتە بوۋنە: توند ۋە پەيت بوۋنى چى شەل.

خەسەتە: پەيتى، توندى (بە پىچەمانەى شەل).

خەسەرو: پادشا، شا، مېر، خەنكار. نىۋى نىرەنە.

خەسەروانى (ئەردە): جۆرە كۆپەيەكى گەورەيە، گۆزە و كۆپەيە زى.

خەسەم (ئەردە): زۆر، سەتم، پى ۋە كىن، داگىر كۆرەن.

خەسەما (باک): بە تايەتەى.

خەسەو: پەۋشى دايەكى مېرەيە بۆن. خەسەو، (فە). خەسەرە، (ھەورەس) ھەسەرو. دايەكى ۋە مېرە، بەلەم بە شىۋەى باگور تەنە دايەكى ۋە پىچە بۆ مېرە.

خەسەوولە: پارچە دارىكى كۆرەتە دوۋاى بار كۆرەن لە قەفەكى گورەسى دەخەرى و با دەردى تا بارەكە توند بى، بۆ كۆلەش بە كاردەرى، (كۆ). پىچەن.

خەسەيا (ھەورە): خەساو.

خەسەياگە: خەساو، ئىتەختە.

خەسەيان: خەسان.

خەسەيو (ئەردە): خەساو.

خەسەيە (ھەورە): خەساو.

خەسەيرە (فە): خەسەو.

خەسەندەن: خەساو.

خەسەن: خەساندەن.

خەش: خەش، خەشەى زى و زىۋىيە. بى — بى خەش.

خەزەم (زا): گەلەى زەردى پايىزان.

خەزەن (دەر): مەنەلەى گەورە. (باک). كاروبارى خەنخەندەن.

(سەق). گولەى پىۋاسى. (ئەردە). گەلەى پايىز.

خەزەنە (ئەردە): گەنچ، گەنچىنە.

خەزەندە: گەنچەندە.

خەزەنگە: گەلەى پايىزان، مەۋزەندەن.

خەزەنى (باک): ھەزەرى.

خەزەنى (مەك): پائەندەيەكە. (پاد). خەزەرو، (شا). خەلەمەل.

خەزەز: خەزەل.

خەزەزە (ھەو): پەزە، پەزە (گەيەكە).

خەزەروك (زە): پەزە (گەيەكە).

خەزەل: جىزى، خەزە، گەلەى دارەنە كە پايىزان دەكرىتە سەزەى و زەستانەش دەيدەن بە ۋولخان. (ھەورا). بىزىكە لاپوۋمەتەكانى و نىۋە پاستى گولەى سەو بى، (بابا). بىزىكە توكى دەست و شەنى زەردەو بى.

خەزەل (سەق): گەلەى تەپ و ناسكى گولەيە.

خەزەلە: گەلەى پايىزان، چىپەشى، باۋە، پەزە، خەزەلەران، مانەكى نىۋە پاستى پايىزىيە.

خەزەلەدان: باۋە، گەلەى پايىزان، پەزە، كاتى گەلەى پايىزىيە.

خەزەلەك (سەو): گەيەكى بۆنخەشە، پەزە ۋەن بۆنخەشەى بە بەرسىنگەندە دەكەن.

خەزەلەن: غەزەل، پى ھەستان.

خەزەلەو: غەزەو، خەس.

خەزەن (ئەردە): ۋەنخەشە.

خەزەنە (ھەورا): مەزەكە لە كەرەستەى جوتەى.

خەزەنە: چىشەنى خەش و چەۋور قەلەو، چەۋور، چەۋور. (ھەو). مەزەكە لە كەرەستەى جوتەى.

خەزەۋور: (باک). خەۋە زۆر، باۋكى ۋە مېرەيە، ۋەتە خەزەۋورى ۋەنى باۋكى مېرەيەتى، خەزەۋورى مېرەى باۋكى ۋەيەتى.

خەزەۋوران: بەرەى خەزەۋور.

خەزەۋورە: خەزەۋور.

خەزەندەن (باک): چاۋ پى ھەلەنەھاتەن.

خەزەنە: ھى گەندەن پانە بەلەن ھى شارەن پەزەى پەزەى ۋەلەمەس و لولەۋشى تەدەخەرى، (كە). ئەرانە، خەمە، (باک). خەم، (دەر). چەۋلەت، (ھەورا). لولەۋەنە، قۇلەيەكى زىپەن يا زىۋىنە ۋەن لە لولەۋەنى دەكەن بۆ جەۋانى.

خەزەۋورە (زا): چىشەنى تەخەنە.

خەس (ھەورا): خەسەت، پەيت، توند.

خەسە (زا، خە): كارىتە، نىرەگە خانەو.

خەسەس: كەسەكە گەندەران بىخەسەندەن.

خەسەن: خەسەندەن، خەسەن.

خه‌شه: خه‌رار، جه‌والی له‌ موو.*

خه‌شخاش: خه‌خاللی به‌ زه‌نگوله‌یه، جووره خه‌خاللیکه
ناوی هه‌لۆله‌ مووم و چتی تری تیده خه‌.

خه‌شک (باک): — کرن: دامالین، خشاندن.

خه‌شمی (باک): — تناف، گوریس.

خه‌شۆ: گیتل، گه‌وج، شیتۆکه.

خه‌شوو (باک): گیایه‌که می‌ش هه‌نگوین زۆری خه‌لێده‌کات، گه‌لای
زه‌رده.

خه‌شیل (زا): جووره گیایه‌که.

خه‌شیم: گیتل، خۆل.

خه‌شیو (په‌وا، خۆ): کهندۆکی جه‌وارگۆشه و گه‌وره‌یه و سه‌ر داپۆشه‌راوه
بۆ ده‌خه‌ل و دان یا خانوو چکه و که‌په‌رته‌که له‌ ژوورانه‌دا می‌سوی له‌ سه‌ر
داده‌نری تا نه‌رزی و مه‌شک نه‌یخووا، کۆلین، (خۆ، په‌وا) کولینه، —
کولین. سه‌وه‌ی شیر.

خه‌ش (ئه‌رده): خه‌و.

خه‌شال (باک): — ئاله‌ و تاوپیچی په‌رچ و کاکۆلانه.

خه‌شالۆک: به‌رانه: خه‌فال.

خه‌شاندن (سن، پۆژ): خه‌وار کردنه‌وه. سه‌ر داخستنه‌ن. نوواندن،
خه‌واندن.

خه‌شانن: خه‌فاندن، نزم کردن، په‌وچ و قۆپاندنه‌وه.

خه‌ش: خه‌شیاک (ئه‌رده). تاسیاک، کیپ، کپ، بی‌ده‌نگ، خه‌کار.
سه‌ماوه‌رته‌که کونی گه‌رابی و ئاوه‌که‌ی کۆژابیتسه‌وه. گیاندارێ تاساو.
(ئه‌رده). په‌، تیکچه‌چۆاوه.

خه‌شبه‌وون: خامه‌وش به‌وون، په‌شوو، خه‌شیا، تاسیا، هه‌ناسه‌ به‌ر،
کۆژانه‌وه، فه‌تسان، فه‌تسین، کپ به‌وون.

خه‌شه‌ت: دلامی، دله‌گیری، دلامی، خه‌م، په‌رۆش، ده‌رد، جه‌خار، جه‌خار،
دله‌مان، دله‌گیره‌وون، دله‌نگی، په‌ژاره، په‌شیتی، دله‌په‌ری.

خه‌شه‌تیار: په‌رێ، دله‌پ، خه‌مگین، په‌رۆشدار، بارگران، دله‌نگ، دله‌کۆل،
ته‌مه‌بار، په‌شیتو. — به‌وون: قۆیلین، قۆین، — کردن: قۆیلاندن. — ی:
دله‌نگی، خه‌مه‌باری.

خه‌شه‌تفه‌واو: دله‌شکان، خه‌مه‌خه‌واردن، وه‌زگدان.

خه‌شه‌تیار: نه‌مه‌رزه‌گ، خه‌فه‌ته‌بار. — ی: نه‌مه‌ره‌زگی، خه‌فه‌ته‌باری.

خه‌شه‌تدان: دله‌شکاندن.

خه‌شه‌تکار: خه‌فه‌ته‌ده‌ر، خامه‌وشکه‌ر، که‌که‌ر، بی‌ده‌نگ که‌ر. — ی:
خه‌فه‌ته‌ده‌ری، بیده‌نگ کردن.

خه‌شه‌خان (هه‌ورا): کۆخه‌په‌شه.

خه‌شه‌خانه: خامه‌وشگا، جیگایه‌کی کپ و به‌ی هه‌ست و خه‌سته.

خه‌شه‌که‌ر: خامه‌وشکار.

خه‌شه‌که‌کردن: تاساندن، خه‌شاندن، فه‌تساندن، په‌شوو هه‌ناسه‌ به‌رین،
کۆژاندنه‌وه، خه‌فه‌کردن، کپ کردن، کۆژتن و له‌ ناو به‌ردن.

خه‌شفتان (ئه‌رده): داری سه‌ولێی که‌شیتوان. (په‌وا، باک). هه‌ولدان،
ته‌قه‌لادان، خه‌فتیان. په‌یه‌ه‌ندێکه له‌ پاییزانه‌دا ده‌کری تا به‌مه‌اری سه‌وز
نابی له‌ به‌مه‌اری له‌گه‌ڵ داوه‌که سه‌وز ده‌بی، گه‌فیکه‌ پاییزی به‌چینی.

که‌راسی شه‌ری، جووره که‌راسیکی له‌ ئاوریسه‌می خاوه‌ دروست که‌رابی له‌ کاتی
شه‌پێدا له‌به‌ر ده‌که‌را. جله‌کی شه‌ریه‌یه، که له‌ به‌ن زری له‌به‌رده‌که‌را.

خه‌شفتگ: خه‌وتوو، نه‌ستوو، نه‌ستگ.

خه‌شفت (فه): نه‌ستن، خه‌وتن، وه‌رکه‌وتن، خه‌ریاکه‌فتن، به‌خه‌ف: به‌شو،
نه‌خه‌ف: مه‌نوو. بیده‌نگ به‌وون.

خه‌شفتوو: نه‌ستوو، خه‌فتگ.

خه‌شفتی (په‌وا): تیکۆشان، کۆشه‌وه، هه‌وڵ و ته‌قه‌لا.

خه‌شفتیان: هه‌ولدان، ته‌قه‌لادان. (که). چله‌ی زستانیه‌یه به‌ پیتی ژمه‌ریاری
که‌رمیتی جه‌نگه‌ر ده‌غلی تیدا شین نابی.

خه‌شفتین (په‌وا): هه‌ولدان.

خه‌شک (باک): ته‌له.

خه‌شکردن (ئه‌رده): خۆداگرتن، چوونه ناو بۆسه‌وه.

خه‌شگ: فاقه، ته‌له‌ی بالاندان.

خه‌شگا: خه‌رگه، نه‌ستگه.

خه‌شگه: نه‌ستگه. (ئه‌رده). شه‌وتنی نه‌ستن. چاله‌یکه‌ شیشه‌ توتنی
تیدا داوه‌نری.

خه‌شۆک: جووره چاره‌پیه‌که له‌ کاتی جه‌وانه‌وتیدا شیرێ مانگا و
گامیسه‌ خه‌وارده‌ی که‌ گه‌شته ناو ناو له‌ ئاوه‌که‌دا خۆی به‌ زه‌ویدا ده‌دات.
(که). خه‌والوو، که‌سه‌یکه‌ زۆر به‌شووی. گیایه‌که له‌ کاتی جه‌وتکرده‌نیدا
به‌شووی، به‌غوو. که‌سه‌یکه‌ زۆر خه‌فه‌ته‌ی به‌خه‌وات.

خه‌شیاک (ئه‌رده): لکی دارێکیه‌که له‌ ژێر زه‌ویه‌یه‌وه توله‌کیش که‌رابی
تا به‌نجیکی دیکه‌ی لی‌ په‌یده‌ابی وه‌کوو داوه‌میتو که‌ به‌سه‌ر زه‌ویدا
پاوه‌کیشی و ناوناوه‌ خۆلی به‌سه‌ردا ده‌کری بۆ سه‌وز به‌وون.

خه‌شپه‌رۆک (باک): له‌وله‌کردن.

خه‌ش: غه‌ل، غه‌له، که‌له‌که‌به‌رد.

خه‌لات: که‌فن. شاری خه‌لاتی، شاریکی کوردانه له‌ ژێر ده‌ستی تورکاندا
نزیکی گۆلی وانیه‌یه، به‌ عاره‌ بی (اخلاط) ی پیده‌لین. به‌خشش، دیاری.
خه‌لاتی: چته‌یکه‌ که‌ به‌ خه‌لات به‌دی، (ئه‌رده). دیاری ناو تیتلانه. جیاز.

خه‌لال (که): خه‌رمای نه‌گه‌یه‌شتوو.

خه‌لان (زا): شکانی ده‌ست و په‌ی.

خه‌لانکه (هه‌ورا): به‌ تالی و چۆلی هه‌رزالییه‌ به‌ تا قه‌ش ده‌لین. (په‌وا).
ناقه‌بیکی گه‌جه‌یه، (هه‌ورا). خه‌لانکه.

خه‌له (هه‌ورا): ده‌غلی، ده‌غلی و وشک و دان، دان،
دانمۆله، به‌ره، خه‌له، خه‌شه.

خه‌له‌خان: ته‌فه‌خه‌واردن، فره‌وخه‌واردن، ده‌ست به‌ر.

خه‌له‌تفاندن: فره‌ودان، ته‌فه‌ردان، ده‌ست به‌رین، قۆل شکاندن.

خه‌له‌تفانن: ته‌فه‌ردان.

خه‌له‌تفه‌و: فره‌وخه‌واروو، فره‌ودراو، ته‌فه‌رداو.

خه‌له‌تکۆر (زا): جرجی کۆویر.

خه‌له

- خه له تین: هډه له تین، فریوډه، تفره ده.
- خه له جا: ټیټکی کورده له ژیری شاری ماردینیه.
- خه له، خه (همرا): به همدو جوړه ده غلیکی ده تین.
- خه له سکو (سور): مېس.
- خه له ف (نمرده): ټیټکلی دارانه.
- خه له فاک: خه له تار.
- خه له فغان: خمران، شیران له بهریری.
- خه له فلو: کمپیکه له بهریری شیبو.
- خه له فروش: ده خلفروش، گه نم فروش.
- خه له فروشی: پیشه ده خلفروشی.
- خه له فروشیاک: خه له فروشی.
- خه له فیاک: خه له فو.
- خه له فین: خه له فغان.
- خه له ک (باد): نالقه، نالقه، نالقه په که وه کو ننگو سیله له قامک ده کری.
- خه له سکو (باد): خه له میشت.
- خه له مندو: جوړه گیایه کی شیرینه ده خوری.
- خه له موخمرمان: ده غل و خمرمان، خام و خاتون.
- خه له موورده (همرا): ده خلفروش.
- خه له په: غه له.
- خه له په خه له په: غه له غه له پ (همرا): غمرا، غمرا هوړیا.
- خه له پوت: ډکه که له ناگردانی گرم کرابی و مېی بی.
- خه له پوت: ډکه ناژال و مالاتی تازه زاوه له نیو ناگردانیک ده کری تا ده مېیت که سارد پوړه ده ریډین و ده یخون.
- خه له ت: هډه، ناما قورلی.
- خه له تان: شویتیکه له نندام یا چتیکه، که زور خوینای بی ساسری بی یا کراسه کی بی، خه له پان، — ی خوتنه: له خوین هډکیشراوه.
- خه له تانه (هو): گیایه ددانی پی ده ناژنمو به ووشکی نم گیایه له لای سمرده دمسکه پووشکی دینی همری که به قه ده قامکیکی دریزه و باریک ددانی پی ده ناژنمو به پووشیک بلند ده بی، (کو، با.) خه له لیه.
- خه له ته (که): قه لاده تاجانه.
- خه له ف: نمما میکی تازه رووای په کسالانه په لکی په کسالانه دارییه، (پاک.) سادیل، پمژیک، (همرا.) شات.
- خه له ک: مېروم، مړو، مړو، مړو.
- خه له و: خه له و.
- خه له و (موک): کیشتیکه به نندازه ی ۲۴ پووتان.
- خه له ووت: شویتیکه پنهان، چول، تمینا، — ی: شانشینی، گه نجینه، لایبان.
- خه له و خانه: خلوه (ع.) و خانه (کور دیه): پناکه، شویتیکه نه پنی و پنهانه شویتیکه خودا تیدا پهرستی کوردانه له وی گونا و تاوانانی خویان و بهیر خویان ده پنهانه و نه فسی خویان پاک ده کمنه.
- خه له ووز: په ژی، په ژو، زوخال، په ژو، — ی بهر: نوړه، په ژووی بهر.
- خه له ووزان: په ژوودان، خه له ووزدان.
- خه له وزه (شا): خه له وزه، (شا.) خا ووزه.
- خه له وزه (شا): نازارو ناوړه کی شینا و ردیپانه په شی ده کات، ده دتیکه و کور و دشا و ایه بهر داراندا ده باری یا داران دهی ده کمن.
- خه له وزه و نه (همرا): په ژووی بهر.
- خه له ووزدان: خه له ووزان، په ژوودان.
- خه له ووز: میچ (جگ) ی لاقی په ش و لا خیه.
- خه له ی (پاک): ده خل، خه.
- خه له یخه (پاک): بوزگن، زده دار.
- خه له یف (بل): گمرا (کسور)، زه میلی همنگان، کادی میشت، کزچمیش، پلوروی تولیتی میشت همنگوین.
- خه له یله: گیای دان، ناژن.
- خه له یله (کو): خه له تانه، گیایه کی بالابهزی به عاریه گولیکي په ژی دانده ده کری په کانی ددانی پی ده ژیریتوه.
- خه له ییت (پاک): خه له یته، فیشه کدان، خه له یوتک، (زا.) ده رمان و نسپایی تفنگی شینکه یه.
- خه له یلوتک (پاک): گیایه که وه کو گیزه ری و ایه له چولی شین ده بی مندا ده یخون، (پاک.) لوتک.
- خه له یلی: جوړه تربیه که له موکریانیدا زوره سپی و خپو ورده له پتیش همدو تربیه کی ترده پتیه کات، (نمرده.) کت نم کو لکه داره یه که به نالقه له لاقی گرتوان ده کری.
- خه له ی: په ژو، پووشکو، سو، تار، غم، کزی، په ژاره، خه له ف، کسمر، (هو.) مېنیت، نالوس، (پاک.) بار، تم، په ژاره، په شتی: — په واندن. — خورادن: به په په ژو، برون، خه له ی، پیشاندن، پیشخورادن، له خه له تان، له تان، له په ژو، چمار، پیچ، خه له تان، چاکله، چمیاک، کو، ناز و گرشمه.
- خه له ی: چاکله، چله، چوکه قولاپ.
- خه له یو: بالنده یی کی گمراهی لاق دریز و ملدیزه همدیسه به ماتی له قمرخ ناوان هډه نشی.
- خه له یو: شینشینک، ده عاید کی به لکه وه شینشینکی ده چی له چولی ده ی به قه مشکیکیه کلکی نه زور کووت و نه زور دریزه، سمری هر بلند و نرم ده کات له پاوستانیدا، قه موک، قه موموک.
- خه له ی: ناوسانیتیکه کسه که په کویته لشمه.
- خه له ی: کویتي خه له ی بولشی گیان له بهرینکی.
- خه له ی: خه له تبار، دلپ، تمبار، تمین، — ی: خه له تباری، دلپ.
- خه له ی: جوړه کویتیکه کور دیه.
- خه له یو: غمخور، خه له یو.
- خه له یو: ماخولیایی، مشور، به تنگمرومرون.
- خه له یو: خه له ی خه له ی، مشه، ده رماند، به مشور، خه له یو، (همرا.) خه له یو، په شتی، تمبار.

خه ملن: پازانوه، خو جوان کردن، جوان کران. پتیکه پستان و به خودا هاتنی همسو چتیک.

خه ملیو: جوان، پازاوه، (همورا.) نارا، پازیاوه، چتیکه که به خودا هاتنی.

خه مناک: خاک بمسمر، خاکسار، پدیشان، بدبخت، چاره پش، لی قسوماو، خمبار، دلتننگ، پروشدار، نه چین. — ی: خاکبسمری، خاکساری، پدیشانی، بدبختی، چاره پشیتی، لی قسوماوی، دلتننگی، پروشدار، خمبار.

خه مناندن (باک.): پزگرتن.

خه مو (باک.): مرازی زویری و پرسپاریه.

خه موش: خاموش، سبوری، فراموش.

خه موشی: خاموشی.

خه موور (زا.): مریکه، که ناچاوانی خال خالی.

خه من (که.): چکی، کسمی.

خه میزه (که.): جمبا.: تیمسکیکه له دوای تاوله ز، که له دوری لیوان دیت، کاک عله لی کوری ملافه تاح کوتویه: خمبازی دوری خیره تخانی غم هوزدانه نه تراف سمرچشبی زهره م.

خه میر: (پژژ، شبه، فه.) هور.

خه میرقوش (پژژ، شبه، فه.): هور ترش.

خه میس: گویز و میوی کوتراوه.

خه میلاندن (زا.): جوان کردن.

خه مین: خمگین.

خه ن (همو.): گمرن.

خه نازل: کوانی زل، که له مل دین.*

خه ناق (باک.): گمرن، ناستو، مل.

خه نان: پشکورتو، کراوه، پرو خوش، پروکش، دم به پیکنن.

کراوه.

خه نانه (همو.): خه ناندان.

خه نووک: خناوکه.

خه نوک (کو.): بهرمور، میخه کبند، گه رنبد، (دهر.) ملوانکه.

خه نوی: خناوی.

خه نه: (ماو.) خنه، (دهر.) خنی، خنه، هنه، گیایه کی سوزده دهارپی ژان بچ جوانی لسمرو دست و پیمان دگرن. خنده، پیکنن.

خه نهاندان: (همورا، که.) خنانه، شویک پیش بوک هیتانی ژان بانگ ده کن خنه دبه شنوره به کومه ل خنه له سفر و دست و پیکرتن به بژندی شایموره.

خه نیلکه (کو.): بابا.: خنه گورگه.

خه نهران (خنهران) (نرده.): پرو خوش، دم به پیکنن، پرو گوشاد.

خه نهق: خندهک.

خه نهک: خنوک، خندهق.

خه نوړه: بالنده بیکی قاچ و مل درتزه همیشه له گوی ناودا به ماتی دهنشی، خمه خوره.

خه نوړک (که.): چتیکه که گله کی پزیو بی که پیس لی نری: پژی، (همو.) زدنوژ، قششتی زهری له هاوناندا.

خه نوړک: خمخوړک.

خه نوړی: خمخواری، مشور، هوژ، تاسواس.

خه نوړه (که.): توره کردن لبهر چتی چمور خواردن و زور خواردن.

خه نوړه شوک (همو.): گیایه که قامکیک بلنده و گولی پش دهر دهکات، خمره شوک.

خه نوړین (باک.): خمپوین. — ی: خمپویتی.

خه نوړین: چتیک یا کسکیکه خم و پروشی پرویتی، خمپوین. — ی: خمپویندن.

خه نوړه (نرده.): غمره و ناز، نای دپیه کیبه له شار باژیری.

خه نوړه کردن: ناز کردن، خنجه کردن.

خه نوړه گمر: مازگمر، خنجه گمر.

خه نوړه (گمر.): خمسار.

خه نوړه: خمسار، سسته پله، نمر کسبه له کاراندا سست و تمبیل بی. — ی: خمساری.

خه نوړی: خمساری.

خه نوړه سمری: بو کاریک به کارده بی، که به ناوختی و ناپکی بکرت، دلتین: فیساره کس به — کاری دهکات.

خه نوړک (باک.): خشتیله، گچکه و جوان، قشتیله.

خه نوړه: خه مان (که.): کسکیکه خم و پروش بو همسو لی قسوماویکی بخوات، دلسوز، میهره بان، خمخوړ.

خه نوړه: خمگین. — ی: خمگینی.

خه نوړه: خمگین، به پروش، پروشدار، کن، شانی، دامار، خنوک، برهش، خمبار، خفه تبار. — سوون: پروشدار سوون. — کردن: پروشدار کردن. — ی: پروشدار، خمخواری.

خه نوړ (باک.): خشل، چک، نارایش.

خه نوړ: بهمندگرتن، دانان، پروش. — کردن: خملاندن، پازاندنوه.

خه نوړ: پازانوه، خملین، جوان کران.

خه نوړاندن: پازاندنوه، خمل کردن.

خه نوړاندن: خملاندن.

خه نوړه (باک.): خملا بخملا خستن: به پید اگر تنوه لیکنان.

خه نوړه (همورا.): خم.

خه نوړی: دانر، واگر.

خه نوړیتی: پیشه خمل کردن و له بریه و گوتره به هند دانان.

خه نوړه کردن: تخمین کردن، دانانی نمندازیه که له بچ وووشکه دان به بری دزان و باخ بو نموده یو پییه ملکانه یا باجی لسمرو وریگیری.

خه‌نه گوردگه: خه‌نه تیلکه، (باک.) بیرۆهرتک.

خه‌نه ل: جووره بزنیکه تووکی سهرشانی و دهستی زهره بارو بی وه‌کوو له خه‌نه گیرایی.

خه‌نه‌مین: خه‌نایی، رهنگی خه‌نه‌ی، فرگول.

خه‌نه‌چهر: خه‌نه‌چر، تیغیتیکی تاییه‌تی کوردانه، — ی سهریه‌گو، — ی سهریه‌دوویشک، — ی شینه‌تیغ، — ی جهوه‌ه‌دار.

خه‌نه‌چهره (نهرده.): به‌ردیکی گچکه‌یه له تهنیشت قبری داده‌نین بۆ نهری دیاری، که مردوو پیاهو و ژن نیه.

خه‌نه‌چهریاز: یاریتکه به خه‌نه‌چهری پروت ده‌کری. — ی: یارییه‌که هه‌ندی کس به خه‌نه‌چهری پروت ده‌یکن.

خه‌نه‌چهریال: بال‌خه‌نه‌چهره.

خه‌نه‌چهریال: خه‌نه‌چهریال.

خه‌نه‌چهره‌ده: دارکونه‌ده.

خه‌نه‌چهره‌مه: خه‌نه‌چهره‌ده، جووره کوله‌یه‌کی کلک درێزه.

خه‌نه‌چهریس (زا.): خه‌نه‌چهریسک.

خه‌نه‌چهریسک (شن.): گیایه‌که بنه‌که‌ی ده‌خوری.

خه‌نه‌چهرک: خه‌نه‌چهر.

خه‌نه‌چهر: خه‌نه‌چهر.

خه‌نه‌چهری سهردوویشک: خه‌نه‌چهری گۆدار، خه‌نه‌چهری سهر به‌گو.

خه‌نه‌دان: نیی نافر تانه.

خه‌نه‌دهق: چالیکی قبولی درێزه، که له زه‌ویدا هه‌لکه‌مندرا بی له ده‌وری شار و ناوایی و شرویتانی ترووش و عاسی دا تا دوژمن نه‌توانن به سوواری پییدا ده‌ربازن یا تییدا ده‌چنه بۆسه‌وه بۆ شمر.

خه‌نه‌ده‌قه‌ده‌وه: بناغه دانهری دیوار، هه‌لکه‌ندنی خه‌نه‌ده‌ک.

خه‌نه‌ده‌ک: سه‌نگهر، — هه‌لکه‌ندن: سه‌نگهر هه‌لکه‌ندن. (ژه، باد.)

زۆرانی. (باد.) حیز.

خه‌نه‌ده‌کووک (باد.): کۆخه‌په‌شه.

خه‌نه‌ده‌لک (باد.): گیایه‌کی خوار دینییه، خه‌نه‌ده‌ل، خه‌نه‌ده‌له.

خه‌نه‌ده‌لیو: دهم به پیکه‌نین، زهره‌خه‌نه.

خه‌نه‌ده‌کین (سور.): خه‌نه‌کین.

خه‌نه‌ز (باک.): بۆگن، بیگن، گه‌نیر.

خه‌نه‌زاندن (باک.): له جووله‌خه‌تن، بیه‌سه‌ست کردن، (زا.) هه‌لکه‌رو زاندنی مهری و پیی ناوا له سهر ناگر بۆ پاک کردنه‌وی.

خه‌نه‌زین: بی هه‌ست بوون، بی جووله‌بوون.

خه‌نه‌زک: تاجیه‌که له راویدا ده‌غلل بوو بی و راوی باش نه‌کات له به‌ر بی تینی یا پیری. بۆ که‌سیکی به‌و شیوه‌ش به‌کار ده‌بری.

خه‌نی (هه‌ورا.): خه‌نه. که‌یفه‌خۆش، زۆرخۆش‌حال، خه‌پۆ.

خه‌نه‌ی بوون: خه‌پۆ بوون، شادبوون، گه‌ش بوونه‌وه، دل‌خۆش بوون، پشکوون

خه‌نیکه (شکا، باک.): به‌ن قاده، به‌ن کلاه.

خه‌نه‌چهره

خه‌نه‌ی کردن: خه‌پۆ کردن، شاد کردن، گه‌ش کردنه‌وه، دل‌خۆش کردن: پشکووندن.

خه‌نیم: درۆمن، نه‌یار، هاوشان، که‌سیکه، که وه‌کوو یه‌کیکی تروا بی له ده‌سته‌لات و هیزدا ده‌لین: فیساره‌که‌س — ی ده‌که‌سانه واته ده‌ره‌قه‌تی ده‌که‌سان دی.

خه‌نن: پیکه‌نین.

خه‌نینه‌وه: پیکه‌نینی به‌کو.

خه‌نو: نووستن، (هه‌ورا.) وهرم، خوا، هویتسه، وه‌نه‌ووژ: — ی خۆش، کرخوا: — هاتن: تهرین. — م پهری: خه‌لن چور. — م هات: خه‌را من هات. به‌دا کورتن: ده‌خو پاجوون. (فه.) خه‌وون، خه‌وتن.

خه‌وار (باک.): که‌سیکه زۆر خه‌ل له نووستن بکات، گیاندار تکه زۆر به‌نو.

خه‌ووشو پاشو: خه‌رنی ئالۆز.

خه‌ووالۆ: خه‌فۆک، خه‌واری، خاویر، که‌سیکه خه‌ر گرتی.

خه‌ووالدن: وه‌رخه‌ستن، نوواندن، خه‌فاندن، (هه‌ورا.) وه‌ره‌ماندن.

خه‌ووالی: خه‌رالۆ.

خه‌وواله‌تن (نهرده.): وه‌ناگاهاتن، بیدار بوونه‌وه.

خه‌وه‌ر: ناگا، ناگاداری، ده‌نگ و باس. ووریا، ناگادار، بیدار. (نهرده.) ده‌نگ، باس، ناگایی، هه‌وال.

خه‌وه‌ره‌وه‌بوون (نهرده.): بیدار بوونه‌وه، ووریا بوونه‌وه.

خه‌وه‌ره‌وه‌کردن (نهرده.): بیدار کردنه‌وه.

خه‌وه‌ره‌دار: ناگادار، هۆشیار، بیدار. — ی: ناگاداری.

خه‌وه‌ره‌دان: ناگاداری دان. خۆره‌تاودان، هه‌تاودان.

خه‌وه‌ه‌کووتکه (هه‌ورا.): وه‌نه‌وه.

خه‌وه‌ه‌ووچیکه: وه‌نه‌زه، وه‌نه‌زه، وه‌نه‌زه کورتی.

خه‌وه‌ه‌ووچیک: وه‌نه‌زه، وه‌نه‌زه، وه‌نه‌زه کورتی.

خه‌وه‌ه‌سه‌رچوون: خه‌ورپان.

خه‌وه‌ره‌ده‌وه: بۆژین، نووج بردن به‌دهم خه‌وه‌وه.

خه‌وه‌ه‌نین: خه‌ون دیتن.

خه‌وه‌ه‌ره‌شان: نه‌مار، (باک.) تهرم.

خه‌وه‌ه‌ره‌ین: خه‌ورپان.

خه‌وه‌ه‌ره‌په‌وه (کۆ.): گرانه‌خه‌ر، ده‌ره‌یکه له گرانه‌خه‌ری په‌یدا ده‌بی، له کاتی توو کردنی دا ده‌لین — ت گاتی.

خه‌وه‌ه‌ره‌که‌ه‌فتگ: نوستو.

خه‌وه‌ه‌ره‌ین: خه‌ورپان.

خه‌وه‌ه‌ره‌ن: خه‌فتن، نوستن، وه‌رکوتن، هه‌وین، (هه‌ورا.) به‌وسان، ووتی، به‌خه‌ره: (پۆژ.) به‌ویس، (فه.) به‌خه‌ف.

خه‌وه‌ه‌ره‌ن: کاتی نوستی شمری.

خه‌وه‌ه‌ره‌وو: نوستو، وه‌رکوتو، نه‌ستی، نوستی، پازایی، کرۆکه.

خه‌وه‌ه‌ره‌ه: تهره‌ه‌ندی.

خه‌وه‌ه‌ره‌ه: خه‌رگا، ژووری نوستن.

خموخاندن: ویکچواندن، گیتزکردن، سفر لی شیواندن. خستن. نواندن،
 خمولیتخستن، وهرکواندن.
 خموخوش: کمسیکه زوو خموی لی یکموی و درهنگ بیدار بیتنوه.
 خموخی (باک.): تیکه لاو، شیرزه.
 خموخین: ویکچوین.
 خموور کون (باک.): زوی کیتان.
 خمورانلن (گمر.): کولاندنوهی برین.
 خمورار (باک.): نان و کوللیره میوژی.
 خموران (گمر.): کولاندوهی برین؛ برینا من خموی.
 خمورانلن: کیتانی زوی، بخمورینه؛ بکیتله.
 خموره (باک.): کوللیرهی گموره و پانه.
 خمورهواندن: خمورپانندن.
 خمورهوین: خمورپین، چتیکه خمور بیات.
 خمورهوینی: خمورپیتی.
 خمورهوین: خمورپان، خمورپین، پورهینوهی خمور.
 خمورپین (باک.): کیتلانی زوی، بخموره؛ بکیتله.
 خمورپان: خمورپان، خمورورگمر تنموره، خمورپوین.
 خمورپانلن: خمورپوانندن.
 خمورپین: خمورپوین.
 خمورپین: خمورپان، خمورپوین.
 خموش: خمش، خلتی زپی و زپوی، سیس و دهستازو. زیوان و خشت و
 خالی ناو دهغله، توژ، پدهله، له که، زیل.
 خموش و خان: زیل.
 خموش و خامج (همورا.): کرش و کال پیز.
 خموشههین (باد.): بیداری، خمورپواندن.
 خموشگا: شویتی تایهتی نوستن، خاوگه، خموشگه، خهفگه، خهفگا.
 خموشگه: ژووری نوستن، (باک.) خاوگه.
 خموشگران: خموشگورس و درهنگ بیدار بیتنوه.
 خموشگرانی: خموشگورسی.
 خموشگرتن: سفر دانی خمور له یککیک و خمورلور بوونی.
 خموشگرتنی: قدهغه کردنی یککیک له نوستن بز سزادانی.
 خموشیکهوتن: وهرکمرت.
 خموشاش (باک.): بیره خمور، — بیون: له بیره خمورهه چوین.
 خموشک: کمسیکه ژور بنوی.
 خموشون (همورا.) وهرم، خاو، هژر، هژرم، — دیستان: وهرم دیه. —
 لیکدانموره: (همورا.) وهرم دیه. دودلی، نیگمرانی.
 خموشنامه (که.): خموشنامه.
 خموشنامه (که.): خموشنامه.
 خموشنوچکه: وهرمزه، وهرمزه کوتی.
 خموشنوچکی: وهرمزه، وهرمزه کوتی.

خدیوہ (سور.) : بہر کوتی دہ غلی.

خدیاتہ: دہزوی ٹاوریشمی رھنگاورھنگہ.

خميانهي جنڊوڪه: دلو و ته ٿيڪي باريڪ و دريڙه له کاتي گهرمايداله
نيو همراڊا دهيندري.

خدیار: (همو.) هاروو، هاروی، تاروو.

خياره: خه ياروک، قوونيرتکه له بن ران ياله بن

دستی دیت یا له نسکنجی، که دهریو کیم و هرای زور لیدی و به قهده
خوړنکی دهی.

خدیارتوم (ثمرده): کالیار.

خفيا چاه ميهر: (همورا.) خياري چاه ميهر، جو وړه داړتکي گهرميانيه به
بهره کي، وه کور لوله قاميش وايه ناوه کي خاتنه خانه به چنډ پهره به کي
تيدايه له نيوانياندا داننه کي زهردي تيدايه پهره کاني له ناويدا
دسور تيووه پور وړاني دهردي به مندا لان.

خدیاروؤک: خدیارہ.

خدیجیاری دیہی: گورڈالک، کالہ کمارانہ.

خەمياڭ: نياز، پىروھۇش.

خدیجائی خواہ: خدیجائے خام، نیازی خاؤ.

خدیاں (ٹہرہ) : خیاندن .

خدا بخدای: تو خدی، خدی بره ای، به به به.

خامنه افندن (باک.): تووره و زیزو سه خله تکردن، زویر و تووره کردن.

خدیجین (باک.): زین و سه خلعت و تورہ ہون۔

خلیج: نه، نا، نه، نه خیر، وه لآمی بهر یه چدانوده یه. خاسه، خاسی.

خەیرا: خیرا، بە بەلە، توندوتۆڵ.

خهیس (خۆ): تووی ووشکی کوتراوه، که کرابیته سه لک.

خهیم (یاد.): خو و ئه داو ره فتار.

خهین (باک.): پیجگه، جگه، پیله. — اوی: پیجگه لهوی.

خپ: خاموش، کپ، مات؛ دارالہ بہر نوشتن یا شہ کہ تی — بروہ.

خپه: مات، — کردن، خومات کردن. پرخه، پرخه پرخ دهنگيکه له لوتومه
دې يا له زار له کاته، نوستان يا ماندوتتيد.

خپه خپا: پرځه پرځ، دهنگيکه له دهم و لووتی نوستوانووه دیت.

خیگریدن: کوژتن؛ بهردیگی بهسهری ماره که دادا خیپی کرد. پرخه کردن.

خپلاک (زا.): کورسی و دهرگای رزیوی کون.

خپ هه لاتن: خپ بوون، کپ بوون، کپ کپوتن، کپ هه لاتن، خپ هه لهاتن
خپنا: خپته، کپته، کپته، فسر، فسر، ووشه بیکه بشپله ی په ده ده کری.

خفته (خفته.) : پروانه: خت.

خفته خفت: فسسه فس، کتته و کتت، پشته پشت، دهنگیکه بؤده رکردنی
پشيله به کاردبری.

ختمه کردن: خت و فسه کردن، پشيله دهر کردن.

ختمه پتی (فه.): قدیلکه.

ختخته (که.): قدیلکه.

ختک: پشيله.

ختکه (که.): قدیلکه، ختوکه. — دان: قدیلکه دان، (که.) قدغه دان.

ختکی (نمرده.): قدیلکه، ختی، خروک. پشيله.

ختکینه (نمرده.): ختینه، هاندهر، بزئو، دغدغه دهر.

ختله (همورا.): قدیلکه.

ختلی (همورا.): ختوکه، قدیلکه.

ختمی (شکا.): سمرکیش، یاخی.

ختمین: سمرکیش، بوون، یاخی، بوون.

ختوکه: هستیکی زور کسه وه کوو تمزوو، هستیکی ختوکه ناسا هانی ده دا، که له جیی خوی دابنیشی.

ختوکه: ختوکه، قدیلکه.

ختوکه دان: قدیلکه دان.

ختی (نمرده.): پشيله ی نیر، گورپه، ختوکه، ختکی.

ختیلکه (باک.): قدیلکه.

ختینه: ختکینه.

ختیل: خمریک، له گژ.

خچ (باک.): دهنگیکه کاتیک به کارده بری، که گولکی بانگ کن.

خچان (همو. که.): تیکموتن، دژاندن، تهره خواردن، (شا.) ننگیوران.

خچاندن (همو. که.): تیختان، له خشتبردن، تهره دان.

خدیولاس (همو.): نیوی دووهفته ی حوتسم و هشتسمه له هشت هفته کانی زستانیدا، که دوای همویان سی پوژ له زستانی ده میستی، هتیمیشی پیده لیتن.

خلوکه (باک.): کز، خهمگین، پهرؤشدار، داماو. نازناوی داماو (حسین حوزنی) موکریانی برامه، که یه کمین کسه میژووی کوردی به زمانی کوردی نورسیبیتومه و له ۱۹۱۵ دا دامزیتسهری چاپخانه ی کوردستانه، نم نازناوه به هشتی سید تاهای شمزینی بوی هلبژاردوه له جیاتی (حوزنی).

خلو: خو، نهریت.

خلوکه: ختوکه.

خدی (نمرده.): سمرگهرمی، بهسته کی.

خدیخان: سمرگهرم بوون.

خدیو: پادشا، خردان، خیتو، خاوه ند.

خو (باک.): گیایه که وه کوو گیزه رایه.

خو: همسو، گشت، تیکرا، خشت، همسی، تمواو. (باک.) جه نجال، پالپتونه نان. (باک.) خپه، دهنگیکه گرد، کۆ. — کردنوه: کۆکردنوه، چانندن، کۆمهل کردن. — بوونوه: کۆبوونوه. (همورا.) خرکه بهره. گهر، گروشر، گروشر، گلینک، هنارک. کهنه، بهستیکه بهردی زور بسی،

بهستیکه، شیو، شیهله، دهره، چق، زه ندول، جی لافاوکیه، که خره و بهردی زور بی. وورده بهرد. تمواو، پیاده کان به — ی هاتن: همموهاتن. خرکه بهرد. تیکجاری، دهرگایه کی به — ی داخه، بهنیکجاری داخه، واته شمشیره (کۆله) که ی به — ی په تکه.

خوا (موک.): گمند، خراب، گندهژ، — کردن: ناراندن. (باک.) بهفیز، بهموا، لووت بلندن.

خواب: خراو، بهرباد، (بان.) گندهژ، گمن، گمند، توون، نعباش، نهچی، بهد، چتی بی فپی. — کردن، تیکدان، (باک.) بهرتیل کرن، مهرکاندن، مفراختن. — بوون: مهرکین، میژوی، مفراختن، له که لک کموتن.

خوابه: واژ ی چاکه یه، بهدی، کردار و گرفتاری ناپسند.

خوابه کار: خرابه کار، بهدکار.

خوابه کردن: چتی بهدو ناپهوا کردن.

خوابه تر: گمندتر، بهدتر.

خوابه ترین: گمندترین، بهدترین.

خوابی: بهدی، گندی، بی فپی.

خواب خپ (باک.): خره خپ کردنی گهروو له نه خوشیدا.

خوار: خهرار.

خوارک (باد.): خهرار.

خوارش: پووش، پرووک، پتران.

خوارشان: پتران.

خوارشاندن: خراشیان، پرووشاندن.

خوام: شووتیکی بهرده لآن و هلمت و زوورگه.

خوامان: خمرامان.

خوان (موک.): خستران، (باک.) هله خله تان، فریوخواردن.

خوافدن (باک.): فریودن، له خشتبردن، هله خله تاندن. لپه لیسوون، خشاندن، سووین، تپه لیسوون، لیسوون، خره خپ لپه چنان، دهنگ لیسو هیتان.

خواب: خستراو، خراب، گمند، بهد، بی فپی. — بوون. — کردن. کارول، ویران.

خوابه: که لاه، خرابه، بهدی، گونا هکاری. گونا، چتی نه شیا. دزی. ژن بهرستی، می بازی.

خوابه گهر: خراوه گهر.

خواب ووقت: جنیودان، دوژین دان، بهد ویزی، خوسپ.

خواب ویزی: بهروانه: خراو ووتن.

خوابی: خرابی، چه پملی، شووره یی. کاولی، ویرانی، پمیشوی.

خوابی: خرابی. هموا، فیز، لووت بلندن.

خره: دهنگی ویک کموتنی دوو یا چند چتی په قه. خره خپ گهروو، دهنگیکه وهک دهنگی گویتزو کالای شو دار و پروخانی دیوار و دهنگی قاقمز.

خره خپ: خره ی یک له دوای یه کتری، خره خپ زور. (باک.) خرپه، قه خه، قه خه قیخ. دهنگی گهروو و نیتره. خشی کاغز یا کالای تازه.

خره پانکه (کۆ.): جووره ماسیبه که.

خړه پېچک (باک.): شمېر وکتېشه، پيله.
 خړه جاپ (که.): بهست يا زموږ يکه بهر دى زور بى، خړه لان.
 خړه فان: گيل و گمرج بون له بهر پيرى يا نه خوښى، خمره فان.
 خړه فاندن: خمره فاندن.
 خړه فو: خمره فو.
 خړه فياگ: خمره فياو، خمره فو.
 خړه فيان: خمره فان.
 خړه فيو: خمره فو.
 خړه ک (باک.): لمق، سست، شل، زورگ، بهر د لان، شوو ټيټيکه بهر دى زور بى.
 خړه کوچک (باک.): کوچکه بهر دى، خړه، وورده بهر دى، چدگل.
 خړه لان (که.): جيتگا يا کفنديکه بهر دى زور بى، بهست.
 خړه له: خړيله.
 خړه بون: گرد بون، توپل بونى شوو ټيټيکه له لاش بهر دى نه خوښيې کوه، گلپړه و بون.
 خړه: دست به جى، گورج، دم و دست پتر بى خړ به کار دهر بى: — خړى ليکوت: دست به جى نوست. (که.) برينى چټکى بهر دى و پوختى. (باک.) کرته، دهنکى پرېنييه. زوى جودار، زيخدار. دهنکى پييه، که به ناو خړى يا به بنديوار دېدا بهر دى.
 خړه: کرته کرت، خرچ، دهنکى برينى ديوار ييه، دهنکى پييه له دور دوه، دهنکى ليدانى دل، پر خى خړى، گله کومه گى.
 خړه خړه: خړه، همنگارى بچوک ناوړتته و دور پزيشتنه. ووشه بى پييه لکان و جنيو سوکى به کار دهر بى.
 خړين (باک.): به بى هؤ له خؤدان و پووى خؤ پنين.
 خړين: خه پتوله، قهلمو.
 خړينه: گين، گورين، خړو پر و قهلمو، هؤين، کنک، قهلمنه، خړيله، خړيلانه، کورته بالا، خړين.
 خړينوکه: خړين.
 خړيووک: گيا يه که.
 خړيو (باک.): گيل، گمرج، حؤل.
 خړت: خړ، گرد، دهنکيکه. (همورا.) شه که نير ټکى يه کسان لاندې خساره، تا دو سالان، شه که نير ټکى سى بهمارى ديتى دو ايه دهبيت بهران که چوار بهمارى ديتى. به گيسکه نير ټکيش دهلټن که له سالى دوهميدا بى، خمرت. سالى: نم بهرانه دو يا چوار — ه. واته دو يا چوار سالانه يه. که مرسته خمرت کردن.
 خړه: خرچ، خړه، خړه، دهنکى برين و هملپا چينييه. دهنکيکى گچک يه وه کوو دهنکى خوار دنى مشک، خله، خله، خشه، (همورا.) زموږ يه که له سالي کيدا هم بکيلري و هم بچيرى، زوى دوگاسنه.
 خړه خړت: خله خل، خله خل، خشه خش. خړه يه که له دوو اى يه کنرى. (باک.) کرکړچک. دهنکى دهنکى چتى، دهنکى جو لاني چتى وورد و ووشکه به گردى خؤدا.
 خړه خړه: سوپان، همرستى پزيشتنى مشک و مندا. کرکړاگه.

خړه که: پټچکى عمره بانه و چتى دى.
 خړه گل: خلور بونو دى چت، گلور بونو دى، تلمو بون، تلواتل.
 خړه له (همورا.): خمرته له، خمره دل، گيا يه که وه کوو شيلمى وايه. خړيله.
 خړه ننگ (باک.): ده ريمند.
 خړه: بهلغ و خشت و خالى بنى کوويه و گوژه و نيتير. ويران، کاوول، تمنها بى مال و خانو دهر بى. پټچک، چرخ، غره غره. (باک.) — کرن: کمو لکړن. گرته کوشت. نه خوښييه که تووشى مندا لان دهر بى. خړه بهر دى. (موک.) که، که، جومگه، جومگه، له کاتى له جى چو نيدا به کار دهر بى دهلټن له — چوون: له که چوون، له جى چوون تمنها بى چوار پټيان به کار دهر بى. جوړه کوله که يه که.
 خړه که: خړتک، جومگى نمدام.
 خړه (باک.): خړتک.
 خړت و پرت: دو دلى و نيگمرانى له کار ټکيدا، چت و مت، کمل و پمل.
 خړو ل: کوو بونو دى مېردوم.
 خړو له: چتى خړ و گردى بچکوله، کردوله.
 خړت و مړت (نمره.): شه له بهرته، مړى خاوو خيلچ، شل و مل، قهلمو.
 خړت و هؤ: خړته خړتى زور.
 خړيلانه: گيان له بهر دى خړيله.
 خړيله: خړيلانه.
 خړو (باک.): شهر و کيشه.
 خړو: کرچه، دهنکى وورد بونى تر زوى و نيتيره له ژير دداند، (که.) خړه، خړ، خړته، کرته، دهنکى پرېنييه، خړه، کاله کى نه که يشتو و زړک.
 خړچان (پژ، که.): خړه، جوړه کاله کيک. تېکومت، دؤراندن، دؤران، تيشکان. (دزه.) پټکان، له نيشانندان، ننگاوتن، خړچان، (شا.) سنده گل و له تکه خشتى ناپټک، (همورا.) زهنگوول.
 خړچانن: پټکاندن، گووى گرتن بى قسه ي خله ک.
 خړچاو: دؤراو، دؤراندو.
 خړچاوى: دؤراوى.
 خړه: دهنکيکه وه کوو دهنکى له تکر دنى شووتى، نازاو، کرمه، دهنکى جوړيى خړه. گرکه، (که.) خړچان، خړچکه، زړک، قريک، جوړه کاله کيکى نه که يشتو و شيرينه.
 خړه خړ: خړه يه که له دوو اى يه کنرى، خړه خړ، — ي زور.
 خړه کچ (که.): کرته کرت، دهنکى پرېنييه.
 خړه ننگ (باک.): خمرچنگ.
 خړه (همورا.): گرکه، خړه.
 خړه فک: کيشه، شهر و هرا، پيله.
 خړخال: نالقه يه کى وه کوو باز نه ي وايه و له زير يا لغز يوبه پتورى دروست و له پى ده کرى باريک و نستور يشى هديه يه کيک له جوړه خشه کانى نافر تانه، (زى.) خشخاش، خشخاش، خشخاشى بى.
 خړخال: خړخال.

خړځاله: چمند دارټکه وهک بازن له مسهره سهری بيشکه دهکړی تا خړه بې و منداډ پټی ټير بن، خړځال.

خړځالدار: جوړه بيشکه يکه هندی، نالقه داری تېخرابی تا له کاتی پاژانديدا خله خلی ليوه بې و منداډی پټی بخافلی و بنوړی.

خړخړ (باک): خړه خړی که پوږيه يا گهروو له کاتی نوستنيډا، پر خه پرځ.

خړخړه (نهرده): خړتک، قرقه، غمر غمره، بمر خه بمره، پيچکه ي عمره بانه و نوتمو بيليه، خړځال، زړوږه.

خړخړک (باک): زهنگړلې گچکه.

خړخړوکه (شن): گهروو.

خړخشت: خړوخت، گرده پر، تماو، تېکړا.

خړزهک: خړووهک، خړوسهک، نه خوشيټکه، که گهروو ویکد ټيټمه.

خړس (شا، که، پوژ): لاسار، سست، ده غمل، خه زړيو، تمبل، لمشران. (فه) وورچ، هرس.

خړساندن: تې تر بنجانن.

خړسهک: کالآ و سپيالي قورس. مافوره ي نه ستور. کوللېره ي نه ستور.

خړسټيان: گاوړو.

خړسجر (باک): شلووقی، تهقه، همر، شيواوی.

خړس: لاساری، تمبلې، ده غملی.

خړهان: خمران.

خړهانن: خمرانن.

خړهانی (باک): جوړه هه لېم پړيټکی کوردیيه.

خړک (دزه): دهسته بمر، خړک بمر، خړه بمر.

خړکانه (که): خړکانه، چمند قنچکه يه که دوایه ده بڼه برين و کولک وه چاويلکه ي دهچی تا تمه منی ۶ سالی له بنانگړی منداډان دی نه گهر مووروی داغی پيوه نين دهری دهکا يا ده پړو ټننه وه، (همورا) خمرکانه، (که) خړکانه.

خړکانن: کيشان، بخړکينه.

خړکه: خړک، پمل، کوپل، خړه بمر، دهسته بمر، بمر دټکی پر به چنکيه. نيرو سانيکی نه ستور، که له مسهر تهن دور سو خورادن دروسته کړت.

خړکه خړک (سور): قرخه قرخ.

خړکه گانزوله (شار): ياره لماسی، په تاته.

خړکه گانزولکه: ياره لماسی، په تاته.

خړکه له: خه په توله، تازه پټ ه لگرتو و خړ و پر. حتی خړی گچکه له.

خړکردن: گرد کردن، کوکردن، ټپه لکردنی چټیک و خړه لډانی، خړکردنمه، گردو کردن، گروو زه کردن.

خړکردنمه: کوکردنمه، کوښه له پټ کردن، جنانن، وه خړ کردن.

خړکيش: خمره کی بمر و خشت کيشانيه.

خړمان: بیدر، خمران، کو سوري گه غم، به مسهر يه کدا کراوی زړ له ميوه.

خړمانن: لووشه لووشکردنی نه سپ و ماین و ټيستر و گویدر ټزانه.

خړمانن: خمرانن، کرمانن.

خړمه (که، همورا): کرمه ي جوق خورادنی وولاخانه، کور ترژن، بدهنگی خورادنی حتی ناسکی وهکو تریزووش ده لټين. خړنگه، کوت، دهنگی کورتی بارانه يه به سرباناندا. دهنگی پټی ټيسترانه.

خړمه خړم: کرمه کرم. خړمه يهک له دوای يه کتری، دهنگی وورد کردن ناني په قه له زاریدا يا کروژتني قندييه و ټيتر. دهنگی خورادنی مېرو وولاخانه.

خړم خړم: خړمه خړم.

خړمژن (هرک): خړمه و دهنگی کرمه کی ژنانه.

خړموونک (نهرده): کور کوړوژه، کرکوړچکه.

خړموچک (نهرده): خړمووتک، خړموته.

خړمووشهک (زا): چرنوک.

خړم و هوږ: خړنگه. به دهنگی پټی دهسته سوار ټکيش ده لټين.

خړناکه: بېچووه کمر وټشک.

خړنهق: بېچووه کمر وټشک.

خړنهال (زا): جوړه گيا يه که ده خوری.

خړنلوجل (زا): فرځ.

خړنک: جوان و لمبر دل. به چکه کمر وټشک.*

خړنک (باک): کمر وټشکی جحيته. ژنی جوان.

خړنگه: خړنگه، دهنگی خشلی ژنان، دهنگی زهنگ و قوړه ي وولاخان.

دهنگی داسيه له کاتی درو ټننه يدا، جوړه دهنگيکه وهک دهنگی پاورانه.

خړنگه خړنگ: خړنگه يهک له دوای يه کتری. — ی زړ.

خړنگ و هوږ: دهنگ و هوړی زهنگ و حتی تر.

خړنوک: خړنوک، سهر پيچ، گيا يه که به بمره کمشي همر ده لټين خړنوک به لان، که بمره که ي ووشک بووه مه چه چه ي پيډه لټين بمره که ي دروژو کو تفته وه کوو گورچيله يه نه گهر به تازه يی و تهرې بکوتری و کاژمير و نيوتک له گمل زهر دټنه ي هيلکه ي بشله قی وه کوو روتی ليدی نهوساله سهر په پوږيه کيپوه له مسهر چاوی ژاندار دانری به نيوکاژمير ژانه که ي ده شکيتی بمره که ي تام و به لغی تووتن له دهست دټنی پټ نه خوشی شه کړيش زړر باشه نهو به لغی، که له تووتن چنې بدهسته ده نووسی و وه کوو قبلي لی دهکات، که به گه لای خړنوک بشوړی وه کوو سابون کف دهکات وچلک و به لغه که ي دهبات. خاوند ناژه ليش خړنوکي ووشک لهناو (کوړی) کاره گه لدا ياده خن تاجيگا که يان پيس نهی. جوړه بهر ټکه له بمره کانی داره مازو له مازو گچکه تره وه کوو خړنوکي وایه.

خړنوک خړنوک: جوړه کوړانه که ي.

خړوش (همورا): خارش، نالزېش.

خړوش: ساته ری، حيز، گاندر.

خړوش: جوش، گريان، همر او هوړ يايه، که بدهم گريانه وه بې يابی گريان، خړوش.

خړوشان: خړوشان، خړوشان، (همورا) هروړوژان. — ی: خړوشانن.

— ن: خړوشانن.

خړوښاو: خړوښاو. خړوښيان: خړوښيان، خړوښان. خړوښياو: خړوښياو. خړوښين: خړوښان، خړوښان. خړو: همموتان. خړوډک (همورا): ګو. خړووک (نمرده): قدیلکه، ختی، ختکی. چاوپې هله نهماتن. خړوکه (نمرده): خارش، خړوش، (که) نالوش. خړوټ: توندوتوټ. خړوو: خړوو، خارش. خړوپر: قولمېنه، قلمو پریپیست، (که) خړومر. (کرما). چتمهک. خړوخېبان: نافرته قلموی خړوخین و نمر و شله. خړووزک (شا): خړووزک، جوړه دهر دیکي گورو وسینگی مریزه دهنگ دهنووستی. خړووسهک: خړووزک. خړوکه (همر): خړوټرکه. خړوپر: توندوتوټ، قلمو پریپیست، خړوپر، قولمېنه. خړوټرکه: (کو). خرمر، (همر). خړوکه، (زن)، بابا، همورا. ناوله، (همورا). هلهټر، (همر). خړوکه، (شار). خړوټرکه. خړوټرکه سی جوړه. خړوټرکې سفت. — ی بلاو. — خوټین پږ. چمند زیپکه یه که هر کمسکی لدم وچاوی بیت: ګروټی دهکات. خړوټرکې چکوټه: هوری. خړوټرکه: ګروټی، ناولوټی، ږو بخوړی. — ی: ګروټی یی، ناولوټی. خړوټرکې بلاو: ناوله ی بلاو: جوړه ناوله یه که، که ماوه ی هلهټنانی دوازه ږوټه. خړوټرکې خوټین پږ: ناوله ی خوټین پږ، خړوټرکې یه کی کوژنده یه له ږوټی دوهم یا سیممدا له پهنای ږان یا میزه لاتدا په لیه کی سووړی گوره دهره کمری تمشونه دهی و هممو لمشی داده ګری. خړوټرکې سفت: جوړه خړوټرکې یه که سمری زوو دهر دهی زیپکه ی وورد ووردی لی پیدا دهی، ناوله ی سفت. خړوټرکه (شار): خړوټرکه، نه خوټیټکه تووشی هممو جوړه گیان له بهر ټکی دهی. خړوټلکه: خړوټرکه، ناوله. خړوټنکه: خړوټلکه. خړه هلدان: خړه کړنمه و تویدل کردن. خړی (که): خلیته، کاکيله، بریتیه له چوار ددانه گموره کانی سمر و خوارده ی همدوولا شعولکانه. خړی (مړک): نیوی نافرته تانه. (باک). ناری گمه و گالته یه کییه، ناری گوند ټکیه. ناری خیلکی له نیلی همبزی، هازینییه. خړیف (باک): بانگپشتن و شادمانی بوکپنسان، بزم و ږم و ناهنگ، که ده چنه ناویه کتیریوه.

خړینه (بابا): قولفه کانی خورجانه. (که). که لمه ی جوړتی. (که). بابا. خلیته. (که). بابا. باندروو، یعنی لی بادراوی سی چوار لوی بادراوه، دوو تا باری پیده دریت و لیک قایم ده ګرتن. خړی: ګردی، ګوی، گشتی، تروای. خړیپ: خړی، خلیته. خړید: کرین. خړیدار: کپار. — ی: کپاری. خړیدخامه: نامه ی کرین. خړیشکه: ره سبا. خړیکاندن (زا): پاکشانی چت به سر زه ویدا. خړیکین (زا): پی هله خلیسکان. خړیلافه: خړینه، قولمېنه، کورت بالا، خړیله. خړیله (دهر): مراژیکه له کهرسته ی خه په کی. (خو). غه په غه، (همورا). قه قه، چتی ګردو ګردیکه. خړین (باک): خړه خړکردنی گورو له نه خوټیدا، قرخه قرخ کردن. به لغم. خړینه: بدمی سووی چمندلو بادراوه سمری تاي توتونی په شوکی پی ده بستریت. خړینه: خلیته. خړینه (که): خړیله، کورته بالا، بهژنکورت. خړینگه: دهنگی خشلی نافرته تان و زهنگ و قوړی وولاخانه. (پهوا). دهنگ و قرخه ی گهروویه. دهنگ و خرمة ی بارانه یه. خړینگه خړینگ: قرخه قرخ، دهنگی نیوسینگی مړو و بارانه و داسییه، دهنگی خشلی نافرته تانه. خړینگ و هوټ: دهنگی زهنگ و قوړییه. خړ: شوټنی لووسه، که مړی لی هله خلیسکی. لیټر، سوپ، سهره بهر و خوړار. (باک). دهنگی برنی چتییه. خړاق (باک): عمره بانه ی بی پیچک. خړان: خړین، داخزان، خشان، تیخزان، هله خلیسکان. (بوټا). همزار. خړاندن: هله خلیسکاندن، خشاندن، خلیسکاندن، تیخزانندن. خړاندن: خړاندن. خړانی (بوټا): همزاری. خړانیټی (بوټا): همزاریټی. خړه: لرخه، قرخه. فیته ی جغاره کیشانییه. خړه خړ: لرخه لرخ، قرخه قرخ، (همورا). خیزه خیز، دهنگی گهرووی مړزان. فیته فیته ی جگه ره کیشانییه. فیته فیته. خړه دهنهوه: له بهر قاقای پیکنمینی به سر ګازی پشتیدا کورتن. خړه زه کانی (شکا): خلیسک. خړه ږوټ (باک): تهره لورکه. خړه گه: شوټنیټکه گیان له بهر لی هله خلیسکی، سوپ، لیټرایی. خړلک (زا): زهنگه تری، هیسووی گچکه ی ترییه.

خزم: کس، کس و کار، (همورا.) خویش، خنام، (باک.) لیژم.

خزماښه: خویشانه، ناکار و شیوه و کردار ټکه، که له خزمان دوه شیتنهوه.

خزماښي (باک.): خزمايه تې.

خزمايه لقي: (باک.) خزما تې، ټيکه لوی، خنامی، (باک.) لیژمی، نړیکی و کسایه تې په کټک له گمل کسټیکیدا.

خزمه: له کوږی وایه. (که.) خمزیم.

خزمه ت: پاژه، نووده.

خزمه تچی: نوکمر.

خزمه تکار: نوکمر، پاژه کار. — ی: نوکمری.

خزمه تگوزار: پاژه کار. — ی: پاژه کاری.

خزم دؤست: کسټیکه نرخي خزمايه تې و دؤستايه تې بزانی. — ی: خویشیستی خزم.

خزم وکار: کس و کار.

خزن (نمرده.): کلهک، بمرچن، قسن.

خزڼه (نمرده.): خزنده.

خزڼده: نو جانموره رانمن، که ده خزین و ده خوشن و ده کو مار و کرم و زهروو.

خزڼان: خزان، خزین، چون یا هاتن به هیواشی به بی هست. خوشین، خزین، خزان.

خزلیک: شویږنی خز.

خزیم (باک.): خمزیم.

خزین: خزان، داخران، تیخزین، خوشین، داخرین، خشان، هه لخلیسکان.

خزیو: هه لخلیسکین.

خزیو: خوشیو، هه لخلیسکاو.

خزیلکه (همورا.): خلیسک.

خضاره (که.): کاریته.

خضوران: خزان، کورتنه سمرزوی.

خضرو: خراو، کس یا هر زیندهوار و چټیکه خرابیته سمرزوی.

خشت: نیخست، کواندن، به زوی دادن، خو خاندن، فریدن، (همورا.) ووستی، وندن. له کار: — بیکار کردن، دهسته لات لی نهستاندن، زه بوونکردن، شکاندن. نه خوش: — ناسا خکردن، ژي: — لی جویو

کردنموره. به کسټیک دږانندن، پیل دږانندن، تی: — تی ناویژتن، تیښان. (نمرده.) دابمشین، دابمشکردن.

خشنه جی: خستنموره جی.

خشنه خووار: بمر دانهوه، ووزه شپه، وهرسیانندن.

خشنه دهشت: دهر خستن، ناشکر کردن.

خشنه ږي: وږي خستن، بمری کردن.

خشنه ږي: وږي زهده خستن، له بنموره دانان.

خشنه سمر: بده ممره دان، مپیدان دان.

خشنه تکار: وکار خستن، وکار خستنموره: چاپخانه ی کورده ستاڅم وکار خستنموره.

خشنه تکار: خستنموره.

خشنه موره: زایین و خسته گیتی چمند مند الټیک، دارا مند الټی زور خسته موره: واته مند الټی زور بووه. (نمرده.) دروست کردن، بمری کردن.

خشنه موره جی: خسته جی، دوباره له جیگای خو دانانموره. تو لمدانموره، چټیکی تر له جیاتی وی دان یا دانان.

خشنه موره کار: وکار خستنموره.

خسکه (شار.): قیسکه پیواز، قسقه، سله که پیوازی وورد. تریزوو و خه یاری گولبه دهم.

خسن (همو.): قسن، شووره.

خشن: خشه، خشپه، هستیکی له سمره خوږه.

خشا (ناوی.): بریسکانموره. فرمان کردن، تیرا خوږین، خوشی.

خشان: سووران، کشان، لی خشان، خزین، خزان.

خشانده موره: نړیک کمرتن، ناپاکی و بده گه کی و سپله یی کردن. لادان، وولا کمرتن.

خشانندن: کشاندن، سوزنموره، خشک کردن. لی: — پی لی: — واز لی: هیټان، به خشین. به سمر زهیدا خشانندن و پاکیشان.

خشانن: خشانندن.

خشه (شن.): چمژله، — پیگرتن: چمژله لی نان. خله، خله، خرته، خشپه، چریه، هست، چه، چهپه، خشه خش. دهنگیکه وک دهنگی پاکیشاننی چټیکی نمر به سمر زهیدا، خوشینی ماریا مشک به سمر زهیدا.

خشنه ښنه (ناوی.): سمر دار، فرماندار، ترووسکه دار، برووسکه دار.

خشه خش: خرته خرته، خپه خپ، چریه چرپ، چمچ، خله خل، خله خله، خشه، خشپه خشپ، چمقین، خش وهور، دهنگی جو لانی ته لاس و کالای تازه و چل و نیتره.

خشمه دای وده (همورا.): خشه لی کدان.

خشپه: خشه، هستیکی سووکی ویشتنیټیه، خشه ییکی بچک لټیه، که له چټیکموره ووبدات، که نمپنری، خرنگه، هستم به — یه کی کرد. هستی جو لانی زیندهوار و نیدیکه یه.

خشپه خشپ: خشه خش، هست و خوست.

خشین (که.): کورته بالا، قولبینه، قله م.

خشیلانده: گیانداري نه شمیلانده ی ټیسک سووک.

خشیلانده: خشپیلانده.

خشت: خپ، جغزی خپ، چتی گرد. (باد.) زهرگی دهر ویشان. ړټک و پټک، (همورا.) خشته، تهخت، یه کسان، تموار، گشت، خپ، همورو. قوړیکی له قالب دراوه به کالای یا به سووره و کرای بؤ دیوار و شو پټانی تر به کار دهریت. — ی سوور وکراوه: که مپوچ، که لپیچ. — ی کال: لگبن. (باک.) شیشه ی که پاییه.

خشتاوږ: کسټیکه له کارگران، که خشتی بؤ وده ستا بهاویژي بؤ دیوار و چتی تر دروست کردن.

خشنه: بن، په چلهک. له — بردن: تفره دان، فرودان، دمست برین، قو لټشکانندن، شو پکردن، هه لفریوانندن. له — چوون: تفره خواردن، تفره دران. نیوه هه لټست.

دوگسه و دۆلآب، زه نادى، زېښمېشه، سنجاق، سینه بېند، عاشق بېند،
قه تاره، قه نه فل بېند، قوتاسه، قوتلې بېند، كمبېره، كرموكه، كلاو بېند،
گمردانه، گمردنلغ، گو، گواره، گوتېروك، گيتل گيله، هه ياسه.
خشل ووردهش (هه ورا): خشل فروش.
خشنای (هه ورا): خشانندن.

خشنده: گيانداري كه له سهر زگ پروات وه كوو كرم و مارو نيتړ.

خشوك: خشنده، شمه نه فخر، نوتوموبيل، پيترېك.

خشوپش (كه): هه ولدانېكي كمه بو كارېكي.

خشی (لو): هزار پي.

خشیان (نمړه): خشان، خزان، كشان، خوشين.

خشین: خشان.

خشینكه (زا): شويښي راکيشاني چته به سهر زه ويدا.

خفتان (باك): كوا. هه ولدان.

خفته ويدا: خورتو و به ناگا.

خفته وړاسه: نوستو و راست بوونه.

خفشك (باك): كار مامزي يه كسانه يه.

خگ: ليداني كوژنده.

خل: خلور، خول، خولور، تل، گل. — بوونه: تل بوونه. — كردنمه: تل كردنمه.

خلاف (نمړه): خاو، خاويان.

خلافان: خهريك بوون. تهره خواردن. — دن: خهريك كردن. تهره دان، هه له خه له تاندن، خه فانندن. — دن: خلافانندن.

خلان: تلان، خولور بوونه.

خلانه: چاليكه ميره و هكسو پورته قان و ليموي تيدا دده پوښري و هه لده گيري.

خلانكه: خر خالي بيشكه.

خله: خسه، خهله، خرته. (نمړه) كورت كراوه ي (خليل) ه.

خله تان: هه له خه له تان، فريو خواردن. — دن: فريودان. — دن: خه تاندن.

خله تياگ: خه له تاو، تهره دراو.

خله خل: خسه خش، خه له خل، خرته خرت. و ته يه كه به كار د پتري بو گپرانموي پوښتنې مندالي تازه پي هه لگرتو. نازاد كوتوته سهر پتيان به خه له دل پروات.

خلهف (نمړه): تتيكول. كاسه، قوزاخه.

خلهفان: خهرفان. تهره خواردن. خهريك بوون به كار يكمه بو كات برده سهر. — دن: خهريك كردني كسيك به كار يكمه بو.

خلهفان: خه له فار، خهريك.

خله وبون: خلبوونه، تلمبون، گلمبون.

خلبوونه: خلور بوونه، گلور بوونه ي چتيك له شويښيكي ليږمه.

خلت (باك): مشكه كويوږ.

خلت (نمړه): خلت.

خلتاندن (نمړه): هه لفر يوانندن، گرلاند، گول ليدان، تهره دان.

خشتهك: پارچه يكي كچكه يه ده كوتته بن ههنگلي كموو كراس و نيتړمه. (په ورا، كز). گرول، پارچه يكي له كراس ياله كمواد.

خشته انداز: كسيك خشتي بو و مستاي سهر ديواي باويږي.

خشتې: كسيك خشتي بېري و اتا خشت ساز به قور و قالب. قالب يكي خشتي تيدا دده وږي.

خشتې پين: خشت له قالب داږتن، خشت دروست كردن.

خشت بسون: پتك بسون، ده غله كه خشت بسوه، واته هه مورو گوله كاني پتك و هستاوون.

خشت خشت (باك): خسه خش، خه خل. پتك و پتك.

خشتك (نمړه): گرول، پارچه يكي له بنهنگل دده وږي.

خشتكان (باك): خوران. — دن (باك): خورانندن، پنين.

خشت كردن: قرتاندني چت به پتيكي. پتك كردن، پتك و پخت كردن.

خشت وخال: خشت و خول و زبلي مال و دوكان و كولان و نيديكه يه، زبل.

لېشمه، چرپ و چال، تلته و خله ي شلمه نيه كه، كه خوي له بني نيشتي يا پالتيوږي.

خشتوږ (شن، هه ورا): ويران.

خشتي: نيتري نافر تانه.

خشتي: پتيكي، قشتي. چورار گوشه.

خشتيلانه (موك): خونجيلانه، (موك) قنجيلانه.

خشتيله: چكوله و جوان، ږيكله، قشتيله، (باك) خشمشوك.

خشخاش (زبي): خر خال، (باد) شه قشه قه.

خشخشوك: خليسكي.

خشخشه (كه): هزار پي.

خشر (باك): خشل، چك.

خشر ووك (زا): خهركانه.

خشك (نمړه): هزار پي، (نمړه) خشي.

خشكانندن (باك): خليسكانندن، هه ل خليسكانندن.

خشكه: ختيچك، خليسكه لسره به فري يا سهولي. (نمړه) خشك. فري بالنده به نرمي و له نريك زهري. (نمړه) دهنگي كه له خساني چتيكوه په يدا دې، قورنه خشكه، قنگه خشكه.

خشكه يي: پوښتنې چته به حوادا به ممرجه كه نرم و له زهري نريك بي، په رسليتره به — فري. پوښتنې گياندار به بي هست و به توندي.

خشكوك (باك): بهيه، مندالي ساوا. (شهم) قشت و جوان، خوشكوك، (زا) هه يلف، بو ژن و كچ و مندالي جوان به كار دېږي. (سور) خليسكه، جيكاي خليسك.

خشكي (نمړه): قورنه خشكي.

خشل (باك): دار يكه.

خشل: چك، په خت، گولي، خشر، زيور، (باك) پوخك، خمل. نيتري نافر تانه. چك ي نافر تانه، نوا له خواروه به پتزه ده يان خمه به چارانه، كه هره ي كسي له شويښي تايبه تي خويدا پوون كراوه تهره: بازنه، بلبله، پاشه سهر، پشستيد، پشسه سهر، تاس، تيزيچ، چوچه، حلقه ننگوست، خه ريم، خه شخاش (خاشخاش)، خر خال، دوگسه،

خشكه

خَلْتَان: خَلْتَانَدَن.

خَلْتَه: خَمَش، خَرُوش، تَلْتَه، خَشْت و خَالَ، تَلْتَه يِيكَه دَوای پَالَاوتی چتی شل دَه مِیْتَتَموه، به تَلْه ی میوه ش دَه لَیْن، — ی پَوْنی: گرک، — ی سَهیلَه و مَوْدَنه: (کۆ) قیر قَمَنه، زَاغ، ژَار، شیلیا قَه لَوْنی.

خَلْتیاگ (نَمَرده): فَریو خَوَارِدو، گولْدَریاگ، گولْ لَیْدَریاگ، خَواریاگ، فَرییاگ.

خَلتی قَهْلَه: خَلْتَه زَیْز.

خَلج (باک.): (باک.) عِلج.

خَلخَال (فَه.): خَپ خَالَ.

خَلَسَانَدَن: خَلِیسْکَانَدَن، هَلْ خَلِیسْکَانَدَن.

خَل کَرْدَنموه: گَلَوَز کَرْدَنموه.

خَلماش (باک.): بیره خَمو.

خَلنَزَه (زَا.): مَار مِیْلَه.

خَلوَز: خَوَل، گَلِیْر، تَل، خَل، خَوَلوَز، (باک.) بَالوَز، (پَهو.) بَانِگِرُوَز، گَلوَز، تَوْزِیْلَانَه. بَاگَلوَز، بَانِگَلوَز، گِرُوَز، بَانِگِرُو، بَانِگِیْر.

خَلوَرِیوونموه: گِیْرِیوون، گِیْزِیْن، کَل بُوونموه، تَل بُوونموه، گِرُوَز بُوونموه، گِلَان، قَنگَه و تَلوور بُوونموه، قوونو تَلوور بُوونموه، خَل بُوونموه.

خَلوَرَقَه (هَموَرَا.): بَالِیْنَه یه کَه لَه ژَیْر کور تَانِییموه لَه پَشْتی و لَآخ دَاده نَرِی بَمولا و لایموه تا بَار نَمِی شِیْتَه سَمِر کولْوکی و لَآخموه.

خَلوَر کَرْدَنموه: گَنْدَرَانَدَن، گِلَانَدَن، قَپْ قَرِیْنَدَن، گِل کَرْدَنموه، تَوْزِیْلَانَه کَرْدَن، قَه پور تَانَدَن، خَل کَرْدَنموه.

خَلوور لَیک (زَا.): تَمَرَه لَموکَه.

خَلْی (نَمَرده): وَه کور نَوْنَه وایه مَنْدَا لَآن به مِیوَز و بَرِیْشْکَه و شَه کَرُوکَه دَه لَیْن، قَه قَه، قَه.

خَلِیَانموه: خَلوَرِیوونموه، تَلوَرِیوونموه، تَلِیَانموه، گِلِیَانموه، تَلِیوون، خَلِیْره یوون.

خَلِیوَان (نَمَرده): تَل خَوَارِدَن، گِل خَوَارِدَن، تَلِیَانموه، گِلِیَانموه، تَلِیوون.

خَلِیْرَه: وولِیْرَه، خولِیْرَه، زَرِیْزَانَه، چَتِیکِی رَهش و زَهرد بَاو و خِرَه لَه نَاو گَهْدَا و هَکُو مَرُوَز پَهیدا دَه بَی، گَلِیْرَه. (نَمَرده.) چَتی گِرْدی گَلُوْلَه. (نَمَرده.) وولِیْرَه، گِلِیْه کَه، دَار دَه سَت. هَمِلَه، زِیْنْدَه و اَرِیکِی گِچْکَه یه و لَه مِیْش گَموره تره و هَکُو مَووروو خَوِی خَپ دَه کَاتَموه، کَه بَرَوَات، دَرِیْزْکَاَرَه و وَه کُو هَمَزَار بَی پَیْی زَوْرَه.

خَلِیْرَه خَلِیْرَه: گَلِیْرَه گَلِیْرَه، گِرْد گِرْد.

خَلِیْرَه یوونو: خَوَلوَز بُوونموه، گَلوَز بُوونموه، گِرْد بُوونموه، تَلِیْره یوون، تَلِیوون.

خَلِیْرَه و کَرْدَن: خَوَلوَز کَرْدَنموه، تَلوَرِیوونموه، گِرْد کَرْدَنموه، گِرْد و کَرْدَن، خَپ کَرْدَن، گِرْد و کَرْدَن.

خَلِیْض: کَه مَنْدو ی مِیْش هَمِگِو ی نییَه، (باک.) هَمِگِ خَانَه، گورِیَه، بَمِرْگَاَز، گورِیْک. کَالَان، کِیْتَان، بَمِرْگِی خَمَجَسَر و شِیْرِیَه. تَوِیْژ و تَوِیْک و کَاژِیکَه، کَه لَه مِش گِیَانْدَار هَلِیْدَه دَا. (باک.) پِیْلَو، پَهْلِکی چَاو، (بَاد.) پِیْچِدَان و پِیْچ خَوَارِدَنی مَار.

خَلِیْنَه: خَرِیْنَه، بَمِنِی مَوو ی پِیْسَرَو ی سَی چَوَار لَوِی بَاد رَاوَه. خَرِی، خَرِیْنَه، هَارُو، کورِیْسی. (نَمَرده.) مَکِیْنَه ی مَاسْتَاو گِرْتَموه یه. پِیْسی نَاژَا لَآنَه، کَه به پَاشِلیَانموه و وِشْک بُوو یْتَموه، کَمِیْلَه، گَنْجِی.

خَلِیْنَه یو یْلَیْنَه: تَه گِیْبِر و پَایَه، کَه چَمَنْد کَمِیْک به نَه پِیْنی بِیْکَمَن بَو یْتِکَه پِیْنَانی کَارِیْک، سَاَز و بَاَز.

خَلِیْنَه کَه: قَالو چِیْیْکِی زَلِی دَه شِیْیه شِیَا کَه به خَپِی خَل دَه کَاتَموه بَو نَاو کَرْنَه کِی بَو خَوَارِدَنی.

خَلِیْچْک: خَاو، سِستَه پَهْلَه.

خَلِیْرَه (نَمَرده): چَووره دَانو یْلَه یه کِی رَهْشِی زَهرد بَاو ی خِرَه.

خَلِیْسْک: قِیْسْکَه پِیوَاَز. (باک.) خِیْز، گَمَه یه کَه لَه سَمِر بَه فَرُو سَهْمُوْل خَو هَلْ دَه خَلِیْسْکِیْتَن یَان لَه هَمِر شَوِیْتِکِیْدَا، کَه بَو — دَه سَت بَدَات، (فَه.) سَوِرِیْ سَوِرِیْ کِی. جِیْگَا یه کَه لَه سَمِر بَه فَرِیَا سَهْمُوْل یَان شَوِیْتِکِی تَه پَرِیَا هَموَرَا زِدَا، کَه خَلِیْسْکِی لَه سَمِر بَکِرِیْ یَا مَرُو ی لَه سَمِر هَلْ خَلِیْسْکِی.

خَلِیْسْکَان: هَلْ خَلِیْسْکَان، تَه سِیْن، خَشْکِیْن، قَه کِرِیْن، هَلْ خَزَان. — دَن: هَلْ خَلِیْسْکَانَدَن، خَشْکَانَدَن، تَه سَانَدَن، خَلَسَانَدَن، هَلْ خَزَانَدَن، تَرِشَانَدَن.

خَلِیْسْکَاو: تَه سَاو.

خَلِیْسْکَه (خَو.): قِیْسْکَه پِیوَاَز، (بَابَا.) فِیْسْکَه.

خَلِیْسْکَاو: (بَاد.) تَه سِیْسْک، (هَموَرَا.) خَشِیْلِک کَار. — ی: خَلِیْسْک کَرْدَن.

خَلِیْسْکَه: جِیْگَا ی خَلِیْسْک لَی کَرْدَنی، خَشْکُوک، شَمِشَمِیْوَتِک.

خَلِیْسْکِیَان: هَلْ خَلِیْسْکِیَان، خَزِیَان، سَوِرِیَان.

خَلِیْسْکِیْن: (هَمو.) خَشْخَشُوک، گَمَه یه کَه لَه سَمِر سَهْمُوْل یَا بَه فَرِیَا شَوِیْتِی تَه پَرِی.

خَلِیْنَه: دَارِیَا نَاسِنِیْکِی سَی پَهْلَه مَاسْتَاو ی پَی تَه کَرِی.

خَم: هَمَش، (کَه.) خَوَم، لِیْلِیْنِگ، پَه نِگِیْکِی شِیْن یَا رَهْشَه بَمِن و کَالَا ی پَی رَه نِگ دَه کَرِی.

خَمَار (باک.): سَمِر پَوْشِی ژَنَانَه.

خَمِه پَرِیْژَه (بَابَا، هَموَرَا.): گِرْزَه ی چَنه (بَالَنْدَه).

خَمِه گَه پَرُوو: قَوْمِیْ مَرُوکَه.

خَمِیْن (باک.): کون گِرْتَن، بَه گِرْتِی کونَان دَه لَیْن سَا هَمِر کونِیْکِی بَی.

خَمِیْچِی: خَوَمِیْچِی، خَمَخَانَه ی، وَه سَتَا یه کَه کَل و پَهْلِی لَه خَم بَدَات.

خَمِیْخَانَه: خَوَمَخَانَه، شَوِیْتِکَه چَت و کَل و پَهْلِی تِیْدَا لَه خَم بَدَرِی.

خَمِیْخَم: مَنِگَن، (باک.) مَنِگَن. تَفَنَک.

خَمِیْخَم (باک.): کَرْنَه لَمِوَرَت.

خَمِیْوَرْک: دَرِز و قَه لَه مَشْتِی زَهو ی، (کَو.) کَمَنْدِیْکِی قَوْلَه، کَه نَاو قَوْلِی کَرْدِی بَمِر مَهْرَجَه قَوْلَه کَمِیْ کَمَنْدِیْکِی سَنوور دَارِیْ و زَوْر گَموره نَه بَی، بَه شَوِیْتِکِیْش دَه لَیْن لَه زَهو یْدَا، کَه لَه خَوِیْمَه پَرِچَوو بَی.

خَمِرَه شُوْک (هَمو.): خَمِرَه شُوْک.

خَمِرِیْژَه: خَوَمِرِیْژَه، بَالَنْدَه ییْکِی سَموزِی جَوَانَه لَه کَمَنْدَه سَمَه گَموره تره و بَه قَمَد کَوْتَرِیْکِی دَه بَی.

خم شیوان: مەبەس لە بیستان و بلاو بونموه‌ی درۆیه‌کی زلی دوور له پاستی و بیرو ژیری. کاتی‌که درۆی زلی تیدا بلاو بیتمه.

خمگەر: خمخانه‌چی، خومگەر.

خمۆر (باک.): بزنی‌که مووی سه‌ری زه‌ردی‌کی خورمایی بی.

خمی: خومی، په‌نگی خمی.

خن (باک.): جوان.

خناف (بابا.): شووم.

خنام (باک.): خزم له پتگی ژانومه. — ی (باک.): خزمایه‌تی له پتگی ژانومه.

خنافمه: جووره پتک‌نینه‌ی نهمه، نازاد له خوشیان خنایمه.

خنای (که.): خنای.

خنه (که، فه.): خنه، (ئهرده.) خنه‌خن، سنگ‌سنگ، سه‌رگه‌رمی.

خنه‌خن: دامان و نقان‌دن به دهست کاریکمه، پۆستم به کاره‌که‌ی مه — یه‌تی، سه‌رگه‌رمی.

خنج (ئهرده.): پتک و پتک، خنجیلانه، خنج و منج.

خنجه‌پ (که.): به‌پتکی براو. پتک براو.

خنجه‌ر (باک.): خنه‌جر.

خنجه‌ره (ئهرده.): کێلێ‌که له به‌رده‌می گۆری مردوان ده‌چه‌قێزی بۆ نه‌وه‌ی، که بزانی، ژنه یا پیاوه.

خنجه‌له: خنجیله.

خنجه‌که (ئهرده.): ناز، گه‌رمی.

خنج و خۆل (ئهرده.): چتی جوانی خنجیلانه، خنج و منج، نازنه‌ین.

خنج و منج: قشتیله و جوان.

خنج و منج (ئهرده.): خنج و خۆل.

خنجیلانه: قشتیلانه، قشت و جوان، پتک و پتک، چکۆله و نیتسک سووک.

خنجیله: نه‌شمیله، قشتیله، جوان و گه‌چکه.

خنج: جوان، قمنج، قنج.

خنجه‌که (ئهرده.): خنجیلانه.

خنخک (باد.): تفنگ، کونه‌که‌پۆ.

خنس (خۆ.): نادیه، که‌م دیته. (خۆ.) زۆر چرووک، چه‌ترو، سه‌خت.

خنک (په‌وا، خۆ.): مۆی مل و گه‌ردن کووت.

خنکان: فه‌تسان، فه‌تسین، (پۆژ، هه‌ورا.) تاسان، (هه‌ورا.) خنکای، مردنی گیانداره له ئاودا یا له‌سه‌ر پشونه‌هاتی.

خنک‌اندن: (پۆژ، هه‌ورا.) تاساندن، فه‌تساندن له سیداره‌دان، له‌داردان. کوژتی که‌سی‌ک له ئاودا یا به هه‌ناسه‌ به‌ینی.

خنک‌ان: خنکاندن، تاساندن، خه‌فه‌کردن.

خنکو: (پۆژ، هه‌ورا.) تاسانراو، که‌سی‌که له ئاودا یا به هه‌ناسه نه‌هاتن یا به سیداره کوژابی.

خنکاندن

خنکیان (ئهرده.): خنکان، تاسان، خه‌فه‌بون.

خنکیای (هه‌ورا.): خنکان.

خنگار (باک.): هاپین، ووردکردن. — بون: هاپران، ووردکران. — کردن: هاپین، ووردکردن.

خنگرین (باک.): به دلنایی و سه‌یاسه‌وه پۆشتن.

خنگلین (زا.): شهلین.

خنۆ (باک.): خونا، خوناو. ناوی ژانانه.

خنۆک (خۆ.): تهنیل، کارنه‌که‌ر.

خنووس: خونس، شاریکی کوورده‌نه له ژووری کوورده‌ستانیدا له ژیر ده‌ستی ترکاندايه.

خنیه (لو.): خنه.

خنینه‌وه: خنانمه.

خنیس (باک.): ناوی چۆم‌تکییه، شاری (نوسه‌بین) له نزیک ویه، چۆمه‌که له پۆژاوی (نوسه‌بین) ییه.

خنیکای (هه‌ورا.): خه‌فه‌بون.

خنین: ناخین.

خۆ (باک.): خورا، خووی، خورت، (باک.) خۆرت. مرازی که‌سی‌تی، وی، هووژ، خوه، به‌لام به‌ته‌نبا به‌کار نابری له‌گه‌ڵ پاناوان ده‌خری: خۆم. ویم، هووژم، خۆمان، ویمان، هووژمان. بۆخۆ: بخوه، له — پادیت: له خۆپایین، له خۆپه‌رموون، به — داهاتن: خۆنواندن، ژ — له خۆپا، له — گرتن: وه‌ ملی خۆگرتن، له سه‌ر به‌ پیوست زانین. زویر، تووپه، دلی وی له خۆکردن: واته دلی وی زویرکردن. ناشناو ناسیاوی تیکه‌ل. ئایا، نه‌ری. — نایمو: ئایا نایمو، هۆش: له — چوون، بی هۆش بون. به‌پاستی، بی‌گومان، خۆ له گه‌لم دیه‌ سه‌ر ده‌شتی: به‌ پاستی له گه‌لم دی. نه‌گه‌ر، که، خۆکه نه‌یه‌ی نیتر گه‌یه‌ی مه‌که: نه‌گه‌ر نه‌یه‌ی بۆ سه‌ر کۆنمو سه‌ره‌نش به‌ کار ده‌بریت: خۆتۆلای خۆت پیاوی !!؟.

خۆپان: ناوه‌مید، هه‌ویا براو.

خۆبه‌خنکردن: خۆکردنه‌ قوربانی، خۆکردنه‌ گاو و گه‌ردوون، خۆ له پێناوان.

خۆبه‌هه‌دان: برتییه له پتر خه‌رجکردنیک، که له‌وه پێش نه‌تکرده‌ی.

خۆبه‌ده‌سته‌وه‌دان: خۆدانه‌ ده‌ست.

خۆبه‌زه‌وه‌دان: (ئهرده.) خۆبه‌زه‌بندان.

خۆبه‌س (ئهرده.): درۆ، هه‌لبه‌ست.

خۆبه‌سه‌تن (ئهرده.): خۆگرتن، ده‌وله‌مه‌ندبون.

خۆبه‌که‌م زان: ویش به‌ گۆلانه زانوون.

خۆبه‌ده‌یه‌یه‌وه: خۆبه‌پێش خست، خۆ خۆشه‌یستکردن، به‌کرده‌وه یا به کووتی چتیک به‌ پیتی دلی یه‌تیک.

خۆبه‌وه (هه‌و.): جووره گه‌مه‌یه‌کی منداڵانه‌یه له تۆبه پاگردنیدا.

خۆبه‌پین: له خۆدان، به‌ سه‌ر و پۆت‌پاکی خۆدادان، خۆکوژتن.

خۆبه‌وێدان (خۆ.): خۆته‌نیل و ته‌پکردن.

خۆبه‌ین: خووه‌بین، به‌فیز، فیزدار، خۆبه‌سند. — ی: فیزداری، خۆبه‌هستی، خووه‌بینی، خۆبه‌سندی.

خۇپاراقىن: خۆ دورىگرتىن و خۇپاراقىن لە چىتىك، پارىزىز كىردىن.

خۇپاراقىز: كەسىپكە خۆي لە شەپروو كىشە و دەردەسەرى و چىتى تر بىپارىزى، پارىزىزگار. — ى: پارىزىزگارى.

خۇپان (زا): كەلاە، خراپە، (باك). خۆ پانتۆ، وىراتۆ، كاولۆ، كاڭلۆ.

خۇپەرس: خۇپەرىست، خۇپەسىند. — ت: خۇپەرس، كەسىپكە زۆر خۆي پەسىند بىكات و بە خۆي بىقىش. — ى: خۇپىنى.

خۇپەسەن: خۇپەسىند. بايى، خۇپىن، (جەبا، پۆژ). بافەدەنگ. — دى: بەخۇفەشىن، خۇپەسىندى.

خۇپەسەن: خۇپەسىند. — د: خۇپەسىند. — دى: خۇپەسىندى.

خۇپەسەنى: خۇپەسىندى.

خۇپۇش: كەسىپكە شەرم بىكات يا خۆي داپۇش. — ان: خۇداپۇشىن.

خۇپۇشاند: خۇداپۇشىن، خۇپەنپانكرىد.

خۇپۇشان: خۇپۇشاندىن.

خۇپۇچدان: پىچ خوراردن.

خۇ پۇۋەكردن: خۇ تروشى پروشەكردن، خۇ پۇۋەكەلاۋەسىن، خۇ پۇۋەكەلاۋەكەشەن.

خۇت: مەبەس لەم كەسەپ، كە لە گەلى داخوۋىي.

خۇتا: خۇتدا، چىتى والە خۇتاگومان دەپەي.

خۇتان: مەبەس لە وانەپە، كە لە گەلىيان دا خوروي.

خۇتە: لە كاتى مەپ و بىزىن دۇشىنىدا بە كاردەپرى، تاپاۋەستەن.

خۇتەن: بەنەزەنى.

خۇتراش: خۇد تراش، ماشىنى پىش تاشىنىپە.

خۇتورە (ھەم): دارىكى قۇلە و ئەستورورە وەكوو كوتكى بە كاردەپرى، (ھەمرا). قۇتورە.

خۇتۇگەلىاند: خۇ لى نىزىك كىردەمە، ئاۋور لىداندەمە.

خۇتۇگىرەن: خۇ لە كار و بارۆ يا كىشەپەكە وەدان بۇ سوۋ لى وەرگرتى.

خۇتۇتەلقۇتاند: خۇ تىپەلقۇرتاندن، خۇ تىپكەل بە كار و بارى ئەم و ئەم كىردىن.

خۇجا: خۇجى.

خۇجى: بەلەد، شارەزا.

خۇجىلەت: ھار وولاتى، جەزايى، شارەزايەتى.

خۇجىي: جەزايى، بەلەدى، ھار وولاتى.

خۇچىك (باك): خۇشەك.

خۇچ: ھەشتالو، (ھەمرا). ھەشتاۋى، قۇچ.

خۇخەلەتاند: خۇنەزان و ناشى كىردىن.

خۇخەست: خۇ كىواندىن، خۇپىدەنە خورار.

خۇخەلەتاند: خۇ بە چىتىكەمە خۇلەندىن، سىستى كىردىن.

خۇخەلەتاند: خۇ خۇلەندىن.

خۇخەلەتاند: خۇخەلەندىن.

خۇخۇر: كەسىپكە زىيانى بۇ ناو خۇ بى.

خۇخوراندن: خوراندنى لەشى خۇ. مەبەسش لە خۇ نامادەكرد بۇ بە خۇشىنى چىتىكى.

خۇخوراندەمە: دۇبارە خۇخوراندن.

خۇخۇر: كەسىپكە لە گەل ئەم و ئەم بەمە خۇراپ بى. — ى: بەدى لە گەل ئەم و ئەم كىردىن.

خۇخۇلى: خۇخۇ، چىتىكە مەندالى پى دەترستىن.

خۇخۇوا: خۇپەرىست، خۇپەسىند.

خۇخۇۋەدان: خۇپەرخۇستەن، لەبەر بەرۋچەكە دانىشتەن.

خۇخۇۋەدانەمە: پىشخۇۋاردەنەمە رىق خۇۋاردەنەمە. چىكانەمە چىشت لەبەر زۆر كۆلى. شى وەرگرتى زەرى لە كاتى ئاۋخوراردەنەمە بەجورەكى و، كە ووشكى تىدا نەمىتى. پىچ خوراردن، خۇپىچدان، پىچ لە خۇدان.

خۇدار: ددان بەخۇداگر. — ى: ددان بەخۇداگرىن، پارىزىزگارى، خۇداپەرىست.

خۇداكۇدان: مەبەس لە خۇدامەزاندەن.

خۇداكۇرەن: خۇخەشاردان بۇيىستى ئاخۇتتى ئەم و ئەم.

خۇداكۇرەن: ددان بەخۇداگرىن، خۇپاگرىن.

خۇدانان: خۇلەپىتەدا دانان و بەخت كىردىن.

خۇدانەدەست: خۇپەدەستەمەدان.

خۇدانەۋەسەند: خۇگرتىن، خۇلەكەمەن نان، خۇداگرىن.

خۇدانەۋەسەن: خۇگرتىن، خۇپەنپانكرىد، خۇشاردەنەمە. گىۋى گرتىن لەپەنەپەكدا.

خۇد: ووشەپىكە بەدوۋى ھەرنائىكەمە بىۋەسى دەپكاتە نارى پەكەر وەكەم: گۇشتخۇر، نانخۇر، خۇۋەر. پۇژى ئاسمان، تەۋ، ھەتەۋ، (ھەمرا). ھۇۋەر، وەر.

خۇدا: زۆر خۇر، بۇخۇر.

خۇدا: خۇپايى.

خۇداك: خۇۋاردەمەنى، گىرەمى. (شەم). خۇۋرى. (ھەمرا). ۋاردەمەنى. بەشى جارەخۇۋاردەنەك. — ىك چا: تىپاي جارىكى چايى ووشەك. — ىك دەرمان: بەشى جارىكى دەرمان.

خۇداكى (ئەردە): خۇۋاردەمەنى.

خۇداگىر: (خۇ). بارقۇل، بەپىشە، پىشودرەز. — ى: پىشودرەزى.

خۇداگىرەن: ددان بەخۇداگرىن لەبەرچىتىكى ئاخۇش.

خۇدانان: خۇتەشاندىن، خۇتەۋاندن.

خۇدانىگاز (ھەم): شۇۋىتەكەلە لەش كە تىشكى خۇر سىۋاتەندەپىتى.

ھەتەۋەردە. — بىۋە: ھەتەۋەزەۋەن.

خۇداۋا: پۇژاۋا، شۇۋىتى پۇژاۋا. كاتى پۇژاۋايى، ئىۋاۋى.

خۇداۋايى: پۇژاۋايى، كەسىپكە لە خاكى پۇژاۋايدەلەداپىك بىۋى.

خۇداۋاۋا: خۇپايى. بەلەشى.

خۇداۋايى: فېر، چىتى بى پارە، مەت، ھەمرا، خۇپىرپايى.

خۇدە: (باك). خۇۋرەك، زەنگ. (دەر). خۇپەسەمە، خۇۋرەك، خۇۋرەك، مافەتە، (باد). خۇۋرەك، ئاپۇرە، ئاپۇرە لە سەرى تەدا: خۇۋرەك لە سەرى دا، بىرىنىكى پىسە و زۆر بە خارشتە و چابونەمە دۇۋارە. جۇرە بىرىنىكە بە ھەرشۇۋىنىكى بىگات دايدەۋەشپىتى و چابونەمە نىپە.

خۆرەبۈۈك (سور): نۆكىكە لەناو زىلمەتدەدا برزىبى.

خۆرەقاو: بەرھەتاو، ھەتاو.

خۆرەقاۋدان: دېمەر ھەتاردان.

خۆرەچەرە (كە): تەنگەنەفەس، ھەناسەبېرە، ئەمەلۈلەيە لەناشيدا، كە دانى پىدا دەپزىتە نىۋەرداشەكەمە.

خۆرەزەرد: كاتى زەردەي بەيانىيان و ئىتاران، زەردەل پەر، بەرەتتوارە.

خۆرەسەرە (دەر): خۆرە.

خۆرەلات: پۆرەلات.

خۆرەلاتناس: پۆرەلاتناس. — ي: پۆرەلاتناسى.

خۆرەن (ئەردە): خۆراك.

خۆرەنگاز: ھەتاوگا، چىتەك ھەتاو گەزىتەتتى.

خۆرەووزان: بەرەمەزچەكە.

خۆرەپەر: پۆراوا.

خۆرەپەران: كاتى پۆراوايە.

خۆرەپەرست: پۆرەپەرست. — ي: پۆرەپەرستى.

خۆرەت (باد): گەنج، جەتەل، لاو.

خۆرەتلى: جەتەللى، لاو.

خۆرەتلى: لاو، جەتەللى.

خۆرەدە: خۆرەنگاز.

خۆرەست: لە خۆرا پەيدا بوو، شىنايىكە بە بى چاندن سەموز بوو بى. (فە) — ي: خۆرەسكى.

خۆرەسك: (مەك). خۆرەك، زەمەك، لە خۆرە پىتەگەشتى، ئەمەدەخلەيە، كە لە دانى ۋەرىۋى پار شىن بوۋىتەمە. دارىكە لە خۆرەمە روۋابى، چىتەكە لە خۆرە ھاتىتەدەي. — ي: پەمەكى.

خۆرەش: خۆرەشت.

خۆرەشت: (باک). پىخوۋارن، جوۋرە چىتەستىكى شل و ئىتەرە، كە پلاۋى پى دەخوۋى، يەخنى. (باد). پىخوۋ، خورەش.

خۆرەشى (ئەردە): روۋجبار.

خۆرەك (ھەر): خۆرە.

خۆرەكە: خۆرە.

خۆرەگە: چىكەلدانە. وورگ، خوۋاردەنگە، پۆرەلات، شوۋىتەكە پۆرە لى ھەلى.

خۆرەكەۋن: خۆرەلات، خۆرەدەرچون.

خۆرەلەزەردە: كاتى زەردەپەر.

خۆرەم (شەن): ئامىزە گىيا يا دەغلىكى درواۋە، كە بە شەنە ھەلگىرى بۆ سەر كىتەمەتە.

خۆرەمگەز: نىسار، شوۋىتەكە لە داۋىن يا بەرقەدى چىيانى بلىد، كە خۆرەمگەز يا كەمەتەرىگەتەمە.

خۆرەۋەزەن (ئەردە): بەرەمەزچەكە. خۆرەلات.

خۆرەۋەزەن: شوۋىتەكە سەختە لە نىۋە چىياندا، كە ھەتاو نەيگەتەمە و گىيا تىدا سەموز بوو بى و تەك تەك ناۋى لى بچوۋىتە خورەمە، خۆرەمگەز، نىسار، نىسەر، سىۋەر.

خۆرەشەن: ئەۋشۋىتە، كە بە دېمەن خۆرى لى ئاۋابى. كەسەكە لە خۆراۋايە دانىشتى يا لەۋى لە داۋىك بوو بى، كەسەكە لە پىش خۆردانىشى. دانىشتەن لە ھەمەتتى پۆراۋايە.

خۆرەقان (مەك): خۆدانان، خۆبەختەردن، خۆ لە پىنانان.

خۆرەۋە (پەرا، ھەر): خوۋى، يەكپەر، بىرچەقان، (ھەر)، وىزى، وىزە، پەتە، سادە، يەكپەنگ. — ي: خاۋىن، پاك، وىزەيى.

خۆرەۋەلات: پۆرەلات، كاتى پۆرەلات، شوۋىتەكە

خۆرى لى ھەلى.

خۆرەۋەلات: پۆرەلات.

خۆرەۋەلاتى: خەلىكى لى پۆرەلاتى.

خۆرەۋەلاتى ناس: كەسەكە لە مەترو و وىزە و ئەردەناسى خاكى پۆرەۋەلاتى بە دانىشتەۋە كانىمە شەرەزە بى. — ي: پىشەي كەسەكە، كە لە مەترو و وىزە و ئەردەناسى خاك و دانىشتەۋە خۆرەۋەلات شەرەزە بى.

خۆۋى: خوۋىرى.

خۆۋە: خۆۋەگە.

خۆۋەكا (باک): خۆۋەگە.

خۆۋەگا: خۆۋەگە.

خۆۋەگەپەمە: بىرە، خۆۋەگە.

خۆۋەگە: بىرە، بىرى، (خۆ). بىرى، خۆۋى، خۆۋى، خۆۋى، خۆۋى، كاشكى، (ھەر). ئار. خوۋەزى، خوۋەزەگە، بەمە، (ئەردە). خوشا. مەزەزى ئاۋاتخوۋەتەيە، ئاۋات.

خۆۋەگەپەردن: ئاۋاتخوۋەتەن.

خۆۋەگەخوۋەست: ئاۋاتخوۋەتەن.

خۆۋى: خۆۋەگە، بىرە.

خۆۋى: خۆۋەگە.

خۆۋە (رەۋا): (شا). ھەزەنە مەيىنە، جوۋرە ھەزەنەكى سەي و دەرشتە و بۆ چىتەستى و نانى دەستەدات.

خۆۋەسەر (ئەردە): مەردەمى سەمەخەر، كەلەلەپەق. — ي (ئەردە). سەمەخەرى، كەلەلەپەق.

خۆۋەستا (ئەردە): خۆۋەسەند.

خۆۋەن (ئەردە): جەتە.

خۆۋە: بەتام، مەزەدار، پاراۋ، پانەرم، ۋەش، خوۋەش، شىرىن، بۆچتى خوۋاردن و خوۋاردەمە بە كاردەبى، كە بە تام يا شىرىن يا مەزى، كە بە پىتەمەنە بى نا — ي پىتەلەن. بوۋردن، وازلى ھىنان، بەخشىن. — سەۋن: لى بوۋردن، دەست لى ھەلگەرتن، بەخشىن. ساخ، تەندروست، لەش ساخ، باخوۋ خۆشى: واتا ساخى، تەندروستى، لە كاتى سەمە خۆشىشدا ۋا بە كاردەبى: بۆخۆت، بۆخۆتان — سەن. پەسەند، دىگەر، دىلەن، دىگەر (باک). بال وپال، باخى سەسەي دىمەتەكى — ي ھەيە. قەسەي خۆش، دەنگ وپاسى: — دەنگ وپاسى شادى ھىنە. دەنگ و ئاۋازى خۆش. پەلە، چوست، توند، زو، — بۆ: بەپەلە و توند بۆ. ھەز، لى — ھاتن: پەسەند كەردن و قەبۇل كەردن، — ي لى نايەت: پەسەندى ناكات و قەبۇل نايەت. بادامى تال لە سوۋىراۋى، كە تالايەكەي دەبەن پىتەلەن

خۇشكرار. دېباغى، بۇغ، خار، چەرم و كمول و پىست — كردن: دېباغى
كردن، خاراندن. — كراو: خارار، بۇنگ كراو.

خۇشا: خۇزگە.

خۇشاپ (زا.): خۇشاو.

خۇشاقان: خۇشپاتن، بەخىرھاتن. — كردن: بە خىرھاتنكرار.

خۇشادىنمە: خۇ پەنھانكرار، خۇدزىنمە. شەرمكرار، چاوشىلكانى،
فېكە كىرىنى، چاوشاركى، قەرقەشە، فېكەمەكونا (جۈرەگەمەيدەكە)،
چاقورچانى، دزدانى، شاركرانى.

خۇش ئاشنا: ھۆگر، رام.

خۇشاق (باك.): خۇشاو.

خۇشاو (باك.): خۇشاق، مېتۇا، لە نارى ھەرمى و خۇج و لە تەكە
ھەرمى و گەلىك مىرەي دروستدەكرار، لە نار و دۇشاویش
دروستدەكرار.

خۇشاواز: دەنگخۇش. — ي: دەنگخۇشى.

خۇشە: چەرمىكە پوختە كراپى. — كردن: خاراندنى چەرم و ھەمبانە، بۇ
قال كردن، خاراندنى مۇزىيانىش بەكاردەبىر لە كاروبارىكى دا. — بىرون:
خاراندنى چەرم و ھەمبانە، مەبەس لە دەرھاتن و قال بىرونى كەسپىك لە
كاروبارىكى دا.

خۇشەتالو: كاھىرە كىتۈرلە.

خۇشەچىن: گولمەچىن، بىر تىپىيە لە يەككىك، كە لە يەككىكى تەرە
بەھرەمەند تىپى.

خۇشەخانە (ئەردە.): دېباخانە.

خۇشەكرار: خارار، پوختە كراو، پىستى دېباغكرار.

خۇشەبىرون (ئەردە.): چابرونمە، خاسەبىرون.

خۇشەبى: نىرى پىپاوانە، (باد). خۇشەبىست.

خۇشەبىس: خۇشەبىست.

خۇشەبىست: خۇشەتەنى، دالال، ھەقىنى، نار، لەبەردان، ژىرلۇ،
ژىكەلە، بەدل، دىگر، گىزىگول، گران، ئۇفلار، جىگەرگۇشە، گولكە،
كەسپىكە زۇر خۇش بىرىستى، خۇشەبىس. — ي: (باك). ئەيىن،
ھېتىنى، ھەرىنى، دىگرى، خۇشەبىستى.

خۇش ئىمام (ئەردە.): خۇش ئىندام.

خۇشباۋە: گول لە مست، كەسپىكە زۇر زو بە ھەمىوچىتىكى باۋە
بكات، زوۋباۋە. — ي: زوۋباۋەكرار.

خۇشەبەخت: خۇشەبەخت، بەختىار، خاۋەندىگىن، خۇش نىگىن،
نارچاپاك. — ي: بەختىارى، نارچاپاكى.

خۇشەبەختانە: خۇلار راستان، خاۋاراستان.

خۇشەبەز: بەتاو، بەغار، كەسپىكە زۇر تونىد غار بەدات. وللاخى خۇش
رەوت. كەروتىشك. ئوتۇمىيىل، بەزىك.

خۇشەبەزچى: بەزىكەوان، ئوتۇمىيىل.

خۇشەبەزۆك: خۇشەبەز.

خۇشەبەزۆكەوان: بەزىكەوان.

خۇشەبۇن: بۇنخۇش.

خۇشەبۇن: كەشپونمەي گرى نارى و چارپە. گەيشتى ھەندى ھەيەي
و كەرتى و نىتر و اتا ترشى نەماۋە. دور بىرون لە نازار و چەرمەسەرى
پۇزگار. پوخت و رىك و پىك بىرونى شار و دىمەن. — ي: قور: پوختەبىرون.
بىرون، لى بىرون، بەخشىن، وازلىپىتان، — ي: چەقالەي تال: شىرىن
بىرون، — ي: چەرم و كمول: خارار، وەرزىن.

خۇشەبۇنمە: چاك بىرونمە، لەنەخۇشى راست بىرونمە.

خۇشەبۇن: دەنگخۇش. نىرى پىپاوانە. — ي: دەنگخۇشى.

خۇشەبىن: كەسپىكە بە چاكە ھەم و باشى پروانىتە ھەمىو كارىكى و
ئەنجامىكى. بە چاكە ھەم و باشى لە ئەنجام و كاروبار پروانىن.

خۇشەبەنى: ھەلال.

خۇشەبە: خۇشەبە. — ي: خۇشەبە.

خۇشەبە: كەيفخۇش، دىلشاد. — ي: دىلشادى، كەيفخۇشى.

خۇشەبە: خۇشەبە.

خۇشەبە: خۇشەبە. گورج گورج. بەخ بەخ.

خۇشەبە: پەند، خۇشەبە، پاكخو.

خۇشەبە: دەنگخۇش.

خۇشەبە: پەزاشىرىن، پەزاشىرىك. دەنگخۇش. — ي: پەزاشىرىنى،
پەزاشىرىكى. دەنگخۇشى.

خۇشەبە: خۇشەبە، پاكخو.

خۇشەبە (زىي.): ئاقتارە، مەسپە.

خۇشەبە: خۇشەبە. — ي: خۇشەبە.

خۇشەبە: كەسپىكە بە ناسانى رابى و ھۆگرى. ھۆگر، نىرى ئافەتەنە. —
ي: ھۆگرى.

خۇشەبە: خۇشەبە.

خۇشەبە: خۇشەبە، پاكخو، رەروشت. جىوان. — ي: خۇشەبە،
پاكخو.

خۇشەبە: وللاخى خۇشەبە، خۇشەبە، چارەبەكە لە پۇشستند رەوتى
خۇشەبە. — ي: خۇشەبە.

خۇشەبە: خۇشەبە، خۇشەبە. — ي: خۇشەبە.

خۇشەبە: خۇشەبە، چاۋىكە، ھەلەشە، بالەبان، شاتر. — ي: خۇشەبە،
بالەبانى.

خۇشەبە: زۇلدار: تانك.

خۇشەبە: پىپەلىتان، پى ھەلگىرتن.

خۇشەبە: رەو، خۇشەبە، شۇخ، رەوگوشاد، رەو واز. نىرى ئافەتەنە. — ي:
رەو، خۇشەبە.

خۇشەبە: زەمانخۇش، زەمان شىرىن. — ي: زەمانخۇش، زەمان شىرىنى،
خۇشەبە: زەمانخۇش. — ي: زەمانخۇش.

خۇشەبە: خۇشەبە، نىتر. — ي: خۇشەبە.

خۇشەبە: پاك سىرشت، بەختەرە. — ي: پاك سىرشتى، بەختەرە.

خۇشەبە: خارار، خارار.

[illegible]

خۇشكردن: — ى چەرم و كمول و پىست: ەرزاندن، خاراندن. — ى قىرپ: شىتلاتى و پوخە كەردى. — كولاندنى بىشت. — ى بادامى تال: خۇشكردن. — ى ەنجىرى (كەمىك رۆن دەنيوئاوى گەرم دەكرى و ەنجىرى ووشك بە رستەوى دەنيو دەيتن تا زستانى نەرمىش بى و لە رمىش بپارىزى) پەرەدە كەردنى تفاقى ترشيات. زۆر كەردنى گرى ئاورور و چرا. شىرىن كەردنى چەقالو بىشتە تال بە كولاندنيان. پازاندنەوى و پىك و پىك كەردنى شىروپىك (چا پخانە كەت خۇشكردەوى).

خۇشكردەوى باران و بەفرە تەرە: چك كەردن و راوستان.

خۇشكىش: توتىكە نەزۆر توند و نەزۆر نەرم بى.

خۇشگەرەك بىوون: خۇشوبىسى.

خۇشگفت: قەسە خۇش.

خۇشگۆ: دەنگ خۇش. — ى: دەنگ خۇشى.

خۇش ئى نەھان: خۇش نەمىست.

خۇش لىھان: پەسند كەردن، پىخۇش بىوون، ئارەزور كەردن.

خۇشەم: مەن خۇشەم، بۆ خۇشەم. ساغىم، تەندروستىم لە جىيە.

خۇشەمەلە: سەودا خۇش.

خۇشەمەزە: بە تام.

خۇشەن: جورە تىيەكى رەش و دەنگ گەرەپە، (مەك)، ساجىبى تا پايىزىكى دەرەگ دەمىتى. خىلىكى كورە لە ەمىتى ەمىلىرىدا ئارچە كەپان شارى شە قلازەپە. ناو خۇش.

خۇشەنەتلى: خاكى خۇشەنەتلىيە لە نىوانى ەمىلىرى كۆپە و پەندانزىدايە.

خۇشەنەتلى: خەلكى ەمىتى خۇشەنەتلى. ناو خۇشى.

خۇشەنەكەر: دىوتكى مېچ (جگ) ى يە.

خۇشەنقىس: خۇشەنقىس، — ى: خۇشەنقىس.

خۇشەنگىن: بەختەور، — ى: بەختەورى.

خۇشەنەتلى: شادمان، پازى. — ى: شادمانى، پازىتى.

خۇشەنقىس: خۇشەنقىس، — ى: خۇشەنقىس.

خۇش وچۇنى: ەمىلىرىسى دوو كەسان لە يەكتىرى.

خۇش ودىنى (نەردە): خۇش وچۇنى.

خۇشەنقىس: ئىن، نەقنى، ەقنى، دلىستان، دلى پىتەبىون، دلىچىون، قىن، دلى بۆچون، وىستى چىتەك بە دلى و كيان.

خۇشەنەن: بە خىرەھان، خۇشەنەن.

خۇشەنەتلى: بە خىرەھان.

خۇشى: نەمىزى، نەمىزى ەات. خورەشى، شادى، شادمانى، بىزەم، شاپى، نەمىزى خەفەت. ساخى، تەندروستى. بە تامى، مەزەدارى، پانەرمى، (پاك)، ەقنى. خىرا، گورج، بە تالەكە.

خۇشەنەن: شادمانىيان. چەند رۆزىكى خۇشە لە زستانى دا، كە باران و قورى تىدا نەمى.

خۇشى خۇشى: شاپى شاپى، شادمانى، كەيفخۇشى.

خۆلەن: خويىندىن.

خۆلەنمە: خويىندىنمە.

خۆلەنمە: خويىندىنمە.

خۆلەنمە: خويىندىنمە.

خۆلەنمە (باک): خوشك.

خۆلەنمە (نەردە): خويىندىن. — يى (نەردە). خۆلەنمە.

خۆلەنمە (نەردە): خويىندىن. گۆرەنى گۆرە.

خۆلەنمە (نەردە): خويىندىنمە.

خۆلەنمە: مەبەس لە خۆدەرخستى كەسپىكە بە كەرنى چتى باش، يا پۇشاكى جىوان و تازە يان بە پايەو فېشال يان بە كەس و كار و كەسنى گەورە، فېزىكرەن.

خۆلەنمە: خويىندىن.

خۆلەنمە: قەلەمى پەندەن و قورقوشم.

خۆلەنمە: كەسپىكە خويىندىنمە. — يى: خۆلەنمە.

و خۆلەنمە پېشە، فېزىكرەن، مەوانىندىن.

خۆلەنمە: خويىندىن.

خۆلەنمە: ھاو وولات. — يى: ھاو وولاتى، ھاوشارى.

خۆلەنمە: خۆگىل كەرن، خۆلەنمە كەرن.

خۆلەنمە (باک): خوشك.

خۆلەنمە: خويىندىن.

خۆلەنمە (مەو): گەمبەكە كوپانە.

خۆلەنمە: دۆز و ساخەتەكە يەكپەك ھەر لە خۆلەنمە.

ھەللى بىستى.

خۆلەنمە: خۆلەنمە كەسپىكە كەللى نەيمە لىتى نەمەشپە.

خۆلەنمە: ھەلپەردا پەردا كەرن، پاپەردا.

خۆلەنمە: خۆلەنمە.

خۆلەنمە: خۆلەنمە.

خۆلەنمە: داوۋىن بە لاڭا كەرن و خۆلەنمە.

خۆلەنمە: كەسپىكە بە فېشال و دۆز خويىندىنمە.

خۆلەنمە: چاوپراو كەرن، شانازى بە چتپەكە ۋە كەرن، فاك و فېك

كەرن، (پۇزۇ، كە) ھورەشە كەرن، فېزىكرەن، لاف لېدان.

خۆلەنمە (باک): خورار.

خويى: شارپەكە لە كورەستانى دا كەرتۆتە بەشى كورەستانى، كەسپى

سېپىمى تا كە كەسپىكە نادىارە كە پووى ئاخوتت لىو نە بى، ئىخوي،

بۇخوي، بۇخوي، بۇخوي، (مەو، وىش. — ھاتەنپە: ئىخوي ھاتە

نېرە.

خويى (زا): پەيدابوون.

خويى: مەبەس لە چەند كەسپىكە نادىارە كە پووى ئاخوتت لىو نە بى،

كەسپى سېپىمە لىبارى گەلدا. (باک) پەيدابوون. — يى (باک) ئاشنا.

خويى: خويى، خويى، تېكەللى، دۆستايەتلى، (مەو، وىش.

خويى (زا): خاۋەند. خويەتلى.

خۆلەپۈتتى: خۆلە پەتائى، خاكبازى، گەمە و يارى بە خۆلى وورد كەرن.

خۆلەپۈتتى (نەردە): زانپەكە توۋشى مىندالان دى لىبەر خۆل خوراردى،

زانپەك.

خۆلەپۈتتى (نەردە): تىروان.

خۆلەپۈتتى (جا، كە، دەر): خۆلەپۈتتى، (مەو، بوللى.

خۆلەپۈتتى (زەن): خۆلەپۈتتى.

خۆلەپۈتتى: ئېلەم. خۆلەپۈتتى.

خۆلەپۈتتى: بول، خەلەكو، (باک) مۆلك، (پۇزۇ، تورن، لىك) پورل،

(باک) ئارى، رتام، ھوۋەلى، (جا، دەر، كە) خۆلەكە، (مەو،

پەو، مەشكى، (زەن) خۆلەكو، (پەو، سۆتەكى دارى، (پەو،

خۆلى، خۆلى چتى سوتار.

خۆلەپۈتتى (كەم): لۆدەكە سەرسوۋا خورار. خاك بەسەر، بەدەخت.

خۆلەپۈتتى (كۆ): گېيەكە بەھارپە ھەمىشە تۆزى بە سەھەپە،

رىحانە كىرەپە و بۆنى خۆشە، بۆبە سۆر زۆر باشە.

خۆلەپۈتتى: دەرمانپەكە لە لاي عەتارەن دەستەكە، سۆرنەن، خۆلەپۈتتى

خۆلەپۈتتى: خۆلەپۈتتى.

خۆلەپۈتتى (نەردە): خۆلەپۈتتى، گەورەن، خۆلەپۈتتى.

خۆلەپۈتتى (نەردە): خۆلەپۈتتى.

خۆلەپۈتتى (كە): كەمپەكە چۆلەپە كەنەكە ۋە بىرپەكە دەم بۆلە دەچى

ھەر كەس يا ھەر چتپەكە بېنى دەچتپە نېزەپە.

خۆلى (بار، باک): خۆلەپۈتتى.

خۆلەپۈتتى (مەو): زۆرەپە، تېكەپە، زۆرەپە. — كەرن: زۆرەپە

كەرن. (خۆ) — يى: زۆرەپە.

خۆم: مەن خۆم، ئىمەن بۆ خۆم، خۆم، (مەو، وىم.

خۆم: خاۋەندەمە. — يى: (باک) خۆسەپە، چتى تايپەتە كە بۆ

خۆتەپەلگەرتى.

خۆم: ئىمە خۆم، ئىمە بۆ خۆم، خۆم، (مەو، وىم، مەبەس لە

بېزەپەكە چەند كەسپىكە لە گەل بى، كە خويى بېلى لە زمان دانىشەپە.

خۆم: چت يا كەسپىكە خويى مەرم، مەرمەنە، خۆمەنە.

خۆم: مەبەس لە مەل جودا كەرنەپە يەكپەك لە گەل يەكپەك

تەردا.

خۆم: خۆم، دۆستانى.

خۆم (كە): سەپە، لىمەپە.

خۆم: خۆم، (مەو، خويى، ھوون.

خۆم: چۆنچى بارى خويى و داپەك و باب و كار و پېشە و پايدە

خۆم: لاۋىكە يا گەورە كچپەك تەمەنى گەشپەتە ۱۴ — ۱۵ سالى،

لەۋەتلى خۆم ناسپە: واتا (بەلۇغم) بۆپە.

خۆم: خۆم، سست، (نەردە) پەلپ، كىسە، ناپام، پەمۆك،

ياخى.

خۆم: (مەو، خويىندىنمە، سەۋاددار، مېرزا. — يى (مەو،

خويىندىنمە، سەۋاددارى.

خۆم: خويىندىنمە. — يى: خويىندىنمە.

خوبزه: نۆکر.
 خوبخوپ (باک.): دەنگی ناوییه.
 خوت (ئەردە.): خورال، بەتال، چۆل، خۆپایی بە لآن بە تەنێ بەکارنابری بە لۆکەر لە گەل خۆپایی و خالییی بە کار دەبری وەکوو: — و خۆپایی. — و خالی.
 خوتا: خدا، خولا، یەزدان.
 خوتە: بۆلە.
 خوتەخوت: گۆتەگۆت، پنگەپنگ، ھەراھەرا، بۆلەبۆل.
 خوتەخوتکەر: بۆلەبۆلکەر.
 خوتەک: خوترەک.
 خوتەکە (کۆ.): جورە ماسییەکی چکۆلەپە خۆبە زەوییمو دەنووستی.
 خوتەکەر: بۆلۆکار، بۆلەکەر.
 خوتەکردن: بۆلەکردن.
 خوتەن (پۆژ.): خۆپایی، خوت و خۆپایی.
 خوتەرە (خۆ.): خوترەمە، پەیاغ، دارێکی ئەستورە کە بۆ شەپدەست بەدات.
 خوتەرەک: کۆتەک، بەرچێخ، خوترەمە، خوترە.
 خوتن: کەسیکە زۆر بۆلە و خوتەیی بەکات.
 خوت و خالی (ئەردە.): خوت و خۆپایی.
 خوت و خۆپایی: خوت و خالی.
 خوت و خورال: خوت و خۆپایی.
 خوتووکە: ختووکە.
 خوجۆک: چتی گچکە.
 خوجۆی (باد.): خوشکی لە کاتی بانگ کردنی دا و ناخەفتنییدا بە کار دەبری.
 خودا: خولا، خورا، (زا)، ھۆما.
 خوداپەرست: خولاپەرست، خوراپەرست. — ی: خولاپەرستی.
 خوداپەرستان: خولاپەرستان.
 خودامەنی: مالیایا (خوراھافیز).
 خوداھۆشی نایە: خوراپەرانی نابینی و قبوولی ناکات.
 خودالادا: خوراداد. ئەمی خودا بەھاوار و داد. — ی: خورادادی. لە بەر خودا ھاوار و دادکردن و پارێانە.
 خوداھەند: خورادەند، پەرورەدگار. — ی: خورادەندی.
 خوداگیر: خولاگیر. — بوون: خولاگیربوون. — ی: خولاگیری.
 خوداگیرکردن: خولاگیرکردن.
 خودان (باک.): خارەند، خێوی.
 خودانەخووستە: خوراندەکا، خولاندەکا، خولاندەخووستە.
 خودانەکا: خولاندەخووستە.
 خودانەیی نەنی: نانەشان.

خودانەخت (باک.): بەختیار. — ی: بەختیاری.
 خودان نامووس (باک.): نامووسدار، بەنامووس. — ی: نامووسداری، بەنامووسی.
 خوداوەند: خوداھەند. — ی: خوداھەندی.
 خوداھەنتی: خولاھەنتی.
 خوداھەنی: خورایی، خولایی.
 خوداھەنتی: خولاھەنتی.
 خوداھەن: خوداھەندکار، خۆپەسەند. — ی: خۆپەسەندکردن.
 خوداھەسەند: خۆپەسەندکار، خۆپەسەند. — ی: خۆپەسەندکردن.
 خوداھە: ددان بە خۆداگر. — ی: ددان بە خۆداگرتن.
 خودەسەر: کەسیکە ھەر لە خۆبەمە بەبێ پۆتۆ و پرسیار ھەلکۆتیتە سەر کار و کردارتکی. — ی: ھەلکۆتانە سەر نیش و کار بەبێ پەرس و لێکدانە.
 خودی (شکا، نەھ، ھەورا.): خولا، خدا.
 خودی: بە پێچەوانەی مەند، توند، بە فێچکە، بە فێچقە، بە پێژە پەروا رانەموستیی، بەخوێ، بەخوێرم (بۆ ئاواوشلەمەنی). بە — ھاتنەخوار: بە پێژە و ھاتنەخوار. تیژ، کۆنکەر، پێشپکە. خۆراک، خورادەمەنی.
 خودۆزە (باد.): کۆزە.
 خوراس (ئەردە.): خۆراس، خورادەمەنی.
 خوران: خورادان، لە خەرتەدان، پێزان. ئالۆش لێ پەیدا بوون، (فە).
 خوریان (ھەورا.) وریا، وریای.
 خوراموھ: کلۆز بوونی چت وەکوو ددان و ئیتەر.
 خوراندن: (فە) خوریاندن، ھەلکۆاندن، شەرمخاندن، کرکاندن، خوێراندن، (ھەورا.) وریاندن، بە نینۆک شوێنێک لە لەش خوراندن کە ئالۆشی لێ پەیدا بوو بێ.
 خوراندن: خوراندن، کلاشین.
 خورادو: خورادراو. ئالۆش و خارشیی لێ پەیدا بوو. مۆزانە لێ دراو. زەنگاوی، زەنگ تێدراو.
 خورادو: خورەماو، ناوی خوێ.
 خورای ئەمی (ھەورا.): قۆزەیی زگ.
 خورپە: — ی ناوی: گەپە، گەپە و گزگەز، دەنگی ناو و چتی شلە کە ھەلبەرێ و بەتوندی پەروا.
 خورپەخوێ: نیوی دەنگی ناوی تێپێژە، خوێی یەک لە دوای یەکتەری.
 خورپەم: بە لێزمە ھاتنە خورادووی بارانەییە، پەھێلە، پەھێلە.
 خورپەمبارانە: لێزمە، لە نگێزە، ھوورم، شینەباران، پێژەبارانە، (باک.) پزووک، تاقی.
 خورپەن: شایان، شیاو، پارچە، پاروو، تیکە، خورادەمەنی.
 خورپەنەن: داخوێپاندن، پێچانەن، چلەکاندن، داچلەکاندن.
 خورپەن: داخوێپان، چلەکان، داچلەکان.

خورس: ناوی هه‌رمێکی کوردانه که چهند گوند و شینایی و ناوی تێدایه له لای پۆژاواي ماردینییه.

خورسهک (نهرده): خورسگ، دارێکه هه‌ر له خۆیه‌وه سه‌وز بوو بێ.

خورش: خورش.

خورش: خورش، ناڵۆش، خورانی له‌ش، خارش.

خورشید: هه‌تاو، خۆر، پۆژی ناسمانی.

خورشیدی خه‌وه: په‌ر تووکیکی کوردی دلدارییه و هه‌لبه‌ستراوه باسی سه‌ودا و نازایی و به‌ ناره‌زوو گه‌یشتنی ده‌کات. خۆری پۆژ هه‌لاتی.

خورشیدی: جووره‌ گۆزانیکی خۆشی کوردیه‌یه. جووره‌ قاتمزیکی سپی و لپوسه‌ و نه‌ی هه‌تاوی تێدایه.

خورک: خۆرکه، ژه‌نگ.

خوپرگه: شوپتیکی ناوی به‌ خوپ و به‌ تیری پێدا په‌وان بێ و لیژ بێ. په‌ر، سه‌ولی، سه‌ولاڤ، شوپتیکی له‌ خووار شاری سلێمانی که‌ ناو ریژی شاری سلێمانیه‌یه.

خووم: خوپرهم.

خورما

خورما: به‌ری دارێکی گه‌رمانییه‌ خۆی زه‌رد و په‌ش و سه‌ور باوه‌ و زۆر شیرینه، داره‌که‌ی هه‌میشه‌ سه‌وزه، گه‌لا پێزانی نیه، گه‌لا‌ی وه‌کوو گه‌لا‌ی قامیشه‌ به‌ژن و قه‌دی داره‌که‌ی تووێژا‌ق تووێژاله‌ و وه‌کوو داری تر به‌کاری دارتاشی نایه‌ت، له‌کاتی په‌شانه‌وه‌ و به‌رگرتن دا تا تووی نێره‌ی پێوه‌ نه‌کریت به‌ر هه‌لنا پێچی خورماش وه‌کوو ترێ جووری زۆرن. خورمه.

خورماچیجان (ده‌ر): خاشخاش.

خورماسیجان: گیاندارێکه‌ وه‌ک سه‌مۆیه‌ به‌لام له‌و زۆرگچه‌ تره‌ وه‌کوو ویش تووکن نیه‌ هه‌میشه‌ له‌ ناو دار خورما یاندا ده‌ژی.

خورماو (هه‌ورا): خورما.

خورماوون: چیشتیکی له‌ پۆن و خورما دروست ده‌کری.

خورمای (هه‌ورا): خورما.

خورمای هیلندی (هه‌ورا): خورما‌ی هیندی.

خورمایلی: جووره‌ په‌نگیکی سه‌ور کاره‌ وه‌کوو خورما.

خورمایلیله: گیایه‌کی به‌هارییه‌ وه‌ک ناڵه‌کوک به‌لام نه‌میان سه‌له‌که‌که‌ی شیرینتر و گه‌لا‌ی شین تره‌.

خورمه (باک): خورما.

خورووش: ناڵۆشی به‌ ته‌موژم.

خورووشان: هه‌راو هۆیا و به‌یه‌کاچوونی مه‌ردوم.

خورووشاندن: وورووکاندن و تێکدانی کۆمه‌لێک.

خورووشاو: خرۆشاو.

خورووک (باک): خوریک.

خورووکه (نهرده): خورووکه.

خوروومه (هه‌و، باد): تاوانی کۆکراوه‌وه.

خوروو: خارش، ناڵۆش.

خورووه‌ک: ده‌ردێکه‌ له‌ گه‌روو و سینگی مرۆی په‌یدا ده‌بی و ده‌نگی ده‌کمری و پشوی سوار ده‌بی، ته‌که‌ر فوو به‌و کونه‌ی لای سه‌ری کیسه‌لی

خوریه: کورته‌ژن، پشیری، ناڵۆزی، کوربه، کورته، ناڵه، ته‌کان، ته‌به، وه‌لی دێوانه‌ده‌لی: ئێلی مرادی خوریی تیکموی، له‌ تاوی سه‌رما هه‌یج که‌س نه‌سه‌روێ، له‌ دڵ که‌وتن: پاچمێن، دڵخوڕپان، دڵداخوڕپان، داچله‌کینی دڵ. — له‌ دڵ خستن: پاچماندن، دڵداخوڕپاندن، لی‌دان، — له‌ دلدان.

خورییان (نهرده): داخوڕپانی دڵ، لی‌دان.

خورت: وولا‌خی بزێوی سه‌رکێش، ده‌وله‌م‌ه‌ند. گیاندارێ قه‌له‌وی تمه‌گه‌تیلکه. (په‌وا.) گردێکه‌ لایه‌کی هه‌لدیری، نازا، به‌تین. (باک.) هه‌یز، تین. جیحیل، لاو، کوپی گه‌نجی جووان. زۆر، بێداد، جه‌ور، به‌ — ی: به‌ زۆری، به‌ تیزی.

خورتانی (باک): جیحیلی، عازهبی، لاوی.

خورت بووک (باک): به‌ هه‌یز بوون، بێدادبوون، زۆرداربوون، جیحیل بوون.

خورتی: هه‌یز، بێدادی، وه‌گه‌نگ، — لی‌کردن، به‌ — هه‌ینای: به‌ زۆر هه‌ینای.

خورج (شار): تێپێکه‌ جووان ده‌چنرێ تووکه‌داره‌ که‌ پرکه‌ له‌ کهل و په‌ل قه‌له‌کانی تیکه‌ه‌له‌ کێشێن. پاشکۆ، خورجه‌زین، هه‌گبه، خورجین، (هه‌ورا.) تێپایی، تێپ، ده‌فرێکه‌ وه‌کوو هۆپ له‌ خوری پێسه‌راو دروستکرا‌ی، به‌لام ده‌رگایان جو‌دایه، ده‌رگای هۆپ له‌ سه‌روه‌یه‌ له‌سه‌ر باری و پانی، ده‌رگای خورج له‌ناو کۆلی هه‌ردوو تاکه‌ دایه‌ له‌سه‌ر باری درێژی به‌ نه‌له‌فه‌ له‌ یه‌کتر هه‌له‌ پێکرت.

خورج شو‌وادی: جووره‌ تێپێکی گه‌جکه‌یه‌ له‌ پشستی وولا‌خانی ده‌کهن، به‌ردو قس‌ل و خشت و چتی تری پێده‌کێشن.

خورجه‌زین (باک): خورج، هه‌گبه‌ی پشستی سه‌واران.

خورجه‌ک (باک): خورجی گه‌جکه‌.

خورجین: تێپ، جه‌م، چه‌مه‌له‌ک، پاشکۆ، هه‌بان، خورج، تێپ.

خورجه‌زین: هه‌گبه‌.

خوپ‌خوپ: پێژ نه‌ بۆ ناوو فرمێسک و شه‌لمه‌نی، فرمێسکی — ده‌هاته‌ خوار: فرمێسکی وه‌ک پێژنه‌ بارانه‌ هه‌لدوه‌راند.

خوپ‌خوپنه‌ک (باک): پرژی گه‌جکه‌.

خورد: کورتکراو، که‌م بوو. (باک.) شایان، لی‌ وه‌شانه‌وه‌.

خورده (باک): گه‌جکه، زۆر گه‌جکه‌ و وورد، وورده‌ له‌ پاره‌ و دانمۆتله‌ و چتی تر، داوین پیس.

خورده‌بین: ناسته‌م بین، میکروسکۆپ. وورده‌بین، وورده‌بین. — ی: وورده‌بینی.

خورده‌هه‌رووش: وورده‌ فرۆش، وورده‌ وا‌له‌ فرۆش. — ی: وورده‌ فرۆشی.

خورده‌ک: وورده‌ وا‌له‌.

خورده‌کار: وورده‌بین. — ی: وورده‌ وا‌له‌ فرۆشان. وورده‌ بینی.

خورده‌گیر: په‌خه‌گر. — ی: په‌خه‌گیری.

خورده‌مه‌نی (باک): وورده، خورده، وورده‌وا‌له‌.

خورده‌ناس: وورده‌ناس. — ی: وورده‌ناسی.

خوروژم: خوپرهم.

دا بکات چاک ده بېتېمونه نېشانې نموده خوروتېکې پېشى له گمرووی دی.

خورووک: نالوش.

خورووک (نمړه): خورووک، خوروتکه.

خوری: (همر.) هری، (باک.) جمزو، (همورا.) پېژم، (زن.) رۆژ. (پشم.) دهر. (بلوول.) باک. پتور، تووکی مېره. (شم.) خوراک. (باک.) خوروتکه، گروپې، ناوله.

خوړی (باک.): پېتې، خوږه وو، وژړه.

خوریان: خورانی لېش، خارشت، خواردن.

خوریانمونه (نمړه): خورنمونه، خوران، پزان، هلنول بون، قهروول بون، پروک بون.

خوریه جنه (پژ.): قهزوه.

خوریه جندوکه (پژ.): قهزوه.

خوریس (دهر.): تف.

خوریک (باد، همو.): خوروتکه.

خوریکاو (همو.): گروې، ناولوی.

خوریکه: خوروتکه، ناوله.

خورین: ناشته، ناشتا، ناناشتا، (باک.) خورین، هیچ نه خواردو. زور خور. جېگایه که له نېو چوم و پروبار و نیدیکه دا که ناوی به خور تېدا پروات. خورانی لېش. هره شه کردن، دژواری نېشانان، دهنګدان، فرمان بېسمره کردن، تووېه بون، شانازی کردن، گوراندن، فرمان کردن، فرمانان، داخوړین. شانازی کردن، ناز کردن، فشین، نازین، پی — شانازی پیکرین. به کی ده خوړی: به کی ده فشی؟، لیخوړین، ناژوتن. خورین. گژوانی خوش گرتن. ناوبردن.

خوریقې: ناشتایی، ناناشتایی، به — چامه خوره: له پېش نمړه دا چتیک بخوړی به یانیا چای مه خوره.

خوریقې (باک.): خوریتې، (باد.) خریتې.

خوز: چولا بیکه له قمرخ ناواندا که ماسی ده چتیه ژیری. (باک.) کوان، کوانه. خوزګه. کاج، بن کلچ، چولا بیکه له بن کمناندا که له زستاندا ماسی خوړی تېدا ده شارتمونه.

خوزه: خوزګه، مژلګه ماسیان له ناویدا.

خوزګه: شوینیکه له چوم و پروباراندا که ماسی قولاغی تېدا بی.

خوزی: تف، ناوی زار.

خوزیا: خوزګه.

خوزه: گیایه کی بهماری کووستانیه گه لای باریک و سی کوز و کولوره بڼه کی ده کرتن ده بېته چرتش.

خوزیلک: شیرکوتک، نالقه تیر، (باک.) خوږه شیل، (دهر.) شیرکتک، خوشیلک، گیایه کی شیرداری گه لاسموزه شیره کی بۆ روانی زور باشه بۆ سهراش بی وینه یه، تنوکیک له شیره کی تیکل نیستیکانیک ناو ده کری و تیکل ده کرت نیو نیستیکانیک بۆ پیاری گموره بهسه که بیخواتمونه به سهر و ژېړه کار ده کمویت که زور پیی تیکچوو ماستاریکې ترشی بدریتی که بی هوشیش بووی و هوشی دیتیمونه. شیره کی بۆ بیرز زور باشه که به سهری داکری، دهیسو تیتې.

خوس: ووس، ووست، — بوون، ووست بوون.

خوسپ: له پاشمله باسی کمیتکی به خراپی کردن.

خوست: هست، بی — بی هست.

خوسرهو: نیتی پیاوانه. پادشا، شا، خونکار، میر.

خوسن (نمړه): خوسن، جیتو، دوزین، دژمان.

خوش (باک.): چیتشیتکی کوردیه.

خوشا (باک.): خوشینی ناوتیه، (نمړه.) خوزګه.

خوشان: خوشینی مار و نیتر. (همورا.) کشان، خوشینی مار و خزاندن.

خوشاندن: کشاندن، کیشان.

خوشه: ده نگیکه وک ده نگی دوشینی شیر.

خوشه بوون: خوشین.

خوشه خوش: خوشی یه که له دوای یه کتری.

خوشین (هکا.): گیابند، گیای سه گی هار.

خوشک (باک.): خوزک، خوراک، (همورا.) واله، والی، (لر.) خورار، (پژ.) خورا، خورال، خیشک، ثافره تیکه له دایک و باوک یا له یه کیکیان بو بی.

خوشکانه: وک و خوشکان.

خوشکایمقی: شتیه و باری خوشک له خوشکایه تېدا.

خوشکهزا: خورازا، والزا، مندالی خوشک.

خوشکهزلا: مندالی مندالی خوشک، نمړه خوشک.

خوشکه لی: له پروی خوشه یوستیمونه بۆ خوشک به کارده بری، خوشکی.

خوشکوک (باک.): جویان، لاوچاک، ده لال، قشت (بۆ نیره و مییه)، (زا.) هدیف، شوخ، قنج، لاو، خشکوک.

خوشکول: پروانه: خوشکوک.

خوشکی (باد.): خوچی، خیچی، خیچو، خوشکوک. له کاتی ناخافتی دا به کارده بری.

خوشکیش (زا): وولاخی پروانه.

خوشکی (باک.): ووشکی، پانایکی ووشک.

خوشیان: خوشیان.

خوشیانمونه (نمړه): کوژانمونه.

خوشیل: خوشیلک.

خوشیلک (نمړه): قوشیلک، خوزیلک، خوشیلک، خوشیل.

خوشیلکه: خوزیلک.

خوشین: خشین، پاخوشین، پاخرین، چله چه پک چوون، خوشان، زلهان، کشین، خرین، خزان، داخرین. — بوهه موو چتیک به کارده بری که به سهر زوی دا بخوشی. — ی مار: شیلان، فیزین. (باک.) هاشه ی ناوتیه.

خوفته ویلدار (نمړه): خوالو.

خوک: پروانه: خوک.

خوکی: پروانه: خوکی.

خول: سوور، چهرخ، تل، تلر، خل، خلر، گهر، پیچ، پیچه، چهرخه ی چت، گیتچ، تاو، خول، جاره سوور انیک، نمرخولوله یه جووان خول ده خورا. — بوونمه: خلر بوونمه، تل، تلر بوونمه. — خوراردن: خولانه، گلانه، گل خوراردن، گهران، سووران، وهرلی که تن، پیچیه دهره دان، پیچ خوراردن. — کردنمه: خول پیدان. (هورا). خیل. ده قیقه. — یک: ده قیقه ییک. (زا). گیانداریکه ملی خورابی ونه توانی بهرزی کاتمه. خول (نمرده): خول.

خولا: خورا، خودا، خوداوه ند، خودی، خوده دی، یه زته، یه زدن، کارساز، یه کتا.

خولیه رست: خودا یه رست. — ی: خودا یه رستی.

خولیه رستن: خودا یه رستن.

خولاداو: خوداداو، هارار خودا یه. — ی: دادو پیدای بردن لای خودا.

خولایگیر: کسیکه به پیشم و رق و کینی خردا گرفتاری. — ی: گرفتار بوون به پیشم و رق و کینی خودا. خولام: بنده، نوکمر، کوله، بهنی.

خولامانه (هورا): کاکول.

خولان: سووران.

خولانه خووسته: خورانه کا، خودا نه خوواسته.

خولانهوه: سوورانمه، خولخوراردن، چهرخان، زقران.

خولاندنمهوه: سووراندهوه، چهرخاندهوه، زقراندن، خول پیدانی چت به دهری خودا.

خولاورستان: خوواورستان، خوشبه ختانه.

خولایه تی: خولایه تی، خودایه تی.

خولایی: خولایی، خورایی.

خوله (هورا): خول.

خوله (نمرده): کورتکارووه ی (خودامراد) ه، سوورانمه، گهریان، بقرچی واهر ت دئ، (بابا): کورتکارووه ی (مهحمود).

خوله خول: خولی یه که له دوای یه کتری.

خوله ک: ده قیقه.

خولبوونمهوه: خلر بوونمه.

خولنه (نمرده): چاپلوسی، کلکه سورته، تیکه لی.

خولخوراردن: گهران، سووران، پیچران، پیچ خوراردن، پیچرانمه، گلخوراردن، وهرلی که تن، پیچیه دهره دان، تلدان، زقران، خولانهوه، سوورخوراردن.

خولخوله: خولخولکه، فرپزکه.

خولخوله (نمرده): که پوره، خولسو، ههنگامه، قال، غولخوله، ههرا، زله، هوررا.

خولخوله: ملی شهریمو جهره و گوزه ی شکاو.

خولخولکه: چتیکه مندالان به خولاندن و سوورانده ی گمه ی ده کم.

خولندان: پیچدان، سوورانده، قومو زارتن، خولاندنمه، سووردان.

خولندان: پیچران، سووران.

خولندراو: پیچراو.

خولک (نمرده): خولق.

خولک: دستور، پیدان.

خولکردنمهوه: تل کردنمه.

خولک کردن: روودان به کسیک یا چندن کسیک، بانگ پیشتی کردن.

خولنموت (رهوا): بهروویق، داهات.

خولنجان: خولنجان، دهرمانیکه، سورنجال.

خولوز: خل، خول. — بوونمهوه: گلوز بوونمه ی چتیک له لیژییه کمره. — کردنمه.

خولوو (نمرده): خولخورله.

خولووپانمهوه (نمرده): خولوپانن.

خولوپاندن: گولوفتن، گولوفتنمه ی گیاندار، که گیانداریکه تری له ژیر خوی نابی و بی گولوفتنمه، گوزاندن. تاجیه که کمریشکه که ی خولوپانمه.

خولوپانن (نمرده): خولوپاندن، تلان، تلاندن، خولوز کردنمه.

خولوپیان: گولوفران، گوزان.

خولوپیانمهوه (نمرده): خولوپیان.

خولی (باد): خولمیش.

خولیا: سودا، که لکه له، مفرق کومتسمر. گیزو ووپ.

خولیانمهوه: خولانهوه، سوورانمه، گهران، گهریانمه.

خولیاپی: سودایی. گیزو و ووپ.

خولیه (باد): شینشینک.

خولینکه: خولخولکه.

خوم (که): خم، جووره پهن گیتی شینه بدن و چتمه کی پی پهنک ده کری.

خومار: مست و سهرخوش. هلم و بووق و تیزی ناسمان. — ی: مهستی، سهرخوشی.

خومالی (باد): خومالی.

خومالیک: جهره ی گموره.

خومهرزه: خومهرپزه.

خومهرزه: خومهرپزه.

خومهرپزه: بالنده یه کی سهرزی شین کاره به قهد ههنگه خور (قزالکه) یه ده بی، خمرپزه، سموزه کما، کهنده سمه، پهنکاله.

خومه شوینه: خومه شوینه، ناوور کمرهوه، (نمرده). سهریه گیتچیل، ههراوهوریا کار.

خومه شوونکه (نمرده): خومه شوینه.

خومه شوینه (نمرده): مهردومی به ناشووب.

خومچی: خومخانه چی.

خومخانه (که): خومخانه.

خومخورک (که، بابا): قولکه یه که مرز یا جرج قولی کرد بی، له پتگا و چولاند اولاخ تیده کمو، قله شتی زوی.

خومخوم (باک): دهنگی ناوی گرانه. نییری نافره تانه.

خومری (زا): سووری توخ.

خومستان (نیره): بیابان.

خومشیلوان: خم شیلوان.

خومگهر: خمگهر.

خومی (که): خمی، رهنگی خمی.

خومیزین: کورژانموی ناوور.

خومین (زا): خومین، دهنگی پروخانی چت. (باک.) هاشمی ناویته.

خوناف: ته‌پایی و ناویکه شموانه بنیشیتنه سهر گژ و گیاو شیناوردیان، (باک.) خونار، ناوونگ، شوم. بارانیکه هیواش بیاری، وورده بارانه.

خوناف: ناوونگ، شوم، خوناف، ناوونگ، نمو تنوکه ناوانه‌یه که به‌یانیان له بهمار و پاییزاندا به سهر گه‌لا و گیا و گولانه ده‌بینری. بارانی وورده.

خوناف: ناویکه له سهری داری سووتاووه، که ته‌پیی ده‌ری ده‌کا له‌کاتی سووتاویدا ده‌ری ده‌کات.

خوناف: خونار، ناوونگ، شوم.

خوناف: خونار، وورده‌بارانه.

خونجان: گونجان.

خونجاندن: گونجاندن.

خونجاندن: گونجاندن.

خونجگا (نهرده): جیگایه مرژ بتوانی تییدا بیره‌وی.

خونجگه: خونجگا.

خونجیان: خونجان.

خونچان (نهرده): گونجان.

خونچاندن (نهرده): گونجاندن.

خونچاندن (نهرده): گونجاندن.

خونچه: نیروی نافرته‌تانه. هه‌جه، گولسی نه‌پشکووتو، (باک.) پشکوژ، بیرژ. دوگمه.

خونچیان (نهرده): گونجیان.

خوندکار: جادوگر. (باک.) میر، شا، پادشا، میری میران، خوندکار. — ی: میری میرانی.

خوندکاریتی: میری میرانیتی، خوندکارانه.

خوندن (باد): خویندن.

خونفین (باک): خونینی بارانه.

خونفک: کسبیکه زور ناره‌زوی ده‌ستبازی بکات و خوی لسم و لسم هه‌لبسوری. ننگوتک نهمیر، گونک ژمیر.

خونکار: پادشا.

خونکاریتی: میریتی.

خونکمییک (دهر): بارانیکه له سهره‌خو بیاری.

خونین: وورده بارانیکه له سهره‌خو بیاری. نم غه ده‌خونی.

خوی: ناکار، ره‌وشت، خور.

خوه (باد): ناره‌قه.

خویا (باک): دیار، ناشکرا، ناسراو. — بوون. — کرن.

خویاری (نهرده): پهره‌رده‌کردن، چاره‌دیری، خوییتی، نیووت.

خویان (باک): کسبیکه له دتیه‌کی دانیشی.

خوو: ره‌وشت، پیشه، ره‌فتار، جر، بانهک، نهریت، نه‌دا، شتیه، پرهنک، که‌نشست، سهرسه‌کات، (پژژ). تووزم، (چی). هیم. — ی چاک:

هیچاک. به‌دخوو: به‌دتووزم. — ی خراپ: گمشکه، فی، هو، پهرکهم، ده‌رده‌کورتان. — گرتن: فی گرتن، هوگرتن. (ههس، زهن، سن، ههلق، باک.) ره‌وشت. زیز، زویر، توورپه. — بوون: زویر و توورپه بوون.

خووا: خودا، خو‌لا، خودی: — یاریکارت بی: خو‌لا یارمه‌تیت بدات. — خو‌شی نایدت: خودا ره‌وی نابینی. (نهرده.) خو‌وا، که، یا، یان.

داواکار: به‌لآن به‌تمنی به‌کار نابری: نازادی خو‌وا، شمر خو‌وا. (پژژ). خوشک. ویستمر: نیشتمان خو‌وا: نیشتمان خو‌وا. غه‌ک.

خووا بیکووژی: خو‌وا له‌ناوی ببات، خودا بیگری، خودا مهرگی بدات.

خوواپهرس: خو‌واپهرست. — ی: خوداپهرستی.

خوواپهرست: خوداپهرست. — ن: خو‌واپهرستان. — ی: خوداپهرستی.

خوواپیدان: مېهره‌بانی و به‌زه‌یی خوداپه له‌گه‌ل به‌نده‌ییکی خو‌ی به‌دانی به‌مهریه‌ک.

خوواپیدان: کسبیکه تووشی به‌مهریه‌ییکی بوو بی.

خوواپرس: یاریزگار.

خوواجا: خو‌واجه.

خوواجاننه: (هه‌ورا.) خو‌واجانشین.

خوواجه‌وستا: پیر، گموره، کاک، ناغا، نه‌فندی. نازناویکه بق پزله کاتی دوواندندا بق‌فهلان و جووله‌کان به‌کارده‌بری، پسیری کۆنه‌سال.

نیره‌مورک، خه‌ساو.

خوواجه‌نشین (هه‌ورا): خو‌واجاننه، دوو سه‌کۆی گچکه‌ی لای راست و چه‌بی ده‌رگای حوشه له‌پوری ده‌ره‌ده‌دا.

خوواچوو: خو‌واپهرست.

خوواچه‌شتن: خوی چمژتن، مزه‌کردن.

خوواچه‌نی (هه‌ورا): مالتیاوا، خو‌وا حافیز.

خوواخوشه‌نان: ره‌واییینی خودا.

خوواخوشه‌ناوو: له‌لایمن خو‌وا ره‌واییینرا.

خوواخووا: خوداپهرست. خوی داواکار.

خوواخوواست: ویستی خودا، چاره‌نووس.

خوواداد: به‌مه‌ره و به‌شیکی باشه، که خودا پیی داییت.

خوواداگ (نهرده): خوداداد، چاره‌نووس، به‌مه‌ره.

خووادان: خو‌لادان، خودادان. (نهرده.) خو‌لادان، غه‌کدان.

خووار (لور): خوشک. چموت، چه‌فت، خو‌وه‌هر، گیتی، چه‌ماو، چه‌ماو، لار، که‌چ، شورک، شه‌فتول، خیتچ، گه‌ردیار، هیتس، چلوو‌چوژ، خو‌وه‌هر، خار، تیل، تیو. نزم، په‌ست، لای ژیره‌وه،

لا‌خوارک، هاتنه‌خوار: داگه‌ران، سهره‌و ژیره‌وون، ژیر، هیتانه — داگرتن، سهره و ژیرکردن، داگه‌راندن. — بوونه‌وه: چه‌مانه‌وه، داهاتن، چه‌میانمه‌وه. — کردنه‌وه: چه‌ماندنه‌وه، چه‌ماندنه‌وه، کوو‌کردنه‌وه.

پیدا‌چوونه — له‌سهر پزیشتن، دریزه‌پیدان.

- خووارو: لای خوواروهری چتی.
- خوواروختیچ: لار و لۆچ، تیلوتیل، قیل و قاج، قیناس.
- خووارووفک (باک.): بادی ئاوی، پیالهی ئاوی، ئاوه خۆره.
- خووارئی: لای نرم و خوواروهره.
- خووار (ژاوه.): خووارایی، لاری، بلوار، شهفتی، چل و چۆفی، راستی خووارایی چت، ئاستی خووارایی. زه‌بوونی، پمستی، نرمی.
- خوواز (باک.): خۆزگه. ویستهر، داواکار، خوواست؛ نمو کالایه داو — ی زۆره، دلخوواز.
- خووازه: خوواشت، تکا، ره‌وا.
- خووازه‌کار (باک.): ده‌رۆزه‌کار. — ی (باک.): ده‌رۆزه، سیواڵ.
- خووازه‌لۆک (همورا.): سیواڵ‌کهر، ده‌رۆزه‌کهر.
- خووازیی: داخووازی، (همورا، جا.) هیتیجی، خووازیگیتی، داواکردنی ژن بۆ ماره‌کردنی. — کردن: داخووازی کردن، ژن خووازیتن، (جا.) هیتیجی کردن.
- خووازیی کهر: کهمیکه خووازیی بکات.
- خووازیتر: خوواستر.
- خووازی: خوواستن، خوواستن، گهره‌ک بیون.
- خووازیووک: ده‌رۆزه‌کهر.
- خووازیرو: خوواستر.
- خووازیگار: خووازی، خوواستگار، ویستهر، بخووازی. — ی: داخووازی، ویستن، خووازیی.
- خووازیگین (باک.): خووازیین. — ی (باک.): خووازیی. — کردن: خووازیی کردن.
- خووازیلۆک (نهرده.): چت خووازی، پرسپار کار.
- خووازیه‌نی (نهرده.): خووازیگاری.
- خووازیوک (باک.): ده‌رۆزه‌کار.
- خووا (نهرده.): همورس، خواست، خواشت، ویستهر، کهمیکه زۆر چتی بخووازی. (باک.) تشقه‌له‌چی، دزمیرکوژ، تالانکار، ده‌نگ و باس، ئاگا، وه‌لام، خاوس، پرووت، قسوت، په‌تی له‌گه‌ل (په‌) نه‌بی به کار ناهری. وه‌کو: پیخواس: پاپه‌تی.
- خوواپیون (باک.): پیخواس بیون.
- خوواست: ویست، داخووازی، ئاره‌زوو.
- خوواستهر: ویستهر، بخووازی.
- خوواسته‌نی: چتی خووازی، خووازه‌نی.
- خوواستن: داوا کردنی چتیک له‌ یه‌کتیک بۆ چه‌ند ده‌میک. ویستی، خوواسته‌مه.
- خوواستنه‌مه: خواستن.
- خوواسترن: پیخاوس کردن.
- خوواش (نهرده.): فیلباز، ساخته‌چی. خووی فروش: .
- خووارا (باک.): زۆر خۆر.
- خووارایی: چموتی، چه‌فتی.
- خوواره: لار، چه‌تال، ختیچ، چه‌قی، (باک.) چه‌فت، چیل. — بیون: چه‌قیان.
- خوواره‌که (دزه.): جوهره دروومانیکه خووار و ختیچ پروات، مارییچ.
- خوواره‌مری: ناشووب، ئاژاوه، شلووقی.
- خوواره‌مه: نرم، خووار، ژیره‌مه، (جا.) دانگه. خاری، لای خوواره، لای به‌رمه‌مه.
- خوواره‌وخستن (نهرده.): خستنه‌خوواره‌مه.
- خوواره‌وخووار: تیریتی.
- خوواره‌وکه‌فتن (نهرده.): کموته‌خووار.
- خوواره‌وه‌هاتن (نهرده.): هاتنه‌خوواره‌مه.
- خووازیون: چموت بیون.
- خووازیونمه‌مه: لار و چموت بیونمه‌مه.
- خوواره: بی‌تاین، داوین پیس. زۆرخۆر، کهمیکه زۆر حمز له خوواردن و خوواردنه‌ی بکات.
- خوواره‌س: خوواره‌ست.
- خوواره‌ست: کهمیکه له ژیر فهرمانی نهم و نمو دابیت و چاوی له ده‌ستی نهم و نمو بی، ژیره‌ست. — ی: ژیره‌ده‌ستی.
- خوواره‌سی: ژیره‌ده‌ستی.
- خوواره‌مه‌نی: خۆراک، (همورا.) وارده‌مه‌نی، چتی خوواردنی.
- خوواره‌یی: داوین پیسی، بی‌تاینی.
- خووازی: (باک.) خاړن، خووارن، (لو.) ههردن، (ده‌ر.) کزوه‌ت، (همورا.) وارده‌ی، (نهرده.) خورده‌ن، بخۆ: (همورا.) وه‌ره، به‌وره.
- خووازیه‌مه: نۆشان، نۆشین، شه‌خوارن، نۆشکردن بۆ شه‌لمه‌نی به‌کار ده‌بری وه‌کو چا و ئاو و ئیتر، (همورا.) وارده‌مه‌مه. وارده‌یه‌شه سهرکیشان: به‌سهر داکیشان. په‌وا بیین، په‌سندکردن.
- خووازیووک: کهمیکه نان یا چتیک تری خووارد بی (بۆ پاردوو).
- خووازی: خارزا، (باک.) خووازی، (همورا.) واله‌زا، خوشکمز.
- خووازی (باک.): خووازی، خوشکمز.
- خووارک (باک.): ددانی مال‌تانه: گا — ی خوه ده‌فتاده ده‌رده‌خمن، هی‌گایی مه — ی خوه، ده‌رنه‌خستیه: گا له ۷ سال‌ندا ددانی ده‌رده‌خا، که ده‌ری نه‌خستیه هیتشتا جیته‌له.
- خووارک (باک.): ناوی ختیکی کهرده.
- خووارکردن: چموت کردن، لارکردن.
- خووارکردنه‌مه: لارکردنه‌مه، چه‌مانده‌مه، خووارو ختیچ کردن، تل کردنه‌مه.
- خووارگ (نهرده.): خووارو، ژیرگ، خووارخوارین.
- خووارگین (نهرده.): خووارو، لای خوواره‌مه.
- خووارن (باک.): خواردن.
- خوواردن مایی (باک.): پاشماوه.
- خووارو (باک.): سه‌لیته، قاحچه، جنده، حیز بۆ (نیر و می).

خوواکرډ: خوواوړ استان، واپړکومت، کار و فەرمانتیک یا چتیکه خووا دروستی کړدې.

خوواگرتن: گرفتار برونۍ کسټیک به دهرډ یا کار بیان کارهساتیک له لایمن خوداره.

خوواگر توو: کسټیکه، که خووا تروشی دهرډیکۍ کړدې.

خوواگیر: خوواگرتو، به پږ و پشمنی خودا گرفتار. — برون: خوولا گیر برون. — کردن: خوولاگیر کردن. خووی گیر، غمک گیر. — ی: خوولاگیری.

خووال (باک.): خال.

خووالا (نهرده.): خالی و خووالا، خالی.

خوواله (پژژ.): خوشک.

خووالک (باک.): خالک.

خووالوژن (باک.): خالوژن.

خووان: تمبهق، سینی دار. خووانکه، تمشپی. سفره، خووانچه، میزپکی دریزه نانی له سهر ده خوړی.

خوواناس: کسټیکه خودا باش بناسی و له میز فەرمانی دهر نه چی. — ی: ناسینی خودا و به جی هیتانی فەرمانییه تی.

خوواناسین: خوواناسی.

خووانه (دهر، همر، پړوا.): پنه، (شام.) سفره، نانمشان.

خووانه خوواسته: ووتیکه، که شووینی دور بی به کار دینری: شو چته خووانه کا، خووانه یکا، دوروا، دوروایی، خووانه کا.

خووانه کا: خووانه خوواسته، خووانه خوواسته.

خووانچه (پړوا.): سینی، مجوعه می مس، سینی گچکه. سله یکه له شوولی دروستکړای، (همرا.) نانمشانه، خووانه، خووانه دارینه، تمشپی، (نهرده.) گهره، خووانی نان خوواندن، کشف، سینی.

خووانزین: خانه ی زین، شوینی له سهر دانستنی زین.

خووانکه: داریکه گمزیک دریزتره و بستیکیش پان و بستیکیش نه ستوره له نیوه پاستیدا چالیکۍ تیدایه مووره سینگۍ له سهر دا دهری و تیی دهری. پنه، دهرخونه.

خووانوس: چاره نوس. — ی: چاره نویسی.

خووانی: پروناک، ناشکرا، دیار.

خوواوړن: خودا وړند، په رور دگار، خاوه ند، خودا. خواوړند: خودا وړند، خولا، خواوړن. خاوه ند، ختوی.

خواوړندگار: خواوړندگار، په رور دگار، خودا، خولا.

خوواوړستان: خودا وړستان، خواوړد، خولاوړستان، خووشبه خانه.

خوواهیښ: تکا.

خوواهیشت: تکا.

خوواي (همرا.): پیکه نین.

خوواي قهوه رزه (نهرده.): خوواي هموری، خووی سپی.

خوواي: خودای، خولایی، (همرا.) پیکه نین.

خووايښ: تکا.

خووايشت: تکا، هیثی.

خووايشمه نند: — کردن: تکا کردن، هیثی کرن، تکا کار. — ی: تکا کاری.

خوواي هموری (نهرده.): خووی سپی، (نهرده.) خوواي تمه رزه.

خووه (فه.): خووی، (باک.) خو: بخوه: بو خووی ته نها. باج، پیساک.

(فه.) ناره قه. من — دایه: ناره قه م کړدوه. (باک.) ژه — له سهر

جیگایه کی بی. — دان به ربار: یارمه تی دان. خووه بهر: (باد.) له بهر

خووه ههر بو خووی هاتوه. — بده نالیکۍ (باک.): خووت دورو خوه،

خوت بهار په. — بین (باک.): خوین. — بینۍ (باک.): خوینی. — وا

(باک.): خودا، خولا. — ت (نهرده.): خووت، تو خووت. — دان (باک.):

خودان، خاوه ند. — دان نالیکۍ خووانان: — خو پارازتن، خو دورو

خستنهوه.

خودا فیر (باک.): خوکرندنه هو. — دان سهر (باک.) پال به سهر دوه دان. —

دانو: خاوه ند. — دان به ربار: ههث (باک.) یارمه تی په کتری دان.

خووه دوی: ناری خودایه له کاتی بانگ کردن و هاوار لی کردنی دا.

خووه دی (باک.): خودا، خولا، خووا.

خووه دی (باک.): خاوه ند، خودان، ختوی. خهریک. — برون: خهریک

برون. — لی برون: ناگادری کردن، خهریک کردن.

خووه دیت (باک.): خو دیتن.

خووه دی پوهوس: خاوه ند شکو.

خووه دیکو (باک.): خاوه ند، خودان.

خووه دی وو (باک.): خووه دوی، له کاتی بانگ کردن و هاوار لی کردنی دا

به کار دهری.

خووه ر (باک.): سهر به خووی، به گلک. سهر چاوه ی داهات و

دهستکومت، خو، خووه. (فه.) خو، پژ، هه تاو، (همرا.) نافتاو.

(نهرده.) خوواره دهنی، چیتست.

خووه را (باک.): زور خو.

خووه رانی (باک.): زور خو.

خووه راس (نهرده.): خووه، خوړاک، خوواره دهنی.

خووه راندن (باک.): خوړاندن.

خووه راو: پژاو.

خووه راوا (فه.): پژاوا.

خووه ره (باک.): زور خو، نوسن.

خووه ره ک (باک.): خووه راک، زور خو، کسټیکه زور حه له خوړاندن

بکات.

خووه ریه (فه.): سهیوان، چه تر (هی زستان و هارین).

خووه ردار (نهرده.): ناگادار.

خووه ردان: وه بهر هه تاودان.

خووه رده رانن (فه.): پژ هه لاتن.

خووه رزه: زهر دی خو.

خووه رستی (باک.): زووته لی، زموته لی، مهرکی، گیل، نانسی،

ناشاره ز، بی سواد.

خووه رش (فه.): خارش، خارشت.

خووه ریه

خووهر لیډان: هه‌تاو و پوژ لیډان، تاوگازی.

خووه‌رنیف (باک.): خه‌رنوڤ.

خووه‌روه‌رگرتن (فه.): پوژگیران.

خووه‌روو (باک.): به‌میز، خاوین، یه‌کره‌نگ، خوئی.

خووه‌ره‌لآت (فه.): پوژه‌لآت، پوژه‌لآت.

خووه‌ریل (باک.): ده‌ون، به‌نچک، داری کورت.

خووه‌رین (باک.): خوین، شانازی کردن، بخوره.

خووه‌زگا (باک.): خوزگه، کاشکای، کاشک.

خووه‌زگه (نهرده.): بریا، کاش. — بردن: ناواختوواستن.

خووه‌زوک (باک.): به‌د خوراز. — ی: به‌د خورازی.

خووه‌زوور (باک.): خه‌زوور.

خووه‌زی (باک.): خوزگه.

خووه‌سان: خووه‌سان.

خووه‌سانن: خورساندن.

خووه‌سهر (باک.): سهر به‌خو، نازاد، به‌تایه‌تی.

خووه‌سته‌ک (باک.): ناره‌زوکار، زورداوکار.

خووه‌ستن (باک.): خورازتن.

خووه‌سوو (باک.): خه‌سوو.

خووه‌سی (باک.): ده‌گیران، نامزده، نیولی‌نراو، نیشانه‌کراو.

خووه‌ش: خوش، باش، په‌سند، به‌تام. ساخ، زیندو، تهن‌دروست. به‌پوش،

بیوان، بیابان. — بوون، — کرن: ده‌باغ‌کردنی پیست و نیتر، خوش‌کردنی

زه‌ی کشت و کال و نیتر. به‌د لی خوش‌کردن: چاپلوس.

خووه‌شان: خوشار.

خووه‌شتق (نهرده.): خوشهاتن، به‌خوهرهاتن.

خووه‌شو: خوشار.

خووه‌شه (نهرده.): ناماده، زمان‌خوش، شیرین زمانی. چیتسه‌خوشه.

شیرین، تامدار، به‌تام. خوش‌کراو، خوش‌کریاک.

خووه‌شه‌خانه: ده‌باغ‌خانه.

خووه‌شنان (نهرده.): پیروز بی، موراره‌ک.

خووه‌شجقات (باک.): کره‌له و کوپی باش.

خووه‌شک (باک.): جروان، په‌سند، نه‌شمیله.

خووه‌شکا (باک.): جروان، ده‌لال، په‌ند.

خووه‌شکون: خوش‌کردن.

خووه‌شکوک: زور جروان و شوخ و شنک.

خووه‌شکیش (باک.): قایم، پتمو.

خووه‌شمیر (باک.): نازا، چاک، پیاری چاک. (باک.) — ی: نازایی،

چاکی.

خووه‌شنقیس (باک.): خوش‌نورس. (باک.) — ی: خوش‌نورسی.

خووه‌شووار (باک.): وارخوره‌ش.

خووه‌شهاتن (باک.): به‌خوهرهاتن. خووه‌شهاتی: به‌خوهرهاتی.

خووه‌شی (نهرده.): خوشی، ساخی، تهن‌دروستی. مه‌زه‌داری، خوشی.

خووه‌شیل (باک.): خوژلیک (کیایه‌که).

خووه‌شین (باک.): ده‌نگی زه‌نگوله‌یه.

خووه‌شی و ویشی (نهرده.): چاک و خوشی، هموالپرسی، خوه‌رپرسی.

خووه‌شروش (باک.): خوزروش، کونه‌پهرست، به‌خوهره‌لگوت، خوهره‌لنهر.

— ی: خووه‌شروشی، کونه‌پهرستی.

خووه‌شین: خوویست، خوهرست. — ی: خوویستی، خوهرستی.

خووه‌ئی (باک.): خوهره‌میش، مشکي؛ — به‌سهری من: خاک به‌سهر خوم،

به‌د به‌خت خوم.

خووه‌لیدنک (باک.): خوهره‌میشیدن، مشکي دان، سهرگوویلیک.

خووه‌ئی مه‌رموتک (باک.): زیلمو.

خووه‌مال (باک.): خومال، تایه‌تی. — ی (باک.): خومالی، تایه‌تی.

خووه‌نه (باک.): مرازیکه‌بو پرسپار و تورپه‌یی به‌کارده‌بریت.

خووه‌ندا (باک.): خوهرینده‌وار.

خووه‌نده (باک.): خوهرینده‌وار.

خووه‌نده‌شان: خوهرینده‌وار. — ی: خوهرینده‌واری.

خووه‌نده‌گا: قورتا‌بخانه، خوهرینده‌گا.

خووه‌نن که‌له‌شیر (نهرده.): قورقاندن، خوهریندن کله‌باب.

خووه‌نلن: خوهریندن. بانگ کردن، چرین.

خووه‌ندی (باک.): بانگ‌پشتراو.

خووه‌نن (نهرده.): خوهریندن، چرین.

خووه‌هه (باک.): خوشک.

خووه‌هر (باک.): خورار.

خووه‌هی (باک.): خودان، خاوند.

خووه‌ی (باک.): خوسی، خاوند، (نهرده.) خوئی، به‌نه‌فسی خوئی.

ناره‌قه. — کردن: ناره‌قه‌کردن. — دان: ناره‌قه‌کردن.

خووه‌یبه‌خت (باک.): خوهره‌خت. (باک.) — ی: خوهره‌ختی.

خووه‌ی بهین (باک.): بوئدار.

خووه‌ی بهرس (فه.): خوهره‌ست.

خووه‌یبه‌سه (ه‌ورا.): خوش‌خوویی.

خووه‌یپیزک (باک.): به‌شیراز، په‌لیار، به‌توره، خوش‌هویست.

خووه‌ییزاندن (نهرده.): زوقم کورتن.

خووه‌یزک: زگبرسی.

خووه‌ییزاندن (باک.): چاو پی هه‌لنه‌هاتن، به‌د خورازی.

خووه‌ییسووج (باک.): خاوند سووج و تاواندار.

خووه‌یقین (باک.): له‌سهر سهرچاوان، به‌چاوان. — ی: هیزی ویستن.

خووه‌یناف (باک.): ناودار. (باک.) — ی: ناوداری.

خووه‌یی (باک.): خوهره‌دی. (باک.) — ی: خوهره‌دیتی.

خووه‌یسه (نهرده.): درو، فیشال.

خووه‌یست (نهرده.): درو هه‌ل‌یستن، فیشال‌کردن.

خوودار: فيدار، كسيكه سهر و دل بېگرې. — ي: فيداري.

خوو و پهوشت: ياسه، ياسا، پي و شويڼ.

خوو و پهوشتخاس: پهوشت باش، خو شخو.

خوورستان (باک.): گيتي.

خوورک (بار.): موزانه، گهرد. (مړک. ههکا.) ژهنگ، خوزه.

خوورمين: دهرکران، وهرنه گيران، قېوون نه کران.

خوورين: خوران، وه خارش کورتن. *

خووز: تف، ناوي زار، هير، تين: نه خوځه که به خووزه. (که.) پيشه و په گي گيايان. (شوق، کؤ.) سيخوار، خووس، زوقم، (باک.) کورپ، چماووه.

خووزاو (کؤ، شوق.): زووخاري برينان. زوقم، خووس.

خووزنيگه پړان: هاتنموي هيره بو لمشي نه خوځي و کورتنموي سهرخوي.

خووزنيگه پړانمويه: خووزنيگه پړانمويه و ژيانمويه و بوژانمويه دارودره ختانه.

خووزهينانمويه: وټکها تنموي بريني نمندامي دره ختان.

خووزي (باد.): تف تا له ناو زار و گهرودا به — ي پيډه لټين به لان، که فېتدرا به تف ناو دهرې.

خووزيا: خوژگه، (شا.) سيخوار، (بابا.) سيخوپ، (کؤ، شوق.) خووزاو، خووز.

خووس: (زاخ، دهق.) خووسار، (دهر.) خوويسار، زوقم، به يانايي پاييز و زستانان و بهاران لمبر ساردې وه کور تنو کي او له سهر گيا و پووش و پلا شان دهنشي.

خووسار (مړک، زاخ، دهق.): زوقم، خووس زوقمي سهر زهرې. سيږي — هي پاييز تپيه، که خووس ده کورته سهرې.

خووسان: نهرم برونې چټيکي په ق ده ناويدا يا له خووس نران به هوي ته پ برونيمويه، ميسس له دلنهرمي کسيکيه به رانېم به همرکس و چټيکي، که چاو پرواني لي نده کرا.

خووسانمويه: نهرم برونمويه، تليسانمويه.

خووسانندن: نهرم کړنموي چټي په ق ده ناوي دا، له خووس نان، زه لانندن، خيسانندن، ده لټين پيشت بخووسينه نرجا بيتاشه. دلنهرم کړدن.

خووساننمويه: نهرم کړنموي چټي په قه.

خووسانن: خووسانندن، نهرم کړنمويه.

خووساو: چټي په ق له ناوي دا نهرم بوو. خووس، سيخوار.

خووساوه: خووساوه. چټيکي په ق به هوي ته پاييزمويه نهرم بوو بي.

خووسوون (باک.): بهزین.

خووسکړن (باک.): بهزانندن.

خووس فيان (نهرده.): خووسانندن.

خووسي (باک.): خووس.

خووسياگ (نهرده.): خووساو.

خووسيان (نهرده.): خووسان، خيسان. ناره قه کړدن.

خووش: دهنگي شير له دوشيندا. *

خووک (لک، همررا.): بهراز.

خووکهمله: گوريس کيشه کي.

خووکي (باک.): سمرانه، خاوه.

خووک (همررا.): بهراز.

خووکرتن (نهرده.): راهاتن، هؤگرېسون. خوگرتن، پاريزگاري، ده لټمنه نديون. في گرتن، بهستران، مه يين.

خووکېو: راهاتو، هؤگر، خوش ناشنا، زووناشنا. — ي: راهاتن، هؤگري، خوش ناشنابي.

خوول (باک.): گوميزي، له سهر شکلي گوميزي، (باد.) خوئل، خاک.

خووله: گياي کي به کيف و مل نمستور و قهلمويه، (مړک.) هووله، (باک.) بوغ، گابوغ.

خوولي (باد.): خوئي.

خوون (زا.): خووين، هوون.

خوونخووار: خووينخوار.

خوونسهنگين (فه.): نيسک گران، پهزاگران. — ي: پهزاگراني.

خوونسووک (فه.): نيسک سړوک، پهزا سړوک.

خوونما (نهرده.): خوونوين، بهفيز. (نهرده.) — ي: خوونويني، بهفيزي. خوونن: دهرس خوینندن. *

خوو وخده: پهفتار، کردار.

خووکي: خوگ، باج و پيستا کي ميری. *

خوو و پهوشت خاس: خو شخو.

خووهرا (زا.): زور خوژ

خووهري (زا.): خوژگه.

خووهستهک (باد.): خورازه لوک.

خووهستن (باد.): خورازتن.

خووهستي (باد.): خورازيتي.

خووي (باک، مړک.): خورا، خودا. (فه.) خوه، خا، غهک، (همر.)

خي، خورا، (همررا.) غهک، مهکي، بي خوي: بي مهکي، کهله، کهلي.

کانگاي: — خووي لټين. (همس.) بهراز. (زاخ.) ناره قه ي ماندوويتني، نه خوځي. ناگاداري، بهخي کړدن، پهروهرده.

خوويي (باد.): خوز، ناوات.

خوويټا (باک.): تيليني کورده له ژورروي بتليسي وديه.

خووي چلشتن: کهميک له چلشت خورادن له پيش تيکړدنې دا بو نهرمي بزاني خوويي کهمه يا زوره، خووي چلژتن.

خووي چلژتن: خووي چلشتن.

خووي خراو: به دخوويي، به دپرووشي.

خوويځدار (نهرده.): خاوه نند، چټي جواني دلگر. — ي: خاوه نندي.

خوويځدان: غهکدان، (باک.) خووي دانک، نامانتيکي گموره يا گچکه يه، که خوويي تيډه کړي. (همررا.) مهکدان، خوويژگه، تاتبهرد يا تهخته يا سيني و چټيکي پانه خوويي له سهر پډه کمن بو نازالان له زستانيدا.

خوويځانه: خوويځان.

خوونینده: خیدانکه، کیسه و تورده‌ک‌ی خوونیه.

خوونیر (باک.): به‌جنه خوونیر، ناوی کۆنه شاریتیکی کوردانه له ناو (هه‌قیر) کاندای له ژووری باژیری نوسه‌بین، ئیلی به‌جنه‌ی، به‌شتمی، باجی، له‌ناوه‌دا بوو.

خوونیرنگ (باک.): به‌رد یا ته‌خته‌یه، که خوونیه بۆ ئازال و وول‌خان له سهر پۆده‌کری، خوونیریز.

خوونیرایی (نهرده.): خۆپایی.

خوونیرنگ (باک.): به‌ردیکه وه‌خووی بجی.

خوونیرک (په‌وا.): که‌رکۆن، گیاه‌که کۆلکه‌ک‌ی کارگی خواردنی دینی، (باد.) مۆزانه.

خوونیریز: ده‌له، وه‌یلان، ده‌رهدەر، (شا.) توروندی، سه‌گه‌به‌ی، سه‌رسه‌ری، به‌رپه‌لا، گه‌ریده، گه‌مۆز گه‌هویر، خۆپ، گه‌لۆز، تۆپی، سه‌رسه‌ری، له‌گام، تپۆ، به‌رپه‌لاکراو، بی‌کاره، بی‌که‌لک، هیچ و پوچ، په‌تیار، شله‌په‌ته، گه‌جمل و گوجمل.

خوونیریز (شا، موک.): (باک.) خوونیرنگ، به‌ردی پانه یا ته‌خته‌یه‌که خوونیه بۆ مال‌تان له‌سهر پۆده‌کری.

خوونیریزگه: چهند به‌ردیکی پان یا ته‌خته‌یه که بۆ ئازال و مال‌تان خوونیه له‌سهر پۆده‌کری، له‌ به‌هاریدا. خوونیدان.

خوونیز (نهرده.): زوقم.

خوونیزا (نهرده.): خوشکه‌زا.

خوونیزنگ: تهرکه‌خم، هه‌له. — ی: تهرکه‌خه‌می، هه‌له.

خوونیس (باد.): زوقم، خووس.

خوونیسار: شوونیتیکه زوقم و خووسی زۆر لی‌کموتی.

خوونیسه (نهرده.): خووس، زوقم.

خوونیسک (باک.): سه‌هۆلی سپی.

خوونیس (هه‌ورا، جا.): کس، خزم، کس و کار، وابه‌سه.

خوونیشایه‌تی: خزمایه‌تی.

خوونیشک: خوشک، (نهرده.) خووه‌یشک، هاو‌شیر.

خوونیشکه‌زا: خوشکه‌زا.

خوونیشک به‌خوونیشک: خوشک به‌خوشک گۆپنمه، ژن به‌ژنه.

خوونیشی: خزمایه‌تی، وابه‌سه، به‌سه‌گی.

خوونیک: باج، خووه، خه‌راج.

خوونیک: خاره‌ند.

خوونیکل (نهرده.): پاره‌له‌که‌ر.

خوونیل: خیل، تیل، چاوگێر.

خوونیلین: کانگای خووی.

خوونین: (فه.) خوونه، (هه‌وا.) خین، خۆن، خووبین، وونسی (هه‌ورا، لک، لرا، وون، هه‌ون، شله‌مه‌نیه‌کی سه‌وره له ناو ده‌مارو په‌گی گیانداراندا دیت و ده‌چی. مزی خوونینی کۆژاوییه که وه‌رده‌گیرێ. به‌ دوای هه‌ر ناوێکه‌وه بنووسی ده‌یکاته بکه‌ر: ناوێستا خوونین، په‌رتوک خوونین، داستان خوونین، ئاوازه خوونین: گۆزانی چر. (په‌وا.) ده‌رده مال‌تیکه په‌نگی گۆشتی سه‌ور هه‌له‌که‌ری. خوونبایی. ده‌ردی په‌خۆلانه. کوژتار، کوژتن.

خوونیناو: هه‌روا. ناوی قاوورمه.

خوونینوه: زوخوا، هه‌رواوه، شیر، زاروا، ئاو و که‌فیکه، که له‌کاتی سه‌وتاندنیدا له سه‌ره‌ک‌ی تری داری ته‌ر دیت.

خوونینولین (نهرده.): خوونای.

خوونینای: خوونین، چتیکه له خوونین هه‌لکشایی و یان خوونینی پی هه‌لپه‌زایی.

خوونین نه‌ستاندن: تۆل‌نه‌ستاندن.*

خوونین نه‌ستین: خوونین گر، خوونینه‌خوا، (هه‌ورا.) هه‌ون نه‌ستین، خوونینه‌خووی، که‌سێکه خزم یا نزیکیتیکی کۆژا بی.

خوونینه‌خوا (که.): خوونینگر، شه‌رگر.

خوونینه‌خواو: خوونینکار.

خوونینه‌خواوه: خوونینخۆر.

خوونینه‌خووی (که، کرما.): خوونین نه‌ستین. خانه‌خووی.

خوونینه‌ر: که‌سێکه بخوونیت.

خوونینایی: پاره‌یه‌که له به‌رانهر خوونینی که‌سێکیدا به‌ردی.

خوونینه‌ر: ده‌ماری خوونین پراگۆز له له‌شدا.*

خوونینه‌ردان: به‌ نه‌شته‌ر له هه‌ندیک ده‌مار خوونین ده‌ره‌ینان.

خوونین به‌رده‌ر: که‌سێکه به‌ نه‌شته‌ر یا گوونیزان و چتی تر خوونینی خه‌لکی به‌ر بدات.

خوونین به‌س: که‌سێکه یا ده‌رمان یا مرازیکه، که خوونین پراگۆز. مه‌سه‌لت کردن، دا‌کوژاندنی دوژمنایه‌تی.*

خوونینتال: ئیسک تال، په‌زا‌قورس، خوونیسارد، ئیسک قورس. — ی: په‌زا‌قورسی، ئیسک گرانی.

خوونینجگه‌ر: خوونینی دل، خه‌م و خه‌فت.

خوونینجه‌مان: خوونین جوومان.

خوونینجومان: خوونین بزورتن، له به‌هاراندا که سه‌ختی سه‌رما به‌سه‌ر ده‌چی و گه‌رما دی ده‌ست پی‌بکات خوونین ده‌جوولی.

خوونینخۆر: (هه‌ورا.) وون ده‌ر، خوونینپۆز، پی‌او‌کوژ، خوونینخووه‌ر. — ی: خوونینپۆزی.

خوونینخواو: که‌سێکه داوای به‌های خوونینی ده‌کات له مرۆ کوژ، خوونینگر.

خوونینخواو: مه‌به‌س له که‌سێکیه، که زۆردار و دل‌په‌ق و سه‌تم‌کاری و به‌ خوونین پۆتن که‌یفی بی، خوونینه‌خواو، — ی: ئاره‌زووی خوونینپۆتن کردن.

خوونیندار (باک.): بکوژ.

خوونینه‌خووی: خوونینگر، کس و کاری کوژراو.

خوونینه‌خووبی: خوونین نه‌ستاندن، خوونین سه‌ندن.

خوونینداری: پی‌او‌کوژی، بکوژی.

خوونینه‌هان (باد.): خوونینده‌وار.

خوونینه‌مالخ (نهرده.): خوونین دارسانی له‌وت.

خوونینه‌هه‌وار: خه‌نده‌ف، (باک.) خوونه‌ده‌هان، به‌سه‌واد، میرزا، سه‌واددار، که‌سێکه خوونیندیتتی. — ی: خوونه‌ده‌هانی، سه‌واد، سه‌یرزایی، به‌ونه خووننده‌وار، پی‌گه‌یشتن.

خوونځندل: خوونځی جیگر، خم و خفعت.

خوونځدلی: (فه.) خونه، خوتن، خوونندن، واندن، (همورا.) وانای، وونه، وونهی.

خوونځندن: خوندن، (همو.) خیندن، بخونځنه: بخونه، بوان، وانی.

خوونځندهوه: څه خوواندن، دووباره خوونځندنی چتیکی، خونځمه، واخوون.

خوونځنځی کؤنر: گماندن، گم گم کردن.

خوونځنځانه: خوونځنگا، خوونځدگه، قوتا بځانه.

خوونځنگا: قوتا بځانه.

خوونځنگه: خوونځنگا.

خوونځنځی که له شؤر: قورقاندن.

خوونځنراوه: خوونځندراوهوه.

خوونځنرېس: خوونځنخوا.

خوونځنرېژندن: مرؤکړتن، خوونځنرېژتن.

خوونځنرېژن: مرؤکړتن.

خوونځن پړتن: خوونځن پړان.

خوونځنرېژ: مېرکړ، زهراڅ، قاندي، خوونځنخور، ده څلخوین، وونرېژ، خوونځنخوا، نیوی پیاوړه. — ی: مرؤکړتن.

خوونځنسار: خوونځسارد، ناشیرین.

خوونځنسارد: خوونځسار، په اگران، خوونځن تال، ناشیرین، قورس. که سیکه درهنگ پقی هسستی، له سهره خو، به کاوه خو، پشودرېژ، بېندرېژ. — ی: خوونځنسار، درهنگ پقی هستان.

خوونځنسار: خوونځساردی. پشودرېژ، مهوار.

خوونځن سیاوېش: گپا به به کاری زور نه خوشیان دیت.

خوونځن شیرین: په زاشیرین، نیسک سوک. — ی: خوونځن شیرینی، په زاسوکی.

خوونځنکار: (باک.) خوونځنخوا.

خوونځنکه: خوونځنرېزه.

خوونځنکه ل: دلسوز. — ی: دلسوزی.

خوونځنکردن: مرؤکړتن.

خوونځن کردنه کسه: مېس له په شکردنی په کیکه له لای کسیتی تر به جوړتکی زور خراپ.

خوونځنکوژاندنهوه: مېس له ناشتی خسته ناو دهسته ییکی مرؤکړ و خوونځنخوا.

خوونځنگا: خوونځنگه.

خوونځنگ (باک.): خوشک، خواک، (باک.) خوره.

خوونځنگه: شوونځی خوونځن رژن، خوونځنکه.

خوونځنگه رڼم: لاو، جیټل، (موک.) بېلنځ. ساده، کم سه لیکه. نازا، به جهرگ. — ی: جیټلی، لاوی، قشست و جووانی، خوشمویستی. ساده یی، کم سه لیکه یی. نازایی، به جهرگی.

خوونځگر: خوونځنخوا، خوونځنخوا، خوونځنمستین، هرو نمستین، شړه گر، خودان خوونځن.

خوونځگر قن: خوونځنخوا یی. گرتنی خوونځن له هندی نه ندام به هو ی گوزان، نمشتر، که له شاخ و زهرو و نیستیکان و نیتر.

خوونځن گرسیاگ: خوونځن پاره ستاو.

خوونځگر: خوونځن نمستین. کسیتی که له یه کیتی تر به هو ی نمشتر و که له شاخ و نیستیکان و نیتر خوونځن به رید. — ی: خوونځن نمستاندن.

پیشه ی خوونځن به ریدان لم و لمو.

خوونځنمژ: ستمکار، زوردار.

خوونځنمژتن: خوونځن مژتن.

خوونځنمژین: خوونځن مژتن.

خوونځنمژي: زورداري، ستمکاری.

خوونځنمیزکه (بابا.): دهردیکه هر وولاخ یا مالاتیکی بېگری خوونځن ده میزی.

خوونځنموه: خوونځنموه.

خوونځننهان: خوونځنهان، خوونځن به ریدون.

خوونځننه له لېاندنهوه: به ده خوونځن پشانموه.

خوونځن (باک.): بکړ، خوونځنرېژ، خوونځی.

خوونځن زگ: چاره: مام پتاس به برنجموه بکړتیه شؤریاو تا سی پړان سبه پینان بخوری بق خوونځی زگ که له مایه سیری و نیتر بی زور باشه.

خوونځن که پو: که راسی چاره ی ناوایه: کلیلیکی ناوونجی لمو سهری که قلمی پی ده کړتیه به قیتی له سهر شاده ماری پزملی داده نری کمیتک پالی پیوه ده نری و ده گیری و سهری هندی بلند ده کړی ده ست به جی خوونځن که رادوهستی. یا که تفنکی راستی راسی چمند چرتیه یک دهستی چه پی بلندکا رایدگری که رانوهستا دهستی راست بلندکات که هر رانوهستا همدروک دهستی بلندکات رایدگری. خو توژی قورمی خانوان دواي هاپین و دابیزتی هلی مژي له همموی باشته.

خوونځننه له لېاندنهوه: خوونځن پشانموه.

خوونځن: خوونځناوی.

خوونځن (باک.): ثاره قه.

خوونځندان: خوونځدان.

خوونځسار (دهر.): خورس، زوقم.

خوونځسان: خورسان.

خوونځسواو: خورسواو.

خوونځساره: خورساره.

خوونځنهر (باد.): کسیتی که خوونځی خو ی به ریدات.

خوونځنهردهر (باد.): لمو کسه یه خوونځی په کیتی تر به ریدات.

خوونځیل (باک.): خیل، چتی خوروار، ملیت خو — کمن: ملی خو تان که چکمن. (باک.) خول. گومبزی.

خوونځیل (باک.): خوونځن. — او ی ساره.

خوونځنار (باک.): خوونځن.

خوونځی (نهرده.): خوونځی، خرمایه تی.

خوونځگر (باد.): خودان خوونځن.

خځ (هډو): خوږی. دهنګی تېپتکی کورډیبه.

خځښت (باک): چادر، خځو ته سپی.

خځیښه مېله: مړی قولېښه و تیکسرم او مل کورت.

خځیښنه: خپېښه مېله.

خځیت: گټې، دتېغ لاسمړ قاقمز یا لاسمړ زده‌ی، خدمت.

خځیج: خسوار، لار، چسوت، گټې، تمېنا به کارنا بری له گمېل خسوار به کارده بریت: خووارو خځیج.

خځیچک (شا): خلیسکه لاسمړ به فر یا لاسمړ سهوژل یا لاسمړ همورازیکي لیژ.

خځیدان: خویدان.

خځیدانکه: کيسمور تورده کي خوږیبه، خویدانکه.

خځیر: پیاو ته، جوامیري، دفنان له گمېل په کتکي یا گیانداریکي تربیه کردار یا به گوشتار، خهیر، به — اخځ: ده‌قله تا سمړی خو. خوښ، به — هاتن: خوښهاتن، به — کردن: خوښهاتن کردن، به — هاتی: خوښهاتی.

خځیرا: به پېله، به لمر، به تهرده‌ستی، زو، گورج، چوست، تهرده‌ست، به تالوکه، چسپان، زیرهک، به ده‌ست و برد، چالاکانه. (نمرده): خځیره مېند.

خځیراځوژ: چه کتیکه زو باوژریت.

خځیرات: خځیر، پیاو ته، چاکه، جوامیري.

خځیراتن: به خځیر هاتن کردن کسیتک، خوښهاتن.

خځیراځو: به خځیری خوځ، له پوړی پیاو ته و مړوځایه تیهوه.

خځیرانداز: خځیره مېند.

خځیرو: ناوړه له شوو تیتکي دور له ناودا بز خځیر دابنری تا پېسوار و تینون تینویتی خوځانی پی بشکیتن.

خځیرایی: جابوکی و گورج و گزلی.

خځیره سات (خو): خځیره سات، کوچمرات.

خځیره وده: دووره و خځیر.

خځیره مېند: خځیره مېند.

خځیره مېند: کسیتک زور خځیری بکات و ده‌ستی به خځنده یی هېی.

خځیره مېندانه: خځیر کارانه.

خځیره مېندای: خځیر کاری.

خځیر خوواژ: کسیتک همیشه حمز له چاکه و خځیری بکات. — ی:

خځیر خواپی، چاکه کاری.*

خځیر خځیر (نمرده): پارا.

خځیردار: به خځیر. — ی: به خځیر هاتن کردن.

خځیردانه‌وه: به هره و سوویتیگه یانندن، نم کشتوکاله زور خځیری دایهوه.

خځیرک (باک): خوږه، دهرديکي پیسه. (باد): موزانه‌ی جلکان.

خځیرکا: خځیریکي کورډانه له کوچمري میران.

خځیرکار: خځیرکمر. — ی: خځیره مېند.

خځیرکمر: خځیره مېند.

خځیرکردن: چاکه کردن.

خځیرل ښین: به مېره و کسلک ده‌ستکورتن له چتیک یا له گیان له مېرکوه.

خځیر مانه (خو): جمک، دووانه، تمېنا بز گوړیز و بادام و مازوو ده‌ی.

خځیرو: خوږی. شهنګله مېره کته، سموز ایتیکه به جاری پیښووی خوږی سموز بوو پیتموه.

خځیروک (موک): ده‌غلیتکه به بی چانندن همر له شوو تیتي پاره کي خوږی شین بوو پیتموه، (هډو) خځیروک، خوړسک. — ی: زگماکی، خوړسکی.

خځیروځی: خوږی تیتي، خوړسکی، شین بوونموي کشتوکالیکه له جاری پیښووی سموز بوو پیتموه.

خځیر هاتن: خځیراتن، به خځیر هاتن.

خځیز (باک): خدمت، دېر، (باک) خځیزک. خځیز، زیخ.

خځیزان: ژنی به مېرید، هارسر، که یوان، که یوانو، هارسنیر، خځیزانی. مال و منداځ، کلفه، خاوو خځیزان. خانواده.

خځیزانداز: کسیتک مال و منداځی زور بی. — ی: هېوونی مال و منداځ.

خځیزانی (باد): خځیزان، هارسر، هارسنیر. هڅار.

خځیزده: قیسپ، قیسپ، بهرچېخ، شه‌قله. (موک، جا). چسپنه نالوو داریکه به پانی و قمر اخ نمشکراوی له نریک په کتري رایه لده کړتن، (هډو) کاریته، (بابا). شه‌قله و چیلکو چریبه که لاسمړ قامیش بهندی خانوان داده نری.

خځیزده کردن (موک): به زمان و قسه هوو و ژم بردنه سمور ...

خځیزو: خووزاو.

خځیزک (باک): خه تیتکي گچک په.

خځیزیان (نمرده): هستان.

خځیس: خووار، خووار و خځیج، هیس.

خځیسانه‌وه (په‌وا): دل تیتک هه لاتن، دل له خځیله موه هاتن، دل تیتک چوون، دل له مژللا هاتن.

خځیسه کردن: موزبوونه.

خځیښه: مرخیش.

خځیښه خځیش: مرخیش مرخیش، وه — خستان: وده مرخیش مرخیش خستان.

خځیښک: خوشک.

خځیښک: ته‌خته‌ی پیک و لووس کردن شتیه‌رد.*

خځیښه (باد): نویه (تمېنا بز میوه‌یه).

خځیل: (فه)، خل، قجر، چاولار، چاوله‌حمرا، چه‌پخون، (باک). چمچک، ماکاش، چاقشاش، (وژ). تیل، چاف هاول، کسیتک چاوی خسوار پروانسی و په کتیکي لی بییتسه دوو، کوچمر، نیل، حیمل، هسز، خځیله سات، گرو، تیره.

خځیل: دل له — ده‌هاتن: دل‌هه لاتن، (په‌وا). دل‌خځیسانه‌وه. چمن‌دالیکی کوچمره.

خځیلات: ره‌شمال نشینی، خځیله سات، کوچمرات، خځیل ناوه‌ک په (ات) نامرازی گله. — ی: خځیل نشین.

خځیلاتی (باک): چیمین.

خځیله سات: کوچمرات، خځیلات، خځیره سات، په‌شمال نشین.

خټلې خوږوار: كاتېكه له پايزېدا كه خيلات له كورستانپه بڼه گرميټي ده گمړنمه.

خټلې وژور: كاتېكه له بهاراندا كه خيلات له گرميټنمه بهرو كورستان ده جمن.

خټلې بهندان: خټل بهندان.

خټلې بهندان: خټل بهندان.

خټلوك (همو.): خټروك.

خټلي: چاو خټلي، چاڅپاولي. (باک.) رووبند، پيچه، بهر بړوك، شو پياوړن و نمواند په كه له گمړ بړوكي ده چنه مالي زاوي.

خټلي (همو.): خټوت.

خټل (باک.) همو.): خويټن.

خټلن (همو.): خويټندن.

خټو: جنډوكه، درنج، تارمايي مردوان، (همو.) ميړده زمه. خاوند، خټري، خودان، (همو.) خاوند، ماخو، (همو.) مالخو. — كردن: خاوندی كردن. خاوندی، خودانی.

خټوان: ټيكموتن، پټك كموتن، (پرو.) خټوتن، (كو.) په سروان.

خټوت (بابا.): چادري سپي، خيبت، تاووك، تښوك، خبرگا، بارهگا، (باک.) خټت. — ي گچكه: چاتول. — ي پهش: په شمال، راځه، پټر، پهرايي، نووه، خزمهت، — كردن: راځه كردن.

خټوتش (كو.): دنگ ليك گورپن.

خټوتكردن: په رده پوښي، خټوت دروستكردن يا هلدان.

خټوتگ: شوټنيكه خټوتی لی هلدري.

خټوتن (پرو.): خټوان، پټكموتن، پټك كموتن.

خټوتنمه (همو.): دل ټيكه لاند، دل پيكا هاتن، خټسانمه، دل له ژبللا هاتن، دل كه فكدن.

خټوتنمه (دزه.): توانمه.

خټوتننمه (دزه.): تواننمه.

خټوتكردن: به خټوتكردن.

خټوي: خټو، خاوند، خودان، خاوند، (همو.) خووي، (همو.) مالخو، ماخو، بي — (باک.) بي خووي، بي خاوند.

خټوي شو (موک.): جنډوكه.

خټوي هونهر: هونهرمند.

خي (نمرده.): سهرگرمي، كار، كاروبار.

خيا (باک.): ټيټليكي كوردي گمړدیه، كموتنه ژوري خمزي.

خيبار: خديار، هاروي.

خيبرجه مېهر (همو.): خديار چمېهر.

خيوان (نمرده.): (نمرده.) نه خيوان.

خيپ (باک.): بهر يمه كانيتي خوټين. (باک.) چالوك.

خيپشنه: گيپه، قلمو، گوشتن.

خيټ (باک.): خمت، جغز، جغز، (باک.) چارسازي، تمواكردن.

خپته خيت (پرو.): دېخ دېخ، خه تخهت. — دان: هاندان. هانك هانك، روښتنی نارېك، همناسه بړك په كه به چمښتيكي ناشيرين.

خيت خيتاني (همو.): خه تخه تاني.

خيچ (باک.): جيوه داري.

خيچه: توژيک، نه ختيك.

خيچك (باک.): وورده بهرد.

خيچو (باک.): ديده، خوچي، له كاتي ناخه فتيددا له گمړ خوشك به كار دېري.

خيچي (باک.): خوچي، خوشكي.

خيز: چمو، قوم، كيلته، زيخ، (باک.) سيله، جمر جو، (باک.) خټر، (همو.) تف. (باک.) خليسك.

خيز خووه كړن: خو هلد خليسكاندن.

خيزار (باک.): شاري گموره.

خيزارچي: دار تاشي.

خيزان (باک.): خټزان، همزار.

خيزاو: ناو خيز.

خيزه: دنگي كه له سينگوه دي له كاتي پشوداندا لمېر نه خوشي يا ماندو ټي، هيزه.

خيزه خيز: خزه خز.

خيزه ده: په ردي سهر داره رايه.

خيزه لان: زاخيران، قوم سال، قومه لان، زيخه لان، تيرز ټلاک، خيز ټيټر، كمر گه ټيسك.

خيز ټيټر (باک.): خيزه لان، خيزستان.

خيز خوږ (باد.): قمر اخ ناوړ چومتيكه كه ناري هارينان كشاوه، بكري به شيناره دي.

خيز خيز: خيزه خيز.

خيز ټيټر: زيخ ټيټر، چمو ټيټر. — ي: چمو ټيټر.

خيزستان: خيزه لان.

خيز مال: خيزه لان، گه ټرك، گه ټيزك، گه ټزهك.

خيزيان (نمرده.): هلدسان، هستان، بهرزيونمه، سموزيون.

خيس (كه.): كهسيكه شان و ملي به ديوي سينگيدا چمما پيټسوه، خيسه، لي موږيونمه.

خيسار (بابا.): سيخوار.

خيسكه (خو.): قيسكه.

خيشه خيش: نيخنيخ و دامان به دهست چتيكوه.

خيشكردن: خوگيښ كردن له پقان.

خيفت (باک.): خټوت.

خيف بوون: پشكوتن.

خيگه: شور تان، هيزه ي ټوني و ناري. — ي لولو دار: (باک.) توررك.

خيگه كونه: كونده ي كون، خيگه ي له كار كموتو.

خټلې خوږوار: كاتېكه له پايزېدا كه خيلات له كورستانپه بڼه گرميټي ده گمړنمه.

خټلې وژور: كاتېكه له بهاراندا كه خيلات له گرميټنمه بهرو كورستان ده جمن.

خټلې بهندان: خټل بهندان.

خټلې بهندان: خټل بهندان.

خټلوك (همو.): خټروك.

خټلي: چاو خټلي، چاڅپاولي. (باک.) رووبند، پيچه، بهر بړوك، شو پياوړن و نمواند په كه له گمړ بړوكي ده چنه مالي زاوي.

خټلي (همو.): خټوت.

خټل (باک.) همو.): خويټن.

خټلن (همو.): خويټندن.

خټو: جنډوكه، درنج، تارمايي مردوان، (همو.) ميړده زمه. خاوند، خټري، خودان، (همو.) خاوند، ماخو، (همو.) مالخو. — كردن: خاوندی كردن. خاوندی، خودانی.

خټوان: ټيكموتن، پټك كموتن، (پرو.) خټوتن، (كو.) په سروان.

خټوت (بابا.): چادري سپي، خيبت، تاووك، تښوك، خبرگا، بارهگا، (باک.) خټت. — ي گچكه: چاتول. — ي پهش: په شمال، راځه، پټر، پهرايي، نووه، خزمهت، — كردن: راځه كردن.

خټوتش (كو.): دنگ ليك گورپن.

خټوتكردن: په رده پوښي، خټوت دروستكردن يا هلدان.

خټوتگ: شوټنيكه خټوتی لی هلدري.

خټوتن (پرو.): خټوان، پټكموتن، پټك كموتن.

خټوتنمه (همو.): دل ټيكه لاند، دل پيكا هاتن، خټسانمه، دل له ژبللا هاتن، دل كه فكدن.

خټوتنمه (دزه.): توانمه.

خټوتننمه (دزه.): تواننمه.

خټوتكردن: به خټوتكردن.

خټوي: خټو، خاوند، خودان، خاوند، (همو.) خووي، (همو.) مالخو، ماخو، بي — (باک.) بي خووي، بي خاوند.

خټوي شو (موک.): جنډوكه.

خټوي هونهر: هونهرمند.

خي (نمرده.): سهرگرمي، كار، كاروبار.

خيا (باک.): ټيټليكي كوردي گمړدیه، كموتنه ژوري خمزي.

خيبار: خديار، هاروي.

خيبرجه مېهر (همو.): خديار چمېهر.

خيوان (نمرده.): (نمرده.) نه خيوان.

خيپ (باک.): بهر يمه كانيتي خوټين. (باک.) چالوك.

خيپشنه: گيپه، قلمو، گوشتن.

خيټ (باک.): خمت، جغز، جغز، (باک.) چارسازي، تمواكردن.

خېگولکه (نمړه): خېگه ی گچکه.

خېلوک (باک): گیایه که.

خېلی (زا): سهر ووش.

خېلیسکان: هه لخلیسکان، خلیسکان.

خېم (باک): بناغه. داکوتانی سینک.

خېن (همر): خووتن.

خېنگه (کو): گنځه، گپه په.

خېنیک (باک): خانوو.

دېهر (باک): بهسود، بهکه لک، سودمند.

دېهروژین (زا): سینک په پتسخستن بۆ شهر.

دېهزان: د اېډولاندن.

دېهزانلن: هیتانه خوواره دی سوار له سهرپشتی وولآخ. داووزیانن،

(که) داوه زانن، په پاکرډن، وهه زانن، به گزیه کتری داهاتن.

دېهزین: د اېډولاندن.

دېهزینهر: نمر کهسیه کهسیک یا چتیکسی له پشتی وولآخی بیتیه

خوار.

دېهزینو: کهسیکه له سواری هیترا بیتیه خوواره.

دېهزین: له سواری هاتنه خوار، له شووتیکسی قوناخ گرتن،

هاتنه خوار، داوه زین، خوواره هاتن، داخو زین، داخو زین.

دېهزیو: کهسیکه خو ی له سواری په پایبووی و یا قوناخی له شووتیکسی

گرتی.

دېهست: د اېډولاندن، د اېډولاندن.

دېهسته (موک): په شه وولآخ یا نا ژالیکه بۆ قاوورمه له نیو مالاندا

به تاییه تی به خویو بکرت و قهله و بکرت، د اېډولاندن، (همر) د اېډولاندن.

(شا) له نیو جوگه ی لیژدا چنډ پلویه که له لکه دارانی به پهلکوه له گفل

بهری و گلی دروسته کړی تا دای نه دری.

دېهستن: ی په شه وولآخ و نا ژال، به تاییه تی به خویو کردنیان به بۆ قاوورمه.

پاداشتن، نویش: واته دهست به نویش کردن، ی توپ: وانا

نامه کردنی تویه بۆ ناویشتنی، بهستنی چتیک به چتیک تروه:

پاشکویه که ی د اېډولاندن، بهستنه، ی بار: بهستن.

دېهستوو: په شه وولآخ یا نا ژالیکه به تاییه تی بۆ قاوورمه به خویو بکری،

(پژو) دانی، د اېډولاندن، کوشتی، (همر) د اېډولاندن.

دېهستی (همر): د اېډولاندن، د اېډولاندن، کوشتی.

دېهش: پخش، (کو) داره بش، ی بون: بهشون.

دېهشهر: د اېډولاندن، د اېډولاندن.

دېهشکهر: د اېډولاندن، بهشکار، پخشین، د اېډولاندن.

دېهشکردن: بهشکردن، (باک) د گولیک. بهششکردنی چتیک به بهسر

چنډ چتیکیدا: بارکی مندا له کانی ده اوسیمان مرد و ماله کهشیان

بهسر خویاندا د اېډولاندن.

دېهشین: د اېډولاندن، د اېډولاندن.

دېهشین: بهشکردن، بهشینوه، پخشکردن.

دېهشینوه: د اېډولاندن.

دېهلانن (زا): قووتدان.

دېهلیانن (باک): قووتدان.

دېهیدیم (نمړه): دهیدیم.

دېپ: د اېډولاندن، بهشهر، بهشکار. د اېډولاندن، فارهه (،)،

جووه گمه یه که.

دېپان: د اېډولاندن، لیک جووی بونوه، ژی بون: مه په که له پانه که د اېډولاندن،

هه لپا، بهر خه که له دایکی د اېډولاندن.

دېپانن: د اېډولاندن، لیک جووی کردنوه.

۵: تپیکسی تایی کوردیه. ده، له زاروهی کرمانجیدا مرازی دانه پان: ناغایی دمن: ناغای ده من (ناغای من). له: نمر د خوه پامینم: من تمماشای خوم ده کم. نهف که چک دشوریای مهنی: نمر کهو چکه ی له شوریای مهنی. گولاف د خوه دان: گولاف له خوه دان. لیک د بهره خوه دان: لیکدان، بۆ توله لیک کردنوه، د بهره خوه دان: لیکده ده. به، دهه خوه: بهیه کهوه، د بهره: له پشدا. ده، ده نیو، له نیوه و است، دناث با ژیره: له نیو بازار پیدا. له سر: د پشست مندا بارکی گرانه: له سر پشستی من بارکی گرانه.

۵: پو، خوواره، لای ژیره به لان تمنا به کارناری، دانان (پژان) د ایشتن (پژیشتن)، د اگرتن (هیتانه خوواره)، له پروی مېره بانیه، نمری، نمر په توکم بهیه. (باک) دایک، داد، دی، دایی، دادی، (باک) دیا، بۆ بانگ کردنی دایک: وادا، (باک) وادایی. (باک) دایک. (موک) (باک) تا، تا کو، بۆ نوهی. دهی، دادهی، نا، ده (بۆ تپیرا خورینه)، وهره لام: ده وهره لام، د اېډولاندن: ده پیم بلی. بۆ شویتنه و جیگایه: به لام بهدروای ووشانوه ده نو سی که سهره تایه که یان به (به) یا (ده)، (له) دهست پی بکات: لهویدا، به چیدا، له خوار دندا، له کاراندا، له قوتانچاندا قوتایی زیره ک ژورن. خوواره، لای ژیره، به لان به پشستی ووشانوه ده نو سی، د ایشتن: نیشتنه سهره ی یا کورسی، دانان: نانه خواره، د اگرتن: هیتانه خوواره، د اډین، د اېډولاندن. تپیی ووریا کردنوه یه و فرمان و تپیرا خورینه: داوه، دهسته، د اېډولاندن، دهی، دهی، ده.

دې (زا): گوریسیکه له مووی کلکی وولآخی دروستکرای. باو، بافت (مړه).

دېباراندن: همر بهرینه، بارانه ی به پزینه پزینه خوواره.

دېبارانن: د اېډولاندن، د اېډولاندن.

دېبارین: بارانه بهرینه سهره وژیر، هاتنه خوار، داوارین. کتوونوه ی

چنډ کهسیک یا چنډ گیانداریک بهسر چتیکا.

دېباش (باک): ناموزگاری، پند، باسکردن. باس. — کرن: باسکردن.

دېبان (باک): ناوی جووه شیریکیه.

دابلورچک (خو.)، پړوا.) : دابلورچک، جالجالوکه.

(خو.) پنبیرگشت.

دابلورچک (پړوا.) : جالجالوکه.

دابلورچک (پړوا.) : جالجالوکه.

داتسپان: ساختمبون.

داتسپان: ساختم. چتیکه تاشرابی.

داتسپان: تاشپینه خوړامره، داتاشپینه خوړامره، داپاچین، پاجین.

ساختمکردن. دروستکردنی ووشه یکه لموشه یکه.

داتسپان: پووخان، تپین، تپان، پوچون، داهاتن.

داتسپان: پووخاندن، تپاندن، پوچواندن، داهیناندن، داتاندن.

داتسپان: تپین، پوچونی زوی سستک و سمریان و نیت، دافان،

داتپان، داهاتن، نرم بوننوه و داتسانی بان و گووټسوانه. مېس له

پیریون و بېناوچونی گیاندار.

داتسپان: پوچو، تپو.

داتسپان: بېله و دمسترېد نووټکردن: نووټکمت داتسپانه.

داتسپان: تکان، دوشان، بهتال کران.

داتسپان: بهتالکردن، تکاندن، دوشاندن، پراوشاندن هیندۍ شت

سمریمره و خوړا بېچشپیک، که هیچی تپدا نمیتۍ، هژاندنی لکی

داران بڼه رین و کموتنه خوړامره ی بېره کی.

داتسپان: داتسپان بېرگ و مافوره و نیت. بهتال کردن، هیچ لمانو

ده فریا جواړ و نیت نمیتۍ.

داتسپان: تکان، داتسپان.

داتسپان (نمره.) : داتسپان، بهتال بون.

داتسپان: مېس لمانبووت بونی مېرومه، نمره دهم لمانباز چتمه ک

کړی داتسپان، واته هیچ نمما. بهتال بونی نامانی پړ له چت، که

هیچی تپدا نمیتۍ. بڼه پیریون و له ناوه و چونی گیانداریش

بکاره بری.

داتسپان: دامرکان.

داتسپان (نمره.) : داتسپان، تمین، قیان، پشپیان، پشپیان.

داتسپان (نمره.) : خم و تم و خفت داتسپان کسپیک، داتسپان.

داتسپان: لیک هلبېران. ترازان.

داتسپان: لیک هلبېراندن.

داتسپان: ترازو.

داتسپان: تراشان.

داتسپان: تراشین.

داتسپان: تراشو.

داتسپان: تروسکاننوه. داتسپان.

داتسپان: تروسکاننوه، داتسپان.

داتسپان: داتسپان. داتسپان.

داتسپان: داتسپان.

داتسپان: داتسپان.

دابلوسان: دابلوسان.

دابلوسان: دابلوسان، دابلوسان.

دابلوسان: دابلوسان، لیدان، به چپوکی بسمردا مالین، دابلوسان.

دابلوسان (نمره.) : داپروتان.

دابلوسان (نمره.) : داپروتان، پروتکردنوه.

دابلوسان (نمره.) : دابلوسان.

دابلوسان (نمره.) : پروت بوننوه، داپروتان.

دابلوسان: پروتکمر، جمره، دابلوسان.

دابلوسان: پروتکردن، پروتاندنوه، دابلوسان، داتسپان، داتسپان

لیدانی یکه لمسر یه کتری. به چپوکی بسمردا گووټلاکی کسپیکدا

مالین.

دابلوسان: دابلوسان.

دابلوسان: دابلوسان، دابلوسان.

دابلوسان: دابلوسان، دابلوسان.

دابلوسان: دابلوسان.

دابلوسان: دابلوسان، شپره، دابلوسان.

دابلوسان: دابلوسان.

دابلوسان: دابلوسان، دابلوسان.

دابلوسان: دابلوسان، تهفزان، سقین، زارگیران.

دابلوسان: پوشران، (باک.) تاتک، شلیماک.

دابلوسان: دابلوسان.

دابلوسان: دابلوسان، سمرنانه، زارنانه، پنهانکردن، شاردنوه

چتیک بېچتیک بسمردا داندید، لپفه یا پهره یا سمرپوش بسمردا دان،

پاښان، نخافت، (جېبا.) باندان، داکورین، حاشاردان، پیداکرتن،

تهفزان، سقین، شاردنوه قسه یا ننگی کسپیک، گهرم —

نخاندن.

دابلوسان: دابلوسان، دابلوسان، دابلوسان.

دابلوسان (نمره.) : پتیه دان (بڼه دکر و پهنجره و مارو دووېشک و

نیت).

دابلوسان (پوښ.) : کم.

دابلوسان: پتجان، پتجاننوه، پتجانی چتیک بسمردا چتیک ترده، یا

چتیک لمسر باری بستان.

دابلوسان: پتجان، دابلوسان.

دابلوسان: دابلوسان، دابلوسان، بستان. پتجیکه دان، پافاندنی

چتیکه بېوټی ناووه.

دابلوسان (نمره.) : فو، پړوا، (باک.) ننگ، دابلوسان.

دابلوسان: ننگ.

دابلوسان (پړوا.) : دابا یه کی کله کله بیه مندالی پیده ترسپین، که

بجینه شوی پتیکه بېه دار یا هلدیر یا تاریک پی ده لپن مه چو — ی

لپنه.

دابلوسان (باد.) : مامان.

داتسېن: داتېپېن.

داتقان: تف کران.

داتقانن: تفاندنموی نمو چته، که لمانو زاردا بې، تف کردنموه.

داتلېشان: تیتوژ تیتوژ پیندوژ پیندوژ بسون، دران، پارچمبون، دادران، تلېشانی همدی چت لمباری درېژدا.

داتلېشانن: دادرانن، تلېشانن و له تکردهنی هیندی چت له باری درېژی، دادپین.

داتلېشانن: داتلېشانن.

داتلېشیان: تلېشان.

داتوورون (نمرده): توورانن، توورانن، فیورانن، زگ چوون.

داتووروسکان: ترسان و پاچمینی گیاندار.

داتووروسکانن: ترسانن و داچلهکانن.

داتووروسکیان: ترسان، زراو چوون.

داجمان (که): کموتنمېرېگا، وه پیکموتن.

داجمانن: جولانن، وه پیکستان.

داجوون: جووین، پوین، پوین، پوین.

داجانن (موک): چانن، (موک) و هسانن، تورهسانن بزمه ویدا، چین لسمر چین دانانی هیندی چت.

داجهقان: ناوه لمبون (بوزار و نیخه و نیتر)، داجهقین.

داجهقانن: ناوه له کردن (بوزار و نیخه و نیتر)، نیخه کردنموه، داپچرانن. برده خوارموهی چتیک به چتیک تردا، بهنېم وه کوو بزمار به دار و زمویدا.

داجهقانن: داجهقانن، چه قانن، تیرو کردن. (نمرده) چه قانن داری و قهلم. داجهقانن، ناوه له کردن زار و نیخه و شویتي تر.

داجهقیان (نمرده): داجهقان.

داجهقین: چه قینی چتیک به چتیک تردا.

داجهکان: ناپتکی و خوار و ختچی شان و مل.

داجهکاو: شان و ملی ناپتکی خوار و ختچ.

داجهکین: داجهکان، پاپه پین.

داجه له کان: داجله کان، پاپه پین.

داجه له کانن: پاپه پین.

داجه مان: داجمین، کوپرمونموه، چمانموه، چمینموه.

داجه مانن: کوپر کردنموه، چماننموه.

داجه مین: چمانموه، چمینموه، داجمان، کوپرمونموه.

داجمین: داجانن.

داجزان: چزانی شویتیک له نمدام به ناگرا به چتیک داخ.

داجزانن: سوتانن شویتیک له نمدام به ناگرا به چتیک داخ.

داجکان: چه قان.

داجکانن: چه قانن، چانن.

داجکیلان: چه قان، چه قین، چاندران.

داجکیلانن: چانن، چه قانن، داجکانن.

داجله کان: داپه پان، (پوژ). داجله کان، چله کان، شلمون، خورپان، داخوریان. داتروسکان.

داجله کانن: داپه پانن، شلمونن، داخوریانن، چله کانن، خورپانن، پاپه پانن. داتروسکانن.

داجله کانن: پاچمانن.

داجله کیان: داجله کین، ترسان، بیداری، ووشیارمونه.

داجله کین: داجکه کان.

داجمان: پاپه پین.

داجمانن: پاپه پانن، ترسانن.

داجمانن (باک): چنینه موه، کورکد موه. هله کردن و هله پیتجانی قوژ و داوین.

داجمین (باک): کورکد موه، هله کردن، چنن و پزکردنی چتیک لسمر چتیک تر. هله پیتجان. (نمرده) هیتانه خوار.

داجپوران: هاتنه خوارموهی چتیک شل له چتیک تر، چورانموه، تنوکه تنوکه یا بهر چکه پزانه خوارموهی شلمه مین، (پوژ). هله نیشتی بالنده و فرکه و نیتر.

داجپورانموه: چورانموهی ناو له کیسهی توراخ و چتی تهر.

داجپورانن: چوراننموه، چک کردن، خوار کردنموهی نامانیک بوز هاتنه خوارموهی چتیک شل لموی بهمهر چتیک، که هیچی تیدا نمیتي.

داجپورانن: داجپورانن.

داجپوره (پوژ): نمو کسه مین، که شلمه مین به چورنیت موه. نمو گیان لمبر و بالنده مین، که لسمره موه بولای خوارموه هله نیشتي.

داجپوران: چورانموه، داجپوران.

داجپورین: چورانموه، داجپوران.

داجپوون: هاتنه خوار، پوچوون، به قولا ییدا چونه خوارموه بهمزه موی و شویتانی تردا. پیدچوون، تپراچوون، تپ هله چه قان. درېژ پیدان.

داجپینه: واته له گیل گوشت و تماته که چین چین دای نیی. بچینه.

داجپین: تووچین، توووه شین، نمو کسه مین، که تووی لزمه موی و زار و بیستاناندا بچیتي، یا بیکوئی و بچیتي.

داجپینان: چاندران.

داجپیناو: چپنراو.

داجپنا: چانمور، درنده، زیندهوار.

داجپانن: داهیتان.

داخ: ناخ، سسوی، سسو، دهر، پهروش، پو، نه پو، ناپو، خهفت، ووشه که بهمزه موی و یوه خهفتی دهر وون دهره بری. — له دست پوژگار، کسمر، نهمار، جخار، جهخار. — خوارن: پهروشدارمبون. — دار: پهروشدار، چای — داخ، زورگرم. (خو). دیر، خمت، دایخ، بوجوم. داغی ناژال و مالان، ناسنیک سوزرکراوه مین به شویتي بنیتش و ژاندری لمشی گیان لمبریانموه دینین یا بونیشانه کردن یا بوسزادان. بهو ناسنیش دلین که سمری پانه و نمدامی گیان لمبرانی پی داخ

ده کمن. نیشانه. کټو، به لآن به تمنی به کار نابریټ به لکو له گمل (شاخ)
به کار ده بریټ: شاخ و داخ.

داخاز (باد.): داخوواز، داوخوواز، دلخوواز، ناوات.

داخلاقن (باد.): داخووازن، داوخووازن، ناواخووازن.

داخان: پمرت و بلاؤ، په خش و بلاؤ، ویران. — بیون: ویران بیون. — کردن: ویران کردن.

داخهر: کسی یا چتیکه، که ده رگا و په نجره و قوتو و سندووق و حتی تر داخات. پاخهر.

داخه کم: به پمړ شوه، حریف، دهستی شکام، وای لمن، پمړش، والمن نغز، په کوو، داخه ناچی، داخی گرام، داخی داخام، شاخ، داخی دَلَم، به داخوه، داخی به جهرگم، ووشه یکه به دهر پرسی خفست به کار ده بریټ.

داخلخ: دتخ دتخ.

داخداز: نهاره زگ، داخ لمزگ، خمبار. — ی: داخ لمزگی، خمباری.*

داخران: به ستران، به سترانی ده رگ و په نجره و ټیتر. پاخران.

داخراو: داخستراو، پاخسراو، ده رگا و په نجره ی همل پیکرو، حتی فریدراو.

داخرییان: داخرییان.

داخومان (پوژ.): داکرمان، کرژژران.

داخوماندن (پوژ.): داکرماندن، کرژژتن، بو قمند و بریشکه و حتی وا.

داخوماو: داکرماو، کرژژراو.

داخویاگ (نهره.): داخراو، پاخراو، فریدراو. کموتو.

داخوزان: داخزین، ترازان و خلیسکانی چتی که له شویتیک.

داخوزاندن: خزان، ترازاندن، همل خلیسکاندن.

داخوزو: تیتخراو.

داخوزین: داخزان، خزان، خزین، تیتخزان، خوشین.

داخوستراو: داخزوا، خزاو، خوشیو. پاخراو، داخراو.

داخستن: له دهست کموتن، گاله دان، دایه خستن، دادان. کلوم کردن، قایم کردن، ده رگا به ستن، نهره و سته ی قایم کردن، نه لقه پتزو قفل و شمشیره (گوله) ی ده رگا و حتی تر. لیدان. پاخستن پایش و همسیر و حتی تر، (هورا.) نهره و سته ی هینانه خوراو دادانموی پهره و ټیتر. نرم کردن، برده خواروه، همل کندن و چال کردن شویتیک له مزه ی (بناغه ی دیواره کوی داخست). تهن دور — ناوور تیدا کردنموه و گهرم کردن. فریدان. برین، داپاچین. داشکاندن، به رله لکردنی ناو.

داخشان: خوشین.

داخشاندن: به مزه ی داخشاندن. (پاک.) چاوی همل نه هاتن.

داخکه رده ی (هورا.): داغ کردن.

داخکودن: سوتاندنی شویتیک گیاندار به شیشه ییکی سووره کراو یا گهرم، گویتیکه ی بو ناسینه و به ولا قیرغی چاره ی بو نه هشتنی ژان و برک و ټیتر. گهرم کردن و قرچاندنی پون له سهر ناوور، داغ کردن. دتخ کردن. کولاندن، جوشاندن، گهرم کردن. نیشانه کردن. گول لیدان، له خسته بریدن.

داخکیشان: ناخ کیشان، پمړش بیون.

داخگ: شویتسی داغ. شویتسی دیغ و دتخات.

داخ لعل: کسیکه دلی پرسی له ده رده و چه خار به مزه ی هر چتی که موه.

داخلی: (پاک.) به رکتیکش.

داخمه: داغمه، ده خمه، تمه خه، دروشمیکه به ناژالانموه ده نری تا بزیر نمب.

داخه فاجی: داخه کم.

داخ فاقوویل (نهره.): چینی نیتوجوان.

داخو: داخوا، ناخو، (که، باد.) نهیه.

داخوم: داخووا، نایا.

داخوو: داخووا، نایا.

داخووا: داخو، (که، باد.) نهیه، قاتی، هدیاران، داخو، چما، چمان، نایا، نهری، (بابا.) ناخو. داخودایه، هاوارخودایه.

داخوواژ: بخوواژ، کسیکه چتیکی بووی و هملی بویدا. ناره زو، ناوات، دلخوواژ، داوخوواژ، هملو سستاو، کرپسار، واتا، مهبس، ویست، خووازیستی. — کردن: خووازیستی کردن، ژن خووازیستن. — ی: ویستنی چتی که و بووی هملودان. چتی که، که به دواویدا ده گپتی.

داخوویست: ویست، خواست.

داخوویستن: خواستن، ویستن

داخ و دوخان (نهره.): خم و خفست.

داخووان: داپروخان و کله بهر تیکموتنی شویتیک له سهره به بو خواروه: نم خانوه داخوواوه.

داخوواو: داپروخا، کله بهر تیکموتو.

داخوپان: خوپه له دلکموتن، دلخوپان، پاجمنین، خوپان، چله کان، داچله کان، داخوپان.

داخوپاندن: چله کاندن، داچله کاندن، خوپه له دلکموتن، دلخوپاندن، داتروسکاندن.

داخوپاو: داچله کاو، خوپه له دلکموتو.

داخوپیان (نهره.): داخوپان، داچله کان.

داخورت (پاک.): فالگرتموه، له نه پستی دوان، ده پرسی پازیکه له پیتش پرو دانیدا.

داخوپین: تیراخوپین، گرماندن، گورپاندن.

داخوزین (نهره.): له سواری وولاخیموه دابیزین، هاتنه خوار.

داخوستن (نهره.): داخوزین.

داخوشان: خوشان.

داخوشین: خوشین.

داخوم (نهره.): داخو، ناخو، نایا، داخوم، داخو.

داخی به جهرگم: داخی دَلَم، داخی داخام، داخی گرام، په ککو، حریف، ناخ، نخ.

داخی داخام: داخی به جهرگم.

داخی دَلَم: داخی به جهرگم.

داخی گرانم: داخی به جمرگم.

داد: به جی، به جیگا، قیپین، فمریاد، هه لالا، هاوار، هاواروداد، گازنده، شکایت: — له دهست بیگانه، (باک.) دایک.

دادا (پۆژ، لو.): نمنک. (نمرده.) دایک. تایمن، دهده.

دادار: خووا، خودا.

دادان: هاتنه خووار و نیشتنی بالنده و پۆژکه. دادانمهر، هیتانه خووارهوه، لی هاتنه خووارهوه و تکان، ده لاندن، توره که ماسته که ناوی دهده لیتنی، — ی بارانه: دهست بهارینی کردن، — ی دلۆیه: دهست به دلۆیه کردن، — ی گۆرهی و نیت: دهست به چینی کردن، مهشق: — سهرمهشقی نووسین، دیریک لهسهرهوهی قاقهزیک نووسین تا قوتابی لهبهری بنروسیتهوه، — ی پیتووس: سهری پیتووسی قورقوشم تیژ و خوشکردن بۆ نووسین، تاشین، — ی نارد و گهم و نیت: له هیلکه و بیزنگ مهیس له لی هاتنه خواریهتی، دادن، بهسهر: — دانسههر. (باک.) پیتوه دان، داخستن، ناوورکردنوه، هه لکردن، بهخۆ: — بهسهر خۆ و نیت دادنی پهرده، لیقه، سهرپۆش، چارشیت و نیت.

دادانهوه: هیتانه خووارهوهی پهرده و نیت، شۆژکردنوهی ههر چتیکی بی. — ی پیتووس: دوباره خوشکردنوهی سهری پیتووسه بۆ نووسین. — ی بارانه و بهفر: مهیس له جاری دووم و پتری بارینی وانه. — ی قول و داوین: هیتانه خووارهوه، شۆژکردنوه.

داده (ههوار.): دیده له پووی پیتوه بۆ خوشکی گموره به کاردهبریت، خرچه، خوچی، (نمرده.) بۆ دایکیش به کاردهبری.

دادهک (باک.): جووره دره ختیکه.

دادهی: (بابا.) نادهی. دهی، دا، ده، بۆ فهران و تپهراوپه به پیتش ووشه و رستانوه دهووسی سا مهیس له نیشاندان بی یا دانده دهست.

دادبههر: گازنده کار، گلیشان، کسیتکه گلهیی بهرسته بهر یه کیتیکی یا دادپرسیک.

دادپهرس (ههوار.): دادپهرست، دادپرس.

دادپهرست: دادپهروره. — ن: دادپهروری. — ی: دادپهرورهی.

دادپهرسی (ههوار.): دادپهرست، دادپرسی.

دادپهروره: دادپهرست، دادپهرس، کسیتکه دژی زۆر و بێدادی و ستم بی.

دادپهرورانه: دادپهرستانه.

دادپهروری: دادپهرستی.

دادپرس: دادپرسیار، کسیتکه به دادی لیتمهواو و گازنده کاران پابگا، مافپرس.

دادپهرستهی (ههوار.): دادپرسین.

دادپهرسی: دادپرسیاری.

دادخووا: دادخووا، دادبهر.

دادخووا: داواکار، کمنۆ، دادبهر، کومکافر، دادخووا. — ی: دادخوایی، سکالاکردن.

دادخوویی: دادخووازی.

دادپران: پزان، تلیشان، هه لتلیشان، پزانی کهل و پهل لهسهر باری دریتی. دادپرانن: داتلیشانن، پزانن، هه لتلیشانن، تلیشانن.

دادپرو: داتلیشاو، تلیشاو، دراو.

دادرهس: بهماناوه گیشتو، بهماناوه هاتو، فمریاد پهس، کارمهدهس. — ی: فمریاد پهسی، هاوار و دادمه گیشتن.

دادردادپ: کالایه که له گهلی لاوه سهرمههره و خووار درپ بی. شووینیکه له زهری که ناو بهناو ناو دایدپی بی.

دادروون: دروونی چتییک بهسهر چتیکی تردا. مهیس له خه نجههر له یه کیتیک دانیش له کسیتیکی.

دادرین: نهر کسهیه چتی دادپی، دادپ، دادپهر، دپین.

دادپین: پزانن، داتلیشانن، تلیشانن، دپین، پزانی چت لهسهر باری دریتی، پزاندنیکه لهسهر پز بۆ خووارهوه.

دادپهان (باد.): دادوان. — ی (باک.): دادوانی.

دادک (باک.): دایک.

دادگه: دادگه، دیوانی داد و هاوار و گلهیی پرسین.

دادگه: دادگا، شووینیکه داد و گازندهی بپیتنی و دادوانی تپیدا بی.

دادگهر: دادپرسی.

دادنوس: کسیتکه، که بهسهر گلهیی نهم و نهر پابگا. — ی: نووسینی داد و گلهیی.

داهۆ (باک.): دادی، (باک.) دا، له کاتی بانگ کردنی دایکیدا به کاردهبری.

داهوان: کسیتکه له گلهیی و گازندهی گشتی بکۆلپتهوه، دادپرس. — ی: کردار و فهرانی کسیتکه که له گلهیی و گازندهی گشتی بکۆلپتهوه.

داهوهر: دادپرس، حاکم.

داهوهری: دادپرسی. بهسهر گلهیی و گازندهی لی قومواوان پراگه یشتن و به فریایان کومتن.

داه و بهسهر: کپین و فرۆشتن. (نمرده.) داد و بست.

داهو بست (نمرده.): کپین و فرۆشتن، خرید و فرۆش.

داهو پیداد: هاواروداد، ههرا.

داهووران: درووان.

داهوورانن: دروون، دورواندن.

داهوورانن: دادوورانن.

داهو پۆژ: دادو هاوار.

داهوشین: ناژاڵ و مالاژان و گیانداران دۆشین بهنپیم، لهناو ناوی گهرمدا دهست به نهمامی له جی چو داهیتان تا بپتهوه جیتیکی خۆ. گووی بهری کردن، گیران تهکاندن، دهستپین، داووتاندنی مرۆف بهناخنهک.

داهو فغان: داد و هاوار، کپروزانمهر.

داهو هاوار: داد و پۆژ، هاواروداد، زارهزار، زارزار، زاله، زایه له، (باک.) نمنین. — کردن: زارین، زایه له کردن.

داهۆ (باک.): دایه (زاروهی دئی یانه)، له کاتی بانگ کردنی دایکیدا به کاردهبری. دیده (به پیتوه بۆ خوشکی گموره به کاردهبری).

داهۆ (نمرده.): دایمن، تایمن.

داهۆران (نمرده.): داهیتشتن، بهره لکردن، شۆژکردنوه، خاو و شل کردنوه.

داديله: له کاتي ناخه فتنيدا بۆ خوشمويستی بۆ کچى له خو گچکه تر به کار ده بری.

دار: درهخت، دارى سموز و ستيه ردار، سا به ردار بى يا بى بهر، دارى بهميته و سموز بى يا هيشک و بر او. لمشى دار و لق و پۆيه به پتیه يا به بر او و به تهرى يا به ووشكى بۆ داره راي سه ريانان يا کۆله که يان بۆ سو تاندنى و ئيتير به کار ده بری. پتيانه يتيکه وه کوو پيه خووى و چتى ترى پى ده پتورى. به ده وای هم رنا و يکمه بنووسى خاوه نديتى نيشانده دا وه کوو: تاجدار، باجدار، کليل دار، په راويدار. ده ستيلات، تووانايى، هيز، فرمان، دارا واته خاوه ند ده ستيلات. پاريزگار، دژدار: پاريزه رى قه لات. سیداره.

دارا: ده و ل م م ن د، ده ستدریژ، به تفاق، به پيچموانه ي ده ستکورت و نه داره. — بهرون: ده و ل م م ن د بهرون، هه لگران. نيتوى ده رمانتيكى تيزه له گم ل ده رمانى چاوانى به کار ديترى. نيتوى پادشاهى کى کورد به وه له که يان يان. (باک.) نيتوى شارى کى کۆنى کورده انه که وتۆ ته نيتوانى ماردین و نوسه يبينى له ژووروى شارى (عامردى) يه، چيرۆکى ره شوى دارى له و گونده ي ده رکمه توه.

دار به پرووى (باک.): دار به پرو.

دار به نيشتۆکى (باک.): داره قه زوان.

دار به هيف (باک.): داره بادام.

دار به هيف قالكى (باک.): داره بادامى تال.

دار به هيفى (باک.): داره بادام.

دار به نابى (باک.): دار بهى.

دار به نه هى (باک.): داره فندق.

دار به هۆکى (باک.): دار بهى، دار به مهى.

دار به قووى (باک.): داره ترو.

دار به چلو: داره چلو.

دار به خوڅى (باک.): داره خوڅ.

دار به خورمى (باک.): داره خورما.

دار به ش (باک.): دارى ناروهن.

دار به يتيووى (باک.): داره زه يتوون.

دار به سيقى (باد.): داره سيق.

دار به سگۆکى (باک.): داره هه رمى کيتوى.

دار به سگينه: دار کونکه ره (بالنده).

دار به قزوانى (باک.): داره قه زوان.

دار به قوژى (باک.): داره گوويز.

دار به کارچکى (باک.): دارى جووره هه رمييه کيه.

دار به که هۆتى (باک.): داره کهوت، داره کهوت.

دار به که ميژى (باک.): داره که نيز.

دار به کۆلک (باک.): کۆلکه دار.

دار به گۆشيله هى (باک.): داره گۆلى کيتوى.

دار به گۆلى (باک.): داره گۆل.

دار به گوويزى (باک.): داره گوويز.

داره مازى (باک.): داره مازوو.

داره موه: بهرورده نه، به لا داها تن: پۆستم له په رپا دارا يمه.

داره مه ژيرى (باک.): داره نه جير.

داره مه رمى (باک.): داره هه رمى.

داره مه راي (باک.): داره مه رار.

داره مه لووى (باک.): داره مه لوو.

داره موش: باى دارا ووس، بايه که تۆ و مايه ي دارانى نيز ده که يه نيتيه دارانى مى.

داران (باک.): گه زن، پتيه داني دوو پشک، داخستن.

داراي (هه ررا.): ديران، ناوداشتن، ناودانى بيستان و باخ و باخچان.

دارايى: ده و ل م م ن دى، هه برون، (باک.) بۆچک، بهرون، ده ستدریژى، (ده ر.) هه بين، ده ستيلات و ده ستپو يشتن. به پيچموانه ي هه ژارى و ده ستکورتى. جووره به شته مالتيه که. ده رمانتيكى تيزه بۆ چاو پى ده ليين دارا.

دارايىز: تهنا فبار، په هه لوان.*

داره (نه رده.): به سستى و خاوى راوه ستان.

داره بيلام: داره وام، (هه ررا.) درهخت ووامى.

داره بيلاز: تابوت.

داره به سقه نه: دار به سقه نه، جووره دارتيکه دار جگه ره و دار ده ستى لى دروسته ده کرى.

داره به پروو: نه ره.

داره به بينگۆل (موک.): دارتيکه له گۆزستاناندا په رپۆ و پالاتانى پيدا ده که ن.

داره به ش: تابوت.

داره به ست (کۆ.): تابوت.

داره به ش (کۆ.): دا به ش، (هه ررا.) به شکمه ده ي.

داره به شى: دا به شى.

داره به ش: داره قه زوان، به نيشتيش دىنى و قه زوانيش دىنى، (هه ررا.) داره وه نى، به ن، (باک.) به نيشتۆک. به نگ، (باک.) دارا به نيشتۆکى، دره ختيكى بۆن خو شه و قه زوانى دىنى و به نيشته تاليش ده رده دا له شيره که ي دارى قه زوانى، قه دى داره که به ريندار به کرى به نيشتى ده رده کات. داره بهى: (باک.) دارا به هۆکى، دار بهى، دار به ي.

داره بهى: دارا به نابى، دار بهى چوار جووره: دار بهى. به نگه ي (شۆ به ي). په ش بهى. زه رده ي (به ي زه ر). — ووشک: چک بهى. داره به لک: سووره چنار.

داره ت: چۆنيتى و بار، خۆت له و (داره ت) ي مه ده، واته خۆت واپيشان مه ده، نه م ووشه هه ر بۆ به ر و نه هيتشتن به کار ده برى.

داره قه رم: تابوت، دار ته رم.

داره قوو: دارا تروى، دارا تروى، (هه ررا.) دارا توفى.

داره خوڅ: (که.) دار قوڅ، (باک.) دارا خوڅى.

داره خورما: دارا خورمى.

داره‌دار: داره‌داره، پی هه‌لگرتنی منداآله.

داره‌داره: (ره‌وا، خۆ). پی‌وه‌ره، به‌تی به‌تی، (کۆ). به‌تی به‌تی، پی هه‌لگرتنی منداآن، هه‌ستانه سهر پی منداآله له پیش پی هه‌لگرتنیدا، منداآلیکی که تازه خه‌ریکی پی‌هه‌لگرتن بی باوه‌شی بۆ ده‌کهنه‌وه و پی ده‌لین، داره‌داره منداآله‌کمش که‌مکه‌مه هه‌لده‌دا که پی‌هه‌لگرتی و خۆی باویشه باوه‌شی وانسه‌وه. — کردن: داردارکردن: هه‌ستانه سه‌ری و پی‌هه‌لگرتنی منداآله.

داره‌پا: (کۆ). داره‌پێ، نه‌ودارانه‌یه، که به سه‌رخانو‌ندا پ‌ایه‌ل ده‌کرتی و دوا قامیش و به‌رچی‌خان له‌سه‌ر داده‌نری و داده‌پۆشری.

داره‌په‌ش: داری (بناو) ه‌ دۆش‌وی گه‌ل‌ایه‌کانی بۆ مارانگه‌زته و به‌رینان زۆر به‌سو‌وده.

داره‌پێ: داپۆشینی سه‌ری خانو به‌کاره‌یه.

داره‌سه‌وله: داری سه‌وله لیدانی له‌ناو که‌لک و لۆتکه‌یدا.

داره‌سه‌مه (ئه‌رده): دارکونه‌که‌، دارته‌قینه.

داره‌سنج‌وو: (خۆ). لاس.

داره‌سیۆ: داراسیتی.

داره‌ش‌تن: کل و چتی تر له چاو‌کیش‌ان، رشان.

داره‌ش‌کینه: ده‌ره‌مانیکی سه‌وزی تیزی سو‌وتینه‌ره، به‌هه‌ندیک به‌رینی پی‌سدا ده‌کرتی.

داره‌ش‌ندق: دارا بنده‌قی.

داره‌ش‌ه‌یسی: داره زه‌رده‌لوو.

داره‌ه‌کردن: به‌رتیبه له گه‌زه خستنی دار بۆ سو‌وتاندن.

داره‌که‌وه: دارته‌قینه، (هه‌ورا). دارکونه‌که‌، داره‌سه‌مه (بالنده).

داره‌که‌وت: داره‌که‌وت، دارا‌که‌قوتی.

داره‌که‌ز: دارگه‌ز.

داره‌که‌ل: ده‌خه‌تیکی گه‌ره‌یه که له‌لای سه‌ره‌وه دوو ناوه‌لی قوولی بی گه‌لای داره‌به‌رووی تیدا هه‌لج‌ری بۆ نا‌ژالان بۆ تفاق‌ی زستانانیا.

داره‌گول: دارا‌گولی.

داره‌گولێ: کۆی: دارا‌گول شیا‌ل‌تی.

داره‌گول‌پ‌یز: دارا‌قو‌زی، (که). دارگول‌پ‌یز، (ده‌ر). دارگه‌ده‌کان، (کۆ). دارگول‌ز.

داره‌ما‌زوو: داره‌ما‌زی، (باک). داراما‌زی. — جه‌وت به‌ران دینی: ما‌زوو. به‌پرو، (هه‌ورا). به‌لوو. سی‌چکه. گه‌لووان. قه‌زووان. به‌ش‌شت. سی‌چکه، ما‌چی‌چکه. کاکه‌ ما‌زی، گه‌ل‌یه، پۆزه‌ خو‌وکه که وه‌کوو له‌و‌زی به‌را‌زی و‌ایه.

داره‌مه‌راف‌سه: داریکی ناو‌یه سه‌ری وه‌کوو تاله و خۆ‌زه‌یه. — پاست هه‌لده‌چی و زۆر ب‌ل‌ند ده‌بی.

داره‌مه‌یت: دارته‌رم.

داره‌مو‌ور‌ت‌ک: دارمه‌رت‌ک، گه‌ل‌اکانی بۆ‌نخۆشه.

داره‌وا (هه‌ورا): ده‌خت و امی، داره‌بادام.

داره‌فاره‌وان: داره‌ناره‌وان، (باک). دارا‌په‌ش.

داره‌وان: که‌سی‌که به‌دار و ده‌خت هه‌لگه‌پ‌اندنیدا چالاک بی، (خۆ). هه‌ر. داره‌وو‌رز.

داره‌وانی: (خۆ، هه‌ر). داره‌وو‌رز.

داره‌وه‌ن (هه‌ورا): داره‌به‌ن، داریکی ت‌قی‌ی چ‌ری گه‌لا‌وو‌ردی خ‌په قۆ‌زاخه‌ییکی ده‌گری و ناره‌که‌ی په‌ له‌ می‌ش‌وله. — ی (هه‌ورا): داره‌به‌ن.

داره‌وه‌که‌ر: دارکه‌ر، چیلکه‌ خ‌په‌که‌ره‌وه.

داره‌وو‌رز (خۆ، هه‌ر): داره‌وان.

داره‌هه‌رمی: دارا‌ه‌رمی.

داره‌هه‌رمی ک‌ی‌وی‌له: دارا ش‌ک‌و‌کی، قارچ.

داره‌هه‌لو‌وک: داریکه‌ پی‌ی له‌ هه‌لو‌و‌کی ده‌د‌ری، له‌ گه‌مه‌ی هه‌لو‌و‌کی‌نیدا.

داره‌هه‌نار: (باک). دارا‌ه‌ناری.

داره‌هه‌نج‌یر: (باک). دارا‌ه‌نج‌یری.

داره‌هو‌لو‌و: (باک). دارا‌هو‌لو‌وی.

داره‌پ‌از (ئه‌رده): داره‌وان.

داره‌پ‌اس (باک): تاب‌وت، (باک). داره‌پ‌ستی.

داره‌پ‌اس‌قه‌نه: داره‌پ‌اس‌قه‌نه، جو‌وره داریکه‌ وه‌کوو ه‌ی به‌ل‌و‌و‌کی‌یه، تی‌ک‌و‌له‌که‌ی جو‌وانه، دار‌ج‌گه‌ره و داره‌ده‌ست‌یشی لی‌ دروس‌ته‌ک‌ری.

داره‌پ‌ه‌روو: (هه‌ورا). داره‌پ‌ه‌روو.

داره‌پ‌ه‌س: داره‌پ‌ست، چ‌ت‌ی‌ه‌س.

داره‌پ‌ه‌ست (باک، کۆ): تاب‌وت. چ‌ند داریکه‌ لی‌ک ده‌د‌ر‌ین له‌شو‌وت‌نی به‌رزدا وه‌ستا کاری له‌سه‌رده‌کا. قایه‌ی می‌وان، — ی (باک): تاب‌وت، (باک). دارو‌وی‌ه‌ست.

داره‌پ‌ه‌ل‌و‌وک: (مه‌مه). داره‌ناله‌و‌وباله‌و.

داره‌پ‌ه‌ند: داره‌پ‌ست.

داره‌پ‌ه‌ند‌خ‌و‌و‌ین: دار‌د‌و‌خ‌ین، داریکی باریک و له‌وس و کورته‌یه د‌و‌خ‌ینی پی‌ له‌ ده‌ری و پانتۆ‌ل و پانک هه‌ل‌ده‌ک‌یش‌ری.

داره‌پ‌ه‌ی: داره‌بی.

داره‌پ‌زا: گیان‌داریکی گ‌ج‌که و د‌پ‌نده‌یه. دار‌که‌ر.

داره‌پ‌ل‌ج (ئه‌رده): داره‌گ‌ی‌و‌ژ.

داره‌پ‌و‌ق (باک): مریش‌ک.

داره‌پ‌و‌ک‌رف‌ن: مه‌پ‌س له‌ تۆ‌له نه‌ست‌اند‌ه‌وه‌یه له‌ که‌سی‌ک، کورد داریکی بۆ دو‌ژ‌مه‌نه‌که‌ی خۆی کرد، واته‌ تۆ‌له‌ی خۆی به‌ته‌وا‌وی لی‌ نه‌ست‌اند‌ه‌وه‌.

داره‌پ‌یر (باک): دارش‌ک‌ین.

داره‌پ‌ی‌وه: دو‌وداری دو‌وپه‌له و پاست و چه‌په، سه‌ره دو‌وپه‌له‌کانیا‌ن له‌سه‌ر زه‌ری داده‌ن‌ین، سه‌ره‌که‌ی تریا‌ن په‌کی‌کیان به‌ستی‌ک به‌ره و خو‌وار کون‌یتی تی‌ده‌ایه سه‌ری نه‌وی دی‌که‌یا‌ن تی‌ده‌خ‌ری به‌ج‌و‌ری‌ک، که سه‌ری هه‌ردو‌کیان تی‌په‌پ‌ری، نه‌م داره له‌ مو‌ل‌گه‌ی نا‌ژالان داده‌ن‌ری بۆ نه‌وه‌ی که‌ شو‌وان له‌سه‌ری دان‌یش‌ی و سه‌ری نا‌ژاله دۆ‌شه‌نیه‌کان به‌گری بۆ دۆ‌ش‌ین له‌ (ب‌یره‌) دا.

داره‌پ‌ل‌ج (ئه‌رده): ته‌ره‌داس.

داره‌پ‌اش‌ین (باک): ته‌خته.

داره‌پ‌اش‌که: داریکه‌ له‌نی‌و‌ تو‌وره‌کاندا می‌ش‌وله (پ‌یش‌که) ی زۆر دینی.

دارقاس: دارتمراش، دارتراش، وهستایه که له داروتهخته چتی دروست بکات، خیزارچی، (باک.) هیزارچی. — ی: دارتمراشی، پیشه‌ی دارتاشی.

دارقاسخانه: کارگه‌ی دارتاشانه.

دارقاهان: ته‌یه‌ی جو‌لایی.

دارقاهراش: دارتاش. — ی: دارتاشی.

دارقاهرم: تابوت، چوارداره.

دارقاهینه: (نهرده.) بالنده‌یه که، دارکونه‌ره، داره‌سمه.

دارقاهل: کۆله‌گه‌یه‌کی داریا ناسنه که ته‌لی کاره‌با یا ته‌له‌فۆن و بروسکه‌ی پیدایا ده‌نگیتوری.

دارقاهلخور: (دزه، بابا.) کۆلۆوه‌ژ.

دارقاهرش: (که.) دارتوروش.

دارقاهو: داره‌توو. (نهرده.) خلتیه‌ی مه‌ی. — یی (همورا.) داره‌توو

دارجغاره: دارجغاره، مۆدنه.

دارجگهره

دارجگهره: دارجغاره، مۆدنه، داریکسی باریکی کمبیک درتزه و کونی تیکراوه جغاره‌ی پی ده‌کیشری.

دارجوخین: داریکه له‌میتو جوخینپییدا ده‌چه‌قینن له‌کاتی گیره‌دا گای بنه‌ی پی ده‌بستریتموه.

دارجووت: (دزه.) (پۆژ.) گارپان، داریکه سه‌ریکی نه‌قیزه و سه‌ریکیسی مه‌ساسه‌ی پیته‌یه.

دارجیگهره: دارجغاره، مۆدنه.

دارجقه‌مه: سه‌ریکی له‌سه‌ر کمپزه‌یه سه‌ره‌که‌ی تری له‌سه‌ر دیواره، چه‌قنه سه‌ریکی به‌نیوه‌ی استی دارچه‌قنه‌که‌وه به‌ستراوه و سه‌ره‌که‌ی تریش یشۆر بۆتموه سه‌ر به‌رداشه‌که.

دارجه‌نگال (همرا.) (همرا.) ئالقمودورپشکه، مرازیکه له‌میتو کهره‌سته‌ی جه‌نجه‌ی دایه.

دارچنار: داره‌چنار.

دارچین: دارچینی، داریکه سه‌ورکاره بۆنی خووش و تامی تیژه. — ی: دارچینی، تیکۆله داریکسی سه‌ورکاری بۆنخووشی گهرمیانییه به‌چا لی ده‌نری و به‌چایییه‌ره له‌گه‌ل به‌هاراتانیش به‌کارده‌بری.

دارخه‌زنه: گه‌له.

دارخه‌ر (پۆژ.) پیتوانی ده‌غله، که داری به‌سه‌ردا به‌پیتیری.

دارخووما: داره‌خورما.

دارخورما

داردار (باک.) گچکه‌ی وی (داردارۆک) ه، له شاخیدا میتووی به‌لکه‌کانییه‌ره ده‌کهن له‌مه‌سو جووره میتوویکی تا خه‌لک بزانی، که چه‌ند جووره میتووه‌یه.

داردان: باخه، توومهدانه. ئه‌تباری دار. خنکاندن، له‌داردان

داردایی (باک.) پرکردن، تهرزکردن.

داره‌سه‌ست: چه‌مک، (باک.) دارک، پۆتک، ده‌سه‌دار، گاران، سه‌ریست، سفک، شه‌ریات، داریکسی راست و باریک و لووسه به‌ده‌ستمه ده‌گیری، گۆچان (جیگا‌ده‌ستی چه‌ماوه‌توه). به‌رده‌ست، نۆکهر.

داره‌لامه (همرا.) گمه‌یه‌یکی مندا لاتیه جووته گوریستیکه له‌لکی داریکسی ده‌خمن و داریکسی درتیش ده‌خمنه نیوقه‌فی گوریسه‌کانموه، که به‌رانبه‌ری یه‌کتری رابه‌سه‌تن و مندا لان سه‌واری ده‌بن، (جاسا.) داردیله‌کانی، (همورا.) دیله‌کانی.

داردوخوین (باک.): داردوخین.

داردوخین: (باک.) داردوخوین.

داردۆنه‌نگ: (پۆژ.) ناوتیرک، (همورا.) نییره‌ژهن، ناوتیرک، ناودۆک، ناومیتری، نیوی داری مه‌شکه‌یه.

داردیدار: داریکه وه‌هی مازووی ده‌چی و همه‌یشه شینه.

داردیله‌کانی: داره‌لامه.

دارپۆن: دافه‌تان، داوه‌شان، داقنان، پزان، دارپۆنی چت، بۆگمن و گه‌ندبوون.

دارپۆندن: دافه‌تاندن، داوه‌شاندن، داقناندن، بۆگمن و گه‌ندکردن.

دارپۆنن: دارپۆزاندن، دافه‌قاندن.

دارپۆز: دافه‌تاو، داوه‌شاو، ریزو، داقناو. چتی پزای داوه‌شاوه.

دارپۆیتون: داره‌زیتون.

دارپۆیشک (پۆژ.): داریکسی گموره‌یه وه‌کوو داره‌زیتونی وایه.

دارپۆیگ: دارپۆز، هه‌لاهه‌لابو، دافه‌قیگ، پرتوگیگ، چه‌ک.

دارپۆیان: دارپۆز، دافه‌قیان، دارپۆخان.

دارپۆین: دارپۆتهر.

دارپۆینه‌ر: داوه‌شینه‌ر، دارپۆین، دافه‌تین، دافه‌تینه‌ر.

دارپۆین: دارپۆز، دافه‌تان، تووک هه‌لۆهران.

دارپۆن: پۆز، — ی بالندان بۆ سه‌رتپه‌که و ته‌له یا بۆسه‌ر که‌لاک: واته به ده‌سته گه‌له‌کۆمه له‌سه‌ر کردن، — ی گولله: گولله‌بارانه، — ی مۆر: له

قالب پۆژان، — ی نه‌ستیره: پاکشان، — ی بارانه: هاتنه‌خواره‌وی بارانه به‌لێژنه و لێژمه.

دارپۆنن: دارپۆزاندن، پۆزاندن، دارپۆزاندن، دارپۆشتی هه‌ندی چت له‌قالیدا.

دارپۆنن: دارپۆزاندن.

دارپۆز: پۆز، دارپۆزوار.

دارپۆنن: دارپۆزتن، دارپۆشتن، (باد.) دارپۆتن.

دارپۆمپۆ: ژماردنی هه‌ندی چت به‌داروه‌ک ئاژال و خشتی هه‌ره‌کراو و نیتهر.

دارپۆیان: دارپۆز.

دارسان (همورا.): دارستان، میشه.

دارسان: پۆین، (همورا.) فشین، دارپسکان، پاسان، فشیای، فه‌لتین، (زهن.) دابوون. په‌لاماردان، هورپۆژم بردن.

دارسانن: دارپسکاندن.

دارسپۆ: په‌لامارده‌ر، دارپسکاو، پاساو.

دارسپۆله: بیلێکه له‌لۆتکه‌دا سه‌وله به‌و لێده‌ده‌ری.

دارستان: (همورا.) دارسان، جه‌نگه‌ل، لێپ، لێپه‌وار، نزار، چه‌ر، بێشه‌لان، شووتیکه، که دره‌ختی زۆری تیدا بی، سا به‌ردار بی یا بی به‌ر.

دارپسکان: دارپسان.

داریسکاندن: پاپسکاندن.

داریسمه (موک، دهر)، دارکوپه، (کۆ). دارکونستره، (همورا). دارهکموه، (کۆ). دارکولستره، دارکلزوره. پهرهپوریکه له چولهکهای چکوله تره، داران دهکۆلێ و کریمان تیدا دهبینیتموه و دهیخوا.

دارشمن

داریسۆک (کۆ): دارهپهروویه که به ههرمی پهیرهند بکری، ههرمیتمکش و دارهکشی سورن.

دارشقی: قاشق. دوو دارن شەلان وه بن باخەلیان دهدهن بۆ پۆشتن.

دارشقی

دارشقی: قاشق، داریکی تاییه گهمه شەقی

پتیده کری.

دارشته: چتی داریژراو.

داریشتن: داریژتن، توواندنموه ی چتیک لمانا قالب داریژتن، داریژاندن.

داریشکین: داری، داریبر.

داریشکینه: مهرگهمروش، دهرمانیکه دهکرتیه ناو ههرمیر دهرخواری مشکی دههاری بۆ کوژتنی جا مشکی مالتی بی یا هی ناو کشتوکال.

داریسرخ: نیشانی ماوه ی پتگا.

داریروش: کسێکه پیشه ی وی تنها دار فرۆشتن بی.

داریغان (باله): دارهوان، دارکر.

داریهپان: داریکی گردی لوسه دوکس دهیخمنه سهرشانیان و چتی پی لهقهپان دهدهن وهکو تایه تووتن و دانویله و نیتیر.

داریهزوان: دارهبن.

داریهسپ: دارهخورما.

داریهغه (دارقمنه): داریکی دریزی کونکراوه له کونی قمنه ی دهخری، که جووه سهپهله یکه.

داریهغه: دارقمنه.

داریههولم (زا): چتیکه داری خواری پی پاست دهکرتیموه.

داریهولخ (نهرده): سیداره.

دارک: دهمار، لاسک و دهمار ی ووشک بسووه ی تووتنی پهشوکی و خورده له پاش بژارکردنی. — ی تری: قونچهکانه تریه. — ی تووتن: دهمارهکانیتی. (باک). داردهست، موده، داری گچکه، داری زاوی.

دارکاری: (همورا). چتیکاری، بهداری لیدان. لیدانی گیاندار بهدار یهک لهسهر یهک. — کردن: بهداری له کسیتی یا گیان لهبهریکی دان.

دارکپهپان: ووتیه که مهردومی زۆر لهی و لاوازی پی دهچوینری: کابرا دهلتی — ه، واته وهک داریکی پهق وایه، که پهروزی پیوه پیچرابی.

دارکهر: (باک). نینزنگمان، کسیتکه، کهداری به زۆری سپری بۆ سووتاندنی.

دارکهری (باک): نینزنگمانی.

دارکهمۆک (باک): (باد، زا). کیرات، کیرۆکه.

دارکه نه مه: دارکلاوه، که له مه.

دارکبۆز: کسیتکه دارک له تووتن جووی بکاتمه.

دارکردن: دارکرن، دارکۆکردمه، بهینی دار بۆ سووتاندنی.

دارکلاوه: (موک، کۆ، مامه). که له مه، دارکه نه مه.

دارکلۆره (کۆ): دارکونکره، داریسمه.

دارکنیز: دارهکونیز، داریکه بهقهده قهسییه له شووتنی تمرو زیخمالدا پتیده گات پشتی گه لایهکانی بهسپی دهنووتنی، په لکی له هی چناری گچکه تره، له مهر جیگایه کی بی مار نزیکی ناکموت. داره که ی بۆ گۆچان دهستده دات داریکی بۆ نخۆشی کویتسانییه وه داری چواله دهچی.

دارکنیزه (همورا): قلف، قولف، قولفه ی دارینه له هه گبه و تیر و نیتیر دهخرت.

دارکونک (همورا): کوتکی جل شووشتنییه.

دارکونکه (شار): کیتوک، دارکوزینه.

دارکوپه: دارکونکره، داریسمه.

دارکونک (نهرده): ژیر جلیت.

دارکولیزه: داریسمه، دارهسمه.

دارکونکره: دارته قینه، دانکوله، (پهوا). دارکونستره، (کۆ). دارکولیزه. دارکوتک، داری کوتک، خنجهردهم، بالنده یه کی دندروک درتزی سهرسووره بهرسنگی زهرده و سهریالی زهردوسپییه بهقهده ریشوله یه کییه به دندروکی داری دهکۆلی بۆ هیلانه.

دارکونیزه (پهوا): داریسمه، دارکونکره.

دارکیش (سۆر): کسیتکه بهاره داران له چیا یهوه دهکیشیتموه ناوایی یان له ناو ناواییهوه داران دهکیشی، داره کیشموه. (بار). تاکهداریکه گیشه گیاو چۆزی له شویتانی بلندهوه بهسهر به فریدا پیاده کیشتن.

دارگهز: داریکی باریکی جیره وه داری سهر دهچی، له قهراخ ناوان شین دهبی، گه لایهکانی پیشان پیشان به ته پش دهرسووتی لکهکانی وه گمزی پیتوانی دهچی، که بسووتی کهفی دهه دکات بۆ بیرو زۆر باشه.

دارگورد (دزه): پارچه پیتکه له که رهسته ی جووتی، (همو). مرازی که له که رهسته ی تمرونی.

دارگول: داریکه وه بناوی دهچی، گولیکی سپی دهگری، چتیکیشه له وینه ی پنجی گولهاغ له دار و کاغزی پهنگاوه پنگ دروستده کری.

دارگولی (باک): باخهوان.

دارگولیز: دارهگولیز.

دارلوق (باک): وهکاز، شق، گۆچان.

دارم: پینی باخ و بیتستان.

دارمازوو: داره مازوو، دارمازی.

دارمال: دار بهسهردا مالتین، کیله یا دهفریکه دوای پرکردنی له دانویله و داریکی بهسهردا دهینری تا تهرازی. — کردن: لیوان لیوکردنی نامانیک له چتی ووشک (قهلاپهچن نهی تهرازی).

دارمان: پووخان، کاوول و کمباغ بوون، دارپووخان، نارام و هیدی و هیمن بوون، کفت و کۆد اکموتن.

دارماندن: کاوولکردن، ویزان و کمباغکردن. پۆتهفتاندن، هیدی و هیمن و نارام گردن.

دارمانن: دارماندن، دارپووختاندن، پووختاندن.

دارمهیی: تیره ییکی کورده له نیرانیدا.

دارمووق (باک): تابوت.

دارميان: داپووخان.

دارفشتق (که): دارچهقاندن.

دارفان (که): دارچهقاندن.

دارفان: دارنران.

دارنران: پرتکين، پرچکين، گورين، ناوهووت کران.

دارنرانو: دارناو.

دارنين: چنين، داپوتاندن، رنين، گهلازينموه و لق و پۆپ ليكردنموه، —
ي ميوه و گول و دهغلي شين: چنين، ليكردنموه، — ي بهرگ: داکمندن،
پروتكردنموه، داتاشيني سسواخي كۆنى ديوار و ئيتير. — ي پيستی
مريشك: ناوهپوتكردن. — ي پيستی و تووك: كمن، پرتكاندن،
پرچكاندن، پهرتاندن. — ي مهرهزه: دهست بهگولې مهرهزه دا هيتان بۆ
ليكردنموه ي چهلئروك.

دارپۆچكه: چتى شۆپبووه. — كردن: شۆپكردنموه ي چتتيك له بلنديبووه.

دارپۆخه: كه لاتنهر.

دارپۆخه: سهرۆكى پاسموانانه، شانه.

دارپۆخهخانه: ناوچه ي دارپۆخه، شارهوانى.

دارپوو (ههورا): دهرمان. (مرك.) دهرمانتيكه له قسل و زهرنيق بۆ
ليكردنموه ي تووكي بهر و ههمووچتتيكى، دهرمانى گهرماوي، كه له قسل
و زهرنيق دروست دهكرى بۆ بهر خاوتنكردنموه، (باک.) پهلاندوك.

دارپووار: برتتييه له قلافهت و قهبارى چت: نهريان (داروبار) يكي به
هيزى هديه.

دارپوهرد: بۆ دار و بهردو و دارو ههلاشيش بهكاردهبرى، ههردوبهرد.

دارپوهست (باک): تابوت.

دارپوهردوو: دار و ههلاشى سهرپانان، كه پووخايى، داروبهرد.

دارپويى (باک): جوهره دارتيكه. بۆي و لوله ي چكۆلهيه.

دارپووتان: پروت برونى درهخت لهگهلاو لق و پۆپ، پروتانهوه ي سهرپوي و
چتى تر له مو.

دارپووتاندن: پروتاندنموه ي لكى درهخت لهگهلايان. پروتكردنموه ي
يهكيك. — ي پهلموه: ناوهپوتكردن ي بالندانه له تووك و بهر. سهر و
پي و بهر و ئيتير له موخاوتنكردنموه يانه.

دارپووتانن: داپوتاندن.

دارپووتنى (ههورا): دارهتوو.

دارپووجان: جوهره دانتيكه له نيوچهلئووكيدا شين دهبي و بالا بهرزه، دهنگى
وهك دهنگى (كهردپه) و ههزن و ايه. نيوى پياوانه.

دارپووخان: پووخان، پمان، كهوتنه خووارهوه ي سهرپان و ديوار و چتى بهرز.

دارپووخانه: دهرمانخانه. شوپنتيكه له گهرماويدا كه — ي تيدا دهگيرى.

دارپووخاندن: پووخاندن، پماندن، پماندن ي ديوار و كۆسپايى سهر بهره و
خوار، داپماندن، پمانن.

دارپووخاو: پماو، پووخاو.

دارپووخيان: داپووخانى ديوار و شوپتاني بلند، داپميان، پميان، پووخان.

دارپودهسه: دارودهسته، دهستدرايهه.

دارودهسته: دهست و پتهوند، دهسته ي نوكران.

دارودهوهن: جەنگەل، لێپەر.

داروونوو (ههرا): ناووردو، ناگردو.

دارووشان: پووشان، پووكان، پيشيان، شهرمخين.

دارووشاندن: پووشاندن، پووكاندن، شهرمخاندن.

دارووشاو: پووشاو، پيشالق.

دارووگهر: دهرمانساز. — ي: دهرمانسازى.

دارووگهر: نمو كسهيه داپووى لىبهري خۆى ههلهههسووى.

دارووگهرقن: ههلسوونى داپووى لىبهري، داپووى لىبهرههلسوون.

دارووگهير: پيله، بهريهههكانى. دهرمانگر.

داروونهدار: ههست و نيست، ههس و نيس.

داروونى: نارى گوندتيكى كوردستانه.

داروين (که): دارين.

دارهههلووک: دارتيكه پيى له ههلووكى دهدرى.

دارهههه (ههورا): پارچه مرانتيكه له كههسته ي جووتيدا.

داري (ههورا): داس.

داريتن (باد): دارپۆتن.

دارپۆ: دارپۆهر.

دارپۆان: دارپۆان.

دارپۆاندن: دارپۆاندن.

دارپۆهر: دارپۆ، (باد.) دارپۆتكر.

دارپۆتن: دارپۆتن.

دارپۆزان: دارپۆزان.

دارپۆزانن: دارپۆزانن.

دارپۆزكه: قالب.

دارپۆزكه: دارپۆزهر. — ي: دارپۆتن.

دارپۆزى: دارپۆتن.

دارپۆشكستى (باک): ژن، ئاخرهت.

داري (باک): دارى ووشك كۆكههوه.

دارياانهوه (ئهره): دارانهوه، داکوتن، پميان، كوتن، داکهفتن.

داري بيخووي: دارى بيخى، دارى بيخويى.

داري بيخى: دارى بيخويى.

داري بى خوويى: دارى بى خى: گيايهكه لهچاوى دهكيشرى، پنجه
گيايهكه نهگهر دارهكه ي به ووشكى وهكوى كلچيوك بهچاوى ئاواره
دابكيشرى چاكي دهكاتمه و ناوهكه ي ووشك دهكاتمه، بۆ چاوى گره
كووتيردار زۆر باشه.

دارقرش: دارى ترشى.

دارى دارهپايه: دهستهك.

دارى قهلاشكهري: نمو داره ي پهژوى لى دروست دهكرى.

دارى كووتك (باک): داركونكهه، داركووتك (بالنده).

داریلانک (باک): گولټیکسی جوانی کویتستانییه، که نیسترانهی
 لمسر بووتری یا لمسری بلاوتریتومه گولټه کی هلدومه ری.
 دارین: له داری دروستکراو، نی داری، داروین، چتیکه له داری
 دروستکراپی.
 دارینه (سل): خوانه ی نانی، نانمشان. دارین.
 دارینومه: دارنومه.
 دازانین (نمرده): دادان، ده لاندن، ده لیان.
 دازان: (کز) داهیزان، شل برونه ی هویر.
 دازده (باک): دوازده.
 دازده هیك (باک): دزهن، ۱۲ دانه، دوازده جوت، ۱۲ توب و نیتر.
 دازده نلن: شوقړنومه.
 دازهن: کردنومه و له یه کتری هلدومشاندنی پارچه ی کاتژمیر و تفنگ و
 ده مانجه و چتی تر.
 داس: کله نغز، (زاغ)، داسک، (باک)، داساچلو، (نمرده).
 جاسووک، ناسیتی کلک دارینی دم کوانه ییه دروینه ی پی ده کری.
 له — پهرین: هاتنه دروینه. له — بهرین: (موک، دهر)، له داس پهرین،
 هاتوته دروینه.
 داساچلو (باک): داس.
 داسپانندن: بمزور بهسردا برین.
 داسه قاله: داسی چکولټه، داسوکه، (که)، داسوولکه.
 داسه کفان: نارامگرتن، دامرکان.
 داسپاردن: سپاردن، تیرکردن، دامرجانن.
 داسپارن (نمرده): پاسپاردن. هاندان.
 داستان: چیروک، چتچه پوک، چرچرک، پترک، بهسرهات، قسواتی،
 سهریره، که قششوب، خمبروشک.
 داسخاله: داسیکه تنها گیای پی ده دروینومه.
 داسپهفتن (نمرده): سرهوتن، نارام گرتن.
 داسرهوین (نمرده): داسرهوتن، داسرهفتن.
 داسپین: سپین، دالوشانن، پاکوکردن.
 داسقاله: داسوکه، داسی چکولټه، (که)، داسوولکه، داسوویلک.
 داسک (باک): داسوکه، دوزو، دوزک، فیساره کس بووه به داسک.
 داسکا (باک): نیلټیکسی کوردی یغزیدییه له سنجار (ژنگار) له نار
 هه فترکاندن.
 داسک گهنم (نمرده): سیخچه، قلیچنی گولټه گنم.
 داسکیش (باد): دروینکار.
 داسمال: دهغل یا گیایه که پر له دپک و دالټ بی یا به ملاولایدا شکایتومه
 و باش دروینه نه کری. — ی دهکن: واتا به نارټیکی ده دروونومه، پاک
 کردنومه گیایه به داس.
 داسماله: داسیکه له هندیک شویتان بؤ گیا درون به کار دیتری.
 داسنا (باک): ناوی خیلټیکسی کوردی یغزیدییه، سهر به خویه تیکیان
 پتیکوه نابو پایتهختی و ان شاری دهوکی بووه له نریک موسل.

داسنی: شهتانه رست، یغزیدی.
 داسووک: داسی گچکه، داسوولکه.
 داسوو (موک): بزه گولټه گنم و نیتر، (پهوا)، داسی، پهری، چقل،
 (هسو)، بڑ، بڑی، قله جغه باریکه کانی گولټی گنم و جو و نیتره.
 (موک) بڑی گولټه گنم و هی تره. لهسمر زمانی پشه وولاخسی گولټه
 گرتودا چتیکسی وه کوو درووی ده رده کات و داسووی پیده لټین.
 داسووک (باک): داسی چکولټه یه بؤ دروونومه ی گیاو دروو و نیتر،
 داسقاله، داسک، داسوولکه، داسووک، (باک)، داسوک.
 داسووک (باک): (باک)، داسوک، داسوویلک.
 داسوولکه (که): داسوولک، داسوکه، داسی گچکه.
 داسی (موک): داسوو. دهغل و گیایه که هاتیتته دروینه و پی گه یتسیتی.
 قلیچ و قلیسی گولټه گنم و جو و نیدییکه یه، قله داس، بوانگ، قانچک.
 (باک)، گیایی، سیواووک، ماسی به خیتوکردن.
 داش (باک): جاش بؤ نیستر و کهران به کار دهری. دامه، چمند
 پارچه ییکه لهسمر تهخته ی دامه و شه ترنجیان پیده کری یا دامه یان
 پیده کری. کووروی ناووری.
 داشخه: ناشاخه، نه یاغی میوه و نیتر.
 داشه هاره: تاقه داشیکه ده مینیتومه به دهست یه کیک له یاری کهره کانی
 داموه و له راسته ده توانی به هممو لایه کی بچوولی.
 داش به داش: دانی داشیک به داشیک له گمه دا. مهبس له کوتنی
 چتیکش یا کردنی ته بهرانی به چتیک تر.
 داشت: سفتاح، پاریزکاری، مانوه، هیتشتنومه ی ناوالی می یینه یه بؤ زگ
 و زا، وه کرده مالټ و ناوالی.
 داشتن (موک، فه): ناودانی شیناوه ردی و باغ و باخاتان، ناودانی
 شیناوه ردی و باغ و باخچه، داشوزین، (هورا)، هببون، به لټن
 به تمنهایی به کار نابری به لکو (ناو) ی به پیتشیوه ده نوسی: ناوداشتن.
 داشدار (موک): یارمه تی دان.
 داشدیار: پهره رده کار، بنهوانی مهردوم له مالټیدا، کابانی مالی. — ی:
 پهره رده کاری.
 داشک: جاشک (زاراوه ی مندالانه).
 داشکانندن: شکاندن، ووردکردن، شکاندنی ناو بؤ لای زهوی و زار.
 دشماردن چتیک له باتی چتیک تر. لی که مکړنومه: لهم پاره یه
 پوزانه ی خوتی لی داشکینه.
 داشکانن: داشکاندن. داکوژاندنومه، داکوژانن، شکاندنومه، شکاندن.
 نووشتاندنومه ی که ناری جل و بهرگ. درز گرتن به دروونومه و نیتر.
 داخستن، بهر لاکردنی ناو.
 داشکه لهرم: قومری، جووره کوتریکه سهریالی شینه و توقیتی پشی له
 ملیدا یه.
 داشکه لهرم: داشکه لهرم.
 داشکیان (نمرده): موچیانه، هلموگیان، داکوژیان، داخریان.
 داشگیر (موک): جووره بیزگییکه ده غلی پیده ده بیژن و کونی له هی
 سردی گوره تره.
 داسلیقان: دافلیقان، شلیقان.

- دشلیقیان: فلیقانموه، پلیخانموه.
 داشن (که.): باریو.
 داشوران (نمرده.): بی شهرم کردن، دامالآن. (نمرده.) شوشتن.
 داشوریگ (نمرده.): دامالیگ، شوریاگ، دالوچیگ، دالوسکیگ، دالوسکوبون.
 داشوریان (نمرده.): شورپوونموه ی چتیک به جوریک که ته که ته کی بی.
 داشورین: شورینی چتیک به بهرزیبه کمه سهریره خووار.
 داشی (نمرده.): برای گموره، کاک، (نمرده.) نابرا.
 داشیلان: شیلانی نه خوشان، نه خوش شیلان. — ی شینایی یان: پی پست کردن، شیلانی هویرو و قورو هندی چتی تر به دست یا به پی.
 داشی دامه: بهر دی دامه.
 داعبا: زیندهوار، جانموره.
 داغ: داخ، سوتاندنی گویتچکه ی ناژاله بوناسینموه.
 داغان: داووشیاگ، پاشیاگ، بهریاد، پیراگنده.
 داغانگردن: تاراج و بهریاد کردن چت، بهریادگان، پیراگنده کردن.
 داغدار: داخدار. — ی: داخداربوون.
 داغدارغ: دیغ دیغ، خیت خیت.
 داغدان (باک.): داغکردن.
 داغکردن: داغکرن، (باک.) داغدان.
 داغمتان: داپزان، داوهمشان، (که.) دافه تیان، پزان، داقتان.
 داغمتاندن: داپزاندن، داقتاندن، پزاندن.
 داغمتاو: رزوا، داپزوا، داوه شاور، پزوا، داقتاو.
 داغمتین: داوهمشان.
 داغره تان: داوهمشان، داپزین، بل و گندبوونی میوه به هوی کونیسموره.
 داغرتاندن: داخست، فریادن.
 داغره تاندن: داپزاندن، داپلرخاندن.
 داغره تانن: داپزاندن، رزاندن، دافه تاندن.
 داغره قیان: داوهمشان، داپزان.
 داغره قین: داوهمشان.
 داغرتان: دهر پین.
 داغرتاندن: دهر پیراندن.
 داغرتانن: دهر پیراندن.
 داغلیقان: داشلیقان، فلیقانموه.
 داغلیقاندن (نمرده.): داشلیقاندن، فلیقاندنموه.
 داغلیقیان (نمرده.): داشلیقیان، فلیقانموه.
 داغ (باک.): داو، داغک. داوی جالجالوکه، تهرنی جالجالوکه.
 دوگ.
 داهه ت (زاغ.): داوهدت.
 داهک (باک.): دار، ته پکی چکو لهیه.
 داق (شن.): ده لاقه، تاقه، تاقچه.
- دافه لمان: قه لمان، قه لمان، داق لمان.
 دافه لماندن: قه لمانستن، داق لماندن.
 دافه لمانستن: قه لمانستن.
 دافه لمانشین: قه لمانشین.
 دافه منا (باک.): هتا، تاکو.
 دافرجان: قرجان، هه لقرجان.
 دافرجاندن: هه لقرجاندن.
 دافرجیان (نمرده.): هه لقرجان.
 دافرمان: قرمان.
 دافرماندن: قرماندن.
 دافیشان: قه لمان، قه لمان، قلیشانی چت لهباری دریزیدا.
 دافیشاندن: قه لمانستن، قه لماندن، قه لمانستن چت لهباری دریزیدا.
 دافینان: داپزان، دافه تان، پهریشان و که لاک بوون، سهر که چهلکی زور پیس بوون.
 دافیناو: داپزوا، دافه تار، زور پیس و که چهل بوون.
 دافنین: قنانهوه، فتهوت بین، دافه تان، یا خورا داقنیت: داوه شیتی.
 دافنینموه: داقنن، دافه تان.
 دافوق (باک.): کوتکی دار.
 دافوقان: داکوتان.
 دافوقاندن: داکوتاندن.
 دافوقانن: قوتودان، داقورته: قوتوده.
 دافوقاندن: پی قوتودان، داقورتنه: پی قوتوده.
 داک (باک.): دایک.
 داکسان: دامرکان، نارام و هیدی بوون، (که.) داکسان.
 داکساندن: دامرکاندن.
 داکسانن: دامرکاندن، نارامکردن.
 داکسار: دامرکاو.
 داکسینان: داکاسین، نارامی گرتن. داکمرت.
 داکسین: داکموتن، نارامی گرتن.
 داکنه: دایکی بالنده و جانموه رانه، بهرانبه ری (باوکانه) یه. وه کرو دایکان. نرخ و مزومافی دایکیتی.
 داکساندن: دامرکاندن.
 داکسانن: دامرکاندن.
 داکسار: دامرکاو.
 داکانیان: کالیان.
 داکانه: دایکانه، دایکیتی. می پینه.
 داکه ت (باک.): داکموتن، هاتنه خووار، نرم بوون، داکه قه: داکموه.
 داکه سان: نارام و هیدی و هیم بوون.
 داکه ساندن: دامرکاندن، نارام و هیدی کردن.
 داکه سار: دامرکاو.

داکەسین: داسەکنان.

داکەفتە: داکوتو، خواریونەوه.

داکەفتەگی: هاماری، داکوتویی، چالایی.

داکەفتن (نەردە): داکوتن، خواریوەکەفتن.

داکەلاندن (پەوا): داکەندن.

داکەمار: شینشینک، دایکە مارانە.

داکەمارانە: شینشینک، دایکەمارانە.

داکەمەندن: داکەندن. پێداکەندن.

داکەمەندن: لێوچکاندن، هلبێن، بەرگ لەبەر خۆ دەهێنان، دامالینی کالاً یا هێندە خێشێ وەکوو نەنگرەستیلە و گوارە و ئیتر، داکەنین، (پەوا). داکەلاندن، (باک). شەلاندن، ژخووەدانین، ژخووەکرن، ژبەرگەکرن، پێداکەندن، داکەناندن.

داکەنن: داکەندن، دەرھاووردن.

داکەنین: داکەندن.

داکەوێندن: خستن، پوچوواندن، قۆپاندن، تەپق کردن.

داکەوێتن: پۆچوونی بان و زەوی و چتی تر، تەپق بیون، تەپک بیون، قۆپان، ھاتنەخوار، نزم بوونەوی چتێکی بەرز، شۆپوونەوه، بەرمیونەوه، کووتنەخوارەوی چتێک لەبەرزبەوه، نیرکەکه داکەوتووه: واتە نەوی بووه. دابین بیون، پۆکەوتن، پۆتەفتان، دەست ھەلگرتن و وازھێنان لە کاریک: داکەوه: وازیئە، دابین بیون پەر بەشە یە ھەبەتی. کەم کردن، پیریون، بێناووەچوونی گیاندارە.

داکەوتوو: چتێکە داکوتی.

داک برا (ھوو): دایک برا.

داکت (زا): شۆپکردنەوی چت.

داکەکانی (ھوو): جوورە گەمەییکی مەندالانە، قۆرتقورتانی.

داکردن: بەتالکردن، پۆاندن، کونکردن، کەلێن تێخست (دیوار و ئیتر)، بردنە ژوور، میوان داگردن: بردنەژوور. — ی ئاژاڵ و وولاخان: مەبەس لە بردنێانە بۆ تێو حەوشە و توولان. — ی بارانە: بارین. تێخستنی کەسیک لە یاریدا. — ی دەغل و دانمۆلە: مەبەس لە ئەنبار کردنیانە و پۆکردنیانە لە جەواڵ و چتێکی تر ھەوێ ناو دەفر و ئەنبار و ئیتر. — ی گوێژو مەرەپ و جگ و ئیتر: مەبەس لە دانانیانە لە شوێنێکی پێویست بۆ نەوی کەللا و تیریان تێگرت لە گەمەدا.

داکەمان: داخرمان، ووردکران و ھاردرانی چتی ھەق بە ددان.

داکەماندن: داخرماندن، ووردکردن و ھارپینی چتی ھەق بە ددان.

داکەن (باک): پێداکردن، پۆاندن، دانان.

داکەرۆ: پێکخست، کەرۆزەر، کەسیکە چتی وەکوو شەکر بە ددانی بکەرۆی.

داکەرۆژن: کەرۆژن، داکەرۆژن.

داکشان: کشانەخوارەوه، ھاتنەخوارەوی چتێک یا چەند چتێک لەبەرزبەوه بە گورجی. ئەلفێکی کورە لەژێر تێپێکی عەرەبیدا دەنوسری (ی) ی بە دەمەوبە.

داکشانن: کشانن.

داکشو: داخراو. — ی: ھاتنەخوارەوه، بەرمیونەوه.

داکشی (نەردە): پشتیوانداری کۆشش و ھەوڵ و تەقەل.

داکوو (باک): تاکوو، تا، ھەتاکوو.

داکوستان: داکوستان، چەقاندن، کوتانی سینگ و ئیتر لەسەر زەوی و سەریان و تەختە و دیوار و ئیتر، بردنە خوارەوی سینگ و بزمار و ئیتر بە شوێنێکی بەنەیم. لێدان، کوتان، تێکوتان. تەکاندن چتی تۆزوی. دامەزران، کوول و پوشت بە جیگایەکی دادان. کوتانی گولی گەم و ئیتر لەجیاتی گێر.

داکووتاندن (باک): دامەزراندن.

داکووتانن: داکوتان (بۆ سینگ و بزمار و ئیتر). خوسپ کردن، لە پاشملە بەخراپە باسی کەسیکی کردن.

داکووتیان: کووتیان، کوتران (بزمار و ئیتر).

داکووپین (زا): پۆشین، داپۆشین.

داکووژن: داکوژشتن.

داکووژین: داکوژژتن.

داکووژشتن: خواردن و ووردکردنی چتی ھەق بە ددانی، داکوژژتن.

داکووژان: کووژانەوی چرا و ناوور. کوتایی ھاتی چینی گۆرە و بەرپە و مافوورە و ئیتر.

داکووژاندن: کووژاندنەوی چرا و ناوور و ئیتر، کوتایی بە چینی گۆرە و بەرپە و مافوورە و ئیتر ھێنان.

داکووژانن: داکووژاندن، داشکاندن، وەرگێژان.

داکووژیان (نەردە): داکووژان، داشکیان، ھەموگپان.

داکووشی (نەردە): پشتیوانی، دۆستایەتی، لاکوشی، لاکوشکی، یاریکاری، پالووبنی. (نەردە) کۆشش، کۆشین، تێکۆشان، تێکۆشین.

داکووشیان (نەردە): تێکۆشان، کۆشین، تەلاش، ھەوول.

داکیشان (نەردە): کیشانە خوارەوه، پاکیشانی چتێک لەسەر ھەوێ بۆ خوارەوه، شۆپکردنەوه، داھیشتن. (نەردە) پاخستن، پان کردنەوه، پانەوکردن، درێژکیشان. داگا: نەمک.

داگەھان: — ی ناو، گەل، گاران، سەر و ژێرمیونەوبە بەرە و خوارەوه، ھاتنەخوارەوه لە شوێنێکی بەرز، لەش بە ئەسپی و ... : واتا لەش تەواو داگرتن.

داگەھانەوه: گەپانە دوواوه.

داگەھاندن (باک): ناردنەوه، داگێژاندن، داگێژان.

داگەھاندن (باک): دووبارە ناردنەوه، پەشیمان کردنەوه.

داگەھیان (باک): گەپانەوه، پەوانەکرانەوه.

داگەر: داگیرکار، داگیرکەر.

داگەر: ھەلگەران.

داگەرگە (باک): ھەلگەر.

داگرتن: خوارە و ھاووردن، دەست پێکردن، دەست بە لێدانکردن، — بە بەردان، بەرەباران کردن. ھێنانەخوار، ھانینەخوار، چتێک لەبەرزبەوه. پەستاوتن، داپەستاوتن، پەرکردن، — ی بار: ناخینەوه

پرکردنی جوالو و چتی تر له دان و چتی تر: باره کم داگرت. بهچه کان: —
 گولله باران کردن. زور بلیسی، — بهقسان: واتا نهمونده چنه لیدان
 مهیدانی ناخوتنی کسی نمدات، درتزه بهقسدان و سمرخستنه سمر.
 دروون، دورانن (لیواری جلك و نیتر). دهمره: — دهمره گرتن،
 دهمره دان، هممولاگرتن، سفت کردن، لیدان، کوتان، دهست به
 لیدان کردن، داگرت، زوری لیدا: فیسارکسی داگرت: واته دهستی به
 لیدانی کرد. پی: — پی لی: — هه تفر کردن، لسمهر پوشتن، میچ
 لسمهر گرتن، بنار کردن، داپوشین و داگیرکردنی چتیک بۆ چتیک: هموور
 ناسمانی داگرت، پر کردن.

داگر قلموه: — ی فیشهک: دوو باره فیشهک پرکردنمه به بارووت و
 تهره قه، هه لیتجانی سمری دوو پارچه به دروون که له پیشموه له یهک
 درابن. — ی کون: ناخینموه، ناخینموه و پستانموه و گپانی سمریان تا
 توندیتموه و دلۆبهی نهکا، دروونموه، دوراندنی کمناری جل و بهرگ و
 نیتر.

داگرتو: داگرتی.

داگرتی: داگرتو.

داگرسیان: داگیرسان، پیتوون، هه لکران.

داگرگژین (باک): له مستیدا کوشین، به دهست کوشینی چتیک.

داگوشین: کوشین و دهست هیتان به چتیک نهمدا، سمر بهر و خووار.

داگهاندن (باک): گه یشتن، گه یاندن.

داگه به پوژ قلمیا (نهمره): بای تیکردوه، دهستی له پستی داوه، هانی
 داوه، فیتی داوه.

داگپژان: سمره و ژیر بردنی ناو یا مالآت، داگپژاندن.

داگیر: (باک) پاسمر، زهوت. — بوون: زهوت بوون. — کردن: شه گرتن،
 به سمر دا زال بوون، تیزژان، زهوت کردن، لهاندن، دهست به سمر داگرتن،
 دهست به سمر داگیشان، دهست به سمر داپرین، پی بهر کردن.

داگیران: داگیرانی لهش: قورس بوونی جهسته. له بلندیموه هیترا نه
 خووار. — ی چاو: دهست به نیش کردنی چاو. — ی ناوور: هه لیبوون،
 نایسان، داگیرسان. — ی گووی: گران بوونی گووی.

داگیراندن: داگپژاندن. (باک) هه لنو چاندن، (دزه) بادانموه، جووره
 دروومانیکه کمناری یهک پارچه خپه ادری و لوولده دری و ده دروی،
 داگیرساندن.

داگیرانن: داگیراندن.

داگیراو: هیتراوه خووار. هه لایساو، داگیرساو.

داگیرسان: داهیتران و نۆسه تی لی هاتن، — ی لهش: گهرم بوون و
 نایسانی لهش له بهر ناسازی یا رق و قین: لهش داگیرساوه، — ی چاو:
 دهست به نیش کردن، — ناوور: گردان، گرسمندن، هه لیبوون، نایسان،
 هه لایسان، داگیران، ناوور گرتن.

داگیرساندن: دهست پیکردن. — ی ناوور: هه لکران، پیکردنی ناوور و
 چراو نیتر، رهوشه نکران، گمشکرده نموه. — ی شهر و کپشه: هه لایساندن،
 هه لگیرساندن.

داگیرسانن: داگیرساندن.

داگیرساو: دهست پیکراو. هه لکراو، نایساو.

داگیرسیان: داگیرسان، رهوشه بوون، هه لگیرسیان، گمشوونمه.
 سووربوونمه، داگیران.

داگیرکهر: کسبیکه چتیک زهوتکردنی یابکات. دهولمت یا هیتیک
 بیتگانهیه، که شویتیک داگیرکردنی یا زهوت بکات.
داگیرکهردهی (همورا): داگیرکردن.

داگیرکراو: زهوتکراو، هیستوک، شویتیک دهولمتیک بیتگانه
 داگیری کردنی.

داگیرکردن: زهوتکردن یا بردنی چتیک به زور، داپر کردن.

داگیران: لهش گران بوون. داگیران، داگیرسان.

دال: نیتری تیپی (د) پییه. (باک) چمماوه، داهاتو.

دال: هیتشوی جووره تریه کی دهنگ شاشه. (جا، بابا، موک).
 دالاش، بالنده یه که به قهه قازیکیه دندوکی قولا په داره وه کوو بازی
 زور به میتره و گوشتخوره، گوشتی خوشی ناخوری له نیتر کتواندا دهژی،
 چنگالی تیژ و دندوکی قولا پییه. مرزی بی تووک و لاواز به لان زورتر
 له گمل گوشت به کارده بری: دالگوشت. دروو. هیتشوه تری شاش.

دالاش (موک): بالنده یه کی به قهه قازیکیه دندوکی قولا په داره وه کوو
 بازی زور به میتره و گوشتخوره، (بابا، جا). دال، داله کهرخوره، خهرتل،
 (که). که پهنک دال، (نهمره). لاشه خوره.

دالان: سپیک، نیتره ده که، (باک) لیوان، نافدر، (کۆ). نیشکۆ،
 که له کی، (همو، دهر). بیتلای، همودان، (کۆ). بندهرگه، له زور ووهی
 دهرگای حوشه هه یوانیکه سهرگیراوه بهویدا ده چیه نیتر ووهرکان و
 حوشه. جیگایه کی سهرگیراوه به دهه دهرگای حوشه، پارهو.

دالاندار (لو): خانچی. — ی: خانچیتی.

دالاندهووه پ: ژنی قووچی لۆقنی لاواز.

داله (بار): باخچه ی بهرمانان.

داله پوچکه: داپوچکه.

دالسهی (بار): قهله سابوونی، له لای هه ندریکانیش سیسار که
 که چله یه.

داله قاندن (زا): هه لۆمینی چتیک به چتیک ترهوه، به دارهوه کردن.

داله کهرخوره (بابا): دالاش، بالنده یه کی گوشتخوره و له هه موو
 بالنده یه کی زلتره.

داله گهرگهر: قهره داخ، سیسار که که چله.

داله لووک (بار): جووره میتیکه تری پهرش یا زهره و وورده و کیتییه
 له کمنار ناواندا هه لده کموی، چومیلکه، (گهر). که پهمی.

دالهواز (که): کس، زیندهوار، — ی لی نه میشتن: واته زیندهواری لی
 نه میشتن. له سهر لاق پاوه ستاو.

دالیوون: بریتیه له لاواز بوونی گیاندار.

دالده: پمنا، نموا، پشتیوان، پمنا، پمناگا، کۆله که، بی: — بی پمنا، بی
 نموا، بی: بی: بی پمنا، بی پمنا، بی نموا.

دالده دان: پمنا دان، پشتیوانی کردن.

دالده هیتان: پمنا بردنی یه کیک بۆ کسبیک تر.

دالاسق: لهستنهوی چت و گوشاردن هیزه ی پۆن.

دالقاندين (باک.): تی نالغاندين، هه لآوسين.

دالقين (باک.): خو هه لآوسين، تی نالغان، دالقيته.

دالک (لو، فه، پوژ، همه، گيژ): دايک.

دالکان (نمرده.): نووسان، پيوه نووسان، لکانی چتيک بيسر چتيکی تردا.

دالکانه (لو، فه، پوژ، همه، گيژ): دايکانه.

دالکاندن: نووساندن، لکاندن چتيک بيسر چتيکی تردا، دروون، دورراندن، چسپانندن.

دالکانن: دالکاندن.

دالکهدزان (نمرده.): دهستک دز، دزه دست کيس، دايکه دزانه، دزدهسک.

دالکهدزانه: دايکه دزانه.

دالکهمارانه (پوژ): مارمیلکه گوره، دايکهمارانه.

دالکی (فه، لو، پوژ، همه، گيژ): دايکی، دايکيتی.

دالکیان (نمرده.): دالکان، دوريان، دروان.

دالگوشت: له، لواز، په قهله، بی تووک، (هسو.) مسری. — ی: لهری، لوازی، بی تووکی.

دالنگ (باک.): سهرميانی، دهستور، قانون، نيزام نامه.

دالنگوکه (باک.): قانون، نيزام نامه ی چکو له.

دالوچکه: چتيکه له مشورتیکی بهرزهوه داهيترايسته خووارهوه.

دالوچيان: دالووسکيان، دالوچمبون، شوپرپونموه.

دالوژکه (نمرده.): دالوچکه.

دالووزان (نمرده.): دالوچکه.

دالووت (نمرده.): داليت، جفته، چيويهس، داريس.

دالووجانن (نمرده.): داروچکه کردن، داهيتشتن، شوپرکردنوه (دولچه و نيتر)، دالووسکانن، دالووزاندن.

دالووجه (نمرده.): دالوچکه.

دالووجه (نمرده.): دالوچکه، خوشوکردنوه، هه لآوسين بهچتدا.

دالووجيان (نمرده.): شوپرپونموه ی چتيک له بهرزيه کموه.

دالووزان (نمرده.): دالوچکه.

دالووزکه (نمرده.): دالوچکه.

دالووسکه (نمرده.): دالووزکه، دالوچکه.

دالووشان: سهراموهی (لووت).

دالووشانن: فم کردن، لووت پاک کردنوه.

دالووشکانن: دالروشانن، لووشکانن.

داليه (که.): زوويکی تايه تيبه که شيناوهردی وه کوو تماته و باميه و تور و نيتری لی بجيتري، (لو.) سبي پيوانه یا سبي ژماره يه له چتيک سا دانه ويله بی یا چتيکی تر.

داليدان (که.): مردنی موه له بهر زورخواردن.

داليوه: کمي، کميتک.

داليت (هورا.): ميتوکه بخريته سهرداران یا سهرقايمان و نميته کولکه،

(کو.) پهرج. کهپر و قايميه يکه بؤ ميتو دروستکرايی، (نمرده.) دالووت.

داليستان: دالستن.

داليستان: ليستن، ليستنموه.

دالينوک (بار.): ترتيبه کی رهش و ووردی کيتويه، (شا.) تري پتويله.

دام: دار، تهله، (باک.) گمه ی دامه يه.

داما (فه.): زوا.

دامار (باک.): دهمار، نهژاد، پهگ. (باک.) زړياب، زړياش. — ی

(باک.) بتليس. (زوکوپ).

داماگ (نمرده.): داماو، دهرمنه، پهک کهفتک، دامنه، بيتچاره. — ی: داماری.

دامالان: هاتنه خووار. — ی سهرپيتج: هه لوه شان. گسک دران، مالان، دامالان. لی بونموه: په ته که له ملی تيستره که دامالآوه واته دهرهاتوه. لواز: فيساره کس بنچه تاييک دامالآوه.

دامالوان: مالان، گوروان. گسک دران، دارنران.

داماليگ: روودامالراو، بی شمر، بی نابوو. دامالآو، کيناگموه، دامالآوه و ليبونموه ی پيستی لهش یا دهری و پانتوکل و رانک و نيتر.

داماليان (نمرده.): دامالان، کنیان، داشقويان. بی شهرمی، بی نابرووی، روودامالراوی.

دامالين: گوررواندن، دامالين، مالين، که له زووسک، خشک کرن. هه لوه شانندن و هينانه خواری سهر و پيتج. له بهر: رووتکردنموه، داکمندن چتيک له چتيک، لابردين و ماليني چتيک له چتيک به دهست: قابه چوره که دامالنه. دهست پيدا هيتان، دهست به سر د مالين.

دامان: پهک کهفتن، پهک کموتن، دهسته و وستان بسون، دهستووسان بونی مهردوم و پهک کموتی له سهر چتيک. واق وورپان، دوودل بون. پامان، بپرکردنموه. به بهر ووش و خهمگين بون. دهمان (دهر)، هورا، (که.): داوين، دامين، دانگه (سزير)، داوينی مرؤ و چياو دار و بارو نيتر. سزا، دهپهک.

دامان پووش (که.): دهری.

دامانگير: داويتنگر، دامانگير.

دامانگيرن: داويتن گرتن.

دامانگير: داويتنگر، داويتنگير. — ی: داويتنگيری.

داماو: کساس، تيماو، لی قوماو، بهد بهخت، همزار، کز، پهروشدار، کسيکه زور دامابی، ناتاج، پهک کموتو، نيوی پياوانه، نازناوی يه که مین ميتور نووسه به زماني کوردی و دامفرينمري چاپخانه ی کوردستانه ناوی حوسين حوزنی موکريانييه له سابلآخی له دايک بووه له ۹۴۷/۹/۲۰ دا له بهغدايه نينگليزان به هو ی دؤکتور درسووه ی پزشکی تايه تي باليوخانهي خويان دهرمانداويان کرد، بهندهش بهر ايه تي وی سهريلندم. — ی: ناتاجی، پيداويستی، بهد بهختی، (باک.) دامایی، دهستووستانی.

دامایی (باک.): داماری.

دامه: داش، (نمرده.) تسوم، گمه ييکه به دامه ی دهکری به دوو کسان به سهر تخه ييکی شيتست و چوار خانه يی هه لايه ی به (۱۶) داشان ياره که دهکات.

داسمه داسمه: داشداش.

داسمه داسمه: داسمه يي.

داسمه زان (نمرده): داسمه زان، داسمه زان، بهندبون، ويستان، ويسان، پاوه جي بون، دس وه كاربون. هيدى و هيمن و نارام بون، داکاسانى.

داسمه زان (باک): داپژتن، چس کړن، دانسان، پاوه جي کړدن، داسمه زان، (نمرده) داسمه زان. (باک) دمست به کار کړدن.

داسمه زان (نمرده): داسمه زان.

داسمه زان (نمرده): داسمه زان.

داسمه زان (باک): خؤ دارژتن، دارژان.

داسمه زان: بنه گرتن، چيگرتن، رتک کموتن، هيتورين، (باک) تيتورين، چيبيون، شه گزگرين، چه قان، چه قين، داکوتان، (که) داسمه زان، تاقه تکران، زنج داکوتان، جي گيرموني چتيک له مشوي تتيک، کارتيکه له چيگه ي خؤ ي پتيک ي.

داسمه زان: داکاسان، هيدى و هيمن و نارام کړدن. شه گزگانان، هيتوراندن، (که) داسمه زان، داکوتاندن، تاقه تکران، دابن کړدن، چه قان، زل کړن، چيگير کړدن چتيک له مشوي تتيک، بجي کړن.

داسمه زان: داسمه زان.

داسمه زان: دابن کړاو، (که) داسمه زان، بنه گرتو، چيگرتو، بنه گرتي، تاقه تکران، چتيکه له مشوي تتيک د چيگيرموني، چه قان، چه قينراو.

داسمه زان: داسمه زان.

داسمه زان: دابنکار، هيتورانه.

داسمه: خؤ، ثايا، ناخؤ.

داسمه: داوین، دامین.

داسمه (که): پدک کموتو، بي بهره، بي بهش، بهشپراو.

داسمه: داسمه يي.

داسمه: (که): داسمه کان.

داسمه: (که): داسمه کان.

داسمه: نماني گري ناوور، سيس بونموه، ووشک بونموه.

داسمه: داسمه.

داسمه: له بزووتن کموتن، پژه فتان، داکاسان، داکاسان، داکموتن، واز له گريان هيتان، ژير بونموه، بي دهنگ و نارام بون، ساپژ بونو برين و نيش، داسمه، کورژانه ي ناوور يا ناگري گيچه لان.

داسمه: واز له گريان پس هيتان، داکاسان، ژير کړنه، داکاسان، داسمه، له بزووتن و جوړه خستى چتيک، کورژاندنه ي چراو ناوور، ساپژ کړدن برين و نيش و ژانى لهش.

داسمه: داسمه کان.

داسمه: داکاسو، داکاسو، ژير.

داسمه: داسمه کان، داکاسان، نارام بون.

داسمه: داسمه کان.

داسمه: داسمه لان.

داسمه: (پژژ): داسمه لان، هله شهان.

داسمه: کړنه ي سرويچ يا تنگه ي ولاخان، داسمه لان.

داسمه: داسمه: داسمه (سوق). بهر کمل سا نير ي يا مى، نيونى بهر کمل.

داسمه: داسمه (هورا): داوین کيؤ.

داسمه (هورا): پاشل، داوین.

داسمه: داسمه: پروانه: داسمه چه قان.

داسمه: داسمه: داسمه چان.

داسمه: داسمه (نمرده): تيز کړدن و هانه هاندان، داسمه چان، داسپاردن، همل خران، وادار کړدن. داشکاندن.

داسمه: داسمه (نمرده): کمسيکه، که تيز کړاي و هانه هاندراي، تيز کړاي، داسمه چاگ، داسپيراي.

داسمه: داسمه (نمرده): هاندران، فتر کړدن چاره ييه بؤ سواري و فتر کړدن و ولاخه بؤ بار و جوت.

داسمه: (پژژ): خريک بونى مهر و ميگل، بهلوه.

داسمه: داسمه: موي يال و کلکي چاره ييه، تاموسک.

داسمه: (کؤ): داسمه، موي کلکي و ولاخى بهرزه ييه ديکنه داو تپکه و تيز بؤ پاوه بالندان، موسک.

داسمه: داسمه: خؤ پيره به لاوسين.

داسمه: داوین، داسمه، شاقه لى کواي دريژو کراسى ژنان و چمکي هر چتيکي ي.

داسمه: داوینگر، داسمه گر.

داسمه: داوینگر: داسمه گر، هانه برده بهر کمسيکه.

داسمه: کمسيکه: داوای پناه و هانه ياره تي بکات له کمسيکي تر.

— ي: داوین گر.

دان: دانى ده خل و دانموته، دهنگ، تمل، دانه، قل، تسوم. نمرده نکه ده خلته به بالندان و مالان ده دريت. پندان، بهخشين، بهخشش، بهخشين چتيک به يه کتيک، نان دان بهمژان، بده. گاندا. بؤ شوين و ده فر به لان به دووای ناوانموه دهنوسى: خويندان، قمندان، گولندان، ناگردان، قلهمدان. چين، چل، جار، همل، چاخ، کات، گاښ، دوودان:

دووچين، — ي به ياني بهشتيکه له پژژي له به يانييه تا نيره پژيه، — ي نيواري: بهشتيکه له پژژي له نيره پژيه تا نيواري، — ي نالنجي: کاتيکه له (۸) ي به يانييه تا (۴) ي نيواري. (بابا). ددان، دران، دوو پژه نيسکه کاني دانه دانه يه که له سر پوکي گياندار ده پژ و خوارده منى پى وورد ده کړى و ۳۲ دانه يه. ليدان: من کير لدهستى خووه دا، بارام لمن داکوتان. فرمان، نه جامدان، — زانين، دان ناسکرن: بهناسين دان. گرتن: من شو دان بهر خؤ: من شوام گرته پيش خؤ. — بهر گيرا (باک). هاور و بانگ کړدن. بهناسين دان. (باک). باد. ژهم، جهم. — بهر ي چيشتي شل، نم چيشته دانى کمه (بهري کمه). کمميک له مومو چتيک: دانتيک گوشتم بده يه: کمميک گوشتم بده يه. مرازي چاوه يه، که به دووای هندیک ناوانموه بنوسى وه کوو: فرى دان، نازاردان، گري دان، بهرکري دان. دانو.

دانا (هورا): زانا، شاهزا، تيگه يشتو، ووريا. نارى نيرينه.

دافار: دهنگ دهنگ، دانار، دانار، چتيکه که دانه دانه و ستاى و تیکمل يه کتري نبويى نم قوبوليه دانار داناره.

داناډاځار: دهنك دهنك، دانه دانه، بڅوړن و چټي و ابي كه باش ټيكل
 په كټري نيمبون.
 داناښ (كه، دهر): دانهوټله.
 داناښه (نهرده): بڅوړ، موي پړهش و سپي.
 دان نال بوونهوه: ددان نالوونموه، سرپوړني ددان بهموي چټي ترش و
 نيتير.
 داناښ: پڙنان، خستنه بان زهوي، نهان، دانيان، دانين، دهينان، (ههورا).
 نهره نياي، داکړن، دانسي: دابني (بڅو فرمانه)، په پړنووک: واته
 پټک خست، جټگير کړدن چټک له مشورتي، (ههورا). نيا يهره. واته
 ، ودها: گرگان، وهگرتن، خمل کړدن، قرساندن، واگرتن، خملاندن،
 له ناوېرېدن، دڅراندېدن، چواندن، زيان کړدن، خو له مسهر دنان، خو
 له پټناو دنان، خو له ناوېرېدن، نمويشي له مسهر دانا: واته نمويشي له پټناو
 وي داچواند، پي: پي بڅاردن، نمويشي زيان کړدن، ټوله لي نستاندن.
 دانهوه: بڅو جاري دووم و پتر داناڼي چټک له جټگاي خو. ي
 مريشک: مريشک نانمره له مسهر هيلکان له کاتي کوړک بوونيد. ي
 شهري: شهري له پټناو پټناو. ي داووته پکه: نانموي داو و نيتير. ي.
 کاترمير: کوک کړدن.
 داناو (نهرده): ناوداني گم له کاتي دانگر تنيډا.
 دان ټيښه: ددان ټيښه.
 دانه: دهنک، قل، لف، په ډک، دهنک پک له چټک، (کو). چمسه،
 دانه پټک له مسهر داو و ته پکه دانري، چينه، هلهگر تسموه: چينه کړدن،
 ژماره، تمنا پک دانه. گوهمر، دوپ، نارنجو کي دهستي، ددانه: ي
 مشار: ددانه ي مشار: ي چار: ته اخومه، لاي ژور ووي مسهره،
 کوانه، دهغل و دان و نيتير. (موک). دانه ي لغاو: ناسني لغاو.
 (نهرده). چټک وه کو شانه وايه و گموره تر و دريتره همداي پايه لي
 تفرای پټدا هاتو وچو دک له کاتي جلا ييدا، برتشکه، ي پور:
 زپکه.
 دانه بيا: وه بربادان، بعبادادان. له بربد دان.
 دانه بار کړن: کوچ پټکران، (نممن به بارام کوچ کړد)، بار پټ کړدن.
 دانه بانا (پڅو): ليتنه و کل و پهل به مسهر خو دادان.
 دانه بربدان (باد): بربد لا کړدن.
 دانه بېر (باک): پاونان، دهر کړدن. (موک). وه بربدان. دهست پټ کړدن.
 دانه بېره: مميکي نافرته تان يا گوانی وولاخ و ناڅاڼه له ده ميکيدا، که
 ووشک بېټ.
 دانه برتشکه: برتشکه.
 دانه بېر: پور له بناري کټي کړدن. دهره دان.
 دانه بېش (باک): خستنه پشگوي، خو ليتد زيموه.
 دانه بېال: وه پال دان، له گم خست، پټک خست.
 دانه جووچک (دهر): دانه قه تي.
 دانه پشگوي: ترکه خمسي، وه پشگوي دان.
 دانه چوله که: گيا يکي به باري به ريکي ده گري وه کو کله ووي نوک پر
 له دان و توي وورد چوله که ده بخوات.
 دانه خاځ (باک): جووړه گمغيکي شکاو و کوتراوه.

دانه خوړه: بڅوړ و ناڅاڼ و ولاخ و بالنده و داعبايان، چمسه خوړه، چټر،
 چمسه، چټسته ته له، چمسته، دانه پټک به فاقه و ته له و ته پکه ده کړي
 بڅوړتي بالندان. ي بون: چمسه خوړه بون، چټر بون، پاهاتن. ي کړدن:
 چمسه خوړه کړدن.
 دانه دانه: دهنک دهنک، داناډاځار. په ريشان.
 دانه ده ست: نسياردن، پي نسياردن، چيس کرن، به ده ستوه دان.
 دانه ده ست: خستني چټک بڅو مسهر چټک و پيدا درووني: په ده ده کورته
 قولانچټکي به ده ده بده. مهيدان دان، پوودان، له ده وودان.
 دانه ده: دږينه.
 دانه دهو (ههورا): دږينه.
 دانه دهو اووه: گل نه دانه، وه نه گرتن، گم پانده نه.
 دانه ده: پلانمر، چټک پڅو، کمسيکه بناغي چټک دابني، که له ده پيش
 نه بوي، پټک خسر، به ستکار.
 دانه ده ناندن (باک): به په ده وکو تندن.
 دانه ده چه (که): ددانه چيره له مسهرمان، يان له پقان، دان رسکي، دان
 پيکي.
 دانه ده وڅو: کاروباري نيره پڅو، نيوپڅو.
 دانه ده وکه: چټستک له گم و نوک دروست ده کړي و ده به شري تسموه به مسهر
 در او سيدا له کاتي که مندالي ساوای نمر ماله تازه دداني پووي.
 دانه ده وڅو: پټداني نمر دانانه يه، که شاف پټي ده داته ناو ناره ده کوه.
 دانه ده وڅو (خو): نمر دهنک ده غلا تيه که به ساخي له نيو بربداني ناشي
 دټنه ده ري.
 دانه ده وڅو: ناشيکه داني دهنک دهنک پټداته نيو ناره دي يوه.
 دانه ده وڅو: مميکي له پټداني دهنکي دانه وټله يه به ساخي له بربدانه ده بڅو
 بهر دڅيان و ناو نارد.
 دانه ده وڅو: ناگاده.
 دانه ده وڅو: ناگاده کړدن، ناگادان.
 دانه ده وڅو: به مسهر و پټراکي خو دادان. به مسهر ددان، په لامار بربدانه مسهر.
 دانه ده وڅو: داي مسهر: مرد، کو تاي به تسمه نيدا، پرا ندي يوه.
 دانه ده وڅو: ياخي بون.
 دانه ده وڅو: به شري دان.
 دانه ده وڅو (دهر): دانه جووچک، پرکه گيا يه که ۶، ۵ لقي لي جووي
 ده پټتوه و لکه کاني به ده رره گولي زهره ده ده کمن که ووشک بو داني
 وه کو کونجي ده ده کا و قه تي ده يخون، وه کو دانه چوله که وايه.
 دانه ده وڅو (باد): گمغه کوتاو.
 دانه ده وڅو (باک): به کو تندن.
 دانه ده وڅو: دانو له.
 دانه ده وڅو (باک): به گرتندن.
 دانه ده وڅو: به مميکي کمره سته ناسينه که لغاي ده لين تمنا قايشه که ي
 نه ي.
 دانه ده وڅو (نهرده): گمهر به ند.
 دانه ده وڅو: دانو، دانو، دانو.

دانه‌واندن: نرم کردن، دانوړاندنې چته لمزه‌وی. به‌زین، ده‌ست داهېنان، سهر‌شور کردن، به‌راښه‌ری نه‌کردن، ده‌ست نه‌کردنمه.

دانه‌وانن: دانوړاندن.

دانه‌وه: گه‌ړاندنمه، وېدانه‌وه، چتی وه‌رگیراو، دانه‌وه، خاوه‌ندی، دانه‌وی چتی‌ک به‌کس‌تیک دووباره. هه‌لکه‌ندن، زه‌ویه‌که به‌ده‌رمه‌وه: هه‌لکه‌منه. دوواوه‌دان، بناغه‌دانه‌وه: هه‌لکه‌ندن.

دانه‌ویژ (خو): دانوړتله.

دانه‌ویژله: هم‌مو جوړه وشکه دان‌تیک و دانوړتله‌یه‌که، (باک.) تازوخه، زاد، (ده‌ر.) داناش، (خو.) دانه‌ویژ، (گه‌ر.) دانه‌پړک. ژوړوی — (باک.) تبه‌یک، ده‌قداناش.

دانه‌ویژن: دانوړتنه‌ر.

دانه‌ویژن (که): دان‌وان، چم‌مینمه و خوړنم کردنمه‌وی سرژ، خهم بونمه، چم‌مانمه.

دانه‌ویژمه: دانوړین.

دانه‌ویه‌ک: چنگ دانه‌ویه‌ک و پرپوون و چپوونی هیندی چت (هه‌ریزه‌که داوړتیه‌یک)، په‌کدان.

دانه‌ویی هه‌ره‌نگ (نهرده): دانه، زه‌نگار، زاخی شین.

دان به‌خوړدنگرفتن: مېس له‌شارام گرتن و هین بونمه.

دان به‌رزرتا: کلکه سوته، هاندان.

دان په‌ی (باک.): وه‌دو کموتن، وه‌شوین کموتن.

دان پیان: ددان پی‌دانان. مېس له‌راستی کوتی چتی‌که.

دانه‌پړکردنمه‌وه: دانه‌پړکردنمه.

دان چپ‌کردنمه‌وه: دانه‌پړکردنمه.

دان چوونه‌کلپه: دهم چوونه‌کلپه.

دانه‌پړکردنمه‌وه: ددان چپ‌کردنمه‌وه، ددان ریچ کردنمه‌وه.

دانه‌خاف (باک.): جوړه خوړاده‌مېنیه‌که شیخ عبداله‌رحمانی ناخه‌پی کرتویه:

دانه خاڅ و خاڅه‌دان و سهر‌بزیژ
هنگی بومه نغز ژوان نا بیمه‌تیر
لی چم‌پیزم پسنی ترشا با‌میا
تی هب‌ی یک په‌رچه گوشتی شامیا
نم چیتشه‌وه‌ک هه‌ریسه‌یه، دان و گوشت دخن ناڅ و باش دکه‌لینن.

دانه‌دار: دانه‌دار، پرده‌نک وه‌کو هه‌نار و نیتر.

دانه‌دان: دانه‌دان به‌بالندان. (که.) سالک دان. دانه‌دان، شوین نه‌نباری گه‌م. جلموشل کردن، جلموش‌پ‌کردن.

دانه‌لوک: ساوار له‌ناو دوی کوندا په‌موره‌ده‌کرې دوایه به‌سه‌لک سه‌لک ووشک ده‌کریتومه، وه‌کو ترخینه‌یه به‌دوی ده‌کرې به‌لان شیلمی تی نا‌کرې دوایه ده‌کریته چیتش، (هه‌ورا.) دینه.

دانه‌ران: نران.

دانه‌ول (باک.): کلک، جه‌نجال، مندال‌تیک، که براده‌ریکی له‌گمل خو‌ی بیاتمه مالی دایکی پیتی ده‌لی: نم کلکه‌چیه یا چه جه‌نجال‌تیکه وه‌دوړی خو‌ت خستومه.

دانه‌وانمه‌وه: ترانمه‌وه.

دان‌واړ: نراو.

دانه‌پسک (که.): ددانه‌چپه.

دانه‌پچکردنمه‌وه: لیج هه‌لقور تاندن و ده‌رخستنی ددان.

دانه‌پس (که.): پړانسی دان له مه‌لاکمه به‌نیوړه‌راستی قبول‌که‌کی به‌رداشی.

دانه‌پووی: ددانه‌پووی، خشل‌تیکي جوړانه له‌لای زیر‌پن‌گه‌ران.

دانه‌پیک: ددانه‌چپه. — ی: ددانه‌چپه.

دانه‌زاین (باک.): به‌زانین دان، نا‌گاکردن.

دانه‌زین (باک.): هه‌راسان بوون، چا‌پس بوون.

دانه‌زاز (هه‌ورا.): ددانه‌زاز. — ی: ددانه‌زاز.

دانه‌سهر (باک.): به‌مهندگرتن، به‌گرنگ زانین.

دانه‌سپی بونمه‌وه: مېس له‌سام شکانه و ترس نمانه؛ ددانی خو‌ت سپی مه‌کمه له منداله‌کانت: سامی خو‌ت له‌وان معشکینه.

دانه‌سغه: تایه‌تی، هه‌ل‌پ‌زاده، بژارده (به‌میوه و چتی تر).

دانه‌سقه (بابا.): دانسته، تایه‌تی، نایاب.

دانه‌ش (نهرده.): زانست.

دانه‌شقت: دانیشتن.

دانه‌شمن: زانا.

دانه‌شمند: زانا، تی‌گه‌یشتور.

دانه‌که: خروړکه‌ی بالنده و نا‌الانه و ده‌تغیتومه. په‌په‌وړان له‌شوړنه پو‌تواوه‌که‌ی خروړکه‌ی ده‌ده‌کمن، دانو، دانوکه، ده‌ده‌مریشک، تیمار و چاره‌ی: ناو ۲۰۰۰ په‌م‌نگ‌نات (۱)، بالنده‌که به‌تنه‌پایی له ژوړویکی ده‌کریت و له‌جیاتی ناو نم ده‌رمانه‌ی سهره‌وی به‌داده‌نریت به دوو سی‌پژان چاک ده‌پیتومه.

دانه‌کوه‌ی (هه‌ورا.): به‌جو‌کوتی نا‌ژا‌ژ و مال‌ت.

دانه‌کوه‌رگی (هه‌ورا.): دانه‌که مریشکی.

دانه‌کردن (باک.): دان به‌دان به‌رخ و کاران به‌ده‌نه‌لای دایکیان تاشیری بخون. (بابا.) ددان دروست‌کردن، دانگرتن، گه‌غه که دانی کردوه، واته دانی گرتوه و شیره‌که‌ی خه‌ریکه ووشک بی.

دانه‌کوله‌ی (هه‌ورا.): به‌دان کموتن.

دانه‌کوله (بار، هه‌ورا.): دارکونیر، بالنده‌پیتیکی دندوک درتیه‌داره‌په‌نو هیتر که‌پ‌ق بی‌کونی ده‌کا و هیله‌نه‌ی تیدا ده‌کات، خو‌ی به‌قه‌د چوله‌که‌پیتی‌کیه په‌نگی په‌ش و سپی و سوره، پویه‌پیتیکی نرمی هیه وه‌کوو شیتست تیر ده‌نگی دیت.

دانه‌ک: کیتش‌تیکي ناسراوه له‌لای زیر‌پن‌گه‌ران به‌زیر و سامان (ملک) به‌کارده‌ری، به‌ش، پش، پشک، دانگیتک: واته به‌شیکه له‌شش به‌شان لمزه‌وی و زاران و مال و خانووان، دوو — دوو‌مه‌له ۶ دانگان. کمه‌کاتیک، (که.) دانگا. نه‌ندازه و پله: نازاد سپی سال‌لمه‌پیش چو‌ن بووه نیستاش هه‌ر له‌ودانگه‌دا ماوه.

دانه‌کا (که.): کمه‌کاتیک: میته‌له‌که — یک له‌موره‌ی: واته کمیتک.

دانه‌گانه: مزوما‌فیکه و به‌شیکه له‌دانگیتک که ده‌دری.

دانگه: پارچه خاکيکه لمنځو پاونيکيدا، کمه پري تيدا بله پري تندرې. نيزيکي ميري، پړخي ميري. له کويستاناندا شوونتيکه لسمه به فری ناليکي بومالان پهرت ده کم تا بيخون، (باک.) بهرکوز. (جا.) لای خواروهی ميگه لانه، ناوه زووی (کوانه) يه. (سزير.) داوین، دامان.

دانگوو (نمرده.): نه بستر او، دانه دانه.

دانگي (باک.): ده ميکي نمو تويه، که تفاقي تيدا دهرې به ناژال و وولاخان.

دانگي دانگي: دانگانه.

دانگير: دانمړتله که، که نيوه کول بووي. چيکمه.

دانا (که.): ده راکردنمه يه، پال پيوه نانه.

دان ئي قيرکون: مېس له چاوپرېنه چتيک و به تمام بووني.

دانا (پړژ.): داته پين.

دانا نندن (پړژ.): داته پانندن.

دانمويژ: ميتوژدان.

دانوک (باک.): شيرينيکه دهرې به خه لک له کاتيکيدا، که منداق همو دداني دهره کات.

دانوک: دانکه، دانه چوله که، دانو، گيايه که بهر که ي دانتيکي دتي، که خواروني چوله کانه. دانو که، خورتيکه ي بالنده و ناژالانه.

دانوو: دانوله، گهغي کول او، دانو لانه، ده نورو، دانکه، (زا.) ساوار، په لکه. نه خوشيکي بالنده و هلا مته پيانه. (باک.) چيستيکه له دان و نوک و پيوژ دروست ده کري جار جاره خوشيشي تيده کم.

دانووان: دانوران.

دانووانندن: دانورانندن، چماندنمه، خوواره و هاووردن.

دانووانن: دانورانندن.

دانووسان: پيدانوسان، گمزن.

دانووسانن: پيدانوسانندن، گمزن، خو: خوگرتن به نهي تي بزيستي پازي نم و نمو.

دان وستانن (باک.): بازگانې.

دانوشتان: نوشتانه، په ق بوني چت.

دانوشتانن: نوشتاننده، دوقه دکردن و دهق کردني هندی چت.

دانوشتانن: نوشتاننده.

دانوشتاو: نوشتاو، چتي نوشتيراوهی دهق کراو.

دانووک: دانوک.

دانوولانه (پړژ.): دانو.

دانووله: دانو، گهغه کول او، (پړژ.) دانو لانه، چيستي گم و نوک. جوړه گيايه که ناژال ده بخورا.

دانهف: کوزکردنمه.

دانهنگوور (نمرده.): همنگور دان، دهنکه که ي لمنځو گلوي تري دايه.

دانهنږ (باد.): گهغه کوتاو.

دانهنږک (گمر.): دانمړتله، (باد.) پروتش، گهغه کوتاو.

دانيله (که.): دانمړتله.

داني (پړژ.): دابهسته، دابهستو، دابهستي.

دانيان (نمرده، که.): دانان. دوانندن، چوانندن، له دهست دهرکردن. داموزانندي ديوار و کوله کونيتر.

دان پهک: ليکدان.

دانيشانندن: پزنيشانندن، روونشانندن.

دانيشتگه: (هورا.) نيشته يره، (باک.) جفانگه، جفنيوک، روونش تاخ، کومه لکه، پزنيشتگه، روونيشتگه، شيتي.

دانيشتن: پزنيشتن، (هورا.) نيشته يره، نيشته بان زوي، (هورا.) نهر نيشته ي، نيشتن، پزني، قوندا نومه، قنگدانومه لسمه زوي يا لسمه چتيکي تر، دانيشه: بيشه، بنيشه، (زا.) رووني.

دانيشتنمه: (باک.) کتوت.

دانيشتوو: پزنيشتوو، دانشتي، روونشتي، کسيکه قنگي دايسته. نيشته جي، کسيکه ماره ي موچه خوري ميري تهاو کړدې. — يي: نيشته جيتي.

داني کرمول (هورا.): ددان کرمي، ددان کرمول.

داني (باک.): دانان، پزان، — نهر دتي: لسمه زوي دانان، — جه: له جتيگي خوي دانانومه. خو له خو: خو له خوکردن، خو له لي: — ماستاو و ميري کړن، باوه نه کرم ناني داني بهر چاغي وي: باوه پي نه کرم من هينام به لسمه چاوي وي داناه، باداني: بای خست و بپرا، باکوت، نه رنای: — هيدي و هينم بون، نه زې ديم ته: ليتده دم، ژهفت دانين: پياده کړن، ژخووه دانين: داکندن (بهرگ)، خووه دانين: له خوگرتن، خو به کمزايين، خو به کمگرتن، دهينه، دتیه، داني، داني.

داو: هودا، تاو، داوه دزوو، تاو، (پړژ.) تهل، (هورا.) کتل، تاله — نه ي: داوه دزوو، (باک.) ليت و غراغي کراس و خفتان و بهرگي مرژه، داوین، پاشل. (باک.) داف، شرک، مسلف، داوي تهپکه و نيتربو راوي بالندن، (باک.) چنبر، دافک، دهه فک، تله. تاله، رووشه، پند، تله زگه، دام، سنگ، مسمک، داوین، (زا.) داوین، که لک، فيل و فوج.

داوا: ويستان و خواست بزمان يا به نامه، گهرک، ويست. شهر، چنگ، قره، دنگشه، دوزمن.

داواچي: داواکار.

داواخوژ: داواکار. خوازي تي کار. — ي: داواکاري، خوازي تي کړن.

داوازي (نمرده.): دابارانندن، داپزانندن.

داوازين: دابارين.

داواکار: کمن، کرموکار، گليخان، گله يي کار، گازانده کار، داواخوژ. — ي: گله يي کړن، داوکردن.

داواکمر: داواکار، داواخوژ.

داواکردن: ويستان و خواستني چتيک له يه کتيک به يوي زمان يا نامه

داوان (که.): داوین، (نمرده.) خوازگار.

داونگير: داوتنگير. — ي: داوتنگيري.

داوت: (زاخ.) دافت، (زا.) هلپرين، ديلان، ديلات، شايي، هلپريکي، گوژند، زه ماوه ند، زه ماوه ن.

داوه قنامه: نامه يېکه بڼه باندې شتون بڼه سهر داووت و زماوهند بڼه دزست و برادر و ناشنا و خرم و دراوسپين دهنيردری.

داوهر: له داوهر کور تکراره تهره، خورا، پادشای دادگر.

داوهران: بهره و مال و هيله چورنموی وولاخ و ناڅال و بالندان، يا بهره و همر شوپنيتکی کڅينمونه، داوهرزين، داوهرين. داوهشان.

داوهرافنمونه: داوهران.

داوهرافندن (باک): داوهرافندان، خاوينکردنمونه، پالوتن، وهراندنی چت بمرزوی، هملورهاندنی دانموتله بهدست يا همنار داوهراندن.

داوهرافتن: داوهراندن.

داوهره: ناوره، ساوهره، (هورا). نابوری.

داوهرزين: داوهران.

داوهرافندن (باک): داوهراندن، خاوينکردنمونه، پالوتن.

داوهرشين (باک): داوهرين، خاوين بوون.

داوهری: بالندهی کمری يا کتيريه چاوه پروانی هملنیشن يا پراکه يا جیگای پراکه ی بکات، (موک). داوه لوزه.

داوهر و وکان: لسمهر چتیک کڅبونمونه و کله که کردن، تیره رها تن، پتیره بوون، داپړانی بالندان و گیان له بهرانه لسمهر چتیکي.

داوهری: خدایه تی، خولایه تی. دادپرسی.

داوهریس: ناوره یس.

داوهرین: تیره روکان.

داوهرين: داوهران، داوهشان.

داوهران (زن): دابهرين.

داوهرافندن (زن): دابهراندن.

داوهرزين: دابهرين.

داوهسته: دابهسته.

داوهستن (نمرده): دابهستن.

داوهسپين (نمرده): خویددار، خویداری کار، کسپیکه وولاخی به کری بگری.

داوهشان: داوهشین، ههلاهه لا و پارچه پارچه بوون، تکان، داتهکان، داوهران، داوهرين. دافه تان، داپړان، بچکان، پورتکان، پزان، کمنهفت بوون، بڼه جینویش به کار ده بری.

داوهشانندن: تکانندن، داتهکانندن، داوهراندن، جلسی مژانده دار له ناو تملووری گهرمدا همژانندن تا کتچ و تمسپیه کانی له تملووری بکمون.

دهست هملینانمونه: بڼه لیدانی کسپیک یا چتیک یا همر گیانداریکی بی، بڼه دهست و پی و لیوی قهله شتو: تووی غهریغند و بهری رشان و میوی له ناوری داوین همر جیگایه کی قهلهشی بی به ناوړو دووکه لی دهرمانه دابگری و سهریسی داپړشری و بهدهستی داکوتری و ناویشی لموتر دابنن کرمی قهله شواو که ی تیده کمری و قهلهشیوه که چاک دهیتیمونه. چانندن، توچانندن.

داوهشانن: داوهشانندن، شړ کردن، پارچه کردن. داپړاندن، دافره قانن.

داوهشو: پوررتکاو، دافه تاو، پزاو، داپړاو.

داوهشیگ (نمرده): داوهشو، کتلاو، وشیگ، داپړیاگ.

داوهشیان: داوهشان.

داوهشین: داته کین. توچین. شړکار، دادپین.

داوهشین (باک): داوهشان، تکان به خۆدان، خۆداوهشانندن.

داوهکا: (همر). شهلته، ریشکهی کای گهره و سمراره لویه.

داوهکڅسته: بالنده ییکی کتیریه له کمر گچکه تره به همنگاوه پروا دور تا که پهر به پشت ملییمویه، که ده پوات پهره کان قیت ده بهره.

داوه ل: (شهقه). شمسوله، (باک). رهش، (حمریر). قهیلوک، (که). داوړ. کیشکچی دارنیه له منیو بیستاناندا دهجه قتیری بزگوړ و پهری و پالانی زوری تی ثالیتراوه چوله که و گهلنیک جوره پهره وری لی دهسلیمیتیموه و له ترسان لموی نانشین. نمر چله گهفانه یه دوای دروینه به بالندی و قیتی ده میتیمونه.

داوه لوزه (موک): (کڅ). پراکه دوزی، داوه پوزی، هملوت و تهقه لای بالندانی هیلکه کمره بڼه دوزینموی پراکه.

داوهسکه (کڅ): دامروسک.

داوباز (نمرده): پراچی. فیلبار، کهله کباز. — ی (نمرده): پراچیستی. فیلباری.

داوبهست: (نمرده). دادوسه.

داوبهست (نمرده): دادوسه، کپین و فروشتن.

داوخواو: داخواز، ناره زو، دلخواز، ثوات. کپار، هملوستاو. — ی: کپین. خوازیستی کردن.

داوخواستن: داوانمونه، داونیانمونه. تهپکمانمونه.

داودانانمونه: داووت تهپکمانمونه، تهله یا تمشقه له دانانمونه.

داوداو: تاتا، دانه دانه، بلاو و پهریشان.

داووده: تیره یه کی کورده له کهناری کمر کوکی.

داوور (نمرده): دابر.

داوران (باک): قوتودان، بداوره: قوتوده.

داوریان: داوهر و وکان.

داوورین (نمرده): داپین.

داووژان (نمرده): دابهرين، پیاده بوون.

داووژانندن (نمرده): دابهراندن، پیاده کردن.

داووژانن (نمرده): دابهراندن، پیاده کردن.

داووژیان (که): دابهرين.

داووژیانندن (که): دابهراندن.

داووژين: پیاده بوون، دابهرين.

داووس: ناووس، لهیتشدا به ناسمانی کوتراوه له دوایدها بڼه تاووس.

داوکافتن: کموتنه ناو داوهره.

داوکه: جیگایه که داوی لی داده رتیموه، داوگا. جیتی تفره خواردن و به هله چوون.

داوول (که): داوهل، داهول.

داولینه (نمرده): پراچی، داوباز، کهله کباز، ساخته چی.

داووده رمان: همسره جوړه دهرمانیک. بهاراتی چیتستی.

داوود كىلىپونىكل (باد): پەيدىر سەلمەنكە.

داوودى: تاسە، ئارەزو، بە — بەدق و گىيان ئارەزو مەند، بەتاسە، تاسەدار، خويىنكىل، بە — ى.

داوودى (باک): نىم تەنەكە يەككى شەبەكەدارە. دەنگى سەخت.

داوودى ئۆنكىل (زا): پەيدىر سەلىمانە.

داوودى داوود (ئەردە): داپىر داپىر.

داوودى: داپىر، قەسەپ نەمە.

داووسىيان (باک، نەھ): ئاوابوون، بىزبوون، پەنەپان بوون. چىتەكە لەبەر چاوان بىز و گوم بىيى دەكوى ئاوا بوونى مانگ و پۆز.

داوون: داھۆن.

داوونىن: وولىنى چت بەزۆرى بەسەرىيە كىتىدا.

داوونىمە: داوانامە بۆ نىچىر. كەلەك و قىل دوستىكرىن بۆ مەردوم.

داوونىمە (ئەردە): داوانامە.

داوونىن: داو، داوان، (باک،) پىشك (سىزىر). دانگە، چىك، شەبجان، (ھەمرا). چاك، دامەنە (تەنەپا بۆ كراسە)، (دەر). دامان، دەقتىن، شاقىل، (شەن). تەشك، — بەلەداكرىن: داوونىن ھەلكرىن، داچىناندىن، دەستىم بەداوونىت: ھىزە، ئامان، لەمەنت كەوى. جىگەي شەرمە لە لەشى مەزىياندا.

داوونىكە: پاكداوون، پارىزگار، (باک). پاكداو. — ى: پاكداوونى، پارىزگارى، (باک). پاكداوى.

داوونى پىس: (باک). خوارە (خوارە). — ى: (باک). خوارە يى.

داوونىگىر: دامانگىر، دەستودامان، داوونىگىر.

داوونىگىرتن: دامانگىرتن، دەستودامان بوون.

داوونىگىر: داوونىگىر، دامانگىر، دامانگىر، داوان گىر. — ى: دامانگىرى، داوانگىرى.

داوى (باک): دووايە، پاشان، لەپاشان، پەرتال.

داھات (مىرک): قازانچ، سۈد. دەرەست.

داھاتىگ: داھاتو، تازە پەيدابوگ. پاھاتو، پام بو.

داھاتىن: لەنووتىرە پەيدابوون، لەنەبوو ھە پوودان، پەيدابوون، سەھەلەدان، بوونە باوى چىتەك، تازەھاتىن. پۆچوون، تەپەن، داتەپەن، — ى سەربان و نىتەر. — ى دار و چىتى راست: خوۋار بوونەمە، چەمان، كورپوونەمە. پاھاتىن، ھۆگىر، پام بوون. ھاتنەخوار. دوو پارچە بوونى دار بەمشار. شانەكرانى سۈر و زولف و كاكۆن. پووت بوونى دارودەرەخت بەھۆى داپاچىنى لەقەكانىمە. فىزىمىنى چارەمى و وولآخ بۆ سۈۋارى و بارەبەرى و جووتىكرىن.

داھاتىمە: كۆم بوونەمە، كورپوونەمە، چەمىانەمە، چەمانەمە، چۆمانەمە، نووچانەمە، قەمچانەمە، فىچانەمە.

داھاتو: تازە پەيدا بو، تازە ھەلگەتو، چىتەك تازە باوى سەندى. گىياندارى پام بو. دەرەختى ھەلپا چارو. چەمانەمە، چىنك، خوۋار بوونە. دارىكە بەمشار كرابىتە دوو پارچە. چاۋىكە دەستى بەمزان و گل كرىدى. موو و پىچ و كاكۆنى شانەكرار.

داھاپىن: ھاپىن.

داھاپىن: داھىتان.

داھاپوون (ئەردە): داھىتان. پام كرىن، گىزىكرىن. بىرەن، بىرەنە بەمشار. شانەكرىن (پىچ و كاكۆن). (ئەردە). ھىتان، باۋكرىن، دەرھاپوون.

داھاپوونىن (باک): پىز و ھەمىرە جوۋرە ئاۋاللىك ئارەنە سەر خويى و ئاۋى.

داھەلەلەن (باک): ھىتانەخوار، داھىلان.

داھەلىيان (باک): خۆداھىلان، خۆداھىستان.

داھۆپ (ئەردە): چىتى دەلى شەپ و شۆپ، دۆپ، گوشاد، فراوان.

داھۆل (باک): دەرھۆل، تەپىلى زۆرۇل.

داھۆل (بابا): داۋەلە، (ئەردە). ھەراسە، (ئەردە). داۋول، مەتەرس، سەرەكەر. چىتەكە ھەك زەلام لە دار دروستدەكرى لەنىو كىشت و كالدە دەچە قىتەرى بۆلى سەلمەنەمەي پالندە و جانەمەرەنە.

داھىزان (كۆ): داھىزان، سىست بوونەمەي مەز. شىل بوونەمەي ھەمىر.

داھىزانىن: داھىزاندىن، لەش — لەش داھىزان.

داھىزىدان: سىست و خاۋبوونەمەي مەز، (كۆ). داھىزان، لەش قورس بوون و تىكچوونى بەھۆى نەخوشىيەمە، شىل بوونەمە و ئاۋ دانەمەي ھەمىر لەبەر زۆرمانەمەي: ھەمىرەكە داھىزراۋە و ئانى لى نايىت.

داھىزىدانىن: داھىزاندىن.

داھىزىراۋ: لەشگىران، خاۋ و سىست.

داھىزىيان: داھىزىيان، داچوون، شىل بوونەمەي ھەمىر و ئاۋدانەمەي بەجۆرى نەكرى بەنان.

داھىتەن: پۆھىتەن، داھىلان، شۆزىكرىمەي چىت، داكىشان، (ھەمرا). ئاسەنەمەي، خۆ — داھەلىيان. شۆزىكرىمەي، داھىزان. دىزىبوون و پەق بوونى ھەمەمەي ئىسپ و گوۋىدەزىزانە.

داھىلان: داھىستان، داھەلەلەن.

داھىلان: پەخساندىن، ئافەيدىكرىن، (باک). بەردەبارى كرىن، ھەلەسەن، ھەلەن. پۆچوۋاندىن، تەپاندىن، داتەپاندىن. — ى پىچ و كاكۆن: شانە كرىن. لەتكرىن دار بەمشار. — بۆ ھەمىر و بەفرو بارانە، واتە: ھەمىرىكى زۆر و سەخت و سامدار پەيدابوون. پامكرىن گىياندار بە تايىتە چارەمى و وولآخ بۆ سۈۋارى و بارەبەرى و جووت. داپاچىنى دارودەرەخت، لەتكرىن بەمشار لەسەر بارى دىزى.

داھىلانەمە: خوۋار كرىنەمە، چەماندەمە، كورپىكرىنەمە، كۆمكرىنەمە، چۆماندەمە، فساندىن، قەچچانەمە، قىچچانەمە. داتەپاندىنەمە. — ى پىچ: دووبارە شانەكرىنەمە. بۆ ھەمىر و باران و بەفرو واتە: دووبارە سەر ھەلەدانەمەي ھەمىر و بارانە يا بەفر.

داھىنە: دۆزەمە، قەندانەر. چەمىنەمە، چەمىنەمە، داھىنەمە. (باک). بەردەبار.

داھى: زىرەك و زانا و تىگەيشتو، ووشىار.

داى (سۆ): بۆتاكە كەسكى نەدىبۆ كاتى پابردوۋ سەرچاۋە (چاۋگە) كەي (دان)، ھە (ھەمرا). دان.

دايان: دايە، دايمىن، تەيان، تايەن، مەمە. — ى: دايمەنى، (ئەردە). مەمەيى.

دایمانی زاروڼکلی (همورا.): له‌له‌ی مندلان.

دایه: هڅا، دایکې، دادې، دایک، دایه‌له به‌تایه‌تی مندلان له‌کاتی بانگ‌پشتن و ناخوتنی دایکیدا به‌کاری ده‌بات، (باد.) له‌له، تایمن، دایان، دایمن، ته‌یان.

دایه‌به‌ری (نمرده.): دایه‌ده‌می، به‌ده‌میسه‌ده‌اوه.

دایه‌به‌ریا (نمرده.): که‌فته‌به‌ره، پیتشک‌وتو.

دایه‌بخ: که‌لک، به‌م ده‌رنایمت.

دایه‌خستن: داخستن.

دایه‌ده‌می: به‌ده‌میسه‌ده‌اوه، له‌دووی دوه.

دایه‌ده‌م: — گورگ ده‌نخووا، گمه‌پیتکی مندلان‌کو کچانه.

دایه‌ق: دایه‌خ.

دایه‌له: دایه، دایکې، هڅا.

دایه‌لکه: په‌تیکه سه‌ریکی ده‌به‌ستری به (که‌چکه) ی ناشمه‌وه ناوه‌راستیسی ده‌به‌ستری به (مه‌چکه) وه، سه‌ره‌که‌ی تری به‌ریکی کوندار ی پتوه ده‌به‌ستری بۆ کم و زور کردنی دان و دانو‌تله‌که ده‌پژیتنه ناو گه‌رووی به‌ر‌دشه‌که‌وه بۆ هاپین. دایه‌مه‌مه‌ به‌ گورکی پۆله عیلاجم نیه، دونه‌گله‌مه‌پتی، گمه‌پیتکی که‌چولانه.

دایمن: (که.) دایتن، تایمن، دایان، (همو.) ته‌یان، کاره‌که‌ر، کلفمت، نافره‌تیکه مندلای کسپکی تر به‌شیری خوی به‌ختی‌بکات.

دایه‌فنده (باک.): به‌ره، شو کسه‌یه که‌بدا.

دانی به‌چاو‌یهو (نمرده.): به‌چاودادانه‌وه.

دایه‌هنه (همورا.): پیدان.

دایه‌پوه (همورا.): پتوه‌دانی ده‌رک و په‌نجره و نیت.

دایره: چمه‌ره، چه‌لمه، که‌مه، ناخله، تهنوره. ده‌فه.

دایق ده‌ره‌ه‌تن (نمرده.): چاره‌گرتن، نیت‌خه‌گرتن.

دایک: دې، دی، دالک، دادا، (باک.) دا، دې، (همو.) داک، (همورا.) نه‌دا، نه‌ذا، (زا.) دیا، دایه، هاویمشی ژبانی باوکی مندلانه و مندلای ده‌پ.

دایکانه: داکانه، دالکانه، وه‌کوو دایک، نرخ و مزو مافی دایکیتی.

دایکه: دایک. چوله‌که‌ی می.

دایکه‌دانه (همورا.): ده‌ستکیس.

دایکه‌نی: وشه‌یه‌که له‌ پرووی دل‌سوز‌تییسه‌وه به‌ دایک ده‌وت‌ری.

دایکه‌مارانه: داکمار، دالکمارانه. داعبایه‌که له‌ شپوه و گه‌وره‌بیدا وه‌ک قوم‌قوم‌که‌ی وایه و له‌ مارم‌تله‌کی گه‌وره‌تره زور به‌ توندی ده‌پ‌وا و له‌ پ‌پ‌را پ‌اده‌وه‌ستی، په‌نگیشی وه‌ی مارم‌تله‌کی ده‌چی.

دایک برا: داکبرا.

دایک مردگ (نمرده.): دایک مردوو. میوه‌ی رزبو.

دایک مردوو: دایک مردگ.

دایکې: له‌کاتی ناخوتن یا بانگ کردنیدا بۆ دایک به‌ کاره‌به‌ری.

دایکیتي: داکیتی، دالکیتی، دییتی.

دایکین: جووریکه له‌یاری شه‌قین.

دایلان: سهر، ناویزه، نه‌دیتو، واق و ووپ‌کار، چاقرتیک، رموزن، نه‌بیست‌را، نه‌بیستی.

داینه (نمرده.): داوین، بناری شاخ. داویتی جل و به‌رگ. لیتی گه‌ری، بیپتله، بیله.

داینه‌گیر (نمرده.): دارونگیر، پاگیر، نه‌پتله.

داینه‌ی زین (نمرده.): داویتی زین.

داینه‌ی کیتف (نمرده.): داویتی کیتی.

دایووه‌لی (همورا.): دانه‌پیش.

دایوه‌نه (همورا.): لیکدان.

دایین: دایمن، تایمن.

دایی (زا.): دژوکه.

داییتی (باک.): دایکیتی.

دایین: دان، (زا.) دایمن.

ده: دهه، ژماره‌پیکه له‌نیتوانی ۹ و ۱۰ دایه. (په‌وا.) ده‌نیتو، ده‌ناو، له‌دور، (باک.) نیتو، دور، ل، د، دلای، به‌سه‌ری ووشانه‌وه ده‌نوس: ده‌قابی که: له‌ناو قابی، که‌ زور جارن که (ده) به‌سه‌ری همر ووشه‌پیکه‌وه بنوس (دا) ش له‌دوای ووشه‌که داده‌نرت تاوانای هژکاری شویتی و چاخی تمواو به‌گه‌یمنی وه‌کوو: ده‌مالیتدا کسم وه‌به‌ر چاری نه‌کوت !!! ده‌پژگارتدا مروث زور ده‌چرووسیتته‌وه. بۆ جه‌خت کردن و هاندان ده‌خرتته پیش کرداران‌وه وه‌کوو: ده‌بخو، ده‌همده‌یه، ده‌دانیسه، ده‌وره. با: ده‌پژین: با به‌پژین. (موک.) بۆ به‌مندیاریه: ناغای ده‌من: په‌رتوکی ده‌من. له‌کاتی جنیواندا بۆ مروثانیش به‌کار ده‌بری. بۆ دواو پۆزه به‌پیش کرداران‌وه ده‌نوس: ده‌پژم، ده‌نوس، ده‌پوانی. بۆ ابر‌دووی نه‌پساوه‌ده‌ش به‌ پاران‌وه‌وه ده‌نوس و همر‌دوکیان ده‌خرتته پیش کرداران‌وه: پاره‌ده‌مخویند، دویتی که‌تو‌هاتی ده‌مان نوس.

ده‌فیکه (ناو.): دیو، شه‌یتان.

ده‌فیکه‌یسه‌نه (ناو.): دیو شه‌یتان په‌رست، شو کسه‌یه‌که‌ پی و په‌روشتی زه‌پ‌ده‌شتی نه‌گرتی.

ده‌ها: (باک.) ده‌جا، با، بلا، — به‌پژین: باب‌پژین، مرازی هاندانه ده‌خرتته پیش کرداری تی‌پ‌اخو‌پینی ناماده و بزور، بۆ کاتی ناماده له‌ مه‌لواو ر‌پ‌دوو، — به‌چی، — چوب‌با.

ده‌بلخ: (دزه.) تیشسو، (خو، دزه.) بۆنگ، چه‌رمچی، چه‌رمگه‌ر. — کردن: پوین.

ده‌باخانه: ده‌باخانه: شو‌تیکه‌که‌ که‌وت و پیتستی تیدا ده‌باخ ده‌کری.

ده‌باخچی: کسپیکه‌که‌ که‌وت و پیتستی ده‌باخ بکات.

ده‌بلخ خانه: ده‌باخانه.

ده‌باخدان: خاراندنی که‌وت و پیتستی به‌هوی جوت و مازوو‌وه.

ده‌باخکردن: ده‌باخدان.

ده‌بار (باک.): ناماده، رتیک و پتیک. — بیون: ناماده و رتیک و پتیک بیون. — کرن: ناماده و رتیک و پتیک کردن.

ده‌باشیر: چتیکه به‌په‌رنگ وه‌کوو شیر و له‌ گیتی ده‌چی، له‌سه‌ر ته‌خته‌ی په‌ش پتی ده‌نوسن.

ده‌باغ: ده‌باغ.

ده‌بان: (باک.) دابان، ده‌بان، جوړه تیغ‌یکس باش و جوړه‌مرداره خنجر و شیري لی دروسته‌کړی. (باک) قایم.

ده‌بانچه (ه‌مورا.): ده‌مانچه. (باک.) نو داره‌یه پیس له‌ته‌پل و ده‌وژ و ده‌ف‌ی ده‌دن.

ده‌به (زن، ه‌مورا، کۆ، که.): ترنجی گموره‌یه و به‌گونی قویش ده‌لین. س‌و‌ا‌غ یا دیواریکه هولت‌بووی و ورگی دابی. بۆ گیان‌داری ناووسیش به‌کار ده‌ری، ورگن. پیپ (به‌رمیل) ده‌به (موک.): شلتاخ، گرپه، کغنی، چاچوله.

ده‌به (موک.): شلتاخ.

ده‌به‌مرمن: به‌قوریان بوون، له‌به‌ر پارانه‌وه.

ده‌به‌گون (زن، ه‌مورا، کۆ، که.): قو. — ی: قو.

ده‌بنگ: حوّل، گیتز، ووپ، ه‌پ، س‌رماس، س‌وداس‌مر، ده‌یت، سه‌ل‌پته. — ی: حوّل، ووری، س‌رماسی، گیتزی، کاسی.

ده‌به‌به: شکو، تهنه‌نه، هنگ و ده‌نگ، زه‌مه‌یه شادی، هینگ و ده‌نگ، شان و شکو، به — زور جووان، به‌ده، پرتنه‌نه، تیر هنگ و دنگ. (ن‌م‌ده.) زرم و کوت، ده‌حاده‌ها، ده‌نگ‌ده‌نگی م‌ردوم یا هی س‌می یه‌کسمان.

ده‌بلیم (ن‌م‌ده.): دمبلی دپاو، ده‌نگی ته‌پل.

ده‌بر (زا.): ژیان و گوزدان.

ده‌بره: موچه، جیره‌ی فرمان‌به‌ر و نوک‌مر و ژرده‌ستان.

ده‌بقان (باک.): تووژالی بن تیکرلی داری ناس که ده‌کریتسه چریش (چسپ).

ده‌بک (زاخ.): (ه‌مورا.) دیه‌گ، ته‌خته.

ده‌بلخ: ده‌بلخ، گولکی ووشتری یه‌کسالانه‌یه.

ده‌بنی (دزه.): دهق، وهک، وده‌کو ده‌لیی.

ده‌بوستان: قوتابخانه.

ده‌بووان (زا.): ده‌مروکانه.

ده‌بوو: ده‌شیا.

ده‌بوویه: ده‌شیا.

ده‌بووش (باک.): پتیه نووسان، چتی لینج، — بوون: پتیه نووسان

ده‌بی: ده‌شی، نه‌شی، نه‌بی، ده‌وک، دی، شاید، له‌وانه‌یه، ه‌یه‌یا‌یه، ویده‌چی.

ده‌بیو: رازنوس، نووسیار (س‌کرتیر).

ده‌بیش (باد.): لینج، لنج.

ده‌پ (زا.): ته‌خته‌دار، یا پارچه ته‌خته‌ییک.

ده‌په (زی، باک.): ته‌خته، ته‌خته‌ی نه‌ستور، ده‌بی سینگ: ته‌خته‌ی سینگ.

ده‌په‌په (باک.): ده‌به‌به، شکو، گموره‌یی، م‌زنی.

ده‌په‌ش: ته‌خته‌ی ره‌شی قوتابخانه.

ده‌تیر: ده‌مانچه و تهن‌گیتکه، که ده‌گولان بخوات.

ده‌جله: زتیه‌کی ناودار و گموره‌یه به‌ناو شاری به‌غدا‌یه‌دا تیده‌په‌ری

س‌رچاوه‌که‌ی له‌ژوورووی شاری نامید (دیاریه‌کر) ییه.

ده‌جا: سا، با، بلا، ده‌با، ده‌سا، ده‌جا، ده‌یجا، نیدی، نیتیر.

ده‌جان: درزن.

ده‌چاوکه: ده‌چاوکه‌ی دل، ده‌س‌گای تمن.

ده‌حا: تمحا، نه‌حا، ده‌نه.

ده‌حاده‌جا: ته‌حاته‌جا.

ده‌حیا: درنده، جانموره.

ده‌حیه (زا.): درنده، ده‌حیا.

ده‌حجانی: مرز یا داع‌بایه‌که زور به‌سام بی.

ده‌حشک (زا.): جاش و جووانو.

ده‌حکیان (باد.): پزین، ه‌له‌ورین.

ده‌حل (باد.): دارستانی کم، (زا.) باخ و بیستان.

ده‌خه‌ز: رق، قین، رک. ده‌غز، وهره‌م، ده‌رده باریکه. دیق.

ده‌خه‌زدار: ق‌دار، قیندار، رق نه‌ستور. ده‌غزدار، که‌سیکه تووشی نازاری ده‌رده‌باریکه‌ی بووی، دیقدار. — ی: رق نه‌ستوری. دیقداری.

ده‌خه‌ل: ق‌لپ، که‌سیکه کاریکی له‌ده‌ست بی و نه‌یکا، سست، ناراست، زه‌خه‌ل، تمبیل، شمشل، ساخته‌چی.

ده‌خس (باک.): به‌دخو‌از، چاو‌په‌ه‌لنه‌ها‌تو، مرزی ر‌ژد.

ده‌خساندن (باک.): به‌دخو‌ازی، چاو‌په‌ه‌لنه‌ها‌تن.

ده‌خس‌وی (باک.): به‌دخو‌ازی، چاو‌په‌ه‌لنه‌ها‌تن.

ده‌خسین (باک.): به‌دخو‌ازبوون، چاو‌په‌ه‌لنه‌ها‌تن.

ده‌خل: خه‌له، گه‌نم و جو، ده‌غل، دانو‌تله. سوود، قازانج.

ده‌خله (ناک.): داریکی درو‌اییه له‌که‌نار باخ‌جان ده‌چینری به‌ره‌که‌شی پان و خرو چکوله و دانه‌دانه‌یه.

ده‌خلدان: ده‌غلدان، درادان، جی‌گای پاره تیدا کۆکرده‌وه.

ده‌خل و دان: ده‌غل و دانو‌تله، خه‌لمودان، پاره. ده‌غلودان، پاره‌دان.

ده‌خه‌ه: نه‌شکوت، غار، چال، قو‌لکه.

ده‌خیل: په‌نابردن، وشه‌ی پارانه‌ویه.*

ده‌ر: ده‌روه، چوّل، ده‌شت، (باک.) ده‌راهیا، به‌ژده‌ر: به‌ژ ده‌روه. — بوون: ناوه‌له‌ بوونی س‌ری برین و قوونیر و نیتیر. — کردن: ناوه‌له‌ کردنی س‌ری برین و قوونیر و نیتیر. (باک.) ده‌رک، ده‌رگا. جی، جی‌گا، جی‌که، ش‌وین.

ده‌ر: (ن‌م‌ده.) ده‌ل، مال‌وس، درنده، به‌رازی می‌یینگه.

ده‌ره‌به: چتیکه له‌چینکۆ دروسته‌کری بۆ ده‌رگای دوکانان.

ده‌ره‌بدان (زا.): قارس‌کردنی کالا.

ده‌ره‌زینک (باد.): ناستانه‌ی ده‌رگا.

ده‌ره‌شو (ن‌م‌ده.): ژنی بی‌ش‌مرم و حیز.

ده‌راه (باک.): ده‌راو، تنکاو، بووار، نه‌ز د ده‌راه‌کی تنگ ده‌مام: من له‌ده‌راویکی تنگه‌ به‌ر دامام. پاره، پوون، دراو.

دەرښوونک (باک): دەرښه، دەرښو، تارمه‌ی کفناری پلیکان و قه‌راخ سهریانییه لمدار یا لمداسن دوست ده‌کړی.

دەرښوون (باک): دەرښوون، فریدن، وده‌دندان.

دهرامست: داهات، قازانچ، سود، دهست‌کومتیکه گوزهرانی پی بکړی. (باک): هه‌جمل، سهری، سهرزوات.

دهرامند: دهرامت، سهرتا.

دهران (که): دور‌کومتیوه.

دهره، **دهر** (فه): دهرک، دهرگا.

دهراندن (که): دور‌خستنه‌وه، دهرکردن.

دهرښن: دهرښان، دهر‌هاووردن، پی‌خوړی —: څو‌کیشانه‌وه دواوه.

دهرلو: دهرگای نار، شویتیکه له‌قه‌راخ ناوان که مرځ بتوانی بگاته سهرای، دهرافوک، (خو): شویتیکه له‌قه‌راخ شه‌له‌که ناوان ژنان جلکی لی‌ده‌شون. (باک): شپوه، دوزان، چم، دهره — ی‌فهرمانی: شپوهی فهرمان — ی‌هه‌کینی: شپوهی مهرجی — ی‌پیرکهری: شپوهی ر‌ا‌ه‌ری — ی‌دقتینی: شپوهی بکهر.

دهراسی: دهراسی، هواسی، هاسا، هامسا.

دهراسی‌متر: هواسی‌یه‌تی.

دهراسی‌ن: هواسی.

دهر‌او‌وړدن (فه): دهرکردن، برده‌دهر.

دهره: تهن‌گ‌بهر، تهن‌گه، خانوک، دۆل، شیو، ناوشیوی قوول، چۆم، پروبار، (خو): همرزنه‌گهره. دهرمند، دهره‌ند، دۆل.

دهره‌به‌گ: همرکسه‌بو‌خوی — ی: همرکسه‌بو‌خوی، تیک‌چوونی ناسوده‌یی وولاته‌به‌موی زۆرداری ناغا و دهست‌دیزانه‌وه، خانخانی.

دهره‌به‌گیتی: خانخانی.

دهره‌پو‌له (بابا): بۆلمازو (جوړه‌ترتیه‌کی گلوی گهره و خپو سوره).

دهره‌شان: گوشادی، گونجایش، کوشمن، دهرفت، په‌نا، په‌سیو، پتگی پزگاری، پزگارگه، بی‌دهره‌تان: بی‌په‌نا، بی‌ه.

دهره‌جه: جگر خوړین لای وایه که‌کوردیه و له‌دهرگه وهرگیراوه که مه‌بس له پایمه‌لیه.

دهره‌ره (هه‌را): باخی ناوچم و دۆل‌یکه که کومتیتیه لای خو‌وارو.

دهره‌هوا (نهره): تهره‌دوا.

دهره‌ز: درز، قه‌لمشتیک‌باریکه.

دهره‌قه‌ت: ویران، بار، سهرده‌ست، شیان، سهر، ده‌سه‌لات، باشار، — هاتن: سهرده‌ست کرن، پی‌ویران، باشارکردن، باریدن، پی‌ه‌ستان، دهره‌قه‌ت نامان، برپی‌بردن، (دهر): په‌یورستان، — ی‌نمو‌ک‌ابریه یا نمره کاره‌نایم.

دهره‌قه‌ت نامان (هه‌را): دهره‌قه‌ت هاتن.

دهره‌قه‌ته‌هاتن: له‌راو دهره‌هاتن، باشارکردن، چاره‌کردن.

دهره‌ک: جیگای نمران.

دهره‌کو‌و‌نمو (نهره): سهریوش، ده‌مه‌وانه، زارپوش.

دهره‌کی: گیان‌داریکه که بیگانه‌یی له‌ناو نمره‌که‌له‌دا که تیتیدا ده‌زی.

دهره‌گ (نهره): بیژو، زۆل، قومنه.

دهره‌گه (موک): به‌نده‌ر.

دهره‌گوزنه‌وه: سهریوشی کورپه‌له و نیت، دهرخونه.

دهره‌لنگ (هه‌را): ده‌لینگ، کونی خو‌واروهی دهرپی و پانتول و ر‌انک و نیتره که‌پی تی‌هه‌له‌ده‌کیشری.

دهره‌نگ (باک، زا): دهرنگ، دیر.

دهره‌نگ‌پیل (باک): دوا‌خهر، وده‌دنگ‌خهر.

دهره‌نگی (باک): دهرنگی.

دهره‌وه (باک): درز، دهره‌وه. (نهره): دهره‌وه.

دهره‌وه: دهر، ده‌شت، چۆل، دهره‌ه، هه‌نده‌ران، دیوی ناشکرا و بیسراو (وازی ژو‌وره‌وه).

دهره‌وچین (باک): درز.

دهره‌وچین (نهره): چورنه‌دهره‌وه.

دهره‌وړی (هه‌را): باخی ناوچم و دۆل‌یکه، که کومتیتیه لای ژو‌ورو.

دهره‌وسوړ (باک): خه‌نهی، سورخون.

دهره‌وه‌هفت (نهره): دهرکومت، ناشکرا‌بون.

دهره‌وه‌کیر (باک): درز.

دهره‌وین (باک): درز.

دهره‌وینو (هه‌را): درز.

دهرپ (باک): نزه، نوره، به‌خت، نا‌چاوان، (گهر، هه‌را): بل، میوه‌یکه پروکاری دهره‌وی ساخ و نویشی پزی بی. بۆمریانی‌ش به‌کار ده‌ری.

دهریات (زا): هوشان له‌هیز و تروانادا.

دهریاخه‌ل (پوژ): باخل، باغل.

دهریار: سهر‌ا‌هره، باره‌گا، دهریاره.

دهریاره (پوژ): له‌راست، له‌باری، له‌لاین.

دهریاز: پزگار — بون: په‌رینه‌وه، دهرچون له‌ته‌نگانه و گیشه‌ل‌ان یا له ناوان و شویتان، پزگاریون — کردن: په‌راندنه‌وه، پزگارکردن.

دهریازه (هه‌را): دالان.

دهریازگه: پزگارگه، شویتیکه مرزی لی‌دهریاز و پزگاری.

دهریازوک (باک): بازگه، جیگایه که مرځ به‌بازدان بتوانی به‌سهریدا به‌پرتیوه.

دهریاس: دهریاز.

دهریاسبون: دهریازبون، پزگاریون، تی‌په‌رین، په‌رینه‌وه.

دهریسکردن: دهریازکردن، پزگارکردن، تی‌په‌راندن.

دهریان: دهرکوان.

دهریاست: دهریست، باکدار. — ی: دهریستی، باکداری.

دهریسه‌ده: شلو‌ده‌ر، نمدال، هه‌له‌ته، ویل، هه‌له‌دا، ناو‌اره، په‌هنده، سر‌گوم، سهر‌گوم، هه‌ته‌ر، سهر‌گردان. — بون: ناو‌اره‌بون. — کردن: ناو‌اره‌کردن. — ی: نمدالی، ناو‌اره‌یی، هه‌ته‌ری.

دهریسه: دهریست، تی‌کرا، گشتی، هه‌موی، سهر‌جم، دهریسه.

دەریسە (ئەردە): دەریست.

دەریست: کەسێکە بە تەنگ چتیکمەو بێت. گشتی، ھەمووی، سەرچەم، دەریسە (باک). دەریند، مەشەت، تەنگاو، بە تەنگمەو، بەباک، پەک، دەروند. — بون: بە تەنگمەو بون، ژخووە پا کرن بار. — نیە: بێ باکە، باکی نیە، پەکی نیە.

دەریستە: خانووێکە بە تەواوەتی بەکری بەدری. دەریاست، دەریست، بە تەنگمەو. — یی: دەریاستی.

دەریەن (ھەورا): دەریند، (ئەردە). قۆلفە و ھەنگلی چتی.

دەریەنجەلە: دەرمەنجەلە، چەپەر.

دەریەند: دەریست، (باک). مەشەت، تەنگاو، بە تەنگمەو، بەباک، پەک، دەریاست. خێ تەنگ، دەروند، گەروویەکە کە بەنیوانی دووگەرد یا دووکیواندا تێکشێ و پێگایەکی کە بە شویتێکی تەنگمەردا پروات — ی پێدەلێن، سترینگە، تەنگە بەرەیتێکی خاک و ووشکانییە کە لەنیو دووئواندا و تەنگ ھەلاتیی یا دوو کیواندا. دەریند ی تیرەییەکە وێدەچی لە خێلی ھام کوپان و زەنگەنە بن، سێ دێیان ھەبە لەلای کۆیە کە ئەمانەن: ئۆمەرگۆنەت، سێگرەکان، کانی لەلە، ئەم دێیانە پێگای شەش کەمبێران بە پێیان لەشاری کۆیە دوورن، ھەندێکی شە لەلایان وایە کە دەریند لە تیرە ی شێخ بۆزەنیانە کە لەو بەری بادینانیش ھەن، بەلانی ئەوی کە ھێچ گومانێ تێدا نەبێ ھەستیاری پایە بەرز حاجی قادری کۆی، کۆی نەبوو و دەریندییە.

دەریسردن: دەرقە تەھانت، پزگاریبون، ژیان، قوتاریبون، ھەلکردن، گۆزەرانکردن، دەریواردن. درکاردنی چتیک کە لەدەلدا شارەراپیستەو.

دەریسین: درکاندن، درخست، ناشکرکردنی چتیک کە لە دەلتدا شارەپیستەو. دەنگ بەلندکردن.

دەریست (باک): دەریستە.

دەریستەن (باک): مێرپ.

دەریک (باک): شەمچە، لێخپنە، (زا). دارێکی گچکە یە کۆلۆرە بارووتی تێدەکری بۆ ھەلگرتن.

دەریواردن: ھەلبواردن، دەریبردن و فرێدانی چتیک لەناو چەند چتیکێ تردا: لە نووسینە کەت دێرێکت دەریواردەو.

دەریوون: چوونەدەر، دەرکوتن، وەدیاریکوتن. دەریوونی برین و ناوہ لە بوونی برین و قوونیر و چتی ترو فیچە بەستنی خوون و کێم و ھەوا.

دەریوونە: کۆلاتێکی تەنگمەو کە دەرنەچی.

دەریپن (ئەردە): دەم بێن بۆ جەواڵ و خێگە.

دەریبجە: پۆچنە لە دەرگا و پەنجەرەدا.*

دەرپ (باک): تەمور.

دەرپا (فە، شوا): دەری، (فە). پێشەدەرگا، بەردەرگانە. (فە). دەلینگ.

دەرپاچە (ئەردە): دەرەلنگ، دەلینگ.

دەرپەرپەن: پەرپەراندن، وەدەردان، دەرکردن، دوورخستەوێ چتیک لە شویتێکییدا بەزۆر. زەکردنەوێ چاو یا قوتکردنەوێ ئەندامێکی لەش. سا چاو بێ یا مست و شویتێکی تر بێ.

دەرپەرپەن: دەریپەراندن.

دەرپەرپەن: پەرپەرین، چوونەدەر.

دەرپەرپەن: پەرپەرین، غاردان بەتاو، بەلقاندن، دەرجوونی چتیک لە شویتێک، لەپەرپکا چوونەدەرەو، دەرکوتن.

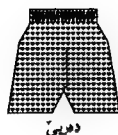
دەرپەرپو: پەرپەرین، چتیکە لە شویتێکی دەرجو بێ.

دەرپۆشک (باک): سەرخاب، سەرپۆش.

دەرپۆقین: دەریپەرین و ھاتنەدەرەوێ گلیتە چاو.

دەرپۆقو (باک): گلیتە چاوتیکە کە دەریپەرپێ.

دەرپێ: (کە). دامانپۆش، ساتان، پەرپێ، (ھەورا).

دەری

پاوەرێ، دەری بۆ نێرینانە بەلانی بۆ ناوھەتان ئاوالکراس بەکار دەبرێت.

دەرپەقین: ئاسنیکە بەدەرگاوە دەخری بۆ لە دەرکە دانسی، دەرکوت، دەرگاوت.

دەرپەنوو: دەرخۆنە سەر تەندووری.

دەرچاو (زا): دەستسێ، (باک). خاوی.

دەرچەپەن: دەرکردن، وەدەردان.

دەرچک (باک): ئاستانە، پێشەدەرگانە، جێگای قۆندەر لێدەکەندن، (زا). ژێردەرگا.

دەرچوو: دەریازبوو، لە جێ چوو، لەگەچوو، دەرھاتوو، لە ترس دەرجوو.

دەرچوون: دەریازبوون بەتوندووتۆی. تەقینی چەک لە خۆیەو، چوونەدەر، دەرھاتن، دەرکوتن. پێ یا دەست لە جێ چوون، لەگەچوون، پوختە و قالیوونی ھەندێ چت یا مەز. ھەلاتن، تەقاندن، تەقین، پزگاریبون، قوتاریبون، لەکێشە و پووشە و گێچەل و کاربەسار. چوونەدەر،

و دەدەرکوتن، دەرکەفتن، (ھەورا). بەرشیی، دەرپان، ژێ بوون. پووان، سەرھێنانەدەری سەوزایی.

دەرچینە: قەرتالە، ترپان.*

دەرچسین (باک): خلیسکان.

دەرچ (باک): پەنجک، داری کورت، چکۆلە ی چەقو.

دەرخەر: وەدەرخەر، دەرمانێکی گیراوەوێ لەوێنەگەرپێدا کە لە پێشدا وێنە ی تێدەخری و دەری دەخات، واتە وێنە کە دەردەخات، خۆدەرخەر:

ئەو کەسە یە بەخۆی دەفشی و خۆی پادەنی.

دەرخەل (کەر): ساختەکار، فیلپاز.

دەرخست: ناشکرکردن، ساخکردنەوێ چتیک. دەریپەن، دەریخست، خستەدەشت، ناشکرکردن، بەرزانی، (باک). وونارا، وەرزین، ھەلپشت. فری دان، دوورایۆتین. — ی ناو چتی تر: دەرەدان، ھەلپنجان، وەدەردان.

دەرخک (باک): قەلەم، پەل، داری چکۆلە.

دەرخوورد: ھاوشان و ھاوئە: وەکوو دەلێن زارا — ی دارا نیە. ھاوشان، ھاوژی، ھاوئە، دەرخورد.

دەرخووردان: پێ خواردنی چتیک بە یەکیک بەزۆر، وورە وورە تێوھەردان و تێکەلکردنی چتیکێ وورد لەگەڵ چتیکێ شل، ئاردە کە ی دەرخواردی سەمەنیە کەدا.

دەرخووانە (کە): پەنە.

دەرځوړد: هاوشان، هاوړی، هاوړف، دەرځوړد، دارا — ی سهرهنگی نیه.

دەرځوړون (باک.): دەرځوړنه.

دەرځوړوین (باک.): دەرځوړنه.

دەرځوړوینک: دەرځوړنه داری.

دهر: ژان، داخ، دهر، نازار، نهڅوڅی، ټیش، پسرز، دژواری، بدهڅی، — کیشان: نازاردیت، — ی تبیم: یا خورا تو بهداخه نه تبیم. — ی بی دهرمان: (باک.) کوڅان، نهڅوڅی کوژنده، — ی دل، — ی چیکلداڼه: ناڅی.

دهرډان: بڼگمل و گشتی دهرډان به کار دهریت، پهیدا بونسی نارو و سوریزه و چتی ترله لمشی زیندهواران. ده لاندنی نارو له کوپه و چتی گلینه. نارو دهرډان: نارو له تینجان له حموز یا جیگایانی تر، پاک کردنموه، دهرکردنی لق و پوی سوزایی، میوه که چرزی دهرداوه. خاوینکردنموه ی بیرو چا و چالاوان و شویتی تر.

دهرډانک (باک.): جړکیتکه له پارچه و تنراو پهنیری تیدا ووشک ده کردنموه.

دهرډاوی: چتیکه که دهرډیکي پیوه بی.

دهردهباریکه: ناز، نهڅوڅی سیل، نازاری سی، نازارهباریکه، دیق.

دهردهپیس: سرو، جوړه قوونیرتیکي پېژان و ژوواره زوړتر له قامکی مرزقان دیت، دهرډیکي بېژان و پیسه، کولکی سوتی، کولکه پیروزه.

دهردههمگه: ژانی جومگه، جهمگیتشه.

دهردهدار: دهخمدار، دهردهمند، دهرډناک، قهقهه. — ی: دهخمداری، دهردهمندی.

دهردهسار: دهردهسهر. — ی: دهردهسهری، نازار.

دهردهسهر: دهردهسار. — ی: دهردهساری، نازار، چهردهسهری، مدهسهره، بیتو بهسته، سهریتشه، کوپرهوهری، هاتوچو.

دهردهست (باک.): ناماده، نمویه له ژیر دستدابی.

دهردهستوبون (باک.): نامادهبون، هاتنژیردهستی چتیک.

دهردهستکردن: نامادهکردن، هینانه ژیردهستی چتیک.

دهردهکوپان (ههرا.): گوی پپه، ملهخه، دهرډیکي گرانه تروشی منان دهی له تاوان کهف دهچنی و چنک قزدهکا نموه.

دهردهکورقان (خو، کو.): فی، خو، گهشکه.

دهردهگا: دهرډیکه همر پشمو لاخیک بیگری له گمل پخی کوه گؤشت دیته دهری.

دهردهم (ههرا، ژا.): دست بهجی.

دهردهمرد: گیانداری دهخمداری دهردهدار.

دهردهنگ (باک.): دهنگدانه.

دهردهوشارهگی (ههرا.): ژانی شارهگ.

دهرده دامرکان: کفت و کوی ټیش و نازارنمان.

دهرده دامرکاندن: کفت و کوی دهرده و نازار له ناویردن.

دهرده دامرکین: نارامی دهر.

دهردهمن: دهردهمند.

دهردهمند: دهردهدار. — ی: دهردهداری.

دهردهمرد: گیانداری لاواری لمردن.

دهردهناک: دهردهدار.

دهردهناکی: دهردهداری.

دهردهو: گزانیټیکي کوردهکانی باکوړه.

دهردهوک (نهره.): دهردهنگ.

دهردهو (نهره.): دهردهین.

دهردهوشارهگی (ههرا.): دهردی شارهگ.

دهردهوونکی (ههرا.): دهردی گورچيله.

دهردهو (مړک.): شیناوهردی بهرمالان.

دهردی بی دهرمان: دهردی کوژنده، دهردی کاری.

دهردی دل: نهڅوڅی دل. خم و پمژاره ی دل و دهرودن.

دهردی دهری: خم و پمژاره له بهر دوری له کس وکاری ولات و دژست.

دهردی سهر: پهنج و سهڅلته، سهریتشه. — ی: سهریتشه، سهڅلته.

دهردی کاري: دهردی بی دهرمان.

دهردهوین: دهرکمرن، چورندهرموه.

دهرز: تهرک، قهلمشت، تیک، دهرز. (ع.) دهرس، وانه، (باک.) دهرز، قهلمشت.

دهرزاندن (باک.): ووردکردن، شکاندن، دراندن، بدهرزینه.

دهرزه (فه.): دهرزی. (ههرا.) کوپهلهټیک له لو.

دهرزه: دهرزن، (ههرا.) دهرزی، دهرزه (کوردي نیه) مېس له دهستیټیکي دوازه دانهټیه.

دهرزه: قهلمشت بون، دهرزدان.

دهرزهکردن: درکیان، ناشکرا بون.

دهرزن (دهر.): دهرزی.

دهرزندان (دهر.): دهرزیدان.

دهرزی: ناسټیکي باریکی نیوک تیژه و کونداره بڼه دروومان، (ههرا.) چمنی، دهرزه، (فه.) دهرز، دهرز، مرزټیکي دروومانټیه، کونی دهرزی: سوما. جوړه خشټیکي

ناره تانهټیه. مېس له نانټوله. دهرزی پینهچیان: دلبران. دهرزی (باک.) دپاو، قهلمشاو.

دهرزی فلان: بدهرزی کوتانی شوټنیک له لمش.

دهرزی بهرکوژده (مړک.): دهرزیلهټیکي سهرخه سینگی سیخمه و کراس و کمرای ژنانی پی قایم دهکری.

دهرزی دان: چندان، (ههرا.) چنیدان، (دهر.) دهرزندان، (باک.)

دهرزیدانک (ههرا.) چنیدان، کوژدهرزی، چتیکي کولسوزی باریکه دهرزی تیدهخری.

دهرزی دانه: (دهر.) درزیله، (خو.) مام دهرزیله، (باد.) پی له قلهق، گیا، گیایه که لسمر لهقکانی گولی سوروی وورد دینټی لایهکی لاسکه

کانیشی سوروه و لایهکی تری شینه، که گوله که وهری کیفی گوله که ویک دیتوه چتیکي باریک و درزی و کوپه تبهنه دهردهکات.

دهرزیډانک (باک.): دهرزی دان.

دەرزىلە: جىرورە دەرزىلىكە لەنئىخە و بەرۆك دەدرى، كووهدهەرزى.
دەرزىلۆكە.
دەرزى لەرزىلە (نەردە): شانەيىكە لەسەر دەدرى و مەوى سەر بەرى
رەك دەخرى.
دەرزىلۆكە: گىيەكى بەمەريە بەرەكى دىنى وەكو دەرزى وايە، دەرزىلە.
دەرزىن (باک): شکان، داڭزان، قەلەشان، بەدەزە: بەزى، بەشى،
بەلەشى.
دەرزى وەشان: دەرزى لىدان، شەرقىمەنەپۆل لىدان.
دەرس (ع): وانە.
دەرسۆک (باد): دەستەسەر.
دەرسۆ (باک): کوپەلە، زالا، شالى کاسو کەچکان.
دەرف (باک): سەرپا، سەربارە، مەزەيەتى، جومامىرى، بى — بى
ويزدان، نامرۆ.
دەرفە: دەرف.
دەرفەت: (باک) دەلف، کەلەن، کەلەمەر، هەلکەوت، بەرکەش،
(باک) پەلەسک، کەيس، چەخش، مەيدان، هەل — بىون — پەکران،
پەرزان، لە دەستەپان، بە — گەيشان: پەراگەيشان، پەگەيشان.
دەرفەتەن: دەربەرەن، دەرهەنان.
دەرفەزە (مەک): پەسکە، دەردەیکە وەکو هەلەمەت تووشى وولەخ و
مالەتان دىت، کە قالەزى گىيە دەرفەزى لەمەلى کەن چاک دەپەتە.
دەرفەنگ (باک): دەرخۆنە، سەرپۆش.
دەرفە (باک، زالا): دەرمە، چوونەدەرمە چت لە شەرتەنە.
دەرفەچ (کەل): دەلەنگ، دەرقاچ (هەورا): دەلەنگ.
دەرفەل (باک): پارچە، کۆت، نوختە، جەگا.
دەرفەتە (باک): نەسكى سەر کالەهەي نەزەيە، کەشکەنۆ.
دەرفەيل (باک): پايە، پەشتەيران، چاکل.
دەرك: دەر، دەرى، (هەورا) بەر، بەرە، (فە) درانە، دەرگە، دەرگا،
دەرکە — پەتەدان: دەرگالەیکان، (کە) زارکى دۆدانە و نەتەر.
دەرکە: دەرگا، دەرک.
دەرکەن (باک): دەرکەوتن، وەدەرکەوتن، دەرگەفە.
دەرکەفە: گىاندەرى تەرە و توونابو، ئاوارە، دەرەدەر.
دەرکەفتن: دەرکەوتن، تەرەبەون، چوونەدەرمە، وەدەرکەوتن.
دەرکەفەز: گۆشەگەر، نەدیو، پەنەن — کەردن: شاردنە، — گرتن.
مەردەمى گۆشەگەر، چەند دەرەیکى کورە کە نووسراپى لەلایەن
گەرەيەكى دەلەتەمە. — ی: گۆشەگەرى.
دەرگەمەن: دەرگەخان، (باد) دەرگەهەن، دەرگەمان. — ی: دەرگەهەن
دەرگەمەن: دەرگەتەر.
دەرگەمەن: دەرگەتەر، هاتەنەدەر، وەدەرکەوتن، دەرچوون، ئاشکەربوون،
دەرکەتەر، چوونەدەرمە لە شەرتەنە. ئاشکەربوون، خەربوون، سەر وەدەر
نان.
دەرگەمەن: ديار، ئاشکرا، کەسەیکە چوونەتەرە.

دەرگەن: پەوانەن، دەرگەمەنە، قەورەن، قەوتەن، خەرمەن.
دەرگەدە: نەو نووسراوانەيە کە ژمارەيەكى تاپەتە دەرەيى بۆ
وولەتەيى تەريا لە فرمانگەيەیکە دەرەيى بۆ فرمانگەيەكى تەر. نەو
بەرەو بومەيە کە لە وولەتەيەیکە بۆ وولەتەيى تەرەيى بە بازەرگەن.
دەرگەن: کەندەر، کەندەر، بەرکەر، وەدەرەن، جەلەيانەن، دەرەنەن،
دەرەپەنەن، دەرکەر، تۆرەنەن، دەرەخستەنە، دەرەختەن. لەدەستەن، لە
دەستەچوونەن، پەسەن، قەورەنەن، دەرەزەکردن، چەتەيى قەچاخ، ئاوە،
سەرپۆش، سەرلە — لەزەنەن، دەرەپەن، زانەن، دەر وەردن. — ی: بىرەن:
زارکەندەمەيى بىرەن. جەيا کرانەمەيى مەرچە خۆر لەکارو بارەکەي. وەدەرەن،
پەوانەن، کەندەدەرە. سەرلە دەرکەر، تەگەيشان، وەکەوتن.
دەرگەدەرگە (گەر): (هەورا) دەرگەزەکەر، (هەورا) لەتەچن.
دەرگەدەرگەيى (گەر): دەرگەزەکەرى.
دەرگەوت: دەرەتەن.
دەرگەوون: دەرەلە خەو لە هەيچ — يەك نەي.
دەرگەيشان: هەنەنە دەرەيى چەتەيى تەرەزەر، دەرەوورەن.
دەرگە (شەبە): کۆ، شەبە، — کەردن: شەبەر.
دەرگە: (هەورا) بەرە، بەر، دەر، دەرگە، دەرک، دەرکە، — کەندەمە:
دانە. زارى هەمەوون و دەرەيە.
دەرگە: نەخ: دەرگەخەن، پەرکەنەيى دەرەيى لەچەتەيى و ئاخەنەيى تا
دەرگەيەكەي، کەدەن پەرکەيى تا دەرگەيەكەي — ی: پەتەلەين. گەلەينە،
تەپەدانەيەیکە کەنە و تەندەورى پە دەرەيى.
دەرگەبەون: دەرەوونى بىرەن لە خەمە.
دەرگەبەين: بەنەيە دەرگەيى هەمەنە و چەتە تەرى پە دەرەيى.
دەرگەزەنە: دەرگەزەنە.
دەرگەکەل: دەرگا.
دەرگەکەن: دەرگە دەرەيى کەندەمەيى زارى بىرەن.
دەرگەنە: دەرگە، دەرک، مەز و نەخى دەرکە.
دەرگە: دەرگە، دەرگا، دەر، جەتەيى دەرک.
دەرگەهەن (باک): دەرگەمان.
دەرگەمان: (باک) دەرگەخان، دەرگەمان.
دەرگەهە (باک): دەرگە.
دەرگەهەن (باک): دەرگەمان. — ی: دەرگەمانى.
دەرگەستى (باک): دەرگەيان.
دەرگەفەن (باک): سەرپاى کورەيى گۆزە.
دەرگەووش (باک): لەنک، بێشکە.
دەرگەشەنە (دا): دەرگەزەنە.
دەرگەشەنە (باک): پەوانەنە لەنکە و نەتەر.
دەرگەووشەم (باک): فەردەر.
دەرگەووش (باک): پەوانەنە لەنک و نەتەر.
دەرگەيى (هەورا): گەرکە.
دەرگەيى (باک): دەرگەيەكە لە چەشەيى پەنجەرە دا، (باد) چەپەر.

دەرلنگ (باک، .کە): دەلینگ.

دەرمان (باک): کارەکەر، قەرەواش.

دەرمان (ئەردە): دادگا، سەرا. (دەر) پێشەدرگا، پێشەدرگانه، خانوبەرە.

دەرمانە (باک): وولاًخ و ئاژالای دابەستراو، دابەستە.

دەرمانکەری (باک): وولاًخ و ئاژالای دابەستراو.

دەرمانی: کار و بەرخێک و گۆتلیکتیک بەهۆی دەرلنگ لەدایک بوونیەوه لە ناو مالاً بەختیبرکری، خانەزا و نەکرانە ناو کارەگەل یا بەرخەگەل یان گۆتلیکەگەلانیەوه.

دەرمان: داوێو، چتیکە بۆ چاپوونەوه بەدری بەنەخۆش، بارووت، — کردن: تیمارکردن، — ی تەفەنگی: بارووت، — ی زگجونی: دەرمانی پەوانی، — ی کەوی: دەرمانی خووتین راوەستاندن، — ی گەرم: ئێسیوەت.

دەرمان ئەرمانای (هەورا): چارەنامە.

دەرماناوی (هەورا): دەرماناوا.

دەرمانچا (هەو): تۆچا، چای ووشک. — یی (هەو): تۆچا، چای ووشک.

دەرمانخانە: کۆگای دەرمان.

دەرمانخووار: دەرمانخووارد.

دەرمانخووارد: کەسیک ژەهری درابیت.

دەرمانخوواردن: دەرمان دەر خوواردان.

دەرمانخوواردکردن: ژەهردان بەکەسیک بۆ کوژتنی.

دەرمانخوواز: چارێکە کە بێشی و پێوستی بەدەرمان هەبێ. — ی: پێداوێستی بەدەرمان.

دەرماندار: نەخۆشەوان. — ی: نەخۆشەوانی.

دەرماندان: سنووقی شووشەی دەرمان فرۆش.

دەرمانداو: دەرمانخووارد.

دەرمانداوکردن: دەرمانخوواردکردن.

دەرمانساز: دەرمان چێکەر، دەرمانفرۆش، دەرمانگەر.

دەرمانسازخانە: دەرمانخانە، دەرمانگا.

دەرمانسازی: دەرمان چێکەری، دەرمانفرۆشی، دەرمانگەری.

دەرمان شل کەرەدیۆ (هەورا): دەرمان شل کردنەوه.

دەرمانفرۆش: کەسیکە دەرمانی بفرۆشی.

دەرمانک (باد): دەرمانگەرم، ئێسوەت، ئالەت.

دەرمانکەر: دەرمانکار، پزیشک.

دەرمانکردن: تیمار و چارە نەخۆش و برینداران کردن.

دەرمانکوت: بە برینیک دەکووتری کە زۆر زوو زوو لەسەر یەکتەری دەرمان کری یا چاویکی کە زۆری دەرمان تێکری — ی پێدەلێن. کەسیکە پێشەیی هەر بارووت کوتان بێ.

دەرمانگە: دەرمانخانە، شوێنیکە دەرمانی تێدا دەفرۆشێ.

دەرمانگەر: دەرمانساز، کەسیکە دەرمانی بگرتنەوه.

دەرمانگەرم: (هەورا) ئالەت، (باد) دەرمانک، ئێسیوەت، (هەو) بێبار.

دەرمانگەری: دەرمانسازی، دەرمانفرۆشی، دەرمانچێکەری، خەریک بیرون بە دەرمانگرتنەوه.

دەرمان وورەش (هەورا): دەرمانفرۆش. — خانە (هەورا): دەرمانخانە.

دەرمانۆشلۆکەرەدی (هەورا): دەرمانی شل کردنەوه.

دەرمانۆگیڕیای (هەورا): دەرمانی گیرێ.

دەرمانی خۆش بوونەوه (شفا): نۆژداری.

دەرمانی پەوانی: دەرمانی زگجواندن.

دەرمانی شل کەرەدیۆ (هەورا): دەرمانی شل کردنەوه.

دەرمانی گیر: دەرمانی گیرو گرت.

دەرمانی هەراژ: دەرمانی پشانەوه، پشێنەوه.

دەرمانجێل (ئەردە): دەرمانجەل.

دەرمانجێلە (ئەردە): دەرمانجەلە.

دەرمانچار (فە): سنوور.

دەرمانشک (باد): چەرمتیکە دەرگا و زاری مەشکەیی پێ دەبەستێ.

پەحەتی.

دەرماننە: داماو، تێماو.

دەرماننەلە: چەپەر.

دەرماننەلە (ئەردە): دەرماننەلە.

دەرمانۆز (کە): سەرمانۆز. — کردن: سەرمانۆزکردن.

دەرمانیۆ: مێوی هەنگوینی.

دەرمانگە (هەورا): گەروی مندالان و ئیتەر.

دەرمانبەر: بەرنەگر، کەم توانا.

دەرمانبەردن: بێ توانایی، نەتوانین.

دەرمانقوت (باک): وەرگێران، پزتن. — بوون. — کرن.

دەرمانکەفک (باک): مەشکە و کوندەییکی بێ کون و کیپە.

دەرمانکردن: وەدەرمانان. سەرلی دەرمانکردن، هیچ لی نەزانین.

دەرمانگە (باک): گەروی مندالان و ئیتەر.

دەرمانخوون: دەرمانیکی قۆلە کە لەسەر تەندروستی سەرمانخوون دادەنێن. (ئەردە) دەمانخوون.

دەرمانخوون (باک): قَلَب، سەرمانخوون. — بوون: سەرمانخوون بوونەوه. — کرن: سەرمانخوونکردنەوه.

دەرلنگ (باک): دەرلنگ، دەلینگ.

دەرۆ (هەورا): چەم، پووباری بەدروبار.

دەرروو: دەرک، — ی بەخت: دەرگای خێر.

دەرروار (باک): دەروار، ئەسپ و ئێسترو ماین و کەر.

دەرروازە: دەرگای گەورەیی دوو تایی حەوش.

دەرروازەوان: دەرکەوان.

دەروازەوانی: لۆک، لۆپ، هافرێ، دەركموانی.

دەروان: دەركموان.

دەروانك: (كە) دەروانكە.

دەروانی: دەركموانی.

دەروەچار (فە): سنوور.

دەروەن (ئەردە): دەروەند، دەریسەند و دەره، دەره. (ئەردە) دەریسەند،

دەراو، دۆژ.

دەروەنجەلە (ئەردە): دەرمەنجەلە.

دەروەند: دەریسەند.

دەروەوێن: بۆ دەرمەوێ پۆشتن.

دەروەكەفتن: دەركموتن، چوێ دەره.

دەروەشت: چۆل و سارا، بەدەر لە ئاویی.

دەوژ (هەورا): هاتو چۆکردن بەناو شیووەردا.

دەوژان: خاكەری.

دەوژە: دەریۆزە، (باک) پارس، (گەر) دەركۆدەركۆی، هەژاری،

(هەورا) لەتەچنی.

دەوژەكەر: سووآلكەر، خوواژۆك، خوواژوواژۆك، دەركۆدەركۆ، (گەر).

چنك چنك، خوواژەلۆك، پارساك، پارسەك، پارسەكەر. — ی:

سووآلكەری.

دەوژەیی: هەژاری، بەدبەختی، پارسەکی، خوواژەکاری.

دەوژم (ئەردە): ژەقنە.

دەروو: دەریسەند، دەره تان، خووا دەرووت لێ بکاتەوه.

دەروویان: دەروویەری خانو (نەخۆشەكە دەروویان دەکا)، دەرك و بان.

دەروویانکردن: دەروەشتکردن.

دەروەشتکردن: هاتوچۆکردنی دەشت و دەر، فیسارەكەس هاتوچۆی

دەروەشت دەكات.

دەروەروسی: دراوسێی نزیکێ دەروویەری مۆ.

دەرووئوو: دەروویان.

دەرووژن (كە): دەركردن، لێ زانی، تووانین.

دەرووژۆ: ژێردەسته. كەل و پەلی ناوماڵ.

دەرووژووركردن: هاتوچۆی دەرمەو و ژوورەو كردن، نەخۆشەكە یا

منداڵەكە دەرووژووری دەكات.

دەروون: دەر، هەندوێ، ناری لەش یا هی خانو و ئیتر، دیوی ناوهرەیی بە

تالی لەش، ناوژگ.

دەرووندار: دڵدار، دڵگەشاد، دڵگراوان.

دەرویش: دەرویش ئەر كەمەیه لەبەر دەركایان گۆزانی و هەلبەستان دەلی و

دەروژەیی دەكات.

دەرویشانە: دەرویشانە.

دەرویشی: لەبەر دەركان گۆزانی و هەلبەست بەدەنگ خوێندنەوه بە

نیازی دەروژەیی.

دەرھاتن: سەردەرھێنان بۆ شینایی. گیان دەرھاتن، كۆتایی بەژياندان. —

ی گیان: كێشەران، هەلكەنران، كنیان. هەلاتن و دەركموتنی مانگ و رۆژ

و ئەستێرە. كێشیان، دەركێشیان، بۆ تیرۆ خەنجەر و ئیتر. هاتنەدەرەو،

دەركموتن، دەرھاتنی چتێکی لەنێو چتێکی تر، گاسنە كە لەلای

ناسنگەرەكە دەرھات و آتە تەراو بوو، پوخته بوون و پێگەیشتنی چتێك،

لەجی چوونی ئەندامێکی لەش، — ی گیاودار: سەوزبوون.

دەرھاتوو: دەرھاتو، دەركموتو، مەردوم یا چتێكە پوخته بووی.

دەرھاتین: دەرھێنان.

دەرھاتووردن: دەرھێنان، زەوی بۆكشت و كات نامادەكردن. دەرکێشان،

هەلكێشان. كێشانی وێنە و نینگار و نەخش و ئیتر.

دەرھاتوژان: فێدران، لێ جووی کرانەوه.

دەرھاتوژاو: فێدرار، چتێكە، كە لەچتێکی تر فێرێ درا.

دەرھاتویشتن: دەرکردن، فێدانی چتێك لەناو چەند چتێکی تردا.

دەرھەم: تێكەلاو.

دەرھێنان: دەرھاتن، (پۆژ). دەرھاتووردن، دەرێنان، دەرانی، دەرفرتاندن،

(باک) بەرھەسکرن، جەلپاندن، هێنانەدەر، ئاوە چالۆ — هەلێنجان،

هێلکە — هێلکە دەرھاتووردن، زانی، پەیی پێ بردن، سەرلی دەرچوون،

سەرلی دەرکردن.

دەرھێنارو: چتێكە كە لەچتێکی تر هێناربێتە دەر.

دەری: دەرەو.

دەریا: ئاوێکی زۆری قوولی وایە كە كەشتی بەسەردا بپروات، زری، زەریا،

زریه، دەلیا، (هەورا) زەری، قەلزم.

دەریاچە: دەلیاچە، گۆم، گۆل، زریچە، زریبار، پەرم.

دەریاداز: دەریاوان، زریدار، زری وان. — ی: دەریاوانی، زریداری.

دەریاگۆ: جەردەیی ناو دەریا. — ی: جەردەیهتی ناو دەریاچە.

دەریاوان: هەلسووپتەری کاروباری كەشتی و گەمییان. — ی:

هەلسووپاندنی کاروباری كەشتی و گەمییان.

دەریای بێچوون: دەریای بێ پایان.

دەریایی: كەمێكە، كە هەر لە دەریادا ئیش بکات، زرییی، زەرییی.

دەریخەفتن (باک): دەرخەفتن، دەرھێنان، ساخکردنەوه، تە ئەر دەروین

دەریخەستم: تۆ مەنت بەدروژن دەرخەفت، وەدروژت خەستەوه.

دەریژان: بەردەرگا.

دەریژان: دەرھێنان.

دەریی (باک): دەرك، دەرگا.

دەریچە: قالیكە مۆر و كەرمەستەیی كانی لەزێ و زێو ئیتر تێدا

دادەروژیت. دەرگا یا پەنجەرەیی چكۆلە، كۆن.

دەری دەری: كەلەن كەلەن.

دەریزان (باک): ناستانە، شوویتی كەرش لێداكەندنی.

دەریزانك: ناستانە، كۆسپەیی پێشەدرگا.

دەریۆزە: دەریۆزە.

دەریۆزەگەر: دەریۆزەكەر. — ی: دەریۆزەكردن.

دەریۆزەیی: دەریۆزە.

دهزله (باله): نمر تيسمالكه باريكه يه كه له قامكان ههله دبێ.

دهزبار: دهستبار. — ی: دهستباری.

دهزبهند: دهسته بند، (همورا)، دهستوانه ی ژنانه.

دهزبهنك: بازن، بازنه، دهسپهنك.

دهزگ: دهزوو، لۆكه ی پتسراو.

دهزبنك

دهزگ: دهستگ، دهزگاوبهره، كارخانه، (باك)، دهزگه،

يا چتيكي پانه له ناسن يا له دار دروست دهكری، سندانى ناسنگه مان يا دروومانى له سهر دهكری.

دهزگاگێپ: دهستگاگێپ. — ی: دهستگاگێپ، پيشه گهری.

دهزگه: دهزگا.

دهزگهه (باك): دهزگا، كارگه.

دهزگ باديگ: دهزووی بادرار، كشتهك.

دهزگ خاو: دهزووی با نه درار.

دهزگا

دهزگر: دهزيران، پهړۆی شتى گهرم پيگرتن، وردهواله ی چهړچى.*

دهزگره (همو)، دهسته، (باد)، پوتك، (پهوا)، دهستك، دهستگره، پاچك، پهړۆيه كه ديزه و مه نه جله ی پى له سهر ناوورگى داده نرى يا داده گيری.

دهزگرى (باك): (باك)، دهستگرى، بهرچاوتنگ.

دهزگه لكه: خهړك، تمشى.

دهزگياو: دهزوو نويه تى برينى.

دهزگپ: فره شياريكه چتى به دهست بگپي بۆ فرۆشتن.

دهزگير: دهستگير. — برون: دهستكوتن. — كردن: وه دهستخستن.

دهزگيران: دهسگيران، (باك)، دهستگيرانى، دهركستى، خووهستى، (كه)، دهزيران، نيشانى، دهزگرى، دهستگره، كوړ و كچيكى كه بۆ يه كترى نيشانه كرابن دهينه — ی يه كترى. (باك)، جيازى بوكان.

دهزگين (باك): جلهو، هوسار، دهستگيره.

دهزمايه: دهستمايه.

دهزوو: (دهر)، مهچير، (همورا)، نه، (باك)، همو، دهزوو

دهزى، (كه)، كهنډر، دهزگ، هوداى باريكى پتسراو له لۆكه.

دهزووران: دهزگيران.

دهزولله (شار)، همو، دهزووی كفن دروونى، چتيكه وه كسو دهزوو له كشانى چتى لينج پهيدا دهبى.

دهزولله بهست: دهزولله كردن.

دهزولله كردن: پهيدا برونى دهزولله له چتى لنبهوه پهيدا دهبى، شمربه ته كه يا دوشاره كه دهزولله دهكا و اتا خست بۆ تهوه.

دهزولله: دهزووی تيسمالكى باريكى تان و پۆى پيشتى له شه.

دهزويران (كه): دهزگيران.

دهزى (باك)، همو، زا، دهزوو.

دهزيران (نهرده): دهزگيران.

دهزيران يازى: دهزگيران وازى، سهرداگهرى.

دهز: يه دهك، چتى دهست لى نه درار.

دهزافن: داخكردنى ددانه بۆ ژانساندانى.

دهس (همورا)، بابا، دهست.

دهس له سهپه ي (همورا): دهست نهستين. — بهزاخكردن: ته فره دان، خه تاندن. (نهرده)، نووكه، چهل، دهسته جل و بهرگ. (نهرده)، جوور، چاشن.

دهسا: دهيسا، دهى، زووكه، ساده ي، (كو)، جا، سا، دهوجا، پيا، نيدى، نيتر، دهجا، ووتيه كه به كار ديترى له ناوه ندى دوو ووتاراندا، هۆيه تى. — پيشوه كه يان بۆ پاشوه كه يان دهگه يمنى.

دهساده ي: دهيسا، زووكه، دهوجا، نيتر، دهيساده ي، زووبه، په له بكه.

دهساژو: دهستمۆ، دهستسپ، دهستخوش.

دهس نهسپ: دهسته سپ، دهسپه.

دهساگر (نهرده): دهسته چيله، چاوكه، ناگرگه.

دهسان (نهرده): داستان، دهستان. سهربرده، بهسرهات.

دهساندهس (نهرده): بهرانهر، دهساندهس.

دهساو: دهستار.

دهساوان (نهرده): دهسكوان، دهسكاوونگ.

دهساودهس: دهستار دهست.

دهساوور (همورا): دهسته چيله.

دهساوورده پۆرى (همورا): دهست پيدا هيتان.

دهساويز (نهرده): — برو: واته له مه تى دامى، بهعانه، هۆ، بۆنه.

ووجان، دهستاويز، هۆ، بهنداويز.

دهسايفر (همورا): ناووردو، دهسته چيله.

دهسه: دهسته. (همورا)، دهسته، دهسك، ههنگل، (نهرده)، قوئف.

دهست و پيونه. دهسته جل و بهرگيك يا دهسته پيئوس و نيتر. چهكه گوئ و گژ و گياو نيتر.

دهسه بهن: دهسته بهن. — ی: دهسته بهن، پيئك كوتن، پيئكهوه كوژو نهوه.

دهسه بهرا (همورا): دهسته بهرا.

دهسه بوخچه: دهسته بوخچه، دهسته بوخچه له، بوخچه ي ناوونجيه.

دهسه بهارچه: دهسته بهارچه، سهراسيمه، شيتاو.

دهسه بهارچه: دهسته بهارچه: دهست له سهر نه ژنزيان، دهسه زرانى.

دهسه بهارچه بون: شيتان، بى سهر و بهريون.

دهسه جلهو: دهسته جلهو، پالنه ههنگ.

دهسه جهقو: دهسكه جهقو.

دهسه چرا: دهسته چرا.

دهسه چينه: دهسته چينه، قهر تاله يتيكى چكوئه يه ميهرى تيده كرى و دهسكى هيه.

دهسه خالهكى: خر خالى نه سهره و سهرى لانكيته هندالى ناو لانكه ي خۆى بى ده خالهكى. دهستبازى.

دهسه خوشك: دهسته خوشك.

دهسه خووشك: دهسته خوشك.

- دهسه داس: تموره داس، دارپاچ.
 دهسه دابو: دار، تله، فاق.
 دهسه داینه (نرده.): چنگ ناوژ، دهستو دامان، دهست بهداوین.
 دهسه رزانی (نرده.): دهسته و نژنق.
 دهسه زن: لژره لپ، لژلهپ، نرخت.
 دهسه سهر: سهرگردان، واق و ورمو.
 دهسه سپ (هورا.): دهسره، دهستسپ، دهستمال، (هورا.) دهسمال.
 دهس نس، دهستپ، پارچه تمر اوکی چوار گوشه ییبه بق دهست نسترین به کار دهبری.
 دهسه شکیژ: دهستمشکین.
 دهسه شکیژنه: دهسخریز، تهره خوارو، له خسته بر او.
 دهسه قوئف (نرده.): دهسته قلف، دهسته قفل.
 دهسه ک (هورا.) نالوودار، دهستک، (نرده.) پراوی، نامیلکه.
 دهسه کشتی: کشتی ناوونجی نژور گهوره و نژور گچکه.
 دهسه کوشه (نرده.): دهسته کوشه، کالانی خه نجر و شیر و تیر.
 دهسه کردن (نرده.): دهسته کردن، ریکه خستن، لیسر یه کتری دانان.
 دهسه گهم: قولیک گهم.
 دهسه گون (هورا.): دهسته گول، چه په گول.
 دهسه گیره: دهسته گیره، دهستگیره، گیره، نسو.
 مرازه به موژی لیسر ده گیری و لیسره هوره یه کی گچکه تی ده برین موژ چیان نرجار ناو و چتی تری لیسر هله ده کفن.
 دهسه لات: دهسته لات، تووانایی و دهستریین.
 دهسه لاتدار: دهسته لاتدار.
 دهسه لقوت (هورا.): لژره لپ، لژلهپی ماشکه.
 دهسه ملان: دهسته ملان.
 دهسه مو: دهستمو.
 دهسه ناو: دهستوناو، مهیدانه نسیپک.
 دهسه نه (نرده.): بهخشش، خلات، پده.
 دهسه نهار (نرده.): خاوه ندی پیاهو تی و بهخشش بی.
 دهسه نقهس: رهسی، دانسته.
 دهسه وار (نرده.): دهستواره، نهونده نانه یه که به دهست هله گیری.
 (نرده.): دهستواره.
 دهسه وار کردن (نرده.): پهله کردن.
 دهسه وار (نرده.): دهستقمرز.
 دهسه وانه (هورا.): دهستوانه و کیسه یی که مردوی پی دهشون.
 دهستوانه: دهستبنه، کله پهجه.
 دهسه ووانی (هورا.): دهسکی هاوونگی.
 دهسه ووره (نرده.): دهستبهره.
 دهسه ودهس (نرده.): دهستودهس.
 دهسه ووسار: دهستوسار.
 دهسه ووسان: دهستروستان.
 دهسه وسانی: دهستروستانی.
 دهسه ویهه (نرده.): دهسته و تیخه، ناو پشی یه کتری بوون یا لیک نزدیک بوونوه.
 دهسه واپ (نرده.): دهسکی دهستاپی.
 دهسه وای (نرده.): دهست به یالی وولاخی بهرزه دا هیتان.
 دهسه وایو (نرده.): تووانایی.
 دهسه وید (نرده.): دهست بلاو، هورزه و پوچ.
 دهسبار: یارمه تی یه کتری دان له کاتی بار کردن و خستیدا، دهستبار.
 دهسباز: گمهو گالته به دهست له یه کتری دان.*
 دهس باندس: دهست لمروروی دهستوه.
 دهس باندس فیان: دهست لیسر دهست دانان، دامان، بیتچاره یی.
 دهس بهجی (نرده.): دهست بهجی.
 دهس بهدهس (نرده.): دهست بهدهست، باندغدی دهستودهست.
 دهس بهدهس دان: چه په لیدان.
 دهس بهره (پوژ.): نو کسه یه لمریز چاودیری دا بی.
 دهس بهز اخباردن: تهره دان.
 دهس بهسته: دهست بهستراو، کار له دهست نهعاتو، دهستوپی سپی.*
 دهس بهستنه خته: دهست بهستان، له کار و سودو دور خستنهوه.
 دهس بهسینه: کمه بهر بهسته، گو تدر.
 دهس بهسینه و نان: له خدمت و هستان.*
 دهس بهن (هورا.): بازنه، دهست بهند، دهستینک.
 دهس بهند (هورا.): دهستوانه ی ژانه.
 دهس بهر: دهستپ، دروزن، ساخته چی، چاپ و چوپ باز. — ی (نرده) دهستپ.
 دهس بهرین (نرده.): دهستپین، قولشکاندن، قیل لی کردن.
 دهس بهرین: دهستپین.
 دهس بهو (هورا.): شمامه.
 دهس بوزدن: دهست دریز کردن.
 دهس بزنک: دهستبنه، بازنه.
 دهس پاک: دهستپاک. — ی: دهستپاک.
 دهس بهر: دهستپهر. — ی: دهستپهری.
 دهس بهر (نرده.): ووجان، دهره تان، پهر دژ، دهسپرس.
 دهس بهرژان: له دهست هاتن، دهست پهرژان.
 دهس بهرژان (نرده.): دهست پهرژان.
 دهس بهری: ناو هیتانوه به دهست، جلق.
 دهس بهیداکردن: دهستریین.
 دهس بهرواندن: دهست بهسره دهستدا هیتان.
 دهس بهروان: دهست پرواندن.
 دهس بهیلان: دهست کوشین، شیلان، دهست لیدان.

دهسپيانان: دهست کوشين، شيلان، دهست ليدان.

دهس پياهاووردن: دهست پيداھيتان، دهست پيدا مالين.

دهسپيلج (نمرده): دسرازه، پمژويه کيشه نانکمر له کاتي نان پتوه دانيدا له دهستی دنالين.

دهسپيلج: دسرازه.

دهسپيلجهن: خوري که تمشي پيس له جمگه ي دهاليتي.*

دهسپيلجهنه: دهسپيلجک.

دهسپيلجک: دهسپيلج، نمدازه يکيشه له خوري شيکراوه له دهستی دنالين بۆ رستن.

دهس پيشکمر: دهست پيشخمر. — ي: دهست پيشخمری.

دهس پيکوردن: دهست پيشخستن، دهست پيکوردن، ناوی خودا لپيتان.

دهس پتوه زدن: دهست پيداھيتان.

دهس پتوه نان: دهس پتوه نيان، ده رکردن، پال پتوه نان.

دهس پتوه نيان: دهس پتوه نان، ده رکردن، پال پتوه نان.

دهس پيس: دز، دهست پيس. — ي: دزی، دزتي، دهست پيسی.

دهست: لهسمری په نجوه تا سمرشان — ي پتوده لپين، بال، چه چه، (نمرده). چه پوله، دهس، (ههرا، بابا)، قول. — ناويزتن: (باک).

دهست ناقيتن، هيرش بردن، گرتن. — بهرزا کردن: له خسته بردن. — بهسردا چون: دهست بهسردا وريشتن، دهست لات، په لي بمني ناده می و همرو گيانداريک له شانيمره تا په نجه کانيه تي. — بهسردا وريشتن.

— بهسردا کيشان: پارازتن، داگيروزهوت کردن. دهست پيدا مالين. — پيدا هيتان: دامالين به دهستی. — تيخستن: دهست پيدا کردن.

داهيتان: دانموندن، سمرش وړ کردن. (زاخ). تمشت، نامان. — ژي بوون (باک): دهست لي بهردان، ليک جوړي بوونمه. — ژي کن بوون: بي تووانا بوون. — کرن (باک): دهست ياري، هاوکاري. — ژي کشاندن:

دهست لي کيشانمه. — له بنابرین. جه — بهر شيه (ههرا): له دهست دهرجون. — له ژير سمرمان: پا پا و ناچار بوون. — لي بهردان: دهست ژي بهردان، واز لپيتان. — ليدان: په لاندن، هلمسين. — لي شويشتن:

ناهوميد و بي هيوابوون. دهستم به داميتن: دهستم به داويت، نامان، (ههرا). هيزه، له پتي خوداي، له منت کوي. دهستی خووه قهالشتن (باک): دهست دانه کار. دهستی خووه ژي شويشتن: ناهوميد بوون.

دهستیک جل و بهرگ: دهست جل و بهرگيک. دهستی هه فگرتن (باک): يارمه تي به کتري دان. به — به دهسته لات، به دهستودو. به — وه دان: دانه دهست. بهر — کرن: ناماده کردن. به دهستودو. بي — ههزار،

نهبو، دهستکورت، پشتي دهستی خوگمزن: به شيمان بوونمه. خو به — وه دان: خو دانه دهست. دانه — به دهستوه دان. له — خستن: له دهست چواندن، له — دان: دوزاندن، گومکردن. له — هاتن: پيکران، په رزان.

له — داهيتان. له — دهرجون: له دهست دان، دوزاندن، زيان کردن، همل له کيسي خودان. له — دهه نيان. له — ودو کو مونت: بي هيربوون، هه زاري.

له — هاتن.

دهستار: له دهستپاره هاتوه، دهسار، دهسپار، دهسته هاره، هاره تپ، گيروزه، هيردي. لنگه — (پوژ). تادهستار، تاکه دهستار. دو بهردي

پاني خري دهسکاره دانويته ي پي دهه اړن.

دهستپاني (ههرا): گمه يتيکي مندالانه يه.

دهستارهوان: دهستارهپ، (باک). دهستارقان. — ي: پيشه ي دهخل و چتي تر له دهستار کردن.

دهستارقان (باک): دهستارهوان.

دهستارهپو: دهستارهوان.

دهستاژو: دهستمو، کموي، دهساژو. سست. — ي: دهستموي، کموي تي. سستی.

دهستاف: سمرار، پيشاو، ناو دهست، — ا بچوک. — ا مزن. — شويشتن.

دهستافيتن ههف (باک): کيشه و شه کردن پيکوه، پيکبه لپران، بهرنگاري به کتري بوون.

دهستان: داستان.

دهستافين (باک): دهستاويزتن، گرتن، په لامار بردن.

دهستار: دهسار، دهستپار، چيتش يا ناني دهستی کميکي. — ي ... خو شه. — ي ... ناخو شه. بهناو کيش ده لپين پر به باوه شيکي بي.

پهلوه ييکي شله له نارد و ناو دروسته کړي بۆ کارو بهرخی ساوا. ناو تکه هويړي پي شيلرابي، يا ناو و دقيه که بدری به نازل. نه انجام. (پوژ). ماشق. — برد: دهست و برد.

دهستاروان: به دهستی تپ، تپ کردن هويړ بۆ نه وي باش شل بکرتوه و به دهستيشوه نهنوسي، دانی دهستار به کار و بهرخی.

دهستارهوست: چتيکه دهستارهوست بدری. دهست به جي، دم و دهست. — ي: دهست به دهستی.

دهستاوون: دهسکاوونگ.

دهستاوونگ: دهسکاوونگ.

دهستاويز: جتيکه دهست له چت بۆ دهست پيگرتي.

دهستاويز: دهستاويز، بهر دناويز، دهست و پهل فريدانی نسيه له کاتي غاردانيدا، نسيه که — ي جوانه له کاتي غاردانيدا، ماوه ي هاويزتني بهرديک به دهست وهکرو ده لپين لپتوه تا قوتابخانه دهستاويز تکه.

دهستپاويز، سفن، هۆ، تيور، په لامار بهر، هيرش بهر. — ي: په لاماردان، هيرش بردن.

دهستاويزتن: گرتن، هيرش بردن، دهستپاويزتن، دهست ناقيتن.

دهسته: دهسک، چه پکه گول، گورزه. ناوونجي، نيونونجي، دهسته ک، چتيکه نه زور گوره و نه زور گچکهي. گمل، کومه له، جون، زه هفان،

کهرت، تپ، بهر، (ههرا). توف، — پياويک: کومه له پياويک يا گيانداريک، هووله. هاوال، برادر، هاوشان، هاوي، به لان له کاتيکا،

که به پيشه وي ناوانوه بنوسي: دهسته را، دهسته خوشک، دارودهسته. مرازيکه له کهرهسته ي خپه کي دايه. بهسته. — يک قاقمز، بهسته يک قاقمز. دهسکي شير و خنجر و نيتر. دهستگر، دهزگر، دهسگر.

شيشه ي ناسني تهرن کورتانيه، که لکيت، (ههرا). که ريکت، بۆ تو نيبه. تاخم، ده رزن، چين، ۱۲ دانه. په خته. (ههرا). بهست، خپ،

کمند. — يک جل و بهرگ، قهديک جل. — بهسته، ههروه کو: کس به — ي من نيبه: کس به جهستی من نيبه و اتا کس وه کو مني بهسره نيهت. — کردن: دهس کردن: پيک خستن. دارو. —

دهسته به دهسته: چين به چين.

دهسته بهر (ههرا): ياريکار، يارمه تيدهر، وه خوگر، وه خوگر تو، به لپيني

دهر.

دهسته‌بهره: چتیكه له ته‌خته دروسته‌كړی به چوار دهسته‌كي چتی پی ده‌گوینز نموه، دهسته‌بر، (كۆ). قوړكیشیكه به دوو كسان هه‌لده‌گیریت و چوار دهسكي هیده. — یی: یاری‌كاری، یارمه‌تی دان، وه‌خوگرتن، دهمان، دامان.

دهسته‌بهره: كۆپهل، هپك، خړكه، پهل. — ی: برونسی یه‌كیك به دهسته‌بری چتیك یا كسیك. له‌دهست چواراندن، خړكه، خړك، پهل.

دهسته‌بهند: (باك). پهل، چینی بهند. — ی: (باك). پهل‌تك.

دهسته‌بر: هاوال، برادر، چنډ كسیكی، كه براده‌رایه‌تیان خوشی. — یه‌تی: هاوال‌یه‌تی، براده‌رایه‌تی.

دهسته‌بوخچه: دهسه‌بوخچه.

دهسته‌پاچه: دهسته‌پاچه. — یی: دهسته‌پاچه‌یی.

دهسته‌پاچه: دهست بهستراو، دهسته‌پاچه، په‌ریشان، گیرۆده، بی دهسته‌لات، چنگه‌پاچه، دهسته‌شكاو، مه‌ردومی دهسته‌وستان، (كه)، هورا، به‌یده‌ست. — بون: دهست بهستران، په‌ریشان بون. — كردن: دهست بهستن، په‌ریشان كردن. — یی: چنگه‌پاچه‌یی، دهست بهستران، په‌ریشان بون.

دهسته‌جهر: (باك). گۆزه، جهره.

دهسته‌جل: دهستیک جل و بهرگ.

دهسته‌جلو: دهسته‌په‌شه، دهسكه‌جلو، هوسار، لشان، قایشیكه له لغاو هه‌لده‌كیشری، دهسه‌جلو، شپیه‌له‌غاو، دهسكي جلو و هوسار و لغاو و نیتره، كه به دهستی ده‌گیریت.

دهسته‌چرا: چراي دهستی، قوتیله‌یه‌كه بۆ ناو گه‌وره له ته‌ریله و كۆزان به‌كار دینری.

دهسته‌چن: جووره ترییه‌كه هه‌ر وه مایه‌ مێوی ده‌چی به‌لآن شیرین تره و بۆ میلاق باشه و ده‌نکی هیده. میوه‌ی باش به‌تاییه‌تی له دار كرده‌نوه.

دهسته‌چیله: بن ناگر، (خۆ). چاوناگر، (زه‌ن). چاو‌هش‌كنه، (هورا). ده‌ساوور، (كۆ)، باد، هلو. به‌رچاو‌كه، (په‌وا). دهسته‌چیله، دهسته‌چیل‌كه‌یه‌کی ووشکی باریک، كه ناگری پی بکړتیه‌نوه، (كۆ). قوله‌چیل‌كه‌یه‌كه ناوری پی ده‌گوینز نموه له مالتی‌كه‌ره بۆ مالتی‌کی تر.

دهسته‌چیل‌كه: دهسته‌چیل‌كه.

دهسته‌خورت: لۆله‌پی ماشکی.

دهسته‌خورد: لۆره‌له‌پ.

دهسته‌خوشك: هاوال (بۆ كچان)، چنډ كچیکن، كه ناشنای یه‌كتری بن و یه‌كتری‌شان خوش بووی.

دهسته‌خوش‌كایه‌تی: هاوال‌یه‌تی (بۆ كچان).

دهسته‌دار: دار دهست. داری نیونجی.

دهسته‌دهسته: چین چینه.

دهسته‌لڙ: دهستك دز.

دهسته‌لهم: (پۆژ). دهسته‌لهمی كهره‌ستی جووتی.

دهسته‌لهم: (موک). (پیر). پاشباره، دهسته‌لهمی، (پۆژ). دهسته‌لهم، (هورا). كورد. دهسته‌كه‌وشه، داریکه ده‌كوتری به‌سهر هه‌وجا‌پدا و دهستی پی ده‌گیرئ له‌کاتی جووت‌کردنیدا.

دهسته‌ر: شه‌قل.

دهسته‌ره: دهستر، شه‌قلی خه‌رمانان.

دهسته‌ره‌شه: دهسته‌جله.

دهسته‌ریفانه: دیاریكه به دهستی خۆت بییه‌ی بۆ كسیك، دیاری.

دهسته‌ژنۆ: دهسته و نه‌ژنۆ، دهسته‌پاچه، په‌ك كهوترو.

دهسته‌ژمیر: دهست بژیر.

دهسته‌سهر: دهسته‌سهر، دهسه‌ره.

دهسته‌سهر: دهست نه‌ستهر، دهسه‌ره، دهسروك، كه‌مك، ده‌سما‌لۆك.

دهسته‌سووار: سه‌له‌ف، (باك). سه‌له‌پك.

دهسته‌شكاو: دهسته‌پاچه. — ی: دهسته‌پاچه‌یی.

دهسته‌شكین: دهسته‌خه‌پۆ، ته‌فه‌دراو.

دهسته‌كه: (په‌وا). ده‌زگره، (دزه). داری داره‌پای سه‌ر‌كاریتو سه‌ریانانه.

(سوور). دهست، (ده‌ر). كه‌ر‌كیت، (بۆل). هه‌پۆ، شیشه‌ی ناسن یا دار‌یکي په‌نج‌ه‌داره‌ ته‌ونی پی ده‌كوتری. ناسنیکه كه‌لانی پی‌ده‌كوتری.

(موک). مشته. (باك). پایه، دهست‌گا. داری داره‌پایه له‌داره به‌پروو.

دهسته‌كه‌وشه: (هورا). دهسته‌لهم، دهسته‌دور، دهسه‌دور.

دهسته‌كج: كه‌چتیكه، كه‌تسه‌نی هه‌شت نۆس‌ل‌تیک بی‌یانی نه‌ ژۆر مندال و نه‌ ژۆر پی‌نگه‌یشتی.

دهسته‌كلیز: یه‌كیكه مالت پی‌ته‌نوه بۆ دزینی.

دهسته‌كردن: كردنی چت به‌دهسته.

دهسته‌كه‌و: كه‌و‌تیکه له‌تسه‌نی ۸، ۹ سالیدا بی‌یانی نه‌ ژۆر مندال و نه‌ ته‌واو پی‌نگه‌یشتی.

دهسته‌گۆزه‌له: دهسته‌گۆزك.

دهسته‌كه‌وشه: دهسته‌كه‌وشه.

دهسته‌گول: دهسكه‌گول، چه‌پكه‌گول.

دهسته‌گیه‌ره: گیهری مۆه‌له‌ك‌نانه، كه‌ مۆری له‌ناو قایم ده‌ك‌ن نه‌وسا هه‌لی ده‌ك‌ن.

دهسته‌لات: هیز، ته‌وانایی، دهسه‌لات، پاسهر، (باك). كه‌لیژ. به‌ — دهسته‌لات‌دار، ژیه‌تانی، زۆر‌دار. — به‌سهر‌دا په‌یدا‌ك‌رن: پشت‌شكاندن، به‌سهر‌دا زال‌بون، پشت‌شكیناندن. — به‌سهر‌دا‌شكان: ژیه‌تان، ده‌ره‌قه‌ت هاتن. بی‌ — كه‌لۆر، گیتل، خۆل.

دهسته‌لات‌دار: به‌ دهسته‌لات، دهست دریز، به‌دهست، ژیه‌تانی. — بون:

ژیه‌تان. — ی: دهسته‌دریزی.

دهسته‌له: گۆزه‌ی گچ‌كه‌ی بی‌لوه‌له.

دهسته‌لیژه: (شار). مراز‌تیکه له‌كه‌ره‌سته‌ی خه‌په‌كیت‌دا.

دهسته‌مسته: (هورا). دهسته‌مسته‌ی كه‌ره‌سته‌ی جووتی، (هورا).

مشته، دهسته‌مشته، نه‌و جیگا دهسته‌یه، كه‌ به‌پاش‌باره‌وه‌یه.

دهسته‌مشته: دهسته‌مسته.

دهسته‌ملان: دهست له‌ملی یه‌كتری كردن، چه‌چمه‌لان (زاراوه‌ی مندالان).

— بون. — كردن: دهست له‌ملی یه‌كتری كردن.

دهسته‌مۆ: دهستاژ، خه‌پۆ، دهسته‌خه‌پۆ، كه‌وی، كه‌یی، (كه‌). دهسه‌مۆ، پام، گیان‌دار‌تیکه له‌ مالتی دا‌پام و كه‌وی بووی و هه‌ركا‌تیی‌کی دهستی بۆ بییه‌ی بگیری. — بون. — كردن.

[illegible]

دوست به‌قاز: بیکار، بی‌نیش، سرفسوک. کم‌تیکه به‌دستی به‌تال
و ده‌دروی چتیک کورتی. میوانیکه به‌بی دیاری روو له مائی خانه
خویتی بکات. — ی: بیکاری، سرفسوکی، بی‌نیشی.
دوست به‌جی: راستوخو، گورج، دهم و ده‌س، دهم و ده‌ست، خرپ، تافل،
(باک.) جهده، گرم‌او‌گرم، دهر دهم، هرنو دمه. — یی: کوتوپری.
دوست به‌ده‌ست: دست‌او‌ده‌ست، کوتوپر.
دوست به‌ده‌ست‌دان: مبه‌س له‌په‌شیمانیه، دهرچونی هه‌لیک له
ده‌ست.
دوست به‌ریبون: تواروبون له‌کار، جووی بونوه، تهرکی به‌ندیاری.
دوست به‌ردار: مبه‌س له‌کم‌تیکه، که‌ده‌ستی له‌کاریک هه‌لگرتی. —
بون: برتییه له‌ده‌سته‌لگرتن له‌کاریکی. — ی: ده‌ست هه‌لگرتن.
ده‌س به‌رده‌س (بابا.): ده‌ست‌لارو.
دوست به‌ردان: مانگرتن، ده‌ست له‌کار هه‌لگرتن، مبه‌س له‌جووی
بونوه‌ی دوو‌کسانه له‌یه‌کتری: له‌یه‌ک جووی بونوه.
دوست به‌ردایی (باک.): ده‌ست‌لارو، تبه‌له‌خرجی.
دوست به‌رنه‌دان: پارێزگاری.
دوست به‌رووه‌نان: مبه‌س له‌وه‌لام‌دان و ناهومید کردنی یه‌کتیکی، که
داوای چتیک لی بکات.
دوست به‌زا‌خاکردن: تهره‌دان، ده‌ست‌پین، هه‌ل‌خه‌له‌تاندن.
دوست به‌سهر: ده‌سه‌سهر، نه‌وکسه‌یه له‌ژێر چاوه‌دیزی دابی و به‌فه‌رمانی
میری له‌شاریکی یا له‌شویتیکی نه‌چیت‌ده‌ده.
دوست به‌سهر داپین: زهو‌تکردن.
دوست به‌سهر ده‌هگر: زهو‌تکار.
دوست به‌سهر ده‌هگرتن: زهو‌تکردن، داگیرکردنی چتیک.
دوست به‌سته: مبه‌س له‌مروی ده‌سته‌خه‌زیه.
دوست به‌سترو: کم‌تیکه ده‌ستی گری درابی، ده‌سته‌پارچه.
دوست به‌سنان: ده‌سته‌خه‌زکردن، له‌خشته‌بردن؛ دارا باش ده‌ستی به‌ستم،
ده‌ست‌بلارو.
دوست به‌قورپ: کم‌تیکه هه‌رچتیک بیته ده‌ست زوو له‌ناوی بات.
دوست به‌قلپ: کم‌تیکه هه‌رچتیک بیته ده‌ست زوو له‌ناوی بات.
دوست به‌لاف (باک.): ده‌ست‌بلارو، ده‌ست به‌رده‌س، تبه‌له‌خرج. — ی
(باک.): ده‌ست‌بلارو.
دوست به‌لند: ده‌سه‌بند، ده‌سته‌وانه‌ی ناهره‌تان، چتیکه وه‌کوو ده‌سته‌وانه
وايه و له‌گوه‌ره‌بند و نیتر له‌باسک ده‌کری. په‌ت یا زنجیریکه په‌لی
وولا‌خانی پی ده‌به‌ستریته‌وه.
ده‌سته‌پ: ده‌سه‌پ، قو‌له‌پ، ساخته‌چی، هه‌ل‌خه‌له‌تین.
ده‌سته‌را (باک.): ده‌سته‌را. — تی (باک.): ده‌سته‌را به‌تی.
ده‌سته‌پان: له‌کار و فه‌رمان بونوه. بی به‌ره‌بیون، ناهومیدبیون، دورو
که‌وتنه‌وه. تهره‌دران، فریوخواردن، خچان، خه‌له‌تان.
ده‌سته‌پرو: ده‌سه‌پرو، قو‌له‌شکار، تهره‌دراو.
ده‌سته‌پری: ده‌سته‌پین.

دهستېرین: دهست به تیغ برېن. دادوشین، له خشته بردن، تهره دان، قوژشکاندن، تاودان، خچاندن.

دهستېزېو: بزوز، سهرېزېو، سهرکیش. — ی: بزوزی. سهرېزېو، سهرکیشی.

دهستېزېو: بزواره، بهزواره، دهست نهزمېر، دهسېزېر، تایبه تی. — ی: دهستمېزېو.

دهسېقلې: دهست به قرب.

دهست جلاو: دهست به لاث، دهست به ردهس، پې پانه، له بهر دهر، مېس له کسېکه مالې خوی به فېرېدات، — ی: مالې خو به خوړایي به خه لک دان.

دهستېووی: کسېکه، که هرقسه ی هېی و کرده ی نبی.

دهستېوون: مېس له دهستېزېشتن و دهسته لاته وه کوو ده لېن: یا خووا هر گېز زوردار دهستی نبی. بهشدار بوون: هرامه دهستی هیه له کاره یا دهستی که رتتی هیه.

دهستېن (سړک): گورېس یا پت یا شریک به مشو شوان له شو تېدا سهرېکی له باسکی خوی و سهره که ی تری له ناوالیکې قه لهو ده خات و ده نوې بونه و، که گورک بویان بیت ناواله کان ده پونه و شوانه که و ناگادیت.

دهستېنک (سور): دهست پیچک، دهسترازه ی لانکېه.

دهست پاک: سهر راست. — ی: سهر راستی.

دهست پانکردهوه: بریتیه له پارانه و سووال کردن.

دهستېر: دهسېر، کسېکه به دهستی خوی ناسوده کات.

دهست پهرزان: دهست نه گیران و فریا کوون بۆ کاریک.

دهست پیچ: دهس پیچ، پهریه که نانکه له دهستی ده نالیتنی تا له کاتیکیدا، که نانی به تهنوروه ده دات دهستی ناسوتی.

دهست پیچکه: دسرازه، دهسترازه، دهست بېنهک، دهست پیچک.

دهست پیچنه: دهست پیچک.

دهست پیچک (پاک): پاکت، بسته، (سو) نندازه ییکه له خوری شیکراوه، که له مه چک ده نالیتنی بۆ پستان، دهست پیچنه.

دهست پېس: دز، ناپاک، — ی: دزی، ناپاکي.

دهست پېشخېر: پروانه: دهست پېشکمر. — ی: پروانه: دهست پېشکمری.

دهست پېشکمر: کسېکه، که بهر له کسانېتر دهست به کاریک بکات. — ی: دهس پېشکمری، دهست پېشخستن له یه کیک له کردار یا گرفتاریکیدا، دهست پېش خستن.

دهست پېشین (پاک): پېشه کی، پاره ی پېشه کی.

دهست پیک (پاک): بهرایی، هرهل.

دهس تهریقانه (نمرده): دیاری، سورات.

دهست پیکردن: دهست پیکرن، دانېمر، همری کردن، تېپه پېوون، تېه چوون، پېداکیشان، خو له بهر نان، پېدادان، تېه چوون، داگرتن، مل له بهر نان، مل لی نان، دهستدانه گرفتار یا کردار یا گرفتاریک له پېش رېشتنی.

دهست پیکي (پاک): بهر پېزی.

دهست پېوهگر: نابوړهال.

دهست پېوهگر: نابوړی.

دهست پېوه نان: پالپېره نان، دهر باز کردنی یه کیک له کاره ساتیک.

دهست پېس: مرؤی گند، دزی ناوما یا دوکان و نیت. — ی: مېس له دزینی ناو مال و دوکان و نیت.

دهست قهنگ: مېس له مرؤی دهستکورت. (پاک.) دهست هشک، دهستکورت، تنگدهس، تنگدهست، ههژار. — ی: (پاک.) دهست هشکی، تنگدهستی، دهستکورتی.

دهست قېخستن: دهست له نوانان.

دهست قېدان: کار تېدا کردن. هله هاشاندن.

دهست قېکه ل کردن: دهست له گمل یه کتری تیکه ل کردن، مېس له پیکوه نویستی پیو و نافر تیکیه.

دهست قېوه دان: (پاک.) پاشه روک، خوتیکل به کاری نم و نم کردن.

دهستچه پل: دهسچه پل.

دهستچن: چینی دهست، به دهست چین. بزواره، هله بېر او. به دهست گولچیننوه.

دهست چنگری (پاک.): دهسکر، دهستکر، چتیکه به دهست دروستکری.

دهست چین: دهست نیت، چتیکه به دهست چتیرایی له زویدا.

دهستخان (پاک.): لاسایی.

دهستخفت: دهستنوس، (پاک.) کار، کردهوه.

دهستخکری (پاک.): کارخانه.

دهستخېو: رام، کوی، دهستمو، فریودار، تهره دراو، دهستمشکین کراو. — کردن: تهره دان، دهست برین، له خشته بردن. — ی: پامی، کویستی، دهستموی، فریودان.

دهستخوژ: پلاو و همرو جوړه چیتیکه، که نه زور توند و نه زور شل بی.

دهستخوش: دهستخوش، نافرین، خوشی. قوریان، گاوه گره دوون.

دهستخوشانه: به خشش، خه لات، که بدری به کسېکی له بهرانه بهر کار تیکیدا.

دهستخوشی: نافرین کردن له نه جامدانی کاریک.*

دهستخوژنه: گمز گمزوک، گمز گمزک.

دهستدار: توانا، به دهسته لات. — ی: توانایی، دهسته لاتداری.

دهستدان: لوان، گونجان، بوونی، به کاره اتی چتیک بۆ چتیک؛ نم بهر تو که بۆ نو قوتایه دهست ددا.

دهستدروو: چتیکه به دهست دروایی.

دهستدريژ: زوردار، دهسته لاتدار، بالادست، گوندار، به قوون و حوون، دهستدار. دهولمه مند، ساماندار.

دهستدريژک (پاک.): ماشه.

دهستدريژي: زورداري، دهولمه مندي، دهستداري، زور، چلور.

دهستدوژ (پروا): دهستکيس. — ی: دهستکيسی.

دهسترازه: پیچنه، دهست پیچک، دهسېتک، دهست پیچک، بهن یا پت یا کمزو و پهر و پالاتی منداق بهستنییه له لانکیدا.

دهست‌هاست: دهسپاست، کسپیکه نیشانه باش بنگیتی، نیشانه ننگیتو.

— ی: دهسپاستی. نیشانه ننگارتن.

دهست‌هاگرتن: پراوهستان.

دهست‌ه: دهسره.

دهست‌هس: گه‌یشته‌دهست، وه‌دهست کموتن، چتیکه دهست‌کومتی ناسان بی.

دهست‌هش: دز، ناپاک، کسپیکه هر چتیکه لیوه بیسنری یاد‌دهست‌کومتی بی فسر و شروم بی، دهست ناپیروژ. — ی: دزی، ناپاک. دهست ناپیروزی.

دهست‌هنگین: کسپیکه به‌دهستی خزی پیشه و کرداری جوان بزانی.

دهست‌هیشتن: دهست‌زین، چه‌فاندن.

دهست‌هیشتوو: بالادست، زال، چیره، دهست‌دیز، به‌دهست‌لآت، دهولمه‌ند، تیر. — یی: دهست‌دیز، دهست‌لآتاری.

دهست‌هویین: دهست‌هیشتن، دهست‌لآت، پاکرن و رانین، دهولمه‌ندی.

دهست‌هویو: دهست‌هیشتوو، دهولمه‌ند.

دهست‌هویژ: پرتنه، پرتو، شیلنگ، تاق و توقی چه‌کان به‌دهسته و به‌بی ووجان، شیلنگی به‌ردان یا چه‌کان، ته‌فاندنی چند گول‌له‌ییکه به جاریکی له‌لایمن چند کسپیکه به‌ره نامانجیک. — ی: شیلنگ کردن.

دهست‌هوی: برتیه له کسپیک، که کار و پیشه یا کرداریکی وان‌نزانی خویانی پی برتی.

دهست‌هوین: دهست‌هسپین.

دهست‌هویوه: دهست‌هسپینوه.

دهست‌هویک (پاک): دهست‌هویک. — ی (پاک): دهست‌هویک.

دهست‌هویوک: دهست‌هویک، ته‌دهست، چابوک‌دهست. — ی: ته‌دهستی، چابوکی، دهست‌هویک.

دهست‌هوی: دهست‌هوی (پژ). دهست‌هوی. — ی: دهست‌هوی، (پژ). دهست‌هوی.

دهست‌هویان: شکانی دهست، ته‌فه‌خواردن، ساخته‌لیکران، خچان.

دهست‌هویان: شکاندن، شکاندن دهست، ته‌فه‌دان، خچاندن.

دهست‌هویان: دهست‌هویان.

دهست‌هویان: له‌خشت‌هوی، ساخته‌چی.

دهست‌هوی (پژ): دهست‌هوی.

دهست‌هوی (پاک): له‌گه‌نی دهست‌هویشتیه: دهست‌هوی، میزی دهست‌هویشتی، دهست‌هوی.

دهست‌هوی: شویشتیه تاییه، که هر دهستی لی بشوردری.

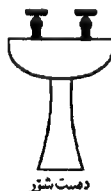
دهست‌هویک: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: مهبس له ناتومیدبون له کاریک یا له کسپیک.*

دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: هویر یا قویکه به‌دهست‌هویشتیه.

دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی

دهست‌هوی (پاک): دهولمه‌ند، دهست‌دیز.

دهست‌هوی: دهولمه‌ندی.

دهست‌هوی: دهست‌دیز. — ی: دهست‌دیز.

دهست‌هوی (پاک): دهست‌هوی، پوت، بی‌هش. — یی: دهست‌هوی، پوتی، بی‌هش.

دهست‌هوی (پاک): دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی (پاک): پیشه‌ور، گوه‌رساز.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: قهرزیکه به‌ماوه‌ییکه دیاری کراو‌هوی و وه‌ریگه‌یتوه و دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

دهست‌هوی: دهست‌هوی: دهست‌هوی.

رابهری دزان بکات. — ی: دهسکیسی، ری نیشاندانی دزان، (پهوا).
 دهستدزی، (ههوا). دایکه دزانه یی.
 دهسکیش: (ههوا). دهسکیش، دهستگوره، دهستوانه، پهنجوانه،
 (پاد). دهست لهپ، لهدهزوو یا بن و یا چهرم دروسته کری. چاوساخی
 کویران.
 دهسکیشان: ری نیشاندان، پاکیشانی دهستی کویران.
 دهسکیشانهوه: واز له نانخواردن یا کار و باریکی تر هینان.
 دهسکیشانهوه: دهست یی له نانخواردن هه لگرتن یا کار و باریکی تر،
 که پیتی نسیپردرابی.
 دهسکیشی: دهسکیشان.
 دهستگا: دهسگا، دهزگا، دهزگه، (پاک). دهستگه، کارگه، دهستک.
 دهستگا گیل: دهزگا گیل، پیشه گمر. — ی: دهزگا گیلری.
 دهستگه: دهستگا.
 دهستگه یشتن: دهست پهروژان.
 دهستگر: یارمه تیدهر، یاریکار. دهزگر.
 دهستگران: دهست قوروس له لیدانیدا یا له کاروباردا. تمبیل، خاو،
 سبت. — ی: دهست قوروسی له لیدانیدا. تمبیلی، خاوی، سستی.
 دهستگره: دهزگره.
 دهستگرته: دهزگران.
 دهستگرتن: دهسگرتن، دهزگرتی، یا جلموگرتی یه کتیک، له کاریک،
 که پیتی نسیپردرابی. یارمه تی دان، یاریکاری کردن.
 دهستگرتنهوه: دهسکیشانهوه و دهست پانکردهنوه. بهری دهست
 خویندنوه، مهبس له پاشه کو تکردهنیشه.
 دهستگرتی (پاک): بهر چاوتینگ، چرووک. دهزگیران، وادیاره، که
 له پیتشدا ژن و میتد بق ماره برینی دهستی یه کترینا گرتوه.
 دهستگرویی: پروانه: دهستگرویی.
 دهستگور: دهسگور، به قستی گورپاو.
 دهستگوره: دهسکیش.
 دهستگوزک: دهسکی گوزله ی، هانگل.
 دهستگوزی: دهستگوز، به تاییه تی گووژران.
 دهستگول: دهزگول.
 دهستگولانهوه: گیلرانهوه دهست له کاریک و لی پشیمان بوونهوهی.
 دهستگیر: پیریکی خورا پهرستی خویندواره، که پتگی راست به
 ناموژگاری نیشانی نم و نمر بدات، یارمه تیدهر، یاریکار. (پاک).
 دهزگیران، دهسگیر، قازانج، دهسگر، دهستگر، بهون، — کردن.
 دهستگیراتی (پاک): دهزگیران.
 دهستگیران: دهزگیران. خیریک بوونه به کاریکوه.
 دهستگیربوون: دهستکوتن.
 دهستگیرکردن: به دهسپینان.
 دهستگیرویی: یارمه تی دانی یه کتیک به دلفراوانی.
 دهستگیری: دهسگیری، نهمه گذاری.

دهست لهبنابراین: تهمردان، فریودان.
 دهست لهپ (پاد): دهستوانه، دهسکیش.
 دهست لوقک (پاک): پهفتار.
 دهست لیدان: دهس لیدان، هلمسین، دهستکاری کردنی چتیک.
 دهست لی شوشتن: ناهومید و بی هیوا بوون.
 دهست لیک بهزدان: بریتیه له جووی بوونهوهی دووکس لهیه کتری به
 نیتیجاری.
 دهست لیکیشانهوه: کیشانهوهی دهست له چتیک.
 دهست لیقان: دهست دانانه سهر چتیکایهک له نه دانی لهش بو نهوهی
 بزانی لی ددا یا نا.
 دهست لیوه شانلن: دهستکردنهوه لهیه کتیک.
 دهست لیوه لگرتن: وازهینان له کاریک.
 دهستما (پاک): ژنی حیز، چنده، سوورمانی.
 دهستمال: (ههوا). لهچک، دهسمال، دسره، دهستره. پیچ، میزهر.
 دهستمالوک (پاک): دسره، دهستره.
 دهستمایه: دهسمایه، دهزمایه، سهرمایه، مایه، پاره یه که کپین و
 فروشتی یی بکری.
 دهستمایه دار: سهرمایه دار، دهزمایه دار، مایه دار، که سیکه دهستمایه ی به
 دهستوبی. — ی: سهرمایه دار، دهزمایه دار، مایه دار.
 دهستمه نهجه: مهجنلی دهست و ناوونجی، (پاک). بهرووش، پاتیل،
 زهرک.
 دهستمز: مافی دهست.
 دهستمیز: دهستنوویژ.
 دهستمیز: به دهست خور حجت کردن.
 دهستمیز (پاک): دهستنوویژ، سهرارو، پیشارو. — ابچسوک: پیشاوی
 گچکه (میز). — امیزن: پیشاوی گهوه (پیسایی). — گرتن: دهستنوویژ
 هه لگرتن. — راگرتن: دهستنوویژ هه لگرتن.
 دهست نهسکری (پاک): ساخ، دهست لی نه دراو.
 دهستنده: تاییه تی، نابوژی.
 دهستنفیس (پاک): دهستنوس، دهسنوس.
 دهستنفیسار (پاک): دهستنوس.
 دهستنفیسی (پاک): دهستنوسی.
 دهستنماز: دهستنوویژ.
 دهستنوس: دهستخت، نفیسار، دهست نفیسار، دهست نفیس.
 دهستنوسین: دهست نفیسین، خدت.
 دهستنوویژ: دهستنوویژ، دهستمیز، دم و چاو و سهر و لاق شووشتنه بو
 نوویژ کردن. — هه لگرتن: دهستمیز راگرتن. — شکاندن: دهستمیز
 شکتاندن.
 دهسنیز: نوینهر. به دهست چه قینراو، دهستچین، داریکه مرز به دهستی
 خوی چه داندیستی. دهستکار. یا مهبس له یه کتیک، که دات مهراندی
 و پیت گه یانده یی.

دهست فیشان: دهس نیشان کردنی کچتیک بۆ کوپتیک. — کردن: دیاری کردن، نیشانه کردن، تات کرن، تمهتکرن، چتیکه له بهر باشی و پوختی نیشانه کرابی. نانوهی چتیک بۆ دزینی.

دهستوو (بابا.): دهسکی گۆل و ئیتیر.

دهستواز (پۆژ.): دهستباز. — ی (پۆژ.): دهستبازی.

دهستوه شاندن: به دهست لیدان، بۆ لیدانی شیتان به کاردهبری.

دهستوه شین: ئهوه که سهیه به دهستی له کسێکی تهربات جا — شیت بی یا ژیر.

دهست و بره: تهپ دهستی، چالاک، خیرایی، تووانایی له کار و بار ههلسو پاندنیدا.

دهست و پا (پۆژ.): دهست و پی.

دهست و پی: (پۆژ.) دهست و پا، دهست و پیوهند. مندالی گچکه یا نوکهران.

دهست و پی سینی: بیکاره، خاووخلیج، سست، تمهبل.

دهست و پیوهند: دارو دهست، دهست و پی، بهر دهست، ژێر دهست، وهچ، مندالی گچکه یا دهستی نوکهران.

دهستووهو: دهست لآت، هیژ، تووانایی. هه بوونی، دهوله مند. له — خست: بی هیژ و تووانا کردن، دهستکورت کردن. له — کهوتن: بی هیژ و تووانا بوون، ههژار و دهستکورت بوون.

دهستوور (باد.): یاسا، (ههورا.) دهسوور، (باک.) نازین، بنه، بنگه، دالنگ، باوی کۆمه لایهتی. شیتواز، وودم، پایندهستی، خولک، پزیمان، دههکمر، بنگه مین، پی پیشان دان. که فاوی سابوونی و چتی دژی گرفت. — کردن: سابوونا و له ناو کۆمی گرفتار کردن.

دهستووردان: فرماندان به کاریک.

دهستووردای (باک.): دهستوور دراو.

دهستوور ده کردن: پایی کردنی گرفتگی نه خوش بههۆی دهستووروه.

دهستوور فامه: وودنامه. یاسانامه.

دهستوله بانسههزی: بهختی به بهختی تۆبی، خوا ئهوهی به سههر تۆی هیتاوه به سههر ویشی بیتی.

دهستومستلخ: دهست و مۆج.

دهست و مۆج: ماچ کردنی دهستی یه کتیری له پووی خوشه یستییهوه.

دهستوێل فیان: دهست له سههر نیچوان دانان.

دهستوویژ: دهستاوێژ.

دهست ههلبهست: به دهست ههلبهستراو، درۆیه که به تاییهتی پیک خرابی.

دهست ههلبگر: دهسهلبگر، وازهینه.

دهسته لگرتن: دهسهلبگرتن، وازهینه له کرداریک یا گرفتاریک.

دهسته مهان (باک.): پارێزگار. — ی (باک.): پارێزگاری.

دهسته ههچار: دهست ههچار، دهست ههچار.

دهسته شک (باک.): دهست تهنک، ههژار. — ی (باک.): دهست تهنکی، ههژاری.

دهسته لافین (باد.): دهستکردنه.

دهستی (زا.): دهسک. چتیکه دهست به دهست بدری به یه کتیری.

دهستیار سههر کرده: جیگری نه سههران.

دهستیار: دهستاو، دهسیار، یارمهتی دهه، یاریدهه، دهسیاو، (باک.) دۆست، برادهه. — ی: یارمهتی یه کتیری دان، دهسیاری. (باک.) دۆستایهتی.

دهستیاو (جا.): یارمهتی، یاریده، ههروهه، دهستوا، زیاره، چاکه کردن بهرانبهر به یه کتیک، که چاکه له گهمل کردبی، یاریده دانی جووتیاره به یه کتیره کاتی دروینمو یا تووتن چه قانندیدا.

دهستی دهستی: نه مهرو و سهبهی پی کردن، فریودان، تهفره دان، ههلهفریواندن. کسێکه ههر پۆژه له گهمل کسێکی برادهه بیت.

دهستی راست: دهستی لای راسته. سههرهک وهزیر. بهخشش، خهلات.

دهستی شکووم: داخه کم.

دهستینه: دهستوانه.

دهستجهه (نهرده.): تیکرا، گشتی.

دهسجی (نهرده.): دهست بهجی، دهم و دهست.

دهسجه پهل: دهسجه پهل، دز. — ی: دهسجه پهل، دزی.

دهسخال: دهست تهنک، دهس تهنکی، دهست کورتی، ههژاری. — بوون: دهست تهنک بوون. پشودان، ئاسووه بوون. — کردن: دهست تهنک کردن، بیکار کردن.

دهسخت: دهسخت، دهستووس.

دهسخره: دهسخره، فریودراو، تهفره دراو، چاوه پری.

دهسخره: تهفره، لهخسته.

دهسخره: دهسخره. — بوون: تهفره خواردن. — کردن: تهفره دان. — پی: دهسخره پی.

دهسخرهش: نافه رین.

دهسخرهش: دهسخرهش، به یه کتیک دهگوتری، که کاریکی باشی کردبی، نافه رین.

دهسخرهشانه: بهخشش، شاپاش، خهلاتیکه دهه ری به کسێکی، که کاریکی باشی کردبی.

دهسدار: دهستدار، تووانا، بههتیر. — ی: دهستداری.

دهسداشورین: دهست ههلبگرتن.

دهسدان: دهسدانه ناو دهستی یه کتیری. دهست دان، بهرزه وند و سوود تیدابوون.

دهسدهیشتن: دهست درێژ کردن.

دهسدریژ: دهسدریژ. — بوون: دهسدریژبوون، دهسته لاتدار یا دهوله مندنبوون. — کردن: دهسدریژکردن، دهسته لاتدار کردن. — ی: دهسدریژی، زۆر و بیدادی.

دهسره: دهستراوه، (ههورا.) پیچینه.

دهسره: دهستره، دهستهر.

دهسرهک (خو.): دهسره، پیچی سههری پیاو و نافه تانه.

دهسرهس (خا.): دهستهرس، دهرفهت، کهلتین، پهروان.

دهسرهش: دهسرهش، بهدکار.

دهسروكه: دهستسې. پارچه يتيكي په شى چوارسووچى ته نكي قهراخ سپييه.

دهسروپيگ: دهستريژ، دهستدار، تورانا.

دهسروپين: دهستريژين، دهستريژى، توانايي.

دهسريژ: شتلك، شتلك، تيرباران، گوللباران. — ي: تيرباران كړدن.

دهسزڼ: دس هلبس، ساخته، دروستكړو.

دهسفرؤش: دهستفرؤش، وروده واله فرؤش. دهلال. — ي: دهستفرؤشى.

دهسقمز: دهستقمرز.

دهسقمه: باسقمه.

دهسقووچان: دهستقووچان.

دهسقووچانلن: دهستقووچانلن.

دهسقووچاو: دهستقووچاو.

دهسقووچياگ (نمرده.): دهستقووچاو.

دهسقووچيان (نمرده.): دهستقووچيان.

دهسقووچياو (نمرده.): دهستقووچاو.

دهسك: جتيگاي دهست پي گرتن وهكوو دهسكي خنجره و داس و نيتير. قول، قولچه، گوز، چهپكه، چهپكن، (ههورا.) دهسه، بهرچهق، (باك.) ساپ. دهسكي گول و گژو گيا و نيتير، گولدهسته، قهفت. — ي خنجره و شير و چهقزو نيديكه، دهزگ جتيگاي دهست پيوه گرتن له همرو چتيك. قولفي باولني و سندووق و چهمه دانى و نيتير. — بيل و پيمره و خاكندانز و روه روه. كلكه بيل.

دهسكار: دهستكار، دهستكرد. — ي (ههورا.) دهستكاري.

دهسكاوونگ: دهستاوون، جزنى، سوقي، هؤد.

دهسكه (پژؤ.): دهزوو، دهسكه گول و گياو نيتير. فالح، دهسته بو همرو چتيكي، — باگردان، — خنجره و شير. — جلمو: دهسته جلمو. دهسته جزنى.

دهسكه باگردان: دهستباگردان.

دهسكه جلمو: دهسته جلمو.

دهسكه جزنى: دهسكه جزنى.

دهسكه چيل (خؤ، باد.): خه تيره، چؤله چرا.

دهسكه چيله (پهوا.): دهسته چيله.

دهسكه پڼ: گياو دهغل ودان به دهست پنينهوه.

دهسكه ريشمه (موك.): نمره يه، كه له سمر كه لله ي وولاخى بهرزه و لا چاره كهي ده خري.

دهسكه رپچه (ههرو.): مرازيكه له كه رسته ي چي كنه يدا.

دهسكه ش (نمرده.): دهويت، گمراو، جاكيش.

دهسكه هفت: دهسكهوت.

دهسكه هفتن: دهسكهوتن، وه دهست هيتان.

دهسكه ن: — ي جگان، دهق، كه للا. پالمران.

دهسكه له: بوتري.

دهسكه له كنه يان: دهست له كه له كه نان.

دهسكه لووجه: جتي دهست پيوه گرتنى خه رپه كتيه له كاتي بادانيدا.

دهسكه م: لاي كم.

دهسكه نه: نيسك و نوک و دهغلي بلاو به دهستى پنينهوه، گولپنينهوه. بؤ پنينهوه ي خوري و موو و چتي تريس به كار ده بري. چهپكه نه.

دهسكه وان: چتيكي قولله له زهره داده ريزي، ناوونگ، هاوونگ.

دهسكه وه: دهست شين.

دهسكه هوت: دهستكهوت، دهستكهفت، قازانج.

دهسكه هوتن: دهستكهوتن.

دهسكه وسار: دؤخه فسار، دؤخى ريشمه.

دهسكړ: دهستكړد.

دهسكړاوه: دهستكړاوه.

دهسكړد: دهستكړد.

دهسكړتان: دهستكړتان.

دهسكړتافن: دهستكړتان، له په كوتى.

دهسكړؤل (كه.): (ههرو.) جزنى، بهرديكي قولله و بهرديكي دريزه گه م و برنجيان پي ده كوتى.

دهسكؤز: دهستكؤز.

دهسكيش (ههورا.): دهستكيش، دهستوانه، دهسوانه. رپهر، رابهر.

دهسكيشان: دهستكيشان.

دهسكيشافهوه: دهستكيشافهوه، دهست هه گرتن.

دهسكيش جهرم: دهستوانه ي جهرم.

دهسكيس: دهستكيس. (باك.) ياريكار. — ي: دهستكيسي، يارمه تي دانى يه يتيكي بهرزيهوه. ياريكاري.

دهسك: دهستگا، دهزگ، دهزگاي كهوشدرووان. كارگه. ساختمان، دهسكاوبه ر، خاوبه ر.

دهسكاي فواو: ته له فون، گرامافون، راډيو، ته له فيزيون.

دهسكاي نهن (نمرده.): ده چاوگه ي دل: ديتن، بيستن، دهست ليتدان، چيژن، بؤنكردن، گومان، كه لكه له، دهست لآت، بهر وه ري، ليتدانى هاوبه شى.

دهسكاي جولاين: كارگه ي جولايي.

دهسكړ: دهستكړ، دهزگر.

دهسكړفن: دهستكړتن، يارمه تي دان. هه لپه رين. (نمرده.) ناوبران، دهزگيران.

دهسكړدان: دهست بهر دهست، دهست گهردان.

دهسكړؤ: يارمه تي، كومه گي.

دهسكړؤين: دهسكړؤين، يارمه تي، كومه گي.

دهسكؤچ: دهستكؤچ، كؤچ.

دهسكؤز: دهستكؤز، بهر قهستى.

دهسكؤز: دهسكؤز. — ي: دهستكؤزي.

دهسكوشلا: دهسكړاوه، دلفراوان، دهسباز. — ي: دلفراوانى.

دهسگي: دپره ر.

دهسگير: دهسگير، دهزگير، قازانچ، نمويه، که دهلاڅ دهيفروشي.
 يارمه تي دهز، کومه گکار، دهسکومتن، ودهست کموتن.
 دهسگيران: دهزگيران، دهزيران.
 دهسگيرؤ: دهزگيرؤ: نمو پيرؤديه، که ديز و منهجمل وئيتري لسهز
 ناوري پي لادهبن. — يي: دهزگيرؤي، يارمه تي.
 دهسگيري: دهزگيرؤي.
 دهس لاختن: (نمرده.) کم فروشتن.
 دهس لهبانسه: هاردهرد.
 دهس لهبانسه رپوون: هاردهرد پوون.
 دهس لهگهرن: دهستملان.
 دهست لهملان: دهست لهملان.
 دهس ليدهاشتن: دهست لي شوشتن، وازلي هيتان.
 دهس ليديان: دهستدان، دهس پياهاووردن، دهست پيداهيتان.
 دهس ليدياگ: دهس پياهاوريک، دهست ليديراو.
 دهس ليکيتان: دهست لي کيتانومه، وازلي هيتان.
 دهس ليکيتانومه: دهست لي هه لگرتن.
 دهس ليئه لگر: دهست لي هه لگر. — تن: دهست ليئه لگرتن.
 دهسماشتن: لهپه کوتي کوير، دهسکوتيتي کوير.
 دهسمال: دهسمالي نافره تان، لهچک، جووره سهرپوشيتي سيسيورچي
 دوولا درژه و نان بهسري خوياني دادهن و کچکه کان لشان و ملي خوياني
 دهاليتن، بهستيه کيش لسهز دهسمالي هديه.
 دهسمال: دهسره، دهستسي، خاولي. (ههرا.) تاغمانو، جامانه ي سهر.
 دهسمال شهرمه (نمرده.): لهچک، چنراو که به پيش زاري سوه
 هه لده بهستري لهبريوتن و توژ يا نه خوشي.
 دهسمال گهرن (نمرده.): گهرن بهس.
 دهسمالي سرکه يي: سرکه يي.
 دهسمايه: دهستمايه، مايه، سرمايه.
 دهسمايه دار: دهستمايه دار. — ي: دهستمايه داري.
 دهسمه ريز: دهستخوش، نافه رين.
 دهسمه ريزانه: دهستخوشانه، دهسوخوشانه، خه لات.
 دهسمز: دهستمز، دهسموزد، مزي دهست.
 دهسميز (که.): نيري که جار و بار خوي ناسوده بکات پي ده ليتن — ههز
 وه کور دهسهر بؤ مرؤان به کار ده برت.
 دهسميز: دهستوويز.
 دهسميز: دهسميز.
 دهسهنه خواروو: دهست لي نه دراو، مؤر نه شکار.
 دهسهنه دار (نمرده.): دهسراز، دهس گوشاد.
 دهسهنه هس (نمرده.): به قهستي.
 دهسهنه هره (ههرا.): دهستکورت، نهديو.
 دهسهنه: دهستنده، چت به مهوردم دانه به نه اندازه و کم و کورپي.

دهسهنه خور: دهستنده خور، کهسي که ههز به دهستنده چتي پي بدری. — ي:
 پي و بهروشتي به دهستنده چت و هرگرتن يا خواردن.
 دهسهنه وخن (نمرده.): دهست و دهستلات نيشاندان، خوتواندن.
 دهسهنوس (ههرا.): دهستنوس، دهستخت.
 دهسهنويز: دهستنويز.
 دهسهنويس: دهستنوس، نامه، دهستخت.
 دهسهنياه که لهکه: دهست لهکه لهکنان.
 دهس نيشان: دهست نيشان، ديار ي کراو، دروست کراو، دامه زراو، دانراو.
 دهسولدهس: دهست به دهست.
 دهسوز (نمرده.): دهگوشاد، به خشنده.
 دهسولکود (نمرده.): تالوک، پهله، زوو.
 دهسوانه: دهستوانه، پهنجوانه.
 دهسوله (ههرا.): دهستلاو.
 دهسونه داي (ههرا.): دهست ليتان.
 دهس و برد (نمرده.): دهست و بره، زرنگي، قزچاخي.
 دهس و بره دار: قزچا، زرنگ.
 دهس و بؤس: دهست و مۆج.
 دهس و پا: ههول و ته قهلا، کوشش. وابهسه، دهسويهسه، دهست و پي،
 بهر دهست، ژر دهست.
 دهس و پا بهستن: دهست و پي بهستن، که تن پيکرتن.
 دهس و پا گومکون: دهسته پارچه پوون، دهسه پاچه پوون، سهرلي شيوان.
 دهس و پهنجهدان (نمرده.): دهس و مشتاق، سهره تاي زوراني گرتنييه.
 دهس و پهيمان (نمرده.): به ليتي و گف به يه کتري دان.
 دهس و پهيوون: دهست و پيونه.
 دهس و دهه نه: به خشن.
 دهس و دلدار: دهست گوشاد، دل فراوان، دهس و دلواز.
 دهس و دلواز: دهس و دلدار.
 دهس و ديم (ههرا.): دهستوويز.
 دهسوز: دهستور، دالنگ، باو. (ههرا.) دهستور.
 دهسوشک: پياوي پرؤ.
 دهس و هه ليم: خلت، نويسين.
 دهس و کار: دهستکار.
 دهس و مشتاق: دهس ويؤس، دهستي يه کتري گرتن لسه هره تاي زورانيديا.
 دهس و مۆج: دهست و مۆج.
 دهس ووسته ي ده لي: (؟).
 دهس ووشک: نه گريس، چروک، رژد.
 دهسويک (جا.): دهستوانه ي موورو و نيتير.
 دهسهپ (نمرده.): دهستاپ. (نمرده.) به دهست هاپين. (ههرا.) — ه:
 دهستاپ.
 دهسهوورن: په يداکردن، ودهست هيتان.

دهعبا: بؤ گیانداریک و زیندهوار و جانسهواریک به کار دهری، که ناوی نمرانی.

دهعبای ځوویي (هوبرا): داعبای کتوی.

دهعبانی: دهعبانی.

دهغله: دهر دیکه وه دهرده باریکه ی ده چی، دهر دی گران، پق، قین، پک، (هوبرا) دهغل.

دهغله زار: کسیتکه گرفتاری دهر دی گران هاتبی.

دهغل (باک): بؤژو، گیای بوگن و خراب.

دهغل: قوماریاز، خرس، سست، ساخته چی، فیلمزان، بلخ، چه پندازه، بیتکاره. ساخته چی، چه پل، ناپاک.

دهغله (نمرده): دهغل.

دهغله یاز: فیلمباز، ساخته چی، نادرست، داوباز.

دهغل: خرسی، چه پندازی، بیتکاری، بلخی.

دهغلان (باک): دهغلان، مه گمنی نمرمین، هیتم.

دهغلان (باک): دهغلان، مه گمنی نمرمین، هیتم، (باک).

دگدگان، نمرستیره قیبله یه.

دهغل: دهغل، خله، گنم و جو و همو جوړه دانو تله یه که.

دهغل ودان: دهغل ودان، خله، دانو تله.

دهغه (نمرده): نمرشکوت.

دهغیله: داغلی، چتیکه لمار میز و سندوقاندا پاره ی تیده کری. خوش و خال و شتیکه تیکل به چتیکه تر بوی، نمر رونه — ی تیدایه: واته غمشي تیدایه.

دهفا (باک): دهفا، دایره.

دهفه: مرازیکی ناهنگ و بزمنانه، که له بیژنگیکه چهرمی خای به پرویدکی داکیرابی تا به پنجمو له پی دهست لی بدری، دهفک، دهف. مرازیکه له کهرسته ی جولا یی تفرای پی سفت دهکن، شانده ی جولا یی. به نیتسکی شان وشه پیلکی گیاندارانیش دهلین.

دهفزه (نمرده): دهفزه، زگل.

دهفزه: دهفزه، دایره.

دهفزه: پراوی.

دهفزه: پراوچه.

دهفزه: کارمزه، نووسینخانه، پراوی خانه، نووسینگا.

دهفزه: پراوی دار، نووسر. — ی: پراوی داری.

دهفزه (باک): پراوی و پرتوکی چکوله.

دهفر (خیل): که. — جولا و همر چتیکه و همرالی بیجی — ی پیده لین.

پاکت، قوتو. (که). قاپ، نامان، نیربار، هیربار، قاپ و قاچاخ. پسدان (ره حمی زنان).

دهفزه (نمرده): مرمومی وورگن، دهفزه.

دهفزه: دهفزه، دایره.

دهفک (باد): دهفا. بهوی گریانره زار که فکر دن.

دهفگم (زا): ناسن لغاوه که ده کموتیه ناو ده می وولا خانموه.

دهغل

دهسهوورنه ریگه: نهیشتن، پیشگیری، پک خستن.

دهسهوورنه (نمرده): جوړه مشاریکی گچکدیه وه کوو چه قو دهنوشیتیموه لقی گولی ناو باخی پی دهر دی.

دهسهوورنه (نمرده): دهسته له بست، ساخته، درو. دست پیچنده، دست بند.

دهس هه لیکان (نمرده): پنجمه لیکان.

دهس هه لیکر: (۲).

دهسهوورنه: دهسته لیکرتن، وازهیتان، پنجه تیک هه لیکشتان.

دهسهوورنه: دهستهوورنه.

دهسی (نمرده): دهستی، قمرز.

دهسیار: دهستیار، دهسیار. — ی: دهستیاری، دهستگیری، کومه گی، یارمه تی.

دهسیارگ (نمرده): پاریزگار.

دهسیار: دهستیار، دهسیار.

دهسی (نمرده): دهستی دهستی، تفره، نمر و سبه ی پی کردن.

دهسینه (فه): بازه.

دهسه (نمرده): دین جوان.

دهسین (باک): ناز کردن. بدمشنه.

دهشت: دهره، همندهران، دهستو. چول، گوره بان، بیابان، نارن، پین، مه خمر، بیاران، (باک). بهری، سه پا. — ی چول و بی نارودان: کموش، نمری، نمری، شویتی چولی ته ختی پروتین. جیگمروختن لای وایه: که — راست و پانه، زاردهشت بهواتا راستیژ هاتوه چونکوو پیغممیر دهی راست بیژی. کیتلکه، مفرزا.

دهشتان: دهشتانی. — ی: جیگای ته ختی پانی پروت و بی دارودره خت، دهشتایی.

دهشتایی: دهشتانی، شویتی دهشت، هاماری، پادهشتی.

دهشته کی: دانیشتروانی دهشتی و بیابانی. بؤ گیاندار و گول و داروبار و گز و گیای دهشت به کار دهری، که مالی نهن.

دهشتهو: دهره، دهشت.

دهشتهوار (موک): دهشته کی. — ی: ژبانی دپهاتی و دهشتی.

دهشتهوان (موک): دهشته کی، فله خرو، جروت بنده، (باک).

دهشتان. — ی: دهشتانی.

دهشتی: دانیشتروانی دهشت، دهشته کی، دهشتیانی، بیابانی، بیوانی، چولکمنشینی. جوړه مقامیکه خوشه.

دهشتی ځاکی به ځاکی: دهشت و چول و بیابانیکی بی پایانه.

دهشنه (هوبرا): قیمة کیش، چه قوی قیمة.

دهشو (باک): چلکاو، ناریکه، که نامان و قاپ و قاچاخ پی شؤرابی دروای نانخور دنی.

دهشی: دهی، نمری (بؤ کاتی دووا پوژ)، سمر چاوه که ی (شیان) ه.

دهشیا: دهبو، دهبوایه.

دهعه جانی: ناشیرین، دزیو، بی پزا، پزا قورس.

- ددهن (باد.) : کهږ، لوت.
- ددهيله: سان.
- ددهين (کو.) : دهمینی کوږه و نیتړ.
- ددهف (باد.) : لا، کن، نک، کنار، جهم، — ی دهری (باک.) پیشدهرکه، (باک.) زار، دم، باوه‌پیاوان لسه‌ردهم و لیثانه، هرچی دهقی ته دهگری ژمن بخسوازه: هرچی بزمارت دادی له منی بخسوازه. — ژی بهردان: وازلیپ‌تېنان، بهجی هیشتن. من — ژ مالا خوه‌دا: نمن ژنی خوم بهره‌لا کرد. — لیکرن: گزتن.
- ددهغار (باک.) : دهار، وولاخ.
- ددهغه (زا.) : لؤک (ووشتری نیر).
- ددهغه‌شتی (زا.) : ته‌پال‌کټیرله.
- ددهمدیس (باک.) : جوړه گمټیکه.
- ددهمور (زا.) : دیزه دهمی تیخ، شویتن.
- ددهه‌گوتن (باک.) : په‌پیان راگر، نهمه‌گدار، په‌پیان‌هرست، خاوه‌ندی قسه‌ی خوی.
- ددهه‌نمر (باک.) : به‌خشنده، دل‌فراوان.
- ددهه‌نمرک (باک.) : به‌بزه‌یی، به‌زهی دار.
- ددهه‌نمری (باد.) : سموزوات.
- ددهه‌نمزی (باک.) : لاف لیده‌ر.
- ددهه‌نن (باک.) : داوین، کیشان.
- ددهه‌خو (باد.) : دهمته‌لات به‌سمر نهم و نمودا.
- ددهه‌هفی: دهمده‌مکی، وازی وازی.
- ددهه‌دیریا (باک.) : زوربلی، زاردپاو، چمنه‌دریز، پاز پانه‌گر. — یی (باک.) زوربلی یی، زاردپاوی، چمنه‌دریزی، پاز پانه‌گرتن.
- ددهه‌پووت (باک.) : قسه‌په‌ق، بی شهرم. (باک.) — ی: قسه‌په‌قی، بی شهرمی.
- ددهه‌شک (باک.) : قسه‌خوش، زمان شیرین، پووخوش. — اهی (باک.) قسه‌خوشی، زمان شیرینی، پووخوشی.
- ددهه‌شو (زا.) : ناشو.
- ددهه‌شیر: زارهم‌ژدیا (کو.).
- ددهه‌شیر (ژه، سور، بوتا.) : ووشتر.
- ددهه‌شک (باک.) : سهرپوش، دم ناخن. — دانین: داپوشین، سهرنامه.
- ددهه‌منوک (باک.) : دم به‌پیک‌نن، لیو‌بزه‌رده.
- ددهه‌مکنی (باد.) : زرده‌خمنه.
- ددهه‌گهرم (باک.) : هاندران. (باک.) — ی: هاندران.
- ددهه‌گر: زارگر، پاز راگر، راز پاریز، ده‌فگرتی.
- ددهه‌فگرتی: ده‌فگر.
- ددهه‌لما سهری خو (باک.) : به‌خیرا خوت، سندوقی سهری خوت.
- ددهه‌لووین (باک.) : خوین‌پریز. (باک.) — ی: خوین‌پریزی.
- ددهه‌لکهن (باک.) : به‌زده، شادمان، پووخوش.
- ددهه‌لنگ (باک.) : (باک.) دهرلنگ، ده‌لینگ.
- ددهه‌لؤک (باک.) : زینده‌واریکه به‌گمزی.
- ددهه‌مري (باک.) : بی دم ویل.
- ددهه‌نرم (باک.) : میهره‌بان، پووخوش. (باک.) — ی: میهره‌بانی، پووخوشی.
- ددهه‌نخوین (باک.) : وهرگ‌پدراو، دهمون‌خون.
- ددهه‌فوش (باک.) : ناوی پیس، شلوی.
- ددهه‌فی (زا.) : داری گچ‌ک‌هی لیک نریک، دمو، داروده‌قی: دارو دمو. (باک.) بیر، چالو.
- ددهه‌فیک (زا.) : کلکی وولاخان.
- ددهق: هه‌روه‌ک خوی، هه‌روه‌ک، ته‌ق، دهمی، (همورا.) پیسته‌نه. — کردن (پوژ.) قه‌دکردن، جوان، شنک، کچیک‌ی ده‌قه: واته‌جوانه، قه‌دی چتی قه‌دکراو. که‌یف، منداله‌که زور به ده‌قه، تموا، له‌سابلا‌خوره به‌سی پوژ دده‌ق گه‌یشتمه‌سهر دشت. (زا.) میچ. نمن‌دازه، پایه، نازدار له ده‌قی خویدا ماوه. گیان لسه‌ریکی قه‌لمو و به‌هیزه، نهمه‌ک‌ت به‌ — ه. (باک.) سخته، به‌هیز. (باک.) نیسکی چکو‌له، ننگ‌وستیله‌ی دروومان‌ی، جوانی، شوخی، ووتو.
- ددهقا (پوژ، همور.) : ده‌سکه‌لا، که‌للا، جگی گموره، له‌جگیتی و میهره‌پ‌نیتدا.
- ددهقاق: شو و کالا و چتی چنراو و تهنراو، (نهم.) ناش، که‌تیره و جیوه‌ی دارانه‌که شو‌ی چتی تهنراو و چنراوی پیته‌دري.
- ددهقادر: ده‌قادر، شو‌دار. — ی: شو‌داری.
- ددهقاندان: شو‌دان، ووتو‌کردن، قه‌دکردن به‌ریکی و لووسی و بی‌گنجی و لؤجی.
- ددهقاندنومو: دوباره‌بیژانومو‌ی دانمو‌له به‌بیژنگ بزورده‌لی برینی.
- ددهقاندنومو‌ی برنجی نیوه‌کوتراو. لیدان.
- ددهقانی: ده‌ق دراو.
- ددهقانه (باک.) : گرله.
- ددهقاندن (باک.) : خال کوتان، بده‌قینه.
- ددهقاندی (باک.) : خالی کوتراو، خالدار.
- ددهقاوده‌ق: ده‌ق، ته‌ق، هه‌روه‌ک. پاستوخو بی‌کم و کووپی، پاره‌کم به‌سهر هم‌زاراندا دابه‌ش کرد — ده‌رچو.
- ددهقه: همر.
- ددهه‌پرو (باک.) : پو‌به‌پرو، ناشکرا.
- ددهه‌قاندن (زا.) : خوتو‌که‌دان، قدیل‌که‌دان.
- ددهه‌قل (باک.) : چه‌قین، زهوی په‌ق.
- ددهه‌منه (باک.) : قمت مبه، (باک.) قمت نهمه.
- ددهه‌بستن: ده‌ق گرتنی چتی قه‌دکراو.
- ددهقدار: ده‌قادر.
- ددهقدان: ریک‌خستن، ووتو لیدان، موچاندنومو. (باک.) خال‌کوتان.
- ددهقدانومو: دوباره‌بیژانومو‌ی دانمو‌له به‌بیژنگ بزورده‌لی برینی، دوباره‌کوتانومو‌ی برنجی نیوه‌کوتراو. بؤ لیدانی کم‌یکیش به‌کارده‌بری، که‌نهم‌ری نه‌چییه قوتا‌بخانه ده‌قت دده‌نومو.

ده گهڼ: له گڼل، دگڼل، څيړه، (باک.) پيړه. — پهک: پيښه. (نمرده.)
 ناخوای کمشتي.
 ده گهڼهک: زور، زورداري، به — کارت پي ده کم (واته بغزرداري).
 ده گه (زا.): ده گهڼ، هملکوت.
 ده گهڼ (بابا.): هملکوت، ناياب، به — ناوی لي پهيدا بيوه يا ديتراره.
 دهڼ: ده له دهڼ، نيزيکي زان، (که، همر، فه.) ديل، — ه سگ:
 ديلسگ، يو هممو ميينه يه کی سگ و گورگ و چه قل و پتوي دهست
 ده دات.
 ده ل (نمرده.): گيانداري پووقايي نازا.
 ده لاف (باک.): ناخو، ناود، گهر، لهنگمرگای چکوله. دهراو.
 ده لافه: کوني گوره له ديوار. ده رکه، ده رگا. (همورا.) په نجره و ده رکه
 گچکه. تاقه، له پ. رهونه، کوني ديواران. (باک.) بهرکار،
 په نجره ييکي چکوله يه له مسره يه ديوار لسنيزک
 ميچي يو دوکمل و پووناکي، کوليتان. پوچنه، کولانه.
 ده لاک (ح.): سمر تاش.
 ده لاکخانه: سمر تاشخانه.
 ده لال (باک.): ناري پرديکي کونه له شاروچکي زاخو. نازدار، دلبر،
 فريوباز، جوان، نه خشين، خوشويست. جامباز، جانباز، ناوچي.
 ده لال: کمسيکه کمل و په لي نوړي و کونه نم و نمو بغروشي. رابهر،
 ده ستيش.
 ده لاله: مافي ده لالي، مزيکه به ده لال بدري، مزي ده لالي.
 ده لاله (نمرده.): سهره خوشي، پرسه، دلنوايي، دلداري.
 ده لاله: شوپنيکه ده لالان چتمه کی کونه و نووي تيدا بغروشن.
 ده لالي (باک.): جواني، قهنجي، نالوسي.
 ده لالي: پابهري، ده ستيشي، بونه ده لال، پيشه ي ده لال.
 ده لال: ده لالان، تنوک تنوک و غي تپايي له ده فرو کوپه و ديزه و گوژه و
 نيتر تاز هاتنه در، غدان، تپايي داني ديزه و گوژه و کوپه و چتي له
 گل دروستکراوه، يو حموزيش به کار ده بري.
 ده لاله (که.): نم، شه، شي.
 ده لالان: ناو لمبر چون، ليچون، ناو ليچون، به ديزه و گوژه و هي وا
 ده ليتن که به نمندازه ييکي نم و شه بداته ده رهو ناوي تنوک تنوک لمبر
 پروات، دادان، دردان.
 ده لالان: ده لالان.
 ده له (نمرده.): لتي ده، بده لتي. (پوژ.) قاوه دان، گومومه ي ناوي.
 ده له (همورا.) ديلسه گ. (موک.) گيژ و ويژي، سرگره داني.
 ده له به به (همورا.): ديلبه به، سه گيکي مي يينه يه که هاتنيته باو گولي
 په دوکوي.
 ده له چه: مروقيکي سووک و نزمه که ميچکه ميچکه يو نم و نمو بکا.
 ده له چه که (که.): ماستاوکر، پايي کر، مسرايي کردن، خوه لي
 دانين.
 ده له چيبي: نرمي و سووکی و ميچکه ميچکه کردن يو نم و نمو.

ده قداش (دهر.): ژووري دانويته.
 ده قدهق (برا.): خالخال، په له په له، پنک پنک.
 ده قدهاندن (باک.): قديلکه دان.
 ده قدهقه (نمرده.): پرته پرت، بولمبول.
 ده قديبن (باک.): قديلکه دران.
 ده قساندن (باک.): چاو پوشي، خستنه پشت گروي.
 ده قشکان: ژاکان، گه چران. — دن: ژاکان، گه چران.
 ده قکردن: قمدکردني کمل و پيل.
 ده قکرو: چتي قمدکرو.
 ده قکرغن: باش نوبستانموي چتي قمدکرو به چمشنی، که شوپني
 ده قه که ي دياربي. نه گوزان و همره وک خوي مانموه، نرخی گوشت له
 مانگه ده قی گرتوه، واته نه گوزاره.
 ده قل (زا.): شوپني زور سخت لمزوي نه کيلراو.
 ده قلووس (باک.): پهرين، باز دان، هملبنيموه، سمره قولات.
 ده قلووک (زا.): مازوو.
 ده قن (دهر.): زنه کار، زنه، زنهک، جيگای ناودار و قورو ليتار. راتبه،
 نان و چيشت چينموه ي فقه و سووختان.
 ده قنه: دانويته که سوخته و فقه ياني مرگوت بوزستان ياني کو
 ده که نموه.
 ده قور: مريکه، که خوريه که ي، له نيواني خوري و کورکي دابي.
 بزنيکيشه که موه که ي له نيواني مهره زو موه دابي.
 ده قوريا: نيکي کورده پايتختي وان شاري (نامودي) يه، تاکورا،
 تاکوريا: نيکي ممرني کورده له ژورووي کورده ستاني بنده ستی
 ترکاندایه ده ليتن همدوک نيک ناموزاي يه کترين.
 ده قور (باک.): مريکه له جسي ناوونجي.
 ده قيقه: چرته.
 ده ک: نک، هک، ياخو، خوژي، خوژکه، کاشکي، ده — به قوربان
 بم — ده ست خوشي. ووشيار به، ها، هاها، نک، ناها، ووشيار به. —
 (باک.) به لال. دهک و دولاپ پيکموه به کاره برين، فيل، ساخته، ناز.
 نيزک بو: — وخته بو له نيشانه که ي بدا.
 ده که ل (نمرده.): بي پش، بي توک.
 ده که ک (پوژ.): ناگادار به، هاها، ووشيار به، (موک.) دهک.
 ده کرا (باک.): تمل، دههول.
 ده کن (که.): نه تک، شکاندموه.
 ده کوو (همورا، کون): کاووپ.
 ده کووديم: پرو، پوخسار، چاره.
 ده کووش (زا.): بي شکه ي مندال.
 ده گا (همورا.): دي، گوند، لادي.
 ده گهر: لي هاتني کاري زل و گرنک له يه کيک و په وایي فمرماني،
 فیساره کس به ده گهره.
 ده گهل (باک.): ووشيار، ووشيار، دوورين، (زا.) گالته.

دەمەلەم: دەمەدەمە. (ئەردە). ھەلەتتى پۆڭ و مانگ و ئەستىرە، سەرەتا، بەرایی، ھەرە.

دەمەلەم ھەلەتتى: كەپۆ و لوت ھەلەست.

دەمەلەم ھەلەدان: كەپۆ و لوت ھەلەست.

دەمەلەم: پەگ، شاپەگ، پەگى گەرە، دامار. ناموسپەرستى، نازايى، (ھۆر) كەيفەرات، زات، ھۆرە، پەكشى، زاخ. بە — : نازا، دلیر، بى — : سلۆرت. — سست: سلۆرت. ھەرا، فیز، فیسارەكەس زۆر بە — ە. داركى توتتییە، دارك، پەگ و پەشە داران. دەمەلەم كۆل: دوپەشك، چەپەتە.

دەمەلەم: بەدەمار، نازا، چاوەترس. — ی: بەدەمارى، چاوەترسى.

دەمەلەم ھەلەتتى: مەبەس لەتین و توتانایى لى پەران، زۆر ھەراسان بوون.

دەمەلەم ھەلەمەلە: دەمار ھەلەتتى، پەگ و پەشە ھەلەتتى.

دەمەلەم سست: حیز، ترسەنۆك. — ی: حیزی، ترسەنۆكى.

دەمەلەم گەلەن: توتەرەبون، قەلەسبون.

دەمەلەم گەلەن: توتەرە، قەلەس.

دەمەلەم گەلەن: (ھەرا)، : دەمار گەلەن.

دەمەلەم ھەلەمەلە: (پەرا، خۆ) جەمام.

دەمەلەم ھەلەمەلە: (ھەرا)، : دەمار ھەلەمەلە.

دەمەلەم: لوتە (خاكىكە لەدەريا چووتە پەشەمە).

دەمەلەم: لەجكى پەچى يا چەتەكى تر. — دان: لەجكى پەچى يا چەتەكى تر لە دەم و گەردن ئالەتتى.

دەمەلەم (مەك): دامان، دەستەبەرى. بە — گەردن: ھەلەمەلە، گەردنە ئەستۆى خۆ. — بوون: بوونەدامان، ھەلەمەلە.

دەمەلەم: (ھەرا). شەش شاگر، دەبانچە، دەوانچە، چەكەكى گەجەكە ھەكەو تەنگ گەلەلى پە دەھەلەلە و زۆر تر كەرسەتە ناپەلە پە ئەنجام دەدە.

دەمەلەم سەز: دەمانچە دروستكار، دەمانچە چاك كەمە، جەخسى. — ی: پەشە دەمانچە دروستكەردن و چاك كەمە.

دەمەلەم: ھەلەدان، گەلەلەنەلە ناگر بە مەوشەدەمە. — كەورە.

دەمەلەم: ناسايى.

دەمەلەم: ھەلەدان.

دەمەلەم: دەمەلەم.

دەمەلەم (شار): كەنارە، لوتەلە ناوی.

دەمەلەم: چەتەكە زار بەزار بەگەلەلە. جارەجار، زووزو، پەيتەپەيتە. دەست بەجى بە بى دەرەنگى.

دەمەلەم ھەلەمەلە: بەسەر پەودا كەوتن، پەپەودا كەوتن.

دەمەلەم: دەمەلەم.

دەمەلەم: دوایی.

دەمە (ئەردە): مۆدە، دارجەفەر. (مەك). جوورە دروومانىكە. — ی كەلە: چەتەكى پەنجەرەدارە لەتەلەلە تەپە و كەلەلە كەلە و نەرەقەلە. پۆزى باو و پۆزان، تۆف و بارانە. دەمە تیغ و چەق. كەورە ناسنگەرى،

ئەمەلەم: ئەمەلەمە كە زەپەنگە و ناسنگە و مەسگەرە و پەشەسازان ناوړى پە كەش دەكەمە، مەوشەدەمە.

دەمەلەم (كە): توتەلە پەكخەراو و لەسەر پەكەتەرى دانراو و پەزەكراو، (پاك). بەستەپەك توتەلە.

دەمەلەم: ووتەلە، دەمەلە، كەتە، دەمەقەلە، كەتەگە، پەلە. دەم تەقەلەن.

دەمەلەم: كەتە، كەتە و كەتە، چەمەلە، زۆر پەلە.

دەمەلەم: (ئەردە): تەلەش، تەلەش.

دەمەلەم: تەلەش، تەلەش.

دەمەلەم (ئەردە): زارچو، دەمەجو.

دەمەلەم: زارچو، ئەمەلەمەلەمە كە دەپەلەمە ناو زارو دەجوړى.

دەمەلەم: چەقەلە، چەقەلە بى دەسك.

دەمەلەم: زارلەك پەنەلەمە كەسەكەلە كەلەلە، چەمەلە، ھەلەمەلە، ھەلەمەلە، زار دا چەقەلەن. گەلەلە، چەمەلە، ھەلەمەلە.

دەمەلەم: سەرەتەلە ھەمەلەمە كەتەك. — بەھارە و پەلەلە، خۆشە.

دەمەلەم: (پەرا)، : پەلەلە.

دەمەلەم: سونەلەمە تیغ دوو جوورە يا بە پەلە دەسەلەمە يا تەنەلە سەرەلەلە لای دەمەلەمە، سونەلەمە لای دەمەلەمەلە كە بە مەلەلە كەم مەلەلە تەزەلەلە كەوت دەپەلەمە دەپەلەمە زەرد بەكەلە واتە ناسنگە تەنگەلە دەكەلە.

دەمەلەم: تەنگەلە دەمەلەمەلە بى و پەشەلەمە. — بوون: ھەلەمەلەلە تیغ.

دەمەلەم: مەبەس لە تەنگەلە دەمەلەمەلە ھەلەمەلەلە سەر لە نووی ناسنگە پەلەلەلەلە كەتە و تەزەلەلەلە، پەلەلە.

دەمەلەم: تەزەلەلەلەلە تەزەلەلەلە دەمەلەمەلە تەنگەلەلە بە پەلەلەلەلە ناو دەلەمە.

دەمەلەم: دەمەلەمە.

دەمەلەم: زارەلەلەلە، جوورە گەلەلە.

دەمەلەم (ئەردە): وات، مات، سەرەلەمە.

دەمەلەم: (پاك). شەو، شەو، پەلە، پەلە، دوو گەلە، شەو، دەمەلەلە، مەلەلە، ھەلەمەلە، بەردەق، دەمەلەلە، دەمەلەلە، بە — ھاتن: تەك گەلە.

دەمەلەم: دەمەلەلە، دەمەلە.

دەمەلەم: دەمەلەلە، دەمەلەلە.

دەمەلەم: پەنجەرەلە نەو، كەلەلە نەرەقەلە بەزەلەلە.

دەمەلەم: ووتە ووتە، بۆلەلە. — كەلە: بەدەم ووتە ووتە.

دەمەلەم: چەقەلە.

دەمەلەم: سەرەلەلە، سەرەلەلە.

دەمەلەم: (فە): لەك، كەف و كەلەلە زار.

دەمەلەم: ئەمەلەمە چەقەلەلە كەلەلە مەلەلەلە تەلەلەلە پەلەلە پەلەلە.

دهمه‌ل (باک.): به‌پروو.

دهمه‌لاسکائی (دهر.): لاسایی.

دهمه‌لاسکه: لاسایی کردنه‌ی قسه‌ی یه‌کیتک و دهم لی خوار کردنه‌ی له پروی قه‌شمه‌ری و پتکه‌نینه‌وه.

دهمه‌لاسکی (پژژ، کۆ، جا.): لاسایی، تنه‌ها بۆ زار و زمانه.

دهمه‌لان (نهرده.): کارگ.

دهمه‌لین: پارچه خام یا په‌رویه‌کی تری درێژکۆله‌یه زاری هردووی پی ده‌بستری له کاتی کفن کردنیدا.

دهمه‌لنه (نهرده.): ده‌منه، دارغاره، مۆدنه.

دهمه‌لنی (جا.): پسیو، هه‌لامه‌ت.

دهمه‌لوه: ده‌مه‌راش، به‌دهم وپل، به‌زمان، چنه‌درێژ. — ی: ده‌مه‌راشی، به‌دهم وپلی، به‌زمانی، چنه‌درێژی.

دهمه‌لچوون (نهرده.): پتیشوا کردن.

دهمه‌لوخووار: چتی ده‌مه و نخوون، سه‌ره‌و خوار.

دهمه‌لوخووارکه‌فتن: سه‌ره‌نخوونکه‌وتن.

دهمه‌لوخووارکه‌وتن: ده‌مه و پروکه‌وتن.

دهمه‌لوه‌م: زاری‌زار، ده‌م به‌دهم.

دهمه‌لوپوو: ده‌مه‌ر خوار، له‌په‌روو.

دهمه‌لوپووکه‌فتن (نهرده.): له‌په و پروکه‌وتن.

دهمه‌لوژوو: سه‌ره و ژوو.

دهمه‌لوژێر: ده‌مه‌و خوار، سه‌ره‌و ژێر، سه‌ره‌ره‌و خوار.

دهمه‌لوفوون: ده‌قنخوون، ده‌مه‌و خوار، سه‌ره‌ره‌و خوار.

ده‌مه و نخوون بوون: قَلَب برونه‌وه.

دهمه‌لوفوونکردن: قَلَب کردنه‌ی ئامان و ده‌فر.

دهمه‌لوفوونکردنه‌وه: سه‌ره‌و ژێر کردنه‌ی ده‌فر.

دهم به‌دهم: جار جاره، جاروبار، هه‌میشه، هه‌رگا. زاری‌زار.

دهم به‌هه‌دان: چنه‌ درێژی کردن، خرا و ووتن.

دهم به‌س: ده‌به‌ست، به‌لامک. په‌تیکه ده‌می گاجووتی پی ده‌بستری له کاتی گێره کردنیدا تا هیچ نه‌خووت یا هی سه‌گی پی ده‌بستری.

دهم به‌ست: زاری‌ست، زاری‌تن، زاره‌وانه، ده‌م به‌تن، به‌لامک، بزمۆک بۆ کار و به‌رخ و هی وا، په‌تیکشه له‌کاتی گێره‌دا ده‌می گای پی ده‌بستری.

جادوو.

دهم به‌ستن: زاری‌ستن، به‌رتیلدان.

دهم به‌یه‌که‌هاتن: زاری‌پتکه‌هاتن، ژاوه‌ژاوه‌کردن.

دهم به‌: گریان، وه‌بگه، به‌گۆترة، گۆترة.

دهمه‌بوون: ده‌مکیشانی چا و پلا و قویرولی.

دهم بوونه تاقی چرا: بۆ یه‌کیتک به‌کار ده‌بری که له‌به‌ر واق و ورمانیکی کوتهر پی نه‌توانی بدوی.

دهم بوونه ته‌له‌ی ته‌له‌ی: ده‌م بوونه ته‌له‌ی ته‌قیاک، ده‌م بوونه تاقی چرا.

دهم به‌تن (موک.): ئالقه‌داریکی خه‌ له‌زاری وولاخانی گێره‌ی ده‌کمن، بزمۆک. ده‌به‌ست، زاری‌تن، زاره‌وانه‌ی هه‌مبانه و خه‌گه و نیتن.

دهم پووچ: ده‌م پووچەل.

دهم پووچەل: مرۆفی بی‌ددان. — ی: بی‌ددانی.

دهم پوخت: چیشتیکی شله‌یه له‌ کشمیش و له‌تکه‌نۆک و کفته‌ی وورد دروسته‌کری.

دهم پێکه‌هاتن: زار لێک نران، زمان به‌سترن و زار نه‌کرانه‌وه له‌ ترسان یا له‌ برسان.

دهم پیس: جنیوفرۆش، زمان پیس.

دهم قان: قسه‌ره‌ق، زمان شی، به‌دزووان. — ی: قسه‌ره‌قی.

دهم قه‌ر: به‌ کسێک ده‌لێن که هه‌ر به‌زار پیاده‌تی بکات و کرده‌وه‌ی نه‌بی.

دهم قه‌راق (هه‌را): ده‌م به‌تريقه، زار به‌تريقه.

دهم قه‌رکه‌ره: مه‌به‌س له‌ میسه و ته‌ره‌کاری و چتی وایه که ده‌م ته‌ر بکاته‌وه.

دهم قه‌هه‌ندن: زار لێکدان، ناخوتی پر و پوچ، چنه‌لێدان، چنه‌بازی.

دهم قه‌هه‌ن (نهرده.): زمان به‌ مه‌لاشووه‌ نووساندن تا ده‌نگ له‌ زاره‌وه‌ی.

دهمه‌هه‌ن: چنه‌باز.

دهم قه‌هه‌ندن: ده‌م تیره‌دان، منداله‌که یا پشيله‌که ده‌می نایه‌ نار چیشته‌که. له‌ناو بردن، برژۆ ده‌می ژهنده‌سامانی باوکی و هیچی نه‌هیشته‌وه.

دهم قه‌هه‌ن: زار به‌ یه‌که‌داهاتن.

دهم قه‌هه‌ن (نهرده.): ده‌م تینان بۆ خواردن و خواردنه‌وه به‌کار ده‌بری پتر بۆ شیرێ مه‌مک، مژین.

دهم قه‌هه‌ن: زار بردن بۆ قسه و له‌بایه‌تیکه‌وه دووان.

دهم قه‌هه‌ن: خۆتی هه‌لقوتین.

دهمه‌جاو: زارجو، نه‌هه‌نده بنیشته‌یه که به‌ زار به‌جوو.

دهمه‌جاو: ده‌م و چار.

دهمه‌جه‌هه‌ل: زاری‌س، به‌دزووان، ده‌م تان.

دهمه‌جه‌هه‌دان: چنه‌ لی دان، چنه‌گه‌دان.

دهمه‌جه‌هه‌ت: ده‌مه‌جوت، بیکاره، ده‌ست وه‌ی سه‌ی، بی‌ده‌م وپل.

دهمه‌جه‌هه‌تن: ده‌مه‌جوتی، بی‌کاره‌یی.

دهمه‌جه‌هه‌ت: ده‌مه‌جه‌هه‌ت، بیکاره، ده‌ست وه‌ی سه‌ی، بی‌ده‌م وپل. — ی:

دهمه‌جه‌هه‌تی، بیکاره‌یی، ده‌ست وه‌ی سه‌یتی.

دهمه‌جونه‌کلیله: زار به‌سترن له‌ ترسان و به‌هه‌ر هۆیه‌کی بی.

دهمه‌خوا: کسێکه قسه‌ به‌خاری بکات، شله‌ژاوه.

دهمه‌خۆش: زارخۆش، ئافه‌رین.

دهمه‌خۆشانه: زارخۆشانه، مزگینتی، خه‌لات.

دهمه‌خۆشی: زارخۆشی.

دهمه‌داجه‌هه‌ندن: چاوهریستی، نازوه‌ری، قرم، زارداپه‌چین.

دهمه‌داجه‌هه‌تن: ده‌م داجه‌قاندن.

دهمه‌دار: کسێکه به‌دهم وپل بی بۆ ناخۆتن و گفت و گۆ.

دوهمدان: دهرکومتی خرنجه و سهری سوزایی، لهره پینی ناژالانه
 ماویه کی کم. — ی کوره: بایک کردن. درت کردنه، بدهده موه دان،
 لهره دان. گه یشتی میوه.
 دوهمدانوه: گمشانوهی گوژ یا قه لشیینی میوه و همناره، کرانه وهی زاری
 برین.
 دوهمدانیه ک: پیکدادان، پیکه ننان، لیکنان (بۆ پهرتوک و نیتیر).
 دوهمدر (فد.): بدهده رگانه.
 دوهمدم: جار جاره، دهمدمه.
 دوهمدمه (نهرده.): دهمایدهم، دهم، سهره تا، ههره.
 دوهمدمان: دهم بدهده موه ننان.
 دوهمدمه: دهمدم، جار جاره.
 دوهمدمه کی: دهمدمه می.
 دوهمدمه می: دهمدمه کی، ده قده شی، په تیاره، سهره سهری، هیچ و پوچ،
 وازواری، جینگنه، جینگز، جینگنه، وازی وازی، توتاری. مرزی
 پارا. جار جاره، جاروباره.
 دوهمدرپو: پاز پانه گر، زور بلی، ناشکرکار، کسیتکه قسه لهره زاریدا
 رانه وستی. — ی: پهریسی، راز پانه گرتن.
 دوهمدروون: بی دهنگ برون و ههست له خو پین. بۆ دهمکوت کردنی
 خه لکیش به کار ده بری.
 دوهمدریژ: چمنباز، بی شهرم، درت زاداپ. — ی: چمنبازی، بی شهرمی،
 درت زادری.
 دوهمدوور: زارین، زاره وانه.
 دوهمپاس: دهمپاست.
 دوهمپاست (پاک.): شو فار. دهمپاس، مرزی لیزان و قسه په و، پاستگز،
 دروست ویز.
 دوهمپاست بونوه: مهبس له تیر خوار دنی برسی و ههزار تکییه،
 دهوله مند بون. قسه و سهرکوتن.
 دوهمپاستی: تیر خوار دنی ههزار و برسیکیه، قسه پزی، قسه په وایی.
 دوهمپهش: برتییبه له یه کتیک، که ههر نه خسه ی خراب لی بدات و شووم
 بی. — ی: شوومی و نه خسه ی خراب لیبدان.
 دوهمپووت: به یه کیکی مندل کاری بی غوود ده کوتری که شهرمی لی
 نه کری.
 دوهمری (پاک.): چین.
 دوهمزار (ههرا.): کاترمیر، کهرمیر.
 دوهمزار ساز (ههرا.): کهرمیر ساز. — ی (ههرا.): کهرمیر سازی.
 دوهمزاریو (ههرا.): کهرمیر تیک.
 دوهمزیمیر (ههرا.): دهمزار، کاترمیر. — ی: کات ژماردن.
 دوهمسارد: بی دهم وپل، ناهومید. — ی: بی دهم وپلی، ناهومیدی.
 دوهمسهره: دهمسارد، ناهومید، دل سارد.
 دوهمسهره وه بون: ناهومید بون.
 دوهمسهردی: ناهومیدی.

دوهمسپین: وه کوو پیش سپی وایه، مرزی قسه په وایه که پیزی بگیری و
 شهرمی لی بکری.
 دوهمسووان (نهرده.): نارد سووان، پرستی ناسنی، وورده ناسنیکه دوای
 بره ندرکاری و سوونه لیته هه لهره ری.
 دوهمسوور: کسیتکه له کار تکیدا پشت نه ستوری، نازا، به جهرگ.
 دوهمسووره (کۆ.): (کۆ.) لچه، جووره ماسیبه که.
 دوهمشپ: دهمدرپو، پاز پانه گر.
 دوهمشیل: دهمسارد، دل سارد، ناهومید.
 دوهمقالی: دهمه قالی.
 دوهمقپه: دهمقالی.*
 دوهمقوچانن: دهم قوچانن.
 دوهمقوچانن: دهم قوچانن.
 دوهمقوچیاگ: دهمقوچاو.
 دوهمکار: چینی دیواره به پروکاری دیوی ده ره ویدا.
 دوهمکانه: (خۆ، په و، سوور.) دوکانه، دهموکانه.
 دوهمکرو: چای لیتر او ناماده کراو.
 دوهمکردن: چالینان و ناماده کردن، لیتنان، و سهرنان.
 دوهمکۆ (نهرده.): سهر زه نش.
 دوهمکوت: مات، کپ، سست، بی دهنگ. — کردن: کپ کردن، کر کردن،
 قرته لی برین، بی دهنگ کردن کسیتکه لهره چتیک له دووان.
 دوهمکوت کردن: له دووان خستن، خاموش و بیده نگ کردن کسیتکی سا به
 ههر هویه کیسه و بی.
 دوهمکوش: دهمگوش، زارین، بزموک.
 دوهمکیشان: لووشه کردن، پشودان. پینگه یشتی چاو و پلاو و نیتیر، دهم
 بون.
 دوهمگا: جیگای دهماندنی کوره. جیگای دهم و ماچ و مویچ.
 دوهمگهرم: مهر دومی قسه په وایه.
 دوهمگه نیگ: زاریو گن.
 دوهمگر (پاک.): گروین.
 دوهمگرفن: زاریه ستان، مهبس له پروشکان و کم قسه کردن بی
 شهرمانه.
 دوهمگر لنه وه: زاریه ستانوه، مهبس له خو گیرانه وهی له خوار دنی واته
 به ده ستنده چتی بخوات.
 دوهملار: زار خوار.
 دوهملاره: نهو جووره تونگانه (سوراحی) که توژیک دهمی لاره.
 دهم لیبدان: لیبدوان، خو به لیزان و قسه زمان و نیتیر نیشاندان،
 چمنه لیبدان، ووتن. سازنده یی. دهمدان، دهمین (بۆ کوره ی زیره نگری و
 نیتیر).
 دهم لیکنان: زار قوچانن، بۆ مردن و همناسه برانیش به کار دیت.
 دهم لی فیان: دهم پیوه ننان، زار به گوژه و نیتیره و ننان.
 دهم مقهست (ههرا.): زینده وار تکه و ههزار پیتی ده چی به لان چکوله تره.

دەندى (باک.): زەرگەتە.

دەنگ (ئەردە): پەراسىر. دانە، دەن، دان، دەنگ، رۆك، قل، تەق، (ھەر). قلى، دەنگە. بۆدانىرلىمۇ ھەممۇ چىتتىكى دەبى دەنگە ھەنار وئىتر. نارووك، دەنگە چەقالە. يەك، تاك. (شار). كىمىك، تۆزىك، نەختىك.

دەنگە: دەنگ بەھەممۇ واتاكانىيە. (ئەردە). چەردان.

دەنگە خار (ھەرا): (خۆ، دەر). بېمانە.

دەنگ دەنگ: دانەدانە.

دەنگە (باک.): دەنگ، چەقالە.

دەنگ: شەت، پىر، قىرشتە، ھەرا، زىقە، ھەللا، ئاواز، تەقە، خەبەر، فەزە، كىك، كەلپ، شەماتە، زەلە، پىتەن، دەن، دەنىد، زالە، زاپەلە، بانك، ئاواز. بى: بى ھەست و خوست. بى: بى ھەست و خوستى. — بىلەن كىرە: دەنگ دەرىپىن. بۆگىرەن: لە گاپۇردان. بۆگۇرانى: تىپەلەردىن. — كىرە: بانك كىرەن، ھاوار كىرەن، ۋەلامدانە. — دان: شەپۇلدانى دەنگ، ۋەلامدانە. ۋەلام: دەنگ و باس، (باک.) دەن، خەبەر، باس و خوراس، ئاگا. ئەت دوومەھ كوتتو دەنگ ۋە نەھات: ئەر دوومانگە كە ھىچ ۋەلامىك لەتتو نەھاتتو. ئاشتى، ئاشنايەتى، دۆستايەتى. دەنگيان لەپەكتىر گۆپىو: واتە بەندىۋارى دۆستايەتيان پساندو. (باک.) دىكى ساۋار كوتانتيپە. بى: بون، ھەجىن، تەبىن، ھاۋىس، خامۇش، ئارام، كپ، (باک.) پەپس، دىيخ، ووس، ووست، بى ھەست، كۆمات، كىش و مات. بى: بى: كىس، خامۇشى، تەپسى، ئارامى، ماتەمات، كەراھى، كرى. بى: بون: دامىر، دامىر، ئارام بون. ۋە: ھاتن: قىراندىن، ۋىقاندىن، قىراندىن، گۇراندن. دەنگى ئاۋى: ھاشە، — ى دى. دەنگى نەسپى: ھىلەھىل، دەھىلىتى. دەنگى بارانە: خەمە، خەمە دى. دەنگى باي: ھاشە، — ى دى. دەنگى پشپىلە: مياۋە، دەمىيائىتى. دەنگى تەفەنگى: تەقە، تەقە دى. دەنگى تۇقى: گىرە، ئالە، دەگىمىتى، دەھالىتى. دەنگى خۇش: ئاۋاز. دەنگى خۇشەبىز (ئوتتۇمۇيل): گىرە، گىرە دى. دەنگى چۆلەكە: جىكە، جىكەجىك: جىكە دى، سىرپو: دەسرىۋىتى. دەنگى پىرى: ۋاقە، ۋاقىۋاق، ۋاقىۋاقىتى. — ى زەرگەتە: گىزە، گىزەگىز، ۋوززە ۋوززە — ى دى. — ى زەنگەسورە: ۋوززە، ۋوززەۋوز — ى دى. — ى سەكى: ھەپە، ھەپەھەپ، ھەپە، ھەپە، ھەپە دى، دەھەپى. — ى سىرپو: دەركى: سىرپە، — ى دى. — ى شىكانى دار: قىچە، قىچە دى. دەنگى كوتتى چىتتىكى قورس: تەپە، زەمە، — ى دى. — ى كىۋى: قەبەل، — ى دەكا. — ى مارى: جىرەجىر، جىرە دى. — ى مەرى: بالە، بالەبال، دەھالىتى. — ى گامىشى: ھۆقە، ھۆقەھۆق، — ى دى. — ى گاي: بۆزە، بۆزەبۆز، — ى دى. — ى مېشولە: ۋوززە، گىزە، — ى دى. — ى نەخۇشى: نە، نە، نەنگ، — ى دى. دەنگى ھەرى: گىرە، گىرەگىر، بۆلە، بۆلەبۆل، — ى دى.

دەنگەلە: دەنگاۋىز.

دەنگەل: (بىل.): ئارتىكە لە قەلشسى كىۋان يا لەدەزى زەۋيان پەۋان بىت و كانىش نىە.

دەنگەنە (باک.): نىۋدار، بەناۋبانگ.

دەنگە: قاۋ، چە.

دەنگەدەنگ: واتمات، ۋاۋەۋا، گازەگاز، قىرشت و ھۆر، قىرشتە، ھەراھەرا، ھەللاھەللا، جىرو كۆمى، چراۋەچراۋ، قاۋەقاۋ، دەنگ و دۆر، مەرم، رەمىن، دەنگى يەك لەدەۋاى يەكتىرى.

دەنگەشە (ئەردە): دەنگەدەنگ و ھەراھەرا، دەمقەرە، قەرە، قەرەقەر، قاۋەقاۋ.

دەنگەمەرە: بۆ كىمىك بەكاردەرى كە دەنگى يەككى بە يەككى يا بە چەند كىمىكى دورۇپاگەيەنى.

دەنگ بەدەنگ يەكەن: جىۋىتى، دەنگ لىكەن.

دەنگ بەرز: گىاندارى دەنگ زى. — ى: دەنگ زى.

دەنگ بىز (باک.): گۆرانى بىز. — ى (باک.): گۆرانى بىزى.

دەنگ پىچىياگ (ئەردە): دەنگدانەرى كىتو ئەشكوت و گەرمەۋ نىتر.

دەنگ تەپل (ئەردە): دىمىلى دەمباۋ.

دەنگخۇش: خۇشاۋاز، خۇشپىز، ئاۋازخۇۋان، خۇشكۆ، گۆرانى بىز، كىمىكە ئاۋازەى خۇشپى. — ى: ئاۋازەى خۇۋانى، خۇشپىزى، گۆرانى بىزى، خۇشكۆ، خۇش دەنگ.

دەنگ دەپىن: قەسە پىنەۋە لەگەل يەككىدا.

دەنگەل: بەناۋ بانك، دەنگەل، بەنىۋبانك. چىتەكە دەنگى لىۋەبى. — ى: بەنىۋبانكى، (باک.) شەپۇلى دەنگان، دەنگاۋى، دەنگادى.

دەنگەل: تىپراخوپىن، تىپخوپىن، دوۋاندن، فەماندان. بانك كىرەن ۋەكۆ: كاپرا، ھۆى ھەراھە. دەركىن، قاۋدان، بانگەتشتەن كىرەن.

دەنگەنە: دەردەنگ، پاۋە، دەنگەدان، شەپۇلدانەرى دەنگ، زىنگانەرى دەنگ، پلاۋىۋنەرى دەنگ و باسە بە جۆرىك كە گەلى كەس گۆۋى لى بى. گەپانەرى دەنگ لەناۋ چىۋا ئەشكوت و گەرمەۋ گومپزاندا.

دەنگەلە: دەنگى دەفە و ساز و سەمتور.

دەنگەلەچىۋى: پلاۋىۋنەرى دەنگ و باسەكە لەلايىن يەككى يا دەستەيەكە بۆ ناۋ خەلک.

دەنگەلەھان: دەنگ دەچىۋى بە جۆرىكى ۋا كە ئەم و ئەر بى بىيەن.

دەنگ دەن: مەيس لە توندى و زۆر ھاۋار كىرەنە.

دەنگەزەنگ: دەنگى زەنگى.

دەنگەلەن (باک.): دەنگدانە.

دەنگ كەلەن: دەنگ نوسان.

دەنگ كىرەن: بانك كىرەن، ھاۋار كىرەن، قەسە كىرەن، لىۋەۋان. دەنگ كىرەن، ھەلەدانە قەسە يا ۋەلام دانە. تىپخوپىن، دەنگدان، لىپخوپىن.

دەنگ كى: دەنگ زى.

دەنگ كۆپىن: يەكتەر نەدوۋاندن، (كۆ). خىتوتشى (خى و تىشى).

دەنگ كىرەن: دەنگ زى بون، دەنگ كىرەن.

دەنگ لىكەن: بانك كىرەن، يا دەركى چىتەك.

دەنگەل (دەنگ مەل): دەنگى پەپەۋورى.

دەنگ نەقارە: دىمىلى دەمباۋ.

دەنگ نووسان: کپ بونی دەنگ و دەرنهاتن، (هه‌ورا). دەنگ نروسیای. دەنگ کورتن.

دەنگ نووساو: دەنگ که‌رخ، دەنگ نووسیایک. — ی(هه‌ورا).: دەنگ نووسان.

دەنگ نۆز: دەنگ زل، کەسیکە دەنگی گ‌ر و قەبەبی.

دەنگ و باس: دەنگ، تەرزەنۆ، خەمەر، هال و هه‌وال، باس، خوواس، ناگایی، کۆتەهه‌وان و ناخەفتیکە، کە بکۆتە سەر زار و زمانان و بلۆبیتەوه.

دەنگ و دۆز: دەنگەدەنگ و هه‌راوه‌زیا.

دەنگین: ناسراو.

دەنووک (کە): دندووک.

دەنووکە (ئەردە): دەمووکانه.

دەنووکە لەه‌لقە (کە): گیایەکی وورده دندووکێ وەنی لەگەڵگی دەچیت.

دەنووک کەچکە: جووریکە لەهه‌راری.

دەنید: دەنگ.

دەنیۆ: لەنیۆ، نیۆ، تونۆ، (په‌وا). دۆ. تۆلۆ. — لیفە ی دا: تۆلۆ لیفەدا. — ی قاقمزی دا: تۆلۆ قاقمزا.

دەو: دەم، زار، دم. پەله، تالۆکە. دمه گۆرتان. (شکا، باک، باد). دۆ، (باک). زیانده‌ر، گومراکەر. پشک ئاریژتن جووره ژمارەیکە، کە لەناو چەند کەسیکی دادەکری، دوانیان یەکی چەند قامکێک دەهیننه پیشمەرە یەکیکیان دەلی (دەو) لە تۆ، ئەو سا قامکەکان لیکەدەنمەر و دە ژمارە ی دیکەشی دەخەنه سەر گردیەکی هەر چەند بو ئەو کەسمەر کە دەو لی کراره ئەزمیتری لەسەر هەر کامیکیان ئەواو بو ئەو دەبیا تەوه.

دەوا (په‌وا): دەرمان.

دەوات: مەرەکەپدان، دەویت، (کە). دوات.

دەولخ: دەباخ، خۆشکردنی چەرم.

دەواخانه: دەرمانخانه، دەباخ خانه.

دەواخچی: دەباخچی.

دەوار: پەلەسیکی پانی دریزی تەختەتەختەیه لە سوو دەچنری کۆچەران وەکوو چادر هەلی دەدەن و دەچنە ناوی، پەشمال. (باد). وولآخی بەرزە، ئەسپ، ماین، ئیستەر، کەر. (باک). پەشه وولآخ. — ی ستور: کەر، ماین، ئەسپ، ئیستەر. (هەر). وولآخی بەرزە، چاره‌وا، ئەسپ، ماین، ئیستەر، باره‌هر، پیژۆ. — ی (کە): جووره قابیتی قوولە.

دەوان: دەبان، تیغی دەبان وەکوو خەنجەر و شیرکەدەمەکی جووه‌هه‌رداره.

دەوانچه (هه‌مه): دەمانچه.

دەواوورەش (هه‌ورا): دەرمانفرۆش.

دەوه: دەبه. ساهیک، تەپالەییکیە لە ریخی پەشه‌وولآخ و ئیستەر ژنان بەدەست دروستی دەکەن و لە تەپالە به‌رینتر و دریزتره. — کردن: پیژتن.

دەوه‌ده‌شتی: شیاکەییکیە لە دەوه‌ی ئاوازییدا هەر لە خۆرا ووشک بووبیتەوه، دەوه‌کیویه، (هه‌ورا). سەرگین، تەپالە.

دەوه‌وش: شووتن.

دەوه‌ره (ئەردە): چاره، چاره‌سازی، دەرمانکردن، تیمار. — کردن: چاره و دەرمان کردن.

دەوه‌ کیوی: دەوه‌کیویه، دەوه‌ده‌شتی.

دەوه‌ری دەر: چاره‌ی نەخۆشی، چاره.

دەوه‌کیویه: دەوه‌کیوی، سەرگین، دەوه‌ده‌شتی، تەپالە، (دەر). لاس، (زن). سەهین، شیاکە ی ووشک بووه‌وه.

دەوه‌لآن: پێزه تەپالەییکیە بە گردی بێندەدەکری و ناوه‌کەشی پرده‌کری لە پەین و وورده تەپالە و پشکەل.

دەوه‌ن: ئەم پەنجە دارانەیه کە کورتن هەر لە ناوییه‌وه چەند لکیکیان لی جووی دەبیتەوه و زۆر بێند نابن. بە پشکەداره به‌روو و مازووش دەلین کە تازه هەلیدا بیتەوه دوای پرانی. تەرە، خوهر، ریل، (باک). شتل، (هه‌و). بار، (دەر). تەرەش، پەنجک، کوورس، مەیتک، بته، به‌ر دارانە دەلین کە زۆر به‌رز نەبوون. جەنگەل، مێشه، لیتر، لیتره‌وار. قامیشەلآن.

دەوه‌ن بێناش: مەبەس لەهه‌وان و ناخەفتیکی زۆری بی سووده.

دەوه‌ند: دەرەن.

دەوه‌جا (کۆ): دەسا، دەجا.

دەوه‌خ (باک): ماندویتی.

دەوه‌خین (باک): ماندوویون.

دەوه‌ز: به‌ر، به‌رانه‌هر، قه‌راخ، قه‌رووخه، دەوه‌ه. — کردنمەر: پێدا چوونمەر و دور و وانه و تیتەر.

دەه‌وان (هه‌و): لە گەمە ی خەنخەنانیدا کە سی جارەن هه‌رسیک خەنەکان گه‌راو نه‌یدۆراند — ی پێده‌لین. دەوه‌ه.

دەه‌وانده‌وه‌: به‌رانه‌هر، گرداگرد.

دەوه‌ه: گ‌ر، دەر، قه‌رووخه، به‌رانه‌هر. — دان: دانەبنار، داگرتن، گ‌رگرتن، ناخەدان، تەوه‌نه‌دان، دەرگرتن، تەنۆره‌دان. چاخ، چەرخ، رۆزگار، دەرەن.

دەوه‌ه‌دان: ناخەدانێ چتیک، گەمارۆدان، دەرەدان.

دەوه‌ه‌کردن: خوێنخواردن، چەرخ خواردن.

دەوه‌ه‌گرتن: دەرگرتن، ناخەدان، پارچه به‌لیتاری پێلاواندا گرتن.

دەوه‌ه‌ده‌م (ئەردە): لموز، خرتوم، په‌وز، په‌وزه.

دەوه‌ه‌که‌ده‌یه‌ (هه‌ورا): دەورکردنمەر.

دەوه‌ه‌به‌هر: دەرپشت.

دەوه‌ه‌پشت: هەر چوارە، دەرپه‌ر، سوور و پست، هاویردۆز، (خۆ). پی پانه. ناوچه‌وه‌ه‌به‌هر.

دەوه‌ی (باک): تەبەق، ئامانیتیکی پەلی نیتوداره. — ی چینی: فەخفەوری.

دەوه‌یش: عه‌ودال، بی مال و حال، مریدی تەریقەتی قادری به‌ پرچ.*

دەوه‌وس: شووتن، شووتنمەر.

دەوه‌ساندن (باک): چەرخێ کوشین، ماکینه‌یه‌کە تری دەکوشی، به‌لاقێ هەلشیلان، پامال کردن، پی پستکردن.

دەوه‌سین: شیلان، پامالکران، پەنج دران.

دەوه‌وش: شووتن.

دهووشک (باک.): د دود انه.

دهوقاندن: تاقي کردنمه.

دهوکل: کابانيکه پژني کمره بهرمهم بيتي.

دهوکل: زار تشه.

دهوکيس (زا.): خسته ي تورده که.

دهول (باک.): په چلک، (باک.) سه تل و دۆلکه و لۆنکه ي چهرمين کمناري له چالواندا پي ده کيشن. (که، همورا.) دهوژ، تهيل. (دهر.) له گيل.

دهوول: همول و تهقه لا.

دهوول (باک.): سه تل ي چهرمين. مال و سامان و دهوله ته. دهولمه مند و اتا خاوه ندي سامان و مال و دهولت، دهسته لات.

دهوله ت: سامان، مال و داهات، خوشبه ختي، پهروپو، پهلوپو، مال، نازال، پشه و ولاخ و ولاخي بهرزه. فخرمانداري، بهنده ري، نيتيتي، ميری.

دهولتکمتي (باک.): همزار، ليتکو توو.

دهولتککپ: فخرمانپروا، فخرمان بين، فخرماندار. — ي: فخرمانپروايي، فخرمانداري.

دهوله تمه مند: دهولمه مند.

دهولتقي (باک.): پهروژ، ميری، ميريتي، چتيکه هي ميری پي.

دهولتقوچ (دزه.): زاربه ستو، دم قوچاو، مات، کپ. همزار، پرووت.

— ي (دزه.): زاربه ستويي، ماتي، کبي. همزاري، پروتي، په جالي.

دهوله من (همورا.): دهولمه مند.

دهوله مه مند: مالدار، دارا، بدار، به تفاق، به مال، ساماندار، خاوه ند سامان، کوک، — بون: هه لگران، هه لانگران. — ي: مالداري، دهوله تمه ندي، دارايي، بچک، بي نيازي، هه بون، هه بين، سامانداري، زهنگيني.

دهوولته (باد.): خلته ي پژنيه که له کمنار و بني مه نجل و هيزه و چتي تر ددنه شي دوای تووانده وي.

دهوون (نرده.): دهوهند. دهوهند.

دهولک (همو، باک.): جدت، سه تل ي جيلي يا چهرمين.

دهولو (همو.): شم گرته يه ده مي بز پشکو تن ليتک کرد بيتمه، دهولو، دهولو. باداميتکه خريکي گه يشتن بي يا په لک شينه که ي بقه لشي.

دهولوو: (همو.) دهول.

دهولوکانه (همورا.): دهمکانه.

دهوليان (نرده.): دولاو، دوله، ناوگير.

دهوليماز (خو.): پرداني مال اتان. (خو.) تیکول و تووژ و تفری سمر پيخوله و چيکلده يه.

دهولينگ: ده لينگ.

دهويل (باک.): سيرمه.

دهويت: (همورا.) دهوات، دهويت، مهره که پدان.

دهويت: گواد، تهره س، قورومساخ، دهيروس، جاکيش.

دهويقاندين (زا.): تاقي کردنمه ي هيلکه يه له لايمن په قی و ناسکيتييه وه به له ددان دان.

دهويک (با.): دزووک.

دهوين: دزينه.

دهه (پژژ.): ورشه ييکه مايي پي ده گيژنمه، (باک.) بز بريوي بازاري وولاخان له کاتي هاندانيده به کار ده برت. (باک.) ده (۱۰). دي، گوند.

دههان (باک.): دهيان.

دهه هزار: ده جاران همزار ۱۰۰۰.

دهه هک (باک.): دهيم، دههم.

دهه هم: دههک.

دهه مين: دهيمين.

دهه به (باک.): ختمه يي، ختمه پنگ.

دهه ليک (باک.): چيني.

دهه ره (باک.): مرازيکه لق و پوي بي که لکي داراني پي ده برن.

دهه ري: جدرگاووس، (که.) دهيري. (باک.) جل و پژشاکي قولاه چن. زور تورپه.

دهه شک (باک.): جاش.

دهه هف (باک.): يال.

دهه فک (باک.): دار، تهله.

دهه هر (باک.): پايه، بناخه. — ي: پايه تي، بناخه يي.

دهه ل (باک.): باخي ميره.

دهه هم (باک.): کوچل، سه ربه رشتي.

دهه نگه (باک.): بهاره کاني.

دهه و (موک.): فيل، که لک. جاجميکه وه کوو شه لته هه لده دروي ده غلي لسه ر خرمانيان پي ده گويزر يته وه يا لسه لته و شارا پي ده به نه سه ر خرمانيان.

دهه وژ: دهوژ، کووس، دهيل، کوژ، دژ. — ليتدان: دهه وژ کوتان.

دهه وژهن (که.): دهه وژ ليتدهر. — ي: دهه وژ ليتدهر.

دهه وژکوت: دهه وژهن.

دهه وژ و ژوفا: دژ و ژوپنا.

دهه به (باد.): داعبا، درنده.

دهه بهک (باک.): ده بهک.

دهي: ده، دا، داده ي، ووه ي هاندانه. به لي، به لي. بز دهنگداني وولاخان به کار ده بری. بز هانداني سه گانيش به کار ده بری، کسکس، حله له له، دي. (فه.) دي، گوند، لادی. زوکه، زوويه.

دهيان: چندين جاره، دهان.

دهيهک: (باک.) دامن، دهيتک، دهيهک، له ده يان يه کيتک، له ده يشان به شيتک.

دهيه م: دههم. — ين: دهه مين.

دهيجا: دهجا، دهيسا.

دهوژ

دجەلە: زىيەكە لە كوردستانى باكوور هەلەدەقوڵى و بە ناو
شارى موسى و بەغدا تىدەپەرى تا بىسەر و كەنداو.
دخسین (باک.): چاوی هەلەهاتن، چەپخوس.
ددان: (بابا.) دان، (دەر.) دیان، (باک.) پەوا، (درا.) ددان
(فە.) ددان. خلیتە: خری، خرینە، هاروو، کورسی، درانتین کورسی شەش
لەسەر هە و شەش لە خوارووەن. کاکیلە: چوار لەسەرتین و چواریش
لەخوارى. دڕۆک، درانتین ئارگووشتى، دوودوون. بڕۆک: (کە.)
ددانەپیشینیان، ددانین براکوور. چوار لەسەرتین و چوار لەخوارى. ددان
ددام ناگرى واتە ددانە چىرەمە، هەلەدەلەرزەم، هەلەدەچووقیم.
ددان ئالبوونەم: سەبونی ددان بە هۆی خواردنێ چتی ترشەو.
ددان ئیشای (هەورا.): ددان ئیشە.
ددان ئیشە: (هەورا.) ددان ئیشای، ددان ئیشان.
ددانە: ددانەى مشار و چەرخ و ئیتر. (بابا.) دیانەدیانە، (هەورا.)
بڕکەر، کونجە، کونجە کونج، هونەرکە لە پیشەى جۆلى و
مەسگەراند و هەكوو ددانى مشارى وایە.
ددانەپیشینیان (کە.): ددانەکانى پیشەو.
ددانەچىرە: چۆمەچۆتى ددان لەسەرمان یا لە ترسان، رچ، دانەرچە، دان
رەسكى. بۆ هەژارى و دەستگورتیش بەکارهەبرى.
ددانەرچە: ددان لیکدان لەسەرمان یا لە پقان یا لە ترسان، چۆمەچۆتى.
ددانەرپۆی: ددانى پۆی، دانرپۆی، جوورە خەلێكى ناسراو.
ددانە زۆرپە: نەو ددانە قایانەپەكە لە دوای تەمەنى حەوتسالى
مەندالان دەردەكەوى.
ددانەسەپە: گىيەكە گەزەك بۆند و بەشلى گۆلێكى شەین دەردەكات و بە
چیشتی دەخوێ كە ووشتكىش بوو هەموو لەشى دەرەكات.
ددانەگەوینى (کە.): ددانى حەوتسالى، نەو ددانانەپەكە لە تەمەنى
حەوتسالىدا دەردەكەون.
ددانەمشكە (مەك.): تىك، مام شەبەقە، پەشت ماسى، پەشت
ماسىلەك.
ددان بە جەرگى خۆدانان: دڵەلگرتن، كوێش، پەشوو دزێزى، گەلەپى
نەكردن، مەلپانى.
ددان بە جەرگى خۆدانەر: پەشوو دزێزى، گەلەپى نەكەر، مەلپان، بەپەشوو.
ددان پێدانان: پێ لى نان. جوون، جووین، دركاندن، پالیتان.
ددان پێدانەر: دركێنەر، پالیتەر، پێ لى نەر.
ددان زۆر: ددان زۆرین.
ددان زۆرپە: ددان زۆر.
ددانەساز: ددانكار. — ی: ددانكارى.
ددانەشاش: ددان بلۆ. — ی: ددان بلۆى.
ددانەساز: ددانساز. — ی: ددانسازى.
ددانەكەل: كەسێكە يەك یا چەند ددانێكى كەوتى. — ی: ددان كەوتن.
ددانەكەوتن: ددانكەلى.
ددانەكمۆل: ددانى كرمى.
ددان لەچىرە وەبەردن: گوشتین، قەرساندن.

دەپى: (دەپەك) ی كورتكرائەتەر، (باک.) لايسى
لايهيه. كاتێكى ژنان مەندالێ خۆيان دەنووتن دەلێن: دەپى
لاو دەپى، دەپەك لێكە هێلینا زارۆكى مەزقەنە.
دەپەر: دێر، كلیسا.
دەپەرى (کە.): دەهرى، ئەوانەن كە بڕوا و باوەرپان لەسەر
نەوێه كە گێتى هەر بۆوه و هەر دەپى و پەروەردگارى نیه. دێرنیشین،
دێوانە، شیت، هەردە.
دیزە (باد.): گەلێ گزەپە بۆ ئازان.
دەپەسا: ئەمسا، دەپەسا، زووكە، پەلەپەكە، دەسادهى.
دەپەسادهى: بڕوانە: دەپەسا.
دەپەسەم (باک.): پادشایەكى كورد بۆوه لە كوردستان و نازەریایجانێدا
فەرمانەرپاوى كردووه لە پاشان بەدەستى سالار كۆپى مامەلان گەراوه و
چاویان پۆتانەوه و دوایه كۆتووینە.
دەپەلەخ: تۆرم، (باک.) گۆپەك. گۆلێكى ووشتى، بەچكەى ووشتى.
دەپەلم (نەردە.): نێچاوان، توتیل، ناوی تیرەپەكە گەورەپە لە كورد،
ابو الفداء الحویى لە باسى كورداندا دەلێ: فارس سى ناوی هەپە یا سى
باوكى هەپە یا سى نەتەمەن: كورد، جیل، دەپەلم، وادپارە كە جیل ناوی
فارسی بە خۆپەو بەستووه بەلام كورد بەناوی خۆى مایە تەنەپە دەپەلم بۆر
بۆوه، هێندێك دەلێن كۆرێ نازەریایجانێ لە شووتى واندا مەوان، (نەمە)
دزۆپەكێ ئاشكراپە چوونكوو تورك مەغولن و ئاشكراشە كەى هاتوونەتە
نازەریایجان. گێو (هێندێكیش دەلێن (زازا و دومەل، دومەل) پاشماوێ
دەپەلمەنان، بەلام گەلێك پاستە و دروستە كە بۆتێن دێم كە ئەمەپۆ بۆنە
عەرەب و پاشماوێ دەپەلمەن لە بنچینەدا كوردن (جەمخوون).
دەپەم (كە.): دێم، زووتێكە تەنەپە لە بارانە ئاو بخواتەر و بەس.
دەپەمەپۆ (نەردە.): دێمەزار، زەوى دیم.
دەپەمەكار: دێم، دێمەكار. — ی: دێمەكارى.
دەپەپە: جوورە دەغلیكە وەكوو هەرزنى وایە، (هەورا.) كەردەپە.
دەپەپان (باک.): دانان، دەپە.
دەپەندەك (باک.): چەقالە، بادام.
دەپەووس: دویت، دەپت، بێ ناموس.*
دەپەوولەپین (دەر.): تێكۆشین، تێكۆشینكردن، تریت كردن.
دەپەپا: هاها، هەپە، ئاها.
دەپ (دەپ) (نەردە.): وەرە، دەنگێكە بەلێدە یا ئازالى پێ بانگ دەكړى.
دەپارە (باک.): فیل و لێپ و فەرەجى شەپ و جەنگیپە.
دەپەل (دەپەل) (نەردە.): ووشەپەكە بەلێدە یا ئازالى پێ بانگ دەكړى،
وەرەوەرە.
دەپراک (باک.): بەلێدەپەكە.
دەپستان: قوتابخانە. — ی: قوتابى، شاگرد.
دەپووك (دەر.): دەپى.
دەپى (نەردە.): بڕوانە: دەپە.
دەت (باک.): گەمەپەكێ كوردیپە.
دەنە (پۆز.): كچ، كێز، دۆت.

ددان گڼ: ديانگرې. — كړدنهوه: قپچكرن.

ددان مږواوې: دداني پټك و سپي.

ددان ووستره (موك.): جوړه گڼيكيه.

دداني هموتسالي: ددانه گيوني، ددانيكه له تممني ۷ ساليډا دهكمرې.

دداني شيري: نمر ددانانه، كه له تممني ۶، ۷ ساليډا دهكمرې.

ددو (باك.): دوو.

ددوو (چي.): دوو.

دږ: زير، زوو، دږن. زماندريژ، جنيو فروش. نازا، دږوك، دږنده، بوسدگ بهكار دهبري، له شپوي تروسو پلاردا بومر قانيش بهكار دهبري.

دراخه: مهلوي دهخل.*

دراډ (باك.): پوړ، پاره، دراو.

دراډگڼي (باك.): بمرچاو تنگ.

دراډلي (باك.): سوږند، سووند.

دراډ (باك.): ددان، دراډن نارگوشكي، دږوك. دراډن پراكوړ: چووار ددانه تيرهكان. دراډن كورسي: خليته، خريته. دراډن بايي: دداني قولاي زهر داري ماريه. — كشاندن: هلكرن و ياراكړن.

دراډ: دادران، داتليشان، پارچه پارچه بون، دهريز، چران، چريان.

دراډن: زړاندن، هلكرن، دادراندن، هلكراندن، چراندن، دهريزاندن، قمرساندن، زقاركرن، هلكرتاندن، قمرستان.

دراډو: پارچه كراو، تليشاو، دادرپاو، دپاو، داتليشاو، لمت و كوكراو.

دراډو: پاره، پوړ، پمره، زږ، دراډ. — ي نهغه: پوړي نهغه.

دراو

دراوسې: هاوسايه، هاوسي، دراوسي.

دراوسې يمتي: هاوس يمتي.

دراوكي: بهدراو كراو، زيركي.

دراوي: باري دران.

دراوي نهغه: پاره ي دروست كراو له قاقمز يا له ناسن.

دراخت (كه، همورا.): داري بهر دارو و بي بهره كه سموز و به پيوه بي، (باك.) بهراني، شهينوك.

دراخت و توپي (همورا.): داره توو.

دراخت و ناري (همورا.): داره همنار.

دراختان: تروسكان، تروسكدار، برووسكانهوه، چتيكه زور پرشنگ و پوړناكي بداتهوه.

دراختانهوه: تروسكانهوه.

دراختاني: تروسكداري.

دراختينهوه: تروسكانهوه.

دراختانهوه

دراهم: درهم، بهرديكي ناسراوي تمازوييه چل و هشت دهكه له زير.

دراهنك: دير. وه — خستن: كشكشاندن، گيركردن، قارقلاندن. وه — كمرتن: كشان، كشكشان، گيريون، قارقلين. وه رخم: درهنك هيل.

دراهنگان: كاتي درهنك.

دراهنگر: (باك.) پيشتتر.

دراهنگرين: ديرترين.

دراهنك خيز: سسته پهل، خاو.

دراهنك كردن: ديركردن.

دراهنكي: ديږي، كاتي درهنگان.

دراوه (فه.): درويته. — كردن: درويته كردن. (باد.) درو. — كمر: درهين، دروزن، بي بهخت.

دراوهان (نهرده.): درويته كار.

دراوهني: پالهيكيه تنها درويته بكات، درويته كار.

دراوهوش: نالا، بهيداخ. — ي كاوه: نالاي كاوي. دريشه.

دراوشان: وورشه دان، تروسكان، بروكان، بروكانهوه.

دراوشانهوه: تروسكانهوه.

دراوشاندن: دروشانهوه.

دراوشه (همورا.): دريشه.

دراوشه دار: تروسكدار.

دراوشه ده: تروسكه ده، دروشه.

دراوشه ده: دروشه ده، تروسكه ده، دروشه.

دراوشه دار: نالادار. — ي: نالاداري.

دراوشينهوه: دروشانهوه.

دراوه كار: درويته كار، دروه كمر. — ي: سه پاني.

دراوه كمر (همورا.): درويته كار، درويته كمر. سه پان، وهريز، درهوان.

دراوه كمر (فه.): درويته كار. (فه.) — ي: درويته كاري.

دراوهي (باد.): لموي، لمويته ري.

دراوهي (باك.): دارتيكه.

دراوهي (همورا.): دږك، دږو، توو تږك.

دراوب (باك.): دره.

دراويډان: شق كردن، كړدنه دوپارچه، پيگا كړدنهوه، دږدان. درو: دورد.

دراويډان: دريډان، جي كړدنهوه، ته كه كردن.

دراويډ (باك.): دږك و دالي گچكه يه.

دراويډك (باك.): توو تږك (دارتيكه)، (باد.) دږدږي.

دراويډي (باد.): توو تږك (دارتيكه).

دراويډنگ: پاشل پيس. — ي: پاشل پيسي.

دراويډوك: جبرمه، ساخته چي، فيتباز.

دراويډوك و پياله: بيتام ويژ، هرهزه كاري. تازه دهسي درووك و پياله يه تي.

دراو: ترهك، تريز، تريك، تليش، دهريز، قلمشت، تهرهك، دهريز، زهنگ، هرهس بردن، قلمشتيكي زور زراو و باريكي چت.

دراويډون: قلمشين، شق بون، درزدان، تره كين.

دراويډان: درزيردن.

دراويډون: ترهك و تليش پر كړدنهوه.

دورزی: دورزی.	درېکینه: درکین، جوچکې تازه تووک لیتها توو.*
دورزین: دورزیدن.	درکینه: درکین، پی لیتنمر، ددان پیدانمر.
درز (پژژ): دژ، مؤن، تووړه، ترژ، قهلس، رق نمستوور. (نمرده.) چتی	درکین: (نمرده.) درکاوی، درواوی.
خاو که کرژ نمبی.	درکینه (نمرده.): درواوی، درکاوی.
درزانگ (پژژ): لاوازی، کزی. — دان: لاواز و کزیون.	درکا (نمرده.): درگا. زار و سمری خیگه و ممشکه و کوویه و نیتیر.
درژی: به کاره خژ.	درکابوون (نمرده.): کون بوونی برین و زار کرانموه.
درژی (پژژ): دژی، مؤنی، ناوچا و گری.	درکاپنوه دنان: دهرکه پیته دنان، جوو تکرندن.
درسهگ (که): سنوور، تخووییکه لمنیوانی دوپارچه زهویاندایی.	درکازنه (نمرده.): کزیونموه و دروان بېژندی کردنموه چتییکموه.
درست: درست. — ی: درست.	درکانه (نمرده.): دهرگانه.
درشت: وازی وورده، گر، گرووز. مرژی لمندهووی گیتل. — ی: گری،	درکوان: دهرکوان.
گرووری (به پیچمانه و ووردی). لمندهووی، گیتی.	درکه (نمرده.): دهره، شیو، کون. ووشکاییکه، که همر چوارلای ناوی.
درهاندن (پژژ): قرته کردنی مریشک.	درکانه (باد.): گزهی ناوی.
دره (پژژ): قرته.	درم (که.): تارسم، پاتا، درمانه، (که.) درمی. هلاسمت، پسمیوتکی
دره دوق (پژژ): قرته قرت کردن مریشک به دهوری جووچکه کانیدا.	سارییه، به هسمو جووړه نه خویشی و دهر دیکسی و ده لیتن که لیک
درک: دروو، چقل، چتیکی باریک و سمر تیزه له درخت و گژ و گیایان	بگیر دریتموه. دهنکی ته پل.
پیدا دهی له لمش و کل و پل هلاجه قتی.	درمانه: درم، پاتا، درمی.
درکاندرو: درکینراو، پی لی تراو، ناشکر اکراو.	درم دیکهوتن: بلا بوونموه هلاسمته له شویتیکیدا.
درکاندن: دهر پین، پی لیتن، ترکماندن، تره کاندن، داپلاتدن، پالی	درمی: درمانه، درم، پاتا.
نان، وازی نه پیتی ناشکر اکردن.	درن: چلک، بژدن، بونی چلک. (که.) زوور، زیر، گر، بوسه گی دپو،
درکندن: درکاندن.	مرژی زماندروژو بی شهرمیش به کار دهری.
درکلو: درواوی، چلاوی، چتییکه درووی زژر پیته بی، یا شویتیکه	درنسهک: گیایه که شیرهدی لهناو ددانی کلوز و خووار دابنری ژانی
درکی زژی، ماسی درکاوی.	دهشکتی.
درکه: جووړه گرمزه که له مندا لآن دی و سمریان و کوو درووی تیزه،	درنسال: گرنا، درنال، سمرچا که یکه شاره که دوو دریا یان پیک
درکه میکوته.	بکه یعنی، زوی و شویتیکه همر و گرنج گرنج درز و شه قاری زژر بی مرز
درکه: گژنه، هیما، ریک.	نه تروانی به ناسانی پی یدا بهوات.
درکه سینه: درکه، که لموی.	درنه (زا.): کرمی ناوژگی ممر.
درکه کانه (کو.): گیایه که نیو بژن بلند دهی و ناخوری و گولی زهری	درنه: رق نمستوور، قهلس. (باک.) کونیکسی گچکو وورده. (فه.)
دروای دینی.	زیوانی برنجی. گنهی وولاخان. درنده.
درکه زهره: زهر سیری، دروه زهره، پنجه گیایه کی زله که ووشک بوو	درنهگه (پهوا.): گروو. — گرتن: گروو گرتن.
ده پیته درویتی زهر و ووشتر دهیخوا، ووشتر خوړه، بهووشکی و سووتاوی	درنچ: دیو، درنج، جندوکه، جنوکه.
به پونی که مو له ناوره و له همر برینیکي بدری چاکي ده کاتموه.	درنده: جانموه ری گژشخوژ و دپوه کوو گورگ و پلنگ و شیر و وورج و
درکه می (بابا.): چالوک، جووړه دارتیکی درواوی همیشه سوز و	کمتیار و بهور و نیتیر، خوړنخوژ.
قایم و بژنیک بهر زتر دهی ده کرته پهرژین و لسمری دیواران ده گیری.	درنبدن (که.): زیر، زوور.
درکه سینه: گیایه که دارک و گلا و گوله کی شین و دپواییه.	درنگانموه: زرنگانموه گیوی.
درکه که لموی: گیایه کی بهاریه درکیتی تیز دهرده که نمونیک بهر ز	درنگه: جووړه دهنکیکه و کوو مس و تنه که و کوان و نیتیر.
ده پیتموه.	درنگ: دهنکی مس ویا تنه کی یک له دوای یک.
درکه میکوته: گرمه میکوته.	درنه: درنده.
درک گلیا: شخلی.	دروار (باد، موک.): بهر گدروو، دروومان.
درکودال: دروودال.	دروایتی (باد، موک.): بهر گدروویتی.
درکی مهم وزین: به کسیتک ده لیتن، که گیشته چتییک نیتیر لیتی	دروای (باد، موک.): بهر گدروون.
نمیتموه.	دروان: دوران.
درکین: درکینمر، ددان پیدانمر، پی لی نمر.	

درونگه (گمر.): پوچنه، کولانه ی بانی.

دروو: دوراو، دروواو.

درووی: دپکاو.

دروودای (همرا.): دروکردن.

درو: (همرا.) درو، قومانه، هلاّت، هملېست، دهلمسه. (باک.) څر، څرکا، دهره. ناراستی، پوټ، خواری، قسه ی هملېستراو و ساخته. — کردن: څرکړن. وه — خستنه: پرساخو، بسوند اکشانندن.

دروېخ: دروخانه، جوړه تام و چورانه یی که له خواردنې پوټی (بویا) دا پیدا دهی که گمروو و زمان و ناوهم ده چورنیتنه.

دروخه دروېخ: چورانه یی سمرنگ و دهره وون لسمهرمان.

دروژن: ناراست، څرڅر، څرڅر، څرکمر، څرکمر، دهره وین، دهره وچین، دهره وکتر، کمسپکه زور دروژان بکا.

دروژنه: وه کوو دروژنان، چتیکه یا ووتیه که له هی دروژنان بچی.

دروژنه: کوپړه کانی، (همرا.) هانه دروژنه، (همرا.) هواره کانی، بهاره کانی، کانی که تمنها بهاران ده ښته.

دروژنی: دروکردن.

دروژنیتي: څرکمری.

دروشم: شپه، نیشان.

دروځ (زا.): پوخسار.

دروک: درانین نارگوو شکی، دوو ددان لسمهره وون دوش له خواری له ژیر چاواندان له نېوه راستی پرېک، کاکیله ی دان همر لایه ی یه کتیکي لیتیه.

دروک (پوټ.): بهرزی، سمرلندی، شان بلندی.

دروکړن: ناراستی نواندن.

دروم (نمره.): ژه قنه.

درووده لسه: چاور پاو.

دروس (نمره.): درست. — بون: درست بون.

دروست: چتیکه به پتی دهستوری ناسمانی یا زهمیني پها بیت، پها، شیاو، پندراو، راست، کپ. — بوی: پیکه اتور، پیکه کتور. — کردن: چی کرن. راست، کمسپکه راست بی و درونه کا. ناماده، ساز، پیک، گه لاله، جوت بون، سوار بون، په یی لیک هاتن. ساخ، خوش، تمندروست، لکش ساخ. نا: — نارپها، نه شیاو، (باک.) پووشوشتی.

دروستایی: ناماده یی، گه لاله کردن، بوی چونه هماره کانی کوردستان — کراوه.

دروست بون: پها بون، پي دران، پیکه اتن. جوت بون، کتورنمه ی پهاو له گمل زنی خوی.

دروستکړه ی (همرا.): دروستکردن.

دروستکردن: پیکه خست و پیکه خسان و سازاندنی چمند کمرسته یی که وه کوو دروستکردنی خانو یا چاپخانه.

دروستی: پیکي، پوختی، سازی، ساخی، ساغی. نا: — پیسی.

دروستیا څو کړن (باک.): څو ناماده کردن.

دروستکردن: دروستکردن.

دروسی: دروستی.

دروین: دوران، دروون، درومان.

دروینه: دروونه، دهره.

دروینه کمر: (باک.) پراندوک. پالنه، دهره کمر، (باک.) براندو، (که.) دهره نی.

دروو (نمره.): درو.

دروو: (دهر.) دره یی، زی، قلم، قهره، لاس، (باک.) په ځل، ستری، درک، نمرستی، درې، چقل، قه لچخ.

دروو خر: گیاو دروینکی زوره که زوی داپوټی بی.

دروو زه ده: چقله کله یی، درک زه ده.

درووین (زا.): دروون، دروینه.

دروو خان (نمره.): سوزانه یی گمروو.

دروو خه (نمره.): تروژانه و کاره کاری گمروو و دهره وون.

دروو خیان: چورانه و خورانی گمروو.

دروود: پوټی باشی، په یامی خاس.

دروودال: درک و دال.

درووژن: دروکر، دروژن.

درووشه: وورشه، دریشه، زریه.

درووشم: دروشم، نیشان، مانایه کی تاییه تی خوی هیه. نیشانه یی کی تاییه تییه که هممه نه تهره یی کی نازاد هیه تی. — ی وولاخ و مالاتان:

داخ. — کردن: داخ کردن.

درووشم: شپه، درووش.

درووشن: چتیکه بدره و شپه، دره خشان.

درووشی (زا.): نیتسکی لوولاک.

درووشیان: دره و شانه.

درووشین: دره و شانه.

دروو (باک.): شکل، وینه، درووشم، نارینه.

دروو کمر (نمره.): ستری پرک. چپوتاش، دارتاش.

دروو گه: (گمر.) دوو و گه، درو و گه. (پوټ.) لمن، څیرا، نیترو. — ی گچکه: ناڅر و نک.

دروومان: دروون، قرازیان، دروار، (همرا.) قراسه ی، واسه ی. دروونی جل و بهرگ و چتی تر به ته قمل.

دروون: دروواندن، مرازیان، دوران، دروین. دروینه کردن.

دروونه (همرا.): دروینه.

دروونه ده: دوو باره دره و کردنه. دوو باره درومان کردنه.

درووی (همرا.): درو.

دروین: دروون.

دروینه: دروونه یی گیاو ده غل به داس.

درههم: دره، پارچه پولی کی زینتی ۵۰ فلس بایی عیرا قیه.

درووشم

درباز: گوندیکه له نریک مه‌باد.*

درباک: دروا، تلېشاو، شپ.

دربان: (که.) دران، تلېشان. باکردنی وولاخ و ناوال لمبر زور خواردنی جوو نیت.

درباو (که.): دروا، شپ.

درباخ: حریف، پمروش، دریخ، کوتایی. — ی: به‌حریف بوون، پمروش خواردن.

دربیز: به‌رواږی (کورتي) یه، داهوژ، کشاو، کیشدار. به پیچموانه‌ی کورته. — کرن: دریژکردن، کشاندن. — بوون: ږاکشان، نویستن، تحسین بوون، سمرنانونه، پالډانونه، پالډمونه‌دان، پالکمونتن، پالک‌هفتن. — بوونمونه: دوواکمونتنی کاریک و قه‌تیس بوونی، کاره که زور دریژ‌بوتمونه. — کردنمونه: دریژه پیدان به‌قسه یا به‌کرده‌ویهک.

دربیزا: دریژایی، دریژی.

دربیزاهی: دریژایی.

دربیزایی: دریژی، دریژاهی، (باک.) دووش، باری دریژی له‌مشت.

دربیزه: دوور و دریژ، پهره. — دان: چټروکه‌دان.

دربیزه‌پیدان: پیدا چوونه خوار، دوور و دریژ‌کردنمونه، لسمبر پزیشن، هملرپشت، هملرپژتن، لی‌نمبرپنونه، دریژ‌کردنمونه.

دربیزه‌وکردن: دریژ‌کردنمونه، ډاکیشان.

دربیزبوون: ږازان، ږاکشان، پال‌کهفتن.*

دربیزدډر (همورا.): زور بلای، چمنباز، سازنده. — ی: چمنبازی سازنده‌ی.

دربیزدهوژ: مری دریژی لم‌پولاواژ.

دربیزکردن: به پیچموانه‌ی به‌رین کردن. به زهری دادانی به‌کیک، راکیشان.

دربیزکوله: چټیکه کم‌تیک دریژ‌بی.

دربیزکیشان (نمرده.): تلسور، تلورکهفتن، قنگه‌وتلور، پالکمونتن (نمرده.) دلورکهفتن.

دربیزووکه: دریژ‌کوله.*

دربیزی: باری دریژایی چت، دریژ.

دربیسمه: ریسمه، گرژنه.

دربیشه: (همورا.) درموشه.

دربیشیک (زا.): درتسه.

دربیشوشک (باک.): درتیشوشک، چزوی مار و دوپشک و نیت.

دربیشوشکه: (باک.) درتیشوشک، چز، چزوی مار و دوپشک و نیت.

دربیش: دریخ، دیف، کوتایی.

دربیشا: دریخ، حریف.

دربیش کردن: کوتایی کردن له‌کاریکید.

دربیشی: دریخی کردن.

دربیشه: گیاه‌ی که به‌باریه‌وهک چاوبازه به‌لام پنچی بچموکتره. درکه. (همورا.) زیبکه، گرمزه.

دربله‌مویکونه (همورا.): زیبکه‌ی میکونه.

دربین: دادې، نمو کسمیه که ده‌درې، چتی ده‌درېتی.

درې: درک، دروو، زووری، زیری. بویه‌کیکی نم‌یوو بزر، له‌درېنمونه دروست‌کراوه. دروو، درک، (همورا.) درې. (په‌وا.) باده. جوروه دارټکی درواویه به‌ره‌که‌ی وه‌کوو گیتوژی وایه، (همورا.) توو‌توک.

دربست (باک.): دروست.

دربش: دروا، پوول، پاره.

دربین: دادرین، ډراندن، تلېشاندن، ډراندنی چتی تنراو هیتندی چی تر. رفتن، ماشق، ږتگا کردنموی ناو.

دز: دس پیس، دهست پیس، دزوک، نا‌پاک، دزهک، نه‌بابوژ، دزوکمر، (باک.) که‌لمه، کرکه. دز، قه‌لا: پخواندز، ره‌نددز، قه‌لاتی پخوان (روح) یا پخواندان.

دزه: دزی، پنهانی، نه‌پیتی. به — کاری خوی کرد: به پنهانی کاری خوی کرد.

دزه‌باریکه: باریکه‌ی.

دزه‌خغه: زهره‌خغه، لچ خغه.

دزه‌خوږچینی: کردنی کاریک یا چټیک به‌دزی نم و نم.

دزهک: فرین، دزوک.

دزه‌کردن: خوږزینمونه.

دزه‌پن: هوزټکی کورده له‌دهشتی هملیردا نیشته‌جین.

دزجار: شوینټیکه که دزی زور بی.

دزدار: دزدار، قه‌لاوان، قه‌لاتموان، کیشکچی دزان و پاریزگار. خاوند و فرمان‌پروای قه‌لات. — ی: قه‌لاتموانی، کیشکچیتی.

دزده‌ریا: دزی ده‌ریاه.

دزده‌سه‌ک: دز ده‌ستک، ده‌سکس.

دزده‌سته‌ک: ده‌ستکس، یاریکار و ږی نیشانده‌ری دزان.

دزده‌لانی: گم‌یه‌کی مندالانه‌یه.

دزوان: دزی کران.

دزواو: چټیکه دز برده‌بیتی.

دزکوزه: دزشاره، کسمیکه دزان په‌نا بدات.

دزکوزگه: حاشارگی دزانه، جیگایه‌که دزان چتمه‌کی دزباری یا خویانی تیدا بشارنمونه.

دزکوشکه: دزکوزگه.

دزکا: دزکوزگه.

دزکه: دزکوزگه.

دزگه‌مرده‌نه (نمرده.): جمرده، چته، ږتگر.

دزگرتی (باک.): ده‌گیران.

دزگیر (نمرده.): (نمرده.) قمره‌سوران.

دزگین (باک.): لغاو، ده‌سته‌جلمو.

دزگیمبر: چتی هیچ و پوچ و بی‌نرخ.

دزینډو: شوفار. — یی: شوفاری.

دزین

دژوک: دز.

دژوکمه (باک.): دز. — ی (باک.): دزی، دزیتی.

دژیار: دسکيس، دسکيس. — ی: دسکيسی. وولآخ و ناژال و کمل و پهللی دزراوه.

دژیاگ: دزراو، چرییاگ.

دژیهلی: دزیتی.

دژیهلی: دزیتوی.

دژيو: ناحمز، ناشیرین، (باک.) بهژوک. — ی: ناحمزی، ناشیرینی.

دژی: پیشه‌ی دزان، دزیتوی، دسکيس پیسی. — کردن: دزیتوی کرن، دزینی چتی مه‌روم. نه‌پیتی، په‌نهانی، به — : به‌نه‌پیتی، هیتنی، له‌سره‌خو.

دزیتغی: کمل و پهل و چتیکه شایانی دزرائی بی.

دزی هکردن: دزیتوی و دسکيس پیسی کردن.

دزین: دزی کردن، (نهرده.) چریان.

دزینمه: دزین و کم کردنمه‌ی چت کم‌کمه. خو — : پاشه‌کشه کردن، خو‌شاردنه‌وه.

دژ: قلا، قلا، کونگره، دز، بروج، پیس، به‌د، چه‌پهل. دژ: (موک.) کن، مات، خم‌گین، به‌په‌روش، ناپیک، دامارو، دژ، وهره‌ز، گرژ. رامیت، بیرک‌مه‌وه، لووش، نه‌یار، پتچوانه.

دژو: گیان له‌بیریکه کم‌ناو بخواتمه‌وه.

دژیهلی: بونی دوو چت به چشمتیکی واکه همرگیز کونبه‌نمه‌وه.

دژوبون: کرژوبون، پق هستان، پیس بون، گرژوبون.

دژیه‌سمن (نهرده.): دژیه‌سمن، دژوایه‌سمن، به‌دگرمان، نیگه‌ران، دودول.

دژهمان: دژمن.

دژخو: که‌خو، (همورا.) که‌مور.

دژخو: که‌خو، پیس‌خو، دژخو.

دژدار: قلا‌تار، قلا‌تار، نویه‌تچی.

دژوولین: که‌مور.

دژان (جا.): نالوژی، کاری سخت.

دژکام: پروانه، دودول، نیگه‌ران.

دژکردن: مژن بون، نارچاو ترسانن، پق هستان.

دژمان: جنتیو.

دژممن (همورا.): دژمن.

دژممنی: دژمنی.

دژمن: دژمن.

دژمنای: (باک.): دژمنایه‌تی.

دژمنای (کو.): دژمنایه‌تی، دژمنایه‌تی.

دژمنایه‌تی: دژمنایه‌تی.

دژمنی: دژمنی.

دژمین (نهرده.)، همورا.: جنتیو، دژان.

دژوار: سه‌خت، حاسستم، گران، پرچورت، تروش، پهق، توندوتیژ، دوخشار، دژ، توند، ناستم، نافتیمکی. توند و تیشو تووتن و بیبار و جتی وابه‌کار ده‌بری. — ی: دژیا، کژتک، سه‌ختی، پیسییر، گران، دوخشاری، پچریچر، پچریچر.

دژوون (همورا.): خو. — ی: دژوین، چلکن. — ی: دژویتی.

دژوین (موک.): (همورا.) خو. دژوون، چلکن، که‌سکيه له‌ش و جلکی چلکن و مژانوی بی. جنتیو، جوین. — ی: چلکنی.

دژوونی: کژکردنه‌وی دوو ووشه که دژایه‌تی بی له ناره‌ندیاندا یا له رسته‌یه‌کیدا.

دژیا (همورا.): نالوژ، شتیراو.

دژیی: مژنی، کرژی.

دژی: جووره نه‌خوشتیکه، که به ناژالآن ده‌گا.

دست (باک.): دیزه‌ی گوره، مه‌نجدلی گوره‌یه.

دسر (نهرده.): پتگی تووش و سه‌ختی چیاپان.

دش: دشگ. بژوئی خوشکی می‌رییه و بژو می‌ریش خوشتکی ژنییه، (باک.) بال‌تووز. دژ، خراو.

دشه (نهرده.): خراپ، به‌د، پیس، چه‌پهل.

دشپکه (نهرده.): وورده زیپکه و قنچکه‌یه.

دشت: گند، به‌د، خراو، ناقلو. — ه: ناشیرین، به‌دی، خراپی، گندی.

دشخوارده: وورده‌خشت و خال.

دشکردن: خو کیشانه‌وه له کاریک و دسکيس لی هله‌گرتن.

دشمن: دژمن، ناحمز. — ی: دژمنی، ناحمزی.

دشوار: دژوار، سه‌خت. — ی: دژواری، سه‌ختی.

دشی: خراپی، به‌دی، پیسی، چه‌پهل.

دشتری (باک.): دهردیکه پشوری مژنی تنگ ده‌کات.

دشره (باک.): به‌فیز، به‌مورا.

دشک: کول، به کولی گریان ده‌لین.

دشلوک: مل پیچ، فانیله، ژرکراس.*

دشن (باک.): شمع، کاپو، لوت.

دشک (که.): پژو، گوریچه، نو قورته‌یه که له‌ناو گوتیدا مردوی تیده‌نرت.

دشنان (باک.): هژدانمه، توله‌ی چاکه‌کردنه‌وه. پسوله.

دشندفن (پژو.): پشوو سواریه له‌بهر زور خواردن یا نه‌خوشتی.

دشن به‌ران (باک.): که‌پو به‌ران، لوت زل.

دشندف (باد.): گشگش، نیوی ده‌نگی باو بژان و تهره‌یه.

دشمری (زا.): مژنی بی دهم و دوو، بی دهم و پل.

دشزده (زا.): مژنی زمان شیرین.

دشیت (باک.): به‌ندو قه‌یتانی چمر، سیرمه، دقتیل.

دشیل (شکا، نه‌ه.): سیرمه، دقتیت. (زا.) کونیکه چمرمی.

دسریه‌نجدی نه‌علی تیه‌له‌دکیشری.

دشیلاندن (باک.): قدیلک‌دان.

دښتېښي (باک.): قدليکه مدرن.

دک (باک.): سهکږ.

دکان (باک.): سهکږ، کوښه ي بلند. دوکان.

دکانچي (باک.): دوکاندار.

دکاندار (باک.): دوکانچي، دوکاندار. (باک.): ي: دوکانداري.

دکراندين (باک.): پزگرتن.

دکين (زا.): چلکنی کمل و پهله به جوړوي کي که بواردبيتي.

دگان (تا.): ددان.

دگهل (باک.): دهگل، لهگل، فټره، پټره. — هفت: پټکموه. — قی چمندي: له گمل همندي. — قی همندي: له گمل همندي. — قی قاسی: لمرکاته دا.

دگدگ (فه.): بالاندني بز.

دگدگان (باک.): (باک.) دهغه غان.

دگدگه: مېزه ټيکه له خولانمره دا نه په سهردهست.

دگدانه (بابا.): جاران يو بشپړدانی که لمبايان په کارده برا.

دگمه (زا.): دوگمه.

دگور (باک.): جوړه بورويکه.

دگولیک (باک.): دابه شکر، بشکر.

دل (باک.): دل.

دل: دل، پله گوشتيکي سووره لمبن مسمکي چه پسه و نيوه راستي همدووک سپه لاکه کانهوه، سهری همموشاده ماره کان پسه و په خوین بويده هام و شويه دکات. — نارخواردنمره: دنيایي. — به خوښوتان: زک به خوښوتان. به — وداو: له کانگای دلوه. — پيکا هاتن: دل تيکچيون، چيکلده، تيکچيون. — بوزين: بوردنمره، بپوشی. — درانمره: تهرين. له — گران هاتن: پی ناخوښبون، گورز هاتن، کوچ هاتن. — له خوږکدن: توږه و قهلس کردن. — له خيلمره هاتن، له ژيللاهاتن: خيستانمره، خپورانهوه. لمبر — له بارت. لمبر — ان: په زاشيرين، خوښويست. — ی من هلدواو: دلهم هلدواو. — من — ی خوږه دايه: خوښ ويست، بهوردی تماشا شام کردن يا بيست. — ی وی من گزتيه: به خوښويستی خوږ شيتی کردوم. — دان: خوښستن، لی ووردبونمره. دلی من ليدچه: دلی ده چيتی. — له دهستدبون: زور ترسان، دل له مستدبون. — من لی پرونيشت: دلهم ليداکموت، دنيابوم. دلی خوږه دا گوت: به خوږی کوم. — ی خوږه تهقدان: دل و دهرون (وجدان) ی خوږی تاقی کردهوه. دلی خوږه قه کرن: بهخشين، دهست گوشادی، دلغراونی، بهخشنده يی، دلی خوږکدنمره. ميس و په که برپار لسم چيتکی دان. — خوږه وونی کرن: دلی خوږی پاک کردهوه. — ناقيتن: له بېرو فراموش کردن. — له خوږچون: بپوشبون.

دلاخيف: گرانی، قاتی و قری.

دلارا: غمېږوین، شوپټيکه خم و خهفتی تیدا پرېتنمره.

دلارام: نارامی دلان، دوست، یار. ناوی نافرته تانه. — ی: ناراميتی دلان، دوستی.

دلای (همورا.): جولانه ييکه گوريس و نيتر له داريکي بلند بخري مندالان يو ياری و خوشې اواردن جولانه يی بکمن.

دل فازا: دلآزا، نازا، بهجمرگ، چاونه ترس.

دلآزار: نازاردهر، دلشکين، دل نيشمر. — ی: دلشکيتی، دل نيشان، دلشکان، دلشکاندن.

دلآهت: پایه، شان و شکو.

دلآوه دان: دل ناوه دان.

دلآوه: دلنمره، دل لاړين. نازا، بهجمرگ، (باک.) دلاوتر، نيوی نيربانه.

دلآوه دان: زورزان، تيکيشتو.

دلآوه ری: نازایی.

دلآودان: ميس له گهياندي خوشی يا ناخوښيپه کی زور به دلی کسيکی، فیساره کس به مرکزيتيپه يا به بوختان و تواجه دلی توار ناودام.

دلآوخواړدمنوه: دنيایي، بروایي له کانگای دلوه.

دلآودنی: گومان، همريتا، دودلی، نيگمرانی. بی — بی گومانی.

دلآور شينکردن: دلکرانمره به ديتی دپمن يا کسيکی جوان يا به مرکزيتی و دنگ و باسی خوشی.

دلآويژ: دلچسپ، خوشمريست.

دل ښان: خفه تخنواردن، شپړکيشه. نه خوشی و نازار پو له دلکردن.

دل ښه: نه خوشی دل، دلده درد، گولی گولای به چا بخوښنمره يو دل ښه زور باشه، ترشيش که بکولای و ناوه که ی بخوښنمره زور باشه، پروانه دلکوته.

دلپاوه پمهکه: نيگمرانی، دوگومانی، هاکو.

دلپ (نرده.): گوشاد، دريژ.

دلپه (همورا.): دلته بهی، دلکوته.

دلپه ي: دلخوږی.

دلخوږی: دلکوته، دلپه ي، ترسان.

دلخوږت: هيزی دل.

دلدهرد: دهری دل، دلښه، زک ښه، يو جنپوش به کاردهری.

دل دو (نرده.): دل لمدورا، دل واپس.

دلپروکي (پژ، کر.): دودلی، نيگمرانی له کارتيکيدا.

دلپه ي: دلخوږی، دلته بهی.

دلپه ښيژ: جوړه تربيه که سپی و دهنک دريژ بنکی نستور و سهری باريکه يک دهنکه ناوکی گچکه ي تيدايه.

دلپکزه: دلکوته، دلپوردمره. دلکزی، دل تيکچون به هوی خواردنې نابدل و نيتر.

دلپکزی: دلکزه.

دلپکوته: دلپه ي، دلکوته، دل ليدان، دلخوږی.

دلپکوته: ناری گه لابی خوښاو له گمل شه کري بخوږی زور باشه. دلته بهی، گولی گورمه به بيانان به چا بخوښنمره زور باشه، گولی گياي زمانه گا بکوليتري له خوږتې بخوښنمره زور باشه.

دلپگوري: دلکوته، ليدانی دل يک له سهر يک به هوی خوږه يا ماندو بونمره.

دله لهرزه: دله لهرزی، دله ته بی.

دله لهرزی: دله لهرزه، دله کوتی، دله ته بی.

دله مودوا (نمرده): چاوله مودوا، نیگمران. — یی: چاوله مودوایی، نیگمرانی.

دلباز: دلبر، دلرفین، جوان، بهله نجولار. — ی: دلبری، دلرفینی، جوانی.

دلبنیش (باک): بهدبخت. — ی (باک): بهدبختی.

دلنه خوسووتان: زگ به خوسووتان.

دلنهر: پروال، دلستین، دلرفین، دلکش، فربوده، دلباز، دلست، له خشته بهر، چاقپارسهک، دلگر، دلکر، خالدار. نیوی نافرته تانه. — ی: دلبازی، دلرفینی.

دلنهره: دلکش تانه.

دل بهجی هینان: دلخوازی یدکیکی بهجی هینان.

دلنهر: دلکش، دلرفین، یار، دوست.

دلست: دلبر، دلرفین. نیوی نافرته تانه.

دلستقه: کسپکه ناره زوی چتیک بکات و دلی پیتموه بی.

دلستسگی: بهندیواری.

دلسمیان (نمرده): دلپری.

دلنه خد: دلست.

دل بهیه کاهاتن: دل تیکه کاهاتن، دل هله شیریان.

دل برون: بۆ تیکچوونی دل به کار ده بری بهوی خوار دنی چتیکسی نایه لهره وه کوو دلین: ههنگوین یا چیتسه که دلی برده؛ یا دیتی باغ و گوژ و گوژار و دیمانی خورسک و جوان دل دهباو ده پرفینی.

دلبردن: نیشتیا بوون. دلنبردن: نیشتیا نبوون.

دلبرۆک (باک): ژن پهرست، می باز، بی تاین، دلپارسهک.

دلیکول (باک): دلکول، خفه تبار.

دلپورین: دلپوردنمه.

دلپوردنمه: دلپورین، دله کوتی له ترسان یا له خوشیان یان له بهر بهزه بی به کسپکی داهاتن.

دلی (زا): جوړه ههنجیریکه.

دلپارسهک (باک): بی دین، ژن پهرست، می باز، دلبرۆک. — ی: ژن پهرستی، می بازی، دلبرۆک.

دلپاک: دلپاست، دلغه کری، به پیچوانه ی دلپس. — ی: دلپاستی.

دلپاکیتی: دلپاستیتی.

دلپهزیز: پهسند، له بهر دلان. — ی: پهسندی.

دلپهزیی (باک): بهدبخت، چاره پهرش، فله کزه ده.

دلپ: کسپکه به خفه دلی پر بووی نزدیک بی بگری، دلتننگ، بهرق، پقدار، زگ پرله بوق. کسپکه زوری خوار بی و دلی پر بووی. — بوون: پقداری، دلتننگ بوون به جوړیک واکه نزدیک بی بگری. زور خواردن به جوړیک واکه سهر دل بکوی. — ی: دوراری، دلتننگی، گرانیی سهر دله بهوی زور خوار دنمه.

دلپیاچوون: حمز کردن له چتیک.

دلپیاکاهاتن: دل پیکداهاتن، دل تیکه لاتن.

دل پیسووتان: بهزه بی پیکداهاتن، زگ پی سووتان.

دلپیکاهاتن: دل تیکچوون، چیکدانه تیکچوون.

دلپیوه بوون: دل به چتیکمه بوون.

دلپس: بهدگومان، تارینهر، دور دل، نیگمران. — بوون: بهدگومان بوون، نیگمران بوون. — کردن: بهدگومان و نیگمران کردن. — ی: بهدگومانی، نیگمرانی.

دلناریک: (باک) دلناری، بی بهزه بی، دلرهق. — ی: (باک) دلنارینی.

دلنهمین: گشکه لی هاتن.

دلنه خت: دلنیا. — ی: دلنیایی.

دلنهر: کسپکه که زور حمز له چتی جوان بکات. پیری: — ته پیری. — ی: حمز له چتی جوان کردن.

دلنهمنگ: خمناک، خفه تبار، کن، به پهرش، بی چیکدانه، خونه گر، دلنفره. — بوون: خفه تبار بوون، دلنه لاتن. — کردن: خفه تبار کردن. — ی: خمناکی، خفه تباری.

دل قی چوون: حمز له چتیک کردن.

دل تیکچوون: دل تیکه لاتن.

دل تیکه لاتن: زاف کردن، دل بهیه کاهاتن، به جوړی که نزدیک بی له پشانمه.

دلجگر (فه): جمرگ و ناو، جمرگ و دل.

دلجو: لایتموه، دلده روه. — ی: لاواندنمه، دلدانمه.

دلجهه ل: دلپس، بهدگومان. — ی: دلپسی، بهدگومانی.

دلچسپ: دلگر، چتیکه بهچیته دلوه.

دلچوون: ریستان، حمزلی کردن، دلریستان، خوشریستان، مگیز، ناره زور کردن. بی هست و بی هوش بوون.

دلچوونه سهر: حمز کردن.

دلخالی: خوریتی، ناشتا.

دلخالوبوونه: دل تیکچوون و سست بوون.

دلخه بوون: دلتننگ بوون، دل کلافه بوون، دلداگیریان.

دلخو (نمرده): دلتننگ. (نمرده) — ی: دلتننگی.

دلخوش: خنی، شاد، که یفخوش، خمر، پشکووتو، ناغوش، گمش، (باک) دلخووش، هاش. شاد. — بوون: پشکووتن، (باک) بتر، دلکرانه، گمشبوونه. — ی: شادمانی، که یفخوشی. — کردن: گمشکردنمه، که یفخوش کردن، خوشی گه یانندن بهدلی کسپکی.

دلخوشکهره: مایه و هو ی دلخوشی.

گمشکردنمه، که یفخوش کردن، خوشی گه یانندن بهدلی کسپکی.

دلخوشی دنمه: تبتانندن، دلدانمه، ههجمانندن، خفه دت پوهاندنمه له دلی ...، ناشت کردنمه، دلنماری کردن.

دلخوا: دلچسپ، دلخواز.

دَلخوواز: داخوواز، مراز، داخوواز، داخاز، داخوواز، نارەزوو، تاوات، ویست، نیاز، (باک). نارۆزه، چتیکه دل ئارهزووی بکا. — ی: نارەزووکردن، دَلداری.

دَلخووه: (نەردە). خەفەتبار، دَلشکاو. (نەردە). — ی: خەفەتباری، دَلشکاو.

دَلخووهش (باد): دَلخۆش.

دَلخووپان: دَل شلۆان، دَل پاچەنین.

دَلخورد: دَلگیر. کەسیکە لە یەکیکی دَلگیربووی. — دَلگیری.

دَلداخووپان: خورپە لە دَلکوتن، داخووپاندن، دَلپاچەنین.

دَلداخووپاندن: خورپە لە دَل خست، داخووپاندن.

دَلداخووپان: خورپە لە دَل کوتن، داچەکان.

دَلدار: تازا، نە ترس. گراو، سەوداسەر، دۆست، سەوداگەر، دۆستک، سەودادار، گێزگول، دَلبەر.

دَلدارنە: گراوانە، پەخشان و هۆنراوەی دَلداری.

دَلداریتی: حەزلیکەرتی.

دَلداری: دەلالەت، حەزلیکەری، دَلخووازی. — کردن: حەزلیکردن.

دَلداکەفتن: دَلداکوتن.

دَلداکەوتن: دَلدا خوڕپیان، تەکانخوواردن، دَلداخووپان.

دَلداگ (نەردە): کەسیکە دَلی دوای چتیکی کەوتی و بۆی شیت و شەیدا بووی، شەیدا.

دَلدان: خۆشویستی. بە ووردی بیست یا چاو تێ پەین.

دَلدانەوه: دَلخوش کردن، دَلنەوایی کردن، لاواندەوه، تەبتاندن، حەجماندن.

دَلدەرەوه: دَلنەوا.

دَلدەرەفتن: دَلفرین.

دَلدەرەوه: تەوتین.

دَلدریۆ: پەشودریۆ.

دَلدن: دَلبەر. — ی: نەیتی ناوَد، دَلبەری.

دَلداس: دَلپاست. — ی: دَلپاکی.

دَلپاست: دَلپاک. — ی: دَلپاکی.

دَلپاگیرکردن: پارێزگاری کردنی دَلی یەکیک لە زیزبون.

دَلپەبن: بێ گووی، خۆ تێ نەگەیین، یارمەتی نەدەر.

دَلپەش: ناپاک، دەغەل، تەپەش، دَلرەق. — بون: ناپاک بون. — ی: ناپاکی، دۆگمان، دَلپەقی.

دَلپەق: بێ بەزەیی، نامیەرەبان، بێ باک. — ی: بێ بەزەیی، نامیەرەبانی، بێ باکی.

دَلپەنج: زویر، زیز، دَلشکاو. — ان: زیزبون. — اندن: دَلشکاندنی یەکیک.

دَلپەقین: دَلبەر، دَلفرین. — ی: دَلبەری.

دَلپەقین: بێهۆش بون، دَلچمون، دَل بیوان بون.

دَلپوون: دَلخۆش، بەهومیید، هەوادار. — بون: بەهەویابون. — کردن: دَلخۆش کردن، هەوادار کردن. نیوی ئافەتانه. — ی: مزگینی، هەواداری.

دَلپیش (نەردە): دَلریندار، دَلیشاو، دَلپەنج.

دَلزاز: خەفەتبار، نیوی نێرینانە.

دَلسارد: ناهومیید، (باک). دلسار، چاڤ ترسەنۆک، دوودل، بێ بەزەیی. — بونەوه: ناهومیید و دوودلپون. — کردنەوه: ناهومیید و نیگەران کردن. — ی: ناهومییدی، چاڤ ترسەنۆکی، دوودلی.

دَلسەخت: دَلرەق، دَلپەق، دَلکەرچک. — ی: دَلپەقی، دَلپەقی، دَل کەرچکی.

دَلسەرد: دَلسارد، ناهومیید، تەراسیاگ. — ی: دَلساردی.

دَلسەندن: مەبەس لە هۆگرکردنی کەسیکە بە چەشنیکی و دَلی لی نەستێرایی.

دَلسەنن: دَلبەر، دَلفرین. — ی: دَلبەری، دَلفریتی.

دَلشک (باک): سووک، هەرزە. (باک). — اهی: سووکی، هەرزەیی. (باک). — ی: سووکی، هەرزەیی.

دَلسووتی: دَلسووتاو.

دَلسوۆ: دەرەست، میەرەبان، جەرگسوۆ، جەرگسوۆ، خەمکەیی خەمان، خەمخۆز، جەرگسوۆ، دَلسوۆ. نیوی نێرینانە. — ی: میەرەبانی، جەرگسوۆ، جەرگسوۆ، دَلسوۆ، دەرەستی.

دَلسووتان: کۆت کەوتن، ناهومییدبون، جەرگسووتان، بەزەیی پێداهاختن.

دَلسووتانن: دَلسووتاندن، وە بەزەیی خست.

دَلسووتاو: دَلسوۆ، (باک). دَلسووتی، جەرگپاو. بەزەیی دار. — ی: ناهومییدی، جەرگپاوی.

دَلسووتیاگ (نەردە): دَلسووتان.

دَلسووتیان (نەردە): دَلسووتان.

دَلسووتین: جەرگپ، پەشت شکین.

دَلسوۆ (باد): دَلسوۆ. — ی: دَلسوۆ.

دَلشا: دَلشاد.

دَلشا: دَلشاد.

دَلشاد: کەیفخۆش، شاد، خەرو، دَلخۆش، سەرو دَلخۆش. — ی: شادی، کەیفخۆشی، شادمانی، شادی، سەرو دَلخۆشی.

دَلشار: تازە و نووی کەرەوه.

دَلشەوتی (باک): دَلسووتاو، دَلسوۆ.

دَلشکان: دَل نیشان.

دَلشکاندن: دَلهشتن، دَل نیشانندن.

دَلشکاو: دَلشکەست. — ی: دَلشکەستی.

دَلشکەست: دَلشکاو، دَلپەنجاو، دَل نیشاو. — ی: دَلشکاو، دَلپەنجان، (باک). دَلشکاو، ناقایل.

دَلشکە (نەردە): دَلشکەست.

دَلشکەست: دَلشکاو. دَلشکە، دَلخووه.

دَلشکەستی: دَلخووهی، دَلشکاو.

دَلشکيان: دَلشکان، دَل نيشان، دَلخوړه ری.

دَلشکين: دَلپه نجيښ.

دَلخه لينه ک (باک.): پشانموه.

دَلفراوان: پشور د ريزو و هيمن و لمسه ره خو. — ی: پشور د ريزو و هيمنی و لمسه ره خوږی.

دَلضره: دَلفراوان، به خشنده. خوگر، پايله دار. — ی: دَلفراوانی، به خشنده یی، خوگری، پايله داری.

دَلفرين: دَلپه، دَلکيش، دَلگر. نيوی نافرته تانه.

دَلشکمر (باک.): دَلکمرهوه، نيشتيا هيتمه. (باک.) — ی: راست، پاک، دَلپاک، دَلراست.

دَلق: چشنه د پړيکه وه (وول) ی ده چی بهرینکی سووری پهوانی هديه. (باک.) بار، شيوه، دڅخ، پاودان، چلونی، چلونیستی، حارایی.

دَلکعتی: گراو، سورداسره، دَلدار.

دَلکه چک (باک.): ترسه نوک.

دَلکش: دَلکيش. — ی: دَلکيشی.

دَلکفکردن: دَلپه لچوون.

دَلکرافهوه: (باک.) بستر. شادمان و دَلخو شېبون، که يه خو شېبون، دَلگوشادی.

دَلکرافهوه: شادمان، دَلخو شېبون، که يه خو شېبون.

دَلکرافهوه: دَلکرافهوه.

دَلکرمن: نيگه ران، به دگومان، دودل. — ی: نيگه رانی، به دگومانی، دودلی.

دَلکرمول: دَلکرمن، دَلپيس، دَلچه پهل. — ی: دَلکرمنی.

دَلکرمن: دَلکرمن.

دَلکرافهوه: دَلکرانهوه، دَلوازیبون.

دَلکرافهوه: دَلکرافهوه، دَلخه فېرون، دَلتنگی، دَلکوشران.

دَلکوجمر (باک.): ناپايله دار، بی نايين، دوروزی. (باک.) — ی: ناپايله داری، بی نايینی.

دَلکورکان: ناره زوو کردنی چتیک، دَل لیدان بق چتیک.

دَلکورکيان: دَلکورکان، هره سکردن.

دَلکورتن: دَلکورتن.

دَلکورتن: دَلکورتن.

دَلکورتن: دَلکورتن.

دَلکورتن: دَلکورتن، دَلکورتن، خمگین، په روضدار، خه فته تبار.

دَلکيش: دَلگر، دَلگير، دَلکش، دَلپه، دَلرښ، (باک.) به شنه خوړه ش. دپهني — : دپهني خوش و دَلگر. نيوی نافرته تانه. — ی: دَلگيري، دَلپهري، دَلکشي، دَلرښتی.

دَلکشا: جهرکه، ناوه راست، ناوچه.

دَلگهرم: خوړينه گهرم، سهرگهرم، به جوش و خوړوش. — ی: خوړينه گهرمی، جوش و خوړوش، سهرگهرمی.

دَلگهش: دَلگر، دَلکيش. — ی: دَلکيشی، دَلگری.

دَلگهوه پيدان: دَل لیدان، بهموی دلموه هستکردن.

دَلگر: خوشهويست، دَلکش، دَلکيش، (باک.) به شنه خوړه ش، نيوی نافرته تانه. دپهني — : دپهني دَلکيش و خوش.

دَلگران: مړوی توپره و سل و په زاقورس، لالوت، سهرگران، خه فته تبار. — ی: توپره یی و سلی و په زاقورسی.

دَلگری: دَلکيشی.

دَلگوشا: دَلگوشاد.

دَلگوشاد: دَلکمرهوه، شوړيتيکه که دلی تيدا بکريتسهوه. — ی: دَلکرانهوه، خه م بعبادان.

دَلگير: دَلگر، دَلکيش، دَلگوشا. دلمه ند، خه فته تبار، دلمایی، به په روضی، زیز، زویر، توپره، دَلگران، دَلتنک، دَلخوهر، دَلرښ، دلمن. — ان: خه فته تبار و دَلتنک بوون.

دَلگيري: دَلرښی، په روض، خه فته تباری، دَلگرانی.

دَل له خوړدن: توپره و قه لَس کردن، له خو زویر کردن.

دَل له دَلدان: به گومان و د پړدنک و نيگه ران بوون. دَل له دَل مده ده: نيگه ران مده.

دَل لچوون: حمز له چتیک کردن، شيفته بوون، حسپه ن بوون.

دَل لیدان: دَل هه لاورتن، دودلی، نيگه رانی.

دَل لِي سهندن: پراکيشانی دلی کسيک به ووته و کردوه و شيوه ی شیرين.

دَلمان: زویر بوون، به په روض شېبون، خه فته خواردن. (موک.) دلی نيتمه. دلمانی: په روض، خه فته، دَلگيري.

دلمایی: په روض، دَلگيري، خه فته تباری.

دلمایين (زا.): دَلشکان.

دَلمهن (باک.): مهرد. — ی: مهردی.

دَلمهن: دَلمهن.

دَلمهن: دلمن، دَلگير، دَلگران، دَلرښ. — ی: دَلگيري، دَلگرانی.

دلمه یي (باک.): ده لمه، نيوه رزوا.

دَلمردگ: دَلمردو، بی دل.

دَلمردن: مبهس له يه کيکه، که به تمواوی به دل وازی له هه موه چتیکي خوش و جومان و شوخ و شنگانی ناو گيتی هيتابی.

دَلمردو: خوړاريز، هه ريسه، تاييه، دنی په ردا، کولدر، داره سه، هه ريس. — ی: دَلمراندن، واز له ناره زو و ههوا هه رس هيتان، پاريزگاری.

دلی (باک.): ده لمه ی هيلکه و چتی تر.

دَلنه بردن: بی نيشتيا یی، هه ره سی خواردنی... نه بوون. نيشتيا نه هيتان، هه ره سی خواردنی... نه کردن.

دَلنه خووا: دَلنه خووا.

دَلنه خووا: دَلنه خووا.

دَلنه مرم: ميه ره بان. — ی: ميه ره بان.

دَلنه مان: بيته شېبون، سام گرتن، ترسان.

دَلنهوا: ميه ره بان، دَلسوز، دَلنواز، دَلواهر.

دښموواز: دلدهرموه، دښمووا. — ی: دښمووايي، دارانموه، دازيايي.

دښمووايي: ناشت کردنموه و خفمت لابرډنۍ يه کيکي، دښمووازي، دښنيايي، دلخوشي دانموه.

دښمزم: پمست، خږبه کمزمان، خږبه کممگر، هيمن، سهرشوي. — ی: پمستی، خږبه کمزمانين، خږبه کممگرتن، هيمني، سهرشوي.

دښنگان (باک.): لا پرهسني، کمسيکي وايه به بي بانگپيتشتان کردن بجيته سهر سفره نيم و نم و نم.

دښنيا: پشتراست، (باک.) قيمه، فريقت، پشتراست، کمسيکه، که له کارتي دوو دل به دگرماني نهي. — بوون: پشتراست بوون. — کردن: پشتراست کردن. — ی: دل تار خوارنموه، پشتراستي، قيم، دښمووايي، دښنيابوون.

دښوييس (نمرده.): دښمووا، چاره دووا، نيگه ران. (نمرده) — ی: دښمووايي، نيگه راني.

دښويز (نمرده.): دښگوشاد. (نمرده) — ی: دښگوشادي.

دښوش (همورا.): دلخوش، شاد. (همورا.) — ی: دلخوشي.

دښو: قزوت، خمش، لهغ، گري، شکست.

دښوپ (باک.): دښوپ.

دښوپ: (باک.) دښوپ، تکه ي تار و هممو جوړه شلمه نيهک.

دښويه: نمر تنوکه نارانه يه که بهموي بارانه و بهفروه له ميچي و نمشکمرتان ده تکتته خوارنموه، (باک.) دښوپ، (نمرده.) چکه، (همورا.) تکه، تنوکه، تکه ي بن ميچ له بهر بهر و باران. — ووشک بوون: چکان، چک بوون. — ووشک کردن: چکاندن، چک کردن.

دښومار: دښومار.

دښومار: دښومار، تکتين، تنوکار، چپ بوي.

دښوره (همو.): پاکشان.

دښوښان: دښت، خوشويست، بهر يي، ميهره بان. — ی: ميهره باني، بهر يي داري.

دښوق (همورا.): بلوق، پورگ، تزيه ي زهري.

دل و بار (همورا.): دل و دهر وون.

دل و دهر وون: (همورا.) دل و بار.

دل ويه همر (همورا.): جهرگ و دل.

دل ويستان: دلخووا، ناروزو کردن، حمز کردن.

دل هاتنميهکا: دل هاتنميهکا.

دل هاتنن (باک.): ترساندن، زراو بردن.

دل هاوردن: بهر يي، نيشتيا هيتان، ويستن.

دل هيوون (باک.): ناروزو کردن.

دل هيلان: دل تنگ بوون، دل لمزلا هاتن، خيسانموه، خيوانموه.

دل هيلان: دل ليدان.

دل هيلانگوتن: بيز و بول کردن.

دل هيلوون: خيوانموه، دل هيلوون.

دل هيلوون: دل تکتبه لاتن.

دل هيلوون: دل هيلوون.

دل هيلوون: دل تکتبه لاتن.

دل هيلوون: دل تکتبه لاتن، دل هاتنميهکا، دل به يه کا هاتن.

دل هيلوون: دل هيلوون، دل گيريوون، دل گران بوون، دل تکتجوون.

دل هيلوون: دل هيلوون، ناهوميد و دلسارد بوونموه.

دل هيلوون: دلسارد، ناهوميد.

دل هيلوون: له پيش چاو کوتي چت.

دل هيلوون (نمرده.): دلسارد، ناهوميد، دل هيلوون.

دل هيلوون (نمرده.): ناهوميد. دلسارد بوون.

دل هيلوون: ددان به جمرگي خود انان.

دل هيلوون (زا.): دلشکاندن.

دل هيلوون (باک.): بي بهر يي، دل هيلوون. — ی: دل هيلوون، بي بهر ييتي.

دل هيلوون (همورا.): دل هيلوون.

دل هيلوون (باک.): دل هيلوون، دل هيلوون.

دل هيلوون: دښمووايي کردن.

دل هيلوون (باک.): تي پامان، چاوتي پرين.

دل هيلوون (همورا.): ناو، نيتو، دوپ، هيلوون، لماناو. — دهر: ناو دږه (جمعه ندم).

دل هيلوون (همورا.): ناو دهر، له يي دهر.

دل هيلوون: نازا، پالمان.

دل هيلوون (همورا.): نيتو پاست، (همورا.) نيمنه.

دل هيلوون (همورا.): نيتو پاست.

دل هيلوون (همورا.): براتو ته، قامکي تمينشت توو ته ليه.

دل هيلوون (همورا.): دل هيلوون.

دل هيلوون: نازا يانه.

دل هيلوون: نازايي، پالمان.

دل هيلوون: دل هيلوون، نه خوشي دل.

دل هيلوون: دل هيلوون.

دل هيلوون: شاري دل هيلوون له بنچينه دا (ده ليم) و کوردييه و دور نيه ده يلميهکانين، که نيتو له عير اقيدا بوونه يا کراونه عمره ب.

دل هيلوون (همورا.): ناو مان، نيتو مان، که لويل.

دل هيلوون (همورا.): بهر. — پنهنگه: بهر پنهنگه.

دل هيلوون (فه.): پاستيژ، دهر لملدر، تماشا کار. (فه.) — ی: پاستيژي، دهر لملدان، تماشا کردن.

دل هيلوون: جيتا قبولاييه نمره کي ژير پييه.

دل هيلوون (نمرده.): دل هيلوون.

دل هيلوون: دل هيلوون، بهر گولباغي کي سووره و بول پوهاني باشه.

دل هيلوون (باک.): دهر وون و خوشويستن.

دل هيلوون (فه.): تبينه، (پژژ.) دهرزي پينه چيان.

دم: زار، دهم، دهر، دهف. (پوژ، فه.) کلک، دووگ، دونگ. — ی مهر: دووگی مهر، — ی مهر: کلکی کمر. (خو، مامه.) کهپو، لووت. (فه.) دمه: دووگ.

دها: (پوژ، هورا.) دووايه، پاشی. — ی مهرگ: دووای مهرگ. جهر — لهوه دووا.

دهاره کوئ: دوویشک.

دهاره کوئه (پوژ، هورا.) : دوویشک.

دهارو (هورا.) : دووایوژ.

دهاکموته (هورا.) : دوواکمرتو.

دهاله کوئ: دوویشک.

دهانکودن (باک.) : به کری گرتنی دهیه کی دتهات و چتی دی.

دهاوه (هورا.) : دووایی.

دهایی (هورا.) : دووایی.

دهه (دمه.) (هورا، فه، که.) : دووگ. دهمه، دهره. — گوویزان، دهمه گوویزان.

دههذ (زا.) : شیشه تووتن.

دههک (نهرده.) : دمهک.

دههک دریاک: ناوه سو، بی نابوو.

دهه گوویزان (دهر.) : دهره گوویزان.

دهه ل (نهرده.) : دومه ل.

دهه لان (نهرده.) : دومه لان.

دهه هوسناگی: کلک هه لته کینه، کلک هه لسه نگیته.

دههک: دوو دهک، (که.) دمهک، (هورا.) دمه لک، دمه لته ک، دومه لته ک، ته پل، دمهک.

دهه لته ک: ته پل کچکه.

دم بړیو (که.) : کلک بړاو.

دمبک: دمهک.

دمبلی دمهلو (نهرده.) : دهنگی دهو لیه.

دهووار: کمرچه، کمرچهر.

دهمدار (که، فه.) : کلکدار.

دهمد: قه لای دمد، ناوداره و چیروک و میژوی ناشکرایه.

دهمراست: پش سپی، پشپی، سهروک. — ی: پش سپیتی، سهروکیتی.

دهمړخ (موک.) : مزایکه له زهری و بیستاناندا به کارده بریت.

دهزل: گاومشه دم.

دهمهجنهک (فه.) : کلک هه لته کینه (بالنده).

دمک (هورا.) : نروک، نوکی پیسروس و مهر چتیکسی بی. — ی بالندان: دنلوک.

دمکانه: (پروا.) دووکانه، (هورا.) دهلوکانه.

دمگرفن (که.) : کلک بلند کردن، کلک هه لگرتن (بزو لاخی بهرزه به کارده بریت).

دمهک (هورا.) : دمهک.

دمیل (هورا.) : قوونیر.

دن (باک.) : نیدی، دیکه، تر، نیتر، نیدن، نیدیکه، نیکه. (نهرده.) جنچکان.

دفا: خیتیکسی کوردی یه زیدیه له نار نیلی (میلی) دایه له مهر هیتلی ویران شاری.

دغان (که.) : (لو، کرما، فه.) ددان. دارووجان.

دغه: هان. — دان: هاندان، تارتیدان، تادان.

دغج: نارام، ناسوده. — ی: نارامی، ناسوده یی.

دغندان (زا.) : ددان.

دغهک (باک.) : توری کاله ک و شوتی و چتی دی.

دغسوک: دمک، نکل، دهنوک. — لییدان: تکتکاندن.

دنگ (هورا.) : پر، تری، دینگ. چتیکه له دار یا له بهردی قوول هه لگرناوه، برنج و ساوار و دانو پله ی تیدا ده کورتی. (زا.) دهنک. (باک.) تهقه.

دنگه: پایه ی باریک یا نه ستور که له کهرسته ی قوپ و گنج و چیمه نتوو و بهرد و خشت دروست ده کری نهک له دار، فیل پایه.

دنگ بوون: مه بس له تیر خواردن و وورگ و تمشک پر کردن.

دنگ بیل (باک.) : گوزانی بیژ، دهنگ خوش.

دنگچی: دنگ کوت، نمو که سیه به دمسک و دیهک برنج و دانو پله بکوتی.

دنگ کوت: دمسکی دنگی، پاکوت.

دنگلاستان (باک.) : جولا نه.

دنگلهها (باک.) : جولا نه.

دنوو (باک.) : ددان.

دنی (باک.) : دنیا.

دنیل (باک.) : زیوانی نیو ده غلی.

دنی بهردا: دل مردو، تاییه، همریس.

دنیا (ع.) : گیتی، جیهان، که یان، چهرخ، گهر دوون، چه پهره، روژگار.

دنیا داری: خمریکی په یاد کردن سامانی جیهان بوون، مال داری.

دنیا دیتوو: جیهان گه پراو، که سیکه له گیتی شاره زابی.

دنیا نه دی: بهرچاو تنگ.

دنیا ی بوجک: گهر دوون.

دنیا ی گه وره: که یان، که یهان، جیهان.

دنیا یی (هورا.) : کار و بهرخ.

دهوک: شاریکی کوردانه له بادیناندا.

دویل (باک.) : سیرمه.

دو (سور.) : دوو، خوشویست، یار. ماست و ناوی تیکه لاو که له نار مهشکه دا زه نرا و پونه که ی لی دهر هیترا بهوه ی که دهمیتیموه — ی پی ده لپن، دهر، ناود. که ناوه که ی زور بی کمو او و که زور پروون بی گوزاوی پیته لپن. دهولت، سامان، بهر یوو، له — کموتن: له سامان کموتن.

(باک.) دوۋىتى، دۆھ. بەش، بەمرە، پش، پشک، شو نافرەتەى که له
پەشەلە کێدا دەستى ھەر پىساۋىكى بگىرى دەبیتە — ى و ى — ى
پىدەلین.

دۆڭە (باد.) : پەواقى ھەنگوۋىنىيە، پراۋى ھەنگوۋىن و بەشیرە و شیلەى
ھەمىر چىتیکى شل دەلین.

دۆڭەسەرە (ھەر.) : سەر بەدۆنە، چەند پەنجە گىيەکە پىکەرە دەپوین.

دۆڭەكەشتا : (ھەر.) دۆ بەکەشک.

دۆڭەكەشک : دۆ بەکەشت.

دۆڭپ : شىروم، دوومۆر، لەکاتى خۆیدا بۆ کەسێک بەکار بىراوە کە
مالا تەکەى خۆى ھەمىر بفرۆشێ و بى دۆ بىتیتە.

دۆڭپەر : پەنجە گىيەکە بە تۆپ گەزىک پتر بێند دەبێ، لک و کەدەکانى وا
دەچنە پال يەکتى دەلێى بە کۆتکى لىدراوە و بە پىيان پەستراوە،
گولیشى شینە.

دۆڭرەد : بەریش، نەخۆشیکى مالا تانە گوانى دېشى و شىریشى ووشک
دەکات.

دۆڭپى : شوومى، دوومۆر.

دۆڭپە (شکا.) : پەواقى ھەنگوۋىنى.

دۆڭ (شا.) : کەندیکە قوول يا نزم بى کە نارەکانى بەرزى، دۆڭ و دەرە
دۆڭ.

دۆڭپەرۆ : پشکى مەشکە.

دۆڭ (نەردە، جەبا.) : کچ، کەنیشک.

دۆڭە : کچ.

دۆڭر (باک.) : ئیدى، ئیدیکە.

دۆڭنام (جەبا، باک.) : نامۆزا، کچەمام.

دۆڭنەیر : کچى میرى، پەرنەس.

دۆڭن (باک.) : دۆشین، بدۆشە.

دۆڭ : گىيەکى بەھار پەس بە گۆ دەغل و داناندا دەچى و کزى دەکا.

دۆڭن (نەردە.) : چتى لىنج، چەپ، تۆچن.

دۆڭ (نەردە.) : چتى تىژ و توند، تون و تووژ وەکوو بىبار. نامرازىکى
شەپپە. دۆڭن. بار، باودان، چۆنیتى، چۆنیتى، چاۋاىى : دۆڭار لە —
ى خۆى نەماوە. کات، ھەرەت، تاف، تەمەن : لە — ى لاۋتید : لە
ھەرەتى لاۋتید. دەسکى کەچک و پۆن پۆز و ئىترە. پەلە، پەلەکان.

دۆڭاۋ : گىچى شلى گىراوە.

دۆڭە : مانگا يا بزنىکە بەدەست سپارد بىرى بەکەسێکى بۆ ئەوەى تا
سالىکى شىرەکەى بخور و دوایە بىدەتە دەست خاوەندى، سەرى بە
ئەندازەىک پۆن يا پارە دەستىترى.

دۆڭەۋا (ھەورا، جا، سل.) : دۆکۆلى، دۆڭەۋا.

دۆڭەۋە : دۆکۆلى.

دۆڭەۋا (نەردە.) : دۆکۆلى.

دۆڭپەشە (باک.) : دەستوسار، ھەوسار.

دۆڭنە : (دە، بابا.) : دووزمان. — ى : دووزمانى.

دۆڭۆ : نازالى بە نامانەت، کە شىرى بخۆن و بىدەتە بە خاوەنى.*

دۆڭەۋا (نەردە.) : دۆڭەۋا.

دۆڭوۋىن (باک.) : دۆڭن.

دۆڭەفسار (باک.) : دەسکوسار.

دۆڭيان : ھەرەت، تاف.

دۆڭيانەت : ھەرەت، تاف.

دۆڭى پەشە : دەسکى ھەوسار.

دۆڭن : دۆڭوۋىن، دۆڭ. (ھەورا.) گونجەنە، ھەوجەنە. (دەر.) بەنشروال،

بەنەخوۋىن، بەنەلخوۋىن، ھۆجە، بەنەدەخوۋىن، بەنشەروال.

بەنەخوۋە کارىن، لەخۆڭر ادیت، بەخۆڭر پىن.

دۆڭىنى سەت (باک.) : سوک، جىز، بى نامپو، بى ناموس.

دۆڭنە : دەوشک. مەشکەپەکە، کە دۆى تىدەلەدەگىرى. ياتوورەکەى
دۆیە.

دۆڭکا (باک.) : ناۋى ھۆزىکى کوردە، دۆدا گوندیکە لە پۆڭەلانى
(عامرودە — نامودە) دا.

دۆڭ (باک.) : (باک.) زۆزۆ. دوو دوو. ناۋى مرۆڭىکى پراکەر و ناودارە
پىشنىيان لەسەريان گوتووە. بارام رەک دۆڭمى قولنگەشە.

دۆڭى و بۆڭى (موک.) : تەشەلە.

دۆڭ (باک.) : نۆیە، نۆرە. دەھۆڭ.

دۆڭلخ : گىيەکە بەتۆ دەچىترىت و گەلانى وورد و بۆنخۆشە لەناو کفتە و
دۆ و تۆراغى دەکرى بۆ بۆنخۆشى. (پەوا.) ھۆ و ماپەى ناۋى تۆراخیش
ھەر لەمەۋە، کە دۆراغى تىدەکرىت.

دۆڭان : پراکە وونکردنى مەشکە و بەناچارى ھىلکە لە شوۋىنىکى تر
بکات. زيانکران، لەدەستچوۋى چىتیک بە قومار يا لەگرتو و چتى ترە.

دۆڭنەن : زيانکردن، لەدەستچوۋى چىتیک بەمۆى قومار، گرتو يا چىتیکى
ترە، دارنان، لەکىس چواندن، زيانکردن بەتايەتى لەقومارىدا و
ھەرچىتیکى لەکىس بچى، داڭان، تىشکان، خچان، خرچان. پى — :
خست، زيان پىکردن، تىشکاندن.

دۆڭاۋ : خچاۋ، زيانکراۋ، خرچاۋ.

دۆڭەدانە (ھەر.) : ئوچىگىيە، کە لە ناشى گەفى لەسە پۆدەکەن.

دۆڭەداى (ھەورا.) : دەورەدان.

دۆڭەمەر (بالى.) : بىر، مالا تۆش.

دۆڭەنە (باک.) : چوارچىۋە.

دۆڭنەگ : قورمى خانو، تۆز و دووگەلى دىوار و بنمىچانە، کە شۆڭ
دەبىتە.

دۆڭ (ناک.) : کوللیرە.

دۆڭکا (باک.) : ئىلکى کوردە لەناو ناشىتا لە پۆڭەلانى قامىشلوۋە.

دۆڭمەدۆڭ (باک.) : چوارکەنار.

دۆڭنە : قورمى خانو.

دۆڭى : (کۆ.) دۆرە، گىيەکى بەلک پان و گولزەرد و ووردە بە تۆپ دەرى
دەکات و دەشخوۋى، وەکوو پىراس وایە نىرەکەى کلۆرە.

دۆڭى (کۆ.) : دۆرى، گۆنۆڭ.

دۆستايەتتى: (باک.) دۆستىنى، ئاشنايەتتى، برادەرايەتتى، يارىتتى، دلدارىتتى.

دۆستەك (باک.): دلدار، نازدار، دۆست.

دۆست و دۆ (كۆ.): كەسۋوکار، دۆست و خزم.

دۆستى: دۆستايەتتى، دۆسى، ئاشنايى، برادەرى.

دۆستىنى: دۆستايەتتى.

دۆس و برا (ھەمرا.): دۆست و برا.

دۆسى: دۆستى.

دۆش (باک.): گىتەر. — بىرون: گىتەرسون. (باک.) جىولان، بىرون.

(ھەر.) گۆشتى پاش پان و نىزىك دووگى ئاۋال.

دۆشاپ (باک.): دۆشاۋ.

دۆشاپ (باد.): دۆشاۋ.

دۆشاشى (باک.): دۆشىنى مانگا و ئىتەر، ئاۋاللىكە بىدۆشرى.

دۆشاۋ: (باک.) دۆشاۋ، (شار.) ھەمرا. شۆك، مۆتى. — ى كىلۇ: (باک.) جەلقى، بە شىرەي كىلۇرى تىرى و خورما و توو ئىتەر دەلىتن.

دۆشاۋچىكچەك: گەسپى لە شىلەي دۆشاۋ دەكرى تا شىرىن بى، خۆلەكە دەنىشىتە بىنى و دۆشاۋەكەي لى ھەلدەتەنچىن تا دەگاتە قورەكە ئىمجار بىنەكەي لەناۋ راۋكى دەكەنمە لەناۋ كۆلى دارى دادەنەتەن و بەردىكىشى لەسەر پۆدەنرى تا ئاۋى ئاۋ قوراپەكەي بىسالىۋى و بىكىتەنە نار مەنچەلىكى ئىمراۋە لە ھەمىر دۆشاۋىكى شىرىنترە و پىنى دەلىتن دۆشاۋى چىكچەك، ھەر دۆشاۋىكى گلى سىپى تى نەكرى شىرىن ناپى بەلەكۈ مەز دەپى.

دۆشاۋمۇ: قامكى تەنىشىش قامكى گۈرەي دەستىيە، قامكى دەست لە مەل دان، قامكى گەۋايى.

دۆشاۋى: جۈرە تىيەكى سىپى دىزىكۆلەي زۆر شىرىنە.

چىتەك پەنگى ۋە دۆشاۋى بچى.

دۆشەك (ھەمرا.): دۆشەك.

دۆشەكە (ھەمرا.): دۆشەك.

دۆشەك: زىر پايەختىكى پەر لە لۆكە يا خورى يان پەپۆ و چى تەرە بۆ لەسەر نوبىتى، دۆشەك، دۆشەك.

دۆشەكەلە: دۆشەك گىچەكە تەنما بۆ لەسەر دانىشتى بەكار دەپرىت.

دۆشەمە: جۈرە دۆشەكە بە كورسى دانىشتىدا دادەكۈرتى.

دۆشەنى: ئاۋال و پەشە ۋولاخى شىردار، كە بۆ دۆشەن بەكار دەپرىت.

دۆشەن: دۆشەن.

دۆشەمان: دامان و بىر كەرنەمە لە چىتەك.

دۆشەماۋ: كەسپكە دامايى و بىر لە چىتەك بىكاتەمە.

دۆشەراۋ: مەيىنەيەكى گىاندارى بە شىرە، كە شىرەكەي دۆشەراۋى، دۆشەراۋ.

دۆشەك (ئەردە.): دۆشەك.

دۆشەكەلە: دۆشەكەلە.

دۆشەياگ (ئەردە.): دۆشەياگ.

دۆشەيدەنى: دۆشەنى، دووشا، ئاۋال و پەشە ۋولاخى شىردار.

دۆريخە: (ھەر.) گۆلەي دەركى. (خۆ.) باد. جۆگەلە ئاۋىكە لەنىتو تووتىن و بىستانجاراندا، كە ئاۋى ۋى ھەمىرە دووكان و دىراۋەكان بىگرتەمە.

دۆز (باک.): داخوۋى. (ھەر.) دورورە، نەم كەسەيە كەموش و چى تەر دەدرىتەمە. (باک.) ھۆ، مايە، بۆنە. خۆبە زىرەك و خۆشخو نوۋاندن.

نامانچ. (باک.) داۋا، خوۋاستن.

دۆزەخ: جەمەنەنم، دۆزە، ئارتوون.

دۆزەخە: دۆزەقە.

دۆزەرمە: داھىنەر.

دۆزەق (ئەردە.): دۆزەخ.

دۆزەقە: (باک.) دۆزەدار، (كۆ.) باد. پۆسكە، (پەۋا.) پۆزگە، (ھەمرا.) زەمبىرەك، (جا.) دەمەنى ئاسىياۋ، تەختەيىكە لەمۇزىر دۆلەش ئاشىدايە نىۋەراستەكەي كۈنە ئاۋى بە ھىرەمە لى دۆتە دەرى لە پەپى ئاشى دەدا و دەپسورپىتى.

دۆزەدار (باک.): خۆبە زىرەك و خۆشخو نوۋىتن.

دۆزەلە: چىتەك دۆزەلەيتەمە، دىترابىتەمە.

دۆزەكۈن (باد.): داۋا كەرن.

دۆزىن: مەبەس لە ئۆپىنى بەرگى دۆزىنە بۆ مۇرئانە و ئىتەر، پەشكۈنەندىن، پەشكۈنەنمە. لى كۆلەنمە و پەشكۈنەنمە كەسپكى بە قەسە.

دۆزىنەمە: پەيدەكەرنەمە، دىار كەرنەمە، ئاشكەرنەمە، بەسەر كەرنەمە، دەستكەرنەمە چى گۈمبەس، دىتەنەمە بۆۋولاخ و ئىتەر. كەرنە، بەسەر ھەلپون، دىتەنە، بىناندەنمە، قەدىتن. داھىتەننى و پەي بىردن بە چىتەك، كە لەمە پىش نەمراۋى.

دۆز (بۆتا، جز.): ئاور، ئاگر. جەمەنەنم، ئاگرخان. (ئەردە.) دورى.

دۆزاد (بىل.): قەلەشتى كىتوان.

دۆزە: جەمەنەنم، دۆزەخ، ئارتوون، ئاگرخان، ئاوررەگە، ئاوررەخان.

دۆزەدار (باک.): دۆزەقە.

دۆزەن (ئەردە.): پەۋانە: دۆزەنەك.

دۆزەنەدەر (پەۋا.): شىۋىتەكە ئاۋى پىدا پۆدەچىتە خىۋارەۋە و لە شىۋىتەكى تەدا سەر ھەلدەدات.

دۆزەنەك: دۆزەنەك، دارىكى دىزى زامانەدارە لەكاتى مەشكەۋەندىدا لە لۆرە لىب (لۆلەپەكان) دەخرى.

دۆزەنەكە: دۆزەنەك.

دۆزەنەك: چىچى ئاۋچاۋان، لۆچى ئاۋچاۋان.

دۆزۇر (باد.): دۆزەقە.

دۆزۇم (كۆ.): دەلىم، ئىزىم، دىزىم، (ھەمرا.) ماچۆ.

دۆس: دۆست، يار، ھاۋدەم، خۆشەيىست.

دۆسايەتتى (ھەمرا.): دۆستايەتتى.

دۆست: (ھەمرا.) خۆشەيىست، يار، پۆر، دۆستەك، گىزگول، داباش، دەستىيار، دلدەر، كەسپكە ئاشناۋ خۆشەيىست بى، ئاشنا، برادەر، ئاسىياۋ، ھاۋال. — انە: برادەرەنە، يارەنە، خەمانە.

دۆشۈن: دادۇشۈن، شىردەھىتەن لىگە گۈۋانى شىردار، دەست بە گۈۋاندەھىتەن. لىگە بىردەنمە، پارە و كەل و پەل بە چاپلوۋسى و زمانلوۋسى لىگە كەسپىك نەستەندەن.

دۇغا: نزا، نرۋەلە، نەفسون، جادو، نشتو.

دۇغلا: دۇخا، بە ھەردو واتا.

دۇغەوا: دۇخەرا، دۇكۇلېو.

دۇغەرمە: خورادەمەنىيەكە لىگە ماست و خەياری نەجىراو دروستدەكرى.

دۇق: پارچە تىراۋىكى رەشە ۋەن دەيگەن بە عابا. (زا.) كوتەك. (دزە.) زىلەي پۇ ملىيە، (ھەورا.) پۇملە، سۈرمە يا سىمپىكى چىراۋى بەرىنە، بە كەنارى عابا يەرمە دەروون بۇ جۈۋانى.

دۇك (باک.): دۈۈك. خەنە و كەف و كۈلى پۇنى قالىكراۋە، دۇن، (ھەورا.) دۈۈك، (بابا.) دۇۈك، (باک.) بىندۇك. (مۈك.) دۇكە، نەخۇشپىكى شىنپاى و دارانە، پەلەكەكانيان سىپى ھەلدەگەپى و پەق و ووشكىان دەكا نەۋەش يا لىبەر زۆر ناۋى يا كەم ناۋى يا بوغ يا لىبەر پىرى گەلپان پەيدا دەپى، چارە نەۋە، كە ناۋى زۆرى لىپى كەمكىتەمە و ھەمىۋى ھەرم چەشەنە.

دۇكە (سۆ.): دۇك.

دۇكەشك: دۇى كەشكى سۈۋاۋەۋە. چىشپىكىشە لىگە دۇى كەشك و بىرنج دروستدەكرى.

دۇكەتۇر: پەلەكى زانستىيە دۋاى پەلەى بەكالۋىۋس و ماجستەر وەرەگىرى. پىزىكىكە لىگە دەر و دەرمانى نەخۇشان سەرى دەرىچى.

دۇكەۋىۋ: چىشپىكىكە بىرنج يا ساۋارى لىگە دۇيا ماستاۋىدا لىگە نەنپىن، دۇخەرا.

دۇن (باک.): چەرخ و پىچكى عارەبانەيە. (باک.) ھىلمپىكى سەۋزە لىسەر لىكى دارانى ھەلدەسۈن بالندەى پىۋە دەپى. (باک.) بىچۋى مالات و ئاۋالانە. (ھەورا.) كە. داريا بەردىكى قوۋلە گەنم و ساۋارى تىپدا دەكوتىرى، (مۈك.) جۆنى. (پەورا.) شۆپى؛ سەگىكى كلكى خۇى شۆپى بىكەتەرە دەلپىن كلكى دۇن كىرەۋە. (مۈك.) شىۋ، خانۇك، گەرى، دەرە، گەلى، گەرو، گەۋر، نەقەب. دۇلى ناش دارىكى نەستورى نىۋەۋەلۋە. (ھەورا.) دەۋۇل. بەتال، چۆل، تەنھا لىگە كاتى بى دانپى ناشدا بەكار دەپى، ناش دۇلە؛ ناش بەتالە، بى دانە.

دۇۋەب: پلان، پىلان. چەرخى ناۋى، غەۋرە.

دۇۋەبە: كۈنىكى گەۋرە لىگە سەربانى ناشىيەۋە دادەھىللىرى تالە وىۋە (ن) دا بىپىلرپتە خورادەۋە.

دۇۋەب: — ى قاپان، دۇلابى كاسە و چەمچە لىلەب، (باک.) چىكەنە.

دۇۋەپىس (باک.): نەۋە كەسەيە بىرپى.

دۇۋەپىسك (باک.): بالندەيەكە.

دۇۋلاش: (پەورا.) قەم، دۇل، دۇليانە، قۇتەرەى ناشى، قۇتەلە، گەۋرە، سۈۋلاش، ناى، قۇتەلەى ناشى.

دۇۋلاخ: پوزموانە.

دۇۋلاڧ (باد.): باک. چىكەنە، چىپىكى خە و پانە خورى و لۈكەى پى با دەدەن، (باد.) دۇلاب.

دۇن

دۇۋلا: بەردى قوۋلى پىرلە ناۋ، چالۋ. بىر، دۇليان، دۈۋلە.

دۇۋلاۋچە: دۇلاب.

دۇۋلە: دۇلارە، گۇل، گۇلار.

دۇۋلە (نەردە.): ھەورا. تەبەكى دارىن، تەشت، سۈۋىنە. (ھەورا.) دۇل. كۈۋل.

دۇۋلەۋىلخ: تۇراغدان، تۇراغان.

دۇۋلەدان: (پەورا.) دۋادۇل، دۋاىى ھاتى دان لىگە دۇلى ناشىدا و بۇ دۋاىى ھاتى ھەمىۋە چىپىكى بەكار دەپى.

دۇۋلەدۇل: قامكى بالاپەرمە.

دۇۋلەدۇل (نەردە.): دەلدەل، جۈۋەجۈۋل، لىرەلەر.

دۇۋلەمە (نەردە.): دەلمە ۋە كۈۋەلەكى كەم پىراۋ.

دۇۋلەمەپ (خۆ.): بىلى ناسن، خاكەناز، پىتمەرە.

دۇۋلەسپىفا (نەردە.): دەۋۇل و زۇرنا.

دۇۋلەمى: دۇلمەى ھىلەكە.

دۇۋلەنگىۋ: دەۋۇلەن.

دۇۋلەمىۋىر (نەردە.): تەبەك.

دۇۋلە (شكا، باک.): پالاخ، گۈۋەللى گامپىيە، (ھەورا.) پەلەخ.

دۇۋلچە: سەتلى گچكە لىگە چەرم يا لى خامى نەستور دروستدەكرى تا قوپ و ناۋى ناۋ بىرانى پى ھەلپىنچن، (كە.) دۇلەكە.

دۇۋلەدۇل: ئاغەرتىكە لىسەر لىگە بى يا نەندامى شەرمى ھەلپىزىپى.

دۇۋلەك (باک.): دۇلى گچكە.

دۇۋلەكە (پەورا.): شەرمەى چىنكۋى زارفرە و دەسكدارى ناۋىيە، بە كاسەيىكى گچكەى قوۋلى مسىن يا تەنەكەش دەلپىن، كە ناۋى پىتە خورپتەۋە.

دۇۋلە: نۇلۇنك، نوۋچاۋ، ھەلپىچراۋ.

دۇۋلەك: دۇلمەى گچكە.

دۇۋلەجەۋرگ (نەردە.): مۈۋار، (مىمبار) پىخۇلەى ئاۋالانە پىر دەكرى لىگە گۈشت و بىرنج و بۇ خورادەن ھەلدەگىرى.

دۇۋليان (ن) ى ناشىيە، دۇلدان، دۇليدان. ناۋى بارانە، كە لىگە بەردى قوۋل دادەمپىتەۋە پىۋەۋاران لىپى دەخۇنەۋە، دۇلە، دۇلار.

دۇۋليانە (كە، پۇۋ.): دۇلاش، (بابا.) نەۋە شۈۋىنە، كە دانەى ناشى تىپدەكرى.

دۇۋليدان: دۇليان.

دۇۋم: كەلەشكەر، كەلەشچن، (مۈك.) شۇۋ، (خۆ.) ھەندو، دۈۋ تىرەيە: دۇم، كە كەلەشە دەكەن. دۇمە رەشكە: بىزىنگ و چەقۇر تىرۈك و چى وا دروستدەكەن. (نەردە.) دەۋۇلەن، دەۋۇلەن.

دۇۋمادۇر (باک.): چۈۋار كەنار، چۈۋاردەۋر.

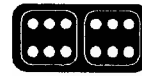
دۇۋمەست (بار.): ماستاۋ.

دۇۋمانە (نەردە.): گۈرگەلۇتە، گۈرگە.

دۇۋمە: بىرمالى دەۋار.

دۇۋمەلەن: (ھەورا.) دۇمەلەن.

دۆمبۆم (باک.): گۈللەي ئاگر گرتن و ئاورور پۈژتن.

دۆمبە

دۆمبەھكى: چەپ و راست: جوورە بافته يا نەوارىك
بووہ جاران لە كەنارى بەرگيان دەدوو.

دۆمبە: جوورە قومارىكە.

دۆن: تووخوون، قەمرە، نزيك، قەمورخە، چەمورى پۆن، گەوزوو، دۆك.
(باک.) خلتە و كەف و كۆلى پۆنى. (كە.) پىنە، پارچە، بار، چەشن،
چۆنىشتى. (پۆژ.) پەي، پتگە، كەوتە — پەي پى بەر، پتگای بەرەسەر.
دۆنەگازى: نەفت.

دۆنەنە (كە.): وەكوو پىنە، وەكوو پارچە.

دۆنە (كۆ.): گايەكە زۆر پەشپى.

دۆنەرمە: دۆلەرمە، بەستەنى، چەلووړە.*

دۆنەگز (جا.): زنج، لە زەل دروستدەكړى.

دۆنى: دووئى.

دۆو: دۆ، كە دۆش لە ماست و ماستيش لە شير دروستدەكړى.

دۆوڤە: دۆدانە.

دۆوخوا: دۆغاو مەيس لە گرتەوى گيتچە بە جوورتيكى زۆر تەپ وەكوو دۆ
لەنار درزى ديواران و گومبەزى دەكړى تا درزەكە پركاتەو و گەمەرتەر
نەبى.

دۆوخوا: دۆكۆليو.

دۆوړاخ: شوړيت.

دۆوړنچ: دۆرەنگ، گۆرەنگ، قەرم، دووكل و تۆزىكە بە بن مېچى خانوى
قوردا بە زۆرى شوړ دەپيترە.

دۆوړەخە: دۆوړەقە، ئەر شوړنەپە لە بن ناشيدا ئاوى پيدا دەروات بۆ
دەرمە.

دۆوړەڤە: دۆوړەخە.

دۆوړەنگ: نېرك، دارىكە كەمى پان و بالايك پەتر دريژ و زمانەدارە
مەردو سەرى زمانەكانى لە كۆنى ئەرغوخت (لۆلەپ) دەخريت بۆ ژاندى
مەشكە دۆوړەنگە.

دۆوړسان: دۆشنى ئازال و ئيتەر.

دۆوړشاو: دۆشاو.

دۆوړشكە: سېرىچ، سېرىژ، دۆيكە بخرتە سەر ئاگر، كە بزپكا ئاوەكەى
دەپالتيوړى، دۆيكەى كە وەكوو پەنيرە دەكرت بە كەشك. دۆينە.

دۆوړك: (مەرك.) دۆك، چلەك و كەف و كۆلى كەمەى گەرم كراوہ.
(باک.) دۆ.

دۆوړكە: چتيكى سېى و لىنچە دەدا، لە هيتەدى شينايى بە تايەتى لە
بامبە و تووتن و لە كاربان دەخا.

دۆوړ: دنگ، دینگ، دۆل، درە، شيوہ.

دۆوړمە: دەلەمەى هيتەكى.

دۆوړيان: سەرنى و تەندوورى ناش. ئەر شوړنەپە لە ناشدا دانەوتلەى
تيدەكړى بۆ ھارپن.

دۆوړ: دۆم، كەلاشكەر.

دۆھ (باک.): دووئى.

دۆي قوش: دۆي قۆزەكەر.

دۆينە (ئەردە.): دووئى. (ھەم.) دۆكۆليو، دۆينى، دانەدۆك، چيتشتى
دانەدۆك برىتييە لە پرويش لەگەڵ دۆ بە ووشك كراوہويى، كە دەكرتە
چيتشت — ي پيدەلپتن.

دۆيھا (ھەم.): كەسكس، (مەرك.) ھەلەلەلە، ھەلەلەلە. بۆ تتيكەردانى
سەگان بەكاردەبرت.

دۆيڤين (پەوا.): دۆكۆليو.

دۆيارە (زا.): فيل، تەفرە.

دۆوبەندى (باک.): دوو بەرەپى، دووچىنى، دوو دەستەپى، دوو كۆمەلەپى
, دەستەبەندى، دەسەبەندى.

دۆچار (ئەردە.): دووچار.

دۆتايى: بروانە: دووتايى.

دۆخان (باک.): دوو، دووكل. دەرد، خەفت، داخ.

دۆختەركەمبەلەو: كاپانى ژير و دەستەپەنگين.

دۆخشار (ئەردە.): سەخت و گران، دۆوار.

دۆخشار پەسەن (ئەردە.): دۆرپەسەند، دۆپەسەند.

دۆفۆ (باک.): دوو، ۲. دووچار دوو دەكاتە چوار.

دۆر (پەوا، بار.): نيتو، دەنيو، لەنيو، بنى. بەرديكى نرەدارو
گرانبەھايە لە بنى زەريايە ديترتە دەرمە، گەمەر، مەروارى، زيرەك،
ووريا، ديواندې. نزيك، ترخوون؛ — ي ناكەسان مەكەو: توخوونى
ناكەسان مەكەو.

دۆرچى: ھۆزىكە لە كورد.

دۆورلە (باک.): ماوہ، مەيدان.

دۆرە: بەگيان لەبەرتىكى دەلپتن، كە داپك و باوكى لە جىستىكى نەبن.
(دۆر.) دۆرپە. دۆرپەگ، دۆرپەنگ. (خۆ.) بزنىكە لە نيتوانى مەرمەزو
مورى دابى.

دۆرەگ: دۆرپەك.

دۆرەسەگ: (ھەمرا.) باسكەسەگ.

دۆرەشپۆر: جانەرتىكە لەنيتوانى سەگ و پلنگيدا پەيدا دەبى.

دۆرد: خلتەى مەي و شلەمەنى تر. — ي: مەست.

دۆرزي: ئيتليكى گەرمەپە لە چپاي دورزى داخ و لە لوپنان و فەلەستين
دەدەنيشن دەلپتن كوردن، خانەوادەى جان پۆلاد (جان بلاط) گەرمەى
وانن، ئەر خانەوادەپە لە شارى (كەلس) لە كوردستانى بىندەستى ترکاندا
دەربەگيتكى گەرمەپەيان پتەكخستوہ. شەرفەفخانى بەدليسى لە
شەرفەفنامەدا دەلى: (امارەتى دورزى) بەلان زۆر موخاباين ئالى دورزى،
دورزىنى چوونە كووى.

دورس (ئەردە.): دەست لى نەدراو، ساخ، پاك. (ئەردە.) دروست،
بەجى، بەجگە. (ئەردە.) دوروستكار، پاكداوین. — بوون: پتەك
كەوتن، سازبوون.

دورسكار: مەردومى راست و پاك داوین. — ي: داوین پاكى، سەر
پاستى.

دورسكراو: دوروستكراو، سازو نامادەكراو.

- دورسکردن: دوستکردن، سازکردن.
دورقه‌دورق (دور): قده‌قد.
دورگه: ساخته‌چی، فیت‌باز.
دورگه: پروانه: دوروگه.
دوروزی: بی‌تایین، بی‌دین، دلک‌چمر.
دوروس: دوست، دوروست. — ی: دورستی، ساخی، پاکداوینی، ناماده‌یی.
دوروست: پټک.
دوروستایی: دوستایی، ناماده‌یی، سازبوون.
دوروست بوون: دوروس بوون.
دوروستکردن: پټک‌خستن، چاک کردنه، ساخ کردنه، دوستکردن.
دوروستی: دوستی.
دوروشکه: عمره‌بانه، گمر دونه. — چی: عمره‌بانه‌چی، گمر دونه‌چی.
دوروک (باک): میت‌زوو.
دورووگه: دورووگه، دوروگر، گراف، (که.) دورگه، (پژژ.) لمن، ووشکاپټکه دولای ناو بی یا همر چوارلای ناو بی.
دوروومان: دروومان.
دوریزان: هدلبست، شیعر.
دوریتنه: دروینه.
دورینه: دروینه، درو، دورینه‌ی ده‌خل و دان.
دورپی: دورپی، سپی و پوون و تروسکه‌دار و دکو دورپی.
دوریش (باد): لولاک، له نم‌نژوه تا قبولاپه.
دورین: دروون.
دورینه‌وه: دروونه‌وه.
دورینگه: زویه‌که هه‌لزی پروابیت، که گیایه‌کی لی درواوه (دورینگه) ی پیته‌لټین.
دوژ: دژ، پیچمرانه.
دوژه: دژخ.
دوژنگ (نمرده): چینی نیچرچاوان.
دوژنگ یه‌کدان: برژ ترشان، ناوچاو گرژ کردن.
دوژمن: (باک.) قورمسی، (خۆ.) تاسب، (مروک.) نه‌تسوی، خنیم، نیار. دژمن، ناحمز، قاندر، به‌دخوا، میتل.
دوژمنایه‌تی: نه‌یاریتی، دژمناتی، ناحمزی، دژمناهی.
دوژمنی: نه‌یاری، ناحمزی، دوژمنایه‌تی.
دوژن (باک.): جنیو.
دوژنکمر (باک.): جنیوهر.
دوژوار: دژوار.
دوژین (نمرده، گۆ.): جنیو.
دوژینده (نمرده): جنیودان.
دوژینفرۆش: جنیوفرۆش، خراوژ، دم‌لق. — ی: جنیوفرۆشی.
- دوستکار: جنیوفرۆش.
دوسلخ (هه‌ورا.): بندی، دیل، گیراو. دوستاخ.
دوساخچی: وستاخچی، بهندیوان، بهنی وان، زینان‌هوان، زیندانه‌وان، دوساخوان.
دوسلخ خانه (هه‌ورا.): بهندیخانه، وستاخخانه.
دوساله: بۆ هه‌موو چټیک به‌کارده‌بری، که دوو سال به‌سیریدا تیپه‌ری بی.
دوستلخ: بندی، دیل، گیراو، گیریاگ، دوساخ. — چی: بهندیوان، بهنی وان، زینان‌هوان، زیندانه‌وان، دوساخوان.
دوستلخ خانه: بهندیخانه، گرتووخانه، دوساخ خانه.
دوست (نمرده.): درشت، گموره، زل.
دوشک (باد.): سه‌کۆ.
دوشمن: دژمن. — ایته‌تی: دژمنایه‌تی. — ی: دژمنی.
دوش: دوا، پاش. (باک.) کلک.
دوشدریز: بی‌پایان، دورو دریز.
دوشووی: کلکه پټوی، گیایه‌که.*
دوشک: کلک، ده‌سک.
دوکان جیفتی (لو.): چتی خووار و ختیج و شه‌فتوول و قهنگاس.
دوکل (نمرده.): دووکل.
دوگم: ته‌خته دواریکه لبعر باو و باران و سه‌رما به زستانان له ده‌وری په‌شمالانه‌وه گیري.
دوگمه: گۆیکه‌ی داران. جووره چټیکی خړ یا دریزوکه‌یه نیخه‌ی سینک و به‌رۆک و سه‌ر قوئی پی داده‌خریت. توکمه، گۆ، گۆپک.
دوگمه‌ودوآب: خشکی زین یا زبونی پهلله داره نافرته‌تان له لیواری سیخه‌ی قایم ده‌کمن و له خووار مەمکیانه‌وه داده‌خریت.
دوگمه‌ودوآب‌تان: ده‌سته‌یه‌که له دوگمه و قه‌یتان له لیواری سیخه‌ی ده‌گیري بۆ داخستن.
دوگمه‌ی قیر: تیری دوگمه‌دار.
دوگمه‌ی په‌خه: گۆ، گۆی نیخه.
دوگون (لو.): گری.
دولبهر: دلبر. — ی: دلبری.
دولبی (باک.): دوپشک.
دوم (فه.): کلک.
دوما (هه‌ورا، لور.): دوا، پاش. — هی: دوایی.
دوماين: دوایی، دوماهی.
دومه‌سک (باک.): بالنده‌یه‌که.
دومه‌ک: دمبه‌ک، دمبه‌لک.
دومه‌ل: (هه‌ورا.) دومپل، مه‌ریژه. قورنیر، ناشین، (باک.) په‌قه‌قۆک، په‌قیژۆک، گری و برینیکی به‌سۆی له‌شه.
دومه‌لان: (هه‌و.) دومبه‌لان.
دومه‌لکه: جووره ده‌وژیکه سه‌ریکی پان و سه‌ریکیشی ته‌سکه، چه‌رمی خاوی تیته‌گیرته سه‌ره پانه‌که له به‌نه‌نگل داده‌نسرئ و له‌زه‌ماوه‌نددا لیته‌ده‌ری.

دومه لیکونه: دمبهک لیدنه.

دومبه لاند: جوړه کارگيکي گمرميتي و خړه له زهري هډه توقي،
دومه لاند، کداک، کدارک.

دومبه لیک: دمبهک، هي مندا لاند. دوددهک.

دومبل: ناري چمن نيتيکي کورخانه که له سمرده مي کوزندا له
کوردهستان نيکيدا لمر تر دسني نيراني دابرون، دووايه چورنه کوردهستاني
بندهستي تورکان و له وژژ ناواي شاري دياريه کړي دامه زراوون.
فرمانه پوييکيان پيکه پيخواه پايته ختي وان (پالمر — پهلر) بروه، که
پاشماوه پهلر مون.

دومبلووک: دندروک.

دومبل: پروانه: دمبل ودنبل.

دومبو (باک.): فيتباز، ساخته چي، کوسه. چيرزيکيکيشه لماناو
کرمانجاندا يماناري — سي موو وکوسه برون، ناويانگيان هه يه.

دوون (نمرده.): چيچکان، چوک، چوکان.

دوونند: (باک.) مندا لاند نيرينه، کوپ، لار. بارام بي — مايه واته مندا لاند
نيرينه نيه. (موک.) سوند. چوار سوچه کاني لاي دريژه کهي جگيه.
(موک.) نوچکه، لووتکي کتيوان.

دوونداو: سالار، سردار، پيشنگ، پيشکمو توو. له پيش بيداخي شاري دا
کمو انمسي لماناخي لپيش تپي سواسالار و هم پيشهنگ و
دونداره.

دوونداو (باک.): تيره، نه توه.

دوونده: لووتي هوجاره، که گاسني تيده خري. لووتکي چيپان.

دوونديووک: دندروک، دمک.

دوونگ (هور.): دووک.

دوونگه: پايه، دنگه، پراسور. (که.) هست. — کردن: هست کردن،
تيگه يشتن. دونگه مپاني گميه که (دايه مسمده به گورگي) دونگله
مپري.

دوونگله مسمه: که لشيرو مريشکيکي، که يه کپري دريژي به کله مپري بي.

دوونگله مپري: (هور.) دونگه مپاني، دايه مسمده به گورگي، جوړه
گميه که.

دوه (باد.): دووتي.

دوهول (باک.): دهوژ.

دوهولکوت (باک.): دهوژلکرت.

دوهولکوک (باک.): ته پل.

دوهي (باک.): دروتي.

دوهيل (باک.): سيرمه.

دوهيني (باک.): دروتي.

دوو (باک، بار.): دووک، تمنی. (ژن، بوتا.) کلک، دوم، دوچکه،
جوجکه. (هور.) دز. (فه، زن.) دووک، (باک.) دووک. مهيدان،
شووين، دوا، پي وشووين: به — ي ويدا بچو: بشووين ويدا بچو. له —
دان: مهيدان دان، بده مموه دان. وه — کموتن: بشوويند چوون به دودا
گمپان به پي وشوويند چوون. په دووکوتن: وه دووکوتني نافرته،
بشووين نيرينه کيدا بپي ماره يي و ناگاداري کس وکاري.

دوو (باک.): ددز، (هور.) دووي، دوون. ژماره يه که له نيتواني يهک
وسي دايه (۲). (باک.) کلک.

دووا: پاش، نه تاجام: — پژوت له بيري. دووايه، پشت، په ي سمر،
دووادانه.

دوواژو: نمر که سديه له دووي ميگه لييه. کيشکچي دووي له شكري.

دووايه دووا: يهک له دووي يهک: همموکاره کانم — ي يه کتري راپراند،
واته يهک له دووي يهک.

دووايه مپري: پاشمپر، پاشمروک.

دووايه گ: جي نشين.

دووايه مند: پاشمپند.

دووايه پان: کوتايي هاتن، برانوه.

دووايه پاي: دووايه پاي، مپس له چتيکه، که حزي لي نه کهي ونه توي
ناوي بپي: تمشقه لاي نمر — انه هدر نمر پاره توه.

دووايه پياگ (نمرده.): دووايه پاي، دووايه پياگ، کلک پراو. له ناوي پراو،
ته فروتونا برو.

دووايه پينهوه: ته فروتونا کردن.

دووايه پين: پاش بين، پاشمروژين. له ناکارو پروداواني پاشمروژيدا ناگادار
و شاره زار. — ي: پاش بيني، پاشمروژيني. ناگاداري و شاره زاي ناکار
و پروداواني پاشمروژي بوون. دورين.

دووايه پينين: دووايه پين.

دووايه پيز: پاشپازي، — ي: پاشپازي.

دووايه پاشتر: — ي: پاشترين.

دووايه پاش: له دووايه پاش، له پاشان، له وه دوا، له مموه پاش.

دووايه پاشنگ: پاشداري جنگ، پاشمروه ووت.

دووايه پوژ: دوداويي هممو چتيک.

دووايه پوخان: پاشخان.

دووايه خست: وه پاش خست، پاشمپرن، وه دوا خست، وه خاندن.

دووايه خنگ: قرته بري، دنگي هره دووايه.

دووايه خور: دووايه هاتن.

دووايه خول: دووايه هاتن. دولدان.

دووايه خويي: کوتايي و بنه باني هممو چتيک.

دووايه (هور.): مقست، زليپندک، مه گريجنی.

دووايه گ: مه گريجنی.

دووايه دي (هور.): مقست، مه گريجنی، زليپندک.

دووايه دي قلمه کان: مقستي تنه که بريني.

دووايه يارمه تي دهر، شوينگي، دووايه وژ.

دووايه وژ: دووايه وژ، پاشمروژ، دما پاشين.

دووايه وژين: پاش بين، چه گناس. — ي: چه گناسي.

دووايه زده: (هور.) دوانزه، دوانزه، (باک.) دازده.

دووايه زده: دوانزه هم.

دووايه زده مين: دوانزه مين.

دوونو کړدن: برینۍ ټاو خوړاړدنمه له گیان لږ بهر یا له شیناوه ردیګۍ.

دوووهینان: کوتایی پیدان، تمواوکردن، برینموه.

دوواي (هپورا): دووان.

دوواییه: له پاشان، پاشان، له دوواییه، نیتر، نییدی، پاشی، دپشتو، دپشیتفه.

دووايهك: هي همره دروايي، ههمور، گشتي، تيگرا. — يان پښت:

هممویان پښتن. دروآدانه.

دوویس: — پیدان: کوتایی پیدان، برینموه، بردنه سر، براندنموه.

سەرەنجام، پايان، نەجام، قۇيايى، درواجار، لەپاسان، پاسىن،

پاسیسی، ایس بی، یو کے پی، یو کے سی، یو کے ڈی، اے بی۔

دوم: ویتنام: کتابستان، پاریس، ۱۹۷۰.

دوم: (ثالثاً) : عدم اتیان حث.

دوم: هاتن: ز انهم، جمه احو، كـ: تار، هاتن، جمه احو، تهر او برن.

[illegible]

کتابتہ، بستان، قمر اور بون۔

[illegible]

دووه (ههروا.): ههلمیکه له کهناری تاسمانیدا پهیدا دهی

لے بہہ رگڑ مایہ.

دووه براله (ههرا): جووتكهی براده ران، نهستیره.

دووه چاره (هټورا): د روجاران.

دوووږښ (همورا): قورمى خانوو.

دوویہ کے (ہمراہ): دژک۔

دووه گيان (هېورا.): دووگيان، ناووس.

دووهم: دووهم، چټیکه له پله ی دووهم دای. — ی: دووهمی. — ین:

دروهمین، سوی همدردی و هم.

جواب: پانچ، عارضة، مہنتی۔

توبى: توبى پىسى دوتلوا پىسا، قايم، مەخچىم، دوپىغا، پىسرايى

مردود و مردوبی و با مردوبی پیوسته است و در این صورت، مردود و مردوبی یکسانند.

١٠

بالتوا. حتی که گدو کله له دار باله قه باله قامیش

دروستده کړیت به پاشهوانه‌ی هینگډوه دهریت تا شان‌ه‌ی هینگوینی تیدا

دروسټکات. دووبه‌ره. — بېټرياک: دووباره ته‌قياک، دووباره ډايټيزاو. —

کردنمود: دوپاته کردنمود. — پات: ووتہ یا کردنمودیہ کہ دوو جاران کرابی

دھرمیا لکھ (۱۹۵۱): دھرمیاں، بانی، سہ، دیہ، ارانہ، لہ، دتیا تانہ، کہہ، تستانہ

که در استان‌ها بهر دیواری و ده کو بانم، بان ده کمز و زیستانانش ده یگترین.

دېوه (ج.با.): هندگوڼي پاليټوراو و چوړاو ده، رهواقي هندگوڼي.

(که.) بدرمیل، نیرہ، کوپہی گھورہ لہ دار و یا لہ ہنر چتیکہ تربی۔

دووبه ختی: خو و بهخت، له گوماندا، نه نجام نادیار.

دورود: پیکره، بهیه کمره، جوړته، دووکس پیکره. بیده ننگ،

المسيرة حق.

فدرهنگی کوردستان

دووبه شکه: بهر گویانه ده لټن، که به دهسکی خه نجرانمونه و له زتر یا له زتر دروست کړاون.

دووبل (نمرده): چټیکه په نگی پلپل بی. دووپو، دوزووان، دوراز. (نمرده). — ی: دووپووی، دوزمانی، دوپازی.

دووبوشه (نمرده): دونهزم، دووتبهغه.

دووبیک (بمخ): تاقیمان. — کردن: تاقی کردنمه.

دووبی یی: جوړه هلبه پنیکه.

دووبا (باک): بهیز، بهگړ له کار و باردا، دولنگه بار. لاوازو بی تین کار. — یی: دوولای، بهیزی. جواو یا هوړ یا تپیکه، که هر دوک تایه (لنگه) کانی پیکو بهن.

دووقس (باک): به هیز (بوولاخ).

دووجار: تسوش، پیوه، گرفتار، توشیار، نادقه. — برون: تسوش و گرفتاریون، پیوه برون. — کردن: پیوه کردن، گرفتار کردن. — برون: گه یشته یه کتری. — ی: گرفتاری.

دووجهرخه: تسمه ناسنینه، پاپسکل، عمره بانه ی دووجهرخه خاک و خوړ و زبل بی فریدانی.

دووجهرخه ی دهسی: عمره بانه ی دهستی، گهر دونه ی دهستی.

دووجهنان: دووچندان، دووچندانته.

دووجهنان: دووهمند، دوو هیند.

دووجهنانه: دووچمنانه، دوو هیند، نه تهره ی کورد دوو نه ونده ی نه تهره کانی تر زیرهک و نازایه.

دووجهننگ: به دهنگیکه ده لټن، که به دووپرگان دهره بهی: وه کوو: دهر. مان، تا. وان.

دووجاچه (نمرده): دووپه لان، دولک.

دووخ: راست، چتی راست، دووخ. جالست. دوک، مراژیکه له کهرسته ی خهره کی ده زوی پیده پسر، کلکی خهره کییه پسر او ده کی لسمه هله ده کړی و راسته.

دووخال: نیشانه ییکه وه کوو () له پیش ووشه یا رسته یهک داده نری که مهبسی راسته قینه ی به دوا دایت.

دووخان (باک): دوو، دووکمل.

دووخهت: له نیو پله دارانی سوپایی و دارو غاندا نمره کسه یه، که دوو خه تی لسمه قوئی دروا بی.

دووخشته کی: تاکه هلبه سستی که.

دووخه یوون: بیدار کی زوره له نیوانی دووچین نورستاندا.

دووخوی: دوو خه یوون.

دووخور (زن): چه قتل.

دووخوز (که): ده خمز، نه خوشییکه په نگ زهره ده کات.

دووخوزدار: ده خمزدار، دهرده دار.

دووخین: دوخین، دوو خین.

دوود: دووکمل، کادو، قانگ.

دووبه: دووباد، پتو، قایم، مه حکم.

دووبه ره: دووباره، چټیکه گردی کولوره له دار یا له قور دروست ده کړی له پاشمرانه ی هنگییموه داده نین تاشانه ی تیدا هلبه سستی.

دووبه ره کی: دوو تیریه ی، بهر بهره کانتیتی و مل ملاتی، مله مله پراوستانی دوو یا چمنده کمسیتک له گمل یه کتری. ناکوکی، دووبه ندی.

دووبه رخ: مریکه دووچاران زابی.

دووبه رداري (همر): جووانو یکه چوار بهماری دیتی.

دووبه ندی (باک): دووبه ره کی، ناکوکی.

دووبه همدان (نمرده): شوقاری، زمان لیدان.

دووبی: جووانوه تسمیتکی دووسالانه، که هیشتا زین نه کرابی سواری ندابی.

دووبرا (همر): شا، همل، کرکاله، دووبراک، بالنده یه کی پراو کهره وه همل وایه همیشه دوو دوو پیکه ده فرن، بالنده ییکه هینده ی سیسار که که چله یه فیتوری لی دده، کیسه لی له حمراوه بهر ده داتمه سمر په قانی و ده پکوژی، له لای همدنیکان همل وایه.

دووبراک (باک): دووبرا.

دووبراله: دووبرا.

دووبره: بهر دی دووبره، مری مری خاو. جوړه خوشلیکی نافر تانه ژنان لسمه ی خو یانی دده ن.

دووبریاگ (نمرده): دوو ابرو، دوو ابریاگ.

دووبه یه: ناوروسی ب پیتاک.

دووب (باد): پرواتی هنگرین و شیرین تیه.

دووبهات: دووباره، دووچار.

دووبهاته: دووباره. — کردنمه: دووباره کردنمه.

دووبهاته هکریاگ: دروپاته کراو.

دووبه ییله (نمرده): دووپا پیلکه، دووپا.

دووبه ییلکه: داعبایه کی کتویه له سموره گچکه تره له مشک گهره تره.

دووبه ره: گیایه کی بهماریه وه سیپه، به لام نم بهر په کانی دوو دوون.

دووبه پروو: بشکی مشکه.

دووبه لان (نمرده): چتی دوو فلیجقانه، دولکان، دولک، درو فلیجقانه، دوله پان.

دووبه له: قنګاوله. سموز برون و پروانی گیوا داره، که تازه سهری له خاک هینا بیتنه دهری و پهل دی دهر کردی. — برون: پروانی هندی سموزایی و پهل دهر کردی.

دووبه له (همر): قنګاوله.

دووبه شته کی: هاو پشته.

دووبه شکه: داعبایه کی چنګ چنګی کلک گری گری چنګه داره به گیاندارانموره دده. کولژم، (باک)، دوو فیشک، (گور). که لاشدوم، (گور). دوساره کول، (نمرده)، همر، (فه). دساره کول، (همر). (ماره کول، (جا). چه پیله، کولژم، دماله کول، دووبشت، میملی مرغان و ماریه.

دووبه شکانی (همر): جوړه گمه یه کی کورانه.

دوودانه: دروانه.

دوودانگ (نمرده): شلټوه، بشی پاش، پشک، خانو و سامان به برپاری کوردان، شمش — ه: واته دوویش له شمش بهشان. دانوړیله که ده که کانی دوو جوړی واته هاپړاو و درشتی تیکه لاو بی.

دووده: (بابا). په ژمن، فیر، سفیر، (باد)، (پوا)، تمنی، تمن، هیس، دورنچ، دوودی، دووکل، دووکلې چراو ناگریه، که به چتیکه بنورسی.

دووده ری: په نجره ری دوو دهرک له نیوه راستیدا بکریتموه، دووتایی، بۆ دهرکی دولا بیش به کار ده ری.

دووده ست به قال: مېس له کمسټیکیه به کرین و فرشتی حتی پړو پوچ دستمایه کی باش پیکهو بنی و دست بکات به کرین و فرشتی حتی گوره تر.

دووده سماله (نمرده): هه لپهرین، هه لپهرکی، چوکی دوو دودو دهرپان. جوړه هه لپهرینیکه دودو دهرسته سړی تیدا هه دهرسو پتن.

دووده ک (باد): شمشال، تو تک و باله بان، دمهک، دمه لکه. (پاک)، فیته، دودک، — لیدان: فیته لیدان. (پاک)، (باد)، بلویری قامیشیه، که پیکي دوزله یه.

دووده م: (همو). دودو، دهرور.

دووده مان: خیل و بنمهاله ی خانه دان و گوره، کس و کار، هوز، خانه دان، خرمان.

دووده و: دودو، قه لمپ، دودو، دهرور.

دووده کمره: جوړه گوزروانیکه، به لان نم ناخوری.

دوودنی: نیگمران، (پاک). باوه رگومان، بی نیس و زیس، دووگومان، پاپا. — بون: دامان، نیگمران بون.

دوودنی: نیگمرانی، داموای، باوه رگومانی، پاپایی.

دوودو کمره: جوړی که له گیای گوزروان ناخوری.

دوودی (نمرده): دوده.

دوور: دوور، دیر، واژي نیریکه. — بون: دوورکو تنموه. — خستنموه: چهاله دان، دهراندن، شهلپاندن. — له پووی تو: دوله پووی تو، پهرینی قایم بی له کاتی دهرپینی دوانیکي بی شپوازا به کار ده ری. — ی ته: خورا بهتاریزی، دوزله تو، خو — خستنموه: خوهدان، نالیکي، جودا، جوایز، جیاوا، جیا.

دووراز (نمرده): دوزوو، دوزمان.

دوورایز: دوزوو.

دوورایقه: برونه: دوزاقه.

دووران: دروان.

دووراندن: درون.

دووراندو: له دورموه.

دوورانن: درون، درونموی دغل و گیا و نیت.

دوورانموه: درونموی کل و پل و حتی دپاو و نیت.

دوورواو: درواو.

دوورواوور: له دورموه.

دوورایز: له دورموه هاریزتی چت.

دووراهی (پاک): دوری، ماره.

دووربهرد: هاریزتی بهرد له دورموه: نمپو دارا به — ماریکی کوژت.

دووربهاریز: دورمپهریز.

دووربهاریز: سل کردنموه و هاتنه پیتشموی یه کیک له یه کیک به پاریزموه.

دوورده دس: دورمده ست.

دوورده دس: دورمده ست.

دوورده زن: دوریزان، بهوه ده لیس له کاتیکیدا، که گزله سک نه گاته دپله سگی له دورموه لیتی بژنی.

دوورده زمو: تله فون، دورمده ننگ، دورمیز، دورمیز، دورمیز.

دوورده گ: دورم، سه کیکه له نیوانی سه گ و تاجیدا پهیدا دهی و بۆ همرو گیان له مریکی دهی، که له دوو جستان بی. — ی: دورمپی.

دوورده نیش: کمسکه زور بیر له نه نجامی چت بکا تموه، دورمپن. — ی: بیر له نه نجامی چت کردنموه، دورمپنی.

دوورده ننگ: دورمو. به لکه، بازی، بازگ، پهللی. — ی: به لکه، بازی، دورمپی.

دوورده کملتن: دورمکو تنموه.

دوورده پهریز: دورمپهریز.

دوورده کملتن: دورمکو تنموه. ناواری، دهرمده ری.

دوورده کملتن: دورمکو تنموه.

دووریا: خوانه کا، خورای نمخو استه.

دووریموور: دورواو دور.

دووریموور: دورمکو تنموه.

دوورینی: دورله، دوله، دوریا، خوانه کا، خورای نمخو استه.

دوورپن: مرانیکه، که بهریدا تمماشای شویتانی دور بکری نریک ده بنموه، دورنروای. دورمده نیش، دورنروای، (همروا). دورمپن، کمسکه دورمپروانی و تمماشای نه نجامی کاران بکات، تی بین، (باد). هزرتیز. — ی: له نه نجام و کوژتایی کار و بار و همرو چتیکي ووردیونموه، کورپینی، هزرتیزی، یدهک، دورمده نیش.

دوورخستن: خستنموه، دورمکردنموه، دورمکرن.

دوورخستنموه: چت بۆ مېسټیک بۆ دورم پادان.

دوورده دس: دورمده ست. — ی: دورمده ستی.

دوورده ست: دورمده ست، چتیکه هینده دورمپی دستي نه گاتی. — ی: دورمده ستی.

دوورده ننگ: دورمده ننگ، تله فون.

دوورده و باله بان: موزیکه و باله بان، شایلوغان.

دوورده (باد): له واش، شمشریه دهرگایه، گزله.

دوورده کملتن: ترانک دهران، شهلپن، جووی بونموه.

دوورکردن: دورمکرن.

دورمیز

دورمپن

دوورکوز: چټ يا کمسيکه له دوورمه جوان و له نزيکمه ناشيرين بڼه.

دورگه: به پارچه زمو يا ولايتيک ده لټين چوار دوری ناوې.

دوورگرقت: دوری کردن.

دوور لهخو: دوله تو، له تو به دورو بڼه.

دوورنچ: دوورژنگ.

دوورنووا: دوورين. — ی: دوورينی.

دووروا (نهرده): دووربي، دووروانی، لمر به روپويه به دوری، خړوا نه خو آسته.

دوورو: دوپل، دووزان، دووزمان، (همورا) دوه زمان، دووپز، کمسيکه به روپوو جوړيک و له پاشملش جوړيکي تر بڼه.

دوورونزيک: دوورونزيک. به مېزنده، به ته خمين. به شوونکومتی گيانلېمریکی به کار ده بڼه به جوړيکي وا، که نه دورو نفزيک بڼه، — به شويی فیساره کسدا پوښت.

دووروپي: به روپوو به جوړيک ناخوټن و له پاشملش به چمنيتيکی تر، دووپلی.

دووروين (همورا): دوورين.

دوورويتی: دوری، دوراهی.

دووريزان (باک): هه لېست.

دووريزان: دوره ژمن.

دوو پي يان: شويونیکه دوو پگای لی بېتومه، دوورپان، سدرگی دوو پي يان.

دووری: پاکي، بڼه پدله يی. په، په، پاشه کشه. دوراهی، دورایي، جیایی. — کردن: خوځيښانوه، کشانوه، خوځپارازتن، ته کينهوه، خوځنېنوه، خوځدورخستنوه، په وړ، په وړ کردن، هه لاتن، تن ته قانندن، تنراوتيکی تمنکی کونکونه نافرته تان به سدریانی داده. گتوپ، گيايه کی کوويستانيه ده کرت به گزره بڼه نا لالان.

دووریاگ (نهرده): درواو، درواووه.

دوورين (باد): دروینه. درون.

دوورينهوه: درونوه.

دوورنيوله: گيايه که دولقی لی ده بېتومه سدره روو ژوروو ده کلکی پتوی ده چی.

دووژ (باد): بوزوو.

دووژاخذان: سه خلعت کردن و له گیر خستنی يه کتيک.

دووژام: گول، (باک) به لره شين، کمسيکه تووشی نه خوځشی گولی و دوژامی و پيسکي بويی. — ی: گولی، پيسکي يی.

دووژان (باک): گويزان.

دووژه خه کی (نهرده): دوورپويی، دوورمانی، دووزوانی.

دووژه ډينه: هيلکه يه که دوو زهر ډينه ی هبې.

دووژمخ: درو.

دووژه له: دووک، دوو قهقه قاميش پيکوه دهنو سترين به قيل و پيکيان لسمري گیراوه و همريه کی چمند کونيکيان تيډايه که فروی تيکمن دهنگی ليږه دی.

دووژک (باک): گيايه که.

دووژمان: پيکولچين، ته لاقهش، ناوری بنکايه، گای بنه، دڅمان، دوورپو. — ی: بهی، دڅمانی، پيکولچانندن، پونگ کردن، ناپتمري، (گمر) هيله، هه قانی، لمانا و بزماردان، بوليډان، گوښمن، گوښند، تيچانندن، دوورپويی.

دووژماني هکردن: زمان ليدان.

دووژووان (همورا): دووزمان. — ی: دووزمانی.

دووژ (باک): دژو، جهنم.

دووژه (باک، بوټا): جهنم.

دووژه ننگ: چینی برزو و نيرچاوانه. گوژننگ، دژنج، قرم.

دووژمان (همورا): جنيو.

دووژمن: (باک) ترمسی، (خو) تاسب، (موک) نه ترمی، خنيم، نه یار، ناحز، قانند. — ايه تي: نه یاريتی، ناحزی، دژمنای. — ی: نه یاری، ناحزی.

دووژنه: پياويکه دوو ژنی هبې.

دووس: دژست.

دووسلخ (همورا): باندی، ديل، گیراو. (همورا) — خانه: باندیخانه.

دووسهر: دوو فليقانه، خاوهندی دووسهران. — ی: هيلکه يی، وه کوو شکلی هيلکه يی.

دووسهره: پروانه: خاوهندی دووسهران، تومارکراو. (بار، گمر) هزار بڼه.

دووسبه: دووسبه ی. — ی: سبه تر، (همورا) پيترای، پيترای، (باک) ديتراوژي.

دووسم: نمو و لاخ و ناژالانه يه کمسيان دووفاق و دوپارچه يه وه کوو بزني و مهر و ربه و لاخ و ناسک و بهراز و ناژالانی کيتوی.

دووسمه: دووسم.

دووسوو (نهرده): دووسبه ی، دووسوی.

دووسوی: له بنچينه دا (دو یا سی) يه به لان بڼه ناسانی و کورتی (یا) يه که ی لی فری دراوه.

دووسوی (نهرده): دژستی، دژستایه تی، هاوپازی.

دووش (باک): دژيایی، د — ابا ژپری پا. (نهرده) دژشيدنی.

دووشاخه (موک، بابا): وهناق، (همورا) وهناق، (موک) گهرووه خړه، دهردیکی پيسه نه گهر زوو چاره نه کړی ده بخنکيتنی. بيزاز کردنی گاسنی کوله. (نهرده) چتی دوولپ، دووخاچه، دارو دره ختی دورپل و دووفاق، دوو فليقان، دووله پان. — کردن: پارچه ناسنيک له گاسنی کول کردنوه. سهر و پوی تووتی سموز قرتانندن.

دووشافنی (باک): خه لات، به خشش، ژيردهستان ده يدهن به ناغسا و سهر که کانيان.

دووشم: دووشمه، دووشنب.

دووشمه: دووشمه، دووشنبه، دووشمبه، دووشمق، دووشمق.

دووشمه مېب (باد): دووشمه.

دووشه مبه: دووشمه، دووشوه، کورد و فارس ژماره ی پړژانی هغه به شمر وه نارموان به پړژ ده ژمیرن.

دووشه مبه (همورا): دووشمه، پړژکی سییمی هغه تیه له هینی به دواوه، کموتوته نیتوانی په کشمه و سی شمهوه.

دووشه مو: دووشمه.

دووشه موو: دووشمه.

دووشه مو: مانگی دووشمه.

دووشه ویله: دووشه ویلکه، (کرما) کاکيله.

دووشه ویلکه: همدروک لاشمیریلکه کان.

دووشه واورن: کولانی شلمه منی لسمر ناوور.

دووشک: بهدگومان، نیگه مان، دووگومان، دوردل، دوردله.

دووشکه: دووشک.

دووشمین (لک): جنپړ.

دووشیاگ: دوشراو.

دووشیوان: شوړیتیکه دوشیوی تیدا ویک کموتیهوه.

دووشووم (که): مېرپکه چاره نه پړژکی ترواوی.

دووشه دووږ (که): گمه گمی کوتری.

دووشاق: چتی دوویدل و دووشاخه.

دووشلیقانه: چتیکه دوویدلی لی بوو بیتسه په له کانی له یه کتری نریک بن.

دووشلیقانه: چتیکه سمری دولک بی، دوله پان، دووشاخه، دولپ، دولک، دوویدلان.

دووشلیج (باد): چه لاک، (زا) هچی، داریکی درژی سمر قه لانگییه بژ نمره به کارده بری، که بهری دارانی پی له لکه بلنده کان بکریتموه.

دووش (چی): کلک، (باک) پشتسه، دوو، دواوه، دووگ.

دووششک (باک): دووششک.

دووشچک (باک): دووگی گچکه.

دووشدان (باک): کیتشچی دواوه.

دووشدریژ (باک): کلک هله ته کینه، جوړه بالنده یکه.

دووشه پیک (باک): کلک هله ته کینه، بالنده یکی کلک په پی بژه.

دووشسک (باک): جوړه کولله یه که کلکی وه کوو بهردی په قه.

دووشسورک (باک): جوړه همرمییه که، نالیسور.

دووشفک: گرلینگه ی خورجین، غولامی چل ومل، کلکه، بهرماوی پاش خهران، جی خهران مال، ده ستندووی هیسه.

دووشکمنیاچاف (باک): نوخته ی پیک گه یشتی دهره ی چاو.

دووشکوت (باک): کلک بر او.

دووشلک (نامی): کلک.

دووش ماس: جوړه بالنده ییکه شوانه به چمنگی خوی هله اوه سی به دره ختانه وه و ده فیکیتی تا خوی لی نه کموی نه وه کوو بیگرن.

دووشات: دوهینده، دووچین، دوونهم، دووباد: نمر فاسونه —: دویاره.

دووشقد: دووتووی، دولو، دوولا، دووتیکه.

دووشقه دره (بل): بلقه دره.

دووشقچکه (نمره): جوړه کلاوکیه لسمر دهری وه کوو کلیته وایه.

دووشقور (باک): بزنیکه تووکی تیکچر اسی وه کوو خچی، له هیت و چوور.

دووشقوئسری (که): قولینه، تیکسرماو، قه لمر و ناشیرین. دیزه و چتیکي وایه، که دووهنگلی بی.

دووشقوئفی: دووهنگل، جوته پنگل.

دووشقیه مگردن: دوونیمه گردنی چتیک.

دووک (همورا): کمد (لق) ی ووردی داره به پرو، که له قه دیسه دهری ده کات له بن لقه کانی. (همورا) دووخ، خمرپک، کلک، دؤک. (که)، فه. (نمره). شیریه کی سپیه، که به سمر شیناوه ردییهوه دهنیشی و ورشکی ده کات.

دووکان: (پهوا) تکان. دکان، دوکان، نمر ژوورانن له بازارپدا، که کمل و په لیان بؤ فرشتن تیدا دهرین. خانه یه کی چوار گوشه یا درژووکه ی بهر اوه لمانو زوی و زار و بیتستاندا بؤ ناودان و شه تل تیدا چه قانن، که شه تل کانی بهر بژ بونهوه هله ده کهری و لمانو دیر او و شرویتی ناماده کراودا ده چه قیتر.

دووکانه: (خز)، (پهوا)، (سو). ده مکان، ده مکانه.

دووکاندار: دکاندار، دووکانچی، که سیکه له دووکانیدا خمریکی کرین و فرشتن بی. — ی: پیشه ی دووکاندار.

دووکانؤکه: کؤل، دووکانی گچکه.

دووکایج (همورا): دووخ.

دووککه (که): شهر ی دهه قاله له نیتوانی ژن و میړدیدا.

دووککه دووک: دووکه.

دووککش (نمره): دووکه لکیش.

دووککه (همورا): چیکنه.

دووککه ن: ژنگار، تم، دووکیل، کادو، کادی، (نمره). دوو، دودوی. دوومان، دوومان.

دووککه لوی: ژنگاری.

دووککه له (نمره): قوزاخه.

دووککه لدان: دووکه لکیش. قانگ دانی رتیه له کونیدا تا بیتسه دهری و پاو بکری یا هنگان. مبهس له هله اوه سینی ممشکه و کونده و خیکه و نیتره به بن میچیدا.

دووککه لژن (همورا): قورمی خانوان.

دووککه لکردن: دووکردن.

دووککه لکیش: که پنا، لوله و بوییه که دووکله ی پیدا دهره چیت.

دووککه لکیر: دووکه لکیش.

دووککه تی هله ستانندن: سووتانندن، بؤ مبهسی کوژتیش به کارده بری.

دووککه وتن: وشنوین کمرتن، په دور کمرتن.

دووککه وی (همورا): چیکنه.

دووککه: تمش، تمشیه. داعبایه کی درژکاری په شو سووری شاخداره وه کوو قالوچه.

دووکله: داعبايه کي ږهش و سوړي دريژکولې شاخداره له قالزجه ده چي کلکيکي دوفاقی هديه.

دووکويي (نمرده): دويوشی، چتي دويوش لمناوه ندي دووکساندا.

دووکوپ: جوړه مراوييکه.

دووکولي (همرا): دووکله.

دووکونه: جوت نمزنتو.

دووکوم (دزه): هيرش، په لامار، داپسکان.

دووکيش (باک): دووکليکيش، بوخاري.

دووکيل (باک): دووکيل.

دووک: (همر.) دوونگ، دمه، (دهر.) دوويمي، (زن.) دوو، (باک.) داث، دووڅ. — ي سهرېشتي ووشتان: کوپانه.

دووکسانه: زهريه که دوجار کيلرابي، دووهيشه.

دووکگرد: بهرماڼ، دووگورد. پيڅه فيکه وه کوو جام به لام نم له لوک ده پيڅي. — ي: جام و معوجي يي لي وه گيږ.

دووکليکي (که): مديک ده پارچه گوشتي خوړسکي به ملوه بيت دووکله: پشکوک، پولاک، (باک.) بشکوک، پزانگ، (همرا.) کانالي، له پکه، بشکوک، بشکوک، (همرا.) قولوفجي، (بار.) قولپک.

دووکله موږاي: جوړه خشليکه له سيخمه ده خري همدووک لای دزابه که ي سي قاشي زړه و به بهردي نر خدار نه خواوه، داويي سيخمي يي قايم ده کړي.

دووکله ي قهيتان: بهرکوږه.

دووکور (زا): دووگوردي.

دووکورده (همر.): بهرماڼ، دووگوردي.

دووکوردان (باک): خوړج، خوړجيتن.

دووکووردی (که): تیکسرمار، قولپنه، بهرمن کورت، کورتهبالا، دورگردي.

دووکورزه (پژ): پيله، دمه قاله. — کردن: پيله کردن.

دووکومان: دووډل، نيگه ران. — ي: دووډلي، نيگه راني.

دووکونه: دووگونې پشه، گيايه که له ده خلي ده نالي يا بهر مريدان پان ده پيڅه، که لای شين و ورده، لاسکي و که لایه کاني به بهرکي مرؤفانه ده نو سي، چونوگره وه مشاري توو کي تالي گچ که ي شهنکوله له نار خله يدا ده ي تاله، تالو، گليږه. — پشه: دووگون.

دووکوره: داريکي دووگويي ده پکي پي ده شکتير تيموه و جي گوري پيڅه کړي.

دووکويي (مرک.): هاجه، کوله که ي دوفليقانه يه.

دووکي (کو): دووگويي، کوله که ي دوفليقانه يه، (مرک.) هاجه.

دووکيان: ناروس، تولې، زگېر. — ي: ناووسي.

دوول (باک): دزل.

دوول: دوولونه، دوولو، دولا، بهرنيکه دوو لوبا بدرت.

دوولاب (نه): دزلاي قاپ و قاچا خان.

دوولازنه: دووږو.

دوولانه: دووقد.

دوولانه کړدن: دووقد کردن.

دوولاني: کرده وي دوولايي.

دوولايي: مرازيکي ناسيني سهر قولفداره نالقه پزي بهر سهر داده کړي و له سهر ويشوه قفل دهري.

دوولپان: چتي دوو پل، دوفليقانه.

دوولپاني کومي: ناوچه ي کومي، ناوچه ي قرون.

دوولپشت (باک): دوولپشک.

دوولپان (نمرده): چتي دوو پل، دوولپان.

دوولپ (کو): دوفليقانه، دوولک.

دوولقه ده (که): مارخوړ، قوړي، داعبايه که له په گزي قوم قومو کي به لان گوره تره و په نكي زهريه.

دوولک: دوولکه، دولپ، دوفليقانه، داريکي سهر دوفليقانه يه چالو کي يي هله ده کنن. (باک.) چومي چکوله.

دوولکه (مرک.): گيايه که هينده ي گمي بلند ده ي، گولي سپيکي دوولکه و شوږ ده پيڅه و توږه که ي، که سپي بکري باريک و دريږه. (همر.) به مردوان هله کونن.

دوولکبيږ: شو کسه يه به مردوان هله يي، سهر دوولکه. — ي: بهر مردوان هله کونن.

دوولله: دورله.

دوولله ږوي: دوو له ږوي تو، له تو به دور يي.

دوولو: دوولا، دوولانه.

دوولوره: کسيکه بهر سهر زگ و سينگيدا کمو تي و دريژ بووي، تلور، دهموږو، له پوږو.

دوولونه: دوولو، دوولا.

دوولويي: دوولايي.

دووما (لور): دووا، پاش.

دووماره کول (کف): دووپشک.

دوومالهي: مال جوړي کرده له گمل يه کيکي.

دوومان: تپ و تومان.

دووماهک (باک): پشته، دووا، پاش. (باک.) — ي: دوواي، پاشي.

دووميشقان: له سهر چوک دانيشتن.

دوومه ل: دومل، قورنير.

دوومه لان: دومبه لان.

دوومه له که: دمک، دنبک.*

دوومړه کي: پاسان به چپ و راستدا بوليدان.*

دووشک (شا): دووپشک.

دوو: شو ژماره ي له نيوان يک و سي دايه.*

دووموږ (مو، که، همرا): شووم، بهرودم، دږي. ولاخيکه دوو گيږ (ديخ) ي له نيوان چوانيداي، که زور بهر شووم دناسر ت. شو کسه يه توکسه ي دووموږي پيوه ي، که شووم زور شووم و ناپه سنده.

دووموهر (باک.): وولآخی جروته.
 دووموهرهکی: مۆز، مۆن.
 دوون: نزم، سووک.
 دوونان: کسمیکه له گمهی قهلمندارتیدا دوو جار ان لسمه یهک له تۆپ بدات.
 دووناهکه ل گرتن: کلک بنماو گم ل گرتن.
 دوونیهروهه: بهدرهفتار. — ی: بهدرهفتاری.
 دوونگ (نهرده.): دهنگ.
 دوونگه: مهری دوگ زل.*
 دوونگه مهرانی: گمهی یهکی مندا لانه.*
 دوونگه مهرانی: پروانه: دوونگه مهرانی.*
 دوونی (ههر.): دوویتی.
 دوونیا: دنیا.
 دوونیهو (باک.): دووای نیوه یه.
 دوونیکل (باک.): بالنده یهکه سهریه کلاو بی.
 دوونیمه: چتیکه بهو بی به دوو له تی راستمه. — بوون: بوونه دوولت. — کردن: کردنه دوو له تی راست.
 دووهشین: کلک وهشین.
 دووهش (که.): نهر چه لیه که دهخرتیه ناوهندی شه غره وه و به قهیددا قرچه هه لده چنری.
 دووهه لکگیر: کلک گیر، کلک هه لگر (بۆ تسمپ).
 دووههم: دووهه. — ین: دووهه مین.
 دووهه مند: دووهیتند، دووچه مند ان.
 دووهوئی (نهرده.): دووهرویی.
 دووهوورده (که.): پامیار، زۆرزان، کسمۆ، به دۆلاب. — یی: پامیاری، زۆرزان، کسمۆ، دۆلاب.
 دووهویشه (نهرده.): وهره، دووگاسنه، زهوییه که دوو جار کیتلرایی.
 دووهیتند: دووهیتند، دووچه مند ان.
 دووی: دوویتی، دوویتیکه. (ههره.) دوو (۲).
 دوویت (ئۆ، گهرمیتی، دهر، نهرده.): کچ، کیت. دهوات، مهره کهبدان.
 دوویته: دهوات، مهره کهبدان، کچ.
 دوویدانلوک: خسته ی تووره که ی دۆی.
 دوویر (که.): دیو، ژوو.
 دوویرد: مقست.
 دوویرده: مقست.
 دوویردک (جا.): مقست، دوویرد.
 دوویردی: دیاری کردن.
 دوویشمو (نهرده.): دوویتی شموی.
 دوویتیکه: دوویتیکه.
 دوویتی (نهرده.): دوویتی، بهردی ناسک، تهخته بهرد.

دوونیکل

دوویرده

دوویلبهن: (نهرده.) دۆلبهن: تهخته بهندی بهردی، بهردچن.
 دوویمی (دهر.): دووگ.
 دووین: ناخه فتمه. قسه کهمر.
 دووینه (نهرده.): دۆینه.
 دووینی: (باد.) دوهی، دووهو، دوه، دوهیتی، دۆه، (ههره.) دوویتی، (ههره.) دهر. (دووی، هیتی، دووین.
 دووی (ههره.) دوو. (باک.) دووهه.
 دوویت (باک.): دهریت. (فه، دهر.) کچ.
 دوویخ (که.): دووخی، — ی راست.
 دوویر (که.) باد.: دوور.
 دوویرین (که.): دوورین. (که.) — ی: دوورینی.
 دوویروک (باد.): میژوو.
 دوویروکقان (باد.): میژوونوس. (باد.) — ی: میژوونوسی.
 دوویشمو: دوویتی شموی.
 دوویرووی تو (ههره.): دوویرۆزی تر.
 دوویساندن (باک.): ناخینه وه، داگرتن.
 دوویگ (پۆژ.): تمش.
 دوویکه: دوویتی.
 دوویلی (زا، ههره.): سیرمه.
 دوویکه ره: دوو دووکه ره.
 دوویلیک (باد.): قونچکی میژوی.
 دوویلی (نهرده.): ته ل بهرد.
 دوویلبهن (نهرده.): شوویتی تهخته پۆشکراو به ته ل بهرد.
 دووین، دۆینه (باد.): دووان، ناخه فتن. (باک.) سوواخدان. بدوو: سوواخده.
 دووین: دوویتی.
 دووینه: بهریش و دۆی تیکه لکراو و ووشک کراوه وه یه. کشک.
 دووین: دۆینه.
 دۆینه: دۆکولیو.
 دۆینه: دوویتی.
 دۆینی: دوویتیکه.
 دوویتی شموی: دوویتی شموی.
 دووین: چیتستی دۆینه.
 ده (بار.): گیشه ی گیاو چرۆ و نیتر.
 دهار (باک.): قولله، بلندایی.
 دههف (باک.): تیکرا، گشت، هممو.
 دهلی (باک.): دۆیل، دیله سهگ و نیتر.
 دهلک (باک.): پشیلهی می.
 دهه (باک.): دیم، بهیار.
 دههک (باک.): جووره کاله کیکه.

دهندار (باک.): داریکه.

دهنگاله (باک.): کانی، سمرچاوه.

دهو (جا.): ناپاست. درونک، زویر، دلگیر.

دهیل (باک.): دهوئل، دوهول.

دی: لائی، گوند، ناوایی، دهکا، (فه.) جیون، دهی، چمند خانووتیکه له دوری شاراندا، (باک.) تا، ههتا، ههتاکو، تاکوو. (مهنګور.) دایک. دیت له مولادیت، بویه کیکی نه دیو. لسم چاوه کی (هاتن) وهرگیراوه. له کاتی هاندانی وولاخاندا به کاره بری بؤ فرۆشتیان، دهه. (خو.) رهوا، گیشهی چروانه بؤ زستانی پتک دهخن، که بدری به ناژال و مالانان، (رهوا.) خو، دپچرو، گلف، گیدار. (فه.) سه قهر و بالندهی گوشت خوړه. (باک.) دهبی، دایک، داک: — ویاث: دایک و باب. گه لای داره پرو و داره مازو، که لی ده کرتیمه و له ناو لکی داراندا کوم ده کړی بؤ زستانی ناژال و مالانان. دهنګیکه له وولاخ ده کړی بؤ گیرانموی له کاریک.

دیت

دیلیم (شن.): زهویه که لمبر مالان بی. (گرمیتن) پوژه جووتیکه له زهوی. (بابا.) دیبهره.

دیکه: جوهنده.

دیل (باد.): شەیتان.

دیت (فه.): کچ.

دپچرو (رهوا.): کوماو گیشهی چروانه، که خوراکي ناژالنه له زستانی، دی چلو.

دپچلو: دپچرو.

دپخ: شفت، شفت، شفت، شفتی، داخ، دپخ، جغز.

دپخپخ: داخداخ.

دیلار: خاوه ند دی، خاوه ند گوند. — ی: خاوه ندیتی دی، دی په نیتو هیتان. دیله: (موک.) باک، خپچو، نمت، (کو.) تاتک خوچه، خوچی، (دهر.) پوژ. تاته، (موک.) دیدی، یایی، (هوا.) داده، (هسورا.) دالی، بؤ شتو به خوشکی له خو گموره تر ده گوتری. (هسورا.) زردایک. (پوژ، شهبه.) پور، که خوشکی باب بی.

دیده کانی (هسورا.): دیلان.

دیلک (با.): سپلی گیانداران.

دیر

دیلدی (موک.): دیده، خوشکی گموره. (موک.) بؤ ناژوتن و داکردنی گامیشان به کاره بری.

دیر (که، فه، هسورا.): درنګ.

دیر: کلیسای فله و دیانان، پهرستگای عیسایانه.

دیر: راسه، رزن، کسه، خدمت، دپخ، بؤ چوم، جغز، داخ، دپخ، گپ، چیر، خپز، قوژ، پرتیکه له نو سورا یا چاپکراو.

دیران: جی بونموی چتیک له چتیکدا.

دیران (باک.): له شیلگیردان، بدیره: له شیلگیریده.

دیران: دهغل به (فان) پاک کردن، که وه کوو بیژنګیبه، ته له کردن. دپچرو نمره ی چتیک له چتیکدا، نمو قابه دو منن ده دپری واته دو مدنی تیدا جی ده بیتمه.

دیرانن: ناودانی زهوی. (باک.) ده لاندن.

دیرانن (نمرده.): دیراندن، ناودانی شینایی.

دیراو: (خو.) گول، بؤ، (رهوا.) باو، (دهر.) باوه، (دزه.) کمر دوو، جوگه یکی هلدراو موهیه چمند جوړه سوزیبه کی له مولوای ده چه قیتری. دهر او شونیکه له بیستان و توتنجار پاندا له کاتی ناودانی ناری پیداده پروا و تیشیدا پادموهستی.

دیره (فه.): درنګه.

دیرخیز: درنګخیز، لمشگران، سست.

دیردغان (باک.): دهر دغانه.

دیردیز: دپخ دپخ، داخ داخ.

دیرس (نمرده.): درنګ.

دیرسم: چپایه کی کوردستانی به خدکی وی کوردیکی علیه لایین به ساز و سمته وری بنوا بانګن.

دیرسی (نمرده.): درنګی.

دیرک: ناوی دوو شاری کوردانه یه کتیکان له مژیری جزیره بؤ تانیتیه و یه کتیکش کورتو ته پوژ اوای ماردینی. — ی (باک.): دیلان، جوړه هلدیر کتیه کی کوردیه.

دیرندیز (زا.): ناګرکی گموره یه فلهان له پوژ ی چوارده ی شویاتیدا ده کنموره.

دیرو (مرک.): گیایه که له نیو چپایاندا ده پوی گموزیک بلند دهبی گه لای وه کمره وزی ده چی همر گولوی گولیک کی دان تیدایه گیایه که به شینی له باخل یا لغناو نویتان بری کتچی تخون تاکوی.

دیروشه: مېس لمو یه له کاتی ناو کمیدا، که ماوه یه کی زوری پی بووی تا دیراو پر دهبی، ناودیر بنا چاری دیراوی یه کم پرده کات و دوایه لمو دهه دهر او ده کاتمه بؤ دووم و له ویشمه بؤ سیتم همر به جوړه تا هممو دیراوه کان تیراو دهبن.

دیروک (باد.): باک، میترو، دوویروک.

دیریک: میتزی، دیروک، دیرتک، دیروک.

دیری: درنګی. (باک.) جوړه کوا یه که.

دیرین: کونینه، حتی زور کونه. (باک.) دیران. بدیره: له شیلگیر بده.

دیرینه: کونینه، کمونینه، شویتسواری کون.

دیر: په نګی شینیکه به په شی بنوتی. په نګی پوره بؤ گویدر یژو و نیستران به کار ده برت، دیزه، په شتال. به جنیو بؤ مرزقانیس به کار ده برت. دیر: دیر، دیزه، خو له میتش. وولاخی دیزه.

دیر له (مرک.): سمری نیسکه خره کی پانیه، که ده چیتنه ناو قولته ی نیسکی له شمه.

دیرزا: سی یا، سی پایه، سی کرچکه بؤ دیزه و منه جمل و نیتر.

دیرک: حتی دیز.

دیرک: مەردومی کلۆن.

دیری (باک.): نالک، نالیک.

دیرین (باک.): دیران.

دیرته: ری و شویتنی نایینی (شریعه).

ديسا: ديسان.

ديسان: نهمجارهش، جاريكي تر.*

ديسپا (همورا): سيكوجكه.

ديسه (زا): مهرهكيوي.

ديسك (باک): شاكاشيه له گل دروستده کړی. ماستي تيدا دروست ده کړی.

ديش (باک): ميگه لتيکي گموره يه.

ديغ: (باک) داغ، داغ، بچوم، خمت.

ديغديغ: داغ داغ، داغ داغ، خمتخت.

ديغونه (همورا): ديوانه.

ديغدار: داغدار، خمتخت، خمتدار.

ديق: ديق.

ديقيقه: (نمرده) قينه قين، داغ، پمروش، خفت.

ديکانه (باد): دهمروکانه.

ديکاني: لاديسي.

ديکي ديکي (بار): چارچاو، تماشا تماشا.

ديگه: پور، پلک، پله.

ديل (باک): ديل. تولهي ميوييه، که دريژ دهي. ميپينه داياني کيوييه وه کو سگ، گورگ، بهراز و چهل، پتي و وورچ و نيتير. ديل، دهل، دهل، سگي مي.

ديلاف (باک): پزگي چوم و زيان.

ديله (نمرده): دوويل، چتيکه له جياتي چري لسسر داريه پاده خري.

ديله بلبا: (که) ديلمروا، (همورا) دلببا، ديلي سگ و جانمرواني تره، که بلبا بي.

ديلمهين (نمرده): دوويل بن.

ديلمهسه: ديلمسگ.

ديلمهسگ: (باک) ديلک، ديلمسه.

ديلمهه (باک): جي، جيتا.

ديلمهک: ديلمسگ.

ديلمهکاني: ديلمهکاني.

ديلمهکاني: ديلاتي.

ديلمهگورگ: گورگي مي.

ديلمه مار (زا): بن مژه.

ديلمهروا (که): ديلمببا.

ديلمک (باک): ديلمسگ.

ديلمکو: کموي مي، ماکو.*

ديلمار (باک): سوسمار.

ديلمدير: (باک) ديلنديز.

ديلمنديز (باک): (باک) ديلنديز، جيتيکي فدلانه.

ديلي: چمند تله بهرديکه لسسر داريه پاده نري و قوره پستي لسسر ده کړی.

ديلي (باک): قايمی ميوي. لکي داريه ميوي دريژه.

ديليز (يمز): مال.

ديم (پروا): پشور. — يکي بدهيني: با پشورتيکي بدهيني. زوي و شيناوردتيکه تمنها ناوي بارانهي بخواتمرو و بهدست ناو ندرت، دهيم، دهم، بهيار، ديمهروک، (شکا، باد، نمرده) ديدار، چاره، پوخسار، پروو. (باک) بهشي خواروهي پوخسارييه. (همورا) پوومست، کولمه.

ديماري (باک): زردايک، باوهژن.

ديماني: خانمشين.

ديمهروک: شوپتي ديم، ديمه کار، ديم.

ديمهرووک: ديمهروک.

ديمهروا: ديمهروک.

ديمهشوره (همورا): پيشولي پروي ژنان.

ديمهکار: شيناوردتيکه تمنها ناوي بارانهي بخواتمرو و بهدست ناو ندرت، ديمهروک، ديم، (کو) پشتاو (تمنها بچو زوي دهغلان دهي).

ديمکه: تووره که يه له چمر يا له قايشان دروست ده کړی بچو ناوي خوارونمو، جهمونده.

ديمگر (باک): قهلمو، گروپ، ناساو، هلامساو.

ديمگول (باک): پوومه تگول.

ديم ونيه: جوړه يارييه که چمند مندا ليک بهروو دووا دست به پستي يه کتري دهگرن و گزواني دليين.

ديمي: شيناوردتيکه له شوپتي ديم پيدا بويي و تمنها ناوي بارانه بخواتمرو.

ديميله: جوړه هرزنيکه، (بانه) هرزنه گموره، (شا) کهلدې، دهره. کهردې، گال، هرزن، ترزووي ديمي.

دين (زا): (ژهن) ووشک، نيشک.

دينه (فه): دوپتي.

ديندهک (باک): دهيندک.

دينکه (زا): چار، تماشاکه، بنژه.

ديني (باک): پوژي هيني.

ديو: (ناوي) دنيشه، (که) نمرهنگ، (باک) دث، دهو. درنج. جانمرواتيکي نديتراوه بهلان لسسر نمره بيروباوه پدم، که له کاتي خوي بچو مروقي کيوي به کار براوه. (نمرده) ديو، پرو، لا.

ديو (نمرده): ديبا، تافته. — چه (نمرده): ديباچه.

ديوان (نمرده): کوويخا، بهردهستي ناغا.

ديوانه: شيت، نمودال، سوداسر، شيتوکه، (نمرده) ليترياک. — يي: شيتي.

ديوانده: ديواندهر.

ديوانديوکردن: ديوانديوکردن.

ديوانن (نمرده): شيراندن.

دښه (که): کونکي جلوسنښتښه، گلډوکتک.

دښه ده باني (که): گپايه کي وورده و لکه کانپيشي باريکن، سه لکيشي وده کو کارگييه.

دښه ده: چتي کوني ديو او ده. — بوون: ديوه ده ر بوون، کون بوون.

دښه ده: چمرچي، ده ستگپ.

دښه ده: دږږنک.

دښه ده: شوه، ميتره ده، (پتن) تهنه، ديوه زموکه، ديوه لورکه.

دښه زموکه: ديوه زمه.

دښه (لور): په مرستنه، په مرستگا.

دښه لورکه (که): جندوکه، حيفريت.

دښه لورکه (مړک): شوه، ديوه زمه، به مړو زل و کولکن و چلکنيش ده کوتر.

دښه بخت: نشته و ته له سمپکه بڼه پاريزگاري ساويلکان له ديو و جندوک و چتي که لکه لوی پوچ.

دښه مرست: (ناو). ده نيغه يسه، شهيان په مرست، نور که سبه وده ووي ناييني پاکي زه ده شتي نه کو تبي. — ي: شهيان په مرستی.

دښه جامه: په مرده بيکي ته خت سپيه چنډوگولتيکي تيدايه به پارچه رنګ او پرنګ راز او ده، پراکه ران به پيش خويانيه ده گرن له دور بالنده تري بڼو و نويش بڼيان ده چي تا نزيکيان ده پيتمه و به تهنګي ده پانکوړي.

دښه دڼ (نمرده): دلقيام، دلخست.

دښو: ناوچه، چاره خانو، پيش پان پشتي هر شت: من لور ديو بووم.*

دښوول (باک): چه پله، تهقه تمق.

دښو: ديوانه، کرده دي ديوانه.

دښه: ووشه يکه وولاخي به رزي پي ده رده کړي.

دښه ات: لاديان، گوندان، دښان، چمند دښه ک. — ي: لادي ي، دانيشتوراني گوندان.

دي: نيد، نيت، نيکه، که، دن، نيدیکه، نيدن، ديتر، به لان تهنه به دروي ووشانيه ده نووسي و به تهنه به کار نابري: مانگيکي دي، ساليکي دي: مانگيکي تر، ساليکي تر. ديتي: بڼه تا که گيان له به رتيکي نه دي و، کسي سيمه بڼه کاتي پابرووه، له سمر چارگي دي تن وده گيراره. (شکا). دايک. (که). هله له، ده، کسکس، بڼه هانداني سه گان به کار ده بري.

ديار: روهند، شتيار، به چارو، بيزار، خويا، په يدا، ناشکرا. — بوون: ده کو بوون، په يدا بوون، ناشکرا بوون. — کردن: ده رختن، ناشکرا کردن. خاک، وولات، نيشتمان، مه لېه بند. لا، کن، نک، پيش، تهنيشت. ديدار، پوخسار، شيوه، ديم.

دياره: ناشکراس.

دياره هو: دياردي.

دياره مکر: نيتي شاريکي کوردي ناسراوه.*

ديار بوون (دهر، خو، دزه): دياره هو، پک (اشاره) بيکه له پراويدا، که نيچير ديار پي پراوکران به ووشه يه کنري ناگادار ده که نمره و تازه کان ناماده يه لامار ده کن. (همورا). دياردي.

دياردي (نمرده): کيشک، پاسواني، ديد هوانسي. ووشه يه که له کاتي به دي کردن، که نيچير و به ده ورده خولانيه پراوکر ده يلي، (نمرده). تهنال، ديار، ناشکرا بوون، ده کو بوون.

دياردي کردن: به دي کردن نيچير له کاتي پراويدا.

ديار کردن: ناشکرا کردن، نيشانه کردن.*

ديارگا: ناسوکه، ناسوگا.

ديار فلو: ناي ناسراو، ناي ديار.*

دياري: خلات. ناشکرا. — کردن: ناشکرا کردن. (باک). په روو. سموات، چتيکه بيري يا بنيردي بڼه دښتيک، (همورا). دياردي. نيشانه، درووشم. ناوونيشان. — بوون: ديار بوون. — دان: ده کو بوون، په يدا بوون، ناشکرا بوون. — کردن: نيشانه کردن ده گيرانه به ناردني ديار يک دوای خورازيتي.

ديان (نمرده). که، ده. — دان. فله، عيسايي. (همورا). ديتن، سه ير کردن، نيزين.

ديانه: زار، زارک، ده مي چتي. (نمرده). دانه ي چت. ناي دښه کي گوره به له باکووري پهراندزي.

ديانه دښه (پاپا): دانه ددانه.

ديانه پوکه (همورا): چق و چق ددانان له کاتي سه رما يا تاوله رزو تر سدا.

ديانه ريکي: ددانه چيره.

ديان به رده م: ددانه کاني پيشه وي زار.

ديان پاکه کوکر: پوشي ددان ناژنيه.

ديانه چهره مگه بوون: ددان سپي بوونمه، پودامالران، شهرم لي هله گيران.

ديانه پوکه (نمرده): دانه پوکه، چتيکي به پونه ي ده کو بوني دداني مندا لان لي ده نري، دانو، (مړک). دانو له.

ديانه شاش: ددان شاش.

ديانه کليله بوون: دم چونه کليله.

ديانه قو (نمرده): ددان کلور، ددان پوک، پوت، قو.

ديان کا کليله (نمرده): کا کليله.

ديانه گير: ددانگر.

ديانه کن (نمرده): ددان کيشان، ددان کنن، ناهو ميدي بوون، ناهمي بوون.

ديانه کليله بوون: ددان قورچانن.

ديانه کليل: ديان کليل، ددانه ي کليلي.

ديان لي قير کردن: ددان لي تيژ کردن، چاو تي پرين.

دياوه (شو): پاشوه، لاي پشته.

دياوس پيتر (ناو): خوردي ناسمان.

دياي (همورا): تهنه شاکر.

ديه (نمرده): خوي نيايي، پوليکي کو يار بيدا به که سوکاري کوژاو. — ي (همورا): ديتن.

دييا: جوړه پارچه بيکي ناوړه شميه و گرانه.

دییاجه: سمره تا، پتسگوژتن، پتسگوژتنگ، دیواچه، بهرای، (باک).
 بهریتز، چمند مبهسیتیکی پتک و پوخته، که لهسهره تای په پرتوکاندا
 دهنوسری.
دیههک (ههرا): دنگ، دینگ، کوپه ییکی دارینه به ناسیتیکی دیرتری
 سهرلوه برنج و گهفی تیده کرتن. (که). ناوونگیکی گموره به بژ کوتانی
 برنج و قاره. (باد). کیشه داری سوواتاندنییه.
دیههگ (ههرا): دتمخته. دنگی گموره ی برنج کوتانییه. (باد). گزره.
دیتهر: بینهر.
دیتهنی: خویا، شایانی دیتن، نمره به که بژ دیتنی دست بدات.
دیترا (باک): دی، دیکه. پژژا — پژژی دیکه.
دیتراپوژي (باک): دوسبه ی.
دیتن: بینن، چاو پتکوتن، چاښ لی کنه، دین، وینستان، چاښ لی
 برون، (ههرا). دیه ی، دینای، دیای. له خوژا — توانین، پتکران، له
 دهست هاتن.
دیتنهوه: دوزینهوه، بیناندنوه، په یادکردنوه، بهسهر کردنوه ی زیندهوار و
 چتی بزر و دزراو.
دیتخوون: دیتخوون، دتخین.
دیلدار: (ههرا). سورده دار، (باد). دیندار، دارتکه وه داری بهرپوری دهچی،
 سورده دار. چاره، پرو، پوخسار، دیما، دیما، دم و چاو، شیتوه. (ژاره).
 سهریاسک، سهردهست.
دیلدایین: پوخسار بین، پروبین. — ی: دیده نی، پوخساربینی.
دیلدار و فاخوون: مبهس له مردنی یه کیکیه له پیش نمره دا که
 خویشویست یا کس و کاری خو ی بینن.
دیلده (ههرا): چار، چم. — ی بهد: چاوی پیس.
دیلدهقان: دیدهوان، پاسهوان، قهره وول، کیشکچی. — ی: دیدهوانی،
 پاسهوانی، کیشکچیتی.
دیلدهن: دیتن. — ی: چوونه لای یه کیکی بژ چاو پتکوتن، تازه کردنوه ی
 ناشنایه تی، سهردان، سهرلی دان، بهسهر کردنوه، دیدار بینن. — کردن:
 سهرلی دان. — ی کار: سهرلیدهر.
دیلدهنی دووبه دوو: دیده نی دووکسی، دیده نی نهیتی.
دیلدهوان: چاودیر، نوسه دار، کیشکچی، دیدهقان، چاویار، دیاردی،
 دیاردی کیش، کسیتکه چاوه دیری چتیکسی بکات. شوفا. — ی:
 دیدهقانی، کیشکچیتی، چاودیری، چاویاری، دیاردی کیشان.
دیلده ی بهد: چاوی پیس.
دیلدهم (فه): په پهلیرکه.
دیلدهمان (باک): نژاد. — ی (باک): نژادی.
دیلدی، دووچو (فه): دروکل.
دیر (باد، فه): دور.
دیرهک: تیرهک، سترونی خیره تانه، باسکه دار، (که). دیرهک، تیتلا.
 دارتکی کسمی باریک و جاره کی (موقت) یه وه کور کوله که وه بهر
 جیتگایانی شکست ده دری. — ی: جووره ههنجیرتکه.
دیرهگ (که): دیرهک.

دیروک (باک): دیرتک، میژوو.
دیریک (باک): میژوو، دیروک.
دیریکفان (باک): میژوونوس. — ی (باک): میژوونوسی.
دیری: درهنگی، دانیشستوی دیر.
دیز (باک): دیزه، مهنجمل، قاپی گموره. (که). دیک، به ههمره
 چتیکسی ده تین که ههمره لایه کی خپ بیت و لهسهر هیچ پرویه کی
 دانغرنیت.
دیزان (فه): دامه.
دیزافکردن (فه): دامه کردن.
دیزه: (ههرا). گوشتی، (باک). نملبه کی، دهرپوشک، کوپه لای کلیسی
 سورمه کراویه شویاری تیدا لی ده تین. — ی چکوله: کوخ خانه.
دیزه به ده رخنه: مبهس له داپوشین و شاردنوه ی راز و کارتک.
دیزه به کول: مبهس یه کیکیه که خاوه ندی سامان یا مال و مندالیکسی
 زوری و نه توانی به ناسانی کوچ و بار بکات.
دیزه له: چالایی ژور هرهو سمت. دیزه ی چکوله.
دیزه لوهک: دیزه ی چکولانه.
دیزه موگوزه: دهر و گوشتکی له گل دروستکراو.*
دیزه موگوزه ساز: دهر و گوشتکی له گل دروستکمر.*
دیزدشه: دژدشه.*
دیزک (باک): دیزه له، دیزه ی بچوک.
دیزی: مهنجه لک، دیزه ی گچکه.
دیس (باک): دیسان.
دیس (نمرده): نندازه، پله، پایه، کوتایی.
دیسان: (باک). دیسا، نوجاریش، همیسان، دوپاره، له نوتوه،
 همیسانوه، نیتر.
دیسانهوه: دیسان، همیسان.
دیش: مراز. تر، که، دیکه، به دوای ووشانهوه دهنوسی: دوپوژي دیش:
 دوپوژي دیکه. (نمرده). پرویتی ناوماښ، نهمپار، مراز.
دیشله مه: چای تال، چای بی شه کر، کولوشه کر له دم دهنی و چای تالی
 بهسهرده کړی.
دیف (باد): کلک.
دیفک (باد): کلکی تمش و چتی دیکه.
دیف (باد): کلک، به قهده، به قهدهر.
دیفان (باد، زا): دیوان.
دیفه لان (باد): به یه کیتک ده کورتی که هه میشه به دوری یه کیتکی ترهوه
 بی.
دیفین: پایتهخت.
دییق: دهرده باریکه، وهره، ده خضر، سووی، خفه تی دهر وون. (باک).
 تماشا یه کی نه تیبیه له کون و پنا یه کیدا. — کرن: تماشا کردن.
دییق پی کردن: خفه تبار کردن.
دییق چوونه دل: سووی چوونه دل.

دیکتار: ده خمدار. — ی: ده خمداری.

دیکتیه: قینه قینه.

دیکتیدان: قینه قینه دانی یه کیک.

دیکتورن: سوئی بونموه، دهره باریکه گرتن.

دیکتور: لسمه خر مردن.

دیکل (باک): کله باب.

دیکلک (همر): بایسکیت.

دیک و شوش: دیک سیپه لاک.

دیک (فه): تمشی. (باک): کله باب (کور دیبه و

ناروی نیه). (که): به هممو چتیکسی واده لین که

هممو لایه کی خریټ و لسمه هیچ پرویه کی دانغریټ.

دیکه: نییدی، دن، نیدیکه، دیتر، نی دی، نیتر، دی،

تیکه، تر، تمنا به دوای ووشانموه دهنوس: پوزیکسی دیکه: پوزیکسی

تر.

دیکل (شکا، همر): کله باب، کله شتر.

دیل: نیخسیر، گرتو، بگنده، بگنده، (همورا، که): بهیده ست، بی سهر،

بندست، ژردست، کسیتکه له شهری دوزمنکاریدا گیرایی.

دیلان (زا): داوت.

دیلان (نمرده): مرؤی گیل و هیر و شیتوکه، شیت، دیوانه، حیه ته.

(زا، باد): شای، داوت، په شلهک. (باک): هله پهرین، جووره

گورانییکه.

دیلان (باک): هله پهرین، دیلانی. (کز): گورانییکسی تاییه تییه لمنتیر

جولاندا ده لین.

دیلان (همورا، کز): گورانی بیژ، شایهر.

دیلانی (جا): جولان.

دیلانی: زه ماوه ند، گورانی چوی کیشانی.

دیلک (زا): تکا.

دیلکانی (همورا): دار ده لاهه.

دیلکچی (زا): تکاکار.

دیلان (باک): عیشوباز، عیشو گهر، (باک): مرؤی کارزان و شاره زان.

دیل (که): تیل، کوروز، قاش. — یک کالهک: کوروزیک کالهک.

دیلانج: برونه وهرگیر.

دیلوان (که): دهر: تمبینه.

دیلوان (باک): بوتهرست.

دیلوک (باک): جووره گورانییکسی کور دیبه بۆ هله پهرینی به کار ده بری.

دیلوکفان (باک): گورانی بیژ و دهنگ خوشی هله پهرکی.

دیلان: راسته تان، دروسته تان، دیتران.

دیل: بندستی، ژردستی، بهیده ستی.

دیم (همورا): بار، پوو، لا، پوکار، دیو، دیری نملاولا. (مورک)

چارم پی کومت، دیتیم، بۆ کسسی سیتیمه له پابر دوی نیکدا له

سهرچاوگی (دیتن) موه وهرگیراوه. (همورا. کون) چاره، پوخسار، پوو،

دیدار، دهم و چار. (همورا). ژوور، (هۆده) دیو، (همورا). زاج، خده، سوخت، پیتاسراو.

دیما: دیدار، (شکا). دیم، دیانه.

دیماتی (زا): دیکانی.

دیمان (زا): چشن و تهر و شیره.

دیمانه: دیان. پی و قهدهم. — ت به خیر: پی و قهدهم به خیر.

دیمانی (باک): دانیشتوانی شار و گوند و ناوایی یان به پیچمانه ی

کزچهر.

دیمه (نمرده): پوو، پوخسار، دهم و چاو. پوکیشی ساجی به

خولمیشی، پوکیشی دیواری، سواخ. — دان: سوو اخلان.

دیمه شور: پشولی، دهم و چاوشوشتی ژنان.

دیمه شور: پشول، چتیکه و کوه سابون ژنان دهم و چاو خویانی پی

ده شون.

دیمهک: ناره قه، (همورا). تخته ی دار یا بهرزی دارانه که بقایمی

ده خرته نیو دیوارانه. زمانه ی نیره ق که گاسنی تیده خن.

دیمهک: بهرچاو، پشچاو، (باک). بهرگه، چاوه نداز، بهرچاوگه،

تماشاگه، دیان. قه لافهت، (پوز). توویم، شیره، چشن. به: کمل،

زه لام.

دیمیلی دیمیلو (نمرده): دمیلی دیمیلو، دهنگی ته پل و دهوول.

دین: دیتن، بینن، چار پیکوتن. (باک). ناین، پاروی. شیت، دیوانه.

— برون: شیت برون. — کردن: شیت کردن. زان: دوویتی کورپکی دی:

واته بوی.

دینار: دیناری پشورو، زیری سورویوه، مسقالیک زیری له سکه دراوه.

برتیته له قاقزیک دونه تی عیراقی، که بایی بیست دره مانه و خانیش

فرموریه:

دین چوو و نهکته به ده ست مه دینار

پاش ژنه چاری بونه سفار

دیناو (نمرده): پهرده لاچون.

دینه (فه): دوویتی. دوزینهوه.

دینه میز (باک): نازا، پرد.

دینهوه: دیتنهوه، دوزینهوه. دیتی مرؤ یا چتیک چن دین جارن، دوو باره

دیدنی یه کیک یا چند کس و چتیک کردن. پدید اکر دونهوه.

دینهوه: پر ده ست لآت.

دینج: مات، بی دنگ، نارام، هیدی. (شن). ناسوده، بی خهفت.

دیندار (باک): جووره داره به پروویکی سوره به لام گه لای زه رده.

دینداری: بهجی هینانی کاره کانی ناینی به باشی.

دینگ: (باک). سوئی، دیبهک، دنگ، کوپه ییکی دارینی قوول و

تنگه به داریکی که سهریکی بهر دیک لی به سترایی و سهریکی

ناسنیک لولای تیگیراوه برنج و گهم و چتی تری پی سپی ده کن.

(همو). لسمه جیگایه کی گزیک بلند و خر به قسل و گتیج سوو اخلاروه

به رداشه کی به پانموه لسمه داده موزین و داریکی ناستوری له

نیوه راستی سراوه لسمه ویشوه به رداشتیکی گموری دووهندی

به رداشان ناستور به قیتی لسمه به رداشه که داده نری و نوهش داریکی

دېواښقا: ديواني ميري.

درتړه سمرتكي له بېر د اښه قايم و سمرتكيښي له سه كوكه ي تېده پېرې وولاختيك به دېوري سه كوكه يدا ده گيرې و بېر د اښه كېش به سمر نموي بڼه وده د سوريې گه نم و برنج و ساواري پي ده كوتري.

دینگه: پاڼه، (هېوا)، پي ييزه، (كڅ)، دانگ، بڅ كسپيكي به كارده برې كه شمشدانگ سمرخوښې. بڅ كسپيكي به كارده برې كه شمشدانگ كېرې. بڅ چاك و باشيش به كارده برې. برنجيشي پي ده كوتري.

دینو: ناوی گوزانييكي كورد ييه، ناوی كورپيكي قاره مانې كوردستان سيد تاها ي شمزيني بو، كه له ۱۹۷۲ دا له به غدايه تهرمه كهي فري درابوه لاي پيگاي قه تاري ناسيني.

دیني، دینيقي (باك)، شيتي، ديوانه يي.

ديوانموش (هېوا)، دوزينه موي.

دېو: ژور، (كه)، دوپر، (هېو)، كه، نوډه، چاره، (دهر)، دهق، — ي ناوردو، ژوري ناوردو، (دهر)، چيليان، — ي دانوړتله، (دهر)، دهق داناش، (باك)، تېهك، — ي سفره، — ي ميلاقي، — ي ميوانان، پوو، پروكار، لا، پخ، (باك)، نالي، پوي جواني كالا، نم مافوره — ي خوي نيه.

دېوا: دېيا، پارچيپيكي نر خداره له ناوړيشمي.

دېواچه: دېياچه، پيشدهستي.

دېولخ: (نهره)، تارا.

دېواخان: شوپيپيكي له ناو خانو كه بڅ ميوانان تر خانكرايي، دېوه خانه، ديوان خانه، له پيشدا تنها خانان — يان هېوو.

دېواخانه: دېوه خانه.

دېوار: (باك)، تاك، تيكار، كوسر، دېي له جيوار هاتي له ناو نيلي نومدريا و هينديك كوردي مايي (د) به (ج) ده گوزن جيوار واته جيگاي وار و بارخست و دانېشت. بنديوار: پالقانچك.

دېواره (نهره): زيواري چت، چه پېر، ديوارپكه له چه پېر دروستكرايي.

دېواړپ: مېساسه، پارچه ناسنيكي سمرتيزه ديواړي پي كون ده كړي له لايمن و مستايان يا دزانهوه.

دېواړپين: كون كردني ديوار.*

دېواړديواړني (هېو): گمهيكي مندا لانه يه.

دېواړكو (هېوا): پفحه، رفه، تاقه هره تېسه كهي سهره ي تاقانه له ديواړي وه تاغاندا سا له ناو ديواړدا دروستكرايي يا له تخته.

دېوان: كوپ، كومه له، جقات، (باك)، ديشان، دېوه خان، ديواخان، دائيره، ميري، حكومت، دېوه خانه، ديوان خانه، — ي پادشاو ميران، ديواني بويژان: پورتو كي تايه تي هستياريك.

دېواښخانه: ديوان، ديواخان.

دېواښده: ديواوده.

دېواښدر: مرؤقي دمراست، دمېه راش.

دېواښډو: پشتمورو، هلگيپر دراو.

دېواښډو كړن: ديواو ديوكړن.

دېواښډو كړن: هلگيپر انوه ي چت و نمديره و ديوپي كردني.

دېواښهرا: سمر اي دېولت.

د: تېپيكي نابيتي كورد ييه.

پا: مرازيپكه به سهرې هرو وشه يه كيوه بنووسي و اتاو شتو شې ده گوري وه كو: برن: پابرن، بون: رابون. كردن: پاكړن، كړن: پاكړن. دان: پادان، خستن: راختن. گرتن: پاكړتن، پوي: پاپوي. كوشين: پاكوشين، بهري كردن: رابهرې كردن. پهرين: راپهرين، پسكاندن: راپسكاندن. دار: پادار، هينان: راهينان. لينك، غار، خار، هلپينك، هېا. — كردن: غاردان، لينكدان، هېا كړن. پيسند، قولگيشان، باش. — لي بون: پيسندكړن، بمباش زانين. ته گير، بېروپا، باوه ي، گور. (هېورا)، فه، (نهره)، پي، پيگا، جار، چل، كمره، نويه، چين. (نهره)، هل، كايه، گل، كشه، (لو)، فه، (ق)، لڅ، سهاره، (باك). رهگ، دهمار، پيشه، رايي ستور: دهمار، شاده مار. تين، پيتر، كيڅ: نم گغه به — يه: به پيتر، كيڅي هديه، ناني جواني ليدي.

پاشو (نهره): به لوه و، پي تار، پيگه تار، ده راو.

پاشه سهاره: راسپاره.

پاشه سهارن: راسپاردن، قهوني لي كړن، راسپيتر.

پاشه سپيتر: راسپيتر.

پاشه سپيتر ديو: راسپيتر راو.

پاشه ننگاوت: رايه لكر او.

پاشه ننگاوتن: رايه لكر دني تناف و بن و چتي تر.

پاشنل: رايه.

پاشرتن: (باك)، رابواردن، رابيره.

پاشه: (باك)، هسته، هلهسته، هوزه.

پاشه: رېس، پي نيشاندر، پيشپرو. كسپيكيه راسپاره يا نامه ي خه لكي به يه كترې بگهيمني، پيشمېر، پديغامېر، پيشوا، به لده، شاره ز، نيوي نيرينانه.

پاشه رن: (باك)، رابارتن، رابواردن.

پاشه روپو لېس: (هېورا)، كه لاتنر.

پاشه ري: پي بهري، پيگانيشاندان، رافووني، به لده ي، شاره زايي، گهياندي نامه يا راسپاره ي نم و نموه به يه كترې. پديغامېري، پيشمېري.

پاشه ري فوړو: ديدوان، پيشقهر وول.

پاشه ري كړن: پي نيشاندان.

پاشه زدن: (باك)، بزاندن، پي وستان، دهره قه تها تن.

پاشه ست: (باك)، جوړه تابووتيكي نه خوشي تي دهرت.

پاشه ستن: (باك)، ره تار كړن، چگونې.

پاچھنڊن: داخوريان، له پير پاترسان، خوريه له دل څه کورتن، داچله کان، خوريان، داچله کين، پاچله کين، (که.) پاچن، هلچنډن، چيوروپون، پاچهرين، داچهرين، پاچله کان، پاچله کين.

پاچهنډو: پاچهرينو، داچهرينو.

پاچله کان: همزان، پاچنډن، پاچله کين، داچله کان.

پاچله کاندن: همزانډن، پاچنډنډن، پاچهرينډن، گياندار له ناکاو.

پاچله کين: داچهرين، داچهران، پاچهرين، پاچهران، پاچله کان.

پاچنډن: (دزه.) راييل کردن.

پاچووانډن: تير اکرډن، تيرپه لچه قانډن.

پاچوون: تير اچون، تير پچون، تيرپه لچه قان.

پاچوون: پچون.

پاچيت: په چيته پزښکان.

پاخمر: ژيره خمر، پايخ، داخمر، راييخمر.

پاخوان: داخمر، ته پسين.

پاخوړ: داخمر، پامرين، پامره پامافور و حمسرو چتي تره که پاخراښي، پامري کراو.

پاخزين: داخوشين، خوشين، پاخوړين.

پاخسنت: څه کشکانډن، ته پسانډن، څه لشانډن، پامدانډن، پامزانډن، (همورا.) بياوشمير، پاخسن، پادان، (پاک.) ټولکرن، داخسنت، کردنه، پاياخ، راييخسنت، پاک و بلاوکردنوهی ژيره خمره لسمه زهوی، (نمرده.) خستنمريکا، پامري کردن، پوانه کردن، پيگه خسنت، (نمرده.)

پامل خسنت، خستنملي.

پاخشين: خوشين، پاخوشين.

پاخووت: (دور.) بوخت، (همورا.) پيويت.

پاخوړين: تير پاخوړين، فرماندان، گووانډن، لي — : به سهرید اگووانډن، دهنگدان، پشت به کسيک به ستن، خوړين؛ به کي و به پشتيوانی کي ده خوړی.

پاخوست: (زيبا.) پمانبردن.

پاخوشين: خوشيني مار و زینده وارانسی بی پی به سهر زگدا. پاخزين، پاخشين.

پادار: باج ناستين، باجگر، نوکسديه باجي بستيني. (نمرده.) کسيکه ناگای له وي و بانان بی، پاگیر. (نمرده.) ترمیده، جمرده، چته

پادارانه: باج، پاداري.

پادارخانه: باجگه، باجگا، باجخانه.

پاداري: باج ناستانډن.

پاداشتن: نيشانان. دست — : به دهستی نيشانان. چتيک به دهستيه پوو به کسيکی راگرتن تاليتي وه رگيري. — ی مندال: پانډن، ميز و گرو پی کردن مندال، پاهيتشتی مندال، دابهستنی ساوال يا مالات بو قاوورمه.

پادان: وه لانان، خاوتنکردنوه، چومالکردن. (موک.) پانين، دهر کردن، پوانان، فري دان، لي خوړين، پاماليني چت به ملاولا. (پروا.)

پاهيتشتن، دان، — ی بانگ، بانگدان. (پاک) پاخسنت. دروست کردن.

پادان سهر (پاک): هيرش بردنه سهر، زگدرين به خنجر؛ زگی... ی پادا.

پادايي: دروست کردن تاييه تی. به — دان: به تاييه تی به دروست کردن.

پاده: پله، پايه، پهره، سنور، نندازه، بهر — یه: بهر پله و نندازه يه.

پاده: پاده.

پاده: نازووه، ليتخوپ.

پادوو: په دوو، — کورتن: په دوو کورتن.

پادوو (نمرده.): په دوو کورتنو، ناهره تيکه به دووی پياوړيکي بيگانسه بکوري و هلگيري.

پادوو کورتن: شوپن کورتنی ناهره ته به دووی پياوړيکي بيگاندها.

پادووان: پوانان.

پاديږ: کسيکه مندالي بو پاني پاديږي.

پاديوان: پاداشتنی مندال، پيسايی پی کردن.

پاديت: پياړ پامريون، تير اديتن.

پاديښو: (باد) مزر، مديخوش، ترش و شيرين.

پاديږ: گيتپوه، جوړه مجريه که به هوۍ هيزی کارهبا يا پيلمه گوزانی و ناخوتنی له نيتستگي شان وهر ده گري و ده پيگي پشتهوه.

پاد: سهگی ياخی.

پاپ (نمرده.): چتي زور کولو. فره کوليگ.

پاپا: (نمرده.) ميل ميل، ميل ميل، ديږديږ، ديږ ديږ، خير خير، خه خه، شوپن تيکه چنده ريگايه کی لي جوړي بيتسوه، وازی وازی، چينگنه، دو دل کسيکه همدهمه ی لسمه همدهس و کهله که له يتيکی بيت. — یی: وازی وازی، دو دلي، بونی مرز همدهمه ی لسمه همدهس يتيکی.

پاپهنگی: جوړه پرته قاليکه، پرته قال له نارنجی پهيونده کري: پاپهنگی ديتي.

پاپهوا: (همورا.) چيگای پزشتن و تيرپرين، پيره و تيرپره، دالان، بيلايی، هديوان.

پاپهوا: پيوار.

پاپهوه: (موک.) دو تخته پانده کانی سهرينگان و پي ريگانی لانکيه که لسمه زهوی داده نرين و لانک لسمه و انسوه پاده وي. (کو.) پوره.

پاپهوا: (پواله.)

پاپهان: رفان، غاردانی گيانداره به هوۍ پاپهاندنيوه.

پاپهاندن: پانډن، پوانان، پوه دووان و دوو کورتنی گيانداريکی.

پاپهين: پفين. پهان، پاپهان.

پاپهينهر: پفينهر، پاونهر.

پاز: قسه، ووته، واته، گرفتار. مديهستی نه پتي و پنهان، (پاک.) پنی، نه پتي، پنامه کی — ی کسي ناشرکا مه که. کوپي ناخوتن. داستان، سهربرده، به سهرهات، چيروک. (خو.) ريگايه، که به سهر تيوره اندا بپوا، (پروا.) لات. (بل.) گوهو، شوپن سخت و توش، شوپن تيکه لسمه تيورهانی سخت و توش نه ونده ی تاقه کسيک له

سهری پارهوستی یا چهند پیتهک بسمهردا بپروت. نمو چپایه وایی یا قولبی یا پنایهک بی کسی لسمرو و خورامه نهگاتی، تپوه پ.
 پازان: بهخشل و جل و بهرگی نوی و جیوان پازانمروه خملان، خملین، پازیای. (باک) نوسن، پالکومت، خفتن، نشستن.
 پازانمروه: پازان، خو جیوانکردن، بهدموری خو هه لاتن، خملان، خملین، جیوان بیون.
 پازانمن: جیوانکردن، پازاندنمروه. (باک) نواندن، ده رختن.
 پازانمنمروه: خملاندن، جیوانکردن، ته دارهک گرتن، پیک و پیک و پوختکردن.
 پازانمنمروه: خملان.
 پازانمروه: خملیو، خملان، پازانمروه.
 پازانن: پازاندنمروه، خملاندن، جیوانکردن.
 پازاننمروه: پازاندنمروه.
 پازانو: نیوی ثافره ته.
 پازنوه: خو جیوانکردو، بهدموری خو هه لاتنو، پازانمروه.
 پازنوه: (باک) بهردلکری، خملیو، جیوانکراو.
 پازو (همورا): چیرۆک، پتگا.
 پازو (باک): شه پوئی دهنگان، دهنگدانمروه له ناو گمرماو و شمشکوتان، — کرن: دهنگدانمروه دهنگ.
 پازن: پتگر، جهره، چته، تمزیده، دزگمردنه.
 پازنلار: پاز پارگر. — ی: پاز پارگرتن.
 پازنپگر: دهمگرتی، پازدار.
 پازن (باک): خوش، مزمه دار، به تام، ناسک. — ی: خوشی، مزمه داری، به تامی.
 پازنپگر: گوی پمل، پپرس، زاردراو، دم دراو، ده قدریا.
 پازنی (موک): پاسقی، سرعانی، جووره تربیه که وهک سپیکه وایه به لان نم کسی تفته. جووره گولیککی سپی بو تخوشی پسندنه گه لای وه کورسی بامیهی وایه.
 پازنوس: سکا لاتنوس.
 پازنوسهر: پازنوس. — ی: پازنوسی.
 پازنوسن: پازنوسی.
 پازنوسن: پازنوس. — ی: پازنوسی.
 پازنانه: (همورا) پهنه. پهنانه، هه پوسان، گیایهکی بلنده گه لایهکانی وهنی شویتی دهچی بوته خوشه له ناو نان دهکری، توه کوی وه کور زیره وایه بو زانه دل باشه.
 پازنانه: پازانمروه.
 پازنوه: پازانمروه، خملیو.
 پازیای (همورا): پازاندنمروه.
 پازنهر: خملین، جیوانکهر، چت، کسپیکه گیان له بر یا چتیککی بخملینتی و بی پازنیتنمروه.
 پازنمروه: پازنهر، خملین، چت.
 پازی: نیوی نیرینه، نازناوی هستیاریکی کورده. دلخوش، قایل.

پازین (باد): پازان، دریزبون و نوسن. پازانمورناماده بیون.
 پازی فیلهانی: مهبسی پهنانی، پیزی پاز.
 پازان: همزان، هیزان، ده رگوشین.
 پازاندن: همزاندن، ده رگوشاندن، پازنن، هیزاندن.
 پازو (جا): دهستک، دهسک، نالوودار، داری داره پریه.
 پازو: کاریتدی که پرو ساباتان.
 پازنن: پازاندنی لانک و جولانه و چتی تر.
 پازنن (که): همزاندن، پازاندن، جیواندنمروهی چتیک به هیز.
 پازو: نکته.
 پازو (باک): باکور.
 پازو (باک): باشور.
 پازن: پازنهر.
 پازنهر: جیواننهر، جیوانن، هیزن، همزین، ته کاندهر، ژین.
 پازی (بال): له، لاواز.
 پاس (همورا): راست یادروست، نو — ماچی: تو راستده لیتی. (نهرده).
 قیت، راست، (نهرده). ویتسیاک، به پیچمانه ی شوپولارییه.
 پاسا (نهرده): راستمخو، راستموراست.
 پاسان: استان، خو او — خود او استان و اتا هلیکی باش و ده رفعت و هه لکمویتیککی باش. خو بولیدانی گیان له بریککی ناماده کردن، پمل بزوتن، داپسان. خوین له لوت هاتن، فشین، داپون، داپوژن.
 پاسایی: تهختایی، راستایی، هاماری.
 پاسه: راسته، پزن، دهسته، پول، چین.
 پاسهر (باک): دهستلآت، زوت، زال، لای ژوورو، لای سهرمه. — ی: بیون: دهستلآت، بهسهر — دا پی شکان. — کرن: زوت کردن، دهست بهسهردا گرتن.
 پاسهرین (باک): بهرز، بلند.
 پاسهقانی: راسته قینه.
 پاسه بیون: به دهستلآت بیون، راست بیونمروه، هستان، قیت بیونمروه.
 پاسه بکردن: راستکردنمروه، هستاندن، راسته کردن.
 پاسه باده: نهمسپارده، پدیغام، پدیغامهر، پتقه مبه، کسپیککی ووتهی یه کیککی ببا بویه کیککی دی.
 پاسه بادن: سپارتن، پا نهمسپاردن، ناردنی ووتهیهک به یه کیککیدا بو یه کیککی تر.
 پاسه بوش: راستپوش، درۆزن، کسپیکه راستی بشاریتموه. — ی: راستپوشی، درۆزی.
 پاسپیر: نمو کسه یه به یه کیککی پاسپیری.
 پاسپیرلو: پاسپیر — راو، کسپیکه ووتهی یه کیککی بگه یه یه یه کیککی تر.
 پاسپیرلو: پاسپیر راو.
 پاسپیر: پاسپیر راو.
 پاسپیری: ووتهیهک به یه کیککید اینیر ری بویه کیککی تر.

دېست: پاس، ناسته، قومين، كسپكه درونه كات، راستال، كپ، وه
 هاتن: وهدي هاتن، قسه ي: قسه ي ناسته، وه — گيران: وهدي
 هينان، دوح، واژي خواروخيچ، ساوي، سيخ. ناست، بهرانبر،
 پروكار، حاست، حمن، حناس، كهرخ، نازاد له — تودا درو ناكات، واته
 له بهرانبر تودا درو ناكات. باره، ده باره، له — ويدا: له باره ويدا.
 جوړه مه قامتيكي كورديه. بډ پرسياره: بهر پاستي، بهر پاسي، بهر پاست،
 پاسته. ناچار، شوين. پاس، بهر هله، دروست. لاي پاست بهرانبهري
 لاي چپ، دهستي، لاقى — .

دېستنه كړي: ناوړه وه وېر پاستگير راو، ناشكراكو.

دېستال (كه): كسپكه زور پاست و دروست بهر ووتن و كردار د،
 پاست.

دېستان: بډ گه لي نه ديوه واته گه لي پاست، چمنكه ستيكي پاست.
 زهويه كه، كه پاست و بهر زورگ و هلهت بهر، پاستايي.

دېستنه ه (باك): پاويز.

دېستايي: تخته يي، بهر كمنده هله تي، ناستي پاسي
 زهوي وچتي تر. گوره پان، مهيدان.

دېسته: خه تكيش، پاستوكه، پاسته، پاستك، پاستوك، دار يا ناستيكي
 پاسته خه تي پاستي پيډه كيشر، (پهوا)، زبي، خه تي نيرو كاكوژ و پرچي
 شانه كراوه. وايه، وهيه، تهواوه، دروسته. دارتيكي دوپه له له بلو سكي
 ناش ده خري تا بلندي ونرمسي بهر داسي بهر تاقي بكر تهوه. جوړه
 هله پيرنيكه لاقى پاست پيشده خري و به لاي پاستدا سووړ ده خري.
 دېسته يي (كه): پاست بوننه سهر پييان، هستان.

دېسته يي: پاستور ي. پتيگاي پاستي بهر چوتي.

دېسته يي: پاسي، پاستي، پاستيه كي.

دېسته يي: پاسته كينه، پستيه كي، پاست و دروست، چتيكه درو و
 ناپاستي تيدانه يي.

دېسته ك (باك): پاسته، دهستور، پزيمان.

دېسته كي: پاستور ي، پاستيه كي.

دېسته كينه: پاسته قينه.

دېسته وانه: چتيكه پيچمونه نه يي.

دېسته وېوون: پاست بوننه.

دېسته وېوون: پاست بوننه.

دېسته وېوون: پاست بوننه.

دېسته وېوون: پاست بوننه.

دېسته وېوون: پاست بوننه.

دېسته وېوون: پاست بوننه.

دېسته وېوون: پاست بوننه.

دېسته وېوون: پاست بوننه.

دېست بوننه: چوتي تيدانه مان، له خوتنه وه يا له دانيشتنه وه، قيت
 بوننه، هستان، قندربوننه، هستانه ههوا، له نه خوشي: چاك
 بوننه، نيماني چوتي و لاري چت.

دېست بېژ: پاستكار، پاستگوز. — ي: پاستكاري، پاستگويي.

دېست بېژ: دروژن. — ي: دروژني، پاستي نه كوتن.

دېست بېژ (كه): پاستي ووتن، پتيگي پاست گرتن.

دېست بېژ: پاستر.

دېست بېژ: پاستر، خوشكردار، پاكخو، پاستكار. — ي: پاسترهي،

خوشكرداري، پاكخويي، پاستكاري.

دېست بېژ: بهر پتيگي كيدا پاست چوون و لاندان، بهر كار و كرداري

باش رابوړدن و پاست كوتن و پاستر يي.

دېستك (باك): پاست، بهرنگي خه تي بډ بريان، خه تي نيرو كاكوژ

و پرچي شانه كراو.

دېستكار: پاست كردار، پاستيژ، پاستگوز. — ي: پاست كرداري، پاست

بېژي.

دېستكوتي: شايان، شياو، شايسته. (باك). گونجان، بهر زهوند،

بهر اوهر د.

دېستكهره وه: چوتي لاهر، كسپكه خوارايي چتي چارمه ر بكا يا

هله ي نور سړوان پاست بكا تهوه.

دېستكردن: كوتي ناخافتي پاست.

دېستكردنه وه: خواروي چوتي و گيږي چاره كردن، هله بېژي،

چوتي سا خكر دنه وه، هستاندني گياندار له پاكشانه وه بډ دانيشتن و يا له

دانيشتنه بډ سهر پييان.

دېستكا: لاي پاسته.

دېستگوز: پاستيژ.

دېستگوزن: پاست ووتن.

دېستگويي: پاستيژي.

دېستو (باك): پاست، نازاد.

دېستوك (سور، پهوا): پاسته، زبي، خه تي نيرو پاستي پرچ و كاكوژي

شانه كراو.

دېست وچپ (كو): زنجير يا بهرنيكه له دهستيكي يا شوينيكي وولاخي

بهره ده خرت، نه شيكل. (زا)، ناستيكي خواروي لووتداره زمه ي

تفنگي بهر ده ده هيري له كاتي كيدا كه گير بي.

دېست وچپكردن: له سدرگ پاكشاني يه كيكي، دهستي پاست و لاقى

چهي يا دهستي چپ و لاقى پاستي ليك ده به ستن بډ ناووك هينانه وي

يا بډ نمر كردني پستي.

دېست وېوون: پاستور ي.

دېست و پهوان: بهر ناشكرا، بهر پهره.

دېست و پووت: پاستيكي ناشكرا، پاست و پهوان.

دېست و پووت: پاستيژ. — ي: پاستيژي.

دېستنهان: ديلهان، دينهان، گه يشته يه كتري، توش بون، پتيكوت،

كار: پتيكپهاتن.

پاستی: پاسی، دروسی، به پیچمانه‌ی ناپاستی و درۆ و درۆزنی.

پاستی؟ بۆپرسیاره: نایا راسته؟، به راستی؟، نایا وایه؟، راستی؟.

پاستیتی: راستیتی، دروسی، به پیچمانه‌ی درۆزنیستی. نا: درۆزنیستی.

پاستخت: نیوی ده‌رمانیکیه.

پاسترۆیین: راسترۆیین.

پاستقی: پازقی، جووره تریه‌کی سپی گلوو گه‌وره‌یه وخره ده‌نگ ووردی

چکۆله‌یه وه هی خه‌لیلی ده‌جی، (بابا.) سایه‌نی.

پاسلمز: راستمز، به پیچمانه‌ی چه‌پله‌ر.

پاسوو (نهرده.): مشکی خورمایه.

پاسوایج (هه‌ورا.): راستبیژ، راستی بیژ.

پاسویژ: راستبیژ، راستگۆ. — ی: راستبیژی، راستگۆیی.

پاسهاتن: راستهاتن.

پاسی: راستی، دروستی.

پاسی پاستی: به پیچمانه‌ی چه‌پی.

پاشه‌کان: پاره‌شان.

پاشه‌کانه‌نی چت: راوه‌شاندن، ته‌کاندن.

پاشکافدن (باک.): ناماده بوون یا ناماده‌کردن، قایم و توند کردن.

پاشکان (که.): تی‌په‌رین، شفق و له‌ت بوون، شوو پاشکا: شوو شفق بوو.

پاشکافدن (باک.): تی‌په‌راندن.

پاشکین: تی‌په‌رین.

پاشوو‌پووت (نهرده.): په‌شو‌پووت.

په‌رپان: پاریان.

په‌رپاندن (باک.): هه‌ل‌پاندن، ناوێژتن، پاریاندن.

په‌رپین: پاریفین.

په‌رپین: پاریفین، به پیی پاریژێ باکوور، که ده‌سته‌سروار و پیاده‌یه‌ک

پیتکه‌مه‌ به‌چه‌ پاری: (پاری پیده‌لین که پیتکه‌مه‌ به‌چه‌ پاره‌که‌می:

ناوی (هیله) به‌به‌لام، که تاقه‌که‌سیک به‌جیته‌ پاری ده‌توانی بلی‌نمز

چو‌بو‌ومه‌ نیجیری چونکو بۆ تاکه‌سیک نیجیری پیده‌لین.

په‌ف (باک.): پاو.

په‌فه: (پاد.) شروقه، وه‌رز، گدی. — کرن: وه‌رزین، لیک‌دانه‌وه، وه‌لامه،

هه‌ل‌پشتن، درێژه‌ پیدان، له‌سهر‌پزیشن.

په‌فه‌کار: وه‌رزین، درێژه‌ پیدهر، له‌سهر‌پزۆ.

په‌فه‌که‌ر: دوو‌نوخته‌ی وا (): که‌له‌مه‌ر جیگایه‌ک دیترا نیشانه‌ی وه‌یه‌ که

هی دوایی پاقه‌ی به‌شه‌که‌ی پیتسه‌وه. پاقه‌کار.

په‌فه‌که‌رن: وه‌رزین، لیک‌دانه‌وه، وه‌لامه، هه‌ل‌پشتن، درێژه‌ پیدان، له‌سهر‌

پزیشن.

په‌فه‌تاندن: جووی بوونه‌وه، لیک‌هه‌ل‌پان.

په‌فه‌نان: که‌موتنی دره‌خته‌ به‌په‌گ و ریش‌سه‌وه، به‌لاریو‌نمه‌وشی ده‌لین.

هه‌ل‌که‌نران، له‌شووتنی خۆ‌ناواره‌بوون.

په‌فه‌ناندن: هه‌ل‌که‌نندن، ناواره‌ وه‌ریه‌ده‌رکردن.

پاک: جووره‌ گۆزانییه‌که.

پاک‌الین: پاپه‌رین، به‌غار‌پزیشن (بۆ‌نا‌زالان).

پاکه‌موتن (باک.): نووستن.

پاکه‌وه‌ی (هه‌ورا.): سه‌روتن.

پاکه‌موتن: خۆ‌ناماده‌کردن بۆ‌دزین یا فراندنی چتیک.

پاکه‌رفدن (سه‌رک.): به‌زین، خاردان، غاردان، لین‌گدان، هه‌لاتن،

هه‌ل‌پکردن، په‌مین، ده‌رچوون، فره‌کردن، خۆ‌هه‌ل‌خستنی به‌رگی شو‌راو و

ده‌غلی‌ته‌ر، — ی‌با: هه‌ل‌کردنی بایسه. پتگرتن، پت‌برین، ملی

پتگاکرتن.

پاکه‌رن (شهم.): هه‌ل‌ستاندن، هه‌ل‌ساندن، هه‌ستاندن. (باک.)

هه‌ل‌گرتن، بڵند‌کردن، وه‌نا‌گاهیتان. (پاد.) لابریدن. خانه‌نشین کردن، له‌

فه‌رمانی ده‌وله‌تی دوور‌خستنه‌وه.

پاکه‌رن و دابین (باک.): ده‌سته‌لاتداری و ده‌سته‌پزیشن.

پاکشان: درێژبوون، توون‌وتلۆ‌ریوون، تحیل‌بوون، پۆکه‌وتن، پال‌که‌وتن.

پاکشاندن: پاکیشان، کیشان، پال‌خستن.

پاکشوو: پال‌که‌وتن. گیان‌له‌به‌ری درێژی بال‌به‌رز.

پاکه‌وتان (باک.): له‌حیم کردن، جه‌مه‌سهری دوو‌یا چه‌م‌د چتان

گه‌یاندنه‌وه‌یه‌ک به‌ دروومان یا له‌حیم.

پاکه‌وشان: کوشین.

پاکه‌وشین: کوشین.

پاکه‌وشین: ووشین، گوشین.

پاکیشان: کیشهاتن، پاکشاندن، کیشان به‌زۆر، خۆ: پاکشان.

پاکیشاندن (باک.): هه‌ل‌گرتن؛ بارام کچا فه‌ره‌اد پاکشان: بارام

کچی فه‌ره‌ادی هه‌ل‌گرت.

پاکیشران: کیشران، هه‌ل‌گیران.

پاگه: لاله‌زان. (که.) پتگا، (هه‌ورا.) جیگای پت.

پاگه‌پاندن: له‌ ناودا‌گه‌ران، تیگه‌پاندن.

پاگه‌ش (باک.): ته‌روپه، قه‌ل‌س، سه‌ر‌گه‌رم. — ی: ته‌روپه‌یی،

سه‌ر‌گه‌رمی.

پاگه‌پاندن: نا‌گادا‌رکردن، وه‌لام‌دان، پتپاگه‌پاندن. پی: په‌روه‌رده‌کردن،

پی‌گه‌پاندن.

پاگه‌پشتن: پی‌گه‌پشتن، به‌ چتیک گه‌پشتن.

پاگه‌پین: پتپاگه‌پین، وه‌لام‌ده‌ر، نا‌گاده‌ر، (باک.) باخ، که‌سیک ده‌نگ

و باس‌بلا‌ر بکا‌تموه.

پاگه‌پین: پتپاگه‌پشتن، به‌سه‌ر‌پاگه‌پشتن.

پاگه‌ر: سه‌ر‌وکی خیزان، سه‌ر‌وکی زانستگا. پارێزه‌ر، پاژه‌ر، پشتیوان،

چتیکه‌ هو‌ی ویتسانی چتیک‌ی تری.

پاگه‌رگن: فه‌چاندن، راوه‌ستاندن، به‌ند‌کردنی چت یا که‌سه‌ له‌ سه‌ر‌پتگا.

به‌ خێو‌کردن، په‌روه‌رده‌کردن. په‌ک‌خستن، دووا‌خستن، به‌ند. ده‌ست یا پی

نازاری پی‌بگا، له‌ جوولانی ده‌خا ده‌لین ده‌ستی پاکه‌راوه.

پاگه‌زار: رتگایه‌که‌ هات و چۆ به‌ سه‌ردا‌ بکری.

پاگه‌زه‌ر: پاگه‌زار، پتپوار، پت‌بگار.

پاگه‌زه‌رو: پتگه‌ ناو، ده‌راو.

- پاڭوستان: پاڱويزتن، گوزتئمده.
- پاڱوشين: پاڱوشين، بکوش.
- پاڱوشين: پاڱوشين، کوشين.
- پاڱومکي: لادان، پشت له راستی کردن، خولی هله کردن، خو نمران کردن.
- پاڱوویزه: گوزتئمده، پاڱويزه رده.
- پاڱوویزه رده: پاڱويزه رده.
- پاڱوویزت: پاڱوستان، گوزتئمده.
- پاڱير: پاڱر، پايمدار، گير، پاوگير، بندن، پک. — بوون: پايمداربوون، مانموه، بندنبوون. — کردن: پايمدار کردن، گيرومه حتمل کردن، پاڱرتن.
- پاڱيران: پمروه رده کران، وەرگيرانی نيرينه ياميينه بۆ نۆکمری وکاره کەری وه يا پاڱيرانی ناژال و پەشموولاخ بۆ قاوورمه. — ی دەست ویی، له جی چون، له کار کومتن.
- پاڱيراي: پاريزراوه، به ختيرکراوه. بندنکراو، په کخراو. پاهوستيتندراو. دهست يا پي ياقامکه کانه که نازاريان ديتبي. — ی: پاريزگاري، پايمداري.
- پالې بوون: پيسند کردن.
- پام: محال و پارچه خاكي کي کوردانه له وولاتي فارساندا وەرپاڱويزم، پام نه حممد. (نمرده). گوزروو، دهسته مۆ، خەپۆ، کموی، پاهاتو، نۆگر، هۆگر، ملکهچ، کممۆ، خوولين. — بوون: کموی بوون، پاهاتن، خوگرگتن. — کردن: کموی کردن، دهستمۆ کردن، پاهيتان، ليتی کردن.
- پامال: تار، تاره دووا، تهره دووا، پاپتچ.
- پامالان: پاپتچه کدان، دوروخستئمده، گسک ليتدان.
- پامالبوون: پاپتچ بوونی قوروليتته، پافاندنی گياندار.
- پامالان: پامالين، پاپتچه کدان، پاپتچان، پاپتچدان، گسک دان.
- پامالکردن: پاپتچکردنی قور و ليتته و پادانی له سەر زهوی، پافاندنی گياندار.
- پامالتيان: پامالدان.
- پامالين: پاپتچه کدهر، گسک ليتدهر.
- پامالين: پامالان، پامالکردن.
- پامان: هيتانه پيش چاو، پۆنجين، نمنديشه کردن، بيرکردئمده له چتتيک، بير ليتکردئمده. تماشا کردن. بير.
- پاماندين: کمسيکي خستنه نمنديشه و بيرکردئمده.
- پاملو: تماشاکار، سهرنج دهر، بيرکهموه، کمسيکي دهنگ بووي و بير له چتتيک بکا تومه.
- پامه (نمرده): پاوکه.
- پامه زاندين (پاک): پامداندين.
- پامبوون: پاهاتن، هۆگربوون.
- پامداندين (پاک): پامزاندين، پاخستن، پانکردئمده.
- پامدين: پاخران، پانکران.
- پامشگهر: نامۆگار، (همورا). مۆژ ياری کار.
- پامکه: پاوکه.
- پامکردن: پاهيتانی گياندار به چتتيک، گوز کردن، ليتی کردن، نارام و هيدی کردن، نهرم کردن.
- پاملختن: پنگا خستئممل، به پي کردن.
- پامووز (باد): ماچ، پامووز.
- پامووس (پاک): ماچ.
- پامووسان (پاک): ماچ کردن.
- پامووساندين (پاک): ماچ کردن.
- پامووسين: ماچکار.
- پاموسين: ماچ کردن، پاميسان.
- پامپووز: پارچه خاكي کي کوردانه له وولاتي فارس.
- پامپين: برامان، تماشاکار، نۆکسه يه تماشا دهکات.
- پامي: دهستمۆي، کممۆي، هۆگري، نۆگري.
- پاميار (همورا): سياسي. — ی: سياست.
- پاميان (باد): روانين، تماشا کردن.
- پان (موک، که، بابا): (پاک). پهن، (پاک). نيت، کاماخ، هيت، بشيکي زۆر ناستورده له لاق له نيوانی نمنۆ و سمتدا، به — ی خۆدادان: پهرۆشيوون. (دهر). که، جا، همورا. ميتگل، گله ی بز و مه پان.
- پانان (دهر): ناژالين، ليتخوپين، پاونان، خو: خۆنوواندين، خۆنيشاندين.
- پاناندين (دهر): ليتخوپين، ناژالين.
- پانلو: بهرناث.
- پانه: پانک.
- پانهکي: پالو، پالو.
- پانهوم (پاک): به تام، خوش، ناسک، پازاف.
- پانهومي: به تامی، خوشی پازراقی، ناسکی.
- پاندين: ليتخوپين. دهر باز کردن، پژار کردن.
- پانپانان: ميتگل ناژالين.
- پانک: شال، (همورا). پۆنکي، (همر). پانی، (که، زی، بار). پيشمه، پانتۆليکه له بووزو دروسته کړی و له سەر ده پيته ده پوشری.
- پانکه (که): نمر کمه توکه به که له سهر پشتي بزنان ده پيترتئمده تا له گهرمای بهاريزي، پشتهک. (بابا). مسوی لاپانی بزانه، که بهماران دوای برينموه ناژالان ده پيترتئمده تادروو له گوانی نمدات.
- پانکه و چۆغه: شال و شەپک، شەله و شەپک، (سور). پانک و چۆغل، پانی و بهرگوز.
- پانکي: پروانه، پانهکی.
- پانغا: پابه، پيغا، پيگمنويتن. — ی: پابهري.
- پانهوون: پيگانيشاندين. — ی: پابهري، پيهری.
- پانف (که): پاندين، ناژالين، پاون.
- پانوواندين: چت نيشانی خەلکی دان. ميتگل له بيتران، نوواندين، (همورا). پانوواندهی.

پانویس: نیشاندەر، نووتن.

پانی (هەر، باد): پانک.

پانی: دێیه که کمووتنه لای باکووری شاری کۆیه و دهمشی بیتوتی.

پانی (جا، باک): لیخوپین، ناوۆتن، (باک) پادان.

پانی و بهرگوز: پانک و چۆغه.

پاو: نهچیر، وه دووی نیچیران کموتنه بۆ گرتن یا کوژتنی له وشکانی یا له ناویدا. — کردن: خهریکی نیچیر گرتن بوون. (جۆله). ههیرانه، لاووک. (هەر). دهردیکه له کاتی زانییدا له ژنان پهیدادهی، هەر ژنیکی بیگری چرچ دهی. فیل، تهلهکه، کهلک، پیر.

پاوار (نهرده): خۆشپهوت، خۆشپۆ.

پاوارقن (باک): گووتزتموه، پاوتیه، بگووتزتموه.

پاواناسی (ههرا): پتگی ناسی.

پاوه دووان: پاوانان.

پاوه پاوه: پاوانانی گیاندار که کموتنه بۆ گرتنی یا دهکردنی.

پاوه پۆی: پاوی پۆی، مهیس له پتچ و پهنا هینانمویه له کاروباردا. تهلهکه و کهلک، فیل و فهره ج.

پاوه ست (باک): پاوهسته، دهست پاگره.

پاوهستان: به پتیه وهستان، وستان، (ههرا). مدرای، مدرایره، نهرمداری، نهرمندی، (فه). ووسان، ووسین. مدران، تهرتهله، وستان، بۆ مرۆف و چتی تر. چک، ووشک، — ی دلۆیه: چک بوون، ووشکبوون. وستان و نه جوڵان. — ی ئاو: پهنگاو خواردنمه. دهست له کار ههڵگرتن، یا نه نووسین یا نه دووان. لهجووله کموتنی هندی چت.

پاوهستاندن: وستاندن، به پتیه پاگیر کردن، له جووله خستنی چت.

پاوهستاو: وستاو، به پتیه پاوهستاو، تیک، دا لهره. بۆ ئاو: ناوێکه پهنگاوی خواردنمه و نهروات. پایهدار، بی لهبت، فرشک، بی جووله — بوون: پایهداریبوون. — کردن: پایهدار کردن. — ی: پایهداری.

پاوهسته: بووتسه، بیتسه، بووهسه.

پاوهشان: جقجقین، پاتلهکان، پاتهکان.

پاوهشاندن (باک): پاتلهکاندن، پاتهکاندن، وشاندن، تهکاندن بهر و مافووه و ئیتر، ههڵشاندن، مهراندن، جوڵاندن، بزواندن، جقجقاندن، جوڵاندنمه ی چتی که بهتوندی. گجگجاندن.

پاوهشین: پاوهشینهر.

پاوهشینهر: پاوهشین، داتهکینهر، پاتهکینهر.

پاوهک (کۆ): پاووک، تۆراخدان، توره کهیه که تریتی تیندا دهکوشن بۆ دۆشاو. کیسهی پهنبهرو لۆرک، توره کهی دۆیه.

پاوهکان: جووره پاوه که کموتنه له سههر کانی دهکری سههر له بهیانی و ئیتران که پهلهوور و زینهوهران دینه سههر کانی بۆ ئاو خواردنمه.

پاوهکهو: کوبازی، (باک). ههله.

پاوهفند: گیایه که بۆ پهوانی و هیزی چیکلدانه باشه، (ههرا). پهگهیریاری.

پاوهفندی چینی: پهگهیریاری چینی.

پاویان: (که)، باز، زهن). پتگیان، پت و بان.

پاوجی: پاوکهر، کهستیکه له هونهری پاویدا شارهزایی و پاوی بکات، شکارچی، نیچیرهوان.

پاوجیتن: پاوکهری.

پاوو (باک): سوورفل، دههیر، سوورفش، پهنگیکه له نیوان سوورو زهر دیدا، هۆل، سووری شله، شل، شی، خههیی پهنگ، سووروهول.

پاوشکا (نهرده): شینهی، ئاسودهگهری.

پاوکه: ماره، پاوه، (که). فال، مووتار، (دهر). مووتاره، ههلهکهیه که بۆ مریشک دادهنری تا له سههری ههڵنیشی که ههلهکهی له تهنیشته بکات. کولانهی مریشکان.

پاوکه مۆزی (کۆ): ههول و تهقه لای بالندانه بۆ دۆزینهوی پاوکه، (موک). داوه لۆزه.

پاوکه: نیچیرهوان، نیچیرشان، پاوجی. بۆ نیرینه و مینینه کیش به کار دهبری که حفز لیکردووی بکمن، چاوباز.

پاوکهری کهوان: کهوباز.

پاوکهری ماسیان: ماسیهوان، ماسیشان.

پاوکردن: نیچیرهوانی کردن، نیچیر گرتن له ناو ئاو یا له ووشکانیدا.

پاوکه: جیگا و شووتنی تایهتی پاوتیه. شووتنیکه به نهتنی له نیوانی دوو دهگیراندا دیاری کرابی.

پاوگیر: پاگیر.

پاواناس: پاوان، ناشنای پاو. — ی: پاوانی، ناشنایی پاوی.

پاوان: سههر له دووان، ههکشکشاندن، پارفاندن، پهپی نان، ههلبهین، (ههرا). ئارسان. (که). تاونان، پفاندن. دۆزمن شکاندن.

پاوههر: پاوتینهر.

پاوههراو: سههر له دوونراو، تارنراو.

پاوهپتیر: پاونههر، پاوتین، پهپی نهر.

پاوهپتین: پتینهر، پهپی نهر، پاوتین، پاونههر. کهشتی شهپی.

پاوهپیان (نهرده): پاوان، پامالنیان، تاره دووانیان، تارنیان.

پاوهپوو: ماستاوکردن، مهراپی کردن، خوهولی دانین، دهلهچهکی، (نهرده). روپامایی.

پاوهپووت: رووتکردنمه ی مهردوم له لایم پتیر یا جهردوه به زۆری، جهردهی، گووی بهی، — کردن: جهردهی کردن.

پاوهپۆس: پاید و پرسی چتی تهراره، نهم بهرپه — یکی جووانی ههیه.

پاوهپۆ (نهرده): کهلهک و فیل، شیره و کهلهک، داوو حوقه.

پاوهوک (ههر): توره کهی تۆراخ و ئیتر، تۆراخدان، پاوهک.

پاوهوک: توره کهیه کی شالینه، دهنکه تر و یا ههناوی تیدهکری و له سههر کۆلیت دادهنری و به پی دهشیلری تا ئاوه کهی بیگری هی تریه که دهکرتیه دۆشاو، هی ههناو کهش دهکری به روبی ههناوی.

پاوهوک: پاووک.

پاوهوار (ژاوه): پتیهوار، پاوجی، پتیهکار. — ی: پتیهواری، پاوجیتنی.

پاوههیر (ههرا): پاوه، پتیهوار.

دویتیچکه (که.): بهمه پراکردن و غاردانی کمرویشک به تایه تی له هاتوچو ته دا. (که.) پراویشکه. هاتوچو کردن، بیرکردنمه له چتیک. پوین: تهگیر، مشور، لیکدانموی نهنجامی کاریک له گم یه کیتی، بیرکردنمه له چتیک. به تخمین بق چون. نکته، بیر، بیروباوه، بیروپا. پوینزه: کسیتکه تهگیری له گم پکرت. پوینکار: پوینزکمر. — ی: پوینزکمر. پوینزکردن: تهگیرکردن، لی وورد بونمه. پوینزگا: تهگیرگا. پوینزگه: تهگیرگه. پوینزیار: پوینزه. — ی: پوینزه ری. پوینستان: پراوستان. پوینستاندن: پراوستاندن. پوینستاو: پراوستانو. پوینشک: پراوچک. پوینشکه: پراوچکه. پوینشکردن (نرده.): دهره ی نیچیرگرتن. پوی: توله و تاجی و بالنده یه، که پوایان پی بکری، پوکمر. (همورا.) پواتی هنگوینی، شیریه همورو شلمه نییه کییه. پوین (فه.): پوکمر. پاه: پنگا. پاهانن: فیربون، چیربون، چمشبون، چمشه خوره بون، ژتهاتن، هوگر بون، پرهنگن، پام بون، نوگر بون، چارشابون، ناشنا بون. لی: خور پیگرتن، پی فیر بون، ترس شکان. پاهانوو: ترس شکار، پام، ژیهاتی، چارشا، (خو.) متو، گیانداریکه هوگر بوی. پاهانن: پاهیتان. پاهانندن (پاک.): جولاندن، هماندن، پاته کاندن. پاهشتن (پاک.): پشه کمنکردن، له ریشه هله کمندن، لابریدن. پاهشتن ههه (پاک.): پیله گرتن، شپوکیشه کردن، په لاماردانی چتیک. پاهوار: پادار. پاهیشتن: بانگ — بانگ دان، چا پدان. ترکمنن، زرت کیشان، پوهیشتن و دریزوونی چوری یه کسم و گویدریژو نیتر. پاهلکردن، پاجاندنی پیس و گورس. ناماده کردنی مندالی ساوا بق میزو گوو کردن. پاهیلان: پاهیشتن. پاهیل بون: پاهیل بون. پاهیل کردن: پاهیل کردن. پاهیلن: پاهینر، فیرکمر. پاهینان: چیرکردن، چمشکردن، چمشه خوره کردن، فیرکردن، داهیتان، پامکردن، هوگرکردن، پرهنگاندن. داهیتان، دادپسن. لی: دادپسنی چتیک سمرانسمر. هموری پاهیتا: هموری داهیتا.

داهینر: هوگرکار، پامکار، چمشه کار. داهی (که.): فراوان، گوشاد، پایی. — بون: پایی بون، نازاد بون، بهره لا و سهریست بون. دای (لو.): بق، لو. (پاک.) یه کیتی، نیشان، پاریزگاری. — کرن: نیشاندان. پا، بیروپا. دایلیخ (که.): پرایخ. دایه: (بابا.) تیوان، شیاو، دهستلات، ووزه، له باره ی شاخوتن یا کردار تکهوه؛ کس — نیه له راست تودا به گومان بی، یا ووشه یه کی نا پمبند بلی. دایهت: ناوی دایه کییه له نزدیک زینوی شتیخیه. دایلیخ: (دزه.) پرایخ، پرایتخ. دایه کموتن: له توانا دابون، شیان، له دهستلات و ووزه دا بون. بیتگانه پرایه ناکموی به چاوی سووک تمماشای کوردان بکات. دایه: تان، پاییل، چمند همدایه کی راسته که پوی چتی له سمر ده تهری. — کردن: پانهنگوتن، پاجاندن، پاهیشتن، رسته یا تهناف هله خستن. دایه: داره پا. دایه له (نرده.): پاهلکه. دایه لکه: پراوچکه. دایه لکردن: همورا کردنه پاییل. داری داره پایه به سمر دیواراندا پاهلکردن. دایهت (دایهت): پارچه خاکی کی کوردستانه له باکووری نیسینیتیه چمند گوندیک و ناواییکیشی تیدایه. دایچ (که.): بی هیز، بهرنه گر، چتی خراب و ناپهسند: زیوه که یا کره که پرایجه. دایچ: ژیره خمر. دایگهم (همورا.): همورو، گشت. دایلیخ (پاک.): شلت، شلته، ژیر پرایتخ، (دزه.) پرایخ، (که.) پرایخ. دایلیخمر: پراخمر. دایلیختن: پراختن، داخستن. دایلیل: هله خستن، پاییل، تان، جولانی کرد: پاجاندنوه. دایلیله: بق نمندازه ییکی دیاری کراو به کارده بری، بق پیوانی دانموتله وه کو: وهزنه، تمغار، مهن، پوت، کمویژ (کمویچ). دایلی (نرده.): نازاد، سهریست، بهردارو. پیتوار، نهوه یه، که خرابیتیه پی. — بون: جی به جی بون، نمانی به ره هلتست. — کردن: جی به جی کردن، به پیکردن، نهیشتنی به ره هلتست. دایلی دایلی: پارا، بهدگومان، دودل، همرده بیر، (نرده.) هوکی. په: له: په گه لختن، له گه لئارندن. (پاک.) پهگ. په فین (پاک.): وه پنی سه گییه، عمو عمو. په یاس (خو.): نارونیا، زوی تیرو، (همورا.) په پسته، پاراو. ده غلی بهراو، بق شینایی و زوی تیرو ناو به کارده بری.

دېبه‌ت: کوليت. حمشارگه‌ی ړاوکمرانه بڼه‌نيجيران، ناوړه‌دیه‌کېشه‌له ناوچه‌ی قهره‌داخ، که‌نزیکی‌ شاری سلیمانیه.

دېبه‌ق (په‌وا، ه‌مو): ته‌واو، بڼه‌کم و کوړپ، بڼه‌کم و کوړتی؛ شه‌وه ده‌وژۍ دېبه‌قه‌چاره‌پتی‌نامه‌ی داماوړی موکریانیم.

دېبه‌ق (باک): دېبه‌نوک، زوگورت، ه‌مزار، سه‌لت، تاک، تنه‌یا، بڼه‌ژن و مندال. عه‌قدال، بڼه‌پیاگ. بڼه‌مال، ه‌زار، بڼه‌نموا، ده‌ست‌کوړت، ناوړه، ده‌ریه‌ده‌ر.

دېبه‌نگ (گهره‌د): د پتواسی‌قول‌ه‌بنه، که‌که‌لای‌پتویه، (نمرگو). شاورۍ.

دېبه‌نوک (په‌وا): گیاهه‌کی‌کټیبه‌ ده‌خوړۍ؛ به‌په‌زا. (ه‌مورا). بڼه‌ژن، سه‌لت، دېبه‌ن.

دېبه‌نی: زوگوروتی، سه‌لتی، تنه‌یای، تنه‌یای، بڼه‌ژن و مندالی.

دېبه‌اندن (باک): کڅ‌ماکر، کڅ‌کرده، ریسنه: کڅ‌ماکه.

دېبه‌ین (باک): کڅ‌ما بوون، کڅ‌بوونه‌وه.

دېبه‌ناک: سوټکه.

دېبه‌یت: گیاندار یا گیاهه‌که، که‌خیرا پڼه‌بگات.

دېه: قیت، راست، په‌ق، ووشک، سه‌خت. — بوون: قیت‌بوون، ه‌مستان، راست‌بوونه‌وه، یه‌ره‌ق‌بوون. — کردن: قیت و قوت‌کرده‌وه، ه‌مستاندن، راست‌کرده‌وه، یه‌ره‌ق‌کردن. تمپ، ده‌نگی‌لیدانیه.

دېه‌اش: له‌پاش، به‌ره‌دو‌دو‌اوه.

دېه‌ال: چته‌مکی‌کڅ‌نی‌دراو.

دېه‌اندن (باک): چوار‌ناله‌پتکردن، به‌پتینه: چوار‌ناله‌ی‌به‌و‌لا‌خه‌ کی‌بکه. کوټان، لیدان، ته‌په‌ه‌مستاندن له‌چتیک‌به‌ده‌ست‌پیدادانی. خو‌تو‌قورنانت‌دېه‌اند که‌درو‌نه‌که‌ی.

دېه‌ان: دېه‌اندن.

دېه‌او‌دېه: برتیه‌یه‌له‌و‌تنی‌چت‌به‌بڼه‌په‌رده.

دېه: ته‌په، خړه، خړیه.

دېه‌په‌دېه: ته‌په‌ته‌پ، ده‌نگی‌پتیه‌له‌پزشتی‌به‌تالو‌ک‌دا یا له‌ه‌له‌پ‌پ‌ن یا له‌سهر‌باناندا یا هی‌لیدانیه.

دېه‌که (خو): بڼه‌ه‌یز، بڼه‌شیناو‌ده‌دی، دېکه، ه‌ر‌شیناییک‌بڼه‌ه‌یز بڼه‌ی‌پیده‌لین. — بوون: بڼه‌ه‌یز‌بوون.

دېه‌ل: برونه: دېه‌له.

دېه‌له (نمرده): ده‌سته‌یه‌که‌له‌یاری‌کمران، (باک). دېه‌ل.

دېه‌لنگ: جیگای‌یاری، دېه‌لنگه، یاریگه. به‌ره‌لا، پوانی‌به‌ره‌لا.

دېه‌ن (باک): پوان، له‌و‌رگه‌ی‌ووشک، چیم‌ن و کټلگه‌ی‌ووشک.

دېه‌وون: تیره‌ق‌بوونی‌کیر، ناوسانی‌لش‌به‌جوړتیک‌وا، که‌گری‌و قوړتی‌تیدا‌نم‌یتی.

دېه‌په‌پ (باک): دېه‌په‌پ، ته‌په‌ته‌پ، ده‌نگی‌پتیه‌یا هی‌لیدانیه.

دېه‌په‌ان: ته‌په‌یه، ته‌په‌ته‌پ‌کردن: ته‌په‌یه‌کردن.

دېه‌پکردن: تیره‌ق‌کردن.

دېه‌سته (موک، بڼه): (ه‌مو). دېه‌اس، پاراو، کڅ‌له‌س، ناو‌نیا، به‌راو، بڼه‌وون. ده‌غلیټکی‌به‌راوه‌له‌پاییزاندا ده‌چتیری و شین‌ده‌بڼه‌ ده‌غلیټکیشه‌پایزان‌بچتیری‌به‌ناودان یا به‌ناوړی‌بارانه‌ی‌شین‌بڼه‌.

دېه‌سین (باک): باش‌نه‌کولان، پوخت‌نمبون، برسکان.

دېه‌که (کوټ): پنه. (دزه). شینایي‌که‌نم و جوړیه‌له‌زه‌ی‌پتینه‌دا، که‌ ناوړی‌زوړ‌لی‌بڼه‌یک‌له‌که‌لده‌چی و پنج‌دانا‌کوټی. بڼه‌ه‌یز، بڼه‌تین. — بوون: بڼه‌ه‌یز‌بوون. — کردن: بڼه‌ه‌یز‌کردن.

دېه‌ل (نمرده): دېه‌له، ده‌سته، کڅ‌مه‌له، کڅ‌چینی‌گمه‌وه و قومار‌کمران.

دېه‌ن: زوورگ.

دېه‌و و راست: قیت و په‌ق‌پاوه‌ستاو.

دېه‌چکه: قوله‌پتچ. — دان: به‌خویشی و ناخویشی‌بردن، قوله‌پتچ‌کردن.

دېه‌یش: وپتیش. — بوون: وپتیش‌کوټن. — خست: وپتیش‌خستن، پاټ‌پتونه‌ان بڼه‌پتیش‌وه، خو — خو‌خستنه‌پتیش‌وه، خو‌برده‌پتیش‌وه، خو‌پتیش‌کردن. — کردن: وپتیش‌خستن، دېه‌یش‌خستن.

دېه‌لنگه: رتگایه‌که، که‌هاتو‌جوړی‌زوړ‌پیدا‌کرای.

دېه‌نن: ړاونان، دېه‌اندن، ه‌له‌پ‌پ‌ن، تارسان، وده‌و‌کوټن، سهر‌له‌دوونان.

دېه‌نهر: ړاونهر، ړوانین.

دېه: نوچ، سهر‌سم. — بردن: سهر‌سم‌دان. بیر، نمدیش‌ه، گمه‌ک، لی‌تیک‌دان. قول‌که، چال، بنه‌په‌ت. (ه‌مورا). دڅو. ته‌پکه، جوړه‌ته‌له‌یه‌که‌بڼه‌کو‌گرتن و تیر‌به‌کار‌ده‌ری. داوړیکه‌له‌سهر‌چال‌تیک‌ده‌نر‌تسه‌وه، که‌نيجیری‌به‌سهر‌دا‌وژیش‌تیده‌کووی و زاری‌چاله‌کش‌ده‌بستری. تپه‌پ، له‌دو، داره‌کی‌بڼه‌ملایه. — که: تپه‌پ‌تسه، له‌دووی‌بده.

دېه‌ان: ماندو‌بوون له‌بهر‌زوړ‌غار‌دانی. غاردان، به‌زین، ته‌رات، تور‌ووک. — دن: ته‌قاندن، په‌اندن، ته‌قه‌تخستن، ړاونان، دېه‌پنسان، سهر‌له‌دوونان، ه‌پتان و بردن و ماندو‌کردن. — ن: دېه‌اندن.

دېه‌قاو: کسټیکه‌یا گیانداریکه‌له‌بهر‌زوړ‌هاتو‌جوړیه‌و ه‌پتان و بردن و ماندو‌بوو‌بڼه‌.

دېه‌وه (نمرده): بڼه‌چه، بڼه‌چه‌که، دېه‌ن‌نامه، ریشه.

دېه‌وه‌ی (نمرده): به‌رخیکه‌تمه‌نی‌له‌نیوانی‌کاوړی و شه‌کیدانی، کاوړ.

دېه‌وون: دېه‌ان، به‌لاداهاتن، نوچ‌بردن‌گیاندار.

دېه‌وون: بیر‌لاو، نیکه‌ران، په‌ریشان، په‌شیاو. — بوون: بیر‌لاو‌بوون. — ی: بیر‌لاوی، نیکه‌رانی.

دېه‌وون (موک): تپه‌پ‌پ‌ن، (ه‌مورا). وباران.

دېه‌ان: به‌لاداهاتن، دېه‌ان‌بردن.

دېه‌کردن: تپه‌پ‌راندنی‌چتیک‌له‌شو‌پتیک‌دا.

دېه‌قل (باک): گون.

دېه‌قم (باک): دېه‌مل، خیزی‌زوړ‌وورد. ته‌له، یا فیلتیک‌ساز‌کراوه‌بڼه‌ کوژتن یا بڼه‌ووک‌کردنی‌کسټیکه. قوم‌قوم، که‌له‌ک.

دېه‌اندن (باک): ناخینمه‌وی‌زاری‌چتیکیه.

په نياک: په تار، (نمرده). تروقياک، مانياک، ماندو، شه کت.
 په قيان (نمرده): په تين، تروقيان، مانيان، غاردان، ماندوويون.
 په قيماندن (زا): پرکردنوهی چال به قور و چتی تر.
 په قين: په تان.
 په جال: پروت، بی سرو سامان، همزار، دستکورت. بیکس و بیدر.
 — ی: بی نوايي، همزاري.
 په جل: شایان، شیاو، وهشاموه، نمو کاره — ی تو نییه: له تو ناو هشیتموه
 (به لام هر له نمبونید ا به کاره بری).
 په جو: ناوی شاریکی کوردانه له چیا کرمانج له باکووری شاری حمل بیته.
 په جووا: رجوا.
 په جووان (زا): وواخی پوان.
 په چاو: قرم. — کردن: چاوتی برین، قرم لیخوش کردن، پاچاندن، پشت پی
 بستن. — گرتن: چاو تپیرین، بهر چاو گرتن، به هویا بون.
 په چه (مرک): باریک پرې، پتگی زور باریک و تنگ بهر له ووشکانی
 یا له ناو به فریدا، رچه.
 په چه له ک: نژاد، مه حسنهک، په گز، ددوول، په سمن، پیچه لؤک، هله
 کارین. بنه چه که، په گ و پشه.
 په چه له کب: له په گ و پشه دهره پنه.
 په چه له کب پو: له په گ و پشه دهره اتو، بیکس، کس و کار نمواو.
 په چه له کب پو: له په گ و پشه دهره پنه.
 په چه له کناس: په گز ناس، کس که بنه چه که ی مروی بناسی. — ی:
 په گز ناسی.
 په حلق: کوفک، گوفک، کوکه، ته کاو، ماستهک، (باد).
 دهره مشک، (پهوا). هوه لهری هنجیریه، که دهره ریتی.
 په دت (زا): ماندو. (باد). — ی ماندویتی.
 په دمی: عیدول په دیم په حمی ناوی هستیاریکی کورده له پیش چند
 سالیکیدا له ناستانه کوچی دواپی کورده و دیوانی شیخ نه حمه دی
 جزیری نو چاپی کورده.
 په دغ (پاک): قهراخی چتی، لا، کن، نک، کنار، تنیشت. — ههث:
 تنیشت یه کتری، دغی — ی دانم بهر یا وی په خی: نو بهر. پوخی
 شه تره نج.
 په دخت: خشی زینه له ملی وواخی بهرزه و یا به زینیدا ده کړی. خشی بو
 نافر تان و وواخی بهرزه، په خش. (ههوا، جا، پوژ). تداره کی
 مردوانه. — کردن: ناماده کردن و شوشتن و کفن کردن و ناوتی
 مردوانه. (پاک). فیشه کدان، چتی ساخ و توکمه. — ه: پیک و پیک،
 ناوونجی، دهسته. قایم، پتو، قورس، قاب و مسی: — قورس و به
 جلم.
 په دختخوا: پتخو، نوین.
 په دختی خمو: پتخو، نوین.
 په خدار (ز): قوچی.
 په دغس: نافرید. سها، چچی، (نمرده). هله که.

په دغسان: نافرید بیون، داهینران، گه یشتی چتیک له لایه کوه، که
 چاو پروانی نه کرابی.
 په دغساندن: نافرید کردن، داهیتان، پیدا کردن چتیک له لایه نیکوه،
 که هیچ چاو پتی نه کرابی، گه یاندن، ناردن.
 په دغساو: چتیک، که له لای لابه لوه گه یشتی.
 په دغسین: په خستنه.
 په دغسین: په خسان.
 په دغسیو: په خساو.
 په دغس: ناوی نسی پیروستی کورده بوه. (زا). نسی پیروز و باش،
 په دخت، خشی (بو نسیه).
 په دغسان: دره خشان.
 په دغنه: بهر اقیات، له قدم، بهل، په غنه لیگرتن. (نمرده). کون، کونا،
 کله بهر، کله بهر. — دار: په غنه دار. — داری: په غنه گری. — گر:
 په غنه گر. — گرتن: بهل پاسبون، په غنه گرتن، بهر اقیات. — گری:
 په غنه گری.
 په دغنا: قیلغا، قوتینما.
 په دغوفیتی (مرک): له خورا دیتن.
 په ده (نمرده): شوین، چیکه پا، شویتی پی. (پاک). ناوی زینه کیبه له
 باشوری قامیشلویه له چند ناوان پیکدی: تیکه لی چومی چه قجه تی
 ده بی و پیکوه ده چنه ناو پروباری خاپور.
 په ده: پیتاک. (که). پاره کو کورده بو کرینی چتیک تا به قازانج
 برور شیتوه.
 په دهه: پیتاک که له لایین چند کس کیبه کو ده کورده بو چتیک.
 په دهه و کردن: گه یاندن، ناردن، ورنه گرتن.
 په دهبون: په تیرین، تپیرین، په پنه.
 په ده کردن: په تکرین: تپیرین.
 په دهو: بهر ووا، به شوین.
 په دهو و خشت: هله گرتن نافر ته بو یه کیکی بیگانه.
 په دهو و کولون: پادو کولون، ودهو کولون، ودهو کولون نافر ته، که به
 بی پای کس و کاری به شوین پیاوکی بیگانه دا، که شو یی بکات.
 بو دهو کولون هممو گیان لهره یکی ده بی به شوین یه کیکی تر دا:
 مندا له که په دوی دایکی کولت.
 په دهو و کولون: هله گیراو، ودهو کولون.
 په دهه یاندن (زا): پر کردن و سهر پر کردن و لیو پر کردن چتیک.
 په دز: باخی تربیانه، باخی میتوان. — ی دیم: زبه.
 په دزا: چاره، سهر و پو، سهر و سکو، زده، شیه، تهر.
 په دز قاتل: په زاکران، خوینتال، نیکس قورس، دزیو، ناشیرین. — ی:
 نیکس قورس، په زاکرانی، خوینتالی، دزیوی.
 په دزلف (نمرده): په گرتن، په گکر.
 په دز سوک: خوین شیرین، نیکس سوک. — ی: خوین شیرینی،
 نیکس سوکی.

دەزاشیرین: ئیتسک سووک، فرۆک، خوش خویش، لەبەر دلان،
دەزاسووک. — ی: ئیتسک سووکی، فرۆکی.
دەزاقورس: دەرئاتال، دەرآگران، ئیتسک قورس، دزیتو. — ی: دەرآگرانى،
ناشیرینی.
دەرزاقى: جوورە تریەکە.
دەرزاکران: خویشتال، ئیتسک قورس، دەرئاتال، دزیتو، ناحمز، ناشیرین. —
ی: ئیتسک قورس، دەرئاتالی، ناشیرینی، دزیتوی.
دەرزانە: باجیکە سالە و سال لەبەری دەرزان وەرەگیرى.
دەرزانوو (فە): ئەژۆت.
دەرزیی (هەمرا): خولە، گەفە خولە.
دەرزهان (باک): دەرزهوان. — ی: دەرزهوانى.
دەرزه: پزەلە، گیایەکی بەھارییە بەرێکی ووردی سوور دەگرێ بە قەد
نۆکیکیە تامی وەرکو تەماتەى وایە.
دەرزهخووا: کەسیکی داماو، کە شایانی نەوێ خیری پى بکری،
(نەردە). بۆ خودا بۆ خاتری خوا. — ی: داموای، پینەوایی.
دەرزهون (فە): فیشەکدان، قەتاری فیشەکان.
دەرزهوان: کەسیکە سەر پەرشتی دەرزی بکات. — ی: پیشەر کاروکرداری
دەرزهوان.
دەرزهو: یەکەمین مانگی پاییزی، هەوێلپاییز، (باک). نیلۆن، مانگی
ئەیلوولییە.
دەرزهۆک (دەوا): پزەلە، (بابا). توولەپزە.
دەرزهان (باک): دەرزهوان. (باک). — ی: دەرزهوانى.
دەرزهک (باک): گیایەکە، پزەکە.
دەرزهگان: لى بردن، تێرا کردن، تێرۆکردن.
دەرزه: پزەلە، توولە زەرە. موروغەى پشت، (نەردە). مازی. (نەردە).
— پێچ: جوورە پزەلەیکە.
دەرزم (هەمرا): شادی، بەزم، کەیف، ئاهەنگ. شەر، کێشە، جەنگ.
دەرزن (جا): فیشەکدان، دەرخت.
دەرزنە (هەمرا): پازیانە (گیا).
دەرزیانە: (باک). دەرزیانگ، پازیانە.
دەرزیانگ (باد): پازیانە.
دەرزی دیم: نزبە.
دەرزیل (ع): چرووک.
دەرزنەن (باک): پزاندن.
دەرزهون (بابا): درودە، دووگەلى بنى مەنجه‌لییه.
دەرزن: پشتنی چاو.
دەرزنەو: پشتنەو.
دەرزمیری: دەرزمیری.
دەرزهو (هەم): دەرزی، خەلووز، پزۆو، زوخال. گفرۆنەک.
دەرزی: بڕوانە: دەرزهو.
دەرزیگ: چاو پشتر، کل لە چارکران.

دەرزیان (باک): پزاندن، بڕوانە: دەرزهو.
دەرزیە (کەل): سازندە، دروستکار، چیکەر، چاکەر، ئەو کەسە یە چتی
دروست بکات.
دەرەس: وولآخی بە ناوونیشان، رەسەر، ترووم. پێرگەیشتر، گەیشتر،
دادەرەس.
دەرەسا: تەواو، بێند، دەرێز.
دەرەسانی: پێرگەیشتن، پیاگەیشتن، تێرەهاتن، بەش کردن.
دەرەسانی (کە): گەیانەن.
دەرەسانی: پانی و پزوی.
دەرەسە (بار): بێه گیایەکە نیو بێن بێندتر دەبێ لکی زۆر و شینە لەکاتی
دروونیدا پەنگی زەرد دەبێ، کە هیشک بۆو زەرد هەلەدەگەپێ.
دەرەسەن: بێجینە، دەرەلەک، نەژاد، مەحەنەک، ریشە، دەرەسەر، ترووم.
خانەدان، بێناوونیشان، پەسەن، هەلکەوتوو. نا: ناخانەدان. (فە).
گورس، کە لە خوێ بێ یا تەناف.
دەرەسیاو (فە): گەیشتر.
دەرەسین: گەیین.
دەرەسیدە (کە): کوپ و کچیکە خوێان ناسیی.
دەرەسیدەگەری: بەسەر پزگەیشتن.
دەرەسین (کە): گەیین، پزگەیین، پێرگەیین.
دەرەسین (فە، گەر): گەیین، گەیشتن. (نەردە). پزگاری، قوتار بون.
دەرەش: (هەمرا). سیار، سیاون، مەشکی، قەنوسى، (زا). سیا.
شەرەزەنگ وەرکو بەختی کوردان تاریک و پەشە. پەنگیکە وازی سپییو
تاریک دەنویتى. — کال: کەرۆل، کەرۆل. قوون. — قوون: سەری بە پەشی
بابیدا دادەپێتن، بە — داکوون: مردوولی مردن، بڕەشی کەتن، (باک).
داوێ. جوورە هەنجیریکە.
دەرەشانی: دێهاتی بێ جووت، کرمانجی بێ جووت. پەشانگ.
چێرەهەلگیر، پەشایی لەشکر.
دەرەشانی (باک): پەشایی.
دەرەشان: (دەوا). پەشە، بەچینی بزنان دەلێن بەنێر و مێو. گۆشتی بز و
نێرییە.
دەرەشانگ: سامۆتک، تارمایی، جەندەخەون، پەشەدال. خالخال،
قانتان.
دەرەشلو: ناوی پەشی چاو، هەر چاویکی ناوی پەشی دابی زوو چارەسەری
نەکرێ کووێر دەبێ. خەلووزاویکە دارتاشان داری پى خەت دەکێشن بۆ
داهێنان و بڕینەوی.
دەرەشایی (جا، جەبا، زەن): خەلکێکی زۆر و زوونەند، قەرەبالخ،
(دزە). پەشەدار، (باک). پەشانی. تارمایییەکە لە دوورەو دیار بێ،
تا پز، ناسۆ. لادیییکە، کە جووت و بەرەى نەبێ. (موک). پەشانگ،
پارچە زەوی و خاکیکە لە ناو بەفریدا دیار بێ.
دەرەشایی داهاتن: مەبەس لە تاریک بوونی چاو.
دەرەشە (دەوا): پەشان. جوورە ماسییەکە. نیتوی پیاوانە لە پەشید
کووتکرانەتەرە.

پښتو ژبې (نورده): پښتو ژبې.

پښتو ژبې: زریان، بای سخته، هوږپه، زیپ، (باک). باروڅه، بازور، (زڼ). سیاوفا، (باک). بای پښتو، باهوږ، باهوږ، باهوږ، بڼ توږن خراپه به لاند بڼ مږهزه باشه هږ مږهزه بیکر تڼمه دوږه له گږه و شمار.

پښتو ژبې: جوړتیکه له چورار جوړه کانی داره بی.

پښتو ژبې: گاتو.

پښتو ژبې (باک): جوړه ترتیه که.

پښتو ژبې: جوړه له کښه که باوه پری زور به نایینی موسایی بی.

پښتو ژبې: خیزان: خیزانی زور.

پښتو ژبې: مږس له قله پښتو ژبې. پښتو ژبې.

پښتو ژبې: پراوی بی پری و جی، به ناپتیکي له شوین پراوگمران، پراوگمران له شویتیکیدا، که به فری کممبی و زورترینی پښتو ژبې. پراو تیکه کارمساتی شوومی تیدا پووبدات و یان پراوگمران که نه نجامتیکي وای نمبی، که نتیجیری تیدا بگیری.

پښتو ژبې: (باد). پښتو ژبې.

پښتو ژبې: جوړه پښتو ژبې که لپانی پښتو.

پښتو ژبې: ووشکه سال، سیاسال، سالتیکه کشتوکال و نازال زیان و پووشیان تووشی.

پښتو ژبې: نازاری دږه باریکه یه، که گیشیتیتیه پادیه کی و چابو نږه ی نمبی.

پښتو ژبې (باک): جیگاه کی نزمه ناوی بارانه ی تیدا کویتیتیه، گولاو.

پښتو ژبې: باسیتیکه، که بڼ کممین جار نووسرابی تا به پوختی له بهری بنووسرتیمه.

پښتو ژبې: فله یه که زور باوه پری به نایینی خوی بی. — ی: زور پراوی فله نه به نایینی خویان.

پښتو ژبې (باک): بوز، تاریک.

پښتو ژبې: گویتی پښتو.

پښتو ژبې: گرانه: کورتوی، کفته بی، پښتو گرانه تی. تابه کی زور سخته له نندامی مری سږه هله ده و زور کسی بی له ناو چوه.

پښتو ژبې: گرانه: پړوانه: پښتو گرانه تا.

پښتو ژبې: گویتی پښتو.

پښتو ژبې (هږ): گیاه کی بوگنه، پړوانه: لږ.

پښتو ژبې (پړوا): مانگا، گا، گامیش، کله، پښتو ژبې.

پښتو ژبې: مانگی هږه دوایی زستانیه، (باک). سبات، پښتو ژبې، (هږوا). سیاو مانگ، مانگی شباهه، که ۲۸ پړوه و پشیل ی تیدا بجا ده بی.

پښتو ژبې: پښتو ژبې.

پښتو ژبې: نه خوینده واد: مری کممسواد.

پښتو ژبې (نورده): پښتو ژبې له پیش هتاو و نیتر.

پښتو ژبې: دهک پښتو (له تووک کردندا).

پښتو ژبې: (هږوا). سواد، دواوی پښتو، دووسم، (پړوا). پښتو ژبې، گا، مانگا، کله، گامیش.

پښتو ژبې (که): پښتو ژبې، پښتو ژبې، پښتو ژبې، پښتو ژبې، پښتو ژبې و سپی. (که). پښتو ژبې و چهرمگ.

پښتو ژبې: پښتو ژبې.

پښتو ژبې: پښتو ژبې.

پښتو ژبې: پښتو ژبې، پښتو ژبې، پښتو ژبې.

پښتو ژبې: چیتیکي بوز له کښه که به سږ پښتو ژبې پړوانی.

پښتو ژبې: مږتیکه پښتو ژبې له لښیدا له سپیه کی پتر بی. دواو تی ژن و پیاوان و کوپ و کچانه به تیکه لوی، (باک). شکا. جهرگه به، گورند. دو هږوا یا بهنی پښتو ژبې و سپیه، که پتیکه بادرا بن، پښتو ژبې و سپی، پښتو ژبې، (که). پښتو ژبې و چهرمگ. (باک). نووسراوه، نامه، نه حمده ی خانی له نږه به هاریدا گوتویه: فان چمند پښتو ژبې.

پښتو ژبې: نیتلجاری، جیلجاری، گرتن و کوکړنده ی مږه ده له لایین میری، یا گموره پتیکه بڼ فرمانتیکي گرنک.

پښتو ژبې: پښتو ژبې و سپی تیکه لږه بڼ وولخی به مږه ده کاردهری، پښتو ژبې، بوز به سږ پښتو ژبې پړوانی.

پښتو ژبې: وولخی تیکه پښتو ژبې و بوز بی.

پښتو ژبې: مږس له پښتو ژبې بونی یه کتیکیه له پیش چاوی کمسیتیکي یا گدلیکی، لمبر چا کمتن.

پښتو ژبې: سیابو نږه: سیابو نږه، بونی خه لوی پښتو ژبې ناوړه. دامرکانده ی سووړه و خروړکه یه. چو نږه ی به فره. کووړانده ی چرای دږوون و ناهومیدی.

پښتو ژبې: به پښتو ژبې.

پښتو ژبې: بڼ کمسیتیک به کاردهری، که خوشو سیتیک لږی مږه ده ی به رگی تازیه ی پویشی، قه لږه پویش. — ی: پویشی به رگی تازیه و پښتو ژبې.

پښتو ژبې: پښتو ژبې، به رگی پښتو ژبې له به رکرند.

پښتو ژبې: پښتو ژبې له بڼ وولخیان به کاردهری.

پښتو ژبې: مږدومی پښتو ژبې، گیان له به رتیکي وایه به پښتو ژبې بنویتی.

پښتو ژبې: هږشته بلو.

پښتو ژبې (که): چاوړشتن، پښتو ژبې چا به کل و کلچتوک، پښتو ژبې. باش جی به جی کردن.

پښتو ژبې (نورده): داگرتن.

پښتو ژبې: شده، مشکي، یا سږیتچ یا کوکړانده ی نافرته تانه له ناوړشمی.

پښتو ژبې (مږک): کمسیتیکه سواد کی کممبی و هږ له گوتره چتی بخوړیتیمه. — ی: شتیه کی کممسواد.

پښتو ژبې: پښتو ژبې، نالوز بوون.

پښتو ژبې: به پښتو ژبې پښتو ژبې.

پښتو ژبې: پښتو ژبې له پقان یا لمبر هتاو.

پښتو ژبې: پښتو ژبې، پښتو ژبې.

پښتو ژبې: گومبرون و نمانی چتیک به کورتپری.

[illegible]

ده‌شیننه: په‌شکینه‌ی گلینه‌ی چاو، په‌شایی چاو.

ده‌شیتی: په‌شایی.

ده‌عنا: نهرم و نۆل، شل و مل، جوان. — یی: نهرمی، شلی، نهرم و نۆلی، جوانی.

ده‌غنه: په‌خنه. — گر: په‌خنه‌گر، که‌سیکه‌ ننگ له چت بگری. — گرتن: په‌خنه‌گرتن.

ده‌غنه‌گری: ننگ‌گری.

ده‌غیز (که): په‌گ و پیشه‌ی پوه‌کانه.

ده‌شی چاو: په‌شکینه.

ده‌شی چهم (همرا): په‌شکینه.

ده‌شی شهو (باد): شهوه.

ده‌ف (باک): فره‌فر. جنیوبه‌ مرۆی زۆر موسلمان دان. تاقه‌ی نیتو دیواریه‌ بۆ چت له‌سمر دانان.

ده‌فاندن (باک): پینه‌کردن.

ده‌فه (همرا): رفحه، رفه.

ده‌فه‌ره‌ف: فره‌فری بالی‌ بالنده.

ده‌فت (نهرده): په‌فتار.

ده‌فتار: شوو، کرشه، شوف، دست‌ لښوک، پیشه، په‌روش، نه‌دا، شتیه، تووزم، تهرزه. کردایکه‌ خوری پی‌وه‌ گیرایی. — کردن: پابه‌ستن. — به‌د: به‌دتووزم.

ده‌فتارخوش: خوشه‌فتار.

ده‌فته (دزه): رفحه.

ده‌فته‌نی: که‌سیکه‌ له‌ سهر پوشتن بی.

ده‌فش (باک): مرازیکه‌ له‌ناو که‌ره‌سته‌ی تهنیدا داریکی پان و دریزه. (باک) به‌ردیکی پانه‌ مندالان گمه‌ی پی‌ ده‌کن و هله‌ده‌په‌رن و به‌سته و گۆزانی ده‌لین.

ده‌فک (باد): قه‌فه‌زه‌بندی. (ز) رفه، رفی.

ده‌فکه (همرا): رفحه، رفه.

ده‌فو (باک): می‌گه‌لنیکه، که‌ هیچ ناچیتته‌ تمویلوه.

ده‌فی (باد): کمنار و قه‌راخی چت.

ده‌فیزکه: په‌فیسکه.

ده‌فیسکه: په‌فیسکه.

ده‌فیسکه: ده‌ماری چالایی بن‌ نمۆزپانه‌ له‌ پانیوه‌ تا لای سمتی مرۆف، به‌چالایی بن‌ نمۆزوش ده‌لین په‌فیزکه.

ده‌ف (باک): په‌و، ته‌قه. — لیدان: په‌وکردن، هه‌لاتن، ته‌قه‌ تیکموتن، خوه‌دان په‌قی: هه‌لاتن.

ده‌فشک (باک): مرازیکه‌ چتی پی‌ له‌ خه‌رت ده‌دن و ده‌نه‌خشیتن و خاوین ده‌کن.

ده‌فاندن (باک): فپاندن، ففاندن، ففاندن، ففاندن، ففاندن.

ده‌فده (باک): می‌گه‌لنیکه‌ چکۆله‌یه‌ زۆر تر بۆ سه‌گ و گسورگ به‌کارده‌بری.

ده‌فو (زا): په‌روک.

ده‌فوک (باک): په‌فۆنک، هه‌لاتو، قاچاخ.

ده‌فۆنکه: هه‌لاتو، قاچاخ.

ده‌فی (باک): پۆشاک، جل و به‌رگ. (باک) په‌می، په‌قیاناگر، په‌میا ناگر، گری‌ ناووری، گپری‌ ناگری.

ده‌فین (باک): په‌وین، هه‌لاتن، ته‌قه‌ تیکموتن، شکان، به‌قه: هه‌لپی.

ده‌فینی (باک): په‌وینی، په‌وناکی.

ده‌فی (باد): ناوی ژنانه‌ و له‌ په‌ و بازدان وه‌رگیراوه.

ده‌ق: سه‌خت، قایم، په‌قپۆک، (باک) هممیز، پاله‌پال، پتسو، توند، په‌پ، ووشک. (باک) په‌قه.

ده‌قاز (خو): گوپزیکه‌ به‌ داره‌که‌یه‌وه‌ ووشک به‌وبیتسه‌وه‌. (خو، هه‌) قورلاری.

ده‌قانه: پی‌چکه‌ی لانکییه.

ده‌قان: په‌قمن، چه‌قمن، خرپ، (نهرده) زریان، گیرین، چه‌قین، زهوی په‌ق و سه‌خت، گولات، (نهرده) سه‌خناخ، شویتسی په‌ق.

ده‌قاندن: کوتان (بۆ بزمار و چتی تر). بپیرازکردن. لیدان، کوته‌ک کاری، ته‌قاندن، له‌ ده‌رکه‌دان.

ده‌قاندنه‌وه: گه‌لآله‌ کردن و په‌یک‌خستنی ناسن له‌ پاش سارد بوونه‌وه‌ی. ده‌قان: په‌قاندن.

ده‌قاندنه‌وه: په‌قاندنه‌وه، کوتانی ناسنه‌ به‌ چه‌کوچ له‌ پاش شه‌وه‌ی، که‌ له‌ کورده‌دا سووری‌وه‌ و بۆ چت دروستکردن.

ده‌قه

ده‌قانی: په‌قمن.

ده‌قای: په‌قانی.

ده‌قه: ده‌قایو، کیسه‌لی‌ ناوی، (باک) په‌ق، داعیبه‌کی‌ ناوییه‌ و په‌ق و کلکداره‌ و وه‌ کیسه‌لی‌ ده‌چی. ته‌قه، ده‌نگی‌ لیدانی چتییه‌. ده‌نگی‌ چه‌رم و کمرلی‌ ووشک و نیتر.

ده‌قه‌په‌ق: ده‌نگی‌ قاقه‌زو قاقاب و مه‌شکه‌ی ووشک و په‌قه، په‌پاپ، په‌پاک، په‌قپۆک.

ده‌قه‌ل: په‌قه‌له‌.

ده‌قه‌لاتن: په‌قه‌لاتن.

ده‌قه‌لاتوو: په‌قه‌لاتوو.

ده‌قه‌نه: له‌مر، دال‌گوشت، مسری‌ گوشت، لاواز. که‌شکه‌ژنۆو له‌ولاکی گیاندار.

ده‌قه‌مار: جووره‌ ماریکی‌ په‌قه‌له‌یه‌.

ده‌قمن: زهوی‌ سه‌ختی‌ به‌ره‌لان، په‌قان. — ی: شویتسی په‌قمن.

ده‌قمنی: شویتسی په‌قمن.

ده‌قه‌وه‌ بوون: په‌ق بوونه‌وه‌، مرده‌ی‌ گیانداره‌ له‌به‌ر ته‌موورمی‌ ساردی. په‌ق و ووشک بوون.

ده‌قه‌وبوون: گیانداری‌ په‌ق بوونه‌وه‌.

ده‌قه‌و بوون: په‌ق بوونه‌وه‌، ووشک بوون.

ده‌قه‌بر دهنه‌وه: په‌قبوونه‌وه‌ی‌ گیاندار.

دهقبوون: ده‌قېته كردن له سهرمان، توند بوون و ووشك و سخت بوونى همدې چت وه كوو: چيمه‌نتو، قسل، گيچ، قوړ، په‌پ‌بوون.
 ده‌ق يوونموه: له‌سهرمان ده‌ق هه‌لاتن.
 ده‌قبېه (هه‌روا): ده‌قبوونموه، ده‌قېته.
 ده‌قه‌ق (باك): گرمې همرې.
 ده‌قشاندين (باك): ناپېژندنكردن، ناوړشاندين.
 ده‌قشېن (باك): ناپېژندن كران.
 ده‌قف (باك): به‌ردچن، سنگچن، به‌ردپېژ، ساچمه‌پېژ. — كرن: سنگچن كردن.
 ده‌قندين (باك): پټك و پوختكردن، به‌ردپېژكردن و سنگ چنكردن.
 پټك و پټك.
 ده‌قله: ده‌قله، لمړ، لاواز، بې‌توك، باريك.
 ده‌ق و نه‌ق: زه‌وى بې‌ناوگيا، چتى ده‌ق و ووشك، شوونى خالى، له خانويه‌كى — دا دانيشتووم، خوت و خالى. خوواره‌مدنى بې‌پېخوړ. لمړ و لاواز و نېشك، بډگيان له‌بران.
 ده‌قبوونستى: يه‌كلايى.
 ده‌ق وړه‌وال (نمړده): ده‌ق و تمق، سخت.
 ده‌ق وړه‌واله: ده‌ق و تمق.
 ده‌ق و هلق (نمړده): پټ و فېق، (نمړده). ده‌ق و تمق، له‌پړلاواز.
 ده‌ق و ووشك: چتى له‌پړلاواز، ووشك و سخت، ده‌ق و تمق.
 ده‌قبه‌لاتن: ووشك و ده‌ق بوونموى چت.
 ده‌قبه‌لاتوو: چتى ووشك و ده‌ق بووه.
 ده‌قبه‌لگم‌پړان: ده‌قبه‌لگم‌پړان.
 ده‌قبه‌لگم‌پړاندن: ووشك كردن.
 ده‌ق هه‌لگم‌پړاو: ووشك و ده‌ق بووه.
 ده‌ق هه‌لته‌ن: ده‌ق هه‌لاتن، ده‌قبوونموه، ووشك بوون.
 ده‌قبه‌لگم‌پړاو: ده‌قبه‌لگم‌پړاو.
 ده‌قېتى: ده‌قى.
 ده‌قله (نمړده): كمپيل، كمپيله، ده‌قېته، ده‌قېتن، ده‌قان، كپټن، چه‌قېتن، گولات، زه‌وى ده‌ق.
 ده‌قېنه (كه): جوړه نېسكيكه ده‌ق نمې. لورلاك، ده‌قله‌ى قاج، كمپيل، كپړ كوپړژه، گنجى.
 ده‌قى: ده‌قېتى، سختى. (فه). كړكړك، كړكړچكه. جوړه سابوونيكه.
 ده‌قياگ: ليدراو.
 ده‌قبو: ده‌قه‌ى ناوړ.
 ده‌قېته (په‌وا، هه‌و): نه‌خوشيكه ده‌ماره‌كانى تېكړا ده‌ق دېبن و هيچ نندا ميكي نا جوړلى له‌بهر ساردى توش دى، قوټنج، برک.
 ده‌قېنه (نمړده): نېسكى لولاك. ده‌قېله، كمپيله، قمرغاغه.
 ده‌ك (باك): بنار، هه‌تمر. — كرن: پيداكرتن، پى لى داكرتن، هه‌تمر كردن، بنار كردن، له‌سهر پښتن، مېچ له‌سهر گرتن، جدخت كردن.
 ده‌كهه (باك): قه‌غز.

ده‌ك (باك): بېرکم، قه‌غز.

ده‌كېشه: په‌وكېشه، گياكېش، پاكېشه، گيايه‌كى گه‌لپانه وه‌كو ترشوكه گياپانه‌يه نه‌گم‌به‌تنه‌پاي يا له‌ناو همرې جوى پېشاو له‌سهر همر كرلک، قونير يا گړ و دومه‌لتيكى دانرې يا زووده‌رى ده‌كات يان ده‌پرويتيتموه، نه‌گم‌به‌تمري يا به‌ووشكى بكرېته چاو بخوړيتموه بډكوخه باشه.

ده‌گ: (باك). په‌ك، په‌، پا، په‌، (ده‌ر). په‌و، ده‌مار، چمند لورله‌يكه له‌جسته‌ى گياندار خوښى پيدا هاتوو چو ده‌كات، ده‌ماره‌پاريكه كانه. پېشه و ده‌مارى دار و گړو گياپان. ده‌تمره، بنه‌چكه، ده‌چله‌ك، ترووم.

ده‌گاوړه‌گ (نمړده): په‌گوارگه، ده‌مار و ده‌رگم‌پړان.

ده‌گاوړه‌گ كلفتن (نمړده): ده‌مار و ده‌رگم‌پړان.

ده‌گه‌ز: ده‌چله‌ك، په‌ك، ده‌مار، بنه‌ماله‌پيكه، كه‌عيلى لى كموتيتموه. — چاك: په‌سمن.

ده‌گه‌زناس: ده‌چله‌كناس. — ى: ده‌چله‌كناسى.

ده‌گه‌لږه‌گه‌ل: كمسيكه خوى له‌گمل خه‌لكى بخات.

ده‌گه‌لگم‌پړان: له‌گه‌لگم‌پړان.

ده‌گه‌لگم‌پړانو: له‌گمل كموترو.

ده‌گه‌پړه: مله، قوزپړكه، جوړپړكه، دارپړكه.

ده‌گداكوتان: له‌جتيگايه‌ك جيتگير بوون و مانموه. چوونه

خواره‌وى ده‌ك و پېشه‌ى پړوه‌كانه به‌زه‌ويدا.

ده‌گداڼ: په‌گى دل.

ده‌گزينگ (نمړده): په‌گزينگى، په‌گى گيان.

ده‌گزينگى (نمړده): په‌گى گيان له‌بهر.

ده‌گ گم‌پړان: په‌گى مل.

ده‌گ مل: په‌گى مل.

ده‌گاوړه‌گ: په‌گاوړه‌گه.

ده‌گ و پېشه: بېخ، بېخ و بنج. — ى داران: په‌گى داران، په‌غز، كړوك، بېخ، كوك.

ده‌لم (موك): په‌تم، خيزى زور وورد.

ده‌م (زه‌ن، پوژ): په‌و، سل، ترس، چله‌ك. — كردن: هه‌لاتن، پاكردن، سلهمينموه. ميگمل، پوټل، په‌مه.

ده‌ما: په‌مان، ناوى نيتليكى كورده به‌نازايى ناودارن، همرو ناغايه‌كانى

— به‌دهستى دوژمنى كوردان كوژراون به‌سهرهاتى په‌ما له‌ميژوو و

چېرؤكى كورداندا فراوانه و پايدداره.

ده‌مان: په‌ما.

ده‌مغه: (شن). چالاىي ژير نمړنوځپانه.

ده‌ماندن: (نمړده). پووخاندن، كاوولكردن، به‌يه‌كادان. تاراندين،

پاوانان، ترساندين.

ده‌مانن: پماندن. تاراندين، پاوانان، ترساندين.

ده‌ماي (هه‌روا): پووخاندن، ويران بوون. پاكردن، په‌وينموه.

ده‌مه: ميگمل، پوټل، په‌ووك، گه‌له.

ده‌مه‌دانه: جوړپړكه له‌گاڼ، گاله‌ديمبيله.

په‌گه‌پړه

پښتانه: وولآخی سهرچل، بارگینیکه به کارسواری نه‌یت. چتی
پښتوکی، کیتی.
پښتانه: خورسکی.
پښتانه: گیانداریکه له ترسان هه‌لآتی.
پښتانه (باک): پو ته‌له، گمرج، گیل.
پښتانه: تیره‌یه که له نیلی بلباسان.
پښتانه: گیانداریکه سل بکات، سلکمر، ترسمنوک.
پښتانه: پمکار.
پښتانه: سل کردن، سلمینوه.
پښتانه (ع): فال، — ناورتن: فالگر تنوه.
پښتانه: فالچی.
پښتانه: فالچیتی کردن. پښتانه پیشکمی چاو کردن.
پښتانه: فالچی.
پښتانه: فالگر تنوه: فالگر تنوه پو دوزینوهی چتیکی نادیار.
پښتانه: له چتیکی نادیار دیوان.
پښتانه (که، پوژ): پارکدو، هه‌لآتو.
پښتانه (باک): نیتودار، به نوبانگ، ناسراو، ده‌نگین.
پښتانه (نرده): پوویاک، پوویوه، ترساو.
پښتانه: پمکردن، سلمینوه.
پښتانه: سلمینوه، پوینتوه.
پښتانه (باک): شهبان، پووناک، پویشی، بلتسه، گری ناووری.
پښتانه (پوژ): پارکدن، پوینتوه.
پښتانه: پوت، بیتاک، پند، بیتار. زنجیره کولوشیکه به گردی له جیتی
خمرمان داده‌نری نوجار نیوه‌کی پرده‌کرتنوه و ده‌کرتنه خمرمان. (کو).
پارچه زویتیکی کسمیک بلند له قه‌راخ چویتیکی هه‌لک‌موتی و
جار جاره‌ش ناویگریتنوه، به ههمو جووره بلنداییکیش ده‌لین، که له
کناخوی دروستی بکات.
پښتانه: پنه، پنده، پنده، کوتانی گولی مهره‌زه. پندهی دارتاشی یا پهنیر
و توور و گیترو و چتی تر نه‌نجنین.
پښتانه: پنده‌کاری.
پښتانه: گارنگ، جفا، پتسج، نازار، سزا، چهره‌سری، جهور،
کویرتروهری، ناهین، ناهین، نهرک، دهره‌سری.
پښتانه: تۆران، قین بوونوه، دلشکان، توپه‌سرون. — دن: تۆراندن،
توپه‌کردن، نازار کردن، دلشکاندن.
پښتانه: توپه‌کراو، نازاردارو.
پښتانه: پنه‌جاندن.
پښتانه: رق همستاو، تۆرو، و نازارها توو، دلشکاو.
پښتانه: پنهج پنه‌پوژ، پنهج به‌خسار، فله‌ک زده، چفته، کسمیکه له
فرمانیتیکدا زۆر نازار بکیتی و سوودیشی لی‌نعبینی.
پښتانه: پنهج به‌خساری، پنهج به‌خساری، ماندووبوون
له‌فرمانیتیکدا، که بیتکه‌لک بی.

پښتانه: کارگمر، پتسجمر، کاردار، جوتیار، جوتیر، پالنه،
کرتیکاریکه، که به‌مانگ یابه سال گپرا بی. — ی: جوتیاری، جوتیری،
پالنه‌یی، کرتیکاری، پتسجهری کردنی کرتیک بکسمیک به‌مانگانه یا
به‌سالانه.
پښتانه: نازاردان.
پښتانه: پنهج پنه‌جاندن.
پښتانه: پنهج پنه‌جاندن: نمراندن، نمراندن، نازاردان.
پښتانه: پنهج پنه‌جاندن: نازاردو.
پښتانه: نازاردان، نازارکیتشان، پنهج کیتشان، خومانندو کردن و
ته‌لادان له‌فرمانیتیکدا.
پښتانه: پنهجهر.
پښتانه: نازار.
پښتانه: پنهج کیتشان: (باک). نمران، نمران، نمرین.
پښتانه: پنهجهر: دل‌نیشاو، لالوت، نالوژ.
پښتانه: پنهجهر: دل‌تنگ بوون.
پښتانه: پنهجهر.
پښتانه: پنهجهر.
پښتانه: پارچه زویتیکی، که له ناو چویمیدا به‌خوی لافاوه‌هه پیدابوو بی.
نازا، بی‌باک. توندوتوژ، چالاک. جوان، پزاشیرین، لار، خوشه‌فتار.
زمانشیرین، دلفراوان، به‌خشنده، ناندو، چاک، باش، پووخوش.
پښتانه: نازایانه، بی‌باکانه. خوشه‌فتارانه.
پښتانه: کوله‌ک. — ی دارتاشان: (باک). پنده‌شه، پویرتوک، پنده،
پندک. ده‌مه تاسنیتیک پانه و کسو هی تمسولیتی له دارتیکه بپراوه
دارتاشان داری بی‌لوس ده‌کمن. — لیتدان: پوارتن. (باک). پندهک،
پندهی پهنیر و توور و گیترو و چتی و. تهنه‌کیه‌کی کونکونی زیره پهنیر
و چوهره‌ندو و توور و چتی وای بی‌وورد ده‌کری.
پښتانه: نازایی، بیتاک، توندوتوژ، چالاک. جوانی پزاشیرین،
لاری خوشه‌فتاری. زمانشیرینی، دلفراوانی، ناندو، چاک، باشی.
پښتانه: جهور، چمن، بهو — بهو چمنه. فیل، ساخته، که‌لک،
حوقه. تهن، گون، (باک). ماد، تووک، پشید، وندهی، ملبس له
سپی، سورو زهره و پش و شین و کسمک و پنه‌یی و پوژ و نیترو. —
کردن: مالستن. بی — بی تووک، به — پنه‌گدار، پنه‌گین. ومانوه،
ناغاتی ده‌قه — ی‌وی: ناغایه‌تی لی‌ن ده‌وشیتنوه. نه‌خش.
پښتانه: کمنده‌سمه.
پښتانه: کو، خو. — بالنده‌ییکی زهره و کسمکه به‌قده پشولیه‌کیه
به‌لان باریک‌تره و میتش همنگوبینی ده‌خوا و ههمو جووره میتشیک
تیش.
پښتانه: پنه‌گاو پنه‌گ. — کرن: گوپین.
پښتانه: پنه‌گال.
پښتانه: (همر). کمنده‌سمه، پنه‌گاره. مه‌لیکی پنه‌گینه به‌قده‌ر
سیروتیکی ده‌بی.
پښتانه: (گمر). پنه‌گاو پنه‌گ، پنه‌گین.
پښتانه: جوانکردنی چتی که له‌جوره پنه‌گ.

پهنگاو (سل): پهنگاو، پهواقی همنگروینییه بهرچېشنه پهروهرده دهکړی: لماناو سموده ترپیهکید، که چمنده هیشوونکی ساخبی هیشووهکانی جوایمز دهکړنموره نوانی تریش دهکوشرتین و گلسوه ترپیهکیش به سمر قونچکی هیشووه ساخهکانموره دهکړی و هیشووهکان له شیلای تری کوشراوهکان هلدهکیشتری نوجار لسموده خو لمانیو کوپهیکه دادنهترین و شیرهی تری کوشراوهکهی تریشی به سمرده دهکړی و به و چمنده سمری دادهپوشری تا دوسن مانگان هلدهگیریت، که دهرهینرا تری و شیرهکهی کمکمه دهخون وه تا نماندازهپیکي مرزش سمرخوش دهکات، دهلین له ترپی قرمزی دروست دهکړی و کیلوی پهکیشی سرکه تیدهکړی که لپی چتررا و زورتش بوو کمپیکي ناولشی تیدهکمن.

پهنگاوپهنگ: پهنگامه، پهنگین، نهخشین.

پهنگاوی: پهنگین.

پهنگه: ویدهچی، وههایه، وههیه، واگوماندهبرئ، لهگینه، لمانویه، دهگونجی، شایانه: — دیدهنیکي سابلآخی بکم تانمردووم.

پهنگهزیله (ه): گولعه عمرکه.

پهنگهس: بایددارکردنی پهنگ.

پهنگ بستن: بهریمستکردنی پهنگ بو نهچونموره. سمرگرتنی کاریک؛ نم کاره پهنگی بست، واته جیگیربوو.

پهنگ بهنهنش: بهنوشی پهنگ.

پهنگهپریگ: پهنگهپریو، پهنگ نماغ، کاله و پروگ.

پهنگهپرین: پهنگ گوزان، پهنگ زهره هلنگهپران، تیکچوونی پهنگ و دیمین له ترسان یا لمبرنمخوشی. کالپونموره پهنگی چتی، پهنگ نمان، کالپوون.

پهنگ پهپریو: زهرکی، قمرتی، نزار، واریو، کمپیکه پهنگی گوزابی.

پهنگهپرا (همر): پهنگ پهپریو.

پهنگ پیشه: ناوهلکاری شوین.

پهنگدار: به پهنگ، پهنگین، پرهپهنگ. — ی: پهنگینی.

پهنگدانهوه: گوزانی پهنگی چتیک.

پهنگهپهز: پهنگپهز، پهنگکار. — ی: پهنگپهزی، پهنگ کاری.

پهنگپژان: پهنگپژان.

پهنگپژان: پهنگپژان.

پهنگپژان: نیشانهکردنی بناغی خانوبه گیتچ یا به چتیکي تربو هلکندن و بناغدانموره.

پهنگپشتن: پهنگپشتن.

پهنگپهز: پهنگپهز، پهنگکمر، مالسته. — ی: پهنگپهزی.

پهنگپهزی: پهنگپهز، پهنگکمر، مالسته، (همر). پهنگپهس، نمو کسهیه بمن و کران پهنگ بکات.

پهنگپهزی: پهنگپهزی، پهنگکردنی بمن و کرو چنراو و چتی تر. پهنگپهزی: پهنگکاری.

پهنگهزرد: پووت، زهره زهرکی، دووخوز، قمرتی، سیچهلوک، — بون: زلمین، پهنگ پهپری، پهنگ زهره هلنگهپران. — ی: پووتی.

پهنگکار: مالسته، پهنگین، پهنگ کمر. — ی: پیشهی پهنگ کردن.

پهنگکمر: پهنگکار.

پهنگ کران: مهفلین.

پهنگکردن: مهفلاندن، پهنگ له چندان، پهنگین کردن، پهنگاندن. فریودان، کهلهک لیذان، هلخهلهتاندن.

پهنگ کریاک: پهنگکراو، پهنگین. تفرهراو، هلخهلهتاو، خلهتیاک، فریودریاک.

پهنگ گرقن: مهبس لسمرگرتنی کارتیکیه.

پهنگ مهبیک: نیرهموک، چوراوچور.

پهنگوپهنگ (نمرده): پهنگوپهنگ.

پهنگ و پوو: چاره، دیم، دیمین، پوخسار، شکل، شپوه پهنگی پوخسار.

پهنگ و پوس: شپوهی چنن و تنین، نم کره — یکی جووانی هدی.

پهنگ ورپسه: پهنگ و پوس.

پهنگهلبزپکان: پهنگهپری له ترسان یا له شهرمان.

پهنگهلبزپکاندن: پهنگ هلنگهپران، پهنگ هللبزپکیان.

پهنگ هلنگهپران: پهنگ زهرهپوون، پهنگ شپوان.

پهنگهتکهپاندن: پهنگ گوزپری.

پهنگهتکهپرو: پهنگ پهپری. — ی: پهنگ پهپری.

پهنگین: پهنگیندر، پهنگکار، پهنگکمر.

پهنگیندر: پهنگین.

پهنگی پوو: ناوی پوو، ناوپوو، ناپوو.

پهنگین: پهنگوپهنگ، پهنگدار، پاراو، جووان وشیرین، چتی پهنگوپهنگی جووان. تپوی نافرهتانه. — ی: پهنگوپهنگی.

پهنگی ویکر: پهنگی خوگر.

پهنو: پنو، (سور). پهنی، بهپارچه بهفرانه دهلین، که لمبرتهدی چیا لپش بهردهبنسوه خوارای، (همر). پاساره، همرس.

پهنووس: له (۰ تا ۹) پهنووسه، ژماره له پهنووسی پیک دیت، بوپنه ژماره (۲۵) له دوو پهنووسی پیک دیت (۵) و (۲).

پهنیوهاووون: پهنیوهینان.

پهنیوهین: پهنیوهیندر.

پهنیوهینان: بهکاریدن، حاملاندن، شین کردن، بهختکردن، پهروهردهکردن.

پهنیوهیندر: بهکاریدر، پهنیوهین، حاوین، حاویندر، کموتین.

پهنیوهینان: بهکاریران، حاملان، بهختوپهروهردهکران.

پهنیوهینرو: بهکاربراو، حاملو، بهختوپهروهردهکران.

پهنی (سور): گاشبهردی گمورهیه، که له چیاپانموره حاله بووسی، کموتیتته خوارای. (باد، مزو). پهنوبهفر.

پهنید: پهنگ.

پهو: سلیمینموره، پهوینموره، هیرش. قاچ. — کردن: قاچاندن، هلاندن، پهوین، پاکردن. (فه). پاو، نیچیرگرتن.

پهوا (باک): شه، نم، شتی، دروست، دروست، شان، شیان، راست، شیان، شایسته، رجوا. نا: نادرست، پووشوشتی. بیبره و ناپهواج.

کساس. پرکردنی فرمان و دووانی په کتیک، فیساره کس فرمانی
 پوایه. (دهر). رڼه. (هوارا). پوواج، بره، پمین.
 دېوايوون: دروست بوون، لټورشانمونه. ډټک کموتن، بهجتهان، جی بهجی
 بوون.
 دېوايښ: بشایان زانین.
 دېوايښت: پوایښن، بهدروست زانین.
 دېواچ (ع): بره، پمین، همپمین. بازارپی: شهنه دیر. نا: بی
 بازار، کساد.
 دېواو: پواری.
 دېواو: لمسه دی چاره میندا بهو هوزه کورده کوتراره، که سه لاهه دینی
 نه یوی لی په یدابوه نیستا (راوتنا) یان پیده لټین.
 دېواو: بهروپ، بهرویار، بهره جوت، وهرز، خولندوت.
 دېواوژن (باک): به تال کردن، تاشین. پهنده لیډان، مشت و مال کردن.
 دېواوژار: پرېز، بهروپوژار.
 دېواوه (هوارا): پټی. قومه قوم، که لک، کهین و بهین.
 دېواو: پینگار، دووب، دویه. — ی هنګورین و قند و شکر،
 (شکا). دویه. بهناری (دېواو الاکراد). له میصری له شاری قاهره و
 له مزگوتی نزهه ریدای خوتندکارانی کورده له لایم سه لاهه دینی
 کوردي نه یوییموه تهرخانکراوه خوتندکارانی کورده به بی پاره و تهرک
 ده تواتن له ویدا بخوین.
 دېواوه (باک): په نهمه دی چکوله.
 دېواوک: پارچه ی چناروی مویو له دوری مال و گردی ختیه تانی ده گرن.
 دېواو (باک): نهمی پوان. بهیتر، قایم، مه حکم.
 دېواو: مندالی نیرینه توک لی نه ماتو، جحیل، لاو. پووت، په جان.
 دېواو، نهمی پوان و به هیرو قایم. (دېوا). پارهوه.
 دېوان (فه): گیان، په ریترگ. کسمیکه زگی بجی و گرفتی نه بی،
 ژوکمر، زگچو. مرزا یا گیان له بریکه له پویشتنیدا زیرهک و
 خوشو بست بی، دېوان، دېوال، پشان، پوی، پتونگی. بی گیرو گرفت،
 شل. زانین، تیگه یشتن، ساخره دونه، وانمود، وور. — کردن: واته
 تیکوشان بوباش زانین و تیگه یشتن. جهال، کیزین، پویشتنی ناو. —
 بوون: جهال بوون. — کردن: جهال کردن، ناردن. گیان. — دار: گیان
 له بره. بی: مردو.
 دېواشه: کل، قری، وهری، بهرپی. — بوون: وهریکه مورتن. — کردن:
 وهریکه یشتن، بهرپیکردن، پوواندن، کل کردن، همناردن، هنارن، ناردن. —
 کردنمونه: گه پانندنمونه دوراوه، ناردنمونه شویتنی خوی، داگه پانندن.
 دېواوښوون: وهرپیکمورتن.
 دېواوښه کردن: همناردن، ناردن، وهریکه یشتن، بهرپیکردن، بهرپیکردنی
 میوانیک، تک کفتن، له ته کار پوین.
 دېواوښمونه: پوینمونه، سلهمینه مونه، سلکردنمونه، له خورا په پینی گیان
 له بره. نهمان، جووی بوونمونه، بهجته یشتن، زپان. — ی خمو: زپانی خمو.
 — ی دڅین: له دڅی خوی دهرچوون.
 دېواوښوون: زانین و خوریندنمونه یختیک به بی گیرو گرفت.
 دېواوښوون: زگچوون.

دېواوښیژ: کسمیکه نووسین و دورانی جوان و پوان بی، پوان ویز. — ی:
 جوانی و پتکی له نووسین و دوراندا، شهتوتی، دهموده ری.
 دېواوښدار: گیاندار، گیان له بره. — ی: گیاندار، گیان له بره ری.
 دېواوښدز: کله، که لات، قهلا، قهلات، دژ، پوان: گیانه. پوان دز: واته
 قهلاتیک، که پوانی تیدا ده پازری. واتای دوه موی: پوهنددز واته
 قهلاتی پوهندن، که له هیچ لایه کوه دزیان لی ناکری و زیانیا بی
 ناگه یمنری له پیش نیسلامیه تدا دژ بووه دوایه (ژ) یه که بۆته (ز).
 شاریکی کوردانه له نیوان هولویر و پایه تیدا یه.
 دېواوښدن: تهرتوونا کردن، بلاو کردن. سلهماندنمونه، پوان کردن،
 (باک). په کاندن، فراندن، پانندن.
 دېواوښدنه موه: — ی خمو: زپانندی خمو. — ی دڅین: له دڅی خویدا
 نه یشتن، بلاو کردنمونه. — ی قوونیر: بلاو پیکران، تهرتوونا کردن.
 دېواوښم: دیکه کی گوره یه له ناوچه ی ماهیده شتیدا.
 دېواوښکردن: تیکوشان بوزانین و ساخره کردنمونه و اتمو دور زانینی چت به
 هو ی زور پیدا چوونمونه. ناردن، پوانه کردن. زگچوواندن.
 دېواوښگوینی: له، وان (گیان) دووان.
 دېواوښن: پواندن، پویندن، تاراندن.
 دېواوښمونه: پواندنمونه. کلا بوون، بلاو بوونمونه و هور و نیتر.
 دېواوښیژ: پوانیژ. — ی: پوانیژ، پوانوون. زانیا ری گیان و پوان.
 دېواوښی: — ی ناو: پویشتن و پووتی ناو. زگچوون، قز، سه ریپی، سر
 پای. دهرمانی: دهرمانی زگچوواندن. سرخه، بالا پوه.
 دېواوه: پوواوه.
 دېواوه: پوویمونه، چتیکه له دڅی خوی دهرچووی و هکو دڅین له ناو
 پزرو چتی تر.
 دېوه: گله یه کسمیکه، (جا). دېووک، (باک). دېوی، که بریتیه له
 نهمپ و ماین و نیستر. لیستیکی گوره یه گزوی پی ده کتیرتی.
 دېوه دېوه: وهرپینی سگ، وهرپوه، حه په حه پ.
 دېوهوژ: شویتنی سهخت و دژواره له چیا یاندا، که سه رکیش بی،
 ششیره ی پیده لټین.
 دېوهه (موک، پوژ): کیوی، بزوز، ترسغونک، پوهه کی.
 دېوهه کی: گیانداریکه به دهمی خوی بلوه ری و شوانی نه بی.
 دېوهه له: کومه له ی جووه له و چتی دیکه یه، (باک). په دیکه.
 دېوهن: پوهند، کوچه، پاره، پی بگار. (نهمه). پوینوار.
 دېوهن: کوچه ریکی بی خانوه، که گهرمین و کویتستانی ده کن همیشه
 له ناو په شمالاندا، پوهن. بهیرو باوه ری جیگه خوتن: نیلیکی کورده،
 که باوکی سولتان سه لاهه دین لهوان هملکوتوه فرماندارانی ده یسم و
 کوری نیبراهیم کوری حوسین لهو نیله نیه به لکوره له پواد و پوادیه
 کوردستان و نازه ریایجان له بندهستی ویدابوون. — ی: جووه
 هله پهرینیکه. کوچه ری، کسمیکه له نیلی پوهند بی.
 دېوهووان: کسمیکه به داری گویزی بته کیتی. نهمه سیه پوهی یه کسمان
 ده لوه پیتی.
 دېهوت: شتیه ی پویشتنی کمو و ناسک و نازدار و دولبرانه، (هوارا).
 پوژ، بوزوره پویشتنی چوار پیپانیش به کار ده ری. (باک): نهمه داس

واته ی پرووپوچ. قامچی، لیدان. ترس.

پهوتاندن (باک.): په وړان، په ورتینه.

پهوتل: گټل، بیتکاره، بې نارمانج.

پهوتله (باک.): گټل، گمرج.

پهوتله (باک.): گټل، گمرج.

پهوتی: — ی کمران و ناسکان: چمتی پزیشنیان.

پهوود (باک.): میگل.

پهودین (باک.): برسی. — ی: برسیتی.

پهودمو (باک.): په وړه وړک، بهر د تراویلکه، سمر او. پاره و، په واته، جوړه نمسبه دارینه یا ناسنینه، که مندا لآن پی پیتره پزیشن دهن، (نمرده.) پاروکه.

پهودمو: پیچکی هممو چټکی وه کور نمسبه ناسنینه و تر و پیل و عار بهانه. مراژیکه ۳، ۴ پیچکیه مندا لپی پیتره پزیشن ده کړی. په وړه وړه (ژمن.): کریمکی باریک و دریزه گویا دریزایی چل په نجا گمر پتره لشارتدا دوی بهاران دپته دوی ووره ووری ده کات. گمرگه. بهر د تراویلکه.

پهوز (همورا.): کمندال و قولایی بهر قمدی شاخان. کمیننی پراو کمران.

پهوز (نمرده.): پاره و، بکار، پتواز، پی، پیلکه، پتگا.

پهوزنه (شار، رز): ده لاقه، کولاندی سمریانی، پزچنه.

پهوسه (همو.): کومه گه پکی سوړه لسمر جوخینی شنه با کرابی و دانه کوی له کای جوړی کرابیتسوه، (که.) جیز. (دور.) پفسه، جوخین، سوړ.

پهوش: شپو، پهفتار، په وشت، دین. (باک.) په وشت و جوانی چت، خمل، خشل، چک، — بوون: خملین، پازانموه، — کرن: خملاندن، پازاندنموه. (باد.) شادمان، که یخوشت. (باک.) سمرده می نیستا له پزماندا.

پهوشاندن (باک.): پروونکی دان، بهر و شینه.

پهوشن: پزشن، پروونک، — بوون: پروونکبوون. — کرن: پروونک کردن. — ی: پروونکی.

پهوشن: کردار، نمریت، خو، پهفتار، یاسا، هیم، نایین، بانهک، پرهنگ.

پهوشتا و خو: شپو و پهفتار.

پهوشی (باک.): نیوی نافر تانه.

پهوق (نمرده.): قهاره، تین.

پهوکمران: په وگمران.

پهوکرفن: په وین، هلاکت و به جیهیتشتی جیگایک له ترسان یا لسمر درم و په شرفشانموه و نیت.

پهوک: په وړک.

پهووک (جا.): په ووی وولاخی بهر زه یه.

پهووک: شووینیکه له نیشتمانی یه کسمره سوچی بچی و بیکه یه نیشتمانی دووم. (خو.) میوینیکه تر یه کی په می هیده زو پیده گات. (خو.) کسمیکه شووینواری پیری زو لی دهر کوی.

پهوکمران (نمرده.): په وگمران، په ووان، کسمیکه په ووی وولاخی بهر زه ی بلموه پیتی.

پهونه (نمرده.): په وونده.

پهوشن: بهر، همپین. نارینگ، ناو، ناوی پروو. پروونکی، پهوشنی.

پهوشندار: پروونک، پهوشن. بهر، بهر پمپین. — ی: پروونکی، پهوشنی، بهر، بهر پمپین.

پهوشن: په قیته.

پهوشن: په ووار.

پهوی (باک.): په ووی وولاخی بهر زه یه.

پهویان: په وین، په وینموه.

پهویانموه (نمرده.): په ووانموه، په وینموه. بلا و بوونموه همور، په وینموه.

پهویت (شا.): په ووش، خو.

پهویت (زا.): تاشینی چت.

پهویزه (باک.): په، په، پیچکی کمرانه ییبه ناوی کمرچک و کاسه ی داری پیته لده کوئی. په نده.

پهویزه (باک.): مراژیکه چتی پی به تال ده کړی.

پهویزه (بابا.): په نده.

پهویزه: پیچکه، پز.

پهویزه: قنار: پیچکی قنار.

پهویزه (باک.): په نده.

پهوین (باک.): (باک.) په وارتن، په ورتنه، په وین، پاکرن، هلاکت، دهر باز بوون، قاچاندن، په وکردن. په وینی سگ.

پهوینه (نمرده.): په وین، پی بکار، پاره و، پزچنه.

پهوینموه: سلیمینموه، په وینموه، په وین. (باک.)

پهوشک

پهوی: — ی د وین: کرانموه و بلا و بوونموه ی پزوی دهر پی و سمرین و قسفی گوجان. — ی قونویر: په وین و بلا و بوونموه و نمان. — ی خو: خو زپان. — ی همور: بلا و بوونموه و نمانی و لاچونی.

پهه (باک.): پهک. پش، پزین. (زا.) پهی، پشه.

پهها (باک.): ناوی پیشتوی شور فیه. نازاد، بهر لا. چتی پایی. (زا.) پهک. — نی: پایی، پزگاری، بهر لایی. — بوون: پایی بوون، بهر لایی بوون.

— کرن: پایی کردن، بهر لاکرن، پزگار کردن. — یی: نازادی، بهر لایی.

پههست (باک.): شمرفروشی کردن.

پههل (باک.): جیازی بووکان.

پههغه (که.): مشهخت، دهر مدهر، تهر، وژل.

پههیر: رابیر، کسمیکه په یام یا پاسپارده ی کسمیکه به کسمیکه تر یه یه ی. — ی: گه یاندنی په یام یا پاسپارده ی کسمیکه به یه کیتکی تر.

پههت (باک.): ماندور. — کرن: پهکی کاری کسمیکه خستن.

پههتی (باک.): کار تیکدان.

پههین (باک.): پزین، پش.

پههپو: پاره و، پزوار. — ی: پزوار.

دهنده (كه، بابا): ناوړه، مشهخت، دهرېدو. — يی: ناوړه یی، دهرېدو.
 دههوال (باك): پهوان، وانهی: وانهی پهوان، نهمسپی: نهمسپی پهوان.
 دههوان: پهوان. وانهی: وانهی پهوان. نهمسپی: نهمسپی پهوان، نهمسپی خوشپروت.
 دههیسپابو: لاسکی گیایه کی تامخوښه لماناو ماستی دهکړی.
 دههیل (همورا): بهرېلا.
 دههیل: شمس، لیزمه، شسته بارانه، (پهوا)، پههیر، پیزنبارانه، دهیل، بارانهی لیزمه و بهخوړ و توند. شو بارانهیه، که پلووسکان ودهنگ بخات.
 دههیل بوون: لنگه و قوچ بوون.
 دههیل خستن: لنگو قوچ خستن.
 دههیل کورن: لنگو قوچ خستن.
 دهی (نمرده): نمدازه، نمدازه. (بوتا)، دهگ. (نمرده)، پیتر، هیتر، کیش.
 دههگرځن: نمدازه گرځن، پهی به نمدازه بردن.
 دههله (كه): پههله.
 دههینق (فه): ژیر نمرنق.
 دههین (باك): پهیه، وهپن، پهوینی سهگ.
 دهپ: (نمرده): پوب، شیر، ریچال، ریچول، مرهبا، چچال.
 دهپ: کمان، کمانچه مرازیکی ساز و ناوړه.
 دهپات: کوړیکه بڼ بانگ کورنی کمان بهکاردهبری. (باك)، شووینیکه ناواځ و مالاتی به شو لی دهلموهپی.
 دهپاس: زوی دیران له پیش چاندندا، کشاو.
 دهپاسه (باك): پروانه: پاس.
 دهپانهک (باك): تاکه دار، داریکه تمنهبا.
 دهپه: ناوی نمدازه یی کی دیاری کراوه بڼ پیوانی دانوریل ودهکو: تهغار، وهزنه، مین، کویر، برتیه له پیوانه یی کی، که شمش مست دانوریل و نییدی که دهکاته پهیهک، (خو، زرا، همور)، کوئل، کویر، (همورا)، کوچ، دهفریکه دانوریل هی پتی دهپیری، (ماوه)، جامه پیه.
 دهپهل (باك): باسکلاوه، پیواسی کلاونه، پیواسی کی که لاپانه نمیش له نیو که لایه کانیدا دهروی، (همورا)، قهلاقینگ.
 دهپنار: پ و دوشای همناری کوشر او، سرکه.
 دهپک (باك): موور.
 دهپیده (کو): سووت، مرده.
 دهپیس (باك): جوړه گیایه که.
 دهپاپ (باك): ته قه تق و دهنگی قاپقابیه، (باك)، قاروق، پهپپ.
 دهپانن (باك): ته قه قه قه کردن.
 دهپوپ (ددر): تریه ترپ.

دهپ

دپن: باقیه یی که گیا. (باك)، دپشه. — دان: دپشه داکوتان، (زا)، پنچ داکوتانی گیا.
 دپلخ (سا، دوس): کرتویه، یاره لماسی، خرکه گازول.
 دپام (باك): تیز، خو لمتیش. — ی: تیزوای.
 دپل (بابا، زا): گون. (باك): لیتر.
 دپلو (زا): قوچ، گرنک.
 دپمندن (باك): پرکردن.
 دپمن (باك): پهپون.
 دپوویین: شیره به پتگیایه د پزیشن: نازاد — یکی جوانی هیه.
 دچال (شن): دوشاوکی به لهجه کی تیدابی.
 دچرچاندن (باك): هارپن، وورد و خاشکردن، پهوچینه: ووردیکه.
 دچرچین (باك): هارپان، وورد و خاش بوون، سور بوونوهی شووینیک له نمدام له گم زهره بوونی به هوی لیدانی یا کوونی چتیک بهنیم.
 دچل (كه): هیتر، تووانا، وزه. — م پیا: وزه نهما.
 دچن (باك): بیریشکی پلاوی.
 دچوا: پهوا: ماموستا گاری وای بهمن — نمدیت.
 دچوایین: پهوادیتن.
 دچوایین (نمرده): پهوایین، بهشایان زانین.
 دچووک (باك): جوړه ماسپیه که.
 دچ (نمرده): سهوئل، بهستلک، بهستک. (كه)، کوویره پی. (كه)، لسمرمان سپروهوه. سهره تا.
 دچال (باك): مرهبا، ریچول، پب.
 دچان: بهستی بهفرو ناو به هوی زور ساردییهوه.
 دچاندن: بهستن و مہیاندنی چتی تر به هوی سمرماه.
 دچانن (نمرده): چچاندن.
 دچاو (كه): لسمرمان سپو هق هلاتو.
 دچه: باریکه پتگیایه که لماناو بهفرتدا کرابیتوه بڼ پیتدا دزیشن گیان لمران، بهفرسمر، پچکه، باریکه پی، باریکه پتگیای ناو بهفر، شاو، شهرو، شقیله، دهچه، پچپی، بهفریکه بهستی، بهفرسمر.
 دچهپی: دهچه، باریکه پتگا.
 دچمشکاندن: باریکه پتگا کردنوه لماناو بهفرتدا.
 دچمشکاندن: مہیس له کردنی کاریکیه، که چاوی لی بکری.
 دچه شکن: چمشکاندن.
 دچمشکیان (نمرده): چمشکان.
 دچمشکوتان: چمشکاندن.
 دچمشکیان: دهچه کردنوه، باریکه پتگیایک لماناو بهفرتدا کردنوه.
 دچقوه (كه): پهپوقی چاو.
 دچکه (كه): باریکه پتگیایه که.
 دچیان (خا): چچان، بهستن، سپوون لسمرمان. بهستی ناو، بوونسهوئل، بهستلک، بهستو.
 دچیلو: ناوی سارد. بهستراو.

پڄين: بونو سهڻي نالو لمبر تورو مهي سڀي وسرما.

پڄيو: چتي بهستو لمبر سهڻي سمرما.

پڄا: پروانه: پها.

پڄان (باد.): پڄانه، پيان، پيڙن.

پڄاوتن (خو.): مرڙ باش داڀوتشين و ڪناري ليفه و جاجمه ڪي باش نوشتاندنموه. (خو.) همير باش داڀوتشين.

پڄه (جا.): ناله ڪو ڪم پڄهه، شهلوار به ڪوڙ، گيايه ڪه پڄهه واني زور باشه وه ڪو ناله ڪو ڪو واه.

پڄوان: شاري ڪي ڪوئي ڪوردا نه له ناو خمزا (فاره ڦين)، ناوي — ده چي ته سمر زني ده چلهي.

پڄوڙ: پڄو.

پڄي (باک.): پڄ (له جولا پيدا).

پڄين: پيش، پندين، پوه، پها، پهدين.

پڄ (ڪه.): پڄ، دهسته ڪه له تنهيت يه ڪتري هيل بن.

پڄان: داڀان، پڄين، (باک.) پڄان، پڄڪان، پڄشان، پهستان، (باک.) پورتڪان، هملوهرين، داوشان، دافه تان.

پڄانهوه: داڀانهوه، دافه تانهوه.

پڄاندين: داڀاندين، دافه تاندين، داوشاندين، پڄه ڪاندين، هملوهراندين، پورتڪاندين، بيترهوه ڪردين، پواندين، ههلاهه ڪردين.

پڄانهوه: داڀاندين.

پڄانين: پڄاندين، هملوهراندين.

پڄاو: داوشاو، دافه تار، بيترهوه، پورتڪاو.

پڄه (باک.): نالقه پڄ.

پڄه ڪي (همرا.): گليره.

پڄه ڪ (نمرده.): پڄوڪ.

پڄه ل (نمرده.): مرمرو مهي ڪنهفت و پڄيه.

پڄه لخوا: پڄه لخوا.

پڄه لوڪ: چتي ڪه لمبر پڄيو له خويوه هملوهرهري.

پڄه (زا.): نالقه پڄ. (باک.) زنجيره بهري خويوه ڪي چياو گرد و بهندنان.

پڄق (بابا.): داعبايه ڪي سپه له مشڪي گموره تر له سموره ڪچه تره، رسق، بانبانڪ. (ڪه.) مشڪه ڪوره، جرج، پڄڪ.

پڄڪ (ڪه.): مشڪه ڪوره، جرج. (گهر.) بار. تپڪوله شينه ڪي گويڙ و باداميه.

پڄوڪ: جوهره ميڙي ڪه ووشڪل و ڪرمي تپدا بيت. جوهره ميڙو ڪشميش و ترتيبه ڪه پڄي.

پڄگار: قوتار، دهرياز، تيله، نازاد، پها، گيانداري ڪه له چورتي ڪ پڄگار بويي. — بون: نهدين، قوتار بون، بهرشين، پهرينهوه، له ڪوڙ بونموه، فلهتين، دهريون، دهرياز بون، وهسمر ڪوتن. — ڪردين: قوتار ڪردين، پهراندنموه، پاهمراندن، دهرياز ڪردين، فلهتاندين، نهفراندن، له ڪوڙ ڪردينموه. خو — ڪردين: فهرسين.

پڄگار ڪار: پڄاريدهر. — ي: پڄاريدهر.

پڄگار ڪار: پڄگار ڪار.

پڄگار ڪه: پها، پهيو، دالده، جتي ڪي پڄاري.

پڄگاري: دهريون، قوتاريون، هيوان، دهرياز بون له گيتي و چورتن.

پڄگاري خووا: سمرهستي خووا.

پڄگاري خوواوتن: سمرهستي خوواوتن.

پڄگاري خووازي: سمرهستي خووازي.

پڄن (نمرده.): قه تاره، پڄي ڪه چت، هاو قه تار، هاو پڄل، هاو پايه، دپ.

پڄوت (خو.): پڄوڪ، پوچمل.

پڄوڪ (خو.): پوچمل، پڄوت، قريوڪ، هملوهر ڪو، دهنڪه تري يا ميڙي ڪه له ووشڪ بونموه دا پڄا بي و ترش و ناخوش بو بي يا ڪرمي تپدا بي.

پڄونه: داڀونين.

پڄي: پڄيه، پڄيه تهره. پڄيو، پورتڪاو.

پڄيا ڪ: پڄيو، داوهريو، داوهريڪ.

پڄيان (نمرده.): پڄين، وهرين، داوهرين، وهريني تووڪ و نيتر.

هملوهرين، وهريني گه لاي داران و نيتر. هملوهريني ميو.

پڄيانڪ (باک.): پڄيانه.

پڄيانڪ (باک.): گيايه ڪه، پڄيانه.

پڄين: داڀان، پورتڪان و له ڪار ڪوتتي چتي ڪ لمبر ڪوئي.

پڄيو: چتي پورتڪاو.

پڄ (باک.): سهلت، همزار، بيڪس، بي ڪابان. جوهره هملوهريني ڪي ڪيوي، پڄ ڪچي وييه. (باک.) پڄي، ناگري ڪوڙاووه.

پڄاڪ: (همرا.) بهرده مرده، بهردي ناسڪ و پڄيو، بهردي ڪه هملوهرهري سا پان بي يا نا.

پڄان (همرا.): مچياي، پشان، پڄان، قلم بونموه، پڄان، دهريونين بون، داڀان، پهرش و بلاو بونموه ي دانموه يا چتي شل. تي —: چوئناووه، بهرده لايوني ناوي گوزه و بارانه و نيتر.

پڄانهيه ڪ: تپڪل يه ڪتر بونوي دوو دهسته ي گموره. تپڪچرڙان، تپڪه لهرڙان.

پڄاندين: پهرش و بلاو ڪردينموه ي دانموه يا چتي شل. پڄاندين، وهريگيراندين، وهريگيران، پڄتن، پشاندين، قلم ڪردينموه، پشتن، پڄنڀاي، پهتن، پڄتن، پڄتن، تپڄاندين: داڀوتن، پڄڪردين.

پڄانهوه: پڄانهوه، دانموه يا چتي شلي بلاو بونموه.

پڄانين: پڄاندين، پڄتن، پشتن، پڄ ناو و خويين و شلمهمني ديڪه.

پڄاو: پڄاي، پڄاو، بهرده لايوني ناو.

پڄاي (خو.): پڄاو.

پڄوتن: پڄاندين، پشتن، (همرا.) پڄنڀاي، پهتن، پڄتن، پڄتن، چاو —: ڪل له چاو ڪردين.

پڄو (بابا.): جا، نمرده. — ڪنسن، نهگريس، دهست ووشڪ، بهر چاو تنگ، پنتي، له چمر، قنوس، چديخوس، بيچله لم، پيشوه، چرووڪ، پيسڪه. — ي: چڪوسي، ساتولي، بهر چاو تنگي، چرووڪي. (باک.) دانه چه قينه ي هموچار له زهوي. چيره، شيرگير، شيلگير، سور.

پژدهبون: بهرچاوتنگ بون، چاوی هله نهان.
 پژدهکودن (نمرده): بالاگردن، بهر زبونم، هله چوون.
 پژدی: چکوتسی، ساتوولی، بهرچاوتنگی، چرووکی.
 پژک (باک): له (پژ) گچکه کراوه تهمه، هه نجیری کیتوی. دانه،
 دهنک، قل.
 پژی (باک): بی مزه، لاواز، چیتستی بی پژن. پژی، پژوو، خله موز.
 (پهوا): پیت، پژوو، فم، بهرپار.
 پژیگ: پژاو.
 پژیان (نمرده): پژان.
 پژینمیهک: تیکچرژان، پژانهی پاڅ یه کتری.
 پژیو: پژاو.
 پژیسی (باک): بی مزه، لاوازی.
 پژین: پژان.
 پس (که): په شمه، پستهی تاژیهانه، پست، قایشیکی درژو و باریکه له
 ملی تاژیهانه ده کړی له کاتی دیاردی کردنی کمرویشکدا له ملی
 داده مالری و له کمرویشکدهی بهر ده دری. پسته، تغاف، بهر موور،
 پستهی موورووان.
 پسان (ههوا): پووان، پوویین.
 پسانهوه: گمرا نهمه مال، خو پژار و قوتار کردن.
 پساندن (باک): پیته نو ساندن، پیته چسپاندن.
 پسمر (همر): مەرپکه سهروملی پژو و لمشی سپی بی. (باک)
 مەرپکه سهری سپی بی.
 پسمر به لکهک (همر): مەرپکه سهروملی پژو و لمشی سپی بی به لان
 خالی رمشی له لمشیدا بی.
 پسمر شین (همر): مەرپکه ملی مهیلو شین بی و سهروپووی پهش و
 لمشی سپی بی به لان په لوی شینی له لمشیدا بیت.
 پست: تمعن، ژمی، تمنها پژ تاژی به کار ده بی: تاژی که کت چمند پسته:
 تمعنی چنده. (باک) دروشمی شانازی و سهر بلندیه. — کرن:
 رازاندنمه، پهنگی شلمعنی پهنگدار. (باک) پالپیه نمر.
 پسته (باک): رستهی زیری، ی گهره یی، — ی مووروو. پسته،
 پستهک، (که) پست، پستک، هوساری تاژییان. رستهی میوهی
 ووشک کراوه، زهره ننگ. تمنافیکه جلیک و کالای تمپی له سمر
 هله ده خمن پژ ووشک بونمه، گورس. همرشته. گرده.
 پستهک (همر): پستهی په شمالان.
 پستهی (ههوا): پووان.
 پستهبون: پووان، ده چوون.
 پستهک (باک): قه لاده، پسته، پشته، گمر دنمند. تغاف. — کردن:
 هونیمه، به پسته کردنی مووروو و نیتر. پسته له ملی تاژیهان کردن پژ
 راوی.
 پستهک (باد): پسته، تمناف.
 پستگار: پژار. — بون: پژار بون. — ی: پژاری.

پستن: پستان، (باله). پستن، بادانی لژکه و خوری و مسو به تمشي یا
 خمرک تا بکرتنه ده زوو یا بمن. ده رگای گپ و گیتچل نانهوه، زور ناخهفتن.
 له سمر پژشتن، درژو پیدان.
 پسق (ههوا): پژق، جرج، بانبانک، مشکي گهره، پسک.
 پسک: پروانه: پسق.
 پسکان: هنگوین و ناوی تمعنه و چتی وایه، که له زستاندا پدیت بووی
 و به سترابی. دهو له مسمند و ساماندار بون. مرژ یا گیان له مەرپکه زور
 به مریزو پتمو و قهلمو بووی. پژدار و گژوکیا و ههمو گیان له مەرپکی
 دهی، که پتر و زور تر بووی، هله کموتن، گمشه کردن، پیته یشتن، پووان،
 که په میوه ند کرابی.
 پسکندن: خو گرتنی خهلفی دارانه دوای په میوه ند کرانی.
 پسکلو: خو گرتن، خهلفیکه پاش په میوه ند کردنی خو گرتی و به میوه ست
 بووی.
 پسگار (نمرده): پژار، نازاد. — کردن: پژار کردن، نازاد کردن. —
 ی: پژاری، نازادی.
 پسم (خو): بهر دیکه بهشی زوری له زویدا بی و کمیتیکی له سمر زهوی
 دیار بی.
 پسپان (باک): پیته نو ساندن، چسپ بون.
 پسپان: پژان، بهر په لوبونی ناو.
 پسنهوه: نازاریکی پیسه له خوراد نهمه ی ناوی پیس تووشی دین،
 (فه) سهرگی، چاو قولکه، زهر کمنگر ده زمانیتی. په پهلک و گه لا
 بونی دارانه. هله هاووردنمه. قمرپشان، (باک) دلغه لینهک، هینانه
 خوراد هوی خوراد همنیه به زاردا، هیننج هاتنمه یا هینانه خو پژ
 نموه، که خوراد همنی ناو زگ به زاردا بیتنه ده روه. قوره، که تووک و
 گول و کولکه که ی بهر تینی له پیش خرپونیدا ده لیتن پشاهه تهمه. پژ
 هله وهراندنی گولی داوویار و گیایانیش به کار ده بی.
 پسپندن: پژاندن، بهر په لآگردن، ناو پشین کردن. — هوه: قمرپشاندن.
 پسپنلو: پژانراو، پژنراو،
 پشت (ههوا): ههوا چا و لی بهر کی. که نوکی گاسنه که قیت و باش
 زهوی بهر کی. هوسنی نیش و کار کردن، ناره زووی کار کردن.
 پشتا (باک): همرشته.
 پشته (که): پستهک، دو ماهک، پسته، کشتهک، باند. زنجیره،
 زریزه. حه گال. (نمرده) همرشته، پشده.
 پشته پلاو: همرشته پلاو.
 پشتن: پژتن، پژاندن، چاو: — تیوه ریان، کل له چاو کردن به کلچتوک.
 پشتنهوه: مه داندانی مهوروم پژ تیوه ر دانیان له کاره ساتیکیدا: باییز نم
 شاره ی پشتنهوه.
 پشتی: پشدی. (لو) پشده، همرشته، پشته.
 پشتین (نمرده): قشمری.
 پشتینه چار (نمرده): قشمر چار.
 پسک: گمرا ی نسپی و مؤزیانه یه، بیتجوری نمسپتیانه، نو تک. توژ قال،
 توژ قال، ناستم. (باک) رق، قین، چاو پیته نهان، خانی
 ده فمر موی: رشکا ته یه غیره تی حسودان.

- پشکه (باک.): همرشته.
- پشکدار: پشکن. — ی: پشکنی.
- پشکن: پشکدار، بهرپشک، پشکاوی، کسپیکه زور پشکی له پشاکیدایی.
- پشمه (باک.): هممو نندامیکی گومبزیبه. نیری جوتی یه. په شمه. خشلی ژنان.
- پشنا (فه.): پووناک. — هی: پووناکی.
- پشوان: نیلیکی گمروهی کورده.
- پشویو: پشانموه.
- پشین: نا پرنکار، کسپیکه نانی په پشینی بۆ نمرم کردنموه.
- پشیننه: بارانیکی زور سووکه، که تمنها نا پرنی زوی بکات له سمره خو.
- پشینهر: پشین.
- پشینموه: دهرمانی پشانموه، دهرمانیکه مری پشینیتموه.
- پش: دیرایکی درزه له قمراخ زیبدا بۆ تریزوو. (که.) زوپین و کولین به بیل. — لیدان: بیل باش له زوی دا گرتنه خوواره یه. — لیده: بیلکه کت باش به زویدا پژه خواری.
- پشانن: پافانن، پوان، پهسی نان، هه لادن، په فاندن، (باک.) په واندن. (همورا.) شمپای، (همو.) قه پاندن، چرسان، ترافانن، په لاماردانی چتیک و بردنی به دهمست و برد.
- پشانن: پفاندن.
- پشه: پفحه.
- پشت (باک.): باریک وناسک.
- پشت: دپین، رنکا کردنموه ناوی یه.
- پشت و پژ (نمرده.): پیان و میزتن.
- پشحه: (همورا.) په فسه، (همو.) تاخچه، (همو.) پفکه، (بابا.) پفه، تاقه ییکی بلنده له نیو دیواری ژووراند بۆ چت له سمر دانانی.
- پشسه (دهر.): په وسه، جوخین سور، خمرمان.
- پشک (شیخ.): سمنندوک.
- پشکه (خو.): حموزی ناوییه.
- پشووک (همو.): پشووخ، چتیکه رزیسی و هه لوبه ری، کمندانیکه لیوا ره کی لمبر رزیوی همر له خوړا بهروخی.
- پشپک: فرتنراو.
- پشپده: (همو.) همورا، ماده، موزره که.
- پشین: پشینهر، قه پین، سمر کسه یه چتی پرفینی. پوانهر، په پشینهر، پاپشینهر.
- پشینهر: پشین، قه پین، نموکسه یه، که چتی پرفینی.
- پشینراو: فرتنراو.
- پشینراو: پوانراو.
- پشینراو: تیر هملگیراو.
- پشین: پووخان، پمانی بمرود چیا و سهریان دیوار و نیترا، (همورا.) وورین.
- پشین: فرین، بالگرتن. (باک.) گر، پووناک. — ی: پووناکی.
- پق: وورک، نگه، گجک، عنجک، کینه، کورقان، نمرناث، پیش، پشم، پوژ، رزفک، قین، کین، پک، ده خمز، ماس، نهرن، پرووشه، کمرپ، جمنه، غهید، توندی، توپره یی. به: — پقدار، مپرس، دلپهر.
- پقا (باک.): شاریکی کوردانه له سمر چومی فورانی له هیل جزیریته همر وه کور له نواشاریدا کورده همن له باکوروی ویش کورده زورن.
- پقارک (باک.): په قهره ق.
- پقاولی: پق نهمستور.
- پقنهمستور: دلناریک، دلپهر، ده خمزدار، (باک.) سی بهزه یی، نمرنق، کینق. — ی: دلپهری: ده خمزدار.
- پقهمبری: پالو، بهریمره کانی، پکهمبری، قینهمبری، له گیل یه کتری بهرهمگار بوون، له داخی یه کتری کاریک پارنگایه که خستنهمر. — کردن: بهریمره کانی کردن.
- پقنهمستور: پقن، پکن، قیندار. — ی: پقداری، قیندار.
- پقکیشان: پق هملگرتن له دلدا بهرانبهری یه کیتی.
- پق جوونهمو: له سمر پق پویشتن.
- پق جووین: پق جوونهمو.
- پقخووارنهمو: پیشخووارنهمو، ددان به جهرگی خوداگرتن و پشت له پق کردن و گووی پینه دانی له کاتی پق هملستانیدا.
- پقدار: غهیدوک، نهماره زگ، دلپهر، قیندار، مپرس، پق نهمستور. — بوون: دلپهر بوون، قیندار بوون. — کردن: دلپهر کردن، ممرس کردن.
- پقپشوک: خرخر و خشمه خشی کالای تازه. (باک.) پپارپ، تهقه تهق، قرچه قرچی شکانی دارو نیترا. ووشک.
- پق هگرتن: توپره بوون، جمنه گرتن، قین همستان و دانممر کانه یی مری.
- پق له زگ: کسپیکه پقی له دلیدایی.
- پق له زگ: پق له زگ.
- پق لیگیشان: پقهمبری کردن له گیل یه کیتی.
- پق لیگه لگرتن: وه زگدان، پق له دل گرتن له یه کتیک بۆ توله لیگرتنهمو له دهره فته کیدا.
- پقن: پق نهمستور، پقاری.
- پق فیشتنهمو: (باک.) بهنجین، نمرناث لیچمون.
- پق همستان: پق هملستان، توند و توپره بوون.
- پق همستاندن: پق هملستاندن.
- پق هملسان: پق هملستان.
- پق هملساندن: پق هملستاندن.
- پق هملسان: چهلتن، خمزین، هملترین، قینهمهاتن، گوی، پکا هملانین.
- پق هملساندن: بونگ کرن، ماس کردن، چهلستاندن، پق همستاندن، پق هملساندن، (باک.) بهنجادن، شفق پیبردن.
- پک (نهمه.): جینگای هموراز و لیژ و سهخت. گوریسیکی دریزی پسر نالقه کراوه سمری بمرخ و کاریلان ده نالقه کان ده کرت تادایکیان نهمستن یا بۆ بستنهمو یان یا بنمیکه له ملیان ده کری تانهمستن. (باک.) پیداگرتن،

بنار، هه‌تەر. (که.) پهلپ، بهانه. رق، قین، پۆژ، پۆژک، پشم، جنه، — اه‌لاتین: پقه‌لستاندن.

پکابه‌ری: پقه‌بهری.

پکەن (که.): زنجیره‌ی به‌ردان و کێوان. (باک.) بنار، هه‌تەر، پێداگرتن. (که.) زنجیره‌ی به‌ردان و کێوان.

پکه (هه‌ورا.): جنه، قینه‌هوول، (هه‌ورا.) پێگایه‌که‌ تووشی و سه‌خت، (هه‌ورا.) هه‌ورازی سه‌خت، لاپالسی سه‌رو لیژ له‌ شاخ و گرداندا، (هه‌ورا.) قیسی خانیوان، نیشانه‌ی نێزینه‌ی له‌ لاقی که‌له‌باب و که‌وی نێر و نێتر دیت، پنه، پاشه‌پنه، چوو، (هه‌ورا.) قین، رق، پک، بنار، هه‌تەر، پک، پێداگرتن. (هه‌ورا.) نالوودار، (باک.) نه‌ه. (قه‌فهر، پکه‌ه، بێرکم، پکک.

پکابه‌ریتی: پقه‌بهریتی.

پکابه‌ری: پقه‌بهری، به‌ره‌ره‌کانی.

پکه‌ل (باک.): قه‌فه‌زه‌ی سینگی گیانه‌به‌ره‌نه.

پکه‌پک: بنار، هه‌تەر.

پکه‌ک (باک.): پکه‌ه، قه‌فه‌ز.

پکه‌بهردن: پقه‌هستان، پکه‌گرتن.

پکه‌دار: پقدار، دلپ، قیندار. — ی: قینداری، دلپری.

پکه‌پک: چیه‌چیه‌ری ده‌انییه‌ به‌ره‌نه‌خۆشی یا له‌ سه‌رمان.

پکه‌پکاندن (باک.): له‌ سه‌رمان له‌رزاندن.

پکه‌پکین (باک.): له‌ سه‌رمان له‌رزین.

پکه‌کۆی (زا.): رق نه‌ستور.

پکه‌گر: پقدار، پقن، کیندار.

پکه‌گرتن: پقداری.

پکن (باک.): به‌ردی گۆشه‌دار. (نه‌رده.) پقدار، پقن: کیندار.

پکو (باک.): پکان، بنار، هه‌تەر.

پکۆی (باک.): پکان، هه‌تەر.

پکوو (باک.): خووارایی قه‌دی دارانه.

پکێب (باک.): پکێف، — اه‌ده‌ریزه: ده‌ست‌پێشتوو به‌خته‌وه‌ری.

پکێشه: پکه‌یشه‌ گیایه‌کی گه‌لا پانی په‌گاوویه‌ بۆ برین و دومه‌لان باشه.

پکێف: ناوزه‌گی، پکێب، پکێو، پایه، شان و شکۆ، له‌ژێر — دابوون: مل شوێنکردن، ژێر ده‌ستی.

پکێف‌بهرگرتن: مه‌بیس له‌ غار دانی نه‌سه‌پانه.

پکێف ده‌وال (نه‌رده.): قایشی ناوزه‌گی.

پکێف ده‌وال (نه‌رده.): قایشی ناوزه‌گی.

پکێف کوته‌: به‌غار، به‌په‌له، له‌کاتی نه‌سپ غار دانییدا.

پکێو (که.): پکێف.

پم (باک.) که.: پمب، نێزه. پمه، پمبه، ته‌په، ده‌نگی پیتی یه‌کسه‌مان ویاکه‌وتنی چتانه.

پما (نه‌رده.): پووخوا، کاوولبوو.

پمان: (جوا، فه.): پووخوا، دا‌پووخوا، به‌ریونه‌وه. (باک.) پووناکی و شو‌قی ناورییه، پلێسه.

پمافندن: (فه، جا، جوا.) پووخواندن، دا‌پووخواندن، به‌یه‌کادان.

پمافتن: پووخواندن.

پماو: پووخوا.

پمای (هه‌ورا.): پووخوا.

پمه: پمبه، پمه.

پمه (خۆ.): سه‌هۆل، چلووره.

پمه‌رم: پمه‌رم، پمه‌رمب، ده‌نگیکه‌ وه‌کوو گر مه، ته‌په.

پمه‌ل (نه‌رده.): کاووری، سه‌رگه‌ردان، شێواو.

پمب: پم، دارێکی درێژی لووسی قه‌فه‌یه‌یه‌ ناسنیکێ نووک تیزێ له‌ سه‌ری گیراوه‌ مرارێ شه‌ری سه‌روه له‌ سه‌رده‌می پێشوودا.

پمباز: پمب باز، که‌سیکه‌ به‌رمبب یاری بکا و له‌ وه‌شاندنیدا پام بێ.

پمبازی: پمب بازی، قۆشه، غار غارین کردن به‌و لاخ، یاری به‌رمب کردن، نێزه‌بازی.

پمباز

پمبازی

پمه: پمه، پمه‌پ، پمه، پمه، زرمه، ته‌په‌یه‌که له‌کاتی که‌وتنی چتیکێ قورسه‌دا ده‌بێستری به‌وه‌نگه‌ش ده‌لێن که‌سه‌ره‌یا نانا غار به‌دن.

پمه‌رمب: ته‌په‌تپ، زرمه‌رم، پمه‌پ.

پمیژ (باک.): پتواس.

پمیژ (باک.): تاوه.

پمیژک (باک.): تاوه.

پمچه: (نه‌رده.) کوله‌رم، قوله‌رمب، کورت‌ه‌نیه‌.

پمه‌ل (نه‌رده.): نێزه‌دار.

پمپ (باک.): هه‌راهره‌را، ده‌نگه‌ده‌نگ.

پمێ: مۆره، به‌ختناسی. (نه‌رده.) زبخ، پتخ، ملت، ماسه.

پمفای (هه‌ورا.): پووخواندن.

پمووده: هۆگر، پام.

پمووزن: (ده‌ر.) حه‌ز، ناشیرین، دزیو، حه‌نتیکه، نێسک قورس.

پمیگ (نه‌رده.): پووخوا، ئارفته.

پمیان (نه‌رده.): پووخوا، پووخیان، وێران‌بوون.

پمیگ (باک.): بالنده‌یه‌که.

پمێن: به‌رو، هه‌رمین، پووختین، وێران‌کار، (باک.) هه‌راهره‌را، ده‌نگه‌ده‌نگ، پمپ.

پمن: (باک.) پووناکی، گپ.

پمین: وێران‌بوون، کاوولبوون، پمان.

پن (باک.): ده‌نگی زه‌نگوله‌ و چتی وایه، تن، تنگ، پنگ، پنگه.

پفلو: ناوی پنووان، به‌فراو.

پفه: (مام.) حه‌یاس، پکه، چوه، نینۆکه درێزه‌کانی پشته‌وه‌ی ده‌ستی مریشک و که‌له‌بانه‌ که‌ ته‌مه‌نیان نیشانه‌دات. (بابا.) پهنه، ناسنیکێ

پښتو: پندلو، پهنو، کوي، ناشيت، سافو، پاساره،
کڅي، رهنې، (سهق.) کلېلېبهفر، (باله.) که پکېبهفر،
پښي.

پنگه (بابا.): رهندهی دارتاشی.

پۆچە: پۆژوو.

پوچنای (ههرا): پوښنای.

(شار.) کولینک، (باک.) پوژهن، پوژین.

روپردين.

پہ تارا فک.

رۆجی (فە): رۆژوو.

جہم، کمنار، قہراخ، لیٹوار، ٹالی، تی۔

دو خانہ، ویشک: ح. خودہ.

پروپوزیشن: پروپوزیشن

پیشہ و پوروں کو

نہ پتئی ناشکرادہ کمں۔

یۆدی (باک.): ریخۆله.

رؤیافته‌ها: دارژاندن، رؤ کردن.

رؤس (باک.): گیایہ کہ.

ده لښن که نافرده تان له کاتي لیتقومان یا مردو ولی مردنیتدا به کاریده بمن.

روزنامه: روزنامه.

سەردروو، كۆك، دروومانى لىكدوروست.

ناشکر اکر دن۔ — بیون: ناشکر ابیون، بهماوہیک دہلین لہکاتی

روژا (باد): پڙاوا.

پۆڭچىيى: پۆڭچىيى.

بدري بيماردارو داركمران و نيترو. مووچهي پوزيپروري مندا لته.

بيرو وينا له يځي دوسو ناستران بندر سايپو په سيند کړاوه

٢٠٠٦ (لک) د تېوان

پروپوزی اجات: ۸. پروپوزی اجات

مَدِينَةُ

بمؤتممتند از بهر کار و خان و درشت و نه بر به که که به تکی

2000

روزنامه: روزنامه‌ها

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِقَوْلِهِ لَنْتَمِسَّ بِرُؤُوسِهِ لَاتَمَسَّ ، خُذْ هَذَا تَمَسَّ اِنْ

[illegible]

تاریخ: ۱۳۸۵/۰۵/۰۵

پروہانیسی عبور، پروہانیسی عبور، پروہانیسی عبور

پروژه های توسعه ای، پروژه های تحقیقاتی،

پروگرام کی تیاری: پروگرام کی تیاری:

پروگرام (بک): پرچہ:

پلاٹ پڑوی، روز پویر،

پڑھنا، پورن، کارپوریٹ، پرچہ:

پروپلاس، پروخوس، پروخوئس اباسپرر اسهال۔

پروپاگنڊا: پرزحور ويسي، قه سال، قه دات، سكه، (بات)، پانه.

پوز بېرور: پوز بېرور.

پوڙيل سگريون: ميهيس له پتسو دريڙي و نارامي و بدې چوبېكه هڅه

چونیکس هلبسورپی.

پروپاگنڈا کی نوردہ نوردہ حکمرانوں پرستہ کتاب کو پڑھ کر پوری پوری رسی

بہر حال وہ سب سے زیادہ شرمیلے اور سب سے زیادہ پشیمند ہیں۔

پۆزۈپ: پۆزۈنە، بەكارگىران دەلتىن بەرپۆزۈپ ئىم كارەم بۆيكە.

پۆزۈپۈنە: كۈتايى شىمۇ دەست پىتكەرنى پۆزۈپە.

پۆزۈپۈپ: پۆزۈ ناپۆزۈ.

پۆزۈپۈپ: پۆزۈ ناپۆزۈك، خەرىكى كارو فەرمانىتىكى بون.

پۆزۈپەرست: خۆرپەرست، ھوپرپەرست، كەسپىكە خۆزى پەرستى، نازەرى، پۆزىپەرست. گىئادارىكە ۋەكۈمارمىلىكە بەلام گەورەترە ۋە ھەمىشە پۈللەخۆر دەكا ۋە لىبەر ھەتاۋ گەلى پەنگ دەنۈپىنى، گۈلبەرپۆزە.

پۆزۈپەرستى: خۆر پەرستى.

پۆزۈخوۋەش: پۆزۈباش. — ي: پۆزۈباشى.

پۆزۈپەش: بەدبەخت، چارەپەش. — ي: تەنگانە، سەخلەتى، لىتقوماۋى.

پۆزۈكا (باک.): ئىتلى ۋە دەرىجەگىتىكى كوردىيە لىبىلىسى ئىمپىر پىيان دەلتىن ولالتى.

پۆزۈكان: پۆزۈكا.

پۆزۈكەرفەمۇ: نەمىستەنە تا بەيانی.

پۆزۈكۈپ: بەپىچىوانە شىمۇ كۆرىيە.

پۆزۈگ: پۆزۈ، پارىز.

پۆزۈگەر: پۆزۈگار، كات ۋە دەمىكە، كە بەرپەرست دىت ۋە دەۋات. پۆزۈ، دىزىي پۆزۈ لىبەيانىمۇ تا ئىۋارى، گەردون، چەرخ، چەپگەر.

پۆزۈگەرپەرست: پۆزۈپەرست، گۈلبەرپۆزە.

پۆزۈگەرپەرستى: خۆر پەرستى.

پۆزۈگەرنان: پۆزۈگارناس، مېتروۋان.

پۆزۈگەوان: پۆزۈوان، بەرپۆزۈ.

پۆزۈگەيران: خۆر گەيران، ھوپرگەيران، پىتەگرتى پوۋناكى پۆزۈ لەلايەن مانگەر.

پۆزۈم (ئەردە.): پۆزۈپ.

پۆزۈم (ئەردە.): پۆزۈپ.

پۆزۈن (زا.): كۆلۈپۆزۈنە.

پۆزۈنە: نووسراۋىكە پۆزۈ، مانگ ۋە ساق نىشانىدە، پۆزۈمار، پۆزۈمىر. نووسراۋىكى چاپكراۋە پۆزۈپۆزۈ دەنگ ۋە باسى ژورنومۇ دەردە بىلۈ ۋە خەش دەكات، پۆزۈنەمچە.

پۆزۈنەمچى: كەسپىكە پۆزۈنەمى دەردەكات.

پۆزۈنەمچىلىتى: پۆزۈنەمىنوسى.

پۆزۈنەمچىگەر: پۆزۈنەمچى.

پۆزۈنەمچىگەرى: پىشەم كەردارى پۆزۈنەمىنوسانە.

پۆزۈنەمىنوس: پۆزۈنەمە نقىس.

پۆزۈنەمە نۇوسى: پۆزۈنەمە نقىسى.

پۆزۈنەمى: پوۋناكى.

پۆزۈنەمى (زەن.): پوۋناكى، پۆشنى.

پۆزۈنە (بۆتا.): پەنجەرە.

پۆزۈنەپۆزۈ: پۆزۈنەپۆزۈ.

پۆزۈشەن: پۆزۈاۋا.

پۆزۈشەن: پۆزۈاۋا.

پۆزۈۋ: پۆزۈ، ناشتايى، پارىز، پاس، (ھەورا.) پۆجى. بە — بون:

پاسگرت، پۆزۈ بون. — گرتن، پارىزەخوۋاردن ۋە خوۋاردنەۋە ۋە كەردنى ھەندى كەردارى پۆنەدراۋ بىناۋى خۇدا پەرستىيە.

پۆزۈۋگەر: (باک.) پۆزۈۋوان، پارىزقان.

پۆزۈۋگەرتن: بەرپۆزۈۋبون.

پۆزۈۋوان: پۆزۈۋگەر، بەرپۆزۈۋ، (ھەورا.) پۆچىوان، (باک.) پارىزقان.

پۆزۈۋۋانى: پارىزقانى.

پۆزۈۋەلات: خۆرەلات، خۆرەلات، پۆزۈلات، دەمى سەردەركەرنى پۆزۈ،

پۆزۈۋەلات. شىۋىتىكە پۆزۈ لى ھەلى.

پۆزۈۋەلاتن (كە.): خۆرەلاتن، ھوپرەلاتن.

پۆزۈۋەلاتناس: خۆرەلاتناس.

پۆزۈۋەلاتناسى: خۆرەلاتناسى.

پۆزۈۋەلاتنى: دانىشتىۋى پۆزۈۋەلاتنى.

پۆزۈۋەلاتنى ئىمپەر: پۆزۈۋەلاتنى دور.

پۆزۈۋەلاتنىۋان: خۆرەلاتناس.

پۆزۈۋەلاتنىۋانى: خۆرەلاتناسى.

پۆزۈۋەلاتنى دور: پۆزۈۋەلاتنى دور، پۆزۈۋەلاتنى ئىمپەر، ئىمپەر ناسىيە بەلاى پۆزۈۋەلاتنە.

پۆزۈۋەلاتنى ئاۋەپاست: پۆزۈۋەلاتنى ئاۋەپاست، نىۋاپاستى ناسىيە.

پۆزۈۋەلاتنى ئىلىزىك: پۆزۈۋەلاتنى نىزىك، خۆرەلاتنى نىزىك، كەنارى ناسىيە بەدىۋى دەرياي سىپىدا.

پۆزۈۋەلات (باک.): پۆزۈۋەلات.

پۆزۈ (باک.): پۆزۈ، زاد، قوت، پى ۋىۋ، پۆزۈۋ.

پۆزۈ ئىلادى: پۆزۈ سەرىستى، پۆزۈ سەرىخۇيى، نىۋورۇز، پۆزۈ پزگارى.

پۆزۈيار (ھەورا.) پۆزۈ.: خۆر، پۆزۈ.

پۆزۈيارپەرست (پۆزۈ.): گۈلبەرپۆزە.

پۆزۈ دەر: خۇداى پۆزۈدەر.

پۆزۈ ھوپى: پۆزۈ ھوپىن، پاشەپۆزۈ، پەسلان.

پۆزۈكى: (باک.) پوۋكى، پۆزۈكى.

پۆزۈن (باک.): پۆچنە.

پۆزۈ ئىمپەر: پۆزۈنەپۆزۈكى، پۆنەپۆزۈ، نۆكە.

پۆزۈ ئىلغار (ئەردە.): سەلەف، بەپىچىۋانە شىۋەنخونى.

پۆزۈتم: ئاۋى نىرىنەنە، ئاۋى پالەۋانىكى كوردەپو ئاۋى بابى زال ۋە ئاۋى دايكىشى پوۋدابه بۈۋە. سەعدى دەلى:

دانى، كە چە گەت زال با روستم گرد

دوشمن تىۋان حقير ۋە بىچارە شىمرد

لىبەر نەكىشان (كرد) كەيان كەردتە گرد.

پۇش (زا.): پۆزۈ

پۆمى: كوردان به تركان ده‌لێن پۆمى، خانى پايه به‌رز ده‌فه‌رموى:

ئەڭ پۈتمەكچى بولغان ھەممەي ئىشنىڭ ئۈستىگە
 كۆرۈنۈش ھەممەي ئىشنىڭ ئۈستىگە

پڙھڻ: چموريه، کلهماست وشيرو گهلۍ چيتير ده گيري، روهن، چموري،
بيو، يي کمره: کمره، يي زنگ: پڙسي توواووه، تواس، ترنگ،
ناووڊي تعمرو ناواوي وشل. (باک.) پرووناک، شهباق، پڙشن،
دهيشهر پڙن، مانگشمو، فرميٽسک، حيتستر، پڙنگ، نرسين. روون.

رووناك (باك.): پرووناك، رووندار.

رووناکی (باک.): پرووناکی.

روڻان: دانان.

دۇئاۋ: چەۋرىكە ۋە سەر مەنچەلى بىكمۇي ۋە تىكەل بە ئاۋى بوۋى.

روڻاوي: چوروچليڪ.

پښتانه (ټاک) : پروناکي، نیتوی گؤفاریکی کوردی بوو به تپیی لاتیسی
 لسماری شام، له لایین نمیرجه لادت به درخانوه دهره خرا.

دۇنيايى: رووناكى، رۇشنايى. (ھەمرا.) ئاۋىتە، جام.

روٽنهر: دانهر.

دۆنەرىۆ (ئەردە): رۆژەنارۆژى، نووگە، نۆرە.

رونده کمره: روزنی کمره، کمره.

روغن بنفش (باک.): گیاهه که.

رونتک: (باک، باد،): فرمیتسک.

رؤندار: پرووناک، رهوشمن.

پۆندەری: پروناکی.

روڼد اغگر: روڼد اخگر.

پۇغان (لو): پۇن.

روڻ (باک.): پڻ، قين، کين، پڻ، (باک.) پڻ.

پروفیسر (ہاک۔): پتی، پک۔ (زا۔) تووکی بدر۔

روھى (باک.): ریتوی، ریخولہ.

دۆڭموتن: داکموتن، دامرکان، دلتیابوون، دیریشوون، راکشان،

پالکسوتن.

پوکراو: داڪراو.

پروژه کردن: داگردن، ناویا جتی ووشک وه کوو دانویته وئیتر له چتی که وه
لناو جمواآ ویا ده فریکیتیر کردن یا له سمر زهوی هه لږشتن.

رؤگه (مړک.) : ټاویڼه.

روئل (باد، پاک): روئل۔

دوئل: ژاله. گیایه که وه کوو لاو لاو به داران هه لده چی.

پروٹو: (باک): پروٹو. (باد). منداڻ، گدی، کورپہ، منال، منداڻیشی پی
مانگده کی۔

روئے خواهی (همورا.): ریخوئے، روئے خو.

رَوَّاهُكَ: رَوَّاهُ.

پۆم: نه تهوه يه کي ناودارو گهوه يه کوردان له دهستی وان گه لیک زبان و نازاريان دیتوه، زۆرجاران زبني خورات سنوري کوردان و پۆمان بسوه، ههروهه کوردان به ترکي نه نه ده زلي ده لێسن پۆم وادياره که ترکان چيگای رومانيان گرتوه.

رۆمه لَغَمَزَا: رۆژێ په لاماردانی رۆمان، هۆمه لَغَمَزَا.

روزندگی

پوڻي: پووناڪي، چٽي پوون، پڙناهي، پڙشنايي، پووني.

پروفیسار: گیاه کہ برہرہ کدی وہ کوو پشکوایہ دووگنز بلندر تر دہی پدہ کدی وہ کوو دار وایہ بق دہستی شکاو یالہ جی چوو زور باشہ، گولہ کانی زہر دو وورده و زور بہ سہر زہویدا ارادہ کشی و ہر کرو ہینیکی بعینہ کدی کسکسورہ، سور کرپ پدنگی ناچیتسہ سوریتکی توخی مؤکارہ بہ ووشکراوہوی لہ گفل زہر دینہی لہسہر ہر ہینیکی دانری گوشتہ زونہی لعینوہ یی دیتی و سہرہ کشی دہ کاتہ قرقماغو چاک دہ کاتوہ.

(نمرده.) پھوان، وانہکھی — ہ: پھوانہ، (نمرده.) پھوان، ناوی پھوان،
(نمرده.) نمسپی پھوان، پھوان، پام، پاوار.
پووانہ: پھوانہ.
پووانہ کھرن: پھوانہ کھرن.
پووانہ موہ: خست و توند ہونوموہی دژشاو وھنگوین و ھندئی چتی دی.
پوواندن: چہقاندنی شہتل و نمام، شین کردن، سمریڈہ رھیتانی رووہک
بہ گزگیو دارانمورہ دوای پیشہدا کوتانیان. پھوانہ کردن، (باک.)
تاوگزیون، ھەتاو بردن.
پووانگہ: جیگای تایہ تیہ، کہ بناسانی مانگی یەکشەموہ نمستیہی
تیدا بدزرتشموہ، کویتگا، کالیتگا.
پووانین: تماشا کردن، رامینان، (ھمورا.) مڈیای: مڈیای، نوارین،
ووردہویون، سمرنجان.
پوواو: چتیکہ شین برویی و ھگی داکوتابی لہ دوای ناژتن و چہقاندنی.
پوواوہ: چتیکہ خست و ھیت برویتشموہ.
پووہ (ھمورا.): پوو، روخسار، دین، دیوی دہرموہ، (کہ.) لا.
پووہ دای (ھمورا.): پوودار.
پووہ دوشہگ: پوودوشگ.
پووہ زہیتون (ھمورا.): پوزہیتون.
پووہ سمنیر: پووہ بالیف.
پووہ ک: شیناوردی بھممو جوورہ گزگیو دارو دہرہ نیکمورہ. — ی:
خزسکی.
پووہ (ھمورا.): پزن.
پووہ نگہرچہک (ھمورا.): پزنگہر چہک.
پووہ ماسو (ھمورا.): پزغاسی.
پووہ و زہیتونی (ھمورا.): پوزہیتونی.
پووہ و کھتانی (ھمورا.): پزنکھتان.
پووہو: بھرمو، بھرانہر، — من ہات: بھرمومن ہات.
پووپ: رپ.
پووپا (لر.): پتی.
پووپدان: سمرورگتیران.
پووپار: چزم، پووپروو. (پھوا.) چزم، چم، پوار.
پووپار پوونمورہ: (نمرده.) بھرمو پووپوونمورہ.
پووپار کای: پووپروویون.
پووپاری (باک.): پووپروو، ھمانہ.
پووپاری کون (باک.): پووپروو کردن.
پووپاری ھفکھتن: دیدہ نی کردن.
پووپاز: رپاکار، زمان لموسی.
پووپازای: مہمس لہ ٹافرتی جووان و شۆخہ. بۆچتیک بہ کاردہبری
کہیدیمین جووان ہی زو بفرۆشری. رپاکاری، زمان لموسی.
پووپال (زا.): بھرمو پووپوونمورہ.
پووپالگہ (باک.): پوسنیر.

پووپہ: بھرمو، بۆلای، (باک.) بمر. — بازاپووپ: بھرمو بازاپووپ.
پووپہرا (نمرده.): نامادہ، ساز.
پووپہرا کردن: نہنجامدان، پیکہینان.
پووپہروو: بھردم، پیش. بھرانہری یەکتری، بھرمو و پووی یەکتری،
بھرانہری پووی یەکتری، پیشہری ھفت، ھمہران، ھنہر، پووپہٹ،
مہمس لہ دو یا چند کس یا چتانہ کھرویان لہ یەکتری ہی.
پووپہروویون: تووشبون، تووشپان، یەکتر دین.
پووپہروو بونمورہ: بھرمو پووپوونمورہی دو یا چہند کسان.
پووپہروو کھرن: تووشکردن، بدیدہنی یەکتری گہانندن، پووپارکاری.
پووپہروویی: بھرانہری.
پووپہنہ (نمرده.): پووپہند.
پووپہنڈ: (نمرده.) پووپوش، پووپہنہ، چارہپوش. (ھمرا.) پیتچہ، پچہ،
(ھمرا.) بھرچم، خاشک، ختلی.
پووپھوری: گروی، پووپہ خرویرکھ، ناوای.
پووپوسی: ماچ و مورچ.
پووپین: لہ پوودامار.
پووپینی: لہ پوودامان.
پووپاک: پووخوشی، دلپاک.
پووپاک: دلپاک، پووخوشی.
پووپامی: پووالہ تکرند.
پووپایی (کہ.): مرایی، پووالہت، کلکہ سووتہ، زمان لموسی.
پووپہر: سمرہر، شکل، ویتہ، نیگار. لاپہرہ، پووپہرہ، زویر، توپہ.
پووپہرہ: لاپہرہ، پووپہر، (باک.) پووپہل، دیوٹک لاپہرہ قاقز.
پووپہر پوون: زوویرو توپہ بون.
پووپہر کردن: زوویرو توپہ بون.
پووپہری: زوویری، توپہی.
پووپہری: جووانی.
پووپہل (باک.): لاپہرہ.
پووپہشت: ناستہر.
پووپوش: پیتچہ، پووپہند، چارہپوش، پارچہییکی تہنکہ ٹافرتان لہکاتی
جوونہ دہرہدا پووی خویشانی پیدادہپوشن. سمرپوش، سمرنہنداز،
بھردہییکہ بھسہر سینی و چتیر دادہدریت.
پووپوشین: پوورگتن: پووداپوشین.
پووپندان: پوودان، زور دواندن یەکیک و پووی خوشی نیشانندان.
پووت: پتی، سادہ. راست، ہی پھناپیتچ، ہی پھردہ، کوت، پتی، قوت،
تازی، پھوسی، پووتہلہ، قوتہلہ، بووت، پھوس، ہی پوشاک، ہی جل
وہرگ، زہلوت، خاوس، کوئل، ویزہ، (باک.) تازی، چپ.
پووتداری: ہی پلک و گہلا.
پووتقا: تیلیکی کردہلہ (دیزک) ی جیای مازو مالی حاجی نہجیمی برا
کھردہی پووتا بووہ، پھشید کرد خاوندی پزمانی کرمانجی لہر
تیلہیہ، کہ لہ پزژاوا ی ماردینتیہ.

دووقال: مؤن، پروگرژ، تووپه. — ی: مؤن، پروگرژی، تووپه یی.

دووقالنهوه: داپووتان، هملرینه گه لای دارو موی گیاندار و تووک و پیری بالندان. ووشکمرنی مسو و خوری له پیستمو هملکیشانی. دووقالندن: قمرپووتانندن.

دووقالنهوه: به زور کم و پیل لم و لمو نستاندن، قمرپووتانندن، پووتاندنمه، قمرپووجکاندن، بمرگ پیدا کندن، داپووتانندن، پروتکردهوه، دهسکمنه موی گیاندار و مسو و خوری پیستان. لیکردنمهی گه لای دارویار و بهروبی دارو باخچان پنین، — ی مریشک و پیرپوران: ناوه پروتکردن، پیرتاندن. دووقالندن: پووتانندن.

دووقالنهوه: پووتاندنمه، داپنین، پنینمه.

دووقالوه: پروتاوه.

دووقالوهوه: دارو گیاندارو پیرپوریکه، که گه لایامو یا پیری وهریسی و پروت بریوتیهوه.

دووقالوه: دارویاری بی گه لای و گیانلبهری بی پوشاکه، پروته لاه. دووقالخت: (نمرده.) تارایه کی سوروه بهسر لمو تهخته دادر، که بروکی تیدا سور ده کری بق مردوان پشه.

دووقالهن: پروته لاه.

دووقالهن: پروته، بق دارویارو گیان لبهرانی پروت به کار دهبری.

دووقالهن (نمرده.): پشانگی نیتوبه فری، (نمرده.) جیگاهه که گزو گیاو دارویاری لی نیی.

دووقالهنی: پروتن.

دووقالوهوون: پروتوونمه.

دووقالوهوکرذن: پروتکردهوه.

دووقالوهوون: پروتوونمه.

دووقالوهوکرذن: پروتکردهوه.

دووقالهل (باک.): پروگرژ، تووپه.

دووقالهلوون (باک.): پروتال و تووپه بوون.

دووقالهل کزن: (باک.): پروتال و تووپه کردن.

دووقالهلی (باک.): پروتالی، تووپه یی.

دووقالوون: شملیان، پرویال، نهمانی گه لای دارو موی گیاندار و بهری بالندان.

دووقالوونمه: داکندنی پوشاکی بهر.

دووقالوش: پروگرژ، پروتورش، مؤن، گرژ، تووپه، میج و مؤپ، مشومؤپ.

دووقالوشو: پروتورش، مؤن، گرژ، تووپه، میج و مؤپ، مشومؤپ.

دووقالوشوون: مؤن، گرژبوون.

دووقالوشکردن: مؤن، گرژی، تووپه یی.

دووقالوشی: مؤن، گرژی، میج و مؤپ.

دووقالوشیاگ: پروتورشو، مؤن.

دووقالکردن: چه لکردن، شیلانندن، داپلوسین، داپه لوسین، شه لانندن، پروتکردهوه، هملریشاندنی تفنگ و ده مانچه بق پاککردنمه یی. داپنینه لقی و پی داران و پووتاندنمه یی موی سهروپی.

دووقالکردهوه: دامالینی بهرگ و پوشاک لبهر یه کیکیدا.

دووقالنه (نمرده.): دووقالنه، پروت و قوت.

دووقال و راست: بیپرده، پستکمنده.

دووقال و ده جال: قلموقوتسه، پروتوقوت، بی جل و بهرگ، بی پارموقوت.

دووقال: ده جالی: بیجل و بهرگی، بی پول و زادی.

دووقالوش: پروتورش، ناوچاروشیاگ، چروچاروشیاگ.

دووقالوشی: پروتورشی.

دووقالوشیاگ: پروتورشو، مؤن، گرژ.

دووقالووت: پروت و بیبهرگ، پش و پروت، همزارودهستکورت. — ی: بیجل و بهرگی، همزاری، بهلنگازی.

دووقال: (باک.) زه لپوتی، رووسی. پروتیتی.

دووقالنهوه (نمرده.): پروتانهوه.

دووقالنی: تازیتی، رووسیتی.

دووقالکردن: تماشا کردن. پنا بق کسپیک بردن بق داخووازیه کی یا بهرو شویتیک پزیشن، بهریتیکردن، پروکردنه چتیک، پروکردن.

دووقالگه: پروجا، پرودشگ.

دووقال: پروچک.

دووقالرخان: پرو وهرگپران.

دووقالرخاندن: پرو وهرگپرانندن.

دووقالرخین: پرو وهرگپتر.

دووقالرخینهز: پرو وهرگپتر.

دووقالک (باک.): دزیتو، ناحمز، پرو، پوخساری ناشیرین، دم و چاو، بق هی ناشیرین به کار دهبری.

دووقالکان: دزیتوون.

دووقالکندن: سوکرکردنی تووک و مسو، پروچکینه، سوکیکه.

دووقالکین: ناشینکار.

دووقالکینهز: ناشینکار.

دووقالکین: ناشیرینبوون.

دووقال: پروانه، پوخسار.

دووقال: مراژیکه له کمرهسته یی گمهی شه تره نجی.

دووقال: (همورا.) پمای، پهمای. همرفتن، همرپین، هره فان، تهپین، داتهپین، همرافتن، همرهس هیتان، داپووخان، همرشین، همرستان، بهرپونهوه، (فه.) پمین، کومتی دیواروشاخ و چتی دی.

دووقالنه (همورا.): چوم.

دووقالکندن: کاوول و ویرانکردن، همره فانن، تهپانندن، داتهپانندن، بهراندنمه، همرفانندن، پمانندن، داپووخانندن، همرشانندن، همرشانندن، (همورا.) پمانن، ووپنای. خراوکردن، خاپورکردن.

دووقالخن: پرووخانندن.

دووقالخنکه: پرخانه.

دووقالو: داپووخاو، پماو، جیگاهه که پمابی. — ی: پمانی، پماوی.

ډووخه ک (نمرده.): چتی داپروخواو.

ډووخه له (همرا.): پيخو له.

ډوخته (که.): پدهخته.

ډووخست (باک.): بهرمان، دووگرده. کوږنوش.

ډووخستگه: کوږنوشگه.

ډووخستن: کوږنوشېردن، — هډی (باک.) کوږنوشېردن.

ډووخلاکوږ (همرا.): پيخو له کوږيږه.

ډووخش: (همرا.) ډووکمش، ډوودهش. خوش مشرف، خوشرو، دهم

به پټکه نين، زمان شیرين، ميړهوان. — ی: ډووکمش، (همرا.) ډوو

وهمشي، (باک.) خوشپرویی، بسکه، بسکېسک، ډووکرشاد،

که يې خوش، شادمان، زمان شیرين، ميړهوانی.

ډووخوړو ک: گړی، ډووبه خړوړکه.

ډووخوړی: ډووخوړوک، گړی، ډووبه خړوړکه.

ډووخياگ: ډووخاو.

ډووخيان: ډووخان.

ډووخين: ډووخينهر.

ډووخينهر: ډووخين، داپروخين، ويرانکار.

ډووخين: ډووخان.

ډووداږ: ډووقايم، نه ترس، خاوه نډوږو، نازا، بهر پز، بهر و.

ډوودمالراو: نابرو تګاو، بيشهرم، ډووه له مالراو. — ی: بيشهرمی، بى

نابرویی، نابروبرای.

ډوودمالياگ (نمرده.): ډوودمالراو.

ډوودان: ناروليد انسه، ډووپيدان، ريزگرتن، بهه نډگرتن، ميړه بانی

نواندن، بهه موده دان. قومان، پيشهاتن، پيدا بونی چتيک له نوپوه،

به چاودا د انسه، به ډوودا د انسه، چاو کوتانن.

ډووداو: قوماو، چتيکه ډوويدي.

ډووده رباييس: ډووکير، شهرمزار.

ډووده رباييس: ډووکير، شهرمزار. — ی: تېبني، پاشه پوږ، ډووکيري،

شهرمزاری. — کردن: تېبني کردن، شهرمزار کردن.

ډووده رباييس: ډووده رباييسی.

ډوودل: گرفت، قورسايی.

ډوودشه گ: بهر دوشه گ، سهر دوشه گ.

ډووديم (باک.): ډوومدت.

ډوودين (باک.): ډووين.

ډوودي (باک.): پيرتنيکه له نيوانی پياو و ژاندا هاتو چي بکات.

ډوودهش: شهرمزار، ډووده د، بى نابرو، گونا هکار، گونا هبار، تاوانبار،

ډووسار، تعريق، شهرمزار. — بوون: شهرمزار بوون، به خود اشکانه،

نابرو چوون. — کردن: شهرمزار کردن، به خود اشکانه، نابرو بردن. —

ی: شهرمزاری، تعريقی.

ډووده د: ډوودهش، شهرمزار. — بوون: شهرمزار بوون، تعريقی. —

کړدن: شهرمزار کړدن. — ی: شهرمزاری.

ډوونځراندن (باک.): ډوو وهر گيړاندن.

ډوونځرين (باک.): سهر وږو وهر گيړان.

ډووزه (باک.): نه لئاس.

ډووزه نه: ډوژنه، کولانه.

ډووس: عور ووس، حور ووس. (باد، باک.) ډووت، تنها بډ چوار پيښان

و چتمه کان ده بى.

ډووسار (باک.): ډووسارد، ناهوميد، شهرمزار، پشيمان.

ډووسارد: شهرمزار، تاوانبار، بى نابرو، ډوودهش، کسيکه، که ډوو و

زمانی ساردوسپي.

ډووساردي: ناهوميدی. تاوانباری، گونا هباری.

ډووساردي: ډووساردي.

ډووسه: (باله، شار.): بوره دیر، (کو.) قوپاو، زموي ديم و په ق ناو کړدن

بډ نموي نهرم بى بډ کي لان.

ډووساندن: ميړ يا جهفت و نيتير به کوتانی نهرم کړدن.

ډووسه خت: ډووقايم، بيشهرم. — ی: ډووقايی، بيشهرمی.

ډووسهرين: ډووسهرير، ډووباليف.

ډووسهم (نمرده.): ډوستم.

ډووسهانی (باک.): نابرو، نابرو موندی.

ډووسپي: ډووسوړی. برتيه له کچيتی بوک.

ډووسپي: ډووسوړ.

ډووسوړ: سهريلند، سهريرز، بى په له و ننگ، نهمه گدار. — ی: سهريلندی، نهمه گداري.

ډووسي: زمانی عور ووسان.

ډووش (نمرده): بيشهرم، تروش، (همرا.) ډوش، زسر، زوور، ډر.

ډرووش، ږيشال، تهخته که — ی هله دوه. مړی ډووشاوی و گړی.

جوړيکه له مری داره مازو، که چلچلاوييه، ډووکيان، ډوک، ډوشان.

ډوشال: (نمرده.) ډوش، ږيشال.

ډوشان: ډووکان، داپروشان، بريند اريونی لهشی مړ يا هندی چتی

ديکه يه، که چتی ډو زريان و ټکوتی. — دن: ډووکاندن، داپروشاندن،

بريند اړکړدن کسمی لهشی مړ و چتی ديکه يه. — ن: ډوشاندن.

ډوشاو: داپروشاو.

ډوشاوی: داپروشاوی، چتيکه، که ډوش و تليشی هله دابی.

ډوشه: قوړت، چوړتم، سهر پها، تاویر، شوهرت، هنگامه، (باک.)

بوون برون، گل، گونگل، پمند، تهلزگه، داو، کلولی، ناسيو، گردا،

کوسپه، ليل، وهی، گيچهل، که لهک، کوسرمه، ته گره، کارسات،

قوماو، بهسهرات، په تهر، توشی — هاتن: توشی گيچهل و

کوسپه برون.

ډوشبیه (همرا.): داپروشان.

ډوشکان: شهرمزار بوون، تعريق بوون. — دن: تعريق کړدن. —

شهرمزار کړدن. — ن: ډوشکاندن.

ډوشکاو: شهرمزار، تعريق. — ی: شهرمزاری.

ډوشکړدن: ډوشاندن.

دووشکنای (همورا.): پووشان.

دووشکین: تمریق که‌روه، پووشکیتنهر.

دووشکینه‌ر: پووشکیتن.

دووشکین: تمریق‌کردنمه، شهرم‌زارکردن.

دووشوشتن: نادروستی، نارپه‌ابون، ناساخی، ده‌ستپیس.

دووشوشتی: نادروست، نارپه‌وا، ده‌ستپیس.

دووشیاگ: پووشاو.

دووشیان: پووشان، پووشکیان.

دووش: (باک.) به‌ر، به‌ری مرژان.

دووشی: (باک.) پتوی.

دووشی ده‌ش: (باک.) زا.: پیخو‌له‌ی نه‌ستور.

دووشی سو‌ر (باک.): پیخو‌له‌ی باریک.

دووشایم: نازا، بی‌شهرم، بی‌ترس، قاق. — ی: نازایی، بی‌شهرمی، بی‌ترسی.

دووک (نهرده.): پووش، پووک، خپ‌اش.

دووکار: پوو، پووکار، ده‌مکار، پوو و دیوی ده‌روه‌ی چتی. پوریه‌پوو.

دووکان (فه.): پووشان. — دن: پووشاندن، دارپووشاندن.

دووکان: پووشاندن، پرنین.

دووکه (نهرده.): پنه.

دووکش: پوومال، دیه، پووکیش، چتیک‌ی جووانه، که به‌پرووی چتیک‌ی دزیوه وه بگیری به‌لای ده‌روه‌ی.

دووکش: پووکیش. — کردن: پووکیش کردن، داپوشینی پووکاری دزیری چتیک‌ی به چتیک‌ی جووانتر.

دووکشی: پووکیشی.

دووکش‌نمه: شهرم‌شکان.

دووکش‌نمه: شهرم‌شکاو. — یی: شهرمشکاوی.

دووکش‌دن (خانه.): شهرم‌کردن، پووتیک‌کردن.

دووکش‌نمه: شهرم‌شکاندن‌ی یه‌کیتک.

دووکش‌دن: پووکش‌کردن.

دووکش (باک.): پووکش‌کی.

دووکیان (نهرده.): پووکان، پووشان، زنیان، پرنان.

دووکیش: په‌کیش (گیاه‌که). پووکش. جووره قاپ و پیاله و ده‌فرو ده‌ریه‌کی تنه‌که یا له کانی تره و پووکیش کراوه، (همورا.) چینکو.

دووکیش: په‌کیش.

دووکیش کردن: پووکش‌کردن.

دووکیشی زیز: پووکشی زیز.

دووکیشی زیز: پووکشی زیز.

دووکش: لای باشور، (قبله).

دووکش‌ردان: پوو و ده‌رگیتی، پشت تیکار، ده‌لم‌گه‌ریاگ، ده‌لم‌گه‌ریاگ‌نمه.

پووکش، پووده‌ریاییس، شهرم‌زار، شهرم‌تیرون.

دووکش: پووخوش، دل‌خوش، دهم به پتیک‌مین. — ی: پووخوشی.

دووکش: پوو داپوشهر، پووشند، پیچه، په‌چه، پیزگر، به‌ده‌زو وه‌نیه ده‌لگر. نه‌وکسه‌یه گۆ یا سه‌ریانان بکوتیتنمه.

دووکش‌ن: پووداپوشین، پیزگر‌تن، به‌ه‌ندگرتن، شهرم‌کردن، له‌پوودامان، به‌ده‌زو وه‌نیه‌ی ناخه‌تان هه‌لگرتن، گۆ یا سه‌ریانان کرتانمه.

دووکش‌تی: پووکش‌وو، پووداپوشراو، قالب به‌ستنی ماست و چتیتر.

دووکش‌و: مۆن، پووترش، تووپه، ترۆ. — ی: مۆنی، پووترشی، تووپه‌یی، ترۆیی.

دووکش‌و: پووخوش.

دووکش‌و: پووخوشی، شادی، که‌یفخوشی، (باک.) بسکه، بسکه‌بسک.

دووکش‌و: گول‌وو، بۆ ناخه‌تیک به‌کارده‌بری که پووی وه‌کوو گول‌ی جووان بی. نیوی ناخه‌تانه.

دووکش‌و: پوو و ده‌رگیتان، سه‌ر سوپ‌اندن.

دووکش‌و: له‌پوو و داماو، پووکش، پووده‌ریایس. — ی: له‌پووداماو.

دووکش (باک.): ژاله.

دووکش: پس، پز، مند‌آلیکه هیشتا له‌زگی دایکیدا بی.

دووکش‌و: (همورا.): پتخو‌له به‌سترن.

دووکش: ژاله.

دووکش (زا.): پووخوش.

دووکش‌و: به‌پیزو نر‌خ‌ارپون.

دووکش‌و: بی پیزمانمه، سه‌رپه‌رشتی نه‌کران.

دووکش‌و: پوولتیه‌رگیتان، بی پیزی پتیک‌دن، لی ناهومیت‌دبون.

دووکش‌و: بی پیز، پوولتیه‌رگیتان، ناهومیت‌د.

دووکش‌و: بی پیزی، پوولی و ده‌رگیتان، لیتی ناهومیت‌دبون.

دووکش‌و: تکا‌کردن له یه‌کیتک بۆ کردنی کار‌تک.

دووکش‌و: پشت تیکار.

دووکش‌و: پشت تیکار، زویر بوون.

دووکش: تووکی به‌ر.

دووکش (باک.): که. — خا‌ولی.

دووکش (باک.): سه‌نیر، سه‌رین.

دووکش‌و: (باک.): پوومینه.

دووکش‌و: ته‌ختاییکی بی سووه له‌زرجاوان و تنیشت که‌پووه. نه‌لیک، (شکا.) سوومت، (بوتا.) سوومان، (ههر.) پوویعت، (زا.) شهره‌ف.

(باک.) ناوبانگ، نیوبانگ. پیز، پوو، هونه‌ر، بی: بی هونه‌ر، بی پیز.

دووکش‌و: پیزگرتن. دهم و چاو به‌ه‌نیه هه‌لگرتن.

دووکش‌و: دهم و چاو هه‌لگر، رازنمه. پیزگیر.

دووکش‌و: دهم و چاو هه‌لگرتن. پیزگرتن.

پوون: سرو دل خوشی. پووناک، پووشمن، ناشکرا، برجه قان، پژشمن.
(باک.) پژن، بڅ، شل، شلمه نیه، که پهیت و خست نمې، چتی شل کراو.
پووناس (همو.): پژنیاس.
پووناسک: پژندار، گمورک، پووشمن، پژین، پژن، پژشمن، پژشنا، سرویتیکه تاریک نمې. — انه: کرتی کارهبا. — ایی: رووناکي، تافک. — برونهوه: پووشمنهوه، پووشین. — کردنهوه: پژشکردهوه.
پووناسکی: پژناهی، بینایی، بیناهی، پمی، پژژیستی، په قیسی، پژشناهی، پووناکایی، پژنایی، قتشک، پژنایی، (باک.) بلمدی، پهمی، سوما، قه تشک. شو قتیکه بهوی نموه تاریکی لاهی. — یدان: قتشک نا قیتن.
پووناهی (باد.): پووناکي.
پوونهموون: پوونهمون، شمرم کردن.
پوونهمدن: قوون تیکرن، پژنه گرتن، پوولی وهر گیتران.
پوون برونهوه: پژشمن و ناشکرا برونهوه.
پوونبیز (باک.): تاوه.
پوونبیزی: زانیاریکه بهوی نموه بتوانی تا که یدک مایست به چمنیدن دهسته واهی جودا جودا لیکدرتیموه.
پوونشلتخ (هکا.): کڅ، کڅکه، کڅکا، دانیشتکه.
پوونشلتان (هکا.): دانیشتانیدن، پژشاندن.
پوونشتهک (باک.): کورسی.
پوونشتهمان (باک.): دانیشتو، پژنشتی.
پوونشتهگه (باک.): دانیشتکه، کڅ.
پوونشتن (باک.): دانیشتن.
پوونشتی (باک.): دانیشتو.
پوونشیس (باک.): پوونشوس. — ید: پوونشوس.
پوونشکردهوه: شیکردنهوه، ناشکراکردن، پژشکردهوه.
پوونشوس: پوونشیس، پوونشوس.
پوونشوس: پوونشیس، پوونشوس. — ید: پوونشوس، پوونشوس.
پوونی (زا.): دانیشه.
پوونی: پژنی، پووناکي، شلی، تراوی.
پوونیشاندن: قایل بوون، پسند کردن.
پوو وهر گیت: پشت تیکار، ناقایل.
پوو وهر گیتران: پوولادان، پشت تیکرن، ناقایلی.
پوو وهش (همورا.): پوو خوش. — ید: پوو خوشی.
پوو وی (باد.): پژوی.
پووهاتن: شمرم نه کردن له ناخوتن و کرداردا.
پووهه لایوژ: زاتکار، پرکتش، پهمدی شمرم لاهر.
پووهه لایوژن: زاتکردن، پرکتشان، برکردن، شمرم نه کردن، وازله شمرم هیتان، پرکتشی کردن.
پووهه لایوژخان: پشت تیکران.

پوونشتهک

بهرنۍ ګردن، پټګر، نارډن، — سوډیتنمونه: (باک.) پټ لټ دیتن، هوډوزنمونه، ژ — شاشګردن: سمر لټ شیتواندن، وه — کموتن: پرېکه تن، لمړۍ دهرخستن: تفره دان، — ګرتنه پېش: پټ لېس ګرتن، بټ — وچۍ: بېسمر وېر، نارېک. مال، پاره بیکه له بری زېږ و جل و بمرګ یا له جیاتو خوږین بدری به ماله بوړکۍ له پېش ګوړیزتمونه یدا. جار، چل، نوبه، نوره.

ږیا: ږو، ږوواله تبازی.

ږښول: (باک.) بهرنامه بیکۍ جفاتیکۍ کوردان سوډ له سوږیه دهرچوه.

ږښول: دادګمری، زانیاری، پشودوړی، ددان به جمرګی خوډا ګرتن، پیتولۍ، ووتی چټیک بهرانبهری راستی کاروباری راست ودروست، به پټی بهر ویاوړی زانیاری نیسلاډ پېژنی بریتیه له پهی بردن به کانګای چتان نمویش دو بهمه (علمی و عملی) پټولۍ عملی، که نظریشی پیدهلین زانیارانی دواي خوړسک دهر ګرتنمونه، زانیاری له بابت خوداوه، زانیاری ریازی، ژماره، نمدان یاری، شایلوغان، زانیاریانی خوړسکی له بابت کان و ږووک و گیانله بهر انمونه و پزیشکی و نمدتیره ناسی و چتی و، حکمتی عملی بریتیه له زانیاری پامیاری شاران و سمر پهرستی خانمواوه و پټکی خوږوپه فتار.

ږښل (باد.) باغ، هاورۍ، — ی: هاورۍ.

ږښل: بهرنامه. سمره پټ، پټکه، شوړپټیکه پټګای به چیتنمونه سمر و جیتګای پيدا تېهر بوړنیه.

ږښلګه: نانین.

ږښلې ګردن: (بابا.) پټیدیکردن، شاره زابون، سمر لټ دهرچوون.

ږښلې ګردن: (بابا.) پټیدیکردن.

ږښل: (باک.) ږابر، پټګو، پزان، پټ نیشاندهر.

ږښل: ږابر.

ږښلڅمن: پټګایا کارټک خستن بهر یه کټکی پټی ګرانی.

پټ بهرغان: پټخستن بهر کمسټکی، هاندانی یه کټک، که کاری ګمند بکات.

پټسهری: ږابهری، پټګوی. — ګردن: ږابهری ګردن، نه چیتۍ.

پټسخت: پټګا ګرتن، په کخستن، نمدتیرتن.

پټسختان: بهرستان پټګایه لېس بهر بهر و بهرسته له ک و سمرمایه، (همورا.) ږاګیریای. ناری مانګی نیره راستی زستانیه، کانونا پاشی، کانونا دوی.

پټسهری: سمرهوسی، جمره، ږارو، پټګاو پټچمونه، پټچم، کمسټیکه پټګا کوړت بکاتمونه. — ی: جمره دی، ږارو.

پټسهرین: ملی پټګا ګرتن، بهر پټګایدا پزیشن.

پټسګار (جا.): پټسوار، ږاویار، ږاګار، په وونه، پټو، پټرو.

پټسوار: کمسټیکه به پټګایه دا بروات، پټونګی، (باد.) باک.) پټوی، روودی، پټینګ، ږووی، ږاویار، ږیار، ږای، ږارو، پټو، پټسهر، پوینګ، پټیګار، (باک.) پوینګی، پټیار، (همورا.) ږاویار، پټوار، په وون، په وند. — ی: تنها: پټی، پټینګ. نیری نیرینانه. — ی: ږارو، ږووی، ږاویار، ږاویار.

پټیور: بیر و باوه پټکه، که مرډ له سمری بی.

پټی بهر مونه: پټخوشکر، پټخوشکار.

پټیان: (باک.) چاوه پټ. له — بوون: چاوه دی بوون. — ی: چاوه پټی.

پټی پټولن: پټی بردن سمر، دوزینمونه چتی نادیار و یا شارراوه.

پټی پټیګر: چوونه سمر پټی یه کټکی بزه ګرځا چوونی و شمر پټفرزشتی.

پټی پټیګر: شمر فروش. — ی: شمر فروشی.

پټی پټلکه: په پټلکه.

پټی (باک.): پټن، پټن.

پټی پټچوون: پټکوتن، لېوان، ګونجان. پټی تیده چۍ، که نازاد له دواړو ژوا پټنمونه سمر دواړی مرځایه تی راسته قینه.

پټی پټکوتن: پټکوتن، هملکوتن. دوزینمونه مېبستی چټکی نادیار به پټکوت.

پټی (باک.) هملسوپراندنی کاروباری کرپن و فروزشتی توتوتی بهوی کار بهرستان دونه تی.

پټی (باک.): چچه، باریکه پټګا، کوټره پټ.

پټی (نمرده.): پټه.

پټی پټاس: پټاس، پزان، پټسهر.

پټی پټک: پټک.

پټی پټکلدا: (باک.): پټګای کاکشان.

پټی پټک: کوټره پټ، باریکه پټ، پټګایه کی باریکه زور ناپروا ده پټ، په پټل، چده سمر بهر فری. پټی میرو له ناواځ و مالات و هموموچوره گیانله بهر پټکی. — بهرستان: چچه بهرستان، قه تار بهرستان.

پټی پټک بهرستان: چچه بهرستان، قه تار بهرستان.

پټی پټک بهرستان: پټک بهرستان.

پټی پټه: ریحانه، گیایه کی ګه لا پانی دهی بونځو ش.

پټی پټه کیلېله: جوړه ریحانه بیکۍ دهشتی بونځو ش.

پټی (نمرده.): زیخ، خیز، (باک.) پېخ، (کڅ.) گیایه کی زور بهر پټه مالات بهرخوا ده پکوړی. (نمرده.) وورده چمو.

پټی پټسهر: لیتسهر، لیتسهرین، پټکسهر.

پټی پټل: په پټل.

پټی پټت: سروشت.

پټی پټته: په خته.

پټی پټتمان: نوکمره سته به، که چتی تیدا داده پټی. دارا — پټکی باشی هدی.

پټی پټوا: خیزه لان، زیخه لان.

پټی پټخت: لیتسخت، پټکسخت، سمر بهر ګردن.

پټی پټوار: پټسوار.

پټی پټا ګردن: مل له پټګانان، بهر پټګادا پزیشن.

پټی پټدان: پټګادان، پټګا ګردن. مهیداندان، قوټکیتشان، شهله ګمدان، خوټک، دهستور.

پټی پټده: مهیدانده، قوټکیتسهر.

پټی پټده ګردن: پټګا دوزینمونه.

پښتوان: مهيداندران، دهستووردان.

پښتوانو: مهيدان درو، قوټ بڼ کيشرانو.

پښوور: نامانجی دورو، جينگای ناهوميتدی.

پښين (باک.): چمنهکه.

پښيز: (باک.) بهرنامه.

پښيزنامه: بهرنامه.

پښپړو: پړپړو. (که.) پښپړو. پړپړو.

پښپړو: پښپړو. پړپړو. پړپړو. پړپړو.

پښپړی: دینخ دینخ، دینخ دینخ، خمت خمت، تمراوتیکه، که پویه که ناوله ناوله جووت نمبووی.

پښو: قهدر، (همورا.) پهری، پهریزایی، پهرای، پهره، یغز، پاس، (باک.) نوود. به — به قهدر، قهدرگران، سنگین. — گرتن: نوذاگرتن، خمناندن، قهدرگرتن، ذکراندن، (همورا.) زاء، خیز، چمو، (نمرده.) وورده بهر. پوټ، ریز، تیپ، سان، — بون، — کردن: لساندن. پښو، ناوریز، ناوریز، (نمرده.) قچ، قچ، پارچه ییکی زور گچکه، بهش، چکی، توژی.

پښوال: پارچه ییکی گچکه به له چتیک، هلا هلا، پارچه پارچه.

پښان: شاره زاء، به له ده، به له دی پښاگران، پتناس. — ی: شاره زایی، به له دی.

پښه: نالقه پښو. زنجیری باریک و دریش، لاولوه. وورده ی همورو چتیک، نه ختی له چتیک. (همورا.) کون، لهش، به دن. (باک.) پښه له (گیاهه که)، ریک، ناگاداری. — کردن: ناگاداری دان. پایه، نمدازه، نازاد هیشتانه که ییشتوته — ی پیوان.

پښه خاور (نمرده.): خیزه لآن، زیخه جاپی.

پښه خال (نمرده.): زیخجار، خیزه لآن.

پښه پښه: هلا هلا، پارچه پارچه. (همورا.) کون، کسمکمه، وورده وورده، وورده هراش.

پښه که (همورا.): لاولوه، نالقه پښو.

پښه له: (باک.) پښک، (کو.) تووره زه له، پښه له، پښه له، (بابا.) تووره زه له، (پروا.) پښه زوک، گیاهه، که به ته پی و کو تراوی لسمر همرجو به برینیکسی کون و تازه تمشه نه دار دابنری چاکی ده کاتمه، بهر و شکیش له گم پونی بڼ برینان باشه.

پښه لوک: بهر دیکه هر له خویمه هله وری.

پښه نان: (همورا.) وورته کمنان.

پښه و پښه: وورده یی که، که له جت ده پیتمه، وورده وورده.

پښه وول: چتیکه، که به وولین پارچه پارچه بویو، وورته کمنان.

پښه ی پاز: پازی نیهانی، پاز به نپیتی و هیدی کوتن.

پښه زک (باک.): چیروک، داستان، خور، پهفتار، نمریت.

پښه گر: پهرای گمر، پازه گمر.

پښه گرگتن: پهرای کردن، پازه کردن.

پښه لانه (نمرده.): توژ قال، نه ختی، توژی، پښالیک له چتیک، (نمرده.) پښه لانه.

پښه مان: دهستوری زمان، رشید کورده بوزمانی کوردی داناوه.

پښه و له (نمرده.): پښه لانه.

پښو: (باک.) خاوتیکر دنده، نهمترین. پښو، پښو، داپښو، به تمه نهای به کار نابریت، وه کوزیل پښو، دهست پښو. (باک.) گمک. — کرن: گمک لیدان، مالشنت، سپاندن.

پښو اف (باک.): تافکه، پښاو.

پښان (که.): ژاندن، (نمرده.) باران بارین. پښنی شلممنی، ناوه که ی پښا، پیت، پښو، پښو.

پښاندن (که.): پښاندن.

پښو (که.): تافکه، سوولاف، قله پښه. جووره همنجیریکه.

پښه: (نمرده.) بهر دیکه شووشه ی لیدر وست ده کری. پیجه. (نمرده.) بونه.

پښه: داپښو.

پښه: فمپ، پیت، برشت، خله ی نهمسالی کوردستان به پښه نه.

پښه: فیجقه، خوپ، لوووه، پښه، بارانیکی تووشه، — ی بارانه: تار ی بارانه، به — هاتنه خوار: به خوپ هاتنه خوار، پیت، پښو.

پښو: پښو.

پښو: پښو.

پښو: پښو، پښو، پښو.

پښو: (بابا.) گمک، کسمیک به شویتن مبهسیکی هیج و هوچدا بگمپ. (که.) سوولی، سوولاف، تافکه، پښو، وه زن، پښو، دیلاش.

پښو: خمری و دووا کمرتنی جتی هیج و هوچ.

پښو: شویتنی پښان، جینگی داپښان، پښو.

پښو: (همورا.) پښو.

پښه (همورا.): پښو، پیت، پښو.

پښه ی بارانه: په هیل، خوپره مبه بارانه، (همورا.) لیزمه، پښه بارانه گوپک ده باری و ده ورا.

پښه ی گوللان: شیلنگ، دهستپښو.

پښو: پښو، پښو، خملووز، پښو.

پښو: پښو، پښو.

پښ (که.): پښ، پښو. نهمسورایی مل: پیتی نایه — ی ملی، تیمن. (باک.) گمک.

پښان: پستن.

پښه (نمرده.): پستن.

پښه: بن پښ، پښه، پښه مان.

پښه مان (که.): پښه، بن پښ.

پښه: پښه، گمور دی.

پښه: پستن، بادان، پښه، پښه، پښه.

پښه: پښه، پښه، پښه.

پښه: پښه، پښه، پښه. پښه له مر و لاخ کردن تالمه بری پښه ی له و لاواز ی.

پښتو: لږکه، موو، خوړیبه که به تمشی پښتو او کرابښته ده زوو و بهن.
پښتو: (هموړا.) گریزه نه، گیتجانه، زیلان، ساری، جیگایه کی قووله
پښتو: دهرگای لسمرداده نری و دهرگای لسمرداده وستی.

پښتو: رهووق مل، گویاره، گویال، بوغی مل.

پښتو (باک.): تفقای ووشک، که باده درې و ده کرتیه باقه بوزستانی
ده درې به وولاخان.

پښتو: زام، برین، (باک.) گمسک.

پښتو: (باک.) په شما، په شما، نوگوریس یا زنجیره به ده کورتیه سمر
لموزو ژیر چنه گدی وولاخی.

پښتو: پښو.

پښتو (باک.): پښو.

پښتو (باک.): پښو.

پښتو (باک.): پښتو، پښتو، پښتو.

پښتو: (باک.) همو، فیز.

پښتو (باک.): پښو.

پښتو (باک.): پښو. (شکا.) پښو (که تمناهی). (باک.) پښو.

پښتو (باک.): پښو.

پښتو: (باک.) زام، باد، پښو، پښو، پښو، گهړک، گهړه،
(باک.) بیتچاره، هموار.

پښتو (نمده.): پښ، لپ، لاراز، بیتووک، نمر، نژو، سیس، چرچ.

پښتو: دروست، پوخت، راست، بیتووک و قوژت. نا — نا پوخت، ناساز،
بی جی، بیتووک، بیتووک، نا — ی: بیتووک، ناست، یه کدل،
نارام، تبعا، بیتووک، کوک، په قفاندی، سمره. نا — نا کوک.
(باک.) پښا، تاخت، یه کسان.

تو، خشت، بیجی و زور کمی. تراز، بهرانهر، بهرامهر.

پښتو: هوزتکی کرده.

پښتو: ناستی پښی و تاختی چت.

پښتو (نمده.): چیره دی ددان، پښو.

پښتو (نمده.): چیره دی ددان یا پښو.

پښتو: هه لکوت، همل.

پښتو: پښتو، پښو، تیکوت، خیتو، خیتو، هه لکوت،
تووشوون. وه پښی کوتن.

پښتو: پښتو، نامادوساز، جیتو، جیتو.

پښتو: راست و بیتووک و قوژتوون. یه کپوون، سازوون، پښتو،
ناشنایه تی و دستانیه تی و تیکه لی.

پښتو: دانه، دامزرتنهر، چیتووک، پښتو، دانه.

پښتو: ده قدان، سازدان، دروست کردن، پښتو، راست کردن
و پښتو، جیتو، جیتو، کردنی کاریک به پښتو.

پښتو: پښتو، به پښتو، ناردن. (فه.) پښتو.

پښتو: پښتو، پښتو.

پښتو: پښتو.

پښتو: پښتو، هه لکوت، پښتو.

پښتو: لکوت، لکوت، سازان، پښتو، ناشتو، بهه،
لهه، پښتو، سازان، گونجان، سازوون، دامزوان، پښتو،
دروستوون. خیتو، خیتو، پښتو، پښتو.

پښتو: پښتو، ناشت، سازو، یه لکوتو، (باک.) پښتو.

پښتو: پښتو، ساز کردن، په قفاندن، پښتو،
خشت کردن.

پښتو: پښتو.

پښتو (هموړا.): پښتو.

پښتو: کوشین، هنجرین، هنجراندن، کوشین، گهرساندن،
گرفاشتن.

پښتو: کوشان، هنجران.

پښتو: کوشان، همیزیا همیز.

پښتو: تراز، خنج، بهسرویه، تمتراق، کارسازی،
ته داره، بهسرویه، بهسرویه، پښتو، پوخت، پوخته،
پښتو، پښتو، پښتو، پښتو، پښتو، پښتو.

پښتو: پښتو، دستانیه تی کردن، ترازو بهسرویه،
پښتو.

پښتو: پښتو، ترازو بهسرویه، پوخت کردن.

پښتو (باک.): کوچه، چکو، کولانی، باریک.

پښتو (زا، هموړا.): دانه، پښتو.

پښتو: پښتو، سازوون، دروستوون. (پښتو.)
لسمهرمان.

پښتو: پښتو، دروست کردن.

پښتو: پښتو، پښتو، پښتو.

پښتو: پښتو، ناشت، نارامی، تبایی، بیتووک،
پښتو، سازی.

پښتو: پښتو، دروستی، تاختی، یه کسان.

پښتو: پښتو، تبایی.

پښتو: پښتو، نمری، بهسرویه، پښتو.

پښتو: پښتو، پښتو، پښتو، پښتو، پښتو،
— بهستن: بهن کردن. پاک کردن: ده روی کاروبار یا
ماستو کردن، پاک کردن، نیتو، استی — جهرگو،
دروست کردن، ووشکسی کردن.

پښتو: پښتو، پښتو.

پښتو: پښتو، پښتو، پښتو، پښتو، پښتو.

پښتو: پښتو، پښتو، پښتو.

پښتو: پښتو، پښتو.

پښتو: پښتو، پښتو، پښتو، پښتو، پښتو،
پښتو، پښتو، پښتو، پښتو، پښتو، پښتو،
پښتو، پښتو، پښتو، پښتو، پښتو، پښتو.

پښتو: پښتو، پښتو.

پښتو: پښتو، پښتو.

دینامہ: بدنامیہ.

پابندی، پیمبری.

پیچگه خستن: خستنه پری، به پری کردن، پهوانه کردن.

رېښه پړوئين: روښتن، پټگېرپښ.

پڙيگه ڪاهتن: ڪهوتنه پڙي، وه پڙي ڪهوتن.

پینگہ گیر (نہرو ۵۵): پتھر، جہڑو، چہ تہ۔ — ی: پتھری، جہڑو

پيگه نما: پيگهنووين، پيگه نما، پانامه.

پیگمیشاندان: رابری، ریبوری، رینوانلن.

پیکھو، پیکھو، پیکھو۔

رئیکه‌ی راست: راسته‌رئیکه.

ریگہی کاکہشان: کاکہشان.

پیکه کی کیف: پیکه کی کیف، کہ بنیوانی دو کیواندا یا بسمر کیواندا
تبدیل دی، رجه کیوان.

رنگرتن: نمپڑتن، نمپلان، ریتھدان، ریگیری، جھردھیی، تھتھری.

چہ پاو کردن، دینگر تن.

رئیسگو مگردن: ری وونکردن.

ریگیری: نہیڑتن، رینہدان، نہیٹلان۔ جہردہیی۔

ویلانین: (باک.) وه عمو عمو خستن، وه رانیدن.

دې ټولنيزو ټولنو: که بشتنه قوناخ، رښير پنهوه پنهاسانم.

دلاستان، (باک) : لٹ ، لٹ ہواں جنگل (باک) ، تال دلاستان۔

(۱) (ک) : در صورتی که

پیش / ہزارہ / سکور / پس / سیاہ / پس / پڑیں / پڑیں /

پیشہ: نرسی، پڑھنے والی، جونیئر ایسوسی ایٹ، پروفیسر

دڙيوان: پاسهوانی ریگا۔ — ی: پاسهوانیتی ریگایه.

فہرہ نگہ کی کور دستان

ڊيولوي (همورا.): پٿواس.

ڊيويان: پٿگار دهوروبيري، پٿگايه، که هاترچوي بمسردا بکري.

ڊيورا: پٿوپاست.

ڊيوراست: راستمخو، راستموي، نهگهرو ابروي — دهگهيشووي.

دلخووا: پٿوي.

ڊيوري: راستموي.

ڊيوشوئين: ياسا، خو و پهوشت، پلان، نهخشه چت.

ڊيوشوڪرن: سمرليشتيران.

ڊيوشوگي (باک.): پٿيووار.

ڊيوي: (باک.) ڀووش، هوريشه، ڀووش، ڀوسي، (همورا.) ڀواسه،

(فه.) ڀو، ڀوي، گيانداري کي ڀوي چواري پٿي توکني کلک فسي

گوي قوتي فيلبازه له کمرويشک زلتره. (باک.)

ڀيووار. — پٿيچ: فيل و ساختمو تلهه.

پٿي

ڊيهاسن (باک.): پٿي ناسن.

ڊيهاف (باک.): هاري، هاردهم. — ي: هارپٿي.

ڀي: فسن: پٿهسن.

ڀي: (فه.) ڀو، پٿگا، پٿگه. (يعز.) پش، رڌين.

ڀينهوله (فه.): گروي، ناوله دار، خرويزه دار. — ي: گروي،

ناوله دار.

ڀيا: ڀوپاي، ممرابي، ڀووالمت، کلکسروته، زمانلووسي، دووڀوي.

ڀياڪار: ڀوپاي کار. — ي: ڀوپاي کاري.

ڀيال: جوړه پاره يتي گرمين و کويتستاني بووه.

ڀيان (همورا.): ريحانه، (همورا.) ڀيڻ، ڀين، ڀيڻ، گويوڪرن،

فياندين.

ڀيافن: ڀاڏاشتن، ڀيساي پٿيڪرن.

ڀيائي: ڀياکاري، ڀوپاي.

ڀيه: (باد.) ڀي، ڀيڻ.

ڀيهسي (باد.): ڀي سهي.

ڀيا: (باک.) فيل، تلهه، داو، تفره، (نمرده.) تهکان.

ڀيائ: شل و شول، ڀيس و چلڪن، شول، ڀيڻ، قهلتجان، شول شول،

ڀيشهر، (همورا.) ڀووت، ڀيسمان.

ڀيهره: ڀيهره، مردن، لمانوچون.

ڀييو (باک.): فيلزان، فيلباز.

ڀييو: (همورا.) گوڙو، چلڪي نيوکه پرو چاوانه، چقاره.

ڀييوڪار (باک.): فيلزان. — ي: فيلزاني.

ڀييوگهر (باک.): فيلزان. — ي: فيلزاني.

ڀييو: ڀوخل و ڀيکاره. کالاي شروووڀو هلا هلا.

ڀيت (نمرده.): فيل، تلهه، کهلهک، (فه.) ڀووت له ڀو مرز نبي ڀو

همرو گيانلبريکي تر به کاردهري، (نمرده.) تهکان، (نمرده.)

شروکوته.

ڀيٿال (باک.): گمريده، ناوارة، همزه گمرد. شياکه.

ڀيٿاله (همورا.): شياکه.

ڀيٿالي (باک.): گمريده، ناواري.

ڀيٿه: چٽيکه کمل و پهل خوري پندهشوري.

ڀيٿرش (فه.): ڀووترش، مٿن. — ي: ڀووترش، مٿن.

ڀيٿق (فه.): جيٺه، ڀيٺه، ڀيٺ، مڙخ.

ڀيٿق جهم (فه.): ڀيٿقي چار.

ڀيٿڪ (نمرده.): ڀيٺ، شپه، کوته.

ڀيٿکه: کميٿک همير ترش و ناره، که ڀوٿيک پيش همير کردني به ناو

دهگيرتشمه ڀو سبيني، که هميريان گرتشمه دهگنه مايه و هموتي،

فريشک.

ڀيٿک و ڀيٿک (نمرده.): ڀيٿ، ڀيٺ، ڀيٺ، خرت و پرت، شپهريه.

ڀيٿن (باک.): ڀوٿن، ڀوٿلن، ڀيٺن. ڀيان، گوگردن، ڀين، (باک.)

سورک ڀون.

ڀيٿوپين: (نمرده.) ڀيٿک و ڀيٿک.

ڀيٿه: ڀيٿه.

ڀيٿج (که.): ڀيٿه چيره، ڀيٿن له چيره ڀيٿن. ڀيٿي گي، مري ڀيٿن گي.

ڀيٿچال (زا.): مري، ڀيٿ، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿچال (باک.): ڀيٿ، مري، ڀيٿچال، شيرتڙي، که کنگري تڙي،

گولي سري ڀيٿاسيه، خوراک و ڀيٿچورتيکه ڀيٿيه له پهي رو شيرتڙو

شير سمرتو.

ڀيٿه: ڀيٿه.

ڀيٿه ٺوڪ (بابا.): ڀيٿه، ڀيٿه، که تنهاله جنيواندا به کار دهري،

به — ي دا چوره خواروه.

ڀيٿه ڪرن (نمرده.): ڀيٿه ڪرنه، چيره ڪرن.

ڀيٿه ڪرنه: ڀيٿه ڪرنه، چاوير ڪرنه له يه ڪيٿڪ.

ڀيٿه ڪ (باک.): ڀيٿه ڪيٿڪ، ڀيٿه ڪيٿڪ.

ڀيٿه ڪرنه: ڀيٿه ڪرنه.

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

ڀيٿه ڪرن: ڀيٿه ڪرنه، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري، مري،

دېڅه لَوو (همورا): پيڅوڼه.

دېڅزار: خيزجار، زېخستان.

دېڅن: پيڅاوی، پيسی گمښ، گيانداري پيس و چه پل.

دېڅناوی: پيڅاوی.

دېڅنه: پيڅن. پيڅوق.

دېڅوڼا (همورا): پيڅوڼه.

دېڅوڼا کوره (همورا): پيڅوڼه کووړه.

دېڅوڼه: پيڅينگ، پيڅه لَوو، پيڅه لَوه، (باک.) پلادی، پووقيسوړ، رووخه لَه، پسي، (لو.) ليڅه روو، (باک.) پنځو، پزور، ريشی، (نمرده.) پندولی جلگی شې، چتيکی باريکی دريڅه لمزگی گيانداراندا پيسایی پيدا د پروات.

دېڅوڼه ناستوړه: پيچک، پووقپه ش، زهبلهک، پيڅوڼه پيکی ناستوړه به دم پيڅوڼه ی باريکمه.

دېڅوڼه باريکه: پيڅوڼه به له پيش پيڅوڼه ی ناستوړه به.

دېڅوڼه کوره: پيڅوڼه کووړه.

دېڅوڼه کووړه: پيڅوڼه کوره، ماسوولکه کووړه، پيڅوڼه پيکی گچکه به به پيڅوڼه ی گموره نووساوه، که چتي بچتيکه ناووه زو فريای نه کمون مروی ده کووړی.

دېڅوڼه ناستوړ: پيڅوڼه ناستوړه.

دېڅ: قهر، ريز، پمراي، پاڅه.

دېڅ: جوق، پؤل، تيپ، سان، چمند چتيکه به قه تاره و به پز پاره ستابن، له — دان: لساندان.

دېڅوون: پزبون چند چتيک به دروستی.

دېڅيوه کړدن: بهر پز هاتن به سمر چمند چتيکيدا بهی بواردنيان.

دېڅو: پزپرو، قه تاري پتگای ناسن.

دېڅ کړدن: دانانی چند چتيک له نه نيشت يه کتري بهر پز.

دېڅکين: پزرتن.

دېڅگاو: پزگاو. — ی: پزگاوی.

دېڅليگ کړدن: پز پز هاتن گرتن. پزليتان، پاڅه گرتن.

دېڅليتان: پزليتان.

دېڅليتان: پزليتان.

دېڅين: ياری سې پزکين يا نو پزکين کړدن.

دېس: پيسراو، خوری، لَوکه يا مويده کی به تمشی يابه خهړهک پيسراي، چمند گلوڼه به نيکه، که بوق جاجم و بهرماق و تيتر ناماده کرابی، (که.) پيس.

دېسه: پستن.

دېسين: (همورا، باک.) پيسسپی، پياوی گموره و بهر پز، دهمراستی ناوايی.

دېسوا: نابووچو، ترڅ، بهدناو، (همورا.) پووسياو، بی نابوو، بيشه مرم، هه تک کراو. — بون: نابووچون. — کړدن: نابووچون. — یی: بهدناوی، بی نابووی، نابووچون، ترڅی، (همورا.) پووسياوی، پووسواوی، بيشه مرمی.

دېسو گوريس: مېس له کردارو ناخفتنيکی دوو دريڅه، ده لين نمن توانای بيسنا و ياکردنی نمن — هم نيه.

دېسوو: (بل.) نمرگيا يانه به، که بهل به زهيدا بلو بکهنمه. بوق هممو جووړه گيايه کيش به کار ده بري، که به بدری بوق خواردنی زستانیی وولاخ و نازالان.

دېسي (زا): باقه گياي ووشک، (باک.) پوت، گزگيا.

دېسين (نمرده): پستن.

دېش: پدين، په، پوه، پهدين، پندين، پتن، پياو و نيروی و بزني پيشيان هه به. (باک.) برين، کولکی هه لين، زيبکه. (باک.) نيروی جووتی.

دېشال: پيشوی بهر يوووه ی چتي درواوه.

دېشال دېشال: چتيکی زور درواوه، که پيشالی زور بی.

دېشاله: پيشال.

دېشالو: دا پووشاو، پراو. (بار.) جهه فري، گيايه کی ده ستچينو ده خوری.

دېشالوک (پهوا، بار): تهرخون، جهه فري ده کوو تيره وايه، (پهوا.) بيزه روو.

دېشه (همورا): پيشو. (همورا، که.) په توه، پنج، پنج، گونج، بيخ، بنچينه، پهگ، پين، زنج، مه بالغان نانی: نيمه پيشمان ده رهيتا، له — هه لکندن: له پهگ و بنچينه ده رهيتان و شه لپين، — داکوتان: زنجداکوتان، پندان، — کيشان: کوژتن، کاروبار تمولو کړدن. په گو ده ماری پوه کان (دار و گيايان)، گووژ، له رزانه، پيشو، پيشوڼه، پيشی. دارتکه ساوايه، که به پيشموه ده رهيتراي و له شوو پيکتير چه قيتراي يا بهه قيتري، شه تلای داران.

دېشه پ: قران تيشه، بنپ، بيخپ، بنه پ.

دېشه پ: چتيکه له پنجو بن هاتپته ده روه.

دېشه پوون: لمن هاتن و پراو ده خيزان ياتيره يا هوزيک.

دېشه پ: بنپ، پيشه پ.

دېشه دار: پيشو دار.

دېشه دار کړدن: پيشو دار کړدن.

دېشه داکوتان: پوان و پهگ و بيخ داکوتانی پوه کان، جيتير برون و داميزان.

دېشه ده رهاتن: زيان کړدن و کنهفت برون يه کيتک.

دېشه ده رهاتن: کنهفت کړدن و توشی ده ده سهري کړدن کسيکی.

دېشه ده ره او وړدن: پيشه ده رهيتان.

دېشه ده رهيتان: له پهگ و پيشموه هه لکندن، کنهفت و پريتسان کړدن کسيک.

دېشه پيشه: پووش پووش، وورده ی قاقمز و دار و نيتر.

دېشه مکش: پيشه کيش.

دېشه کمش: پيشه کيش. — کړدن: ريشه کيشان.

دېشه کيش: پيشه کمش، گياندار يا پوهه کيتکه، که له پهگ و پيشموه ده رهاتی.

دېشه کيشان: پيشه ده رهيتان.

دېشه‌کیشکردن: له ږگ و پشموه دهره‌پتان.

دېشه‌ميو: بنه‌ميو.

دېشه‌وره‌نموه: ږگ و پشه، نمراد، بنه‌چک.

دېشه‌ه‌لبه‌ستن: پشموه ه‌لبه‌ستن.

دېشه‌ی جهرگ: منال، بندل، بندى دل.

دېشه‌ی جیگر: مندل.

دېشبايا: (موک.) جوړه ترتیه‌که سوړو سپی ه‌یه. — ی سپی: جوړه

ترتیه‌کی سپیه دهنکی ه‌یه گلوی کمه‌یک درتیزو بؤ میلاق ده‌ی. —

سوړ: جوړه ترتیه‌کی سوړه دهنکی ه‌یه گلوی درتیزو بؤ میلاق ده‌ی.

دېشباوا (نمرده.): پشبايا.

دېشخمن: تیز، قه‌شمه‌ری، تیتالی.

دېشدار: به‌ریش، خاوه‌ند پش و ږدین. — ی: خاوه‌ن پش، ږدینداری.

پش سپی: پسی، کوته‌پیاو، دمر است، گوره‌ی ناوایی.

دېشک (باک.): قوونیر.

دېشگاو: ږتگاوی. — ی: ږتگاوی.

پش ماشو برفج: پشیکه‌ږه‌ش و سپی تیکه‌لاو بوبوی.

دېشوه: پشموه.

دېشو (که.): په‌ست خو، ږد، سه‌ریوړ، پیسکه.

دېشول: (نمرده.) وورده‌ی دارو قاقمز و تیر.

دېشول: — گهرماوی، پشموه، پووشال، پووش، پشول.

دېشول: گارانی، هزارداستان، سپرو، بالنده‌یه‌کی پشی کونجی

دنوک باریک و درتیز له ډوله‌که گوره‌تره به‌گه‌لی جوړ ده‌خووتی.

دېشو: (همرا.) پشه، (دهر.) پشی، تاوی بادراوی ناغه بانو شده و

نیدیکه‌یه.

دېشووه‌لبه‌ستن: (باک.) پاشتن.

دېشی (همرا.): پشموه شده و جامه‌دانی و تیر.

دېشی (باک.): نیری جووتی، گوریس.

دېشیان (همرا.): دارپوشان.

دېشیاندن (نمرده.): دارپوشاندن.

دېش (باک.): بهر، وه‌کوو من — ین خو تراشی: ه‌روه‌کوو نممن به‌ری خو

تاشی.

دېشی (زا.): پخول.

دېشیک (باد.): پخول.

دېق: حتی نمره‌لیقه‌ی تنک.

دېق جهم: (نمرده.) پېوڅی چاو.

دېق مریخ: (نمرده.) جیقنه‌ی مریشکی.

دېقنه: جیقنه، جیق، گوی بالنده.

دېقنه: پېوڅی چاو.

دېقنه‌سپیلکه: جیقنه‌سپیلکه، نه‌خوشیه‌کی مریشکانه چمند زبیکه‌یه‌کی

سپیان له‌نیتو زاری دیت چاره‌ی زور دواړه به‌لام نموده‌ی بؤ به‌کارده‌بری:

سالیسیلات ۸ ناو ۱۰۰۰، پرمه‌نگه‌نات ۲ ناو ۱۰۰۰.

دېق و هیق: حتی زور تنکی نمره‌لیقه، لاواز، لمړ، سیس، چرچ.

دېقووله: حتی په‌قه‌له، ووشک و لاواز.

دېک: براده‌ی تاسن، وورده‌ی تاسن له‌پیشدا وه‌کوو قاقمزی مریژک

به‌کارده‌برا، که به‌سهر نووسراواندا ده‌کرا زوو ووشکی ده‌کرده‌وه.

دېکه: کیره، چیره‌ی ددان یا پینوس، چیره.

دېکه‌ریک: چیره‌چیر.

دېگ: حتی ووردی بریسکه دارو به‌سهر نووسراواندا ده‌کرا بؤ

ووشک‌کرده‌وه‌ی.

دېگی بیابان: جوړه لیمیکه له‌دووره‌وه ده‌بریسکیتموه وه‌کوو ناو.

دېل: ژاله.

دېله خوو ډوله: مووار، زه‌رنه‌گ، زه‌رنه‌ج، ډوله‌ی پخول‌ه‌ی نا‌ژالان،

که به‌رنج و قیمو چموری پر ده‌کریتموه.

دین (هه.): ږن، ریتن، ریان، (همرا.) ده‌نگدانی سه‌گ.

دینول: تلش، رپویر، تیتول، ږندول، بزگوو، (نمرده.) شیتال، پيوال،

ږنگول، پمړو و جل و به‌رگی کون و ډراو.

دینول‌ږینول: تلش تلش، تیتول تیتول، پارچه‌پارچه، شپو ووو. —

بوون: شپو ووپوون. — کردن: شپو ووکردن.

دینگ (نمرده.): شیر، شيله، ږنگال، رب.

دینگ: لیک.

دینگال (نمرده.): رینگ.

دینگان: بؤله و پرته‌کردن.

دینگاندن: بؤله و پرته‌کردن.

دینگاندنموه: ږنگاندنموه، بؤله و پرته‌پرته‌کردن، ووتنموه.

دینگاو: (همرا.) لیک. په‌واقی ه‌منگووین.

دینگه: منگ، مینگه.

دینگه دینگ: مینگه‌مینگ، ژاوه‌ژاو، زور له‌سهر چتیک ږوشتن.

دینگ‌خوړما: شیر، خوړما.

دینگور (همرا.): سه‌کی تووکن، کسوکی تووکریت، به‌توکه درتیزه‌کی

سه‌گیش ده‌لین.

دینگول: پيوال، شیتال، شپه، ږندول.

دینگوول (دهر.): کونه، جلی شپو شپول، ږندول، تیتول.

دپو (نمرده.): که‌لک، فیل، ډاووپو.

دپواو (نمرده.): پېووار.

دپوال: ږندول، ریندول.

دپواو (همرا.): پتراس.

دپواوی (همرا.): پتری.

دپوه: ږنگه، ږنگه. گای به‌لک.

دپوه‌دپوه: ږنگه‌ږنگه.

دپوه‌دپوه‌که‌ر: رنګه‌رنګه‌کر.

دپوه‌له: له‌ږولاواز (بؤگیاندار).

پښتو ژبو (هـ.و.): پښتو ژبه. (باد.) شمېرېکه، همدغوینې جوړه زهړه ته یې کی.

پښتو: پښتو ژبو ته یې کی. (هـ.و.): پښتو ژبو ته یې کی. (هـ.و.): پښتو ژبو ته یې کی.

پښتو: پښتو ژبو ته یې کی. (هـ.و.): پښتو ژبو ته یې کی. (هـ.و.): پښتو ژبو ته یې کی.

پښتو: پښتو ژبو ته یې کی. (هـ.و.): پښتو ژبو ته یې کی. (هـ.و.): پښتو ژبو ته یې کی.

پښتو: پښتو ژبو ته یې کی. (هـ.و.): پښتو ژبو ته یې کی. (هـ.و.): پښتو ژبو ته یې کی.

پښتو: پښتو ژبو ته یې کی. (هـ.و.): پښتو ژبو ته یې کی. (هـ.و.): پښتو ژبو ته یې کی.

ز: تېښتېکی ثابتې کورښه.

ز: زاک، زاده، زوله، مندل. (که.) همد، چندان. — یې کم لمزگدا بیت: همد یا چمد چندان لمزگدا بیت. وند، مندل. کوپ، کچی برا و خوشک و خال و مام و نیشتر و له گمل و انیش نمې به تنهایی به کارنابری: برزا، خوشکمز، خالز، نامز. کرداری پابردوه له زان و زایین و هر گمراوه واته میبینه که زان زاده، زانی، دی. پس، به چکه، نم نافرته — یې کی لمزگدا به واته دو گیانه.

زاین: زایین، زان. دزدان، ده لاندنی نار و تهرایی. پوډان، سهره لاندان، په یدابوون.

زې: دوو ژبی ناودان له کوردستانی عیراقتدا. — ی بادیان سنووی خاکي کرمانج و سوزانه.

زېهاند: پېراویتی که، که هر ناوی مندالی تازه بوی تیدا بنووسری. (باک.) توماری سهره ژمیری. — کردن: تومار کردن پېراوی سهره ژمیری.

زېوکی (باک.): خې، خمرند، که نار درېبیتی.

زېوکی (زا.): سهرگویتلک، سهرانگویتلک، سهره نویتلک. دژ و دهره یه که ناوی بارانای پیداپرات.

زې: ساپ، ساف.

زېان: ساپسپین، سافسافین.

زیت (که.) پوژ. زاور، شتره ش. بې، پرکیشی، پې، نازایی، زاغ، نه ترسان. به — نازا، به چمرگ. نازاد زور به زاته: نازیه. بې — ترسنگ، حیز، نامرد. (فه.) نمهک.

زغیرن: زهله برن، زور برن، ترساندن، ووره شکاندن.

زغیون: زهله چوون، زراو چوون، ترسان.

زغدار: زاوردار، دلدار. پرکیش، له خورادیتو، بۆکه، (هـ.و.) بیتگهی، تمبا. (باد.) بهنات. (فه.) نمه گدار. چاقایم، به چمرگ، نه ترس. — ی: نازایی، پرکیشی.

زاکوفن: پرکیشی، له خورادیتو، پوهه لاورتن، پوهنستان، ویران، نه ترسان له کردن کارتکید.

زاج (هـ.و.): پارچه یه که دنگی به جیتسه. زاختی که دهره که تره نار و چمری خوشکراوی پې دهره که تره. (باک.) گوهمر، (جوهمر)، ناوړه. (باک.) ناماده یی، لیوه شاهووه یی. دهرمانیکی سپی تفته بوزور چت به کار دهری به تاییه تی بوزور دنگ کردن بون و خوری.

زاج و به چمر: به چمر و پتزه مو به که به کمناری سمری کوپ مندلدا دهیلر تپوه بوزورکی و جویانی.

زاج: تاویری گموره، بهرد. (هـ.و.) زای، چتیکي سپی یا زهردی ترش و تفته وهک خوری له کان دهره دهری. کوهرگ، زاخه، نمشکوت. (بار.) خلته ی سبیل و موندنه. (دوله.) قمر. (فه.) ماه و چپای بلند، که همموی بهردی. (پوژ.) نازایی، زات. به — نازا، زاتدار. بې — نامرد، ترسنگ، حیز.

زاخلو: دهرمانیکه ده گپرتسه بوزور مش و مالتی تیغ. زاخه. نمشوما، جیلره، گوهمر. تیغ که — دری، جیلوه و جوهمر په یداده کا بزیه و ناوړه و داخ، خفت، زوخوا. پاک کردنموی خشلی زتی و زتوه له لای زتیرنگر.

زاخلوچوون: چاروونکردنموی بهدیتی کزی دوزمن.

زاخلوچوون: مش و مالدان، زاخلوچوون.

زاخلوچوون: مش و مالدان تیغانه به زاخلو.

زاخلوچوون: چوون: تیر تماشا کردن. که تیر تماشا ی دیمنتیکی خوش یا نافرته تیکی جوان بکری ده لیتن: هیتدی تماشا ی نازنه ی خانی کرد تا زاخلو چاری خوری.

زاخلوچوون: جوهمر دهر.

زاخلوچوون: زاخلوچوون.

زاخلو (موک.): هولی مپانه، له لیزه ی دوست و چمد ژور تیکی لی هلدکه مند. ژیزه مین، زاخلو. (که.) زه یه که پې له بهرده لآن، که به که لکی چاندن نایدت. له مندیک شویتانده به میترگ ده لیتن.

زاخلوچوون: له جیمی زاخلو.

زاخلوچوون: زاخلو سپی.

زاخلوچوون: مری به سلیقه و جوهمر دار. تیغی جوهمر دار. — ی: جوهمر داری.

زاخلوچوون: ناوی دهره یه که سهره لیزه یی. بهرده لآن، خیزه لآن، نمشکوت، غار، شویتیکه و کوو ژور له زوی یا له چیا هلدکه کنری بوزور مالدان، زاخه.

زاخلوچوون: زاخلو زهره.

زاخلوچوون: زاخلو کسک.

زاخلوچوون: جوړه پالتویه که له بهرده که تره. ناوی شاریکه له کوردستانی عیراقتی.

زاخلوچوون (موک.): زورخور، تیرنه خور. — ی (موک.): تیرنه خوری.

زاخلوچوون (هـ.و.): ژیزه یی، ژوری بنزوی، ژیزه مین.

زاخلوچوون (باک.): جوړه پالتویه عابیه که له پتشداد دستکاری زاخلوچوون بووه.

زاخلوچوون (باک.): غار، نمشکوت.

زاخوږان (موک.): زړخوږ، تيرنهخوږ. — ی (موک.): تيرنهخوږی.

زاخوږ (همورا.): ژيرزدهی، ژوړی بنزدهی، زيرزدهمین.

زاخوږی (باک.): جوړه پالتو عابايکه له پيشدا دستکاری زاخوږيان بڼه.

زاخوږو (باک.): غار، نښکوت.

زاخوږان: ناوی ديبه کيبه لمنځو هڅيرکاندا.

زاخوږ: قشقه لڼه، قشقه پږه.

زاخوږ (جا.): دلاڼ وده رتيکی ليږو بڼه لڼه. زيخمالک، خيزه لڼ، زيخه لڼ، زاخيران، زاخیر. پارچه زهويکه له دهستی يا لمدوږين و بڼه پيدا ياندا، که وورده بڼه زوړی.

زاخوږان (دهر.): زاخیر، خيزه لڼ، بڼه لڼ.

زاد: قوت، توشه، زهواد، خوراک، تيشو، دانډلڼه، بڼه سوي، خوارده منی، هايدي ژيان. (باک.): چيشت، شير، گراږ. داهات، دهرامت، بڼه پو، بڼه پو، خولندوت.

زاده: منال، مندل، پڼه، وند، کوپ، کچ، زا، زاگ، زړ تر بڼه منی به کارنا بری وده کو: نارام — نارامزا (کوپ يا کچي نارام). به گزاده (کوپ و کچي بهگ).

زاده گان: نڼه ی خانواديه.

زادېووم: نيشتمان، شوږی له دايک بوون.

زادندان: همبانه، توشه بڼه.

زادليږ (باد.): گراږليږ. چيشت ليږ، شيفليږ.

زادومهرگ: مردن و ژيان.

زادې لڼه: واته خوراک و توشه ی ژيانی نيه و هڅاره.

زاد: دم، دهر، دڅ، دم. زمان، ناخوتن، قسه. زمان: زاری کرمانجی: گوڅاری کوردي بڼه لمږير چاودږي حسين حوزنی موکريانيدا بڼه. ستان، جی، شوږين، نيشتمان، به لڼ به منی به کارنا بری به لڼ کو له گمل ووشه يکی تر به کارده ريت: لاله زار، گولزار، چيمه زار. دوي بڼه شش پووه، همروهي چمند خالتيکی تيدايه ياری پنده کړی. زارکی کوپه، ديژه و گوزه و مه جمل و نيتير. — نانوه: سمر دپوشين، سه قانندن. زارواه، واته. بې تين، خراو. کساس، کهنهفت، پيريشان، به لڼ گاز. گازنده، گزانه. گزيانتيکه به کولموه تيکل بعاوار و پږي بيت، ناله و فوغان. (نيره). مندل، زارږ. (نمرده). ژهر.

زادرا (پيز.): ناوی نافره تانه.

زادراږ (باک.): زارواه.

زادوا: ژاروا، ژهر، ژهرراو. ناويکی تاله، که گرو گيا و دار و دره ختان دهریده کم. ميز، گميز، پيشاو.

زادواوه: پوږ، گوښ.

زاديشه: بڼه: زارتيشه.

زاده: زراو. گفي نيره هاپراو، بڼه ش، گغه کوتاو، کڙيزه.

زاده مڼه (جا.): تزوير، زراوچو. زاده. (که). زالو. (پږو). زاله. — بوون: تزوين له ترسان، که سيکه له ترسان مردي. — بردن: زراو بردن.

زاده زراو (باک.): هاوراهوار، دنگي گزيانتيه.

زاده مڼه (موک.): زراو بردن له ترسان.

زاده گان: زارگا، بانه گا، بڼه موسلدان.

زاده وانه: دهمبين، (کو). دم بڼه. چتيکه دهمی وولاخانی بې دهمبستان له کاتي گيره دا تا ده غلی نه خوږ و همدووک لا زبان نهمين. زاريين. بڼه تيکه زارکی کوپه لڼه داپوشراو و نيتيری پنده بڼه ستر.

زادېهست: جادو، دهمبست، زاريين. نشتويکه بڼه زاريهستی نه ياران بدری به کسيکی.

زادېهست: دهمبستان.

زادېين: (همورا). بڼه بڼه. بڼی زارکی کونده و همدکه و نيتيری بڼه ستن. راره وانه، دهمبست، زاريست. زارگوښ، بڼه موک.

زادېووه: (همورا). دهمه زوا. دهمه چو. هڼده بڼه شته يکه به جاريکی بڼه وړی و بڼه همو چتيکی تريش به کارده بری، که به قند وی بې.

زادېو: قين، پږ، پک، ژهر چار.

زادېهغ: دم به پيکمنين، پووخوش، زارخغه.

زادېهغه (نمرده.): پيکمنينتيکه، که به دم پږ و قينموه، زهر خغه.

زاده هشت: زار: زمان، دهشت، پاست، پاستان. زمان پاست، پاستيږ، پاستگو، پيغه مڼه رتيکی کورده بڼه.

زادېدپو: دهمدپو، زوړلي، پازپانه گر. — ی: دهمدپوای.

زادېزار (باک.): زارزار، هاوراهوار، دادويياد.

زادېزوک: که سيکه زور زاری و دادوهاواری بکات.

زادک: زاری کوپه لڼه و نيتير. زارکی کيسه و توره که و جواو و تير و نيتير. زاره وانه، سږپوش، ده شک.

زادگنا: بڼه موسلدان.

زادگنه: زارکی چالاو و جوگه ی سمر دپوشراو.

زادهاپيڼهوه: قڼه ليخوشکرڼ.

زادهاپيڼهوه: سمر نانهوه، سمر دپوشين، سه قانندن.

زادهم: زمانلووس. — ی: زمانلووس.

زادو (باک.): منال، مندالی گچکه، به چکه ی بچووک. (همورا.)

زادوله. زاروک بچوکی و به، له بڼه نڼه ی زور زاری و قير و هاور ده کم ناريان ناوون زارو.

زادوقي (باک.): منداليتي.

زادوک (باک.). پوتا. مندل، بچوکی زارو.

زادوله (همورا.): زارو. مندالی گچکه.

زاده وانه (همورا.): مندلان.

زادويخ (باک.): خانه دان، پڼه، بڼه و نيشان.

زاروو: زهروو. (نمرده). منال، مندل.

زارووک (باد.): مندلان.

زار همدېها: دهمه مڼه دپها، دهمه شير. جوړه کوليکه.

زاريشه: دموکولي. زارنيتشه يکی پڼه کی سپی هڼی: په کی هڼاری و هی تو ترک و شووا شينگی قند قند بکری له ژور تيکيدا له ناوی بڼی دوايه بکوليږي ناوه کی له خوړتي چمند جاران له زاره ودری و تيدايه پکيري چاکي ده کتموه، ديسان بڼه زارنيتشه قعليه ۴ م و زه رنيق ۳ م لمنځو چمند

زاروک

انفادن: زانين.

زاناھى (باک): زانايسى.

زاناھى (ھمورا): زانى، زانين. نه —: نەزانين.

زاناھى: زاناھى، شاربزايى، ناشنايى، شاخوۋەندى، خوۋىندەۋارى. پەي پى بىردن، ھەلپاۋوردن، ھەلپەتتەن.

زاناھى خۇۋ (جا): زياندا، سەگ يا گيانلەبىر تەكە لەناۋ مالدە فېرى چت خوۋاردن بويى بە دى. فېلباز، خەلەتتەنەر، زيانەخۇۋ.

زاناھى: زانا، مامۇستا. —ى: زانايسى، مامۇستايى.

زاناھى: نىرى نىرىنەنە. ۋەجەجە، ئالوگۇر، بات، جيات.

زاناھى: (ھمورا) ناسراۋ، زمرار.

زاناھى: زاناى شاربزا، زانين وشاربزايسى. ئازاد بە —ە: شاربزا و زاناىيە. زانايسى، زاناھى، زانبارى، شاربزايسى.

زاناھى: زانستگە.

زاناھى: زانكۆ، شوۋىتتەكە خوۋىندەكاران دوۋاى قوتابخانەى نامادەيى تىيىدا دەخوۋىتەن.

زاناھى: زانبارى.

زاناھى (فە): زانين.

زاناھى: زەنگەر، گونج يا لوۋلى ئانىشكەدار.

زاناھى (شوا): چۆك، ئىمۇنق.

زاناھى: زان، زانا، شاربزا، سەيدا، مامۇستا. —ى: زانين، زانست، شاربزايسى. زانستى.

زاناھى: زان، شاربزايسى، لىبزانين، سەلەتتەدەرچون، سەلەتتەدەركردن، تىگەپىشتەن، پەي پىبىردن، ھەلپاۋوردن. پى —: لەچاۋادابون، ئەمەگدارى. پى بە —دان: پىزاناندىن. لى —: سەلەتتەدەرچون.

زاناھى: زاناھى، گياندارىكى مېيىنەيە، كەتازە بەچكەى بويى دىيارە ئەم مەيسە تەنھا ئادەمىزاد و لىس (حيوان) دەگرتەۋە چوئىكەۋ پەلەۋور نازى ھېلەكەى دەكاۋ لىسەرى كۆرە دەپ، ھەر بوجۇرە، كىسەل، ماسى، قىرۋاۋ بېچىۋ ھەلپاھىتەن بەلەكەۋ ھەلپەتتەن ھېلەكەى دەكەن ۋەكەۋ پەلەۋەرىن ۋە ھەلپەتتەن گەرايان ھەيە ۋەكەۋ كۆلەلە ماسى و ئىستەر. لەمەشى بالەندەندا تەنھا شەمشەمەكۆرە زا و زى دەكات و شىرىش بە بېچىۋى خۇۋ دەدا ھەر لەمەن ئەۋەشە ئەر پارە كراۋەتە مەتەل: ئەگەر ھۆشت ھەيە ۋە ھۆشت لەمەن لەناۋ مەلەندا كاميان بەشېرە؟

زاناھى: زەما، زاقا، يەزەنە. ئەم نىرىنەيە، كە زنى بۇ داخوۋاى كرابى دوۋاى گۆرۈنەنەش تا مانگىكى ھەر زاناۋا پىدەلەن. نازناۋە بۇ مېرىدى خوشك و كىچ و ئافرەتەنى نىزىك.

زاناھى: زىك كەتتەكە لە نىۋانى زاناۋا ۋە خەۋورەندا بەم مەرجە، كە زاناۋا ھەر لەمالى خەسۋو ۋە خەۋورەندا بىتتەۋە.

زاناھى: زاناۋەتى.

زاناھى: نىزىكەتتەن ئەستېرەيە لە پۇژى. تىر، ئەستېرەى زانست. سىۋەل (عتارد).

زاناھى (ئەردە): زاورور.

زاناھى: زاونى. (خۇ): زاونى. (ھمورا): زە. (پەۋا): زەۋە. (ھمورا): زە. زە، بەسەرەتا و كانگەى زانى ئازاۋ و مالا تانىش ھەر — دەلەن.

زاناھى: زىك كردن و مەلەۋون.

زاونى: زاونى، بەچكە، بېچىۋ.

زاونى: زىك كردن مېيىنەيەكە يەك لەمەۋاى يەكتەرى.

زاونى (ھمورا): مەندال.

زاونى (ھمورا): مەندالەن.

زاونى: تىكەلەكردن كاروبەر خانى ساۋايە لە گەل دايكىيان لە بەيانىمە تا تىيارە. ئىمۇر مەۋ و بەرخ — يە.

زاونى: زارە، زالە، زاورە. زراۋ، كىسەيىكە ئاۋىكى تالى تىدەيە بەقەد سى و جەرگەرە. زات، توۋانا، ئەترەش، يارا. ئازاد بە زاونى: بەزاتە.

زاونى: زراۋچون.

زاونى (ئەردە): بېچىۋ، بەچكە.

زاونى: زاونى.

زاونى: گۇنى، سىسۋىچ.

زاونى (ھمورا): زان. زاخ.

زاونى: مامان زەنە دوگىيانەكەى زاياندا ۋە مەندالەكەى پىدەندا.

زاونى: پىس، زانا. گولەندام —ى لەزگىدەيە.

زاونى: مەيسە لەمەردەنە.

زاونى: زىكە ۋە ھاۋار ۋە ئاۋازى مۇزىقەى بەرزە. (ھمورا): زەن. ھاۋار ۋە داخوۋاۋ، گىران ۋە زارى. زايەلە.

زاونى (باک): ئەشكەۋ، غار.

زاونى (كە): زايەلە، زىك ۋە ھۆر، شىۋەن، زارى.

زاونى: دەنگ ۋە باسى لە دايك بونى مەندال، مەگىتى زانى ئافرەتتەك.

زاونى: شوتىكى تايەتە، كە مەندال تىدا لەدايك دەپ.

زاونى (ئەردە): زاونە، زاگە.

زاونى: زان، زانى گياندار، زانى گياندارى مى يىنگە، زانين، پەيدابون، بون، مەندال ۋە بەچكەبون.

زاونى (زا): چىتى زۆر پەق.

زاونى (باک): فرىۋان، لە پى دەرىدەن، ئازاكرەن، بەيىنە.

زاونى (باک): كاۋول، وىران. — كەن: كاۋولكرەن، وىرانكرەن. (زا). ژىر.

زاونى (باک): بەرزەپىن، زوبەرەدە، زومەۋوتى زەرد.

زاونى: زەبەردەست.

زاونى: دەرەست، دەرەست، زال. زەبەردەس، زەبەرەدەست. زۆردار، توۋان. —ى: زالى، زۆردارى.

زاونى: زەبەردەستى.

زاونى (زا): شوتى، (باک): شەبەش. شفتى.

زاونى: فېلەتەن، زەلام، لەندەۋر، قۇلماتى، چاۋرەلەقەۋى.

زاونى: زەبەنگ، زەبەند.

زاونى: زۆر، گەلىك، فرە، زەۋەند. (باک): زەۋەش. بۇ زەۋەش بەكار دەپ، كە پىر لە گۆر گيا ۋە دەرەلە قەمىش ۋە دەرەلە.

زاونى: زەمەندەي.

زەبەنگ: زەره ند.

زەبەر: زۆر، هێز، تین، (باک). بره. تەووزمی کوتان و لێدان. — ی مەدەیه.

زەبەرەبەند (خۆ): قوزەلقورت، دەردیکی بێ ئامانە تەنھا لە کاتی خواردن و خواردنەوه بەکار دەبێ دەلێن بە — بێ: بە قوزەلقورت بێ.

زەبەرەقوتە: زەبەرەقون، هێلکە، خا.

زەبەرەقون: هێلکە.

زەبەرەقونە (ناک): هێلکە.

زەبەرەبەندەست: زەبردار، مەزۆی زۆردار و دەستدرێژ، دەسدرێژ. — ی: زەبرداری.

زەبەردار: هێزدار، دەستەلاتدار، بەتین، زەبەرەدەست. — ی: زۆرداری.

زەبەرگەیانندن: نەپیم گەیانندن بە چتیک.

زەبەرۆزەنگ: دەستەلات، زۆرداری، سام، ساف، توندوتیژی لە کاروباردا. — ی: دەستەلاتداری.

زەبەرۆونی (هەورا): تەووزمی خویتن.

زەبەلەک (باک): پەخۆلەیی نەستور. — داگرتی: پەخۆلەیی پ.

زەبەلەک نەستور (خۆ): کەسیکە دەست و پێی نەستور و خۆشی تەپ و تەنبەل بێ.

زەبەلۆق: چتی لوس.

زەبەینی (باک): لێدەر، کوتەر، ئازاردەر، فریودەر.

زەبۆر (باک): بەلەندەییکە.

زەبۆون: بێ هێز، ناتوان، ترسەنۆک، لەپ، بێتین، زار. (هەورا). ترسەزۆ. کەنەفت. گیانەداری لاوازی بێ هێز. — بۆن: بێ هێز و کەنەفت بۆن. — کردن: بێ هێز و کەنەفت کردن.

زەبۆونی: بێ هێزی، کزی، ناتوانی، بێ زۆری.

زەبەلەلاح: فیلەتەن، زێ، زەبەلەلاح، حەبە، نەقۆلا، لەندەهۆر، زەها، زەها. بۆ گیانەلەهەری زل و قەلەر بەکار دەبێ.

زەحەف (باک): زۆر، فرە، گەلی.

زەحەف (زا): زۆر لە هەموو چتیک. (نەردە). بێهۆش، لەسەر خۆچوون، لەخۆچوون.

زەحەفران: زەحەفران.

زەحەفرانگۆن: پەنگی چتیکێ کردنە پەنگی زەحەفرانی.

زەحەفرانی: چتیکە پەنگی وەکوو پەنگی زەحەفرانی وایی.

زەحەفکۆن: دڵچوون.

زەحەلە (فە): زراو، زەردەکی، تەلەکی.

زەحیری: زەچوون بە خۆینەمو، خویتن دانێژتن.

زەحەرە (بەل): هەر سەگەیکێ بەرازیکێ بکوژی کەمێکی لە پێستی بەرازەکی دەکەنەوه و کونی دەکەن و لە ملی سەگەکی دەکەن بەو پارچە پێستە دەلێن. — (نەردە). پووی کەوا و سیخە و قاپووت و چتی وایە بەو مەرجە، کە پێست بێ.

زەخەل: ناپاست، دەخەل، تەمبەل. قوماڕباز.

زەخت (زا): نەقیزە.

زەختە (دەر، پیرە، کە): نەقیزە. سەختی.

زەخم (هەورا): برین، زام، کولک.

زەخمەوی: بریندار.

زەخمە (باد): سیخە. (هەورا). کە. نەو قایشەیه پکێفی تێپەڵدەکێشێ بەزینەوه. (هوک). لوعمە.

زەخمەپێچ (هەورا): برین پێچ.

زەخمەس (هەورا): برین پێچ.

زەخمەدار (هەورا): بریندار، زامدار، زامار، کەلەل. — ی (هەورا): برینداری، زامداری، کەلەلی.

زەخمەدەکردن: سەرھەڵدانی برین لە لەش.

زەخمەک: قایشیکە بە زینەوه ناوژەنگی تێدەخری.

زەخمەکۆن: زەخمەدارکردن، بریندارکردن.

زەدە: زادە، گێزادە، دامەزادە. شکست، زیان بەسەرھاتوو. چتی شکست.

زەدەدار: ھاجری.

زەدەخورد: لێکدانی دوو یا چەند کەس.

زەر (باک): زەرد.

زەر: وشەیکە بۆ ھاندانی زەراندنی کەر و ئێستەران بەکار دەبێ. (هەورا). زێر، پوول، پارە، دراو. تەل.

زەر: چتی زۆرکەم.

زەرپات: گەشەشامی، زوپات.

زەرپا (باک): خۆتەرێژ، بکوژ، کوژەر.

زەرپە (زا): کونی چکۆلەیی دیوار.

زەرپەندن: زەرپینی کەر و ئێستەران. (کە). شەپاندن، ئەپەشەر. سەرپە، زووپەزووپ.

زەرپانی (کف): چۆک، ئەژنۆ.

زەرپانی (باک): زەرپایی، زەرپایی، زەردی.

زەرپایی (باک): (باک). زەرپایی. زەرپایی.

زەرپ (باک): پەنگزەرد. زەرپوویی، زەرپکی ماللاتان.

زەرپ (هەورا): چارە، پەزا. — تال: پەزا تال. (هوک). زەرپە کەر و ئێستەران، سۆزە، زەر، زووپەزووپ، سەرپە. ئەپە. دەنگی زەرپینی کەر و ئێستەرە.

زەرپە: ئێسک. — ی تال: ئێسکی قورسە.

زەرپەقوشترە (ناوی): زەرپەدەشت.

زەرپەقال: ئێسک قورس.

زەرپەزەر: زووپەزووپ، ئەپەشەر. زەرپە یەک لەدوای یەکتریە.

زەرپەشیرین: ئێسک سووک.

زەرپەک: ملوانکەیی زەرپوویی کاربە. (باک). زەرپوویی، نەخۆشی زەرپەک.

زەرپەکەت: وێنە، شەوەر، گیایەکی دەستچێنە دەکرتە گزەر، کە ناژالان بە تەپ و ووشکی دەبخۆن.

زەبەرەقون

زەرپە

زهره کمو (زا.): زهره کمو.

زهره ککی (باک.): زهره دای.

زهره مند (هسو، بابا.) زهره نک. کاله که مارانه، گونسه، گوی بهله، گوروالک. گیایه که بهرینکی ددات دواپه وه کوو هیلکه ی لیدئ پیتی ده لئین گونسه چونکسو وهی ده چئ توتیکسی پشی زوری تیدایه، کولکیتکی لنینو گمز دریزتری هیه، که به قعد داره دستیکسی نمستوره ووشک ده کیری و ده کورتی و به ووردی به سسر برینی کرماوی ههر مالا تیکسی وهر کیری چاکی ده کاتموه. لسمه کولکه که ی زور چلان ده ده کات همر چله ی بستیک بلنده لنینو قعدی چله کاند ا گولیکسی بزور ده ده کا وه کوو گونه پشیل به توره که ی بزور دی و به ووردی به شه کروه له خورتی بخوری بزور هیری چیکل دانه باشه بهر که ی به شاف هه لگیری بزور مایه سیری به سوو ده. که لایه کشی به ووشکی و وورد کراوی تیکل به خورما بکری چمند حبیکسی به قعد ده که نیسکیتکی لی دروست کیری بهو مرجه ی، که همر شیر ی بخورا و سهینه ی که (ه) حبی لی بخورا دواپش چمند نیسکاییک ناوی گرمی لسمه بخورا تموه ناوی سارد نه خورا بزور سفراو زهره دوی و بیوه سیری زور باشه.

زهره ننگ: زهره ند، گیایه که به ماری که لایه ده دو به مران ده گری یه که مینیان وه کوو گورتی که و نموتریان وه کوو شمامه یه بزور کورتی گرم به برینی چوار پیانده کرت.

زهره ننگه: زهره ننگ، که سیکه زهره کاری بکات. — ی: زهره کاری، زهره کاری کردن.

زهره وشان: شاباش، شواش.

زهره هان: مایه لسمه کیتکی که سیک وایه، که بهر زتر له خوی بدوی و باخوری.

زهره ب (باک.): چالاک.

زهره بی: جووره داره بیبه که.

زهره یاف: زهره یاف، زهری، کری به سیم. پازاوه، کری سیمدار.

زهره یاش (باد.): زه بهش.

زهره یان (نمره.): لیدان، کوتان.

زهره یی (زا.): مری زهره له و لاوا.

زهره ییان (نمره.): لیدان، کوتیان، لیدریان.

زهره نک: (هسو، پورا.) زهره دوی، نازاری که توشی گیانله به مران دیت سپینه ی چاری و پیتی لشی زهره هه لده گری. (باد.) جووره تریه که. (خو.) گرتک. باز له، کولکیتکه له مندالی ساوا دیت تا تمندی سی مانگی، که دهر نه ی ده یکو وری. پیتی مریشکی پش ده پرو تیتموه. موروی کارها و به موروی زهره دیش ده لئین، به ده ستوانه یه کیش ده لئین، که له موروی کارها دروست کرابی. (باک.) زهره دینه ی هیلکه، گیایه که به ماری به تهری پشه، که ووشک بو زهره دبی و خوری و به ی پنه که دهری به زهره دیکسی جووان.

زهره نک: جووره که غفیکسی زهره دی دنک قه لوه.

زهره نوک (باک.): زهره کا.

زهره نک: که لایه که بهجو که وه کوو ده ج لهن که لای توتندا زهره دبی.

زهره نوشت: بهرورد کار، نژاد بهرورد، تروم بهرورد.

زهره چی (باک.): هوهل سموزایی به ماره.

زهره خسو (نمره.): زهره سو.

زهره خوی: زهره کیری، زهره خرید.

زهره خیل: زهره خرید، بهنده، که نیرک.

زهره خیل: زهره خری، زهره کیری، زهره خرید. بهنده یه که به پول کرابی.

زهره: رهنیکه و زهره دینه ی هیلکه ی ده چی. زهر، رهنیکه هه تاو زهره ده. که لای دارانیش، که ووشک جوون زهره هه لده گری. — ی رهنیکی پرتقالی: حوول، حویل. (موک.) کیری چ و سهخت. کیری کیش له موکریان. تاش، که ممر. (که.) ماه و شاختی سهخت و داتا شراوه وه کوو که لی عه لی به گ. شویتنی سهخته له چیا پاندا، ماه. (بابا.) جووره تریه که. مری زهره کانی که سماموه و هندی نامرازی تری پی دروست ده کیری.

زهره آل: سمندل (گیایه که).

زهره آلوه: زهره لوه، قه یسی.

زهره آو: زوخوا، کیمو، ناویکی زهره له برینان دیت ده ری. (باک.) تمول، سهرا، ناویکی تال و زهره له دهرونی هندی که سو ده دیت ده ری پی ده لئین سهرا.

زهره ای (هسورا.): زهره چک.

زهره یی: زهره یی، زهره یی، زهره یی، زهره یی. زهره دینه ی هیلکه.

زهره یی: به ناستم تروسکه کردنی چاو.

زهره: نمره پیکه نین، گرژنوه، بزه، زهره خنه، زهره کفی، لئو خند، (باد.) ده ککفی. زهره لئو، لیج خنه. — ی هه تاو: زهره خور، زهره بهر، گزنک، گزنک، تیشکیتکی بی تینی خوره به سسر چیا و جیگایانی بلنده. — که توه. — ماه. جووره ماسیه که وه کاشته به لام پوله که کانی رهق و زن نین و له خوردا فری نادی. جووره تریه که. (زا، باک.) زهره له. هه لای شه کیری، که لشیرو برنج و چتی شیرین دروست ده کیری. (باک.) نیوی ثافره تانه.

زهره بی: جووره داره بیبه که له چوار جووره کان، (باک.) بی زهر.

زهره بهر: زهره، زهره بهر. زهره ی نیواران. کاتی ناوابونی خور که زهره به سسر که لوه بی.

زهره بهر: پیتخو شبورن. به سوکی تمشا کردن، گمه پیکردن.

زهره جوش: خمرکان، خمرکانه.

زهره چوه: زهره چیه.

زهره چو (نمره، هسورا.): زهره چیه، زهره چو.

زهره چوو (هسو.): زهره چیه.

زهره چیه: (هسورا.) زهره چو. (هسو.) زهره چوو. دهرمانیکسی زهره به وورد کرای به سسر چیتشی شله ده کیری.

زهره خنه: (هسورا.): زهره، (باد.) ده ککفی. نمره پیکه نین، گرژنوه، بزه، زهره کفی، زهره لئو، پیکه نینی بی دنگ، دزه خنه، لیج خنه.

زهره دیک: دیکه زهره.

زهره دیر: (بابا.) بالنده که بهجو کی سسر به شه له هه لفر پیتدا دهر پیتی گرمین و کویتسانی ده کا. (موک.) بالنده که چکوله ی

زەرد و سپییه . زەردوژە، زەردوژله . (بابا .) زەرگه ته . جوړتیکه له زەردمواله و زەرده و بچوکتیه له زەردمواله . (بابا .) زەردمواله .
 زەردەسپیری: گیایه کی گه لا ووردی درکاوییه بۆ که چهلێ ژۆر باشه .
 زەردەشامی (خۆ): بالنده یه که به قههه هویژده یه دهنگی ژۆر خۆشه .
 گۆره ی چنه ، گۆریه چنه ، به سێ جور ده خویشی سهریاله کانی په شه ئهوانی تری زەرده له میتو دارستانی پر ئاو و چۆلان ده ژێ .
 زەردەشت: (ههورا .) زەرتوشت . پهروه دگار ، تروم پهروه ، نهژاده پهروه ، زه تپوشت ، زه تاهشت . زه دهشت ، زه دهیشت . پتخه مبهیژکی کورد و له ماده کان بووه نزیکی حوت سهده له پیش عیسادا له کوردستانییدا سهری هه لداوه و زادگهی وی شاری سهردهشته و پووی له گهل کرد ، که پوو له پهرستی خردای تاک و تمیا بکهن . ناوی باوی: (پوررشپ) و ناوی دایکی (هوغلو) بووه . بهریان (زه تاهشت ئسپتمان) هم کوئوه ، له داستاناندا میژووی ژبانی وی به (٦٠٠) ساڵ پیش عیسا نیشاندەهه به لآن میژوونوسانی راسته قینه له پوریا هه دان ، که زه دهشت له سهده ی حوت تمی پیش عیسا واته له سهردهمی فەرمانپروایی ماداندا و له پیش دهسته لاتێ هه خامنهشیاندا بووه و ئایینی زه دهشتی له سهردهمی هه خامنهشیان و له سهردهمی ساسانیه کان له کوردستانییدا ئایینیکی په سمی بووه و نامه ی ئاسمانی وی ئاویتایه .
 زەردەشتی: مه زده سنی .
 زەردەکنی: زەرد ، زەردە خه نه .
 زەردەکی (فه): زراو .
 زەردەگەر: نهرمه پیکه نین ، زەردە خه نیکار .
 زەردەگووینی: گیایه کی درواوییه ، که تیره ی زەردی نه باتی لی په یادایه .
 زەردەله: میوه یه که له بهر هه تاو ووشک کرا پیتوه .
 زەردەله: مرۆی زەرد و له پ و لاوز ، په قۆله .
 زەردەله پ (باک): زەردی ئیواران . زەردە په پ .
 زەردەلو (هه): گیایه کی زەرده .
 زەردەلوو (هه): قه یسی ته پ و تازە . شیلاته ، زەردە لوو .
 زەردالوو (باد): هه لوژە زەرده . (لو) قه یسی .
 زەردەلووی (لو ، هه): قه یسی ووشک و ته پ .
 زەردەلیو: زەردە خه نه . — ی: باری زەردە خه نه ی .
 زەردەمار: جووره ماریکی زەردی په قی پیسی کوژنده یه .
 زەردەماسی: ماسییه زەرده .
 زەردەنیو هیله ی (هه): زەردینه ی هیله .
 زەردەهواله: زەرگه ته ، زەردمواله . (بابا ، ههورا .) سیره مۆزه ، گیانداریکه په نگ زەرده بالدار و جزو داره له ههنگ و میتش ژۆر گه موره تره و هه ندیکیان کوژندهن .
 زەردەهوانی: گۆره ی چنه ، بالنده یه که له کوتری گچکه تره . زەردەوێله ، بالنده ییکی زەردی جوانی بال په شه .
 زەردەوێله: گۆره ی چنه . بالنده یه کی زەرده هیتسده ی خه زاییکی ده بی . (شا .) زەردەشامی . (گهره ، باک .) زەردوێله .
 زەردەهوان: گرژینه .

زەردە ی (هه): زەردووی دهستی ژنان .
 زەردەیی: زەردی . (نهره .) زهن .) زەردووی کاره بایی دهستی ژنان و نیتر .
 زەردیو: زەردیاره .
 زەردیو (جا): زەردنوین ، مه یله زەرد ، په نگیکه به زەردی پروانی .
 زەردیوون: په نگه پین . زەرده لگه پان ، ترسان . ووشک و په قیوونی گه م و جۆ ، کاتی دروتنه . گه ییشتی برین و قوونیر .
 زەردسپیری: جووره گیایه که درووی نیجگار ژۆر وورده .
 زەردکه (بابا): جووره تریه که .
 زەردکهوین: په نگی سوورتیکه به زەرد پروانی (بۆ وولآخی بهرزه یه) .
 زەردکهردن: نیره کوژندنه هندی سهزی بامی یا کهنگره ، که زەردکراوه .
 ژۆر ترسان و زەرده لگه پان .
 زەردکریاگ: زەردکراو ، نیمه پز ، نیم پوخت ، ئاوپه ز .
 زەردکی (فه): زه رتک .
 زەردنه یه ی هیله ی (هه): زەردینه ی هیله .
 زەردوژە: بالنده یه کی زەرد و سپییه . (کو) زەرده زه ره .
 زەردوژله (په): بالنده یه که . (ده) زەرگه ته .
 زەردووی (هه): زەردووی . ناری تیره یه کی کورده له پۆزه لاتنی سپروان .
 زەردوژۆ: چتی زەرد و جوان .
 زەردووی: به سیم چنن .
 زەردو سوور (زهن): کوژکه زه پینه . گوژ و بهرگی په نگاو په نگ . مندا: گیر کوژیک — ی له پاش به جۆ ده میتی .
 زەردووم (باک): داری شه پییه ، گوژپال ، داردهستی شه پی . نه خۆشییه که تروشی مرۆ و مه رزه به زەردیان هه لده گیتی .
 زەردوویی: زه رتک ، (هه): زەردی . پاره ندی چینی ده مسقال ، شه کر (٥) م . به ووردی له نیتو ناوی شووتی یا شه کر اویدا سه یه نه و نیسواره بخوژیتوه پر که لکه . موووی زەردی کاره بایی . (ده) کاره با ، زەردی . (زهن) زەردی . ژنان به رموور و ده ستوانه ی لی ده هۆننه ره له مل و ده ستیانی ده کهن .
 زەردی (بابا): جووره تریه که . نیوی ئافره تانه .
 زەردینه: — ی هیله کی: (باد) زه رکا هیکی . زه رتک . نهو باشه زەردیه ، که له ناو هیله که یدا یه .
 زەردینیو هیله ی (هه): زەردینه ی هیله کی .
 زەردی (زهر): زەردووی ، زه رک . (باک) به زه رک . په نگی زەردی زه رتک ، زه رتکی ، زه ری .
 زەردی شامی (کو): بالنده یه که .
 زەردینه: خشل ، چه کی ژنان .
 زەردیو (هه): بالنده یه کی زەردی بچووک و جۆ خۆزه له پاساری گچکه تره و بالی په شه .
 زەردیووی: زەردووی .
 زەردا: ناوی هۆزیکه له ناوچه ی هه لیر .

زەردیته

زەلږه لؤك (شكا.): خلیسك.
 زەلق: لكان، چمپین.*
 زەلكو (جا.): زناو، زەنك، ناوگیر. شوویتیكه ناوی بۆگەنی تیدا
 و مستای و ناوینار گیواو زەلی تیدا پروای.
 زەلكه (بابا.): جووړه تریه كه. شووایو برنجی بیتام. ناوی دتییه كیه له
 هورامانی تیرانیدا.
 زەلكو (نمرده.): نه یزار، قامیشه لان.
 زەلم: نیتی دتییه كیه له هورامانیدا و تاڅگه یه كیش له نریك و تییه پتی
 ده لاین زەلم.
 زەلوو (باك.): زهروو.
 زەلووت (باك.): پرووت.
 زەل و توول (نمرده.): چری، پەردوو، پردوو.
 زەلووتی (باك.): پروتی.
 زەل و موو (لو.): زیندوار.
 زەلھان (باك.): قومكران له شلمه منیدا. خوشین، خزین.
 زەلین (موك.): خووساندن، نمر كردن. خلیسكین، خلیسك پتكر.
 زەلیقاندن: چتیک به چتیکه نووساندن.
 زەلین: هەل خلیسكان، هەل زەلین.
 زەلینهوه: زەلانهوه.
 زەما (باجه، هوراء.): زاوا.
 زەماخووا (نمرده.): شیرینی زاوایی.
 زەماوون: زەماوون، سوور، داووت.
 زەماوون: شای، یغزم، زەماوون، هەلپه پین، داووت، ناھنگ، كه یف و
 شادی، گزوند.
 زەماق: جووړه گوشتکی زەرد و سوور و سپییه گەلپه كە ی رەك گەلای
 قامیشی وایه به لان پانتره.
 زەماگلێره (بار، كۆ.): چلووړه، سوورم. شوو شوشه سهو لانه، كه
 به گوتو سوانه و داروبار و سوولا و كاندا شوو دهنه خواری.
 زەماھن (نمرده.): سارد، توند، سخت. زەماھن.
 زەماھن: قاپوون، چي، پەرچ، زۆر، گەلێك، پي، زەماھن.
 زەماھنایی: زەماھندی.
 زەماھیش (باك.): سەنیر، سەمرین، بالیف.
 زەماھیق: زەماھق.
 زەماھلەك: (باك.) زەماھرەك. فەنەر، زەماھلەك.
 زەماھوورەك (هوراء.): زەماھرەك، دۆزە قەی ناشی، (كۆ.) پۆسكه.
 دارێكه لېنی دۆلانی ناشی ده گیري و كونی كیش له نیتو پاستیدا یه.
 نە، تئاساو (تئاسار).
 زەمبیل: زەمبیل، زەنبیل. دەرێکی پووشینی دەم پەله چتی تیدا
 هەلنډه گیري.
 زەمبیل: زەمبیل.
 زەمته (خۆ.): تەمبیل، تەمزەل.

زەمزه مه: بەزم. لەسەر خۆ گۆرانی کۆتن. هەرا هەرا، دهنگ دهنگ. دهنگ
 دهنگیكه له کاتی پەرستی خودایدا له موغانهوه دی.
 زەموو: نیتی نافره تانه.
 زەموورەك (هوراء.): زەمبوورەك.
 زەمووک (هوراء.): نیتی نافره تانه.
 زەموومه: (کۆ، خۆ.) هۆریه له درزی داران ده کوتری بۆ قەلاشتنهوهی.
 (بابا.) پرواز. (خۆ.) دارێكه پەرۆی تی دهنالین و کونیکی پیده کرن.
 زەموورهك: تەندوورهی ناشی.
 زەمههه: زەماه، زەماه. (کرماء، موک.) زەهور. دانووتلەیه که بریتیه
 له ناردی (۵، ۶) مانگان. پاییزان، که گەم تابههاری لیکری ده لاین:
 زەهوری لیکر دوه، زەهوری ههیه. کاتی — کاتی ناماده کردنی دانووتلەیی
 زستان.
 زەهی (که.): زهوی.
 زەهیله: زەمبیل، بهرچینه، بهرچینه له توول و
 قامیش دروست ده کرت.
 زەهین (هوراء.): زهوی، خاک، نمره.
 زەهین بېن: زهوی پتو.
 زەهین پتو: زهوی پتو.
 زەهین پتوان: زهوی پتوان.
 زەهین پیم (هوراء.): زهوی پتو.
 زەهین لهرزین (فه.): زەلزهله، بولهرزه.
 زەن: زهو، زاوژی. (هوراء.) زهه. مهرومالاتیکه زهوی تیکوتی.
 زەنلای: ئالقهو یا بازنییه کی زترین وهیا زیوینه له قوولی پروتده کری و
 سهریشی وهکرو سهری ماری وایه لەسەر ئالقه که پاکشاره.
 زەنار (باك.): زیننار.
 زەنه: (هوراء.) زهنه. ئهم ریک (شاره) یه (ه) که به ئارهوی (سکون) ی
 پیده لاین، ههریتیکي پیدهنگ که بزوتنی نەبی زهنه داره وهکرو پیستی (ح،
 د) له (ئهحمەد) دا.
 زەنهق (نمرده.): زهنهق، زاوه، زاوهر.
 زەنهخ (نمرده.): چنهگه، گردی چنهگه.
 زەنهلقین: ترسان، زاوورچوون، زراوچوون، زههلهچوون.
 زەنهلقار: نه ترس، زاوهردار، زههلهدار.
 زەنهلقان: گردی چنهگه. زهنهخدا، چاللی چنناگه.
 زەنهک: دهقن، زه لکاو. زهک، زناو، زنه، تهرهژن. (خۆ.) شوویتیكه
 ناوی لی دهرچوویی و لهری پروات و گزگیاشی ههیه.
 زەنهپه (شیخ.): دووزله، دوو یلویری لیک گردراوه.
 زەنهپه (باك.): زەنبهلهك. فەنەری کاتریمیر و هی تر، که بریتیه له
 تیتلیکی کمیک پان و دریز و هەلکراو به خاویرونهوی کاتریمیر که له
 کار ده کمری به کۆک کردنی ده کورتیه کار.
 زەنهوور (لو.): زهردوواله، سیره موژه.
 زەنبیل: زەنبیله، زەمبیل، بهرچینه. زەمبیل، نیتی دتییه کیشه له
 موکریان.

زەمبیل

زەنبیله: زەنبیل.

زەنج: زەنگ، زەنگە، زەنجار، ژنگار، کپژ، گەمارا.

زەنجەفیل: پەگی گیایەکی گەرمیانی و سپییە زۆر توند و تیزە ووشک دەکرت.

زەنجیر: (لو.) زنجیر، ئالقمەیز. — بەند: زنجیریەند.

زەنجیرە: زنجیر.

زەنجیرەبەند: زنجیریەند.

زنج (هەورا): چەنگە.

زەنج (باک): گەنپ، گەنپ، بۆگەن. (باک.) خەنز.

زەند (فە): گۆشتی قۆز. (باد.) زەند، گۆلە دەرکییە. باسک. قۆز. (موک.) پەوا. مەچەکی دەست، (باک.) بەفشک. باسک. جێگای بازە. هۆزێکی کوردە کەرم خانی زەندی لێ هەلکەوتووە. (باک.) جومگە، جومزگە. ناوی ئەو ئێلە (شاپزنی) یە (یا) شاه پەسنی) یە خۆیان دەلێن (نەم پەسماشی شاین)، کەرم خانی زەند پادشای کوردستان و خۆشی کوردەبەر زۆر وێدەچی، کە دانیشتوانی ئەو گوندە لە پاشماوی کەرم خانی بن.

زەندا: گوندێکە لە باشووری قامیشلویە دەبی لە ئێلی زەند بن.

زەندەفەستە: پەر تووکی ئاسمانی زەردەشتییە. زەندەفەستا، زەنداوێستا واتە ئەمێستا، هەرئێستا، مەبەس لەو یە، کە هەمکاتی زەندا وێستا بخۆیترتەو بۆ ئەمکاتە دەبی.

زەندە (باک.): زەند، گۆلە دەرکی. دەرکی پێدا دەخەن.

زەندەزەر: زەردەزەر.

زەندەشۆ: چوارقاپ، چارقاپ، جوورە سەگێکە زەندی لای پاشمەوی هەر چوار پەلەکانی لەسەر زەوی دادەنێ.

زەندەفەستا: زەنداوێستا.

زەندەق: ئایین، لە زەندەق وەرگیراوە. کۆم، دین، زەهلە. (کە.) نەترەش. (پۆز.) زەندەق. نەترە، هەترەش. زراو، وەرە، — ی چو: کۆمی لێکرد، وورە بەردا.

زەندەق چوون: تۆقین لە ترسان.

زەندووک (باک.): قۆز پێچیکە لە کاتی کار کردنیدا دەکرتە قۆز.

زەندووز (پەوا.): زەندۆز.

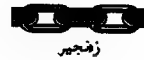
زەندوول: خەمخۆرک. (هەو.) زەویە کە پووکاری دەرهەوی پێک و بێ پەلە و بێ خەوشی بەلەن بەکە فەشی کە پیتی لێ نرێ پۆچی یا پووخی.

زەندوول (خۆ.): خێرکی گەورە یە ناو دەپیتی سا ناوی تێدا راوەستای یا نا. (پەوا.) شوێنێکە ناو بەبنیدا پۆچیتە خوارووە. (دە.) جێگایە کە گەلەکی ریزی. دز و قەلەشتی زەوییە گەورەیی یا گچکە.

زەندوی: زەندیق، زەندی، زەردەشتی، پەیرەوانی زەند، زەنداوێست. (باک.) زیندی. ساخ، زیندوو. (باک.) زیندەوارە وەکوو کێچ و میتشولە و ئیتیر.

زەندیق: زەندی، زەندی خۆیت، پەیرەوی زەنداوێستا.

زەنگ: چینگ. چانقۆچ. چان، لە زەنگۆلە گەورەترە. — ی کلیسایە: جەمخار. پۆنی: — کەری توواوە، تەواش، زۆنگ، پۆنی تاوتی، پاک، زەلال، خاوتن، ووشک. وێژە. (باک.) فە. بزنێکە گووی و لمووزی وەک

زەنجیر

شیری سپی بێ. (جا.) درز، قەلەشت، قلیش. — بێرن: درزبەرنی چت: ترە کەبەرن. (باد.) ناو زەنگی. (باک.) فە. زەنگ، گەمار. — گرتن: زەنگ گرتن. — ئافیتەن (باک.): زەنگ گرتن.

زەنگار (نەردە.): زەنگال. زاخی سەوز، جەوهەری گۆگرد.

زەنگارۆ (باک.): زەنگاوی.

زەنگال (نەردە.): زەندەک. (موک.) گۆرهوی ئەمژنۆیان، گۆرهوییەکە لاسکی هێندە درێژی بێ گاتە ئەمژنۆیان، لە چەرمیش دروستی دەکەن. هێشوی دال.

زەنگان: شارێکی کوردانە لە کووێستانیدا لە نێوانی قەزوین و بێجار و هەمەدانیدا، ناوی گوندێکی شە لەناو هەفتێرکاندا.

زەنگە: (خۆ.) زەویە کە شینایی هەبێ نیشانەی ئەو یە، کە زەویە کە شێ و غی هەبێ بەلەن ناو ئەمژنۆی دەرنهاتێ. کە، جومگە لێو لاک بی یا هی بێ یە لەسەرەو لە نێوانی، دوو گۆی زەنگەکاندا یە. (کە.) پۆز. داری وورد و شکیترای بۆ سووتاندنی.

زەنگەتە: (هەورا.) کۆ. تێلماسک. ترەماسک، ترەناچک، (خۆ.) گواراکە. (پەوا.) گوارە، بەرگوارە. (جا.) هەورا. تیسک. (پەوا.) خۆ. ترەناسک. (دەر.) تەلماسک. (دە.) تەلمیسک. (هەو.) تەلمیسک. چەنجک. لیسک. — ی ترێ: لک و قوێکی هێشوو ترێ. زەردەوێ.

زەنگەتەلێشە (شا.): داری قەلاشکەری.

زەنگەزێر (پابا.): زەنگە سوورە.

زەنگەسۆر (کۆ.): زەنگەسوورە.

زەنگە سوورە: زەنگە سوورە.

زەنگەقلیشە: سوورە داری ووشکی بە تەوور لە تکرار و قلیشێنراوە.

زەنگەلۆز (باک.): زەنگە لۆزک.

زەنگەلۆزک (باک.): زەنگەلۆز. بەلەند یە کە.

زەنگەن (پابا.) هەورا.: قوێنگ، قوێلەنگ، پاچ. جوورە پاچێکی گەورە لێوت درێژی کەواتەدارە.

زەنگەنە: هۆزێکی کوردە لە قەراغ کەروکی دادەنیشن.

زەنگەنە: گۆردەکان: نێوی هۆزی زەنگەنەبەرە لەسەدی چارەمەنیدا، لە کەناری هەمەدانێ دادەنیشن.

زەنگەبەرن: درزبەرن، ترەکیان، شکیان.

زەنگەزەنگ: چتیکە درزی زۆری تێبووی.

زەنگ زۆن: مەبەس لە ئاوەروچوونە.

زەنگ کۆت: زەنگ لێدەر.

زەنگال (باک.): زەنگۆلە، زەنگی چکۆلە، زەنگ.

زەنگەلەن (باک.): زەنگۆلە لێدان. بزنەگلینە.

زەنگەلە: زەنگۆلە.

زەنگەلەوێتە (باک.): بەلەند یە کە.

زەنگەلین (باک.): زەنگ لێدەر. بزنەگەلە.

زەنگەن (نەردە.): زەنگەن، قوێلە (بۆ هەلکەندنی خاک و دیوار و چتی (تر).

زەنگەنە: زەنگە.

زەنگ

زەنگۆ (باد.): ناو زەنگی. (باک.) زەنگاوی.

زەنگۆگرتی: زەنگاوی.

زەنگۆل: نەزۆق، زۆرانی، چۆک.

زەنگۆلە: زەنگولە.

زەنگۆل و منجک: گیایەکی پەنج دارە وەکوو کەسک تۆدەکی وەکوو زەنگۆلە وایە.

زەنگ و هۆز: زەنگی گەرە و گچکەییو دەنگی زەنگۆلە گەرە و گچکەیی پێشەنگی قەتارانە یا بە چەرغ و فەلەکانووە. زەنگ و هۆز.

زەنگۆگرتی (باک.): زەنگاوی.

زەنگۆل: زەنگۆلە.

زەنگۆل (هەورا.): ج.ا.: نەزۆق، چۆک، پزانی، ووزنگ.

زەنگۆل: تەپەلسەری شاخ. تۆک، تۆکە بۆ فرمیسک و ئارەقەیی پوون بەکار دەبرێ. — ی ئارەقە بپروویدا هاتە خواری.

زەنگۆلە: زەنگل، دیزاموور، زەنگی گچکەییە بێملی ئاوالانێوە دەکەن تا ماری لێ بپرووتەو لێ پێ و ملی منداڵیش دەکێ. (هەورا.) هیتچک. داریکە بۆ شەغری یا بۆ هەر چتیکی بەکار بێت. (هەورا.) نەزۆق، چۆک.

زەنگۆلە و پەنجک: گیایەکی پەنجدارە وەک کەسک تۆدەکی دەکێ وەکوو زەنگۆلە وایە.

زەنگۆلەمیرە (مەک.): بەلەندەیکە.

زەنگۆلەزیو: بەلەندەیکە گچکەیی دەرنگینە زۆرجاران هێلانەیی لەسەر دارە هەرمی و بپرووی بە قورپو پووش دروست دەکات.

زەنگۆلەزەنگۆل: تۆک تۆک بۆ ئارەقە و فرمیسکی پوون بەکار دەبرێت. زەنگۆل: زەنگۆل.

زەنگ و هۆز: زەنگ و قۆزە، شەنگین. دەرنگی زەنگی گەرە و زەنگۆلە.

زەنگوو (باک.): ناو زەنگی.

زەنگوون (زا.): زەنگین.

زەنگی: قۆلەپەش، زەنگباری.

زەنگی شەنگی: زەنگی دەرنگدان.

زەنگیانی (هەورا.): زەنگیانە.

زەنگیانە: خاکی، جووڕە مووڕووتیکی زۆر وورده و گەلی پەنگی هەیە.

زەنگی کلەسایە: جەمخار.

زەنگین: دەرلەسەند، (باک.) خووەدی، شەریژ، ساماندار، خووەدی — گەمار.

زەنگۆتەر (مەک.): مەلەبەندیکی خوش و دڵکەرە و بەرگوشایی.

زەنی (باک.): چەنە، چەنگە.

زەو: زاورۆ.

زەو (مەک.): زاد، تۆشە، تیشو، پێ بژیو. بۆ سووتەدیش بەکار دەبرێ.

زەو: برینیکی پیسە لە خواردنی گۆشتی ئازالی دەرە مردەرە پەیدا دەبێ و جیگایەکی دەمی دوا چا پوونەمۆشی چاڵ دەبێ.

زەو (مەک.): زەمەپ. دانووتەیی زستانییه ناردی (٦، ٥) مانگانە، پاییزان کە گەم تا بەهارێ لێ کرێ دەلێن: — ی لێ کردووە یا هەیهەتی.

زەو (پەوا.): زاورۆ.

زەو (خۆ.): زاورۆ. بە: بە زاورۆ.

زەو: گورگی گوتەسووانە. زەوێند.

زەوێند: زۆر زۆر، ئێجگار زۆر، گەلیک، زەعەف، زەبەند، زۆر زەوێند.

زەوت: پاسەر. داگیر، زەفت. — کردن: داگیرکردن، دەست بەسەردا بپەین، پاسەرکردن، دەست بەسەردا کێشان، دەست بەسەردا گرتن. پێ و هەستان، دەرەقەت، هەرچەند دەکەم — ی ناکەم: واتە پێی نارەستەم و دەرەقەتی نایەم. زەفت، نەو، یە، کە لە کەم قیلی تێکەڵ دەکێ.

زەوتە (باک.): لەخشتەبەر، فریوێدەر.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوتە (باک.): خۆستی، مەهرکی.

زەوی

زہری ہلاہلا: زہری ہلاہلا. جو وہ زہری کی کونڈیہ لہ گیا
دروستہ کری.

زەھف (پاک.): زۆر. — کردن: زۆر و پتر کردن.

زەھفان (باک.): دەستە، جۆم، کۆمەڵە.

زہ ہفتہ (باک.): پتر.

زدهله: زراو، ووره، بهشارهت. (كه.) نه ترهش، زندهق. (پروژ.) زهنيق.

بڙڻ. — چوون: زهندهق چوون. — بردن: زهندهق بردن.

زەھەلەبەر: توقىن، توقىنەر.

زەھلەبەران: زەھلەچوون.

زەھەلەبەردن: توقاندىن، ترساندىن.

زەھلەجىوون: تۆقېن، ترسان.

زہرہ ملک: زراو۔

زہرمان (ہاک.): گورستان.

زهی: زهوی.

زهیت: له زهیتوونې وهرده گیری وړږنی زهیتوونیه.

زەبیتوون: جووړه دره ختيکه بېړۍ کې چلووړ ده گړۍ به خوشکراوی ده خورۍ و

رۆنیشی لی دهگیری به بهره‌کشی ههر ده‌لێن زه‌یتوون.

زہیرہ (مہر، شیخ): بہیدامالی۔ جوورہ دارہ ہندجیریکہ بدری

پیدا آئینہ ہوا، ان لوگوں میں سے ہونے لگا۔ تکرار شدہ گیت۔

فہرست: فہرست:

نوروز (۱۴۰۱) - نام مستعار: کورانه

زوهۆر، زق، ئاوهزا، ئاوهزۆ.

زەھەر (فە، هەورا): زەھەر.

زہر مت مک: زارہ تہک.

زهرتوک: زارہ ترہک۔

ذہن و قلم کے بیوی: زاہرہ

نہایت وکے کے ذریعہ زارت وکے کے ذریعہ

نہ ہوا انتہہ ہو، اس پریشانی کی وجہ سے جو کہ ایک ایک کا، دھڑ دھڑ —

١٥٨٥

زهر و مارک دوزخ میسر له خوار دنتک بر دل و خفه تار سه.

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۵/۰۵

زندگی و دولت را از دست بدهد و بدین جهت به او هشدار داده اند که اگر او

داسر پتو: راز پتو: پاپو پتو:

فصلنامه علمی پژوهشی، تابستان ۱۳۹۵، شماره ۱۵، شماره ۱

رهبردار، رهبردار، بی، رهبردار،

ده هردان: زه هره ره خووارده ان، زار خووارس.

زه هر کردن: زه فته کردن، بغیره فته موی کردن.

زبانہ: بلتیسہ۔ — ی ناوری: زمانہ ی ناوری. (ہمورا.) زبان. سمری
دارتکی لہ لہ کراو و دادراوہ تا لہ کونی دارتکی رابکری. زمانہ.
ناسنیک باریک لہ ناوڑوندا دہ چتہ کونی قاشموہ. زمانہ.
زبانہ بچگوئلہ: پارچہ گوشتیکی باریک بہ مہ لاشوہوہ نو سواہ لہ نزدیک
قورک.

زبانہد: زمانہد. — ی: زمانہدی.

زبانہک: زمانہک. — ی: زمانہکی.

زبان پیس: زمان پیس. — ی: زمان پیسی.

زبان تال: زمان تال. — ی: زمان تالی.

زبان دریو: زماندریو. — ی: زماندریوی.

زبانزان: زمانزان. — ی: زمانزانی.

زبانشکان: زمانشکان.

زبانشکندن: زمانشکندن.

زبانشیرین: زمانشیرین. — ی: زمانشیرینی.

زبانگہزن: زمانگہزن.

زبانگیران: زمانگیران.

زبانلووس: زمانلووس. — ی: زمانلووسی.

زبر: (کہ، ہمورا.) بچ چتیک دہی، کہ لووس نہی. کماچ،
زراوروتی، پوش، زور، گر، گر، دپ، دپ. بچ چتیک دہی کہ وورد نہی
بہلکو درشتی، نم ناردہ زیرہ: نم ناردہ درشتہ.

زبرہ: سمرگوڑی ساوار و قمرہ خمرانی ہارپراوہ.

زبران (کہ): زہوی بمرده لان.

زبری: زووری، دری، گری، گری.

زبل: خموش و خال، پلوپوشی ناوماال. خشت و خال، کرش و کال،
(پڑ). توون. (شکا.) کرس. خوئل و خاش، پوش و پہ لاشی ناوماال و
نیشتر. — کردن: زبل بہ زویدا کردن.

زبلچی: کہسکہ کرش و کالی مال و دوکانان کو بکاتمرہ و بیپڑی.

زبلدان: سمرگوٹلیک، زبلگہ، سمرانگوٹلیک، گووفک، سمرنوٹلیک.

زبلدو: زبلچی.

زبلگیش: زبلچی. — ی: کرش و کالی ناوماال و دوکانان کو کردہ سمرہ و
فریدانی.

زبلگہ: سمرگوٹلیک، سمرانگوٹلیک، زبلدان، گووفک، سمرنوٹلیک.

زبرکہ: زبیکہ.

زبک (زا): زبیکہ.

زبیک (باد): ہمزمارتکی سی پڑیہ دوا سمرمای پیریزنیہ دہلین
لوانہیہ کلکی بزنی رہق بکات. (ہمورا.) پیت.

زجیف (باک): کنار، نہخش. — کرن: کو کردہ سمرہ.

زچ: داعیہ کی سمرکہ لہ ی بچوکی چنگہ بہ ناژالان سمرہ دہنووسی.

(کہ.) یارمہ تی. — کردن: یارمہ تیدان.

زچلو: زونگار، زونگار.

زچین (بزچہ): چاونیشان.

زخ (باک): سخت.

زخته (کہ): نہ قیزہ.

زڈک (ہمورا.): زبیکہ.

زو (باک.): دلکراوہوہ.

زو (باک.): لہندہوڑ، زہہ للاح. زل. ہمسری ہمر ناوہ کمرہ بنووسی
تیکہ لہ نریکی نیشاندہدا. ہی بندہ کہ، ناخانہ دان، بیانی، پیارہ،
کوٹہ موس. زردایک، زبرا، زرخوشک. زرباب: باوہ پیارہ. ہی ہمر. داری
زو: داری ہی ہمر. (باک.) زہوی کمرہ نیستر. (کہ.) سمرہ. ووشک،
برنگ. تمنہا بچ دہغل ودان دہی.

زولڈو (زا): زہ پڑی.

زوسک (باک.): ساوا. زاروی — مندالی ساوا.

زورک (باک، باد.): باریک، زراو. زراوی نیوزک، تالو. (زا.) چتی
وورد.

زورلی (بابا.): جوورہ تربیہ کہ.

زولات (باک.): ہمدی پان و گمرہ، تات، تاتہرہد.

زوان: ہملرپان، ہملرپان، بلاویون سمرہ و دہنگد سمرہ دہنگ و باسیک
لہنیو سمرہ ماندا.

زوان سمرہ: دہنگد سمرہ زہنگوٹ و جام و چتی تر.

زوان سمن: ہملرپان، دپان، دہنگ لہ زنجیر و زہنگوٹ سمرہ ہینان.
زرننگی زہنگوٹ. بلاوکرد سمرہ دہنگ و باسیک ہناو سمرہ ماندا.

زوان (سمرہ.): زپان.

زوانو (خہ.): چوک، نمون، زرانی.

زوانی: نمون، چوک، ووژنگ، زرانو.

زوانی بہ زوانی (سمرہ.): چوک بہ چوک.

زوانو: زانو، زارہ. (کہ.) زارو. (پڑ.) زالہ، زالو. زارہ ترک، زہندق،
کوم، دین، زہلہ، نہ ترہش، زہنق، نہ ترہ، نہ ترہش، زاورو. — بردن:
توقان، زہندق بردن. — چون: توقین، زور ترسان. تورہ کہی زراوی،
کہ بہنیوہ راستی کہلینی دولوی جمرگہوہ نو سواہ دلوپ دلوپ ہمسر
ناشک (گدہ) دا دہتکی تا خواردن بتاوت سمرہ. (ہمورا.) تالہ. زہرہاو.
باریک.

زوانو (کہ.): دہنگ لہ زنجیر و زہنگوٹ سمرہ ہاتو.

زوانو بردن: توقان، دلہان، زہلہ بردن.

زوانو توقین: مہس لہ زور ترسانہ.

زوانو جواندن: توقان، ترساندن.

زوانو چون: توقین، زہلہ چون، زراو ترہ کبرون، زالہ تہ قین، زراو توقین.

زوانو شان (سمرہ.): زپوشان، شاباش.

زوپہ (ہمورا.): زرننگہ، زہرہ، زرننگہ. دہنگی زہنگ و زنجیریہ، ہی
دہنگی پارہ و پارچہ مسی گچکش بہ کار دہی، بہ دہنگی فرہی فپنی
بالی بالند انیش دہلین.

زوپہ (زا): زری.

زوپہ سہیلندار: پلک. جوورہ چنارتکی جوہرہ دارہ بہ لان و کو چناری
پاست و چاک نیہ گہ لای خر ترہ، ہمرہ کشی و قورہی دہچی و ناخوری.

زېږېدلېل: جوړه باندې يه کي بڼه وهکو فيقه گولسې وایه وهکو بولبولی ده خوتی.

زېږېدلېل: زېږېدلېل.

زېږېدلېل: زه لاه، ناقول، ناهمموار، زېږېدلېل، لهندهوژ.

زېږېدلېل: زرينگه زرينگي يهک لمدواي يهکتری، زرينگه.

زېږېدلېل (باک): گوج، گيټل.

زېږېدلېل (نمرده): پيټکنيښ به دنگي بمرز، قاقاکردن، به قاقاپيټکنيښ، تره قيان، کنين.

زېږېدلېل: ولاختيکه په شکتني چاوي سپي بټ.

زېږېدلېل: سوتسکه، (نمرده). پټو.

زېږېدلېل: په شمواره کومتی بزن و مېر بهووی پرووسکوه.

زېږېدلېل (همو): گيايه کي کوټستان يه گه لای وهکو سلقي وایه بهری وهکو گوزيږيه و ناخوړی تووه کدی وهکو هي وېنجهی وایه نه گمر بېتو تووه کدی تيټکل بنان يا تووتنی جفاره بکری زوری لی بمرده بټ و پتي سرخو شيش دهی، گيايه که بونی ناخوښه گولسې سپي يا زهره و خره، که ووشک بټو ده پيټه چټيکي خړي دپواوی.

زېږېدلېل: شينمه زه لاه، لهندهوژ.

زېږېدلېل (همو): گيايه کي دريژی توکمه يه وهک قاميشی وایه له گوري ناوان دپووی.

زېږېدلېل: جوړه کاله کيکي زړکي تاله.

زېږېدلېل (نمرده): چټی زل و قه لمر، درشت. (نمرده). زیر، زوور، دې، گې، گرنج، گرنج گرنج.

زېږېدلېل (پژو، همورا، بابا): پاهوپساره. (باک). زپساڅ. زپساو، زپساوک.

زېږېدلېل: زپباب. مندالتيکي بابي مرده بټ يا دايکي بمره لا کرابی ميترديکي تری کردبېتوه ميتردي دوهمی ده پيټه زپبابی.

زېږېدلېل (نمرده): شووتنی بمره لاه، خيزه لاه، زيخه لاه، خرپ، پيزه خال.

زېږېدلېل: زپباب.

زېږېدلېل (نمرده): زیری چټ، درشتی چټی که پیک.

زېږېدلېل: په ست، نرم، بټ بمره. — کرن: پايه کمکردنوه، بټ بشکړدن.

زېږېدلېل: براهه که له دايکي مرځ يا له باوکي بټ، باب برا، دايک برا، براهه که له بابوه يا له دايکي مرځيه بټ.

زېږېدلېل: تاردانی پيټه کي تووی چاندراره.

زېږېدلېل (همورا): زپبرا.

زېږېدلېل (باک): زپبرای ژني.

زېږېدلېل: زیری.

زېږېدلېل (نمرده): زیری، گرنجی.

زېږېدلېل: زیر. زيندو، زپ و زيندو.

زېږېدلېل (که): له ناکاو ليدان.

زېږېدلېل: (بابا). خمرپونگ. زپپونگ.

زېږېدلېل (باک): خوهلکيشان، بافیش.

زېږېدلېل: چرت، چرت، زلت. — به زاری ليدان: چرت ليدان، چرت به زاری به پاشموه. — ليدان: چرتانن. — راهيتشت: چرت راهيتشت. (باک). بانگکردنه بټ شمېرې، دنگي شمېرې، دنگستان له شمېرېدا.

بمسرېو شيت، سمره نشکړدن. (نمرده). زيت، زهق.

زېږېدلېل: زهقه، زيته. — ی چاو: زه قهی چاوی دی.

زېږېدلېل (که): زه لاه، ناقول، زرمه زه لاه، لهندهوژ. زيته. — ی چاوی هات: زه قهی چاوی هات، دپينواری.

زېږېدلېل: زه لاه ميکي گمره و به خوږه، زېږېدلېل، زپ، لهندهوژ. قسه زل، قسه زان.

زېږېدلېل (باک): زور، جهور، پيټادي.

زېږېدلېل: پروانه: زپ تخانه.

زېږېدلېل: زه قهره قی چاو، زيتمريت.

زېږېدلېل (باک): قه شميرجا، تيزه جا، کسيکيشه خوی هلبکيشی و گه لتيک زرت و فورتان بکات.

زېږېدلېل (باک): مهيدانی گمره پيټسپرکه. فشه و قه شميری، قه شميرجا.

زېږېدلېل (باک): فشه، قه شميری و گالته به يه کيکي کردن. بمردي گچکه.

زېږېدلېل (همورا، دهر): تووی کمره. تووشده.

زېږېدلېل (نمرده): پيټاره یی.

زېږېدلېل و پرت: جرت و فرت، جرتيرت، واتی بټ پټو جټ.

زېږېدلېل (نمرده): پيټکاره، هيچ لی نه هاتک، دست لی نمدراو، پشتگويی خراو.

زېږېدلېل (باک): چيمن، شينایی، زپچک.

زېږېدلېل (باک): چيمن، شينایی، زپچ، گياي پړو سوکه، زوور چک.

زېږېدلېل (باک): چمن سوک.

زېږېدلېل (باک): زری، زره. کراسی ناسنه بټ شمېرې لمبرده کرا.

زېږېدلېل: زرخووه سوو.

زېږېدلېل (باک): زپخسرو.

زېږېدلېل: ناغره تيټکه له دايکوه يا له بابوه خوشکي مرځی بټ.

زېږېدلېل (همو): زپدایک.

زېږېدلېل (همو): زپدایک. (باک). ديماری، ژنباڅ، زپدی. (باک).

داماری. (پانه، بابا). باوه ژن. (دهر). زپدالک. (همورا). دپدی.

زېږېدلېل (باک): زپ ژنخوشک.

زېږېدلېل (باک): زپدایک.

زېږېدلېل (باک): چمنووش، شمنووز، بټ ولاختيک به کارده بری، که به ناسانی پتي سواربون يا بارکردن نده. شوم.

زېږېدلېل (باک): زپوارا، نيټيکسي کسودي نساوداره لسانو لمشکری شاهه نشايه تی سه لاحددینی نه يويويدا.

زېږېدلېل: لمشکريک همبو، نمېرژش له چپای علویا لمولای لازقی لمزنيک دهريای سپي نيټيکسي کورد هديه به ناوی زروار به لاه موخابين نمان و دو نيټی کوردی دی زمانی خویان لمبر چوتوه.

زېږد (پهوا): زوخاو، زلزله، کیم، همواو ناوی برېنان. (نمرده.)
 چټیکه مندالان به دستیموه دهگرن و زړه زوی پیده کمن.
 زېږوږ (پهوا): بیتسم، قسه لمړوو. (باک.) گرفت. زړوږی: گرفتگی.
 زېږه شنه: گڼه کی خړی پرېره داره بهسمر گولینگه ی نارویشمیتدا دیتسه
 خواری به نویه بهسمر بسکان دهخری.
 زېږه قی: نیوه خوړتندووار. کولکه خوړتندووار.
 زېږه ک (زا): جوړه میتیښکی زهرده به قهد همنگیکي دهبی.
 زړه (همورا): کاله کی گچکه و زهردی نه گهیشتو. (دزه.) سه تل،
 (همو.) په قره ج. (شا، بابا.) تالکه، گرکه، کالک. کاله کی
 نه گهیشتو.
 زړه (باک): نیلیکی کوردی گموره یه له باکوروی شاری
 نامد (دیاریه کری) په مالی سیه مدین پاشا مغزی وان بوون پایه ته ختی
 وان حمزویه.
 زړه: زړه، خرجه، کاله کی نه گهیشتو.
 زړه مندال: جوړه کاله کیکی زړکی تاله. زړکیکی تاله.
 زړه کچ (باک): زړنچ.
 زړه کتک (باک): زهرگه ته، زړکتیک.
 زړه کچ: کچی ژنیکیه له میردیکي دی و کچی میردیکیه له ژنیکي
 تری.
 زړه ک (نمرده): گزه، نالیک، گیایه که بقا ژالان دابری.
 زړه ک: همنازا. (همورا.) کولیس. (باد، بوئا.) نه قسی. کوری ژنه
 له میردیکي ترو هی میرده له ژنیکي دیکه.
 زړه کوزینک (نمرده): چوست و چالاک، قوچاخ، تهردهست، زرنک.
 زړه کوو (نمرده): گزه، نالیک، نالف.
 زړه کتک (باد): زهرده زړه.
 زړه گان: زینه که لمړژواوی ده ریاسیه یه و کموتو ته خواریوی ماردینی.
 زړه گنه (پهوا، خو): زړه گنه.
 زړه و هه لمت: زورگ و هه لمت، (جا.) همد و هه لمت. زوی پر کمند
 و کوسپه و بلند ونوی و سمرخووار.
 زړه کووینز: دارکی گموره یه و کوداره گوینزی وایه به لام شم گه لای
 باریکتر و بی بفرشه. ناوی دوو دیتی خووار و ژووره له دستمه استیکي
 پوژواوی شاری سلیمانیه.
 زړه کینه (بار): زهرگه ته.
 زرم (نمرده): زرمه، گرم، ترپ. دهنگی کموتی چته.
 زرمام: برای دایکی باوک.
 زرمه: زرم و کوت، گرمه، ترپه. دهنگی کموتی چتیکه یا کمسپکه له
 بلنداییموه و به دهنگی پی به زهویدا داتیش ده لاین. زړه، زرنکه، دهنگی
 پوول و پاره یه.
 زرمه زرم: زرم و کوت، زرمه له دواوی زرمه، دهنگه دهنگی کموتی مرزو
 چتمه کانه له بلنداییموه یا هی پیتانه له شایی و زهماوه ندیدا و نیتیر یا هی
 یه کسمانه.

زرمه زړی (که): فسه، گالته ییکی سی شمرمانیه، که زور نازاری
 یه کتری ده دهن و چتی پیکدادهن یا حق پیکدادهن و زرمه زرم کردنی چمند
 کمسپک. (نمرده.) زورانی، زوروانی.
 زرمه فسه (کو): توله. — کردنمه: توله کردنمه. — نستاندن: توله
 نستاندن.

زرمه فانی: نموسی.

زرم و کوت: زرم و هوی، زرمه زرم، تمپ و هوی.

زرمین (باک): زمین، زرمه، زرمه زرم، زمزم.

زرفا: زورنا.

زرفانیق (باک): جولانه.

زرفه (باک): پروانه: زورنا.

زرفه یو (باک): زورنالیته، زرفه فان. — ی:

زرفه فانی، زورنا لیدان.

زرفه فان (باک): زورنالیته. — ی: زورنا لیدان.

زرفه ک: زیره، نازا، ووریا، کوژ، پیسک، گورج،

چاپوک، قوچاخ، مسزبوت، دس و برددار. پلانی

زهرنگ، ساده و هیچ. تیکه لینه یو. به دس و برد.

زرنکه انموه: کزیمونموه ی چتی تمپ. زرنکه انموه. دهنگدانه ی ده فریک
 له کان دروستکری. زرنکه یو گوی. پوونموه ی چتی شل به نیشتی
 خلته ی: ناره که یا پونه که زرنکه انموه. دهنگ بهسمرهاتی شو: تاشو
 نعرینگیتنموه خوی لی ناکوی. — ی دیزه و گوزه و نیتیر. مبعس له
 باش سووونموه یه تی.

زرنکه اندنموه: دهنگ لیته پان له زهنگوله یا گوینچکه.

زرنکه گن (نمرده): زرنکه اندنموه، زران (بق پاره و تار و چتی و).

زرنکه: دهنگدانه ی زری و زرومسی زهرده و پاره له کاتی
 و تیکه موتیان یا ده چتیکي په کموتیان، زړه.

زرنکه زرنک: زرنکه ی یک له دواوی یه کتری. درنگ درنگ.

زرنکه ی گوینچکه: دهنگی گوینچکه.

زرنک و هوی: زرنکه زرنکی زور.

زرنکی: زرنکی. زیره کی، گروفین، ووریا یی. (باک.) چلندب.
 قوچاخ، گورجی، گوریزه.

زرنو و قو: زرنو و قار.

زرنو و قو: زرنو و قار، چمریبه کی کمه، که ده کموتیه سمرچیشتی شل.

زرنو و قو: چمریبه کی زور کمه بهسمر چیتستانموه.

زرنیصک: گیایه که.

زرو (نمرده): زرب، دوش، زیر، درشت.

زروالی (همورا): زرخوشک.

زروه: گیایه کی کویتستانی به گه لای و کو ترمه یی وایه. (نمرده.) درشته ی
 چت، که پک.

زرونی (همورا): نرمنو، چوک، دستمو — دستمو نرمنو.

زرونی (همورا): نسمپون.

زرنیصک

زکوفنی (زا.): نموس، چلیس.

زکیش (باک.): زگیشە.

زکیشە: زگیشە.

زکیکی (باک.): لەخزینیدا دەخوشتی.

زگ: (باک.) تۆچک، نوور. (سوور.) تل (که پر بێ). (باد.) تل (که پر بێ). (بابا.) سک. (باک.) بەرمان، وورگ. (هەر.) لەمە، لەمە، تۆل، تۆلە، زک. بە: زگپ، تۆلپ، تۆلدار. — ی پر: تل. — ی دانا: واتە ژنە که زا. چیتکی هۆلۆلە لەپیشموهە لەشی مرۆ وورگ و پەخۆلە و کەل و پەلی دیکە تێداپە. خەریکی، پێگرتی. لە: — خەریکە. لە: — بوون: خەریک بوون. وێزە، گیان. هاتە — ی: هاتە وێزە. بەزەیی. — پێستوتان: بەزەیی پێداهاتن.

زگەر (ل.): هەروەزکردنە بۆ توتوتن شکاندنەوه یا چینیەوهی میوه لەمۆژر دارەکهیدا یا توتوتن چاندن و پەمۆ و ئیتر.

زگاو (هەر.): تێراو، بۆ خاک و شیناوەردی.

زگ قیشە: سک ئیشە، زک ئیشە.

زگەدەردە: زگیشە.

زگەهۆ: چاوبرسی، نموس، سکەپۆ، کەسپیکە زۆر دەدووی تێکردنی زگی بکەوی.

زگەستوور: وورگن، (گێژ.) زگەدە.

زگەشۆرە: زگچوون، پەوانی، سکەشۆرە.

زگەشۆرە پیکەمۆلن: زگچوون.

زگەشۆری: سکەشۆری.

زگەمەسی (بابا.): ناویند، ئیسقای.

زگەبرسی: زاخۆران، زۆرخۆر.

زگەبرسیتی: سکەبرسیتی، چاوبرسیتی.

زگ پەرست: چل، نموس. — ی: چلی، نموسی.

زگپ: تۆلدار، ناووس، تلدار، بەزگ، تۆپر، سکپ. بەردار. — بوون: ناووسبوون، تۆلداربوون، بەرداربوون. دڵپوون، پەقداری. — کردن: ناووسکردن. — ی: تۆلدار، تۆپری، ناووسی، زگداری.

زگپێستوتان: بەزەیی پێداهاتن.

زگچوواندن: پەوانکردن.

زگچوون: زۆر چوونە سەریپیان، زۆر سەریپییی کردن، پەوانی، زگەشۆرە، سک پۆین، سکچوون. زگپۆین.

زگەدەرپەریگ: زگپاتگ، گدگن، وورگن.

زگەدە (گێژ.): زگەستوور، زگن، وورگن.

زگەدپاو: زکدپاو، زۆرخۆر. — ی: زکدپاوی، نموسی.

زگەدپین: زگەدپین.

زگەدەش: دڵپیس، بەدنیپەد. — ی: دڵپیس، بەدنیپەدی.

زگەپۆیانندن: زگچوواندن.

زگپۆین: زگچوون.

زگەزل: وورگن، (هەر.) بەرزگ. سکزل، زگەدەرپەریگ. — ی: سکزلی.

زگەسوتان: بۆ دایک و باوکیک بەکار دەبرێ، که مندال و پۆلەمی شیرینی بێ. جەرگ سوتان، سکسوتان.

زگەسوتاندن: مندالی دایک و باوکیکی کوژتن. هەتک پێکردن، زیانیکی قورس پێگەیانندن.

زگەسوتاو: جەرگپراو، کەسپیکە پۆلە و مندالی مردی و لەناوچووی.

زگەسوتای: باری مردنی مندالی دایک و باوکە.

زگەرمان: بەپشوو، پشوو درێژ، بێندریژ. — ی: پشوو درێژی.

زگەر: بە زاووژ، زهوژک، زاووژکر، زگوزاکەر.

زگەر: ناووس بوون، زاووژکردن.

زگ لەوێراندن: چلیسی، نموسی.

زگ لەوێرین: چلیس، نموس.

زگەماک: خۆسک، لەبەمو، لەپیشموه. کەم و کووپی یا دەردیکی لەمشە لەکاتی لەدایک بوونیەوه بوویتی، جگە بۆ مندال و هەموو گیانلەبەرێکییە. زکماک، سکماک، زکما. زمانی — ی: زمانی دایک و باوک. — ی: خۆسکی، خیرۆکی، زکماهی.

زگن: وورگن، زکن.

زگورد (باک.): سەلت، تەنبا، بێ هاوال، بێ کەس، بێ مال و مندال.

زگوزا: زاوووه.

زگ و زاکەر: ژنیکە زگان بکات، زگکەر.

زگ و ماک (هەر.): دایک و بێچو.

زگیشە: زگ ئیشە، (هەر.) لەم ئیشە. برک، ژان، دلیشە، دڵەدەرد، دلیشە، زکەدەردە.

زە: زەلام، گڵین. گمەر، مەزن، گر، زک، گرا، زەبەلاح، زۆر گمەرە. زە. (دە.) باک. زەل، چل (تەنبا بۆکی و پەنجک دەبی). پەلمووی گیای هەلەریو. دەرودال. (باک.) قامیش. — دان: چاو پێ هەلنەهاتن. (باک.) هان، پەقداری. — کردن: هاندان، پەقدارکردن. قەلمو، لەندەهۆر.

زەلام (باک.): زەلام. — ی: زەلامی.

زەلان: پەشەبا، زریان.

زەلەتی (کە.): گمەرەیی، زەلامی.

زە (باک.): زەلە، شەقەزەلە، شەپەلەخە. زل، گمەرە.

زە: زەمەز. دەنگەدەنگی چەند کەسپیکە بە کۆمەلە. خۆلو، هەر، هۆری، کەپوورە.

زەدەرد (هەر.): دڵەدەرد.

زەلەز: زەلە، تەلەز، سووریوونەرە لە ناووردا.

زەلقیاگ (نەردە.): زلقیاگ.

زەلقیان (نەردە.): شەلقانی قووقوپی و چتی تر.

زەلوون: بەرزبوونەوه و ئەستووریونی گیاندار و درەخت و سەوزایی. مەبەس لە گمەرەبوون و بەرزبوونەوهی کەسپیکە.

زەلت: زرت و پرت.

زەلچە: دەنگیکە لەکاتی شیلانی هەویریدا پەیدا دەبی، که ناو یا پۆنی زۆر بێ یا بەناو بەفری تەر و قووقلەپاودا پۆی — ی دی.

زەلچەزنج: زەلچە یەک لە دوای یەکتەری.

زلهو: زلخورت.

زلهو: زلخورت، زبللاج، لندههوز، زرتيموز.

زلهو: گيل، گوج. — ی: گيلي، گوجی.

زلهو: کسيکه به قلافت زهلامبي و بهلان له کارکردنيدا سست و تمپ و حيزي. — ی: زهلامی و تمبلی.

زلهو: زله، همراوهوريا، هنگامه. (همرا، شار). همرا، زوخوا، ناری پوونی زیپکانه، که همرا و خوتی تیدا نهي. کیم. ناوی ديه کيه له همری سرويچک.

زلهو: زولف.

زلهو: گيس، قز، نه گريجه، گيس، پيرچم. نيو بعشه توکهي نافره تانه، که به سمر نيوجاوانيدا شوپيتيمه.

زلهو: پيچدرياک: زلف لول.

زلهو: (باد): فريکه پهنري کولاه، پهنريکه دوای کولانی ناوی ليتجويي.

زلهو: چتيکه له زولفده دري تا تيك نهچي.

زلهو: زلف پيچدرياک.

زلهو: قوزلهقورت، سندان. (رو). کندروس. بوجيتوبه کاردهري. گياهي زور تالی بهاريه گه لايه کاني وکو کرموزين. بهادرای به بريني کرماوی نازالاندا دهکري.

زلهو: ناوی قوزلهقورت و سندان.

زلهو: له پوری سوو کيپوه دهگوتري به يه کيک له جياتي قوزلهقورت.

زلهو: سلق، گياهي گه لاپانه بوجولمه و چيشتي تربيه کاردهري. (که). تکان. — دانهخو: تکاندانهخو بوجوستان و رويشتن و چتي تر.

زلهو: قوپار، چلپار، قوپوچلپار. سلقاو.

زلهو: (موک): قولته قولتي ناو و چيشتي شله به له کاتي کولانيدا.

زلهو: زنک، قوپار، چلکاو، چلپار. (نمرده). قوپاری شله قار، شپوار، شلو قياگ.

زلهو: قوپاری برون.

زلهو: (فه): دهنکه شلمچه. (باک). زل، زهلام. (بابا). جووره تربيه که.

زلهو: ناوی جووره تربيه که.

زلهو: کسيکه به گوره يی کوپربويي. چاوشله قار. — ی: به گوره يی کوپربويي.

زلهو: (کمر): زهرگته.

زلهو: چه پازله، شقه قزلله، زله، شقه قام، شقه قل، سه تره، شهلپ، (خو). شق. — ليتان: شه قامدان، زله داندان، چهراندان، به بيري دهست له بناگرتي کسيکی دان.

زلهو: هشتل: دوق، پزمله.

زلهو: (باک): گياهي تاله.

زلهو: نواساجی.

زلهو: جووره شیرنيا تیکي وکو په نجره ي کونکون واپه له هوير دروسته کري و شيله ي شه کري به سمر دا دهکري.

زلهو: (زا): دهنک. — ه شلمچه يک: دهنکه شقارته يک.

زلهو: (زا): شلمچه، شخارته، شقارته.

زلهو: (باک): رهنک زهره دهنکمران. بزلهمه.

زلهو: گوشتي، فيله تمني. زهلامی، گوره يی، مغزی، گري.

زلهو: زليخيز: زليخيز، زهلاميکه تمپ و بي سورد بي.

زلهو: (پروا): قمر تاله، سوره تيه که له زل يا قسمل يا پشوش دروست کرابي.

زلهو: (باک): دوارده، مه قست.

زلهو: (باک): زرمه، زمزم.

زلهو: (زا): شوپتي نرم لغتيو شاخاندا، که هتاو نه يگري.

زمان: زمان، نزمان، زمون، (فه). زو، زوبان، هزمان، (که). زوان. پارچه گوشتي که در پورکيه له زار و تامي چتي پيچدري و پاروي پي نموديو نموديو دهکري، زار به ياري کاري زمانه قسه ي پيچدري. به — : بهدم، بهدم و پل، (باک). بزمان. — ی کودي: زباني کودي. بي — : لاق. چونه ژير: قسليتيزين.

زمانه: پروانه: زبانه.

زمانه: په نجره: پارچه دار يا ناسنيکه، که په نجره پيچده را دهيسوپيتيمه سر په نجره کي تا نه کريتمه.

زمانه: بچکوله: زمانه چکوله.

زمانه: بچکوله: زمانه بچکوله، (پوژ). بهرگه. پارچه گوشتي که به مه لاشوه نو سواه بهدم گمروه.

زمانه: (موک): گاوزمان، گولزوانه. گياهي که گولته کي به ناوه بهرگي و سبه يان له خوريني بخوريتيمه بوجوله کوتي باشه، نوانه ي نه خوشي دليان هيه سوويان ليتديتيمه.

زمانه: گولانه (همرا): زمانه چکوله.

زمانه: همجاري: زماني دهنده، زووانه.

زمان: بهدم: بهدم، بهدم، زبانه. — ی: بهدم، بهدم، زبانه بهدي.

زمان: پارو (همرا): زمانلوس. — ی: زمانلوسي.

زمان: پاک: زمان پاک، زمان خاوين، کسيکه له بهاري مهردوماندا هيرباش بهدي. — ی: باش دوران له بهاري مهردوماندا، زمان پاکی.

زمان: پزاندن: زمان کرده، سهره تاي ووشه فيرپووني مندا لانه.

زمان: پزولو: زمان کراوه.

زمان: پيس: (باک). نزمان پيش، پيسدوين، بهدم، زمان پيس. — ی: پيسدوان، بهدم، زبانه پيسي.

زمان: قسره: قسره، زبانه. — ی: قسره قی.

زمان: مري: مري، بهدم و پل. — ی: بهدم و پلي، بهدمی.

زمانه: پنهان و به ليتيدان.

زلهو

زماندریژ: (باک.) کسیتکه له نمدازهی خوی پتر و بهردو ژوروتر له بارهی مردوم بدوی. دې، بې شهرم، چمنسووک، بې تابروو، سسواو، زیاندریژ. — ی: زیاندریژی. دې، بې شهرمی، چمنسووکی.

زماندن: بهرله لاکردن.

زمان پهق: قسم پهق.

زمانزان: زیانزان، زوانزان، شارهزای زمان، نزمانزان، کسیتکه شارهزای چمند زمانیکي بې. — ی: زوانزانی، شارهزایی زمان.

زمانشپ: زماندریژ، ده مشپ. — ی: گهزاره، زماندریژی.

زمانشکان: له دووان کسوتی کسیتکی بهووی نه خویشی یا ترسوه، زیانشکان.

زمانشکافدن: له دووان خستنی کسیتک به هووی نه خویشی یا ترسوه.

زمانشیرین: زیانشیرین، پووخوش. — ی: زیانشیرینی، پووخوشی.

زمانشکشان: زماندریژکردن، بې شهرمی کردن. جنيودان. — ی مالآت و وولآخ له گهرمان یا لبعمر ماندویتی: زمان دهرهتان. بومبسی ماندویتی و تینویتی به کار دهری.

زمانگهزاتن: مېس له پشیمان بوونوهیه و به پېروش بوون لبعمر له دستچرونی چتیکي.

زمانگرفن: کورته ناخوتی مندالی ساوايه. بې شهرم و بې پېروایانه ناخوتن، زیانگرتن.

زمانگیران: زیانگیران به هووی لالیهوه، پسکی.

زمانلووس: چاپلوس، چاپلوسسیکار، کلکسووتکار، پیرامووس، زمانلووس، کسیتکه به زمانی لووس مرزی تفره بدات. — ی: چاپلوسی، پیراموسی، کلکسووتکاری.

زمانووک (باک.): بوړی پشور، قرقرتوک.

زمانوکی قوډی: زمانی قفلی.

زمانه (زهن.): شیشهی تفنگی. لوله ناسنیکي کونداره، دم تیزه چرمی پی کون دهری بوی تپه لکیشانی چاخه.

زمانهاره: قافزی پرداخ، سمپاره.

زمانان: تاقی کرانوه.

زمانندن (هرو.): تاقی کردنوه، زانین، ناسین.

زمانپو (هرو.): تاقی کراوهوه، زانراو، ناسراو.

زمانپو: چرووی دوپشک و یا زهرگته و ژهنگه سووریه.

زمانووت: جووره بهردیکی نرخداره له قاشی ننگوستیله و چمند جووره خشلیکی دهگرن.

زمانم (باک.): زرممزم، زرمه.

زمانموک (پروا، بار، خق.): ووزووه، خق، کو. قازی بازی. جووره قالچیهیکی بالدار و سوزه، که همستا ووزووی دهکات.

زمانهان (هروا.): زستان. — ه: زستانه. — ی: زستانی.

زمانهان (درو، جبا، فه.): زستان، زمسان. — ی: زستانی.

زمانوون (فه.): زمان.

زمانپ (نمده.): زاردیکه، که بوزستان همدغه گیری، زهمپ، زهوپ، نارد هاپین بوزستان. زهم ناس.

زمانپ: زهمپ.

زمانپ (خق.): بهرو و دهغل و دانی درشتی هاپراوه بومپ و مالآتان.

زمانی (خق.): تاقی کراوهوه، نازموو، بیزمه: تاقی کوه. نزمم: تاقی دهکمهوه.

زمانین (باک.): زرمین، زرمه لیتهاتن، زرممزم کردن. (نمده.) تاقی کردنوه.

زن (زا.): زن.

زنار (باک.): نسار، نزار، لای باکووری چیاپان. (زی، باد.) سخت، جیگای دژوار و حاستم، (زا.) زنتر. بهردی گهوه، (باد.) ماهی زهره. (زی، باد.) پارچه چیاپهکه، که همموی بهردی و پیگای ناسانی نبی، (هوک.) ماه. وهکسو: زنار کیسته: ناوی گوندیکی بهرزه لسمر شاخیکي بلند و سخت.

زناریشک: گیایه که گلهایه کانی به قندهر بهری دست پانن و بې بون و بې گوله مالآت دهیخوات.

زناظا (نمده.): زوکم زوکم، کهپوره، هراهره، دادویداد.

زنان (که.): سندانی ناسنگمران. زننان، زیندان.

زنار (نمده.): زهار، زنک. پارچه زهریه که همیشه ناوی تیدا رادوستی و لیبی ده زتوه. (باک.) پهناف، چراف، (هروا.) زنکاو، زنک، (جا.) زونگار، زونگار، (جا، بابا.) زلکار. ناوگیر، لیته، قوییه، باتلاخ، ناوگر، ناوزا، (درو.) دهقن، ترازن، زهار.

زنه (که.): زیندو، زینگ، زینه.

زنفلی (که.): ژبان، زیندویی.

زنفوت: به مردوم پیکمین.

زنج: دو تاسه له شایوغاندا لیکده دین زنگه ی خوشه. کوخ، قوخ، (جا.) دژنگر. (زهن، جبا.) تپلهک. زنجی مېرانه له زهل و قامیش دروست ده کرت. — داکوتان: پشه داکوتان، دامسزان. (زهن، دلو.) هلهپمکی، — کردن: هلهپمپین. چالی چنه که. تویله دیوارانه له قامیش و پروش و پهلش دروسته کری. (فه، هرو، جا، کمل، باک، که.) چنه، چنه که، چانه. ساباتیکه عره بانه و چتی تری له ژیردا رادوستی. تیز (بو تیخ).

زنجار (باله.): ژهنگ.

زنجاف (لو.): پراویزی کوا.

زنجفیل: دهگی گیایه کی په لک دریژه زور توند تیزه بوی چیت و له پزیشکیدا به کار دهریت.

زنجه گیا (هروا.): قوریه.

زنجیر: (باک.) جزل، شان. زنجیر، زیره ی ناستوری ناسنین.

زنجیره: زنجیره، هلهبستنی لیواری شده و ناغبانو و بهرما و چفته و هندی چتی دی به ناویشم یا به دهزوو. کولوشی گم و جویه، که له خمرماندا بهریزه دابرنی، ناوه کی پرکرتوه له کلوش. چمند چتیکه له تنیشت یه کتریوه به قه تاره و ستابن. برگی قعراخ و کمناری چتان.

زنجیره بهستان: ویستانی چمند چتیکي زور به گردی له تنیشت یه کتریوه.

زۆنگو: زەنە، زەنەك، زۆنگ، تەرازان.

زۆنگ: زەنە، زۆنگاۋ، زۆنگاۋ، تەرازان، زەنە، قۇيىپە.

زۆنگو: زۆنگا، زۆنگ، ئاۋگىر، ئاقگىر، زەنە، زەنەك، تەرازان، قۇيىپە، زچاۋ، زناۋ. جىڭياھەكە ئاۋى خۇي تىدا پادەستابى يان پىيىدا زابىتەمۈە و بىيىتە قوپ.

زۆنى: ئاۋى گوندېكېيە گۆزى شىخ مۇساي زۆلى - زۆنى لە نىزىك وىيە، دەبى شىخ مۇسا بۇ خۇي خەلگى زۆنى بويى پاشى بۆتەزۆلى (ئەنەزەلى) وادىيارە، كە لە مېزۋى ۋىنگارىيەدا شىخ ئەمبەدولقادى گەلەنى ۋىندارى بۈرە لە چىزۆكى كرمانجاندا گەلگىك لەم دوو شىخانە دوۋلون.

زۆيىل: زۆل، زۆلچەرم، خەرش و خالى ناوماۋ.

زۆيان (شۈ): زەمان.

زۆيانزان: زەمانزان. — ي: زەمانزانى.

زۆيۈر: جەچۈنگانى.

زۆيەرچە: جۈرە بەردىكى جۈانى نىرخدارە.

زۆخ (ئەردە): ھىز، تىن، دەستەلەت.

زۆخال (ھەمە، زەن، ھەمرا، ھە): پەۋى، پەۋو، خەلۋوز، زوغال.

زۆخالەن: خەلۋوزدان، پەۋوزدان.

زۆخالفرۇش: پەۋوزفرۇش. — ي: پەۋى فرۇش.

زۆخالى سەنكى (ھە، ھەمە، زەن، ھەمرا): پەۋوزى بەردى.

زۆخە (ئەردە): بىنى گىيەكى تالى بۆنەخەشە گەلە پان و دىرەۋە گوللى زەردە و لاسكى راست ھەلەجە پەگى وەكۈ زەنچەفېلىيە بەلەن گەمۈرە ترە و بۆرە و توند و تىرە كاتىكى بىنەكە پىگەشە گەلەكەنى ووشك دەبن و بىنەكە لەپەزىكىتىدا بەكاردەبىر.

زۆخە (ھە): سىخەمە.

زۆرات: زەرەت، گەفەشامى.

زۆراتەكەيىلە: كەردى، گەفەشامى سۈر.

زۆرە: بىنى ئەندازە زۆر. زۆرترىن، پەپە، بىشى زۆر لەچت، مانگاكان زۆرىيەن زاولون.

زۆرەسەنلەن: زۆرىيەن و پەردەستاندىن چت، ئاۋەكە يا ئاۋەكە — ي ئەستاندە.

زۆرىيەلى: زۆرترىنى، زۆرىيە.

زۆرىيەلى: پەۋانە: زۆرىيەتى.

زۆرگ: زۆرگ.

زۆرمە: زۆرىيە.

زۆرنا: زۇنا، زۇنە، لىۋىيەكى كۈنكۈنە سەرتكى خېر و زۇرنا

ئارەلەيە و سەردەكى تىرىشى بارىكە پىكىتىكى پىتەيە، كە فۈرى تىكىرى دىنگىكى زىقى لى پەيدا دەبى.

زۆرناك (ھە): سۈرپناك، گىيەكى بەھارىيە گەلە ووردى پەپە دۆشاۋەكى بۇ دەردى شوقامى چۈرەلى چارەۋى زۆرىيەشە.

زۆرنازەن: زۆرنازەن، زۇنابىز، كەسپكە بزانى زۆرناى لىيىدا.

زۆرنا سەلەتە: زەپەقوتە.

زۆرۈۋەكە: جىكەى بالئەدى بچۈرەكە.

زۆرۈۋەكەزۈۋەك: جىكەجىك.

زۆسان: زستان.

زوغال: زوغال، پەۋى، خەلۋوز.

زوقم: زوقوم، خوس. سەرمای سەخت، سىرى.

زوقوم: زوقم، خوس، زوقوم، سىخوپ، قەرىسەك، خوتىسار، خوتىز، ئەت تۆكە ئاۋانەيە، كە لە پايىز و زستاندا لەسەر پەۋشەلەش و بىندىوار و تىۋىيستان و باخ و باخچاندا وەكۈبەفرى دەنۋىن و بىستۈنى.

زوكوم: كۈچ، زو، بەپەلە، زاكە، زىقە، زىكە، ھەرا.

زكوم: زكوم، زنازنا، زاكە، دادىيىدا.

زولاك (باك): پارچە، كوت، لەت.

زولال: دۇشاۋ و ھىنگۈتى پالتيۋار.

زولال: زەلال، ئاۋى پۈۋ و پاك و خۇش. دەنگى — : دەنگى لوس و بى گرى و گۆل.

زولشەقى (باك): ئى گۆشت باش.

زولفا: (ھەمرا، زولف، بىك، پىچ.

زولف (ھەمرا): پەۋانە: زولف

زولفانى (باد): بىستەيەكە.

زولفۇ: نىۋى پىۋانە.

زولفۇ: نىۋى پىۋانە.

زولفۇ: نىۋى ۋانە.

زومەنزان: زەمانزان، وەرگىپ. — ي (ھەمرا): زەمانزانى، وەرگىپان.

زومەنلەن (ھەمرا): زومەنلەن، تاقى كەردەمۈ.

زومپو (ھەمرا): زومراۋ، تاقى كراۋە.

زوفنا: زىننار.

زۈۋەدە (ھەمرا): (ھەمرا، گولەپروۋە. قەمەخەمەن.

زۈھا (باد): ئىشك، ووشك. — نەۋە: ووشك نەۋە، بۇجل و بەرگ.

زۈھم (ھەمرا، باد): چەرى، پۇن و پىر.

زۈھۇر (ئەردە): شۈتى ئاۋەزى، زق، زەنەك.

زۈيەر: زىن.

زۈيىل: زۆلچەرم. (ئەردە) زىلى ناوماۋ.

زۈۋ: لەمەپىش، لەمەپىر. كىز، گۈچ، ئازا، تەپدەست، خىرا، لەز، ھولە، بەپەلە، بەتالۋەك، چالاكانە، چاپك، بىلەز، واۋى دەرەنگىيە. — كە: خىراكە، بىر — انە: ۋىزىكە.

زۈۋا (باك): ووشك، ئىشك، (باك) شل.

زۈۋالە (ئەردە): زۈۋىل، زىل، خىشت و خال. ھەلەماتىكە، كە لە قىر دروستكارى يا لە شۈۋە، گەلە ھەگىن.

زۈۋان (ھەمرا، كە، ھە): زەمان. زىۋانى نىۋەغل.

زۈۋان فۈۋە: زۈۋاندار، زەمانتەپ، زەمانلوس.

زۈۋانە: زەمانە، بىلىسە ئاۋورى. ھەرچىكە وەكۈ زەمان دىرەپى.

زۈۋانە بچكۆلە: زەمانەچكۆلە، زۈۋانە بچكەلە.

زووتر: گورجتر، خیراتر. بهرتر، لههوبهر.

زووترين: بھرترين.

زووتوور (نمردہ.): جرجونگانی، تہڑ، جینگنہ، تووہ۔

زئوخ: کیمای برین و قوونیترو هی تر، زووخاو، چلک. (نبردده.)

توانایی، گر، هیژ، تین.

زو خال: پمڑی۔

زو خالدين: خه لووزدان.

زموخلو: تالار، بازار، دهردهسهری، زږورت تالار بدهدستیموه چیژتوه.

زړوڅ، زړڅ. زاملت، خيزاو، زېږېږه، زلزل

برینامه. — هله پستان: دهردی د

زووانہسک (ہورا۔): فسزماں، پسک۔ ی: فسزماںی۔

زموږ پيس: زمان پيس. — ۱: زمان پيسی، زمان تالی.

زموختل: زمان تال، زمان پيس، بعد زروان. — ی: زمان تالی.

زووافعال: زمانی دل.

ذوواڻخوڻ: زمان شيرين، زمان خوڻ، ميرواني. — ي: زمان شيريني،

پرو خوشی.

زمواندار: زماندار، دهمه‌پراش، تهم‌زووان. — ی: زمانداری،

دەمە بەرێستى.

روواندایر. رماندیر. — ی: رماندیریری.

دروازان. زمانی که، زمانی که...

دوستان / همورا: ۱) دوستان، وهریپا، رانا. = ی / همورا. ۲) دما ترانی.

رووا القحطان. وما نسيكاه. — كس: وما نسيكاه.

رووائیہ: زماسیرین.

روايتي: رماسيري.

روایت (بای.): ووسکا کمره.

رواں کھانہ کھائیں۔ دھان کھائیں۔ پیسیما بھروسہ۔

روبوٹیکرل: رمان کرین.

دېوالتو سوله. بېرئيل، بېرمان، زيردوان.

رووائی: نورانی کیر، پسک، فسرمان.

رووالکیران: رمانکیران.

روبو اسلا حسن: درو کردن، درو دان.

روايتونى: زماني نايبه نى.

رووانلووس: زمانلووس. — ی: زمانلووسی.

رووان مه لیچمهک: تۆوی داری بناو.

رووبانی کوردی (هه‌لورا): زمانی کوردی.

روولو (باد. ۱): چتی ووشک.

زوهه (نمرده): زوهه، جوتش، جوهانه زوهه، جوهانه. زپكه

خود سببی، ریپنڈی جھینسی، (نوردرہ)، راورو، مسدال، بھپچہ، بھچ،

رووبه. رووبه ا پنهان.

[illegible]

زوزو: گیایه‌کی نارویه گه‌لای له‌می پیزل ده‌کا به‌لام نم تم‌تر و باریک‌تره.

زوزوه (نمرده.): (زوزپه) زووقه، زووق، زیقه، ریکه. چیشتیکه هم‌اران له‌کاتی گرانیدا له‌کمشک و پهنیری دروستی ده‌کمن و زور ناخوشه.

زوزوو: زوزیه‌په‌له، زوزیه‌تالوکه، په‌سایس، په‌یتا‌په‌یتا، به‌گوپ، گورارگوپ.

زوزووتخ (زوزووتخ): گیایه‌که.

زوزوسان: زستان.

زوزوشک: دووشک.

زوزوخال (فه.): په‌ژی، خلووژ.

زوزوخور (باک.): گورچیلای وولاخ و ناوالانه.

زوزوق: زیقه، زیکه، قیزی گریانی مندانان.

زوزوقم: زوقم، چتیکی سپیه له‌شوی سایه‌دا بویه‌یانی له‌شمرانی دروایی پاییز و زستان و سمره‌تای بهاریدا له‌بندیوار و سمردیوار و بان و سمر پروه‌کان و ه‌کوبه‌فر دهنووتی.

زوزوقوم: زهری مار.

زوزوک: زۆپ، زۆق.

زوزوکا (باک.): زووک، گورجیه.

زوزوکه: پهلپکه، پهلزیه، تالوکه‌ی بکه.

زوزوگورت (باک.): (ه‌مو.) زوگورد. په‌بن، سفلت.

زوزوگور (شا.): پیداویتستی.

زوزوگورت (باک.): محکم، قایم. — ی: په‌بنی، قایمی، په‌ش و پروتی. په‌ش و پروت.

زوزوگورد: زوگورت. — ی: زوگورتی.

زوزوگین (نمرده.): له‌مویتش، به‌له‌تیتا، له‌مویمر.

زوزوم (باک.): هۆیه، زۆم، تیره. ده‌سته‌خیه‌تیکه.

زوزونا: گیایه‌کی به‌هارییه گه‌لای ه‌ک پ‌تخانه وایه، گو‌تیکی شین ده‌گری.

زوزوه‌لبه‌س: داهینمر. هاکو، ه‌کو، بی‌بیرکردنوه. ناخوتن، سمرسری.

زوزوه‌لبه‌سنا: ده‌سته‌جی، به‌دی هینمری کاریک یا ناخوتن و مبه‌سیک.

زوزوه‌لبه‌سنا: بی‌بیرکردنوه داهیتان، ناخوتن و کارکردن.

زوزوی (نمرده.): زوویر، زیز. — ی: زیزی، سلی.

زوزوی (نمرده.): زیل، خشت و خال.

زوزوی: زیز، سل، کر، زیوتر، دلشکاو. — بون: زیزسون، دلگیربون. — کردن: زیزکردن، هیداندن، پوه‌پکردن. — ی (دهر.): زوورگ، کۆسپه، زیزی.

زوزویک (دهر.): تیه‌پرنی له‌شکر به‌پیش سمرکرده‌ی خویدا.

زوزویل (باک.): زۆله چمرم.

زوزویل (نمرده.): زیل، خشت و خالی ناوما.

زه (باک.): زی، زنی. نندامی شمرمی وولاخ و ناوال و مال‌تانه.

زه (باک.): زهما. زه‌بللاح، له‌نده‌هۆر.

زه (باک.): (باک.) زه‌هار.

زه (ه‌مو.) : زاووژ.

زه (باک.): چوری، بۆ، قه‌لوی.

زی: زه، کوز، کوس، قوز، مال. نندامی شمرمی مال‌ت و په‌شموولاخ و ناوالانی مینینه. (فه.) نیشتمان، زید. چۆم‌تیکی زور گموره و ه‌کوو زنی بادینان، زنی موسل. ناوی تیپ‌تیکیه له‌ه‌م‌ده‌مین خانده‌ایه له‌ناو (شابی) ی کوردیدا. پ‌نگه، په‌وشت، نندازه. یه‌ک‌م‌مین سمردانی بووکییه بۆ مالی باوکی، بوو‌کامه چویه زی: چۆته مالی بابی.

زید: زیبار، پارچه‌یه‌که له‌خاکی کوردستان له‌باکووری موسلییه. — ی: دانیشتری خاکی زیبار.

زید: زه‌ک. (نمرده.) زیت.

زید (که، ه‌مو.) : نیشتمان، مه‌لوه‌ن، مه‌لوه‌ند. شوو‌تیکیه مروی تیدا بحسیتوه. گۆر.

زیده‌وان: پاسمرانی گۆر.

زید (زا.): زیر.

زید: ته‌لای زهر، لیبه و خشلی و‌تان له‌کانی زید دروست ده‌ک‌رت، زه‌پ. (زا.) زیر.

زیدراب: گۆرچه‌یه‌که له‌ناو مالان ناوی پیسی پیداپروات.

زیدرو: په‌من. جۆگه‌ی سمردای‌شراو و ه‌کو‌هی ناو‌ده‌ستان، به‌لو‌وعه. نمرده، زیدراب. — ی: (باک.) زید‌ه‌لی.

زید‌سمر: سمرانه، باج.

زید‌ه‌شان (باک.): چاودیر، سمر‌پ‌رشتی کار، ناگادار. — ی: چاودیری، سمر‌پ‌رشتی، ناگاداری.

زید‌ه‌ک (باک.): پیش پیشه، زرنک، زیره‌ک.

زید‌ه‌شان (ه‌مو.): (باک.) به‌رف‌ت‌رک. پو‌و و شیرنیات و نه‌وانیه، که به‌شاه‌باش به‌سمر بووکانیدا ده‌کمن، که گه‌یشته به‌ره‌رکی زاوی. زید‌پ‌فا: زید‌پ‌افت.

زید‌پ‌لف: تفرای گۆل به‌سورمه.

زید‌پ‌لف: پش‌ت‌ندی زید، خشلی به‌رسینگ، (باد.) زید‌پ‌ه‌مند.

زید‌پ‌وش: زه‌پ‌وش. — ی: زه‌پ‌وشی.

زید‌پ‌کار: زید‌پ‌نگمر، زه‌پ‌نگمر. — ی: زید‌پ‌نگمری.

زید‌پ‌کش: زید‌پ‌کش.

زید‌پ‌کفت: زین، زید‌پ‌کش، زید‌پ‌لاندی، زید‌پ‌وش، ناو‌ز‌پ‌ر. تو‌ز‌یکه و ه‌مو خه‌تیکی تازه چاپ‌کراو بک‌سوی و ه‌کوو زید‌پ‌لیده‌کات به‌مرج‌دی، که خه‌ته‌که ووشک نه‌بو‌یت‌توه.

زید‌پ‌کفتی: ناو‌ز‌پ‌ری، زید‌پ‌وش، زین، پو‌و‌کی‌شی زید‌پ‌ری.

زید‌پ‌کولاندی (باک.): زید‌کفت، زین.

زید‌پ‌کش: پو‌وک‌ش، زه‌پ‌کش، زید‌کفت، (باک.) تسم‌ز‌پ‌ر. — ی: پو‌و‌کی‌شی کان‌تیکی به‌ناوی زید‌پ‌کردن.

زید‌پ‌نگمر: زه‌پ‌نگمر، زید‌پ‌نگمر. — ی: زید‌پ‌نگمری.

زید‌پ‌ن: چتیکی له‌زید‌پ‌ی دروست‌کرا‌ی، زین، زه‌پ‌ر، نیوی ناو‌ه‌تانه. زید‌پ‌وو: زه‌روو.

زید‌پ‌ویج (باک.): زاروویج.

زېږهه لى (باک): زېږاوى.

زېږى: زېږين.

زېږين: زه پى، زېږين، بېزې، چټيکه له زېږى دروستکړاى.

زېږينگه: زېږکمر، زه پنگمر، زېږکار. — ى: زه پنگمرى، زېږکارى.

زى: زى: نيوى نافره تانه.

زيسان (نمرده): زه ييسان، زاو، زايىگ، زاگ، ژيزه مين، سارداو، سمرداو.

زېل (همورا): جمرگ، جگمر.

زېل (نمرده): ژير، سوک، زيل، دهنگى نرم. (همورا). دل. — سپاو: دلپهش. (همورا). کون کنهفت، پمريشان. (همورا). هوش، هست. دل و ده ورون.

زېلکه: پروانه: زيلکه.

زېلوشويى (همورا): پشانمده.

زېلوشيو (همورا): پرشيتيمده.

زېلو (باک): زه ورو.

زېندان (باک): زيندان.

زېندين: نيوى پياوانه.

زېنى (باک): تير (هڅ تېخ). قولکه.

زېو: زيف، زيو. (باک). سالاڼه. چيژن، جېژن.

زېوار: چټيکه له قماخى چټيکى تر گيرابى. ليوار، قماخ، کنار.

زېواره: زېوار.

زېوارهى: کوش: ليوارى کوش.

زېوارهگرتن: ليوارگرتن.

زېوان: زېدهوان.

زېوه: چمسر، کو، کومده. — گرتن: کومده گرتن.

زېوهگرتن: کومدهستان، کومدهنمده.

زېوکفت: ناوهزىو، زېوهين.

زېوکيش: روکيتشى زېوى، نافزيف، ناوهزىو. — ى: زېوکفتى.

زېوگمر: زېگه، زېشکار.

زېوين: (باک). بزيش.

زى (پهوا): خه تنى نيوه پاستى سمرپيه له کاتى دابهشکردنى پرچ يا کاکولاندا. پاسته، پاستوک. (زرا). کو، همو، خو، باک. (نېخه، بمرؤک. (زرا). کو، همو، خو). چالوک. زريشک. (بل). قهلم، قهرم، جووره کشته کيتکه کموش دروو کموشى پسته دروى. هست، سوسه، هوش، منه. زه، زهه، زى، نهدامى شهرمى نازل و وولاخ و همرو جووره مالآتيکپيه.

زيا (باک): همزيا، زها، همزديها، همزديها.

زياکار: زيانکار. — ى: زيانکارى.

زياکمر: زيانکمر.

زيان: چزه، که تن، نهستيل، وهى، وهزن، وهنده، زيون، خېنينت. — ييگه يانندن: پيدانان. — کردن: تيدآچون، چزه کردن، تيشکان، دانان،

دورانندن، نهوم، له کيس چون، بؤ کشتوکال و ريز و بيستان و شينايى: وولاخه که کموته ناو زيانى واته چوه ناو کشتوکال و بيستان و نيتير.

زيانه خو: زياندهر، زيانکار، زيانخور. — ى: زياندان.

زيانه خو: گيانداريکه گيانداريکى تر بخوا يا چټيکى بخوا. بهزيان، نازاردهر.

زيان پرکردنمده: تيه پلتيانمده.

زيان پيگه يانندن: داغ کردن، مؤر کردن، تيشکاندن، پامال کردن، پايه مال کردن.

زياندهر: به زيان، چتى به زيان. — بوونى مرق به جورتيک، که زيانى لى بوه شيتيمده.

زياندهان: زيانگه يانندن.

زياندهر: زيانى خمپو، زيانه خو، وهيدهر، زيانکار، زيانق، (باک). فه تراک، دهر.

زيانکار: زياندهر، زيانه خو، زيانگه يين. — ى: زياندارى.

زيانکردن: تيشکان، دپانندن، دانان، تيكوتن، نهوم، تيدآچون، چزه کردن، زياندان، مالآت له کشتوکالى نم و نمو کردن.

زيان گه يانندن: نيتش و نازار يان زيان به کسيکى گه يانندن.

زيانگه يين: زيانکار، زيانه خو.

زيانگه يين: زيان ديتن، زيان پى گه يشتن.

زيانو (باک): زيانکار، زياندهر.

زيانى: زيانکردن، زيانى کشتوکال، که وولاخى کسيکى بېگانى چوپيته ناو.

زيانى خمپو: شهر فروش، زياندهر، ته قدا، زيانکار. — ى: ته قداى، شهر فروشى، زيان گه يانندن.

زيانى خو: زيانه خو. — ى: زيانه خويى.

زيه لک (باک): زراو.

زيپک: ويست، خوازت.

زيپ: زور هيتان و تمنگه تاو کردن، زيپه. (باک). ليکدانه ييکى کوردپيه: که مانگيکه له نيوانى ۱۵ شبات و ۱۵ نازاريدا. پشبا، باوبارانى سخت. (باک). تهرزه، بمرخوک، تهرزه.

زيپه: پوزناى پش و شوم له مالتيدا. (باد). بورجى پيرژن.

زيپک (باک): تهرزه. زيپک. (خو). کوروژم هه لاتن له سمرمان.

زيپکه: (موک). قنچکه، شينوک، دهر. (دشوکه). (پهوا). تشپق، تشپوک. ناگروک، (باک). زيپک، (پهوا). زيپلکه، (بابا). زيتکه، زهرکه، گرمه، پيرزوک، ورده کولکيتكى سمرتيره له لىش دهردى. — ى عازمى: جووانه ژو، جووانکه، شانک. (باک). تهرزه و وردي بهار تيه، گليره.

زيپلک: زيلمق، ژيلمق.

زيپلکه (پهوا): زيپکه.

زيپو: نيوى پياوانه.

زيت: قيت، نازا و توندوتول، ووريا. (باک). دهنگى زوپنا و بلو و ترو چتى وايه. زهق، زيچ، زرت. چاو: — چاوزق، براق چاو.

زیهه: زوریا، زرنګ، (موک). زرنګ، چه پخوون، ووشیار، هوشیار، بلیمت، تیگه یشتو. (موک). به خوه ژبو، به کار، بژیو، نازا، (باک). پدیک، شاک، زیخ، چسپان، مهلان، چرچه، میزناس، فلهیتسه. (موک). سلیقه دار، به سلیقه، پیاناس. نا: — کمودن، گیتل، حوّل، (که). پاتال.

زیره کرفن: زیر اندن له ترسان یا له داخان.

زیره کی: زیری، هوش، سلیقه، ووشیاری و زرنګی، هوشیاری.

زیره لیلهستان: زیر اندن، زیره کردن.

زیره لیلهستانلن: وزیره خستن.

زیرهوان (هورا، باد): شوفار، چاو.

زیرهوانی (هورا): شوفاری.

زیره ی پومی: جوړه زیره په که.

زیره ی سغوزه: زیره ی کسک.

زیرچ (باک): زیخ، جیقنه.

زیرزیر: دنگ و جریوه و جوړه کی چوله کانه.

زیرزیرک: ووزوړه، جوړه بالنده په که و همیشی ده چی له سر داران هلنده نیسی و دنگی کی لیته دی و (ووزوړو) ده چی.

زیرفچک (باد): هناع، نیوړک.

زیرفچک (باد): چیستیکه بریتیه له سوورکردنوه ی په نیر لخوا پوژیدا. (باد). گیاهه کیشه و کورده ی ده چی و ناخوری.

زیرگ (نمرده): چلک.

زیرگن (نمرده): چلکن.

زیرگون (باک): جوړه گولیکه.

زیروبهم: زبل و بهم.

زیروهو: زیره ی زور.

زیر: نهبان، سور، زویر، پوپه، توړاو، سرک، (باک). خو، توپه، سل، توړیاو، ننگر. — بوون: توړان، خهیدین، توړیان، پوپه یوون، توونو تلور یوون. — کردن: توړاندن، توړیاندن، خهیداندن، پوپه یو کردن.

زیرانه (بابا، شا): زیوان (گیا)، گیاهه که لخوا دغلاندا شین ده چی بهر کی په ش تالی هیده.

زیره له (شا): — نسکتنجه، (شن). قولقوله.

زیره له (شا): له چی چون (تمها بۆ نسکتنج.

زیرموک: قالقوجه کی بالدار و سوزه.

زیری: جوړه کولله په که همیشه دنگی لیوه دی هاونان له زویاندا گلیتیک ده چی، به دنگی خوی ناوده بری. زویری، سلی.

زیریک: میشتی سغوزه به دنگه دنگی کی به لقی میوانوه دهنوسی و دهری.

زیست (نمرده): زینگی، زیان، زینده گی.

زیسک (شن): موسلی، سلیکی گیاهه کی و پیوازی ده چی به لان پتوه و لمتو ترشیاتی ده کی.

زیفان (باک): مریشکی گچکن.

زیف (دزه، هورا): پوپه یوچ.

زیت: داریکی باریکه له فاقه دا سهر کی به کشته کی کوه به ستراره بهر تیه کوه و سهره کی تری، که دو فاقه دنگه گفی تیده خری، که به دهنوه کوه به ستراره به تیه کوه. ماشه، زامنه.

زیته زیت: زه قهزق.

زیته ل: زیت.

زته له: زیت.

زیتو یوون: زیت بوونه، زیره یوون.

زیتو کرفن: زیت کردنوه، براق یوون.

زیتو ونهوه: وریا یوونه ی گیاندار.

زیتک (باک): شق (بهی)، لهقه و لوشکی وولاخ.

زیتکه (بابا): زیره. جوړه ماسیه کی گچکه به به قه قام کی کی و نیتر له نندازه په گوره تر نای.

زیتکی (بابا): تیره ی کی کوره له لای هورمار تیه.

زیتو: زیتول.

زیتول (باک): پندول، وونجی، جل و بهرگی شپ و پزیوه، (باک). پیفار.

زیج (نمرده): په لوی نسته تیر ناسی. (باد). کلک هله تیه کینه (بالنده).

زیج (باک): مندل، زارو، نسوه، نه توه. زیچل، (باک). زیچ. (شهم). میو. ته خه به بند. پیخ. (باک). زار و زیچ. زیت.

زیچک (باک): فیل، ساخته.

زیچکو: زرنچکاو.

زیچل (باک): زیچ.

زیج (که، باک، بار، باد، برا): نازا، به جهرگ، زیره ک، لست، ماسه. خیز، چو، وورده بهرد. (باد، باک، بار، برا). چه پخوون. (هورا). لم، لیم.

زیهه لان: خیزه لان، تیزلاک. (هورا). زاخیران، شویتیکه خیزی زوری.

زیهه لانی: زیهه لان.

زیهه لان: خیزه لان.

زیههوان (هورا): پاسوانی گوری پیواچاکان.

زیر (باک): جیکه ی بالنده. زیره زره.

زیرا (باک): چتی دور، باریک، زارو. نارد.

زیراقلن: قیراندنی زور به توندو تیری.

زیراقلن (نمرده): زریکاندن، زوړاندن، زیراندن.

زیرلو: پترو، بهلووه.

زیره: جوړه بهار اتیکه له پلاوی ده کی دنگی ورد و بونی خوش و سوزکاره. (خو). گیاهه کی بونخوشه بۆ زگیتسه ی باشه.

زیره: چریکه، قیزه، دنگی گریانی مندل و ژنانه، دنگی تیری گیاندار.

زیره یو: زیره یو، چریکه، زیره یو، په که له لوی یه کتری، زیره ی مندل و ژنانه له کاتی گریان و لیله موانیتدا.

زیره هان (باد): پاسوان.

زيف (باد.): زيو.
 زيفار (باد.): همزار، بدمبخت.
 زيفاري (باد.): بدمبختی، همزاري.
 زيفال (باد.): همزار، بدمبخت.
 زيفو (باک.): خرکمبرد.
 زيفزيفه (باد.): همزاري.
 زيفکمر: زيوکار، زيوگمر کمسيکه خشل و چتي تر له زيو دروست بکات.
 زيفنگ (باک.): ژنگ.
 زيفنگمر (باد.): زيوگمر، (باد.) زيفگمر. — ي (باد.): زيوکردن.
 زيف (نمرده.): وورگ، ناوړگ. (باد.) زيفزيف، همزاري. (باک.)
 دنگي دهريکشانې خه نجرود هرکه کردنوه و هي خوراندنييه. (نمرده.)
 زووق، زيفه، گرياني مندل.
 زيفان: زيفانندن، زيفه ليوهاتن.
 زيفانندن: زيفانندن، چريکانندن، زيفه کردن، چريکه کردن (مه لان).
 زيفانن: زيفانندن. ماسيگره، ماسيچونه، ماسي خور، ماسيکه لاق و
 دنووکي ديژو سپي و سريال پشه وه له قلله قي ده چي له کوتر گچکه تره
 به زوري له ناو ناريداده نيشي، هميشه ده زيفتي.
 زيفوله: گيانداريکي بوري چوراپييه له ده لک گموره تره، پيستي شي
 بمرخه.
 زيفه: چيکه، جيقه، دنگيکه له خوشيان يا هي پمپووري گچکه يه.
 زيكه، چريکه، دنگيکه له زيله گموره تره و ناخوشره.
 زيفه زيق: زيكه زيك، چريکه چريک، زيقه يک له دوای يکتری.
 زيفن: زيك، گيانداريکه دنگي زيقه ليوه دي، زيقه يک له دوای
 يک.
 زيق و هو: زيقه زيقی زور.
 زيك (شار.): کشت. (شار.) کورژ. کورژم هه لآني چرم و نيتر له
 گمرمان. (پهوا.) گرژ، راست. — بون: کورژ و راست بونوهی مووی
 مروفانه له گمرمان. (زا.) کشته کی ميوکراو.
 زيكانن: زيفانندن، چريکانندن، زريکانندن، زيكه کردن.
 زيكکن: زيكانندن.
 زيكه: زيفه، زريکه، چريکه، دنگيکه تيژ و باريک و ناسک بی.
 زيكه زيك: چريکه چريک، زيفه زيق. زيكه يک له دوای يک.
 زيكويله (مړک.): ته تلسميران، (پهوا.) مه لکسمن، (زمن.)
 توتکشموانه. کرميکي پش و توکنه له سمر گيايان تونى دکات.
 زيفن: زيفن، کمسيکه زيقه بی.
 زيل: پارچيه که له نامرازي ناهنگ و بزم، که زيله ليوه دي. زهنگي
 ناگادار کردن و بانگ کردن. هوزيکی کورده له نيرووانيدا. (همورا.)
 همراوهوريا، همراهمرا، قيه قيه، زريکه، چريکه، بزهنگي تيژ و
 باريکيش به کارده بري. (باک.) سري گيايه که تازه له زهوی دهرهاتي،
 چووزه، چووزه له. زهنگيکه دهستي پيدانري دنگي ليوه دي بوزبانگ
 کردن ي بمرده ست.
 زيل: دنگي زيل.
 زيل: نيوليکي گمورهی کورده (مل و زيل) هينديک ده لآين سمرچاوهی
 نه تهری کورده نوانن، نهمش درويه چونکو کورده لوان زور کونستره و
 نوان خويان نيوليکن له کورده.
 زيلان (زا.): پيسمهی دهرکتيه. (باک.) لاو لاهوی دهرک و په نجرهانه له
 داری، پتزه له داری.
 زيلافره (باک.): (باک.) که رهنک. کنگريکه تازه سري دهرخستبي
 و شين بووبی.
 زيله: زله، شپه لآخه. دنگيکه له يريکه گموره تره.
 زيله (نمرده.): زيله، دنگي ناسک.
 زيله زيل: زيله يک له دوای يکتری.
 زيلمؤ: زيلمؤ.
 زيلمؤ: (همورا.) زيلمؤ، ژلي، (کؤ.) زيلک، (شار.) زيل، (باک.)
 تهراف، خوه لی همرمؤتک.
 زيلک (کؤ.): زيلمؤ. (زا.) قيتکه.
 زيلکه: جوړه تريديکی ناسکی مزي سپی بزمارکوته، سالي دوچاران
 بمر ده گري.
 زيلؤ (زا.): زهرو، زيرور.
 زيل و بيم: دنگي نرم و بمرز، زيرويم. چيشنه مرازيکی ناهنگ و
 بزمييه.
 زين: چتيکه له قايش و تخته له پشتی وولاخي بمرزه ده کري و
 ناوزهنگيشي پيوه يا تا سوار له سري سواربي. ماره که. نيوي نافر تانه
 له بنچيندا (ژين) بووه سده ايي خاني چيرؤکی ميم و زني خستوته ناو
 کراسيکی نيشتمانويه: زيني به زين و مسمي به نه تهری کورده دانواه
 واده رده خا، که نه تهری کورده ژيانتيکی سمر به خوي دهری و ناواش پيگا
 نيشانده ده:
 بی جنک و جیدال و بی تهمور
 زين و بمرگ قت قی شوغلی مه کن تهمور
 مله، کيی چکوله يه، زينو.
 زيفات (زا.): زور و ستم.
 زيفانکر (زا.): زوردار، ستم کار.
 زيفنا: زيننار.
 زيفنار: کممريمند. پشتينديکی تايه تي قشه و کشيشانه.
 زيفان: زيندان، گرتو خانه. (نمرده.) گوپکه کردن.
 زيفانانوان (همورا.): زيندانوان.
 زينه: زيندو، گيانلهمر.
 زينه مال: زينده مال.
 زينهر (باک.): زهوی و بمردي بلند له کنار ناواندا.
 زينهری (باد.): بريندار.
 زينوش: پمرده يکی جوانه بمرز زينيدا دهری.
 زينوشن: سمر پيشتيک بمرز زينيدا گرتن.
 زينويچ: بنديکه زيني پيده پيچر تهره.
 زينچکلو: زرينچکار.

- زیندیان: چالی زور قبول، که جاران تاوانبارانیاں تیدا پاگیره کرد.
- گرتوخانه، بمند، بندیخانه، واته‌کمی جیگای زیندوانه، جیگای زیندوان.
- زیندهوان: بندیخانهوان، بندی وان، نوسه‌تچی بندییان، یاساولی زیندان. — ی: بندیخانهوانی.
- زیندهانی: بندی، گیراو، گرتو، کمسیکه له زیندانییدا بی.
- زینده: زیندو، گیانلبهر.
- زینده‌به‌چال: زینده‌به‌گور.
- زینده‌به‌چالکردن: گیاندار به زیندویی ناژتن.
- زینده‌به‌گور: زینده‌به‌چال.
- زینده‌به‌گورکردن: گیانلبهرتکی به زیندویی خستنه ناو چالوره و سر داپوشینی به خول یا ناژتی.
- زینده‌چال: زینده‌به‌چال.
- زینده‌گانی: زینگی. (نمرده.) زیندگانی، زینگانی. ژیان، زیندویتی.
- قوت، قویت، زنبی.
- زینده‌گی: زیندویتی، زینده‌گانی.
- زینده‌مال: گیاندار، ناژال و وولاخ و پشه وولاخ ناومال.
- زینده‌وار: تاک، کس، دالوا، — ی لی نهمیشتن: قرائی تیخستن. گیان لبهر، گیاندار، زینده‌ور. موریانه، کیتسک. گوسان. (لور.) زه‌لومور، سمرتشی، مژانه، جروجانه‌ور.
- زینده‌واری: گچکه: پوت، پووعه.
- زینده‌وان: به‌توبهری بندیخانه.
- زینده‌وهر: زیندوی گیانلبهر.
- زیندروو: زینساز، زینکار، (باک.) زینکمر، زین چیکمر. زینکمر، زیندور.
- زیندروون: دروونی زین.
- زیندرویتی: زینساز، زینگمری.
- زینده‌گ: زیندو.
- زیندوو: زنه، زندی، زنو، (همر.) زندی. گیانلبهر، گیاندار، تناوور.
- زیندوووبونده‌وهر: بوژانده‌وهر، گیان و به‌ره‌اتنمه، بو گیان لبهران و پروه‌کان.
- زیندووور: زیندوو.
- زیندووورکردنه‌وهر: بوژاندنمه، گیان و به‌ره‌خستنه‌وهر، بو تازه‌کردنمه‌ی حتی کونیش به‌کارده‌بری.
- زیندوویتی: زیندویی.
- زیندوویی: گیاندار، زنبی، ژیان، زیندویتی.
- زیندی (همر.): نسپی و کچی. زیندو.
- زیندیقی: خوانناس.
- زیندهاز: زیندوو.
- زیندهازی: زیندویتی.
- زینکردن: زین له پستی وولاخ کردن.
- زیندیقی: خوانناسی.
- زینکو (نمرده.): قدلپوزی زینی، به‌رکو.
- زینفگ: زیندو، زیره‌ک.
- زینگان: زرنگانمه.
- زینگانمه‌وهر: زرنگانمه.
- زینگانندن: زرنگانندن.
- زینگاننده‌وهر: زرنگانندن.
- زیننه: زیندو.
- زیننه‌مال: زینده‌مال، گیاندار.
- زینکردن: زین خستنه سهریستی وولاخ و قایم کردن.
- زینکو (نمرده.): قدلپوزی زین.
- زینفگ: (نمرده.) زیندو، گیاندار، گیانمه‌ور. زینه.
- زینگان (بابا.): زیندان.
- زینگانی (نمرده.): زینده‌گانی، ژیان، بژیو، زیوار، زینگی.
- زینگبه‌چال: زینده‌به‌چال، زینده‌به‌گور.
- زینگه‌چال: زینده‌به‌چال، زینده‌به‌گور.
- زینگه‌وهر: زیندووبونده‌وهر.
- زینگه‌وهرکردن: زیندوکردنمه.
- زینگوو: زیندو.
- زینگی: زندی.
- زینگیر: سینگیکه له تمویلدا زینی پیداده‌کری.
- زینفان (نمرده.): زیندان.
- زینفانوان (نمرده.): زیندانوان.
- زیننه (نمرده.): زیندو، زینه.
- زینوو (مور.): زین، که لمل، کل، بستو، مله. باسکی شاخ و پال. بلندایی سهره‌ی گمرووی شاخی نرم.
- زین و به‌رگ (نمرده.): زین.
- زین ووراز (همرا.): زیندوو.
- زینووی شیخی: گوندیکی خوشه له نریک شاروچکی حاجی نومهران.
- زینی: ته‌پولکه. (باک.) تیژ (تیخ). (باک.) قولکه.
- زیو: زو، کانیکه پاره و هندی خشلی ژنانی لی دروستده‌کری.
- زیوا: گولمه‌نیه‌ق. (نمرده.) جوان، شوق، شیرین.
- زیوار: زیقار، همزار، به‌دیه‌خت. (سیرمه): سووی، پارچه‌ی تنک و ناسک، پشالی چتمه‌کی دراو.
- زیواره‌ی کلهوش: قمرای کمرش.
- زیواره‌ی گور: قمرای گور.
- زیواری: زیقاری.
- زیوال (باک.): زیقار.
- زیوال (که.): تووی، پیچک، برزوله، پارچه، زیوار.

زېږوان: (باک.) د نښې، خمریند، خمرینک، (که.) همر، مرور، (بابا.) زیرانه، زیرانه، گیایه که گولنه که شینیک کاله پانی به قهده ده فلسانه لستو گمفیدا شین دهی و بستیک لمړی بلندتر دهی پهنکی سوور یا رهش، که زوری له گمل گمفی بکمو تالی دهکات، کدانه که بخسوری خمری دیتی، که به کوترای تیکل به شیري بکری و له چاوی ژاندارکری ژانی دیشکتی.

زېږوانه: نالینکولینک، نالینکولینک.

زېږوان (نمرده): جوړلاندن.

زېږ (همورا، لور): زیان، زهره.

زېوه (نمرده): جیوه، جوړه.

زېوه: خشل، چک، تیتنه. (باد.) به بهر ده سپیه پانه گچکه کانی نیو ناوی ده لپین، که دهریق. نیوی پیاوړه. نازناوی همستیارکی زور بهرزی کوردی سلیمانی بوه.

زېوزېوه: ویزه ویز.

زېوور (باله): همزار پی.

زېویر (پهوا): زوله چرم.

زېوی (پهوا): همزایی.

زېویان (نمرده): جوړلاند، بزوتن.

زېوین: چتیکه له زیو دروستکړی.

زیهه: دپکه زی.

ژاماسی (که.): کوچوله، ژهرماسی، هرگماسی، گیایه که بهرینیک بلند دهی گولیک زهردی هدی، نو گیایه له ناو ناودا گیره ده کړی یا به کوتکی ده کوتری و کفیکي زور دهکات و هر ماسییکي بهو نریکاندا پی دهیکوړی یا بیپوشی دهکات.

ژاو (دهو): همزار، بلندنغاز. — پی (باد.) همزایی، بلندنغازی.

ژاوونه: زارونه، نالوهاوار، دهره خفت، شپوکیشی ژوروه، همرا و هورای نیومالی.

ژای: (باک.) همزایی. نه خوشی کونینه.

ژایین (باک.) هاوارکردن، لالنهوه.

ژا (که.): ژاریلوک، قامیشیکه پیڼوسی لی پیدا دهی. قامیشه لاند، قهرم زهین. گیایه کی کرستانیه ده کرتته ناو سویره کهوه.

ژاله لاند (نمرده): قامیشه لاند.

ژالک (دهر): باویشک، بنیشت، چاک، چاکه.

ژالکه: چاکه، بنیشت.

ژای: شیرزی ووشک و تمپ، نوانش تیکل به ژای ده کرتن: بکر، سیاق، میندک، کنگر، کوړده، سیر، زیزک، بؤک. شیریکه له پیستدا بزستانی هل ده گیریت.

ژایوون (باک.): شیریز و پون.

ژایلوک (کو.): ژا، گیایه که وهکو قامیش وایه قلمی لپیدا دهی.

ژایغ (باک.): گیایه که.

ژاکان: چلین، سیس و چرچبون، (کو.) گچران، گچلاند، (همورا.) ژاکایی، چرمین، دهق شکان.

ژاکانین: سیساندن، چرچاندن، کرچاندن، گچراندن، گچلاندن، بدین، (باک.) چلمساندن، چرچ و سیسکردنی گیاو گول و هممو چتیکي شوق و گمش، دهق شکاندن، ژاکانن.

ژاکانن: ژاکانن.

ژاکو: دهقشکار، له دهستموده دراو، (باک.) قنسی (بؤکیاوگول)، گچراو، قرمچ، (دهر.) پوژ، تلپ، گرژ، چرچ، سیس، چرچ و لچ لپیدا کراو. نه — دهق نقشکار.

ژاکیاگ (نمرده): ژاکاو، سیساک، چرچ، گچراو، کرچ، کرچیاک، چرچیاک، سیس.

ژاکیان (نمرده): ژاکان، سیسبون، چرچبون، سیسیان، چرچیان.

ژاکیلو (نمرده): ژاکاو.

ژاکه: ژوروه سورده.

ژال: ژال.

ژاله: (پهوا، کو.) لورپک، (همو، گمر.) پولک، (زمن، کمل.) خمرزاله، (دهر.) قرچیللی، قرچیللی، (باک.) پولک، قهزیله، قرزاله، (نمرده.) کمرکوژ. گه لای تاله مریشک و مرلوی و قاز بیخون پیده مرین داره که به قهده داره قهسیپیکي لیدی گولنی سپیه و نالیشی هدی وهکو گولنی گولوتیه، به لاند به توپ نیه و وهکو فینجان وایه، کلمو یه کی درزی هدی، داره کشی بغزوری ده کرت به (کره) ی ناش و چلنوک پی کره ده کرت.

ژ: تپیکي نابیی کوردیه. (باک.) ش، هم، زفیژ نر خداره: زویش نر خداره. (باک.) له، یه کی ژوان، یه کی لمران، ژباژرهات: لمران اوه هات. (باک.) به، ژدهری دهر سزبو: به ده رکده چوه ده ری. ژوی ناساخیی گدلیک ژار که تم، به هوی نو ناساخییه زور لاوازیوم.

ژاو (همورا): خلتی مودنه و سبیلو نیتر. (همورا، باک.) همزار، بلندنغاز. (باک.) که. ژهر، زار، زهر.

ژاووون: همزاییون. (باک.) نه خوش و دهره داری کون.

ژاویو: زارو، ژهر او. — ی: ژهر او.

ژاودار: ژهر دار. — ی: ژهر داری.

ژاودان: ژهر دان، دهرماندان.

ژاوهنده: ژار قمنده.

ژاوهنگه: ژار قمنده، ژار قمنده.

ژاوهنده: خلتی مودنه و سبیلو و قمنده.

ژاکه (دهر): کولکی کنگریه.

ژهنه مووت: ژه قنميروت.

ژهنه مووتكردن: به ژه مري ماركردن، واته خواردن و خوار دهنه يكه، كه سودي ليندېني بېلكر زباني لي بېيني.

ژهنه ټټه: ژه قنميروت. بڅ جنيويش به كار دېري.

ژهك: (وان). ژاك، (هيو). شيري تپ، كمره، (باد). فرش، سهره تاي شيري گيان لمبراني مسي بينه دوای زانيان تا سي پړوان. ژهم (هورا): جار، چل، نڅه، ژمهك. (بابا). جم، جاره نانخواردنيكه يا بشيكي دباري كراوه له همر چتيكي سي. (كو). ميتشك. (نمرده). برسي، ژهمن بگردگ، جمبور دور.

ژهمان (نمرده): ژهمن.

ژهمهك: ژهم، نمدازه ييكه له ماست، كه دانرايي بڅ ژانندن.

ژهمن: پړوني كمره ي بمره مشكه يكه، كه ليه يكي له مشكه ديرييت.

ژهمنه: ژهمن.

ژهمنبرده: ژهمبرده.

ژهمنبرگردگ (نمرده): ژهمنبرده.

ژهمنبرورده: ژهمبرورده، كسيكه كاتي جمفنانيكي بسمره را برديي و نه يخواړدي، سا لمبر كارويار يا ناسازي.

ژهمنبروروو: ژهمبرورده، ژهمنبرورده.

ژهمبرورده: ژهمنبرورده.

ژهمبروروو: جمبور دور، جم بسمرچرو.

ژهمك: نمدازه ييكه لماسست، كه بڅ ژانندن ناماده كرابي.

ژهن: ليدهر، مرازي بكمه و له دوای همدی ووشموه دي: زوپناژهن، بڅ پمژهن.

ژهنن: ژهنين، ليديان.

ژهنوره ي (هورا): ژهنيتان.

ژهنوي (هورا): ژانندن.

ژهن بېژهن (هورا): ژن بېژن.

ژهنه: پمروكي گشتاسپيه.

ژهنه (ژهن، كل): دروستكرن، (باك). ژهنن.

ژهندرلو: مشكه ي ژاندرلو.

ژهنن: ژهن، ژانندن مشكه و چتيتن، هيتان و بردي ماسته له نيو مشكه دا بڅ گرتي كمره كي. ناژون. هلمپرين، ژن. ژهنين، ژهن. لي: ليژهنين. داخستني دهر كه و پهنجره و نيديكه يه: دهرگايه كه بڅنه. كردنوه ي لوكه و پمپر كرن. ناوړ كرنوه به بمر و نستي، كه فافژهن، نافژهن، پمپر كرن.

ژهنك: پشي، نازاريكه تووشي پروه كان بي زانيان پيده گيمني، كه تووشي ميوه يي گمندي دهكات. كه تووشي گفي بي، كه خو له گه لايه كاني بدات زباني نيه به لان، كه خو له گوله كاني بدات چروكي دهكات، به هڅي زور نارواني يا تيدا راوستانو ناو ساهي زهوي بي يا باراناو. خورك، خورك، خوسره، ژهنكار، خوره، ژنگار، خوروك، له ناسن و پولا و همورو جوړه كانيكي دهكات و پهنگيشي سوركي تاله. — گرتن: خوران.

ژن: نازار، دهر، نيتش، ژورار، دهرديكه تووشي گيان لمبران ديت سا لمبر كولك و برين و قونيراني يان به هڅي نه خو شياني ژوروه ي ناو لمش بي. — كرن: نيتشان. وه — خستن: كولاندنوه، نيتشانن. (باك). — ي چاڅي، ژاني چار، گل، ژاني مالات و ناژالان: گرکه. چه قچه قوك گيايه كه شيري هديه شيره كي به ژانگر توو بدري ژاني دهسكي، سوتكه: گيايه كه له قمر اخ ناران و زيخمالان شين دهي و بنه كي وه كي دهنكي ناو خورما وايه په كي زوره به لان گيايه كه خو چكوله يه و كم ديت دهر، دهنكه كاني به ووشكي و ووردكراي بخورتين بڅ ووشكه ژان زور باشه نه گمر بيكوليتن و ناوه كشي بخورتوه باشتريشه.

ژاندرانه: (سل). دهر دباريكه.

ژاندراف (باك): (سل). دهر دباريكه.

ژاندرگ: زگ نيتشه.

ژاندره: سمر نيتشه.

ژاندرهك: زگ نيتشه.

ژانور هگورچيله ي (هورا): دهردي گورچيله.

ژان بڅور دهنه: ژانتيكي دم دهميه له پيش مندالو نيدا به چند دهميكي تووشي ناخوتي ناووس دهيت.

ژان پيهاقتن: ژان پيهاقتن، ژانگرتن.

ژاندار: نيتشار، پرتيش، تيريش، ژانگرتو، ژانگرتو. — ي: ژانگرتن.

ژاندرهس پيخان: وه ژانهاقتن، نيتشان.

ژانن: ژهن، ژهنن، ژهنين، (هورا). ژنياي، كه يانندن.

ژانگرتن: ژانگرتن.

ژانگرتوو: ژانگرتو، ژاندار.

ژانگرتن: ژانگرتن.

ژانگرتوو: ژاندار.

ژانگرتن: ژانگرتن، (هورا). ژانگرتي.

ژان و برک: ژان و دژورار.

ژاني چلو: گل.

ژاني مالات و چواريان: گرکه.

ژاوي (هورا): جيون، جويين.

ژوه (نمرده): فلته.

ژوهرو: پارچه خاكيكه. چومي خاين و پاك.

ژوهرو: دهنكه دهنك، فلته فلته، دم به يكه هاتن.

ژويين (هورا): جيون، جويين، بمدان جويين.

ژوييژ (زا): شويي.

ژهر (زا): ژهر. (نمرده). ژهراو.

ژهره (هورا): كمر، چيل (بالنده)، بقت.

ژهره ي (هورا): كمر، جوړه بالنده يكه.

ژهنه: زه قنه.

ژهنه مووت: ژه قنميروت، ژه قني هلاک، رميكي بڅ و چكوله يه دهنير گياياندا خو دهنيرتوه مالات بيخووا پي دهر، بڅ جنيويش به كار دېري.

ژەنگار (باک.): ژەنگ. (هه‌ورا.) خلتەى مۆدە و سەبیلە و قەننە و باسقەنمە. (پەم.) دوو کەل. مەورە شەین، جووژیکە لە زاخى شەینکارەو بۆ زۆر چتان بە کار دەبرێ بە تايەتەى بۆ کرمى برینى ئاژاڵان. چیا بەکى تەم و مژو دومانى لەسەر بێ یا پیتەمبەى — ی پیتەلێن. ڕەنگیکە لە نێوانى زەرد و سوور و ڕەشى دا، سەوزکى تۆخە. نێوى شارۆچکە یەکیە.

ژەنگاوى: دانیشستوى ژەنگار. جووړە هەنجیرێکی باشە.

ژەنگاسن: گوراسن، تۆفال.

ژەنگاڵ: دانە، دانەى فەرەنگ. زەنگاڵ، وەکوو کالە وایە لە پى دەکری.

بەلەک پێچ لە چەرمى و یا لە خورى و چتیکێتر، مەوچ پێچ، مەوس پێچ.

ژەنگالى: جووړە هەنجیرێکی باشە. ڕەنگى ناسمانى، ناوى.

ژەنگاوى: زەنگارزى، زەنگۆرتى، زەنگخواردو، کانیکە ژەنگى لێدای.

ژەنگە سووڤە: (شەن، بابا.) شەنگە سووڤە، (کۆ.) ژەنگە سووڤە، (هه‌ورا.) سووڤە پیا، (شەوا.) سووڤە مەزە، (بابا.) ژەنگە زێرە، (باک.) زەفرک، مۆزسۆر، (نەردە.) سووڤە مۆزە، (لو.) زەردە و آلە.

ژەنگە قلیان: خلتەى قەلیان.

ژەنگە لێدان: ژەنگ کەوتە سەرچت.

ژەنگن: چتى ژەنگاوى.

ژەنگە پوورگ: ژەنگاوى، ژەنگارین.

ژەنگە پوورە: ژەنگە پێتان.

ژەنگە لێنان: ژەنگە لێدان.

ژەنگە پێنان: ژەنگە لێنان.

ژەنگیت (کرما.): بۆ.

ژەن: ژەندن، داخست، پێرە دان، بەستەن، قایم کردن، قۆلفکردن. ژاندنى مەشکە و نیتەر، شەلقانەن. دروستکردن، پێکخست.

ژەن بەئاو (نەردە.): لە ئاو هەلکەشەن.

ژەنو (باک.): ئەژنو، چۆک.

ژەن و کەلفەت (هه‌ورا.): ژن و خێزان.

ژەنى (هه‌ورا.): ژن، ئافەرەت.

ژەنیاى (هه‌ورا.): ژەندن.

ژەنیک (باک.): پارچە، ئاستەم، (دە.) توسقال.

ژەن: ئاژۆتن، لێخوڕین. تێپەرکردن، لێژەن، وەبەرچێنکەندن، وەبەرچێنکەندان. ژەندن. پڕشکى ئاوری. داخستنى دەرگا و پەنجەرە. هەلپەڕین.

ژە: ژى، ژى، هی کەوان و تار و ساز و نیدی.

ژەر: ژار، میناک، ئاغو، ژەر، ئەو ئاوە کوژندە، کە مار بە گەزەن و دوو پشک و ژەنگە سووڤە و نیتەر بە چۆو لە لەشى گیان لەبەرانى دەکەن. تۆرە کەى — دلق.

ژەهراو: ژاراو. — ی: ژارای.

ژەهەرە مەر: ژەهرى مار. بۆ جێنیش بە کار دەبرێ.

ژەهرە مەسى: ژەهر مەسى.

ژەهردار: ژەهرین، زەهردار. — ی: ژەهراوى.

ژەهرک (باک.): نەخۆشى.

ژەهر کەنگەر: جیوهیێکی ڕەشە بنى کەنگرى دوای ووشک بوونى کەنگرە کە دەری دەکات، کەوچکێکی لى بخوری بۆ ڕوانى باشە و پێش بەر شانەو بەش دەگری.

ژەهر مەسى: ژار مەسى، ژەهریکە تیکەل بە هەویری دەکری بۆ مەسیان.

ژەهرى (باک.): نەخۆشى.

ژەهرین (باک.): ژەهردار.

ژەهر (زا.): لەباتى.

ژەهر فەلق (باد.): وەرپێندەکردن، قەسە بزرکانەن.

ژەهرکردن (باد.): لەبەرکردن.

ژەهش (باد.): کالەک.

ژەیل (باد.): پێچکە، جگە، بێ لە.

ژێو (باک.): لەبەر، لەبۆ.

ژێوئا (باک.): لەبەر، لەبەردۆ. — تە: لەبەردۆلى تۆ.

ژێرەکردن (باد.): لەبەرچوون.

ژ — ژۆ (باک.): ژووشک، ژووزک.

ژۆ (باک.): ژووزک.

ژوو (باد.): ژووزک.

ژۆزى (شک، نە.): ژووزک.

ژۆک (بابا.): گیایە کە وە کوڕا دەچى بەندەى وەکوو کەیفۆکى وایە.

ژلوق: شلوق.

ژلوقانەن: شتواندنى شووتنیک، پشیتوى تێخست.

ژلوقان (نەردە.): ژلوقانەن، شلوق کردن.

ژلوقاو (نەردە.): ژلوقیاگ.

ژلوقیاگ (نەردە.): ژلوقاو، شلوق، ژلیریاگ.

ژلوقیان: شلەقان، شلەزان، شلوق بیون.

ژلیقان (نەردە.): شلەزان.

ژلیقان (نەردە.): ژلوقانەن، تلیقان، فلیقان، فلیقانەن.

ژلیقیاگ (نەردە.): ژلوقیاگ، تلیقیاگ، شکیاگ.

ژلیقیان (نەردە.): شلەقان، شلەزان، فلیقانە، جیق دەرهاتى تری و چتیتەر.

ژلیوان: ژلیریان.

ژلیوان (نەردە.): شتواندنى، ژلوقانەن، شلوقانەن.

ژلیوه (نەردە.): شتواوى، پشیتوى، شتیران.

ژلیوه ژلیو (نەردە.): ژلیوه.

ژلیویان: شتوان، تیکچوون، شتیران، شلوقیان، شوریان.

ژلیوێک (هه‌ورا.): گەزۆک، جوولەجوولکار.

ژمار: ئەممار، ژومار، ژمارە. لە — ناپەت: ناپەتە ئەممارەن.

ژمارای (هه‌ورا.): ئەممارەن، ژمارەن.

ژنښاف (باګ): باوهڼ، زړدایک.	ژماره: ژماره، نمژماره.
ژنښوون: ژن (کچ) دان به کمښتګی له بهرانېمر کچ لیتخوآزتنی، (نمړده.) ژنواژن، ژناوژن.	ژمارهګر: ژماریار. — ی: ژماریاری، بېسمرګدنهوی ژماره ی همر چتیکې بې.
ژن ډلمېز (نمړده.): ژنجیز، قورېمساح، گمواډ، قهلهته.	ژمارلقن (باګ): ژمژماردن، همرژمارتن، همرژماردن، ژماردن.
ژنډوا (باګ): براژن.	ژمارده: نمژمارده، ژومارده، چتی هلمېژیراو، نمژمیراو.
ژنډی (باګ): بېوهڼ، ژنډی.	ژمارده ی (هورا): نمژماردن.
ژنډېرست: ژنډاز، چاونز، دلېژوک، دلپارسک، کمښتګه ژور حمز له ژنان بکات. — ی: چاونزی، دلپارسکی، ژنډازی.	ژماردن: نمژماردن، همرژماردن، ژوماردن.
ژنډی (باګ): ژنی برای میردی.	ژماریدار: ژمارهګر، کمښتګه پیښه ی همر نمژماردن بې.
ژنډییز: گمواډ، تهرهس. — ی: گمواډی، تهرهسی.	ژمیر: نمژمیر.
ژنډغال (باګ): خالوژن.	ژمیرلو: نمژمیراو.
ژنډوون: (هکا.) ژنډیان.	ژمیرده: ژماره.
ژنډوونلقن: ژنډووناستن.	ژن: پښه کور تکراروه ی (ژین) بې چونکو نافرهت! هارسه ی ژیانې مړیه، نافره تیکه شوی کرډی ژموسا میردی مایې یا بېوه ژنډی، هامخو، هاوخت، (نمړده.) جفت، ژنک، (باګ.) پت، پتکو، (هورا.) ژمنی. — هینان: داخوآزی کردن، ژنډوون، خوازینتی کردن. — ی مارهګرو: ژنکا پشت لهردی. — ی به میرد: خیزان. بې — پډین، (باګ.) پډینوژک.
ژنډوشک: ژنډوونشکه، ژنډوونشک، گورم، خوشکی ژن.	ژن ډاپ (باګ): ناموژن، ژغام.
ژنډوونشک: ژنډوونشک.	ژنډا (باګ): ناغاژن.
ژنډاو: به ژن. — ی: به ژنی.	ژن ډاغ: ناغاژن.
ژن سډلدا: ماموستان.	ژنډه: وهکوژنان، شپوه و ناکار و کردار تکه، که تنها له ژنان بومشیتموه، ژنانیله.
ژنډیان (هکا.): ژنډوون. — ی: ژنډوون.	ژنډی: ژنانیله، پوین.
ژنک (باګ): ژنهکه، تیپی (ک) لیردها مرازی ناسیاریه وهکو (که): ژنهکه.	ژنډیل: ژنانه، ژنانی، پوین، میپانه، مهییګ، نیرینه یکه، که کردار و خوی له ژنان بچی.
ژنکوک (باګ): ژنکو، پارچې (کوک) مرازی گچکه کاری بېمېس له ژنیکې گچکوکه یه.	ژنکوژن (نمړده.): ژن به ژن، ژنواژن.
ژنګرډی (باګ): شایانی ژیان.	ژنډی (باګ): بېوهڼ.
ژنګام (باګ): ناموژن.	ژنډه ډنگه: بله کناچی، ژنانیله.
ژنډرګ (نمړده.): ژنډورو.	ژنډلقن (هورا، ژمن): بیستنی به گووی، ژنمین، نمژنلقن.
ژنډیر (باګ): شاژن.	ژنډکچ (نمړده.): کچیکه له پیش خو ناسینیدا شوی کرډی.
ژنډو (باګ): نمژن.	ژنډمیر (باګ): ژنیکه پوړوشت و کرداری وهکو میران وایی.
ژنډوون (نمړده.): ژن بېژن.	ژنډوا: کمښتګه گووی سسوکې و باش بېښی، (هورا.) بیستمر، بیسمر، نمژنوا. نه — گووی نهګر، گوښنهګر.
ژن و ډنډوون: ژن لیک خوآزتنی دووماډ یا دووتیره.	ژنډوای (هورا): بیست به گووی. نمژنډوای: نېبستن، گووی لینه ګرتن.
ژن و منډال: خیزان.	ژنډوایی: بیستن، نمژنډوایی.
ژنډوون: ژنډوون، خوآزینتی کردن، داخوآزی کردن و ماره کردنی ژن و گوازتنه ی بؤ کابانی.	ژنډلقن (نمړده.): بیستن، ژنلقن.
ژنی: له کاتی بانګ کردنی نافره تیکیدا به کارده بری.	ژنډمیاګ: بیسترو، ژنلقی.
ژنی: نافره تیتتی.	ژنډمین (نمړده.): بیستن به گووی، ژنلقن.
ژنیګ (نمړده.): ژنراو، شله قارو. (نمړده.) بستر او، داخراو، پیوه دراو.	ژنډب (فه): ژنډا، زړدایک.
	ژنډاز: ژنډرست، میپاز. — ی: ژنډرستی.

ژبانيان (نمرده.): بهستان، پتوهران، ژهران، شله‌قان.

ژباني (همورا.): ژاندين، ژنپتان.

ژبنيمن (همورا.): بيسنت.

ژبنيهي (همورا.): بيسنت.

ژبنيقي: (باک.) ژبني، ژيربون و دهرهاتي نافرهت.

ژني بؤگمن: بؤگمنکه، ژنيکه بؤدني ليبي.

ژني ماره‌کرو: ژنکاپشت لمردي.

ژني بهميژد: خيران.

ژبني (باک.): ژبني.

ژؤ (باک.): بؤ، لمبؤ.

ژؤ: لاي ژورورو، ژور، (باک.) لاي سمرور، سمرهه، بلند، هموراز،

ژورورو، پاژور. — ي سمری: لاي سمری. — وژير نانين: ليکؤلينسوه،

هينان و برين، بمر بؤر چوون: سمرکمرتن، چوونسمر.

ژؤشه‌چو (باک.): به فيز، بهمورا.

ژؤشه‌چوون (باک.): به فيزو بهمورابون.

ژؤرؤژير (باک.): لاسمريهک، پيکمه.

ژورين: لاي ژوروروي چت، بلندي، وه‌لاتي — وولاتي سمرهه.

ژؤؤ (همورا.): ژورؤک.

ژؤؤي (باک.): ژورؤک.

ژؤلوقانن: ژلوقانن.

ژومار: ژمار.

ژوماره: ژماره.

ژومارده: ژمارده.

ژوماردن: ژماردن.

ژوو: کورتکراوه‌وي ژوهه. — اپيغه: له‌گئل نمره‌ش. — اپاشي: لمره

پاشيش. — اره‌قه: له‌ناوه‌دا.

ژووار (کؤ، رهوا.): ژان، نيش.

ژووان: به‌لئين، په‌يان، به‌دزي يه‌کتر ديتني دوو دلدارانه.

ژووانسگه: شووتيتيکي تاييه‌تي ديارى کراوى نه‌پيتيه بؤ نمره‌ي يارو

دلداران يه‌کترى تيدا بيسن، جي ژووان، جه‌پهرگين.

ژووپيغه (باک.): سمرراي نمره‌ش، له‌گئل نمره‌ش.

ژووز: ديو، ژؤر، وه‌تاخ، چاوه، هؤده. ناو، نيئو، ناوهه، ژورورهه،

(همورا.) دوپ، دلتي، تيرخانوو، نيسوره‌تاخ، نيوحوش، بمرهه — :

پرويه‌مرووي چاوه خانوو. (نمرده.) نمروراز، چوهه، بلند، لاي سمرهه،

هموراز، بان، لاي — لاي سمرهه، لاي ژورورو، راژؤر. (باک.)

سمورز، شين، (زا.) بهرسيله، قزه.

ژووران: کاتي چوونه ژوروره‌يه له سمرمان.

ژوورهه: لاي بنماني، لاي همرمه‌مروو.

ژوورسهر: لاي سمرور.

ژوورک: سمرک، بانگ، لاي سمرور.

ژوورگ: ژورورو، ژورورگين.

ژوورگين: ژورورو، ژورورگ.

ژوورنگ: ژورورو.

ژوورو: لاي همره به‌مروژوره.

ژوورو نامؤوه‌نه‌ي (همورا.): ژوروي خووتندنمره‌ي.

ژوروي: ژوروره‌ي چت. به‌قوره: — به‌ژورور.

ژوروي فلوورديو: چيليان. ديوي ناووردو.

ژوروي دافموئله: کمار، نمبار، کيليل، کيلير.

ژوروي دافنيشتن: دلتي نمره‌نيشته‌ي، وه‌تاخ.

ژوروي ميوانداري: قؤچکي.

ژوروي فوسقتن: خاگره، خمرکه، نوستنگه. نئينؤک. (همورا.) ژورورو

ورته‌ي.

ژووزانن (نمرده.): حساندنمه.

ژووزک: ژيرک، ژورؤ، ژيرى، ژيشک، (شکا.) ژورؤي، ژؤري، ژورؤو،

ژؤؤ، ژؤو، کؤد، ژيروو. گيانداريکي خريني دپرواويه گؤشتي ده‌خوري

و مار خؤره قهپ لمراره‌گرى و خؤي ده‌کاته گؤؤله ماره‌که زؤر خؤي

پيداده‌دا تاوونجر به‌مورنجر ده‌بي. گؤشتي بؤ سوزنه‌کدار باشه پيستييشي

بؤنسمريشي جووانسو گويوره به‌ملوزيانسوه ده‌بستري

له‌مرووي نمرهه، که له‌کاتي مريشي دا درکه‌کاني

له‌گوراني ماین و مانگا که پاده‌چي نايئلن بيائمئن.

ژووزوو (باک.)، بار.: ژورؤک.

ژووزي (بؤ، شکا.): ژوروشک.

ژووزيان (نمرده.): حساننمه. — مه: حساننمه.

ژووزک: ژيشک.

ژووزان (باک.): په‌شيمان. — ي: په‌شيماني

ژوولان: جوولان.

ژووله (نمرده.): جووله، هووژه، ژليوه.

ژوولياگ (نمرده.): چتي ژاکاوي تيتکل و پيکل، کژياگ، په‌ژيو.

ژووليان (نمرده.): تیکچوون و ده‌قشکاني چت، کژيان، په‌ژيويان،

شيتان.

ژووم (باک.): کات، سمردهه، دم، چاخ، گاڤ.

ژه (باک.): يال.

ژه‌ميهه (باد.): به‌رانيمه.

ژئ: ده‌نگي تيبي (ژ) يه‌که، تپيکي (تابي) کوردپيه. ناوي خيلتيکي

زؤر گموره‌ي کورده، که کرمانجيشيان پيده‌لئين وه‌کوبراکورده‌کاني بادپيان

و باکوور و گردى وورمى و نازه‌رياييجاني پوروسپيش. بؤ تيلی تارو سازو

عرديش به‌کارده‌برئ. (باک.) ژي، ژهه. ژئ ي کوانى: ژي کسمان.

پيخؤله‌ي روشک بادراوه، که ده‌کري به‌کوانى په‌رکه‌مرانهه و به‌دريژي

پيئوه ده‌بستري. (باک.) کورتکراوه‌ي ژوي يه.

ژيپؤ: کرمانج، ژئ، لؤلؤ، ژئ به‌کورداني باکوور و زاراره‌ي ناخافتنيان

ده‌لئين.

ژيپهردان (باک.): به‌رله‌اکردن، ته‌لاقدان.

ژيپهرديي: به‌رله‌اکراو، ته‌لاقدراو.

ژیرچهم (نورده): هاوېشته، بېرېو، لېمېر.

زیرچاه‌ها گه: زیرچاه‌ها.

زئوخوارنى (باک.): لیخواردن.

ژیدادهر (باک.): پیدرکانن، لیدهر خستن، ددان پیدانان؛ من لیخست
ژیدادهر: نممن لیمدا و پیمدرکانند.

زیرچناکه (نموده.): زیرچنه، زیرچنه‌گه.

زیرچناه گه دان: لمر ژیر چنه گه دان.

ژیر چناگه‌ی که نه‌شیر: دو په‌لکه‌کانی ژیر چنه‌گه‌ی که له‌بابیه.

نهڙو می همره خو ارهوهیه له خانوو.

زیدودا: ژیللا ژیترا، لای خووارموه. له-هات: لمریلا هات.

ذیراف: د پروګه.

زیراکره: بن ناگرہ.

ژیردرگانه: ژیردرگا، داره‌کی بندهرگایه، که گرینه‌ی لی هلدده‌کنری.

ڈیڑہ ریائی: جوورہ گمپتہ کی جنگیہ بہ بندہ ریایہ دا دہروات.

زیردهس: ژیردهست.

زیردهه: ژئردهست، دارودهسه، تابون.

زیردست: نوکر، بندهست، بمردهست، (همورا.) ژیردسته، هینانه :-
خستنه ژیرفرمان، په تک کردن.

زیردهسته: ژیردهست.

زیردهستی: نوکری، بندهستی، پردہستی، نوکرایہتی.

زیردہسی: ژیردہستی.

پاکستان کے لیے ایک نیا دور: پارچہ چٹیکہ لہ بن مافورہ و بھرہ و لباد یا دوشہگ راخری و ہا بولہ سمر دانیشتنی راخری، ژیر راییتہ۔

زکریا علیہ السلام: زکریا را خبر.

يُكْرَهُ خَمْر: رَايِيخ، رُتِير رَايِيخ.

ټيږه مين: ژبړه مين، سارداو، سمر داو، (همورا) زاخون، ژور تکه له
ټيږه ميندروست کرابی.

يکړه‌وین (ف.ه.): سارداو، سمرداو، (هه‌ورا.) زاخون، ژیرزه‌مین.

کیرزهوینی: ژیرزهوی، سرداو، ژیرزهمین، سهیزان، زهيسان، سارداو.

يٰۤاَيُّهَا زُرَّافِي (نمرده.): بن نمزنو، ژيرچوک.

يکړ زړه يايي: ژيړده رايي.

يُرساڻو: ژوورسار.

زیرک کہ وقتن: وہ بنکر ورتن.

کُرسیگا: تہیسی، ژئرجفاره.

ژیر زکھووس (نمرده): ژیرپا، پامال.

ژیر زمان: ژیر زوان، بمرتیل.

ژیر زوان (نمرده): بمرتیل، ژیر زمان، دارا ژیر زوانی بایزی ناگه: دارا بمرتیلی داوه به باییزی.

ژیر زوان چمژن: زمان تاقیکردنره، زوان تاقیکردن.

ژیر زین: لباد یا پتوویه، که له ژیر زین و له سمر یشتی وولآخ داده نری.

ژیر سمر: بنسمر.

ژیر سمره: خشت یا چتیکی دیکهیه له ژیر سمره وی داده نری.

ژیر قلیان: بمر قلیان.

ژیر قلیانی (نمرده): بمر قلیانی، خوراکیکه به یانیان له ناشتاده خوری، بمر دل.

ژیر ک: لای ژوروو، سمروو ژوروو.

ژیر که: ژیشک.

ژیر کهفتن: ژیر کهوتن.

ژیر کهمن (نمرده): لادیکه، کهوهک، قهلمشتی بنهره.

ژیر کهموتن: ژیر کهفتن، مبهس له قهرزدار و زه بونی و شکستی یه کیکی یا چتیکیه.

ژیر کهوش: بنسول.

ژیر کراس: کراسیکی کورتی بی قوله منداآ و ناخه تان له بن کراسیهوه له بمری ده کهمن.

ژیر کول (نمرده): شیرکول، به چکهی شیر.

ژیر کیره: ژیر دهستیکی سوکه.

ژیر گ: ژیرو، ژیری، ژیرین، ته کین.

ژیر گین (نمرده): ژیرو، ژیرگ.

ژیر لچهکی (نمرده): چه کردن، چه، سرت.

ژیر لچه کین (نمرده): زهره، زهره خمنه.

ژیر لچه کین (نمرده): زهره، زهره خمنه.

ژیر ماله: مالتیکی له یه کدو چاوهی خانووتکی دا، که ژوروه کانی تریشی خاوه ند مالتی تیدابی.

ژیر و (باک): باشور.

ژیر و و و و و: سمر و خوار.

ژیر هار: ژیر سمنگ.

ژیری: برونه: ژیرین.

ژیری خینی (باک): ژیر خان، سمر دار، ساردار.

ژیرین: لای ژیروه، لای خواروه، ژیرگین.

ژیر سندن (باک): لی نستاندن.

ژیر سندن (باک): لیجیوی بونوه، ژی جهی بونوه.

ژیر کن (شکا): برین، سمر — سمر برین.

ژیر کری: برار، سمر برار.

ژیر کین (باک): لی کین.

ژیر که (باک): له یه کهوه.

ژیر (نمرده): گولی قوره یه، که له کاتی پشانوهی دا همدوره ری.

ژیرلا: ژیرپا: له خواروه، له هات: له ژیرپاهات، له خواروه هات.

ژیر له مو: زیلمو.

ژیر (هوارا): زیلمو. (باک): له ماره، له کاتی، له مده می.

ژیر مین: پاشماک، شه، میرات.

ژیرن: راژین، همژین، همژینر.

ژیر هان (باک): لیپان، لیپه شانوه. راهاتن، قالیبون.

ژیر هانی (باک): راهاتو، قال، ده رها تو، کارین.

ژیر (باک): ژی، ژه.

ژیر (باک): ژیان، بریو، ژوار، زینده گانی.

ژیر (زا): ژیان، ژینیار. (باک): زیندو، هوشیار.

ژیران: ژیار، مافی گیانداره له ژیراندا، ژیرن له جیهاندا، زینده گانی گوزهرانکردن. (نمرده): نر، هیتان.

ژیرانه: قهرین، بوژانه، قزانوه، تازه بونوهی همدی چت دوای تینویتی یا کزی و زه بونی و برسیستی.

ژیرانه: زیندو، گیان له بمر، گیاندار. — ی: زیندو بی، گیاندار.

ژیراندن: پهنسو هیتان، بوژاندنوه، به خیر کردن، گوزهراندن.

ژیراندنوه: قهراندن، قزاندن، بوژاندنوه.

ژیران: ژیراندن، گوزهراندن.

ژیرانی: زیاندر.

ژیر بون (نمرده): جووی بونوه.

ژیر ده کهفتن (باد): پابوردنی کاریک، ژیر ده کهفت: پارد.

ژیر دیر (باد): تمه ندریز.

ژیر: هوشیار، هیر، ژیرلو، هوشمند، ژیلله، ماموتک، تیگه بیشتو، فامیده. نیوی تیرینانه. ناشت، مالتیکه نه گری. — بونوه:

ناشت بونوه، واز له گریان هیتان، دامرکان، دامرکانوه (بو منداآله). — کردنوه: ناشت کردنوه، گریان له بیر بردنوه، دامرکاندن.

ژیر (هوارا): ژیر، هوشیار، زیره.

ژیر و بون (نمرده): ژیر بونوه، نارام گرتن.

ژیر و کردن (نمرده): ژیر کردنوه، نارام کردنوه.

ژیر و بونوه: واز له گریان هیتانی منداآ و نارام و کپبونی.

ژیر ک: پابر، پیتشوا، زرنک، زیره ک. (باد): ژوروو، لای سمروو،

لای ژوروو و سمروو.

ژیر که له: (باک). شیر که له، خوشمیرست، چکوله و جوان، منداآلی ژیری جوانکیله، ژیر که له، (باک). توفلاز، وریا، نازا.

ژیر کردن: بیدنگ کردن منداآ له گریان.

ژیر کردنوه: ناشت کردنوه، داکاساندن، دامرکاندن، وازی له گریان هیتانی منداآ.

ژیر گی (باک): (باک). ژیلی.

ژیر لو: ژیر، ژیلله، هوشمند، ماموتک.

ژیری: هوش، ژیللی، ټیگه‌یشتن، ووریایی.

ژیزوو: ژورژک.

ژیزی: ژورژک.

ژیشک: ژورژک.

ژیشان (باد): پشیمان. چایچی. (همورا.) ژیان.

ژیشانی (باد): پشیمانی.

ژیشای (همورا.): ژیان.

ژیشانی (همورا.): ژیانندن.

ژیکه‌له: خشکوک، خوشکوک، خممشوک، هه‌یث، خشتیله، قشتیله،

قشت، جوران، پت، پتو، پتکو، له (ژیرکله) هوه کور تکراره توه،

لسمرملان سووک، په‌زاسووک، ژیریکي گچکه، ژیرکله.

ژیکه‌مان (همورا.): ژئی ی کومان.

ژیکگیر: ننگ‌وستیله.

ژیل (شاره.): ژیلهمو، ژیلهمو، ناووریکه بوویتیته خو‌لم‌میش به‌ل‌آن

ژیلهموی تیدا مایی. (زهن.) شلیتوه.

ژیل: ژیل. گزلی ووردی به‌رسيله‌یه، که هه‌لی نه‌پتچایی و وهری بیتنه سمر

زه‌ری.

ژیلله: شیلله.

ژیلووک (شا.): شیلووک، پارچه‌ییکي لۆچ لۆچداره له‌نار وگي

گیانداریدا و پر له پیسایی.

ژیکه مې: ژیلهمو.

ژیکه‌مو (همورا.): که. (ژیلهمو.)

ژیکه‌مو: ژیکه مې، ژیل، ناووریکه بوویتیته خو‌لم‌میش به‌ل‌آن پۆل‌سوری

وورده‌ی له‌نیتو دامایی، ژیلهمو.

ژیللک: شیلووک.

ژیلله (همورا.): هوشمند، ژیر.

ژین: پۆژنامه‌ییکي کوردییه له سلیمانی ده‌رچوه. ژیان، ساغی،

ساخی.

ژینداز: زیندو، خاوه‌ند ژیان. (باک.)

ژیندازی: ژیان، ژین.

ژین و ژور (باد.): ژیانیکي تا‌و ناخوش.

ژینگاری: زینه‌گانی، ژیانی به‌کو‌م‌ل.

ژینه‌ار: بۆ‌همرو چتیک به‌کاره‌بری، که مایه‌ی سه‌خ‌ل‌تی و نازاری

نا‌همیزاد بێ.

ژیبور (همورا.): نیوی دیزیه‌کیه له همورامان. بار، چلۆنی، کوویی.

(نهرده.) گۆزه‌ران و ژیان.

ژیوان (شا.): پشیمان، پاشگیز.

ژیوانی: پشیمانی، پاشگیزی.

ژیوای (همورا.): ژیان، تممن.

ژیوانی (همورا.): ژیانندن.

س

س: تیپیکي نایی کوردییه.

سا: (نهرده.) خاوین، پاک. نیتر، کم‌وایه، نوجا، نوجار، نهرده‌می،

ده‌سا، نینجا، ده‌پسا، ده، ساده‌ی. کم‌وایه: که یه‌ک‌یک به‌ند‌یواریت له گ‌ل

به‌پستی تۆش ده‌ل‌تی: سامنیش ناتناسم، جا، نیتر، نییدی. که‌وای

لیت‌ات. (فه.) سیتر، نیسی، سایه. دل‌سۆزی، میهره‌بانی، له‌ی

تۆوه کاره‌کم پت‌ک‌ه‌ات. (باک.) ناوا، په‌نگ، جورور، وا، وه‌سا:

به‌وره‌نگه، به‌وجوره، ناو. کات، دهم، گاڤ، نه‌سا، له‌وساوه، نیسا.

(همورا.) سایه‌قه، سار، سامان. له (وه‌ستاو مامۆستا) وه

کور تکراره توه.

سابات: که‌پری هاوینی، ناویاخ و باخچه‌و سه‌وزیخانمو نیتره، تنه‌ها بۆ

سیتره.

ساباتی: شان و شکۆی ده‌وله‌تی.

ساباق: شوینی گموره‌ی ووپاقی به‌ریه‌ده‌ل‌یه.

سابریه‌گی (همو.): جوریکه له سێ باب‌ه‌ته‌کانی گمفی قه‌نده‌هاری.

سابروون (ده‌ر.): نیتری، کوور.

سابرین (همورا.): نیتری.

سابری (همورا.): نیتری، تگه، نه‌ره، خرت، بزنه نیتریکه تمه‌منی له سێ

سالی دابی یا پتر هیل‌رابیت‌هوه بۆ توو (تۆو).

سابلاخ: شاریکه له کوردستانی کووستانیدا و پایته‌ختی هه‌رمی

موکریان له سالی (١٩٤٦) دا به سه‌رۆکایه‌تی قازی محممه‌دی بوو به

پایته‌خت و کۆماریکي ناوداری لی دامه‌زرا، له ١٩٤٧ دا قازی محممه‌د

شهید کرا.

سابلاخی: که‌سیکه له سابلاخی له دایک بووی و له وی په‌روه‌ده بووی.

سابوون: خاو‌نهر، پت‌سۆز، سابین، ساوون، چتیکه له چموری و قه‌لیه

دروسته‌کری، که‌ج‌لک و که‌ل به‌ه‌لی چل‌ک‌نی پت‌ه‌شۆزی و

خاو‌ت‌ده‌کریته‌وه.

سابوونلو: ساو‌ناو، که‌ فاو‌یکه له وورده سابوون و ناری گهرم پت‌ک‌ده‌خری

بۆ که‌ل و به‌ل پت‌شورشتی.

سابوونچی: ساو‌ونچی.

سابوون‌ساز: ساو‌ون‌ساز. — ی: ساو‌ون‌ساز.

سابوونی: جووره کۆتریکه.

سابوونی په‌قی: جووره سابوونیکه.

سابوونی زرفانی (فه.): که‌شکۆتۆ.

سابوونی له‌گله‌گ (باد.): گۆلیکی سوورو وورده له نیتر ده‌خلات‌دا سه‌وز

ده‌بی.

سایین: سابون.

سپ (موک.): (همورا.) ساف، بمردیکي پان و خسته له سپینیدا به پټزه گوټزو مرمرو چیتتری داده دهن چند دانه ییکی له گمل خو راده فرتنی. (باک.) گیای برنجی، چلټووک، تا، گیشه ی گهم و دانوټله. (باک.) دمک. (باک.) قسملی ده غلی، ده غلی درو له یه، دبیز م سای خوه پهلخاندییه، واته گیرم کردوه.

سپلچ (که.): مری تمواو براوهه.

سپهان (باک.): سه پان، نمرکسه یه ده غلی ده دروټیموه. داسټیکی گوره یه.

سپسپان: پروانه: سایین.

سپینه (دزه.): چټگاهه کی کمیک بلنده له سردارانی داره یه بزو کاریتان دروسته کری. (کو.) میچ.

سپینک (باک.): میچ، چله ی پوی بن میچ.

سپین: سپسپان، سپسپانی، سافسافین، گمه یه کی منداآته یه به بمری پان و تمنک و خشت و لووس له پټزه گوټز یا جگ و نیتری ده گرن.

سات (خو.): زور، گملیک، فره، تمنها لمو جووره چټگاه یاندا به کار ده بری، — برسیمه، — تینومه، — ماندیه. ده میکی کم، کات، گاټ. کمومیر، کاترمیر، که بریتیه له شټست خولهک (ده قیقه). مرازی کات نمرماردن.

ساتار (باک.): پارچه چټگاهه کی بی داره له ناو جنگل و لیټه وارندا.

ساتان (رهوا.): ده بری. (باک.) پارچه قوماشیکه.

ساتفدن: (باک.) تیکول له برنجکردنوه، برنج کوتان، بساتینه.

ساتای (همورا.): له سایه ی، له ژیر سایه ی.

ساتل (باک.): سدتل.

ساتقه: سمره نگر، توپخ، — بردن: سمره نگر، بون، هلمنگوتن له پویشتنیدا، هله له گوټرگوټا.

ساتمه کرفن (همو.): هلمنگوتن، بی هلمکوتن، نوچپردنی گیانداره له پویشتنیدا.

ساتن (باک.): لیټدان، شانندن، کوتان.

ساتو: قسه توره، کیردیکي گوره یه.

ساتور (که.): قسه توره، ده مچه قوی بی مشتوی بیکاره، چه هچاخ.

(که.) قسه ی چکوله یه به سمر تفهنگانهوه، کیردی گوره.

ساتوره: ساتور.

ساتوره (باد.): خوټی، توری. (باک.) چه قویه کی دم پانی وه کوو داس وایه گوشتی بی وورد ده کری و نیسکی بی ده شکټری.

ساتوره: تهر داس.

ساتوولی (باک.): همرزی، پستی، پودی.

ساتی: تاوټکی، ده میکی.

ساتی: تالوکه، به: به تالوکه. تیره ییکی کورده.

سلاج: سیل، ناسنیکي تمنکی گوره ی خری ناوه ند قوزه،

که له سمر ناگردان یا تمندوورونیر دانری تانی له سمر

ساتور

ده بری. دارټکی پتمری جوان و سورکاره له دارتاشیدا به کار ده بریت.

ساجخ: ساچاخ.

ساجلخ: چند جووره پهلپه ییکی زترین یا زترین به سمر پرچی داده کری بزو جوانی (لام وایه ترکیه).

ساجخ: جووره پیشوټیکی بادراوی جوانه ده ټلټیموه له چوار کمناری سوزه بی و گوشتی تاق وزین و نمره یین ده دروټیت. بافته ی کمناری سلتیمو کهایه. موچاخ، پاروکه.

ساجان (همورا.): ووچاندان، هسانره.

ساجمه (کل.): فیل، لیټ، تفره. وورده ناسنه خره کانی تفهنگی پارییه، کله قورقوشم (میز) دروسته کری. وورده بمر به تایه تی نمرانه ی، که له حوش و دالان و پیشدرگا یان ده گیری.

ساجمه رټی: بمر دجن، بمر دټی، په قف، — کردن: په قف کردن.

ساجمه رټی: بمر دجنی، بمر دټی.

سلاج و پهرچم: زاج و پهرچم.

ساجیلی (موک، خو.): جووره تربیه که.

ساجیوی: پروانه: ساجیوی.

سلیخ: خوش، تمندروست، لمش بی نه خوشی، ساغ، لمشساغ، باخوش. به کملک، فلاټکار، پاست، پیای: مری پاست، ووتی: ووتی پاک و پاست و بی تملاولا. دهق نمشکار، دمست لیټه درلو. نمشکار، بیتکم و کووی، قابی: قابی نمشکار.

ساجیلر (باد.): (فه.) پټمر، بمر تهر، هلمسوټن.

ساجیون: بژین.

ساخت: دستکار، کاری دمست، دروستکار، نم دیواره ساختی و هستا نمریانه. سازان، سازبان.

ساخته: هلمبست، به درو پیکونه رلو، ناراستی، فیچلټاج، داتاشراو، گزه، درو، ده لمسه، داروټو، داروټرو، کلمک، بنجامه تی، کوول، فرو فیل، پیکه رلو، فرو فیل و تله که.

ساخته چیت: قوټی، ساخته کاری، کردنی کرده ی بی فرو فیل، ساخته چیه تی، قوټی، فیټبازی.

ساخته چی: ساخته کار، کمرسک، گزه یون، (باک.) بنجامه، فیټباز، فرو فیټکار، دروټن، (که.) بزاز، (دزه.) چار قاپ، قوټی.

ساخته چیت: قوټی، فیټبازی، ساخته کاری.

ساخته کار: ساخته چی، (که.) بزاز، هلمبستمر. — ی (باک.): بنجامه، هلمبستان، داروټن، بنجامه تی، ساخته چیت، فیچلټاج.

ساخته کرفن: داتاشین.

ساخته کی: دستپه لبست، دهسپه لبس، دسزین.

ساخته یی: پروانه: ساخته چیه تی.

ساخته مان: خانویره، سمر اهره، کوشک، مال.

ساخته یاخت: سازباز، پیککوتن، ناشیونوه. (نمره.) خلیټو بلینه.

ساخکر دهنوه: (همورا.) ساکر دهنوه، ساخکر دهنوه چواندنی پاره ییکی یا فرشتی چټیک. لیټکولینه یی کار، زیندو کرده ی چتی له دستچو، حساب پاکر دهنوه، پاکر دهنوه نمریاری (حساب).

سارخ كړدنهوه: دهرخستن، خوځكړدن.

ساخوول هوډ: كادان، كادتين.

ساخوليت (باد): ږانه، هملگډ.

ساخي: خوځي، تنغدروستي، خووهښي، (هغورا.) ساقی.

ساخي پارازتن: (هغورا.) ساخي پاريزناي.

ساخي پاريزناي (هغورا.): ساخي پارازتن.

سلا (باك.): ټيکه، پارچه.

سلا (باك.): ناي گونديكي كوردانه له پوځه لاتي شاري عاموډي و هم پهنه ډيپك بي له ناو نميرياندا، كه شپږيكي گموره لمریدا پوړی دلوه.

سلاو (هغورا.): وټل، دهریدهر، دپوانه. هو، بوته، سایه.

سلاویني: وټلی، دهریدهری.

سلافي: جوړه تريهكي سپي دهنك شاش و ناسكه.

سلاه: ساكار، يه كړهنگ، خوږو، (باك.) سایه. كمپوش، ساده كار، ساده لمړح، چاگرتي، ساويلكه. كوپكه هيشتا تووكي ليتمهاتي.

سلاهكار: ساده لمړح. — ی: ساده یی، ساده لمړحی.

سلاه لمړح: ساده، كمپوش، بيپوش، گيل. — ی: ساده یی، كمپوشی.

سلاه يي: ساكاري.

سلاو (باك.): تهروداسي چكوله.

سلاو (باك.): ناي مرؤفيكييه، سادي حمي، گاسوله چيساي پوځه لاتي دپركان له چاي مازويه به ميراني دهنگي داپوه.

سلاو (كه.): جوگه يي كه له جيتاو له جياتي دلاشي ناش له قسل و بمر و گيتج دروستده كړي به لان روو كاري لاي دهرهوي ناگيري.

سلايل (باك.): جوړه، لكه گچكه كاني دارو گيا، يانه، خلف.

سار: وگ، وگكو، خاكسار: وگكو خاك. (دهو.) (باك.) سارد، (هغورا.) سرد. باران، سنگسار: بمره باران. ستان، سان، جيتا، شوين، زور، گهليك، فره، به تمه يي به كار نابري به لكو به دوای هنديك ناوانوه دهنوس، كوسار، كيتسار.

سارا (باك.): ناي ژنانه، ناي گوزانيه كي كورديشه. (گڙ.) سبه يني.

دمشت، بياران، بياپان، پاك، خاوين، وژه، خوږو.

سارا كړدنهوه: تمخكردني شوييكي ناريك و كړدنه دمشت.

سارا نشين: دمشت نشين.

ساره (گڙ، باجه.): سبه يني.

ساره ما: تيبسرداني كارو بمرخانه له بهيانياندا له پيش دوشي ني دايكياندا.

ساره وان: ووشره وان. — ی: ووشره وانی.

سارو: (باد.) سار، سرد، چه ييگ، چه ييگ، چياو، سهوول و بهفر سارن، زستانان هوا سارو، دزي گرميه، هواي سارو: سارما.

سارو: مسنا، ناويس، ناقسارک، مچ، سرداو، سارنج، زيرزمين، حموزيكي سرداپوشاري پړاوه و هتاوي ويناكوي و ناوه كهي سارد دهبي، سا له چولي يا له ناو مالاني.

سارووه (لو.): حموز.

ساردي: ساردي، سري.

سارده (شا.): سندان (بو جنپي). برنجي كه ناوي پاييزي خوارديتسوه و درهنگ پيبيگات و هكو گرمه نعييت، كنهم درهنگ بي دهگات.

سارده دهرد: سندان، دهرديكه همناي مرؤو هممو گيان له بمرتيكي داده كړي. بو جنپيش به كارده بري.

سارده سيز: كورستان. — ی: كورستانی.

سارده سندان: نازاريكه له سمرماه ناورگ كړو دهكات. بو جنپيو بو كسيك به كار دهري، كه بانگت كات.

سارده هگيا: گياهه كه وهكو گمفي وايه، به لان گوله كهي وهي جوي ده چي و بي دانه له نيو ده غلاتدا شين دهبي.

سارده مهن: بو هممو چتيكي سارد به كارده بري، كه بو خواردن و خواردنوه دمست بدات.

سارديوون: واته گرمي نمان، كه به فر يا سهوول له نيو ناوي بخري سارد دهبي.

سارديوونهوه: گرمي نمان. پشيمان بونهوه، خاويونهوه له كړدني كاريكي. ناوهميدبون. مردن.

سارده كړن: سرد كړن، دوايي پاييزه سوي سارد كړدوه.

سارده كړدنهوه: گرمي چت لبردن. كوژتي گيان له بمرتيك. پشيمان كړدنهوي يه كيكي له كاريك يا له بپيار و دوانيكي.

سارده نوي (خو.): شيناره دي ناودان، له بمره تدا ميس له ساردر كړدنهويه، تووتني ده سترسوه: تووتنم ساردهوه.

سارده سهرما: كاتي سمرماسو له.

سارده نيا: گوليكي سوري جواني گه لاپانه.

سارده وس: زور سارد. ميس له كسيكييه، كه پوړي خوش نمي له گمل نم و نم.

سارده وس: سمرماسو له. پونه دان، پوړي خوش نيشان نمدان به كسيكي، ناميره باني.

سارده گهرم: چتي شرتين.

سارده گهرم كهوون: ميس له باو و پهر كړدنييه.

ساردي: سردی، ساری، سمرماسو له. سارده مهنی.

ساردي و سري: سمرماو سري.

سارمه: سالمه، گياهه كي پاييزيه گه لاي وهكو نسپنگ وايه گوليكي گچكه ي زهره كړي. قوزاخي ناو ريشمي هملكراوه.

سارنچ: (باك.) سارنچ، سیرنج، سارداو، نانباري ناو، كوكهي ناوي بارانه و نيتو، سرداو.

سارو: ناي نافر تيكيه به سته يه كي لسمر هملستراره.

ساروخ (نمرده.): سمرپوش.

ساروماو: وشه يي كه وه چتي زور بگمني ده چوړين، ده لين نمو چته بوني — ی ليدي: زور بگمنه.

سارپو: هيداي، نارام، هيمن. گوشته زوونه.

سارپو بون: دامرکان و نارام بوني ژاني برين و لمش و به جاريكي چاپرونه و گوشته زوونه هيتانهوه.

ساريزېږېدونکې: گوښته زوونه هينانمړه.

ساريزېږېدونکې برين: ساريزېږېدونکې زه خمی.

ساريزېږېدونکې (همورا): ساريزېږېدونکې برين.

ساريزېږېدونکې: ناشتکردنمړه دلته نامړه جيتي يه کيکي دلشکاو.

ساريزېږېدونکې: خوش چاک کردنمړه برين و دهر د نازاران، دامرکاندن، دهرمانه که برينه که ي ساريزېږېدونکې نيش و ژوفي دامرکاندنو گوښته زوونه پيښتپاوه.

ساريزېږېدونکې: ساريزېږېدونکې.

ساريزېږېدونکې: ساريزېږېدونکې.

ساري (باک): ساردي. ناميهره باني.

ساز: پټکخمر، دروستکار، بهلان به تمنه يي به کار نابري به دوای ووشانمړه دنووسې، کارساز، چاره ساز. يه کيکې له مرانانسي بهزم و ناهنگ و شاپلغان، به هميو پارچه کاني مرانزي شاپلغانيش ده لئين. ناماده، دروست، پټک و جومان، پټک و پټک، — برون: پټک کوموتن، ناماده برون، نا — ناپټک، پټکيس. پټکخراو، ناماده کراو. ساغ، ساق، دروست.

سازلخ (باک): بای تمې، بۆران.

سازان: پټک کوموتن، سازيان، بربار له سمردان، پټکپاتن.

سازاندين: پټکخستني يه کيکې يا چټيک.

سازاو: پټک کوموتو.

سازبهند (باک): سازنده، مؤنثه چي، کمسيکه شاره زاي سازلیدنای بي. — ي: سازنده يي، مؤنثه چي.

سازببون: ناماده برون، گونجان، هله سوپان، پټکپاتن، دروست برون، پټک کوموتن.

سازدان: پټکخستن، سازکردن.

سازکه مړه ي: سازکردن.

سازکردن: ناماده کردن، نمریت کردن.

سازگ (کو): ترشياتيکه به شيلم دروست ده کړي، تمپه ساز.

سازگار: له بار، کيس، پړوا، برون، نمره مينشک، هيزا، ناوهمو ايي که سوک بي و له نمدام بکوي. — ي: برون، کيس، سوکي و خوشي ناو هموای شوپنيتيکيه و هکو کوردستان و ابي.

سازگار: سازگار. — ي: سازگاري.

سازنده: سازنده.

سازنده: سازلیدن، سازبند. کارو فرمان پټکخمر. زوري لي، چننبار. چنده، حيز، سروزمانی. — ي: سازلیدن، پټکخستن، زوري لي، حيزي.

سازوان (همورا): شاپلغانمړان.

سازوپاز (نمړه): پمنو ميس، ساخت و پاغت، خلينه و بليته، سازيان.

ساز و سبود: که لکه له ي چټيک، نازاد توې خسته سمر نم — يه.

سازي: باري پټک کوموتن و يه کيکي پټکي، ناماده يي.

سازيان (نمړه): سازان، پټک کوموتن.

سازي چلچلنگ (همورا): جوړه سازتکه.

سازين: سازان.

ساس: جوړه فرنويه کي سوورکاره له ناو مالان و کمه مستي داريندا پيښه گات. مؤرانه يي که کيل و پليکي ده خوا، کله خوري دروست کرابي.

ساسان: باپيره گمړه ي بنمالي ده لته ي ساسانيان بويه، فرمانه پويي ساسوني ناوداره خلک، شميره فغانی بتليسي ده فرمانوي: ساسوني له ساسانيه پاشه کوموت برون و ده چنه و سمر نموشير هوان.

ساسون: خلکي چيای ساسوني به نازايي و مړو قايه تي دهنگيان داوه نمړه له پاش شوپشي شينخ سميده له سالي ۱۹۲۵ دا خلکي ساسوني چنند ساليکي دوو دريږ خويان نمداره ده مست درو مني خويان مالي عدلي يونس لهو به سمر هاتدا خاوه ند ناو نايانگ و بهرنيون، شمير شميره فغانی بتليسي ده فرمانوي ساسوني له ساسانيه بويه و له بنمالي نموشيره وانيه پاشکوتون.

سارغ: مړي راست و بي فرو فيل. چټي بيکم و کوپي و شکستي. گياندارتکه نمخوش، ساق، ساغ، تندروست، لهشاغ.

سارغوبون: راست و بي فرو فيل برون. بي کم و کوپي برون.

سارغ برونمړه: چاپرونمړه ي نمخوشي. فروشراني چت و نمانمړه ي. دهرچوني هارويش و له کارکيدا مانمړه ي چته که بوتي.

سارغرفنمړه: چاککردنمړه. فروشتني چټيک و نميشتنمړه ي. دهرکردني هارويش له کاروبار کيدا و هيشتنمړه ي بوتي.

سارغي: راستي، بي فرو فيلي. ساخي، بي کيل و کومي چت. نمخوش نميوني گياندار.

سارغ: ساب، (پړوا، که، دزه، سام، همرا، ترس، دهنو، تيره. قمرانه. لورس، خز، هامار، خشت.

سارغين: گمړه ي هندالته بهرديکي يا جگ يان چنند گوړيزيکي داده کمن و له دوروه بهرديکي پاني تمنکي پټکي به خشکي تپه گرن.

سارغو (باک): پړو، پني، کومای بهري. (باک). قايي مس.

سارغين: ساپين، ساپسا پاني.

سارغيا (باک): گونديکې له ناو سليفاندايه کوموتنه ناو دهشتي ناممه (دياربره) ي گوزانيه کاني (باقي بهجست) و (خيريا حجي) لهو گونده دا پيدا بويه.

سارغيلکه: ساويلکه.

سارغ (باک): هله امت، پسيو.

سارغا (باک): ساوا، بهبه، که باران نباري بويکي چاده کمن و به مالانمړه ده گرين و ده لئين: گولکامه گيا ده تي، بوکا مه ساکار ده تي، مړو خورده ي باران ده تي.

سارغار (باک): ساوار.

ساق: لولواک، لولواک. (باک). پوزوهاندي خوري و مويو. لاسکي گيا و گولان و قله دي دارانه. — ي جزمي: لاسکي جزمي، بولا لاسکي گوزويش به کارده بري. (همورا). ساغ، ساغ، دزي نمخوش. پيقنه ي شلي پهلومورانه. تب، سل، ساقه گوو.

ساقه: — ه تري: لاسک و قونچکه کاني تري، (همو). بسته، (باک). بستي.

سالفانه (نمرده.): قمدی درهخت و سمرزاییه.

سالفانه سوره (همو.): (موک.) زه نه قوت دله، بیتچوه بالنده یی تروکه، که تازه له هیلکدی هاتیته دهرده.

سالفانه خت: تمنی داران.

سالفانه نم: لاسکی گهم.

سالفو: پالتو، قاپروت، (که.) پالتاو، (باک.) ساکو.

سالفون (نمرده.): لولواک. باسک. سهردهی ترتیه.

سالفهول (باک.): تویی گمیه.

سافی: ساغی.

سافی پهر: پهری بالندان.

سافی و بافی: گزینموی چتیک به چتیک له گف ماوهه دانمده، ناو گز، نالشت.

ساک (باک.): جوال، خورج. (زا.) پالاغ، بیتچوری گامیش.

ساکات: سیبر، نیسی.

ساکار: یه کهنک، ساده، بی گول.

ساکه بیدار: بیدار تکه ساده ساکاری.

ساکو (باک.): ساکو. (نمرده.) سه کو. کیتیوی ساده پروت، که بمروداری پیونه بی.

ساکول (باک.): گیانداری گمزه.

ساکوول (باک.): بهخت و هر گمراو، هرزه، سوک، هیچ و پوچ.

ساکات: سیبر.

ساکهوان (فه.): مالتوسی، بمرازی مییه.

سال: سال.

سال: ناوه بز هر دووازه مانگه کانی وهرز، که پوز چهرخیه کی تیدا دهکا له کلموی بمرغ (حمل) ده تا دوایی که لموی ماسی (حوت)، وهرز، وهد، خرت، — برده سمر: سال تهاوکردن، — سوپرانمده: سال وهر گمرا نمده، — گمرا نمده: سال وهر گمرا نمده، سال سوپرانمده، له حوت سالان گمرا نمده: مهبس له مردنه، سال ۴ بمشه: ۳ مانگ بهمار، ۳ مانگ هارین، ۳ مانگ پاییزو ۳ مانگ زستان.

سالار: سهردار، سهرور، سهروک، سهرکرده. نیوی نیرنانه. — ی: سهرداری.

ساله گونی (باک.): سالی پهردوو.

سالان: (نمرده.) سالگمل، وهرزگل، سالیان.

سالانه: زتر، مزو کرتی سالانه، موچه میکه، که سال به سال بدری به یه کییک، موچهی سالی. خیر تکه به ناتاجان بدری له پاش تیپهرینی سالییک به سمر مردنی کمسپیکیدا.

سال نهوه: سالی هات.

سالی فیفند: سالی دادی، سالیکی تر.

ساله که زبیره (باک.): له یه کسالدا.

سالیی: هوزیکی کورده له کناری شاری کمر کوکییه.

سالهوسال: سال بهسال.

سالیهر: سال ناوهر، سال نسال، بز باغ و گیان لیمبریکی به کارده بری، که سالیکی بمری بگری و سالیکی نه گری.

سالیوویر: (باد.) سالییر، نازال و رهشه وولآخی مییه، که ساله نا سالیکی بز.

سالی (بابا.): جووره ترتیه که.

سالیخوده: پیری کوتنسال، سالدار.

سالی سیزده هانگ: سالییکه سیزده مانگ بی به نارموی پیتی ده لئین: (کییسه الکبانس).

ساله (نمرده.): سالمه، رهگی گیایه کیه گوله کی سورده. (نمرده.) ساله، که سه علمبی پیته لئین.

سالمه: سارمه، گیایه کی سملک داری به هارییه سملکه کی به ترخه و به کاری گه لی چتان دیت، هیتدیکیش ده لئین پاییزیه گه لای وهر کوو نهمپنکیه گولیشی زهر دو گچکه به.

سالنهامه: نورسرا تکه به ده ستونوس یا به چاپکراوی، که ژماره گمری هممو پوزده کانی سالی ده کات.

سالنه سال: ساله نا سالیکی دی.

سالنه (نمرده.): سالنامه.

سالووخ: سالوغ، دنگ و باس.

سالوخی (باک.): سوزاخ.

سالوز (همو، شن.): سالوس، زمان تیکه لاو، خونا شیکار، کسپیکه له کاروباراندا خوی تمینل و به ساخته خوی تمه زهل بکات، ساخته چی. ریاباز. — ی: ساخته له کاروباراندا کردن، خونا شیکار کردن.

سالوژی هکردن: به ساخته له کاروباراندا خونا شی و تمینل کردن، فرت و فیتل کردن.

سالوس (خو.): سالوز. — ی: سالوژی.

سالووخ: سوزاگر کردن.

سالووس: چتی سادهی خاوین و لموس، تیلای لووسی بی گری.

سالووق: تروکی نمرمی گیاندار.

سالووک: لات، بی پوول و پاره، نابوت.

سالوول (باک.): ژووری تاییه تییه له زینداناندا، که مرزی زور تاوانباری به تمنی تیده کمن.

سالیها (باک.): تیلایکی کوردانه له ناو هفتیرکاندا به له باکووری پوزده لاتی شاری نصیبینی دایه، (سالها و دومان) دو بمره باین له هفتیرکاندا.

سالی فاهی (همورا.): سالی دادی.

سالیان (پوز.): خمرای سالانه، پیتاک کوزکرنمده. (نمرده.) سالیانه، سالان.

سالیانه: سالی، موچهی سالانه. سالانهی مردوو.

سالی چک (فه.): سالی پهردوو.

سالی دادی: سالی دوی نم سال، که هیشتا نه هاتوه. *

سالی پهردوو: پار، پاره که.

سالیس: تیلای لووسی بی گری.

سام: ساف، زهبرونهنگ، (باک.) سهوو، ترس و همراسیکه، که همدیجار له گیانداره نیشی، به: بکمرپ، سامدار، ترسین، سامگرتن: پیداهیتان، سام لیکن: ترسان. (سام) دهلین سام یه کیکه له چوار کوه کانی (نوح) ی، که بریتین له (سام، حام، نیره، توره ج). ناوی گهرناسیکی کورده، که باب و باپیری پوستمی ناوداره، پوستم کورپی زال کورپی سام کورپی نریمان، شهره فخان ده لسی نمر پوستمه کورده له شانامدا ده لی:

یه کی جام و باده بهر پوستم سوپورد
بهوی گوشت کهی نامه برداری گورد
بگویند که کوردان تور اخواستند
سمری ته خستی نیران بیاراستند

داماو (حسین حوزنی مرکریانی) خوشی نه دیتوی بهرام ده لسی: گورد کورده، زورترینی میژو نووسانی فخره نگیش همر لهو بهر ایدان.

سامان: سار، سایه قه، ناسمانی بی هومور.

ساماله کورن: دوپاره ماله کردنوهی زهوی.

ساماله کورن: نعمانی هومور بهیدابوونی سایه قه.

سامالی: ساوی، سایه قهیی.

سامان: (باک.) ما، خوه دیتی، دهست و دو، بهر پو، پهلوپو، تمرو تفاق، (باک.) بۆچک، دهولمت، خوه مانی، دهست زیشتن، بی: همرار، دهست کورت، لات نهمو. (موک.) لا، نار، ناوچه. نامان، ناو ناوور — یان نیه، واته ناوور نامانیان نییه. (موک.) هات و چۆ.

سهقام، پاسا. (نمرده.) شپوار، بهریاد، بی سهقام.

ساماندان: دهولمه مند. — ی: دهولمه مندی.

ساماندان: سهقامدان، دروست کردن، پتیک خستن.

ساماندن (نمرده.): پتیک خستی چت.

سامانگورن: بهریاد کردن، بیسه قام کردن.

سامانگه: شویتیکه پو و مالی تیدا دابرنی.

سامهته: ساموته.

سامتین: سانتین.

سامدار: بکمرپ، بهسام، پرسام، ترسین، ترسینمر، بهریچاف، پتیشچاف.

— ی: ترسان، ساف کردن، سامناک.

سامگورن: ترسان، ساف کردن، سامناکی.

سامگنا: جیگای پرتس و سام.

سام ئی کردن: لیترسان.

سام ئی فیشتن: ترسان.

سامناک: سامدار، بهسام، به ترس. — ی: سامداری.

ساموته: ساموتک، چوار بهنی نهستورن به پاشکوی زینییهوه شۆر دهبنوه بۆ بهستنی، دابهستنی کمل و پهل و یا خورجین به پاشکوی سووردا.

ساموتک: تارمایی. ساموته.

سامیتیل (باک.): بهنیکه همدروک سمری نیری پی ده بهستری.

سامیر (باک.): جووره چیشتیکه. (زا.) جووره همرزنیکه.

سان: ستان، سار، شوین، جیگا، زید، نیشتمان، به تنهایی به کارنابری بهلکوه به دوای ناوانومه ده نویسی و زۆری واتای ناوهکان نیشاندادهات وهکو کوردسان، دارسان، گولسان، واته جیگای کوردان، داران و گولان، کیشتان. پیز، تیپ، قهتاره، پیتشمهرگو قوتابیان به — پوهستاوون: پیتشمهرگو قوتابیان پیزوون و سانیا نگرته، له — دان: پیز کردن، به قهتار پزگرتن. (که، هورا.) گموره، خان، ناغا، سهروک، سمری سرداران، پادشا، شاهنشاه. (رهوا.) هسان. (فه، مهلیش.) بهرد، بهر، کوچک.

سانا: ناسان، بی نمرک، دژی قورس و گرانه.

ساندا: هوارگه. نیوی کورانه.

ساناله (هورا.): سهکویا شویتیکه سوواغدرایی و هیله سارکاری بی میوه لهسهر ههخستن و دانوئله.

سانالی (هورا.): نمر سوواغده، کبهه سیره کۆلی سوواپیتوره، بهسوواخی ترههر دهلین سوواغ.

ساناهی (باد.): ناسانی، سانایی.

سانای: ناسانی.

ساناین: ساناهی، ناسانی، سانهمی.

سانهوه: حسانهوه، پشودان، ناسودهوون.

سان بهست: ریزوونی قوتابی و پیتشمهرگان، چینی قوتابیان سانیان بهستوره، لهشکری پیتشمهرگان بهسان پوهستان.

سانتیم: سانتیمه تر. سانتین.

سانتین: سانتیم، سامتین، جووره دهزوویهکی پوختی بهرقمداری قایه.

سانتیمهتر: سهدهی که مهترتکی، سانتیم، (له پوزاراییان وهگریرهوه).

سانجور (زا.): ژانزگ، زگنیشته.

سانجول (زا.): قهلاهی ملی سهگان.

سانده: سوواندهی بانی، گووی سووانه.

سانگۆ (باک.): جووانه گای دووسالانه.

سانی (باک.): گری ناووری.

سانیلکه: ناسان، سانا.

سانیلکۆکه (خۆ.): ناسانی، سانایی، زۆر ناسان، ساده.

ساو: سامان، (هورا.) سای، ساهی، سایه قه، ناسمانی بی هومور.

معدای دمی تیخ، گوینزانه که له — چوره واته کول بووه، تیزایی نهماره.

(هورا.) سیو. (نمرده.) ساوین، مالشت. (باک.) ساف، سام، ترس.

ساوا: بهچکهی هممو گیان له بهرتیکیه، مندالی ساوا، کۆریه، کۆریه له،

زراسک، ساوا، شلک، قنۆک، کۆریه تاز بهوی گیاندار. بۆرووهک و

هممو جووره شیناوه ردیکی به کار دیت، که تازه سمری له خاک

دههینایی، شلک. گوینلکی ساوا: گوینلکیکه تازه له دایک بووی.

ساوا: بهرخساوا، کهمی بی، لهسالی یه کهمیدا: بهرخمییه، لهسالی

دوهمیدا: بهردیله، لهسالی سیممیدا: بهردیله، لهسالی چوارهمیدا:

مهپه.

ساواخی (که.): ساوایی، ناییلی مندانا، کۆریهیی.

ساواز (باک.) ساکار، (هورا.) پهلته، ساوهر، (نمرده.) ساوور.

سلاواژ: پروداما لراو، پروداما لیاگ.
 سلاواژ: سوننوه، سونین، ساوین.
 سلاواژ (نمرد): هستی دهمست لیدان، هستی لیکموتن.
 سلاواژ (هورا): سیو.
 سلاواژ: (که) ساواخی، ناییلی مندا، کورییی، کاتی مندا لسی.
 هستی ویکموتن.
 سلاواژ: سا، کات، دم، لوساوه.
 سلاواژ (نمرد): ساورین، ساوار، ساوور.
 سلاواژ: دلاوه.
 سلاواژ: کسیتکه ساواری بکوتی.
 سلاواژ (نمرد): سا برین.
 سلاواژ: خاوه خاو، سستی.
 سلاواژ: خاوه خاوی، سستی نواندن.
 سلاواژ: داریکی دریزو سرخره و بنهوهی برداشی ددری تا برداشه که ی
 پی بپتن و بین، لویژ. چوار چپویه کی دارینه ده خرته سرپشتی وولاخ
 بدار پیکیشان و بردار پیکیشان.
 سلاواژ (هورا، دهل): بردار.
 سلاواژ (که): ناماده کردن، سوننوهی تیغ له هساندان.
 سلاواژ (جا): نیری بزانه، سا برین.
 سلاواژ (نمرد): ساوار، بریش.
 سلاواژ: داری سوننوهی ووشکی لوسی بی قلبه گرگی.
 سلاواژ (نمرد): چپشتی ساواری.
 سلاواژ (شا): دو داره نپوه که ی پرده کمن لمدار تنها تنگه کیشانی
 پندوهی.
 سلاواژ (زا): سونین، سوننوه، چه قزو ههمو جووره تیغیک
 تیز کردن، ساوین.
 سلاواژ (نمرد): ساوین.
 سلاواژ: خورده منیه که له دپها تان کوبکر تپوه. (هورا، شپو.
 (باک) راست، چپتیکه خوار نمیی، جووره قابیکیشه.
 سلاواژ: سوار، تیغی سوارو، چپتیکه وورد کرابی و سوواری تپوه،
 سوواده.
 سلاواژ (هورا): سوننوه، ساوین، هارپان، مالیان.
 سلاواژ: سوواده.
 سلاواژ (که): دلپاک، ساده، بستمزمان.
 سلاواژ (که): سونین، سوننوهی چه قزو نیتربو تیزمونی. هارپان و
 وورد کردنی چت.
 سلاواژ: سوننوهی کمشکه لمانا سوویندا یا گلوتنتی چته.
 سلاواژ (نمرد): تپه لسون، ناوین پیا، (نمرد). ساوین.
 سلاواژ (زا): ساو، سایه که. (باک) سمرما و ساری شموی.
 سلاواژ (باک): تهاله، دوه.
 سلاواژ (هورا): ساو، سامال، سیبیر، نیسی، سهی.

سایا (باک): جووره بووژوژیکه. (باک) ساده، یه کپهنگ، ساکار.
 سایه، پیاده تی، میهره بانی، چاکه.
 سایه: سایه که، ساو، سیبیر، نیسی، سیتور. خویندنوهی چت به
 حونجهیی. پهنکی ناسن. بسایا سهری ته نیم پاریک نان دختن،
 پیاده تی، میهره بانی، خیر، (کل، زن). جوولانوه، له ی توره
 کاره کم پیکهات. ژماره یکه له قوماری نمسکه مله، پا پاژ چوار—
 راده کیشی. کماوی دریزی ژانه، سایه، (هوا). کموی. (موک) جووره
 ووشتریکه.
 سایه بان: سیدان، چه تر. به ههمو چپتیک و ده لپن، که سیبیری ههمی.
 سایه چوور، مرژی برچاوتیکه.
 سایه چوور: مرژی چاوتیکه، کممردوم له ژیر سایه یدا بحسیتوه.
 سایه دار: سیبیردار. کسیتکه ممدوم له ژیر سیبیریدا بحسیتوه. سی:
 سیبیرداری.
 سایه که: ساو، سامال، سایه، ناسمانی بی هورو تم و مژ و پاک.
 سایه که (لو): سیبیر.
 سایه نشین: له ژیر سیبیردا دانیشن.
 سایه نی: سه حانی، پاژقی، پاسقی.
 سایه بان (نمرد): سایه بان، به ههمو چپتیک و ده لپن، که سیبیری
 بکات.
 سایه ووشک: ممدومی پژ و برچاوتنگ و چروک.
 سایه و: سوواده.
 سایه: (هورا، بابا). مدیتور
 سایه (باک): نیری دوو سالانه.
 سایه: سایه که، سامال.
 سایه (هورا): پهلوه لای نارد، ناردی بژدراو له ناری داغ ده کری و
 پژی بسمرده ده کری.
 سایه (هورا): هلاوا.
 سایه: سایه، سایه.
 سایه: نه خوشیه که لممیری بدات گیزی ده کات و ده کوو پهرکم (فی) بژ
 مندا.
 سایه (باک): سایه، کماوی دریز، ساهی. (باک) شموی پووناک.
 سایه: سایه که.
 سایه: سیبیر.
 سایه (که، فه): سون، سوننوه، سونین، تپه لسون، لیخساندن،
 پیدای خشاندن، ساوین.
 سه: سهگ، سیبیر، نیسی. (زا) سی.
 سه (باک): کش، کش، هور، — پاره ستیا به: واته کشی کرده،
 سمرمانماوه، خوش بووه.
 سه (باک): سبهارت، لیمیر، سوزی، به یانی، سهوا. بای سپیده،
 بایتیکه له نیتوانی پژه لآت و باکووریدا سمره لده دات. ناری جووره
 گورانیکیه.

سەبارەت: پەروەشت، خو، شێوە. لەبەر، لەبەردۆلى... سۆنگە، هۆ، بۆنە، — بە ناکۆكى ناخۆشییە، کە نەتەوێ کورد پەرت و بـلاو و دا بەشکراو ژێردەستە.

سەبای (هەورا): سەبەنى، بەیانى.

سەبای زوو (هەورا): سەبەنى زوو.

سەبەتە: سەو، تە، سەو، (کە، هەورا). تۆلێنە، — ی نان: سەلە، نانەشات. دەفرتكى لە شوول دڕوستکراوە بۆ کاروبارى ناوماڵ و پەدین رۆژانەن و مێوێ تێدا دەبنە فرۆشتنى.

سەبەتەسەرى: جووڕە گەمەیدە نەوى تێکەوى داڤەنیشى، یەکیکیش دەبێ بەو سەتا بە ژوور سەریو پەسى دەکا، ئەوانى دى دین لێى بەدەن وەستاکەش نایەلێ لەو کاتەدا دەستى وەهەر کامیکیان بکەوى تێدەکەوى.

سەبەتچەن: سەو، تەچەن، کەسێکە سەو، تەى چەنى و دڕوستى بکات.

سەبەتوولکە: سەو، تەى گچکە، زەمبیلە.

سەبەتقى (فە): سەررا، شۆرەکات، (سەررا).

سەبەل: جووڕە نەخشییکە تووشى چاروى دەبێ ژێدە گۆشتى لێپەیدا دەکات.

(ئەردە). سەبەل.

سەبەرگە: پەخ و شیاکە، پیتالە.

سەبەرگەجى: پەخ و شیاکە پاکەرەو، پەخ و شیاکەرێ.

سەبەرە: سەرزایى، سەرزواتیکە بە کالى یا بە کولای بخورێ، بەهەمىو پووەکیکیش دەلێن.

سەبەزى: سەرزوات، ئەسور، تەراز، (باک). دەرامەت، زەرەفات، پەنجار.

سەبۆ (باک): سەبۆنا، سەبۆنى، سەبارەت، لەبەر، سەبا، ژێو، ژێونا، ژێونى، لەبۆ، لۆ.

سەبۆفا (باک): سەبۆ.

سەبۆنى (باک): سەبۆ.

سەبۆون: گەرما، گەرماى تووش، پەشەبا.

سەبۆون (پۆژ): وەرپە، هەرپە، (پۆژ). سەبەن، باى گەرم، گەرماى گەرم.

سەبیل (هەورا): سەبیلە.

سەبیلە: مەزەیکە وەکو سەبیلەى وایە ئەمەسەرە سەرى بۆرى ئاروى پێ لێک قایدەکەرى. سەبیل، چتیکى ئەستور و خوارە سەرىکى پەدەکەرى لە توتەن و ئارورى لە سەرداڤەنرى و سەردەکەى تەرشى بەزار دەکێشەرى وەکو جەقارە.

سەبیلەجى: سەبیلەجى، کەسێکە سەبیلەى دڕوست بکات.

سەبیلەخۆر: سەبیلەکێش.

سەبیلەساز: سەبیلەجى.

سەبیلەکێش: کەسێکە سەبیلەى بکێشى.

سەبەن (پۆژ): وەرپە، هەرپە.

سەبان: قەبارە، پالە، وەرژىر، کەسێکە دەغل و دانى بدرویتەو و بەتێتە بەرەم. (کە). قۆچەقانى. پەنجەریکە بە پازدە یەکا یا پترو کەمتر لەو پازدە دەغلى بدرویتەو و پەنجەرى بێنى بۆ خاوەندە کەى.

سەبانەن: دامەزراندن و جێگیر کردنى کەسێک یا چتیک لە شووتێکیدا بە زۆر.

سەبانى: وەرژىرى، پالەبى.

سەبەت (باک): سەو، تە.

سەبەک: دارێکى پەنجەرەدارە بۆ سفتکردنى تەراوچنراو لە تەویدا بە کار دەبریت. تێلا، سەو، لى سەگى، کوللیرەیکە لە کەپەکى ئاردى بۆ سەگ دڕوست دەکرت.

سەبەل (ئەردە): مەردومى سەپۆلە، چەپەل، سەرگەردان، گێل، مالتۆزان.

سەبەلەک (باک): سەپەلاک.

سەپەک (کە): سەو، لى، کوللیرەیکە لە کەپەک دڕوستدەکرى بۆ سەگ و ئازا و پەشەوولەخ و وولەخى بەرزە. تێلا، دارێکە وەک پەنجەى مەزەى دەواری پێدەکوێرێ لە کاتى تەمەنیدا بۆ سفتى.

سەپەلە: سەو، لى، جووڕە کوللیرەیکە لە کەپەکى بۆ سەگان دڕوستدەکرى.

سەپۆلە: مەردومى گەلۆق گێژوویژ.

سەپۆول (ئەردە): سەپۆلە، سەرگەردان، حەپۆل، چەلەنگ، سەپەل، پەخمە، گێج.

سەت: سەد (۱۰۰) دە چارە دە.

سەتەک: گەیا یەکى بەهارىیە بەرىکى بە هێشوو دەگرت دەنەکانى وەکوو نۆکى وایە تام و بۆنى خۆشە.

سەتەنى: کەسێکە لە بەر زۆر خویندەن یا لەبەر زۆر سەر ئاویژرانی سەرى گێژ و وەرپووی.

سەتەر (کە، باک): زلە، — لێدان: زلە لێدان.

سەتەرەنج (باک): شەتەرەنج.

سەتەک: گەیا یەکى بەهارىیە بەرىکى بە هێشوو دەگرێ و دەنەکانى وەک نۆک وایە تام و بۆنى خۆشە.

سەتەل: زەک، ساتەل، سەتەل، (هەورا). پەقەرەج، ئافەدانک، (باک). بێ دۆش، چەرت، — ی جیل یا چەرم: دەولەک، دەول، دەولوف، دەفرتكى قوڵەدارى گەرەبە لە کان یا لە دار دڕوستدەکرى بۆ ئاو و چتیتەر. سەتەلۆکە: سەتەل چکۆلە.

سەتەلەن (باک): زارگرتەن، زارنەمەى شووشەر چتیتەر، پەکردنەمەى بێر، وێرانکردنى شووتێک، بەسەقینە: زارى بگرە.

سەتەبە (باک): تا، نۆبەت، (زا). ساقە.

سەتەبەن (باک): زارنەمە، زارگەردان.

سەتەنى (ئەردە): ئەستێرە، ئارى ئافەتەنە.

سەتەرە: نەتەو، نەمە، نەزادنامە، پەچەلەکنامە.

سەتەن (زا): پەشکەن.

سەحافى: پەساقى، پەزاقى.

سەھەری: جووړه گۆزانییگی کوردییه.

سەھەن: ددەفریگی مسینه وەک دەوری پهل وایه بەلام قوولتەر.

سەھەنچە: سەحنی گچکە.

سەھەدی: جووړه گۆزانییه که، ههوایهکی گۆزانییه به بلووتیرو شمشالی لیده دەری.

سەھەکردن (زا): گۆزگرتن.

سەھەلەب: گیایهکی کووستانیه به که ی و دەست و پەنجە ی مەزێ دەچی.

سەھەری (نەردە): پیستی که فەلی گاو گامیش وولایخی بەرزیه بنی پیتلای لی دروسته کری.

سەھەل (باک): مندال، پس، زگ، — بوون، ناووس بوون.

سەھەیل: گومرک.

سەھەیل: ناوچه ی گومرک.

سەھەیر (باد): بۆتەدان، دەرەست، خەمخۆر، ناوولیده رهه.

سەھەیری (باد): دەرەستی، خەمخۆری، ناوولیده رهه، لسی — هۆتۆی بـهـرهـا تـووه: لـهـبـهـر بـیـخـهـمـخۆری وای بهـسـهـرهـا تـووه.

سەھەت: قایم، پتەر، مەحکەم، سفت، (نەردە)، سوپ، توند. پەق، سەخت، دژوار، دژ، ناستەم، خنس، (نەردە)، دۆخسار، سەخت، پێگای چەتوون، (نەردە)، سەخناخ، پێگای — پێگای بەردەلان. سەرماوسۆله، تەووزمی سەرمایه. تووڕ، قەلس.

سەھەتەن (نەردە): سەخناخ، چەقین، زریان، چەقەن، کێو و زورگی سەخت.

سەھەتەگۆی (نەردە): کووژێره گۆی، گۆی کۆوژێره، گۆی پووچکە.

سەھەتەبوون (نەردە): پەق بوون، تووڕبوون.

سەخت بوون: تووڕبوون، پەق بوون، پتەر بوون.

سەھەتکردن: تووڕکردن.

سەختی: کۆتەک، پچر، پچەر، پچەر، پیسیر، دژواری، چەتوونی، توندی. سەختەتی، تووشی، تەنگانە، تالی. پەقی، پتەوی، دژی نەرمی. ساری، تەووشک.

سەختیان (هەو، رەوا): شەقە به چەرمی خۆشکراو، کەوڵی خاراو، که بۆ قۆندەر و پۆتین و چەکمە و چتیر به کار دەبرێ، شەقە چەرم. (که، هەورا). کەوڵی نەنگوتک له سەرگرتی، کەوڵی نانکردنی، دۆله.

سەخودان (هەورا): کەوڵی نان، سەرە.

سەخۆی (نەردە): پیستی که فەلی وولایخان، که دباغکراپی.

سەختلۆ: دەستە پیتسەرگەییی، که بۆ کیشک له شووتینی بێتتەر.

سەختلەت: تەنگاو، ناساز، سەغلت، سەختی، تالی.

سەختلەت بوون: تەنگاویون.

سەختلەتکردن: سەغلتەکردن.

سەختلەتی: تەنگاوی، تەنگانە، سەختی، دەرەسەری، سەغلتەتی.

سەخه (باد، نامی): دیواری بهردینی سنووری زهوی و پارچه زهویانه. (باد، نامی). به ههموو دیواریکی وا دهڵین، که به

ووشکه بهردان دروستکراپی. (باک). چوار چپۆی که دهستی تووپییه. (باد). داریکی درێژ، که سەرەکی چەند لکبی و بهر مپۆی ده درێ. سەخناخ (نەردە): پروانه: سەختان.

سەخۆ: پێخی ناوژگی ناوالانه. (که). سیخو، پێخۆله ییگی پەرله پیساییه و فری ده درێ، پیسایي نیتوورگ.

سەخۆدان: سیخوودان، تووره که یه که له نیتوژگی ناوالاندا پەرله پیسایي، وورگ.

سەخۆهگا: سەنیرگا، سیخوگر، شووتینی که سیخوپی لی فری ده درێ، سەرگوتلک، سەوورگا.

سەخۆره (نەردە): سیخوره، تقوورچک.

سەد (باک): سەده جوت. سەت = ۱۰۰ تیبی (د)، که له زۆرتینی خاکی پاکی کوردستانیدا (کرک) گۆی به (ت) به. سەد (۱۰۰) ده جاران دهیه، ناوی ژماره یهکییه، که پینچ جار بیسته. — توخمه: سەدپهگ. — پهک: بیژو، زۆل، سەدتوخمه.

سەدا: دنگ. — ی با: هاشه، — ی پا: خشیه، خشپ. — ی دار: شنک — ی شیر: نهر. — ی مەل: جیکه جیک، — ی هەر: شریخه، گرمه، بۆله.

سەدان: نهر ژماران، کهله خانە ی سیمیندا ده نووسرتن. چەند سەدیک له چتیک، چاپخانه ی کوردستان چەند سەد پەر تووکیکی چاپکردهوه. سەدانی: تیره ییگی جافه.

سەده: سەدساله، (باک). بایه لیسک، چەرغ، چەختکه له نیوانی سەدسالانه.

سەده جوت: (موک). سەری هۆگانی، پارچه زهوییه که ده کێلێ و ده کرتیه چەند بشتیک، سنووری هەر پارچه ی بایهشی: سەده جوتیکه، جوت له سەده که ی ده گرتیه به پارچه کانی یه که ده لێن سەده. هەر سەده جوتیکیش ده کرتیه دلات، هەر لاتیکیش ده خەته.

سەدهف: قالک، چتیکسی سپی و سەختی بریقه داره دوگم و کەل و پەلی دیکه ی لیدروسته کری.

سەدهم: چتیکه بهندیواری به سه تەوه یی. (زا). لهبر.

سەدهمین: چتیکه یا ژماره یه که به یی کم و کوپی له پەلی سەتمەدابی.

سەده لک: گۆلیکی تپیی زهرد و زله.

سەدری: باشتینی برنجانه دهنکی باریک و درێژکۆله یه و تام و بۆنی تیگجار خۆشه.

سەدسال: سەده، چەرغ.

سەدهمیز (باک): هاوال، هاوکار، هه قها، بهشدار، هاوهمش. — ی: هاوالی، هاوکاری، هه قهای، بهشاری، هاوهمشی.

سەر: (هەورا). زهبر، بزیه یه که له سەر پیتی ئاره ی داده نری وه کوو ده بیری له سەر پیتەکانی (م، د) مقدم. لا. سەر هوه، لای ژوو روو، لای هەر ژوو روو، وه — خست: بردن سەر. جار، چل: سەریکی چوومه لای بارامی له مالت نهمو. بان: سەرچاو: بان چاو. هیندیک، نەندازو به شه ناویکه، که کشت و کالی پی ناودریت: گۆله که سەریکی ئاوه یه. گهوه، سەردار، سەرلشکر. سەرپوش، سەر نه جەل، سەر میز، سەری شووشه،

سهراسی (نمرده): سهرنیشسه: دراوسی له دراوسی دهگری سهراسی،
دهردهسری.
سهراسیمه: سرگردان، سر لی تیکچو، سر سوپماو، واق، هازوواژ،
دهسه پارچه، دهمق.
سهراسیمه بون: سرگردان بون.
سهراسیمه کرفن: سرگردان کردن.
سهراسیمه بی: سرگردانی، سر لی تیکچون، واق ووی.
سهراف: سهر، کنار ناو.
سهرافک: سهروک.
سهرافگره: سهروره.
سهرافلقه: چتیکه سهری به نالقیبی، سهر حلقه: چتیکه به سهری
نالقیبیکیه بکری، کسمتیکه له سهره تای پیزو چینیکی دابی.
سهرامد: مرؤفی قالی دهر هاتو و ووریا.
سهران: سهره وی چیاپان، توقه سهری کیتوان، چیاپان، کیتوان.
سهران (که): زه پینی کمر.
سهرافنه: زیره سهر، باج، خمر اج، (باد..) خووک، قوریا نی سهر، باجیکه
لهم و لهم دهستیری له جیا نی سهری خوئی، ی مرزو همر و مالآتان.
سهرافنه ستانندن: سهرانه نستانندن.
سهرافنه دان: سهرانه دانه دست.
سهرافندن: زه پاندن.
سهرافنه سهر: سهراسهر، لهم سهره و بۆ نمو سهر، سهرابا. توویرآلی
سهره وی چت، سهرانسهری ماسته کم خوارد.
سهرافنگا: لای سهری.
سهرافنگایی: بهرابی، پیتشایی، له پیتشدا، واژی دووانگاییه.
سهرافنگری: هله نگر و تن.
سهرافنگری بون: هله نگر و تن، کورت و ته قله لیدان.
سهرافنگری کرفن: خستن، هله نگر و تن.*
سهرافنگری ک: سرگوتیک، گوفک، زیلدان، زیلگه، سهرانگولک،
سهره توویرک.
سهرافو: سهراف، دهستیز، ناردست، ی چکول، ی گوره. سهره تاو
یه کمه بین ناویکه به جگدا پروات. سهرچاره، سهرچاره کی ناوی، کانی.
توره کی بیکی پر له ناوه مند آلیشی تیدایه له نیوزگی نافره تان و هممو
گیان له میر تیکدا، که درا و ناوه کی لی هاته دهری نیشانه ی بونی
مندال که یه دلیتن ی توقی. هلمی ناو، سهراب، شهبقی ناوی.
سهرافوره: سهرافورد.
سهرافوقین: ته قینی نمو پهرده یه، که له ناو زگی نافره تی ناو و سداو
مندالی تیدایه، که ناوه کی هاتمه در نیشانه ی مندال بونه.
سهرافوره: سهرافره.
سهرافورد: سهربرده، سهرپورد، به سهرهات، سهره تا و بناوانی هممو
چتیک. لای ژوروی هممو چتیک.
سهرافوژو: سهره و ژور.
سهرافوژو به ن: سهره و ژور به ن.

سەرۆزێرکردن: سەرۆزێرکردن.

سەرۆکۆشک: خانووبەرەییکی پێک و جوان و گەڕەوی سەرۆک و میران.

سەرۆکەر (نەردە): گراو، گەراو.

سەرۆمیری (هەورا): سەرا، سەرای میری.

سەرەهاتن: بەسەرەهاتن، هەنگامە، بەسەرەهاتن، تووڕەبوون، ئالۆزیوون. سەرای: سەرا.

سەرەیداز: کاروانسەرچی. — ی: کاروانسەرچیتی.

سەرای شایی: دەرباری پادشای.

سەرای میری: دەرباری پادشایی.

سەرۆزێر: سەرۆمیر. — ی: سەرۆمیری.

سەر ئاستوون: سەر کۆڵەکه، کاریتە.

سەرۆر: پریسکە.

سەرۆر سەر: زەرەزەری کەری.

سەر (باک): سەر، نیو پیر، بەنیو سالاندا چوو.

سەرەناز: سەرپۆش.

سەرەنجام: نەنجام.

سەرەنداز: سەرپۆش.

سەرپیش (کورە): دەندە.

سەرپیشان: سەرشان، سەرپیشە، پێشانى سەر.

سەر پێشانن: مەبەس لە سەرکردنە سەریەکی ترە.

سەرپیشای (هەورا): سەرپیشە.

سەرپیشە: سەرپیشە، ژانەسەر.

سەر فێلچى: بەلیۆز.

سەر فێوارە: فێوارە، سەرەتای شەوی.

سەرە: گای — گایەکه لە گێرەیدا لە پەرگەى بێ. گۆزێرێکە لە جیاتی مەرمەری گەمەى پێدەکەن. نۆبە، نۆزە — مەتەووە. بەلق. مەزى نەزۆر گەنج و نە زۆر پیر، لەناووە چوو.

سەرە (هەورا): زەرەى کەرو ئێستەرانە.

سەر: ژێرێکە کردارو پەروشی وە پیاوان بچى، کۆپانی.

سەرەب (باک): (باک). سەلەین.

سەرەبزووت: بزووتى ناگر.

سەرەپا (فە): سەرپۆی.

سەرەپاکەت: ئەر ئاسنە، کە چەند فێشەکیکی تێدا پێکدەخری.

سەرەپەت: سەرپەت، سەرپەشتە، کارکردار، مەبەس لە کارو کردارو فرمانە، — یکی بەدەستەو نییە: هیچ کارو فرمانی نییە.

سەرەت (کە): جێبەجێ کرانی کاروبارە.

سەرەقا: پێشەکی، پێشگۆتن، پێشگۆتنگ، دەست پێکی، بەر، پێش خەبەر، رێج، بەرپێژ، پێشەنگ، بەرژەنگ، پێشپێژ، دیباچە، پێشپەر، بەرایى. سەرنامە، — ی بەفریارانە.

سەرەقان: پارچەیتیکە لە کەرەستەى تەونى لە سەرەو بەنى تەونى بى قایم دەکری.

سەرەقائى: سەرەو خوارکردنەوى سەرە، مەبەس لە تەماشاکردنى چتیک پاکەستیکى.

سەرەقائى: بەرایى.

سەرەقەشى: (کە): کەللەى دووک، سەریکی دارینى گەردى نەستوورە بە سەری کلکە تەشپەرەیه بۆ تەشى رستن.

سەرەقەر: پەیکان.

سەرەجە (باک): تەبوت. (نەردە). نەسپە، سووریزە، سوورکە، سووریزجە، هەشتینۆک، سوورک، سووریزەى نەسپى. (باک). نەخۆشى و دەردیکە لە پێش گۆی و لاسەریکی دى لە پاشان لە پێملى یا لە زەیک گۆیى لە لای سەرەو خەرى دەکاتەو، کەدەری نامری، (موک). گۆی پەپە.

سەرەجەبە (کە): سەرەپاکەتى فێشەکانە.

سەرەجەرمى (هەورا): بەریوک.

سەرەچۆسک (هەورا): بزۆت، سەلکەبزووت.

سەرەخەر: مەزى لاسار، بى گۆی، خۆسەر، پێخەف، لێفە، پۆشن. (نەردە). داھۆل.

سەرەخەر: مەلۆزم.

سەرەخەری: لاسارى.

سەرەخۆ: سەرەو خوو، سەرەخوو، بونیه چاک، تەندروست، لە — پشوو درێژ، خۆراگر.

سەرەخۆرە: شوم، کەستیکە شوم و نەگرس بى، مەندالیکە لە دوای بوونی کەستیکى نزیکى مەردبى. — یی: شوومى.

سەرەخۆشى: بانگ، (دزە). پەرسە، بێهاری. — کردن: پەرسەکردن.

سەرەخۆلى: سەرەسوورە، نەخۆشیکە سەری مەردوم گێژ دەکات.

سەرەد: سەرەند، (دەر). کە. سەرەن، سەراد، پێژنگ.

سەرەدار (نەردە): سەردار، بەشى سەرەو داری.

سەرەدەر لێکەردن: شارەزابوون، سەرلى دەکردن.

سەرەدۆر (باک): نۆبە، نۆزە، — کردن: نۆزەکردن.

سەرەدووک (کە): سەری تەشى، سەلکەتەشى.

سەرەدووک: بەرە تەشى.

سەرەپا: سەریارە.

سەرەپای ئەرە: لەگەڵ ئەرەش.

سەرەپەم: سەرەپەم.

سەرەپەمب: سەرەپەم، ئاستیکى درێژکۆلەى نووک تیزو لە سەری پەمبى دەخری.

سەرەپۆ: کەستیکە بە بى ئامانج و مەبەس سەری خۆى هەلگرى و بېرات، گەپەیدى بى ئامانج، (هەورا). سەرپۆ.

سەرەپۆ: چەقى پێگا، پێجاز.

سەرەپۆکە: بەرەگە، سەرەپۆ.

سەرەپۆر: (باک). سەرپۆر. — ی: سەرپۆری.

سهرېړين: له گمرودان، سهرېړکړن، سهر له لښ جوړدا کردنه، له گمرودن دان. — ی قلم: پښتوس دادان.

سهرېړې (باک.): چيشتی نيسک و ساواريه.

سهرېړيو: سهرکيش، دسټ بزټو، جهرېزه، هاروهاج. — ی: سهرکيش، دسټ بزټو، جهرېزي، هاروهاج.

سهرېړست (باک.): گزجان، داردست.

سهرېړتوو: کل، برج، برج، کونگره.

سهرېړن: سهرېړند.

سهرېړنډ: سهرېړز، پروسور، کمسيکه کم و کوړي و ننگ پوي تې نه کړې. — انه: سهرېړزانه. — اهي: سهرېړندی. — کردن: سهرېړلټان، بهرېره کانی کردن. سهرکيشی کردن، چاوه لېږن. — کردنه: سهرېړز کردنه. — یتي: سهرېړزيتي. — ی: سهرېړزي، بې ننگی.

سهرېړلني: سهرېړندی.

سهرېړلو: کيشه.

سهرېړوړ (که.): پيسکه، پژد، پشوو. (که.) — ی: پيسکهي، پژدی.

(باک.): — ی: یادگار.

سهرېړوژ: کمسيکه تووکی سهری روو له سپيتی بکات. — ی: سپيتی تیکو تتي تووکی سهرپوشي مرغانه.

سهرېړوړده: سهرېړده، بهسهرات.

سهرېړوون: پهرېړون، روو له پهری کردن، بز هممو گيان له بهرېکی به کار دهری.

سهرېړوورد (باک.): سهرېړده، بهسهرات، بهسهرات.

سهرېړی (بار.): داستان.

سهرېړيز: سهرگري نازالان بز پيری، شو کمسيه سهری نازالان بگری تا پيری بيدوشی.

سهرېړيشکه: پهرېړيکه بهسهر لانکی مندا لندا دهری، سهرلانک.

سهرېړيموو: سهرتاووس، تاس، سهرتاس.

سهرېړين: سهرېړست، بڼ يا په تیکه سهری چتي پی بهسټری، دهرخونه، سهرپوش.

سهرېړی (باد.): جوړه همرېيه که، کرښه په قه کیو لکه يه.

سهرېړيان: سهرکومار.

سهرېړياني: سهرکوماری.

سهرېړينه: (باک.): سلنده، بان، سهربان.

سهرېړ: پوهستاو، قيت، بهرپا.

سهرېړانه (دز.): تلنه (نی همر چپیه کی بی).

سهرېړچ: درونموی گپا يه که، که له ناو مهرزه دا پوواپی و کو تېته سهر مهرزه که. درونموی سهرلکی مهرزه يه که (قهرق) واته زور هلستابی تا نه کوم تېته ناو ناو و بهزی.

سهرېړيزه: بهروان.

سهرېړاس: گوی پی نمدراو، خراوه پشت گوی.

سهرېړک: همرو، تیکر، سهرتاو، سهرپا، گشت. — ی: تیکرپای، گشتی.

سهرېړان: سهرکورتان، سهرجل.

سهرېړانه: سهروکی پاله و سهرانه، کمسي يه کمين له درو تېنه کاران، سهرپاتیکه له کاتي درو تېنه دا و پيش سهرپانه کانی تربکوی.

سهرېړاوورډن (نمرده.): سهرهاوورډن.

سهرېړايي: سهری پی، پووانی، زگچون، — کردن: زگچون.

سهرېړايين: سهرېړه خووار. — ی: سهرېړه خواری.

سهرېړهات: سهرېړهات. — ی: بهخشنده، سهرېړهتی، دسواز، دسباز، سهرېړووت.

سهرېړهپ: سنور. وینه، شکل، نیگار. چتيکه له پهری چنند چتيکی ترهه بی. باشتري و چاک و بهرترين. کنار، قهراخ، له ليواری همره دووایی، (کو.) سهرېړگ. لای همره سهرېړه و ژوروهی کوپی، له — ی کوپ (مجلس) ی دانېشتوه. گاجو تیکه له گيره له پهری دهره به سترابيتنوه له پززی گيره دا.

سهرېړهچم (بابا.): جوړه چه کيکی ژنانه يه بهسهر پهرچمی داده کړی.

سهرېړهس (نمرده.): نوکمر.

سهرېړهست: سهرېړهشت، سهرېړهشتيار. — ی: سهرېړهشتی، بهرچاو کردن.

سهرېړهستيوار: سهرېړهشتيار. — ی: سهرېړهشتياری.

سهرېړهسي: نوکمری.

سهرېړهشت: سهرېړس، سهرېړست، کمسيکه چاو ديري چتيکی بکات، ناگادرای کاروبار، بهرېړه بهر. — ی: سهرېړسي، سهرېړهستي، دهم، گپانوک، چاو ديري، — کردن: سهرېړهستي کردن.

سهرېړهگه: پهرکه.

سهرېړهال: توتن دوو جوړه گه لای همدی: سهرېړل و بڼېل. سهرلکی داران و گپايان.

سهرېړهال (هو.): هوهره پدله يه.

سهرېړهاله: مانگی تشرینی دوهم، که سی پژده.

سهرېړهالکی (باک.): دهم کی، پوکاری دهرهوه.

سهرېړهالو: پهرېړين، پهلېړيشان، بهسهرتاری دهرېړين، بهرله، بهتالوکه. — ی: به هشتاوی پژيشان و دهرېړين.

سهرېړههجه: نووکی پهنجان، جومگهی يه کمسي پهنجان. پهنجه، بهسهر نووکی پهنجه بهسهر خاکدا پژيشان.

سهرېړه: سهرقال، پکار، کار زور، سهرجه نجان. دهرېړه ليواليتو پرسی له چت. — ی: سهرقالی، پکاری.

سهرېړوو (بابا.): پژو، پژی، شويتی دڅينه له دهری و پانتول وړانک دا.

سهرېړشک: بهشکار، کمسيکه بهشان دابيشی. ترخان، ناخبر، يه کمين کس. چتيکی زور باشه و لغناو چنند چتيکی تردا، که پشک ناويزرابی و بهر يه کيکی کمرتي. — ی: بهشکاری، ترخانی.

سهرېړل: زور توو، توندو تيژ، زور قهلس. چه کيکه زيتکه ی شل بی و زو و به قی.

سهرېړوت: کردنی کاریک به ناپوختی، — یک توتنه کم دارک پژر کرد.

سهرېوټک: سهرېوټه، نوړشک.

سهرېوټ (نمړه): سهرېوټ، سهرسدری.

سهرېوټ: چټیکه سهری چټان داپوټی، سهراشمه، سهرگور، سهرگوش، سهرگوشه. دهرخونه، دهفک، دهرمانگ، دم ناخن بؤ سهرنانوهی دیزه و کوپه و مه نجل و چتی تر. — ی ژنان: (باد). بنکووچک، (که). پیتستمال، پروپوټ. مراژیکه له کهرستهی جهجهری. سهرپوټی کورسی و میزو قننهغو نیتر. چارشیو.

سهرپوټسناهو: داپوټین.

سهرپوټسیده: سهرپوټسراو.

سهرپوټ: میوه پیکه به سهر لقه زور بلنده کانی دارانموبی.

سهرپوټ: کاروپیشی نیوه چل.

سهرپوټ (باک): بزنیکه تووکی ټیکچرڅاو و پق و سخت و بؤرو تاریک بی.

سهرپوټ: بهسهر پټوه، کورته سهر پټیان، هاستان و بهرز بوونهوه سهر پټیان.

سهرپوټ: شاشک، چټیکه له سهر بهستر، پټچی سهر، میتر، مندیل.

سهرپوټ: سهرکیش، شوپشوان، ملهچر.

سهرپوټ: سهرپټچی، شوپش، بهزاج، لامؤفک، سهرکیشی. چت له دهوری سهر نالاندن.

سهرپوټ: سلیمینهوه و کوکرن، دارا له هیچ چټیک سهرنا پټچیتوره واته کوکاکات.

سهرپوټ: خوزینهوه له کاریک، سهرکیشی، سهریزوی. — کردن: سهرکیشی کردن.

سهرپوټ: سهرپی نزم کردن، سهرپی چلماندهوه.

سهرپوټ: سهرافن: مهبس له دلنیا پټیکی تهراره، پشت پی بهسنت، به تهراری له کار کردهوی کمسکی دلنیا بون.

سهرپوټ: سهرپیدانواندن.

سهرپوټ (باک): ټوکسیده، که سهری داوه تی دهکیشی، سهرچوټی کیش.

سهرپوټ: سهرلسهردانان.

سهرپوټ (باک): سهرشوټ، سهرمزار.

سهرپوټ (که): سهریان.

سهرپوټ: مهبس له مل لټیان و راست پوټسینه، نازاد سهری پټونه واته راست پوټسینه.

سهرپوټ (باک): پروشه، پروداو، — کرن: پرودان.

سهرپوټ: له پرا، لهناکار، لهنه کار. گوزهران پهیداکرن به بؤنه ی هاتوو چوکرنی دهروهو سهرپټیان. سهریایی، زگچون، گوگردن. — کردن: زورچونه ناودهست، پیسایی کردن، زگچون، هام و شوی ناودهست کردن، زورچار چونه سهر پټشاو.

سهرپوټ: کهله پیر، کمسکه پیریوپی و سهری سپی بووی. — ی: بهسهری پیری.

سهرپوټ: سهرشان.

سهرپوټ: دهمی، دهمه کی.

سهرت: پتمو، قایم.

سهرت: داوه بنټیکه بهزارکی جهوآلییهویه بؤ درونی زارکه کی. (باک). لکی سهرهوی داران. میوه پیکه جوړانه له سهر تا و سهره تی داده نری.

سهرت: سهرتاسهر، سهرایا، سهرانسهر، له نوکوه تادوایی، سهراسهر، بالا، (نمړه). نعام.

سهرت: (کو): سهراسوی، گوټیان.

سهرت: سهرخوارکردنوه، تماشاگردنی په کیک.

سهرت: (باک): تاج، تانج.

سهرت: (فه): سهرتاووس، تاس. سینی گچکه، که له سهرتاسی داده نری.

سهرت: سهرتاها، لسم سهرهوه تا ټوسهر، سهرانسهر. — ی: سهرتاپایی، سهرانسهری.

سهرت: (که): سنووری پارچه زهویکی چکو لهیه.

سهرت: گوټزان و چه قوی تیژ، که سهر بتراشی. تاشهر، سهرتراش، کمسکه سهرپوټی سهری بتراشی، (باک). پوټسوت. — ی: سهرتراشی.

سهرت: سهرترشین، پوټ قوتکردن.

سهرت: داریکه به سهر تاقهیدا رایسل ده کری تا دیواری لسمهر دروست کړی. بنټیکه له دهمی جهوآل ده ستر بؤ درونی. (که). باله خانه پیکه لسمهره رگا دروست بکړی.

سهرت: سهری همدای ده زوو و بمن.

سهرت: بن شیرین (بل): پنچکه گیایه که نیرتکه کی بهرټیک بلند دهی، سهره کی گولټیکی توپی سپی خره، بهری گولنه کانی دپوویان پتویه، گیا و نیرتکه کی تاله به لان بنی گولنه کی زور شیرینه، که پیر بو ووشک دهی و ده پټه دروو.

سهرت: (لهک): هدیوټ. — ی: (لهک). هدیوټی.

سهرت: بهرایی.

سهرت: توله ی همره ناسکی پروه کان.

سهرت: گهره ی جهره.

سهرت: ناو یا خواردنوه مهنیه کی زور سارده سهر بتزیتی.

سهرت: تیزی سهر لسمهرمان یا لهر چتی زور سارد خواردنوه.

سهرت: (باک): زینده وارټکه.

سهرت: نایاب، بزارده.

سهرت: سهرتغور، شوټیکه تغدووری تیدا دانرابی بؤ نان تیدا کردن.

سهرت: (که): گوریسی درټره تنگی پی ده سترتی لسمه ربه کوه.

سهرت: مدبق، جیگایه که لسمهر تغدوور پټکخرهوه بؤ دانیشتن و نان لسمهر کردن.

سهرت: (هر): مراژیکه له کهرسته ی جوتی.

سهرتاج

سهرتريانه: سله.

سهرتريگ (باک): سهرتري.

سهرتري: چتي ناياب و هلهژارده.

سهرتري (باک): سهرکلاره.

سهرتريه (نمرده): بژارده، جياواز، سهرگول، سهرپشک، ناياب، دانسته، سهردهسته.

سهرتري (باک): سهرکلاره.

سهرتريک (باک): ننگرستيله درووماني. پهدهتي.

سهرتري: سهرتري، سهرتري شيروماست.

سهرتري: سهرتري تويي کرو و بزرگوان، چمند قهديکه له تويي تهرانو له لاي سهريموه، که لهواني دیکه باشتره. سهرگول، بژارده، سهرپهر، تيکرا، همبر، گشتي، سهرتري قوتابيان چورنه باغان. — ي: هلهژاردهيي.

سهرتريگ: زارموانه تونگه، سهری تونگه.

سهرتري: سهرتري، قهباغ، سهرتري، تويي قهباخي، (باد). تسو، سهرتري ماستي يا چيتشتي.

سهرتري: سهرتري، قهباغ، تويي، سهرتري، تويي، سهری ماست و شير.

سهرتري: سهرتري.

سهرتري سرکه: بهلخ، بهلخ.

سهرتري شير: خامه، (نمرده). سهرشير.

سهرتري ماست: (نمرده). تورگ.

سهرتري: ميس له مردنه له پيتاي همر چتيکيدابي.

سهرتري: له نيچون، تيدچون.

سهرتري (باد): بهرچا، بهرمنه، بهرچايي.

سهرتري: ميس له هاتوچوکرده بولاي کسيکي: دارا سهری تيکرودوم. دم تيتان: دارا دمي له مالي خوي ناوه.

سهرتري: سهرتري تيپيک پيشمهرگه.

سهرتري: له ماتيتندا، که مهرمهری دارين دهليين وهزوي نهکوي راستمر خوي پهکسره بگاته نيشانه جاليسي بدات يانسا. — ي: جورده دروومانيکه، جوت باقيه.

سهرتري (سق): سيدوکه.

سهرتري: بهرگوريسانه دهليين، که سهرتريان بهدروارهويه و سهرهکي تريان له گولمخ يا سينگي قايم دهکري.

سهرتري (دزه): له سهرمهری ديواران جياي کاريتانه، که کميک بلند دهکري.

سهرتريک: سهرتريک.

سهرتري: زنجيره پشتي باب و باپيران.

سهرتري: تهرار، گشت، تيکرا، گشتي، سهرجم له پهرتريوکانه به چمندي؟، بهدهستي گمل، (نمرده). بهکپهر.

سهرتري: خريک، مژوول، کسيکه زور سهری قال بي، پرکار. — ي: کارويار، پرکاري.

سهرتريگ: پيشجنگ، سهرهنگ.

سهرتري: سهرالان، پارچه يتيکه له هوي يا قالي، پارچه چنراوتيکه به سهر کورتاني دادهدری تا درهنگ بدري يا له کار بکوي. (باک). سهرچل.

سهرتري: سهرکف، سهرجمهر، ويژه، ناواره، سهرپوتک، نوويشک.

سهرتري: له سهرجيجا، پال. — ي: له پالدا.

سهرتري: له گمل خيزاني خوي نووستن، دوست بوني پياوه له گمل زني خوي.

سهرتري (باک): بهشتيکه له روو، که کورتوتيه نيهره پستي دووايي که پوي و نيهره پستي نيهره چارانهوه.

سهرتري: سهرجم، — ان: به سهرچوان.

سهرتري: چاوه، سهرروکاني، سهرچاوه، پنا، کاني، جياي لي هلهقولاتي ناوتييه، چهشمه، سهردهرخستني ناري کاريزه، دهنگاله. بنيات، چاوه.

سهرتري: سهرچاوه. پهردهيهکي تنکه به سهرلانيکي يان رووي مندان دادهدری.

سهرتريگ: سهرچاوه، کاني، سهرارو. سهرچاوه، ژندهر.

سهرتري: به تاقه.

سهرتري: سهرچاوه.

سهرتري: به سهرچوان. سهرچاوه. سهرشيو، کمار، شيو.

سهرتري (هورا): سهرچاوه، کاني.

سهرتري: قمرزکويتر، ناراست، کسيکه مافخوري و قهرزان ندادتهوه، پهيان شکين. — ي: ناراستي، قمرزکويتر، بهليين شکاندن.

سهرتري: سهرپهي داران و گزو گيايان. سهرسهری، هلهشمه، پهدهکي، تورپه. بي گويي، جهرمه، مرفتيکه دوواژو نه بهنيته بهرچاي خوي. خوده رخر. — ي: سهرپيچي، که له پهره قی.

سهرتري: هاوینه واريکه له نريک شاري سليتماني.

سهرتريگانه: له سهردهستان به پگايدها رويشتن.

سهرتري: سهرهلهپهر، سهرپيشي داوه تي، هلهپهرينيکه له سهر پهری لاي راستي داوه تيوه پز بگري. — کيش: شو کسيه، که له لاپهری راستي داوه يا به شيله کيدا هلهپهری. — کيشان: له لاي راستموي داوه يا به شيله کيدا هلهپهرين.

سهرتريگانه: به سهرچوکدا هاتن، له سهر چوکان دانيشتن.

سهرتريگانه (شا): چورزه له.

سهرتري: کوژران، مردن، تيدچون. تيهپهريني سهر، تهرابون، به پايان گميشتن، به — به بهله چورن.

سهرتري (دهر): چيلکه، چوي. (پهوا). لق و پوي شو دارانهيه، که بوي فرشتن يا داره پايه لي دهکرتيموه و فري دهدرين.

سهرتريگ: گوي مميکي.

سهرتريگانه (هورا): هلهترووشکان.

سهرتري: سنورتيکه، که دوخاک يا هريمان له يهکرتي جووي بکاتميه. — دار: کسيکه چاره ديوي سنوريکي پي ته سپيره رابي. — داري:

چاوديزی گردنی سنور. مارو زینده وهرانی ژیر خاک، که له بهماراندا دینه دهري — ی یان پیده لټین. — دار: سنوردار، سنوروان، سهرپرېدار.

سهرده سوارو: سهرزکی نرمارياری. ناگدار، بفاگا. — بون: ناگداربون، — کردن: ناگدارکردن.

سهرده لقه: سهرمه لا.

سهرخوځنه: پیره باوه، گیایه که وه گوړیزه لوی ده چی به لآن بنه که ی له هی وی خر تره، پله که کانی کولکن و توژاوییه، بنه که ی به پاکراوی ده خوری.

سهرخاسکافتن: لټپاتی گوره یی و پتیشکورتن.

سهرخان (نمرده.): نهومی سهرمه له خانو، نهومی دوهم، باله خانه.

سهرخه مان: نمر ده خله خاوییه، که له سهرمه ی خهرمانییه، دژی بن خهرمانییه.

سهرخو: کسه نوستیکه، کسه چاو گهرم گردنیکه.

سهرخه و شکاندن: کسمیک نوسن، نهختی چاو گهرم کردن بۆ حسانه وه.

سهرخه و شکران: سهرخو شکاندن.

سهرخو او کسافتن: سهربوچک کافتن، ناشایان، پست، نرم.

سهرخفتن: پهراندنی وولاخی نیره له وولاخی می. زالگردنی په کتیک به سهریه کتیکدا یا به سهر مهبس کتیکدا. و سهرخستن، پردن سهر، بان نیان.

سهرخستنه سهر: به سهر پویشستن، سهرکونه کردن، سهرزه نشکران، سهرنانا سهر. و سهرخستن. داگرتن، به قسه داگرتن.

سهرخو: له سهرخو، نارام، هیمن.

سهرخوش: دلخوش، که یفخوش، پوزیران، له شادمانی و خوشیدابون.

مست، کسمیکه به هوی نارهق و مهی خوارده وه بی هوش بووی.

سهرخوش بون: بی هوشبون به هوی مهی و نارهق خوارده وه.

سهرخوش کردن: مست کردن.

سهرخوشی: سهره خوشی. که یفخوشی. مستی. — کردن: دلده اندوهی کسمیکی مردوی لی مردبی یا توشی پوشه ییکی بووی.

سهرخوړان: مهبس له مردن یا کوژانی په کتیکیه دوای په یدابونوی کسمیکی، بارام سهری بابی خوارد. کشانه دوواوه، شکان.

سهرخوړاندن: هموس و نارموزو کردن. سهری خو به نینوکی خوړاندن و کفت و کوی خوران و خارشتی دامرکاندن.

سهرخوړان: سهرخوړاندن.

سهرخووه (باک.): برنیه چاک و ساخ و محکم، له سهره خو.

سهرخووه وونا (باد.): سهریه خو.

سهرخووه شی (باک.): مستی، سهرخوشی. (دهر.) سهره خوشی.

سهرخوړان: مهبس له سهر خوراییه، همبهری. بۆ گچکان ده لټین قوونی ده خوری. مهبس له شق ویستنه. بۆ گموران مهبس له پوشه و زیان ویستنه.

سهرخوړینک (باک.): بالنده ییکی چکولای بهر گمردن سووره.

سهرخیل: سهرزکی عییل و خیل مسات، سهرکومار. — ی: سهرپرشتی خیل و هوزان.

سهرخووه ی (نمرده.): ساخ، تندرست، له سهره خو.

سهرده (ههرا.): سارد، له فټنکی پتر. مرزی خا له کاروباردا.

سهرده ب (باک.): سارداو، ژیزه مین، نهومی ههره بنه وه، ساردار.

سهرده بهره (ههرا.): سهرم برود.

سهرده خانه (نمرده.): سزا و سرانه ی هه لاتی سهریازییه، که له خاوند سامان دهستین.

سهرده خفتن: مهبس له سهرمزاری و تعریقیه، سهرم ساری.

سهردار: سهرور، خان، سان، سهرک، خسه یتیه، هرا، گهره ی مالتی، سالار، سهرزکی له شکر و پتیشمهره. هرازیکی تهرنییه. نیوی پیوانه. (باک.) که داره بهر ی بۆ فروشتی ده کرتیه ۳ پارچه، سهردار، ناقدار، بندار.

سهردار سها: سالار، سهرلشکر، سهرزکی له شکر.

سهردار له شکر: سوپا سالار.

سهردار ی: سهرزکیستی، سهروره ی.

سهردان: دیدنی، چونه دیدنی، چونه سهرلیدانی، به سهرکردن وه، دیدنی کردن، به سهرکردن وهی کسمیک یا چتیک، چاوی کفتن، لاپزین، دیدنی کردن. گوړیزه مه. (باک.) سهره خوشی، چونه بهر سهره خوشی. سهرله پیتانوان، سهرکردن قوربان، تیداچون، سهردانان. تهر او کرده، کوتایی پیدان. بهر لاکردن، ناردن.

سهرده افان: مل که چکردن، گیان له پیتانوان، گیان بهخت کردن له پیتاو چتیکدا، سهریه ختکردن. خوتیدالغناویردن، تیداچون. خونه دهست.

سهرده افان: خونه دهسته دهه.

سهرده افان: سهرشکردن. سهرنم کردن، سهره یتانه خوار.

سهرده افان: سهردانواندن.

سهرده افان (باک.): له سهره دان. به سهردینه.

سهرده او: ژیزه مین، ماران، سارداو.

سهرده او ده یی (ههرا.): به سهرماگورتن، سهرما خواردن.

سهرده و ی (باک.): تهرسا، له وواپیدا.

سهرده و ی: سهرده یتان، سهری خا هفتن دامرزاندن. سهرشانه کردن.

سهرده یتان: شانه گردنی توکی سهر.

سهرده بیا: پای سارد.

سهرده: دیدنی کار، به سهرکمره وه. دالان، بیلابی، پتیشده که.

سهرده و چون: مهبس له شاره یاییه له ههر چتیکدا بی: نازاد سهری له زور کاران ده رده چی.

سهرده رکه: شاره، بلمد.

سهرده رکه: خورکار کردن له کارساتیک هه لآن، بهرین. لی زانین، شاره یایی.

سهرده رکه: چمندار تیکه له سهر ده رگایه رایله ده کری و دیواری له سهر دروسته کری. — نه: (دهر.) باند رکه.

سهرده رکه: سهرده رکه.

سهرده رها: مهبس له سهر ده یتان و سهرزبونوی گیایه.

سهرده ره و ی: سهرده یتان.

سهرده ره یتان: سهرده ها و وودن.

سهردهري: پارچه پښاكيكه لسمر جل و بمرگوه لمبرده كړي.

سهردهريا (پهوا): پټگايه كي باريكي دمستكرده له همررازيكي سخت سمرگورته سمری.

سهردهس: سمردهست.

سهردهست: سمرقولي همدې پښاك. سمرپشكي. سمرگورتن. (باك.)
— كرن: دهره قه تپاتن، شكندن.

سهردهستان: كاتي زاتي نافرته، كه مامان لسمردمستي خوي داده نئ، سارد دسنگان.

سهردهسته: سمرزكي دمسته. سمردهست، سمرپشكي، تهرخان، ناياب، دانسته، هملېژارده، باشتيرن.

سهردهستان (نمرده): هلا مسان و پهق بووني زكه لسمرمان، دهرديكه. سهردهسيو: كويستان، سمركاوان، نيلاخ.

سهردهشت: شاريكه له كوردستاني نيران.*

سهردهفتور: سمرنوسمر، سمرزكي ديوان. يه كمين ناو له لزگه (ليسته) دا يا لENAو پيراو و پيرتوكدا.

سهردهق: موز، دهقي دمست لي نمدراوي همدرو چتيك.

سهردههكافلن: موزشكاندن، مبعس له كرندي كاريكه يا له هملداني مبعسيكه، كه هيشتا نه يكردي همره كوو بؤ ناموزگاري ده لين سمردهقي نم كاره يا نم مبعسه ممشكيته.

سهرده ليا (باك.): جوړه ماسييه كي دهر ياييه.

سهردهم: كات، حمل، تاف، سهقامات، سوو، چمرخ، پوزگار، گاډ. سوراخ، سمردهخت. — ه: پارچه تهرراويكي تنكه له ناو لانكيده بسمر دهسي مندالاندا دهری. — ي: ماويه كي، كاتيكي. — ي: دمدهسي، كاتي.

سهردهفت: سمردهنشت.

سهردهوون (نمرده): ساردبو نمره. مبعس له مردنه. له كاريكي ساردو پاشيمان بو نمره، دوری كردن.

سهردهوكردن (نمرده): سارد كرنهوه.

سهردهووس (باك.): قوله، كورتكرانهوه.

سهردهوسي (باك.): پي برين، كورتكرانهوه، قوله كرنهوه.

سهردههان (باك.): په ييكي پوليس و عسكرييه: نونباشي، چاوهش. سهردهيهي (هورا): بسمرماكرتن.

سهردي: شاگردانهي جولايانه. كړي جولايانه، چتيكه ممردوم به دمستي خوي تمنبيتي يا چني بيتي ده لين: جولايه — ي خوي قايل نيبه. چتي خومالي، بؤرته: جولاي بسمردري خوي قايل نيبه. سمريني جولايي.

سهردروو: سمره دروو، سمرودروو، دروومانپكه لسمرهوه بدروي، كوكي دروومان.

سهردل (باك.): ثارات، مبعس.

سهردلصنكن: گرفت.

سهردلكري (باك.): پازاوه، گوهريهيند.

سهردل و سيل: نواساني زگ لمبر سيل و نه خوشياني تر.

سهردوخه: (پهوا، خو). پوزموزلي گولي ده خلاته، كه سمر له كيبي دينتيته دهری.

سهردوژ: كسيكه سمرپشكي بؤ نسپتيان. — ين: سمرپشكين بؤ نسپتيان.

سهردوشهگ: پرودوشهگ.

سهردوشي: ومله، سمرشاني، پاگون.

سهردوله (كه): همررازيكه سمرهوليتي بي. — (هورا). كمولي ناردييهو ناني لسمرده كن.

سهردوليان: نمر شوپينه له ناو ناشيدا، كه دانويته ي باراشي لسمر پوز ده كريت بؤ هاريني.

سهردوم (باك.): جوړه گورانييكي داوه تيبه.

سهردوبندو: خلت و خمسي ماست و شيره، كه له قمراخ پوزنيدا دهميتتوه.

سهردوله: كمولي نان لسمركرديته.

سهردول: كمولي نان لسمركرديته.

سهردوور (كه): لمدرويندا تنها گول دروونهويه و لاسك به چي هيشته.

سهردووك (پژ): نيرديوان.

سهردوگهرم: ساردوگرم، شيره تين، شيله تين.

سهردوگهرمكردن: شيره تين كردن.

سهردوولك (همر، كز): بمردروان هملكون. (همر، كز). — ه: نمر ووتارانن كه له پرسه ي ژاندا سمردوولكبيژ ده يلي و نمراني تربوي ده گيتي نمر، بمردروان هملكون، نمر كسسه مردوان هملدن.

سهردوولكبيژ: دوولكبيژ، نمر ژنيه به مردوان هملده لي له پرسه ي ژاندا به چمند پيپه لكونتيكي دلگير و ژنه كاني ديكش بوي ده گيتي نمره.

سهرديژ (موك): ده غليكه پيش پهله چاندرابي يا درهنگ ناودرابي.

سهرديژي: هوگان، نمر خه تيره جوړتي لي ده گيتي نمره، (دهر) سمرمير، (خو) كاگيتي نمره.

سهردي: ساردی هورا، ساردی ناو و چتي تر.

سهردين (باك.): بمرهمپتياني ده خلت و دان، بمرده.

سهردي وهري (هورا): سمرمارهز.

سهرراجه: (كه). سمرراجه، دهرديكي كوژندهيه تروشي وولاخي بمرزه ديت.

سهرراغلن: زهيني گويديريزه.

سهره: زهري گويديريزه.

سهرپا: دهر، سمرپاره، سهرپا. — ي نمره: سمرپاره نمره.

سهرراست: دمست پاك، شامبوژ، راستكردار، راستبيژ، په پيان نه شيكن.

سهرراستي: دمستپاكي، شامبوژي، راستكرداري.

سهره سهر: زهري كمر يهك له دوای يه كتری.

سهرهش (باك.): مپريكه سمری پيشي.

سهرهشه (كو). كه): گيا يه كه دمسه كهوه و نيتري پي ده بستري.

(هر.) : سهرېکه سهروملی پهرشی و لمشی سپی بی، بهلان خالی پهرشی له لمشی دابی.

سهرېوق: سهرسمخت، بهدرهک، کهلههرق، پق نهستور، کهسیکه له کیشی کهسدا نسبی، سهرکیش. — ی: سهرسمختی، کهلههرقی، تورپهی، پقلمستوری.

سهرېهو: — ی ناوی، — ی بارانه.

سهرېشته: سهرېوتک، نویشک، ناوړه. توانا، شیاوی، لیپا تووی، دمسته لات.

سهرېشته: سهر پر وشته.

سهرېشته: بهلکه، — یه کی چتمه که دزراوه کم دستکو توه. ژیری، نازاد به — یه: ژیره.

سهرېشته: لیپا تو، توانا. — داری: توانایی، لیپا تووی.

سهرېشته: سهر پر وشته.

سهرېووت: سهرکوت، سهرزه لووت، سهرقوت، سهرپه تی، سهرتاووس. — ی: سهرکوتی.

سهرېووتیاوه (هورا.): سهرتاووس.

سهرزاده کی: بهدم، بهدث، سهرزازی، مبهسیکه هر بهدم بکرتی و لعل نه به تدهری.

سهرزازی: سهرزازه کی.

سهرزه ده: کهسیکه بی پرس و پهروا بهیته شو پیتیکی یا هلبکوتیته سهر فرمانیتیکی. خشتیکه له نیوهی کمتر کهلی.

سهرزه لووت (باک.): سهرپوت.

سهرزه نش: سهرزه نش، بهسهر پزیشتن.

سهرزه نش: سهرخستنسهر، تازی، بهسهر پزیشتن، دهمکو.

سهرزه نشکوتن: بهسهر پزیشتن، چهرقین.

سهرزه نوی: سهرحرد، بومار به کاردهری، که بههاران دپته سهرزهوی.

سهرزهوین (نرده.): سهرزهوی.

سهرزهوینه که (باک.): سهرسوپان.

سهرزهگ (دزه.): لیفه می مندالی نیولانکسی. لهسهر، بوقافرهت یا هرگیان له بهریکی به کاردهری، که له سهرزمان بی.

سهرزهو افخوش: سهرزمان خوش، دووزمان.

سهرزین: چتیکی جوانی په نگاره نکه بهسهر قلمتاغی زینیدا ددهری.

سهرزان (هورا.): سهرکونه، سهرزه نش.

سهرزمان: سهرمیزی، نووسین و نهژماردن سهری مرث یا گیان له بهران به گشتی.

سهرزمانی: سهرمیزی.

سهرمیزی: سهرزمان، نهوکه سیه، که سهران دهرمیزی یا دهنوسی.

سهرمیزی: سهرزمان.

سهرمیزی: سهرمیزی.

سهرزمانی: نیرینه به که خو و کرداری ژنانه بی.

سهرزیتان: پنی لی هلبهرین، پندریزی کردن.

سهرسال (باک.): سهری سال، پوزی بهرای سهری سالی، نهووز. (زا.) سالیانه.

سهرسام: سهرسوپاوه، سهرمند، کاس، ووپ، واق ووپاوه. نیوی مرزانی نیرینه به. — ه: نیشانه پیتیکی وایه: (III) بق واق ووپمانییه.

سهرساموون: پمشوکان، قورسین، سهرسوپان، چهپسان، کلمسین، واق وورمان.

سهرسامکوتن: قورساندن، پمشوکاندن، سهرلی شیانندن، چهپساندن.

سهرسامی: پمشوکاری، ووی، چهپسای، سهرسوپان.

سهرسمخت: کهلههرق، سهرپق، گیانداریکه به کیش بی. — ی: کهلههرقی، سهرپقی، بهرگه گرتن و به کیشی گیاندار.

سهرسمد: سهرتای سم. — ه: (هورا.) سهرق، زهوی بوقیلان، که ده کرتیه چندن پارچه بهک، هر خه تهی، که سنووری هر بهک له پارچه کانهو جوتی لی ده گهرتیه — ی پیده لیتن، نهو بهندو باوهشی لهسهره: هلمو پوزی گورگ بهسهرسمدهی فرمیدونیدا ناپووا وایه دپاره فرمیدون له دهرقه تیدا سوودی نه دیتهوه.

سهرسهرپاد (باد.): سهرکوتل، کارکوتلی سهرپیزنگان.

سهرسهران: بهسهرسهرچاوان.

سهرسهران: سهرچاوان: بهسهرسهرچاوان.

سهرسهران (هر.): گمه به کی کوپانه.

سهرسهره کی: لی نه خفتان، خسته پشتری.

سهرسهری: سهرسهریکی، بی لی کدانهوه. گمپو، قهرقه، چالوز، فلیته، وازی وازی، مایه پوت، چهپک چهپک، دهمده می، بی شمر، تر، هیچ و پوچ، سهرچل، جینگنه، بی شیراز، حارب گاکوژی، بهدخو، بهرپلا، بی موبالات. پناستم، کمپیک، — په پتو که کم خو پندوه.

سهرسم (باک.): سهرسام، شیت، دین، میخولی.

سهرسمنگ: گمپیک له نندازهی خوی پتر خسته سهر چتیکی فرشار و کیشراو سهارهت بهدلی کرپار. هاوینه هواریکی زور خوشه لهرا ژووری موسل ونیر بادیناندا.

سهرسمود: سهرپاتی، قازانج.

سهرسمووز (هورا.): سونه.

سهرسهران: خویه دهمتوهان.

سهرسپی: (پوز.) پوپ چهرمه. بهر بوزن و پیانو. ژنی بهریزو ژيرو گوره و بهمشور تافره تان پرس ورای پیده کمن. (هورا.) بارگه چپی، ژوتیکه بوکی له مالی باوکییوه له گمل خوی دهاته مالی زاوی و لهوی پاوه (خزمت) ی دهکات.

سهرستوون: سهرکول، سهرکوله، تاجی سهر نهستونان. تهلکی چادری.

سهرسقی (هورا.): سهرکاوهش.

سهرسکلی: ننگوتکه هویریکی پانکراوه به، که وه کو لیتره لهسهر پشکو برزابی.

سهرسم: سهرسمت. بوقه لنگوتنی وولاخ به کاردهری، توغ، نوچ، سهرنگری. — بردن: سهرسمدان، نوچ بردن، پی هلبه لنگوتن،

سهرکونک (هورا): گيايه کي سەلکداره وه کوو پيشوک، بەلام گەلانی کوررتترة ده خوړی.

سهرکايينهجه: سهرمزانکه.

سهرگه: دژ، واتای بنگهيه، لای ههره سهرمهوی باغي، زهوی، لەشکری یا هی ميگهله ناژالان و نيتر.

سهرگهپ (فه، زهن، لير، که): سپارگ، سپارگه کهجهله.

سهرگهرد: دهردو گهپين، قوروانی، دهيوه گهپين، (ژا، ههورا). قوروان، قوربانی، گاوه گهردوون، بالاگهردان، خوئی کرده: خوئی کرده قوربانی.

سهرگهردان: تهراکيل، حميدال، مات و واق و وورماو، بئی جی وړی، سهرلشيوو، سهراسيمه، ناوارة، دهريدهر. — بيوون: سهرلی شيووان. دهستوهستان. — بيوون: سهرلشيووان. — کردن: سهرلشيوواندن. — ی: تنگانه، سهرلشيووان.

سهرگهردهنه: سهرمله، مله، گهردهنه.

سهرگهرم: خهریک، لهگژ، پهرکار. پهرشوق و ههرهس، بهجهخت. قهلس، تهوره، تۆزن، راسبل. سهرخوش، مهست. ئازا، بهجهرگ. — ی: تنگه تيله، راکهشی. خهریکی، لهگژی، کاروبار. پهرشوقی، ههرهسداری. قهلسی، تهورههیی. مهستی، سهرخوشی. نازایی، بهجهرگی.

سهرگهزی: بهگزهله.

سهرگهزار (ژا): سهرگهره.

سهرگهراز (باک): سهرلهشکر.

سهرگهرهوه: سهرۆک.

سهرگهران: مهيسل لهمرۆی سهرخوشه. جيله گهر، عيشوه گهر، ناسک، جیوان. — ی: عيشوه گهری، ناسکی، جيله گهری.

سهرگهرقن: پێک کهوتن، پێکهاتن. سهری وولاخ و هيترگرتن. داره راو گلبانکردنی سهریان. — هوه: دۆزينهوی چتی دزراو و گوم بيو، گرتهسهر.

سهرگهندان (باک): بئی خهم، بئی قهيد، بئی پهروش، سهرگهردان. — ی: سهرگهردانی، بئی پهروشی.

سهرگهؤ (باک، سهور): سهره نوويلک، کۆمای پيسایی، سهرگوويلک.

سهرگۆت: بهسهرهات.

سهرگۆز: قوربانی. — ی خوژ و منداله کانت: واته بيهکه بهقوربانی خوت و منداله کانت. بيهکه به گاو گهردوونی خوژ و منداله کانت.

سهرگۆش (باک): سهرکهلهلی وولاخی. (باک). — هوه: سهرپۆش.

سهرگۆم: گيسکی گهمژ.

سهرگۆشته (بابا): بهسهرهات، بهسهربرده، سهراورود.

سهرگۆزشته: بهسهرهات، سهرگۆزشته.

سهرگۆزشته: بهسهرهات. — هوه: بهسهرهات.

سهرگۆژ: يه کمين چاپه له چادانی تازه ده مکرادا، که هيشتا ناوی تينه کرايستهوه. نيۆی نافره تانه. (که). بهمرکولی چيشستی، ههلبژارده،

سهرکۆنه: شهمزار، سهرشۆ، چاوشۆ، واوژ، منعت له سهرکردن. — کردن: بهچاوادانهوه، کۆژانهوه، واوژکردن، سهرزه نشترکردن. — کردن: بهسهر پۆيشتن.

سهرکورتان: پارچه جموال يا بهريه که بهسهر کورتانيدا ده دريت، سهرجل.

سهرکۆل (باد): سهر پووت.

سهرکۆژ: (نهرده). تهپله کي کۆژه کهيه، سهرستون. (که). جووره پيتوانیکه، که کۆژ يا تنه که که نهمشه قيتيری. (باد). سهر پووت، بئی کلاو. سهرستون، سهر کۆژه که، سهر نهستونده. کۆژ، بهپيتچموانه ی تير، تينگی نهم و کول، سهرکول.

سهرکۆژ: بهمرکۆژ.

سهرکۆلۆم: سهرکۆلۆم، سهرکل.

سهرکۆوبی (نهرده): سهرزه نشت.

سهرکۆوپان (نهرده): سهرکورتان، سهرپالان.

سهرکۆوم (باک): خشل يا پهريکی بالنده بهسهر کلاوانهوه ده کری.

سهرکۆویژ: نازيرەک، گيل، سهقی، سهرلشيوو يا سهر لی تیکجیو، سهرکۆز، کويردل، کهسيکی زۆر سهری بهرتيمه سهر و يا لييدری و يان زۆر بخویتی — دهبی: سهری لی دهشيوی. — بيوون: سهر ليشيووان. — کردن: سهرلشيوواندن. — ی: سهرلشيووان، نازيره کي، که ده نی، گيلي.

سهرکۆيژ (باک): نوخته ی ههره دوایی.

سهرکيش: پيشپهوه. تۆسن (بۆ وولاخان)، سهرچل، وولاخیکه، که غارتدا بۆت رانهوهستی. سهريزتو، دهست بزتو، (شکا). ختمی، تۆز، سهرپيچ، پيسين، بارنهمر، بارنهمر، پەت پيسين، په تپ، نازادی خوواز، سهرکش، سهرهوق، سهرچل، پهرکيش، ياخی، خۆده رخر. وولاخیکه له کاتی غارکردنیدا له غار رانهوهستیتهوه، تۆزن، بهدسهر، چهمروش.

سهرکيشان: سهره تاتکی کردن. سهردان، دیده نی کردن. ملکيشان، سهرده رهيتان. پیکشانی چتيک بۆ چتيک: نهم کاره سهر ده کيشيته سهر فيسارشت.

سهرکيشانهوه: برتتيله گهرج کردنهوه راکيشانی خرتنه ی ههره توتتی رهشۆکی له کاتيکيدا سهرهک له گيل به کهيدا بوشایی تیکموتبی و بيجوولیت.

سهرکيش بيوون: سهريزتويون، سهرپيچی.

سهرکيشک (نهرده): سهرنۆکه، سهرۆکی پاسهرانان.

سهرکيشی: سهر پهقی، بهدسهری، سهريزتوی، سهرپيچی، پۆيساندن، سهريزاوتن، ياخی بيوون، ليته له گهرانهوه، نازادی خووازی، بهسراج، لامۆفک، پهرکيشی، ههگافتن، ختمين، نهمهستانهوی وولاخه له غاردا. سهرليدان، بهسهرکردنهوی دۆست و خزم و ناشناو نهخوشان. — کردن: سهريزتوی کردن، سهرپيچی.

سهرکيف (نهرده): سهرکل، تهپهلوکی کيتوی.

سهرگ (نهرده): لای سهروو، سهرگين، بانگ، لای ژووروو.

سهرگويلک: (هورا). گيايه کي سەلکداره وهک پيفۆک وایه، بهلام گەلانی نهم کوررتترة ده خوړی.

سەروا: پاشبەند. (ھەورا). سەرمە.

سەرواز: لەشکر، ئۆردو. (ئەردە). سەرمەز، پێشمەرگە. سەرمەستەر، سەرمەسپاگ، سەرمەسپاگ، سەرمەزە. لێرە، سەرمەز، لێپان. سەروازخانە (ئەردە).: سەرمەزخانە، سەرمەز پێشمەرگان.

سەروالە: نۆسەکە، پەرشکە.

سەروان (باک).: ووشترەوان.

سەرواوەدی (ھەورا).: بە سەرمەمکووتن.

سەروەخت (باک).: ناگادار. — کردن: ناگادارکردن.

سەروەدەر: بەنێوانک، بەنایانک، ناردار. — ی: نارداری.

سەروەدروو: جوورە دروومانیکی، سەروەدروو.

سەروەر: سەردار، سەروک، خاوەندەشکو، گەورە بەرێز و خوشەبوست.

سەر وەرگێڕان: پوو وەرگێڕان، سەرزەراندن، سەربادان، پووژقرین، سەرگۆھازتن، سەرزقرین.

سەروەرقێتی: سەروکێتی.

سەروەری: شکۆ، شان، گەورەیی.

سەروەسەری: سەرمەسەری، بەقەدیەکتەری، پێک گۆڕینە، نال و گۆڕ.

سەروەستا: سەروکی وەستاين.

سەروەستان (کە).: سەرمەستان.

سەروەش (ھەورا).: سەرخۆش. (ھەورا). — ی: سەرخۆشی، پەرسە، پەرسە.

سەروەنیان (ئەردە).: بەسەرمەوان، ھەل لێوشتن، خوارەنە.

سەروەپا (ھەورا).: سەروپێ.

سەروەک: سەردار، سەرمەز، پێشمەواي گەلیک مەزن، سالار، ئاغا، براگەر، یەکمەن، سان، کلیت، (باک). باخووە، ھەرار. سەروەکیانی: گەورەیی، رابەری ھۆزێک.

سەروەکیانی: سەروەکیانی.

سەروەکی: سەروەکی.

سەروەکی شاری: سەروکی شارەوانی، گەورە شار.

سەروەکی شارەوانی: گەورە شارەوانی.

سەروو: لای ژوروو، لای ژۆر، سەلۆ، سەلوا، (باک). سەلوی. نێوی ئافەتە. دارێکی بالابەرز و پاستە ھەمیشە سەوزە و گەلەکانی وورد و خەن. سەروو. بەرە لاگردنی شیرە لە مەمک یا لە گووان، دێن گۆزێکی تێبەردەن تا شیرێ دادەدا ئوسا لێی دەکەنە، سەروو.

سەروویانی (ھەورا).: سەریان.

سەروەپەر: پێک و پوخت، پێک و پێک، نامادە. بە: پوخت، پێک و پێک. بێ: ناپێک، ناپوخت، شلێخ، شلوق، ناکۆک. — ی خۆکردن: خۆنامادەکردن. بەقەدیەکتەری، بەبێ کەم و کووپی: چێشتەکە — دەرجوو. — کردن: پێک و پێک کردن، نامادەکردن.

سەروەپەند: نامادە، پێک و پێک. — بەستن: پێکخستن، نامادەکردن. — گرتن: سەروەپەند بەستن.

سەروەپ: جوورە نەخۆشیکە لە سەروینی مانگاندا دووچارێ منداڵی ساوادی.

سەروەپا: سەروپێ.

سەروەپەچک (دەر).: سەروپێ.

سەروەپەچک (ئەردە).: سەروپێ.

سەروەپەلەک: سەروپێ.

سەروەپتەراک: پۆت، پوتەراک، پۆتەراک، (پەورا). سەروپۆز، (ھەورا).

سەروەپۆتک، تیلەک، پۆتک، — ی ژنان: کۆفیک.

سەروەپۆتک: سەروپۆتەراک.

سەروەپۆتکە: سەروپێ، کۆفی.

سەروەپۆت: کەم، کورتیەکی.

سەروەپۆت (ئەردە).: سەروپێ.

سەروەپۆتک (ئەردە).: سەروپێ و کلاو و دەسمانی ئافەتە.

سەروەپۆز (پەورا).: سەروپۆتەراک.

سەروەپێ (مەو).: (دەر). سەروپاچک، (ھەورا). کەلەپاچە، کەلەپاچە، کەلەپەرچە، (پۆز). پاچە، کەلەپەپێ، کەلەپاچە.

سەروەپێ: کۆفی، کۆفیک، چێکە لە سەرمەستەری. چۆنیتی بەستنی سەروەپێ: نازاد — یکی جووانی ھەبە.

سەروەچو: پوو، پوخسار، سەروپوو، (ئەردە). دەک و دیم.

سەروخان (باک).: نێوی نێرینانە.

سەروەدەر: سەروودەر.

سەروەدەر: لەکانگای چێکی وورد گەییشتن: ئوکارە ئەوەندە گرانبە — ی لێ ناکەم: سەرم لێی دەرناچێ، (ئەردە). سەردروو.

سەروەزێ: پێلای بێکۆنی سەرتازە. ئاسنیکێ نێو مێی چکۆلەبە و کۆو قرتیە لە ھێندێ چەرم ھەلەدەکێشێ. تاتی، سەرم و بۆز و ژێر. خانووی دوو نەزم. — بۆن: سەروەزێبۆن، پووخان و پەمانی شووتنیک. — کردن: سەروەزێکردن، پووخانە و وێرانکردنی شووتنیک.

سەروساخت: ناشایەتی و ناسپاوی لەگەڵ یەکیکی: نازاد لەگەڵ بارامی — ی ھەبە. — ی: سەروساخت.

سەروسەکەت (باک).: بار.

سەروسەکووت: قەلافت، سەروپۆتەراک لە شووتنی سووکیدا.

سەروسەمەنە: سەروسەمەنە، پێوھەم.

سەروسەمەنە: سەروسەمەنە، پێ و قەدەم، منداڵەکی زارایە — یەکی باشی نەبوو.

سەروسیمە: قەلافت، شێو و قەدەبەلاو پوخساری یەکیکی وا، کە شەرمی لێ بکێ.

سەروشیشی (ھەورا).: سەروشوشە.

سەرووک (باک).: پەردە.

سەرووکەر: بەندبەری، نێوان.

سەرووکانی: سەرجاو، کانگە. ناوی دێبەکیشە. — چاو (پەورا). بار.

سەرووکێکی چاو بەلای کەپۆ.

سەرووگۆیلەک: سەروسەکووت.

سەروەپ (بابا).: تێروتەسل، تەوا، بێ کەم و کووپی، پەمق.

سەرومىقل: سەروپۇتراك.

سەرومىت: روتەيكە لە گەمەي مەوشىنەيدا دەكوتىر لىكەتەكەيدا، كە لە پاش يەكەيەمە تەيل بەكەي، مەبەس لەمەيە، كە ئەگەر وەبەر مەوش و ھەلمەتەي ھەروپەكەت بەكەي ھەر ھەلبەي.

سەرومناز: نىيى نافرەتەنە.

سەرومناكەردن: داكوتەي سەنجوقى لە ژور سەرو خوارەي نەمەيدە و دىيى سەنجوقى ھەروپەكەت، كە تەكەوتە.

سەرومناكەرن (باك.): سەرتەشپان.

سەرومىنگ: سەرنەك.

سەروپەن (ھەروا.): سەركەزەر.

سەروپى (ھەروا.): لەسەرەخۆ.

سەروپى ۋەتەي (ھەروا.): لەسەر خۆ چورن.

سەروپىيى (ھەروا.): لەسەرەخۆيى.

سەروپەكەردن: ھانا بۆردن، پەنا بۆردن. سەروە سەنەري كەردن.

سەروپن (فە.): ھەلەك.

سەرهات (ئەردە.): پەودا، بەسەرھات، ھەنگامە. (ئەردە.) — ن: بەسەرھاتن. ھەلپەتەن، تەواپوون، كۆتايى ھاتن. زەرھاتن.

سەرهاتى (باك.): بەسەرھات، پەودا.

سەرهاتىزان: (باك.) سەرھاتى بىژ، مەپووان.

سەرھەوا: شوپەتەكە شىنايى و لەمەري لىيى.

سەرھەووردن (ئەردە.): بەسەرھەووردن، تەواكەردن، كۆتايى پەيدان. (ئەردە.) — وەردن: سەركەنەم، تەپەمان، بىر كەنەم.

سەرھەردى (باك.): جەورە ھەلپەريەتەكە.

سەرھەزەل: سەرھەوا.

سەرھەشپن (باك.): بەلەندەيەكە.

سەرھەف (باك.): سەريەكەتەي، پەك و پەك. (باك.) — ە: بەسەريەكەم، پەكەم.

سەرھەف دافەن (باك.): پەك و پەك كەردن.

سەرھەلەپەن (ئەردە.): داپەن كەردن.

سەرھەلەدان: پەيدەپوون، دەر كەوتن.

سەرھەلەكەردن: پەشتەتەكە گەپەنەمەي لەدەپە نەبەي، دەر پەشتەن، شوپەتەي خۆ بەجى ھەشتەن.

سەرھەم بەفەن (ئەردە.): دەستى دەستى، تەفرە.

سەرھەنگ: سەروكى مەش ھەنگوونان. سەرھەزار، سەرواوتەي سەرلەشكەر و پەشمەرگەنە.

سەرھەنگەفەن: دەست خەستە سەرسەر پەگەورەي و پەزگەرتەي يەكەك.

سەرھەوير: سەرھەوير.

سەرھەشك (باك.): سەرھەق، كەلەسەرھەق. وولەخى سەركەش. — ي (باك.): سەرھەق، كەلەسەرھەق.

سەرھەلەفەن: سەريەكەردن، پەشتەگەري كەردن.

سەرھەو (ھەروا.): سەرسەدە.

سەرھەستە (باد.): سەرھەستا.

سەرھەش (ئەردە.): نەو دارەيە لە كەمەستەي جوتەيدا، كە گاسنى تەدەخەي. — ان: سەريەشەن. — اندن: سەريەشەندەن. — ە: سەريەشە.

سەرھەيەن: ھاتەمە. (كە.) گردانە، سەرھەي زەنجيرەي كەپان، سەرھەي پالەي وولەخان.

سەرھەك: لەسەر يەكەتەي، بان يەك، تەكە. كەلەكە.

سەرھەكەپەنەن (ئەردە.): لەسەر پەيەكەي پەوستان.

سەرھە (ھەروا.): باكەور.

سەرھەلەفەن (باك.): گەزەنەي تەيەتەي زەمەندەي زەپەنەتەيە.

سەرھەش (بابا.): ناوي ھەمەو كەمەستەكەي جوتەيە، كەمەستەي جوتەي (نەرو نامەور).

سەرھەشەن: سەريەشەن، سەريەشە. — اندن: سەريەشەندەن.

سەرھەشە: سەريەشە، نەيشى سەر، دەرەسەري، نەخۆشى سەريەشەن، ژانەسەر، سەراسى.

سەرھەلە (باك.): گەزەنەي پەيەتەيە.

سەرھەي: كاتەي بوون، بە سەريەي مەن نەتەمەي كورد زۆريەي قورەيەي داو و داخەكەم ھەشتە بە نامەنجى خۆي، كە پەزگەريە نەگەيەشتەو.

سەرھەي (باك.): ديدەنەي.

سەرھەي بەرەي: چەيەكە كەوتە باكەوري پەواندەي بەلەي سەيدەكانەم.

سەرھەي خۆكەپەنەن: گەپەن، سەريەن كەردن.

سەرھەي بەفەو: سەريە لى نەبەيەي و پەي شومەي.

سەرھەي چەيە: تەپەكەي چەيە.

سەرھەي چەيەكە: سەريە گەي مەمەكەي.

سەرھەي ژەنەفەن: لى نەستانەن، بەزانەن.

سەرھەدان: ديدەنەي كەردن.

سەرھەي ژەي ھەنگەفەن: پەلەي چورن.

سەرھەي سەنگ (باك.): مانەي پەنجەمەنە، مەيەگەنەن، تەرمە.

سەرھەي كەرن: پەكەردن.

سەرھەي: سەنەري، بەليەف، چەيەكە نەرمە لە كاتەي نەستەيدا سەري لە سەر داو نەرتە. سەريەگەن، لەي سەروو. (ھەروا.) باكەور.

سەرھەي: زەپەن.

سەرھەنگە (باد.، جا.): سەنەري، سەريەن، بەليەف، (ھەروا.) سەرنەگا.

سەرھەنگەن: لەي سەروو، دەي پەي پەيەنگەن. (ھەروا.) بەرەكە لە ناو گەزەپەدا دەكەوتە لەي سەريەمە.

سەرھەنگە (دەر.): سەنەري.

سەرھەي: تەمەن، ژيان، بوون، كاتەي لە داكە بوونەيە، بە — خەم مەن كەردەم بە نازەي نەديە.

سەرھە: سەرا.

سەرھەت: كاتەمەي، مەوەي ۶۰ خەلەكە، مەزەكە كۆك

دەكەي و كەردەكەت و كاتە نەشانەدا. كات، دەم.

سەرھەفەن: سەدانەي، جەورە تەيەكەي سەي دەنەك شەشە.

سەنگ

سەھەلب: بىكى گىيى سالىمىيە و زۆر بەنرخە.

سەھەلب (باک.): سەھەلبە، خېر، بەرە سەھەلب سەرى تەبى: با سەھەلبە خېرى سەرى تۆبى.

سەھەلب (باک.): زىجىرەى كىتوان.

سەھەلب (ع.): گەربان، پۆيىن، پۆيىشتن، گەشت.

سەھەلبە: جەنگىكى گەشتىيە و ھەركەستىكى گىرا پايىچ بىرى و پەوانى جەنگ بىرى.

سەھەلبە: چىنە چىتىكى لەسەرى يەكترى دانراو. — كىردن: چىت لەسەرى يەكترى دانان.

سەھەلب (باک.): جوورە قابىكە. ھەيوان، بىللاى.

سەھەلب: سەھەلب.

سەھەلب (باک.): دوودى پەشى چرا.

سەھەلب: نەم، ھىچ و پوچ، ناكەس.

سەھەلب: زىجىرە كىتۆكى بەرە كەوتۆتە باشورى شەقلاو. سەھەلب.

سەھەلب (باک.): سەھەلب.

سەھەلب (باک.): ەمرەبانەى دووچىكىيە. (زا.) سەرى.

سەھەلب (باک.): شاھەپو.

سەھەلب: بالئەبىكى ناويە، كە ئا ووشك بى كەزەبى. (باک.) ئاودانى داس و تەشوى و چى تەر، تىژكەرن.

سەھەلبە: شوىتىكە داس و تەشوى و كەمەستەى تى تىدا ئاوبەرى و تىژىكى.

سەھەلبان: پىكەشتن، تىژكەرن.

سەھەلبە: بالئەبىكى گەورە و دىزى لىمەنى قازىيە، بەلەن دىندووى پانترە كىسەيەكى بەزىر مىلى و دىندووىيە كىلەيك ئاودەگىرە لە لايمەن پى و پەرو لەش و لاقدە وەكو قازى وايە.

سەھەلب: پىكى، جىگىر، پىك و پىكى.

سەھەلبە (پۆز.): سەھەلب، كات، پۆزگار.

سەھەلبە: پىكەشتى چىت.

سەھەلبە: جىگىرەيون.

سەھەلبە: كەسەيكە يە چىتىكە لە شوىتىكى جىگىرەيون، جىگىر، — بون: جىگىرەيون. — ي: جىگىرە.

سەھەلب: ەردىكى لەمقاو سەختەرە توشى وولاخى يەكەم دەبى.

سەھەلبە: تىرايونى زەويە بە ھۆ باران و پەلەو.

سەھەلب: لەكارەتو، بى كەلەك. بۆگىان لەبەرىكى بەكارەبى، كە ئەندامىكى شىكەبى و چاك نەمبەرىتە. — ي: كەم و كەورە، بى كەلەكى.

سەھەلبە: كىيەكە وە وىجەى دەچى كە لوى دىزى و بارىكە.

سەھەلب (باک.): نىشكەبەند، ووشكەبەند، جىگەيكە بەفرى لى نەبى و ساردەبى. سەرمەى سەخت.

سەھەلب: نەخوشىكى وولاخانە.

سەھەلب: دى، وەلم، (باک.) نەلم، (دەر.) سەھەلب. بالئەبىكە وە بازى دەچى و كەویش دەكرى.

سەھەلب: نىوى شارىكىيە لە كوويستەنى كوردەستانىدا.

سەھەلب (زا.): جوورە بەردىكى سەختى زەردىباو.

سەھەلب: سەھەلبەكى گەورەيە ھەنجىرى لەسەرى دادەنەرى. (باک.) كورتان.

سەھەلب (باک.): سەگەو.

سەھەلب (ئەردە.): سەگەو، ووتووت، گەشتو.

سەھەلب (ئەردە.): چەسپانەن، دۆيەنەن، جىنەنەن.

سەھەلب: شىوئەى پۆيىشتن، پەووش. تۆيىو (بۆمالەت و سەگ و گورگ و ئىتر).

سەھەلب (باک.): تۆيىن (بۆمالەت و سەگ و گورگ و ئىتر).

سەھەلب (باک.): تۆپانەن.

سەھەلب (باک.): كاتى ھەمە دووایی.

سەھەلبە: مەرى سەرسەرى.

سەھەلب (باک.): شىكانەن، قەلەشتن. (زا.) تۆيىن.

سەھەلب (زا.): جامى دۆيە.

سەھەلب: سەگەسار، مەيەنى نىرى قوونەسور.

سەھەلب (باک.): سەگەسار.

سەھەلب (باک.): تەل، تووم، دىك، دىكان، قەرشەت، ھۆلەك، كۆل، كۆسەيى بۆلەن، مەت، ھەمە، بەزىيەكە لە قورەبەردى يا لە گىچ و بەرد و خەشت دەرەستەكرى بۆ لەسەردانىشتى.

سەھەلب: سەروپەتراك بەلەن لەگەل سەرى نەبى بەكارنەبى: سەروپەكەرت.

سەھەلب (زا.): سەروپەكەرت.

سەھەلب (ئەردە.): پىكەرە نووسانى سەگى نىرو مەيە.

سەھەلب (دەر.) سەو، (باک.) كۆچەك، (دە.) سەپ، گەمەل، (باک.)

سەھەلب (سە)، سەي، سەم، (سەو.) كۆچەك، (سەو.) توتە، سەناتو، سەلمەوت، سەلەت، سەلەت، (سەو.) مەردار. سەلەك، سەلە، سەپەك، سەگى مەي: دىل، دىلەسەك، (ناو.) سەپەك. سەگى نىر: كۆل، كۆلەسەك، گەمەل. سەگى پىر: گەپە.

سەھەلبە: نەوجوورە كىرەرانەيە لە سەگ بۆھىتەو.

سەھەلب: سەگەو، سەي نەفە، سەماسى، سەپەك، دابەيەكى نەرى دىزى چووار پى وەگەوتەكى ساوا دەچى چەنگى وەكو چەنگى سەگەو پىستى بەنرخە. (ئەردە.) — ي: سەگەو، سەگەو.

سەھەلبە: خورەپى، تەز، سەرسەرى.

سەھەلبە: (ئەردە.): شەپەسەك.

سەھەلبە: مەبەس لە مەي بازىيە.

سەھەلب (كە.): سەگەسار، ەردەيكە توشى سەگان دەبى، كە لىتى گرانترەك لە تاوان دەقورەپى و دەلوورەپى و پىشى دەتۆي.

سەھەلب (ئەردە.): پاينەكەش.

سەھەلب: سەگەسار، ەردە ئازارەكى سەگانە.

سەھەلب: كەسەيكە تەنھا سەگى بە خېرەكەت. — ي: سەگ پەگرتن، سەگ بە خېوكرەن.

سەگبا (پەروا): دەردىكى سەگانه قونيان دەگىرى و پىسايبان پى ناكرى.

سەگىب: كوپى سەگ، لەكاتى جىنيو پى ھىستانىدا بەكار دەبرى.

سەگىبان: (باک.) سەگمان.

سەگ بە ھىسار: سەگ بە ھىروش.

سەگ بە ھىروش: مەبىس نەوئە سەگ يا گيان لەمەرىكى تر بىخىرتە نار ھىروش و لىتى درى و كوتەككارى بکرى.

سەگ بىنقى: سەگ بىنقىسە، (کۆ، شا.) سەگناسە.

سەگ پىنقى: كەروتىشى يەكسالانەيە.

سەگەس: سەگ دەست.

سەگەست: مالايتىكە سەگمانى بېرىك خوارى و خوش بىگىرى. — ي: سەگەسى.

سەگىزار: نېرە مەوونىيە، مەوونى نېرە، قونىسۆر، سەكسار، وەكوو سەگ، بۆ جىنيو بەكار دەبرى لە پاست ئافەرتاندا.

سەگەگىنى (ھەر): گەمەيدىكى كوپ و كچانە.

سەگەگە: گەپۆك، گەپىدە.

سەگىشكارى: تۆلە، يۆز، سەگى پراوى.

سەگىشان (باد.): (باک) سەگمان. نىشانچى.

سەگىشان (باک.): پراوگەر، نىچىرەوان.

سەگە: كۆز، سەگىز.

سەگىلا (ھەورا.): سەگاوار، سەگى ئاوى، داعبايەكى ئاوى و درىژە چوارا پىيەكەنى و گەوتلىكى سارا دەجى، چىگىشى لە ھى سەگ دەجى پىستى بىغرخە. (باک.) — ي: نەزادى ئىسپانە، جىوورە مایىن يا ئىسپىكى پەسەنە.

سەگىلوور: لوورەلوورى سەگ.

سەگەمەس: سەگى دەريايى و مېرو.

سەگەمان (باک.): مەزى لىپەتور. (باد، باک.) سەگىشان، سەگمان، سەگمان نەنگىتو، نىشانە شىكىن. (باک.) پىتەمەرگە پىيادە. — نەنگىتو: نىشانە نەنگىتو، نىشانە شىكىن.

سەگەمەرگ: مەبىس لە مەردومى گيانەستە.

سەگەمەرگى: بەدبەختى، كەنەفتى، مەردن و گياندان، ژيان بە تالى رابووردن، گوزەرانگەردن بە سەختى و تالى.

سەگەوور: دەنگى وەرپىنى سەگى زۆر. سەوور. — ي: وەرپىن و ھەپەھەپى سەگ.

سەگەوور (باک.): سەگوور، (باک.) سەگوور، داعبايەكە لە نىوانى سەگ و گورگىدا پەيدا دەبى. (باک.) پووناكايى بەياني، تارىك و پوونى بەياني.

سەگەھار: سەگى ھار.

سەگىتى: زۆرزانى، ساخەجىتى، خراپە.

سەگى پەوى (نەردە.): سەگى شكارى، (نەردە.) يۆز.

سەگى ھار: سەگى گەزىدە، سەگەھار.

سەل (باک.): تاتەمەردى لووس، تەلەمەرد.

سەلا (شکا.): سەمەردەي پال. (مەوگ.) بەدبەختى، چارەپەشى، لىتەمەردى، نەي — لەخۆم، وەي — لەخۆي، — لە چاوى خۆي. گۆرانى نايىنىيە، كەبار، بەريانگ.

سەلەپە (نەردە.): دەنگى ھاوونگى، كە لە بىلوور يادارى پەق و يا لە بەردى دوروستى دەكەن.

سەلار: پيار و ژنى سەنگىن و گران و بە شىتوز، زانا، تىگەبىشتو. — ي: ژنى شىوخ و شەنگ و زانا. — ي: سەنگىنى و گرانى، شىتوز. سەلارە.

سەلارى (نەردە.): قەرە، قەيرە، سەردەن، كۆنەن.

سەلاق: ئەمەكەسە نازال و پەشەمولاخان دەكووژىتەمەو كەلپان دەكا.

سەلاقەنە: شووتى نازال و پەشەمولاخ لى كۆزتەمە.

سەلاقچىگان: سەمەردە قولات.

سەلال (زا.): سەمەردە. سەرسەمەردە، ھۆسەمەردە، سەرسەمەردە چىيا، شار يا دەشت.

سەلام: سەگە، سەلار، پۆز و شەرياشى.

سەلان: سەمەردە.

سەلاو: سەلار، چىتىكە يا بەردىكە دەھاوژىتە نىو لىنگە تەرازوويكى دابى. سەلار، پۆزىاشى.

سەلە: (باک.) دەفرىكى پانى پەوشىنە، (كۆ.) سەرتريانە، (ھەورا.) نانەشان، خەوانە، خەوانچە، سەبەتەي نانى، سەلەن.

سەلەب (باک.): كۆلەن و ھەلقەندىن جۆگە و بەند و دەراوان، — كەرن: جۆمال كەرن.

سەلەشەر: سەلە و سەبەتەيەكە بەسەر شىرى دادەدرى.

سەلەشەرگ: جەورە سەلەيىكە قاپ و قاچاخى تىدەدەنرى.

سەلەھى (باک.): (باک) سەلەكە، دەستە سووارىكە. سوود، سەلەم.

لغار. نەرمەغار، تار، تەرات. — بەردان: لغاوشۆ كەرن.

سەلەھىگەرن: غاردانى وولاخ.

سەلەم: پىتەشكى، پىتەشخى، (شار.) پەيتىدە، (ھەورا.) بەسەر، — دان: بەرپەيتەدان. سەوز، خىز.

سەلەھە (باک.): (زا.) گووتەسووانە.

سەلەھەوور (شەن.): شەپكەي بەگەر، شەپكەي گەورە و دەورەدار.

سەلەھەند (باک.): سەلە دروستكار، سەلەساز، سەلەچىكەر. (شکا.) تات، تاتەمەرد. (زا.) ووشكەسى.

سەلەھان (باک.): چەلەن بوون.

سەلەھەن: لىتەمەردى بەلەم لە ئاوتىدا بەسەرتە. (باک.) چەلەن كەرن، بەسەلەپىنە.

سەلەھەكە (باک.): دەستەسووارىك.

سەلەھى (كە.): تەمەردەيە، كە قەياخەوان بەدەستىمەو دەگەرن، دارسەرتە.

سەلەھەن (باک.): چەلەن بوون.

سەلت: گۆشتى لايەكى دەست و پانى ئاژا لىيە كە لى كراپىتەمەو. تەك، تەنيا. پەمەن، زوگورە، زوگورت، پىيادە، سەوارە، كەسپىكە، كە بى ژن و مەندال بى، بى كەس.

سەلتە: تەنبا كەسپكە، تاكە، تەنبايە. جوورە پۆشاكتىكە ۋە سىخىمى دەچى، بەلەن لە سەرۋەي كىۋاي لەبەردە كرى قۇلىشى ۋە ھى كىۋاي دەچى، (ھىۋرا). چلۆسك.

سەلتەدروو: كەسپكە ھەر سەلتە بدروى.

سەلتەزەلام: تاكە كەسپكە بە بى چەك و پىپوۋارى.

سەلتەيى: فەرەنجى سەلتەيى ئەرۋە درىزى بەقەدەر سەلتەيى بى.

سەلتە: بىن و دوۋايى مانگ، پايانى مانگ.

سەلتە: (خۆ) سەر، سەرگ. (باک.) سەلە، سەرۋە، قەرتالە. بىنى پىۋاز و تورو چەۋەندەر و شىلم و چى واش دەلتىن. (زا.) سەرۋە. سەلتە: گولتەكە لە تەۋىدا دروستدە كرىت بە ۋىنەي سەرى گىان لەبەر، سەلتەك.

سەلتەجۋوت: پەلەبزووت، سۆتك، نىمەسۆز، سەرسۆت، سەرسۆتك، بۆز، سەرۋە چلۆسك، سەرۋەبزووت، دارىكە سەرتكى سوتابى.

سەلتەتەشى: كەرتەشى، شەكەزەكە.

سەلتەدار: سەرتەيىكە سەلتەكى ھەبى.

سەلتە كۆرۈن: خېرۋىنى سەلتەكى سەرتەيى.

سەلتەس: شارىكى كوردانە لە كوۋىستانىدا.

سەلتەپىسە (لو.): شەۋگەرد.

سەلتەكە: (كۆ.) سەركە، سەلمۆكە، سەركە، گىيەكە بىھارپىيە بە سوركرۋەي دەخورى.

سەلتۆ (ھىۋرا.): سەلت، سەۋۆ.

سەلتۆيى (ھىۋرا.): سەۋۆ، سەۋراۋ، گىيەكە گۆل و پەلتەكى سەۋرە ھەشە پەلتەكى سەۋز بى، پەلتەكى لە ھى سەلتى گچكە تەرە دەشكرى بە دۆلمە.

سەلتوا (باک.): سەرو (دار).

سەلتوۋ (باک.): دارى سەرو، (باک.) سەلتوۋ، سەلتوۋى.

سەلتوۋىنك (جا.): سەركوۋىلەك، گۆۋەك.

سەلتوۋى (باک.): سەرو، (دارىكە).

سەلتە: ۋىنى، ھىز، سەۋزەمانى، جەندە، كەۋلى، كەۋلى، بى ئاپروو بىشەرم، خورار، تېز، دەرۋاش، فەلتەۋى، بى ئاپروو.

سەلتە: بېشت، كارزەنى، زىرەكى، سەپشە، سەپشە، بە: شاپاز، بە ھورە، بېرەشت. — دار: كارزان، زىرەك، بېرەشت، شىپاۋ. — دارى: كارزەنى، شىپاۋى.

سەلتەل (باک.): بىلەند. — بىۋىن: بىلەندىۋىن، چۈنە سەر، سەركەۋىن.

سەلتەلەنك (باک.): باخچەي مەندالان. پەرۋەي مەندال، كە پىنى فەيرە پۇشەشت دەپ.

سەلتەن (باک.): بەردىكە ۋە كۆكە يەستۈنى بى. (زا.) پەردەي دەمەلتىنى كۆپە.

سەلتە: جوورە ھەلتەپىنەكە بە تاكە كەسپكە نەنجام دەردى و جارچارە چەقەنەشى لىدەدا، ھەلەكە، چىپى.

سەلتە (فە.): تەرسەقولى نەسپ و ئىستىرو ماين و ئىتر. — كۆرۈن.

سەلتەخ: بۆ مۆز: بەدەمار، ئازا، نەبىز، بۆ ئاسن: دوۋاي سەۋرەكرەۋەي ئاردانە.

سەلتە: بىز مۆز.

سەلتەسى (باک.): سەگاۋ.

سەلتەكار: سەلتەكار. — ي: سەلتەكۆرۈن.

سەلتەكار: ھەلتەپىنى تاكى.

سەلتەكۆرۈن: بەتەنبايى ھەلتەپىن.

سەلتەگا: سەلتەگا.

سەلتەگا: سەلتەگا، شوۋىنەكى تايەتە سەلتە تىدا دەكرى.

سەلتەكە (باک.): جوورە چۆلەكەيتكى گەۋرەي قەلتەۋە.

سەلتەۋە: سەلتەۋەر، ماشىنەيكە چاى پىنى لىدەنەي لە بىچىنەدا دوو توۋىيە، توۋىيەكى لە ئەرۋە ناتەشخانە و توۋى دەۋرە پەردەكرى لە ئار. — تىخەشت: سەلتەۋەر تى ئارۋىتەن.

سەلتەۋەرد (پەۋا.): بەردەقەل.

سەلتەت: لەسەرخۆيى، ھىمىن.

سەلتەمەر (مۆك.): سەيران و خۆشى، سەيرو سەلتەمەر. (باک.) دەستە سەۋار.

سەلتەۋەر: سەير، بەتەنبا بەكارنابرى ۋە كۆ سەيرو سەلتەۋەر. (ئەردە.) نوۋىشتە، تەۋەرە، بىش، تىچاۋان، چارەنوس. ئازار و دەردەسەرى، بىسەرەت، تەمەرە، ئاسىر، كارەسات، گۆر گىچەل.

سەلتەمىن: گۆل و دەرەختى ياسەمەنە پىنچ گەلەي ھەيە. (ئەردە.) زەرد، تەلەيى.

سەلتەنە (پەۋا.): تەتە و تەرى و تى و مەيەي كوشراۋە ئارگىراۋە.

سەلتەنە (ھىۋرا.): سەلتەنەك.

سەلتەندەر: جانەردىكە گۆيا لە ئارۋىدا دەۋى.

سەلتەنەكۆۋ: فەلتەن، فەرتەۋار.

سەلتەنەك: قايشىيا سەيرەيا قەيتان و پەتى جەلمى جەنچەپىيە. نەشكىل، كۆكان، بىستەنەۋى دەست و پىيەكى ۋولاخى بەرزەيە. تاجىيا سەلتەكى بە تەنبايى، كە بىنە جىگەيكە دى پەتى دەكەن و پەتەكەشى لەسەرى دارىكى دەبەستان و سەردەكى تى دارەكەشى پىپاۋىك دەيگىرى بەر جوورە بۆ شوۋىنى دىخوۋازى دەبەن، بە دار و گۆرەكەشى دەلتىن جەلە، سەك. (ھىۋس) جەلە، سەك، (شىخ) پەك، چەند سەك يا ۋولاخىك لە دارى درىز دەخەن ھەيەكە شەقاۋىك لىك دور بىر جوورە دەبەرتە جىگەي دىخوۋاز، — كۆرۈن: جەلەكۆرۈن.

سەلتەنەكۆۋ: گىان لە بەردىكە گىرەي و كۆلۋىكى ساخ نەبى.

سەلتەنى: جوورە ھەلتەۋەر خوارەدەمەنەكە لە ئار و ئاۋى قەرسىلى گەنى ناسك دروستدەكرى و لە سەرتاۋور دەكۆلەنەي چەند پۇزىكى پىدەۋى تا ئەر قەرسىلە پىدەگا و ھەلتەۋەيكە پىكەي.

سەلتە: لا، كەنار، قۆل، شوۋىن، جىگا.

سەلتەندەن (باک.): لە ئاۋى گەرم ھەلتەكەشەن، (بەستەنە).

سەلتەۋەر: جوورە سەرتەكە.

سەلتەن (باک.): بەستەنە.

سەلتەمەر (زا.): تەتە تى كوشراۋە.

سەلتە: بەرماۋ.

سهموژ (نمرده.): سموره.

سهموژ: سموره، گیاندارتکه پیسته که ی زور نر خداره ده کړی به کمر.

سهنّا (نمرده.): سینا مه کی، گیایه کی بغاویانګه بڼ پخوانی باشه.

سهناتوو (تو.): سهګ.

سهناهی (باد.): ناسان.

سهنهد (ع.): بعلګه، قاقمز، نووسراو، قباله، قوچان.

سهنهل (نمرده.): سهندل، سمل.

سهنهلّی (نمرده.): سهندلّی، جوړه کمرشیکه.

سهنهو (باک.): لړوله، بڼی.

سهنج (باک.): دارویمری سنجو.

سهنجار: شنگاله، ژهنگار، ناوی چیاو شاریکی کوردانه، کوردهکانی وی زورترینی یغزیدین.

سهنجوّل (باک.): قهلاډی سهگییه، (باک.) سهنجوړ.

سهنجوړ (باک.): قهلاډی سهگییه.

سهندهروس: بمر دیکه وه کارهای دهچی.

سهندل: گیایه که نهژوک پتر بلند دهی ګه لاشی وهی تووتنی دهچی و دووړتیه بمرانمیری په کتری یعنی پی ډنگ ده کړی ډنگی زهره ده کات نیرتکه که پشیتندیک بلند دهی و چوارسوچه بمره کی وه کوو قوډیله ی وایه تڼوی ووردی تیدایه نه گمر به کولای له سمر زگی ژانداری دانین ژانه کی دهی، (سمل.) ګینو، (خو.) سهندر. دارتکی هیندوستانی و گرمیانیه بونی خوش و به نرخه و ډنگی سووره، شمک.

سهندلّی: جوړه کورسیکی له سمر دانیشتنیه. جیګای کمرش لیدا کمنډتیه.

سهنلن (که، دهر.): نستاندن به زور. کړین.

سهندنموه: وه لاندنموه بڼ گورانیسی کسیتی له شتو ی گورانیه کی. نستاندنموه چیتکی، که لیت نستاننموی به زور.

سهنګ: جوړه یاریه کی پالوانانه، (هغورا.) بمر، کوچک. (پهرا.) کمنگری پیر دووه کانی لی کرتیموه پیسی دهلین سمنګ. (هغورا.) گرانایی، قورسایی. نندازه پیکه له بمر یا ناسن، که چتی له ترازو دا پی بکیشری.

سهنګلّی (نمرده.): سمنګایی، نندازه، بمرابهری.

سهنګلندن: هملسنگاندن، کیشان.

سهنګلن (نمرده.): سمنګاندن، هملسنگاندن.

سهنګو (نمرده.): دولاړ.

سهنګیایی: قورسایی؛ به — تو لیره ی هیده.

سهنګمر: حشاری کمر. سیپه، حشارګه، شاردنګه، مه تریز، تابیه، پاریزګا، وشارګه، سمنګر، خمندهک، دژ، قهلا، قولله. شویتیکه مرژ خوی تیدا حشارده دا له کاتی شمپیدا، — گرتن: سمنګر داگیر و زهر تکر، چونه نیو سمنګرموه بڼ شمپ.

سهنګمریستق: سمنګر قاییم کردن.

سهنګمریستق: سمنګمریستق، قهلا بندنی، دروستکردنی چمند سمریکه به گردی شویتیکیدا بڼ پارازتلی له دوژمن.

سهنګمریستق: سمنګمریستق. — ی: سمنګمریستق، قهلا بندنی.

سهنګمریستق: قهلا پاریز. — ی: پاریزګاری سمنګمر.

سهنګمرګا: قهلا ی قایم و محکم.

سهنګمرګه: سمنګمرګا.

سهنګمسار: بمره باران. — کردن: بمره بارانکردنی کسیتی تا دهمری.

— ی: کوژتنی کسیتی به بمره باران.

سهنګمسیر (مرو.): چیتیکه به گوشتی کمریشک و دژکمشکی لیده نری و ږون و پیوازی بمره اده کړی.

سهنګمک: جوړه کولتیریه کی ناستور و دریزوکه یه. — ی: سمنګمک، جوړه نانیکه وه کوو لهواشی وایه.

سهنګه لا (که.): لاسنګ.

سهنګهل و بهنګهل: نالو گوز. — کردن: گووژتنموه.

سهنګهلّو: شیتان؛ دهلی — یه له همرمو چیتیکیدا ناماده یه.

سهنګه باران: بمره باران، سمنګسار.

سهنګتراش (هغورا.): بمره تاش. (هغورا.) — ی: بمره تراشی.

سهنګچن: بمردچن، کوچکچن.

سهنګه دان: لاسنګ بونی چیتیکی قورس، نمره لباره سمنګی داداوه، نمر دیواره سمنګی داداوه.

سهنګدان: پالان، پال پیره دان، پهرا پی هاتن.

سهنګرموه: توی هملیست کردن، کسمی پارهستان بڼ پیر کردنموه، هملیست کردن، همر گیان له بمری کی له پویشتنیدا تاوکی پارهستی و پهرا سا به هوی همر چیه کیموه بی پاشمپاش بگرمپتیموه، — ی: پیدهلین، سلمینموه.

سهنګرلوه: بمری بازار.

سهنګرلوه: سمنګرلوه.

سهنګ همرش: بمردچن، کوچکچن.

سهنګ کیش: بمرد کیش، جوړه دارتکه له سمر پستی وولاخی داده نری بڼ بمرد کیشانی.

سهنګ ګا (نمرده.): سمنګ زاوره.

سهنګلاخ (نمرده.): بمره لان، کیشان، (نمرده.) زریان.

سهنګ لیان: مبرس له پزگرتنی کسیتییه.

سهنګ لی فیان (نمرده.): سمنګ لیان.

سهنګو (خو.)، باله.): پانیر، پارگوویر، گووټلکیکه له شیر کرابیتیموه.

سهنګوّل (باد.): سمنګو، پارگوویری نیتری دو سالانه یه.

سهنګ و بمره: نارچو، تنګ. — نان: ناو چوړاندنموه. بمردی زور له سمر چیتیک دانری بڼ ده قگرتنی.

سهنګ و بمره دان: گوشتی ماسی و کمریشک و قلممونه به ترش و خوی کراری چیتیک قورسی له سمر داده نین تا خوینیان لی بچوړتیموه.

سهنګ و سووګی: بریتیه له چمن و چونی کردن له سمدای چیتیکیدا بڼ کمکردنموه فرخی، وه کوو په کی لی کردنی چمند چیتیک له لایمن

سمودادار: عودال، گراو، دیرانه، سموداسمر، دلدار. کسمیکه گرفتاری نه‌خوژی و سمودابی، سمودایی. — ی: عودال، دیوانه‌یی، گراوی.

سموداسمر: سمودادار، عودال، گراو، دیرانه، نبدال، ماخولیا، دلدار، دلبراو، واله، والامن، حودال، کسمیکه که‌که‌له‌ی چتیکه کومتیتته سمری. — ی: سموداسمری، گراوی، دیوانه‌یی.

سموداکردن: تیکم لیکه کردن، چمند و چوند کردن له کاتی کپنی چتدا.

سموداگهر: کسمیکه سمودای کپن و فروشتی بکات، بازرگان.

سموداگهریتی: پیشه‌ی کپن و فروشت.

سموداگهری: خمریکی کپن و فروشتن بون.

سمودان (باک): هوش، ژیری.

سمودوی: چتیکه بۆ ده‌روی سمودا گندبی.

سمودای هکۆن: ناتاشه‌ک.

سمودایی: نیوی پیوانه. نه‌خوژی سمودا، کسمیکه‌ی نه‌خوژی سمودای هبی. دلدار. — دار: خارشتدار. — داری: خارشتداری.

سموده‌سمر: سموداسمر.

سمور (نرده): نارام، هتواش. سنیر، شیاکه، تهرس، لاس، سمرگین. (باک). ستمور، شاریکی کوردانه له پۆزواوی شاری ماردینییه.

سمورگا (نرده): سنیرگا، سمریوان، سمرگوپلک.

سمورگه (نرده): سمرگه.

سمورۆ (هه‌ورا): ته‌پاله، شیاکه.

سموری (شروا): نیری.

سموز: شین، پرواو، شیناییکه ده‌می دابی. کسک، جووره پهنگیکه وه‌ک پهنگی گیا، سبزر.

سموزو: جووره ناویتیکی سموزه ده‌چیتته ناو په‌رده‌ی چاوی هیتندی کسموه کورتری ده‌کا، ناوی په‌ش.

سموزایی: کسکایی، شینایی. شیناوه‌ردی.

سموزه: مری گهم پهنک. جووره گۆزانیکی خوشه. سموزوات، (باد) پنجار. گیا.

سموزه‌فروش: (باد) پنجار فروش.

سموزه‌هکۆ (نرده): خومه‌په‌ژه.

سموزه‌هکۆوا (نرده): کمنده‌سه، په‌نگاله، خومه‌په‌ژه.

سموزه‌لان: شووتیکه سموزایی و گیای زۆر بی، سبزه‌زار، میترک، شیناوه‌ردی. — ی: سموزه‌لان، چیممن، میترک.

سموزوات: چند جووره سبزه‌ییکه.

سموزه‌ووه‌ش (هه‌ورا): سموزه فروش.

سموزه‌ی محالی: جووره سموزه‌ییکه له محالی موکریانیدا دارپواوه.

سموز بون: پروانی گیا، مهبس له سمرگرتی کارتیکشه، کاره‌کی ... سموز بون.

سموز خ: کپاری دانوژله و میوه و شیناییه له پیش پیگه‌یشتنیدا.

سموز هروش: سموزه فروش. کسمیکه هه‌ریه سموزی داها‌تی خۆی بفروشی.

سموزه‌ک: سموز خ.

سموزه‌کردن: مهبس له بنیات نانی کارتیکیه: نازاد چتیکه سموز کردوه: بنیاتی ناوه.

سموزی: کسکی، سموزایی، شینایی. (هه‌ورا). سموزوات، گیا و گۆته‌لی خواردنی، پنجار، تار، میوه. — فروش: تهره فروش، کسمیکه سموزی بفروشی. په‌نگی کسکی.

سموس (باک): تاران، سوچ.

سموفات: دیاری، دهس ناویز. (نرده). — ی: نمو چته‌یه به دیاری بنیردی. قمرتاله، چنگله، سهله.

سموگ (باک): زاغ. (هه‌نجیری ووشک. (باک). زا). کوللیتری شه‌کری. نانی تیری. (زاغ). کوللیتری، نستورک.

سموگاسه‌ی (باد): سه‌له‌ی سه‌گی، که له که‌په‌کی دروسته‌کری، (دزه). سه‌پکه.

سمولا هه‌نجیری (باد): نانی هه‌نجیری.

سموگراندن (باک): دلنیاکردن، نهرخه‌پاندن، بسوگرینه.

سموگور (باک): سه‌گور. (باک). — ی: سه‌گوری.

سه‌ول: دارسه‌وله، دورداری دریزی سهرپانه، به‌لم و که‌له‌کی پی له ناردای به‌ریزه‌ده‌ری. (ککل). که. (هه‌ورا). داری سمورو. (ککل). که. (هه‌ورا). گیایه‌کی ده‌ست‌چینه و بۆنی خوشه گوله‌کی وه پۆیه‌ی که‌له‌بابی ده‌چی، په‌نگه سورایی، که‌لای پاته.

سه‌وله: ناوۆتی به‌لم یا که‌له‌که له سه‌ر ناوی به هۆی جووته داره دریزو دوروسه‌پانه‌کانی تایه‌تی سه‌وله‌وه. دارسه‌وله.

سه‌وله: نانی که‌په‌کییه بۆ سه‌گ و وولاخان، سه‌له‌ی سه‌گی، سه‌پک، نه‌وله.

سه‌وله‌لیدن: به دوو داری دریزی سهرپان به‌لم و که‌له‌کی به ناوی بیرو به‌ری ناوۆتن.

سه‌ولک: نستیتورک.

سه‌ولی: سه‌روه، لای ژوورو.

سه‌وونچک: گیایه‌که مسکی به‌روه ده‌سووتینن تا بۆنی خوش بدات.

سه‌ولی خه‌رامان: سه‌روی خه‌رامان.

سه‌ووک (نرده): تهره‌ست، زرنک، چابوک، ده‌ست سووک.

سه‌وهان (هه‌ورا): هه‌سان.

سه‌وی: سه‌وت، به‌رچینه‌ی گه‌روه.

سه‌ویانه (سو): چه‌تر.

سه‌ویک (نرده): کوللیتری ناوشکینه. گۆزه.

سه‌ویل (باک): گۆزه، سه‌ویل.

سه‌ویلک (باک): گۆزه‌له.

سه‌وین (نرده): جووره ده‌فریکه.

سه‌همن (که): هه‌ورا. (نزار، نسه‌ر. به نیسی و جیگای سییه‌ردار ده‌لین، که له‌برقه‌د یا له داوتنی کتواندا، که هه‌تاری هه‌رلی نه‌دا یا که‌می لیدا جا ناوو شینایی هه‌بی یانا. (زن). ته‌پاله، ده‌وه‌کتیریه. سه‌همن، سییه‌ری چ، نیسی.

سەھنە (پۇڭ): بى گوى، لاسار، نگرىس، (موگ). سەھنە.

سەھنە: نىوى پىوانە. سەھن، سەھەرچ، سايە. نىوى كىتەكچە.
(كە). نىو دارستانىكە تەم و فېتىك بى.

سەھنە: لاسار، بى گوى، سەھنە.

سەھى (باک): سەپايە، سەدارە.

سەھرىچ: ساردار، سەردار، ساردگە، تېپى (ج) بۆشۈپنە وونكە لىتى
پىتر كراو دەنا لە بنچىنەدا ساردگىيە و كوردىيە.

سەھرىنچ (باک): ساردار، سەردار، گۇلاو، غەنبارى ناوى.

سەھگور (باک): سەگور.

سەھنە: سەھنە، بى گوى، نەزەرا.

سەھنە: سەھنە، لاسار، نگرىس، بى شەرم، بى تاپرو، بى گوى،
(پۇڭ). سەھنە، لاسار. — بى: لاسارى و نەگرىسى.

سەھۇن: (خۇ). پە، (باک). كاك، كر، (ھەورا). بەيسە، يەخ، (كە)،
ھە. (شەختە، قاقا، قەشا، قىر، ناوتىكە لەبەر تەموزمى ساردى و سەرى
بەستىتى. — ى سە: خويىسك.

سەھۇلاو: ناوتىكى ساردە، كە بە سەھۇن گىراپىتە. — اوى: ناوتىكە پە لە
سەھۇلى.

سەھۇلەن: سەھۇلەندەن.

سەھۇلەندەن: (ھەورا). يەخەندەن، شەختە، بەستەلەك، (زەن).
ماسيان، كاتىكە لەبەر سەرماس سەرى ناو بەستىتى و بويىتە سەھۇن.

سەھۇن خەن: ژووتىكى گەورە تايەتە زىستانان پەدە كرى لە ناو
دەبەستى و ھاونان سەھۇلەكە دەفروشرى، مرازىكە يا شىوونىكە
سەھۇلى تىدا دروست بىرى، زۆزانىك، سەھۇلكار، بەفركار.

سەھو: سام.

سەھىن (ھەكا، ھەورا): سەبەر، نىسى.

سەھى (باک): سەگ. (ھەورا). سەبەر، نىسى.

سەھىيا (باک): سەگاو، سەكلاو.

سەھى نۇقى (باک): سەگاو.

سەھىنەن (باک): تى ھەلسون، سوو خدان، بەسەينە.

سەھىوون (ئەردە): زىتى سەھىوون.

سەھىدا (باک): مامۇستا، ھەستا. (باک). — تى: زانىارى، شارەزايى.

سەھىلادەستى (باک): سەواد.

سەھىلەك (باک): بەشە ھەردە ساردىيەكە زىستانىيە، چەلە زىستانى.

سەھىلەكە (ئەردە): سەك.

سەھىلووگە: (سەق). سەرتىكە، ھاتىكە، (شو، كە). سەك، گىيەكە
سى بەست بۇند دەبى و بەرەكشى لە نۆكى گەورە ترە و دەخورى.

سەھىر: غەنىتىكە، ھەنىتىكە، ناوژە، (ھەورا). ناشا، چەتىكە مايە سەرى
سەورمانى بى. تەماشاشا، ماشا، چومە — ى باخان. گەران، گەرىيان،
گەشت، گىل.

سەھىرا: گولتىكى بارىكى لاسك درىزە دوى دەروەى پەركەنى سەورە و
ھى ناوودەيان نىوۋى سەور و نىوۋى پەشە.

سەھىران: تەماشاشا. سەيران، گەران، گەشت، پى گەرمۇك، گىلى.

سەھىراكار: سەيرانكەر، سەيرانگەر.

سەھىراكردن: چوونە سەيران.

سەھىراگە: سەيرانگە، شىوونىكە سەيرانى لىتىكرى، گىلگە.

سەھىراگە: سەيرانگا، وار، ھەورا، سەيرانگە، گۇزەنگە.

سەھىرە (موگ): بالەندەيىكە بەزەردى دەنوۋىنى لە چۆلەكەى گچەكە ترە،
دەنگى خۆشە و كەرى دەكرى.

سەھىرەكار: تەماشاكەر، سەھىراكار.

سەھىرەكردن: چوونە سەيران. تەماشاكردن. چوونە سەيرانى.

سەھىز (ھەورا، بابا، كە، پەورا): مەيتەر.

سەھىزان (ئەردە): ژىرەمەين، سەردار، ژىرەمەين، ساردار. — خانە:
بارگە، بەنگە.

سەھىس (بار، گەتە): خەرت، خەرتى دوو سالانەيە. — خانە: بارگە،
بەنگە.

سەھىفىكى (باک): چوورە بوزونىكە.

سەھىفان (زا): پەراچى. سەھىران.

سەھىل (ئەردە): سەلاو، لافاو.

سەھىلاو: سەلاو.

سەھىلاوگەن: كەندىكە سەلاو دېيىتى.

سەھىلگە: لافاوگە.

سەھىنەخ: (دزە، ھەورا، شوا). كەنارناو و چۆگە و پەربارىكە ھەمىشە
تەراپى و غەنى ھەبى و بىستانى لى بەرەمەبى. زەرى و نەردىكە
ناوگىرى.

سەھىوان (ھەورا): چەتر. خىووت. ناوى گەردىكە لە قەراخ شارى
سەلىمانى و گۇرستانى شەرەكەيە. (ھەورا). كەپرەكە بۆ سەبەر
دروستكرابى.

سەھىز: پەوانە: سەيز.

سەھىس: پەوانە: سەيس.

سەھى (باک): سەپىدە، ئەسپىدە.

سەھى (باک): پەشمە، شەت.

سەھىدە: قەراخ، كەنار، كۆبەى پەشمەنى.

سەھى (ئەردە): سەھىنى. — تر: دووسەي. — ى: سەھىنى. — ىنان: كاتى
بەھىانيان. — ىنە: سەھى. — ىنى: پۇزى دوۋاى نەو پۇزەى تىدەى،
(ھەورا). سەھى، سەھى. — ىنيان: سەھىيان.

سەھىگەوول (باد): زىربارىكى گەورەيە لە ھەرتى وانى پەوانە گەولا
سەھانى.

سەھىفەن: سەھىنى.

سەھىو (دەر): سەھىنى زوو.

سەھىرە: سەھىرە.

سەھىز (پۇڭ، شەبە): سەھىنى.

سەھى: سەھى، سەھى.

سەھىنى: سەھى، سەھىنە، سەھىنى.

سبيل: سميل. (لور.) سبيله.

سپ: تموا، دهق. — سياهه: تموا، رشه.

سها: لمشكر، قوشمن. — بود: سدرلمشكر.

سهاټ (هورا.): سپي واش، سپي پات، رهنگيكه به سپي پروانسي، نمباتي، زهرديكيشه بهسپي پروانسي. بي رهنك، كمپرهنك. — وبي تام: بپرهنگ و بيتام.

سهاخانه: لمشكرگه، لمشكريز.

سهادار: لمشكردار، سدرلمشكر. — ي: لمشكرداري.

سهاپاني: لمشكرگيري، لمشكر كشي.

سهاړه: سهارده. — بي: چتي سهارده، نمسپارده بي.

سهارقن (باك.): نمسپاردن، سپاردن.

سهاړه: چتيكه به كمسيك نمسپيردراي بو چاوديري، نمسپارده، گرگ، تهلپ، بفريراو. — بي: نمسپارده بي، چتي نمسپارده و نمسپيردراو.

سهاړدن: نمسپاردن، داناني چتيك له لاي يه كييك بو نموي چاوديري بكات. راسپارده، بفريراو.

سهاړس: سرياس، شوكر، ستايش.

سهاړلاړ: سدرلمشكر، سدرداري لمشكر، سپادار.

سهاړيږ: سرياسيږ. — ي: سرياسيږي.

سهاړكار: سرياسيږ، كمسيكه سرياسي كمسيكي تريكات.

سهاك: سډگ.

سهاكو (ناري.): ديئلمهگ.

سهاگا: سرياس، هير، سپاخانه.

سهاښاس: پسروري سپاي. — ي: پسروريتي سپاي.

سهاښ: لمشكر.

سهاښي: پشميرگه يي. نمسپاي.

سها (جبا، كا، زهن.): سډگ. (باك.) نمسپي، سپي.

سهاړ: قتلخان، سډگر.

سهاړده: سپارده، نمسپرده. نمسپرده، برياك، پيچراوه.

سهاړدن: بهخاك نمسپاردن.

سهاړنيك (باك.): قالوچي داران.

سهاړنځ: نمسپانځ.

سهاړنگه (باك.): چورايايه.

سهاړ (نام.): نمسپي.

سهاړي (باد.): چتي زور چاك. (باك.) رهندي، چلهنگي، شوخي، جرواني، شننگي. — برون: شوخ برون. (باك.) — تي: جروانيتي.

سهاړ (باك.): باز، سقر، هلاو.

سهاړن: ترتي خورسك، تري كيږيله.

سهاړ (باد.) خالخالك، (پروا.) درنخوشكه، به سپه لاکيه به بهسي كاري و نمخوشي پتر دهبي، (خو.) فاتره شه، بو نمه ناوي گه لاي

خوسار شووړوژ دوو فينجان بخورتوه زور باشه، دهرديكيشه له سيل پهيدا دهبي، پارچه گوشتيكي شينكاره به جمرگه به لاي چه بي گيانداروه.

سهاړ: خالخالك، (باك.) ذوي كولاو لهناو توره كيهك دهكري، كه خست بووه پتي دهلتي سيل و كمشك لهو دروستدهكري.

سهاړه: بهدغهك، بي نمك، نانكويږ، نانكوز، كمسيكه چاكهي له بهر چاو نمبي، بي نغزان.

سهاړوت: (هر، جا، زهن.). سډگ.

سهاړي: بهدغهكي، بيتمهكي، نانكويږي، نانكوزي، له بهر چاو نمبوني چاكهي خهلك.

سهاړدار: تيږليمان، كمسيكه گرفتاري نمخوشي سپلي بويي. — ي: نمخوشي سپلي گرتوه.

سهاړك: گلسمي.

سهاړ (لو.): سډگ. — ت: سډگ، كسوك، مندار، مردار، گلاو، گلاو، — تي (نرده.): گلاوي، ناوهگلي، حفتاوي.

سهاړوك: سډگ، گلاو.

سهاړونيك: داريكي روشكي كوتوه، كه له بهر كوني سپي هلهگريايي.

سهاړوړگ: ميس له كمسيكيه، كه نه نموي و هميشه خو تپه لوري تي.

سهاړك (باك.): سپنگ، نمسپنگ.

سهاړك: نمسپنگ.

سهاړون: نمسپون.

سهاړنهكيويله: گيايهكه.

سهاړون (درو.): نمسپون.

سهاړ (باك.): نمسپي.

سهاړك (باك.): نمسپي.

سهاړ (باد.): نمسپي، موريانه.

سهاړي: سپايي، سپايي، سپي، سپي.

سهاړه: كاتي بهياني زور، بهري بهياني، سپينه، (باك.) نهلند، كه كماري ناسمان رووناك دهيتوه.

سهاړ: سريهر، سهر. به نمي بهكارناري، ري سپير: ري به.

سهاړو: سپارده.

سهاړيكه: جوړيكه له ترتي دهنيك دريږي پيست نمستوري سپي زور شيرين.

سهاړگه: نمسپي گه.

سهاړنځ (هورا.): نمسپانځ.

سهاړه (بار.): هوره، سپياني. (باك.) سپيده. (باد.) دارقايمه، داريكه وه بهر ميوي بدري. — ي چار: (باد) سپيكاچا، (پروا.) سپيلكي چاو، (هورا.) چرمايي چم، چرمينه.

سهاړي هيلكه: بهشه سپهكي هيلكه.

سهاړكه (باك.): جوړه گفتيكه.

سهاړون: نمسپيرون. — ي: نمسپيرون.

سپلی: پهنګی سپی یا چتی سپی و بې پلټه. چوپ، چلرمګ، دږی پشپیه. (باک.) نمسپتی. (دول.) چلرمی، (هولوا.) چلرمهک، چلرمیک، (دور.) چلرمو، (جا.) هولوا.) چلرمه، (زن.) چلرموګ، (باک.) گهور، سؤل (سپی و سؤل)، جوړه پهنګتیکه وهکوو تمرزه و مرممره. پهنګی بهدږی سپپیه.

سپلیاف (باک.): سپیار.

سپلیان: مېر و گوشتی مېر، دږی سپیار. مېر و بهران، (پهوا.) سپی. گوشتی: گوشتی مېرو بهرانان.

سپلیو: دهرمانتیکي ووردی سپپیه له قهلائی و هیندی چتی تری دروست دهکن ژنان پوی خویانی پی جوان دهکن، سپلیاف. هیلکه وشوړیارو. — کردن: سپیارو له دم و چاو هلنسوون.

سپلیوکه: هیلکار، هیلکه و شوړیارو.

سپلیاهی: سپیایی.

سپلیایی: سپیتی. مېس له شیر و ماست و دږ و کمره به.

سپی بوون: سپی هلنگه پران، ترسان. — وه: کالېونموه پهنګی کتل و پهلان.

سپی پات: پهنګ سپی، پهنګتیکه به سپی پروان، سپات.

سپیتاهی (باک.): سپیتی.

سپیتک: (بیت.): کلهشه، کمره شه.

سپیتی: سپیتاهی، (باک.) سپیتی.

سپیچرؤک (باک.): پهنګزهرد.

سپیچرؤک (باک.): پهنګزهرد.

سپیچک: سپیندی هیلکدی.

سپیچلک (باک.): سپی چلکن.

سپیدار: چنار، نمسپندار، پلک.

سپیدا کؤترا: سپیدی بهیانی زوو له پوی نوموه، که کؤتر بهیانیان زوو له خو بیدار دهیتوموه دست به گمگمی دهکات بویه پیتی دهلین سپیدا کؤترا.

سپیده: سپیده.

سپیدبالا: پروناکیه که له پتش بهیانیاندا بهرزه دهیتوموه بؤ ناوه راستی ناسمان.

سپید پهنا: پروناکیه که له دوای سپیدبالا به ناسوی ناسماندا پخش دهی.

سپیدارنکه: نمخوشتی و نازارتیکه تووشی دهغلان دهیت.

سپیرؤ: پږتیکه هه تاو کمسی به دهرمه بې یا له بن همرتیکي تنکی سپیدابی.

سپیسنک (باد.): پهرهسلترکه.

سپیک: سپینه.

سپیکاجاف: سپیندی چاو.

سپیکار: کسپیکه ناو ژورو و هیوان و دالانان گپچکاری بکات. — ی: گپچکاری ناو ژورو و هیوان و دالان و بیلائی و نیت.

سپیکا هیکی (باک.): سپیندی هیلکدی.

سپیکه: جوړه ترتیهکی دهنګ درتزی تفر نمستووی زور شیرینه.

سپیکه (باک.): مسگر.

سپی ککړاو: پاکړاو.

سپی ککړن: چلرموکردن، تیکو لیکردنموه خیار و پیرازو نیت.

کولکردن، گوروونی پیستی گیان لهبران. سهرپی خاوتنکردنموه. — وه: قاپ و مسی ژهنگای سپی کردنموه به قهلائی.

سپیکردنموه: گپچکاری کردن.

سپیله (باک.): شهپولی کفاری. شهنهیتیکي دارینی دهنګ هاریکه چلرم له پهنجهکانی دهگیری.

سپیلک: جوړه گولتیکي کتوی و سپی و بې پلټه. گلسمپی. ماینی سپی بې پلټه، سپی واش، نمسپی سپی. (پهوا.) — ی پی: لای پتشمهوی لوولاکیه له چوکیموه تا پشتی پیان، لاره قایتیکه لوولاکیه، که له لای پتشمهویه، نیتسکی لوولاکیه. جیتا یکه گلی سپی بې وهکوو — ی گولهکی، که لسمر پتگای پهواندزیه.

سپیلکاجلی (باد.): سپیندی چاو.

سپیلکا هیکی (باد.): سپیندی هیلکدی.

سپیلکه: جوړه مازوویه که پیستندی پی خوشده کړی. (بابا.) جوړه ترتیه که.

سپیندار (پهوا.): نمسپندار، سپی دار، سپیندار، چنار.

سپیواش: سپیلک، چتیکه کممیک سپی بې.

سپی هه لنگه پران: پهنګه پران له ترسان یا له بهر نمخوشتی.

سپی هه لنگه پران: پهنګ پهروی یا له ترسان یا له بهر نمخوشتی.

ستا: هلنان، به تنی بهکار نابرت، خو: — خو هلنیر.

ستار (که.): نارام، همراس، هجمین. — لپه لگرتن: همراس لپه لگرتن. هیدی. — ندان: نارام نهیون.

ستاره: دیوارتیکي نرم و کونکونه به گردی سهریانیدا دهکړی. نمستیره.

ستاروون: نوسن. دامغزان، حوانموه، زورتر بؤ کسپیکي بزوزو پتشمرم بهکاردهبری.

ستارخانی: جوړه کواپه که وهکوو مراد خانی وایه، به لام نم نیکه ناوه لمر چسپتره.

ستارکړن: نارام گرتن.

ستارکړن: نارام گرتن.

ستارلیه لگړن: نارام لپه لگرتن.

ستاف (باد.): تیشکی هه تاوی، هه تاو.

ستان: مرازیکه به دوای هندتیک ناوانموه دهنری دهیکاته ناوی شوین وهکوو: کوردستان، دارستان، گولستان، پیستان.

ستاندن: نمستاندن، سندن، گملتیک جارار بونی زور و خورتی هیه. — وه: نمستاندنموه، چتیت له سمر ناوورګ داگرتن، سندنموه.

ستانک (باد.): زهردهواله.

ستاییش: پتپه لگرتن. — ت: هلنان.

سته (باک.): نمستی، چهخماخ. — و بهرد: نمستی و بهرد.

ستهرک (پهوا.): پتیک، همرزا. میزی لسمر نووسین.

- سته‌گان (باک.): نیستیگان.
- سته‌گان (باک.): نیستیگان.
- ستم: نازار و سزا به ناپروا، بیدادی به زور. چتی گران و به نمرک، ناستم؛ بهشتی به نمر و سمرما زور ستمه بستمه‌ده‌ری.
- ستمه‌ملیده: کم‌سیکه زور ستمی لی کرابی.
- ستمه‌مکار: کم‌سیکه زور ستم بکات له مەردوم، زورکار. — ی: ستم و زورکردن به پیشه.
- ستمه‌مکوفن: چروساندنمه. زیان و نازاری ناپروا بهم و بهو گه‌یاندن.
- ستمه‌مگهر: زوردار.
- ستمه‌نک (باد.): زهرگه‌ته.
- ستمه (باد.): نستمی.
- ستمه‌ور (باک.): بستم، نستمیور، بزوولآخ و نازا لیک به‌کارده‌ری، که زاورویه نه‌کات و نمرۆک بی.
- ستر (باد.): په‌یژه.
- ستوان: (باک.) گورانی، بستره. (باک.) — بیژ: گورانی بیژ. — بیژ: گورانی بیژی. — اندن: گورانی کوتن، تپه‌ل‌کردن.
- سترفان (باک.): گورانی بیژ. (باک.) — ی: گورانی بیژی.
- ستره: جلیسقه.
- سترد (ژا.): نمردیوان.
- سترد (نامی.): نمردیوان.
- سترک (باک.): چرتش.
- سترۆ (باک.): شاخی وولآخانه، ستروو.
- سترۆه (باک.): شاخی گیانداران.
- ستره (باک.): شاخی وولآخان، قوچ، دپوو، ستري.
- ستری (باد، باک.): دپک، دپوو، تووتک، (دهر.) دپه‌ی.
- ستری به لۆق (باک.): گیایه‌کی کتیریبه.
- ستری به لۆک (باک.): گیایه‌کی کتیریبه.
- ستری دپک (باک.): دپوکمر، داریکی دوپله دپکی پی ده‌کیشرتمه و ده‌شکینرتمه.
- ستری مفع (باک.): گیایه‌که.
- ستری: نستمین.
- ستری (باد، باک.): گورانی کوتن.
- سترینگه (باک.): بنده‌ر، دهر‌بند.
- ستک (کز، شوا، که.): سه‌یلوک، گیایه‌کی به‌کاریبه له کاتی جز درویندا به‌کاریبت هتسوداره و شیرنمو ده‌خوری.
- ستکر (باک.): نیخه.
- ستل: سه‌تل.
- ستمه‌لن: هلمه‌شاندن، ویرانکردن، بیدادی کردن.
- ستنگ (باک.): زهرگه‌ته.
- ستۆ (نمرده.): همراسان. (باک.) باد. نستم.
- ستوبه‌ن (باک.): گمردن‌بند، توق، قه‌ل‌ده.
- ستوپاریز (باک.): شال‌گمردن، ملیچ.
- ستۆک (باک.): مل، نستم، تنه‌ا بۆ بی گیانانه.
- ستۆکه‌وه (باک.): جووره بوزووتکه.
- ستۆه (باد.): نستم، بۆ گیان لمران.
- ستۆ (زا.): نستم.
- ستۆخووار (باک.): جووره گه‌فیکه.
- ستۆور (باک.): نستمور، به‌تن، قایم، مه‌حکم.
- ستۆره‌ن (باک.): شاخ، قوچ، (باک.) قلووچ.
- ستۆری (باک.): هیژ، تین، زور. — لی‌کردن: زور لی‌کردن، سویند بۆ گمراهی خوواردن. نستموری.
- ستۆره‌دان (باک.): له نستمودان، گمراهی دان.
- ستۆه‌کوور (باک.): نستم، گمردن و مل، ستۆکر، پڑمل.
- ستۆن (باک.) بار، پړوا، کۆله‌که، نستمونده، پیره نووسینیکه، که له سمرشان بیتنه خواری.
- ستۆونه: کۆله‌که‌ی پڑوی واته نمر تیشکه‌یه، که به پڑچنسر کونی سمریانیدا شۆر ده‌بیتمه نار و زوری.
- ستۆونده: سترون، نستمونده، چله‌که، نستمونده دریزه‌کانی په‌شمالان و نیدیکه، همرسون، دیره‌ک، کۆله‌که.
- ستوفنی: چتی راستی قیت.
- ستوهان: همراسان و سه‌خلت برون.
- ستۆر: نستمیری ناری، ستیری ناری. (باد.) نستمیره.
- ستۆره (باک.): نستمیره.
- ستۆرک (بار.): همرزاق، پی‌ک.
- ستۆرک (باک.): سندووقیکه ده‌غلی تیدا هلمده‌گیری.
- ستۆرفاس: نستمیره‌ناس.
- ستۆرفاس (باد.): نستمیره‌ناس. — ی: نستمیره‌ناسی.
- ستۆرین (باک.): نستمیره‌بی.
- ستۆرۆک (باک.): مشکه‌کویره.
- ستۆل (که.): حموز، کۆگای ناوی.
- ستۆله (باک.): شایان، شیار، ووریا.
- ستۆور (شک.): نستمیور.
- ستی: نیوی ژانه.
- ستینک (باد.): کۆله‌که.
- ستینگ (ه‌ورا.): شنکه سورره، ژه‌نگه‌سورره. (باک.) زهرگه‌ته.
- سج: زج.
- سجاف: همرایزی کمرار چتی تر.
- سجاف‌تنگ: دست تنگ.
- سجده‌مار: جووره ماریکه له تیره مار دریزتره، همرکاتی پقی هاستی خوی داری به‌قمد گوریسیکی.

سجڻ: دادنامه، سڪاڻي گشتي.

سجوق: باسوڻ، باسٽيڪ، جوڙهه شيرنيا تيڪه له دڙشاو و نيشاسته و بادامي دروستده ڪري و دريڙ ڪڙهه جار جاريش له نيشاسته و شيله ي تري دروستده ڪري و پره له ڪاڪله گويڙ.

سج (بابا.): (شا.) سڙ، ڇڻ، جوڙهه ڦرنويه ڪي تنڪ و پشه به ناڙاڻوهه ده نوي.

سجانه (لو.): ناردهرنج.

سج: سفت.

سجڻ (لو.): ٽيسڪ.

سجهمه: سوخمه، سيخمه.

سجوهه (ڪه.): سيجخورمه، نقوورچڪ، له تننيشت يا له بنهنگلدان به مست.

سجڻف (باڪ.): جنيو، جوڙين.

سجڻ (باڪ.): سندناني ناسنگمران.

سر (باڪ.): سروه، بای هيدي و سارده. (پهوا.) ڪيوي.

سر: به تنها به ڪارنابري: دهستسر: دهست خاوين و ووشڪ ڪهروه. (زا.) بای سارد. (خو.) هيو. ڪمهر، رچ، ڇاو، گوته، تميزو، ڇياو، بيجهست ٻوڻهنگلدان به ڪارهري، ڪه لهبر سرما و سوله بي همت بويي، چيو، بومار و دووشڪ و زهردوآلش به ڪارهري، ڪه لهبر سرمان قسري بي. تميزو. ڪاس، گيڙ، بي هوش.

سرڻ: نمستان، پاڪ ڪرانوه.

سرڻدهوه: نمستريهوه.

سرڻه (ڪه، دهر.): ڪمهره، (ههوا.) ڪمهره، پهين و شيياڪه ييڪه بهسره ڪدا پهستراوي. (ڪه، هيو، بابا.) نويه، نوره، ڪايه.

سرڻدهوه: سرڻڪاس.

سرهفتن: سرهوين، نارام گرتن.

سرڻهوار: قولدهوياب، ممشڪڙ، ماري ڪتڪي، ماري سپ.

سرڻه موڪ: پوچل، قريوڪ، بقميه به ڪارهري. قوره ي ووشڪه له زمستانيدا له جياتي سماقي له چيشتي دهري، هاله.

سرهوان: حسانهوه، سانهوه، نارام و بيدهنگ و مات و ناسوده بون و نارام گرتن، نوڦره گرتن، سرهوتن، سرهوين، سرهوگرتن. — هوه: حوانوه، ڊاڪاسان. — دن: حساندنوه، نارام پيگرتن، تي سرهواندن: نقوورچڪ ليڏان. — دنوه: نارام گرتنوه.

سرهوانن: سرهواندن.

سرهوت: نارامي، ناسودهوي؛ نهخوشه ڪه نمشمو — ي نهيو: واته نارامي نهيو. — ڪردن: هيدي و هيمن بون، حسانهوه. — گرتن: سرهوتن، حسانهوه. — ن: همدان، نارام بون، نارام گرتن، سرهوان، تهبتين، هيدي بون، ههنگردن، ڀڙهفتان، ڀڙهفتان، ڀڙهفتين، حسانهوه، ڀاڪوهي.

سرهوين: سرهوان، سرهوتن، نارامگرتن.

سرڻوون: تميزن، قسيران، قسرين، قهفلين، ڪسيرييهون. قرمان، قسрман، لهگو ڪوتن. — هوه: قسرين.

سرينڪ (باد.): (باڪ.) سرينوڪ، قهراخي نوشتاوهوي جل و بهرگ و نيتر.

سرهات (خو.): تلته.

سرهه: قسه ڪردن به ڙير ليتهوهه بونهوي، ڪه ڪس گويي لي نهبي، سرهسپ، سرته.

سرهري (باڪ.): جووان.

سرهه سرپ: سرتسرت، سرتي يڪ له دوای يه ڪتري.

سرت: دڙ، دهره ي نيواني دو ڪيوان. (ههوا.) دڙو، درڪ. — هه: پسپس، چرته، فسكه، (هيو.) چيه، چيه، چيه، (ههوا.) بابا.) سرڪه، سريوه، پجه، سريه. — ڪردن: چريانلن، چيانلن.

سرتسرت: چيهچف، پسپس، فسفس، چيهچف، فسكهفسكه، سرڪسرك، (بابا.) چيهچرپ، (ڀڙڙ.) پجهچ، چرتهچر، (هيو.) چيهچف. — ڪردن: پسپسڪردن، پسپسانلن، به نهبي يه ڪتر دووانلن.

سرتي: دڙواري، هيشتي.

سرخيجه: سوڙيڙه، سوڙڪه.

سرد (زا.): گيانداري سرڪ.

سردی (ههوا.): پهريه، نيڙديوان.

سردين (زا.): ڪوتنه ناو قف و گولي گهم و جوڙ دانويته.

سروش: سروشت. — ي: سروشتي.

سرفتن: سرهوتن.

سرڪ: گيانداري ڪي ليني و مالي نهيوبي. (ڪه، جا.) سل، زيز، تڙواو. سلماوهوه، مالات يا ناڙاڻيڪه له ترسان پسلمهيتنوه.

سرڪاسن (نهره.): پهنگيڪي رهه ڪوشدروو له سرڪه و ناسن دروستي ده ڪن و چرمي پي رهشه ڪن.

سرڪافلن: چريانلن به گويي ڪسيڪيدا.

سرڪافن (نهره.): سرڪاندن.

سرڪه (هوك.): ناڦاترش، سهڪ، ناويڪي زور ترشه له ميهوه و چاند جوڙهه تريهڪ دروستده ڪري يا ڪشمول تي دخن ناڦاترش دهيتنه سرڪه. (بابا، ههوا.) ڪه، سرت، سريه، چيه، ووتهي بي دهنگ و هيواش. پوي هنار، قاتولي، پويهار.

سرڪهسرڪ: سرتسرت، (ڀڙڙ.) پجهچ، سريسري زور، مقومقو، وورته وورته.

سرڪهوان: سرگوييلڪ، سرهونويلڪ.

سرڪهي دهساله: ميس له ڦق و قينيڪي ڪونه، ڪه له دلدا هير مابيتنوه.

سرڪهين: هوري، جوڙهه هوريڪي گولداري ناهره تانه له ناويرشمي دروستده ڪري له سيري دههست، پهنگي وه سرڪهي دهجي. پهنگي چتيڪيه وه سرڪهي دهجي.

سرڪردن: قرمانلن، بيجهست ڪردن، له گو خسان، قسيرانلن، قهفلاندن، تهزانلن نهنگدام بهسره يا بهدهرمان. — هوه: سرهواوردن و بردن، ڀامان، بيرڪردنوه.

سرگ: سرت.

سږ گوم: سمرگوم، ناوړه، دهریدهر. — ی: ناوړه‌یی، دهریدهری.

سرمه (پاک): سورومه، کل. سیرمه له قه‌یتانی به سیم و سیم چاده‌کن. سرمه‌ی زهره و سپی هه‌یه.

سرمه‌سرم: غم‌لږغه‌لې دانیش‌تګایان، همر او هوریا.

سرمه‌مکری (پاک): سورمه‌کراو.

سرمه‌ک: سالموکه، گیایه‌که هیندیک بلند ده‌بی و به سور کراوه‌یسی ده‌خوری.

سرمه‌مکه (سور): دزه. قوره‌ی ووشک کراوه‌ی بډ چیشتی، سیره‌مک، هاله.

سرمیچ: حسیرو همزک و همزالتیکه، که لمسر داری داره‌ پايه داده‌نرت.

سمن (پاک): هیزی پاکیشان.

سږفا: زورنا.

سږفاتک: زورناتک، گیایه‌که.

سږفلان: زورناتن.

سږفله‌سار (نرده): چه‌قنده‌ی ناشی.

سږفنج: سږنرج.

سږنگیا: سږنیر، سږین.

سږواو: پیتاله، شیاکه‌ی ترپ.

سروان (که): له‌پړالیدان، له نه‌کاو تیسرواندن. — دن: نارام کردن، پایدارکردن. — ن: سرواندن.

سروه: سربه، سر، سور، هاتنی بایدکی سوک، شنه، شنه‌ی بای، دهنکی بایدکی لمسرده‌خویه. دهنک و باسیکی تازه‌یه، سوسه‌کردن. دهنکیکی سوک و همستیکی زور سوکی پییان و چتی تره، بای فینک و هیواش.

سږمک: سمرمابردو، به‌سمرما قفل‌س، سږ، سږپو، دهست و پی چو، که‌سیکه هم‌میشه سمرمای بی.

سږوفله (پاک): سږپینک.

سرووچ: شاریکی گچکه‌ی کوردستانییه له پږواوای شاری رها (نورفه) یه ده‌شته‌که‌ی ناوداره تیلی به‌رازی لیبیه.

سرووت (همورا): پهلخو، پاش ناخو، (همورا) پاش ناو، لاسکی گه‌م و ج، که نه‌کراپینه کا.

سروود: گزوانی نیشتمانی.

سرووش: فرماتیکه به هو‌ی فرشته‌ه له خوداوه‌بی بډ پیغمبران.

سرووشن: سرشت. (همورا) — ی: خو‌سکی، سوروشتی.

سرووم (پاک): پږه‌ی لاری کیوان. (پاک) بزنیکه گوپییه کانی لیک نزدیک بن.

سږیش (که): (همورا) چریش، بنه گیایه‌که ده‌کوتری و به ناو ده‌گیرتسره بډ پیوه نوساندنی قاقمز و مقوا و پهر و نیتر. نسریتک، نسریتلک.

سږیشک: (پورا) نسریشک، کوپه و کوپه‌له‌یه له چریشی به‌م جوړه دروسته‌کری: توره که‌ییکی له گل یا له پشکل پاش ده‌ناخنه‌وه و چریشی گیراوه‌ی لده‌وری هلدسسون، که بیانونی نسریتور بی چند

قاتی لمسر یه‌کتری تیپه‌لدسسون، که ووشک بډوړه ناوړه‌که‌ی لی پږده‌کن و توره‌که‌کشی لی دهر‌پنری، نو کوپه‌له‌یه له بابت باشی و په‌قی و قایی و سړوکیپوه بی‌هاو‌تایه، هسنگین و پږن و دوشاوو دانری‌لې تیپه‌کری.

سږیقله‌مه: کاری نا‌پوخت و جلد‌خمه.

سږی (مړک): برا، سمر، ساردی. بی‌هستی، نه‌جو‌لانه‌وه و له‌کو کموتی پهلې مړ و هم‌مو گیان له‌بهریکیه له سمرمان یا له بهر دهرمانی بی‌هستی.

سږی سمرما: سخته‌ی سمرما.

سږیقم (نرده): — ی ماسی: غرا.

سږین: فم کردن، لوت خاوتنکردنوه. نسرین، پاک کردنوه، لابرین.

سږین (پاک): چرین. — هوه: نسرینوه، دویاره سږین، (دهر). سږاندنوه، نسرینوه‌ی نو‌سراو.

سږینچک (نرده): سنجو.

سږینچکه‌تاله (نرده): جوړه سنجو‌یکه.

سږیوه: سروه‌ی بای، شنه‌ی با. سرته، چریه، هسته، سروه. جریوه.

سږیوه‌سږیو: دهنکی نرم و بی‌تینی بالنده و بی‌چوړه بالنده له شویدا. مشکیش — ی دی.

سزا (همورا): توله، نازار، دامان، دهری سمری، جهرزه، سمره سوړی. — چم‌تن: سزا خواردن. — خواردن: داخ و خف‌ت چرون‌دل. — دان: (همورا) سزادای، نسرکه‌نجه‌کردن، نازاردان. — دای (همورا): سزادان. — دهر: نازار و نسرکه‌نجه‌دهر. — وار: شایان، شیوا. — واری: شایانی، شیوا.

سزک (جا): (جا) تاماو، دای کولای پالتیوره، که شیرزی لی گیرا به‌ناوه‌که‌ی ده‌لین سزک: ناوی پهنیرییه، که ده‌کری به‌لورک. سزک: زهر‌داو‌یکه له پروی دای پادوه‌ستی. — او: ناوی دایه‌کییه شیرزه‌که‌ی لی‌ده‌ره‌تربای.

سزین (زن): کل. — سروتان.

سز: زج: (همورا) سچ، داعبایه‌که له قرنوی گچکه‌تره به‌مال‌تان وده‌ده‌بی و له پاشان ده‌بیته می‌شه‌سگانه.

سس (فه): سست، خاو، سوک، بی‌هیز، هیواش.

سسه (نرده): سسته‌ک، فش، خاکی سست.

سس‌ت: خاو خلیچک، خاولیچ، (پاک) برانگو، به‌رانگه، شل، خاو، نهرم، منوخ، تپ، تمبل، تهره‌زل، بی‌کاره، دهست و پی سپی، لمسرده‌خو، به‌کاوه‌خو، لمشگران، ده‌سازو، بی‌دهست و برد.

سس‌ته‌له: تمبل، خاولیچ، خاو خلیچک، خم‌سار، خم‌سارد، که‌سیکه له کاروباریدا سست و ده‌سته پارچبی.

سس‌ته‌ک: زهری و خاکی فش، زهریه‌که خاکه‌که‌ی رزیو و فش‌لې و بی‌برد بی، که ناوی لی‌نری له بهری نپرواو هم‌سوی قوت بدات، زهری وا به‌کاری کشتوکا‌ت ناپت.

سس‌ت پوون: خارپوون، تهرین، نه‌مانی تهریوم و ده‌ست و بردی. — هوه: خارپوونوه، (که) سسته‌پوون.

سسته‌تږ: کمپږ.

سنگردن: نمر مژانډن.

سستی: تمبللی، خاوی، تمبللی، تمبله‌لی، تنامه‌لی، کاسوولی، پز، خلیچکی، فسه‌کی. — کردن: خستنه پشت گووی، به جی هیشتی کاریکی به قسمتی یا لبر لبرچون، خوتی نه‌گه‌بانډن، گووی نه‌دان. سسوش: گیل، گیز.

سسی (باک): ژمن، سور. (۳). سسی (باک): سسی، تمبللی، خاوی، سپی، بی‌هیزی، گوجی. (باد.) تووی کنگریبه دوای جوړکړدنه و برژانډنی.

سسیارک (باک): سسیارکه که‌چله.

سسیانک (باک): بالنده‌ییکه.

سغ: سغ.

سفر: پیست و چرمی گیان لبرانه، که تنک و خراپ بی‌له‌شییوه.

سفا (باک): همر، تنها، تنیا.

سفتا: (پروا.) بۆر، پرنانی پارچه‌یه، پارچه‌ی توند چنراوه، که شاش نیی. (باک.) گند، خراو، خراپ، ساده: بارام سفتی دینه: واته ساده دینه.

سفتلیج: فرژشتی چتیکه یدکه‌مجار سمر لبره‌یانی، که شتفرژشتیک به پاره‌ی دمستی بفرژشی.

سفته (نمرده): چالووسی، مرایی. (ژاوه.) سووتاو، برژاو. (نمرده.) چتی سوواوه‌ی لوس و سوواوه. (نمرده.) قورپی توند و په‌یت. — ویون: سفت بوون.

سفته‌مکړدن: سفت کردن.

سفت بوون (نمرده): سخت بوونی چت.

سفتک (باک): جوړه تربیه‌که.

سفتکړدن: پړ و بۆر چین.

سفتو (باک): سفت. (زا.) چتی بوگن.

سفت و سو: نیش و توفی برینان، کفت و کو، سفت و سووی. — ت: کفت و کو.

سفت و سو: چتی زور سفت.

سفت و سووی: نازار و نیشی برین و نمخوشی: دهرمانه‌که به جاریکی — ی نازاره‌کمی شکاند.

سفته‌وانه‌وه: سفت هونینه‌وه.

سفتی: توند و بوړ و باش چنرانی پارچه.

سفتیچک (نمرده): گیایه‌کی تپری شیردازه.

سفره: (باک.) پیده‌کمر، خوان، کولتی نانی، سه‌خردان، سفره، چتیکه پاخت و نانی لبر لبر بخوریت، پارچه ترارویه که جیاتی مجوعمه بزان لبر دانانی پاده‌خری.

سفره‌پړه: جوړه قالوچه‌ییکی پشی خیرایه سفره کونده‌کات،

سفره‌چی: کمیتی به سمر سفره پابگا، خووانچی.

سفره دچنیانک: سفره‌ی چنراوه‌وه.

سفره‌مار (کو): کویره‌مار، جوړه ماریکی کورتی کویره‌لژچیک له زگیدا، که برسی بی‌ناوه‌لی ده‌کاتوه می‌ش و داعبای لی دهنیشی پیکیوه دهنیتوه و ده‌پانخوا.

سفره‌ماسی: جوړه ماسییه‌که.

سفره‌ی چهرم: سفره‌ییکه له چرمی خوشکراو دروسته‌کری.

سفره‌ی هفتیان (نمرده): هشت نهمترین، له نیوانی نهمترین دوشک و تراروودایه. سفره‌ی هفتیان، سفره‌ی دهریشان.

سفره (باک): سفک، موک. (سووانده، له کنار بانان دروسته‌کری تا ناو به دیواریدا شوې نهمیتوه.

سفری (زا): بمرده‌ستی چمخاخی تفنگی شینکه، که درژکوله‌بی.

سفسک (باک): زورلی، چنهمسوک، چنهمباز، (باک.) سفرنه.

سفینک، سمر بالوچکه‌یه که له سمر دهرک و په‌نجران دروست ده‌کری تا باران‌یان وی نه‌کوی. (پابا.) هدیوانی خانوی یدکنه‌م.

سفکی: سوکی.

سفلیس: کفتی، بۆک.

سفن: ده‌ستارژ، بنج و بناوانی ههمو چتیکی، جوهر، ماده.

سفی (نمرده): سپی، چرمک.

سفیده: سپیده.

سفوری (باک): سنجاب، کولتیکیسه له پیستی سه‌گلای دروستکرای.

سفیر (ع): بالیوز، نیلچی.

سفده (باک): سابات، کپر. سمریانوچکه سمرده‌ک و په‌نجران.

سمرده‌رگای خانو، که به‌خشت بمرزده‌کریته‌وه.

سفقهک (باک): بالنده‌ییکه.

سفقیلک (باک): جوړه چوله‌کیکی په‌نگینه.

سفک (باک): دارده‌ست. (باک.) سووک، ناسان. — بوون: سووک

بوون. — کردن: سووک و ناسانکردن. گوج، توندوتول. — پړ: به گوجی پړ. — اهی (باک): سوکیتی.

سفکبار (باک): سوکبار، بارسووک.

سفکی (باک): سوکی.

سفنک (باک): گسک، گسکیکه به پستی گادا ده‌نیزنی بزی پاک کردنه‌وه. — کرن: گسک لی‌دان.

سفوک (باک): ژمن، سماق، ترش.

سفوری (باک): سموره.

سفی: پمرده‌ی پیستی، سموده‌ی پستی. (پاد.) که‌په‌ک، پوس و په‌لاشیه‌که له ساوار و برنج و جوړ ده‌غل و دانسی کوترلو و به‌اکراودا ده‌میتیه‌وه. (پاد.) لمره‌یه‌کیسه بوسگان له که‌په‌کی دروسته‌کری.

سفیان (مام): سووره ساقه، فرخه‌ییکه هیشتا پمرو بالی دهرنه‌کری و لشی همر گوستی سوورو پروت بی.

سفیانک (باک): چوله‌که، پاساری.

سفیشک (باک): گومان، دو دلی له چتیکا.

سفیک (باک): میج، بنمیج.

سڦينه ك (باک.): سابات، كهپر، سڦك. سمریان و سمر پۆشی دهردهی پهنجمره و دهركانه بۆ پاراوتنیان له باران.

سڦان (نمرده.): نیسڦان، نیسك.

سڦلو: سڦقار، جووره دهرديكي وولاخانه.

سك (بابا، همورا.): زگ، (همورا.) لعمه، هوورگ، كهوك، نمشقمه. (باک.) ناشیرین، ناحمز، دزیوله ههموو چتیك.

سكمن (نمرده.): سرکاسن، سرکهی ناسنی.

سكلا: گازنده، گازانده، گلهیی، دهردی دڤ، دهردی دهروون، داخ و خهفت. گف و گو، ووتووێژ، ووتوو وێره.

سكلامه: نووسینیكه داواکاری یان سكالای تیدا نووسرابی.*

سكلا ههلهپشتن: دهردی دلی خوگێرانهوه.

سكفن (نمرده.): چسپانندن، جنیودان.

سك فیشه: زگ نیشه، نازاری ناوزگ.

سكه: دراوی زتیا زیو كانی تره. — لیڤدان: دراو دروستکردن. بزمار. (جبا.) نمو تووکه به پووکاری دهردهی لیتی خوارهوهیه.

سكهدهس: سهگ دهست.

سكهپۆ (كه.): زگهپۆ، چاویرسی، زگبرسی، سكدپاو، زگدپاو.

سكهشۆره: زگهشۆره.

سكهف (نمرده.): سڦك، سمرپان.

سكهڤ (همورا.): پۆلوو، سكل.

سكه لیڤدان: دراو دروستکردن.

سكه نههین: خوشارتكه له سرکو ههنگوونی دروستده كری به تابهتی بۆ بهریمستکردنی نهخۆشی پشانموره (تاعون) و كۆلیره.

سكه نههین: سكه نههین.

سكه بهردان: زگ بهردان.

سكپ (نمرده.): داری گریزه نهی دهرگا. (نمرده) ناستانه، بهر ده رگانه.

سكهپ: زگپ، ناووس. — بوون: زگهپوونی نافرهت، ناووسبوون.

سكهچیس (باک.): پالۆینه، پارزن.

سكهچوون: زگچوون.

سكدار: زگدار، تۆلدار، ناووس. (كه.) چهكی نهباردار وهكوو قهسهلی كوردی. — ی: تۆلدار.

سكدپاو: زگدپاو، زگبرسی، گیان له بهری زۆرخۆر.

سكو (كه.): دیواری جوگه و قهراخ ناوانه. (باک.) پیتشگرتی ناوتکییه له بهیانی ناوه كه بۆ ههستانی بۆ شووتینیکی بهرز، بهر هه لست.

سكوپین (كه.): زگچوون، پهوان بوون. فیهانندن، فیهانندن، سكهچوون.

سكۆل: زگۆل.

سك سووتان: مهبس له مردنی منداله.

سكف (نمرده.): سكپ.

سك هكرفن: زگ كردن.

سكل (جا، همورا.): پشكو، پۆلوی ناوور.

سكافوو: جووره یارییه كه پشكوێك ناوور به دهرزییهك و تاوی دهرزو ههلهواسرێ بهبن میچی، چهند كسیك له دهردهی فسوی لیڤه كهن، ههریه كه بهر بهر پووی نهویش.

سكماك: زگماك.

سكن (كه.): زگۆل، وورگن، سكۆل.

سكنانهسهر: زگ لهسهر دانان، مهبس له خواردنی چتیکییه به ههلمهت و نیشتی و نارهزووهوه.

سكوو: ملی گیاندار.

سكووت: نهستو.

سكوو: سكوو، نهستو، مل، پۆمل.

سكوو: زاووی.

سك و سهوذا (كه.): كهیف و ناههنگ.

سكوو: نهستو.

سكوار: سیفار، جگهره.

سكووم (باک.): پوو، چاره، پوخسار.

سكووم (باک.): بهدخو.

سكین: پیتهبوونی سهگی نیر و می.

سل: تهپكه، ساق، تهپ، تهپه پیسایی، تهنبا بۆ ساقه گروی مرۆڤان و سهگ و نیشتریش بهكاردهبرێ، كه نهستوو و درێژكۆلهیه. (باک.) سل.

سل (باک.): تووپ، زیز، تۆراو. سرک، په، چلهكه، سلهمه. تۆزن، تۆسن. نهنگر.

سلار: تخیل، بهلادا.

سلارووهوه: كهوتن، منداریسون. مردن، پتیهاتن، بهلاداهاتن، تلۆر بوونهوه.

سلارهكه دهنهوه: درێژکردن، مراندن، بهلاداهیتان.

سلاف (باد.): سهلام، پۆزباش.

سلام (ع.): شهگه، ههموو كاتیكتان باش.

سلامنه (نمرده.): دیاری.

سلو: پۆزباش، ههموو كات باش. نمو پارچه بهرد یا چتهیه، كه دهخرتیه سهر نمو چتهی، كه به تهرازوو دهكیشری تا له سهنگه كه قورسترێ.

سلو دهنهوه: چت یا بهردیك لهنیو تهرازوون تا دابی، نمو لنگه تهرازووهی، كه چتی فرۆشیاری تیده كری، كه دابی دهلین سلاری داوه، بهلآن كه دانهیبت دهلین سلاری ندادوه تهمه.

سله (باک.): زله، شه قهزله، دبیزن من بدهستی خوه شه قامهك له پووی فهرهاد خست.

سلهزهوه (همورا.): باپشكێ.

سله مانهوه (كه.): سله مانهوه، ترسان، پهوینهوه.

سله مانهوه: ترساندن، به ترساندن كشانده دوواوه، پهواندنهوه.

سلهمه (د.): بهسله مانهوه، په، گوریز، چلهكه.

سله مانهوه (نمرده.): سله مانهوه، چلهکیانهوه.

سڦينه ك (باک.): سابات، كهپر، سڦك. سمریان و سمر پۆشی دهردهی پهنجمره و دهركانه بۆ پاراوتنیان له باران.

سڦان (نمرده.): نیسڦان، نیسك.

سڦلو: سڦقار، جووره دهرديكي وولاخانه.

سك (بابا، همورا.): زگ، (همورا.) لعمه، هوورگ، كهوك، نمشقمه. (باک.) ناشیرین، ناحمز، دزیوله ههموو چتیك.

سكمن (نمرده.): سرکاسن، سرکهی ناسنی.

سكلا: گازنده، گازانده، گلهیی، دهردی دڤ، دهردی دهروون، داخ و خهفت. گف و گو، ووتووێژ، ووتوو وێره.

سكلامه: نووسینیكه داواکاری یان سكالای تیدا نووسرابی.*

سكلا ههلهپشتن: دهردی دلی خوگێرانهوه.

سكفن (نمرده.): چسپانندن، جنیودان.

سك فیشه: زگ نیشه، نازاری ناوزگ.

سكه: دراوی زتیا زیو كانی تره. — لیڤدان: دراو دروستکردن. بزمار. (جبا.) نمو تووکه به پووکاری دهردهی لیتی خوارهوهیه.

سكهدهس: سهگ دهست.

سكهپۆ (كه.): زگهپۆ، چاویرسی، زگبرسی، سكدپاو، زگدپاو.

سكهشۆره: زگهشۆره.

سكهف (نمرده.): سڦك، سمرپان.

سكهڤ (همورا.): پۆلوو، سكل.

سكه لیڤدان: دراو دروستکردن.

سكه نههین: خوشارتكه له سرکو ههنگوونی دروستده كری به تابهتی بۆ بهریمستکردنی نهخۆشی پشانموره (تاعون) و كۆلیره.

سكه نههین: سكه نههین.

سكه بهردان: زگ بهردان.

سكپ (نمرده.): داری گریزه نهی دهرگا. (نمرده) ناستانه، بهر ده رگانه.

سكهپ: زگپ، ناووس. — بوون: زگهپوونی نافرهت، ناووسبوون.

سكهچیس (باک.): پالۆینه، پارزن.

سكهچوون: زگچوون.

سكدار: زگدار، تۆلدار، ناووس. (كه.) چهكی نهباردار وهكوو قهسهلی كوردی. — ی: تۆلدار.

سكدپاو: زگدپاو، زگبرسی، گیان له بهری زۆرخۆر.

سكو (كه.): دیواری جوگه و قهراخ ناوانه. (باک.) پیتشگرتی ناوتکییه له بهیانی ناوه كه بۆ ههستانی بۆ شووتینیکی بهرز، بهر هه لست.

سكوپین (كه.): زگچوون، پهوان بوون. فیهانندن، فیهانندن، سكهچوون.

سكۆل: زگۆل.

سك سووتان: مهبس له مردنی منداله.

سكف (نمرده.): سكپ.

سك هكرفن: زگ كردن.

سكل (جا، همورا.): پشكو، پۆلوی ناوور.

سَلْمَمِينَمُوَه: سَلْمَمَانَمُوَه، (كه.) هَلْمَسَلْمَمَانَمُوَه، كَمَرْتَنَه تَلَسَكه، كوتوپر پاشموپاش گه پَانَمُوَه، ترسان، خَق كَيْشَانَمُوَه بَو دَوَاوَه لَه ترسان. بَو هَمَمُوَه گِيَان لَمَبَرْتِك بَه كَار دَهَبِرِي بَه تَايِيه تِي بَو وُلاَخ و نَاوَال و نِيچِرَان .

سَلْمُوَه جِه: جَوْرَه نَه خَوَشِيِيَه كَه لَه نَاوَالَان دَه دَات، خَوَار دَنِيَان بَو قَمُوت نَادَرْت، دَه چِيْتَه نَاو گُوپ و دَدَانِيَمُوَه.

سَلْمُوَه جِي: جَوْرَه نَه خَوَشِيِيَه كَه لَه مَمِر و بَزَنَان دَه دَات، كِيَسِيَه ك لَمُزِر مِل و لا چَنَه گَه ي پَدِيَا دَه بِيْت هَمِر چِيِيَكِي بِيخَوَات دَه چِيْتَه نَاو كِيَسِيَه كَمُوَه و نَاچِيْتَه نَاو زَغِيِيَمُوَه. سَلْمُوَه جِه.

سَل بِيوون: كَمَرْتَنَه تَلَسَكه، سَلَكِيِنِي، مَانَكِرْتَن، تَوَرَان، زِيَزِيوون، غَه يَدِيَن، خَه يَدِيَن. مَانَكِرْتَن.

سَلپ (نَمَر دَه): مَرَوُشِي تَنَبِيَل، پَلَب، تَمُزَال، تَمَبَل.

سَلپَات: (خَق.) سَرپَات. تَرِي و يَا تَمَا تَه يَه كَه لَه دَوَاي كُوشَرَانِيَان بَه تَلْتَه كَه ي دَه لِيْتَن. تَفَر و تَلْتَه ي چَتِي كُوشَرَاه.

سَلپِيَه ك: (زَهَن.) : تَلْتَه.

سَلْمَان (پَهَوَا): نِيَوِي قَوُونِي مَرَوِيَه، كُوم، كُومِي.

سَلْمَانَسَهَر (نَمَر دَه): تَوَقَسَمِرِي مَرَوَقَانَه.

سَلْمَات (بَاك): : كُومَلَه، نَهَن جَوَمَن.

سَلْمَار دِيوونَمُوَه: مَبِيَس لَه مَرْدَنَه.

سَلْمَار دَكِر دَه مُوَه: مَبِيَس لَه كُورْتَنَه.

سَلْمَهَر دَه وِه بِيوون: سَا سَار دَه بِيوونَمُوَه.

سَلْمَهَلَه: زَنْجِير، زَرِي.

سَلْمَهَلَه: پَوِيلَه و پَلَهَلَه يِيَكِي وَنَانَه لَه خَوِيَانِيَان دَه دَهَن.

سَلْمَلَك (بَاك): : تَمَر زَه ي سَوُوك.

سَلْمَا (نَمَر دَه): : تَلَبَه ي چَت.

سَلْمَق: زَلَق، گِيَا يَه كِي گَه لَا پَانِي بَنَك دَارَه، دَه كَرِي بَه چِيَشْت.

سَلْمَقَو: كَسَكَاو، شَوَر يَار تَكَه لَه نَاو و سَلْمَق و گُوشْت دَرُوسْت دَه كَرِي.

سَلْمَقِي رُووت: بَو مَرَوِي بِيَكَس بَه كَار دَه بَرِي، دَه لِيْتَن سَمَكُوه كُوه سَلْمَقِي رُووت وَايَه وَا تَه: بِيَكَسَه.

سَلْمَك (زَا): : سَلْمَق. (بَاك.) چَمُوه دَهَر.

سَلْمَكَسِي: چَمُوه دَه رِي سِيِي.

سَلْمَكَسُور: چَمُوه دَه رِي سُور.

سَلْمَكِرْدَن: تَه پَه گُورِيَه كِرْدَن. سَلْمَمِينَمُوَه.

سَلْمَكِيَن (بَاك): : سَل بِيوون، تَوَرَان.

سَلْمَكَه: سَلْمُوكَه.

سَلْمُوكَه: سَمِرَكَه، سَمِرَكَه، سَمِرَك، (پَهَوَا.) بَه رِيِيْتَنَه، سَهَلْمَكَه، سَلْمَكَه، كَه لَه گِل نِيَسَك يَا سَاوَارِي لِيَتِرِي بَو پَاكِرْتَنِي زَغِيوونِي زَوَر يَاشَه.

سَلْمُوي (بَاك): : شِير نِيَاَت سَا زِي.

سَلْمُوت (كه): : بِي كَارَه، دَمَسْت بَه تَال. بِي دَه مَار، حِيَز، خَاو.

سَلْمُوتَا: نِيَلِيَكِي كُور دَه و نَاو دَارَه لَه يِيَلَا بَاوَارِي فَا رَقِيَن دَه قِي.

سَلْمُوتَا: هَوُزِيَكِي كُور دَه لَه بَا دِيَان دَا.

سَلْمُوتَا: مَوُورُوِي سَلْمُوتَا، جَوُورَه مَوُورُوِيَه كِي پَرَشِي پَانَه دِيَغِيَكِي سِيِي لَه نَاوَه پَاسْتِيَا دِيَه، وَنَان لَه زَرِي دَه گِرَن و لَه مِلِيَان دَه كَمَن. نَاوِي جَوُورَه تَرِيَه كِيِيَه. جَوُورَه بَه رَدِيَكِي نَاسَرَاوَه وَنَان دَه يَكَمَنَه گَمَر دَه نَبَنَد. دَه رَمَانِيَكَه. شَارِيَكَه لَه خَاكِي شَارَه زَوُورِي دَا، كَه پَايْتَه خَتِي پَا دَشَا يَه كَانِي بَه يَه ي بُوَه.

سَلْمُوك (فَه): : دِرُو، دِرُك.

سَلْم: سَمُوچَك، سَمُوچَكَه، پَا قُولاَخ، (بَاد.) چَم، سَمِي مَالَات و وُولاَخَان و نَاوَالَانَه، چَتِيَكِي پَرَش و پَه قَه بَه رُزِر چَوَار پَه لِي نَاوَال و وُولاَخِي بَه رَزَه رَه وَه كُوه نِيِنُوكِي مَرَوَقَان، يَه كَسَم و دُوسَم. بَه پِيِي دُوسَمَانِيَش هَمَر دَه لِيْتَن .

سَمَاتَه: جَوُورَه بَه رَدِيَكِي زَوَر پَه قَه. سَمَارْتَه.

سَمَارْتَه: سَمپَارْتَه، سَمپَارَه، قَا قَه زِيَكِي زِيَرَه وَه كُوه پَرِيَسَن دَنَاسَن و دَاو گَه لِي چَتِي تَرِي يِي دَه كَرِي و لُوس دَه كَرِي.

سَمَات: سَفُوك، تَرَش، دَا رِي تَرَش، تَوْتَم، تَوْتَم.

سَمَاتَه (نَمَر دَه): : پَه وُونَج.

سَمَات پَارِزَن (بَو تَا): : شِيَر يَالُوك.

سَمَات پَالَان (بَاك): : پَالُوي تَه يَه كَه بَرَنجِي يِي دَه پَالِيُوِي.

سَمَات دَه رَه يِيَان : مَبِيَس لَه نَاوَار دَانِي زَوَرَه بَه يَه كِيَك.

سَمَايل: نَاوِي نِيَرِي نَانَه، پَجُورَاوَه ي نِيَسَا عِيَلَه.

سَمَايلُوك (پَهَوَا): : جَوُورَه دَانُوي تَه يَه كَه لَه پِير خَمَنِي وُور دَتَرَه و لَه نَاوَارِي سَاوَارِي دَرَشْتَرَه، هَمِر چِيَشْتِيَكِي بَسُوي لِيَتِرِي هَمِر — ي پِيَدَه لِيْتَن، پِير خَمَنِي، پِير خَمَنِيَلَه.

سَمَه: سَمُ.

سَمَه خَرَقَه (نَمَر دَه): : گِيَان لَمَبَرْتِكِي دَمَسْت و يِي كُورْتَه.

سَمَهَر (هَكَا): : كَا.

سَمَهَرِي (هَمِرَا): : كَا، كَاي كُوتَن.

سَمَهَسَا: مَلْمَا، — ي بَرِيَن: مَلْمَا ي بَرِيَن.

سَمَهَشَهَلَه (نَمَر دَه): : سَهَلْمَكَه، نَه خَوُشِي سَمِي نَاوَالَانَه.

سَمَهَلِيَان (بَاك): : هِي تَه كِي مَس.

سَمَهَكُوتِي: سَم كُوتَن، سَمَكُوتَان.

سَمَهَوَا زِي (پَهَوَا): : سَلِي، — بِيوون: سَلْمَمِينَمُوَه.

سَمَهَوُج (مُوك): : جَوُورَه گَه يِيَكَه.

سَمِهِي (زَا): : سَم تَرَاش.

سَمِهِيَكَه (خَق): : سَلْمُوكَه.

سَمِهِيُوَرَه: سَمُورَه.

سَمِهِيَل (بَاك): : سَمِيَل. (دَهَو.) سَمِيَل.

سَمِهِيَلَك (بَاك): : جَوُورَه مَاسِيَه كِي زَهَر دَه.

سَمِهَارَه: سَمَارْتَه، سَمپَارْتَه، قَا قَه زِي پَه رَاخ، قَا قَه زِي مَهپَارَه، كَاغَزِيَكِي زِيَر و دَه، نَمُوَه ي كَمَمِيَك زِيَرَه دَا رِي يِي لُوس دَه كَمَن و نَمُوَه ي، كَه زَوَر زِيَرَه بَو لُوس كِرْدَن و خَاوِيَن كِرْدَن مُوَه ي كَانِي وَنَه گَاوِي بَه كَار دَه بَرِي.

سەپارەتە: سەپارە.

سەپوونى: سەپوونى، (ھەور.) سەپوونى.

سەمەت: كەفەل، قالچە. كۆلەت، كەماخ، تەراف، لاتەراف، سورىن، تەمراقوون، دوو گولمى گەورەيە گۆشتىيە، كە لەلەي پاست وچەپى گياندارەيە. (باک.) قوللە و سەرتەپۆلەكى كىوان. (باک.) پەلۆى ساوارى يا گەفە کوتاوى.

سەمەش: سەمەش، سەمەش.

سەمەن: كۆنەردن، سەمەن، (سەمەنە).

سەمەن: سەمەن.

سەمەن: قووندا.

سەمەن: كۆنەردن، (كە.) ئىسەننى جەمەرى ھەردوولا سەمەن گياندارە.

سەمەن: كۆنەردن.

سەمەش: سەمەش، ئاسنىكى پانى تىزە نالەندەن سەمەن وولەخى پە دەتاشن.

سەمەك (ھەور.): سەمەك، مەزەكە لە كەستەى جوتى.

سەمەك: گەلەت، سەندەك، (ھەور.) كەستەك.

سەمەش: مەزەكە نالەندەن سەمەن وولەخى پە دەتاشن، ئاسنىكى دىم پانى كەك دىزى دەستەدارىنە نالەندەن سەمەن وولەخى پە دەتاشن وەكوو نىزۆك كەردن.

سەمەش: سەمەش.

سەمەك: سەمەك، مەزەكە تەنەيە، دوو دارى دوولەكە سە تەنەى دەچە قىزى و تەنەى پە دەتەسەرى.

سەمەك (باک.): سەمەك.

سەمەن: سەمەن، كۆنەردن.

سەمەت و سەمەن: سەمەت و نەمەى ھەردووك پەنە لە پەشتە دەردەكەرى.

سەمەن (ئەردە.): سەمەت، كەفەل، لاتەراف.

سەمەن: سەمەن.

سەمەن: (باک.) پەگەيەكە بە بن چىا و ژىرەى كۆنەردا تەپەرى. تۆتەل.

سەمەن: كۆنەردن، كۆنەردن.

سەمەن: مەبەس لە گياندارەيە، كە سەمەن ھەبى.

سەمەن: سەمەن، پەنەندە — كەردن: سەمەن كەردن.

سەمەن: ھەراوھەرىا و دەنگەدەنگ، لە فەيسارە شووتى — بوو.

سەمەن (ئەردە.): چەكى گۆچەكە.

سەمەن: كۆنەردن.

سەمەن: سەمەن، سەمەن، سەمەن.

سەمەن: ھەراوھەرىا زۆر. كەشەكەش، گەمەگەمە شەپووشەرى چەندە كەسەكەيە. بۆ تەكەلەتەنى وولەخ و مەلەتەش بەكەدەرىت.

سەمەك: سەمەك، سەمەك.

سەمەن (ھەور.): (ھەور.) سەمەن، سەمەن، سەمەن بون.

سەمەن (ئەردە.): دەستەش، ووردەلەفەش.

سەمەن (كە.): گەيەكى بۆن ناخۆشە.

سەمەن (كە.): سەمەن، سەمەن كەچەلە.

سەمەن (كە.): سەمەن، مەزەيەكە بەبى كەلەل و گۆل بەرىن بەرىت.

سەمەن (ھەور.): سەمەن، سەمەن.

سەمەن (زا.): دەنگە گەيەكى سەمەن دەكەتە دەمەن.

سەمەن (كە.): جەورە مەزەيەكە بە پەنى پەنەتەتە و ئارى بەسەردا بەرىدەرى و نەكەتە گۆل.

سەمەن (باک.): كۆنەردن، مەزەن و مەزەكە چەنى كۆنەكەت.

سەمەن (ھەور.): ھەلەلەسەن. (ئەردە.) سەمەن. نەبى پەوانە كۆرەكەرى سەمەن، سەمەن، سەمەن، ئىسەمەن.

سەمەن: كەچەكى مەستەى گەچەكى.

سەمەن: (خۆ.) تەرىشە، (پەور.) تەرىشە، بنى دار و گۆل و پەكان دانەو و ھەلەكەلەن تا پەنە فرەزى بۆ پەشەویدەن و ئاوىش باش پەنەنەو.

سەمەن: پەكەل، (پەور.) پەكەل، (شەم.) چەنگ كۆل، چەكەنى چەكەنى، سەمەن، سەمەن، دەست بەزەرى دادەنى وولەخى بەزەرى و ھەلەكەلەنى. — كەردن: زەرى بە سەمەن ھەلەدەرىن. — كەردن: دادەى شەپووشە كەردن.

سەمەن: سەمەن.

سەمەن: گەردەنەندە كەچەنە لە مەخەك و چەنى تەرى دەستەكەن، سەمەن، سەمەن، سەمەن، بنى گەيەكى كۆتەسەنەى و بۆنى خۆشە و پەش بەقەد دەنگە خەمەيەكى دەبى، كە پەك كە سەپە دىزەكە و بۆنى زۆرەشە و بەكەرى گەلەكە جەورە دەمەنەن دەت.

سەمەن: گەيەكە لەنەو دىزەرى تۆتەتە پەيدا دەبى مەمەلە بۆ تۆتەن.

سەمەن (باک.): جەورە چەلەكەيەكە، سەمەن.

سەمەن: چەمەنە.

سەمەن (ئەردە.): چەك، گەيە، پەن.

سەمەن: قەلەمەيەكى پەلەنە نەسەنى پە كۆندەكەرى، لۆلە نەسەنى پەلەنە و كۆندە چەنى پە كۆندەكەرى، زەمە.

سەمەن: سەمەن، سەمەن، دەبەيەكى كۆتە چەنگ تەزە لە كەك و گەوى و قوتەدا وە پەرى دەبى، پەلەم لە بەجەكە پەقەد پەشەلەيەكە و ھەر بەدەنە ھەلەدەكەرى.

سەمەن: سەمەن، سەمەن، كە دەمەنە.

سەمەن: سەمەن.

سەمەن: سەمەن، سەمەن، دەسەمەن.

سەمەن (ھەور.): سەمەن.

سەمەن: پەنى ووشەرى.

سەمەن: ھەزەكى كۆردە لە بۆتەنەنە.

سەمەن (ھەور.): سەمەن.

سەمەن: زەل بون، زەل بون، تەسەمەن.

سەمەن: سەمەن، سەمەن.

سەمەن: سەمەن، سەمەن.

سەمەن: سەمەن.

سمعیارک (زا.): سیسارک.

سمیتک (بابا.): پیرخنیله.

سمیویان (نمرده.): تیکسپرمان، تیکسپرمان و قلمویبون.

سمیل: (فه.) سیوول، سیوول، (شوا.) سووئل، (دهۆ.) سمیئل، سمیل،

تووکسی سمر لیسوی سمرهوی پیواونه. خه تی سمیلدان، خه تدان،

بهرکهر مشیون. — باب: مرۆی سمیل زل.

سمیله: جووره ماسیه کی سمیل داره.

سمیتک (باد.): وورده ساوار، پیرخنیله.

سمین: کونکردن به هوئی پالپیره ناهمه یان به هوئی همر مرارتکی بی،

سمتاندن، سمت، سمتین.

سمیئل: سمیئل.

سن: (باد.) سنک، (زن.) هورا.) سون، بالنده بیتکه به قعد میشتیکی

بۆره پشت قوقزو و بۆن ناخوش و پیسه و همر به گمئیکی بدات له کدلیکی

دهخات، همر سبیرمیشی بکورتیه سمر همر دهغلیکی له ناوی دهبا له

تیره توو بدات له بمر بۆن پیسی ناخوری به جارتیکی میملی گهم و تیره

توویه، بالنده بیتکی زۆر گچکه به به سمر همر دهغل و دانیکیدا بهی بی

هیزی دهکات، که دهغل و دان دهق بی دهلین میزی پیدا دهکات و نهرم

دهبی و دهوژی. (باک.) نوکی تهخته بهردییه. (باک.) جودا، جیاواز. —

بوون: جودا بوون. — کردن: جودا کردن.

سنان (نمرده.): سندان، دهردیکه له ههمو جووره میوه بیتکی ده دات به

زۆری له تریزوو سیتیو کاله کی ده دا، وه کسو میخه کهیه له نه ندانی

نیساندا.

سغه: شارتیکی گهره ی کوردانه له مهر پیش پایته ختی پادشایه کانی

نمرده لاتی بو، نهرم له ژیردهستی عجمه ماندا به نیستگهی پادیویان بۆ

دامه زراندون گۆزانی، وتار چیرۆک له ههمو لایه نیتیک دهوژی نهوه

نهی، که کورد نهک همر دیله به لکوه به زمانی دایکوبارکی خۆسانی

ناخویتن و ناشووسن.

سنهویهر: دره ختیکی توپی که لاوردی بالابهرزی ههمیشه سهوزو جوان و

توقه.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنهین: جووره تریه که، که له پیش تری زووره سدا پیده گات.

سنجاق: سنجاقی ژنانیه، گیایه کیشه همره سنجاقی دهچی.

سنجاق: سنجاق.

سنجه: (هورا.) سنجی، سنجو، سرنیجک.

سنجهق: سنجاق.

سنجی (هورا.): عذناپ.

سنجراپدن (زا.): تندرور داخستن.

سنجک (باک.): ده فریکی دریزکوله به له قهر دروسته کری له ژیر

بیشکه ی مندالاندا ده خری تا میزو پیسای بیچته ناوییهوه.

سنجوق (زا.): ریخوئه ی گهره ی گیاندار.

سنجوو: لاس، (پهوا، خو، باک.) سنجی، داره —: داریکه که لای

وه کوو بی وایه بهر تکی شیرینی هیده وه کوو خورمایه به لآن گچکه تهر.

سنجوق (هورا.) هملوک، داردهستیکه به قعد گمزیکیه له

گمه ی سنجو قانیدا به کاردهبری.

سنجوقه: گمه ی که: هملوک، داردهستیکه به قعد گمزیکیه له

به زهیدا دای ده کوئن له یاری سنجو قانیدا.

سنجوقه: گمه ی که: هملوک، داردهستیکه به قعد گمزیکیه له

سنجی (باک.): جووره تریه ی شیرینه.

سنجی (پهوا، باک.): سنجو. (زا.) داریکه ده نکیکی مزر دینی.

سنجیه (مرک.): تووزم، خو، پهفتار، پیشه، پهوشت.

سندان: (شا.) سارده، سارده دهرد، قوزله قورت، رهبری مار، کندروس،

زلفنج، زلفنجار، لاسنگدان، دهردیکه له نیوزگدا خه ده بیتته و

کوزنده یه. بق جنیش به کار دهبری. میخ سندان، تاسنیک گهره و

سهرانه تاسنگران تاسنی لاسر ده کوئن. زنان، زندان، نهخوشییکه له

کاله و شووتی و ترۆزی بدا په قی دهکات.

سندانی: سگانای، تهره کاری و میوه ی کی سندان لیدراوه.

سندانی: سگانای، تهره کاری و میوه ی کی سندان لیدراوه.

سندان لیدرو: سگان لیدراو، سندانی، میوه ی کی سندان لیتی دابی.

سند: گلمت، سنده گل، گلمتک. — گل: سنده، کلوسن، پهل، (هورا.)

کستک، (شا.) خرچان، گلمت.

سند (باک.): سندر.

سنک (زا.): پیر خنیله.

سند: (پهوا.) سندر، کوژ، (جا.) پوژ، (پاهون، باک.) سند،

(هورا.) پونه، مریمن، مریمن، پونه تاسن. — کردن: پیوه ندر کردن.

سندول (شا.) کوژ، جونی، بهر دیک پانی نیو قوله برنجی تیدا

ده کوژتری. — ه (شا.) کوژوژم. — کردن: کوژوژم ه لائن له سهرنان بق

کوژوژم به کاردهبری.

سندوق: قوتوی نامراز، گرامافون. — ناواز: گرامافون.

سندی: ناری هوژتکی کورده له بادیناندا.

سندیان (باک.): سنجیه، سندانی تاسنگران.

سندل (باک.): بهر پری پستی، کاریتیه پستی.

سنک (جا.): جله، سمنندوک، قاییش یا پدیکه بخرتیه ملی سگ

یا تاجی، دارتکی دریزه و په تیک له سهرتکی گرتدراوه و سهره که ی

یا تاجی، دارتکی دریزه و په تیک له سهرتکی گرتدراوه و سهره که ی

یا تاجی، دارتکی دریزه و په تیک له سهرتکی گرتدراوه و سهره که ی

سۆڭەمەرۋو (بابا.): ئەمدى ئاتەيە، كەلەپاش سىوتانى جەنگە ئېتىكى مابىتتە.

سۆڭەمەرۋو: سىوتەمەنى.

سۆڭەمەرۋو: سىوتەمەنى. — ي: سىوتەمەنى.

سۆڭەي (ھەور.): سىوتان.

سۆڭەك (باک.): سەلەكەزوت، سەمەزوک. سىوتەك. — ھە (ھەور.)

سور.: پەنەك، (جا، كە.) سەل، چىتەك ۋە كۆرەنكى مېتوزى پەش ۋايەلدەم جۆگەزەناۋاندا لە ژىرخۇلى دەھىنەدەرى بىموشكى بۆنى خۇشە ئافرەتان بۆ بۆنخۇشى ۋە كۆمىتەكە بىخۇيانى دادەكەن، بۆزگ ئېشە ۋە دەردى چىكەلدانە بە كوتراۋى دەخۇرى. سۆڭەدېيەكە لە ھەرىتى سەرجىنار.

سۆڭەمەرۋو (باک.): سىوتەمەنى.

سۆڭن (باک.): سىوتان.

سۆڭىنى (ھەور.): سىوتاندىن.

سۆڭىي (ھەور.): سىوتان.

سۆڭ: سىيەنى بەيانى. — ا: سىيەنى بەيانى زوو.

سۆڭە: سىوتەمەنى، سىوتەمەنى. (ئەمدە.) — ھە: سىوتە، تىياكى سىوتالەناۋ حوقەكەيدا مابىتتە.

سۆڭە: بىگەر، سۆڭە.

سۆڭەپەنكە: سۆڭە ۋە بىگەر پېتىكىرىن.

سۆڭۈ (ئەمدە.): سۆڭۈ.

سۆر (ھەور.): سور، (پەنگ.) سۆر.

سۆرەپەنە (ھەور.): گەمەيتىكى كۆرەپە.

سۆرە: (باد.) سۆرە، پەيغام، ھەور. سەردەم، سەروەخت، تەلپۆ. سۆرە، نونگ، بىنە، دىنا، گومان. — كۆرە: ھەور. پەرسىن، ۋىكەرتن، سۆرەگەرتن.

سۆرە: سۆرە. — كۆرە: سۆرەگەرتن، شىۋىن ھەلگەرتن، بەلگەمەزىنەۋى چىت يا كەسى ۋەنەو.

سۆرە (باد.): ناۋى جورە تىيەكە.

سۆرەك (باد.): جورەبەلەندەيتەك ۋە ھەورە دەچى، سورە قانگ.

سۆرەك (باک.): خەنەيى، پەنگى سور.

سۆرە: ناۋى پىاۋانە. ناۋى ھەرىتىكى كۆرەستانىيە لە نىۋانى زىنى گەمەرە گچكەدا. — ھە: سورەنە، پارەيتەك، كەمىرى لە زاۋا يا لەكەس ۋە كارى زاۋاۋى دەستىنى.

سۆرە (زا.): ھەمەنى لاسورە. جورە ھەلپەپەنەكە. دانىشتىۋانى خاكى سۆرە. نەنگەچكە، كەلگەنچەك، كەلگەنچەك، ناۋەستى، لەرەندى، فەقەيەنە، ناسوۋىنە، لىفەكە، قۆچكە، (ئەمدە.) قۆچكەي سۆرەنى.

سۆرە (باک.): جورە تىيەكە. (خۆ.) گىيەكە نىۋەز بىلەن دەپى ۋە كۆرە پىۋازى ۋايە بىساۋارى دەخۇرى. (ھەور.) گۆلەمەخمەرى، سورەۋ، گەلەي ۋەردە لەناۋ شىنەيىياندا سەموزو بائىك بەلەندەپى، گەلەي لەمى سەلەي گچكەتە.

سۆرە (باک.): سورەتى.

سۆرە (باک.): سورەن، گەپان.

سۆرە: سورە، پەنگى سور. بۆنە، بەھانە بە — ي تۆرەھاتم: بەپەنەي تۆرەھاتم. پەوانە: سۆرەتۆرە.

سۆرەپى (باک.): دارەپى سور.

سۆرەداۋ (باک.): جورە دارەيتى سورە.

سۆرەفەلەك (باک.): بەلەندەيتەك.

سۆرەفەچەك (باک.): بەلەندەيتەك.

سۆرەكە: سۆرەتۆرە.

سۆرەلەنى (دەر.): ھەور. سۆرە، جىنگەي گەلەكەي سورەتى.

سۆرەفەلە: سۆرە، تۆرە، بىيەنى، ھەنەزاگ، كەس ۋە كارى شو (مەپەرد) بۆ ژەنەكەي دەپنە سۆرەتۆرە ۋە ھى مەپەرد دەپنە ھى ژەنەكەي.

سۆرەفەلە: سۆرەلەنى، گۆرە، مەورە.

سۆرەپە: ۋەلەيتەك پەنگى تۆۋكى سورەسەپى بى.

سۆرەپە (زا.): جورە سىرەيتى كىيەپە.

سۆرەپە (باک.): سورەيتەك بەزەردى پەوانى.

سۆرەپە (بابا.): سورەيتى پەرتەقەيە.

سۆرە (خۆ.): سۆرەتۆرە، سۆرە.

سۆرە: شارەيتە نەرشىرەۋان ناۋەدانى كۆرەتە.

سۆرەپە (باک.): گىيەكە.

سۆرەپە (باک.): تەپەك، سورەپە، بۆپى چىكەلدانە.

سۆرە (باک.): مەلەسور.

سۆرە: (دەر.) سورەلەنى، جىنگەيەكە گەلسورەتى. (كە.) سورەتۆرە، (باک.) خۆ. سۆرە. ھەزەن.

سۆرە: نىيەيتى مەزەنە كۆرەتە ژىرى پۆرەلەنى شارى دىركا، چىيە مازى، مەپە سۆرە لىۋى ھەلەي ناۋەدارن ۋە ھەپەنگە گۆندەك بى كۆرەتە پۆرەلەنى شارى ناموۋى.

سۆرەكە: سۆرەتۆرە، مېتوزى سور.

سۆرەكە (ھەور.): گەفەيتى سور ۋەردە بۆنان باشە، كە يەكەكە لە سى جورەكانى گەفە قەندەھارى، (ھەور.) گەفەسورەكە.

سۆرەكە: (?).

سۆرەگە (باک.): جورە گەفەيتەك ۋە پەشگۆلى دەچى، بۆساۋارى دەپى، بە گۆلى گۆلۋەش دەلەين.

سۆرەكە (باک.): سورەناسك، زورەناتەك، گىيەكە بى گەلەنەمە لە نىۋەلەنكى دەنرى، ۋەلەخ بىخەۋا بەتەمى دەمەرى يا كۆرەدەپى يا پىتى دەنگۆي يا چەند جورە بىرەيتى دەردەكات.

سۆرەپە (كە.): (كە.) خۆلەنجان، گىيەكە.

سۆرەكە: ناخ يادەرمەيتىكى ناۋەدارە پەزى پى نىشانەكەن. گىيەكە. كەمەرتىن پەيەكە لە كۆمەيەكى.

سۆرە: ناۋى گەپناسىكى چىرۆكى (پەشۋى دارى) چىرۆكەكە، بەتەپەتى باسى تەمەۋى كۆرە دەكات بەشۋەيتىكى گۆرەندى بۆلەكەۋەتە.

سۆزھەشەن (باک.): سۈرھەشەن.

سۆزى نەقى: (۴).

سۆزىقە: — ى ئاشى، ئىمۇ ئولەيە، كەگەفى پىدا دەكونى بەرداشى دەكرىت، (ھەورا.) پلوسكە.

سۆزىقە (باک.)، پەوا، خە: (باک.) سۆزىزەك، گىيەكى بەھارى و لاسك سۈرھە گۈلى سىپىيۇنى خۆشە بە چىشتى ساۋارى لىدەنرى. سۆزىزەك: سۆزىزە.

سۆزىياس: گىيەكى كۈيىستانىيە گەلەنى ۋە كۈرە ۋايە بەلەم بارىكتەرە و دەكرى بە چىشت. سۆزىچەك: سۆزىچەك.

سۆزىشەك (خە): ئىمۇ بۆرى و ئولەيە، كە خواردەمەنى و چتى پىدا دەچىتە خوارەمە، سۈرۈچەك، سۈرۈناتەك. سۆزىكە: سۈرۈتە.

سۆزىقە: سۆزىتە، پلوسك، سۆزىسكە، ئولەيە، كەگەم و دەغل و دانى پىدا دەكرىتە نىتۈكنى بەرداشى ئاشىيەمە.

سۆز: لاۋاندىمە، گىرمان بە ھىمنى. (كە.) گۆزىنىكى دەرويشانەيە، ئاقۇبى. كۈلى گىرمان، ھەورا، سەودا، ئاھەنگ، شەرق، كەيف: دارا زۆر بە — ە. (ھەورا.) سەوز، سەوزە. گۆزى بە سۆز ۋە كۆل، كارىگەر. بە — : كارىگەر، بى: ساردەر.

سۆزەن (كە.): سۈوتان. — ەن (كە.): سۈوتاندىن. — ى: پەوانە: سۈوزانى.

سۆزە: — ى باي: باي نەرم، نە، ھەناسەى باي، كزەى باي سۈوك، سۆز. (زەن.) بايەكى نەرمە لىشەنى بېھىزەرە، باي فېنكە، كزەبا. (ھەورا.) سەوزە: ئاۋاز. — ە كۈرە: سۆزكۈرە.

سۆزە: پەش (ھەورا.) سەوزە: پەش. سۆزە: گۆزى. سۆزە: پەش (باک.): سەش، ئاشنا، ئاۋزە، چتى سەير.

سۆزە: چىشتى ماشى پەشە، كەپاكرابى و برنجىشى تىكرابى. سۆزى (ھەورا.): سەوزەرەت. (سەنە.) سەينى، سۆزۈر. سۆزىكە: سۈوتان.

سۆزىقە: (كە.): سەتەن، سۈوتان، سۈوتان، لەتىنۋان. سۆزىقە: سۈوتان، ئاۋرۇتتېمىر.

سۆزى: گۆزى: كۈلى گۆزى. سۆز: سۆز.

سۆزى: (باک.): سۈوتان. سۆزى: سۈوتان، سۈوتان، لەتىنۋان. سۆزىقە: سۈوتان، ئاۋرۇتتېمىر.

سۆزى: گۆزى: كۈلى گۆزى. سۆز: سۆز.

سۆزى: (باک.): سۈوتان. سۆزى: سۈوتان، سۈوتان، لەتىنۋان. سۆزىقە: سۈوتان، ئاۋرۇتتېمىر.

سۆزى: گۆزى: كۈلى گۆزى. سۆز: سۆز.

سۆزى: (باک.): سۈوتان. سۆزى: سۈوتان، سۈوتان، لەتىنۋان. سۆزىقە: سۈوتان، ئاۋرۇتتېمىر.

سۆسەلى: بىزنى پەشى دەم و چاۋسۈر.

سۆسەن: سۆسەن، گۈلچىكى جۈۋانى بۇنخۆشە وگەلى پەنگى ھەيە، ئاۋى ئاۋرەتەشە.

سۆسەن: سۆس.

سۆسەن (خە): گىيەكى گۆلەرەد و بۇنخۆشە گەلەنى ۋە كۈرە ۋايە بەلەم بارىكتەرە. سۆسەن (باک.): سۆزەرەت، ئاۋزە، ئاشنا، زۆرەير.

سۆسەك (ئەردە.): نەسپىتى گەفى، سۆس، سۈوتىسكە، كەپەك. سۆسەك، سۈرۈبەلە. سۆسەك: سۈوتىسكە، زەكە.

سۆسەن: گۆلەسۈيىسەن، سۆسەن، سۈي و زەرد و سۈورى ھەيە و ھەمۈوشى زۆر بۇنخۆشە.

سۆسەن: ئىلچىكى كۈردى يەزىدىن كۈتۈنەتە زۆرى ئامۈودى. سۆسەن: گۈندىكە كۈتۈتە زۆرى ئامۈودى.

سۆسەن: بىگەر، سۈخە. — پىكرە: بىگەر و سۈخە بە مەردۈم كۈرە. سۆسەن: داۋى ھاتىيە، دىيىن شەردەست پىكرە سۆغى نەم چىكەن.

سۆسەن (زا.): نەنجامى كار. سۆسەن: (۴).

سۆسەن (ھەرا.): كۆلۈك: سۆفيلكە، جۈرە بۆلەكەيەك تۈكۈنكى لە تۈقى سەرى قىت بۆتە.

سۆسەن: پىشدرىز و خۇدەپەرست. سۆسەن: دۈگۈرەن لە پۆشەلەنى ئارى ئامىدى (دىيارىكە) گۆزى خىرىا جى و باقى بېجەت زگۈندى سافىادەر كەتە.

سۆسەن: دارىكە لە نىخەرمانىدا دەچەقەنرى دۈۋى سۈرۈرە. سۆسەن: كۆلۈك، فەشەكلاۋن، ئالەندەپىكى چىكۈلەيە پەندە پەشەكى

لەسەر تۆقە سەرىمە بە پەشتەمە داشكاۋەتە، چۈرەپۇشە، سۆفەقەتە، (سەد.) تىستى. مەردۈمى رىشدرىز و خۇدەپەرست. جۈرە پەندەپىكى لەشەك و شىۋەى كۈلە و بى بالە و گچكە سەرزكەرە.

سۆف (باک.): قاتى، قاتى و قىرى، گرانى. سۆفەن (ھەرا.): سەينى، بىرانبەرى، ئىۋارى.

سۆفەن (كە.): تىسك. سۆفەن (باک.): جۈۋانۈرەتسەپ، دىسكاۋەنگ. دىنگى بىرەنە.

سۆك: كۈت، سۈوك. (ئەردە.) كەم، ئاسان، كۈتەكە. سۆكە (ئەردە.): سۈرۈن.

سۆك: جەلف، ھەزە. سۆكەسۈك: كۈت پىتەدانى يەك لەسەرەكتىرى، سۈوكەسۈك.

سۆكە: بارىسۈكى. سۆكەدان (ئەردە.): كۈتەشاندەن.

سۆكە: دەست سۈوك. سۆكە: كۈرەن، ئاۋرۈرەن.

سۆكە: (ئەردە.): سۈوكى. سۆكە: (ئەردە.): سۈوكى.

سۆكە: (ئەردە.): سۈوكى. سۆكە: (ئەردە.): سۈوكى.

سۆكە: (ئەردە.): سۈوكى. سۆكە: (ئەردە.): سۈوكى.

سۆما (كە، پۆژ): كۈنى دەرىزى. بى: بى كۈن. (كە، پۆژ). ئاۋەندى
ھەردۈك پىتلەۋى چاۋىيە. ئاسۆ. (ھەورا). پوۋناكى چاۋ، بىنابى چاۋ،
خەمەنغاۋى دەرىندە قەمەرە دەلى:

ئاخ سا بۆچ سۆماي دىدەم تارنەبى
زىندەگى لەلام ژارى مارتەبى

سۆمايى

پۇشنايى، ھىزى دىت، توۋاناي بىنەن.

سۆمايى: بىيىلە چاۋ.

سۆمايى دەھقان: مەيس لە كۈرتىرەنە.

سۆمۆ: مالىە سۆمۆ لە ئاۋ مەيسىنا ھەبەرە.

سۆنە (كە، پۆژ): بۆنە، ھۆ. (باد،) ۋەردەك، نىرەى مرابىيە و سەرى
كەسكە، سەرسەوز. (ھەورا). سىنگ، سىنگ. پىچەگىيەكە لەدەم
ئاۋاندا شىن دەبى و پەلەكەكانى خېن و سى سى پىكەمەن پەنگى سەرزىكى
كراۋەرىيە تەنبا بىستىك بىلەندەبى و ھەمىشە ھەيە، كە لەگەل كەمىك
ئاۋى بىكۈلتىنى بۆرەن بىرۋاندىنەمە زۆر باشە، بىووردىش بىكرىتە مەلەم بۆ
بىرنا باشە.

سۆفە: سۆتەند، سوند.

سۆنگە (پۆژ): ھۆ، بۆنە، سەبارەت، دەست پەرزەن، لەدەستتەن،
دەرفەت.

سۆفە (ئەردە): چىتەكەلەيكى سوتابى.

سۆھت (باک): سوتان.

سۆھتى: سوتار.

سۆلە: سەي.

سۆلەلى: مەردۈمى ھەلەشمە سەرسەرى.

سۆى پۆخلا (ھەورا): سۆى پىخۇلان.

سۆى زۇخان: (؟).

سوپا: لەشكر.

سوپات (ھەورا): سەپات. پەنگى قاۋەيى.

سوپاخانە: سەپاخانە.

سوپاپان: سەپاپان. — ي: سەپاپانى.

سوپاس: پىزانىن، مالى ئاۋايى، ستايشى يەككىك لە پىتاۋى چاكەدا.

سوپاسالار: لەشكردار، سەپاسالار.

سوپاسىزىر: سەپاسىزىر. — ي: پىزانىن، سەپاسكرن، سەپاست دەكەم،
لەمەنت كەمى.

سوپاسكرن: مالى ئاۋايى كرن، پىزانىن.

سوپاسگوزار: پاپا. — ي: پاپايى.

سوپاسگا: لەشكرگا، سەپاگە.

سوپاي ھەردەستان: لەشكرى كوردستان.

سوپەر: خەندەك، لە خەزەگ گچكەترە، تابىيە، سەنگەر، سەپىر، سەپەر،
سوپىر، كەلپىتەكە لە سەرزەۋى بۆ شەرى دروستدەكرى.

سوپىر: سەپەر.

سوجىيى: سوتان.

سۆل: كەموش، پىتلەر، پاپوش، كەموشى پەل و سووك، جوۋرە پىتلەۋىكى
سووكە.

سۆل (ھەورا): سۆۋىر، پىخوۋى. (ھوك). سەي بەلەن بەتەنى
بەكارنابرى دەلەتن سەي و سۆل. بىواتاسف بەلەن قەت بەتەنى بەكارنابرى:
دەلەتن سفت و — واتە زۆر سفت.

سۆلاڧ: ئاقگە، ئاۋى شوۋىتەكىشە لەناۋچەى نامىدى.

سۆلان (ئەردە): نەزاد و پەسەن.

سۆلان: گىيەكە ھەركەسى لە باخلى بىنى كىچ و نەسپىتى نابى، گرلى
سەۋول، (ئەردە). ھەنگوان.

سۆلانمە: چورزانمە.

سۆلانمە: (ئەردە): چورزانمە.

سۆلانمە: سۆلانمە، تۆزانمە، كزانمە، سوتانمە.

سۆلاۋكە: پەلوۋسك.

سۆلاۋسەي (باک): ئال.

سۆلە: سەرمای بە تەۋرۇم، سەرماسۆلە، زوقم. شۆقىكى كەم، كە لە
دورۋە دىاربى. (ئەردە). بلىسە، تاۋ. ئاۋى چورادىيانە لە ناۋچەى
بازيان، قەردەخ و سەريوان. چەند دانە سىنگىكى بارىك و نووك تىزە
بەرمالە ھەتەبەى دەۋارى پى قايم دەكرىت.

سۆلەچرا: چۆلەچرا، شەۋچرا.

سۆلەسۆل (ئەندام): كزەكر، سۆزىش، سۆلەكە، چورۋە چورۋى ئەندام. نىتو
زارم — ي لىتەدە.

سۆلەك: (؟).

سۆلەكە: سۆۋىرەكە، كەشكى تەپ.

سۆلەھ (باک): لاسكى دەغلانى دروار.

سۆلەمەند (باک): ئالەمەند. (باک). — ي: ئالەمەندى.

سۆلەروۋ: كەشدرۋو، سۆلكار.

سۆلەۋ (شا): بىتچورە دوۋەشك.

سۆلەۋلە: جوۋرە دوۋەشكىكى پەشكارى زۆرگچكەيە.

سۆلەك (باک): كەموش.

سۆلەكە: سۆۋىرەكە.

سۆلەكەر (باک): كەشدرۋو، كەشكەر، سۆلەروۋ. — ي: پىشەى
دروستكرەنى سۆل.

سۆلەۋوۋا (ئەردە): چتى زۆرخوۋى، شۆرمەزە.

سۆلەۋلە: بىتچورە دوۋەشك.

سۆلى (ھەورا): سۆۋىرى.

سۆلىانمە: ئاۋى بىستو، كەشۋىتەمە. (ئەردە). چورزانمە، تۆزىانمە،
كزىانمە.

سۆلىتى: شوۋشەئارى بىستو، كە لەپەلوۋسكى داروباران و دىۋاران
شۆۋەبىتەمە، چلوۋرە.

سۆلىنە: كۈنجى ئاۋ.

سۆلىنەمە: سۆلانمە.

سوخال

سوخال (نمرده): زووخال.

سوخالدان (نمرده): زوخالندان.

سوخال (فه): نیسک.

سوخلت (دزه): شیره، وینه.

سوخت: مرزی بی پاره و پورل، پستی زویر، سوخت.

سوخته: قوتابی سوخته، کسبیکه له مرگوتاندا تازه دمستی

به خوینندن کردبی و کاروباری ماموستاش هلسورپتی.

سوخت بون: بی پاره و پورل و سامان بون. — کردن: دامالغاسی کردن،

پروت کردن و هیچ بی نهیشتان.

سوخره: سوخره، بیگار.

سوخمه (هورا): سیخمه. داریکه دهجه قیتر و میوی دهخیتسمر.

سوخرمه: سیخرمه.

سور (نمرده): شووتی لیژ و خزو سمربره و خوار.

سورافن: سوراندن.

سورقک: بیشهرم، بیشیتواز.

سورخ: دهرمانیکی سورره و کورو کل وایه، دهگیریتسره و چتی

پینده نوسری.

سورخکار: کسبیکه بسورری بنوسری یادپوارو چتان سورریکات. — ی:

سورکاری.

سورسوره: بالنده بیکی گچک ی گیز و نازیره که.

سورمه: کل. چتیکه باریکه و کورو ده زو له زوی دروستده کری بؤ دزی

عما و گولنگی چفته و چتی ترو شالوشه پک. — دان: کلدان، نالقه

ناسنیکه بدم سمره سمری تزیی جهنجره و له مسمره و سمره میله کانی

لنیدده نری.

سورمه یز: کالآ یا چتیکه بسورمه جو انکرا بی.

سورمه یز: کل له چاور کردن، چاور پشان به کل.

سورمه یی: پهنکی شینی تاریک.

سورفا: زورنا، — تک: زورناتک. — ژن: زورنا ژن.

سورمه یج: گورگو جیویه، که پهنکیان سورره چتیا بی دهنه خشین.

سوروش: خوی مهر دوم.

سوردهان: (؟).

سوروشی: چتی سرشتی.

سورپان (نمرده): خلیسکان.

سورین: کفدلی مرغانه، نولولای کومیه، سمتی مرغان.

سوگوم (زا): تمر و شیره.

سول (نمرده): سل.

سولت (نمرده): پروت و قوت.

سولتان: (؟).

سولتان: جوریکی لمزازه.

سولسات (زا): کزبونده ی پیاوان به زوری.

سومون: گولیکی بونخوشی ناسراوه.

سون: سن، کیسله.

سونبول: گولیکه.

سونل: پروانه: دوند، سویتند.

سونک: ورده کشکیکه دوای سونده ی مایتموه. بنیسکه سابون.

سونفی: نیزه. کسبیکه، که له سمر پهره ی پیغمبره یارانی بی.

سوها: مهار کیش.

سوهتن: سورتان.

سوهتی: سورتار.

سوهون (زا): سام، ترس.

سوو (رهوا): دژ، به پیچوانه، له — ی منه: دژی منه. نیش، ژان.

چوکل، گری، سوچ. (فه): سیدنی. (رهوا، دزه). هوا، سارد. — ی

سارد: هوا ی سارد. (رهوا) پهروش، خم، خفدت، حیف، سووی. —

بونومه، — لی بونومه: به پهروش بون، سووی بونومه. لی — بون:

به پهروش بون. کفار، ناسو، لا، قول، کل، سووی، سوویک، که له عمل،

ناسوگه. دیو، روکار، نعدوی کوی. گومان، نیگمانی، دلآودلی،

دودلی، هفنا. بی: — بی گومان، بی دلآودلی. سهختیان. ترفه، هاشه.

سورد، قازانج، پدج، وهج، مرده، نمکاره ی بی سوره: واته بی که لکرو

بی سوره.

سووا (نمرده): سیدنی.

سووی (باک): هاشه ی با.

سوواپ: ساپ.

سوولخ: سوواغ. — دان: دوین، ناوینره، له پدان، کاکل کیشان،

شمش کیشان. — کردن: سیدانن، هیسین، سوواغ کردن. — کیشان:

سوواغان.

سووار: مندالیکه له کاتی له دایک بونیدا له پیتسره لاقی بی. نیوی

نیرینه. سوویار، کسبیکه بسره پستی و لاخوه بی، کسبیکه سوواری

و لاخ یا هر چتیکه بوبی، به پیچوانه ی پیاده یه. دهسته سووار: تیپ،

سمر. مبدس له چتیکشه، که به سمر چتیکه تر دال بی، پهنجره ی

نیره به سمر حوشی نیمدا سوواره، چیره.

سوواره: سوواله. کسبیکه سوواری پروات به پیچوانه ی پیاده. کومله

سواریک. — دره: سووالدره.

سوواره و پیاده (مک): گول و بوق، ده غلیکه هیندیک گولی کره بی و

هیندیکیشی له بوقدا بی.

سوواره ی شهره یج: ناره بوشده امه ی شه ترنج، که پتیا ده لین شا،

وهزیر، فیل، نسپ، روخ، پیاده.

سواریون: سواریه ی.

سواریه ی (هورا): سواریون.

سووارچاک: سووارخاس. — ی: سووارخاسی.

سووارخاس: سووارچاک، کسبیکه سوواری باشزانی. — ی: سووارچاک.

سووارخه (زا): چیلکه.

سووار سوواری (مک): باربارانی، بابارکی.

سوارکردن: پیاده یک کردنه سوار. مهربس له پاهای اندنی کار یکپیه. نم کاره زروسوار که. — ی ده مانچه و تفنگ واته ناماده کردنی بۆ ته قانندن.

سوارو: مه قامتیکه نایشه گۆل بۆ سلیمان به گی داناره.

سوواری: بوونی مهر دوم به سوار، به — چوم مسهردهشتی. — پیکردن: فمنتازی کردن.

سوواغ: قور یا گه چتیکه، کبه دهست یا بهماله له شویتیکدرایی. — دان: سوواخان، تیهه لیسونی قور یا گه چی گیراوه به دهست یا به مالتج. — کیشان: سوواغان.

سوواک (باک): سوولا، تاغک.

سوواک (ههرا): ساخ

سووال: ده روزه، گه دایی، له ته چنی.

سوواله (دزه): سواره، باقهی دهغل و گیایه بهلان له گهرمیتی نابستری. قولیک گهن، جۆ یا مهره به، که سهان دروویتیهوه و بهلان هیشتا دای نهایی.

سووالهت: گۆزه کوت، نمشکه لک، نمشکه لوت، لشن.

سو: پارچهی دیزو، گۆزه ده فری گلینهی شکاره، ناوی تیدا داده نین بۆ مریشک و سهگان.

سووالهده: چله گیایه که نمژنیه که بلند دهی گه لایه کانیشی وهی گۆگمی ده چن، که ناره کانی خانه نیه هه لکه ی له نیهه راستیهوه تا سهری گهلیک گولی زهر وورد ده رده کات، سواره ده، گوی بهد.

سووالهت: سوواله تیکی شکاره ناوی تیده کن بۆ سهگ و مریشکان.

سووالک: کۆته رده داریکی هه لکه ناره یا سوواله تیکه بۆ ناو تیدا خواردن وهی سهگ.

سووالکهر: ده روزه کمر، خورازۆک، خوراز خورازۆک، ده رکۆده رکۆ، له ته چن، له ته چن، خورازۆک، گه دا. — ی: ده روزه کهری، گه دایی.

سووالکهر: پارسکردن، ده روزه کردن، په سنی کردن، خورازۆکی چت له مهر دوم.

سووان: لوسه بون و نهمانی زسری چت، کولیبون. (پهرا، ههرا،) سووانده. جووره هه لاییکه. خشان، سووانه ی تیغ و داس و سمی وولاخان. بره مند، کارتیه. (که.) کولیبونی تیغ و له کارکومتی تیغ به جۆریک، که به هسان تیهه ییهوه. چه قه سوویون، شهرم شکان. **سووانه:** گوی بان، سووانده، (ههرا،) گوی سووانه، پاساره.

سووانهوه: ساوینوه، سووانه، لوسه بون و چونه یه کی لباد و فهره نچی له مهر زۆرسووانه ی. سووانه ی که شک و چتی تر، به هه لگۆفتن و خستنی له چتیکه تر، که شک که سووانه تروه.

سووانده: هه ره بان، سانه، گوی بان، گوی سووانه، (ههرا،) پاسار، سووان، که ناری بانی، (ماسه.) میشپه، ساپیه، (دهر.) سووانه، (پین.) گوی سهبانه، (زا.) سوواندهر.

سوواندهر (زا): گوی سووانه.

سوواندن: نه هیشتنی زیری چت.

سوواندهوه: سووانه.

سوواندیکه (ههرا، بار، خز): (ههرا.) سوواندیکه، پاساری، (پهرا، خز.) سووانکی، چۆله که ی نیرومی، پاساری، سوواندوکه، سوواندولکه.

سوواندوکه: سوواندۆکه.

سوواندولکه: سر.

سوواندیکه (ههرا): پاساری و چۆله که.

سووانکی (پهرا): سوواندۆکه، پاساری، چۆله که.

سووانن: سوواندن، سووانه.

سوواو: تیغ و داسی سوواو، سایراو، چتیکه لوس بووی و بهرگی نه مایی. چه قه سوو، بی نابوو، بیتشهرم، پروو دمالراو، چه ختی، چه ختی چۆبان، پهل، چوختی.

سوواوه: سووراوه. — ی: سووراوه یی.

سوواوی: بی چارو پووی، پروو دمالراوی.

سووه ی: سبه ی.

سووه یل (نهره): نه ستیره ی سیوه یل.

سووبا (زا): مه لوان. (باک.) — هی: مه له کردن.

سووپ (زا): چهند بهردیکه له مهر بانی ناو دا ده نری و داری به سهر دا راده ده نگه یی بۆ ماسی گرتن.

سووت (باک): تله، دلو، چالیکه ته په کی له سهر داده نری بۆ گرتنی هه ندی بالنده. فیتفیه، فیکفیکه، س (ههرا.) پیته، پویته، مرده، قازانجیکه له پاره به قه رز دانی دا و ره ده گیریت.

سووتلو: مهر دومی سه سهری.

سووتار (زا): قووت.

سووتال (باک): قووت، سووتار، (باک.) ساکول.

سووتان: سوژبان، سوته، سوتن، گه گرتن، (ههرا.) سوته ی، سوچایی، سزبان، گران، شو تین، شو تان، ناو رتیه ی بونی چتیک و نهمانی.

سووتانهوه: سووربونه وه و هه لزه پانی شویتیک له نه مانم بهه یی ته ییون و زۆر مانوه یه له ته یدا.

سووتاندن: سوته، شو تانندن، گه تیه بهردان، ناو رتیه بهردان، سوژانندن، کهمانندن، سوژانندن، گه ران، ناگر تیه بهردانی چتیک و نه هیشتنی.

سووتاندیهوه: سووتانهوه.

سووتاندن: سووتانندن.

سووتانی (پهرا): داریکه له ناو کۆمه له داریکیدا، که به روه ی هه مر سووتابی ته نها هه نه لق و پۆپ و تیکر له که ی سووتابی.

سووتلو: سفته، چتیکه ناگری تیهه یی بوی. نیوی تیهه نانه.

سووتلو: شویتیکه سووتابیه تروه.

سووته (بار): ته په که، سووتو، سووتار، سووتیاگ.

سووته ن: چتی نیوه سووتاو.

سووته که (شمق): جووره نازاریکی دارو یارانه په لکی داره که ی کم و زۆر په ش ده ی.

سووته مهره: داری نیوه سووتاو و هه لپه روزاو، سه لکه یی زووت.

نادان، (باک.) دابهر. بى: بیهیر، بیتکه لک، بیتخیر، بادی هموا، خوپرایى.

سوودپهرست: قازانچ پهرست.

سوودار: گوماندار، به گومان. — ی: گوماندارى، به گومانى.

سوودپهرستی: قازانچ پهرستی.

سوودپهروره: سوودپهرست. — ی: سوودپهرستی.

سوودخۆر: مرده خۆر. — ی: مرده خۆرى.

سووددار: به کله لک. — ی: کله لکدارى.

سوودکړدن: قازانچ کړدن، بردنوه، کله لک و بهره پى گه یین، پاره دان یاوه رگرتنى به سوود.

سوودمهند: قازانچ کړدن. — ی: قازانچ لیکړدن.

سوودپهر (هموا.): سوودخۆر. — ی (هموا.): سوودخۆرى.

سوور: پهنګى خوړین و گولنه خاشخاشى سووره، پهنګى گولنه میتلاقمش سووره، سۆر. پرون، — برونه و نان و گۆشت: باشبروان، — برونه: پرون برونه، ده رګمړتن، قژلین، ناشکرابون. — کړنوه: پرون کړنوه، قژیلاندن.

سوور (لک، فه.): بروک، گهرم، دژى سارد. (که، لک.): شایى و زماوړند. (باد، هلو.) سوویر، (نهرده.) پژد، شیلګیر. (باک.) زیز، زووبر، سروه، شنې با، پای فینک.

سوور: واق، واق و ووپ، مات، شاش، خول، دهور، چمرغ، سماغه پان. — خوواردن: خولاندوه.

سووراه (زا.): سوورواو. — ک: سوورواو.

سووران: چمرخان، خمخورادن.

سووران (فه.): شادمانى بوکى، شایى.

سوورانه: پاره به که ناغا له زاوای دهستیتى له کاتى ژنپتاندن.

سوورانوه: خولاندوه، چمرخان، گرواز، چمرخان، چمرغ خوواردن، گهرانى مهردومه بهى نامانج.

سوورانک: سرپاتک، زوپناتک.

سوورانګه: شوړیتیکه تیتیدا بسوړیتوه.

سوورانچک: سوورپتنه.

سوورانن: سووران، هیتلاسه، شه خاندن، چمرخاندن، گهردان، خولاندنوه، گهراندن، خول پیدان، سوورانده، نقراندن، چمرخان به چیتیک. هله خله تاندن، سهرى تیسستر و گوویدرژ و بهراز.

سوورانن: سوورانن، خزانن، خشانن، خولانن، گهرانن.

سوورانده: خولاندنوه چیتیک.

سوورانده: سوورانده، خولاندنوه.

سوورلو (موک.): جووره تربیه کی سوور و سپیبه گلورى خپه و هینده ی گیتلاسیکیه دهنکی هدی و بز میلاق باشه و ده کو کاراوى وایه. گیایه کی کتیری و دهستچینشه گه لایه کانی سووریکى قاوه یین و پانن گولسى ریشال پتساله و بهر نیک بلنדה بى دواى ووشکبونی گوله کی تووکی ووردی و ده کو زهنگیانه ی تیدایه ده تروسکی و بهمهمو پهنګیکى ده نویتنى،

سووتقه مهنی: دارودهن و هممو چیتیکى، کمیز سووتاندن دهست بدات، ناووردو، سوته ی، سوتمن، سوتمنى، چیتیکه دانرا بى بز سووتان.

سووتقه: ناووردو، سوتمه نى، سوخت.

سووته ی (هموا.): سووتان.

سووتخۆر: مرده خۆر. — ی: مرده خۆرى.

سوونک (که.): سووتوروى جغاروسه ییلو چتى دیکه یه، پوړ.

سوونکچرا (نهرده.): سووتاوى چرا.

سووتن: سوونوه، تیز کړدن.

سووتوو: — ی جغارو ی: سوته ک، (که.) سووتک، خولمیشى سبیلو و قمنه ی، چتى سووتاو، خولمیشى چتى سووتاو. مردو، له جیتی — ان له جیتی مردوى خوشمویست، تنها بز مندالتیکى ده بى، که بزنى یه کیکى مردوى لى بکمن.

سووتووان: له جیتی — له جیتی مردوان.

سووتلین: چیتیکه، کمسووتیتى، سووتینمر، (هموا.) شانه.

سووتیلهر: سووتین، گرپتیه رده.

سووتیان: سووتان.

سووتیانوه: سووتانوه.

سووجهرګ (نهرده.): سپوچګر.

سووجو (پژد.): پلار، چکله داریکه له هاوړتیتیدا بچه قیتوه.

سووجهرګ (نهرده.): سووجیګر. سوورده کریاګ.

سووچ: تاوان، گوناح، کارى نا پوها. به: بهزه. بى: سوس. گۆشه، کونج، کونجوړ، قولینچک، قورمین، هارس. — پ: داعبایه کی کتورى دړکداره دړکه کانی له سووژن گموره تره و بهله که. (که، هموا.) سیخوړ، سووچهر.

سووچهری: (?).

سووچبار: تاوانبار. — ی: تاوانبارى.

سووچدار: کۆشه دار، قولینچکدار. بهزه کمر، تاواندار، گوناهار، خوړه ی سووچ. — ی: بهزه کارى، سووچکړدن.

سووچکړدن: پیازه کړدن.

سووچنای (هموا.): سووتاندن.

سووچیلو: مه قه لى.

سووچيای (هموا.): سووتار.

سووچ: سبه نى، به یانى.

سووخار (زا.): به لى برنجى.

سووخال: پهرى، خه لوز. — دان: خه لوزدان.

سووخته: قوتابیه که سهره تاي خوړتندن بى.

سووخمه (هموا.): سیخمه، کمهرى، سه لته.

سووخۆر: سوودخۆر، مرده خۆر. — ی: سوودخۆرى، مرده خۆرى.

سووخولمه (که.): سیخوړمه، له قه برغندان، نقوړچک.

سوود: چه خش، دهرامد، قازانچ، کله لک، کتیر، داهات. بى: — ی: بى جیتی، به خۆرایى، بادی هموا. به: — به قازانچ، به کله لک، به ردار،

گولمه خمه مری، سوور او، قهډینه، سمول. (موک.) جوړه گوزانییه که.
 په ننگی کی سووره ژان لیتو پومه تیانی پی سوورده کمن، سوور اڅک.
 سووراپوه: چتیکه سووراپیتومه.
 سووراپوه کړن: سوور او به کار بردن.
 سووراپوه سیلو: دوده رمانی سووروسپن، ژان پووی ختیانی پی جوران ده کمن.
 سووراپوه ک: قمزوانی سوورکراو و نیدی.
 سووراپی: سوورایی.
 سووراپی: سوورایی.
 سووره (نمرده.): همنزاک، زوکړ و زوکچ. زیره، قیژه، نوژه.
 سووره: خوله، چمرخه به گردی چتیکید، خول.
 سووردها (همر او.): بای سوور.
 سوورده بند: لمبیتی بارام و گولندامیدا وادیاره وینه (سوره) ید.
 سوورده بنه: گیایه که بهماری و کووستانیه ده کرتته ناو دز کولپوه.
 سوورده بوز: سووریکه به بوزی بنویتی.
 سوورده جی: جوړه داره بییه کی سووره.
 سوورده ل: بنه لک، بۆتوتن به کار ده بری.
 سوورده یاز (همر او.): ژهنگه سووره. جوړه پیوازیکي سووره.
 سوورده قا: جوړه تاییکي بی لمرزو مووچه که سی شو و سی پوزان ده خایی.
 سوورده قه بند: سوورده بند.
 سوورده قوش: سووریکي پرپهنگه به پوزنیاس و پوزنی دروسته کړی.
 سوورده قفی (همر او.): شاتو، گاتو.
 سووره چنار: جوړه چناریکي زور بلند و نمستوره، پهلک.
 سووره چلو: داریکي سووریاوه به قه داره ناریکي بهرزه بیتومه که لای و کوه که لای داره بهی و همرمی وایه.
 سووره دار: جوړه داریکه وه داری به پووی ده چی، دیدارشی پینه لین.
 سووره دال: جوړه دالیکه، به لام نم گۆشتخوژ نییه. — ه: سوورده آل.
 سوورده دیواس: جوړه پتواسیکي لاسک سووره.
 سوورده دیوی: جوړه پتویتیکی سووریاوه.
 سوورده سافه: بیتجوه بالنده بیتکه همر گۆشتی سوورپی و هیشتاتووی لیتن پروایی.
 سوورده سلو (همر او.): سوورمستی.
 سوورده شامی: جوړه ترتیه کی سووره کلووی لسانانی گموره تره.
 سوورده سووړا: به سوور سووړی چاری تماشای ده کرد. — خوارن په که له دوا یه کتری. زوړه سووړو، نوژه نوو، گریان.
 سوورده قانگ: بالنده بیتکی سوورویو و ناوییه و کوه مرای وایه، جوړه مراییه که، (همر او.) گمر که لاری، سوزاڅک.
 سوورده قو لینگ: بالنده بیتکه.
 سوورده ککوان: جوړه قوونیریکه.
 سوورده ماسو (همر او.): سووره ماسی.

سووره ماسی: جوړه ماسییکي سووره و گۆشتی زورخوښه.
 سووره مزه (شو.): ژهنگه سووره.
 سووره موزه (کرما، همر او.): ژهنگه سووره، سیره موزه.
 سووره واته (نمرده.): دالی سوور.
 سووره و بوهگ: سوور بوهه.
 سووره و بیون: سوور بیونه.
 سووره و کړن: سوور کړنده.
 سووره و کړیاگ: گۆشتی سوور کراوه.
 سووره همراله (همر او.): گولیکي بونخوښه پتر له نیو چیا یاندا ده برسی.
 سووریاش: گزیر.
 سووریلو: چتیکه پهنگی سوور کرابی.
 سووریله سوو: ووتنیکه، ووتنی چتیکه بلی پهره به په کتیک نیشاندات. — دو اندم.
 سووریلعتی: گۆزه سووره.
 سووریلوره: سووریکه تیکه لای سی بی، بۆولا خانه. سوور کوه.
 سووریلوژ: سووریکه به بوزی بنویتی.
 سووریلو نهوه: سوور هملگمرانی مردم له کاتی تریقی یا توو بهر نیاندا.
 سووریلگمرانی ناسن له کوره دا یا گۆشت و چتیر لمرزنی داخدا.
 سووریلوژ: چتی سووری ناشیرین.
 سووریلوژ (همر او.): زهرده واته، ژهنگه سووره.
 سوورت: شپوه، وینه، درووشم.
 سوورتک (که.): بی تاپو، بیتشم. — ی: بی تاپووی، بیتشمی.
 سوورچک: سوورچک.
 سوورچی: ختیکی زور گموره کی کورده.
 سوورخن (که.): سوورخون.
 سوورخوژ (که.): گمخوژ، زورگمر. — ی: گمخوارن، گمخوارن.
 سوورخوارن: گمخوارن، گمران، خولانه، سوورانه، خولان، گیلای، خوخنوارن.
 سوورخون: سووریکه به لای سپییه بنویتی سوورخن، سوورفل، پهنگی وولا خانه.
 سوورخون (همر.): ممر، کاووپ یا بهر خیکه سمر و لمشی زهر دیکي وایه به سووری بنویتی.
 سووردهاش: ناوی کیتیک و شارتیکیه لاناوچدی سلیمانی.
 سووردها گمران: سوور هملگمران.
 سووردها گمران: سووردها گمران.
 سووردهان: سسما کړن. هملسوورانن، چمرخانن، گمران، شه لین، خوخنوارن، خولانه، پیچ خوارن، گمر خوارن، کیتگل، چمرخان، زفران، خولان، سمر — سمر قپنهک.
 سوور و سات: خمرج و باجیکه ناغا له ژیرده ستانی خوی بستیتی.
 سوور سووړانی: گمه یه کی کپو کچانه.

سورسور: خلیسکی سرسره‌زلی. — کی (فه). : خلیسک.

سورسور: تیره‌ییکی کوردانه له کویتستانیدا.

سورسور: جوړه تریه‌کی سورده گلووی له سادانی گموره‌تره.

سورفل (ه‌م‌را). : شی، سورپر‌تول، سوروه‌ژ.

سورک (باد). : جوړنه. (باد). م‌زانه.

سورک: جوړه میتوژکی سورده له تره‌ سپیکه دروسته‌کری.

برنجیکه، که ده‌نکی سوروی زور تیدابی له‌پیش کوتانیدا. سورنیکه له زهری، کمسوری و سوزی تیدا ن‌بی، برتییه له‌منالی وورده. مندالی وورده.

سورک‌له: ناده‌می سوریار.

سورک‌له (ن‌رده). : سورک‌وه.

سورک‌وه: ولاخی ک‌وهی سوریار، سورک‌وگ.

سورک‌وگ (ن‌رده). : سورک‌وگ، سورخون.

سورک‌رن: پاک ک‌رن‌وهی دان‌وژله‌یه له خ‌مراناندا به جودا ک‌رن‌وهی کایه‌که.

سورک‌رن‌وه: دیزه و گ‌وزه و هرچتیک له ق‌ره سور دروست ب‌ک‌ری له ناو گ‌لی ده‌نین و ناگری تییه‌ده‌دن تا سوریت‌وه. وه‌راست گیران، ن‌مدیر و دیو پ‌کر‌دن‌ی گ‌شت و چ‌تر له ناو ز‌نی داغدا تا سور ه‌ل‌ده‌ک‌ری.

سورک‌رن‌وهی نان یا گ‌وشت: باش‌ر‌اندن، پرشت‌ک‌رن، (پاک). بر‌اشتن، بر‌ز‌وه‌دان، ن‌مدیر.

سورک‌رن‌وهی ف‌من: شاراندن.

سورک‌رن‌وهی پ‌شت: پ‌شت را ک‌رن به‌رووی له‌بر ناوری و ده‌ست پ‌تدا ه‌تنانی له‌س‌رمان، سور ده‌یت‌وه. سورک‌رن‌وه: سور‌انگه.

سورک‌وم: چ‌تی وونی بی‌س‌رو‌شوین. — ک‌رن: بی‌س‌رو شوین ک‌رن.

سورک‌گی: ناسنیک‌ی زمانه‌داره له دیوی ناو‌وهی ده‌رگا و پن‌ج‌ره‌ی پی‌ ق‌ایم ده‌ک‌ری.

سورله (ه‌م‌را). : سور‌زه.

سوورم (پاک). : گیاه‌که، سیرم. (ن‌رده). زهری سوروی بی‌گ‌ز‌گیا، سورک، س‌ژک.

سوورمن: واق و‌ر‌مان، شاش ب‌ون، مات‌بون. — ی: سورک، س‌ژک، خاکی سور.

سوورمه: سیم، س‌بی و ز‌رد ه‌یه شال و شه‌پک و ق‌تگی چ‌وخ و ع‌بای پی‌ده‌ن‌خ‌شین. کل، (ه‌م‌را). کل، س‌رمه.

سوورمه‌ند (د‌زه). : گ‌له‌سورده، خاکی‌که گ‌له‌کی سوروی، سورده‌کی ب‌ز شینایی باشه.

سوورم‌س (م‌وک). : ن‌بل‌ق، ه‌لم‌سار، سورمه‌ل‌گ‌راو.

سوورم‌ی: ن‌یری ن‌فره‌تانه.

سوورناتک (جا). : ب‌ژی خ‌ارد‌نییه، ن‌و لوول‌سورده‌یه، که له‌نیو ریخ‌و‌ل‌ن‌وه گ‌ه‌یش‌ت‌ته ن‌او گ‌ه‌رو‌ن‌اری پی‌دا ده‌چ‌ته خ‌وار‌وه، سورن‌چک. (خ‌و). زور‌لانک، (ه‌م‌و). بابا. زور‌ناتک، (ه‌م‌و).

سورناسک، گیاه‌کی ز‌رد و گ‌چ‌که‌یه گ‌ول‌سور و وورده و پ‌ل‌ک‌یشی به سوروی ده‌روانی و وورده بال‌یک بل‌ند ده‌بی مال‌تی نیو‌چ‌وان س‌بی بی‌خوا یا وه‌لاقی ک‌وی نیو‌چ‌وانی شه‌قار‌ش‌ه‌قار ده‌بی له‌بر ق‌ایی له‌نیو لان‌ک‌یتی داد‌ن‌ین نا‌ژی و می‌زو پی‌س‌ایی ب‌ژگ‌نی ناک‌ن و ن‌س‌پی و پن‌دیشی تخ‌ون ناک‌وی.

سورناتک (ه‌م‌را). : سورناتک.

سورن‌خ‌وش: مر‌یه‌که ج‌وشی سورده‌رکا.

سورن‌شت: ده‌رو‌شت، چ‌وارده‌ره.

سور و س‌هان: ب‌ز ن‌فره‌تی جو‌وان و ج‌یل‌به‌کار ده‌بری.

سور و س‌نج (ه‌م‌را، سل). : سور‌ه‌ول.

سور‌و‌نه: گیاه‌کی کویت‌ستانییه، ک‌س‌ری ده‌ره‌تا وه‌کوو چ‌نگی ک‌وی سورده.

سور‌ه‌ل‌گ‌ه‌ران: سور ب‌ون‌وهی م‌ردوم له پ‌قان یا له‌بر ته‌ریق ب‌ون‌وه یان له س‌رمان، نال و ب‌ول‌ب‌ونی تر و ه‌ندی‌ب‌ری تر.

سور‌ه‌ول: چ‌ار‌شل، پ‌ه‌نگی سور، سورده‌پ‌نگ، ش‌لی سوروی پر‌ژول، سورخون، دم و چ‌او سوروی ناش‌یرن.

سوور‌ی: (؟).

سوور‌یتی: س‌ز‌اهی، سوروی چ‌ت.

سوور‌ی‌جه: سور‌ی‌زه.

سوور‌ی‌چ‌که (ن‌رده). : ق‌ور‌ک.

سوور‌ی‌زه: (ه‌م‌و). س‌ژیکه، س‌ژک، (ک‌و). س‌ژکه، ه‌ش‌ین‌وک، سور‌له، سور‌لی، سور‌ی‌جه، نه‌خ‌وش‌یتی ت‌یه‌تی مندال‌نه دان‌ده‌ای سوروی له‌ل‌شی پ‌یدا ده‌بی و بی‌ناوه.

سوور‌ی‌که: سور‌ی‌زه.

سوور‌ی‌نه: لو‌له‌یه‌که له ق‌ور‌گی گیان‌داراندا ناوی پ‌تدا ده‌چ‌ته خ‌وار‌وه، سور‌ی‌چ‌که.

سوور‌ی‌جه: سور‌ی‌زه.

سوور‌ی‌چ‌ک: سور‌ی‌نه، سور‌چ‌ک.

سوور‌یان: ناوی نه‌تم‌وه‌یه‌کی ک‌ونه له پ‌شدا له نیوانی سورویه و ع‌یرا ق‌یدا ب‌ون به‌لان نیمر‌ ب‌ل‌و‌ن‌وه پ‌ای‌ته‌ختی وان یا ن‌ای‌ن پ‌رس‌تیان ش‌اری (حصص) یه له ول‌اتی م‌ش سوریان پ‌یدا ده‌ن پ‌یان ده‌ل‌ین، (پ‌ماق‌به‌الاک‌راد) یا ق‌ومی ک‌ود به‌لان زمانیان سور‌یان‌یه.

سوور‌ی‌چ‌که: (پاک). نور‌یه‌ل‌یشک، (ه‌م‌و). س‌ژیشک، (ک‌و). تر‌پ‌ژک، (ر‌ژ). سور‌چ‌ک، (ک‌و). س‌یر‌چ‌که، سور‌ی‌چ‌ک، ب‌ژی خ‌ارد‌نی و ناو‌یه.

سووری (پاک). : تور‌پ‌ی، زور‌ی‌ری. — ب‌ون: س‌ل‌بون. ب‌ونی چ‌ت به‌سور.

سووری ف‌سم‌ان: سوورایی ن‌س‌وی ن‌اس‌مان.

سوور‌ی‌ز (ه‌م‌و، خ‌و). : گیاه‌کی ل‌سک سوروی به‌ه‌اریه به‌چ‌شتی لی‌ده‌ری.

سوور‌یان: سوور‌ان. — وه: سوور‌ان‌وه، گ‌ه‌ان‌وه، خ‌و‌خ‌وار‌وان، خ‌ول‌یا‌ن‌وه.

سووریه: خاکی سووریه ده کمرته باشوری کوردستانی بندهستی ترکان له سووریه دا نیرملیقن کوردهیه. کوردستانی سووریه له زتی دهجله تا ده ریای سپی به کوردستانی ژێردهستی تورکانوه گرتدراوه، نیل، مالیات و باقی کورد پارچه پارچه یون هندیکی له ژووری سنور و هندیکی له ژیری سبورین باب له ژوور و کوپ له ژیر بیجگه لهوانیش نزیککی ۵۰، ۶۰ ههزار کس له شام و حلب و حما و تله کلهرخ و حصن الاکراد و چیاپی علوی داده نیشن گهلیک پیسای ناوداریان لیهه لکوتوه له کوردهکانی سووریه وه کوو: مالی زوکللی، مالی بهرمهده، مالی هنانو، مالی بهرازی، مالی عبیدوره حمان پاشا، مالی شهمدین ناغا، مالی بهکداسی، مالی بۆز له میژوودا بهناوی (ادیب معوض) که بهناوی (الاکراد فی سووریه و لبنان) چاپکراوه و بلأوه پهخشکراوه.

سووریه چکه: سووریه، گهلور، قرقرتوک.

سووریه چی: (ههرا.) : سووریه.

سووری سنجه: (موک.) : جووره ماریکه.

سووری کال: نا.

سوورین: بهروانه: سورین.

سوورینه: (زن.) : سووریه.

سوورینه چکه: (زاخ.) : نیوگن، ناوگن. بۆی خواردنی، (خو.) : تر تریک، (باک.) : نوور بهلیشک، توپ تریک، به بهلیشک، سوور سووک، سووریشک.

سوورین: سووتان. — دن: سووتاندن.

سوورینی: (ههرا.) : سوورمانی، سوورانی، قههیک، حیز، چنده، بلخ، پۆل، قاقچه.

سووریه نهک: نه خۆشیکی په تو (ساری) یه له پێگه ی تیکه لاوی ده گیریتوه میکرۆبه که (گۆنۆکۆک) ه چلک له چووی مرۆی دپته ده ری و ده سووتیتوه، که زوو چاره نه کری لهوانیه میزی بگیری میزدان و گورچیلکه ی باوس و هم لهوانه مندالیشی نیی، له نافر تانیشدا مندالانی تیکه دا یا ناووس نابی یان بهرداوی چرکی وی وه چاو بکوی کوویری ده کا دهی چتی وا بخووا، که میزی زۆر پێبکات و به ناوهووزکی پرمهنگهات و پوتاس یه که له ۱۰۰۰ ده سووری و په نسیلین لیهه ده ری چاره ی له کوردستاندا واده کن: باینجانی پیشاوی له چووی ده گرن، شو ره ۱ مسقال، ناوی کولای ۱۲۰ مسقال دوای کولاندنیان به شیر و گهرمی پیی ده شۆن ناوی جۆ بۆ سوور نهک زۆر یاشه که رهویش زۆر یاشه، به نیشته تال و نوک و زهره چیه به قهده یه کتری بکوترین به لان به نیشته تال که به قهده مازووکی له ناردی زهره چیه و نوکه که ده ری به یانیان له خورینی قووت بدری زۆر یاشه.

سووریه نی: دۆشه گله یه کی جوانی په تریمی ساچا خداره له گهرما و اندا خۆی له سه ره پۆشته ده کیتوه.

سووریه نی سه ریل: (که.) : جووره تفهنگی کۆنه.

سووریه نی: سوورانی، (ههرا.) : سوورانی، ژنی حیز، قاقچه، بۆل، بلخ، چنده، قههیک، خوارق، قهلق.

سووریه: چیشته تیکه، که به ره که ی سووریا و کوشرابی و تله که ی فری درا بی. پارزن، پلاو پازن، پلاو پز، پلاو پلیر، پلاو پارتین قابیتیکی مسی کونکر نه بۆ پلاو تسی چتی به کار ده بری.

سوورن: سوورن.

سوورن فلۆن: سوورن تازن.

سوورنه: سووتین.

سوورنه دن: سوورندان.

سوورنه که: (ههرا.) : سوورنه که.

سوورنه نی: خاوی و پشتمالی گهرما تیه.

سووریه نی: گهری ده روون، سووریا م ده گهری واته گهری سه ندوه.

سووریه یو: سووتاو.

سوورن: گوندووش، گندووش، کونووش، کونووش، گنۆز، گۆچمه نی، جهورالدو، جهورالدو، سوورن، ناسنیککی نه ستوور و درێژکۆله به سه رتکی تیژ و سه ره که ی تری کونه به ره کورتان و گو نیه و ته لیسی پی ده دروون.

سوورن فلۆن: به زوری سوورنی له چتیک پاکردن، سوورنکاری، به سوورن بندا نی چاره ی دانوه که (کام) ی که بی واته دانی کۆل بووی خواردنی پی نه خوری به کورده به چاک ده پیته وه و دانیش ده خرا.

سوورنه دن: چهرمیکی درێژکۆله به سوورنی تیده خری.

سووریه نی: سووتان.

سووریه یو: سووتاو.

سووس: ناوی گیایه کی تال و شیرینه ناوه که ی ده فرۆشن.

سووسه: دهنگ و باسیکه هیشتا بلأو نه بو پیته وه. — یه که هیه له بابیت فیساره باسو: دهنگ و باسیکی کزی هیه. (که.) ده لاقه، کولانه، پۆچنه، شووینوار، شووین. — بهرین: کولانه گرتن. بای سووک. ههست، سووسه. شوواری.

سووسه کرفن: شوواری کردن، ههست پاکرتن، دهنگ و باس وه رگرتی کم له چتیک نه پیته وه.

سووسه نی: بزنی پهشی ده م و چاو سپی یا سووره.

سووسه مار: چاو سپیک، بزنی مره، دیلمار، مار مارووک، بزغ، بزغوک، مار ماریشوک، کیرنگرک، گومگوموک، سیسه مار.

سووسه بهر: گیایه کی گه لا پانی زۆر بۆنخۆشه. نیوی نافر تانه.

سووسه ن: (ههرا.) : سووتینه، جووره گولیککی جووانی بۆنخۆشه، زۆر پهنگی هیه. نیوی نافر تانه.

سووسته م: ناوی نفشه که تفهنگی که ثناریه، سیستم، جوور، شیوه.

سووسکه: (باک.) : سووسکه، سووتسکه. — ده: سووسکه، (ههرا.) سووتسکه. (پهرا.) : فخره کردن.

سووسه مار: (ههرا.) : سووسه مار، دایکه مارانه.

سووسن: (باد.) : سووسن، سووتسن، سووتسینه، گولیککی به هاری و بۆنخۆشه وه کوو نیرگیسی وایه چلیکی پروتی پی په لکه له سه ره وه ی چله که ی گولیککی په نه بی دتی. نیوی نافر تانه.

سووسووک: (ههرا.) : فیتو.

سووسی: (ههرا.) : سووتسکه.

سووش: (زا.) : جووره گیایه کی بۆنخۆشه.

سووفی: زانا، هۆشه مند.

سووفیله: نیمامی په سپسوکییه، نیمامی ته سبیه یه.

سووق (هەر): زەق، چاو — کردن: چاوزهق کردن.

سووقان (دەلو): ئیتسک.

سووک: بَلَج، هەرزە، حیز. (فە.) عەزاداری، ماتەم. (کە.) حەجک، کۆت. — پێتەدان: کۆت پێتەدان وەبەر چینیچکان دان، بەر بە بەرەنان. دڵسەفک. هەرزە، بێ ناپەرۆ، پێژیپێژە، جەپن، وەینەک. سەفک، واژێ قورسە، ناسەنگین. — ایەتی: سووکی، سووکییتی.

سووکە (نەردە): چتیکە گۆرەوی پێ دەچنرێ، دەرزێ گۆرەوییەن، تەبەنە. (پاک.) شاپلەتە.

سووکەتی: سووکییتی، سووکایەتی.

سووکەکی دووخ: سوورژنی دووک.

سووکەلە: چتیکە لەمەلگرتیندا سووکی.

سووکبار: باری سووک، بریتییه لە کەسێک، کە نەمرکی سووک و کەمی. — ی: کەم نەمرکی.

سووکبۆن: قورسایێ نەمان. هەرزەبۆن، لەبەرچاوان کەوتن.

سووکەس: دەست سووک. — ی: دەست سووکی.

سووکەرە (پاک): مەنجل، دیزە.

سووکەرۆخ: پەرۆخ سووک.

سووک کردن: قورسایێ و سەنگینی نەهێشتن. ناپەرۆبردن، لەبەرچاوان خستن.

سووکێتی: سووکی چتیک لەبەت کێشەرە.

سووکێ: بێرەنجی، سانایی. کەمکێشی، سەفکی مەبەس لەوچتەیه، کە قورس نەبێ. بێ ناپەرۆیی، جەپنی، حیزێ، بێشەرمی، حیزەبەخۆزی، هەرزەیی، بەدناوی.

سوول (پاد): جۆرنە، تافگە، پلوسکی ئاو. (فە.) سەپێل. جار، نۆبە، کەرەت، هەل. (پل.) سوولاف، پێژ.

سوول (فە): سووێر.

سوولاش (پیرا): دۆلاش.

سوولاف: سوول، پێژاو، تافگە. نێوی ئافەرە تانە.

سوولان: گۆندیکە لەمێلا کەقنە بازارێ هەسکیفییه.

سوولاکە: سوولاک.

سوولابووک: پلوسک، بۆختک، (پاک.) چرک، چۆنەک، سوولاکە.

سوولە (پاک): لاسکی تروتتییه. چوکلەدارێکی تیزە، تەنکەمران بەکاری دەبن. چەند سینگیکی باریکی نووک تیزە بەرمالێ دەواری لە دەواریدا پێ قایم دەکری. لاسکی هەرزنی.

سوولەپەرە (پل): چلورەرە.

سوولەپەنی: سەلمانی شارێکی کوردستانە ماوەیەکی زۆر پایتەختی پادشایەکانی بابان بوو.

سوولک: منالێ ساوا. (دەر.) سوولاک.

سوولکە: مەبەس لە مندالە: دوو سوولکەم هەیه: دوو مندالەم هەیه. بێسکە سابون، شۆتی لێژ.

سوولکە: شۆتی لێژ.

سوولی (بار): گەڕی ناوڕۆی، گەڕی. پلوسک. تافگە، پێژگە، (هەورا.) وەزەن.

سوولی کەباب: جەرگ و دلی برژاو.

سوولیمان (بار، کە): ترییهکی پەشی گلوردێژە.

سوولین (پاد): زێراب.

سوولینه (پاد): گۆنکە نەو لۆلە گلێتانهیه، کە سوور دەکرانەوه و بۆجۆگەکی ئاوی لە ژێر خاک پەتێژە دەنران.

سوومان (پاد): رۆخسار، پەرۆ.

سوون (فە): نەستۆندە پەشمالان، سستون. (زەن.) هەورا، کە. هەر. سن. سووین، ساین، سوونەرە تیغی، ساوین.

سوونەت: هەوێل پۆژی درۆتەیه. — کردن: پێستە زیادهکە سەرچووی مندالێ نێرینه پەین.

سوونەرە: هەلگەرفان و — ی کەشک. (فە.) وولای، سووانەرە، هێسین، تیزکردن، هێسون، هەسون، سووین، سوو، سوونەرە و وەرگێڕانی لێبەد و ئیتر، هۆسین.

سووفول: گیایەکی بۆنخۆشی گۆلشینە پەلکی وەکوو هێ نێرگزییه و هێندە ویش بێند دەبێ.

سووفە (پاک): سوویند، پاکانە. — اثر: سوویندی درۆ. — خوارن: سوویندخواردن.

سووفکە: بێسکەسابون.

سوونگەر (پاک): هەر، نیسەنج.

سوونگەر (پاک): هەر، سوونگەر.

سوونی (هەورا): سن.

سووری (پاک): سقووری.

سووهرا: لەسەدی چارەمینییدا ناوبانگی پێشویان سەهریه سوو دانیشستوی شەقلابات و تەلەفتون سوون ئێستا بەرازای شەنۆیه ناو دەبرێن.

سووی: تەماشای دۆریست، حەیف، سوو، جەخار، جەخار، پەرۆش، داخ، جەجمەت، خەم، هەزەمت، تاوان، بەزەیی، خەفەت، ئیش، نازار، ئەم بەرینە بە سووئییه: بەنازەرە. — بۆنەرە: بەزەیی پێداهاتن، لە — یان نەمرانی چیکەم: لە تاوان نەمرانی چیکەم، سوویم بۆرە: حەیفامان لێتی. ناسۆ، سوو. (دەر.) سیپەلەک، سیپەلەک. گۆشە، کەنار.

سوویار (زا): سووار. (پاک.) قەشمەری، لاسا.

سوویگ (نەردە): سووار، سوواوەرە، سیویاک، ساویاک.

سوویان: سووان، ساویان.

سوویە (لور): سیپەلات، سێل.

سووی بۆنەرە: مردن لە داخان یا لەبەر نازاریکی.

سوویتەلی: مەزێ هەلەشە سەرەری.

سوویجەگەر: سێی و جیگەر.

سوویژ (هەورا): سۆلە، (فە.) سووژ، (دەر.) هەر، کە، لک. سوور، تیز خۆی، زۆر سووژ، سۆل. (دەر.) شایی، زەماوەند. سەخت.

سوویژبووک: شۆراووک، شۆرافک.

سوڤيره ك: شاريكي كورده ده كورته لاي پوژاواي دياره كړي.

سوڤيره كه: جوړه مازوويكه ده باخي پيښه كړي. (جا.) شيرزي تهره، كه هيشتا ووشك نكر ابيتموه، جوړه خوارده مښي كه، كه له خستې دږي دروسته كړي.

سوڤيره لوك: چتي سوږي ناخوښ.

سوږخوږي: خوارديت كه مغزه كي سوږي.

سوږده رمان:

سوږوږو (نمره.): پيشوڼه، گاواني، پښ، بيتروتن، (موك.) جله، په قه ي زورگوره، كه له ناريډا دهږي.

سوږيږيږك (لو.): سوږيږه.

سوږيس: تارمايي. گوليكي جواني بونخوشي كوويستانييه.

سوږيسنه: گوليكي شين و سوږه گه لاي وه كو پنگي وايه و بږني خوښه له ترازاندا دهږي، سوږيسن گوليكي كوويستانييه.

سوږيسكه: زړه كم، سوږيسكه، سوږيسكه، سوږيسكه مډليكه وه كسو كسوي وايه به لام نم گچكه تره و گزشتي ده خوري و خوښه.

سوږيسكهي: جوړه هډلپه پيښكه.

سوږيسن: نيوي ناخه تانه. سوږيسنه، (دهر.) سون، گيايكي گولشين و بونخوښه.

سوږيسنه: سوږيسن، سوږيسن، گوليسون، گوليكي كسوي سږي و ونه وشييه. نيوي ناخه تانيشه.

سوږيسني: هږيكي كورده و دوو تيره ييه، (١) بهراجي، (٢) مډلكهږي له نيره پږي پوږه لاي مه با پيدا داده نيشن.

سوږيكه: سوږيسكه. (كو.) منډالي ساوا.

سوږيكه: ناسو، سوږ.

سوږيل (كه.) ههمه، شو.) سميڼ.

سوږيل: سميڼ.

سوږين (كه.): سوږين، پاكانه.

سوږينه: (همورا.) كمشكساو، ډوله، (همو.) نينجانه، وه كو تمشتي وايه، به لان له قور دروسته كړي و سوږده كړتموه بږكارو باري ناوماڼ.

سوږينډ: درامه تي، كيس، (كه.) سوږين، (بابا.) سوږينك، (همو.) سوږند، سوږند، پاكانه به ناوي خورا. — ت به تالبي: نيشاله كه، كه سينيكي سوږينډ بخووا و يه كيكي تر، كه بيموي بلي سوږينډ ت به تالبي ده لي: نيشاله كه.

سوږينډخوږ: پاكانه كار، دووكس يا پترن، كه پاكانه بږي كتر ي بكن له چتيكي هارپه يان دابوين.

سوږينډخوار: پاكانه كار. — ي: پاكانه كردن، كيس خوارن، يه كيتي دووكس يا پتر به هږي سوږينډ خوارنموه.

سوږينډخوارن: پاكانه كردن، كيس خوارن به ناوي خورا.

سوږينډخوږي: پاكانه كردن، كيس خوارن. هارپه ياني.

سوږينډان: پاكانه پيښه كردن به يه كيكي.

سوږينډگير: خوراگير، كه سينيكه، كه سوږينډي درو پتي نوواندي.

سوږينډكه: سونكه.

سوږينډگ: سوږينډ.

سوږينډگخوږ: سوږينډخوږ.

سوږينډگخوږ: سوږينډخوږ. — دن: سوږينډخوارن. — ي:

سوږينډخواري.

سوږينډگان: سوږينډان.

سوږينډگير: سي و جگير.

سوږينډگير: سوږينډگير.

سوږير (لور.): شايي، زده ماونه.

سوږيل (لور.): سميڼ.

سوږيلاف: تاښكه، نار هډلډير.

سوږين: ساين، سوران، سوږنموه، لي هډلسون، تي هډلسون، ليخشانن، پيداخشانن، ليسون، ساوين، ساوون.

سوږينموه: سوږنموي تبخ.

سوږينه: ده فريكي گلينه كمل و په لي چلني تيډا دهږن.

سه (باک.): سيږير. (باک) سي (٣٠). — ا: سيږير.

سهنه (باک.): كمناري نوشتاوهږه.

سهر (باک.): زړ، بهيار، بهي بهريو، نه چيتر او.

سهره (باک.): نالاي چكوڼه. (باک) سهرک.

سهرک (باک.): نالاي چكوڼه، سهره، نيشانگاي تفنگ.

سهک (ههک.): سرکه، ترشيكي زور ترش.

سهناف (باک.): چه تر، سه يواني هارني.

سهوږوږك (باک.): مانگ، (٣٠ پوږ).

سي: يغري (٣)، سسي، ناره بږماره ييكي له نيواني دوو

و چواريدايه. خوڅه، دوو كيلو. نيو: — كراس، يهك كيلو.

سهناف

سيږاره: سيږينه، سيږير اښم ورتنموي كاريك يا كرنموي كاريك ده كه يني بږ جاري سيږيم. — پات: ووته يا كرده ييه، كه سي جارن كرابي يا ووترابي. سيږاران پاته كرنموه، سيږاره.

سيږاز: (همو.) سيږازاني، كهوشه كين، كه ميه كه. (همو.) — انسي: سيږاز، جوړه ياريه كه سيږار و سيږازي تيډا نيري.

سيږهږولي: بن يا گوريس سي به دوو لاي ده كرت.

سيږير: سيږار، سيږات، سيږو. (همورا.) ساي، سدي. سهيږ، چولك، سايه، نيسي، سيه، (باک.) سه، سها، سيږير، ساكات، (كه.)

ساييک، سيږير، جوړه تارمايييكي، كه په يدا دهږي به قه باره ييكي، كه ميري روونكي بگريت. — دار: سايه دار. — داري: سايه داري. — كردن: سيږير كردن.

سيږيره: سي ته لاقه، دارا سي بهردي فريډا واته سي ته لاقه خوار. سيږيركه.

سيږيرو: (شا.) سيږير، سيږوږ، جوړه نږه تيږه كه هر به سي پوژان جاريكي ده يگري.

سيږيري: ناري ژنيكييه. چيريكي سيږيري و خسوي ناوداره.

سيږه لگووگ (باک.): جوړه گيايكه.

سيږينه: نيواني هر دوو سمت و سوږه غي پشتييه. — ي پشتي.

سیتلک

سیتلک (باک.): چنگاڭ.

سیتو: پروکیش، پولی ساخته و قلب.

سیتیر: جوړه تفنگیکه.

سیتوره: سیتچشن.

سیتړلمکی: سیمه‌کی، جوړه داریکه.

سیتچار (باک.): سیتچوارچار؛ بارام — هاته مالی نیمه.

سیتچاک (بخ.): کوا، کورتک.

سیتچکه: یدیکه له بهره‌کانی داره‌مازوبه‌قد گزگلی دهی، ماچچوک (بار.) ماچچوک، چلچله به‌لام چله‌کانی کولن، سیچک.

سیتچکسلوه (بابا.): باپشکتیر.

سیتچکله: چتیکه سی ددانه‌ی بی تیسی س — ش.

سیتچووار: ناوه بق دوازده پڑوهی دوای سی شش.

سیتچچه (نرده.): سیتالو، سی لیخه.

سیتخ: سیخ، شیشه‌ی کبابی.

سیتخت (همو.): مراژتکی دارتاشیه شویتی جغزی پروازی وینه و نیتری پیده‌کیتیری.

سیتخچه: درک، درو — ی گه‌م؛ چقل و پزی گوله‌گفنی، داسس، داسوله.

سیتخچوله (لو.): سیخو.

سیتدازه: له — دان، له‌داردان، خنکاندن، به‌داردکردن، سیتپای مرو پتخنکاندن. وه‌کو سیتدازه‌ایه باز و بالنده‌ی تری له‌سمرده‌نیشی.

سیتدهر: هدیوانیکه دیواره‌کانی له‌سمرستونانه وادیاره سیتدهرک یا سی پنجمه‌ی تیدابوه. ناری نمشکو‌تیکیه له‌مروژه‌لانی بازپزی که‌قنه بازاریه. — ی ژوریکه سی پنجمه‌ی له پزی یه‌کوه تیدابی.

سیتدنگ (باک.): پوزی شیتپوری.

سیتدنگه (خو.): پتکول، (پوژ، همورا.) پدیکول.

سیتدوری (نرده.): سخت.

سیتز: دیزه، پرپه‌نگ، توخ. (فه، همورا.) تیر.

سیتزان (باک.): سیران.

سیتزانگه (باک.): سیرانگا.

سیتز: زیر، سوپه، زورپه، گریان و هاوار.

سیتزه: نندازه، نیشانه — ی چه‌کان گرتن: نیشانه‌گرتن. گری و قیتکایه‌کی سمر لوله‌ی تفنگانه، که‌سیره‌ی پیده‌گیری. تمعن، له — ی تودا شمو پوژ ده‌مخورتند.

سیره: سرنج.

سیره‌سیر (نرده.): زیره‌زیر، سوره‌سوپ، گریان، قیزه، قیز و هاوار.

سیرت: سعیرت شاریکی کوردانه له ژیردستی تورکاندا له‌بتلیسی نریکه مه‌لاخلیل سیرتی هستیار و زانیه‌کی گموره و ناوداره زور نووسراوی به نرخی به‌زمانی عمره‌بی داناه (استعاره‌ی) مه‌لاخلیلی به‌ناوانگه گلیک پرتو‌کیشی به‌زمانی کوردی و کرمانجی داناه به‌ناوی (نهج الانام) و چاپیش کراوه.

سینه‌خدی: لوتی.

سینه‌هوان (باک.): بلزور و زوه‌ندی.

سینه‌که (باک، همو.): گیاهه گه‌لای وورد و درتزه گولی موره وه‌هی گلیخه‌ی ده‌چی بق چیتستی ده‌سده‌دا، سیتسکوک، گیتلاخه، سیتسکوله.

سینه‌کوک: سیتسکه.

سینه‌کوله (شن، همو، دهر.): گوی به‌گواره، گیتلاخه.

سی بنه‌رد: سیتی بنه‌ردی.

سیتپ (زا.): ده‌سندووی جو‌تیه.

سیتپا: سیتپک، سیتداری به‌که‌سره به‌ستراون مشکه‌ی پیده‌نریت. سیتپک، سیتپی، سیتپا، خه‌چرک، (باک.) دوستان، (همورا.) سیتکچکه، ناستیکی سی پتیه له‌سمر ناووری داده‌نری و منه‌جملی ده‌خرتسمر، سیتپای مشکه، سیتپک.

سیتپایه: — ی وینه‌گم‌رتی. سیتپا.

سیتپالوو: سیتسوج، جوړه درکیکسی سیتسروچه، بق همورو چتیکسی سیتسوج ده‌ی، سیتلک.

سیتپهر: مراژتکی دارتاشیه داری پی کونده‌کری. نوه‌ی به‌تویبرکی پتی ده‌لین وینه‌چه پاشموره. جوړه گیاهه‌که وه (شموه‌ی) ده‌چی، سی پهری لورسی گه‌لاخه، له‌مندی جیگا ده‌چنری و دووسیتچار ده‌پوتسموه ده‌یکمه‌گزره بق نا‌زالان. جوړه به‌فرتکی سیتپهریه. جوړه خووسیکه.

سیتپه‌ک (باک.): سیتپی، سیتپای مشکه‌یه.

سیتپهل: پروه‌کیتکه، که‌تازه سمری ده‌هیتابی.

سیتپه‌له (که.): برکه‌ی کاله‌ک و شو‌تیه، که‌پهلداوی.

سیتپه‌رمگ (نرده.): نمسپیکه سی پتی سپی بی.

سیتپه‌یدا: سیتراک، سی گم‌هر، سی مندال.

سیترووسنه‌ک (دهر.): پهرسلیترکه.

سیتیک: سیتپایه‌که مشکه‌ی پیدا هلدوه‌اسری بق‌زدندن.

سیتپولکه: گیاهه‌که.

سیتپی: سیتپا، (باک.) خه‌خده‌ک. سیتپایه، سیتپای سمر ناوری.

سیتپیک: سیتپای مشکه.

سیتپی: یی: که‌له‌همورو قورونه‌کا دوچار ده‌چیته پتسموره و جار‌تیکیش ده‌چیته پاشموره، جوړه هله‌پرتیکه، سیتگافی.

سیتپیک: جوړه که‌پرتیکه بق همو ستونه‌ی ۳ داری ده‌ی، که‌ده‌کاته ۱۲ دار و همروسی داری له جیگای پایده‌کی بلار داده‌مغزیت تا که‌پره‌که قایم بیت.

سیتپی (باک.): سیتپا.

سیتقا: بن یا گوریسیکه سی لق‌بادابی، سیتهمند، نغزی مافی خوه — لت‌ده‌ستیم، وه‌ریسی من سیتنايه: سی لویه.

سیتقا: مراژتکی بزم و ناهنگه.

سیتقا (باد.): هه‌تاو.

سیتقه (نرده.): دموو، فریت.

سیتقه‌سمر: ناوه بق تیره‌یه‌ک له هم‌موند، که‌سیته ده‌بستان به‌سمریانموره.

سیرزکان (که): گمەیهکی دوو کەسییە ٣ بەردان لە نێو شەش خانەدا دادەنێن خانە بەتالەکانیش دەمیننمۆه بۆ یاری کردن و لیکبردنمۆه.

سیرفە (نەردە): دەست پلاوی.

سیرکۆ (سور): سەرگۆتێک، گۆفەک.

سیرمەکی: سیمەرەکی.

سیرفەج (باک): سارنج، ئەمبار.

سیرۆ (شا): سیمەرۆ.

سیرۆچکە: قورقوراکە.

سیرۆک: خواردنێکە دوای سێ پۆزان، کە کەسیکیان لێ بێ دەیدەن بە هەزاران.

سێ پۆزە: سێ پۆزگە.

سیرۆک: پۆزۆتیکە سێ پۆزان لە شوێن یەکتەری دەگرن.

سیرۆزگە: خواردەمەنیە کە بەخێر بۆ مردوو دەکری دوای سێ پۆز مردنی.

سیرۆفە: بە ئالدا سووکە، بە ئاندەییەکە نێواری و سەبەینان پتر دەگەڕێ و ناتوانی بنیشی.

سیرۆ: پەشۆ، (هەر). پەشۆ، سەمەل، بە ئاندەییەکە بە قەد کۆتێکییە بە لانی پەش و شین دەنوێتی و کەوی دەکری، تۆقەرەشکە.

سیرۆتەسەل: تیرۆتەسەل.

سیرۆزە (باک): برسی.

سیرۆزەیی (باک): برستی.

سیروون (باک): جوورە چێشتێکە هەمیری لە پۆنیدا دەتارننمۆه پەنگە میوانی بێ.

سیروونی (باک): قەلم.

سیری (فە): تیری.

سیرپان (باک): سیرپان، پێگایە کە سێ قۆلی لێبووینمۆه.

سیرپان: سیرپان.

سیرپزکین: جوورە یاریە کە وەکوو دامە وایە.

سیرپزین: سیرپزکین.

سیرزگ: سیرپەیدا.

سیرزە: سیرزە، سیانزە، سێ و دە ١٣.

سیرزەمین: سیانزەمین.

سیرزەهەم: سیانزەهەم.

سیرزەهەمین: سیانزەهەمین.

سیرزگە (باک): گەسک.

سیرۆ (نەردە): سۆزی.

سیرۆو: سەینی.

سیرە: ناوی گوندێکی کوردانە لە نێو پۆزلاوی قامیشلویە. سیرجان سەد.

سیرە: سیرە، بارام تری خۆه سیرە بە گەنم دەدا.

سیرزگە

سیرسو: پەندێکی سیرسوچە یا چتی سیرسوچە. گیایەکی کێوی و دیمەکارە.

سیرسوچ: سیرگۆشە.

سێ: سێ، سێکس، سێکس، سێدانه، سێ وەکوو دەلێن چوار چوار، پێنج پێنج، یەکیەک، دوو دوو.

سیرخە (نەردە): سیرلۆ، سێ حەجە.

سێ شەش: ناوی هەژدە پۆزانە لەسەرەتای بەهاریدا، کە ٦ پۆزبایە و ٦ یاش بارانە و ٦ پۆزیش هەتاوێ یا ١٨ پۆزی سەرەتای زستانییە بۆ شێرە.

سیرەم: سیرەم، سیرەم.

سیرەم: سیرەم.

سیرەم: سیرەم، سیرەم، سیرەم.

سیرەم (باک): سیرەم.

سیرەم: سیرەم.

سیر: ناوی دوو دێیانە لە مەریوان. سێو.

سیرەمە (کرما): کێزێ، یارەلماسی، گەلی جوورە خواردەمەنی لێ دروستدەکری.

سیرەمە (هەورا): یارەلماسی.

سیرەلا سوورە: سیرەلا سوورە.

سیرەلۆکە: گیایەکی بەهاریە گەڵا پانە بەرێکی شیرینی خری هەیە.

سیرەلۆو: گیایەکی بەهاری گەڵا پانە بەرێکی شیرینی خری هەیە.

سیرۆ (زا): چتی بۆگەن.

سیرەمین: سیرەمین.

سیرۆکە: گیایە کە ئازاڵ دەیخرا.

سیرۆ (هەورا): پەتاتە، یارەلماسی، کێزێ.

سیر (باک): سیر، دارا، ی: دارە سیر.

سیرقەن: سیرقەن، سیرقەن.

سیرقە (باک): مەلە. — کێز: مەلەکردن.

سیرزک (باک): سیرەکتێرە.

سیرۆک: بەرێ گیایەکیە وەکوو سیرۆ شین و سوورن منداڵان لە چۆلی لێدەکەنمۆه و دەیخۆن، گیایە کە بۆ دەغل و دان باش نییە.

سیرقەسیرۆک: پیاوێ خورگە.

سیرک: کۆتایی نێسکیکی درێژ.

سیرقەن: سیرقەن، سیرقەن.

سیرقە (باک): گیایە کە.

سیرۆ (باک): سیرۆ.

سیرۆ: ناوی ئاوەتێکی زۆر جوان و هەلکەوتوو بۆه چیرۆکیکی لەسەر دانراوە نە چیرۆکەش هەمیانوایە.

سیرۆ (باک): سیرۆ.

سیرۆ: ووشک و پەق، جوورە هەلۆجەییەکە لە پێشدا ووشک و کریمیە لە دوایە هەر بۆ خۆی ساخ دەبێتە.

سینکېمر (موک): سۍ په کبهر، وهرز تریکه پاش دهرچوونیک سۍ په کیتکی دده درتۍ.
 سینکېو له (همورا): گتلاخه، گیایه که.
 سینکوک: سینکېره.
 سینکوک: سۍ پهره.
 سینکوزی (باک): سۍ سوسوچ.
 سینکوک: سۍ کوما، سینکېش.
 سینکوک: سینکې سۍ ناوړی، (همورا) گوچاله، (بابا) سمرناگره. —
 ه: سینکېچک، سینکېه یا سینکېرد له نریک په کتري داده نرین و مهنج و دیزه وتاره و چتی تریان لیسرداده نریت و ناوریان لیسردا ده کرتیموه بۍ گمرکردنی زاد و ناو و چتی تر، — ی بمرد، کۍچک (دزه) کوچانگر، (دور) کوچکانی.
 سینکېوړه: گیایه کی ناوی سۍ سوچه گمرزیک له زوی بمرزد بیتیمه گزلیکی تۍ دهر دکات لیسردوړی گولیکه کی گملایک دهر دکات وهک گه لای کمره وایه.
 سینکوه (باک): جینگایه که سۍ دهره و دزلان ویک بیتیمه.
 سینک: جوړه گورانیه که، مه قامیک کونی کوردیه.
 سینکاف: ناوی جوړه گمیه کییه.
 سینکلی (باک): سینکېتی، جوړه هله پرنیک کوردیه.
 سینکرمه کی: سینکېتی له هله پرنیک. له کار و فرمانیک په تهاوی گمر و سمرگرم بون.
 سینکوشه: سینکېسوچ، چتی سینکېسوچ.
 سینکوه (باک): سینکېسوچ، شن.
 سینل: ساج، (باک) سینلۍک.
 سینل (باک): ساج، خیز.
 سینلا: سخت، دژوار.
 سینلاخ (زا): لم، لیم.
 سینلاک (باک): (باک) سینله، خیز، زیخ.
 سینلله: پروانه: سینلله.
 سینلنه: سینلۍ، سینلیرگ، سینتال.
 سینلو: لیمشت، (باک) تیژاف، لمی، (همورا) لافار، پروک.
 سینله: پروانه: سینلاک.
 سینله: تلیمردیک پانه ناشوان کولیریه ناشی لیسرد دهرزۍ.
 سینلر (بل): جل، په قه کی گموره.
 سینلجه: سۍ لچ، سۍ لیروه کوو ووشتری، که سۍ لیری هیده.
 سینلخان: لمی ناو جوگه و ناروان.
 سینلک (کو): دار تکه سمری سۍ لکه و گیاو گولی پۍ کزده کفموره و هم بۍ بیدره یتسانی قرشه لیسردوړی جوخینان به کار دهری و پۍ دهر خسته بمر پیان.
 سینلکه: نیره کمر.
 سینلگا: شورتی لافار.

سینلۍ: جوړه هله وایه که لشارد و دژاو و پهنیری کولۍ دروسته کړی.
 سینلم: چیا په که کمو تۍ باکوړی پۍ دهره لاتی پروانیزی به لای حاجی نومرانه و.
 سینلۍک (باک): ناسانه، جینگای کوشان، سینلون.
 سینلۍکی: سینبازد.
 سینلۍوله: لولوزنجیری ملی ژنان.
 سینلۍ (باک): سینل، بمردیک پانه ناشوانان له جیانی ساجی کولیریه ناشی پۍ دهرزۍ.
 سینلیف (باک): پروانه: سینلیو.
 سۍ لیو: سۍ لیف، به که سینکی ده لۍ، که گشتی لیری لیسردوړه زور ناستوره، کاتیک باخوړی لیری ناستوره که دهریتسه دو بمرزۍ و ده لۍ سینلیف، سینلیو.
 سینلیزگ: سینلانه، سینلۍ.
 سینمه (باک): جوړه گمیه کی مندالانه.
 سینمه کوک (باک): جوړه بوزوړیکه.
 سینمهک (باک): (باک) خیز، سینلاخ، سینلک.
 سینلۍکه: پارچمر ازتکی جهرچیه.
 سمره کی: هله پرن، هله قوتین به کول، به جخت.
 سین: ووتیه که به دواوی همدی ووتی تره دهنوسی دیکاته ناوی بکمر: ممرسین، حقه ممرسین، بستین: کپار.
 سینناف: مریکه، که گملیک جاران ناوی خوی ده گزۍ.
 سینلر: سین، ناستینر.
 سینچ (باک): پهرینی باغ و باخچه به درک و داروبار. — کرن: بستان.
 سینزه (همورا): سینزه، سینازه.
 سینزه مین: سینازهمین.
 سینزه هم: سینازهم، سینزده هم.
 سینزه هم مین: سینازهم مین.
 سینلۍ (باک): مجوعمه، سینلۍ.
 سینلۍک (باد): دهری، دهر.
 سینلۍ (هممه): سینل، (همورا) ساوی، میره ییک خری گموره تیکول جیری تام و بۍ خوشه. (باک) زهرگه ته.
 سینوان (باک): سه یوان، چتر.
 سینوانهک (باک): ووشتره وان.
 سینوه خته: ممرس لیبیانی و نیوه و نیوارانه: دارا — نانی ده خوات.
 سینوه: سینلر، نیسی، نزار، نسا.
 سینوهه: گیایه که زور لیسردوړی جوړی ناستیموه همرلکه کی سۍ گه لای پیره، گولی خړ و زهر دۍ، گیایه کی زورجوانه و مریجیه ده چی، دهرخوړی، (باد) سینوک.
 سینوه قال: سینلر تال، نمرکسیه، که ناکمیتسه بمر چاوی مریزان و بۍ سوکی پیدلۍ — یاسیوی پیک، ناوړه.
 سینوهه: سینلر.

سیان: قورې پیسی نیکوچرانه، قورې پښ، (که.) سیاناو. سین، چت یا کمسی ژمیر راوه، میوانه کان سیانن.
 سیخو (که.): قورې پښی نیکوکلان.
 سیخه: سیان، سییمین، سییم.
 سیخه: ناوی ژماره یه کی یک له نیوانی دواړه و چارده دی دایه. — م: ستردهم. — مین: چتی که له پایه ی سترده دایه. — هم: سیانزه مین.
 سیانسیان: سی سی.
 سیخه: قور.
 سیوا (هورا.): پښ.
 سیوا (هورا.): پښعبا.
 سیولنوی (هورا.): ناوی پښ.
 سیوه ش: سیا، پښ.
 سیوپهنا (هورا.): پښه گرانه تا.
 سیوپووه: گیاه کی لاسک پښی ناویسه گه لایه کانی وه کوو هی کمره وزن.
 سیوچه مانولچ (هورا.): گوزانییتر، مه قامبیز. گوزانی (سیاچمانه) بیت.
 سیوسده (هورا.): سمل.
 سیولته (هورا.): پښکی ناونان.
 سیولموجمی (هورا.): پښکینه ی چار.
 سیووا (زن، هورا.): پښعبا.
 سیوون (که.): بزنی پښ، بز، گزشتی بزنی بیتجگه له بزندهمیز. (که.) پښ، هر چتی کی بی.
 سیوی (هورا.): پښکینه ی چاوی. — توخ: پښی تاریک.
 سیوچه می (هورا.): پښکینه ی چاو.
 سیاهه (نمرده): ریزه نووسراو تکه له سر بار ی دریزی، کلباسی تاکتا که حتی فروشاو یا کرپاو بکات.
 سیاهی: روونای کی چار تکیه، که له سر بی هیزی به دژواری حتی پی بیبیری. (نمرده) سیاهه.
 سیایی: پښی، سیاهی.
 سیه (فه.): پښ.
 سیوهوشک: جوړه نه خوشیپکه به مندی گیاندار ی ده گات و همیشه دم و قورگی ووشک دمی.
 سیهه (باک.): سیبهر.
 سیهه گمرده (میلیش.): پښکینه.
 سیبهر: سیبهر، نیسی.
 سیب: سندوقی چای ووشک، پښت. (هورا.) همشارگی پراو نیتر پښی شری.
 سیبهره: قورنان، سی جزوی قورنای. نامیلکه کی گچکه.
 سیپان: کمرت و پهرت، په لاس، کل و په لی کون، پمړ و لبادی کونه و چلکن. به کمسیکی ده لپن، کله جیگاه کی دانیشست و زووه لپنستی و خلیکی و پښکات.

سیپال به پون (هورا.): هر میشک، کولپیری تازه و گمر له ناو پښی هه لپشپروای یا له ناو پښ و دوشاوتدا هه لپشپرابی.
 سیپال و پون: سیپال به پون.
 سیپان (باک.): جیگاه کی ثوتیه با به فری لی کویکاتره. (باک.) چپایه کی بلند و ناوداره له لای پښوای گولی وانیه. سیپانی خه لاتی دیترن سمری وی هه رده به فر لیدباری جیگاه ی چیروکی سیامند و خه جیه گزیا سیامند و خه ج لمر چپایه دا شادی و خوشی پښی گزیه تهره، چیروکی وان تهنه نه قینداری نییه، به لان فلسفه ی قده ریه.
 سیپه: پښت، پارچنا سنی که به سر پښتی تفنگمه به ننگاوتی نیشانه بهر و نرم ده کرتیره، جوان، لاو. (سور.) دمر ووت. (موک.) که.) حشارگه، حشارگه، قوخته، شاردنگه، وشارگه، کمین، پښه، پنا، سمنگر، نمر داریه به قده لولوی تفنگمه ریه.
 سیپه کوو: جوړه تفنگی که سیپه کی کوو.
 سیپهل (باد، باک.): شه پښی گمره و به هیزی قه لپزه ی ناویسه، که به سر چتی کی بهر زدا پروات.
 سیپه لاک: سیپه لک.
 سیپه لان (باد.): بهه.
 سیپه لک: سی، شوشو، شوش، پیلاسی، پشاسپی، (باک.) سه پلک، (دور.) سووی، (لو.) سوویه، همنو، شش.
 سیپک (باک.): دالان.
 سیپکا: نیلیکی کوردی ناوداره له باکووری کوردستانی داده نیشن نوانیش له کوردستانی ژیرده سستی ترکانه.
 سیپک: سیپه لک.
 سیپاک (باد.): سیبهری مروغان.
 سیپه (باد.): ته پکی پراو.
 سیپک: بهر ده لان و تم قان.
 سیپکسه لوه (که.): جوړانکه، باپشکیو، سیپکه کی سلاوه.
 سیقل (باک.): سه تل، مه نجلی مسین.
 سیقلوک (باک.): سه تلوک.
 سیچک: سیچکه.
 سیچکه سلاوه (کو.): باپشکیو، برنیکی گچکه یه له پیلوی چاودیت زور به نیش و نازاره.
 سیچا: گوندی که ده کوته ژوری پښه لاتی قامیشلو.
 سیخ (هورا.): شیشه کیبابی و نیت، سیخوار. راست، قیت، پښ و پراو ستاو. (بار.) نهوچته سپیه، که له پایزاندا به سر گیا و گو په کانه ده بیترن. قه له میکی سمر تیژ و باریکه له داروناسن دروسته کرت گه لیک جاران گزیا، تمته، کنزا به ی چیده کن.
 سیخ فخن: حتی سیخناخ، سیخناخ.
 سیخار: سیخار، جفاره، جگمه، پزیزوک. سیخوار.
 سیخه: قیمه. — کیشان: قیمه کیشان (بژگوش و نیت).
 سیخه پړو (خو.): بروانه: سیوه پړو.

سیلخه سیلخ: نیلخنیک. به — کارتمو او کردن: بندنیکه نیلخ کارتمو او کردن.

سیلخه: بیچره بالنده ییکه، که هیتشتا پهریو بالی دهرنه کردی.

سیلخه (نمرده): دپرو، درک.

سیلخه: گندم: داس، داسوله.

سیلخه (لو): سیلخه.

سیلخه: سینه پو، (باک.) بهریودی، توتک، نیلک، هیلک،

سوخه، (باد.) زهخه، سینگ پو.

سیلخ: نهخوش و زهر و چرخ و لاواز و سیس.

سیلخ: چتی پیر ناخراو. — بون: پیریونی چتیک له چتیکتر. — کردن: پرکردن و ناخینی چتیک له چتیکتر.

سیلخه: نو تپاییه، کله سیر گیایان له پاییزاندا بهیانیان ده بیست،

سیلخ (کۆ). خور، خوس، خوسار، (همرگه.) سیلخ، زوقم.

سیلخ: شوفار. سیلخوار، خوس، زوقم، (جا.) سوچر. ریخولای

نستور و لورگ و پیسایه، که فیدددری، پیسای و لآخ و ناژالنه،

سوچر. داعبایه که به قد گیسکتیکیه و هکوی ژور و کیه چوار پیتی هه به

قله مداره و کلکی و هکوی دهسکه قامیشی و ایه ناوی تیدا ده با بۆ

فرخه کانی و گوتشتی ده خوری، که پقی ههستی پهره کانی ده هاری

و ههمرکسی بکوی برینداری ده کات.

سیلخه (کۆ): نفورچک. — لیدان: نفورچک لیدان.

سیر: گیایه کی کوی و به هاریه و ده خوری و بونی ناخوشه به که ی سهله

و هکوی پیسای به تۆ ده چیسری، سیرچند جوری ههیه. — هه خاسه:

که فرز زور باشه. — هه گانه: سیرسهگ. — هکله: له شیرزی ده کری.

له کۆستانی دا (۱۲) مسقاله. (فه.) شای و زه ماره، که یف و به زم.

— کردن: ژنپتان.

سیر (سور). ههرا،: شیر، ژای، دۆ ووشکه.

سیر: سیرنهجن، برتیه له چتیک که فرز وورد چنابی.

سیر: ووتیه که زهردو آله یی دهره کری. (ههرا.) زهنگه سورده.

(جا.) سیرمه ژه. (که.) نۆه، نۆه، سه. تمعن.

سیر: جیره جیری قایش ویتتر. دهنگی سه ماره ییکیه که تازه هاتیه

جوش.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: چوی نیرینان، کیر. بۆشیراز به کار دهرت.

سیر: ههرا: سیرتکی ههرا به بۆ بادی و بیره سیری له گه مئوری

سیرنهجن بخوری له خورینی ژور ژور باشه.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. (سور.) سیرنهجن، سیرنهجن. (سور.)

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. دهنگی ده رگا و با و مار و قایشیه. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. (ههرا.) بهردیکی پانی قورس و لوسه هیله ساری پیده کری.

سیر: سیرنهجن. (ههرا.) بهردیکی لوسه سیرنهجن و چتی دی پیده سورنه.

سیر: لوس و سور و سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

سیر: سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن. سیرنهجن.

ژاکان، چمرین، سیسیان، چرجبون، ژاکیان. — کردن: چرچکردن، ژاکاندن.

سیسارک: سیسارکه که چهله.

سیسارکه که چهله: سیسارکه چهله، (زن، دهر). سمرگمر، سیسالک، (هورا). سیسمرکه که چهله، (که). سمرگمر، (قمره). داله گمرگمر، بالنده ییکی زهره و بدله که گوشتی ناخوری به قدمه بمرخیکی دهی لفتیو شاخندا دهژی گنده و که لاک خوره و سمری بی تووکه.

سیسارکه که چهله: سیسارکه که چهله.

سیسالک (باک): سیسارکه که چهله.

سیسبدان: گیایه که له گمرمیتیدا له زستانیدا شین دهمیتی. کیشه و همرایه که له نیو دژ و دهر بند سیسبانیدا پرویداره.

سیسمرک (فه): سیسرکه.

سیسمرکه که چهله: سیسارک، سیسارکه که چهله.

سیسه له: گیاندار سیس، دپ، لاواز.

سیسه مار: سوسه مار. جووره ماریکی زهردی ریوه له یه.

سیسه ماره: مرمردومی سیس و لاواز.

سیسه مهره: سیس و چرچ.

سیسه مهره: سیسه ماره.

سیسه نهک (فه): باپشکیتو.

سیسبوون: چرجبون.

سیس پهستا: کردنی نیشی ژن و میردایه تی به تی ناخینی بهستی.

سیسره: سیسرک، کریسک، تیرتیرک، (که، زن). سیسمرک،

سیسرنگ، سیسرکه، (سور). کووسک، (پروا). کونیککی گچکه یه،

که ناستم به پروناکی بدات.

سیسره: سیسره: داعبایه کی زهردی بچکولانه یه و کووکر مییه به قهله مبار دپروا و زیان به خشه.

سیسره که: سیسره.

سیسره گ: سیسرک.

سیسره نوک (باک): تهره ی سوک.

سیسره مهر: سیس عنبهر.

سیس عنبهر: گیایه کی سوزی گه لاپانی تالی بوخوشه، سیسنبهر،

سوسنبهر.

سیسک (باک): توو، دان، ناڤکه، دهنک، چه قاله.

سیسکه: سیسه مار.

سیسکه سه لام (دهر): باپشکیتو.

سیسه له (نمره): سیسه له، لم، لاواز.

سیسه نوک: داعبایه کی زهردی بچکولانه ی چنگ چنگی دهنک زله.

سیسی: بمری کنگره، که به تیر خویسی و برژاوی ده خوری. ووته ییکه هانمانه ی گمانلی بی دهری بو پهرینی له دیتل.

سیسیان: ژاکان، چرجبون.

سیسیک: مرازی فیتو لیدان.

سیسار: جفاره، (باک). پزیزوک. — خور: جفاره کیش. — خوری: جفاره کیشی. — کیش: سیسار خور. — کیشان: سیسار خواردن.

سیسار: سیتو.

سیسار ترشه: سیتی ترش.

سیسار که: گیایه که وه کونجی ده چی.

سیسارنده (باد): گویتسووانه.

سیسارندوک (باد): پاساری، سواندوک، سیقیانک.

سیسار نوک (باک): (باد). سیسار نوک، داریکه به ره که ی وه کوو سیتی وایه و

ناخوری.

سیسار (زا): جرج.

سیسار نوک (باد): شویتیککی هه لامساوه له لاش، که

زهرتیککی ویکویتی.

سیسارنک (باد): پاساری.

سیسار (پروا): چیکلدانه، خوارندن، ناشک، ناشکه. سووری

سیسارلک، (پروا). چیکلدانه، سیسار توره، زیقه توره، مریه کیش و کوو

سووری سیسارلکی بی.

سیسار توره: زیقه توره، چیکلدانه پارچه گوشتیکی بوشه لمرگی مالد اراندا

خوارده منی تیده چی و لموتیه ده چیتنه ناو ریخولمه.

سیسارندان: جیه توره، چیکلدانه، سیسار توره.

سیسک (هورا): ژهن، له کاتی پیداکردندا گولسه گ، که پان پیره ده نی

ده نه ی. قنگ، قون، پیزی، تریزه. بای قنگ.

سیسار: جرخار، کیردی گوره.

سیسار توره (موک): چیکلدانه، سیسار توره، قهقه توره، بهرجینوک.

سیسارسیک: دهنگی مشکانه. دهنگی گولسه که کاتی سوواری بونی

میتیه کیدار.

سیسارنه و سمرخان: ووته یه که به کاردیتیری له کاتی زور ووتنه ی قسه ییک

یا زور کردنه ی کاریکیدا؛ نه یه دیسان سیسارنه و سمرخانه.

سیسار: دهنگی که له کاتی خنجر لیدانیدا لیبی دی. — ی لیبیتنا.

سیسار: سیسار، جگمه.

سیسار: پروانه: سیسار بند. دهره باریکه، دیق.

سیسار (که، هور): بالنده ییک کی گوره و سیسار دهنگی مه یلو له.

سیسار: دیق دار.

سیسار (باک): خانوری چکولته. کیف.

سیسار: سیله.

سیسار: ره قه. گوشه، کمنار، قمراخ. — ی چار: تیله ی چار، تیله ک. —

کووچه: کمناری کووچه. (باک) پر. — کردن: پر کردن تالیتواری. (باک).

خیز، زیغ، (باک). سمرسوچی کولان.

سیسار بند (باک): سیربند، بهرسینگ، سیربند، شوکوو، پنت و

قایشه یه، که به بهرسینگ و لاخیدا پانل ده کرت به گولنگمن.

سیسار: دیق دار. — ی: دیق دار.

سیسارنک (باک): باز یا سهری سپی.

سیواغ: سواغ.

سیواغ: پوناکیته لمتیوانی شمرو پڑیدا دهرده کموی. خویندهواری، شارمزای خویندن، سمراد، روو. — بونومه: چه قهسوروبون، پرودامالران، شمرم شکان.

سیواغ: چاگردنمه له خویندندا یا له کاروباریدا، ترس شکان. سیواغ: شمرم شکاندن، چه قهسورکردن.

سیواغ (باک.): گورج. — کرن: هلدانهوی قول و داوین و نیتر. (باک.) سواغ.

سیواغ: سواغ.*

سیواغ (ع.): کورته داریکی باریکه سمره کدی ده کورتن و موسلمان له ده میانی و هره ده دن.

سیوان: سیوان، خیتوت، چه تر. (باک.) کنارنوشتانومه.

سیوانوک: (باک.) داسندی.

سیوه پو: لمری و لاوزیه که له برسان یا لمبر نه خویشیکی تووشی نازا ل یا مرزقان دبی، که نیتر نومیتدی قهلمربونومه یان نامیتی، (خو.) سیخه پو.

سیوول (فه.): سمیل.

سیوجگمر: جمرگ و سی گیاندار.

سیوسیه (همورا.): تیف تیفه ی دوای سمرتاشین. (کسو، دزه.) گریزه ندی

دهرکی، لمبر یا داریکی قول گریزه ندی دهرکدی لسمرداده نری. (خو.) چیرچیره.

سیوسیه ی پانی: نیک و جومگی پانی.

سیویز: سخت، تون، توند.

سیه (همر.): سی (۳۰). (زاخ.) سیهر، نیسی.

سیهک (باد.): سرکه.

سیلار: سیدار، سیلدار. کوتک، شاگرد، قوتابی، سوخته.

سیلهک: دوویشک.

ش

ش: تیپیکی نابیتی کوردیه. بدموای همرووشه ییکمه بنووسی واتای: هم، ژ، دیسا، دیسان، له گل، نهمش ده گدینمی. له بازاریش نه بوو: ژاژپژ نه بوو. (که.) چوش، چوش، هوش. بزو او هستاندن گرویدرتی به کاردبری. بدموای ووشانومه دنووسی وه کورنیسه ش کورن، واته نیوهش وه کورنیسه یا فیساره کس کورن؟

شا: پادشا، کدی، پاشا، خونکار، میر، میران. همنگ و زهره و آله ییکی گموره یه، که شانه هلدیهستن و گمرا داده نیتن سمرزکی چینی خو یانن. میره له شه تره نجیدا. (شهقه.) تماشا، شاشا، چاو، چاچار،

تماشاکه، پروانه. (باک.) شاد، شادمان، قایل. خوزیا، خوزگه، خوشا به باری فیساره کس، واته خوزگه به حالنی وی. (نمرده.) شابه حالنی.

شباب (باک.): داره بی، بی.

شبابیه (نمرده.): بادی گموره، نامانی گموره.

شبابز: باری گموره.

شبابز: چاکترین باز، بازی تمواری گموره. بازی میری و خونکارانه. ناوی پیوانه. — ی: حاکمه کانی، خانخانی.

شبابش: به خشیشیکه تمنها له کاتی داوه تیدا دهری به چارهش و شایمران. چهله پیزان، نافهرین، پژی، همربزی.

شبابشگرن: درار و نوقلنیکه، که هلدی به سمر یه کیکیدا لمبر خوشمیستی یا به سمر بو کیدا له کاتیکیدا، که ده گاته بهر ده گای زاوا.

شبابان: بالی بالندهی گموره به تاییه تی شو شوینهی که پهری گموره و شاپه کانی پیویه، گویا سی پهری درتزه لمبر بالیکیدا. بال (گمز) یکی گموره ی مرزیه.

شبابنه (نمرده.): شاورنه. یه کیکه له ده رمانه کانی گیایی بو شو چتانه به کار دیت، که ممرن جوش له پزیشکیدا به کار دهریت.

شبابیده (سحق.): گادزه.

شبابدهم: شمه ترنیکه.

شبابهرو: بهرووی هره گموره، کمستانه.

شبابهنر: شابه ندر.

شبابهنر: سمرزکی بازگانان. شابه ندر. نویتنری ده لته ییکی له ناو ده لته ییکی تردا تا کاروباری ده لته تی خوی و هاوولا تییه کانی هلدی سو پتی. نافره تی بی شمرم.

شبابهنر خافه: شابه ندر خانه، سمر یه که شابه ندر تیدا داده نیسی.

شبابهت: بلو سکیکی ناسنه لسمره و تا خواری، بلو سکی ناش.

شبابک (باک.): قهفی پرچ و کاکولیه، که به کورته سمر نیوچاوان. (زا.) چوغه ی رانکیه.

شبابغان (باک.): گیایه که.

شبابو (نمرده.): چه کچه کیله، کزنه بوو، کزنه به بوو، (نمرده.) بووه که پره.

شبابوون: شادبوون. — ی (باک.): شادی، که یخ خوشی.

شبابی (باک.): شادی، که یخ خوشی.

شاپ (نمرده.): زله، شیه لآخه، به له پی ده ست له پو یا له پوومه تی کمسکی دان. (پهوا.) شپ، شفق. (باک.) چوغه.

شاپان: تاکه کدی (شاپ) ه.

شاپانکاری: زله لیدر.

شاپه (باد، بار.): پارچه به فریکی گچکه یه له پنیوی گموره بیتنمه و به کورته خواری. پنیوه به فریکی گموره یه، که له کتیوان ده کورته خواری و دهنگ و هاشی دی.

شاپه ندرم: (همورا.) شمه ترنیکه. (همورا.) شابه ندرم. زهره گته یه کی نیققد باریکه همنگوبینی زورباشه.

شاپهر: پهره همره درتزه کانی سهر بال و کلکی بالنده. (پهوا.) چخ. شمشیره.

شاپه‌سەن: شاپه‌سەند، گولتیکسی چەند ڤه‌نگیبه و سورو، چاره‌یی، و نه‌نوشه‌یی، سپی.

شاپه‌سەند: گولتیکسی هه‌مه‌ڤه‌نگه‌ی بی‌بۆنه له‌ ڤه‌گزی سورواییه و به‌لآن لمری په‌سندتره. نیوی نافرته‌تانه.

شاپه‌لۆت: جووره به‌ڤوویه‌کی پانه.

شاپه‌ڤزا: شه‌ڤزه.

شاپه‌ک (باک.): چۆغه، چۆخه.

شاپه‌لته: شه‌لته، شه‌لته، شه‌لته، سوکه، چرای ده‌ستی. (باک.) په‌لۆخته، دارتیکسی درتیه سهرتیکسی په‌ڤۆی نه‌فتاوی تیده‌شالین و هه‌لیده‌کمن به‌ڤۆی وی به‌شور ده‌گه‌رتن.

شاپوورلخ (لو.): په‌ڤوله.

شاپه‌نۆز: پینه‌ی پۆشمه‌نی. شاردنه‌وه. — کرن: شاردنه‌وه. خوه — کرن: خۆ شاردنه‌وه.

شات (نهرده.): شاته، هاش و هوش. به‌خۆفشین. (هه‌ورا.) خه‌لفی داروده‌خانه، ئه‌و لکه‌ شک و نه‌رمانه‌یه، که به‌ تازه‌یی ده‌ری ده‌کات، توولی په‌کساله‌یه. (باک.) شلبل، شه‌پله. شحتق‌بوویه.

شاقار (نهرده.): جووره تاریکی گه‌وره‌یه.

شاقان: شالۆ، هه‌لمه‌ت، په‌لامار.

شاقان: جووره چنارتیکه هه‌ر له‌تیره‌ی نه‌سپیندارییه لق و چل و پۆیه‌کانی ڤاست له‌گه‌ل داره‌کی هه‌لده‌چن و بلۆیان ناکات له‌ نه‌سپیندار به‌مرۆتیه و له‌ هه‌مه‌و جووره چنارتیکش باشتره.

شاقانن: قه‌یزانن.

شاقوول (بابا.): به‌سهر قه‌یزانن و شالۆ به‌رنه‌سهر که‌سیکی.

شانه: هه‌راو ده‌نگه‌ده‌نگی به‌شهرمانه. ڤروانه: شات. جووره نانێکی تهن‌دورێیه.

شانه‌ڤه: گه‌یا‌یه‌کی ناسراوه که‌میکی له‌نێر کاسه‌ی ناودا به‌کولێ و ته‌نها قولتیکسی بدات دووایه (۲۴) کاتمه‌یر له‌ ناو‌ناوه‌که‌دا بی‌ تا باش تام به‌دا‌ت‌مه‌ر ئه‌وانه‌ی ووشکه‌ به‌یرۆ یا ته‌ڤه‌به‌یرۆ و خارشتیان هه‌یه چەند ڤۆرتیکی به‌یانیان له‌ خورینی نیو به‌رداخ له‌ ناوه‌کی به‌خۆنه‌وه دوای پالۆتتی. خۆ، که به‌ ناوه‌کی مه‌ل‌حه‌م دروست‌کری له‌ شووتی به‌یرۆ و خارشتی بدن زۆر باشه، جا به‌ مه‌ل‌حه‌م ده‌کو‌رتی و ده‌کو‌شێ و به‌ ناوه‌کی مه‌ل‌حه‌م دروست ده‌کری.

شانه‌شات (که.): قه‌به‌قه‌پ، هه‌راهره‌ا.

شانه‌ر: خۆش‌ڤۆ، باله‌بان، ته‌مه‌ر. چوست، چالاک، نامه‌به‌ر، په‌یک. ڤتیک که‌وتو، به‌ دل‌مه‌نه‌ووساو.

شانه‌ری: خۆش‌ڤۆی، باله‌بان. تیره‌یه‌که له‌ هۆزی جاف.

شانه‌کرن (ڤه‌وا.): کوژتن، تێخ کردن، له‌سهری باز مه‌ده ته‌واوی که، تخی که.

شاقن: گه‌یا‌یه‌که.

شانه‌ووره: تاپه‌ره کلگل.

شانه‌وو: گاتوو، تووشامی، (باد.) تسی شه‌مبی، تسوی سورو و ڤه‌ش و گه‌وره‌یه.

شات و شووت (مروک.): هه‌راهره‌ا، هه‌ڤه‌شه، خۆه‌له‌کیشان، ڤه‌ڤه‌شال، شات‌شات‌کرن.

شایتمان: شه‌هادته‌تی نیمان.

شاجووان: لاوی شوخ و شنگ، شای جووانان.

شلخ: تووله‌ی دار و گه‌یا و ڤه‌رکانه. (باک.) شووتی‌که له‌ چپای جووتیدا زۆر خۆش و ناوداره هاوینگه‌ها مه‌یری بۆتانی بووه، جیزی ده‌لی، شاخه عه‌مه‌ری به‌خوه به‌ڤۆی و ده‌ڤه‌سه‌رامه‌که به‌حس. قوچ، قوولچ، کلۆچ، سترز، سترو، بی: بی قوچ، کوول. ده‌ڤرتیکی دارینه، ڤارووتی تیده‌کری و ده‌کرتیه مل. چپایه‌که هه‌مه‌و به‌ڤه‌بی یا به‌ڤه‌ری زۆر بی، که‌ڤ، کیتو، کوو. چپا. ناوی گوند یا کۆنه شارتیکی کوردانه له‌سهری بازارێ جیزی و بۆتانی‌ده له‌ناو چپای جووتی، گووتی به‌هه‌شتی جیهانی جیتی چیرۆکان. شاخه‌نه: بزانه. (جا.) کووده (لو.) کهل. (شامشمار. ڤاره‌یه‌که له‌ خاوه‌ند مالا‌ت و نا‌ا‌ل ده‌ستپه‌رتی له‌ خاوه‌ند یا به‌ران به‌ر به‌ له‌ڤه‌ڤی شاخ، مه‌ڤانه له‌لاین مه‌یری یا نا‌غاره.

شاخانن: شریخه‌کرن، شه‌یتانن، چریکانن، قه‌به‌کرن، جیلاتن، شریخانن.

شاخانن: شاخانن.

شاخلو: جیتی چرنوک له‌ نه‌ندام. — ی: جیگایه‌که شاخ و کیتی زۆر بی و ده‌کوو کوردستان.

شاخه: ده‌نگی‌که ده‌ک ده‌نگی ڤووخانی خانووی به‌مرۆ و هه‌ره‌س هه‌تسانی گاشه‌ی زۆر گه‌وره‌ی سه‌رشاخ.

شاخه: لقی داروده‌خت و چلی گه‌یا، به‌تچوو، وه‌چ، به‌ج، مندال. (نهرده.) قه‌مه، قه‌یه.

شاخه‌خه‌ڤیاگ (نهرده.): که‌وش. لکی دارتیکیه له‌مۆر خۆل به‌ری و له‌ دوو سه‌ری به‌په‌رتیه ده‌ره‌وه.

شاخه‌هه‌کرن (بابا.): هه‌ستانه سه‌ر ڤاشووانی په‌کسمانه.

شاخه‌شلخ: چریکه‌چریک، شه‌ته‌شه‌یت، شریخه‌شریخ.

شاخه‌ت (کو.): خه‌تتیک گه‌وره و زۆر خۆشه. جۆگه‌یه‌کیشه هه‌تسه گه‌وره‌یی، که چەندین جۆگه‌لان ناریدات، به‌ند.

شاخلووان: چپاقان. (ه.، خۆ.) شاخلوورز. که‌سی‌که باش به‌ چپایاندا به‌چیته‌ خوراوی و سه‌رکووی. — ی: چپاقانی.

شاخلوشنخ: نه‌م له‌کولک. له — ده‌فرین.

شاخلوورز: (ه.، خۆ.) شاخلوان.

شاخله‌ی ڤاردار: لکی به‌ردار، شاخله‌ی په‌یوه‌ند.

شاخله‌ی په‌یوه‌ن (نهرده.): لکی به‌ردار.

شاخله‌ی خه‌ڤیاگ: شاخه‌ خه‌ڤیاگ.

شاخله‌ی هه‌یو (نهرده.): ته‌مز، تووله‌ی مه‌یوی.

شاخله‌ی‌زی (ده‌ه.): مه‌ڤه‌ڤه‌شا، هوما‌ین.

شاخله‌ڤه‌: به‌شاخ، قوچدار، خاوه‌ند شاخ. گه‌واد، ته‌مه‌س. جووره به‌رتیکی دار مازووه له‌ پانه‌که ده‌کا به‌لام نه‌م درتیکۆله‌یه‌کی قۆقژه. گه‌یانداری‌که شاخی به‌ی. — ی: گه‌واد، ته‌مه‌سی.

شاخله‌س: ده‌ستبلۆ، دل‌فراوان، به‌خه‌شنده.

شاخه‌یی: جووره تریه‌کی سپیده مام برایی ده‌چی به‌لام نمه سمری گلووه‌کانی باریکه.

شاخه‌ستان: شاخوی.

شاخه‌یی: ده‌سوازی، به‌خشندویی.

شاخه‌کردن (که): هم‌ستانه سمرپاشوانی وول‌آخی به‌رزیه.

شاخه‌کر: چالاخ، تیت‌سمرده‌س.

شاخ لی‌دان: قوچ لی‌دان، شوق لی‌دان.

شاخ ففیر: بوق، که‌ل‌شاخ، بوقی.

شاخ و به‌ل‌که (نمرده): قمرزناز، نینجه و فینجه، تمخته و خال.

شاخو (باک): چپای نرم و پردار و بعد و زوغورد. په‌نگه شاخی وورد و گچکه بی.

شاخ و هم‌لهر (باک): دو دئی خوشن به داویتی کیتی جوو‌دیدا.

شاخی: کیتی، گیان لهر یا پوه‌کیتکه هر له چپایاندا بی و‌کوو پلنگ و وورچ و پتواس و نیتس. شاخی بوقی لی‌دان.

شاخینی (باک): جی‌تلی، لای.

شاد: شا، ماده‌خوهر، خمری، پشکووتو، که‌یفخوش، دل‌خوش، ناغوش، دل‌شاد.

شادانه (نمرده): توی گوش، تووگوش. (نمرده) دان به‌نگ. شادانه.

شاده‌مار: شاره‌گ، په‌گی همره نم‌ستوری گیان لهر و دره‌ختان.

شاده‌مهرگ: کسیتکه له خوشیان بمری. — ی: شاده‌مهرگ بیون. — بیون: له خوشیان مردن.

شاده‌ووژ: قامکی دژشاو مژه.

شادبوون: پشکووتن، همرار، که‌یفخوش بیون، به‌مرازگه‌یشتن.

شادکامی: شادمانی. به‌مرازگه‌یشتن، به‌خ.

شادکردن: خمری و که‌یفخوشکردن.

شادمان: نیری نافر تانه. خمری، که‌یفخوش. — ی: که‌یفخوشی، شادی، دل‌خوشی. — بیون: که‌یفخوش بیون. — کردن: که‌یفخوشکردن.

شادمانی سمرده‌می بووکی: سوور.

شادوان (ناکو): شفره، گیره.

شادی: که‌یفخوشی، شادمانی، شایی، شابی، گو‌شادی، گمشه.

شازم: دماغ، خوش، به‌زم، که‌یف، پوگو‌شادی، پووخوشی، (باک).

بسکه، بسکه‌بسک. جووره هد‌لهر پیتکه.

شادینه: به‌زم، ناهنگ.

شادینه‌ی زین (نمرده): کو‌رانه، گو‌زبه‌انه، شادمانی و به‌زم و په‌زمی مندا‌ل بیون.

شار: باژیر، بازار، شارستان، (نمرده) پال، — ی چکو‌له: شار‌ولکه، هیشمت. ناوچه‌یکی تابه‌تیه له مه‌دانی تقه‌م‌اگردنیدا. قارگه. پتر، سمرشار، لی‌ووژ، به‌تنها به‌کارنابری. له دوری چغزی گو‌زیتیدا یک دوو چالی گچکه ده‌کن، که ناوچه‌ی گمه‌یه‌که‌یه. قزگه، شو‌وینیتیکی تابه‌تی نیشانه‌کراوه له هیندی پاریدا و‌ک خوشاردنوه، تهره — مرداری که‌لیتی کو‌ده‌نوه. (پوا) شاش، نه‌کو‌تراو.

شارا (همرار): تابه، گیشه. (باک). نیتجگار سوو‌تیتنر. سو‌زنده. (جا). گیشه، تا، تبار.

شاراسو (نمرده): به‌گیتچل، شفره‌ل‌ایستین.

شاران (باک): تمسیح. (باک). گمرده‌نبدن، زنجیر، په‌سمن. (زا).

گوز و بادامیتکه و‌ک ملوانکه رستن ده‌کری.

شاراندن (باک): گمرکردن تا سوور ده‌پیتنوه، سوورکردنوه.

شارانگه‌م: کسیتکه زور شاران گم‌رایی.

شارانگه: ویتل، سمرگردان.

شارانگه‌شت: شارانگه‌م.

شاراوه: شارراوه، قشارتی، پنهان. به‌خاک نم‌سپتر رار.

شاره (همرار): کایه‌که به‌دوری چالیتی داده‌کن تا ده‌غله‌که تیک‌ل‌نه خو‌ل‌نمی. نیری نافر تانه.

شاره‌بان: شارو‌کیده‌کی کوردستانی باشووره. *

شاره‌دئ: دئی گموره، گموره‌دئ.

شاره‌زا: مه‌حلان، خو‌جی، ریزان، کاراشنا، به‌ل‌د، کارزان، ناگادار، جیگه‌رخوتن ده‌لی: همرکسیتیکی زانگی شاری لمی ده‌ره‌ه زیره‌کتر و شاره‌زا و ووریا‌تره، به‌راستی باشی بو‌چووه. نازا. نا: نابه‌ل‌د، بی‌هونمر.

شاره‌زابوون: به‌ل‌د و مه‌حلان بیون. ناگادار بیون.

شاره‌زاکردن: به‌ل‌د و مه‌حلان کردن.

شاره‌زایی: به‌ل‌دی، مه‌حلاتی، پترانی، کارزانی، کاراشنایی، زانایی، کارسازی.

شاره زه‌ده‌واله: هیلاته‌ی زه‌رگه‌ته، جیگایه‌که زه‌ده‌واله هیلاته‌ی تیدا‌کردن.

شاره‌زوور: ناوچه‌یکی گموره‌یه له‌لای باشووری سلیمانیدا.

شاره‌گ: دهمار، شادهمار.

شاره‌مار: (باد). هلم‌مار، هلم‌مار. جیگایه‌که ماری زوری.

شاره‌مروچه (نمرده): شاره‌میترووله.

شاره‌میتروو: کونیکه میتروولان هیلاته‌یان تیدا دروست‌کردن.

شاره‌میترووله: شاره‌میتروو.

شاره‌وا: پاره‌ی قاقز، (نم‌سکیناس). ناوه‌دانی و پتک و پوختی.

شاره‌وان: به‌رتوبه‌یری شاره‌وانی له پوی پاک. شاردار، پاریزه‌ری شار. — ی: به‌رتوبه‌یریتی شاره‌وانی، شاردار.

شاره‌وده: شاریده‌ر، دریده‌ر.

شاره‌وده‌ریوون: شاریده‌ریوون، دریده‌ریوون.

شاره‌وده‌رکردن: شاریده‌رکردن، دریده‌رکردن.

شاره‌وهن (نمرده): به‌ل‌ووه.

شاره‌وژ: شاریتکه له کوردستانی باشووردا. *

شاریده‌ر: کسیتکه لهر خرابی و به‌دکرداری له ناوه‌دانی در‌کرایی.

شاریده‌ریوون: در‌کران له ناوایی.

شاریده‌رکردن: در‌کردنی کسیتکه له ناوایی لهر گمندی و به‌دکرداری.

شاردار: سمرۆکی سهرایه.

شارداري: سمرۆکايه تي سهرای شار.*

شاردارنهوه: لمبهه چاومه لادانی چتيك، بزرگانی شتيك.*

شاردارهوه: شاراره.

شاردن: شارندهوه.

شاردنهوه: وهشاردن، قهشارتن، حهشاردان و وونکردنی چتيك، شارينهوه، پهنام کردن. خو: خو پينۆزکرن، قهلهزين. شاردن، حهشاردان و وونکردنی چتيك.

شاردنگه: حهشارگه، قوخته، حهشارگه، وهشارگه. سهيه، سهنگهر، جیگایه که خویا چتی لی بشارریتمهوه.

شاردنگه: شویتیکه چتی لی بشارریتمهوه.

شاردارنهوه: شاردارنهوه.

شارارهوه: شارودراوهوه، حهشاردراوه. — یی: شاردارارهویی.

شارسان (نهرده): شارستان، شار.

شارسانی: شارستانی.

شارسانیهی (ههواره): شارستانیتی.

شارسان: شارسان. شارتيکی زله، که سهرای سهراداری لی دانیشی.

شارستانی: شارسانی، کهسیکه دانیشتوی شاریی.

شارستانیتی: شارسانیتی، ژیری، جهزایی، چاکروارهویی.

شارکههوانی (پهواره): خوشاردنهوه، گهمهیه که چهند مندالیک چاویان دهقوچین تا یه کیکیان خوی دهاریتمهوه.

شارگه: جیگای خوی شاردهوهیه له گهمدا. کۆزچک، کهمین بۆ نهوهی نهوه کو له پرپایین بهسهریاندادن.

شارگه: ووتیه که له گهمی خوشاردنهوه له کاتیکیدا بیتمهوه سهر شار دهگوتی.

شارۆ: مهبس له کۆتیک دانوتله چینهوه لهناو جاردا یا میوه لهناو باغیکیدا دروای چۆلکردنی باخه که له لایهن باخوانهوه.

شارۆخ (ههواره): چهملهی ترۆزی، (موک). کالیار، له گهرمیتێ جووره ترۆزیکي بهراوه به قهده باسکیکی و گهواره تریش دهبی بیتام و په قه، (شار). نارۆزه.

شارۆلکه: شارۆچکه، شاری گچکه.

شارویان: شاریکه له کوردستانی باکوردا.*

شاری: ناری ناهه تانه.

شارپ: شارپگا، پتگای زۆر فراوان و درێژ، که پتگا و کۆلانی زۆر بهسهرهوه بی.

شارپگه: شارپ.

شارپگه: شارپ، شهقام.

شاری: شارستانی.

شاریهگهوه: شاراره، پهنهان، پۆشیگ، پهنام کریاگ.

شاریان (نهرده): وون بوون، پۆشران، پهنهان بوون.

شارینهوه: شاریان.

شارپه: شاده ماری دارودره ختان. شاده مار، شارپهک.

شارپهوله: (؟).

شارپهوه: شاردارنهوه.

شاراده: مندالی شا، میرزا، کوپی میری، نهوهی شا، پاشازاده.

شارده: شانزه، شانزه، (۱۶). — مین: شانزه مین. — هه: شانزه هه. —

هه مین: شانزه مین.

شارده هه مین: جهریه، بی شرم. خۆگر، بهرگر، نهبهز، خۆراگر.

شاری، شامبازی (باک): جووره مههینیکه زۆر له مرۆقان نزیکه.

شارن: ژنی شای، خانی میری، پای میری، (ههواره). شارنه. بالابهرز و

جووان و شوخ و ناسک و دلگرتین ژن، کابانی لیپهاتوو و به مشهور.

شارسه: شسته دانی زهوی کێلراو تهخت و پتیک کردنی، مالمو.

شارسه لیم بازی: پالموانه کهچل.

شارسه یوان: چه ترو سه یوانی پادشایان، خپه تسی شا، خپه تسی گهواره. خپه تسی پادشا، په شمالي زۆر گهواره، سه یوان و چه تری پادشا. خپلله.

شارسهوار: کهله سوار، سواری هه به باش، مرۆی تهردست و نازا و کاریان.

شارش (باک): شاشک، پتچ، مپزه، مهنديل، بلاو و فش، واژی سفت.

شارنگ: واق و ورمان. نازاد چیاپی — کرد: سهرگمردان کرد، له پتسی ده رخت.

شارشان: نیوی ناهه تانه. جووره گهوهه مهنديک، که پادشایان له قۆلیانی ده کمن، وه کو لهو تاکدا: دهر و یاقوت و مهرجان سهرنه فرازه تا شاشان.

شارشه: شاسه.

شارشهم: شهم و میتی زۆر گهواره.

شارشهن (نهرده): میرگیران، گمیز گیران.

شارش بوون: واق مان، (ههواره). سوهرمه نه.

شارشاپین: زمانلوس (پاکار)، کهسیکه له ژیر پهردهی نایینیدا دهستی نهم و نهو بهی.

شارشاپین (باک): زمانلوس (پاکار). — ی: زمانلوسی، پاکاری.

شارشک (باک): مپزه، سهریچی پیوا، شاش. شووشه.

شارش کردن: واق و ورکردن.

شارش و ویش: چتی زۆر شاش.

شارشیک (باک): مپزه، مهنديل، شاشک.

شارش (ع): هۆنر، ههستیار، بوویژ، ههلبس.

شارش: به قهده سنجویهکی له سابوون یا چتی تر لهناو کۆمی مرۆفی گرفتاردا دهنرا تا پهوانسی، له ههندیک چتی دی دروسته کړی و ههله گیري بۆ مایه سیری.

شارش پله لگرتن: شاف لیدان، مهبس له فریودانه بهزمانی لووس.

شارش لیدان: شافپه لگرتن. تهره دان.

شارش (باک): خانوچهکی نابووت. پتست و کهولای، کهولدار.

(باد). پنجه گیایه که پر به نامیژیکي چل چل بلسد دهبی منه لآن لاسکه کانی ده کنه تیر.

شاهه لگرتن: خږ دهرمان کړدن به شاف.*

شاه (باد): هنگاو.

شاهه شين (باد): شينه شاهو.

شاهين (باد): دهنګي کمروټسک.

شاق: شاق باق و شاق واق، شاقشاق له دهنګي مريشکاندا دهرده کموي.

شاقو: شه قار، هنگاو.

شاهه شين: شاهين (بالنده يکه).

شاهل: چمک، داوټن، دامنه، چاک، شاقل.

شاهل: قماره ي گياندار. بالي بالنده ي گموره.

شاهه لدار: کسيکه بهرګي واي لمېردايي شاقول و داوټني هبي.

شاهروان: بوق.

شاقشاق (باک): قرته قرتي مريشکانه.

شاقل: شاقه لي کما، چاکلي کما، داوټن، دان.

شاقوق (باک): شاقشاق. قرته قرتي مريشکانه.

شاقول (نمرده): شاوول.

شاقولاپ: قولاي گموره ي جقدار.

شاقولي ناغا: داعيا به کي پېشي گچکه به زور جار له چاي هه نجبردا دهبيرنې.

شاقوت: چيچه، چل، گډي مېمک.

شاقووت (زا): په لي داره گوټزټکه، که پر اي.

شاقوول: فاقه، تمېکه، شاوول.

شاهين: دهنګي کمروټسکي.

شاک (باک): زيرک، کارزان.

شاکار: شاکردار، کردهوي زورياش و گرنګ و بهرزو پوخت و بي وټنه.

شاکاشي: (همر) مه لکانه. قانده لټوک، قاپټيکي زور زلي گلټيني به ماست يا دوشاو و چتي تری تیده کمن.

شاکه شاک (همر): پار انوره.

شاکردار: شاکار، کرداري ميرانه.

شاکول (زا): پتلو.

شاکول (باک): گزجان، دارد هست.

شاک: شکه، له جياتي سلام.

شاکه: شکه، شکه گه. (همر) بالابلند، بهژن دريژ، بالا بهرز.

شاکمرداني (نمرده): پاشا گمرداني.

شاکه شکه: نيگجار شاد و که ي فوخش، شادگه شکه، فييه که له خوشيان مروزي بگري، له خوشيان — ي هاتي چمزله.

شاکرد: قوتابي قوتابخانه، (نمرده) سياري. بهر دهمستي پيشه گمران، بهر دهمستا — ي: پيشه ي قوتابي ته. کردهوي شاکرد لمېر دهمستي و هستانان.

شاکردانه: چيشخانه و به خششيتکه به شاکردان بدرت. وه کوو شاکردان.

شاکرده: دارتيکي دريژي قه لانگه داره جولاي پايه لي پي بزار دهکات.

شاکرد داروغه: گزير. تنګه چمري.

شاکگون: گولي همره گموره ي گه نم و جزيه، به هممو گوليکيش به کار ده بري، که باش و زور جوان و دلگرتين يا گموره تيرين بي.

شاکونج: گونجيتکي گموره ي دارينه لمانو دهمي ني دهنري و تهن دورې ناشي گونجيتکي بچو کتري تي ده بري.

شال: شوشه پک، پانک و چوغه. پارچه ي که له پاش نه وي، که ولاخ پنه ک کرا پستي چاره وي پي ده ستر نه وه. پشيتندي کسکي سديدان يا ميژه ري سوز. — ي تورمه جوړه کرټکه جولايان له خوري و چتي تري دروستي ده کمن و زور جزي هديه. (که، جا) بووزو، جوړو و پنه ک و هوي ناوېر دنيان نه مانين: به کره کي، بازاني. بنه فشي، بيرکهي. چارمه کوک، دگور. نيژدين سري، گولا شاجي. ماداني، نوسمان به کي. مرشکي، قاجيتي. ريټوسري، پنه کي به پوي. سايا، سپي ساده. سماوي، سديکي. سيمه کوک، ستوکمو. تهختي بنه فشي.

شالانګ (که): جوړه گيا يکه.

شالو: شاتاوول، په لامار، هلمت. هيرش، تيرش (پوسه گ و درنده).

شالگه رن: مل پيچ، گمردن پيچ. (باک) نلټمي.

شالشته (همر): بوخچه.

شالور: بالنده ي که پنه ک شلاقه بي، همدنيک کسيش به بولبولي ده زان.

شالوک (همر): قه لانګ، قالنګه.

شالول (باک): شالور.

شالور: جوړه بولبوليک. (باک) شالوک، شالول، شالول، شملول.

شال و شاپک: پانک و چوغه.

شالوک (باک): شالور. (ناميد) داس.

شالول (باک)، لهه، خو: شالور.

شالي (باک): ناني شه کري، کوليته ي چوه نده ري.

شاليار: وهزير. بدلي شايي (پادشايي) بي — نابي.

شاليارګه: وهزاره.

شالياريانه: وهزي رانه.

شاليګا: مهره جاي، جاپه مهره، چلټوک جاي.

شالينه: ده فريکي چوارګوشه له شال دوست ده کري بوزور مېهستان به کار ده برت لمانو مالټيدا. (همر) چاروګه ي خوري گموره. گلټيمه، چه پالتيکي چوارګوشه ي خوريه. کولوانه له بووزو دروسته کري.

شام (فه): چيتستي تيوار، ناني تيوار، بي: بي ناني تيواره. شيف، شيو. (فه، نمرده) تيوار. شاري (دمشق) کوردي زور تيدياه: (حي الاکرام، مهاجرين)، له نزيک چيای (جلق). له ولا تي شاميتشدا کورد زوره. شوو. خوراک و خوار دهمني شوو.

شاهات: ده شيتکي شوره کات، مه لېه نديک له کورستان، ووشه ي دژپاني شه تره نجه.*

شاهار: همژديا، همژديا، همژدها، ماري گموره.

شاهبازي (باک): شازي.

شاهپوړ: نازا، دروستکار، سمرراست. زانا.

شاکول

شاهو (همرا): شاهان، شیاو. شویتیکی بهرزه له تخته دروست ده کری هونرمه نندان له سمری گمهی ده کم و هله ده پهرن. تمسلیشی له سرده کری.

شان و شهپلیک: بۆتیز پیکردن به یه کیک به کار دهری، که نیخه خوار و داچماو و شان و شهپلیکی ناریک و ناپوخت بی.

شان و شکو: بهرزی پایه و شان.

شانوو: شانو.

شانوشین: گوندیکه لهرا سمری شاری نسبیینی، شاهنوشین، جیگای پونیشینی پادشا و میرو خونکارانه، خانی له موم و زینیدا ده لی:

شازادهیه شانشینی مه کانه

عنقایه بلنده ناشیانه

شانوشینی کردو ته قصری میری بۆتانی. دو سه کوی چکوله یه له ملاولای پلیکانان دروست ده کری، که پیدا سرده کونه سمرکوشکی. پایتهخت.

شانی (باک): نشان. — دان: نیشاندان. (جز، بۆتا،) خیمگین، پمروشار. (لو،) شانه.

شانی دان: (باک،) نیشاندان.

شافین (نرده): فیدانی چت، پمترکردن.

شو (باک): چه، باریکه ریگه.

شولاز: شاباز، نیوی پیوانیشه.

شولاش (نرده): شاباش، زهروشان.

شولانه (نرده): شابانه. جووره گیایه که.

شوه: (کۆ، موک.) بالنده یه کی شینه به قه له گله گیکیه به لان لای کورتیه و ملی دریزه و ناوییه و له گوویی ناواندایه و گوشتیشی ده خوری. (همرا،) شاهق، شینه شاهق، شاهین، شاهین.

شولان: شاول.

شولون: کانتیکی خری قورسه به تیکی تیخراوه و هستایان خوارو خیتی دیوارو نمتونده و پاییه پی بهراورد ده کم.

شولونی (همرا): شاگو.

شوی: دز.*

شولیز: گیایه کی هارینی به چلچل و باریکه چند جاریک ده درویتوه. (همرا،) شوهپ، (دەر،) شافپ، بۆ حسیر و سمریانی کۆخان به کار دهری.

شولوی (نمرگو): پتواسی قۆلینه یه.

شاه: شا، پادشا، میر، خونکار. یه کیکه له کمره سته شه تره نجی.

شاه: نیوی نافرته تانه.

شاهانه: پادشایانه، میرانه، شایانه، وه کو میر و پادشایان.

شاهنشاه: سمرکی چند پادشایه کی. قهرا، شههمرپشا. میری چند نه توه یه کی، شای شاگل. — یی: شایه نشایی.

شاهنگ: پادشای هنگان، هنگیکی گموره یه له ناو پوره ی هنگاندا شانه ی هله ده بستی.

شاهد (ع): گوا، ناگا.

شاهکار: شاکار.

شاهنامه: شانامه.

شاهو: شینه شاه، شینه شاهق، شاه، شاهین، بالنده یه کی گموره ی سپی و اش به قه له گله کی ده بی به لام قاچ و دندوکی ره شه و گوشتیشی ده خورت. نیوی زنجیره کیتیکیه له همرا مانیدا کورتو ته لای پۆر ده لاتی خوارووی هله بجوه.

شاهی: شایی، پادشایی، میری، خونکاری. (باک،) شادمانی، دلخوشتی، که یه خوشتی. جووره پولیکی کمره خه.

شاهی ککوا (باک): کورتیکه چاو و په نجه و دندوکی زهردی.

شاهین: شاباز، شاقشین، شهناو، شاهق، شهین، شاه، بالنده یه کی بۆری گوشت خۆره و له باز گموره تره.

شاهیک: (باک،) جیگایه که خلیسکی له سمری به ناسانی بکرت. لووس. — کردن: لووس کردن.

شاهین: شاهین، شاه.

شاهینه ت (باک): که یه خوشت.

شاهینی: پادشایه تی، نازادی، سمره سستی.

شایار (نرده): شالیار، وزیر، هاوده می شا.

شایان: گۆر، پوا، بۆمیر، ستیله. وه شاهوه، شیان، شان، شیاو، لیتی ده ده شیتوه: شایانه.

شایانه: میرانه، خونکارانه.

شایانی: بۆمیری.

شایانی: بونی چتیک به یه چتیک تری لی بوه شیتوه.

شایانیدان: شهادتدان.

شایید: شایهت، بشکو، بۆکو، گاهس.

شایه: دیلاتیژ. شایار، هستیار، هۆنر. ووشه ی شاعر له شایه وه گیراوه. گۆزانی بیژی شایی. — ی: دیلاتیژی.

شایه (جا): ترازوو. میله دریزه که یه سمرماوه ی ترازوو، که دورلنگه ترازوو بوم سمرسره یه.

شایه نشا: شاهنشاه.

شایه نشایه تی: شاهنشایه تی.

شایجان (نرده): له شاهجان وه گیراوه.

شایچرا: شاپرا، پیره.

شایف (باک): کلا. — بون: لادان، کلابون.

شایک (باک): لووس. — کردن: لووس کردن.

شایلوغان (همرا): تروتک و باله بان، مؤزیه. مارشی شاهانه، میرزا مستفا دلی دلی ده لی:

شایلوغان ژهنیا وه قاپی شاه

سامی سمرهنگان مدراوه پاوه

شایه ک (دەر): باشو.

شایین: شهین، شاهین. میلی ترازوو. جووره چرخیکه.

شایی: پادشاهی. پولیتیکی مسینی که نرخ بوه قرائتیک جاران (۲۰) شایی بوه. هله‌پهرین، چوژه‌کی، جووره هله‌پهرینیکه. ناهنگ و زهمزه‌مه. (هورا). زهماوند. شاهی. (دەر). سوویر. سوور. دیلان.

شاییسه: شایسته، رهوا، رجوا.

شاییسته: شایسه، شایان.

شاییسته‌کار: چتی یا چمند چتیکه، که بیته هوئی شایان ولی و هسانمه بۆ چتیکی تر. — ی: بونه شایان و لیو هسانمه‌ی چتی یا کسی له چمند چت یا چمند کستیکی تر.

شاییسته‌ی: شایانی.

شاییشایی: خوشی خوشی.

شاییکار: کستیکه شایی بکات.

شه (هورا): مراژیکه له کهرسته‌ی خه‌په‌کیته. شانه‌ی سهران. شنه‌ی کای. خوریه — ی هله‌پتاوه، شی، ته‌پایی، نم، نیم. ترسوس، ده‌لانه، رهوا.

شهب: زاغ.

شه‌بالله: به بهری دهستی به توندی له پوومه‌تی په‌کیکی دان.

شهباقه: کونی گوره، ده‌لاقه.

شهباک: شهباق.

شهباش (باک.): کالک، گندوره.

شهباق: تروسکه، پووناک، په‌می، پووناک قه‌راخی ناسمان له به‌یانیدا. (پۆژ). بریق و باقی پووناک. کونی گوره‌یه له دیوار و پوشته‌منیدا.

شهباق قیوون: شهباق تیکموتن.

شهباق قیکموتن: کون بوونی کالاً و دیوار به جۆریکی فراوانی و گوره‌یی.

شهباقدار: پووناک. — ی: پووناک.

شهباقدان: پووناک بوونه‌ی قه‌راخی ناسمانه له به‌یانیدا.

شهباق شهباق بوون: کونکون بوونی دیوار و کالاً به‌فراوانی و زلی.

شهباقی: کاتی به‌یانیان، کاتی شهباق.

شهبکه (باک.): نیخه. (باک.) تۆپی ماسی گرتییه. تیره‌ییکی کورده له کنار موسل و کمرکوکین.

شهبکه‌ی چاو: تۆپی چاو.

شهبنده‌په‌پۆژ (بابا.): کۆلکمزترینه. جووره خامه‌کیکی زۆر جوانه به گه‌لی رهنگ ده‌نووتی.

شهبنگه (که.): شوگار، شوانه. (مرک.) شروتنی ناژالانه له شمریدا.

شهبنگه‌پۆژ (بابا.): کۆلکمزترینه.

شهبیخوون: هیرش و په‌لاماردانی شهبیه بۆ سهر درژمان، چه‌پخوون، شمرنخوون، شمره‌لغار.

شهبخان: داوین و گوشه‌ی کمر.

شهبسان: شهبسان، سه‌یزان، ژیرخان.

شهبگان (باک.): نیشان، ژانکردن (بشهبکه).

شهبکندن (باک.): نیشان، ژانکردن لمبر نه‌خوشی یا ماندویتی. بشهبکینه.

شهبکین (باک.): نیشان، ژانکردن.

شهبوت (باک.): جووره ماسیه‌که.

شهبیکه (باک.): نه‌قیزه‌ی وولآخ لیخوپرینیته.

شهبیکین (باک.): په‌قینه، په‌قینه.

شهب: شهب، شهب، شاپ. (هورا). پین. (که)، هورا. شه‌قزلله. — یکی پیدادا: شه‌قزلله‌ییکی لیدا. (باک.) ناسایی. پر، نندازه‌یه‌ک، مست. — یک کشمیش: پرچنگیتک میوژ. گه‌لیک جار له‌پیش ووشه‌ی شوپ به‌کارده‌ری: شهب و شوپ: شه‌پاله.

شه‌بالله: شه‌قزلله.

شه‌بال: شوخ و — شوخ و شنگ و جوان، (باک.) شوخ و شنگ و جوان، نازنین، نازدار، ته‌پوتازه. (باک.) دهشت. (باک.) باد.

جور، چمن. (باک.) چتی جوان و باش، شنگ و شوخ.

شه‌بال: وه‌کو سه‌کی، بی‌شمرم، نارپوتکاو.

شه‌پاله: به‌له‌پی دهست له کشتی کستیکی تر دان، شه‌پاله‌غه، زلله، چه‌پاله.

شه‌پاله‌لیدان: زلله لیدان.

شه‌پالنه (که.): شه‌پاله‌خ، چه‌پوک، شه‌پاله.

شه‌پالوخ (خۆ): شه‌پاله‌خ، وه‌روه‌ی به‌فرمالینی.

شه‌پان (خۆ): شه‌پان.

شه‌پاندن (خۆ): شه‌پاندن.

شهبه (باک.): کۆمای به‌فریه.

شهبهر: شاپهر، بالی په‌په‌پوور و فروسکه و نیت.

شه‌پزلله: شه‌قزلله.

شه‌پشهب (دزه.): قسه‌یه‌که همر منگ‌منگی لیو‌می. شلب‌شلب، خسه‌خش، ده‌نگی دروداو‌تشی شوپ، که ته‌په‌پویی و له زه‌وی بخش، شه‌پشبان.

شه‌په‌لاخه: (هورا). پزمله. (کۆ). تۆقات. (دەر). تۆقه. (که.). شه‌قزلله، شه‌پالنه. — لیدان.

شه‌په‌لوخ: گیاندار چاوبرسی، زۆرخۆز.

شه‌په‌لووخ: داریکی گهرمینیته به‌ریکی ده‌گری وه‌ک هنجیر و ده‌خوری و لکه گموره‌کانی وه‌ک شوتی تووله ده‌هاوی.

شه‌په‌روی: چه‌په‌روی.

شه‌په‌زه (باک.): شه‌په‌زو، شه‌په‌زه.

شه‌په‌زه‌یی (باک.): شه‌په‌زی، شه‌په‌زی.

شه‌په‌زی (مرک.): شه‌په‌زه. مرزی شهب و شوپ.

شه‌په‌زیو: مه‌ردومی شهب و شوپ.

شه‌په‌زیوی (مرک.): شه‌په‌زی.

شه‌پشهبان (نهره.): شه‌په‌لی شوپین. به‌دهستی به‌سیو و تۆپی لاستیک یا چتیکی تر له هورادا گمه‌کردن.

شایی: پادشاهی. پولیتیکی مسینی که نرخ بوه قرائتیک جاران (۲۰) شایی بوه. هله‌پهرین، چوژه‌کی، جووره هله‌پهرینیکه. ناهنگ و زهمزه‌مه. (هورا). زهماوند. شاهی. (دەر). سوویر. سوور. دیلان.

شاییسه: شایسته، رهوا، رجوا.

شاییسته: شایسه، شایان.

شاییسته‌کار: چتی یا چمند چتیکه، که بیته هوئی شایان ولی و هسانمه بۆ چتیکی تر. — ی: بونه شایان و لیو هسانمه‌ی چتی یا کسی له چمند چت یا چمند کستیکی تر.

شاییسته‌ی: شایانی.

شاییشایی: خوشی خوشی.

شاییکار: کستیکه شایی بکات.

شه (هورا): مراژیکه له کهرسته‌ی خه‌په‌کیته. شانه‌ی سهران. شنه‌ی کای. خوریه — ی هله‌پتاوه، شی، ته‌پایی، نم، نیم. ترسوس، ده‌لانه، رهوا.

شهب: زاغ.

شه‌بالله: به بهری دهستی به توندی له پوومه‌تی په‌کیکی دان.

شهباقه: کونی گوره، ده‌لاقه.

شهباک: شهباق.

شهباش (باک.): کالک، گندوره.

شهباق: تروسکه، پووناک، په‌می، پووناک قه‌راخی ناسمان له به‌یانیدا. (پۆژ). بریق و باقی پووناک. کونی گوره‌یه له دیوار و پوشته‌منیدا.

شهباق قیوون: شهباق تیکموتن.

شهباق قیکموتن: کون بوونی کالاً و دیوار به جۆریکی فراوانی و گوره‌یی.

شهباقدار: پووناک. — ی: پووناک.

شهباقدان: پووناک بوونه‌ی قه‌راخی ناسمانه له به‌یانیدا.

شهباق شهباق بوون: کونکون بوونی دیوار و کالاً به‌فراوانی و زلی.

شهباقی: کاتی به‌یانیان، کاتی شهباق.

شهبکه (باک.): نیخه. (باک.) تۆپی ماسی گرتییه. تیره‌ییکی کورده له کنار موسل و کمرکوکین.

شهبکه‌ی چاو: تۆپی چاو.

شهبنده‌په‌پۆژ (بابا.): کۆلکمزترینه. جووره خامه‌کیکی زۆر جوانه به گه‌لی رهنگ ده‌نووتی.

شهبنگه (که.): شوگار، شوانه. (مرک.) شروتنی ناژالانه له شمریدا.

شهبنگه‌پۆژ (بابا.): کۆلکمزترینه.

شهبیخوون: هیرش و په‌لاماردانی شهبیه بۆ سهر درژمان، چه‌پخوون، شمرنخوون، شمره‌لغار.

شهبخان: داوین و گوشه‌ی کمر.

شهبسان: شهبسان، سه‌یزان، ژیرخان.

شهبگان (باک.): نیشان، ژانکردن (بشهبکه).

شېځه

شېځه: شېځه، کلاؤکی لیواردار و زله و نسیتی

لسمردم و چار دکات.

شېځه: چۆغه، شال و شېځک، پیل، شېځیلک، تختهی

نیسکی همره گمورهی شانیه. تختهی جولایی.

شېځه: شېځه — ی به گم: شېځکی بهدوره. شو دارهیه، که دو سی

دار یا تختهان پیکمه بنوسیتی وهکو — ی دهرکان، (هورا.) پشته.

یه کیکه له مرازه کانی که مرستهی جولایی. داو، تهپکه.

شېځاخ: شېځه لآخ.

شېځاخ: شېځه لآخ، شېځه پاله، چه پاله.

شېځه (هورا.) مرک: دهر دیکه له همر پل و نمندامیکی مرزی بدات

بی هستی دکات و له کار ده کوئی.

شېځه لیدرو: له گو کومتو، بژ نمندامیک به کار ده بری، که بی هست

بووبی و له کار کومتی.

شېځه قوبه: جووره گمیه که.

شېځه: شاپلیته، پلایتهی ناوراوی.

شېځی شېهان (نمرده.): شېځه شېهان.

شېځی شویان: شېځی شویان.

شېځی شویان: گمه به سیریا به چتیکه وه کوو تزیی کردن له حوادا.

شېځهان: پمشوکان، شیران، تیکچوونی کاروبار.

شېځویه (کو.): شعی جولایانه، مه کووک، مرازیکه له که مرستهی

جولایاندا.

شېځه: ده فعی جولآ.

شېځور: شویان، شین، شویانی تیکراییه به کوک.

شېځوکان: پمشوکان.

شېځوکیان: شېځوکان، پمشوکان، شیریان.

شېځول: پیل، (باک.) باد.) پیلچوک. (باک.) بهیار، سیپیل، لپیه،

لیپار. ته کاندنی ناوه بههوی چتیکمه. — لیدان: پیلچیلووک،

چکورین. (کو.) مه کووک، مرازیکی جولاییه. (باک.) چاپلوس،

مراپی.

شېځولان: لووله پم. — ی: لووله داری.

شېځولان: کونگره کردنی ناو، کونگره کردنی ناو. لپهدان، شاپا کردن.

شېځ و شو: شېځه پاله، شل و شیواو، کسیکه داوینی بهسمر زمویدا بخشی

یا چتیکه هلباوه سری و شوپی.

شېځیلک: شېځک. نیسکی پشتوهی شانیه. (هورا.) باله که.

شیت: چۆم، پروبار، چم، پوخانه. (که.) دهنگ. (پروا، سؤرا.)

خوار، چموت، لار.

شیلو: قوروا، لیلآو، دۆل، زئی، چۆمی زۆر گموره. ناوی سارد بهزیر زگ و

گول و گونی وولآخی بهرزه دا کردن له کاتی گمراهی. — نسپه که — که.

داسیکی چکولایه که هری پی دهر دویتمه بهلام دمی له دهر دویه به واژی

داسی.

شیمه: شاتمه.

شیمه: قایم. — دان: قایم کردن.

شیمه: قایم کردن، پینانهوه و بهستنی چتیک به توندی.

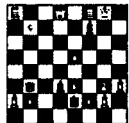
شیمه: (نمرده.): شمتل.

شیمه: (نمرده.): تمناف، گورس.

شیمه: (نمرده.): سفت کردن.

شیمه: پروانه: شله به ته.

شیمه: شترنج: شترنج.

شترنج

شیمه: شترنج، سترنج، شمشیرنگ، گمیه کی

دیوار و ناسراوه له پیتشدا نیوی شمشیرنگ بووه، که به

تیبی ناروی نووسراوه بۆته شترنج له لای راستهوه:

شا، فیزین (وهزیر)، فیل، نسپ، پوخ، پیاده.

شیمه: (خو.) شتل، شستر، سوزاییکه له شوینی خوئی هملک مرابی

به ریشمه بۆ چه قاندنوهی له شوینی تیک ترده. — چه قاندن: بریتیه له

تویتی له جیگایه کی تاییه تیدا به چیتیت له پاش بهر زبونونهی به

ریشمه هملده کفریت له جیگایه کی ناماده کراوی ترده وه کوو گول، دیراو

ده چه قیتیت.

شیمه: شترنج: شترنج.

شیمه: شترنج، جیگایه که شتلی لی به چه قیتیت.

شیمه: دوکانی شتل، باخه. (نمرده.) تومدهانه.

شیمه: له ناو هملک شیران.

شمت و پمت: پارچه پارچه، لمت و پمت.

شمت و پمت: پارچه پارچه کردن.

شمت و کوت: شمت و پمت، لمت و پمت.

شمتور (باد.): شمتور.

شمت: کورت کراوهی ناوی (شا محمده)، ناوی پیارانه. *

شمت: بی سمرور، شله به ته، شل و شو، (هورا.) گیتچ.

شمت: چوره لای چکولای دار و گیایانه، که تازه دهرسان کردی.

(باک.) کم. (پروا.) شوخه. (هورا.) شغل، کارته، گولی. که د.

(شا.) شیتخه. (هورا.) چوره. (هورا.) شولقه باریک و راستانه،

که له بهر هوی کولکه و شویتانی تر پیدای ده کم. (هورا.) جیگایه که

پر له دار و درک بی، چر، چرستان، بهر ده لان. (هورا.) خموش و خال،

زبل.

شمت: شیتیکه، که قهلمی تیدا پروایی.

شمت: (هورا.) زبلر.

شمت: گیانداری که شلی له همر دوک دهستا ندایی.

شمت: (باک.): سمرور کردن. (بشه ختیه.).

شمت: بهستلهک، سمول، سموله ندان. (هورا.) یخ، بهیسه. غی

تهرایی و شعی هورایه له پاییزاندا لهسمر شیناوهردیان دهنیشی و له

ساردی دهیسهستی و شیناییه کان تیک و په کان ده دات.

شمت: سست، تمنبل، تیکل و پیکل.

شمت: (باک.): سمرور کردن.

شەخەر (ھەم): لە پەستەيەكی دارىنە دەخلى پى دەكىشەنە سەر خەرمەنان. خەپەكەكى ناوا گەورەيە گەم و جۆى درواى پىدەكىشەنە سەر خەرمەنى، شەغەر. — بەست. (باک.) بەيار، بىيەر، بى كەلەك. شەخس (ع.): گۆزى پىاوى گەورەى ناينى. چاك. شەخسان: تىكچەرون و گۆزانى نەندامى مەروڤ بە ھۆى ناساغىيەكى گرانەو. شەخسەو: نەندام تىكچەو بە ھۆى ناساغىيەكى گرانەو. شەخسەن: شەخسان. شەخسەو: شەخسان. شەخسەو: سەرخەن، وولاخى تۆسە. شەخە: قەمەنگ: دوو يا چەند كەسەك بە تەنەنگان شەپ لە گەل يەكترى كەرن. شەپە قۇپ: دوو چىنى نەيارى يەكترى لەكاتى شەپىدا تۆيان پىكەرە دەنەن. گەمەيەكە بە تۆيى لە يەكترى دەدەن. شەپە قۇپەن: جوورە گەمەيەكە تۆپەلە بەفرى پىكەدەدەن. شەپەجىو: جنىو پىكەدان. شەپەدار: گىرودار. شەپەدەمانچە: دەمانچە پىكەرەنان، بە دەمانچان شەپ پىكەرەكەرن. شەپەدەنەو: مەبەس لەر وورە جنىوانە، كە دوو كەس يا چەند كەس بە يەكترى دەدەن ھەر لە پالەو. سوو و خەسو ھەميشە شەپە دەنەو كەنە. شەپەسەگ: شەپ كەرنى سەگان پىكەرە يا تىكەردانىيان. شەپەشەخ: قۇچانى، قۇچەقۇچانى. شەپەشەق: زەمەلىي چەند كەسەك. شەپەشەق: شەپەقۇچ. شەپەشەخانى بىقلىي: خاوەندى مەژووى شەپەنامەيە. شەپەشەفە: يەكەم مەژوويەكە، كە لە بابەت نەتەوې كوردەو لە لاين كوردەيكى زانارە بە زمانى فارسى بنەوسى. شەپەشان: شەپەوان، جەنگاوەر. — ي: شەپەوانى، شەپەكرەن. شەپەشەق: شەپەكرەن دوو گياندار بە سەر. شەپەشەق: شەپەكرەن دوو گياندار بە سەر. شەپەشەق: شەپەكرەن بە ھاريزتى بەرد بە قۇچەقانى. شەپەك (گەر): گورىسى پەشمالانە. شەپەكەرەك: شەپەكرەن مەندالى دوو گەرەكان لەگەل يەكترى. شەپەنگەز: شەپە ھەلەيىستەن. شەپەنەزە: بە نەزە بەگژ يەكترىدا ھاتەن. شەپەت (باک.): دارەست. شەپە: تونگە، قومقەمە، بېقە. شەپەك لە گەل دروستكرارە بۆ ناو خوارەنەو. شەپەت: شەپەلى چتى شەپەن، كە لەگەل ناوى تىكەل بەكرى بۆ خوارەنەو و خوارەنەو مەنى. شەپەشەق: شەپەتەرەش. شەپەپەكرەن: شەپە ھەلەيىسانەن.

شەخەر (ھەم): لە پەستەيەكی دارىنە دەخلى پى دەكىشەنە سەر خەرمەنان. خەپەكەكى ناوا گەورەيە گەم و جۆى درواى پىدەكىشەنە سەر خەرمەنى، شەغەر. — بەست. (باک.) بەيار، بىيەر، بى كەلەك. شەخس (ع.): گۆزى پىاوى گەورەى ناينى. چاك. شەخسان: تىكچەرون و گۆزانى نەندامى مەروڤ بە ھۆى ناساغىيەكى گرانەو. شەخسەو: نەندام تىكچەو بە ھۆى ناساغىيەكى گرانەو. شەخسەن: شەخسان. شەخسەو: شەخسان. شەخسەو: سەرخەن، وولاخى تۆسە. شەخە: قەمەنگ: دوو يا چەند كەسەك بە تەنەنگان شەپ لە گەل يەكترى كەرن. شەپە قۇپ: دوو چىنى نەيارى يەكترى لەكاتى شەپىدا تۆيان پىكەرە دەنەن. گەمەيەكە بە تۆيى لە يەكترى دەدەن. شەپە قۇپەن: جوورە گەمەيەكە تۆپەلە بەفرى پىكەدەدەن. شەپەجىو: جنىو پىكەدان. شەپەدار: گىرودار. شەپەدەمانچە: دەمانچە پىكەرەنان، بە دەمانچان شەپ پىكەرەكەرن. شەپەدەنەو: مەبەس لەر وورە جنىوانە، كە دوو كەس يا چەند كەس بە يەكترى دەدەن ھەر لە پالەو. سوو و خەسو ھەميشە شەپە دەنەو كەنە. شەپەسەگ: شەپەكرەن سەگان پىكەرە يا تىكەردانىيان. شەپەشەخ: قۇچانى، قۇچەقۇچانى. شەپەشەق: زەمەلىي چەند كەسەك. شەپەشەق: شەپەقۇچ. شەپەشەخانى بىقلىي: خاوەندى مەژووى شەپەنامەيە. شەپەشەفە: يەكەم مەژوويەكە، كە لە بابەت نەتەوې كوردەو لە لاين كوردەيكى زانارە بە زمانى فارسى بنەوسى. شەپەشان: شەپەوان، جەنگاوەر. — ي: شەپەوانى، شەپەكرەن. شەپەشەق: شەپەكرەن دوو گياندار بە سەر. شەپەشەق: شەپەكرەن دوو گياندار بە سەر. شەپەشەق: شەپەكرەن بە ھاريزتى بەرد بە قۇچەقانى. شەپەك (گەر): گورىسى پەشمالانە. شەپەكەرەك: شەپەكرەن مەندالى دوو گەرەكان لەگەل يەكترى. شەپەنگەز: شەپە ھەلەيىستەن. شەپەنەزە: بە نەزە بەگژ يەكترىدا ھاتەن. شەپەت (باک.): دارەست. شەپە: تونگە، قومقەمە، بېقە. شەپەك لە گەل دروستكرارە بۆ ناو خوارەنەو. شەپەت: شەپەلى چتى شەپەن، كە لەگەل ناوى تىكەل بەكرى بۆ خوارەنەو و خوارەنەو مەنى. شەپەشەق: شەپەتەرەش. شەپەپەكرەن: شەپە ھەلەيىسانەن.

شهریه‌ساران: شهر فروش، شهریه‌گزننگل.

شهریه‌فروش: کسیکه پیشه‌ی شهریه‌فروشی بی.

شهریه‌فروشی: پیشه‌ی فروختنی شهریه.

شهریه‌ک: شهریه.

شهریه‌رست: شهرانی.

شهریه‌رستی: حمزله شهرکردن.*

شهریه‌زه (باک.): شهرزه.

شهریه‌لندن: شهرگردانکردن. واق ووپکردن.

شهرت: پعیان، بمن و به سویاتی. مهرج، گریو، فتور.

شهرخه: شهرخه.

شهرخچ: پاریزه. — ی: پاریزه‌ری، شهرکچی.

شهرخووا: شهرفروش. — ی: شهرفروشی.

شهرخاندن (باک.): دابیزتن.

شهردین (باک.): دابیزران.

شهرشووب: گولنگه له زپ و زپو دروسته‌کری ژنان به‌سهر کمزی خویناموه داده‌کمن.

شهرفروتن: شهرفروشتن.

شهرفروش: (همورا.) جنگ و ورهش. جنگاور، گهلشوک.

شهرفروشتن: مهبس له بیانو گرتنه به یه‌کیتی بزهره‌ی، که به گزی دابیت، شهرفروتن.

شهرفروشی: شهرهوانی.

شهرقان: کسیکه له شهرچی بزانی.

شهرقال: جیگای نرم و کووت له چپایاندا وه‌کسو چپای ژه‌نگاری له گوزانیاندا باسیکراوه.

شهرقه‌شمرق (باک.): ده‌نگی لقی دارانه.

شهرقاندن: لیکردنموی چتیک له شوونی خوی.

شهرق (فه.): سواخ. — کردن: سواخ کردن.

شهرقلین (باک.): ته‌قه، په‌قه. ده‌نگی ویک کموتی دوچتانه.

شهرک: کوشمه و خبات.

شهرکه: جنگاور، شهرکمر، شهرقان، بجنگ، شهرک.

شهرکودن: شهره‌قانی، شهره‌وانی. له‌ه‌کته‌تن. به‌رزاندن، (باک.) به‌ره‌چنگی کرن.

شهرکه: (همورا.) جنگگا، جیگه‌ی شهر، کوشه‌نگه.

شهرکه‌گه: (نامی.) کات، جنگه. — اگره‌می: جنگه‌ی گهرمایه.

شهرم: شوره‌یی، نابوو، نابوو، کم‌پووی، (باک.) فه‌هیت، پوت. چاره‌پوو. فه‌دی، فه‌یت. به — داخست: پوتختن. به — به‌ده‌نشین، به

شیواز، کم‌پوو، شهرمیتون، نابوودار، گرانپوو، نابوودار، شهرمدار، شهرمندنه. — داکموتن: پوت کموتن. بی‌شهرم: پوروقایم، پروسه‌خت.

حه‌یتسه، زپوژپ، باتیزو، پووپش، بی‌چاوه‌پوو، چوختی، جه‌ختی (باک.) به‌قلیسوک، (همو.) شهرپال، به‌په‌مشه، پسوا، قات، بی‌فه‌هیت، سازده همناسه، جهره‌بزه، قه‌لته‌بان، کمولی. بی — ی: بی

نابرووی، په‌ستی، سووکی، حیزی، شیرت، نخایی. — نه‌کردن: پوهیتان، پوو هه‌لاوژتن.

شهرمه (نهرده.): شهرم.

شهرمه‌زار: فه‌ریکار، چاوشو، چاوبه‌ژیر، ته‌ریق، چاوه‌خوار، بی‌پوو، شهرمسار، چاوله‌بهر، ته‌ریق به‌ژوهه. — بوون: چاوله‌بهرخوژان، بوونغاو، پوتکته‌تن. — کردن: پوتختن.

شهرمه‌زاری: پوت، ته‌ریق، چاوله‌بهری.

شهرمه‌سار: شهرمه‌زار، ته‌ریق.

شهرمه‌ساری: شهرمه‌زاری، ته‌ریق.

شهرمه‌شکانی: مهبس له خوترواندن و خوتده‌رخستنی یه‌کیتییه، که بی‌موی شهرمی خوی بشکیتی.

شهرمه‌نه: شهرمندنه.

شهرمه‌ننه: شهرمه‌زار. — یی: شهرمه‌زاری.

شهرمه‌خاندن: (باک.) (بشهرمخینه). خوراندن، پنین، داپروشاندن.

شهرمه‌خین (باک.): داپروشان، پرنان، خوران.

شهرمه‌دار: شهرمن، باشهرم، شهرمیتون. — ی: شهرمنی.

شهرمه‌سار (نهرده.): شهرمه‌سار. — ی: شهرمه‌ساری.

شهرم شکان: له پوو هه‌لاتن.

شهرمشکاندن: پووکردنموه، چاوکردنموه.

شهرموکودن: (خانه.) پووکردن. پوونه‌هاتن، له پوو هه‌لنه‌هاتن.

شهرمگا: نیتوانی نیک و چوکانه و پشت و چوکانه.

شهرمگه: شهرمگا.

شهرمن: شهرمیتون، بی‌پوو، کسیکه به‌شهرم بی، شهرمندنه. — ی: شهرمیتونی، بی‌پووی.

شهرمنه: شهرمندنه، شهرمن، شهرمسار.

شهرمنده: شهرمنه، شهرمن. — یی: شهرمیتونی.

شهرموک: گیاه‌که ده‌ست له همر گه‌لایه‌کی بدری شوپده‌بیتنموه.

نابوودار، شهرمیتون، نابوومندن، شهرمن.

شهرموکی: شهرمیتونی، نابووداری.

شهرمولا: گوزستانیکی به‌ناویانگی شاری نامودی (عامودی) یه.

شهرمینی (خو.): مه‌یخوش (بو همنارده‌بی).

شهرمیتون: شهرموک، شهرمن، به‌شهرم، بی‌پوو، کم‌پوو، فه‌هیتو، فه‌یتو. — ی: شهرمنی، به‌شهرمی.

شهرمه‌خوی: شهرمه‌خیتی. شهرمه‌خ. کلیمه. سووارسووارین. ته‌پاد.

ته‌پات، ته‌پاتین، غارغارینی سووارانه له‌پیش سووک و ناهه‌نگاندا.

شهرمه‌خیتی، رمبازی. — کردن: که‌تنه‌ترادی.

شهرمه‌نمونه: شهر مه‌لگیرساندن، شهر مه‌لایساندن.

شهرمه‌خ: شهرمه‌خیتی.

شهرمه‌خیتی: شهرمه‌خیتی.

شهرق: کورت‌کراوه‌ی ناوی (شهریف) ه.*

شهرپوکهر (باک.): شهرکمر.

شەروال (هەمرا): شالوار، پانتۆل، دەری. (هەمرا). پاوارە.

شەروال بەکۆن: گیایەکی بەهاری سەلکدارە گەلای وەک هە شاتەرە وەتامی وەک شێلم وایە خواردنی بۆ پەرانی باشە.

شەرواڵییس: داوێن پیس. — ی: داوێن پیسی.

شەروێنی: (باک). شیرزە.

شەروینار (دزە): کێشە، شەروکێشە.

شەرووت: (باک). شەکرە.

شەرووتی: شەپ و هەرای بێ جێ.

شەرووژ: رووش، قۆلتش، شپەت - توند. بێ شەرم.

شەروورەش (هەمرا): شەرفروش.

شەرووشۆ: هەراهرە.

شەروکێشە: بچەنگانی، (دزە). شەروینار، خەپچەک، مەخسەرە، پیله.

شەرهەڵییساندن: ناگری شەکردنەرە.

شەرهەڵییسین: ناووری بنگایە، شەرداگیرسین.

شەرهەڵگیرساندن: شەرنامەرە، کێشە و هەرا بەریاکردن.

شەرهەڵگیرسین: کەسێک کە دەبێتە هۆی هەلگیرسانی شەپ.*

شەرهۆملک: هەراوهریا کردن.

شەریک (ع): هاویش، بەش بەر، هاو دەس، هارماڵ، ماڵ لەیەک.

شەری فەوخی: شەریکە لە نێو خێزانیک یا نێلیک یان نەتەرەیه کیدا رووبەت.

شەز (باک): گۆزانی بەهاریە.

شەس (شەس): شەست. کەس.

شەست (هەمرا): شیتست نێو بەزمارەیهکی، کە (٦) جار (١٠) و (١٢) جار (٥) ە.

شەست فەکا (هەمرا): شیتستە بارانە.

شەستە: مانگی نیسانییە، کە (٣٠) پۆزە. شەستباران.

شەستەبارانە: شیتستەبارانە، شەستە.

شەستەپەر: شیتست پەر (گۆلیکە).

شەستەدان: پێک کردن و تەختکردنی زەوی کێلراو.

شەستەرەهێلە: شەستەبارانە.

شەستەکردن: گۆلگۆلکردنی زەوی بۆ (وونار) بۆ ناژتتی تووتن.

شەستەم: چیتیکە لە پایە سەیدای بێ. — ی: شیتستەمین.

شەست تیر: چەکیکی شەپتیه شیتست گۆلە ی دەخوات.

شەستەمین: شیتستەمین.

شەست پەر: شیتست پەر گۆلیکی زەردی بۆنخۆشە و تۆپە وەکوو گۆلە جوریه بەلام نەم گەرەترە.

شەستکردن: پەرپۆزە بارینی باران.*

شەستکۆبەسەر (زەن، هەمرا): بارانە ی سەریەکلۆ، بارانە ی سەریەقەپوچکە.

شەستەم: شەستەم.

شەستەمین: شیتستەمین.

شەست یەک: شیتست یەک.

شەستیر: شیتستیر.

شەسس: شیتست. (نەرە). قامکە گەرە. (نەرە). پەهێلباران، پۆزەباران.

شەش: ژمارەیه کە لە نێوانی پێنج و حەوتی دایە.

شەشەرب (باک): دەمانچە ی شەش ناگر. مە دەستدا — اخۆ: دەستدا

شەش ناگرەکی خۆم.

شەشەڵی: کەسێکی بێدارە.

شەشکردن (نەرە): شەستکردن.

شەش: (هەمرا). شش.

شەش فار: شەش ناگر.

شەش فەگر: دەمانچەیه کە شەش گۆلە ی دەخو، شەش ئار، شەش لورول. — ناووردان: — ناوێژتن.

شەشە (گەر، باک): شەو. شەش کلک. کەسێکی دەستی یا پیتی (٦) قامکی هەبێ. شەش قامک، شەش نەنگووست.

شەشەک: شەشەکان.

شەشەکان: (کە). شەشەلەن، شەشەلە. شەشەک. شەش پۆزەکانی دوای جێزە ی مانگی پۆزەوانە.

شەشەلەن: شەشەکان، مانگی دوای مانگی پۆزەوانە، کە دوای پۆزی جەمزی پۆزەوان (٦) پۆزانی بەپۆزە دەبن.

شەشەم: چیتیکە لە پەلی شەشەمدا بێ.

شەشەمین: شەشەک. ژمارەیه کە ژمارە ی شەش تەرە دەکات.

شەشە: شەشپێ، گیان لەبەرێکە خاوەندی شەش پیتیانه.

شەشەلۆو: شەپەیهکی پێکە، کە شەش رووی یەکسانی هەیه، شەشگۆشە.

شەشەپەر: جوورە جۆیه کە گۆلەکی هەشت پیز دەنکی تێدایە. جوورە گۆلیکە. دارەستیکێشە نەستورە، کە بزما ی درشتی لەسەر کوترایی.

شەش پەنجە (کە): خاوەندی (٦) قامکان.

شەش تیر: شەش ناگر.

شەشخان (کە): جوورە تەنگیکی کۆنەیه و دێغدیغە. (باک). شەشخانە.

شەشخانە: جوورە تەنگییکە لە ناوەرە شوویتی فیشەکی هەبێ. هەموو زەوی و زارتیکیش بە (٦) دانگ دادەنری.

شەشەنگ: زەوی و زارتیکە هیچ بەشێکی لێ جودا نەکرابێتەرە. گۆندریژ و نێستری چوارپەل قەوی بەرزی بەخۆه.

شەشەن: شەشلا، هەر شەشلاکە بریتیه لەسەر خووار و راست و چەپ و پاش و پێشەوه. بۆ خانوو و زەوی بەکاردهبرێ.

شەشەرب (باک): دەمانچە ی شەش تیرە.

شەشەنگ: بروانە: شەترەنج.*

شەش سەد: شەش جارێ سەد.

- شەش سووچ: شەشلا.
- شەشک (باد): مێزەر. (باک). شەشمەین، شەشلان.
- شەشکان: شەشلان.
- شەشکە (نەردە): شەشە، شەش نەنگرەست.
- شەشگۆشە: شەش سووچ.
- شەشلا: شەشدر، شەشۆل، شەش سووچ.
- شەشلۆ: چتیکە شەش لۆ، (٦) لا بێ.
- شەشلۆیە (باک): دەرەل، ساختەجی. — یی: دەرەل، ساختەچیتی.
- شەشلوول (نەردە): شەش ناگر.
- شەشلۆ: شەشە، ناوی دێیکە لە کۆیستانی کوردستانیدا و ناوی کۆپانیشە.
- شەشەزار: شەش جارێ هەزار.
- شەشەم: شەشم.
- شەشەک: یەک لە شەشان، لە شەش بەشان بەشیک.
- شەشەمین: شەشمەین.
- شەشەکی: لەشەش بەش بەشیکە میراگر دەبێ.
- شەشەدە: (ع). تەمەدەستی، چاوبەسی، چاوبەنی، جانقۆلی بازە.
- شەشەموو (زا): وەلاخی سەرکێش.
- شەشەن (زا): بزنی بەلەک.
- شەشەل: شاخەل.
- شەشەرە: شەغلە، شەخرە. چوارلینگەدارە وەکوو بەردکێش قەرشە یی دەبەستە.
- شەشەرەکی: نەو کەسەبە وەلاخی و لێدەرە، کە شەشەرە دەکێشە. جووڕە دەستەبەرە کە شەشەرە پێدەرە گۆڕێزێتە.
- شەشەلە: شەفەلە، شەفەلە.
- شەشەلە (کەبەر): شەفەلە، گیایەکە لە گەل سیری جووان دەکووتری و لەسەر شووتنی باداری دادەنری، نەم گیایە پتر لە کاولاندا و لە چۆلی بێ ناودا شەین دەبێ بەرە کە بەقەد سیرتکی دەبێ، کە بەرە کە پشکووت زەنگەسوورە و چتی وای لەسەر هەلەدەنیشی و دەبەخۆن شیرینە و شیرە هەبە. نەگەر پەرە کە یەکۆلێتری و دۆشە کە بە جێگای باداری بەرێ یە کەوایە کە. دەلێن، کە ساقەتە کە ووشک بێ دەبێتە دار.
- شەشە (باک): خەت، جەز، دێغی کال و چەمەکان. خووار، چەوت.
- شەشەلۆ: خۆخ. (ل). هەلەوژە سێقە تۆرە.
- شەشە: پەنجە گیایەکی دروایی و گۆلی سەبە دوای ووشک بوونی تەقی گۆلە کە میشەو لە یەکی زۆر دەرە کات.
- شەشەر: پێری شەوی.
- شەشەر (نەردە): خووار، لار، کەج.
- شەشەر (نەردە): شەشەر.
- شەشەر: خووار، زەوی دەرێزکار و سووچەکانی پێک نەبێ. خواریسی رێگایان، گەو، دروومانی مارپێج.
- شەشە (باک): جەز، دێغ، دێغ.
- شەفتی: خواری، لاری، چەوتی.
- شەفتە: شوولی پەرە کەر و هەلاجان.
- شەفتە (باک): شەپکە.
- شەف (باک): شەو. — اتە خووەش: شوباش. — لێن گەریایە: شەوی نەنوست.
- شەفان (باک): شەوان.
- شەفە (باک): شەو، خەونی پەرێشان.
- شەفەدەر: شەو، شەو، شەو مانەو لە دەرەو.
- شەفەرەش (باک): شەوی تاریک.
- شەفەستان (باک): شەوی پەرە. کاتی پێک گەشتی زاو و بووک.
- شەف بەنک (باک): شەو.
- شەفیری (باک): شەو.
- شەفەر (باک): پەرەشەو.
- شەفتەری (باک): سە شەو لەو پێش.
- شەفەرین (باد): شەو.
- شەفەشک (باد): کالیار.
- شەفەخوونی (باد): شەبەخوون.
- شەفەخوون (باک): شەو، شەو. لە پەرە بەشەر ناخەزان دادان.
- شەفەر (باک): بێ پەنا، کەسێکە لە چۆلی و دەشت و کۆلانی بێ واتە لە نێو مالاندا نەبێ. — ی: بێ پەنایی.
- شەفەست (باک): پەوی کەوان کردن بە شەو.
- شەفەرەش (باک): شەو، بەدەختی، چەرەشی، پۆژی تاریک، کوردان دەلێن: نێمە گەلێک شەوی پەرەشمان دێتەر و گەلێک شەوی پەرەشمان بەرێزێتەر، شەوی پەرەشمان گەلێک بەسەر دا هاتەر.
- شەفەرەشکی (باک): شەو.
- شەفەرەشکی: شەشەمە کووتر.
- شەفەرەنگ (باک): یەکیکە لە جەزەکانی یەزیدیان.
- شەشەزی (باک): ناھەنگ و بەزەم و پەزەمی شەوی.
- شەشەشک (باک): چە کە کێلک.
- شەشەکووتر (باد): شەو.
- شەشەگەر: شەفەر، شەفەر، پە تۆق، باران باری، نەو کەسەبە بەشەرە گەری، نازا.
- شەشەگەر (باک): کەسێکە بەشەر لە کاتی نووستنیدا باخووی و بەگەری.
- شەشەزوان (باک): شەو.
- شەشەم (باک): شەو.
- شەشەفتی: کەسێکە شەوی بەنوستن پۆژیکاتەر.
- شەفی (زا): شەو.
- شەفین: نالیکی شەو و وەلاخ و نازا.
- شەفی: دەرە جۆلە. (هەوار). پێش، زیتک، شاپ، شەپ. — لێدان: بەشتی یی لە قون یا جێگایەکی کەسێکیان، شەپ لێدان، تێپەلەدان.

شەفەرەشکی

نمژاکار، ننگهچراو، گوځ و کالآی نمژاکار. لمت، دوو پارچه، تهق، قعد. — برون: پچمران، قلیش. — کردن: له تکرډن، قلمشتن، تهق کردن. (نمړده.) سهرهمرگ، نریکی مردن. (خوځ.) زلله، شه قمزله. (باک.) شه قشمنق شو دهنگه له گهلیک چتان دی: برون شه قشقه قه ددانی بارامی، برویه — لنگی وی و نمسپی وی وه به ناوه زنگیانیدا، — تفنگان. (باک.) دارشوق، دارلوق، داریکه مړی یه کلاک و پا شه لی پی ډه ووات. چموته کی میو. به پستی پیی پروت یا له قونډره دا تیپه لډان.

شَهَقه: شوق، شل.

شَهَقار: قلمشت، قلیشی چت، تلپش، (نمړده.) هملار.

شَهَقارشَهَقار: قلمشت قلمشت، قلیش قلیش، حتی زهنگ زهنگ، همرال همرال، ووردخاش، (نمړده.) ووردوخان.

شَهَقارشَهَقاریوون: قلمشینی پیستی نمدامی مروغان و نیتر.

شَهَقارشَهَقارکړدن: قلمشاندنی پیستی نمدامی مروغان و نیتر.

شَهَقازلله: شه قمزله.

شَهَقاشَهَق (نمړده.): شه قشقه قه. شه قای شوق. نملاولسولا. بدمسولایه کیدا غاردان.

شَهَقاقولوس (نمړده.): خوځه.

شَهَقاقی: شقاقی، شوقاقی.

شَهَقال (باک.): کموشی کون، پیلادی کون. چقال، چقال و به قال.

شَهَقام: ریځای زور بهرین و راست به نیوشار و همنده راندا، شه قاو، شاری، شاریک. لوق، شه قاو، همنگار، شاقاو. (زا.) گاو، پیښگاڅ.

شَهَقان (که.): شه قین، چموگانین، جوړه گمپه که.

شَهَقانَشَهَق: سمرانسره له کارانی گرنګ و به نمړکدا، تیګرا، ببری ووچان.

شَهَقاو: همنګام، همنګاو.

شَهَق و شوق (نمړده.): شه پده شوق، شه قشقه قین، شه قشقه قان، شه قواشوق.

شَهَقه: تیکه، پاره، لهخت، تهقه، دهنگ. دهغه، شانهای جولایی، چپو، گوجانیکه مړی شمل و ژیتر پیی خوځی ده دات. دهنگی بالی بالندانه له کاتی فرینیدا.

شَهَقه بښد: په ختی وولاڅ، په خشی وولاڅ.

شَهَقه زلله: چه پاله، زلله، شپ، شه په لاڅه، شه قازلله، شه پاله، شه په لاڅه، چهک.

شَهَقه زلله: شه قمزله.

شَهَقه شوق: چمق و چوق، چوقه چوق، چرقه چرق، شه قه یه که له دوای یه کتری.

شَهَقه کړدن: له تکرډنی تاکه چتیک یا زور بهر دار و نیتر به هوځ شه قمره.

شَهَقه کیش: شو کسه یه، که پیشه ی همر داران به شه قه ی شوق کردن بی.

شَهَقه گل (نمړده.): گل کردنی چاو. چاو نیته.

شَهَقه ماسی: جوړه ماسیه کی گموره یه.

شَهَقه مشار: همره، مشاریکی زور گموره یه و دوو دهسکی هیده و به دوو کسان کاری پیده کړی، داری پیداهه ییتری.

شَهَقه میو: چموته کی میو، داره میو.

شَهَقه بانی (همره.): شه قه ی بال.

شَهَقه ی بال: دهنگیکه له کاتی فرینی بالنده و بال لیکن دانیدا ده بیستری.

شَهَق برون: تهقین، تهقیردن. قلمشین، قلمشان. درزکی گموره تیپوون. هملپچران، درزبرونی چت.

شَهَق پی برون: رق هملستاندن، داخ لسمردلی کسمی دانان.

شَهَقانندن (باک.): هملرماندن، کردنه دوو پارچه.

شَهَقته لډان: به شوق له گیان لبر یا له چتیک هملدان، تیپه لډان.

شَهَقین (باک.): هملرمان. به شقته.

شَهَقران: شله قان.

شَهَقراندن: شله قاندن.

شَهَقشَهَقان: شه قواشوق.

شَهَقشَهَقه: فرپه، باغمران به دهنگه، جانمورهان له باغی پراودنه.

شَهَقشَهَقه (بابا.): جوړه تربیه که گلووی وه کوو هی کشمیشی وایه و سیپه. تنه که یه کی چکوله ی دهسکاره مندالان به پراوه شاندن و هملزاندنی و شه قشمنق لیپا تنی خوشیان لیډیت و پیی ژیرده بن، تنه که یه که چند زیخ یا ورده بهردی تیدایه.

شَهَقشَهَقوک (گمردی باک.): گه پله، گیایه که.

شَهَقه: دهنگیکه له نیوانی شلیه و تهقه دایه به لآن زور تر به دهنگی جوته بال لیکن دانی بالندان به کاره بری، شه قه ی بالی هات و فری.

شَهَقه مشار: شه قکرډن: له تکرډن و قلمشتنوه ی همندی چت.

شَهَقل (باک.): زلله، شه قل. چاپ. — کردن: چاپکردن.

شَهَقل: نیشانه، درووشم، مؤر. مؤری خمرمانان. تهخته یه کی نه خشکراوه شه قلی پی له خمرمانان دهردی تا دزی لی نه کړی. — کردن: مؤرکردن، درووشم لیډان، نیشانه کردنی جوځین. — شکانندن: مؤر شکانندن. مؤری پوخسار و شهرمی ناسک و نازداران.

شَهَقلوه: شاروچکه یه کی هاوینه همره له کورستانی باشووردا. *

شَهَقله: تهخته یه کی نه خشکراوه خمرمانی پی نه خش ده کړی. قیسپی خانروانه. (دهر.) نالودار.

شَهَقچی: شو کسه یه، که سهرخمرمانان نیشانه ده کات و ناگاشی لیپیان ده بیته.

شَهَقشکان: مؤر شکانی خمرمان و چتی تر.

شَهَقشکانندن: بریتیه له نابوو بردنی یه کیک و شکاندنی لمانا مهوروماندا.

شَهَقکرډن: نه قش و مؤرکردنی خمرمانیه. شه قل. مؤر.

شَهَق و شوق (نمړده.): شه قشقه قان.

شَهَق و هلق: پارچه پارچه، لمت و پمت. — کردن: پارچه پارچه کردن.

شَهَق و ماق: کارسات، گیتچل، پروشه.

شَهَق و شپ: چتی شپ لهق برو، درار، دریاک، داره شیاک.

شَهَق و شوق: لمت و لوق. وه — خست: لمت و لوق کردن. دهنگی لیډانیته. چتی شوق و شپ. تراق و ترووق.

شەھۆق (باک.): شەھۆق. پەنا، دالە، پەسیر. ھەرمی کتوبە.

شەھۆق: درەختی قەزوانی زۆ.

شەق و ھۆ: شەقشەقی زۆر.

شەقین: (کە). شەقان، ھۆلین، گەمەیکە گۆی تێدا پادەپەرتن. گۆیتن. گۆبەکی خەری دارین لە دەشتیکی دادەنێن ھەردەستە بە دارێکی چەماوەر ھەولەدات بۆ نەوی لەسەر شاری دەستەکی ترەو دەری بکات.

شەقی (باک.): ماندوو، شەکت. (باد، ژەن). ماندوو. — بون. — کردن.

شەقیقە (ع.): لای سەر، نیوێ سەر، نەخۆشییەکە لە نیوێ سەریشدا پەیدا بۆ — ی پێدەلێن.

شەقیف (باک.): قەلەشت.

شەقیلە: پارچە چەرمیکە ژان بەلای راستی خۆیانامو دەگرن تا تەشی لەسەر بابدن تا جلکەکیان نەدۆی و ھەم تەشیەکش باش بخولێتو.

شەک: بەرخێ یەکسالە نێر بۆ یا مێ. کاوپی دووسالانە نێر بۆ یا مێ. کاو، کە گەشتە یەکسالێ تا دووسالان شەکی پێدەلێن. ڤوویەکی مێچ (جگ) یە، شەگ.

شەکار (باک.): مێرگ، شکار، ڤاو.

شەکال (باک.): کەوشی گەورە و زەلام، کەوشی ڤاو، پێلۆی پانییە پشتو، کەلۆش.

شەکان: تەکان.

شەکانمە: ھەزان، جوولانمە پتر بۆ ئال، ئالابە بە دەشەکتەمە، لەرانمە.

شەکاندن (ھەو.): ھەزان، شانازی کردن. خۆ بە شۆخ نیشاناندان، تەکاننمە.

شەکاننمە: ھەزاننمە، ھێنان و بردنی چە بە ھۆی باو، دارە کە بە دەپشەکتی، لەراننمە.

شەکانن: شەکاندن، ھەزانن، تەکاندن، لەرانن، لەرزانن. لەرانن، شەکاننمە.

شەکانمە: شەکاننمە.

شەکو: لەراو.

شەکوو: لەراو.

شەکوو: لەراو.

شەکوشەک: شەکراشک.

شەک: بەرازی مێی یەکسالە. جوورە کلۆیکی تووکنە لە تووکی بەرخ دروستدەکری، پیاخی کۆنی عەجەمان. لەرە، تەکە، جوولە، جەمە. — شەک: لەرە یەک لەدوای یەکتەری.

شەکەت (ھەو.): ماندوو، ماندی، کەفت. (بابا). کەشەن، کەشەنگ. (نەردە). مانگ، مانیاگ. — بون: (باک). بەتلین. — کردن: (باک).

بەتلاندن.

شەکەتکریاگ (نەردە.): (نەردە). مانیاگ.

شەکەتی: ماندووتی، مانیاگی.

شەکەر: شەکەری وورد.

شەکەر (نەردە.): دڵ نیشان، پەنج، دەردەسەری.

شەکەر بەلام: (نەردە). جوورقەند. قەلسی و نێتر پردەکن لە شەکر و بادامی کوترار. جوورە ھەلۆایەکە.

شەکەرەتووسی: تووسی شیرین.

شەکەرپۆرە (نەردە.): جوورە ھەلۆایەکە.

شەکەرپارە (باک.): جوورە قەیسیتی.

شەکەرپەنیر (نەردە.): شەکرپەنیر، جوورە شیرنیا تێکە.

شەکەرخەن: شەکەرخەندە.

شەکەرخەندە (نەردە.): شەکرەخەندە.

شەکەرگری (زا.): شەکرگریان.

شەکەرگریان (نەردە.): گریانیتیکە لە خوشی و شادییەو بۆ.

شەکەرلەمە: جوورە بسکویتیکی کوردی.

شەکە: شیکە، بەرازی مێینگی یەک دووسالانە. کلۆیکی تووکنە لەپێستی بەرخ دروست دەکری.

شەکەر: شەکەری وورد.

شەکەرۆکە: (بابا). کەرتەشی. سەلکە تەشی. (خۆ). شەکرۆکە. گیایەکە گەزێک بێند و گۆلی شین و تۆپ دەردەکات، بێکەکی بکوترێ تا دێرکۆالی لێ جووی دەپێتو دەپێتو پووشو. جوویەکشێ لەگەڵ ناردی گەنم و شیرێ بکێتە لۆکە لەسەر برینێ تەشەندەر دانری چاکێ

دەکاتو. کوپێکی ترک زمانانی نێرانییە بەرگی کچانی لەبەردەکن و سوورا و وسپاوی پێدەکن و چەقەنش لەدەستدەکن لە نێر کۆزی لۆتیاندا ھەلەدەپەری و چەقەندی لێدەدا باب و مام و برا و نێتری دەبەکی بۆ لێدەدەن پاش ماوێەکی یەکەیکە سەردەکاتە سەرکۆشی ھەموویان، خۆم دوراودور دێتو.

شەکەری: بۆ چیتیک بەکار دەبێرێ پەنگی یا تامی وەھی شەکەری بچی.

شەکەشەک: دەنگی ڤوو و داوتنیکسی ڤاو، کە تەکەتەکی بۆ، چەکەجەک، شەکوشۆک.

شەکەل: پانیتیکە ھەمووی شەکەتێر بۆ.

شەکەللەمە: (باک). باقسەمات. پەسکویت.

شەکەمەر: شەکەمێ.

شەکەمێ: کە گەشتە دووسالان دەپێتە بەردیل، بەرخێ مێی، کە پیتی نابێتە سالی دووھەم و زگیکی کردبۆ.

شەکەمێنگە: شەکەمێ، شەکەمەر.

شەکەمێز: شەکی نێری دووسالانە، بەرخەنیتیکە پیتی نابێتە سالی دوو.

شەکەر: شەکر. قەن، قەند، کەللەشەکر. بە بەلین و پەمان و قەسە خوشیش دەلێن. — ی وورد: شەکری ھوورد، چیتیکسی سەیی یا زەردی زۆر شیرین و خوشە لە قامیشی شەکری یا جوورە چەوئەندەریکی دروست دەکری.

شەکەر: قەندار، ناوێکە بەشەکری شیرین کرابۆ. شیرینی ژنخووازی.

شەکەر بوخوار دهنده: مەبەس لە خووازی پیتی کردنی یەکیک بۆ یەکیکییە و بەر بۆنەییەو شەکرار دەخووتتو.

شەکر: شەکر. قەن، قەند، کەللەشەکر. بە بەلین و پەمان و قەسە خوشیش دەلێن. — ی وورد: شەکری ھوورد، چیتیکسی سەیی یا زەردی زۆر شیرین و خوشە لە قامیشی شەکری یا جوورە چەوئەندەریکی دروست دەکری.

شەکر: قەندار، ناوێکە بەشەکری شیرین کرابۆ. شیرینی ژنخووازی.

شەکر بوخوار دهنده: مەبەس لە خووازی پیتی کردنی یەکیک بۆ یەکیکییە و بەر بۆنەییەو شەکرار دەخووتتو.

شەکرە: جوورتیکە لە گیای گۆیین، کە پیتی دەلێن جەباری. شەکرۆکە.

شەکرەباوی: (با.) چووالە.

شەکرەپیپاو: پیپای خوشخووی زمانشیرین.

شەکرەقووس (نەردە.): تیسسوی شیرین.

شەکرەخەنە: شەکرەخەنە.

شەکرەژن: ژنی خوشخووی زمانشیرین.

شەکرەسیڤو: جوورە سیتیکی شیرینە. نیوی نافەرە تانە.

شەکرەگۆیین: جوورە گۆیتیکیشە کە تیرە ی لێدەگیریت.

شەکرەپارە (دە.): جوورە دروومانیکە بە نەخش وەکوو گۆل هەلەدەکەوێ.

شەکرەپەنجیر: جوورە نوڤتیکە پانە لە شەکر دروست دەکری و کاکلە

گۆیتیکە دەخریتە سەری.

شەکر خەنە: شەکرخەنە.

شەکرخەنە: زەرەخەنە.

شەکردان: قەندان، دەفریکە تایبەتییە هەر شەکرێ تێدەکری.

شەکرەنک (باک.): قەندان.

شەکرشکاندن: مەبەس لە قەندەردیشە.

شەکرشکێن: قەندەشکێن، چەکوچیکە قەندی پێ بشکێنێ. کەسیکە

پیشە ی هەر قەندەشکاندنێ.

شەکر لەمە: جوورە خوارە دەمەنییە کە لەشەکر و گۆیتز و نارد

دروستدەکری.

شەکرۆک: شەکرۆکە.

شەکرۆکە: کەرتشی، شەکرۆکە، چتیکە شیرنچکە لە کارتەش پەیدا

دەبی، جوورە کە تیرە یەکی شیرینە و خۆشە لە درووی گیای کەرتەشی پەیدا

دەبی، زۆر سوود بەخشە بۆ هەندێ نەخۆشی و برین. (هەر.) نوڤل،

شیرنیات.

شەکر و شیر: شیر و شەکر.

شەکشەکان: لەرە لەرە ی چت بە دەم باوہ.

شەکەمەر: شەکەمییە، کە زگیکی کردەبی.

شەکو: بێتیکە ناسنی چکۆلە و دەپانە تەنھا لەناو چۆمانی تەنکدا

ماسیانی پێدەگرن چونکوو، کە بەر بێلەیان لێدری ماسیان وەسەرناو دەخا

و برینداریان دەکات.

شەکواشەک (نەردە.): شەک و شۆک.

شەکوک (باک.): هەرمی کێریلە.

شەک و شۆک (نەردە.): شەکشەکان، شەکشەک،

جوولە جوول، لەرە لەر.

شەکێن: گەمە ی قاپێن.

شەکیانەو (نەردە.): دانەدواوہ، لەرە یوون. شکان، لەریانەو،

لەریانەو. جوولانەو.

شەکی کال: شەکەمییە، کە هێشتا نەزایی و زگی نەکردەبی.

شەکیلە (کۆ.): چەکچەکیلە.

شەکیکە: ووشەیکە چتی تەری شەپ و شۆری وێدەجووتێ.

شەگە: شەگە. لەکاتی جگتێندا لە لاتەنیشتەکی جگی نەوی قووت و چالێ هەبە بکەریتە لای سەرەوہ ی پێدەلێن.

شەگە: شەگە بۆ پۆزباش، نیوارەباش و شەو باش بەکار دەبرێ لەجیاتێ مەرحەباشە. لە بنچینەدا واتا یەکی ناوایە: پایەو جیگات وەکوو هێ پادشایان بێ.

شەگەل: مێگەلیکە هەمووی شەکەنێری.

شەگێن: شەگێن.

شەل (باک.): جوورە دروومانیکە. کوولەک، قەلۆپ، لەنگ، گێپ، پێلەنگ، شل، (پۆز.) پالەنگ، مفرۆ. (باک.) قەد، — کردن: قەدکردن. رانک. مافوورە و بەرە ی چرچ و خوار. تاخەرار. پارچە زەوییە کە لەپاڵ جۆگە ناوتیکدا، کە هەمیشە بەهۆی ئاو دەلاتنێوہ سەروزی و غداربێ.

شەل (هەورا.): شەل.

شەلخ: زلە. (نەردە.) شەلاق. قامچی.

شەلخکاری: لە یەکیکدان بە شەلخ، قامچی کاری.

شەلاف: ساختەچی، فێلبار.

شەلاق: شلاق، شەلخ، قەمچی. هەلمەت.

شەلاقە: پەلەر، نەسریال (سلوی). بەلندەیکە ئاراییە بەقەد کۆتێکی دەبی لاق و دندووکی درێژە و شین و بەلەکە، (هەر.) شێلاقە، زۆتر لە بەهاراندا دەبینێ.

شەل: ماندوو، شەکەت. لە خووتندا — یوون: لە خووتندا خنکان، لە خووتن هەلکێشێران.

شەل: دروومانیکە رێک و پێک نەبی گرژی و لۆچی لی پەیدا بێ، شالە. پۆت، پۆت، کۆکی دروومان.

شەلان (نەردە.): شەل، لەنگ، لەنگان.

شەلەندن: پوو تکرێن بۆ دار و مری و گیان لەمەران، بۆ مەریان تەنھا جەردە دەیکا.

شەلەندن (موک.): لەنگاندن.

شەلەنەلان (نەردە.): لارو لارو، لەنگان لەنگان.

شەلای (هەورا.): شەلین.

شەلایی (نەردە.): جوورە سەرویتچیکە ژنان لەسەری خۆیانێ دەبەستن وەک هەوری وایە.

شەلە: لەنگە. ئاوەشکینە، حەوتەمین نەستێرە ی حەوتەوانانە ی گەرەبە، کە دەکەریتە لای خووارووەوہ.

شەلەپە (باک.): شلێوہ. (باک.) شەلەپەلە.

شەلەپەلە (باک.): شلێوہ.

شەلەشەل: کورلی کورلی، پۆشتن بەلەنگەلەنگ، گێپەگێپ.

شەلەقان (کە.): گەمەیکە بە هەنگەلەشەلە یەکیکیان پەیتی هارەلەکانی دەنی بۆ مەرچە دەبی قامکە گەرە ی قاچە بەلندکرەوہ ی بگری.

شەلەگا: شەلەگە.

شەلەگە (خۆ، کۆ، هەر.): کلکە، شەلەگا. دەرار، دەرگای جۆگە ی دێراوانە، لە نیو جۆگەدا کەلێتیکێ تایبەتی بۆ ئار شکاندن دەهێلنەوہ، کەلەبەرێکە لە جۆگە ی مەرەزەدا، کەسالتیک لەو پێش ناوی لێکرا بیتە

سەر قابەلەكە و نیمسالا گیریایی بۆ ئۆمەدی ئۆم قابەلە بە بەیاری بېتیتەمۆ و لە خوار ترەمۆی کەلەبەرێکی تر کرابیتەمۆ بۆ سەر قابەلێکی تازە. — دان: پێدان، مەیداندان. گۆلێکی شە پەنگاوی خوار دیتەمۆ و دەرایی لی بکرتەمۆ بۆ ئاودانی شیناوردی. سوولی، سوولاف، پرژ.

شەلەم (هەمرا): شێلم، شەلەم.

شەلەمۆ (نەردە): سەلقاو.

شەلەمە: زیوان و پیسی ناو دەغل. (هەمرا.) ئالە کۆکە پێخە، شەلوار بە کۆژ. گیایەكە. (نەردە.) گیایەکی پەوانە بنەکی وەک سیوی بن نەرز وایە و بەهارییە.

شەلەم شێوێن: دارێکی سەربانە شێلمی لە مەنجدەلێدا پێ ئۆدیو و ئەم دیو دەکری.

شەلەمێ (هەمرا): شێلم.

شەلەمێنە: (هەمرا.) شەلمەین. ترخێنە، تەرخێنە.

شەلەمەین: چیتستی چەنسوتەكە، ترخێنە.

شەلەمەینکەرە: بابردەل، تۆپێكە لە مەوی گیایی ووشک. جوورە گۆلێکی زۆر جوانە. لە جوورە دەرێکی سپی جووی دەیتەمۆ و با پای دەفرێنی وەکوو گۆرێکی وایە بەلان سووک و تۆکە بە کەمترین هەوایەك وە حەوا دەکەوی.

شەلەنگۆ (باک): گیایەكە.

شەلەوشەپەك: شەل و شەپەك. پانک و چۆغە.

شەلەنەن (باک): تووشی تەراخۆمە هاتن، چاڤی شەلەبێ ژ چاڤی کۆژ چیتەرە.

شەلپ (باک): زللە، بەدبەخت.

شەلەنەن (باک): (بەشەلپەن) لابرەن. لەریشمۆ هەلکەنەن، دوورخستەمۆ.

شەلە (باک): چەكە.

شەلەین (باک): لە ریشە هەلکەنەن، لاچوون، دوورکەوتەمۆ.

شەلە (باک): پاریخی نووتی. شەلە.

شەلەنە: گێجەل، تەشەلە، دەبیە. چاچوولە.

شەلەنە (باک): شەلەنە، فیلەز، ساخەجی.

شەلەنە: شەلەنە.

شەلەنە: پاریخی. (باک.) تۆرەكە جاوتەكە، خوری و لۆكە لەناو دەنێن دەیکەنە دۆشەك، یا سەنیر. دەفرێكە دوولایی شاش تەنراوە وەکوو پەشەکی كاكێشان دەخێتە سەر بێستی و لاخ بۆ کێشە کاکلۆش و گزەر. نیوڕە ئەکێکی گەمە یا پروتشی کولۆه یا چریشکی گەرم، کە بخرتە سەر پەڕ و لەشوووتی بە تازار لە بریان دەنری. پوورە هەنگ. جوورە دەرییەکی ژانە بە لە ژێر دەرییە لە پە دەکری. تەلیس یا جەرالیكە وەکوو تیری گل و زیل و چتی پە دەکێشن و دوولایی. سەرمای پاییز، زوقمی پاییز، — لێی داو، یا شەلەنە برەویتی، سپی، ساردی.

شەلەنە: شەرە، پوورە، شەرە. دەستوتی بیچووی مێش هەنگوویانە، شەلە، پوورە هەنگ، شەلە.

شەلەنی (باک): بەدبەختی، چارەپەشی.

شەلە: شەلە.

شەلەم: شێلم.

شەلە (شا): شەرە بەرازییە.

شەلق (باک): جوورە ماسییەكە.

شەلەكە: (باک.) کە. (تەبەقی ئازالە و پەشەوولەخانە لە دوو سەمان دەدات شەلی دەکات.

شەلەكە: ئاوشکێنە. (جا.) فەرەنگی وولەخانە چوارەلی پەق دەکا و تا دەمری لە خوار دەرێکی دەرییە دەمان و بی نامانە.

شەلەکی فاذال و وولەخان: سەم بۆگەن دەبی و شەلی دەکا.

شەلەكە: شەلە، ئاوشکێنە، کەلەبەرێكە لە جۆگەدا بکرتەمۆ، کە ناوی لێرە لادری بۆ سەر کشتوکان و باغ و بیستان.

شەلم: شێلم.

شەلمو (نەردە): شێلمو، شەلماب.

شەلمە (زا): زیوانی ناو دەغل.

شەلم کۆوێر: لێدان بەبی تاوان بەبی ئۆمەدی برانی لە کێ دەدرت. گەمەیکە مەندالە.

شەلوار: (مۆک.) دەرییە ژان، شەلوار. (پەوا، هەر، کە، هەر، دەر.) پانتۆل.

شەلوارەكۆل: ئالە کۆکە پێخە، شەلوارەكۆل. (هەمرا.) شەلمە. گیایەكە وەتۆکە دەچی بۆ لابرەنی گرفت دەمانیکی زۆر باشە. بنی سەلەكە وەکوو گێزەرییە هەركەسی لێی بخرا پەوانی دەکا و کریمیش دەکۆژی.

شەلوار (کە): پانتۆل.

شەل و پەت: چتی لەت و پەت، لەت و کۆت.

شەل و شەپەك: پانک و چۆغە.

شەل و شێت: مەزۆنی شەلەپەتە و شیتۆکە.

شەلووف: بێژو، زۆل، بێژی. کەلەشیری گێجە.

شەلوکۆت: کەشەنگ، مەندو. بە ی پزیشتن، بە مەندوتی و شەکەتی پزیشتن. پێمۆ — بون: پێمۆ زۆر مەندو و شەکەتیون.

شەل و کۆوێر: شەل و کۆر، هەزار و کۆل.

شەل و مەر (نەردە): لە، لەنگ.

شەلی: گێری.

شەلیان (باک): پووتیون.

شەلیانە (باک): پووتکردن.

شەلیک (باد): پەزێکە بەسەردەمی گادۆشیدا دەدری تا چتی تری تێنەکەوی.

شەلیل (نەردە): جوورە خۆخێکە تووکی پێنەییە.

شەلین: نەجەین، بە لەنگی پزیشتن، لەنگین، کولین.

شەلم: مێو، (هەمرا، هەر، مۆم، فەند، قەزەنە، (باک.) شەمە، شەمە، (نەردە.) جیتی سێبەر.

شەلما (باد): مێوی هەنگوین و نیتەر.

شەمە (باک): تەقە، دەنگ. کاتزەمیری زەنگییە.

شهمار (ههكا): ههزاربى، خشك.

شمال

شهماسى: ماسىيهكى قهلموى خرپنه ههردووك لا شانى وهكوو دهنگى شانى پىژهشه پىژهيه.

شهماق: زله، سيله، شهقزلله.

شهمال (باد): مۆم، ميو، (باك)، پورناكى.

شهمال: بابهكه له لای باشووروه دى، (زن)، وهشت.

شهماله: نافره تىك لىسهر يا لىنزىك سى پىانىك شهموله دهگر تىسهر له شوى شهمواندا دياره نىاز تىكىش له دلده گرى جا نه گهر پىوار تىك بهر تىدا تىپىهرى و قسه پىيكى خوشى كرد دهيكسا بهنوقلاتى پىكه ساتى نىازه كى، خو كه قسه ناخوشى كرد نهرىش دهكا به نوقلاتى پىك نه ساتى مرازه كى.

شهمالها: وولاخى خوش بهوت.

شهمالك (باد): مۆم، ميو.

شهمالى: شهماله. (ههوار)، شهموله.

شهمام: شهمامه.

شهمامه: جووره كاله كىكى زهره و پهنگ و پهنگ و په به چىنگيه بۆنخوش و دىغد يغه. (باك)، شهماموك.

شهماموك: شهماموكه.

شهماموكه: شهمامه.

شهمامينه (پهوا): بنىكه كاله و زهره گالى پى قايم ده كرى. بهنكاله.

شهمامينه (خو): بنىكه كاله پى له لاقى ده بهسترى.

شهمه: نىوى پۆزىكه له نىوانى ههينى و يه كشمهدا، شهمو، شهم، شهمبه.

شهمه بىاز (نهرده): شوو تىكى تايبه تىبه له ههندى جىكه له ههموو پۆزىكى شهمواندا چى تىدا دهفرۆشن، له شوو تىكه كانى تر دا به پى بار و دهستورى خۆيان ههينى يا يه كىك له پۆزى كانى تر دهكهنه پۆزى تايبه تى و له شوو تىكيدا باز پىكى بهناوى پۆزى دانراو دهكهنه.

شهمهت: نارى جاو تىكى كرمانجيه.

شهمه تىكه: شهمه تىكه.

شهمه تىكه: شهمه تىكه. رپوه لوك، جووره مىش تىكى شىنكاله نىو قهدى زۆر بارىكه ههنگووينىكى دهكات زۆر له نى ههنگى خوشتره و سووكتره و نىجگار سى و بۆنخوشه.

شهمه تىكه: ههنگووينىكى جبرى خوشى شانى چكۆلهيه و پهشباره، مىش پهنگه كمش رهش و درىزو ووربا و چالاكه.

شهمهت: پۆه شهمى، پارچهيه كى ناسك و تنكه هاوينا بهخودا دهدرى له كاتى نو بهستىدا.

شهمه له كۆره: شهمه له كۆره.

شهمه نهغه (فه): پىگى ناسن، نهرى بهسهرىدا دهپوات قهتاره. خشوك، شهمه نهغه ووشهيه كى فهره نىسيه به لآن قهتار كورد ييه كاروانجيان وولاخيان تىده خست قهرىان پىده گوت.

شهمه نىخه: چنگه نه چنگى يه كترى.

شهمبه (باك): شهمه، شهمى، شهمه.

شهمبه لىك (باك): گياهكه، شهمبه لىك.

شهمب (نهرده): دووارد، جاو، مقمس.

شهمب لىك (زا): قوما.

شهمب لىك:

شهمبوو: وولاخى چهمروش.

شهمبى (باد): جووره توويه كى دهنگ سى و درىز كۆلهى كم ناووكه. (باد)، شهمه.

شهمتفن (باك): ههلى خلىسكانن، له پى ده رچوانن.

شهمتن (باك): ههلى خلىسكان، له پى ده رچوان.

شهمچه: (باك)، پىتك، گرتكه. فند، فندك، لىخه تىسهر، نهفتك، نفتك، گورت، شقارته.

شهمچك (باك): فىلباز، ساختى.

شهمدان: مۆمدان، مۆردان، فندانك، بىسوس، شهمسو.

شهمدانى (نهرده): كۆلىكه گه لای پان و پهنگا و پهنگه.

شهمدين: كورت كراوى شهمدىنى عاره بيه پاشى بهو به شهمو، كه ناوى مبرى شهمدىناه.

شهمدىنان: خاك تىكه، كه شهمدىنى تىدا پۆنىشتون.

شهمدانى: پىاندنوه (بشهمرينه). بهجى هىشتن، پشت تىكرن.

شهمرخ: گوندىكى گموره به لىناو دوومه لا چىاى مازو پايته ختى ده به كى مبرىكى دونىلايه تاثير پۆزى مانه.

شهمره شگوف: رهشكرنى ميو له بهر تازه.

شهمرين (باك): پىانه.

شهمزان: شهمزين.

شهمزو: چىكه شهمزى پى.

شهمزه: كارو بهرخى بهچوكن.

شهمزى: ناوى گوندىكى لىناو خىزرايه هىندىك پى ده لىن شمسى.

شهمزين: تىكچوونى چهرم بهووى زۆر ههتاو لىدانوه.

شهمزىنان: شهمدىنان.

شهمزو: شهمزار.

شهمسان: شهمزان.

شهمسوا: شهمزار.

شهمسه: قفل و دوگمى لىباد و پالتويه، كه لىسهر شىتهوى كۆلى دروست دهكهن.

شهمسو (نهرده): شهمدان.

شهمسين: شهمزين.

شهمسوى: شهمزى.

شهمشق: (باك)، كىسكه له نىندازه بهدر جوامىرى و پىاوه تى بكات.

شهمشق: شهمشق.

شهمشه (نهرده): چهكه كيله.

شهمشه له (نهرده): شهمشه كۆزى.

شەمشەلەكۆرە (ھەوراء): چەكچەكىلە.

شەمشەلەكۆرە (ئەردە): چەكچەكىلە.

شەمشەمە: چەكچەكىلە، شەمشەمەكۆرە.

شەمشەمەكۆرە: چەكچەكىلە.*

شەمشەمەكۆرە: (ژەن). مېژۆنك، چەكچەكىلە، ئالەندەيەكە زگ و زادەكا و لاقى بە ئالەكانىيەتە.

شەمشەمۆنك (باك.): جىگاي خلىسكى.

شەمشوولە: تىرەيەكە لە ھۆزى كىبابى، كە لەقەراخ ھەلىرى دادەنېشن.

شەمە (ع.): مۆم، مېو، بەرمەتو، مېو ھەنگووينى

شەمۆك: كۆلەكە، ئىستوندى.

شەمەدان: مۆمدان، مېودان.

شەمكا: ئىتلىكى كوردە لەناو (ھەقېركا) ندایە.

شەمگۆر (ژەن.): كارامازم.

شەمگۆر

شەمل (باك.): چەفەكە لەسەرى دەبەستىرى. (زاخ). بەرماق، دووگورد.

شەملەك (باد.): بەرماق، دووگورد.

شەمە: پۆتەكە كەمۆتە نېوانى ھەينى و يەكشەمە، شەمۆ.

شەمۆ: شەمە، شەمە، شەمە.

شەمۆ: شەمە، شەمە.

شەمۆقەدان (كە.): كزبون، توندبون.

شەمۆز: يەكسەمىكە بەدخو و سەركىش بى، (جا.) چەموش، (باك.) جوھ، زىچەك. مەژى توندوتىر و تورپە لەكاتى جىنودا بۆ مەژقانىش بەكار دەبىرى. —ى: چەموشى.

شەمۆس: شەمۆز.

شەمۆكا: ئىتلىكى كوردە لە نېو يەزىدىاندا.

شەمۆلە: (ھەوراء) شەمالى.

شەمۆو (باد.): مەپوون.

شەمۆو

شەمۆوز: شەمۆس، چەموش. وولآخىكە بۆ باركردن و سوار بون رانەوستى.

شەمۆوس: چەموش.

شەمۆولە (بالە.): بۆكە بە بارانە. (شەقلا.) داوول. قوتىلە نەفت.

شەمى (كە.): شەم، مۆم و خلتە ھەنگووينىيە. مېوى خلتە ھەنگووينىيە.

شەمىلە: گىيەكى دەستچىنە و بۆنىشى خۆشە تۆۋەكى، كە ۋەكو تۆۋ بەزەركى زەرد و گەردەيە بە كولاۋى دەدرى بە كەلەن.

شەمى: فەندك. (باد.) شەمۆ.

شەمىتۆك: (باك.) جىگايەكە مەژ لى بچلىسكى.

شەمىتىن: ھەلشەپىن.

شەمىخىن: ترشانى چىشتە لىبەر گەرمایە.

شەمىراخىن: دەستەلگەرتن لە كارتىك.

شەن: (كە.) پووخۆش، دەم بە پىكەنەن. وورە تەلآش و پىكلىكە بىكرىتە ناو تەندوور لە كاتىكى، كە نىكى ساردبونەبى. ملىتب، ملىپىتۆك، ملىپىتۆك، ملىپىتۆك، ملىپىتۆك. (ھەوراء) شەنە كايە، شە. — كردن: بە باكردى خەرمانى كوترو بۆ سوركردى وورە تەلآشىك و پىكلىكە لە كاتى ساردبونەبى تەندووردا تىتى دەكرى و پىسى گەرم دەكەن. يەكلىكە لە مەزەكانى كەرمەستى جووتى. شەنە.

شەنە: دارىكى پىتچ پەنجەيە خەرمانى گىرەكراۋى پىسى بەدا دەكرى و خەرمانى پىسى شەن دەكرىت. شەن. ھەمچىتىكى ۋەكو پىكلىكە خاكە تەپالە و ئىتر بە ناوورى داكن تا تەمۆۋى خۆشترى.

شەنەبا: دەغل و دانى دوۋاى كوترانى بە شەنە بە باكردى بۆ سوركردى.

شەنەباكردىن: دەغل و دان بەمۆى شەنە بە باكردىن.

شەنەكردىن: شەن و كەم كردن.

شەنە (ھەوراء): تەكاندى دارەگۆر و ئىتر.

شەنۆ: ناۋى ئىتلىكى كوردانە لە نېو ھەكارىاندا مېژوۋى لى دوۋاۋە نەمۆز لە شەۋىتى واندە (شەمىدىنا) ن خويابە. مېژوۋ بۆ خۆى: شەمۆ، شەنۆ دەگۆرۆتتە لەوانە يە لە شەنۆ دەكرىتى.

شەنەلەمەندە: كەمەرنە: مەبەس لەۋەيە، كە ھەمۆ كەسىك لە ماف و بەشدا بەشدار و يەكسانە.

شەنەشە: شەۋلى ھەلاجى.

شەنكردىن: بە باكردى خەرمانى كوتراۋ بە شەن بۆ سوركردى.

شەنگ: شۆخ، جوان، چەلاک، دەلال، ناسك، چەلەنگ، شەنگۆل، شەنگە. پوۋال. قۆز، كەيفخۆش، عىشۋەگەر، شاد. (شەن.) ھىز، تىن. وورە كىل و پەلى ناۋمال. فېشەك. (باك.) شەنگ، ئەسپەنگ، گىيەكە دەخورى.

شەنگال: ژەنگار، شارىكى كوردى يەزىيە لە پۆۋاۋى موسلىيە. چىپاۋ ژەنگارى لە گۆرەنى و ئىستاراندا زۆر باسكراۋە.

شەنگە: نېۋى پىاۋانە.

شەنگەبەرە (بابا.): ژەنگەسورە، شەنگەبەرەكەت.

شەنگەبى: پىۋانە: شۆرەبى.

شەنگەسورە: ژەنگەسورە.

شەنگەلەبەرەكەت: شەلى بەرەكەتە مەبەس لە دوۋ دانە گۆرۆزىيا مازوۋ يا ھەر چىتىك لىبەرى داران، كە پىكەۋە نووسابن بەيدەكەۋە، شەنگۆل.

شەنگەبى: شۆرەبى.

شەنگەست (باد.): پەيۋەندى، بەندىۋارى.

شەنگەلە: شەنگەلە بەرەكەت.

شەنگەلەبەرەكەت: شەنگەلە، جەكە، دوۋانە. پىت و بەرەكەت. (خۆ.)

شەنگۆل، (خۆ.) خىرمانە. دوۋ گۆرۆزىيا دوۋ مازوۋ يا ئىتر، كە پىكەۋە نووسابن: — يان پىدەلەن.

شەنگۆل: شەنگەلە، شەنگ.

شەنگۆل: شەنگەلە بەرەكەتە.

شەنگى: شۆخ، جوانى، قۆزى، چەلەنگى.

شەن و کەو: لێدروان. هەر مەخسەسێ شەن و کەو هەر مەخسەسێ کە کۆن.

شەن و کەوکردن: لێکدانەر، لێکۆڵینەر. حەشەکردن. لە شانەدان و بە کەوگیرداربێژتن.

شەنەقە (کە): شاهین، (باد). شاقەسین.

شەنی (باک): بێژ و بۆ لێکراو، لەسەر دڵان گران.

شەو: (باک، باد). شەف، شێف، شام.

شەوات (باک): سەواتان.

شەوار: (کە، فە). بە درێژایی شەو، شەوگار. شەوکردنە پۆژ لە تاهەنگ و بەزمدا.

شەواره (کە): (پەوا). شەوەرە، حەوتەر، نۆرەگرتن، ناگالی بۆونی حەوت پۆژە ژی زوێ زاوێ لە منداڵە کە. پەوا قاز و مەراویانی ناوتیە بە شەو مۆم یا بنە گۆزە لەیکە پەناوور لە بنەنگلی دەگرن دەنیو ناویدا بۆ بالەندەکان دەچن ئەوانیش بە پەوناکی ناوەرە کەو دین کابراش دەیانگرت و دەیاندا بە هاوڕێیەکانی پەشتەو. کەسێکی شە یا گیان لەبەرێکی شە بە دیمەن چاروی هیچ کەموکورتی نیە کەچی ناشیبی. سەرلێشێوار، سەرگەردان، نەو چێرگە شەواریە.

شەواریەبوون: سەرلێ تێکچوونی گیاندار لە تاریکە شەویدا بەهۆی دیتنی پەوناکیەکی نزیک یا دور و نەمانی و لەبەر چار بۆریوونی.

شەواریەکەوتن: شەواریەبوون.

شەواریەکوێرە: شەواریە.

شەوێژ: بەشەر ناژال لەوێراندن و لە دەروە هێشتەنەرەیان.

شەویشینگ: دارێکە بەرە کە وەک چوێ وایە خۆشە کەوێ و دەخەوێ و پیتی دەلێن بایەف.

شەوێ (فە، لو): دەری، پانتۆل، شەوێ.

شەوێسەوورە: شەوێ بەکۆل.

شەوێ مۆرد: شەوێ بەکۆل، شەوێ بەکۆل.

شەوێ بەکۆل: شەوێ مۆرد، شەوێ بەکۆل.

شەوێلێن (فە): دۆخ، بەندەخوێن.

شەوێلێن: دۆخ.

شەوێلێنک: (سۆرا). داری چەقالە، کالەشین.

شەوێ: شەوان، شەوگەل.

شەوێ: شەبەنگ، شەوگار.

شەوێدەر: چەوێدەر.

شەوێ: ناوی شەو، شەوێری. شەوێری بەشەر ناودان.

شەوێ: مەوێرێکی زۆر پەش و گرانبەهای کارباییە ژنان دەیکەنە بەرمەوێر یا گەردنەند. (باد). شەو، پەشی شەو. (پۆژ). پەیران. شەوگ. دێرەمەیکە گۆیا بە کەلکەلە لە منداڵان دەدا، گۆیا بەو گراناییە دەلێن، کە بە قورسی لەکاتی نوستنیدا دەکەوتە سەر لەشی گیان لەبەرمان. نەو بۆ هۆشیەرە، کە تروشی منداڵ یا ئاڤەرە تان دیت، کە لەشی منداڵ شین دەکات و دەمرێ.

شەوێ: شەوێ.

شەوێ: شەو، سەپەر، (نەردە). شەوێرگ، گیایەکی دەستچێنە وەکوو وێنجە وایە سالتی هەشت نۆ چاران دەروێتەو دەدری بە وێلاخان و لە وێنجە باشتەر. هەندێ کەسێش دەلێن هەر وێنجەیه.

شەوێرە (پەوا): نۆیە گرتنی منداڵی ساوا تا حەوت پۆژان بەشەر، حەوتەر، (کە). شەواریە.

شەوێرەشە: جێزێکی بەناویانگە لەنێو کاکەییاندا.

شەوێرگ: (نەردە). شەوێ.

شەوێرەنگ: تاریکەشەر، شەوێ تاریک و تەوێ، تاریکە شەوێ تەنگرستەچار.

شەوێرەن: شەوێرەنگ.

شەوێرەن: کۆستەکی خەنجەر. دارێکە بەقەدەمەچەکی لە باسکی (گۆلە) لە کونی دەرگا کە لە دیواری دەخەوێ بۆ داخستن. سەرین.

شەوێسەر: چێشتی شەو، چێشتیکە لە ئیوارێوە ماییتەو بۆ بەیانی.

شەوێق: بەیانی کاتی سەپتە.

شەوێکە: شەبەکە، کونکون، کوناکونا، پەنجەرە. شەبەکە پەنجەرە یا نورووسی. نەوێ شەو.

شەوێکی: بەیانی، تاریک و پەونی بەیانی زوو. کردنی کاریک لە بەشی دوایی شەویدا. لە شەویدا، بەشەر.

شەوێن (نەردە): سەبارەت، هۆ، بۆنە.

شەوێوێ: (دزە). جێگایە کە بەشەر خێلات و کۆچەرمان شەوێ لێ رابووێن.

شەوێات (پەوا): چێشتیکە هێ شەوێ ماییتەو.

شەوێاز: کەسێکە گەمە میرمیرێن بگێتێ و هەلێ سووێتی.

شەوێاش: شەگە، شەوێخۆش.

شەوێەرەت: شەوێ بەراتی، شەوێ (۱۵) ی شەعبان.

شەوێکە: شەوێکی هەویریە.

شەوێکێو: مالا تیکە بەشەر لە کێوی پێتیتەو.

شەوێلێن: بەندی خەنجەر، کە دەرنەیدت. شەوێند، شەوێن.

شەوێلێن: شەوێن.

شەوێلێنەر: کۆلکەزێرێن. بەردێکی شە بە چەندین پەنگان بترۆسکی.

شەوێو: شەوێو، گۆلێکی بۆخۆشی بەهاریە، زەرد و بنەوشە و سووێ هەیه، گەلای وەک هێ بی وایە، بەشەر بۆندەدا. نێوی ئاڤەرە تانی شە.

شەوێوێ زەرد: جووێ شەوێوێکی زەردە.

شەوێوێر: شەوێر. — ی: شەوێرێ، شەوێ نا شەوێک.

شەوێلێدار: شەوێلێن، شەوێلێنەر، کەسێکە بەشەر نەوێ و بە ناگایی، شەوێنەخۆش. — ی: شەوێلێن، هەزارە، نەوێستان و ناگادارییە لە شەویدا.

شەوێوێر: شەوێوێر. — ی: شەوێوێرێ.

شەوێات: چێشتیکە شەوێیە ماییتەو.

شەوت: کەلێز، ئەنجام، تەزوو. نازاریکە لە گوێی پەشەر و نازالاندا پەیدا دەبێ.

- شموئا:** تايهكه شموانه مړۍ دهگرۍ.
- شموئان (باك.):** سوتان، شموطان.
- شموئاندين (باك.):** سوتاندين، شموئاندين.
- شموئين (باك.):** سوتان، شموطين.
- شموچمړه:** داستاني تازه و چتيكي تازه پوړيداسې و خلك باسي بكن.
- پيسوا، بديناو، كمسيكه له شمونشيني و كاتي شموچمله خوارديدا به خراپه ليبي بدوئين و يا سمره نشتي بكن. شموچمله.**
- شموچله:** جوړه ميوه يكي ووشك يا تپه، كه زستانان دواي ناني دهخوړي، (هموړا.) شموچمړه، چړ، چمرهس، (هموړا.) شموچمړه.
- شموچلهز (كه، همر.):** شموچمله.
- شموچرا: (باك.)** بسبوك، چولهچرا، چراوك، چراوكه، چرايهكه به شو پاي پيډه كړي.
- شموخلف:** كالايهكه همر له كاتي نوستنيده لمرده كړي. پيخلف. شموكلو.
- شموخهيبه: (خو.)** پمپوت، نابوت، بزمري و مالانان.
- شموخووني:** شمونخووني.
- شمودوس:** كمسيكه له نيري مي شموانه بزمرداري بخوليتمه.
- شموديز:** ناوديري شينايبانه به شو. — ي: ناو داشتني شينايبان به شو. شمواره.
- شموديز:** چتي رهشاده. ناوي ناسپييه به تاييه تي به ناسپي خوشروي پمرويز كوتراوه.
- شمور (نمرده.):** پرس، پاورژ.
- شمورهنك:** بوز، تملخ، بدمرهنك.
- شمورهو:** شمورې، كمسيكه بشمو پروا. — ي: شو پږي.
- شمورپه:** كمسيكه بشمو بگمري و قوناغان بېري. — ي: پږيشتن له شمويدا.
- شموزيسان:** يده كم شمري زستانيه، كه له همرمو شموئي دريژره.
- شموزن:** كزستهكي خنجر. (هموړا.) گوله ي دهركييه، داريكه به قدم باسكيكي دريژه له كوني ديوازي دهركا پاده كړي و نمرسا داده خري، شمريمن.
- شموسان (نمرده.):** سديزان، سمداب. حموشي مزگموت يا خورگي شمري.
- شموسكل:** ي پست كراو و ورده كوت نه كراو له خمرمان.
- شموسو (نمرده.):** سوزي، سبيني.
- شموسوئكه:** جزه ميتسوله يكي به نالوش و ورده.
- شموسوئكه:** جوړه برينيكي به سوئييه و هك به مفره شينكه له قامكي دهست و پييان دي.
- شموسوو:** بهياني زوو.
- شموسوئكه:** جوړه ميتسوله يكي ووردې به نالوشه.
- شموشين (زا.):** ترنج.
- شموق:** شوق، پووناسي و بريهي هيندي چت، پښنايي. همرهس، نارمزو، شادي، بزم.
- شموفاويز:** پووناسي دهر.
- شموئدار:** خاوند شموق، پووشمن، دره خشان. — ي: پووشمني.
- شموئانموره:** پديدابووني شموق له چتيكه موره، دره شانموره.
- شموئكرفن:** شادي كردن، بزم كردن.
- شموك (باك.):** قولاي ماسي گرتي. (زا.) كرمهكي زپ.
- شموكلز:** كاريكه بشمو بركي.
- شموكلهزان:** به فارسي شيكران. گياهه يكي تفتسه و هغه غمري ده چي لكه كاني و هغه تري ده چن گوله كاني سپين و هكو شويت لاسكه كه ي بوزگن و پله ي سوري پيوه به گله ي سوزيكي تاريخه بنه كه ي و هچمونه دري ده چي زهراويه كمسي ليبي بخوا ده مري، هي كيوانه.
- شموكلراس:** كراسيكه، كه تنها بشمو لمرده كړي.
- شموكلاره:** (دهر.) كلاو قوچ. كلاويكي قيت و زور قوچ سو له موكراني و خاكي سوزاندا.
- شموكلور (هموړا، همر.):** شموكوير. — ي: شموكويري.
- شموكلوك:** كمسيكه له نيموي شمويدا له شموئيكي به مروه خلكي بانگ بكاو ووشياريان بكاومه.
- شموكلور (فه.):** شموكوير. چه كه چيله. — ي: شموكويري.
- شموكلورده (فه.):** شمشمه مكويزه. چه كه چيله.
- شموكلويز:** گيانداريكه بشمو چاري نيميني، (همر.) شموكلور، (فه.) شموكلور. نه گمر لمره همزاري ي: جمرگ و دلي ناواليكي قلمو له نيمو دوگيدا سوري بركيتموه سمريشي به سمر دابگري و تيريشي لي بخورا چاكي ده كاتمه. — ي: (هموړا.) شموكلوري. چاره ي: داري كفر پله كه كه ي چند دانه يكي بكوتري و له گمل كميتك ناو بكوليئري چند جاريكي همر جاره ي تنوكيكي له چاوي شموكويري بتكيئري زور به كلكه.
- شموكليل: (باد.)** شهكوك، جوړه همرمييه يكي گچكه يه.
- شموككا (نمرده.):** چه چيه كه ناوالان بشمو تيدا بحمستنه، همرارگه، كوتان.
- شموكلز:** به دريوايي شمري، شمور. ماهي شو له پږواو بوونه تا بهياني. شمورانه.
- شموكله:** شموئيكيه شموانه ممر و مالاتي لي پاده گيري.
- شموكله: (بابا.)** شو، (شا.) شموكلرد، (همر.) پيسپيسوك، جوړه داعبايه كه و هكو مارميلكه ي به قهلا فته به لام نم پيوه ده دا. (مهك.) كيئشكچي شمري.
- شموكلرد (فه.):** پاسواني شو، كيئشكچي شو. (شار.) شموكلورد، پير، (گمرد.) دزه. داعبايه كه و هخمه كروي ده چي كوتا به ممر زينده واريكيده بميزي دايد پزيئي و ديتويئتيتموه، (هموړا، بابا.) داعبايه كه و هقممكه ي ده چي پنوك پنوكي رهش و سورو سپي و زهردي هديه و هخمه غمري ده چي، دهنگي و همي سموري ده چي زهرداره و پيوه ده دات، گمليك كمسي ووشيار و تيگه يشتو و زانا جينگاي باوه دو جوړه بيروباوه پان هديه همنديكيان ده لين هديه همنديكيشيان ده لين نهك نيه بهلكو همر نمشيستراوه. (فه.) پاسواني شمري.
- شموكلرد:** شموكلرد.

شموگ (نمرده): چراخان.

شموگورد: شموگورد.

شمول: زمویتکی تنگمهریه بۆ کشتوکان دهمست بدات. (باک). گپی ناور.

شمولمجان (با، موک): بانگردین، باگردان. داعبایه کی ههلبهستراو و دارپژتهیه مندالی پی ده ترستین.

شمولمهر: شموئاژ، شموین، شموین، لمهر پیکیشه بهمشو بکرتیه بهر وولاخ و ناژالان. شیرخور.

شمولندان (باک): هه لکردنی ناوور، هاندان.

شمولقی (باد): سیس و چرچ.

شمولقین (باک): (بشمولقه). هه لکران. هه ندران.

شمولتی هه لپاگ: شمولیگوم بوو. کسپیکه لی سیوابی و نغانی چندی شموتیه.

شمومهنه: شمو مهنده. (هه ورا). چیتستی ماوه ی شمو.

شمومهنده: شمو سار.

شمومه ی (فه): مانگشمو.

شمومه خوس (نمرده): شمو بیدار. — ی: شمو بیداری.

شمومورۆژ: شمو یه کهمی سالی تازه ی کوردان.

شمونخوون: شمو بیدار.*

شمونخوونی: شمو بیداری، شمو خوونی، شه خوونی، شمو نوخوونی.

بشمو له پرا بهسر دورژمن یا جیگایه کی دادان.

شمونشین: شمو بیدار، شه فنا تۆروان، کسپیکه بهمشو نمنوی. — ی: شهت به پۆکی، شه قییری، شهت به پۆک، شمو بیداری، هه زاره.

شمونخوون: شمو یلغار، شمو نوخوون، چه پخون.

شموم: ناوونگ، خوناو، خوناووک، شه قنم، نا قینگ، تهرازیا، قهراو، شی و غی شمو تیه، که لهسر شیناوه ردی ده نیسی له بههاراندا.

شمونویژ: نووژیکه له بهشی دوایی شمو تدا بکری له دوای نوستان و ههستانه. — ی: کردنی نووژیکیه دوای نیره شو نهجام بدی.

شمونیا: گنج، پاره یا خشیکیکه بهمشو له ژیر خاکیدا بهشارنوه یا نیشانه که بهمشو بکرت یا چیتیک به نیشان دابرت.

شمووشموک (باک): پانک و چۆغه.

شمووک (نمرده): بهردی شموه.

شمووماکووک: بورجی نهستیران.

شمووفیه شو: جووره گۆزانیکی کوردیه.

شموهه نیانه: (شمو جومعانه).

شموی: (هه ورا). شموه.

شمویس (که): پیتخف، نووین.

شمویه لغار: شمو نوخوون.

شموی (هه ورا): شموه. کاتی شو.

شموین: مۆلدانی ناژالان بهمشو له چۆلی.

شموی: کراس، هه چیتکی شمو کوبیتیه پۆژی، نه چیتشه شمویه.

شموی بین (باک): ووشک بوون و پینگه یشتنی گۆلی دانویله له پیتش کاتی خۆدا.

شموی په رده: شه قستان.

شموی قاریک: (باک). شه قهرش.

شمویتاندن (باک): سووتاندن.

شمویلاک: شمویلکه، شمویل.

شمویله: شمویلکه.

شمویلکه: نیسکی چنه گهیه، که ددانی لهسر ده روی، شمویل، کاپی، (دزه). کازتی، پووشه، (باک). ناروو، (باک). نارگوشک، نالیگوشک.

شموین: (جا): شموئاژ. بهر بهمشو له وړاندن، نویت بهمشو گرتن. شمویکی خۆشه له بههاراندا، که باران باریی و خۆشی کردیتسه. شو لمهری ناژالانه له چۆل و چیا پاندا.

شه: شا، پادشا، میر، خونکار. کهی. شانه، شه. — کرن: شانه کردن. تیف تیفه. — کرن: تیف تیفه لیدان، پاک تاشین. (باک). شغه، شانه.

شه هه دت (ع): ناگایی، گمویی.

شه هه دتنامه: گمویی نامه، بهوایی نامه.

شه هاندن (باک): ناردن.

شه هیز: بازی پادشایان، شایان، شیاو، سه لیه دار. — ی: سه لیه، شایانی.

شه هه لووت (باک): جووره خورمایه کی په شه.

شه هه یان (باک): قهیتان، بهن.

شه هه وو (باک): شمو پۆک، گۆلیکه.

شه هت: بهراوینه.

شه هتاندن (باک): بهی گویسی کردن، گوی نمدان، لاساری، فپیدن. (بشه هتینه).

شه هتوت: بهدم، دهموهر. بالنده یکه. — ی: بهدم و پلی، دهموهری.

شه هتی: بهراوینه، بهراوینه یی.

شه هه دانه: شه دانه.

شه هه روان (باک): حموزیکه ناوی فری بدات بۆ دهرمه یا بۆ ههوا، نافوره.

شه هه (باک): میزه و پیتی پشودار.

شه هه بوون: هه ستانه سهر پاشوونی وولاخانه.

شه هه رزا (باک): به لمد، شارهزا. — یی: شارهزایی، به لمدی.

شه هه ری (باک): شاری.

شه هه جووسک (باک): گیاه یکه.

شه ههک (باک): شانه ی چکۆله. نه باری تفنگی.

شه هکرن: شانه کردن.

شه هه هه ند (باک): ناژا، هه زه کار.

شه هه وول (باک): شالوول، (باک). شالوور.

شه هه مات: کوشتی شای شه تره نجه له یاری کردیتدا، خانی ده هه موی

شهيدا: سواداسهر، گراو، وآله، وآلمهن. كسيكه لېمر زور
خوشويستی چتيكا شيت بويي. ديرو، پيرپشك، (باك.) ناپسهر.
شهيدان، شيفته، سرگردان. بمريرگ، ميرگ، شهيدان.
شهيدانك (باك.): كونجی.
شهيدان: شيتي و سرگرداني بچتيك.
شهيدستان: پشتي دهست.
شبري (باك.): كورتان.
شپ (نمرده.): شوپ، دريژ.
شهره: چواشه، خموخ، شهره، شهپرو، سهرلي شتوار، پهنك
هنگهراو. نيوي نيرينه. — بون: شهپريون، شتوان، پمشوكان،
پمشيان، تيکچون. — كردن: ناژاوه كردن، شتواندن، پمشوكان،
پمشيان، تيكدان، هليزگان، سهرلي شتواندن. تيكل و
پيكل كردن، ناژوكردن. — يي: پشوي، تيکچون، ناژاوه، پمشوكاوي،
(جا.) ناژول، (هورا.) ناژول. بي نارامي، سهرلي شتواوي،
هليزگاوي.
شهرزيگ: شهره.
شهرپو: شهرپرو، شهره، نانارام، ناژاوه، پشوي، شهره، پمشوكاوي،
شتوار، تيكدراو، پمشوار. — بون: شهره بون. — كردن: شهره كردن.
شهرپوي: شهره يي، پمشوكي، پمشوكاوي، پمشواوي، شتواوي.
شهن: (فه.) شش.
شهك: (باك.) مالوي جوتي.
شهلي: (هور.) تهين و لهيمان. نه خوشه كه.
شهله (خو.): شاپلته. پري نفتاوي لولدراره، كه گري تيمردابي.
شهله (باك.): دهشت، زوي راست و پان و تخت.
شپ و شوپ: شل و شوپ، شل و شوپ، واژي گورج و گول. كسيكه
شپروبي.
شت: چت، تشت، چتمهك، چترومهك، كل و پل، چشت. (باك.) ماده،
تبا.
شفاق (خو.): چتاق، هيچ كاميان.
شتهغالي (باك.): بمره كبرهك، ناخافت، ناخوتن.
شتهغلين (باك.): شتهغالين.
شتهو: شتو.
شتهي (هورا.): سوشتن.
شتوان (باد.): جوړه بريدكي نمره.
شتر كينه (نمرده.): تولمهستين، ووشتريكه، ووشتريكين.
شتر گولنگ: ووشتراو پلنگ (زرافه). تاريخ، دژ.
شتر مورغ: ووشترمورغ.
شقل (باك.): شهتل.
شقل: شهتل.
شقلاندن (باك.): داري گچكه چقانن. بشتليينه.
شلتين: چهقين، چهقاني داري گچكه.

فيل و روخ و كمرگه دهن كوهاتن
دين مير و معلمی خوه ماتن
شهمار (باك.): هزاربي.
شهمارش (باك.): شاهنشاه.
شهمير (باك.): شامير، نازا، پردل. كه لمير. — ي: شاميري، نازايي.
شههن: شهم.
شههناسه هيدا: چامه يتيكي جیگرخو تنييه له بمرگي يكمي
ديوانه كيدا چاپكراوه.
شههنديرو (باك.): بازاري به بره و بمرمين.
شههنهان: (باد.) شيناييوان.
شههنشاه: شاهنشاه، ميري ميران. — ي: شاهنشاهي.
شههنشين: شانشيني خانوان، ميچتيكه له لای سرووي مالي.
شههنشيني: شانشين.*
شههوت: هورس، با، هوك.
شههو (باك.): چه.
شههين: شامين، ترازوو. (باك.) شهين، شاهين، دارتيكي كيوي بي
هيز و كلوزه وهكو داري قهره قاچ و ايه و له پيش همرو دارتيكي سوز دهي
و دهگشيتيمره له نيرو كيوي و جنگه لاتندا دهوي. بالنده يكي گوره يه.
شههين: حيلاندني نسبي. بشهه. (باك.) شهيني ترازوو.
شههينوك (باك.): داري سوز، درخت.
شههينه (باك.): شاهانه.
شههيد (ع.): كسيكه له پگاي نيشتمان و گل كوزرابي.
شهي: (لو.) كراس.
شهيووك (باك.): نهمامي يه كسانه يه.
شهيوور: شپوور، كمره، پارچه يه كه له كمره سته ي موزيقي.
شهيوورچي: سپورچي، كسيكه سپوروي ليبدات.
شهيلي: پنجه و پشتي بي.
شهيتان: هيزتيكي خراپه له نادميزاددا بيري خراپي به دل داده يتي. ديرو،
درنج، چه تون. مرزقي خراو.
شهيتان خاوس: گيسكي دوو بهاره كه زگي پر بي. ميينه ي كه وازاني
ناوسه و ناوسيش نبي.
شهيتان پهرست: شيدا يمهركي، شهيتان پهرس، داسني. — ي: شهيتان
پهرسي، داسنيتي، نمو يميزيانن، كه پگاي پيشرويان لي گزيابي
شهيتان لداخي موسلمانان خوش بوي.
شهيتان بي پليگه يين: مهبس له خوناسيني كچ و كوپه له تافي لاويدا.
شهيتان لغو: قمتير.
شهيتانوكه: قافلوكه شهيتان، قافله جنوكه، — ي نيوكلي، قهپوچكه،
قهپوشكه، چتيكه له كوزه كه كمرانه دهجي و كرميشي تيدايه.
شهيتاني: دوزماني، ناپسري، دهسپري. جوړه دروومانتيكه.
شهيتاني بون: له خوردا جوړ و په حمت بون، خوناسين.

شتمه ک: چتمه ک.

شق: شوشن، شورین.

شتمهوه: پاک کردنهوی دانموتله به ناو. جنتیو پیدان، دارا بارامی شتموه، واته زوری جنتیو پیدان.

شتو (باک.): جووره تریه که. ووتیه که سه گی پی بمرده دری له چت یا له کس یا له سه کیتیکی تر.

شتوشو: شوستوشو، شورین.

شتوو (باد.): جووره همرمییه که تا زستان همرده میتی.

شتووک (زا.): ناویکی زهره، که ده کویته سمر دژ و ده کویتری و له لمشی هه تاویردوو دهریت.

شتوومه ک: چتمه ک، کمل و پهل.

شتی (باد.): شورتی.

شتیار (باک.): ناشکرا، دیار. بی خم، بی باک. — ی: ناشکرای. بی خمی، بی باکی.

شتیر: تمویل.

شتین: چاوچنوک، کسپیکه ههمیشه چاوی له چتی نم و نمو بی و بلبی چت هیچ کاریکی بۆ کس نه کات.

شخاته: شخارته: لیخپنه، شهمچه، شخاته، شقارته، شهمزان، شهمسپی، گوگرد.

شخت (باک.): خمت، جغز، جغز، جغز.

شغره: شغره.

شغل (همورا.): خشل.

شخوو (باد.): خزیایی.

شپ (همورا.): لیته. (باک.) دهنگی ناوییه. شپشی: شوره شور. دپاو، پارچه پارچه، ههلاههلا، وونجیوونجی، دپاک. شپ، بۆ فشه به کسپیکه کردن به کارده بری، (نمرده.) هپ. — له دهست و نووسینت: شپ. شپ پیرک (گو.): شلیوه.

شپه: شروشالات، پاتال، پمزی کۆن، بزگوپ، شروشیتال، پاشماک، سهرمش، میرات، بزگوپی مردوان. شپ و وو، شپواو، پاتالی دپاو، جل و بمرگی دپاو و کۆنه، داپزباک.

شپهبار: شپۆل.

شپههان (باد.): شپکر.

شپهق (نمرده.): درز، تره ک.

شپهقه: تده.

شپهیان (نمرده.): درزیردن.

شپهگر: پتیا، خوینگر، خوینده خروا، خوینده خوری. میراتگر.

شپهگری: پتیاپی، خوینگری.

شپهوپه: ووردواله ی مالتی یاهی دوکانی. (همورا.) شپوپه.

شپوره مووره: کمرت و پمرت، شپوپه.

شپوهوپه: شروشیتال، شپوهوپه.

شپوشیتال: شپوهوپه.

شپوهوپه: شپوهوپه.

شرب (نمرده.): داریکی ناوداره، عمرعمری کیتی.

شربوون: دپان.

شرپ (باک.): (باک.) نیشارپ. همری و پوشییه ژن له سمری خزیانی ده بستن.

شرپژن (که.): ترپژن.

شرپوش: کسپیکه پوشاکه کی دپاو و پندۆل پندۆل بی. — ی: پوشاکی دپاو و شپ و ووپ لبعمر کردن. قلمندهری، پشت له خوشی جیهان کردن.

شرت (باک.): بادامی تال. پروانه: شرتک.

شرتک (باد.): توله ی میتو. لکنداری وورده ده یکمنه گسک.

شرت و شۆلی پیرین: مهبس له جنتیو دانیکی زوره به یه کیتیکی.

شرخه: شرخه.

شردان (باک.): همرین، قاوورمه.

شرش: (باک.) بوشه لۆکه یه کی کراوه و پهره کراوه.

شرشپ: دهنگی چۆپ اوگه.

شرهه: قومه.

شرهه شوق: قرچه قرچی شکانی دارانه.

شرهه یوالتی (همورا.): شه قده ی بالی.

شرک (باک.): داو، تهپکه ی بالندانه. (باک.) پلوسک، سولواک.

شلپه ی ناوی. (باک.) شیرهی سهماوه ری و نیستر. (باک.) گولنگ، گولینگ.

شپه کورن: دپاندن، پارچه پارچه کردن. گاله پیکر کردن، حاشیریت کردن، جنتیو پیدان.

شپم شپم: ووتی بی سمروپه.

شون (باک.): لموزی بمرازی، لمپۆز، کلبه ی بمرازی.

شپفه (باک.): لموزی بمرازی.

شرنگه: شرنگه.

شرنگه: جووره دهنگیکه و ده کو دهنگی شیر و خهنجمر، که بوه شیرتی.

شرنگین (باک.): دهنگی زهنگوله یه، خسهخش، زهنگ و هۆز. — ی: دهنگی زهنگ و هۆز.

شپۆل: تیتۆل، کسپیکه جلکی شپیی، پیتال.

شروال (فه.): پانتۆل.

شروهه لاتی: (همورا.) گولتیکه سور و سپییه و ده کو هه لاتی بمرایه وایه به لام گچکه تره.

شپوپه: شپوپه.

شپوپه: پزۆله، زیوال، پارچه ی شپ، شپوشیوال.

شپوپه: شپفرۆش، شپانی، جفنگاوه، زمان پیس، بی شمرم.

شپوشالات: بزگوپ، شپه، شرت و پرت، پاتال.

شپوشپۆل: شپ و ووپ، قلمتبان. (باد.) شلیخه.

شپوشۆل: رهش و پروت، نابوت.

شپوشیتال: کمل و پهل کۆن و دپاو، شپۆل.

شېو شېوان: کتل و پهلې کون و دړاو.

شېو (خو): پمړوش، خفمت.

شېووه (باک): ږافه کرن.

شې و ووږ: شېو شېوان، شې، دړاو، وونجې به وونجې، وونجې وونجې، داپزاو، هملیت، هملیت و پملیت.

شېها: بژگمه و فشه به کسیتک کرن به کارده بری وه کو: شېها، جمبار.

شې (باک): نه خوش، بیمار.

شېز (باک): چریش.

شېاز (باک): گیایه که.

شېت (باک): کمندې باریک و نستور، که له دهزوو دروست کړای.

شېخاندن: شریخه کړدن هور، قیزاندنسی یه کیتک زور به توندی،

چریکاندن، زریکاندن، شیتانن.

شېخاندن: شریخاندن.

شېخه: چریکه، شیت، زریکه، دهنگیکه وک هور هور وروسکه،

شریخ شریخ، شریخ و هور، شریخه یه لمدوای یه کتری، دهنگی بروسکه و هوریه.

شېخه شریخ: شریخه یه لمدوای یه کتری، شریخ و هور.

شېس (فه): چریش.

شېق (باک): دهنگی لیدانیتیه به قامچی و حتی تر.

شېقه: شېقه، شریخه، دهنگی هور.

شېقه شریقه: دهنگه دهنگی تفنگان.

شېقه شریقه کړدن: شریکاندن.

شېنه

شېنقه: جوړه ده رزیبه کی دیار و ناسراوه دهرمانی

شلی تیده کړی له لمشی گیان لبرمان دهر دیت.

شزلی: ناوی کیتیکیه له لای هله بجه لمزیک دی عبا به یله یه.

شز (باک): کیتیکه تیکه لای خوین بی، زوخ، زووخار.

شزک (باک): وورده بورد.

شزې (باک): کیم و خوین.

شعت (باک): سست.

شفتو شو: شوست و شو. — دان: شوشتن.

شن (هورا): شمش. (پوژ). سپه لاک. (فه). نه سپی.

شقم (هورا): ششم.

شفت: چت.

شفتن: شوشتن.

شفتنوه: شوشتنوه، ششتنوه.

شفتی (باد): جوړه تربیه که زو پیده گا.

شخاب (زا): مده دی دارتاش.

شخارقه: شخارته، شمچه، لیخرتنه.

شخت (باک): دیخ، خت. — کړدن: خت و دیخ کړدن.

شفتالیم (باک): کارته، کمر. لکی چکولای داران.

شفته (گرمین): گوشتی قیبه به ناردوه پارچه پارچه ی پان و خپ و گچکه له نیو پویندا سوور ده کرتیموه، شامی کباب. (نمرده). قسلاوی خست. کفته ی خپ و پانکولای گوشتی قیبه یه، که لمانا و پویندا سوور کرابیتیموه.

شفته زې: (هورا، جا). ژنیکه هیتشتا مندالی له شیري نکر دیتیموه و ناوس بی و بزې و شیري کون و تازه یه کتری بگرتیموه. بېوانه: شفته زې.

شفته زې: شفته زې.

شفته زې (هورا): ژنیکه همسو سالتیکی بزې و زور زگان بکات، که هیتشتا مندالی له شیر نه کربیتیموه.

شفیل: شولای تمپ و باریک، که له چت بپیچری.

شفتی (باد، هور): شوتی.

شفره: دوو ددانه درتو و تیره کانی بهرازی یه کانه یه یا فیلی لمدولای زارتی، بې، شلفه، مرقول، شاروان، گیره. جوړه که تیره و جیره یه که.

شفره ی هیل: دوو ددانه درتو کانی فیلی.

شفینک (باد): چه قاله.

شف (باک): نمرال، شویتی نرم و نمری، دارد هست.

شقاری (باد): پیاده ری.

شقان (باک): شوان.

شقان شقانه: (باک): شوان هله خله تینه.

شقان شقانه: (باک): شوان هله خله تینه.

شقانی (باک): شوانی.

شقانی (باک): شوانیتي.

شقانی (باک): دارد هست.

شقر (باک): شور، گاکیتی.

شقری (بوت): سمرکوزی ده غلی.

شقه لوون (باک): لولوی بمرمیلی.

شقه (باک): کمر، کارته. لکی چکولای داران، شول.

شغن (باک): گاکیتی. بزنه کیتی.

شقنه (باک): مالدوی جووتی.

شقه شینگ (باک): داره چه قاله.

شقیله (باک): باریک ری، چه.

شق (نامی): ماندوو. شقیته: ماندوونمی.

شخارقه: شخارته، لیخرتنه، شمچه.

شقایق: شوقاقی، جوړه ده رتیکه توشی چوار پهلې چاره تیان دی و له سواری و کاری ده خات.

شقام (باد): شه قمرله.

شقیته (نامی): ماندوونمی.

شک: گومان.

شکاتپه نه کړيا (هورا): پاروه، دادخواراو.

شکار (همورا.): پاو، نه چیر. مراژتکه به دوای همر ناو یکموه بنوسه ده پکاته بکمر: دلشکار، شیرشکار. (باک.) که له کی ورده بهردان، کومای ورده بهردان. (باک.) چه قین، زوی بهرده لآن.

شکارقه: پارچه ده غلیکی کهمه چیرایی بۆ یارمه تی کسیتی تر.

شکارقه کیل: جوو تهنده ییکی ده ستکوره. پارچه زهویه که، که بۆ شکار ته کتیرایی.

شکارچی (همورا.): پاوکر، پاوکار، نیچیرهوان.

شکارگا: پاوگه، شووتی پاو.

شکاروان: شکارچی، پاوکار.

شکاری: پاوکردن.

شکافه (نمرده.): مراژتکی گچکه یه، که تاری پی لیده ده.

شکافت (نمرده.): درز، تره.

شکافتن: درزبردن، تره کین، دران. درز پیردن، تره کاندن، دراندن.

شکا: ناخی نیلیکی گموره ی کورده له نریک ده یاییه (وورمی)، ماله عله ی خانی جازی و نیسماعیل خانی سمکو سهروکی نو ئیله ی بون.

شکاکی: جوو ده لپه پینیکه.

شکانده (باد.): کهلوی پاقله و نیتره.

شکان: شکیان، دوپارچه و کمرت بون، مه پایی. پاشکان، شکستن.

(فه.) شکین، توو تووخین، ده رزین، پارچه مونی چتی پهق. بفرین له

شپرتا، ته قه تیکموتن، هه لآن، پهوین. پۆژوو: مهبس له خواردن

و خواردنمه له کاتیکیدا، که مرۆ به پۆژوو. هاتنه خوارده ی نرخی

چتییه.

شکانمه: بی که یف و خه ف تبار بون.

شکاندن: په یان و به لاین شکاندن: مهبس له پهمانی و

هه لوه شانده ی په یان و به لاینیه. (همورا.) مه پایو. قهرساندن،

مخمخاندن، هه لاندن، شکیتاندن، داشکاندن، پاشکاندن، دو یا چهند

پارچه کردن، ماردی، هه رشاندن، هه رساندن، توو تووخاندن، ده رزاندن،

پارچه پارچه کردن چتی پهق. — ی له شکر: پاوانان، شکست تیخستن.

پاوانان، به رزاندن، ته قه تیخستن، په واندن. تی: — . پۆژوو: نان و ناو

و خوارده مهنی خواردن له کاتی پۆژوو گرتنیدا. نرخی هیتانه خوار. تی

—: تووشی زیانکردن. کسیتی به جیتی و زماند ریژی شکانده.

شکانده: دووباره پارچه کردن، قهرشکین کردن. به رزاندنمه. شکاندن

له کی داروبار و گه لایک رنده یان، گه لایک رنده ی تووتن کاتیک، که

زهرده دهی. مندا ل فیره کارکردن، که تۆزی خوی گرت. — ی چا: پۆکردنی

هیندی له چای تازه لیتراو و تیک رنده ی بۆ سهرو خوار بون و دم

کیشانی.

شکانن: شکاندن. شکاندن قهند و گوو یز و بادام و نیتر. شمرم: —

پوو کردنمه. کهمکردن و هیتانه خوارده ی نرخی کهل و په لان. ده رگه: —

ده رکه کردنمه.

شکانده: شکاندنمه. چتی توند و سفت شل کردنمه، پاوه شانندن،

ته کاندن، جوو لاندن.

شکاو: شکیاو، چه پرک، چه لک، چتیکی په قه، که پارچه پارچه بووی، بۆ کهل و په لیکیش دهی، که نرخی هاتیتته خوارده. مرۆتیکه شکایتمه، پيسو ابوی.

شکاو: شکستی، شکیاو. چت به — نافرۆشری، واته له کاتیک، که چتیک شکایی نافرۆشری. نرخی هاتنه خوارده ی چت یا کسیتی.

شکایه (ع.): داد، دادخواری، دادکردن، داد پیداکردن، هانا، گله، گازانده، گله یی.

شکایمه (باد.): دیوارتکه له ووشکه بهردان دوستکرای.

شکمه (باک.): که له کی ورده بهردان.

شکسته: شکست.

شکسته ک (باک.): شکستی.

شکست: شکاندن. شفت شکیان: نیه ی شو راشکا.

شکستی: شکسته ک.

شکفت (باد.): نه شکموت. (باک.) مه لاشوو.

شکفتا: گوندیکه له ناو (پهما) ندایه.

شکفتا ده ی من (باک.): مه لاشوری من.

شکفت: چه لنگ، بهرمیل، پیپ، شکه فک. قابی چیتشت تیدا خواردن.

شکفه ک (باک.): چه لنگ. کاسه و نامانی دارین، که نان و ناویان تیدا

ده خوری.

شکه لک (باد.): سوآلت، پارچه دیزه و گۆزه ی شکار.

شکه لووک (باد.): تیکرولی چت.

شکمه دو پیده: لادانیککی گموره یه له نیو دیواری ژوورمه دا شوشه بند

ده کری له زستاندا تیدا ده نوون.

شکمن (نمرده.): چین، چرچ، لۆچ.

شکمه: نه شکمه نه.

شکمو: (کمره. باک.) کاسه ی دارینه بۆ ماستاو و نیتر.

شکمویک: تمبه کی دار.

شکس: شکست، شکستی.

شکسه: شکست، شکیاگ.

شکست: شکسته ک. دلۆ، زهده، کهم و کووری. چتی شکاو و درزبردو.

شکسته: جوو ره نوو سینیککی تایبه تی تیه لکیتسه. تاقیکه کوانه کی نزم

دروست کرای. له شکری شکاو، بهزیو، بهزیاک، شکیاگ، هه لپه اتک.

شکسته یی (همورا.): شکار هه لپه ستومه.

شکسته یی (همورا.): شکاو هه لپه ستومه.

شکست هوریلو: شکست هه لپه ستومه.

شکست هوریه سته: شکست هه لپه ستومه.

شکست هوریه گین (همورا.): شکست هه لپه ستومه.

شکستی: شکان. شووتی درزبردو.

شکل: قه لافعت، توو یز، دیمن، شپوه، دروشم، وینه، نیگار.

شکلنوس: کسیتی که لپه ر شکلی نوو سراو یک بنووستمه بهی کهم و

کووری.

شکلې (هورا.): شکل، چاره.

شکۆ: هينک و دهنک، سمرودې، تمورهنک، ننگ، دېدېه،

تنتمنه، سام، سامان، گموره، تم و فیز. به: به
دېدېه، هیدېدان، بېرېچاف، پېش بچاف.

شکۆه: خنچه، هممو جوړه پوه کتیکه، (نرده.) وول.

شادی، خوشی. ننگوستیلېه که نقیمس وی له گمورهانی شکونه
په ننگ و جوړ او جوړه.

شکۆه خنه (نرده.): فینېچ، (نرده.) وولچه، له دست و پی و هو
گول خنه لیده نین.

شکۆه نومه (نرده.): پشکوتن و گمانومه، خنچه گول، گمشو نومه،

پشکوتن، شادمان بوون.

شکۆک: تبه کی داری.

شکۆکه (پاک.): همرم کتوبله.

شکۆه: شکۆ.

شکۆه خنه: نمر گولانه، که به خنه له سر دست و پی ده کری.

شکۆه خورما: هیشوی خورما.

شکۆه نومه: کرانومه، گمشو نومه. شاد و کدیف خوشبو نومه.

شکووک (باد.): همرم.

شکوولک (بار.): تیکول و قه پیلکی گوټز و بادام و نیتره. (باد.)

شکورلک.

شکياگ: شکاو.

شکيان: شکان. شکيانومه، داهاتن، خواربونومه. تلشيان، تره کيان،

دزيرن. بزمين، هملپاتن.

شکيانومه: شکانومه. شل بونومه، خواربونومه. دواده دان، لاوزبون.

شکیر (پاک.): بېرده لآن، زوورگ، کوتای و ورده بېرمان. شوټنیکه بېردي

زور بی و بېرېه کدا کموتی، شکیر. (پاک.) کارول، ویران، کمباج.

شکیر (زی.): چپایه که سخت و بلند و چه تون بی. شکیر.

شکلې (هورا.): نشکیتل.

شکین: شکینهر.

شکینان: شکانان. بشکینه.

شکینهر: شکین.

شکیلوک (باد.): تیکول.

شل: ناودار، نمر، ناوه کی، (سور، ژه، پوتا.) بېناو، تمې، شل و

شمهت، شل و شل. کرن: تمې کردن. (سور، ژه، پوتا.) گرتو،

مېرج، خاو، فش، بمر و ازی توند و پدیتیه. چتی پوونی تراو. شل،

لنگ، بی هیز. دستم — بو: هیزی تیدا نهما. دوو، مېدان، ماوه. —

کردن: له دوو دان، بده موه دان. خاو، سست، تېبل. نمر بزماره یا نمر

سنگه شله، واته له قه، قایم نیه.

شل: سور هوول. (موک.) بېلک، شله. (بابا.) سور و فوش، سور و سپی

ناپسند، پلېل، پېل، پلېل، ماری پلېل، بېلک.

شلاق: تېراتی، تېراتی.

شلان: کۆکی دروومان. گیانداریکه له بېر جوړ و هنگامه یی جیهان یا

نه خوشی و نازار له گیانه لآ دابی و پشویکی مابی.

شلانله: شلانه، کۆک. جوړه دروومانیکه.

شلانله (نرده.): شیلانله، قه یسی.

شلانلېدام: قه یسی بادام.

شلانلکوت: (نرده.) قه یسی ووشک کراوه.

شلانله یی بېشه خوشه: قه یسی هملوټی.

شله: خوراکیکه ناودار بی و هو شله ساوار، شلمېرنج و نیتر. جوړه

پارچه یی کی سوری تنکی شاشه ژان ده یکنه پو شک.

شله: سوریکی پو شک، نېللق. سپیکه پېل پېل سوری تیدابی.

(جا.) گیایه که بېلکه و هو پیوازیه و گولیشی سپیه. بېلک.

شلمېرنج: شوریابرنج، له پېی برنج.

شلمېان: شله قان.

شلمېاندن: شله قاندنی نار و شلمه منی. هملشاون.

شله لېلېته: (خو.) شه حنق، (دزه.) شه حنق. خاو و سست و شول و بیکاره.

خوټی، ولول، شلک.

شلمېین (پاک.): هملخلیسکان.

شلمېټن: شیرتین، چتیکه کمیتک گرم بی.

شله جاف: جوړه له پوټکی زور باشه بوناو.

شله جالو (نرده.): جوونی چت زور به ووردی و نمری.

شله هېه یی: مېس له چتی شلی ناشیرنی ناخوشه.

شله خته (نرده.): شله پته، تمبل.

شلان: شیان، تیکچون، چله کان، داچله کان، سمرلی تیکچون،

ناو، پمشوکان.

شلانان: چله کاندن، داچله کاندن، شیانان، پمشوکانان.

شلان: چله کار، داچله کار، پمشو، تیکچو، شیان. (نرده.) لاوگ،

کسیکه قسه یی هملیت و پللیت بکات. — ی: هملدان، قسه یی هملیت

و پللیت کردن.

شلان (نرده.): شلمان، شپزه.

شلانین: شلمان.

شلانینو: شلمان.

شله ساوار: له پېی ساوار.

شله ساوار: چتشتیک شله به ساواری لیترا بی.

شله ساری: شارستانی خاو خلیچک.

شله شل: خاو خاو.

شله شل (نرده.): تله تل، سوربونومه یی پوو و پوخسار، گمشو نومه.

شله شان: جولانی شلمه منی لېناو قاییک و نیترا. (خو.) شپان،

شقران، گرژین، تیکچون، شیان.

شله اندن: گرژانان، شقرانان، (خو.) شپانان، پامشانان، جولانان

چتی شله له مېشکه و چتی ترا.

شله قان: شله قاندن.

شَلَقَو: چٽيڪه شَلَقَ قابي.

شَلَقَووورمه: چٽيشٽيڪه له قديمي و گزشت دروست دهگرت.

شَلَقَياڳ: شَلَقَو، ڏهنراو بڙ مَشڪه و نيتر. (نمرده.) پڙيو، گنڀيو، بيميره کداچرو وهڪو ميهوي پڙيو.

شَلَقَيان: شَلَقَ قان.

شَلَقَياڳو: شَلَقَ قياڳ.

شَلَقَين: شَلَقَ قان.

شَلَقَڪ: (باد.) چٽشتي شله. شَلَقَڪينه.

شَلَقَمار: ماري بدلڪ، ماريڪه شَل و پيس و ناشيرين بي.

شَلَقَميني: (باڪ.) پڙهن، نواندي، ڪمشل و پرون و پديت نين.

شَلَقَووون: شَل برونمه، سست برون. — ڪرن: شَل ڪرن، سست ڪرن.

شَل برون: بي هيز و سست برون نئدام و ليش. لئق برون.

شَل برونمه: خاويرونمه، سست برونمه.

شَلپ: (باڪ.) شَلپين.

شَلپ: مشتڪ ٿار، ڪه به دم و چاردا بدری — هي دي يا بهدودهستان له ڪراسي تهرادن.

شَلپاندن: شَلپه ڪرن.

شَلپانن: شَلپانن.

شَلپو: شلپوي ٿار، لپپاو.

شَلپه: دهنگي چٽيڪيه لئناو ناوي هَلڪيٽشري يا له ٿار بكموي، چلپه، شرڪ. چٽشت و گزشتي زور لئمالی داراي — يه. دهنگي چٽيڪيه، ڪه له چٽيڪي بدری وهڪو گولله وهلش ڪوي.

شَلپه شَلپ: شلپه شلپ، دهنگي ٿارپيه، ڪه چٽيڪي تپه لڪيٽشري يا تتي ڪوي.

شَلپ و ڪوت: شَلپه و گرمي ليدان، وستا — شاگرده ڪي داگرت.

شَلپين: (باڪ.) راپهرين، تهردهست. هَلاتن.

شَلتوخ: شَلتوخه، بوختان.

شَلتو: (پروا، سور.) شَلتوه، بارانه و بهفريڪه پيڪمه بارين، جليستار، بهفريڪيشه له کاتي تروانمه دا.

شَلتوين: شيله تين.

شَلته: (باڪ.) دزشگ.

شَلخه: شَلخه، پورهی هنگه، شَلخه.

شَلخه: شَلخه، پورهی هنگه.

شَلف: (باڪ.) ناسنه تيزه ڪي سهری پمبانه. (باد.) نوڪي خهنجرو ڪيرد.

شَلفه: (نمرده، ڪه.) لموزي بهرازي، شفره بهراز. (ڪه.) لپپوز.

شَلفه: شَلخه، پورهی هنگان.

شَلفه: دهنگيڪه وهڪو دهنگي مَشڪي وايهله کاتي ڏانديدا.

شَلقنن: شَلقاندن.

شَلقه: شَلپه، چَلپه.

شَلقه شَلق: شَلقهی ڍڪ لهدروای يه ڪتري.

شَلق و هوڙ: شَلقه شَلقي زور.

شَلقياڳ: فليقاوموه. شَلَقَو، ڏهنراو.

شَلڪ: ناسڪ، نمرم، ساوا، خاو، تهرچڪ، خونه گرتو. سست.

شَلڪاسمر: سمرهوي ناوچاوان، شَلڪهي سمر.

شَلڪاڪ: (باڪ.) بالنده پيڪه بهقعد ڪو دهبي.

شَلڪه: گوله گزشت، نمرمه، وولمه.

شَلڪهران: وولمهی ران.

شَلڪهي سمر: شَلڪاسمر، شيلڪ، سمرمه لاشو، (باڪ.) شنڪ.

شَلڪه گوي: بدلگهي گوي.

شَلڪرن: خاويرونمه چت. خاويرونمه يا ڪردنمهوي ڪسيڪي بڙ پيڪه پتاني ناڪاريڪ، ڪه لموه پيش مهيداني نمدهدا.

شَلڪردنمه: خاويرونمه، تهرکردنمه.

شَلڪرن: شَلڪرن.

شَلڪوتي مهرگگرن: مهبس له ليدانتيڪي زوري وايه، ڪه ليدراو بگاته سمرهمرگي.

شَلڪيٽنه: نَشڪيٽله، (پروا.) نَشڪيڪ، (بابا،، شار.) ڪزنيڪه، نَشڪيٽله، هويري شل و هيلڪه به ڪوچڪي لسمرساجي پڙده ڪري و لايه ڪي دهبرزي و دهگرتيه ڪولليره ڪي تنڪ دووايه دهگرتيه نيتو پڙنه ڪوه و دهخوري، وهڪو ڪه لانه.

شَلڪي: هويري هَلاتو لسمر سيلی ده ڪنه نان و گويا شَلڪ و نمرم ده ميتي.

شَلنگ: شيلنگ، تهکان و هَلَمَت. (باڪ.) جووره ڪاله ڪيڪي ٿاري ناخوشه.

شَلوڙه: له کاتي بارانهدا شوپرونمهوي ٿاوه به گوي سواناندا.

شَلوڙ (باد.): ميهويڪي ترشه وهڪ هَلوچه.

شَلوڙه (باد.): شَلتوه.

شَلوق: شلروق.

شَلوڪه: (باڪ.) زوري بهارانه.

شَلوو: (باڪ.) دهر، شلوي.

شَل وشوڙ: (هروا.) گيچ. ڙپاڙ. شهحتو، شل و شيواو. پيس و چلڪن، شپ و شوڙ، شپريو، واڙي گورج و گوڙ.

شَل و شووار: شل و شوڙ، شل و شتريياڳ.

شَل و شيواو: شل و شوڙ، مرزي شپ و شوڙ و شان و مل داچه قار.

شَل و شيواڳ: شل و شوڙ، شل و شووار.

شَلوقي: (موڪ.) بي سمرورمر، شلپخه، ٿالوڙ، پمشتو. ٿاوتيه، جهنجار.

شَلوقي بوون: تپيڪچون، شتيان، ٿالوڙي، پمشتو.

شَلوقاڪ: (باڪ.) نغفجان.

شَلوقي: خرسجر، همر، پمشتو، شيواوي، ٿالوڙي.

شَلوقيياڳ: شيواو.

شَلوقيان: شتيان، شلوق بوون.

شَلووک: (بار.) حنڊرحو، جو لانهي دار.

شلووکه (باک.): بارانې به فراوی، شلېوه.

شلووکهوت: بولیدان یا بولپارانه و دلده اندوهیک به کاردهبری، که مرزو له پیناویدا ماندوو و شهکت و کفت بویی.

شل ومل: نافر تیکه ناسک و لمباری، حتی نمر و شل.

شل و وول: شل و مل، سست، خاو.

شلوی: کرژین، لیل، شیلو، شیلوی، ناوی لیل، (دهر.) شلو، (همورا.) لیلار.

شلوی: کرفن: گرژاندن.

شلخ: دهستمیش هنګوینیکه. شلخه.

شلخه: بی سمریمر، شلووق.

شلیر: گولشلیتر، گولبرن، هلاآبرایه، گولیکه بهاریه گولی وه کور لاولا و بنه کشی وه کور سلکه پیوازی وایه. نیوی محالیکیشه له نریک پیتجویین پیتی ده لیتن (شلیر و ناخووان).

شلیقن (باد.): فلیقاندنوه.

شلیقیاگ (باد.): فلیقاووه. فلیقاووه و پزیو بوشوتی و نیتر.

شلیقیاگ (نمرده.): فلیقیان.

شلیل (باک.): جوړه گفیکه یا جویه که. نازا، پردل، به جمرگ.

شلویه: (موک.) بهریکه به دم بارانوه بهاری، (نمرده.) دوودانک، شلووکه، (باک.) بهر خورک، دووان، لیلان، (زن.) ژیل، (شار.) بهر ویشو، شلوقه.

شلویان (نمرده.): ناواوه، تیکچوون، ژلیویان، شیریان.

شلی (باک.): پوزی به باران و بهر، نیمپو — یه: بارانه دهباری یا بهر. شلاتی.

شلیتک (باد.): تمناف.

شلی و شلهلی (باک.): زوری.

شلیخه (باد.): شروپول، بی سمریمر، که متمرخسم، چنال. شوخ و شه پاز.

شلیماک (باک.): به پمرده داپوشراو، پمرده پوش.

شلینگ: شلینگ.

شمدان (باک.): مؤمدان، میودان.

شماره: ژماره، دانه.

شمارن (نمرده): ژماردن. وادانان، وزانین.

شمارون (زا.): میورپون.

شمایوک (باد.): شماموله.

شمه (همورا.): نیوه، ننگو، هوون، هنگ.

شملیک (باد.): شملی.

شمن: شوتی.

شمتوو (باد.): شوتی.

شمتی (باک.): شوتی.

شمتین (باک.): هلاخلیسکان.

شمش: سپل، سی گیاندار.

شمشاد (باک.): جوړه بلویریکه، لولک، شمشال، جوړه داریکسی بی گری و گولکه کوچک و نامانی لی دروسته گری.

شمشال: لولک، شمشاد. داریکه. دوزله، مرازیکسی موزیقه یه، لولوه.

شمشه: سسواخ، کاکل. (موک.) ناواره. گوهمری زهبر و هیتری برووسکیته. (بار.) چینی. داریکسی چوارگوشه ی راسته و سستا به کاری دیتی بول راستی سسواخ له هنديک شوتیان وه کو تیروکی وایه.

شمشه کاری: سسواخیکه، که به هو ی شمشوه کرابی.

شمشیر (همورا.): فه. شیر (تیخ).

شمشیره (موک.): مرازیکه له کمرسته ی جوتی، (بل.) شیره یه. شاپره، پهره درزه کانی بالنده. دزریخی ده رگا. (همورا.) گولیه ده رکی.

شمشیره کووا (همورا.): چه که چکه یله.

شمشیره ی کیوان: (همورا.) تیشهر، تاش.

شمشیر چلین: شیری خه تیبی.

شمشیر کروز: شیر کروز.

شمشیری (بابا.): جوړه تربیه که.

شمسقار: بالنده یه کی گوشت خوره وه کو باز و شمعین وایه گوره یه و تیرباله. شمک (باک.): کاله ی چرمه گا و نیتر و به کوشیکش ده لیتن چه که کی و پشت پانیه ی نبی. (باک.) سمنده، داریکه له هیندوستان. سول.

شمسلی (نمرده.): بهر مووریکه له میخک و سمل و گولباغ مندالان لملی خویانی ده کن.

شملی: شمدانه، حوینج، گیایه که بلند هلاده چی له نیوقه پیدا کمیک خواره، گولی سپی ورده له سمره ده ده کات. شملی کوی له گل پشکه ی بنانی ورده کری وه کو کاخلی وایه په نکه هر کاخلی بیت. نه گمر — بو بدری و بکریته نارد و نان و به شیری کال بخوری بوزه حیری داران زور باشه. شنگله، چتیکسی بونخوشه وه زیره وایه به سمر نساندا ده کریت. پروانه شملی بهر که کت.

شملیه (همورا.): شملی.

شملی براکه: شنگله، شنگله بهر که ته.

شملی بهر که کت: شنگله بهر که کت. دوودانه بهری همداریکسی، که پتیکره نو ساین.

شمما: (بوتا.): میوی هنګونی.

شمورتک (نمرده.): چتیکه، که گوترا هر مبهست له خوی بگه یمنی و هیچی تر.

شموز: چموش.

شن: داریکسی شین و جووان و کورته به قدم هی شیلان و گولی گولوی بلند دهی، تیکولی سپیه هموسالیکسی فیتی ددها و هی تازه دیتنه بهری سوره وه کو قمزوانی وایه ناخوری، هر لکیکسی بهری ده توانی شیشه ی له نیوه رو که کی پابکه ی چونکو نیوه رو که کی نمرم وه کور کوری وایه.

شناس: ناسیاو، ناشنا.

شۆڭدار: چىتىكە، كە شۆي پىتەبى. — ى: شۆيۈن.

شۆڭدان: ئاۋىردىنى ھەندى چت و ئىدنى و ئاھاردان.

شۆڭ: سۈيۈر، سۆل. جوۈرە مەقامىكى كوردىيە. گز، خرۆش، سەودا، ھەرا، دىلدارى (عشق)، — دار: سەودادار، دىلدار. (باک.) ھەرا، ھەرا ھەرا، جەنجالى. دالگۆشت، لاۋاز، بى تىن، لەم، گىياندارى زۆر پەوان. (كە، باک.) ئاخەفتن، — كرن: قەسەكرن. گىياھەكى سۈيۈر تالە مالات دەيخوۋا.

شۆڭ: باش، چاك، شۆخ. — ەۋن، — سەوار. پوۋ لە خوۋارە، داکموتوۋ. كراس و دەپىۋى و كىۋاى زۆر درىژ و شۆپە. چىتىكە، كە لە شىۋىنىتىكى بەرمۇرە دارۋچكە س(شۆڭ) بويىتىمۇ. شۆڭى كىرد: سەرى شۆڭى كىرد. شۆڭى: بە كلكە ھەمۈرىكى دەلىتىن، كە شۆڭى بويىتىمۇ سەرى زەۋى و پىيىدا بىبارى.

شۆڭىك (باک.): سۈيۈرلۈك.

شۆڭان: شىۋىشتران.

شۆڭۈ: شۆڭدراۋ، شۆڭرۈۋ. ئاۋى سۈيۈر. شۆڭىۋا. ئاۋى گۈندىك بسو لەنىزىك كەركۈك.

شۆڭۈ: شۆڭرۈۋە، شۆڭدراۋە.

شۆڭۈ (دەر.): پېژ، تاقىگە.

شۆڭۈڭۈڭ (نەردە.): شۆڭىپايتىز، دۆغاۋ (بىئەۋى قىلى).

شۆڭۈڭۈڭ: ئاۋىكە لە چىتى شۆڭدراۋە لەپاش ھەلخىستى كەمكەمە بىچۆڭىتىمۇ خوۋارى. (ھەرا.) چۆڭۈگە.

شۆڭۈى بىرەڭ: شۆڭىۋاى بىرەڭ.

شۆڭ: گىياشۆرە گېنى گېنى، گۆپكەى ووردوردى ھەيە، گەلەيەكانىشى زۆر ووردن لق و پۆيىشى زۆر لىدەبىتىمۇ زۆر بە زەۋىدا پادەكشى تىتر لە زەۋىيەمۇ بۆ ھەرا بەرمۇرە دىبىتىمۇ بە تەرى دەكوتىر و لىسەر بىرەن دادەنرى. چىتىكى سىپىيە ھەك زاخ لەناۋ ناۋ دەكرى بۆ جىل شوشتن و بارووتىشى لىۋ دروستدەكرى بە ئاۋەكەى خارشتى پىۋ بىشورى چاكى دەكاتمۇ، لەگەل نۆشا درىش مىسى پىۋ سىپى دەكرىتىمۇ. باپورتى پاك نەكرۈە، خوۋىيەكى سۈيۈر و تىفتە و گرگە لە ئاگرى نىزىك كەۋى گې دەگرى.

شۆڭ (خۆ): مەپ، بەرەخ يا كارۋىكە دوۋگى لىسەر قارچەى بىخىشى و شۆڭى. چۆرە. — بى: شەنگىمى، جوۋرە دارە بىيەكە لىكەكانى سەرى شۆڭ دەكەنمۇ بەرە و زەۋى يەكەكە لە چۈر چۈرەكانى دارەبى.

شۆڭە: نەم كەسەيە، كە چت يا گىيان لەمەرى بشوۋات.

شۆڭەزار: شۆڭەكات، زەۋىيەكە خوۋى زۆرى.

شۆڭەۋى: ئافرەتى شۆخ و شەنگى جوۋان.

شۆڭەسۈۋار: سۈۋارچاكىكە پۆشاكى جوۋان و شۆڭى لەمەرى دابى و بەسەر زەنەكەدا ھابىتتە خوۋارە.

شۆڭەشۆڭ: چۆرە چۆڭ.

شۆڭەك: زەڭچىرون و فىپاندىنى وولاخ و ئازالەنە. (زا.) شۆڭەكات، زەۋىيەكە خوۋىۋاى بىۋ بە كارى چاندىنى نەيەت.

شۆڭەكات: شۆڭەزار، زەۋىيەكى زىخمال و كەفى سىپى و سۈيۈرى ھەبى و گىياى لى شىن نەبى.

شۆڭەمەي: مەرىفەت.

شۆڭەۋىۋوگ (نەردە.): شۆڭىۋوۋە، دالۆچلە، ئاۋىزان.

شۆڭەۋىۋوۋ: شۆڭىۋوۋە، دالۆچيان، دالۆسكەمۈن.

شۆڭىا (ھەرا.): شۆڭىۋا.

شۆڭىپايتىز: دۆغاۋ كىردىنى خانىۋ، ھەمۈرەيا نەستىلە بە گىيچ و قىسل و چىمەنتى.

شۆڭىۋا: شۆڭىا، مەدەفىنى، (باک.) مەدەفونى، (بۆتا، زا.) مەدەفونى، فەرد، گەرمەك، ئاقىۋونىك، ئاقىۋىشت، شۆڭىيە.

شۆڭىۋا: چىتىكە ئاۋى لە دانى زۆرتىرى.

شۆڭىۋادان: شۆڭىيەدانىك.

شۆڭىۋايتىز: دۆخاۋ كىردىنى شۆڭىيەك بە گەچ يا بە چىمەنتىۋا بە قىسل.

شۆڭىۋاى (ھەرا.): شۆڭىۋا.

شۆڭىۋاى سىرى: ئاقسىرىك.

شۆڭىيە: شۆڭىۋا.

شۆڭىيەدانىك: شۆڭىۋادان.

شۆڭىيەسىر: شۆڭىۋاى شىرى.

شۆڭىيەنىزىك (باک.): نىسكىتە.

شۆڭىۋوۋە: داکموتن، پوۋ لە خوۋارى كىردن، بەرمۈنەمۇ.

شۆڭىۋوۋە: شۆڭىۋوۋىگ.

شۆڭىۋان (باک.): جوۋرە پەنىرەكە.

شۆڭىكە: (كە.) جوۋرە كەۋىيەكى بارىكە دەكرىتە سەركەللەى وولاخان. شۆڭىكە.

شۆڭىكە: شۆڭىكە، سەرىشۆڭىكە، سەرىشۆڭىكە، سەرىشۆڭىكە، شۆڭىكە. جوۋرە پىتىندىكى جوۋانى پانى ئاورىشىمىنە.

شۆڭىۋا: شۆڭىۋا، شۆڭىۋا، شۆڭىۋا.

شۆڭىۋان: شۆڭىۋان.

شۆڭىۋە: شۆڭىۋە.

شۆڭىۋى: بەزاج، سەرىپىچان، نەكىشان. (باک.) پىشىۋى، لامۆفەك. ھەرا، ئاۋاۋە. — كىردن: سەرخوۋەپاۋون.

شۆڭىۋىگە: جىگەى شۆڭىۋى.

شۆڭىۋىگە: كەسىكە شۆڭىۋى ھەللىسورىتى.

شۆڭىۋىگە: سەرىپىچى كىردن، ئاۋاۋە نانمۇ.

شۆڭىكە: شۆڭىكە.

شۆڭىكى: (باک.) جوۋرە ھەللىپەرىنىكە.

شۆڭىكىردن: (ھەرا.) شۆڭىكىردەى.

شۆڭىكىردەۋە: پۆھىشتان، دادانمۇ، بەردانمۇ، داھىشتان، دۆلكىردەۋە.

شۆڭىگە: جىگەى چت لى شوشتن لە مالىدا.

شۆڭىمەۋە: نۆكى كۆلۋى تىرەخوۋىيە، سۆلۇخوۋا. جوۋرە چىتىتىكە بە نۆك و جاترە و گىيادانۋى دروست دەكرى ھەك چىشتى دانمۇكە، بەلام نەم گەفى تى ناكىرى. چىتى تىرەخوۋى و سۈيۈر.

شۆڭى: نىۋى ئافرەتەنە.

شۇرى: سوۋىرى.

شۇرىياگ: داشۇراو، داشۇرىياگ، چىندىرئۆ، بى شىرم. (ئىردە.) شۇراو.

شۇرىيان (ئىردە.): شۇران، شۇردران.

شۇرىن (كە.): شوشان، شتان، شۇردن.

شۇرىنمەھ: شىنمەھ.

شۇسە: پىگاي خۇشكراو بۇ ئۆتۈمۈبىل.

شۇس يەخ: چلورەى گويىسووانانە، كە شۇپىتتەھ.

شۇش (زا، زرا.): هۇش. تاقىگە، پىرۇ. (باک.) هۇش، هۇش، هۇش، بۇ

پاومستاندىكى كىران بەكار دەبرى.

شۇشى (ھىورا.): سى، سىپەلەك.

شۇش يەھەر (ھىورا.): سىي و جىگەر.

شۇفار: دووزمان، قىسەز، دىدەوان، دىزىرۆ. (ھىورا.) ئىراگىل. نىراو،

زىرەوان. بىشىنە. گىرەشىرتىن، چوگەشكىن، ئاگر بەرپاگەر. (ئىردە.)

بىشىرنە. — ى: زىرەوانى، دىزىرۆسى.

شۇفارىانە: كانگا و دالەھى شۇفاران.

شۇفۇر: ئاژور، ئاژۇر.

شۇف (باک.): (باک.) شۇپ. شىف.

شۇفك (باک.): گۆلەى دەرکى.

شۇق: پووناسكى، پۇشنى، شىوق، پەرداخ. بە — پەرداخدار.

سەرەشاندىكى مەپ و بىز و گا. قۇچ.

شۇق قىچەلەن: شەرەكەلەى بىز و مەپ و گا.

شۇقدان: پەرداخدار. — ى: پووناك بون.

شۇقدان: شۇق وەشاندىن.

شۇقل (باک.): پۆلكە. — ى چوگا: پۆلكەى چكۆلە. — ى گا:

پۆلكەگا پانە. — ى مار: پۆلكەمارانە. — ى خاتونا: پۆلكە خاتونە.

شۇق لىدان: (ھىورا.) قۇچ لىدان، شاخ لىدان.

شۇق وەشاندىن: شۇق تىپەلەن.

شۇق وەشىن: گىبانداركە شۇق بووەشىنى.

شۇق ھاپۇلۇن: شۇق وەشاندىن.

شۇق ھەلەن: شۇقدان.

شۇك: (كە، سوۋى، ھىورا.) دۇشاو. جوورە شىيرىنىيەكە لەگەلەى

دارەبەر و مازو وەنىشى و دەكرىت بە گىزۇ.

شۇكان: شىكرالە.

شۇكە: (بابا، خۇ.) گىزۇ، گىزكولە، جوورە گىزۇيەكە لە بەھاراند، كە

بارى بەلكەكانمە ووشك ناپىتەھ لەكەكان بە بپاۋى لەسەر تەشتىكى

دەدەنىن دەچۇپتەھ نىپى، كە كولاندېان پەنگى زەرد دەپى، لە جىگا و

كاتى فىنكدا دەپى. دەلەين داغبايەكە شۇكەى پىتەلەين لە مېش گىرەترە

لەسەر بىر كان بىنىشى خراپپان دەكات و توتنىش زەرد دەكات ولەناۋى

دەپا. (خۇ.) بىم چەكچەش دەلەين، كە بەرداشى پىتەقرىجىتىن لەكاتى

بىرانە كرىدىدا. (مىوك، كۆ.) غىكى شىلاۋىيە لەسەر ھىم دارىا

شىناۋەردىكى بىنىشى تىكى دەدات و ووشكى دەكا.

شۇكى (ئىردە.): كىرتكرادەى شىكرالە يە.

شۇگىلىن: (ھىورا.) شۇخى، شانازى. (كۆ.) ھەلشەنگاندىن. خۇبە

گىرەزانىن. فىز، ھىورا.

شۇل: سوۋىر، ھەمىشە لە دوۋاى (شىل) ھە بەكار دەبرى وەكو شىل و شۇل

واتە زۆر شىل، خار.

شۇلاۋ: سوۋىراو.

شۇلاۋ (باک.): (باک.) شۇلتاش. سوۋىراو، ناو و شۇراۋى سوۋىر.

شۇلە (ئىردە.): ھىورەبرووسكە، برووسك. كەپەپىللى قىر، بەشە

قورپىكە، كە بەدەمى بىل ھەلگىرىت.

شۇلەنگىر: گىر و پووناكى ناوور.

شۇلەچا (ئىردە.): چۆلەچرا.

شۇلەكە: دەفرىكى دوۋلايىە لە جىوال گىرەترە لە ھۆر گچكەترە لە

خورى دروست دەكرى.

شۇلەمە: (بابا.) دومەلىكى لەشىيە، كە ئىستور و داکەوتى، بۇ

ھىمىو چىتىكى ئىستور و قورس و داکەوتى بەكار دەبرى.

شۇلەك (باک.): كوتكى جلىشوشىتىيە. شۇنك. ماش، گىاماش.

شۇم: (كە.) ۋەرد، شۇ، شۇم. زەرى كىلراو. — پىن: شۇپىن. (ھىورا.)

كۆن ئىتوارە.

شۇمال: كىسىكە غىكى شىلەدار و چىسپ لە كىران بەدات تا پاست

پاومستان.

شۇن: (پۇژ.) جى، جىگا، شوىن. دورا، چوۋە شۇنى: چوۋە دوۋاى.

داۋا، خوۋازتن. بە — پىدانارد: داۋاى كىر، خوۋازتى.

شۇنارۋىن: بەشۋىنداپوون.

شۇنارۋىن: شوىن ناسى، شوىنارۋانى.

شۇنك: كوتكى جلىشوشىتى.

شۇنكەلەن: س بە دوۋاداپوون. بە گوى كىرەن.

شۇنكەمەك: شۇنگومكى.

شۇنكەمەك: شوىنەنۋىكى، شوىنەنۋىنى، پەى گومكى.

شۇنكەل (ھىورا.): پىشكىنەر.

شۇن فىان (ئىردە.): شوىن خىستان، پاونان، تەرەدروانىيان.

شۇنەلەن: شوىن ھەلگىرت.

شۇن ھەنارەن: بەدوۋاناردن، داۋاكرەن، خوۋازتن.

شۇن يەك: بەدوۋى يەكتىدا.

شۇو: شو، شۇم، زەرى كىلراو، شۇ، شىف.

شۇۋىپىن: شۇپىن، شىتېپىن.

شۇۋات: مانگى دوۋەمە لە سالى پۇژى، كە لە ناۋەندى كانونى دوۋەم و

مارتى دايە. (۲۹) پۇژە لەسالى كىيىسەدا و (۲۸) پۇژە لە سالى

دىكەدا.

شۇتەك (بار): پىشتىند.

شۇتور (فە.): ووشتر.

شۇتوشۇ: شتان، شوشان.

شۇستا و شۇدان: مەبەس لە سەرزەنشت و سەركۆنە كىرنى يەككە.

شوسه (نمرده.): شَوَرَو، پاک.

شوسوشو: شوستوشو.

شوش (هرو.): سیه لاک، سی.

شوشنهری: جوړه بهر پیکه له دوزو دروسته کړی.

شوشن: ششتن، شورین.

شوشنهری: کورنۍ جوړه هوا پیکه کورانی کور دیبه.

شوغال (لو.): چدقل.

شوغاق (نمرده.): شوقاقی.

شوقاقی: پروانه: شقاقی، دهر دیکه له چوراپه لی وولاخان دده شقارشقاری دکات.

شوقه لهت: چتیکه وک سکه پیکه باریک لای سمروری ژور وړه دروسته کړی ژړه کس چول و خانه خاڼه پیکه چتیا لمانا دده نری و چتمه کیشی لسمر دده نری.

شوک: خړنوک.

شوکر: سړپاس، وېسپ.

شوکرافه: سړپاس، وېسپ.

شوکرافه بژیر: سړپاسکار. — ی: سړپاسکاری.

شوموړتک (نمرده.): چکی، کمس، نهختی، توژی.

شوناس: شناس. — ی: شناسی.

شوهوږ (نمرده.): شوو، شورل، توړل.

شوو: شورلک. (پاک.) په فتار، شپو پړیشتن. (پروا.) کیری وولاخ و ناژالان، چو. میتر، میتر، هاوسمر، هاو خف. (که.) وه — به میتر، به شوو.

شووا (پاک.): ناژوتن، لیخوپین.

شوول: شوشتن، شتن. — ی سابوون: شوشتن به سابوون. (هروا، کز.) شووړا. (هروا.) نمرله. — ی سابوونی: چرتیه تی و باری شوشتنی کالآ به سابوون.

شوول (پروا.): (پروا.) شورل، تانوک بونین و پهرژین. کیری وولاخ و ناژالان.

شوولای (هروا.): کوشین.

شوولشینک (پژ.): چدقاله.

شوولرک: (شم، دزه.) شورلک.

شوولرکرتن: تماشا ی نرله کردن بوزانینی لیدانی دل.

شوولرؤ: (هروا.) دای و نه، (هروا، کز.) نرله، شووار. — گرتن: نرله گرتن.

شوولشپیک: داریکی همیشه سمرزه گه لای وه کو گه لای موروړه بهر کس و چواله بادامی ده چی.

شوولشینک: داریکی کتوبیه بهر کس هروا کو بادامه و تاله، به کولای لمانا خو پیاوکتیدا خوش ده کړی. (باد.) جوړه تری و هنجیریکه.

شووال (فه.): دهری.

شووال (نمرده.): شمروال.

شووالشین: کالشین.

شووالشیس: شمروال پیس.

شووالشینک: کالشین.

شووالک: خله مداریکه تازه باریک و دریزه، که لمانا چند خله فیکه تر دها تپتیه دهره، شورلک.

شووان: نیوی کورانه و نیوی هوزیکیه له نریک کمر کوک، له کورستانی باشوړدا، (فه.) شوهان، شقان. (زن، لو.) چوپان، (پاک.) بهرغان، میگه لمانا، گلمان، پان لمره پتن، پهمان، شووانکاره.

شوواننه: چتیکه بدری به شووانان.

شووانه (هروا.): شووان.

شووانه موکاووړا (هروا.): بهر خومان.

شووانه موکوا (هروا.): گوان.

شووانه ووشت (هروا.): ورشترهوان.

شووانه یوله: نزمان، گوج.

شووانه له فیکه: بالنده پیکه چکوله پیکه هینده ری شوله پیکه خوی مات دکات تا نریکی نه کمون نافر، که فیش دیسان هر له نریک دهنیشی تا نریکی نه پهمه نافر، شووانه له فیکه پیکه، شقانسته غلینه ک، شقانسته غلیک، چفک، قرشه کلونه.

شووانشوون (نمرده.): جوړه پاریه کی مندالانه پیکه.

شووانشووانتی: گم پیکه کی مندالانه پیکه.

شووانشووانکی: شووانشووانتی.

شووانکاره: دوکس، که مالانیا تیکل به هی پیکه کتری ده کم و هر کامیکیان، که به خیریا بکات ده پیکه. — پان به ترازگرتن و میگل به نیریهی. تیره پیکه له جاف. — یی: شووانیتی.

شووانکیله: گیا پیکه شیره کس ده پیکه جیل (لاستیک).

شووانه له فیکه: پروانه شووانه له فیکه.

شووانیتی: شقانیتی.

شووانتی: شقانی.

شووبرا: (موک.) هیرو، برای میردی ژنتیه.

شووبراژن: هیروژن.

شووپ: نندازه پیکه زور، کوما، خرمان.

شووپایی (نمرده.): باریک سوکله پیکه لسمر پستی وولاخی دده نیتن و خاوندیشی لسمرو پیکه سووار ده پیکه. تمه لیت، تلیسه.

شووپه کان: جوړه گم پیکه کچانه. — نمن و نه تو: — پیچکم ده تو.

شووت (پاک.): لورس، چتی لورس. (هروا.) شیر. (نمرده.) شات و شورت، لاف، خو هلاکتشان، هروشه، شوته.

شووته: پروانه: شورت.

شووتک (زا.): شورتک. (پاک.) پشتیند.

شووتشوانتی (هروا.): جوړه گم پیکه کی مندالانه پیکه.

شووتی: (هروا.) شفتی، (باد.) شمتی، شتی، (بل.) شمتو، (هروا.) همنی، (دور.) شامی، (نمغه ده) شیتو، (شن.) شووتو.

شووټیه کۆله: شووتی کۆله، شووتی گچکه و گه‌یشتور.

شووتی کۆله: شووتیه کۆله، شووتی گچکه.

شووتیه: گیایه‌کی بهاری و شیرداره وه‌کو گیایه‌یه.

شوودان: به‌میرددان.

شوودۆش: میترد پهرست.

شوور (په‌وا): گاکیتی، (بابا). فیله‌گێزه، خه‌رگۆلک، (باک). شغری.

(باک). شیر (تیغ). (فه). سووتر.

شوورا: شووره.

شووره: سنور، پاسار، تخروب، دیوارکی به‌رز یا نزمه به‌گردی شارو

گۆزستان و شووتانی تردا ده‌کری بۆ دیارکردنی سنور یا قایی. — ی

خانور: کمنار. خراپ، نابار، نابو، ننگ.

شوورپه‌ی: شوورپه‌ی.

شووروت (باک): به‌به‌خت، چاره‌په‌ش. (باک). پروداو، پروشه،

هه‌نگامه، قه‌وماو.

شووره‌مووره: کمل و پهل، شه‌وپه.

شوورپه‌ی: شه‌رم، ننگ، چتی وایۆ — یه: شه‌رمه، ننگه.

شوورقان (باک): خه‌گه، هه‌زه.

شوورک (باک): خووار، خه‌چ، چوت. (باک). گۆله‌ی ده‌رگا سا دار یا

ناسن به‌ی، به‌ر قه‌له‌ ناسنانه‌ش ده‌لێن، که وه‌کو گۆل ده‌رک و په‌نجمه‌ری

به‌ی داده‌خری. (باک). ده‌سته‌ندوی جووتی.

شوورک: (پۆژ). لقه‌داری باریک و برار، شوو، شوولک.

شوورنگه‌ی (باک): شیره‌نگیو، زرنک و ووریا له‌ شیر و هه‌شاندنیدا،

شیره‌هه‌ش. — ی: شیره‌نگیو، شیره‌هه‌ش.

شووریان (نهرده): شوو، شێوان.

شووی: (باک). وورده‌بهردی پارچه‌پارچه‌کراوی تیژن.

شوویک (باک): وورده‌بهرد.

شووی: سووژن، گونوژ، (هه‌ورا). گۆجه‌وه‌نی، (ده‌ر). گوندووش.

شووی نازن: سووژن نازن.

شووی (باک): ژوورک.

شووس (هه‌ورا): سیی، سپه‌لاک.

شووس قایم بیهی (هه‌ورا): سیی نه‌ستوورک.

شووس هه‌سای (هه‌ورا): سی ناوسان.

شووش: شیشه‌ی زۆی داوژراو، ته‌خته‌زۆی داوژراو. (هه‌ورا). سی،

سپه‌لاک. شیشه. لووس و پاست، پتک و پتک، له‌بار و باریک و

جووان.

شووشه: شیشه، جام، له‌ په‌نجمه‌ ده‌گیر بۆ پووناکی و گه‌لێک جووره

شووشه‌راتی لێدرسته‌کری. — ی هه‌ی: قه‌ره‌ف. نیوی کچانه. — ی

زۆی یا زۆی: شیشه‌ی زۆی یا زۆی. (که). به‌ری گندۆره و شووتی و کووله‌که،

که تازه‌ پێده‌گه‌ن. (باک). هه‌ندیل، میزه‌ر.

شووشه‌به‌ند: شووتیه‌که شووشه‌ی زۆر له‌ دیواره‌کانی دایه‌ی. شووشه‌خانه:

جام خانه.

شووشه‌خانه: جام‌خانه.

شووشه‌کار: که‌سی‌که، که هه‌ر شووشه له‌ په‌نجمه‌ و په‌رواز و چتی تر

بگری. — ی: شووشه‌به‌ند، شووشه‌به‌ندی، خه‌ریک به‌رون به‌کاری

شووشه‌.

شووشه‌گه‌ر: که‌سی‌که شووشه‌ی دروست به‌کات.

شووشه‌یی: چتی لووسی راستی جووان.

شووشه‌ی کوردی: جووره هه‌رایه‌کی گۆزانی کوردیه.

شووش به‌ستن: ماسوولکه به‌ستن له‌ دوای نه‌وه‌ی، که نازاری لێدانی

گه‌یشته‌یی.

شووشه‌ن (باک): جلشۆر. — ی: جلشۆری.

شووشه‌ن: شتن، شووین.

شووشو (هه‌ورا): سپه‌لاک.

شووشو به‌هه‌ر (هه‌ورا): جه‌رگ و دۆ، جه‌رگ و هه‌ناو، سیه‌جیه‌ر.

شووش یه‌رخ (نهرده): نه‌ر شووشه سه‌هۆلانه‌ن، که به‌ دار و شووتانی

به‌نده‌ ده‌ شوو ده‌به‌نه‌ له‌ کاتی ساردی و سه‌ری.

شووشی: ناوی ناهه‌ تانه.

شووش (باک): شوو، شێو.

شووشا: — کرن: شێوکر، کێلان. تێلێکی کورده له‌ کوردستانی

باکوورتدا.

شووشک (باک): ده‌مه‌ قاله‌. — تێخستن: داخستن ده‌رک و په‌نجمه‌.

شووشاق (مرک): ده‌ پۆژێ — ده‌ پۆژه‌کانی سه‌ره‌تای به‌هاریه‌.

شووشایی: نه‌خۆشیه‌کی یه‌کسانه هه‌مه‌و له‌شی یا ده‌سته‌کانی تووک

هه‌له‌ده‌وه‌رتی و که‌پێزی لی‌ په‌یاده‌به‌ی گۆزه‌وی لێده‌خری تا خاوین به‌یتسه‌ و

خووتی تی‌ ده‌تزی و بنی خمی لی‌ ده‌دری تا چاده‌به‌یتسه‌.

شووشه‌ له‌ت (که): هه‌رزۆ.

شووشک (یه‌ز): شوولک.

شووشکان: شکراله‌.

شووشکر: میترددن.

شووشکا (نهرده): نێریه‌کێری، که‌له‌ناسک.

شووشگه‌ر (مرک): ناله‌یه‌یه‌که به‌ له‌وا نه‌وه ده‌که‌وتیه ژێر چه‌مه‌گه‌ی

یه‌کسانه‌وه‌.

شوول: (شه‌م). شووارک. شوولک، توول. له‌مداری باریک و درێژی

به‌راوی داره‌ی و ئه‌تر.

شوول (فه): تێری ساده‌. (باد). کار، فه‌رمان.

شوولاق: (که‌رمین) شه‌لاق، به‌ قامچی یا چتیکی شلک ده‌لێن، که پینی

لێدێری.

شوولانه‌ن: فه‌رمان.

شووله (که). نه‌وه‌نده قه‌وه‌یه، که به‌ پێمه‌ره هه‌له‌بگیرێ.

شوولک (باک): شه‌ری گچکه، ده‌مه‌ قاله‌، قه‌ره‌رت. شوولک.

شوولک: شوولک، شوو، شوول، شوولی گچکه، (خۆ). شووار،

شووارک، (هه‌ورا). توول، به‌ لکه‌ باریکه‌کانی داره‌ی به‌راو و ئه‌تر ده‌لێن.

شویڻ ڪهوتو: ڊرواڪهوتو.

شوبه ٽيڪر ڏيندڙ: جي ڪر ڏيندڙ، ريت گادان.

شوینگۆمههکی: شووینه وونی.

شوین ڪرڻو: جي ڪرڻو.

شوینگر: جیگر، شرہ گر۔

شوینگرتن: جی گرتنہوہ.

شوین هه لگر: شوپاژۆ، شوپگه پین.

شوین هه لنگرتن: دۆزنبهوی چتی دزراو به هۆی شوینی پیوه له زهوی.
شوینیت: گیایهکی گهلاوردی تام و بۆن خوشه دهکرتیه چیشتی دۆلمه و دۆ
و ماستاو و تۆزاخوه، دهستچینه، شیپوت، (همورا)، چوینت، (پهوا)،
دۆراخ.

شہار (باک.): کومای تاتبہردان.

شہانیدن: (ہمر.) زہرہی کھروئیستریہ، زہراندن.

شہوور (باک.): شہین.

شہین: حیلہ ی نسیپیہ.

شہی (لو.): نزگمرہ.

شهین (باک.): حیلاندن (حیلە ی وولاًخی بەرزەیه). (باک.) هاشمی بایه
یا ناو. (باک.) شههیتی تەرازوو.

شقی: شی، لیک جووی کراروه، فشوفول، لؤکه و خوری — کراره: فش و بلاؤ کراروه. نم، تپایی، تپری، شه کرکه، — ی کیشاوه، شیداره: غداره. له باکور به پهنگی سور و پش دهلین، پهنگیکی سور به زهردی پروانی، به سوریکی سپی پاتیش دهلین، که تنها بزولای بیمرزه دمسده دات. (پاک.) مو زهره.

سَیِّب و عَهرِیّان: دوو گوندی مەزەن و ناودارن لە نزیک شاری ماردینیدا. سَیِّب: گوندێکی کوردانە لەناو (هەقێرکا) دا خەڵکی شوو گوندە لە (١٩٢٧) دا چوونە سووریە گوندێکیان بەو ناوە ناواکردووە، بەلّا ن کاتیکی گەڕانەوە خاکی خۆیان گەزە کەیان کەوتە دەست مەزەقێکی ئارەو. سَیِّب (باک): گەلیبەکی تەنگە لەنێو ئێلی (رەما) ن دایە، شەمەز نەفت و گازی لێ دەرەخەن.

شہیل (باک.): سہ رنزم۔

شہپور: بڑی سیدھنگ، شہپور۔

شیبیلو: چتیکه نمد از هی شی و فی نیشاندۀ دات.

شیت: جندار، جنۆکمدار، دیوانه، (باک). دین، ناپتەر، په‌تیاره، لیسه، هار، (ئهرده). ههرده، دیری، لیویاک، لیپهاتگ.

شیتاری: سوورتیکی توخه بووولاخی بهرزه به کاردهبری.

شیٹافہ: کردار و ناکاریکہ وہی شیٹان بچی۔

شیئہ پختہری: شیئت و ویت.

شیتھوڙیرہ: کسیتکہ ہمدہمہی لاسر ہلوہسیتک بی۔

شیفت برون: دین برون، تیکچرونی میسکی مدر دوم و نهمانی ژیری و
هویشی.

- شېئىخانە: دېنخانە، دېوانەخانە.
شېئىكە: شېئىتۆكە.
شېئىگىر: شېئىلگىر، شېئىرگىر، چاگە لەگەل ناكسان بىكرى — دەبى، كەسپكە چىرە بويى يا ھاندراپى لەسەر كردنى چىتىك.
شېئىئو (ھەر.): ھۆى شېئىتە لەكاتى بسانگ كردنى شېئىت و گىلاتدا بەكار دەبىرى.
شېئىئۆكە: شېئىتىكى ناوونجىيە.
شېئىت و شې: پەتیارە.
شېئىت و وئىت: شېئىت و شې و بمرەلە.
شېئىتى: دېوانەبى، ھارى، دىنى، (باک.) ئاپتەمرى، لېئەر، لېئەت.
شېئىتلى: دېنېتى، دېوانەبىتى.
شېئىخ: خوراپەرست، پېشمىراى ناين، كەسپكە لە زمانى ئارەبىدا، كە زانا بى.
شېئىخانە: جوورە ھەلپەرپىتىيە.
شېئىخانى: جوورە ھەلپەرپىتىكى كوردىيە. خېلىكى كوردە لە ھەرمى كەركوكتا دادەنېشن.
شېئىخەل (شا.): شەغەل، دارودەختىكە، كە ھەلپەرپىتى بۆ بەرزىو نەوى.
شېئىخەلگەل: ھەلپەرپىتى دارودەختە بۆ بالاگەل.
شېئىخەلگەل: خېلىكى كوردە لە كەنار ھەلپەرپىتى دادەنېشن.
شېئىخ بوزەبىنى: ھۆزىكى كوردە لە كەنارى كەركوكتى.
شېئىلەر: غدار، — ى: غدارى.
شېئىر: دېندەبىكى بەناوبانگە و بە پادشاى ھەمىو جانەوران لە پېشموس دراوہ سەروشان و مىلى زل ولاى خورامەوى پەوت و گچكەيە. (شەم.)
شېئىر — كرن: فېز كرن، شېئىر، شەمشېر (تېخ). نېئى يەككىيە لە دووژدە بورجەكانى ئاسمانى. ئازا، دلپىر، دلقام، بە جەرگ، زالق، چىرە، رۆد، شېئىرگىر. (باک.) شەپ، جەنگ.
شېئىرازى: شېئىرازى كىتەب.
شېئىران: (ئەردە.) شېئىروخت. جوورە قومارىكە بە پەولنى دەكرىت.
شېئىرانە: ھەكو شېئىرى، كەركارىكى ئازاپانە، كە لە كەردەوى شېئىرى بچى.
شېئىرە (ئەردە.): كورتەى (شېئىخ مەھمەد) يە. شە. (ھەر.) ئەپز، ئەى شېئىرە وەپز.
شېئىرە بەھرىنە: شېئىرىكە لە بەفر دروست دەكرى لەلايەن مەندالانەرە.
شېئىرەت (باک.): نامۆزگارى، پەند.
شېئىرەزەين: شېئىرى خودا، مېرى بۆتانی بوو لە شەپى بەدرخان پاشادا بوو بە دوژمنى مامى خۆى دوژستى دوژمنان.
شېئىرەكولە: شېئىرەكولە.
شېئىرەكولە: جوورە كولەبىكى زۆر گەمەيە نەپى و بى بالە.
شېئىرەكى: جەلى نەسپە، كە لە مافوورە دروست كراپى بۆ جوانى.
شېئىرەوان: كەسپكە شېئىرى بەختەر دەكات.
شېئىرەوانى: پېشەى بە خېركردنى شېئىر.*
- شېئىرپەز (باک.): بى باک، بى پەروا.
شېئىرپەنج: شېئىرپەنجە.
شېئىرپەنجە: سەرەتان، شېئىرپەنج، بىرەن و دەردىكى پېشە چارەسەرى گرانە.
شېئىرپەنج: (ھەر.) چەنگەنە، كەمەجەنە، ھەكو جالەجالبوگەى واپە، بەلان زۆر گەمەرە.
شېئىرچەنگ: نېئى پىوانە.
شېئىردەخ: جوورە پارچەيدەكى ئاورىشمىيە لە شام دروستدەكرى.
شېئىردەم: (ئەردە.) شېئىرەى ئاوى.
شېئىردەل: دلقام، ئازا، بەجەرگ، نېئى نېئىرەنېشە. — ى: ئازاپى، دلقامى.
شېئىرەل: نېئى نېئىرەنە.
شېئىرەك (باک.): دەستەندو.
شېئىرەكۆ: نېئى نېئىرەنە، بەچكەشېئىر. شېئىرى چىا. شېئىر كۆنەسەردەدىنى كورى شادى كورى مەروان مامى سەلاخەدىنى كورى نەبىب — نە جموددىنى كورى شادى كورى مەروان.
شېئىرەكۆل: (ئەردە.) دارىكە چوار پالوۋە لە ژىر كۆلەكەدا دادەنرى.
شېئىرەكۆلە: شېئىرەكۆلە (ئەردە.): شېئىر كۆلە.
شېئىرەكۆلە: نېئى نېئىرەنە. مەزى ئازا و بەجەرگ. نېئى گەردىكىشە.
شېئىرەكەل: (باک.) شېئىرى گەل، كەلەشېئىر.
شېئىرەگىر: خۆلى گۆزەر، بەدەسەردەر، رۆد، ترەشكەر، زالق. (ھەر.)
شېئىرەگىر. سەرخۆش، نېوھەست، مەست. — ى: خۆلى گۆزەر.
شېئىرەگەس: شېئىرى مەست، سەرخۆش، نېوھەست.
شېئىرەوان: ئاوى دەرەجەگىكى كوردە لە ژووروى بۆتان و بەختادا.
شېئىرەوانى: دارەپاى دووقەدە لەسەرىكە پەلە دەكرى.
شېئىرەۋ: نېئى نېئىرەنە، كورى خوسەوى پەروىزى بوو.
شېئىرەۋكە (ھەر.): ئاسنىكى پانە لەنېئى كەمەستەى جووتەيدە.
شېئىروخت: جوورە قومارىكە بە درلو دەكرى.
شېئىروختەل: جوورە گەمەيدەكى قومارى مەندالانە.
شېئىرەگورگە: چەند دارىكە لە ھەر چوارلارە دەدرىتە بەركۆلە بە بەر پىئى ئاش تا باش دامەزى و نەبزوۋى.
شېئىر يا خەت: شېئىروخت، قومارىكە بە پەولنى دەكرى.
شېئىرىن (باک.): شېئىرىن، پەند.
شېئىر: شېئىس، زىندەوارىكى وورد و گچكە و گەمەيدە وورپا بە لەناو گەل و لەشى و لاخ و مالا ئاندا دەبى، مېشە سەگانە.
شېئىس: پەوانە شېئىست. شېئىر.
شېئىت: شەست، (۳) جارىيەست، (۶) جارەيدە.
شېئىتە پادانە: پەھىل، شەستە بارانە، پەھىر، پۆزە بارانە. شەست دەكا.
شېئىتەم: شەستەم.
شېئىستەمىن: ژمارەيەكە شېئىستى تەرەو دەكات.

شیت پەر: شست پەر، گولیکې بونخوښه، نیرگسی جوړی گولیکې
توی زهردی بونخوښه وهکو گولہ جوړی وایه، به لآم گموره تره. گولہ باخ.
شیت قیر: شستیر، گولہ پزین.
شیت (کر): هیلمپرکی. شیار. زهوییه که به یک گاسن کیلرابی.
شیتله: بمری گیای (مارگر) ییه، که سور و شین و خوشه و دم
دهد اتوره.
شیتلپزین: کیلاتی زهری بدگاسنیکې، وهرد پین.
شیتله: (نمرده): شهیدا، حسپین.
شیتله: شیتلپزین.
شیتل: کشت و کالیکې کم.
شیتلار: (نمرده): جو تیار.
شیت: (باک): شتو، نانی نیواری. شمر.
شیتله: (باک): (باک): شه قدهست. دار و تله ی کوییه.
شیتلی (باک): شمرانه، هی شمری.
شیتلین (باک): شه قین.
شیکه: پروانه: شیکه.
شیکر: شکر.
شیکو: نیلیکی موزنی کورده کمر تونه لاتنی چپای ساسوونی.
شیل: پتخووی یهک توپ، تاویریک. همر، که به نوره یهک بشیلری.
مرازیکه له دوای هر ناویکییه بهی دهیکاته بمر و هکو همریشیل،
قوریشیل. بار.
شیلده: گیایه که.
شیلده: بالنده یه که، شلاقه.
شیلده: مزره قه، مزره قه.
شیلان: (همورا): شیلای، هلشیلان، داسیلان، لیش شیلان به دست یا
لاق به چتیک دانان به قایی بزارام کردنش و زانی لیش.
قوریشیلان. زک: توشی نمرک و نازار کردن. به لاقی: دهوساندن، پی
پست کردن.
شیلان (همورا): قهسی.
شیلان (باک): پروت کردن. چین و قعد کردن. شیلان.
شیلان: شیلان. کوتان، پاکوت.
شیلان (همورا): قهسی.
شیلوکه: شیلار.
شیلوکه: تمپیه کی زره، که چتیک دایدابی، باره تریه که — ی لی
هلنشستوه له کاتیکیدا، که به سمریه کدا تمپیی و ناوی لی بچو پتیموه.
شیلای (همورا): شیلان.
شیله: جوړه تمراویکی گولداره ده زووی تیکه پلکیتسراوه و هک جامانه،
ژان دهیکمنه پوژاک.
شیلو: واور، ناو و نغاوا.
شیلان: به لاقی — شیلانی کمسبیک به پیتیان.

شیلک (بار): (بار): پرتک، جوړه نانیکې تمکه له ده خلی تالو
هموزن و جوړی دوست ده کړی و به شلی ده خرته سمر سیلی و سور
ده کړتیموه. (همورا): شیلینگ، دمستریژ. (باد): هیرش، په لامار.
شیلک: دمستریژ تهنک.
شیلکیر: کم. جوړه بیژنگیکه کونی له بیژنگی گموره تره.
شیلک: (همورا): شیلک. دمستریژ چکان. تپین، قلم و قوب.
شیلک: (باک): تیشرو، مدخملات. (همورا): شلم، شلمه،
شلمی. گیایه کی پاییزه ی گه لآپانه بنیکیکې خری سپی هدیه ده خوری.
شیلک: (دور): شلمه. گیایه کی تاله له نیو جویدا شین دهی و زبانی
پتده گهینی.
شیلک به لوش: جوړه ترشیا تیکه له گیزه و شیلک ده گیزتیموه.
شیلک شاهر: (خو): گیایه که وهکو توله که له گمل ساواری لیده نری.
(جا): شیلک. پهنکه شاتمه بی.
شیلوکه (باک): پهنری کولار.
شیلوکه: (دور): شلمه. شلوار به کول، چله گیایه که بستیک بلند و
گه لآپانه کانیسی و همی خو یلکی ده چن، که پهلکی لی کړتیموه شیر
لیدی، گولی شینی خړ ده دا بنی و هکو شیلیمیه بنی بهی هشت کسانه
بقرهوانی دوایه د و ناوی سارد بخوا.
شیلو (باک): پروت، قوت، کوت. (همورا): شیلوی، شلوی، لیل.
شیلوی: ناوی شیلو، شیلو، شیلی.
شیلان (باک): خوشین و خزنی ماریه.
شیلای (باک): نالوز، شلوی.
شیلینگ: شیلینگ، پزین، دمستریژ تهنک و تپان. (جا): شیلک.
شیلای (باد): توره سور.
شیل: توانین. (باک): جوان، بهرونق، رهونه دار، به بهرورق. —
کرن: کشت و کال پهنه یان.
شیلان (باک): شیتی.
شیلان: نارام، هیدی، کاره خ. ده رفعت. — یی: نارامی، هیوره، هیدی،
کاره خ. به: لسمه خ.
شیلان: شینیهی، هیوانی، لسمه خ.
شیلک: زوی کړتی شینکار. جوړه تهنکیکه له ده سوره داده گیر.
ناوی تیره یه کی کورده له ناوچه ی شاربازیر.
شیلک: شینیهی.
شیلای (باک): ممر، زهری کشتو کال لیکراو. (باک): دالده،
نیشنگا، ناوه دان. ممر. (باک): نافرته به دوستی خوی ده لی شیتی:
یار. کوپش به دوستی خوی ده لی شیتا: یار.
شیلو: شو، وهرد، شوو، شیت، هیلمپرکی. (که)، همر. شمر. به: —
به شمر، پهره نشین، شیو، دژ، دهر، چشست، (همورا): چاشتی.
خوراکی شمری (لای نیواران) خورده مانیه که له نیواراندا بخوری،
جسمی نیواری. نیواره. حوققه، کلهک، فین.
شیلو: سمریزو، یاخی.
شیلو: شیره. سملاری. شمر، پهره نشین (نهدب). به: به نهدب. بی
— بی توره، تر، سمری، هیچ و پوچ، خویری، جینگنه، بی
شمر.

شیوازی: بی: بی: توره بی، بی: پوشتی.*

شیوان: تیکچمون، پشیوان، ناژوه، شلمژان، شهخوین، لوس به لوس، تیکدران. کاتی رۆژلویه، بانگی شیوان: بانگیکه دوای ناوابوونی رۆژ له کوردستان مه لا بانگ ده دا. تیکچمونی چت، خواسمرت لی نمشترتی.

شیواندن: تیکدان، پمشواندن، پمشواندن، ناژوه کردن، تهرتلاندن، شلمژاندن.

شیوان: شیواندن. شلمقاندن، ناوخته کردن.

شیوو: پهنه هار، چواشه، سمرلی تیکچوو، پمشوکاو، شپزه، پمشیاو، تیکچوو. ناوژ، ناوژیک. ی: ی: شلوو، خرسجر، پشیوی، سهختی، سهختی، ناژوه، ناشف، ناشف، پمشوکاوی، پمشیاوی، شپزه بی، تنگانه، تنگی، تنگ و چهلمه بی.

شیوانی: کاروبار، شهپان.

شیوه: نازین، (باک). جلهب. جوور، چشن، پهوشت. بهو: یه: ناوا، بهو جووره، بهو چشنه، نهناو، پنگه، یاسا، دیمین، دیدار، پروالمت. نیشانه. وینه.

شیوهیلز: کهله کباز. ی: کهله کبازی.

شیوه خووار: شمولهوه، لهوه پاندنی مالاتانه تا کاترمیریک له شمو ده چت.

شیوه دان (مرک): گیایه که به کولوی له چاوی چخمه دار ده کری.

شیوه ده ش: چیشتی ماشینه.

شیوه ده: شو، زهوی کیتراو.

شیوه هوانی: شیوشوانی، چیشته قولی مندالته.

شیوه هوانی: چیشته قولی مندالته.

شیوه کردن: ناسینی چت بهوی شیوهوه.

شیوه نما: سینما.

شیوکار: ناشچی، شیولیتنر.

شیوکار: شیوکار، شیولیتنر.*

شیو کردن: چیشته لیان، نانی ئیواره خووران.

شیوگۆز: گهرمه گۆز.

شیوور: گوندیکه کورتۆه خووارووی قامیشلو.

شیویاگ (نمرده): شیواو، ناوخته، پهریشان.

شیویان (نمرده): شیوان.

شی: شی، فش. چتی چنراو — دهپتهوه: واته سفتیه که لییک بلار ده بی. — بهونهوه: شی بهونهوه. (ههرا). چو، پوشت. (فه). میتر، شو.

شیدار: (باک). ووریا، ووشیار. زهوی کیتراو، وهرده، شیو، شیف.

شیاره (باد): کایه که له بی چالان ده کری تا ده خله که نم نه کیشی.

شیاریوون (باک): ووشیاروون.

شیاریوونهوه: ووشیاروونهوه.

شیار کردن: ووشیار کردن.

شیاروک (باک): مهشکه، خینگه شیریه.

شیداری (باک): هوشیاری.

شیاق (که): جووره قوماشیکی تنکه که لی پهنگی ههیه.

شیاکه: گارنگ، تل، سمنیر. (ههرا). پیتاله. ریخ، بیسای پشه وولاخ.

شیان: دروست بهون، پی شان، پهوابسون، لی دروست بهون. شایان، شایسته بهون. گونجان.

شیاندن (زا): پهوانه کردن.

شیان: شایان کردن، دروست کردن، چاک کردنهوه.

شیاو (ههرا): سهلیقه دار، شایان. گونجاو، پهوا. ی: سهلیقه داری، شایانی.

شیایین (باد): توین.

شیهی (ههرا): چون، پوشتن.

شیپ: لیسپی قۆچه قانی و قامچی، پشوه کانیانه. (باک). پرز، تاغکه، خووار.

شیپان: نیتی ههریک له چوار پارچه کانی چوارچینهوه.

شیپانه (باک): لاشیپان: ناستانه، جیگای کوش لی داکماندن. (باک). شیپک.

شیپه: شیپ. پانایی، بهرنی. (که). لاسکی قۆچه قانییه، که بهدمست ده گیری و پشوه کانی وی و قامچی.

شیپوه (باد): پارچه زهویه که گیای ههلی لی شین بووی، که گیایه که بیان درووهوه پی ده لێن دورینگه.

شیپ شیپ کردن: پارچه پارچه کردن.

شیپک (باک): ناستانه، ژیر ده رگا.

شیپۆران: (نمرده). شپ، بهرمه کانی، شیپ و هۆ. دادویداد.

شیپوهۆز: شیپۆران.

شیپال: بهوانه: پندۆ.

شیپالشیپال: پندۆ پندۆ، پارچه پارچه.

شیپان (نمرده): زهوی نهران بی بهرد، (نمرده). ئاران.

شیپان (نمرده): شاتاندن، قیزاندن، شریخان، چرخان.

شیپ: فیتو، زرنک، وریا.*

شیپه: قیزه، چریکه، شریخه.

شیپه شیپ: قیزه قیز، حیچه، شریخه، شریخه، حیچه حیچ، شیپۆران.

شیپتک: پشیتند.

شیپلۆک (باک): کیتله.

شیپه (نمرده): قیزه، چریکه، شریخه.

شیخ (باک): تیز (بۆ تیخ و ده رزی).

شید: گری ناوری، پووناکی ناگری.

شیدان (ناری): شهیتان.

شیدیهههه (زن): شهیتان په رست.

شپ: ترها — له پیاهه تیت: شیرها له پیاهه تیت. دهنگی درانی کرو پارچه به.

شیر: (همورا.) شۆت، چتیکسی سسپی و شله له مەمک و گوانسی مێیینەیی زاو دیتە دەری. — بەرۆژه: له شیربۆژی ووشک کراوەیە بەبێ نمەری، که بکوشی و بکێشە سەلک. له شیر نەمانە دروست دەکێتن: ماست، سەرتووی، دۆ، ماستاو، پەنیر، شیربۆز، سەرتووی، قەیاغ، لۆزک، کەرە، پۆنی زەنگ، دەلمە، دانلۆک. شمشیر، (باک.) شوور، تیغیکسی درێژ و پانە لەمانا کالان دەنری. (لو.) شیر. له — کردنەوه: ژشیرفەکرێ. — ی کۆن: گۆرت.

شیرا: ناوێی شیردار و شیردەر، ئاژاڵ و مالا تێکە شیریدات.

شیراوج: (کە.) شیربۆزی تەپ.

شیرازە: شیرازە.

شیرازە: (باک.) برۆش. هۆنینهوه. — ی پەر توکان: چینی کەنارەکانی لای بنهوه بۆ قایمی. — ی کە لاڤ: کەنار چنێن و جزوو بەندکردن. چزروبەند.

شیرازەبەند: شیرازەبەند.

شیرازەبەند: کەسێکە شیرازە ی پەر توکان دەکات. چتیکە شیرازە کرابێ.

شیرازی: (بابا.) جوورە تریبەکە.

شیراژ: شیربۆز.

شیراڤ: قیژان، گوڕپە.

شیرافەند: دەنگ بەرزکردن، نەواندن، گوڕپاندن بە توندی.

شیرافێ: (باک.) شیرینیات، شیرینی، (باک.) شیرانۆک. (باک.) شیرینی ژنەتێان.

شیرە: چەند ددانێکی شیرییە له زاری پەشه و لاخی و یەکسماندا له تەمەنی دوو ساڵ و نیویدا دەکەون دوایە ناوێری دەردەکات، که نوێش کەوت بەرازە دەردەکات له تەمەنی شەش ساڵیدا، شیلە، مەی، غی چتی شیرین. پینگ، پینگاڵ. پۆنگەرچەک. ناوی تریبەکیە، که بۆ دۆشاوی بێ پێش نمەوی بیکوێنی و هەوێنی تێکەن — ی پێدەلێن. ناوێکی پەشه درەختان دەری دەکەن.

شیرە: قیژ، قیژە. جیڕە وەک دەنگی دادپێنی بلووری و چتی تر. نەپەرە.

شیرەشیر: شیرە یەک له دوای یەکتەری، شیرپوھۆز.

شیرەپوھۆ: لقی تەپری دارە پەروو.

شیرەپە: مرازێکە له کەرەستە جوتی. نێرەق.

شیرەپەزخە: دووکانێکە پۆنگەر چەکی تێدا پەنێو دەهێنری.

شیرەت: شیرفۆش، قوتلوشی، بێ شەرمی، زماندێژی، توند، بەدخو، ئالۆز. (باد.) نامۆزگاری.

شیرەتێن: شیرتێن، شرتێن، شیرەوگەرم، شلەتێن، شیلەتێن، چتیکە وەکو شیرێ تازە دۆشراو گەرم بێ.

شیرەجۆ: جۆشیرە.

شیرەچرا: پونی چرا.

شیرەخانە: مەیخانە.

شیرەخۆرە: مندالی شیرەخۆرە ی بەرمەمکان، بەبە، بەبەلە، شیرمژ، ساوا.

شیرەخوشیلک: شیرخوێلک. گیایەکی بەھاری شیردارە جوورە گولێکی دەگری، شیرەکە ی پۆ پەوانی زۆرباشە.

شیرەدان: دەفرێکە پۆنگەر چەکی تێدەکری بۆ سوتاندن. دیزەییەکە پۆنگەرچەکیە، که له زەویدا دەشارنەوه.

شیرەزە: ژتیکە مندالی له شیر بیکاتەوه نموسا ئاروس بێ.

شیرەسولتانی: شیلە سولتانی، جوورە تریبەکی پەشه گلوبی خە و گورەیه و دەنکیشی هەیه.

شیرەشیر: گالەگاڵ، بە شیرە ی مندالی ی ژن و پیای بێ شەرم دەلێن.

شیرەکش: شیرەچی.

شیرەمال: دانوێلەیکە دوای خەرمان هەلگرتن بە دەست کۆیکرتەوه له جینگای خەرمانەکە یا بە بێل و گەسک.

شیرەوا (همورا.): شیربرنج، شورباوی ساواری.

شیرەوانە: (کۆ.) سەوشیر. تریانە، تەریان. ژلیان.

شیرەوگەرم: گەرم و سارد، شیلە و گەرم، شیرتێن. تین، شیرگەرم.

شیرەوگەرەم: تینی.

شیرە ی خاشخاش: تریاک.

شیرەبایی: دراوێکی لاوێه بە ناوی — یتێ له زاوا دەستێری بۆ کەس و کاری بوک.

شیربەر: برای شیر.

شیربرنج: شیریا، (هەو.) برنج بە شیر، (همورا.) شۆتینە، چتیکە له شیر و برنج دروستدەکری.

شیربۆدان: مەبەس لەوێه، که یەکتیک کەلکی بۆ یەکتیکی تر بێ.

شیرپارزۆنک: (باک.) شیرپالۆ، شیرپالۆ.

شیرپاک: بریتییە لەمەردومی دڵ و داوێن پاک. — ی: مەبەس له دەست و دڵ و داوێن پاک.

شیرپالۆک: شیرپالۆ، پالۆتە، (باک.) پارزۆنگ. کونیکە دەهێلرێتەوه له تەنیش (نێ) بۆ پای کردنی گیروگرفت.

شیرپالۆو: پالۆتە، شیرپارزۆنگ.

شیرپالۆو: پالۆتە، شۆپ پەرمز، شیرپالۆوک، پەرپ یا بسوزوو یا دەفرێکی کونکونە شیرێ پێ دەپالۆون.

شیرتێن: شیرەوگەرم، شیرتێن، نیوہ گەرم.

شیرتێن: شیرەوگەرم، شلەتێن، شیلەتێن، چتیکە له گەرمی و ساردی وەکو شیرێ تازە دۆشراو وایی.

شیرخەس: گیاندارێکە لەکاتی شیرەخۆرەیدا خەستێرابێ.

شیرخەشت: چتیکە فێنکی سسپە لەگەڵ شیرێ دەدری بە مندالان بۆ دامرکاندنێ گری دەروونی. جیوہییکی ناسراوه.

شیرخوواندن: شیرمژین.

شیرخوێلک: گیایەکی بەھارییە و شیردارە جۆرە گولێک دەگری و شیرەکە ی زۆر پەوانە.

شیرخوشک: خوشکی شیر.

شیرخوواندن: مژینی شیر، خواردنی شیر.

شیردلخ (نەمردە.): پارچە ناویشمێکی ناسراوه.

شیردار: گیاندار ی بە شیر.

شیردان (هه‌ورا): شیلاروک. مەمەک، گوران، شووشە و چتیکە شیرى تێکری. شیردان بە سارا. کالان.

شیردەر: مێینەیکە شیربەت بە بێچووەکە. شیرا، شیردار.

شیرشەمشەڵە: شیرى چەکیەکیە.

شیرشیر (بەک): جیکەجیک و جووکیەجووکی بەلاندان و جووگیەکانیانە.

شیرژۆکە: خۆزێلک.

شیرقان: شریقە.

شیرقانن: شریقەکردن.

شیرقە (کە): شریقە، گرمە، بلمە.

شیرک: گیایەکە.

شیرکەتک: ئەو شیرە، کە لە زگی کاریلە و بەرخیدایە دوای سەرپانی شیرەکە دەردەخەن بۆ هەوتى پەنیری.

شیرکۆژ: شیرکۆژ، نازا.

شیرکوت: کوتانى دانمۆلەیکە لەکاتى پەق بوونی شیرەدا بۆبەرکوت.

شیرکۆنک: قوژێلک.

شیرکۆن: ژێرکۆن، دارێکە چوار پالو دەخەرتە ژێر کۆلەکە.

شیرکۆرۆژ: شیرکۆرۆژ.

شیرکێشان: مەبەس لە خۆنامادەکردنە بۆ تێوەچوونی شەپ، فیسارەکەس بەرانەبەر بە دوژمن شیرى کێشا.

شیرگەر: کەسێکە شیر و خەنجەری دروست بەکات.

شیرگەرم: شیرەگەرم.

شیرگەری: پیشەى شمشیرسازی و خۆنچەرسازی.

شیرگەلە (بەک): ژێرکەلە.

شیرگورگە: چەنددارێکن لە هەر چوارلای دەدرێتە بەر کۆلەکەى (نێ) ی نەش بۆ ئەوێ تا دادەمەزرى و جیگا بگرێ.

شیرمایی (نەردە): شەرقى ددانى فیلى.

شیرمەشکە: (پەوا، هەم، کۆچەر) مەشکەیکە بێریان لە بێرى وە شیرى تێدا دەهێننەو مالان یا هۆیان.

شیرمەردە (هەورا): لاواز، کز، بێچوو و فەرخەیکە لەبەر بێشیری دایکى زۆر لاواز بێ.

شیرمۆژ: شیرەخۆرە، ساوا.

شیرمۆ: گیایەکە گۆلى شەین دەردەکات، مەندالان گۆلەکان هەلەدەکێشن و دەهژن شیرى لى دى.

شیرمفاق: گیایەکى پەلەک باریک و شینە گۆلێشى سەپپە و قامکێک بۆلەند دەبێ و بە پاک کرارى دەخۆرێ.

شیرمۆژ: مەندالى شیرە خۆرە.

شیرن: شیرین، شەکر و دۆشاو و هەنگوین و ترێ شیرین. جوان، لەبەر دلان. نێوى ئافەرتانە. — بوون: خۆشبوونی چەقالەى تال. پەسەند و خۆشەویست بوون.

شیرنیات: شەکرۆکە، نوقل.

شیرنیفتاز: شەکرۆکەساز. — ی: شەکرۆکەسازی.

شیرنشین: مێکوک، مێکۆک. (باد، هەورا) بەلەک، بەلیک.

شیرۆ (بەک): تافگە، پڕۆ.

شیرۆ: شیربایی.

شیروان: پارچە خاکیکە لە بارزاند. — ی: هى خاکی شیروان. سەرتالار.

شیروانە: شیرپالۆک، پالووتە.

شیروانى: هى خاکی شیروان، گۆرانیشەکی کوردییە. سەرتالار.

شیروانى: شیربایی.

شیروشانن: پراوەشاندنى شیر.

شیروشین: ئەو کەسە، کە لە شیروشاندنیدا ووریا و شارەزابى، شورنگیشت.

شیروشەکەر: شیروشەکری. زەردێکە بە سەپی پەوانى. خۆشەویست، گەرم، لەگەڵ یەکتەری زۆر دۆست.

شیرپا: شەپا.

شیرپەوان: (هەورا) گۆلێکە وەکوو سووتەنەیکە نێوئەکەى ئالە و کەنارى سەپپە و خەتێکی باریک و پەش و جوانى بە نێوئەپاستى سوور و سەپپەکیدە کێشراوە.

شیرپۆ (هەورا): هەوتى پەنیری. (هەورا) ژاری، سیراج. — ی: دۆ ووشکە. — ی: تەپ: شیراج.

شیرپۆ (بەک): چریش.

شیرپۆ (خۆ): ئافەرتێکە لەپێش ئەویدا کە شیرى لە مەندالى سارای خۆى پەری بێ زگی پەپى.

شیرپۆ: ژاری و پۆن.

شیرپۆ (بەک): گیایەکە.

شیرى: چتیکە پەنگى وەپەنگى شیرى پەپى. برای —: باریکە، کە تەنپا شیرى دایکى یەکتەریان خوارەبێ.

شیرین: چتیکە تامى وەکو دۆشاو و هەنگوینی و ابى وازی ئالە.

شیرین، مێشین. نێوى ئافەرتانە. جوان، لەبەردلان. نا —: ناخەز، دۆتو.

نرخدار، ئەم ساق دەغل —: نەرخدارە.

شیریناھى: شیرینى.

شیرینە: شۆکە.

شیرین بوون: شیرین بوون. خۆشەویست بوون.

شیرین بوونە: شتیک پان کەسێک، کە سەرلە کوێ شیرین بپێتەو.

شیرینفەر: خۆشەویست تر. — رین: خۆشەویستترین.

شیرینچەک: چتیکە کەمێک شیرین بێ.

شیرینخووی: خوارنێکە، کە خۆتێ کەم بێ.

شیرینزمان: بریتییە لە مەردومى زمانخۆش. — ی: زمان خۆش.

شیرین زووان: شیرین زمان.

شیرین شەقەر: شاتەر.

شیرین شەھۆ: (نەردە) شینەشاهۆ.

شیرینکە: گچکەى شیرینیە.

شیرینکردن: خوشبووستکردن.

شیرینکافە: شیرینکە.

شیرین و فەرهاد: چیرۆکی زۆر خوشی کوردییە لە قەسری شیرین پویداو بە فارسی و کوردی هۆنراوە نوێ و بە دەنگیش بە گۆرانی دەیلێن، شیرین دوستی فەرهاد و ژنی خەسەرەوی بوو.

شیرین وەرەش (هەورا): شیرین فرۆش.

شیرینی: شیرناهی چتی شیرین، شیرنی، شیرنیایەتی، میتیشینی. جوانی. شیرنیات، شەکرۆکە، نوڤل. شەکر و نوڤلێکە لە کاتی شەکراو خواردنیدا دا بەشدەرێ.

شیرینی خواردن: خواردنی نوڤلی (شەکراو) خواردنە نوێ.

شیرینی خووراندن: دا بەشکردنی نوڤلی شیرینی بە کاتی خووراندنی بووکەندا.

شیرینی خوران: خوراندنی شەکراو.

شیش: (باک). جووڕە چیتێکە لە گەفە کوتاوی دروستدەکری. شووشە. (باک). گەفی شکاوی درشت، — اوێزی. شیشە. جووڕە ناستیکی درێژە. تاقەت، لە زاراوەی منداڵاندا. — کردن: هەلگرتن، تاقەتکردن، شاردنە نوێ.

شیشان: گیایەکی گۆلێکی زەردی بۆنخۆشی هەیە.

شیشە: شووشە یەنجەرە و نیتەر. شووشە ناو و دەرمانان. (باک). خشت (بۆ کباب و هەموو چتیک)، ناستیکی درێژ و باریکە. — ی تفەنگی: (باک). بەست، زەمە، گاش، بەستک. مراژیکە لە کەرەستە ی تەونی. (فە). شووشە.

شیشە فاسن: (باک). جاخ، پۆست. — ی تەندووری: بەستە.

شیشەبەز: شووشە ساز.

شیشەک (باد): شەک.

شیشە تەندووری: شیشەکی درێژە ناگری تەندووری ی خوش دەکری.

شیشە کەبابی: شیشەیکە کەبابی ی دەبرێتین.

شیشە گۆرەوی: شیشەکی چینی و دروستکردنی گۆرەوی.

شیشە مە: بوتری.

شیشک (باک): دەرزی چینی.

شیشکەباب: شیشە کباب.

شیشکردن: هەلگرتن، تاقەتکردن، شاردنە نوێ (زاراوەی منداڵانە).

شیشکورتان: شیشەیکە کورتانی پێداخەنەرە.

شیش لێدان: فرۆڤێل کردن، هەلخەڵە تاندن.

شیشمان: مۆزی قەلەر و نەستوور و تیکسەرماو.

شیش مەلوو: ناستیکە وەک داس دەسکدارە و لوت تیز و درهوان لە مەلۆی دەدات پیتی هەلەگرێ و پیتی شە دەکاتە نوێ کە مەلۆ مەلۆتەر مەلۆکەدای و پێوەدات.

شیشۆفە (موک): لە تەکنە سۆڵەت و شووشە پەنگا و پەنگ، قاشیلە، قاشولە.

شیشی (هەورا): شووشە.

شیشی کردن: شاردنە نوێ شت (زاراوەکی منداڵانە).

شیشە: نوێ چینه موسوڵمانانەن، کە تەنها عەلی بە جێ نشینی پێتەمبەر (د.خ) دەزانن.

شیش: (باک). چیتستی ئیوارتییە، شیش. شیار، وەرد، شیتو، شو. (باک). هەردووک لا شیبانی دەرگە یە.

شیشفە: سووتاو و برژاو.

شیش: (باک، باد). شیتو، چیتست. نانی ئیوارتیی، شیش. (باک، باد). شیر، دۆل، نەوالت. لکی پاست، دار دەست.

شیشەری (باک): باریکەری.

شیشک (باد): کۆرەشیو.

شیش: (باک). شەقە، تەقە، دەنگێکی بێ پێ و جییە.

شیشقین: دەنگی بەرز.

شیشک: بالابەرز، پێک و پوخت.

شیشکە: شەکە، بەرازی میتینگە یە کەسالاڵانە یە. کوودە کە بەرازی یە کەسالاڵانە یە. کەلەگا.

شیکرەووە: قوڕ و خوری و لۆکە ی شیکراووە و خوشکراو.

شی هکردنە نوێ: لێک جووی کردنە نوێ.

شیلانی (باک): شیلای.

شیلانە: ژیلانە.

شیلان (باک): گۆلەشیلان ی بۆنە، پێدان، پێ (پەحم)، منداڵان.

شیلان (باک): چتی شلی لەشیبە وەکو خۆتین، کیم و هەوا، چلم، فرمیتسک و نیتەر.

شیلان: دارێکی دروازییە، گۆل شیلان، بەرەکی خێ و سوور و خوشە. (بۆتا). شایی و زەرمە و ناھەنگێکی گشتییە، کە بە بۆنە بەهار یا چوونە سەر چاکێکی دەیکەن نەک بۆ ژنپێنان. نیوی مورووکی سوریسە، کە وە بەری دارەشیلانی دەچی.

شیلانە (هەورا): قەیس، شالە.

شیلانک (موک): سۆندە.

شیلان: شەریەت، بۆ دژشاو و هەموو چتیک شیرین دەست دەدات.

شیلانوک: (هەورا). شیلک، (باد). فرش، (شا). ژیلانوک، (باک). کە. (فرشک، فریشک، (هەورا). شردان، شیلانوک.

شیلانوک: شیلانوک، پارچە گۆشتیکی لۆچ لۆچە لە زگی ناواڵاندا وەک هەزارلۆغانە، بەلانی ئەمە پانتەرە پەرە ی پێسی.

شیلانوک: شیرە، شیلەییەکە لە میوێ بێتە دەری، هەنجیرە کە شیلانوکە ی لێ هەلنیشووە.

شیلە: (خۆ). گچکە. ددانی شیر و لۆخانە. جوانووە کە شیرە خۆری. بە ددانی و لۆخی بەرمەش دەلێن، کە لە چوار سالییدا دەری دەکات. شیرە ی جۆر گەنم لە فەریکییدا، — ی ترێ و چتی شیرین، ئاڤ شیلە، شیلی. مە. دژشاو، شیلە شەکر.

شیلەپانە: (دە). گیایە کە وەک پووشی دەچی لەنێو برنجی شین دەبی بە قەد چەلتروکیش بێند دەبی.

شیلەپە (موک): مراژیکە جووتییە، بەرپوولە.

شیلەقین: شیرەتین، شیرتین.

شېله جۆ: شېره جۆ، جۆشېره، كاتېكە جۆ شېره كەي پەق بووى نىزىكى گەيشان و درەو كەردنى ھاتىي.
 شېله شووانە: گيايەكە.
 شېله موگەرە: شېرەرگەرە. شېله مەنىكە نەزۆر سارد و نەزۆر گەرەم بى.
 شېلەك: (ھەر.) پەرە. شېلارەكى نازالانە. — ى سەرى: بە شەلەكى سەرەوې نىچاوانىش دەلەين.
 شېلەمە: (پەرە.) جوورە دانىكە ھەنكى خەرە و پەنگى بۆرە و كلەكەكى بارىكى پىتەرە ھەو داپووجانە، بەلەن درىزترە، پتر لەگەل جۆى دەبى و دەغلى تالەكەكە.
 شېلۇ: شېلۇ.
 شېلۇكە: (پاك.) تەر. جېھان شېلۇكەيە: دەبارى و تەر و تروشيە.
 شېلى: (پاك.) ناوى گيايانە، شېلە. شېلىا قەلەونى: خلتەي قەلەيانى.
 شېم (دەر.): نىتواری.
 شېن: كەرە، كەوور. پەنگەكە ھەو پەنگى ناسمان و دەريا و گيا. — بوون: پروان. — كەردن: پروانەن. شېان، دروستەكەردن. (پاد.) شووین.
 (ھەور.) پۆيەن، چوون. بۆرەن، شېوین، چەمەر، گابۆر، بەكۆل بۆ مردووان گریان، زارى. — خورەدانەن: شېن گەردان. — ھەلەن: واز لە شېن ھەنان. شېنكە.
 شېناو: ماستاوا يا دۆيەكە ناوى زۆر تېكرابى و پروون بى.
 شېنەوېرە: سەوزاى، كەسكايى، ھېشنانى.
 شېناھى (پاك.): شېنايى.
 شېنايى: شېناھى، ھېشنانى، زۆچەك، سەوزاى، سەوزەوات، سەوزيەكە لە زەویدا پروابى.
 شېنە: (پاك.) شېن بۆرە. زۆر گەرە، زۆر ناقتۆل. — زەلەم، شېنە سەرکال.
 شېنەجارانە: خورپە مەبارانە.
 شېنەجى: شۆرەبى.
 شېنە سەرکال: شېنەزەلام، (پاد.) لۆق لۆقەن، بۆكەسەكى زۆر زەلام و ناقتۆل و سوو بەكار دەبرى.
 شېنەشاو: پالەندەيەكە، شېنەشاو، شاو، شاو، مەلەكە لاق و مل درىزە.
 شېنەشاو: شېنەشاو، شېرەن شاو، پەلەوەرەكە بەقەد لەگەلەگىيە و گوشتى دەخوړى.
 شېنەوارەك: شووینەكە، كە چى تېدا بووبى و كۆكرابىتەو لەپاشان بچى بۆچت تېدا دۆزىتەوې.
 شېنەلو: چىكە بەسەر شېنەلە پەوانى.
 شېن بۆر: (ھەر.) مەپكە سەر و گووئى شېن و لەشى بۆرى.
 شېن بۆرەلەكە: (ھەر.) مەپكە سەر و گووئى شېن و لەشى بۆرى و پەلەي سەي لە لەش دابى.
 شېن بۆرە: شېنەكە سەي پاتە. (ھەور.) قەزوانى.
 شېن بۆر: وولاخىكە پەنگى سەي و شېن بى.
 شېن بوون: پروانى پروەكان، سەوزبوون.

شېن بوونەو: مەبەس لە كەسەكەيە، كە لە جىگەيەكى بى و ھەر ھەلەستى و بەجى نەھىلى. لەسەرمان. — دەرەوون و نوواندى چت لە دورەو بە پەنگى شېن، ناسمان لە دورەو شېن دەچىتەو.
 شېن چوونەو: شېن نووانەن و شېن دەرەوون.*
 شېن پەش: مەپكە سەر و گووئى شېن و لەشى پەش بى.
 شېن پەشەلەك: مەپكە سەر و گووئى شېن و لەشى پەشەي، بەلەن پەلەي سەي لە لەشى دابى.
 شېن سەي: (ھەر.) مەپكە سەر و گووئى شېن و لەشى سەي بى.
 شېن سۆر: (ھەر.) مەپكە سەر و گووئى شېن و لەشى سۆر بى.
 شېن سۆر بەلەك: مەپكە سەر و گووئى شېن و لەشى سۆرى و خالى سەي لە لەش دابى.
 شېنەك: (كۆ.) داكەمارانە، داكەمار، (پاد.) خورەلەيسە، زىندەوارەكە زەرد و كەسك و شېنى ھەيە.
 شېنەك (دەو.): پەشتەند. گەلەكۆك. شوواشېنەك. (پاد.) پارچە زىخمالەكە شېنە بە پەقەدى چيا و گردانەو. شېنەك.
 شېنەك: پەنگەكە بە شېنى بنوتى.
 شېنەكە: تېرەيەكى كوردە.
 شېنەك: جوورە تەفەنگەكە لە دەمەو دادەگىرەتەو. تەفەنگى ساچمەزەن، كە لە لورەو بارووت يا ساچمە تېدەكەرى. زەو لىم و زىخەلەن، كە بەكارى كشتوكال نایەت و گياي لى سەوز نابی. كەو، لە برىنەكە لە پەنجە دەردىت ھەو بە ژان و ژوارە. (ئەردە.) شېن، كەوگ، سەوز.
 شېن كەردن: شېوەنكەردن. پەنگ كەردنى چىك بە پەنگى شېن.
 شېنەدەو: شېن چوونەو.
 شېنەك: نەسپەكە پەنگى شېن بى.
 شېنەك: شېنەك، شووینەكە شېنى و شېوەنى لى بەكرى.
 شېنەك: شېنەك.
 شېنەك (پاك.): قەزوون، كەزوان، زېكە و قەچكەي ئا و كېم و ھەوادار.
 شېن و شەو: شېن و گابۆر، شېوەن بە دەستى گەل لەگەل لە خۇدانى.
 شېن و گابۆر: شېن و شەو، دادەوار و پۆر لەكەتە شېوەنەدا.
 شېنى: ژمارەيەكى زۆر، دەستەيەكى زۆر. (پاك.) شېن، شېو. (پاك.) شېناو ھەردى، شېنايى. گيايەكە شېن بوو، دەخەكە شېن بوو.
 شېنى گيايەكە: جوومار، گەرەمار، مەركەي مەيلە و پان و نەستورە و خالەخال و شەرفرۆشە.
 شېو: چەم، دەرە، دۆل، خى، گووھۆر، بەست، شېف، نەوال، شېفاك. جەك شوشان، جەشۆزىن، (ھەر.) كۆل. (شە.) دەرگ، (ھەور.) كەوون، (پاك.) بالە. — كەردن: جەك شوشان. چىشتى تىتواری، نانى شەرى، (ھەور.) چاشتى. چىشت.
 شېوەرە: لاکىش.
 شېوەرە: شېوەر، تۆرە. دەستور، شېوەر.
 شېوەر: شېوەر، وچوون، شېوەر.

شیوہ خووار: لموہ پاندنی نازلہ تیاران لہ دوای تیبہردان و
ہہ لآوردنیان.

شیوہ پوک: (پہوا.) شیریں ناو چیا یانہ.

شیوہ لہ: خپ، کمند، دژل، دہرہ.

شیوہ لوکہ: خړو کمندی گچکە. چیتشتہ قولہ.

شیوہ ن: شین، شہ پوړ، نالسمو زاری، گابوړ، گریان و پوړو. بۆ پڑان. به
دمستی گل لہ خوژدان و شین و گابوړ کردن و گریان.

شیوہ نکړد: شین کردن.

شیوہ نک: جیگایہ کہ به دمستہ شینی تیدا بکمن.

شیوہ نامہ: هوژنراوہ یا ووتارتیکہ، کہ به بوندی شیرہنی یه کییک دانری.

شیوہ وار: کاسہ دراوسی، نمو چیتشتہ یه بۆ دہراوسی تازہ دہبری. کاسہ،
سفرہ.

شیوہ ہمینی: چیتشت بہ همژانندانہ لہ نیوارہی ہہینیاندا.

شیووت: شسویت، (پہوا.) دژاخ، مہزہ، گیایہ کی دمستچینہ لہ دژو
کفتہ ی دہ کری.

شیوہ شویانی: چیتشتہ قولہ، شیرہ قولہ.

شیوہ کړد: شی کردنہوہ.

شیوہ کړیاگ: شی کراوہوہ.

شیوہ مردیو (پہوا.): جیگایہ کہ مالآنی توییری لی فری دہدری.

شیوی (باد.): خان و شویو نیوارانہ.

شیرکک: نالقبہ تیز، خوژلک، قوشیلک، شیرکوتک، گیایہ کی لک
زور و پدلیک زراو و دیتوہ پهنگی شینیکی سپی پاتہ. کلؤ قندیک بہ
ناستم ہم شیرہ کی تمپ کری و بخوری بۆ زہرداو و گرفت زور باشہ، نہ گہر
تتوکیکیش لہ شیرہ کی لہ نیو شوہ یهک ناو بکری و بشلہ قی و لہ
شوہہ نیستکانیک بخوریتموہ بۆ گرفت و کموتوتی و زہرداو زور باشہ.

ع: تیپنکی نابیتی کوردیہ. نم تیبہ تاق و لوق نمبی وہ کوو (عمعہ) لہ
زاراوی مندالاندا ہیچ ووشہ یه کی تربم تیبہ نانوسری و نیمانہ و ہی
نیمہ نیہ نموا بۆ بدلگہ و پروونکردنموہ چمند ووشہ ییتیکی لہ خووارموہ
دہنوسم کہ تیپی عہینیان تیدایہ و لغاؤ زمانی نیمہش بہ کاردہ برین
بدلان لہ بنچیندا یا ہی نیمہ نین یا تیپی (ا) و (ح) کراوہ تہ (ع).

عا: ووشہ ییکہ کار و ہمرخی پتدہ گپنموہ لہ بنچیندا: ها و حایہ.

عابا: کومسره، کومسزہ، ہموران، عابا نارہویہ، کوردی لہ
جیاتنی وی قاپروت و فہرجی و پالتوی ہدیہ.

عاجبانی: چتیکہ مایہی سمرسورمانی بی، لہ عجیب و عجائب
وہرگیاروہ.

عاذو: لہ عذاب و ہرگیاروہ.

عار: نمنگ، تمشک، بہ کوردی (حار)ہ.

عارب قوڑی: گیایہ کہ پتہ شمش قوڑی ہدیہ ہمزمیردا پان دہ بیتموہ بہرو
پشت و کماری گہ لایہ کانی توکدار و درواویہ پهنگی گہ لایہ کانیشی
شینیکی سپی پاتہ نیرتکہ کشی تا دو بست بلند دہبی و گولیکی پهنگ
شینی تقوی ہمسہرہوہیہ.

عارہق: نارہق.

عارہقہ: نارہقہ، خورہی.

عارہقچن: نارہقچن، خورہی ہہلچن.

عارہقچین: نارہقچن، خورہی ہہلچن.

عارہقخوڑ: نارہقخوڑ.

عارہق دہردان: نارہق دہردان.

عارہق فروش: نارہق فروش.

عارہق کړد: نارہق کړدن.

عارہق کړدن: نارہق کړدن.

عاردان (سرور، حق.): زوروانی، لہ بنچینہ حہرددان، حارددان،
ناردان.

عارفان: چاوترسان و تمببی بون.

عامت: حاست، ناست، راست، حمن، بارہ، لہبارہ، لہ راست.

عازہب: کوپ و کچی لہ خم پهنسیو.

عازہبہ: وورہ برینیکی نیرتک دارہ لہ رووی گمورہ کچ و کوران دیت.

عامستم: ناستم، حاستم، زورکم، نمسپای، سووک. سمخت، دژوار،
بہم و اتایش، ہمر وک سہرہوہ کړک دہ کری.

عامسان: ناسمان.

عاشق ہلند: خشلیکی نافرہ تانہ ہمموہ سینگ دادہ پووشی و بہ قولہی لہ
ہردووک شانی قایم دہ کری ہمموہی زنجیری زیرہ و پوولہ کی زیرپشی
پتوہیہ.

عاطل: فرہزان، ژیر، زانا.

عالم: فرہزان، خوژندہوار، خوژنوار، مہلا.

عامبلزبون: ناوقہ دیبون، نامبازہ و لہ نامبیزہوہیہ.

عامبلزبون: ناوقہ دیبون.

عاملافدن: بہختو کړدن، پھروہ دہ کړدن، لہ بنہرہ تدا حاملاندنہ.

عان: نان راسترہ، حان، دہم، کات، حفل.

عایلہ مہن: تووخوڑ، کولہ خوڑ، عہینمہل، لہ بنچیندا: نایلہ مہل یا
حایلہ مہل یان ہایلہ مہلہ.

عاینہ مہل: پروانہ: عہینمہل.

عاجبک: کورتکاروہی عہینلکمریہ.

عہ: بۆ لیخوړینی نازلہ دہبی لہ بنچیندا، نہ، حہ، ہہ بووی.

عہبا: پروانہ: عابا.

عہبہ: کورتکاروہی عہینلایہ.

عہبنوس: نابنوس، دارتکی پھش و نرخدارہ چتی لی دروستدہ کری.

عہبدان: حہبدان، حہودال، سہوداسر، گراو، دلدار، ماخولیا. پوڑی نیر.

عہد زانیل: فریشتہ ی گیان کیشانہ۔

عہزرت: حمزہؓ، ثارہؓ و تاملہؓ.

عەزیزی: شەوکر اس، کوردی نیه.

عالمیہ: ٹیپ۔

خلاصہ: ثبوت.

عاسرين: رڼه

وہرگیرا وہ۔

عالمیہ: نمبر ۱، چتر پستی بی گالتہ۔

عائس گھر:

تاسک.

تاریخ: ۱۳۹۵/۰۵/۰۵

عنصر. لیواری، چاخ، پوزکار، (نارھوییه).

علاسات: حذسات

عاشورده: تشردهی.

عشیران: نشیران، جوورہ مہقامیکہ۔

عهد: زاراوهی

...leac:deac

علافاړه: بنځلرمان، میوه یټکیشر

عفت (زا.): حه‌په‌ی سه‌گییه.

عبدال (زا.): عمودال، همزاري

عقل: زنانای، ژیری، زانست.

عەگ (زا.): جەگ، بزنێکە زۆر سەپى نەبێ.

کە لە شێش: قە لە مەروە کوردییە کە یە تی.

عەلەم (ئەردە): بەشگا، شوویتی دابەشینی ئاۋ.

۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷-۲۸-۲۹-۳۰-۳۱-۳۲-۳۳-۳۴-۳۵-۳۶-۳۷-۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲-۴۳-۴۴-۴۵-۴۶-۴۷-۴۸-۴۹-۵۰-۵۱-۵۲-۵۳-۵۴-۵۵-۵۶-۵۷-۵۸-۵۹-۶۰-۶۱-۶۲-۶۳-۶۴-۶۵-۶۶-۶۷-۶۸-۶۹-۷۰-۷۱-۷۲-۷۳-۷۴-۷۵-۷۶-۷۷-۷۸-۷۹-۸۰-۸۱-۸۲-۸۳-۸۴-۸۵-۸۶-۸۷-۸۸-۸۹-۹۰-۹۱-۹۲-۹۳-۹۴-۹۵-۹۶-۹۷-۹۸-۹۹-۱۰۰

تذکرہ: تہذیب کی، (زا.) دہری مسینی بنک

هلتوڻ: (زا.) هلتوڻ، ڪردهوي پڻ ڪهڪ.

هه لۆوجه لۆ: نه لۆوجه لۆ، بریتیه له ههردومه ههچ و یوچ.

هَلْ لَكُمْ مِنْ شَيْءٍ يَدْعُونَ بِهِ أَنْ يُنْزِلَ عَلَيْنَا مَائِدًا مِنَ الْمَاءِ (جاء). : تَدْعُونَ بِهِ، قَوْلُهُمْ وَنَدَّ

بہلی پورہ (باد.): ٹہلے پورہ، نانہ، مزاش۔

به این خنجر: حجت که، یک شده، ابدی لای نه تاخت، و ش، قد اخ

ہنگا اور ہنگہ۔

دەلیش: ئەلی شیش، قەلەمرونە.

بہائی غور و نہ (باد.): قاقمزی زووری نعتیہ، تہلیفور

تعداد: ۱۰۰۰

بسم الله الرحمن الرحيم

مهرک: ناشک، نهرک.

مٹاؤ بھوکا۔

عیشوه گهر: نازفروښ، جیلوه گهر.

عیشوه گهری: نازفروښی، جیلوه گهری.

عیفریتا: کوردی نیه، دیو، دیوه زمه.

عینسان: له انسان وهرگیراوه.

عیوارش (باد): گټره لږوکه. فشس.

غهر (که): شوم، دومر.

غهره: بایی هموا، لهخو دهرچوگ.

غهره: خهره، غعل، دیوار تکه به ووشکه بهردان هملچنرابی لهکمنار
گورستان و باخ و باخچه و حموشان.

غهرینه: غهرینک، خهرینک، چله گیایه که قامکتیک نهستور و
نمژتوبهک بلند دهی، که لایه کهی قامکتیک دریزه قهر اخیه کانی زمانه زمانه
و لیک بلارون لمسه روهی چمند لکتیکی کورت دهرده کات سمري همر
لکهی کومه له گولتیکي سوور و بوز و زرد دهرده کات وه هیترو دی دهچی
به لان گلونه تره، که گولنه کانی وهراند له جیگای وان قاپیلکی وکو
کوزجیلای پیوه یه توو تکی سووری له همرزنی ووردتری تیدایه، بوز
داره شانندی کر می قهله شتی لیسو ودهست وپی و شویانی تر تووی
خهرینه دی له گمل میو و بزی رهشان له میو ناوری کر و سمري بهسردا
بگیری و پهرده یه کیشی بهسردا بدری و قاپتیکشی ناو له پیش دانین و
دابوه ش میکر و ب و کر مه وورده کان دموه رنه ناو قابه کوه به لان له بیر
نه چی، که دهی دابوه ش و لپی دری تا کر مه کان هملوه رن. بوز چنگه ش
زور باشه به دوو که له کی کانگ دهری.

غهر داله: خمر داله، گیایه که هیتدهی گولمه پوزده ییکی بلند دهی، گولنی
بلاو و به توبه همر که له ی گولتیکي پیوه یه، تووه کهی وه گلپره پشه ی دهچی
و پتر له میو کاواندا شین دهی، له خوله میشی وی پووشو دروست
ده کری.

غهرزا (خهرزا): دهر به گتکی ناوداره.

غهر غهره: خریله، قرقره، چچرک، چهرخی سهریران،
(باک.) نارماز، (همو.) گرپره.

غهریووک (باد): خهریووک، جوړه همر میته که.

غهرایی: خهرایی، تووخوړه، عینه مهمل.

غهره له: پوز نامه. — چی: پوز نامه چی. — نووس: پوز نامه نووس.

غهره (خو): پروانه خاله پرش.

غهره ل: کر تکی ناوری شمین و میل میلی پنه گاوره نگه وک شیر داخ. له
چوار تا دوازده هملبه سستی دلداری و نیتره، بهسته.

غهرزین: زیزبون، خهرزین، تووان و قسمه کردنی یه کیک له گمل کسیتی
تر، رق هستان، جمنه گرتن.

غهرنه: خهرنه، خهرینه، شوو تیک قایه، که دراو و حتی گران مایه ی
تیدا هملده گیری: له (مخزنی ناروهی وهرگیراوه).

غهرنه کرفن: ناوه دزیونی جیگایه که له لشی مر و پریونی له کیم.

غهریویمز: خهریویمز: گوشتی زور چمر و قلمو یا ناوالی قلمو.

غهریم: خهریم.

غهرینه: خهرینه، شوو تیکه تایه تیه له گمر ماو که ناوی گمر می تیدایه،
تیان.

غهرینه کرفن: خهرن کرفن.

غهرل: خهل، قسن، شوهری که ناری گوزان (قبر) و دیواری قهر اخی باخ و
باخچان.

غهرلندن (باک): خهلندن، هیلنج هیتانه خو، هیلنج به کسیتک هیتان

غه لږه: خه لږه.

غ

غ: تیپتیکي نایبی کوردیه. نم تپه به بیرویاوه ری من له زمانی کوردیدا
نیه دوای نوهی که نارموان کوردستانیان داگیر کرد نمو جوړه دنگ و
تپانمش به نورهی خویان شیرازی نلف و بی یه کهسانی تیکداوه نه گهر
کورت بینیک بلنی چده کهی لباع، باغچه، غار، غاردان، غهریم، غم،
غممگین و غولور و نیت؟ ده لیم نمرانه له بنچینه دا ناوان: (باخ، باخچه،
خار، خاردان، خهریم، خم، خهمگین و خولور) ان.

غافز: خانز، دل سست بون به هوئی سمر مایوون یا گمر مای زوره.

غلام (موک): که لی خساو.

غلا: ترات، پرتاو، خار، پا، تاو، لنگ، بغز، چوار ناله. — کردن:
پاکردن، بغزین، غاردان، لنگدان، نمشکوت، زاخوور، خولولیف، هال،
کول. (باک.) گولله.

غلا: خارا، جوړه کر تکی ناوری شمی جوانه وک قمنووز.

غلان: خاران.

غلانندن: خاراندن.

غلارو: خاراو.

غلاره: خار، نمشکوت.

غلاریلاندن: خاریلاندن، بغزاندن، پایتکردن، لوغاندن.

غلاردان: خاردان، پاکردن، لینگدان، هم پاکردن، دهر به پین، هملینگدان،
تاودانی وولاخی سواری.

غلارغیلن: خار غارین، هیتان و برنی وولاخ به تاو.

غلارکردن: تاودانی وولاخ، خارکردن.

غلارین: خارین.

غلاریو: خارین.

غلارنگ (باک): خازناک، خاس نا، ناچاک، پیس، چه پل، نه گریس.

غلای: دوو چشنه پو له یه کیکیان گچکه یه و زیره نمو یشریان گموره تره و
زیره.

غالغال (باک): گالگال.

غالیگه: خالگه، هولولی که له که.

غام (دزه): قومار، گمه، نوبه دهسته له قومار تدا.

غایینه مهمل: خاینه مهمل، خهرایی، تووخوړه.

غەلبە غەلب: خەلبە خەلبە، دەنگە دەنگى مەزى زۆر و ژاۋە ژاۋيان.

غەلبە غەلب: خەلبە خەلب، غەلبە غەلب.

غەلبە: خەلبە، تەۋلە.

غەلبە (باک.): خەلبە، كەلبە، ھېلىنچ ھاتتە.

غەلبە: خەلبە، پەزىرە، پەشتىۋى، دىنەنگى.

غەلبە: خەلبە، خەلبە، پەشتىۋى، خەلبە. — ي: خەلبە.

غەلبە: خەلبە.

غەلبە: خەلبە، ماسىگەر، دەلبەن ناۋى ناخوۋاتىمە نەۋەكو ناۋكەم

بېتەرە بۆيە پىياري چىروكېش ۋەرى دەچوۋىتىن.

غەلبە: خەلبە.

غەلبە: خەلبە، — ي: خەلبە.

غەلبە: خەلبە، ناز.

غەلبە: خەلبە، پەزىرە، پەزىرە.

غەلبە: خەلبە، پەزىرە، پەزىرە. — ي: خەلبە.

غەلبە: خەلبە، پەزىرە، پەزىرە.

غەلبە: خەلبە، خەلبە.

غەلبە: بىردىن دەركردى گۆى (شەقتىن)، لەسەر شار بەقاشق كەمكەمە

بەخشەكەيى.

غەلبە: خەلبە.

غەلبە: نەشتاس، بېتەگە، لە نەبىيار ۋەزىرە، ناۋى تېرەيەكى

كوردىشە كە كۆچمەن لە ناۋچەي سىروچەك.

غەلبە (خەلبە): كېم ۋە ھەمراي بېرەنە، نەم دەرمەنە غەلبە بىرەن دەكېشى

ۋاتە كېم ۋە ھەمراي پاك دەكەتە.

غەلبە: پەزىرە، خەلبە، چۈنە خەلبە ناخى زەۋىدا.

غەلبە: ھەمرا، ھەمرا، غەلبە، زەلبە، قال، كەپۋەرە

پەشتىۋە.

غەلبە (باک.): ناۋەندى نوستى ۋە بېتەرى.

غەلبە: گۆ، پەزىرە، پەزىرە، ھەمرا، ھەمرا.

غەلبە: خەلبە، پەشتەسەر، ناۋەندى، پەزىرە، پەزىرە.

غەلبە (باک.): جېتەيەكە، كەبەسەزەۋات داپوشرايى، پەزىرە، پەزىرە.

غەلبە: خەلبە، ناۋى بېستەيەكى كرمانجىيە. ناۋى گوندەكېشە لە

زۆرۋەرى بېتەسى.

غەلبە: پەزىرە، قەندار.

غەلبە (باک.): تەۋەسەل بۈۋەن، زىزىۋەن، پەزىرە.

غەلبە: ناۋى تېپەك كوردىيە (غ).

غەلبە (باک.): خەلبە، دۆى كۆلۋە لەۋۋە پالۋوتى لەپەش نەۋەدا، كە

بېتە كەشەك.

غەلبە: خەلبە، دەنگى ۋەك كەۋتە.

غەلبە (ھەم.): لەغەلب.

غەلبە: قەلبە بە غەلبە، خەلبە.

غەلبە: قەلبە نەخۋش بە گەۋۋە لەكەتە گىيەنەلەدا، لەغە، غەلبە غەلب:

لەغەلب، لەغە، لەغەلب.

غەلبە: گىيەندارى قەلبە بەكەيە، خەلبە، ھەلبە.

غەلبە: قەلبە، جۈۋە شىرنىيەتە.

غەلبە: ۋولۋە قەلبە بۆزۋە غەلبە.

غەلبە: خەلبە، دەنگى باي نازەگە دەلبە: — لە نازەگى بارامى دى.

غەلبە: دەنگى خەلبەنى يەكەتە لەدور كە تېپ ۋە ۋەشەي جۈۋە

نەكەتە.

غەلبە: ھەمراۋە ۋە تېپەزەنى مەردەم.

غەلبە: خەلبە، ھەلبە، نەشكەت.

غەلبە (باک.): تەزە.

غەلبە: لە غەلبە ۋەزىرە.

غەلبە: ھەلبەنى كەچكەيە لە باشۋەرى پەزىرە (خەلبە) يە.

غەلبە: خەلبە، ۋول.

غەلبە: نازەي، پەلبە، خەلبە.

غەلبە

غەلبە: تېپەك كوردىيە.

غەلبە (ھەمرا.): جۈۋە كەلبەنى بۆز ۋە خەلبە ۋە ناۋدارە.

غەلبە: فەتبەز. گىيەكى گەلبەنەشە، جۈۋە بىرەكە دىزەكەلەي

شىرەن دەگە ۋە كەلبە دەچى.

غەلبە (پەزىرە): سەلبە مەلبەنە نەۋەي كە پەزىرە ۋە پەزىرە.

غەلبە (باک.): جەز.

غەلبە (كۆ): فەتبەزە قەلبە.

غەلبە (كۆ): فەتبەزە قەلبە، جۈۋە دانىشتەكە لە قەلبە ناگەردان

لەقە بە قەلبە فەتبەزە.

غەلبە (باک.): قەلبە.

غەلبە (باک.): قەلبە.

غەلبە (ھەمرا.): گەلبە. نەۋەي پەزىرە ۋە چەت دەگەتە.

غەلبە (ھەمرا.): گەلبە، گەلبە.

غەلبە (ھەمرا.): گەلبە.

غەلبە (باک.): كەلبە، شەۋەنى، كەلبەنى زۆر نەۋەس بى ۋە خەلبە

لە خەلبەنى بىكەت. (باک.) — ي: كەلبە، شەۋە پەزىرە.

غەلبە: گەلبە ناسەۋەرى نازە، خەلبەنى نەۋەش تەبەدا دادەنەش

فەزىرە (پەزىرە) يە پەزىرە.

غەلبە: زەمانى فەزىرە.

فازن (باد.): خازن، خواردن.

فازنای (همورا.): گزپاندن.

فازپای (همورا.): گزپان.

فاسون: جووره کرټکی نرخداره له خوری دروستده کری.

فاسونیا: فاسون.

فاسولیا: بمری گیایه کییه وهک پاقله وایه و ده کری به چیتشت، ناوی گیایو بمره کمشیه تی، بمره که ی دانو ټله ی که ی ده نک سپی و پان و گموره یه و له پاقله گچکه تره له کلهوو دایه وه کوو پاقله و ماش ده کرټه چیتشت و ده خوری.

فاس: بلاو، ناشکرا. — برون: دهنگ و باسیکی نه ټیپیه بدر کټنری و بلاو بیتنوه.

فاسفاس (نمرده.): ناشکرا، بی پمده.

فاسبون (نمرده.): ناشکرا بون، بلاو بونوه.

فاسکرون (نمرده.): ناشکرا کرون، بلاو کرون.

فاسف (باک.): کونه شارټکه لماناو نومر یانه کموتوتسه پوژسه لاتنی ماردینی.

فاسفون: کانټیکی سپییه همورو جووره کموچک و قصاب و نامانټیکی لی دروست ده کری.

فاسق: لکی دارانه. فاسقه. (نمرده.) عابایه کی ره شه ژنان به سهریدا ده دن.

فاسقه: دارټکه وه کوو قهفی گوزجانی ژټیه کی له همردوک سمری ده خمن، چله لمیه له هم سمره و سمری ژټیه که ی ده خمن بالنده ی پیده گرن، فاسق، تله، (قمر.) خه پک.

فاسقدان: لماناوه چوون و کزبوننی گیان لمبر، له پری و لاوازی.

فاسقاق (باک.): گلپی و گازنده ی زور.

فاسک: فیل و فمروج.

فاسک و فیک: هموس، ناره زوو: نارام له — ی خوی ناکموی، که یف و شادی و خوشی، که له که له: نازاد کموتوتسه سمر — ی ژنټیان. — کردن: که یف و خوشی کردن، خوه له کټشان. (نمرده.) دهنگ و باس، ووتی ووتی.

فاس: (نمرده.) مروا، بهخت، چاره نووس، پوذا، شانس، پهمل، نوقلانه ی خوشی. — گرتنوه: داخوورت گرتنوه، پهمل ټاوژتن. — ی باش: نوقلاته، خاس و ټزی، خوش و ټزی، — ی خراو: قره، قرائدن. هاتنه تله بی ماین و ماکمر، خه پرهمه، ماین بهراز. ماینه که به — ه، بز و ولاخ و هیتر: گو هټیل، گو هټیر، گو هټیل، بز ره شه و ولاخ و ماین: به تله ب، به فاس، به که ل، بز سهگ و پشیل ی می (با) یه: بهبا. (که.) پراوکه ی مریشکی.

فالا (زا.): به تان، خالی.

فالنه (نمرده.): فاعله، کارگر، کاریگر.

فالنه ند (باد.): جادوگر.

فالچیتنی: جادوگر ټنی، خمریکی فالگر تنه و برون.

فالچی: جادوگر، پهملچی، که سیکه فالنی بوخه لکی بگری تنه و.

فالق (باک.): ده سهگ کول و هیتر.

فالگر: فالچی.

فالگر: فالچین، فالگیر، نیغری گیر، بهخت و ټز.

فالگرقتن: هاتنه فالنی ماین و ماکمر، نیغری گرتن.

فالگر تنه و: بهختگر تنه و.

فالگیر: نیغری گیر. بهخت و ټز، فالچی.

فالوزه: فرنی.

فالووز: فانوس.

فالهاقن: هاتنه فالنی ماکمر و ماین، نیغری هاتن، نیغری خوازتن.

فام: تیگه یشتن.

فامیده: تیگه یشتو، ژیر، تیگه بیگ، زانا.

فامین: تیگه یشتن.

فافوز: فانوس، چرای دمتی.

فانووز: فانوس.

فانوس: جووره چرایه کی دیار و ناسراوه، فممر به دمت هله ده گیر و شروټنی تاریکی پی پووناک ده که نموه و موم و فټیلان ټیدا هله ده کرد.

فانوسی جادوگر: سینما.

فانیله: جووره کرټکی ده زوو یا خوریه، که له ده زووی له ژټر کراسمه که له خوری بی لمبر کراسمه زستانان لمبر ده کرتن.

فان: له بنچینه دا فراه.

فانټون: پایتون، گالیسکه، فیتو.

فنه: فنه، چیتشت، زاراه ی مند لانه.

ففت (فه.): کاری نالعار و گمند.

ففتاح پاشی: جووره هله په کییه که. جووره پارچه یه کیشه له کارگی ففتاح پاشا ده رده چی.

ففتار: شه قار، درز، شه قار: بیستانه که شوټیه کانی شه قار شه قاریون، ففتاره تار فټون و اته قله شاون و درزیان بر دوه.

ففتاره: کاره سات، به — دان: زیان پیگه یاندن، له نیو یردن، به — چوون: له نواو چوون.

ففتاره قار: شه قار شه قار، هه لاهه لا.

ففتال (باک.): باو، پوژ باشی، سلو.

ففتاندن (باک.): زه ی ژپاندنوه، دوو باره کشت و کال دمت پیگردنوه.

ففتاندی (باک.): چاندراو.

ففته: کورت کراوهره ی ففتو لایه.

ففتپاک: زیان، دهر و نازار.

ففتپاک دهر: زیانده ر، نازارده ر.

ففتپومه (باک.): په یومند بز دار و بارو چتی تر. — کرن: په یومند کردن.

ففتسان (باک.): خنکان، خه فمبون، قله شان.

ففتساندن: خنکاندن، خه فه کردن.

ففتسی (باک.): بین، پشو. خنکا.*

ففتسین (باک.): خنکان، خه فه کران، قله شان.

ففتکار: (فه.) فه تکر، گندکار، خراوکار. — ی: گندکاری.

ففتوت (همورا.): — بین: داقیننوه.

فایتون

فہر اہم ہیئان: پیکہ پینانی چتیک.

فهره (كه.) : تخرون؛ ناویرن — ی ثم ناوچهیه بکمون.

چصچصه راج: فیل، فرت و فیل، به لان له گیل فیل نبی به تنی
به کار نابری: فیل و فمره راج.

هه‌ره‌جی: جوهره قاپویتیکی لبادی نیوژوله تا پشتیتدییه و قۆلی کورته و
بەرگه بشووان و گاران ده‌ست ده‌دات، کۆلباڵ، گاکه‌رک، که‌په‌نک،
که‌رک، قاپووت، (باک). هه‌ره‌نجی، له خوری یا له به‌رگن دروسته‌کری
بۆ تان و پۆله‌هۆی سوو‌نیه‌ره خۆی ده‌گه‌رت.

فهرده‌شخانه: داریکه ته‌خته‌یه‌کی له‌سه‌ری ده‌دری زبلی پی‌کۆده‌که‌نبوه.

فہرہ فنجی: فہرہ جی، جوورہ کا لایہ کی سہرہ دریہ لہ خوری یا لہہر گنی
سواوہوہ دروستہ کری.

فهرهنگ: خه لکی پۆژاوا، فهرانسه، دانیشتوانی پۆژاوا و نوپوریا.
فهرانسهری.

فهرده‌نگ: فرهنگ، زانیاری و زانست.

فهره ننگستان: خاکی فہرنګ، وولاتیکہ فہرہ نگی تیدا جی گیرہو بی.

فہرہ نگہ: زمانی فہرہ نگ، دہرہ باریکہ، کفتی، سفلیسی، ناتھشہک،

هاله، نه خوشبختى زور پيسه بۆ ناده ميزاد بۆرى ميزى خراپ ده كات و له چارهوتش بدات ناوگهلى به لهك و شل ده كات.

فهره یسوون: نیوی پیوانه.

فهرت‌ننه: ناشووپ، پشپتوی، ویشورمه.

فهرست: پیری داکوتو، حتی پیرپوت، فدرفوت، داپزیگ.

فہرستہ: بیچرو۔

فهردهس (باک.): گیانده اری نیوههس.

فہرہ سیئنی (باک، باد.): مجوعمہ، سیئنی.

فەرەخەشیر: بە چاکەشیر، بیروولەشیر.

فہر خدہ مکہ: بارہ کمر.

فہرخی (بابا، موی.): جوورہ ترتیبہ کم، کشمیشی، ناسکہ، ترتی سہر

قوله دروای خه لیلی پیده گات و گلوری لهوی گوره ترو درتتره و بۆر و

پہلہ دار و دہنکدارہ.

فہرہ دار: بہ کھلک، پیروز۔ ی: پیروزی۔

فهرده: تایه که له باریک، باریک دوو تا (فهرده) یه.

فهردهش: کومه لکړدنې جیزی دانمویلویه به بیژنگ یا سرده د بو

نمونه‌ای که به کیتکیان پیورا نمند از هی نموانی تر دهر کموی.

فهرز: — ی شہ ترہنجی: فہر زین، سوار.

فهرست منابع: فره‌زان، زورزانا.

فهرست (باک.): کورتکراوه‌وی فرزند.

فهرزین: دامه‌ییکه له دامه‌کانی شه‌تره‌نجی که پیتی ده‌لین وه‌زیر، فهرز.

هلمرژانس (باک.): درآندن، پارچه پارچه کردن، پچرآندن، بفهرژینه.

فهرستین (باک.): پارچه پارچه برون، پچران، دران.

فهرست: فرسخ.

فهرست منابع (بک.): : دهرفیت، همل.

فدہ ہڈنگہ، کم دستار

فهرسۆ (باک.): ناوی نافره تانه، له فارسییهوه وەرگیراوه.

فهرش (باک.): پووکار، تاتبهرد. — ی دهستی: پشتی دهستی. — ی بێ: پشتی بێ. رایبڤ، ژیره خمر، رایبڤ، سیپال.

فهرشه (هه.و.): پنه.

فهرشمنی (باک.): نێچاوان.

فهرشک (باک.): مهچی دهستی، مووچهی دهست.

فهرشکردن: پراخستنی ناو ژوور و هه‌یوان و نێتر به‌حسیر و مافوور و به‌په. تخته‌پۆشکردنی ناو ژوور و هه‌یوان و حوشه به‌خشتی سوور یا به‌کاشی، و ناو ئه‌ستیلش به‌به‌ره و قسل و چه‌مه‌نتۆ.

فهره‌ها (باک.): ناوی پوواریکییه له جیزی‌دا.

فهره‌هوت: په‌رتورگی‌گ، په‌رپوت، فره‌توت.

فهره‌هون: فه‌خووری، چینی.

فهره‌هان: پیران، هاتنه‌وه‌یه‌کی گه‌روو له‌به‌ره خه‌فت و تالۆی ژیان یا له‌به‌ره گریان.

فهره‌ک (باک.): ماوه، ووچان. چاندن، جووی کردنه‌وه.

فهره‌کار: تێخوپین و گه‌یاندنی فهرمان.

فهره‌کاندن: وێنه‌گرته‌وه‌ی نووسراویک. په‌ی بردن به‌چه‌تیکی نووسراوی گران، (باک.) له‌ناو بردن، حمل کردن، هه‌لدان. فهرماندان.

فهره‌که‌م: په‌رکه‌م.

فهره‌که‌بون (باک.): یه‌کیته‌ی.

فهره‌کین: حمل بوون، لابران، گۆپینی کۆنیک به‌تازه‌یه‌ک.

فهره‌مان: کار، ئه‌مر، ده‌مبۆزی، سه‌رمیانی، خه‌بات، قانون، نامه‌یه‌که، که‌فه‌رمانی میر و خونه‌کاری تێدا نووسرا‌یه‌، داواکردن و خو‌پینی گه‌وره به‌سه‌ر گه‌چکه‌دا بۆ نه‌ه‌جام دانی چه‌تیک، خه‌ستنه‌ژێر — هه‌تانه ژێر ده‌ست، فهرمانی میری: ده‌ستوور و نامه‌ی به‌رزی میری و پادشای. بێ: — بێکار، ناو‌اره.

فهره‌مانه‌هر: ملکه‌چ، گوێدێر، ژێر ده‌ست، که‌سه‌یکه فهرمانی گه‌وره‌یه‌ک به‌جی بێتی. — ی: ملکه‌چی.

فهره‌مانه‌ه‌زار: فهرمانه‌هر، پام. — ی: ملکه‌چی، ژێر ده‌ستی، پامی.

فهره‌ماندار: ده‌وله‌تگێڕ، فهرمان بێن، هه‌زمان، پێشدار، خه‌شه‌نیه، چه‌ترمان، که‌سه‌یکه فهرمان به‌ده‌ست بێ، فهرمانده. — ی: کافله‌پ.

فهره‌ماندان: فهرمانکردن، خشا (ناوی)، تێخوپین، تێپراخوپین، ده‌نگدان.

فهره‌مانده: فهرماندار.

فهره‌مانده‌هر: فهرمانده، سه‌ره‌مه‌شکر، فهرمانه‌هه‌را، چه‌ترمان، فهرماندار، ده‌ستوورده‌هر. — ی: پێشنگی کاروبار پێک‌کردن.

فهره‌مانه‌هه‌را: که‌سه‌یکه فهرمانی پرێکا و ده‌سته‌لات‌داری. — یی: ده‌سته‌لات‌داری. فهرمان به‌کردن.

فهره‌مانکردن: فهرماندان به‌چه‌تیک، تێپراخوپین.

فهره‌مانکردن: به‌روانه: فهرمانکردن.

فهره‌مانگه: دايره‌ی میری.

فهره‌مانگێڕ: میری، ده‌وله‌ت.

فهره‌مان قه‌مه: تۆماری ده‌وله‌تی.

فهره‌مانی (باک.): جووره که‌وا‌یه‌که.

فهره‌مای (هه‌ورا.): فهرموون.

فهره‌مایش: فهرمووده، قسه‌ی پیاوی گه‌وره.

فهره‌مایش: فهرمایش.

فهره‌مه‌سۆن: که‌سه‌یکه به‌مندیواری به‌هیچ جووره ناینیکه‌وه نه‌بێ.

فهره‌موو: روشه‌یه‌که له‌شێوه‌ی دێز و شێوازی‌دا به‌کار ده‌نێرێ بۆ بانگ کردنی یه‌کیه‌ک بۆ‌لای خۆت یا بۆ ژووره‌وه یا بۆ خو‌واردن یا بۆ پێگادان یا بۆ ناخۆتن و نێتر، فهرموو ژووری: وه‌ره ژووری، فهرموو بلی: ده‌بلی، فهرموو بۆخۆ: ده‌بۆخۆ.

فهره‌مووده: فهرمایش.

فهره‌موون: بۆ ناخۆتنی که‌سه‌یکه به‌کار ده‌بێ که‌ پێزی بگه‌یڕێ، به‌ناوی پێزگرتن بۆ چه‌ند که‌سه‌یکه ناماده‌ش به‌کار ده‌بێ به‌ وانا: وه‌رن، بۆخۆ، به‌دێن.

فهره‌پۆلێر: پیت و پێز، خێرو به‌ره‌که‌ت.

فهره‌پووز (باک.): پێله‌روی چار.

فهره‌فه‌یت: پیت و به‌ره‌که‌ت.

فهره‌هاد: نێوی نێرینه‌نه. پالنه‌وانی چه‌روکی شیرین و فهره‌ادی له‌ پێگای شیرین دا زۆری چه‌رمه‌سه‌ره و کاره‌سات به‌سه‌ره‌ات و به‌ئاوات هه‌رنه‌گه‌یه‌شت.

فهره‌هان: ترسان.

فهره‌هانه: ترسانده، زراویرده.

فهره‌هاندن (باک.): ترساندن، زراویردن، قه‌له‌مبازدان.

فهره‌هه‌نگ: قاموس، په‌رتورکییه‌که، که‌ کۆما‌یه‌ک ووشه‌ی زمانیکی به‌پرا‌قه‌وه تێدا نووسراو یا چاپ‌کرا‌یه‌.

فهره‌هه‌نگه‌ک: قاموسه‌که، فهره‌نگی گه‌چکه.

فهره‌هوود (پۆ.و.): لاتانه‌کردن.

فهره‌هیت (باک.): گاشه‌به‌ره، به‌ردی زل و له‌نده‌هۆز.

فهره‌هین (باک.): فهرهان.

فهره‌یاد: هه‌وار، قه‌یه‌هه‌گه‌زه. فریاد.

فهره‌یاد په‌س: فریا‌که‌وتو، به‌هه‌وار و دادی که‌سه‌یکه گه‌یه‌شتو.

فهره‌یاد په‌سی: به‌هه‌وار و دادی که‌سه‌یکه گه‌یه‌شتن.

فهره‌یادکردن: هه‌وارکردن، لاله‌نه‌وه، دادکردن، داد‌پێ‌دادکردن.

فهره‌یه‌قه‌ت (باک.): دله‌یا. — به‌رون: دله‌یا‌به‌رون.

فهره‌یک: ووله‌ن، دانیکه‌ی نه‌رمه، که‌ هه‌یه‌ستاره‌ق نه‌به‌یوی ته‌هه‌وار نه‌گه‌یه‌شتی. (ئه‌رده.) فه‌تیه‌ر، هه‌یریری هه‌له‌نه‌هاتوو.

فهره‌یکه‌جۆ: جۆیه‌که هه‌یه‌ستا ته‌هه‌وار نه‌گه‌یه‌شتی.

فهره‌یکه‌خو‌ره‌ما: جووره خو‌رمه‌یه‌که هه‌یه‌ستا به‌ته‌هه‌وار نه‌گه‌یه‌شتی.

فهره‌یکه‌هه‌زوان: قه‌زوانی نه‌گه‌یه‌شتو، قه‌زوانی سه‌وزی نه‌به‌که‌ام.

فهره‌یکه‌گۆنیز: (هه‌ورا.) کار‌ده‌مه‌ژه. گۆنیزه‌که هه‌یه‌ستا به‌ته‌هه‌وار نه‌گه‌یه‌شتی.

فہمیلی: ناوی تیرہ یکی گمورہ ی کورده له گمرمیتنی زۆرن به لآن زۆرتینیان له لورستان زۆرتازاو کاربین و بهسلیقه و کار پا پهرتن و دهست پاکن نهک له کوردستانیدا له گیتی هاوتایان نین یا کمن.

هفت: فووکردنه به کلکی سهیلمو قمنه دا بو ده په پاندنی سووتوی تووتنه که ی سهیلکه ی فت کرد. (پهوا). قوون. — پهش: قوونرهش. چوکل، به تان، ووشه به که له کاتی فریدانی گۆره ی بازی یا فینجانیادا به کارده بری. واته بو شه و هیچی تیدانیه.

هفته هفت (نهمده).: سرتسرت، سركسرك.

هفت پوون: تیکموتن و ده رجوون له یاریدا.

هفتخوش: قننگه.

هفتراق: بهنسا مۆته دووبه نی نهمستور و درتیه به پاش تهرکی زینیسموه به کاری بهستان خورج وهه گیمو چتی تردیت. (زاخ). دل، ویست، تاره زوو. — ت داکموی: دلت داکموی، هوا ی ویست و تاره زووت داکموی. (پهوا). نهمدامی شهرمی تاره تانه.

هفتراشدن (زا): بینین.

هتیهش (پهوا): قوونرهش.

هتوبک (زا): قارچک.

هتروونه: نهمچته به، که له چتی تر موتربه بکری.

هتفت (باک): دهنگ و همستی بارینی به فریه.

هتکردن (هوا): ده په پاندن، فووتیکردن، فوولهمۆدنه کردن، قونچکه جغاره سووتو لی ده په پاندن. فریدانی گۆره ی و فینجان له گمه ی فینجانیان و گۆره ی بازیدا.

هتلتنهک (باک): قولایی چاو.

هتلتیهچک (باک): هه لیمز نیمه، بازدان.

هتوو (ههوا): ووتوو.

هتا و ههوا: (که). زۆری بی پایان. تیجگار زۆر. زۆر زه وهند.

هتیله (نهمده): فتیهله.

هتیلک (باد): فتیهله، پلته ی چرا، (باک). پۆرک.

هتیل: پلته نهم ده زوو یا په پۆر بادراویه که له ناو پوتنگه چک و نیترا دا له ناو فانوس و چرای ده نین و هم بهو پلتهش ده لیتن که له ناو چراو لامپا و فانوس و نیترا ده نین، پیتش نهختی له ناو روتنگه چکه کی ناو قووتیکیان ده ناو هه لیان ده کرد.

هتیله (ههوا): پلته، پتیهله.

ههجوو: — کردن: فرنی کمو و سووتسکه به.

ههجوو: گرم بوون و له بهر چاوان بزر بوون یامردنی گیان له بهر تکیه.

ههجوو کردن (باد): پۆشستنیکی تیججاریه، که گه پرا نه ی له دووانه بی. ههزمز — ی کرد: واته به نیتججاری پۆشست یامرد.

ههجوو: (که). دهنگی بالی کمو و بالندانه له کاتی فرینیدا، فرین و بالگرتی کمو. ده په پهرین و سه په لاهوونی بالندانه له قه فمزیدا. فرکه فرته. — کردن: ده په پهرین و بالگرتی کمو، فرین و بالگرتی کمو.

ههچ: له ده می گممو قه شمه ریدا ده لیتن: (کو). فووج.

ههچک: دهنگیکه له دهستی جۆلاره دیت له کاتی جۆلایدا: به لای مائی جۆلادا تیپه پیم ههچک ههچک جۆلایی ده کرد.

ههچک ههچک: دهنگی یهک له دهوای یهکی دهستی جۆلایه له کاتی کارکردنیدا.

ههجوو: مالاواییه بۆ کاتیکی دور له کاتیکیدا به کارده بری، که مرۆ به سهغه ر بهی وه لامیش همر فجوووه.

ههپ: هوش، بهندیواری. — ی به جیهانه وه نهماره. چاره. — ت بزری. (کو). کان، فان، له جگیتیدا کمستکی بیدۆرتنی ده لی له فایم چی. (پهوا). کو. دوو جگ له مه لا ویتندا له سه ر قیزه یا له سه ر پشت پراوستی. قوم، قومیک له چای یا له قاره، که، لیتی پتیه بنیتی و بیخۆسه وه. په یوهندی چتیک به سه ر چتیک تره وه. دارا — ی به سه ر ژنه که یه وه نهماره واته ته لاقی کمو توه. دهنگی خواردنموی چتی شله م نه یه.

ههرازی: ههرازی، به خۆداهاتن و گه شه کردن.

ههراشین (باد): خواردنی نیوه پۆیه.

ههراشینخواوردن (باک): نانی نیوه پۆیه خواردن.

ههراشین: فراوین، فراوین، قاره لئون.

ههراش: ههلفرینی بالنده. ههلمهت و پارکردن، به په له چونه شویتنیک.

ههراشدن: پهواندن، په فاندن، په فاندن. ههلفراندن.

ههراشفران: مهبس له پوو و پوت و بی تارامیه.

ههراش: فراندن.

ههراوان: گوشاد، به سه ره لا، به ریلار، فره، فره ه، گوره، پۆر، په سه. به راوه له، فرهوان، (خۆ). به سه ره ده، پان و پۆر، پان و سه رین. — ی ده غل و دان: زۆری، گه لیک، زۆر، تیجگار زۆر، گه لی. — سوون: گوشاد سوون. زۆر سوون. — کردن: گوشاد و شاه له کردن. زۆر زه مند سوون. — ی: گورانی، گوشادی.

ههراوانی ده خلی و دان: زۆر زه وهندی.

ههراوین: (باد). فراشین، فرامین، نیوپۆز، چیتستی نیوه پۆیه، ناخوواردنی نیوه پۆیه.

ههپ: ماف، بهندیواری. — ی به سه ر یه وه نهماره: مافی به سه ر یه وه نهماره. ههپ: بهرت، توور. — دان: توور هه لدان، فریدان. ده رجوون، هه لآن. (پهوا). نه کو تراو. فره ی بالندان، په، دهنگی بالی بالندانه له کاتی فرینیدا.

ههپ: تهنیل، ترسه نۆک، فراوان، گموره. (که). فه، نهمده. زۆر، گه لیک، تیجگار زۆر، بی ژمار، بیداد، مشه، مشه مهر، (نهمده). بیتشو.

ههپهوش: چتیکه بهشی زۆرانی تیدابی یا زۆر به شمش بی.

ههپهوون: فراوان و گوشاد بوون.

ههپهیی: زۆریلی، سازنده.

ههپهچار: زۆر چار، فره کش، چهند چار، چهنجار.

ههپههیا: کمستیکه ناوات و مرازی زۆری.

ههپهخۆ: زۆرخۆ. — ی: زۆر خۆری.

ههپههوان (نهمده): فریدان، توور هه لدان.

ههپهپوو: دوو پوو. — ی: دوو پوویی.

فرجه لیّدان: فلّجه لیّدان، پاکردنوه.

ڦرچوڪ: خور به چٽيڪوهه گرتن لهر سردهمي شيرخورا ريتوه، ده لٽين — ي پٽوهه گرتوهه. هوهه لخورا رني منداڻ و بيٽجوري ساوايه لهرهممڪ و گرواني دايڪيان، ڙهڪ، (باڪ)، فرسڪ، فرسڪ، بڙ منداڻ و فهرخه ي نازاڻ و وولاخان مهبس له شيرخورا رديتبه. — كردن: شير دهه خورا رددان. — ڪوتني منداڻ: سهر راني شل دهبي و زگي دهجي نيتواني راني زگي شل دهبي ده لٽين — ي ڪوتوهه دووايه ده پيٽنوهه، زڪچورنيس نيشانهيه تي. **ڦرچوڪ** (باڪ): قه لهمي موو.

فرحیل: دانویله یه که نیوه کوژ بووی، نوکه که — بووه.

فرخ فرخ: فیچر دہنگی پڑانی خویتنی کوڑراو و سہریراوانہ.

فرد (پاک.): شوریو.

فرداندين (باک.): وورد کردن.

فردہ کے (باک.): وورد۔ - کرن: وورد کردن۔

فردک (باک.): فردرزی

فردوقی (باک.): تیکوشیوی نان و دژ، فردک.

فردو ک (بار.): بایشکیو.

فردین (باک.): ووردیون، بفرده (ووردیه).

فرز (نہ رده.): زوو، گورچ، توند، تیش، چہسپان، پہلہ، کرژ، توند و تیش.

فرزهن: فرزه‌ند.

فرزندند: منداں، رولہ، بہ چکہ۔

فرژین (زا.): پرمه‌ی وولاخ.

فارس: همريژ.

فرستاده: فرستاده، ناردراو، ناریاگ، هنناریاگ، دهسپتیریاگ. ناردراو، کسپیکه لهلایمن یه کیتموه ناردراوی بۆلای یه کیتمی تر بۆ گه یاندنی راسپارده یهک. ناردراو.

فرقائن: فرتاندن ، دافرتاندن، فریدان.

فرسوخ ژمیئر: فرسوخ ژمار.

فرتفرت (باک.): فرتەفرت، بۆلەبۆل، قرتەقرت.

فرسہنگ ژمار: فرسہنگ ژمیر.

— ی کرد و پریشست: هیژی دا خوئی و پرئی.

فرت و هوږ: فرتەفرتی زۆر.

فرجیل: دانو ٲلہی نیوہ کو

فَرَجُهُ فَرَجٌ: فَلْجُهُ فَلْجٌ.

فرجه کردن: (باک.) فرجه کرن، فلجه لیّدان، پاک کردنه به فلجه.

فهرست (زا): کالای دروای هه لاهه لا.

فهرست (کۆ): فروو جکردن.

فهرست: بافره، پهروانه، فهرزک، کژک، گنگه، گیشگه، تخته پیتیکی ناسکه له ده زووی قایم ده کمن و بایده دهن. فهرزکه. شه قشقه، دو تخته چوار گۆشه له ده زووی قایم ده کمن تخته سهره ده پیتچن ده زووه کی ده کیتی و دهنگی لیه دی. نیرگه له. مرزکی نازاردانه له قامکان ده کیت.

فهرست (باد): فهرزکه، بالآخر، بالون.

فهرست: فهرزکه، فهرز.

فهرست: فهرزک، کژک، پهروانه، بادوه، له قاقز و هکوه چمند قاپو چکیکی دروسته کیری بای لیدا ده سووپی.

فهرست (باک): په پهره.

فهرست (زرا): هه لامهت، په سیو.

فهرست (باک): کشتو کالی بلو. فهرز، قومیک له ناو و شلمه منی.

فهرست: پاکردنی مرزقانه له ترسان له کاتی تیکچوونی نارامی و ناسا شیدا.

فهرست: فهرز، به فهرز کانتیک بچو بواغی.

فهرست (رۆژ): فهرزیدن.

فهرست: فهرزکان: فهرزفران.

فهرست: به فهرز، به تالووه، به پهره. — ی کرد: بز مرزقان: تیرتیه پیری بز هه سوو زینده وارکی دهی، به واتا هیزیدا به خوی و پوشت و ده ریه پیری. (باک، بابا،) بازرقه، فیچقه، خویتن فیچقه بیست. خویتن — ی بیست: خویتن بازرقه بیست. فسجوق، فسجوز، (سوور) فرتکه. بالنده که — ی کرد واته بالی لیکدا و فیری و پوشت.

فهرست (باک): دار و دره ختی بی دره خت.

فهرست: فهرزکی یه که له دوای په کتری.

فهرست: زانی مایین.

فهرست (پهوا): هه لقی پهران، پهران.

فهرست (زا): فهرزیدن، قومدان له ناو و شلمه منی، قوم لییدان له چتی پوون و هکوه ناو و ماستاو و دۆ و شۆریا و دۆشاو و نیتیر.

فهرست و هۆ: گیز و هۆزی بهرد و گولله و پهلاری هاویراو، هات و چۆکردنی زۆر به فهرز، فهرزکی زۆر.

فهرست: جیگه ی فیرس، فهرزخانه. (نهرده) جیگای ده ریزابوون و ده چوون.

فهرست: فیل، فروفیل، پلان، پیلان، گیش، تمشقه. — باز: فیل باز. — ی: فیل بازی. — جی: فیل باز. — چیتی: فیل بازی.

فهرست: نیش و کار، هه رمان.

فهرست: کارکر، هه رمانکه، هه رمانکار.

فهرست: فهرزکردن، پهرماندن.

فهرست: کارکردن، هه رمانکردن.

فهرست: کسکه بهرد دستیت بکات. — ی: بهرد دستیتی کردن.

فهرست: پهره ی وولاخی بهرزه به له غار دانییدا. — کردن: فهرزیدن.

فهرست: فهرزکردن وولاخی بهرزه به، پهرماندن وولاخی بهرزه به له غار دانییدا. — کردن: پهرماندن.

فهرست: هه رسی، (هه روا) ههس، رۆزک، (باک، باد) رۆزنتک، هه رسیس، هیتستر، رۆزک، (زه) نهرس، (باد، ده) نهرس، (موک) نهرسین، (هه ر) رۆزک، (هه روا) هه رسی، دلیقه و تکی ناوی چاو.

فهرست: ناگر: خویتنو، هه رناو.

فهرست: بز: نیتی پهرتو کیکی کوردیه. زه ده خنه به بهردم گریانوه، گریانیکه بهردم خوی و له خویسه بهی.

فهرست: هه لوه راندن: گریان به کول.

فهرست (باک): فهرز، تهنور، تهنور، کورده ی نان برزاندنی.

فهرست (باک): فهرز، تهنور.

فهرست: فیسقه گوله، فیرنه گوله.

فهرست: پهرنده، مه لوه ر، بالنده بالدار، په لوه ر، بالنده پیتیکی زۆر گچکه به.

فهرست (باک): تفنک، کونه لوت.

فهرست: خورده منیه که له شه کرو برنجی ها پراو و شیردروست ده کیری. کورده ی نان برزاندنی نانه مایانه.

فهرست: ووشکه فهرز، فیری، (باد) فروو، زه کی کولای توندبووه. — ی توند: کهره فهرز، — ی شل: لیه، چتی که وه کوو ماست له زکی نازال و مالاتی تازه زاو ده مینریت و بی هه رینه واته که زه که، که گهرم بو به بی هه رینه له پاش سادرمونه و ده ماست ده مین.

فهرست: گهروو.

فهرست: فهرزشتنی، کهل و پهل و چتی فهرزشتنی. خویه کهم نواندن، خۆنزم و گچکه گرتن.

فهرست: فهرزشتن.

فهرست: بهرو پهره جی چت له فهرزشتن.

فهرست: فهرزخت، فهرزشر، فهرزشیار. کار فهرز، کار فهرزی. بهرو له فهرزشتن: نهرس — ی نیه.

فهرست: فهرزشتنی: کهل و پهل فهرزشتنی.

فهرست: فهرزشتنی: فهرزشتنی.

فهرست: فهرزشتن.

فهرست: کار فهرز، فهرزشر، بهرو، کسکه چته کی بهروشتی. — ی: کار فهرزی، فهرزشری، بهروشتی.

فهرست (باک): له بهردلان، گیانسوک.

فهرست: فهرزکه.

فهرست: بالآخر، بالون، بهزک.

فهرست: بالآخرچی.

فهرست: بالآخرچیتی.

فهرست: بالآخرخانه.

فهرست: چه کی که فهرزکی بی بشکی.

فهرست: بالآخروان، کسکه فهرزکی بازووی. — ی: بالآخروانی.

فرېځکې بۆمبهاوېژ: بالآفرې بۆمبهاوېژ.

فرېځکې پرېځکمر: بالآفرې پېريټلکار.

فرېځکې تفاق گووېزهوه: بالآفرې تفاق گووېزهوه.

فرېځکې سووسه: بالآفرې سووسه، فرېځکې سمرنجدر.

فرېځکې قهلايې: بالآفرې زور زلام.

فروو: فرو.

فرووچ: جوچکې مريشکې نېره لهپاش تممېنى (۵) مانگې تا دهگاته ساليکې تمراو، شارک، (باد.) وارک، له هينديک شوريتان دهلين باروکيکې هيتستا هيلکې نهکړدې هملېه.

فرووچاو: شوزاي فرووچي.

فرووچکردهوه: (کوژ.) فرېجووکرډن، بدهفرېن خوځېدېد بۆنيوهوا يا ناو بۆ هممروگيان لهبريکې بهکاردهبريت که به پله خوځې باوړيژته ناو همروچتيکيووه.

فرووژ: وهرېزې، جاپسي.

فرووژوو (باد.): همرېز.

فرووژي (زا.): چتي چکوڼه.

فروځيل: کون و کاژېر، پيچ و پنا، کون و کهلين، (بۆلي.) تيتال، فيتل و فمره، چاپ و چوپ. — کړن: چاپ و چوپکړن.

فرووک: دهمتهچيله.

فرووکمر (باک.): نهفس، گيان.

فروون: فرېن.

فرووهوو: فرېفرې زور.

فرويت: بديکې نمستوره بۆرايېلې تموني بهکاردهبري.

فروپته (پوا.): دولولې داوه بڼيه باش با نادري خاوه پمشتيشي پيډهلين خاوه پمشت له رايهلدا بهکاردهبري، فرېت.

فروپتوون (باد.): جووره شيرينيېه، که له نارد و هيلکه و شکر دروست دهکړي وهکوو پهنجره کونکونه.

فروپندان: نارېژتن، (باک، باد.) نافيټن، کموژانډن، کموشانډن، شمزه لانډن، دهرافيټن، رادان، (زه.) پمردان، گهپچانډن، تووپههلدان، تووپردان، تيپههلدان، دوور خستنموې چتيک له خوټ به نارېژتن. لي — ليکړدنهوه، پمړانډن.

فروپز: پمريز، جاري کشت و کالي درواووه. (باک.) جووره کريکې وهکوو قمديغهيه.

فروپزه (باک.): همزاي کشتوکال لي بړاووهويه، دروينهکرايې، فرېز، پمريز.

فروپژن: کلاو فرېن، کسيکه چتي برفيتي يا بالندهي هملفرېتي، هملفرېن.

فروپوه (همورا.): گهلېک.

فرويا: چهپاله، هانا، داد، هوار. — کمورتن، چهپالمدان، بهماناگهپشتن، بهماوارمههاتن.

فرويلاد: فمرياد.

فروياخستن: گديانډني چتيک به کسيک لهکاتيکې زور پتويستدا.

فروياړهس: کسيکه بهماواري کسيکيکيووه بگات، دادپهس.

فرياکهمون: بهماناگهپشتن، بهماواري کسيکې گهپشتن.

فرياگهپيشتن: بهماناگهپشتن، بهدادگهپيشتن.

فريال (باک.): ناوي نافرهتانه.

فريب: فريو، گول، خلټ، خلټه.

فريبلن: هملخهلټان، تهمفرهخواردن.

فريب خوړ: کسيکه فريوي خواردي.

فريب خوړانډن: هملفريوان.

فرييدان: هملخهلټانډن، فريودان، گولدان، خهلټانډن.

فرييدهر: هملخهلټتين، فريوده، گولدهر، پهنگ کمر، لهخسته بهر، لمړيگهدهريهر.

فرييباگ (نهمده.): هملخهلټتار، گولخورادگ، پهنگ کريباگ، فريوباگ.

فريز (جبا، باد.): جووره دهنگيکې دريژه له نيواني دزو پتيواراندا يهکترې يي ناگادار دهکنمووه. فريزوو.

فريزوو: (جبا، باد.) فريز، (فه.) هريز، (پوژ.) چاير، همريز، همريس. — پنينهوه: ليډان، کوژتن.

فريسم (مام.): دؤعا خوړتېنډن. دؤعايهکې لي — کړن: دؤعا بهسمردا خوړتېنډن.

فريشته: گزيا بڼدهي تاييه تي خودان، پمري. بهخت، پاو، چارهنوس.

فريشتهي مارين: فريشتهي بهخت، چارهنوس.

فريشک: فرچکې مندالي ساوا. پايلهدار، خوځاگر، بي — ناپايلهدار، چوارپينه. (که.) شيلاروک، ژهکيکه لمزکې کار و بهرخ دهريترابي بۆ هموني پميري خوځشکرايې، مايه.

فري فري: جووره گمهيهکه چمند کسيک پتيکموه دهکن، يهکيکيان دهپيسته وستا و دهلي فري فري فيساره چت فري و قامکې بهرز دهکاتموه نوجار نهگمر چتيکې وای کوت که فرنده بي نموي لهگهل وي قامکې بهرنهکاتموه تيدهکموي و نهگمر چتيکې وای کوت که فپندهنمبي نموي لهگهل وي پهنجهي بهرزکاتموه تيدهکموي.

فريک (باک.): فمريک.

فريڼ: پمرازکړن، فړان، فريان، بالگرنتي بالداره بۆحموا، هملفرېن. ليډاني دهمار.

فريو: تهمفره، دهمتخهپو، بلحات، فريب، خسته، فيتل، لهپوکي، تاو، چاغ و بڼگ، خاپ. — دان: لهخستهبرډن، دهمتخهپوکړن.

فريوه: گمهيهکه نموي تيکموي دهبي به هملگله شله بهوات و نمواني دي تتي هملدهدهن نمريش لمران هملدا نوجار همرکسي وه بهر شوقي وي کموي تيدهکموي.

فريووان: فريوخواردن، هملفريوان.

فريوبلاز: خاپو، خاپوک، فيلباز، (که.) بهزاج، فريوده، لهخستهبر، زانهخو، سمهمندهکروژ، قولشکين، دهمت شکين، خاپينوک. — ي: تهمفرهدهري.

فريوخوړ: تهمفرهخواردوو. — ي: هملخهلټتان.

فريو خوواردن: فريودراندن، قولشكان، دهست بران، خهله تان، چاخ و بنگ خارن، خاپيان، فريوان، ههلفريوان.
 فريودان: تهره دان، ههله تاندين، خاپاندين، له خشته برندن، چاخ و بنگ كرن، قولشكاندين، چاويستن، تاودان، له پاندين، زهباندين.
 فريوده: خهله تين، ههله تين، (كه.) بزاز، فريواز، زهوتكه، فيلباز، تهره دهر، سمه نده كرؤژ، خهپؤ، لميؤك، فريوهر، ههلفريوتن.
 فريوياك (نهره.): ههله تاه تاه.
 فريويان (نهره.): ههله تاه تاه.
 فز: فزه، همست، فس، (نهره.) فسه.
 فزه: فز، جووله، نكه، نقه، همست. — نهكه ي: واته نه جوولتي. نووكه، لچ جووليانوه، نق.
 فز دووك: عازهبى.
 فزده: همست، جووله. — كردن: جوولان. — ليوه هاتن: جوولان، دهنك كردن. دهنكي باي، هاش.
 فزده فز: هاش هاش، دهنكي باي.
 فزده لي بپين: مهبس له جووله خستنى يه كيكييه.
 فز دووك (بار.): باهشكيوه.
 فس: تس، باي بي دهنك كه له مروي جووي ده پيتموه و بؤگنه. — كمندين: تسكمندين. بپوانه: فسسه، قوندانوه و ههليشتنى مريشك و بالندانه.
 فساندين (ياك.): كووپ كردنوه، چماندنوه، داهيتانندنوه، قهلمشتن. (موك.) تس پيكندين، تساندين. (ياك.) نيشتانندنوه ي ههلامسانى.
 فسه: چپه، خته، خخته.
 فسه: خته، خخته، فس، بؤ دهر كردن و پوانانى پشيله به كار دهبرى.
 فسه زمان (دزه.): پسك، زمان پسك، لاله پته، زمان پس.
 فس فس: چپه چپ.
 فسهك (ياك.): فسكمن، تسكمن.
 فسه كردن: چپه كردن، خفته كردن.
 فسه گورگ (خؤ.): خاله خالوكه.
 فسه گورگانه: تسه گورگانه، كيره سه بانه، گياهه كي پاييزيه وهك كارگ له زهوى دهردي به قهده دوومه لانيكي ده بي به ووشكي نيوه كه ي وهكوو ناردى بممباي ليدي به برينى وولاخى وهركري چاكي ده كا توه.
 فسه ي فس: سرتسرت، (كؤ.) فسكه فسك، (ههورا.) شيلاني مووروو.
 فستان: جووره عمريزيه كي نافرته تانه تاودامانى ناو قهده بارى كي داوين والايه.
 فسق: فندق، بمرى دره ختيكييه وهكوو پسته بمسووتر كراوى ده خورى.
 فسك (زا.): كسيكه كه له رويشتنيديا پتي ههله خليسكى.
 فسق (دزه.): دابن كمر. (ياك.) گمه يه كي مندالانه بهدار دهستيكي چتيكي تووپ ههله دهن به لي دانى. — ي: كسيكه هيتنه گمروك بي نه كموتيموه مالى خوي. سگي خووي پي.
 فسدان: برتتييه له دهر كردنى يه كيكي، باراميان فسدان: واته دهر يانكرد، خؤدانواندين، خؤفش كردنى مريشك بؤ كه لاشير.

فسه انهوه: دهست ههله گرتن له كارى كي و پشيمان بوونوه له بر نهبون و سهر نه گرتنى، تسكمندين.
 فسس: ووشه يه كه پشيله ي پي دهره كرى.
 فسسه: فسس.
 فسس هالهوان: برتتييه له يه كيكي كه هپچى له دهست نه يمت و ههر خوشى ههله كيكي.
 فسسك (ياك.): گياهه كي بؤن ناخوشه.
 فسسووك: (ياك.) فسفسك.
 فسقه (كه.): فيسكه، (بابا.) فيسقه: قيسكه پيواز، فسكه، سهلكى پيوازي وورد بؤ توو ههله گيرت.
 فسقه: فسكه.
 فسكاگوري (ياك.): فسفسوك، جووره گياهه كه.
 فسكاندين (ياك.): تساندين.
 فسكه (كؤ.): سرتنه، پيوازي فسقه، فيسكه.
 فسكه (ياك.): تسكمن.
 فسكه فسك (كؤ.): سرتسرت.
 فسكمن: تسن.
 فسكك (ههرا.): مريشك يا كه لايه يه كه كه كلكي روويه و خواربى.
 فسكوول: گولنكي فيتتى سووره.
 فسكين (زا.): پي ههله خليسكان.
 فسكن: تسن، فسوك.
 فسانن: مهبس له دهر كردنى يه كيكييه.
 فسوس: فسكمن، تسكمن، گنده دهلهك، حيز، تپ، تهنبل. (ههورا.) بؤگنهكه، داعبا يه كه به قهده دهله كيكييه كلكي گمزيك درتزه دهست و لاقى زور كورته گوشتى ناخوري هيتديكيش ده ليتن له پشيله ي گچكه تره.
 فسيان (ياك.): كووپ بوونوه، چمانوه، فسين.
 فسين: فسيان، تسكمندين، تسين.
 فش: قل، ماندوو، خاو. — بوونوه: خاوبوونوه. — پي كردن: — پيكر دنوه. كه پوي: — تفنك زل و فراوان، به دهنگى لوت نمستريش ده ليتن، به دهنگى مارش ده ليتن. به پيچوانه ي چسپ، جلى فش: جلى فراوان، دهريش فش. (كه.) بؤ چتيكي پتوده بي كه يه كترى بهردابى.
 لوكه ي: — لوكه ي كراوه. زهوى: — زهوى كه نه نيشتيه سهر يه كترى. (ياك.) قوول، گوج، به تاق، (زا.) چلمى لوت، فم. — كرن: فم كردن، چلم نمسترين. (ههورا.) فيز، به خوي ده فشى، به فيزه.
 فشاداي (ههورا.): كوشين.
 فشه: دهنگى فشه كي نوروزان و شادمانى، فیشه، گمه، لاف، فيشال، گالنه، گمپ، يارى، زپتاك، زپتوله، به — پاي مهبووتره. جووره دهنگي كه وهك دهنگى تسى وايه.
 فشه فش (كه.): — كردنوه: به كسيكي ههله كوتن. دهنگى لووتيه، بؤدهنگى چتيكيش به كار دهبرى بهدم باو ههواوي. فشه ي يهك له دووى يه كترى.

فقه کردن: برتیه له خو هله کیشان، گالته و گه پکردن. ده چوونی دهنگ به فشمه له چتیک.

فشمه کلاوئه (ههوار): چوپره پۆنه، چنگه له، شروان هله خه له تینه، شروان خه له تینه، بالنده پیکه له چوله که گموره تره بۆرکار و کلاوونه (پۆنه)، بهزوری له سهر پنگایان ده نیشی و هله ده فیتسه زور ناروات و ده نیشیتسه گوشتی ده خورت.

فشه: فشه: زهوی خاوو خاک پزیو، (که). سستهک، بۆ هه موه چتیک فشه به کار ده بری.

فشمه بوون (که): له خوتایی بوون.

فش بوون: هولۆ بوونی چت. نهرم بوون و هاتنه باری یه کتیک له کار تیکیدا له موه پیتش نه یوستی بیگا، ده چوونی با له تایه تۆتومویل و نیت.

فشاق (باد): (خو). فیسقه، فیشقهی ناوی.

فشخانندن (باک): هله خلیسکانندن.

فشخین (باک): هله خلیسکان.

فشقه (باک): مرۆ و گیاندارێ ئهستورن و گموره. به دهنگی ماریش ده لێن.

فشقیات: گمه، گالته، گپ، فیشقیات.

فشک (باک): فاتمه شک.

فش کردن: برتیه له نهرم بوون و هاتنه بار بۆ کردنی کار تیک.

فش کردنهوه (که): هه لنان، به کهسیکی هه لکوتن.

فشکین (باک): دهنگی لووته، (باک). پشکین.

فشۆن: فشۆن.

فش و هۆن: چتی فشی شل و شیاو، سست، نهرم، فش.

فشی: پۆزایی.

فشیان: فشین.

فشیا: دارسانی خووتی لووت.

فشین (ههوار): دارسانی خووتی لووت. (باک). نیشته نه وهی شووتی هه لامساو و ناوسار. (موک). شانازی. به خو: شانازی کردن.

فکله (ههوار): کاکۆل، تووالیت، نیتچاوان، چالایی پشت مل.

فل: سس، په خمه، شل و وول، فش، ماندور، خاو، شل، شه کت، سست، شل و شیاو و تمبیل. — بوون. — کردن.

فلار (ههوار): جنده، سووزمانی.

فله: فله.

فلهه (باک): فله، دیان.

فلههن: جووره ماسیه.

فلههی (باک): فلههی، زمانی فلهان.

فلت (که): بلار، فش، فراوان، ده لپ. قه لهوی ئهستور.

فلتاندن: فرتاندن، بۆ سووکی، بۆ کهسیک به کار ده بری، که با خوی، گوشت کوژ کردن به فله.

فلته: دهنگی سهره لهدم و لیتی هه ندی کهسه وه دی له کاتی گفت و گۆدا، قسه له باری سووکیدا به کار ده بری، بۆله، هه پشه، گهزاره، ووتی بی پزی و جی، دهنگی ناخوتی پیران.

فلتهفلت: بۆل بۆل، فرت فرت، فله فله، ناما قوولی، پرت به برت، فلتهی یه که له دوای یه کتری، کاویژ، فلچه فلچ.

فلته ده وه: کهسیکه له گوشت کوژیدا هه ر فلته بی.

فلچ: پان. — بوونهوه: پان بوونهوه. — کردنهوه: پان کردنهوه.

فلچه: چتیک موهینی زیره ده و ددانی بی ده شووی و هی گمورهش پیتلار کالای بی پاک ده کرتسه، به تاره، گز که چه. جووره دهنگی که له پیتلاره وه دی له کاتیک، که ناوه کهی ته پری. فلچه، مژین، هه لمژین، دهنگی هه لمژین. فلته.

فلچه فلچ: فلچهی یه که له دوای یه کتری.

فلچهی تۆزته کاندن: (ههوار). فلچۆ تۆزته کنای.

فلچ و هۆز: فلته، فلچه فلچی زۆر.

فلن: دراویکی مسینی کهم نرخه گه رمیینه.

فلنل: مهبوون.

فلن: ناوی کهمترین دراویکی بابانییه. ئافره تیکه زۆر به کار برایی، (باک). (باد). فلهگی. (که). ده لپ، زۆر گرشاد و فراوان، زل، کهوشه کهم به پیم فله.

فلته: فلته. قوتله. جووره دهنگی که وهک دهنگی کاله کی با، که بدری به زه ریدا.

فلته فلن (که): قوتله قوتله. (که). فلته فلته، ووشه یه که له پووی سووکیه وه ده کوتری به یه کتیک، که قسه بکات تا بی دهنگ بی.

فلن: پروانه: فلته.

فلته: فلن، می یینه یه که جار جاره دهنگ له زمینه وه بی.

فلن و هۆز: فلته فلتهی زۆر.

فلن: فلن.

فلته (باک): کهشتی گچکه.

فلوت: شمسال، بلووتر.

فلوفا: که لکه له.

فلوفاو: که لکه له.

فلن (نهره): نیتی نیرینه و له فهرامه رز قوتله کراوه توه.

فلته (بابا): سهر سه ری.

فلقان: لکی دوو په لی دره خت.

فلقان: فلیقانوه.

فلیقانهوه: مخمخین، (باک). په لچقین، مرچقین، پلیشانوه، په تشان، (باک). پرچقان، جیق ده هاتن، تۆلخانهوه، پورخانهوه.

فلیقانهوه: (زا، پۆز، گژ). پرچقاندن، هه لکوشین و چنک تیه خست و ده کوه تماشه، که هه لی فلیقینی، (باک). مخمخاندن، (دهر). پلیقاندن، (ههوار). تلیقاندن، جیق ده ره تیان، تۆلخانهوه، پورخانهوه، په لاختن، (باک). په لچقاندن، پلیشانده وهی میوه یا چتیک تری ناسک و نهرم له بن چتیک یا له ژیر پیتاندا.

فلیقان: فلیقاندن.

فلیقانهوه: فلیقاندنوه.

فلیقانو: فلیقانوه.

فَنُوُش (هـ.و.): کەسیکە لوتی کورتیی.

فوتہ: فوتک، پیشگیرہ، پشتمال۔ — ی گہرماوی: لونگ۔

فوٽڪ (باک.): فوٽه پيشگيره، سهريوشي ژنان.

فودل (باک.): قنج، قوز، ده لال، جوان، شیرین، نه خشین.

فَوْرَه (بَاک): (بَاد.) فَوْرَه. — خوروه دان، به خوره لکوتن، خوره لنان.

فورت (باک.): نازین، پسنی دهره، به دروهه لنان.

فورتان (باد.): خوهه لکیشان.

ساخته چي، خوڤه لکيش.

فورتہ کے (باک.): کہ سیٹکے بہ خوی ہہ لبلی و بہ خوی بفسی۔ — ی:

فشار، به‌خوبه‌لکوتن.

فوقل: مردی ریگ و پیگ.

فَوَلَّ: فش، به‌لأن هم‌میشه له دووای (فش) ه و به‌کارده بریت: فش و فَوَلَّ.

فَوَيْه: جو وره دهرمانیکه له جیوه وهندی

شوروشوهره بۆنمۆه ی وهک نه لماس بنووتی.

• (5.1) 4000

فِيهِ أَهْلٌ مُّسْتَقِيمٌ

لہجۂ بکات۔ — داز: ہوتک کہ دز۔ — داز: باتسک دز، بھک دز۔

فهرست: تا، تکه له که نیکه سه به سه ... هله قله ... به تندی ... له

حیوا یکات.

هه‌ندق شکاندن: چه‌قه‌لیدان، به‌قامکی هه‌ردووک دهستان چه‌قه‌نه‌لیدان.

فروودان: فرو کردنه ناوچتییک بزمزوری، هاتنه دهرهوهی فرو له چتیکی

فوریہ کے (باد .)

فوری رہہ: تا قگی گچک.

فوشه فوش: لوشه لوش کردنی که رو ئیستران، بۆ باری سووکیته بۆ

ثافره تانیش به کارده بری، لووشه لووش.

فہوگرہ: فہو کردن له ناگر یہک له دیوای یہک بو خوشکردنی.

فوق‌العاده کردن: مهندس، له نسبتاً ممنوعه به له کردار تکیه، گنبد و نار هوا.

فیشالچی: کسێکە فیشالێ زۆر لێ بدا.

فیشالچێتی: فیشال زۆر لێدان.

فیشالکار: فیشالبار. — ی: فیشالباری.

فیشالکەر: فیشالبار، فیشالچی.

فیشالکردن: درۆهه‌لبستن.

فیشال لێدان: فیشالکردن.

فیشانن (ئەردە): پژاندن، پژانن، فیشقانن.

فیشە: دەنگێکە وەک کوو دەنگی فیشەکە شیتە وایە، فشە، بە دەنگی شیردۆشینیش دەلێن.

فیشەفیش: فیشە یەک لەدوای یەکتەری.

فیشەک: ناگربازی، فیشەکی ناووربازی.

فیشەک: فیشەنگ، شەنگ، گوللە ی تۆپ و تفەنگ و دەمانجە و نیتر. — پڕکردنەوه: فیشەکدا گرتنەوه.

فیشەکەشێتە: چتێکە وەک کوو فیشەک لە کاغەز و باپووت دروست دەکەری و ناگری پێتەنری و فیشەدەکا و وەحوە دەکەوی.

فیشەکەبەند: فیشەکدان.

فیشەکدان: خەلیت، خەلیتۆک، فیشەکەبەند، (جا، هەورا، پۆژ). رەخت، قاتە، فیشەنگدان، خەریتە، (باک) جەودک.

فیشەکدانێ پەستەک: پڕوانە: پەستەفیشەک.

فیشەک هێژبەر: مەزێکە لەناو تفەنگ و دەمانجەدا فیشەک فرێ دەداتە دەروە.

فیشەک گیر: نامەزێکە چەند دانە یەک فیشەکی تێدەخەری دەخەرتە پاشی تفەنگ و دەمانجەوه.

فیشەکلغ: فیشەکدان.

فیشەکلۆغ: فیشەکدان.

فیشەنگ: فیشەک. شەنگ.

فیشەنەر (هەورا): پتر، زۆرتەر.

فیشقانن (ئەردە): فیشانن.

فیشقە: دەنگی ئاوە لەکاتیکیدا، کە بەدەم یا بە فیشقە فرێ بەدرێت، فیشقە ی خووین و شەممەنی. — کردنی تۆی مەژ لە قامیشیدا بۆ دەروە، پلدان.

فیشقی: کەسێکە هەر لە خۆیەوه تووڕە ببێ.

فیشکە: جووڕە دەنگێکە وەک کوو دەنگی ماری وایە، دەنگ و فیشاندنی مار.

فیشکەفیشک: لرووشلرووش، فیشکە یەک لەدوای یەکتەری.

فیشک و هۆژ: فیشکەفیشکی زۆر، فیشی فیشی زۆر.

فیشۆ (هەر): درۆزن، بەفیشال.

فیغان: دادوهار و ئەفغان، فەریاد و گازییە.

فیغیک (باک): فیتفیتە، (باک) پپییک، فیکەفیک.

فیقانن (ئەردە): جیقانن.

فیقاندن: فیکەکردن.

فیقاندن: فیقاندن.

فیقه (کە): زیرە ی فیت فیتە بە. قەفی جووڕە گیایەکییە، کە فیتووی پێ لێ دەدەن. جووڕە دەنگێکە وەک دەنگی فیققیقە. فیتە، فیکە

فیقهفیق: فیکە یەک لەدوای یەکتەری، فیکەفیک.

فیقهقەفی زوفا: پیک، فیققیقە یەکە لە قامیش دروستدەکری لەسەری زوڕنای دەخەن فووی تێدەکری.

فیق فیق: فیکەفیک.

فیق فیقە: فیتفیتە، فیکفیکە.

فیقن: گیانداری لاواز لەر.

فیقنە (کە): پیک، پارچە قامیشێکی شەقراوە دەخەرتە سەر دووژەله و زوڕنا بۆ پف پێدا کردنی.

فیق و هۆژ: جیق و هۆژ، پریک و واک، بریک و هۆژ، بریق و هۆژ.

فیقی (باد): میوه.

فیقیقۆن (خۆ): (موک) فیشقە، فیققە ی خوویتی.

فیک: هان، فیت. — دان: هاندان، فیتدان. فیل، هەزارفاک بە فیکتکت. (باک) فیکە، فیتە، دەنگی دەم و لێری مەژیانە.

فیکافووی (باد): هەنگوین.

فیکاندن (باک): فیتولێدان، فیکەکردن.

فیکانن: فیکاندن.

فیکە (بابا، کە): فیکە، فیتو، جووڕە دەنگێکی باریکە بە لێو لێ دەدری بەدەم باوە لەزار دێتە دەروە، شووان ئاژالێ پێ لێ دەخوێی، سووار ئەسپی ئاودەدا و هیمنی دەکا تەوه دز هاوالەکانی خۆی پێ ناگادار دەکا تەوه.

فیکە: فینکە ی گریانێ.

فیکەبەدەوهر: فیتەبەدەوهر.

فیکەفیک: فیکەفیق، فیلکەفیلک، فیکە یەک لەدوای یەکتەری. فیتەفیت بۆ فیتو و نیتر بەکار دەهێری.

فیکەکوئی (کە): خۆشاردنەوه، گەمە یەکی مندالانە یە، چاوشارکی، ووشە یەکە لە گەمە (قەلاقە) دا دەکوێری بۆ خۆشاردنەوه.

فیکەکوفا (کە): چاوشارکی، خۆشاردنەوه، فیکەکوئی.

فیکەموه کوئی: فیکەکوئی.

فیکە ی مار: فیتووی مارییە.

فیکفیک (باک): بلمەبلم، مرقەمرقی بەرازی.

فیکفیکە: فیققیقە، فیتفیتە.

فیکنە: ئافرەتی بێ شەرم و سووزانییە.

فیک و هۆژ: فیکەفیکی زۆر.

فیکین (باک): فیتولێدان.

فیل: داعیایەکی گەورە ی گەرمیانی بەهێزە سەروملی ئەستوور و زلە دەمی ناگاتە زەوی بە قورتمی چتی لەسەر زەوی کۆدەکا تەوه و بێندی دەکات و دەبێگە یەنێتە زاری و دەبێخوا. پایە ی بچووکە لەنێو ئاوتیدا دروستدەکری بۆ بەشەشکردنی. مەزێکە لە گەمە ی شەترەنجیدا ناوی دامەییکییە لە دامەکانی گەمە ی شەترەنجی.

فيلار (همورا): بادر. — ي: باداري.

فيلار (همورا): بادران.

فيلار (باک): مريشک.

فيلار (زا): بارانه، واران.

فيلار: ناوي شاريکي کوردانه له هيلاي نمره پړومي.

فيلارلندن (باک): ودرهنگخستن.

فيلارلين (باک): ودرهنگ کموتن.

فيلارک (باد): باروکه.

فيلاري (باک): تنها. — کرن: تنهاکردنموه.

فيلاريتي (باک): ناپايه داري.

فيلارين (باک): بارين.

فيلاري (باک): هلک پړاومه، ودره پړاو، ناوه ژوو. — کرن: ودره پړاندن، ناوه ژووکردنموه.

فيلار (باک): چه چه.

فيلارکون (بار): هلا واردين.

فيلار: ناوه له، به تال، چول، والا، (همورا) وولا.

فيلارپوون: به تال بوون.

فيلارکون: به تال کردن.

فيلارهي (باک): به تالي، چوليتي، خاليتي.

فيلار: چول، به تال.

فيلارپوون: چول بوون.

فيلارهي (باک): پروانه: فالاهي.

فيلار (باک): فا، ثوان، وان. (باک) ويستن، ناروژوو.

فيلار (باک): هوانه (بوژدوره).

فيلار (باک): هوانه. هوانه (بوژدوره).

فيلار (باک): هوانه.

فيلار (باک): باوياران.

فيلار (باک): وايه، ثموه، هوانه.

فيلار (باک): باي نيروپو.

فيلار (باک): ووشه يکه يو دوپاته کردنموه و گمپانموه، بادانموه يه، له پيش ووشان داده نري و کيو فخوران: خواردنموه، فمېزدين: پسانموه. (باک) وه، ناوه له يه به لان له پيش ووشان داده نري و کيو: فمېزدين: ناوه له کردن، کردنموه. — بسون: ناوه له بسون، کرانموه. (باک) نيرو، هورن، هنگ.

فيلار (باک): وه بان.

فيلار (باک): ورون کردنموه و درخستني شتيک بزوانين.

فيلار (باک): قې کردن.

فيلار (باک): کالگالي.

فيلار (باک): پايدار، قايم، محکم، چتيکه هر له جيگاي خوي بي و نه گزوي.

فيلار (باک): قايم و محکم کردن.

فيلار: فيلار.

فيلار: زل، نازا، لمنده هور، زبه للاح، لاهير.

فيلار: فيله گيزه.

فيلار: فيله گيزه: گاکيتي، (پهوا) شور، (باک) شفر، کيتي يه که به قعد که کيتي يه که دهبي دوشاخي يک لقي هيه له پړنگ و شکلا وده کيو ناسک و ايه به لام له ناسک گموره تره وده کيو سه گي دمه پړي و گوتشيشي ده خوري. گوي.

فيلار: پايد يه که نستور و قايه له پړده مي ديوار کيدا دروسته کړي، کمورگي دابي. پايد ودينگه ي گومبزانه که به خشت يا به مرد دروست کړي.

فيلار (همورا): کاري پړو و پوچ، کاري بي و اتا و گمند.

فيلار: فيکه فيک.

فيلار: حيلک حيلکي پيک مينی، زه فين.

فين (باک): شوش، باريک.

فين (باک): کلاوي شوي له لبادي په شه. مينا.

فين: کرده ي ناشيرين.

فين (که): جووره سه گي چکوله يه، توله.

فينجان: فنجان.

فينجان: کمه يه که به فینجان ده کړت.

فينجان

فينجان: ووشه يه که هميشه له دوای نينجه به کار دتري، واتاي پتر، زور تره، که هر قسه يه که ده يکه ي نينجه و فینجی پيوه ميني و مديارنموه. نينجه، نينجه نينجه، خشل، که رسته ي پازاندنموه.

فينجان: فونگ، فینگ، فینگه فینگ.

فينجان: فینگه فینگ: فینگه گرياني يک له دوای يه کتري به بي پسانموه، فونگه فونگ، فینگه فینگ.

فينجان: دهنگي گرياني به لوت.

فينجان: فینگه فینگ: فینگه گرياني يک له دوای يه کتري.

فينجان (باک): فیس، کومي کوره، فیس، فاسه.

فينجان (باک): تاواندار، تاوانبار، سوچدار. لاپرسمني.

فينجان (باک): کاول، ويران، تیک. — کرن: کاول کردن.

ف: تيپيکي ثابتي کورد يه.

فا (زا): با. (باک) ثوان، له بنچينه دان (فان) ه کورده کاني شامي يو تاکه کمي کيشي به کار دهم، واته: ثمو.

فاج (باک): کفار، گوشه، قاد.

فاج: ناقار، شوتين، تمنشت.

- فرتوفین: مړوفی پر و پوچ و بی نرخ.
- فرتونه ک (باک.): چیتی لاواز و بی تام.
- فرتی (باک.): دهنګی بای زګه بومۍ پینانه بۆ جنیو به کار دهبرۍ.
- فرچ: دهنګیکه له چراقۍ دیتمه دهبر، له برین و (پزکا) ش دیتمه دهبرۍ.
- فرچاله (باک.): ترسمنوک.
- فرچین (باک.): لاوازی گیاندار.
- فرچین (باک.): دهنګی ته قین و دهبرونی برینانه.
- فرده (باک.): — وده: وده نیره، بهره دوه وده نیره.
- فرده و ښه (باک.): پرسپار و ده لآم، بی — بهی پرسپار و ده لآم. دان و وهرگرتن.
- فرسه اندن (باک.): حاواندنه.
- فره پاندن (باک.): جو لآندن، تلدان به چت.
- فره فزه (باک.): (باک.) زرنګو ویزه چت، (هوتا.) خوخلوله، فرفره.
- (باک.) دروژن، خو پتری، سمرسری، نمو کسه یه زور دروژیان ده کات.
- فره فو (باک.): فرفه. دروژن.
- فره فوک (باک.): بۆ هممو چتیکسی وابه کار دهبرۍ، که خپسۍ یا بهروانه ی هسۍ و بسو پری.
- فرک (هورا.): بهرچيخ. پیانیکسی شله. (باک.) شۆریاوی گغه کوتاوی یا همر جوړه دانو ټیله یه کی بی که کوتاوی.
- فرکا (شام و کیرکا.): نیره. (باک.) فر، درو. نیره، نیره، تپسۍ (ک) ی بۆ گچکه کړنده یه.
- فرکهمر (باک.): دروژن. — ی: دروژنی.
- فرکون (باک.): دروژن کړدن.
- فرګول (باک.): خمنه یی، پهنګی خمنه یی.
- فرنی (باک.): سیس و چرچ، بی تین، درهنگ پیگه ییشستو، ژاکا و (بۆ کڅ و گیا).
- فره پاندن (باک.): جو لآندن، خو لور کړنده.
- فره پین (باک.): جو لآن، خلور کړنده.
- فرق (باک.): شلپه، کموتی چتیکه یه له ناو یا چتیکسی شلدا.
- فرنی (باک.): ده غلیکه له زستانیدا به چتیری.
- فرو (باک.): بۆ نیرینه دبیرن: — وده که فری له چه دکمړۍ، فری بدیل مسه کی ده لټن.
- فروکهمر (باک.): دروژن.
- فرونه ک (باک.): زور دروژن.
- فرووږی: گزشتی قه لوی گولار.*
- فرو هوږ (باک.): درو، فرفه پری زور.
- فروی (باک.): دروژن، (باک.) فرفه که —، دهروین، بۆ نیر و میپانه.
- (باک.) جار جاره به درو ش ده لټن بۆ میپانه.
- فروی کون (باک.): گووی نمدان، بهمند و گرنګ نه گرتن، نمدینانه سمرخو.
- فرین: دهنګی ناروژنتی بهرد و نیره.
- فز: فزه، دهنګی گولله یه،
- فزه: فزه فزه.
- فزه: فزه.
- فزه (که.): فزه فزوی لوتی نه خو شپیه، فشه فشی لوتیه.
- فزه فز: فزه ی یهک له دروای یه کتیریه.
- فزهوون: شل بوونمه له کار کړدن، خاوبوونمه.*
- فزه فز: دهنګی زوری میتش و زهر که ته.*
- فزه اندن (باک.): قمنیشن.
- فزک (باک.): نیره، چهک، تیر.
- فزین (باک.): فز فز، خو پره خو پکړدن، ووزو و زکړدن، ووززه ی گولله یه، ویزه. (باک.) ناوسان، باکړدن.
- فز (باک.): دهنګی ناروژنتی بهرد و چتی تره.
- فزه: دهنګی پیانیه.
- فزال (باک.): شه پولاوی، تاودار (کا کول).
- فزه نموه (باک.): ژیانمه: بووژانه مه.
- فزه اندن (باک.): ژیانده مه، بووژانه مه.
- فزین (باک.): دهنګی ناروژنتی بهرد و چتی تره.
- فک: (باک.) فنگ، به جارتیکسی، نیگ جاری، لموانه یه، بنه پ.
- فوک: پیانیکسی زور شله.
- فزو (باک.): پهوانی.
- فزوکهمر (باک.): پهوان. کمسټیکه زکی بچی.
- فغ (باک.): بغه، زار و ده مند لآنه.
- فغش (باک.): هدر دپها.
- فگی (باک.): به جارتیکسی، نیگ جاری.
- فل (باک.): گه یشتی قونیر و گری و برینانه، کوپری سووک.
- فلفل (باک.): دهنګیکه ژقولی هاسن یان چه قولی فره هتی. کمسټیکه ناخه فنتی هملق مملق له ده می وی دیته ده بری و بی و اتایه، قسه ی زه لآم و قه لمو و دهنګیکسی ناساز له زاری وی دیته ده بری.
- فلق (باک.): (باک.) فرق، به لآن نممه همر چنده کموتی چتیکه له ناو شلمه منیدا به لآن لموتیدا لیده ده بری و ده کوتری.
- فلوشه (هورا.): پرویش، ساوار.
- فلن (هورا.): گول. (باک.) بۆ میپانه به واتا قونفره، قولافره، بۆ جنیو به کار ده بری، سووک و حیز.
- فنگ (باک.): دهنګی میشه نګروینییه.
- فن: دهنګی میشپیه، سرته، خورت، هست، چن چن، پست پست.
- فنگ (باد.): فنگه فنگی لوتی مروژانه.
- فنگه (باد): به دهنګی باو همزه فیش ده لټن، دهنګی ناروژنتی بهرد و گولله و هیتره، (باک.) فرفه.
- فنگه فنگ (باک.): فنگه ی یهک له دروای یه کتیری.
- فنگ و هوږ: فنگه فنگی زور.

فنگی (باک.): به جارتکی، نیکجاره کی، لهوانه به. کړسې زسې —
والا به: کوپه ی زسې به نیکجاری به تاله، (باک.) فکی.
فوک (باک.): میز.
فون: پروانه: ف. (باک.) هووا بۆ میپینانه، هوو، وئ.
فوجا (باک.): شو جا، نوسا، نوده مې، فیکا، بۆ نیکه رانی و
دود لیبیه: — نیمه چمکه ین؟
فیکست (باک.): هه لکردنی ناوړو چرا، هه لاسین، هه لاسین.
فیرا (باک.): بیره دا، لمنیو، له دور، (همورا.) پیگنه. له گڼ.
فیره (باک.): له گڼ.
فیرک (باک.): بهرگی که لاش.
فیری (یزو، باد، زا.): تیره، لقیژیدا، لیژده.
فیلین (باک.): جنیو.
فینمندن (باک.): کیشاندنمه، دووباره کیشاندنمه، ږاکیشان،
دهرختن.
فینورین (باک.): کشانمه. دهرکوتن، ناشکرابون.
فیک (باک.): پیکره، ویکرا، ناشتی.
فیک فیکست (باک.): کوکړدنمه ی حتی پراگنده.
فیکمتن: (باک.) پیکموتن. (باک.) نایسان، سوتان، هه لکران،
هه لبون.
فیکدان (باد.): کوکړدنمه ی چت.
فیکرا (باک.): پیکره.
فیکره: فیکرا.
فیکره گوتن: پیکره پراوژکردن، ته گیرکردن.
فیک کلن (باک.): کوکړدنمه، ناشت برونمه.
فیکا (باک.): نیستا.
فیک الوکو (باک.): له گوتنیا نندا به کاری ده بن وه کوو ده لولو: ده لی لی
وايه.
فیل (باک.): دهشتیکه یا جیگایه که پان و لیژمی، نرم بی.
فیلن (باک.): ویستن، خوشیستن، ناروژو، ویستنی چتیک.
فینا (باک.): نومه، نومه (بۆ میپینانه).
فینی (زا.): نومه.
فی هدی (باک.): هدیه.
فی (باک.): له منځ وهرگیراوه، ویی، نومه، نو (بۆ یه کتیکې ناماده ی
نیزه).
فید (باک.): خاکیکه، که زوقم هملی ته کاندې.
فیان (باک.): ویستن، خوواژتن، خوشیستن، پیداوستن.
فیوزین (باک.): فزین.
فیوک (باک.): گووی شل.
فیس (همورا.): بیست (۲۰).
فیسکول (همورا.): دارمی.

ق

قیل (باک.): جوړه قاب و قاچاخیکه.
قیلک: کیسه ی دهم تنگ، گمې، فیل.*
قین (باک.): داخواری.
قینا (باک.): نومه (بۆ نیشاندانی چتیکې نریکه).
قینی: نازمه.
قیلین (باک.): جنیودان.
ق: تپیکې نابیی کوردیه.
قا (باله.): قه لای.
قاب (سوق، باد.): جگ، کوان. (باک.) بهرگی پهرتوکان. قاب،
تامان.
قابک (باک.): جگ.
قابله مه: تاسکباب، تاسکوار، قاولمه.
قابله مه کړدن: سهرداپوشین.
قابلووخ (نمرده.): قابلوخ، که لوی نوک، تیکولی بهروو، کیفی
دانرته، کاسه ی کیسه لی.
قابلووخ پهرتووک: بهرگی پهرتووک.
قابووخه فیقهک: قمرانه، قابوغه فیقهک.
قابوور (باد.): بنه گوزی شکاو.
قاب (نمرده.): قولایه ی که له باب. شیشه ی نهفت و چتی دی. (همورا.)
قه. (شورا.) گوژرنگ، چو، نیسه که خپه ده پهریوه کانی لای راست و
چپ پیته، په قله ی نیوانی پی و لولواکی پی. (که.) همورا.) جگ،
میچ. (نمرده.) چووارچینه، پهرواز. قولایه، قوله پی. لاق، قاج، قول.
قاب و قاچاخی ناومال، نامان، (پهرا.) بادی، جام، سافو، کرکاسه،
دهفر، گمبول. — ی گل: گلینه. — ی چینی: فمخفوری. — ی مس. — ی
گموره: جگنی.
قابارگه: قوله پی.
قاپان (پهرا.): قاتوژ، قاتوژ، کالوژ، بهرزی پروه کان. (باک.) قهپان،
بهخیز، خیزدار. (باک.) خوپرست. (نمرده.) جگین.
قابانه: بهر نیوانی لکه داران ده لین. (که.) جگین، جگانی.
قابانی: هواداری، فیزداری.
قاباوژ (بابا.): مندالیکه یا گیانداریکه خوی بنگیوی، کسپیکه له
پوښتنیدا لاقی لیک بدات. په یزه. وولاخیکه
دهسته کانی یا پیته کانی له پوښتنیدا لیک بدات و
خوی بنگیوی.
قابهره (که.): قولایه.

قابهره

قاپه‌کمه‌وله (هه‌ورا): قه‌یت‌مران.

قاپه‌مۆر (مۆک): کەسی‌که قاپ و نامانان بشوا، به‌بوز یا پەرۆیه‌کیش ده‌لێن که قاپی پێده‌شۆردی، کنجک.

قاپه‌شینکه: (ده‌ر). قاپه‌که‌وله، قاپ شینکه‌مه، گپا‌یه‌کی هاونییسه و گه‌ل‌یه‌کانی تۆزای و کۆلکتن و به‌سپی ده‌نووتین.

قاپه‌شینکه‌مه: قاپ شینکه.

قاپه‌قاپ: پێلاری‌کی دارینه‌ له‌ناو ما‌و له‌ گه‌رم‌اواندا له‌پێ ده‌کرا و چهرمێکی باریکی به‌سه‌ره‌یه.

قاپه‌ک (ئه‌رده). ناوسانی قول‌اپه.

قاپه‌که‌وله (ده‌ر): قاپه‌شینکه.

قاپه‌گرتن: مه‌به‌س له‌ به‌گۆداچوونی یه‌کتیکه‌یه به‌کەسی‌که‌یدا به‌نا‌په‌وایی. قاپه‌لۆخ (ئه‌رده): قاپه‌پۆ.

قاپه‌کۆنه: گپا‌یه‌کی به‌هارییه و گه‌ل‌ای وورده به‌ کۆل‌ای ده‌خوری.

قاپه‌پۆ: قاپه‌ی فیشه‌کی به‌تاله.

قاپه‌پووت: پالتۆ، پالتاو، که‌پک، فمه‌ره‌جێکی به‌رگن و درێژ و قۆل‌کورت بێ — ی پێده‌لێن به‌لام زۆر له‌ فمه‌ره‌جی گه‌وره‌تره. ساقۆ، ووریه، ناودامان.

قاپه‌پووت‌کردن: مه‌به‌س له‌گرتنی سه‌ده‌یست سایدیه له‌یاری نه‌سکه‌مه‌له‌دا.

قاپه‌پوچکه: قه‌په‌پوچکه، پارچه‌نامه‌یکه به‌ قامه‌ک له‌وڵ بدری وه‌کوو که‌پوچک ماست و چتی شلی پێ بچۆن. قه‌مه‌چووک.

قاپه‌پوچ: چتی‌که ناوکه‌که‌ی ده‌ره‌اتی و به‌هۆل‌ۆلی مایه‌تته‌وه.

قاپ و قه‌چلخ: ناسنجاو، هێسنجاو، هیربار، هیرمال، (که). که‌پکاسه، (هه‌و). هه‌وێ، هه‌وێ، به‌هه‌موو قاپ و مه‌سی ناومال‌ی ده‌لێن.

قاپه‌پوله (جا): گۆزنگی پێ، قوله‌پێ، قول‌اپه.

قاپه‌په‌لۆژ: قاپه‌پۆژ.

قاپه‌پێلک: کینه‌ په‌قه‌که‌ی په‌قه و کيسه‌لێیه، به‌تیک‌ۆلی به‌پرو و بادام و گۆزیزیش ده‌لێن.

قاپه‌پێن: جگین، یاری کردن به‌ جگ (میچ).

قاپه‌پێوان: قاپه‌پێوان.

قاپه‌ت: نه‌م، ته‌به‌قه، چین، جار، چهل، خانووی فمه‌هادی ده‌قاته: واته‌ ده‌نه‌تومه. قه‌دی جلک و که‌له‌په‌لی پۆشته‌مه‌نی، ده‌سته. نازاد دوو — ی به‌رگ به‌ دوو سه‌تکردن داوه واته‌ دوو قه‌د، دوو ده‌سته. زنجیره‌ی خشتی

کانی (مه‌لن). پێزی به‌ردی خشت. گرانی: پارقاتی بوو: گرانی بوو، قات و قری. چین، باد، نه‌م پارچه‌یه دوو قاته. هه‌ند، جار: که به‌مرداخه‌که‌م بشکێن: پاره‌یان دوو قات لی ده‌ستیه‌م.

قانه: قه‌لداسی دا‌پروجان، چه‌له‌تۆکی پوچ‌ه‌لی بێ ناو. (سور).

فیشه‌کدان.

قانه‌ت‌لۆژ: قه‌ته‌تاوێر، زنجیره‌تاوێر، تاته‌تاوێر.

قانه‌لێوه (هه‌ورا): قاتی، قاتی و قری، گرانی، خاکه‌لێوه.

قانه‌لێوه: خاکه‌لێوه.

قانه‌قات: زه‌وی ته‌مه‌تم.

قانه‌ل (ئه‌رده): ترش.

قانه‌و (هه‌ورا، خۆ): قالۆز، قاپان، به‌ژنی پروه‌کان.

قانه‌وێک (خۆ): نێرتکی گپا و چتی تریشه، که‌پوچک، قالۆز.

قانه‌وێل (باک): ووشترخۆزه. — ی: پپی هه‌ناری.

قانه‌وه‌میلخ (ئه‌رده): نیه‌غه‌ک، شلکێنه‌یه که ده‌خه‌رتسه سه‌ره‌برین و جێگای به‌ئیش. په‌له‌و‌له‌یێکی چموری شیرینه بۆ ناهه‌تی زه‌ییستان ده‌کری.

قانه‌ و هه‌: سه‌رده‌میه‌که، که دان‌ه‌و‌له‌ سالی پێش‌رو نه‌مابێ و هه‌ی تازه‌ش هێشتا پێ نه‌گه‌یشتی. — ی: قاتی: گرانی، نه‌مانی دان‌ه‌و‌له‌ و خواره‌مه‌نی، نه‌پوونی چت و گرانی.

قانه‌ و هه‌ی فیه‌مه‌لێوان: گرانی‌که له‌کاتی دروینه‌دا په‌یدا ده‌بێ.

قانه‌ی: تیکه‌له‌و، ناوتسه. گرانی، قات و قری، نێز، (باک). دلاخیش، قات‌ه‌لێوه، گرانیکی زۆر سه‌خته و دژواره، کووری ده‌غل و دانه. داخووا، خووا حمز بکات. — درو‌ناکات: نیشانه‌للا درو‌ناکات.

قانه‌ی و هه‌ی: قات و قری، قاتی.

قانه‌پوچ (باک): گچکه‌ی وی قاجوچکه له‌گلی دروست ده‌کری بۆ ناو پێ خواره‌دنه‌وه.

قانه‌پیتی (باک): جووره‌ پووزوویکه.

قانه‌چ (که): پێ، لاق، پاوقول، قول. (زه‌ن). که‌مه‌راسنن. (که). وورده به‌ردی سه‌پی که گمه‌ی قاجیتی پێده‌که‌ن. (باک). گپا‌یه‌که. (باک).

کلکی بز و په‌شه‌و‌ل‌اخ و وول‌اخ به‌رزیه، ناوی نه‌خۆشی و ده‌ردیکه‌شه. قانه‌چلخ: پاخی، سه‌ری‌تۆ. گامیشی سه‌ی سالانه. مال‌یکه باج و سه‌ره‌انی میری لی ده‌رنه‌که‌رابی.

قانه‌چله‌ی: لای.

قانه‌چلخی: که‌سی‌که که‌ل و په‌ل و زینه‌داری قاجاخ به‌کری و به‌فرۆشی.

قانه‌چان: که‌سی‌که چرین و بزۆزه. (که). بازه‌لێن، (که). هه‌له‌مه‌قۆ، یارییه‌کی مه‌ندالانه، قاپه‌ن. — ی (باک): جووره‌ قاپه‌یکه.

قانه‌چاندن: ده‌رباز و قوتاریه‌ون، کابرا قاجاندی: واته‌ ده‌ربازبوو.

قانه‌چاو (که): شه‌رو‌تینه‌که ناوی لی گیر نه‌بێ، بێل‌دا‌یه‌یکه ناوی پێسه‌ رانه‌وستی.

قانه‌چهرمه‌کی (ئه‌رده): جووره‌ گمه‌یه‌که به‌ پێ یه‌که‌تری به‌رز ده‌که‌نه‌وه.

قانه‌چک (کۆ، سه‌نه، باک): کارگ. (دزه). لاسکی گپا و نیشتر. خێزه‌ره. قانه‌چوول: لاق و له‌ته‌ن، پاوپل، پپی و په‌ل، برتیه‌یه له‌ شه‌ژن‌وه بۆ لای خوارێ.

قانه‌چووج: دزی به‌فرۆتی.

قانه‌چووج‌کردن: دزی کردن به‌فرۆتی.

قانه‌چین: هه‌له‌مه‌قۆ.

قانه‌چین: هه‌له‌پاچین، پرنی لکی پتری ده‌خت و میو مووی سه‌رو پش. قانه‌چه: ده‌ستما، سازنده، (باک). قه‌به‌ک، سه‌وزمانی، سه‌وزانی، بۆل، چنده، بلیخ، سه‌له‌يته، ژنی حیزو سووک، تپۆ، خووارۆ. — یی: حیزی، سووکی، چنده‌یی.

قانه‌چ: چتی چمه‌تاوه‌وه، کووپ، قووخ، چه‌میاگه‌وه.

قانه‌خلی (هه‌ورا): کاخلی گول‌یکه وه زه‌غه‌فرانی ده‌چی.

قانه‌ (باک، ژه): زه‌وی، مووچه، وول‌که، وولات، قاج، شه‌رد، دیه‌ژن — قادا خودتیه.

قاده (باک.): شه کروکه و شیرنیات سازی. (همو.) دارتکه درتزه، کشته غره پر کرا بوی قایم ده کرت و هر به شه غره کوهیه.
 قاده: قده کورتکراوه دی (قادر)ین.
 قادی (زا.): مهیدن. (باک.) نیوی مرو قانه له قادر کورتکراوه تموه.
 قادهولک (باک.): جووره نامانیکه له چینی دروستده کری.
 قار (باک.): خوارده دهنیه که همرو پوژی ددری به شاگرد و فه قتیان.
 (زا.) دهوی فه قتیان. (نمرده.) قین، رق، پک. مووچه ییکه همیشه بدری به هماران.
 قارندن: قار کردنی مهر و بز.
 قاره: دهنگی مهر و بزانه، باره. دهنک و قیره و قرتهی مریشکانه.
 (نمرده.) قیره قله پشهیه. دوا دهنک. — ی لی پرا: واته دهنگی هره دواایی لی پرا. دواشورین، دواشورتنموار.
 قاره قار: دهنکه دهنگی بز و مه پانه، قاره ی یک له دواوی یه کنتری، باره باری نازال. دهنکه دهنگی مریشک و قازو مرواییانه. هاوار و قیره و قیره یه، (باک.) قارقار.
 قاره گول: گوله گچکه کانی پاشمروکتین.
 قاره مان: نازا، پالمران، نمیز. ناوی نیرینه.
 قاره وانه: قهره وانه، له گمن و نامانیکه زور زله بو نموهی چند کسپک نانی تیدا بخون.
 قارپچوک (زا.): مهر دومی زور لواز.
 قارپووز (نمرده.): مهر و کلاوی لامپا، قهرپووز.
 قارپوژ (نمرده.): قله پووزی زین. (نمرده.) کاسه ی لامپاو نیتیر.
 قارپوژ زین (نمرده.): قله پووزی زینی.
 قارچ: کارگ، قارچک. (باک.) داره همرو کتیه یه.
 قارچه (خ): قورلایی ژتر نمروزی مر و وولاخانه.
 قارچک (که.): کارگ، دمه لآن. (باک.) همرو کتیه یه.
 قارچکله: پوماتیزی گمروو.
 قارچکه گولانه: قارچکه مارانه ناخوری، چه تری مار.
 قارچکه مارانه: کارگ گولانه.
 قارژنگ (نمرده.): قرژانگ.
 قارلس: قله لس، کسپکه له چتیک یا له کسپکی وهره بی. (م.) شویتیکه له کالاکه هلدروایی بو کورت بو نموهی. — بوون: قله لس بوون، سه خلعت بوون. — کردن: قله سکردن، تووپردن.
 قاروغ (باک.): دهر دیکه چاوانه هره کس دهر دی وای له چاوی دایی به پوژ باش نابینی.
 قارهار: دهنگی بهری گیاندارانه.
 قارهاروک (زا.): قارپچوک.
 قارک (شن.): نیرتکی گیاه گولانه.
 قارگه (که.): باله ییکه له پیزی هاوالآن دوا بکوی. شار، جیی شاره له گمه دا.
 قارسان: قهرنان، چاوله دوو، بهرچاوتنگ، چافکور، (همو.) مردار، مهنده موژ. (باک.) ناز، نازوهر، جهله، مهنده بوور. دهسته یکه له یاری قله لمردارید که دهرنگ تی بکوی.

قارچک

قارنج (نمرده.): بابول پیچ، نوار، پمراویزی جل وهرگی، هووت.
 قارووش: کارووش، گیاه یکه له لک پان و لک باریک و لمبوژیکی بلندتر دهی و بهریشی ده کو کونجی وایه، پیچی هه لاتنی گه لاویزی که کارو بهرغ قارووشی دیه کاری بخون مندار دهن.
 قارووشه (زا.): گسکی پووش.
 قارووهژ: بارووی، بالهالی بز و مه پان.
 قارووهژ: قار قاری زور، باره باری نازال.
 قاروومه (باک.): گیاه که.
 قاروون: مهر، (همو.) زه مهنده، زه مهن، چر، بیتهی قهرقو، جیگاه که پر گیاه تیکچرایی. دهو لمه مندیکه میژووی یه لوانه هله بسترایی.
 قاروونه (نمرده.): کر می ناو میوه ی ووشکوه بو، موثرانه.
 قاروی (باک.): (وهندی قاری و زه مهنه) ناوی بهر هراتیکه کرمانجیه به شه و گوزانی ده پیزی، نیوی مرویه کیشه.
 قارین: یاری قله لمرداری.
 قاریت (باک.): مروقی بی هیز و له پولاواز و دالگوشت، قاریتک: گچکه کراوه دی ویه.
 قاریسهک (باک.): چسپ.
 قارین (باک.): پارانوه، لالانوه، بقاره: بهارپوه، بلاوتنوه.
 قاز (همو.): بهلبار هله کوتنی هله لک وکی ده لین له کاتی کوتنه مهرزه یدا. بالنده یکی سپی و گوره و ملدروژو ناوی و مانی و کتیش هیه دندوکی پانوه له مرویش گوره تره.
 قازاخ: جیوان، شیرین و ناسک، نازدار، پاک و خورتن. (نمرده.) بی ژن، عازهر.
 قازان (همو.): مهنجه، تیان، تیان.
 قازانه سهر (نمرده.): مهنیکی چنگداری به پیزی سهری بالنده ی تری بی هله لده قنئی، —: قازانه سهره.
 قازانج: سوودیکه له کرین و فروشتنوه دهست بکوی. داهات، هژ، بهره، سوود، دهسکوت، دهستگیر، که لک، هافل، همو، کار، (همو.) سوو، (کو.) نایه، (باک.) بهر خور، باو، پای، لای. — ی تویه: باوی تویه، پای تویه، لای تویه. — دار: پرسود. بی: بی سوود.
 قازانج به پیزی: کرین و فروختنی دو یا چند کسانه به سهر مایه ی همرویان بو نموهی که قازانج بکن به دو یا به چند به شوه.
 قازانج کردن: سوود کردن، بردنوه، که لک وهرگرتن، دهستکوتنی قازانج.
 قازانج دهر (همو.): مرده خور، سوودخور.
 قازانچه (همو.): مهنجه لک، دیزه.
 قازانقولنی: نیرو میته که تیخه ی پیدا ده خری.
 قازهن (باد.): برنجیکه داووجانی زوری و نمدرویتوه ناچار گول گول، هیشرو هیشرو به دست ده پرنه و له کوشی یا له تووره که یه کی ده کن.
 قازهاز (همو.): گاره گاری قازی و مریشکانه.
 قازه لاج: بالنده ییکی بژه و له چوله کی گوره تره میلکی سپی به گمردنی داهاتوه و له دهستیدا دهی و گوشتیشی ده خوری، تهیتوک، تهیتک، تهیتل، تهیتی، قازه لاج، قازلاخ، قازلاخی.

قاز

فکر کردن: مرز گرتن بوی پشم مرغی.

فکر: کاروان.

فکر: پنگای کاروان.

فکر: خان، کاروان سمر.

فکر: ناوی مرز قبیله له هیتلا ناموودی (عاموودی)، ده فرتی پووشینه.

فکر: (باک.) : ناو مالک، داریکه، که لافا و بیپیتتی.

فکر: (باک.) : زگوویر، گورزچی دکن پی کارای خومه دکن، گورز: گیاه که در کای پهلوی پان و درین دکن و دمنه سمر لودکی حمرتی تاکو لیم پوزی زوا دی پادکن و به کلسی پتیت و نه خشا لیدکن و کارای خومه پیدکن، دینده ریدا گمک خویا دکی.

فکر: (زا.) : جوهره کوله که یه کی پش باوه.

فکر: قاقا، قاقی، هیکه. (نمرده.) : ووشک، زپ، میوه و دانو تله ی ووشک.

فکر: تریقه، تریقه تریق، (پژ.) : پرکه، دهنگی بمرزه له کاتی پیکمینیدا، به — پیکمین: تریقانه، له — ی پیکمین دان: تریقاندن. (باک.) : نیوی هیکه، مندالان به هیکه دین قاقا. (باک.) : سمهژ. (نمرده.) : ققه، ققه، زاروا دی مندالان به خواردن دین. — کردن: تریقانه.

فکر: پادشا، میر، گموره.

فکر: (که.) : قمراله، (موک.) : قباله، قوچان.

فکر: (نمرده.) : قاقا.

فکر: کاغز، چتیکی تمکی سپی و لوسه له لؤکه یا له پووش دروسته کری بوی لسمر نووسینی. — ی دین دین: قاقیزی خه تحت.

فکر: قاقیزی پهلوی: قاقیزی زمپارهیه، قاقیزی پوهی کی زورره تخته و ناسنی پی ده پرتی و خاوین ده کرتنه و لوسه کری.

فکر: (باک.) : زفت.

فکر: (باک.) : گیاه که.

فکر: (باک.) : گمرو.

فکر: (باک.) : گمرو، (باک.) : قاقری.

فکر: (باک.) : کاکل، ناوی گیاه کیشه، تیکولی هیکه و چتی تریشه، جوهره هلیمرکیه کی مندالان.

فکر: (همرا.) : چه قچه قوکه، شیتانوکه، هیکه شیتانوکه.

فکر: قاتلسورینه، قه پانجره، بالینه.

فکر: (باک.) : نیسی کاسه ی سمری.

فکر: (باک.) : شیتانوکه.

فکر: (که.) : هلیکه به قه کوز تریکیه.

فکر: سموره ی سپی پیستی وی زور گران بهایه.

فکر: (باک.) : نیوی مرز قافله قاق، قاقا، هیکه، وهر گیراوه.

فکر: (فه.) : ژک هی همور گیان لیمبرکی.

فکر: گیان لیمبرکی و سموره ی ده چی پیسته که ی سپی و نمر و زور گرانه.

فکر: (بار.) : قازوو.

فکر: (باک.) : قازوو.

فکر: قاقمز.

فکر: پاک و خاوین بونسمه ی زتی و زتیو کانانه به تو اندنمه و داغکردن. — کردن: پاک و خاوین و بی خورشیدنمه ی زتیو کانانی تره به هوی تو اندنمه یانسمه. بی شمر، بی ناپرو، سسوار، پرو قایم. پالتیرو، پالفته کردنی چتی تو او ده و کورپون. پوخت، سارد و گمر چیترو، دنیا دیترو، راهاترو. قوول.

فکر: قه لای دهوه و ته پاله. — ی (نمرده.) : کراسی پش.

فکر: (نمرده.) : پشپوش.

فکر: (باک.) : شیربایی.

فکر: (همرا.) : گولتیکی زور سموری بهاریه له گوله باخ ده چی به لام لمر گجه که تره.

فکر: (همرا.) : قازوو و پشه و دندوک و پی سموره و به پوت ده پرا گوتشیشی ده خوری و لمشیشی پشه.

فکر: (نمرده.) : قلمر پشه.

فکر: (همرا.) : قلمر پشه گوتشی ناخوری.

فکر: (نمرده.) : قه لای.

فکر: (نمرده.) : باره ی بزنانه.

فکر: (قادر) : کور تکراره تموه.

فکر: قسه ی زور رهق له گول دهنگ بمرز کردندا.

فکر: (که.) : پی یاهیشتن، تی گیشتن، پی گیشتن.

فکر: قاله قالی یک لمدوای یه کتری.

فکر: (نمرده.) : کالانک، گه لای گیای پتواسی.

فکر: لشم، تمن، بدن، بدن، بدن، بدن، بونیه، (ناکو، بل.) : قالدک. قالی قوندره و همور جوهره پیلایک و نیتز. چوار چیه یه که چتی تیدا بریزری و کور قالی خشت. بهر ده ره جیش ده لین که زتیو زتیو همور جوهره کانیکی تیدا داده پتزی. پارچه زهویه که، که به بهیار هیلر ابیتسه بوزاچاندنی مهره. قالیسابون.

فکر: قالی قالی خوار و کور تاق دروستکری.

فکر: قالی موک: نازا، چوست.

فکر: تنبل.

فکر: پاهاتن، پوخت بون، ده راتنی مردم، له کارمه حلان بون.

فکر: دار یا ناسنیکه، که زینی لی دروسته کری. قه لای، داری نیو زینی.

فکر: نیسکه گمره که ی سمت و کفلی گیان لیمبرانه. به سمت و کفلی مرز و وولاخانش ده لین.

فکر: قه لاس. — برون: قه لاس بون. — کردن: قه لاس کردن. — ی: سه خله تی.

فکر: (ناکو، بل.) : لشم، قالدک، (باک.) : کلمباب، سدهف. (زاخ.) : توو کانی گوتز و چتی تره. قاوو، قه پیلکی کیسل و پقه و نیتر و کاسه ی سمر.

فکر: پالتیرو، پالفته کراو.

فانکړن: پوخته و زړنگاندموې پښ. له کاروباردا پاهيتان.

فانمېقال (نمرده): قاره قار، قولا قول، قاله قال، قاوو قوو.

فاننگ: دارټکی دريژي قولا بداره بډاگرتی هناري به کاردمبريت.

فاننگه (هېورا): (پروا)، کنوره.

فاننگمېمن: گولټه یې منی.

فالو (زا): خشتيکه لسمو ناوړ داهنري و نانی پي دهرېزري. (دزه).

يک پشو غارډان، جوړه غارډانيکه به يک پشو ماوه ييکي بېري.

فالوجاني (هېو): جوړه گممه يکه.

فالوجه: قولا چه، (زهن)، فالونجه، کيز، گوگوپړک، گوگپي.

فالوجه سوورکه: (مرک)، بمرسوورکه.

فالوجهي بالدار: کيزيک.

فالوجهي داران: سپليک.

فالور (هېو): قاتور، (پروا، خز)، قاپور، تمنها به لاسکي گيايان

دهلين به بي لق و پږه ي که ووشکي و کلزي و دريژ، لاسکي گياي

کميکول. — ي کنگري: نيترکي کنگريه، پنک.

فالوره: لاسکي چاوباره.

فالونجه: فالوجه، داعبايه کي دهمي چنگ چنگه و گه لي

جوري هديه هينديکيان بالدار و هينديکيان بي بالان،

گووخلتيکه.

فالوشک: تيکولي داران، ويسته که ي.

فالويج (باک): فالويچک، داس، داسي گچکه.

فالون: قملون، قهليان.

فالتي (هېورا): مافوره، ژيره خمرتيکي تهنروي تووکني نرخداره،

فرش. نازايي. به تو اووه وي و پوختي و پاکي. (هېورا، که، فه).

مافوره.

فاليجه: خاليجه، مافوره ي گچکه.

فال: مه قام، گوراني، ستران. (باک)، قولله ي کتيوي. (باک)، بمرن و

بالا، قعد. (باک)، پا: نث ناث — ناده: نمو و ناره پانادا.

فاله (باک): قهغه.

فاليجي: (باک)، تازانک، چمرميکي هوزراوه به بډليداني وولاخي

سواري و مرزان به کاردمبري له تيليش دروسته کړي.

فالمر (باک): قاميش، گيايه کيشه لمر ناوي شين دهمي، بمني قامر

کورډان لموي دروست ده کم وه کوو کمډري وايه، به لان زهرده.

فالمرک: نممرست، نمنگوست، نمنگوس، تل، تهل. (يغز)، تليک،

(فه)، کلک، کلک، (باد، باک)، تلپه، تلي، (سو)، پل، (هېورا)،

نمنگوس، گلک، (زاغ)، تهل، پتک، گوست، (که)، بابا، پهنجه،

(دهر)، پهنجک، (گو)، پتليوي، (بار)، تهلک، نممرست، تلک،

تيلک. قامکه گموره: (باک)، بمرانه ک، تليابمراني، (بار)،

تيلابمراني، بمرانکي، (دهر)، کهله، پهنجه کهله. — ه گموره: نمسپي

کوړه، تليا بمرانه کي تلياگري، تلياگري، کلکه گموره. قامکي شاده:

(خز)، شاده بيز، دوشاومره، تليا هلاقيزکي، تليا دالاستوکي،

تيلاشادي، شاده نويز. همله قويته، قامکي ناوهندي، (خز)، دولدمريژ،

تيلاتيغه کي، ناقچار. براتوته له: (خز)، بابله ليچک، (باد)، تليابار

فالونجه

قليچک، بابله ليچ، مامه لينچک، براچ، دلي راسيني، تهلکي رڅي.
توته له: (خز)، قليچک، (هېو)، قوليجک، (باد)، قليچ، (بار)،
تيلاقليجي، قج، قجيلک، قامکه توته، تليا قليچکي، (هېورا)،
کلکه پروته.

قامکېمن: هانکړني گولټه يې مني به راست و چه به لسمو باري دريژي.

قامکه چکوله: توته له، قوليجک.

قامکه سووله له: شورباوي ماست و پږنيه.

قامکه وانه: نمنگوستيله.

قامکي بېرو: نمموسي بېرو، تيلي بېرو.

قامکي شله: قامکي چواره مه لمنيواني قامکي ناوهندي و قامکه
گموره يه.

قامکي هووني: نممرنموني، قامکي ناوهندي.

قامکي هگوره: تيلامزنه.

قامکي نوهندي: قامکيکه لمنيويه راستي قامکي شادي و
براتوته ليدايه.

قاموشک (باک): قرتماغي برينان.

قاميش: (هېورا، جا)، زل، قامر، له شن پيکه. (باک)، قاميش، برو،
پرو، ليلک، زل (پتر لمانا ناويدا شين دهمي)، نه ي، زل، نعيمه،
گيايه کي بالابرمزي قهغه يې ده ي ناو کلوري گه لاپانه. سپره تي نيږيان،
کير، چو، چوک، بونيزنه مرزان. (گمرمين)، بمرماغي جگمري.

قاميشه (خز): قرتچرچکي گمرويه.

قاميشه لان: قاميشستان، شونتيکه قاميشي زوري، هوينگ.

قاميش بغه: پزي قاميشي پتي چنراو.

قاميشلي: قاميشلوي: شاريکي کورډانه له زيردهستي سوويه دايه شاري
نسپينيش که بمره بمرستراوه کورته زيردهستي تورکان.

قاميشي چيغ: کرتو.

قاميشي شهکري: جوړه قاميشيکه شهکري لي دروست ده کړي.

قان: قانک له پوتي تور (بوتور)، (سوز، جا)، موله، نزيهت،
(کو)، في، جار، له گممو قوماريدا دواي بردنوه يهک دو دانه يهک به
دزواړه که دهرتيره بمنيوي دستگرتن که پتي بکاتوه بمره ده لين قاني
دايه واته دهستي گرت.

قانه (عرا): قندي خام و بلووري و نيتره له جياتي نموي که به گمزي بي
پتي به قانه پتک ده کم، يارده.

قانه بيل (خز): پتريست، گمړهک.

قانتور (باک): نيستره دايکي وي مايينو باوکيشي کهره.

قانتوف (باک): سمه ته.

قانع (باک): نمستور، زير، زوړ.

قانهجه (باد): جتگاهه که لسمو ديواوي و کمميک بلند کړي يا نه کړي
سري کارته ي لسمو داهنري، گويسوانه.

قانهچک (باد، بول): داسو، قهلداس، قانهجه.

قانه لټووک (باک): شاکاشي، قابي گله که ماستي تيدا پهنيزو
دهيتري.

قهبیشکیش (باک.): لاگر، لاینگیر. (باک.): ی: لاگری، لاینگیری.
قهبیل: رازی، چاوتیر، (باک.) بمششین. — بون: بمششین. — کردن: بمششاندن. نا — بون: سمرله‌قاندن، سمره‌اندن. — ی: رازستی، چاوتیری.
قهبیم: رق، پتمو، پکیت، مه‌حکم، توند، پال‌هپال، سخت، جه‌خت، قرار، کوز، ستور، کرار، که‌یار، دو‌یاد، به‌ییز، پایدار، پراوتسیاک، سفت، پاهو‌جی. — بون: ته‌فزین، گور‌یخ. لی — کردن: تی‌خستن، لی‌قایم کردن. — کردن: ته‌فزاندن، پراگیر کردن. پی‌وه‌دراو، داخراو، ژه‌نیاک، به‌سیاک. شار‌دراووه، شاریاک.
قهبیمه (نمرد.): هیچ به‌یچ له‌کاتی شه‌ترنجیدا به‌کارده‌بری که هیچیان نه‌ییم‌نمه. پتر، زۆرت، زۆرمه، زۆریه. خۆ کو‌کردنمه و ناماده‌بون بۆ چیتیک، دارا خمریکی. — یه. کاتی تن‌گانه، دانو‌یله‌که ده‌ست پی‌وه‌بگره بۆ قایه، زۆریه چت قایه‌ی له‌شه‌کره‌که هاتوه. یاساو ده‌ستوریکه، که له‌یاری دامه و شه‌ترنجیدا هیچ کس نه‌ییا‌نمه یا هیچ لایه‌ک نه‌ییم‌نمه. — ی: می‌ی: دلی، ماه‌شل.
قهبیمکار: کس‌یکه چتی باش و قایم هه‌ل‌گری. — ی: چت باش و قایم هه‌ل‌گرتن.
قهبیم‌کردن: قایه‌کاری.
قایم کردن: باستن، ژهن.
قایم بوون: پتمو‌بون، جیگیر‌بون.
قهبیم‌کار: قایم‌کر، کس‌یکه چتی قایم کات یا کاروباری پوخت بی یا چتی گران‌بها بشار‌یتنمه.
قهبیم‌کردن: سفت کردن، پاهو‌جی کردن. توند‌کردنی تایمو بار و چتی تر، چته‌کانت قایم هه‌ل‌گره. شار‌نمه، پنهان‌کردن.
قهبیم نوو‌یژ: کس‌یکه نوو‌یژی نه‌چی. — ی: نوو‌یژ نه‌چوون.
قهبیمی: مه‌حکمی، پتمو، توندی و به‌ییزی چت.
قه (باک.): قهت، هیچ کاتی، همرگیز.
قهب (باد.): زۆرانی، زۆرانیازی.
قهبیا (باک.): بل‌ند‌کردنی ده‌نگه، یا همر بل‌ند‌کردنه. (زا.) قهبه. (باک.) کمر.
قهبیلخ: قاب‌لۆخ، قواخ، سه‌پۆش.
قهبیار (که.): توو‌یژی سه‌ریریان، قرغاغه.
قهبیاره (موک.): بارست، بارستایی، بارسای، هیئنده، شه‌ندازه، چت. (دزه.) سه‌پان که به‌پاره کار بکات. (همورا.) تیمن، بارست، قهواره، قه‌ل‌قه‌ت.
قهبیاله: قۆچان، قوراله، قاقانی، نووسراویکی مۆزکراوه له‌خریدو‌فرۆشتن ده‌دری به‌یه‌کتری. لسه‌ل‌گرتن، وه‌سه‌ستۆی خۆ گرتن.
قهبیه (باک.): فش و زه‌لام و ناقولا، چتی زل و ناشیرین، له‌نده‌هۆز.
قهبی‌دایی: مرۆی قهبو ناقولا.
قهبی‌یی: زلی و ناشیرینی.
قهبوان: ده‌خ‌ل و دان‌یکه چاک پس‌کابی و باش هیزی گرتی.
قهبیره‌خه: قه‌یرغه، گه‌رگه، قه‌یرغه.

قهبیره‌خه: قه‌یرغه، لا‌په‌راسو، قه‌و‌پ‌خه، چم‌مک، کف‌نار.
قهبیز: گرفتیار، دل‌تنگ، گیان‌داریکه پ‌هوان نه‌بی.
قهبزه: قه‌و‌زی ناوانو.
قهبزه‌نو‌شته: چتیکه کس‌ی سو‌چی نو‌شتا‌یتنمه.
قهبزی: گرفتداری، دل‌تنگی. — پاییز: نی‌وه‌پاستی پاییزی، زۆرت‌ریه مانگی همره‌دوایی پاییزی ده‌لین.
قهبقب: کمرشه‌دارینه، قاپ‌قاپ.
قهبقب‌یک (باک.): جو‌ره گیاه‌که.
قهبقب (باک.): ده‌نگی کمرییه، قاسپه‌قاسپ.
قهبقبو (باک.): لاسایی ده‌نگی کمران کردنمه، قاسپه‌قاسپ.
قهبقبو‌ک: گیاه‌که به‌ر‌یکی خ‌ی ووردی سو‌رده‌گری.
قهبلا‌ندن: شه‌ندازه دانان بۆ چیتیک له‌باب‌ت نرخییه‌وه یا چمه‌د‌تییه‌وه.
قهبلین (باد.): پی‌گه‌یشتن و به‌خۆ‌داهاتی کشتو‌کا‌ل.
قهبو‌قهبو: قهبو‌قهبو.
قهبو‌قهبوو (پ‌هوا، بار.): قاسپه‌ی کمری، قهبو‌قهبو.
قهبو‌قهبوو (باد.): ووتیه‌که به‌کار‌د‌ن‌ری له‌کاتی داوا‌کردنی زۆرانی گرتن و شه‌ر‌یدا واته‌وه‌ره مه‌یدانی.
قهپ (فه.): قه‌پال، گاز. — لی‌دان: قه‌پال لی‌دان (بۆ وولا‌خانه له‌کاتی نالی‌ک خوار‌د‌ن‌یدا).
قهبیال: قه‌په، گاز. — لی‌دان: گاز‌گرتن، گم‌زتن. قه‌پ. — لی‌دان: قه‌پ‌گرتن له‌چیتیک.
قهبیاله (همورا.): بابۆله.
قهبی‌ل‌گرتن: قه‌پ‌گرتن، گاز‌گرتن.
قهبیان: تهر‌ازوی به‌نا‌یییه، پاییه‌که وه‌تاق بجی. تهر‌ازوییه‌کی زۆر زله‌یه‌ک یا چمه‌د‌تایه‌کی پیک‌موه پی‌ده‌ک‌یش‌ری واته‌چتی قورسی پی‌ده‌ک‌یش‌ری، قاپان، کیش. (خۆ.) له‌که‌داریکه له‌به‌نه‌ر تیرا لی‌بوو‌یتنمه یا به‌رابی.
قهبیان‌جهره: بالینه.
قهبیان‌جهره: قه‌فان‌جهره.
قهبیان‌چه‌له: قه‌فان‌جهره.
قهبیان‌چی: کس‌یکه چتی له‌قه‌پان بدات.
قهبیاندن (همو.): پ‌فاندن، ف‌راندن.
قهبیاندن‌مه‌وه: خوار‌دنی هه‌ندی چت به‌لا‌ویج وه‌ک قاووت و بر‌ت‌ش‌که.
قهبیان‌کردن: له‌قه‌پاندانی چت، هه‌ل‌چینه‌وه‌ی پ‌و‌ی دیواری پ‌و‌خوا.
قهبیان: ف‌راندن، پ‌فاندن.
قهبیانی: کر‌تییه‌که له‌به‌ران‌به‌ر له‌قه‌پاندان و ک‌یش‌انی بارو چتی تر ده‌ست‌ی‌رت.
قهبی‌قهپ (همو.): قاسپه‌قاسپی کمو و گاره‌گاری مر‌یش‌کانه. (باک.) ته‌قه‌قیله.
قهبی‌قه‌پ‌چیک‌م (باک.): قاپ‌قاس‌پاز، قاپ‌قاپ دروست‌کار.
قهبیان‌گ: نمو جو‌ره ده‌ریچه و په‌نج‌ه‌ر‌ان‌من هه‌له‌ده‌ری‌نمه‌وه داده‌در‌نمه‌وه.

قه‌پان

قەبەچانلار (باک.): ھەمۆل و تەقەلادان.

قەبەچل (دەرس.): دزئو، ناحەز، کرێت، ناشیرین.

قەبەچین (باک.): ھەمۆل و تەقەلادان.

قەبەجگەرن: بریتییە لە داواکردنی ئەندازەبەکی زۆر لەفرخی چتیکیدا.

قەبەرخە: قەبرەخە.

قەبەقەپۆک: گیایەکی ھەمووئە دەچێ ناوی پووک و چۆلە منداڵان لەناو چاوانی خۆیان دەدەن، دەتوقی، ھەبەپۆک، تیولتەقیتە.

قەبەک (سە.): کورک (مەشک).

قەبەگەرن: گازگرتن.

قەبەلەخ: جوورە کلاویکی تووکنە لەپێستی بەرخ دروستدەکری.

قەبەز (ھەمرا.): لەبەز، لەموز، لەموز، ئەو بەشەبە لەدەم و لەوتی وولآخان کە لەکاتی ناو خوارنەمەدا دەچیتە ناو ناوێ بەدەم و لەج و لەوتی وولآخان دەلێن. دەم و لەوتی ھەندێ گیاندار.

قەبەز: پڕوانە: قەبۆلە.

قەبەزە: مەزێ دزئوی دەم و چاوانا پێک.

قەبەزە: تەزیزو و خەیار و بایینجانی ھەلکۆلراوە لە ھاوینیدا ووشک دەکەتەو بۆ دۆلمە زستانێ.

قەبەز: چەمۆلە، قاووخ، قەبەلک، — ی ئەم بەرپووە فرێدە.

قەبەز (ئەرە.): قات و قە.

قەبەزچە: قەبەزچە.

قەبەزچە: قەبەزچە، پارووی نیوھەلۆل دراو تا شیرو ماست و دۆشاو و شەمەنی پێ بھێنن وەکو کەچکی قەبەزچە. قەبەزچە، کەفیی بەرپو و جەفت. کەبۆلە، کاسەبێکی دارین یا ئیدیکەبە ناھەمرا مەزاشی پێ ھەلەدەکری.

قەبەزچە: بارفە: بەقێکە لەکاتیکیدا سەر ھەلەدەدا کە بارانە بەسەر زەویەکی تێراودا بباری.

قەبەزچە (پەوا.): خۆ.: شەیتانۆکە، قەبەزچە، بە تیکۆلەکی دەرووی گۆز و بەرووی دەلێن.

قەبەزچە (کە.): قاتووقی نیوھەلۆیان، گرانیکە لەکاتی دروینەکردنیدا سەر ھەلەدەدا.

قەبەزچە: کەش و مات: مەنەلەکان ھەموو — دانیشتون.

قەبەزچە: قەبەز، مێوێ وشک ھەلەتوو.*

قەبەزچە: پاشتۆل.

قەبەزچە: تاسمە، قاشە کالەک و کۆلەکی وشکەو کراو.*

قەبەزچە: — ی گەم و جۆ و نیشتر، کەفەکیانە، کە دانەکی تێدا، کایک. (پەوا، دەر.) تیکۆلی ھێلکە و گۆز و بەرپو و نیشتر. (کۆ.) پیلووی چاو، پەلکی چاو.

قەبەزچە (ھەمرا.): پەتین، پەتینەر، ئەو کەسەبە چتێ دەپەتینی.

قەبەزچە: قەبان، قەبانلار.

قەبەز: ھێچ کاتیکی، ھەرگیز. (باک.) پارچە، بەش. — کردن: بەشکردن، جووی کردنەو.

قەبەز (باک.): پاک، خاویز. — کەن: پاک کردنەو دەخل و دانە بە بێزنگ و نیشتر. (باک.) دارنیکە، کە بۆ ووشک کردنەو ھەلکەری.

قەبەز: کۆن، بارام گاسنەکی ژ قەتاب کەتیبە: کۆل بوو. بارام گەتینی خۆ — کەری: پارچە خستۆتە سەر و چاکی کردەو.

قەبەز (ھەمرا.): کاروانی وولآخی بەرەز کە بەرپوودا پەز، پەز، پەسە. —

قەتار

پێگای ناسن: پێزە ژووریک. ناسنێ تیکخراوە مەکیسە پێگای بەسەر پێگای ناسندا پێگای دەکەت. پێگە (۱۲) بەندە کۆنە خۆشەکانی کوردی.

قەبەز: چتێ بەرپز و ھەستاو، وەکو پێز بەستنی قاز و قۆلنگ و چتێ تر. بانسەر، پارچە خۆشەکی ژانەبە لە زێر یا زێر دروستدەکری پێچیی سەریانی پێدەپازنەو، (مۆک.) بەرە. فیشەکدان. (باک.) کەزۆیکە بارو سەریاری پێ لەسەر پێستی وولآخ قایم دەکری. خۆشەکی لەزێر یا لە زێر لەقەرخی کلاوی ژان دەدریت.

قەبەز بەست: پێزبونی گیاندار بە روودوا.

قەبەزچە: کەسێکە، کە ناگاداری قەتاری وولآخان پکات، کاروانچی.

قەبەزچە: پێزکردنی چت.

قەبەزکەش: نامرازیکە بەقەد ژووریک قەتاری بەسەر پێگای ناسندا پادەکەشی.

قەبەز (باک.): بەشکردن، پەز، قەتاندن.

قەبەز (پەز.): قاتەتاوێر، زنجیرە تاوێر، تاتە، تاوێر.

قەبەز: تیزاویکی زۆر پەشە.

قەبەز: نالافەکە لە کەسەبە جووتیدا.

قەبەز (باک.): تیشک، پووناکی.

قەبەز (باک.): پارچە، ھارووی دیمەکاری.

قەبەز: قەقەخ، قەقەغ، تووێزی سەریار.

قەبەز: مۆزی تێر.

قەبەز (ھەمرا.): (باد.) قەتک، کەت، (مۆک.) کۆپکۆپ، کەپەرالە، تەپەرە، پەپەرەکی گەرمیانی ھەواری کۆنجرە بەقەد کۆتریکە گۆشتی خۆشە. نۆی ئاوە تانیشە. کۆپکۆپ (بالندە).

قەبەز (باک.): بەشبوون، شکان.

قەبەز: قەتی.

قەبەز (ئەرە.): قەتیس.

قەبەز: چارەپ، دەستوورستان، دامار، کەسێکە، کە لەسەر کارێکی دامابی، قەتیس بوون، دامان لەسەر کارێک. — کردن: بەندکردن، دەستوورستانکردنی کەسێکی لەسەر کارێکی.

قەبەز (باک.): بەشبوون، شکان.

قەبەز: نیشکی تورکمانە، شاھنشایەکانی قاجار لەوان. — ی: سەر پۆشیکە بەسەر سەریاندا دەدەن، لە بێ چەنگە کەیان دوو لەجکی بە ھەرزەلە قاییم دەکەن پوویان دیارە. (فە.) لوتووانە، جوورە کورتانیکەشە ھی کەمان.

قەبەز (بان.): قەشە.

قەجەلخ: قاچاخ. — چى: قاچاخچى.

قەجەلخ: ئافرىقىسى سوزىنى. — خانە: شىۋىتىكە ئافرىقىسى سوزىنى زۆر لىق بى.

قەجەلخ: قاقچە.

قەجەلخ (باد.): قاپ و قاچاخچى گلىنىنى.

قەجەلخ: قىخ، كىخ.

قەجەلخ: قىخ، كىخ.

قەجەلخ: شىق، لىت. — كىرن: شەقبون، لىت بون. (زەن). كىن، لا، نىك، ھايىن لە قەدىيان: لەكىيانىن. (ئەردە). تىر، تووز، بالا، بەزىن، ئەندام، گز، دىرتى، بۆگىيانداران و درەختان، نىتوقە: كەسەر. ئەندازە، ھىندە، بەرتەقا، بە — ئەو: بەندازە نىو. بەزىن، — ى داران: كۆچ، وىلك. بال، بەرقد، قەدھال، بەرقدى كىوان. قانە. دەستە، قەدىكىم جىلك بەرادان داو: دەستە جىلكىم بە درون داو. لىت، پىرن. — كىرن: تەردە فاندن، پەلكرن، پىرن، ھەلپەرتاوتن، بۆدارو بارو چى و. چەند دىراوئىكە، كە ئاوپىران لەيەك جۆگەمە بى. دەق: لەسەر — ى خۇى دىنىنى. چىن. قەت، ھەركىز.

قەجەلخ (باک.): چارەنوس.

قەجەلخ: شىر، شىمشىر، قەيارە.

قەجەلخ: تەواو كىرن، كۆتايى پىدان، ئەنجام بى ھىتان.

قەجەلخ: گۆلى پىرتەقال و لىمۆ و نارنجىيە.

قەجەلخ: قەدەغە، بەند، قۇرۇخ، ياساخ، پىوان، بەرىست. — كىرن: قەدەغە كىرن، نەھىشتان.

قەجەلخ: دارستان يا پىوش و پاوئىكە، كە خاوندى نەيەلى دارەكانى بىرى و لە پاوانەكش وولۇخ و ئاۋالى تىكرى، پاوان.

قەجەلخ: ياساخ، قۇرۇخ. — كىرن: نەھىشتان و توخونكىمى يەككىك بەلای چىتىكا.

قەجەلخ: جۈرە قوماشىك بىو رەنگ دەرگى كىواى لى دروستدەكرا.

قەجەلخ: كەسكىكە بى و قەدەمى خىرى.

قەجەلخ: سەپ: كەسكىكە بى و قەدەمى شوم و نەگىس بى.

قەجەلخ: قەدەبند.

قەجەلخ (فە.): پىشتىند، پىژىن، پىشت بىن، كەسەرىن.

قەجەلخ: نىك تىن رىگايە بۆ شىۋىتىكى كە چەندىرگايەكى تىشى بۆ بچىت. — ى: رىگاي كورت گرتەپىش.

قەجەلخ: قولزىن، دەق بون.

قەجەلخ (فە.): بەرقدى كىرى، لاپال، (مىك). تىلەشان.

قەجەلخ: پىز، پاۋە، پىراى، پاىە، ئەندازە، پەلە، ژيان. — كىرن: پىزگرتن، پاىەپىدان، پەلەپىدان. بە — بەرپىز. بى — بى پىز.

قەجەلخ: قولزاسدن، چىن كىرن، (باک.) بەرقدەكىن، سەركۆنەكىن، جەركەندىن، تەواندىن.

قەجەلخ: دەقگرتن.

قەجەلخ: چىن چىن. — كىرن: پارچە پارچە پىنەمە دار.

قەجەلخ: بەزىن، قەدو قەوارە.

قەجەلخ (پەوا.): نەپىز، (مىك). ۋەپىز، (ھەم). ۋەشپىرە.

قەجەلخ: (ئەردە). موچانەمە، نىشتانەمە چىت بەرپىكى، پىنى دار.

قەجەلخ: قەوارە: بەزىن، بالا، تىر، ئەندازە.

قەجەلخ (مىك.): ملوانەى وولۇخانە، گەركول، گەلاخە.

قەجەلخ (باک.): تەواو بون، پىرانەمە، پىران.

قەجەلخ: گۆرى پىساو چاكىكىيە لەسەر زىى دەجەلە بە لە ھەرتىمى ھەسەنكىف گۆيا نىزى بە خۇپى نىچى

قەجەلخ (ھەم.): گۆشپىكە بەھىزى ساردى و سىرۋىش دەقگرتەمە.

قەجەلخ: قەيغە، جۈرە كالا يەكە لىووس و نىرخدارە و پىوشى توكىنە.

جۈرە گۆلپىكىشە، سىوواو. — ى: قەيغە، چىتىكە پەنگى ۋەھى قەدەمى بچى.

قەجەلخ (باد.): خاۋلى.

قەجەلخ: تووزەكە لەناو نىوانى پەش و سىووا دايە. نىۋى پىاۋىكى خاىان بۈو، گراو و سىوواسىرى گۆلەزەردى ئامۇزى خۇى بۈو، قەدو گۆلەزەردە كە بەندىكى بەناۋىانگ و خۇشە باسى وان دەكات. (باک.) قەرد.

قەجەلخ: قەدەقاج، ناۋچەپىكە لەلىۋاى ھەلپىر.

قەجەلخ (باک.): چەقەن.

قەجەلخ (ھەموا.): قىران، قى. — تىكەموتن: قىران تىكەموتن.

قەجەلخ: قىراغ، (مىك). كىنار، پەپ، (پەوا). پۇخ، پۇخ، (مىك).

لىۋار، سىلە، لىۋچىك، ھىش، دەم، گۆپى، (ئەردە). قەدورخە، جەمىك.

— چۆم: دەم پىوۋار، گۆپى چۆم. — دەريا: زىرەپىر.

قەجەلخ: كىنارى سىخىمە كىوا چى تىرگرتن.

قەجەلخ (باک.): ۋوشك، بى تىن، بى كەلەك. — كىرن: ۋوشك كىرن.

(باک.) پىرپىژن.

قەجەلخ: زىجىرەكە گۆپىرپىژ و نىستىرى بى دەبەستىرەمە.

قەجەلخ (باک.): ئاسنىكى دىرپە بۆ بەرد ھەلەمەندى ئابىدە (مەجسەمە)

بەكارەدەرت. دەسكەسارى زىجىرى نىستىرەنە. (باک.) قەرازە، دارىكە

بىنى ۋى بارىك و سەرىشى ئىستورە دەيخەنە بىن بەرد و قورمى ھەزىن

پادەكەن، سەربارىكەكە ۋە بىن بەرد و چىتى قورس دەدەن و سەمرە

ئىستورەكەش دەگىن تا ھىزى خۇى سەردەدارە ئىستورەكە پىرپى.

قەجەلخ (باک.): بىلەندى بەرد و نىستىرەمە قەراسەمە.

قەجەلخ (باک.): ئاشەمان، ئاشقان.

قەجەلخ: قەراغ. — كىرن: گرتى چىتىك بە لىۋارى چىتىكى تىدا بە تەقەل.

قەجەلخ (زا.): لىوتەوانەى ژنان.

قەجەلخ: شاھەنشا، مىرى مىران، نىمەپىراتۆر.

قەجەلخ: شاخى مىرى مىران.

قەجەلخ: شاژن، ژنى قەپال.

قەجەلخ (باد.): پارچە چەمىكە دەخىتە سەردەمى گۆزە و ئامانى تىر تا

چىتى تى نەكەۋى.

قەجەلخ: پارەيەكە ۲۰ شايى يە، (دراۋ). قىران، ھەزار دىنارى نىزانىيە لە

مىسالىك زىو. شىۋىتىكى پانى تەختە كە چەند سىۋارىك غار (تاۋ)

ى تىدا بەدەن بۆ تا قى كىردەمەى خىراى وولۇخەكان.

قهرمانكه كردن (خو): چمانمه.

قهرمان (نمرده): شوم، ناوونگ.

قهرمان (پهرا): په شوکی، بې سهره ویر چاندن، زهویکی بکېلری و ناو بدری توی برنجی پتوهرکری و وولاخی له ناوکرې و بیشیلی تا توره کدی ټیکم به خولی بکات به کرده و وا قهرمان ده لیتن چونکو نه گمر گول گول بچینری پوخته تره. (موک). وهرزیزکه جووتی نمبی. نیشان، نیشانه، دیار کرد. (که). کمس: م نمدی: کسم نمدی. (که). همریم، لا، کن، نک، توخون. دارهت: خوی لمر دارهت نادا: خوی لمر قهرمانه نادا. گومند و پروبیانو: نم چته یو داناوه: واته بیکاته گومند و بیانو. (موک). کالهک له قهرمانه گرتن: گولسی کالهکی همریه گولسی پیش گویکه کردنی نه گمر میث لیتی نمدابی گه لای خوی لمر دانه نری و به گل داده پوشری تا کرم لیتی نمداب.

قهرمانه: جه نجان.

قهرمانه: جوهره مراویک.

قهرمانه: چتیکه نمونده سو تابی رهش هملگرابی.

قهرمانه: چتیکه بدری له تولهی چتیکی تردا، توله، لبري، پاداش، سزا، چیره.

قهرمانه: دانی چتیکی به کسیتک له تولهی چتیکی دا، توله بؤ کردنمه.

قهرمانه: دم چشت بوون.

قهرمانه: پشستار، دوانچه، جوهره ده مانچه بییک بووه له ده مییموه داده گیرا.

قهرمانه: (همران). په کاوه سیاهه.

قهرمانه: پوولسی ورده، کم نرخ و لمرس دروستکراو، سه تی وی فرانیکه ۲۰ شاییه که ده کاته ۱۰۰ دیناری نیرانی، فلس.

قهرمانه: (باک). قاهره لئون.

قهرمانه: قهره ج.

قهرمانه: (همران). جوهره گوله گفیکه دهنکه کی خر و پهق و رهش دهی.

قهرمانه: تیره یه کی تورکی کزچهرین، بیزنک و سهره مند و هیله کی دروسته کن که لیشیان هملکمری له دزی و حیزی کوتایی ناکمن، قهره ج.

قهرمانه: چنده دروژ، دهمدراو، زورلی، زوروه، دهمهراش، چنده لیدر، قهره جناخ، به دروژ.

قهرمانه: چنده باز، بی شمر، رووه لمارو.

قهرمانه: په گمز و بنه چهی هوزنک یا کسیتک، — یان نهما: واته په گمز یان نهما، تاق.

قهرمانه: قهره ج، قهریج، کاولی، بیزفرش.

قهرمانه: گوله پرووزه، گفیکه گوله کی همر به سموزی هملپروژنرابی، گفیکه شیرهی به تهرای پهق نمری ددروژسره به لاسکوه ناگری پتوهره نری نیوهرژ دهی دوايه وه کوهریش پاک ده کری و ده پرت بؤ چشت.

قهرمانه: جوهره هملپرنیکه.

قهرمانه: گرینوک، همریزه بیژ، قهره قازر، همرزه، چناکشکیاک، همرزه بیژ.

قهرمانه: چیا یه کی کوردستانییه له پژواوی ماردینییه.

قهرمانه: جوهره گومریمه بیکی مسینی مل دروژ ناوی تیده کری.

قهرمانه: چته، دزگیر، رادار.

قهرمانه: (باک). گیتلاس و نالویالوری کتوری.

قهرمانه: (منگ). زوده رده، تلمزکه، به، له: به یه.

قهرمانه: دارکی گچکه یه، کرمی کمر همر به یوه قوزاخه ده کات و له شول (توول) هکانی سهره تهر برچنه قولینه و تولینه و قهرمانی لی دروسته کری که لویه کی هدی و کوپاقله و ماشه سپی قوزاخه بیکی هدی پی ده لیتن (کمر) په روره ده کری له ناویشمی سپی تر و نمرم و جوهره له پرس و پستندا.

قهرمانه: (نمرده). گریان.

قهرمانه: (نمرده). گرینوک، قهرمانه، همرزه، چناکشکیاک، همرزه بیژ، قازر، فره گری.

قهرمانه: پروانه: قهره قازر.

قهرمانه: گمیه کی مندالانه، (کو). گمراقوپ، (همران). قهره قهر، گمیه کی بوی دنگی و خاموشییه، همرکسی له پیشدا باخوری تیده کمری.

قهرمانه: خوشارکی، چاوشارکی، جوهره گمیه که خویانی تیدا دشارنمه.

قهرمانه: (نمرده). دهر دیکه لمرن دست یا پیتی نمرس پیدا دهی، بالوکه یه کی رهشی ووشکه لمر دست و پیتی چاره ویدا پیدا دهی.

قهرمانه: توخون کمرتن، نزیک بوون.

قهرمانه: بهدی کردنی چتیکی دور.

قهرمانه: (همران). گمیه کی مندالانه یه.

قهرمانه: قازمانه، قاسمانه، گاوهار، هشتاوی، هشتالور.

قهرمانه: زهرن، چر، بیشه، قامیشه لان.

قهرمانه: (باک). پووی چرچ و موزن و گرژ، ویکه اتور.

قهرمانه: قهره بیانا.

قهرمانه: تارمای.

قهرمانه: چهرخیکی باریکه و په رده داره لمرنه ی میخه کی په رده داره کوندار میلی خولهک (ده قیه) ژمیتری کاتر میتر له پارچدی سعاته که ده خرت.

قهرمانه: (بوتا، ژهن، سور). سهوول.

قهرمانه: (موک). کاره کمر، کلفت، (باک). قهرواسی.

قهرمانه: قاروانه، له گمینیکی زور زله، که چمند کس شیری تیدا ده خون.

قهرمانه: کیشکچی، پیشدار، په هقان، (که). قهلاویز. نیشان، نیشانه، سیره تفنگی. پیشپوری لمرشکر، میر. گویچکه کی تفنگییه لمرس نوکی لمرله که یه تی. — ی: په هقانی.

قهرمانه: کرمیکی گچکه یه رهشه له کشکی و لمارو میوه ووشکا پیدا دهی.

قهره‌وئله: چارپایه.

قهره‌وی: کاله‌کی قهره‌یی، (نمرده). قهره‌بو، جووره کاله‌کیتی گموره و شیرین و خوشه.

قهره‌هه‌وال (که): زۆر پرسیارکار.

قهره‌یی (هه‌ورا): جووره کاله‌کیتی سه‌روزو زوورو گوشتن و خوشه.

قهره‌یونه‌وه: به‌رو وورگی خور پر.

قهرییل (کۆ): (بابا). گلگیر، (موک). کو، کونی له‌شیلگیر و هم‌مو چتیک تر گموره‌تره.

قهرپ (باک): قرچه شکان: شکاندنی دارانه.

قهرپال (زا): به‌رگی زۆر بیناوی، به‌رۆکۆن.

قهرپ قهرپ (باک): ده‌نگی قرچه‌قرچی شکانییه.

قهرپلج (بابا): قامچی، (باک). کهرپاچ.

قهرپۆز: قهرپوز، کاسه.

قهرپک (باد): (باک). قه‌فتک، گه‌روی کراس و چتی تره.

قهرپۆس: قهرپوز.

قهرپوز: قه‌لبوزی زین، که‌لبوز.

قهرپونه: کاسه‌ی لامپا.

قهرپوس: قه‌لبوز.

قهرپینه (باک): قهره‌بینا، شش ناگر، جووره ده‌مانچه‌یتیکه.

قهرت (که): سهر، پهر. — به‌رون (باک): سه‌ریون، پهریون.

قهرتاله: سه‌وته، سه‌وه، (هه‌ورا). قهرتاله، قرتاله، (خۆ، بالسه).

به‌رچنه، توولینه، مه‌لکه‌ب، (باد). به‌روارک. — پووش: زلینه.

قهرتاله‌ی چکۆله: کالک، که‌لک، چنه.

قهرتال (باک): خمرتل (بالنده‌یه‌که).

قهرتاله (هه‌ورا): قهرتاله.

قهرته‌میر (باک): مرۆتیکه له‌نیوانی جیجیلی و پیری دایه، به‌هی ٦٠

سالیس ده‌لین.

قهرتلاندن (باک): لکه‌بیکه‌لکه‌کانی داران هه‌لپه‌مرداو تن.

قهرتلین: هه‌لپه‌مرداو ترانی لکه‌بیکه‌لکه‌کانی داران، بران.

قهرتاهه: قهرتاهه.

قهرتاهه: قهرتاهه.

قهرتیش: توژمه‌مار، پیتست و پوله‌که ماسی.*

قهرت: قهرز.

قهرت: قهرزدار.

قهردین

قهردین (باک): قهرزکردن.

قهرند: قهر، (باک). کهر، (هه‌و، که). قهرد، دراو و هه‌ندی چتی تر که

بۆ ماوه‌یه‌ک به‌دری به‌یه‌کیتی.

قهرزدار: قهرزدار، به‌دیکا.

قهرزدار: له‌سه‌ر، قهرزار، قهردار، (باک). کهردار. — ی: قهرزدار.

قهرزدان: قهرزدان، کهردان، پاره یا چتیک به‌قهرزدان به‌یه‌کیتی.

قهرزدانه‌وه: قهرزدانه‌وه، دانه‌وی قهرز به‌خاوه‌ندی.

قهرزکردن: قهرزکردن، قهردین، کهرکین، سه‌ندنی پاره یا چتیک له کسیتی به‌قهرز.

قهرزکوویز: سه‌رگپ، لامنجی، کسیتیکه قهرزان دره‌نگ به‌دانه‌وه به‌خاوه‌ندی.

قهرزکوویز: سه‌رگپ، لامنجیتی، قهرز به‌گران و ناسته‌م دانه‌وه به‌خاوه‌ندی.

قهرزو هۆله: قهرزکی زۆره که به‌تبی به‌سه‌ر ته‌م و نه‌وه‌وه، وام و واره.

قهرزنگ (ل): قهرزان.

قهرس: شاری قهرسی که شاریکی کوردانه له‌سه‌نوری سوڤیه‌تستانی دایه.

قهرسان: به‌یار له‌سه‌ردان.

قهرساندن: قهرساندن، ته‌خمین، به‌یار له‌سه‌ردان. به‌ستنی ناو و هم‌مو چتیک له‌سه‌رمان، مه‌یین.

قهرسه‌قول (هه‌ورا): ته‌سه‌قول، ته‌رس، پیسایی چاره‌وی. — تله‌وکهره: گرو خلیته.

قهرسه‌ل: قهرسیل.

قهرسیل: (باک). قهرسیل، (هه‌ورا). کۆله‌سه‌س، (دزه، موک). ده‌غلیکه له‌نریک ناوایی نادرۆتسه‌وه بۆ له‌وه‌ی مال‌تان ده‌هیلۆتسه‌وه به‌شین ووشکی. ده‌غلی شینه‌که ووشک بوو ته‌واره‌ی پیده‌لین. به‌ده‌غلی شینیش ده‌لین پیتش گوێ کردنی.

قهرسین: به‌ستن، مه‌یین، به‌ستران له‌سه‌رمان.

قهرشات (باک): سه‌کۆ.

قهرش (باک): فشه، گمه، شوخی.

قهرشین (زا): شکانی دار له‌خۆیه‌وه.

قهرشادک (باک): قهرقورۆچکه.

قهرشاس (باد): مه‌ری سپی چاره‌پش.

قهرشوو (نمرده): مریشکی کیتی، چوپه.

قهرشور (باک): خه‌لات، کفن، قهرقل.

قهرشس (موک): کلۆشی ده‌ره‌وه‌ی خهرمانییه به‌گوته‌وه ده‌خرتسه‌وه ژۆر

پیتی وولا‌خه‌کانی گتیه.

قهرشش: قهرشش.

قهرششه (نمرده): گتچهل، ته‌شقه‌له، شلتاخ، ده‌به، حوله‌سی.

قهرشه‌ف (هه‌ورا): جووره داریکه. (که). گری. (باک). مه‌ی، شاره‌ق،

باده.

قهرشه‌ل (باک): خه‌لات، کفن.

قهرشه‌می (هه‌ورا): مه‌شه‌که کۆتیکه که میوه‌ی ووشکی تیکرایی.

قهرشو: زه‌بن، قهرم، گیا و پووشی زه‌بن و قامیشه‌لان و چرو بیشه.

قهرشیت (باک): تیکۆلی هه‌رمی و گندۆره‌یه که ووشکی ده‌که‌نه‌وه.

قهرماندن (باک): مانده‌وو کردن.

قهرمانچانندن (باک.): وورد کردن، هارپن. چین و لؤجدار کردن.

قهرمانچین (باک.): وورد بون.

قهرمانفلدن (باک.): ماندو کردن.

قهرمانلین (باک.): ماندوویون.

قهرمانووت (باک.): ناوی گوندیکیه له قمازای هساری.

قهرمانچین (باد.): چرخ بونی پیستی نمدام یا کالآ.

قهرمانین (باک.): ماندوویون، قهرسین، په قبولی لیش لبر

ماندوویونی نمدام یا سمرما یا باداری.

قهرن: سده، سدهسان.

قهرنن (همورا.): قارپان.

قهرنله (باک.): جووره سویندیکه، که کسپیک نوگری بویی.

قهرقه (باک.): نیوی پیانوه.

قهروش (باک.): کاره کمر، قهرماش.

قهروله (لو.): بوق.

قهرواته

قهرهگولهره: یکیکه له دوازه بندد گورانیه کونه کانی کوردی.

قهری (باک.): نیوی نافره تانه.

قهریچ (باک.): قهره چی.

قهریژ (باک.): قریژ، گماره، قهریره.

قهریس (باک.): گیایه که.

قهریسک (باک.): خوس، زوقم.

قهر (باک.): جووره ناوریسمیکه.

قهراته: پژنامه.

قهراته: جووره گونشتاویکه پیازو له پدی تی ناکری.

قهراز: کسپیکه، که قهراخ چفته و شده هلبستی به سورمه. جووره

مه قامیکه. — ی: قمازی کردن.

قهرازی کردن: قهراخ چفته و شده به سورمه هلبستان.

قهرزه گیل: چتیکه وهی بگیتسموه له یه کیک یا چمند کس یا جیگا یه کی.

قهرهب (باد.): جمرگ، جیگهر.

قهرخووان (نمرده.): قمزوان.

قهرخان: قمزوان.

قهرقموان: قمزوان، قسکموان.

قهرقموان: قمزوان.

قهرکووان: قمزوان.

قهرمنوشته (که.): نشتو.

قهرزان: کمزان، کزان، (باد.) کمزان، (همورا.) وهنی، ثمنی، (کز.)

قسقان، کسکان، قسکوان، (دهر.) قسقوان، قمزقوان، بنیشت له بمری دار قمزوان ده گیریت. — وورد: بنوشوکه، (همورا.) مشک.

قهرزونه قهریکه: قهریکه قمزوان، قمزوانیکه تمرو ووشک نمبو له نیو دز و ترشیاتی ده کری بق خوشی.

قهرزان سم: درتسه ییکی تاییه قمزوانی پی دهمری بق تسبیح.

قهرزان کروشکه (کز.): بالنده که له به فرخو رکدی ده چی به لآن گموره تره.

قهرزانی (همورا.): شین بوزه.

قهره کردگ (نمرده.): ترشیایک، حتی ترشار و کور ماست و حتی تر.

قهریه له (فه.): ژاله، لورک.

قهریب: ناژال و مالآت سهریب. — خانه: شویتیکه کوژتاری مالآت و ناژالآنی لی ده کرت. — ی: پیشه قصابه.

قهریبی کردن: سهریبی ناژالآن و مالآتان و شق و یق کردنی نیتسک و گوشته کی بق فرشتنی.

قهریو: قصاب. — خانه: قصابخانه. — ی: قصابی، ساتور، قهجه.

قهریوره: تیغیکه وک شیر به لآم نم کورتره و دهمه کشی پانتره.

قهریور: قسمل، سرووت، گم و جوی باساق پوشه کی دوراووه دیه وورد نه کراوه.

قهریول (همورا.): قهرس، سرووت، (هوک.) سؤزا. کلوش، کولوش، پهریز، کای درشت، دواوی دروینه له مغزایه نموی که دهمینتسموه و به پیوه راوستاوه — ی: پیده لیتن. — ی: وولاختیکه ناره قهی کردبی که کورتان یا زینی لیکرتسموه و سهرمای بی تووشی نه خوشیه کی ده بی پیی ده لیتن قسملی. جووره تفنگیکشه.

قهریب: چشنی خراو و گمندترین خورمایه که کورده کوی پیده لیتن. (سور.) شه قله، شو داره باریکانه که به سهر نالودارانه وه رایسل ده کرت.

قهریول: جووره توویه کی دهنک گموره ی سپی و شیرینه.

قهریگل (کز.): دزه. قهرپوک، گلیکه کلکلو و لووسی و گژوگیای لی شین بی.

قهرپوک (همورا.): (کز.) قهریگر، زهریه کی سور که لیه که هینده په قبی گاسن کاری لی نه کات.

قهرسته قول: ترسه قول.

قهرستم (که.): په شتمالی رهنگینی ناوریسمی کویتستانییه.

قهرتور: پارچه کالایه کی نه ستور و توکنه.

قهرستی: به قستی، ده گتور، گرفتار یا کرداریکه به تاییه تی بکری: توبه قستی شو قسیدت کرد.

قهرسخوان: قمزوان، وان، (نمرده.) وهنه تمق.

قهرسرا (باک.): نیوی دو گوندانه یهک له سنووری دارانسیبینی و یه کیش له سنووری داراوماردین دایه. وادیاره که شو همدوک گوندانه له سنووری دهره بگی شاری داری بون همدو گنده ی قهرسری که وور و بلندی تیدا هدی هی لای پژوه لآنی قهرسری بویلاته هی پژواپیش قهری قلمنده ریبه.

قهرسرا (همورا.): سپیون له سرمان، کسپه بیون له سرمان.

قهرسرا: سپ کردن له سرمان.

قهرسریک (باد.): تنه که به که له لانی ده خری تا مندالی سارا میزی تی کات.

قەسرىن (ھەر): گوۋرەپەي وولآخان، نەخۇشپىيەكە لە سەرمان تووشى وولآخان دېت، سېيۇن لە سەرمان.
 قەسسان (باد): قورسان.
 قەسسانىن (باد): پارچە پارچە كىرىش گۆشت بۆلۈشۈش.
 قەسسىن (باد): قەسرىن لە سەرمان.
 قەسسان (كۆ): قەزوان.
 قەسقىوان: قەزوان.
 قەسقىوان (دەر): قەزوان.
 قەسكان: قەزوان.
 قەسكوۋان: قەزوان.
 قەسناخ (ھەر): كېتىشكى دەغلىيە، دوكتۇلە، پىر بە دوو تەنەكەي نەفتىيە، قاسناخ، قەسناخ.
 قەسناخ: قەسناخ.
 قەسناخ: قاسناخ، قەسناخ.
 قەسنى: چىتىكە ۋەك بىرەمىيۇ بۆنى زۆر خوشە.
 قەسوۋان: قەزوان.
 قەسىيان (ئەردە): ھەزاري لات. پىشانە.
 قەسىيە: (كۆ): غەلە، كەلەك، دىۋارنىكە لە قەراخ باخچان بىرۈشكە بىردان ھەلەدە چىرىت.
 قەسىل: قەسىل، دەغل و دانىكى شىنە تازە قەفى كىرىپ سا گەنم بى يا جۆ.
 قەسىلە: كەچىك.
 قەش (خۆ): وولآخىكە چۈرۈپى و نىچاۋانى سېي بى، بەش، شوم، نەگىت، قەشان.
 قەشا (باک): سەھۆل.
 قەشارقن (باک): شوتى يا كەلەك قاشكرىن.
 قەشان: مارو، بەش، نىچاۋان سېي بۆلۈلۈلۈ مالاۋان لە ھەندىك شوتان تەنە بۆلۈنە. قەش، شوم، نەگىت، بەدەخت.
 قەشۈ: قاشا.
 قەشۈۈش: قاشا.
 قەشە: كەشە، كەشىش، پىشەراۋ، زاناي ئايىنى قەلەر دىانانە.
 قەشەم (باک): پارچە بەر يا سەھۆلە، سەھۆل.
 قەشەنگە (ھەرا، ئەردە): جۈۋان، شۇخ، شىرىن، زىۋا، (ئەردە).
 كەيلان. (ھەرا): — ي: جۈۋانى، شۇخ، شىرىن، زىۋانى، كەيلانى.
 قەشەمىتى: كەشەتى.
 قەشەتن: پۇششىنى يەككىك كە ھىز لە مانەۋەي نەكرى.
 قەشەۋوس (باک): بىرىن.
 قەشقە (كۆ): نەگىت، بەدخو، شوم، قەشكە. (بابا). قۇمارباز، كەر يا ئىستىرتكى نىچاۋان سېي و بۆزۈ. گىيايەكى چىل چىلەر بىلەن بەقەد كەفى بىرە دېي و گۈلى سېيە مالاۋ دەخوۋا. كۈلۈلى بەدەخت.

قەشكە: بۆز، قەشقە، مۇزى نىچاۋان سېيە.
 قەشەم: قەشەمچا، كەمەچى، كالتەچى، بىلەمچى، تىزچا، كۆسەۋەي، كۆستەۋەكە، لىتۈك، لىتۈك.
 قەشەم: بىچكەي مەيۋەن. — چا: كەسكىكە شايانى قەشەمى پىكرىن بى، لىتۈك، لىتۈك. — ي: كالتە، كەمە، قۇمار، يارى كىرىن، تەپانە، تەۋزە، تىتالى، لاسايى كىرىن، (خۆ). تىز، سۈيەر، مەزاق.
 قەشەمى چا: جىگەيەكە كەمە قەشەمى زۆر لى بىكرىت، زىتخانە، تىزەچا، تىزەزۈك، ناۋاۋۇك.
 قەف: — ي قامىشى: چىتىك، ماسور، قەل، نىۋانى دوگەي قامىشى و ھەزەران و گىيائى تەدا. — ي كۆچان و نىتە: شۈيۈنە چەماۋەكەي. — ي سىمىل: سەرى سىمىلە كە قەف دەخوۋات. — مەردم: قاپى مەردم. (باک). پەنا، پەسيو، پەندەر. (ئەردە). كەۋور.
 قەفەلە: ماشەي توۋلىنى ماشەكرىن. بالىنەيەكى توۋلىنە لە ژىر چى قۇقۇزى دادەنن بۆلۈستەنى.
 قەفەلە: قەفەلەچە.
 قەفەلەن (باک): پەنادان. بىقەفەنە: پەنابە.
 قەفەلە: بىترىك، توۋلە، پەكە، رەكە، (قەفەس)، چىتىكى پەنجەردە لەدار يا لىئاسن دروستدەكرى بۆ تىخىستى ھەندى بالدار.
 قەفەلە: — ي سىنگى: چۆلايى ناۋسىنگە بە پەراسۈۋەكانەۋە كە دەۋرەيانداۋە، پەكەل. جۈۋرە دۆلايىكە پەرتۈك و ھەندى چىتى تىرە تىدەخى. قەفەلەكى گەۋرەيە لىسەر ھىندى گۆپ دادەنرى بۆ پارىزگارى كۆرەكە.
 قەفەس: قەفەز.
 قەفەنگىۋ: چەند شىشە توۋتەننىكە، كە لىسەر يەك دانرايى بۆگەيىن و پىزى بى.
 قەفەت (باد): جۈمگەي دەستى. (باد). قەل، دەسك. — ۋەك گۆل ياكەنم: دەسكىك گۆل و قولىك گەنم.
 قەفەش (زا): لەۋەپى كەم.
 قەفەفە: قەفى يەك لەۋەۋا يەكترى، قەفەفە، گىرى گىرى، ئالە.
 پىچى: — بەگۈرۈزە، كۈرۈز، گۈنگەل. — ي: قەفەفە، گىرى گىرى.
 قەفەل (باک): باقە، (باک). گۈرۈز، مەلۇق.
 قەفەلەن (باک): سېو بى ھەست كىرىن لە سەرمان. بىقەفەنە: سېرە.
 قەفەلەك (باد): مەلۋانكەي مەرجان و كارەبا.
 قەفەلەن: تەزىن، بى ھەست بۈۋن لە سەرمان.
 قەفە و گۆل: كاتىكە، كە دەغل بە تەۋاى قەفى كىرىپى و تاكتاكە كۈلىشى كىرىپى.
 قەفى قامىشى: (باک). چىتىك.
 قەفەز (باک): توۋىز، پىستى تەنك.
 قەفەلە (باک): مەستىك، دەستە، بەستە، مەشتۈ دەسكى خەنجەرۈيە.
 قەفەلە: قەفە بىزاراۋەي مەندالى ساۋا تا سالىكى بە شەكرۈكۈ چى شىرىن دەلەن.
 قەفەلەك (فە): قەرتەقەرتى مەرىشكانە.

قەقە (كۆ): گىيادەكە بۆكەچەلەن دەستەدا، گىيادەكە قەققەف لەنتىر
 يەكتىرى دايدە.
قەقەنس (كە): كۆيا مەلىكە دەسوتى و لە خۆلەمىشەكەى ھەزارانى
 ۋەك خۆى لى دەكەموتىمە، ھىندىكىش لايان وايە كە دەنگى ھەند خۆشە
 بە سۆزى خۆى دەسوتى. بە ھەممو چىكى سوتايىش دەلەين.
قەل: قەلەمىونە، غەلەمىش. قازوو، بزن و مەپىكە، كە تاقە گويىيەكى
 برباى. يەككىكە چاۋىكى پوچ و كوۋىرى. (ھەورا،) قالاۋ، (دەر.) قەلا،
 قەلەپەشە. بە ھەممو جوورە مەلىكى پەشى ۋەكو قازوو و ئىتريش دەلەين.
 (نەردە.) مەزى زماندەرىژ، زوواندار. سەرشار لە گەمەى قەلەمەندارىدا.
قەلا (دەر.): قەل. دۆ، قەلات، سەنگەر، خانوۋىكى قايە بە شوتىكى
 بەرزە، شوۋىنى ياخى و سەخت. (قە.) قەلەپەشە. قەلەيى.
قەلەپەشە: كەسپىكە قاب و مەسى بە قەلەيى سىپى بكا تەو.
قەلەپەند: سەنگەر بەندى. — ئى: سەنگەر بەندى.
قەلەپەرىز: سەنگەر پارىز. — ئى: سەنگەر پارىزى.
قەلەپەچەن: بەرزە كۆل، (پەورا،) قەلەپەستە. — كەردن: ھەلچەن، لەسەر
 يەكدانان. پەركەنى قاپ يا ھەر جوورە دەفەرىك بى بە جوۋرىك لەدەغل و
 دان و چى تر كە بە قىتى لەسەرى وا پەوستى كە پەژى.
قەلەپەستە: چەند كەسپىك يا چەند چىتىك بەسەر چىتىكدا بكمون.
 (پەورا،) تىك پەسترا، قەلەپەچەن.
قەلات: كەلات، قەلا، دۆ، بىر، بىر، قەلەيى بەرز.
قەلەتە: قەلەدەى مىلى تاجيان بۆستەردىيان. (ھەورا،) قەلەخ
قەلەتە (ھەورا.): قەلات.
قەلەتە شۆشە: يەككىكە لە قەلەتەكانى مەيرى پەواندەزى كەوتە باشوۋرى
 پۆۋەلەتە پەواندەزى.
قەلەتە لۆكان: يەككىكە لە بۆرەكانى مەيرى گەورە پەواندەزى لە باكوۋرى
 پۆۋەلەتە پەواندەزى دايدە.
قەلەچ: پەواندەزىكە بە كرەنەۋە ھەردوۋك باسكان، بال، گورىسى مە ۶
 بالەيە ۶ قەلەچە.
قەلەچە (كە.): مەلىكى پەشى بەقەد كۆتەرىكىيە.
قەلەچ (باک.): زوۋر، چەقەن، زەۋى پەۋرەدەرد.
قەلەچەن: قەلەپەچەن.
قەلەچە: پەوانە قەن، قەننى گىياندار.
قەلەخ: دەۋە تەپالان، (ھەورا،) قەلەتە، قەلەخ تەپالان، كۆگەي تەپالان.
 (باک.) تىتوۋن ھى دىزەۋ گۆزان سەۋر كەندە. — ئى (نەردە.): چى زۆر
 پەشى خومى، كە بۆ پەرسە دەپەشە، قەلەخى.
قەلەدە: خەلەتەكە لە مىلى سەگ و تاۋىيان دەكەرى، مەلوانەى تاجى و
 سەگان، سەنجۆل، سەنجو، سەتەند، قەلەتە، قەلەتە.
قەلەدەزى: شارۋەكە يەك كوردەستانى عىراقە.
قەلەدەشەن (نەردە.): قەلەدەشەن، باشان، سەرشان.
قەلەس: قەلەس، گىيادەكى بەھارەيە ۋەكو كەرخەكتەيى وايە.
قەلەلاس: پەژ (پەژانگ) گەنم و جۆر بەنج.

قەلەش (ھەورا.): پوۋت، نابوت، بى پارە پەۋر. (باک.) بەدخەۋازا
 گەرناس و لاش چەرن ھاتىيە.
قەلەش: قەلەش.
قەلەش (نەردە.): بى نابوۋ، داۋباز، (نەردە.) لەۋەن.
قەلەشۋوۋن: نابوت بون.
قەلەشەن: يەكەلە كەرن، قەلەشەن، كەلەشەن، دوۋپارچە كەرن، (باک.)
 بەلەتەندىن، قەلەشەندىن، قەلەشەن، قەلەشەندەۋى چە.
قەلەشەندەۋ: قەلەشەندەۋ.
قەلەشەن: قەلەشەن.
قەلەشەن: (باک.) بەلەتەن.
قەلەشەرى: دارى قەلەشەرى، زەنگە تەلەشە، زەنگە قەلەشە.
قەلەشەن: تەپەكە بەھەزە قەلەيان دەپوۋخىتى، بۆ مەزى بەھەزىش
 بەكار دەبەرى.
قەلەخ: كۆمەيە لەسەر يەكتر ھەلچەنراۋە لە دەۋە و تەپەلە ۋەكو گەشەى
 گىيە.
قەلەۋە: قەلەۋە، قورم، (باک.) بەشەن، پەيگەر، دىيەن، توۋىزم، پەۋالەت،
 قەدەيال، شىتە.
قەلەۋەس: ھەر گەلەكە شىتە پەي نەي — ئى پەندەلەين.
قەلەۋەشە (ھەورا.): قەلەۋەتى تەسك.
قەلەۋەلە: ۋوتەيەكە لە گەمەى چاۋشار كەيدا ۋەستا دەيلى. پەلەۋىتى،
 مالا مال، لىتەپەژ.
قەلەۋەزە (قە.): قەلەۋەلەك.
قەلەۋەچەك: قوۋچەكە يەككى بەندە و قوۋچەكە يەككى بەرزە ۋەكو قەلەۋەيىكى
 قوۋچ و قەتە.
قەلەۋەنەك (ھەورا.): باسكالو، كەلەۋەنە، جوۋرە پەۋاسىكە.
قەلەكە: قەلەكە.
قەلەكەردن: پەركەنى چىتىك لەچىتىك بە جۆرىك كە بەرزىتەۋە.
قەلەن (باک.): ھەلەكەندى گىيە، و تەران كەرن.
قەلەنچە: قەلەبەچەك.
قەلەندەن (باک.): و تەران كەرن، كەلەندەن. قەلەن.
قەلەندەشەن: (ھەورا.) قەلەندەشەن، ھەردوۋ سەرشانى مەزى مەنەلىكى بىر تە سەر
 و ھەردوۋك لاقى بەمەلەۋ بولەي مەلەدا شۆۋ بويىتەۋە.
قەلەندەشەن (ھەورا.): قەلەندەشەن.
قەلەندەشەن: دابوۋن، سەر بەمەلەۋ دابەرن لە گەمەى (سەنكەۋەز) و (يەكەۋ
 ھەزەران) دا.
قەلەنگە (كۆ، جا.): دارىكى سەر دوۋفەلەقەنى دەرەۋە بەرى دارانى لە
 لەكە بەندەكان پەي لى دەكەرتەۋە، چەلەكە يەك سەرچەمەۋەيە مازوۋ و
 بەرى دارانى لە لەكە بەندەكان پەي لى دەكەرتەۋە. (مەك.) چەلەك.
 (مەك.) قەلەۋەيەكى زمانەدارە چى پەتە ھەلەۋەسەرى، شەلەك، (جا.)
 كەلەكە، (ھەورا.) قەلەنگە. (ھەورا.) ۋەكو داسى وايە، بەلەن تەزىنە و پەنە

قەلئەت: قەد. — كرن: قەد كرن، بە تەوەرداس و تەوور و چتى تر دارپەن و
 ھەلپەرداوتن.
 قەلئەت (دزە): ئەر تاق و لۆقەيە كە دوای گێرە كرنى دەغل دەمىتەتەو و
 لە كۆزە دە گەورە ترە.
 قەلئەتخ (باک.): تەرم، جنازە، قەلتاخ. پەيرەن. (باک.) بەرزەن،
 قەلتاغ، ناسن یا دارىكە، كە زىنى لى دروستە كرى.
 قەلئەتخەكۆن: بريتەيە لە مەردومى پەيرى پەيزو.
 قەلئەتخ: چەوار دارە بە چەرمى خاودا دەبەستەرى و دەخەرتە سەر
 تەكەلتەوى زەن، قەلتاغ.
 قەلئەتخ لىدان: زەن كرنى وولاخ.
 قەلئەتلەن: دەر كرن، پارفاندن.
 قەلئەتە (نەردە.): قورمساخ، ژنەيز. (نەردە.) پەيرەن، قەلتاخەكۆن.
 قەلئەتەبان: شەو شەو، پەيس و چەكن، شەل و شەو، بى شەرم، (ھەورا.)
 پەيال، مەردومى نەغام.
 قەلئەت وەپەكەرن: ھەلپەرداوتن.
 قەلئەتخ: دەر و چەل، قەلچەخ، قەلچەخ، تەيسمالەكەيى تەنك و
 بارىكى دار يا قاميش و گەسك و نەيدىكەيە. گولەي گياي كەرخەنەيە و
 دەخەل و نەتر — بە بارىكەكانى گولەي گەم و جۆي ووشك، بۆ، بۆي، داسو،
 قەلداس.
 قەلئەتخ: پەستەي گيانداران، كەو، لەم، لاواز، لەجەر (بۆنازا و مالا)،
 قەلئەخان (ھەورا، كە.): مەتال سەپەر، قەلئەخان. (مەك.) گيايەكى
 دەر و پەيە لە ھەموو گيايان بەرز ترەبەي گەلەشى ھەر دەر و پەيە سەرى
 چەلەكانى گولەي سەور دىنى وەكوو مەخمەريە. — ي: تەيرەكە لە
 كوردەكانى كووتەستانى.
 قەلئەس (ھەورا، مەك.): قەلچەخ، بۆي گولەگەم و جۆي نەتر، (شا.)
 داسو، داسى، بۆنەك، قەلچەك، قەلئەس.
 قەلئەسوو (شا.): قەلداس.
 قەلەزەن (باک.): خەلسەكان. (باک.) خۆشاردنەرە.
 قەلەس (زا.): لاواز، لەم، چەروك. — ي (باک.): بىندەستى و
 پەرتەشانى، توو پەي. — بون: مەيزەبون، ھەرمەندەمان، قەلەس بون.
 قەلەس: (كە.) قەس، جەپەس، قەرس، مۆر، توو پە، پەق، بەمەق، پەدار،
 قەلەس، زووپەر، قەس، ئالەز. — ي: قەلەسى، توو پەي. — كرن:
 توو پە كرن، ھەرمەندەمان، قەلەس كرن.
 قەلەسۆك: لاواز، بى ھەز.
 قەلەس: قەلەش، قەلەشت، قەلەش.
 قەلەشان: داقلەشان، (باک.) پەرجەش، قەلەشەن.
 قەلەشانەن: (باک.) پەرجەشەن، داقلەشانەن، قەلەشانەن.
 قەلەشو: دەرەزى، قەلەشاو.
 قەلەشەن: — ي پەستەي دەست و پە: تەمەكان، بەرقتەن، (باک.) كەوتەن،
 شەق بۆن، تەمەكان، پەرجەش. — ي دار لەسەر بارى دەرەزى، بۆ دەرمانى
 وى ماست و خۆي باشە.
 قەلەشەو: قەلەشاو، دەرەزى، قەلەشاو.

قەلئەت: چەكەي گەردى پەنە لە چەرمى نەستەور دروستە كرى و لەكاتى
 جەنگەدا دەكرى بە بەرھەلەستى شەرو تەيرى دەرەزە.
 قەلئەت جەزى: بەكار ھەتەن و ھەلەسووراندەن قەلئەت زۆر بەباشى.
 قەلئەتە: نەخشەكە لەمەندى قەلئەت دروست دەكرى لە چەلەدا.
 قەلەفەز: بە — چوونى چەك و كالا. قەلەفەز، تاقەكە.
 قەلەفەكەرن: مەيس لە دەرەزەبونى يەكەيەك.
 قەلەفە (زا.): لەوتەمانەي دەرەزە.
 قەلەفەكە (باک.): قەلەبەچەكە.
 قەلەكەرن: پەلەكەرن، كەلەكەرن، ھەلەبەچەن و قەرخ كرنى سەو، پەين،
 كەلەكەرن.
 قەلەسەنگ: قەچەقەنى.
 قەلەسە: قەچەقەنى.
 قەلەسەك: قەچەقەنى.
 قەلەسەن: قەچەقەنى.
 قەلەسەنگ (جا، كە، دەر.): قەچەقەنى.
 قەلەو: مەلەكەي پەشى مەلەوانى ماسى خۆرە، ماسەگەرە.
 قەلەنە: قەنە، قەنگە.
 قەلەنەشە: تۆي كەنگەريە بە خۆي وە دەرەزى و دەخۆري.
 قەلەو (جا، ھەورا.): پەز، تاقەكە، سەولا. (جا، ھەورا.) كەندال،
 كەند، پەرتەكە.
 قەلەو (نەردە.): قەلەبەزەي ناو، تاقەكە.
 قەلەو (كۆ.): گيايەكە ھەندەي گولەبەزەيەكى بۆندەبەي، بە سووتارى
 و بەرەزەنە لەبەرن بەرەي دەبەزەنەتەو و چاكەشى دەكەتەو.
 قەلەو: بچووكەروەي قەل.
 قەلەو (خۆ، كۆ.): پۆلەكە.
 قەلەو (خۆ.): پۆلەكەگايەنە.
 قەلەو: مەيس لە دەست تەنگ بونى يەكەيەك بە جۆرەكەي كەدەستى
 بە پەلەكەو بەرەزى، سەرمەنگ كەوتە قەلەو بەرەد.
 قەلەو: قەسەزەي بەدەم وەل، زوواندار. كورت و شەيرەن.
 قەلەو (نەردە.): چاوشارەكى.
 قەلەو (كە، باک.): قەنە، قەلەيان.
 قەلەو (باک.): كۆلەن، وێران كرن، پەروخانەن.
 قەلەو (باک.): وێران بون، پەروخان، كۆلەن، كۆلەن.
 قەلەو: قەنە، قەنە، قەلەيان، (باک.) كۆلەن، كۆلەن.
 قەلەو (ھەورا.): نەزەكە.
 قەلەو (باک.) بەرەدەفەر.
 قەلەو (ھەورا.): بۆشاخ، (ھەورا.) قەنەقۆز.
 قەلەو (دزە.): جەورە گيايەكە چۆغانى پەندەلەين بۆ سەبەون دەبەي.
 دەرمانەكەشە.
 قەلەو (ھەورا.): گيايەكە.

قەلئەتە (مەرك): بۆلەندىس و تەخۇب و سەنۋورى نىۋانى دوو زەويانە سا لە بەرد يا لە گەل دروستكرابى، (رەوا.) چيلە، (باک.) بەلك، بەلك، لە شىۋى مەركىزى كۆندە ناۋىكە مەسەرەۋى پەردى بىكەۋى و مەسەرىشەدا تەپەرى. بەرگەرسى جۆگەلە ناۋە بە قات قات بەرد و گەلەۋا گىيا و پەلۋوسىك دانانە لە ھەمەرو چىنەكىدا تا ناۋ بە ھىۋاشى دارۋىتە خەۋارەۋە زەۋىيەكەى دانە درى.

قەلئەتە (باک.): (باک.) قەلئەتە.

قەلئەتە: ھەلپە چىنى داران بە مەقسەت. (بەل، ئاكو.) نىشانەيە بەر جەۋرە كەمەك لە تەركى ئازال يا مالا تان دەپەن بۆ نىشانە كەرنەن. — كەرن: نىشانە كەرن. (دەر.) — كەرن: پەكەستەن و پەنەۋى زولف و پەرجەمانە. (جا.) بەندىرەۋە بۆ لاي نەچچەران چەۋن تا دەگەنە بەرانبەرى يا نەزىكى بۆ لەيدانى. (ھەر.) كەۋتە بەر قەمەج: كەۋتە بەر دەست، كەۋتە بەر چاۋ، كەۋتە بەر ھەل، بەر چەنك، (باک.) لەۋىچ. خەۋارايى، پەچ. — كەرن: ھەلپە چىنىن سەۋ بە مەقسەت. — ى: فەرمان، دەستەلات: لەبەر — ى مەنگەۋراندەيە: لە دۆر دەستەلاتى مەنگەۋراندەيە، قامچى، شەلاخ، قايشىكى ھۆنرەۋىيە سەۋار چارەۋىيە پى لى دەخەۋى، شەلاخ، نەقىزە.

قەلەچان (لەر): ھەلەمەقۇ. گەمەيىكى ناسرەۋە پارە يا زىخى فەرى دەدەنە ناۋ ھەۋا بەدەستى دەيگەرنەۋە.

قەلەچانلىق: پەچەدان.

قەلەچەك (باک.): كەلپەنچە بۆنى.

قەلەچەك و پەچ: گەۋە، خەۋار و خەچ.

قەلەچەۋرە (باک.): مالا تەكە لەمەيگەلەن دەستەرت.

قەلەچەۋەك: بەرتىيە لە تەكەنەن ۋە كەۋچەك دەمى دىتەۋەيەك مەسەت و شەلمەنى پەدەخەن، قەۋچەك.

قەلەچەۋەلە (رەۋا.): بەرەنە، ژۇرچەنە، لەبەن يا لەقەيتان لە زەپ يا لە زەپ دروستە كەرى.

قەلەچەۋەن: جەۋرە گەمەيەكە ھەندىۋەردە بەردە يا پارە لەبەرى لەپەدا ھەلەدەردى و بە پەشتى دەست دەگەرتەۋە دىسان لەپەشتى دەستەۋە ھەلەدەردىتەۋە بە بەرى لەپە دەگەرتەۋە تا چەند جەران بەم جەۋرە ھەلەمەقۇ.

قەلەچەن: قامچى.

قەلەچەنلىق (باک.): پەچەدان، سەۋر كەرنەۋە.

قەلەمە (كە.): ۋەتەى خەۋش و ناخەتسى پەلەسەۋاىيە لەگەل ۋەنەن كەرن. غەزە. — نەۋشە: قەۋرە نەۋشە.

قەلەمەۋەن (باک.): فەرت و فەتەل، فەتەل و فەرەج.

قەلەمەك: قامەك. (نەردە.) دزى چالەك، دزى ناۋەل.

قەلەمەكە (نەردە.): دزى چالەك.

قەلەمەۋچەك (رەۋا.): لەغەۋى زار، لەغەۋى كەۋش و ۋەلەخ.

قەلەمەۋە: قەمبەۋر، مەۋى كەۋر و پەشت دەپەرىۋە ھەل بە نادە چەۋر.

قەلەمەۋەشەك (باک.): مەيەن و مەستى خەۋەن.

قەلەمەۋەنلىق (باک.): لەنەۋەرنە، لەدەستەدان.

قەلەمەين (باک.): لەنەۋەچەۋەن، لەدەستەدان، لەدەستەچەۋەن.

قەلەمى (بار، باد.): بەلگەۋ، لەۋانەيە، ۋەدەپە.

قەلئەتە (دەر.): قەلادەۋى مەلى سەگان، تۆق، قەلەتە.

قەلئە (باک.): چەك، گەمار، قەزە.

قەلئە (بالە.): جەۋرە تەرتىيەكە ۋە كەۋ تەلخى ۋاىيە پەستى تەنكە.

قەلە (باک.): قەۋۋەمە.

قەلئە (بالە.): جەۋرە تەرتىيەكى پەست تەنكە ۋە كەۋ تەلخى ۋاىيە.

قەلەسەل (باک.): بەرەسەل، كەبەبى نەۋسەجى. (زا.) كۆشەتەكى بەرۋە، كە مەسەت و شەرى بەسەردا كەربى.

قەلەشەكە (باک.): قەلەشتى چەكەلە.

قەلەين (باک.): قەلەيان، قەلەۋەن.

قەلەينچەك: قامەك تەۋەلە.

قەلە: دارەكى ناۋ كۆلراۋ ۋە ھەلەۋە يا تەنەكەۋ چەتەكى تە ۋە كەۋى و دەرۋە لە شەۋەتەكى بەرەۋەۋە بۆ بەرەۋەيەكى تە ناۋى پەدا دەپەنەۋە. (كە.) دۆل، شەۋ، دەرەيەكە ناۋى شاخەنى پەدا بەۋا. (كە.) دۆلەش (دۆلەشە ناۋى). (كۆ.) قەنك (بۆ تەۋە)، پەۋەتە تەۋە. دارەكى گەۋەرى ناۋ ھەلەكۆلراۋە تەرتىيە تەدا دەكەۋەرى.

قەلەۋە: قەۋەمە.

قەلەۋە: (كە.) قەۋەمە، جەۋرە دەرۋەمەنەكە.

قەلەۋەنلىق (باک.): دار ۋەشەك كەرنەۋە بۆ سەۋەتەندى.

قەلەۋەن: پەرتەۋەكەن، (ھەر.) پەرتەۋەكەن، جەلەكەك يا ھەر جەۋرە كالاپەكە تەنى ناۋى زەۋى كار لى كەۋەس و نەزىك بە سەۋەتەنى بى و ھەر بە سەۋەتەنى دەۋەتەردى سا بە ناگەرىا بە ھەۋى ھەر چەتەكى تە پەۋى لە پەۋەتە كەۋەس.

قەلەۋە: قەۋە، قەسەتەۋە، تەيغەكى دەرۋە دەم پەنە ناۋەشەتەۋە و كەۋەنە نەيە.

قەلەۋە (باک.): پەنەگەكە لەنەۋەنى سەۋەۋە پەشى داپە بۆ مەيەن و مەسە، (باک.) قەمەل. (باک.) مەۋەكە سەۋى ۋە كەۋ تەكەۋى بە پەۋى بى. — ى: جەۋرە پارەيەكى كۆنى كەم نەخە ۋە كەۋ شەۋى، چەۋخى، ئانە، فەلس.

قەلەۋە (باک.): ناۋى سەۋەتەكى كەۋەيە.

قەلەۋەن: فەلەۋە، سەخەچى، بى نامەۋەس.

قەلەۋەن: (باک.) سەن و كەسەلە، كە لە دەغەل و دان دەدەت.

قەلەۋەلەخ (باک.): پەۋەكەۋە لەسەۋە بەۋەرى.

قەلەۋە: نەۋەچەك.

قەلەۋە: شەنەگە بەرەكەتەۋى گەۋەيەۋە ۋە دەۋ گەۋەۋەكە پەكەۋە نەۋسەۋە. (باک.) گەچەكى ۋى قەمەكە: نەخە، ياخە، بەكەۋەۋەيە.

قەلەۋە (نەردە.): كەمەتەۋە، كەمەتەۋە.

قەلەۋەنلىق (باک.): چەسەۋەنلىق، پەۋە نەۋسەۋەن.

قەلەۋە: جەۋرە لەۋا و زار بەندەكە لە دەمى سەگان و نەستەۋە مەيەۋەن دەكەرت، پەۋەۋەن، دەم بەس تا چەت نەخەن و سەگ و مەيەۋەن نەگەرن. — بۆۋە: بەرتىيەلە زەۋ پەۋەيەكەكى بە جەۋەكە كە دلى نەيەت ھەچ بەخەۋەت. — كەرن: قەمەۋەخەستە ناۋ دەمى سەگ و مەيەۋەن و نەستەۋە نەستەۋە دەمەكەتەۋە دىيەكەكەش بەكەۋەۋە. — ى: مەسەلە كەسەكەيە زەۋ پەۋەۋە ھەچى بەدەمەيدا نەچەۋە بى.

قەمەۋە

قلمیچهک (باک.): چین، چالایی پوو.

قلمیش (همو.): قامیش. (همو.) سیرت. (همو.) بمرماخی
قونچکدار.

قمن (همورا.): قمند، شهکری کملله یا کولۆ.

قمننا (باک.): همرنمی.

قمنات: کاریز. (نمرده.) شیرینی ساز، شهکروکه فروش.

قمنار (فه.): خوریتیکه دوای ماوهییکی پش هملگهراپی.

قمناره: سیدارهی مروخنکاندنییه، (همو.) قنال. به داریکی دریزوره
چمند قولابیکه سیدارهی گوشت فروشانه نازالی سمرپوای پیتره
هملدهواسن له دوکاناندا بۆ فروشتنی گوشتهکی.

قمناری (نمرده.): بالندهیکی دهنگخوشی گچکه، کمناری، کمناره.

قمناس (نمرده.): قمنگاس، شفتول، نمو پارچه زمویییه سوچهکانی
پیک نمین وهکویهکتری.

قمنه: قمنه، سمیل، قلیان، قهیلون، قملون، قملیان، قهلیون،
جووره سمیلهکه دهسکیکی دریزی پیویه له جیاتی جغاره توونی پی
دهکیشری، — کیشان. (شار.) قنه، قدیلکه، قدیلانه، (کۆ.) قتیله.

قمندار: قمنگدار.

قمنهفه: کورسییکی تمسکی دریزی تمیشت و پالت پشت داره لسمری
دادهنیشن.

قمنهفل: میخک.

قمنهفل بملند: خشلیکه برتییه له ملوانهییکی گویدهکی زلی پیویه و
ممرجانی تیدهخری له ناوهندیشیدا قایشیکی بمرده له زیری پریرهدار
گیراوه و له قایشی دهکری و قایشهکمش نهخشاره سمرهکانیشیان به
نیزومییه لیک کری دهدرین.

قمنهفلن (همورا.): گوریسی تنگی کویاتییه.

قمنهواجه: تمرانویکی کممیک په قه دهخرته ناو دوو توونی کالوره بۆ
جووان وستانن.

قمنههوز: خامک، تمرانویکی ناوریشمینی تنگی جووان و لوس و
پوس و برقمهداره.

قمنههزار: کسمیکه، که همر قمنه بۆ یهکیکی تی بکات.

قمنههریژ: کسمیکه قمنهی دریز بکیشی.

قمنههریژ: توونی هملتهکاوی پوختهکراو.

قمنههوز: قملیانقوز.

قمنههکیش: قمنهکیش، قمنهکیش.

قمنههی فوئی: نیرگله.

قمنههتر: دهست بمند، سمریمند، پاشبند، بملوسمره بملتهوی ناسپ.

قمنههتره (باک.): کمشتی نوح، سمرچاوهی ناوی.

قمنج (شکا، باک.): قنج، چاک، باش، جووان، چتی باش. — بوون. —
کردن. — ی: جووانی، دهلالی، نالووسی، باشی، چاکی، قهنجیتی،
چاکه.

قمنجتر: باشتر، چاکتر، خاستر. — ین: باشترین، چاکترین.

قمنجۆ (باک.): ناوی پیوانه.

قمنجی هکار: چاک، چاککار.

قمنند (کرما.): سمرۆک، دمرپاست. شهکری کملله، شهکری پهق،
چهخمور، شهکری کولۆ.

قمننداخ: شهکرو ناوی لهکولۆ.

قمننداخ: قمننداخ.

قمننداری (باک.): قمندهاری.

قمنندان: شهکردان، شهکردانک.

قمنندو: شهکروای ژنخوواژتن، قمنداث، قمنداو.

قمننده: قمنغه.

قمنندههاری: قمندرای، جووره گمئیکی باشه بۆ نان له حومهیرهی سپی تره
و دهنگ ووردی به پیتره، گهغ سۆ جووره: سابرهگی. یهخمدادپای.
سۆزکله.

قمنندرخه (باک.): گیایهکی زیانده له همر جیگایهکی شین بی دهغل و
دانی تیدا پی ناگات، نمیش بلند دهبی و زۆرهگمفی دهچی بهلان بی
بمره.

قمنندشکین: شهکرشکین، جووره چهکوچیکه قمنندی پی دهشکینری،
چهکوچی قمنندشکانندی.

قمنندیل: کیتیکی بملوانانگه. نیوی نیرینه. جووره چرایهکه، چرادان

قمنندیله: نۆکی کولۆ، قوتیله.

قمننگاس: ژورور یا جیگایهکه سمریکی پان و سمرهکهی تری تمسک بی.

قمننگه: بروانه قمننه.

قمننگه لاشک (دزه.): لاسکه گیایهکه بملق و پۆمه ووشک بوو بی،
بملپووی کمنگری ووشکیش دهلین.

قمننگههریژه: قمندهریژه.

قمنهوس: پش، پهشیکی تۆخ.

قمنی: ناوی سهگه وهکو پوره، بازه. گیسکی نابوتی پاییزهزییه، به ههمو
گیانداریکی گچکهش دهلین.

قمنیله: قمنیله.

قمنو (فه.): کمر.

قمنوانی (باک.): ووته، داستان، چیرۆک.

قمنواغ: قاووغی چت، قهباغ، قمواغ، خلیف، تیکول، پیست.

قمنواره: تین، بارستانی. (مروک.) برینی زۆر گموره، بهپان و پۆری و
قولایی برینی گموره دهلین کولۆ، کلمهمر. بارستانی، بمرزی خمرمان و
چتی تر. قهلافت، تیر، بالا.

قمنوارتن (باک.): هملکنن، قوولکردن.

قمنوایۆک (باک.): بادامی شیرین، (زا.) کاکله گویزی فمریک.

قمنواش: بچموکی وی قمواشکه، سمریکی وی پان و قولقولییه کوتلک و
گوشت و غارک ژنات ناخی پیتهدر دهخن.

قمنواقی (زا.): کسمیکه، که دیزه وگۆزه دروست بکات.

قمنوال (باک، یغز.): مهلای یغزیدیان، نموانن که هملبهستان
دهخوننمه.

قبولک (باک.): بهرگ، کیف، کیسه‌ی تنراو.

قبول وېږ: پدېمان بېستنه له گټل په کيڼکي بڼه کړنې کارېک. — ټ: قبول و
بڼ:

قەومان: قەچان، پېتىسھاتن، کارمسات، پروشە، گىچەل، پرودان، شورەت، بىسەرداھاتى چىتېكى ناخۇش. لى قەومان: تېمان، ناوەكۆل. لى قەماو: تېماو، ناوارە، قوربىسەر.

قبولماندن: همرا بمرها کردن، قچاندن، هه لایيساندن، پرووداویکی ناخوش.

قهومالو: پروشه، شوررەت، پروداوی چتیکي ناخوش.

قبومه: پرو د اوټکی ناخوښه که پرویدا.

قلموميان: قسومان.

قلمومين (باک.): قيمان، پراست.

قلمی (همورا): ث

قدم جانندهوه (كه.): دروقه دكر دنهوه، داهيتنانهوه، چيمانندهوه.

قەمبىن (فە.): ئىستېمور، (فە.) كۆلۈقت، قەمى، بەيىز.
 قەمبىنى پا (فە.): بەلەك، كۆشتى پىشت لىوۋلاكى.
 قەمبىنى گۈۈپ (فە.): كۆلمە.
 قەھار (ئىردە.): بەفەرتكى زۆر. (ئىردە.) وىران، خاپوور.
 قەھەبەك (پاك.): سوزمانى.

قصہ: گور، گلکو۔

قەھۇران: گۆرستان.

قهوورائین (باک.): دهرکردن. بقمورینه: دهرکه.

قلموره (لو.): بریمنند.

قلمرو: قمبر، کمنار، تنیشت، چیمک.

قلم درخه: کمنار، قمر اخ، تخمون.

قهوه ساز: گستران، گه خانه.

قصہ رکھیں: گتے رکھیں، گتے رکھیں۔

فہمہ، کنگہ: گہ، کنگہ۔

قصص من (الكر) : دهر كاز

قسمت اول کتاب: کلیات و مبانی

خوپره جندوکه، (پروا)، کمز، کوزو، (مانگو)، لیم، جورره بدلیخ و

موضوع: **مذہب و ایمان**

(۱) اگرچه در این کتاب، به بیان اشیاء و افراد پرداخته شده است، اما هدف اصلی از آن، بیان حقایق و معانی است.

١٠٢

پیشہ ورانہ تعلیم کے شعبہ کے تحت

☆

قانونی امور کے لیے

تقریباً ۱۰۰ سال پہلے

تاریخ: ۱۳۹۵/۰۱/۰۱

معاونان: بهایی و پیالدهان.

قەدى (باک): بۆجى؟، باک، ترس، بىغند، پىغند، دەر بىغند، قەيد: قەدى ناكا: قەيدى ناكا. قەدى ناکات: واتە ترسى تىدانىيە. (باک.) پەنگە، لىوانىيە بىي:

قصیدہ: (پڑ) گیا گمنام، گیایہ کہ وہ کو گمنامی وایہ زستانان بہ ووشکی
دہ درے بہ وولّاخان، گولیشی وہ کو گولہ گمنامی وایہ بہ لآن ہی دانہ، قہ باغی
ناوی.

قديا خلدوان: کسيکه، که قه يا خي ناوي لي بخوري.

قەييار (پاك): كىنار، لىتوۋرە زىيادەكى سىمى وولاخى يەكسىم تراشىن. —
 كرن: بە بېرىندى كىرى سىمى وولاخان پىنن بە سىمى تراشى قىراخى سىمى
 يەكسىمان تاشىن. لىدەن، ھىدال و ئىتر. — كرن: بېرەز كرن.

قەييارى (رەوا.): نالى كۆن بە بزمارى تازە لە سمى وولّاخان دان.

قهیاره (پهوا) کمو یا لیفیه کیشه، که پووی تازی لی بنیتسه.
قنداره، شمشیر، شیری، راسته.

تذکرہ: کمزوری کی پانہ، پارچہ گوریسیک یا قایشیکی لیسر کی تی ہالڈ کی کثیری سہرہ کی دیکشی نالقدہ کی پیوہ لیسر باروہ تنگی ویلاخ، ی، دہیستی۔

قلمیاریغ: قه یاخ، جووره کله کیتکه پیتی ده پیرمنوه لهو بهرهبه بیری ناوی

قلمی اغهوان: قه باخو ان.

قەشقەر: شەخەن، (پاك.) بىئەك، لى دىزىيە ناورىشم ۋە كىيىم
دروسىدە كىرىۋالغان ھىندى كالا دىگىرى. ۋى قۇندىرە: بىندى
قۇندىرە

فردیله

فردیله: بۆق.

فردیله: کسیتیله پشی ماش ورنج بوی.

فردیله: تفریو تونابون، قهرمان، مردنی گیاندارانه به کۆمەلای و زۆری.

فردی (مۆک): نیت، هیلنج، قورپ، قرتک، قرقینه بای ناشک. — اوی: قری دیتمه. (که.) دهغلی شین دروون، شکاندن. لق و پۆکردنی دار، دهنگی برین و شکان، (نمرده.) قریه داری شکاو، برین، شکان دورورنمه. تالان: — کردن: تالانکردن. دهست بلای، خمرج کردنی پاره و به کارهینانی خواردهمینی زۆر و له ئەندازه بهدر، ژنی بارامی دهستی به قریه. قرقینه.

فردی (که.): ههلهپاچران

فردی (که.): ههلهپاچین.

فردی: قرتیه، پرچه، پرت، دهنگی شکانی چت و پسانی دهزوو. دهنگی شکانمه و برینمه داره.

فردی: قری گموره و زۆری یهک لعدوای یهکیده.

فردی: خرینه.

فردی (خۆ، ههرو.): قریوک، پوچمه، پوچ، قریوک، نسو دهنگه مینۆزانه به که زۆر ووشک به تام ده قو پووکو ناخووی.

فردی: مینۆی ووشکمه، قریوک.

فردی: ههلهپاچ: قری کردن، — هاتن.

فردی (ههرو.): قریخینه، مریخینه.

فردی: نسو چته به که قریخینه دیتمه مری.

فردی: مەردومی جلفن، ههروه. زیندهوارتیکی زۆر وورده و به ههرو چتیکی زۆر ووردیش دهلین.

فردی (که.): قمرتاله.

فردی: تروکان، تروکان، پچرانی چت بههوی نسووه که چتیکی وی کۆتیی.

فردی: تروکان، چرتانن، چه تانن، تروکاندن تۆ به ددان بۆ دههینانی ناوکه که، به ددانی تۆ تروکاندن. پساندن، ههلهپاچینی لق درهخته به تیغ یا مقدس. برینی چت به مقدس یا به چتیکی تر. — ی مریشک، قرتیه قرت کردن، درقانن، قاروو. پچرانن، پچرانی، پچرین. لیج ههلهقرتانن، ههلهو گهرانن.

فردی: قرتانن.

فردی: دهنگی پساندن دهزوو و چتی تر. پرتیه، ههرا، کیشیه. شکاندن تۆ دانهی تر به ددان. جووه دهنگیه وهک دهنگی داخستنی قرتیه. — ی مریشکی: جقهجق، (پۆژ،) درق درق، دهنگی مریشکی به که (کورکه) بۆبانگ کردنی جووه له بۆچت خواردن. — قرت: ههرا ههرا، پرتیه پرت، کیشیه کیش، شوولک، قرتیه یهک لعدوای یهکتری، شوولک. قرتیه مریشک.

فردی (نمرده.): کرکۆچکه، (نمرده.) خو پوچ خو پوچ، خرمۆچک، خرمۆلته، (نمرده.) خرووچک، کرۆچک.

فردی: درقانن.

فردی بی: لعدوای چتیکی، نسه به که قرتیه له نالی که به بری.

فردیله: دقدقه، قده، ختکه، (ههرو.) ختوکه، ختخته، (که.) ختکه. — دان: ختکه دان، دقدقانن، ده قده قانن.

فردیله: دقدقین.

فردی (باک.): کولاتیه مریشکی، بهروانه قریه. (باک.) بالنده یه که، سهوول، زوقم.

فردی: قران، مریکی تیکرایی، مریک و مریک، قات و قی، مریکی گیان لهبران به دهستی گیل واته به تیکرایی. (نمرده.) قهلبیر، قهلبیره، خنچکه، ناز.

فردی (زا.): زهویه که گیای تیدا نمره وایی یا که پروایتش نازال و وولاخ خوار دیتتی.

فردی (باک.): قایم، مەحکم.

فردی (ههرو.): دروون، دروومان.

فردی (نمرده.): قاشی شت.

فردی (نمرده.): قاشقاش، تواتووا.

فردی: قراغ، قراغ، کمنار.

فردی (زا.): قریه قری.

فردی: قهلهپش.

فردی: بالنده یه که سهووه به قهله قزاکه یه که دهی.

فردی: پاشا، شا.

فردی (ههرو.): گوی تریکی پوچمه که به داری که بهی.

فردی: گیایه که پزهی دهوونه.

فردی: لعدوای چوون، قهلاچوه، قهراچو، قرتی کۆتن، مردنی به گیل بۆ ههرو گیان لهبران یه که، پارچه پاره یه که یه (۲۰) شایی یانه و ههزار دیناری تیرانییه. (نمرده.) نسوونی و نابووتی، قریبون.

فردی: جقانن، دهنگی قهلهپشه و بۆقییه که مەبەس له نوقلاتسو نه خهشی خراپه. پیهه لکان.

فردی (نمرده.): قرتانن، هانای خراو. قرتی به گوی چکه یه: قیراندی به گوی چکه یه. قرتانن به گوی چکه یه کسیتیله: ههروالیکی ناخوش به یه کتیک بگه یه مری.

فردی: به گیل داپوشین.

فردی: گاله، کیشیه، ههرو کیشیه، دهه قری، شه کمرلو، (نمرده.) دهنگمه. قریه: قری، قریه، ههرا ههرا، دهنگمه دهنگی قمل و بۆقانه. قرتانن. (نمرده.) دووایی، دووایی.

فردی: بۆ دهنک بون.

فردی: ههرا ههرا، کیشیه کیش، قری یهک لعدوای یه کتری، قواریه، قواریه، قریه قری، گاله گاله، گره گره، گره، گره، گره، قووی قووی، قووی، جقهجق. — کردن: جهرقین، به دهنگی قشقه لهو قمل و بۆق و مندالاتیش دهلین.

فردی: قووی قووی (ههرو.): قری قری بۆق.

فردی: بۆق، بۆق.

فرخه‌فروخ (که): : لَوخه‌لَوخ، خره‌خر، لرخه‌لرخی گمرووی نه‌خوش،
خرینگه‌خرینگ، خرکه‌خرک، فرخه‌ی یک لمدوای یه‌کتری. — کردن:
لرخه‌لرخ کردن.
فرخه‌مه‌مه‌سی: پاکیشانی یه‌کیتک به زور و له دوو نه‌چوونی.
فرخ‌کون: له بنه کوتمره‌دانی مووی نغندام.
فرخن: کس و هممو جووره گیانداریکه، که زور بقرخینن، (نمده).
فرخ: فرخن.
فرخه: فرخن.
فرخوَل (نمده): : فرخن.
فرخوَله (نمده): : فرخن.
فرخ و هوَل: فرخه‌فرخی زور.
فرخینه: نمو دهنگه‌یه، که له گمروو دیتسه‌دهره له‌کاتیکیدا، که چتیکسی
له گمرووی گیرایی.
فردان: قومون بادان لسمماو هله‌سپرکیدا. هله‌سپوراندن و چمرخدانی
سمت له‌کاتی سممایدان.
فردیله: تیلمه تنراویکی جوانه کچان له مووی سمریانی ده‌دهن دوای
داهیتانی تا تیک نه‌چی.
فرز (منگ): : نالَوز، تیکچو، نالَوزاو، بزمرو و هممو چتیکسی ده‌بی.
فرزَال (باک): : جولسپ، (زن). قرزانگ، (باد، زان). کیژالَه،
کیتماله، گیانداریکسی ناویسه له بوق گموره‌تره به دووسمران ده‌پوات
لنمیتو بیگاناندا ده‌خورت، میلمسی ناوی جوگه‌یه همیشسه جوگه‌ی ناوی
کونده‌کات کشتیار و ده‌پسه به ده‌ستیهوه.
فرزَالَنی (همو): : گمه‌یه‌کی منداالانه‌یه به تاوه‌زوو لسمسر چوار په‌لان
ریشتنه.
فرزَالَه (پوژ): : ژاله، روولک، لوورک.
فرزانلن (سور): : پون هله‌فرچاندن، (همورا). قرچانی.
فرزانگ (نمده): : قرزَال، (نمده). قارزنگ، کونگره (بورجی قرزَال)،
بورجی چواره‌سی چمرخه.
فرزه: یه‌کیتکه لسمبری داره‌مازوو ده‌باخی پی ده‌کری.
فرزِکَلی (دهر): : ژاله.
فوس (همو): : قهلس، زوویر، (همورا). خرس. (همو). خمل.
فرسان (که): : ترنجان، خرسان، به‌حال چونه زووره، تخمین.
فرساندن (که): : گمر، (دزه). قهرساندن، تخمین کردن. ددان له چیره‌وه
بردن. (که). تی ترنجانندن، خرساندن.
فرش (زا): : پووشی هله‌لوهریو، لق و پوسی دره‌خت که له خویسه
هله‌لوهریی.
فرشه (دزه): : ده‌غلیکی ووشکه جا به پیوه‌بی یا دروواپیتهوه، کرشه، له
همندیک شویتیشدا ده‌غلیکی درواوه له شووینیکیدا بوقرتانی
کوکرپیتهوه، (که). قرچه. کرشه.
فرشه‌شکلین: نیوه‌کوت، قرچه‌شکلین، قرشه‌یکه تهنها بویته‌جه‌مند
پارچه‌یک به‌لان وورد نمبووی.

فرشه‌کوت (همو): : خمرمانیکه بوقاری یه‌کسین گیره‌کری.
فرغو (باد): : کولاره (بالنده‌یکه).
فرغا (باک): : داریکه.
فرغوک (باک): : جووره ترتیه‌که.
فرغه: قهری بوقی.
فرغه‌فرک (فه): : قهر قهری بوقیه.
فرغه‌می (همورا): : قهر قهری اکه.
فرغی (کو): : بالنده‌یکه.
فرغره (همورا): : غمرغمره، چمرخی گچکه.
فرغته: قهر قهری اکه.
فرغونوک (خو): : قهر قهری اکه، قهر قهری پشوو، کرکراکه.
فرغوک (باک): : کرکروچکه.
فرغوچکه: قهر قهری اکه، گمرگمره، قهر قهری اکه، (خو). قامیشه، (همورا).
قهر قهری اکه، (پسر). کرزو، (کو). قرتینه، کاکری. بوقی همایه‌به
چمرگموره نووساوه.
فرغوک: قهر قهری اکه.
فرغینه (همورا): : (همورا). قهرینه، قهرینه، دوای تیرخواردن قهر
هاتنره، بایه‌که له ژووره هله‌دقوولی و به‌دهنگموره لمدم دیتسه‌دهره.
فرغله (شا): : (شا). لوته، نمو دهنکه میژانه‌یه نابنه میژ به بیژنگ
جوی ده‌کرتیهوه و بوق خوشاو ده‌ست ده‌دهن.
فرک (باک): : قهر قهری اکه، (زا). قهری.
فرکون: (باک). قهر قهری اکه، قران تیخستان، قهر تیخستان.
فرگ (ممرگه، باک): : تهر کاریکسی مه‌لیو خره وه خیار ی پتر ده‌چی.
گمرو، قهری.
فرم: مرق، (بابا). مرق. — لی خوشکردن: مرق لیخوشکردن، نیاز،
هموس. گوژه‌نگ، دوزنج.
فرمان (خو): : پیکمونه‌نوسان، بوقزار پتر به‌کارده‌بی، کسیکسی
نه‌خوشیکسی واکری که ده‌می لیک نمیتیهوه ده‌لین ده‌می قهرمایه.
(باد). سپمون لسمسرمان. ده‌سم قهرمایه: ده‌سم سپموه.
فرماندن: ته‌قه‌کردن، ته‌قه‌یکسی زور به‌چه‌کان کردن. سپکردن،
همیشه‌کردن، خورین به‌دهنگی به‌مرز له یه‌کیتک: تپی فرماند.
فرمه (موک): : جووره دروومانیکه. ده‌نگیکه وه‌ک ده‌نگی شکانی داری
گموره‌یه به‌گرده‌پری. (که). جووره ده‌مانچه‌یکه. شقه‌ی چه‌کانه، چرکه،
گرمه، قهریه.
فرمه‌ی چه‌کان: ده‌سپرو، قهرمه‌ی یه‌ک لمدوای یه‌کتری، قهریه‌قهری. —
ی شکانی دارو بار: قهر قهری اکه.
فرمچ (باد): : کرز، ژاکا، سیس، گمچراو، گیتچراو، چرچ. (باد). — ی:
چتیکه، که سیس و چرچ بووی.
فرموزن: ده‌نگی تمق و هوژی چه‌کانه به زوری.
فرم قایم بوون: نیاز توندبوون.
فرم قایم کردن: نیاز قایم کردن.

فَرْقَر (باک.): دهنگی کمرویشکپیه. چتیکه لق ویزی و چلی زور لی
 بوییتیموه.
 فَرْقَر لوی: فَرْقَر.
 فَرْقَره: یه کیکه له بمری داره مازوان فَرْقَر لویه.
 فَرْقَر وکله: چتی فَرْقَر لوی.
 فَرْقَره (هورا.): قشقله.
 فَرْقَر: په لکی سپی و تورتی بنهوی کلمه. قشقله، قله باچکه.
 فَرْقَره: فَرْقَره.
 فَرْقَرین: ترشان، که فکرین و هملچوونی ماست و چتی تر. بۆردان،
 بزانن. ترشانی دزو که فکرین.
 فَرْقَرگ: قله باچکه.
 فَرْقَرگه: قشقله، قله باچکه، فَرْقَره.
 فَرْقَران: قله چوقان.
 فَرْقَراندن (زا.): توانندنوهی پۆن.
 فَرْقَرله: قشله، سمریازخانه لمار دانشتواندا.
 فَرْقَر: تووکن، پرچن، کسپیکه قزی به سهرهوه بی.
 فَرْقَره سهره: سهرقز، جندوکه، عجمه، جنوکه.
 فَرْقَرک (باک.): جووره نسیپیه کی سه گانه.
 فَرْقَرک (باد.): بالنده پیتی که پشه دست و دندوکی سورده له کوتری
 کهچکه تره.
 فَرْقَرله: قازوو.
 فَرْقَریاک (زا.): قله پشه.
 فَرْقَرلاندن: سورکردنوه له پۆنیدا. خفه تیارکردن.
 فَرْقَرلین: سورکرانوه له پۆنیدا. خفه تیاربوون.
 فَرْقَرین: خفه تیاربوون.
 قسه: وتووێژ، گفتوگۆ. — ی پرو و پوچ و بی و اتا: هملیت و په لیت.
 قسه بمر: کسپیکه قسان بگپرتیموه و دوزمان بی.
 قسه بمر قسه دهانیهوه: له قسه لادان بۆ سهر قسه کردنی، قسه بمر
 به یه کیکه.
 قسه بمرین: گپرتیموهی قسه یه کیکه بۆ یه کیکه تر.
 قسه بمرین: پرنی قسه کیسپیکه له نیوه راستیدا.
 قسه بمرینهوه: دهنگ لیک گۆرین لمر زیزی و دلشکانی.
 قسه خال: کسپیکه قسه ناخویشی. — ی: بهد ویزی، قسه ناخویشی.
 قسه جوون: کلماندن.
 قسه جوونهوه: دورباتم چنند پاته کردنوهی قسه.
 قسه حالی بوو: تیگه یشتوو.
 قسه حالی بووگ: له قسه حالی بوو.
 قسه خویش (باک.): ده ششک، کسپیکه گفتوگۆی خویشی. — ی: ده ش
 سکی.
 قسه خووردنوهوه: قروتدانهوهی قسه دهرنهرینی لمر چتیکی دیکه.

قسه دهرین: دهنگ دهرین.
 قسه دهرهوار: قسه دهرهوارین، دهره.
 قسه دهرهوارین: قسه دهرهوارین، دهرهوارین قسه یه کی پهنانی له یه کی
 به فیل.
 قسه دروست: کسپیکه قسه راست و دروستی و درۆی تیدا نهبی. — ی:
 قسه راستی.
 قسه دهرهوارین: دهرهوارین قسه یه کی نهبین، شکانی قسه یه کی لای
 یه کی.
 قسه راست: راست بیژ. — ی: راست بیژ.
 قسه رهق: کسپیکه قسه قورس و ناخویش بی له گهل خه لکی. — ی: قسه
 تالی، قسه کردنی ناخویش.
 قسه رهوا: کسپیکه لمار کۆمه لدا قسه یه بکات.
 قسه رهوار: یه کیکه له دورانیدا دانمینی.
 قسه رهوایی: دانمانی کسپیکه له دورانیدا.
 قسه رهزان: کسپیکه شووین و هملی قسه بزانی. — ی: زانیینی شووین و
 هملی قسانه.
 قسه زل: کسپیکه قسه ناخویش و زل بکات. — ی: قسه ناخویش و
 زلکردن.
 قسه سارد: کسپیکه قسه خوش نهبی. — ی: قسه ناخویشکردن.
 قسه سارد: قسه سارد. — ی: قسه ساردی.
 قسه شکان: به قسنه کردن.
 قسه شکاندن: به قسنه کردنی کسپیکه و لمریز فرمانی وی دهرچوون.
 قسه سوت: قسنه سوت.
 قسه سوتاندن: قسه خووردن.
 قسه سوتاندنوه: قسه خووردنوه.
 قسه سهر: گفتوگۆکار.
 قسه سهرین: گفت و گۆکردن له گهل یه کیکی.
 قسه سهرینهوه: گپرتیموهی قسه یه کیکه بۆ یه کیکه تر.
 قسه له پوو: کسپیکه قسه ههمو کسپیک له پوو ههمو کسپیک تر
 بکات با توو پش بی. بی شهرم، زه زه پ.
 قسه له پووینی: قسه کردنی په پ و راست له پوو خه لکی.
 قسه له سهرهوارین: قسه دهرهوارین له یه کی به فیل.
 قسه لیک کردن: له بابت چتیکه دروان.
 قسه له سوت: کسپیکه قسه خوش و قوت بی.
 قسه رهگر: گروگر، قسه له گروی گر.
 قسه رهگرین: له گروی گرتنی قسه کیسپیک.
 قسه رهشهر (هورا.): قسه چین.
 قسه رهواس: دهنگ رهواس.
 قسه سووتن: ناخویش.
 قسه هه لیهستن: کسپیکه قسه درۆ هملیهستی.
 قسه هه لیهستن: قسه درۆ هملیهستن.

قسهه لچين: قسهه پيکونهان.

قسههون: هستيار، بووژ.

قسههونيموه: هلبست دانان.

قسههينان: قسهه يه کيکي بۆ يه کيکي تر هينان.

قسهه ناستمق: قسهه يه بوزي به کلهک.

قسهه: شيره داري هلبا چراو.

قسهه (نمرده): وهی، قورت، ناسير، سيوهت.

قسهه (همورا): نمرۆک، (شوق)، (هوا)، کمنډ، (زهن)، کونډ (که

شيري بدا)، (شکا)، سستيوور، (همر)، ناستموير، بهر بوارد. وولاخ يا

نازالتيکي ميبه که سالتیکی نمرابي، نمرۆک. داري بۆ بهر.

قسههک (باک): چلهکا، پروشکه. قينچکه پياوژه بۆ چه قاندني دهست

دهدات.

قسهه: پياوازي فيستمو سملک وورد.

قسهه: گزگل، يه کيککه له بهره کاني داره مازوو.

قسهه (سور): قيبسهک.

قسهه (نمرده): قسهه، گزگل، جوورتيکه له بهره کاني داره مازوو.

قسهه: ههک، (که)، نهمهک، (همورا)، ناههک، جاپوو.

قسهه: کم، نهمختي: پارچه پيکي کم له چت.

قسهه: وارشي گۆزان، موغبيره، غعل، خسن، شووهری دهوړی گۆزان. که له

که بهردي ناو زهوييه. (هوا)، بهش، پشک، واره.

قسهه: چتيکي رهشباره وهکو ميتوي همنگوني بۆنيکي خوشي هديه.

قسهه: هسه، کسهه، بۆ ناوۆتن و دهنگداني مهران به کاردهبري. — لي

کردن: ناوۆتن.

قسهه (که): پشکل، پشکل.

قسهه: جوان، لهبار، قستيله، لال، قستيلانه.

قسهه: نيوي نافر تانه.

قسهه: خنجيلانه، قستيله، چتي بچکولانهی جوانکيله.

قسهه: خستيله، خمشوک، ژيکه له، نيسک سووک، پت، پتکو،

(باک)، پتو، نهميله، قستيلانه، جوانکيله، چکوله جوان.

قسهه (بابا): گمزويکه له همواره دهنيشسته سهر جعوتي داره بهرروي

جوتو ته که ليده کمنوه و له سهر قاپيکي داده نريت تا تمواو ده چوپتيموه

رهنگي سپهر هيچ کولاندني پيناوي. رهنگيکيشه له هي وولاخاني

به رزه.

قسهه (همورا): قسهه له، قسهه باچکه.

قسهه له: کشکيلنگ، قزقيهر، کشکله، قزقه له، (هوا)، کو.

قسهه باچکه، قهجه له، قازهک، قيرقه له، (همورا)، قسهه، (دهر)،

زهن. قلهه پازه له، (دهر)، قلهه باشکه، قلهه لهک، (خو).

قسهه له که، قسهه، (نمرده)، قسهه.

قسهه (که): تيکچرزان.

قسهه (همورا): قسهه له.

قسهه: جوورتيکه له بهر داري مازوو قزقواويه.

قشلاخ (که): زستانووار، هوارگه ی زستانيتيه، چمن مالتيکه له دي

جيا بوو نموه بۆ به ختو کردني ناوال و کشت وکال کردن.

قشلاخ (دهر): شويکي کوندي، ديبه که کاوول بووي.

قشلاق: قشلاق.

قشله: ديوان، سمرچه، سهر، جتيگای دهسته پيشمه رگه يتيکيه.

قغ: قغه قغ، قغه قري قغه رهشه.

قغه (جا): بهلم و لوتکي گچکه. (جا)، کوکه، کوخه، قوزه.

قفل: ناستيکه دوای نالقه ريز کردن له دوولای ده رکه ده ريت يا هي

سندوقي بۆ قايي و به کليل ده کرتيموه. قلف، کوډ، کوډک، کلوم، کلومي

ناسن، (همورا)، قهراشه، قلفي ناسن.

قفلدان: داخستني ده رگا و سندوق به قفل.

قفلين: کوکين.

قفلهک (باد): پر به دهستي، پر به چنگي.

قغه: قغه، کهکه، گکه، له زاراهي مندالاندا به چتي شيرين ده ليتن.

قل (هوا)، بابا، خو، (دهر)، دان، دهنگ، گلسو، دهنگي دانو تله،

گلوه تري. دانه، — يک تري: گلو يک تري.

قلاخ: قهلاخ.

قلاش (که): تيکولي دار. پارچه ی زهنگه داري وورد.

قلاشتن: قهلاشتن.

قلاشکهري: قهلاشکهري.

قلاف (فه): کالان.

قلاق (لو): قهله رهشه.

قلاشان: قله شان، قليشان، بۆ دارو نيتر.

قله: گمشي ناوري پشکو که خالي رهشي تيدا ده ميتي. ناوړه که — ي دي.

قلاشاندين: قله شاندين.

قلاشو: قله شو.

قلاقل: قله ی ناوړه بوزوري.

قلموه (فه): ده رزله.

قلب: وهر گهران، سهر و نخون بوون، سهر و ژير بووني چتيکي ناو يا شير

ويا هر جوړه شلمه منيه کی تيډابي و سهری ناوړه لمي. — بوونموه: پړان،

دهمو نخون بوونموه. همنگلي ديزو گوزو نيتره، (همورا)، قوڼپ.

قلمونهوه: قلب کردنموه.

قلمه: قلمه ی ناو، دهنگي رهشانه وي مړو پړانسي ناوړه. دهنگي پړانسي

چت بوزوري. — قلب: دهنگي يک له دوای يه کتري پړان. (دهر).

قلمه قوڼپ، (فه)، گله گله، دهنگه دهنگي ناوړه له کاتي پړان يا

پړانديد.

قلموه بوون: قلب بوونموه.

قلب بوونموه: قوڼپ، گوزو ده فری تر، به سهر و ژير بووني ناوړه که ی لي

بهري.

قلب کړدنهوه: قوڼپاندين، قلماندينموه، پړاندين، دهمو نخون نکر دنموه.

تليښک: تليښک.

تليښک: چټی پروږوچ و بی واتا، قسه یا نووسینی بی واتا، شرم ېرم.

قم: قوم.

قمار: قوماړ.

قمارباز: قوماړباز. — ی: قوماړبازی.

قملو: به زوری کشانی ناره بهسمر کشت وکالاندا.

قمقمو: څمه گرو، داعبایکه وه کوو شینشینی وایه سمری خپه لمشیشی پنک پنک و شین و بوره. (همورا.) قومقمومه. قومقموکه.

قمقموکه: قومقموکه.

قملاخ: خمخوړکی زوی.

قموش: دواړو، پاشمړو. دهمت وپیږند.

قمیش: قوموش.

قن: لیس، هیلا، کولانمیشک، کولیت.

قننموه (کمر.): سستی، لسمسر چوون، داقنینموه، (همورا.) فتهوتو بیمن.

قنه: هاندان بډ گیان لمبران، نکه.

قنهن: جوړه پوتیکي کوانه، چمن و شپه پوښتی کوه. مړو که به شادی و خوشی بنوتی. نغمن، نکمن، هانکهانک، دهنگی مړی نمخوشه یا ماندوو.

قنچ: باش، راست، قیت. په پ، بلل، قوت. جوان، لاوچاک.

قنچ دانیشن: قیت دانیشن.

قنجان: قرنجان.

قنچاندن: قرنچاندن.

قنچاقنچ: قوته قوت. — کردن: قوته قوتکردن.

قنجهی یا (شورا.): پانیه، پاژنه یی.

قنچ بوونهوه: قوت بوونهوه.

قنچک: سمر قوونی بامیو میوه چټی تره، قونچک.

قنچکرنموه: قوتکردنموه.

قنچیلانه: خشتیلانه.

قنچيله: قنچيله، پتقهله، جوان.

قنچ (همورا.): قوچکو بلندا یی سمر دیوران و گردو ته پوړلکو چیا یان ویا له هر جیگایه کی تربیت.

قنچک: قونچکی میو و پیوازو نیدیکه یه، — بامیو نیتر. توتک، سه گیتی چکو له یه. کلیتچکه. دومل، زپکه. پارچه یه، توژیک، کمیتک.

قنچکان (نمرده.): چیچکان، چیچکان.

قنچکو: زنجکار، ناوکه له زپکو قونیران دیت.

قنچکه: پروانه: قنچکه، زپکه.

قنچکسلاره (همورا.): پاشکیتو، (دزه.) سیسکسلاره، سیچکسلاره.

قنچککردن: دانیشن به چیچکانموه.

قندر: قیت، راست. — بوونهوه: راست بوونهوه، قیت بوونهوه.

قنگ (باک.): کولانه ی مریشکی.

قنگ (که.): قرون، کوډ، سیک، پیزی، کوډی، پرتزه، بیتخ.

قنگانیک (نمرده.): نانیشک.

قنگاو: ناریکه نرابی له مهرهزه و کشت و کال سمری کردیت و دهرچوبیت.

قنگاوله: دوپله، گیایه کی بهاریه سورده کرتومه بډ پوانی ده خورت، کمیتک بهرز ده بیتومه گه لاشی وهی بی ده چی.

قنگه بان: بانی خانو که له پشتومه زور له زوی نرم یی.

قنگه جگهره: قونچکه جگهره.

قنگه جنوکه: مهبس له شویتي زور تسک و تروسک و تنگه بهره.

قنگه جوړی: قرون قوچاندنی گیاندار بهموی زور گوو هاتنی یا هیلکه کردنیوه.

قنگه خوه: ونهزه، نوسن به قونموه.

قنگه خشکی: قوونه خشکی، لسمسر قون خو خشاندن.

قنگه خشکی: خزین لمبر زیموه بډ خورای.

قنگه خلیسکی: لسمسر قون هاتنه خواروه، له شویتي لیژموه سا ووشک بی یا بهری لی بی.

قنگه خوړووه: نه خوشه که له هندی گیانداراندا قوونی دیته خوړو، خارشت.

قنگه ډرک: دروی کنگریه له کاتی نیږیونیدا دهر پت ده کرتته گزړه بډ وولاخان، قانگه لاشک.

قنگهر (که.): قورنهر. — ی (همورا.): کنگر.

قنگه هزه: پشت، نژاد، دارا له — ی بابانه واته لمو په گمزه یه.

قنگه سوونه که: دهر دیکه تروشی مندالی ساوا و مهرهزه ی کوږیه دهی.

قنگه سوونه کی: قنگسوونه که.

قنگه شمر: شمر کردن له گمل پیژنکیدا پاشمپاش.

قنگه قنگ: بریتیه له دواختنی کار بډ نه کردنی، برزو لم کاره دا — دهکا.

قنگه گاز (شا.): بریتیکه لسمره دهی نیسکی سستی گیان لمبران دیت که شوونه که نیکی پیده لین، له کولوکی وولاخیش پیدای دهی بهموی کرتی زین یا کورتان ویا باروه.

قنگه لاشک (باک.): قانگه لاشک.

قنگه لانس: قوندا نموه یه کی کم لسمر چیچکان.

قنگه لانس: قنگه لانس.

قنگه نشینه: قنگه نشینه.

قنگه نشینه: مندالیکه تازه فیره دانیشن بووی لسمر قون.

قنگه موډلوور: قونمو تلوور، تل، خل، خولور، خللور، تلور، پالکمو تن به جوړی، که قنگ دهر پمړی. — بوونهوه. — کردنموه.

قنگه چاو: قنگی چاو، قونچکی چاو به لای گمرووه.

قنگه چاوپندان (نمرده.): به گزشی چاو پوانین.

قنگ خولدان: قون هملسو پانندن، سمار کردن، قهلبیره، قردان، قنگ هله ته کاندن.

قنگداڭمۇھ: مەبەس لە كەمە دانىشتىكى.

قنگداڭمۇھى: جىنچىكان، قىچىكە، قىچىكان، ھەلتىروشان.

قنگدەر: قونۇدەر، نىرىنەى حىز.

قنگەر (كە.): كەنگەر، گىيەكى بەھارىيە و بىنەكى دەخورى.

قنگرەزا (ئەردە.): جوورە جەمىيەكە لە كەنگر پەيدا دەي.

قنگرەلچ: پىنجى كەنگەر، بىنجى كەنگەر.

قنگرەق: مەبەس لەمىندالى كە بۆيەكەم جار لەسەر قونۇ دانىشى.

قنگرەلچ: قنگرەلچ.

قنگرەماس: كەنگرەماس.

قنگرەشك: نىرتكى ووشكى گىيە كەنگرەيە.

قنگ ئى كەتتۇ: مەبەس لە مەردومى بېتۇش وگۇش كە ھەمىشە چتى لى بىكوى.

قنگ ھەلتەكانىن: قنگ خولەدان.

قنگ ھەلتەن: قونۇ ھەلتەكانىن.

قنگە ھەلتەكەن: قنگ ھەلتەكەن، بەرگا يىلكە، كلك ھەلتەكەن، كلك ھەلتەكەن، فېسكە.

قنگرەك (كە.): مىندالى ساوا.

قنىيات (دە.): ژيان. — لى لى بىرى: ژيانى لى بىرى. (خۇ.) گىيەلە، سەرمەرگ. نەوس كۆزى، سازگارى. — كەردن: داکەتەن بە بەشى كەم، نەوس كۆزى، سازگارى.

قوبى (زا.): ماستى بىزىكار.

قۇبەھەر (باک.): گىيەكە.

قۇبەكە (ئەردە.): گومىز، لوتەكەى چىيە.

قۇپ (باک.): قوللى كىتان. (زا.) كەسپكە دەستى يا پىتى شەپەتەن. (شەوا.) گومىزىنگ.

قۇپان: قۇپان.

قۇپاندىن: قۇپاندىن.

قۇپاندىمۇھ: قۇپاندىمۇھ.

قۇپەن (ھەر، مەك.): ئەر كۆما قىت و پىرانىن كە لەنىتە دەغلەندا بەقەد نامىزىكى بىلىد و شىن دەپن ھۆى ئەرە كە جىگىيان يا زىلە ويا كونس داعىيانە.

قۇپەن (مەك، كە.): لاسكى گىيەيانە.

قۇپەچە: دۈگە. جوورەكەشە لەبەرى دارەمازۇو.

قۇپەز: ھاشەر ھوشە.

قۇپەك (باد.): قىرخىنە. (باک.) بەرۈو، گرى.

قۇپەكە: لوتەكەى چىيە.

قۇپە: قۇپە.

قۇپە: قۇپە، شوپىنكە نەم ويا قونۇ و زەك و پىر لەدارو بار يا گزۇ گىيەن. (ھەر، تەپازن، دەر.) ئاۋازا، زۆنگ (زۆنگى ئاۋازا)، (ھەر.) كەناۋ، ئاۋگىر، لېتە، زەلكاۋ، زە، زەك، بە شوپىتى فېنكىش دەلىن.

قۇت: كۆت، پووت و قووت.

قۇتازە (كە.): قۇتاسە.

قۇتاسە: جوورە خىشلىكى ژانەپە وەكسۇ زەنگولە واپە لە زىپو زىپو دروستدەكرى و لە پىچ (كەزى) دەخرى، گولنگەى كەزىيانە جا لە زىپا لە زىپىت: قۇتاسە.

قۇتان: ھەرزال.

قۇتەرە (پەر.) : قۇتەرە، تەندورەى ناشىيە، دۇر، قووتەرە، كۆتەرە. — ى ناشى: زارى دۇلاشى.

قۇتەرە (ھەر.) : ناشى كوتەك. خۇتەرە.

قۇتەرە (كە.): دۇلاش.

قۇتەرە (ھەر، كە.): مەزى يا وولۇخىك وىان ئازالىكە پىرو داکەتو و گىپەبوسى. — ى (ھەر، كە.): داکەتەن و گىپەبوسى مەزى و وولۇخ و ئازالى پىرە.

قۇتەك: كوتەك، مرادخانى.

قۇتى (باک.): قوتو، قۇدى.

قۇتەلە: قۇتى بچوگ، قوتوۋى نەوتى چرا.

قۇتەن: سەرى پووت، دارا سەرى — ە.

قۇجە (ئەردە.): جاۋىن.

قۇچ (سە، كە.): شاخى وولۇخ و ئازالە. پىتەپەرگەر پەرتساۋى دوو سوارانە بۆنەۋى يەكتىرى بەجى بىلن: دارا و بارام — دەكەن كە دېندە و نىچىرى بىگىن. (نە، باک.) شاخى وولۇخ و ئازالىسە بە قىتەكەى چىيان و ھەمىو بەرزايىكى دەلىن. (باک.) بىنە دارىكى بىراۋە كە بەرەگ و پىشەۋە لە زەۋىدا مابىتەۋە. قۇربانى، گۇشت. — ى قۇربانى: گۇشتى قۇربانى. (پەر.) تاقە كەزىيەكە لە پىتەسەرى. بىران، تىگىل.

قۇچلخ: توند و تۆل و ئازاۋ و ووریا، خىرا، زىنگ.

قۇچان: كۆدە، قاقانى، خاقانى، قەبالە، پەسولە. بىزانە، جوورە باجىكە لە خاۋەنى ئازال دەستىتەت لە سالد. (كە.) شەپەشاخ.

قۇچەقانى: (دەر.) قەلماسك، قەلماسك، ھەفچا، (ھەر، باد.) بەردەقانى، كۈچكەنى، سەپان، كانك، كانىك، كەنىك، كەفكەنى، كەفكانۇك، (باک.) كەنى. (ھەر، جا.) بەرەقانى، جەركەنى، قەفكانى، (باک.) كەفك، بەردەقانى.

قۇچدار: شاخدار.

قۇچدان: قۇچ دەشاندن.

قۇچسە (ھەر، زا.): گىيەكە بىكىكى پەوانى ھەپە.

قۇچ ئېلەلەن: شۇق تېپەلەن.

قۇچەۋان: پۇشەكەر، شەپەقۇچكەر.

قۇچەۋچەن: شەپەشاخ. (ھەر.) بىز بىزانى، قۇچ لىدانى. گەمەيەكە مىندالان بىسەرى لىكەدەن.

قۇچە: كۈچكە، جوورە كۆۋىكە لەسەرى مىندالان دەنرەت.

قۇچەك: كۈچكەى ژن و مىندالان.

قۇچكە (ھوراء، باك.): كۇچكە، قۇلەقچەكە، جورۇدەكلۆيىكى كلكدارە
مندال و نافرەتانی دېھتەكانى موكریان لىسەریان دەگرد، بە دەسمالى
سەرى ژنانیش دەلین. (نەردە.) گووی، گوویچكە، سۆرانى، نەنگوچك.
قۇچكەتاش: قۇچى تاش.
قۇچكەسۆرانى (نەردە.): فەقییانە، نەنگوچك، سۆرانى.
قۇچكى (باك.): ژوروى میواندارى.
قۇچ لیدان: قۇچقۇچاننى.
قۇچ وەشانن: شۇق وەشانن.
قۇچ وەشین: شۇق وەشین.
قۇچەلۆقۇن: شۇق ھارۆرتن.
قۇچیتاش: نەم كەسەیدە مەوى پیتشى ناوچارانى نەم و نەم بۆ جوروانى
بتراشى. — ی: تاشرانى مەوى پیتشى ناوچاران بۆ جوروانى.
قۇخ (بابا، كە.): كیتل، كۇخ، زنج، قۇخ، خانوى نىویاخ و باخجانە بۆ
باخموان. قۇچ. چتى چەماوۋە، كوپ، قاخ، چەمیاگ. (بابا.) خۇخ،
ھەشتالو مەزو توكن و سەپ پاتە لە قەیسى گەورەترە. (نەردە.) زىخ.
قۇخە: كۇخە، قە، قۇزە، كۇكە. — قۇخ: كۇكەكۇك. (نەردە.) قاخەقاخ،
چەمان چەمان، بە كوپوۋون و چەمانەو.
قۇخەل (دەر.): خانوى گچكە، قۇكل.
قۇخە (شار.): ھەشارگە، شارەنگە. كۇمە زنجى چكۆلە.
قۇخەدان (نەردە.): چەمانەو، قاخدان.
قۇخل (بابا.): ئادۇر، كوپ، زنج، قۇخە.
قۇدك (زا، دەر.): ھوراء، ئاوتە، جام.
قۇدى: قوتو.
قۇدیلە (خۇ.): قوتوۋى ئاوتە، ئاوتە.
قۇدیلە (كۇ.): كۇچیلە، قوتیلە. (خۇ.) ئاوتەنى گچكە.
قۇر (باك.): گونك. (باك.) خەت، دیر، پیز. — كەرن: پیتەلگوتن،
ھەلنن. زەنگى گەورە مىلى پیتەنگ. بى واتا، پوچ، خراو. وەتەبا،
(كۇ، كە، ھوراء، دەر.) دەر. (زەن.) دەرگەن، گونك، گونزل، گونە،
(ھوراء، قە) گوندرار، (زا.) پتلۆ. ووتە — قۇخ. — ی ئاۋال و
وولخان: گەدەپست. كەس یا زەندەمالیکە پەخولەى پۇاۋیتە
ناوگونیمو. زەنگە بەلآن بەتەنى بەكارنابرى دەلین زەنگ و قۇز. (زا.)
گیاندارى لاواز. چتى ھېچ وپوچ.
قۇراچكە: قوپ قوپاچكە.
قۇرۇخ (زا، جا، ھوراء، چەمان، كەسپكە كەم گەپابى و لە گەپانیدا
زوو ماندرى. (جا.) قەپاسە، كەژو.
قۇرۇن: چك بوون، بىنەپرى ئا و لەھاوناندا، تۇككىكى نەمان.
قۇرۇقن: بۆراندن.
قۇرۇ (بابا.) پەرسیلە، (ھوراء، پەرسیلە، (دەر.) پەسیرە، (ھوراء.)
ھالە، ھالنى، پەرسیلە، (باك.) بى سیرە. — ی ووشك: سەرمۇكە،
سەرمۇك.

قۇرۇ: قۇرۇى زگە، دەنگى زگ، جورۇدە دەنگىكەشە وەك دەنگى قۇرۇقۇر،
دەردىكى كۇزىندەى وولاخانە. بۆپەى گاومانگا، قوپرەى سەگىيە. لىورە،
دەنگى پىوى و نیتىر. ميارمىاوى پشیلە.
قۇرۇقۇر: جۇرەجۇر، بۆپەپۇرى گاومانگا، قۇرۇى يەك لىدوۋى يەكترى.
(دەر.) دەنگى قۇرۇقۇرە دەنگىكە توۋشى پەشەوولاخى دەپى.
قۇرۇولەمى (ھوراء.): قۇرۇى زگ.
قۇرۇت: تەگەرە، كۇسپە، كۇلۇ، دۇق، نەگەر، پەلپ، نەگەتى، تەنگانە،
تەنگى، ناسىو، تەرە، گرى. — تەخسەن: تەگەرە تەخسەن، كەند،
قورۇكە، چال، كەندال. (نەردە.) قوم، چۆر.
قۇرۇتە (موك.): (ھوراء.) پەوان، جورۇدە غارىكى وولاخانە، لۇقەلۇق.
قۇرۇتەرە: تەندور.
قۇرۇتەقۇرۇت: لۇقەلۇق.
قۇرۇتەقۇرۇقۇن: جورۇدە گەمەپىكى مىندالانە.
قۇرۇتەقۇرۇقۇ: چتى لۇق.
قۇرۇتە: قورۇتە.
قۇرۇتى (باد.): كۇترە.
قۇرۇچ (باد.): تىكۆلە سەوزەكەى فەرىكە گوۋىزىيە.
قۇرۇچىن: ھەلپچەكاندى گيا.
قۇرۇخ: ياساخ، پەوان، قەدەغە. (كە.) پارىيەكە: يەككە دەنوى
ھارپىيەكانى دەستى لىسەپشتى دادەنن بە كۇمەلە لىى دەدەن تا ھەللى
دیتى كە دەستى كى لىسەپشە.
قۇرۇخانە: چەكخانە، جەخانە.
قۇرۇدوون: نەم زىزىيە، كە لە كاتۇمىر دەخى و لە نىخەى مۇشان قايم
دەكرى.
قۇرۇغ: قەدەغەكەردى زەوى لە پەپىنى دارو درەخت وگيا. قەدەغەكەردى
گەرما بە تەورى بۆيەككە یا خىزانىكى. — كەرن: تەرخانكەردى
گەرماو بە تىكپاى بۆيەككە یا بۆ خىزانىكى.
قۇرۇقۇر: جورۇدە مەزەقەكە كونىكى لە تەنیشتىەتى، كە داکوتىر قۇرۇى
لىيەدەت.
قۇرۇقۇنە: قەقۇنە.
قۇرۇك (زا.): پەشتەل.
قۇرۇك (زا.): كلىنچكەى مەردوم.
قۇرۇن (نەردە.): تاوان، گوناج.
قۇرۇق (ھوراء.): بۆق.
قۇرۇ: چادان، چايدان، قۇرە.
قۇرۇ: (سەر، موك، بابا، كە، رۇز، شەدەلى) گىرنىگەر، بىز مۇ،
قومقۇمە، قومقۇمۇكە، دولقۇدەرە، لىو داغبا مارخۇزانە، كە لە گەل
مارى شەپى دەكەن. قۇرۇپونى مۇرۇت.
قۇرۇ: چادان، كادانىكە لە تەنیشستە مالانەو بەكەردى لە تەپان دروست
دەكرى و نىوەكەى پە لە كادەكەن، سەرەكەشى بە قۇرۇقى سەواغەدەن.
لۇدەى گزەرەگيا.
قۇرۇپانە: سەرسەمار.

فۆزىيە نامەزەردە (ئىمىرە): بىزىن مۇز، بىزىن مۇز.

فۆزىيە (كۆ): گىشە گىيەكى نىتوپى لە كا ئاخىراۋە، زىنجە گىيا، ناۋى گىرە كىيىشە لەشارى كىر كوك.

فۆزىيە: ۋوشە يىتىكى سۈۈكە بە جىنپۇ بە ئافەت دە كوتىرت.

فۆزىيە: قۇرىنجان.

فۆزىيە: بۇق، بىق. داعبايەكە شىۋانە لەناۋ شىنپىيى ۋ لە قىراخ ئاۋ ۋ جۆگىر پورباراندا دە قىرپىتى.

فۆزىيە: دەنگى بالىدە يەككىيە.

فۆزىيەگە (ھىم): كۆنگرە، قۆنگرە.

فۆزىيە: كۆرپ، چىمارە ۋە. جۈۋان، لاۋچاك، شىنك، شۇخ، ھەل كىموتو، ناياب.

فۆزىيە: ى لۆكە: كەلپۇرى پىمىز، گۆلى بىرى پىمىز. ى پىمىز: گال، گۆزك، كەلپۇر، تۆرىسە تىكۈلى پىمىز. ى ئاورىشەم: چىتىكى گىرە كىمى ئاورىشەم ھەلپەيدە پىچى. قۆزلاخە، كاسە، خلىف.

فۆزىيە (ھىم): كۆخىن.

فۆزىيە: جۈۋانى، شىنك ۋ شۇخى. (ئىمىرە): قۆزى، بىلندىيى.

فۆزىيە (جا، ھىم): كۆخە، قفە، كۆكە، قۆخە.

فۆزىيە: گىلەرز، گىلەرز، قەۋزە، قەۋزە بەرد.

فۆزىيە: كۆخە پىشە.

فۆزىيە: كۆخە پىشە.

فۆزىيە: قەۋزە ۋە. (ئىمىرە): قەۋزە.

فۆزىيە: كۆخە كۆخە.

فۆزىيە: لە ھىم ۋە گىرە ۋە تۆپ ۋ چىتى تىرە دەست ۋ بەردى.

فۆزىيە: چىتىكە ۋە كۆ تۆپ ۋ چىتى تىرە ھىم ۋە گىرە تىرە.

فۆزىيە: قۆزلاخە. (ئىمىرە): قۆزلاخە.

فۆزىيە: قۆزلاخە. (ئىمىرە): قۆزلاخە.

فۆزىيە: كەلەم (ئىمىرە): كىنى گۆلە كىنى.

فۆزىيە: لۆكە (ئىمىرە): قۆزلاخە لۆكە.

فۆزىيە: ھىم ۋە. قۆزلاخە ئاورىشەم.

فۆزىيە: چىتىنى چىتىسوتەكە.

فۆزىيە: جۈۋانى، شىنكى.

فۆزىيە: جۈۋانى، شىنكى، قۆزىتى.

فۆزىيە: جۈۋانى، شىنكى، شۇخى. (باک): گۆشە.

فۆزىيە: چاڭا (باک): قولىنچىكى چاۋ.

فۆزىيە: كۆخىن، كۆكىن.

فۆزىيە: سۈۈسمار.

فۆزىيە: قۆز تىرە.

فۆزىيە: دراۋىكى كىم نىرخى ئىرانىيە، گىزخوۋاردنى موۋى نىچاۋانى ئىسپ ۋ ماين، جا گۆيا، كە ئىم ۋە لىيەك لاۋە بىر باشە ۋ ئەگەر لە دوۋ لاۋە بىر شىۋە پىتى دەلىن: (ئىمىرە): جۈۋوت قۆشە. شىۋم، بىدەردوم، مەپشوم. نىشانە، ئامانچ.

فۆزىيە (ئىمىرە): كۆمەلە پىپاۋىك كە پىپادە يا سىۋار ۋىا تىكە لاۋ ۋ

چەكدارىن، لەشكر، سىپا، سىپا، ئۆردو.

فۆزىيە: لىنگدانى ۋ لاخ: ئىم شىۋىنە مەيدانى

قۆشەنىيە.

فۆزىيە (كە، ھىم): گالتەچى، ھارو ھاج ۋ بى تاپوۋ.

(كە، ھىم): غاردان ۋ پىمبازىيە.

فۆزىيە (ئىمىرە): قۇل.

فۆزىيە (باک): چىمارە ۋە، خوار، كۆرپ.

فۆزىيە (زا): يەكسەم لە ئاۋال.

فۆزىيە (كە): زەق، دەپەرىو، بىلند، قىت. ى: زەقى، دەپەرىو،

قۆزىيى، قىتايى، قوتايى، بىلندىيى. ى: قۆزىيى.

فۆزىيە (باک): قۆرلەكە، كۆن. ى: چاڭ: قۆلەكى چاۋ.

فۆزىيە (فە): كۆرپ، كۆم.

فۆزىيە (باک): كۆنكرىن.

فۆزىيە: كۆن بىۋىن، كۆنكران.

فۆزىيە (باک): خانۋى گىچەكە لە بەردى ۋوشك، قۆخەل.

فۆزىيە (باک): جۈۋە ۋە ھىم ۋە بى پىچەكە چىتى قورسى پىدە كىشەن.

تيرە، جۈۋى، دەستە يىك لە مەردوم، پىڭا، ھەندى. (ئىمىرە): ئىستور.

(باک): زەند، زەندك، پىل، ھىچك، باڭ، نىۋانى شان ۋ ئانىشكىتە، ى

جىلكان. دەستە، كۆمەلە، (فە): بازوۋىن. دارى ئىملاۋ لاى ۋ ھىم ۋە ھىم.

چىتى ئىستور. ھىم، تور، تور، نارچە. ى: موكىرەن: نارچە

موكىرەن.

فۆزىيە: باڭ (بۆ پىۋان). (ئىمىرە): قولانچ.

فۆزىيە (باک): پىشىندە.

فۆزىيە (ئىمىرە): قولانچ، نىۋانى قامكە چىكۈمەر قامكە گەۋرە يە.

فۆزىيە: قالىچە. ى: ۋاردار: قالىچە ۋ ھەردار. ى: نەخشىنە: قالىچە

نەخشىنە.

فۆزىيە (فە): ھىتالەى مرىشك ۋ لانى سەگانە.

فۆزىيە: ئىستورى.

فۆزىيە: تىۋار بىۋىن، نەنجام، پاپان، كاتى پىك كەۋتى كار.

فۆزىيە (ئىمىرە): قۆلانچە.

فۆزىيە (مىك): قەرز، بەلەن بە تەنى بە كارنار پىت بىلەكۈر لە پىشەۋە

لەكەل قەرز بە كارنار پىت ۋە كۆر: قەرزو قۆلە. ى: ۋارە: قۆلەۋاردارە.

فۆزىيە: قالىچە ۋ ھەردارە.

فۆزىيە: ساقۇل، لىۋلاق، لىۋلاک.

فۆزىيە: جۈۋە قالىچە يىك پەنگار ۋەنگە.

فۆزىيە: باسك بىند، قۇل بىند.

فۆزىيە: قۆلەست.

فۆزىيە: ئىم كەسەپە قۆلى بىندىيان لە پىشەۋە دەپەستى. بىندىيەكە لە پىشەۋە ھەردو قۆلى بىستراپى. ى: كرىن: بىستى ھەردو قۆلى گىراۋ ۋ بىندى لە پىشەۋە بۆ ئىمە ۋ پەنگا. ى: بىستى ھەردو قۆلى بىندى لە پىشەۋە.

قۇل

قۇلۇپىن: قۇلۇپىن، قۇلۇپىست.

قۇلۇپىن: بازى بىند، جوورە خشلىتىكى ئافرىتانه لى ۋىزى يا لىسىمىر جىلكانىمۇ لى قۇلۇپىن كىرى ۋە كىو بازى ۋاىيە لى ۋىزى يا لىسىمىر دوستىمىز كىرى قۇلۇپىندى باق، بازى بىند، باسك بىند.

قۇلۇپى: دەستىپ، ساختمىچى، — ى: دەستىپى، ساختمىچىتى.

قۇلۇپىچ: چىتىكى دىزىزە نان پىتەدەر لىكاتى نان كىرەندىدا لى قۇلۇپى دەپىچى تا قۇلۇپى نىسوتى.

قۇلۇپ: قۇرت.

قۇلۇپىچ (ئىمىرە): بىنەنگىل.

قۇلۇپى: ۋەتەنكە لى پۇرى سىر كىيىمىرە بىە مىرەمى پىرى داكىمىر تۈۋ دەكەرتىت.

قۇلۇپىخۇرە: ۋىزىدەربىيى.

قۇلۇپى: باجگىر، پاسىوان، باجگر، پاسىوانى شىمۇ، كە بىە ناۋ ناۋايبىدا دەخلىتىمۇ.

قۇلۇپىچىتى: پىشە قۇلۇپى.

قۇلۇپىخ: بازى.

قۇلۇپۇل: دەستەدەستە، چىن چىن.

قۇلۇپىك (باك): كىنگىر.

قۇلۇپىشان: مۇركىرەن، باۋەپى ھاتىن، پىتەن.

قۇلۇپىتى (باك): لىندەمۇر، بەقەلەنەت، قەلەنەت زەلام.

قۇلۇپى: لىۋلا.

قۇلۇپىچ: قۇلۇپىچ، بىنەنگىل. (بايا، ھىمورا،) كۇلۇپىچ، نەخۇشىيىكە لى سىرماۋە دەمىرى شان و مىلان پەق دەپى دەست بىمۇنى دەكەن. بۇ نارامكىرەننى ۋانى شان و مىلى قۇلۇپىچدار زەنجەفېل و دوگ تىكەل يەكتىرى كىرەن و سىرمان و پىلى پى چىمور كىرى لى كىرماۋىدا ئارەقەيىتىكى باش دەكات و شان و پىلى نەرم دەپى ئىمۇسا قۇلۇپىچى بىشكىتىرى باش، زاخ و زەنجەفېل و شىرىش زۇر باش، پەشكە بىە كوتراۋى لىكەل دوگى بىكوتىرى و كىرەمى بىكەن و لىسىر شان و قۇلۇپىدا بىنەن زۇر زۇر باش.

قۇلۇپىدەر (باك): كىشە دارىيە.

قۇلۇپىچ (باك): شاخ، قۇچ.

قۇلۇپى ھەلەنەكەندىن: سۇرانى پاموشاندەن.

قۇلۇپى ھەلەنەكەن: سۇرانى تەكاندەر.

قۇلۇپىلەكەن: مۇزى قۇلۇپىلەكراۋ و كورچ و كۇل.

قۇلۇپىلەكەن: قۇلۇپىلەكەن.

قۇلۇپىلەكەن: قۇلۇپىلەكەن.

قۇلۇپىلەكەن: خۇتامادەكەن بۇكار.

قۇلۇپى: قۇلۇپى.

قۇلۇپىن (بار): بىە لىت بوۋىنى دارىكى دەلەتن، كە لىە بىمۇ شىكابى، ھەلەپىردار.

قۇلۇپى (باك): بىر، چالار.

قۇلۇپى: خۇم لى تايىفە، تىمۇر پەگىز.

قۇلۇپى: قۇلۇپى.

قۇلۇپىن: قۇلۇپىن، ھەلەيىساندىنى كارىكى ناخۇش.

قۇلۇپىن: قۇلۇپىن.

قۇلۇپى: كىشە، پۇرۇش، كىچىل.

قۇلۇپىن: قۇلۇپى، بىرپايرى.

قۇلۇپى: قۇلۇپى.

قۇلۇپىچ: چەقز، بىنگە، مەلەبىند، مەلەبىنان، جىگەي تىدا ھاۋانىمۇ، قۇلۇپى، مېۋانخانە، ئىمۇرە كۇبە مەۋى دوۋقۇلۇپىچە، مەۋى پۇرۇپىچىكە، دىۋەخانە، قۇلۇپىچە تىمىكى.

قۇلۇپىخ: قۇلۇپىخ، قۇلۇپىخ، — پىچ: قۇلۇپىچە، پارچە تىراۋىكى دىزىزە مىندالى پى قۇلۇپىخە دەكەن.

قۇلۇپىخ: قۇلۇپىخ، دىۋەخانە، پىگەي شەقلاۋە (۲) قۇلۇپىخ.

قۇلۇپىخ: قۇلۇپىخە مىندالان، مەلۇتەكە بىە لىمىتۇ — ۋە پىچىرپى. بابۇلە. — كىرەن: تىمۇر پىچىنى مەلۇتەكە بىە لى قۇلۇپىخە قۇلۇپىخە كىرەن.

قۇلۇپىخە: قۇلۇپىخە، پىلار.

قۇلۇپىخۇن: پۇشەن بىە ھىنىسكە بىكى و تەكەتەك. بارام بىە — ھات.

قۇلۇپىخ: قۇلۇپىخە تىمىكى.

قۇلۇپىخ: (كە)، قۇلۇپىخ، بىشى خۇۋارەۋى تىمىكىيە، دارە، قۇلۇپىخە تىمىكى.

قۇلۇپىخە: قۇلۇپىخە، مەلۇتەكە، قۇلۇپىخ. — كىرەن: مەلۇتەكە كىرەن.

قۇلۇپىخ: قۇلۇپىخ، پارەنە تىمىكى.

قۇلۇپىخە: قۇلۇپىخە.

قۇلۇپىخە: قۇلۇپىخە، كەسپىكە ھىر قۇلۇپىخە دوست بىكات.

قۇلۇپىخە: قۇلۇپىخە، قۇلۇپىخە كىرەن.

قۇلۇپىخە: قۇلۇپىخە، كەش، پىلار، (پۇرۇ). تايخ.

قۇلۇپىخە: قۇلۇپىخە، پىشە قۇلۇپىخە چىان.

قۇلۇپىخە: قۇلۇپىخە، كەسپىكە پىشە ھىر قۇلۇپىخە دوست كىرەن بى.

قۇلۇپىخە: خىلىسكى، تىمىكى.

قۇلۇپىخە: نوۋىتىمىر بىلىۋىزى.

قۇلۇپىخە (ھىمۇ، ھىمورا): بىرچ ۋەلەنە شىمىر، شىۋىتى بىمۇر بى چاۋدىرى چىتىكى.

قۇلۇپىخە شىمىر: قەلەنەكە كىمۇتە باكۇرى پۇرۇشەلەنە پەۋاندىزى، ھى مىرىيە.

قۇلۇپىخە (ھىمۇ، ھىمورا): (ھىمۇ) قۇلۇپىخە، ئاۋىكە، كە بىە سىر بىرەيدە بىر ھەلەنە بىمۇر. — كىرەن: بىمۇر بىمۇرە ۋاى خۇرپە لىمىتۇ چۇم و جۇگاندا بىە ھى خىمۇر گاشەبىرەندە.

قۇلۇپىخە: كۇنگە، كۇنگە، بىرچى شىمىر.

قۇلۇپىخە: قۇلۇپىخە، كۇنىك.

قۇلۇپىخە: نىۋى پىپاۋە.

قۇلۇپىخە: جوورە خشلىتىكى ۋانە لىمۇر يا لىمۇر دوستىمىز كىرى بىە سىمىرەنى دادەكەن و بىە پىشەمۇدا شۇپ دەپىتىمۇ، قۇلۇپىخە، ۋەكۇرەنەگە ۋاى.

قوب: بانی به تاق دروسکراوی بلند، گومبز، دوگمه، زۆپ، زهق.*

قوبیا (نمرده): وولتین، سمودا، خارشت، خورشتی لمش.

قوبیو: نیوی پیاوانه.

قوبیاد (باک): زوو. — اسبی: بهیانی زوو.

قوبیه: قوبیه، قوبیقوبیه، گوبیه، گومبز، گومبزی گمرماو و مزگموتان و

نیت. — ی زپرو زپوی کهمهران: قوبیهی خپی کهمهران.

قوبیقوبیه: (همورا.) قوبیه، گوی سمردهی تاسی سمری ژنانه لمرزپ یا له زپو دروستده کری.

قوبیک: زۆپ، گومبمز.*

قوبیکه (نمرده): قوبیکه، گومبمز.

قوبیکه (نمرده): گوی سمر نالآو بهیداخان.

قوبیوولی: جووره پلازیکی به کاومو ناپاآیور، دهم بوخت.

قوب (همورا): قوم (بژ ناوو چاو شلمهمنی). — یک ناو: قومیک ناو یا دهرمان.

قوبان: تمپن، بنواداچون، چالبون، (که.) قوبان، کوپان، پۆچون، داکموتن، تمپقوبون.

قوباندن: قوباندن، (که.) چالکردن، پۆچواندن، داکواندن، تمپک کردن، تمپق کردن، بنوادا بردنی همدی چت به نهیم.

قوباو: پۆچو، پۆچو او، تهق، تمپک، تمپق بوو.

قوبیکه، قوبیکه (نمرده): گومبز، گومبمز، قوبیکه.

قوبیوژ: قهپۆز، گریه کیش له نیتو پاستی نیری جووتیدا.

قوبیووز (نمرده): قهپۆز، همرا، فیز، قومپوز.

قوبیان: قوبان، چالبون، چالداکهفتن، بنواداچون.

قوت (باک): ژئ — بون: جووی بوننمه. — کرن: دووایی هینان، پراندنمه. (باد.) کورتبالا بۆ هممو گیان لمرزیکیه، همزدهوی ژیر.

قهتیز، چاوهر، مالاآتی گووی کورت، هوشیار، ووریو قنج، قیت، قنج، بهرز، بلند. — بوننمه: قیت بوننمه، همزده، گوج، گیتل.

قوتبخانه: خورتندنه. — نامادهی. — پزشکی. — کشت وکات. — شمپی. — دادگمری.

قوتلی: شاگردی قوتابخانه، فقهی، مندالیکه له قوتابخانه بخویتی.

قوتار: پزگار، دهریاز، ناسوده، نازاد. — بون: پزگاریون. — کردن: پزگار کردن، دهریاز کردن. قه تار، چمند و لاآخیکه بهرو دوا به پزگایه دا برۆن.

قوتان (فه): کۆخین. (زا.) کوتان.

قوتاندن (فه): کۆخاندن.

قوتانن (فه): کۆخین.

قوتوی: قوتابی.

قوتیه: قوت، گت، گته، پمند، چهکه، پوته، پوتتل، پوتتله، ووریو، ووشیار. قوتله، مسمردومی قوت. قوتابی. (فه.) کۆخه. ئاژال یا و لاآخیکه گووی کورت بی.

قوتین: بلندی، بلنی، قوتزایی، شویتی قوته له زهویدا، بلندیایی.

قوتیره: کۆتیره، دۆلیانی ناش.

قوتیهش (خۆ): بزن، کیسک یا کاریله به که گووییه کانی پش و کورتن.

قوتیسور (خۆ): بزن، کیسک یا کاریله به که گووییه کانی سور و شۆپی.

قوتیشین: بزنیکه گووی قوت و لمشی شین بی.

قوتیهوت: زۆر خۆ نیشانان. وه دوری چتیکی نهیتی کورتن. جوولآتموه، جوولآه جوول، قنجه قنج، هلمپه پردا پهر.

قوتیهک: پۆشاکیکی کورته لسمر کراسمه لمر ده کری.

قوتیهموور (خۆ): ممر یا بزنیکه گووییه کانی قوت و گچکه بن وه کوو بهروو، (خۆ.) قوتمورت.

قوتیهین: تیره ییکه له لوپ.

قوتیهوونمه: قیت بوننمه، قنج بوننمه.

قوتیهه (نمرده): چتی زۆر چاک، جوان، خاس، فره خاس.

قوتیهلیا (همورا): قولآیه، قولیهی.

قوتیفین (زا): سپرون له سمرمان.

قوتیک (پهوا): نیتروانی نافر تانه، که تووکه کهی پراپیتنمه. کولآجهی نافر تانه، که قۆلی کورت بی. (باک.) سیخمه، به کهوای قوتلی ژنانیش ده لیتن، سوخمه.

قوتیکه: ههنجیری ووشک، دواوه ده زوی کورت، قرتم. تیزه، کۆنگره، تهپۆلکه، قیتیکه، سمری شاخان و شووتی بهرز. لووتیکه چیاو هممو شویتیکی بلنده، کهپک، بارکه، پارکه.

قوتکردن: کورتکردنمه.

قوتکردنمه: قنج کردنمه.

قوتیم (زا): کورمه، دارپکه له زهویدا ماییتنمه دووای بهرنی.

قوتیمان: هلمپسان.

قوتیساندن: هلمپساندن گول و گیاه نیتر، که نافر تان به پزچ یا به شده کانیاندا ده کمن.

قوتسین: جووره پارچه به کی دیخ و دیخ و پنگاو پنگ بسو له لۆکه دروستده کرا، ده کرایه کهواو پانتۆژ.

قوتوو (نمرده): خلیف، دوواریه ههنگوین. قۆدی، (همو.) قۆتی، قوتی، گمروانک، (باک.) مهخمر.

قوتووی جگمه (همورا): قوتووی جفاره، قۆدی جگمه.

قوتوولیم: مهحکم، پاره جی، پایدار، قایم.

قوتوولوی: قوت و قۆل.

قوتوولۆ: قوت و قمری، نهستور، گۆشتن.

قوتیان (فه): کۆخین.

قوتیله: قوتوله.

قوپ: پشکول، بشکول، کوپ، گیل، همپ، همپی، همگ، (فه.) خمرک، (نمرده.) همگ. قوپ له نار و گل دروستده کری، که نمرده که به بهر یا

ناو یا باران تمپی ده بیتنه قوپ، قوپ سمریان و دیواری ههژارانی بی سوواخ ده دیت. — ی سوواخی: کاپۆل.

قوپچکه (نمرده): قوپ قوپاچکه، گمروو، گملو.

قورسکه قورسک: نووسکهنووسکی سډ له کاتی نازار پی گیشتنیدا یک لندروای یه کتر.

قورسوقه مهر: مهبس له مرزی گموره و گران و سنگینه.

قورسوقول: چتی داپ یزروی قایم، قایم، سنگین، محکم.

قورسبه لنگر: نامرازیکه چتی قورس له سر پشته لوری دادنی و دهشی هیتینه خورای.

قورسی: پتهوی، پی، بارسایی، بلندی. کورسی. گرانی، گرانی، سنگینی، قورسایی، بریتیه له سنگینی و گرانی مرغان.

قورسی که مهر: بمری گیاه کی گرمیانییه ناکتیکی سپی هیده به کورترای بقرهوانی له دهمی مندالی سارا ده کری.

قورسین: سرسام بون، واق وورمان.

قورس نه عنا: نوقلکی پانی کرده له شه کرو ناره قی نعنا دروستده کری.

قورشل: کریکاریکه، که همر قوری بشیلی و خوشی کات.

قورغ: نستیره ی پژی، نستیره یهک.

قورقور (باک): قلمبرمه.

قورقورچکه: قورقوراکه، قورچکه، قورک، گمرو، گلمرو.

قورقوراکه: قورقورچکه، قورچکه، هفک، قورقورته، قورور، (کو). قورقورک. قورقوراک، قورقورک، گمرو، قورک (بزی همناسیه).

قورقوراک (همرا): گمرو.

قورقورته (فه): قورقوراکه.

قورقورچکه: قورقوراکه.

قورقورشم: مز، خوردک.

قورقورینه: قورقورینه.

قورقورکنده (فه): سورکردنوه.

قورقورکیش: کریکاریکه، که همر قورقورکیشی بزمستا. — ان: قورقورکیش بزم نیش بولای و مستا. — ی: قورقورکیشان.

قورقورک: گمرو، قورقوراکه، گلمرو، قورچکه.

قورقورکدراو: مهبس له مرزی چمنبازو دنگرله. مبردومی چاورسی و ززرخور.

قورقورکدراو: قورقورکدراو، گلمرو درپاک. زگبرسی، تیرنه خور.

قورقورکنده: له گل و ناو قورقورکنده بزمکار.

قورم (که): قورم، دیمن. (مورک). قورمی میچی، تن، تنی، (همرا). دووهرن، دووکلن. (باد). بنکی درخت. (باک). کرم.

قورمسلخ: دهریت، گمرا، تهرس، ژنحیز. — ی: دهریتی، گمرا، تهرسی.

قورمساغ: قورمساغ، ژنحیز. — ی: قورمساخی.

قورمسان (زی): پسان.

قورمساندن (زی): پساندن.

قورمک (باک): کرمی گچکه.

قورمیچاک (باک): چچی، چین و لژی پوو.

قورمیش: دانانوه، کۆک. — کردن: کۆک کردنی کاتژمیر.

قورنازک: نانیشک.

قورنانه سهرچو: بریتیه له داغ و خففت کردن به دلی کمسیکید.

قورنولیکه: داعبایه کی درژی بچکولای ناوییه له بهار اندا پیدای دهمی و دنگیکی زلی هیده.

قورنه: گۆشه ی ژورور یا حوش.

قورنهت (باک): باد، حموز، قورنه.

قورنچک: نورچورچک.

قورن (نمرده): زوقم، خوس، (نمرده). خویز.

قوروش: پاره ییکه بهرانبهری پازده شاییه.

قوروک: کولور، کوروک.

قورول (همرا): کولور، کولور. — ی (همرا): کولور، کولور.

قورومه (پهوا): بافیش، ساخته، قورته. هموجا. (پهوا). — چی: بافیشکار، ساخته چی، قورته چی.

قورور (بابا): قورقورچکه.

قوروراق (همرا): بوق، قور.

قورورقه: بوق.

قورورن: قوربان، سرگمرد. — ی: قوربانی، سرگمردی.

قورول (نمرده): پوت، پوچ، پوچل.

قورولچو: (بابا). چلب.

قوروش: پارچه دراوکی کانزایی گچکه بروه.

قوروو (بابا): قورقورچکه، قورک.

قوروشکان: نووسکان، قورواندن سډ.

قورووچک (باک): کورت.

قوروووسکه قوروووسک: نووسکهنووسک، قوروره قورور.

قوروووسکندن: نووسکندن سډ له کاتی نازاردا.

قوروووقه: بلایورنوهی چمند سواریکه له کاتی هیرشدا.

قوروووقهپ: قوروووقهپ، قوروووقهپ. قوروووقهپ، بی دنگ، مش.

قوروووقهپوز: قوروووقهپوز.

قوروووقل: چتیکه دهگیرتیه له گل و قسل بویه کارهتانی له بناغی دیواری.

قوروووک: قورک.

قورووونچک: نورچورچک.

قوروی: خمرمانی شیشه توتن. قورونکنار، چالی ناری. گول، حموز.

قورون: چتیکه له قور دروستده کری.

قوروانه: گیانداریکه پیتی دهلین قزوی.

قورونجاندن: هلقورونجاندن. قونچکه.

قورونگ: قورونگ، قورونگ.

قورونگه (کو): گیاه که وه لاواری ده چی گولیشی همره نیوی ده چی به لان سپیه.

قوز: زها، تندامی شهرمی نافرته، دامنن نافرته، هول، (همرا).

کوس، (پوز). کوز، زی، مال.

قوزده: لا قوله‌كه‌ی جگیه.

قوزده سوخته‌هک: سو تانه‌وه و سو رویونه‌ی زنی کچی مندل.

قوزده لقورت: قوزده لقورت.

قوزده لقورت: دهر دیکه وه کوو سندان له گیاندارو کالک و شوونی و تیز روی ددها، بۆ جنیوش به کارده‌بری. قزه، قزه لقورت، زلفنج، زه‌نسمروت، زلفنجاو، زه‌نقه، کندروس، زهر به‌بند، په‌نگه تامی کوو ژالک یا چتیکی تالتری، بۆ جنیوش به کارده‌بری، نه‌خوشییکی ناسراوه.

قوزده‌هک (بار): مەندووکله، بریتیه له چه‌قوی گچکه.

قوزده‌هک (ه‌مورا، باد): قزکه.

قوزمان (باک): گیایه‌که.

قوزو لقورت: قوزده لقورت.

قوزین: قولینچک، کعلین، په‌نا، په‌ناو، په‌سیو، قولینچک، گوشه، کونچک، (په‌وا)، قونیشک.

قوزیندار: (باک)، بستی، گوشه‌دار، سوچدار.

قوس: قوز، زی.

قوسمان (زا): ناوسان و کوترا نی پی لمبر زور پزیشتن.

قوش: باز، واشه، بالنده‌ی پاری. (زا). خرماتیکه ناماده کرابی بۆ کوتان.

قوشقن: بال‌دو، قایشیکه بزینی چاره‌ی ده‌کویشته زیر کلکی.

قوشقنه: قوشقن.

قوشقن بوون: قوشقی بوون.

قوشقی: سل، توپه، نالوز، سهرسام. — بوون: سهرسام بوون، توپه‌بوون. — کردن: سهرسام کردن، توپه‌کردن.

قوشیلک: خوزیلک، شیر کوتک، گیایه‌که بۆ په‌وانی زورباشه.

قوفه: قوفه.

قوفه: قایه‌خ.

قوفه‌دان: قایه‌خ‌وان.

قوفل: قفل، گۆله، سری، تمزی سهرما.

قوفلک: دست ب‌بندی ژان بۆ جوانی.

قوفلین (زا): زور سهرما بوون، ره‌ق بوونمه له سهرمان.

قول: قول، قولان، جوش. ره‌ش، قولمه‌ش، چه‌پکه. ده‌سکیکی گچکه و کم له گه‌نم و جوی شین و گول و گیوا چیلکه، (باک). قفت، ده‌سکه، قولچه، سلووک. چتی قول، قولهی چت له‌سهر ناگر، سهری تیزی هیلکه. (باک). کون. — کردن: کونکردن. باش و یستانی هملووک به جویک، که ژیره‌کی بۆش بی، بۆ شه‌وی تا که به دار هملووک لیته‌دا به‌ریزیته‌وه. بش، پش، پشک. (موک). ده‌ست، چمنک، په‌ر به‌ده‌ستی گژو گیا. (فه). لاق، قاچ، قاق و قول، پی به‌نده‌ی ره‌شکۆله، زه‌نگه. (فه). موک. پی له‌گه‌ل قایی به‌کارده‌بری. (ه‌مورا). قولته، کوور، کونی دیوارو چتی تر. (باک). چل، — دان: چل‌دان. مرۆقی پیست ره‌ش، به‌نده‌ی ره‌شکۆله‌ی پیست ره‌ش، قولمه‌ش. قولته.

قولاپ: نه‌ک، چمنکال، دریشه‌ییکی چقه‌داری تیره به لووت‌که‌ی چهرمی پی کونده‌کرت و به چه‌که‌ی ده‌زو له‌گه‌ل خوی ده‌هینیه‌ده‌ریوه. ناسنیکی لووت تیزی چه‌ماویه چتی پیدا ده‌کری. — ی ماسی کرتی: شوکه. شوک، نه‌ق، قوله‌پی، قولاپه، — ی کلاری ژان.

قولاپه: قوله‌پی، گویزنک، قاپه‌ره‌قه، ره‌که‌کی په‌شته‌وی پانییه، گره‌یشک. چتیکی لووت چه‌ماوی تیره ده‌گیرینه‌ته هیندی چت.

قولاپوز: کسپیکه به قولاپی چتی به‌چنی و بدروی.

قولاپووی: قونده‌رز، درونی چت به قولاپ.

قولاپی (جا): قولاپه.

قولاپی ماسی هگرانی: چمنکک.

قولات: نمنداره‌ییکی زور.

قولاج (نرده): قولانج.

قولاج: قولاجه: قالدوچه.

قولاچه (بار): دوربالی کراوه‌وه، پیوانه‌ییکه، به درزیایی دوو دهستی کراوه‌وه.

قولاخ: بنکاج له‌ناو گۆمی ناویدا، که ماسی له‌زستانیدا خوی تیدا بۆسه‌ده‌دا. جیگای دابه‌شکردنی ناوه بۆ سه‌ره‌زه له‌لای سه‌رویه‌وه. پارچه‌یه‌که له لمشی ناوال، که درنده خوارده‌یستی یا مردار بوو پیته‌وه و شروان بۆ به‌لگه هینا پیته‌وه لای خاوه‌نی. کمول و پیستی گیاندار. شوین، شوینه‌هوار. کیف، به‌رگ، پیست، تیکول. مۆل بوونی ماسی و ناواله.

قولاخه: مۆل بوونی ماسی و ناواله.

قولاخه: کۆمیل.

قولاخ‌دان: کۆمیل بوون و به‌سه‌ریه‌کتری کسوتی ماسی له‌سه‌رمادا. کۆمیل بوونی گیاندار.

قولاخی: قالاخی، ره‌ش، کراسی ره‌شی تازه‌داری.

قولاری (ه‌مرت، خق): ره‌قاز.

قولان (که): گمه‌ییکه له‌په‌شته‌وه مندالیک لاتیکی بلنده‌کا و قامکی ده‌گری و له‌سهر لاتیکی په‌پی هاوالاکانی ده‌نی.

قولاخج: (باک). بانگ، (باد). قیلاج، نیوانی دوو قامکی گوره و دوشاو مه‌زی ناوه‌له‌یه بۆ چت پیوان.

قولاخچه: قالدوچه، گویخلیکه، قالدوچه.

قولاخ‌دن: همر کردن به ده‌نگی به‌رز.

قولا‌موورغ (فه): کولته‌ی مریشکی.

قولای بانگیف: دوی سهرکیوان.

قوله: ووشرگملو. سهری چالایی هیلکه. چاره‌ویی په‌نگ شی. سهره تیره‌کی هیلکه‌یه، ناوی دینه‌کیشه له‌زیرک خانه‌قین. گیاندار کلک کورت. قولخ.

قوله: قولله، ته‌له‌سهری شاخ و گرد و داری به‌رز. چاره‌ویی په‌نگ شی.

قوله‌باز له (نرده): قله‌پاچکه.

قوله‌بانک (باد): بهر ه‌یوانیکی سهرمانداره نوین و چتی تری له‌سهر داده‌نری.

- قوله‌بهراز: كوده‌له بهراز، كوله‌بهراز.
 قوله‌بهره: خرین، تیکسرمو، كورتمنه، خریله، خریله، كورت و قه‌لمو، بانۆله، كنك، دووگوردی، خرو كورتبالا، كوله‌بهره، خرو پر، دوو قورلری، خه‌په‌تۆله، خه‌پله، خه‌پهره، خه‌په‌تۆره، خه‌پانه، خه‌پنه، قوله‌پانگی، خرو م، مندین، بونیه قه‌لمو كورت.
 قوله‌پانگه: قوله‌بهره.
 قوله‌په (نمرده): قولاپه.
 قوله‌پسکی (نمرده): سستی له پژیشتنا.
 قوله‌پن (همورا): قولاپه.
 قوله‌پنج: ره‌پیتچك. — دان: ره‌پیتچك‌دان.
 قوله‌پن: نمدازه‌پیتكه له ناو، كه چووته ناوی ره‌نگی تیک نه‌چی و پیس نه‌یت.
 قوله‌چۆملخ: كوتك، كوتکی كورت، قوله‌دار.
 قوله‌پرش (مرك): گیایه‌كه له میترگاندا ده‌پوی بۆئالیکی وولاخان ده‌ستده‌دات.
 قوله‌شین (مرك): گیایه‌كه له‌ناو قه‌پی و میترگاندا ده‌پوی ده‌کرتیه نالیکی ناواژ و وولاخان. كه‌رویشک.
 قوله‌پیسقه (نمرده): قوله‌پن، قولاپه.
 قوله‌پنج: قولاپه.
 قوله‌پچکه (باک): کۆچکه.
 قوله‌پول (نمرده): قوله‌قوله‌تی چت له‌سمر ناوور، كوله‌کول، (نمرده). قله‌قوله‌ت.
 قوله‌ک (باک): تیر، گیایه‌کی گه‌ل‌پانیسه به‌سمر زه‌ویدا پانده‌پیتمه.
 قوله‌مشق: قولی مشت. — ی: چیتکه به‌پنهنانی بیخه‌یه قولی مشت یه‌کیکمه.
 قوله‌نچ (قه): هه‌نگاو، شه‌قاو.
 قوله‌نگ: قوله‌نگ.
 قوله‌نگه: قوله‌نگه.
 قوله‌وه‌پیب: ماری کتکی، مه‌شکه‌دۆ، (همو). کۆره‌پیب، کویره‌مار، کۆره‌مار.
 قوله: چه، کلاوه، قه‌له‌پۆیه، پۆیه، تۆقه سه‌ری چتی.
 قوله‌ی کیوی: پۆز، (باک). دهار.
 قوله‌ریک: پی‌باریک.
 قوله‌پ: قوله‌پ.
 قوله‌پون: کون بونی چت.
 قوله‌پیل (باک): تفنک، کونه‌که‌پۆ.
 قوله‌پ: بلقی ناو له کانیدا له‌کاتی هه‌لقولا‌نیدا. هه‌نیسکی گریان. (همورا). پیتنجقانی تۆقه‌سه‌ری ژنانه. بلقی چتی شل له‌سمر ناوور. قله‌پ، قلف، قوله‌پ.
 قوله‌پندن (باک): قله‌پ کردمه.
 قوله‌په: قلف، قله‌پ، قوله‌ت. ده‌نگی کولینی چتی شل، قوله‌په‌قوله‌پ.
- قوله‌په‌پۆ (همو): به‌ری گوله‌په‌پۆ.
 قوله‌په‌قوله‌پ: قوله‌ت، قوله‌ت، بلقی، قله‌په‌قوله‌پ یه‌کتری.
 قوله‌په‌په (همورا): دوگمه.
 قوله‌پدان: بلقدانی ناو له‌کاتی هه‌لقولا‌ن ویا کولا‌نیدا. هه‌نیسک دان له گریانیدا.
 قوله‌پک (باک): گرتنی کاتی. داپزان، دوگمه.
 قوله‌پن: مه‌ردومی خه‌پنه‌ی قه‌لمو.
 قوله‌پنه: قوله‌پن.
 قوله‌پن: قله‌پ بونومه.
 قوله‌ت: کولا‌نی چته له‌ناو مه‌نجل و نیتردا. پوچون، قوم بون له‌ناویدا یا ده‌نگی چوونه‌خواری. پروت، قوت، سه‌لت.
 قوله‌تخن: قورتانن. برده‌ناو ناو، پژه‌پشتنه ناو ناو.
 قوله‌ته: جووره ده‌نگیه‌که له‌کاتی خوواردنه‌وی چتی شلدا له‌گه‌رووی هه‌ندی کسا په‌یدا ده‌بی. (نمرده). چوونه‌بن ناو‌یه. ده‌نگی کولا‌نی ناو‌یه، قوله‌په، (همورا). قوله‌پ، له‌ناو ده‌فرو مه‌نجه‌لیدا، قله‌ت. (همو). نووکه‌باریکه‌کی هیلکه‌یه، قوله‌په. — ی پانی: نه‌ستورایی پانی. (دزه). بالنده‌پیتکی گچکه‌یه و بۆره له‌جیگایانی سه‌ختی کتواندا هیلته‌ی دروستده‌کات و هیلته‌کesh بنیشتی قایم ده‌کات چل پۆزان له‌زستانیدا ده‌رناچی. قوله‌ت شینکه، قورته، قورتک، ده‌نگیه‌که له‌ژیر ناومه‌پیتمه‌ده‌ری.
 قوله‌ته‌باز (خ): قیلباز.
 قوله‌ته‌خۆره: ژیره‌ریایی.
 قوله‌ته‌ش: بی‌شهرم، پودامال‌راو.
 قوله‌ته‌شه (نمرده): قوله‌ته‌ش. — ی: بی‌شهرمی، پودامال‌راوی.
 قوله‌ته‌قوله‌ت: قله‌ته‌قوله‌ت، (بابا). قوله‌په‌قوله‌پ، زلقه، زلقه. ده‌نگی کولا‌نی شلمه‌پیه له‌سمر ناووری به‌بی‌پسانمه. قله‌ته‌قوله‌ت. هه‌له‌په‌پوداپه‌پ.
 قوله‌ته‌ی پان: نه‌ستورایی پانی، مه‌شکه‌پان، شله‌کی پان.
 قوله‌ته‌خ: بنه‌نگل، بنه‌گل، بنه‌خل، بنه‌کش.
 قوله‌ته‌ش (نمرده): بی‌شهرم، کوله‌ش، پووش.
 قوله‌تپان (نمرده): چوونه‌ژیرناو، قوم بون.
 قوله‌تپه: قوله‌پ، ده‌سک. — گیاوگۆل: ده‌سکه‌کیا یا گۆل، په‌په‌مستی، په‌په‌نپوانی قامکی گه‌ره‌پشاده.
 قوله‌تپه‌مخ: مه‌ردومی قسه‌خۆشی، قسه‌په‌وان. هه‌ره، قوله‌نگی، قوله‌پ.
 قوله‌تخ: خانوویکی به‌جووکه له‌سمر پتگادا دروستکرای بۆ نه‌ستاندن خه‌رج و باج له‌مه‌ردوم.
 قوله‌تدان (همورا): چل‌دان، قوله‌تپان.
 قوله‌تدپ (نمرده): مه‌ردومی بی‌شهرمی بی‌ناپه‌رو، قوله‌تپه‌ماخ.
 قوله‌تدپۆ: داهۆل، لاقدریز.
 قوله‌تدپن (باک): قه‌دکردن، چه‌ماندنه‌وه.
 قوله‌تدپن: قه‌دبیرن، چه‌مانمه.
 قوله‌تدپن (گه‌ره): کۆلمک.

قوْلُغ: خانووتكى گچكه به لىسمر پىگايدا دروست ده كرى بۆ ئىستاندى باج له خه لىكى. جوارن.

قوْلُغ: (ههرا). داركونيره. (زا). قَلَف، دهسه، دهسك، ههنگلى ديزه گوزو نيتىر، قوْلُغ، چهپل، چهمل، جىگا دهسته له هههرو چىتىكىدا، كه پىتى ههلبىگىرى. قفل (قفل). قوْلُغى دوگمه.

قوْلُغ: نالقه، قافكه، قاف، قوْلُغ، قَلَف. جوهره گریدانىكه به قوْلُغه تا ناسان بىكرتومه، گرى قوْلُغه، قوْلُغك. (نهرده). نالقه پىتكه ده نرى له هههرو چى. چمند نالقه پىتكه له خىروت و دهوار له يه كتر ههله ده پىكرىتن.

قوْلُغ: دهسكى گوزو و ديزه و چى تر.

قوْلُغچادر: قوْلُغى چادرو خىرهت.

قوْلُغ لىنان: مەبەس له سەنگین و گران پراگرتى يەك پىكىيه، كه سەنگین و گران نەبى. قَلَف لىنان لىدیزه گوزو و نيتىر.

قوْلُغ لىنان: جوهره پارىيه كى دوو دهسته ييه قامكى لاقى چهپ له پشتهوه ده گرن بدهستى راست له پشتهوه وه لىسمر پىتى چهپ به ههنگله شهله ده چن بۆ يه كترى.

قوْلُغ لىنه (نهرده). : بالينه: قهلقه لىنجه، نالقه پىتكه له كۆنه پهروو لىسمر سمر داده نرى تا تبه قو چتى لىسمر دانرى.

قوْلُغ لىنجه: قوْلُغ لىنه.

قوْلُغ لىه (شن): نىسكى نىرومى لىسمرهوى پانى، (ههرا). نىك، نەسك، زىزه له. ناوى كانىه كىيه، كه له گوندى (بههروم) ي ههله قوْلُغ كىرتوته نىوانى وولاتى مەنگوړو گوروكانوه و دىو كرىيه، يه كىكه له دىپاته كانى قازىيان لىنرىك سابلأخى رهنگىن. قوْلُغه قوْلُغى شلمى نىيه لىسمر نارورى.

قوْلُك (نهرده): ده خيله، گوزه لى پاره تىخستى نيه.

قوْلُكه: قهلبهزه: فوواره.

قوْلُكون (زا): كونكرن.

قوْلُله: تىراز، (باک). تىتالک، قىتكا سمر چىايه، تههلو كى سمر كىوان، قاپ، قوْپ، كلافه، كهپك، كلرىنك، كورمبى، كىلى، كمت. سمرى چالائى هىلكه.

قوْلُله: كۆپ، كۆت، گورپك.

قوْلُله كىو: دهار، (باک). پۆز.

قوْلُله (نهرده): ووشر گهلوو.

قوْلُلف (كه): نىچىنك، نىومشت.

قوْلُنگ: جوهره بالنده يه كه له گم قازى پىكوه گهرمىن و كوىستانى ده كمن، لاق و مىلى درىزه وه كوو شىنه شاهوى ده چى. ههندى كىيان ده مى خرو لىوت درىزه، جوهره پاچىكى يه كدهم و دوو ده مىش هيه خاكى پى ههله قهمن، دىوارى پى تىكه ده، قوْلُنگ، كولىنگ، كولىنك، قوْلُنگه. (جا). دارىكه سمر دوو فلىقانه بۆ مىره له لكه بهرزه كانى دره ختان لى كرنهوه، چهلاك، بازگه، قوْلُكه.

قوْلُنگه: قوْلُنگ، پاچىكى يه كدهم و دوو ده مىشى هيه بۆ خاك ههلى كمنن به كارد بهرت.

قوْلُنگه ي هىلهوان: فیل کوت، كهزه.

قوْلُوچ (باک): شاخ، قوْخ.

قوْلُوچ خفت: شاخ راست.

قوْلُوچ كىو: شاخ چهماوه.

قوْلُوچ: قورۆل، كلۆر، قلۆر، كاس.

قوْلُوچ: كلكى گهشامى.

قوْلُوچ: چال و چوول و چرى دهم و چاله قووته، قولا پى قه بىسى و نيتىر.

قوْلُوچان (نهرده): جوهره پارىيه كه.

قوْلُوچ قوْلُوچ: شووتى چال و چۆل.

قوْلُوچ لىو: چارشاركى.

قوْلُوچ (بار، باک): سىوه لاسوره. (باک). كىن. — كىن: كونكرن.

قوْلُو: كوركرارهوى مرههه قولى يا جهمفر قولىيه.

قوْلُيان (ههرا): كولىن. (نهرده). كۆلان، كولىان.

قوْلُچىك: قامكه چىكۆله.

قوْلُيك (زا): بىندى خانه.

قوْلُى مەت: ناو بمرى دهست به قوچارى.

قوْلُينه (بابا): قهرتاله يه كى قوْلُه، سمره ته يه كه له شوو لىكان دروست ده كرى.

قوْلُينچىك: قورۆن، كه لىن، گوزه، سوچ، قونچ، كونچك. (ههرا). ههلقورى نجانن، قونچكه لىكرتن.

قوْلُينچىكدار: سووچدار، گوزهدار.

قوْلُينچىكى چاو: كورنىشك، قونكى چاو، (باد). قوْزى چا، بىولايه ده لىن، كه كىرتوته لای گورىيانوه.

قوْلُينىك: بالنده پىكى كىو ييه مىردى قازىيه و پىكوه گهرمىن و كوىستانى ده كمن. جوهره پاچىكه، (باک). تهفر، كولىنگ، زهنگىن. قوْلُينك: جوهره بالنده پىكه.

قوْم: قىپ، نقوم. — بوون: پۆچوون، نقوم بوون، چۆم بوون، قىپ بوون. كۆلپ، قى، مژ. نهههه ناو يا شلمى نىيه، كه له زار كرى بۆ چاره قووتدانى كى، پر به گورپ. — پىك: فره ك ناو. — پىك له ناودان، يا له جگهره دان: قومىك ناو خوارده وه، پشوىك جگهره ههلمىن و جغاره كىشان. قى. — پىك ناو: فرىك ناو. زىخ، خىز، لىم. نىى ناش. كۆل، نى، دارىكى درىزه و ناو هوْلۆل وه كوو ناخوړ ناوى تىده كرى بۆ خوارده وه ناو ناو و هم ده فرىكى گهره يه بۆ ناوى ناو لىان.

قوْمانه: پارچه تنراوى كه مندالى تازه بووى پى ده پىچرىته وه.

قوْمانه كىو: پىچانه وه مىندالى ساوا به تنراوى كى له مەرهمه يا چىتىكى تردا.

قوْمار: گمه پىكى نه نجام پىسه بۆ پاره لىك بردنه وه. له — ى دادوړاندن: واته لىدهست چوون و زىانكرن. له — ى دا بردنه وه: قازانچ كىو. فرۆفیل، فشه، گالته، پارى، كايه.

قوْمارىاز: قومارچى، مەردومى فیتلار. ده غم، قەشقە، ناپاست. — ى: قومارچىتى. ده خلى، قەشقە، ناپاستى، فیتلار.

قوْمارىچىتى: بارى قومارىازى.

قوْمارىچى: قوماركار، كەسپكه قومارى زۆر بكات.

قوْمارخانه: قومارگه.

قوماړه: قوماړه کار.

قوماړه کړن: قوماړه لاسه پاره کړن، څه ریکي قوماړی بوون.

قوماړه: کوټال، ناوی جوگه ناوټیکیه له شارو زوړ.

قوماړه: جوړه گیاهه که له گه لاړ ساقدا وه کوړ گغه به لاړم گوله که ی دان ناگرت شپوه ی نییو پوړه، سملکه که ی شیرینچکه.

قوماړه: قوماړه، ته قه لیکي گموره نمو دیو و نمو دیو، که نار به نار له دوشه که ده دري.

قوماړه: پارچه تمراو ټوکی دريژ مندا لی تازه بووی یی ده پیچرتنه.

قوماړه (پاک): فرمان، شپ، جنک.

قوماړه (پاک): فرماندار، شپکر، شپانی.

قوماړه (نمرده): زول، بیژو.

قوماړه: پتم، کهین و بهین، (که) پچه پچ. دنگی تونگه یه له کاتی نارو و اردنمه دا.

قوماړه: خیزه لان، زیخه لان.

قوماړه (نمرده): گولله توپیکه، که ساچمه ی زوری تیدابی، بومبا.

قوماړه: پانیه، پانی، قومپانیه.

قوماړه: پانیه.

قوماړه (هر): قومپاژنه، پانیه، پانی، پانیه یی ویا هی قوندره.

قوماړه: لاف، فیز.

قوماړه (نمرده): گورج، ناماده.

قوماړه: بالنده ییکه به قند کمر ټیکیه دنگی خوشه پهنکی پوره ننگ و پلپلییه، خه ټیکي پشی له گمر دنیایه لماناو کوړدواریدا لایان وایه، که ده خو ټینی ده لی (یا کمریم)، به خیریش ده کړی و زور نر خداره بوړکار و سربال شینه، جوړه کوتریکه و له کوتر گچکه تره. نیوی نافره تانه. داشکه لیم.

قوماړه (که): خاکی لماوی، خیزه لان.

قوماړه (پاک): دوشمن.

قوماړه (نمرده): نغم، نغم، لوغم، کاریز.

قوماړه: کسپکه نوغمی لی بدا، کاریز کمن.

قوماړه: گومگوم، بزن مژ، بزن مژک، تیرتیر. تونگه، بقبقه، لولینه ی گله جوړه گوزله ییکي ناوییه زاری تمنگه قومقومه ناوی لیدینه ده ری، جوړه مارمیلکه یی کی نیومالانه میشی ده خوا.

قوماړه: بزغشک، بزغشک، کمکه، گبرنگرک، کمکیر، قوری، (زن). ققمقوک، قومقرومک، خمه گپو، پهنکی شینه. (زن). پیسپیسوک، (که) ققوی، ققمقوک، (زن). قومقرومک، ده لیتن همدوی سپیو پهنکی تری نیه، (پاک). گیاهه که، قومقومه.

قوماړه: قومقرومک.

قوماړه: قومقرومک، ده فریکي مسینی قولنداری مل باریکی بن پانه. قومقرومک: تپه، بزن مژک، بزن مژ، داعیابه کی گچکه ی وه مارمیلکه ی وایه، گوزله یی کی مل باریکی بهرزه ناو مله که ی کونکونه له کاتی نار لی پز کړدنیدا بلقمبلقی لیوه دی.

قوماړه: قورپکی ملی تستوره، که پهیدا بووی لباران یا له ناوی تره.

قوماړه: بستیه ییکي بادیناییه.

قوماړه: کونیکه به زیر زهیدا لی بدری وه کو کونی کاریز.

قوماړه: نه فسیک له جغارو سبیلو نیتر دان، ودرگرتن و هلمزینی چتی شل، مژین.

قوماړه: قوم لیدان، هلمکنندی قوموش له زوی به یه خدی.

قوماړه: لق و پوی بن بهری داران. — کردن، (خو). قونیر، لیکر دنده ی لق و پوی داره میو ټیبه بۆ نده ی لقه کانی ناوه راستی به ییز بن و بهریش زور بگرن.

قوماړه: بابو له، پیچانده ی مندا لی ساوا.

قوماړه: قونداغی تفنگ.

قوماړه: (جا): نانیشک.

قوماړه (بابا): هلمبز، پزیشتن و باز دانی همدی پله سوړ وده کوړ چوله کمر پاساری قشقره بهمنگار، کمر.

قوماړه (پروا): خو هلمکیشان.

قوماړه (که): کونده، قونده، مه لی کلک کوړت.

قوماړه (که): شانازی، بهخ. — کردن: شانازی و بهخ کردن.

قوماړه (بابا): هلمبز هلمبز. به — پزیشتن: به هلمبز هلمبز پزیشتن، هلمبز هلمبز که یک لمدوای یه کتری.

قوماړه: نانیشک.

قوماړه: قونداغی تفنگ.

قوماړه: بنار، دامیتی چیا، یی دشت.*

قوماړه (زا): یاپراغ، دژمه.

قوماړه: کونج.

قوماړه (هر): هلمقورینجانن، قورینجانن، قونچرک. پیکولی، گیاهه کی یی گوله، (شا). کونچر، پیکول، پیکول، گیاهه قولانچیک بلند ده بی دوای ووشکی جوړه دهنکیکی دپواری دهره کات به قند نوکیکی دريژکوله یه.

قوماړه: برکه گیاهه که به زهیدا توله داوی، هر لکه ی به دورو دريژي گه لا ی ووردی پیویه گه لایه که ی وهی قورینگانی ده چی هر لکه ی چمند گولیکي سپی وشین دینی و هر گوله ی ۲ قلیان دینی، له پاش ووشک بوونی له جیگای گوله کان جوړه توویکی به قند نوکیکی دینی، چوار دپووی تیزی پیویه به هر پوویکی به زهیدا بکوی پووه که ی سره پووی دوو دپووی تیزی پیویه و سربان له هر ایه.

قوماړه (پروا): کونجی.

قوماړه: قونچرک، چرنوک، نقورچ.

قوماړه: کونج، قونچرکی دیواری، قونک، بنک، قورین. — ی جغاره: بنک، بنکه. — ی پیوازی.

قوماړه: میژو میوه: دوریلک.

قوماړه: قنچکه. — کردن: قنچکه کردن.

قوماړه (زا): قوندر.

قووجان: — ی چاو: چاولیکنان، پیته دران، چووقان، لیکنران، (همورا.) قووجانی.

قووجانندن: چووقانندن بۆ دهست و چاوو دهم به کارده بریت، لیکنان، مچانندن، نوکپانندن.

قووجانن: قووجانندن، دهم نان به یه کدا، لیکنان، پیکمونه نان.

قووجاو: دهم و چاو یا دهستی لیکنراو.

قووجدهک: چمند چتیکه لمرسه یه کتریدا بری به قووجی.

قووجدهکده (همو.): قووجکه، (همورا.) همپه، پارچه زهریه که، کمپیک قووج و قیت بی سا دهستگرد بی یا خۆرسک. (پیر.) ننگوستیله دروومانی.

قووجکه: قنج، قووجدهکی سمر دیوارو چپاو جیگایانی بمرز. — ی قیت: بلند، قهلا قووجکه.

قووجیان: لیک دران، قوچلاندن.

قوویخ (دهر.): کهپر، (همورا.) همزله.

قووخه (دهر.): کویخ.

قووقانندن: بۆزه پشه و لاخ. هاوارکردنی سگ و تاجی له کاتی نازار بی گهیشتیاندا.

قووقانن: قووقانندن.

قوورده: دهنگیکی که له قووروسکه گموره تر بی — ی پیده لیتن، دهنگی سه گیک و تازییه، که نازاری پیگه یشتی. قووره. بۆزه گیاه.

قوورده قوور: قوورده ی سه گیکی نازار پیگه یشتوه به بی پساندنوه، توورده توور.

قوورت: قوورت.

قووری: خمرمانی شیشه توتنانه. (لو.) چادان.

قوورپی: چادان. قوورپون، وه تابا، گونزل بون.

قووری چمنک (باک.): ههلقورینجانندن.

قووزه: قوورده.

قووزهبهره (نمرده.): قهوزه، گلهمرز، گلهمرز.

قووزه قووز: قوورده قوور.

قووس: جووره کوللیره ییکی بی پۆنه.

قووخه (دهر.): کویخ.

قووه: قایمخ دشه که قتی.

قووه لاندن (باک.): قوچ هه لیتان (بۆ چهرم).

قووه لیل (باک.): قوچ هه لیتان (بۆ چهرم).

قووه لیل: دهنگی که له بابیه که ده قووقیتی.

قووه لاندن: خوریندنن که له مشیره، بانگدانن که له بابیه، دهنگی که له بابیه که ده قووقیتی، قووراندنن که له مشیره.

قووه لاندن: قووقانندن، دهنگی که له بابیه.

قووه (که.): دهنگی که له بابیه، قیبه، که ده قووقیتی.

قووه قووق (که.): نووکی باریک و تیژ. قیبه قیبه که له بابیه به بی برانموره.

قونندان: (همو.) لای سمی مریشکییه دووای کوژانموره جالیترا بی یا نا.

قوننده: قوننه، (که.) قوله، قولته، مهلی کلک کورته یا بی کلکه، کوول، کوولی.

قوندهک: کووله که ی خوراندنییه.

قوننگ: قونن.

قوننه: قوننده.

قوننه (که.): شانازی، پمخ. — کردن: شانازی کردن.

قوننگ: قولاه، قوله بی.

قوو (نمرده.): قوله، همرا، خووسو، قال. بالنده ییکی سپی و سوک نمره هینده دوو قازان گموره به ملیشی به قهملی دوو قازان درتزه و بلند، کموی ده کوی و گوشتیشی ده خوری و بالنده ییکی ده بابیه.

قووازه قووازه (پهرا.): قه قه ی بۆقانه.

قووش (زا.): قووشتن.

قووشوو (نمرده.): قاهه قاه، قوله، خووسو، همرا.

قوویک: بمرزیه که له ناوه راستی تختانیکیدا. پشتی ده ره پیر.

قووقار (خۆ.): لیکردنموره ی لق و پۆیه ی داره میویه تا له کانی ناوه راستی به ییزین و بمری زور بگرن. (خۆ.) قوونیر.

قووت: پروت، کووت، خوواس، همیشه له دووای پروت به کارده بری: پروت قووت. زاد، رۆزی، نسوه ی مرۆی پیده یی. لوش. — دان: پاروویک یا قومیک ناو یا چتیکی تر به گمروودا رۆبردن. نقرم. — کردن.

قووتمه: به روانه: قووتمه.

قووتله: پروته، پروتله، (له گهلا پروت) ی نسبه به کارنا بری وه کور پروت قووتله. نقرم بون. قولته، خۆله ناو ههلقیشان.

قووتله: پروتله.

قووتله: پروتله.

قووتچوون: چوونم خوارموره ی چته به ناو چتیکی تردا، پارووه که قووتچو: قووت تدر، پۆله ناوه کدا قووتچو: پۆچو.

قووقندان: برندنه خوارموره به گمروودا کردن، به گمروودا رۆهیشتن، به گمروودا برندنه خوارموره، لرفدان، هشتاقتن، (که.) چۆقدان، (باک.) دابهلپانندن. قووتده: (باک.) داووه. پی: — دا قووتانندن.

قووتده: قووتکمر.

قووتکمر: قووتده.

قووتکردن: قووتدان، نقرم کردن، لوش کردن، ههلقووشین.

قووت و پروت: پروت و قووت.

قووتی (زا.): قووتو.

قوویج: چتیکه له رتبه ی که له ی شه کیدابی.

قوویج (بۆتا.): که له بمرده. تله ی داعبا یان. قیت، بلند، بمرز، شاخی بمرز و دره ختی بلند. بالا بمرز. (دزه.) یه کیککی درتزه، که کورت بووینموره.

قوونهای (همورا.): قووناندن.

قوونو: دهنگی که لمبابیه.

قوونکه (که.): نوکی باریک و تیز.

قوون: کور، چاق، قوون، سوتال، سوتار، چهپکه گیا یا گول. گوم،

بیره چاق، قوونله، (باک.) مش، ناوتیکه پدی نمدات.

قوونچی (همورا.): قالدوچه.

قوون: پروانه: قولان.

قووناندن: قولله کردن، بانگوازی که سیتک لمدوره: تیتی قوللانندن.

قوونان: قوللانندن، قاور کردن، همرا کردن. بانگ کردن.

قوونایی: قوللی، چاللی، چالایی، ناخ، نرمایی، نمرمایی، ناستی قوللی

جت.

قوونقول: همرا همرا، قولله، قاره قار، قولله.

قوونله: قار، قاق، همرا، قور، قار، قولله، قواقور، قولله، کهپوره،

زله. (باک.) سورخورن (پهنگ) بزوولآخی بهرزه. جورده دهنگیکی

بهرزه دریزه مرمومی له دور پی بانگ دهکری، ناوی دییه کیشله له

نارچهی سنگاودا. (همرا.) مهریکه سمرملی سورپی و لمیشی سپی

بیته.

قوونله شکاندن: کچیتی بردن، کچیتی لایردن.

قوونلن: نمدازه بیته که لئاو که چووته ناوی پهنگی تیک نهچی و پیس

نهی.

قوونلوقول: قیله قیل، همرا همرا، توله ی یک لمدوای یه کتری. — ی

که لمبابی. — ی سهگان.

قوونله کردن: قوللانندن: ملبس له پی هلبپنه له بابت هممو کردارو

گوفتاریکیدا.

قوونله همرا (نمرده.): قیزو همراو هموریا.

قوونله ی که لمبابی: قوونقوی که لمبابی، بانگ دانلی که لمباب.

قوونلک: دهخبله، کوزله ی پاره تیختستی. (باک.) گیرفان، بمرک،

بهری.

قوونلک: چاق و قولله کی گچکه.

قوونلکه: قوتک، کورتک، کورت، چاق، قورت، زنی، کووانو، کووانگ،

ناگردان. چالیکه له تمیشت دژیانی ناشمه ناردباری ناشموانی

تیده کرت، قوللک.

قوونلکه ستو: چاللی گردنی، تینی، چاق نینک.

قوونلکه ی شانی: (همورا.) چهلمه.

قوونلکه ی هگهرن: قورگی همورک.

قوونلکردن: کورو و قولل کردن.

قوونلکردن: به ووردی سمرنج دانه قسه یا چتیک.

قوونلچی (همورا.): دوگمه.

قوونلی: قوللایی، چاللی، کوراهی، چالایی.

قوونینه: سمره ته، دهفریکی شولین قوللی زار ناوه له به.

قوون: قنک، کنگ، پل (مکنگوری گمرمیتی)، کون، عن، عنه،

(همورا.) قن، (نمرده.) تن، کوم. — تیکردن: پروندادن، پشت تیکردن.

قوونار: قونار. — کردن: قونار کردن.

قوونانیسکه (جا.): نانیشک.

قوونو (همورا.): پاشاویکه لمشیناوردی پتری و لمبری پروات.

قوونوله: (مرک، سمر.) گیاه که له دژکولییی دهکری.

قوونبای: قنگبای، بناوان، کسیتکه مائی پهنیویتی، قوونین بان.

قوونایی، دستلآت، (باک.) قوونبان، قنگبای. بی: — تمبیل،

قنگبای. ژورده و بنه بانی مائی.

قوونله جورده (پروا، خق.): نیره پاستی پشتیبه تا قوونی مریشکی

کوژراوده به.

قوونله خمو: و نموزه.

قوونله درز: جورده دروومانیکه و کوو ماکینه وایه نیتوانی ته قله کان

به تال نایی.

قوونله بهرزه: هیلکه.

قوونله قون: کمر به — دهرات: به هلببزه لمبزه دهرات، (بابا.) قنه قن،

خار، سست، تمبیل. به — پزیشتن: به لوقه لوق و سمر بهرزیان

کمرت.

قوونله نیشک (همورا.): نانیشک.

قوونله قوونلور: خلور، قنگه م تلور، خل، خول، خلور. — برونه:

خلور برونه. — کمرت: دریز برون، پاکشان. — برون: زیز برون.

قوونبان (باک.): قوونبان.

قوونبانی: پانیه، پاژنه، پانی. (کق.) پاژنه، پانیه.

قوون پینی (دهر.): پاژنه، پانیه.

قوونچرک: هلقورین جانندن.

قوونچلیسکه: قونچرک، پیکرله، پیکرله.

قوونچک: قونچکی میژ و تری و جغاره نیتیر، قینچک، بنک.

قووندارغ (باک.): ده کاز.

قووندان (همورا.): لای سمتی مریشکیه، سمتسمته جولله ی مریشک

و که لمشیر، جولله، قنگدان، دوای کوژرانره ی سالیترایی یا نا. گاندان

(بژ نیرینانه).

قووندهاموه: دانیشتن.

قووندهر: قندهر، قنگدهر، حیز، کوونی، بلخ، پوست، حیزکی نیرینه به.

— ی: حیزی، پوستی.

قووندهرز: قوللا پدورزی.

قووندهرو: کسیتکه له لایمن زور دارانره زوری له قوونی هلدربای، یا

قوونی زور دابی بژ جتیش به کاردهری. — ی: تیهلدراوی، حیزی،

بناهومیدی.

قوونفهر: تمبیل، خاو، سست، حیز. — ی: تمبیلی، سستی.

قوونک: قونچک، — ی خنچمری.

قوونکوانی: مدبق، تمیشت ناگردان و ناوورگی.

قوونگرانی: تمبیل، سست. — ی: تمبیلی، سستی.

قوونگی: لوتی که سیتکه همرو و دووی هتیری سووک بکمری.

قوون و هونهر: نازایی، هونهرمندی، له خۆزادیستی. به — : نازا، هونهرمندی. بئ — : تمبعل، خاو. دار یا گمز له قوون پراو.

قوونه لته کێنه: (ههوارا). قلیچکه مۆرته کێ، بالنده یێکی چکۆله یه کلکی درێژه پهنگی شین و به له که، کلک و قوونی زۆر هه لده ته کێتی.

قوونه لکێرفنه: تیره یێکه له به لبا سه کانی بیتویتی.

قوونۆ: ناشین، پیرۆژ، ریشک، سووره کووان، کوول، گره، خه یاره، که له دهوور گردی قوون پهیدا ده بی. (شا). کنیر، کوینیر، مووچ، په قه قۆک، (ههو، که). دومه ل، (سوور). کوولنیر، حه وتلۆ، کووان، کوولمبا، کولکمبا، ته قیزۆک. (کۆ). تووله یێکی میتویه که له قه دی یا له جێگای تر ده ری ده کات ده پیرن، خه لفی بئ کلکی میتوی.

قوونۆ: قبوونۆ (چیشته).

قوونخا: کوونخا.

قوونخایانه: مووچه یه که ده ری به کوونخا.

قوونیت (باک): قسوت، ژبان، زنده گانی، خوراکی که زنده گانی ده پاریزی.

قوونیش (باک): به مرسینگه ی زین.

قوونیل: قوون، قۆز.

قوونیه (نهرده): قووله.

قوونین: قنک.

قوونین بان (باک): قوونبان.

قو (باله): قاورومه.

قوینهووشک (دهر): قری توورها تنه مه یا دووای چیشته و تیرخواردنی.

قوینج (باد): کتیج. (دهر). چه پخیل.

قوینخا: کوونخا، دووشمال، گه وری دی.

قوینه (ههوارا): قۆز (بۆ گیانله بهر)، گه دهوول، (نهرده). ده ده. قه پره قه پری قه له پشه ی. قه قری بۆق.

قوینه قۆز: قاره قاری بئ پسانه وری بۆق و قه له پشه ی.

قوینه یی (ههوارا): قۆزی (بۆ گیان له بهرمان).

قوینز: بیز، بئ نیشیایی، هه لشیوانی دل له چیتیک.

قوینه (کۆ): چه ق.

قوینهوون (ههوارا): بیزبوونه مه، چیتیکه دلی لی بشیوتنه مه.

قوینه ل (خۆ): قیت و قۆز.

قوینه له (که، کۆ، ههو): گیایه کی به عارییه و گولسی سبیه و ه ی زه ریش دینی به قه دیی حاجیه ی به که ی سه لکه و گه لای وه ی نه سپنگی ده چی ویا پنکی به لان پانتره به خوری و به پاک کراوی ده خوری سه لکه کی به دینمش لیده نری به کالیش ده خوری. هه پلۆک، هه لاکو، (دهر). که به لوک.

قوینه ردن: دلبردن.

قوینه و نه مه: دل به لشیوان.

قوینه و نه مه: دل به لشیوان.

قوینه و نه مه: دلشیوان.

قوینج (بابا): تیکوونۆ گوونۆز و بادام و قه زوان.

قوینه: قه لافته، شیشه، دیمین.

قوینه: پرووکه، کابه، مائی خوا.

قوینه نه ما: جووره کا تر میتریکه لای نیوه یزه نیشان ده دات، (نهرده). کابه فا، که شتی وانانیش هه یانه.

قوین (که): قوم، نقووم. — بوون: نقووم بوون. — خواردن: نقووم بوون.

قویت (زا): پۆنیکه، که به دۆخه وه رگیری. قووج، کیتل، گیف، باند، قوت، زیت، پاست و بهرز، قنج، باندیکی پاست وازی کۆم. — بوونه مه: قندیربوونه مه، پاست بوونه مه، قوت و قیت بوونه مه. (چی). لووک، پاق.

قوینه (پهوا): که سیکه زوو تووره بووی. چیچه له.

قوینه قیت هکردن: ملقوتکردنه مه و ته ماشا کردنی یه که له دووای یه کهتری.

قوینه ل: گیانداری قوتی به چکۆله ی نه شمیه.

قوینه له: قیتل.

قوینه قیت: قوته قوت، قنچه قنج.

قوینه و نه بوون: قیت بوونه مه، پاست واره ستان.

قوینک (زا): قولی مرۆژ.

قوینکه (کۆ): قیتکی لای پێشه وری پێچی بووکان. میتیکه، پارچه گوشتیکی پتره له نه او نه مندای شه رمی نا فره تاندا. قیتکای سه وری چیایان: کلاره، (خۆ). بازگه، قووتکه، لرووتکه، که پک، کلۆبینک، چیچه له.

قوینه و نه ل: که له ک وکولوک، فرت و فیل.

قوینی: قوتی، به رزی.

قوینه (فه): قیژه.

قوینج: چه پخیل، چاو له حهوا، که سیکه چاری له حهوا بئ، قنج، چاو قیج. کتیج. (ههو). کهم، تووز، چک. — یک: که میتیک ناوم به ده یه. (باله). کتیج.

قوینه: له کاتی بانگ کردنیدا به کار ده بری.

قوینه که (دزه): کهمی، نه ختی، چکی.

قوینه کۆکه (دزه): میچه ک، کهمی.

قوینه و نه کردن: چاو قیج کردن.

قوینک (زا): قیتک.

قوینکون (باک): ددان گر کردنه مه، ددان نیشان دان.

قوینک و نه مه: ته ماشا کردن به نیوه قووانندی چاو یک بۆ کالته پیکردن.

قوینخا (زا): کوونخا، دووشمال، گه وری دی.

قوینه ل: قه قه، قه قه قری مریشکان.

قویر (باک): گازنده، گله یی، قه پره. — کرن: قه پره و هاوارو داد کردن.

قویر (ههو، دۆله): خله ی مۆنده، ژاری سه بیه. قیل، چیتیکه په شه له کان و درز ده ری بۆ پتگاوسان و زۆر چستی تر به کار ده بری بۆ قه پره تاو کردن و بۆ زۆر مه به سان به کار ده بری.

قویراخکردن (زا): خۆ کۆکردنه مه و داوین به لادا کردن بۆ به پتگادا پۆیشتن.

قيران (باک.): ويران، کاوول. — بیون: کاوول بیون.

قیران: قیر.

قیرانندن: قیر کردن، قالاو. (باک.) تیکدان، کاوول کردن.

قیرانندن: تیکدان، کاوول کردن. به سردا: — شاتاوول. — ی کله باب: قووقانندن.

قیرانندن: قیرانندن.

قیر (همورا.): قیر قیر، دهنکی قیر بی برزی ناسازه. قووقه، گال، قیرشته، دهنکی مریشک و کله بابانه. قویر. دهنکدهنگ، گالگاهان، قیر، (نمرده.) قیر، گلهبی، قیر، دهنکی مریشک و نیتیر.

قیر بیون: برتیه له دهنک دهنهاتن لیمبر زور قیرانندن، قویر بیون.

قیر تلو: قیر تاو.

قیر قیر: قیرشته قیرشته، شاتمشات، قووقه قووق، قیر قیر، دهنکدهنگ، قیر قیر، گالگاهان، گلهبی، (پوژ.) بلخاخ، قیر ی یک له دوای یه کتری. — ی منداو و بزنان. قار قار.

قیر کمر: کسیتکه بقیر تتی.

قیر کردن: قیرانندن.

قیر گون: قویر، گونزل یا کسیتکه لیمبر زور قیرانندن قویر بیون.

قیر چ: قیرچی.

قیر قیر: قیر قیر.

قیر چم: نه گریس، پیس، دهنی.

قیر کون: قیر کردن.

قیر تلو: قیر تاو، شوو تیکه یا چتیکه قیر تی هلسورابی. — کردن: قیر له چتیک هلسور.

قیر قیر (همورا.): تهلک، قیر تاله یا سله یه که پیستی بمرودا گیرابی و قیر تاو کرابی.

قیر: پهره و بیوری.

قیر سی: قیر سی.

قیر قیر (همورا.): جووره غارتکی و لاخانه، که خوار بپرات. وهر گمراندهی سواره به هممولایه کیدا له کاتی تاو داندان بۆ تفنگ تاقانندن.

قیر قیر (کز.): خلته.

قیر قیر: قیر قیر.

قیر قیر: قیر قیر.

قیر قیر: قیر قیر، چش، قیر قیر، به کار دتیری له کاتیکیدا، که کار تکی گند روی دابی و لیتو مایو قی هلسابی و له پقان گووی نمداتی و بلی. قیر سیچم: قیر سیچم، کسیتکه له کاروباراندا لاسار و گیر گرفت بی.

قیر قیر: قیر قیر.

قیر قیر: قیر قیر زور.

قیر: چتیکه له دهنکده و ک قیر وابی.

قیرین: چتیکه له قیر دروستکرابی.

قیر (بابا.): بیر. (باک.) کچ، دوت، کیر. — لیمچینمداله (قیسه) و ده له پیش کوردان به کچیان قیس کوتوه ترک له کوردی وهر گرتوه. نیشانهی رگ و پشهی ناوایه: قیسکه پیواز. — خیار. — تریزو.

قیر بیون (نمرده.): قیر بیون، دزخواراک، دزخوار. — ی: دلپه لشیترین، چروک.

قیر یه: ناله کوک، نه پلوک، هملپوک، هملپوک.

قیر بیون: نیشتیابردن.

قیر قیر: قیر کردن.

قیر قیر: قیر قیر.

قیر: قیر.

قیر قیر: گوراندن، هاوار کردن، نمراندن، چریکاندن، چرس، ودهنگ هاتن، وبقانندن، قیر کردن.

قیر قیر: قیراندن، زریکاندن، چریکاندن.

قیر: نمره، هاوار، گور، چریکه، قیر، وبقه، کیر، زریکه، دهنکیکی برزی باریکی ناسازی گیانداره.

قیر قیر: قشقه.

قیر قیر: هاوار هاوار، گور گور، نمره نمر، چریکه چریک، قیر قیر، وبقووق، قیر ی یک له دوای یه کتری، — ی ژنان.

قیر کردن: قیرانندن.

قیر قیر (همورا.): قیرانندن.

قیر قیر: بالنده ییکی سوزده ده قیر تتی.

قیر قیر: قیر قیر زور.

قیر قیر: قیر واز.

قیر قیر: قیر قیر، زریک وداک.

قیر: (باد.) قیر، چریکه چریک، قیر.

قیر (همورا.): شقه، بهرجیغ، رکه، دارتکه بۆ تانزکان دهجه قیرتیری همر دارتکیش به قعد وی بی لیمبروهی داره رایان دابنری همر — ی پتده لیتن. (نمرده.) قویر، چویرتم.

قیر: توله زده.

قیر: کسسه، کسسه، قلیسک، قیسقه، قسکه، بمروله، (کز.) خلیسکه، (شار.) خسکه، (که.) قسقه، وورده پیواز.

قیر قیر (همورا.): بی چیکلدانه.

قیر (باک.): کارک، قیر قیر.

قیر (باک.): کارک، (زا.) گیایه کی دپاوییه کمر زوری حمر لیدکات.

قیر: رگتیکه له لیمش بۆ همدی نه خوشی خویتی لی بمر دددری، رگی دهم وچار.

قیر قیر: قیر قیر (لو.): همر اهدرا، نمره نمری پالمرانان.

قیر بیون (زا.): لاوازیون.

قیر (همورا.): کاکله گوویرتیکه به کاکل دهری و ساخ بیت، (کز.) کاجووت.

قیقی (باک.): بالنده پیکه پیری زهره و کسکه، دارکونکره.

قیقی دیوکه: زیقاو له.

قیل (باک.): کلهپی سهگی. قیپ، بیز، نیشتیا، مگیز.

قیلاج (باد.): قولاج.

قیلهتاو: قیره تار. — کردن: له قه لاندوش کردن.

قیله قلاج (کو.): قه لاندوش.

قیله قیل: قبوله قبول، — ی کله بایی.

قیلکه (نمرده.): چیلکه، داری باریکی وورد. چیلکه ی پیکه نینییه بدهنگی یمرز.

قیلکه قیلک: چیلکه چیلکی پیکه نینییه بدهنگی بلند.

قیل و قلاج: قناس، خوارو ختیج.

قیلوومک (زا.): کرژوونی نندام.

قیم (باک.): دلنایی. — امن یی دی: پشتم پیی قایه، لیتی دلنایم.

قیمه: سیخمه، گوشتی نه جنراو، وورد هه جنراو. — کردن: سیخمه کیشان. دلنیا.

قیمه قیبه: حتی ووردو خاش و نهجن نهجن کراو.

قیمه کردن: نهجنینی گوشت و کردنی به قیبه.

قیمه کوت: قیبه کیش.

قیمه کیش: چه چه چاخ، جه خار، گوشتکوت، ناسنیکه ده مپانی تیزه گوشتی یی قیبه دکری، گوشت کوت.

قین: به —: بهرق، په قین، رق، رک، کین، کینه، پشم، مان، پرووشه، رق، ده غمز، ده غمز، کرب، جهر، حیرس. — هستان: رق هستان.

قیناس: قیل و قاج، خوارو ختیج.

قینلوی: رق نهستور.

قین نهستور: کسپکه رقی زور هستان یی و درهنگ دایر کیتوره.

قینه بیری: رقیبیری.

قینه جووین: رق هستان.

قینه قینه: رق هستاندن، دیقه دیقه.

قینه قینه دان: قین هستاندن یه کیک.

قینه کیشان: رق کیشان.

قینه هه هان: رق هستان.

قینه موون: رق نهستور، حیرس، نالوز.

قین جووان: رق هستان.

قین جوواندن (نمرده.): رق هستاندن.

قینه چکه: قنچکه، زک، زپکه، (دهر.) دشه پکه، (هورا.) زک، چینچکه، لسمر — هلترووشکان واته لسمر لاقان هلترووشکان.

قین خووارده نه: رق خووارده نه، حیرس خووارده نه.

قیندار: کیندار. — ی: کینزی.

قین کیشان: رق هلتگرتن له یه کیک.

قین لادن: قین له زک، رق نهستور.

قین لسمک: مرمردمی قیناوی.

قینوون (نمرده.): قیناوی.

قین هستان: رق هستان.

قین هستاندن: رق هستاندن.

قین هه لسان: رق هستان.

قین هه لساندن: رق هستاندن.

قین هه لگرتن: رق هلتگرتن.

ك

ک: تیپیکه نابیی کوردیه.

کاک: (دهر.) کک، گیای دهغلی گتیره کراو وورد کراو. — ی کون بهاکردن. بکا: بهبارامی بلای زووکا: زووبکا. کاکه کورته ی (کاک) یه: کاک نمریان، کاک کوردو. (هیر.) کووا، له کووییه.

کاکین (زا.): کاکوژی ووشتر و نازا و پشه وولاخانه.

کاک (باد.): میج.

کاکبان: بناوان، نافرده تیکه سمر پهرشتی مالتی بکات، قوونمان، قوونین بان، کدیوانو، کدبان، کدیوان، (که.) کدیوانو، (فه.) کدینو. — ی: بناوانی، سمر پهرشتی کردنی مالتی. — ی (باد.): میچین، جگین.

کاکبه: مالتی خوا (کعبه) یه لشاری هه ککه له نووژاندا بسوولمانان پوری تیده کمن و له پیش بسوولمانه تیشدا بوتخانه بووه.

کاکبرا: کاک برا، جووامیر، جووانمیر، گوزین، وانیک، هرامه، جای، هین، کاریرا، بوزبانگ هیشتنی مرژتیک به کارده بری، که ناوی نغزازی یا لمر ده مه دا ناوی لمبیر کرابی و یا نه توری ناوی بیری. برادر، دهستبر، کاکبرنج: بلم، کای برنجی.

کاکبوس: شوه، مژه، گابوس، خمونی پهریشان. گرانی و قورساییکه له خویدا ده کویته سمر لشم، که لسمه ریشته نووستی نیش هیزی راکیشیری زهوییه.

کاکبینه: ده فترخانه.

کاک (شم.): جگ.

کاکپان: کدیوانو، (ز.) پتگیای تسک و تنگبیر.

کاکپک (زا.): پارچه گورس. (باک.) قه پیلکه ی گم و جویه.

کاکپوخ: کسپکه به کری گیرایی بوکوژدنه وه ی گیای دروینه کراو و کردنی به خیرمان بوگزهر.

کاکپول (باک.): قوری سوواختیه. (نمرده.) کهللسمر، کاسه ی سمر.

کاکپول: کایه که زور وورد بووی و خولیشی تیکه ل بووی. (نمرده.) کپو، لوت.

کاکپولک (نمرده.): کاپول.

کاپنج: ژانیکه لمزور خواردنی کاوه تووشی ناژال دهبی.
کاپنشی (باک.): کاقتشکی.

کاپیل (پهوا.): قاپیلک و کاژلهی سهره، کاسهی سهر، کهلهلسهر.

کات (نمرده.): تووتیای شین، تووتیا کهوله. دم، چاخ، گاث،
تاقه تاف، زوم، قاس، (گهر، باد، پهوا.) بپن، (باد.) بافت، تاف،
ههرت، گاو، (باک.) چاخک، چاخ، پیل، گات، سهردهم، حمل،
جمهکه، ههرت، تاو، سات. له کاتی: ژیلی، لهدمی، وه تی، لهوه تی.
— بوون: پتکران، لهدست هاتن، پهروان، لههیج — یکسی: (ههوا.)
لههیج دهه میکید. ده غلیکه دوای چترانی لهوسالیدا به بی بارانهی
شین نهوویی، به لام لهسالی دواییدا به هوای بارانهوه شین بوویست و
هاتیتته بهرهم.

کاتار (زا.): پژهی کهله شیر.

کاته (باد.): وهچ. ده غلیکه بهی چاندن له شووتی پار شین بوویتموه.
(نمرده.) گورگ.

کاتهور (کو.): شووتنوار.

کاتب (باک.): گولی داران.

کاتبیلز: کهژمیر، کاترمیر، دهژمیر.

کاترمیلز: دهژمیر، (ههوا.) دهژمار.

کاترمیلزی دیواری: کهژمیریکي گهره به دیواریدا هله دهواسن.

کاتی: گیاهه که ریشه کی بوژانمگ زورباشه.

کاتیکی: ده میکی.

کاتی: ده می، هنگا. — بوون: ده می بوون.

کالج: چام، مهرخ.

کاجو: کای جوته.

کاجیره: شویلهکه، شویلهکه، لاجانگ.

کاج: پهمن، بن کاج، نهو شویتنه له بن کند و ناو ناودا له زستاناندا
ماسی تپیداموژل دهخون و ده حاوینوه.

کاجانی (باک.): پیالهی شروشی ساخته یه.

کاجک (باک.): کلکی کورت و بیتوکه.

کاجیلز: شویلهکه.

کاجیلزه: شویلاک.

کالج: کوشک.

کاخلی: گیاهه کی بههاری و بهرزه گولیکسی زهرده دره کات له پروی
گالگالی دهری بزهردی و جووانی.

کلا: نوسه بین (نصیبین)، زهری، عارد.

کادان: کادین، جیگای کاتیکردنی، کایمن، کادین، لوده، لهوده، ژورور
یا جیگایه کی تایه تیه، که کای تیکری.

کادانه (باک.): بارگین، بارگیر.

کاده (باد، باک.): کولیچه، که لانه، نیتوساجی

کاده ووش (باک.): نیتوساجی فروش. — ی: نیتوساجی فروش.

کادز: شه قامی کاکشان له ناسمانی.

کلاس (باک.): کاکشان

کادوو (بار.): دوو کهلی کا.

کادین: کادان، کیدان، لوده، کاین، کالین، کایمن.

کادی (سور، باد، بار.): دوو کهل، کادوو.

کادی میش (باک.): خدلی میش ههنگوینی.

کادین (زا.): کادان.

کادینی میشی: کوخی تایه تیه، که پورهی میشهنگوینی تیدا
داده نرت.

کار: (ههوا.) ههرمان، کردار، پیشه، پهفتار، فرمان، پان، کهه، نیش،
کردهوه، کرده. به کاریدن: به کارهیتان، په نیوهیتان. — پیکردن:
خه تاندن. به کار: کارگهر، به دهست و دوو، مهرده کار. له کارگهرتن:
له گل کهرتن، له میز کهرتن. وه کارخست: خستنهوه کار. به کارهیتان:
به کاریدن، په نیوهیتان. کاریله، کارژوله، کارژیله، بیجوری بزانه تا دوو
سی مانگان، گیسک، هه تهر، هیزی بینایی. چارم — ی لیتاکات: چارم
هه تهری لیتاکات. (باک.) قازانچ، سوود. به دوای ههر ووشه ییکوه
بنووسی ده یکاته بکهر وه کوو: به کار، سهرکار، کریکار. (ههر.) بزنیکه
گویتچکه کانی و لاجانگی سور و له می و سهری په شیبی. (باک.)
ناماده: من کارا لای خووه کیه. — اخوه کرن: خو ناماده کردن.

کارباشنا: شارهای کار، کارزان.

کاراک (زا.): کانی ناسن.

کاراهه: کارزان، مروی لیپهاتوو و شارها.

کاراهه: کاراهه.

کاراهینی: ووریایی، ناماده یی یه کییک له کاریکیدا.

کارانه: باجی کار. کریکار.

کاره (که.): کاریله.

کاره بسا: زهردوویی، جوروه موروویکی پش و یا زهرده
بزیسپسوک (تسبیج) و سهرمور دهست ددهن و پووشی پاده کیشتی،
هیزر تیکشه له گهلیک چتانه ایه به مرای تایه تی وهرده گیر ژووری
بی پروناک ده کری و کور چرا و ماکینه شسی پی ده خرتسه کار به کاری
هزاران چت دی. کارفین. کاروبا.

کاره بیایی: به پهنگی کاره با. زهردی کال و پوژن.

کاره دار: پسپور. — ی: پسپوری.

کاره دهات: په ریشانی به هوای زورلیدان یا زور جنیودان یا زیان پی
گه یاندن پاسه رانه سهرهوه.

کاره سات: چورتم، کاره پهات، پووشه، گونگمل، کارسات، فه تارهت،
تاویر، کولاو، هیل، هیلان، ههوان.

کاره شین: چه قاله، داریکی کیوی بی گهلا و زور بهلق و پژهیه له جیاتی
چلیو و هه لاش له سهر داری داره پرایه داده نین هه سهریانیکی نهوی
تیدایی نه میسره دی ده بی و نه ناوور دهگری.

کاره ک: کالک، گنسلره. جوروه پیلوویکی و کور گینه سهری به
ناوریشمی پهنگامه چنراوه، به زوری ژنان له پیته دهکن.

کاره کار (باک.): گریان، لالانهوه. — ی (باک.): کاره کار.

کاره کهر: کلفست، قهره واش، ماهو کهنیز، کهنیزهک، بهرمالی،
(باک.) دهرمال، دایمن، کمیش، سهرمه فرشی.

کاترمیر

کاره‌کمو (باک): باړه‌کمو، (ز): پاوکردن به کۆمه‌ل.

کاره‌گا (نمرده): کارگا.

کاره‌ما (که): کارزان، کارناشنا، کاره‌می، گیسکمی.

کاره‌موو: مووی کاریلان و گیسکان.

کاره‌می: گیسکمی، کاریلای می، کاره‌ما.

کارنیز: گیسکمنیز، کاریلای نیر.

کاره‌وا: کاره‌با، زهره‌ووی.

کاره‌وان (هه‌وا): کاروانچی، کاریلوان، ساوه‌له‌وان، شورانی کار.

کاره‌ده‌س: کاره‌ده‌ست.

کاره‌ده‌ست: کاره‌ده‌س، به‌ده‌سته‌لات، مووچه‌خۆره گه‌وره‌کان، کسیتی که کاروباراندا هه‌رخۆی هه‌لبی.

کاره‌پ (نمرده): مه‌بس له‌یه‌کتیکیه، که کاروباری مه‌ردوم به‌پیتمه‌وه وه‌کوو قازی و حاکم.

کاره‌پ: هاوکار، به‌شدار، هاڤا، هاویمش. — یی: هاوکاری، به‌شداری، هاڤایی، هاویمشی.

کاره‌پین: ووریا، به‌کار، به‌خۆه‌ژیو. زیره‌ک، زرنه‌ک، کارپیکه‌پینهر. — ی: ووریا یی، به‌کاری، به‌خۆه‌ژیوی، زیره‌کی، زرنه‌کی، کارپیکه‌پینان.

کاره‌پنج (زا): شهن.

کاره‌پن سپاردن: کاری نه‌سپاردن، کار نه‌سپاردن به‌کسیتک.

کاره‌پن سیزدوو: کسیتکه کارکی پیتسپتردابی.

کارت: له‌کهرت وه‌رگیراوه، پۆژاوا ییان له‌کور دییان وه‌رگرتوه یان تیکرپیتیدا برابمشن، کوردان له‌پیتیدا به‌پسوله‌پیتکی گجکه‌یان کهرت گوتوه و (کارت) یش به‌کاره‌یتراوه. سوزاییه‌یکه له‌هی جاری پیتسوری پوواپیتمه‌وه.

کارته (هه‌و): قهرسیلی پیتس مالا‌نه له‌گونداندا، که هیشک بوو کارته‌ی پیده‌لین و هه‌رده‌خلتیکش دوای ووشکبوونی شین بیتمه‌وه کارته‌ی پیده‌لین. (خۆ): لکه‌تازه‌کانی دارانه، (باک): شفتالیم، شفک، لقی، لک، کمد، شه‌خل، چووه‌له‌ی دارتیکیه، کسساوایی یا گیاهیکه، به‌لآن بۆ تووتن پتر به‌کاره‌ه‌بری، که نه‌گه‌پشتی و هیتشتا شین بی، به‌ولکه گجکه و باریکانه‌ش ده‌لین، که له‌بنه‌وی داران یا له‌کۆلکان ده‌ری ده‌کات و راست هه‌لده‌چی. کاته، وه‌چ، وه‌چه، کارده.

کارته‌ک (باک): پتک و پتکی پرچ و کاکۆل. — کردن: پتک و پتک کردنی پرچ و کاکۆل. (باک): کهرتک، پارچه.

کارته‌موک (باک): جووره‌گویتکی زه‌ره‌ی پیتی ده‌لین (چاوه‌گا).

کارته‌قۆل (باک): کرتقه، په‌تاته، یاره‌لماسی.

کارته‌وو: کهردوو.

کارتی: هسان، (کرما): سووان.

کارتنیکه‌موتن: کارپیتمون، ناتاج به‌چیتیک یا کسیتک بوون.

کارتنینه: پسیسه‌کۆله.

کارتنینگ (نمرده): کارتنینگه.

کارتنینگه (نمرده): جال‌جالوکه، پسیسه‌کۆله.

کارتنیخ: پریمند.

کارلئیس (باد): گیاهیکه نازال‌بیخووا پیتی ده‌مری.

کارلئیخ: کارتنیخ، پریمند، (باک): کارتیک، جووره‌پریمندیکی وورده.

کارلئیک (باک): کارتنیخ.

کارلئینه (نمرده): پسیسه‌کۆله.

کارلئینک: پسیسه‌کۆله، کارتنینه، میتشه‌گیره، جال‌جالوکه.

کارلجف (باک): داو و ده‌زگی هاویمشی له‌بازرگانیدا.*

کارلجف: هه‌رمی.

کارلجک (باک): هه‌رمی، هه‌رمی.

کارلچن په‌شک (باک): جووره‌میوه‌پیتکه.

کارلچین: جووره‌هه‌رمیتیه‌کی زۆرخۆشه.

کارچک

کارخانه: کارگه، ده‌زگا، ده‌ستگا، جیگای کمل و پهل لیدروستکردن. بۆ به‌دناوی به‌قاجه‌خانه‌ش ده‌لین. — چی: نه‌وکسه‌یه کارخانه‌ی هه‌لده‌سوپرتی. بۆ به‌دناوی بۆ نه‌وکسه‌ش به‌کاره‌ه‌بری، که چهند قاجه‌یه‌کی راگرتی.

کارخانه‌ی کاشی سازی: کارگه‌ی کاشی دروستکردنی.

کارخستن: وه‌کارخستن، به‌پتکردن. په‌کی کارخستن، له‌کارکردن.

کاره: کێرد، چه‌قۆی گه‌وره.

کاردار (موک): خاوه‌نده‌فرمان، په‌نجهر. — ی: په‌نجهری. تیره‌یه‌که له‌نه‌توه‌ی ئیتخسیری کورد له‌نیو شکاکاندا.

کارداغه (خۆ): پزدانی بزنییه.

کارداغه‌وه: به‌کار به‌رمه‌ره‌کانی کردن، کردار یا ناخۆتنیکه، که له‌یه‌کتیکه‌وه پوویدا له‌ه‌لام یا کرداری په‌کتیکی تردا.

کارده: پیواز یا کوه‌رو ئیستره، که له‌بنی پاری شین بیتمه‌وه، (هه‌ورا). کارته.

کارده‌پهل (نمرده): ته‌ر نه‌ئهابیله.

کارده‌په‌له: ته‌ر نه‌ئهابیله با‌لنده‌پیتکه. زیر بوونی لمش له‌سهرمان.

کارده‌موه‌زه (هه‌ورا): کارده‌موه‌زه.

کارده‌موه‌زه (هه‌ورا): کاکلی گوریزی فهریکه، هه‌لکۆلینی چت به‌چه‌قۆ، مه‌بس له‌مل و مووش و زۆر خواردن له‌چیتیک، نه‌مه‌نده — مه‌که له‌م خواردنه.

کارده‌زשک: نژدار. — ی: نژداری.

کاردروست: کسیتی ژیرو ووردتیبینه. — ی: ژیری و ووردتیبینی.

کارده‌ک (که): کاردوو، گیاهیکه به‌هارییه.

کارده‌خنی: نیتوی هۆزیکه کورده.

کارده‌هۆزه (نمرده): کارده‌هۆزه.

کارده‌وست: کارپیتخۆش.

کارده‌وک: نیتوی کۆنی کورده.

کارده‌وو: کاردک، (جا). هاز، گیاهیکه به‌هاری لاسک دریزی هه‌یه به‌کالی تاله‌ و تیز و برنده‌یه به‌ره‌درکرائی باشه‌بی. به‌روانه: کاردی.

کارده‌وه‌ه‌شه: جووره‌کارده‌ویکی له‌لایانه ده‌کرتته دۆلمه.

کارده‌ویه‌نیر: مه‌بس له‌دوو چتی وایه، که هه‌رگیز کۆنه‌بنه‌وه وه‌کوو دوژمنان.

کارندوه کورانه: جوړه کارندويکه.

کارندوه گڼوې بهرېشوټه: پېشوټه يا تورينه گه لای به ووردی بهسمر همبرینتکی وولاخندا بکړیت چاکي ده کاتمه.

کارندوه مارانه: جوړه کارندويکه ناخوړی.

کارډ و خنجهمر: (نمرده.) دهنه.

کارډي: (جا.) کاردو، هاز، (دهر.) کارډک، (باد.) کاری، جوړه گیایه کی تیره بهسماقی خوشه کړی جابه چمنډ جوړیک لیږده نری. — چمنډ جوړه. — پېخنه ده خوری و بڼ پخوانی باشه. — پېشوټه ده خوری و بڼ پخوانی باشه. — شاخی، پرچنه. همویان ده خورین، به لآن — پېخنه لموانی تر خوشتره.

کارډپه پېخنه: جوړیکه له چمنډه کانی کاردوان ده خوری و بڼ پخوانیش باشه.

کارډان: کارامه، کارناشنا، (پاک.) کاره دار، کاره ما، نیش زان، هونرممند، محلان، شک، بهرشت، به جوهر، کارناس، بهرگمر، (پاک.) جهرجه، بهسلیقه، ووریا، سلیقه دار، چسته. — ی: سلیقه داری، کارناسی، هونرم، جوهر.

کارډوړه کي: بېگاری، سږه.

کارډ: کارډ.

کارډه ټه: کارډوټه.

کارډوټه: ناسک، مامز، کارډیله، کاری ساوا. گیسکی چکټه، کاریله، کارډه ټه، کاری ساوای بڼ، (همورا.) بڼه.

کارډیله: کاریله، کاری ساوا.

کارسن (زا.): همرزن.

کارساز: چارمساز، چاره کار، کارپیکه پتمر، شاهزا، خدا، خودی، خولا، خورا، یزدان، نږده. — ی: چارمسازی، چاره کاری، تدارک، ناماده، کارپیکه پتان، کارشناسی. — کردن: تدارک کردن. خودایی، یزدانی.

کارسان: کارستان، شار و ناوایی و کارگه.

کارفرۆت (پاک.): کارفرۆش.

کارفرۆش (پاک.): فرۆشیار.

کارفرۆشی: فرۆشیاری.

کارهین: کارهبا.

کارلایم: کارین، بهمشور. — ی: کاربینی، بهمشوری.

کارک (باد.): کال (بڼ میوه و تهره کاری) نه گه بیشتو، کارگ.

کارک (پاک.): کاریله، کارډه ټه. کارگ. (پاک.) خانو، دوکان، سنوور، دیاری کردن.

کارکمر: کارگمر، پهنجیر، کرپکار، دستمیره، دستموره. — ی: کارگمری، پهنجیری، کرپکاری.

کارکمری: پهنجیرتی.

کارکمرده: کارکرده.

کارکمری: پهنجیری.

کارکهنار: کسپیکه له کار دور خرابیتمه. — ی: دور خرابمه له کار.

کارکراس: کراسی کاری

کارکرده: کارکرده، کسپیکه له پېشه یه کدا شاره بایی و پراحتی.

کارکون: جیگیرمونی قسه یک له لدا، قسه ی پیای چاک و پاست کارده کا. دهرمان یا خوار دینیک له لمشی به چاکي کارده کات و پخوان دهی. فرمان کردن، نیش کردن.

کارگ: (همورا.) هلچ، هلچی، هلچک، (که.) خارچک، (سن.) قاجک، کاکفلک، کاری، کفکار، کارک، قارچک، قارچ، قیفاز، قیفاز، کومکاهاجی، باجیکو کسا. کارگ زور جوړی هدی: کارگنه لږ، کارگنه سپیندار، کارگ بهر سووره، کارگ پهینه، کارگه چینی، کارگه خول، کارگه خویرک، کارگی دارمی، کارگه کمرکول، کارگه کما، کارگه کویتستانی، کارگه گوله، کارگه میرگه، کارگی دهستان: دمه لآن.

کارگا: کارخانه، جیگای کار کردن، کارگه، کاره گا.

کارگای جو لایی: کارگی جو لایی.

کارگه: کارخانه ی پېشه سازی.

کارگه چی: خاړه ند یا بهر پوهی کارخانه. بهر

کسمش ده لپن، که لباد و فهره چی و چتی و له خوری دوست بکات.

کارگنه لږ: کارگه کمرکول، جوړه کارگیکن له همویان باشترن و ده خورین، له کولکی هر کامیک له دووانه هلته وکی له همویان باشترن.

کارگه بهر سووره: جوړه کارگیکه ده خوری.

کارگه پهینه: کارگیکه له جیگای پیس ده پوی پهنگی په ناخوړی.

کارگه تالینتوز: جوړه کارگیکه له کولکی تالینتوزی بهارن هلته توقي و ده خوری.

کارگه چیتی: پېشه ی کارگی.

کارگه خویرک: کارگیکه له کولکی خویرگی هلته توقي و ده خوری.

کارگه کمر: کارکر، کسپیکه له کارگدا کاریکات. — ی: کارکمری.

کارگه کف: کارگیکه ده کو هیلک په دوای ووشکجونی ناوکه ی ده کو ناردی گولوانی وایه، کبه برینی مالان وهر کړی کر میشی ده کوړی و چاکشی ده کاتمه.

کارگه کمرکول: کارگنه لږ.

کارگه کما: کارگیکه له کولکی کما په بهارن له کویتستانان هلته توقي و ده خوری.

کارگه کویتستانی: کارگی کویتستانی.

کارگه گوله: جوړه کارگیکه.

کارگه میوړگه: جوړه کارگیکه.

کارگوزار: کسپیکه کاریکی پی نسیپیرایی و باشی بکات. — ی: کاریه کسپیک نسیپارن تا باشی بکات.

کارملخ (باد.): گیایه کی کیتیبه ناخوړی. (زا.) بیژنگی گمره.

کارماز: کارډه ټه، شمکوز، وه لمد.

کارمه زل (پاک.): ده فترخانه، میزی نویسی، ژوړی نویسی.

کارناس: کارزان، کسپیکه له باسپیکي زانستید بکولیتمه.

کارساز: دمه لمد.

کارناساز: همزار. — ی: همزاری.

کارنامی: کارزانی.
کارنامه: پرژه، بزمانه، پراوتکی تایه تیبه، که کاروبار یکی تایه تیبه تیدا بنورسری.
کاروا: کارها، کاروا.
کاروان: کمروان، مه کار، چمند وولآخ و بار و کمسیکه له شورتیکمه بچن بوشورتیکی تر. — زورنونا پستیمه: مامیس له هاتوو چویه کی بی پسانمویه.
کاروانه: پله موریکه له وینه مراییه، بهلآن دنلوک و لاقی دریزتره پیته کانی وه کو مرای پمیره داره.
کاروانه کردن: زور هام و شوی شورتیکی کردن.
کاروان نشی: چیشتی پیازو، هیلکه و شورباو.
کاروانهوان: کاروانچی.
کاروانچیتی: کاروانثانی.
کاروانچی: وولآخدار، مه کاره چی، خمرینده، خرمینده، کاروانکار، کاروانموان، (باد)، خاوندکاروان، کاروانی، (باک)، کاروانثانی.
کاروانسرا: خان، قوناخ کاروانی، کمرخان، تیمچه. — دار: خانچی. — داری: خانچیتی.
کاروانقان: کاروانچی. — ی (باک): کاروانچیتی.
کاروانقان: کاروان کوژه، که یوان، نمستیره ییکه کمزمتیرک پیش سپیده هملدی.
کاروانکار: کاروانچی. — ی: نمستیره کی نمونده پرشنگداره دهلیسی گه لاویژه، کنیه مشهور هملدی، نمستیره کی گشه هیندی جار زور له پیش به تیدا هملدی و کاروانچی به نمستیره بیانی دوزان و باره کمن.
کاروانکوزه: (همورا)، کاروانکوشه، داریکسی بیگه لایه به قهدهر پشتیندیک دریزه و بزمیریدا پلاو ده پستیمه به تهری هیچ ناسوتی گویا چینه کاروانچیک زوریان هولده بویان نسوت تیکرا لسمرمان مردن.
کاروانکوشه: (همورا): کاروانکوزه.
کاروانی: (همورا): کاروانچی، کمسیکه له گیل کاروانی بی.
کاروانی: هیزی کاره بایی.
کاروانخ: چیا به که کموتزه لای باکوروی پرژه لاتی پواندزیره و به مندرتیره نو سواو گمرووی سمرایان له نیواندایه و کموتزه پشت مندرتیری و زورینده. لیتوار، کمنار، قمراخ.
کاروانش: قاپروش، کارپروش، گیاه که گولی وه کو همزنیبه بزمینیک پتر بلندده بی نارا له دیخوا تویه کمشی وه کو جو دهری به مالآتان، گولی پراسیش و همر گیاه کی گولی وهری بچی پتی دهلین: — هملیک: گیاه که له ناو گول و دیرای توتیندا سوزده بی میملی توتنه و لمانوی دها، وولآخ بیخوا ده پته قیتی.
کاروانی: بزمانه: کارها.
کاروانی: کار، فرمان، نیش و کار. — اخوکر: خنما مده کردن.
کاروانی: (باک): گیزه.
کاروانی: گیاه کی بونخوشه تیکل به مندرتیک خواردن ده کرت.
کاروانی: کارپروش.

کارن: جوگه ییکی ناویسه، که به درتیزی سمری داپوشرابی، چوخمه، قوموشیکه، (نمده)، قومش، کووره.
کارن: ناویکه له کارن بیتنه دهره.
کارن: کارن هملکن.
کارن: هملکندن کارن.
کارن: شاهره: کاریلای ساوا.
کارن: (که): کاریلکان.
کارن: کارن، به کار، به تمزوی، کوژنده، کاردو، کاردی.
کارن: (باک): هملگورین.
کارن: (کو)، تمه، (بابا)، نیرگه، نیرگه، (که)، راجه، دیرگ، (جا)، همورا، تمراج، (خو)، خساره، (که)، خساره، نیلمل، کوپی، پرد، گارینه، داریکسی نمستوره به نیرپه استی ژوریکسی دوره چاوه دا رایله کدی و داره کانی داره رایش سمریکیان لسمره و سمره که ی تریشیان ده خرتیه سمریوار.
کارن: پشقی: تیله قی پشقی، کارگاه، به پره ی پشقی.
کارن: (باک): کارپوش، گیاه که.
کارن: (باک): کاریل.
کارن: و مستایکه، که له کاری خویدا شاره زا و نیشکمری، دهرمانیکشه له جسته کاریکات.
کارن: (باک): کاریک، (همورا)، بزله، بوزله، کارنزه، کاره، (دور)، کیری بز، (فه)، که، (دنگی)، (ک) وه کو دنگی (کی) وایه. — ساوا: کوژنیه، (باک): کاری شمزه.
کارن: کاریلای ساوا: کاری ساوا.
کارن: بیتچوروان، بیتچان، بهرهمان، کاروان.
کارن: (باک): توارن، شان، بکاره، بتوانه. (پروا)، کادین، کادان. (پروا)، جیگای دانو تیلای سموره و داعیایانی دیکه له زستانیندا.
کارن: (همورا): دنگی خوش و ناوازی ساز و سمستوری.
کارن: (همورا): نمر چیلکه یه، که قهفانچله ی پیداده پستیمه دان و داوی پتویه.
کارن: پروناکییکه له نیوانی شمو و پرژنیدا پیداده بی.
کارن: (باک): داری سنومیر بون خانوان دستهدا. (باد)، (باک)، گولای دهر و ناویشم. (که)، توویژو کراسی مار، کیفمار، توویژو مار و پیست و نیش به توویژو گیاندار تیش دهلین.
کارن: (بابا): جووره ترینه کی بزمارکوتی مزه.
کارن: (بابا): جووره ترینه که.
کارن: جووره ترینه کی بزمارکوتی پشی مزه.
کارن: کاره لای سمری.
کارن: کاره لای: کاره لای.
کارن: میچی نیشک و که لای سمریه، (کو)، کاژر، کاپیل، قالمکمری.

کاسه‌مهن: جوړه ده‌فرنگه هرچتی پی ده‌پتوری.
 کاسه‌سهری (هه‌ورا): کاسه‌ی سهر.
 کاسه‌وکه‌وچکی شکو: مائی ویران و کاول.
 کاسه‌ی نه‌وژو: چالاییکه لیسر چوک کاسه‌ییکه له سهره لاق و سمی پی ده‌جوړلی.
 کاسه‌ی چاو: (هه‌ورا) کاسه‌وچمی، کاسه‌ی چم، کالانی چاو.
 کاسه‌ی چم (هه‌ورا): کاسه‌ی چاو.
 کاسه‌وچمی (هه‌ورا): کاسه‌ی چاو.
 کاسه‌سهری (هه‌ورا): کاسه‌ی سهر، کله‌له، کله‌له‌ی سهر.
 کاسه‌ی خونچه‌ی: کاسه‌ی شکوفه.
 کاسه‌ی ره‌ش: بوکسیک یا مالیک به‌کار ده‌بری، کسموانه و به‌تایه‌تی له جیژاندا پی چیتشت پی.
 کاسه‌ی زوانی: کلاوه‌ی سهر نه‌وژیان.
 کاسه‌ی سهر: کله‌له‌ی سهر، قاقلوک، کاپیل، کاره‌له، قاپی سهری، (باد) کولوخ، کاره‌له‌ی سهری.
 کاسه‌ی سم: قاپیلکی سم.
 کاسه‌ی سمه: چالاییکه له لای راست و چه‌پی نیسقانی سمته‌وه، کمنیسقانی رانی تیداده‌جوړلی.
 کاسه‌ی گوژ: کاسه‌ی گولان.
 کاسه‌ی گوو: کاسه‌ی پیسای.
 کاسه‌ی گووچکه: کاسه‌ی گوری.
 کاسه‌ی هملیوان (نرده): کاسه‌ی هملاران.
 کاسه‌ی هملاران: سفره‌ی هملاران.
 کاسب: کسپیکه خمریکی کسب و کاری، پیشه‌ور.
 کاس بوون: تاسان، ووپوون، گیتروون.
 کاسبی: کرین و فروشتن، خمریکی کسب و کار بوون، پیشه‌وری.
 کاسک: کسک، سوز، سوزایی، شینایی، سه‌وز. (باک).
 کله‌بامه‌ی نه‌وژو: کاسه‌ی چوک. کاسه‌ی نار و چیتشت و چتی تر.
 کاسکون: تاساندن، ووپکردن.
 کاسمه: نانپکی تیریه، که پون کرابیته هه‌ویره‌که‌یوه.
 کاسنی (نرده): گیای چه‌چه‌قه.
 کاسو: قاشق.
 کاسوچمی: کاسه‌ی چاو.
 کاسوچ (باک): کاسوچ، تهره‌داس بژ دارپرن.
 کاسوچ (باک): کاسوچ.
 کاسوولی (باک): تهره‌خمی. — کرن: خسته‌پشت‌گوری، گوری ندان.
 کاسی: ووی، ده‌بنگی، گیزی، گیتی.
 کاش: شیشه‌ی گوشت برزاندنی، کیلانی زوی، ته‌پولکه. خوزگه، بریا، بری به بریای خوای پایه، کاشکی، خوزی. (باک) کیشان. — کرن: ودره‌نگ‌خستن، کیشان.

کازک (باک): بنیشتی مسته‌کی.
 کازوله: کاریله‌ی ساوا، کاریله.
 کازوماری (هه‌ورا): کراسه‌مارانه.
 کازوپ (کو): کاره‌له. ده‌لاقه‌ی نیو دیوار.
 کازوپ (دزه، نه‌ور): مه‌لاژگه.
 کازوپه: نهرماییکه‌ی سهر نیوچوان، (موک) کاکیل، خلیته. (بابا).
 شمویلکه، خالیکه.
 کازوله: قاخلی، سیاوله، ره‌شک‌نانون، قاخلی.
 کازی: تووژی ماری.
 کازوله: کاریله.
 کاس: بی‌هوش، تاساو، تاس، گیتز، سه‌رسام، ووی، ده‌بنگ، سپ، سه‌روه، کسپیکه لیسر کاسی و ووی ده‌نگ نه‌کا. (لو) کولورو بوش، چال، قوول. (سهرگه) شیشه‌ی تفنگی.
 کاساله‌شینکه: کنده‌سمه.
 کاسان: بی‌هست و هوشبون.
 کاسه: تاسی ناو و خوشاوو نیتر، ناوه‌خوزه، به‌رداغ، به‌رتیل، کوجیلای ناوی، بادی، (باک) بادین، کوژک (بو‌ماستی) وله‌داره، کاسک، قاپ (هی چیتشتیه) تبه‌ک، کاسه‌ی ناوی. (هه‌ورا) قاپ، نامان.
 کاسه‌ناوس: دو ده‌راوسین، کنایه‌ناو چیتشت بویه‌کتری بنیرن.
 کاسه‌پشت: په‌قه، کیسل.
 کاسه‌پشتی ناوی: کیسل ناوی. (فه) په‌قه.
 کاسه‌پشتی ده‌شتی (فه): کیسل.
 کاسه‌چین: سفره‌چین. — ی: سفره‌چینه‌وه.
 کاسه‌ده‌راوس: کاسه‌سفره.
 کاسه‌سهر: کله‌له‌ی سهر، کسمپشکی مرؤقی تیدایه.
 کاسه‌سپ: په‌ریه‌که کاسه و قاپ و کمل و په‌لی پیده‌شون.
 کاسه‌سفره: کاسه‌ده‌راوس، شیوه‌وار چیتشت ناردنه بو‌مالی ده‌راوسیه‌کی تازه.
 کاسه‌سم: قه‌پیلکیکی ره‌ش و په‌قه به ژیری پیی یه‌کسم و په‌سمو‌لاخ و نارالانوه، کمنه‌گوشته و نه‌نیسقانه.
 کاسه‌شون: جووژیکه له بیله‌دارینه به‌لام نم ده‌می دریزه خله‌ی پی نم دیو و نه‌ودیو ده‌کری.
 کاسه‌شور: گیایه‌کی گه‌لاپانی زیره. کاسه‌سپ.
 کاسه‌که‌ل: کاسه‌شکار، نه‌شک‌وله‌تیکه ناوی تیده‌کری بو‌مریشک و سه‌گ.
 کاسه‌گه‌ردانی: کاسه‌گه‌رانن، جلانه.
 کاسه‌له (موک): نه‌بلق، به‌له‌ک.
 کاسه‌له‌شینکه: بالنده‌یتیکه به‌قه‌د کوژت‌یکیه شین و کسکه گزشتیشی ده‌خوری، (دور) چقه‌شین، به‌فره‌شین، به‌دره‌شین.
 کاسه‌لین: نه‌وسن، پاشماوه‌خوز، نه‌و کسه‌یه قاپان بلیتیتیه‌وه. مایس لم‌مزی پاشماوه‌خوزه. — ی: پاشماوه‌خواردن.

کاشکی (باک.): کابنشکی، له پيش کاتي خویدا زان، بهر خامه: له پيش کاتي خویدا زاوه.

کافل (باک.): کاول، ويران، که لاره.

کافلان (باک.): کالان.

کافلن (باک.): برژاندنوهی برینان.

کاک: کهک، کا، کهی، کاکه، (باک.) برای گموره، باچو، لمشپوهی شپواز (نهدب) دابو هممو کوپو پیاوړکی له خو گموره تر به کارده بری به تابه تی بو برای گموره و بابی جحیل. (همر.) لاله. (باک.) سهوژ. کیک.

کاکا (باک.): جووره میوه ییکه.

کاکاو: بادامی هیندی هار دراو وه کوپو قاوه به چاوه ده خوریتومه.

کاکه (همرا.): کاک، کا، نابرا.

کاکهوک (باک.): کرکرچکه کی که پو گووی و شویتنی تری لمشه.

کاکمز (نمده.): قاقمز.

کاکهشان: کهشکه شان، کاکیش، کادس، کاکهشین، کاکشان، (بار.) کاکیشان، پتگی کاکهشان له حمودا شموانه دهینری سپی و پان دور و دریزه، که له زوری کوپونموی نمستیراندا دیاره.

کاکهشین: کاکشان.

کاکهئ: براله له پووی خوشمویستییوه به کارده بری بومردوم.

کاکهین: خیلکی کوره له نریک کهرکویه.

کاکهمه: په کیکه له دوازه بغه کانی، که به گورانی ده کوترتین. نیتوی پیاوانیشه.

کاکرسپی (باک.): پیش سپی.

کاکروس (باک.): پاقله.

کاکری (باک.): بزی همرا.

کاکشان: کاکشان.

کاکشن (باک.): نمو بمشه بهر سینگیه، که بی تووکه.

کاکشیر (نمده.): قله بیر، قپ، خنچکه، پوشتتیکه به ناز و لارو له نجهوه.

کاکشک (باک.): کارگ.

کاکل (باک.): کاکوژ.

کاکل: ناوکی کوپوژیکیه به ساخی له تیکوله کهی بیتهمه ری، مغهز، قیقو، (همرا.) کاکله، مژگه. برنج یا ساواژیکه له گشت بمشه کانی تر درشت تر بی.

کاکله: ناوکی کوپوژي پاکراو. برنجی که له ی پاکراو.

کاکله ی سینگ: تیسکه ناسکه کهی خوار سینگیه، دنده.

کاکله میووشان (نمده.): تومنی جالجالو کهیه، په سپسه کوله، (نمده.) جولا یی کهه. حمماوکی مندالان همدیک خوژ ده که نه کوما که مکمه ناوی به سرداده کهن تاسر انسه کهی به قعد قامکیکی ده پسته

کاشته: وهرزی، کشت و کتلان.

کاشتن: کتلان، وهر دپین.

کاشخانک (باد.): بن میچ.

کاشکفی: پیتاوی خلیسکین، و هستای خلیسکین*.

کاشکای: خوزگای.

کاشکایه: خوزگه.

کاشکایه کوو: خوزگایه کی.

کاشخانک: بن میچ.

کاشکایه کی: کاشکی، کاشکایه کوو.

کاشکای: کاشکی، کاشکایه وه کوو.

کاشکون: وهره ننگ خست، پاکیشانی چت له بریزمیه بو نزمی.

کاشکی: خوزگه، خوزی، بریا.

کاشمه (باله.): گیایه که ده خوری و ده کرتیه ناو په نیرو ژاژی و کهشکوه، تام و بونی زور خوشه.

کاشو (باک.): چه کوچی دوسمه. (باک.) چوگان، گزجان.

کاشوو (باد.): داریکه، که یاری شه قینتی پیده کری.

کاشوونی (باد.): شه قین.

کاشی: قابیکه له قوری سور سور کر ابیتومه و تنک و جوانه. خشتی په ننگا و په نگی تنک و جوان بو له موهی نیومال و هدیوان و کوشکان بگیری.

کاشی ساز: که سیکه کاشی دوست بکات.

کاشکینه (کو.): کوپوله ی شینی پوینیه.

کاشمز: قاقمز، نامه، نووسراو. — بهر: قاقمزهر. — دان: قاقمزدان. — پوشتن: قاقمزی شووشه یی.

کاشمزسو: چتیکي لووس و قورسه قاقمزی پی لووسده کری.

کاشمزی شووشه یی: قاقمزی پوهشن.

کاشمزی هین: قاقمز هین، هله گری نامه.

کاف: ناوی تیبیکي نابیی کوردیه.

کافرممان (قمره.): گوپوژانی سمرتاشین و نیتر.

کافروش: که سیکه کای بهر وشی.

کافک (باک.): گوزه کوپوله.

کافور: جووره که تیره ییکه له داری کافور وهرده گیریت بونی خوش و بهر خه بو که لی چت به کار ده بریت، گیایه که گوله کهی شینه وه کوو دوسه ی وایه بلندنابی به توب بهر ویدا پان ده پسته بده کهی ده کرتیه نسپون و له هممو جووره نسپونیکتر باشتره.

کاف (باک.): ۲۵ مانگی تاب.

کافار (باک.): همریم.

کافر (باک.): کاور، بهرخی په کسالییه.

کافری (باک.): ناوی جووره همناریکیه.

کافزیم (باک.): کف.

قور دوایه لسمسی یا له چو اولاره کونی تیده کمن و خو له کدی دهرده دن
وه کوو گومبزی لیدی.

کاکلدار: مه غدار.

کاکلی گووینز: ناوکه گووینز.

کاکنج (نمرده): بووکی پشت پرده، که زاوا هیشتا نه چوبیتته لای.

کاکو (کز): کایه که به تمواوی له ده خله کدی جووی بوو بیتته مه.

کاکوژ: فلکه، فکله، کاکل، کوودیل، کوودله، (همورا). خولامانه،
خولامانی، (زا). پوژ، پهرچمیکه به پشت مسمری نیریناندا شوو ده بیتته مه
و به قرتاوی هیترابیتته مه.

کاکوژ مهل (نمرده): فشه کلاونه، بالنده به که.

کاکوژ به گورووژ: پوره لهک، کاکوژ به گوریزه.

کاکوچ: چد کوچ.

کاکوچیل (زا): چیتستی ترخینه.

کاکیزک (کز): چنده که.

کاکیز (نمرده): قلمبی.

کاکیش: کاکیشان، کسپیکه کای بکیشیتته مه.

کاکیشان: کاکیشان، کیشانموی کا.

کاکس: کاکه.

کاکچ

کاکس به کاکس: بژدهشتیک به کارده بری، که پان و دور و دریزسی و
چول و هول، بژ پنگای دور و دریزش به کارده بری.

کاکیل (موک، همورا، جا، همو): دیانکا کیله چواردان لسمری
و چوارش له خواری دوو له نیوانسی خلینه و دژکی دان،
شمریلکه، چمانا، کاکوله، کاکه لی.

کاکمژ (نمرده): قاقمز.

کاکل: سوواخ، سوواغان به قو، سوواغی قو.

کال: له دوای (کشت) ه وه دی وه کور کشت و کال. نه که پیشستو،
میوه کال و نه که پیشستو، گوشتی نه کولا و نه برژو، خاو، تازی، کال و
کرچ، کالک، نه که پیشستی، تهملک. پهنکی کال: کمرهنگ، پهنکیکه
له بره تاو یا شوشتن و یا کونی توختی نه ماب و پهنکی سووک
هله که پایی. (پاک). گنج، لاو. (نمرده). کشت و کال، وهرز، کالین،
کیلان. ی کال، ناژالی زک و زا نه کردو. چاوی: نه پشه و نه شین.

کال (پاک): ی بون: پیرکردن، پیر، کال و کالک: بابوای پیران، خزم و
خویش، باپیر، خرم، پهروش، همناسه کال: همناسه پهروشاوی.
(پاد). پیر، تمه نیکه له نیوانی پیری و جی تیلدایی. (پاد). بزنی
نیوجوان سپی. بزنی کال: بزنی که له دم و چاویدا خستی زهرده بی،
به بزنیکی پشیش ده لین، که گوئییه کانی زهر دیکسی قاده بی بیت یا
بنگوئی سوورو یا زهر یاسپی بی یا ناوجاوانی سووربی و یاسپی.
(پاد). نه که پیشستو، کمرک، ناپوخت، (همورا). نیواو. (پاد). کسپیکه
پهنکی سپی و جوان بی. (پاد). کوسه، بوکیمبارانه. (پاد). داوهره.
کالا: کاله، پیتاو، کالو، کووتال، (همورا). پارچه، والا، چتمهک،
شتمهک، کمل و پمل. خسل، چه کی نافرده تان.

کالوت (نمرده): تالان، کالمت، کالته. به — چو: به تالانچو.

کالافنگ: گه لای گیای پتواسی.

کالاکوت: کوتکی جل شوشتنی، کلارکو.

کالاکوتک: کوتکی جل شوشتنی.

کالان: (پاک). کافلان، (فه). قلاف، (همو، همورا). کیلان.

کالانه: چالاییکه، که گلینتی چاوی تیدایه.

کالاندن (همو): بالاندن، (دهنگی مهریه)، پمزد کالیتی.

توره که بیکی تنکه، کیمیشکی تیدایه، توره می میسکی.

کالانوک: پیستی سهر.

کالانی (پاک): کیردی کالاندار.

کالای (همورا): کیلان.

کالاور: کالپیتاو، پیتاویکه له چمرمی خاو دوستده کری بژ ناو به فرو
قوی زور.

کاله: کالک، شمک، (همورا). خامینی. کالا، له چمرمی گارنیر
له پیده کری و به من قایم ده کری.

کالهوروش: پروشی گفی پلخوردرکرو و نیوه هارپ دراوه و نیوه کولاو.
جوویریکه له تهره، که وه کوو پروش ووردی.

کالهی: نه ندازه که بژ بارنی بهر به قند نستورایی کاله پییک به فر.

کالهیچ: پهری که له پیوه ده نالیتی و کاله کدی لسمره وه له پیده کری.

کالمت: کالت، تالان

کالشیف: زهویه که کیلایی و له پاش کیلانی باران لیبی نه دایی.

کالشین (کور): (همو). چه قاله، شووالشین، شووالشیلک. (که).
بایف، داری چه قاله و به بهر که شکی ده لین وایم.

کالهک (پاک): کله که، کله که، خزم و خویش.

کالهک: (همو). گندزه، گوندزه، خمروزه، (لو). خمروزه، کالک،
جووره تمه کارتیکی هاوینیه جووری زوره قمرهوی = قمرهوی، فاتمه وزه،
نالتی نای، همره به بتو ده چینی گه لای پانه و تهری به سمر زهویدا
دهروا وه کوو شووتی و خیار و تریزو. کاله کی نه گیشتو، زک، کالک،
کوله.

کاله کال: باپهاری مه پانه له کاتیکیدا، کهره که بیان بینن.

کاله که رشتی (خو): کاله پییکه له چمرمی گامیتی دوستده کری.

کاله که شامی (موک): جووره کاله کیکی دریزو که یه.

کاله که گا (خو): کاله ی چمرمی گایه.

کاله که مارانه: گووژالک، که کره، خدیاری دیمی، گیایه کی دیمییه و
دو چمنه یه کیکیان وه کوو میو تهرز داوی بریکی خرده کری و ده خوری،
نهرتیران وه کوو شمامه وایه زور تاله و گووژالکی پیده لین، بژ زور
جووره نه خوشیان دمست ده دات بنه کشی به وورد کراوی بژ برین و کرماوی
باشه.

کاله کوت: میوژیکه به دمسک و دژ یا به دس هاوونگ کوترابی و
کراپی به شمریت.

کاله کی دهنگ همرمی: کاله کیکیکه دهنگی وه نی همرمی ده چی.

کاله کی گولهرچن (موک): جووره کاله کیکی زور شیرین و دهنگ
گوره یه.

کاله مستانه: کلارین، گمه به که.

کالمه‌مستی: کالمه‌مستی، کالمه‌مستانه، جوړه پارینه‌کی مندلانه، په‌کېک چټکي له قولي مستیدا ده‌شارت‌مویه و هم‌کسټکی بیدوزیت‌مویه ده‌بیته هی وی.

کالمه‌مشتی: کالمه‌مستی.

کالمه‌مووشان: جال‌جالوکه.

کالمه‌مووین: کالمه‌ییکه هم‌موی لمبونی موو دروست‌کراوه.

کالمه‌مووید (خو): کاتی به‌یانیه، کنه‌مزوو و نه‌زور دره‌نگ‌بی.

کالمه‌مووون: کال برو‌نوه، ده‌نگ پزیشتن.

کاله و پتلو: بوج‌تانه ده‌لټن. که له‌پیده‌کړن وه‌کوی پتلو و گوروی و بده‌ک پیچ و گوروی نه‌م‌نویان.

کاله‌هیش: زهری‌که تم‌او کټل‌رابی و توویشی پیوه‌رک‌رابی، په‌ک‌ه‌بیته.

کال بویون (زا): پیریون.

کال‌بویون: بیره‌نگ‌بویون، په‌نگ کم‌کردن. — موه: چو‌ن‌مویه په‌نگ.

کالسه: گالیسه، عمر‌بانه‌ی سوری.

کالک: نه‌گه‌یشتو، خاو. (که.) کالک، کال.

کالک (باک): کاله، با‌پیر. (بار، که.)

میره‌ییکه نه‌گه‌یشتی: کم‌پک، کول، ته‌ه‌لک، زرک، کال. (زی.) سوه‌ته، قمر‌تال‌ی چکول، چن‌مرزی.

کالک‌ه‌بو (پرو): کالک‌ه‌گورزی لم‌سر ناوری سوورده‌کن‌مویه و دوایه ده‌یکوتن و له‌تیر چټستی ده‌کن.

کالک‌ه‌گوروی: کم‌کول.

کالک‌کن: میره‌ییکه به‌کالی لی‌بکرت‌مویه پیش‌گه‌یشتی. قون‌یر‌یکه پیش‌گه‌یشتی ده‌رگای بکرت‌مویه.

کالکی (باک): شیر‌گری، مافی میر‌ات‌گری.

کالیکه: چوار‌ددانن لم‌بنوه، که کم‌وتن ده‌رنا‌ین‌مویه.

کالوش (موک): چټستی‌که: دوی خستی کم‌شکی سو‌او‌مویه به‌رنج و یا ساواری لی‌ده‌نین و پزن و پیواری به‌سرد‌اده‌کن. پتلو‌یکه لم‌سر قون‌در‌مو‌یوتین و نیتر له‌م‌ی ده‌کری له‌کاتی قوپ و چل‌او‌ید.

کال و کرج: کال، چټی زور‌کال و نه‌گه‌یشتو.

کال و کول: نه‌گه‌یشتو، کال و کول.

کالووم: شیر‌ی ژه‌نگ‌ای و کال‌تش‌کاوه.

کالوم‌کال: کشت و کال، کشت‌زار، کټل‌راو، نه‌کټل‌راو.

کالټ: نیتری نا‌ره‌تانه. من‌دالی سپیک‌له. کاله. نه‌گه‌یشتو‌یی، نه‌گه‌یوی میوه و نه‌کول‌وی گوشت.

کالټن: کالان، کټلان.

کالیار: تر‌یزوی هم‌ره گوره‌به بۆ‌توی ده‌پل‌رت‌مویه.

کالیان: هه‌ل‌کالان و توک له‌یه‌ک‌یک کردن، خو‌پن، داخو‌پن.

کولیت: کالټیگا: حم‌شار، حم‌شار‌گ، شو‌وتی‌که له‌هم‌زگ و هه‌ژال و پووش و گه‌لا دروست‌ده‌کری پاوچی خو‌ی تیدا له‌حم‌شار‌ده‌بی بۆ‌کو‌رت‌نی نه‌چیر.

کالټیگا: شو‌وتی کولیت، کالیت.

کالیسه: پایتون، فایتون، گالیسه، نار‌بانه.

کالیسه‌ی سهری‌ه‌فر: عمر‌بانه‌ی سهری‌ه‌فر، باخټل، تاخوک.

کالیسه‌ست: گه‌غی‌که له‌سر‌خر‌مان بدری به‌ه‌ژار، به‌لام‌بناوی زه‌کات‌مویه‌نبی.

کالین: کټلان. (باک.) بالاندنی به‌رخان. (په‌وا.) گریان. (نم‌رده.) کټلان.

کالینچه (نم‌رده): جوړه کوتره کی‌ریله‌ییکه.

کالوش: چټستی‌که له‌کشمیش و گورزی کو‌تراو و پزن و دزک‌مشک دروست‌ده‌کری.

کام (موک، بابا، که): بۆ‌دیاری کردنی چټی پی‌ویست بۆ‌پرس‌یاره، کټپا، کامه، کام‌تا، کی‌رک، کامیان. نه. نه‌خو‌شتی‌کی وولا‌خانه: نه‌گ‌مر له‌نی‌پو چمند وولا‌ختی‌کی جو‌به هم‌موان بدری به‌یه‌ک‌یک‌ی نم‌بی یا دره‌نگی بدریتی ده‌لټن — ی کردوه تاکامی نه‌م‌اژنن چانا‌بی‌ت‌مویه و جو‌شی پی‌ ناخوری واته تا به‌سو‌ژن بن‌ددان سو‌ژن ناژن نه‌کن و کم‌ییک خو‌وتنی لی‌نه‌ییت چانا‌بی‌ت‌مویه. به‌خت، نار‌ه‌زوو، هات، م‌ه‌یست، مر‌از. (باک.) جه‌ن‌ج‌پ‌یکه له‌داری گیره‌ی پی‌ده‌کن.

کاملخ (باک): پان، سمتی مرؤف و گیان‌داری تر.

کامار: کم‌مه (کوه) ی بی‌ژنگ و ده‌فه.

کام فانون: به‌سو‌ژن بند‌دانی وولا‌خ و په‌مو‌ولا‌خ و نیتر ناژن‌مویه، که کامیان کرد‌بی.

کاماش (باک): تووتنی س‌بیله، که‌به‌سوزی ووشک کرا‌بی‌ت‌مویه.

کاماف (باک): ناوی پاوه‌ستار، ناوی‌که، که‌له جو‌گ‌ده‌اما‌بی‌ت‌مویه دوای برنی لم‌سر‌چاوه.

کامه: کام، کټپا، کامیان.

کام‌ه‌تا: کټپا، کټپا‌تا.

کام‌ه‌تانی: کټپا، کامه‌پان.

کام‌ه‌له: کټپا‌یه؟

کام‌ه‌ران: به‌کام و نار‌ه‌زوو گه‌یشتو. — ی: به‌نام‌انج و نار‌انگه‌یشتن.

کامه‌کامه (که): چاو‌بردان.

کام‌بلخ (باک): کم‌باخ، کاوول، ویران. — کرن: ویران‌کردن.

کام‌پان: خو‌ش‌به‌خت، به‌ختیار، کام‌په‌وا، به‌دل‌خو‌از‌گه‌یشتو. — ی: خو‌ش‌به‌ختی. نیتری پیا‌وانه.

کام‌کردن: هه‌لا‌مسانی مه‌لا‌شروی وولا‌خی په‌کسم له‌کاتیک، که وولا‌خ‌یتر له‌بر‌چاوی وی نالیک بخوا‌هی وی له‌بر‌ک‌رابی یا هم‌رن‌بی بیده‌نی و پان دره‌نگی بده‌نی.

کامل: چټی پی‌نگه‌یشتو و گه‌یو، تم‌او.

کامن: کامه‌پان، کام‌ن.

کام‌وخ (زا): کم‌ییکه تر‌ی بگوشی.

کام‌ویی (باد): کام‌کردن.

کام‌ووس: کام‌وس، مؤته، (هم‌و.) مؤته‌که. — ک (کټ): مؤته.

کامیان: کټپا‌پان.

کام‌پږه (باد): که‌له‌ی سر.

کان: کانگه، لاژوارد، نمر دزین، به چیتگیه کی واده لیتن، که سروشت له زپړ و زپړو بمردي نرخدار کوی کرد تیره کونی ده کم و دهری ده هیتن. کونیکه، کمدار تاش به نسکه نه لهداری هملیده کمئی.

کانال: درنال، درگه، کرتال.

کانالی: (همورا): دوگمه.

کانه (باک): (نستور، گپ، زور، (فه)، کون، کمون. **کانه زینه:** کانمزو وانه، چالیک به دریزی لیه اهو پهنجره ده هلدکه مریت بۆ نهری شووشه تی بخیریت.

کانه زوونه: کانیکه، کمزمانه ی داری تیده خیریت قبولایی جیگای شووشه لیه پهنجره ده.

کانه شکاف: کانشکافه.

کانه شکافه: کانیکه دریز کوله به دار تاش به چیتگی تاییه تی هملیده کمئی لسمر باری دریزی بۆ تپیردنی شووشه یا تهخته.

کانه شکاو: کانمشکاو.

کانه نیا (نهره): پرواندن.

کانه زه (کو): پالمران.

کانه زوک (باک): کانیزوک.

کانج (هکا): بیتوره، بیتشواز.

کاندا (شبه): بۆ کوئی، کوئی، کینه درئی.

کاندهو (باک): کوندز (بۆ مانگابه کارده بری).

کانک (باک): قۆچه قانی.

کانکمر (باک): ددانه کانی برۆکی خوارمه.

کانکمرک: نهر پری به برزی برۆکی خوارمه، پایانی به برزی برۆک.

کانگ (بار): خالخالی گموره گموره، پتوک پتوک.

کانگ: کان، لاژوارد، گۆنهر، هاروت، بنه بان، قولایی، له ی دلموه له قولایی دلموه. همره، کات، بناغی خانوبهره و دیواران. **کانگه:** کانگا.

کانگیر: تات، تهخته به بردی رهق و پانه.

کانوون: دوو مانگه له نیوانی تشرینی دووم و شریاتدا، به فرهمبار. — **پیشی:** پیشی کانونی یه کم. به فرهمبار ۳۱ پۆزه. — **پاشی** سمری ساله ۳۰ پۆزه.

کانونی: بالنده بیتکه ماسی خوره وه کوو قملروی وایه، به لام پۆزه.

کانی (همو): کووانی، (همو). کا.

کانیسه (پهوا): غیره، هه لگرتن، ده مبار. — **هه لنگاری:** پیتم هه لنگاری. — **گرتن:** هه لگرتن، ددان به جهرگی خۆدانان.

کانی: هانه، (همورا) هانه و جمعه، سهرچاو، چاو، چاوگه، (دهر). **گیتی:** کانیاو، سهرچاو، زهویه که له خوره ناوی لی هه لده قولی لیه هه راندایا هه میشه. (باک)، همو، کووا، کووانی. — **چا:** گلینه چاو.

کانیاو: کانی، چاوگه، چه شمه، ناوی کانی.

کانی چو (پهوا): قولینجکی چاو به لای که پوه، (باد). کانیکا چا.

کانیزوک: کانتروک، گیایه که بۆ که چهلی باشه.

کانیک (باک): قۆچه قانی.

کانیکا چاف (باد): کانی چاو.

کانیله: کانی چکۆله.

کاو: دهره، داخ: — **ی دلی خوی پی رشت.** خۆشی، که یی فخر خۆشی، که یف، ریست. (فه). **چیا، کیتی، گمشتی** سمرکوان: گمرانی سهرچیا و همردان. (شار). **کایه، کهرهت** (له گممه دا). **نمشکوت** یا **تیسمال کیتی** سخته له مئیرمه دی چیا یاندا، **کمرپگ، مهر،** عدلی به رده شانی ده لئ: **پاوچی** وهرن له پۆ پوئی، عدلی عاسی بوه له کاوی. (باک). **هوا، فیز.** (همورا). **به رقه، تاقی** نارشاخ.

کاوتر

کاوتر (همورا): کۆتر. — **ی** (همورا): کۆتر.

کاووان (همورا): شسوی تیکه له مئیر چیا یاندا،

کمه سخت و توش بی، مله.

کاووانهوه: کاریز کردن، چووانهوه.

کاووه (همورا): چیا به که زۆر بلند و سخت بی و سهریشی به لایه کیدا کوو پویتیتهوه، نازار و تیشیکیشه، که له مندای سهر دوم پهیدا ده بی به مۆی کار کردنیکی زۆرموه. داری گممه له.

کاووه قری (همورا): کۆتر. — **کوویی:** کۆتری کیتی.

کاووه خۆ: هیدی، له سهره خۆ، هیتاش، پزگار زۆربه — **یه:** له سهره خۆیه.

به — وه —: به نه سپایی، دزروی.

کاووه: سۆله سۆل، قهره قهری کاویان.

کاووه ی: دهسته سهرامه ترکی گهریده و سووک و بیانی.

کاوایا (که): وهراوی پروپوچ، خه یالاتی که سهر لمرگی خۆیدا ده یان کوئیتی.

کاووت (همورا): مانگ.

کاودان: قاوورمه.

کاوو: بهرخه، کافر، ده کوو، (باک). **کههر، بهرخه نیرامی، که ته منی** له پینج شش مانگان تپه پری تا دوو سالان.

کاوپه ران: (که). بهرخه بران، کارپیکه کاتی ته گی هاتی.

کاوپوورچی (همورا): بهرخه چهرخ.

کاووژ (دهر): پۆلکه گایانه یه.

کاوول: خه رایه، کهمباخ، ویران، ویرانه، کاوولگه، تارومار، خاپوور،

که لاره، پتیوا، فیهوورچو، زههر. کوپه ی گاسنی.

کاوولاش: کاوول، که لاره، له که لاره ی ناشوه ماوه تهوه.

کاوان (بار): کالانی خه نجر.

کاوله خنوو: خانوی ویران و چۆل.

کاوله کوو: کووله که ی به تال.

کاوولیوون: کهمباخ و ویران بوون، پمان، تیکدران.

کاوولکمره ی (همورا): کاوول کردن، پوخواندن.

کاوول کردن: کهمباخ و ویران کردن.

کاوولگه: ویرانه، کاوول، که لاره، (هکا). **کهمباخ.**

کاوولی: پروانه: کاوه لی.

کاولی: بیژنگ فروش، قهره ج.

کاولی: ویرانی.

کاولی: قانگ، پوت.

کاولی: کاپین، دم بهیه کدادان وه کورو جونی بنیشت و — ی نازاآ و مالآت، جونه موی نازاآ و مالآت نمو نالیکه ی، که خوار دویه تی و له ناورگیدایه ده بیستیمه ده ری بۆ کاولی و جونه موی.

کاولی: گیانداریکه کاولی بکات.

کاولی: کرفن: کاولی، کوانموه، (باک.) پۆرساندن، مهبس له موشمولاخ و نازاآ و وشتره به موزی بههاران زوری ده خون و به شم یه قی ده کمنوه دویاره ده بجونه موه تابۆیان همرس بی.

کاولی: واتهی قۆرو ناپه سندن کردن، قسه ی قۆرو ناپه سندن کردن.

کاولیان (نهره.): چورزانموه، کاولیانموه. — موه: چورزانموه ی زار له مبر خواردنی بیباری تیژ.

کاولیه (کۆ.): نه خوشییکی داری نه ستوره ناوه کهی پروک ده کات و ده کوی.

کاولیت (باک.): قاووت.

کاولیر (باک، زان.): میوه ییکه، وشترخوار.

کاولین (نهره.): ماره یی زن.

کاهوو: پتر به مبر که ده خوری، کاهی، گیایه کی گه لا پانی به هارییه به تۆ ده چتریت وه کوه کلمه وایه، به لا م نابی به تۆپ، که ژیشی هیه به قه د ناوشاخمه له کویتستاندا سوزنهی، به لا م کمی په کی تالی هیه، به که ژیه کهی ده لاین (هه ورا.) پاخروانه، له نایینی یه زیدیاند خواردنی دروست نییه گۆیا، چونکوو پیایکی نایینداری تیدا کوژراوه وه خویینی وی پیدارژاوه.

کاهه زانی (هه ورا.): هه نجیری په شی زل.

کاهیل: سست و تنبیل. — ی: سستی و تنبیلی.

کاهی (که.): جووره نانیکه به مهن گویینی و نیشاسته په روه ده ده کوی.

کاهوو.

کاهیچی: کسێکه کاهی بۆ فرۆشتن دروست بکات.

کاهین: راز زان، پۆشویژ، په ریدار، نه پنگۆ، نه پیتی زان.

کایه: نۆره، نۆیه، نۆره ناو، نۆره گاگل. ته تلمیران، گمه.

کایه کلێ (نهره.): کایه.

کایه گا: جیگای کایه.

کایه لوش: خواره مهنیکه له کشمیش و کاکله گویژ و پۆن دروست ده کوی.

کایه ل: مەردومی خاو و خلیچک.

کایهن: کادان، کادین.

کایلوش (نهره.): دۆشهک، کالیوش.

که: نه گمر، که تۆ لیره نه بای نهم نده هاتم. بکه، نیتیر، تر، نیدی، هیکه. کاتیک، ده مکی، که تۆ هاتیه مانی نازادی نهم له موی بوم. بۆ بهندیواریش به کار ده بوی: نه نامه یی، که بۆمنت نووسی بو وه لام

دایموه. مرازیکه، که به کورتستیرانی دوو ووتارانه موه ووتاری دووم تهروده کات: نه کسه به پیاو و ممره ده ژمیردیت، که به کپه کنگ بی.

کابه: کمو، گۆشتی نه جتراو و برژاو و له شیش دراو.

کابه: دانه ییکی په شه له بیبار (نیسیهوت) زلتیه. کابه ی چینی.

کابه ی بون: مهبس له گموره بونی جوو چکی بالنده ی کوی و کیتییه، که له موانه بی گۆشته کهی بخوری.

کابه ی چینی: چیتکی دهنگ ووردی گمیهانییه وه ک کونجی بۆ به مریونی دهنگ ده خوری و بۆ پوانی ده ری به مندالی ساوا.

کابه یچی: کموچی، کباب برژین، کابه یروش.

کابه یخانه: دوکانیکه تنه کابه ی لی بیرژنیری و به فرۆشی.

کابه یی: خیتکی کورده دوو تیره یه، (۱) زاگا، (۲) شه موله له کمنار هه لیری داده نیشن.

کابه ی: داریکه به قه د دروستی تکی بلنده یی به ره کهی له لیمۆ زلتیه گپنی گپنی درتۆر و کیه و ده خوری له ترشیدا بۆ مریاش به کار ده ری.

کابه ده (نهره.): کوانه ییکی ناسینه زنجیری تکی نه ستوری پتیه یه زۆر خانه چی له کاتی وه رزانموه دا هه لیده سو پتی.

کابه دار (په ورا.): سه لا، مه لایان شه ی هه یینیان له سه مریانی مزگوتان به ده نگي بلند به زمانی ناروی به خوا و پیغمه مری هه لیده لاین، سه لا ی پیده لاین.

کابه نوو: کیهانو.

کابه یی (باک.): کابان، (باک.) کهبانو، کیهانو.

کابه ی: شه فله، گیایه که له گیل سیری بکوتری و له سه مریانی باداری داندیری زۆر به سه روه. گیایه کی هاونیییه گه لا یه کهی به کوترای بۆ دویشک و ماریتیه دروان زۆر باشه به خواردن و له سه مریاندانان، گوله کهی وه کور گولی گولا تیه، به لا ن هه زه رد و سپیش هیه به به ره کهی ده لاین (شه فله) به قه د سیوتکی ده یی و ده قه لشی و ده بیتیه چوار کوروز ناوی سه وره و ده نکیشی تیده یه، شه فله تنه با بۆ خواردنی باشه، گه لا ی یا کۆلکه کهی به ووردی له گیل ناردی تیکل بکرت و تادوو کاتژمیران له سه مریانی باداری داده نریت ده یسووتینی لک و گه لا یه کانی وه ک توترک وایه.

کابه ره زه ره (زه ن.): به ره ده زورور.

کابه له مه: که پله مه.

کابه وره (نهره.): پشیتی، ناشیو، ناشو، (نهره.) خه لو.

کابه یسه: بریتیه له سالی تهر او نه سالییه، کمانگی شوبات ۲۹ پۆزه به چوار سالان جاریکی سالی کابه یسه تهر او ده یی سالی میلادی (زایین)، که دابش بکری به سه مریانی چواردا کم و کورپی نه ما و شایانی دابه شکردن بو نه سالی سالی کابه یسه نه گمر کم و کورپی (کسر) ی مایمه به سالی نالین کابه یسه.

کابه: چه مۆله، (سوو.) که پۆ.

کابه: ده نگي کسیتییه، که ددانی نه مایی، که په کپ، که په ی یه ک له دوای یه کتری.

کابه ییل: ییلی کۆنی ده م شکاو.

کابه ره (که.): پیای بی ددان یا ددانی پتیه موی نه مایی. تنبیل، سست، که موه ن.

کەپەز (باک.): تەپە، گرد.

کەپەزە (کە.): ئێسک گران.

کەپەک: کێم خێتە، سۆس، (شەبە، پۆژ). پەنس، سۆ، تیکۆلی گەم و جۆ و دانەوتێڵی هاردارە، کە بە دابیزتن گیرایی سەرکۆتەلی ئاردی دابیزراوە.

کەپەکەپ: مەزێ بێ ددانە، کەباخووی، فلتەفلت.

کەپەلەک (زا.): کرمی مافەتە.

کەپەلەکی (زا.): مەزێکە، کەمافەتە لێیدای.

کەپەنە (باک.): کەپەنەک.

کەپەنەک: کەپەنە، فەرەجی، قاپووت، فەرەنجی، فەرەجی لەگەڵ قاپووت جیاوازییان نەویە قۆلی نییە، بەلەن دوو گووتچەکە هەیە، کۆچەروو شەروان و گەوان و جوتێران لەبەری دەگەن لەبەربارانە و بەفرووسەرما.

کەپەنەکە (کە، پۆژ.): لاشەخۆرە، کەرگەز، دالاش.

کەپەنەک: بروانە، کەپەنەک.

کەپەنکە (مەو.): بەگۆلی دەغەلی دەلێن، کەخۆی گرتەبێ و لەنێوکیفیدای.

کەپەچاندن (باک.): دوواندن.

کەپەچین (باک.): دووان.

کەپەر: سێبەرێکە بریتیە لەچوار کۆتەکە، کەسەریان بەدارووەلاش گیرایی لە هاریناندا لەنێو باخچە و باغ و شووتانی تردا، سابات، سقە، زنج، قۆختە، (دەر)، قووخ، (هەمرا)، هەرزەلە، (شکا)، حۆلک. — بۆسێبەرە، سەیان.

کەپەرەسەوزە: کەپەرەشینە.

کەپەرەشینە: جێژنەتێکی تاییەتی جوولەکانە لە پاییزاندا کەپەزێکی بەمێو و پەلکی داران دەپازێننمەو لەمەموو مالتیکیدا دوای جەژنەکەیان مێوێ دەخۆن.

کەپەرۆکە: کەپەری چکۆلە. چلەگیایە کە بەستیتیک بێند دەبێ و بێ گەلایە سەری کارتەکانی گۆلی بەقەد زەنگیانە دەردەکات خە و سوورو زەردی تێکەلایە، بەخووتەو یابەماستەو دەخوێ.

کەپەرۆکەبەستن: کۆبوونەوی کەف و خلتەییە لەسەر چتی شل: پرگی ترشیاتە کەپەرۆکەیی بەستەو.

کەپەسول: ئەزە.

کەپەک (پەز.): کەپۆ، لوت، قیتکایی سەرشاخان، لوتکەیی سەر جیاپان، کلارە، قوتکە، کلۆپینک. سێبەری شاخ و ماو و کەژ و کێوانە.

کەپەکەبەر: پتووبەفر.

کەپەلە (کە.): ئەسپێ مەشکانە.

کەپەلە: دەرمانیکی هارپەر و یاچتی ووردە، کەبکرتەسەرلەبێ دەست و بخوێ. — کردن: خواردنی کەپەلە.

کەپ لێگەرتن: چەمۆلە لەچیتیک یا کەسیتیک نان.

کەپەن: کەسیتیک لەقەسە و ناخۆتندا کەپەیی لێوێ.

کەپۆ: (فە)، لوت، (شکا)، پەوز، پۆز، دفن، دم، (هەمرا)، کەپ، (شکا)، نەم، بێشەل، بێشەل، لوت، (پەز)، کەپەک، (زرا)، پۆژ. پت، (هەمرا)، لیت، پێنجوان، کەپو، (باک)، کەپ، قەپۆز، کەپوول.

کەپۆبەرەز: دفن بەراز، کەپۆز، کەپۆبەرەز.

کەپۆپەسان: پزان، داپسان، خووتین بەربوونی کەپۆ.

کەپۆز: لوتز.

کەپۆن (نەمە.): کاپۆن.

کەپۆنک (نەمە.): کاپۆنک.

کەپو (نەمە.): شەوێکە، بێددان، کوند، کوندەبەبوو. کەپۆ، لوت.

(فە) جوورە پەپوولەیتیکە لەناو باغ و باخچە و کشت و کالاندا لەش گچکە و بال گمورە و پەنگ بۆرە.

کەپوورە (نەمە.): هەراهرە، قوولەقوول، هەنگامە.

کەپووکەرە: بەلەندەیتیکە لە کاتی خووتینیدا دەلی کەپو.

کەپوول: کاسەیی سەر، کەللەیی سەر.

کەپوول: کەپۆ، لوت.

کەپوولە (پەو.): جوورە ئەپارتیکە مەزە ناشی پێدەگیرێ. کۆتکی دارینە لەناشیدا، کە گەم ۶ مەست کەمتر بێ.

کەپ (باک.): کەپۆ.

کەپیان (باد.): ناره بۆجوورەهەنارتک.

کەپیلە (باد.): کەپۆلە.

کەپ (باک.): لێز، لێز، لێز و لێز.

کەت (مەو.): قەتی (بەلەندەیتیکە)، کۆکۆرە، چوارپا، چارپا، تەختی نوستی. (زا)، وێنجە، (خۆ)، تاق، تاک، کەرت، لەت، کۆت، پارچە. (هەمرا)، کەدی دارانە بە گەلارە. (باک)، جوورە پاقلە و جوورە گیایە کە، شان، پترەلە ووتەیی گۆلدا بەکار دەبێ: — وکۆ: واتەشان و کۆ. لادانیکە لە ناو خانەدا ئاردی تێدەکری. (باد)، پە.

کەتەن: کەتەنێکە لە دەزوو دەچێنرێت و سەپییە و ناسک و بەنرخە نافرەتان دەیکەنە کراس و سەرپۆش، بۆمەندوباش بەکار دەبێت. گیایە کە گۆلدارە وەکوو هەرزەییە گۆلەکی مانگەشەوی چارە لێیدا هەلەدەرێ تۆوێ کە بەکووتراوی و کۆلای لەسەر جێگیایەکی ناوساوی لەشی دابین دەی نیشینیتەو لە لاسکەکی وەکوو گوش هیندێ چتی تەنراوی لێدروستە کەن، بەگیایە کەش هەر دەلێن کەتان پۆنی دەگیرێ بۆ خواردن و سابوون و زۆر چتێتر. پووپۆش.

کەتەن و کەوان (نەمە.): پەردە و کۆلە.

کەتەنی: جوورە بادامیکی تیکۆل تەنکە.

کەتە (مەو.): جوورە قوولەیتیکە، ووشکەپلۆ. کەتی ناو خانە، جێگای ئاردی ناوایان. (کە)، زەلام، زەبەلاح، لەندەهۆز.

کەتەپلۆ: ووشکەپلۆ.

کەتەپلۆ: کەتە، ووشکەپلۆ.

کەتەن (نەمە.): کەلەپە.

کەتەو (باک.): نەخۆشییێکی وولخانە دەیکۆخیت.

کەتەن

کهچ (باک.): کچ. شفتور، کل. خوار، کپړ، لار، کل، ناراست، چدف، نیل. خوټل: ملیت خو خوټلکرن: ملی خوځوړاو کړن، لارې، کهچرډ.

کهچانی (باک.): کچینی، تلمنی کچی جحیل.

کهچایی: ناستی خوړاوی و کهچی چتی.

کهچه: ناژالې شاخ خوړا. (شم.) لباد. فمره چی بی قوټی ناودامان.

کهچهټوټن: تورپه. — کړن: تورپه کړن.

کهچهړه (که.): بالقوزه.

کهچهړوین: خوړاو پړوین.

کهچهشلخ: بزنیکه شاخیکي شکاږی.

کهچهک (فه.): پیچ، منندیل.

کهچهټل: (باک.) سرداقناو، بیموو. سمریرنداری بیتووک، سمرگنیک.

کهچهټه: جووچکیکه نهختی گمورهووی و تووکی پیشووی وهری بی و هیشتا پهری تازه ی بهتواری نهختیا بیتوره.

کهچهټوون: گمورهوونی جووچیله به جوړتک، که تووکه زوره کی وهری بی.

کهچهټلاد: پارچه لبادیکي کوټه.

کهچهټوک (باک.): چیشتیکه.

کهچهټی: سرداقناوی، بیتووکي.

کهچهټوبهچه (نمرده.): مندل، زاورو.

کهچهټوونو: خاتون.

کهچهټووال (باک.): کچی خال.

کهچهټو: چدفټو.

کهچهټوین: چدفټوین.

کهچهک (باد.): کوچک، (باک.) بیدل. — اچاږ: بیبیلې چار.

کهچهکاچاږ (باک.): بیدله، بیبیلې چارو.

کهچهکان (باک.): لاقدریز، لوقدریز.

کهچهکلنی (باک.): لاتنیش. — کهتن: لسمولاتنیشتی نوسان.

کهچهکلوک (باک.): کچی پازدهسالته.

کهچههام (باک.): کچی مام.

کهچهپیر (باک.): کچی شای.

کهچهټو (باد.): کچی (بوټا فرت به کاردهبری).

کهچهټی (هوار.): چینی کرزی سری مندالی ساوا و ناژالته، توشکی سمر.

کهچی: له گمل نورهش، ووشه ییکه نه انجام دداته ددست وده کوو: چوموه مالی دارا کهچی له مالټ نمبوو. کم و کووړی و خوړاوی، چدفتی.

کهچیچ (زا.): جیگای چینیه پهره وورانه له سمرانگووټلکی.

کهچین: کچی بندار.

کهچینی: کچینی، بن.

کهه لاند: نسپی پدمن.

کهته و قوږوونې (موک.): همدووک همر پلاری قوږوټن.

کهټو (موک.): بهارمندې پیش پندجرانه.

کهټره: بهرچمند ناژالته دهټین، کهوه دوای میگل ده کون، ناژال و پشه وولای لاواز و لمر. (نمرده.) خوسدار، دهغل، په خنه، ناهو، ننگ، بیدی، چهپلی، خراو، گند، نه خوش، لمرولاواز بزمالات و ناژالان به کاردهبری. — ی: نه خوشی، لمری، دهغل، چهپلی، خراوی، هاکو، ناخوتنی بعبی مبلس.

کهټوی: کتری، کهتلی، چادانی چینکو.

کهټک (باد.): هنجیری ووشکی نارم مشکاله.

کهټکهټه (باد.): په کهه که، تاکتاکه، تافتاقه.

کهټه کهټ: سووک مسوک، خوټوونان.

کهټن: تاوان، پند، پیسی، هټک، نهټک، تهرن. کهوتن، کهفتن. نیشټ گورو کهټ ناټ پمزی مه: نیشټو گورو کهوته ناومهری مه. نهټ نیش کهټیه دهستی وی: نهو کاره کهوتته دهستی وی. — جه: بهچی. — پیش: وه پیشکوتن. — سمر: کهوتن سمر، خوټاوټن سمر. ناگرینژنگا کهټ: داره که ناوری گرت. شټ کهټ سمره: شومان بهسرداهات. — سمرهوا: نوگری په کتری بیون. گوټنا ته کهټ سمری من، نهوه ی پیت کورن تیتی گیشتم. کهټیه گوټی من: بیستومه. بدهر کهټن: چونه دهر. بهټکهټن: ړټک کهوتن، بری: — وهری کهوتن. برهش: — بهرهداکوتن، تووشی نمبوونی و پوړی په شبون. نهو برټیا بیدلیسی کهټن: نیمه ړټگای بتلیسیمان گرت. ړټکهټن: لیکوتن، لیفرټدران، پهرین. څه څه کهټن: خه مخوارن، بهرپوړ شبون. څه څه کهټن: وازله خوړ و دفتار هټان. لیکهټن: کهوتن سمر، گیشټا، لیټه یدابوون. چرانینه، کهه تا سیمه یټیکهټی: چرانیه، که تا سیمه یټی بسوټی. بهرکا تفتنگی لمنکت: گولله ی تفتنگیم ویکموت. بهوا: — بلندیوون. چاولی: دیتن. لهر کهټن. بهش: تشتیکو لمن بکه څه نهوی بدیم: نهوه ی لمن بکوټی من بهشی خوټ ددهم. لهر: — وهبر کهوتن. لهټه کهټن: شمر کړن. لپی کهټن: وهوړاکوتن. نافهټکهټن: کهوتنه ناویه کتری. — پټکرن: تهرن پټکرن.

کهټ و پیت (هوار.): تاق و لوق، تافتاق، کهټکت.

کهټ و کلفت: گیانداری زل و لنده هوز و تیکسرمارو.

کهټو: ناسنیکي دهمپانی چوارسوچی درټو کوله کلکیکی دارینی هدی دټراوی پی هملده درټسوه. ناوی کټرټکیسه له شارباټر بهردی بهرداشی زوره.

کهټو هټ: کوترومت، دهق وک وی.

کهټوون (نمرده.): کهمند.

کهټی (باک، باد.): کهوتو، بیچاره. (باک، باد.) وټنجه کټیله.

کهټیه: گوټسووانی خشتی سووره.

کهټیر (نمرده.): شخړه، شخړه کټش.

کهټیره: جیوه ی گورینی و دارو دره ختانه، کهټور جووړی هدی، جوی. — ی جباری: جیوه ی تپله گوټییه. — ی سپی.

کهجان: کهچو.

کهچی (زا.): کشته کی بادراوی لووسکراوه.

که خس: پيرازی قيسکه.

که خسه (باک.): (باک.) که خسک، قيسکه پيرواز.

که خسک (باک.): قيسقه پيرواز.

که د: لک، شفتاليم، کت، شه غل، لڅ، شفق، کارته، کده. (خو.)

چوړه لوی داروگيا، لاخ. (باد.) کار، نیش. (باک.) میوه ی کاروکردار،

بهری کار.

که ده (خو.): که د. (باک.) کوړی نوکر، مندالی نیرینه.

که دخووا: که دخودا، له تووژمال گچکه تره. — یی: که یخودایی،

کوړتخایی.

که دخووا (لو، فده، لهک.): کوړتخا (له تووژمال گچکه تره)، سمرؤکی

چندکوړتخایه کییه. — یی: کوړتخایی.

که دکار (باد.): کارکر.

که دکهر (باک.): کارکر. — ی: کارکهری.

که دپو (که.): کوړله که.

که دپوم (باک.): که دینه.

که دپون (زا.): جهری گچکه.

که دی (باک، باد.): که دی، پام. — پون. — کردن.

که دینه: کوړی چکوړه، که دو، گلینه.

که دینک: جهر، کوړله.

که د: گوړدیر، (فده، خهر، زا.) که د، (هروا.) همر. (فده.)

کاريله. مراژتکه بکوړته دوی همر ووشه ییکی ده یکاته بکمر:

کاره که د، چیشته که د. میگه لی نازالان. (که د، پوا.) که د، که د،

پهزان، که د، بزنا. (باک.) پارچه، لهت. بکمرکرن: پارچه پارچه کردن.

قمرز، که د، لهت. — دان: قمرزدانه. — کرن: قمرز کردن. لهسره خو،

هیدی، که مکمه. — لی کردن، لهسره خو کار لی کردن. — اتی:

که رایه تی.

که د: گوړی گران، گوړی ته پ، که میر، بی گوړی، نه ژنورا، که پیل.

پاوه ستاو، پانگ خوار دوو. ناغا. — ناوی پاوه ستاو. مهری: — مهری

بی گوړی، گوړی پراو.

که دبرخ (باک.): به شیکه له چندبشان، دهو له سمندیک کارتی خو

ده دابه یه کیکی له چندبشان به شیکي ده داتی. برنج چین.

که دراه (باک.): پیریزن.

که دلاؤ (باک.): که ددار. — یی: که داری.

که دسما (هروا.): کراسمارانه، تووژزی ماری.

که دسیسه (پوا.): که دسیسه.

که دپای (باک.): شوم، بد فخر.

که دراکه (باک.): بالنده ییکه.

که دپان (زا.): چه کوچی که وړه.

که دانه: باجی که ران و باریان.

که دپنه (زا.): مەردومی دهو له سمندی مالدار. کاری که رایه تی، و که و

که دتی.

که دپایگاو: که رانباوگاو، بوجنیر به کاره بری.

که دپوکشا: تیکوشین، پروکاش، پروکاشکر.

که دراهی (باک.): که دتی، که رای. (باک.) که ری، بی گوړی.

که دپوی (نمرده.): خوشاردنوه.

که دپهیا: کړی کالمدانه، پالادانه.

که دپه دهن: کړی دان.

که دپه تی: که دتی، که راتی، که رانه، که راهی.

که دپه: نویشک، نقشک، بهرهمشکه، ویزه، چهریبه که بهرهمشک

له ماست په پیداده بی، نیش تا نه تووژتوه داک و خلتی لی نه گیری

پیی نالین پون. بهرده لان. (هروا، خو.) مهری بی گوړی یا گوړی کورت،

که دپ، کوری. (هروا، خو.) بهرته که له پیش گه ییشته پیدا بوه ری. (دهر،

خو.) دارتکی سمرزی سمرپوپ هله پیردا و تراوه. قهله فخر. بی گوړی،

گوړی گران. ویزه. — فرز: فرزه که له زه کی و شیر کرابیته فرز له سر

ناوری.

که دپره: که دپره، شیروه کی له سرناوری داده نیش و که و پهنیری

دهم بی.

که دپه پو (خو.): تووژکی کال و کرچه به ری بی، که دپه توو. (خو.) هیچ و

پسوج، هیچ. داری زور ووشکی گنده له. تووژکیسه هیشته

نه گه ییشته بی. داری زور ووشکی گنده له. بهری گیای لبان، که وک

ورده لژکه وایه.

که دپه پوه: که دپه پو.

که دپه ووسهر: مەردومی پیری گیز و ویزی ساویلکه.

که دپه پوول (زا.): داگیر کردن مال و سامانی یه کیکیه، که له لایین

یه کیکیه یوه زو تکرابی.

که دپه پیف: گوړی پیکه و زل و قامیش.

که دپه ت: چین، جار، حل، دهر، نویه، کایه، را، گل، کاو، که د.

که دپه تله پوړ: مهرتی بی گوړیبه سمرولی دیغ دیغ و لمش بوړی.

که دپه تله پوړش (هروا.): مهرتی بی گوړیبه سمر و ملی دیغ دیغ بی و

لمشی پهنی.

که دپه تله سپی (هروا.): مهرتی بی گوړیبه و ملی دیغ دیغ و لمشی

سپی.

که دپه تله سوړ (هروا.): مهرتی بی گوړیبه و سمرولی دیغ دیغ و لمشی

سوړه.

که دپه تله شین (هروا.): مهرتی بی گوړی و سمرولی دیغ دیغ بی و

لمشی شین بی.

که دپه ته (هروا.): پانیه کیش، پاژنه کیش.

که دپه ته پش: مهرتی بی گوړیبه نوختنوخته سوړ یا پشی له ملیدا

بی و لمشی سپی بی.

که دپه ته ی (هروا.): مهرتی بی گوړیبه هممو لمش و سمری سپی بی.

که دپه جنه: چنگنه، شیربه نجه، نیره ی جالجالو که به.

که دپه جی (نمرده.): که شتی چکوړه، دهسته که شتی.

که دپه دان: نامانی که پونی که ری تیدا کویرکریته و.

که دپه پری: زوره کی.

کهریوزک (باک.): گیایهکه.

کهرچلندن (باک.): تیکه‌لک‌کردن.

کهریون (باک.): هاندان.

کهرچلین (باک.): تیکه‌لیرون.

کهریوچ: خشتی سوروه‌کراوه‌ه.

کهریخ: نووسا، دهنگی: دهنگی نووسا. بیتکه‌لک، له‌کارک‌رتو.

کهریوچوک: گیایهکه گزیتک بلن‌ده‌بی و گه‌لای وه‌می داری ده‌چی، به‌لآن درووی ووردی زور پیته‌یه سه‌ری همرکه ده‌رجو چمند گولسی زهرده‌کات وه‌کو گولسی گونسه‌ی ده‌چی، دوای وهرینی قاپیلکی دهنکی سپی سی‌سوی تیدایه مندا‌ل ده‌یخون.

بدلخ، گوزو کویه‌که — بسون: واته به‌لغیان گرتووه و ناوی ساردناکمن. (که، کۆ، په‌وا.) راست، سنور، شویتن، قولاخ، کلا، له — باری پی‌شو، نمان. گول. تیغی: تیغیکه هیتده کول بووی، کهره‌هسانی تیژن‌بیتوه، بۆ مقستیش به‌کارده‌بری.

کهریوون: گروی گران برون. زورساردیونی ناو به‌بهر یاسه‌هۆل، به‌فراوه‌که کهریووه.

کهرخان (که.): خانی کهران، کاروانسرا.

کهرپی (باد.): تورپه‌یی.

کهرخانن (باک.): خراو و گمندکردن، تیکدان.

کهرپین: تورپه‌یون، پقه‌ستان.

کهرخاو (خۆ.): بۆ، گۆل، ده‌را، دیراو.

کهرپسه: گیانداریکه وه‌کو مارمیلکه وایه ههمیشه پرو له خورده‌کات، کهرپسه، (نهرده.) پۆزگارپهرست، پۆجیارپهرست.

کهرخه‌نۆک (باک.): گیایهکه، کهرخنکینه.

کهرپسه: پروانه: کهرپسه.

کهرخه‌نیک (باک.): کهرخنکینه (گیایه‌که).

کهرت: کارت، لمت، کوت، کهرک، پارچه، کهر، کووز (بۆخه‌یار و تریزو)، قاش (بۆ شووتی و کاله‌ک). — بسون: له‌تیبون. — کردن: له‌تکردن. (باک.) گیایه‌که.

کهرخیوون: خراپ و گمندیبون، گنخان. دهنگ‌نوسان.

کهرخانن: کرتانندن.

کهرخنکینه: گیایهکه به‌قعد گلفی بلن‌ده‌بی دهنکه‌کانیشی وه‌می جوی ده‌چی، به‌لآن قه‌لجغه‌کانی له نیی گه‌م و جوی باریکتره، کهرخنیک، (باک.) کهرخنوک، گیازاخه، سیازاخه، پووش‌سور، جۆداس.

کهرت: باوه، بلن‌دایی نیتوانی دو‌باخچانه، کورد.

کهرخین (زا.): له‌برچاو کومتی خورده‌هه‌نیه‌ک له‌بر زورخواردنی.

کهرته: پارچه‌بیتکه له‌نا‌ژال.

کهره (نهرده.): نالانه، باخچه، سنوری باغ و باخچانه.

کهرته‌پ (نهرده.): که‌کهره.

کهردا: کهرت، پارچه. میگل.

کهرته‌شی: گیایه‌کی درواییه، ده‌لین له‌هاوینیدا گولتکی خری به‌تۆب و دروای دینتی لاسکی دیرته و تۆپتکی خری گردی دیکای به‌سه‌ر لاسکه‌کوه‌یه ده‌لین له‌هاوینیدا پۆنی له‌نیر کونی بنین ناتوویتسه، دیکه‌کهرانه، شه‌کهرۆکه، شه‌کهرۆکه، تۆوی کهنگری، جیه‌یه‌کی هیه‌پتی ده‌لین (شه‌کهرۆکه) سپی و کهمی شیرینچه بۆ زور جووره ده‌مانان به‌کارده‌بری.

کهردار: کهرآزو. کسیتکه کهری هبی و به‌کری کاری پییکات. (باک.)

کهرته‌ک (زا.): چتی زور.

قهرزدار.

کهرته‌له (هه‌را.): قهرتاله، سه‌مه‌ته‌یه‌کی گچکه‌یه له‌شورول دروستده‌کری.

کهرداری: نا‌ژوتی کهر، کاروانچیتی، به‌کری کاربه‌کهرکردن. (باک.)

کهرته‌له‌پ: وولخی به‌رزی لاواز.

قهرزدار.

کهرتیبون: له‌تیبون.

کهرده‌نه‌ی (هه‌را.): له‌برکردن.

کهرده‌ی (هه‌را.): کردن.

کهرده‌یره (هه‌را.): تیکردن.

کهردپ: گیایه‌که وه‌ک قامیشی گولتیک ده‌رده‌کات دهنکه‌کانی ده‌کری بنان، کهرده، گال، همرزن، دیمیله. — تاله‌دیمیله، کهردپ، گیایه‌که قووتیکسی لپی‌هیداده‌بی وه‌کو همرزنی وایه ده‌کرت‌نمان.

کهردوو: کارتو، کهرتو. نهر مرازه‌یه، کهردوو کسان دیرای پی هله‌ده‌نوه. نهرجوگه‌یه، که‌له نیرزه‌ی کیتلارودا به‌کهردوو لیده‌دری، دیراو. (خۆ.) بلن‌دایی دیراو، (کۆ.) بارست. کهردوو کیش، کهرک.

کهردوو کیش (نهرده.): ناسنیک دهم پانه و کلک دیرته به‌دوو کسان دیرای پیته‌له‌ده‌رتتوه. کسیتکه بتوانی کهردوو به‌کاریتتی.

کهرسلخ (باک.): سه‌کویه‌که له‌خیزی پیک کومتبی له‌قراغ چوماندا.

کهرسه‌پ (نهرده.): کهره‌ووز.

کهرسه‌پ: مه‌لنکی سورده به‌قعد مراویه‌کیه گۆشتی ده‌خوری دهنگی وه‌ک زهری کهری وایه، (نهرده.) مزراحی قۆز قۆزیه ده‌سته‌کی. (که.) مه‌لنکی ناوی و جووانه.

کهرتوو: کهردوو، نهر مرازه‌یه، کهردوو کسان دیرای پیته‌له‌ده‌نهره.

کهرسه‌ز: خوخلوله، قۆز قۆزیه. جووره مراویتیکه.

کهرت و پهرت (باک.): شپه‌په، سیپال.

کهرسه‌ک (هه‌را.): (هه‌را.) کهرستک، گلمت، سنده‌گل، گلمه‌تیک

کهرتینه (نهرده.): کاکلمه‌روشان، تمونی جال‌جالووه.

گهره‌یه، گلمتک، کولوگل.

کهرچهرمگ: کهری سپی، به‌نهری، به‌نهری.

که‌سه‌گ (که): فیل‌باز، ساختمچی، که‌سیکه بق هندی چت که‌می و بوهندی چت زوزان بی.
که‌سه‌له (باک): ناواره، ده‌ریده‌ر، همرزه‌گمرد.
که‌سئل (یمن): تهرسه‌قول.
که‌سه‌ه (بابا): (همر). که‌سه، ده‌مار و نیسکیکه لساو لووتی وولاخاندا پیداده‌بی وه‌کو لوو وایه ده‌ری نه‌هینن چان‌بیت‌مه.
که‌سه‌سونه: مفرزه، قوژ قوژه.
که‌سه‌سون (باک): تاره.
که‌رشین (نم‌ده): که‌سیکه به‌درو خوی کردیته نم‌ده‌ی پیغم‌م‌بر.
که‌سه‌وک (باک): بالنده‌ییکه.
که‌رک (په‌وا): پارچه، که‌ر، که‌رت، له‌ت، له‌تک، رسته.
که‌رک (باک): کرکرچه‌کی گووی و لسوت و شویتانی تر. (ه‌کا، ناک). قلوک، په‌ستک، فهره‌جی. (ه‌مورا، کۆ). چمه‌نده‌ر. (ه‌مورا، که). داری به‌ریسه، که‌به‌رنه‌هینتی. (ه‌مورا، مریشک، تمات‌دی‌که، که‌هیشتا سوورنه‌بووی، سیخ‌می بیتقوژ، فهره‌جی بیتقوژ، قاپوت، (ه‌مورا، که‌رک، قاپوتی بی قوژ، عابای بی قوژ).
که‌ره‌کاش: بزوز، جهرمه‌زه. — ی: بزوزی، جهرمه‌زه‌یی.
که‌ره‌که‌که‌راژو: که‌ری که‌راژو، (گمه‌یه‌که).
که‌ره‌که: تمات‌دی‌که، که‌هیشتا سوورنه‌بووی.
که‌ره‌کدان (باک): گموج. (باک). که‌رگه‌ده‌ن. نیمچه‌دورگه.
که‌ره‌که‌ده‌نگ: که‌رگه‌ده‌ن.
که‌ره‌که‌هین (ه‌مورا): گمه‌یه‌کی مندالانه‌یه.
که‌ره‌که‌ره (باک): گموج.
که‌ره‌که‌ری (باک): جووره‌ترتیه‌که.
که‌ره‌کرن (باک): قمرزکردن.
که‌ره‌کۆل: گیایه‌کی به‌هاریه به‌قده به‌رنیکی پتر به‌رزه‌بی گه‌لایه‌کی وه‌کو شویتانی وایه، باریکه‌بنه‌کی نم‌ستوره و پانه‌باشترین کارگ له کۆلکی وی پیداده‌بی، به‌هاران، که‌که‌رکۆل و ریسواس سهری ده‌ره‌هینا وورج گیایه‌کیان ناخووا ده‌یکۆلای کۆلکه‌کیان ده‌ردی‌تی و ده‌یخووا، به‌ووشکی ده‌یسووتین به‌مشکیه‌کی له‌گئل قسلی سابونی پی دروسته‌کری. گیایه‌کی گه‌ل پانه‌پاییزیه گولیکی شینی دپوای دینی گه‌لایه‌کی بکوتری ده‌بیتنه پووشو. جاشه‌که‌ر، هۆلی که‌ر.
که‌ره‌کۆلک: که‌رکۆل، گیای که‌رخزه‌یه قالدوره‌کی زوربلنده‌بی و کلۆره، به‌پیری و ووشکی گه‌لایه‌کی ده‌کوتری ده‌بیتنه پووشو، به‌پووشووه‌کشی ده‌لین که‌رکۆلک.
که‌ره‌کوتین (باک): گموج.
که‌ره‌کوژ (نم‌ده): ژاله، لوپرک.
که‌ره‌کووش (باک): جووره‌ترتیه‌که بق ووشک کردنمه‌ دیاری کرابی.
که‌ره‌کوشی: چتیکه وه‌که‌رکوشی بجی.
که‌ره‌کولان (باک): که‌ره‌کیتی.
که‌ره‌کووک: شارتکی کوردانه که‌رتوته باشووری کوردستان و به‌نموت نپورداره.

که‌ره‌کیت (خۆ): شه‌ی تهنیه، (موک). که‌کیت.
که‌ره‌کیش (ه‌مورا): به‌ردکیش، خهره‌کی به‌ردکیشانی. (دزه). شویتنی هاتوچوی که‌رتیه.
که‌ره‌کی (فاهی): شه‌لاقه (بالنده‌ییکه).
که‌ره‌کیت (کۆ، باک، موک): شه‌ی ناسنینی تهنی. (خۆ). که‌رکیت، هه‌پک، (ه‌مورا). که‌لکیت، هه‌فۆ، (پۆل). هه‌پۆ، (سوور). ده‌سته‌ک، که‌رلیتک، (ه‌مورا). پیشک، (مام). هه‌پک، مراژیکه‌له شیشناسن و یا له‌داری په‌نجه‌دار دروست کراوه تهنی پی ده‌کوتری.
که‌ره‌کیتک (باک): (باک). که‌رکیت.
که‌ره‌کیکه‌راژو (باد): بالنده‌ییکه‌ی رهنک سموزه وه‌کو ماسیگره ماسی ده‌گری، دندوکی درتزه.
که‌ره‌گ (که): بزنیکه گوویچه‌کی سووری. (باک). بارۆکه، مریشک.
که‌ره‌گه (ه‌مورا): مریشک، مامر. (باک). به‌رمیل، کوویه.
که‌ره‌گ‌داس: داریکه ده‌کرتیه کلکی داسی.
که‌ره‌گ‌ده‌ن: داعیایه‌کی زله‌به‌قده‌ گایه‌کی شاختیکی له‌سهری لووتیه لاق و ملی نم‌ستوره، که‌رگه‌ده‌نگ.
که‌ره‌گ‌ده‌نگ (ه‌مورا): که‌رگه‌ده‌ن.
که‌ره‌گ‌هز: که‌رگس، کورت، داله‌که‌رخۆره.
که‌ره‌گ‌هس: که‌رکمز، که‌پنک دال، که‌پنه‌کدار، داله‌که‌رخۆره.
که‌ره‌گ‌هیشک (باک): خیزه‌لان، جیگایه‌که خیزی زۆری.
که‌ره‌گ‌هناز (ه‌مورا): کۆخه‌په‌شه.
که‌ره‌گ‌ه‌لای (ه‌مورا): بالنده‌ییکه‌ی بۆری دندووک درتزه له قژاله‌که جچه‌که‌تره.
که‌ره‌گ‌ه‌راش: گراث، نیمچه‌دورگه.
که‌ره‌گوان (خۆ): ناژالیکه گوانیکی ووشک بوویی. (موک). ییکل.
که‌ره‌گوه (باک): که‌رویشک.
که‌ره‌مه (وا): که‌مه‌ره، پارچه‌ته‌پاله و شیاکی ووشک بووه‌وه.
که‌ره‌مۆز (باک): مۆز. (په‌وا). میشه‌گمز.
که‌ره‌میش (زا): میشه‌که‌رانه.
که‌ره‌میز: شویتنوار. — ی لینه‌هیشتن: شویتن‌واری برین.
که‌ره‌واس (فه): کراس.
که‌ره‌وال: که‌روو، به‌لغ.
که‌ره‌وان (باک): کاروان.
که‌ره‌وای: چتیکه که‌رووی هه‌لینابی.
که‌ره‌وکه (ه‌مورا): دوو‌یاری نرم و گچ‌کن له دوولای چالانومه‌ داری کرگره‌ داری له‌سهر داده‌نری. مرفی گیلۆکیه.
که‌ره‌وکووک (باک): بالنده‌ییکه.
که‌ره‌وۆل (ه‌مورا): که‌روو.

که‌رگ‌ده‌ن

کهړوله: له ژوروری دیوی دتپا تاندا له لای دهرگاه سه کویه کی بلنده بڼه کوشان دروستکراوه.

کهړوو: (دزه.) کهړه کیغه. (خځ.) کهړه شین، پرک، کوڅنگ. (پړوا.) پشړو، کهړی، کهله کیف، کهړ، کیف. (که.) کهړو، کهړوال، کهړول، کاکله گوتیزي کونیش - دپتی، چتیکی سموزی بون ناخوشه لسمه روي نان و کوللیزه و نیتر، که شتی بیتي، نان و یا هر چتیکی خوارده منی به نمرمی و تهری لسمه ریه دانری - دپتی.

کهړوو: کاکله مړوشان، تومنی جالالوکه.

کهړ و کوویر: کهسیکه نهیسی و نه شینی.

کهړووال: کهسیکه نهیستی و نه ووی.

کهړووه ټینان: سهر هلدانی کهړووه لسمه چتیکی.

کهړهنگ: جوړه همنگیکه بی جزوو و بوره لووکی بی همنگوینه همیش له پوره دا شان هلد بهستی، جوړه میتیکیشه وهک فره نگره وایه.

کهړه (باد): کوکلاش.

کهړوتشک: هوروشه، کویشک، کویریشک، کهړوشک. (هورا.) هوروشه، هوروشه،

خمرگوشه، کهړگوه، (هور.) شک. (کف.)

کهړتشک، کهړویه. - ی جیټل: خرنک.

کهړوتشکه: کترووشکه کردن، هاتووچو جوالاتی سمرلکی داروگیاپانه بدهدم باوه.

کهړوتشکه خمو: جوړه نوستیکه، کهچاو هیشتا به تمولوی نه قووچابی.

کهړوتشکه خمو کردن: سمری لکی داروگروگیا و دهغلی شین، کهبدهم باوه و هکوه شه پزلی ناوی دههزی و دیت و دهچی.

کهړوتشکه کردن: همدانی سمری سموزایی همداره، که پیاو وه بزانی له دوروه، که نمو سموزاییه ده پوات و شه پزلی لیده دا.

کهړی (هورا.): کهړ، پونی کهړ.

کهړی (که.): مپری گووی کورته، کهړه.

کهړیتی: کهرایه تی، کهړیتی، بی ژیری.

کهړتشک (کف.): کهړوتشک.

کهړی: گووی گرانسی، نه نملوایی، بی گوتیچکمی. کهړی نیری. (هورا.) کهړوی نانی یا مستی. (باک.) میتیکه له (۹۰) تا (۲۰۰) سمر مپری.

کهړی: کهړیتی، رانی مپری، میتیکه. کهړپله. (زا.) پارچه پیک له همپرو چتیکی.

کهړی به قندووه: تندروری خراب.

کهړی پزگاو (بابا.): کهړیکه تمنپا زه پینی هپی و پهرینی نمپی بڼ وینه بڼ کهسیکیش به کار دهری، کههر قسهی هپی و کرداری نمپی.

کهړی شین: کهړوی نان و چتی تر.

کهړی سوو: گمه پیک مندا لته.

کهړی کهړلږ (هور.): گمه پیکه. واتا کهړی و کهړیش ده ستاژویتی.

کهړیک: مریشک.

کهړیل: کهړ، بی گوتیچکه. (نمرده.) کهړپله، جوړه بز و مپریکه گوتیچکه پان قوت و کورت بی، کهړی.

کهړپله: گووی کهړ. بز و مپری بی گوتیچکه، گوتیچکه کورت.

کهړین (خځ.): مپری ویرانی به قوچ و شاخداره.

کهړی ډیری: هور و تنکه به پریکه کو تیتیه سمرکیوان به پیدابوونی وی نیریه کتیران دهست به پهرینی دهکن.

کهړ (زا، پړوا.): قهوزه. (باک.) پهره، روویند.

کهړاخه (پړوا.): چاکمت و کواپه له پیستی خزی.

کهړاخه: برینی میوه له بهاراند.

کهړاخستن (زا.): کرخاندن.

کهړامزی: جوړه ناخهفتیکی تاییه تیه له کوردستانیدا بڼ گمپو بڼ پارازنتی رازانی نه پتی به کارده پان تا کس تیتیان نه گا: له نیوانی همپرو تپه کانی ووشاندا (زا) تیه کی تیده خمن وه کوو بلتی: چوزانیزم واته چوزانم.

کهړان (باد.): قمزوان.

کهړهب (باد.): جهرگ، جهرگسوتاو، له کاتیکیدا به کار دهری، که بهوی مندا مردنی و جهرگ سوتاوی.

کهړهزان: داریکی کویتستانییه وهک دارگمز وایه، به لام له چماندنمده دا نمر و شلکه.

کهړوان (باد.): قمزوان.

کهړوانکه لوفک (باد.): بالنده پیک گچکپه و دندوکی وه کوو توی وایه به قمزوانی دهژی.

کهړوکوز (خځ.): قهوزهی ناوی.

کهړیکور (باک.): بدهخت (ژن).

کهړی (هور، باک، پړوا.): پرچ، دهر، گیس، کسل، پهلکه، پرچیکه پشته هوزراییتموه. به قهیزی ناویش ده لیتن. (باک.) حسیر. ده مار، شاره گ.

کهړیانی (دزه.): چتیکی پان به پزرتیموه، هوزینموی پانه.

کهړی زهری (باک.): پرچ زهرین، جوړه گوزراییکیشه.

کهړپله: گیایه کی کیویه گله لایه کانی باریک و دیرته وه کمزی ده چن گولیشی وهی قندهلی ده چی پهنکی گوله کی به زردی ده پوانی.

کهړ: کیرات، قهره قاج، قوزاخه پیکه مپری داری قهره قاج، جوړه ناویشمیکی خاوی تیدایه وه کوو لۆکه ده پزری. (موک.) جووان، شوخ، سپی، لمبیتی بارام و گولندامدا واده نویتن. ناویشمی پاک

نه کراوی داری کیرات، داری ناویشمییه. چیا، کیتو، شاخ، کیف. (باک.) سپی بڼ مالاتی سپی به کار دهری. (باک.) پهنکی خغانی، مدهیز. (باک.) خوار، کورت. (دزه.) پش و سپیه کی تیکه لاره.

(هورا، زهن، کسل، کیتو، چیا، موک.) هافرنگ، هورا، پشکسال، گونمر، مو، هلبیرنگان، (هورا.) هوردهش رینگان، بارانمپران، سامالی. جوړه چتیکی قایی جووانی بریقه داره وهک ناویشم وایه،

تمراویکی دیرکوله ی پانه لسمه روقونی چیخ و حسیری ده گرن، کیف همره پان، کو، کهړال، نمر کهسپه پهنکی خوی سپیه و سور و سپیه.

چتیکی وه کوو جیلی بکشی، جیل، لاستیک.

کهسور (سور، هور): داخ، ناه، ناه، نامنین، همناسه هه لکیشان، خهفت و پهژاره.
 کهسور باز (باک): هیج و پوچ، وازی وازی. — ی: هیج و پوچی، وازی وازی.
 کهسپشت (لر): ژیشک.
 کهسره کوور (باک): خمگین، پهروژندار.
 کهسهک (باک): هیج کهسیتک.
 کهسهله (باک): لاسکی قامیشی و قهلمییه.
 کهسبا: پدیداکردن.
 کهسبه: کسمکارگل، پیشموه رگل.
 کهسبهر (باک): کهسیتکه چاری شین و سوز بنویتی.
 کهسپا: کوسپه، قوپه پمستی سهربان، لیسر قامیش و زلهوه.
 کهسپک: شینایی ناسمان. (زا). هیلکه شه پتانوکه.
 کهستانه (بابا): گیایه که.
 کهستهک (که، رهوا، هور): گلیمت، سنده گل، کهستک.
 کهستر: کهسی تر، کهسی سییمین.
 کهستک: کهرسک.
 کهسغاندن (زا): کهزاختن.
 کهسدار: کهسیتکه خرم و کس و کاری هه، پشتیواندار. — ی: پشtidاری، به خرم و کس.
 کهسغاندن (باک): پالشت دان، مه یاندنی خووتین.
 کهسلین (باک): مه یینی خووتین.
 کهسره وان (باک): ناوریسمی، شال، پشیتند ناوریسمی.
 کهسک: سهروز، سهزایی.
 کهسکان: قمزوانه، که له داری بنیشتی پیداده بی.
 کهسکو (هور): سلقاو، سلقیکه، کهله ناو دولا کوترابی بوناو چیتشی سلقاو.
 کهسکایی: سهزایی، شیناوردی.
 کهسکه (کو): کوپانی، کچ یا ژنیکه کوپانی بی، نافرتهی بیشهرم.
 کهسکه (باک): پهنگی کهسک.
 کهسکسور (باک): کولکه زپینه.
 کهسک و سوور: په لکه زپینه، کولکه زپینه.
 کهسکون: کهسکون، توند، تیژ.
 کهسکون (نهرده): خواره دهمنی توند و تیژه وهک سرکه، کاری، کوژنده.
 کهسکین: پهنگی کهسک، کهسکون.
 کهسمه: نیسکیتکه له ههر دوک لا که پوی وولا خان دی. (موک).
 نیلیک. (بابا). کهرسمه. (نهرده). کاسمه، نانه چموره، کوللیزه بهروژ.
 کهسمه ی: وهر دینهی نانکردنی.
 کهسناو: کونیه.

کهژان: په شتیکی کاله، کهژل، چاو کهژان، چاو باز.
 کهژوه: دوو چاوهی گچکویه لیسر پشستی وولاخی داده نری بژ نهوهی له کاتی پوشتیتیدا لیسر زوورهی یه کیکی تیتدا دانیشی.
 کهژه (نهرده): قولنگی فیلهوانانه، فیلی بی لیده خوین.
 کهژه ل: کهژان، چاو شین، چاو پش. (هورا). سوورهل. چتی به لک.
 کهژه وان: شاخوان.
 کهژدم: کهژدم.
 کهژدم: کهژدم، دوو پشک، چزه و پتله.
 کهژک: قه یاسه. (رهوا). نهو کهسه یه پهنگی خوی سوور و سووی سپی بی.
 کهژگ: کهژوو.
 کهژمانکون: هاتنه دهره یی خدک له هه موو مالتیکیموه و چوونیان بژ کهژان بژ کهژان به شویتن چیتکیدا.
 کهژمیز: کاتزمیز. (هورا). دم ژمار، دهمزمیز.
 کهژمیز چیکه: کاتزمیز ساز.
 کهژمیز ساز: کاتزمیز ساز. — ی: کاتزمیز سازی.
 کهژوک: ناوریسمی کیتی، له نامیدی پیتی ده لیتن کیتات، ناوریسمی کیتی له داریکی پیداده بی، که نیوی کیتو، که داریکی په ش گچکویه له بهار اندا گه لایه کی زوری مه یلو شین دینی و زوری پیناچی لیسر لقیکی کریمکی دیغدیغی جوان و پهنگاوهنگی لپه پیداده بی به گه لای داره که دهژی، که به قه جغاره ی پاکه تیککی نستور و دریزمو له لیکی خوی قوزاخه ی ناوریسمی دروست دهکات پیتی ده لیتن ناوریسمی کهژوک یا کیتات. ناوی نه خوشیبه کیشه.
 کهژوو: (سور). کهژی، قه یاسه، کسه، (که). کهژوو، قوزاخ. کهژک، کهژیکه سهرو قونی چیغ و همسیری پیده گیری. قه یاسه جووره گوریسیکی پانه و سی قامک بهرینه بژ دهمساره ی لانکی مندا ل و پشیتند بژ سهر تنگه ی بار به کار دینری.
 کهژی (سور): کهژوو. (باک). پشیتندی ژنان. چتی کیتی.
 کهژی کهژان: کهژوان، شاخوان، نهوانن، کهبه چیا یاندا ده پون.
 کهس: تاک، مرؤقیق، ۲ — ۲ نفره. مرؤف (نیری یا می).
 کهس: هیج کهس. — نهو: هیج کهس نهو. خرم و کس و کار. به — کهسدار، به خرم و کس. بی — یه کتمن، یه کبال، بی کهس، بی پشتیوان، (باک). نهو کهس، هیج کهس.
 کهسات: بی برهوه، بی پهواج.*
 کهسلا: نا پهواج، بی برهوه، بی بازای، ههژار. — ی: نا پهواجی، بی برهوهی، ههژاری.
 کهساس: په ریشان، بی نرخ، کز، پمست، گیاندار ی زه بوونی بیتنهوا، ههژار. — ی: په ریشانی، پمستی، کزی، کنهفتی، ههژاری، زه بوونی بیتنهوا.
 کهساندن: حاواند نهوه، دلنیا کردن، هه لگرتی گوشت بژ خوار دنی له زستانیتدا.
 کهسانیتو: نهوانیتو.
 کهسانیتی: خرمایه تی، خویشی.

کەشقی جەنگی: گەمی شەری، کەشتی زۆریداره له
شەڕیدا بەکار دێت، زۆرپۆش.
کەشتی چکۆلە: بەلەم.

کەشتی زۆریدار: گەمی زۆریدار، جووره کەشتیەکی
شەڕپە هەموو لایەکی لەناسن گێراوه هیچ چتیک
کاری لێناکات.

کەشتی شکی: گەمی شکی.

کەشتی گا: مینا، بەندەر.

کەشتی گەل: دەستە کەشتی.

کەشتیلە (نەردە): چەمچە، کەچکی گەرە.

کەشتیلەسەر: کەچلێز، شەرخە بۆقە، کە هێشتا له ناو مەندالەدانیدا.

کەشتیوان: گەمیوان، پاپۆڕهوان، خەفتان. — ی: گەمیوانی، کەشتی
نازۆتن.

کەشخە: شانازی، لەخۆبایی بوون.

کەشخەیی: بایی بوون له خۆ.

کەشخە (زا): قەشە.

کەشک: سەلەکە شیرێزی ووشک بوو، چتیک مێچۆلە مێچۆلەیه
له دۆی خەست دروستدەکرێ.

کەشکە: لێدان بە کلاوێ پەنجە لەسەر کەللە، چەپۆک،
کەشکێکی مالی بەسەریدا.

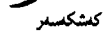
کەشکەرەشە: قەرەقرووت.

کەشکەزەنگوول: بروانە: کەشکەزانی

کەشکەزانی: کلاوێ ززانی.

کەشکەزانی (شکا، سوور، بۆتا): لفلۆک، خەش، سابووقوک. (باد).
کۆرک، کەشکەلان، کۆزۆنیر. (هەورا). کەشکەزەنگوول. (بەک).

دەرقتیک. کەشکەچۆک، کلاوێ چۆکی، کلاوێ
ووژنگ، نێسکی چۆک، کلاوێ ززانی، کەشکۆی
ززانی، کلاوێ نەزۆن، کەشکەزانی.

کەشکەر

کەشکەسەر: قومقوومۆکە.

کەشکەسەر: قومقوومۆکە.

کەشکەشان: پەرپەرچەکی ناسمانی، کاکەشان.

کەشکەک: کەشکەن، هەریسە، چێشتیکە له سەرووی و گەفە کوتاری
دروستدەکرێ له هەندیک شەڕپان له پڕۆش و گوشت و یا له کەشک
سوواوه و گوشت دروستدەکرێت.

کەشکەلان (کە): کەشکەزۆ. شووتی زۆریەر، کە دەست نەیکاتی،
دارا لێم چۆتە کەشکەلانی فەلەک.

کەشکەلانی فەلەک: پەرپەرچەکی ناسمانی.

کەشکەلە: قەشەلە.

کەشکە (لوی): کەشکەزۆ، نەزۆ.

کەشکە (باد): قەشەلە.

کەشکۆزەنگوولی (هەورا): کەشکەزۆ.

کەشەندەدار: چتی نایاب، کە کەس نەبێ.

کەس نەزان: نادیار، کەس نەناس. ناوی دێیهکیە له زۆر جێگایانی
کوردستانیدا.

کەس نەکردگ: پەرچۆ، (مەجەزە).

کەس نەکێل: زەوییکە شایانی کێلان نەبێ.

کەس نەناس: کەسێکە له شویتیک، کە کەس نەناسی: بۆ شویتیک
کەس نەناس، خۆت هەلکێشە پەرکراس.

کەس وکار: خزم و نزیکان، خزم و خۆش.

کەسی (هەو): نەپۆ، وەرپۆ، ئەقەدکەسی.

کەسی (هەو): کەسی. ئەقەد — نەپۆ، وەرپۆ.

کەسی: یەک کەسی، نەم دۆشەگە دوو کەسییە، نەم جەمە یەک کەسییە.

کەسێتر: کەسیدی، کەسیدیکە، یەکیکی کە، سێیمین.

کەسیرە (بەک): خراب. — کەرن: خراپکردن. سێ، سەرمەردو،
گیانداریکە لەسەرمان کورووژم هەلاتی. — بـوون: کرۆهەلاتن
لەسەرمان.

کەش: کەشانی هەندێ چت، دێز، نەم هەویەر کەشی هەیه. وەرز.
(زا). سەرکردنی گولەیه بەلاتی راست یا چەپدا. (هەورا). کۆه، کێو،
کێف. خۆشکردنی هەوا لێتیوانی دوو باراناندا. گۆنەر، کەش. نەستیری
زوحەل، کەیان. (مەو). زەوییکە له پاییزاندا بە ناوداشتن کێلانی
دێت. (جا). کە. زەوییکە تەر، کە کەشێک ووشک بیتەر بۆ کێلان
دەستدات. (جا). جار. چەل. کە له گەل بن بەکاربێ: باخەل و هەنگەل:
بەکش: بێهەنگەل، بێهەنگەل.

کەشکەش: کێشەکێش، هەراو کێشە، جەر، جەرچەر، دەرەسەری،
سەخەلی.

کەشان کەشان: بگرە و بەردە و پالەمەستۆ، بەناز و فێزەر.

کەشو: زەوییکە له پێش باراندا ناویدری تانەرم بێو بکێلێ و بچێلێ.
کەشە: کێشە، هەراو کێشە. (بەک). قەشە. (نەردە). جار، چەل، گەل.

— هات: چەند جار هات.

کەشەلی (بەک): قەشەبێتی.

کەشەف: سینیکێ درێژە بۆ نێستیکان و پێالە بەکار دێت.

کەشەن (بابا): شەکەت، مانوو، بێپۆش و بێ تاگا.

کەشەنگ (پەوا، دەر، خۆ): شەکەت، مانوو، ماندی. هێز، تین،
توانایی، ووزە، بێ.

کەشەنگی: مانویتی، شەکەتی.

کەشەنی: شەکەتی، مانویتی. پار.

کەشەوور: هەورێکی تەنگ و سێپیه. کەشەهەور.

کەشەهەور: کەشەوور، تەنگە هەورێکی سێپیه، کەشەهەور.

کەشێلەسەر (نەردە): بەچکە قومقوومۆکە.

کەشتی: گەمی چکۆلەیه، پاپۆ.

کەشتیوان: کەسێکە کەشتی داووی. — ی: ناوۆتی کەشتی.

کەشتی پادەو: کەشتیکە پادەوێ پێرێ.

کەشتی بایهوان: کەشتیکە پەردەیهکی بێد و پانی هەیه بەبای دەروات.

کەشکۆل: — ی دەرویشان، دەفرتکە لە کان و زنجیریکی لە دووسەوان دەخەن دەرویش لەدەستی دەکات و سووآلی پێدەکا و چتی بۆ تێدەکەن. کۆمەڵە هەلبەستی چەند هەستیارکییە، کە لە پەرەزێکی نەستوور یا تەنک نووسراوە پێدەزێشی پێدەلێن. بەرموورێکە لە زێڕ یا لەزێو، کەچەند پارچەپەکیشی زێڕ یارێو تێدایە. جوورە نامانیکە لە دارە گۆزێزی هیندوستان دروستدەکری و زێزەپەکی تێدەخەری دەرویشان لە قۆلیان دەکەن و سووآلی پێدەدەکەن.

کەشکۆی زوونی: کەشکۆنۆ.

کەشک و سوور (نەردە): چتی سوور و سپی یا سەوز و سوور.

کەشکین (باک): کەشکەک، چیتێکە بە کەشک لیتراپێ.

کەشم: نەشم، چەش، نیشک، نازین.

کەشمەکەش: کێشەکێش، کێشواکێش، گێرە و کێشە.

کەشمان: راکێشانی چتیک لە دوو سەرەو بۆ ئەوێ، کە بکشی. — هاتن: کێشەت، کشان.

کەشمەکەش: کێشەکێش. — ی: کەشاکەشی، کێشەکێشی.

کەشمەکێش: کێشەکێش.

کەشم و نەشم: جوانی و لار و لەنج، عیشو و ناز.

کەشۆل (زا): پاقلە دی.

کەش و تووش: شەفتوور، بێن یا دێن یا خەتکێشانی چتیک لە گۆشەپێکەرە بۆ گۆشەپێکی تری. کەش و تووشی کراسە کە بێرە یا لێفەکە تەریب بە.

کەش و فش: هەوا و دەمار و فیزکردن، نینجە و فینجە، گروپی، لار و لەنجە.

کەش و قنک: کەش و فش، دەرە، چوارکەنار.

کەش و کۆ (هەورا): کەژکۆ.

کەشەفان: کەشمان هاتن، واتە ووشکیوونەوی زەوییە بەجۆزیک، کەبکێلێ، کزبۆنەو.

کەشیدە: پارچەپەکی زەردە بە ئاوریشمی زەرد دەچنێ و حاجی لەسەری دەبەستێ. خەتیکێ ئاواپە (~) بەسەر هەندێ تێپی ئارەبیسەرە. (نەردە.) زلە، شەپەلاخە.

کەشیش: قەشە. — ی: قەشی.

کەعبە: کابە، کۆنۆشگە، کۆنۆزگە.

کەف: کەفی سابوون و نەسپۆن و چتی ترشاو و لەسەر چیتستی زۆر کولۆر پەیدا دەبێ، کەف، کافزیم. (نەردە.) لەپ، ناولەپ، لەواسە، — دەست: لەبێ دەست. قەراغی حاجەت و کەل و پەل.

کەفک: (نەردە.) تۆقەسەری چتی.

کەفاندن (زا): دروونی چوار دەوری چتەمەک.

کەفە: پەلە، لنگە تەرازوو. بێلکە، بێلچە، ناسنیکە کورتاندروو لەکاتی کورتاندروونیدا دەیکاتە دەستی.

کەفەرپێژ: لیتوپێژ، حەوزە کە یا نەستیلەکە — بوو و اتە: ئار بەهەر چوار لایانیدا دیتە خوارووە.

کەفەزیاکە: گۆشتی شلی چەرمەچەقالتەپە.

کەفەل: قالدە، سەتی گیانلەبەرەن، لاتریزە، نەقیزەگاز.

کەفەلپۆش: پارچەپەکە بەزینەو دەکەوتێ سەرکەفەلی و لاخ.

کەفەلووکە: کەفی چیتستی، کەف و کۆل. گۆشتی —: چەقالتە و کەفە. کەفیکێ کەمە لەگەڵ تەری تیکەڵ بوبوی.

کەفەلووکە: کەفەزێلکە.

کەفەن: کفن، بەرگی مەرگ.

کەفاندن (باک): کەفکردن.

کەفاندن: گۆزکێنگە، گۆزەلکەنە.

کەفناو (باک): کەمتیار. پیرا —: پیرتێژن.

کەفناو (باد): کەمتیار.

کەفتانی: سەبیلەپەکی دارینی ساکاری سەرخەری تۆکمەپە تووتنی پێدەکێشێ.

کەفته (نەردە): کەوتو.

کەفتهکار: مەردومی کەوتووی زەبوون. — ی: زەبوونی، لەکار کەوتنی مەردوم.

کەفتەپێ (هەورا): کەوتن. (کە.) پەشەگرانەتا، کەوتوویی، یاو سەرەم.

کەفتن (جا، هەر، خۆ): کەوتن، بەربوونەو، خوار، نەخۆشبوون، گلیانەو، داریانەو. تووشی دەردەسەری و کێشە و کارسات هاتن. دەرھاتن، وەزین، هەلھاتن، دەپین، بەرین، خووە، — مانگ —.

کەفتنەل: پەسەندکردن، بەدڵداهاتن، لیتیان.

کەفتنەو: بێزبان، هەلکەفتن، لەبەرچاوان کەوتن.

کەفتن و هەلھاتن: تەپ و کۆ، کەوتن و هەستانەو.

کەفتوو (باد): کەوتوو.

کەفتیار (هەورا): کەمتیار.

کەفچاندن: لە فێپا تێیدا زاری کەف بکاتەر، بەهۆی تووڕەبوون یا نازارتکەر کەف لەزار هاتنە دەرەو. لەجێتو و هەرپەشدا کەف دەچیتێ.

کەفچەدان (باک): قەرتالەپ کەوچکان.

کەفچەرەفان: کەف پەرەن بە هۆی پق نەستووری یا زۆر بێپێمەو.

کەفچک (باک): کەوچکی چکۆلە.

کەفچی (باک): کەوچک.

کەفچەدانک: کەفچەدان.

کەفخۆ (باک): کەیخردا.

کەفەرپا: چتیکێ سپی و هەنێسکی پزێو دەچی.

کەفەس: بەری دەستی.

کەفەم: کەفی زار.

کەفەرپێژ: پەرپوونی نامانیک لە چتیکێ شل هاتنە خوارووەی بە لیتواریدا.

کەفەر (زا): قەوزە.

کەفش: کەوش، بنەنگێ.

کەشێف (زا.): سووتەنی کەشک تێداسوونەوه.
 کەشیل (باک.): کەفی زاری، لیکى دەم.
 کەشکانى (زا.): قۆچەقانى، بەردەقانى، قەلماسک.
 کەشکەنۆک (زا.): نەسپۆن.
 کەشکردن: پەیداوونى کەف لەچتیکەوه.
 کەشگرتن: کەفی ڤووی چێشتى گرتن.
 کەشگیر: کەوگیر، ناوچا.
 کەشگەمە (نەردە.): کەپەلمە.
 کەشماڵ: سوواخ. — کردن: سوواخکردن. سوواختیکە، کە بە دەست لێدراى.
 کەشێدان: بریتىبە لە بەردنى چتیک بە ناخونەک.
 کەف و کۆن: کەفەلۆکەى چێشتىبەو چتى ترە. — کردن: کەفکردن.
 کەفی (باک.): بەردەى چەتفەى حەگاڵانە.
 کەفی دەریا: ھەویرتکى پەلە دەم و چاوى پێدەشۆن.
 کەفی زارى: کلێر، گریز. — کردن: گریزکەتن.
 کەفیل: تەنخوا، جێگەنشین، جادار، جێگەدار.
 کەفیل: دەستبەر، زامەن.*
 کەف (باک.): کەنار.
 کەفارک (باد.): کارگ.
 کەشان (باک.): فەنەر، کەوان. — (باک.): کەوانە.
 کەشاندن (باک.): کەواندن، ئىبى تیرى بکەشینە. پێچ و تاوان، ئازار.
 کەشاندۆن (باک.): ھەللاج.
 کەشاندۆ (باک.): پێشکار، سەرکار.
 کەشانی (باک.): کەپانى.
 کەشە: کیتوتکى بالابەرز و بێندە.
 کەشەر (ز.): بزنى بەلەک، کیت.
 کەشەل (باک.): پىست، کەولێ ئازا.
 کەشتک (زا.): دەسەر، سەریۆشى ژنان.
 کەشچەک: کەوچک. (باد.) گپایەکە لەناو دۆ و دۆینە و ژاژى و پەنیرى دەکرى.
 کەشەر (باک.): بەردتکى گەورە، گاشە. — ئی بوھادار: بەردى نرەدار. — ئى سنوورى: بەردى سنوورى.
 کەشەرۆز (باک.): بەردى چەخماخى.
 کەشەرش (باک.): بەردتاش. — ئى: بەردتاشى.
 کەشەرۆلەتى (باک.): ناپایەدار، بێتەرار.
 کەشەکانى (باک.): قۆچەقانى.
 کەشەشک (باک.): کەرویشک.
 کەشەر (باک.): (باک.) کافزیم، کەفی چتانی شل.
 کەشزان (باک.): دارتکە.
 کەشس (زاخ.): قەمزەى نێوئاویبە.

کەشک (باک.): کەرتى سەریبە، تۆشکەى سەریکیبە، کە کەچەل نەبى.
 کەشک: کەوچک.
 کەشکەنۆک (باک.): قۆچەقانى.
 کەشکانى: قۆچەقانى، سەرى بەردەقۆچەقانى.
 کەشگیر (باک.): لۆ: کەوگیر.
 کەشل (باک.): کەول.
 کەشاندن (باد.): کەوولکردن.
 کەشکون (باک.): کەوولکردنى گیاندار.
 کەشن (بابا.): کۆن.
 کەشان (باک.): کۆن، ئەنتیکە، بیکەلک، چتى زۆرکۆن. کون، ئەنتیکە.
 کەشانەر (باک.): کون، ئەنتیکە.
 کەشەدار (باک.): زۆرپەر بۆپیاو.
 کەشەمۆن: کۆنەمۆن.
 کەشەشۆپ: داستان، قەواتى، چیرۆک.
 کەشەفرۆش: کۆنەفرۆش. — ئى: کەونەفرۆشى.
 کەشەگیر (باک.): کۆنەفرۆش.
 کەشەگەری: شەرەگر.
 کەشک (باک.): پێچیکى چکۆلەى سەریبە.
 کەشوت (باک.): دارى کەوت، کەوت. دارى عەود.
 کەشوخووی (باک.): خاوەندەى، کووێخا.
 کەشوک (باک.): گاکۆترە، کۆترە کیتویلە.
 کەشوکوورک (باک.): قەمرى.
 کەشوت: کەوت، کەوت، جوورە دارتکە.
 کەشى (باک.): کەویە بەفر. (یەز.) ڤنوو بەفرتکە بە زۆرى بەسەر یەکتەیدا کەوتى. (باک.) کەنار، لیتواری دەریایان.
 کەشیس: مەرتکە سەرى زەردەبى.
 کەشیتک (بابا.): جامەدانى سەر.
 کەک: گەورەى ناوەدانى، کووێخا یا ڤیش سەپى. (باک.) کاک. باب، باوک. (کە.) ھەورا، کێچ، (ھەورا.) کەکى.
 کەکەو: کەوت.
 کەکەبى (ھەورا.): کێچ.
 کەکەرە: تالە، تالو، گپایەکە، جوورە خەیارىکى کیتوى زۆرتالە، گووژالک، کالە کەمارانە.
 کەکلى (ھەورا.): کرمى ناویشم.
 کەکلى (ھەورا.): کەوى بەلندە، ژەرەژ. (ھەورا.) چیل.
 کەکۆ: کاکە، ناغا، بەگ.
 کەکى (ھەورا.): کێچ.
 کەکیدوورژ (باک.): گەمەى مەندالانە.

دو دیواران یا دو پهریزنان یا دو نساواندا. کونیکسی گموره یه له دیوار لهوانه بی هاتو چوی پیداکړی.

که له پاچه: سهروی، که له پهرجه، سهرویتی ناوالی سهرپاو.

که له پاچه کرفن: مبدس لشفق و یق کردنی گیانداره.

که له پهرجه (باک.): که له پاچه.

که له پچه: ناسنیکه ده کرتیه دستی بندنیا نمره، به له چکه، که تن،

کبت بده. — کردن: هر دو دستی بندی له که له پچه کردن.

که له پشکو: پوښه ناروی گموره.

که له پوډو: نمر چتانه یه، که له مردو به جی دهمینی بکس و کار، میرات.

که له پیو: پیوای گموره و زلام، که له میتر.

که له پیوتا: چتیکه ناغا له ژر دستانی خوی دهمینی سالی جاریکی

یا پتر له کاتی دستکورتی و پیداویستیدا.

که له پتلپ: (که.): بناغه چروک.

که له پخ: که لاکي گیانداري مندار پوهو. (باد.) له می مردو، که لاک.

(پهوا.) برینگی مالآت برینه، (خو.) چو.

که له خان (کل.): هوښی مفران.

که له دار: لکه داریک سا ناستور یا باریک بی.

که له هرقي: براندوخ.

که له هرم (هورا.): که له م، گیاهکی که له پانی خپری پیچراوهی

کوریستانیه ده کړی به دۆلمه.

که له هرم قومری (نمرده.): داشکه له م.

که له ز: دهمی تیپه ربونی بفرانه کتوی.

که له زه پي: زوری، تزوی، زوره ملی. به — به زوری، به تزوی.

که له زووسک (باک.): دامالین، دست پیدا هینان، خوراندن.

که له زو: قایم میوی، به داریکی دو لکیش ده لین کمو ژر دوولکان ددری.

که له زه پي پشقي (شا.): پرپی پستی.

که له زه پي: کاسی سهر.

که له زس (پهوا.): کرمتیکه له میره ی که لاز و سیتی ددات.

که له زس: گوریستیکه به سهرناوکی زوردا پاده نگیسوری له مهر دوک

سمران قایم ده کړی تا پتپوار دهمی پی بگری و پییدا به پرتپوه، که له ک.

که له زسو: مانگا و گامیشیکه، که له مهر زور لیپه ربونی کل همراسان بو بی.

که له زسو: شاسوار.

که له زس (نمرده.): کولوش، مردمی بیعاری بی نابوو. (باد.) به بدن و له می زیندو. (هورا.) که لاک، که لاش، جهنده ک. که لاش، که چل،

گیانداري زور جووان. (باک.) جووان، نازا، گموره، شافره تی جووان.

پیوا خراب، جمره، پتگر.

که له شخ: — ی پونی سهپانان، چوری دان، پوندان، شاخی که له پونی

تیده کن بچوره سان، نسرزچلک، نسرزک، پاکیش. — گرتن: خوی تپه مردان، به که له شاخ یا به پیاله خوی تنگرتن یا به له لاش ده رکردن.

که له شه (باد.): که له باب.

که له شه: کاژه له ی سهر.

که له شه کز: قند، که له قند.

که له شه: که لا و جگی گموره یه، شاجک.

که له شتر: که له باب.

که له شفق (جا.): که له هرقي، توره.

که له شتره: چتیکه له وینه ی که له شتر لسم کورتانی و لاخ بچووانی دروسته کړی.

که له شتره جهنگی (نمرده.): که له شتر بازی، شمره که له باب.

که له شتره یز: که سیکه حفزی له شمره که له بابی بکات. — ی: حفز

لشمره که له بابی کردن، شمره که له شتر کردن.

که له شتر پیغه مبر (خه.): په پروسلمه مانکه.

که له شین: که له باب.

که له ف: که له ف.

که له ف: (کف.): هریره.

که له فنده: بالنده ییکی زور گچکه یه پهنکی بوری که به قاره یی ده پوانی

دو جووره دهنگی هدیه هرلنوا پهری بی باخچاندا ده ژی.

که له فند: که له شه کز.

که له ک: که له ک. قولاخه ی کروش.

که له ک: دیواری قمرخ باغ و باخچه و گورستانه، که به ووشک بمری

باند کرابی، گوجار، ناغل. — ی ووره بمران: گوجار، ناغل، شکار،

شکیر، کوچ، کومه له بمری کیش له زه ویدا کور ابیتوره. — ی سهرای:

چند داری که لیک ده بسترین به چاند کونده یکی گموره ی فو در اووه

لنونی و اندا پیی ده پهر نمره و هاتو چوی پیده کن. ساخته، پووشه، کیشه،

گیتچل، په تم، فیل، تفره، پریم، حوقله، داو. که له که، له سهر یه کتری

کویونوه. دیواری بمره، که به ووشکی هه لچنرابی. — ی بمران:

کوما بمری ک.

که له که: خال که، قند، پوته که، لاهراسو، خالیگا، (هورا.) پالو،

نمرک. که لک، تنیشتی گیاندار له ژر دهمیوه تا ژور کولوتی.

کاسی کل، که ناوی تیده کړی بمریشک و سهگان. سواله ت.

که له که: نازو، نازوله، که به سیه، کویونوه و به سهریه که اکموتن،

بانیک. تله که.

که له که بمره: ناغل.

که له که به ستن: خپرونوه و کومه ی بونی گیاندار.

که له که بون (موک.): که به یکی مندا لانه.

که له که بون: که له کبون.

که له که کتری: خوی سهریه کتره دانی چند کسپیک.

جووتی نوداره چمبره‌یه به نیره‌یه ده‌خرتنه ملی گاجو تانه‌وه، دار کلاوه.

که‌له‌مشکین: یاخی، سهریچ، مله‌وپ.

که‌له‌مه‌کردن: که‌له‌وه له ملی گاجووت کردن، مبه‌ست له ژیرده‌ستکردنی گیانداریشه.

که‌له‌مبوهار: داشک‌لم.

که‌له‌مستاق: گمه‌یه‌کی مندالانه‌یه.

که‌له‌موست: قامکه‌گموره.

که‌له‌مله (که، دهر): زینو، شاخیکی نهریه.

که‌له‌مله: ناسو، سوو.

که‌له‌مووی (زهن): که‌له‌میروو.

که‌له‌موک (باک): سینگی ناسنه یا داره.

که‌له‌موست: که‌له‌منگ‌رست.

که‌له‌میز: پیای دهرماستی نازای دهرهاتوو.

که‌له‌میزدو: شامیروو، که‌له‌میزی، میروولی گموره‌ی لوقن.

که‌له‌میزوو: میرووی زه‌لام.

که‌له‌میش (زا): میشروله.

که‌له‌من: که‌له‌ین، که‌مه‌ین.

که‌له‌من: که‌لم، که‌لمه، چه‌لم، چه‌لمه، توقی ملی سه‌گی یا گای.

که‌له‌منج: یه‌یکه‌که‌ له‌بهری داره‌مازوو وه‌کو چه‌کی هه‌للاجیه، به‌لام کلکی نییه.

که‌له‌منو (باک): داس.

که‌له‌منین: کومه‌له‌به‌فریکه، که‌ له‌بان مالینه‌وه مابینه‌وه و کومبینه‌وه.

که‌له‌مونه: کلاوه.

که‌له‌مونه: دار که‌لمه، کلاوه.

که‌له‌مهر (جا): دهرگا، که‌له‌بهر، دهرکه، کونیکه‌ له‌ دیوار کرابی بۆ دز و پیاو خراوان.

که‌له‌مهره‌شکردن: ره‌شکردن: مبه‌س له‌ دزی لیکردنه.

که‌له‌مووران (که): کومه‌له‌ی که‌له‌گایان.

که‌له‌موی: گیایه‌کی که‌له‌پانی به‌رزه‌ی دپویتیکی تیژ دهرده‌کات.

که‌له‌مهرز: کاتی تیبه‌رمیونی به‌رانه‌ کتوبیه، که‌ نیره‌کانیان وه‌کسو شیتیان لیدیت.

که‌له‌میز: کومبینه‌وه‌ی که‌له‌گای زور بۆ سه‌رمانگابه‌کله.

که‌له‌میزنگ: که‌مه‌ی بیژنگ، که‌وه.

که‌له‌میزکردن: مبه‌س له‌ که‌له‌ کومه‌گی چند

که‌له‌ی

که‌سیکیه‌ له‌یه‌کیتک.

که‌له‌ی سهر: کولوخ.

که‌له‌مین (باد): که‌لم.

که‌له‌نبا: کولوی شه‌کر.

که‌له‌به: دوودانی دریزی سه‌گ و گورگ و پشیل و شیر و پلنگ و به‌رازو نیتره. (که، ددانی ناوه‌ندی، ددانی عه‌قلی. — کان: کاکیله‌کان،

که‌له‌که‌کردن: چند که‌سیک چتیک یا که‌سیکی کومبینه‌وه، که‌له‌ک کردن.

که‌له‌که‌ل (باد): چرکه‌چرقی گه‌رمایه.

که‌له‌که‌ن: ووشه‌یه‌که‌ بۆ هاندانی که‌له‌گایه بۆ نهری به‌پرتنه‌ سه‌ر مانگای به‌کله‌ن و گژه و نیتیشی پیته‌لین.

که‌له‌که‌له: ووتیه‌که‌ که‌له‌گای پیته‌نده‌دری بۆ سه‌رمانگابه‌که‌لان.

که‌له‌که‌وان (باک): که‌له‌کران، که‌سیکه‌ که‌له‌کی لیبه‌خوئی. — ی: پیشه‌ی که‌له‌که‌وان.

که‌له‌که‌ی به‌رسک: که‌له‌که.

که‌له‌که‌باز: فیل‌باز. — ی: فیل‌بازی.

که‌له‌که‌بون: به‌سه‌ریه‌کتزیدا که‌وتن و کومبینه‌وه‌ی چت.

که‌له‌که‌چیت: ساخته‌چیتی، که‌له‌که‌وانی.

که‌له‌که‌چی: ساخته‌چی، که‌له‌که‌وان.

که‌له‌که‌کردن: به‌روانه: که‌له‌که‌کردن.

که‌له‌که‌کردن: کۆکردنه‌وه‌ی چت و خسته‌سه‌ریه‌کتز. فیل کردن.

که‌له‌که‌کوتک: کاسه‌ی که‌ل.

که‌له‌که‌کوک (نمه): که‌له‌باب.

که‌له‌که‌کوی (هه‌را): نیره‌که‌کوی.

که‌له‌که‌کوی: نیره‌که‌مرو بزنه‌ کتوی.

که‌له‌که‌کف (هه‌را): که‌رووی نانی، نه‌و که‌فمه، که‌ له‌سه‌ر سه‌رکه‌و چتی تر ده‌نیشی له‌کاتی خراپه‌ویندا، (بابا). پرک.

که‌له‌که‌گا: که‌لوت، نیره‌گای به‌گون، نینه‌گوینی نیری نه‌خساوی دووسالانه‌یه‌ جووتی پی نه‌کراوه و بۆتۆ راگیراوه. بی‌داد، زۆردار، قاندر.

— یه‌تی: که‌له‌مزه‌پی. — لیکردن: که‌له‌مزه‌پی لیکردن. — یی: خودسه‌ری.

که‌له‌که‌گت: بالا‌بلند، بالا‌به‌رزه، به‌زن بلند. — ی: بالا‌بلندی.

که‌له‌که‌گری: کولسی گه‌رانی، که‌ گه‌رووی به‌گری. — به‌رون: (باک). که‌له‌گرین.

که‌له‌که‌گی (که، بابا): جووره ژووریکه‌ دهرگای کومبینه‌وه‌ نیر پیتخانه، ژووری تمنیشته‌ هه‌یوان.

که‌له‌که‌لا: که‌سیکه‌ به‌رینیکسی گموره‌ی به‌جسته‌یه‌وه‌ی، به‌ریندار، خووتناوی.

که‌له‌که‌لوه‌بون: له‌ش به‌رینداربون به‌ به‌رینیکسی گموره.

که‌له‌که‌لاکردن: به‌ریندارکردنی جسته‌ی گیانداربه‌ زامی زل.

که‌له‌که‌لان (نهرده): به‌رمو‌غاره و بن کاج جیگای نوستن و حاوانه‌وه‌ی که‌له‌کتوبیه، غار، نه‌شکوت.

که‌له‌که‌لم: که‌لم، که‌له‌ی داروچتیت. (باک). داعبایه‌کی کلک جنج و دریزه. خه‌لفی داری. گیایه‌که‌ وه‌کو که‌له‌م وایه ووشک ده‌بی کورت و سه‌رتیزه.

که‌له‌که‌لم: که‌له‌وه‌ی جوت.

که‌له‌که‌مسی: ماسی نیره.

که‌له‌که‌مه: پووشه، کیش، کارسات. چه‌لمه، چاتله، چالمه. (جا). که‌له‌مه، داره‌به‌رویه‌کی چمه‌اره‌یه‌ له‌ملی گیان ده‌کرت، کلاوه‌ی

چواردانی دریش و تیش و بهیژه لمدانی پیشموی همدی گیاندار
دوونیان لسمرویه و دوونیان لهخویرهویه و چواردانی گچکه تریان
لنیرانیدا هدی.

که لیه: ته قلّه، هنجیری کالی نه گه پشتو.

که لیه: قلهیزه.

که لیه: قلهپوزی زین و ناوکولی زین.

که لیه: مین: گاز.

که لیه: گیایه که گه لای وهی کنگری ده چی قهراخه کانی دپواییه و
پله پله موخال خالی سپی تیدایه، که زوری حله لیده کات، نیروی
که لایه کانی خرنجه دیکی سپی تیدایه.

که لیه: نایینیکی نو تیه لسمر بنچینه لی ووردبونموه و پیتولی
مه لار مسولی نمدیب دایمزاندوه، که لیه واتا کالی بش، یه کیک له
میده کانی مه لار مسولی، که موز برهوی یو نایینه داوه که لیکه بشی
سوه، چونکو کابرا به که لیه بشی ناو نراوه نایینه کیشی همر بوناوه
ناواینگی پدید اکر دوه، له کوو دستانیدا باوه که سیکی مانگایه کی مردی
پیان کوتوه مانگا مردوه.

که لیه: زین (نرده): قلهپوزی زین.

که لیه: که لیه. دانی سهگ و بهراز، (باک). قیل.

که لیه: کلوشه کرو نیت.

که لیه: (باک): چلکن بوون.

که لیه: (باک): دنگ. تیکولی زورتنگ.

که لیه: که لیه.

که لیه: (نرده): هلیت، هلیتیه لیت، ووراه، قسه پراندن.

که لیه: که لیه: کولوشه کرو.

که لیه: (باک): تیکولی لیکر دونه.

که لیه: (باک): تیکولی لیکر اووه.

که لیه: (باک): دنگی ناسک، کرت. که لیه، که لیه.

که لیه: (زا): که پک.

که لیه: (نرده): پیسته به که تو که کی پیته مایی و خوشکرای
بۆلسمردانیشتنی، کولی بزنی.

که لیه: که لیه، پیستیکه بعین قاپوت و عابا و حتی اووه ددریت.

که لیه: (نرده): که لیه پیته نمان.

که لیه: که لیه: خشتی سور کراوه.

که لیه: که لیه: خوتنده واری، پهرشن بیر.

که لیه: (نرده): له که لیه خشت، پیدایستی.

که لیه: (خو): که مرسته کی و له کار کورتو.

که لیه: (باک): ناره قه بیکی زور کردن.

که لیه: لیتیان، لیتیان، پراندن، پراندن، که لیه مانگا که لیه گامیش،
کیشان، لیتیان.

که لیه: (بابا): (بانه) دیبله، جووه همر زیتیکه.

که لیه: (فه): پوهی ناسکان.

که لیه: (باک): قلهشت.

که لیه: که لیه: دانی پیشموی که لیه و باش قسه بونه کری.
که لیه: قه لاتکار، هلیت.

که لیه: پیدایستی، کار، فرمان. (باک). قه تالای گچکه.

که لیه: که لیه: بردن: قازانج کردن، بردنموه، سوو، سوو، باره، که لیه،
دهرامت، قازانج، بهره، (باک). کیر، بهره، به: پرت، دایر،
که لیه: پرسود، بردار. بی: پیسو، چه رهک، شخره، بیخیر.

که لیه: بالنده بیکی سپیه پتر له کفار ناوی چومان و ده ریایاندا
پاوتده کات بالنده بیکی ناوی و سپیه له قازی گموره تره گوشتی ده خوری
و زور چموره و کورتی ده چی، سه قاقوش. گویشو اندیه، سریان.
که لیه (نرده): سووالت، کاسی که لیه.

که لیه: پاسار.

که لیه: که لیه: زور بهیز و به که لیه، (باک). نادان.

که لیه: (هورا، جا): هورا و هورس، سودا، نارهزو، خولیا،
دوراه، خولیا که لیه زور بهیز.

که لیه: (هورا): کونده، به لان زور گموره به سمری به قله سملکی
پشیلده.

که لیه: که لیه: پیوست بوونت بهیارمه تی که لیه.

که لیه: که لیه: که لیه، دایر. ی: به سوو، به که لیه،
دایر.

که لیه: که لیه: پل کردن چت، گویچه که لیه، گوی برین.

که لیه: که لیه: سوو دار.

که لیه: که لیه: قازانج و سوو ده پانندن به یه کیک.

که لیه: که لیه: که لیه گرتن.

که لیه: که لیه: قازانج لیدیتن.

که لیه: (هورا): شانه، (هورا) دهسته، شیشه
ناسنی تهورن کوتانیه، چتیک ده سکاره شانه
ناسنی تی پراوه که پنجه دی دهست تهورن
پیده کورتی بۆ سفتوونی.

که لیه

که لیه: (شوا): گا، که لیه گامیشان.

که لیه: که لیه: شویته که لیه جوه که لیه ناوی لیه لاده دری بۆ
سمرکشت و کال.

که لیه: که لیه: کاسی ده ززه که لیه سوو اله تیه، که
بۆ مریشان ناو و دانی تیده کمن.

که لیه: (فه): گا.

که لیه: که لیه: ناو سووونی مانگا، فالگرتن.

که لیه: که لیه: که لیه، سبه تیه کی گموره به لیشیا که دوسته کرت بۆ زیل و
ته پاله و چتیر.

که لیه: که لیه: جووه که لیه که مزی تیکرای بۆ قورس و تینی.

که لیه: ی: سمر: سملکی گیاندار، کاره لیه سمر، قال کاسمری. قسلی
کولت. که لیه.

که لیه: (نرده): مرژی که لیه قی خود سمر، سمرکیش، به فیز،
به هورا. ی: خود سمری، به فیزی، به هورایی.

که له لیبیزنگ: که ده ی بیزنگ.

که له لپاچه (هـورا.): سـرووپی، که له پاچه، به چیشته که شی هـم ده لپن: —.

که له لپوش: بـیمیشک، ناویر.

که له لته زین: بـو ناو و ماستاو و چتتری زورسارد به کار ده بری.

که له لپاخ: مرؤقی سـمزل.

که له لپره ق: سـمسهخت، سـمیهشک، پق نـستور، لاسار، هـمروک.

که له لپره قی: سـمسهختی، سـمیهشکی، پق نـستوری، لاساری.

که له لپزابور: مرؤقی ترسـنوک.

که له لشمق: مـردومی تووړه و تړ.

که له لشمکه: که له قـمند، شه کړتکی داړاوه، که سـمړتکی پـان و سـمړتکشی باریکه.

که له لشمند (نـمده.): که له لشمه کړ، که له قـمند.

که له لشمکړن: سـمروخواریون، سـمروژیریون.

که له لشمکلاو: که ده کلـاو، که ده کلـاو.

که له لشمکون: مـبـس له مرؤقی کـونه پـمـسته.

که له لشمه لملق (نـمده.): سـمـمه قولات، هـله و گـمـیان.

که له لشمه لفتن (نـمده.): کار تیکموتن، کار تیکموتن به که سـمـی.

که له لشمین: دهنکی گـمـره و قـمـبه، که کار له مـیشک بکات خوش یا ناخوش، که له کی، شیت. (نـمده.)
دالان، ژور تکی درتیه له تمـنـشت دالان. (نـمده.)
باسـم، تووړه، توند. (نـمده.) سـمـه نـداز، سـمـه نـاز.

که له لشمندن (باک.): کولانـدن.

که له لشمین (باک.): کولان.

که له لشمیش (باک.): مـیشـوله.

که له لشمه ون (بناری پړ): ناوړه، دهر دهر، بیگانه.

که له لشموز (باک.): سـمـمـای زور سـهـخت.

که له لشموک: گیایه کی بهاریه گولتکی سووری هـمـیه وک پیا له وایه بنکـتـکی خـی سـی و شیرینی هـمـیه.

که له لشموان: گزگل.

که له لشم (سل، هـورا.): بـورج.

که له لشموت (مـوک.): نـمـو گایانه، که له دهوری مانگا به که له ده لپن.

که له لشمون، ددانکـوتـن، کـل و کـلـوس بـون.

که له لشموز (شا.): خـوړتـی، تـوړی.

که له لشموس: که سـمـتـکه ددانیکی له پـیشـمـوه کـمـوتـی، کـل، کـل و کـوم، کـلـوت.

که له لشموک (باد.): که له کـمـمـرد.

که له لشموک (باک.): کولوک بـو نـیـسک و نـوک.

که له لشمه (خـق.): دیوار تکی باریکه له مـدـوره کی کـونه کی بهر دـاشـه کی سـمـیه و ناش ده کړی بـو نـمـوی تادان بـیـتـه ناو کـونه کـمـه.

که له لشموز (باک.): پاگه، پړ.

که له لشموز: جیگای سـهـخت له چایاندا.

که له لشموز: بورجی فـلـهک، پـولـکه، قـاوـوـخ و کـیـفی نـوک و پـولـکه و نـیـتـه، که له ی پـیش نـمـوی و وـشـکی، قـولـفـی تـیـه لـکـیـشی نـمـو چـتـانـی، که به شیشـه ده چـرنـی و هـکـو گـوړـوی و لـفـکه و نـیـتـر. (کـق.) کـلـیـره. (بـاد.) نـیـشـتـیا، هـمـوس.

که له لشموز: زیندوار تکی مـیـمـلی فـمـریکه نـوکـیـه به تـمـری ده یـخـوات.

که له و پا: سـمـروپـی ناوآلی وورده.

که له لشمپاچه: سـمـروپـی.

که له و پهل: ووردهواله، کـیـل و پـیـل، چـت و مـت، چـتـمـهک، (باک.) کـل و مـل، پـر تـوک، پـروپـتـال، نـوـتـن و جـل و بـمـرگ، کـل و پـوړ، خـرت و پـرت، وورده کـل و پـهـلی ژـنان: پـروپـت، پـروپـتـک، پـروپـتـال.

که له و پهل و پانه (هـورا.): نـیـمـا.

که له و پوړ (نـمـده.): کـل و پـل، ناوـما.

که له و پیل: کـل و پـل.

که له لشموز: کـلـمـپ، خـیـلـتـکی گـمـره به له کورد.

که له لشموزی: جـوړه گـوړانـیـکه به زاراره کی که له مـپـان، زاراره کی که له مـپـان.

که له لشموکوم: کـل، کـسـیـکه ددانی تاقـتـاقه مـایـی. چـتی کـونی شـمق و شـپ.

که له لشموز: فـنـدق، بـمـری کاژ.

که له لشموک: نـیـمـوی چاره که خـشـتـیـکـیـه، پارچه پیک.

که له لشموگرین (باد.): خـمـریکی کـولی گـریـانی بـون.

که له و مهـل: کـل و پـل، چـتـمـهک.

که له لشماتن (نـمـده.): به کارهاتن.

که له لشماندن (باک.): کولانـدن، بـکه لـهـیـته.

که له لشمه (باد.): قـهـلآ، قـهـلآت.

که له لشمور (باک.): کـلـمـوړ.

که له لشمین: بـروانه: که له لـهـانـدن.

که له لشم (باک.): گیایه که.

که له لشمیز (باک.): کـوړه کی ووشک.

که له لشمین: قایشیکه له ملی تاجی ده کـرـتـ. (کـل، فـه.) گـمـره، مـمـن، گـر.

که له لشمین: دهر فـسـت، کـولـین، که له بـمـر، گـوړـه، جیگای به لـاه، کـوړی تـمـریک، قـوړین، قـهـلـشت، پـمـناو دالـه، کـمـمـین. بـوسـه، مـهـلـس، (جـا.) پـمـیـجـو، مـکـو، نـمـر.

که له لشمین: کـلـمـو، هـمـر کـلـمـو یه کی دانی تـیـدایـی — پـیـده لـپـن، تـیـکـولی پاقله و نـوک و نـیـتـه. فـمـریک: — نـوک: فـمـریکـنـوک. (پـهـوا.) دـاړنـی، وـهـکـو تـیـکـول له گـوړـی و چـتی تر کـردنـمـه. (پـهـوا.) لـا، کـلا. — بـون: لـدان، کـلابـونی بـمـرد و تـیر. به — هـاتـن: تـرازان. به — هـیـنان: تـرازانـدن. (کـه.) که له بـمـری نـیـوانی دود دیواران. ناسـتی که لای چـت. (باک.) بـیـتـام، بـیـخـوی. (باد.) گیانداری کلک کورت. گیانداری گـوړی کورت. (باد.) باک.) کولـاو، نـهـکـلی: نـهـکـولـاو. خـوړاوه مـهـنی کـمـمـوړی. (شـم.) هـمـو. پـولـکه.

که له لشمین (باک.): کولان، بـکه له.

کیمیائی: کمیتی، کیمیائی، کیماسی، کیم و کوپری، ناتواری،
دستکورتی، کیماتی، کیمائی، کیماسی، چتیک کی کیمہ لہ نیو چتیک کی
زوردا.

کمایه‌سی: ناسرکمی، کمایه‌تی، کم بونموه‌ی چت و نریک بونموه‌ی لبرانموه.

حکامی: کیا یہی: کیا یہی۔

کھمہ (بابا): پمڑی خمرک (جا) ناوقدی شاخان. (پڑڑ، کہ، بابا) کوه، کهللیبیزنگ و هیلک و نیتر. چمه، چمیایگی، چمیایی گزجان. تدهی کوانداری نم سرو و نووسری لانک. کھمچ: نیسانه.

بابا.) کوه، کدله، بیزنگ و هیلهک و نیتر. چمه، چمیاگی، چمهیی
گزیجان. تهخته‌ی کوانداری نم سهر و نوسهری لانک.
کهمه: نیشانه.

کهمه چکرښ: نيشانه کړدنی مهر به هډلپاچینی کمهټیک خوری پشتی.
کهمهر: نیړوقد، ناوقدد، کمهټبر. بمرقمدی کیوان. (پږژ). خمرپوشته،

سمریانی که بسمی داره ابره خری وه کو گو مبرزی ده گه یسرتسه وه یه کتری.
(فه. کتو، (هه ورا. بمردی زل و زه لام، شاخ. (هه ورا. ماه، چپای

بهرد. پشت. گیاه کی هاوینییه. (زن:) بهرد، خرکبهرد.
کمه، ناسنین (زن:) : نه بهرد، هق و شور او و سواو انه به، که لهناو

خروجوم و ناواندايه، (زمن)، قاچ، (ههوارا) سیره کوئی.

شاخ. چمند تهخته یه که له پرووکاری دۆلیانی ناشی ده دریت، نیوه پراستی

کے ساتھ

کہا: گیایہ کہ، بڑی کہما گیایہ کی بھاری بونخوشہ
لاسی کی نمستور و گہ لای ووردی بھاریہ کارگیش دینی
دہ کرتہ گزرہ بڑا ناڑا آن.

که ما جاپار: شورینیکه، که کسمای زوری.

ککھماچ (باک.): زوور، زیر، ٹھستوور، توند، پتھو.

کھماچہ (زا.): کھمانچہ.

ککه مایخ (باک.): سمت، گوشتیه نه ستوره که ی دهوری قوونییه، (باد.)

کاموځ.

که ماسای: پیداویستی، دهست کورتی، ناوسه رکمی، که مایسی.

کھمائی: کھمائی، ناوسہ رکھمی، کھمائیہسی، کھم و کھوپڑی،

ناتواوی، دهست کورتی، کیماسی.

کہ ما لہ لہیی: تیرہ یہ کہ لہ جاف.

مکھمان (ھوراء): ڦيڙون، کمانچو، سينه کمان، کوان.

که مانده (هورا): کوانه، مرازیکی ناههنگییه، تیریکی ناویژراوه، که بگمرتتهوه به هوی نهوه، که وه جتیک کو تیی.

که مانچه کوونه: پارچه ییکه له پارچه کانی موزیکه، چمنډ ژبیه کی پټویه دارنکی تاییه تی له ژبیه کان ددری دهنګی کی خوشی لیوهدی.

که مانجه ژهن: کوانژهن، کسیکه، که کمانجه لییدا. — ی: کوانژهنی.

که ما چهره نین: کوانه لیدان.

که مانند: که انداز: — ی: که اندازی.

کھانڈن (باک.): سو تانڈن به کم مٹاور تکی، فہوتانڈن.

کدام انگش: به تکبر. — ی: به تکرار.

کدام: برّ ثا، حشّته، بدته.

کدھامہ، (پاک): کیمہ،

کھمبہ دروہ (نہر دہ): بھرہ تھشی، لاسکی تھشی۔

کھمہڑک (باد.): کھمہڑہ، کھمہڑہ.

کدام در کتبش (نموده): ده ریبه کم

کله مری پردی: پشتیندهی پردی.

کھمبھری کیٹوی: ناوقہدی کیٹوی.

کجه مهن: کجه مند، تناف، قه تار. گوریسیکه نوانه ی تویه کارن
لنده مژنوی خویانه، ده بیسیجن و خهریکی دل و خودای دهن.

که‌مه‌ند: چتی‌که وه‌کو هه‌گال له‌کاتی دانیش‌تیتدا ده‌کر‌تته پشت و به‌ر نمر‌تو تا به‌ملاولا دانه‌ک‌موی. نمو گوریسه‌یه، که ده‌خ‌رتته ملی وولا‌خی پ‌م‌وز و یا‌خی. گوریس یا زنجیر‌یکی در‌ت‌زه نهم‌سره و سه‌ره‌ک‌ی به‌ سینگی‌ک‌م‌وه ده‌به‌ست‌رت‌م‌وه وولا‌خی به‌پ‌ریزه پی‌وه ده‌به‌ست‌رت‌م‌وه. ته‌ناف‌یک بو‌وه پ‌ال‌م‌وانان له‌کاتی شه‌رت‌دا به‌کار‌یان ده‌برد.

که‌مه‌ند‌ک‌یش: بر‌تیه له‌ک‌ستیک، که گ‌یر‌ده و گر‌فتاری پ‌ه‌وش و خ‌وی به‌ریزی بی‌او‌یکی خود‌اناس بو‌وی.

که‌مه‌ند ه‌او‌یز‌تن: ه‌او‌یز‌تنی که‌مه‌ند بۆ‌گر‌تنی چتی‌ک.

که‌مه‌ن‌کردن: کم‌کرد‌ن‌وه.

که‌مه‌ی د‌ن‌ره: که‌وه‌ی خ‌ی، ز‌ت‌واره، لی‌وار.

که‌مه‌یخ (ه‌ه‌کا، شکا): و‌یران، کا‌و‌ول، که‌لا‌وه. (زا). ز‌ز‌ردار، س‌تم‌کار.

که‌مه‌یاره (ن‌رده): کم‌به‌ره، کم‌سو‌د.

که‌مه‌یار: پ‌روانه: که‌مه‌یار.

که‌مه‌یاز (پ‌ه‌وا، ه‌م‌و): ب‌ل‌ندایی، ک‌وس‌په، جی‌گ‌ایه‌که نا‌ود‌پ‌یت‌تی و به‌س‌ری‌دا باز‌بد‌ری.

که‌مه‌یت (زا): گ‌وم‌یز.

که‌مه‌یر (باد): پ‌شت‌یند، که‌مه‌یر‌یست. که‌مه‌یر.

که‌مه‌یره: که‌مه‌ره.

که‌مه‌یره‌یس: پ‌شت‌یند.

که‌مه‌یره‌یست (باد): جو‌وره ز‌ز‌رائ‌یه‌که دو‌ک‌س ده‌چه نا‌و‌که‌ند‌یکی تا یه‌ک‌یک یه‌ک‌یکی نه‌کو‌و‌زی نایه‌ته ده‌ری. جو‌وره پ‌شت‌یند‌یک‌یشه.

که‌مه‌یره‌یستی: به‌ش‌ی‌وازه‌وه را‌وه‌ستان، ده‌ست له‌س‌ر پ‌شت‌یند دانان.

که‌مه‌یره‌یسی: که‌مه‌یر‌یست.

که‌مه‌یر‌وک (باک): گ‌یا‌یه‌که.

که‌مه‌یل: به‌ز‌ایی س‌ر‌لی‌ت‌وانه، م‌م‌ ده‌لی: بر‌یا نمو جامه‌ ب‌ام نه‌گ‌ه‌ری‌ای ز‌ین به‌پ‌ه‌ن‌ج‌ه‌ی مو‌یاره‌کی ده‌ی نا‌و‌یز‌ت‌که س‌ر‌ که‌مه‌یلی ده‌لی‌وان.

که‌مه‌یو‌ن: ه‌ندک بو‌ن، ن‌ز‌یک‌بو‌نی چ‌ت له‌ به‌س‌ر چ‌و‌نی و پ‌ر‌انی.

که‌مه‌یو‌نه‌وه: ک‌یم بو‌نه‌وه، کم‌ و کو‌ری لی‌پ‌ه‌ید‌اب‌و‌نی چ‌ت.

که‌مه‌ی‌ویژ: که‌م‌یک له‌ چ‌تی‌ک یا له‌ک‌تی‌ک. — ی‌ک پ‌و‌ن‌یش‌ت یا خ‌وار‌دی یا نا‌خ‌وت.

که‌مه‌تار (فه، ه‌م‌وا، لو): که‌مه‌تیار، که‌مه‌تار.

که‌مه‌ته‌رخ‌م: و‌ول‌خی، ب‌ی س‌رو‌وب‌ر، (باد). چ‌نال، ش‌لی‌خه، که‌م‌یکه چ‌تی ز‌ز‌ر م‌ی‌ه‌یست نه‌ی، ب‌ی مو‌ی‌لات.

که‌مه‌ته‌رخ‌می: ب‌ی س‌رو‌وب‌ری، گو‌وی نه‌دان‌ه‌چ‌ت.

که‌مه‌تر: ک‌یم‌تر، که‌م‌ینی. — ی‌ن: ک‌یم‌ترین.

که‌مه‌تیار (ه‌م‌وا): که‌مه‌تار، که‌مه‌تار، خ‌ه‌ف‌تیار، ه‌ه‌ف‌تیار، نه‌ف‌تار، دا‌عب‌ایه‌کی ک‌ی‌ت‌ویه یا‌و س‌می له‌می که‌رده‌چ‌ی، گ‌و‌ز‌ه‌ل‌ک‌نه.

که‌مه‌تین: ب‌ی ت‌ین، لا‌وا‌ز، ب‌یه‌یز. — ی: ب‌ی ت‌ینی، لا‌وا‌زی.

که‌مه‌چه: نا‌س‌ن‌یکی در‌ی‌زه ده‌س‌که‌کی دا‌ره نا‌گری تو‌نی پ‌یده‌ک‌ری، ما‌له، تو‌ن‌ش‌یو، ک‌و‌لس‌و و‌و، نا‌گری ته‌ند‌و‌ری ه‌ی ت‌یک‌وه‌ده‌ری. ما‌له‌ی ب‌ن‌ن‌اییه. (ن‌رده). که‌و‌چ‌ک.

که‌مه‌چ‌ک (لو): که‌و‌چ‌ک.

که‌مه‌چ‌ک‌ل‌د‌انه: تو‌ره، ق‌ه‌ل‌س.

که‌مه‌خه: ته‌ن‌را‌وت‌که، که له‌نا‌و‌ری‌شم‌ی سو‌وری پ‌ه‌ش‌با‌و در‌وست ک‌ر‌ابی.

که‌مه‌خ‌و: ب‌یه‌خ‌و. — ی: ب‌یه‌خ‌وی.

که‌مه‌خ‌و‌ز: د‌خ‌خ‌و‌ز، (ه‌م‌وا). که‌مه‌و‌ر، که‌س‌یکه خ‌وار‌دن‌ی کم‌ب‌ی. — ی: د‌خ‌خ‌و‌زی، (ه‌م‌وا). که‌مه‌و‌ری. که‌مه‌خ‌یر: ب‌ی سو‌ود، ب‌یه‌یاره. — ی: ب‌یه‌سو‌ودی، ب‌یه‌یاره‌یی.

که‌مه‌ده‌س: که‌مه‌ده‌ست.

که‌مه‌ده‌ست: که‌مه‌ده‌س، ده‌س‌ت‌کو‌رت، ه‌م‌زار، نا‌وس‌ه‌ر‌کم. — ی: نا‌وس‌ه‌ر‌کم‌ی، که‌مه‌ده‌ستی.

که‌مه‌ده‌سی: ده‌س‌ت‌کو‌رت.

که‌مه‌دل: ب‌ید‌ل، ب‌یه‌ج‌ی‌گ‌ه‌ر، تر‌سه‌ن‌وک. — ی: ب‌ید‌لی، ب‌یه‌ج‌ی‌گ‌ه‌ری، تر‌سه‌ن‌و‌کی.

که‌مه‌د‌و (ه‌م‌وا): شه‌رم‌ی‌و‌ن، د‌ژ‌د‌و، که‌س‌یکه کم‌ب‌ند‌وی. — ی: شه‌رم‌ی‌و‌ن، (ه‌م‌وا). شه‌رم‌ی‌و‌نی، د‌ژ‌د‌و‌یی.

که‌مه‌د‌و‌ی‌ن: د‌ژ‌د‌و‌ی‌ن. — د‌ژ‌د‌و‌یی.

که‌مه‌ر (ه‌م‌وا): پ‌روانه: که‌مه‌ر. (پ‌و‌و). به‌رد، گ‌اشه.

که‌مه‌ر‌اند‌ن (باک): گو‌شت سو‌ور‌کرد‌ن‌وه.

که‌مه‌رو‌ی‌ژ: که‌مه‌تاب‌ی‌ژ.

که‌مه‌ره (خ‌و): نمو تو‌وی تو‌ند و پ‌ه‌یت‌یه، که له‌س‌ر ش‌ل‌ه‌م‌نی ده‌مه‌یی. (وا). که‌مه‌ه، گ‌ه‌و‌ر، که‌مه‌ر، (ک‌و). ه‌م‌وا. گ‌مه‌ه، س‌پ، پ‌ه‌ین و ش‌یا‌که‌ی به‌س‌ری‌ه‌ک‌دا پ‌ه‌س‌ترا‌وه و‌وش‌ک بو‌ت‌م‌وه له‌ته‌ری‌له‌دا ته‌خته‌ته‌خته ه‌ل‌ده‌که‌مر‌ی. به‌کا‌نگ‌ه‌ی پ‌ش‌ک و نه‌س‌پ‌ی‌ان‌یش ده‌ل‌ین له‌س‌رو‌ی‌ه‌ر‌گی ه‌م‌زار‌ان‌دا.

که‌مه‌ره‌و‌وت: س‌س‌تر‌و.

که‌مه‌رو‌و: شه‌رم‌ی‌و‌ن، به‌ش‌ه‌رم، شه‌رم‌ن. — ی: به‌ش‌ه‌رم‌ی، شه‌رم‌ی‌و‌نی، شه‌رم‌ن.

که‌مه‌ر‌ین (باک): گو‌شت سو‌ور‌کر‌ان‌وه.

که‌مه‌ش‌یر: نه‌به‌ده‌ش، ع‌ی‌ره‌ش، گ‌یان له‌به‌ری که‌مه‌ش‌یر.

که‌مه‌فر‌وش: که‌س‌یکه چ‌تی کم‌ب‌فر‌وش‌ی یا به‌که‌می ب‌فر‌وش‌ی. — ی: که‌مه‌فر‌وش‌تن، به‌که‌می چ‌ت فر‌وش‌تن.

که‌مه‌ق‌نیات: که‌مه‌خ‌و‌ز.

که‌مه‌ک: به‌رد‌یکی ز‌ز‌ر ز‌له له‌س‌ر یا له‌به‌رق‌ه‌دی چ‌یا‌ان‌دا یا خ‌ل‌و‌ز‌بو‌ی‌ت‌م‌وه خ‌و‌ار‌ی. ق‌یت‌ک‌ایی س‌ه‌ری چ‌یا‌یان، که‌پ‌ک. (باک).

ده‌س‌ه، ده‌س‌ت‌س‌پ.

که‌مه‌که‌م: ت‌و‌زه‌ت‌و‌زه، نه‌خته‌نه‌خته.

که‌مه‌که‌مه: ت‌و‌زه‌ت‌و‌زه، نه‌خته‌نه‌خته، پ‌چ‌ک پ‌چ‌ک، به‌ره‌به‌ره، له‌س‌ره‌خ‌و، پ‌ی‌چ پ‌ی‌چه، به‌ره‌به‌ره.

که‌مه‌کو‌رد: ه‌ندک ک‌رن، کو‌رت ه‌یت‌انی چ‌ت، ن‌ز‌م بو‌ن، ها‌تنه خ‌و‌ار‌وه، پ‌ه‌چ‌کان‌دن، لا‌وا‌ز‌بو‌ن.

که‌مه‌ک‌ری‌ا‌گ: که‌مه‌ک‌را‌وه. گو‌وی‌ز‌که به‌ت‌یک‌و‌لی س‌م‌وز‌وه.

که‌مه‌ک‌و‌ل (ه‌م‌وا): ت‌یک‌و‌ل‌ه‌ش‌ینه‌کی گو‌وی‌ز‌یه، کا‌ک‌له‌گو‌وی‌ز، گو‌وی‌زی ته‌و‌ت‌ال، که‌ر‌ک‌و‌ل.

که مکوئی (نمرده): سووری تاریک، قاره‌یی.

که مواردی (همورا): که موخوارن، له‌خوارن داپران.

که مو (کو): ده‌ستمق، رام، هوگر. (گمر، زرا). بلیمت، زورزان، برگره، (زرا). پیتول، پامیار.

که مویت (زا): بی‌گویی لاسار.

که موچک (باک): پیتکهوه.

که موهر (همورا): که مخور، دژخور. — ی (همورا): که مخوری، دژخوری.

که مووتلر (لو، فه): کوتر.

که مووتلر (فه): کوتر.

که مووسکه: زورکم له چتیک.

که م و کوو: چتی کمیی نیوه‌چل.

که م و کووتی: کم و کووی، ناوسه‌ر کمیی پیدارستی.

که م و کوووی: کم و کووتی، بریتیه له ده‌ستکورتی و همزاری.

که موئه: کاسه‌ی دزی گموره‌ی دارین.

که م و نات (شده‌له): کم و کووتی، کم و کووی.

که م وونی (همورا): که مخویتی.

که م وینی (همورا): کم دیتن.

که مین: که میتیک، بریک، پیچیک، قیچه‌کوک، نه‌ختی، توژی، چه‌یی، چکی، خمی، هیتدیک، نه‌ختیک.

که میتی: کمیی، کمایه‌تی، کیمایی.

که میتیک: چکی، قیچیک، قیچه‌کوک، بریک، پچک، نه‌ختیک، کمیی، پیچیک، پچکوک، توژیک، هندک.

که میتیل: چلک و قرقماغی چلک و نسپتیانه، بوتل و ریخمش ده‌لین، کبه‌پاشلی مهران و مالانامه ده‌نوس ووشک ده‌بیتسه‌وه، که میتیه، گنجی، (خو، پها)، برهمیز.

که میتله: بارستایی چلکی لمشی مرزبان و خوری نا‌زالان، که پشکه‌لی پیوه‌ووشک ده‌بیتسه‌وه.

که می (همورا): کیمیی، کماسی، کمایه‌سی، که ماهی، کووتی، بدیتچه‌وانه‌ی زوری، نرمی، پستی، هیچ و پوچی، نا‌توره‌یی. که میک (باد): دهره، ده‌ستسپ.

که میتی: که میتی.

که مین: سپیه، مه‌کوک، (جا، که). پمیحور، که لیتن، بوسه، مه‌لاس، هف، حشار، حشارگه، که مینگا، نیچیرگا، که متر، بچوک. (باک). له‌ناو‌چون، سووتان به‌که مه‌ناوریککی. پنهان بوون.

که مینگا: شویتی خوتیدا حشاردان، پناگا.

که مینگه: پروانه: که مینگا.

که م (که، نمرده): که م، که مده‌لان، که م. (زا). پیتکینن.

که ماز: مژد. قمرخ، (همورا). که مرخ، لیوار، چالاف، که ف، که فی، قهیار، که انوک، (باک). کار، پیخ، ده‌خ، نالی، دم، گووی. — او: دم

ناو، گووی‌ناو، که مازگه، پهرگه، که نک، له‌چک، هیل، سوو، روخ،

روخ، قمرخ، سیله، بر، تنگال، (باک). زجیف، فاج، که ماز، (نمرده). زیوار، کلا.

که مازلو: قمرخ ناو، ده‌ماول. ناودمستخانه.

که مازله: بالنده‌یتکه. پمراوژ. که مازله لاکیتی دیزواریک، که له‌ملاولای فمرشی نیوه‌راستوه پاده‌خری.

که مازله‌گرفن: لادان، گوشه‌گیری، خودورخستنه‌وه له‌کاریک.

که مازله‌گیر: گوشه‌گیر، گوشه‌نشین، چولسپ، لاشپ، جول‌چون. — ی: گوشه‌گیری.

که مازله‌ی فاسمان: دیارگا، دیارگای چاو.

که مازله‌خست: خستنه‌لاوه، که مازدان.

که مازله‌ریا: له‌ده‌ریا، لیواری زری.

که مازی (باد): درکزی.

که مازل: که مده‌لان.

که مازلن: پیتکینانن.

که مازلو: دادرگه‌ی ناو، ناودرگه، که م، که مده.

که مازی (همورا): هیلکینن.

که مده: که م.

که مده‌سه (نمرده): که مده‌سه، هه‌نگوچنه.

که مده‌ف (که): که مده‌ف، زه‌بون، بیده‌سته‌لات.

که مده‌فت: (باک). بره‌ش، که مروتو، که لاک، پزیو، زه‌بون، پمیشان، پروت، (که). که مده‌ف، چه‌پرک، چه‌لکه، چروک، نه‌ژ. — سوون: داومشان، زه‌بون بوون. — کردن: (که). ده‌له‌کردن، زه‌بون‌کردن.

له‌برچاو‌کوتو، تفل، نه‌گوس، نه‌کوس. — بوون: نه‌گوس بوون. — کردن: نه‌گوس کردن. — ی: که ماسی، زه‌بونی، پمیشانی.

که مده‌ک (گرمین): به‌ردو‌چک. (موک). زورگ، که مده‌کوسپه، که م و کوسپه، زه‌وی بلند و نوی، گاه‌رد.

که مده‌کار: مژکه‌م، مژکه‌لکین. — ی: مژکه‌لکینن.

که مده‌لان (که): که مده‌لان.

که مده‌له: تشویتی‌کی گچ‌کی ده‌م که مازنه‌بیه‌ی ناوی که‌چوک و نه‌سکوتی پته‌لده‌که‌نری دو‌ایه به‌لیسک لووسده‌کری.

که مده: (همورا). ده‌سته. ناوور، ناقدرگه، سیو، خپ، چق، کوژتال، که مده‌لان، که مده‌لان، (که). که م.

که مده‌لان: قولکه، چال، قورت، که مده، که ماز، که م، که مده‌لان، که مده‌لان، زه‌وی و جیگایانی بلنده له قمرخ ناوان، ته‌پولکه. (باد). گیز.

که مده‌لو: شویتی‌که له قمرخ ده‌ریا، که ماز داویدرپی و ماوه‌یک چووبیتسه ناوه‌ره، که ماز.

که مده‌سه: (که). که مده‌سه، (پژژ). خه‌نجرمالا، (پها). په‌نگه‌رژه، (خو). گرگا‌له، په‌نگاله، (باد، دهر). قاشقاره، په‌نگاره، بالنده‌یتکه له پشوله‌گوره‌تره همرله‌ناو‌قده‌ی که مده‌لان هیتله‌ی ده‌کات.

که مده‌ک: خنده‌ک، چال و قورت.

که مده‌کار: که میتیک کاری همر هیلکینن بی.

که مده‌لان: که مده‌لان، که مده، قه‌پالیکه ناو داویدرپی و کو‌دیوار راست پراوه‌ستابی.

کھنؤش (نمردہ): کون دووش۔

ڪلهڙوڪ (ٻاڪي): به پيڪه نيندو.

کندوٺه (هٺورا.): کندوو.

کهنوو (همورا): کهنوو. پټکمنين. کهنووي شانه‌ي هننگويني.

مکھنورہ (نوردہ): سفرہی چرمی.

کهنه‌ش (خ.): کهنه‌ی کت، کهنه‌ی کت.

کهنه‌شسته ۵۵۵: کمراندهی [] گوشه‌دار.

کهنوو کوسپه: کهندوکوسپه، کهندوکلۆ، زهوی بهرزو نزم، هه‌لت.

هكهنووی حیونین: بېرمیل، پوښكه.

کھنڈیر: داریکی کووستانیه گه لای وهک داری کموت

کلیئر: داریکی نویسیایی ده ی

کے ساتھ ایک اور لڑکی بھی آگئی۔

کتابخانه ملی افغانستان

کے ہیں: (۱) ان کے ہونے کی

کے ہیں: بے گنت : کا ایک : کا آفتاب : قمر : اش : (فہر) گنیش :

کے منہ سے نکلتا ہے۔

کتابخانه ملی افغانستان (د افغانستان ملي کتابخانه) د کابل ښار په مرکز کې پروت دی. د دې کتابخانه د تاسیس په وخت کې د افغانستان د ملي کتابخانه د نوم لاندې د کابل ښار په مرکز کې پروت دی. د دې کتابخانه د تاسیس په وخت کې د افغانستان د ملي کتابخانه د نوم لاندې د کابل ښار په مرکز کې پروت دی.

قمری دہکے

کهنه‌نشته: به‌رستگای، حوله‌کانه، کهنه‌سبزی حوله‌کان.

ڪهڻشڪ (جا، هدمه.): ڪنيلو، ڪج، ڪير، دوت، دوريت. نموهي

مٽيسنه‌ي باوک و ڊاڀڪه. (هټورا.) بډبڻه‌ي چاو، (ڪڙ.) بيبيله‌ي چاو.

کھنیشکاو کھنیشک: کچاو کچ، دژتاو دژت، ژناوژن، ژن بمژنه.

کهنیش گمزاگ (نمرده): کچمزا، نموه.

کھانیشکی: کچیتی، کچینہ ی چاو، گلینہ.

کھنڈیشکی: کچیٹی. کچیٹی، بن.

کھنیلہ (نوردہ): کپڑی، کچی.

کھن (باک.): تره قین، تره قیان، پیکنین، خمنین، زه قین. (که.)

تہیں، فس کھنڈن۔

ڪھو: (ھورا.) ژھر ڇڙ، (باک.) ڦٽڪ، بهق، چيل، پھڙ پھڙي ڪٽيويه

کمویش ده‌کری، پهن‌گی قورقوشمیه پی و دندووک و چاوی سووره. کمو

— وہ: لہ کہ یہ وہ۔

کھانگین: کدی.

ککھنگینی: کدی، کدینی.

هەلکۆشییەکە بۆ پاکی بۆنەوهی. قەرییل، گۆگیر، سەرهەند، سەرهە

چتیکه وه کوبیژنگی، به لان کونی گهوره تره له گلگیر شاشتره خه زمان

پس پوخته ده کری. گیر او دهی خوئی و زهر دینهی هیلکه یه یا خوئی و

گفتار: پنیندوه. چینی میوه لداران. خنده، گند، خندو.

کھنڈہ لان: کھنڈہ لان، کمین.

کندنموده: کندنموده.

کهنو: داواکار، کرمکافر، دادخوار، کهنځو، کویره‌ک‌ه‌ی یه‌ک‌ساله.

کهوایو: کهواته.

کهوایو: کهواته.

کهواته: کهوایه، کهوایو، خمریکم بجمعه مه‌بایه، که وایه پی له منداله کاخ مبره.

کهوایه: کهواته.

کهوایی (که): شین.

کهوای (باک): (باک)، کسوار، گوزه، کوپه، خلی میس ههنگوینیه، ژوری دانوینیه، نمبار.

کهو (که، بهر): رهنگی شین، (نهرده، هورا)، کهوگ، نهر تخته تنکانده، که خه داهینراونه یو هیلک و بیژنگ و دهه و نیت. کهوی دهغل پیوانی، کوچل، جملی خروگی.

کهوای: به همو چتیکی دهلین، که له گل دروستکری.

کهوه: دارکوت.

کهوشه (باک): ههلاشیکه دهخسته سرداری داره پاره.

کهوه (که): سواندهی شاختیکی تراشی وایه کهمیک سمری به لایه کیدا هاتیتته پیتهوه. کهوورگ، کاو، زاغ، پناو نشکوتیکه

کهواغ (باک): گوزه گمر.

لهچایاندا، که گیان لبعبر خوی تیدا له بارانه و با پپاریزی. گیایه کی دهستچینه وکو کوراده وایه ناوی پیتهج شمش دسک کهوه لهگل کهمیک نازوت و موقلی ووردکراو بگیریتهوه و پیکهوه بکولیتین، که ووشک بژوه بکریته حبب پژوی ۳ دانه بقرهوانی و مایسیری و همرس زورباشه. (فه)، کهوا.

کهوال (زاغ): گاپان، میگل.

کهوه: توهده.

کهوان (هوا): مرازیکه له کهرهستی چیکمه. کهمان، شیو، کهمان، کهمانه.

کهوهگ (نهرده): کهوه.

کهوانه: بازه، سینه، ههلقوزرانوهی کولله و داروسده، کهوه جیگیایه کی بکوی و دوباره بهرزیتتهوه. (باد)، کشان، (تیرکشان)، کهقان، کهقانه، (باک)، قاب، داریکی چلماوهیه تیری

کهوه: پژوتیکه تنکه هوریک بهری تاسمانی پوی بی و سمرمای.

پیده هاویژری. پیچ و دهری سمریهوژوره، هموو چتیکی کهوانه یی، لای ژورووی همووچت. (جا، سزیر)، لای سمرهوهی میگهلییه، لای ژوروو و سمرهوهی چپاو داروینتره. پیلاوی دارینه لسمر پیلاوی تر

کهوهی (هوا): وهر، جارس، بیزار، لهخویزار، هراسان، — بوون: بیزار و جارس بوون. (که)، ناهومید.

لهپی دهکری بونهوهی بهسرهفری داپژن و نهچه قین. کهوان، داریکی دوولکه به گوریسیکی باریک دهبستری بهمردوک پیچکهی شهغروه

کهوهی بوون (هوا): وهر، بوون.

تاقرچه (قرشه) ی پی بگوویژریتتهوه بوسرهخerman. کهمانه، کهمانچه، مرازکی موسیقییه. مرازکی دارتاشیه چتی پی کونده کریت، داریکی

کهوه: سیر: مریکه توکی دهم و چای سپیکی شین باو بی.

کهواندهاره چرمیکی دریزی بهسرهوهیه له (مهته) ده نالیتری و داری پی کونده کریت. کهمانه ی پهره کردنی کارگه چپانه، داریکی دریزی

کهوه: گندی مپرویزانه.

کهمیک خواره ژتیکی پیتهیه پهره که به کوتکی ههلاجی لیی دهات لهکاتی پهره کردیدا. (مورک)، لالوسه کی جگییه. () () []

کهوه: شینکه برینیکه له قامک دیت وکو مو به نازاره. گیانداریکی ورده وک پشک له ناوالان دهه، قرونو. چتی شینکار،

نیشانه ییکی واه گردی ووشه یا ژماره ییکی گرنگ دهنوسری.

کهوه: کهوایو (هوا): گیایه کی پهنک تله خه، پروانه (لق).

کهواندهار: گودار، چتی کهوانه یی.

کهوه: شینی گیانگیو، شینمار.

کهوانه: کهمانچه ژهن.

کهوه: شینی گیانگیو، شینمار.

کهوانه: کهمانچه ژهن.

کهوه: شینی گیانگیو، شینمار.

کهوانه: کهمانچه ژهن.

کهوه: شینی گیانگیو، شینمار.

کهوانه: کهمانچه ژهن.

کهوه: شینی گیانگیو، شینمار.

کهوانه: کهمانچه ژهن.

کهوه: شینی گیانگیو، شینمار.

کهوانه: کهمانچه ژهن.

کهوه: شینی گیانگیو، شینمار.

کهوانه: کهمانچه ژهن.

کهوشو (همر): تیکه لېوونی چیشټ و چتی دیکه یه یا تیکه لېوونی ماست و دوشاوو... هتد.
 کهوشین: کهوشه کین، کهوشک.
 کهوشین (باک): گېژوون.
 کهوشی چهک: کهوشی بی پانیه.
 کهووک (لو، فه): کهو، چتی شین.
 کهوکه مانده: برینیکه له مه لاشو پدیداده بی.
 کهوکه ندر (باد): جوړه کهوکی گموری زهره باره.
 کهوکه وه (نمړه): کهوکه، دارکی سهرچماووه یه گوډه کی پو لایینی مشټ و مالدرای پیته هلدیواسن، له کمل و پدلی پادشایان.
 کهوکرښ: له کمدانی دانو ټله.
 کهوکورټ (باک): گؤگرد.
 کهووک (نمړه): شین، کهوود.
 کهوکهوون: شین هلگه گران، پدش هلگه گرانې شوړتیک له نمدامی لمشی گیان لمران به هوی زهریکیموه، که لیبی درابی.
 کهوگری: شپون، شین و شه پوز و گریان.
 کهوگیز (همورا): نسکوی، کهوچکی گموره، چتیکي کلک درتزی دهم پانی کونکونه لممس یا له فافونه چیشتی توندی پی تیده کړی و که فی چیشټ و گوشتی پی ده گیري.
 کهوگی (نمړه): گمنی ناوالان.
 کهوگیو: کهوگیر، چاپالو، چاپارزن، موچ، پلاوهارزن. (همورا).
 سهره ند، (همو، موک). کهو. کهوگیری پلاوی.
 کهوگیره: کولکیکي پانه و کونکونه لسمر قهرغان دیت دهرده بی و نیزتکداره، (موک). چاپارزن، پارزونگ.
 کهوول: کهولپوس، پیستی خوشکراو، پوس، پوست، پیست و به تووکه و بهیمری قاپورتوه دهری بؤگرمی. (پهوا). دهمی چه قویه، که که لمن که لمن بووی.
 کهوولی نانی: کهوولیکه له قمر اخ تغدوور پاده خری بونان لسمرکردن.
 کهوول: پیست، چهرم، کهقل. — کردن: کهقلاندن، چهلاندن، خرتک کردن، پیست لیکردنوه، پیست لی دامالین. — کران: کهقلین، جقلین، پیست لیکرانهوه. — ی نانی: سفره، (همورا). سهردان. — ی ناردی: سختیان، سهردوله. — ی خمز: خمز.
 کهوولاندن: پروانه: کهوولکردن.
 کهووله (نمړه): مژرکه کهوله، چتی شینی کهوله، شوړتیی پروتینی زیخه لانی شینه. چپای بی گیار درخت که تمها زیخ و بهر بی.
 کهووله کون: بؤمرز قیک به کارده بری، که پیرو قلخن بی و پدکی کهویتی.
 کهوولپوست: کهوولیکي تایه تی خوشکراوی تیسکنه بؤ لسمردانیشتن.
 کهوولکران: چلتن.
 کهوولکردن: گوروونی پیستی گیاندار. بؤخستنمژدست و که نهفت کردنی که سیکش به کارده بری.
 کهوول (خو): دهمی چه قوی داس و توهرداس و چتیره، که کهلین و کهچ و کروچی لی پیدای بووی.

کهوولوس: شوړتیکه ناردايدپرپی، ناری دیکه کیش له ناوچی خورمال.
 کهوولی (موک): پيشهرم، سالیته، بی ناپروو.
 کهوولیدان: کهوکردن.
 کهوولی نان: سفره.
 کهوهار: کهوکیه سهری وهما ری ده چی پيشهوه ددات و وه کو کوی ده خوړتیی، که بخوړتیی هممو کهوکی خؤ دهمارنوه.
 کهون (همر): کون. کووین، سیپال. — ه: کونه.
 کهونه فروش: کونه فروش.
 کهونه فروشتن: کونه فروشتن.
 کهونه فروشی: کونه فروشی.
 کهونینه: نمنیکه، چتی زورکون، مرزی کونسان.
 کهونینه خانه: نمنیکه خانه، مژده خانه.
 کهوو: شین، مژر.
 کهووت: دارکی زورسه خته کهوچکی لی دروست ده کړی، داموای براشم کلیشی لسمر هلده کمنه.
 کهووتهر (فه): کوتر. (فه). — باخی: کوتری کتیی.
 کهوور (زرا): شاخ و تهلان، بزنی سپی.
 کهوورک (جا): شکوت.
 کهوورو قهوی (گمرد): شاخی بلند.
 کهووشک (فه): کپزی سهر، توشک سهر.
 کهووک (فه): کهو، چتی شین.
 کهووو (فه، دهر): شین، (همورا). کهو، شینیکي کالی ناسمانییه، کهوهار: جوړه هلپه پینیکه.
 کهووی: کهو، کورتک، کولهجه، کولچه. (همورا). کهوای درتز، سایه. بؤ هاندان به کارده بری، لمنت کهوی.
 کهوویت: کهوت، دارکی چنگلی زور په، له رهواندزی کلیشمان له سهره لده کمنه، کهقوت. له لای گلیک تیران به میگه لی مالانان دهلین. پروانه: کوویت.
 کهوویزه: کهوچکی ناسن.
 کهوویل: خانوی ناو باغ، شکوتی گچکه.
 کهوین: خاوین، خاوینسر، بهرگمر، په نیوهین، په نیوهینسر، بهرپه بهر.
 کهوی: خانه کی، رام، حماییت، دستمق، متق، لینی، کدی، کهی، مالی، مالی بورن. بالنده یا گیان لمریکه له مالیدا دستمق و رام بووی. (پهوا، مام، سوور، پیره، موک، باله). پزی، پزو، پنوه بهرکله له قولایی چپاندا پی پیتسوه و کو پیتسوه، کهفی. (باک). گوشته زو نه پیتانوهی برینان.
 کهویه: نرم.
 کهوی بوون: رام بوون، خپو بوون، دستمق بوون، کدی بوون.
 کهویج: کهویژ، کیشیکه بؤ پوانی دانو ټله وه کو ته غار، په، بمن، قسناخ.
 کهویجه: کهویژه.

کهویر (نمرده): دهمتی زیخه لآن بی تاو و شینا و هردی.

کهویر: زیخه لآنی بی تاوی و شینا و هردی.

کهویر: کیشیکی ده خل و دانه برانیهری پینج باقمانه، نامانیکه ده غلی بی ده پیوری، چه ـ ئ، چهمویرئی. نمستوندهی نیوهرستی ختیه تیه، که وه کوو هاوونگییه.

کهویر (جا): کهویرزه، نوهارچمدار یا تمه که یه، که وه کوله پی دهستیو قووله له لولهی نوو بوییهی ده خری، که گمفی پیدادپته خوراهره و کهویرزه کش لانیو کونی برادرشه کهی ناشی ده کات. کهویر (باک): مریکه سمری خالداریی.

کهوی کردن: پامکردن، خمر کردن، دهستم کردن.

کهویل (نمرده): چارداخی نیویاغان.

که (لو): کا.

کهها (همرا): نزیکه. (باک): بزنی گچکه.

کهها (نمرده): تمبیل.

کههانمت (باک): وه عز

کههیر (زا): کاووپ.

کههتو کوئوخت (نمرده): تیکسپماو، زه لام، زل، تنوممندی، قهلو، درشت.

کههر (زا): کهر.

کههرک (باک): کارلیه.

کههروبان (زا): کارهبا.

کههریز: کاریز.

کههریز (لو): کاریز.

کههل: پیر، به تمن، گموره.

کههنی (باک): قوچه قانی، کانی.

کههیل: مریخی سست و تمبیل.

کههی: کهوی، پام.

کههیا (که): باوه پیکراوی پادشا، گموره، سمرۆک، سمردار.

کههیر (زا): گوری کهی، کاووپ، کارلیه ساوا.

کهی (همرا): کهینی؟، (همر): کهنگی؟، چ کاتیکی؟، — ده چیه قوتابخانه؟، (همرا): چۆن، چلۆن. (همر): کاک، شا، پادشا، میر، خونکار، وه کو که یخوسرهو، کهیقوباد.

کهیا (باک): کویرخا، برا گموره، گمورهی ناوایی.

کهیار (باک): قاییم، مه حکم، پتمو.

کهیارک (زا): کارگ.

کهیان: برا گموره، شاهنشاهان، سولتان، جیهان. (باک): لیکوتنوره، ژانران، پونی کهره لی پیدابوون.

کهیلن: ژانن، کهره لی پیداکردن، ممشکه ژانن.

کهیانی: کهسکه یا خیل و تیره و هوزیکه باندیواری به خیل کیانموره هبی. جیهانی.

کهیل: چارداخ، خانوویکه بوهاوینان لانیو باغاندا بکری.

کهیانیو: کابان، شازن، خیزانی میری، که یوانو، ژنیکه به سمرمالی رابگات و کاریکات.

کهی به کهی: زورلمیژه، ده میکه.

کهیخا: کویرخا.

کهیخودا: کویرخا، کهمخودا، کهدخووا، کهفخووی.

کهیخودایی: کویرخایی.

کهیس (باد، باک): ده رفعت، هیل.

کهیف: شادی، شادمانی، بهزم، بهزم و بهزم، ناهنگ، خوشی دل. (خو): ویست کار.

کهیفهرت (باک): دهمار، کانیه، (غیرهت).

کهیفخوش: شادمان، دلخوش، دلشاد. — بوون: پشکووتن، له خوشیان گمش بوونموره، دلکرانموره. — ی: شادی، (باک): شالغی، شاهیانند.

کهیفکردن: خوشیو برادران.

کهیک: کیچ.

کهیکف: کیکف.

کهیکووا (نمرده): مرمومی کارزان، پاریژ پیکراو.

کهیل: پر، تزی، ترمی له خمد و خفمت، شالۆز، که لاوور. (همرا): چارداغی نیویاگییه. کزو خفه تیار، پهریشان. تیر.

کهیلان: ناهرتی تیرلان، جوان، خوش نمدام.

کهیله کۆن (زن): که لاوه.

کهیل کردن: پر کردن له خمد و خفمت.

کهین: نیوان، میانه.

کهینو (فه): کابان.

کهین و بهین: پیلان، فروفرلداخ، په تم، پچهیچ، قومه قوم، قه مستوون، تهگیر، تهگیر و پازیکه، که به نهیتی له نیوانی چمند کهسیکیدا بکری بۆ کردنی کاریک. هاتوچو، بیتنریسته، ناشایی، دۆستایه تی.

کهینی (همر): کهنگی، کهی.

کهیوان: نمستیره زوخل. (بابا)، سق، که، جا، کابان، (که)، جا، که یوانو. خیزان. (که): نمستیره کاروانکوژه.

کهیوفوو (فه)، همرا: کابان، که یوانو. (فه): پیریزن.

کهیهان: کهیان، جیهان، گیتی.

کهیی: کهوی.

کهیلز (زا): داری مؤرد.

کهیل (که): نارده مستخانه. که لاوه کۆن. پر، تزی.

کهین (باک): برا گموره، کاک، کهیان.

کهپ: دهرگاو پنجمه ری چسپ، که با بویری نمبی. بی دهنک، بی هست، بی خوست، مات، کشومات، ده مکوت. کیپ، تلپ، هستی گووی به ستران، گووی گران.

کهیوبوون: بیدهنگ بوون، کپ بوون.

کپ بوون: مت بوون، بیدهنگ بوون. گووی گران بوون، جووت بوونی دهرگاو پنجمه و چتی تر.

کپ و کلا: بیدهنگ و جودا.

کپی (همورا): بیدہنگی، ہیمنی، نارامی، کشوماتی.

کپیان (فہ): ماندوویون، فل بوون.

کت (باک): پارچہ لہووشاند اؤ وینہ: (کور — دس — تان) ۳ کتہ،

(کور — دہ — وا — ری) چوار کتہ واتہ پارچہ بیدہنگ — بوون: کپ

و بیدہنگ بوون. ختہ، ختہ (بؤدہ رکردنی پشیلہ) بے کار دہبری. (باک).

تاک، تاک — و جووت: تاک و جووت.

کتا بچہ: کتیوچہ، دہ فتمہ.

کتاف (باک): کونجی.

کتان (باک): پدچہ، پیچہ، پمردہ، (زا) کوتان.

کتانی: پمچہیی، پیچہیی.

کتہ: ولہامیکی سارده. ختہ، ختہ، پشیلہ پیدہردہ کری. (همورا).

پشیلہ پیدہردہ کری.

کتتہ (کہ): ختہ (پشیلہ پیدہردہ کری). (زا) پشیلہ. کسمندال

بکؤخی پی دہلین کتتہ — کت: ختہ ختہ.

کت بہچہ (همورا): بیتچوہ پشیلہ.

کتی: کہتری، چاپمز. (باد) گیای کرتی.

کتک (همو): پشیلہ.

کتکال: کچی، لہگل نافرہتی و وکرووشہ کچی بے کار دہبری. — نابی:

کچی و دہ.

کتکھکیفی: پشیلہ کیتی. — لہ: پشیلہ کیتی، هووشک.

کتکھنفتینہ: کتکھنفتینہ، مہبیس لہ کسپیکہ، کہ مایہ نازارہ و

گیتچل بی.

کتکھنفتینہ: کتکھنفتینہ.

کتکی (مرک): جوورہ ماریکہ.

کتؤ: چؤن، چلؤن، کوو، چتی. — یی: چلؤنی، چؤنی، کووی، چؤنیتی.

کتوپر: لہپر، کروتپر.

کتووت (باک): دانیشتموہ، دوویارہ دانیشتموہ. (زا) بے یات بوونی

نان و چیشٹ بغانی ووشک و کونیش دہلین.

کت و کوویر: کوویر و لہش پمپوت، کوت و کوویر.

کت و مت: کوتومت.

کتیب (ع): پمپتوک، پمراویکی نووسراو یا

چاپکراوہ لہ بابٹ ہمزانیاریکییموہ بی.

کتیو: پمپتوک. — خانہ: پمپتوک خانہ.

کتیک (باک): قرچہی ناوری.

کچ: (پؤژ) تہ، دتہ، (سحق) کمہی. (دہر، جبلا) دؤت، دوویت،

(همو) کیڑ، قیر، کہچک، (جا، سحق) کمنیشک، (همورا، زہن،

شعبہ) کناچہ، (پؤژ، گل، دا)، تہ، دوویت، دؤت. نافرہتیکہ ہیشتا

میردی نہ کردی، مندال میپینہی باوک و دایکہ.

کچانہ: وکو خو و دہفتاری کچان، چتیکہ ہمز لہ کچان بوہشیتموہ.

کچانی: کیڑی، کمنیلہ، کیڑانی، وکو کچان، کسپیکہ لہسمر خو و

شیوہ کچان بی و وکچان بچیت.

کچہتیو: چہتیو (کچی ہتیو)، لہکاتی تووپی و جیتودا بوٹا فرہتان

بہ کار دہبری.

کچہزا: مندالی کچ، نوہ پیکہ لہ کچموہ.

کچہزلا: مندالی مندالی کچ.

کچہمام: دؤتام، ناموزایہ کی میپینہی.

کچک (باک): چکؤلہ، گچک، بوچکلانہ.

کچک (نہردہ): چتی گچک، چتی بوچکلانہ. (خؤ) ددانی شیلہی

ورولا خانہ، شیلہ.

کچؤلہ: کچی گچک و بچکؤلہ و مندال.

ککولہ: مہرگمسانی، گیایہ کی کؤژندہیہ.

ککولہ (باک): دہستہ گوریس یا کمنڈپیکہ، کہ لہنیتو ناریدا

خوسابی.

ککچی: ککک، کیڑی، کمنی، کمنیلہ، کیڑکوک، لہکاتی دوراندیندا

بہ کار دہبری.

ککچیتی: پروانہ: کچیتی.

ککچیچ: قولکہیکہ مریشکان لہخؤلپیدا دہکمن و خؤی تیدا

دہگموزین.

ککچینہ: ریشکینہی چار.

ککچینی: ککچیتی، کہچانی، بن. — لابرند: لہکچیتی خستن. ماوہیکہ،

کہنارفرت بے کچیتیدا بینیتموہ. پمردہیکہ، لہ زتی نافرہتدا

بہیکہ کممجار چورنہ لای نامیتی و خوونیتی لیدی، یو خوونیش دہلین،

کہ لہ زتی کچ دی لہکاتی چورنہ لای لہیکہ مہجاردا. خو و دہفتاری

کچان.

ککچینی دار: بندار، خام.

ککچی مؤردار: کچی مؤر نشکار.

ککچ: قخ، قخہ، پیس، پیسہ، زاراوہی مندالانہ. — دہ: قخہ، پیسہ،

زاراوہی مندالانہ.

ککس (باک): قیسکھی پیوازی.

ککخ (باک): کؤخہ. — کرن: کؤخین.

ککخک (باک): قخقخ.

ککاوک: (باک) دومبہ لان.

ککاوک (باک): دومبہ لان، کارگ.

ککلو: کولوکہ. کودی.

ککلو لیکہ: جوورہ برکہ گیایہ کہ کولوکہیکہ کی بے قہد بایینجانیکی

رہش دیتی لہنیتو کولوکہ کدا تورہ کہیکہ کی دینی کونکونہ وکولفکھی

وایہ چمند دہنکیکی تیدایہ فہتدہ دری بے کیسہ کہ خؤ دہشؤردیت،

لنکشماسی.

کک (باک): کردموہ، کار، پیشہ، بووزور، رایملی جؤلا، شالی رانک و

چؤغہ، مہؤژ. (باک) نووکی نیزہ. (باک) قوللہی کیتی. (باک).

سمرهؤژر.

کک: کرین، کرئل، زہوی سخت و دہقمن. — ی جؤلایی: خانووت، ہمزہ.

(باک) برنیکہ گسووی کسورت و کؤکرایتسموہ. (باباس) کسورک،

کربوکس: کردو کاش، خبباتکار.

کپڑہ (باک.): کر. گہیشتنی گاوناھمن (گاسن) بفرہوی ووشک.

کرپڑہ: - ی ناشی، - ی دہستاری، جو ورہ دہنگیکہ وہ کوو دہنگی لہ یہک

خشانی دوو بوردان بهنیم. کرپن و پاک کردنسی چه لتروکه. چتیکه وه کور

بهرد اش باز نه که ی سهره وه ی له شوولی دروستده کری له دروایه به چینه

دارہیہ کی باوہ کی پردہ لریکوة و لریہی چکسوی پیہ لری.

کڑھ کڑ: کڑھ کڑی چھوڑی و دھول لے ناسی نردن.

کړې کړې: یوږی ده کیږی، که له ناسی و ده سار پیوه دیا

بنیاد علمی و فکری: بنیاد علمی و فکری که بر پایه سوسیالیسم و مارکسیسم استوار است.

کے ایک دن: چلتے ہی سے کہ دن۔ مہینہ، لے پڑا ہے کہ سیکھ لے

جنتکم، فسارہ کس بہ فیسارہ چت کررہ دہکا واتہ زوری حزل لیہ تی.

ڪريڪه له لوڪه دروست ڪراي، ڄاو.

ھڪرياس: ڪريڪه له لوڪه دروستڪرابي، جاو.

کریه: بیدهنگ به، ووس، ووست.

کربوون: کپ و پیدهنگ بوون، کش و مات بوون.

کربوناته: زیربونه‌های مندال، نهمانی دهنگ و باسیتک، که

بلا و بوو یتتووه.

کریه: خوریه، کوریه۔ - له د لکوتن: خوریه له د لکوتن.

کربہ کرب: دہنگی خواردنی توورو تریزو و نیتر، کورپہ کورپ

خوپه خوړپ، دهنګی شګانی چتیکیه یا لیک ترازانی درو یا چمن

چتانه.

مکت (پروا): قامیشی مییہ، کناوی هولڑن نبی و بکریتہ کسک.

کرتان (زا.): گامی‌شی خساو.

کرتانندن: کرتانندن، کرتانندی چت بهمدان.

کرتنگرن (زا.): خساندنی گامیش.

مکرتبه: کرچه، دهنکی شکانی چتی ناسکه به‌دوان، دهنکی برینی چتی

بمددان، خرچ، خرپ، خریه، خرته.

مکرتبه کے (ہاکی، زاء): کوئی کہ یا قبول کہ یہ کہ بارانہ لبہ فریدا قول

کردی، به فریادهای استیغاثی و وی به هوی بارانها در حال بر روی.

مکتوبہ مطروحات: حرمہ مطروحات، حرمہ حرج، حرمہ حرپ، حرپ، حرپہ سرج.

کرتھمر: پین، جا، ملر، بلرموور۔

کرنک (ہای): کرکرچہ۔

کرتکون (زا.ا): نیشانه کردنی دار به لغت کردنی بهمسار.

مکرمات (زا.): کتل و پهل.

کرتناک (زا.): تیرۆک.

کرتوبه (نم، بار): یاره لماسی، (هورا) سیفغزه مینی، (کرما.

سیفمزه مینہ، (شار.) خمرکہ کا زولہ.

ڪرڻو (بابا، نٿو) : ناميوسي چيئي، ليپيه کي باريکي فانيه وهان

دہسہ کول و سہ نلی پی دہسہ سہری.

ناش دیس تہذیبک ادا

کرتی (پروا، کتو): کتری، گیایه که گولای درختی هیه به بهر کمتی پهنیرگشت، داپیرزک دهلین، که درتزه و بناسکی دهخوری، گیایه که به ووشکی دهپشته گمسک و پشیلای هوای لیپه یاده بی. کرتی نمونویهک بلندتر ده بی که لایه کانیسی وهی قامیشی دهچی، کرتو.

کرتج: کال (بومیه و گوشت)، به لآن له گمل کال نبی به کار نابری، میوه ی نه گه یشتو، گوشتی کرج و کال، نه کولیگ. (فه). چچ، قرج، سیس، ژاکیاگ.

کرجه: کرت، دهنگی برین و شکانی چتیه یا پسانی دهزرو یا ددان کیشانییه.

کرجه کرج: قرجه قرج، کرجه یه که یهک له دوای یه کتری، کرج و هور، کرجه کرجی زور، کرشه.

کرج بوون: نیوه کول بوون بۆ وینه نیمه پز (گوشت)، نیوه کول بوون.

کرجیان (نمرده): چچ بوون و ژاکان.

کرجلو (که): خموی خست، خموی خوش.

کرجلوه: کمسکه به تواروی خموی لیکه موتی، خموگران.

کرج (نمرده): تهلان، باخچه.

کردار: کردوه، کار، حمات، پیشه، پهرشت، کشت و کال، کردوه.

کرده: کردوه، پیشه، کار. — پشیمان به، نه کرده پشیمان مبه.

کرده پشیمان: کمسکه له کردوه یه کی خوی پشیمان بوو ییتوه.

کردوه: کار، کر، نمو کاره یه مرزف بیگات، کردار.

کرده ی (هورا): کردن، کرن.

کردگار: خودا، یزدان، ناهوراموزدا.

کردم، کهرم: ووشه یه که وه کورگیرم به کار دپتری: توبجولای فیساره کس کردم لموی نمبو واته کرت یا گیرم لموی نمبو.

کردن: (هورا). کرده ی، کرده ی، (باک). کرن، بهی هینانی کاریک.

لی — (بابا): لیچون، ویچون. ناره زرو پسند کردن، نممن ده کی: میترم پیده کی؟ تیکمون. کانگردن، کیش هاتن، پمرداختن. تیکردن. کرن، لیکردن.

کردنموه: ناوه له کردنموه یه درکه و پهنجمره و نیتره، چتی گردارو کردنموه: گری هلموشاندن، شکاندن پوزور. — برین: ده کردن، خاور کردنموه قفلی داخراوه به کلیل، پژار کردن و کردنموه ی پیاریک، که لمونه کی بسترابی و بترانی له گملی دروست بی. کاریک دوو سی باره کردنموه، چینی میوه و گول و تری و نیتر شکاندن و له تکردن دار، دهست به کاریکی گرنگ کردنموه، جشات (حقله) که یه ووتاریکی کوردانه بکوه. شی کردنموه خوری و لوکیه به کورت و کوان و نیتر. ناره له کردن، شکاندن، قفل و نیتر. وازیون، پشکووتی گول و پهنگ و پوی مرزقان. شیکردنموه، پتگار کردن، خاور کردنموه بۆ هموچتیک. تمرده ستانه کردن، پهله کردن، تالوکه کردن. دروست کردن، ساز کردنموه.

کردنمیه ک: کرن یهک.

کردوو: کردوو کیش، خاکه نازیکه دم پان دوددانه نالقه ی پیروه پدتیک له نالقه کان دهخری زه لامی پای ده کیشی بۆ هله کمندن و قبول کردنی دیراو و چتی تر.

کردوکوش: تهلان، هورل بۆ زیان.

کردوو کیش: ناستیکی دم پانی کلک درتزه به دوو کسان دیراو پی هله ده درتزه، کردوو، کهرک.

کردو: کشت، بادرار، دهنوسن و چتستی زورسادرار و لولسادرار. هلقرجار، کوله له لمبره گمرمای، ناری — بووه. (که، دهر). گز، دژ، کوروزم، لول. — هلاتن: کرژ هورامای، خیرا، چسپان، قزاج.

کردوه کردن: لولدان، توند کردن، کرج کردن.

کردوبوون: باخواردن، هلقرجان، لول بونی موو.

کردو کردن: بادن، لول کردنی موو و خوری، خیرا کردن، زوو کردن.

کردوه لائن: هلقرجان.

کردوی: کشتی، گری، خیرایی.

کرس (شکا): زیل، کرش و کال.

کرس کیش: زیل کیش.

کرشه (شا): دهفتار، شیتوه، قرشه، دهغلی کورکراوه و گیره کراو، کلورش، کولوش.

کرش و کال: کرس، زیل.

کرک: چهه، دهنک. — کردن: دهر برینی وشه یا دهنک به دم و دوو. (باک). لوی نیودوگی مپانه.

کرک (جا): سفت ورتیک، دهشتیکه گزوه پان و راستی، شویتیکه تهخت و پروتغنی، بۆ کشت و کال پسند کراو.

کرک: پهپ، کور.

کرکسه (پوز): قاپ و قاجاج.

کرکاله (بار، که): بالنده ییکه چمنگ و چاوی وهی بازی دهچی سمری زله فیتوی لیده دا به قلمه لمونونه ییکه دهی.

کرکان (باک): خوران. — دن (باک): خوراندن.

کرکای کرک (که): کرک. کاکه به کاکه.

کرک هفتن: کرکمرتن، کورک بونی مریشک.

کرک هفون: کورک بوون، کرک هفتن.

کرک هفونو: مات، پیده ننگ، کورک، مریشکیکه لسمه هیلکان کورک بووی.

کرک: کرتی کرتی لموه پی، دهنگی لموه پنی گیان لمبران.

کرک: (پروا). دهستاپ یا ناشی چمتوکی. (هورا). بنکر، شیریا چیشیتیکه ببنی منه جلیتیه دهنوسن. (گمر). پشاییکه ی بنی منه جلیتیه. (گمر). کرژی بندوگی مپانه.

کرک کراپوک: کرکروچکه.

کرک کراکه: کراک، کراکه، کونی گوتیکه.

کرک کراکی (هورا): کسمه، کمرسمه.

کرک کراکه (کتو، بابا): کرکروچکه، کراکه، کونی گوتیکه.

کرک کراپانه (باد): کرکروچکه.

کرک کره: لولای هناسه، کرکروچکه. جووره ترتیه کیشه. (شسم). سیتی بن نمرزی.

کرک کردن: برتیه له کوروتی یه کیتی بملزیموه.

کړکړک (باک): کرکړوچکه.

کړکړکاگوڅي (باد): کرکړوچکه ګوڅي ګوڅي.

کړکړوچکه: چټیکي توند و توره له نیوانی گوشت و نیسکیدایه به تاییه تی ګوڅي و لپوت لمو پیکها تون، (باد). کرکړکاگوڅي، کرکړک، (هورا). کړوچلنی، کړوچلنی، کړکړک، (پهوا). کړکړه، کړکړاروک، کاکه مرک، قرقرت، که مرک، قرقرتوک، کوریروک، کړکړوچکه، (پیس)، مامه. کړوڅه، (کڅ). قرتینه، (باک). کړکړک، (کڅ). کرکړاګه، (باد). کړکړانه.

کړکړوکه: کرکړوچکه.

کړکړچک (باک): جوال یا خورجی چکوله.

کړم: گیاندارتکی باریکه و دریرکورتی هه یه جوړی زوره، قورم، کورم. — ی دهغلان. — ی نیوزگ. — برینی مالان، که به پړنی هلس چاره ی ده کړی.

کړمراج: (دزه). کړمانج. (نمرده). — ی: کړمانجی.

کړماشان: کړمانشاه.

کړمانج: کړماج، نیوی هوژتکی زور و ګموره یه له کور. بوره پیاو. — ی: شپوه یکی زمانی کور دی، که کړمانج پیی داخوړی. وورد کړدنس چتی ناسک به ددان.

کړماندن: کړمه لی هیتان، که چتی ناسک بخوړی کړمه ی لپوه دی. کړمانشاه: کړماشان.

کړمانن: کړماندن، کروت، کلوخیدن.

کړماوی: کړمی، چټیکه کړمی تیډابی.

کړمه: خره، کرته، دهنګیکه له کاتی چتی ناسک خوار دندا پیداده یی. گیان لمبرانیش و کړوولخی بهرزه و کتل و ګامیش و ناژان و پشه وولاخان، که جوړی ده خن دهنګی — یان لمزاري دیت. مړو، که قمندی بکړوژی دهنګی لپوه دی. (که، پوژ). کړمهک، خشلی ژنان. (روژ، که، سوک). بهرپوله، چوکله دارتکی چوکله ده خرته کونی هه پدی کورمانه و باسک هورجاری لیک قایم کردوه تا دهرنه یمت.

کړمبله پړینه: زه لال، کړمی به فری.

کړمهژن: کړمژنه، کړمن، کړماوی.

کړمهژنه: کړمن، کړماوی، کړم تیډارو، کړمهژن.

کړمهک: کړمه، جناخه، کړموکه، کړمپ، جوړه خشلیکه له زړی یا له زړی دروست ده کړی و کړمندیکی وایه بهر ژر چنه گدا تیده پیری و هورودوک سړی به قولاپ له کلاوه کوی قایم ده کړی، که دهنکه کانی وی وده کړمی ده چن.

کړمه کړم: کړمه ی یدک لمدروای به کتری، دهنګی خوار دنی چتی ناسک و ده قه، خره مخرم.

کړمپ (که): کړمیکه پشه ی دهغلان ده خوات.

کړم خوواره: کړمی، کړمیون، کړمخوارودو.

کړم خوواره: چټیکه کړم تیډابی و خوار دیتتی.

کړمه دار: کړمن، کړمیون، پیتو، موزیانه.

کړمهژن: کړمن، کړمی.

کړمهژنه: چټیکه کړم تیډابی.

کړمشین (زا): چرچ بوون و ژاکانی کال.

کړمک (نمرده): زمانی قفلی.

کړمکار (نمرده): به لده، شاره زا به کاریک.

کړمکه: کړمه کی ژنانه لمز پیری دروسته کړی، ژیرچنه یه، جوړه نه خشلیکه له پیچ دروسته کړی له وینه ی کړمه کی ژنان، کړمک.

کړمکوڅه: پتواس.

کړمگنم: کړمیکه لمنیو ده غلی پیداده یی.

کړمکیز (زا): نه خوشیکه له کړمی زوری نازو گموره پیداده یی.

کړمکیس (باک): نه خوشیکه.

کړمن: کړمیون، کړمدار، کړمی، کړماوی، پیتو، قیندار، قین لمزگ.

کړمنشانن: کړنکړن، وورد کړن، ریک کوشین، جیق دهره یتان، لمانویرن.

کړمنشین: کړن و وورد و خاش بوون، جیق دهره اتن، لمانوچون.

کړموکه: کړمک، ژیرچنه، پارچه خشلیکي و کور زنجیر وایه بهر ژر چنه گدی ژناندا تیده پیری و قولایی هورودوک سهره کانی له کلاوی ده خری.

کړموژن: کړمیون، کړمی، کړمهژن، کړموژ.

کړموژلی: کړمیون، کړمی.

کړم و دلی له می (هورا): کړمی نازوگ.

کړمووژن (نمرده): کړمژنه، کړموژن، کړموژ.

کړم و په همری (هورا): کړمی جهرگ.

کړمی: کړمیون، کړموژ، کړماوی، (که). کړمژن، کړمی، کورمی، کورمژ، کړمهژنه.

کړمیوون: پیتو، کړمن، کړمدار، کړموژ. — ی: کړمنی، کړمداری، کړمژنی.

کړمی یی: کړموژلی.

کړمی (باک): چلکن، پیس، کړمی، کړموژلی، (باک). کړپال.

کړمی ناوریشمی: جوړه کړمیکه ناوریشمی هله پیدای، که کلی، هالیه، کړمی هوریشم، هاریه.

کړمی به فری: جوړه کړمیکي سپیبه به قهده مچدی نه ستورتره و چاوی پشه مندالان لمز پیری دهری دینن لسمه تله پیری دکی داده نین دهری و ووشک ده پشه پسته کوی و کور پوره سپی وورده توژتکی بکانه ناو ناوی کړم وک به فراوی لیده کات و زور ساردی ده کا.

کړمی چیکلده: جوړه کړمیکه لمانو زگ و لمانو کوله کده پیداده یی.

کړمی خلیار و قریزوو و شینایی: هاریه.

کړمی دار: موزانه. — ی: کورموژلی، ماشوت.

کړمی دار

کړمی که ژوکی: کړمیکه هشت ساتیمه تر دریر و زورده گلاوی داری (کیروک) ی ده خورا و لمانو گلاوی کانی داده یی و هور لوتشدا قوزاخی ناوریشمی ده کات.

کړمی گنم: پیتو، جوړه کړمیکه له گولی گفی ده و ده یقرتیتی.

کړمی نلوزگ: کړمی چیکلده.

کرمی میوه: کرم.

کرون (باک، باد): کردن، چی: چاک کردن، دروست کردن، ناغا: ناره دان کردن. دانان: گوهاری خورده کرده گوهی خورده: گوهاری خوی له گوهی خوی دانا، تومن دکه: تو میزد بهمن دهکسی: — دهر: دهر کردن، بهرقه کرن: قسدر کردن، چماندانهوه، بدهر کردن: دهر کردن، وازلیته پستان: دهستی خورده ویکرن. داکه نندن: ژخوهره کرن. له بهر کردن: ژیمه کرن. ژیمه، قه کرن: داکه نندن. ژیمه کرن: نه میشتن. ژهفت: جویو کردنهوه. ژهفت کرن دهر: گری کردنهوه. ژیتشه کرن: بهمانا زیمهوه کردن. لخور: پوشتن. — دپهک: پدک کردن.

کرفاس (زا): گروی، دهم و چای ناولوی.

کرفه (جا، فه، که، زهن، همورا): قپنو.

کرفهک (جا، فه): قپنو.

کرفنده (شا): مرازیکی کورچک دروستکردنیبه له پاش گه لاله کردنی بهمشه قولایتیکی پیته لده کمریت. کپار.

کرفنگ: کرنگ، بی هنجیر، گمرچک. توی هنجیری بی گمرچک.

کرفنگ: قپنو، کوهی گمنه. (نمرده). گمرچک، بی هنجیر.

کرفوش: بهوانه: کرنوش بردن.

کرفوو: قپنو، کرنگ، کپنوش.

کرفووش: کپنوش، کپنو.

کرفووش بردن: سرچماندانهوه و دانواندن له پیتش به کیکی له جیاتی شیراز نوواندن و پیزگرتنی.

کرفی (زا): کرنگ، کوهی گمنه.

کروس: کراس.

کروفه (همورا): کرژتن.

کروفن: (همورا) کروتی، کوروتی، کرژتن، کورژتن، داکرژتن، کورژچای، ماشاندن، خوراده منی بهق بهمدانان هاپن، که په قیپ دی من و یار پیکمه نیشترین له قان وه کو سهگ پیت بکرژوی دهم و لیتی ده کرژت.

کروچ: کرژ.

کروچان: کرژتن، کرژتن.

کروچه له: کرژته نیتسانیکه نمر بهدم دهدهی شانوه به.

کروچه لئ (همورا): کرکرچک.

کروچه لکی (همورا): کرکرچک.

کروژپو (همورا): کیاتیسو، توتیسی.

کروژه (مامه، همورا، پیر): کرکرچک.

کروژتن: کورژتن.

کروژتنهوه: کورساندن.

کروژسک: پهق، سخت، پتمو، قاییم.

کروژسک: داره همریتی کتیریه به بهرهمشی همرده لئین همرمی کتیریه. (همورا) مرژکتیریه، (باک) سهری، گرک، داریکیشه له همریتی مورتیهده کری بهرک ده گری وهک همرمی کتیریه وایه بهرهمشی زور پهقه.

کروژتن: کورژتن.*

کروژک: نیره راست، نیرک، نیروک، نیرتکی پیوازی. نیتی داریکیه. (که) پهگ و پشه داران، بنچینه چتی.

کروژس: کرژسک.

کروژل: کلژ، پژه رهش، بهدبخت.

کروژن (همورا): قورژان.

کروو (جا): پهوند.

کرووچ: چتی لمت و کورت.

کرووو: پینج سدهزار (نیوملیون).

کرووو: کوروو، (کو). بؤکپوو، بؤکپوو، (همورا) بؤپوو، بؤنی سروتانی لباد و خوری و نیتتر. — کرن (باک): تاشین، هلدانهوی تورک. پیری داکموتو، همژار.

کرووزان: نورزانوه، (همو). هملپپوزان.

کرووزانهوه: نورزانوه، (همو). هملپپوزان، گریانی مندا ل.

زورزانوهی مندا ل، چروسانهوه.

کرووزانلن: کورپوزاندانهوه.

کرووزانلنهوه: کورپوزاندانهوه، کراندانهوه، چروساندانهوه، گریاندنی مندا ل.

کرووزانن: کوروزاندن، لئاویردن.

کرووزه (موک): گوریزه، پرچیکه یا کاکژلیکه بهقه فقهف و پینج پینج پارهستی.

کرووزه کوروو: (همورا) قرووزه قروو، کلوزه کلوز، کوروو زیانهوه.

کرووزه له: بهوانه: کوروزه له.

کرووز کرن: بهوانه: وه کوروزاندن.

کرووزیانهوه: کلوزیانهوه.

کرووو (کو): گوریزه.

کرووزه له: کرژچله، نیتسانیکه نمره بهسرهدهدهی شانوه.

کروووژم: کورووژم، زیپک، کوروزه. — هلاتن: خویکپستان لیسرمان،

هۆرتروشکیای، (همورا) ژورکمردهی، پرنسین، (همورا).

کوروزه کردن، خۆکوروژم هملپپان: خۆتیکپستان، پهلکین، مهلساندن.

کروووژم هملپپان: هۆرتروشکنای.

کروووس (نمرده): کمر، نمژنوا.

کرووساندانهوه: کرژستنوه، کپانهوه.

کرووستنهوه: بهوانه: کروساندن.

کرووسک: بهوانه: کرژسک.

کرووش (پهوا، همو): بویانگ کردنی گویدرژان بهکار دهبری. (کو).

کرووش، (همورا) کورپو.

کرووش: بازگان، کپار و فرژشیار.

کرووشیاد: کپروفرژش، بازگان. — ی: سموداگمری، نال وویز.

کرووف (باک): کریش.

کرووک: بهوانه: کرژک.

- کړووکاس** (فه): هژپو گيژو مات.
- کړووکاسی**: گيژو ماتی.
- کړووکاش** (خانه، موک): همل و ته قهلا، گردکاش، کردوکت.
- کړووکاشکمر**: هملده، ته قهلا ده.
- کړوومات**: کپ، بيدهنگ. — ی: کپی، بيدهنگی.
- کړووهوږ**: کړه کړی زور.
- کړوویت**: کبریت، شخارته، شمېچه، لیخړینه، گوگرت.
- کړی**: مزیکه بهرانیمر به کردنی کاریک بدری به کارکمر، کراهه، مز، مزه، جمدهکه، (باک.) کری، پیتمزک. به — دان: کړیدان. به — گرتن: کری گرتن.
- کړیښار**: کری ی بار، کړیه که بدری بوهلگرتنی باریک، باربه پاره هملگرتن.
- کړیډاچن**: کسیتکه باری به پاره بۆ نیره و نوری بیات، باربه کری هملگر.
- کړیډاله**: دروه نیه که به کری دروینبکا.
- کړیت** (پروا): ناشیرین، ناحمز، دزیو. (باک.) کولتوکمرسهک. — ی: ناحمزی، ناشیرینی، دزیوی.
- کړیچ** (زا): سوآلت. (باک.) پاله، کارگر. — ی: کراچی، کری گرتن، (باک.) ته فاریک، کړیدار، کسیتکه به کری له مالیکی یا دوکانیکی یا له شویتینکی دابی.
- کړیچیتی**: کړتگرتی، کړیداری.
- کړیځانوو**: پاره ی کړیچیتی.
- کړیځاسی**: سه پانی.
- کړیژ**: کل، کلهپک، کیشار، توشکه ی سمری که چهلان و برینداران، قهژ، چلک، توژ، توژ، توژکه، (که.) کړتش، تویشک، تویشکه، کړیزک. — ی هملگوینی: (باک.) پیندغه.
- کړیژوی**: کړتشاری.
- کړیژک** (زن): کړژ.
- کړیژش** (همورا): توشکه ی سمر، کړیژی سمر، چلکی به سمریه کدا کومتوی ووشکوه بوو. ووشکلی شانهمنگورین.
- کړیژه** (موک): جوړه چتیکی کړی تنکه له لوه که دروسته کری.
- کړیځ**: کسیتکه مندالی له باوهش بگری بۆ خه تنه کردنی، کړیځ.
- کړیځا** (زا): کړیځ.
- کړیکار**: کړتگرتن، پاله، په نجبر، سه پان، کسیتکه به پاره گهراپی بۆ کارکردن. — ی: کړتگرتی، پاله یی، په نجبری، کارکردن به پاره.
- کړیگرته**: کړتکار. — یی: کړتکاری.
- کړیل** (نمرده): شویتنی کړین، زهوی سخت. (همورا.) کللیل. کریکه، بی گویتچکه. کسیتکه قسه وهرنه گری.
- کړین** (پروا): جیگاهه که له بهر زیغ و ورده بهرمان و خیزی ده غلی لیتمرووی و بی پست بی، زهوی چه قین گاسن کاری لیتناکات، چکل، چرچک، بهر ده لان، دهقان، زاخه، چه کړ، کړنمیرد، کرانمیرد، په قین، زهوی چمولگی سخت.
- کړیندوان**: کران، پرنان، له خمر تدران، خوران.
- کړیو**: دوستیکه خرمایه تی بیت.
- کړیوه**: بهر تیکه بهر ده م باوه بیاری. (دهر.) وهشت، (باک.) بابووک، بلیک، باده، باندهر.
- کړیوکړیو** (همو): تروه ده.
- کړی**: بیدهنگی، ماتی.
- کړی**: مزیکه بهرانیمر به کردنی کاریک بدری. *
- کړیوار**: بکر، داخوواز، داواخوواز، کړنده، بسین.
- کړیواری**: داخووازی، بکری.
- کړیگ**: کړدراو، سمرراو.
- کړینهوه** (نمرده): کرانوه، وازیرون.
- کړیو**: کراو. — ه: کراوه.
- کړیوه**: کراوه، کرباو.
- کړیز** (پروا): شلمه نیه که له چترانموره ایدا نه پستیموه و وه کو ده زوو یه کتری بهرندا و هکر هملگوین و همورو جوړه شیلویهک.
- کړیژک** (باک): نرغ، مز.
- کړیس**: ووته یه که کاروژله ی بی بانگ ده کری.
- کړیسک** (باک): چریسکه، تروسکه ناوور و پوونا کایی، پزیسک. (بار، گمر.) سیسکه.
- کړیځ**: کړیځا، (باک.) دوستو، کریو، کاکه، که یق، هاوپی، هاوا، برادر، که کوردیکی یزیدی بانگی کوردیکی پسرولمان بکات ده لی: کړیق واته کاکه، که یق. نه گمر کوردیکی پسرولمان منداله فله یا یزیدی به کی له باوهشیدا سوننت بکری یا به شاه ورو پیاهه که بۆ مالباپی منداله که ده پیته کریو، که زوری پتر لیده نری و یارمه تیشی ده دری، نه قینان به نغندازه بیکی له نیوانیانا په ایداه بی، کله نیوانی هیچ خرم و زلوایه کیدا په ایدانه بیوی، له باکوردا کوردان بانگی فله لان بکین کړیځان پیده لین و هکوله گمرمین و کویتستانیدا دوستوان پیده لین.
- کړیځانی**: پیشی کړیځی.
- کړیځو**: له کاتی بانگ کردنی کړیځاندا به کارده بی.
- کړیل**: کړتکه.
- کړیل**: کړیل.
- کړین**: سفندن، سفن، سفندی چتمهک به دراو.
- کړین** (زا): کران، خرین.
- کړینهوه**: مېس له پژار کردنی کسیتکیه له تنگ و چلمه پیکیدا، نم قاپوته نم زستانه منی کړیوه، تو دارات کړیوه: وانا پژارت کرد.
- کړینچک**: پرچم.
- کړیو**: کړیځ.
- کږ**: (باک.) نکاری، کولووفان، گر، گرس، معجوجه، خمگین، لیوشو، پست، تووین، دامردو، پمروشدار، به پمروش، بی که یف، دامار، خدک، گوج، دژ، مات. چرای: بی شوق، شوقکم. سمرزایی

— بې ګه یف. (پړوا.) بڼ، چموری، چمورایی، پڼ. کم، بېټیز: نهمسائ
 ناو: — کمه، چراویا ناګر پارېشېا: — بېټیزه.
 کزان: نیش پې ګه بیشتن، نیش پیګه یین.
 کزانمویه: کرووزانمویه، کولانمویه، چوزانمویه برین یا لوت.
 کزانن، (همورا.) کزانی.
 کزانمویه: نیش پیګه یانندن، چوزاندنمویه، پرووزاندنمویه،
 کرووزاندنمویه.
 کزانن: کزانندن، کزاندنمویه، توزان، چوزانن، پرووزانن.
 کزه: تینی سهرمایه بدهم باوه، سروی یا. سپ، توژن، تووژ کرن، بای
 سارد، بای سخت.
 کزد: چرمموشک، نیوهوشک.
 کززه: — ی دق: قزه. چزه، قرجه، نیش، دهنگی میث و سوتانی چت،
 دهنگی برژانی کباب.
 کززه یا: بایه که بدهم سهرماوه، بای سوک، بای فینک، سروبا.
 کززه کز: چزه چزی گوشت و چتی تر لسه برناووری، کززه یه که له
 دوای یه کتری. — لی پیدابون: ژانی لیپیدابون.
 کززه لؤک: لاش کرووژم هلا تو، کمسپکه لاشی کرووژم هلا تیبی
 روپکها تیبی لایم کزی و سه خلته تی، کزوله.
 کززه ی جهرگ: مېس له پوله ی خوشو یست.
 کززه ی دهوون: نیش و نازاری دهوون.*
 کزیه لؤک (باک.): گیایه که.
 کزیوون: شهمو ته دان، گزها تن، به پهرؤش بون، پنهنگ خواردنمویه،
 زیزوون، زویریوون.
 کزخلدن (زا.): هلا پاجینی درخت بڼ جوانی و به خود اها تن.
 کزد: نیوه نیشک، همرچتیکي تپ که کمسپک هیشک بیتمویه — ی
 پیده لیتن، گیاندار و سوز ایپیکه، که خوی گرتی و له خم په خسی بی.
 کزدان: تپایی و ناولی ووشکیوون، پولمووشکی کردن، شوپنیکه، که
 همرچنده باران بباری شو همر کزی.
 کزدانن (باک.): پهره شن کردن، بلپس دان، ترووسکاندن، هلا پروانندی
 خوری.
 کزدیوون: پولمووشک بونمویه کردن. خره لایمبون و به خود اها تنی
 گیانداروسوزایی.
 کزیدونمویه: کمسپک هیشک بونمویه چتی تپ.
 کزی (باک.): کمسپکه به هو ی باوهری یا پیاهه تپیکیمویه باندیواری
 به کمسپکی یموه بی. بارتکه له نیوانسی تپایی ووشکیدا.
 کزین (باک.): پهره شن بون، بلپس دان، ترووسکان.
 کزمووک: دژی چمر.
 کزک: چزلیک، چزیلک.
 کزکه (نمده.): کزکوله، کسکه. چزیلک، کسکه.
 کزکردن: کمکردنمویه گری چرا و ناګر، خمگین و پهره شدار کردن.
 کزکزی (زا.): داچله کین، تالیپه تن.

کزکوله (نمده.): کزوله، شفره ی بهرازی، مرازیکی دهم تیزه له
 دارتاشی به کارده بری.
 کزکوله کردن (نمده.): کزوله کورپ کردن.
 کزک (زا.): سهرکوزری گفییوه.
 کزن: گیایه کی دهسجینه، دانه کی خره لئاویدا دهیخوسین دهم یه
 گیان له نیوانی نیک و همرزیدایه، کلپنه. (موک.) گلپنه، (جا.)
 گاګوز، پونه کشی بڼ خرگاهه باشه.
 کزنا ی (همورا.): کزاندنمویه.
 کزنگ: گیایه که.
 کزنیکه: شلکپنه، همریرتکه زورت پ به کموچکی نه کمو تپنه سهر پستی
 ساج و نهمرؤت له گمل پونیدا تربت ده کران وه کو که لانه بڼ خواردن.
 کزوک (باک.): بدهخت، بی تین، همار.
 کزوله: گیاندار ی کزول.
 کزوله یوون: کززه لؤک بون.
 کزوان (باک.): قمزوان.
 کزوهت (باو.): خوراکداره.
 کزووری (باک.): بؤک پروز، کالای خوری هلا پرووزا، بؤنی خوری
 سوتاو.
 کزووهوون: کزه کزی زور.
 کزیره (باک.): گیایه که.
 کزنیکه (بابا، شا.): شلکپنه، همریرتکی شله بدهست پانده کرپتمویه
 به سهرساجیدا بؤ برژاندنی، شلکپنه همریری زور شلی سهرسپلی سوروه
 کراوه، کمزنیشی تیدایه، دهیروژین و دهیخون.
 کزی: پهرؤش، خم، درژانګ، بی که یفی، زه بونی، خفه تباری.
 کزین (بار.): چموری، چمورایی، کزی.
 کزین (نمده.): چوزانمویه، توژیان، سوتان.
 کزینمویه (نمده.): کزانمویه. (نمده.) توژیانمویه، کلوزیانمویه،
 سوتان.
 کزیر (باک.): گزیر.
 کزیلک (خو.): چزیلک.
 کز (پړوا.): همرا. کمز، کمش، پاره ستانی بارانه و خوشی همرايه. —
 دان: هلا برینگانندن. کات، گونمر، پشکسا، نیستاکزی توه یا کزی
 شه تلی تووتنه. (کو.) نویه، همل، جار، چل، حمل، کمهت، باو. کز،
 نیز. — بونمویه: کزیمونمویه زویه دوای بارانه، که جوتی لی بکری،
 کمش، گمرد و رد. (شن.) کشت، زوربادراو، هلا قراچا، بؤچم و قاقز
 و چتی تر به کارده بری، که له گهرمان به سهری هاتیبی.
 کزه بارانه: بارانیکه که کاتی خویدا بباری.
 کزبلوک: گیایه که بنکه کی ده خوریت.
 کزک: تهره. (نمده.) کمز، قیاسه، تنگی وولاخی، که له خوری
 یا دزووی دروسته کمن. (باک.) فپه.
 کزگ (همورا.): تیلیمه کی درتیه دروسته کزی و تنکه قیاسه ی
 وولاخی پیدبه ستری.

کژل: پارچه کرټژیکي نيو ددانانه.

کژوړه (باک.): کژوړله.

کژوړه ک (زا.): خټزه.

کژوړله: کژوړه.

کژوومات: کژوومات، بټډهنگ و خاموش.

کژټي: باوټي، کاتيټي.

کژيلوک (زا.): گيا يه که بنکه که ي به پاکړاوي ده خوري.

کس: کسس، وشه يه که بټيټيرداني سهگان به کارده بري.

کسس: ووشه يه که بټيټيرداني مهراڼ به کارده بري، بيخ، گس.

کسه: هرپه، هسه، قش، بيخه، بټيټيرداني مهراڼ و بزنان به کارده بري.

کسه کسس: کسه.

کسه (که.): تيټريزي و گهراڼ، دهنگي که وهک ناوي بسمر ناووردا بکه ي وايه، کلپه، بلټسه ي ناوور.

کسه کسپ: کسپه ي يک له درواي يه کتري.

کسپ و کټ: کفت و کټ، گري پق و توپريه، داخ، نه ونده لمدا يا جنيوم پيدا يا قسم ي کوت تا — ي دهروغ دامرکاو داخي خوم ي پټ.

کسک: کسک، سموز. (باد.). چزليک، چزليک.

کسکه (هورا.): چزليک، چزليک. (نمرده.) کزول.

کسس: بټيټيرداني سهگان به کارده بري، چمند سه گيکي ي به مشري ده دري، هديکس کس، (هورا.) ده ي، دټيا.

کسسين (باک.): گريان، هاوارکردن، نالاندن.

کسکوله (نمرده.): کزول.

کسکانهوه (نمرده.): کزانوه، خمناک بوون.

کسم (نمرده.): کارپيشه.

کسوک: سه، سهگ. بټيټيرداني به کارده بري.

کش: کشسه، کشکش، کشش، بټيټيرداني بالندان به کارده بري. بټيټيرداني، مات، بي هست و خوست. سوارووني يه کټيک له نمدامه کاني شه تره نج بسمر شادا.

کشان: کش هاتني چت. کيش هاتن، گهراټوک، داکشان، کشران، کيشران. خوشين، تيټيرين، بوورين، رابردن، بسمردا —: داپوشران. تارمايي بسمردا —: تارمايي بسمردا هاتن.

کشانوه: گهراټيره دوواوه، (هورا.) گيټلايره، پاشه کشه.

کشاندن: کيشان، کيشاندن، خشاندن، لفاکه که بکشينه، کش هيتان به چت.

کشانکشان: وورده وورده کشان و تيټيرداني چت، فيسارکس — هات.

کشاو: مده (ع.) (ٸ)، کشه، کيشه، کشيده.

کشوي: بين دټري، پشودريزي.

کشايوه: گهراوه، پاشه کشه ي کرد.

کشه: بټيټيرداني بالندان به کارده بري، کش. (که.) هزارپي، (باک.)

کده ي دار، لکي گچکه، خلفي يه کسالي.

کشه: بټيټيرداني بالندان به کارده بري.

کشه کش: کشکش.

کشهل: کشپل.

کشهل: کشپل، پشکل، (دهر.) قشيل، پشقل.

کشت: تټو و هساندنه به زهريدا. (شن.) پټټ، کرټ، (شا.) کورټ، زیک، (جمبا.) پټټ. باف، وهرزي کشت و کاټ، بټيټيرداني زټو بادراو به کارده بري. — کردن: بافکردن. دانوټله ي چنراو. (باد.) توند و تټول، چالاک.

کشتاو کشت (هورا.): پشتاو پشست. — گهراوه: پشتاو پشست گهراوه.

کشته ک: بمن يا پهري يا ناويکه نزا (دټعا) ي نټيه تيټي بسمردا بخويټندري، تابي، نټيه تيټي. بمن يا ده زوي کشت چمند اووه ده زوي يا بغيټيکه، که زټو پټيکه به بادرې. پووشوي چه خماخي. ده زوي بادر او، ده زوي بادر ياگ. چمند اووه ده زوي پټيکه به بادر اووه. به جيوه و خنموه مرټي نسيټون هله يده گرين.

کشتک (دزه.): ووشه يه که مريشکي بټيټيردانه کري له کاتيکيدا، که نزيکي ته يکه و ته ي بي به تايه تي له کاتيکيدا، که بالنده ي لسمر نيشتي چونکيو به کشه بالنده کان هله ده فري.

کشتگا: کشتگه، شوټي کشت و کاټ.

کشتگه: کشتگا، موزرا.

کشت و کاټ: کردار، (که.) کشت کټل، تټوکردن، شه تل چاندن له زويدا، زوي کټلان.

کشت و کياز (هورا.): بيستان.

کشت و کټل (که.): کشت و کاټ.

کشتيار: خاوه ندي کشت و کاټ.

کشک (باک.): گمه ي شه تره نجې.

کشکه (هورا.): بټري بيستان.

کشکش: کشه کش. (نمرده.): هله پيرين.

کشکشان: سمارکدن له اووه تي کشکش دا.*

کشکشاندن: کيشان، درهنگ خستن، درهنگي بسمردا هيتان.

کشکشين (باک.): کشان، درهنگ بسمردا هاتن.

کشيش: تري ووردي بي ناوکي ووشک بووه يه. — ي: جوړه تريه ي سپي و سوريشي هديه ده نکی خړو وورده ويټ ناوکه.

کشيزه (نمرده.): گزنيزه، بدي گيا يه ي زټو به تام و بټو خوشه.

کش و مات: کژومات، کپ، نارام، بټيټيرداني، بي خشپه، هيدم، هيتن. — ي: کژوماتي، کپي، نارامي، بټيټيرداني، بي خشپه يي.

کشي: به ليز رابرد.

کشين: خوشين (بوټمار).

کف: بټوگن. — کرن: بټوگن بوون.

کفای (هورا.): کټخين، کټکين.

کفه (هورا.): کټخه، کټکه. دهنگي داگيرساني شه مچه و ناگريه، کفه.

کلاوډيه ژبو (که): کشکمزڼو.

کلاوډي بېدېلځ (نمرده): ناسنیکي لږوت تیرڅه بېسمری نالای د اده کمن.

کلاوډي پهنجه (پژو): مورووی گدی پهنجه.

کلاوډي چوکي (همو): کشکمزڼو.

کلاوډي زوځي (که): کشکمزڼو.

کلاوډيډرو: کلاوډيکی نافرته تانه، که لیره یا تارانی یا چمرخی تیده خری.

کلاوډينه: جوړه پتواسیکی گه لاپان و قوله بیه (باک). پېدل، قه لاتیڼک، باسکلاوډه.

کلاوډیوډه: کلاوډیوډکه.

کلاوډیوډرگه: کلاوډیوډیکی لبادینه بېسمر فمره جیوه شوان و گاو ان له کاتی بارانه پدا دهیکه نېسمریان.

کلاوډپاچه (همورا): کهله پاچه، سمروپي.

کلاوډچن: کلاوډروو.

کلاوډدار: کلاوډن، بالنده ییکه، کهله تووکی سمری کلاوډی بی.

کلاوډیوډو: کلاوډچن.

کلاوډوش (بابا): دهردیکه تووشی مالانان دی دوایه تمزوی دده اته سپه لاکي ده کوڅی، همدنیکیش ده لیتن دهردیکی کوژنده یه دوچار ی بزنی دهی نیوزگی هله ده ناوسی و خویتی تیده زی، تورک، تورکمان، عهجم، ترکمې شه.

کلاوډه شه: گیایه که.

کلاوډوچنه (همورا): کولانه، پژنه.

کلاوډوژنه (بابا، شاره): کولانه، پژنه، کونیکه لېسمریان ده کری بۆ پروناکی و دووکل لیده رچوونی. (بابا، شاره) پهنجه ریه کی گچکه یه زورترله بلندی له دیوار ده کری بۆ پروناکی.

کلاوډوډه: کلاوډزې. — ی: جوړه کلاوډیکی زړتداره له پژی شمېرېدا لېسمرده نری.

کلاوډوډی: کلاوډی ناسن له پیتدا بۆ شمېر لېسمرده نرا.

کلاوډوژې: کلاوډزېږین.

کلاوډوژېږین: ته پلن ژپړین، ته پلنالتون، کلاوډی ژنانه، غازی و لیره ی پیتدا ده دروون یا کلاوډ همرلن ژپړه لېسمر کلاوډی دده نیتن.

کلاوډه پهنگی: کلاوډیکه ده کری بېسمر لولای کورده د بۆنوهی، که دووکه له که ی باش ده رچی و بانه یگیتې تېمه.

کلاوډوچ (دهر): شوکلاوډ.

کلاوډوډوډی: جوړه شه پکه یه کی خوریه پالنه و جویتیر لېسمر هه تاوی لېسمری ده نیتن له کاتی درویندا.

کلاوډوډوډه: چوپړ پونه، فشه کلاوډه، بالنده یه که هیتده ی چوله که یه کییه پهنگی رهش و سپیه و خه تخه ته پتر له نیو کوډستاناندا ده بیږی.

کلاوډوډوډه: کلاوډوډه.

کلاوډن (که): به کلاوډ، کلاوډار.

کلاوډونه: کلاوډار، مریشک و پهلهوریکه کلاوډاری.

کلاوډین: گمده یه که به ننگو ستیله ده کری، کلاوډلارین. کاله مستانه. کلاوډی سه خری جین: (؟).

کلاوډو کلاوډین: یاریه کی دودوسته یی یه وهک یاری کوژدوینی به لام نهم به کلاوډه کری.

کله (همورا): سوورمه. (فه) میتشور لېبند، کولله. (نمرده) کل. (نمرده) کلی پردان.

کله پیچ (زا): خشتی کال، لگن.

کله دان (همورا، نمرده): کلدان.

کلهو: ناوړیکه له چوښکی گمره ده بېسمر بېستیکیدابی.

کلهوه (فه): قولای ماسپانه.

کلب (زا): که لېه.

کلبوون: گور استنوه، دورو کو تنوه، کلبوون.

کلهه: هالاری گمرای هارینیه. (موک) لرفه، قولته، کولان، کرپه، دهنگیتیکه شه له کری ناوړه پیدایه دهی.

کلهه کلپ: لرفلرل، لرفلرل، کلپه ی یک له دوای یه کتری.

کلپ و هوډ: کلپه کلپی زور.

کلنور: کلدان، (همورا) کلیدان.

کلچان (باک): فانووسی دهستی.

کلچوډ (باک): کلچیتوک.

کلچوک: پروانه: کلچیتوک.

کلچوکه (همو): ناسنیکه وه کوو میلی وایه لېنیتو که رسته ی جه نه چرپدا.

کلچووک: چتیکي باریکی لووسه چاوی پی ده پزیري، تیلچیتوک، کلچوک، پارووشک، ملچیتوک، کلچوډ.

کلجیف (باد): کلچیتوک.

کلدان: (باک) کلنور، کلدانک، (همورا) کلدان، کلی دان. کلنور، (همورا) کلیدان، توره که یه کی گچکه یه کلی هارپاری تیده کمن.

کلدانه (همو): ناسنیکي قوله یه وه کوو نالقه لېنیتو که رسته ی جه نه چرپدا یه.

کلدانک (باک): کلدان.

کلفهت: کاره کمر، ته یان، تایمن، دایمن، قمره واش، دهرما. مالا و مندا.

کلفهتبار: خاوند مالا و مندا، کلفه تدار، خیزاندار. — ی: خاوندیستی مالا و مندا، کلفه تدار.

کلفهتدار: کلفه تبار، خاوند مالا و مندا. — ی: کلفه تباری، خاوندیستی مالا و مندا.

کلفت (لو، فه): نستور، زل، زور، نازاد پاره یه کی — ی هیده.

کلفتی (لو، فه): نستوری، زوری، زلی.

کلهک (فه، شوو): قامک. (نمرده) ننگوست. دارتیکي درتیه ده خرتیه بیتل و خاکمناز و زهنگمن و پاچ و توره و نیتره. چتیکي باریکه لماناسی ستمه چوله ی یه کسم و پهنهورلاخ و کمر و نیتسترو نیتر

په یاد دهی و سهره لږده دا، دوو، دوم، (فه.) دوچکه، جرچکه، دوولک، ديف، (باد.) کووړی، قلیچکه، قلیچکه، (فه.) دم، ده قیک. — هډلگرتن: د مگرتن. — جوولان: لوجین. — جوولاندن: لوجاندن. — بړاو: دوکورت، دم پار. کلکاز (فه.): ننگوستيله. کلکاف (نمرده.): مازوو. کلکانه (فه.): ننگوستيله. کلکاني: مەردومی شیت وویته، پړستم پیاوړکی کلکانییه. کلکه: پرد. کلکه (همورا.): قامک، تپل. دلوړنی کیو. ننگوچک. چتیکه وهک مرزور به لآم نم بچو کتره و کلکیکی باریکی هیه. کلکبیل: دسکبیل. کلکپاسار (نمرده.): گرویسوانه. کلکپووته (همورا.): قامکه تپوته له، قامکه چکوله. قامکه پووته: قامکه تپوته له. کلکه پووته له: کلکه پووته، قامکه تپوته. کلکه پوه: نه خشیکه له تعوون دروسته کړی وه کوو کلکی پوه. کلکه پړوی (بابا.): جووړه تر یه که. گیازهر داو، گیاسه فرا، گیاسه کی هارینییه نمرنویه ک بلند دهی، قهدی کمیکی خواره له بنه و تا ناو قه دی که لای باریکی ۳ چوکل دهره کات و له ناو قه دیه و تا سهر چتیکی دهره کات وه کوو کلکه پړوییه، به تیزی یا به تهری بخوری بزوهره داو زور باشه. کلکه سووته: زمانلووسی، پترامووسی، کلکه له قی، چاپلووسی، پووپایی، پروالمت، ماستاوسارد کردنوه. — کردن: پروالمت کردن. کلکه سووته که: بړوانه: کلکه سووته. کلکه سووته کی: کلکه سووته. کلکه قنکی: مېس له جوولاندنی یه کیکیه به کردار یا به گرفتار — ی مده واته مېدجوړلینه و سهرمه که سهری. کلکه که له (نمرده.): کلکه گموره. کلکه گموره: قامکه گموره. کلکه له قی: کلکه له قی. کلکه له قی: پووپامایی، کلکه سوویه. کلکه مار: مېس له چتی زورتاله. کلکه مار کردن: ژه قنه کردن. کلکه نگوچک: ننگوچک، سوزانی. کلکه نمانا: ننگوست غا، کلک غا. کلکه وانده (همورا.): ننگوستيله، (بابا.) نمروستيله. — ی دروومانی: ننگوستيله دروومانی. کلک نامپاس: (؟). کلک بېس (نمرده.): مېس له کسیکیه، که دسته شکی کرابی، دهروو یا بېنیکه له قامک گری دهری بویر خسته وې چتیکی. کلک بېسه: کلک بېس.

کلک بېک (فه.): قامکی شاده. کلک پیوه کردن: بریتیه له گالته به کسیک کردن، قامک به قوونی کسیکی دا کردن. کلک ته قینه: کلک هلسه نگیته. کلک قینه (فه.): قامکه تپوته له. کلک قیله (فه.): قامکه تپوته له. کلک دار: چتی خاوند کلک، بۆکل و په لی دسکداریش به کارده بری، نمر تاره کلکداره لیسر تاره که داگره. دمدار. کلک قهوینه (فه.): قامکی ناوه پاستی. کل: کردن. — کردن (نمرده.): کناره گرتن. ناردنی کسیک بزو جیگاهه کی. کلک گرفتن: کلک بمرز کردنوه ی وولآخی بمرزه یه له کاتی سواروونی دا و یا له کاتی غاردانید. کلک گیر (نمرده.): قوشقنه. کلک مېهلی (دهر، همورا.): قشقه له. کلک نامپاس (فه.): قامکی نیوه پاستی. کلک نما (نمرده.): ننگوست غا. کلک نیشان (نمرده.): ننگوست نیشان. کلک (که، همورا.): گر. — دامردن: دامرانی گر و بلیسه. کلکونه: کلکوانه. کلک ووژه (فه.): قامکه گموره. کلک هه لته کینه: کلک هلسه نگیته، دوو فدریز، دوو فپک، کلک ته قینه، قلیچکه مورت کتی، (باد.) زیج، بالنده یه که. کلک هه لسه نگیته: کلک هه لته کینه، بالنده یی کی کچکه ی کلک دریزه همیشه کلک هه لته ته کیتی. کلک (که.): چلم، چلمی خست. کلک ساندن (باک.): سهرسام کردن. کلک سین (باک.): سهرسام بوون، واق وورمان. کلکمن: چلمن. کلک میش: کلک میش. (زا.) چلم. کلک نشک: درک و داللی دهشته، که له هاوناندا ووشک ده پیتوه با دهیشکیتیتوه ده بیاته ناو دۆل و دهرانه و. کلکانه و (همورا.): کولاندنوه. کلنچک (که.): کلنچیه. کلن (همورا.): کولله. کلن: کلن، پلور، کولن، کریست، پیپوک، (باک.) کلور، بیلور، پلور، به لور. — قنند: که لیه شه کر. کلن پینک (زاغ، دهو.): سهرکی چیا، قیتکایی سهرچیا یان، که مک، که پک. کلنوت: کلنک، کولنوت.

کلز

کلۆچ (باک.): شاخی پەشمولاًخ و ئاۋالان و ئیستر، قۆچ، جورورە مارمارۆکەییکی پیچ پیچە وەک بازە.

کلۆخ (باک.): لەش، کاسە سەر. (زا.) یەک سەر لە ئاۋال.

کلۆز: چۆل، بەتال، پوچ، خالی، هالی، (هەمرا.) قورۆل، هەلۆل، هۆلۆل، ناو بەتال. — بونی ددان: نەمانی میناکە و دەرکەوتنی قورۆلایی و چالاییەکی. (باک.) کولتیرە شەکری فووکرا و نۆیەتال. — (زا.) کلۆچ. — ی: هۆلۆل.

کلۆز: هەلپەلەو و خاوە کوو قەرە خەرمان.

کلۆس: شۆرتی خۆجییی، خۆیی.

کلۆسک (باد.): کورپەلە.

کلۆسن (هەمرا.): سەندەگل، گەمەت.

کلۆش: (باک.) بستی، کولۆش، قەسەل، قەسەر، سرووت، لاسکی دەغلی درواو، کە لە سەرزەری بەقیتی ماییتەو.

کلۆفت: ئەستور و زل.

کلۆک (جا.): کلۆت، سەمت، کەلەکە.

کلۆک: بەکۆل، ئەم نۆکە — واتە دەکۆل.

کلۆکە گورگە: گولتیکسی تۆپی سورورە وەک سەر مەخمەری وایە، لەسەرەتای هاویناندا پەیدا دەبێ بستیەک بۆند دەبێ.

کلۆل (بەل.): مەری نۆچاوان سەپی. (بەل.) سەرتا ووسی، کەسیکە پێشەسەری تووکی پێنەنەبێ.

کلۆل: بێچارە، بەدبەخت، چارەپەش، کولۆل.

کلۆلاش (هەمرا.): گیایەکی بەرزە قۆزاخەییکی دەنک دەنکی باریک دەگری ددانێ پێ دەناژنەو.

کلۆلی: بەدبەختی، چارەپەشی، مەینەت. پووشە، پەتەر، کێشە، تەگەرە، قۆرت.

کلۆم (هەمرا.): کلۆمەک، کولۆم، قفل، سەرکلۆم، کللیل و کلۆمی دار. — دان: داخستن.

کلۆمەک (مەک.): کلۆم، سەری ئیسکی پانییە، گە پانییە، کە دەچیتە نیو نیکەو.

کلۆنی: کریستالی، (باک.) بیلووری، بلووری.

کلوو: کولور (باد.) پاتۆرە. — ی بەفری: (هەمرا.) کلوو وەرور.

کلوو وەرور: کلور، کولور.

کلور (باک.): کلۆز. کرور (پێنج سەدەزارە).

کلووک (هەمرا.): گۆل، کولۆک، شکۆفە دار.

کلوو کە گورگە: بڕوانە: کلۆکە گورگە.

کلوو کە نیسان: گولێ نیسانی.

کلۆجە (شەن.): کلۆجە، کلۆجە.

کلۆدان (هەمرا.): کەلدان.

کلۆزە (پەرە، باک.): کلۆجە.

کلۆس: چۆجە، کە بنەبەر بوی، تیرە هەمەوێند بنەبەر بوی.

کلۆشە: کلیسا، نیوی دێیە کێشە لەناوچە قەرە داخ. کەلێشە، بۆکلیشە.

کلۆسمان (زا.): کلۆکە بۆ جوانی بەکاربیری.

کلۆشە: بڕوانە: کلۆشە.

کلۆل (نەردە.): کللیل.

کلۆلە: کللیلە بەفر.

کلۆلەبەر: پێنەبەر تەکە هێشتا نە پوخابی.

کلۆلەبۆون (نەردە.): دەم چوونە کللیلە.

کلۆل و کۆم (نەردە.): کللیل و کولۆم.

کلۆجە: کلۆجە، کلۆکی بزن و هی دووگی مەرییە، (باک.) کلۆزە، (شەن.) کلۆجە، (کە.) کلۆجە، باقل، ئیسقانیکی باریکی گری گری گری کورتە بە ژور قوونی بزن و مەر و هەندێ گیاندارێ ترەو لەجیاتنی کلک.

کلۆجە: کلۆجە.

کلۆجە: کلۆجە.

کلۆت (باک.): سەرزۆک، سەرور، سەردار.

کلۆس: کلۆسە، دێر، پەرسنگای فەلانە، جێگای خودا پەرسستی و فەلە و دیانانە.

کلۆسە: کلیسا.

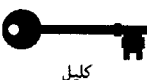
کلۆسە: کلیسا.

کلۆش: شارای خەلە و خەرمانییە.

کلۆشە: بێباخەل، وێنە چت، کە بە قەبارە دەری پێنەری بۆنەو، کە وێنە زۆری وەک وی لەسەر قاقەز بە هۆی چاپخانەو چاپ بکری.

کلۆقەنک (باد.): لئوتکە چیا.

کلۆکی (باک.): بۆلەندە کە.

کللیل (هەمرا.): کۆپل، چۆجە زبەندە قفل یا کللیل

کلۆمی: دەکەرتەو، کللیل کولۆم و ئیستر.

کللیلە (مەک.): شۆرتیکی قوول و چەکە بە بەفری تێدا لوللدا و پری کاتەرە و رێگای خەلکی بگری، گێژەنە بەفری. (سەق.) پێنەبەر.

(کە.) شەرنەختی، غاردانی وولخی بەرزە بەدەوری خۆیدا.

کللیلە: مەل: گری مەل.

کللیل بەدەست: کللیلدار، کەسیکی کللیلی شۆرتیکی بەدەست بێ.

کللیلدار: نۆکەر، کەسیکە کللیلی شۆرتیکی بەدەست بێ.

کللیلدار: داخستنی دەرک و پەنجەرە و ئیتر بە کللیل.

کللیل و کۆم: کللیل و کولۆم.

کللیل و کولۆم: کللیل و کۆم.

کلۆجە (فە.): کلۆجە.

کە (زی.): پێچ، کلۆو پیچ، سەر پیچ.

کەمخ: کاماخ.

کەم (باک.): قوولە، نۆک.

کەرە: کەرە.

کەز (کە.): ئەوێ، کە گوری و کەنارەکانی تاشرابی.

کک (باک.): کلوری شوی.

ککمه (باک.): قوړې. (پهوا.) قومقوړک.

ککمه (باک.): کيژې، کچې، لهکاتې بانگ کړنډا.

کن (باک.): کورت. — کرن: کورټکردنمه. لا، تک، تنیشت، نک،

گشک، با، لال، (باک.) جم، هند، قند، لایمن، پخ، بال. — تو: لای تو.

— با: لېامن، لهکن من. له — له: له، له، له، چمنی، (باک.)

تنیشتکی.

کنا (نمړه.): کناچه.

کناچه (ههوا.): پروانه: کناچې.

کناچهکې: خوشکله.

کناچلې چم (ههوا.): بېبېلې چاوی.

کناچې (زن، شېبه، ههوا.): کچ، دوت، کيژ، کچيکي هیشتا شوی

نه کړدې، ووتېدې کیشې وکړو ووتې کچې.

کنار: داری نمېک.

کناره (که.): شوروی خانو. کنار.

کنانهوه: هلندندان، لندشوما کوتن.

کنه (ههوا.): سهرنج. — کردن: سهرنجان، لیکولینمه، لېنچینهدا

چونه خواروه.

کن بهرامی (ههوا.): کوم دهرهاتن.

کنج (جز.): تنېا به مرادخانی دهلین. (باک.) بې نویتزی ژنان،

تیکوتن. — ی وی هاننه، لېمرکنجابه، بې نویتزی، تیکوتوه. (باک.)

بمرگ، جلک، پوښاک. (نمړه.) چتی کال و کرج.

کنجر (باد.): پېړ.

کنجک (باک.): پېړیکه قاب و کوچکی پیدهشوری، بووزو، بووزو،

قاپشور.

کنج و کول: پروانه: کنج.

کنډ (کو.): (که.) کز، کمنډې، شریتی باریک یا نستوره. (بابا.)

تهخته ساف، جوړه دهزویکی باریکه کمنډې گوښی شکر و چتی تری

نستور.

کنډه: دهزور.

کنډدوک: (که.) تمشي.

کنډروس (پهوا، باد، دهش.): سندان، زلفنج، زلفنجاو، ژهری مار،

قوزهلقورت، بۆ جیتیوکار دهبریت.

کنډو (بار.): گوتلیکی دوسالانې نیترومیته، پارگویتز.

کنز: گوښ. (که.) کمنډر.

کنک (باک.): قولېنه، قلمووکورت، خرین.

کنگ (که.): قوون، قنگ، کوون (سنة.) تن.

کنگهبان: قوونبان. بې — بې قوونبان، تمبعل.

کنگر (ههوا.): کنگر، قنگر.

کنگره کهرانه: کمر تمشي.

کنډه (پهوا.): (ههوا.) قالنکه، دارتکی دولکی درېزه ډک و دالی

بې کوزه کمنوه و پهریښی نستری پندروسته کړی.

کنووس (باک.): بهرچاوتنگ. — ی (باک.): بهرچاوتنگی.

کنووکو (نمړه.): گردکوش.

کنډر (باک.): دوومل، قوونیر. گوتلیکی زهره، داری ملحم.

کنډه: کنډرکه، کنډر، گیایه که گولی زهره و بونخوشه تا چوارستان

بلند دهی گه لایه کانی وهی سیتوهی دهچی، وینجی کتویه، هر

لاسکی تنها سې گه لای پیویه و سمری هممو لاسکه کانی به گولی

زهره داپوشراوه، بۆموریانه بغیتو چلان وهره کړت.

کني (پهوا.): قرماخه، قه قماخه، قرماغی سدری کهچه لآن.

کنیست (باک.): چاونیشیه که ناویکات.

کنیوال (بان، ههوا): کوپاده، قوپاده.

کو (باک.): ژبوناکو: بونموی که. (زا.) کا. پیرو، کومله

نستیره کی نارداره به نیتوهی استی ناسمانوه لهنزیک کوتایی هاویندا

پیدا دهی. جوړه نه خوشییکه له چاوی چاره یی ددها پشکینه کی سپی

هلمده گپړی پیسی نابینې چاره یی بومو جوړه دهکن: یه کیک له خورینی

دهمی پرده کات له ماست به توندی ده پرمینې بمانا چاره ناسازه کیدا،

تاچمند پوژان نم کرده یی دوپاته و سیتا ته ده کړتسوه لېمرنموی،

کماسته که ده چیتسه نیتو چاویسوه چاک دهیتسوه. (فه.) کرژ، کیتو،

زنجره یی کو: زنجره یی کیتو. (باک.) که: مرؤقی کو ته دیت برای من

بوو: مرؤقه کی، که تو دیت برای من بوو. (ههوا.) کووی، کویتنده ری.

— ملی: بۆکووی دهچی؟ چه — له کووی. گرد، (باک.) خر، کوم،

توپ، برهات، (ههوا.) گلیر. — بونموه: خر بونموه، بهرگین،

بهره قبون، کومل بون. — کړنموه: خر کړنموه، زجیف کړن، برهات

کړن، بهر هفکړن، بهر گپاندن، کومل کړن. (کرما.) قوبن، ده غلیکی

بهریزه، کله ناویدا پارچه پارچه یی گچکه، که جیگا که یان بهر یزه

تیکد تالین و بهر زده بنموه. — (باک.) که، نه گمر، گمر، دارا — چوه

دیاریه کړی نغزیش دچم: نه گمر دارا چوه دیاریه کړی منیش دهچم.

کونندهای همرس: کمرسته یی چیکلدانه.

کوبه: شیرازی پم تروکان. (کو.) موک، بابا، (ههوا.) پمراویز، نمر

پارچه تیلما سکانیه دروای نوبستانموی کناره کانی لمدیوی ژوروهوی

دهدن، سبانه.

کوبل: شوینی پوچ له دهغلان.

کوبون: کوبونموه.

کوبونموه: خر بونموه، کومل بون، گرد بونموه، بهرگین، بهر هفبون،

جغان، جفین، (باک.) هتورین، نیتورین.

کوپ (باک.): قولله، ته پۆلکه یی سمری کتوی. — ی چا: پیتلوی

چاو، (باک.) کوپک.

کوپار (نمړه.): کوپاره، نستوی مل.

کوپاره: کوما گوتلیکی گمره و بهرزه بهر پشت ملی ووشتو

وولاخسوه، دوکی پشستی ووشتو. کوسپایی و زهویکی بهرزه.

کوپان (ههوا، بابا، باد، فه.) کورتان، پالان. کوچان.

کوپانه (که.): نمر نهخته توو که، کیمسمر پشستی بهر خانیموه دپلنموه.

(که.) قیتایی سمر پشستی ووشترا، دوکی سمر پشستی ووشترا.

کۆپاندروو: کورتاندروو.

کۆپان ناخن: شیشیکی سهر دوو فلیقانهیه پووشی پی له کورتانی ده ناخن.

کۆپاندروو: کۆپاندروو.

کۆپان وویاز (ههوارا): کورتاندروو.

کۆپانی شووان (فه): گۆجانی شووان.

کۆپهه (ههوارا): کاتی پووشه.

کۆپهران: کۆپه لان.

کۆپهه (که): خرکه، دهسته بهرد.

کۆپه لان: کۆپهران، جیواڵ یا تهلیسیکی پرله کایه له سههر پشته وولاخانی شهخه کیش داده نین تا پشتیان بریندار نهی. ملوانهیه کیشه له قایشی خه و نهستور لهملی گاجووتان لهبن نیری تا نیره که ملی نازار نهاده و برینداریشی نهکات.

کۆپهک (باک): پیتلوی چار.

کۆپهانه (باک): سههرهوتر یا پهترکردن.

کۆپیان (باک): تیره چوون، چونهغیو.

کۆت: داریکی دوپهله دهخرتیه پیتی گامیشهوه تانه پروات. پروت، پهتی، قۆت، کۆل، کورت، دژی درێژیه. تهغه بۆ سههره کار دهبرێ: سههرکۆت. دوو تهخته یانی گچکهیه وه بهر کونی معشکه و هیزه دهدریت له دیوی بنهبانی توند دههستری. (باک) قولله، قهلات، دژ، قولله ی کیری. — کرن: گۆرانی بههنگی بلند کۆتن. (که) چیلکه یا پارچه داریکه کونده یا خهگه ی پی پینه دهکری و کونه کانی پیده گهری. کۆتی بهندیخانان، پیتوهند، پابهند، دهسته بند، (شن) خهلیلی، سهند، دارفه لاقه، جووره پیتوهندیکه له دهست و پی دهکری.

کۆتا: کورت بهلا. کورت، قولله. — بوون: پرانهوه، قه دیان. — کردن: بهسکردن، پراندنهوه، برده سههر، برینهوه، کۆتایی پیدان، دووایی پی هینان.

کۆتاک (نهرده): مۆلگای نازا، پهچه.

کۆتاکردن: بهسکردن، کۆتایی پیدان.*

کۆتاق: (باد)، کۆف، (ههوارا) که لاره، هوشیکه دیواره کانی به مۆنیک بلند و له دار و پووش دروسته کری، سههرانی نیه له زستاناندا نازا لای تیده کری، دیواری تهویه ی نازا لان له تانوکیش دروسته کری، بۆ ههمو شوو تیکیش به کار دهبرێ، که سههر و مالا تی بهشودا تیدا مۆل بدری. (موک) جووره که رهسته یه کی جووتیه به چوار که لان راده کیش سرت. که پریکی نزم و سههر سوو اخدراره میوه ی له سههر ووشک دهکریتهوه، مشتاخ. (باک) جیگای دهمه دراوی. — ی (دهرو): ههواره مههر.

کۆتاپین (ههوارا): کورت بین.

کۆتاپینی (ههوارا): کورت بینی.

کۆتاهاتن: دووایی هاتن، پران.

کۆتاهی: کۆتایی.

کۆتایی: پرانهوه، قه دیان، هههره دوایی، کۆتاهی، دووایی ههمو چتیک، دووایی ساڵ، کۆتایی خهله و خهرمان. کۆتایی تهمن. — کردن: هیتفاندن. دریتی کردن له کار تیکیدا.

کۆتایی پیتوهند: دووایی پیتوهند.*

کۆتایی هاتن: پرانهوه، دووایی هاتن، پران، له بنه هاتن.

کۆتایی هینان: دووایی پیتوهند، قه داندن.

کۆته: کۆلکه دار، جووره داریکی گهره ی پی بهره، داریکی درێژی به گۆلنێخ له زههیدا چه قاری له له کراو له راستی ههر له له ییکی قولتیکی ناسنی تیدایه پیتوهندی تیده خری. کۆتا. — کردن: کۆتایی پیتوهند. (باک) کهر، کهرکه پهریک، پارچه مه پهریک، میتیگه لیکه گچکه.

کۆته ره: پهلهووریکه بالی نه مایی. داریکی بهرزه گۆشتره و شان گۆشتی له سههر له تهلت دهکمن، کۆته. پارچه داریکی خری ناله بهاره، بهنداریکی نهستوری به راه. سههره بزوت.

کۆته شیکن (نهرده): پارچه ناسنیکه له بهره ده می بوخاری داده نری بۆ تهکاندن ی بزوت.

کۆته هه (باک): ههنگوین.

کۆته که (پهوارا): کۆلکی ددانی. (باک) دژواری، سهختی، نازار، کورتن. — ی: زههر، سهخت.

کۆته ل (باک): نهوشتووار. قهراخ و کهنار نهوشتاندنهوه ی جلیک و نیت. (ههوارا) تایدیه، پهیکهر، چه مههر، دووای مردنی یه کیکی خۆش بوست، که جوان یا نازا یا نهوشتووار چاک و جوو امیر یان ناو دار بووی بههره که ی پشته نه سهه که ی ده پازینه وه و چه که کانیشی پیتو ههله داوه سن و نهوسا پیتی ههله ده لپین و ده یگه پین. چوکل و چیتو، (که) کۆز (بۆ ده غل و دان)، درشتی گۆله گه م و جۆ و نیدیکه یه، که دووای گیتو جۆخین ههله گرتن و ههم دووای له پیتو و سههره ندانی له سههره ی پیتو یگه ده پیتو تهوه، سههره کۆز. کۆمه له دارو دره ختیکه دار به پرو یا مازوه، که چه پهری، ناره له. پهیکهر. نۆ ی ناش.

کۆته ل: ناره بۆ شوو تیک له بهره ده می دی ی سوورداش، که دارو ده ونی زۆره.

کۆته ل بوون: گهره بوونی مندا ل، مندا له که کۆته ل بهوه: واته له خهم په خسیوه.

کۆته ی (ههوارا): کورتن.

کۆته ی پا (ههوارا): کورت نه پی.

کۆته ی قهساو: بهنداریکه قهساو گۆشتی له سههر وورد دهکات.

کۆته ی کهوشره: بهنداریکه کهوشره و کهوشی له سههر دهووری.

کۆته یو (ههوارا): کورت نهوه.

کۆتر: (فه) که بووتر، که بووتر، (ههوارا) کارا تری، (باک) بههیش، که قۆک، بالنده ییکه کیتی و که ی ههیه، به لان کیتی به کانیان پتر شین و سپین و به قه دار که یه کی چکۆله ده بن.

کۆتوره (موک، کۆ)، کۆتوره، سههری کۆله کانه، داریکی پانه له ناره ندی ههسوون و (کۆمانج) ی دهواری داده نری. (پۆژ)، پهگ و ریشه ی نهو دارو دهمه نانهیه، که له مۆتر خاک ده دریتن بۆ سوو تاندن، کیسه له.

کۆتوره باریکه: جووره کۆتریکه له کۆتری ناسایی گچکه ترویا ریکتر و بۆره و خالیکه له لای گۆتیه تی خووتدنن له می مانی ناچی، (بهرز) ترینه، (ههوارا)، خۆ، شهم، تفتیلک، (شا)، ترینکه، (پۆژ)، بار. توویل. قومی.

کۆتره بهرچيله: کۆتره باريكه.

کۆتره تەقلەباز: کۆترىكه له ههوادا تەقلەى لێدهدا.

کۆتره قەلەش (کۆ): جووره کۆترىكى کىرييه.

کۆتره کەفيله: کۆتره، کىرييه.*

کۆتره کىرييه: کۆتره گابىل، گابىل، هى شين و سپيان ههيه.

کۆتره گابىل: کۆترىكى زۆر گهوره له لى بهواراندا دهژى دوو دىخى سېى لىسهى بالىيه.

کۆترىباز: کسىكه، كه كۆتر پابگرى. — ى: پاكترىنى كۆتران و بهخىركردنى.

کۆترخان: كولين، (باک). بۆرانخانه، (باد). لىس، جىگايه كه بۆ لىسهى هەلەنەشتى كۆتران به تهخته يا به چەند پارچه دارىكى له بڵندى دروستدهكەن.

کۆترۆك (بار): فېنجانى سهردارتىلانه.

کۆتره هاتن (نهرده): كۆتايى هاتنى چىتيكويه.

کۆتەك (بار، باد، باک): كاسه، كۆجيله، (پۆژ). تەپسى، (پۆژ)، ههورا. تەشى، كەمۆله، كۆتەك. — ى ناش: كه پۆله.

کۆتەك: توتكەسەگ.

کۆتەك (پۆژ): پەگ و پىشەى دارىيه. تەشپىيهى گهوره و قوولسى دهم و آلە.

کۆفن (زا): كەوتن، كپاندهوى گۆشت له تىسكى بهددان.

کۆفناي (ههورا): كهواندن، خستن.

کەفتى: كورزى دارين.

کۆفيله (ههورا): دره خىتىكى گچكهيه لى بهركزى بهرزەبىتته.

کۆفيناى: بهوانه: كۆتەنى.

کۆچ (بۆتا): (كۆ). كۆرىس، نازا لى بى شاخه، كۆژ. كۆجه له: كاسەى دارىنى گچكه. چىتيكه له قوپ دروستدهكرى له وینهى لالەرىج له قەدى دارەنى قايم دهكرى تا بنىشته كەى تى بهجى. كۆجيله: (گەرد). شكە، (كۆ). قۆديله، كۆجه له، كۆتەكه، كۆتەكى ناوییه له دارىيه.

کۆچ: بزن و بهرانى بى شاخ. نۆغز، كەل و پەلى كۆچەرييه به بارهوه. — كردن: بار كردن، رۆيشتن، گوێزتنهوه، كۆجه لكۆچ، بار كردنى مالى له شوێنى كۆمه بۆ جىگای تر. (باک). قەدى داران، سووره دار. — كرن: پۆيشتن، بار كردن.

کۆچاو كۆچ: گوازتنهوه لى كۆچمه بۆ نەكۆچ، هەركى هەم خەرىكى چاو كۆچين.

کۆچای كۆچ: كۆچاو كۆچ.

کۆچه (ههورا): جووره هەنجىرىكى ووردى سوورخەرى زۆر شىرينه.

کۆچهى: پوهەند، خىلات، كۆچهى، خاوهەند مەپ و مالات و دهولەتن گەرمين و كۆيستانى دهكەن و پەشمال نشينن.

کۆچهوات: خىلات، خىلات، خىلەسات.

کۆچهى: چادر نشينى، چۆل گەردى، كۆچهى كەسكه نىشته جى نەبى كۆچەكر و گەرمين و كۆيستانى بكا.

کۆچهك (يەز): مەلا، زانا، كۆچەك، شىخ. كۆپىكى جوانه جلى ژانە لى بهركا و لى تىپاواندا سەمايه بكا.

کۆچهكو (ههرا): جووره هەنجىرىكه وەك كۆچه، بەلام نەم زەرده.

کۆچهكه: فىستى سەرى ژان.

کۆچهل (باک): بەندەرى، دەهم، كەوه.

کۆچهله (پۆژ): گەى سەمىيه، جووچهى سەمىيه، جەگەى سەمىيه. (نەرده). چالۆ.

کۆچه لكۆچ (كە): كۆچەكرەن.

کۆچهبار: كۆچهى، كۆچەكرەن.

کۆچهخانه: شوێنى كۆچەكرەن. (باک). دیزەى چكۆله.

کۆچەك (يەز): مەلا، زانا، شىخ، (يەز). كۆچەك. (بار). ناوورگ، سىكرچكى ناورى. كۆچەك، (زا). توتەك. (باد). ناو. دىپه خانه. (سوورچى). كۆچەك.

کۆچەكه: قۆچەكه، قۆله قۆچەكه، (سوور). كۆچەك، جووره كۆلۆيكە سەرو گۆيلاكى دادەپۆشنى مەندال لى سەرى دەنەن و له پەشتەوهش كلكسى شوێنەبىتته. له ههوارمانيدا نىشانەى كچانە چۆنكو تا مێردى دەكەن لى سەريانه.

کۆچەكرەن: نۆغز كردن، پۆيشتن، بار كردن بەمال و مەندالە بۆ شوێنىكى تر. مەبەس له مەردنەيش.

کۆچەلبەس: چەند بەرى سەمىيه لى بهركەمى تىرەى مەرهزه لى زهوى بەرزو نەمدا بۆ نەوى، كه نارهكه پۆنگ بۆخواتهوه به تەواوى هەموو مەرهزهكه ناويدات، كۆچەلبەست.

کۆچەلبەست: كۆچەلبەس.

کۆچەمال: كۆچىكى گشتىيه و بهو مەرجەى كەس بەجى نەمىتى.

کۆچەمىش (باک): خەلفى مېش هەنگووينىيه، كەلەنئى قەلەشتى بەرداندا ديار دەكات.

کۆچ و بار: بار و بارخانه، مالى كۆچهى، كه له وولاخ نرابى، تەمىت.

کۆچ و مالى: كۆچ و بار.

کۆچه لكۆچ (نەرده): كۆچاو كۆچ.

کۆچى دووایی: مەبەس له مەردنەيش.

کۆخ: — ى سەگان. (باک). كۆلانه، — امريشكا: كۆلانهى مريشكان، زنجىكى گچكهيه له نىتر باغ و باخچاندا. لۆده كا، كه هەمووى سوواخدرابى. تەويلەى پەشموولاخان، كۆماج، زنج، قوورچەك، قووخەل، كۆژە، قۆخ، قووخ، كۆچەل، خانووكەى باغ و بىستانان، كۆچهمران زهوى قوول دەكەن و داران بهو جووره (۸) بەسەرى دا پايەلەكەن و گىاى بەستراوى باقەباقه لى سەمى دهەنەن بۆ مەپ و مالاتانى بەكار دەبەن. خانووكەيهكى دەمەكەيه له دەرهوى ناوايى دا تەمنا هاوینان تىپیدا دادەنیشن يا ميوه و دىوارى تىپدا پەروە دهكەن.

کۆخا (ههرا). كه. (كۆپىخا، كەپخا).

کۆخەفەن: كۆخەفەن، قەلەخانەن.

کۆخە: قەلەخ، كۆخەك، كۆخە، (ههرا). قۆزه، (زەن). داودە. (كۆخە، قۆزه، كۆپەك، (ههرا). قۆزه، قەه. (باک). تەپالە، شياكه، پىخ.

كۆرۈنگان (باک.): گيايهکه.

كۆرۈكەن: كۆيۈر، بى چاۋى. ئاۋاللى گۈي چكۆلە، (ھەمرا.) كەپە.

(خۆ.) كۆل و كانى، چلک و لەش شوشتن. — كرن: چل شوشتن.

كۆرۈش: بەشپۈزۈمە چەمانسۈمە و نىچچاۋان لەسەرزەۋى دانان،

كۆرۈش.

كۆيۈ: كۆيۈر، بى چاۋى. ئاۋاللى گۈي چكۆلە، (ھەمرا.) كەپە.

كۆيۈ (پەوا.): كۆل، چلشوشتن.

كۆيۈان (پۆزۇ.): ئاۋد پ نەم جىگىيە ئاۋد پى دابى ۋە كۆيۈ نىچچە كەندەلانى

لى كەردى.

كۆرەدار: كۆمەلدەلەردىكى چرى بەيەكە چۈمە.

كۆرەك (ئەردە.): كۆرۈك: زەمانى چت.

كۆرەكە: كۆرەكەرى ئاش، نىتى ئاش، ئاۋى بە كۆرەكە ئاشىدا چى.

كۆرەلاش: گيايەكى بەھار يىيە لە شىگ دەچى، بەلام نەم گەلانى پانتەرە.

كۆرەپە: بۆسە، خۇشاردەنمە.

كۆرەپە: دوۋا كەرتۈ، سالتىكى باران دوۋا كەرتۈ و دەرەنگ بىبارى بەھارى

ساردى پىتى دەلەتەن نىمساق شۈالەي كۆرەپە يىيە. بەبە، كۆرەپە، بەبە،

مەندالى شىك و ساۋا.

كۆرەيس: بىزنى بى شاخ و كۆل.

كۆيۈ: كۆيۈر، چاۋسەي بۈيۈ. كۆيۈر.

كۆرەيس: كۆيۈر، كۆيۈر، چاۋتارىك بۈيۈ.

كۆرە: ھارار، فېغان.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەكۆر: چىلە چىل، دەرەنگى نەسپىيە لە كاتى سەمكۆلەيدە يا لە

كاتىكىدا، كە خاۋەندەكەي سۈۋارى بى: كۆلارە، دال.

كۆرەپە: كۆرەپە، بەبە، بەبە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

كۆرەپە: كۆرەپە.

بەرغ و بىزانە لە دەردە، پەۋان. ژورۈرۈكىشە لە تانۈك دروستدەكەرى بۆ

كار و بەرخان، پەچە. ھەۋارگە، لەمەرگە.

كۆزەنە (زا.): جوۋرە تىرىيەكى گۈلۈگەردەي خەرە.

كۆزەنە: كۆيۈ زانىياري.

كۆزە: جى مۆلگەي كار و بەرخانە. (كە.) كەسپىكە سىپىياتى پىشى

لەمەشى پىرى.

كۆزە: نەۋارچە گۈلەگەنم و جۇيانە و نىتەرە، كە دوۋاي گىرە يا دابىرتى

بەسەر بىرتىگىدا مابىتە، ۋاتە نەۋ دەرەگەنە، كە لەناۋكىيى خۇياندا

نەھاتىنە دەردە.

كۆزە: يەكپەكە پىشىكى بۆي ھەلپەروۋاى بى.

كۆزە: چىنارستان، دارستانىكە ھەمىۋى چىنارى.

كۆزە: ساۋايان لەكۆزىدا كۆرەنمە.

كۆزە: كۆسە، لەسەر پىگى چىار دەشت و ئىدىكەدا بەرد يا ھەمراز و

كەندەلەكە پىگى بىگىر يا لەنپىر پىگىدا بىت.

كۆزە: جىگىيەكى گىچكەيە بۆ خۆ تىدەلار دەرە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، گيايەكى گىرە كراۋ و ۋوشكەرۈيە و لەكادىنىي

دەكەن پىتى دەلەت.

كۆزە: بىر تىپىيە لە لىدانى يەكپەكى نىگىجار زۆر.

كۆزە: كۆزى ئاۋالان.

كۆزە: چەند ۋولايىكى يا تاكىكى بە گۈرۈسى دىرتى بەستەنمە بۆ

لەمەرى، (پەوا.) پاتەمورانەن.

كۆزە: خانۋوچكە، كۆخ، خانۋو گىچكە و نەم.

كۆزە: (زاخ.): تەرزەي وورد، (مەۋك.) تەرزەلۈكە، گىلپەرە،

(ھەمرا.) گۈنپەرە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: دەستە زانايەكى پىسپۇرى زەمانەنىيە، كە لە ۋوتەي زەمانىك

بەكۆلەنمە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆزە: كۆزە، كۆزە، كۆزە.

كۆسەرە: مرازىكى دارتاشىيە.

كۆسەك: كۆستەك.

كۆسەمەھى: (كە): كۆسەمەھە، بىر كەمبەزارانە.

كۆسەپ: بەرزايى كەم لە زەھى، قورق و كارمەساتى پۇژگار.

كۆسەيىن: كۆسەپ.

كۆسەپ: تەمباز، كەمباز، ژوروك، كەنداق، ھەمراز، بۆلدايى يا بەردىكە
پىگاي گرتىيى يا پەرداويكە، كە پەكى كارويارو مەبەستىك بىخات،
بەرمەلەست، لاس، كۆسەپايى.

كۆسەت: كۆس، بەخت، چارە، بەلەي گەورە.

كۆسەنە: كۆسە، كەسپكە مەھىرى پىشى نەمى يا زۆر تەنك بى. نەرى
دەردىي لە يەكتىرى نەزىك لە پۇژلەي سەيمانى.

كۆسەنەمەھە: (كە، ھەمراز، كۆسەمەھى، ھەمراز، كۆسەمەھە،
بىر كەمبەزارانە.

كۆسەنەكە: (كە): گۆرەسپكە گۆرەنەرى پى پەيەنە دەكرى. (باک.)
ھۆ، نەپەزىكار، قورلەيەيىكى چەمەنە بە كىتەلەي خەنجەرمەھە لە
مەشتەھەكەي ھەلەدەيىشەرى تا نەيەتە دەرى.

كۆسەنەكە: بىر تەپپە لە چاوردەكرەدى چەند كەسپكە لە گەل يەكتىكى
بۆ دەست بەرەن ھەلەخەلە تەندەنى.

كۆسەنەكە (باک.): نەپەزىكارى.

كۆسەنەمەھى: كۆسەمەھى، كۆسەمەھە، بىر كەمبەزارانە، سەلەيىكى كە ووشكە
سەل بى و لە بەمەزىدا بى بارانە بى دوو كەس يەكتىكىيان روى خۆي
پەشەكەت و نەپەزىش جەلەي ژیانە لەمەدەكەت دەستى يەكتىرى دەگەن
مەلەمەت دەگەنەن ناويان بۆ نەخەشەي بارانە پەيدا دەكەن.

كۆسەنەكە (نەردە): كۆسەنەكە.

كۆسەنەكە: تەرىشى نەسكۆر پەشەيىكى گەورەھەتەن، بەخت وەرگەپەن،
لەتەمەن، خۆشەيەست لى مەردەن.

كۆسەنەكە: بەخت وەرگەپەن، دۆسەرتار.

كۆسەنەكە (كە): گۆرەسپكە گۆرەنەرى پى پەيەنە دەكرى. (باک.)
نەپەزىكار.

كۆسە (باک.): قوم، — كەن: قومەكرەن.

كۆش: پەشەل، دەرە، داويەن. مەھەي مەروورگ و پەنەي مەرومە
لەكەتەي دانەشتەنەيدا.

كۆشان: كۆشەن، تەپكۆشەن، كۆشەن.

كۆشە: كۆشەن، تەپكۆشەن.

كۆشە: كۆشەن، ھەلەدەر، تەپكۆشەن.

كۆشەلەن (نەردە): كۆگەيەك لە تەپەلەيە نەھەي پەدەكرى لە پەروش
پەلەش بۆ سەوتەندەنى.

كۆشەمەھە: ھەلەدەر، تەپكۆشەن، تەپكۆشەن، خەبەت، شەمەك. — كەن:
تەپكۆشەن.

كۆشەن: ھەلە، تەپكۆشەن، خەبەت، شەنەي تەمەنى. — كەن: ھەلەدەر،
تەپكۆشەن.

كۆشەك (ھەمراز): سەرا، تالار، تەلەر، بەلەخانە، سەراپەردە، تاق،
(دەر). بەنەپەلەن، خانەي بەرز و خۆش. (باک.) كۆلەكەي ووشك.
(زا.) كۆشەي ناو خەورەنەمە.

كۆشەكار (باک.): كەمەشەرو، پەنەجە. (باک.) — ي: كەمەشەرو، پەنەجە.

كۆشەكە (زا.): جەورە ھەمەيەكە، نەپەي دەپەكەشە لەمەتەن.

كۆشەكەلەن: قەلەخەن، تەپەلەن. سەرانگۆلەك.*

كۆشەنە: تەپكۆشەن، ھەلەدەر.

كۆشەنە: كۆشەن، تەپكۆشەن، ھەلەدەر، تەپەلەن، خەبەتەكرەن،
زۆر تەپكۆشەن: خەشەكرەن.

كۆشە (باک.): نەمەنەستەورەيە، كە لە مەندەلەيەھە بەسەپەشتى
گەورەنەھە، كۆر، كۆم.

كۆشەك (دەر، شە): پەجەتەي. گۆلەنەي كەلەنەشە.

كۆشەي: سەروپەجەي ژانە، كۆشەيەك، پەنج، جەورە گۆشەكەشە ژانەي
كۆرەستەنەي پەكۆر لە پەستى نەپەجەنەيەن دەپەنە لە پەنجە سەريان بۆ
جەوانەي.

كۆشە: كۆتەن، تەمەلەي ناۋالەن، غەر، نەشەمەت.

كۆشە: گۆشەر، پەلەكەراھە، يا پەژنەمەي ھەفەتەنە، مانگەنە، يا
وەرەزەنەيە.

كۆشەن (زا.): بىرەن. (باک.) ناھەكەشەن.

كۆشەنە (باک.): پەيداى و جەورەكە لە كەسپكە كەپەي پەشە مەوەيىكى
و مەيەي پەشەھە ھەلە بۆ تەلەنەستەنەھەي بەدەت.

كۆشەنە (زا.): بىرەندەر. — ي: بىرەندەر.

كۆشەك: پەجەتەي.

كۆشەك (زا.): كەپەكەشە، كەپەو.

كۆشە (باک.): كۆشەي.

كۆشەك (بەز): كۆشەي، سەروپەژەركى ژانە. (باک.) نەخەدەر، بەھادەر.

كۆشەك: شەلەن، (مەك). تەپەن، لەخەي پەپەنە بەدەرومەيەيىكى
دەلەن، كە بەدەستەدەكرى و دووایە بە مەكەنە. پەشە، پەشەنە، پەردە.

جەوان، دەلەل، چەي سەزى لەبەر. دەلەمەند. (ھەكە، كە، بەد.) پەگ
و پەشە، پەنجەنە. چەي سەزى لەبەر! چەپەنەكە زۆر كۆكە. پەگ و پەشە.

(زا.) پەلەپ.

كۆشەن: شەي يا گۆرەسپكە چەند نەلەيەكەي تەپەراھە لەمەلەي كار و
بەرخەن دەكرەت، نەشەكەل، سەمەندەك.

كۆشە (پۇژ، زەن، كە، گۆرە، دا): كۆشە. دەنەگەيەكە لە گەرووي
گەپەنەھە دەپە بەتەكەن بە ھەي خەورەيەكەھە، كە لە گەروويەدا
پەيدا دەپە، نەپەي دەپەكەيە لە مەكرەنەي.

كۆشەپەشە: كۆشەپەشە، جەورە كۆشەيەكە، كە بە مەندەلەيەكە دەنگەي وەك
كەلەشەيەي لەپەي.

كۆشەكەك: كۆشەكەيەك لە دووای يەكتەي.

كۆشەكەن: نەلە بىرەن، گۆرەخەن.

كۆكەنار: بەرى گىيى خاشخاشىيە تېكۈلى خاشخاشى بە ھارپىلوى لەگەل شەكرى دەدرى بە مندالى كىم خىمى تا خىمى لى بىكوى. كۆكۈرۈن: كۆكۈرۈنمە. سىلمەنمە.

كۆكۈرۈنمە: داۋەرووكاندىن و كۆمەلەكردن و گردكردنمە چىتى بىلەر، برىھاشكرن، بىرەشكرن، شەمەندىن، (باك.) قەيدىن، دان بىرەش، زىجىف كىرىن، بىرگەندىن، گردكردنمە، خىركردنمە ۋە كۆكۈرۈن. — ى گىز و گىز و گىيا و مېتە. چىن.

كۆك: كۆرۈن: قورمىش كىرىن كاتىمىر، پۇشەكردىن، سازكردىن.

كۆكگىرۈن: پەلپ گىرتىن، شەلال كىرىن، تەقەل لە كالادان بە درىش بىر پىك وەستىنى.

كۆكلاخ: (ھىورا.) چەقە، جۈرە بىشىشەكە.

كۆكلاش: گىيەكى كۆرۈستىنە لاسكەكى بىرىندار دەكرى چىتىك دەردەدا ۋە كۆرۈش بىشىش دەجۈرى، كۆكلاشك.

كۆكلاشك: كۆكلاش.

كۆكەم: (باك.) كۆن، ئەننىكە.

كۆكەنە: (ئەردە.) زامىكە لە مەلەشۈدا پەيدا دەبى.

كۆكۆ: كۆمەل كۆمەل. كۆكۆ.

كۆكى: ناشى ياپىكى، پىكىدى، تەبىي. نا — دوۋىرەكى، دوۋىرەندى. پۇشەبى، كۆك و ناسازى. جۈوانى. دەۋلەمەندى. (باك.) پەپىرولە.

كۆكىن: كۆخىن، قىن.

كۆگە: كۆمەلەكى گۈرەيە لە ھىمىوچىتىكى، دوۋكانىكە ھىمىوچۈرە چىتىكى لى دانراپى. كۆگە، كۆپ، ئەنجۈمىن. — ى چىتى: كۆمەلە، كۆما، ئەنبار، ئەمبار (ەنبار).

كۆگەلەزى: (ئەردە.) جۈرە يارىيەكە چىتىكى لەزىز خۇلىدا دەشارنمە ھەر كىمىتىكى دۆزىمە دەپپا بۇ خۇ.

كۆگەلەن: (ئەردە.) كۆكۈرۈنمە چىتى كىرىن بە كۆگە.

كۆگە: (ھەكا.) پوۋنشاخ، كۆگە، دىۋان، ئەنجۈمىن، جىگەيە چىتى يا گىيان لەبىرى زۆر لى كۆبىتمە. (ھىورا.) كۆي، بۆكۆي؟.

كۆگەمەشە: كۆخەمەشە، (ھىورا.) كەرگەقاز.

كۆگەمەن: سەمەرىشى كۆگە.

كۆل: گىيەكى كۆرۈستىنە گەلەلە درىزكۆلەيە بىنەكى سۈرە دەكرتە كەلەنە. (ھىورا.) پۇشە، پۇشتى، (خۇ.) پەۋا. تىل، تىلەكە، تەلەش، گۈرۈز، (دەر.) تىلە، چىتىكە ئادەمىزاد بىتۈن بەپۇشتى ھەللىگىرى. لە — بوۋنمە: پۇگار و ناسۈدەبوۋن، لە تىخىمىوۋنمە. لە — كىرىن: چىتى يا گىيان لەبىر بە پۇشت ھەلگىرتىن. لە — كىرىنمە: كۆتايى پىدان، خۇزگار كىرىن. — خىست: كۆل دانان. سىست، دەستەۋىستان، تەپ، بىدەستەلەت، خاۋ. جاش، جاشك، جاشكەم. نەپ، كۆل، ھىمىوچۈرە پاچ و بىۋىر و نىتر، كە زۆر كارى پىكرا — دەپ، كۆل و نەپ دەپ. دەست يا پەنجە قىرتاۋ، گىيان لەبىرەكە دەستى يا پىتى يا ھىمىوۋىيان كۆل بى. (كە.) كۆقە (بۇ دەست و پى)، (پۇژ.) پىكۆل، پاكۆر. كۆرىس، بىزنى بى شاخ، گىيان لەبىرى بى شاخ. (ھىورا.) قەم، تەبەكى ھىۋىرى. جىلشۈشتا، شىۋ، (كە.) كۆل. (ئەردە.) ھال، ئەشكۈت. (زا.) دۆلىنەيە ئاشە، كە

دانمىۋىلە تىدەكرى، كە ۋوردەۋوردە بىچىتە ناۋ چەمەخۇرە. (باك.) بى شاخ، كۆچ، كۆرىس، كۆل، كۆلىس، شاخ كۆرت، شاخ شكاۋ. (باك.) پوۋت، پوۋت و قوۋت، كۆت. (كە.) جۆگەيەكە ۋە كۆرۈشاخو پىدوست دەكرى لە قىل و گىچى يا لە تەنەكە لەۋاۋاۋاۋاۋا، كە ئاۋىيان نىيە ئاۋى تىدا دەدەن بە مالەت و ۋولەخ و ئاۋالان.

كۆل: (باك.) سەكۆ، دۈركانۇكە كۆۋ. (باك.) دەۋ. (خۇ.) ناخۇ. (ھىورا.) خۇ. (زا.) ئەندازەيىكى پىتۈننىيە پى بەتەنەكەيەكى، (دەر.) كۆتەك، (ماۋەت.) جامەرىە، دۈۋ: قەسناخىكىيە. كۆلار (باد.) كۆلار.

كۆلارە: بىلەندەيىكە، كۆركۆز، كۆلارەمار، بىلەندەيىكى گۆشتخۇزى زىياندارە ۋە دالى دەچى. (كۆ. موك.) بادەۋ، مىندالان جۈرە چىتىكى لە قاقىزى پەنگا و پەنگا درۈستەكەن ۋە ھەلەدەدەن بە ھىرادا، بەدەزۋو دەگىرى.

كۆلارەمار (زا.): كۆلارە، (باد.) قىرغۇ، كۆركۆزە، دال.

كۆلەن: كۆۋچە، كۆرە، لىكىكە لە گەپەكىكى. كۆلەن، ھەلەكۆلەن، ھەلەندىن، كەلىان.

كۆلەنە: ۋەكۆر كۆلەن، ۋەكۆر بىندىن، بىندەيانە، ۋەكۆر نۆكەران، بىندەۋار. بەخشىشى كۆلە و نۆكەران.

كۆلەندىن: ھەلەكۆلەن، ھەلەندىن.

كۆلەنكۆت: زۆر گەپك.

كۆلەۋ: ھەنگامە، كارەسات، پوۋداۋ، خىم و پەۋىشىكى زۆرگەۋەرە، قىچان، پىشەپان.

كۆلەۋ: كەلەبەر.

كۆلە: (پەۋا.) ھىورا. كە. بىندە، بىنى، خولام، نۆكەر، كۆلە.

كۆلە: شۋىتى گىچە، بەچكە گىياندار، كەر. شىرى گىچە: شىر كۆلە. (كە.) كالەكى نەگەيىشتىۋو، كالك. شانازى. — كىرىن: شانازى كىرىن.

كۆلەپار: (ئەردە.) كۆلەكەيەكە درابىتە بىر لىتىك، كەبىرى زۆر گىرتىنى تانەشكىتەمە.

كۆلەپەس: (ھىورا.) زىكۆر. مىندالەكە، كە زىدايىكى ھىر لە كۆلى كات، كە پىتى بىلەن بۇ چى ھىر بەكۆلەمەيە ۋەكەش بىلى: تانەي بىنم، گۆيا زىدايىكىك ھىمىشە زىكۆر خۇي لە كۆل دەكرە لىيان پىرسى ئەرە ھىتەدەت خۇشەۋى بۇيە ۋا ھىمىشە لە كۆل كىرەۋە؟ كۆتى خۇا دەزىانى زۆر ناخۇشەۋى دەمەۋى چارە نەبىنم.

كۆلەپەست: كۆلەپەس.

كۆلەپەز: كۆپەز، جۈرەۋە ماينىكە دۈۋ بىلەرى دىتى.

كۆلەپەز: (كۆ.) كارىلە ساۋا يەكەمانگىيە.

كۆلەپى: درەختى كۆرۈۋىز، نىۋى دۈۋ دىيانىشە لە ناۋچە سەنگاۋ و تانچەپۇز.

كۆلەپار: (خۇ.) كۆلەپار.

كۆلەر: ھەلەر، ھەلەكۆل. كەسكە باش لەچت بۆكۆلەتەمە.

كۆلەزىپەنە: (ھىورا.) كۆلەزىپەنە.

كۆلەسى: دارىكى ئىستۈۋىر كۆلەرە، كە ھەنگا شەنەي خۇي تىدا ھەلەستى.

كۆلەسى: مېتىرگە، كەلە نىمامى تېپىمىسى ۋە قەدىشى ئاستور بويى.
 كۆلەكە: ستون، ئاستور ئىدە، ھىستون، (باک.) : پارە. — ى سىر
 دوو فليقانە: دوو گىر، دوو گى، ھاجە. پەردىگە كۆلەكە بىر تېچكە بىسەر
 چۆم ۋە زىياندا دوستى دەكەن ۋە بىسەردە دەپەر ئىدە.
 كۆلەكە جەلە: دارىگە دەردىگە بىر چەرخى سىرىپىر بۆلە، كە
 نەخول تېتە.
 كۆلەكە ھەق: كارىتە ھەق.
 كۆلەكە زىپىنە: كۆلەكە زىپىنە.
 كۆلەكە سىنگ: ئىم ستونىدە، كە ئىسكەكانى سىنگ ۋە پەراسىوى
 پىتە.
 كۆلەكە (ھەمرا.) : كۆلەكە، ئاستور ئىدە.
 كۆلەمەر: پەرىشان، فەلەكە، چارەپەش، لىتەمەر، بىرىندار. — ى:
 پەرىشانى، چارەپەشى، لىتەمەرى.
 كۆلەمەر: كۆلەمەر.
 كۆلەمەر: كۆلەمەر، تەندور شىتەن، (دەر.) دارىگە، بىرەرگە،
 دارىگە بارىكى دىرە ئاگرى تەندور پىتەشەكە ۋە تىكەردەردى.
 كۆلەمەر (جا.): زىمەندال (كەپ يا كەپ)، لىتەمەرى ۋە مېتەرىگە
 ئىگە ھەم ئىدە ھەم مېتەرىگە، خۆكە ھەم مېتەرىگە ھەم ئىدە ھەم
 (كەم.) گەشكە ھەم پىش پەلەمەدا چاندەرى ۋە پىشى داكوتابى،
 (ھەمرا.) كۆلەمەر، دەپەستە.
 كۆلەمەر: كۆلەمەر، تەندور شىتەن، دارىگە تەندور پىتە تىك
 ۋە دەردى.
 كۆلەمەر: ھەلەستى لىنگى ناپىك.
 كۆلەمەر: بىندەمى، بىندەمى.
 كۆلەمەر: بىندەمى، بىندەمى.
 كۆلەمەر (باد.): پەرىستە.
 كۆلەمەر: كۆلەمەر.
 كۆلەمەر: بىزەن، چىرە، كۆلەمەر، نەپەر، خۆگە.
 كۆلەمەر (باد.): پەرىستە، ھەمەس.
 كۆلەمەر: ھەلەمەر، ھەلەمەر.
 كۆلەمەر (كە.): زىمانغا، گىيەكى بەھارى ۋە دېرودار ۋە زىرە.
 كۆلەك (بابا.): چى بى كەلەك، ددانى بىزىو. نىشانە، مەزە قىتىكى
 بى كەلەك مەزە قى بىسەردە دەكوتى. كۆتەردارى پىزىو. كۆلەكەدار ۋە
 ددان ۋە مېتىر، كۆلە، (ھەمرا.) كۆتەردە. — ى ددانى: كۆتەك.
 مەزە قىتىگە ھەم گەمەدا دادەردى.
 كۆلەكە (خۆ.): جەلەك شوشقان لىسەر كانى ۋە جۆگان.
 كۆلەكە: ناتەمەر، نىمچە، كۆلەكە، دارى ئاستور.
 كۆلەكە خۇلەندەمەر: نىف خۇلەندى.
 كۆلەكە: كۆتەردە، كۆتە، كۆلە.
 كۆلەكە: جەلەمەر.

كۆلەكە زىپىنە: (باک.) تىرە، شەمەندە پەردە، (سورداش)
 پەلەكە زىپىنە، (كە.) ئاستور ئىدە، كەسك ۋە سۆر، پەلەكە پەلەكە،
 (دەر.) زەرد ۋە سۆزىر، (زەن.) زەرد ۋە سۆر. كۆلەكە زىپىنە (كەم.)
 كەمەنى رۆستەم.
 كۆلەكە مەلە: نىمچە مەلە.
 كۆلەكە مەلە: نىمچە مەلە.
 كۆلەكە: كۆلەكە. كۆلەكە. كۆلەكە.
 كۆلەكە: جىتى ھەمەندە ۋە پەشودانى چەند پەلەكە.
 كۆلەكە: كەسكەكە ھەم كۆلەكە چەكەپىر بۆلەش.
 كۆلەكە: پىشى كىش، تىلەكە كىش. — ى: پىشى كىشى،
 تىلەكە كىشى.
 كۆلەكە (مەك.): (ھەم.) نىك، قۇلسان، كۆلەكە، كۆلەك.
 كۆلەكە: نەپەر، خۆگە.
 كۆلەكە (ھەمرا.): قۇلەك.
 كۆلەكە: گىيەكى كەمە ھەم كۆلەكە لىسەر جىگەي نەمەمى يەكەكە
 دادەردى، كە توشى رەقەندى بويى.
 كۆلەكە: توشى نەكەمى.
 كۆلەكە: قۇلەكە.
 كۆلەكە: نازار پەرىنە ناوشان ۋە مەل بەمەرى سەمەرە.
 كۆلەكە (ئەمەر.): ناوشان.
 كۆلەكە (باک.): گىشە داران. (زا.) كۆلەكە.
 كۆلەكە (ھەمرا.): گىيەكى بەھارىگە گىلەكى زەردى ھەمە ھەم كۆلەكە
 بۆلەمەرگە خۇرە.
 كۆلەكە (زا.): كۆلەكە، كە ھەم خۇرە دوستەردى.
 كۆلەكە (باک.): كۆلەكە دىرە لىبادى، كۆم، زۆم.
 كۆلەكە: كۆلەكە، (بابا.) دارىگە، تىرەدەن: تىرەدەن.
 كۆلەكە: نانىك يا پارچە نانىكە كەتتە نەمەندە لىچ بويى ۋە
 ھەلەمەر زىپى. (ھەم.) پەلەكە، پەلەكە گىيە تالە ھەم شەمەندە، كە
 دارى كەمە دەكەتە سەمەندە. — ى تەندور: كۆتە.
 كۆلەكە: شالىنە، (بابا.) چارەكە، (ھەمرا.) چارەكە، بىرەنەپەل،
 (دەر.) بىرەنەپەل، بىرەنەپەل، (كۆ.) چارەكە بىرەنە. (كەل.) ماشە،
 پارچە تەندور كىكى چوراسوچە ئان لىسەر جەل ۋە بىرەنە ھەم كۆلەكە
 دەكەن.
 كۆلەكە: داگەكە، ھەمەل.
 كۆلەكە: (ھەمرا.): كۆلەكە.
 كۆلەكە (شا.): كۆپە، دەفەرىگە گىلەكى سۆرگەرە ھەمە.
 كۆلەكە: جادوگەر.
 كۆلەكە (شا.): كۆلەكە.
 كۆلەكە: نەشەتە ھەم كەتتە. (زا.) شەمەندە ھەم ۋەلەت، كە داگەر
 كەبى ھەم لایەن دەلەتتە بىگەنە.
 كۆلەكە (ھەمرا.): زۆكە.

کۆمەر: تاقم، تاخم، دەستە، بەرە، چەند پەشمالتیکە، کە پتیکەرە لە شوونیتیکە ھەلیاندایی، کۆمەل، گەل.

کۆمارەتی: کۆمەلایەتی، گەلیتی.

کۆماری: دام و دەستوری ژبانی مەردووم، کە سەر کۆمار بە ھەڵبژاردن دادەنرێت. لە جیاتی پاشا.

کۆمانەر: چەمانەر.

کۆمانج (جا، کە): دارتکسی نیتوقولە لە نیتوپاستی میچی پەشمالتیدا دەگیرێ، کە ناستوندە و ھەردرا سەری ناستوندە کە بچیتە نیتوقولایتیکە یەو ھەرچی ھەوی بچی.

کۆماند (باک): شەپ.

کۆماو: چەماو، کۆماو.

کۆماو: چەماو، کەسپیکە کۆم بووینتەر.

کۆماو: چەماو.

کۆماوین: چەماو.

کۆمایین: جینگای نزمە لە نیتو دەشتاندا.

کۆمە: کۆمایەک کاو یا چتی تر، کۆما، کۆمەل، کۆمەلەیک لە چت. (باک.) جوورە شیرنیا تیکە، کە لە دۆشاو و ناردی دروستدەکرێ.

کۆمەگ (پژ): یارمەتی، یاریکاری، ھەوکاری. — کردن: یارمەتی دان، ئاوڕ لێدانەر، ھارمەتی دان. کۆمەلە، ئەنجومەن. یارمەتی دەر. — ی: یارمەتی، چاودەری، کۆمەگ کردن.

کۆمەل: — گرتن لەدەرە تەرم: چەمەرگرتن، چەمەرستان، (باک.) جەرد، گرد، خپ، چەند کەس یا چتیکسی خەبۆو. — یک: ھولە، دەستەیک. — بەستن: جفان، رەبەسن. خەرمانیکی سوورە، کە لەگەڵ سەپانی بەشکرێ و بکەتە چەند کۆمەل.

کۆمەلە: جفاتی، ھەقانو، چۆنیتیکە جووانە لەناو کۆمەلێک لە نادەمیدا، کە بە یەکتەر یانەرە ببەستینتەر. — کردن: جفاندن، خەکردنەر، رەبساندن.

کۆمەلە: کۆمەل، جفات، (باک.) جفین، گۆمەگ، ھوومین. (باک.) زێرە، ئەلالەت، بۆتم، سەسات، کۆم، پالوتەر، قۆل، گەفەل، جوون. بە: تیکرا، پتیکەر.

کۆمەلە: جفان، رەبەسن، کۆمەل بوون.

کۆمەلەبوون: کۆمەل بوون.

کۆمەلەبوون: گردکردنەر چەند چتیک.

کۆمەلە: کۆمەل.

کۆمەلەکردن: جفاندن، خەکردنەر، رەبساندن، کۆکردنەر چەند چتیک.

کۆمەلەکردن: کۆکۆ، کۆماکۆما.

کۆمەلە: جفاتگە.

کۆمەلە: جفانۆک، کۆمەلێکی گچکە.

کۆمەلە: کۆمەلایەتی، بە کۆمەلە.

کۆمەلەبوون: (نەردە.) — نۆج بوون.

کۆمەلە: چەمانەر، پەشت بەھۆی پیری یا نەخۆشییەر.

کۆمەر: رەژو، رەژو، خەلۆو.

کۆلیت: چاوە خانووتکی گچکە و پەرپووت و نابووت و پەست و نزمە جا لە ناوایی بێ یا لە چۆلی.

کۆلیت (کورد): تەرەلە پەشمو لاخان، کۆریت، دارتکی گەورە یە ناوھەکی ھەلکۆلراو تر و ھەناری تێدا دەکوشرێ. کولانە یە مریشک و سەگان و چتی تر. (ھەورا.) بۆسە پاوکەران، کە خۆی تێدا دەشارنەر. (ھەورا.) زنج، کووچ.

کۆلیتان (ھەورا): کۆلیتە لە نیتو دیواریدا و ھەکو تاقەستو ھەنار و ھەرمیتی تێدا ھەلکەگرن و ھەرگایە کەش دەگرن. (ھەورا.) کۆلیتکەشە لە دیواری بۆ پەنجەرە تێگرتی.

کۆلیتە (ھەورا): کولانە یە مریشکی.

کۆلیتە: کەمینگا.

کۆلیتەر (زا): داگیرکەر.

کۆلیتەر (ھەورا): کەوێتەر.

کۆلیس (کە): بێ شاخ، بێ قۆچ، کۆل.

کۆلی سوو: کەسپیکە سوواری باش نەزانێ.

کۆلین: ھەلکەندن، ھەلکەندن، ھەلکۆلین، کێلانی. (پەورا.) کولانە، رۆچنە.

کۆلین (خەو، پەورا): خەشیو، سەوھشیر. (پەورا، گەر.) مەرازی کەرچک کۆلینییە.

کۆلینە: مەرازی کە ناوھەکی کەرچکی داری بێ قۆلەدەکرێ.

کۆلینەر: دووبارە دانەر، گەران، ھەلکۆتەر و ھەرگێتەر، بە پەروشکە ددان ئازینەر. لێ: — پشکنین، کەنە کردن، ساخ کردنەر.

کۆم: کۆما، کۆمەلە، تا. لەھە کۆم کرن: لێک کۆبوونەر. (پەورا.) تەن، (باد، دزە، پەورا.) پەندۆک، قوون، نەندامی شەرم، نیتو قوونی مەزبان، (پەورا.) پۆز، سەلدان، (مۆک.) پەل، (ھەورا.) سوورە. (پەورا.) قەفی گۆچانی. (دزە، گەر.) سام، زەندەق، ترس. ی لێکەرد: لێ ی ترسا، زەندەقی لێ چوو. چتی چەمانەر، کوو، پەشت کوو، داھاتو، کۆف، کۆف. — بوونەر: داھاتنەر، چەمانەر، چۆمانەر، خواربوونەر، کوو بوونەر. (ا.ه.) کۆلۆم. ناوی دێیەکیە لە ناوچە ی سەنگاو، کە کانی خۆرێی تێدا یە. — کردنەر: چەماندنەر، چۆماندنەر، خوارکردنەر، کوو کردنەر، داھێنانەر.

کۆما: کۆمەک، ھەرە، ھەرم، کۆگە، کۆگا، کۆمە، کۆم، شۆپ. — بوون، خەبوونەر، کۆمەلەبوون، رەبەسن. — کردن: رەبساندن، کۆمەلەکردن، نۆلاندن، لەسەر یەکتەری دانان.

کۆمەل: پتیکەکی تایبەتی بۆ پێدا سەرکەوتن بۆ سەریان. (شارە.) دارتکی پان و دوور و درێژە لە پەشمال گەراو سەری ستوونی لێ قاییم دەکرێ، کۆمانج، قەنگەبان. کەوەر، تەرەری ناشی. (نەردە.) جوورە کۆلێرەکی زەر و نەرم و شلی بە چاوە دەخوێ، کەمک. (نەردە.) بۆرەن کوورە.

کۆماجە: تەپەکی سەر کۆلەکە. تەپەلەک، تەختەدارتیکە پان و درێژە.

کۆمەل: بێکە، نەو بەردە یا چیمەنتۆ یە، کە لەسەر زەوی کۆلەکی لە سەردادەنرێت.

کۆماجە: شەپۆلانی ناوھە کاتی زۆرھاتن.

یەکتەری. دهنګ و باس. لبت، کورت، پاره. پتنگایه که بسمه بفره
بسمه رتدا بپرو یا په چه یه که به نیتوبه فرتدا شکابې. (شن.) کۆلوی
تندلووری، (شن.) کورتە. (باد.) کفته.

کوتله‌بې (باک.): کورت. — کردن: کورت کردن.

کوتله‌ک: په‌یاخ، گۆپال، مه‌تره‌ق، لیس، چۆماخ، چۆماتر، مرخه،
گوروز. دهرده‌ستیکي ناستور و سمرخه.

کوتله‌بې (باک.): همنگورین.

کوتله‌که‌له‌که (نمرده.): سړوالبت.

کوتله‌ک بده‌ست: گۆپال بده‌ست، گوروز بده‌ست.*

کوتله‌که‌له‌که: کله‌که.

کوتله‌کدان: لیدان.

کوتله‌ککاری: گاو‌سهر، چپوکاری.

کوتله‌کوت: بۆلیمبۆل، پرت‌بهرت، هه‌للاه‌للا، دهنګ‌ده‌نگ، باسوخواس،
زۆر له‌گم‌گم‌کسیکی کوتن. وهرینی سه‌گ.

کوتلر (نمرده.): کورت، کۆتاه.

کوتلران: گه‌لفین، گم‌مشین. گوانی شوویتییک له‌ نمدام به‌هوی نازار
پتنگه‌بیشتنه‌وه.

کوتلرو: (پۆژ)، دهر، تلپ، (باک.) لیدراو، هیله.

کوتله‌هاتن: کۆتاهاتن، کوترهاووردن، مانیان.

کوتله‌ک: کوچیله‌سه‌گ و به‌چکه‌ی وورچ و گورگ و نیتر. — ی هه‌للاجی:
(پۆژ.) چه‌که. کوته‌ک. کوتکی جل شوشستی، جلشۆژ، دی‌هوج،
مه‌رکوت، مه‌یکوت، (که.) مکۆ، گلارکۆ، تیلّا، کلارکوتک،
دارکوتکه، مه‌رکوت، شۆلک، شۆنک، شرونک، گه‌لاکوتک.
کوتکه: توتکسه‌گ.*

کوتلوران: بروهانه: کوتکردن.*

کوتلکردن: په‌ینا‌کردنی زهری. له‌تکردنی چت، داکوتانی سنجوق
بمه‌زیدا له‌ یاری سنجوقه‌یتیدا.

کوتله‌کوت: پارچه‌پارچه، جریه‌جی. — کردن: پارچه‌پارچه‌کردن،
پچه‌پچه‌کردن. کوتکوت. ووشه‌یه‌که سه‌گی پپیانگ ده‌کړی.

کوتکیش (نمرده.): په‌ین کیش. — ی: په‌ین کیشی.

کوتله‌ک (باک.): کفته‌ی به‌ویش یا ساوار یا گه‌غه‌کوتاو و گوشت.

کوتله (په‌وا.): کۆل (له‌ ده‌ست یا له‌ پی).

کوتن: ووتن، گۆتن، گۆهتن، مووشن، وهشن، ویشتن،
(کمل.) نویشن، فتن، مییمن، بیژتن، بیژان، واتن،
ویژتن، واتهی، هوولتن. بلّی: بیژه.

کوتۆز (باک.): کلار.

کوتوه‌هاتن (نمرده.): شوک و هساندن، سړوک پیوه‌دان.

کوتوه‌بې: له‌نه‌کاو، له‌ناکاو، له‌پرا، کوتومت، ده‌ست به‌جی،
یه‌کایه‌یک. په‌رکم، دهره‌یکه له‌ پرا دلی مرزی پاده‌گړی و ده‌مری. کوتوو
مزه‌قی، ناگهان، مه‌رگی کوت و پر.

کوتوه‌کۆلک: وورده‌ خوریه‌کی ناشیرینه، که ده‌پسری بۆ دروونی ده‌می
گونیه و تلیس و جه‌واژ و نیتر.

کوتوه‌کوتۆز: مرۆفی جاوکز.

کوت و لبت: لبت و پمت.

کوت و مت: ووشه‌یه‌که به‌کار دیتری بۆ ویکچوونی دووچت له‌گم‌گم
یه‌کتري، ده‌ق، تنق. — کردن: پارچه‌پارچه‌کردن.

کوت و مزه‌هاتی: ووشه‌یه‌که به‌کار دیتری له‌ جیگای کوتوپر.

کوتی شلو: پارچه‌ی له‌شه، جکی له‌شه.

کوتی (زا.): کۆل.

کوتیار: ووتەر، ووتیار، بیژه‌ر.

کوتیاگ: وورده‌بوگ، کوتراو، ووردکراو، هاپراو.

کوتیان (نمرده.): کوتران، خوشکران، شۆراو، هاریران، هاپران، مانیان.
خاوینکراو.

کوتیلک (باد.): کفته.

کوتیله: کوچوله. ناستورنده درتزه‌که‌ی نیتوبه‌یستی خیتوه‌تانه.

کوچ (نمرده.): نیفلیج. گۆج، کۆل. (همر.) کوچ، کوچ، سه‌گی
پئ بانگ ده‌کړی. کوچک، به‌رد، دیزه‌ی چکۆله.

کوچک: (باک.) به‌رد. دیزه‌ی چکۆله.

که‌چه‌ل: چالار.

که‌چه‌له: چالاره. کۆچوله: کۆچیله‌ی دار.

کۆچه‌لله‌بس: چمند کۆچه‌له‌یه‌کی قورینه‌ له‌ناو جوگه‌ی ناوی تمنیشت
تیری مه‌ره‌ده‌دا داده‌نری تا ناره‌که له‌م کۆچه‌لانه‌وه دابه‌ش ببی بسمه
تیره‌که‌دا به‌یه‌کسانی.

کۆچه‌له: چیتیکه و هک ده‌مه‌که‌موچک له‌قوپ دروسته‌کړی و له‌قمدی داره
قمزوانی قایم ده‌کړی، که داره‌که به‌ریندار بکړی بنیشته‌که‌ی ده‌تکینه‌ ناوی.
(نمرده.) بالنده‌یتیکه، که په‌ری مندالیتی فریدابی به‌لان په‌ری گموره‌ی
ده‌رکړبې.

کوچک (باد.): ناگردان. (لو.) که‌فر، به‌رد.

کوچکانی (باک.): قۆچقانی. (دهر.) ناوورگ.

کوچکاوور: ناوورگ.

کوچکه: سی به‌رده له‌ جیاتی سی پایه له‌ ژیر مه‌نجمل و دیزه و نیتر
داده‌نرت. — به‌رد: سی‌کوچکه. — ره‌ش: به‌رده‌په‌شه. — هسان:
به‌رده‌هسان. — به‌نهرت: خه‌رسه‌نگ، به‌ردی به‌نهرتی.

کوچک قاش (نمرده.): به‌ردتاش.

کوچک قراش (فه.): به‌ردتاش. (فه.) — ی: به‌ردتاشی.

کوچک قیره: سه‌نگی تیره.

کوچک جلشوشتن: کوتکی جلشوشتنیه.

کوچک جه‌خماخ: به‌ردی جه‌خماخی، به‌رده‌ستی.

کوچک چن: به‌ردچن، که‌سیتیکه، که دیواری به‌رد به‌ووشکه‌ که‌له‌ک
دروست بکات. دیواری ووشکه‌که‌له‌ک.

کوچک ره‌ش: به‌ردی ره‌ش.

کوچک پژه (نمرده.): جووره به‌ردیکه، به‌ردی شووشه‌ی.

کوچک سه‌خت: به‌ردی په‌ق.

کرتز

مکویچک فہریش: بلمرد فہریش.

مکوچک قه لبلباز: فرکباز

کوچک قهلاسک: بمردی کوچه قانی.

مکروچک تانکه: بوردی هسته‌شکین، سینگگی هسته.

کھوچکھوچ: کوتکوت، کووتکوت، ووشہیتیکہ سہگی ہی بانگ دہ کری۔

کوچک و بزرگ: چه خماخ: بزرگی چه خماخی.

کچوک و ککونگ (نمردہ): وہ جاخی ناگر۔ دارا بہ — ہ بازی نییہ۔

کوچک هسان: برده هسان، هسان.

کوچوولہ: کوچوولہ.

کوچوولہ: دھرمانیکی بٹوری کوڑندہ، باقیہ کہ لہ گیای گپیش
کمنراپتہ ناوناو، کوچوولہ.

كوجي (ههرا.) : نهختی بۆ نهرم بوون و رستنی.

هكوچيله: كورچيله، دهرمانايكي چۆله كه كورتييه پانپانه و له لاي وروده.
واله فرزان دهستده كوي به گمفيوه ده بكوئين گمفه كه ي بز چۆله كه ي
دادنهين، كه بيسخو ا پتي دهرمي.

ڪوڙڪ: قف، ڪوڙڪ.

ڪوڻي (زا.): ڪهڙيڪه تووڻي ڪوڻي ٻوڻي.

ڪوڙخيان: ڪوڙخين: قخين، ڪوخين.

ڪوڙيا نسلن: ڪرخين: ڪوڙخين.

ڪوڊينشن (باڪ.): ٺاڙو تن، زو و جي به جي ڪرڻي ڪار.

مکودوو: کورلہ کہ.

ڪوڊووليفڪه: ليفڪ، ڪڊووليفڪه.

کوڈی (ہمرو): کورلہ کھی خواردنئی.

هكوك: دايك و باب دوو جوړه منداليان هديه تيرينه كه كوپه و مټينه كه كچه. (پاك). كوت. سمري خووه — كرن: مووه كاني كورتركړندوه و هلكچاچين. (پاك). قوپ، مهرتيكه نيسوه گويټي برابسي، سمري كه پيليه. كوروو. (باد). شووتسي قوپو له زوړيدا. نيتريه كه ژني نههتايي.

ڪوڙاپ (باک.): ڪوڙهه مام.

کودلده: سیرمۆکه، سیرهمۆک، گیایه‌کی کتییبه‌گه‌لای درتزه‌هه‌روه‌کو
که‌ه‌ری وایه، به‌لان تیتزته و په‌لکیشی لموی باریک‌ترة، (ده‌ر). قو‌پ‌اده،
قو‌رایه، (بان‌ه). کنیو‌ال.

ڪوڊنگ: ڪارگ، ڦارچڪ، ڊرمبه لائن.

کوپرانه: وه کوو کوپران، وه کوو خوو پهوشتی کوپران، چتیکه همر له کوپر
پوه شیتنهوه یا له کوو بشی.

مکوردانین (هبر.): ماء کردن، دهنکی بهرخیه.

کوردهنگرلوو: گۆشتی سمستی مرزئانه، بۆ جیتیویش به کاردهبرئ. کوردهنی: نافه دیتکه بهرگی پیاوانی پۆشی بی و کردهوی وه پیاوان بهچی، (کۆ). کسله، کجیتکه خوری کورانی بییت.

مکوره: کور، کوری باوک، باوکی کور. خر، گرد، وه کور تقویٰ خر.

مکوردہ (نمردہ.) (توموروش، کاریز.

ڪورڊر: گورگ، ڪوري، جووانو.

کوردهزاگ (نمرده): کوردهزاپانومه، وهچمزا.

کوردهسپی (همرا): مەرێکه گۆئی نەدرێژ و نەکورێتی، بەلانی شۆڕی و سەرگۆی و هەموو لەشی سپی بێ.

کوردهسوور (همرا): مەرێکه گۆی نەدرێژ و نەکورێتی، بەلانی شۆڕی و سەرگۆی و هەموو لەشی سووری بێ.

کوردهشین بۆر (همرا): مەرێکه گۆی نەدرێژ و نەکورێتی، بەلانی شۆڕی و سەرومەلی شین و لەشی سپی بێ.

کوردهک: کێتێکه کەوتۆتە لای باشووری پەراندزێوه.

کوردهک: زمانە قفل و نیشتر. ناوێراست. (همرا). نیرتکی پیاوێ.

کوردهکەل: نیری یە کیتییه، کە پێی نابێتە دوو یا سێ سالی یەوه.

کوردهک دال (نمرده): کورکەدل، فەرەجی، دەنگی نەسپی لەمرێگی دانێ نالێکی دایه.

کوردهگەمەر (باک): مەرێکه گۆی ی برابی و پەنگی وەکوو بەرووی بێ.

کوردهگۆوی: باره گۆی کەوتو، گۆیلکی ساوایه بای پەگۆی کەوتی.

کوردهلاش (همرا): گیایەکە وەکوو ئالەکوک وایه و دەخوێ و چەوره بەلانی گەلانی چکۆلە تره.

کوردهک لفاو: زووانه.

کوردهلاو: گەنج.

کوردهمام: کوراپ.

کوردهنگ (فه، ل، لک): هۆیه (که چەند خێره تێکه).

کوردههوه مین (همرا): کۆی زهوی.

کوردهوێله (موک): پەرپووریکه.

کوردهمەرگین: بەرزا، دژی دوا.

کوردهوێ (باک): لولوه.

کورده: (که) کره، خوربه. کلپه. — لەدلکەوتن: خوربه له دلکەوتن، گپ لەدل بەرمیون. (باک). فیتک، تازه.

کوردههکورپ: کره کرپ.

کوروت: (فه). کۆت، کووت، کوپ، قول، کن. — بوون: کن بوون. — کردن: کن کردن. (باد). بالەندەیه که پەنگه خەرتەل بێ. (زا). چال.

کوروتان: شیر، پالان، (همرا). کۆیان، سەکار. — ی کۆلەلگران: (باک). بەرپشت.

کوروتانە (دزه): فەرەخه کولەیه که له پێکۆره گەوره تره کەمکەمە دەست به پۆششتن دەکات.

کوروتاندروو: (باک). کورتانکەر، پالاندروو، (پۆژ). کویاندروو.

کوروتایی: (همرا). کولایی، کورتی.

کوروتە (زا): وولاتی نارەسەن. کورتەک. کورتکراوهری چیتیک. جووره کراسیکی قۆل کورتە. قرتە. خرەه، خرەه دۆ، کورتۆن.

کوروتەبای: بەژن کورت، کولەبالا، خرینە، گەن، گرگی، کورتەبنه، خرپەله، خرپەلاته، (باک). بەژنهورت، قوتەبنه، خەشپەن.

کوروتەبنه: کورتەبالا، قوتەبنه.

کوروتەک: کەوا، کەوی، کولێجه، کولەجه.

کوروتەکەلەکە: چۆلایی ناستی کەلەکە.

کوروتەکەوا: کەوایهکی پەرەیری ناوداره له لێاده درێژتره له کەوا کورتتره.

کوروتەکوروت: قرتە قرتی مەرشکانه.

کوروتەل (باک): وورتەکنان.

کوروتەلە: کورتەبنه.

کوروتەمەکردن: کورتکردنەوه.

کوروت بپی: کوتن یا نووسینی مەبەستیک زۆر بەکورتی.

کوروت بوون: کوتابوون.

کوروت بوونەوه: کەمبوونەوهی چت له باری درێژی.

کوروت بین: (باد). هزرکوه، تینەبین. — ی: (باد). هزرکوهی، تینەبینی.

کوروت خەس: قرتاندنی نیرکی توتن لەسەر گەلۆه تا بالانەکات.

کوروتۆن (فه): خوربه، خرپه، خرمه، کورتە.

کوروتکردن: کەمکردن.

کوروتکردنەوه: کەمکردنەوهی درێژی چت.

کوروتەم: چیتیکی نەستوری درێژه.

کوروتەم: کورتەم.

کوروت و کوروت: کەل و پەلی کورت و تەسک.

کوروتوین (همرا): کورت بین.

کوروتی: کۆلی، قولی، بوونی چت به کورت. لەجیاتی (بەلای کەمەوه) ش بەکار دەبرێت: دارا کورتی حۆقهییکی تری خوارده. کەمی، کیمیاھی. له — دان: زیان هێنان. درێغی، کوتایی، کوتاهی.

کوروتیلانە: زۆر قەد کورت.

کوروتیلە: کورتەلە.

کوروتخووال (باک): کورەخال.

کوروت: پالان، ئازا، نەبەز، چاونەترس، بەهێز، زۆردار. نیتوی تیرەیه کیشە له نەتەرە کوروت، که له لای زۆرلای باشووری کۆیه

داده نیشتن. کاردۆک، کرمانج، ماد، کوردمانج، نەتەرەییکی کۆنی ناریه له نێوێراستی ناسیایدا خاکی کورستان زۆر بەرفراوانه به سەر

تورکیا و سووریا و ئێران و عێراق و روسیا (ئێرەران) و بلوچستان دابەشکراوه نەگەر سەرئەزمێرتیکی دادگەرانه بکری (۳۰) میلیۆن پەتره

لەوانەیه خۆ له چل میلیۆن بدات.

کوروتانە: ژیان و زمانی کوردان. وەکو کورد: — و مەردانە وەرە مەیدانی.

کوروتەبەتی: کوردیتی، خەریکی کاروباری کوردان بوون.

کوروتەکوژە: کوردکوژە، جووره ترییهکی گلوو گەورەیه.

کوروتەواری: کوردستان.

کوروتەهەرە: کوردیکه پێزی کوردایەتی بگری. — ی: هەولدان بۆ پێزگرتی کوردایەتی.

کوروتەچیتی: کوردچیتەتی.

کورمؤلی (باک.): کریمیداری.

کورمؤ: کریم.

کورمی (باک.): کریم.

کورن (زا.): دؤلی بمره، که ناری تی بکری.

کورنوو: کړنؤش.

کورنووشبردن: کړنؤشبردن.

کورنیشک (باک.): گؤشه، قولینچک.

کورؤقهی (همورا.): کرؤژتن.

کورؤفن: کورؤژتن.

کورؤچانن (نمرده.): کورؤژتن.

کورؤچانی: کورؤچان، کرؤژتن.

کورؤچکورؤچ (نمرده.): کړکړاگه، کرکړچکه.

کورؤچنای: کرؤژتن، کورؤژتن.

کورؤژ: پؤلاکرؤژ، نازا، ممره.

کورؤژتن: کرؤژتن، کورؤژتن، کرؤژتن.

کورؤژین: کرؤژتن.

کورؤشک: همرمی کتیره.

کورؤک (جبا.): رهگی گیا و نیدیکهیه.

کورؤش: کولؤش.

کورؤک: نیرک، کاکل.

کورؤل: کلؤل، کولؤل.

کورؤشه: کریمکی سورکه له یه لسمردمی قهفه و گولاندا له گمفی ددها ووشکی دهکا.

کورؤشان: داکرتاندنی چتی رهق بمددان.

کورؤو (شار.): نیرتکه پیواز.

کورؤو: ووشه ییکه، که وولآخی یه کسمی پی بانگ ده کری، جاشکه.

کورؤوبرای (همورا.): کوی برا، برازا (که کوی پی).

کورؤوچلهئی (همورا.): کرکړچکه.

کورؤوچ کورؤوچ (همر.): جووانووی پی بانگ ده کری، کوی کوی.

کورؤوچنای (همورا.): کورؤژتن.

کورؤوور: کولور، ۵۰۰۰۰، پتینجسد همزار.

کورؤووز: گیاندار و دره ختی سیمی پی که یف.

کورؤووزانسموه: کړووزانسموه، باسی نمبونی و پمیشانی کردن له لای خدلیک، ناله و گریانی منداآ به هوی نه خوشییوه.

کورؤووزه کورؤووز: کړووزانسموه یه یک له دروای یه کتری.

کورؤووزمان (باد.): پهچمی ممر، کورؤووزمان.

کورؤووزم: کړووزم، زیپک. — هه لاتن: کړووزم هه لاتن.

کورؤووش (که.): بؤ بانگ کردنی گویدریران به کارد هبریت، کورؤکوپ.

کورؤووکال (مک.): کورانی عازهب، بهچمند لویکی تازه پیگه ییشتو ده لئین، که کؤبوینموره.

کورؤوله: جاش.

کورؤوهر (همر.): نسمپی پی بانگ ده کری.

کورؤههئی (باک.): زړکوپ.

کورؤیفتی: کورؤیفتی.

کورؤیفتی: جحیلآیفتی، تافی گه نجایه تی کوی.

کورؤی: مریکه بی گویچکه بی یا نیوه گویچکه بی. (باک.) کونیکه، له کانااندا ده کری. هؤلی جووه نو، جووانو، مریکه خوری. یه که ی لیکرابیتسموه و پووتی. (فه.) جاش، جاشک.

کورؤی: وولآخی بمرزه ی پتدهنگ ده دری، بؤ نازؤتی وولآخی بمرزه و جووانو و جاشه کمر به کارد هبری له کاتی لیتخوپنیدا.

کورؤی (باد.): کلک.

کورؤی بهچک (باک.): کورؤبهشه، کوی بهشک.

کورؤی بهشک (باک.): کورؤبهشه.

کورؤیفتی (باک.): نمر مالآتیه لمووزی له ناوی بنی بؤ نازو خوار دنموره.

کورؤی چمنگ (باک.): پنچکه دارتکی کتیرییه.

کورؤی دلدلارین: کؤزی گراو و سموداسمران.

کورؤیوه (باک.): کرکړچکه.

کورؤیوگله: لاکؤ، لاوؤ، کورؤ، لایو، کوی گچکه، له کاتی بانگ کردنی کوراند به کارد هبری، هوی کوره.

کورؤیس: مریکه و کورپیکه گویچکه یه گچکه و دم و چاوی سورکالبی.

کورؤیش (پؤژ.): مری گوی کورت.

کورؤیشک: لؤچ و چینی جلکانه.

کورؤی: کوی: بؤ دنگدانی یه کسمانه، بؤ بانگ کردنیشیان دهی، کورؤوچ کورؤوچ.

کورؤیله: کورؤوله.

کورؤین (باک.): جاش، جاشک.

کورؤیفاس (باک.): تیکه ییشتو، چاوکراووه.

کورؤینجک (باک.): گیایه کی کتیرییه و ناخوری.

کورؤینگان (باک.): جووره پاقله یه که.

کورؤیوئی (همر.): هدیه، بؤ نازؤتی نسمپ و ماینان به کارد هبری.

کورؤ (زمن.): قوز، کوس، زئی، مال، ماله، زها، زها، زهی.

کورؤه سوؤقه کی: قوز سوؤقه کی.

کورؤوپرکه: قوزپرکه، مله، هووله، داعیایه کی درتزی به قعد بمروی دهی ده پی و بالداره رهنگیشی وه کور بمروره، مؤرکاره میملی جوگه یه همیشه میملی شیناتییه رهگ و شاره که کی ده ردیتی و ووشکی ده کات.

کورؤ (مک.): کورؤیز، دحل دوای گتیره کران و به کاردنی نوانه ی، که لمانو کیفه کانیااندا ده میتنموره پتی ده لئین کورؤ دوایه ده کورتنموره.

کورؤزه (همر.): پنجه گیایه که همیشه شینه گه لای به قعد له بی دهستی پانه دپروی وورد و تیزی هدیه لهبارتکی داوه کور مین سپین، — بستیک بلند دهی و پان دهیتسموه له تهلان و چراند دهی، بؤ ماریتوره دراوان وورد ده کری له نیتو ماستیدا له جتیا که یه دادنیتن و

ده بیستان و همورو زهره کدی دهرمزی ده بی له پیتش لیتانیدا جینگایه کدی کرمیک بکرتی.
 کورنکدهش: گمرا، بی ناموروس، ژنحیز. — ی: گمرا، بی ناموروسی، ژنحیزی.
 کورنکدهوه: خفه و خاموشکردنی چرا، کورنکدهوهی خه تی هله و پاک کردنوه.
 کورنکدهو: کورنکدهو.
 کورنکده: کمریز، کمریز نو بۆزه داره به لسمر دۆلیانموره دانموتله پییدا دیتنه خواری بۆ ناو گمووی بمر داش.
 کورنکده: پاک کردنوهی جوگی گچکدی ناو باغ و بیستان.
 کورنکده: گۆشتفرۆش.
 کورنکده: مراندن، کورنکده، (همورا.) کورنکدهی، له گیان کردن، له ناویردن، تیدا چواندن، چاکووراندنموره، سمرپین، لیدان.
 کورنکده: خاموشگه.
 کورنکده و بپین: شهر و ناو، ناارامی، زور بونی تاوان.
 کورنکده: مردن به گولله یا به تیغی یا به لیدان، (لور، همورا.) کورنکده، لنینچون، لنینچون.
 کورنکده: پیکرا، کسمیکه به خنجر یا بدار یا به گولله بی گیان کرابی.
 کورنکده: کورنکده، بکوز.
 کورنکده: کورنکده، بکوز، کورنکده، کاری، چتیکه هوی کورنکده گیانداری بی.
 کورنکده: کورنکده، بکوز.
 کورنکده (باد.): قورن.
 کورنکده: بکوز، کورنکده، شیرکور، به تنه به کارنابرت.
 کورنکده: همور، همور ترش. مردگ، مردو. کورنکده.
 کورنکده (لور.): کورنکده، لیدان.
 کورنکدهوه: خوشیانموره، شیانموره، هله ووشانموره. کورنکدهوه، خاموشبون، پاک بوونموره، ناستران.
 کورنکده (باد.): گۆشه، قورنچک.
 کورنکده: کورنکده.
 کورنکده (که، همورا، پاک.): قور.
 کورنکده (پاک.): چلون، چه جور، چنی.
 کورنکده (پاک.): چلون.
 کورنکده (پاک، باد.): نیتر و سکدهار.
 کورنکده (باد.): کورنکدهی نیتر باغانه، که کم ده فین. (زا.) مردمومی چاوشین.
 کورنکدهش: جاکیش، گمرا، دهریت، مبعس له کسمیکه، که کلکه سورتی بکات بۆ یه کتیکدی که. — ی: جاکیشی، گمرا، کلکه سورتی، مرایی.
 کورنکده: پانپانکوی.
 کورنکده: نمر کسمیه زور چا و بتر و کیتی، چا و بتر و کیتی.

کورنکدهش: پروانه: کورنکدهش.
 کورنکدهش: پروانه: کورنکدهش.
 کورنکده (زا.): نویتلی ناسن.
 کورنکده (زا.): سهگ.
 کورنکده (زا.): ووریایی، خنپارازتن.
 کورنکده: بکوش.
 کورنکده (زا.): هاتنه پیتشوره.
 کورنکده (پاک.): کیشیل، پشکل.
 کورنکده: هله کوشهر.
 کورنکده: لاش، لاشه.
 کورنکده: سمرپین. کورنکده زور له مردم یا له گیان لیمیران. لیمیری ناراراتی دا کورنکدهی زورکرا، گۆشتفرۆشه کان دویتنی، کورنکدهی زوریان کردبو، کورنکدهی گیان لیمیران، شمری خویتی.
 کورنکده: کورنکده.
 کورنکده: گیتیکدی گیراوهوی کورنکده بی هیزه لسمر گیتیکی یه سوراخی بی ده دری به مالش لوس ده کری.
 کورنکده (بابا.): جووره پهنده یه که دارتاشان داری پی لوس ده کمن.
 کورنکده: کورنکده.
 کورنکده (همورا.): کورنکده، لنینچون.
 کورنکده: کورنکده، کورنکده.
 کورنکده: کورنکده، مرایی بوخاریست.
 کورنکده: کورنکده.
 کورنکده: کورنکده.
 کورنکده: قساب. — ی: قسابی.
 کورنکده: کورنکده، ناوا یا پارکوتیریکه بۆ سمرپین به خیتو بکرت.
 مراندن، بی گیان کردن، بۆ لیدانی زور به نازاریش به کارده بری.
 کورنکدهوه: سمرپینی مریشک و ناوا و نیتر.
 کورنکدهوه: کورنکده، کورنکدهوه.
 کورنکده: دابستی، ناوا لیکه بۆ سمرپینی به خیتو بکرت. نهچیری کورنکده یا مرزی کورنکده.
 کورنکده: باله خانه. (بار، که.) ده لک.
 کورنکده: کورنکده: کورنکده، کورنکده، کورنکده.
 کورنکده: کورنکده، کورنکده.
 کورنکده: کورنکده، کورنکده.
 کورنکده: کورنکده، کورنکده، که به گردی دانرابی و ناوه کدی به بۆشی مابیتنموره، سمرنویلیک، سمرانگوتلیک.
 کورنکده: کورنکده، کورنکده.
 کورنکده (خو، رهوا.): (بار.) گوشمه، قلمزان و میوژی کوترا، میوژی یا کشمیشی کوترا سملک کرا و کوشرا بۆ خواردن، قلمزانی تنه پای کوترا ویش هیده.
 کورنکده: کورنکده.

کوشمه: که پوی فش بز مرزو مهرو مالآتانه.

کوشین: هلکوشین، رتک کوشین، گهرساندن، ووشین، ږاکوشین، گناشتن، (همورا.) ووشاردهی.

کوشین بدهشت: ډاکترگزین.

کوفت (نمرده): کفت.

کوفته (همورا): کفته.

کوهارک (باک.): (باک.) کموار.

کوکو: کووکوو.

کوکوختی: بالنده بده که وکوتری دهچی، که دهخوینی دهلی کوکوختی، ږهنگیشی شینه.

کول (همورا، باد.): برین، زام، بمتیش، ژاندار، بریندار، کول، نهم، کووه، سوواو، کمرخ، تیغی کول. — برون. ساخته و بلوف لیدان. نیش، ژان. چاوم کوله: چاوم دیشی. (فه.) کوله که، کدوو. (باک.) کولک، قورنیر، قنچکه. (باک.) نازار. — اپیروزی: بهرفه شینه. (همورا.) کورت، گولمخ. خفه تبار، دلَم کوله: دلَم خفه تبار. گیایه که وهک خمرته به لام نعم لوسه.

کول: کولی گریانی، همنیسک بدهم گریانوه. کولین، قولیان، جوشی چتی. وه — هاتن: (همورا.) نامانو قولی. (فه.) که، بابا. قول، کورت، بز بالنده قول و بی کلک دهی، قونده. (همورا.) جلشوشتن.

کولاب: قولاب، چنگال، چنگی گیاندار و بالنده.

کولابه: قولابه. داریکی نالقه به له نیری دهخری، نمو دوداره به، که دهخریته سهر ملی گاجوت.

کولات (زا): کولوی کچکه له گل یا له بهفر.

کولاتگ: چتی که هاتیتته کول.

کولازم (جا): دوپشک.

کولازم (همه): دوپشک.

کولاه (کز): جمر گپاو، مرزی بی ووره.

کولافک (باد): کارک.

کولاف (باک.): کلا، لباد.

کولافک (باک.): کارک.

کولاک: ږه شبا، باویوران، گمرده لول.

کولاهمار (ناک.): هلز.

کولان (نمرده): کولانه.

کولان (فه.): قمزوان، جوشان، وه کولپاتن، پلخین، (باک.) که لمزین، کولین، ږان، پوخته مرون، پیته یشتی چیتشت لسمر ناگرو و جوشپاتنی ناو و شلمه منی لسمر ناوور، (همورا.) گریای، ږکین.

کولانه: ږچنه، سووسه، ده لاقه، کولاکه، کلاوروزنه. جیگایه کی گچکو سمر گپراوه مریشک و کوتر و قلمه مرون و مروی و قاز و بالنده تری کموی تیدا هلده نیشی.

کولانهوه: همرفان، کزانوه، چوزانهوه، نارهان، ناخیشینی. نازار بهیرین گییشن.

کولانهی مریشکان: کوخ، کولیت، کوزیب، پین، (باک.) قر، پینک، کولت، قنک.

کولانچکه: کلاوروزنه.

کولاندن: جوشاندن، که لاندن، پوخته کردنی چت لسمر ناوور.

کولاندنمونه: همرفاندن، کزاندهوه، چوزاندنمونه، نارهانده، نیشاندنمونه، وه نیشپیتاندهوهی برین بدهشت یا چتی لیدان، (باد.)، (باک.) برینی و ناخیشینی، برینی ده کولیتیتتهوه.

کولانکه: ږچنه، کولینک، کلاوروزنه.

کولانگ (باک.): قولنگ، (هی هلکمندنی.) (نمرده.) کولاندن.

کولان: کولاندن.

کولاندنمونه: کولاندنمونه.

کولاو: پهلول، ږه، پوخته، ناو یا چیتشتیکه لسمر ناوری وه کولپاتنی و پوخته بوی.

کولاو (لو): تموره داس.

کولاهوه: برینی وه ژانپتیراوه.

کولاوروزنه (بابا.): ږچنه.

کولاکه: ږچنه.

کوله: ژیشک، ژووشک، چتی کول.

کوله: جیگای خول حشاردان لسمردوم بز گوویگرتن و قسملزین. فیساره کس — ی لیگرتون. — ی تهختی نوستنی: پموره و سمر پووشی تهختی نوستنی، میتشولمبند، (باک.) پیتی بند. کوله، کولز، کلز، کووسک، کولب، شینایی دهخووا و زیان به ده غلی شین دهگه یمنی. چوارچووره. (۱) گمرد: تزوه که یمنی له نیشو کیغه که یمنی. (۲) پیکوره: بیچوره کوله به، که تازه گیانی وه بهر هاتوره و زور ووره. (۳) کوله یه که بالی لی هاتی به لان هیشتا نهفری. (۴) کهفری ده بیته کوله. (بار.) دوداری دریزه گیشه گیای پیده یستن و یسمر بهفر تیدا ږاده کیتشن بز لای ناوایی، که شوپنه که بلند نبی و راست و تهخت بی.

کولهبان: فمهره جیه کی کورتی گوویچکه داره قول ببن گوویچکه کانی داده کری.

کولهبالا: کورتتبالا.

کولهباله: کولهبان.

کولهبمراز: قولمبمراز.

کولهبس: مندالی ژن لمیتر دیکي تری.

کولهبست: کولهبس.

کولهبک: کورته داریکه ده گپرتته بهرزه درهخت بز خسته خورارهوهی بهر که ی.

کولهبنه: قولمبنه، تیکسرموا، کورت و قلمو، بانوله، گرگن، (ږژ.) کولبالا، خپلاته.

کولهبه (نمرده): ممدومی خری چوارشانه.

کولهبیچکرون: ږایچ کردنی په کیک یا پتر چنگ لسمرشان.

کولهجه (همورا.): کموا، کورتهک. (خو.) کورته کیکي بی قول و دریزه، کوله نهجه، کولزجه، کموی کورتی ژنانه. مرزی کورتتبالا.

کولله چووار شه مۆ: چووار شه مۆری هه ره دوایی مانگی سه فهره، که ددانی پیتهمبیری (د. خ) تیدا شکینراوه.

کولله خرته (نهرده.): کولله پره.

کولله پرم: پرمی گچکه، بهر چیخ.

کولله زردک (نهرده.): سیه توره.

کولله ش: کولوش. مهر دومی بی شتوازی بی نا پروو.

کولله ک: نیسکی کولک، نیسکی که زووی کولک و پهنک بداتهوه.

کولله ک (باک.): په نده، لیسکه کی که چک تاش. (باد.) په نهمه ری گچکه، که په نهمه ری هه ایشی پیده لاین. (باد.) تاقی نیتو دیوار، تاقه. کولله کهوا: دیره گیکه درابیتته بهر نیرگه.

کولله کهوا: کورت ک.

کولله کرفن: مهبس له گوری راگرتنه بۆ قسه دزین.

کولله کوپروو: سفره مار.

کولله ماله: داریکه ناوه راسته که کی کونیکسی تیدایه زمانه کی نیره قی پیداده کری و ماله کی زهری پیده دری.

کولله مانگ: مانگی شه عیان.

کولله مهر گئی: کولله مهر گئی. گوزه رانکردن به کسمی و کسوری.

کولله خان (پوژ.): کولله خان، جیگایه که کونده کی ناوی له مهر داده نری. — ی (که.): نهفسوونگه، جادوویاز، کولتانی، پیایکه که کسیتی که لهرنی بهسترابی بیکا توه.

کولله نهجه: کولله نهجه، کهوا، کولله نهجه.

کولله نهجایی: کولله نهجایی.

کولله نهجی: دوریشک.

کولله نهگ (پهوا.): کولله نه، پوژنه.

کولله نه ییاب: جووره ماریکی کورتی زوویسه، بریتیه له مهر دومی بهناشوب، کولله نه ییاب.

کولله نه ییوای (پوژ.): قاحه، سهروزانی له کاتی جیتی پیدانییدا به کارده بری.

کولله نه یال (که.): فهره جی قوله و چکوله.

کولله نه یوون: نهمانی تیزی تیغ و مشار و هه موو جووره تیغ و مرارتیک.

ماندوو یوون له کاریکیدا. (زا.) تیشکردن. ناوسان و کیم کردنی نه اندام.

کولله (باک.): کولله. (باد.) گرانی.

کولله ک (باک.): کونی دوگمه یه.

کولله ییچ (باد.): خستی سوور کراوه ره.

کولله نهجه (نهرده.): کولله نهجه.

کولله نه خان: کولله نه خان، توون.

کولله نه خان (که.): تونگ خانه، توون، کولله نه خان.

کولله نه جی: تونگ خانه جی، تونگ جی.

کولله نه خن (که.): تونگ خانه.

کولله خورفن (نهرده.): جوشخواردنی چت بهسریه کتریدا مهبس له پرق هستان و جوشخواردنی ده روون.

کولله دهان: جوشدان و کولله دهانی چت لهسره ناوور. وه پزیوون له چتیک و دهست لی هه لگرتی.

کولله زن (خو.): بۆپژن، گریانیکسی پر سۆز و کهله و په سهودایه.

کولله (باد.): گیانداری زوویسه.

کولله (نهرده.): نهستور، زۆر.

کولله (بابا، هه، پهوا.): کولی، کوان، برین، قوننیر، (باد.) ژووریکه له ههسیر و قامیش دروست کرابی. (بابا، هه، پهوا، نهرده.) دل به خهم، پهروشار، دل کی خفه تبار. (باک.) پارچه، کوت، لهت، (باد.) کول.

کولله ک: کولله ک، موی کورت، که بۆ رسته دهست نه دا. — پنینه مه.

(باک.) کلای شوانان. دورچار، توش: بووه به — یه وه اته بووه به توش یه مه.

کولله کاپیرۆزی: به فهره شینه.

کولله کانه (لو.): نهنگه گوسه یه.

کولله که: کولله که کی خوری وورد و نالۆز، کولله که.

کولله کهیا: نه قونچکه و قوننیرانمن، که باویری ژووروه من ده ری ده کات، قوننیر.

کولله که پیرۆزه: ده ره پیهسه، (کو.) به فهره شینه، به فهره شینه، کولله کی سوتی.

کولله که: جلشۆر.

کولله که ره یو (ههوا.): کورت کردنه مه.

کولله که پرن (که.): کولله پنینه مه به دهست.

کولله که سۆقنی: حه توویله که.

کولله که ره نه گئی (ههوا.): برینی کفتیه.

کولله کرفن: کالاشتن.

کولله کرفن (زا.): پال پتیه نان.

کولله که یوه (ههوا.): کورت کراوه.

کولله کن: تروکن، تروکاری، چتیکه، که کولک و تروک و موی پتیه یی.

ماستاوی: — ماستاوی خستی کوپو کوپو.

کولله که: کولله کن.

کولله که وات (کرما.): کولله نهجه.

کولله سۆقنی: به فهره شینه، حه توویله که، زیپکه یه کی به ژان و به نیشه له پیتشدا سه ری زهره و بنی سوور ده بی تادی گه ره ده بی و ده پزیتسه چه مند پوژیکسی پیتستی سه مۆری لی به ری چاکی ده کاتوه.

کولله که: په بهت: جی کی کوپو نه مه و ههسانه مه چی چاچی که.

کولله: کلۆ، کولی، کولق، کروسک، کولپ. بیتچوه: — پتیکوه، زۆر وورده و هیتشتا بالی نه گر توه. په ره دی سه ریوشی ته ختی نوستنییه.

کولله به جه: مهبس له یه کیکی یه، که نه وه نه لاواز بی نه اندامه کانی وه کو به جه لی کدرابی وایه. کولله کی ته ختی نوستنی.

کولله زهره: کولله ییکی زهره ی به زیانه.

کوللہ ک (زا.): کلاږوژنه، شمل.

کوللهمسکه: جوړه کوللہییکی وورده گهڼم و جوی ده خورا.

کوللیږه ی شاه کړی: سمرک.

کولکي (باد.): کوللہ.

کوللیږه: نمستورک، (زاخ.) سمرک، نمستورک، کوللی لروش.

کوللیږه (باد.): کوللہ.

کولم: کولم، گونہ، پرومست.

کولم: پنجنه ی قونجاو. بې بدهک دست.

کولمه: کولم، (که.) گونا، هنارک، گونہ، (همورا.) نه لیک.

کولمه (موک.): نیک، کولوک.

کولن (که.): گونہ قلم، گرین.

کولنچ: ژانی شان و مل و پشته بهوی سمراره. تووی نه گه ییشتو.

کولند (باد، همورا، زا.): کولله که، کدو، (باک.) کولندر. —

امیرا: کولله که ی نمستور.

کولندر: کولله که.

کولنگ: کولنگی نمره هملکندنن.

کولوک: کولوک، پارچه ییکی په قه لهر چتیکی بی: — یهک قمند یا گل.

کولوک (باد.): کوللہ، کوللہ.

کولوپانه (باک.): سمره و ژیر، پهرش و بلاو.

کولوت: کولوک، کولوت، (همر.) منیک، گونته نمستوراییکی دهره ی

قرونیه، که سرژ لاسمری داده نیشتی، هندیکیش پییان وایه، که

نیسقانیکه نمره ی گونته سمی پتویه، کولوک.

کولوک: ووتیه که به کار دیتری له دوای ووشه ی بهیچ پهنگیتک.

کولوک: کورا، کورتک، کولچه.

کولوک (باد.): کاسه ی سمر، کهله ی سمر، که بهی گونته و پیست بی.

کولوک: کلوزی ددان.

کولوک: چتیکه، که ناوی هولوک و پوچ بی.

کولوک (نمره.): کولمزرک.

کولوش: کولوش لاسکی ده غلی درواوه، (همر.) قسمل.

کولوشه: کولوش.

کولوت (نمره.): همورا، نمستور.

کولوتان (باک.): خه مگین، پهریشان.

کولوک: نیتهک، نیک، نیسکی سمره ی سمییه. نوکی: — نوکی

کولک، نیسک و نوک و ماشی کولوک. سمت.

کولوک: دیواریکه، به کولوکابی، هستایه که، که هر دیوار ی کولوک

بتوانی دروستکا.

کولوک: چتی ریک و پیک.

کولوک: خریک بون به دیوار ی کولوک.

کولوک: خه و خهفت، قوت و کول.

کولوک: سورتانی چت به نیکیجاری.

کولوک: دهره ی سورتانن و لهنیورن.

کولوک: دهره ی سورتان و لهنیورن.

کولوک: کولوک، سمره ی بدهخت، سمری نیچاوان سپی.

کولوک: نووی بروک.

کولوک: بدهختی، چاره پشی.

کولوک: چمنه پارچه یی که له نیو کیسه له ی دهره ی بدهخت بونی کول

(شمشیره) که ده کمره ناو لهله کانیسره دهره ی که داده خری.

کولوک: داخستی دهره ی به کولوک.

کولوک: کولوک.

کولوک: کولوک.

کولوک: لوزکی تازه کراوه ی نوآله کراو.

کولوک: خانرچکه ی زور بچوک، نه لهد، گونچه.

کولوک: جور، تمرز، کلچ.

کولوک: (نمره.): کولیکه.

کولوک: کولیکه (نمره.): جوره کولیکه که ناره که ی شکر و گویز یا

خورمای تیده کری.

کولوک: (باک.): جوره ماسیه که.

کولوک: (باد.): کهله ی مردوان، کاسه ی سمر.

کولوک: پیچ سدر هزار یا پیچ لک.

کولوک: پوره ی هنک.

کولوک: (نمره.): گیانداری پهره ی بی تین.

کولوک: (نمره.): کوروزانه.

کولوک: (کل.): نمستور.

کولوک: نمستوری.

کولوک: نیوی نافره تانه. کولکولیک.

کولوک: شووان (بلیا، ناگز): گمزیه.

کولوک: ماست: کولیکه به پیدابونی وی ماست زور پیدای ده بی.

کولوک: ماست، بهاری گیترا بهر است.

کولوک: ناگر، کلپه ی گری ناوړ. — ی دامرکا.

کولوک: (نمره.): پهله پهل و تالوکه کړن.

کولوک: (همورا.): کورت بین.

کولوک: (باد.): کولوی بهری، کوللہ. (باک.): باکنده قورلہ.

کولوک: کون له دیواردا، دهریجه.

کولوک: سمره، نمستورک، خه پله، خه پل، ماده، لمرش، (کوک).

نانی دهستی.

کولوک: جوره کولیکه، که پون لمره یی که درابی، کولکه

دهرویش.

کولوک: جوره کولیکه که ناره که ی گویز کورتراوی تیکرابی.

کولوک: (همورا.): کولیکه.

کولوک: (باک.): نیسکی سمره ی پانی یه.

کولین (شاره): شویتیکي تایه تیه له نیو دواراندا کتل و په لی
نرخداری تیدا داده نریت. (شار). کور، کمیتن، شارگه، پناگه، دالده،
خمشو، کولین.
کولینا (هرو، که): جادوگر، نزانوس.
کولینه: کولانه مریشک، کولین.*
کولینک (شار): کولانه، پوچنه.
کولن: ژان، نیتش. چاو: چاویتشه. (بار، همر). کلوه به فر.
(همر، باد). کولله، کاکول. (باد). شل. مریه کی کارامیه له
همرکاری کی دا کمیکات.
کولیا (فه): کولانو.
کولیاگ: چنی کولانو.
کولیان (نمرده، فه): کولان.
کولینموه (نمرده): کولانموه.
کولیر: نسترورک، نسترورک، جوړه نانیکي خړی نستروره.
کولیرچه: ی شکرې، هفریش. (همر). همره کی بهرېن یا به شیر
دهشیرن و له نیو پوژنی دا سورور ده کرتسموه جارچاره بادام و
گوتزو کشمیشیشی تیده گن.
کولیرچه مهرگه: کولور چمهرگه.
کولیرچی (همر، باد): کولیرچه.
کولن دل: سوزی دل، به کولن دل خوشم دهی.
کولیر (باد): کولیرته. کولیک: گول، کولورک.
کولیک بووک: کولیک پاقر، پنجه گیایه که چمن لکیتکی دینن گه لای
وهی گوروالکی ده چی گولن سورور و لاسکی گولنه کان زور دریزن و خالی
پهشی پیوه یه له نیوه راستی گولنه کاندازره.
کولیک پافزه (باک): کولیک بووک.
کولیک جووانه مهرگه: چله گیایه کی پاییزی یه و گولن سپیه و بنه کی
سده که.
کولیک مهرگه: گولنکی کتیری زهرده لسمر همر گولیکیش دانری
دهیکاتمه، کولیک میلاق.
کولیک میلاق: کولیک مهرگه، گولنکی زهرده و سوریشی هدی
گولنه کی بکوتری لسمر همرجیایه کی دانری، که همرای تیدابی دهری
دهکات.
کولیک نیسان: گولنکی سورور و هکو خاشخاشی وایه لسمر همر
شویتیکي لمش دانری دهیکاته برین.
کولیکولی (باک): شلم شلم، به کمه شلمینیکمه.
کولیک (زا، باد): کولورک، گولن دار و گیایان. (بابا).
کولورژنه، (شا). کولینک، کولانکه، کولاکه، پوچنه، کولانه ی
دیواریشه بزو پوناکی.
کولین: کمندوی زورگوره یه و چوارگوشه یه لمنتی ژوراندا، (پروا).
خمشو، (گمر). خانوچکه په کیسه شیرپه نیرو بهرخی ساوی تیدا
پاده گرن، جیگایه کیسه لمنتی هواندا بزو بهر ویوم، له چیغانی
دروسته گن تا بهر چاونه ی.
کولین جو: چله خوروسی جو.

کولیمه: همدوسمتی همدوم.
کولین (پروا): کولانه. (باد). مورغی نوری. (باک): تاقه،
سرکو. همزاق. کوترخان. شلمین.
کولین: (همر). کولیا، کولانی شلمین، پلخن، (باک). کولین،
کولین، وه کولناتن.
کولین: گوشه ییکی ناوماق و یا دواره، کمهشکه و هیزه پوژن و پیسته
پنیری لسمر داده نین.
کولینه (خو): کمندوی گم و نارد و دانو تله یه. (پروا). مرانیکي
گچکه یه نیوکوچکی داری پی سوول ده کرت. (همر). کولانه ی
مریشکی یه، کولین.
کولینج (زن): قولنج.
کولینک (پروا): کولانکه و په نجره کی گچکه یه له بلندای
دیواری ده گیر.
کولینک (کو): قولنکی گل هلمکندن.
کوم (باد): سرمو پوچ. (باد). — بونموه: کوبونموه. (شکا، باک).
زا. کلاوی دریزی لبا دین، ته پله.
کومانه (باک): پارچه ی کون، په رزی منداق تیره پیچانی،
په رز پات.
کومپ (باک): قولله ی سمرته پوژکی کتیری.
کومتاق (باک): کسمیکه کلاوی به تمنی لسمری و پیچی تی
نغالاتدی.
کومرب (باک): زنجیری زتی، کرمک.
کومر مخ (باک): غار، شمکوت.
کوم زره (باک): کومزری، عبا، عبا.
کومما (همر): کاتی باران پران.
کومسره (باک): عبا.
کومسور (باک): فیس، فیست.
کومک (باک): کلاوی شوئی، نوخته ی دوایی، کومکا هاجی،
یاجیلوکا، کارگ.
کومکفر: دادخووا، کمنو، کومکامر، دواکار.
کومیند: کومیت، کویت.
کون: ده لاقه ییکی گچکه یا گوره یه له چتیکي. (همر). ووله. —
بون: قولین. — کردن: قوقلاسن، قبول کردن، قولیز کرن. (باله).
کونده ی ناوی.
کونی همره گموره: کولاو، قماره، کونی له پردی دادیوه. وولاخ. کونی
له پردی دابینی دسلمه یته و پادوهستی، بزو کسمیکیش به کار دهری،
که همر چتیکي بیینی پادوهستی به جیتیوی ی ده لین له پردی دا کونی
دیوه.
کونا: کون، پوچنه.
کونار: داریکی دپواری بزو پهرین دست ده دات، توپک، مور، (فه).
موروتک.
کونا پوچن: کوناچه.

کونجی: دانموتله یکه به تۆ ده چیتیری ساقی سموزه مالآت ناتوانی بیخوات، (باک.) کتاف، شهیدانک. قونجی تاوکه که ی وردو و زهرده وه همرزنی ده چی. پۆنی کونجی بۆ سورتان باشه پۆنه که ی نه گمر چل شعوان کمو چکیکی لی بخوری زۆر به هیزه. کونده بیوو، چتیکی ووردی دهنک زهردی ناسکی چموره ده کری به کوللیتره و به گه لی جۆری تر ده خوری.

کونجیت (لو.): کونجی.

کونجیله (ههرا.): گۆشه، قوژین.

کونف: بهرچاوتینگ. (باک.) تۆتک، تۆت، تۆتاک، (نامی.) بسم، بسوم، کونده بیوو، کونده بیو، کونده بیوو، بالنده ییکی گۆشت خۆری دندوک قولایه ی چاوجوانه همر له چۆلی و که لواندا ده ی، گۆیا لسمهر همر ناواییکی بنیشی شوومه. کونده گا.

کونداکۆر (باک.): کونده کوویر.

کونف: کونده ی ناوی، کون، پیستی بزنه، که به ساخی دهرهاتی و خۆشکراپی، بۆ ناویتی کردن. (ههرا.) قونده، بالنده ی قولیه. (شا.) پارچه که به سه یه که کمو چکی به هملده که نری.

کونده بیوو (ههرا.): کوند.

کونده بیو (ههرا.): کوند.

کونده لانی (ههرا.): شویتیکه هاوینان کونده ی ناوی لسمهر داده نری و به گۆ و گیا و قه لانی داده پۆشریت له به زوی یه، کونه لانی، کولمان، تاساردی.

کونف (باک.): کولندر، کوله که. (که.) شیو، خرتیکه ناودر پیستی، همر شویتیکه ناودر پیستی یا کونی کردی — ی پیته لیته.

کونفک (باد.): کوله که، کونده.

کونفو (ههرا.): پارگوویر، گوولکی نیری دوو سالانه یه، که ندو، (کۆ.) مانگا یه که زۆر زوو به گوویر که شیریدات.

کونفوش: دهرمانیکه وه ک پرئوتی ده کرتیه لووتمه به لām نم توند و تیرتر و به پژه تهر، سووژن، شووژن.

کونفیتی (باک.): بهرچاوتینگ، کنوسی.

کونفوی (باک.): کونه پتوی.

کونفهین: مهردومی تینه که به شتوی که ده ن.

کونفووان: مهردومی کری زمان لال.

کونفارک (هوتا.): باکیش، شویتیکه دۆل و ههراکیش بی له هاویناندا.

کونف: گری یه که له نیتو داره گوویری داهه لنده نری و ده کرتی و چتی به زهر ده کری. (باک.) توکی ووردی بالنده انه. تهن. — اپیری: تهنی جالجالوکه.

کونفهر: سمتهر، سمکهر.

کونفهرن: پهیدا کردنی کون له چتیکی، سمینی چت.

کونف: قنگ، کونی پاشوه، کاکلی دار گوویر، که به پهنک به کاردیت، به هۆش، سې و تهنو.

کونفگه (باک.): هنبار، ژووری زه خیره و دانموتله یه.

کونفشک (باک.): کونه مشک.

کوننه: کونده.

کونمارشک: نانیشک.

کونفو: نمر چاله زۆر قولانه یه، که له نیتو شاخاندایه ناوی تیدابی تا مرۆی کوژراویشی تیداوین تا شووین به ی.

کونفوه جه: کوناوه جه.

کونفوه جگه: کوناوه جه.

کونفوه جه: کلاروژنه.

کونفوده: کونیکه له همر دووک دیوان دهریوی.

کوننه: کونه، کونده.

کوننه: کونه، کونده.

کونفهاجه (پۆژ، که، مامه.): پۆچنه.

کونفبو (که.): کونده بیو، کوند.

کونفکۆر: کوترخانی خۆرسک.

کونف لانی: همرزانی، که پرتیکی به جو که له حوسیدا لسمهر شپانه بۆ نهری کونده ی ناو و مهشکانی دۆی لسمهر دابین، که له مالدابیت ده لنین همرزانی بۆ شتی مه که لسمهر دانان دروست ده کری.

کونف لانی (که.): جادوگر، کولتانی، کولمانی.

کون بهفر: چاله بهفر.

کونف: شویتیکه، که با بویری نهم. — کردن: گرتنی کونی جینگایه کی، که با هاتو چۆی پیدانه کا.

کونفبون: پهیدا بونی کون له چتیکی، ده لاقه بون، کون تی بون.

کونف: گۆشه، سووچ، قولینچک، قونجک، قونج، پهنا. دارا — ی تمنیایی گرتوه. (که.) جنجیر، مریشکی گونج، مریشکی جنجیر، خالدار. مرۆی گروی. (بابا.) گونگه نمر لول له بۆپانه، که بۆ ناو له مزیر خاک دهنری. گولدان.

کونفبو (ههرا.): کونجی. — ی: کونجی.

کونف: ددانه وه کوو هی مشاری. چتی خال خال و کونجی. کونجوو.

کونف لانی (باک.): هملقورینجانان.

کونف: دپکی په یکو، پیکوله، گیا یه کی به هاری و زیره له پیکوله ی دپکه کانی وورد تهر.

کونف: نکورچک.

کونف: کونجره، هملقورینجانان.

کونف: ددانه ددانه وه کوو ده می مشار.

کونف: هملقورینجانان.

کونفک (ههرا.): قوژین، قولینچک.

کونفکلو: کسیتکه، که زۆر پرسیار له چت بکات. — ی: جوست و جۆ، به پرسیار، به شووین چتی که دا گهران.

کونفکوچین: یاری یه که چنند کسیت همر یه که ی له کونجیکی دا راده بهستی له دوایی دا جینگه گۆرکی ده کمن لمر حمله دا نه گمر بۆیان پیک کمری له یه کتری هملده دن.

کونفبوو: کونجی تمسک و تنگ بهر.

کونفبوو: کونجوو.

کړوچک (که): کړا.

کړوچک (همو): که، باک، فه): کړوپه. له فينجان

گموره تره چاو قاوهو نيتري تيدهخورتيموه.

کړوپان (باک): قڼان، پړچون.

کړوپانه (همورا): کورتان، کڼان.

کړوپاندن (همورا): (باک) قڼاندن، پړچواندن.

کړوپه: دښ، کړوپه له گموره، کمرگه، کړوار، کڼلین، کړوپ. — ی ناری: لینه.

کړوپه اړینه: بمرمیلی دارین.

کړوپه له: کړوپه لږکه، کړوپه له چکوله، دهرشو، کافک، کڼدینه، کړوپک. — ی شین: کاشینکه.

کړوت: شاری کړوت له بنچینه دا گوت بڼه و له (گوت) ی وهرگیراوه. زبل، پدین، خاک و خولی ناوما ل بدم گمسموه کڼده کړتیموه، که له گمل چیتشت و ورده نانی تیکه له. نه کړتته ناو شینایی یوه بڼه هیزی زهوی نمسه له شویتنیکي دا وایه، کشیاکه و پشکمل بسو تینری له بمر بی داری. ووشه یه که سه گی پتبانگ ده کړی.

کړوتا (باک): کڼتا. — بون: کڼتابون.

کړوتال: کالای بازرگانی و بمرزازان، که جل و بمرگیان لی دروستده کړی. کړوتال فروش: بازرگانی که کړوتالی فروشی.

کړوتال وه دهرش (همورا): بازرگان، کړوتال فروش.

کړوتان: لیدان بدار، وردکردن به نه یم، پمړینی نیر له میونه، گان، دهرزی لیدانی ناو له، دهرزی ناو بڼه خال له پیست کردن، جوری گاسنی دم پان.

کړوته: قمزوان و توی بیه کا کوتراو. (همورا) سگ.

کړوته ل (باد): دڼیانی ناش.

کړوته له: توتکسه گ.

کړوچی (همورا): کڼلانی تنگ بمر.

کړوچاک (زا): خیزره.

کړوچه: کڼل.

کړوخک: کڼه.

کړوک (زا): نمرن.

کړوکوت: کوتکوت، سه گی پتبانگ ده کړی.

کړوکوته: پارچه پمړ یا گوشتیکه مندا لآن بمر دیکي پتیه ده بستان هللی ده دښ به حموا د.

کړوچی: پارچی تنگ لمانو دو پتیه خانو د.

کړوچیله: دهرمانیکه جانمهری پی دهرمان داو ده کړی، گیای باقمیت.

کړوچ (باک): سنور، تخروب، کڼما بمر. (همو) کوچ، کړوچ کوچ، سه گی پتبانگ ده کړی.

کړوچه: کڼل، چيله کمل، نالوله، کړوچه چکوله، پتکوک.

کړوچه له (که): جوچکه سمی. (که) کڼله، کاسه چکوله.

کړوچک (فه، دهر): سگ، ناوورگ.

کونډوش: کونډوش، پږد و پږیل.*

کونډه ی زږانی (نمرده): کاسه نمرن.

کونډوش: مرمومی پږد، کونډوس.

کونډشه (زا): کسک.

کونډوچکه: کونی زږو وورد.

کونډوور (نمرده): کونډو.

کونډوور (نمرده): جوی یه که، که هی داری قمزوان نمي.

کون و قوژن: کون و کاژیر، پیچ و پنا، کون و کملین.

کون و کاژیر (همورا): قون و قوژن.

کون و کملین: پیچ و پنا، فروفیل.

کونهرچ (باک): کونی وورچی.

کونیسک (باک): کسک.

کوهان (باک، همورا): گوران.

کوه (باد): نالیمونه ی ددان. (باک) کولیمونی تیخ، ددانی من — بونه: ددانی نالیمونه.

کوهه رزی (باک): مرمزله.

کوهو (باک): کوی؟ — دهری: کوی تده ری؟ چو — چوه کوی؟

(باک) که (پهوا) چن؟ چلن؟ (همورا) چنی؟ (باک) چما، چمانی.

کوهوا: (همو) کانی، کا، (همورا) کڼ، کوانی، له کویته، له کیتده رتیه.

کوهوار (شم): کندوری ده غلی، (همورا) کڼوله، (باک) کمار.

کوهواره (باد): کندور.

کوهوارگ: کارگ، قارچک.

کولگ

کوهوشه: جیگا یه که بمر از له لیتیمو مانی دا، که چمند سه گیک دهره یان دابی بڼه پاریزگاری قونی خوی تیده پستیتی تا سه که کان له پستمه هیرشی بون بمر، جیگا یه که کمند ل یا بن پنچک یا همر قولینچک بڼه، (همورا) بیتشه.

کوهوان (همورا): کوتان. (همورا) دوه ل، (همو) کولک، قونیر، گرتیه، برینی پیس.

کوهونه (فه): کڼ.

کوهونک: ناوورگ. (باد) ناوورگ، کوانو، ناگردان.

کوهونو (بابا، که): ناوورگ، ناگردان، قورتی ناگری، سیپی له ناسن، سیکچکه (که بمر دبی).

کوهونی: کوا، کا، کانی، کانی.

کوهونی (دهر): ناوورگ.

کوهونی خورما: برینیکي پیسه به نمدام همده پمړی.

کوهونی کیش (دهر): خاکمنداز.

کوهوه (لر): گورچه.

کوهوی (همورا): کوتان.

کروچکروچ: کروچی کروچی، کوتکوت، کوتکوت، سسگی پیتانگ دهکری له دوروره، واروار.

کروچی: سسگی پیتانگ دهکری.

کروچیله: دهرمانیکی چوله که کوژتنبیه له گمل گنئی تیکه لدهکری.

کروخا: کوژخا، (لو، فه، لک) سمرزکی هویه کیه له که بخوردا گچکه تره.

کروخک (باد): کوخه، کوکه.

کوخکی (باک): کوخغن، نوکسه به بکوخی.

کوخیان (باک): کوخغن.

کوخیانن (باک): کوخانن.

کوخین (بابا): کوخغن.

کوبده (همورا): نسکوی، (لور) کوژه.

کوبدهری: جوړه کرکه جل و بدرگی لی دروسته کړی، جوړه چهرمیکي تاییه تیشه سهری پیلای لی دروسته کړی.

کوبده له: برهک، (پهوا) بزلمیراز، (همورا) بیوه له، به چکه ی بهرازی. بۆ بیتچوره بهراز و وورچ به کاردهری.

کوبدهک: نه ژنق، زرنی، بیتچوری لاور، کوتک.

کوپو: سهرولیت، سهره خوار، (پهوا) همورازکی سخت وه کو دیواری، مرخوی کوپونه کاتمه ناتوانی سهرکوی. بلند و نرم، ریگا له دایه: بلند و نرمه. کوپ، کوپر، پشتکوپر، قنبور، پشتقوف، چماروره، قوژکوژ، پشتخورار، داهاتو، خار، خورز، هیس، (شوا) کوکون.

کوپو: (دهر) سابرون، (همورا) سابرن. گیسکی نیری دوسالانه به، بزنی مهره. جلمه یستنه وی وولاخ. (پهوا) شووتی تلیمزگه وه کو قراخی گه لی، هلدیر، کمور. — بونه: له هلدیری خاویژتن، نله چوون، ته کمربون، خاویژانه. — کردنه: فریدان، ناویژتن، بهردانه، ته گمرکردن، هلدان، قوژ، قوور، (فه، دهر) کوپیر، خاموش. — کردن: کوژاندنه وی چرا. (باک) کورت.

کوپوراک: کارگ، کارچک.

کوپورایی: قولایی.

کوپوره: که لمبریکه لمزوی یا لمدیوار ناگری تیدا دهکریتمه. چتیکي کونکونی پیچکداره له تمه که یا له گلی سوور و کراوه ناگری تیده کړی و چیتشت و چای لسمر لیده نری.

کوپوره: قوت، سل، مهره بزنی گوی چکوژه، سوور لسمر مبهست و دلگرم له دوزدا.

کوپوره: دمه، ترموش، کوړه ی ناسنگمران، دهمگا. کاریز.

کوپوره پزخانه: کوړه ی خشت سوور کردنه.

کوپوره چیتي: پیشه ی کوړه چیان.

کوپوره خانه: تونگ خانه، (همورا) تون، کوړه پزخانه.

کوپوره دان: پوره دانی هنگ.

کوپوره دهمین: شاگردیکه، که به مروه دمه همر کوړه بدهمیتی.

کوپوره پی: (باک): کوپیره پی، پیگایه که دهر نه چی.

کروژاندنه: جوړه کوړه یه که به نغت دایسی و چیتشت و چای لسمر لیده نری.

کروژبون (پهوا): له چیتگی بلنده کوژته خوار.

کروژبونده: داجمان، داجمین، کوژ بونه، چمانه، چمانه، داهاتنه.

کروژکودنه: کوژ کردنه، چماندنه، چماندنه، خوار کردنه، چماندنه، فسانن، داهینانه، داجمانن.

کروژفنج (باد): په پهره کمر، هملاج.

کروژ (همورا): کوړه.

کروژیس: پزی سووری گوی کوپ.

کروژین: قوپه قوپ.

کرو: چلون، چون، چوان، کام چی، چیا، کپیر، کپف، که: (کره نه شبات).

کروژ: سورج، کوژه، نم داره سیسوه واته ۳ کوژه. (همورا) جوژکله. (سور) نم داره سیسوه واته سیسوزه. (پهوا) قهوزه. (مرک) قاش، تیلیم، (دهر) کوپیز، (که) دیلم، قاشی کالهک و شوتی و نیر، تاش. (باک) کوژه.

کروژاندنه: چورژاندنه. نورژاندنه، کروژاندنه، مندالان.

کروژاندنه: چورژاندنه.

کروژه (زا): گیانداریکه به قه پشیلکه دهمی کلکی دریزو چورایه لی کورته، پیسته که دهکری به کوژ.

کروژه له: چ خوی بخوری و چ ناوه که بۆ میزگیرانی زورباشه، گیایه کی بهماری و توندی ناویسه گوی سپی و ورده، گه لایه کانی کمیتیک وه که موزی ده چی تامی وهی تمه تیزه ده چی.

کروژه که (باله): برینی چویلکه به.

کروژین: پروژانی موی پیست.

کروژک (باک): کوژله.

کروژمال: جومال کردنی دیروای ناویاغ و جوگای ناوه.

کروژکردن: قاش کردن.

کروژکوژ: چتیکه همر له خیمه قاشقاش بی، قاشقاش.

کروژلیدن: خانخاندنی زهری به گاسن بۆ دیرو و گول.

کروژی (باک): پارچه.

کروژین (باک): لوراندن، حیانن.

کوژ: باشگری به واتا، بکوژ، پیاکوژ.

کوپوژاندنه: دامرانه، خاموش بونه وی ناوور و چرا و نیر، تهرین، خهسبون، دامرکان، دامران، تهرین. لهنیچوون، په شپوونه، همشین.

کوپوژاندن: کوژاندنه.

کوپوژاندنه: تهراندن، کولروشتن، خاموش کردن، دامرکانن، دامراندن، نه میشتی گری ناگرو چرا، په شکرده و تیکدانی چتی نووسراو یا دیخی سهر زهری. په شکرده، تهراندن، همشینان، تیکدان، لغاویردن. نه میشتی شلوقی و ناژاوه.

کۆتە

کۆتە (باد): پشیلە.

کۆتە: کەکی، (کە)، کەک، (هەورا)، کەکەیی، قۆتە، چۆتە.

کۆتە (باک): کۆتە.

کۆتە: دابەڵە کە بێستان و شینایی دەخوا.

کۆتە (باک): بەبەڵە چاو.

کۆتە: کۆتە: بێستەیی لە پەل پێکەوتنی یەکیک.

کۆتە (هەورا): گۆی، گۆتە.

کۆتە: هەتەن: مەبەس لە تالووکە پێکەوتنی کەسێکی، کە جێگایەکی بەجی بێت.

کۆتە: کۆتە.

کۆتە: کۆتە.

کۆتە (دەر): کادان، کادین.

کۆتە: چۆتە کالی نەگەبێستوو (فە، دەر) کاریلە ساوا، چۆ، کیر، قامیشی پیاوان، نەندامی شەرمی نێرینان. (هەکا، باک)، سوود، قازانج، کەلک، کا، بکێر هاتن: بەکارهاتن. (هەکا، باک). زنجیرە ی کێوان، مەلە کێو، کەو، جەغزی خەر، هێل، خەتی کێشراو لەسەر زەوی یا قاقەز.

کۆتە: چ زو، کۆتە.

کۆتە (باد): سینگە نەستورە کانه، کە بۆ تەوێ بەکار دەبرێن. داری ناوڕیشمی کۆتە، کە کەوێکی پێدەلێن، دوو یەزن بێند دەبێ گەلای پەشه و تووکی زەردەو بەری وەک فاسولیا وایە ناخوێ، کەو، (باد). کۆتە، دارکەوێ.

کۆتە (زا): داری درێژی نەگەبێستوو.

کۆتە: مەبەس لە قامچی هۆنراوە، کە دەست دەکری.

کۆتە: کەلەگا: کیرکەلەگا.

کۆتە: کیری پەشەوێ و ناژالە.

کۆتە (باک): کیردەر، چۆتە چەقۆ بێبێ.

کۆتە: مەبەس لە نافەرەتی کۆتە و جۆشە.

کۆتە: چۆر، چۆلک، (هەورا)، چۆلە، کۆرک، جەخار، کیر، کار، کێلە. کۆتە بەرخەنجەر دەسکدارە و نانۆشتیتەر.

کۆتە: کۆتە: کۆتە، کۆتە.

کۆتە: مەبەس لە مەردومی زۆردارە.

کۆتە: زۆرداری.

کۆتە: شیری مەوێ.

کۆتە (باک): قەلەمبەر، کۆتە گچکە.

کۆتە: کارە کەر.

کۆتە: (نەردە): گیاکەلە.

کۆتە: (موک): (کۆ). بۆ پێ، گیاکە لە لاسکی تووتنی پەیدا دەبێ، لەناوی دەبا.

کۆتە: چەقۆساز، چەقۆکەر. — ی: چەقۆساز.

کۆتە: کۆتە، زۆزان، ساردەسیر، هەورە، کۆتە. — ی:

کۆتە، ساردەسیر.

کۆتە: کۆتە.

کۆتە: چۆتە.

کۆتە (هەورا): چۆلە کە.

کۆتە (دەر): کۆخە.

کۆتە: کۆن، کۆن، سێپالی شەپس، پەلەس، تاروێ. دەر، پەشما، تەختە دەر، پارچە دەر. جەلکی تازەداری، بەرگی شین، شەپە. — لەبەر: پەشەوێ، مەل بە کۆتە.

کۆتە (کە): کۆتە. (کە) — ی: کۆتە.

کۆتە: کۆتە، کۆتە. — ی: نازاد کۆتە.

کۆتە: کۆتە، کۆتە، کۆ، کۆ، چ جێگایەک. کۆتە، چۆتە.

کۆتە: تەختە کە، بەشیکە لە دارەوار، کۆتە.

کۆتە: کۆتە.

کۆتە: لە چە جێگایە کەر؟

کۆتە: کۆتە.

کۆتە: کۆتە.

کۆتە (هەورا): کۆتە، پەشە.

کۆتە (باک): زاد، زەخیرە، نازو.

کۆتە (باک): فیتوولیدان.

کۆتە (باد): قۆتە.

کۆتە (باک): فیتوولیدان.

کۆتە (دەر): کۆز.

کۆتە (پایەت): لایەنە قۆلە کە جێگایە. (باک). نارد.

کۆتە: کۆتە.

کۆتە: کۆتە: کۆتە.

کۆتە (هەورا): کەسک.

کۆتە (باک): پەشەوێ. — کۆ: ددان بە جەرگی خۆدەر.

کۆتە (کە): کۆخە.

کۆتە (باد): کۆتە، پەشما، دەر. (شار). چەکوچی گەورە بەرد شکاندنی، مەر.

کۆتە: تەختە کە لە دەر.

کۆتە: کۆتە.

کۆتە: کۆتە.

کۆ: چەکە؟، کۆ؟ — ی: چەکە، پەشەوێ بۆ دیاری کردنی باری تاکە کەسێک: کۆ؟، کۆ؟، — دەر؟، (شەوا). کا.

کۆ: (باک): بارە کەر.

کۆ: (باک): پارچەدارستان یا پەوانی سەوتەر. کۆتەرەوێ کۆتە.

کۆتە (باد): نەو دەرە بەنێو پەلە تەوێ دادێن و دەبەن.

کټشان: قوم له جغاره دان يا له سبيله و نيرگله. ړاکټشان، خرکاندن، خشانن، ړاکشانن، (باک.) ده قټن، (هورا.) کټشايي. نندازگرتی چت بسنگ و ترازوو. پيراندن و ولاخی نير له هی میینه. چت به ترازوو کټشان، قه کټش، سنگانن، (که.) کټشانه. جورو جهفا هلگرتن (قبول)، نازار کټشان، چروساننده.

کټشان: کټش، به ترازوو کټشان، نندازگرتی چت بسنگ و ترازوو.

کټشانه کړن: کټشانه.

کټشانه: دوو باره سنگ کړنده. هینانه دووای چت، ناوره که یا وولاخه بکشینه.

کټشاندن: کشاندن.*

کټشانن (نمرده): کټشانن.

کټشه: وشت و مې، گاشه، کټشه کټش، کشاکش، گمې، قه، قه، جمنگ، سمریند، بنار، پيله، گټچل. — کړن: بسزانن، بملشین. مالگو یز تنوره. (جا.) گو یز تنوره ده غلی دروازه بسرخمرمان. (هورا.) باربوو. (باک.) دهر که گچکه کی نیوده روازه یه. پټز، پټل.

کټشه: کټشنده.*

کټشه کټش: کشاکش، نیخنیک، قه قه، کشمه کش، هرا هرا، بگرو بمرده، بگرو بکټشه، قرته قرت، هرا هوریا، هراو کټشه، چپه چپ، هلا هلا، جرت جرت، کټشه کټش. تیکولیکه، معامله. **کټشمان:** ړاکټشان، گو شین. — دان: نازاردان.

کټشموه: (هورا.) کټشه، گو یز تنوره چتیک له شویتیکه بټ شویتیکي تر.

کټشموه: کټشه کټش.

کټشموه: کټشموه.

کټشوان: ړاکټشان، خرکین، کټش هاتن.

کټشرو: کشار، سنگاندارو، برانبر، تراز.

کټشک: نیشک، پاس، (دهر.) هیشک. — کړن: پاس کټشان، (هورا.) باربوو، (باله.) پارازک.

کټشکه: (که.) هور، دزه. — چوله که.

کټشکټی: پاسوانټی، پهمانی، نیشکفانی.

کټشکچی: پهمان، دیده وان، دیده فان، یاساوو، ناتور، ناتور فان، (باک.) کټشکفان، پاسوران، پایه، چرخچی، نیشکچی. — دوایی: دووران.

کټشکړن: ړاکټشانی چت.

کټشکفان: (باک.) کټشکچی.

کټشک: کړن: نیشک گرتن.

کټشماکټش: (نمرده.) کټشمه کټش.

کټشمان: کشان و فراوان بوونی چت، فانیله که — ی دی: ده کشی.

کټشمه کټش: کټشه کټش، دهر دهری، بگرو بمرده.

کټشنده: هیزر که له هیندیک چتا هیه چتی تر ډاډه کټشی به لای خویدا.

کټرکچي: چه قوساز، کټرکچیکمر.

کټرمیز: کرمیز، شور تمار.

کټرنگرک: (باک.) سو سمار.

کټرکه: (باد.) کټرات، داری ناریشمی کټریه تادو به ژنان بلند دهی و گه لای پشه و گولی زهرده و بهری و کو فاسولیا وایه و ناخوری، داری کټرکی.

کټرووشک: (خو.) کټرووشک.

کټرووشکه کړن: پروانه کټرووشکه کړن.

کټرهاتن: به کارهاتن.

کټری: (هوز.) کټلی. (باک.) پټه کټل بابیه، قولله. (باک.) مشکمهن، مشکمټن. (بار.) چپای بمردين.

کټریشک: (باد.) کټرویشک.

کټرینگرک: (باد.) باک. — قوم مټوکه.

کټز: ژانندن مشکه. (باد.) زټ. — جوړه قالوچه بیکه، گروخلټیکه.

کټزان: ژانندن مشکه. — دن: ژانندن مشکه.

کټره: (باد.) قالوچه.

کټره: گټر. — ی: گټره ی.

کټر: کټر که کارو کرداریدا هلمشه بی و به خودسری کاریکات. پنجداریکی سوز و کورته، پنجک. **کټری:** هلمشه بی و خودسری له کارو باردا.

کټرک: (زا.) کټر.

کټرم: تاقداریکه، که مټوکی خرابیته سمر.

کټرمه: (زټ.) بمرچڼ. (زټ.) سینگ یا داریکي کورته و بهر مټوی دهری. بنداریکی باریک و پهل پرابی، که لاقی وی کټری برینداری ده کات.

کټرین: لولو بیکه بټاو بټر زهیدا برابی.

کټری: جاپوو.*

کټرکه: (خو.) چوله که، (هورا.) کټرولو، به مټو بالنده یه کی چکوله ده لټن.

کټرولو: چوله که.

کټس: (زا.) کس، کټس. (باک.) پسند، خوش و ناسروده.

کټس: به — ه: پسندنیه.

کټسته: (باک.) گلټت، کټستک.

کټسک: (باک.) زیندهوار، (باد.) گسک.

کټسکفان: (باد.) گسک لیډهر.

کټسین: (باک.) لولو، بټری.

کټش: پښتی تمارانی، له — ی نندانیه. سنگ، سنگینی، دهمه قری، تراز، نوره یک له چتی به ترازوو کټشو: نهمه چوار یا پټیچ کټشه. کشان، کټشانه. (هورا.) شده ی ناریشم، مشکي. وهزی هلمبه ست. به — گران، شایانی کشان. مشکي به پټره: نهم همریره به کټشه، ړا، بمرشت. ترازوو، شایمن.

کټر

کیمجانه: قرژان.

کیمخووا: پارچه ییکی ناسک و نرخداره له چمشنی کری ناوړېشم و نه تلمسی وایه.

کیمخووار: پروانه کیمخووا.

کیمخینه: که په کی ناشی.

کیمه دار: همو دار. — ی: همو داری.

کیمکه مې (باک): بد بدهخت.

کیمکردن: په یدابوونی کیم لمبرین.

کیم و خوین: گناند، شړ، شړی.

کیم و کیسی (باد): کم و کورتی، کم و کووړی.

کیمی (باک): کمی، کم مایه.

کین: نمون کین و چه کمن؟ نمون نیتیان چیه؟

کینده: کویتندر. — ی: کویتنده ری.

کینی (دهر): کانی.

کیو: کوی، کوڅ، (همورا) کو، ماډ، (فه) کاو، چیا، کمڅ، کش، کتلی، بمن، کتف، پشتخووار، (فه) کممر، زنجیره ی کیتوان: سه فان.

کیومال: کمډ یا جمره له کیتوکی خوی حشار دابی یا همر جوړه گیان لمبر ټک لمنیو چیا یاندا بی سمر و شووین و گوم بووی دانیش تووانی همسو گونده کانی دهوریویر و نریک ټیکرا بوی دهره چن و همسو کون و کملیتی کتیه که یا کتیه کان ده پشکنن تا سواخی ده کمن و ده یدوزنمه.

کیوه: بۆ کووی، بۆ کویتندری، (همورا) کو.

کیوه ست (پوژ): په ټیکه وه کوو پیوند و کوته ده کرتیه همر دوو دهستی گویو ټرژانمه.

کیوه یی (که): سه ما کمر و کوچه و گمړیده.

کیوهاره: کوسار، کیتوستان.

کیوسار: شوویتی شاخاری.

کیوسان: کویتستان.

کیومال: همره ټیکه به گمل بمنیو کیتواندا له چت یا که سی و ونبوو د اگمران.

کیووز (باک): گویو کویو ټوک، که کاکله کی دهر نه ییت، (همورا) کوژوو.

کیووز: کمریژ.

کیوستان: کوسار، کیتو پاره، کویتستان. — ی: کویتستانی.

کیووک (بار): (شار) دار کوکته، (کو) دار کوژینه، بالنده یه که.

کیوولکائی (همورا): پیتشبرکه.

کیوی: کوی، (پهوا) سپ، شاخی، کوپله، په مکی، هوژ، کوژی، کووژی، هله، ناکوی، پرویل، جوو، بۆ پرووک و گیانداران ده سته ددا، واژی کوی و مالی. سل، بۆ مودومی سل و سرک ده سته ددا.

کیوی ناگره ټین: کیتی ناوورین، کیتی ناوور و شوین، چیا ناگرین، چیا ناوور پرتین.

کیوی ناوور پرتین: پروانه: کیتی ناگر پرتین.

کیویه: سموزایی و دارو دره ختیکه، کله دهشت و کیتواندا پرووایی و بدهست نه چه قابی.

کیوا: کام؟، کامه؟، کیوان، کیشک، کیوک. — نه: کامه تا، کیشک؟، کیوک، کامیان.

کیویان: کامیان؟، کامه یان؟.

کی (باک، فه، لو): کی.

کیار: بیستانی کالهک و شووتی و ترژی و خیار و بامیه و باینجان و تماته.

کیارک (باک): گیایه که.

کیسه ی (ژا): ناردن.

کیسته (همورا): نارده منی. — ی (همورا): ناردن.

کیستان: ناردنی یه کیک بۆ شویتیک، هنارن، پروانه کردن.

کیال (باک): جحیل، لار، گنج، کال.

کیالی (همورا): گمه، یاری، گالته.

کیانا (همورا): ناردن، هنارن.

کیانان (همورا): ناردراو.

کیانای (همورا): ناردن.

کیانه ی (همورا): ناردن.

کیانن (کمل، زن): ناردن.

کیپ: کپ، خاموش، مات. — بوون: کپ بوون. — کردن: کپ کردن.

(باک) راست، دروست. گویو — بوون: گویو کپ بوون و گیران، پهرخ بوون.

کیتله (موک): دیزه یه کی گچکه یه له گلمسوری دروست ده کری بۆ چیت و ماست به کار ده بری، سیتلوک.

کیخ (باک): شه پوولی درتو و کشاو، شه پولیتیکه درتو پاکشاب.

کیر: سیرت، قمیش، قامیشی نیرینان، نه دامی شمری نیرینان.

(بابا، که) کیر، جوو. — ی مندا لان: (باک) چوچ. — ی وولاخ و

مالا تان: شووای. (باد) کیر دوچه قو.

کیراکی (باک): یه کشمه.

کیراوه: کرتیدان.

کیرپه: جووره ده نگیکه له ویک کموتی هیندیک چتموه په یداده بی، کرپه.

کیرپه (باک): کشکهک.

کیرپه سانه (همو): گمه یه که.

کیرپه سینه: فسه گورگانه.

کیرپه شک (باک): پهرواز، چوار چیره.

کیرپه کیر: کرپه کپ.

کیرپه ووله: کیری په مشورلاخ و ناژالنه.

کیره ی ناسنگه ران (فه): کووره ی ناسنگه ران.

کیر کاهر: فارزک.

کیر شک

کیرکه له گ (موک.): کله، (کو.) بڼې پټ، چله گیایه که له پډگی توپتن و هاروی و تماته پدیداهې و ووشکی ده کات و له تپو دهبات. **کیرنج**: (هرو.) پهره کمر، همللاج. **کیریسک** (باک.): پریشکی ناوړی. کیری وولآخ و مالآتان. **کزیڼ** (باک.): هاتنه خوړ، پخوان بونی ناوړنیتړ. **کیز**: کچ، کمیشک، دوت، (پوژ). ته. (باک.) گازنده، گریان، قیزه، نالین. **کیزان** (باک.): کپها، کامه یان. **کیزک** (بوټا، باک.): ده لک، (شیر.) کوشک. (باک.) کپها، کامه. **کیزکوک** (بار.): کزی، کیژی، کمکه. **کیزوله**: کچوله. **کیزوکار** (پروا.): کچی عازهب، گوره کچ، پوکچی گوره و چکولمش به کار دهریت. **کیزی**: کچی، کیژوک. **کیس**: جیگایه که له لکش که — و بلوق بکات. — ی ددانان: بلوقی پوکه. کیسه. — ی میشکی: کیسکی میژی. **کیسه**: کیسه ی پاره: جانتا، توره که یه که چتی تی بکری. — ی گوره: جوک، توره که. **کیس**: چرچ بون. **کیسه پ**: گیر فانی، دز. — ی: گیر فانی. **کیسه تله ما کو**: کیسه توتون. **کیسه توتون**: کیسه تماکو، چالمه. **کیسه کیس**: ناتړکه له گه ماویدا به کیسه یه کی تاییه تی خملکی بشورا. **کیسه کیس**: هینانی کیسه به لشمی مرقید ا بڼ خاوین کردنه ی له چلک. **کیسه ل**: کووسل، کووسی، کیسو، داعبایه که له چولی ده زی وده کوو په قی نیو ناوی وایه. **کیسه له**: کوتره ی گولای دهر کیسه، نو داره یه، که به ده رکوه قایم کراوه و شمشیره (گوله) ی دهر کیسی تیده خری و گاله دهری. دارک که مازه و لاجامه پتیکوه دهنوسیتنی. کووسله له میش گوره تره، زیندوارک که وده کوو سنی وایه زیان به ده خل و دان ده گه یمنی وده کوو کیسه لای وایه به لان به قند نیو کیکیه و پتی زور وورده و بالیشی هیده گفی له ناو دهبات. **کیسه له مل**: مایس له کچی جووانکیلاتیه. **کیسه موز پ** (هروا.): کیسه ی پاره. **کیسه و که م**: جوړه که مریه ندیکه چنند کیسه یه کی کیسه موزی پتیه به چتی تیده خری. **کیسه ه لرون**: مایس له چاو له دوو بونی یه کیکی بڼ چتیک ده لپین فیساره کس کیسه ی بڼ ه لرونه، واته چاوی له دوو به تی. **کیسه ک**: کیسه. — ی میژی: کیسه ی میشکی. — ی نوژی: میزدان. **کیسه کون**: سره ه لدان کیسه له ژیر دداناندا، برتییبه له پیشخو اردنوه ی کیسیکیه له قان.

کیسو (باک.): کیسه. **کیس و هس** (باک.): گیایه که. **کیسی ددان**: (هروا.): کیسی دان. **کیس**: (شاه کیش)، شاله کاتی پخوانیدا له شه تره نجیدا. ناپین، دین. **کیسک** (پروا.): کپها، کامه یان، پو پرسپاره. **کیسه وړ**: ولآت، خاک. — ی کوردستان: ولآتی کوردستان. **کیسه وړگیر**: ولآتگر، ولآتگیر. — ی: ولآتگری، ولآتگیری. **کیف**: — ی پاره: کیسه، چرم یکی دوو توپنی ه لدر وواوه همدی چتی تیده خری، بهرگ، خلپف. — ی همنگی: جانتا. چتیکه له قاییش دروسته کړی یا له پارچه کالایه کی نه ستور بڼ ده مانچه و تفنگ و نیتر تا له توژیان بیارزی، سیلاهی. بهرگ خلپف. **کیفاندن** (نهره.): ووشاندن، ووشه کړدن، مار، فیکه کړدن، مار له کاتی شمیردا. **کیفاندن**: کیفاندن. **کیفه** (که.): ووشه و کیفه ی ماری، فیکه ی ماری. فیشال، گوړپه. **کیفه کیف**: ووشووشی مار و کیسه. **کیف کون**: هملکفانی چت. **کیفن**: چتی هملکفاری پفل. **کیفوک**: پیفوک، پیشوک. **کیفار** (باد.): کرژی سهری که چهلان. **کیفی** (باد.): گیانداری کیوی. **کیک** (باد.): کروکی. **کیکیک**: (فه.) قوقاندنی که لباب. **کیل**: پتوانه یکه چوار تغه که یه، پتوانه، په، کویج، کویژ، کیل نامانیکه چتی شلی پی ده پتوری. **کیلهرک** (باد.): گه نجینه ی ژوروی. **کیلته** (باک.): خیز، وورده بهر. **کیلو**: کیسیکه هزار گرامه. **کیلل**: نمنبار، ژوروی دانو لته، کیلیتر. **کیم** (هروا.): کیم، هروا. **کیمیم** (باک.): دم، هرهت، کات، گونهر. **کیما**: زانیاریکه باسی دروست کړدن هیندی چت نه کا به لیکدان به لیکنان و جوایف کړدنوه یان، دروست کړدن زیم و زیوه دهرمان. زانستیکی ناسراوه بهرمانی فرانسوی شیمی پیده لپین. پیشه ی پاره و دراو دروست کړدن. گیایه که به که ی کرلکه وده کوو بسنی گلخه یه سه لکه که ی دوای ووشک کرانوه ی ده کړته توژ بڼ برینان زورباشه. **کیما گهر**: دراو دروست کمر، کیسیکه سهری له هونهری کیما دهریچی. — ی: پیشه ی پوړ و دراو دروست کړدن، سهر له هونهری کیما دهرچون. **کیمایلی**: کیما گهری. **کین**: قین، رق. **کینه**: رق. — دار: پقدار، قیندار. — اری: پقداری.

کینه کیش: کسبیکه کینهی زوری له گمَل مەردوما.

کینه کیشان: رق کیشان له دلا له یەکیک.

کینه دار: قیندار، پقدار.

کیوار: گیایەکی بەرزێ کوێستانیه و بهاریه گەلای وه کوو بی وایه به کوترای دهدری به وولای خێ بهرز. جووره جیوهیه کیشه له لا قەدی کیوار پەیدا دهی دوای بریندارکردن و دوای مهیینی وهک بنیشست دهخوری. کیوون: پیک.

گ

گ: تیپیکسی نایبی کوردیه. ههمو، گشت، تەوار، بەلام به تەنی به کارنابری، وه کو: گرۆزی، ههمو پۆزی.

گا: نێرهی مانگیه، گاو. جێگهیه تهگەر به دوای ووشانهوه بنووسێ، وه کو: کارگه، کات، زهمان.

گابهه: (که.) گاشبههه، بهردی گههه.

گابهه که: چۆله کهیه که.

گاسک: (باک.) لویه که له بن گووی گای دی.

گابۆر: شین و گریان و هاوار، شیوه.

گابۆره: تێبه لکرده گریان.

گابه: کۆتری کێریه.

گاپیل: (ههوار.) سهرو شان و مل گهوه.

گات: (باک.) بهش، پارچه، بهند.

گاته گات: (که.) به شل و ناپیکی وه تیکوتن.

گاتوو: پهشهتوو، شامیله، شاتوو، تووشامی. تهرهوهنی، (ههوار.)

سوره تفی، توو شیمی، (باک.) تیشه می.

گاجووت: گاهییت.

گاجال: بیرویه یا قۆلگهی زۆر فراوان و کۆتر.

گاجۆل: گایەکی زهلام و ناقۆلا.

گاج: (باک.) گاران.

گاس: گوانی.

گاوانه: گاکۆز.

گاده: نێوی چمبیکه له کوردهستاندا.

گادر: (که.) قۆرتی لاد، قوولگهی لاد.

گادله: (که.) گۆگم، جووره گیایه که.

گادۆشه: به ههمو چەشنه قابیکی زل ده لێن گاهشه. قابیکی قوول و سهرو فراوان و بن چکۆلهی گلینهیه مانگی تیدا ده دۆشریت، (باک.) بیدۆش، بیدۆش.

گاپ: کمر. — بوون، بهزیین. — دان، بهزانن.

گار (باک.): گولله. وه کوو پاشگریک به کار دیت وهک: پۆزگار.

گارا (باک.): جووره تهنه گیتکه.

گارانی: گاکمل، کموال، گایل.

گارافن: پروانه، ووشه (کاره گارکردن).

گاره گار: کارکه گارک، قازه قاز، قرازه قرازه، دۆقه دۆقی مامریه، که هاتیته هیلکه. دهنگی مریشکیه له دهمی هیلکه کردنیدا.

گاره گارکردن: گاله گالی مندالی سارا. شهه قسه، دهمه قاله.

گاردان: بهزانن.

گاراس (شکا.): ههرز، (باک.) گوله پیغه مبهه.

گارکه (که.): گاره.

گارکه گارک (که.): گاره گار.

گارگاره (که.): بهرپه پستی.

گارنگ (باک.): پهنج.

گارنگا (باک.): گیایی.

گارووس (باک.): جۆی کێوی.

گارینه (باک.): کاریته.

گاریمۆک (باک.): تهرزی گهوه.

گاز: غاز. مرازیکی ناسراوه بزمازی پیده دههینریت. پروانه: گمز.

گازنده: گلهیی.

گازنده کردن: گلهیی کردن.

گازهری پستی: دهراکهی خسته سههشت، واتا خسته

سههرازی پستی.

گازه گاز: (ده.) گوپه گوپ، قهه قه، (خۆ.) گپه گپه. ههرا ههرا،

بانگ بانگ، دهنگ دهنگ، گاله گال.

گازۆ: پارچهی بهنی و لۆکهی به شوشتن بهر جووره سهی

کردنوهیه: جوی خۆکردی چەند کەمژمێریک لەمێو پەینی دەگرن، دوایه

هێندە دەشۆن و بە کوتەک دەیکوتن هەتا پەنگی زەردی شیباکە یەر دەدا

و زۆر سهی دهی.

گازک: گازی بزمار کیشانه.

گازکەر: جاپچی، بانگکەر.

گازکردن: بانگکردن.

گازگاز: هاوار هاوار.

گازگۆ: گمزۆک.

گازگۆرتن: به ددان گرتن.

گازمالووکه: گازوولکه. (خۆ.) چیلکهیه که وه بهر فاقه دی دهدری، که

دانه کهی خورا بهر دهی.

گازۆن: نهو پارچه ناسنه دهسکدارهیه، که چهرمی له سهه تختهی پی

دهدری. گلهیی، شکایت.

گازنده: گلهیی، شکایت، داواکاری.

گازندهه: گلهییکار.

گازنده لیکنو: گلهیی لیکنو.

گازندوک: گله‌بیکار.

گلان: لده‌سنگراو: گله‌ی لیکراو.

گلزور: هیزکی خورسکی، هیزکی سروشتی.

گلزولکه: داریکی دوو لکه لسه‌ر قبولک‌یه‌کی دانه‌نریت و داریکی دیکم لهنیو دوو لکه‌کوره به بوردیکی پان و قییت دانراو هلد‌سپیری دانی دوو قبولک‌کمی ده‌کن، که چوله‌که دانی بخوا، داره دوو لکه‌که له جیسی خوی نسوی ده‌بی و داره‌کمی دی ده‌سرازی و چوله‌که‌کان لهنیو قبولک‌ک‌ه‌یدا ده‌می‌نموره و بورد‌ک‌م‌ش به پانی بلس‌ر قبولک‌ک‌ه‌یدا ده‌کوی.

گلزی: ده‌نگ، بانگ. — کرن: بانگ‌کردن.

گلزی پشقی (موک.): لسه‌ر سک پاکشان.

گلسک: ته‌پلی سمری و تموقی سمری، توق‌سمر. ماشه.

گلسکه: به گورانی ده‌نگ لیته‌هاتن. گاسکه گاسک.

گلسکه‌گلسک: گاسکه، نوزه نوز.

گلسن: گاناسن، گا و ناسن، گیسن.

گش: بوردی زورزل، گابرد، گاش‌بورد، که‌قر. تاش، (هه‌روا.) تل.

گش‌بورد: گاشه.

گش‌دهم: دم‌زل.

گش‌ده: بيشکه، لانک.

گش: کات، وه‌خت.

گش: کاتیکي، وه‌ختیکي.

گش‌دی: ده‌میکی دی، کاتی تر.

گش‌لش (باک.): همرزه‌گم، ناواره.

گشان (باک.): زا، گاوآن.

گش‌ن: مبه‌ست، نارم‌زوو.

گش‌ن: نه‌خوشی گایان.

گش‌پان: گا‌پ.

گش‌فوز: کمرانه، دووا مانگی پاییزی، که ناوی کانیاوان کم ده‌کات.

گش‌کمرک (هه‌روا.): فمه‌جی، جووره فمه‌جیه‌که تا نه‌نویان دریزو قو‌لی کورته.

گش‌کوز: قومری، که‌ثوک، کوتره‌کیرله.

گش‌کیفی: گای کیتی، (بابا.) فیله‌گیزه، گا کوفی.

گش‌کا: هیندیک جار.

گش‌کل: گاپان.

گش‌گوز: جووره گیایه‌که گولسی شین و جووانه و کیتییه و دانی نیو کله‌رو‌کانی له‌جیات‌ی‌نالیکی به‌گاجو‌تان ده‌دری. — ی: سمر‌سمری،

خو‌پری، هیچ و پوچ.

گش‌گل: گاپان، گایان.

گش‌گلون: تهریلمی ره‌شه وولا‌خانه.

گش‌گلو: گیایه‌که به‌قعد کولیلکی نیسان‌ی ده‌بی و گولسی هه‌موو ده‌نگ‌یه و بونی خوشه.

کاتینی

گانگور: گوزه‌فرآورانه‌ک‌یه، که له‌حدی تی‌دا هه‌لده‌ک‌نری.

گانگوله: گا‌گولکی، ریشستی مندالی چکوله‌یه لسه‌ر ده‌ست و پتیان.

گانگویی: گیایه‌که، گویی به‌راوه.

گانگیزه: گاینجه.

گان: گرو‌گا‌ل و قسه‌کردنی سارا‌یان. هه‌رزن.

گان: بانگ. قوزاخ‌ی لۆکه. دی لی کردن بزگمه و قش‌مهریه. هان:

— دان: هاندان. (موک.) جا.) هه‌رزن.

گان: له نه‌ندازه پترکر، زه‌ه‌فکر، قه، قیه، هه‌را و گمه‌گم‌کردن.

هه‌رزن‌تاله. — کردن: ش‌کردن، حشر‌کردن. مافی تمواو دانه ده‌ست.

گان‌ده‌ن: داخسان.

گان‌ه‌گان: گاره‌گاپ، گمه‌گم، هه‌را هه‌را، قیه‌قیه، گازه‌گاز، گر‌گپ،

قه‌قه، شیر‌شیر.

گان‌ه‌ی ده‌م: وش‌ی هیچ و پوچی هاندانییه.

گان‌ته: وازی، جف‌نگ، قش‌مهری، تموزه، تیزه، فشه، یاری، گمه.

— پیکردن: قوم‌اری‌کردن.

گان‌دین: هاندان، بزواتن، فیتدان، بزواندن، جوولاندن.

گان‌گالک (یغز.): گورانی لاوک، هه‌یران.

گان‌گالی: جووره کرلیچه‌یه‌که به پۆن و هیل‌ک‌مه ده‌شیلری و به

تندووری ده‌برژ‌تندری.

گان‌گولک (فه.): گوجان، دارد‌ه‌ست.

گان‌گله: گوجانیکه نا‌والی پی ده‌گپ‌نموره و قه‌فه‌ک‌ی له نی دی فش و

بلا‌وترو نه‌ستووره.

گان‌ل‌سکه: کالیسکه، عمره‌بانه.

گان‌لش (شن.): تا، گیش‌ه.

گان‌لین: نالاندن. — کردن: به‌چه‌قه‌چ‌قی نیش ده‌لین، نالاندنی نه‌خوشیه.

گان‌لینه: نانی هه‌رزی.

گان‌ل‌رو: بالنده‌یه‌کی ناوی ره‌شه له پۆی چکوله‌تره و نیو‌چاوانی سپیه.

گان‌ل‌سی (باک.): جووره ماسیه‌کی زور گموره‌یه.

گان‌ل‌بوره (باک.): گم‌بۆل، نازا.

گان‌ل‌کی (که.): گا‌گول‌ک‌ی مندالان.

گان‌ل‌یزه (دزه.): مار‌پیتج.

گان‌لش: ماده‌ک.

گان‌ل‌ش‌ه‌وان: خاون و به‌خیو‌کاری گامیش*.

گان‌ل‌میر: جووره قال‌چه‌یه‌کی بال‌داره و دریزه و بال‌ه‌کانی کسک یا بۆره.

گان: نیوی جووتیونی نیرو می‌بانه. — کردن: جووتیون، دروستیون.

لیته‌اتن. — ی ناره‌وا: داوین پیسی.

گان‌ل‌وی: کس‌یکه زور گان په‌رست بیت.

گان‌ل‌ه‌ر: داوین پیس. زور گمند و خراب.

گان‌گاز: ناسان کردن.

گان‌گولک (باک.): گوله‌میتلاقه، گولاله‌سوروه. گول‌نیسان.

گان‌گورک‌ی (که.): سهر‌یه‌سهره.

گاو: مېڅې ناسنه دوو يا چلند پارچې شكاړې پي پيكموه دهرتتموه. شهقار، همنگاو. فمرديهك له نيټه پاستيو به دوقا كړاندنموه. (همورا). كا، كات، دهم، چاخ، لات، جيگايهكي سهخته يا سهكزيهكي باريك له جيگاياني سهختدا.

گاوېن: كاسن.

گاوېشه: ممشكهې كموره، ممشكهې گاوې. كاسهې كموره. هممرو جوړه قاپيكه فراوان و كموره.

گاوېشه دم: (كه). دهم زل.

گاوېناس: لموېهكي ژير پيسته و له خوارموي گهردني پيدا دهې.

گاوېار: (كه). كموتنه سهر تميشتي زورانباز.

گاوې: فله، ديان، (همورا). بدرا، بونه: ههگه پانموه، سهركيشي.

گاوېمه جار: (باك). جوړه تفنگيكي به بمردي كردهكات.

گاوې سهركو: نمو كورده زهردهشتيانه بوون، كه مومسلمان نمبوون و پاليان وه چي پاندا نا، له دوو ايدا له داخان بونه فله.

گاو و گهرموون: قورباني، پيشبار، پيناو. خوكرده: خو به ختكردن.

گاووليس: (كو). تيكه لآويت، تيكه لآوي.

گاوې (همورا): مانگا.

گاه: كات، وهخت.

گاهگهي: هينديك جار.

گاهيت (همورا): گاجوت.

گاي بڼه: گايه كه له لاي بنموي گيرهې دهخري. دوو زمان.

گاي سهره: گايه كه له لاي سهرموي گيرهې دهخري.

گايڼجه: گايته.

گاييلكه: جوړه نيتريكه له نيواني كهر و گا دا پيدا دهې.

گه: پاشگريكه به دووای همر ورشه كيته بنوسې، شوين و جيگا نيشان دده: جيگه، كارگه، لمشكرگه.

گهيه (باك): رايه خيگه له لبادي توكونه.

گهيو: بنهنگل.

گهيه ل: گهيه لدار. كومايهك دار يا گياه له نيزيك يه كتری به پري پوواين. (همو). گلوي تري، دهستي بالنده، پؤل. (دزه). گواله، پهله همور.

گهيو (باك): نويې، به زور نويې كسيكي دي پرينموه.

گهيو گه (لو): قمبرخه.

گهيو كوردي (موک): جوړه گورانيهكي كورديه.

گهيو ل (باك): كاب، قاب، دهفر.

گهيوه (باك): ساليكه پوژيكي له مانگي (شبات) دا زياد دهكري و دهبيته (۲۹) و نمو ساله له چووار سالان جاريكه.

گهپ (فه): كموره، ممرن. گالته، فشه.

گهيه (دزه): كسيكه زهلام و قه لآفه تيكي پان و بهرني هبييت، سهگي پير.

گهيه ل (كه): گهيه لدار. چلند بندار يا پنجه گياهكي ليك نيزيكه، كه چر و پري و تيكچر ژاې.

گهيوچاندين (باك): ليدان، فريدان.

گهيوړكه (پهوا، بار، كو، خو): پرهه. گه لآي خپ و ورده و گولي زرده و تا دوو بستان بلند دهې.

گهيه ل (كو، شا، كه): گياهه كه گولي نال و خپه و دهخورت، شه قشه قوك، گولوكه، ترشوكه.

گهچ: گيچ.

گهجه ل و گوجه ل (همورا): خوتري و هيچ و پوچ.

گهچران (همورا): ژاكان، دهق شكان.

گهچراو: ژاكاو.

گهچلان: ژاكان.

گهچلاندن: ژاكاندن.

گهچلاو: ژاكاو.

گهچوړ: ناريكه له زهوي گهچدار بيته دهري.

گهدا: ده روزه كهر. همزار، سوالكهر، بيچاره. — يي: سوالكهرې، ده روزه كهرې، همزاري، بيچاره يي.

گهده (جا، زن، همورا): چيكلدانه، وورگ، بهرگهده. (پوژ).

گهگ: (باك). كور. (پوژ). وورگي نازه ل.

گهده پيست: قوړ.

گهده ك (باك): پالاخي گاميشييه.

گهدهگ: وورگ.

گهر: نه گهر. گهران. گهرده لووله، گيژه لووكه.

گهر: پيچ، خول، سويران. — خواردن: خول خواردن، پيچ خواردن، سوړ خواردن. شمر، تمشقه ل، — م پي ده فروشي: شمر پي ده فروشي. فيل. پارچه زهويهكي چكوله يه، كه لپالي و كفناري خراب بي. گهر پوژ، نالوشدار. جار، كهرت. نيو قهفي خوارايي كنداوييه. گيژه نني ناوي كنداوي. — گرتن: دوره دان.

گهرا: تودان. — ي ماسي و بوق و نيدي. — نسپي: پشك.

گهراووپ (كو): قهره قوپ.

گهړان: بلاو و پخش بوون: دهنگ وباس به هممو لايه كيدا دهگري: بلاو ده پيتموه. گهړيان، گهړين. — ي فلهك: چهرخي فلهك. به دوردا — به دوردا سويران. — ه پاشموره. — ه دواو: پاشه كشه. لي: — به جيتشتن، وه دوو كموتن. به دوردا: به شويندا گهړان.

گهړانموه: بادانموره، وادانموره، زقړان، زقړين. لي: پشيمان بوونموره.

گهړاندين: گيړان، خولاندنموره. چمرخاندين. خول پيدان.

گهړاندهمونه: گيړانموره، ناردهمونه، زقړاندين.

گهړانگا، گهړانگه: شرتي گهړان و سويران.

گهړانو (باك): ناوړه، گهړوك، گهړيده.

گهړانو ك: كارگيري. كفنار. كشان.

گهړاوا: به شوين جتيك يا كسيكدا گهړاو. پشيمان، باددهمونه. (پوژ). گړاو، گهړاو.

گهر پېنجه: بایه که وهک گهرده لولو له وایه، به لآن کورت تر و نه ستور تره. گیتزه لولو که.

گهره شک: هه لاش. لکه داری پراوه به لق و پزیموه.

گهره ک: کولان. کورچه.

گهره ک: داخواری، پیوستی، نمرک.

گهره که: هه رده بیت، پیوسته.

گهره ک: بیهی (هورا)، و بستن.

گهره ک: ناگهره ک: پیوسته، دهی، گهره که.

گهره کوپره: شمورکری.

گهره لاووه: بهنویه و بهدوره گورانی گوتن.

گهره و (باک): گرتو. — کردن: گرتو کردن.

گهره و گزگزه: خوپه ی ناویته، دنگ و خوپه ی ناویته.

گهره ک: گمنه گهر چک، گمنه ک.

گهرچی: نه گهرچی، هه چمنه.

گهره: تیز. پاژتکی زور بچموک.

گهر دان (باک): له نمدازه پتر کردن. ووزه ی زیاد.

گهر دهنه: ملوانکه، خنواکه، ملوانه، بهر مور.

گهر دیو: گیتزه، بوران، به شعا.

گهر ده: ناویشمیتکه ده کرتیه گولنگی پویشی و نیدی.

گهر ده ک: تهماره کیتکه لهو کاته دا ده بیت، که زاوی ده بنه دیوی بوک.

گهر ده لولو: گیتزه لولو که، تهموره زنه. شو توزه یه، که وهک مناره بلند دهی و باریکه.

گهر دهن: گهر دن.

گهر دهنه: گهر دن بهند. پتگای سهر کیتوان.

گهر دهنی: گهر دن بهند.

گهر دوز (سور): خاکه ی په ژیه. کاتیکه، که ناژه لانی نیر و میی کیتیوی تیکل دهن، به تاییه تی دهسته ی نیری و بزنه کیتیوی.

گهر دن: گهر دن، نه ستو.

گهر دن بهند: ملوانه ی پیوان، له چک، مل پیچ، خنواکه ی ژنان.

گهر دنککش: یا خیسو.

گهر دنکشی: یا خیسو نی.

گهر دن گرتن: گهر دن گرتن، نه ستو گرتن.*

گهر دوحول: گهر ان. گورانی زهمانه.

گهر دوه کول: زه خیره کور دنموره. گردو ک.

گهر دلولول: گهر ده لولو له. شو کول که توزه یه، که با ده سو پویتی.

گهر دوه وهره (هه): چاندنی ده غله دوای پله. دوا پله و تو چاندن.

گهر دوهوون: ناسمان، چهرخ، فلهک. (باک). تاره بانه ی گه غم و جو کیتشانه. زهمانه.

گهر دی: هندی، نهختی.

گهر دی: هوزیکه له گهر میتن و له باکوور دا هدی.

گهر دیان: لاریو نموه، خواریو نموه.

گهر دیو: خوار.

گهر دیله: پاژ له کیمیا دا.

گهر دزک (باک): گیایی.

گهر ساندن: گموزاندن. به زور و به شپ تیکموه دان و گلاندن.

گهر سین: گموزین.

گهر گهر (باک): بهر ده لآن. خاک یا زهویه که بهر دی زور بی.

گهر گهره (کمل): قه قه زچکه. به کره.

گهر گهره ک (باک): غه پغه په.

گهر گه لاری: سووره قانک.

گهر گله (باک): گلی نه فتاوییه هه لده کری.

گهر کوول (باک): ملوانه ی (وولا خانه). قردیله.

گهر گ (باک): ناشیکه برنجی پی لی ده کرت.

گهر گاندن (باک): برنج پاک کردنموره به گهرگ. گرکاندن.

گهرم: به تین. — کردن: تاودن.

گهرما: پروانه (گهرمایی).

گهرماف: گهرمار، کانی گهرم، کراشو.

گهرماو: گهرماث.

گهرماو گهرم: دهست به جی.

گهرمایی: گهرمایی.

گهرمای هملو: تییریز.

گهرمایی: گهرماهی، تار، تین، خارشت.

گهرمه ژان: ژانیکه ژن ناوسه، که نیشانه ی ژانیه.

گهرمه ژو (باک): گرمزه، گرمزه دار. — پی: گرمزه داری.

گهرمه ژنه (بابا): گرمزه.

گهرمه سیل: گهر میتن، وولاتی گهرم.

گهرمه شین: به تاو و به کوژ شین و شپوهن کردن.

گهرمه گهرم: زور گهرم.

گهرمه گور (موک، دزه، هورا): دوا ی مردنی کسیتکی به سی پوژان هه لوانان یا چتی دیکه یه، که ده بیغه سهر گوران و ده بیغه نموه.

گهرمه گاندن (باک): ووشک کردن.

گهرمه خه (هورا): گمنده خه. گیایه کی شین و شلک بکویتنه سهریک و گهرم دابیت — ی ده کرت.

گهرمه خین (باک): ووشکبون.

گهرمه ژوک (باک): گرمزه.

گهرمه گاندن (باک): هاپین، وورد کردن.

گهرمه قنه (زه): گرمزه.

گهرمه شک: گرمزه.

گهرمه ک: کانی گهرم.

گهرم و سارد: ټيکه لکړدنې گهرمې به ساردې.	گهزنده ک: پروانه: (گهزنده).
گهرمک (باک.): شوريانو.	گهزنده (فه.): زبان.
گهرمې: پروانه: گهرميتي.	گهزنده (که.): زهردار.
گهرميان: گهرمين، گهرمسير، وولاتي گهرم.	گهزنده: زهردهی پوژي.
گهرمي پيو: نامراز تکه پهلې گهرمبي پي ده پيورت.	گهزنگي (موک.): جوړه تربيه کي سپي و زور شيرينه و درنگ پي ده گات و گلووی زل و خړه و دهنگي زوره. جوړه شيرينيا ټيکه.
گهرميتي: گهرمايي، گهرما.	گهزته: ماران گهزته.
گهرمين (باک.): مه قملی.	گهزتن: گهزکرن، قهپال ليدان، گهستن، گهزين، گازلتيگرتن. دانوسان.
گهزنده: گهزوک، گهريده.	پيدانوسان. به ددان نازاري جتيگايه کي له لمشي کمسي کي دان.
گهرناس (باک.): پالومان، نازا. — ي: پالوماني، نازايي.	گهزن (فه.): گهزتن.
گهزنيزه (پوژي.): لاواز.	گهزنده (هورا.): گهزگهزک. نيوي دتبه کي به له قهراخ هوليري.
گهزنيسه: لهري و لاواز، بي توک. گهزنيزه.	گهزنده ک (فه.): خارشتي لمش.
گهروانک (باک.): قوتور. پاکت.	گهزو: جوړه شيريني ټيکه. شوکه. نيوي نافره تانه.
گهروه خړه: مله خړه، دوو شاخه.	گهزوک: گهزنده، گازگر.
گهروک: گهريده، گهرالو، گهرانو.	گهزي (باک.): جوړه پارچه يه کي ناوړيشميه.
گهروژل: گهر، گول.	گهزي چار: گهز، گزي چار. دارتکه.
گهروگيف: همرشه.	گهزيره: جهريره، دوورگه. کولوک شوان. جوړه گولتي کي پايږيه.
گهروگيچه ل: تشقه له.	گهزين: گهستن.
گهروو: هموک، قوپک، بين، گموري، خرخرکه، (هورا.) قوپ قوپا کي.	گهزينک: گزنک، گهزنگ. زهردهی هه تاوي به ياني و نيواران له ده مي هه لاتن و نارو بونيدا.
گهرهان: گهران.	گهستن: گهزتن.
گهره: نمر مده يه، که دورويه ري چاوي پدهش يان سووره.	گهسک: پيش، کونيسک، گهزک، گزک، مل کس، مل کسک. — دان: دامالين، مالشان. — ليدان: مالين، گزه دان. — ليدهر: مالشته.
گهرې: پيويسته، گهرکه.	گهسکسک: گهزگهزک.
گهرې: گهلي، دژل.	گهش: تروسکه دار، ناوري: — ناگرتکه باش بايسي. — بونوه ي پروو: کرانه وي پهنکي پروو و شاد و دلخوش بون. — بونوه: بوژانوه. — کرده نه: بوژانده نه.
گهرې: گولي، گرديسي.	گهشانه وه: قه گهشون، گهشونوه.
گهريان: پهوت، پزيه. جوړه هه لپه پني ټيکه. (باک.) گهران. فلهک لمن ناگري: بده بختي و ازم لي نايمني ت. ژي — واز لپه پنهان. لي: — وه دوو کوټن. لي گهران. لهر: — پارانه وه، لالانه وه.	گهشه: شادي، خوشي. نشو غما. نيوي کچانه. — کردن: نشو غما کردن. — وه بون: گهشونوه.
گهريده: گهزوک، گهريده، گهرانو، بگهر. خويږي. گرهويز. پتال. ناوړه. — يي: پتالي. ناوړه يي.	گهشت: سهيران، گهران. — يار: گهزوک، گهريده.
گهرين: گهران.	گهشتي سهرکاوان (فه.): گهراني سهرکيتو و همردان.
گهرينه ک: گيايکه هه لده چيت. گهرده لول.	گهشکه: شاگهشکه، دلخوشي. گهشکه، چمژله، (هورا.) خشه. — ي مندالان: في، خو، تمنها بو مندالان به کارده برديت. فمرمانه کمشي کوه.
گهز: ناستي کي دريژه هينده ي باليکيشه، چت و پارچه ي پي ده پيوري.	گهشکه (باک.): تبتانندن، تبتانندن. دلخوشي دانوه، نه ترين.
دارتکه گهزي چاريسي پي ده لپين. گهزي چار. جوړه هه لوايه که. — کرن: گهزتن.	گهشي: تروسکه، پهونق، ناسکي و تهري و پهوشن.
گهزاه: بي شمري، زمان دريژي، زمان شري. — کيشان: همرشه کردن، جنيودان.	گهشينه وه: زهرده هاتن.
گهزاه: قسه ي نا پاست.	گهف: گهش، همرشه، — ليکردن: همرشه ليکردن.
گهزهر (باک.): گيتره.	گهغه (هورا.): حبه، وه پني سگ، وه پني سگ له ماندو و پتيدا.
گهزه ده کيويه: جوړه گيايکه کيويه.	گهغه گهف: حبه حبه.
گهزه ک (باک.): گهزوک، گازگر.	
گهزنده (که.): نه گزيا. بيرژ. گهزنگ.	

گهز

گهفلن: تیره باران. میوه گمان، سهرسانگ، تیره، نیسوی مانگی
 نیروه پاستی هاوینییه. نیسوی کچانه. گولاولیتر. نیسوتیره یکه له
 نیروه پاستی هاویناندا پیددا دهی، که لهوه بهولاهشوه دهست به فیتک
 بون دهکات. (همر.) گیشیه گفیه، که گولای باقیه کی بکومیتیه
 دهوهوه هیچ باقیه یک نه کومیتیه ژوروهوه.
 گهفلن (که.): میگل، کوملنیک ناژال. لهولای هیتره ی نیروه که
 دهدری تا هیتره که نه جویلی. (مور.) پله داریکه له سهریکی
 شمشیره ی جوتی دهدری، تا شمشیره که له دهنده و باسکیشی جوتی
 نیه تدهوه. پهل. خهپه، بهرووله، کرمه، ههپه، شیلپ، بهروانکه،
 دارخنه.
 گهفلن خان (همر.) کوز. هولس مهر. (کفل.) دیویکه پرسی له
 سهرسری و بی شتوازان. (که.) پوز. تمبله.
 گهفلن خووی: خاوه ند میگل.
 گهفلن سوکی (که.): ناریک پویشتن و لاق لیکدان.
 گهفلن شک (کو.): همزگ ویزال، همزگ و همزال، لکه داری براره، که
 گهفلن و لک و بوی پیویه، (شا.) همز.
 گهفلن که (فه.): گهلیک.
 گهفلن کزان (باد.): زوزان.
 گهفلن کومه: (دهر.) چند خزمیک به گل به گز یه کیکیدا بجن،
 گهفلن کومه کی.
 گهفلن که (باک.): کیشه کیش.
 گهفلن کوز (باک.): چه لای دار داکوتان.
 گهفلن کوان (که.): شوان.
 گهفلن که له (که.): هاوگله کردن. دو شوان بهرخ ده کفنه لای پانی
 یه کتری.
 گهفلن که له (که.): ههفلن، رسته، تنه، گرده.
 گهفلن که له (که.): ههفلن، ههفلن، کورده.
 گهفلن که له (باک.): جووه فهرشیکه.
 گهفلن که له (که.): گیل، گورج.
 گهفلن که له (که.): کیشه کیش.
 گهفلن که له (باک.): کیشه پهرست، شمرانی، شمر فروش.
 گهفلن که له (باک.): درو نهرم کردن. کوتان، ههفلن راندن.
 گهفلن که له (باک.): ههفلن راندن، وورد کردن.
 گهفلن که له (که.): کوتان، ههفلن رین، وورد کراو.
 گهفلن که له (که.): گچراو، چرچ، سیس.
 گهفلن که له (باک.): ههفلن رین، وورد بون، سیس بون و گچران. له
 خوین و خویره ددان.
 گهفلن که له (که.): گمز و گه لای تیکه لار.
 گهفلن که له (که.): کوملن کوملن.
 گهفلن که له (باک.): نایا، ناخو، داخرا. چند کسیتی پی بانگ ده کری.
 هوزرا، فلانی، کابراپنه، گهلان، گهلینه.

گهفلن (دهه.): پزل، کوملن.
 گهفلن (باک.): کورگیر.
 گهفلن: ههفلن، ههفلن، ههفلن، ترساندن.
 گهفلن: گه و گوی، ههفلن.
 گهفلن (باک.): گمز راندن.
 گهفلن (که.): کاروانی زل و گموره.
 گهفلن (باک.): زوی خیزدار، خیزمال.
 گهفلن (باک.): گهفلن، خیزمال.
 گهفلن (باک.): گمز راندن.
 گهفلن (باک.): گمز رین.
 گهفلن و گوی: گهفلن، ههفلن.
 گهفلن: وه پنی سگ.
 گهفلن (همر.): یاریده. — کردن: یاریده دان، زور، کوملن. نیشانه ی
 کویه، که ده کومیتیه کوتایی ووشوه: براگل، برایان، کورده گل، کوردان،
 کورده کان. — پیل، — یت.
 گهفلن: کیر و گون. نیو: — گمل و گون. نیوانی دو پانان. چلو یه که له
 هاویناندا بوز خوارونی مالانسان بوزستانی ناماده یه. له گل، پال،
 پیکوه، به یه کوه.
 گهفلن: پلک، ولک، بن، ولک، پهل، پهلکی جواره. — ی دار و گیا.
 گهفلن (باک.): بهدکار، زیانده، نازارده، زیانکار. — ی: بهدکاری،
 بهدکاری، زیانده، نازارده، زیانکاری.
 گهفلن: ملوانه یه بوز جوانی له ملی گوتلک و جوانو نیوی ده کم،
 قردیل.
 گهفلن: پهلکار، پهلدار.
 گهفلن: پوه (نی پشیل و نی وهک وی).
 گهفلن: تشرینی یه کم، پاییز، باپیزان، چریا پیشی، ساوهر،
 خمره لوه ران، مانگی نیروه پاستی پاییزیه.
 گهفلن (همر.): ههفلن چه.
 گهفلن: گهفلن، بهر موور یکی تیکه لاره له موورو و گویزو
 مازوو و جگ و گملان به لانکیدا ده کرت له پازاندنی لانکیدا خه خری
 لی دیت، که نه خه خه له لایه کوه مندالی ژیر ده کاتسوه، له
 لایه کیشوه منداله که بوز خوشی به دهست له بهر مووره کوه دان وهخت
 راده بوی.
 گهفلن (همر.): گهفلن.
 گهفلن: کوتکی جل شوشتن.
 گهفلن: دهر بند، چوم، پروبار.
 گهفلن: ناماده، نیویکی دوستبون، گلاسه. — کردن: تهاو کردن،
 ناماده کردن.
 گهفلن: تیره یه که له جاف.
 گهفلن: پهلک میو.
 گهفلن: ههفلن رین، گهفلن. گهفلن رین.
 گهفلن: فش، فش پویشتن، شل پویشتن. لاق لیکدان.

گه‌لوازه (موک.): پسته‌ی موور و چگ و مازوو، مووروی شینه وه‌کوو
 ژه‌که به لانتکی مندالاندا ده‌کری، گه‌لازه، گه‌لاس.
 گه‌لور (زا.): خوتپی، بی‌دهسته‌لات، گیتل و حۆل، پیایوی نازیره‌ک و
 تمبیل و خوتپی.
 گه‌لوو: گه‌روو، گۆلی، سهره‌ی نیتوانی دوو چیا یا مله یا ته‌پۆل‌کانه‌که
 دوو دیوی لیتوه دیاریت.
 گه‌لوو (هه‌ورا.): خرتکی تنگ و قول‌که له هه‌وراز بیتنه خواره‌وه.
 گه‌لووان: گلووان، (شار.) گلیر، گولنه، گولیر، گزگل، گولسان.
 یه‌کیتکه له به‌ره‌کانی دار مازوو.
 گه‌لوگون: گئل، کیر و گون.
 گه‌لوویی (که.): گه‌روو.
 گه‌لی: گه‌لیک، زۆر، نیتجگار، زۆرزۆر.
 گه‌لیز (باک.): چمندین، فره.
 گه‌لی: گه‌روو، تنگه، وه‌کوو گه‌لی عدلی به‌گ.
 گه‌لیک جار: زۆرجار، (باک.) په‌ریجار.
 گه‌م: لغار.
 گه‌مار (باک.): پیس، زیل.
 گه‌مار‌گه: زیل‌خانه.
 گه‌مارو: هیرش، په‌لامار. ده‌ره‌دان، چوارلا‌گرتن. — دان: ده‌ره‌دان،
 ناب‌لو‌قدان، — ی زه‌ریایی: ناب‌لو‌قه‌ی زه‌ریایی.
 گه‌ماری (باک.): چلکن، پیس‌کۆژ.
 گه‌مال (جا.): سه‌گ، گۆله‌سه‌گ.
 گه‌مه: یاری، وازی. — کردن: له‌یست. — چکۆله: له‌یستۆک. —
 کهر: لیزهر. — پیکردن: له‌یزاندن. گه‌پ، قشه، قه‌شمه‌ری، تموزه، تیز،
 حه‌نق. تهرانه. — چی: گالت‌ه‌چی.
 گه‌مبۆل (هه‌ر.): بزنیکی ره‌شه‌تووه‌که‌ی زۆره و له‌ئی مه‌ره‌زی کورت‌تره
 و بزهره‌شمالی ده‌ست ده‌دات. گۆله‌سه‌گ، گه‌مبۆر، سه‌گی زۆرزل.
 گه‌مه‌گه: شوتنی گمه و رابواردن.
 گه‌مه‌راندن (باک.): جوی کردنه‌وه. به‌روانه (که‌مه‌ره).
 گه‌مه‌په (شا، سنه.): که‌مه‌ره‌ی تمویلان.
 گه‌مه‌رین (باک.): جوی به‌رونه‌وه.
 گه‌مه‌زه: گیتل، حۆل.
 گه‌مه‌زاندن (باک.): به‌مستی کوتان.
 گه‌مشۆ (باد، زا، نه‌ه.): گیتل، حۆل.
 گه‌مشین (باک.): کوتران.
 گه‌مۆر (که.): خوتپی، سهره‌سهری.
 گه‌مۆل (هه‌ر.): بزنیکی ره‌شه‌تووه‌که‌ی زۆر و له‌ئی مه‌ره‌زه‌ی کورت‌تره
 بزهره‌شمال ده‌ست ده‌دات. قاپ، ده‌فر.
 گه‌می: که‌مشی، گمی. جلمی: سوکان. — وان: که‌مشیوان.
 گهن: بۆگن، خراپ، به‌د، گهند. کورت‌بالا. — بوون: هیتسان.
 گهنلو: ناوی بۆگنی وه‌ستاو، گهنکاو.

گه‌نخان (که.): بۆگن بوون. — دن: بۆگنه‌کردن، خراپ‌کردن.
 گه‌نه: گهنی وولاخان. ده‌عبایه‌کی ناوساره له قه‌نمو گه‌ره‌تره پتر به
 ره‌شه وولاخانه‌وه ده‌نوسه.
 گه‌نه‌دار (بل.): داریکه وه‌کوو عه‌ره‌ری وایه، بۆ شمشال و بلوتر ده‌بی
 نیتی کلۆره.
 گه‌نه‌مۆ (کر.): به‌روانه: گه‌نه‌ده.
 گه‌نه‌ک: گه‌ره‌چک.
 گه‌نه‌که‌واله: جووره گه‌نه‌یه‌که به‌هه‌ر که‌سی‌که‌وه به‌دات، تووشی
 ناساخیتی درژی ده‌کات.
 گه‌نه‌گه‌ره‌چک: گه‌ره‌چک.
 گه‌نه‌گه‌نه: تاپ، ده‌ره‌مانی نۆیه‌تییه، نۆیه‌تی‌پر.
 گه‌نه‌مه (بل.): پنجه گیایه‌کی کتیرییه وه‌کوو گهنی وایه و هیتنه‌ی ویش
 بلند ده‌بی، به‌لان گۆله‌که‌ی وه‌نی جۆی ده‌چی. گیایه‌که ده‌درویتسه له
 زستانیدا ده‌دری به‌مال‌تان.
 گه‌نج: خه‌زینه، گه‌نجینه، هه‌ره‌کار، لاو، تۆلار، جحیل. قه‌فی
 قامیشی.
 گه‌نجان: لاوانه، هه‌ره‌کارانه.
 گه‌نجا‌یانی: گه‌نجیتی، جحیلاتی، تۆلاری، لاوانی.
 گه‌نجه‌ه: گه‌مه‌پیکردن.
 گه‌نجه‌دار: گه‌نجینه‌وان، گه‌نجوور، گه‌نجینه‌دار.
 گه‌نجینه: خه‌زینه، گه‌نج. شانیشینی، خه‌لووتی، ژووریک‌ی به‌چوو که له‌نیتی
 یه‌کی گه‌ره‌دا. — دان: گه‌نجینه‌دار.
 گه‌نن: گهن، بۆگن.
 گه‌نه‌ده (کرما، بابا.): بۆگن، گه‌نه‌ه، خوار، په‌زیل، خراپ، به‌د،
 گهنه. گیای ژاکاو و شیلراو و گنجار. — کردن: خراپه‌کردن. — خۆر:
 پیس‌کۆژ، چه‌په‌ل خۆر. — موو.
 گه‌نه‌هل: داری په‌زیو و کرمن و کلۆله.
 گه‌نه‌ه‌موو: وورده‌ی تووک و په‌رانه.
 گه‌نه‌خه (باد.): گرمه‌خه، گنخار.
 گه‌نه‌مه (موک.): تریه‌کی ره‌شی گلروی خه‌ و هیتنه‌ی مازوو‌یه‌که
 ده‌نکی هه‌یه.
 گه‌نه‌ه‌گوو: گه‌نو‌گوو.
 گه‌نهدی: پیسی، پیس‌کیری. خراپه‌کاری.
 گه‌نهدی هه‌ه‌روون: تیک‌چوونی چیک‌ل‌دانه.
 گه‌نکو: گنوا، ناوی بۆگنی وه‌ستاو.
 گه‌نگاز (باک.): ناسان. — ی: ناسانی.
 گه‌نگه‌ره: قه‌ره‌بالغ و هه‌را.
 گه‌نم: دان‌تۆله‌یه‌کی ده‌نک وورده و ده‌کرت به‌نان. — پاک‌کردن:
 (هه‌را.) گه‌م پاک‌کرده‌ی. — دابیژتن: (ده‌ر.) گیه‌کردن. — لی‌کردن:
 هاپین. — ه شامی: گۆله‌پیت‌ه‌مه‌ره. — ه کوتاو: گه‌فه‌قوت، دانه‌قوت.
 ه — زه‌رده: جووره گه‌فیتکه. — ه حۆله: حۆله‌په‌زایی، جووره گه‌فیتکه.
 (باک.): ی: په‌نکی به‌رووی، به‌روو په‌نک. — ی: په‌نکی که‌م، که‌م
 په‌نک.

ههزمهن: — ترين بهشڪمري ناو ڪڙي: بهشداري هاو بهشي ههزمهن.
— دي: شاره دي، ناغا، خاوهندي دي. —: (باد.) ڪنڪنه. — ڪچ:
ڪيڙي عازهب. — مار: ماري زل. — مال: خانه دان، — ڪمر: ميڪروفتن.
— بي: زلي، زهلامي، پايه بهري، مهنئي، مهنناهي.

گهروههرون: پهريو از بهون، فرازي بهون.

گهروڪ (باڪ): هونتيڪه. (خو.) مهر، ڪارو يا بهرختيڪه، ڪه همسو
سهر و لشي بهره. (باڪ.) پروناڪ.

گهروونه (باڪ): گهروپيسوڪ.

گهروونه (باڪ): گهروپيسوڪ.

گهرو (باڪ): گهروو.

گهروين (باڪ): بيدهنگيون، تيپهپين.

گهرو (پوڙ): داس دورور هاويزتن و دهغل زور و بهردهمي داس خستن.

گهرواڪ (ڪه): لهله ڪرني داري تمشي تا يعني پيوه پارهستي.

گهرواله (ڪه): ڪه لافي. (پوڙ) ڪه لاف. هونيهوهي پيشوڪ، پيفوڪ
وه ڪرو ڪه لاف.

گهروان: تلاتوه، تلينهوه، گهروين، پلڪانهوه.

گهروانهوه: خو لهسهر زهوي يا دوشهڪ بهر اڪشاي نموديو شو ديورڪرن،
گهروين.

گهروانندن: گلماندن، ههلهشيلان، تلاتنهوه، گهروانندن لهسهر تمنيشنت
و پشت و زگ و به همسو لاهه ڪيدا بادان و سوپانندن ڪهسيڪي يا
چتيڪي دي. (پوڙ) پلڪانندن، گلمانندن، پهرخانندن.

گهروه: تيدهاره سوپاننهوه، — داس: هيدهي داسي.

گهروان: گهروين.

گهرونگه (پهوا): چيگي گهرواني.

گهروين: ڪه فلين، گهروانهوه، گهروان، تلاتنهوه، تلينهوه، گهروين،
گهروان، پهرخين. لهسهر تمنيشنت و پشت خو بادان و سوپانندن.
پلڪانهوه، گلمان.

گهروشهڪ (ڪه): نهرم، هيمن، هيدي، لهسهرهخو.

گهروڪرانهوه: پيٽهوه لکانندن، يه ڪرتهنهوه.

گهروگهري: گهروڪچ، بهدبهخت.

گهروگهو (باڪ): مپشه ڪه رانه.

گهرولاز (باڪ): رسته و پيزي ژوروان. پيزي چاوه خانوان.

گهروو: گده، چيڪلدهانه، ناشڪ، ناشگه، گهروڪ.

گهروهر: به همسو جوهر بهرديڪي نرخدار دهلئين وه ڪرو دور و ياقوت و
زمووت و نيتير. جار جارهش به خواستهنهوه (استعاره) بق (خوئين) يش
به ڪاردهري. نيتوي ناهره تانه.

گهروي: هاري، پڪ هستان.

گهه (باد): نويه. گه.

گههيشتن: گهيشتن.

گهي: پڪهي نمسپ و وولاخ. زمان گرتن، گهرواني زمان.

گهيانندن: پهساندن، گهپانندن، پيٽهپانندن.

گهڻووس (باڪ): بهرچاوتنگ.

گهڻوگهو: گهڻوگهو.

گهڻي (باڪ): بڙگهن، وونيو.

گهڻيان (فه): بڙگهني.

گهڻيڪ: بڙگهن، وونيو.

گهڻين (ڪه): بڙگهن بهون.

گهڻيو (فه): بڙگهن.

گهڻيو: بڙگهن.

گهو (فه): مانگا، جغز، ديوار يا شو شاخه وه ڪو نالقه لي
هاتيتنهوه. قولقي گهرو و نيتير، شو شوتنهوي شيشه ي تيده نريت.

گهو: تهرهس، دهويت، دهيووس، قورومسساخ، ماسڪيش، بڙ جنيو
به ڪاردهري.

گهوآله: پهلهههرو. (دزه) گهبل، پارچه ههروپيڪي گهرويه.

گهوه: چهقانهڪ، باويز، پيٽج و خوارايسي پيگاپانه، لوفه، قلمچ،
(ههروا) قلمچ و پيٽج.

گهوه: سهختي، بلندي، به دهوهي ڪوتڪانهوه بڙ جواني لي دروست
ده ڪريت. جغزي بلندي دهوهي ڪوتڪانه. (پهوا) نغمه ي ديواريه.
بنچينه، چالار و بير، بهنهرت. نيوتقه يا بني چالار يا قولڪانه، ڪه بڙ
ههرو لاهه ڪي وهني دابي. (گهرو) ڪهروڪ. پهنا يا بن بهرديڪه باران و با
نهريگرتنهوه. سواندهي شاخانه، شاخه ڪه سهر به لاهه ڪيدا شڙيوپيٽنهوه
و سهرمي ڪردي.

گهوهزه (ڪه): ڪهسيڪه زور خو به دهڻ رادهگري و زور له خو پازي. له
خوبايي.

گهوهن: گياههڪه، گويني.

گهوهند: زهواهوند، گوهند.

گهوج: گيل، بي مپشڪ، هيٽ، نهران، باله، پهوتله، تولا، هور،
ڪهروڪه.

گهوجانه: گيلانه. گيلي.

گهوجه: گيله، نهران. ههلوچه.

گهوجي: بڙهلهي، لهگامي. گيلي.

گهودار: ڪواندهار، بهگهري.

گهوده: لهش. بهدن. قهلهوي.

گهوهونه (باڪ): تري پشه.

گهورو (باڪ): جووان. — امن: جوواني من (بڙمي)، — ي مير:
جوهره تريههڪه.

گهورو: پهنگيڪي سهي پهسند. بڙ، خو له مپشسي، پهنگ بڙ. (ڪهل).
هولي مهپان. (ههروا) تهويله پهشه وولاخان. بن: بن چال.

گهوران: مهجوس، ناگرههست. (باڪ) بي دنگ ڪرڻ. تيپهپانندن.

گهروپي (باڪ): نهوي له شير دروست ده ڪريت وه ڪو ماست و پڙ و
دو، سهپنه ي هيلڪه.

گهوره: مهن، بهگ، ناغا، — بهون: پي گهيشتن، پهروهده بهون، —
ڪرڻ: پيٽهپانندن، پهروهده ڪرڻ، زل، زهلام، — پياو: بڙههههڪه. — ترين:

گهیشتن: گهیشتن، (فه) په سین، پیک: گهیشتنه یک، پیکموت.
 گها، گهان، گهشتن، گهاشتن، گهای، گهین، گهیشتن، لیکه تن، پی:
 ویرا گهیشتن، — گه: شونسی گهیشتن.
گهیه (لو): چیکلده، وورگ.
گهیشتنو: گهیشتنی، بومیه و چتی تر، به قوناع گهیشتنو، گهی.
گهیکر: گهیکر، خم، خهفت.
گهیکرتن: خم خواردن، زمان گیران.
گهینه بیرهو: گهیشتن، گهین.
گهیک: برونه: ووشی گهیشتنو.
گهین: گهیشتن، په سین، گهیشتنی میوه، (همورا)، یاوای.
گهیبو: گهیشتنو.
گپ (همورا): گوپ، پوومنت، — بون: مت بون.
گهن: کسپیکه خپلانه و قهلهوی خپن.
گتا: قایم، قیت، زق، چاوکراوه.
گجگ: (ش)، پق، پک.
گجگ جاندن (شن): پراو شانندن، تکانندن.
گجوور: همورو جور.
گجوله (خو): گوجله سهگ، توتکه سهگ، توتک.
گجی (همورا): کراس، ناخوړان، تالان و بړ.
گجه (که): بولخوړینی پشه وولاخان به کارده بری، وجهه.
گچکه: بچوک، — تر: بچوکتر، چکولنه، توروک، تیزک، وورده له،
 وورد، بچکولنه، بیچکه، — یی: بچوکی.
گچکله: چکولنه.
گخ (کز): کخ، (موک)، قخ، — ه: کخه، قخه، بوناگادار کردنهوی
 مندا لانه و بمرزاراوهی مندا لان ده کموت.
گده: وشه یکه بوناگکردنی بزنان به کار دیت.
گدرانه (باک): بمرازی کتوی.
گدی: بوناگکردنی بزنان به کارده بریت، په زیل، پی سر و پی، — کرن:
 رافه کرن، — یی (باد)، پوله، بوشکاندنه به کارده بریت.
گدی (فه): ده روزه، (باد)، بوناگکردنی کسپیکه به کارده بریت، —
 کار (فه): ده روزه کار، سوالکار.
گد: سهگ یا وولاخ و چتیکه بگری، گیرنده، زهر، زور، گوره، معزن،
 درشت، قهلهو، تهپه، گرد، (باک)، به پمروش، کز، کمز، گونسر، —
 زستان: وهرزی زستان.
گد: دهره، کنار، — گرتن: دهره گرتن، — ی ناوری: هلاوی ناگری، —
 گرتن: سوتان، ناستورایی، تاشنه، ددانی: کسپیکه ددانی درتزو
 گپ و دیارپی، دهنکی: نالیگوشک، — ا: گوره، زل، تهپولکه.
 (همورا)، گمرا.

گراو (باک)، باد، همر، (شبو)، چیشتن.

گراف (باک): دورگه، گرمو، — ه: دورگه.

گراگر (باک): گوره گوپ، گشتی، به همورو بوناچونیک.

گراو (باک): گران.

گراو (باک): سنگین، لسمره خو، قورس، کیشدار، دژوار، سخت،
 توش، بفرخ، نرخدار، بهادار، — لیپان: له دلگران هاتن، گوزها تن.

— ایی: قورسایی، سنگ، بفرخ، نرخدار، گران بهما، — باری: باری
 گران، نرخدار، — باوه دی: باوه گرانی، — جان: گران فروش، — جانی:
 گرانفروشی، — ه پوو: به نابوو، به شمر، به حیا، — کار: (که)، نو
 وولاخ یا نالالهیه، که به حال چوقوی بگاتی، — کیش: به بهما، به نرخ، —
 میت: نو کسه یه، که لسمرخ هلد هستیته سمری، گرانسی، سنگین و
 گرانی، سهارای، لسمرخوپی، — ی: قاتی، نعلاتی، گرانیکه چ دهست
 نکوموت، (باک)، جووره هله پرنیکه.

گراو: تاوی گمرما، سختی گمرما و گمری، (همورا)، داگیرسان،
 سوتان، گرگرتن، — ه: کیش، سنگین.

گراولتا: تیفو.

گراولتی: کرانه تا.

گراولتهو: دهر دیکه له کرانه خمری پهیدا دهی.

گراو: چیشتن، گیراو، باندی، حزلتیکر، دلدار، سوداسمر، دلکته،
 تبدال، — انه: دلدارانه.

گراو: گمراو، ناوی گمرم و سوتر، ناوی کانزایی، — ی: حزلتیکردن.

گروه (باک): گری، (همورا)، خوهی ناوی.

گره: پای زور گمرم، تین و هالو، (بابا)، زریان، — کویری:
 نه خوشی کی چاوانه نیکجار ناوده کات و ده خوریت، — گر: قهره قهر،
 گوره گوپ، — گره: (باد)، بره بر، (موک)، — مهلا: ناوړچکه مندا لان.

گره: ممرج، نمرز، گریو، گریو، — ای: (همورا)، گریان، — هی:
 (همورا)، گریان، — هره: خشتهک، پارچه ی بنهنگله چ له کراس و چ له
 کوا، (موک)، گرول.

گره بونهو (که): دان گری سهگ.

گره: گره، دهنکی ناوری، گر، بلتسه، — گرپ: گره گره، لرفه لرف.

گرته: شمعچه، شخارته، (خو)، باوله.

گرته کوپا: برینیکه پیسه وهی تیروای دهچی (سهره تان).

گرتهی (همورا): گرتن.

گرته پیره (همورا): داگرتن.

گرتهی م: بمرمور.

گرتهی و: (همورا): گرتنه پیش.

گرتک (که): پلهی کوشتن.

گرتن: کرن، گیران، لی: په خنه گرتن، وهرگرتن، خو: خرچاندن، به
 دزی گووی له قسه ی خه لک گرتن، لی: هره: وهرگرتنی نه خوشی.
 وستان له یارمه تی دان، — بهر: پویشتن بهر، — هپیش: نیاز،
 مبعست، — سهر: سمرگرتنهو، دیتنهوی چتی دزراو، — همل: په میان
 دان، — هسار: گمارو دان، — هره: دهرمان، — دورباره گرتنهوی
 بهر لاکراو.

گرتوو: باندی، گیراو، گراو، گرتی، زندانی، — خانه: بهندیخانه،
 گرتیخانه.

گرځ: گرځ. — ه: وورشه، ترووسکه، پووناکي. — ه: گرتن: ترووسکه ترووسکی ناستیران، جریوه جریو، وورشه وورش، پووناکي.

گرځه: گرځه، کلپه، دهنگیتکی ناورییه. — گرت: گرځه گرځ، کلپه کلپ.

گرځلت: زک گیران، همزم نه کردنی خوراک. — ار: دوچار، توش هاتو، توش بو، پابند. — ی: پابندی.

گرځک: کهسیکه یا چتیکه زور بگری. دهر دتیکی وولاخانه. خارشت. به همسو چتیکی خي ده لیتن وه کوو نهنگو تک بی. گرد، ته پو لکه، سپارده. جینگی پیگه یشتن، — که. گر که. تلته و خلته ی پو نی. به سپیکردنی برنجیش ده لیتن، که به گرگ سپی بگری.

گرځکلن: (باک.) — پاک کردنه وی ده غل و برنج له تیکر لکه وی. گرگاندن.

گرځکه: (مرک.) — خرچان، خرجه، خرچکه، زک، گزوک، کاله کی نه گه یشتو. (باد.) ژان و نازاری حیوانانه، که خویشی گوشتیان بهر ندری ده پان کوژی. (خو.) خارشت. — زهری: زهری بی گیا و پروت.

گرځکین: (باک.) — پاک کردنه وی ده غل و دانی له گرگران.

گرځکر: (باک.) — کمر انموه، چمر خانموه. له — کران: کرکین. — ه: گرنک، سرنج پاکیش. — زک: عمره بانه، نارهبانه. — انی: (همو.) گمیده کی مندا لانه.

گرځگر: (کف.) — گمرک. ناش یا ده ستاری داره چه لیتو کی پی لی ده کری. کره. — کردن: گرک کرن، برنج سپی کردن. غم غم پی سپر چالاره. (همو.) داریکه سمری همو دوک شه غره کان پیگمه ده نو سین و ده کویته سپر پشتی وولاخان. نارماز.

گرځگن: (که.) — کو لینه، کورتیالآ. مرزی لاواز و نابوت و گچکه.

گرځکلن: دهنگی بهر زلیهاتن. دهنگی پروخانی خانوو و چیا و نیتر. گرمه هاتی توپ و تفنگ.

گرځکه: دهنگی گموره، لرمه، گرم، بلیچ، گوله. — ی توپ: لرمه ی توپ. — گرم: گرمی گموره ی بدوویه کدا هاتو. گوله گوله.

گرځمه: سق، ناستورایی، یغان، گزره.

گرځمه: (همو.) — (باک.) گمرمه، (بابا.) گمرمه، (دهر.) گرمشت، (زمن.) گمرشته، گمرمژک، گمرمشک. — دار: گمرمه.

گرځمه: گرمزه له قو دروست ده کمن به قزجه قانیه کی تاییه تی، که کوانه و ژنی پی داوژن.

گرځمه: گرمزه، گرموله، گردمه، چتیکه خي و چکوله بیت.

گرځمه: گرموله، گرمزه.

گرم و هور: گرمه گرم و دهنگی زور.

گرنج: (همو.) — گنج، گرژ، لوجی روو، کرنی کرنی. گرژی پرچی ژنان. دانه ی پشی نیو برنجیه. — اوی: لوجای، گنجای. — گرنج: گرژ، لوج لوج، گنج گنج. — گرنجای: گنج گنجای.

گرنک: بایخ، بهرکته، گرگه. پیشم. — ی: بایمخاری، پیشمی. به — زانین: به هغد زانین.

گرځو: بهر، دهسته، کومل. شیرینج. — که (خو.) — پیری له ناسپنگی گموره تره و بلند نابی. (پژ.) — که: ناسپون. — فک: گلونه ی بهن یا دوز و نییدی. — قمر: خي.

گرتی: بندی، گیراو.

گرتیخانه: بندیخانه، گرتوخانه.

گرتینه: (باک.) — پسوله ی پاره دان.

گرجو: گورچو، گورچک. به نهختیک خواروه ی بن هنگل ده لیتن له لمشی مرزیان.

گرځو: زورگرم، سوورخوژ.

گرځو: (باک.) — خولانموه، سوور انموه، خولدان.

گرد: گر، خي، کو، ته په، ته پلک، — بوونه: کوونه. — کردنه: کوونه کردن. — موله: گرموله. — زک: ته پو لکه.

گرد: (باک.) — گیزه لوموکه، بهدبه ختی، به لا، گیزاو، پروشه.

گردان: گمران، ناروتیهردان. (دزه.) دهست بهسرداگرتن، زهوترکدن.

گرداو: گمرداو، گیزاو، گیزه، گیزه نکه. به لا، بهدبه ختی.

گرد: برنجی گرده، (که.) نانیکه ناشهوان دهیکات، خه پله. — با: (فه.) گمره لول. — ناو: (فه.) گیزاو ناری. — بر: جووره مشاریکی قبول و پان و بهمیزه، جووره بهنموه که له نیو قمد دا ده پرتیره وه کوو شوونی و کاله ک، که له لای خي به پرتیره. — کان: (جا.) دهر. — گویتز. — لوبک (دهر.) — ته پو لکه. — له: (همو.) گرده لی، گرژ. — نشین: دهسکورت، پهریشان، بیکار. — نشینی: بیکاری. — هواری: مالدار ی، گردو کو، کومه لایه تی.

گرد: (همو.) — پړانه: گردونه.

گرد: بهر پله گوشانه ده لیتن، که ده خرتیه نیو دیزه و مه نجه لی و له جنجکی گموره تره. (باک.) قله لوبایی، به لکه.

گردو: مالدار ی، گمرد و کوژ. — کردن: وهرگرتن.

گردو: جووره دروومانیکه.

گردی: خي. کزکراوه یی. گشتی، تمواری.

گردیل: خي، کو. — ی پژوی: گوی خوژ.

گردینه: (باد.) پت.

گرد: (باک.) — دیواری، دیوودار. — ه: همزه، بیغم، توپرهات. — یه تی: بی فمپی. — ک: (باک.) وورگن، زک زل. — یتی: (که.) بی فمپی، پیسی، پستی. — یک: (باک.) جووره سپر تکه.

گرد: مژ، گفن، کرژ، گرش، گرنج. داریکه ناستوره به چمشی دو له بینا کردندا به کار دهر دیت. ژاکاو. — اندن: شلو ی کردن، شله قانندن، تیکه و ردان. — بوونه: دووباره نیچاو تیکه چوونه. با خوار دنی پس. — ه: له چمپی، پژوی، بهرچاو تنگی. نرمی. — ی چاره ترشی، مونی. — ژین: شلو ی بوون، شله قان. — هوه: پیکه یین، گمشینوه، زهرده خنه، زهرده، لیوخنه.

گرد: گیاه که نیو گمز پتر بلنده و تاله و ده کرتیه گمک، تمنا بز مالینه وی قراخی خرماتان به کار دهر بی. گردو لک.

گرس: (باک.) — کز. — ان: مهینی ماست و نییدی. خو گرتنی شه تل و نمانه. — انن: هملگیرسان.

گرس: (که.) — ناورگرتن، داگیرسان، گلپه کردن.

گرس: (که.) — گرساو، گیرسار.

گروان: گوروان.

گرواندن: پیستی ناژال یا وولآخی به ممشکه دهرهشتان.

گرواندن، پیستی داری به فیچقه به لولوه دهرهشتان. زور دست له برینان دان.

گروده: گزولی بمرگان.

گروهش: چمق و تمش.

گروهگان: وورته وورتنی مندان.

گروهفر: کروف، خۆبه گموره پیشاندان.

گروهفر (باد): خ، گرد.

گروپول: سهگی گردی و گه پیده. پارچیده کی کچکیده لبین همنگی.

ده کزیتومه. گرده لی. چاپخه، خشتک، گرهوهر. گرده له، گلوه، گلوز.

گرواز (خۆ): سوپانهوه، چهرخ خواردن له توییندا، چهرخان.

گروو: (کۆ). بیانگه. (هسو). وپک، (خۆ). بناره. (کۆ). (هوا).

دینه گه، (هسو). دهرناگه. — گرتن: پک گرتنی مندان. — یی:

نه خۆشی پیستی.

گرووتن: پروانه: گورون.

گرووز: درشت، نالبار، ناهموار.

گرووزه (هوا): زنده گزشتی بن برینان.

گروون: به ممشکه دهرهشتان.

گرووی: ناوآوی، خویه کهدار، هاوآسپرو. پروخوژک. گروو، گرو،

گوروو، گهر بومر و وولآخ و ناژال. خویش دار، خوریکای. — یی:

گهری، خویش، خارشت، کرک.

گروهویر (پژژ): گهمو، بگهر، خویری.

گزی: گریان.

گزی (پژژ): پروانه: گهر.

گزی: خمریوک، قویک، سو، قمرقن. قورت، نه گهر، ته گهر، ته گهره،

په تهر. — دان: بهستنهوه. (باک). — بونوه: کمو تنه خوار. — کردنهوه:

زهه فکرین دهر. لی. — دان: بهستان. — قولفه: گزی به قولفه. — پوچکه:

گزی کوزیه، گزی کوزه. — چوو: گریچک. — دراو: خمریوک. — گزی:

قهقهه.

گریان: گرین، کروزانوه، فیکه، کاره کار، کالین، گزی، گیرستن.

گریاندن: به گریان هشتان.

گریای (هسو): کولان.

گریتی: کوله که.

گریچک: گه، گرینچک.

گریچک (باک): گزی پوچکه.

گریچن: چین و تمانینی گزی گزی وک پشیتند، سیخمه، کلار.

گریندان: بهستان.

گریز: کفی زار. — کهن: کفکردن.

گریزه نه (جا): گزی دیزه که پیسمه یه. پیسمه. کیچنه، سیوسیه،

چیوچیوه، پازنه یه دهر گه.

گریشمه: دهلال، ناز. هیمه.

گریشونک (باک): گزی پوچکه.

گریک: هست، هیز.

گریل (باک): خلوز. — بونوه: خلوز بونوه.

گریمان: وه هادانان، گریمان.

گریمانه: بلیمان، لیمانه. گزی زور لبین و ده زودا.

گریفای: (هسو). کولاندن.

گرین: گریان. — وک: کسیتی، که زور بگری.

گرین (باک): ته قین. بلیمه، هسو بون، سو تانهوه.

گریچک (بار): گه. گزی قامکان.

گزی فیز: گزی و خری نیبیه، که لهنیه پاستی تیره که دایه.

گریو: مهرج، بارمته، گرهو. شل. — کردن: مهرج کردن.

گریوان (پژژ): گریان، فرمیسک پژژن.

گریوه (پژژ): گریان.

گریقه (منگ): تمشقه، شلتاخ.

گزی: ناره زور، حمز، نه له، تاسه.

گزی (باد): بهرچاوتنگ، پژژ، بهرجل، دهستگزی. — ی: (باد).

بهرچاوتنگی، پژژی.

گزیاندن: ووزاندن.

گزه: تیشوین. گسک، فیل، ساخته.

گزه ی (هسو): سیتی بن نمرزی.

گزه گز: گیزه گیز، ووزووز، دهنک و هستی بهرایی دست پیکردنی

نمخوشیه. نیوی دهنگی هلقولینی ناوییه.

گزهون: ساخته چی، فیلزان.

گزه (خۆ): گیایه کی ووشکی گیزه کراوه. کومه له دار و گیشداره.

داری برای بهار تیه بزستان ووشک بیتومه. لکداری چکوله یه.

گزرک (هسو): کاله کی نه گیشتوو. گرکه.

گزه: ووزه، گیزه.

گزرک: گسک.

گزرکزه: جوهره پوه کیکه. گیایه که گه لایه که ی وورده و دپواییه و که

بسوتی گزه لی دیت.

گزرگین (باک): تهرینی دست یا پییه لبهر لسه دانیشستی و

گرانی خستنه سمری.

گزرگل (هسو)، شا. — گهلوان. (که). گیایه که سمری و کوه په تاته

وایه.

گزم (خا): داریکی بیهر و قایه گه لایه کشی و هه همناری ده چی.

گزنک: زهره دهر کورت، زهره، گزنک، گزینک.

گزی: دروی هلبه ستر، فیل، بوختان.

گزی (که): تموای، کمالا. — ناتموای، دهست کورتی.

گزی (هسو)، گسک، (شا). فیل.

گزی چار: گزی چار.

گزیږ: شاگرد، کوټځای گچکه، پښلیس، داروغهیی.

گزیږنه (باد): گزیته.

گزیږخنه: پښلیس خانه.

گزیږی: شاگردی، داروغهیی، پښلیسی.

گزیږن: بزواندن، جوړلاندنوه.

گزیږیته: گزیږته، دورگه.

گزی: ټیک نالان بڼ شمېر و ناخوښی. بهرنکار، سست، خاور، ناوړیش. به — یه کداچوون: ټیک گیران. له — لهزگ، به — یه کدا کردن: ټیک بهردان. — بوون: بهرپابوون، توپهیی، تپیژ.

گزیال (باک): شه پښل لیدان، له گوریزه دان، گوریزه.

گزی: لومړمه داکوټری و دوپات ده کرتیموه بڼ دندانی گا بڼ مانگا.

گزیک: جوړه داریکه. کوټه که.

گزیکه (پروا): چمپوله بهرامبری پروی یه کتری ډاگرتن.

گزیگزیږن: بهرپاکردن، هه لایساندن، بلندنکردنی بینا.

گزیگزیوک (بار): گزیگزیوک، تمرزه ی وورد.

گزیگزیږن (باک): پاست و بلندیوونی بینا، بهرپابوون.

گزیگزیوک: تمرزه ی چکوله.

گزیمرانن: هارپن، ووردکردن.

گزیمرین (باک): هارپان، ووردکران.

گزیمره: سمرقزڼ.

گزیږه (که): گزیږه.

گزیږی: جوړه گیایه که. سمری هممو بسکه کانی دانده انیه، مسورووی زیو. گزی خه نجبر و گوارانه. دهرمانیټیکی ده نک دهنک و زرده له لای عه تاران به خنموه له مندالی ترسوی دهنه. پون یا همر چتیکی وه کوو گزیږی دانار دانار ډاوستی.

گزیږه: پړوانه: گزیږ.

گزیوکیا: گیا و گزیوکی.

گزیول (باک): جوړه داریکه.

گزیوکی (هرو): پرکار، خریک، له کاره جوړه.

گزیک: گسیک.

گزی: گسیک.

گزیته: خشت، پایگم، سمرجم، که، سمرپا، تیف، تیف، ته فده، دهفت، هممو، خپ، تمواو، تیکرا، گش، گشک، تیکوز، گجا، جم، چوارلا، هممو لایه ک.

گزیته که: پارچیدیک له کوا یا کراسی ژنان ده کرتیموه.

گزیته (باد): ننگووتک.

گزیته: تمواوی، خپ، گردی، (زا)، گشکی.

گزیک (باک): گشت، (سور)، ننگووتکی هویری. (شار)، چنگه زړدایکانه، نیومست، نیچنگ. گشکه: چمپوله.

گشکی: گشتی.

گشگر: هممو ی بگریتموه.

گشپوش: پانتایی هوا.

گشکه: گشکه، گشکه، که مندالی ساوا گزی ده کات. دهنکی کوترانه له کاتی هاتنه هیلکدها.

گش: هات و هوار و شیون، ترساندن به گفت و قسه.

گشت: په پان، بهلین، پرپار.

گشتاد: گفت و گو کردن.

گشت و گو: دهمه ته قی. — کردن: دهمه ته قین. پیکه ناخافتن.

گشکه: گرو لینک.

گش (که): توپه، موگرز. — بوون: توپه بوون. هیز، تین.

گششتن (باک): گوشین، پیک گوشین.

گشاند (باک): بلندی، بهری، پایه بالآ.

گش: دهنکی با، دغه. نیوی دهنکی پزیشتی بهردیکه به قزچه قانی و نیدی ناویژرایی. هاشه. — گش: هاشه اش، وورپو.

گشوت (باک): کیمی خویناری.

گشونه (باک): په زی.

گشک: پرو، لا، کن.

گش: گرز، توپه، مۆن. — بوون: گرز بوون، توپه بوون. — ی: گرزی، توپه یی.

گشی (کر): گرزی، مونی.

گشی (باک): گزیږ، گزیږ.

گشین: مینی، موی بوونموه، موپاست بوونموه.

گل: هوزیکه له نیو داوده و زهنگه ی لای کمرکوی بلآ بوونموه. (فه). کهرت، جار، چل، پا، هل، چاوتیشه، نازار. جوړلاندوه. چن: چن: چنند جار. — دانموه: گزیانموه. — خوارنموه: گزیانموه. مهرک، به لا، پووشه. له — کسوتن: له کار کسوتن، له پزیکسوتن. (هروا) ژانی زور به دژاری چاوان و نیدی. — کمرده ی: نیشان و ژان کردن. — بوونموه: خلوربوونموه. — کردنموه: خلورکردنموه.

گل (هروا): گر، خول، خاک، ناخ، زهری همد. جار، چل، کهرت، گلواز.

گلار: دهنکه ترینه کی زوره لمن سبه تهیدا. — او: بی نارام بوون له تاو ناسازی و ناږه حه تی. بی نارامی. دهردیکه نارامی له مرز بیپیت. — ه: (هروا) گلینه ی چاو. — کو: کوتکی جل شووشتن.

گلکوتک: کوتکی جل شووشتن.

گللال (زا): گه لی، گری، شیو. — ه: (باک) زور قلمو.

گلله (که): ناماده، گه لاله. — کردن: کورکردنموه، کوکردنموه.

گلان: کسوتن، خلوربوونموه. — ه خوارموه: کسوتن. — دن: خشت، خلورکردنموه.

گلڼو: ناوه گل. پیس. به پیتی نایینی نیسلا همرچتیکی و هسه کی ته پ بکمو ی گلڼو دهی. — کردن: ناوه گل کردن. — ی: خولای، توژلوی. پیسی.

گشک

گلاوه: بانيکي هونراو موده له ملي جوانوران ده کړيت.
 گله: گازانده. شتي شيرين (به زماني مندا لان). بهر گلووه ترتيانده
 ده لټين، که هيتشو زهنگه ته کان بوو بښتووه.
 گله: چتي شيرين (بهماني مندا لان). ققه، کهکه، کهکه. (فه). قوپ.
 — بان: خولمبان، (خو). بان پراو. (همورا). خاکمبان. ناخميان، (باک).
 ناخميان. — جان: کانگای خولي سپي يا سووره ديواړي پي سواخ ده دن.
 زلځانه. — خورکه: کرمي گلي. — سهر: جوړه قوپيکي مهيله و سوره
 زمان سهری پي ده شون بڼه نومي به ناساني پرچيان داهيتن. — سووره:
 (بابا). سيمکل. — شوک: گلي دوشاو. — ماک: قاشق مټور. —
 همرميني: گله نمرميني.
 گلهيي: گازانده، گازانده، داد، گلي، گله. قير، قير. — کړدن:
 گازانده کړدن. — کمر: گازاندوک. پي: به نارام.
 گلباران: دهرماننيکي سوره، که به هويوه ميري پي نيشاندار ده کمن.
 گله: کرپه، گرفه. — ي ناوړي: بلتيهي ناگري. — گلپ: کرپه گرپ،
 لرفه لرفي ناگري.
 گلته و فلتنه (که): فرفيتل، قسه ي پوپوچ.
 گلجانه (باک): گهمه يکي مندا لانه.
 گلج (باک): بزارچن. ناسنيکه بژاري پيښه کمن. — ک: (باک).
 بژارچني چکوله.
 گلخواردن: گه پانموه، وهستان. خلوزيونه. به دهره دا سوړان.
 گلدهنموه: لای خو هيتشتموه. ده ستنده. گه پاندهنموه.
 گلک (همورا): قامک. لاسکي گغه شامي پي ده نک.
 گلکمنده (همورا): گلکمن. گلتيان، گلنجان.
 گلکاس: گياهه که بستيک بلند ده پي، گه لای وه کوو تيره تيزيه، بن خړ و
 سپيه و گرتگر تيزه و بنه که ي نئ شيريني هديه و تاليشي هديه نومي
 شيرينه ده خوري.
 گلکو (همورا): گولکو. گوتي. جتيگياهه، که بهردي لي دهره دهيتن يا
 گلي لي ده کيتشتموه.
 گلگل (باک): گوله پيغممبه. — ه: (فه). قله قله ناوه.
 گلگلوله (همورا): موزرق.
 گلگير (بابا): کمر، سهرند، کوني له بيژنگي و شيلگير و همهوران
 گموره تره.
 گللمان (پژو): گموزين. — دن (که): گموزاندين. قسه جوړن. — دنموه:
 زوراني و يه کتر گموزاندين سگان.
 گلهمه: نمرم و خړ، پاپله گوشت، ولمه. به گوشتي دهری کونيش ده لټين.
 گلهمه: گرومشل، گورنده، (همو). کمستهک، کمرسهک. پهل، سنده،
 ستمهکل. سنده گل. کلوسن.
 گلهماندين (پژو): گموزاندين.
 گلواړ (کو): گل. (همو). گلواړ. پرچي لولول.
 گلوان (شا): گلوان.
 گلوه توي: (شمق). تلي تلي.
 گلوه (کو): گرول.

گلپړته (پروا): سنده نارد يا گمز يا پارچه يکه له چتي ووردی نم
 کيشراو، که يه کتر گرتي. (دزه). گلهمت، سنده گل.
 گلخول: گلان و خولان. گواستنده بو. .
 گلپړ (پروا): خلوز. (باک). ننگوتکي هموري. (همورا). گرول.
 پارچيک له لاتنیشتي کراس. (همو). گرويل.
 گلپړتن: هه لگولوتن.
 گلپړکه (خو): گياهه که بنه که ي ده کړته نهمپون.
 گلپړه (همورا): کون: گياهه که. گلپړوک.
 گلپړه: بن و دهری ليک لالوی خړ هلدراو. گرول. گرولفک، گولوک،
 گرولپړ. (که). کمسيکه شله به ته بوويت و جوړا نومي نئي، نيغليج.
 گلپړوک: گلپړه.
 گلپړو: گلار، (همورا). گمپل. (پروا). تريسک. (خو). تلي. (خو).
 دهر. قل قلی.
 گلپړوخول: سوړان و گل و خولپون.
 گلپړوکوي: توان، هيت.
 گلپړوک: گرول. کوي (گرول): گلوان.
 گلپړول (باک): قهلمو.
 گلپړوله: گياهه که.
 گلپړونه: گولپينه. گولپينه. (همورا). گولپين. (خو). باکيتش. —
 ناخن: تويوانه.
 گلپړي (همورا): گمروو.
 گلپړ (باک): گلهيي.
 گلپړ: دهنکه تريک، گله تري.
 گلپړي (باک): گلهيي، گازانده. (فه). جاريکي، چله يکي. — شان:
 دلوکار، گله ييکار.
 گلپړياز (باک): گيلاس.
 گلپړيان: خولان، سوړان، بزوتن. پالپتونه نان بڼ خولان. گلپړان.
 گلپړيخه: گولي شين و سپي دهره کات و به گولي لاولوی ده چي، به لان
 وه کوو و نه وشه سهر شوړه کمنوه. سهر که که ي ده کولپين و دوويه ووشکي
 ده کمنوه و هه لپده گرن بڼ شوي بسوزوان له کاتي پيوستدا دوياړه
 ده پکولپينسوه. — بهرازه: بنه که ي به پيشاري له سهر هر قونير يا
 جتيگياهه ي خړانري، به دوو سي جارن دهری ده کات. بکوتريت و لغيتو
 په پړيکي تهردا لمن ناوړي پيشيتريت و له سهر هر کولکيتي دانري
 دهری ده کات.
 گلپړ (همورا): خلوز. — برونموه: خلوزيونه. کو، خړ. — کړنموه:
 خړ و کړنموه. گلمان.
 گلپړين: پال پتونه نان بڼ خلوز کړنموه. گلپان.
 گلپړي (همورا): کموتن.
 گلپړه (پروا): کالهک و شوتی هينده ي گوپرتيکي بيت. تهرزه
 چکوله. زيبکه. پزه لپکه. تهرزه لپکه. جوړه تهرزه يکي خړ و ورده جار
 جار له پيش به فریدا دبارت. (شا). گولگلينکه. (کو). بنگره. (همو).
 تهرزه لپوک. (دهر). بنگرهک. (بل). موک. کملو. گياهه که وه کوو

دارو جان وایه به بیره کشی همر — دهلین، که تیکه لئی ده غلی بی تالی ده کات، توره کئی ده کله لیکئی وه کوو پۆلکئی وایه. گیایه که باسکی دریز دهبی ده گلفی ده تالی و پهلکی وورده و باریکه. — ریشه: گیایه که له نیتو گفیدا شینده بیت، توره کئی وورده و ریشه، وه کوو توی ریشه که جیوازی گلیره و گلیره ریشه نهویه، همرچیکو و گلیره به توره کئی له که لریکی دریزی وه کوو پۆلکه وایه، به لانی نی گلیره له کیفیتکی خپ و سپیدایه.

گلیرۆک (گمر، باد): چتیکی خپ و ئاوداره به له شس گه لانی دار مازوووه دهبی. به بیره کشی همر دهلین — .

گلیر (باک): کفی زار.

گلیرله (فه): گلیرنه ی چاو. (باد). چلووره.

گلیم (ههوار): بووزو، بیره. جووره چنراویکی تریشه وه کوو جاجم و کهل و پهلی تیدا هه لده کرن.

گلیشقا (باد): کرش و کالپژ، زیلچی.

گلینه: ریشه کینه ی چاو، کانی چا، (که). گلینکه. (باک).

گورزه کاچا. (موک، بابا). کرن. (ههوار، باد). گلیریه ی ریشه نیتو ده خلان. قابیکه له گل دروستده کرت. (باک). قافی گولا. (شا).

مه قلیکی گلی و گلیک کون کونه.

گلینک (فه): خپ.

گلینجان (که): جیگایه که گلی لی هه لده کفریت. گلکند.

گلینکه (که): گلینه.

گمه (ههوار): جندۆکه.

گمه گم: دهنکی کۆتر و ده قییا نه. دۆغده ی، گمه گم.

گمۆره: میتشوله.

گمیز (ههوار، جاف): میز.

گن: منگن، که پۆگن، به که سییک ده کورتیت، که له قسه کردندا دهنگی له که پۆی دیت. — هکن: گنگاندن. به که پۆ قسه کردن. — گناندن: به که پۆ قسه کردن. — گنۆک: لاراندنوه ی گۆرانی.

گننا: زهوی، خاک.

گنای (ههوار): کورتن. — پا: کورتنهری.

گنج: گرز، گرنج، لۆچی بمرگ و پۆشاک. — اوی: لۆچاوی، گرز اوی. گرنجاوی. — گنج: لۆچ لۆچ، گرنج گرنج. — ی: گرنجی، لۆچدار، گرز. گنجیل. بمر مورو و تووکانه ی ئاوالان دهلین، که به پرخوره ووشک ده بیتمه.

گنجیل: گنجی، گرنجی، گرز.

گنج: بۆگنج. — بون: گنخان. — او: بۆگرتوو، گندهزه، کنده خه. — ان: گلمخان، کمرخین، گنخبون. — اندن: کمرخاندن، خراپ کرن.

گنلاندن (باک): خلۆز کردنمه.

گنلۆر (باد): کالهک. (ههوار). گنلۆره.

گنلۆر (شا): قه لندۆر. گیایه که ده خوری و بۆ پورانی باشه.

گنلۆش (که): سوورن، گنۆش.

گنلین (باک): خلۆز مونه.

گننه: پاشمپۆکی هه مورو چتیکییه یا گۆرانی کورتن.

گنۆش: سوورن، گنۆش.

گنۆشه: نه ستورایی مل. (کۆ). خینگه. (موک). گنیه ره.

گنن: به که پۆ قسه کردن.

گۆ: گوی. رهگی (گۆتن). دوگمه، بشکۆ. داریکی خپ له گۆیتندا به چوگانی لیده دهن. به هه مورو چتیکی دهلین خپ. کووده، هۆل، جوولان، ههست، هیز: دهستم له سه رمان له — که توره: بی ههست و هیز بووه. — ی مهمکی: چپچکه، چپچه، چپچله. سه رچپچکه. له — که تورت: بی ههستبون. له — چوون: سه ربوون.

گۆبهک: ناواوه. ههوار.

گۆبهروک: ئالان، بیره، گۆده له. خشلیک، که به که ناری سه خمه و کۆله جوه ده درویت.

گۆبهن (که): گۆبند. یاری، گمه. فیل.

گۆبند (که): گۆبمن، گۆبمنگ. هه قانی. ناز. فیل، وهیم. بزم و خوشی.

گۆبارۆک (رهو): گیایه که گه لا وورده.

گۆپال (ههوار): کوتک. داردهستیکی سه رخه، گۆچان. نیتو سه گانه. — باران: بارانیکه به پۆنه و تونده، که وه کوو کۆپالی زهوی ده کوتی.

گۆپه: پروانه: گۆپکه.

گۆپک (باک): پۆیه ی جیا. سه ری خپ هی چتی دریز.

گۆپکه: گۆ. گۆپه. پشکۆ. (کۆ). چۆ. گوپک. گۆپکه ی دار، که تازه ده پشکوی.

گۆپینه: چۆ. پشکۆ.

گۆت (ههوار): گۆد. گۆج له سه رماوه. سه. له بی کورتن. رهگی کاری پابوردهوه (گۆتن).

گۆله: قسه، ووتنه. — گۆت: پنگه پنگ، خوتنه خوت. ههوارهوار، دهنگه دهنگ. زۆر گوتن.

گۆلرا: سپیده ی به یانی.

گۆلره: چتیکی، که به کیشان بفرۆشری و به بی کیشان بفرۆشری — ی بی دهلین. له — له بیره.

گۆتن: کورتن، ووتن. گۆرانی. — امه نه جوه سه رهق: نیتمه پتیک نه که تورتن. ل — اخوه نایه خوار: قسه ی خۆی ناگۆپت.

گۆج: دهست و بی نیفلیج. ره قیته. گپ. پتنبۆ. — ی: نیفلیجی، کپری.

گۆجار (باک): کۆمه له بهرد، که له که بهرد.

گۆجههر: کۆچهر. — ی: کۆچهری.

گۆجکۆن: ژهک. به مندال یا بیچوری تازه بوودان.

گۆچ: ژهک، فرچک.

گۆچان: گۆپال، ههچک، قه لانگ، چوگان، ههچی، گالۆکه، چپو. چم. دارلۆش. — ی چکۆله: تالوول.

گۆجههر: کۆچهر.

گۆجهوه: سوورن. سووزن. (فه). زهن.

گۆد: سه. گپ. (ههوار). گۆت. له — که تورت: سه ربوون. — یش: جووره گیایه که.

گۆڭۈلە: كاكۆڭ.

گۆڭۈ: نىچىر. گۆڭەكە. تىمىن (بۆمانگا). دووا، پاش.

گۆڭۈ: گۆڭۈ، ئارامگە. پاناسى، جىگەي پان و بىرىن. — لىگرتىن: قازانچىكى زۆر چىڭ خىستى. شايدان. بافت. — خانە: قەبرىستان، گۆڭۈستان.

گۆڭۈ: نىيى خىلچىكى گۆڭۈرى كۆردە. لىمەڭگەي ھاۋىيىيە. جىمەردە، پىڭر، چەتە. (فە). — چى: گۆڭۈنى بىيژ. — ي: شىۋەزى تىرەي گۆڭۈر، جوورە مەقام و بىستەيە. تەرپانە، سىرتىن، دىلانە. — ي: گۆڭۈن: سىرتاندىن. — ي: بىيژ: چىڭگىر، دىڭخۇش، دىڭگىيژ. — يەي: دارىنگ: لى سەدەي چوۋاردەمدا بە گۆڭۈنى ئىستايان كۆتۈرە.

گۆڭۈ: گۆڭۈيىن، لى بارىكەمە بۆبارىكى دى چوۋن. (ھەورا). واپاي. — ي: يەكسا: گۆڭۈنى بەرامبەر. — ي: پىچا: گۆڭۈنى پىچەوانە.

گۆڭۈ: دۆيەكە ئاۋى زۆرى. دۆي پوۋن.

گۆڭۈ: بەقەم، تىكچوۋ. (پاك). بۆرەنگە. گۆڭۈنى بار.

گۆڭۈ: (سور). پاك. — ي: گۆڭۈرى. (پاك). — بەند: گۆڭۈرى بەند. — مۇ: چىلچىكى بىيژى. — ي: گۆڭۈرى. — كە: گۆڭۈلەك. — ماست: جوورە ماستىكە شوۋان لى گۆڭۈلە خۇي دەگىرتىت و تامى لى ماستى دى ناچىت.

گۆڭۈ: مەيدان. گۆڭۈ و دەشتىكى پانە. تەختايى زەي.

گۆڭۈ: نازار، نىشكەنجە.

گۆڭۈ: گۆڭۈ، گۆڭۈ، گۆڭۈ، گۆڭۈ. — نەزۇيان: زەنگال. (مىرگ).

— چە: بالىدەيەكە ئىمەندەي كىرىكە سىيىڭى زەردە پىشتى شىن دەنۇتىنى و دەنگى نىچىگار زۆر خوشە، ھىلانەي وەك جۆلانە بە دارانەمە ھەلۋاسراۋە. گۆڭۈيا.

گۆڭۈ: بەند: گۆڭۈرەندە.

گۆڭۈ: گۆڭۈلەك: گۆڭۈرەلەكەنە.

گۆڭۈ: گۆڭۈرى، گۆڭۈرى.

گۆڭۈ: گۆڭۈلەيىن، گۆڭۈلەيىن، گۆڭۈلەيىن. كۆنى تەندۈر بۆ ھەناسە.

گۆڭۈ: (نەم، شكا). — بۆگۆي ھەلان بەكاردەيى. (پاك). شىرى كۆن، تىغى كۆنە. (كە). — ە: ھۆنراۋە. (كە). گۆڭۈم.

گۆڭۈ: گۆڭۈ (دە). — سەگى كۆي نەبىراۋە.

گۆڭۈ: گۆڭۈم (كە). — ھۆنراۋە.

گۆڭۈ: (شە). — ھىز، تىن، قوۋل. (ھە). نىشانەيەكى بىزانە، بىزى گۆي شۆپە.

گۆڭۈ: (پاك). — گىيى.

گۆڭۈ: گۆڭۈستان.

گۆڭۈ: (ھەورا). — گۆڭۈرى.

گۆڭۈ: (دە). — ئاورگ، ئاگردان، (ھەورا). كۆۋانۋو.

گۆڭۈ: ئاورگ.

گۆڭۈ: (دە). — گۆڭۈك. ئاورگ، ئاوردان.

گۆڭۈ: گۆڭۈلەكەنە.

گۆڭۈ: (زەن). — گۆڭۈلەكەنە.

گۆڭۈ: جوورە غاردانىكە بە لۆقەلۇق. (خۇ). لۆتەرە.

گۆڭۈ: (پاك). — خوشكى ژنى، ژن خوشك.

گۆڭۈ: خەرتەلە. (سور). چوۋزىكە. گۆڭۈ شىيەنە و چىكۆلەيە. گىيەكە بە شىيىنى دېۋاۋىيە پىشتىندىك دىيژ دەيى و گەلەي سى قامىك پانە، بىنەكەي ۳۰ — ۶۰ لىكىكى بە زەيىدا پانەيىتەمە و بە كۆترەي لىمە ھەر بىرىن و قونىرتىك دابىرتىت دەرى دەكات. دەلەيىن بۆ مارانگىز توش زۆر باشە. بە پۆنەمە دەخۇرى.

گۆڭۈ: گۆڭۈرى.

گۆڭۈ: لىكەنە: (پۆڭ). سىياگوش. پىشەلەي كۆيى. (پەورا). گۆڭۈلەك، (زەن). گۆڭۈگەنك.

گۆڭۈ: قورىان. خۆلە پىتائونان. نەز — ي: نەمەن قورىانت بىم، مەن قورىان. گۆڭۈرى.

گۆڭۈ: (كە). — ھۆنەن. گۆڭۈرى.

گۆڭۈ: (كە). — ھۆنراۋ.

گۆڭۈ: (پۆڭ، شەيە). — گۆڭۈرى.

گۆڭۈ: نەز جىگە تەنگەيە لى گۆڭۈدا، كە مەردەي تىدا دەنۇرتىت.

گۆڭۈ: (مىرگ). — بالىدەيەكە ھىلانەكەي وەك گۆڭۈرى وايە و بىمە دارانەمە شۆڭەيىتەمە.

گۆڭۈ: گۆڭۈنەمە، گۆڭۈرىن، گۆڭۈرىندە. باسكراۋ، ئاۋىراۋ، بىيژن. كابرا، ھەرامە، وانىك. — ە: ئالوگۆڭۈرەندە. گۆڭۈرتۇ.

گۆڭۈ: شۆتى گۆڭۈنى پاره.

گۆڭۈ: گۆڭۈز.

گۆڭۈ: جوورە تىرەيە.

گۆڭۈ: گۆڭۈرەندە، گۆڭۈرەندە، گۆڭۈرەندە. لاۋاندىنەي مەندالان.

گۆڭۈ: گۆڭۈرەندە، لاۋاندىنەي مەندالان.

گۆڭۈ: گۆڭۈلەي گۆڭۈرە. ئاقلىنە. — بانە: گۆڭۈرەبانە. —

ك: گۆڭۈزىنك، گۆڭۈزەك. (كە). — كۆت: سۈرۈلەت. —

لە: گۆڭۈزەي بىچكۆلە. — ھەنگ: شانەي ھەنگ.

گۆڭۈ: (پاك). — كەشكە نەزۇن.

گۆڭۈ: (پاك). — قۆزخەي لۆكە.

گۆڭۈ: (پاك). — كۆلپەيەكە بە ھەنگىرىن و گۆڭۈزە دىرۈست دەكرىت.

گۆڭۈ: گۆڭۈرەندە، گۆڭۈرەندە.

گۆڭۈ: (پاك). — گۆڭۈزىنك. قاپى پى.

گۆڭۈ: (پاك). — زىندەمەرد.

گۆڭۈ: (لو). — مەي.

گۆڭۈ: (پاك). — بالىدەيەكە.

گۆڭۈ: (كە). — بەلا، پوۋشە.

گۆڭۈ: (كۆ). — لۈلەيىنە.

گۆڭۈ: (كە). — گۆڭۈ. كۆچ. پەروەردە بە ژەك.

گۆڭۈ: سۈچ، قوپنە، قوۋىن. ئىمە ماۋەيەيە، كە دەكۆتە نىتوان دور تىشك (لە ماتما تىك).

گۆڭۈ: (ھەورا). — مەلاشۋو. — دار: ھەر چىتەكى سۈچى ھەيىت.

گۆڭۈ

گۆڭۈ

- گۆشەنشین: گۆشەگىر.
گۆشەبۇرە: گۇراره.
گۆشت: ئىمۇ نەرمىيەدە كەمۇتۇتە ژۇر پىستى گىيانلەبىرەنە: لەشى گىيانلەبىرەن پىك ھاتۇرە لە گۆشت، ئىسك، خوتىن و ئىتەر.
گۆشتۇ: شۇرپا.
گۆشتەزۇنە: ئىمۇ گۆشتەدە، كە لە بىرىنى ئىتەك لە چاك بۇرەنە پەيدادەبى.
گۆشتەگىر (سور): كەسكە لە زۇر خانەدا سەركەمۇتو و پىشكەمۇتو بى.
گۆشت ھارە: ئىمۇ خوتىنەدە، كە پەق دەبىت و دەبىت بە گۆشت لە جىگادەكى لەشىدا.
گۆشت قان: ئىسك گران، پەزا قورس.
گۆشتەخۇر: بىر جانەورە دەگۇرتىت، كە گۆشت دەخوات.
گۆشتى: قەلەم، پىرگۆشت، تىرگۆشت.
گۆشتى (باک): گۆشتى سوترو ووشكراو.
گۆش سووک (كە): گۆش سووک.
گۆشك (باک): گۆش.
گۆشگىرە: سەرىنى بىجكۆلە.
گۆش (ھە): دىزە.
گۆشك: پەھەتى نەفتى و ئى دىكە.
گۆشك (باک): خىزىما.
گۆش (وان، زا، باک): ھۆلى مەرانە.
گۆشەند (باک، نەھ، زا، شكا): زەماوەند، داوەت، شايى، ھەلپەركى. — گرتن: ھەلپەرىن. كەتن — ئ: چوونە نىو ھەلپەرىنە.
گۆك (باک): گۆك.
گۆكەچك (باک): بىزىكە گۆبى دىژو قىت و قول بى.
گۆگ (باک): تۆپىن، تۆپ تۆپان.
گۆگەم: گىيەكە گۆلەكانى ۋەكۇنجانىيە و تا دوو بەرمان بلىند دەبى، كە بە ووردى لە كەل ئاوى لۆك و ھەمىرى پارچەپارچە لە گۆمى باوژىرى ماسيان دەكۆزىت. بە زەردكراوى لە جىگەي بادار بىرى، زۇر باشە و بە كوتراویش بۇ گىرى و قونىرانى مەزۇ و مالاتان باشە، دەرى دەكات يا دەپەرتىنە.
گۆگە: كانىكى زەردە و بۇ چارە كەرنى نەخۇشيانىش بەكار دىت.
گۆل (مەك): پەنگا، پەنگا. گۆلى ئاوى، دەرياچە، گۆم. (خۆ). دىرا، (خۆ). بۆ، (پەوا)، باو، (ھەورا). گۆم. — گۆلەك.
گۆل: خال يا ئىمۇ نىشانەيەدە، كە دەكەمۇتە سەلەش و كەل و پەل. ووشەيدە واتاى نىرە و پەتر سە ووشانەورە دەنوسىت: گۆلەسەگ، گۆلەكەر. تەفرە، لەخشتەردىن.
گۆلەو: گۆل، پەكە، ئىستىرە، پەنگا، پەنگا. (پۆز). جەردام.
گۆلە: ھەزارە، شۆك، شورەك، شەمىرە، شەمىرە، پەشتەك، چەمىرە. دەردىكە توشى زامانى رەشەمۇلاخان دەبى. گرەم. — گۆل: گرەمگرم.
گۆلەن: دارىكە بەقەد نى گۆلى گۆلەو دەپى.
- گۆسەگ: گەما، گەمىو. — كەر: نىرە كەر.
گۆلپ (باک): قوم، مەك.
گۆلەك (باک): ھەز، پەكە، ئىستىرە. ئاقەكە.
گۆلەك (باک): گۆلەكى يەك سالاتىدە. گۆلەك.
گۆلەك (ھەور): گۆلەك، (بابا). گۆرەكە.
گۆلەكەن (باک): گۆلەكەن.
گۆلەكۆل (كە): پەنگا بە خال و گۆل.
گۆلە (شە): گۆل، لوتىچ، گۆل. مست. پەدەستىكى ئاۋەلە. — دە: گۆشتى نەرمە. (ھەورا). — مە: كالتە، فەشە، گەمە.
گۆلەك: گۆلەك.
گۆلەو: قەسەي جىوان، واژەي پەشكوتو.
گۆلە: كەمۇر، گەلەو.
گۆلەزە: تەنگەچەلەمە.
گۆلى: گۆلى: (دەر). گۆلەكۆلە. گۆلەكى پە بانگ دەكەت.
گۆم: گۆمەو. گۆمى ئاۋى. گۆل، دەرياچە. كۆنەكە لەنىو ھەمىرىكى گەورەدا، كە ئاسمانى تىدا شىن پەكاتەو.
گۆمەو (باک): چالايى لە چەمەدا.
گۆن (باک): پەنگ. دىمەن.
گۆنە (ھەورا، جا): كۆلەمە. (باد). لام. (كە). — گۆن: ھەمەپەنگ.
گۆنە (باک): پەك، پەشە. بى ھەستەردىن.
گۆنە (پەوا): كەم، پەشكە. (ش). گۆنەك، گۆنەك. ھەپەت، ھافزەنگ.
گۆنە (شە): گۆنەك، كەم.
گۆنە (باک): پەشە.
گۆنەك (باک): گىيەكە.
گۆنەك: پەشراو، نەناسراو، نەزائار، نادىار.
گۆنەكە: (بابا). گۆنەك. لولەسى سەورەو كراو لە گۆلى بۇئاو بەزىر خاكدا بىردىن.
گۆنەكە: ئاسىيو، ھەنگامە، پەوشە، (ش). ھىل. ھەوران. گۆنەك. ھەپەت. گۆنەك.
گۆنەك (باک): تاودان و ئالەمدار كەرنى بۇ پەچ گۆرەزە كەرنى. كالتە جاپى.
گۆنە: سى گۆشەي گۆشە و مستاو.
گۆنەند: داوەت، پەشەلەك، زەماوەند.
گۆنەن (باک): كۆتەن، گۆتەن.
گۆنە (فە): دەست لە بىرىن و كۆلەكى لەش وەردان دەگۆبى. گۆنەزە و ھەمى و چى تىزۇرى دەست لى بەردى نەرم و بىل دەبى.
گۆنە: خەكى زەمى.
گۆنە: گۆنە.
گۆنە (باب): كە. — گۆنە: گۆنە.
گۆنە (باک): زاروا، فرىز.

گۆی مەمەك: گۆپكە مەمەك، (پەوا.) چىچىلە، (باد.) چچك.

گۆيىن: خې. ھۆزىكى كوردە نېرەى كەوتۆتە كوردستانى عىراق و نېرەشى كەوتۆتە ۆز دەستى ترکانمە.

گۆيىن: يارى بە داردەست، گۆچان كەردن. شەقەين.

گۆيىن (باک.): بالەندەيەكە شەوان بېدارە. گۆرين.

گۆو: پېسايى مرۆيان. — او: ناوى پېسى ناودەست، گۆرياو، نزاوى گۆو.

(بابا.) ژاكار، گۆروار، ژاكارى لەش و بەدەن. (شەن.) ھەنگوار.

شەلەوار. — اوى: پېس، بەگۆو. لە گۆرەو ەدەرار.

گۆوارە: (فە.) گۆوشخارە. گۆشەوارە، گۆوشار، گۆشيار. (خۆ.)

گۆوارەكە. (پەوا.) زەنگەتە ترى. (ھەورا.) گۆارى.

گۆوئەنمە (ھەو.): گۆوئەنمە.

گۆوان: مەمەكى مانگاوا گامىش و ناژالانى مەينە. نەرم بون بە گوشين،

بەرنەكە گۆو: نەرم بوو. پەريون، دەين دان. — دار: خاوەن گۆوان.

گۆوئەستىرە: گۆوئەستىرەك، ئەستىرەيەكە پادەكشى، گۆوئەستىرە.

جۆورە مەيشىكە پەنگارەنگە و بەشەر پاشەلى دەدەرەشەتەو.

گۆووپ: لام، گېش. نەيزارە كە بە فەو يا چتى دى پەستى پورمەتى

ھەلبامسى. — ن: گۆورين، گېش ئەستور.

گۆوئەك (سور.): ئەنگوئەك.

گۆوئەل (باک.): پەتكەوشين. — كەرن: نازاردان.

گۆوئەن: كۆوتەن.

گۆوئەلە (بار.): كۆوئەلە. فەرخەبەراز، بۆلەبەراز. (مەوك.)

بەتچەمەك، تۆتەكەسەك، (باک.) بۆچەك، گۆوئەلە.

گۆوچ: نازار. (سور.) شەكا، نەه. ناخۆش، گران، كز.

گۆوچەنگەر (خەو.): سى كۆچەكى بەرد.

گۆوچەنى (دەر.): سى كۆچەكى بەرد.

گۆوچەك (باد.): گۆي، گۆپچەك.

گۆوئەلە (ھەورا.): كاكۆل، توالىت، پەرچەم.

گۆوئەلە (پۆو.): بېروانە: گۆوئەلە.

گۆو (باک.): گۆورەك، بېرەوئەو.

گۆو: تار، بەخت، گۆرم، ھەيز. بە: بە سەختى، بە پەلە. بى: بى

ھەيز. — ي باران: تەرم.

گۆو (فە.): گۆتەك.

گۆوئە: بەراز.

گۆوئەن: پەنگەيشەن. دامالرائى پەست. پەسكان. — اندەن: دامالەن.

ھاراندەن. سەرپەين. تەخوپەين، پاخوپەين، گۆوئەندەن. — ي: فراوانى،

زۆرى، چەندى.

گۆوئەو: گۆو. (ش.) گۆوئەو.

گۆوئە (كە.): ھەرا ھەرا. گۆوئەين. ھارە، دەنگى فەزەك و بەزەك.

ھەپەشە.

گۆوئە (خۆ.) خۆلە — نەبەردن: خۆنەشپەندەن، خۆسەل نەكەردن و

مەسەرخۆنەشپەن.

گۆوئەشە: گۆوئە، ھەپەشە.

گۆوئە: گۆرەك، گۆرەك، گۆرەك، ھارەھار. — كەرن: گۆوئەين.

گۆوئە (باک.): مەيش ھەنگوين.

گۆوئە (كە.): گۆوچ. چالەك.

گۆوئەك (باک.): مەيش ھەنگوين.

گۆوئە: بەكەيف. بەسبون.

گۆو: سەركەندەسەر ئەنۆ. — ن: خەين، گۆين، پۆوپ و قەلەو.

گۆوئە: پەشەلەي نەير.

گۆوئە: شەمەچە. (باد.) گۆوئەك.

گۆوچ: چايرەك، وريا، دەست بەجى، خەپ، توند، لەز. توندتۆل. —

وگۆل: توندتۆل، چەسپان. خەرا. — ي: خەيرايى، جەم و جۆلى.

گۆوچە (فە.): گۆوچەلە. — وئەلە.

گۆوچەك: گۆوچەلە، گۆوچە.

گۆوچەك: گۆوچە، گۆوچەلە، گۆوچەك.

گۆوچەلە: گۆوچە، گۆوچەك، گۆوچەلە، گۆوچەلەك.

گۆوئە: چۆست، پالەوان. نەيرى پەوانە.

گۆوئە: تۆل، بەش. گۆو، نازا، پالەوان. لە بەنجەندە كۆرد لە گۆو يا

كۆرد لەو ەدەرگەوارە.

گۆوئە بەش (ھەو.): بەزىتەكە گۆيەكانى شۆپ بى، پۆوى چەند خەتەيكى

گۆوئە سەي تەيدا بى و لەشى پەش بى يا نەچاوانى سەي بى.

گۆوئە پۆش (ھەو.): بەزىتەكە گۆيەكانى شۆپ و سەر و لەشى سەي بى.

گۆوئە پەش (ھەو.): بەزىتەكە گۆيەكانى شۆپ و سەر و لەشى پەش بى.

گۆوئە پەش بەش (ھەو.): بەزىتەكە گۆيەكانى شۆپ بى و لەشى پەش و

نەچاوانى سەي بى.

گۆوئە سەي (ھەو.): بەزىتەكە گۆيەكانى شۆپ و سەر و لەشى سەي بى.

گۆوئە سۆر (ھەو.): بەزىتەكە گۆيەكانى شۆپ و سەر و لەشى سۆر بى.

گۆوئە شەين (ھەو.): بەزىتەكە گۆيەكانى شۆپ و سەر و لەشى شەين بى.

گۆوئە شەين بەش (ھەو.): بەزىتەكە گۆيەكانى شۆپ بى و لەشى شەين و

نەچاوانى سەي بى.

گۆوئە ھەك بەش (ھەو.): بەزىتەكە گۆيەكانى شۆپ بى و گۆچە بى و

پەش بى، بەلان ناوئەندەيان زەرد بى.

گۆوئە ھەك بەش (ھەو.): بەزىتەكە گۆيەكانى شۆپ بى و دەم و لۆوتى

سەي بى.

گۆوئە (كە.): گۆوئە پەست، دامالراوى پەست.

گۆوئە: كۆتەك. دار، ناسن يا گۆرەيشەك سەرتكى خەپ بى شەپى پەي

دەكەي. (باک.) دەستە، بەستە، دەسك. — ە: باقەي گۆوئە. (باک.) —

ك: كۆلى چەكۆلە.

گۆوئە ئەنۆ (ھەو.): گەمەيەكە مەندالان لە تۆپە گەيەكە بىنەيكى

تەدەخەن و گەمەي پەيدەكەن.

گۆوئە ھۆن (كە.): جۆورە ھۆنەيەكە خەپ، زۆرتر بۆ قۆچەقانى و

سەرپەشە بەكاردەبەي.

گۆوئە (ھەو.): بېروانە: گۆوئەلانى.

گورزو و بن میخی (که): جورره گمیهکی کوردهواریه، یهکی له یاریکمران گوریستیکی دریتی بهدستمویه به دهوری خۆیدا دهسورپی، که له ههلممت و هینمهکان بدا، نمرانیش به گورزوه بۆ دین و لیتی دهدهن، تا یهکیکیان دههژپتی.

گورزو قاپ: جورره گمیهکه.

گورزاندن (باک): گوراندن.

گورزوگۆن (که): پروانه: کورزههۆن.

گورزین: بۆلبۆل، گرپهگرپه.

گورزۆلتی (ههرا): گمیهکی منداڵته به گورزۆنه.

گورگ: قهر، وهگ، گورگوری.

گورگانه شهوی (که): گورانی لای لایه دایکه بۆ نواندن منداڵ.

گورگانهوار (که): نهوهی درنده (گورگ) لی خواردی.

گورزوگونگ: گورزوگونک.

گورگه: گیایهکی گۆل شینه له نۆ تووتی شین دهبی ووشکی دهکات. (باد) کهله. حییشکه. دهردیکه گروپی مالآتانه و ناژآله، ناوی دارکی تووتی تیدری چاک دهیتتوه. (موک) کوروی دهغلییه. (بابا)، ده، کۆ، ههرا، پاسار، بهرازه، سهرسووانه. شو داره یاریکه یا نهستورانهیه، که لهسهر کوی سوانان دادهنرت.

گورگ ناور: ناوردانهوه بۆ دواوه وهکو گورگی. لهکاتی ههلاتنیدا ناوردانهوه.

گورگهخه: خوی سووک.

گورگهزی: بارانیکه له ههتاویدا یباری.

گورگهلوقه: گورلوق. به نیرخه غاردان. بۆ مرۆ و پیژیهانه.

گورگ نهخۆه: پارچهیهکه له وورگی ناژآله هینده لۆچدار و پیسه گۆیا گورگیش ناخووا. (ههرا) حموت لۆ.

گورگ و میش: سهر لهبهانی راست، سهر لهبهانی نا راست. بیچجوری دورپهکه.

گورپهگور (باک): گورپهگورپی ههرا و مرۆیان.

گورلوق (باک): پهوتی وولآخ، جووری پزیشتی وولآخ. گورگه لۆقه.

گورمین: گره.

گورمک (باک): کۆتایی شان.

گورون (باک): هیتسوری چکۆله.

گورونههش (باک): نزم، ناقابل، ناشایمن، پهست.

گوروون: گرووتن، کهو لکردنی ناژۆل و نیت به جووریک، که بۆ ههلبانه و مهشکه و نیت دهست بدات.

گورونیک (باک): ههلاجی و شانهکردن.

گوروان: گروان.

گورواندن: گرواندن.

گوروی (باک): ناره چچن (کلاو).

گورویو: گروی.

گوروون: گرواندن، داڕینی پیست.

گوری (موک): ناو، نیت. — دار: گۆنگل، تاودار.

گوری (باد، خۆ): گری ناوریه. (باک) گری ناور. گورگ. (ههرا) گولی.

گوریزه: (ههرا) گرژ. پرچی قهقهف. (کۆ) کپورژ.

گوریس: پهتک، پهتی درێژ.

گوریش (باک): بههیز و قایم و پتمو.

گوریزه: کروزه، لول، گزال، قهقهف و شهپۆلی پرچ.

گوریزۆن (خۆ): چریکه.

گوریهه جوو: جووره کریمیکی نیرۆکه تا ۶۰ مەتر درێژ دهبی.

گورین (که): داڕنران. پیست دهههتیا.

گورینگ (ههرا): پله گۆشتیکه لهناو لهشی شهرمی نافرته و مایندا، که جیتی مایه یزگی پرپی، که بهرپی نمو جار زگ دهکات.

گوروزو (باک): دۆن، چموری، پیو.

گوروزووز (باک): هیتانه دروستکردن.

گورزینه: چۆلهکهیهکی لهش سپی و سهر پشه، هیندهی چۆلهکهیهکیه، بهلان یاریک و کلک دریزه.

گورزیری: تهرای. نا: ناتهرای، دهست کورتی.

گوز (باک): نیستا، ویستا، نهۆ.

گوزۆ: گیزۆ.

گوزۆک: گوزۆک.

گوزۆک: گوزۆک. گیزۆک، کاله کهمارانه. گیایهکی کپوی و هاونیه به پرکه و گلا و بهروه ههرا و شهوتی دهچی، بهرهکی هیندهی نارنجیکی لی دی و زهره دهبی و دوو جوورن: نیره و مییه.

گوزۆن (خۆ): گیایهکه.

گوزۆه: عهنزه روت.

گوزم (جا، بابا): گورپی. بههیز و گرپوه. پهله، تالوکه، تاو. به: به پهله. به تالوکه، به تاو. — ه: تالوکه، به پهله، له لیدانیدا. زۆر له زیانیدا. (ههرا) هیز، تووند، کشان، له بازدانی سی باز و نیدیدا مرۆ بکشینه دواوه و نهوجا غاردا بۆ بازدانی. (شا) میوپی پهش و کاکلی گریز و قهزوان پیکهوه دهکوترین و دهکرتنه ههرا له زستانیدا زۆر خۆشه. — ت: زیاتر، زیت، پتر.

گوزۆن (باک): به هیدی و لهسهره خۆ بانگکردن.

گوسه (باک): راگر.

گوسهگ (که): گوی سهگی.

گوست (خۆ): قامک، (باک) — ک: گوستیلک، نهنگوستیله قامکانه.

گوستاخ (ههرا، کۆ): ناژا، تهر دهست. — ی: ناژایی، تهر دهستی.

گوستان: نیری نافرته تانه (له گولستانهوهیه).

گوستیک (باد): کریمیکی سوریه، که گهره بوو وهکو میروولهیهکی بالدار لی دی و بالی دهههکات و بهشو له لای قوونیهوه پووناک دههات. گوستیکه.

گوستیله (خۆ): نهنگوستیله.

گوستیلک: ننگوستیله.

گوش (که): گونیه. (هسو). تهلیرس. (فده).

گویی: جویره گیایه که. (فده). — خار: گواره.

گوشه: فراوان، برآورده، راهی، برآمده، لا،

بهره گیری. شادی، خوشی.

گوشه: (باد): ننگوشتک.

گوشران: (که). ووشران.

گوشان: گوشین، تلیت، نان لغتو شوزیار کردن.

گوشرو: گوشار، گوشیاک.

گوشگوش (باک): هاشه و دهنگی شپولی ناویته.

گوشل (که): رهوان، زک ریو.

گوشیاک: گوشار، گوشار.

گوشی: هیشو.

گوشیله: تخته تیره، تخته ساف.

گوشه: (بار). گوشه: قمزوان و میوزی کوتراوه، که کرابیتسه سدلک

بژ خواردن. که قمزوان به تنه اش بکوتری و کرابیتسه سدلک هر گوشمه

پیده لیتن.

گوشین: گوشین، گوشان.

گوشینه (که): تهلیرس.

گوشهک (هسو): سدر گویلیک، سمران گویلیک، گورفک.

گوشهک: ناخافتن. گفتگر.

گوشک (سورو): گولینک.

گوشچک (باک): نالقه زولفه لسهر نیوچاوان و لاجانک و

رومه تان.

گوشین (باک): ددان له چیره بردن. مهین. توند بوون.

گوشک: (شا). بنگره. گلیره، تهرزی وورد، پیشروی به فریه.

گوشه: قالدچی گولیتن.

گول: گول، خونهی پشکوتو، چیهک. (گهر). بلمه شین. دووزام.

(کز). پیسک، کولینه. — اسبحانی: زربارتکی گموره به له هریتمی

وانی. — اهامانی: زربارتکه له سهر چیا رهشکیه. — اناقی: گولی

گولوی. (باک). — که هرکا: گولی سپی. — ا پوزی: گولیتی سوره.

گول: گول، خونهی پشکوتو، چیهک، گولوک، گولوک،

گولوک، گولیک، گولیلک، گولوک، گولک. نه ترک.

— او: ناوی گول، گولاف. — ی: پلمبیدی، پلمبی.

گولات (باک): پارچه زوییه کی ره قه.

گولایی (هسا، باد): توکی سهری مندالته له نیوانی روومهت و

گولدا، که له دیها تاندا ناتراشی. تمهریشی پیده لیتن.

گولابوتون: گولابا تون. سیم و شریت و قهیتانی ناویشمه، که له لای

زنانی موکریان پراویری جلاتی پی ده پزنتنمه.

گولاله (هسورا): چکوله، گچکه.

گولاله: نیوی نافر تانه. — سوره: گولنیشان، گولمیلای.

گولایی (هسورا): گولان.

گولامت (باک): گیشه.

گولان (پوز): مهره پین، گمه یکه به گوله ده کرت.

گولان: مانگی دووه می سالی کوردیه.

گولادان: شروشی گولوی.

گولاهش: ده فریکی مل باریکه، گولوی تیده کمن و لیوهی ده پزنتن.

گولاله: بری تفنگی، گوله. یهرک، ده قانه. — باران کردن: به گولان

داکرتن. گار، گولیو.

گولانه قلعه سی: گولیتی سپی و بوز و سورو و بونخوشه و کولاولای

وایه.

گول فندام: گولندام. نیوی نافر تانه.

گولنه ستیره: گولیتی بی بون و شینه و سپیه. نه ستیره یه کیشه،

نه ستیرک.

گولنه بلخ: داریک به دینیک بلندتر دهی، لک و پوی زوره، گوله که ی

زهره و سوری که سپی ده روانی، گولوی هره باش و بوندار لسو

دروسته کری. نیوی نافر تانه.

گولنه باخی هه میه شین: نه شرفی و هر گولی گولوی وایه و بون خوشه.

گولنه بان: بدمزی، گوله پمز.

گولنه پوز: (پوز). گولابه پوز، گول به پوز، (هسورا). روجبار پمز.

گولنه بن عهر: گولی سیتی بن نهردیه.

گولنه پوز: (جا). قمره خهرمان، زوره ده.

گولنه پوز: گوله به پوز. گولیتی زهره و بونی خوشه و به ممشکه یوه

هله ده واسن بونوهی رونی زور بیت.

گولنه پوز: گیایه که گولی پنگار پنگ جوان دینی و پیری گوله که و

لاسکه کدی همسوی خالخال و خالدارن.

گولنه پوز: پلمزی.

گولنه پوز: شست تیر.

گولنه پوز: گفشماسی، گفوک، گولندان.

گولنه له مسه: گولچیک.

گولنه پوز: گیایه کی پاییزیه، گله لای نییه و هر گولوه گنزیه و

ده چی.

گولنه خاشخاش: چاره قیل.

گولندان (پز): گولنه پیغمبره، گفشماسی.

گولنه پوز: گولیتی بونخوشی پاییزیه و قاره یه کی میله و سوره.

گولنه پوز: گولی گولوی، گولباغ.

گولنه پوز: گوله به پوز، بونی زور خوشه و زور تونده، له گول گولی

هله لای بکرتت چک بوبرینان زور باشه.

گولنه پوز: نیوی گولیک، نیوی نافر تانه.

گولنه پوز: یه کیکه له کمره ستی جولایان. داریکه و کمره شمی (سی

جولایانه).

گولنه سات: گولیتی سپی و شین و بی بون. (کز). گوله ده رزیه.

گولنه شلیر: گولیتی سورو و توپ و کتیویه. گول بز.

گوستیلک

گولنه پوز

گول

- گولہ ک: دیتہ کہ نیزیکی همیری.
- گولہ کایه: گولہ پیغمبره.
- گولہ کتان: که تان، گیایه.
- گولہ گنم: هوشه، (باک.) ووشی.
- گولہ مه خمری: گولیکی مه خمری و زهره و سورره.
- گولہ مؤره: نمر ناسنه خریه، که لمزیر بهر دانی دادهنری.
- گولہ میشه ک: گولیکی هممه رنگه و بون خوشه. — ی کتوی: هولیمه.
- گولہ میلاقه: گولاله سورره، گولنسان، کانگلوک.
- گولهنک (که.): گولینک.
- گولهنسان (که.): گولهمیلاقه.
- گولهموژ: گولیکی بهمارییه، دو بست بلند دهی و لهنتو گولکه بیدا چتیک و ده کو تمساته دهره کات، که لای وهی لاله عباسی ده چی و گولی وه کو گولی بیهری سورره و لهنتو باخندا پی ده گات.
- گولهمو چنی (بابا.): گول هه لگرهوه، گولچن.
- گولهمان: جوهره پارچه بکه، کالآ.
- گولهمانگ: جویان بانگ کردن.
- گول بهدم: نیتی نافرته تانه. ناروو، همناری ساوا.
- گول بهدن: لشم ناسک و نیتی نافرته تانه.
- گول بهمن: بالا باریک و ناسک، نیتی نافرته تانه.
- گول بههار: نیتی نافرته تانه.
- گول بزق (که.): شلیر.
- گولیننه (که.): کلوتنه.
- گول بیزک: ملوانه و که لاده ی ملی گولکانه.
- گولپ (باک.): قوم، قومیت. (باک.) — ک: قومیتی چکوله.
- گول پهمو: رهنکی سوریتی کاله، که به دو و پونیاسی دروست ده کری.
- گول پهروش (هرک.): جوهره گمفیکه.
- گول پره قانی: گولیکی کم بون و زهره بهمشو ده پشکوی.
- گول خوجله: گولیکی نه پشکوتوه.
- گولته (که.)، پوژ، (باک.): جوهره کوله که به کی جاره کییه و بهر جیکه ی به ترس ده دریت، جا سهریان یان دیواری شکست. تیره گ. بی — بی پالوانه، بی تیره گ.
- گول خه زیم: حاجیله، جوهره گیایه که.
- گولچن: گولهمه چن. — کردن: هه لبراردن.
- گولچن: نیتی نافرته تانه.
- گولچه چک: گولقه له فسه.
- گول خواردن: فریوخواردن، فریوان.
- گول خن (که.): پیکه منیتیکی شیرینه.
- گولندان: (باک.) گولندانک، هنجان. ده فریکه گولی تیده کمن.
- گول نهنگ: رهنکی گولی، گول نهنگ. نیتی نافرته تانه.
- گولنه خویق (باک.): گولیکی سورره.
- گولی شووشان (باک.): گولیکه.
- گول پروو: پروو گول، نیتی نافرته تانه.
- گول کفان (باک.): گولیکه مان.
- گول پروت (هرک.): جوهره گمفیکه گولکه کی قه لچخی نییه.
- گولزار: گولستان، لاله زار، باخچه ی گولان. نیتی نافرته تانه.
- گول سو (فه.): گولستان.
- گول سو (باک.): سوتسینه.
- گول شفا: نیتی نافرته تانه.
- گول شهن: باخچه ی گولان.
- گول شیلان: شیلان.
- گول فک: گری به قولفه.
- گول ستیره: گولیکی سپیه.
- گولکه: خوشو بست.
- گولکیزوله: گولیکی بی بون و شین و سپیه.
- گولکولی (که.): گول نهنگ. چمشنی گولی، رهنکا و رهنک.
- گولمه: گزشتی بی نیتسک.
- گولنی ناف (باک.): گیایه که.
- گولنمخ: پیتگزوک، سنگک. سینگی ناسنه، بزماریتی گوره یه له دار یا له ناسنی ده دن.
- گولنار (که.): گولهمنار.
- گولنار: نیتی نافرته تانه. نازی گول.
- گولنه خویق (باک.): گولیکی سورره و زور بونی خوشه. گولیکی چاییه، چمند لقیکه له نیوانیاند و چمند نیترتیک دهره چی و گولی هممویان سهرشور ده کمن، رهنکی سور و نال و پرته قالییه و بونیشیان ناخوشه.
- گولند (باک.): گزگل، گولمان.
- گولندام: گول نمندام. ناری نافرته تانه.
- گولنگ: له خوری، ده زوو یا ناوریشم دروستده کری و به کمناری زین و جاجم و لانسک و ... وه کو پیش شوژ ده بیتتوره، گولینگ. — ه: قوتاس، قوتاس.
- گولنیشان: گولیکی سور و بی بونه.
- گولوازه: قسه ی خوش، پمند.
- گولوان (کو.): گولمان، گزگل.
- گولیننه (خو.): تمشوتیه کی گچکه یه، نساوی کموچکی داری پی ده کوژری.
- گول فیلقه: گولیکی مه خمری و سور و بلند و بی بونه.
- گولوک: گه پله. گیایه که پروت و لوس هه لده چی و کوتستان گولی زهره دهره کات، لهسهری همسو لکه کان که لاکانی ۴ _ ۳ دانمن.
- گولوک (باک.): گولده ی ده زوو یا بمن.
- گولولک (باک.): غمر غمره یا همر چتیک و ده کو مهنیدیه چتی تی هه لیتیری.

گولان

- گوڼو (باک.): توپ، گولڼه.
- گوڼووک: گولڼه.
- گوڼوله: گولڼه، نېفلیج، نمبرویو.
- گوڼونک: گولڼنک.
- گوڼوځه (که.): جوړه کالایه کی سوړمه داره.
- گوڼی (باک.): شخړل، قوڼه، نالقه، گولک. (باک.) — فک: خشلی ژانده، گولڼکی زور جوړانه. — فک: گولڼکې شمه و پېچې سر.
- گوڼی نېسهک: گیایه که له منیو ښایده د یوه به په شه گرانه تادار زور به سوږده.
- گوڼینگ: گفکه، گولڼونک، گیفک، گوفک.
- گوڼلیک (که.): گولڼه.
- گوڼنگ: میتکه، گولنک.
- گوم: بزر، ون، شارراوه، پنهان، وون بون. شاررانوه. — بون: شاررانوه، بزیبون، — کردن: بزر کردن، شاردنوه. — بو: وون بو.
- گومان: شک، دودلې، دلورلې، سو. — کردن: سو کردن. به —: سوډار، بی —: بی دودلې.
- گومبته (که.): گومبز، گومز. — ه: بازدان، قلمباز.
- گومبته: بازدان، هله پینه هوا. (جا.) — دان: به تین و زهره به بزو بازدان خو ښامه کردن.
- گومبز: گومبز، گومبده.
- گومپ: پي لی وون بو. — پی: پي لی وون بوی.
- گومرگ: باز لمر کدل و پدل و ږگرتن.
- گومگوموک: فات فاتک، خمه گرو، قمقموکې ښای، گومگومک.
- گومی: بزی، وونی.
- گومین (باک.): خلور بونوه.
- گون: پهل، پتل، هیلک، باتو.
- گونج: سوچ، تاوان، گونا.
- گوناه: پروانه: گوناح. — بار: سوچدار، تاوانبار، گونابار. — کار: پروسار.
- گونپشیل: گیایه که له لای زور وورده و له گولڼیک جیگایاندا گولڼی سپی دهره کات.
- گونج: گونک، لوللی گلی سوړه کراوه له جگه کی بن زوی ده گری بزو ناو پيدا بردن. (هوا.) — ه: دڅین، تکه.
- گونجان: لوان، سازان، شیان، کوک بون.
- گونجاندن: لواندن، سازاندن، شیانندن.
- گونجیلکه (کو.): گورجیله.
- گونجه (باد.): جزا، پاداشی، توله.
- گونده (هو.): دی، لادی، دهگا. — ار: دهماردار، زهره دست، به هیز، به گون، گونک. — ی: لادی. (بابا.) ننگوتک. — یاری: دپهاتی.
- گونده: چتی خپ، قلمو، گلمت، گلز، گلو، گرموله، گرموله. قوڼ.
- گوندریا (فه.): قوڼ، گونک.
- گوندهک (بابا.): ننگوتک.
- گوندهور (باد.): کالهک، گندوره، گوندوره.
- گوندهور (هو.): پروانه: گوندور.
- گونوش (شبهه، دهر.): سوژن، شوژن.
- گونپش: یخی، زوردار، سرکیش.
- گونک: مرؤ قوڼ.
- گونکه (بابا.): ننگوتک، جوړه تریه که.
- گونکی (هوا.): ننگوتک.
- گونوژ (پوژ.): سوژن.
- گونوشی: سوژن.
- گوڼ (باک.): گوی، گوتچکه. پهلکا: — نمرمایه کی گوی. چمرکی: —: سهره کی گوی. کرککا: — کرکچکه کی گوی، کرکچکا: —: کونی گوتچکه. (باک.) — ار: گواره، گوزین.
- گوهارقن (باک.): گوزین، گوزتنوه.
- گوهارقو (باک.): گوزین.
- گوهارزوی (باک.): ماکینه کی شریه دیواری پی تیکده دري.
- گوهارقن: گوزتنوه کی مال یا بوک. گوزان.
- گوهارقو (باک.): کوپیه، پرونوس.
- گوهداری (باد.): گوتدیری.
- گوهان (باک.): گوانی وولخ، چهختی.
- گوهندی (باک.): دنیا دیتو، دنیا دیده.
- گوهر: گوهر.
- گوهره: گوهره.
- گوهرستیرک (باک.): گونستیره. میتیکه به مشو ده فپي و قونی دهره شیتوه.
- گوهرسن (باک.): گوناسن، زووالی سنگ.
- گوهرل: گوزیل.
- گوهرهک (باک.): جوړه گمه که.
- گوهدار: گوتدیر. — ی: گوتدیری.
- گوهدان: گوتدان.
- گوهرستاره (که.): کرمتکی بالداره به مشو به هوا ده گپي و ده ترووسکی.
- گوهرپن (باک.): گوزین.
- گوهرتک (باد.): پاک. —: گیایه که.
- گوهرسی (باک.): پوله کی ماسی.
- گوهراندن (باک.): گوزین.
- گوهریز (باک.): گوتیز.
- گوهرشک (باک.): قولا په. دهماری نمتوره کانی قولا پی سهره کی پانیه له بهتوره.
- گوهن (باک.): ماده که چمند چتیکي تیدایه له منیو لشمی ژاندا (جیتی شهرم) پیدا دهی.

825

ګیابېږنه: به توی بڼه بری زور باسه. به تېرې بکوتېرې لاسر هر جیګایه کی لشی مړوڅی دانرې دهیکاته برین لښتو کمر مېراند دهیکاته پوقله (پورگ).

ګیا بڼګنه: ګیا بڼګنیه، که کولاً ناره کی له جیګای خارستدار بری یا تلته کی لاسر دانرې زور باسه.

ګیا پالونه (که): ګیا کی بهار یه.

ګیا پېرېږنه: چله ګیا به که گولیکې بوی هیه، به ووشکی تف لاسر گولیکې دانرې ناره کی دهیکاته.

ګیاجار: میرگ.

ګیاجا: ګیا کولیکه.

ګیا چنده: ګیا به که کولای ده کرتیه چرک، بڼ برینان زور باسه. تنهها بڼ برینی مالآتان به کار ده بری.

ګیا ده رمانه: ګیا برین.

ګیا دووېشکه: دوو جوړه: (۱) گه لای دووای و زور نمستوره. (۲) چله ګیا به که وه چله گفنی ده چی، به لای گه لای لمو باریکتره و کورتتره. لاسر ده گولای وه کو گفنی ده ده کات، به لای گولیکه به قه ده گریه کی قامکی درېزه و به تېرې نهمه و لمو ووشکی ده پته دپور.

ګیا زاخه (شوا): کمر خنکینه.

ګیا زلفا: خاله په شه. ګیا به که له نمشکمه ته کان لمو تر سیبهراند شین ده بیت.

ګیا زهره: ګیا به که بستیک بلند و گولای زهره، گولیکه ووشک بیت، که به برینان ده رکی ده پیر ژیتیه.

ګیا زلمه (جا): ګیا به که باقی هی ده بستان. ګیا به کی سپی سوو.

ګیا سالمه (بانه): ګیا سنجابی. گه لای پانه، گولای سوو و بنه کی وه کو په نجه یه.

ګیا سنجابی: ګیا سالمه.

ګیا سافرا: چله ګیا به که بستیک بلند ده بیت. گولای زهره و وورده وه بونخوشه کی ده چی و لمو چله سلی لکی لی ده بیتیه. له گولای شیرینی و دوشاو ده خوری و زک زور باش ده چی بیت.

ګیا کمندر: کندر، کمندر.

ګیا کیش (باک): په کیشه.

ګیا کولیکه: ګیا چا. بڼ زک نیشه باسه.

ګیا گمزک (باک): گمزگمزک.

ګیا گیزه: پنجه ګیا به که وه جوی ده چی و له جیګای غدار و بن به مردان شین ده بیت.

ګیا مسک: ګیا به کی بون خوشه.

ګیان: روح، بدمه، پوهان. دار: ګیان لمبر. — وه به ریتان: زیندوکر دمه. به — ت خوش: نوش. — سپاردن: مردن. — کیشان: ګیان دان. — لمبر: زیندو. براده ری: ی: براده ری پاسته قینه.

ګیا فاکه (مرک): پنجه ګیا به که به زویدا پان ده بیتیه.

ګیا نهموکه: ګیا به که لکه کانی همرو که کلکه پتوی ده چی، نه ژویهک پتر بلند دهی، گولای تویه و سپیه.

ګیانه لا: سره مهرگ.

ګیانه لاو: ګیانه لا.

ګیانی: ګیانیان: پوهانی پوهانان. نیوی خودایه.

ګیا نیوی (بال): جوړه ګیا به که.

ګیا وه دینه (بابا): ګیا به کی گه لا وورده، بڼ زک نیشه باسه.

ګیا و گولیکه (که): ګیا و گولیکه، گزگیا.

ګیا و گولیکه: ګیا و گولیکه.

ګیا همنگوستیل: جوړه ګیا به که.

ګیای خوروی: ګیای خوروی.

ګیاد (سور): پوهان، دی، دیتو، ګیسه ی چروانه بڼ زستان بڼ وولآخان به کار ده بری.

ګیای زاخ: ګیپه.

ګیال (که): گمک، پخول، گمگیا. (فه): ګیپه.

ګیله: ګیپاری. وورگی پارچه پارچه کرای دووای پسر له برنج، کشمیش، بادام و بهاراته و لښتو چیتستی سره پیر کرایت.

ګیلپه (که): خینکه، نمستورایی نمستو، گنیکه، تنگه نمستور.

ګیج (همرا): گیزین، گیزاو، گیز، هوپ. (همرا): — نه: گیزنه، رتشمه.

ګیج: گج. — کاری: گچکاری. — نووس: تباشیر.

ګیجه: پووشه، کولای، په تهر، ته گهر، تمشقله. توشی — هاتن: توشی پووشه هاتن.

ګیژ (خو): جفر، جعفر. خه تیکه لاسر کاغز یا نمدی به خپی بی. چیتیکه له گمرو نه چیتیه خواروه. گرافیتیه. گیزده، په ککوتن. گیزیکه به تهری هملگیری و نیوی خراب بی و تامی ناخوش بی. گیزیا پزیتیکه تیز بیت.

ګیوا (که): پژد، سهختگیر. سهگی دی. وه خو گرتن.

ګیوار (کمر): همرو چیتیتیکه تمنا پلا و قبولی نمی.

ګیوا به (ژا): قبولی دهی.

ګیوان: گرتن، گرتنی پوناکی هه تاو به هو ی مانگوه و گرتنی پوناکی مانگ به هو ی خوره. بندنوون له گرتو خاندا.

ګیرو: بندی، گریاک.

ګیروسان: هملبون. — دنه: خپتیه گیرسان. — دن: هملکردن.

ګیروان: بمرک، بمریک، بمری، کوورک، فمریک، گیفان.

ګیروک: ددانی شپری.

ګیرومن: خوراک.

ګیره (خو): ددانه کانی ژیر چای وولآخ و مالآت و جانوه ران. نامرازیکه شتی هی ده گیزت.

ګیزه: دنگی کولای مه نجل و سماروه. — گیز: گیزه.

ګیز (باک): نالبار، ناهموار.

ګیز (باک): قاپ، گیزه لوه که. — بوون: خلورمو نهوه.

گټې: خور او خټچ. (پړوا). ډټې. نیفلج. (بار). پټگایه کی راسته به
 بهر قمدی چیا پانموه، پټچی ناو چیا پانه.
 گټېرڼ: گمړاندن. کردن. لسمر: د بهرمراندن، قوریان کردن.
 گټېرڼموه: گمړاندنموه، قه گمړاندن. گټېراندنموه. زمو تکردن. گلدانموه.
 گټېره: شیلان به هوی وولاخ. (باک). — فټره: ټټیکل و پټیکل.
 گټېره پانه (پړوا، خو).: گوی په په.
 گټېره شویڼ: ناژاوه چی.
 گټېره وه: گټېره پوه، راډیټ.
 گټېره ووه: گټېره ووه.
 گټېره وکټشه: دان و سندن، هټان و برن.
 گټس (دهر): پرچ.
 گټسکه مټ: کاره مټ.
 گټسکه فټر: کاره نټر.
 گټسک: به کاربله یه کی نټیریا مټ ده کورتی، له پاش ۵ — ۶ مانگی
 برو نیموه — پټ ده کورتی.
 گټسکه مزا (که): نمر کاربله یه، که له کاری پمیدا ده بی.
 گټسن (باک): گاسن.
 گټشه (دزه): نمر گیا و دهغل و دانیه، که له کاتی دروټنه به باوهش کو
 ده کرتیموه.
 گټشوی دار: قوټندهر، کوټندهر.
 گټشه کار: گټشه کمر، (رڅو). تایم نټر. نمر کسمیه به باوهش گیا یا که نم
 و جوی درواو له شرتی کی کوډه کتوه و لسمر یه کتری ده ی پستیتی.
 گټشفک (بابا، بالهک): گولټینک.
 گټشفک (بار): سمرو گولیک.
 گټشف: قیت، به هموا، له خو سای. همپشه. — او: گیا. — ده:
 دهنکه دهنک، گټه گټ.
 گټیکوژی (باک): کوشتار. نمبو و پشهی هملکندن.
 گټیل (هدهک، باک): قوپر.
 گټینگل: جینگل، خوار. — دان: جینگل خواردن.
 گټینگول (پړوا): پروانه: گټینگل.
 گټینو (بابا): گوتی.
 گټیون (همورا): گیان.
 گټیو: نیوی پیاوانه، نیوی دانمر و خاوهنی نمر فمړه ننگیه.
 گټیوا (همورا): گیا. پوهک. شینایی.
 گټیوه: مژانه. چشنه کرمیکه دار، بدن، کل و پهل ده خوا.
 گټیهان: گټی، جیهان، دنیا.
 گټیرکه: وورده میرووله.
 گټیرمی: خوان، میزی خواره دهمنی.
 گټیرنده: خولټن، سوپر.
 گټیرنگ (باک): میرووله ی وورد.

گټېره

گټېره همن (باک): توانایی، ناماده یی، زونگی.
 گټېرزه (باک): دستار.
 گټېری: خواری، خټچی، لاری.
 گټېری (باک): خلته ی پڅنه و نی دی.
 گټېره: گمزه، کارووت، کاروت.
 گټېزه لوک (باک): گوتزه له، گیایی، گټزه له.
 گټېزه له: گټزه لوک.
 گټېزه کړن: ناوړدانه وه.
 گټېزه ک: قالدوچی بالدار.
 گټېزه: ووپ، سمرگټ، کاس. دوش، هټر، هوپ، حه پوټ، حوټ. — بسون:
 کاسان. — کړن: نمر تلانن. هوړ کړن.
 گټېزهو: گټېزینه، گرداو، گمرداو، گرداټ، گټېزن. گټېز، گټېزنگه. نه گټه تی،
 پروشه، نشو وټ.
 گټېزه: بیژان، له بیژنگ. — کړن: له بیژنگ دان. — گټېزه: بهدوری
 خودا سورپان. — لوک: گوډالک. — لوکه: گمرده لوول، گمر، گمرداټ،
 گمرده پیچه. گټې. — و کړن: له بیژنگ دان.
 گټېزن (همورا): تلمزکه، گټچمن، گټژاوی ناوی. نمر جټگیا پانه یه له
 چومدا، که ناوی تیدا خوټ ده خوانموه.
 گټېزه نگ: تمندوره زنه. — ده: گټژاو.
 گټېزه که (باک): میرووله سوورکه. (خو). گټېزه کړدن ده غلی.
 گټېزه گول (باک): خو شویست، دوست، دلدار.
 گټېزی: سمر بهر دایی، سمر گټیراهی، هووپی، هټپی. — ینه: تمندوره
 ژهنه.
 گټژ و وږ: گټژ، بنگی، خو لیا. — ی: خو لیا یی، ماخو لیا یی.
 گټژووټ: ماخو لیا، هټر، بنگی.
 گټس (شوا، فه): زولفی ناخه تانه، پرچ، بسک.
 گټسک (همو): گسک.
 گټسن (زا): گارمن، گاسن.
 گټیل: هټر، گمژل، خریټ، زخوټ، گمزلق، لازک، حه پوټ، توټاز،
 حوټوټی، گملوټ، گمرج، بی میټسک. پاتال، باله.
 گټیل: کمر، گمشت، گمړان.
 گټیلاخه: (گمرمټن و هولوټر) سی بسکه، سی بسکوله. گوی به گواره.
 گټیلاس: نیوی ناخه تانه، گلیاز، ناخه لهک.
 گټیلان (زا): گمړان، گمړان، سوړپان.
 گټیلانموه: گمړانموه، گټېر انموه.
 گټیلای (همورا): کوټلینموه. گمړان، سوړپان خواردن. گمړانموه.
 گټیله: گدله، میگل، ران. (همورا). — ده: بگمپټره.
 گټیلک ټله: تمخته بافته یا چټکی دی هټنده ی بهری دهستی و سی گټشه
 پټنج لږگی شیلانی سووری تټ دهخن و سمری هدریه کمشی نمره فیکي
 به قوټلاپ پیټره ده بستن و به لایه کی سمریدا هملده و اسی.
 گټیلنای (همورا): گمړانده.

لاڀمره (پښتو): جامی مېرډوشی، قاپټیکه مالانتي تیدا بدوشی.
 لاڀهلا: خوارو ختیج، نهگونجاو. — یی: خوارو ختیجی، نهگونجاوی.
 لاڀر (دېر): بقر (نی پاره ماسی).
 لاڀرو: دورو خړاو، دهرکړاو، وه لانراو.*
 لاڀردن: پمردان، رغان، وه لابرډن، ډاکړن، هلېرن، شلمېاندن.
 لاڀک (باک): تله ی ناسن.
 لاڀلاډک (باک): لا ولاو.
 لاڀووته (باک): مساسه ی جووتی.
 لاڀیان: گنجینه، خله رتی، نمو پارچه سرمایه که هدیي.
 لاڀال: بمرقدي شاخی، قمدی چیاو کتوان.
 لاڀلو: پروانه (لا فار).
 لاڀر: لاڀرگه، پمناگه.
 لاڀره: پوږیه، پوږیل.
 لاڀرگه: لاڀر، لاڀره.
 لاڀره سمن: لاڀره. خوتیه لقتوتین.
 لاڀره سمنی: مووشک، کمسیکه بی بانگ هیشتان کردن بچیته سمر سفری
 خملکی، تمره فیه.
 لاڀلا (هورا): پروانه (لا بهلا).
 لاڀوته (دېر): مساسه ی جووتی.
 لاڀوره (که): چتی هورایی و خورایی. (پښتو، جعب، زمن، همهه):
 غمرب، ناوړه.
 لاڀووز: لاڀلار. پوازتکی بچوکه لمر سمری قملشوی داری ده خرت.
 لاڀیقه (دېر): مساسه ی جووتی.
 لات (باک): تاتمبرد، تخته بمرد، پارچه، لمت. — کرن: لمت کردن.
 (پروا): بی پول و پاره، همزار، نمدار، پمیشان بیرون. بمری پان و
 لوس. له لای تو. خاکی دیغکرو بۆ کتلان، — ی: نمداری. — بیرون:
 پمیشان. — کردن: بی پاره و پول کردن. (پروا): پار، جیگایه کی
 سهخته تمنها یک یا چند کسی لی پاره ستی، پتگایه کی باریکه بسمر
 تیوه پاندا دپروا، نمو پارچه پاناییه که به بمرقدي شاخانی عاسیوه
 دېی. (باد): پارچه ی بیستان و نییدی. (دو): له پارچه زهوییه کی گموره
 بۆ چاندنی، هیسنده ی به دست تو ی پیوه ده کړی، خه تی لیددند و
 پارچه پارچه ی ده کمن، به همر پارچه یه کی ده لیتن لات. لاتیگ له جووتیدا
 ده خته.
 لاتار: گاشه یه که له بلندیوه بۆ خورای جال بکرتیره.
 لاتو: توانج، پلار، پهلار، تشمر، تانوت.
 لاتمراه: گزشتی خالیگه.
 لاتغیشت: لا، کن، کمچکانی. لسم — کموتن: کمچکانی کموتن.
 لسم — نوشتن: لسم لایک نوشتن.
 لاتپلموچ (که، هور): ووتی بی مانا، چنمبازی، قسه کمری بی
 مانا، چنمباز و خوارو ختیج، قلمچویچ.
 لاتریکه (هورا، کتو): خولا دان، خولا کردن.
 لاتک (باک): له تک، لمت. باخی چکول، باغچه.

ل: تیپکی ثابتی کوردیه. له موکریاندا له گلیک جیگایاندا به (ل) و
 له سوزاندا به (ر) به کاردهی و هکومار، خار: مال، خال و له باکوردا به
 (ل) به کاردهی.
 لا: کن، کمنار، پوخ، (باد): پوخ، لال. به — داکموتن: کموتن، مردن، به
 — داهاتن: وه لاداهاتن، پیه اهنان. بمر، بال، با، (باک). هدام، لبامن:
 له کن من، لال، جلم، چیق، گفک، کن، نک، هند، تمنیشت، کنار،
 دیار، لاتمنیشت، قمد، تی، پوه، تک، له — ی منه، له — ی تویه. بۆ
 — ی من هات: بمر من قاهات.
 نمو شوخه هتاوا له منی غمزه ده لابی شوریم له دهما ژهره نه گمر.
 ... لا (فه). بسک. له — سمن، چمنی. ناو، یارمه تی. — لی
 کردنوه: ناو لی دانوه، یارمه تی دان، وه — بردن: لا بردن. — ی دوواوه:
 پدلی دوواوه. یک — کردنوه، به — دا خوار بونوه، به — داهاتن:
 پوت بردن، پی پاهاتن، بسمر لاتمنیشتیدا له تر بردن، مردن. قازانج:
 لای تویه، لای منه: باوی تویه، باوی منه. — گیر: تمره فدار، — ی تویه.
 لاجار (لا بال): لنگبار، تا، بمرستک، باله — عربی، تمنها لایه کی بالی.
 بالی کی بالدار. کمناره ی بال، یک بال.
 لاجاز (پښتو): بزنیکه لاتمنیشتی کی به لک بی. نیوتکی تاییه تییه بۆ
 په گزشتی ولاخی بمرزه.
 لاجانه: جووتیر که هات جووتی بکا زهوییه که ی ده کاته چند بشی کی
 گموره که پتی ده لیتن (بانه). نمری مایوه و نمدازه کی ناسواو سوو
 لابانه یی ده لیتن که نمیش بش ده کړی و ده کړته چند لاتیگ.
 لابه: وه لابه، به جیگایه کی دی. لا بردن.
 لابه: لاده.

لاڦيل (موک.): گريشمه.

لاچ (هـو.): لاتنیشتی هیلکه یه، سهرو بستی نییه تنهها لاتنیشته کانییه تی.

لاجهان (لاجانگ) (که.): نیتوانی گوتچکمو چاو، جینک، (هـورا)، هـو، خۆ، (پهوا)، جینوک.

جینیک (زاغ.): (جا.) جانگییه، نارۆشه، (پاک.) جهنک، (پاک.) جیندک.

لاچ (که.): قومارجییه که باش بزانی، کسێکه قوماری باش بزانی. (موک.) پرچ و کاکۆلی پر خـم و چین وشکفنه.

لاچوه (موک.): دووپارچه قایشه که له لاجانگیدا رادهوستی و بهسهر کهلهویه.

لاچوو: نابه لند.

لاچهک (هـو.): لکی سهرپۆشی ژنانه که بهری دهده نهوه. (پاک.) لاچک.

لاچک (خۆ.): لکی تورورینییه. (پهوا.) لاسکی گیاو شتی تر.

لاچۆ: بۆلیره. دورکوه.

لاچۆپاچۆ: شله به ته.

لاچوو: لابرداو.

لاچوون: کلابوون، شله پین.

لاچی (زهن.): بۆج، بۆچی، لۆچی.

لاخ (شا.): کمد، لک، چورزه له ی داروگیا.

لاخستن: کهمفرژشتن، خستنه لاره.

لاخچه (خۆ، پهوا.): لغاره (نی کوشییه)، بۆ جینپوش به کاردی.

لاخیز: سیتارو.

لادان: خستنه لاره. لی: وه لاکموتن، هه لاکموتن، شایف بوون، که لی بوون، پاگومکسی، وه گهران، کلابوون، بهولاوه چوون، که ناره گرتن، چارپۆشی، بهخشین. خۆ: لاترییکه، تهوهسانمه، دوری کردن و خۆکلا کردن.

لاده: کلابه، وه لاکوه. گولیکسی هه مه پنگه یه و بۆ بۆنه. دیواریکه له تهپاله دروست ده کری. (کر.) بۆ دهی کا.

لاڦو: زله.

لاڦه: لاڦه.

لاڦهگا: گوند، دی، لادی.

لاڦ: رهزۆل، قملشی ههراو له زهویدا.

لاڦهگه: شوپنیکه له ژیر بهردان ناو ههلیکمندبی.

لاڦو: لاڦو.

لاڦی: دی، دهگا، (هـو.) گوند.

لاڦینی: گوندی، گوندیاری، دهباتی.

لاڦ: جۆره ههله پرنیکه، خوار، چوت، خوار، کهج، لارولنج.

لاریوهوه: خوار یوهوه.

لاریوهوه: (که.) لاریوهوون.

لارهکردنهوه: خوارکردنهوه.

لارهوه: له رانهوه، له رینهوه.

لارهوه: له راندنهوه دهنگ یا دهفه و نیدی. گنگنۆک.

لاره (که.): جۆره گهغیکه. لارولنج.

لارهشه: دهردیکی پیسی مرۆ و مالا ته لایهکی پهش پهش ههله ده گپیری و بۆ دهه مانه.

لارهک: نیتی ناخه تانه.

لارهکه: خواره، چهماوه، له لاریوهوه.

لاره لاره: به حال جولا، لارهوه.

لارولنج: خاوخاو، (ژا.) نازو نیو ناز. به: خهرامان، نازو نیما.

لارولنجه: رۆزشتی بهناز، نازوگۆز، لهنجولار، بهنازهوه رۆزشتن، دل بهرانه، ناز، نازو نیو ناز، عیشه.

لارولۆج: خواروختیج، تیلادیل، تی وتی. — گرتن: لارولۆج بوون.

لاڦی: قاچاغه پری، پتگیه که کلا یه. — کردن: په تاندن.

لاری: خواری. — گرتن: له پری کلابوون.

لازۆ: بهشی ههوه زۆر.

لازووان: گهوج، نازیرهک، بۆ میتشک، نهران.

لاژگ (سل.): گیتل، گهلۆ، خۆل.

لازه (پاک.): لاره، لاوک.

لاژهیژ (پاک.): لاره ییژ، لاوک ییژ.

لاژوار (پاد.): کان. کانگه: لاجوارد. — ی: کانگه یی.

لاس (فه.): ریخی گاو مانگاو نیستهر. (که.) فریو. لاس دان: فریودان، تهفره دان، ههله ته تاندن. (دهر.) تهپاله، دهده کیویه. (بیل، شاکو.) دپوو، دپک. داریکه دپوو له نی ههنازی درێژ تره و نهستوو و محکمه تره، بهری و گه لایی و چهشنی وه سنجی ده چی به لآن کیویه. (خۆ.) سنجو، جووره بهندیکه له گۆرانیدا. (پاد.) جیگا جۆخینیکه، که گیای تیدا گیر ده کری. تهپاله.

لاسا: پاسی. لاسا کردنهوه: پاسی کرن.

لاسا: خرس، سهههنده، بۆ گویسی، گوی پنی نهدهر، لامل، چه توون، چه پخوون، کهله هرق، سههرهق، مهندهمرد، مهندهپۆر. — بوون: شههتاندن. — یی: خرسی، شهی.

لاساوه: پێژنه یاران.

لاساپی: تیتالی، چاولیکری، پهسخهلی، ده مه لاسکانی، لاسه، (که.) چاولیکری، ده مه لاسکی، ده مه زن. — کردنهوه: چاولیکردن. — کهموه: پهسخهلی.

لاسهوه (که.): جووره خشلیکی ناخه تانه.

لاسهنگ: بهرام بهر نه بوون. سهنگه لا، باریکه تایهکی له ویتر قورستر بۆ. — ی: سهنگه لایی.

لاستییک: جیر.

لاسک: لاسکی چه کمو گتوهوی. لاسکی گیایان. تورور، زل، قاسک، قاچک، لاچک، قۆپن.

لاس و خه زال: یهکیکه له دوازه بهنده گۆرانییه کۆنه کان.

لا سوره: همرى لاسوره. ناليسور.

لاسور (پوژ): سمرکردن، لمنيشانه نمدان، کلابون.

لاش: بدن، لمنش. (خو): بمرديكى نيره پتکخراوه و نيره تاشراوه بؤ خانوان.

لاشلخ (که): کيتوتکه لايديكى پوخابى.

لاشو (که): لافاو.

لاشه (باک): جمندهک.

لاشه خوره: دالاش.

لاشه: کنارگير. — ي: کنارگيرى.

لاشهويلکه (زا): لاشويلکه.

لاشيهانه: کنارى ديواريه لمنزيک چوارچيره دهرک و پهنجرانه.

لاعيه: پرچى لاره.

لافا: خو هلهکيشان.

لافليندر: تهرتوه، ده قتمزى.

لافلو (کو): تيراث، لاشار، ليمشت، (بابا). همرس، سيلار،

(باک). پيوک، لافاو هستان.

لاف (همروا، دۆل): جوان، لار (تمنپا بؤ نيرينانه).

لافا (باک): تکا، پارانموره. لافاکرن: پارانموره، تکاردن.

لافنى (باک): لاوک.

لافبيژ (باک): لاوکبيژ.

لافهکار (باک): کمسيکه پيرؤزى (تيرىک) بکات. لافعبون.

لافهلاف (باک): تکا، لالانموره.

لافلافک (باک): لاو لاو.

لافز (باک): جووره گوزانيهکه، لاوژه.

لافزؤک (باک): گوزانى دلدارى.

لافزهبيژ (باد): لاووک بيژ، گوزانببيژ.

لاق: پى، قاج، باق، پدى، لنگ، لينک، (باک). بؤق.

لاقمهار: ۷-۶ ديراوتىک يان پژه ديراوتىکه که به يک جوکه ناو بدرى.

لاقمهرت: جووله، مهر مالاتى کوژارو.

لاقموتى: نالبار، لاقردى. ناتوره.

لاقمردى (جز): نالبار، ناهمموار، گالتمو سوجبت، گمه، بى

نمزاكت و بى ندمه بى. ناتوره.

لاقمژه (همو): که: گندوره که جيتگايهكى برتک تاق و باقىيه کمشى زور شيرينه. جووره کالهکى چکوله به که لايديكى کمميک خوارى.

لاق ولتمن: پاول، پى ويل، پيجک، قاج و قول.

لاک: دوو سمره داران به نيرومى ليک قايم کردن. (همورا). که: که لان، لاشه، که لمنش.

لاکه: جولانيكى زور بى هيزه بؤ نهخوش و برينداران به کارده برى: لاکى

سرى دى، دهنگى دى.

لاکهل (که): جووره تفنگيکه.

لاشمخزه

لاق

لاکهوتن (خو): لادان، کنارکوتن، دوور کهوتنموره. وازليپيتان.

لاکردن: لادان.

لاکردنموره: ناوردانموره، پوو وهرگيتان، يارمه تيدان.

لا ئى کردنموره: ناوردانموره، يارمه تيدان.

لاکو (که): به کرى قوزاخى پهمو چنينمويه که لهجياتى کريتش همر پهمو بدريتى.

لاکووت (باد): خو تپه لقموتين.

لاکووشکه: تهره فدارى.

لاکووشى: لاکوشکه، تهره فدارى.

لاکووت: بمرکوت (نى خرمانى). (که): تاوان کردنى ژن وميرد له گمل يه کتري به داوین پيسى له تک بياناندا.

لاکيش: جووره فمرشيتکه، (همو). مافور يا لباد يا بمرپيتکه دريژيه که زور له بمرنييه که پترى. تهره فدارى، لاگيرى.

لاکيل (که): جووتبه نده يکه، که زهوى ديتيه که ديه که بکيتلى.

لاکگ: جيتگى پشودان له دهشت ودر، لادى. — يى: ديتياتى.

لاگرتى: لاگرتو.

لاگور: لاکيش، ملگر. قايشکيش، پشتگر، لاگير، لايهنگير.

لاگورتن: پشتگرتن.

لاگوريل (پوژ): گولم، لويج.

لاگير (موک): هه فالدار، لايهنگر، پترمو، پشتگير، قايشکيش.

(همورا). يانيگر، لايهنگير، نهانيگر، سهگى نهپانيگر، پشتگر.

لاگيره (که، همو): جووره خشليکى زيره به پيشه سرتدا ده کرى.

زنجيري زير يا زيوه به کنارى شده و همورييه ده دروى که شده يا همورييه که لاسر نراله همر دوک لاجانگييه لايه که ديساره.

زنجيره که گليک کس ليره پوولى زير يا زيوه پتوه ده کمن.

لاگيرى: پشتگيرى، پشتگرى، پترمو، قايشکيشى، لايهنگيرى.

لال (نهم): باک، کن، لا. (همورا). خال، لالو. (همورا). جووان،

ده لال، قشت.

لال: بى زمان، لعل. (باک). لال، لال بوون، لال کرن، لالمان.

لالنموره: کاره کارى، لاقه لاث، قاپين، کاره کار، پارانموره، مهنه رفانى، هاوار کردن، لاله زن.

لالين: لالايى گاتى: زمانى لال بى.

لاله (دەر): کاکه، برى گموره، نيوى نافرته. (لوپ). لالو، خال (برای

دايک). لامپا، جووره چرايه که.

لاله: پارانموره، لالانموره.

لاله پته: لاله پته، پهل، نمر کسيه قسه ي به زه حمت بؤ بيت،

لاله پته: فسزمن، فس زويان.

لاله پنگ: نيوى نافرته تيه.

لاله زار: گولزار.

لاله زوو: نيوى نافرته تيه.

لاله زان (باک): نيتيلاعاتى سمرى.

لانگه‌پچ (ناک.): پنجه گیاه که به زه‌یدا پاده کشی، لسنیو باغچاندا دهی، گولی زه‌ردو ووردی به‌قعد ده‌نکه جویه‌کی دهی.

لانگرتن: تهره‌فدار کردن.

لانگیر: سه‌گی دی.

لاوایون: گومان، سور.

لاوا: تشک زراف، (باک.) جیبقال، پوت، کمترین، بی‌توک، بی‌تیاب، پژی، هلی، نیره‌تی، مردگ، ناشقورت، بزموک، دالگوشت، له‌مخر، گمرنسه، لمر، باریک، زراو، پاژی، وزا، چه‌کال، بی‌تینی، گمرینه، لاواهی، چیلار، (هورا.) شیرمرده، چلم، چه‌پوچر (بو‌مری). ناوازه له‌گوشه‌یه‌کمره، رتگابکاتمه. — بون: چروسانه، هه‌جین. — یی: دروانگ، کمترین، پژی. بی‌تیابی، (باک.) چله‌گ. لاواز کردن: هه‌جانان.

لاو: لاف: خوش‌بوست، ده‌لال، خوسن گمر، پووال، جحیل، جاحیل، جاحیل، خورت، گنج، کوپ، لای من: کوپی من. پند، تولاز، گنج، جوان، شوخ، شنک، تهرلان.

لاوانه: پروانه (لاشیپانه).

لاوانه: گوزانه.

لاواندن: دلدانه‌ی مندا.

لاوانده: میهره‌بانی کردن، پودان، گوزاندانه، دلدانه، پفر، پفی، پقوی گوزانی.

لاواهی: تکا کردن.

لاوه‌نان: پروانه: به‌لاوه‌نان.

لاوه: جواپز، جودا، جیاوازه، به‌لاوه: هنده‌ر، هنده‌ران، دهرمه، نیوی پیارانه.

لاوچاک: قوز، قنچ، قنچ، کوپه‌لاو، بژن، لایکی سه‌خی و نازا، جواچی، شوخ و شنک، نیوی کوپانه.

لاوچاک: جحیل، کوکی.*

لاوژ (باد.): گوزانی، ستران، لاژه، لافژ، لارک، جزره گوزانییه‌کی دلدارییه. کوپژگه، کچ بانگی کوپکا یا له‌گه‌لی باخوی به‌کاری ده‌با. کمره له‌گه‌ل گچکه قسه‌بکا ده‌لی: کوپژگه، کوپه.

لاوژبیلژ: گوزانییژ.

لاوکو: کوپژگه.

لاوه‌لا: رتگایه‌که به‌هرقعدی کیویدا پروا.

لاوکبیلژ: لاژبیلژ، لاقبیلژ.

لاوک: گوزانی، پاو، (باک.) گالگالک، لارژه، لاوژ، لاژه، لافه. گوزانی، ریکه‌له، خوش‌بوست، جحیل، لاکوژ.

لاوکو: لای جحیل.

لاواو: نیوی نافرته‌ییه.

لاوانه‌ک: گرلیکی کیری و ده‌ستچینه، به‌هاری و هاونیه.

لاواو: گرلیکی ناسراوه توله‌دای و به‌دارودیواران هله‌ده‌چی گولی هم‌مور ده‌نگی هیده و بی‌بونه، گوله‌کدی و ده‌بۆی گرامافونی ده‌چی و توره‌کدی به‌دوشاوه‌ده. پیزه، پیزه‌کمر. لاواو‌ده‌کی. زیلان.

لاله‌ش (باک.): شوتیکی پیروزه یمزیدیان هم‌مور سالتیکی له‌جه‌ژاندا زیاره‌تی ده‌کمن. نیوی کیوژیکه له‌کورده‌ستاندا کورت‌ته‌خاکی یمزیدیانمه.

لاله‌نگن: جووره پرت‌ه‌قالتیکه.

لالون (باک.): لالانه، پارانه.

لاله‌مه: پارانه، لبرگرپان.

لاله‌نمه: پاراندانه.

لالو (هورا.) زن، لوپ، خاله، خال.

لالوژا (هورا.): خالوژا، خالما، پسخان.

لال وپال هکوتن: به‌ماندوویه‌تی یا به‌نه‌خوشی یا به‌کوژراوی لال و پال کمرتن و به‌ناپتکی پاکشان.

لالووت: ناپجایی، زیر، لووتخوار، مؤن، گرژ. — بون: پروندان.

لالی (باک.): چیتشتیکه.

لالی: خرس.

لالیبه‌مه له‌خودا: پارانه له‌خودا.*

لام: له‌لام: له‌کن من. (باک.) پروومت. عوزر.

لام (باک.): گروپ.

لامه‌که: میک (لامژ)، کمیتکه مندالتیکی خه‌لکیش له‌گه‌ل نی خوی شیربدات.

لامها: چرا.

لامچی (باک.): پروومت.

لامل: لاسار.

لامژ (باد.): کمیتکه جفاره‌کیش بی‌به‌لان چ هله‌نه‌گری. همر لیره و لوی وهرگری.

لامنجی (که.): قمرکوژ.

لام جیم: پند پساندن، سرکیشی کردن.

لامه‌فک (باک.): به‌زاج نه‌کیشان، شورش، سرپیچی.

لامیژ (که.): نمو برغ و کاره‌ی که به‌شیری دایکی خوی قایل نبی و په‌لاماری نی‌دیکش بدات.

لامیژه‌ک (باک.): لای خواره‌ی پروومت.

لاپیش (زن.): پاییز.

لان: لایمن، لان‌گرتن: لایمن‌گرتن. (باک.) هیلاته‌ی ده‌عبایان و جانموره‌انی کیویه. لانی شیری.

لاننه (فه.): هیلاته. (زا.) وهر. سلک.

لانموژ (هورا.) هورا، که.: مهاجیر، مشه‌خت، لمان و نیشتمان ده‌رکراو. لانموژ بون. لانموژ کردن.*

لانموژی: دهره‌ده‌ری، ناواره‌ی.

لانفت (باد.): کوسیه، جیگایه‌که کمیتک بلندی.

لانده‌ک (ناک.) باک.: لانک.

لانک (باک.): ده‌رگوش. (ناک.) لانک. (بابا.) هورا. بیتشکه.

لاننگ وئوری (مورک.): لنگی وکچی.

لاولاهوی کئیوی: مالورچه.

لاوتی: همزهکاری، جحیلی، جاحیلی.

لاونیو: لاولا.

لاونای (همورا): لاولانومه.

لاونیو (همورا): لاولاندنومه.

لاویج: پر به دستیکه، (همورا)، (لویج)، (باک)، (بۆک)، (لویج)، (گۆلم)، (پۆژ)، (گۆتل)، (لویجیک): مستیک.

لاویژه: تازه جوان.

لاوین: چۆمیکه سرووچاوه له دبی زۆکه و ماشکانه له وتیه دیت به نیر همدووک لاجاناندا تیدهپهپه لهدوای سنووری پیرانیدا تیکم به رویاری نهلتی دهیت.

لاوی: شاخینی، جحیلی، گهنجی، تۆلزی، جوانی.

لاویینه (که): مهساسه، بیلهکان، جووره قولینگیکسی دوسهرو سووکه سدرکی تیرو سدرکیشی پانه.

لاوتی: جحیلی.

لاویژه: لاوژه، کوپه لاوژه، کوپیزگه، بۆبانگ کردنی کوپان بهکاردی.

لاویزگه: کوپیزگه.

لاوی (باک): جحیلایهتی.

لاوینی (باک): جحیلایهتی، لاوتی.

لاهه لهچهره: بئ مشور، بئ هۆش، بئ عقل، کسیکه بئ مشور بئ.

لاهیز: زه لامیکسی قه لافست زل و ناههموار و ئ نهچوو، فیله تهن، مهندهبوور، مهندهبۆر، لهندههۆر.

لاي (باک): هاته لای من. کافار، همریم.

لايمن: لا، کن، نک، لان، لاگیر، لاینگیر، لاینگر، بئ لایمن: بئ لاینگیر.

له لایمن: له لای.

لایمنگر: لاینگیر، لاگیر، پشکهگیر. — ی: لاینگیری.

لایمنگرتن: تهره فگرتن.

لایمنگیر: لاینگر، قایشکیش. — ی: لاگیریی، لاگیریی، قایشکیشی.

لای تۆمان باش، خۆش، بیتی بهخۆشی، خواحافیز.

لای زووروو: لای باکور.

لای لای: گورگانه شعوی، جووره گۆزانییه که دایک له کاتی نواندنی منداآ دهیلئت. (باک) بمر دۆلای. لای لای کردن: لۆزاندن، لۆزین.

لای هئ (بار): رتندهری. له لای هئ: لوتندهری.

له (موک): ده، لهوتیه: دهوتیه. لهخۆم رادهپیتیم، ئمز دخۆ رادینیم. د، ل، دهده، (سۆ، موک). لهنتی، دهنتی، ده، تۆلۆ، تووی. (باک). ده، ژ، چ، نه، (همورا)، گۆ، ئچ، (لو). ئمز.

لهناکو: جمناکار.

لهبا: لهکن، له لای.

لهبات (باک): نغدام. — ی: لهبریی، لهجیاتی.

لهبار: پتیک و پتیک، سازگار، زیرهک، کارزان، پتیک کموتو. له بارابوون: توانایی، لپهاتوویی، قابیلیت. * ناپهوا: لاقریدی. — ی: پتیک و پتیک.

لهباره: لهحق، دهرحق، بهنسبت.

لهباربوونهوه: زان. برتیه له منداآ بوونی ژن.

لهباک (باک): فرلداخ باز، دهسیسباز، قیلّاز.

لهبان (بابا): جهگن.

لهبهر: لهبهردابوون: خهریکبوون. لهبهر نهوهی کهنه. به هۆ، ژهر، (جا).

نهگهری، (همورا). لههر. لهبهردی، سبهرت، لهبهرکردن: ژهرکردن، لهبهرنهوهی: چونکو، لهبهربوون. پئ لهبهرکردن.

لهبهرچی: ژهرچی.

لهبهرنهوه: بۆیه، ژهرنهوه. پروانه: لهبهرنهوه.

لهبهر نههه: پروانه: لهبهرنهوه.

لهبهرندان: برتیه له لهنتیبردنی مآ.

لهبهرچوون: هتانه دنیای منداآی مردوو.

لهبهردآن: خۆشویست، نازیز.

لهبهر پۆیشتن: پهوان بوون، جاری بوون.

لهبتاندن (باک): جوولاندن، بزاونتن. بلبهتینه.

لهبتین (باک): جوولان، بزوتن.

لهبری: لهجیاتی. (همورا). جیای.

لهبزیینه (باک): ههیریی گهزۆ بادام، لهوزینه.

لهبکاندن (باک): ماندووکردن، بلبهکیینه.

لهبکیفی (باک): ماندوووون، بلبهکه.

لهبلمهیی: نۆکار.

لهبۆ: بۆ، ژۆ، بۆچی.

لهبی (زا): بهآی. (باک). ناایی، چاکه.

لهبییخه (باک): چتیکه لهسهر برینان دادهنتن.

لهبیر: لههز، لهیاد. — بوون: لهیادبوون، فهرامۆش نهبوون. — چون: لهیادچوون.

لهپ (سنه): وه لهپ کموتن: کموتنههست. قهپآ (فه)، (زا). لهپی دهست: بهری دهست. (باک). پهتجه، پی، دهلاقویه نهجهره. لهپ هلاتین: هتیش بردن، دیفاع له خۆکردن. بچار لهپکان: به چوار په لان. (پۆژ). چلپاندن: سهگ به زمان که ئاری بخواتهوه یا زمان له چتیکسی تردان. (باک). لهپاندن، فریودان، ههلههه تاندن (بلهپتینه). نالیننۆک، (پهوا، همورا، خۆ). ناریینۆک، (همورا). لهتکننۆک، (سقی، همورا). نهخۆشهر. لهپی ساوار: (همورا). شلهساوار، لهپی برنج: (همو). شلهبرنج، (که). پلاو.

لهپهکهوون (پۆژ): لهپی کموتن.

لهپهکوتی (که)، (پۆژ): لهپهکوتی کردن، پهل کوتان وهکو کوتان بۆ چت دۆزینهوه، دهست کوتان، چنگهپهپی. لهپهپوو: بهسهر دهست و پروو دکوتن، لهپهپووچوون، لهپهپوو کووتن. لهپه: لهناکار.

له‌پېرډا: ژنښکاکه، نیشککه، له‌میکړا.

له‌پک (باک.): دستموانه.

له‌پکه (هېو، خټ.): کووژده‌که، دوگمه.

له‌پمال (پوژ.): کووژدنه‌وی چتمک به دس.

له‌پوړت (هېورا.): نانی هنجیری.

له‌پووک (باک.): فریوساز، هډلیله‌پتی. — ی (باک.): فرییسو، گولټ پیدان.

له‌پن: زورخوړ، چلټیس، خورا، چل، چلک.

له‌پیش: نټزیک، ژمیر.

له‌ت: زوولاک، ساد، پارچه، تیلیمه، کمر، له‌تک، کوت، کمرت، نیپوه، کمرک، له‌م، لاتک، نیپټ، کسوز. له‌بتون: پارچه‌بون. له‌تکردن: پارچه‌کردن، پرین، قه‌دکردن، شق کردن، په‌ل‌کردن.

له‌ته (که.): دهروزه، سوات.

له‌ته‌چن (هېورا.): سروالکمر. — ی (که.): دهروزه.

له‌ته‌چینی (که.): سروالکمر.

له‌ته‌ره (هېورا.): تمشی. سرله‌ته‌ره: سره‌تمشی.

له‌ته‌ری (هېورا.): تمشی، سرله‌ته‌ری: سه‌لکه‌تمشی.

له‌ته‌ک: له‌گټل، له‌لا.

له‌ته‌ک ټو: له‌لای ټو.

له‌تر (پوژ، که.): پال پیوه‌نان، — بردن: بده‌ما چون، به‌لاداهاتن.

له‌تک: له‌ت، پارچه، لاتک، له‌تکه، پارچه‌پارچه، نیپټانی.

له‌تکه: له‌تکه همرمی و سټیو نییدی و شکراو. له‌تکه خوځ، له‌تکه هنجیر.

له‌تکه‌خشت: زه‌نگولټ، ناچور، پارچه‌خشتی ناپټک، (شار.) خرچان.

له‌تکه‌پووک (هېورا.): له‌په.

له‌ته‌ته: پارچه‌پارچه.

له‌ت وپه‌ت: پروانه: له‌ت‌لت.

له‌ت وکوټ: هډپوون به هډپوون.

له‌ج (باک.): شمیر.

له‌جیگه‌چوو: ډاگیراو، له‌جیگه‌چوون: ډاگیران.

له‌جیات: لبر، لبریتی. — ی: له‌باتی، لبریتی.

له‌چه: پروانه: له‌چی.

له‌جهز: په‌زیل، چوک، پوژ، به‌چاو‌تنگ، به‌رجل، قرنوس.

له‌جهزی: په‌زالت، (هېورا.) دستمال.

له‌جه‌ک (که.): له‌چک، لفک‌ی شده.

له‌چک (هېو.): له‌چکی پیچی پیارو ژنان، لفک‌ی شده، ده‌سمالی ژنان.

له‌چی: له‌وی که.

له‌حیم (ع.): له‌حیم کردن، ډاکو‌تان.

له‌خواه (په‌وا.): لخواه.

لېک

له‌خلم (هېورا.): نۆینه، (هېو.) نۆین.

له‌خمر (شار.): له‌غمر، له‌پولاواز (پو‌مه‌رو بزن و تهنه‌ها پو‌مال‌تان به‌کار دی).

له‌خت (پوژ.): له‌ش، به‌دن، قالب.

له‌خته (که.): پارچه، کووت.

له‌خشه: خمریته، پلان.

له‌خش (پوژ.): جووله. له‌خش بوون: جوولان.

له‌خشته: فریسو، ته‌فره، له‌خشت‌بردن: دست به‌زاخا کردن. له‌خشت‌بهر: فریبور.

له‌خشیایی (هېورا.): نیشان. (هېورا.) دټ له‌خشیایی.

له‌خو‌پوړدن: دست له‌ژبان به‌ردان پو‌ناما‌نجیک.

له‌خو‌چوون: بوورانه‌وه، له‌هوش چوون.

له‌خو‌پوړنه‌وه: کاربردن‌سره‌به‌تروای.

له‌خو‌پوړایتن: له‌خو‌پا به‌رموون.

له‌خو‌پوړایتوو: له‌خو‌پا به‌رموون.

له‌خو‌ده‌رچوو: له‌خو‌بایی بوو.

له‌خو‌وه: له‌خو‌پا.

له‌خو‌لیه‌وه: سهریه‌خو.

له‌ده‌ست چوو: نمار.

له‌ده‌ست چوون: نعمانی شتی، که هېوو. له‌ده‌ست دان.

له‌ده‌ست دان: له‌ده‌ست چوون و گرنا له‌ختری بوون.

له‌ده‌ست ده‌رچوون: پروانه: له‌ده‌ست چوون.

له‌ده‌ست هاتن: پی‌کران.

له‌ده‌ودان: مراه‌قه‌ت له‌تک قسه‌ی کسټیکیدا کردن، پو‌شل کردن. زور لی‌قبوول کردنی منداټ و نوکمر.

له‌ده‌وگه‌ران: به‌ودادا گه‌ران.

له‌ده‌م ده‌ره‌پزین: له‌ده‌م ده‌رچوون. قسه به‌هله‌کردن.

له‌ر: مردگ، مسری، له‌خمر، له‌غمر، چه‌کاټ، چه‌لم، دالگوشت، لاواز، بی‌توک، پوت، ناشقووت، بزموک، بی‌تین، چرچ، چورچ. — ی: بی‌تینی، لاوازی، پوتی.

له‌رست: لفاست، له‌بهرامیهر.

له‌رانه‌وه: لارانه‌وه.

له‌رانندن: له‌رانندنه‌وه، له‌نگاندن، له‌رزاندننه‌وه.

له‌رانندنه‌وه: له‌نگاندن، لاراندننه‌وه.

له‌ره: له‌ره‌کردن: له‌ریان، له‌رینه‌وه، لارانه‌وه‌ی ده‌نگ و ده‌غو له‌رزینه‌وه و جوولانه‌وه‌ی له‌ره‌یه‌کی تروا: پو‌جوولاندننه‌وه‌ی گوشتی پومدت و سمت و پان و نییدی به‌کارده‌بری.

له‌رزافه: جوړه خشلیکی نافرته‌تانه به‌کلاومه یا به‌شه‌دوه ده‌کری.

(په‌وا.) بسکوتله، بسکوتکه.

له‌ره (که.): لاواز، له‌پ.

له‌رز (بابا، هېورا.): له‌رزوک، ده‌ردیکه نه‌ندام و سهر له‌رز ده‌کات.

لەسەر ڕۆیین: لەسەر ڕۆیشتن.

نفسه ریختی: به سحر دایراو، به سحر داسه پاو.

نہش: قالک، مر، ریزہ، جہستہ، لہخت، بہدہن، بہشمن، (باک.) کلوخ،

بدچک، قمن، قالب.

لهش به‌بارة نه‌خوش، دهرده‌دار.

لەش سلخ: باش، خۆش، لەش پتەو، تەندروست، (پاک). ئیقنۆتە. لەش

ساخ یون: (باک.) بژیمن، بده نساختی، تمندروستی، (باک.)

نسخة تكملة

لحم ساخنی: تندرستی.

لش سوهك: لش سٹك۔ - ی: لش سٹك۔

لشکر (ہاکی) : لشکر۔

اشکریہ (۱۹۸۱) کے مطابق

[illegible]

استشکریه: استکرام، استکرام، استکرام

دشمنی کے ساتھ ساتھ دین کے ساتھ بھی

1953

مجلس شورای اسلامی، اسفندماه ۱۳۸۸، شماره ۱۰، ص ۱۰۰۰

مکتبہ اہل سنت دہلی

یہ سیکھ لے کہ ہوا اور زمین کا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

المسير برپیتوه: ممدال

له‌ئێڵی بێ دان (موک.): جوړه ترییه‌کی سیوره و بێ ده‌نکه، گلووری هینده‌ی مازوویته و خړه.

لەلەل: لال. بەردیکی بە نرخه.

لہرغ (کہ.): گری، دہلّو۔ لغی تیّ خست: کارہ کہی بہ جی نہیّنا، گری

تیّ خست.

لہغامہ (پڑڑ): لگاوه، لالگاوه، سووچی ہمدووک لای زاری۔

لەغەم (كە.): لاواز، لەم، بى تووك. ئەم جوگەيەيە كە سەمى پۆشراوە،

فصلنامه

لَمْعَم (كه، مړك): جوگه‌ی سمرپوټشراوه، لمغمړ.
لَمْع، لَم (باد): قوت جوړ، لمد، ډالان.

لہذا (باد.): قامیش.

لهق (خۆ): ناوێ ژووی پتموو مه حکم و قایم. (نێرده. لق.)

لههغه: جوو ته، جفته، لروشكه، لهقه نايوژتن، لهقهليدان،

۱. مقدمه : در این فصل به معرفی کلیات و اهداف پژوهش پرداخته می‌شود.

خوف تو، اندر شکرت، جعفری، چه تبه که تهنایه لاقتیک، له بدات.

۱۳۳۴ هـ : (۹۰) ، خورشید : ۶۵ و ۷۲

لہذا: شیل، (ہیورا.) گہ۔

للهوم (هـ. ا.): حة لانهم، منذ الآن، كه تتدا، اده، تند،

لههیکړا (همورا.): له نه کاو.

لههین (باک.): شتلاو.

لههیزتن (باک.): له هیست، گمه کردن.

لههیست (باک.): له هیزتن، بلههیه، گمه کردن.

لههیسټوک (باک.): گمیده کی چکوله یه.

لهی (همورا.): بهر، (فه.) لم، لم.

له یهک چوون: وهک یهک چوون.

لهیره (دهر.): نیره.

له یهک بهریوون: تیک بهریوون.

له یهک بهردان: تیک بهردان.

لهیلانچ (موک.): قاره مانى قوماړ.

لهیلانچ: محالیکى زور گموره یه له مسې خاکى نمرده لان. (جاف.)
کریستان.

لهیلان: بهر د تراولکه، سمر او، لینوفر، نیلوفر.

لهیلوپه: لولوپه، گیایه که گولی مورو بونی خوشه زور جوانه گه لای
گموره پانه.

لهیلوک: له لورگ، له لورگ، لهیلوک.

لهییز (باک.): گمه، یاری، هلپهرین، جولانه کردن، گمه یانی کوردی
نمانن: بری، جهر، چری، دییک و مریشک، گورله، کمرکی مهلا،
لاوی لى، مومه، سیگاڅ، سوزاو موما، تهرش، تاوس، تووشته.

لهییزان (باک.): گمه پى کردن. تلى دان. هه قندو — : یه کتر
فریاد، هلپهراندن.

لهییزین: هلپهرین.

لهییسى (باک.): گمه کردن.

لهییسټوک (باک.): له هیستوک.

لهیى (باک.): لهی.

لب (باک.): دان، دانه.

لبا: لجم، لنک، له کن، لای.*

لبلا: غمد، نمر، نموه، نمود، (همو، همورا.) تاتی، نممل، نممه، کا،
که چه، (زن.) غاوه، (شار.) نمرگ، (پژژ.) نمر.

لبلاوه (که، باک.): عبا یا شنیلی لباد، فرشی زین.

لبلاټوک (باک.): جوړه بهرگیکى لبادی ژانده.

لبنان: لورینان.

لپان (باک.): جولان، بزورتن.

لپهر (دزه.): ناقولآ.

لچ (که، جا، دهر، فه، همورا، سن.): له لای خه لکی سلیمانى
لیوى خوارویه. لیو. (خو، گمر.) وولآخ و ناژالآ چلیس و نمرسن یا
که فیرو خواردن دهمی. لیوی وولآخ و ناژالآ و مریه.

لچان: لیوړتیز.

لچه (کو.): دهمسوره، (کو.) جوړه ماسیه که دهمی سوره.

لچ قهوی (پژژ.): لیونمستور.

لچک: لیفکه، لفکه، له فکه، لچکی شدمو پیچ.

لچن: لیونمستور.

لچ (سیوه.): لچ، لک، (که، کو.) نى دار و نیډیکه یه.

لغار: ساخته، پاروی گموره.

لغار: لغار، دزگین.

لغاروکه: لغاروکه.

لغوه بوزی (باک.): دهمار سست.

لر: لیر.

لر (جاف.): همناسه برکى مری پییر.

لرین: نمرسن.

لرخه: قرخه، خزه، خیزه، دهنکی لمر و گمرویه، قوروت، همناسه ی
همره دوایی وولآخ و ناژالآنه له کاتى کوژانده دا.

لرخه لرخ: خرینکه خرینک، خزه خر، خیزه خیز.

لرخن: قلخن.

لرز: لوز، بادام.

لرغه (موک.): کلپه، کرپه، همل لروشین. (پژژ.) خواردنى زور به
تاسووخ — کردن. — ی ناوی: نیله، گریه.

لرغه لرغ: کلپه کلپ، کرپه کرپ، ناهنگى ناوری.

لرغ دان: قوت دان بولوآخانه، همل لروشین.

لرگ (که، پژژ.): چمشنه گریه کی گوتیه له پاش خوراندن په یدا
دهی. لییر.

لرگاو (پژژ.): لیک، ناوی دهم.

لرجه (جا، که، پژژ.): گرمه، دهنکی بمسام وه کونى ناوری. گریه،
گرفه. دهنکی تیکوتى چتیکه بکمویتته نیو بیروه. گرمه تویى.

لرگه: جه دهل، لیسه، پتشرتی، لیست، لیسته. لرگه ی موو:

تیسک. لرگه ی وانه: جه دهل وانه.

لرغان: لیسانمه.

لرغتموه: نالاستن، نالیستان، لیستنه، لیستن، همل لیستن.

لغاو: گم، گمک.

لغاهو: لغاره، — ی زاری. لغاچه، (پهوا.) قمر و چکه، له غاوه،

(همورا.) لغاوه، سرلیف، — ی کموشی: لیثاسولی.

لغوه پرکه: سبه یان له خورینى ناسنى ساردی پیوه نى چمند جارتیک چا
ده بیتمه.

لغه لغ (پهوا.): (همو.) غله غل، دهنکی ناخافتنی که سپیکه که زمانى

لهمر نه خوشی بلخ گرتی.

لف (پژژ.)، فه.): هاوکار، هاوشان، وه کو.

لفانه (پژژ.): دووانه، جمک.

لفه: دووانه.

لفک (موک، همو، همورا، که.): له چکه، له چکه، لچکی پیچی

پیوانه که له شانیه ره دپته خواری.

لنگه: لورفک، (دزه، همو.) لیفکه، لیفکه‌ی گهرماو، لیفکه.
(همو.) لکی شه‌دو جامه‌دانیه که بمر دهریت‌نوه.
لنگه‌شاهی: کوودولنگه.
لف (باک.): دان، دانه.
لفا (باک.): لوا، خوری بمرخان، بمرگن.
لفان (باک.): هه‌کا، زاخ.: جولان. (باک.) هموسار، دهسته‌جلمو.
لفاندن (باک.): هه‌کا، زاخ.: جولاندن، بلقیینه، جی به‌جی کردن.
لفای (همورا.): ریشتن.
لفک (باک.): لور، پارچه گۆشتیکی ره‌قه له‌نیوانی پیست و گۆشتدا
لیمبر نه‌خۆشی پیدایه‌ده‌بی.
لفکۆک (باک.): پهل.
لف لفاندن (باک.): هه‌کا، زاخ.: جولاندنوه.
لفلقین (نامی.): جولان، جولانوه.
لفن (باک.): سیرالمت.
لفنج (باک.): شۆرباوی سبزی.
لفیان (باک.): لشین، جولان.
لفینی (باک.): جولان.
لق: کل، گولیف، لک، لخ، لاخ، (باک.) چقل.
لقو: لق ویژ، چلوویل، لقو.
لک (همورا.): گری، لق، کل، (همو.) کمد، (باک.) تا، چقل،
گولیف، لکمداری چکۆله، چفک.
لکان (بابا.): پیوه‌نوسان.
لکاو: پیوه‌نوسار.
لکاندن (بابا.): پیوه‌نوساندن.
لکووماندن (باک.): بمرخوردن، تیک هه‌لنگراندن، بلووکومینه.
لکوومین (باک.): بلووکومینه، تیک هه‌لنگراندن.
لکین: پیوه‌نوسان.
لگن (همو.): خستی کال.
لم (بابا.): که.: لیم.
لمه (همورا.): زگ.
لموژ: لمبوژ، لموچه، که‌پیله‌ف، شرنه، پۆز، لیپپۆز، (همو.) لموز،
قه‌پۆز، دهم و لیوی وولاخ و نارالانه. — ی بمرازی: دهم و قه‌پۆز بمرازی.
لمۆز: لمبۆز.
لمووز: لمبۆز، موز: — ی بمرازی.
لفج (سل.): (همو.) لیج، لیچق، (موک.) ناپیک، نارپه‌حت،
ناکۆک.
لفهو: گری و گۆلی ماست له‌نیوانی ماستاویدا که باش نه‌گیرایسته‌ده.
گلۆت.
لنگ: کس، چت، مالآتیکه تاکی جویتیکی سازبکات. — ی گۆره‌ی،
فرد، لینک، (باک.) لاق، لولاک. — ی وی له‌هات: پتی وی بۆ نیمه

لۆر سوو. سرکی تفنگ: تفنگ له‌سهر لنگه. تاک، تا، دولینگ
گۆره‌ی: جوته گۆره‌ییک. لنگه، قاچ، دولینگ، — بار، دووتا.
لنگدان: تاودان، غاردان.
لنگه: تاکی چتیکیه که جوت بی. (پۆز.) لنگه ده‌ستار. لنگه‌فرکه:
لنگه‌فری، لیینگه. لنگه‌گۆره‌ی: لنگیکی گۆره‌ی، لنگه‌ت‌رازو:
تاکیکی ترازو، پهل، (باک.) گوه‌هر، لنگه‌کوش: لنگیکی کوش.
لنگه‌گوارو بۆ تاکی همو چتیکه جوت ده‌بی. هاوال، هاروسهر،
لنگه‌بار: تار، لبار، تابار، (باک.) بستهک.
لنگه‌بار: تا، (باد.) بندهک، (باک.) بستهک.
لنگه‌فری: لنگه‌فرکه.
لنگه‌فری: لنگه‌فری، لنگه‌فرتی.
لنگه‌فری: لنگه‌فرکه.
لنگه‌موزوور: لنگه‌موزوور.
لنگه‌موزوور: لنگه‌موزوور.
لنگه‌ک (باک.): پتی موویلیا و هی تر.
لۆ: لۆی پشتیند و شه‌دی، تووی: یک، لۆیه‌تووی: دوو تووی، چوکل:
چوکل، ۲ لۆ: ۲ چوکل، ۳ لۆ: ۳ چوکل. بۆ: ده‌چم بۆ بازار. (فه.)
لور، (دهر.) نهر. (پۆز.) بهی. گیایه‌کی سی جوهره. کمولۆ: ره‌نگ
تله‌خه، زهرده‌لۆ: ره‌نگی زهرده، ره‌شه‌لۆ: بۆگنه. (باک.) کابرا، برا،
فلان.
لۆبیا: له‌کۆمه‌له‌ی پاقلمه‌نیه. له‌پاقله‌ به‌جووکرته.
لۆپ (باک.): فمرش له‌خوری بمرز. کولرک، گومرک.
لۆت (باک.): لۆک.
لۆقه (شا.): میتۆتیکه به‌چاکی ووشک نه‌بووی له‌نیوانی تری و میتۆی
دابئی. قرقیله، هه‌نجیر یا میتۆتیکه له‌کاتی ووشک کردنه‌ده‌هیتشتا
تیرایی تیدابی.
لۆقره (خۆ.): هه‌لاتن به‌گورگه لۆقه.
لۆقره‌وان: چمه‌باز. — ی: جوهره ناخافتنیکه تیپی همر ووشه‌یدی سه‌ره و
بن ده‌کری بۆ راز پنهان کردن وه‌کوو: ناچم، چام، ناچۆم: پانۆم. به‌قه‌سی
بی ترتیب و همر وایش ده‌لین هه‌لیت و پهللیت.
لۆتک (باک.): — له‌خه‌ خست: هه‌لبه‌زینوه.
لۆتکه: قفه، قایه‌خ، به‌لممی چکۆله.
لۆتکین (باک.): بلۆتکه، هه‌لبه‌زینوه، هه‌لبه‌زین.
لۆتی: جیتی شوخ و تمرو دلته‌ی، همرزه‌کار، که‌یفچی، (باک.) نهرباش،
مه‌یرون هه‌لبه‌پرین.
لۆتی زه‌لزه‌له: (باک.) چمه‌باز، نهر که‌سه‌یه له‌سهر گورس هه‌لده‌په‌ری.
لۆچ: بۆ، گرنج، بۆچ، (پۆز.) بهی، قوورمیچاک، گرژ، — ی پوو و
جلیک، گرژی. (په‌وا.) کوریشیک بۆ به‌رگیسه‌ر پوو، قه‌میچه‌ک، —
بورن: چیندار، چرچ.
لۆچلوی: گنجای، گرژ، کورژ، — ی پوو: کۆرمیچه‌ک.
لۆچدار: چیندار، گرژ، چرچ، لۆچ کردن، چین دان، چهرمکاندن.
لۆچی: چیندار، گرژ، چرچ، لۆچ کردن: چینی دان، چهرمکاندن. — ی:
چینداری.

لۇج لۇج: زۆر بە لۇج، چىن چىن، زۆر لۇجدار، گرنج گرنج، لۇج لۇج
كردن: چىن چىن كردن، بۇرۇخسار.

لۇجى: چىرا، بۇجى، لىمىرچى، (پۇژ). بە، (ھىورا). پىچى.

لۇج (باک): جلیپتار، بەفر لە توانمۇدا.

لۇخا (ھىورا): مرازى تەرەب و خۇشپىيە.

لۇخە (دە): بەزم و شایى و ناھەنگ. ھىزار لۇخانە بەشتیکە لە
مەئىدە مالا ئى کاویژکار کہ دواى نموى خواردنى دووبارە کاویژ کردمە
و قوتیدا دەجیتە ناوی.

لۇخە لۇج (مەر): لۇغەلۇغ، قرخە قرخ، گەروو گىپىران، دەردیکە زمان
دەتارستىنى دوايە دەبیتە ھىورا و کیم کہ دەریو ئاسودە دەبى.

لۇدە: کای سواخدرار، کۆخ، کادان، (ھىور). لەمۇدە، نەنبارى کایە،
کادین.

لۇدک (باک): ھەلبەزىنمۇ، لۇدک خەو نىخست: ھەلبەزىن.

لۇز (ھىور، ھىورا): لۇزک، لۇز.

لۇزانىن (باک): لالایى کردن، لاواندەمۇ و نارام کردن.

لۇرە: جورە گۆرانپىيە.

لۇرەپ (کە): لۇلەپى مەشکەيە.

لۇرەقە: تری گەشتووە.

لۇرۇخ (باک): لىپلاڧ.

لۇرۇک: لور، لۇز، لۇلک، لۇزور جور.

لۇزور جوور (کە، پۇژ): لۇزک.

لۇزىي (باک): کەستیکە لانكى پراژنى، جورە گۆرانپىيە.

لۇزىين (باک): لۇزاندىن، لالایى کردن.

لۇزە لۇز (کە، پۇژ): کەستیکە زۆر بى ھىزور بى تىنەنە پروا.

لۇس (شا): بەزنى نەسپىندارىيە ئى لای نەستووارى و درىزە کەيە کە بۇ
کارىتە دەست بەدات. (کە) بىزار، وەرەز، لۇس بوون، لۇس کردن.

لۇس بەلۇس (پۇژ): کارە کە تىکچو و شىوا، بزنیکە گوتى درىزى.

لۇش (باک): نانى گەمە بە بى ھىورىر ترش.

لۇشک (باک): کولپەيە بە بى ھىورىر ترش.

لۇغان (باد): جىيەنە سەپىلکە، زۆر بى پىزور بى ھىزى لىرەشتىندا.

لۇغەلۇغ: لۇخەلۇخ، لرخەلرخ، دەردیکە زمانى ھەلداسىنى لە دوايەدا لە
لایە کەمە ھىورى دەکا، کە دەریو دەحەسپتەمۇ.

لۇغىين (باک): گىيايە کە.

لۇقە: گەمە.

لۇقک (باک): لۇبىي ووشک، لۇبىيا.

لۇق: شەقار، ھەنگاو، لاق، — درىز: لاق درىز، لۇقن.

لۇقاندن (باک): لۇکاندىن، غاردان، پەتاندنى وولاخ.

لۇقە: ھەم، — کردن.

لۇقەلۇق: لۇزەلۇز، قۇرتە پۇشست، بە قۇرتە قۇرت، ھۆرتەمۇرت، بە
قۇرتە قۇرت پۇشست، لەقەللق، ھۆرتەمۇرت. شىنەمۇلام.

لۇق لۇقین (باد): شىنە سەمراکان.

لۇقە ھەلە (باک): شىرنىياتیکە لە تارد و ھىلکەمۇ دۇشارو ھىلکە.

لۇقن: شەقاردىز، لۇق درىز.

لۇقین (باک): بە لۇقەلۇق پۇشست (بلۇقە).

لۇک (باک): لۇپ، ووشترى نىر، گومەرگ، ھەروازموانى،

ھەلبەز ھەلبەز، لۇک چوون: ھەلبەزىن.

لۇکان: قەلآتیکە لەکاتى پادشایەتى مىرمحمەد پاشای گەمەرى
سۆزاند دروست کراوە.

لۇکاندىن (کە): لۇقاندن، غاردان بە لۇقەلۇق.

لۇکە: پەمبىو، (باک) پرتى، (دەر)، (باک) پەمبىو، (دەر). پەمبىو،

(پۇژ)، ھىورا. پەمە، (باک) پەمبە، لۇکەيى.

لۇلەپ: — ى مەشکە: لۇلپ، دارىکە ھەردوک سەرى
خە دەھەنگەلەکانى مەشکەي دەخرتن.

لۇلک (باک): لۇزک، پەپەولە.

لۇلکەبۇز: پەلۇولە.

لۇلۇ (شکا، نە، ھ): بۇبانگ کردنى نىرنىانى بەکار دەبن.

(مەک) بىو کوردانە دەلپن کە بە زاراوەى باکوورى داخوون. ژى باپۇ،
ژى.

لۇنک: پىست. قۇتە.

لۇو (باک): لۇبىيا.

لۇوک (باک): لۇبىيا، لۇبىي ووشک.

لۇول: ساوۋ.

لۇو: گۆشتپارەيەكى خە يا ھىلکەيە لە بن پىستى لىشى مەزۇقى پەيدا
دەبى. تشىپۇ، (پەوا) تشىپۇک، (کە) لوى، (ھىور) سۆ، پەزک،

(باک) لۇک. — ى پىتەدوگى: کەک.

لۇوا (ھىور): بەرگن، (ژا) تووکی بەرخانە.

لۇوار (فە): کومبار، جورە حەسپىرکە.

لۇوان (ھىورا، کە): پۇشست، کۆکى، پىک کەوتن، لۇواى.

لۇواى (ھىورا): لىوان، (فە) چىينى، چوون، سازان، پىک کەوتن،

پۇشست. لىو: بىر، بىچۆ. (فە) لىوای بەمە: چوونە دەرمە،

و دەدەر کەوتن.

لۇوبىيک (باد): لۇوبىيا.

لۇوبىيا: لۇزک. لۇوبىي ووشک: لۇلک، لۇزک.

لۇوت: پت، لوت، کەپۆ، کەپ، دفن، بىپل، بىپل.

لۇوتەلا: لالوت، عاجزو سل.

لۇوتەلایى: پوونەدانە يەکیک. لالوتى.

لۇوتەموانە (ھىورا): خەزىم.

لۇوتەپرو: کەپەپرو.

لۇوت بىلند: بەفیز، بەدەعیە.

لۇوتپۇن: کەپرو دارسان، بەرپوونى خوتنى لوت، لوت ھاتنە خوار.

لۇوتقووار: لالوت.

لۇوتکە: پەز، (شار) بلۇسک، (کۆ). کەپک، (ھىورا) لوتەى شاخ،

تەپەلۇکی شاخی، بازگە، قوتکە، قىتکە، بەراز، (کۆ). تەقنىنگ.

لووت هاتنه خوار: لووت پڑان.
 لووخانه (كه.): بزم، ناهنگ.
 لووخاندن (باك.): كلک جولاندن، بلیجینه.
 لووچین (باك.): كلک جولان (بلوچه).
 لوخت (فه.): ږوت.
 لوور (ږوا.): پندرمونی زبان و زاردهوای چیرتنی زاخییه.
 لوو: هوزیکي گموره، دو بمشه: لووې گچکو لووې گموره ثمرانه
 همموی چوار لکن: لوو، لک، شوران، بهختیاری.
 لووچکندن (باك.): بهرگ داکندن، پیستی تنک لی کردنمه.
 بلوچکینه.
 لووچکین (باك.): پاک کردن، تیکوول لی کرانمه.
 لووچاندن: لووچین، کورچین، زورچین، بوسه گ و گورگ به کاردهبری،
 لولاندن، لیراندن، لیرین.
 لووره: — ی سه گی و گورگی، لووچین: جیگا، (دهر.) لولله. (كه.)
 جووره کورتانیکه.
 لووره لوور: نیوی دهنگی سه گی و گورگی و چهقه لییه که ده لوروتنی،
 (دهر.) لولله لولول.
 لوووی: جووره کورتانیکه، کورتانوکهی دووخلیقانه.
 لووستان: (فه.) لووچسو.
 لوو سو (فه.): لووستان.
 لووړک (همو، کؤ.): ژاله.
 لووړین: لورران.
 لووړو (شار.): پڑنه، (موک.) پڑمو، به لیشاو هاتنه خوارده ی ناو له
 گوزه ویا دهغل له کندوو و نیدی.
 لووس: مندالی: — مندالی بی تروک. لووس بیون، لووس کردن:
 فخراندن، شاییک، شاهیک. (باك.) حولی، هلوو، هلووس، هییت،
 پوس، تاس و لووس، لووس و پوس، شووت. تموار، هممو، — کردن:
 شاهین کردن، شلاله، شاییک کردن.
 لووساوک: سولواک، پلوسک.
 لووساوکه بستان: — ی خووتن: خووتن به جۆکه هاتنه خوار.
 لووسکه: نیرینه ی چیز، — بازی: نیربازی.
 لووس و پوس: تاس و لووس.
 لووش (باد.): کوللیتره.
 لووشاندن: همل لروشنی به که پو.
 لووشه: (ږوا، خؤ.) لیشمه. (باد.) لروشک. چله گیایه که وه کوو سی
 په لکه وایه له بنه وه پیوازی ده چی مه لومو سورده نیریکي نیرنیکي
 بلندو له سره یوه ۵۰ ۶۰ گولیکي گچکه ی وورد وه کوو دسکه گولی
 ده رده کات، سوریکي سپی پاته له ډکولیری ده کن. (كه.) گریان.
 لووشه لووش: وولاخ که جووی بیینی — ی ده کات، (دهر.) حره حرم،
 فروشه فروش. لووشه ی که و نمسپ و مایین، خرماندن. فیشکه فیشک:
 گریان، فروشه فروش.
 لووشدان: — به دوپیان: جووته، جفته.

لووشکه: جیفرکه، لهقه، لروشکناوړتن: جووته ناوړتن. لروشکه
 لیدان: لهقه لی دان.
 لووشکه لووشک: حره حرم.
 لووشین: همل لروشین.
 لووشمه (موک.): قایشیکي درتیه له زیندا ناوړه نگی پیوه کراوه،
 زه خمه.
 لووشک (باك.): لفته.
 لووشکی: خویتی، (وژؤ.) خور، بدهستی به تالگه.
 لوول (باك.): حیره ران، خیره ران.
 لوولاک: (باد.) درپشی، نیسکی بهله کییه، موچه، (ږوا.) سپیلی
 بی.
 لوولاق: پییر، (باد.) چوقل.
 لوولاندن (كه.): لوراندن.
 لووله: — گوزه و نیتر، — ی تافتو نیتر، ملوانه یه که به سر سنگدا
 شو پیتموه و بگاته سر ه یاسه، (باك.) بهریانک، — ی ناسن: تییرک،
 — ی تفنگی هرچی بی، بالو، (باك.) بوزیک، بوزی، کوربوزی،
 گینسین، داری زور ناستوره ده رتیه تهخته، (همورا.) باهو، — ی
 خاوین کردنمه: مراژیکه له که رسته ی جولایی. لولله کردن: خه فیزک،
 — ی دار: (باك.) بؤت، — ی چکوله: دارچی، لوره.
 لولله لوول (دهر.): لوره لور.
 لولله پور (باك.): شه پلدار، زینه تدار.
 لولله جه گمن: جووره جه گمنیکه بی گری و گول و لووس هله ده چی و
 له سره ده گولیکي ده رده کات، نیوی پوکه (پوچه) بؤ کورتان و نالاشی
 خانوان ده ست ددها و پیش بهندانیشی پی ده گرن.
 لولله لوول (كه.): لوره لور.
 لولله هین: مهسینه، نافتاره.
 لولله یی: وه کوو لولله.
 لوولندان: تیکموره پیچان، وهر پیچان، (باك.) تاپان، پیچانمه. (باك.)
 یه کیکه له مرازی که رسته ی تومنی، (دهر.) لولله که، په لرو
 (چیشیکه).
 لوولک (باك.): لولله ی گوزه یا کوپه، (کؤ.) لهیلوک، لهیلوک،
 پنجه گیایه که له لای پانه به لان وده پیوازی ده چی.
 لوولکه (خؤ.): جووره دیمکه یه کی ناوییه قامیشیکي تی خراوه. (کؤ.)
 لورلو، نی جولایانه.
 لوولوو (بابا.): (کؤ.) لولله که، نی جولایانه.
 لوولوو پور: گیاییکه له ناوی پراوه ستاودا ده روی بنی وه کوو گیزه ریه
 لاسکی لورسه بلند هله ده چی که به شسته ناستی سر ناوړه که گه لاو گول
 ده رده کات. لهیلوپور، نیلوفور.
 لوووی (همورا.): بلویر لیدان. — ژمن: بلویر لیدر.
 لووینه: گوسکه.
 لوونگ (زن، کل.): فوته ی گمراو تیه.
 لووئچ: پر به ده ستیکي درتوکه کراوه. لاویچ، (باك.) جملک.

لږيزينه (زن.): ناشومان.
 لويويي (كه.): لويو.
 لويوييت (كه.): لويوت، كهېو.
 لويويښه (فه.): پروت.
 لويوس (كه.): لويوس.
 لويوشكه (كه.): فيشكه فيشكي وولاڅه كه داواي ناليكي بكات.
 لويوشكندن (كه.): لويوشلوش.
 لها: نيره.
 لهاغه (باك.): جوړه پيچيځكه، ميتزه.
 لهون (همورا.): پارچه خاكېكه له همورامان كه بشيكي كموتوته عيراق و نمويدي كموتوته تيرانمړه.
 لي: له نمو: ليم وهرنه گرت: له نموم وهرنه گرت. لي وه رگرتن: له نمو وه رگرتن، لي دروان: له نمو دروان، لي دان: له نمودان. نموي كمسي لي نمبو. — بوري: بهخشم، چارپوشي، — بوردن: بهخشين، چارپوشي. چونكه. (باك.) توخ، به لان، بويه، چونكو. له كاتي
 قسم كردني له گمل ژان به كارد هېرئ.
 لياني (همورا.): هيلانه.
 ليان: جوړلان.
 لي بيريون: تر، تس كندن. دست لي بيريون، كوتايي به كردان.
 لي بشكراو: بسمردا بشكراو.
 لي بش هكرن: بسمردا بشكردن.
 لي پړان: نارهنزو، خعبات، حمزكردن. كورتى هيتان، كم وكورتى تى كورت.
 لي پړويون: خمرېك برون، پړياردان، خوش برون.
 لي پړون: تير كردن، تير كردن.
 لي پړوه: پړيو.
 لي پړوه: بهخشم، چارپوشي كمر.
 لي پړون: بهخشين، چارپوشي، خوكردنه قورياني، وازلي هيتان.
 لي پړوهو: له خو خوشبو، فيدايي.
 لي پړويين: بهخشين، لي پړون، چناوېرد، لي وه پړونه هيتان، بوريين، بسمرچون، وه پړونه دانمړه.
 لي پړون: ليره برون، وه برون.
 لي پړونه: ليك برونمړه، جوي برونمړه، پړاندرلو، لي پړيدراو. تملو برون، تملو كردن، له كار برونمړه، كوتايي به كردان. گه لا له دار برونمړه، ليك جوايز برونمړه.
 ليپ: فيل، فريو، (باك.) فېرېج.
 لي پړس: پړسيار كمر. لي پړسراو، پړسيار، پړسكمر، پړسيار.
 لي پړسراو: پړسياري.
 لي پړسين: پړسيار لي كردن.
 لي پړس هكرن: نه خوشيځكه، كه تمشه نه بكات و چاك نمبېتموه.
 ليپوكه (باك.): قشمير جاري، شاياني قشميري. (باك.) — ي: قشمير جاري.

لياني

لِيْز: نشيتو، جيتگای سهره ژير، سهره ره خوار. — موه بوون: سهره ژير بوون.
 لِيْز: ناريک، که له شويتیکی بهرز لِيْز بِيْتَموه خوارِي.
 لِيْزايين: نشيتو.
 لِيْزه لِيْز: کومه له داري لسمه يه کتري دانراوه.
 لِيْزه: دسته يه که له چمند کسيک پيک دهيتري بۆ ليکولينموه و برپار دان لسمه کارتيک.
 لِيْسان: لستن.
 لِيْسانموه: لستنموه.
 لِيْسه: جوی سورتو برژاوه له جياتي خروي ددری به مالآتان. ماله، ماسنج.
 لِيْسته: لزگه.
 لِيْشتن: ليسان، ليسي، لستنموه.
 لِيْسهکه: مرازيکه ناوی کومچکی داري پی لوس ده کريت لمدوای قووق کراني لباتي پهندي.
 لِيْسنمونه: ليسانمونه، ليسي نمونه.
 لِيْشوا: لاخاو، سيلارو.
 لِيْيف: داري خورما تورتيکليکي سووري تمنک فري ددها خه لک به کاري ديتي بۆ شوشتني قاب و قاچاخ لييفي پی ده لتي. لييف.
 لِيْفه: ليْفَمَش، ليْف، ميشرف، نؤپمر (ئي سهره يه) (باک.)، نؤپمري (ئي چکوله يه).
 لِيْف (باک.): ليتو، کمنار، ليتانافي: کمنارثا، ليتاچي: کمناروين چيا، ليتاسولي: لغاوی کموشي. سمرليف کرن: بسمري ليتوان ناخهفتن.
 لِيْفوک (باک.): ليتپوک، قشمهرچا.
 لِيْ قهوماو: بدمهخت، خاکسار، خمناک، چاره پدهش، بسمزمان، بستمزمان. هوار، بيتچار، تيمار، ناچار.
 لِيْک: له يهک، له ييک، ليک داپران: له يهک هه لپران. ليک بوون: له يه کتري زير بوون.
 لِيْک بوون: ليک جوړي بوونموه.
 لِيْک بوونموه: جوړي بوونموه، دوپارچه بوون.
 لِيْک بران: ليک داپران، ليک جودا بوونموه.
 لِيْک ددان: خۆ تهریک کردني دو کس بۆ نموه ي بهرمو پوي يک نهن.
 لِيْک کردن: له يه کتري جوداو زير کردن، دو خۆ شمريست ليک جوړي کردنموه، بي بش کردن، بمری کردن، ویک چوون.
 لِيْک کردنموه: له يه کتري جوړي کردنموه، دو کسمي شمر کمر ليک جوړي کردنموه، جوړي کردنموه.
 لِيْک پتر کردن: مزايده. زياد کردن نرخ.
 لِيْک نلخستن (باد.): بمرشدان.
 لِيْک داپران: ليک بوون، هه لپران، دور کمرتموه.
 لِيْکد لِيْک: يهک لسمه يهک.
 لِيْکدان: د بمر ههقدان، دو يا چمند کسيک له يه کتري بدن.

لِيْکد انموه: فلسفه، بهر اور کردن، لي وورد بوونموه، — ي دنگ و باس. راقه کردن.
 لِيْک کردن: بمرشخوارو، بمرشپراو، بي بش، هه لپراو.
 لِيْکوتن: عمل بوون، هوار بوون، ویکوتن، له پايمو ياسايان بوون.
 لِيْ کومتنموه: هوار بوون.
 لِيْ کومتنو: هوار.
 لِيْک خشان: به يهک کومتی پروکشي دوو شت.
 لِيْک خپان: له يهک هه لپران.
 لِيْکچوون: به يهک چوون.
 لِيْکچوو: به يهک چو.
 لِيْک خستن: ليکدانی دوو چت.
 لِيْک دوور کومتنموه: ليک هه لپران.
 لِيْکوت: شايان، ليتوشاره.
 لِيْک هه کردن: ليک کردنموه، دابهش کردن.
 لِيْک کردن: له يهک کردن. (بابا.) ویکچوون.
 لِيْکروهوه: پمراو، پمراندراو.
 لِيْک کومتن: به يهک کومتن.
 لِيْک کردن: بمرشخوارو، بي بش، بمرشپراو.
 لِيْ کردن: بار کردن، بي بش کردن، عاجز کردن، دهغل له ناش کردن، هارين، له ناو کردن: نهيتشتني ناو بخواتموه. ویکچوون، پيچوون.
 لِيْ کردنموه: پمراندن، پچرين، پچراندن، لي فريدان. — ي گول وميهوه: چنين، چنينموه.
 لِيْک نوان: قوچان، چوقان.
 لِيْک نان: قوچاندن، تروکاندن، داخستن، چوقاندن.
 لِيْک هه لپران: ترازان.
 لِيْک هه لپرين: ترازاندن.
 لِيْک هه لوهشان: لسمه يهک چوون.
 لِيْکولينموه: وي کومتن، لي قهکولان، ژورو ژير نالن، له بنچينه دهره ينان.
 لِيْ گهوان: وازلي هيتان، بمردان، بمره لاو سازا کردن، به لاهه نان. وه شوين کومتن، لمدو گهوان، وه دو کومتن، لي گهوان، له ي گهوان، پير گهوان.
 لِيْ گهواو: وازلي هيتراو.
 لِيْ کردن: رخنه گرتن، بمرثاقت، عديب لي دوزينموه، هه لپاردن، لي زمار کردن، ليم مهگره: به عديبي مزانه له من.
 لِيْ کردنموه: تمنينموه، لي برين.
 لِيْ گوربان: گومر ابوون.
 لِيْل: تيجل، شلوی، شيلو، ليتل بوونی هوا، ليخن.
 لِيْل بوون: شيلو بوون.
 لِيْلآت (باک.): پان، تمارز.
 لِيْلآف (باک.): شليوه، باران و بهر به تیکه لاوی هاتن.

لِيْ هَهُنَّسُوونْ: تِيْ هَهُنَّسُوونْ، سُووِيْنْ.

لِيْ هٰهٰكْهٰ رَنْهَوَه: بادانوه، پيشيمان برونوه.

لی ۱۱۱ گھرانہ نمبر: پی ۱۱۱ بادیانہ، پشیمان کردنہ۔

لییان (هورا): کونیکه له دیواریدا له زستاندا میوهی تیدا ههله گرن و زاری ده گرنوه، بۆ ههموو جینگایکی ئهو تۆبه کاردهبرئ که میوهی تیدا بشارد و یتمهوه.

لیہاؤ: شہ پوڑ.

لیپ: لزگه، سیّ - : سیّ لیزگه.

لیہان: پرسون۔

لیہا ویپ: پراویپ۔

لیہور (کھ.): لمبوزی بہراز۔

لیپوٹک: قہشمد رجار.

لیبیت (همورا، فہ): لوت، کہ پو، پت.

نستہ: (باک) لستاف، لستہ، قراوتک، شلہ.

پیشہ ورانہ تعلیم کے شعبہ کے تحت

لیپچال: مورہیا۔

لیلیچو: چټیکې سټله بده‌ست و بیدیکوره

(هــو) ليچ، ليچ

پیشہ: سیکورٹی بریڈ، سیکورٹی پریسیکوشن آفیسر

۱۰۰

لیس ہفتن (ہاکی) : لہو، اندازہ، گ، گم، تیرسہ، پلو، دینہ۔

تیسویں (پاک) : بلبر، لہور، انڈین۔

لیکھ: سکھ: زده: لہ:۔

پیشہ: () : گھریلو

پستنه (شا): گنہ، گشہ دار، تابہ دار۔

تیسرا (بار) : کہہ کر شروع کرتا ہے دایاں سینہ لٹکاتا

کے ترخان، (باک) نہنزا، (کہ، جا، میر، باد) کوتہی،

(کؤ). مرخه، داردہستیکی راستہ کہ ہیچ سہریکی خوار نہی. لیس

ليڊان: به ڪوتهڪ ليڊان. (باڪ.، همو.، ڀموا.) هيٺانهي ڪوٽرانه له بن

کوی سوارانی دروست ده کن. (پروژ). هیله ای مریسکانه لکسیر

دارو پروکس و سده ای در روستای دهان بیاید پیوسته

لیکھ: لزگه.

پیشہ: مہرور، رکنہ می نری، ارمن، بیسٹا = سی حور.

لیکھو گھ (سار): بهردیکی پر به چکیه یا به گدھر هماریکیه د

لیسہان (باک.): هه‌لنیشتنی بالندانه له هیتلهدا یا لیسیر لکی داران.

لیبشمه (جا، خۆ): لروشه (گیا)، خشت وخال، چرپ وچال.

لیبمپروو (فه): ریخۆله.

لیبض (دهر، باک، که، پۆژ): لیفته، بژی گیایانه، تیکوولسی داره خورمایه که سووک و تنکه قاپ و قاچاخی پی دهشۆری.

لیبفه: لڤکه.

لیبفک (باد): کردوولیڤفکه، کوکهلهی زهره.

لیبفکه (همورا): لڤکهی خۆ پی شوشتی، (باک). لیڤفک. لڤکهی پیچانیشه. (همورا). لڤکه.

لیبفۆک: لیڤۆک، ههزه لی.

لیبق (بابا): لیڤچن.

لیبقه: ی مده کهبی.

لیبقه لیبق (باد): قاقای پیکمینی.

لیبک: براق، بۆراک، ناڤدم، پینگاو، ناوی زار، لیڤگار، (باک). چلم، ناوی که پۆه.

لیبکۆ: ناڤدم، لیک.

لیکودنهوه: میوه له دارکردنهوه. دوو یا چهند چتی پیکهوه نووساو لیڤک جواریز کردنهوه.

لیکین: لرگاو.

لییل (باک): جووره دوو پشکیتکه. پیستی داری، تیکوولسی داری. — کردن: پاک کردن.

لییلان (باک): قوریکه تیکم به بهفری توو اووه بووی، لۆرخ.

لییلک (باد): هه لۆوک. (کۆ، باد). قایشی چیغیه.

لییلووهر: نییلووهر، بهنونی.

لییم (موک، باک، سور، فه): قهوهی ناوی. داریکه. لییمۆ، لییمۆ. نیتی نافرته تانه.

لییمدار (موک): (همو). لییمدار. (باک). بسیلکک.

لییمانه: گریمانه، بلیمانه، نمو ته پاییه که له گم کارو بهرخان دهی، ته پایی کارو بهرخانه دووای بوونیان بۆ منده لیش به کاردهبری وه کوو چلم وایه. مبینای ده ریا یانه، یانی جیگای به لییم، جیگای لییمدار، لییمدار.

لییمۆ: ترنج، ترنجۆک، داریکه به بهره کهشی ههر لییمۆ ده لێن.

لیینه (زی، ناک): کوپه ی ناوی.

لیینجۆ: لیڤچن.

لیینج (پۆژ): لیڤچن، چسپ وه کوو چسپی چریش و نیدی.

لیینجق (کۆ): لیڤچن.

لیینجی: لنگ.

لیینگ: لاق، لنگ. تاره ی چیشتی.

لیینگه: لنگه.

لیینگه فیکه: لنگه فیکه، لاق له زهیریوه وه ژاندن، منداق له زیرمو نیدا و مهر و بزن و نیدیکه له سه ره پیندا.

لیینگان: غاردان، بهزین.

لیینی (همورا): مائی، کوی، خانه کی.

لییو (بابا): لییمی وورد، خیزی وورد، لم. — دار: لییمدار. بسیلاک.

لییوان (باک): دالان، هدیوان، پیشخان، لیوان.

لییوه (زن): شپ، دیوانه.

لییویی (همورا): وه رگهراو، سه ره و ژیر.

لییی یان (باک، شهم): کهوشی داره له سه ره بهفری پیته ده پۆن. ما. (فه). می.

م: تیپتکی نابیی کوردییه. (باک، شکا). من (تانه بۆ تیپتکی به کاردی)، م داته: من دامه تق، م گرت: من گرتم. م کوت: من گوتم. م: پاناری لکاو: دهستم.

ما (دزه، خۆ، باک، بار، جا): چیا، نایا، چما، نمری؟، ما بهروا چیه؟، بۆچی نه گهر بهروا چیه؟، نمری نه گهر بهروا چیه؟، بۆچی، لۆچی؟، چی، نمدی. می، کاره مایه: کاره مییه. نمدی، ما نایوی: خۆ نایوی. ما چ بکهم؟، نمدی چ بکهم؟، غارو هۆلی سه راز. (پۆ، بۆ، بۆچی، ما باکی؟، بۆچی بانگ ده کهی؟.

ماه: بالاندنی بهرخانه. — کردن: بالاندن.

ماه ماه: بالمالی بهرخانه.

ماهاده: نیتی نافرته تیه.

مات (موک): به پهرۆش، پهرۆشدار، کز. — بوون: پنگ خواردهوه، ههست له خۆ پین، چرچه له خۆ پین. واق وهرماو شاش. — کردن: تاساندن. بی ترووسکه. دینج، کش و مات، کۆمات، بیدنگ، دۆ، دز، گپ، داکوتن، ووست، کپ، بی دنگ. قوولکهی مهرمهرنییه و ما تیتی تیدا ده کن. (پۆژ، که). تکه.

ماته (که، کۆ، پهوا): به نریک گه یشتی میوه و ته ره کاری ده لێن (میوهی فهریک). — بووه: فهریک بووه. بهردی جهه ننم. برژاندنهوه.

ماته مات: به — به هیواشی، بی دنگ.

ماتۆره (باک): بی میقدار، پهست، نرم، بی نرخ.

ماتی: مهرمهرین، (کۆ). مووشانه، (همو). ماتانی، (شا). میتینی، (بابا). مووشیتی.

ماتی: کرای، بی دنگی، کاسی، بی هۆشی، ناسایی.

ماتی: جووره تهنگیکه.

ماتۆ: پاموس، مۆچ، مروج، ماچک، (باک). ماچۆ. — کردن: پاموسین، پاموسان، پاموسین، پاموساندن.

ماتچان (همورا): مهواچان، ده لێن، ده بیژن.

ماتچه (که): نیستری می. (فه). جوانوو.

ماجننگی (کۆ): جووره قوماریکی جگینییه به پته لی دهری. (موک). محانچین.

ماچک (باک.): ماچ.

ماچو (ژا., شعبه., هورا.): دهلی, (باک.) ماچ.

ماچو موچ: دووکس همر یه کتری ماچ بکن.

ماچی (هورا.): دهلی.

ماچیچکوک (بار.): سیچکه.

مخ (باک.): فاسیله کی جوئی کمره وی تییرانه یک له یه کی.

ماخو (پژژ.): ماکر.

ماخو (پژژ.): خاوه ند, خیتی, مالمخو.

ماخولیا: ماخولیا, سوداسمر, گراو, دلدار, دیوانه, حیدال, گیش, خمدخوار, خمدخو.

ماخولیا: ماخولیا, — پی: دیوانه یی, گراوی, دلدار, خمدخواری, خمدخواری, گیتی.

ماخولیا: ماخولیا, — پی: دیوانه یی, گراوی, دلدار, خمدخواری, خمدخواری, گیتی.

ماد (باک.): پهنک, چاره (چهره), میزاج, مادی وی چوویه: پهنکی زهره هملگرمه, رق. — کردن: رق هستان. مادی من ری مایه: لیتی دلگیر بومه. کورد.

مادا: کورد.

مادام: جووره پارچه یه کی لوکه یی و پشه.

مادانگ: قهلا ده.

مادانی (باک.): جووره بوزوئیکه.

ماده: شت. (بابا., همر., هورا.): دوشه گهله یی نانیسه. (دهر., هورا.) کولیره تفنک و ناسک و گوره و خپه که به تملندوری برژی. (خو.) هورامانی, (دهر.) نانه شینه, برین پیچان.

مادهک (باک.): گامیش.

ماده کویی (باک.): بهدخور.

ماده خوژ (باک.): شاد, پسند. مادخوژ کراو: پسندکراو.

ماد: نهژی. ماری کمرانه. (باک.) جووره ناسکیکه. — گهز تو: مارانگاز.

ماراژوک: ماراژوک. گیاییکه له هوره لی شمردا تا به یانی بستیک بلند دهی که پژوی لیدا پیر دهی. شو گیایه له کاتی بارانه دا دهی. به هیلکمره پژومه سور ده کرتومه.

ماران: سرداو, جیگایه کی ساره به تییدا را گرتنی شراب و زه خیره.

مارانه (فه.): مژانه.

مارانگاز: مارگهز تو, گهز ته. مارانگهز تو. چاره ی له کوردستان دا نوانن: (۱) تریاک. دهلین: کممیک جیگایه کی بکرتی و تریاک لی لسمر دانری به لان تریاکه که تهر بکرتی نموسا دانریست. زور تاقی کراوه تهر به دوویشکیش زور باشه. (۲) ناور. دهلین: جیگایه کی کممیک ده کرتی پؤلوی نوری لسمر داده نری نموسا کممیکه ناوساوییه کی دیته خواره تا تهر و نهیشیتومه. به دوویشک زور تر تاقی کراوه تهر. (۳) پووشوی نیسوداری. دهلین: شو پووشوه ی که دهیکوشن ویک دیتومه که بهر ده دیری زلی دهیتومه به ناور بکرتی و لسمر

ماره

جیگای مار پیته درای دانری تا همره وی دهسوتی ژهره کی تهر و کز ده کاتومه و دهیکاته پلوق و دهردی و کابرا له مردن پژار دهی. (۴) بهری تاوسی. دهلین: کچه نینگلیزیک له هیندستان مار پیته ده دا گهلیکی لسمر کز بونه نه یاندمزانی چی لی بکن که چی هیندیکی پیر ادهرد که وای دیت دست به چی سبیله کی پر کرد له بهری تاوسی و کیشای و دووکهله کی لدم و لووتی کچه کی ده کرد. کچه که چاری ههلیتاو کممیک وه هوش هاتومه تهر و سبیله کی له ده می کچه که نار پیی کوت بکیشه که کچه که چمند نه فسیکی لیدا تهر و چاک بهزه. (۵) سیری تهر و ووشک. دهلین: جیگایه کی کممیک ده کرتی و سیری به کوتراوی لسمر داده نری و دهیستری. (۶) گورمه. دهلین: همر چندی که نهستور بویی, گهلا و لاسکی گورمه به کوتراوی لسمری داده نری به شو و پژوئیک چاک ده کاتومه. (۷) نیشادر. دهلین: نیو میسقا نیشادر له ناویدا بخوا و هیندیکیش له چی ده می ماری بدات مارانگهز تو چاک دهیتومه. (۸) بونخوشکه. دهلین: گیایه که له زرخمالان دهی به مارو دوویشک و که چالی زور باشه. به تهری دیاره به لان به ووشکی کممیک تهر ده کرت لسمر جیگا گهزراوه کی داده نری که کرتی. به کرتی که که حمراره تی زور بی لمنتی ناویدا زور ده کرتی و تیتی ده دیت. (۹) گیامار: دهلین و دیتومه: پنجه گیایه که تا دوویست ونیولند دهی و له بنوه چمند لقیکی باریک ههله چی و له بنوه تا سمری به بلای به قهدهر پانی قامکیکی دو جوته گهلا یه کی بهرامبر یه کتری ده ده کات له لای سمرهوش همر گهلا یه کی کار تیه کی چکوله ده ده کات که همر یه کی ۳ — ۴ گهلا یه چکوله ی پیته دهی. گیامار بونی خوشه به لان زور تاله. گهلا یه کانی وه نی پتانه ی کیری و سپی ده چی. گولی گیاماری له لای سمرلکه کاتومه هینده ی بستیک گولی سور یا سپی یا شین دیتی, شکلی گوله کانی وه گولی گیامار چاومژمزه ی ده چی. بنه کی لمزویدا به قه قامکیکی نهستوره به پشهی ورورد زور داپوشاره. شو گیایه به مارو دوویشک جیگایه کی ده کرتی و له گول ماستی به تیکه لای لسمری داده نری و دهیستری و دست به چی چای گیاماری چمند نیستیکانیکی ده دیتی. زوری چاک ده کاتومه.

مارانگهز ته: مارگهز تو, پژگار دیتو, تالوی پژگار چمشتو.

مارانی (دزه.): چتیکه خپ بهژنر تهر.

ماره: مهر. — کردن: ژن ماره کردن. — بهرین: ماره پیرن.

ماره: راوکه.

ماره وژا: مارزا, هورق پیسای کار و گوئلکانه.

ماره خوژه (که.): قوپی. دوولقدهر. ورل.

ماره زیچگانی: (همر.) گمه یه که ۱۴ قورتان لی ده دهن.

ماره زینو: هزار پی.

ماره که (باک.): زین.

ماره کوژ (هورا.): دوویشک.

ماره یی: هشتیک, هشتیک. — لیک هاتن: پی شان, — لیک نه هاتن: پی نشان.

ماره ییچ: (هورا.) میزه گا, (دهر.) گامیزه. جووره دپوویتیکه. چمشنه پیچیکه. — ی جگر: جگر مار پیچی.

ماره دم (کل.): جووره تفنگیکه.

ماره وی (هورا.): شکاندن.

ماروز (موک.): نه‌فرهت لیټکراو.*

ماروزا: ماره‌زا.

مارپس: جنیټیکه به پیاو ترټان دمو ترټیت.

مارو (زن.): هیتشت، لیټکمران.

مارستان: نه‌خوشخانه.

مارگه‌زقوو: مارگمزه، نموی ماری پیټره‌دابی.

مارگییر (باک.): مارگل.

مارگل (باک.): بالنده‌یه‌که، مارگییر.

مارگیسک (باک.): جوړه ماریټکه.

مارماروک (باک.): سووسه‌مار.

مارماسی: جمرپی.

مارماریشوک (باک.): مارماروک، سووسه‌مار.

مارمارافټ (هرو.): گمه‌یه‌کی مندا لانه‌یه.

مارمیزولکه (کف.): مارمیلکه.

مارمز (باک.): زه‌روو.

مارمیلکه: (کف.) مارمیزولکه، مارمیلوک، — ی گموره: دالک‌مارانه.

مارمیلوک: مارمیلکه.

مارنه‌گم (هرو.): چکمه، جزمه.

مارو (بابا.): بمش، قمشان، ره‌شمو لآخ، نمسپ یان ماین که نیټچاوانی سپی بیت.

ماروټوک: ماروټوک.

ماری (باک.): میټینه‌ی چمند جوړه بالنده‌یه‌کیه.

ماری فلو: ماری ناوی.

ماری فالیټوټی (موک.): جوړه ماریټکه، ماری تالنتوټی.

ماری ره‌ش: جوړه ماریټکه.

ماریزه: گیاه‌یه‌که هینده‌ی بمزنیکی بلندو گه لای وه‌کوی میټی دینی به کولای به خویوه ده‌خوری لغنیټو شیریزیشی ده‌کن.

ماری کتکی: قووله وه‌یاب.

مازگ (فه.): نیټره‌پاستی پشت.

مازپ: نه‌خوشی ممرانه.

مازماز (باک.): خمرت، به‌رانی دووسا لانه‌یه. — خساندی (باک.):

به‌رانی دووسا لانه‌ی خساره. خمرتی خسار.

مازټوخ (هرو.): به‌رماټ.

مازوټی: توروټیکه جیگای خوی به جی بیټلی و بجیټه لایټکی دی.

مازوو (باک.): کز، مازی، مازوج. — کردن: مازی چنین.

مازووفان (باک.): خانه‌خوی، میټواندار.

مازی (کز.): مازوو، (هروا.) پشت.

مازی پشقی: گرتی پشقی.

ماس (هروا.): سوداسمر، گراو. ماست.

ماسان: نمستورویون.

ماسوگیټر (هروا.): ماسیگره.

ماسوای (هروا.): ماسی.

ماسه (باک.): میټر. کتله، لم.

ماسیزان: له‌پیش نیسلا مییه‌تدا شاریکی گموره و کونی پیشکټوھی لورستان یوه له‌ناجیه‌ی ترهان له‌لای پاستی ختی سیمره.

ماسیت: (باک.) تروله. میټت.

ماسستاو: — کردن: ریایی کردن، ده‌له‌چک، ده‌له‌چک، (هروا.) ماستاو، شیناو، ماستوا، چه‌قل‌ماست. چه‌قل‌ماست. — سارد کردنه‌و: ریایی کردن، کلک‌سوروه، پوالت، خوله‌لیدانین.

ماسسته‌ک (باک.): په‌حی.

ماستهوا (باک.): ماستاو.

ماسک (بابا.): مه‌یټمر، به‌رچاوتنگ. (کلن.) ناسکی می.

ماسکه: مسخمره.

ماسکیش: گمرا.

ماسوله (بانه.): جوړه برنجیکه له‌نیټوانی سهدری و گرده‌ییدایه.

ماسوور (باک.): قه‌فی قامیشیه. زاویه‌دار، گوشه‌دار.

ماسووله (بل.): جیگایه‌کی کمیتیک نمستوری وه‌کوی ماسی له‌لشی مری، ماسوولکه، تیسمالکی گوشتی له‌شیه. — کوټره: ریخه‌لټوکه کوټره، ماسوولکه کوټره.

ماسوولکه: مالتوسکه، په‌سه، نمو کوما گغه درټانه‌یه له‌کاتی به‌با کردنیدا له‌کای جووی ده‌بیټمه. (هروا.) ولمه. ماسووله، نمو گوشته نمرمانیه که به قوټ و پټو و پانه‌ویه. — ده‌زووداره‌کان: ماسوولکه‌ی باریک و داودوه.

ماسوولکه کوټره: ماسوولکه کوټره، ریخه‌لټوکه کوټره.

ماسی: — به‌خیټ کردن: (باک.) داسی. (هروا.) ماساوی. — گرتن، — به‌درکداره‌کان. (باک.) به‌رات. — په‌شک. — بزری. — زهره، ماسیه زهره. — جمر. — چه‌له‌کی. — مرتالک. — فله‌ی. — کولووچمار. — پولا. — رجوو. — سمرنگ. — شپوت. — تریوی. — سمرک. — سمرگولک. — سمپلک. — شلق.

ماسیان: هه‌لامسان، به‌ستن، به‌سته‌لک.

ماسیازوه: په‌ق هه‌لاتو له‌بهر ساردی، به‌ستراو.

ماسیه‌په‌لکه: جوړه ماسیه‌کی پانه. — زهره: ماسیه‌ی زهره، جوړه ماسیه‌کی زهره، زهره‌ماسی. — گوټه (موک.): جوړه ماسیه‌که.

ماسیه‌وان: پراوگری ماسیان، (باک.) ماسیفان. — ی: کاری ماسی گرتن.

ماسیه‌ره (فه.): سستمر.

ماسیفان (باک.): ماسیه‌وان، پراوگری ماسیان.

ماسوگیټر (هروا.): قاق.

ماسیگره: بالنده‌یه‌کی سپیه گوشتی ده‌خوی.

ماسیگره‌ک: (نمرده.) زقارله. (باد.) تمستزینک. قاق.

ماش: ڪردن: مانجهي ٺارو. — و برنج: تمنيا بڙيشي به ڪاردهري ڪه پڙهش و سڀي تيڪه لاو ٻووي.

ماشندن (موڪ): ڪوتاندوه، ڪروشتن (باشينه).

ماشه (موڪ): مقاش، پنگرگر، پدلگر، (باڪ)، پدلگر، (خو). پنگرگيتش، مەقەش، ڪلافه، ګاسڪ، (باد)، ګازڪ، (باد)، بشه، سببھ لان: لئيتويا له ڪنار چوماند به تانوک و نيدبي چتيڪي دروست دهڪن ماسي دهچته نيئو دهیگرن. به — ګرتن: چسڪ دان. — ي تفنگي: مەقەنزمه. — ي ٺاوريشي: چهڪه.

ماشهر: ڪلافه بھنيڪه لئيتوان دوو نمڙنودا همل ده ڪرتهوه. — ي بهني. (شار). تاقمي جولاڻي.

ماشهره (ڪو): ګيا مامزه وهڪو ڪمر خنڪينه وايه.

ماشته (ڪل)، زن، ڪو: ڪولوانه.

ماشتن: مالين. (همورا). مالآي.

ماشزان: ګسڪ دران، مالٺان.

ماشڪ (باڪ): ګيا يهڪه.

ماشوت (باڪ): ڪرمي ڌاري.

ماشين: مهڪينه، سهياره. — ي درووماني: ماڪينه ي جل دروون. — ي ڀڳاي ناسن: قيتار، شمعنده فمر.

ماشين: مالين.

ماشينه: شورباوي ماش. مهڪينه، چمرخ.

ماشينهوه: ماشين و ڀاداني همموو شتيڪ.

ماشيننگ (باڪ، باد): باشوڪه.

ماشف: حق، بافت. (خو). ګه. — ي پاشه پڙڏانان: مافي پرياري چاره نووس.

ماشفته (همورا): ڪرميڪه لئيتو ګيادايه چقلي ګياي به لئيشيهوه نووساوه ٺاڙاڙ ڪه بيخوا پيٽي دهمرئ. دهردتيڪي ٺاڙاڙان و مرڙيانه. خوره. ګيا يهڪه مالآت بيخوا پيٽي دهمرئ. (پڙ)، پٽنج، (گهورگ و منڱور) ګيا پ. له لاي مهروخي سورقه ڪرميڪي ګچڪيه لئيتو ڪاو ڪوليدايه مهر بيخوا پيٽي دهمرئ.

ماف (باڪ): چونڪور، وهڪور.

مافوره: فمر شتيڪه له خوري بهرز دروست ده ڪري، خالي، خالي، خالي، مافوره: بڪو، بسڪو، (باڪ). لڙپ. — ساز: مهفوره ڪار.

مافوول: بهر پڙ، سمنگين، بهروو، سمنگين و ګران. — ي: بهر پڙي، سمنگيني.

ماڪ (ڪه): هٽلڪه ي ګونييه. (فه). تفنڪ، ڪونه لسوت. ګليڪه همرتي دوشاويه. مسمتي و سرخوشي. ٻنچينه. ميڪرڙب. ٻنچينه ي بريٺان. — ي خميرڪه: (باڪ). پارزا. ڪوتان. پارزادان. — ي لي پيس ڪردن: تمشنه ڪردن. (باڪ). داڀڪ، داڀڪي ٻنچوهه بمرخ و ڪارييه. مٽي. مٽييه. (همورا). خالي ګهوره و پهلئ ګهوره. پارچه خاڪيڪ و نيدبي. (باد). داڀڪ. زماني داڀڪ. له زاراهي ڪونيشدا به ڪار براوه وهڪسو دوڙمنيڪ ګازي دوڙمني خوي ڪرد گوتي: هدي نمسي من ٺڌ ڙن ماکي ته ګاي: واي همسي من ڙن و داڀڪي توڙي ګاي.

ماڪاش (باڪ): خيل.

ماشينڪ

ماڪاو (ڪه): ماڪاوي برنجي. زموي مهريزه ڪردنه چمند به شتيڪ بڙ ٺاودان.

ماڪمر: ماخمر. ڪمري مٽي. مٽڪمر.

ماڪمو (همورا): چييلي.

ماڪمور (سو): مهسدر.

ماڪيش (باڪ): پلاو پارزن، قاپيڪي ڪون ڪونه بڙ چت پالاوتن.

ماڪينه: ماشينه، چمرخ.

ماڪه: ماوه.

مال: مزلڪ، ڪردنه: ساڄ ڪردنهوه، ماف سوور ڪردنهوه. ٺهويه ڪه مري هديي، دهست پي دامالين، هموري، پارهيهڪه له بري زير و زيو و جل و بمرگ يا له جياتي خوين بدرئ به مالي بوڪي. ڙني خاوهن مال، خاوهن، خانواوه، مندال، (باڪ). پمرگال. (همورا). يانه، (لو). خانه، ڊيلييز، خواه مالي، خواه ديتي، سامان، پروانه: مالآت، مالدار، مالداري، بي — (باڪ). بي دارمال، همزار. به —: دهولمفند، خاوهند —. — ڪردن: مال و ناومال پيڪموره نان. جوڙي بوئوه، مالتيڪ بڪرته دوو يا چمند پارچيدڪ. زني وولاڄ و ٺاڙاڙانه. — اته نافي: ميمنون، مالآت ٺاوه دان. — ا خوي: مزگوت، مالي خوا. زهڪات.

مالآت: ماليات، وهلس، (ڪه). وولس، دهولمت، بزن و مهر و رهشموولاڄ، ٺاڙاڙ، (باد، همورا). ٺاڙهڙ (پي وورد). ګاو مانگاوي نيدبي، رهشموولاڄ، چاروا، وولاڄ.

مالآڻا (باد): مالآوا، پيٽي بدخير. — ي: مالآواي.

مالآن: مالآتن، مالين.

مالآو (پڙ): مهله.

مالآوا: مالآوا، بدووعا، سوياس. — ي: شوڪر، مالآقاي، مالآواي، سوياس ڪردن، سوياس.

مالآي (همورا): مالين، مالآتن.

ماله: (همو). مالنج، مڙه، همري يي. — ڪردن: مڙه ڪردن. (ڪه). مالووي جوتي. دهردتيڪه له دهم و چاو يا له ګهرووي ڙني ٺاوس دي. مالهر: ګسڪ ليدهر، مالشته.

مالهومال: ګمران به مالآندا.

ماليات (باڪ): بنماله.

مالبنان (پڙ): مهلبند، قوناخ.

مالبنند: مهلبن.

مالپوپن: دزي لي ڪردن به پريني ديواي خاوهن و چورنه ڙوروهوه.

مالشڪين: ڪولينهوه ي مال بڙ ګمران به دواي شتيڪدا.*

مالچه هنو (باڪ): جوانوي مٽي.

مالخو: خاوهند، (باڪ). مالخوي، خاوهن، ماخو.

مالخوي (باڪ): خاوهند، خيوي.

مالخي مال: خاوهند مال، خيوي.

مالخير (باڪ): جووره تفنگيڪه.

مال ڪلاو: مال ويران، مال ڪمباخ.

مآلدەر: دهرلمه‌مند.

مآلدەر: دهرت بلار، چاوتير، دلفراوان، به‌خششكار.*

مآلران: گسك دران، دامالان، دامالران.

مآلداری: شابوری، وهرام، پاشه‌کوت، دهرلمه‌ندی، گردواری، گردوکر.

مآلزاروک (باک): پردان، تولدان.

مآلسته (باک): رهنگ‌کر، رهنگین.

مآلشن (باک): رهنگ کردن، نه‌خش کردن.

مآلشت: شیلان.

مآلشته (لو): گسك لی‌دهر (کنناس).

مآلشتن: گسك لی‌دان. (بماله).

مآلشنه

مآلک (باک): خانوچکه، خانوی چکۆله، کۆلیت. کالان. مآل و سامانیکی کم.

مآل ریک خشت: دانانی کل و پهلای ناوماال به ریک و پیک.

مآلکه‌ک: له باسی هملبه‌ستاندا به‌کارده‌بری، به‌وانه فهره‌نگی کوردی و فهره‌نسی.

مآلکه‌ین: موفلیس.

مآلم: پیای نایینی جووله‌کان.

مآل مآلنی (همر): گمه‌یه‌کی مندالانه‌یه.

مآلماوک (باک): جورره هملپهرکییه‌کی کوردیه.

مآل گورن: پاره پاشه‌کوت کردن.

مآل گور: نه‌وی پاره پاشه‌کوت بکات و خمرچی نه‌کات.

مآلشیخان (باک): توتیل، میوان‌خانه.

مآلنچ (خو، سو، دزه): مآله. — کردن: مآله‌کردن.

مآله‌دهر (همر): کاتیکه له به‌اراند که دیه‌تیبیان مآلان به‌جی دیلن.

مآلوجه: مالوجه، گیاه که گه‌لای دریزه وه‌کو لاولا وایه.

مآلوجه: مآلی بچورک.

مآلوس: به‌رازی می.

مآلوسکه (کو): نه‌کو‌مای ده‌غله دریزانه‌یه که له ده‌می به با کردنی‌دا له کا جروی ده‌بیتنه‌وه.

مآلوو: (باد، تهبان، همر) ره‌سه، مآلنچ، شقنه، شنگینی، مآله، مآلگیر.

مآلووسکه: جیگای دار و قامچی هه‌لایسان.

مآلویران: مآل کارول، مال کم‌مباخ، لی قوماو و چاره‌دهش، هه — خۆم: هه لی قوماو و مآلکارول خۆم.

مآلوینچه (پوژ): مآلوجه، گیاه که بۆزگ چواندن زۆر باشه. لاولاوه کتیریه.

مآلوینچه (بابا): مآلوجه، گیاه کی پره‌انه.

مآل ومانان: خاوه‌خیزان.

مآلهات (باک): خانمدان، خانماده‌ی نه‌جیب و شریف. (باک) — ی: خانمدانی.

مآلی: کمری، متو، متو، خانه‌کی، لیینی.

مآلیات: باج ساندن.

مآلیاوا: مآلآوا، پنیوس، نه‌وه ده‌می لای تیوه‌مان خویش. وشه‌یه که له‌کاتی به‌جی هیشتنی کسیتیکی یا چمند کسیتیکیدا به‌کارده‌بری. (همر) (خوواجه‌نی. مهنون، سوپاست ده‌کم. — ی: مآلآوا. سوپاس.

مآلیان (لو): مآلیهات.

مآلیسوک: چله گیاه که نیو گز بلند ده‌می پهلکی وه نی ترشوک‌ی باش ده‌جی به‌ره‌کی سوره وه‌کو ده‌نی سماقییه و ناخوری.

مآلین: سونمه، مآلشن، دامالین، (لور) مآلیان، (همر) مآلای، گسك لی‌دان، دهرت پیداهیتان.

مآلینه‌وه: کۆکردنه‌وه سهر یک.

مآم: برای باوک، (باک) ناپ، (باک) هاپو، ناپو، (پوژ) مآمک، مآمق، ماتک، (فه) نام.

مآما (که، همر) (ننک، داپیره).

مآماله (همر) (جالالوکه. خالخالوکه. پسرینزیک پسر ویکه‌توره.

مآمالی (همر) (مآله).

مآمان: (باک) پمراج، مام‌چهر، نه‌وژنه‌ی یارمه‌تی مندال بونی ژنان ده‌دا، (لو) مامو. — ی: پمراجی.

مآمه: له‌کاتی بانگ کردن مامدا به‌کاردی، مامق، (همر) (ننک، داپیره).

مآمه‌جووچ (کو): بابۆله‌ی نانی.

مآمه‌ش: عمشیره‌تیک کورده.

مآمه‌فند: نیوی پیوانه.

مآم به‌رایه (موک): تری دوشاوی، جورره تریه‌که.

مآم جیروفتوکه (بابا): (موک) پالغۆزه.

مآمچه (فه): مامچه، مآمان.

مآم ده‌زویل (خو): ده‌زویل (گیاه که).

مآمر (دهر، که): مریشک.

مآمره‌چینی (که): مریشکه‌چینی.

مآمردهش (پوژ): بالنده‌کی ره‌شی ناوییه وه مراوی ده‌جی.

مآمرغ (باک): بالنده‌ی چکۆله.

مآمر

مآم ریواس: گیاه کی کیویه وه نانی حاجی له‌گله‌کی ده‌جی به‌لآن گه‌لای له نیی وی پانتره کسیتیکی کرم‌داری به‌کالی یا کولیوی یا به چیشته بیخسوا زۆر به‌سورده، (باد). توله‌ترش.

مآمز: ناسک. نیوی نافره‌تیه.

مآمه‌زه: مه‌موز. ناسنیکه پوله‌که‌یه کی پیویه له پستی پانییه چه‌کمان ده‌دری تا زربینگه‌ی لی بی و وولاخیشی بی لی ده‌خوی و له‌پیشدا پالوانان به‌کاریان ده‌برد.

مآمش: کپ، بی‌ده‌نگ.

مآمز

مانگ: هديش، هديويي، هاييشف، هديوو، مانگي ناسمان، مانگي سي پوژ، (هورا.) كاوت، مونگ، ههفي، هموي. — ي پوژووان: رهمهزان، مهه، ۳۰ پوژ: سهووروك. گيراني: — مانگ گيران. — ههلاتن: دهركموتسي مانگ. دهرديكه توشي مندالان دهبي. — ي يهك شهوه: هيلال.

مانگا

مانگا: (هورا.) چيقل، مانگاوه، (باک.) چيلهک، (هورا.) چير، (بال.) چيپوک.

مانگادوشه: گادوشه، نمر باديبه که مانگاي تيدا ددهوشري. **مانگار:** باقي.

مانگاماسي: جووره ماسيبهکه، (دهر.) باقو.

مانگانه: ميمک، مهي.

مانگاي: (هورا.) مانگا.

مانگهپوژ: (زن.) مانگشمو.

مانگشمو: پروناکي مانگيه، هويشمو، هويوک، (باک.) تاظهي.

مانگ پوو: نيوي نافره تيبه.

مانگ وهگرفن: مانگ گييران.

مان گرفن: نيزراب.

مانگ گييران: گيراني مانگ. برزيووني بهشيک يان سهراپاي مانگ لمر کاتهي ههلاتوه، ليمر شموي زهوي دهکميته نيوان پوژ و مانگ و لي ناگهري تيشکي پوژ به ترواي بگاته مانگ.

مانگير: (باک.) مالمو (ني جووتي).

مانگي: ماندوو، مهي. — تازه: هيلال، — ي چارده: چاردهچهفي. — ي نوي: هيلال، — ي يهکشوه: هيلال، ههيفا نيک شهفیه.

مانن: ماندووکردن.

مانيا: (هورا.) ماندوو.

مانياگ: ماندوو، شهکت.

مانياي: (هورا.) ماندوويرون.

ماوه: (هورا.) کوين، چهکوچي گموري بمرد شکاندييه.

ماوهي سربوون: ماوهي مت بوون.

ماوت: پارچه، چوخ، جووره پارچهيدکي خوورييه.

ماوت مال: فرش.

ماودا: ماره، مارا، نيوان، ممردا. — دان: مهيدان دان.

ماولويي: هوژيکي کورده کموتونه ته نيواني گمردی و خوشانوان.

ماووزه: جووره گوزانييهکي کوردييه. ماويزه، ماووزه.

ماوزو: بهجي هيشتن.

ماويي: (بار.) بهرازي مي، مالوس.

ماوييزه: (باک.) تفنگي ماووزه.

ماه: چيا، شاخ، کيو، شکي، کيوتکه يهگجار سهخت و بلندبي.

ماههر: (ش.) ماکر.

ماهشهل: (باک.) قاييه ميوي.

ماهون: (باک.) ماهي. دهسکي چهقويه له داري ميوي دروست دهکري.

مام شهبهقه: ددانهمشکه.

مامک: (باک.) مهتهله، تشتموک. (پوژ.) مام.

مام کور: تيرهيهکه له بادينان.

مامگ: (ش.) مام.

مام ميراني: گيايهکه بنهکي دهکوتري و به ووردي وهک توژ دهخوري بژ زگ نيشو مايهسيري زور باشه.

مام فليله: (خو.) گيايهکه وهلاولوي دهجي.

مامو: (هورا.) مام، مامه.

مامووه: شيرهی خوژييلک.

ماموتک: (دهر.) زانا، (هورا.) ژييرلژ، ژيير.

ماموخ: (باک.) ماموک، جووره ههلووجهيهکه.

ماموره: جووره ترزيوتکه.

ماموزا: (باک.) ناموزا (بوکچ).

ماموزلا: بن ناموزا.

ماموزن: ناموزن.

ماموستا: ماموستا.

ماموستا: زانا، زانمر، سهيدا، ماموسته، ماموستا.

ماموک: (باک.) جووره ههلووجهيهکه، (باک.) ماموخ.

ماموسته: (باک.) ماموستا.

مامي خالوس: (هورا.) گمديهکه.

مامييرپ: مامييراني. زهرده چيوهيهکه گر و پتيره دهنوسي.

مام مييراني: مامييراني، گيايهکي تاله بنهکي به ووشکي دهپکنه توژ و دهخوري، بژ زگ نيشو و مايهسيري زور باشه.

مامييتي: مامييتي.

مامييتي: (باک.) مامييتي.

ماييز: نه قيره.

مان: ناوازي چاوگ وهکور: دورومان. پاناوي لکاوي کسي يهکمي کو: دايکمان. ژيان، مايين (بيته)، مانوه. جغه، يق، هوک، وپک، — گرتن: سل بوون، پک گرتن، زيزبوون. — گرتن (کمر و وولاخ): ههلتيزان، ههلتيسکان.

مانا: معنا. مانا ليذانهوه: پوون کردنوهي واتا. — يي: معنوي.

مانهکي: (پوژ.) ماندوييتي.

مانهوه: مان.

مانتين: (باک.) جووره پارچهيدکي ناوريشميه.

مانند: دواپوژ.

مانندو: کشتهنگ، کشمن، کفت، شق، خاروفش، دهوخ، مانيا، شهقي، شهکت، ماندبي. — بسون: قهرمليين، (هورا.) قهميين، لهبيکين، چروسانهوه، دهوخين، جهفليين، نهرخين، بهتليين، (باک.) ههفان، وستان، وهستابوون، وهستيان. — کردن: (باک.) نهرخاندين، بهتلاتدن، دهوخاندين، ههفاندين، چروساندهوه، چروسانهوه، لهبکاندين، قهرماندين، قهرملاتدن، ههرشاندين. — نعي: شهقي ته.

ماهوه (باک.): راهب. کاره کهر.
 ماهی: شاخیکه لروس و مهیلوه خوار بیت، بدهسکی خه نجه رانیس ده لئین که سپی بی، جوهره نیسکیکه ده کرتنه دهسکی خه نجه ران. ماهون.
 ماهیچ: گوشته نهرمه ی بی.
 ماهی دهشت: محالیکی گهره یه له خاکی نهرده لاندایه چهن دین هوزی تیدایه.
 ماهی زهره (جا.): قولایی قهدی شاخانه.
 ماهینی (زا.): ماین.
 مای (هورا.): هلدیز.
 مایان (باک.): همیینی پهنیری.
 مایانوک (باک.): توانه ی کده پوین.
 ماهیه: ماهه، سهرمایه، دهست مایه. — ی کاروکاسی، هیولی، ماده. — ی نه خوشی: جرشوم. دوز، هوز. به —: نهوه ی مایه ی هه بی. بی —: مایه پروج. (هورا.) ماهه. هون، مایان، مایه بۆ پهنیری.
 مایه پووت: نابوت، سهرسهری.
 مایه پووج: نابوت.
 مایه دار: سهرمایه دار. — ی: سهرمایه داری.
 مایه سییری (هورا.): بیوه سییری.
 مایه میو (موک.): ترتیه کی سپیه دهنکی له نی فهرخیی کورتتره. دهنکی هه یه.
 مایه نده (باک.): نیدی، هه تا هه تایه.
 ماین: ماهین، مانهر، مان.
 ماینه: می.
 مایچه (کهل.): پارچه زیتیکه له نیهره راستی بهر مهور و گهرده بنه دیدا ده کری. (موک.) نیستری می، مایچه، مه یه. نهرمه ی بی (گوشت).
 ماین: ماین، وولآخی بهرزه، ماهین، (باد.) مهین. مان.
 ماین ماینانی (هورا.): گهمه یه کی مند لانه.
 ماینه (باک.): میتینه.
 مه (موک.): نیمه، به لآن به تمنی به کار نابری، به مه یان گوت: به نیمه یان گوت، دای به مه: دای به نیمه. (زا.) نیمه: پیشگری نه هیشته (مه خۆ).
 مه بادا: نه وه کوو، نه کوو، نهک.
 مه بهس: نه چک، خه له سکوو، سهردل، گاقین، مه بهست، نیشانه، نامانج، مد نارمانج، دلخواز، مراز.
 مه بهست: مه بهس.
 مه بۆ (هورا.)، پاوه، خا، ژاوه. (دهبی، نیبی، غمبۆ: نابی). — (هورا. گهرمینی): نابی.
 مه بۆ (هورا.): ده موی.
 مه قاره: مه تهره.
 مه قهر (زا.): ماده.
 مه قهره (باک.): مه تاره، توره که یه له پارچه یا تنه که بۆ ناوی به کار دهری.

مه قان: قه لخان، مه رتاق، مرتاق، (لو.) نه سپهر، (موک.) پهنیری که له نیهره توره که یدا چۆر ابیتسه و بو بیتسه سه لکیکی زۆر زل. — گیر: مه رتاق گیر.
 مه قه: کونکهر.
 مه قهریز: پشت بهرد یا دیوار و جیگاییکه شه ری لی بکری، دیواری شه ری، سهرگهر، تابه.
 مه قهره نهنگی: کونکهر، دریزک.*
 مه قه ل: مه ته لۆک، مه ته له.
 مه قه له: مه ته لۆک، تشتانۆک، مامک، قروسه له. — داهینان: دروست کردنی مه ته له.
 مه قه لۆک: مه ته له، تشتانۆک.

مه قهره کوهه: ناسنکی لوت تیزه و به زنی کوانه یه که ده خولینرتیه و داری پی کون ده کری.
 مه قهره باز (باک.): چاپلوس، جامباز، نه سپهرۆش.
 مه قهره ق (که.): کورته ک.
 مه قهرسی (بابا.): ترس.
 مه قی (هورا.)، سه ق. (پالۆزه).
 مه قهره هه (باک.): سه تل.
 مه قهریکه لی (هورا.): دوارد، مقهست.
 مه قهروسی: مه جروس. ناگر په رست.
 مه قهره جه (باک.): غمگین، به دخور.
 مه ق: قه یدک، مه چی دهستی.
 مه قه که (هورا.): که (مه چه کی دهستی، که ی دهستی)، بازنده، بوقی باسکی بازوانده، باق، زهند، فهرشک.
 مه قه که دان (موک.): کوله، په رده ی سهرته ختی نووستی.
 مه قه پیر (مه ر، دهر، شیخ، فه.): ده زوو.
 مه قه پیره (که.): سهره تاو به رای قهرچی ماکو و نی دیکه.
 مه قه سل: گرده نشین، گیر یون، راگیران، گیرۆ، په ک کهورتو، دهسته پاچه. — بون: په ک کهورتن، به ندبون. — کردن: به ندکردن، په ک خستن، بهر هه لست کردن.
 مه قه چه (هورا.): خرنوکی ووشک.
 مه قه کهم: کردن: قهرین. نا —: ناقایم، زوگروت، ده بان، (باک.) په وال، قایم، توند، پشو، قهری، به جم، کرار، که یار، په کیت، تو یز. — ی: توندی، قایی.
 مه قه لان (باک.): کارزان، قاییل. زانا، هونه رمه مند، کارساز، شاره زا، (باک.) چسته.
 مه قه لهر (باک.): په چه له ک، دهشت.
 مه قه لی (باک.): بیتسانی کاله ک و شورتی.
 مه قه ل (باد.): مۆلگه.
 مه قه ز: مه غز. مه غزی بادام.
 مه قه سه ره: دهره سه ری، چهره سه ری، نازار، په نج. شه رو کیشه، به لا، مرسیه ت.

مه تریق

مه‌خشن: مشق.

مه‌خفنه: مه‌شخل، چراوگ.

مه‌خیللات (باک.): تریزوو.

مه‌خهمر: فرهز، (باک.) قوتوو، دۆلجه، سەتل.

مه‌خمه‌ل (باک.): خاوتی.

مه‌خمه‌لات (باک.): شیلیم.

مه‌خمه‌له‌ک (کر.): نه‌خوشی‌کی مندالانه.

مه‌دیلمند (په‌وا.): نی‌لوانکی مندالان، نو کمل و په‌لانه‌ی نی‌لوانکییه.

مه‌دوره‌خه (باک.): نه‌سپه‌ره‌ی بیل و پیتمه‌یه بو‌نوه‌ی پی‌ی دانری.

مه‌دیفینی: (زاخ، بۆتا.) مه‌دوونی، (باک.) مه‌دفوونی، هم‌موو جووره

شۆریاو‌یکه، به‌هی برنجی ده‌لین: شۆریاو‌ی برنج.

مه‌دوونه (همو.): قاپی‌کی گچ‌که‌ی مس بووه پۆن گەرچک یا دۆنیان تی

ده‌کردو پلیته‌یان تیدا ده‌ناو سه‌ری پلیته‌که‌یان ناوړ پیته ده‌نا له جیاتی چرا، (شن.) نه‌ستیولک.

مه‌دوونه (که.): پارچه‌ی ناسن یا تمه‌که‌یه‌که مزی تیدا ده‌توینرتمه‌وه.

مه‌پ (همورا.): مه‌گەر، (باک.) پیتمه‌پ، خاک‌منداز، — دان: خاوین

کردنمه‌وه. (پۆژ.) می. — ی شا‌خدار: جه‌رنه، په‌زی سپی، په‌زی

می‌شینی، شه‌که‌می‌یه‌که گیشتیته‌سی سالان. به‌ردیلی سی سالانه

ده‌بیته‌ مه‌پ، می‌پی، مه‌پی، مه‌ه، مه‌ه، می‌ش. می‌گهل، له‌گهلدا بو‌نیرو

می‌به‌کار ده‌بری، ئی، هی، نازری، به‌سته، له‌مه‌پنه: هی منه، له —:

نازری، ئی، هی. (همورا.) نه‌شکوت. هو‌لی مه‌پانه له کیوان.

مه‌پراز: مرز، نامانج.

مه‌پرازه (باک.): سالی‌که له تمه‌نی سه‌گی، نه‌قه سی مه‌پرازه: نو سه‌گه

سی سالانه‌یه. نا‌لو هاتن، بن شو‌یلکه‌کان نه‌ستوو ده‌بن و تف قوتو

نادری. مه‌پرازه هاتن، مه‌پرازه کمتن.

مه‌په‌ی (باک.): مرای.

مه‌پاق: ناره‌زوو.

مه‌پاقدار: ناره‌زوومند.

مه‌پران (باک.): یاسه‌ونه، دارو‌گول.

مه‌پرانه: کووده، کووده. جووره دار‌یکه.

مه‌پراندن (باک.): جوولاندن، پاره‌شاندن (به‌ریینه).

مه‌پایی (باک.): مه‌له‌چک، کلکه‌مسوته، ماستاوکردن، پروالته،

چاپلوسی، — کەر: ماستاو‌کەر.

مه‌په (بابا.): حالته، بار، مه‌ره، ده‌رد، نه‌بون، نه‌وانه‌ش به — ی

نه‌وان بجن.

مه‌په‌د (باک.): مه‌ره، په‌نجه‌ره‌ی چکۆله، په‌واق.

مه‌په‌ز: مه‌رز، توکی بزنه مه‌ره‌نییه که هم‌موو په‌نگی‌کی هه‌یه در‌یزه‌وه

نهرمه‌بو پۆر‌انک و چۆغه ده‌ست ده‌دا، بزنی‌کی هم‌موو په‌نگیه‌تو که‌کی

در‌یزو تیس‌کنه و نهرمه‌بو پۆر‌انک و چۆغه ده‌ست ده‌دا، مه‌رز. کەر.

مه‌په‌موو: پیای تو‌او بوخت و کولاو و ه‌کوو ده‌لین: هه‌تا بۆز نه‌بی

مه‌په‌میز ناب، تا مرز سه‌رو پشی بۆز و سپی نه‌بی نابیتنه پیای‌کی

ت‌موو.

مه‌شخل

مه‌ره‌زا (فه.): مه‌ره‌مه‌پ، باله‌ی مه‌پران.

مه‌ره‌زه: چه‌لتوو‌کچا، جی‌گا و مه‌ره‌زایه‌که برنجی لی چینه‌رابی. برنج

له‌کاتی سه‌وزیدا.

مه‌ره‌ک (باک.): نه‌نباری گه‌م.

مه‌ره‌کاب: جبر. — دان: دوت.

مه‌ره‌که‌مه‌ره‌ک (که.): پیله.

مه‌ره‌مخ (باک.): هه‌لقه‌ندن (بییری هی تر). — کردن: هه‌لکه‌ندن.

مه‌ره‌کیوی: په‌زی زۆزنان، په‌زی سو‌ز.

مه‌ره‌پن (که.): گوری‌سی‌کی در‌یزه‌بو له‌وه‌پان له‌ده‌ستی وولا‌خی ده‌کمن و

سه‌ری‌کی له‌چتی‌کی قایم ده‌کمن، زنجیر‌یکه له‌پی و ده‌ستی‌کی وولا‌خی

ده‌خری یا له‌ده‌ستی‌کی ده‌خری و به‌گولم‌خی قایم ده‌کری. سندن، پیته‌ند.

مه‌ره‌په‌ند (شار، باک.): سندن، پیته‌ند.

مه‌ره‌په‌په‌ک (خو.): گیایه‌که به‌زه‌ویدا پان ده‌بیتمه‌وه و گول‌ی زه‌رده

بنه‌کشی وه‌گیزه‌ری ده‌چی و ده‌خوری.

مه‌ره‌پیلو (باک.): پیتمه‌پ، بی‌لی ناسن.

مه‌ره‌پانندن (باک.): به‌رتینه، توو‌زی یا پیست لی کردنمه‌وه.

مه‌ره‌قال (باک.): مه‌تاق.

مه‌ره‌قال گیل (باک.): مه‌تاق گیل، که‌سی‌که مه‌تاق به‌کار بیات.

مه‌ره‌قین (باک.): به‌رتنه، توو‌زی و پیست فر‌دان.

مه‌ره‌ج (که، همو.): گرتو، گرو، گرهو.

مه‌ره‌جان (باک.): بالنده‌یه‌که. به‌ستام. جووره زینده‌وار‌یکی ده‌ریایه‌وه

کیا و دارو‌باری ده‌چی و به‌بنی ده‌ریاوه نو‌ساره. له‌پیشدا نه‌ویان به

گیایه‌کی ده‌ریایی له‌قه‌لم ده‌دا. هه‌ندیکیان مه‌ره‌جانی سو‌وره وه‌کوو گول

له‌سه‌ر لکی قسلا‌ویه له‌گوه‌ره‌سازیدا نه‌وی بو‌پازاندنه‌وی که‌ره‌سته‌ی

چتمه‌کی نرخ‌دار به‌کار ده‌پن. هه‌ندیک مه‌ره‌جان به‌زوری له‌یه‌ک شو‌نیدا

ده‌ست ده‌کمون و سفن (ماده) ی قسلی له‌ده‌وری خوی ده‌ده‌لین.

مه‌ره‌د: پیاو، سه‌خی، نازا.

مه‌ره‌دال (باک.): چلک.

مه‌ره‌دان (باک.): کوتک (چه‌کوچی دار).

مه‌ره‌دانه (باک.): سه‌خیانه، نازیانه، پیاو‌انه. لو‌له.

مه‌ره‌دایه‌تی: پیاه‌تی، پیاری‌تی.

مه‌ره‌دوم: مه‌رد، مرۆف، نینسان، به‌شمر، مه‌ریته.

مه‌ره‌ده‌پ (باک.): جوامیر، پیاو. — ی: سه‌خاوت، جوامیری.

مه‌ره‌ده‌کار (باک.): به‌کار، کار‌کەر.

مه‌ره‌ده‌وان (باک.): پلیکانی قو‌و و خشت و نیتر.

مه‌ره‌ده‌ی (همورا.): مرۆف.

مه‌ره‌دیاق (باک.): جووره پردیکه له‌دار ی باریک کاریتمو نا‌لودار.*

مه‌ره‌دیوان (باک.): نه‌ردیوان.

مه‌ره‌ز (باک.): مه‌ره‌ز، (باد) زه‌وی نه‌کی‌لراو، قه‌لس. —

به‌ون: قه‌لس به‌ون، هه‌ری‌ندمان. — کردن:

هه‌ری‌ندماندن.

مه‌ره‌زانو: که‌ناری نا‌وی تنک.

مه‌ردیوان

مه‌ره‌بیان: فەرمانداریکی کورد بووه له‌پێشدا.

مه‌رزوم (پۆژ): پلوسک.

مه‌رزنجۆش (کۆ، ئالا): گیایه‌که‌ تام و بۆنی وه‌ چای ده‌چی کممیک بۆ خاوی لی‌دی.

مه‌رزۆنه (باک): جووره‌ ترییه‌که‌.

مه‌رزوبوب (پۆژ): پلوسک، مه‌رزوم.

مه‌رزوب (فه): پلوسک، سوولاوک.

مه‌رزنجۆش (کۆ، ئالا): مه‌رزنجۆش.

مه‌رس (که): پ‌قدار. — بوون: پ‌ه‌ستان. له‌ قوماریدا دووچار ب‌یرت‌مه‌وه‌. شاشی ن‌یوانی خه‌ته‌کانی جووتییه‌. جووتیار که‌ جووته‌کی له‌ به‌رد یا ت‌م‌راش ده‌سو‌پ‌ت‌مه‌وه‌.

مه‌رسه‌ف (باک): م‌ج‌وع‌مه‌.

مه‌رسه (ب‌ل): ده‌مه‌قاله‌ و لی‌ک توند بوون و به‌ گ‌ژیه‌کت‌رداهاتن به‌ قسه‌.

مه‌ره‌ف (باک): مرۆف.

مه‌ره‌فاتی (باک): خان‌واده‌.

مه‌ره‌قه (باک): پ‌ی‌واز له‌ پ‌وونیدا سو‌ورکرد‌مه‌وه‌.

مه‌ره‌کانه (زرا): م‌ژ‌رانه‌ی خو‌وری.

مه‌ره‌ک‌اندن (باک): خ‌راپ کردن (ب‌مه‌رک‌ینه‌).

مه‌ره‌کووت (باک): کو‌ت‌کی دار.

مه‌ره‌ک‌یی‌نی (باک): (ب‌مه‌رکه‌)، توان‌ین، خ‌راپ بوون.

مه‌ره‌گ: ئاکام، م‌رن، گ‌ل، م‌ردن. — ی من (ب‌ۆ سو‌پ‌ند ده‌بی).

مه‌ره‌گه‌مووش: ژه‌هر.

مه‌ره‌گۆنه (باک): چ‌ت پ‌ی‌چ‌انه‌وه‌ و قه‌دکردن.

مه‌ره‌مه‌ر: به‌رده‌ مه‌رم‌ه‌ر، خ‌ارا، که‌لا، هه‌لم‌ات، (زاخ) ت‌ب‌یل، گ‌ول‌له‌ (نی چ‌ک‌ۆله‌)، (ه‌م‌ورا) ب‌ی‌یل، که‌ل‌لا، (ه‌م‌و)، خ‌ۆ، که‌لا به‌رد.

مه‌ره‌مه‌رش: به‌لو‌وری، به‌لو‌وری، پ‌یرانشای، بال‌بالی، به‌لو‌وری، شاخ ب‌زی.

مه‌ره‌مه‌ری (که): جووره‌ پارچه‌ییکی ژ‌نانه‌یه‌، ک‌الا.

مه‌ره‌مه‌ری (ه‌م‌ورا): گه‌مه‌یه‌کی منداڵانه‌یه‌ به‌ مه‌رم‌ه‌ر، گ‌ول‌ان، مات‌ین، هه‌لم‌ات‌ین.

مه‌ره‌موول (باک): به‌ر، د‌دانه‌ در‌یژه‌کانی به‌رازی.

مه‌ره‌مۆک: مه‌هله‌.

مه‌ره‌نای (ه‌م‌ورا): م‌راندن.

مه‌ره‌نای (ه‌م‌ورا): م‌راندن.

مه‌ره‌ۆ کردن (ه‌م‌ورا): ک‌ۆکرد‌مه‌وه‌.

مه‌رواری: م‌رواری.

مه‌ره‌یالۆ (ه‌م‌ورا): ش‌کان.

مه‌ره‌یایی (ه‌م‌ورا): ش‌کاندن.

مه‌ره‌یه‌: مه‌خلوقات. مرۆف.

مه‌ره‌یه‌کانه (ده‌ر): م‌ژ‌رانه‌ی زل وه‌ کو‌نی هه‌ول‌یه‌.

مه‌ره‌یوان: مح‌ال‌ییکی سه‌ره‌خ‌ۆیه‌ له‌ باکو‌وری ه‌م‌ورامانی ن‌یرانی‌دا له‌ مه‌ر خاکی ن‌مه‌رده‌لانه‌. ن‌یوی پ‌یاوییه‌.

مه‌ز (مام): له‌کن، له‌لا. مه‌ز په‌زییه‌: له‌کن په‌زییه‌.

مه‌زاف‌تن (باک): خ‌راپ کردن (ب‌مه‌زخه‌).

مه‌زاق: قه‌شم‌ه‌ری، گه‌پ، ت‌ی‌یز. — ب‌ی کردن: قه‌شم‌ه‌ری ب‌ی کردن.

مه‌زه‌ چ‌ی‌ز‌تن: تام لی‌ وه‌رگرتن، تام‌داری. تام، خ‌ۆش، خ‌ۆراکی‌که‌ له‌ گ‌م‌ل خو‌ارد‌مه‌وه‌ی مه‌ی و ئاره‌قی ده‌خ‌و‌رت‌ت. به‌ — به‌ تام. ب‌ی — ب‌ی تام، تام‌سار، باره‌نگ‌ف، پ‌ژی، که‌له، ب‌ی مه‌زه‌ی: پ‌ژیستی.

مه‌زه‌دار: به‌تام، خ‌ۆش، پ‌ازراف. — ی: به‌تامی، خ‌ۆشی، پ‌ازراف‌ی.

مه‌زه‌لۆ (باک): چ‌ریشاوی. سم‌دار.

مه‌زه‌خ‌اندن (باد): چ‌وواندن، گ‌ۆزه‌راندن.

مه‌زه‌ه‌یی‌نی: زه‌رده‌شتی.

مه‌زرا (ع): ک‌یل‌گه‌.

مه‌زول‌یح (ه‌م‌و): مه‌زه‌ق.

مه‌زه‌: ش‌یت. ش‌ی‌بووت.

مه‌زه‌ق: (ه‌م‌ورا) گ‌ل گ‌لو‌وله، (ه‌م‌و) مه‌زراح. غ‌ۆری.

مه‌زه‌قه (ل‌ک): ک‌ول‌لی‌ته‌.

مه‌زه‌ه‌ی‌ن (م‌و‌ک): گه‌مه‌یه‌که‌ به‌ مه‌زه‌قی ده‌ک‌ری.

مه‌زه‌که (باد، باک): چ‌ا‌پ‌خانه‌. پ‌ق‌ین، (ه‌م‌ورا)، به‌اله‌ک، ده‌.

مه‌زه‌که‌وان: چ‌ا‌پ‌گه‌ر، چ‌ا‌پ‌گه‌ری.

مه‌زه‌ۆنه (باک): جووره‌ ترییه‌که‌.

مه‌زه‌یی (باک): ع‌ی‌به‌رت ن‌ه‌نگ‌یز.

مه‌زه‌ی‌نگ‌ان: ن‌یوی ئاف‌ره‌تانه‌.

مه‌زه‌ه‌نه (باک): خان‌و‌یی‌که‌ به‌ دی‌یو‌دی‌یو به‌ ک‌ری ب‌دی.

مه‌زه‌لۆق (باک): دار‌یکه‌.

مه‌زن: سه‌رۆک، شان ب‌ل‌ند، ج‌ی‌گه‌به‌رز، ب‌ل‌ندجه‌، گه‌وره، زل، زه‌لام، ب‌راگه‌وره، ئاغا، سه‌رۆک. — بوون: گه‌وره‌بوون.

مه‌زه‌خ‌اندن: مه‌زن کردن.

مه‌زه‌نای (باک): گه‌وره‌یی.

مه‌زه‌نه: مام‌ل‌ت. نه‌خ، مز. — کردن: نه‌خ کردن. ته‌خ‌مین.

مه‌زنی: گه‌وره‌یی، پ‌ای‌به‌ره‌زی، پ‌ای‌به‌ل‌ندی، ب‌ل‌ندجه‌ی.

مه‌زه‌ووک (فه): نه‌زۆک.

مه‌زه‌ل‌ک (که): م‌ی‌ش‌ک، ج‌م‌جمه‌ی سه‌ری.

مه‌زه‌ه‌ند (ه‌م‌ورا): ت‌ی‌به‌ه‌نه‌ن، ت‌ی‌به‌ه‌زاندن، ل‌یدان.

مه‌زه‌گ (که، ه‌م‌ورا): م‌ی‌ش‌ک، موخ.

مه‌زه‌گه (ه‌م‌ورا): ک‌اک‌له‌ گو‌یزو ن‌یتر.

مه‌زه‌یی (باد، باک): م‌ی‌ش‌ک، ک‌ی‌س‌کا. — قال‌کا: که‌له‌ی سه‌ری، ک‌اره‌له‌ی سه‌ر.

مه‌س (فه): قه‌ل‌م‌و، گ‌ۆش‌تن، سه‌رخ‌ۆش.

مه‌سه‌سه (که، ده‌ه): (پۆژ) ب‌ی‌له‌کان، پارچه‌ ئاسن‌ییکی به‌ قه‌مه‌ر له‌ب‌ی ده‌ستی جو‌ت‌یران گ‌اسنی ب‌ی خ‌او‌ین و سنده‌ گ‌لات‌یش‌ی ب‌ی ده‌ش‌یلن به‌ ئاسنه‌ک‌ش ه‌م مه‌سه‌سه ده‌ل‌ین. (پۆژ) گ‌ازران. ئاسن‌یکه‌ دی‌یواری ب‌ی ک‌ون ده‌ک‌سن. دی‌یواری. دار‌یکه‌ سه‌ری‌کی چ‌تی‌کی ق‌و‌رس و سه‌ره‌که‌ی

دېكەشى ئاسنىكى تىرى پىتەيە بۆيىرو چال وگۆز قەندى. لاپوتە، لاپوتە، لاپىتە، لاپىتە.

مەسەف (باک.): داو، تەلەي، بالندان.

مەست (باک.): سەرگەرم، سەرخوش، بان. (باد.) قەلەر، گۆشت.

مەستە (کە.): تېشەيدەكە — چېتىكە لە برژاندنیدا قاوئى پى تىك وەرەدەرت. مەست و پەلک.

مەست و پەلک (کە.): مەستە.

مەستى: نىيى پىيارە.

مەستەجىي دەش: يەككە لە دوو كىتتەكانى يەزىيدىيان.

مەسنا (باک.): ئىنجاز، حموز، ساردلو، قولكەيدەكە لەنىتوبەردى خارادا ھەلقەندرابى بۆ ئاوى.

مەسنى (ھور.): خاكەنداز.

مەسىيىنە (ھور.): ئاقتاۋە.

مەش (ھور.): مېش.

مەشەل (باک.): شەتلى دار. پىشە.

مەشخ: مەشق.

مەشورەف: نەخلاق، پزوو. — خوش: پروخوش.

مەشەفن (باک.): ئەر تەختەي كە مردووى لەسەر دەشور، تاتەشور.

مەشق: دەستار، مەشق بۆ خەت خوشى، پىتەبەر، ھۆزان. — كردن: ھۆزاندىن. يا بۆ ھەرشتىك.

مەشقەگا: شىرتى مەشق.

مەشكە: ھەلپىز. — ي گاوس: گاۋەست، گاۋەش. — ي شىيرى: شىارۆك.

مەشكەدەر: كۆللەيدەكى شىين و زگ زلە، (شا.) نزار. (لك.) قىچىلە.

مەشكەپان: قولتەي پان، شەكەي پان.

مەشكەدۇ (موک.): جوورە مارتىكە، قولمەيىباب.

مەشكەزەندى: بە دوو كەسان دەست و پىيى يەككىك بگرن وەكوو مەشكە بىرتىن.

مەشكەزەنە: — پى كردن: لىدان، تى ھەلدان، مەشكەزىن.

مەشكەزەنى: ئاپرورەردنە.

مەشكەدەك (فە.): مەشكەدەر، جوورە كۆللەيدەكە.

مەشكەلاق (خۆ.): بەلەك.

مەشكەلوولاك (خۆ.): بەلەك.

مەشكەزىي (باک.): قاقاب ساز.

مەشكۆلە (كە.): جاف. — مەشكەي چكۆلە، دۆدانەي دۆ.

مەشكىي (باک.): ئەرەي بۆنى مسكى لى بى، گۆتدەر، ئاسودە.

مەشلوول (باک.): ھەيىرى دۇشاۋى.

مەشئۇ: پەت، دىيىن، پىگاگردەنەرەي ئاۋ.

مەشئوولە (ھور.): مېشئوولەي گەرە.

مەشئىا: ھەردەي.

مەشئىي (ھور.): مېش، (ھور.) مەمەمەئى، گەمەيەكى مەندالانەيە.

مەشئىيى (باک.): لە جنسى مەرىي.

مەغلا (كە.): مۆلگە.

مەغەلا (باک.): جىگايدەكە بە شەر ئاۋال تىدا راپورتىن.

مەغز (فە.): مېشك، ئاۋك، مەخز. — ي بادام: ئاۋكە باۋى.

مەغموون: مەغموون. — كردن: غوین.

مەغز (ھور.): بە ھىنان و بردنى قولىنگ دەلئىن لەكاتى لىدانىدا.

مەغزەق: كانزايەكە مس و قەلايى ھەرچوشى لى دروست دەكەن.*

مەغشەن (باک.): تەختى جەنازە لەسەر شوشن، تاتەشور، مەشەن.

مەغلافلەن (باک.): تى ھەلسون، رەنگ كردن.

مەغلىن (باک.): بەقەلە، تى ھەلسورپان، رەنگ کران.

مەغار (كە.): كۆخەي مالاۋە (نەخوشى).

مەقاش (خۆ.): ماشە.

مەقالە (كە.): مەقەلى.

مەقام: گۆرانى، مقام، قام.

مەقامبىل: گۆرانى بىز.

مەقسەتە: شەي نەختىيى سوراان بە دوۋى يەكدا بە چەشنى مەقسەتى دەرە فىتەي دەدەن.

مەقسۆك (باک.): بالندەيەكە.

مەقش (كە.): ماشە.

مەقەلى: مەقەلە، گەرمەيىن، مەقالە، مەنقىل.

مەقىيۇ (زا.): مېۋە.

مەكەت (كە.): باج، پىتاك.

مەكەتەر: جابى.

مەكارە: مكارە. — ي دارتاشان. (كە.) كاروان، (نەردە.) غەرغەرە. — چى (كە.): كاروانچى.

مەكۆ (كۆ. پۇ.): كەمىيىن، ھەشارگە، شاردنەرە، جىگەي دزان خويان يا چەكەنيانى تىدا دىشارنەرە. چۈنە ئاۋ: — خۆشاردنەرە. مەزىكە لە

كەرمەستەي جۆلايى، مەكۆك، مەكۆك.

مەكۆك: مەزىكەي جۆلايى، مەكۆ، (خۆ. كۆ.) شەپزە، (كۆ.) شەپزەل، مەكۆك.

مەكى (ھور.): خورۇ.

مەگەز (شور.): مېش. — ي گەز: مېشى گەز.

مەگەز خۆرەكان: ئەرەي مەگەزان دەخۆن.

مەگەر: ئايا.

مەگەسە: نەخوشىيىكى چاۋانە، (فە.) مېش.

مەگەن (باک.): ئاۋچە.

مەگەنى: ھەزىن: ئىستىرەي قوتبە، دەغدان، ھىتىم.

مەگەرقى (باک.): گرپان.

مەگەرۋون: مەسحەفەي پەش، مەسحەفەي پۆز. گەردوون.

مەگرىي چەنى (ھور.): مەقسەت، (ھور.) دوۋارد، (باک.)

تۆرتان، ئىلىپىندەك.

مەنزىل: شاش، شووشە، مېزەر، پېچى مەلانى، شاش، مېزەر، —
 بەسەر: نەزەرى مەنزىلى بەسەرى.
 مەنزىلە مەل: كۆكەلە.

مەمۇلەكەت (ش.ن.): گىياھەكە خرنچەكەي لەپىش پشكورتىدا لەمىتو سركەدا پىرۈدەدە بە تىشىا تەۋە دەخوڧى.
مەمۇلە: مەمەك.

مه‌مووز (باک.): نمو ناسنه‌یه له پشتی پانی‌یه‌ی چه‌کمه‌ی ده‌کریٚت بۆ زرینگو بۆ له وولاخ دانییه.

معمولاً: هفتگی ۲۰ - ۳۰ دی‌دهی کم‌تره پوزناوای باکوری
همولیزیده.

مهمیله: تووکه حه رامه.

مقدمه: ماوه.

ملحق: ملحق.

مہنجهائی گہورہ: (دہر.) خہزان، (جا.) تیپان.

مہاجرنیق: کوورہی ناورین۔

مهنگ (باک.): راوهستاو. گیایه که. مهن. هیمن، حلیم. ناوی مهنگو راوهستاو. هرۆی به سبزو ته حمول و پشور درۆژ.

مہندہ (کۆ): پاداشت، مکافات، تہمہک، دفنان، سزا.

مسفند، بوبور (دوا، بابا): پزیزیل، پت، قارنان، چروک، قرچوک، لاهییر، فیله تن، به قه لافتی پی نه چوو و زل و ناهموار دهلین، لاسار: دهست بنگدیانه دین و دهچن سهررو یاسممن

مہندہ مہوڑ: چاولہ دوو، لاسار، مہندہ جوڑ، قاربان۔

مەنلۆكە (مۆك.): مەندى.

مہندی (فہ): مانیو۔

مەلۇم (مۆك.): ماۋدا، مەلۇدا، — دان: مەيدان دان، دەمى چەقۇز تىغان
كە راست تېرى، نوۋكى نېزە ئىدىيە، تېرى، تېغ.

مہووز (کۆ): میّش، مہ گہس.

مه هار: لمبوز، جلمو، کون له که پرو کردن و بدن یا چتیکمی تی هه لکیشان.
مهویج (فه): مینوژ.

ملفوظات (المجلد ۱۰۰): مکتبہ

ملفوظات سید (ک. ۱، ص. ۸۰): خود را تا یک بار یک و سه بار

۱۰۰ (۱۰۰)

مجموعه

مجلس الشورى

[illegible]

15. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

www.ck12.org

11. $\frac{1}{2} \log_2 \frac{1}{2} = -1$

(5) 7) 111

NAME: _____

مههده رهاڻ (باک.): شه فيع، تکاکار. — ی: تکاکاری، پارانهه، پارپينهوه.

مههفور (باک.): مافوره. — کار: ساز، — کاری: — سازی.

مههوش: بۆ یاران به کارده بری، وهک مانگ، په نگی مانگ.

مههک (باک.): مانگانه، بى نوږى، کنج.

مههههوک (باک.): گپايه که.

مهههل (باک.): بهرهلينه، پيشگيره. په يين و کاو کوټيکه له بهر پټيان بلاو ده کرتيره.

مههنهک (باک.): مانيټکه زين بکری. ماینى زینى.

مههوو (باک.): بهرازی مټی کپويه.

مههواو (باک.): تمهعمل، تمرز.

مههوان (باک.): ميوان.

مههووژ (باک.): ميووژ.

مههي (باک.): مانگی، مانگانه، شیردان.

مههپير (باک.): چټيټيټکه له ماست و دانوټله، دژ کولپو.

مههپين (باک.): ماین. — یی: جوانه ماین.

مهه (باک.): زهن. — شراب، باده شپيره، مهدهه: ساقی، (باک.) مهر، مهی.

مههياډ (باک.): پږيینی ټاو به هیدی، پهوانی ټاو به هیدی.

مههياڼه (بل.): خهلووړی بهر، (که.) نيوهه است.

مههياڼهين: په کسه ره.

مههياڼدن: — ی خړين: کسه اڼدن.

مههيه (باک.): ټيټسټری مټ.

مههيس (زهن.): ميتش.

مههيه ټه: مایيچه، لى مهههپری.

مههياڼگ (باک.): مههياڼه.

مههياڼگ: مههياڼگ.

مههيتهر: سهيز، خرزه تمکاری چارهوی (نمېس و مایين و ټيټسټر).

مههيتهرهاڻ (باد.): مههيتهر.

مههياڼه: مههياڼه، مههياڼگ، مههيهگريين.

مههياڼو: شهر اېخوړی. — یی: شهر اېخوړی.

مههياڼو: ميخوښ، مزر.

مههياڼ: — ی نمېس غاردانی، دهرفعت، ماوه. گوږه پانيټکی کمهيتک گوره په که دهوړی دوکان بى. گوږيکی زور پانه، گوږه پان، گوږو، ناوکتو.

مههياڼداو: پالمران. — ی: مههياڼخواست.

مههياڼدان: له درودان، خستنه سهر، به دههوه دان، شهله گدان، پږدان.

مههيزه: تماشا کردن.

مههياڼان: مههياڼه.

مههيزاڼدن: تماشا کردن (بمهيزه).

مههيزين: تماشا کردن.

مههياڼ: مهيهگري.

مههياڼوت (باک.): کوتک، چه کوچی دار.

مههيهگري: مههياڼ.

مههيهگريين (باک.): مههياڼه.

مههيهوون: (باد.) شمرو، مههيهينک.

مههيهينک (باک.): مههيهوون.

مههيهان: ميوان.

مههيهانخانه: ميوانخانه.

مههيهاني: زبافت.

مههيهانت: خم، خفت، پهنج، کلؤلی، بدهختی.

مههيو (زهن.): دى، ديت.

مههپير (باک.): بۆ يه کيکی نهديوه، شوږياوی ماستی، قامکه سورتله.

مههپيک (باک.): محايانه، ژنانيله، نهرم.

مههپين: توند بوونهوړی پږنی شل و پيسو و خوين. توند بوونهوړی شپري کولآوو هوږين کراو. بهستان، فهرسين، گرسان. — ی خوين: کسهديين.

مهه (سل.): بى دهنگ، خاموش. (شا.) موش. گوږتيا مهههپري يا مازوکه داده کرتين بۆ لى دانى (له گمه دا). (باک.) سهکتو.

مههلق: حس، هست، ووس، — له خږه پرين: پرزه له خږه پرين، هست له خږه پرين، — ی ناکا: ناجوولي و چنالی.

مههکنه (که.): نيټولکه.

مههق: مالی، راهاتو، کمري، بۆ مرزو و بالنده ناڅال و وولاخان دهی.

مههوړيه: پهيوړند.

مههيل (باک.): دووشهک.

مههيووړه: منه، مهيره، تهته (زاراوړی مندا لانه).

مههيووړگ: مترومووړو.

مههچهمان (که.): (همو.) مههچچه، خړنوکی ووشک.

مههجوړ (که.): مهجيوړ، مزدهور.

مههچري: سندووقی چکوټه.

مههچياي (همورا.): پږان.

مههچمه: سيني، فهرخسینی، لنگهري، مههسلف، (پوتا.) بهرگمشن، — ی دار: تعيق، خوانه، خوانچه.

مههچوړ: مجاور.

مههچ (باد، که، پږو.): قوپولييم که زور بى پهست کرابى چسپ دهی و چتى دهگري دهلټين مههچ بسوه، ليبيچق، چسپ، سارداو، — کردن: داخستن، پټوه دان.

مههچاڼدن (باک.): قوچاڼدن دهست (بمهچينه).

مههچاڼدن (باک.): ووشک کردن (بمهچکينه)، ووشک بوون.

مههچ و موږ: مشوموږ، پوتروش، مون.

مههچيره (که.): قهچهکردنی ماکهر.

مههچين (باک.): ووشک بوون (بمهچکه).

مچوورک: مچوچرک.	مقالهک (باک.): جوړه ماسیبهکه.
مفوموړ: موټن، پروترش.	مړنه مړت: پرته پرتی ژنان.
مهال: همریم.	مړخ (فه.): مړیشک. مهیل، تماع.
معامچینین (موک.): (کڅ). ماچنکی، جوړه قومارتکی جگینییه به پته ی لی ددهن.	مړتوخه (باد.): میوانی. تمنها پښ و نارو ناردو تونده.
مخاجهلی: تارمه، سینج.	مړخه: پشکه، پر، هه لاهتی ناژالانه چلمی زږر له که پوی دی و تنگه نه فمسی دهیت. گیای پسکه که ووشک بو یا شولکی داری (تیردو) ی لسمی گرن چاده بیتهوه. نویل، باری، ناسن یا داریکه چتی پی بلند ده کری و پی هه لده قنری. دهرخه.
مخافه: تییره به که له بلباسان.	مړخه مړخ: پخپخ.
مخفی (باک.): بیستان، جوگی فرمیتسک.	مړخن (دزه.): خار، کار، نخار.
مخغه مخ: دهنگی که پوی پیرانه له کاتی خوارندا.	مړخیش: خیشه.
مخمخاندن (باک.): شکندن، هاپین، فلیقاندنره (بمخمنه).	مړخیش مړخیش: خیشه خیش.
مخمخک (باک.): بیستان کالهک و شوتی، جوگی فرمیتسک.	مړخ (باک.): ملچه ی ماچ کردن، دهنگی ماچ کردن.
مخوالی (باک.): پورزا (کوپو کچ).	مړخه مړخ: پروانه: ملچمه لچ.
مخین (باک.): نره نره ی شیر.	مړچ (شن.): موټن، گرځ.
مخبلق: قوون کوانی. ناشمیزخانه. شوتی چیش و نان لیټان.	مړچاندن (باک.): وورد و خاش کردن، هاپین، چین و لوج کردن، فلیقاندنره، (مړچینه).
مخبران (زا.): پراوستان.	مړچین (باک.): ووردوخاش بوون، فلیقانهوه، جیق دهرهاتن.
مخرای (همرای): پراوستان. پراوستانو.	مړخلو: مرخه، دهنگی گروو یا که پویه.
مخرفای: پشودریزی.	مړده خور (همرای): سووت خور.
مخو (زا.): دان، دادان.	مردار (فه.): وولاخ و ناژالی مندار. (شا، همرای، باک، که.)
میر (که.): تمن، لاش، بدمن، بالنده. (جا.) مړیشک.	سگ، سپلوت، سپلوت، — بوون: مندار، پیس. چروک، چاوله دوو.
میر: ملاز، چرکیدار، مؤرانه ی خوری و نیتیر، تیر (بو مالات به کاردی)، — بوون: مړه بوون.	مردارو: زه لکار. زنگار.
میرای (باک.): مندار، لاشه، — بوون. — ی: مرواری.	مرداره بمر (بل.): توکی بمر. پارچه ده غلیکی بچکوله به.
میراوسازی: هنری میکانیک.	مرداره خور: نمری گوتشتی مردار ده خوا.
میرلا: نارمزوو، مراد. نامراز، پارچه به که له که مرسته کانی جوتی و دارتاشی و همرو پیشه به که. — ی کاره بایی: که مرسته ی کاره بایی.	مرداراسنگ: دهرمانیکه، مردار سنج.
میرافغن: پیراهینان، سلار کردن، کوشت.	مرداری (کڅ.): توویژ، بمری مریان.
میرافغن: مران، کوشت، مرانگین، ممرانی، (لو.) ممرندای، مرین، نمبو کردن، تونو کردن، تونو توون بردن. سگ کبیانی بیینی که لبه کانی لسمر به کتری ددهنی و دهمرینی یا کفیتسکی به دهمره بی و سگی دیکه بوی بی. — ی پشيله: خره خر.	مرده له: مردوخ، مردوخه.
میرافگین: مراندن.	مردک (باک.): توویخ، توویژ، پیست و تیکولی زږر، تنک و ناسک.
میراوی: ممرافی، — می: بږه بالنده به کی ناوداره کیوی و کموی و ناویشی هیه که رندی دیغیکی سپی یا رشی تیدایه، (زهن.) مامراوی.	مردگ (که.): لاواز، لمپ.
میرایی (که.): چاپلوسی، روالمت، پروپامایی.	مردم و سووقام: همرل و تهقه لایه کی بی پایانم دا.
میرپه (که.): مپه مپ، — ی پشيله: خره خر، مؤرانه ی گلیبه وه کړو نی همرلیتی. گیره، (که.) موره قه.	مردن: گیاندان، تیداجوون، لفتیو چوون، نمبوون، دهمرمدن: به قوربان بوون، پیراهاتن، پیراهینان، سلارمونهوه، به لاداهاتن، به لاجی بوون، تونو توون چوون، توون به توون چوون، پیس بردنوه.
میرهبا: چرک.	مردوخ: مردوخه، مردگ، پیاو وه مردوی ده چوتیری.
میرهمپ: — کردن: مرمپین، مپه، نیوی دهنگی سگ و پشيله له کاتی شمیردا که ددان لسمر یک ددهنیتن و دهمپتن.	مردوخه: مرده له، به یه کیک دهرتتری که وه مردوان بچی.
میرقال (باک.): ممرتال، مه تال.	مردوو: مری، مردایی، سووتو، بمرش داکوتن، تارمایی مردوان: میردزمه، خیتو، به — هه لکوتن: سهردولکه کوتن.
	مردیاهک (باک.): تهخته.
	مردی: مردوو.
	مردووشور: مردیشور.

مړشکی (باک.): جوړه بوږوټکه.

مړق (بابا.): قرم. نمره.

مړقه مړقی کهرویشکی: واټن.

مړقه (پوږ.): پرمه، دهنګی پر پمپرمی ته ګډیه له جملی بزن به ته ګډا.

مړقه مړق: کوو فکسوف، پرمه پرم، بوټاندن، مړق و هټې، بله بله، فیکفیک.

مړقن (که.): قه لمر و زل و ناله بار، په زاګران.

مړق وهوږ (که.): مړقمړق.

مړک (لو.): نانیشک، (باک.) هله لاهمه.

مړک (شن، ګمر.): مژانه، (بار.) څوړک.

مړکانه (ګمر.): مژانه زل.

مړکه (دوا، همر.): مژکه ی خوری و لبادی.

مړکیش: مړخیش.

مړکیش مړکیش: مړخیش مړخیش.

مړمړک (باک.): مټیسی چکوټه.

مړګ: شیتان.

مړمړین (باک.): مړمړه کردن (بمړمړه).

مړن (باک.): مړدن، مړګ.

مړفلو: مپاره مپاری پیشلان.

مړوا: ګمش بین، پدهش بین.

مړوهت: پیاوهتی.

مړو: ناده، زهلام، پیار، مړوټ، (هورا.) همرم، مړو (بوټګله) همرمیتان.

مړواری: مړاری، مړواری، نیتی نافرته تانه.

مړوچه (که.): مړووله.

مړو: گیاه کی دپوارییه و ګولۍ زهده، گیاه که له نیتو ګفاندا شین ده بی جوړه داتیکۍ په ننگ سوز دینۍ له نیتو ده غلاته بی تالی ده کات. زیبوان.

مړوشیان: قال، جه نجال، ګوپتۍ کونتن.

مړوی (خه.): همرچی.

مړوک: مړوټ.

مړوقا: مړو، پیار، مړدوم، مړهوف، مړوک، مړوف.

مړوکیو بیله (هورا.): همرمۍ کتوبله.

مړوقانی (باک.): خانواده، مړوقاتی.

مړوقوټک (باک.): پیاریکی ګچکسو بی تین و لاوازو پسرپوت. زیندواریکه و مړوۍ ده چی به لان زهده که نیتۍ کی شانه ی هنګی بکون نیتۍ ده دهن.

مړوو (شار، کو.): هنګه خوږه. مړییکانه، بالنده یه کی چکوټه یه مټش هنګوړیان ده خوا ګوايه کر میکه همر له نیتو هیلاته ی هنګیدا په یدا ده بی و فخره کانیان ده خوا.

مړویهتی: مړوهتی، پیاوهتی.

مړووج (باک.): مړوومچ، پروګرژ، مړوز.

مړووز: مړوموچ، مړومشت.

مړووموچ: مژن، ګرژ، مړج، پروګرژ.

مړوومووش: کهمکه مبه لیترو لهوی خواردن، مړوموس.

مړومووشکهو (بابا، همر.): پلانددر، لاپرسنۍ، مړوشک، نمره فله.

مړیووهتی (خه.): پیاوهتی.

مړیچه (خه.): مړوړو.

مړیشکاوی: قه لمر اوی.

مړیکار (باک.): نارمزوممند. — یی (باک.): نارمزومندی.

مړین (باک.): مړاندن، لسه ره خه دهنګ لیتو هاتن.

مړی: مردوړ.

مړیشک: مړی نیشکانۍ، (دور، که.) مامر، کهریک، کرک، کهرګه، مړ، داربوټق.

مړیچلی (هورا.): چوله که، کیشکه، به همرمو بالنده یه کی چکوټه ده لیتن.

مړیشکه چینی: چین و ماچین، مامره چینی.

مړیشکه پشه (بابا.): بالنده یه که له پشوټه ګموره تره.

مړیشکه کیوی: (باک.) پیریل.

مړیشکو (باک.): مړیشکی کتوی و جهنګه لانه.

مړیشوړ (باک.): مردووشوړ.

مژ (باد.): مژر، مدهیخوش، کریرژک، موچه، بهما، بایی، کری، نرغ، جهمه که، مغزنده، ماف، قوټ قوشم، خورده ک، زریچ، دم و لووت سپی.

مژخه (باک.): ناندین، تبعه کی هوییر، سندووقی نان تی نانۍ.

مژاش: مژه، ناشانه.

مژاندن: به هیتواشی و کزی قسه کردن.

مژانی (هورا.): مژګیتی.

مژه: مژاش، — ی ناشی. (هورا.) مژهو ناساری. (بابا.) تاقی کردنوه یه بو زانیسی پایه ی پوژ و خووی و نیدی. (پوژ.) به هیتواشی و کزی قسه کردن، نوژه.

مژه مژه: نوژه نووژ.

مژهیت (باک.): مشتاخ.

مژهوهر: موچه خوټر، چیره خوټر.

مژهوهر (دوا، دور.): مژراوییلکه.

مژههسلوی: مژه.

مژههمر: مجوهمر.

مژهوهر: پروانه: مژهوهر.

مژهوهر: موچه خوټر.

مژدان: ټوله ی چاکه.

مژر: مدهیخوش، مژ، (باک.) جار.

مژراوییلکه: حفت ترنګینه، حوت ترنګینه، مژراوکه، مژهوهر، (پوژ.)

جلې، چیتستیکۍ ترشمر هیلکه شۍ تی ده کری.

مزره: نېستری نیر.	مزرولانگ (ژا.): مزرول.
مزره: مزرولیکه.	مزرولک (بار.): مزرول.
مزرگانی: مزرگیتی.	مزرولی (جز.): قسه کردن، ناخوتن، ووتویرژکردن.
مزرگه: کاری مزر.	مزیای (هورا.): مژین، مژتن.
مزرگفت (هورا.): مزرگوت.	مزی بن شاکر (که.): زییلمه.
مزرگوت: (هورا.) مزی، (هورا.) مزرگفت، مالاخودی.	مزییلانک (باد.): مزرول.
مزرگت: مزرگوت.	مزیین: مزیای، مژتن، میتن.
مزرگینی: (هورا.) مزانى، مژده، (دزه.) مژدانه، دلپوونی، مزرگیتی دان: دلپوون کردنمه.	مسی: مزر. (هورا.) کولله یکه له کورتانه ی گموره تره دست به پویشتن دهکات سهریالی دهدهکات.
مزرگی (زهن، هورا.): مزرگوت.	مست: مشت، گولم، (موک.) پاک، چنگ، بۆک، له ی کرشتن.
مزیار: کرتکار.	پاپه لیلین، پر به دهستیکی، قهقد، مستیک گهم، لویچیک مستی پی ده لپن. دهستی قوچاو. — لپدان: به دهستی قوچاو لپدان، مسته کوله: به مستی لپدان.
مزیچ: مه گیرانی. مزر.	مسته کوله: مسته کوله، (فه.) گورمچه.
مزی: ی کیوان: تپ و مژ، (بار.) مژه کوز، نه فیس، — له جگاره دان: نه فیس له جگاره دان.	مست لپدانی (هورا.): گمه یه کی مندالانه.
مژان: مژران. مژانکه، باسکیش، داره دریزه که ی جوتیبیه، داره دریزه که ی جهنجه ریه که وولاخ به هویره جهنجه راده کیشی.	مستی (پاک.): تهلمسم.
مژانه (لاجان): گله ی جوتی.	مستی پشتی (هورا.): گمه یه که.
مژاندن (پاک.): مژاندن، شیر به فخره دان، مژینه.	مستری (موک، هورا.): جووره ماسییه که. له ی، لواز، بی تووک، دالگوشت.
مژانکه: باسکیش.	مسک: گولیکه شین و بی بونه به لان که لاکانی بونداره.
مژه: برژانگ.	مسکه (دور.): دهسک.
مژه: نموی دهمزی.	مسکه: که سیکه قاپ و منه جله ی مس دروست بکات. — ی: کاری مس.
مژه کوز (بار.): تپ و مزی کتو دهستانه.	مسمده (پاک.): گیز، دوزمان، ناری بزپکایه.
مژتن: مزیای، مژه کردن، مژین.	مشاد: منشار، همره، هییزار، باگوزه، برهک، (پاک.) برهوک، برهوک، (پاک.) خیزار. (باد.)
مژدانه: مزرگیتی.	دیرای بیستان و نیدیکه. — خانه: بره که خانه.
مژده: مزرگیتی، نیتی نافره تانه، — دور: مزرگیتی دور.	مشان (دور.): باسکیش.
مژدان: مژان.	مشه (باد، موک، پاک، که.): زور، گه لیک، زه بندن. مشه مش: خشه، دهنگیکه له کاتی نووسن و بیدار تیشدا له که پوی مروی دیت.
مژدو: شتی که مشتبان.	مشهخت (پاک.): لانمواز، په هندن، په نابردن، زاری.
مژک (پاک.): تپ و مژکی سوک.	مشه مش: — ی مرو و گامیش.
مژگول (پاک.): مزرول.	مشهوشی (پاک.): چپشتیکه له وورده نیسکی لی دهنری.
مژمه (خو.): مژشمیرک، میس میس، گولیکه زهردی کتوبیه نی شینیشی هدی له بهر شیرینی مندالان دهمژن، مژمژک، شیرمه، مژمژک. (خو.) جووره قه سیسیکه، (باد.) قه سیسی تپ، زهرده لوی، په پوله ییک شین و لموز دریزه لیک گولان دهمزی.	مشت (که، لو.): پر به دهست، پر تا لیواری قاپ و نیدی. — و مال کردن: په وارتن، هوولو کردن.
مژمژک (پاک.): مژمه، گیایه که، میتوی همنگوبین.	مشتا: مشتاق، له نیتو باخندا جیگایه که تری و ههنجیرو هدرمیتی له بهر تاوی لسمرو ووشک ده کهنمه. کوتان. بزهت.
مژمژور (که.): مژن، گرژ.	مشته (که، هورا.): دهستک نی پینه چپپانه. نیشانه، — لی گرتن: نیشانه لی گرتن. (هورا.) دهستمسته، دهستمسته، نهو جیگا دهسته یکه به پاشباره ی جوتیویه.
مژوک: ووشک که رهوه، قافهزی ووشک که رهوه، زوانک، ههلمژ، (پاک.) نهم.	مشته کوله: مشت کولی... مشتو: دهسک.
مژول: مژگول، برژانگ، (زا.) مژولانگ، مژولک، (بار.) بژولک، موزوانک، مژیلانک، برژانگ، (هورا.) برژانگی، برژانگ، مژیلانک، (شا.) بژول، (سور.) بژولک، (پهوا.) بژولک، بشکول، موزولانک.	

مشت و کوشت: گممه‌یه که یه کتیک ده خوی و یه کتیکش ده‌بیتنه پاسه‌وان و کومه‌لیکیش ده‌ست ده‌کنه لیدانی.

مشت و مهر: پیبله، کیشته، به‌بره‌ره‌کانی، مووشت و مهر: مهر و مشت. وه — کورتن: تیک گیران.

مشک: (ه‌مورا.) مله، مووش، میش، مسک. (ه‌مورا.) قه‌زوانی وورد.

مشکه‌کوژ: (باک.) مشک‌ی کووژ، (که.) مشک‌ه‌کووژ.

مشکه‌کووژ: مشک‌ه‌کووژ، مشک‌ه‌کوژ، خلث، سستیلوک، که‌ره‌کوژ.

مشکلوزمه: قه‌زدار.

مشکی: ره‌ش، خوله‌میش. (ه‌مو.) که، (ه‌مورا.) شده.

مشکین: چتیک‌ی بون‌خوشه‌له خوتنی ناوکی جووره ناسکیک په‌یدا ده‌بی.

مشمشاندن: (باک.) مشمش کردن، به‌تاریکیدا جو‌لان.

مشوار: بی‌مشوار: بی‌پر، بی‌فرشک، بی — ی: بی‌پر، بی‌فرشکی، لاهه‌لچراو.

مشوه‌ش: (باک.) نیسک.

مشوور: (زن.) پاشار، (که.) باشار، به — به‌باشار، به‌پاشار، به‌ته‌گیر، سامان. غه‌مخوژی، غه‌مخواری، غه‌مخوژ، غه‌مخوار.

مش و موژ: مچ و موژ.

مشن: به‌مشمش.

مشهات: (باک.) غه‌مخوژ، ده‌ریست، ده‌ریند.

مشو (ه‌مورا.): ده‌بی. (فه.) چلم.

مفتی خوژ: به‌خوژ خواردن.

مفت: خوژی.

مفته: پیشمهرگه، هه‌یته، (که.) مفرده‌ی.

مفرده‌ی: له‌کاتی محمد‌پاشای گموره‌ی پهراندزیدا به‌عسکر کووتراوه. (باک.) ژاندارمه، کیشکچی.

مفسک: (باک.) پارزن، پلاویز.

مقو (باک.): شمل، که‌سپیکه یه‌کتیک له‌نندامه‌کانی سه‌قت بوی.

مق: هوای که‌پ.

مقاست: دووارد، مه‌گریچانی، قورتان، جاویر.

مقابا: مقه‌وا.

مقوا: دویردک.

مقام: (که.) گهرک، فغرز. جووریکه له‌گورانی.

مقو: هه‌لا‌مست و کوخه‌ی مالا‌تانه به‌تایه‌تی یه‌کسم و گوویدرتزان و نیستران ده‌یگرن چلم‌یکسی زوری له‌لووسی دی و جیگای نالوی هه‌لدا‌یسی کای کوئی بزهرده‌ده‌کن و هسری ده‌خن چا ده‌بیتمه.

مقو مقو: (بابا.) ده‌نگه‌ده‌نگ.

مکاره: (بابا.) نه‌سکمه، مرازیکی دارتاشیبه به‌لیدان چتی ده‌کوتی، مه‌کاره‌ی نه‌جاری، — ی ده‌م خپ، — ی ده‌م خپ، نه‌م مکاره‌یه کونی خری چکجه‌ی پی گموره‌ده‌کرتمه.

مکمون: (باک.) به‌په‌له، به‌هشتاوی.

مکو (پوژ.): کوتکی جل شوشتنییه، مشوونک. حشارگه، که‌لین، نه‌م سنگ‌مرانه‌یه که دزه به‌شو خوی تی حشار ده‌دات.

مکولوک: (باک.) هاندان.

مکوک: (که.) مرازیکی جو‌لایه، مه‌کووک، شه‌پزه.

مگیز: (ه‌مو.) خو. (مه‌یل، ه‌موه‌س، تامه‌زوی، نیشتیا، بیژ، قیز، نارموزو، دل‌خواز. — دار: تامه‌زوی. — ی: تامه‌زوی.

مل: (باک.) گرد، ته‌په. نه‌ستو. — ی نه‌ستور: گپه‌ره، خینگه، گنیه. — پان: بین فره، پشودریژ. (بار، باد.) شان، له — ی من: له‌نه‌ستوی من، — له‌بر — نان: به‌بره‌ره‌کانی کردن. زوره‌وانی گرتن، پیگرتن. — لی‌نان: ده‌ست به‌نیش کردن. — له‌بر نان: ده‌ست پی کردن. — به‌کوین (موک.): کوین له‌بر. — نمدان: یاخی بوون. (باک.) لا، به‌ش، شان، هوژیکی کوره.

مل: (بابا.) توژیکی وورده به‌هه‌م شتی‌کوه بنووسی به‌نه‌مک لیتی ده‌بیتمه.

ملاشک: مه‌لاز.

ملاله: (باک.) ده‌سته، به‌سته، چه‌کمه، مارنه‌گم.

ملافخوئی: یانی (ماخوولیا)، خاوه‌ند خوولیا، خه‌مخوژ، خه‌مخوار، سوداسمر، گراو، دلدار.

مله: له‌کمل چکوله‌تره. گردیکی درتزو نزمه‌پاکشاره، که‌لک، کمل، پاژ، باسک، به‌ستو، به‌لنداییکه، که له‌پشت ویشوه به‌لنداییکه له‌وی به‌رتر هه‌بیت، هوئی نیوبرانی نه‌ویه خوی مله‌و سهریشی هه‌یه که له‌وی به‌لند تره. به‌ش. — قووته‌ی مریشک: به‌ملی سهر به‌پای مریشک و که‌لبابی ده‌لین. رقه‌بهری، به‌بره‌ره‌کانی. — خپه (ه‌مورا.): گمروخپه، — کیو: زنجیره‌ی کیو.

مله: (ه‌مو.) په‌وا، خو. (جوژیکه، قوزیکه، گولپ، ووله، هووله، ووره، (ه‌مورا.) مشک.

مله‌ک: یالی شتیه، نه‌م تووکه‌یه به‌سهر ملی شتیه‌یه.

مله‌ما: (ه‌مورا.) باویری نیوزگ. له‌لای مردوخ: ده‌ستملان.

مله‌وانه: ملوانه.

مل به‌رز: که‌له‌مشکین.

ملچه: ملج. مرچه، ده‌نگی ده‌میبه له‌کاتی ماچ و خواردنیدا.

ملچه‌ملج: ملج. مرچمرج.

مل به‌ند: مشله.

ملیچ: گمردن پیچ، مه‌ل‌بند، ملوانه، گمردن بند، شال گمردن، (باک.) نلیتی.

ملت: لیبیک، تلته.

ملچاندن: مژین.

ملچوک: (که.) کلچیک.

ملخوار: زارخوار.

ملپان: (که.) ده‌چرونی گولی گم و جو له‌ساقه‌کی.

مل شکان: شکانی مل، کوته‌گیر گرفتیک گموره.

مل کھج: رام، فرمانبر، گوی دیر، — کردن: فرمانبرری کردن، سردانان.
 مل کسک (باک.): گسک.
 مل کھجی: راگومکی.
 مل کس (باک.): گسک، مل کسک.
 مل کورت: خنک.
 ملک (باک.): سرهوخوار، سرهوخیز، نشیو.
 ملک: مولک.
 مل گز (باک.): لاگر، تره فدار.
 مل گری: لاگری.
 مل ملافہ (کہ.): بهریرہ کانی، رقمبری، — کردن: پاکبری کردن.
 ملکاندن (شا.): مژین، مژتن، بیملکینہ: بیمڑہ.
 ملو (ہورا.): تہر نامیزہ دہغلہ درووانہیہ بہ جواہری پارچہ پارچہ
 لاسر زہی دادہترین.
 ملوانہ: ہرموز، توق، مل پیچ، ملوانہ.
 ملواند: ملوانہ.
 ملوانک (کہ.): دہر.: قہ لادہ.
 ملوانکہ (دہر.): ہرموز، ملوانکہ.
 ملوؤم: زوردار، کدہ گا، زاق.
 ملوچک (ہم.): بالندہیہ کہ تووکی بلندی لاسر سہریہ، (بابا.)
 کلزکوپہ.
 ملوومو (خو.): مرووموشکار.
 ملووموش: مل ومو.
 ملوی (فہ.): گمردن، بغند، ہرموز.
 ملوہ (کہ.): مروی زرتہوز و مل نستور، کدہ مشکین، لندہہوز.
 یاخی. — یی: زرتہوزی، لندہہوزی، یاخیہ تی، بہ ملہوری کارہ کہی
 کرد.
 ملہیوک (باک.): شہنہ.
 ملہیوک (باک.): شہنہی درونہیہ، (باک.) ملہیوک.
 ملو: ملو: خو ہمرستی.
 ملیب (باک.): شہنہی جو تیران.
 ملیبا (باک.): جو تیر لہ کارکردن لہ سیہمین جاری حاسیلاتدا.
 ملیبانی: ملیباتی.
 ملیبانی: ملیباتی.
 ملیچن (ہورا.): چولہ کہ، کیشک، بہ ہموز بالندہی چکولہ دہلین.
 ملیچک: چولہ کہ.
 ملیچوک (باک.): شہنہی چکولہی جو تیری.
 ملیبون (کہ.): ملوان، ٹیخہی دہرورہری گمردنی کراسیہ.
 من (دہوا.): نممن، بش، منامن: بشی من. مو، می، تہر، یونہ. لہ
 باکوردا تہنہ بۆ تیہی بہ کاردہری: من گوت، من گرت، من دکم، من

دہم. (شہم.) تہنہ لہر جووہر جیہانی بہ کار دہبن. من گوت، من
 دیت.
 منا (کہ.): لؤمہ، بہ چاودادانہرہ.
 منارہ: دروسکراوی زور قوچ لہ مرگوت بۆ بانگدہر.*
 منال: منال. (کہ.) — ی: مندالی.
 منہکار: منہتکار، خستہ ژیرار بہرامبر بہ چاکہیک.
 منہ: منگہ. (مک.) پورل (زاراوی مندلانہ). مترو موروو، تہہ.
 (کہ.) ہست، ہوش. (جا.) ہسہر کردنہو، (زہن.) ہی کورت، گمیان،
 ہدی کردن، ویکوتن. (ہورا.) تاقی کردنہو، جیاوازی ہی کردن،
 گمیان ویشکین، چاودیری کردن. دلوین.
 منہمن: کسیتکہ نہیوی کاریکی بکا بہ — دہکات، بہ منگہمنگ و
 پرتہپرت.
 منہی: گمیان بہ دواي شتیکدا بہ پنهانی. پشکین.
 منجہ (کہ.): منگہ.
 منجہمنج (کو.): منگہمنگ، پرتہپرت. لہ کاتی کردنی کاریکی بہ دل
 نہ کردندا.
 مندان: مرار، لاشہ، ہرمین، پیس، گلاو، سوتیکہ، قنورک، کورپہ،
 زواسک، ساکا، کورپہلہ.
 منجہ (ہور.): منگن، رق نستور، سرہوق، کسیتکہ بہ پرتہپرت و
 بۆلہوق بی و قسہی لہ خہلکی خوش نہیت، — ی: رقمبری، سرہوقی،
 لاساری.
 مندل: خیزان. مال و مندل، کولفت. — ی شیرہ خورہ: مندالی ساوا
 ہشتا لہ شیر نہکراہیتہرہ. — مردن: زگ سوتان، جمرگ بیان، جمرگ
 ہلشرجان. — مردو: زگ سوتاو. سہغل، مندل، (ہورا.) زارولہ.
 (بوتا.) زاروک، بچوک، ناییل، پز، چرک، زارو، پچوک، چیلی، منال،
 چوچک، بدچکہ.
 مندل: — دار، بی: — بی دواي، بی دوندان، بی شوین.
 مندلہاز: بدچراز، بدچراز.
 مندلہہر: وئی مندلدارہ، وئیکہ مندالی گچکہی ہہیت.
 مندلہی: بچوکاھی، بچوکیتی، زاروی.
 مندلہان: ناولدان، سلی، پزدان. نافلدانگ.
 مندالی: منالی.
 مندو (کہ.): سہگی فرہنگی، مندوخ.
 مندوخ (کہ.): مندوخ.
 منگاندن: منگہمنگ کردن.
 منگہ: منہ، منجہ، بہ کہو ناخافتن.
 منگہمنگ: پرتہپرت و بۆلہوقیتی لہ کاتی نا بہدلی و ناخوشیدا
 دہکوتری. منمن، منجہمنج. — کردن: منگاندن.
 منگن: بہ منگہمنگ، گن، منجہ، (ہور.) خمم.
 منمانو (ہورا.): دہوتی.
 منمنیک (باک.): پہپولہ.
 منوؤخ: سست، تمہیل.

مېنىڭ (ھەر): كۈلۈت.

مېنى: مېنى: خۇبىستى، خۇبىستى.

مۇ (ھەمرا، كۆ): مېن، ئىمىن.

مۆتە: كابوس، كامبوس، (كۆ). كامبوس، دېمەزمە، مۆتەكە، دېمەزمە، مېرەزمە، گرانايەكە لە خەمىدا سوارى پىلارى دەپ.

مۆتەكە: مۆتە.

مۆتەك (خۇ، رەوا): پېچەكە دارىكە گەلەي ۋە نىسى دەپى بەلەن چىكۆلەترو جۈۋانترە ۋە ھەمىشە شىنە.

مۆتى (باک): دۇشار.

مۆچ (پۇز): ماچ، ماچ ۋە مۈچ.

مۆچەك (باک): مۈچەك.

مۆچكار: مۆچيار. نامۇزگارىكەر.

مۆچيارى (شار): نامۇزگارى.

مۆخ (ھەمرا): مېشىك، مېشىكىكە لەناو لەولاك ۋە نىسى دېمەتەنە لەسەردا نەپى.

مۆدە (شەن): شاكاشى. (فە). جۈۋانۋو.

مۆدە: دارجىفەر، دارجىخار، (ھەمرا). دەمەنە. بەردەك، دارك.

مۆدەيىكە: كەنارى لاي پېكىشىنى مۆدەيەكە كارەبا يا چىتىكى دى تى خرابى.

مۆز: ھەلەقەندەن. پىحانە. پارچە مېشىكى داپۇارە. بە تايەتە بۆنۋەي نىسۋى كەسپىكى لەسەر ھەلەقەنرى، بە ھەلەقەنرايش ھەر-ى پى دەلەت. — كەرد: قۇل كېتەن،

باۋەپ بە راستى كەسپىك كەرد. نىشانە. شىنەيى تۇخە لەنەنرانى شىن ۋە كەسكەدا. بېكەر (باک). دارىكى دېرۇكە بەچەند پارچە بېرەتەۋە — ى پى دەلەت. مېشىۋەلەي گەۋرە، تەپۇ. — شەكەندەن: سەردەق شەكەندەن. — نەشكەي: سەردەق نەشكەي.

مۆز: دۈپەرەكى، مۆن، تېكۈرۈك. قەلس، مېرەۋنە، چاۋمۇپ كەردنەۋە، قەلس بۈۋنەۋە، بەرەقەۋە تەماشاكارەن، بە قەلسى تەماشاكارەن، تېكۈرۈك كەرد، چاۋ ھەلەقەنرەۋە.

مۆزە: گىلى، — ى گەۋرە ۋە كۈنى ھەلەقەنرە، مەرىكانە، (گەر). مېك، — ى خورى: سوس، (بار). خورۈك، خېرك، مېكە، مۆزكە، گېيۋە، جېيۋە، زىندەۋار، جۈۋانەۋەر. مۆزانەي زەۋى ۋە خاكى.

مۆزان (باک): تەپ ۋە مۇز.

مۆزە: قوپەپەست، تەفە.

مۆزەسەنگە (كە): مۆزە بوۋنا: بوۋعە، (مۈك). بىستە. پارچەيەكە لە قەدى دار، (كە). مەدار، نەۋ ناسنەيەكە مېلى بەرداشى لەسەر دەسۈرۈپ، بەردەمۇز. دېۋار تەنەپ بە قوپ دۈرۈست كەرد. مۆزە.

مۆزەقە (كە): مۆزانە.

مۆرت (كە): دارى مەرتەك.

مۆرتەك (كە): مۈر ۋە پۇرت، دارىكە ھەمىشە شىنە بە كەن ۋەردەكەرى تا درەنگ بېزى، بۆنى خۇشە چۈلۈكەشى بۆ كەپەر شىنە بەكاردى. دارىكە لە پىزىشكىدا بەكاردەپى. مۈرد.

مۆردە: مۆرتەك، دارىكى ھەمىشە سەۋزە.

مۆرەك (باک): مۈرۈرۈ.

مۆرەكە: مۆزانە.

مۆرۈ: مۆزى. — چى: سازىمەند، — چىيەتە: سازىمەندى.

مۆزىيە: ۋەنگ، نەسپى ۋە پىشك ۋە كىچە، زىندەۋار، (پۇز). نەپىدە.

مۆزىن (باک): نەپە، — دان: نەپەندەن.

مۆزىنەن: زىپەي شىر.

مۆزى (باک): مۆرۈرۈ. سىرە (گەيەكەي سەر لەۋلەي تەفەنگىيە). (خۇ). گىيەكە مەرتەك بەلەن دەپى ۋە زۆر شەكەل لاسكى دەخۇرى.

مۆزىيە (كە): مېرۈلە.

مۆز: كەرمۇز. مېشەكەر، مېشەكەرەنە. — كەرد: مېشە.

مۆزىنى (باک): تەفەنگى بە بەردى.

مۆزەخەنە: شىتەيكە كەل ۋە پەل ۋە چى كۆن ۋە دېرەن ۋە نايابى تېدا غەپىش دەكەرى.

مۆزىۋ (باک): ۋەنگەسۈرە.

مۆزىۋەك (باک): زەرگەتە.

مۆزەك (باک): پارگۈرى نېرۋەيە.

مۆزىيەۋە بەلەن: مۇسقا.

مۆزى (ھەر): خەز لە ۋەن كەرد، ۋە درۋى ۋەن كەرتەن.

مۆزە مۆز (كە): سەرەتەي دلدەرى.

مۆشەنە (باک): خەنەمەر.

مۆزىيەك (خۇ): پەلەك ۋەردەۋەر خە گۈلى شىن ۋە بۆنى گرانە تا پەشتىندى بەلەن دەپى.

مۆزەك (باک): گە.

مۆزىيە: نامۇزگار. — ى: نامۇزگارى.

مۆزەك (باک): گە، ستۈنى پەشتى.

مۆزەكەر (زا): ماکەر.

مۆزەك: فرۇشگا.

مۆز (ھەمرا): بە نارامى كۆۋنۈنەۋە، كۆ، گەرد، بۆرەشە ۋەلەخان. — بۈۋن: كۆۋنۈنەۋە. مۆزەك، جىگەيەكە ۋەلەخى لى مۆز دەكەرى لەنۋەپۇزى پۇزانى گەرمەدا. زۆر، مەشە.

مۆزەن (بۇتا): تەمەيكى ۋەنگ شىنە لە دورۋە لە نەۋال ۋە شوۋنە قۈۋلەكانى ناۋ چىا بەلەنەكاندا دەپىنرى.

مۆزە (باک): مالا، پەۋانە، مالا، مالا كەرد.

مۆزەت: مۈلەت، — دان: پىگادان.

مۆزەك (برا): خۆلەمەش، مەشكى.

مۆزەكە: — ى كىۋان، نۈرپىنگ، مېل، پەشتەپۇز، مۆز، ھەفسى، مەغلە.

مۆزەق: واتە چاۋزەق ۋەستان ۋە نەقۇچان. گلىتە لە ناۋدا جۈۋان (چاۋ بە — پاۋەستان).

مۆم (بابا): شەمى سۈۋاتى، شەم.

مۆمەدان: شىۋى مۆم دانان.

مۆم

مووزە (دزە): مرۆ، يا وولآخی پەپپوت، نابوت. تړنن ترشايښه بۆ دژارو.

مووزەډ: پۆزەډ.

مووزنیک: گيايه که پەلکی خړو گچکه يه.

مووزانگ (باک): مرۆژ.

مووزەلانگ (باک): مرۆژ.

مووزە: مرکيتی.

مووزولانگ (باد): مرۆل.

مووسابایی: بزمەیی.

مووسایی: جوړلکه، نمره ی لاسەر دینی مووسایی.

مووسندان: لای خواږه ی زگییه به لای ږانامه.

مووسن: گيايه که له کتوان شین دهبی له ترشیاتی دهکړی. (شن.)

زییسک:

مووش: شاریکه له کوردستانی تورکیا. (شار.) مت. (کۆ.) گۆزیا

مەرمر یا مازو له مەرمر پتدا دايدەکن بۆلیدانی. (که، پۆژ.)

مشک:

مووشانه (کۆ): ماتین.

مووشەده (بابا، که): کورە ی ناوږ دهماندن، نمر هەمبانه یه که به کورە ی ناگردهماندنیه، کورە ی ناوږ دهماندنییه. هەمبانه دهف.

مووشەک (که): پلەندر، لاپرسەنگ، مەرمروشکەر، تەرەفە.

مووشەکان (هەر): ناشوان.

مووشکار (باک): گوزان، تیغی تراشی.

مووشکری: جوړه هەلپەرنیکه.

مووشن (لک): کورن، گۆتن.

مووشغیر (دەر): ناوړگ.

مووشغیرە: گۆزستان. پارچه گۆزستانی که به تايه تی نی مالیکی بی.

مووشووش: مووتابچی، مووتاوچی.

مووشکران: تیرزی.

مووشکران: ناوچه یه کی کوردستانه له تیران.

مووشگرۆ: تووږه.

مووشین (بابا): ماتین، که لایانی.

مووشکیش: مووچک، مووچنگ، مووشان. (کۆ.) چلووړه.

مووم (باک): میتی هەنگرین. میتی سووتاندن.

مووماندک: شەمدان.

موونج (باک): بیتوبۆ، ۆک لاسەری ته یه: نه حەلت، بی بهش لاسەری.

مووھیر (باک): مۆر.

مووینلە: مووۆکه له بالندەر پوه کدا.

مووین: تووکایی.

مھ (باک): مەری سی سالانیه.

مھانە (باک): بهانە.

مهرانی (باک): جوړه هەرمیتیه که.

مهرک (باک): گه.

مهرگان: میهرگان، جیژنیکه شوو پۆژی له پاییزدا بهرامبەر وەکو نمرۆژ له بهار تدا.

مهرغان (باک): میهره بان. — ی: میهره بان.

مھشان (باک): میوان.

مھن (هەر): مەری، یه کسەرە مەری.

میسک: میشک.

میشک: میسک.

میت: میتینه. (جا.) ما، (جا.) هورا، (جا.) میچکه. (جا.) پۆژ. مەری، واژی نیر.

میواندن: میاوهر کړن.

میمن: کورن.

میە (فە): مەری.

میو میو: نمرنر.

میپاز: نمره ی به دواي ژاندا بگړی. — ی: به دواي ژاندا گمړان.

میو میو (شو): میاوهر میاو پشیلە.

میٹ (باک): مژین (بجیژە)، شیرخواردن.

میٹوولە: میٹوولکە.

میٹوولکە (باک): بنگۆلە، (دەر.) میتکه، (دزە.) بانگۆلە، بانگه، میٹوولە، متکه. (خۆ.) بووانگ.

میجیقتی (باک): بیتش، بیتشە، باربوو.

میچکه (هورا، جا): میتینه ی گچکه.

میچکه میچکه: جو لانه ی ژانیه.

میخ: سینگ.

میخەک: قەنەفل.

میخەکه: بزماره له پی دی، به تیز یا بهردی جەنەم چاره دهکړی.

میخەکبەند: خفاوکه، بهر مووړیکه له میخەک و مەر جان ژان له ملی دهکمن.

میخ سکه (که): گولمېخ (نی ناسن).

میخ سندان (هورا): سندان ناسنگران.

میخووش (باک): مه یخووش.

میلدرو (پروا): دیواری حوش و نیدی که داری داره پاییه ده خرتیه سەر.

میژ (باک): پیاو، زه لام، میژد، شوو. — کرن: میژد کړن.

میژ (که): مۆر، مۆن، گرۆ. — بوونەر: مۆر بوونەر.

میژانە: نازاپانه.

میژنی (باک): نازاپه تی، پیاو ته.

میرانی (باک): نازاپه تی.

میڙهم (همو.): حوتووی سیٽیمه له (۸) حوتووه کانی زستانۍ که
 له نیږه راستی باندرخه و ټوځه نیډایه.
 میڙچاک (بابا.): تازا، نرخدار.
 میڙخاس: میڙچاک.
 میږد: شو، میږ، هاوسفر، پیاوړتکی ژنی همې دهبېته — ی ژنه کې —
 کردن: میږ کردن، به — دان: ډن دانه میږد. — ی دووژنه: نمو پیاوړی
 دووژنی همې.
 میږدهزمه (بابا.): (همو.) میږدهزموکه، دیږهزمه، خیر، موته که.
 میږدی: پیاوړتۍ.
 میږده زمووکه (همو.): میږدهزمه.
 میږک (باک.): پیاوړی ساده. شہیتان.
 میږکوږ (باک.): خړتیرتږ، پیاوړکوږ.
 میږگ: میږغوزار، شہکار، چیمه نزار. (یغز.) شہیتان. (کږ.) گیایه کی
 که لاوړده.
 میږغوزار: میږگ.
 میږگه شہ (باک.): چیمه ن.
 میږگزیمرک: یاری جگانی. شاهزای کاروباری پیاوړ.
 میږنفیقین: نسماره.
 میږو: میږولہ ی گموره، مووری، میږو، (زن.) میږوچه.
 میږوچه (زن.): میږولہ، میږو.
 میږوستان: شاه میږو.
 میږولہ: میږووی چکولہ، میږولہ، گیکرک، گرنگ، مرچہ، مږیلہ،
 (باد.) میږوی. — سوورک: گیکرک. — کردن: سپرون.
 میږووی وورد: (پروا.) گرک، (زن.) گنہموری.
 میږوؤف (باک.): مرؤف.
 میږدیسمن: سټی ووشه یه: (مه): گموره، (زدا): زانای بی ھاوتا،
 (یسمنه): پهرستن. دهبېته: زانای بی ھاوتای پهرستنییہ به تایبه تی بټ
 تایینی زده دشته.
 میږ (که.): میږ، ماسه. — ی نانی: — ی نان لسمفر خواردن. — ی
 نویسنی: کارمزل.
 میږب (باک.): جیگایه کی نوتوټیه کموی لی داده نری بټ بانگ کردن.
 میږانلن (باک.): تماشا کردن.
 میږان (که.): میږتۍ ناش، دهغل پزین. میږتن.
 میږه: تماشا، پوانین. — کردن: تماشا کردن. (باک.) تماشا، چیرہ، —
 کرن: چمتو، تماشا کردن.
 میږه ز: شاشک، نمدی، مندییل، (پوږ.) پوتک.
 میږه لان (بابا.): میږدان، میږلدان.
 میږ: کون. له — ه: کونه، له دیږه مانوه.
 میږانلن (باک.): مژانیدن، شیردان، میږینه.
 میږهک (که.): نمره که غدیږی دایکی خوی بټی، نمو کارو بلرخیه که
 دایکی خوی نمې و نیتر بټی، میږکه.

میږه کرفن (پروا.): مژتن، مژین (بومندال).
 میږه لووک (قمره.): میږودارو گیایه کی چرو پړه، چر.
 میږه بوهر: رابردوی دور.
 میږوبیږ: میږو گتیره روه.
 میږه: لمیږه.
 میږک (باک.): میښک.
 میږه ورد (موک.): زوییده که لمیږتې ودره بی که پر دهبی له گیایو گولټه
 سووره و گیایا پشی بی ده لټن. میښورت.
 میږهک (پروا.): میږهک، میږهک. بهرغ یا کاریله یه کی بی دایک بی و
 هر جاره ی یه کی بټی یا بخرتیموه بهر یه کی دی.
 میږمیږک (باک.): گیایه که، مژمه.
 میږوو: دیږوک، دیږیک، دیږوک، دیږیک. (باد.) دوروک. —
 ی ویزه: میږووی نمدب.
 میږووزان: میږووناس، میږووان، دیږوکشان.
 میږووک (بابا.): ولایتیکه ندیوی شیر ی به فدرخه ی خوی بدات.
 میږووکرد: نموه ی به درټایی میږو درست بووه.
 میږووناس: میږووزان.
 میږی (شکا، باک.): میښک، میږو.
 میږونک (ډه.): شمشه کویږه.
 میږیلانک (باد.): مژول.
 میږت (شکا.): ماست.
 میښ (شو.): مهر، (همورا.) مېش، مهگس، مهیس، موز.
 میښان: میښک. میښی چکولہ.
 میښه (پوږ.): موز کردن ی ولآخ لمبر پیږه دانسی میښان و موزان.
 (موک.) پیښه، چم، وټشه، جنیک، دارستان، دوهن.
 میښه سگانه: میښی سگانه.
 میښه سی (که، جا.): چیرک، چرک.
 میښه کمران: میښی کی گموره یه تایبه تی به کمر وولآخی بهرزه، موز.
 میښه گمز (پروا.): موز، کمر موز.
 میښهنگ (که.): همنگ، (که.) پېش همنگ.
 میښ خور (باد.): میښ خورینک، بالنده یه کی چکولہ یه بن بال و بهرزیگی
 سپییو سمری بوږه، همنگه خوږه، همنگان ده خوا.
 میښ ږهو (مامه.): سوانده، گوی سوانه.
 میښه رف (باک.): لیښه، مهژالک، مهژی، مهژک، ډم، (باک.)
 میږی، دهماخ، (همورا.) میږک، (باک.) میښی چکولہ.
 میښک (فه.): مهغز، بی — هټ، دهبانگ، بی — ی: بی عه قلی.
 میښکولہ: میښکی بچکولہ.
 میښ ومه گمز: حشمرات، جانمهر.
 میښکوز (باک.): دهسکه یا هر چټیکی میښی بی بکوژی.
 میښ همنگ: همنگ.

میږونک

میښ همنگوین: پروانه: همنگ.

میښوولمېلند: کولمېلند، پیتشی بملد.

میښووله: پیتشکه، پیتش، مژر، هورده، پمخسه، ممشووله، پیتشووله، کملیش، گمژره، پو، خوره. — ی وورد: کوپرکوړک، ناخوره، پیتشوکورک، خاکه. دهر دیکسی چاوانه هممیشه چتی ووردی به بهرچاواندا دیت. — خور (زا): مشورله وروار.

میښمیزک (باد): مژمژ (گیاههکه).

میښین (باک): جووره گمهیهکه مندالان پورل یا چتی دهچه قیتین به مری مری لیتی دهدهن. شیرین. — ی (باک): شیرینی.

میښان (باک): میران. — ی (باک): میوانداریی.

میښانخانه: میوانخانه.

میښاندو (باک): میواندار.

میښانکی (باک): وهکو میوانان. — دانیشتن: لسمر نمرنق دانیشتن.

میښانی (باک): میوانداری.

میښانهوین (باک): میواننواز.

میښکو (باک): کمری می.

میښکوت (جا، که، پوژ، باک): میښکوت، کوتکی میښی، کوتک، چه کچه.

میښکوله: جووره کولیکه که له هممو مندالان دی وهکو قورنیرکی چکوژله وایه. جووره زیپکه یکی گموره یی سوورو سمری زهرده دهی.

میښکووک: گیاهه که بنه که ی بکریته دژاوو بچیکلنده زور بههیزه. (دا، که، شار، بدهک، (باک) بدهک، بدهک، شیرین شیرنوک. — ی جولا یی: شه پویه.

میښگان (شع): نیتنگوین.

میښگل: پتن، پان، کمر، کمر، گله، پهو، گتله، مییل، هیشت، مری، باقور، پیلیک، — ی مریان: پمز.

میښگلهوان: شوان، خاوهن میښگل، گله خوی.

میښگوان (باد): نیتنگوین.

میښگوژ (باد): نیتنگوین.

میښل: میل، — ی ترازوو: زمانه ی ترازوو.

میښلاق: ناونگی تربیه که بزستانان هملبگیری و پموره دهه بکری.

میښلاقه: گولیکسی سوورو کتیریه له خاشخاشی گموره خور اگریتره، پروانه: (گولمیتلاقه).

میښلاک: تام، چیز. — کردن: تام کردن، چیز وهرگرتن.

میښلام (باک): داریکه.

میښلو: نارجیله، نیرگله.

میښلووره (که): میرووله.

میښل: میل، پارا.

میښمان (هورا): میوان.

میښمک (باک): گولی داران.

میښل: دژ، ناحمز، نهیار، چل ومل، بوونه وهرکی خرافیه له جنوکه نیشقی نافرته دهی و خوی دپیتته سمر شکلی نازالان چتی تر. (بوته — به مملعه).

میښمکه (موک): ننگوستیله ی جوانی له شاخی کتل وگامیش دروست دهکری.

میښندی (دهر): مانندو.

میښنگوین: نیتنگوین.

میښو: موم، شم، قرچنه، زیپچ، میوی همنگوینی، قرقوړک، دهر میو، شمی. — برین: کمره کردن، داری تری، میو، (باک) گولی داران. — بر: دهرستان.

میښوان: میښان.

میښو: فیقی، پزق.

میښوژینی (باک): هاتنه خوار، خراب بوون.

میښوژ: مریوژ، مهوروژ، مه قیزه، (هورا) هیچکوچی. — ی پش:

میښوژ پشکه، — ی سور: میښوژ سورکه.

میښوژ پشکه: میښوژ پش.

میښوژمهله: میښوژمهله، جووره میښوژمهله.

میښوژمهله (پروا، همر): میښوژمهله.

میښوی (باد): میښو، میښووله.

میښوژان (بار): گیاهه کی نیرتک داره میښوژیک بلند دهی گولی سوورو بوئی خوشه. (گمر) بیښوژان.

میښان (زا): میوان.

میښینه: میښا، می، مایینه، ماک.

میښو (باک): داره میو.

میښد: قلمی پمساس، قلمه مزپژ.

می (باک): مری، من، مری سی سالانه. (فه) مو، تووک.

مین ووراز: مووی بهراز، نه خوشی مو.

میو: دهنگی پشیلویه. میاوه میاوه: نیوی دهنگی پشیلویه. میاوه میاو کردن: میاواندن.

میواندن: میاوه میاو کردنی پشیلویه.

میوانمرو: نه چپ پرو و نه راست پرو.

میښل (باک): دژشک.

میښترا: خودای هداو.

میښتکه: گولنگ، نه فک. (نمده) میکروپ، (هورا) پوژ. بملوکه، (بابا) قییتکه، (پوژ) کوورکه. ثمر پارچه گوتشه یه که له میو شمرمی نافرته تانه.

میښتکله: میښتولکه.

میښتین (شار): ماتین.

میښچ (هورا): قنوو، سفیک، کوسمر. (باک) نازوتنج، زکی خیتی، میښچی بانی، ساپیته، سمرایته، روکاری ژیره دی بانییه. سنگ. (که، بابا) جگ. — لسمر کرتن: پیتدا کرتن.

میچکلندن (باک): داگرتن، هیتانه خوار، (بیچکیتنه).

مییچین (بابا.): جگیتن.

میچ میچین (بابا.): جگیتن.

میچ: سنگ.

میپر: له جگیتیدا که لاتمنیشته گرنی گرنیه که ی بکوته لای سمرهوه. — ی گموره: پاشا، خونکار، خوندار، که ی، پادشا، شا، حوکردار، پاشا، میپرک. ناغای ناغایان، براگموره ی ناغایان. پادشای هنگانه. له شانودا به کاردهبری. — یی: خونکاری، خوندکاری، پاشایی، پادشایی.

میپرات: سربش، پاشماک. — ی: پاشماوهیی.

میپراتگر: نموه ی پاشماکی بمرده کمری.

میپراخو: سمرۆکی مهترو سه ییزانه.

میپرفالا (زا.): نامیرلیوا.

میپرس (هورا.): بیپراز.

میپرش: سمرۆکی ناشپزان. میپراث، میپراو.

میپران: روشه ی کی گموره کردنه له کاتی گفتوگودا بۆ پزگرتن به کاردهبری. نیتوی هۆز (عمشیرهت) یکی کورده له لیلوای موسل (۶) هزار کس دهن. نیتی نیرنانه.

میپرافه: له مهرانمویه. (باک.) میپرائی، شایانه، همایونی.

میپرائی: میپرائنه.

میپرو: سهرپرشتیاری دابمش کردنی ناو، که سیکه به سهر ناوی پابگا. (باک.) میپراث.

میپرافتی: میپرشینی.

میپره (هورا.): متوموروو بۆ خشل.

میپره دی: گوندی گموره.

میپره که (باک.): پاشا، پادشا، میری به سەلتەنت.

میپرزا: کورهمیپر. کاتب، (خۆ) بۆ پیاوی خوتندهوار به کاردی. — یی: خوتندهواری.

میپرفان: شایی، شاهی، پادشایی.

میپرمیپرائی (هورا.): میپرمیپرائین.

میپرکان (فه.): شۆین، شون.

میپرکاری: پهسمی.

میپرکوت (باک.): کوتک.

میپرمیپرائین (موک.): میپرمیپرائی.

میپرو (باک.): میپرو.

میپرکو (شا.): هەلکەرتوو.

میپرو (شا.): مورورو.

میپرفشین: خاکی میپری. — ی: نمارهت.

میری گموره: سولتان.

میری میپرائین: سولتان.

میپرووک (باد.): جەواڵ یا هەر چتیکی لیواو لیوپر بیت.

میپریفی: خونکاریتی، پیداری، شاهیتی.

میپری (باک.): غرامهت یا نمارهت.

میپریفی (باک.): میپری.

میپریفی (باک.): نمارهت، ریاست، سەلتەنت، خونکاریتی.

میپز: میز، قووک. — کردن: پیشاو کردن. — گیران: بهستوانی.

میپزان: میزان، میزتی ناش: که دهره ی بمرداشه که ژیرهوه کونی تیسی دهغلی پیددا دهچسته خوارموه دهلین میزتی، ده میزی.

میپزو: نزار.

میپزه لان (بابا.): میپزدان.

میپزه لادن: دهبده.

میپزه گا (هورا.): مارپیچ.

میپزه سرینه که (باک.): میپزگیرا.

میپزه ل (باک.): میپزکمر له نووتیددا.

میپزقن: میپستان، میپزان.

میپزه لو (فه.): میپزدان.

میپزه دو (فه.): میپزدان.

میپزه فو: میپزدان.

میپزدان: میزه لان، (بابا.) میپزه لان.

میپزه فو: کیسکی نووژی، تکمیزه.

میپزگیرا: میپزه سرینه که.

میپزکمری (باک.): جیگای میپز کردن.

میپزگیران: گیرانی بۆ میپز و مانمویه میپز له ناو میپز لادن.

میپز میپزه که (که.): پیسپسک (ده عبا یه که).

میپزی خوینی: به لهاریزیا.

میپزقنه: نیسکینه.

میپزه که (که.): کارو برمخی بی دایکه، که نیدی میژی، میژکه.

میپزو (هورا.): نیسک.

میپین (باک.): میپزن.

میپس میپس (خۆ): که لای شین و گولسی دریزه ناوی تیدایه. مؤمره، شیرمه.

میپش (کف.): مشک. (فه.) مشک. — خورما (فه.): مشک، خورما.

میپشان (باک.): باد، میوان.

میپکانلی: تیپره که له جاف.

میپکروبا: جرسوم، ماک.

میپکروکوب: زه پین.

میپلی: نیشاندەر. — ی تهرازوو، — ی پتگیان، میل. — ی کاترمیری: عه قه بهی کاترمیری. — ی کلدان: کلچیرک. زمرود. مرازیکی

چیپکمنه یه، — ی برینان: نموه میله ی له برین ده دزی، (پهوا.) نۆپینگ، مۆلگه ی کتوبیانه، بۆسه ی شهرئ و راوی.

میپلوان (که.): تیخه ی کراسی. (پۆژ.) لای دهرمویه گهرده نی کراس.

میپلی: تیپره که له کوردی باکور.

868

- ناخبر (باک.): گاکمل.
- ناخبرهوان (باک.): پږژیکه وولاخان له لسه وې جوی ده کرتسه که پټیکموتی ۱۰ ی کانونی په کم (جانیهوری) (دهستوویکی کونه).
- ناخودا: کشتیران، کشتیهوان.
- ناخووا: ناخودا، کشتی پان.
- ناخوش: گروج، نارهش. — ی: ناوه کول، ناوهمی.
- ناخوون (همورا، شو.): نینوک، نوخان.
- ناخوونهک: خنپایی، خواردنی شتیک بعبی پرسسی خاوهنی. — ده:
- کسیک، که ناخونک بکا. بهخوایی خور.
- ناخوون (جا، دل، پږژ.): نینوک.
- نلادن: نزمان. — ی: نزمانی.
- نادر: نیوی پیاوخته.
- نادروست: نادروس. پیایوی چموت و خوار.
- نادیاز: نمانوک، (همورا، زهن.) پیوار، بی شوین، بی پی، بی جی، بزر، ون، کمننزان. — ی: بی شوتی، بزیون.
- نادیینه: کم دیته، چروک.
- نار (همورا.): همنار.
- ناراست: ناراست، سرچموت، قلمپ وقولاپ، درزن، ناساخ، هله کار، بلخ، ده خل، فیچدلفاج. — ی: سرچموتی، فیچدلفاج.
- نارلو: تالو، زورخار.
- نارهمن: ناجسن، نامسل.
- نارپوا: نهمیایو، نادروست. — ی: نهمیایو، نادروستی.
- نارچه (دزه.): حشارگه، سپتر.
- ناردهنوه: قمرقپین، گه پانموه.
- ناردلو: نیراو، نیردراو، ناریاک، نوینر، پیغمبر، پیغمبر.
- ناردن: همنارن، شانن، شماندن، (لو.) کیانهی، پوانه کردن، وه پختن، (ژاوه، همورا.) کیاستی، هنارتن، (ژاوه.) کیاسهی گیلان، (فه، لو، کل.) کل کردن. (کل، زهن.) کیاندن، به پی کردن، پی کردن.
- نارنده دهروه: نارندنی شتیک یان کسیک بدهروه.
- نارندهوه: قمرقپانن، گه پاندموه، (باک.) داگه پانن کزری، زقرانن.
- نارنج: ترنجوک، هاله پیریزانه، نیوی ناره تیه.
- نارنجهک: بزمای دهستی (بزمایهک، که به دهستی دهاوژری). — ی دهستی: دانه.
- نارنجهو: لیمو، ترنجوک، هاله پیریزانه.
- نارنجهوک: نارنجهکی دهستی.
- نارنجهی: نارووجه.
- نارووجه (باک.): نارنجی.
- ناروونه (باک.): مرقمرقی بهرازی.
- ناریاک: پروانه، ناردرار.
- ناریک: پریز، بهرک، بیکیس، بی سرویمر، لیخ، چمور نه فکری، نالبار، ناقولا. — ی: بهرکی، بی سرویمری.
- نارین: گوزانی بوکی. نالین، گریان و دادو فیغان. ناسک و باریک.
- نارز: (باک.) گوزمند، گوزمن، فیل. لاروله نجه، گرتشمه، عیشوه، چف. جوزه هله پریته. — کردن: شانازی. به: وه ناز، نازدار.
- نارزاور (همورا.): نازدار.
- نارزو (کو.): شیناوه ریکه به ناو کومتی و خراب بووی.
- نارزافم: چوزام، چزام، چن زام.
- نارزنین: نازدار، ناسک، نیوی ناره ته. — ی: نازداری، ناسکی.
- نارز بالکجه (باک.): سمنیری چکوله، سمنیری بچکوله، ناز بالیف، ناز بالنج.
- نارزبالیف: سمنیری چکوله.
- نارزبالنج: سمنیری چکوله، بنسمر.
- نارز بهروه: نیوی ناره ته.
- نارزاد: نیوی ناره تانه، خالدار، دلبر، نازنین، خاوه ناز، به ناز. — ی: به نازبون، نازنینی.
- نارزادری: نازونیوناز، نازونیمناز.
- نارزک: ناسک.
- نارزک: پارچی ناسک، ناسکه، نازکنازک، نووسکه.
- نارزکمر: کسیکه ناز بکا.
- نارزکنازک: دهنگی زور بی هیز، نووسکه نووسک.
- نارزک کار: کاری وورد، وورده کاری.
- نارزکی: ناسکی، باریکی، نهمی.
- نارزکی: به ناز.
- نارنار (موک.): نیوی ناره ته، گیایه که گوله کی وورد و هممه پنگه یه و بی بونه، له گنل پږژه لاتن ده شکوی و له گنل پږژاوا بون ده پوچیتوه.
- نارنلو: ناوی هله پزارده.
- نارووک (باک.): پارچه مرازی که له کمره تهی تونی.
- نارو گوز (دزه.): لارولنج، بژ دور و نیزیکی.
- نارونوز: نازکردن.
- نارونینوز: نازو و نی حیشوه، لارولنج، خارخار.
- ناروی: نیوی ناره تانه. (باک.) عیشوه گمری.
- نارین: شانازی.
- نارن: نژانن، ناشن، مردو له گوی دانان و داپوشینی، نیرتن، پوتشین، شتل و نعام له زهوییدا چقانن.
- نارزان: نیرزان، نیرزان.
- نارن: کرن، ناسین. (باک.) ناسراو، به نایانگ.
- نارسلخ: ناساز، نه خوش، نساخ. ناراست. خو — کردن: خونه خوش خستن. — ی: نه خوشی، ناسازی، نساخی.
- نارسلان: ناساخ، نه خوش. ناقولا، نالبار، ناپیک، بی کیس. — ی: نه خوشی، نالباری، ناپیکی.

نامسوزگار: له لمش ناخوش. — ی: نهخوشی، ناساخی، نساخی.
نامسازي: جاره کي: ناسازيېک، که هميشه يي نسي. — هميشه يي:
ناسازی بهر دهرام.

نامسرو: ديار، خوږيا، ناشکرا، ناشنا.

نامسرومال: مال: گوزانيه کي کوني کوردييه له (۱۲) بمش پټکها توه.

نامسري (باک.): جوړه ترتيبه که.

نامسک: سهره گها، توروت، جهلک، چهلبي، نازک، ناسکول، رازراف،
تهرجک (بز چتي خوار دنييه). قازاخ، نازک، نازنهين.

نامسکانه: نازکانه.

نامسک بهندن: نازک بهندن، پهری نمدام، نازنهين.

نامسکه: لروسکه.

نامسکه نامسک: نووسکمنوسکي سه گييه.

نامسکه نان: کولتيره ناسکه. نانتيکه پوني ليده دري و له سهر سيالي
دهر ژتري.

نامسکول: ناسک.

نامسکوله: ناوی نافرته تانه.

نامسکولي: ناوی نافرته تيبه، ناسکي.

نامسکي: ناسکولي، نيوي نافرته تيبه. رازرافي، لموهندي، توروتي.

نامسنامه: پيتاسه.

نامسوور: ناسور، برينتيکي پيسي بيچارو کونه، تييراوي، به بريني
کوني بيهوسيريش ده گوتري.

نامسين: زانباري، (باک.) ناسيبي.

نامسيو: ناسياو، دوست، ناشنا، برادر، ديپوناس. — ی: دوستايه تي،
ناسياوي، ديپوناسي.

نامسيارکتي: ناشنايه تي، برادر ايه تي.

نامسيگ: ناسراو، ناسياو.

نامسيولتي: دوستايه تي، برادر ايه تي، ناشنايه تي، ناسياوي.

نامسيولک (بار.): نيتوساجي.

نامسينقيساريد ميژووي (باد.): نووسياوي زانستياوي ميژووي.

نامسين: ناسکرن. يه کتر — ناسيني يه کتري.

نامشايسته: ناشايان.

نامشتا (بابا، که.): خووين، بهر ژوو، پوزوودار. — شکين:
پوزووشکين، يه کم جسمي خواردني سهر له به ياني. — يي (بابا.):

خوورتي، تاناشايي، ناچاري.

نامشته (هورا.): (بابا.) ناشتا، خوورين.

نامشي: ناژتن، نهژراندن، چه قاندن.

نامشتنگه: گوز.

نامشنا (هورا.): ناشاره زاء. — يي: ناشاره زايي، ناشيتي.

نامشي: نمشاره زاء، نه خوتند هوار، نمزان، خو — کردن: خوسالوز کردن

نامشيقي: ناشايي.

نامشوپين: دزيو، ناحمز، کرت. — ی: دزيوي، کرتتي.

نامفکه (بابا، جا.): نيفکه.

نامفروجا (کو.): ناهمموار، چه تمول.

نامفس (باک.): پشتومه.

نامفک (فه.): ناووک، نيوک.

نامفند (باک.): ناوه ند، توقی سهری، ناوچه.

نامفپروه (فه.): مه قست.

نامف (باک.): نيو، ناويانگ، بناث و دهنگ، همنار. — پي دان: نيولي
نان. — تي دان: هاندان. — پي کرن: نيوبردن. — کرتن: ناويانگ پميدا
کردن. — ده ره: ده نيودا، به نيوي را. — ده ده چون: سهر نرم کردن، نرم
کردن.

نامفاندن (باک.): ناو لي نان، ناوبردن، نيولي نان.

نامفهر (باک.): هو، بونه، نيوان به پي. — د — ا مدها: ده نيوي تيمدها.

نامفهر (باک.): تهرخان، سهر پشک.

نامفهریک (باک.): تيبغ، ديوار، پمده.

نامفبين (باک.): نيوان.

نامفبين جي، نامفبينجي (باک.): نيويژي کمر.

نامفتمنگ (باک.): تمنگه (له قايش، په تک).

نامفنز (باک.): به ديتو، به دناو.

نامفچار (باک.): قامکه گموره و دريژ که ي نيوي راستيه، هلمه قوتوه.

نامفچيتي (باک.): نيويژي کاري.

نامفدار (باک.): ناودار، نيودار. — ی: ناوداري، نيوداري.

نامفداش (باک.): ويک چون.

نامفدهر (باک.): دالان، نيوده رک.

نامفدهشت (باک.): نيودهشت، دهشتيکي چکوله يه کموتيه نيوي
دروشا خانمده.

نامفدهنگ: پشتين.

نامفوران (باک.): نيوران.

نامفرو (باک.): گراف، دورگه.

نامفروژ (باک.): نيوپرو.

نامفرونک (باک.): دورگه ي چکوله.

نامفرويز (باک.): نيواني ديوان.

نامفزه (باک.): تمنگه.

نامفسهر (باک.): پير، توقه سهری چشتي.

نامفک (باک.): نيوک، ناه، نيوکي.

نامفکيل (باک.): پشتيند، بهژن.

نامفلهپ (باک.): فهرمان پهاوي.

نامفلوو (باک.): نمباري نيوي تفنگي.

نامفلههف (باک.): ويک چون، وهک يک.

نافمال (باک.): زهوی ژووری مائی. (باک.) — ی: ژنیکه ناومائی
 بش بکات.
 نافوکه (باک.): جووره تفنگیکه. — اجهی: ناوی تایبست. — اگی:
 ناوی گشتی.
 نافهلوو (باک.): جووره تفنگیکه.
 نافهنجی (باک.): ناونجی، ناوهندی، نیونجی.
 نافیش (باک.): دهردی چیکلدانه، دهردی دل.
 ناق (پوژ.): گمردن، مل.
 نافیل: ناپازی. — ی: ناپازی بوون.
 نافوژ (باک.): بالنده یه که.
 نافولا: زهلام یا وولاخ، یا چتیکه زل و نالبار. حظه، زهبله، حظه،
 حوین، قعبه. چه تمول، نالبار، ناهموار، پوژ لاه، ناپیک، وینه چوو.
 ناساز، بله زنده.
 ناکا: ناکابیخوا، ناکا بړوا، ناکا بی.
 ناکام: نامراد، نیوی پیوویه. — کمر: لئناکو. — ی: نامرادی.
 ناکاو: نکاو، پر، نکاو، نشکو. له: له پر، لئناکو، یه که نده رددو. —
 ی: له پری. کورت پر.
 ناکمس: نه تروکمس. هیچ وپوچ، نرم، پست، کم. — ی: نرمی،
 کمسی، پستی، هیچ وپوچی.
 ناکوکه: لنج، ناپیک. — ی: لنجی، ناپیکی، ناموچی. — دهرل تان:
 ناپیکی نیو دهرل تان.
 ناکوژیری: دستکورتی، همواری، دهسته نگی.
 ناکوژه (باک.): نرخدار، نازا.
 نال (باک.): نوال، نالی وولاخی، وه کو.
 نال: سولا همسپی، بنی کوش، نال. — ی: ناسن. له — و بزماردان:
 دووزمانی.
 نالان: کسپیک، که له خمان بکپوژیتوره.
 نالانن: کسکسین، گالیین، نالنال، نزالنن.
 ناله: — ی: مرازی بزمی.
 نالبار: ناقولا، ناهموار، پوژ. چور، گروژ، گیژ، لاهیر، لهنمش. —
 ی: لهنمش.
 نالنال: نیوی دهنگیکه له مرزی نه خوش. نالانن.
 نالوهار: ژاروژنگ، ژاروژنگ.
 نالبهکی: تهلک، دهرهنگ، ژیر نیستیگان، ژیر پیاله، پیاله، تهلک،
 (همورا.) تابلک. (دهر.) بن پیاله. گبول. (همو.) بنباده.
 نالبهکند: وهستای نال دروست کردن. ثمودی، که وولاخی یه کسم نال دهکا.
 — ی: کاری نال کردنی وولاخی یه کسم.
 نالبنیس (باک.): جووره سنینیریکه.
 نالچه: پانیی قونده ره.
 نالین: کیز، نارین.
 نام (همورا.): نیو. (همورا.) — هت چیشا: نیوت چیه. وه — (که.):
 به نیو، به نابانگ.

نافان (فه.): سنور، تحووب.
 نافاه: نووسراو.
 نافاهوا: ناوی خورا هینانه له کاتی خوشووستی یان په خنه گرتندا به کار
 دهینری.
 نافادان: پاکت.
 نافادهنگ (باک.): نیوبانگ.
 نافاهرد: ناپیاو، حیز، بی زاخ، نامرژ.
 نافاپس (فه.): نیوهر است.
 نافامز (فه.): مارهی.
 نافمو (مک.): نمان، هوگر نه گرتو.
 نافموس: ناپین، نابرو، ناوده، شهرم. به — به نابرو، (باک.)
 بناموس. بی — بی شهرم، بی نابرو. — شکان: نابرو تکان.
 نابرو چوون.
 نافی دهس (شو.): بهری دهستی.
 نافیلهک (مک.): پتغم، پیغام. (باک.) پاتن. (باک.) ژی.
 فان: — ی: نیوهره: نیوهره، جسمی نیوهره. — ی: نیواری: چیشتی
 نیواری، شام، شیف، لوش. — ی: تهنووری. — ی: تییری: سلوک. — ی
 ساجی. — کمر: نانوا، نان پیژ. — کردن: پاتن، (باک.) ژی. — ی
 ووشکی: نانی تسی. — ی: گفنی کرن: عهلف و چاپلوس کردن. لئابینا
 معدا نان و خوی ههیه. — ی: تفنک: تفنکین. (همورا.) نانه. چیشت.
 — ی: فته تییر: نانی بی همویر ترش. — ی: هلیبیلی (باک.): نانی به گریز.
 — ی: هنگفی: نانی به همنگوین. — ی: سیلی: نانی سهر سیلی برژاو.
 نانی ساجی. — ی: شکیفی: نانی همویر ترش. — ی: تهنووری: نانی له
 تهنوور برژاو.
 فانا: نمنه.
 فانفاه: پاره له جیاتی نان یا چتیکه تر له جیاتی نان.
 فان بلده: خواره، به خشنده.
 فانفال: شتیک، که بخرتنه پال شتیک دی، شتیک بنرتنه پال شتیک.
 فانفاهه: نانهرهق. جووره شیریکه به پارچه نانی رهق و پوژ و نساو
 لیته نری.
 فانه (همورا.): نان.
 فانهزگ: کارکردنیکه بهرامبره که ی زگتیر کردنه و بس.
 فانه چولهک: نانه کیشکه.
 فانه شاه (جا.): سلهی نانییه. (همورا.) خوانه دارینه، خوانچه.
 فانه شوانه (که.): گیایه که.
 فانه شینه (همورا.): ماده.
 فانه کهوه: گیایه که.
 فانه کیشکه: نانه چوله که.
 فانهوا: نانکمر، نانفرش. — ی: نانکمری، نانفرشی.
 فانهوه: دانانوه. مریشک. — ی: لفسر هیلکه هله نیشاندن. — ی: دلو: دلو
 دانانوه. — ی: شهر: شهر هله نیشاندن.
 فانهولا (دهر.): چیشته قولی مندالان، شیبوه قولی.

نان بریشک (همرا): داریکی بارییک و نوک تپیژه نانی لسمهر ساجی پی‌وه‌ده‌گیریت.

نان پیژ (باک): نانموا، نانکمر.

نان دهر: نان بدهر، نانیه‌خش.

نانده‌رمه (باک): کسیتکه له مائی نه‌خودا.

نافلین: شوتیتکه نانی تیدا دابنری.

نان قه‌له: گیایه‌که گه‌لای وه نی نییسیکی ده‌چی و که‌لی وه پۆلکه‌ی ده‌چی، قامکیتک درتزو ناخوری، پی‌قه‌له.

نافرؤش: نموی نان ده‌فرؤشی.

نانکهور (که): زۆر خۆر.

نانکۆر (که): سپله.

نانکۆویژ: سپله، به‌دغه‌ک، نانکۆر. — ی: سپله‌یی، به‌دغه‌کی، نانکۆری.

نانکۆووله: گیایه‌که گه‌لایه‌کانی قامکیتک پانن.

نان قانه، نانفانه: ده‌خلیکه به‌ده‌ستگژی به‌سه‌پانان ده‌دری، پیتسه‌کی و دواپی لپی وه‌ده‌گیردیتیمه.

نانگگیر (باک): زه‌وییه‌که بۆ چاندنی گه‌م و جۆ باش و گونجاو بیت.

نانوه‌رد (باک): جووره چیشیتیکه.

نانی حمله‌نه: نمو نانه‌یه که تا حفته‌یه‌ک بۆ زاولای ده‌بن.

نانی زه‌ماوه‌ند: نان و خواردنیکه له شایی و زه‌ماوه‌ند دا لی‌نرابی.

نانی گال: همزن.

نانی هه‌نجیری: (همرا)، له‌پۆرت. (بابا)، خه‌روه.

نانی له‌گه‌گی: (همرا)، تۆله‌که.

نانی نانی: هاولی خواردنی.

ناو: نا، نه‌خیر، نمو، نیو، ناوی. — کویربو: ناو نهمزانراو. ده، ده‌نیو: هوندرا. ناوک. نیستا، به‌لان ته‌نها به‌کارنا‌برتن. له‌ناو پاش: له‌م‌م‌ودا.

— لی‌نان: پالوتنی کسیتک بۆ شوتیتیک. — لی‌نراو: پالیتیراو، کسیتک ناوی لیتیرابی. — هاتوو: . — بردن: ناو هاوردن. به‌ناو: ناودار، ناقدار، نیودار، به‌نیویانگ. له — بردن: له نیو بردن، له‌نیو چواندن. له —

چوون: له‌نیوچوون.

ناواخن: نیوناخن.

ناوال (همرا): سنور، تخووب.

ناوه (سا): قوتوویه‌کی گموره‌ی داریینه‌ی یه‌له لسمهر شان داده‌نرت تا قوپی پی‌بیه‌نه سه‌ریان بۆ سواخ و ئیتتر.

ناوه‌خو: نامه‌خووا.

ناوه‌پاست: نیوه‌پاست.

ناوه‌ره: ریخۆله، ریخه‌لۆک.

ناوه‌رۆک: ناواخن، همرچییه‌ک، که‌له‌ناو شتیکدابی.

ناوه‌رووکه: نیوه‌رووکه.

ناوه‌ش (همرا): ناخۆش.

ناوه‌ک (په‌وا، خۆ): ساوارتیکه نه‌زۆر درشت و نه‌زۆر ووردی، بۆ برنجیش به‌کارده‌بری.

ناوه‌کی: شتی ناوه‌وه.

ناوه‌نکه‌کور (همرا): ناوه‌نگ. (خۆ): نیوه‌پاست، ناوه‌پاست، ناقدن. — ی: ناونجی، ناویانگ.

ناوه‌نخیار (هۆر): نیوان بین، نیویری کمر.

ناوه‌نگ: ناوه‌ند، نیوه‌پاست.

ناوه‌نی (همرا): به‌ره‌وان، هۆ.

ناوه‌وه: هوندووری.

ناوه‌بانگ: نیویانگ، ناوتیکه وه دووی خه‌لکی که‌وی به‌خۆشی یا به‌ ناخۆشی. — ده‌کردن: به‌ناو بانگ بوون. به —: کسیتیک، که‌ناسرابی.

وه —: به‌ناویانگ.

ناویراو: گۆزین، یانین، نیویراو، ده‌زگیران.

ناویریانگ: به‌وانه: ناویراو. ده‌زگیران.

ناویره (باک)، په‌وا: تیپه‌ی نیو ژووران که‌بکرتته چهند دیبیتیک.

ناویرۆ: شیبیل، نیوانی دوو برۆ.

ناویری (باد): ناویراو.

ناویژه: دوو ددانه‌کانی پیتسه‌وی نهمپ و ماین و کمر و نیستری سسی سالا‌نه‌یه که‌بک‌وی ده‌لین — ی که‌وتوه، شیبیلی که‌وتوه.

ناویژی: نیویری: — کردن: لیک جوی کرد‌ن‌وه‌ی شه‌بو کوژاند‌ن‌وه‌ی. — کمر: نیویری کمر.

ناوهاره: ناوه‌ند، ده‌روویمر.

ناوه‌هرجۆکه (په‌وا): گیایه‌که.

ناوه‌هنجک (سل): نمو په‌رده‌یه‌ی که، کمره‌ستی نیو سینگ له‌ناو زگ جوی ده‌کاتمه.

ناویچ: چتیکه له‌نیو قه‌ف و پیچی ریخۆلآندا به‌زلی پتیه‌یه.

ناوپیستیر (همرا، زرا، سور): نیفه‌ک.

ناوه‌نگه: جیکه‌ته‌نگه، نیو قه‌د.

ناوقیلآنه (سن): جیازی بووکی.

ناوچی: نیوانین، ناویریکار. — گهر: نیوانین، ناویریکار.

ناوچال: شتیک، که‌ناوه‌پاسته‌کی چال بیت.

ناوچاوان: نیوچاوان، ناوچاوان، (فه)، تیوول.

ناوچاپاک: پیوچاک.

ناوچه: هه‌رم، ده‌قهر، ناوه‌ند، نافند، مه‌یدان، هنگ، په‌ونگال، مه‌گن.

ناوچه‌وان (بابا، لو): نیوچاوان.

ناوچه‌ی په‌وانکی: ناوچه‌یه‌ک، که‌په‌وانکی تیدابی، ناوچه‌ی په‌وان.

ناوچه‌ی هه‌شیوه: هه‌رم و ده‌قهریک، که‌زۆر شتیه‌ی تیدابی. ناوچه‌یه‌کی ناتبا.

ناوچه‌ی لیل: ناوه‌ندی لیل و نادیار. ناوچه‌یه‌کی نیوه‌نادیار. ته‌واو په‌وان نه‌بی.

ناوچه‌ی نووکه: ناوچه‌ی لیلی ته‌واو.

ناوچه‌ی هه‌لیژاردن: ناوچه‌یه‌ک هه‌لیژاردنی تیدابه‌کری.

ناوچه‌ی یه‌ک شیوه: ناوچه‌ی ته‌با.

ناوفاوه: نیتونیره.

ناوخالی: بۆش، به تال.

ناوفچی: نیتونجی، ناوئگی، ناوهندی.

ناوخودا: ناوی خودا.

ناوئووس: نورو سینی ناوی خه لک به مهبهستیکی تاییه تی.

ناوخۆ: ناوه کی، ناوچهیی، پیچموانه ی دهروه.

ناوئیزه: پرپرس، (باک.) زیاکهر، فیخوورجۆ، ناشنا، جهرگه لیلین،

ناودان: پلورسک.

سۆزهرت. تاک، نمهبیستی، نمهبستراو، پرپرس، ناشنا، جهرگه لیلین،

ناوده رکه موقوو: کهمی به ناویانگ، ناسراو.

چاڤ زیلک، سۆسهرت، سۆزهرت.

ناودهس: ناوله پ، له پ، ناومشت.

ناوئیزه: ناوئیزه.

ناوئوک (هه ورا.): نیتوداری مهشکه، (دهر.) ناومیری، نیسه ژهن،

ناوئوک (که.)، پۆژ. (دار دۆزهنگی مهشکه ی.

نمئدوک، سووک.

ناوئیت (پۆژ.): تابووت، بی فم، ناشرین.

ناوئاس (فه.): نیتوه راست.

ناووگ: ناوهندی، ناوهنجی.

ناوئانهوه (هه ورا.): پاڤانهوه، لالانهوه.

ناووگ: نافک، ناوکی ناو میته.

ناوئانهوه: پاڤانهوه.

ناوئانهوه: ناوئانهوه.

ناوئان (زا.): نیتوگمل.

ناوئانهوه: ناوئانهوه.

ناوئانگ: ناوسک.

ناوئانیشتان: نیتونیشان.

ناوئوویکه (هه ورا.): دهنگه کانی نیتو زهنگوله یه.

ناوئانهوه: نومه ی، که ناوی براوه.

ناوئ: نابی.

ناوئاسجی: نانی نیتوسیل.

ناوئین (باک.): میاوه میار.

ناوئان: نیتوشان.

ناوئیت (که.)، پۆژ. (تابووت، ناشرین.

ناوئفهک (جو.): نیفهک.

ناوئیس (باک.): سارداو، سهرداو.

ناوئانی هه ورا: نیتو قهفی هه ورا ی، گهرووی هه ورا ی.

ناوئین: ناوه ند، ناوه راستینه.

ناوئمه: نیتو قه.

ناهه موار: ناله بار، گیتو، پۆپ، (هاک.)، (باک.) ناهه جا. چه رهک،

ناوکه پۆژ (بابا.): (موک.) نیتو که پسته.

چه پله، ناهه نجار.

ناوکه (که.)، هه ورا، (لو.): نیتو، چه قاله، نیتو.

ناهه نجار: ناهه موار.

ناووگ: ناوک.

ناهومئید: بی هیتی، (باک.) نومه ی، ناومئید. — ی: بی هیتیستی،

ناوکه (که.): تۆ، تۆخم (نیی خواردنی). برتشکه، ناوکی برژاوی وهک

(باک.) نومه ییدی، ناومئیدی.

ناوکه خوه شه: ناوکه قه یسی شیرین.

ناهید: نهستیره که، زوهره.

ناوکه ن (هه ورا.): مرزاتیکی برژاوردنیه.

ناي (باک.): بلوئر. (هه ورا.) دۆلّاش.

دهنگه کورله که و گولمه پۆژه و نیتو.

ناياب: زۆرچاک.

ناوکه (که.)، هه ورا.): مه یدان، گوپ. برتشکه، ناوکی برژاوی وهک

ناوئهن (باک.): بلوئر لیده.

دهنگه کورله که و گولمه پۆژه و نیتو.

نايي: ناهید.

ناوکه ل: هه لکۆلینی ناوه ی شتیکی، شتیکی، که ناوه که ی

نه: بۆیه کخسان و نه یشتان، نا، نه، نه خیر، چ، چا، (برا، خۆ.) نمو.

هه لکۆلرایی.

نه که ی، نه پۆی، نه پوا. (بار.) ناو، هه، چوو، چوو. (که ل.) له: نه تۆ:

ناوکه ره: کۆک، ناوه رۆک، ناوه ند.

له تۆ. (هه ورا.) ده، ده نیتو، له: نه گولشه ندا: له گولشه ندا.

ناوکه ن: نیتو گمل.

نهه: ها، هی، نا، نه، چه، چوا، ناو، (برا، خۆ.) نمو، چوو، چوو.

ناوگیتو (بار.): ناو دپ.

نهه نهه: نانا.

ناوله پ: نیتو دهست.

نهجا (هه ورا، موک.): نهوه کو، نهک.

ناولنگ: ناو گمل، نیتوانی دوورانی مرۆڤ.

نهجات: شه کری نهبات. — ی: پهنگی نهبات، سهبات.

ناولنگه: قوه.

نهبادا: نهوه کور.

ناوما: نیتوما.

نهباش: خراپ.

ناومل: ناوشان.

نهبان: میژووک (میژمیژووک مهه بابا)، نهواون. (هه ورا.) نامۆ.

ناومیری (دهر.): نیتوداری مهشکه.

زیبیر، ناساز، ناوگر، تۆراو، تۆریاو، پتر بۆ گولک و پالآخ و کارو بهرخان

ناونان: ناولی نان، ناڤ دانین.

به کار دهبری. — ی: نامۆیی، تۆران.

نەخۇشەوان: دەرماندار، تېمارەوان، تېمارگەر.

نەخۇشەخانە: تېمارخانە، خەستەخانە.

نەخۇشەگەرى: بېمارستان، تېمارستان.

نەخۇشى: ۋەھرى، ۋەھرەك. لە — راست برونسە: چاك برونسە لە

نەخۇشى. لە — چاك برونسە. — ى نىشتەنى: نەخۇشيانەى لە

ناوچەكدا يان شوتىتىكدا بلاق.

نەخۇشپەكەنى شىينىي: نەخۇشيانەى توشى بىروبوومى كشتوكال

دەبن.

نەخۇشىن: نەخۇستى.

نەخۇشندەوار: كەستىك، كە خوتندەوارى نەبى، بى سەواد. — ى: بى

سەوادى.

نەخۇش: نە ئە، ناء، چورچور.

نەخۇش: نەبى، لىكەتوتو. — بون: نەبون. — ى: لەخۇگرتن.

نەخۇشان: نەدروان، نەردىوانى دارو نىتر.

نەخۇش: ناديار، بزر، گوم.

نەخۇشكە: نەدى و بدى.

نەخۇشكى (باک): نەدىتەكە، نەدى و بدى.

نەخۇشە: نەدى نەبە.

نەخۇش: دەرکەنار، (ه، زەن). پىوار، ناديار، پۇشرا، جىگای ون و دور

لەبەر چا.

نەخۇش و بدى: (هەورا). نەدىتەكە.

نەخۇش (باک): ناپاست.

نەخۇش: گېراندن، شىپپاندن، قىژاندن، بىسەردا ھاوارکردن. — ى شىپرى

(مې، ھاوارکردن).

نەخۇش (باک): زور، زىر، سەخت.

نەخۇش (ه): دارىمپور.

نەخۇش (نەخۇش): دەنگىكى زۆر بىلند و بەھىز، نەخۇشە نەبە، مۆپى،

قىيىز، ھاوار، شىپپە. — ى شىپرى: نەرىن، (باک). نەرىن.

نەخۇش: دەنگى شىپرى و پىاوانە، گومگوم، گومىن، مەخىن، لەكاتى

تورەپى و كوزراند، قىيىز قىيىز. — كردن: نەپپاندن.

نەخۇش (ه): تاولە، تەختەنەرد، بەخت. — ى نوبستو.

نەخۇش: نەردىوان.

نەخۇش: گەمەى نەردى.

نەخۇش: (بال). پى پەكان، پەيزە، پاپىلكە، (هۆرە). پەرىز، پاجىيە،

(پۆز). پاپاجىيە. پەيجە، (ه). سەردى، (قەرە). پى پەيزە، پى پىلكە،

(ژا). سترە، (زى). سترە، (باک). لک. نەردەوان، پىيىسى بىرک،

(باک). مەردىوان، (ه). دزە. مەردەوان، (نامى). پىيىسكە، (وا).

نەردقان. — دوومەر: (باک). پىنگە.

نەرخس (هەورا): كلىنجكى مەپى، نىرگس.

نەرخسەچا: نىرگستان.

نەرم: شىل، شىلك، (باک). تەپ، چىيىپ، مژۆك، (باک). بۆش (بۆ
گوش). — بون: چىتى پەق دە ئاويدا خووسان. — كردن: غاندن، لەخوس
نان. زەلپىن، نەرمژاندن.

نەرمە: پارچە زەوى يا پىگاپەكە خىيىز بىردى كەم بى و نەرم بى.

نەرمە: نەرمە.

نەرمە: نەرمە، تارى ھىدى.

نەرمە: نەرمە، كە دەكەيتە سەر كەفەل و پىشتى زىن.

نەرمە: گۆشتى نەرمە، گولە، نەرمە.

نەرمە: بارانىكە لەسەر خۆبىارى.

نەرمە: سەركەفەل، پاش تەرك.

نەرمە: (باک). سازگار.

نەرمە: زەردە، زەردەخەنە، بزر.

نەرمە: (بابا). بىرەندە، بىرەند.

نەرمە: (باک). بىرەندە، بىرەند.

نەرمە: قەد پالى گرد و كىران يا دەشتىكى بى بىرد و نەرم.

نەرمە: كۆكەيكە، نەرمە، كۆكە.

نەرمە: پان: شىلكەى پان، نەرمە گۆشتى پان.

نەرمە: گۆشكە: بىشى خوارەوى گۆش، كە نەرمە گۆشتە، نەرمە بىشى

نەرمە گۆشتەى خوارەوى گۆشە، كە ئافەرتان كۆنى دەكەن و گوارەى

پىرەدەكەن.

نەرمە: (باک). گۆشتى نەرمە.

نەرمە: (باک). قەلمو پى.

نەرمە: نەرمە، زۆر نەرم، نىبى ئافەرتانە.

نەرمە: نەرمە، نەرمە، نەرمە.

نەرمە: نەرمە، نەرمە.

نەرمە: نىبى ئافەرتانە، مەپپەبانى.

نەرمە: نىبى ئافەرتانە.

نەرمە: نا.

نەرمە: (بابا). شىپە، خو و پەشت پىكى. — كردن: بىسەروپەركردن،

(باک). سەروپە، سازکردن.

نەرمە: نىبى پىاوانە. (هەورا). كۆ. زگ.

نەرمە: نزار، نزار.

نەرمە: ناشى، نىزان، سوانمۆتە، نەدان، (پەورا). نەشكەفتە، گەرج. —

ى: نىزانى، (باک). بىپەپى. بە: خۆتەن.

نەرمە: دۆى زانەن. شارەزا نەبون لە شىتىكدا.

نەرمە: لەدايك نەبون، مەپپەنەكە، كەمەندالى نەبون.

نەرمە: لەخۇگرتن، نەرد.

نەرمە: (هەورا). شوار، نەزم، شوار.

نەرمە: ى مەسقىقا: پەردەى مەسقىقا، پەردە، ھەوراي تايىسەتى بەندو

گۆزانيان، ئاھەنگ، چەشنى مەقامان، وازى، بىلند. — بون. — كور.

نهمکړن: نهمجام نهمدانی کار تیک.

نهمکلانیدن (باک.): داخستن، پټوه دان، پمستی (بنه کلیینه).

نهمکوو: نک، نهموک، نهموه کوو، نهمبادا.

نهمکښ: نهمکه پهنمر (له فیزیکدا)، چاوچنوک، پوژ.

نهمکښان: سمریتجان، بمرج، شوپش، لامو فک.

نهمگښت: هژل، شووم، نابووت، قمشقه، نهمگرس، نهمهات، بیولمت، بیروآلت. — ی: کاره سات، چوورتم، رووشته، نهمهاتی، نشوواث، نشیپ.

نهمگریس (همورا.): جا.): نهمگښت، سمعنده.

نهمگومه: بی توانا، خوڼه گرتو.

نهمگور: چسپار، نهمو شتی یا نهمو کسمی که ناگور.

نهمگوهاری (باک.): گوی نهمدیری.

نهمگهایی (باک.): نهمکه پښتو (میوه).

نهمگیوړیاک: نهمگیراو.

نهملا (شا.): قامیشه لآن، قمیشه لآن.

نهملین: چویمیکه له میدان بدله کیوه دپته خواری بمنیو مهنکوپراند

تیده پهری له (باری بی خیری) تیکه ملی لاوتی دپتتوه.

نهملیون: دپته که له دهشتی شنویدیه بمر چومش ده لپن که بمریدا

تیده پهری.

نهمازه (باک.): نهمانعت، نهمخازه لا، به تاییت.

نهماک: نهمار.

نهمام: تول، (پوژ.) داری ساوا، پریشه یه کی چه قاوه که خوی گرتی،

ترویل، شیبوک.

نهمان: پایدار نمبون، بزرمون، تیداجرون، قت، قتی، (همورا.) نهمان.

نهملو: نهماک، لماناچو، تمولو.

نهمه (دا.): لباد، نهمد.

نهممد: لبادی ژیر پایدخ، که له خوری پستراو دروست ده کری.

نهمر: جابید، همیشیه زیندو، (باک.) گیاهه که.

نهمروو: ریزه شاخیکه له لای چپي گومی وانپیه.

نهمری: زیندو یه تیی، همیشیه یی.

نهمل (همورا.): لباد.

نهمیانهوه: چمانهوه، نووشتانهوه، داهاتنهوه.

نهمیر (باک.): ناپیار، بیتاقت.

نهمیزد: نمنیرو نهمی، نیرهموک.

نهمین: نهمار.

نهمن: نهمک، داپیر.

نهمناس (که.): باک، موک.): ناشناس، کمنستان.

نهمسراو: نهماس.

نهمک: دادا، پیره دا، (باک.) پیرک، (خو.) نهم، (پهوا، لو.)

داپیر، (زاخ، پوژ.) پیر، (همورا.) ماما، دایکی دایک و بابیه،

مامه.

نهمنگ (باک.): که.): نیو نرتک.

نهمنگ فامه: نووسراوی ناو زپانندن.

نهمنگین: کاری شوریه یی.

نهمو (برا، خو.): نهمو، نه، نا، نووی تازه. (فه.) لباد، نهمد.

نهموا: دالده، (دزه، پهوا.) نهموان، نهموا، نارامگا، نارامکه، (همورا.)

نهموه کوو. نهمواتیکچو: هیلانه دانه.

نهموات: پروانه: نهمبات.

نهمواو: پارچه شرتی تهمک. بافته یه کی تهمکه کچان پرچی بی دهستان. (قر دپله).

نهمواوین (پوژ.): همیر هملنهاتن.

نهموال (باک.): جیگای نهم و نهممه، نهموالی، نهموانی، نهموال، نهمو،

نهمووال، نهمال، شف، شیبف، دهره. نهمه لانی قمدپالی چیا و گردانه، هی

پر له گیاه ناویشی دهم دابی: (جلال) ی بی ده لپن.

نهموالخ (باک.): زور بلای، چمنسوک.

نهموالوک (باک.): نهموالی چکو له.

نهموون (که.): نهمان، ممر، بز، مانگایه که، که بیتچوری خوی نهمی و

نهمیلو پتیتتوه. — ی: نهمانی.

نهموه: نهمکی، (باد.) نهمی، (همورا.) پتیش. پو له ی نه تیریه، نهموش

پو له ی نهمیده یه، نهموش پو له ی نهمیره یه.

نهمود: نهمد، نهموت، نهمت، نهمجاران ده (۹۰) نهمد.

نهمودد: داریکی چوار پالووی پشت نهمستوره جو لا نهمراوی له سمر همل

ده کا. نهمبرد.

نهمودش (ژا، همورا.): نهمخوش.

نهمودک: نهموه کوو.

نهمودکوو: نهمبا، (همورا.) نهمبادا، نهمکوو، مهمبادا، نهمک، نهموا، نهموه ک.

نهمودن: پروانه: شاتر.

نهمودند: گوتلکی یهک سالانه یه، یهک باند، گیای تازه جوو ته، نهموند.

نهموت (باک.): نهمفت، تهمگیر کردن. (باک.) — ی: جوو ره گزوانییکه.

نهمودهم: تازه پتیکه پښتو. — ی: تازه پتیکه پښتو.

نهموو (همورا.): نهموال، نهمز، نهمی، نهمرم، بچ جیگایه کی دهی که نهمز و

نهمرم بی.

نهمورالین (پوژ.): هملنهاتن بچ همیرو پوژ.

نهمورانی (همورا.): جیگای نهمز و نهمرمه، نهموایی، (که.) نهموال.

نهمورایی (همورا.): جیگای نهمز و نهمرمه سمره ژیر له دهستاندا،

نهمورانی، (همو.) نهموال.

نهمورانهوه (همورا.): پارانهوه، لالانهوه.

نهمورانهوه: پارانهوه.

نهموړوژ: جهمزه ی سمری ساله له کوردستاندا، ناوی یه کهمین مانگی

بهاریه، له نهموړوژیدا ده لپن که (زوحاک) گپیرا جهمشید کرا به پاشا،

هیندیکیش ده لپن فمره یدون کرا به پاشا، ناخه لپره، خاکه لپره، ناخلیف،

نادار، مارت، نیوی ناهره تییه، (باک.) ناداروک. ناوی مانگه

کورډیبه کانی نمانمن: نهموژ، گولان، جوژهردان، پووشپهر، خمرمانان،
 که لاوژ، په زهر، خزه لهر، سمرماوه، به فرانبار، پټیندان، په شمه.
 نهموژانه: باجیک، که له نهموژدا وهره گیرا (کون)، خه لاتی جمرنی
 نهموژ.
 نهموژفامه: نووسراوټک، که باسی لمبارهی نهموژزی تیداکرابی.
 نهموژوټی: هوژیکسی کورده له جافانه له دوری هه له بجه له شارهرزور
 داده نیشن.
 نهموژ: ناوچه زهویبه کی نرم و نوال و نرم.
 نهموژ: نټوی تیرینانه.
 نهموس: گوویان، لهرن، نفسکه، زگهر، چاوبرسی، کاسه لیس، چاونزار،
 چاونزیر، چهلما، (که)، کسټیکه به شون خوراده منی داراندا زور
 بگهری. چاونچوک، چلیس، (باک)، چل.
 نهموسنی: کاسه لیس.
 نهموسی (شم): زړکوپ، زپندان.
 نهموک (فه): نټوک، (باک)، که له که.
 نهمومید: ناهومید. — ی (باک). — ناهومیدی.
 نهموهار: (همورا)، نهموبهار.
 نهموهال (همورا): نیهال، جوان، جحیل.
 نهموهال: لار، گنج.
 نهموهو (باک): میاومیاری پشیل.
 نهموژ: ترسنوک.
 نهمو (پژ، دا): غه، لباد، نهمو پرایه خیه که غه مال له بهرگی
 دروست ده کن.
 نهموژوک: ترسنوک، (باک)، نهموژوک. — ی: ترسنوکی.
 نهموو (جاف): پریخ.
 نهموگ (شاره): لباد.
 نهموټس: نوژه، بزوزو نوژنه گر.
 نهمویی: هژان، تشیو، نمر، نهمو، (باد)، نهمو.
 نهموین (همورا، شا): نرم بوون، تی پوهان، گرتن، پردان، په تدان. لی
 — پردان و تی پوهان. نانوی: نرم نابی. — ی: نرمی.
 نهمه (همورا): نټوک، ناوک، (باک)، نو، به دفعی.
 نهمهات: نه گبت، پروت. — ی: نه گبتی.
 نهمهار (پژ، که): خهفت، داخ، پق.
 نهمهارگ (که): خهفته بار، پقدار.
 نهمه شگرټی (باک): تیکل و پیکل.
 نهمهنگی ده ریایی: گاماسی، حوت.
 نهمهنگی ووشکانی: تیمساح.
 نهمهټق (باد): هه له بست هوژینه.
 نهمهشین (باک): بی هوژ، بی عه قل.
 نهمهگون (باک): نینگوین.
 نهمهنگ (باک): شهرانی و شهرپرست.

نهمهنگی ووشکانی

نهمهشتن: بهر پرینه، پټش گرتن، په کستان، بهر هه لست کردن.
 نهمهویت (باک): نهمو.
 نهمو: نیستا.
 نهمه یرو: بهرگر، پټش گر.
 نهمه یژ: په ک خمر، قورت، پټشگر، بهرگر، نهمیل.
 نهمه یل: نهمیژ.
 نهمه یشتنی جانموران: لنیو بردنی جانموران.
 نهمه ینی (بابا): نیهانی، پاز.
 نهمه یینه (باک): نازا، باش.
 نهمه یین (باک): پارچه، کالا.
 نهمی: نای، بلوژ، (که)، قامیش، (همورا)، ده زور، زه موره کی ناشی،
 (همورا)، نی ناساو.
 نهمیار: درژمن، خنیم. — ی: درژمنی، درژمنایه تی.
 نهمیاری: نیا قارای، (همورا)، نهمیران.
 نهمیاریقی: درژمنایه تی.
 نهمیای (همورا): نه گیشتر.
 نهمیه کسان: یه کسان نهمبون، لیک جودا.
 نهمیجه (همورا): قامیش.
 نهمیژان (باک): گرژ، چاوژر.
 نهمیرین (باک): بنیمیر، نوپین، (باک)، تهماشا کردن.
 نهمیژنه: بلوژرژن.
 نهمیله (فه): قامیش.
 نهمینک (باک): پروانه، ناوټنه.
 نهمینوک (همورا): ناوټنه، (باک)، نه پنک.
 نهمینووک (باک): نیپنوک.
 نهمین (باک): قت، نهمبون.
 نهمک: (شو، پژ)، نوخته، په له. — ی: پهش لسمر چاو یا لسمر
 جله کیه تی.
 نهم: نوژه.
 نهمندن (باک): بنچینه، پیوه دان (زیندهواران)، توش بوون.
 نهمنچ: نوراندن.
 نهمک (باک): نوخته، نامانچ. — دان: پیوه دان، نازاردان، — سهره تا:
 خالی ده ستپ کردن.
 نهم و قاله: نوژه، نالاندن.
 نهمییر (که): نیچیر. — هوان: پراکهر، پراچی.
 نهمه (فه): نوک.
 نهمهټق (باد): داپوشین، شاردنمه. (بو مروقان نابی).
 نهمندن: گهرم داپوشینی نهموشانه.
 نهمای (باک): بی شمرم. (باک). — ی: بی شمرمی.
 نهمو: دنا، نهمق، نهموه.

(باک.) گورو نهېش، بې باث، نغزم، نغز، نغوی، پاکووت، تموک، خوار، نمر، (باک.) نغزم. — بوون: (که.) نزمه بوون، هزان، دناث وه چوون، نمرین. — کردن: دانواندن. خو — کردن: هیچی و پوچی، خو به کمزاین، سووکی، کمی، ناکمی، پستی، بې باقی. — زمتر: پیشتر.

نزمایی: نغویاتی، نغوییه تی.

نژگ: ژیان.

نژگه: (پهوا.) بهرچیچک، بهرچیچکه، (همورا.) بهرسیپنچکه.

نژله (همورا، کۆ.) شوار، شوار.

نژوول (شا.) باژده له.

نژیک: — کموتن، خشانه لاره، له پیش. — ی: نمدووری.

نژیکی: نمدووریه تی، نمدووری.

نژیگه: دور نیسه.

نژیگتر: نژیگتر.

نژیکی: پیچلوانه ی دوری.

نژاد (که، باک.): نژاد.

نژان: تاریک. (باد.) نژاد.

نژاره (خو.): بنمائی خانو.

نژانن (باک.): بهستن.

نژدار: پزیشک.

نژده (کۆ.): جمرده، (پژ.) پروتکر، (شا.) دز، پتگر.

نژده کمر (باک.): دزی، جمرده یی، (باک.) نژده قان.

نژانن (باک.): کۆکردن، لمسیر یک دانان.

نژلۆک: دولمه.

نژوه: پتوس.

نژی (فه.): نیسک.

نصار (خو.): نزار، سمهن، (که.) نسرم.

نصاره ی دان (جا.): پروکاری پانییه له لای کبیر و گوانامویه تا نمژن دان.

نفتوو: نوستو.

نفتی (باک.): بهوشکی، بهنیشکی.

نصرم (که.): نزار، نزار، سیبهریکه، که هیچ خوری نه بینی.

نصکانن: همناسه دانموه، تاسه کردن.

نصکه (شا، که.): همنیسک، ته کاندانی دل له گریانیدا. — دان:

همنیسک دان.

نصکۆ (موک، همورا.): نووچ، نووچدان. هملنگوتن. — بردن:

هملنگوتن.

نصکینه (فه.): نژگه.

نصکانن (باک.): پالتیوران.

نصق (خو.): نیسی، سیبهر.

نصق (باک.): ناری ناودانی. — کردن: له پیش کیتلنیدا ناودان.

نقاد (باک.): گیاهه که.

نخووت (فه.): نخ، نوک.

نخووماندن (باک.): بخوومینه، دو باره داپوشین.

نخوون: سهره وژیر.

نخوین (باک.): نخوون. — کرن: سهره و نخوون کردن.

نخی (شو، فه.): نوک.

نران: دانران. — موه: دانرانموه.

نرایوه: دانراو.

نرفک: نیورنرتک. — بیژ: هه جو کمر.

نرخ: مز، مزنده، بهما، مزنده، بایی، خراج، خراج. به: (باک.)

کریژۆک. بې: — (باک.) پیژپیژ (سووک)، پوچ، بې تمشه، پروت.

تورش، ناتوره. — بۆ دانان: دهستیشان کردنی نرخی شتیک. — کردن:

مزنده کردن.

نرخاندن: نرکاندن.

نرخه (که.): نرکه.

نرخنرخ: نرکه نرک.

نرخ برین: دانانی نرخی درایی شتیک.

نرخدار: هوک، میرخاس، کوژیک، گرانبار، هیژا، گران، گران بهما،

بنرخ، بهمدار، پریمه، گرانایه، ناگوره. — ی: میرخاسی.

نردوو: — نان نورده، نوردوو. موچمنان، نوردی.

نرله (پژ.): نرکه، نکه، دونگی، نه خو شیه.

نرکانن: نرکاندن.

نرکه: له کاتی کموتندا — ی لیوه دی، نرخه، نرکه، نرزه. — هاتن:

(که.) نکه.

نرکه نرک: نکه، نرخنرخ.

نزا (همورا، ع.): نکا، پارانموه، تووک، دوعای خراب، سینک لی

کوتان. — کردن: بهلنسی.

نژان: نژل، خورنموزان، سمهند، نزارگه، سمهن، نزار، (خو.) نزار،

نسرم، ناوه ووی بهر پژویه. له باکووری دۆلندا شم جیگا نزم و قوول و

سیبهر دارانه یه که تاوی کم وی بکمو و ناووشینایی هبې یا نا. به

هممو پارچه شیناییکی ناودار ده لاین که به هم جیگایه کی شاخان و

کیتوانموه بې. (شا.) بیشه، دارستان. (باک.) پهنک پهریو، (فه.)

لاواز، بې تین، کز.

نژاره (شا.): مشکه دپه.

نژانن (که.): ناآندن به دهنگی نزم.

نژو (که.): مییز، ناوتیکه، کمی لبهر بهوا.

نزه (باد.): سوزه یایه، همناسه یایه. (که، پژو.) نوژه، دهنگی نزم

و باریک، نزه ی لیوه دی: لبهر بې هیژی نوژه ی لیوه دی.

نژیبه (نامی، باد.): پهنی دیم.

نزه (که.): نرکه.

نزم (باد.): ناخچه ی گندره و شو تی و نیتره که تاکتا که میوه یشی لی

بچیند ری به لآن که میوه کان زور بوون و پهره یان نستان پی ده لاین (پهزا).

همر شتیک بهر نه بین. هیچ و پوچ، پیژپیژه، پهلپ، سووک، کم،

- نقشه‌ل (باک.): نمشتر.
- نقشوو: (که.) جه‌تۆته، نوشتوو، قلم‌نوشته، جادوو، نقشتی، نقشت، (باک.) بمریژن، حمایل.
- نشک (باک.): ده‌مکات، نیستا. ژ — اقه: ناگهان، له‌پرا.
- نشکۆه: نه‌کار، نا‌کار، پرا.
- نشکۆک (باک.): تیپی بانگ کردن.
- نشمی (باک.): هیدی، نارام.
- نشووف (باک.): گیزاو، گم‌داو، نه‌گه‌تی.
- نشویف (باک.): نشووف.
- نشویو (که.): نرم، لای خواروه، سهره‌خوار، سهره‌وژیر. — ی: جی‌گای نشویو لیز.
- نغوری (بار.): مزه‌رق.
- نغرو (نه.): نقوم. — بوون: نقوم بوون، پۆچوون.
- نغواوه (په‌وا.): نیشتنی قو‌پاوو ماستاو و نستورایی برینانه.
- نفات: نوی.
- نفکک: (همرا، باک.) شمه‌جه.
- نفش (باک.): په‌چه‌له‌ک، نه‌تموه، همرچاخی نفیشیکی هیده.
- نفوورات: جانانه، زورزان.
- نقار (باک.): تازه. — کردن: تازه‌کردنمه. — ی (باک.): تازه‌یی.
- نغان (باک.): هشارگه، په‌نا به‌ردیکه له لیتومانی‌دا خوی تیدا هشار بدن.
- نقاند (باک.): پاریزره.
- نقاندن (باک.): نواندن، (بنقیینه).
- نقه‌چوون (باک.): نغوی بوون، کو‌پ بو‌نمه.
- نقز (باک.): نغوی، نرم.
- نقمتن (باک.): بنقه، نوستان.
- نقسکی (باک.): به‌نوسین.
- نقشت (باک.): نشتوو. — ی (باک.): نوشته، جادوو.
- نقشک (باک.): پۆنی کمره.
- نقیساندن (باک.): بنقیسینه، نوسین.
- نقیسار (باک.): ده‌ستنوس.
- نقیسه‌شان (باک.): نووسر.
- نقیسه‌مر (باک.): نووسر.
- نقیسه‌ک (باک.): کمره.
- نقیسه‌کار (باک.): نووسار، نووسیار.
- نقیسه‌کی (باک.): ویزامه، وه‌ژگ، په‌خشان.
- نقیسه‌یار (باک.): نووسر.
- نقیسه‌ین (باک.): نوسین.
- نقین (شکا، باک.): نوین، نیی نوستان.
- نقیینۆک (باک.): دیبوی نووستییه.
- فق: نو‌قاندن، قو‌چاندن، پرتمو بۆله، قسه، گۆ.
- فغانین (همرا.): نکاندن، نکمنک کردن، (باد، بار.) چاو تروکاندن، چاو‌قو‌چاندن.
- فقه: نکه، هست، خوست، جو‌له.
- فقه‌فق: نقه، نکمنک، لمبر نه‌خوشی یا لمبر کوتلیکی گران — کردن.
- فقم (پۆژ.): نقوم، قوم. — بوون: لئناو ناودا بزر بوون. — کردن: لئناو ناودا بزر کردن.
- فقوورچ (باک.): گوشین، قو‌وینجان. — پی‌دان: هملقورینجاندن.
- فقووره (باک.): چه‌کروچ.
- فقوورچک: سخووله، سسوخوله، (کۆ.) سیخورمه، سیمرخ، سو‌خورمه. — لیدان: تیرمؤاندن به‌ده‌ست.
- فقووم: نو‌قووم، قوم، قوق، نقم. — بوون یی گمسی: به‌تارافک، قو، قوم بوون. — کردن: له ناودا بزر بوون. — کران: لئناو ناودا بزر کران. — بوون: قوم بوون.
- فقیتم (که، پۆژ.): قاشی ننگروستییه، نمو به‌رده نر‌خداره‌یه که له سمری ننگروستییه‌ی ده‌گیبری.
- فقییم: نقیم، قاش.
- فک (باک.): لا، کن، جم، بال، ب، (باک.) نکلو، کنار.
- فکارۆک (باک.): زه‌ویی قسل‌دار.
- فکاری (باک.): غم‌گین، کز.
- فکاندن: نالاندن، گالین، نقاندن، کسکین، نزاندن.
- فکلو (باک.): بیرویاره‌پ.
- فکه: نقه، قنه، نرکه، نرکه.
- فکمنک: نکاندن، نه‌قنمق، نقمنق، نقه‌کروز، قنه‌قن. — کردن: نکاندن، نقاندن.
- فکدان (هه.): فوییلکه.
- فکۆ (پۆژ.): کوتکی همللاجیه.
- فکل (باک.): دندووک، نووک.
- فکمال (باک.): خانووی هاوبیش.
- فکول (باک.): ووریا.
- فک (باک.): لنگ.
- فکه: رق، قین. — لی‌گرتن: رق لی‌گرتن.
- فگریس (پۆژ.): نه‌یتی بر، ناپاک.
- فکل: لووسکه.
- فکم: پروانه: نقوم.
- فکین (ژا.): ننگروستییه.
- فم: تم‌پایی، نییم، ترموس، ده‌لاته.
- فعا: ده‌رکوت، (همرا.) نوویژ.
- فعاژ (شعب، پۆژ.): نوویژ.
- فعاژه (باک.): ناوازه.
- فغان (همرا.): نووان، نوواندن، نموون.

نۆبەردە: نووخووری، بەری نووی و تازەیه، نەخری، نۆییشە، هەمەل

بدریسی دار یا ژنانه. (باد.) خیتقه (تنها بومیه). — ی مندال. نوزگه.

نویسند (که.): گای تازه جووت. (که.) نووهند، نویسن. (جا.) نمودن.

نۆپۈشە (دزە.): نۆبەرەي ميوھو گيايانە.

فتوت (باک.): : نموده، نموده، نوهت، نوهت.

نۆتۈرھان (باک.): قەرەل، پارىزەر. (باد.) نۆترقان. — ي: پاسەوان.

فَوَجَّه: لاو، گمنج.

فۇخاڭ (فە.) : نىنچۇڭ.

نۆۋد (پاك.): : نمرود.

فۆدە: نۆپە، چىل، كىرەت. (باک.) درەب، سەمەدۆر، سەرە، سىيەرە، نۆگە.

نۆرىيىنىڭ: مۆلگەي مالاتانى كىتۈپ. مېيل. بۆسەي شەپرو پراۋىيە.

نۆپۈس: تەمەشە قىلىش، نوپۇس، نىپۇس، (پاك.) باناندىن. تىپىرمان،

نہیترتن، نیرین، نہیریین، نیرین، نہیپرین، بنورہ: تماشاکہ، دینکہ۔

نۆزدە: ۱۹.

نۆزگە (موک، که، پۆژ): نۆمرە (تەنھا بۆ مەندالە).

نوژدار (باد.): دهردي بې دهرمان.

فروش: — کردن: خوار دهنده. — بیرون: — ی گیان بیرون. نه نوشی (باک.):

نۆشی گیانت بی، (پهوا.) ویتداچی، لهوه لامدا ده لیس: له خپری دهر

نه چي، به كيانت.

موسادیر: کابینه.

نؤما (فه، زهن، جا، کرما، همو، که): جوانووی مئی، جوانووی رو لاخی.

نؤمانگی (همورا): جوړه کاله کیکی زه زستانان همدغه گیري.

نؤوه ند (موک): دده لیکي چاندراره که شین بووی و هم چوړه له بی.

نؤیه که: له نؤیان په کیکی.

نؤیکه نیا (که): گاسن تیژکردنوه.

نؤیم: نؤیمین.

نؤیمین: نؤیم، نؤهم.

نؤییکه نؤییک (که): نؤیکه نؤوک، گریان، پرمه ی گریان.

نؤیزانن (پژژ): نؤوزانن.

نؤیزه (پژژ): نؤوزه، دهنگی باریک و نزم وکز.

نؤیزه نؤیز (پژژ): نؤوزه نؤوز.

نؤیین (همورا): نیتینگرین.

نؤو (همو): تازه، نووی، (باک) نوچه.

نؤوا (که، پژژ): پیتشو، بمردهم، پیش، نورا، پنا، (دزه) نوان.

نؤواین: تمشا شاکردن.

نؤوال: پروانه، نورا.

نؤواله (موک): سموله، نمر ننگو تکه همیرانه یه که له زاری ووشتر و نییدی دهنری، (دزه) زهویکه بلندی و نمریتی همی، زورگ.

نؤوان (همورا): نورا، پنا، نورا، چوار دیوار تکه، که له چولی بو مالانان له پووش و پلاش یا بمر یا تانوک دروست ده کری.

نؤواندن: پانواندن، غنایی، نیشاندان، چاوه لته کاندن، چاوپرکی کردن، وهرخست، خه قانندن، پازانندن، خوانندن، نقانندن.

نؤواندنک: غینه گهم، غایشگا.

نؤوانگه: پروانه: نواندنکا.

نؤوایی (پژژ، که): پیش.

نؤوه ی (همورا): نؤک.

نؤوته که: زور تاریک، تاریک و نوته که.

نؤوتک (باک): گمراي.

نؤوچ: چم، چلمانوه، سانه، تل.

نؤوچانندن (بابا): (موک) فیچانوه، داهاتنوه.

نؤوچه (باک): تازه، نوئی.

نؤوچک (سل): هله، دووچاری — هاتن: هله کردن.

نؤوخان (همورا، دهر): نسیئوک.

نؤوخوا (پژژ): نؤک.

نؤوخته: تنؤک، تک، کپل، نتک: نچک، دهرقل. — دانان: کتله ک خستن.

نؤوخته نؤوخته: خا، خا.

نؤوخته: نه خشه، بمری همولتی دهغلان، سمره تای میسوه دهغلان.

(سل) نؤیره، سمرخمران. — ی دهغلی: کاتی پیگه یشتی دهغل.

نؤوخواوری (باک): نؤیره (بؤمندال).

نؤوره (زهن): په ژوروی بمر، خملووی بمر.

نؤورده: نردو.

نؤوردو (باک): نؤورده، (همو) نؤوردی.

نؤوردیسی (همورا): نردو، (پهوا) چتمه که قهقهه بکوتته سمر یه کتری. (پهوا) پاپوکه ی ماری.

نؤورؤ (باک): نؤورؤز.

نؤوری (قهره): نؤیره ی مندا.

نؤوزا (باک): نؤوزاد.

نؤوزانهوه: کپورزانوه.

نؤوزانندن: کپورزانندن.

نؤوزه: گاسکه کپورزه، مزه، گاسکه گاسک، گؤرانیکه به دهنگیکی نزم به سمر لیوانوه بگوتری.

نؤوزه نؤوزه: مزه مز، نزه، له کاتی پهرتشان و نه خوشی، نؤیزه نؤیز. — کردن: نؤیزانن.

نؤوزین (باک): تازه زین کراو.

نؤوزهن (همورا، باد): سمرله نؤی، دوپاره، له نؤویته، کاریکی تازه، نؤوقه من، تازه دروست کراو، به تازه یی. — ی: تازه یی.

نؤوزدایی (باک): دهرمانی شیفایه.

نؤوس: پاشگری پیکه پتانی ناری کارا، پژژ نامنؤوس، نامنؤوس.

نؤوسان: پیدا — توند گرتن، دانوسان، گزتن. — ی چاو: چاو نؤوقان.

نؤوسان، چسپان، پتوه نؤوسان، بؤیکه نؤوسانی هممو چتیکیه، به لاره — به لاره گیربون، نه خوشیه که پتوه نؤوساره: توشی نازاریکی بوه. دهنک — کهرخ بونی دهنک.

نؤوسانندن: قهمنانندن، چسپانندن، چتیک بههوی چریش یا نییدی که به چتیک تروه بنؤوستری، پتوه نؤوسانندن: پسانندن.

نؤوساو: پتوه نؤوساو، کهرخ: دهنگی کهرخ.

نؤوسهر: نؤوسیار، نقیسه سر، نقیسه قان. — ی: نؤوسیار.

نؤوسه که: (دهر) نؤوسنه. گیایه که بلند دهی و دپووی ووردی زوره، دانه کی چکوله یه به دپووی وورد داپوشراوه، که ووشک بوه به جلک و پتلاوی مریهوه دهنؤوسی.

نؤوسنه که (موک): (?).

نؤوسه که: چله گیایه که نیو بمرن بلند ترو به بلاوی چمند که لیکي دهره کات پهلکی وورده باریکهو ... وه تهره تییزه ی دهچی سمری هممو لکه کانی گولیکي وورد دیتی به تهری دیمنیکي جوانی هیه که ووشک بو نؤوسنه کی دیتی که دانه ی چکوله یه به دپووی وورد داپوشراوه به جلک و پتلاوی مریهوه دهنؤوسی. نؤوسنؤوسه.

نؤوسه که گولکائی: له نؤوسه کی دی چکوله تره.

نؤوسنه که (موک): نؤوسه که.

نؤوسهوه ی: پتئوس.

نؤوستن: نقشتن، چاو چونه خمو، وهرکومت، هویتن، رازان، چاو گهرم کردن، بوسان، (همورا) وته ی، پاکه تن. بنؤو: (همورا) ووسه، (پژژ) بریس. — ی زستانی. — گا.

نووستوو: نستوو، خمرتوو، وهرکومتوو.

نووسران: دیته نفیسین.

نووسروو: نامه یا کتیبیک نووسرابیتوه، نامه. — خانه، — خانهدی گشتی، — خانهدی تاییهتی.

نووسکاندن: قرووسکهکردن، کسیتک نازاری پیگهیشته دادهنووسکی.

نووسکه: قرووسکه، نازکه، ناسکه. دهنگی سهگییه لهکاتی نازار پی گهیشتهدا.

نووسکهنووسک: نازکنازک، ناسکناسک.

نووسین: نوو کسه یا نوو چتهیه که چتیک به چتیکیه به بنووسیت، پیره نووسین، چمسیین، چسپین، نفیساندن.

نووسییار: بنووس، نووسر، نفسیکار، نووسیت، نووسر. — ی: نووسری.

نووسنهک (دەر): نووسهکه.

نووسین (فه): نووسانن، نووسیین، نفیسین، نوویسان، به — : نشکی.

نووسینهوه: نووسین یا سر له نوو و دوباره نووسیینی شتیک، لیسر — : نووسینهوهی شتیک لیسر نووسیینیکی دیکه، لیسر — : نووسیینی شتیک له باره ی شتیکوه یان بابهتیکوه.

نووسینهخانه: دهزگایهکی نووسین، شووتیکه کاری نووسینی تیدا دهکری.

نووسینگه: جیگای نووسین، شووتی تاییهتی پارزهریک، یان پزیشکیک یان نیتیر.

نووشان: قهرمون، چمان.

نووشانهوه: دانووشان، سیوران، پیوهدران.

نووشاندن: دانووشاندن، پیوهدان.

نووشاندنهوه: دانووشان، (همر) بن خیرکردن، بۆکناری لیفو چتی وا دهیی.

نووشانهوه: دانووشانهوه.

نووشته: نشتوو.

نووشتهوار (مړک): کوټل، (همر) هلهنوچاندن. (دزه) بادانهوه. (مړک) داگرتنهوه. کناری پارچیهکی بنووشتیهوه.

نووشتوو: نووشتاوهوه. (باک) نووشتی، نووشته، نشتوو، هتوته، حمایل.

نووشتی (باک): نووشتوو.

نووشدار (باد): پزیشک.

نووغرو (دزه): — بون: نقوم بون، رووچون.

نووغورد: جیگایهکه پر له گیاه تیکه لاری.

نووهههه (باک): نووههه.

نووهان (که): جووقان، بستی.

نووهاندن (که): جووقاندن.

نووهاو (که): جووقاو، قووچینراو.

نووهه (فه): زیو.

نووهال: شهکرکمو شیرینیات.

نووهانه (همر) ، بابا. : نهخشه ی چاک و خراب، — پیدان: نهخشه لیدان. — ی چاک: نهخشه ی چاک. — خراب: نهخشه ی خراب، هلهکالان.

نووهم (که): قوم، نقوم. — بون. — کردن.

نووهک (فه): دندوک، نوکی پینوس، نکل، نویک، (که) دمکه قهلم، سر، (باک) پیش، به پیری بارییک و تییری همره چتیک دهلین، وهکو — ی خهجمو و نیزه، نوخته، — ی قامک، (باک) بار. — که: خال، پنت. — ی قامکان: سمری پهنگان.

نووهکاندن: نورزاندن.

نووهک: کوروه، — ی مندال: له گریانیدا، — کردن: نورکاندن، نیستا، ویستا، همنووه.

نووهکند: نوکند، نوکمن. جوگهی دهستکرد.

نووهکنووهک: نییری دهنگیکه لهکاتی گریانیدا که پشو دهخواتمه، — ی لی دی، کوروهککورک. نویکهنویک.

نووهکنیا (که): گاسنی کوژ تیرکردنهوه.

نووهکتیژ: شتیک که تووکی تییری.

نووهکپاندن (باک): چاولیک نان، چاووچاندن.

نووهکن: به نووهکنوک، سهرتیژ.

نووهکی هکنکار: نووکی مراژکی کونکهرهوه.

نووهکه: نووه.

نوسند (مړک): دهغلیکه بههاران دهچینری، دهغلیکه پایزان درهنگ بجینری و تا بهاری ووشک نبی، لاپسته.

نوفنگ: نییشانه، شوپن.

نوفسکه: پروانه: سروسه.

نوو وون (که)، پوژ. : گا جووتیکه تمههنی دووسال بی و هیشتا جووتی نهبروی، نووهند. بهرکمل.

نوهوا (باک)، فه. : نیستا، سهرتا، پیشی، ل نوها: له سهرتادا، له پیشهوه.

نوهوال (بوت)، زی. : نوال.

نوهه: نیستا.

نوههوار: نووی هوار.

نوهوم: چینه ژووو خانهیهکی ساختمانیکی فرهچینی لیسریهکتر.

نوهوک: ناوهلفرمانی کاتی.

نوهون (که): گوتلکه نییری دووسالانهیه.

نوهووت (که): گوترهکی دووسالانهی میته. نینگوین.

نووی: (همر) تازه، نوو، نوو. سهرله: — له: وه: دوباره، دیسان.

نووی بووهک: کورلؤلؤ.

نوویچدان (پوژ)، که. : چمانهوه لیسریهتی.

نوویژده (همر) : تییک، درومانیکه، دووای قمدیک، درون له دیوی ژوووهوه همدوک سهری پارچهکان لوول بدری و بدریوت.

نویرسه (که.): دروومانه لهپاش نوشتاندنومه.

نویزه (که.): نوزده.

نویژ (همورا.): غا، غاز، — کمر: کسپک که نوژ بکا. به —: کسپک دمستونیزی هبی، یان شتیک خاوتین بی و بشی لهکاتی نوژکردندا بهکار بهیتري. بی —: شتیک که لهکاتی نوژ کردندا نمشی بهکار بیت، یان کسپک که دمستونیزی نمبی.

نویژه بارانه: نوژیژیکه دهکری و داوای باران بارین له خودا دهکری.

نویژگا: شرتی نوژ کردن.

نویژگه: پروانه: نوژگا.

نویژی (پژژ.): نییسک.

نویژکار: تازهکار، کسپک، که تازه دستي بهکاریک کردبی.

نویژکیشه: تازهکیسه، تازه دهلهمند برو.

نویژگوان: نینگووین.

نویژل (همورا، شاره.): ناسپیکي درتزو قورسه بهمدی پی هلددهقنرت. باری، رنگلیزه.

نوی مال: نوومال.

نویتن: پتخف، شویش، نشین.

نویتنهر: غیینهنده، دمستیز، (باک.) بنمدار، ناردراو، غماينده، غیینهکار، بندار. کردنومه —: بهغیردراو کردن. بوونه —: بهغیردراو بوون. — ی: بنداری. جیگر، بریکار، نیراو.

نویبسان (که.): نویسین.

نوی همیش: مانگی نوی.

نویسهر: نویسر.

نویسین (که.): نویسین.

نویشک (بار.): پژنی کمره، سهرپشته.

نوییک: تبرک.

نھا (باک.): نیستا، ژ — پیته: لهپاشان.

نھال (باد.): نھال.

نھاندن (باک.): بنهپینه، دانان. تی —: تیتان.

نھانی: پاز.

نھه (باک.): نیستا.

نھک (باک.): قولایی ماسی گرتن. قولایی گزروی چنین.

نھگوون (باک.): نینگوین.

نھو (باک.): نیستا.

نھوم (باک.): تا. حولی، سهرلی، — می همرسهره. — ی خواروه: بنهلی: — ژیره.

نھون (که.): پارگوویری تیره. گزیرهکی نیری دووسالانه.

نھوو (باد.): نیستا.

نھووم (موک.): تیشکان، لاوز، بیتین.

نھولقن (باک.): بنهپیره، نژیین، (باک.) نیپین.

نھویین: نواپین، نژیین، سهرکردن.

نھین: شوقار.

نھینی بین: کسپکه نهپتی بینی.

نھین بې (که.): ناوان، بیبخت، نهپتگییر، ناپاک، پهترهش، سهگی یالی گر،

نھینگیو: ناپاک، خاین، سهگی نهپن گر.

نھین گمیر: یانی گر، بیبخت، نهپن بې، ناوان، پهترهش.

نھینی (بابا.): نهانی، پاز، پنهانی، بژیتر لیوانمه.

نھینیار: پازگر، سکریتیر.

نھ فیازی: دهلهمندی، بی نیازی.

نھییو: ترس، توقین.

نھیرپین (باک.): نواپین، تمماشاکردن.

نھا (همورا.): نیبه. (پژژ.) تمماشاکه. — کردن: تمماشاکردن.

نھیز: نارهمزو، پیترست. — له خولا خواستن.

نھیزان: نغان، گیل.

نھانگو: یانی گر.

نھوه (شو.): پیشمه، لای پیشمه.

نھای (همورا.): چهقانندن.

نھایره (همورا.): دانان، دانین.

نھه: تورننه: تورنه. نیق، نینه.

نھجیر: گز، نجیر. — ی جانمهره دهعبایان. — گرتن.

نھ فاسو (همورا.): زهمبورهکی ناشی.

نھچیرهوان: (باک.) نیچیرقان، نهچیرهوان، پاوکر.

نھچیرهقان (باک.): نیچیرهوان.

نھخهلیخ: چرتچرت، کیشکیش.

نھز: واژی مییه. نیره، کمل. — بوونه: کز، دوای بارانه زهوی که پندریتموه. دهلین نیژ بوتوه — دهپیتوه: دهچهقیمتوه.

نھزولو: نوینمر، غماينده.

نھزو (باک.): شوقار.

نھزه: نیر، دویه. کوپه زهلامی داری. ممشکيه له بهرمیل یا له دار و تمهکه دروست دهکری.

نھزه: کسپکه، که همر شتیک بنیری.

نھزهون (همورا.): ناودوک، نیتوداری ممشکيه.

نھزهبن (موک.): گیایهکی قائمه وهکفریزویه و درتزه باقهی پی دبستری. گیایهکه شیرهکی زهره دوایه پش هلددهکری.

نھزهک (همورا.): نیرتک. — ی تره: نیرتکهتور.

نھزهکمر: گزلهکمر.

نھزهکمو: کمری نیر.

نھزهکی: نیستری نیره.

نھزهمو (باک.): نیرهموک. — کردن: پهیرهند کردن.

نھزهمووک: (باک.) نیرهمو، چهچه، (همورا.) نمیره، بی بهر. پهنگ مهپیک.

ڏيڙهه مان: تيرڙڪ.

ڏيڙپڻ (باڪ.): ڏيڙپڻ، تماشاڪرڻ.

ڏيڙهه مڙيه: نمرماده، ڏيڙهه ماده.

ڏيڙپڻه: منڊالي ڏيڙه.

ڏيڙهه همر (همورا.): ڏيڙهه ڪمر.

ڏيڙ (باڪ.): ڦاٽي، گرائي.

ڏيڙهه همنگ: همنگي نير.

ڏيڙه: نيرڪ، ڦرڪ.

ڏيڙباز: هه تيوباز. — ي: هه تيوبازي.

ڏيڙهه ڏيڙ (سور.): ڀاڳوروڊي نريڪ.

ڏيڙتڪ: نيرڪ، نيرڪ. — ي پيسوازي: ڪڙڪ، ڪوروو، ڪوروڪ.

ڏيڙڪ: (ڪه.) نيرڪ.

ڏيڙتڪ (خو.): ڦاٽوڙڪ. — ي گياو پريشان.

ڏيڙيڪ: دورنيه.

ڏيڙتڪه ڏيڙوڙ (همو.): ٽمڙهه لهيلان. (سور.) باقوت.

ڏيڙيڪا (باڪ.): بهلاي ڪمموه، بهلاي نريڪموه.

ڏيڙيڪه: هاڪا.

ڏيڙتڪه ڏيڙواس: جورهه ڀٽواسيڪه لهنيوڊو گهلاي پاندا دهڙوڙ و هملده جي.

ڏيڙيڪتر: نريڪتر، له پيشتر، خزمت، ڏوستتر.

ڏيڙتڪه ڏيڙواسه: پهل مشوانه، گيايهه ده خوري و بوني هديه.

ڏيڙيڪي: نريڪي، (باڪ.) ڀروڙ هندڪ، همما همما.

ڏيڙوڙن (باڪ.): بنير، نوري، تماشاڪرڻ.

ڏيڙان (ڪه.): ناڙان.

ڏيڙوڙيان: نمرديوان، (دڙه.) ڀي بلقه، (ڀڙ.) سهرڊوڪ، (بابا.) پهڙه، ڀي پيلڪه.

ڏيڙانڊن (ڪه.): ناڙن.

ڏيڙوڙن: ناڙن.

ڏيڙيائي (بال.): ناساني.

ڏيڙوڙو (زا.): ناردراو، شانده.

ڏيڙي (جا.): بهلان ڪه بلين نيهه هم نيهه به ڪارده بهن.

ڏيڙوڙيهه ڪ: نونمريڪ، شاندهڪ.

ڏيڙ (همورا.): نيش.

ڏيڙڪ: نيرتڪ (ئي پيسواز و نير)، (ڪه.) ڪڙڪ، (ڀڙ.) نيرهه ڀاست، نيرڙڪ. نيرهه روڪه.

ڏيڙغني (باڪ.): دياريهه ڪه لهنيشانه ڪرڊني ڪچاندا پيشڪش ده ڪري.

ڏيڙگه (بابا.): ڪاريته.

ڏيڙفڪ، پيسيتير، (نامي.) پيسيتير.

ڏيڙگه له: قمنه ي ٺاوي، قليا ناري، قليا ناري.

ڏيڙف (باڪ.): ناڻ.

ڏيڙگس: زهرهيم، نمرگس، گيايهه تا سي بست بلنده، گهلاي دريڙو باريڪه، بوني زور خوشه و نيو گولهه ڪي وورد و سڀيهه بونهه ڪي به تازه ڀي بڙ ڪرمي ده ماڃ زور باشه. گولتي ڪي ڪيوي و ڀنگ سبي و مهيلو زهرديڪي زور ڪمڙهنگه، ڪميڪيش بوني خوشه. بونهه ڪي بونهه لامعت باشه ده ڪو فنجان وايه. نيو نافر تانيشه، (باد.) بنهه ڪي بکرته چرڪ بوبرنان، دور جو رهه — ڙڙي: سري گولان زور ده داو گورهن. — ڪتڪ: سري گولان ڪم ده داو گچڪمن. (باڪ.) جورهه تفنگيڪه.

ڏيڙچي (باڪ.): تهرخان.

ڏيڙگسي جوڙي: شيتت پهر، گولتيڪه.

ڏيڙڪ (باڪ.): نيرڪ. — امن ڪه تيهه.

ڏيڙوو: نيري، ڪهلهه ڪيڙي، حديوانه ڪيڙي نير.

ڏيڙڪو (باڪ.): داڻان، پيشخانه.

ڏيڙم (لو.): نيمهه.

ڏيڙڪ (همورا.)، دڙه، ڀڙڙ، (ڪه.): ٽسڪل. (بان) ٽسڪنج، ٽيسڪي سهرهه ي قون نيهه، ٽيسڪي سهرهه ي سميتيه، نيريڪي ڪهلهه ڪي.

ڏيڙفان (باڪ.): نيرپان.

ڏيڙفمڪ (باڪ.): ڪلاوي زيوپڻ ڪه ڙنان له سهرهه ده نين. تاس.

ڏيڙوڙ (باڪ.): دورڪه.

ڏيڙڪ (همورا.): (موڪ.) ڪولمڪ. (باڪ.) نيپڪ.

ڏيڙنيرمي (باڪ.): چاوهر ڀي. — ڪرن: چاوهر ڀي ڪرڊن.

ڏيڙگيووان (باد.): نيرگيووان.

ڏيڙوڙيهي: هوزيڪه له جافان.

ڏيڙل (باله.): نزار، پارچه شيناييڪه به بهرقه دي شاخانهه، ڪه ناويشي همي و خورسڪ ڀي.

ڏيڙوڙڪ (ڀڙڙ.): نيرڪ، نيرهه ڀاست، نيرڪڪ.

ڏيڙله (همورا.)، سهق، (ڪه.) موڪ. (نيري جو تي. گريه.

ڏيڙوڙي ڪرڊن: ليڪداني نير و مي.

ڏيڙلهمل (همورا.): ڪاريته.

ڏيڙوڙوبهاند (باڪ.): گيايهه ڪه.

ڏيڙلهنيل (جا.): — يي ناوري، گرهه گره، گريه گره، هيلمهيل، (همو.) گريه گره.

ڏيڙيڙي: نيرايه تي، نيرميون.

ڏيڙم (باڪ.): همواو ڪيڙي پريشان.

ڏيڙيهه ڪيڙي: دهق، ناڦور، نهقور، ڪل، دهقوري.

ڏيڙي: نيرهه ي بزنانه، ڪه گهسته سي سالي ڪه خسا ڀي خهرتي ڀي ده لئين. گيسڪه نيريڪه چوار بههاران بيبي. (همورا.) سا برين، تهگه، نهلوري، ساورين، هموري.

ڏيڙو ئي ڏان: ناو لي ڏان، ناو بڊانان.

فَيُولِدَار: پهمۆ، بمنيټور. — برون: ناو پديد اكردن. (همو، موک.) مرانژيکه له نى تمونى. بمنيټور، بمنيټوبانگ، ناودار، (موک.) — ى: ممشكه، ديار، ناودوك، ناوميرى، نيټرهژن، خوهيناث، ناربانگ، دهنگدار، دهنگانه، ناودار، ناډهنگ، بمنيټور، ناډار. — ى: ممشكه: دار دوزهنگ، نيرهژن. — ى (باک.): ناډهنگى: ناډارى.

فَيُولدهرگه: ناډهر، دالان.

فَيُولدهشت: ناډدهشت، دمشتيكي چكولهيه.

فَيُولدېر: (تمسن دريژ) له كاتى ناونانى منډالدا بغناوى پيروزيابى به دايك و باوكى دهكوترى: نيټودير بى.

فَيُولساجى: ناساجى: له لنگى، ناسييلك، كاده. — فروش: كاده فروش.

فَيُولشان: ناوشان، نامل، سهرهوى پشتي.

فَيُولك: ناوك، ناڅك، نيڅك، نيڅك. (همورا.) نهمه، — ى شوروى: ناڅكاشفتى، ناوكه رريژ.

فَيُولكهول: ههڅينك، (ډهر.) ههڅينى، پييت، (همورا.) پييته.

فَيُولكهد: ناوكد، تنكيش، تنگه.

فَيُولكهډبېلند: تنكيش، (همورا.) بيبين.

فَيُولكهمرهښه (موک.): بريښيکه لسمه گري پشتي وولاخان ديت. لمبر بارو ژينى.

فَيُولكهول: پهيښكه.

فَيُولكهڼ: ناوگڼ، گڼ وگون. سورتنچك.

فَيُولمال: ناومال، (همو.) دهروډور، پريژل، (باک.) تېكېر. پريژل، (پژژ.) نيڅمال، دى، (همورا.) يانه، بارخانى، كل ويهلى نيټومالى.

فَيُولن (جا.): نينگوين.

فَيُولنجهى: نه گموره نه چكوله، ناڅهنجى، ناونجى، بمره داىي.

فَيُولنمترك: ناتوره، نه توره، ناوونترك، ننگ، بمنډواو.

فَيُولونيستان: بى شرتن، ناوونيشان.

فَيُولنيزه: ناوناوه، جار جاره.

فَيُولنيزه (موک.): (موک.) بمروله، (پژژ.) كرمه، (موک.) شيبيلمه، (همو.) بمروانكه، دارخزنه. شرتن ناويزه، پارچه دارتيكه له نيټوكونى شيبيلمې دهنيټن تا نه جوړولى و نه يه تدهري.

فَيُولي لاوه: نيټوى خواستراوه.

فَيُوليك (باک.): نيټك.

فَيُوليا (كه، پژژ.): تماشا. — كردن: تماشا كردن.

فَيُولياته: پاشه كمرت. — كار: پاشه كمرت كار.

فَيُولياز: ثاره زوو، ويستی دل، دلخواز، مهيل.

فَيُوليزان (باک.): نمران، گمرج. (باک.) — ى: نمرانى.

فَيُوليزاډ (باک.): چاپلوس. (باک.) — ى: چاپلوسى.

فَيُوليزى: نيټوى پياوييه.

فَيُوليان (كه.): نيهان.

فَيُوليانموه: ههڅستى تمون و شيلم و نيتير.

فَيُوليانى (كه.): پنهانې.

فَيُولِي فَرَو: شم كسدى ناوى لى تراوه، باسكراو.

فَيُوليگويڼ: نينگووينگه، (ډهر.) نووخان، (جا.) نيټون، نووهوشت، (شم.) ميكان، نهگيون، (بار.) ميگيون، گولكه ميبه كى سى سالانه، ميگوين، نوگن، نهگيون، نوون. نووى گروان.

فَيُوليگويڼگه: نينگوين.

فَيُولِي بى: — نمناسراو. له — نان: تى بردن، تى برين، تير اكردن، تير وكردن، دهناونان، تيتان. — بردن: ناوان، ناوهيتان، خوورين، ناڅ بردن، ناو، ناڅ. به — وه نام، نيټودار، بملو، ديار. — لى هيتان: نيشانه كړدن، دهستيشان كړدن، (باک.) تات، تمت كړدن. — ليتان: ناڅ ليتان، ناڅانندن. دهنيټو: له دورې. له نيټو: توولو، تووى. (باک.) د، دى، ژوور، هوونډور. له — چوون: فموتان، مردن، كوژان، توڅ دان. —

پهيدا كړدن: ناوبانگ دهركړدن. له — هره چوون، پييزبون. له — يدا: لملوايدا، بمل: — بملدانو، بملنام. (همورا.) كوڼ. نيهه. ډهر: — له نيټو: توولو، تووى.

فَيُوليان: ماودا، ماوه، مموډا، ناقبر، ناقبتين، دوستايه تى، ناموشو. — برون: پهيښدى.

فَيُولي فاهن: ناواخن.

فَيُوليواست: هاويز، ناوهند، ناوهړاست، جمرگه، نيټك، نيټرك، كړوك.

فَيُوليرووكه: نوخته ي هره نيټرواستى، نيټرك، نيټك.

فَيُوليوك (بار.): قامكى دريژو گموره يه له تمنيشت قامكى شاده يه. ههڼمه قورته، نمرنمورته.

فَيُوليوكي: نيټوان.

فَيُوليولديار: نيټرين. — ى: نيټرينى.

فَيُوليووه: هوونډور.

فَيُوليوينگ: ناوبانگ، نيټودار، پهمۆ، سهره ډهر، ناوه دهنگ. — دار: بمنيټو، بملو، بمنيټوبانگ، بملو، بملو، ديار، بناڅ. — ى: بملو، بملو، برون. پروممت، خوه دى.

فَيُوليوبرو: ناوبرو، ناوگوتراو، باسكراو، گوريڼ.

فَيُوليوډي (همو.): پيتارى. — كردن: رابمرى كردن، نيټونجيتى كردن. — كار: كوښتهك. ناقبتين چى. — ى: كوښتهكى، ناقبتيتى، (همورا.) چار.

فَيُوليوډيتى: بمرهوانى، بمره قانى، ناوبرى.

فَيُوليوچوان: چاره: نيټوچوان پوهش، چاره پوهش. توله، (بابا، ډهر.) ناوچمران، ناوچوان، فمرشنى. تيټول، (همورا.) تمول، توټول، نهخشى، توټل. (باد، كه، باک.) نمنى پيشنى، (باد.) نانى، (جا.) پيشانى، (ممنډ.) پيشانگى، (همورا.) پژژ، (ممنډ.) توټل، (پهوا.) همنى.

فَيُوليوچوان سى: قسقه، (جا.) قشان، بولاخى بمرزه يه.

فَيُوليوچوان فَيُوليك فان: گرژو مډن برون.

فَيُوليوچوه: — ى ناورى: ناوهندى، جمرگه ي.

فَيُوليوډان: نيټران، ناڅران.

فَيُوليوډگ: ناوړگ، ناوسك، همرچى لملو زگدايه.

نیپچو (باک.): ناتامو، نیپچه.	نیپوهرزو: نیپم برشت، برشت.
نیپو (باک.): نیپو پو.	نیپوهرزو (موک.): بو دانی گه نم و کونجی و قاوه نیدی.
نیپوکی (باک.): ده نیپو پویدا.	نیپو هتا: نیپو فدره یهک.
نیپهال (باک.): نیپو، لهت. بنیقی: بدله تی. — ی شقی.	نیپو چل: نیپو و ناتامو.
نیپکار (باک.): روکاری سهره.	نیپوهورگه: دورگه ی ناتامو، زهریهک، که له زور لاهه به نار
نیپکوسه (باک.): نیپو کوسه.	دهره درابی.
نیگار: وینه. — گرتن: وینه گرتن.	نیپوهر: دوکمرت کمر (نمنازه).
نیگه مان: دوردل، پشتو، شیرو، هو لولی، دل س پارکی. — ی:	نیپوهر: نافرور، نیپور، (زا)، نیپو، (دهر)، لک. (نیپم پو، (همر).
دور دلی.	نیپوهر: باشور.
نییل (که)، پوژ. (هوشان، نمر گایه له گم نمر گایه نیپله. شه پوروی	نیپوهر: پشور و وچانی نیپوهریانی کاروانچییان. حسانه ی
گهره.	نیپوهریان.
نیپوهر: لیلوهری، نیپوهری، لو لویهری.	نیپوهر: جمی نیپوهری، (همر)، نیپم پو، نانی نیپوهری.
نیپوهر (باک.): جوهره گولیکی سپیه، نیپوهری، لیلوهری.	نیپوهر: نیپه شفت، نیپوهری، نیپه شفت، نیپه شفت.
نیم (که.): نیپو، نیپ.	نیپوهر: هویشی کار. هاکار، نیپه کار.
نیپمان (همر): میپان.	نیپوهر: (شن): خاوه چی.
نیپمه (جه.): له تکه خشت، ناجور.	نیپوهر: شتی، که شتیکی دیکه دو کمرت بکا.
نیپم پو (لک، دهر.): نیپوهر، نیپم پو، (فه). نیپم پو.	نیپوهر: نیمه گیان. نیپه مردو.
نیپم پو (فه.): نیپه پو.	نیپوهر: همری تکه لسمه برین داده نری. نیپم پو.
نیپم سوژ (زن.): پوژ، سله کمزروت.	نیپوهر: بۆ له جی چونی تمنا لاسمتیکی وولاخی به کاردهری که
نیپمیرش (فه.): ده لسمه.	داخزابی.
نیپمچه: نیپه، ناتامو.	نیپوهر: نیپمچه دورگه.
نیپمچه دورگه: خاکیک، که له زور لاهه به نار دهره درابی.	نیپوهر: نیپه گز.
نیپمچه لاده: تریوسدار، غدار، (دزه)، شه دار.	نیپوهر: نه کزنه و نه نوی.
نیپمرویی (که)، پوژ. (نیپه شفت، نارو هیلکه ی گیراوهره یه پوروی	نیپوهر (همر.): نیپوهر پو.
تی هلدسمرون و لسمه کولک و قورنیترانی داده نین تا دهریکات یا	نیپوهر: ژیر، باشور، خولوا.
بیپه پویتیته.	نیپه: ویزدان، دل و دهرور، ناری پیاوانه.
نیپمگیر (زا.): یانی گر.	نیپهال: نمره ل.
نین (باک.): نیپه، نمران نین، نیپه. — بون: نمره.	نیپهالگیر: یانی گیر.
نینا (باک.): دهست لیک دان، چه پله لیدان.	نیپهانی: نه پتی، نه پتی.
نیپه: نیپه، نین.	
نیپه نیپه: خانه خانه، که مریشان داکنه کرانه ی.	
نیپنک (باد.): نیپنک.	
نیپنوک (دل.): ناخوین، همنوک، (شو، همر). ناخون، نه نیپنوک،	
نورخان، نیپنک، نخان، ناخون.	
نیپنوک (خو، پها.): دهردیکه له لموتی وولاخی بهرزه دهری، که	
دهری نه یمنن دهیکوژی.	
نیپو (همر)، کو: نیپه.	
نیپو: نیپ، نیپم.	
نیپوشکیل: نیپه تیپه (نمنازه).	
نیپوهر: نیپو، نیپمه، نیپ.	
نیپوهره شکیل: نیپوشکیل.	

و: تپیکی ثایی کوردیه.
 و (نه، باد، شکا.): به درای نمر ووتانه یه بنوسه بۆ نیران
 به کاردهری و بۆ بانگ کردنیشه (همیز، جاتو، خالو، کاکو) وای،
 همر، نهی خالو، نهی کاکو.

وا (همر)، دهر.: نمر: — دیت، (ژاره، پوژ، باد) وها، چورنمر،
 هوتو، وهر، وهر کو، ها: — له لایه (پوژ) ناوا، با، — بگره: وادابنی،

نرخه بکه. — بمسته: بمندیار، خویش. — بمرابمر: پلهی هاوکیشه. —
 بزانه: وای دابنی.
 وایژدیان (بار.): قملشینی دست و پییان.
 وایهر (همورا، دهر.): پایمدار.
 وایه: نانکور، ناوهروک. — لی دانموره: لیكدانموره. هاو: — دو روشه
 یان دو رسته، واتایان وهکسور یک بی. — دوزنموره: لیكدانموره
 ناوهرۆک.
 واتادار: بمراتا.
 واتنه: وته، گوته، قسه.
 واتهوات: دهنگدهنگ.
 واتمو ویره: وتویژ، گفتوگۆ.
 واتهی (همورا.): گوتن، ووتی، (همورا.) وایه: بلی، معاچه: مەلّی.
 (فه.) بپوش: بلی، نموش، نهپوش: مەلّی.
 واتر: دوا، دورتر، لهپشت.
 واتن (پۆژ، همورا.): وتن، گوتن، کوتن.
 وایه: بلی، بیژه.
 وایهی (همورا.): ووتن، کوتن.
 وایخ (که، باله.): بدماخوه، ولّاخ.
 وایهوا: دوپاتکار، گلهیی و گازاندهکار. — ی: دوپاتکاری، گلهیی و
 گازاندهکاری.
 وایوین: پهرستگهی ساز و ناهنگ، کسانن، که گۆرانن بۆ مهقامبیژ
 دهگیتنموره.
 وایار (همورا.): بادار. — یی: باداری.
 وایانان: واقساندن، وهرگرتن، باوهپیتکردن، پشت پیبستن.
 وایان (پۆژ، زهن.): بادن، بۆ بمن و نییدی.
 وایانموره: گپانموره، پشیمان بونموره.
 وایهر (پۆژ.): بادهر.
 وایرو (پۆژ.): بادراو.
 وایر (همورا.): خواره، بانممپ، هموار، سهیرانگا.
 وایان واین (همورا.): باران بارین.
 وایانو (همورا.): باراناو.
 وایوی (همورا.): بارین.
 وایخووش (باک.): کسیتی که ماوهیهکی دریز بیتیتموره له جیگایهکی
 خوش.
 وایهسه: دورره پهریز.
 وایه: قهرز.
 وایه: بهشتیک، بهشتیکی نرخه شتیک، که له چهند بهشتیکدا بدریتموره.
 وایهواره: جارچاره.
 وایدار (دهر.): کسوج کسوج، سهگی له دوررهه پی بانگ دهکری.
 (همورا.) خواردنموره.
 وایده مانی (همورا.): خواردنمندی، خۆراک.

وایدهی (همورا.): خسواردن، خواردنموره، (بسوهه، وهره: بخۆ).
 وایدهیی (همورا.): خواردنموره. (فه.) تۆشکردن.
 وایدن (پۆژ.): خواردن.
 وایدنموره: خواردنموره.
 وایهۆزی (باک.): کسیتی که جیگا هماری بگمپ.
 وایههه (همورا، باک.): خواردنموره.
 وایزین (فه.): تۆوک هملوهراندن.
 وایستهی (همورا.): خوازتن.
 وایوک (ژا، پۆژ، فه.): بارۆکه.
 وایوکۆر (باک.): وهجاغ کویر. — یی: وهجاغ کویری.
 وایگهه (باک.): هموارگه، جیگای هموار، بانممپ.
 وایگهی بماندی: تۆردوگای بماندن.
 وایزای (همورا.): باراندن.
 وایوک: بارۆکه.
 وایوکه (همورا.): بمری چکۆله، بارۆکه.
 وایواره (دزه.): هیدی، لسمهرهخۆ.
 وایانموره (همورا.): پارانموره.
 وایانموره (همورا.): پارانموره.
 وایای (همورا.): گۆزان.
 وایین (دهر.): بارین. (باک.) پهنگ پهریله ترسان.
 وای: برینیکی پیسه لسمهره پیدای دهی، که چاره نهکری و کۆن بی دهپیتنه
 کهچلی. — لی هیتان: بهجی هیشتن. — بون: کرانموره. — لی هیتراو:
 پشتگۆی خراو. نارهزوو.
 وایانین: ناوا بیرکردن.
 وایو: لیتوپیزه.
 وایوای: دهمدهمی، جینگنه، جینگنه.
 وایههردن: دست بمردان، وایههتان.
 وایههتان: دست هملگرتن، دهمهههگرتن، بهلاههتان، خوشبون، لی
 گمران، بهجی هیشتن، وایههردن، دهمهههردن، دهمستی خۆژی کرن، دست
 لی بمردان، بسمهر چوون، ژی گهریان، هموکردن، بهخشین، دهف ژی
 بمردان، وهبون.
 وای (که.): گمه، گالته، گمپ.
 وای: ناوهژوو، پیچموانه. وهبهران هاتنی مهر.
 وایو: لیتوپیزه.
 وایه: ووشه.
 وایههس: مرازی پیتهندی.
 وایهه: پاریزهه.
 وایهههه: وهرگمپ، شوم، ناپیریز.
 وای: ناوهژوو، بمروای، پاشه و پییش کراو، چواشه. — کردنموره:
 وهرگه پانموی کراس و دهری و نیتر.

واژی واژی: کسه‌ریاز، سهرسهری، چه‌پک چه‌پک، دهمده‌می.
 واژین: داپشتن.*
 وایسه: همرده‌ها.
 وایسه‌ی (ژا): خوواستن.
 وایستن: خوازتن.
 وایسه (بابا، که، دهر): باشق، باشوکه، باشو.
 واشوژ: جلگی گوزین بۆ شوشتن.
 واغین (که): وازی گوزیزی، گمه‌ی گوزیتیتی، گوزین.
 واق: هۆت، مات، شاش، سووپ، سهرسووپ‌ماو، تهباسووپ‌ماو، سووپ. —
 مان: سووپ‌مان، بشکفین، سهرسووپ‌مان، هه‌پسان، پاشوکان، سهرلی
 شیوان. — بوون: سهرسووپ‌مان.
 واقاندن: واقواق کردن، واقانن.
 واقواق: — ی پتوی و مندالی ساوایه، وبقویق، (دهر). وبقویق. —
 کردن: واقاندن.
 واقمان: سهرگهردان بوون، سهرسووپ‌مان، هیپ‌مان.
 واقمو: مدهوژش.
 واق ووپ: تاساو. (باک). تبا، مات، سهرگهردان. — مان: (باک).
 بشکفین. (باد). بهتین. — کردن: (باک). بهتاندن. بشکفاندن،
 تاساندن، ده‌لیاندن، سهرگهردان کردن.
 واق ووپ‌مان: ده‌لیان، سهرگهردان، (باک). بلبسین، پشکران، پشکفین،
 تی‌رامان، دامان.
 واق ووپ‌مو: پشوکارو.
 واقین (باک): مرقمرقی که‌رویشکییه.
 واک: وانیک، همرامه، هیپ، فلان.
 واکمواک (خو، پۆژ): دنگ و گمه‌ی کۆتیرییه، گمه‌گی کۆتری.
 واکیش: باکیش.
 واکگر (موک): دانمر، خملچی، وهرگر.
 واکگرتن (پۆژ): باگرتی سه‌گ، بعبابوونی سه‌گ، (موک). وهرگرتن،
 دانان، خمل کردن، خملاندن.
 وال: کال، پارچه، ئال و والای بویکی. پارچه‌ی ئاوریشمی. ئاو‌له،
 به‌تال، سهرنه‌پشراو. خوشک.
 والامهن (هه‌ورا): سه‌ودا، سه‌وداسهر (له‌ عه‌شق و نه‌خۆشی دا)
 به‌کارده‌بری.
 والامهنی (هه‌ورا): بیز.
 والوین: پالتیوار.
 واله: شه‌یدا. (که، پۆژ). والچ. (شه). خوشک.
 واله: ورده‌واله. خوشک.*
 والهبیژ (موک): ئالهبیژ، چتی وردکراو به‌ پمژ دابیژتن.
 والهما (هه‌ورا): خووارزا، خوشکرا.
 والچ (که): له (واله) مه‌هاتوه، شه‌یدا، سه‌وداسهر.
 والی (هه‌ورا): خوشک، (فه). خوشک، دیده.

والیبنۆ (باک): وه‌ک، وه‌کو، هه‌روه‌کو.
 وام: نه‌وه‌تام. به‌ بیروپای من (وام پی چاکه).*
 واماک: داماک، داماو.
 وامی (هه‌ورا): بادام، باوی.
 وان: نه‌وان. — بیژ: مامۆستا. جیناوی کسه‌ی کۆی نادیار، وانه. ناگادار،
 پاسه‌وان، به‌خیتوکر، په‌نیه‌یتنهر، پارێزگار، به‌لان به‌ دوای ووشانه‌وه
 ده‌نووسی، به‌دوای هه‌ر ناوێکه‌وه‌ بنووسی واتای پارێزه‌ری پی ده‌به‌خشی
 وه‌ک: باخچه‌وان، باخه‌وان، به‌رخه‌وان.
 وانان (زه‌ن): خویندن.
 وانای (هه‌ورا): خویندن.
 وانه: دهرز، وان، پارێزه‌ر، بیبه‌ر.
 وانهبیژ: مامۆستای فێرکردنی خویندن.
 وانهر: پارێزه‌ر.*
 وانه‌ک: وانیک، هه‌رامه، فلان، کابرا، جوامیتر، جوامیتر، هین، داک.
 وانهبی: وه‌نبی، ناگاداری، پابه‌ری، پارێزگاری.
 وانندن: خویندن.
 وانگ (دهر): بانگ.
 وانی (هه‌ورا): بخۆینه، (باک). هه‌روه‌کو، ئاو، به‌ر جووره.
 وانیک: وانیک، هه‌رامه، گوزین، جوامیتر، جوامیتر، هین، واک، کابرا.
 وانیههههه: نایا ئاویه؟ نه‌ری ئاویه؟
 وانیل (باک): به‌ری دارێکییه.
 ووه‌یلا: هاوار، ئامان، چریکه، قیژه.*
 وویل (دهر): بادار.
 ووشه (هه‌و): نامیتر، باوه‌ش.
 ووهه: ویشه، نه‌ولا، نه‌ملا، هیقه، بیژده‌دا.
 وویل (پۆژ): بیکار، شله‌په‌ته، به‌شپراو.
 ووه (هه‌و): واقمانه، ئاها، هاها.
 ووهه (باک): نه‌وه‌تا، هۆه‌تا.
 وای: وا، بۆ هاوار و داده، وه‌ی، ئای، ئۆ، ئۆه، ئه‌ی، ئاخ، ئۆف، ئاه،
 په‌رۆش، داخه‌که‌م. — له‌من: وای من، نه‌زۆ داخه‌که‌م، به‌دبه‌خت خۆم. —
 کردن: داخ ده‌رپین.
 وایه: (که). نه‌یوا. (هه‌ورا). پاسه‌ن، وه‌هایه، قایه، قه‌یه، (دهر).
 وه‌هاسه‌ت، ئاوات.
 وایستن (دهر): وستی.
 وایسو (باک): ئازا.
 وای من نه‌زۆ: داخه‌که‌م.
 وایم (دهر): چه‌قاله، شووایشینک، که‌ دارێکی کتیرییه، داری کالیشین.
 واین: هه‌لاتن، پاکردن، ئاوه‌ هاین نیتمه.*
 وایوای: وه‌یوای، نه‌یوای.
 وایی (دهر): فراری کردن، هه‌لاتن.

هاتنه خوار. پی — که تن: دهره ی (بازنه) یه کی دان، خوولدان. وه کور، وا، ناوا، وور، (باک.) وهره، (فه.) بهر (دهر و پشتی نندامی شمرمی مرځانه).

وهره (باک.): نازا.

وهره: (زرا.) ناودیر، ناودیری برنج و نیډی. (که.) پږږ، (دهر.) بهراز. وهرام: — کړدن: پاشه کموت، نابوری، (باک.) وهرسیف. — کار: معیست. — زان: پسروری، وهرامی، وهرامناسی، نابوری زان، نابوری ناس.

وهرام ناسی: پسرورتی.

وهران: هملره ران. (فه.) که، (زن.) بهران.

وهرانه: (دهر.): بهرامبر.

وهرانفن: هملره راندن، ته کاندن، همزاندن، هیتانه خوارموی میوه.

وهرانفن: (باک.) ثمتانندن.

وهرانفن: وهراندن.

وهراو: (که.) پږږ، (دهر.) بهراو.

وهراوهر (همورا.): بهرامبر.

وهره: فرمانه له هاتنوه، (نږ، پږږ، دهر.) بږ. (نمرده.) بی، (فه.) بهر، بهیره، (لک.) بسوری، (همورا.) بوری، (باک.) شمه، دهر. (همورا.) که، پږږ، (بهرخ.)

وهره: حبه ی سډگیه، که له دورموبی، حبه.

وهره تلو: (همورا.) پږږه تار.

وهره جهم فلوهر (همورا.): چاوبریسی.

وهره: بیتزار، (بل.) کموره ی، لوس، (همو.) جاپس، وهرپس، (که.) وهرپس، وهرپز. — بوون: بیتزاریوون. — کړدن: همراش لی هملگرتن.

وهره زن: میوه یه که، که بږ ووشک کړدنموبی.

وهره ی: بیتزاری.

وهره پس: بیتزار، وهرپز. — بوون: بیتزاریوون. — کړدن: بیتزار کړدن.

وهره سی: بیتزاری.

وهره سیان (باک.) پږږ: کموتنه خوار، پږیشتن. — دن (باک.) نهه. (که.) خسته خوار، وهرپی خستن.

وهره که (فه.): که دوکس به جوته سواری وولاختی کی بن بهوی پیشموره ده لاین وهره که، بهوی پشته موره ده لاین پشته که.

وهره گن (که.) پږږ: بهرگن.

وهره م (پږږ، همورا.) که، (همو.): دیق، ده خمز، دهرهم.

وهره ما (پږږ.): بهرخمی.

وهره ماس (زن، جبا.): ناسک.

وهره مدار: دیق دار، ده خمز دار، سنگ ژار، وهره ماری.

وهره م (کل، زن.): بهران.

وهره فیا (همورا.): بیراز.

وهره فیل: جوهره تفنگی کی کونه.

وهره فیر (پږږ.): بهرخمیر.

وهره وان (همورا.): بهرخواون.

وهره وه: (همورا.) پږتیره، (دهر.) بږموره، (نمرده.) سن. (بیرموره.)

وهره وه: حبه حبه، دهنگه دهنگی وهرینی سه گانه، ثمت ثمتوت، همت.

وهره وهران (پږږ.): بهرختی کی نیر، که بږ بهران هملده گیریت.

وهره وهرن (شو.): بهران.

وهره ب: بهر.

وهره یان (دهر.): دستموانه ی ژنان.

وهره یوون: هاتنه خوار، سهره یوون.

وهره ییژ (باک.): هیلک. — کړن: له هیلک دان، به همراو به فیز کړن.

وهره ییچان: تیکموره ییچان، لول دان.

وهره (باک.): جیشین، جیگر، جی نیش. — ی: هوزیکه.

وهره (کل.): پیش.

وهره جس: وهرزش.

وهره جهرخان: وهرگه ران، ناوه ژوویو نوره.

وهره جهرخانفن: نسودیه و دیوپی کړدن، وهرگه ران، ناوه ژووکړدنه، وهرگه راندن.

وهره خستن: نوواندن، خواندن، خه فاندن، وهرماندن.

وهره (دزه، که.): خه تی دوهمه به سهر شو دا لی دهرتسوه، کیتلانی دوه مجاره، دوخت، زهویه که جارتی کی کیتلانی و، کله جاری دوه مډا بیکی تله موره. — ی پی ده لاین. خه پار، (که.) شووم. — بهرین: زهویه که نمسا ل بیکی تیل به لآن نه یچینن. (همه.) له گن، له یه که.

وهره (همورا.): بهرپودا کموتن.

وهره دان: دوریاره کیتلن، وهردانهره.

وهره فموره: وهردان.

وهره فنی پش (باک.): جوهره تربیه که.

وهره که (باک.): سونه، مراوی نیر.

وهره وهرین (همورا.): بهرپودا کموتن.

وهره دی: لموی، نینجا.

وهره دی: لموی.

وهره فینه (باک.): بازی، نابینک. — ی نانی: کسمبر. (همو.) بادا. پنجه گیایه که له پږخ ناوان شین دهی، پهلکی و کوربی وایه، لاسکی سوروشینه وهره که لاولاوه درتس دهی و کیتریه، به کوتراوی و کولای لسمر چای ووردینه داده نری زور باشه.

وهره: — کړدنه: گهرانموی جوړتی، سا، کاتی بهرپووم هملگرتن.

(باک.) شیناوه دی، بهرپووی، پوار.

وهره (که.): وهرپز. — بوون: بیتزاریوون.

وهره زان (خو.): جولان، ژیناسیتیک.

وهره فموره: جولانهره، وهرزش کړدن.

وهره فاندن (همو.): خوشکړدن چرم و نیر، خاراندن، جولاندن.

وهره فیر (فه.): بهری مرځانه.

وهره (همورا.): هسته.

وهرزش: وهرزشت.

وهرزگ (پژژ): بهرنگ، ننگای زگ.

وهرزیار: کشتوکال چین، دروینه کمر.

وهرزیو (همورا، جا، که): سه پان، پالنه. — ی: سه پانی، پالنه یی.

وهرزین: (خز): بزوین، جولان، وهرزینوه. (همورا): خوشبونی چهرم، خاران.

وهرزینوه (خز): جولانوه، ژیناستیک.

وهرسان (باک، شسم): (باک): وهرسین، بهریونوه خواری. ناو هاتنوه له گان کردن و نی دیکدا.

وهرسهگ (فه): هیزی لیش نیشاندان، ژیناستیک. — کردن: وهرزانوه کردن.

وهرسهله (باک): ماسولکه.

وهرسوپانوه: وهرگپانوه، گپانوه، بادانوه، وادانوه.

وهرسیان (باک): کموتنه خوارمه.

وهرسیانمن (باک، له): ناوهیتانوه له کاتی گان و نی دیکدا، خستنه خوار.

وهرسین (باک): بهریونوه، ناوهیتانوه له کاتی گان کردن و نی دیکدا. وهرشمو: گولیکه پهنگی شین و بی بونه. سسماوهری: — جزوه سسماوهریکه.

وهرقه (که): نارام، قمار. — گرتن: نارام گرتن.

وهرک (دهر، فه): بهرخ.

وهرکههمر (همورا): گیاهکی بونخوشه لمبن چپایاندا دهردیت، کهمر، بهرده، دهر: پیش.

وهرکهوه: بنو، بخوه.

وهرکهوتن: نوشتن، چاوپرونه خمر، خمرتن، خمفتن، بوسان. (همورا): روته ی بوسه گییه.

وهرکهوتوو: نوشتو، خمرتو.

وهرکهوت (همورا، که): بهرکوت (نی دهغلی).

وهرکهول (همورا): بهرکوزه، بهرکول.

وهرگ (همورا): گورگ.

وهرگه (باک): همروه کو، وا، ناوا. (که، پژژ): بهرگه. — گرتن: بهرگه گرتن.

وهرگهپان: لمدین: — واز له نایینی خز هیتان، (زن). هملپان، وهرگپان، چمرخان، وهرچمرخان، همرپان. — ی جومگه کان، لمپی لادان، له نایین لادان، پژژان، سهرهوتیرون.

وهرگهپانوه: وهرسوپانوه، بادانوه، چپکردنوه، زقرین، پتسانوه. وهرگهپانمن: گپانده، وهرگپان، دووباره ناردنوه، همرگپانه، وهرچمرخانن، هملپانن.

وهرگهپو: وهرگپو، لیری، سرکه ی — بهر شمراب، هملگپو، برنج لمبر بی ناوی — بهداپووجان.

وهرگهپوه: هملگپوه.

وهرگر: گیرنده، (باک): بلیتچی، وهرگپ. لی —

وهرگرته: وهرگپو، نوه ی، که دی و وهرده گیری.

وهرگرسن: وهرگره، هیتاندهس. (باک): دانان، بهکاریدن، پی لمبر کردن.

وهرگرفنوه: گپانده.

وهرگپ: (باک): پاچان، پاچمنان، (باک): پیچشان، نوه کسیده، که چتیکي بهچرخیتی بهمهر لایه کیدا.

وهرگپان: (همورا): هوزگیلیای، هوزگیلای، (باک): پاچشه کرن، دهرنه قوت کرن، دهرنخوین کرن، سهرنخوون کردن، سهرنشیوکرن، قلمپ کردنوه. — دن.

وهرگپانوه: هملگپانوه.

وهرگپو: وهرگپلاو، ناوهژوکراو، نوه دیونم دیوکراو.

وهرگپزکه: مندلایکه کاری پیکری لمبردهستان، وهرپک، هملگپکه.

وهرگپلاو (همورا): ناوهژوو، وهرگپو.

وهرگیر: وهرگر.

وهرگیرو: قبول کراو، همیان.

وهرم (همورا): نوشتن، خمر، خمون. (زن): نارامی، ناسوده یی.

وهرمال (پژژ): بهرمال، پیش مالی.

وهرمالنن (باک): ناوسانن، هلهامسانن، وهرمین. (همورا): نووانن، وهرخستن.

وهرمهزیار: هوزتیکي کورده.

وهرن: فرمائی هاتنه بقچند کسیتیکي بهردهست و ناماده. بین، بهون. وهرنیش: (باک): بوزاک.

وهرولو (همورا): بهفراو.

وهروا (دهر): بهریا.

وهروانه (همورا): بهروانکه.

وهروانکه (همورا): بهروانکه.

وهروه (همورا): بهفر.

وهروه: دهمانچه.

وهروده: (خز، همر، پها): بهفرمال. بیتلی گموره و

پان بویهفرمالین، شه پالتوخ.

وهرودهسر (همورا): بهفریسمر.

وهرودهوی (همورا): بهفره خز، خزخزکه، جووره بالنده یه که.

وهرویین (پژژ): بهریونوه، (که): بهروهیون.

وهرپژ (دهر): بهریمژچکه.

وهرویهری (همورا): پیش دهرگا، پیش دهرگانه.

وهرویچیش (همورا): بژی، لوجی.

وهروددهامنه: کاریکه، که کسیتیک لمبر یه کیتیکي دی به ناچاری بیکات و له پوری نه یی نپکا.

وهرویخان (همورا): بهرمالان.

وهرویپک (که): وهرگیره، مندلایکه بتوانی هاتوچو بکا.

دهرور

دهرگ

وهرهاتن: هاتنه خورار.

وهرهه لیبیز: (همورا.) بمرمیشکه (دودانکه).

وهړئ: بهرېداجمان. — کموتن: بهرې کموتن، پهوان بون، ناردن. —
کردن: بهرې کردن، خستنې، پهوان کردن، ناردن، پتختن، پیکرن.

وهړیغه (دهر.): بهرېغه، بهرمانکه.

وهړتختن: ناردن.

وهړیس (همورا.): گوریس. (باک.) رستن.

وهړین: ههلوهرین (گول و گهلا و چتی ناسک). (باک.)

بهشیکه له کرداری هاونشی.

وهړیقان (همورا.): پتیشورینان.

وهړیقان (همورا.): که. — پتیشینان.

وهړینه: نه خوشی، وړینه.

وهړیو: ههلوهریو.

وهړیپن: عموم کردن، محمول کردن، گه قیپن، نموتین. (باک.) پهنین،
چه پاندن، پهنین، ریلین، سه گوه، هوت کرن.

وهز (همورا.): گویز. (زا.) نمین، نغز. (پژژ.) بهز.

وهزا (باک.): لاواز.

وهزافین: ههلیتجان.

وهزه: پیوه دان (مار و دوپشک و نی دی)، لاواز.

وهزهوان (همورا.): دابیزین.

وهزه وندن (همورا.): دابیزاندن، تافکه، پژکه، هموراز، ههلدیز، زیان،
پیوه دهر (بژ مار و دوپشک). (که.) ناما دهمونی مار بژ پیوه دان.

وهزه کوز (همورا.): کویژوک.

وهزه فده: شین، زیان. — گه یاندن: زیان گه یاندن.

وهزه فنی: تازار پی گه یاندن.

وهزین (پژژ.): راقه کردن، (که.) دهرختن، ههله رشتن.

وهزگ: خفت. — وان: خفت خوراردن، دهرده داریسون. — گرتن: رق
لیته لگرتن.

وهزی (همورا.): گویز.

وهزیر: شالیار.

وهزیری رابهری: وهزیری پتیشاندان، مهبست له وهزیری راگه یاندن
بووه.

وهزیری ریدرلو: وهزیرتک، که بوی هبی قسه یه یان کاریک بکات و
نه جامی بدات.

وهزیری کشتوکال: وهزیری لیپرسراری ههمری کاروباریکی، که
پهیره ندیی به کشتوکال و چاندنوه ههیی.

وهزین: ههلبیزین، ههله کردنی باو نیتر، بهیهک گه یشتن.

وهزه ب: بست.

وهزوور کموتن: چورنمژور. (همورا.) ناما ده چوره.

وهس (باک.): پهوش، شپوهی پژیشتن. (همورا.): بس، — کهرؤ: بس
بکه، دهست ههله گره.

وهسا (باد، نامی.): نه جور، نارا، وها، نموتق، هوتق.

وهسان (باک.): بهیهک نه اندازه سخت له فشار و زهحه تدا بون.

وهسه: پروانه: وهسته.

وهسه: — کموتن: سهر کموتن، چورنمسه روه، بهرزیون، دهرچون،
پزگاریون. — کردن: بردنمسه روه. — خست: بردنمسه ر.

وهسه رکه موتو: سهر کموتو.

وهسپ: پهن. — کردن: پهن کردن.

وهستا: ماموستا، زانا، پیشهزان، زانای پیشه، پیشه گهر. (باک.)
ماموستا. — بون: ماندوویون، ماندو.

وهستان: — ی دلّیه، چک بون، پاهستان، (همورا.) هوای، ویستان.
(فه.) ماندوویتی، ماندوویون، پدک کموتن. بهخو وهستان:

بهرگه گرتن. لی: — تماشا کردن. — ی دلّیه: چک بون، وشک بون،
چک کردن، وشک کردن.

وهستانن (باک.): بهوستینه، ماندو و کردن.

وهستو: ماندو. — ی: ماندوویتی.

وهستای (باد.): ماندو.

وهستایی (باک.): وهستای، ماندوویتی.

وهسته: دواکراو، بانگ کراو.

وهستئ (باد.): لهوتی، — دووهؤ: لهوتی دوتئ.

وهستیان (باک.): ماندوویون (بهسته).

وهسته: یددگ.

وهسه: دهرمانیکه و هکو خنیه، پرچی پتیرنگ ده کری، مهیله و پمشی
دهکا.

وهش (همورا.): (دیرسم.) باش، چاک، وکو، وینهی. — وهرای:
خوشپهرواردن. خوش. — بوی: بون خوش، بژ بهخشینیش بهکاردهبری. —

بون: بهخشران. — کردن: بهخشین. دهگدانی کهرانه بژ وهستانن.

وهشاردن: (جبا.) کوشین، شاردنوه.

وهشارکه: حشارکه، شاردنگه، سهنگر، سیپه.

وهشان: روشن، وهشین، دلّیه چک بون.

وهشانوه: (پهوا.) چک بون، وهستانوهی دلّیه و بارانهیه، شیار،
شایان، لی وهشانوه، چاره پوانی لی کردن، پیتدا راپهرمبون. تکاندن،
بووه شینه.

وهشانن (باک.): (همورا.) شانای، راجاندن، روهشانن، ههزانن،
دهست وهشانن: لیدان، لهریزین. تیخ وهشانن: شمشیروشانن.

چاندن، پژاندن، دلّیه: — چک بون، لاق و دهست، دار و نیتر وهشانن،
جندوکه دهستی لی وهشاننوه.

وهشه: وش، بژ دهرکردنی کهری بهکار دهبری، بژ لادانی کهری له چتیک یا
له شوتیک. (دهر.) وهچه.

وهشمن (همورا.): که. — بارانیکه بهدهم باره بیاری، بای زور بههیز،
باویقران.

وهشت: (دهر.) باویاران. (فه.) بارانه. (جا، که، زهن.) بای شممال،
هوپه.

وهیس

وهشتلوی: ماندویتی.

وهشتل (هورا): خوشتر، وهشتلر.

وهشله (هورا): خۆزگه، — ی بومن: خۆزگه به خۆم.

وهشکار: دلپاک، لهخهڵک خوش بوو.

وهشن (دەر): وتن، کوتن.

وهشۆ (دەرس): باشه، چاکه. (هورا): جوان.

وهشی (باک): هیشوو.

وهشیگ: چیتراو.

وهشین: تهکاندن، داوهشاندن.

وهشین: وهشینلر.

وهشینەر: ناوێژەر، فێژەر.

وهفر (جا، که، فه، پۆژ): بهفر.

وهفره (که): پشوو درێژی.

وهفی (باک): ششمین: رچهی حۆقهیه.

وهک: واکینۆ، وهکیو، فمنا، وەر، چمشن، وهکهههف: پیکهوه. — خوه:

وهک خۆی. — تۆ: وهک ته، وهکه ته.

وهکات (هورا): دزه، (باک): بهراستی، تهقس.

وهکار (که): بهکار.

وهکاز (هورا): کاشۆ، قونداغ، جووره گۆچانیکه، شاگۆل، (باک):

قریسک.

وهکوچیه: (فه) جووری چمه.

وهکوکرفن (مرک): کۆکردنوه.

وهکوو: هروسا، داکینۆ، وهچکیو، وهکی، وهک، وەر، فمنا، مینا، وەرگه،

ناسا، ناسایی، ماسز، وهی، چمان، نال، وا، وێ، ههفری، ههفتۆنه،

هۆسه، هۆلی.

وهکی: وهختیکی، که، وهکیو، کاتیکی، دهمیکی.

وهکیهک: وهکیویهک، هارتا، وهلامدانی دله، سرووش.

وهگەر: دانەر، واگر، خهملچی.

وهگرتن: خهمل کردن، دانان، خهملاندن، داگرتن.

وهگنی (زه): بلی، بیژه.

وهلا: — کهوتن: ههلاکهوتن. (که) ناوهله، والاگراوهوه، لادان. —

داهاتن: بهلاداهاتن، بهریونوه و کهوتن و مردن.

وهلابیهی (هورا): بلاویونوه، تمنیهوه.

وهلات (باک): ولات.

وهلات پارێز (باک): نیشتمان پرست.

وهلاتینی (باک): ولات پرستی، نیشتمان پرستی.

وهلاتی (باک): ولات پرستی.

وهلاداهاتن: بهلاداهاتن.

وهلام: وهلامدەر، پی، راگهیین، راگهیین، ناگادەر، باخیر، پهپام. (پۆژ):

پهرچ، بهرسیف. (باک) قهگێران، وهلام. (باد) بهرسف. قازانج. — ی

کاری خۆی نازانی. — دەر: وهناگاهیتنەر، وشیارکردنوه، وشیارکردنوه. —

رمشی

دان: بهناگاهیتن، لی قهگێران. — ی ناخۆش. جگهری، جهرگ به، خوتن مژ.

وهلامه: راقهکردن.

وهلامبهر: پهپام نیت. نامبهر.

وهلام پرسی: پرسگه.

وهلام دهنهوه: دهنک کردن.

وهلامدەر: پهپامدەر، بهرسفدەر، همریدەر.

وهلامکردن: راگهپاندن.

وهلامنه: نامی راگهپاندن.

وهلامنیر: پهپامنیر.

وهلامن: لابرین.

وهلام (هورا): بلۆ.

وهلامه (هورا): بهلامه.

وهله: وحه، وح.

وهلهک (هورا): وهکاز.

وهلهکه (باله): (شار) وردهوه، ههلاش، نمو ورده دارانهیه، که

لسمبر نالو داران دادهنری.

وهلهو (زن): کار، کاریله.

وهلهکه (هورا): بهجوانترین و نایابترین کچیکی دهلین، که کچی

پاشایان بیت.

وهلهس (هر): مالآت، وهلسات.

وهلهنگ (فه): پهلک، گهلائی دار و گیایان.

وهلهوه: شۆرو همرامهرا.

وهلهوه (پۆژ): ولۆله.

وهلهوه (هورا): وردهی قهزوانی ناسک.

وهلی: بهلان، بهلام.

وهلین: هیشوو.

وهلینه: پیتسهکی.

وهلینه (هورا): بهرای، پیتشایی، پیتسهوه.

وهلیفهت: سهرقهلمانه، دیاری.

وهلیفهت (هورا): بهرتیل.

وهن: (هورا) قهزوان، نازا.

وههلیخ (هورا): دووشاخه، گمرووهخره.

وههناق (شا، بابا): گمرووهخره، دووشاخه.

وههنبی: وانبێ، نهرهکیو وایی.

وههلهیک: شووشه.

وههههوه: — دان: (هورا) بهورژانهوه، لهبیرهخهچوون، گورگهخهس،

بهدانیشتنهوه خهوهاتن، خهسهکوتکی، قهگهخهس، خهوهپیشۆک،

بهدانیشتنهوه خهوهردنهوه. (شن) بهورژان، بهیرهخهس، بۆژین، (بابا)

وهههوه، خهوهنوچکه، (پۆژ) پینۆک (هورا) خهوهکوتکه، (هورا)

وهههوه کوته، (شا) ویزینگ، (هورا) چوورتم، خهلامش.

وځه: وشه، قسه، ګوته، — ی سوک: چنټو. — ی بې مانا و پرېوړج: هملیت و پملیت، لوټروانی. — ر: ګزبنده، هونمر، کوتیار.
 ووهلی (هغورا): نوستان.
 ووهلی: لمر استیدا، توملی!
 وخت: پدیف، (باک). ناخوتن، کوتن، قتن، بیژتن، ویزتن، ویشتن، (فه).
 وختن، واتهی.
 وځو: (باک). نوټی، نوټو. — لیدنه: وتووچی. — چی: وتووکیښ.
 وختیار: کوتیار، ګوتیار.
 وچلخ (زن): نمژاد، پهجه لک. — ی فلان شت وایه.
 وجز (هغورا): نی بیستان، بزار. — کمر: بزارچن.
 وچان: ناسوړدهیی، حسانهوه، پشوو، قمرک، همناسه دان، (کو). بین. —
 دان: حسانهوه. بې: — یهک بین، پدیده ریه، بې پانهوه.
 وچه (خو): شهخلم، نمو کده تازه یه، که داران تازه دهره کمن.
 وچک (باک): نمنگورچک.
 وچه: وچه.
 ودم: — دان: پری پیدان، ودم، دمستور، پایلوستی.
 ودمدار: پری پیدراو.
 وځیران (پوژ): هملگرتن.
 وړ (باک): نعو.
 وړ: حه پل، خه پل، میښ خوړ، ګیژ، کاس، دهبنک، هیر، هوپ، بنگی،
 ګیل، سمرسام، (باک). تبا.
 وړاسی (هغورا): دروومان.
 وړوه (که): کملکله.
 وړه (بابا): ناریشن، توانا، هیزی ګوزاره یی، بې: — یی: ترسنگ. بې: —
 یه: پتی ناکوړی.
 وړه: (کو). زریان، (جا). هورپه. سسبون، سسبینی، جسوره
 میښوریه لیکي ګموره یه ووزه ووزنه. (پوژ). خوری و لۆکه ی هلاچی
 کراو.
 وړه: بژله.
 وړه پورت: دمه کوتی، بژله پوژ.
 وړه: ورده پارچه ی نان، کوورتل، (ګمر). چنک چنک، (شن). چنک.
 (هغورا). ریزه نان، چپچکه، چینچک، ورده ی نانی و یا نی همر چتیکی
 بې، هورکه.
 وړه پورته: هورک و موروک.
 وړه کړن: ګلفچاندن، ګمرشانن، ګلفاندن، هرانن.
 وړج: همرس، خرس، (لو). هرس. (هغورا). هسه.
 وړه: خاش، چرت، (باک). فردهک، هور، هورده، پمراشی، هوریا، —
 برونه: تی پامان. — بون: مردین. (باک). ګمرنن. هلا هلا برون،
 قمرقچین، توو توو خین، چرتین، ګمرشین. — کړن: توو توو خاندن، فردهک
 کړن، چرت کړن، هلا هلا کړن، ګمرانن، خنکار کړن، فردهکړن، —
 کراو: (پوژ). پمراش.
 وړه: (باک). خورده، چکولته، هورده. — ی قندی: خاکه، ګچکه.

وهنوشهیی: پهنګی وهنوشهیی، بنه فشهیی. (باک). بنه فشین.
 وهنه ی (ژا، هغورا): خوړتندن.
 وهند: (که). نازا، دلیر (بهخ). زاده، زا، (نادر: نادرزاده). (لو).
 شو. وهرز.
 وهنه ی (زن): چاندنی توو و نیډیکه، پهنگ.
 وهنیدنه: بشپکه له کتیبی پیروزی ناوستان.
 وهنگ (کمل): پهنگ، سیاوهنگ، پهنگ پش.
 وهن (پوژ): خستان، باره کی وهن: باره کی خست.
 وهنی (هغورا): قمرزان، قمرکوان، (دهر). قمرقوان، (باک). وهکو،
 ناوا، بوچشنه.
 وهنیه: نایا وهنیه؟
 وهوله: ګمه، بوک مشووشه. — بارانی: بوکه به بارانی.
 وهوی (دهر، جا): بوک.
 وهه (باک): وهی، له واقمانیدا به کارده بری.
 وهه: وا، ناوا، جوونمو: وها، بوجوره، قهه، لوق، هووسا، هوسا.
 وهه: (که). هغورا: بهمار.
 وههاس: وایه.
 وههست (دهر): وایه.
 وههیه (باک): پهنگه، لهوانیه.
 وههله (کو): همل، چمل، جار، که پرت.
 وهی: نئی، وهه، لهکاتی واقماندا، لمده می پمیشانی و لی قومانیدا
 به کار دهری و له یتیش و نوفا، وای، نئی، نو، نای، نو، ناخ.
 (هغورا). که. زیان، بهلا، پووشه، ترس، کارسات، نعو، نعم. بنمو،
 بنم، بې: — بې زیان، بې ترس. (باک). وهکو، وای.
 وهیدنه: نای وای، ههپاوار، نهیداد، همداد، وهپاوار.
 وهیدنه: هوار، زیان دهر.
 وهیدو: پوژ، وهیشیر، نهیشیر، نهیر، نایر، نافرته تان لهکاتی تنګانه
 و لیقومانیدا وهکو هوار بهکاری دهبن.
 وهیشهک (باد): هور. (پهوا). وشهک. دهعبایه که پهنگی وهپنګی
 دهچی و بهقه ده سه ګیگی ګموره یه و کلکی کورته.
 وهیشوموه: (پوژ، که). فمترته می سمرما و ګمرما، لافاوی سمرما و
 ګمرما، (هغورا). نهیشیر، نهیر، وهیر، پوژ.
 وهیم (باک): ناز، ګویند.
 وهیکورن (هغورا): بهخوړکردن.
 وهینهک (باک): سوک، همرزه.
 وهیوای: نهیوای، وایوای.
 وهیوه (هغورا): بوک.
 وهی وهه پرن: بهلا کمردان.
 وهیوول: داریکی کیویه، وهکو نیسکی پهقه.
 وهیپاوار: نای وای، ههپاوار، نهیداد، وهیداد.
 وختار: کوتار. — نووس: نووسه ری کوتار.

ورج

وریا: وشیار، زیرک، به کار، کارین، به سلیقه، سلیقه دار. شهباز، ستیله، قوت، سالوژ، زیح، فیرس، چوست، چالاک، به خوره رکیو، کارین، نکول، زیرک، وشیار، بژیر، (باک.) جیچه، نیوی پیاییه. — برونه: بناگاهاتنوه. زور ویا: بلیمت.

وریایی: ناگاداری، نامادهیی، شهبازی. سلیقه، زیرکی.

وریزان (هورا.): هلسان.

ورینه: ووپنه، هوپنه، له خور یا له نه خوشیدا قسه پیراندن، وهرینه، رته پیروچ: قراقه.

وژاق (که.): باز، خو — کردن: بازدان.

وزاندن: — ی میث و هنگ، (زن.) گزاندن.

وزه (شا، بابا.): تاققت، هیز، بی — بی هیز، نمنده.

وزه شه (هورا.): داخستن، خسته خواره دی مرز و مالآت و بمرد و نی دیکه.

وززه: دهنگی میث و ژنگه سووره، گززه، گیزه.

وززه ووژ: فززه فز، فززه فز، (دور.) گززه گز، گیزه گیز، — ی زهرگه ته و ژنگه سووره. — کردن: فزین و مزین.

وزوزه (شا.): (کو.) قازی بازی، زمزموک.

وژار (دور.): بژار (نی بیستان).

وژه (که.): وانه: — کوتنوه: وانه کوتنوه. — دور: وانه کوتنوه.

ماموژستا. — ی با: هازه ی زور سهختی با. بی — بی و هوشه، بیدهنگ.

وژده: ماموژستا، موده ریس.

وژوه: هازه هاز.

وژنگ (جا.): چوک، نمونو. کلاوه ی نمونو: کلاوه ی سهری چوکیه.

وس: بیدهنگ به، وست. — بون: بیدهنگ بون، کپسون. — کردن: بیدهنگ کردن، کر کردن، دهمکوت کردن.

وست: وس، دهمکوت کردن، بیهست، بیدهنگ. — بون: کپسون.

وسته ی (هورا.): خستن، کمراندن.

وستو (هورا، کو.): بهرباد، سهرنخون.

وسوواره: تیره ی که له بلباسانی بیستین.

وش (باک.): وده، بژناژوتی کمرانه.

وشا: ممکیکه وشک بووی.

وشاره ی (هورا.): کوشین.

وشه، وشه: دعبایه که له تیره ی پلنگیه، کلکی بستیک درته، کوربه شه.

وشنه: دهنگیکه تاجیی (تانجی) ی پی دهرده کری.

وشنه وشت: وژوژ.

وشت: هشت، ناروا (هی مییه) نارافانه (هی مییه)،

هیشتر، حیشت، شووتور، حوشت.

وشت فالووک: وشت خوره.

وشتروان: هیشترقان.

وشت خوره: وشتروان، حوشتروان، قاتول، قاتو.

ورده به مرد: شرک، شوژک، کیلته.

ورده کاری: کاری ورد، دوا دهسکاریه کانی شتیک له کاتی دروست کردنید.

ورده له: چکوله، گچکه، بچوک.

ورده ناس: خورده ناس.

ورده وردهش (هورا.): ورده واره فروش.

ورده و: باگر.

ورده واره: (باک.) خورده منی، کل و پهلای عتاری.

ورده واره فروش: خورده فروش، عتار. (هورا.) ورده وردهش.

ورده وون: گلفچین، گلفین.

ورده وین: خورده وین، میکروسکوب، سمرنج دور.

ورده وونمه: بموردی تیروانین، سمرنج دان.

ورد و خاش: — بون: پهلین، هلاهه لایون، پهرچین، کرمنشین، مرچین، پهراش پهراش، هلسین، — کردن: مرچاندن، پهرچاندن، هلاهه لاکردن، کرمنشاندن، پهلشاندن، هاپین. — بون: (باک.) پهلشان.

وردیلله: گچکوک، چکوله.

وریه: ورده. (هورا.) بهرده تراویلکه، (مورک.) — ی مانگه مشوی، تریفه.

ورسی (دور.): برسی.

ورشه (هورا.): بهرد یا چتی دی، که له دوروه و هکونو ناو بترووسکی، سهراب، بهرده تراویلکه. (جا.) خشی پویشکی تازه، گرشه، ترووسکه، پهنکی چتیکسی ترووترووسکه و رنجه، بروکه، ورده. — دار: ترووسکه دار. — دان: ترووسکان، درهوشان، بروکان، بروکانمه، ترووسکه ی ناو و ناو و نستیران.

ورشه دن: بریسکانمه.

ورشه ورش: جریوه جریوی نستیران، ترووسکه ترووسک، گرشه گرش.

ورشین (خو.): جیگایده که باگر بی، باگر.

ورشین (خو.): جیگای باگر. (دور.) وده واره.

ورک (باک.): بهرچین و نموداره باریکانمن، که له سهر نالرو داران داده نرین.

ورک (پروا، باک، هورا.): گپو، چنه، پق، مات. — گرتن: گپگرتن، بژمرز و مالآتان.

ورگ: خورگه، گیه، گده. چیکلذانه ی و لاخ و مالآتان، (باک.) نوورک، زگ، سک، گهدگ، توره که پیسای نیژگی و لاخان.

ورگه (که.): جنبه، به که سیک ده لاین ورگی زل بی.

ورگن: گزگ، سکن، زگ زل، زکن، زکن، (هورا.) بهرگ.

ورنج (که.): ورنجه، ورشه ورش، ترووسکه ترووسکی چتی ورد.

وروره: وُلوه.

وروژان: بروانه: تی وروژان، تی وروکان.

ورپ: گیزی، دهنگی، هیزی، کاسی.

وشت

وشترا

وشترمخ

وشترخورکه: گیایه که وشترده یخرا و په که که ی زور شیرینه، که وشک بوو ده بیتنه درک. وشتراگا: زهرافه. وشترمخ: وشترم، نعمامه. وشران: گوشران.

وشک: هشک، (باد.. زوها، بچلکانه. — بونی دلویه و ناو: چک بوون، چک کردن، وهستانی دلویه، چکین. — کردن: گمرمخاندن، به یین، — بوون: گمرمخین. وشک کردن، قمراده. نیشک، قرقرک، هیشک، هشک، همرشان، دین، زرا، زوها، دیم. وشکانی: نیشکانی. وشکاس: نیشکاس. وشکبند: سمرمای وشکه، که بیبستی، نیشکبند، وشکسپه. وشکپن: نیشکپن. وشکسال: سالی نبار. وشکسپ: سمرمای وشک، وشکبند.

وشکسی (همورا.): همرموشکی، تماشای نمر ژنه بمرشکسی چوینی: چه که لکی هدیه همر به وشکی و له دوورمه تماشا کردن. — کردن: پتگا دروست کردن. وشکموهرد: (دور.) نیشکاوز.

وشک کهمروه: کاغزی ممره کب وشک کردنموی له کاتی نورسیندا. وشک و برنگ: سخت، پهق، پژد، چکروس.*

وشکی، وشکیتی: (شکا.) ترس، نیشکی. (باک.) ترسی، تفسی. (شکا.) ترسی، هیشکی.

وشی (همو.): هیشمو. (خا.) دهلی. گوله گهم، یا گوله جق.

وشیار: هوشیار، هشیار، برتف. — به: ها، دهک، دهک، نیوی پیارویه، دهگل. — کردن: برتقان. — ی: هوشیارکردنم، شیت.

وشی کمر (همو.): گول هملگرهوه. (دور.) هوش کمر.

وشی جن: گولچن.

وشین: کوشین، کوشین. (جلبا.) وشاردن، پتک کوشین.

ووکوف: ناروهه.

ول (یمز.): هه تیو.

ول (همورا.): گرون.

ولآت: کیشور، خاک، ولآت، هیل، ولگه، نیشتمان، زید، ملببند. —

پمرست: نیشتمان پمرست. — گر: داگیرکردنی ولآت و نیشتمان. —

گیری: کاری داگیرکردنی ولآت.

ولآخ: واخ، ولس، ولپ، پتیز، دوار، مالآت، (که.) تولآخ، (باک.) بّ

تلشا. — ی پمرزه: چاروا، چاروا، دوار.

ولام: وهلام.

ولاهداز: کاروانچی، خمریاند.

ولاو: (همورا.) بلاو، پخش، پمرت. — بوون: پخش بوون، پمرت

بوون، بلاو بوون. — کردن: پخش کردن، پمرت کردن، بلاو کردن.

ولای (فه.): سوونموره، سووانموره، سوونان. ولاین (دور.): تیکوشین، همرلدان. وله (که.): مله. (همورا.) کون. — کردن: کون کردن. وله گولای (همورا.): گولی گولای. ولته (که.): گمرای ماسی.

ولک

ولک

ولس (دزه.): مالآت، ولآخ، (که.) ناژال، بمالآت و ولخان دهلین ولست.

ولست (دزه.): ولس، مالآت، ولآخ.

ولک (زین، کمل.): گهلا، پملکی درخت.

ولک (همورا.): گورچيله.

ولکه (همورا.): قار، (که.) وهلگه، خاک.

ولگ (پژژ.): گهلا.

ولگه: پروانه، ولآت.

ولمه (جا.): گوزشته نمستوره که ی قوینییه، کله سمری داده نیشین.

کلمه.

ولو (باک.): ناوا، وها.

ولوو: تمبیل، بیکار.

ولوئه (مورک.): که. (خو.) وروره، نمر ورده هیلکانیه، که له

نیوزگی بالند ی میدایه. هیلکیه که پیسته که ی پهق نمبووی. (پژژ.)

ولوئه. (پژژ.) ووله. هیلک ی توپکل پهق نمبووه.

ولهلم (باک.): سقر (بالنده).

ولیره (همورا.): پوله گایانه.

ولین (که.): فمریکه، فریک، هملپرواندن. نانوک.

ولیتولیت (دور.): ویزه یز.

ون: — بوو: گوم بوو، نادیار، لماناچو، بزر، (باک.) بمرزه، وندا،

هره ندا، گوم، پنهان، بیتسر. — بوون: پوشران، داپوشران، بزووون، گوم

بوون، شاررانه، پنهان بوون، داوسیان. — کردن: بزو کردن، گوم کردن،

شاررانه، پنهان کردن، پوشران، داپوشران.

ونارا (کمل.): بمرز کردن، دهرخستن، نیشاندان.

ونلا: پیتشان دان، نیشاندان.

ونهی (همورا.): خویندن.

وندا (باک.): ون، — بوون. ون بوون — کردن: ون کردن.

ونریز: بکوژ، پیاوکوژ.

ونسقت: کوتن، گوتن.

ونی (همورا.): خوین، نادپاری. (مورک.) گومی، بزی، شارراوهی،

پنهان.

ونیاز: وندا، نادیار، بزر.

ووچه: هووه، بوکیرانه و پراوهستاندن پمشولآخان به کارده بری.

وودم: پیروزی، نیجازه.

ووتار: گوتار.

ووتله: ووشه، واته.

- ووتنهر: بئزهر، بوئزهر.
 ووتنهن: نوست، نوستو.
 ووتنهوره: ووتوئيره.
 ووتنه (هورا.): نوستن، خوتن.
 ووتنه سهرههه: ووتنه راستمخو.
 ووتن: گوتن.
 ووتنهوره: تازه كردنهوره، دورباره كردنهوره.
 ووت و ووریا (سل.): زرنك، هوشيار.
 ووتوو: توتو، توتو. — ليدان، توتو كردن.
 ووتوو هكاره بياي: توتو تبهك به كارها كاركا.
 ووتووئو: دهمه ته قيتي دووكسان، دهمه قري، گفترگو.
 ووتوان: بئهن دان، حسانهوره.
 ووت (پوژ.): گيتز، تول، دهبنك. — بوون: گيتزبون.
 ووتلن (پوژ.): ههلاتن، بوهمویر... نيدی.
 ووتلن: دورنهوره.
 ووتاق (پوژ.): كابراي دريژو وراق: كابراي دريژو وشك و لاواز، فراوان
 و گهوره: خانووي ووراق: خانووي گهوره و كمم خهلك و بئ سامان.
 ووتاره: ووتنه.
 ووره: برسيستي، بئزون. (پوژ.) هئيزي دل و هوميد. (پوژ.) دهنگ،
 له پشت ديوارههوره. بئزون، زهله. بئ — يه: بئ عزم و معنهوره.
 (دزه.) مله، جئپرکه.
 ووره: چمنبازي، ووتنه. (که، پوژ.) نهر خوري يا لوكه يه، که ههلاج
 به زهري کوتک و وئ و كموان شي دهكاتهوره. (دهر.) بهره.
 ووردهه (هورا.): فروشتي.
 ووردهو: (هورا.) قومارتكه دوواي وهی، که هممو لايهك برديانهوره
 ديسانيش بيكهمنهوره تا نهر كسهی، که دهياتهوره دهركموي. گفهرگشي بايه.
 بهري پان باوئزري — ی دی.
 ووریه (پوژ.): پالتو.
 وورقه: پرته، قسهی بن ليوان.
 وورچ: هورچ، حورچ، خرس.
 وورده: هورده، هوير.
 وورده: هورده، خورده.
 وورده بهرد: (باک.) خيچک.
 وورده هكار: مرزي پيکريتيك و بهتوانا، دست پهنهگين.*
 وورده گير: رهخنهگر.
 وورده له: بهوانه، ورده له.
 وورده هوروش: ورده واله هوروش. خورده هوروش.
 وورده واله: هورده واله، هورده وات، شتومه كي فروشتني عه تاران. —
 فروش: عه تار. خورده جي، خورده هوروش.
 وورده واله هوروش: وورده هوروش.
 وورده: وورده: پله پله.
- ووردنهوره: سهرنج دان، وردی، تير امان.
 ووردنهن: توژنهوره. پشکنهر.
 ووردنهن سلاه: ميكراسكوئي ساده. — ناساده: ميكراسكوئي ناساده.
 ووردنكه: وورتكه.
 ووردنكه رهوه: پوژنكه رهوه، سهرنجدهر.*
 ووردنكلانه: ووردی كلا.*
 ووردنكلانه: هورديلاه.*
 وورديله: هورديله، وورتكه.*
 وورزه (هورا.): هسته.
 وورزنه (هورا.): هستان.
 وورسته (هورا.): هستان.
 وورسي: (فه.) وورسك، برسي.
 وورشه: بهرده تراويلكه.
 وورك (پوژ.): پك، بيانور. — گرتن: رق هستان، بهمانه گرتن.
 وورككه: (كوک.) زي، چؤمي گهوره.
 ووركهن (پوژ.): ههلكندن.
 ووركيشته (هورا.): ههلكندن. (فه.) ههلكنين.
 وورگ: گورگ، كرش.
 وورمه فئزه (پوژ.): ههلمسته.
 وورمي: ماوه دان، پيپيدان، نيجازه دان.
 وورنای (هورا.): خوراندن.
 ووركيشته (هورا.): ههلكندن. (فه.) ههلكنين.
 وور وهزنه (هورا.): خو هه لاوره سين.
 ووروهر: چمنباز. (موک.) وئوله. هي مريشك.
 ووروواندن: ووروواندن، توپه كردن و شلهواندن.*
 وورپي: هئپي.
 وورپا: بئناگا. وورپاي: بئناگابون، ژير.
 وورپان (هورا.): خوراندن، كپاندن.
 وورپاي (هورا.): خوران.
 وورپاي: ووشيار.
 وورپان (پوژ.): هستان.
 وورپان (پوژ.): هستان له خمو و دانيشتندا.
 وورپانای (هورا.): هستاندن.
 وورپن: بهين. (هورا.) پرخاني ديوار و كئيو كمنه لال. (فه.) بهين.
 وورپنك: ماوه، دهره تان.
 وورپشه: ورشه.
 وورپشن: گرشدار، وورشدار.*
 وورپنه (پوژ.): له خورتدا ناخافتن. وورپنه، قراهه.
 ووزاق: دهريپيني به تمورژم، فريدان.*

- ووژای: خستڼ.
- ووژه: (پژژ.) تروانایی. (شا.) قهلاپمسته، چمند کسمیک یا چمند چتیک بمسمر په کدا بکمون. — ی گمرمی. — ی خڅر. — ی کارهبا. — ی نه ترومانه.
- ووژاره: بیر، نمندیشه.
- ووژارڼ: بژاردن.
- ووژانه: بژارده.
- ووژانڼ: هملېژارڼ.
- ووژانڼ: هملېژارڼ، بژانندن.
- ووژه (فه.): بست.
- ووژڼه (پژژ.): بژارده، هملېژارده، بژاره کردن، بومېژ و نیدیکه ده بیت.
- کردن: هملېژارڼ، بژاردن. — کمر: بژارکمر.
- ووژژه (پژژ.): دهنګه دنگ، نمونده زور برون ووژژه یان هات.
- ووژژڼه (پژژ.): هملېژارڼ.
- ووژنګ: نمژنؤ.
- ووس: بیده دنگ به، وسکت به، بې دهنګ، بې دهنګ به. — برون: وست برو.
- ووسا: وستا، ماموستا.
- ووسای (همورا.): نوراندن.
- ووسته ی (همورا.): نووستن، بنوو.
- ووستن: پروانه: خستڼ. — کردن: خوڅ، جوڅ.
- ووسنای (همورا.): نوواندن.
- ووش: بډاوه ستانی کمر و نیستری به کار ده بری، وژنش، هوڅ، چوڅ، چوڅ، چوڅ، هوڅ، گوڅین.
- ووشان: ووشین، هملېچوپران.
- ووشانڼ: کیفه کون، کیفانڼ.
- ووشه: ووته، وته. — بمزاري کون: ناخوتڼ.
- ووششه: کیفه، دهنګی ماری له کاتی شه پېدا. — کردن: ووشاندن، کیفانڼ، شوژ.
- ووشهک (پمرا.): بمور، (جانموره تکه)، کورپه به شه.
- ووشهوش: ووژمورژ.
- ووشهوش: کیفه کیفی ماری.
- ووشه ی ساده: ووته ی ساده. — ی لیکدراو: ووته ی لیکدراو.
- ووشت (خڅ، دزه.): — برون: زراوچون. — کران: ترسیتران.
- ووشتر: پروانه: وستر.
- ووشترلو: شه پېژل.
- ووشتره: شه پېژل.
- ووشتره وان: (باک.) سیوانهک.
- ووشترخوژه: جانموره تکی درنده په تیره ی پشپله کیتیبه و ده لیتن خڅ ده خاته سمر پشستی ووشتر دوګه ی ده خوا.
- ووشترمور: ووشترمرخ، نعامه.
- ووشک: نیشک. — کردن: (باک.) پدین.
- ووشکان: جیګه ی بې ناو، بمژ، زهوی بمژک.
- ووشکانڼموره (پژژ.): پشکاوتنموره ی خوری لباد و پدتهک.
- ووشکانڼ (فه.): پشکنین.
- ووشکانی: بمژ، زهوی بمژک.
- ووشکاوی: نمو گیا نلمبرانہ ی له ووشکانیشدا ده ژین و له ناو ناویشدا.
- ووشکه (پژژ.): نمخوڅیبه کی ناژالنه تروکه کی ده ورینۍ. پاره ی بدهمستی دراو.
- ووشکه پرن (پژژ.): پرنیموره ی پیستی مېر و بز به مردووی. به ووشکی گیا پرنیموره.
- ووشکه کمڼ (کرما.): پروانه: ووشکه پرن.
- ووشکه سال: سالی نمبار، سالی نهات.
- ووشکه ل: لک و پپی وشیکی دارانی شینه.
- ووشکه کمرموره: مژوک، قاقمژیکه نووسراوی تهری پی وشیکی ده کرتنموره.
- ووشکه کوردهموره: هیشک کردنموره. تهرایه تی تیدا نه هیشتان.
- ووشکه هه لاتن: وشیکی برون، زور لاواز برون.
- ووشکی: هیشکی، هیشکاتی.
- ووشی (خڅ.): هیشو.
- ووشیار: پروانه: هوڅیار.
- ووشین (که.): گوڅین، هملېچوپران، چکمېرونی ناوی باراناو، دلّپه.
- ووشیان: کار کردن.
- ووشه (پژژ.): برینیکه له لاقی ولاخی په پیدا ده بی وه کوشووقاق پیسته کی تیکده دا.
- وول: خونچه.
- وولات: پروانه: ولات.
- وولاخ: به کمر و نیسترو نسپ و ماینی ده لیتن، وولاخ. پمسه وولاخ: به کا رمانکا و نینګوتن و په چله کانیاو ده لیتن.
- وولاخه بېزه: نسپ و ماین و نیستره.
- وولام: وه لام.
- وولاخ: وولاخ.
- وولاو (همورا، پژژ.): بلاو، — وولاو: بلاو، پمخش. — کردن: پمخش کردن. — کردنموره: بلاو کردنموره.
- وولنه (پژژ.): ولولنه.
- وولنه و لولوتی (همورا.): تفنک، کونملوت.
- وولحن: کیتل.
- وولک (پژژ.): کورچيله.
- وولوشه (همورا.) پروتش.
- وولیره (همو.): (همو.) گالوز، دهنکی له نیسک گموره تره و له نوکی بچمورکتره.

وون: بزر، گوم، خوویتن. — برون: هویلیان، ناوابون. — بزو: بزر، لمانو
چور. — کردن: هویلانتن.

ووناران (همورا.): له داغ و پمروشان همدو دستان تیکه‌خستن.

وونارای (همورا.): پاگرتن.

وونه‌ی: خوتندن.

وونلۆ: گولینه‌ی تمندور.

وونئی (همورا.): گول، بۆ تاک و کۆ ده‌بی.

وونیه (همورا.): برهانه: وونیه.

وونیه (همورا.): گولیک، تاقه‌گولیک.

وونارای (همورا.): پاگرتن.

وونی: بزی، وون، (همورا.) خوویتن.

وها (باک.): همروه‌ها، ناوا، وها.

وهاره‌کینی (دهر.): بهاره‌کانی.

وی (باک.): (باک.) فی، له شو وهرگیراوه، بۆ مپیانه، هی. شوئی،
جیگایه‌که له نیوانی دوو کساندا دیار کرابی. (زا.) وا، وه‌کو. — له
ده‌ریه: واهه‌ده‌ری. (ژا.) شو (که ژن بیت). هی، پی، — ی هیه، پی
هیه، واته: هیه‌تی. (همورا.) حق، ویم، خۆم. ویمان: خۆمان. ویت:
خۆت، ویتا: خۆتان. ویش: خۆی. ویشا: خۆیان.

ویاران: تیپه‌پین، پابردن، گوزه‌کردن، پەت بون.

ویهره (همورا.): تیپه‌پین.

ویهرده (همورا.): پابردو.

ویهرده‌ی: (لو.) لیگه‌پان، وازلیتپان. (همورا.) کسل. — تیپه‌پین،
پابردن، پەت‌کردن، پەت بون، به‌لیاندن. (همورا.) پابردن، تیپه‌پین.
ویهرنای (همورا.): تیپه‌پانندن. به‌خشین.

ویتا، ویتان (همورا.): خۆتان.

ویتامویت: — ی چۆله‌که و بالنده‌نه. (دهر.) ولیتمولیت.

ویتاچی (په‌وا.): نوشی گیانت بی.

ویتن، هوئن (پۆژ.): نوستان.

ویجا (همر.): شو‌ده‌می.

ویچنه (همورا.): بیژنگ.

ویچوو: لیکردو، هامپا، همپا، هاوتا. (باک.) به‌ریه‌ف، لیچوو،
هه‌قرا، ناسا، وه‌کو.

ویچووانسن: لیچوواندن، شوپانندن. * (باک.) به‌ره‌فدان، توفکردن،
لیچوواندن.

ویچوون: لیچوون، لیکردن، تزیوو، هه‌قرا، (همورا.) کۆن، نه‌ره‌جی،
توف بون، ویده‌چی، په‌نگه، گومان ده‌کری.

ویخستن: پیداکردن، پیداه‌لاوسین، پیوه‌خستن. داخستن.

ویده: بده.

ویده‌چی: هه‌پایه، شاید ده‌بی.

ویر (همورا.): بیر، (زن، لو.) بیر، یاد، هوش، بی — بی بیر. — دار:
بیرچاک.

ویژ: واتا، ناوهرۆک، لیکدانمه.

ویژا (موک.): له‌گه‌ل.

ویژان: کاول، کافل، کسمباخ، کامباخ. — بون: کاول بون، همرفتن،
همرفین، توانین، ویرین. پی — توانین، داخان، زه‌بهر، شکیر، په‌کان،
پتسوار، تارومار، کاول. (همورا.) په‌وا. (خاپوو، خرتک. (همورا.)
شن.) (خشتوو، — بون: پتسواربون. — بون: پورخان، قیران، تیک و
په‌کان بون، تیکدران، کاول بون، همرفاندن، پمین، پمان، هه‌لو‌ه‌شاندن،
تیکدان، کاول کردن، پتسوارکردن، همرفاندن، خاپووکردن، پورخاندن،
زه‌بهرکردن، قیراندن.

ویژانه: کاولگه، کاول.

ویژانکه: پورخیتن.

ویژانکه‌ده‌ی (همورا.): ویرانکردن.

ویژاهاتن: پیداهاتن، به‌ل‌ده‌بون، فیربون.

ویره (موک.): ده‌نگیکه به‌وورته وورت، ده‌نگی نرم به‌دهم بۆل‌ه‌بۆل‌مه.

به — به‌وورته وورت.

ویزه، ویزه‌ویژ: ده‌نگی گریانی نهمی منداآن، ویره‌ی یک له‌دوای
یک.

ویزه‌که: به‌وانه: ویره‌گا.

ویزه‌گا (همورا.): نیواری.

ویژت (باک.): وهرت، (نهرده.) جی نشین، جیگر، منداآ.

ویژوه (همر.): به‌ولاره. (باد.) هیشه.

ویژۆ (باد.): شوئی.

ویژین (باک.): بوئر، توانین، ویران.

ویژار: بیزار، به‌ده‌خت.

ویژان: توانین، توانایی.

ویژه: ده‌نگیکی باریکه، گیزه، گیشه. — ی گول‌له‌هاتن. گیزه، ویته،
ولیته.

ویژه (که، بابا.): زگ، گیان. هاته — ی: هاته‌گیانی.

ویژه‌گ: چه‌گه‌نگیکی پاک کراو و بی‌گه‌لایه، بۆ حسیری باشه.

ویژه‌نگی (همورا.): ناوزه‌نگی.

ویژه‌ویژ: ده‌نگی زۆر باریکه، ده‌نگی چشه‌نه‌بانه‌کی چکۆله‌یه له‌نیتر
ده‌غل و گیایاندا، ولیتمولیت، ویتمولیت، گیزه‌گیز.

ویژین (باک.): قزین، وززه‌وزز.

ویژه‌یی: هه‌ل‌کوت، کم.

ویژه: مۆزفیمیکی به‌غده، گیز و ویز.

ویژه‌مه: وه‌ژگ، نفیسکی، په‌خشان.

ویژه‌مه‌ (کورده.): بۆسه‌ی جۆتی.

ویژه‌موور (خۆ): زه‌نگوله.

ویژان (که، دهر.): دابیژان، بیژان، له‌بیژینگ دان.

ویژاندن (که، دهر.): دابیژتن.

ویژه (که): نه‌ده‌ب، بیژه، گوته، باویشک. * — کردن: سیرمه: هیرته.

(که.) چند سیرمه‌یه‌کی پتیکمه‌بادراوه بۆ به‌ستنی قژانه، هیرته.

وینجه: (باد.) ئونجه، به کورتاوی له ههر برینیکی بنری ده بیر ژنتیتوه. —
 کتوبله: (باد.) که تی.
 ویندهری: نوری، وی، نوتیده ری. (باد.) لایح هی. له: له لایح هی.
 وینک و پا (باد.): باداری، پڑماتیزم.
 وپی: (موک.) بهنوهی. بهری: (باک.) دا، قی. هممرومان دابووی:
 مهنر تشت دایموا. نای، وای: له نیش و. وی، وای، واده. (زاخ.)
 هو، نمر، که پیابوی، وهی. (باک.) له نمر وهرگیراوه (بۆ نیرانه).
 دارمی.

ه: تیپیکی نابیتی کوردیه. بدلئ، حا، پیا، پیا، بۆ واق وورمانه.
 (موک.) ناها، هاها، ههلا، پهچ، پهچا، تهح، تمحا، همحا.
 ها (هورا.): وا، ههیه، هانه پای شوکۆ پهندان چون پهری: وا له پال
 نمر کتیره جوانی وهک پهری ههیه. (باک.) ها، نموتا، هۆه تانی، هانی
 نموتا بگره، نموا هاتم: ها نمز هاتم. که چتیکت وهبیر هاتمه ده لیتن:
 هاها. — بگره: (باک.) وا، نموا، ها له ویتیه، والوتیه، ناگاداریه، دهک
 دهک، وشیاره، بۆ هه پشهیه. (کمل.) ههیه، ههس. (باک.) نوتپا:
 نمر. تمدایه هافی، هالچونگی، هالناقی: تۆ چویه نیتراوی قهیدی
 ناکا، که تۆ له نیتیدا تا نمۆز بی یا تا پشتیتند. (که.) بدلئ.
 (موک.) بگره، نموتا. — به: ناگاداریه. — کردن: ناگادار کردن.
 هاء: نه، ناء، هه. ها خوه هه یون (باد.): ناگا له خۆ یون، ناگاداری.

هاپۆ (شه، پۆژ.): مام، ئاپۆ.

هاپۆزا (شه، پۆژ.): نامۆزا.

هاپۆژۆ (شه، پۆژ.): نامۆژۆ، مامۆژۆ.

هات: له (هاتن) مه بۆ یه کتیکه نعدیه. خۆ شهختی، بهختیاری. — ی
 کشتوکال: باش یون و زۆر برین. زۆری بهرمه هینانی کشت و کال.
هاته هات: چارووار، — ی نهچیر و دۆ لهشکرو نیدیکهیه.

هاتنه دهست: لهشت که تن، به دهست هینان.

هات هات (ههر): بۆ ههلقه اندنی بالنده.

هاتن: نامای. — بیا: (باک.) هاتن با. ته گیه تی: (باک.) هاتن بهران
 (بۆ مری). به ته گیه: (باک.) هاتن نیری (بۆ زن). — پیتا: بهسمر دا
 —، وهره. — هکوشتن، — ده دهر، — ههیهک: هاتن ههت. وهبزه یی. — ه
 سرخۆ: بهر بهشت: وه خۆ کومتن: پهرۆان. لی. — باران له تی: باران
 ده کومتنه سهرمان. لی وه شانوه، سهر سووچمان، سووک و بانهت
 له هات. سهر خوه ه: وه خۆ هاتنه، پهریمان یونوه. راست: پتیک
 کومتن، به نه نجام گه یشتن.

هاتنه لیا: به پابون (بۆ سگ و پشيله).

هاتنه یون: بهدی هاتن، پتیک، راستی، پتیک و پتیکه بناغه ی چتی.*

هاتنه بهر: وه بهر هاتن، به کمل یون.

هاتنه خوار: کیتژن، وهرسون، په پابون، (باک.) داهاتن، داجسون،
 قهاتن، سهره ژیریون، داگمزان.
هاتنه دهر: دهر کومتن، وه دهر کومتن، دهر هاتن.
هاتنه دی: وه دی هاتن، وه راست گهران.
هاتنه دین: راست هاتن، پتیک کومتن، به نه نجام گه یشتن.*
هاتنه دیل: بهوانه: هاتنه دین.*
هاتنه پرگه: هاتنه ری، هاتنه بار.*
هاتنه ژنده ست: خستنه بهر دهست.*

هاتنه سه رخۆ: بهرۆانه. ووشیار یونوه.*

هاتنه کهرن: نه نجام دان، شیای کردن.*

هاتنه کوژتن: کوژران.*

هاتنه مه: گهرانه جیگای خۆ، نامانه. — سه رخۆ.

هاتنه مهیهک: ویک هاتنه مه.

هاتنه مهیهک: ویک هاتنه مه.

هاتن و چوون: سه فر کردن، نامشۆ کردن، هات چوون.*

هاتوو: هاتیار.

هاتووچۆ: نامشۆ، هاموشۆ. (زا.) ئالموشۆ. کهین و بدین، بینه و بهسته،

دهر دهمری. — کردن: نامان و شیان.

هاتوون: نامیتئ، هاتن (بۆ گهله).

هات و نه هات: مان و نهمان، سهر کومتن و ژیر کومتن، قازانج و زهره، ری
 ی: — پتیکای مان و نهمانی (تله زگه و بهیه).

هات و هوار: وه لām و دهنگوباسی ناخۆش، ههراهره، داد و بیداد، بانگ و
 فهریاد له گهرانه ده.

ههلیار (که): هاتوو.

ههلیکه (ههرا): سهیدوکه.

ههلی ههلی (باک): هاتنه یهک، ویک هاتن، ویک گه یشتن.

ههلی (باک): خراب، زهره دار.

ههلی و بهلی: گیتژ و ویتژ.

ههلی پهشکه (باک): په پهرسلترکه.

ههلی (موک): کۆله کهی دوولک، دوو فلیقانه، دوو گوئی، دوو گوئی.

ههلی (زا): قاشۆ، چوگانی گۆیتئ.

ههلی: شیتیکه زیانده ری، بۆ سگ و گورگ پتر به کارده ری. به پرق

هاندراو. — یون، — کرهز.

ههلی (پۆژ، که): بهرداشیکه خرابیتنه تهرق.

ههلیاسیلو (جا): بهرداش.

ههلیان: ههلیان، ههلیان، گهرمین، مرچین، مخمخین. — دن: به دهنگی بلند

گهراندن، — ی مرۆ و ناوه.

ههلیان: لهناش کراو، ورد کراو، (پۆژ.) بهراش.

ههلی (ههرا): بهرداش، دهستاپ.

ههلی فاسو (ههرا): بهرداش.

ههلی ههلی: گهره گهر.

هاتنه کوژتن

هاپره: گوپره. — ی فرځکه. — ی هدیاسه و کمبیره.

هاره‌نیه (همورا.): ته‌ل‌شمبرد.

هاردی ده‌ستی: د‌ستار.

هارت و هورت: هات و هوت، شانازی کردن.*

هارد: نارد.

هاردپرو: هارپاو.*

هارونگ (جا.): گیایه‌کی به‌رز و جوانه وه‌کوو سول وایه.

هارس (باک.): سوچ، تاوان.

هارسم (باک.): تری سوز.

هاروو (همو، بار، خۆ.): هاروی، خه‌پار. (همورا.) پوک، خلیته.

هاروونی: تیره‌یکه له جافان. (به‌ردی چکوله).

هار و هارچ: بی‌تابرو، قوشمه.

هاروی: خه‌پار. (همو، بار، خۆ.) هاروو، (دهر.) ناروو. (همورا.)

پوک. — ی تازه: جمهیک.

هاری (که.): زور شینی، گمیری، یارمه‌تی، هاریکاری، پروانه: یارمه‌تی.

هاریاک (همورا.): هارپراو.

هاریتی: شیت ویتی.*

هاریکار: ناریکار، هاوکار.*

هاسین: هپین، گژمراندن، مخمخاندن، قهرمچاندن، گهرمشاندن، وردکردن، داهارپن، په‌لساندن، ناپین، ورد و خاشکردن، مرچاندن، رجرجاندن. (دهر.) همرین. (باک.) په‌مرچاندن، هیرتن، خنگارکرن. — ی گه‌نم: لیکنرن.

هاسینه‌وه: قرچشکین کردن.

هاس: کاردوو. (که، دزه.) گیایه‌که گه‌لای درتزه وه‌گوئی بزنی ده‌چی، بنه‌کی خي و چکوله‌یه وه‌ده‌نکی همناری ده‌چی بنه‌کی ده‌کرتیه چیتشت و ده‌خوری. نو گیایه له ولاتی دزه‌بیاندا وشکی ده‌کنه‌وه به‌هار له‌بری سلق به‌کارده‌بری. (پوژ.) کاردوو. (قه‌ره.) گیایه‌که سی‌جوره: ۱) گه‌لای پانه پیته ده‌لین هازمه‌مارانه. ۲) هاز، لولکه کاردوو. ۳) هازمه‌گانه نیرتکیکی له ناو ده‌ده‌چی له دوای گه‌لاویژی. (که.) هیز، تاقمت. وه — به‌هیز، — دار: به‌هیز.

هاسی (همورا.): تاقمت، خولق.

هاس: هاج، سهرسام، گیز.*

هاسان: همزان.

هاسوژ: پروانه: هاج و واج.

هاسوژن: ناژوتن.

هاسکله: کوژه‌که.

هاس (بابا.): گیایه‌کی نستور و کمناری گه‌ل‌کانی دپواویه، په‌نگی زور سوزکی توخه.

هاسان: ناسان، سانا، خوش. — ی: ناسانی، سانایی.

هاس (باک.): دل‌خوش، که‌یفخوش. — کردن: دل‌خوش کردن.

هاسه: (که.) هازه. (باک.) سوو، گوشتین، گشه. — ی با: (باک.) سووایی، شهین. — ی ناوی هاتن: چزیان، چزین. بۆچک.

هاسه‌هاس: گشه‌گف، هازه‌هاژ، هزه‌از، فم‌شافش، گسوش گسوش، هوو‌فم‌هوف. — ی ناوی: هازه‌هاژی ناوی.*

هاس و هووش: به‌چاو‌پراو، به‌نازه‌وه، به‌شانازی.

هاسف (باک.): به‌روونکار، کۆمه‌له، ناماده‌بون، نسز چوم هافامیر: چومه خرم‌ت میر. نم به‌افا هف ک‌تین: نیمه به‌یدکتر گیشیتین.

هاسفرتی (باک.): گرومرگ، دهر‌اژه‌وانی.

هاسفدم: هارده‌م، — ی: هارده‌می.

هاسفل (باک.): قازانج، سوود، ک‌لک.

هاسفلیشک (باک.): زمانیکی چکوله‌ی ناسنه له ژیره‌وه‌ی نه‌نباری تفنگییه.

هاسفین: ناویژتن.

هاسفونگ (باک.): ک‌ش، ک‌ش.

هاسفی (باک.): بیگانه، بیانی.

هاسفون: ناویژتن، ناویژتن.

هاسفین (باک.): هوی‌ترش، (پروانه هویتن).

هاسین (باک.): هارین. — گه (باک.): هارینه‌موار، زوزان. — ی (باک.): هارینی. — ی سهر (باک.): جل و به‌رگی هارینه، پویشکی هارینه.

هاسکا (دزه، بابا، که.): وه‌خته، نیزیکه، خریکه: پوژ‌ه‌ه‌لی.

هاسکو: به‌خۆ، سهریتی.

هاسکا (خۆ.): ناگا.*

هاسا (که.): سالا. — بون: سالا بونی ددانان. (جا.) شی بۆو‌لا‌خی به‌رزه.

هاسا (که.): هانا، فریا، سکا‌لا.

هاسان (باک.): نازا، بوویتر، ک‌سیکه زور به‌خۆی هه‌لی.

هاساو: هه‌لاو، — ی ناوری، گمرمی، (باک.) نیتون. هه‌لم. — ی ناوی گمرم.

هاسه (باک.): گمه‌یه‌که.

هاسه (که، همو.): (پوژ.) گۆله‌ی زمانی ولا‌خانه، ناله.

هاسه‌پوژ‌نانه: نارنجیو، لیمو، ترنجوک.

هاسه‌ت (باک.): کاسن.

هاسه‌کوک (همورا.): ناله‌کوک.

هاسه‌کووی: له‌کوینده‌ری، له‌کویتی.

هاسه‌مکردن: خوشی، کات رابواردن.

هاسه‌مین: له‌لاوه، له‌مولا، له‌میتده‌ری.

هاسه‌بون: هه‌لسان، هه‌ستان.

هاسه‌کتی (باک.): په‌ست، خراپ، نابوت، مایه‌پوچ.

هاسو (پوژ، شمه، که.): خال، برای دایک. (شن.) کوز (دیزه و گوزه)، (باک.) همروه‌کوو.

هالوژن: خالوژن.

هالوژمالوژ: شلوځ و شپوار، ناخوش.

هالوژک (باک.): چيژتانه، دپاري سالي تازه.

هالووبه لالووک: نالوالتو.

هالتي (هورا.): قوړه، پيسيره. به تال، بوش.

هالتي (هورا.): قوړه. چونکو ددان نال دهکا تموه — پي ده لتي.

هالينه (باک.): چيشتيکه له باينجان و گوشتييه.

هالينکا (که.): خالگه.

هالينکه (هورا.): خالگه.

هام: هاو.

هامار (فه.): پټک، تمخت، راست به بي بلند و نرمی.

هاملا: همبرو، گشت.

هامپاري (ددر.): پاريده.

هامپا: هاوکار، هاوشان.

هامپيز: ناميز.

هام لفه (فه.): دووانه، چمک.

هام خلو: ژن، خيژان.

هامدهس: هاردمست.

هامدهم: هاوادم، همدم.

هامپا: هاوپي.

هامپاز: هاوپاز. — ي: هاوپازي.

هامپي: هاوپي.

هام و شو: هاتوچو. — ي يه کتري کردن: سردان و بيه کتري گهيشتن.

هامزوا (ددر.): ناوالزوا، هاوهازوا، دوو مرز خيژانيان خوشک بن.

هامسا (که.): دراوسي، هاوسي. — ي: دراوسي.

هامسهر (هورا.): هاوسهر، برادر، هاوپي.

هامن (هورا.): هاوين.

هامپيز: ناميز، باوهرش.

هامپن (هورا.): پروانه: هورتن.

هامپته (فه.): ناوپته، تيکه لار.

هان: (باک.) ناران. گال، دنه، فيک، همت، فيت. — دان: گالندان،

دنمدان، ناران دان.

هان: فريا، چهاله، بهماواروههاتن (بوکاتي تنگانده و ليقيومان). به

— وههاتن: فرياکموتن، بهماواروههاتن. — بردن: پهنا بردن. — بمر:

پهنا بمر، خو چه پالمدان.

هان (هورا.): کاني ناوي، سهرچاوه.

هاندرينه (هورا.): بهماره کاني، بواره کاني، کوپره کاني.

هاندهان: هانکه مانک. — ي پيران: — ي مانديوان.

هاندهان: بزواتن، بزواتن، جولاندن، زل کردن. (باک.) بهء جادن،

بزقاندن، گالندان، تاودان، فيت دان. (باک.) بکولوک، ناران،

ناقراختن، بدلشاندن، بوتگ کردن، همپي، شولقاندن.

هاندهو: بزوينر. (باک.) بزقانو، بزقانو، همدهو.

هانديرو: بزويندراو.*

هاندران: شولقن، کمري.

هانکه: هناسه ي توند لبر مانديوتي.*

هانکه هانک: هلهک هلهک، هناسکه هناسک، خيته خيت، هينه هين،

هانمهان. له مانديوتيده و به تاييه تي له کاتي هوراز و سهرکمرتندا

تنگنه فمس برون، تنگنه فمس له مانديوتي.

هانتي: ها، بگره، نموده، تا، بيينه.

هانين: هيتان.

هاو: هاوال، هم، همو، هام، ههروهه.

هاوا (روژ.): هودا.

هاوار: وا، واه، وهيل، بانگين، چريکه، قيژه، بانگ، بان، فرياد، نامان،

نسمان، داد، داد و فوغان و پوپ. نيوي پياوانه. (باک.) نغين، هوار.

— کردن: بانگ کردن، چريکاندن، چرين، قيژاندن، ههلدان. — لي کردن:

دان بمرکيرا، دهنگ کردن. به — هوهاتن: فرياکموتن، بهماناوههاتن. —

کمر: چهرنده، بانگکمر. به — زاريمهوار، نهرپه، فرياد.

هاوارکمر: هاوارکار.*

هاوارکردن: ژارين، لالانمره، (فه.) ويلان.

هاواهاوار: چريکه چريک، قيژه قيژ، هاوار و بانگ، نهرپه، گازه گاز.

هاوار و داد: داد و هاوار، زاريمزار، نغين، فيزار.

هاوال: بوکچان: دهسته خوشک. بو نيړينان: هاوپي، هاودهنگ،

بمرده شک، (باک.) هه قال، دوست، هاوادم، ناوال، دهستمر، نامباي،

هاوهل، هه قري، هاوتممن.

هاوالايه تي: هاوپي، دوستايه تي، نامباي، هه قال، سدمپير.

هاوال منداال: ناوال منداال.

هاوان: ناونگ، هاون، هاوون.

هاونلوا: کسيکه، که دهنگي له گال دهنگي يه کيکي تمواو پټک کموي و

ويي بچي.

هاوهل (باک.): ناوال.

هاوون: پروانه: هاوان.*

هاوياب: ناوياب.

هاويها (که.): هاوتممن، هوزي.

هاويهش: هه قش، هه قپار، نيوه کار. — ي: بهشداري. — يتي:

بهشداري. — ي کردن: بهشداري کردن.

هاويهشگه: هاويش، بهشداري، کوپانبا.

هاويهشگه ي گوازنهوه: کوپانباي گوازنهوه.*

هاويپگه: هامپگه.

هاويپا: نامپا، وهک يهک، هاويپشه.

هاويپه: هاوشان، بهقل.

هاويپيمان: سويندخور. — ي: سويندخوري.

هاويپشت: يارمه تيدهر، يهک بنماله، يهک بمره باب، کس و کار. — ي:

يارمه تيدهر، خزمایه تي، هاوختي.

هلوپيشه: هاوکار، هاوپا، نامپا.

هلوپا: همتا، هاوشان، ههقسمر، ههقپير، هاوتفا، همپا، ههقرو، ههقپير. بئ: بئ همپا، بئ ههقپير، بئ غمونه، بئ همپير، يهکتا. بئ يئ: بئ همپايي، بئ ههقپيري، يهکتا. — يئ: هاوشاني، ههقپيري، ههقري، ههقريتي.

هلوپهوا (که): هاوتا.

هلوپهرازوو: هام ترازوو.

هلوپهک: هاوتا، لنگه.

هلوپهمن: هاوسال، هاوسا، بيزا، هاوژي، هاوبيزا.

هلوپهيره: هاوتهمن. هاوپرهگيز.

هلوپهجت: هاوجوت.

هلوپهوت: هاوجفت، ژني حلال.

هلوپهچي: هاوئيشتمان. هاوشان.

هلوپهچور: يهکسو، وهک يهککري، هاوچمشن.

هلوپهچخ: هاوچمرخ.

هلوپهچاوشيو: هاوتا، هاوچل، هاوکار.

هلوپهچلو: چاوليکمر، ناگادار.

هلوپهچشن: هاوچور. — يئ: هاوچوري.

هلوپهچره: نلو کسهيه گوزاني دهگپيتيره.

هلوپهخاک: هاوئيشتمان. دوکس، که خاکهکانيان ليک دهگپيتيره،

هاوجوت.

هلوپهخه: هاوسمر.

هلوپهخو: هاوسمر.

هلوپهخوين: هاوپرهگيز.

هلوپهخرد: هاوخمر. دوکسمن، که به دست دهردیکره گيردنه.

هلوپهست: هامدست.

هلوپهده: هاوچاخ، هاوکات، هاوال، هامدم، هاوئيشتن، هاقدم، (باک).

هلوپهدهک: نيوي نافره تانه. — يئ: هاوئيشتني.

هلوپهدهمپهتي: هامدمي، هاوپتيپايهتي.

هلوپهدهس: چنند کس شمریک له کدين و بهيندا.

هلوپهدهنگ: ناودهنگ، هاوال، ههقهدهنگ، ناوال، پتيک کورتو. — يئ:

ناودهنگي، هاوال.

هلوپ (که): ناوپ.

هلوپا: هوگر، يهک بيرورپا.

هلوپاز: (باک). بهردهک، هامپاز، نامپاز. — يئ: هامپازي، نامپازي.

هلوپهدهنگ: ههقهدهنگ، ويک چو. — يئ: ههقهدهنگي، ويکچويي.

هلوپهدهمه (دهر): ناوپدانوه، کومهگي و يارمهتي کردن.

هلوپدن (هممه، دهر): هيتان.

هلوپدل: ههقدل، يهک گرتن. — يئ: ههقدلي، يهکيتي.

هلوپهلوپ: جارچاره.

هلوپي: هامپا، هاوال، ناوال، جوسک، ههقهده، ريهپت.

هلوپيک: تيريب.

هلوپيگه: دوت، هاوال.

هلوپيئي: هامپي، هاوال، هاوپيئي، نامپايي، ريهپهي، هاوپايي.

هلوپزا: هاوژي، ناوژي، هاوشان، هاوزه.

هلوپزوا: ناوال زوا.

هلوپزه (هپورا): هاوشان، هاوژي، هاوزا.

هلوپزگه: جمک.

هلوپزمان: هامرمان، ههقزمان. — يئ: هامراماني، ههقزماني.

هلوپزي: (هپورا). هاوزه، هاوتهمن، هاوشان، بيزا.

هلوپس: ناوس.

هلوپسا (هپورا): هاوسال. (که). هاوسي، دهراوسي.

هلوپسال: (هپورا). هاوسا، هاوتهمن.

هلوپسمر: خيزان، هاوخمو، هاوسنير، ژن و ميترد بويهککري دهتوانن

بهکاربمن. ناوالي ژنان.

هلوپسمرکهک: ناوسمرکم. پروانه: هپزار. — يئ: ناوسمرکسي.

هلوپسمری: ژن و ميتردياهتي، خيزانداريتي، هاوسمرتتي. بئ — دست دان:

ماره يي ليک هاتن، پتيک شيان، ليک دروست بوون.

هلوپسنيور: هاوسمر.

هلوپسنگ: لهکيتشاند ايرامير. لهکارو کردهدا چون يهک.

هلوپسنگيئي: پروانه: هاوسنگ.

هلوپسويند: هارپيمان.

هلوپس: دراوسي، نامسا، دهراوسي. — يهتي: هاوسيتي، هارسيئي،

نامسايي.

هلوپوک (پهوا): نلوک، گمروو، گمردن.

هلوپوشار: خوولت. — يئ: هايشاري، هاوولتي، خوولتي، همشاري.

هلوپوشان: همپير، هاوتا، هاوولف، تا، ناوال، ناوشان، تراز، يهکتا،

همپا، ههقپير، بهقل. بئ: بئ ههقپير، بئ همپا، يهکتايي. — يئ:

هاوتايي، نامتايي. (باک). نمپايي.

هلوپهتار: چن کسيکن، که خزمهتي گموره يهک بکن.

هلوپهکات: هاوچمرخ، لهوکاتمد، لم بهروارهدا.

هلوپهکار: ههقههره، لف، همپا، بهشدار، هاويش، ههقاي، ههقاي،

پيشکني. — يئ: بهشداري، ههقايي، يارمهتي يهککري دان. — کردن:

دست گرتن.

هلوپهکاسه: هاوخوړاک.

هلوپهکوشمن (گل): هاوسنور.

هلوپهکوولف: هاوشان، ناوکروف.

هلوپهکيش: به دو شت دهلئين، که له کيتشاند وهک يهک واپسن،

هاوسنگ.

هلوپهکيشه: هاوسنگه، له بيرکاريدا هاوکيشه سادهکان، هاوکيشه

گشيهکان، هاوکيشه سي گوشه ييهکان بهکاردين.

★ **هاوگهیری: ریژه.**

هەوێشتن: ئاوێژتن.

فیرھہ نگہ، کوردستان

هتري و هتري: بهمه حال، بهمه حال، بهمه چونيكي بي.

هتک: هتک، کھتن، نہتک، (کہ) نہرتک۔ بہہمندبردن۔ — کردن: ناہرو بردن۔

ههنگاڤى (باک.): هه تک کردن، به پهنه بردن، ئاڤرو و یردن.

ههتکین (باک.): نه تک کران.

ههفتله: تار، ناواره، گوم، بزر، ههتره، ناوارهبونى بالنندان و مری له جیگای خویان له ترسان. رینگام — کردوه. — بون: گوم و ناوارهبون.

ههتووای (موک.): دهرمان، مه‌لحم. — ی نهمردن.

ہمتوں مہتوں: جوورہ یاریبہ کی مندالانہ۔*

هەتیم (هەر.) : هەتیو، سیوی.

ههاتیو: سیوی، ول، هییتیو، ههاتی.

ههتیوباز: نیریاز.

ههتیوچه: هیتیوچه، ههتیوچه.

— 33 —

[illegible]

14 = (k) : زاغ 15 = زاغ

مستند: کددهای یادداشت‌ها

۱۵-۱۶ (ا.ک.) از خزانه قیامگاه:

١٥-٢٤ (٩) : د جديا په نوم کې د

[illegible]

☆

۱۰۰ (۱۰۰)

مفتی / ر. ک. : پاکستان

هله چاه هله چه : حه چه ، حه چه

ۛۛچک (ہای.) : کۆچان.

۱۰- شکر (باک.): پدربلیترکہ۔
۱۱- چکنوچی (ہمرا.): میوڑ۔

هفتصد و نود و نه که له نه و صد و ده کوته و ده و اتای نه و ناگر.

هههه: (مۆك.) مۆلەت، دەرفەت. (بابا.) نۆقرە، ھىدى، ھىواش، ئارام، ك، مات. — دان: ھىدى، بون، بىدەنگ بون. نۆقرەگە تىن، ھەمىزىن،

هه‌دەر (باک): ئاسان، شاد، هه‌دا، ئارام. — ی (باک): ئاسانی،

هه‌دار (باک): ناسان، شاد، هه‌دا، نارام. — ی (باک): ناسانی، نارامی. هه‌دارا من نه‌دهات: نهمده توانی نارام و ناسوده‌بیم.

نارامی. همدارا من نمدہات: نمدہ توانی نارامی.
 همدارہمدارانی (همو.): گمہدیہ کی مندالانہ.

هه‌داره‌دارانی (هو.) : گممه‌یه‌کی مندا لانه.

هه‌دام (باد.) : نه‌ندام.

همدرد: خورایی. به — چون، به — دان.
همدرندن (باک.): نارام و هیدی کردن.

هه‌دره‌ش (باک.): نه‌نجام.

هه‌درین (باک.): نارام و هیدی برون، همدادن.

هه‌دشه (باد.): زه‌پکه‌یه‌کی گچ‌کویه و ناری زۆر لێ دیت هه‌م‌سو له‌ش ده‌یگر تهموه.

هه‌دندان (باک.): نارام و هیدی کردن.

هه‌دنین (باک.): نارام برون، همدادن.

هه‌ر: کام، کێپا، (هه‌ورا، شه، پۆژ)، کمر، گوی درێژ. (باک.) تمنپا، هه‌ر، هه‌رجار، هه‌میشه، هه‌رگاڤ. — جارا کۆ: هه‌رجاره‌ی که. — وه‌ر: به‌رده‌وام، هه‌میشه.

هه‌ر (هه‌ورا.): قور.

هه‌را: گۆبند، هات و هاوار، غه‌وغا، خه‌له، غه‌لبه، قه‌ره، چه‌قه، چه‌قه‌چمق، هه‌ریا، کێشه، گاشه، خرسج، پشیتی، ده‌نگ‌ده‌نگ، هه‌للا. (باک.) به‌لخاخ، شه‌روشۆ، قه‌رشته. — به‌رپا کردن: قه‌ومان‌دن. — داگیرساندن: هه‌رادامه‌زناندن. — هه‌لگیرساندن.

هه‌رپ: زه‌رپ.

هه‌ره‌اله (هه‌ورا.): هه‌لآله (گۆل).

هه‌را: غار، پا کردن. — کردن: غاردان، شکان، به‌زین، لنگدان، هه‌لآتن. هه‌ره‌هه‌را: ده‌نگ‌ده‌نگ، گوهر، قه‌ریش و هه‌ر، کێشه‌کێش، غه‌لبه‌غه‌لب. گاله‌گال. قه‌ره‌ق، های و هو، به‌لخاخ، قه‌وه‌قاو، غه‌وغا، ره‌مین، شه‌رقین، چه‌قه‌چمق.

هه‌ره‌ناه‌ه‌ن، هه‌ره‌ناه‌ه‌ن (هه‌ورا.): هه‌رنه‌وه.

هه‌ره‌لج: حه‌راج.

هه‌ره‌س: ترس، ساف، وه‌ره‌ز کردن. — لێ هه‌لگرتن: ناسوده‌یی لێ هه‌لگرتن.

هه‌ره‌سان: بێزار، جاپس، وه‌ره‌ز، که‌وه‌ی. — کردن: جاپس کردن، دانز لین.

هه‌ره‌سه: وانیک، وانک، هین.

هه‌ره‌ش: به‌تبه‌ین یا قه‌لآفت و به‌ژن گه‌وره. به‌ژدار، گیا، منه‌دال، جووچه‌که و گوێلک و به‌رخ و کاریلان به‌کار ده‌برێ، که گه‌وره بوین ده‌لێن: هه‌راش به‌وه. (باک.) به‌رازی. به‌ر. ستر.

هه‌ره‌ش فلو: ناوسیکی ناشرایه.

هه‌ره‌ه‌ق (که، باک.): تیک‌چوون، رووخان، ته‌پین.

هه‌ره‌هه: هین، وانک، وانیک، واک، گۆزین، کابرا، نه‌وک، جایی، جوامیر، جوامیر.

هه‌ره‌و (هه‌ورا.): جووهره گیایه‌که نا‌ژال به‌یخوا پیتی ده‌مری چونکو له‌ناو به‌ری گیایه‌که‌دا کریمی کۆژنده‌یه.

هه‌ره‌وه: نازار، ناو، چاو قه‌وڵکه، پشانه‌وه، قه‌ن، درۆم.

هه‌ره‌وه‌کێشه: قه‌ته.

هه‌ره‌وه‌ریا: هه‌را، قه‌ره‌قه‌ر، چه‌قه‌چمق، چه‌ره، زه‌یل، کێشه‌کێش، به‌لخاخ، شه‌روشۆ، به‌ره و به‌ره، ده‌نگ، به‌ره‌قه.

هه‌ره: (باک.) سه‌قۆ، ته‌پۆلکه، ئیجگار، گه‌لیک، ئی هه‌ره‌تر.

هه‌ره‌فیه: هه‌رنیستا.

هه‌ره: به‌ر، هه‌ر. (موک.) که‌کردن. — کردن (سوق.): به‌رپش لێ کردن. (هه‌ورا.) قووچه‌که، کریمیکی سپیه شه‌تلی توتنی ده‌خوا. — ی له به‌ری ناکاته‌وه: هه‌نده نازیه‌که که‌رمی له‌به‌ری جوی ناکاته‌وه. مه‌شار، دیواری نازک.

هه‌ره‌به‌یان (هه‌ورا.): قه‌ره‌به‌یان.

هه‌ره‌به‌نگ (هه‌ورا.): به‌رایه به‌زگنه، گیایه‌که.

هه‌ره‌گ: هه‌ره‌ت، چه‌لگه، کات، بافت، تانگ، تاف، تافتاف، چه‌نگه، گۆنهر، گۆنگه‌ل. هه‌ره‌چتیکێ به‌گاته کاتی گه‌یشتن، ده‌لێن: هه‌ره‌تیه‌تی: چه‌نگه‌لیه‌تی. هه‌ر، به‌ره‌و، به‌لوه‌و. — ی له‌به‌ردانه‌وه. — ی جیتی: چه‌نگه‌ی جیتی.

هه‌ره‌به‌س (هه‌ورا.): قه‌ره‌به‌ست.

هه‌ره‌به‌نه (هه‌ورا.): به‌ژلانه.

هه‌ره‌به‌نی (که): به‌ژلانه.

هه‌ره‌به‌نه (که): (هه‌ورا.) به‌زه‌زۆک. به‌نجیکێ به‌ریکی چه‌کۆله‌ی سه‌ور دیتی ده‌خوری و ترش و شه‌رینه، گه‌وره‌به‌ی به‌ره‌که‌ی هه‌نده‌ی ده‌نگه قه‌زوێنیکه به‌لآن به‌هه‌شه‌یه‌وه.

هه‌ره‌به‌نی: (هه‌ورا.) تانی‌شک.

هه‌ره‌س: به‌ره‌و، به‌ندک. (هه‌ورا.) به‌ره‌تسک. (به‌ره‌و.) به‌نی. — به‌ردن (که، که، پۆژ.) قه‌ل‌مه‌شان، درزیردن. (موک.) به‌با. — به‌ره‌زه‌ی یا که‌ندیکه یا کێتیکه به‌زه‌یا به‌به‌ره‌سک و به‌ره‌وایی و تیک‌چوویی. — به‌ردن: به‌ره‌خان. ناشوت، ناشیت. به‌ره‌به‌ره‌نی زله به‌ره‌وایی یا له به‌ره‌وایی به‌ی. کۆمه‌له و لاخ یا مالا تیکه به‌غه‌را له هه‌وراز تیکه‌وه به‌یته خواری، یا کۆمه‌له به‌ره‌و و گه‌لیک یا چه‌تیکێ دیکه‌یه، که به‌یه‌که‌جاری به‌ره‌و و به‌یته‌خواری. (که.) دیواریکی هه‌ره‌سی به‌ره‌و و شه‌ق به‌وه‌ی.

هه‌ره‌س هه‌نان: به‌ره‌و.

هه‌ره‌س (به‌با.): لا‌فاو.

هه‌ره‌سی (هه‌ورا.): قه‌ره‌به‌یان.

هه‌ره‌شه: هه‌ره‌گه‌ف، گه‌ف، گه‌ره، گه‌فه‌وگه‌ف، گه‌ره‌شه، گه‌زاده. — کردن: ترساندن. — لێ کردن: گه‌زاده‌کێشان.

هه‌ره‌شه و گه‌ره‌شه: به‌ره‌نه: هه‌ره‌شه.

هه‌ره‌شیان (شک.): له‌نیوچوون.

هه‌ره‌شین (شک.): هه‌ره‌شیان، له‌نیوچوون، خراب بوون.

هه‌ره‌هه‌ل (هه‌ورا.): که‌ره‌گه‌ل.

هه‌ره‌هه‌ره: هه‌ره‌هه‌ره.

هه‌ره‌هه: (ده‌ره، خه‌ره، هه‌ره‌م. (باک.) سه‌رکۆ، کۆمه، ته‌پۆلکه.

هه‌ره‌هه‌سی: جووهره ماسیه‌که.

هه‌ره‌هه: گه‌نم یا تاردیکه له چه‌ند جوێنیک تیکه‌لاو که‌به‌ن. (موک.) به‌له، تالوکه. به‌ره‌هه: به‌تالوکه به‌هه‌شت. (پۆژ.) — ی مافوور و به‌ره: که‌ری مافوور و به‌ره.

هه‌ره‌هه‌ن: جیتی قه‌ره‌به‌لآخ.

هه‌ره‌هه‌نگ (هه‌ورا.): توانایی، هه‌ره‌.

هه‌ڕه‌ساندن (باک.): لێدان، شکان، کولاندنمه.

هه‌ڕه‌شهم: هه‌ڕه‌ش.

هه‌ڕه‌شته: (باک.) رشکه.

هه‌ڕه‌شین (باک.): هه‌رسێن، ڕوخان، لێدان، شکان.

هه‌ڕه‌ڤهان: کولاندنمه. — دن (باک.): خراپ و بێ-کەمک کردن، وێران کردن، کاول کردن.

هه‌ڕه‌ڤه‌تاندن (باک.): ده‌رمان کردنه هه‌ر بێ خه‌له تاندن و دڵنهم کردن و ڤه‌ڤه‌تێل، (باک.) هه‌ڤه‌ساندن.

هه‌ڕه‌ڤه‌ت (سهر، بار.): ڤووخانی خانو و دیوار، وێران و کاول بوون.

هه‌ڕه‌ڤه‌ساندن (باک.): هه‌ڤه‌تاندن، ڤووخاندن، وێران کردن.

هه‌ڕه‌ڤه‌ن: خراپ و کاول بوون.

هه‌ڕه‌ڤه‌ندن: وێران کردن، خراپ کردن، کولاندنمه.

هه‌ڕه‌ک: نه‌مرک، ها‌توچۆ، په‌نج. (باک.) ناها، هاوارێکه له واق و ڤه‌مانێدا به‌کار ده‌برێ.

هه‌ڕه‌ک: قوڕ، قوڕاو، لیت.

هه‌ڕه‌که‌و: (باک.) ته‌و. (هه‌ورا.) که‌وار. به‌ر ده‌یکێ گه‌وره و قووله له ده‌شت یا له کێواندا ناوی بارانه‌ی تێدا ڤاو ده‌ستێ.

هه‌ڕه‌کۆ: (هه‌ورا.) هه‌رکۆیه‌کی.

هه‌ڕه‌گ: په‌وانه: هه‌رک.

هه‌ڕه‌گا: هه‌رکات، هه‌رگاڤ. *

هه‌ڕه‌گاڤ (باک.): هه‌میشه، هه‌رکات.

هه‌ڕه‌گاو: قوڕاو.

هه‌ڕه‌گه‌له (پۆژ.): که‌ره‌گه‌ل.

هه‌ڕه‌گۆن: هه‌لگۆت.

هه‌ڕه‌گینه: قاپ و ده‌ڤه‌و دیزه‌ی گلی، سوآله‌ت. *

هه‌ڕه‌مان (هه‌ورا.): هه‌رمان، نیش و کار، به‌رده‌وامی، نه‌مری.

هه‌ڕه‌مان: کاول بوون، وێران بوون، ڤووخان.

هه‌رمه (که.): چنێن.

هه‌رمه‌تێ (هه‌ورا.): هه‌تێز (گۆل).

هه‌رمه‌نسان: نه‌رمه‌نستان.

هه‌رمه‌نی: نه‌رمه‌نی.

هه‌رمه‌لێن: هه‌لمێن، مه‌ژنی مه‌مک یا قامک، یا گه‌یا به‌کی به‌تام و نه‌یدی.

هه‌رمۆ (پۆژ.): هه‌رمی، که‌ژسته‌ک، که‌ژسک، دارێکه به‌هه‌ره‌که‌شی ده‌لێن — و شه‌یرنه. نه‌یوی نا‌هه‌ره‌تانه. (هه‌ورا.) مه‌ژێ، مه‌ژ. کارچک، کارچف. (باک.) هاندان. مه‌یرێ هه‌رمی: که‌سته‌که هانی خه‌لکی به‌دات بۆ شه‌ری و خۆشی ته‌یوه‌ندات. — لاسوره: ئالیه‌سۆر، لاسوره.

هه‌رمه‌یشه‌ک: (هه‌ورا.) بابا. — سه‌پاله‌و ڤه‌ن. (ده‌ر.) چنگال، هه‌ڤه‌رووشک.

هه‌رمی هه‌رووی: جوړه هه‌رمه‌یه‌که له ترشیاتی ده‌کهن.

هه‌رمی کێڤه‌یه: شه‌کۆک. (باک.) شه‌کۆک، شه‌کۆکه. داره —: داراشکۆکی. شه‌قۆق: شه‌قۆق، قارچک، که‌ژسک.

هه‌رمیم (هه‌ورا.): ڤه‌مێن، به — هه‌رمه‌یه. داواکاری له سه‌ر زۆره (شکا، نه‌ه، باک.) مه‌ردار، مه‌ندار، گلاو، په‌یس، گه‌یا نه‌هه‌ری مه‌ردو.

هه‌رمه‌ڤه‌ی: (باک.): بالۆ. به‌لای که‌م، هه‌یج نه‌بێ.

هه‌رمۆ (باک.): ڤۆژانه.

هه‌رمۆ (هه‌ورا.): قوڕ، به‌ڤۆ، به‌ڤۆ.

هه‌روا: هه‌رناوا.

هه‌روه (باک.): ناوا، وه‌ها، هه‌روه‌کی.

هه‌روه‌ک: هه‌روه‌کو، له‌چه‌شتی. *

هه‌روه‌کوو: په‌سته‌نه، وه‌ره‌که، ده‌ق، وانێ، هالۆ، هه‌ڤه‌تۆنه.

هه‌روه‌کی: هه‌روه‌ک. *

هه‌روه‌ر (باک.): جوړه هه‌ڤه‌ڤه‌ڤه‌یه.

هه‌روئێ (باک.): هه‌رو.

هه‌روو: به‌ڤۆ، به‌ڤۆ. (که.) به‌ڤۆ (ته‌نها بۆسه‌گ).

هه‌روو: (هه‌ورا.) هه‌روئو.

هه‌رووڤن: زۆر ڤه‌شته‌ن له‌سه‌ر باسه‌یک. *

هه‌رووڤنی: هه‌وێکی که‌رده هه‌ته‌یه‌کی له ده‌شتی هه‌ریر و هه‌ته‌یه‌کی له ته‌یوانی شاخه‌کانی ڤه‌اندز و هه‌ریردان.

هه‌رووشا (هه‌ورا.): که‌رووشک.

هه‌رووشه (پۆژ.): که‌رووشک.

هه‌ره‌ڤه‌ی: په‌یاداری، په‌ست و په‌یروزی ته‌یکه‌وی، که چته‌یه‌کی به‌دی به‌یه‌که‌ی بیه‌وا یا بجه‌اته‌ره بۆی به‌کار ده‌بات جا چته‌یه‌کی وه‌گرێ یا نا هه‌روا ده‌لێ.

هه‌رده‌م (باک.): هه‌میشه. *

هه‌رده‌وه‌ک (باک.): هه‌له‌وچه.

هه‌ره‌ڤه‌ڤه‌ی: هه‌ره‌شه، قه‌سه‌ی زلی، قرومه. — کردن: ترساندن.

هه‌ره‌وه‌ر (باک.): هه‌میشه، هه‌ته‌هه‌ته‌یه.

هه‌رێ (باک.): هه‌میشه. (که‌ر.) په‌مان، به‌لێن. (باک.) باد. (ده‌ری، به‌لێ، ئایا. گه‌وج بوون.

هه‌رێ ده‌ر: به‌لێنده‌ر، گه‌ت ده‌ر.

هه‌رێز (هه‌ورا.) پۆژ، که‌ما. — فریز، فریزو.

هه‌رێس: فریزو، گه‌یا به‌که. (باک.) که‌ژار، دله‌مرو، خه‌ڤه‌ریز.

هه‌ره‌یه: چته‌یه‌که له گه‌فه‌کو‌تاوی دروست ده‌کری، تا ده‌که‌کانی ده‌ته‌ته‌وه ده‌بێ به‌کو‌لێ. (شن، بابا، هه‌ورا.) که‌شه‌گ، (بار.) به‌شو گه‌فی کو‌تر او به‌ نا‌هه‌وه ده‌لێن گۆشه‌یه‌کی ته‌یده‌کهن، به‌گه‌رمی به‌داری ته‌یک وه‌رده‌ڤه‌ت سه‌به‌یه‌ی له قاپانی ده‌کهن، پۆن یا هه‌نگه‌وین یا ده‌شاو یا شه‌ره‌ته‌ی که‌مه‌یک به‌سه‌رده‌ده‌کهن.

هه‌ره‌یه‌ن (خه‌ر، ده‌را.): جیگه‌یه‌که له ده‌ست و په‌ی، که زه‌هه‌ری و ته‌که‌مه‌یه‌ی و کو‌ترایی و هه‌واو که‌می ته‌یدا کۆ به‌یه‌ته‌وه، به‌لۆق کردن.

هه‌ری هه‌رو (خه‌ر.): ده‌ست په‌ی کردن، له‌سه‌ر ڤه‌شته‌ن، په‌یار له‌سه‌ردان.

هه‌رمیم: هه‌رم، هه‌لم، قو‌ل، کا‌ڤار، لای، قه‌ره. (پۆژ.) ته‌و‌په‌ر، ته‌و‌په‌ر. نا‌چه، مه‌ل‌به‌ند.

هه‌زێنا (باک.): دلاودلی، دودولێ، نیش که‌تیه — یی.

هه‌زێنی (باک.): به‌لێتی، په‌یان.

هه‌زی (باک.): یه. : قوێ. (گهر.) په‌یان. (که.) گه‌وج، که‌مه‌ش. —
بووه: له‌زێر شووه‌تموه.

هه‌زیشه (هه‌ورا.): که‌شکه‌ک.

هه‌زین (باک.): نه‌ستێره، گه‌ز له‌ تانیسه‌که‌وه تا سه‌ری قامه‌کان. به‌زی
په‌شواخان. به‌زانن. هه‌زین، وردکردن.

هه‌زی له‌ به‌ی نه‌که‌تموه: هه‌زی له‌ به‌ی ناکه‌تموه.

هه‌ز (باک.): وشک و قه‌له‌شاو (زه‌وی). — کردن: خوشیست، هه‌زکردن.
هه‌زاون: ده‌ جار سه‌ت.

هه‌زاون: چه‌نده‌هه‌زاریک، له‌دوو هه‌زار زیاتر.

هه‌زاون: (شا، هه‌ورا.) شرتنه‌رنکه (به‌نیچیر) و نه‌دیکه به‌کار ده‌به‌ری.
(باک.) گۆله. — کردن: گۆله‌دان. (پۆش.) شه‌وبه‌یاری، شه‌و نه‌هه‌ست به‌
خه‌فه‌تموه.

هه‌زاونه‌ زه‌یه: به‌کوما مرۆ یا زنده‌هه‌زاریکی نه‌یجگار زۆر ده‌لێن، به‌ده‌نگه
ده‌نگه‌کی زۆریش به‌کار ده‌به‌ری.

هه‌زاون به‌ هه‌زاون: به‌لندا، شای زۆر به‌رز و سه‌خت.*

هه‌زاون پرتووک (باک.): هه‌زاونخانه.

هه‌زاون (که.): هه‌زاونی.

هه‌زاونپ: که‌له‌شیری په‌یان.*

هه‌زاونپ: (هه‌و.) ماره‌زیو، (باک.) زه‌ف، زه‌فه، په‌پی. (بار.) گهر.
دووسه‌ره. (هه‌ک.) شه‌مار. (که.) هه‌زاونپ. (ئاوی.) گهرگه‌ده‌ن.

(باک.) زه‌یو، زه‌یوی. (که.) که‌شه.

هه‌زاون په‌گ: په‌نگاره‌نگ، به‌زۆ، زۆل.*

هه‌زاونده: هه‌زاونیک.

هه‌زاون هه‌هه‌ (باک.): په‌یس، به‌دزات، به‌دفعی، به‌دکار. (باک.) — ی:
مرۆی گهری، به‌دفعی، به‌دکاری.

هه‌زاون لۆخانه: (باک.) هه‌زاون پرتووک، تووره‌که‌یه‌کی چکه‌له‌یه‌ به‌هه‌رگی
نازانه‌ی کارێکه‌مه‌وه‌یه، که‌ خوراکێ دووباره‌ کارێ کرد و قووتی دا ده‌چێته
ناویوه. زۆر لۆچ لۆچ و چینه‌ چینه.

هه‌زاونیه‌ک: هه‌زاونده، هه‌زاونی.

هه‌زاونی: هه‌زاونیک، (باک.) هه‌زاونده.

هه‌زاون (باک.): چاله‌یکه، که‌ به‌ به‌وسه‌ قبول به‌وی نه‌یو که‌یواندا.

هه‌زاون (باک.): نه‌م به‌وون، نه‌وی به‌وون، به‌هه‌زه.

هه‌زاون (باک.): تینه‌ن، تینه‌نکردن.

هه‌زونی (هه‌ورا.): جاتره، گه‌یه‌کی تیه‌و به‌نه‌خۆشه، ژن به‌ی نوێ نه‌ی
به‌خوا به‌ چا، به‌ی نوێ ده‌ی و ناوس ده‌ی.

هه‌زونی: گه‌یه‌کی به‌ن خۆشه‌ به‌ چێشته. نه‌عنا.*

هه‌زونیله (هه‌ورا.): جاتره‌ی ته‌مه، که‌ وشک به‌ی به‌ی ده‌لێن جاتره.

هه‌زاون (باک.): گه‌یه‌که.

هه‌زاونیک: چیلکه.

هه‌زاون (هه‌ورا.): نه‌زاون، (باک.) تالی شاری.

هه‌زونه (جا.): جاتره، هه‌زاون.

هه‌زاون به‌ی ماله، که‌سه‌د، که‌سه‌س، ژار، به‌هه‌نگاز، چهل، به‌یادرو ماله،
به‌یادرو، به‌یکه‌س، به‌ی نه‌وا، به‌ی ده‌ق، به‌ی ده‌ست. (باک.) به‌ی، که‌زوک،
به‌هه‌ش، په‌رس، په‌رقاله، هه‌زیر، به‌ی ده‌ست، په‌هه‌وک. (هه‌ورا.) ژار.
(ده‌ق.) ژار. به‌ی ماله، به‌هه‌نگاز، په‌ش و په‌وت،
به‌رچه‌وت، به‌یادروست، کارناسه‌ز، به‌رکه‌وتو، گه‌دا، داماو، که‌مه‌واله،
ده‌ست ته‌نگ. نه‌ی په‌وانه. ناوسه‌که‌م، هاوسه‌که‌م، ده‌ست که‌وت. —
ی: که‌سه‌دی، که‌سه‌سی، دامای، ژاری، (باک.) په‌سه‌کی، زه‌قاری،
به‌ی ده‌سی، په‌رس. به‌رچه‌وتی، به‌ی چاره‌یی، کارناسه‌زی، گه‌دایی، ژاری،
ده‌رکه‌و ده‌رکه‌ویی، له‌یوه‌ماوی، ده‌رکه‌و که‌ری، خه‌زانی.

هه‌زاون: جوه‌لان، به‌زوتن، پراوان، هه‌زین، هاوان، ته‌کاندن، پچه‌کان،
هه‌زان، هه‌زین. — ی چته‌ هه‌لاوه‌سراو.

هه‌زاونده: شه‌کانده.

هه‌زاون: جوه‌لان، به‌زوتن، هاوان، پراوان. (باک.) قه‌وه‌زوتن،
هه‌زان، ته‌کان په‌یدان، پچه‌کاندن، وه‌شاندن، شه‌کاندن، پراواندن،
پراوه‌نن، قه‌وه‌شاندن.

هه‌زاونده: شه‌کانده.

هه‌زاون: (هه‌ورا.) په‌هه‌وچی، په‌گال. هه‌زک و هه‌زاون، به‌زاون، هه‌زک و به‌زاون،
لق و په‌ی دارانه، په‌ی.

هه‌زاونده (باک.): هه‌زاونده.

هه‌زاونده: ده و ده‌ست: ۱۸.

هه‌زاون (باک.): هه‌زاونپ.

هه‌زاونپ: (ده، خه‌ق.) هه‌زاون، عه‌زاون. (باک.) هه‌زاون، نه‌هه‌هه‌ر.
(هه‌و.) نه‌هه‌ر. (ده‌ر.) نه‌هه‌زاون، قه‌شاپ، هه‌فی، هه‌یفی.

هه‌زاون (باک.): ترساندن، ته‌قاندن، به‌هه‌له‌قاره‌خه‌ستن.

هه‌زاون (باک.): ترساندن.

هه‌زاون: به‌هه‌وش و به‌لاشی به‌که‌لک ده‌لێن، چرپ و چاله، هه‌زاون، هه‌زک
و به‌زاون، لق و په‌ی داران، په‌ی.

هه‌زاون (هه‌ورا.): چه‌یه، به‌لان له‌ چه‌یه نه‌سه‌توره‌کانه به‌لق و
په‌یه، هه‌لاش.

هه‌زک و به‌زاون: هه‌زک و هه‌زاون، چرپ و چاله، به‌زاون، به‌زک، په‌وش و
په‌لاش و چیلکه‌یه.

هه‌زک و هه‌زاون: چرپ و چاله، هه‌زک، هه‌زاون، به‌زاون، به‌زک.
هه‌زکله‌شک، په‌هه‌وش و چیلکه، لق و په‌ی داران، که‌ گه‌لاو له‌ک
و په‌ی به‌یه.

هه‌زاون: نه‌هه‌ر، نه‌هه‌ر، نه‌هه‌ر، نه‌هه‌ر.

هه‌زاون (باک.): نه‌هه‌ر.

هه‌زاون: نه‌هه‌ر.

هه‌زاون (هه‌و.): ده‌ر. : هه‌زاون، تار، نه‌هه‌ت، په‌هه‌ش، خه‌م، سه‌وی،
تاوان. له — ان: له‌تاوان، له‌سه‌ویان: له — ان چه‌ی نه‌هه‌ر.

هه‌زاون: هه‌زان، هه‌زاون.*

هه‌زاون: جوه‌لان، هه‌زاون، جوه‌لان.

هه‌شته (باک.): هه‌شتا.

هه‌شته‌ک (باک.): ماره‌یی.

هه‌شته‌م: نه‌ری له ژماره‌دا به‌ر هه‌شت ده‌که‌وێت.*

هه‌شته‌مین: نه‌ری له ژماره‌دا به‌ر هه‌شتم ده‌که‌وێت.*

هه‌شتر (باک.): ووشت.

هه‌شتیه‌ک: ماره‌یی، نه‌و به‌شه‌یه، که ژنی به‌ره‌لا کرار یا می‌ردو له

مالی می‌ردی ده‌گری.

هه‌شفا‌ندن (باک.): خه‌ت به‌سه‌ر که‌شمان، کوژاندنه‌وه.

هه‌ش‌فین (باک.): کوژاندنه‌وه.

هه‌ش‌نبۆز (باک.): بۆز (بۆ لا‌خیهه).

هه‌شوو (باک.): کۆما موری هه‌لکه‌ندراوو پ‌ن‌راوه.

هه‌شین (باک.): شین.

هه‌شیناقی (باک.): سه‌زی، شینایی.

هه‌شینانی (باک.): شین.

هه‌شینۆک (باک.): سووریزه.

هه‌ف (باک.): که‌مینگا، ته‌له، فاقه.

هه‌فان (باک.): ماندوو‌بوون، به‌ه‌فه.

هه‌فاندن (باک.): ماندوو‌کردن، به‌سه‌ختی ماندوو‌کردن.

هه‌فو (باک.): که‌شکه‌چی، پاس‌وان.

هه‌ف‌ه‌ند (س.): ناو‌ته، ته‌که‌لاو.

هه‌فت: حوت، هه‌فت، هه‌وت.

هه‌فتاک (باک.): په‌شتیندی زۆر در‌یژ.

هه‌فته (باک.): هه‌وی، هه‌وته، هه‌فته. — یی: هه‌وته‌یی.

هه‌فته‌و (ه.): نا‌فتاره.

هه‌فتجار (باک.): بۆق.

هه‌فت‌ه‌نگ (باک.): قوماشی ناو‌ریشمی پ‌ی پ‌ی. خال خال (بۆ

نا‌والانه).

هه‌فت لۆ: حه‌وت‌ویلکه، (هه‌وک) کوان‌ته‌که تا حه‌وت‌ویلکه نا‌وی چاک

نا‌بیته‌وه، له باسک یا پارانی دی به‌قه‌ده‌ر سه‌تۆکی ده‌بی و نه‌ترکی هه‌یه.

هه‌فتم (ده‌ر.): هه‌لکه‌ردنی گوریس و نه‌تره.

هه‌فتیار (باک.): که‌مه‌تیار.

هه‌فتی (باک.): هه‌فتا، ۷۰.

هه‌فتینی (ده‌ر.): په‌یینکه.

هه‌فسار (باک.): هه‌وسار.

هه‌فسۆدان (باک.): گیایه‌که.

هه‌ف‌سی (باک.): مۆل‌گه‌ی لا‌خانه.

هه‌ف‌قاس (باک.): هه‌نده‌ی.

هه‌ف‌ک (باک.): بۆزی هه‌وا، قور‌قور‌ۆچکه.

هه‌فی (که.): هه‌زدیها.

هه‌ف (باک.): هه‌مه‌و، په‌کتر، په‌که‌وه. به‌ه‌قه: په‌که‌وه. ژ — سوون:

له‌سه‌ر هه‌ف: له‌سه‌ر په‌کتری، به‌ده‌سته.

هه‌فا (باک.): هاوکار، به‌شدار، هه‌فا، هه‌م‌ها.

هه‌فان (باک.): دانیشه‌تو‌ری که‌نار چۆم و نا‌وان.

هه‌فان (باک.): هاوال، براده‌ر، یار، دۆست. (باک.) هه‌فان.

هه‌فال به‌ند (باک.): په‌ک گرت‌وو. — ان: په‌ک گرت‌وه‌کان. — ی

(باک.): په‌که‌تیی.

هه‌ف‌الجهو (باک.): هه‌فالجهو، دوانه، جه‌ک.

هه‌ف‌الجهو (باک.): جه‌ک، دوانه.

هه‌فالدار (باک.): لا‌گر. (باک.) — ی: لا‌گری، هاوال‌یه‌تی.

هه‌فاناز (باک.): جه‌ک، هه‌فالجهو، دوانه.

هه‌فاناز: جه‌ک، دوانه.

هه‌فان‌زفا (باک.): ناوال‌زاوا.

هه‌فالکار (باک.): هاوکار له‌نووسیندا.

هه‌فالکراس (باک.): ناوال‌کراس.

هه‌فانی (باک.): هاوال‌یه‌تی، دۆست‌یه‌تی، براده‌رایه‌تی.

هه‌فانی (باک.): گۆزانی بووکانه.

هه‌فان (باک.): ته‌له‌که‌باز، ته‌شه‌له‌باز. به‌لۆر، خورج، هه‌گه.

هه‌فانی (باک.): هه‌فانوو، ته‌شه‌له‌بازی، ته‌له‌که‌بازی، ده‌سیسه،

دووزمانی، پیلان، به‌ده‌ف‌ی.

هه‌فانی هه‌کرن: به‌ده‌ف‌ی کردن. ته‌شه‌له‌کردن*

هه‌فای (باک.): هاوکار، خاوه‌ندی گۆل یا گۆم. (باک.) — یی هاوکاری.

هه‌فه‌ه‌وینی (باک.): په‌ک و په‌ک خه‌ستن، وێچوو‌اندن و په‌ک گرتن.

هه‌فه‌ر (باک.): به‌زنی په‌ش و سه‌پیه.

هه‌ف‌یا: نام‌ها.

هه‌فه‌هر (باک.): به‌رام‌به‌ر، ته‌نگال، به‌ردیلک، به‌زل.

هه‌فه‌هر‌دا (باک.): وێچوو، هاوتا.

هه‌فه‌هری (باک.): به‌رام‌به‌ری، وه‌کو په‌کتری، وێچوو‌یی، هاوتایی.

هه‌فه‌هره (باک.): هاوکار.

هه‌ف‌ها (باک.): هه‌فا، به‌شدار، هاوکار، کار‌بر‌ا. (باک.) — یی:

به‌شدار، هاوکاری، کار‌برایی.

هه‌ف‌هار (باک.): هه‌ف‌ه‌ش، هاو‌به‌ش.

هه‌ف‌پیشه (باک.): هاوکار، هاو‌پیشه.

هه‌ف‌فان (باک.): هاو‌نێو، هاوناو.

هه‌ف‌فۆنه (باک.): وه‌کو، هه‌روه‌کو.

هه‌ف‌ف‌نیر (باک.): هاوتا، هاو‌نیر.

هه‌ف‌جار (باک.): قۆچه‌قانی.

هه‌ف‌ج‌قان (باک.): نه‌نجوو‌مه‌ن. (باک.) — دن: نه‌نجوو‌مه‌ن به‌سه‌تن،

کۆکرده‌نمه.

هه‌ف‌چووم (باک.): ده‌مه‌قاله، شه‌ر به‌ده‌مه‌قاله و به‌هه‌راهم‌را.

فہرہ نگہ، کوردستان

دهرکو تیان یا دیار بوونیان، وراتن، درهوشانه بیان. له ناو: ته پوون، مه له کردن و خۆ شویشتن.

هه لائو (که، پۆژ): رهنه، فراری، ته قیو، هه لپا تو، هه ویری: هه لات.

هه لاج: پهره کمر، ی: پهره کمری. کهمانه.

هه لاجی کرفن: گورنیک.

هه لائوشه: جووره جۆلانه که. (شن). جیللنه جوچه.

هه لاجزان: ناخزانوه، پسترانوه، داپهستان.

هه لاجزو: خزاووه، داپهستراووه، پستراوه.

هه لاجخین: ناخینهوه، پستاتونهوه، داپهستاتون.

هه لاجزو: هه لپشکووتو.

هه لاجزان: هه لپشکووتی زارو لپو له بهر تابه.

هه لاجیان: پاکشان، هه لاجین، خۆ درێژ کردن له سهرا لا بۆ نووستن.*

هه لاج: لق و پۆی داران به که لاه، چێژی. نالاش، کهوشه، که رههشک، پهردو، ههژگ و ههژان. وه له که: وردهه. نهو گژو گیاو لق و پۆپانه، که درای داره پای خانوان ده خریشه سهری و سهو جار قو به بان و گله بان ده کری.

هه لاکو (خۆ): لاکوه، لاجو، هه لاکوه.

هه لاکوو (کوود): قیزه له.

هه لال (باک): داریکه.

هه لال: گولیککی بهاریه، هه لاله. — کردنی پیستان.

هه لاله: هه لال، گولیککی زهرد و بۆنخۆشی بهاریه و له ته پازان دهی.

گولیککی زهردی مهیله و بۆزه بۆنی خۆشی بهاریه له میترگان دهی و دوو بست بلند دهی.

هه لاله براییه: (موک، شا). شلیتر. جووره گولیککه له سهرا گۆزان ده چێژی.

هه لاله (باک): به لائوکی کیری.

هه لالوو (زی): به لائووک (کتیبه)، بۆ پوهانی باشه.

هه لاله: گیای دۆکیوه بۆ چیشته به کار دیت.*

هه لالهت (نامی): تارمایی، نهوهی له ناو باخچه و شیناییان بالندهی پێ ده ترستین.

هه لالهت: درم، (هه، پهوا، پهسیو، پهتا، باهۆ، تارسم، پهرسیف.

پهسیو، باهۆ، دههمنی، (زرا)، فرینک، (سو)، پهرسیو، (پۆژ).

تاو، (جا)، سزیر، دههمنی، مرک، (باک)، سا، — ی مالا تان: سقاو.

هه لالهتار: (باک)، تارسمی، پهسیودار، به پهسیو.

هه لالهتار: نهستوریوون، (هه)، پهتان، ناوسان، هه لالهتار. (ههوا).

ماسان، (باک)، بهل بوون، پهووم، پهسوون، چکپوراندن. هه پهرچفتن، هه وکردن، هه پهن، هه پهرچوون.

هه لالهتار: وه رماندن، (باک)، بهل کردن، پۆکردن. په چناندن.

هه لالهتار: ناماسیاو، پهقاو، وهه، دیمگر: همهم.

هه لان (باک): کۆمایه که تخته بهرد.

هه لالهتار: حندرخ، کهمه یه کی مندالته.

هه لائو: دهو له مه ند بوون، به هه و بوون، یاغی و غه بهوون.

هه لائو (باک): رفاندن.

هه لاه: ههراو. گیایه که لکی هه ندیک نهستوو و که لای وه نی نه سپینداری ده چی که نه تیک بلند دهی. گیایه که نازال به خوا پیتی ده مری.

ده ریکه له که مری پشه لای پیده دهی و ده پیکوژی. — یه تی، — ی هه تاره. هه لای ناوری، هه لای ناوری.

هه لاهوان: (فه). هه لاهوان، لیک جوژی کردنهوه. داپران، داپرین، هه وکردن، ناوارتن، چه رت کردن.

هه لاهوه (ههوا): چاو.

هه لاهوسان: (جا). ناویزان.

هه لاهوسرو: (باک). پیدار.

هه لاهوسین: هه لاهوسان، هه لاهوسان، هه لاهوسان، دالقادن، ناویزان کردن، تی نالقادن، به دار کردن، به دار شاکرین، دران. خۆ: — دالقادن، تی نالقادن. پیده هه لاهوسین: و به خستن، پیده کردن.

هه لاهوگر: کیشه کیش.

هه لاهوچی (باک): هه لاهوچی.

هه لاهووش (باک): هه لاهووش.

هه لاهوکی (که): وه رگیرو، به روشت کراو، نه م دیو و دیو کراو.

هه لاهوه لای: یاریه که دوو کس ده به سه رهشک بۆ دوو (به ره) وه پاشان یاریکاران خۆیان نامزده ده کمن دوو دوو خۆیان دینه پیشه به به ده لاین (هه لاهوه لای).

هه لاهوهران: داپران، داپردان.

هه لاهوهران: داپراو.*

هه لاهوهران: هه لاهوان، دیو نای، هه لاهوتین، هه لاهوتین. خۆ: لیدان، هه لاهوهران.

هه لاهوه: پارچه پارچه، ورده خاش، شه و پ، توو لانهوه، هه لاه. — بوون، — کردن: پزین، داپهلوخان، ورده بوون، ورده خاش بوون، توو لانهوه، پارچه پارچه بوون، نه نجران، نه نجرین، پزاندن.

هه لاه: به لاه، هه لاه، هه لاه.

هه لاه: به لاه، هه لاه، کیشه کیش، قه قه، ده نگه ده نگ، کوته کوت.

هه لای (ههوا): هه لاه.

هه لاهسان: داکیرسان، هه لاهیرسان، گزگین، داکیرسانی چرا و ناو، به ریابوونی شه رو کیشه. شه —.

هه لاهساندن: داکیرساندن، به ریاکردنی شه رو کیشه، گزگزاندن، ناو هه لاه کردن، شه —.

هه لاهساندهوه: زیاندهوه و زیندوو کردنهوهی شه رو کیشه.

هه لاهسان: داکیرساو، داکیرا، نایساو.

هه لاه (ده): چهوتی، تالوکه، پهله، جهخت، تارومار، خه رینگ. پێ له — نان: دان به هه لاه دانان. به — چوون: به سه رچوون، ناواره، هه تک.

هه لاهجه: شاره چه که له دهشتی شاره وور.

هه لاهوون (ده): هه تره ناو اره بوون. گه ره بوونی نیو له ی تفه نگیبه.

هه لاهاس (ده): هه لاهاز، زۆریلی، به شه رم، چه نه باز، هه لاهوه.

هه ئېمزانىن: (باک.) پەرچاندن.

هه‌لت (كه.): زورگ. زهريتكه زورگرد و ته‌پۆلكه يا بلندنزمى تپدايى.

هه‌ڵبەزین: هه‌ڵواسین، چەرت کردن. (باک.) چەف ئخوێدان، بەلقانندن، چەرت

کردن، تمویل باز نخواهد ان، بهین، بلوک چوون. ههلقهواستن.

هه‌ڵبەزینەوه: هه‌ڵتۆقینەوه، چریک. (باک.) بههین، چرت کردن،

چریقیٲ، چرین، فتلؤپاچک، لؤدک، لؤتکین.

هه لایه‌ست: هۆنراوه، هۆزان، شیعر. (باک.) دووریزان. — پێک‌خستن:

هۆراوه دانان. به — له خراپه ی کسێکی دوان: هه جو. درو، ساحه.

هه لایه سه: بوختان.

ہفت ہزار (دزہ.): کاٹ، کاٹک.

هه لێههستراو: توند و قایم کراو. قسه‌ی سه‌ریه‌خۆ. ریشووی بادراو.

ههلبهستن: داهيتان، دامفراندين، دانان، دوزينهوه. جوگه. - كاله. -

هه لیه ستنهوه: — ی شکاو، — ی جوگه ی شکاو.

هه ئبهه (باک.): ناھومییدی، واز له ههول و تهقه لاهیتان.

سووک یا کاری بی پی و جی. خویہ سند، ھلل. (باک.) بہ ترہف. (سل.)

ههلمه ته کاسه. تهره دین.

هه له شهینی: خیرایی، شلمزای، کویرانه، بهاش و هوش، ههراو هوریا.

هه لێرسكان: بركانهوه، برسكانى شير، هه لگهزانى شير.

هه لهق (بابا، كه): — كردن: بهستنی پښتای په شولاخانه به دارتکی

دریژ به پانی دهرگانموه.

ههله کار: به پهلوه کارکمر، شیوه بزرگمر، ناپشت، چموت. — ی:

به‌پله‌پهل کار کردن، شیوه‌بزرگ‌کردن، کاری ناپاست و چموت له‌له‌دایه.

هه له کارین: په چله کې.

هذه الحجة: سيما.

ہدایہ نگ (کے) : ہیلہ گ۔

هه له له له: چه له له له: هویها، دزیها، له کاتی شه پر سه گی یا سه گ له

گورگ بہمردانید ا بہ کار دہبری.

ههلهم (كو.) : ههريتم.

هه لهم (باک،، بوتا.): تۆقسەری ھەر چتیکى بلند بى وەکوھى چیا و

ثیتر.

هه له مار (باد.): : شاره مار، شوینیکه، که ماری زۆری.

هه لهنگواندن: تیک-: لکواندن.

هه لهنگوتن: هه لهنگوفتن، هه لهقوجان، ته سمه. (هه.و.) نسكويردن،

سامه کردن. تی:— هنگفین. تیگ:— تووشی یه کتریبون، یه کتردیتن،

(باک.) پدرگی بوون. لکومین.

هه لهوه پ: هه له پاس، زۆریلی، زۆروه پ، خۆتی هه لقوتین.

هه نهوگه: ناوهژوو.

هه له هه ژ (كه.) : په له پهل، له خو قايل برون.

هه لیهت: هه لیهته، نه لیهته.

هه ئېمىز: چىڭ. خۆبە ھىموا دادان بەر ھوژوور.

هه لیبه زان: پروانه: هه لیبه زین.

هه ئېزراو: هه ئېزراو.

هه ئېزراو: بېسەرچون.

هه ئېوون: داگیرسان، داگرتن، داگیران. چرا: پیکردنی چرا.

هه ئېوۆ: له بیرخویمروه، چاولیپۆش.

هه ئېچان: هه ئېچان، قریان. گپايتکه وه کو قجیله بعهه دیدا پان ده بېتوه، چهند لقیکی ئهژنویهک بلند دهی، گه لاکانی و پهنگی نیزیکی گه لای شوتیه. هه ئېچان: له سههروهی لقه گچکه کان گولیکی سووری وه کو خوتی دینی ناوهندی رهشه، گوله کهی وه کولیکی نیسانی ده چی. هه ئېچهر: هه ئېچان، ئه کو سهیه هه ئه ده پاچی.

هه ئېچین: هه ئېچهر، هه ئلقاچین. (پۆژ). پاچین، پاچینهوه، هه ئلقاچین، قریاندن. بهوارد ریش یا سمیل یا چتیکی دی هه ئېچان. هه ئله (که): هه وۆ، ته قه لآ. (هه و، دزه). قسه ی بی که لک. (موک). تاسه ی زۆر، په له، تالوکه.

هه ئېهر: (باک). پیلپه ئه ئان. کسپکه هه ئېهر.

هه ئېهرافان: له رزاندن، له یزاندن، سهما پیکردن، شایی پیکردن.

هه ئېهره ووتن: هه ئېهره وارتن، قه دکردن، قه رتارندن، به چاوه کردن، به چاوه زاری پیسه وه کردن. له بههاراندا سه ره لقی داران ده پێ تا به مه یتر بێت.

هه ئېهردان: قۆلین.

هه ئېهره ووتن: هه ئېهره وارتن، په لکردن، قه لتکردن، قه لت و پرکردن.

هه ئېهرست: هه ئه واز.

هه ئېهرکی: داوه ت، شایی، هه ئېهرپین.

هه ئېهرگه: شوتی هه ئېهرپین، گو په پانی شایی کردن.

هه ئېهرۆک: نه زم و جو ره هه ئېهرپینی که.

هه ئېهرین: (دا، زهن). زنج کردن.

هه ئېهرپین: (که). هه لاگرتن، داوه ت کردن، شایی، زه ماوه ند، له زین، هه لا چوره کی، هه ئېهرکی، نامودی، دیلان، هۆهرای. جو ره کانی ئه مانن: سه ما، چۆپی، رۆنیه، سوئسکایی، له نهجه، شێخانی، لار، ناز، سوژانی، بههار، سیپی یی، شکایی، ئاسکایی، کهویار، په وهندی، زازایی، شادی، موکری.

هه ئېهره وین: هه ئېهره ووتی لق و پۆی نا پکی داران تا به مۆی راست و پیک هه ئېچ.

هه ئېهه ساردان: به چتی که مه پا ل دران *

هه ئېهه ساردن: په ساردن، هه له سارتن، چتی که به دیوار یا جیگایه کی بلنده وه.

هه ئېهه مان: هه ئه ئمان.

هه ئېهه مان (که): (که). هه له مندمان، هه له ئۆزان، هه له ئۆقین، هه لا مسان. له خه ر بێدار بو نه وه.

هه ئېهه ئپ (هه و): زۆر بلایی، چنه بازی، ته ی زۆر و بی که لک، چنه چن.

هه ئېهه پان: هه ئېچان. — دن: هه ئېچان.

هه ئېهه پو: (که). هه ئېچار.

هه ئېزوان: — ی ناو، — ی فرمیسک. پیک هه ئېزوان: به ره نگاری یک بوون، ده ست ناقتن هه. پیک: زۆرانی گرتن.

هه ئېوان: پروان، پروکان.

هه ئېواندن: پروان، پروکاندن، ولین.

هه ئېرووزان: پرووزان، سووک و خوری و نیتر، که که میک ناگر بېسووتی. — دن: پرووزاندن.

هه ئېرووکان (هه و): هه لېزکانی شیر و دۆ. — ی هه ویر: ترشان. (موک). هه له وه رینی چتی که به له کهرمان. په سانی ده مار یا پیخۆله. هه لېچهرپین.

هه ئېزوا: (که). هه لا مساو، ترشاو.

هه ئېهان: قووتسان. پان. — دن: قووتساندن، — ی گۆ و گیا و نیتر.

هه ئېهه فتن: هه لېشاو تن.

هه ئېهه شوقن: په شارتن، هه لېشافتن، هه لگۆفتن، (باک). په شافتن، جهه جقاندن. (هه ورا). شه پاندن. چاو: چاو کووشین، هه لگۆفتن. په شکاوتن، په شکو نینه وه، درووه مان هه له هه شاندن.

هه ئېهه شووتن: هه لا زران، هه له په شکوی، — ی ده م ولتو دوا ی نۆیه تی، نۆیه تا.

هه ئېهه شووتوو: هه لا زراو.

هه ئېهه ئوروان: جهه جقین.

هه ئېهه لآن (زه ن): وه ره گه پان.

هه ئېهه چان: به ستنه وه، توند کردن.

هه ئېهه چران: پیچانه وه، — ی دۆله.

هه ئېهه کان: داخستن، به سه ره ی که دا جو تکردن. *

هه ئه ته که افان: هه له هه شاندن، ته کاندن، به باکردن. — ی جل و به ره گ و نیتر. چاو و برۆ. (پۆژ). هه له هه شان (بۆ درووه مان و دیوار). پاره هه شاندن.

هه ئه ته که و: (هه و). هه له هه شو (دیوار و درووه مان).

هه ئه ته که هه لته که: هه له نه گان.

هه ئه ته که ی: چاو یا برۆ هه لته کان.

هه ئه ئه فاندن: ده رکردن، وه لبردن.

هه ئه ئه وه: برۆ، لاچو، برۆ ده ره وه.

هه ئه ئه وه قین: تۆقین، له داخان په سان، ئاوس بوون.

هه ئه ئه شان: هه لکفان.

هه ئه ئه ووشکان: له سه ره چینجکان دانیشتن، له سه ره چینجکان، هه لچینکان، هه له تۆره قان، هه له تۆره قان. — ی سه گ و نیتر: هه لکووچان.

هه ئه ئه پین (که): رقی هه ستان، برۆ وه تره، چیت له ده ست دی بیه که.

هه ئه ئه ئیشان: دادپان. — دن: دادپین.

هه ئه ئه وه قان: هه له ترووشکان.

هه ئه ئه ووشکان (که): مانگرتی کهر. هه له ترووشکان.

هه ئه ئه وه قان: هه له تۆقین.

هه ئۆقۇن: هه ئۆمەن، هه ئۆمەن. (باک.) تۆلە قاسک. هه ئۆمەن. تۆقۇن، هاتتەدەرەوی کارگ. هه ئۆقۇن (کە): مانگرتی کەری. هه ئۆج (هەورا): کارگ. هه ئۆچمەن (کە): هه ئۆچمەن، لىسەرىک کۆمەل کردنی کالۆ و قوماش. هه ئۆچمەن: وەر سوپان. هه ئۆچمەن: وەر سوپان. هه ئۆچمەن: تى: تىپا کردن، تىپا کردن. هه ئۆچمەن: چىشتى شل، کە زۆر بکۆلۆ و ناوە کە نامىتى. هه ئۆچمەن: نامىتى.

هه ئۆچمەن (پۆز): گەپانمە. هه ئۆچمەن: مژىن، پەپى نان، قەلەپەچن کردن. کار: گەپانده داوی و تمرا کردن. — دیوار: بۆندکردن، لىسەرىک دانان، کۆمەل کردن، هه ئۆچمەن، تەنگە تاو کردن. هه ئۆچمەن: چک بوون، چۆپانمە، وشان. — دن: ووشىن، چۆپانمە. هه ئۆچمەن: دۆپا. هه ئۆچمەن: پوان (بۆگیا)، — ی چىشت: زۆر کۆلۆ. (هەورا.) هۆرشىن. پەروازە. بەدار: بەدار هه ئۆچمەن. پى: پىداچوون، درىزە پىدان. گەپەبوون (بۆمەندال و بالدارو ئىدیكە). — ی ناو: کۆلۆنى زۆر. — ی دار و گيا: گەشە کردن.

هه ئۆچمەن (هەورا): کارگ، کواری. (جا.) قارچک. هه ئۆچمەن (بابا): هه ئۆچمەن. هه ئۆچمەن: نەو کەسە شت هه ئۆچمەن. هه ئۆچمەن: فریدان، تەفرە خواردن، خاپىن، خران. هه ئۆچمەن: تەفرە دان، لەپاندىن، خراندىن، شىشە لىدان. هه ئۆچمەن: هه ئۆچمەن تىپا. هه ئۆچمەن: خەلە تىپ، فریودەر، تەفرەدەر. هه ئۆچمەن: گەلەلە کردن، سازکردن، پىکەستان، پىکەستان. هه ئۆچمەن: شتى بەر هەتاو دراو بۆووشک بوون. هه ئۆچمەن: گەلەلە کار، سازکار. هه ئۆچمەن: هه ئۆچمەن.

هه ئۆچمەن: تەنەف: پايەل کردن، پاجاندن. جل: (خۆ) پاکردن. — ی ناو: بەرەبوونمە ی ناو. ناو، ناو. هه ئۆچمەن: بارە گۆز جولا ئندن. هه ئۆچمەن: زەلین، هه ئۆچمەن. (هەورا.) سمکۆ. (باد.) حولىسىن، لىزىن، ترشىن، خلىسکان، خزان، خزىن، شمتىن، فشتىن. — دن: زەلاندن، خلىسکاندىن، خزاندىن، خشکاندىن، تەمساندىن، خلىسکاندىن، فشتىن. خۆ: خە خیز کردن. هه ئۆچمەن: خزى. هه ئۆچمەن: خزى.

مەلچى

هه ئۆچمەن: هەل پەپست. هه ئۆچمەن (مەك): هەل. هه ئۆچمەن: هەل خلىسکاندىن. هه ئۆچمەن: ناو، فەردان، فەردان، شىپکردنمە (بۆ مەتەل و پرسپاران)، هەلنان، باس کردنی پەككە یا چتیک بە خراپ بى یا باش. نەش و نەمکردن. خۆ: خۆ مەدحکردن. چەتر: چەتر بۆ حەوا فەردان. لەقەدا: هەللى داپە. هەلگەن، پەربوون بۆ سامان و جوانى. گەپەبوون و سوو كىتى و گەپەبوون و گرانى و گەپەبوون بە كاردەپى. هەللاو، فەردان، دیوانى، هەلنان، بەرد یا چتى تر هەلنان. — ی ناو: بەرەبوونمە ی ناو. — ی سەبوون و خىبەت و ناو. هەلنەدان: لىسەرىکە بوون، كنانمە، تى هەلنان.

هه ئۆچمەن: هەلنەدان، بۆندکردن، هەلکردن، هەلنەدان. — ی برىن: لە نو، وە تازەبوونمە، ژيانمە. — ی قۆل و داوین. هه ئۆچمەن: هەلن. هه ئۆچمەن (زا): دورى.

هه ئۆچمەن: دەرەستە بوون. هه ئۆچمەن: پەپ. هەلنەدانى زەوى، برىندار کردنی لىش بەسەختى. هه ئۆچمەن: هەلنەدان، هەلنەدان، هەلنەدان. هه ئۆچمەن: هەلنەدان، — ی قۆل و داوین، هەلنەدان. هه ئۆچمەن: هەلنەدان. هه ئۆچمەن: جوورە دروومەتیکە دوپارچە پىکەمە دەدرى. (دزە.) بن كىش. هه ئۆچمەن: دروومەن.

هه ئۆچمەن: دروومەن، دروومەن. هه ئۆچمەن (باک.) ناخاندن، ناخاندن، هەلنەدان، هەلنەدان، هەلنەدان. هه ئۆچمەن: کردنمە برىن. زگ. — هه ئۆچمەن: مەمەك: بەدەست شىر لىمەمەك هەتتان. هه ئۆچمەن: هەلنەدانى توش و سەخت و دۆوار. هەورا، بەرزى، وەزدن. شىرتى لىز و پە تەلەزگە. خۆ: — ی ناو، فەردان: خۆ کوپکردن، فەردانى چتیک لىمەرزىمە بۆ خوارى یا بۆ هەوا هەلنان. هه ئۆچمەن: لىسەرىک بەرز و سەخت کەوتنە خوارمە. بەرەبوونمە، کەوتن. هه ئۆچمەن: پۆان بەرەبوونمە.

هه ئۆچمەن: دەردى دل: درىزە پىدان. لىسەرىک پىشتن. قەرتالە. هه ئۆچمەن: وەرزىن، دەرەستان. هه ئۆچمەن: گياپىکە. نىسوى پونىکە لە — ی دروست دەكرى.

هه ئۆچمەن: پەوانە: وشى هەلنەدان. هه ئۆچمەن: هەلنەدان. هه ئۆچمەن: دران، هەلنەدان. — دن: دراندىن، هەلنەدان، زپاندن. هه ئۆچمەن: نەستور بوونى پوو. هه ئۆچمەن: هەلنەدان. — دن: هەلنەدان. هه ئۆچمەن: بۆار، نەمار. — دن: نەماردىن، بۆاردن، هەلنەدان.

هەلنەدان

هه ئاس: (هه مورا.) فرميسك، هه مرس، هه ئلز. (هه مورا.) نه ئلز. جووره
گيايه كه، كۆلكه كه ي كاركي خواردنى دهرده كات. (پوژو.) هه مورو، گشت.
هه ئسان: هه ستان. — دن: هه ئستاندن، پاكردن، هه ستانندن.

هه ئسه ننگان: سه ننگانندن.

هه ئسه ننگران: (دزه.) هه ئسه ننگان.

هه ئست: بهر قه دى كيتوان، باسك يا سينگه لانى چيا.

هه ئستان: هه رسه ي، هه سته ي، هه زكمرده، هه ززان، هه ستان، وه ناگاهان،
هه ززه، — ي ديوار: گزگزين.

هه ئستاندن: هه ستانندن، پاكردن، قه نهراندن، گزگانندن، هه ستانندن، وه
ناگاهيتان.

هه ئسه مانه وه: سه ميه نه وه.

هه ئس وائى: (هه مورا.) هه مرس واراناي، فرميسك هه لوه راندن.

هه ئسووپان: سووپان، پييك هاتن، پييك خران، پييك كهوتن، سازبوون. —
دن: سووپانندن، پييك هيتان، پييك خستاق، سازكردن.

هه ئسوون: تن هه لسوون، تيدان، چهوركردن.

هه ئسى (هه مورا.): فرميسك.

هه ئشاپانندن: (كه.) له نيتوانودا هه لشتيان، كيشانمه نيتوان و شويشت.

هه ئشاپاو (كه.): شورار، هه لشتيان، (كه.) هه لشه پيتراو.

هه ئشه ننگان: شانازى. — دن (كه.): شانازى كردن، خۆبه زور
كهووزانين.

هه ئشكاوتن (په ورا.): هه لكه مند.

هه ئشله پان: تقوم بوون.

هه ئشه ننگانندن (بابا.): هه لته كانندن، خۆ جوولانندن.

هه ئشيلان: هه لشه پانندن، شيلان، كهووزانندن، به سه ر پويشتاق، له نيتو
ناويدا.

هه ئشيلارو: هه لشه پار.

هه ئشه مانندن (پوژو، كه.): (پوژو.) گلمانده وه، كهووزانندن، بۆسه گان
به كارده برى، كه يه كترى هه لشتيان.

هه ئفزان: فريسن، بهرزيو نه وه. — دن: فرياندن،

هه تره كردن، هه لفرانندن، پافرانندن.

هه ئفرچكين (شم.): هه لفرين.

هه ئفرين: هه لفرين، (شم.) هه لفرچكين.

هه ئفريوان: فريوخواردن، ته فره خواردن. — دن: فريودان، ته فره دان.

هه ئفريويين: فريوه ده ر.

هه ئفليقانندن: گوشتى زور، پليشانندن.*

هه ئقاجين: هه لپاجين.

هه ئقه دار (باك.): جووره تفهنگيكي به بهرديه.

هه ئقه من: هه لكه من.

هه ئقه مانندن: هه لكه مند.

هه ئقه منندن: هه لكه مند، ناشيف، هه لكه مند، كۆلين، بۆت

كردن، قه وارتن، مه ريخ، هه لكه مندنى زهوى يا چتبيكي دى به پاچ و نيتو.

له ريشه: قه ورافتن.

له ريشه: قه ورافتن.

له ريشه: قه ورافتن.

له ريشه: قه ورافتن.

هه ئقرچان: قرچان، قرچناي. — دن: قرچانندن، له گه رمان. — پۆن: —
قرزانندن.

هه ئقرچاو: قرچاو، هه مرز، پيسته لىشى مرز له سه رمان يا له گه رمان
هه لقرچى.

هه ئقوجان (دزه.): هه لنگوتن.

هه ئقوتانندن: خۆ: هۆ هه لقرون، خۆتيكه لكردن.

هه ئقووت: ده رختاق، دياركردن.

هه ئقوراندن: فركردن، هه ل لروشتن.

هه ئقورينچان: (هه مورا.) قه وولينچك. — دن: قه وريجنگ، قه وريجكه ليدان.

هه ئقورينچرو: (باك.) تره.

هه ئقورينندن: (هه مورا.) هه رش قۆزنى. (باك.) بهرژين. فركردن.

هه ئقورينچان: كونه رين. — دن: كونه رانندن، نقوچ ليدان.

هه ئقولاين: (باك.) بهرژانندن.

هه ئقولاينندن: (باك.) بهرژانندن.

هه ئقولاين: (باك.) بهرژانندن.

هه ئقوون (زه ن.): خۆ تن هه لقتوتين.

هه ئكايين: تووك كردن، فرياندن، پى هه لكالان: تووك ليكردن.

هه ئكه ته: گيايه كه.

هه ئكه فت: هه لكه وت، پيكه وت.

هه ئكه فت: هه لكه وت.

هه ئكه مانندن: هه لكه مند.

هه ئكه اندران: ده ره يتان له ناخى زه ويوه به ري شه وه.

هه ئكه مند: (فه.) هه لكه من. (هه مورا.) كه ناي. (باك.) بۆت كردن.

له ري شه ده ره يتان، هه لكه من، هه لكه مانندن، هه وركه نه ي، هه لقه مند،
هه وركه من، هه لكه من. كۆلين.

هه ئكه وت: ده رفه ت، هه ل، چه خش، ده گه من.

هه ئكه وت: په ديابوون، گوشتى كيتويه. هه لكه تن، چوونه سه ر،
ده ركه وت، هه لدان.

هه ئكه وتو: مه ركه وور، هه لكه.

هه ئكوان: هه لدران، هه لماران (بۆ قۆل و داوين و ده لينگ). شه ولقين،

قيتكه تن. — ي چرا و ناوور.

هه ئكوان: خوران. — دن: خوراندن.

هه ئكرو: پيكرار. قۆلى: قۆلى هه لدراره وه.

هه ئكرو: خورينار، دامالار.

هه ئكروته ني: (باك.) به قورس، به كورس.

هه ئكروتن: هه لماشتاق، هه لماشتاق، داجانانندن، هه لمارين،

هه لدراره، هه لوتزين، هه فتم، هه دام، له وول دانمه وه، هه لوتزين،

داگيرسانندن، هه لگيرسانندن، پيكرار. (سور.) قيتخستاق،

(هه مورا.) گرسنان. شه ولقانندن. سه ره وت، نارام كرتن. بهررين: له كه ل

هه لگرتن. قۆل: داوين، ده لينگ، — بهررين.

هه ئكرووزان: (باد.) له ووزين.

هه‌نگورد: بلند، کێژکە لە کوردستانی عێراق. لە جغرافیا (حسار
 رۆست) ی ٻی دەلێن.

هه لځو فتن: هه لپشاوتن، گلوفتن. چاو: چاو کوشين، چاو هه لپشاوتن.

هه لڳوورين (جا.): ٽاوهه لکيشان.

هه‌لگێر: ئهو کسه‌یه‌ چتیکی بۆلای سه‌ری ئاو ده‌ژوو بکاته‌وه‌.

ههنگیزان: بهر هو ژوور بردنی مالیات یا ناو.

هه لکێڕانهوه: وهه رگێڕانهوه، ئاوه ژوو کردنهوه، گوپین.

هه‌نگیرانی: تاقەت بوون، تەقەت کردن.

مہ لگیں: تہ قہت کراو.

هه لکوتان: هیرش و شالآوهیتان. — سمر: په لاماردان. — سمر دوزمن:

پہلا ماربردنہ سسر، ہیترش بردنہ سسر۔

ہہ لکھوتن: ہہ لنان. ہنکفین. پی: پی ہہ لدان، ہہ لنان.

هه ئێكۆچان: ههلتۆتیره كان، ههلتروشكان. ههمیشه بۆسهگ و درپنده بهكاردهبرى.

هه لکورووزان: سورتان، هه لزووران. گوشت له کاتی برژاندنیدا نیوهی
بسووتی. — دن: هه لزووراندن.

هه لکوشین: کووشین، کووشهر.

هه ئىگىش: خۆ: (باک.) خۆڭ. (ھەمرا، بابا.) پارچىچى. بافېش
كەر، بەجاو و راو، چاۋو راۋكەر.

هه گۆڤان: بۆند و بهرز کردنوه. هه گۆڤان: به گۆڤی هه لێنان.
خۆ: به خۆهه گۆڤان، شانازی کردن، خۆهه لێنان، نازییهه کردن،
فیشالهه کردن.

هنگامی که: پرسکان، هنگ پرسکان، هنگیزکان، پرکانمده، شیری
هنگامی که: پی هنگیون به دارو چیاپاندا، هنگ گران. هنگ: رهنک
پهرین.

ههنگه رانده: ناو و ژوو برونه. لی: سرکیشی کردن.

هه ئهنگه بای: ئاوه ژوو، وه رگه بای.

هه ئىككىرىنىڭ (دەرىجە): بىرلەشتۈرۈش، ئاۋازلار، ۋە رەڭلەر.

هه لێكهواشتن: گۆڕتنبوه.

مہ نگر: (ہاکی) دا گرتہ کی۔

ههنگه گه پێمان داگرێ، ههڵدان. به بهر قهدهی کێتوو جێگای بێلندا ههڵچوون، زۆر ساماندار و دهوڵهت مند بوون.

ههنگامه: زۆر دهوڵهت مهندهوون، زۆر لهخۆ دهههچوون.

هه لنگرگرن: بلندکردن، پاکردن، قه تاندن. (ههسورا.) ههزگیتسهی، ههگرگرن، ههنگرتن. قهمنهین، وهیتران، ههلیرن. ته قهت کردن له جینگایه کی تابه تیدا. (فانندن، فرانندن، نارهت یا چتمه که یا و لاخ.

ههنگامی که تمهیدات یک خستنیوه، ههلیژاردنسه. — ی مال: ههلیزه ژاردن و خواه تکرار دهنده.

ههنگامی که (هنگامی): به هنگامی که دار.

۷
مہ لکھت: مہ لکھت:

هه ئێك ق: هه ئێنان. بۆ: خه هه ئێنان.

921

هه‌لمبشک: چیشتیکی له دژشاو و پۆن دروست ده‌کری.

هه‌لفان: هه‌لگوتن، پەسن دان، هه‌لدان، پاسین، فش کردنه‌وه، فۆرتەکی، به‌تانا چوون، به‌تانا چوونه‌خواره‌وه. خۆ: فۆرت خوه‌دان.

هه‌لفەر: هه‌لفنێر، باسکەر. خۆ: فۆرتەک.

هه‌لفراو: باس کرار، پەسن کرار.

هه‌لنووچاندن (هه‌مرا): (دزه) بادانه‌وه. (موک) داگرتنه‌وه.

هه‌لنیشان: (موک) نوشته‌وا.

هه‌لنیشاندن: فەمشان.

هه‌لنیشتن: فەمان، نیشتن. — لیسەر لکی داران. (بو‌بالندان).

هه‌لۆ: کولالمار. (باک) ته‌یلۆ، نه‌له‌ق. (نیوی پیاویه).

هه‌لۆ: (باک) ئارده‌پێچ، ئاردی. هه‌لیل. هه‌لوا، ئاوار. — پیکردن (موک). — مەبەس له‌ تێپه‌لدانه.

هه‌لۆاستن: هه‌لۆه‌سین.

هه‌لۆه‌سین: هه‌لۆه‌سین، هه‌لۆاستن.

هه‌لۆه‌دان: ئاواره، ده‌ریده‌ر، — بوون: تاربیون. (هه‌روانه‌هه‌لۆه‌ده).

هه‌لۆه‌ده: هه‌لۆه‌دا (خۆ، هه‌و، موک). تاروومار، ئاواره، ده‌ریده‌ر، هه‌تره، هه‌تله، تار، — بوون: تاربیون. به‌شوێندا گه‌ران و عەبدال بوون.

هه‌لۆه‌ر: ئه‌و دره‌خه‌یه، که‌ گه‌لا و به‌ره‌هه‌ی کەوتی یا هه‌لۆه‌ریی.

هه‌لۆه‌ران: هه‌لۆه‌رین. — دن: رزاندن، وه‌راندن، گه‌لفاندن، گه‌لفچاندن، هه‌لپه‌روکاندن.

هه‌لۆه‌رینه‌ر: پزێنه‌ر.

هه‌لۆه‌رین: وه‌رین، وه‌ران، هه‌لپه‌روکان. (باد) ده‌حکیان. پزین، گه‌لفین، پزان. گه‌لفچین.

هه‌لۆه‌ریو: پزێو، پزاو، بی‌زه‌هر.

هه‌لۆه‌زین: هه‌لۆه‌زینین. هه‌لۆه‌زین، هه‌لکردن و بادانی به‌س و نییدی، پێچانه‌وه.

هه‌لۆه‌زلان: — ی ماله. هه‌لگرتنه‌وه و پێک و پێک کردنی نیو‌مال و دوکان.

هه‌لۆه‌لا: هه‌لۆه‌ده، هه‌و و ته‌قه‌لا.

هه‌لۆه‌ستان: ویستان، پاوستان، داخواز و که‌پاریون.

هه‌لۆه‌ستاو: که‌پار، داخواز.

هه‌لۆه‌شان: هه‌لته‌کان. — دن: هه‌لته‌کاندن. (باک) پهاشتن، فەرستیای، به‌مشاندن، هه‌لپه‌شکاوتن، هه‌لوه‌شاندن، ده‌ست تیه‌وه‌دان، لیک جوێ کردن، تێکدان، شه‌قاندن، پشکوتاندن.

هه‌لۆه‌شینەر: هه‌لوه‌شین.

هه‌لۆی (هه‌مرا): خه‌ریکه.

هه‌لۆه‌سین: هه‌لۆه‌سین.

هه‌لۆ: (ناک) کولاله‌مار. بالنده‌یه‌کی بۆز و تیزباله‌ له‌ قه‌لمه‌رونه‌ی گه‌موره‌ره، پاوکه‌ریکی کیتییه و گوشت خۆزه و گوشتی ناخویری.

هه‌لۆل (شا): هه‌لۆل، نیویه‌تال.

هه‌لۆ

هه‌لۆچکه (ده‌ر): هه‌لۆچه.

هه‌لۆک (پۆژ): هه‌لوک (نی هه‌لوکیتن).

هه‌لۆیکان (پۆژ): هه‌لوکیتن.

هه‌لۆینی: قه‌یسییه‌که‌ چه‌قاله‌هه‌ی شیرین بیت.

هه‌لۆو (باله)، نامی: هه‌سته.

هه‌لۆه‌پ: چارمه‌ری.

هه‌لۆوت: پێداهه‌لکوتن.

هه‌لۆچه: ئالۆچه، گه‌لاز، گه‌وجه، (هه‌وا) هه‌لۆچکه، هه‌لوکه، هه‌لوچکه، هه‌لپچکه. (که) هه‌لۆزه، هه‌لۆزه پشکه. هه‌لوک. دارێکه‌ به‌به‌ره‌که‌شی هه‌ر ده‌لێن هه‌لۆچه.

هه‌لۆورن: نیشتنی بالندان.

هه‌لۆورک (جا): جۆلانه.

هه‌لۆورکه: له‌رانه‌وه، جولا‌نه‌وه، له‌رزین.

هه‌لۆوزه: هه‌لۆچه.

هه‌لووک: دارێکی کورته به‌قه‌د به‌ستیکی به‌هه‌رووک سه‌ره‌کانی قه‌دکراون (قه‌لم کران) له‌ گه‌مه‌ی هه‌لوکیتیدا به‌کار ده‌برێ. هه‌لوکیتن، (پۆژ، که) هه‌لوک. (هه‌و، کو) هه‌لیک. (باد) هه‌لیک. هه‌لیکانی.

هه‌لووکان: به‌روانه: هه‌لوکیتن.

هه‌لووکین: (هه‌و) هه‌لیکانی، هه‌لوککان.

هه‌لۆن (پۆژ): هه‌له‌یه، چه‌وته.

هه‌لوک (پۆژ، که): هه‌لوک.

هه‌لویکان (پۆژ، که): هه‌لوکیتن.

هه‌لپان: هه‌لاتن. ده‌رکرتن. — ی هه‌ویر: ترشان. — ی پۆژ.

هه‌لپه‌وو: هه‌لاتو.

هه‌لپه‌ورن (که): هه‌لپان. — ی مه‌تله. — ی هه‌لکه.

هه‌ل هه‌له: جارجاره.

هه‌له‌لۆک (گه‌ر، بار): (کو) به‌لالۆک. (باک) قه‌یسی کیتی.

ده‌نکه‌کانی ورد و خه‌.

هه‌لپان: هه‌لپان.

هه‌ل (باک): بی‌خوی. لاواز، بی‌تین.

هه‌لیکی: جارێکی، ده‌ره‌تیکی.

هه‌لپان: هه‌لپان، به‌لندکردن، هه‌لپان. سه‌ر: سه‌ره‌لپین. چاو: چاو هه‌لپین. جووچه‌هه‌لپان. شه‌گه‌ژاندن. — ی مه‌تله. به‌گه‌وێ: به‌گه‌وێ چپاندن. پشوو: هه‌سانه‌وه. پشوودان.

هه‌لپانه‌وه: هه‌لدانه‌وه. دووباره‌ به‌لندکردنه‌وه.

هه‌لپنج: هه‌لپنج (به‌رشانه‌وه).

هه‌لپان: ناو له‌بیر: ناو ده‌ردان، ده‌رخستن. له‌مه‌نجله: ده‌ره‌پان.

هه‌لپت: به‌په‌وه‌وه.

هه‌لپت و هه‌لپت: وه‌ی بی‌واتا و په‌په‌وچ.

هه‌لیزار (هه‌مرا): گه‌په‌ه.

- هه‌ئیزه (هه‌ورا.): هه‌ئیز، مه‌شکه.
- هه‌ئیز (هه‌ورا.): باژه‌له. گیایه‌که له نیتو ده‌غلیدا شین ده‌بی، بنه‌کی سپی و گچکه‌یه و ده‌خوری، به‌ئیتیک بلند ده‌بی. گه‌لاکه‌ی تیزه.
- هه‌ئیسه (لور.): کشکک.
- هه‌لیل (باک.): هه‌لوا.
- هه‌لیله: ده‌زمانیکه.
- هه‌لیلۆک (باک.): به‌لگه. پارچه نهمه خه‌که‌ی به‌گیروه نووساوه.
- هه‌لینگ دان: غاردان، لنگ دان، هه‌لته‌ک هه‌لته‌ک، پ‌اکردن.
- هه‌م: هار، ژێ، هه‌ر، هه‌میان، نه‌ریش.
- هه‌ما (باک.): هه‌مان، هه‌ره‌ینه، یه‌که له دووی یه‌که، نزیکه‌ی.
- هه‌مار: نه‌نار، کۆگا. — کردن: وه‌سهریک نان.
- هه‌ماوۆک (باک.): ناوده‌ست.
- هه‌مان (باک.): هه‌ما، هه‌ره‌ینه.
- هه‌مانه (که.): هه‌مبانه. (باک.) به‌ریه‌ره‌کانه، پ‌ووباری.
- هه‌ماهه‌ما: نیزیکی.
- هه‌مای (هه‌ورا.): هه‌شتا.
- هه‌مه‌ت (باک.): په‌نا، حه‌شارگه. — ا‌خوه‌کرن: خۆپه‌ندان، خۆپارازتن.
- هه‌مه‌ته: دیده‌وانی، چاوه‌پێسی، چاوه‌نۆپی. (ناوی.) هه‌میشه.
- هه‌مه‌ره‌نگه: (که.) گۆناگۆن.
- هه‌مه‌کاره: ده‌راستی سه‌ره‌خۆ، زانیی یا وه‌ستایی له‌چهند پیشه‌یه‌که‌دا.
- هه‌مه‌وه‌ند: هه‌ژنیکه له کهنار که‌رکه‌ک داده‌نه‌شی.
- هه‌مه‌بازی (که.): زۆرانی گرتن.
- هه‌مه‌بانه: هه‌مانه، تیشه‌ودانه، تۆشه‌وانه، تیشه‌ویه‌ره.
- هه‌مه‌یه‌ر (باک.): به‌رامبه‌ر، هاوشان، وه‌کو، پ‌ووبه‌پ‌وو، پێش. — مه‌دا: له‌پێش تیه‌مه‌دا.
- هه‌مه‌یه‌ز (باک.): ئامه‌ز، هه‌مبه‌ز، هه‌مبه‌ز، باوه‌ش.
- هه‌مه‌یا (باک.): هاوتا، وێچوو.
- هه‌مه‌قام: هاوتا.
- هه‌مه‌ت‌ز (باک.): گوێدرێژیک چکۆله و قایم وه‌ت‌وه.
- هه‌مه‌راز: هاو‌راز، براده‌ری گیانی.
- هه‌مه‌وۆ (هه‌ورا.): هه‌رمی.
- هه‌مه‌ده‌م: هاو‌ده‌م.
- هه‌مه‌س (باک.): به‌زیتیکه هه‌مه‌وسه‌رو له‌شی سپی بی.
- هه‌مه‌سا، هه‌مه‌ستا (فه.): هاوسی، ده‌راوسی.
- هه‌مه‌شاری: هاو‌شاری.
- هه‌مه‌شیره (فه.): دوو‌ک‌س، که‌ شیرێ یه‌که‌تریان خوار ده‌بیت‌وه.
- هه‌مه‌وو: گشت، تیک‌را، خشت، خه‌، ته‌واو، سه‌راپا. (باک.) ته‌ف، ته‌ف، ته‌قه‌، ده‌ف. (هه‌ورا.) رایگه‌م، له‌وس، هه‌می، هه‌لس، جه‌م.
- هه‌مه‌و‌ده‌م: هه‌مه‌و‌که‌تیک.
- هه‌مه‌و‌وی: گشتی، تیک‌پ‌ای، هه‌می، سه‌راپای.
- هه‌مه‌یه‌مه: چاو و پاو.
- هه‌مه‌ی (باک.): هه‌مه‌وو.
- هه‌مه‌یان: هه‌میان، ته‌گه‌بند، که‌مه‌ر، په‌شتی‌ند.
- هه‌مه‌یه‌ر (هه‌ورا.): هه‌ویه‌ر.
- هه‌مه‌یه‌ر پ‌ران (هه‌ورا.): هه‌ویه‌ر پ‌ه‌رین.
- هه‌مه‌یه‌ر قوش (هه‌ورا.): هه‌ویه‌ر ترش.
- هه‌مه‌یه‌ز (باک.): په‌ق، پ‌یک کوشراو.
- هه‌مه‌یه‌سان (که.): دیسانیش، هه‌م، دیسان، ته‌وجار، ته‌وجاره‌ش.
- هه‌مه‌یشه: هه‌روهه‌ر، هه‌مه‌ته، هه‌رگا‌ش. (باک.) ته‌م، ته‌م‌و‌ته‌م، به‌ینا، ته‌ف.
- هه‌ره‌چاخ، یه‌که به‌ینه.
- هه‌مه‌یشه‌یه‌هاو: گوێتیکێ نازنجی و زه‌رده‌ی هه‌یه، هه‌میشه‌ سه‌وزه، له‌ هه‌مه‌و چا‌خێکه‌دا گوێی هه‌یه.
- هه‌مه‌یشه‌وه‌وی: ژیتیکه هه‌ر پ‌ۆزه مه‌ردێکی به‌کات.
- هه‌مه‌یشه‌یی: نه‌مر، جاویدان، به‌رده‌وام.
- هه‌ن: به‌ون، ته‌وه‌ی هه‌یه. (هه‌ورا.) پ‌ۆژ. هه‌یه.
- هه‌نا (پ‌ۆژ.): گومان، دوو‌دلی، هه‌ره‌له. — هه‌ره‌له خۆیه‌وه به‌ ته‌وه‌ی نا‌گاداری لی‌ هه‌بی.
- هه‌نار: دارێکه به‌یه‌ره‌که‌شی ده‌لێتن. — هه‌نار. (هه‌ورا.) نار. نیتوی ناره‌ تیه‌یه. گوێی — ی: جینه‌جینه‌زۆک.
- هه‌ناره‌یی: تیره‌یه‌کی شکا‌کانه.
- هه‌ناردن (باک.): ناردن. — وه‌: گه‌پ‌اندنه‌وه، پ‌ه‌وانه‌کردنه‌وه.
- هه‌نارزا (بابا.): زپ‌کو‌پ.
- هه‌ناس (پ‌ۆژ.): حاست، نا‌قار، پ‌است.
- هه‌ناسه: سه‌وزه، به‌هن، نه‌زه. (باک.) که‌سه‌ر. — هه‌ل‌کێشان: (باک.) نا‌خن، که‌سه‌رنانین.
- هه‌ناسه‌پ‌ه‌رکه: خۆزه‌ چه‌ره، هه‌نکه‌هه‌نانک. هه‌ناسه‌ی دژواره‌ دوای مان‌دوو‌بوونی هه‌ل‌ده‌کێشێ.
- هه‌ناسه‌سارد: نا‌هی سارد، نا‌هه‌مید، نا‌هه‌مید. هه‌ی‌اپ‌اپ‌او، کۆله‌وار.
- هه‌ناسه‌ سوو: هه‌ناسه‌ ته‌نگی.
- هه‌ناسه‌که‌شان: هه‌ناسه‌ هه‌ل‌کێشان.
- هه‌ناسه‌ی هه‌ره‌ده‌وایی: هه‌ناسه‌ی سه‌ره‌مه‌رگ.
- هه‌ناف: هه‌نار.
- هه‌ناو: هه‌ناو، هه‌ناو، جه‌رگ و ناو، سه‌په‌لاک.
- هه‌نه‌که (هه‌کا.): باک. — گه‌لته. — ی خوه‌پێکرن. — ان‌ لێکرن.
- هه‌نه‌کار: گه‌لته‌چی.
- هه‌نه‌که‌چی (باک.): گه‌لته‌چی، هه‌نه‌کار، هه‌نه‌کۆ.
- هه‌نه‌کۆ (باک.): گه‌لته‌چی.
- هه‌نه‌هه‌ن: پ‌ه‌وانه: هه‌نکه‌هه‌نانک.
- هه‌نه‌ته‌ش (باک.): پێش، ته‌ماده. ده‌نه‌ته‌شا ویدا: له‌ پێش ته‌میدا.
- هه‌نه‌ج‌اپ (زاخ.): ده‌نک.

هه‌نجێراو: جێراو، نه‌نجێراو، قیسه‌کراو.

هه‌نجێن: نه‌نجێن، جێن، جناندن.

هه‌نجیر: (لو) نه‌نجیر. دارێکه‌ به‌بهره‌که‌شی ده‌لێن — هه‌زیر، هه‌زیر، هه‌زیر، نانی — ی: (هه‌ورا) له‌پۆرت. (باک) خه‌روه. — ی وشک: سه‌وک، قووتکه. — ی باوا: مۆز. — ی کێوی: پۆک.

هه‌نهد: هه‌نهد، به‌، چهندان، نه‌خت. (باک) نه‌قچهند، نه‌وچهند. له‌گه‌ڵ — یش: دگه‌ڵ قی چهندی، دگه‌ڵ قی هندی. به — گرتن: به‌گرتن زانی. (باک) دان سه‌ر. — ئ: نه‌ختی، گه‌ردی، که‌می.

هه‌نهدوان: ده‌روه، لاوه.

هه‌نهدوه (باک): نه‌ندازه.

هه‌نهدسه: نه‌ندازه.

هه‌نهده (باک): به‌ندی.

هه‌نهدیی: چاوچنۆکی، چاوبرسی.

هه‌نهدریشه: (هه‌ورا) نه‌ندریشه، گه‌یه‌که‌ په‌لکی سه‌ سووه‌ وه‌کو که‌وه‌ری وایه‌ ده‌خوێ و بۆنی خۆشه‌.

هه‌نهدرێن: سه‌ییه‌مین کێری کوردستانی عێراقییه‌ له‌ به‌ندیده‌ له‌ پۆزه‌ له‌اتی ره‌واندزییه‌.

هه‌نهدرینه: گه‌یه‌که‌ شه‌یره‌که‌ی ده‌بیته‌ لاستیک.

هه‌نهدک (باک): که‌می، هه‌ندیک، هه‌ندیک.

هه‌نهدوو: (شن، مه‌ک، ره‌وا، خۆ). دۆم (تیره‌یه‌که‌).

هه‌ندی: هه‌ندیک.

هه‌ندی: به‌، چهند.

هه‌ندیگاو: (خۆ، ره‌وا): نه‌یستا، وه‌ستا، مه‌که‌، هه‌نوکه‌. (ره‌وا) هه‌ندیگایی.

هه‌ندیگایی (ره‌وا): نه‌یستا.

هه‌نگ: مه‌شه‌نگ، مه‌شه‌هه‌نگه‌. هه‌نگی و لاخان له‌کاتی قه‌ڵه‌بوونیده‌: هه‌نگ.

هه‌نگه‌فی: نه‌یستا.

هه‌نگه‌فت: (خۆ): نه‌نگاو.

هه‌نگام (هه‌ورا): هه‌نگاو.

هه‌نگامه‌: گۆنگه‌ل، هه‌ل، هه‌لان، سه‌ره‌ات، کۆلاو، کاره‌سات، پووشه‌، نه‌گه‌ته‌، پووداو، به‌سه‌ره‌ات، پووشه‌ و قۆرشه‌. (باک) بۆیلات، بوونه‌بوون.

هه‌نگاو: شه‌قار، شاقار، گاو، هه‌نگام، لۆق. (که‌) نه‌نگاو. (زا) پێنگاڤ، پێنگاو.

هه‌نگاوین: نه‌نگاو.

هه‌نگاوێ: نه‌یستا.

هه‌نگه‌چینه، هه‌نگه‌موچنه (هه‌ورا): هه‌نگه‌خۆره‌، مه‌شه‌ خۆره‌. به‌لنده‌یه‌کی سه‌وزی دندوک درێژه‌ ده‌نگی نه‌یجگار ناخۆشه‌ و بۆزه‌، به‌قه‌ده‌ قه‌تییه‌ فره‌خه‌ هه‌نگان ده‌خوا.

هه‌نگه‌خۆره‌: (هه‌ورا) هه‌نگه‌چینه، مه‌رو، مه‌ریکانه‌. به‌لنده‌یه‌کی چکۆله‌یه‌ هه‌نگان ده‌خوا. جووره‌ که‌مه‌یکه‌ له‌نێو خه‌لیفیدا په‌یدا ده‌بی و فره‌خه‌ هه‌نگان ده‌خوا.

هه‌نگه‌مۆن (هه‌ورا): دارێکه‌ که‌تیره‌ی له‌ په‌یدا ده‌بی. گوته‌.

هه‌نگه‌خانه: خه‌یف.

هه‌نگه‌کان: به‌لێدان که‌وته‌سه‌ری. هه‌لگه‌پان، ده‌وله‌مه‌ندبوون.

هه‌نگه‌قین: به‌وانه‌، هه‌نگوین.

هه‌نگه‌گه‌ل: خه‌لکه‌، قوڵف، قه‌لف. (هه‌ورا) ده‌سه‌. (باک) چه‌په‌ل، چه‌مه‌یل، چه‌مه‌ل. ده‌سکی دیزه‌ و گۆزه‌ و وانه‌یه‌.

هه‌نگه‌گه‌شه‌له‌: (هه‌ورا) نه‌یسته‌ شه‌له‌، په‌ی په‌ی یانی (گه‌مه‌یه‌که‌ له‌سه‌ر لا‌تیک ده‌پۆن)، چه‌وزه‌که‌.

هه‌نگه‌گوان (هه‌ورا): گه‌یه‌که‌ وه‌کو (یه‌لنژ) ی ترکی وایه‌. نه‌نگوان. (شن) گوان، گووران.

هه‌نگه‌گوو: نه‌نگه‌پوور، گوورار، گوورار.

هه‌نگو: نه‌یه‌.

هه‌نگو (شکا): نه‌یواره‌، هه‌یواره‌.

هه‌نگووتن: نه‌نگاو، نه‌نگاو، پێکان.

هه‌نگوو (هه‌ورا): ترێ.

هه‌نگوووه (باک، نه‌ه): به‌جووره‌، به‌چه‌شه‌نه‌، به‌وته‌ره‌زه‌. (که‌ره‌جنه‌).

هه‌نگووژو (هه‌ورا): چه‌یه‌، چه‌ری.

هه‌نگوین: هه‌نگه‌قین، کاریت، کۆته‌فر، هه‌نگه‌ف، هه‌نگه‌ف.

هه‌نگه‌ (ره‌وا، هه‌ورا): نه‌وده‌می.

هه‌نگه‌پووران: نه‌نگاو، نه‌نگاو.

هه‌نگه‌قینی (ره‌وا): نه‌وده‌می، هندی.

هه‌نوان: په‌نا، په‌سیو، چه‌یگه‌یه‌کیشه‌، که‌باران و به‌فر و به‌ نه‌یگه‌رتسه‌ره‌، هه‌نن، هه‌نن، شه‌لان.

هه‌نووه‌که‌: نه‌یستا.

هه‌نوون (ره‌وا): هه‌نن.

هه‌نوین: هه‌نوان. (ره‌وا) هه‌نن. له‌ش: به‌پۆنی چه‌مرکردن. ده‌ست له‌ خه‌شت و سه‌وونه‌ و ده‌ست په‌یدا مه‌الین.

هه‌نی (که‌): هه‌ندیک.

هه‌نی: هه‌نیه‌. (سن، هه‌ورا) شه‌وتی. (باک) نه‌یچاوان. (زا) هه‌ی، هه‌و په‌یاری هه‌ی. (هه‌ورا) هه‌یشتا.

هه‌نیه (مه‌ک) نه‌یچاوان، شه‌وتی. به‌ین زوڵف و قه‌راخی سه‌وی سه‌ری ژنان ده‌لێن هه‌نی. — هه‌لگه‌رتن: پوورگرتن. (باک) به‌مه‌روانییک. گه‌نده‌ تووکی نه‌یچاوان و پوومه‌ت هه‌لگه‌ندن.

هه‌نیسه‌: هه‌نسک، نه‌سکه‌. (باک) نه‌سکۆک، نه‌سک. نه‌و هه‌ناسه‌ قوولانه‌یه‌، که‌ له‌کاتی و له‌ دوا‌ی گه‌ریانی دا هه‌لده‌ که‌یشتی.

هه‌نیشک: نه‌نیشک.

هه‌نین: هه‌نوان. نه‌یشت و به‌ده‌ن — به‌پۆنی یا به‌ هه‌نگه‌ری.

هه‌و: قازانج، هه‌و، هه‌م، هه‌و، نه‌و. هه‌مه‌شاری: هه‌وشاری. به‌نیشاندانی چت یا مه‌ر یا گه‌یانه‌به‌ری سه‌ی په‌مه‌، که‌ نه‌دیو یا نه‌ما ده‌بی: نه‌وه‌ هه‌وه‌.

نه‌وه‌ هه‌وه‌و. که‌م، هه‌وا، (که‌ه)، پۆژ. نه‌یش، ده‌رد، ژان. نه‌وسان و نه‌وه‌ هه‌وه‌و.

(باک.) مانگی چاره. — شیو خواریه: مانگ په‌نای گرتروه. مانگی ناسمانی. مانگی (۳۰) پۆژییه.

هه‌میشی: مانگی (سالا هه‌میشی ده پۆ کیمترین ژ سالتین دن.) *

هه‌میشی: خۆش‌میرستی، دڵداری.

هه‌میکه‌ل: پدیکەر، کۆتەل.

هه‌مینه: هه‌ینی.

هه‌میکه‌ل

هه‌مینه هه‌مینه (پۆژ): پۆ سهرزەنشتی نمو کسه دهرتێ، که

درێژ دادری و چینه درێژی ده‌کات و اتا: بیه‌روه و هه‌ینده‌ی درێژ به‌ی مه‌ده.

هه‌مینۆک (خۆ): نینۆک.

هه‌مینێ (هه‌وا، هه‌و): نه‌وده‌می.

هه‌مینێ: پۆژی هه‌ینی. دینێ. (پۆتا.) نین. (ژه‌.) نین، دین، نه‌ینی.

(باد.) هینی. هه‌فته. نیوی نیرینانیشه.

هه‌میوسوو: مانگی ناسمانی. هه‌وی به‌مانگی (۳۰) پۆژی ده‌لتین.

هه‌میوان: هه‌یوانی پیتش باله‌خانان. به‌ریانک، تارمه، دووبانکۆک.

(باک.) برایی. (هه‌ورا، باک.) نه‌یوان، نیوان. (هه‌.) بیلایی، لیوان.

تالار، تەلار.

هه‌میوی: مانگیک. (پۆ مهبستی ماوه).

هه‌میها: ده‌یها، هاها، ناها، له و اقاماندا به‌کاردی. پۆ ناوۆتنی یه‌ک سمان

به‌کاردی.

هه‌میهاوار: نای وای، نه‌یداد، وه‌یداد، نه‌یهاوار.

هه‌میهای: پیاچ.

هه‌میهایه: وێده‌چی، ده‌بی، کور.

هه‌میها: کوریه‌چی، پۆ ناوۆتنی یه‌کسمانه و ده‌نگدانیه‌نه. (که.) پۆ گل

دانمهری بزنان به‌کار ده‌بری.

هه‌میهای: هه‌ی حه‌ی، به‌ به‌ به‌ پیاچ.

هه‌میها: (خۆ) هه‌میها. (هه‌و.) هه‌میها هه‌میها، نایه‌و، له توپه‌ی

هایه‌و.

هه‌میها: (له‌ک، باک.) سهرتاوسی.

هه‌میها: هه‌میها، نایه‌و، نایه‌و، (واتا ژۆر ژۆر دور و نه‌یونیه‌).

هه‌تاف (باد.): هه‌تا، پۆژ.

هه‌تد: هه‌تد: هه‌تداری.

هه‌جال (باک.): په‌رده.

هه‌جکار (باک.): بیه‌باری سوور.

هه‌دام (باک.): هه‌ل‌کردن، کشان، لا.

هه‌ر (باک.): نێره.

هه‌را (باک.): سهردار، سهرۆک.

هه‌رانلن: شکان، وردکردن.

هه‌ره (باک.): نێره.

هه‌ره (باله، ده‌ه، ده‌ه): پۆ ناوۆتنی مه‌پان به‌کار ده‌بری. کسه‌ه.

هه‌ره‌هان (باک.): پووخان.

هه‌ره‌هین (باک.): پووخانن.

هه‌ره هه‌وه (باله): پۆ کێژانه‌وی مه‌پان به‌کار ده‌یمن.

هه‌رمه‌نه: هاووزی، کار یا بیه‌ر کردنه‌وی پێچمه‌وانه‌ی که‌مپێک. *

هه‌رج (نامی، باک.): ورج.

هه‌رجه‌ل (باک.): ده‌نگی شوومی.

هه‌رجکی (باک.): نالایق، ناشیاو، لێنه‌هاتوو.

هه‌رس: هه‌رس، ورج.

هه‌رئس: هه‌مرو.

هه‌رمز (باک.): هه‌رمز، خودا.

هه‌رمزک (باک.): قاییکێ کوردیه‌ه.

هه‌رمزگان (باک.): مزگوت.

هه‌رمزین (باک.): که‌یشتی میوه، نه‌پانن، چریکانن.

هه‌رمی (باک، باد.): هه‌رجی.

هه‌ره‌پ (ده‌ه): پۆ پاره‌ستانن و نارامی یه‌کسمان و مه‌پانه.

هه‌ری (هه‌ر، باک.): نایا، نه‌ری.

هه‌ریز (فه‌): فریزوو.

هه‌ری (باک.): زه‌ره‌ی نێستری.

هه‌ری (یه، باک، هه‌ر): خوری.

هه‌ری (باک.): قوماش له‌ خوری.

هه‌ریشک (باد.): میوانی چێشت، دۆ ساواری خره‌ و شکی ده‌کمه‌وه.

هه‌راوه: ناستیکه‌ چتی گرانی به‌ی بلند ده‌کری

هه‌ر (باد.): به‌یر، یاد.

هه‌ریوان (باک.): مانگی شهممی زایینی، له‌ بیست و یه‌که‌می

مانگی بانمه‌په‌ره تا سی و یه‌که‌می جۆزه‌ردان. داری خه‌یزه‌ران. (باک.)

— ی: جووره هه‌رمیه‌که‌ه.

هه‌زان (باک.): جولا، بزوتن.

هه‌زانلن (باک.): هه‌زانن، جولا‌نن.

هه‌زمار (باک.): هه‌زمار.

هه‌زمارقن (باک.): هه‌زماردن.

هه‌زیان (زا، زێ، هه‌ر): هه‌نجیر.

هه‌زیر (باد.): هه‌نجیر.

هه‌هه (باله): پۆ لێخوڕینی مه‌پان به‌کار ده‌یمن. (که.) کسه، قش.

هه‌ه (باک.): هه‌ه، بێداری. بێ: (باد.) بێ هه‌ه. بێ: ی، بێ

هه‌ه.

هه‌هه‌ه: چاو‌قوچین، لی‌ بوور، به‌خشهر، چشم‌پۆش.

هه‌هه‌قن (باک.): قووت دان، پۆهه‌شتن.

هه‌هه‌ر (باک.): هه‌هه‌ر.

هه‌هه‌ر (باد.): هه‌هه‌ر.

هه‌هه‌قن (باک.): هه‌هه‌قن.

هه‌هه‌هه‌کری (باک.): دۆ کراوه‌ه، سنگ‌فراوان.

هه‌هه‌ه: ووشک.

هه‌رمزگان

هشکەبەر (باک): خانوو بەره‌یه‌که به ووشکە بەردان دروست کرابێ.

هشکەئی (باک): دەمی، کاتی، ناشی: ناشی کاتی و کەم ناو.

هشکەسایی (باک): هەوای سارد و پوون.

هشکەمرە (باک): پووێتی زێڕ یا زیو.

هشکەنگ (باک): تیغلیج، دەردێکە بگاتە هەر جێگایەکی لەشی، بێ هەستی دەکات.

هشکۆور (باک): قوول.

هشکۆکە (باک): هەرمی کێویڵکە.

هش هس (کە): حەلەلەلە (بۆبە شەڕدانی سەگان بەکار دێ).

هشیار (فە، باک): هۆشیار، وشیار.

هەبەرەن (باک): پرووێروو.

هەبێز (باک): نامیز. — کەن: لەنامیزکردن.

هەمەم (باک): وەرەم، هەلەماسو.

هەهەتەن (باک): هەلاتن.

هەلەرتەندن (باک): دراندن، فراندن.

هەلەری (باک): هەلەری (باک).

هەلەکاندن (باک): قەلەشاندن، پارچە پارچەکردن.

هەلەکین (باک): پارچەبوون.

هەلەسارتن (باک): هەلەساردن.

هەلچاندن (باک): جوون، جووین.

هەلچەندن (باک): تەکاندن، خاوێن کردنەو بەتەکاندن.

هەلچەین (باک): پاجەین، هەلچەن، ترسان.

هەلچەکاندن (باک): تێکەڵاوەکردن.

هەلچەندن (باک): هەلچەن، بادان. کەلەکەکردن لەسەر یەکتەری بێبەندی.*

هەلچین (باک): هەلچەن، بادان.

هەلەقەندن: پارچە پارچەکردن، هەلەقەن.

هەلەقەین (باک): هەلەقە، پارچە پارچەبوون.

هەلدان (باک): هەلدە، هەلدان، بێندکردن.

هەلەستاندن (باک): هەلەستاندن، وەناگا هێتان، نامادەکردن.

هەلەستە (باک): نامادەیه.

هەلەستن (باک): نامادەبوون.

هەلەقەندن: لا بردن، سێنەو. (باک) دراندن.

هەلەقەستن (باک): هەلەقەستن، قەلەمبازدان.

هەلەقەین (باک): دران، لێ فرێدان.

هەلفراندن (باک): هەلفراندن.

هەلکەوشتن (باک): گۆزین، گۆزتنەو.

هەلفرین (باک): هەلفرین.

هەلکەتن (باک): چوونەسەر، هەلکەوتن.

هەلکەهەلکە (باک): هەلکەهەلکە، تەنگەنەفەس.

هەلکۆن (باک): هەلکە: — لەرێشە هەلەقەندن، رێشەکەن کردن.

هەلکشان (باک): هەلکشان.

هەلکشاندن (باک): هەلکیشان.

هەلگفتن (باک): شۆڕش و یاخی بوون، سەرکێشی کردن، بێندکردن.

هەلگەرفاندن (باک): نیو، نۆبەت گرتن.

هەلگەوشتن (باک): گۆزتنەو، گۆزین، هەلگەوتە.

هەلگرتن (باک): هەلگرتن، هەلگرتن.

هەلم (باک): هەلم، دەرەوێ یەتی.

هەلمەشتن (باک): هەلکەردنی قوول و شمشیران.

هەلمەین (باک): دەست لێدان.

هەلمەشتن (باک): هەلکەردنی قوول.

هەلەندن (باک): بێندکردن.

هەلەنگەین (باک): پێ هەلکەوتن.

هەلۆن: هەلۆن.

هەلووس: لووس.

هەلوو (باد): لووس، (باک) هەلووس.

هەلوەشاندن: وێرانکردن، فرێدان، خراپکردن.

هەلەتەن (باک): هەلاتن، بێندبوون.

هەلەلەندن (باک): بێهەلەن، دراندن، پارچەکردن، بەکاربردن.

هەلەلۆک (باک): دارە.

هەلەلین (باک): دران، بەکاربردن.

هەلی (باک): زان لە کاتیکی باشدا (بۆنازالاتن).

هەمی: هەمرو، گشت.

هەن (باک): هەنگو، نیو، هێندیک. هەن جار: هێندیک جار. (فە) هە، ئی.

هەنار (باک): هەنار.

هەنارت (باک): ناردن.

هەنارک (باک): کۆلمە، خێ، کورە.

هەناری (باک): گەروو گیران لە گریان دا.

هەناری (باک): هەنار، زگ.

هەنە (باک): خەنە.

هەنەر (باد): هەنەر.

هەنەر (باک): پرووێروو.

هەنەبکی (باک): جوورە دار هەرمەیه‌کە.

هەنجان (باک): گۆلدان، ئینجانە.

هەنجانە (فە): مەنجەل.

هەنجەندن (کە): ئەنجەن.

هەنجەندن (باک): تالووکەکردن، رێک کووشتن.

هەنجوین: هەنجەن، ئەنجەن، وەنجوونەکردن.*

هەند (باک): هەند، هەندیک. — ی گەورە، — ی پەش، — ی زەر، کن، لا.

هەنجانە

ھىندە: ھىندە، بەقەدەر.

ھىندەك (باک.): كەمىيەك. — كىرەن: كەم كىرەن. — بىيۇن: كەم بىيۇن.

ھىندى (باک.): ئىۋدەمى، ئىۋرەختى، ھىنگىنى.

ھىنك (باک.): ھىندىيەك، چەندىيەك. فېتىك.

ھىنگا (باک.): ھىندىيەك.

ھىنگى (باک.): نەختى، بەشىيەككى زۆر كەم لە چىيەك.

ھىنگ (باد.): ئىنگۇ، ئىيە. (باک.) ئىيۇن، ئاۋچە. (كە.) فم. — كىرەن:

فم كىرەن، چىلم فېرەن.

ھىنگا (باد.): ۋەختى، دەمى، كاتى.

ھىنگاقت (باک.): لەپاشان، لەۋ دەمى دا، ئىۋ دەمى.

ھىنگاقت (باک.): بېنىكىشە، ئىنگاۋتن.

ھىنگاقتى (باک.): ھىنگاقت، ئىۋ دەمى.

ھىنگاقتى (باک.): ھەلگىرتى.

ھىنگاقتى (باک.): ھىنگاۋتن.

ھىنگاقتى (باک.): ھىنگاۋتنى.

ھىنگاقتى (باک.): تىۋوش بىيۇن، ھەلگىۋتن، ھىنگاۋتن.

ھىنگ و دەنگ (باک.): دەبەدە.

ھىنگو دىنگ (باک.): شىكۇ.

ھىنگوۋى (باک.): پىۋونىكى دىۋى ئاۋبىيۇنى پۇژ. سەر لەنىۋارە تا نىۋە شىۋى.

ھىنگوۋا (چى.): ھىنگى ۋاڭخە.

ھىنگوۋىتەك (باک.): ئىنگوۋىتەلەي دىۋومانى.

ھىنگوۋىتەل (باک.): ئىنگوۋىتەلەي، ھىنگوۋىسەك.

ھىنگى (باک.): ئىۋ دەمى.

ھىنگى (باک.): ھىنگى، ئىۋ دەمى.

ھىنگىستەك

ھۇ: (باد.) نەگەر. بەرپىگەي، بەرپىي. بۇ پراگرتىنى ۋاڭخى بەررە بەكار

دەپرى. يە. (مەك.) ھۇ (بۇ بىلىك كىرەن بەكار دى). — بابە: ئۆبابە.

سەر: ھۇ بۇ دىتەنە: سەر بۇدەنە. دەستاتۇژ، دۇز، بۇنە، مايە، تىۋر،

سۈپەك، ئاۋەندى، (ھىۋرا.) ئاۋەنى، پىۋ، سۈنە. بە: (باک.) بە،

بەر، بەمۇ ئىۋە. لەبەر تۇ: بەرتۇ. بە: لەۋرا، زۋى، لەۋ. قازانچ،

سۈد، ماف دانە، ھىۋ. (شا.) قىبراغ، بۇنە، مايە، پىۋىستى،

نەخۇشى. (باک.) ھۇ. — بىيۇن: ھىن بىيۇن، ئاۋا، ۋەھا، ھۇتۇ.

ھۇڭش (ھىۋ.): چۇش، ئۇش. بۇ پراۋەستاندىكى كەر و ئىستىرانە.

ھۇبۇ (ھىۋ.): بابە، برام (لەنخاقتى دا).

ھۇبە: دەستە پەشمالىيەك. (باک.) ئوب، ئوبە. (ھىۋ.) زۇپە، زۇمە،

زۇوم، كىۋەنەك.

ھۇپ (پۇژ، كە، ھىۋ.): پراۋەستە.

ھۇپن: خىن، ئىستىۋور دىۋىزى لاق.

ھۇپەۋىك (را.): پەپىۋىسەلمەنەك.

ھۇت (دەر.): ۋاق. — بىيۇن: سەر سۈۋىمان.

ھۇتەك: ھۇلمان.

ھۇتۇ: ئەۋا، ئاۋا، ۋا، بىۋجۈرە، بىۋچەشە، ئىۋتۇ.

ھۇتۇيى: ئىۋتۇيى.

ھۇجە (ئەردە.): دۇخىن.

ھۇجەنەكىش: دار دۇخىن.*

ھۇجە (كە.): ۋشەيەكە جۇتېران لەكاتى جوت دا بەكارى دەبەن.

ھۇج (باک.): دەرەكى چىكۇلە.

ھۇد (باک.): ھاون، ئاونەك، دەسكارەك.

ھۇدەر (باک.): گىيايەكە پىۋەلەدەچى.

ھۇدەنەۋە: ۋەفابىيۇن، قازانچ پىيگەپاندەنەۋە، تۇلەدانەۋە چاكە، دفتان.

ھۇدەنەۋە: بادانەۋە جوتە لە دىۋى خەتى جوت. (كەپاندەۋە جوت).

ھۇدەنەۋە (نامى.): دەستى پىيگەدەۋە.

ھۇدە: چاۋە، ژۋور، دىۋ.

ھۇدەج (باک.): كايەكە بىۋىرپىي ۋاڭخەن دادەكەرى.

ھۇر ئىستەي (ھىۋرا.): ھەلستان.

ھۇر: (فە.) ھىۋر. (جا.) تىپ. ھاللى جەۋالى. (خۇ.) ھۇش. لە —

چىۋن: لەمۇش چىۋن. (شەبە.) خىۋن. (باک.) بالندەيەكە. قىابىلى

ھەلۋاندەن كىرەنە تۇز و پان كىرەن. جەۋى. — كىرەن: زۇر پىيگەپاندەن، زۇر

لەي پەيداكىرەن.

ھۇر: جەۋالى زۇر گەۋرە.

ھۇرەمان (ھىۋرا.): ھىۋىر ھەلەن.

ھۇرە: سىگىيەكى دارىكى تىۋ و كىرەن و چىكۇلەيە لەدارى بى دەقەلەشىرى.

(شا.) پىۋاز. (كۇ.) زەمۇمە. (بار.) سىپىنە. (جا.) شارە. گۇرانييەكە.

(خۇ.) پۇز، غىرەت، كەپەرات، دەمار. بى — بى: بى غىرەت. (ھىۋ.)

مىرازىكى تەۋنى يە.

ھۇرەي (ھىۋرا.): ھەلپەپىن.

ھۇرە: سەپىر، سەمەرە، دىۋىستىۋىكى سەپىر.

ھۇرەۋەت (كە، پۇژ.): لەۋەلەۋى. (پراگرتىنى ئاقۇلاۋ ناپىك).

ھۇرەۋەت.

ھۇر خىلىسكىي (ھىۋرا.): ھەلخىلىسكىان.

ھۇر داراي (ھىۋرا.): ھەلەدان، بۇ ئالەۋ خىرەت و چىتى تر.

ھۇرەۋە: ئوردو، لەشكىرگا، (ھ.) ھۇردى.

ھۇرەۋە: لەشكىرگا.

ھۇردى (ھ.): ھۇردو، لەشكىر.

ھۇر تىۋىسكىي (ھىۋرا.): كىۋرۇم ھەلەن.

ھۇر تىۋىسكىي (ھىۋرا.): كىۋرۇم ھەلەن.

ھۇرزان (ھىۋرا.): ھىستان، ھەلستان.

ھۇرە (ھىۋرا.): ھىستە، ھەلستە.

ھۇرەد (ھىۋرا.): ھىستە.

ھۇر زەي، ھۇر زەي (ھىۋرا.): ھىستاندىن.

ھۇرستەي (ھىۋرا.): ھىستان.

ھۆرش ھۆرىنى (ھمورا.): ھەلقوراندن.

ھۆرشىن (ھمورا.): ھەلقورونى چىشى.

ھۆرك: (باد.) وورد.

ھۆركزان (ھمورا.): ھەلقزاندىن.

ھۆركگە: يانە، باخچە مىللى، ئەنجۈمەن، ھەقچقان.

ھۆركگران (ھمورا.): ئايىسان، داكىرسان.

ھۆرگرتەي (ھمورا.): ھەلقگرتن، ۋەرگرتن.

ھۆرگىلاي (ھمورا.): ۋەرگەپران.

ھۆرگىلەۋەن (ھمورا.): بەگەپتە.

ھۆرگىلەي (ھمورا.): ۋەرگەپران.

ھۆرم (شەبە.): خەن.

ھۆرمىز: پەرچىس، بەرۋ. ئەستىيەرى مىشتەرى يە. نىيىرى كىرى

نەرشىرەۋانى كىرى يەمەنى يە. نىيىرى يەكەمىن ۋۆزە لەمەسۋو مانگىكى

ۋۆزى (شەبە.): دا.

ھۆرمىزگان: مەزگەت.

ھۆرمىس: فرمىسك.

ھۆرمىسك (دەر.): فرمىسك.

ھۆرن: گۆمىكە لە نىيە دەشت يا كىيۋاندا، كە ۋۆر قىۋەل بى و ئاۋى لەبەرى

بىرو يا نا، بەلەن ئابى ۋىشك بى.

ھۆرن: خوتىند.

ھۆر ۋەزىن: بى ھەلقورون. بە دار و دىۋاردا چۈنە سەرۋە.

ھۆرۋىگىلاي (ھمورا.): ۋەرگىران.

ھۆرۋىزان (ھمورا.): زەن، كۆن. (ھەستان.

ھۆرۋىزاي (ھمورا.): ھەلىستان.

ھۆرۋىزاي (ھمورا.): ھەلىستاندىن.

ھۆرۋىشە (ھمورا.): پىرى.

ھۆرىن: دەنگ، گرەم. — ئەرۋا: گرەمى ھەمورى.

ھۆرىنە (لەك.): شوتىنىكى تايىتە يە بۆۋوردە

ناۋالان، كە نەخۇش بى يا بى تاقەت بى.

ھۆز: نەتمە. ھۆزە، ئىل، خىل، خىل. (پاك.) خەراج، خىلەسات،

كۆچەر، پەرەند، خانەۋادە، فامىلە. (ۋۆز.) دى، گوند.

ھۆزاقشان (باد.): بىۋىژ، ھەستىيار.

ھۆزەبانە (خۆ.): گۆزەبانە.

ھۆزەۋ (سەر، مەك.): گىياپەكە.

ھۆزىقتى: پەگەزىقتى، خىلەكى.

ھۆزان (خۆ، كۆ.): مەشق، بىزۋىنە ۋە جۈلان.

ھۆزانەۋە: بىزۋىنەۋە.

ھۆزاندىن (خۆ.): مەشق كىردن، بىزۋاندىن.

ھۆزانگە: شوتىنى مەشق كىردن.

ھۆسە (بال.): ھەم ۋەكۋو.

ھۆستەي (ھمورا.): ھەلىستان.

ھۆستۈن: ئەستۈندەي خىتەت و چادرانە.

ھۆسەن: سىۋانە، سىۋانەۋە.

ھۆش: جۇش، ش. زىرەكى. ھۆز. ۋە — ھاتىنەۋە: ۋەخۇ ھاتىنەۋە. بى —

بىۋىن: لە خۇجۋىن. (پاك.) ئارىش. مەنە، زى، ھىش، بىر، ژىرى. (پاك.)

بۆز. بىزىكە تۈۋىكى پەش و خالخال بى. بۆ پراۋەستاندىكى كەربەكاردى.

ھۆشە (جا.): ھىشۋو. گۆلەگەم.

ھۆشەنگ: زانا، زىرەك، پەند. نىيىرى پىۋانە. مەندال ۋەردو.

ھۆشەپ: ھىشەپ.

ھۆشدار: تىگەبىشتو، زىرەك، زىرەك. بە ھۆش، ھۆشەند. ۋەردو ۋىيا.

(پاك.) ئارىشەن. بىرەۋەر. نىيىرى پىۋانە.

ھۆشدارى: بىرەۋەرى.

ھۆشيار: بىرەۋەر. — ي: ئاگادارى.

ھۆشىنە: بىرەۋەخەر.

ھۆش (پاك.): كىيى. دىنەبى. چاۋسەخت.

ھۆشاندن: دەنگى گامىشى يە. پشانەۋە.

ھۆشە (ھمورا.): دەنگى گامىشى، خۇق. سەنگىكە بۆشت كىشان.*

(مەك.) دەنگى كەل و گامىشى يە.

ھۆك (كە.) جەنە. (سەن.) ئارەۋو. (پاك.) كاكەشان، پىگى

كاكىشان لە ناسمانى دا.

ھۆكەرەۋىۋىن (فە.): فىزىۋىن.

ھۆكەر (پاك.): ۋىكەخەر.

ھۆكەل (تەلە.): ھەلقەۋىتو.

ھۆكەدار (كە.): ۋاۋى، بەرۋاۋى، ئاۋەۋو.

ھۆكۈرە (فە.): فىزىۋىن.

ھۆكەۋەك (پاك.): بالەندەپەكە.

ھۆكى: تۆلە، نىيىرى، كە ۋۆر دەۋرى مېۋە دەدا.*

ھۆگ (پاك.): نەرخدار.

ھۆگان: جىگەپەكە جۈۋى لى دەگىرەتەۋە. سەدە. دە لات. گاۋەخان.

سەردىر، سەرمەز. گاكىرەۋە.

ھۆگە: دىخۋىن، ھۆجەنە.*

ھۆگەچ (شكا، پاك.): بىرەنى خەسۋى سى سالانە. بىران.

ھۆگەگ (پاك.): تۆپ، گۈلەي دار.

ھۆگەر: تۆگەر، ھاۋال، بىرادەر، دەستەمەق. — بىۋىن: پاهاتن، پام بىۋىن. —

ي: تۆگىرى.

ھۆگەرنەگەۋو: نامۇ، نەبان.

ھۆگەرچ (پاك.): بىرەنى دوسالانەپە. شەك.

ھۆل (پاك.): گىرەك. دىرەخان. (ھمورا.) گەۋى، گەلەخان. خۆكە، ھەل،

ئاغەل، ئاخەل، كۆش، پەشتىر، گۆم. (نەردە.) نەگەت. تەۋىلەي مالاتى

ۋەرد (مەپ و بىز). (پاك.) گۆي مەيدانى و گۆي گۆيىنى. قەلەمەنداز. —

ھۆزىشە

هروشه گم

هوشهك: گۆپ ههلكن.

هوشهكه: خۆ ههلكتش.

هوشهكهگم: گۆله گم.

هوشی (باك.): هیشوو.

هوشیار: وشیار.

هوشه هوش (باك.): هاشه هاش و سچولانی شه پۆلان.

هوشه (پۆژ.): مهس له نهمدامی شهرمی نافره تانه. (كه.)

كۆمهلیك، دهسته ییك. (موك.) خوله، پهشولا خێكه زۆر قهلهمویی و

غروری. (باك.) بوغ، گابووغ.

هوشه (ههرا.) بروه، مهله.

هوشك (باك.): بالنده پهكه.

هوشو: ترووسكه دار.

هوشو: ههلو، كۆز، نێره تال، به تال.

هوشه (ههرا.) بروتش.

هوشو (باك.): نیگهرا، ترسه نوک.

هوشو: دارێكه به بهره كەشی هه — دهلێن، ههروو. — ی كێوی: هولوو

ترشك. (ههرا.) پڕۆ، ههپۆ. (هۆ.) مزو. (هسته.

هوشو (باك.): زۆر گورج.

هوشو: هسته. (باك.) هوشوو. — كردن: مشت و مال كردن.

هوشو ترشك (باك.): هولووی كێوی.

هوشووس (باك.): تروسكه دار، درهوشه.

هوشووكه (باك.): چهرخ لی وه رگێرد.

هوشووی (باك.): حوخلوی، سه رهپۆ.

هوشویمه (باك.): گۆله مێخه کی كێوی به.

هوشا (ههرا.): هیشتا.

هوشایی: مه پمه پشا. (باد.) بالباتی. بلووی. (دزه.) شاخ بیژی.

هوشه: كوپه.

هوشمید: ئومید، هیوا، هویا، تکا، دلپوونی. به: دلپوون. نا: —

دلسارد، دلسار، دلسورتاو. نا — بوون: دهست لی شوشتن، دهستی خوه

لی سارد بوونه. نا: — پووسار، پووسارد، كههپی.

هوشمیدهوار: به ناوات.*

هوشمین (باك.): كۆمهله، تیکم، توانمه.

هوشميو (سهر.): گیایه كه ده خورێ.

هوشون (باك.): ئیوه، ئهنگۆ. فیتك. (فه.) كهل. (پرچی هوشراوه ده.

هوشرا. (خوین.

هوشاو: خویناو، ناوی قاوومه.

هوشن (ههرا.): خوین ئهستین، خوین گر.

هوشنهر: کارزانی، هنر، زانست، زانیاری، جهههر. به: جهههردار،

به جهههر.

هوشنهرگه: هوشنهرخانه.

هوپره: — بوون، سهین، وپه. بای بههیره له دهمی گهرا یا سهرا ما دا

بیت. پهشبا. بۆ چیتیکش به کار دی، که به پهله و توند و تیزێ تیهه پێ.

وا پۆشت — ی هات. به گرمی باو ههرویش دهلێن، گیایه كه گه لایه کی

وه كر میكوكی وایه زۆر تاله.

هوپره: میگل. بۆ بهراز و ئیتر.

هوپره: وورد.

هوپره (فه.) ههرا.: ووده، بۆ دهغل و ههروو چیتیک. دهغلیكیشه گیره

کرابی، بهلان شه نه کرابی. تارم، تارمه. (جا.) میشووله. کسیتک

زۆر سه رنج بداته شت و زیره ک بی یی دهلێن: پیایکی هوروده. یا به

لهش بچوک بی هه رده لێن. —

هوپره فروش: وورده فروش، هورده واله فروش.

هوپره وات (باك.): خورده وات، ورده واله. هورده واله.

هوپره ی (ههرا.): هۆسته ی. (فه.) ووسان. هورزه: ههسته. (فه.)

ههلس.

هوپرک (باك.): پهولی ورده، پاره و دراوی ورد. (باك.) په ره، پاره،

زۆر چکۆله.

هوپرکه: ورتکه. منالی بچوک.

هوپرکه ته ی (ههرا.): ههلقه مند.

هوپرک موورک: ورتک و مرتک.

هوپرگ: ورك، زگ.

هوپرم (زه.): خوپه مه بارانه. بارانیكه زۆر بههیز بی و به خوپه مه

بیاری.

هوپرووزان: تی ووروکان.

هوپروژان (ههرا.): خرۆشان، تیوه روکان، (كه.) هۆژان.

هوپروژی (ههرا.): خرۆشین.

هوپرووش (دهر.): پرویش.

هوپرووژم: هیش.

هوشول: سوور ههول. مرۆی پهنگ سوور.

هوپرو موور (باك.): كهل و پهل و پید او یستی سه فخر و كۆچ كردن.

هوپروی: گیلی، گزیی، حوخلی، تۆلازی. (باك.) ئاوله ی چکۆله،

خرویره.

هوپرینه (ههرا.): ووپینه.

هوپره: زۆر بوونی جانمهراڤان یا کۆبوونه ریاڤان له شوینیکێ.

هوپره م: پۆلی مێروولان.

هوپرم: تهکان دان.*

هوپرووم: هیش، پهلامار، هاتنه سهر، شالۆ.

هوپسا (زا.): ئارا، وهکی، وهها، نهها.

هوپسه ری (ژا.): ههلسان.

هوستوون (دهر.): ئهستوونه.

هوس هوس (ههرا.): بۆ گێرانه ری مه ران به کار ده بری.

هوشه (تاو.): گپه کردن، خۆ هه لکیشان.

هونهرمه‌ند: کارزان، مه‌خلان، وریا، زیره‌ک، کارساز، پیش پیشه،
 په‌نگین، زال، جوهرمدار، (باک.) پالمیتر، جه‌چمه، ناخوه‌ند.
 (هورا.) هونهرمن. — ی (باک.): پالمیتری، ناخوه‌ندی.
 هووندا (باک.): ون، وندا.
 هوونلور (باک.): نیو، نار.
 هوونلور (باک.): لئناو دوپ.
 هوونک (باک.): فیتک.
 هوونگ (باک.): هون، نیو، ننگو.
 هووهه (که.): بۆ گپ‌اندنوه‌ی گا به‌کاردی. وۆحه.
 هویتنه (پۆژ.): خو.
 هویت (پۆژ.): نوشت، خوتن.
 هویت (پۆژ.): ووتن، ناخوتن، گوتن.
 هویت (دا.): ووتن، کوتن.
 هویر (پۆژ.): پۆژ، خۆر. — ناوا: پۆژناوا. خۆ هویرم وه‌ی وتم: خۆم پیم
 ووت.
 هویر (پۆژ.): بیر، یاد.
 هویرا (باک.): ورد، بیر.
 هویره (پۆژ.): ووره، هوره، زه‌هله، تاریشن.
 هویرلان (پۆژ.): بزرکردن، گوم کردن.
 هویرلیا: گوم.
 هویرلیان (پۆژ.): گوم بوون.
 هویرلیان: ون و ناوابوون.
 هی (هـو.) : بى، بیجگه. — لى: بى لى. هو پىاوى هی: هو
 پىاوى همنى. (شم.) هیدی. (باک.) هیشتا.
 هییکای (شوا.): هیدی، ئسپایی، لىسه‌خۆ.
 هیجی (جا.): خوازینی. — کار: خوازینی کار.
 هیجیو (جا.): خوازینی.
 هیجه: ته‌گه‌ی مامزو ماسی یه.
 هیجیو: خوازینی کردن.
 هیچ (باک.): ته‌گه. — بوون: به‌ته‌گه‌بوون (بۆ نا‌الان).
 هیجک: قۆل. (هوا، هـو، دزه.) زه‌نگوله. (کۆ.) قافکه. (بان،
 سق.) چه‌لمه. (ده‌ر.) چاکل. (باک.) پتیک (هینده‌ی به‌ دوو یا سى
 قامکان).
 هیچی (باک.): گراوی، هـوا، ته‌گه‌ی مالا‌تان.
 هیچی دی: چیت، چیدیکه، چی دی.
 هیئت (باک.): ران (ئى لىش).
 هیتم (باک.): ئستیره‌ی هیتمى، جه‌مسهری. ده‌غدان، مه‌گه‌نى
 ئزمین.
 هیئو (هـو.) : هه‌تیو.
 هیئو جه‌که (هـو.) : هه‌تیوچه.
 هیلم (خۆ، دزه.): دالغه. — گرتن.

هیندی: هپکایی، ئسپایی، لىسه‌خۆ. به‌کاوه‌خۆ. — بوون: هی، هینول،
 همدین، هه‌رین. نارام گرتن، جه‌مین، تىبتین. همدادان، سهروتن.
 پىاوى: — هیمن، گموشه‌ک. شینه، هیواش، (باک.) بى پیتن.
 هیندی: وار واره، لىسه‌خۆ.
 هینک، کیتل، بى میتشک، گیت، حۆل، ده‌بنگ، خوتی، په‌تیاره، گیت و ویت،
 وپ. — بۆ نیرانه. — ی بۆمى یان له‌ دوواندندا. — ی: گیت، ده‌بنگی،
 وپی، سهرسامی.
 هینان (باک.): هاپان.
 هیواندن (هـو.) : باک.): باپاندن، ده‌نگی بز و کاریلانه.
 هیواندن: گوتن.
 هیله (باک.): میزه. — کردن: میزه‌کردن، تماشا کردن.
 هیله‌ق (پۆژ.): هستان و ره‌ق بوونی ئندامی شهرمی مرۆیان. په‌پ.
 هینقن (باک.): به‌په‌په، هاپن.
 هیلدی (باک.): ده‌ستار.
 هیلرست: هیلرست، هیلر. (باک.) عه‌ره‌ر (جووره‌ داریکه).
 هیلش: شالار، نیرش، گمارو، په‌هین، دوکووم، ههرشم، هاتنه‌سهر،
 هوروروم، پیدادان، پیداکیشان، په‌لامار.
 هیلش به‌گه‌ل: په‌ش بگير.
 هیلش برون: لى پابوون. حمبارووی دان، په‌لاماردان.
 هیلک (ده‌ر.): ده‌سته‌بهر، به‌رديکه پر به‌ده‌ستی بى یا توژی گموره‌تر.
 هیلر (خۆ، هـو.) : به‌خت، هات، به‌رو.
 هیلرگ (باک.): به‌رزی زه‌وی وه‌کو گۆی مەمک لىمه‌ر قەدی کیتوان.
 هیلرهال (سور.): (هـو.) هیلر، قاپ و قاچاخ، ئاسنجاو.
 هیلرنگ (باک.): هیلگ.
 هیلرۆ: گولیکى هه‌مه‌په‌نگه و بى بۆنى کموی و کیتوانی یه.
 هیلرۆنک (باک.): هیلرۆن، هیلکه و پۆن.
 هیلرۆ (هورا.): دوتی. (باک.) بى گونا، بى کم و کوپی.
 هیلرین: هاپن.
 هیلر: لىشکرگا، لىشکرخانه، سوپاگه، سوپاخانه. (دزه، خۆ.) شنگ.
 (باد.) خو. (باک.) نەمیا، به‌ر، (شن.) شەنگ. (پۆژ.) هاز، گف،
 نیره‌وان. (فه.) هه‌ره‌نگ، قه‌ژن، گورۆم، گور، مەندینه، سستوری،
 کۆته‌کی، گۆ، تووک، ده‌ست و دوو، لو (لەشه)، وه، هه‌قل، زه‌ر، تەورۆم،
 تەورسم، خورت، تین، تاقەت، پەروپۆ، پەلوپۆ، هیل، پەره، زۆر، گورۆان،
 گاز. به‌: به‌تین، تیندار، به‌گور، به‌زه‌ر، هیلدار، توانا، ره‌وال، دووتا،
 توۆز، وه‌تین، به‌گورۆم، بۆنک. بى: بى ناو، بى توانا، رایج، بى تووک.
 له‌ — خست: له‌ده‌ست و دوو خست، بى تین کردن. — ی ژوروه‌: ویتدان.
 هیلرۆ: به‌زه‌ر، زه‌بهردار، (باک.) خوه‌روو، داگرتن، تیندار، به‌تین،
 هازدار، به‌هاز، قه‌ژنه‌ی. (باک.) به‌گموره، بۆک، بۆکه، دووتا، دووتس.
 هیلرۆ، هیلرۆ: ته‌گه‌ی مامزو ماسییه. ده‌لین: مامزو ماسی — ییتى.
 هیلردان (فه.): هیلگرتن.
 هیلرم (هورا.): دار. (فه.) داری ووشک، داری سووتاندنى.
 هیلرۆک (زى، باد.): جۆلانه.

هَيْز (باک.): هَيْشْتَا. (باک.) هین، هی.

هَيْزَا: نرخدار، بخر، بپرداز. سازگار، شیوا، لایق.

هَيْزَان (باک.): هَمَزَان، پَزَان، جَوَلَان. — دن (باک.): هَمَزَانْدَن، پَزَانْدَن.

هَيْزایی: لَبْهَاتوویی.

هَيْزَقَن: هَيْشْتَنوه.

هَيْزِيَان (باک.): هَيْزَان، هَمَزَان، بَهْزَه.

هَيْزِير (باک.): هَهَنجِير.

هَيْس (پهوا.): واق وې، سهرگردان. — مایه: واق ماموم.

هَيْس (شهم.): خوار، خیس. چتیکه رتیک نهکوی. (پژژ.) مل کوپ، کوپ، پشت کوپ.

هَيْسا (باک.): به تال، خالی. — کردن: به تال کردن.

هَيْسار (باک.): چیمه نیکه داری لی چه قابی.

هَيْساهی (باک.): ناسانی.

هَيْسانی (باک.): ناسان.

هَيْسَقَر: نَيْسَتَر. (باک.) فرمیسک. (به زاراهوی طورئ: فرمیسک).

هَيْسَنک (سور.): نَيْسک.

هَيْسَتی (شکا.): نَيْسک.

هَيْسک (دهر.): نَيْسک.

هَيْسک گَرهوه: به تال.

هَيْسَن (باک.): ناسن.

هَيْسَن جَو (باک.): ناسنجاو، قاب و قاچاق.

هَيْسَن گَهر (باک.): ناسنگهر. — ی (باک.): ناسنگهری.

هَيْسَنی (باک.): ناسنی.

هَيْسوون (باک.): بهیسو، سوونوه، تیزکردن.

هَيْسین (هک.): سوونوه، تیزکردنی تیغ. سوواخ کردنی دیوار و سهریان و نیت.

هَيْش (کۆ.) نازار. (کورد.) هَيْل. جغزی درتو راستی جووتی یه.

هَيْشَان (باک.): گمنین، گمن بون، خراب بون. بهیشه. — دن (باک.):

گمناندن، خراب کردن.

هَيْشه: دهنده، هوجار.

هَيْشَهت (هک.): شاروچکه، شاری چکۆله.

هَيْشَت (باک.): میتگه لینگ گوره یه.

هَيْشَتَا: (باک.) هَيْز، هی، هَيْشْتَان، هین، هیمان، تا نیتا، هینا.

(همورا.) هوما، هه لای، همای.

هَيْشْتَان: هَيْشَتَا.

هَيْشَتَر (باک.): وشتَر.

هَيْشَتَرهَان (باک.): وشتروان.

هَيْشَتَرگ (باک.): زهرافه، جووره نازالیکه بهرزی مل

درتزه.

هَيْشَتَن: هیلان، ریکادان، ری پیدان. نه: — قهده خه کردن، بهریمست کردن.

به جی: — لینگهران، واز لینگهتان، مارزو.

هَيْشْتَنوه: به جی هَيْشَتَن، وه دودان، پاشه کورت کردن.

هَيْشک (دهر.): کیتشک، پاس.

هَيْشوو: هوشه، وشی. — ی تری و نیتر. — ی چکۆله: (باک.) جیرک،

نه تفک. — ی گوله گهم و جَو نیتر: ووشک. (باک.) نووشی. (که.)

نیشوو، هووشی. (پژژ.) پۆل.

هَيْشوو: (باک.) تلوتیک، گووشی، (خۆ.) وشی.

هَيْشووکهر: گول هه لگرهوه. (باک.) نه غاره.

هَيْشَنانی (هک.): شیناوه ردی.

هَيْشَناندن (باک.): کۆتایی کردن، درتخی کردن.

هَيْش (باک.): هه یف. مانگی ناسمانی.

هَيْشَار (یغز، باک.): نیتواره، نیشاره. — اوه خۆش (باک.): نیتواره تان باش.

هَيْشه (باد.): اووه، بیره دا. (بۆ نیتزیکه).

هَيْشَران (زا.): باراش.

هَيْشَرست (باک.): هیترست (دارتکه).

هَيْشَناندن: کورت کردنهوه.

هَيْشکهری (بار.): تهماشاکه.

هَيْشَقۆ (باک.): جووره تری یکه.

هَيْقی (یغز، باد، باک.): تکا، خواشیت، هیترست. همویا، نومیید،

هیرا. بی هیتیشی: ناهومیدی.

هَيْقی دار (باک.): هیوادار، هیتی کار.

هَيْقی کار (باک.): هیوادار.

هَيْقین (باک.): خۆشهویتی.

هَيْک: (خۆ، همو.) له پ، نه کار. له — هوه: له پ، (باد، شکا،

باک.) هیلکه. — ی کمو (باک.): جووره تری یکه. — کردن:

هیلکه کردن. هیچکام.

هَيْکوا: له نه کار پا، له کت و پر.

هَيْک پۆن (باک.): هیلکه و پۆن.

هَيْل (باک.): هیتز. — داین: بهیتز کردن. ژ هیلا خوه کتن: بی تین بون.

کمنار، ولات، هدریم. (هک.) هیل. نه: — نه هیتستن.

هَيْل: (موک.) هیل. (باد.) جغز، خه تی راستی جووتی. ریسز، ریتز.

(همورا.) جغزی راست. ولات. (شن.) ههنگامه، کارسات. نهو پیاهه

سهر — انه.

هَيْلافیت (باک.): هه لآوژتن، هیلافیژه.

هَيْلان (باک.): جۆلانه.

هَيْلان: هیتستن. هیتی یه کسان. به جی هیتستن. (شن.)

کارسات، ههنگامه، کیتشه. (باک.) به جی هیتستن.

هَيْلانه: هیلین، هیلینک. (همورا.) لیانی. دآلدیه

بالندان، نهوای بالندان. سووچاندن، چهرخاندن. —

دروست کردن: گووزوو. — تیکچوو: هیلانوازه، نهوا تیکچوو.

هیلانه

هیتترکا

هیلانه دوز: مریشکیکه له هیلانه ی خوی بگری.

هیلانه دوزی (دزه): گمرانی مریشکه بۆ هیلانه دوزینهوه.

هیلانه موز (بابا): هیلانه تیکچور، نموا تیکچور.

هیلانه زک: جۆلانه.

هیلنه (باک): کووتراو، لیدراو، کووتراو. (همو.) بېجگه، جگهله.

هیلنه: (گمر.) شهر، فتنه، دوو زمانی. (همو.) هیلکه. (پوژ.) بلنسه.

(مرک.) نامور.

هیلنه پکی (کر.): شیف.

هیلنه پوهنه (همو.): هیلکه و پۆن.

هیلنه سو (همو.): هیلنه: هیلکه. ساو: سوونه. به سپینه ی هیلکه وه

سوونه. چاوه خانو تکی نیو باغانه، که سهریانه که یه گللی سوور سوواخ

و نموش به بهردی کی لووس، که (سیره کوئی) پی ده لپن ده سوونه تا

سی پوژان لسمه یه که تا هیلنه لوس ده بی نموسا همسو جووره

میوه ییکی لسمه وشک ده کمنوه.

هیلنه ک (گمر.): سیخمه، بهروانکه.

هیلنه ک: نیلگ، هیلکه، هلهک، وهریز، (که.) نه لگ. — کردن:

وهریز کردن.

هیلنه کان (باک، سع.): جۆلانه.

هیلنه که (همو.): هیلگ.

هیلنه وه: وه درنک خمر.

هیلنه هیل (پوژ.): (فه.) بلنسه بلنسه.

هیلنه شق (باک.): هیلشتن.

هیلک (باک.): گوون، ئالقه ی جۆلانه.

هیلکه: هیلک، خایه، زهره قوونه، هیلکه. (باد.) هیلک.

هیلکه دین: — هی گونی. بمش بۆ خه لک وهرگرتن.

هیلکه شینه: جووره گمه یه که.

هیلکه پوژ: (همو.) هیلکه و پۆن. (بار، گمر.) تاوا هیلک، هیلک

پۆن.

هیلکه و شوړیلو: سپیاو.

هیلکه یی: دووسری.

هیلکه: بۆ پرکردنه وه ی درزی کمل و په لی دارتاشی و درزی خه نجه و

نیدی که به کارده بری. (باک.) هیلکه. (همو.) مرازیکی تمونیه.

هیلکه ماس: (باک.) نه فری.

هیلنجه: (پوژ.) نیلنج، قسپ. (بابا.) نیق. — هاتنه وه: پو له

پشانمه کردن. دل پیکاهاتن. — هاتن: غه لپن، له قدان. — هیلنه خه:

غه لاندن.

هیلنکه پوژ: جووره فرکه یه کی په روانه داره.

هیلن (باک.): بهوانه: هیلانه.

هیلنک (باد.): بهوانه: هیلانه.

هیلنک: هیلنه پوهنه.

هیلکا که لاندی (باد.): هیلکه ی کولاو.

هیلکا فلی (باد.): هیلکه ی ده لسمه، نیف برش.

هیلکه کردن: هیلک کرن.

هیلکا (همو.): هیلشتا.

هیلمان (دا.): هیلشتا، تاتیشتا.

هیلمانه (دهر.): نیلستا.

هیلمه (دهر.): نیلستا.

هیلمن (بابا، که، پوژ.): لسمه خه، گران، سدنکین، به کاره خه، نارام،

پاروستار، هیلدی، هیلواش، گموشک (پوپیوا). نیوی پیوانه. مسند،

سرخه.

هیلنایی (خه، پوه.): نارامی، لسمه خه، گران.

هیلنی (باک.): تمپ، غدار. — تی (باک.): تمپی، غداری.

هیلنا: نمندیشه، یاد، وه بیرهاتنه وه.

هیلن: هانین، نانین. (همو.) ناردی، ناورده ی. (دهر، فه.) هاوردن.

(باک.) نینان. ناوردن. — خوار: داگرتن. — به بهریار: خستنه

ژردست. — ده دست: وه دست خستان. — به پیش: پیشکیش کردن. — به

پیش چاو: به چاو دادانه وه، پامان. بهینه: باوره، بهینه، بهیره، بهیرانه. — به

بهیر: هیلانه بهردست.

هیلنه خوار: نانینه خوار، میچکاندن.

هیلنه ده ی: وه دی هیلان، نانینه جی. ویک هیلانه وه: نانینه هیل. به: —

به رگرتی دارانی بهری.

هیلنه وه: نانینه.

هیلنندن: هیلان، نیناندن.

هیلند: هیلند، هیلند، چیلند، نه خت، بهش. (باک.) نه خچیلند، قاس.

هیلندیک: کم، چک، پر، توژ، نه ختیک، بهشیک. پیز. به — گرتن: پیز

پیدا هاتن، پیزگرتن. به — نه گرتن: پووگرتن.

هیلند: نمونده، هیلند، به قیلند، چیلند، بهرته قا، بارتقه قا، چقاس. (باک.)

نور چیلند، نه خچیلند. من — ی پیم گوت: من چقاس ژیره گوت.

هیلندک: هیلندیک.

هیلند ی: نمونده، نمونده ی، هه قاس.

هیلندی: بریک.

هیلندیک: هیلندک، هیلن. (باک.) هیلنک، هن، هنکا، هنک.

هیلن (باک.): بهیره، باویشک.

هیلنک (باک.): فیلنک. — اهی (باک.): فیلنکیتی.

هیلنکپ (همو.): زور ماندوویون و تنگه نه فسی له ماندویتی دا.

هیلوا: نیوا.

هیلواش: حاستم. (که.) نیواش، یواش، هیلدی. به — ی: به ماتماتی.

هیلوان (باک.): پرکاری، خوشحالی، بهختیاری، خوش، هیلوان.

هیلوه: نیوه، ننگو.

هیلوه: تی، بل. (همو.) شوپرا، برای میردی ژنی یه.

هیلوره: (خه.) شینیه، هیلدیتی، نارامی و ناسوده یی دوی توپیه ی و

ماندویتی. پالاخی سی سالانه یه. (شهم، باک.) نیوره.

هیلکه

هیلنکینتر

هيوهرهزا: كوپى برائى ميترى يه.

هيوهرهزان: (هيو.) هيوگيان. ژن بوزنى ژنى هيوهرى دهيتسه — ژنى

هيوهران دهبه — ي يهكترى.

هيوهر (باک.): لهسهرخو، نارام بوونهوه دواى توپهيوون يا ماندووبوون.

هيوهران (پروا.): هيدى، هيواس، لهسهرهخو.

هيوهراندن (باک.): دامهزاندن، کوکړدنهوه، چى نشين بوون.

هيوهرين (باک.): دامهزوان، کوکړونهوه، بهيتوره.

هيوهر (هيو.) دزه.: هيدى، نارام.

هيوهرى (هيو.) دزه.: له رڼى و هلهچوون سارهيوونهوه.

هيوهرين: هيوهرين.

هيوهرى (باک.): هيوهر، تهرى. نيتوى نافره تانه.

هيوهرى (دزه.) هيوهر.: بزنه گهلى پى بانگ دهكرى.

هيوهره (پروا.): بوزگلدانهوى بزن و نيتور.

هيوهرى: نهرى، هوى.

هيوهر: خو، هيم، نى. (باد.) فتر. — كردن: فتر كردن. — بوون: فتر بوون.

هيوهرى: نى، هن. (باک.) نارزى. لهسهر. (دهر.) هين. — من: نى من.

هيوهر (هيوهر.): جووت، هيوهر. — كردن: جووت كردن. (باک.) قاپ،

نامان، لووس، په مکه، بى نيشانه و له که.

هيوهر: (باک.) چور، توو. ههچى، تخ. (پروا.) نهشتبا. هيوهر يهک، هيوهر

کام، ناس و په لاس. توو، پيوهر. به — ي: به خوړاى.

هيوهرچک: خوړى چاک، هيوهر، هيم چاک.

هيوهرچتا: هيوهرتا.

هيوهرچتک: (پروا.): نهشتبا، هيوهر کام، نيوهر، هيوهرچيان.

هيوهر کاميان: نيوهر، هيوهر يهک. هيوهرچيان.

هيوهرچکس: تووکس.

هيوهرچوچى (هيوهر.): ميوهر.

هيوهر و پووت: پهرچى، ههرچى و پهرچى.

هيوهر و پووت: سهرسهرى، خوهرى، پهست، بى سهروين، زيف، نهزان،

کسهر ياد، گيل، توهرهات. — ي: نرمى، کم، پهستى، ناتوره يى،

پرووپوچ، ناتوره.

هيوهرچار (باک.): بيبارى سور.

هيوهرمان: سهرسورمان، واق و پومان.

هيوهر (هيو.): زانا، ژير، خانه دان، بهخت، هات. (باد.) فتر. — بوون:

فتر بوون. بى — ي: بيوهره يى. بهخت پهش.

هيوهر (باک.): — بوون: هين بوون.

هيوهر بار (هيو.): به همرو قاپ و مسان ده لئين. (سور.) هيوهرمال، دهر،

ناسنجار.

هيوهر بزان: چينى سى يممى ميره کانى ساسانيان بوون و دادوه و ولات

بوون. دادوه.

هيوهرته (هيو.) بالک.: قايشيکه بوسه و هيوهرته ي ليوک ده بهستى.

(که.) ويره. (پروا.) نويره، نيره، ويره.

هيوهر دار: ژير، هوشمند.

هيوهرى: دوتى.

هيوهرک (پروا.): دهستبرد. (دزه.) گاشه.

هيوهرگا: کوکړ، خوهرندنى بالا.

هيوهر (باک.): هيوهر.

هيوهرين (باک.): حيلاندن، حيله و لاخى يه.

هيوهر (باک.): چار شيو. جوهره سهر يوشى پنگ و پهنگى ژنانه سور

يا زهره ياشينه.

هيوهر (هيو.): پوهرين. جوهره پارچه يه کى رهشى نارو شمسى ژنانه يه

لهسهرى دهکن. (باک.) مشار.

هيوهرچى (باک.): دار تاش.

هيوهر: پيوستى مهر دواى چاک كردنى، بوهه لگرتى پوهر له نويدا. — ي

پوهر و دوشاوى. (باک.) هيوهر، خيگه. (هيو.) ده خيل، نامان.

هيوهرک (باک.): دابوش كردن بهسهر چمند لکتيك دا، لکه جوگه ي

ناوى.

هيوهره: نهنبارى دهخلى.

هيوهرکه رده (زهن.): هه لستان.

هيوهر (هيو.): قورمى ديوار و ميوهرانه، که له توو دوو کلى پهيدا ده يى.

دوودى چرا، سناج.

هيوهرتوک (جز.) بوتا. (دزه.) دزه ست.

هيوهر (باک.): قهر اخ دهر يا.

هيوهرک: وشک، نيوهر.

هيوهرک نوز: هيوهرکوز، (دهر.) وشکوه رد.

هيوهرکولک (باد.): تووى و وشک.

هيوهرقن (باک.): چنين، گوهر و چنين.

هيوهره: هيوهر، نوميد، هيوهر، (يهر.) هيوهر.

هيوهرکيش: نوميدوار، هيوهر يادار.

هيوهرى (باک.): هيوهر.

هيوهر (باک.): هه لم، دراوسيتى، دهر اوسى يهتى.

هيوهرين (باد.): هيوهرته.

هيوهر (جا.): خوهر، پهوش، پهفتار. پاىه، تهخته، بهرد، تات.

هيوهر (هيوهر.): هيوهرتا.

هيوهر (فه.): هيوهرتا.

هيوهر (باک.): دامهزوان، بنکه.

هيوهرى (باک.): خراب و گنه بون، بيوهره.

هيوهر: — كردن: فتر كردن. — بوون: وشيار بوون. ههرامه. — ي منه: هيوهر

منه، مالى منه. (دهر.) نى وانتيك، جايى. کابرا، (باک.) هيوهرتا.

هيوهر (باک.): هين، فتر بوون.

هيوهران: هيوهران.

هيوهره: فتر کار، ماموستا.

ياخە (فە): يەخە، يەقە، بەرۆك، ئىيخە.
ياخى: پەت پساندن، بارنەبردن، ئازادى خوازتن، سەركىشى، بەزاج،
لامۆخەك، ختمى، هەج، دانەساخ. قاچاخ: كەلەمەشكىن: گونەرەش:
گونەك.

يە: (فە) هور. (باک) بیراهی. (باد) هزر. (هەور) ویر. تاسە،
چیل، بیر، بەر، هور. — کردن: چیل کردن. کردنەباد: لەبەر کردن. وەباد
هینانمە: وەبیر هینانمە. لە — دابون: (باک) پیرۆ میژوولی.

یادگار: (باک) بیرهاتی، سەریۆری.

یادى (بۆتا): دایک، (لەکاتی بانگ کردنیدا).

یار: دوست، دلدەر، یۆ.

یارا: توانایی، لێشەتوویی.

یارای (هەور): وێران، توانین، توانایی. نە: نەتوانین، نەوێران.

یارەلمەس: پەتاتە، کرتۆپە، رتاخ، کارتۆل، سیتفەرمینی، خەکە گازۆلە.

یارەما (نەردە): بەرکەى هاروی و تیرۆو.

یارمەتی: یاریکاری، ئاری، یاری، هاوێشتی، کۆمەگى، خەرمانلۆخە. —
دان: ئاوێ لێ دانەمە. هاوێشتی دان. — کردن: زچ کردن. چاوەدیری،
یاریدە، یاریە.

یارەووم: یاریدە.

یارۆ: گۆزین، هێما بۆکراو، باس کراو، ناوبراو.

یاری: یارمەتی، گەمە، گالته. — کردن: (باد) یاری کرن، لێزین.

یاریدە: یارمەتی، یاریکاری، هاری، هاریکاری، دەستیار، یاردوم،
یاریە. (هەور) زیارە، گەل کردن. (دەر) هەمەیارى، یاری. — دان:
خۆدانە بەربار، ئاوێ لێدانەمە، هاوێ لێدانەمە، سەراسوی کردن.
یاریدەدان: باربوو، یارمەتی بەکتری دان.

یاریدەدەر: یارمەتی دەر، یاریکار، یاریکەر، (باک) ئاریکار.

یاریکار: یاریدەدەر، یارمەتیدەر، (باک) ئاریکار. (هەور) زیارە، گەل.
(باک) یارمەتیدان، گەمەکەر. — ی: ئاریکاری، هەروەز، یارمەتی،
زیارە، گەل کردن، هاریکاری.

یاریگە: گۆپەپانی یاری کردن، شوێنی یاری کردن.

یاس: جێگای زۆر سەخت و توش لەکیواندا. یاسەمین.

یاسا: یاسە، رێ و شوێنی و رەفتاری باب و باپیران، خو، داب و نەوێت،
بنەما، رێک خستن، بنەپەت. — کۆ: تۆمارکردنی یاسا. — ی: بنەپەتی:
رێ و شوێنی بنەما.

یاساخ: قەدەغە، یەساخ، قۆرخ. — کردن: قەدەغەکردن.

یاساوی (کە، جا، کۆ): کێشکەجی، ئێشکەجی، پاسەوان.

یاسەمەن: یاسەمین، (باک) نەسمین، مەران، ناسمین. دارێکە بە
گۆلەکشی دەلێن. — نیوی ئافەرەتانه.

یاسەمەن: یاسەمەن.

یاسەى سەخت: بەردی سەخت و بلند. بەردی پەق. گاشەبەرد.

یاشتن (گەل، فە): ژيان.

یاشا: قسەى ناراست.

یافت: نیشان، شوێنەوار.

هينەك: هينديك، چينديك.

هينەمين: هانەمان، هانكەمانك.

هيندوویی (بابا): جوورە تری يەكە.

هينك: فینك.

هينگ (شكا): هەنگی و لاخان.

هينگ و دەنگ (باک): شکۆ، پایەبەرز.

هيني (باد): هەيتی.

هيني ميني: تیرەيەكە لە (لوپ) شۆپەى ناخۆتنيان زۆرسەختە.

هيو: ئوميد، نامانج، پيونگال، هەويا، ئارەزوو، تەكا، هيتی.

هيوادار: مەهەدەرەان.

هيوای: ناھوميد، بێ هەويا.

هيوایو: هەناسە سارد، پشت سارد.

هيوى (شكا): هيتی، تەكا.

هيوین: پەوانە: هەوين.

ی

ی: دوا تیبیی نابیی کوردییە. ئەو، وی (بۆیەکیکی نەدیو بە دواى
وشانیشو دەنووێ و دەشکۆیتە نێو پاستی وشانیشو): دەنووێ،
بیدە. بۆ دانە پال و خستنه سەر: کتیبی من. لە موکریانى بۆ بەندیواری
بەدواى وشانەم دەنووێ وەک: ئەو پیاوێ، ئەو کارەى. جێناوی نادیار
وەک: سابى. خواری. بۆ هەندێ سەرچاوە بەکار دای وەک: دوستی،
برادەری. بۆ. — وەک: سابلاخی، بارزانی — وەک: هەوای بەهار. کوردی
کوردستان. داموای موکریانى. — ی نادیار بۆ یەک کەس یا یەک چت:
پیاو، تاو.

یا: لە شوێنی کورت کردنە: یاگە، یان، ئان، یاخۆ. (ئاک، ئامی). ها،
ئاها (بۆ واقمانە). (بار) دیتیی بەسی: ئەو پێى دەلێن بەسی. یان،
ئان. (خۆ، باک) مرازی خاوەندیتی و تایبەتیتی: — من: هێ من.

ی: پەسوێندی وشەى: کچی، دایکى، خوشکى، دێدێ، پووری و هتد.
تەنها بۆ مێ و نیشانهى مێ یانە. زۆرتر لەکاتی بانگ کردندا
بەکار دەبرێ وەک: کچی: هۆی کچ. دێدێ: هۆی دێدە. لە شۆپەى هەورامى
دا بۆ گەلە وەک: گۆشوارى: گوارەکان. وەری: بەرخەکان. بزنى: بزەکان.

یابوو (کە، پۆز، فە): بارگین.

یاتوو (ئاری): جادوو.

یاخۆ: یا.

یاخۆتی: هەلگەرانەمە، زیت بوونەمە، قاچاخی.

یایکزا: پورزای دایک.
 یایی: نیوی ناخه تانه.
 یه (فه، همورا، کفل): نموه. (موک، وه، دهر، نعت، گوره یه، گور هست، وه.
 یهخ (همورا، فه): سهوژ.
 یهخه (که): نیخه، بهرز.
 یهخه دله پای (همورا): جووره گه ییکه له سی جووره کانی قنده هاری.
 یهخ بهندان (همورا): یهخ بهنان. (زهن، ماسیان، سهوژ بهندان.
 یهخته: (باک،) ولآخیکه خسابی، نیخته.
 یهخترمه (باک،): تالان.
 یهخدان: نیغدان.
 یهخسیر: نیخسیر.
 یهخنی (پهوا، همورا): خورش.
 یهدهگ (که): دهر، نوستو، پیش بین، دور بین، تی بینی. (باک، نهر دک، نهر دک، منیهک.
 یهر (تی): زین.
 یههوق (همورا): دنده، هموراج. (فه،) چک.
 یهری (همورا): سی، یری.
 یهز (ناوی): ریز، پهرستن.
 یهزهقه (ناوی): پهرستراو، خوا.
 یهزدان: خودا، خولا. (له نیرده یه).
 یهزیدی: داسنی،
 یهسلخ (باک،): پاساخ.
 یهسه (کفل): نموه تا، نممه، نه نموه تانی.
 یهشه (همورا): بو ناوژتسی بزین و گویدر یه به کار دهری.
 یهشه ی (دزه): بزنه گلی پی ده گهر یتموه.
 یهشه یلش: بو راگرتن و ناوژتسی بزنان به کار دهری.
 یهشم (همورا): بهردیکی نمرمه پیاله و حتی دیکه لی لای دروست ده کری.
 یهغه: زیندوار یک له نیوانی سهگ و پشیلای دا، چوار به لی کورتن، پهن گیشی بوزه.
 یهغنی کیش: جووره قابیکه.
 یهغه (ناوی): جی، (ی بۆته ج).
 یهغه نیقات (ناوی): جاوید. (ی بۆته ج).
 یهغه نی (ناوی): جوان. (ی بۆته ج).
 یهغه (که): نیخه.
 یهک: ییک، نیک، یه. (همورا، یز. (۱) — تبیا، جووت، ریک نارام، ناشت. — کرتن: ههقدان. یهکایهک: (باد،) یهکیه که. له گهلیک جیگا پاندا مانای ییکموره دهده. نه ییک، نه نموه، هوه، ژیهر فی یهکی له بهر نموه. به — کهموره: ییکموره، تیکرا.
 یهک ناهنگ (باک،): یهک دهنگ.

یانی

یاهنگ: تالان.
 یاهووت: (باک،) پاگنه، شاقووت، پاخمنه. (بابا،) — ی: جووره تری
 یهکه. وه کورهنگی یاقووت.
 یاهووتی زهرد: (باک،) بهر زهرین.
 یاک: داک، دایک.
 یاکردن: به قسه کردن.
 یاکز (باک،): یاخو، یا، نموشته ی.
 یانگه (همورا): جیگا، جیگه.
 یانگی (باله،): ناور، ناگر.
 یال: (روژ،): بژ، بژی، دههف، ژه، ژسی، یال و بژ. (جا،) گرد و ته پۆلکه یه. (پۆژ،) رنگا و بهر زایی سهر شاخ و کیوانه. تووکه در یه که ی سهر ملی ولآخی بهر زه یه.
 یال و بژ: یال، مووی سهر ملی نسیپ و شیر. مووی سهری نالوژاو.
 یام (همورا،): یا، یان، نان.
 یامه (ناوی): جام، شووشه. (ی یهکه بۆته ج).
 یان: یا، یاخو. (بابا،) دان، پیدان. (له نمدیری دوان،) خانوو، مال.
 یانه (شبه،) زا،): هورگه، خانوو، مال.
 یانزده: یازده.
 یانزدهم: یازدهم.
 یانزدهمین: یازدهمین.
 یانگزه: یازده.
 یانگو (باک،): یا، یانی، واتا.
 یانی: نانگو، نانگو، نکاو، له پر.
 یانی گز: (زا،) نیمیکیر. نه پنی گیر، دیان گیر، لاکیر، نیان گیر، نه پنی، نهان گیر، پاشدر، پاشگر. سه گیکه له نه کاو و له پر خه لکی بگری.
 یاو (همورا،): تا، نۆیه تی. (باله،) ناو. گه یشتن. بیرموری.
 یاو! (همورا،): گه یشت.
 یاولان: بیابان، چۆل. گه یشتن.
 یاولای (همورا،): گه یشتن، هاتن. بۆ میوه ش ده بی.
 یاوله (همورا،): هاول منداق، پایه کی پیشمهر گه یه تی یه. نیوی پیوانه.
 یاولهرز (همورا،): تاولهرز.
 یاولهای (همورا،): گه یانندن.
 یاو و قلو: گهرمی تا.
 یای: (همورا،) بانوو، خات، خاتم. له پیش میه یه کاند کورد بۆ ریزی ژنان به کاریان دهر. نیستاش له نیو هۆزی مهنگر و گهور کاند بهر چمشی به کار دهری. (کو،) دیده (بۆ خوشکی گوره به کار دهری).
 یایانه: بانوانه، خاتانه، خانمانه.
 یایه: دایک.
 یایک: پور، دایک.

یه‌کاله (بابا.): به‌تالوکه، قه‌ل‌شتن. دوو پارچه و شق کردن.

یه‌کانه: تاکانه، به‌رازی نیره‌یه. بره، تاقانه. (زن). یه‌کتا.

یه‌کانی (باک.): یه‌کتایی، یه‌گاتئی.

یه‌کاو: شمر حاسته‌یه، که دوو جوگه یا چۆم یا زئی ی تیدا ویک ده‌کمر تتهوه.

یه‌کاو (همورا.): قوبرئی، جووره پلاوئیکه. دهم پوخت.

یه‌کاو یه‌ک: له هه‌ره لجا ردا به‌سروده. یه‌که یه‌که. بۆ یه‌که‌م جار. هه‌ر نوره‌دم، بر به‌ پیست.

یه‌که‌مدار: پیاریکه تمنها و لاخیکسی هه‌بی و چهند و لاخیکسی دی له یه‌کیکی دیکه و هه‌گری و به‌تیکه‌لاوی کاسبیان پیوه‌یکا، به‌پۆ چورنسی خۆی و لاخه‌که‌ی له‌سهر خاوه‌ند و لاخه‌کانه و قازانجی و لاخه‌که‌ی خۆشی بۆ خۆ یه‌تی.

یه‌که‌مر (باک.): نیران، ماودا، ماوه.

یه‌که‌نگوون: قۆزیکه تمنها گونیکسی هه‌بی.

یه‌که‌نده‌ر دوو: له‌ناکاو، له‌په‌را.

یه‌که‌یه‌که: تاک تاکه، تاق تاقه، تاق و لۆق، که‌تکه‌ته.

یه‌که‌یاد: یه‌کتمن، تمنک.

یه‌که‌یال: یه‌کتمن، یه‌که‌یاد.

یه‌که‌یان یه‌ک: کۆ به‌وه‌وه، و سه‌سر یه‌که‌دابوون.

یه‌که‌به‌رخ: مه‌ریکه یه‌ک جار زابی.

یه‌که‌بهند: نه‌ره‌ند. گۆزلیکی یه‌ک سالانه‌یه.

یه‌که‌بۆ: جوانوئیکه سالیکی تمواو یی تمسنی و پیسی نابیتته سالی دوو هه‌میوه.

یه‌که‌بینه: بۆ برانه‌وه، بۆ وچان، هه‌میشه.

یه‌که‌تا (ئا.): خودا، خوا، خولا. یه‌کانه، تاق و تمنیا. تاک. بۆ هامپا، بۆ هه‌قهر، بۆ هه‌مبه‌ر، بۆ هاوشان، بۆ هاوتا.

یه‌که‌تمن: یه‌که‌یال، تاق و تمنیا و بی‌کس. به‌تمنهایی، به‌تاقی تمنی، بۆ یاریده‌ده‌ر. یه‌که‌یاد.

یه‌که‌تر: هه‌ردو، هه‌ش. — دواندن: گفت و گو کردن.

یه‌که‌جار: نیج‌جار، تمواو.

یه‌که‌جۆر: وه‌ک یه‌ک. هاویمشی له‌ په‌فتار یا په‌نگ و قه‌باره و تام و بۆن و نیت.

یه‌که‌چافا: یه‌که‌چار، یه‌که‌له‌چار.

یه‌که‌چه‌لی: نیج‌جاری.

یه‌که‌خستن: یه‌ک گرتن.

یه‌که‌دان: دانه‌یه‌ک، به‌یه‌که‌تردان، نیو پۆژ.

یه‌که‌ده‌ستا: یه‌که‌گرتو، یه‌که‌دل. (باک.) چۆنه.

یه‌که‌ده‌ستی: یه‌کیستی.

یه‌که‌ده‌نگ: یه‌ک پا، یه‌ک به‌ر، یه‌ک نا هه‌نگ.

یه‌که‌دل: یه‌که‌ده‌ست.

یه‌که‌دی: یه‌که‌تری.

یه‌که‌ه‌نگ: ساده، یه‌ک روو. — ی: ساده‌یی، یه‌که‌روویی.

یه‌که‌روو: راست، راست‌گۆ.

یه‌که‌زوان (که.): یه‌ک زمان.

یه‌که‌سا: یه‌که‌ه‌نگ.

یه‌که‌سان: وه‌کوو یه‌ک، به‌رامبه‌ر یه‌ک، یه‌ک ئاست، یه‌ک پله.

یه‌که‌سه‌ر: به‌خیرا، بۆ چهند و چوون، بۆ به‌یر کردنه‌وه. بۆ راوه‌ستان، یه‌ک شق.

یه‌که‌سه‌ره: خۆکرد، بۆ پرس، مه‌یانه‌یی، راست‌ه‌خۆ.

یه‌که‌سم: و لاخی به‌رزه و گۆتدیزۆ.

یه‌که‌شه‌مه: یه‌ک شه‌مۆ، کیراکی.

یه‌که‌شق: یه‌که‌سه‌ر.

یه‌که‌شه‌مب (باک.): یه‌ک شه‌مه.

یه‌که‌شه‌مه: یه‌ک شه‌مه.

یه‌که‌شه‌وه: مانگی یه‌ک شه‌وه.

یه‌که‌شیوه: یه‌ک وینه، یه‌ک جۆر.

یه‌که‌که‌وتن: یه‌ک گرتن.

یه‌که‌که‌وتوو: یه‌ک گرتوو، پتکه‌وتوو، پتپه‌و.

یه‌که‌گرتن: هه‌قدان، هاودۆل بۆن، یه‌ک که‌وتن، هه‌قدل.

یه‌که‌گرتوو: یه‌که‌ده‌ست، هه‌قال به‌ند، بۆ هه‌مبه‌ر.

یه‌که‌کلا: وه‌راست گیراو. پیاهه‌تی راست و دروست. — کردنه‌وه: (فه.) ییتا کردنه‌وه.

یه‌که‌کلابوون: دلنیا بوون.

یه‌که‌کا (خۆ.): به‌لا قۆزعه به‌رینه‌که‌ی جگی ده‌لێن.

یه‌که‌مان (باک.): سه‌روک، پیشوا، گه‌ره.

یه‌که‌له‌سه‌ریه‌ک: له‌سه‌ریه‌ک که‌وتن و کۆبوونه‌وه.

یه‌که‌و دوو: تاق و جووت، تاق تاقه، تاک تاکه.

یه‌که‌یه‌که: تاک تاکه.

یه‌که‌یاتی: یه‌کیه‌تی، یه‌که‌تی، فه‌رکه‌بوون. هاودۆلی، هه‌قدۆلی، بۆ هه‌قه‌به‌ری، هه‌قداتی. یه‌ک که‌وتن، یه‌ک گرتن، هه‌قال به‌ندی، پرس دان هه‌ش. (باک.) نیکیستی، پتپه‌وی.

یه‌که‌یک: یه‌ک کس، تاکه‌کس.

یه‌که‌یینی (کۆ.): (باک.) یه‌کیستی. (موک.) زه‌قالێن. جووره گمه‌یه‌که.

یه‌که‌له‌ک: نیله‌گ، یه‌له‌گ، سوخمه‌ی ئافره‌تانه.

یه‌که‌له‌دا: یه‌که‌مین شوی زستانه، که‌ درێژترین شوی ساله.

یه‌که‌لغار: هه‌رش بردنی سوارانه.

یه‌که‌لوم: چۆله‌چرا.

یه‌که‌م: دیم، تیم.

یه‌که‌مه (فه.): نیسته، هه‌نوکه، هه‌نکه، نه‌ق.

یه‌که‌ن: هه‌نده. سه‌روچاوه، هانه. دین.

یه‌که‌نه: نیینی، هه‌ینی، جوعمه، جومعه.

- یەنە: نەرنە، هەتە.
 یەنگۆ کەردە (هەور.) : لاسایی کردنە.
 یەنگۆ (هەور.) : لاسایی.
 یەنۆ: ئەمان، ئەمانە.
 یەو (هەور.) : کۆ، زەن.) : جۆ.
 یەوش: هێواش.
 یەو (هەور.) : یەک.
 یەوفان: وولاتی یۆنان.
 یەوفانی: جوورە تەنگێکە.
 یەوی، یەوێ (هەور.) : جۆ.
 یە: هۆ. بۆراگرتی و لاخانی بەرزە بەکار دەبرێ.
 یەهەر (هەور.) : جەرگ.
 یە (کەل.) : یەک.
 یۆ: یەک، ئەو.
 یۆتەر (هەور.) : یەکیکی تر.
 یۆخلەمە: لەدووگەڕان.
 یۆر (هەور.) : کۆن، دۆست.
 یورت: جێگەی لێوە پاندن.
 یوزنە: قایشی جووت.
 یوم: وەم، بێرژێ، مەبارەکی، پیرۆزی.
 یۆم: تۆغر، وەم، پیرۆزی.
 یۆمە: رۆژانە. کرێی رۆژانە.
 یۆنە (هەور.) : کۆن: مەن، مەنم.
- یێ (باک.) : ئێ. (شکا.) : باد. (نەه.) : مرازی خستەسەرە بۆنێ: برێ
 مەن، بابێ مەن. بەلام تەنها لەم چەند وتانەدا بۆمێ یانە: جانی، عەزیزی.
 لەیانگ کردندا بەکار دەبرێ.
 یە: ئەمە، ئێک.
 یێ: هێ، لەهێ: لەهێ. — مەن: مائی مەن.
 ییلت (شکا.) : باد. (نەه.) : ئان، بۆگەلە. مەشکێت سەپی: مەشکە
 سەپەکان. پەزێت مەن.
 ییخ: بۆنێخانی و شتران بەکار دێ. نیشانەنی و شتر چەند جارێ دوپاتی
 دەکەنەو. بۆنێخانی مەڕ و بزنان. — خواردن: ییخ بۆن، هاتنە
 سەرچۆکان.
 ییخە: (کە.) : حیلە، حێن. ئیخە، جیج، چتت، چتتە، ییخەییخە، بۆ
 لێخوڕین و بۆ دەکرێ بزان و کارێلان بەکار دەبرێ.
 ییخەن: نێخەنی و شتر.
 یێک: یەک.
 یێلاکردنەو (فە.) : یەکلەکردنەو.
 یێن (باک.) : بۆگەلە. مێرێنەمەن: پیاوانی گەرە.
 یێش: ئێش. — ان: ئێشان. — اندن: ئێشانەن.
 یێکە (مەو.) : نازالێکە گوانتیکێ و شک بۆوی. کەرگوان،
 یێکەلە گوان.
 یێکەلە گوان (هەور.) : یێکەلە.
 یێ: نیشانەنی چاوە وەک: دایەزین، پێکەن، فەین.
 یێن (باک.) : مرازی خستە سەری کۆبە لە دیالێکتی کرمانجی
 ژووڕودا: ژنێن گوند: ژنانی گوند. دێن، تێن.
 یێنە: ئەوان، وان.
 یێنی: یێنی.